

Nd.

1. Frumvarp

til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

I. kaffi.

Tekjur:

1. gr.

Árin 1918 og 1919 er ætlast til, að tekjur landsins verði 5,004,150 kr., og að þeirra verði aflað með tekjugreinum þeim, sem talðar eru í 2.—6. gr.

2. gr.

Þessir skattar og tollar er ætlast til að nemi samtals 4,546,000 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Ábúðar- og lausafjárskattur	75,000	75,000	
2. Húsaskattur	14,500	14,500	
3. Tekjuskattur	50,000	50,000	279,000
4. Aukatekjur	80,000	80,000	
5. Erfðafjárskattur..	8,000	8,000	
6. Vitagjald	50,000	50,000	
7. Leyfisbrjefagjöld	7,000	7,000	290,000
8. Útflutningsgjald	220,000	220,000	
9. Áfengistollur (þar með óáfengt öl, áfengis- laust vín, ávaxtasafi og limonade)	40,000	40,000	
10. Tóbakstollur	250,000	250,000	
11. Kaffi- og sykurtollur	550,000	550,000	
12. Vörutollur... ..	350,000	350,000	
13. Annað aðflutningsgjald	50,000	50,000	2,920,000
14. Pósttekjur... ..	140,000	140,000	280,000
15. Símatekjur..	325,000	335,000	660,000
16. Tekjur af Íslandsbanka... ..	11,000	11,000	22,000
17. — — Landsbankanum:			
a. Árgjald	7,500	7,500	
b. Ágóðahluti	18,000	22,000	55,000
18. Óvissar tekjur	20,000	20,000	40,000
Samtals...	2,266,000	2,280,000	4,546,000

3. gr.

Tekjur af fasteignum landsþjóðs o. fl. eru taldar 80,200 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Eftirgjald eftir jarðeignir landssjóðs, alls ...	28,000	28,000	56,000
2. Tekjur af kirkjum	100	100	200
3. Tekjur af silfurbergsnámunum í Helgustaðafjalli	2,000	2,000	4,000
4. Tekjur frá Ræktunarsjóði Íslands.. ...	10,000	10,000	20,000
Samtals ...	40,100	40,100	80,200

4. gr.

Viðlagasjóðstekjur eru áætlaðar 248,750 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðs	45,500	42,900	88,400
2. Leigur af innritunarskírteinum landssjóðs...	11,475	11,475	22,950
3. Leigur af bankavaxtabrjefum 1. og 2. deildar kr. 110,000..	4,950	4,950	9,900
4. Leigur af bankavaxtabrjefum keyptum samkvæmt lögum nr. 14, 9. júlí 1909	44,000	43,500	87,500
5. Væntanl. útdregin bankavaxtabrjef 3. flokks	15,000	15,000	30,000
6. Vextir af innstæðum í bönkum	5,000	5,000	10,000
Samtals ...	125,925	122,825	248,750

5. gr.

Ýmislegar greiðslur og endurgjöld teljast 9,200 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Það, sem greitt er frá prestaköllum samkvæmt lögum 27. febr. 1880	2,000	2,000	4,000
2. Endurgreidd skyndilán til embættismanna	600	600	1,200
3. Endurgreiddar aðrar fyrirframgreiðslur ...	2,000	2,000	4,000
Samtals ...	4,600	4,600	9,200

6. gr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
ríkisjóði Danmerkur greiðist	60,000	60,000	120,000

II. kafl.

Útgjöld:

7. gr.

Árin 1918 og 1919 veitast til útgjalda samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem eru nákvæmar tilteknar í 8.—19. gr. kr. 4,997,525,40,

8. gr.

Greiðslur af lánum landssjóðs teljast kr. 687,454,86.

	1918.		1919.		Alls.	
	kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
I. Vextir:						
1. 4% lán úr ríkissjóði Danmerkur kr. 500,000, tekið 1908 til 15 ára til símalagninga	9,000,00		7,666,67		16,666,67	
2. 4 ¹ / ₂ % lán tekið 1909 hjá dönskum bönkum kr. 1,500,000, til 30 ára, til að kaupa III. flokks bankavxtabrjef Landsbankans	47,812,50		45,562,50		93,375,00	
3. 4 ¹ / ₂ % lán hjá lífsábyrgðarstofnuninni í Kmhöfn, kr. 250,000, tekið 1912 til 30 ára, til að kaupa III. flokks bankavxtabrjef Landsbankans	9,468,75		9,093,75		18,562,50	
4. 4 ¹ / ₂ % lán hjá dönskum bönkum, kr. 500,000, tekið 1912 til 15 ára vegna sjerstakra útgjalda (Rvíkurhöfn o. fl.)...	15,000,00		13,500,00		28,500,00	
5. Ritsímalánið 1913, 4 ¹ / ₂ % og endurborgun á 30 árum, tekið hjá mikla norræna ritsímaffelaginu	20,826,45		20,582,44		41,408,89	
6. Lán til ritsíma, tekið 20. okt. 1916 til 25 ára, með bankavöxtum hjá Landsbankanum, að upphæð 100,000 kr. ...	5,760,00		5,520,00		11,280,00	
Samtals...	107,867,70		101,925,36		209,793,06	
II. Afborganir:						
1. Af láninu frá 1908	33,333,33		33,333,34		66,666,67	
2. — — — 1909	50,000,00		50,000,00		100,000,00	
3. — — — 1912	8,333,34		8,333,33		16,666,67	
4. — — — 1912	33,333,33		33,333,34		66,666,67	
5. — — — 1913	9,708,89		9,952,90		19,661,79	
6. — — — 1916	4,000,00		4,000,00		8,000,00	
Samtals...	138,708,89		138,952,91		277,661,80	
III. Framlag til Landsbankans 5. og 6. greiðsla	100,000,00		100,000,00		200,000,00	

9. gr.

Til æðstu stjórnar landsins eru veittar 186,900 kr.

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
A.				
1. Til ráðherra:	kr.			
a. Laun	24,000			
b. Til risnu	2,000			
		26,000	26,000	
2. Til utanferða ráðherra		4,000	4,000	
3. Laun þriggja skrifstofustjóra		10,500	10,500	
4. Til aðstoðar og skrifstofukostnaðar		30,000	30,000	
5. Fyrir að gegna landsfjehirðisstörfum eftir reikningi alt að		6,900	6,900	
6. Fyrir 2 peningaskápa handa landsfjehirði		2,500	»	
7. Til umbóta og viðhalds á stjórnarráðshúsinu og ráðherrabústaðnum		2,000	2,000	
Samtals...		81,900	79,400	161,300
B.				
Hagstofa Íslands:	kr.			
1. Laun hagstofustjóra	3,000			
2. — aðstoðarmanns	2,500			
3. Pappír, prentun og hefting hagskýrslna	3,500			
4. Prentun eyðublaða	1,000			
5. Húsaleiga, hiti og ljós m. m.	1,000			
6. Aðstoðar- og skrifstofukostnaður	1,800			
		12,800	12,800	25,600
Samtals...				186,900

10. gr.

Til alþingiskostnaðar veitist 80,000 kr. Til landsreikninga yfirskoðunar 3,600 kr., alls 83,600 kr.

11. gr.

Til útgjalda við dómgæzluna og lögreglustjórnina o. fl. eru veittar 301,290 kr.

A.

Dómgæzla og lögreglustjórn:

1. Laun:

- a. Til dómara og sýslumanna
- b. — hreppstjóra
- 2. Ritfje handa bæjarfógetanum í Reykjavík ...
- 3. Til hegningarhússins í Reykjavík og fangelsaviðhalds kostnaður
- 4. Til eftirlits vegna bannlaganna
- 5. Annar sakamálskostnaður og lögreglumála m. m.

1918.

1919.

Alls.

kr.

kr.

kr.

67,300

67,300

8,000

8,000

1,400

1,400

5,195

5,195

10,000

10,000

5,100

5,100

96,995

96,995

193,990

B.

Ýmisleg útgjöld.

1. Til þess að gefa út stjórnartíðindi:

- a. Þóknun fyrir útgáfu tíðindanna kr.
m. fl. 450
- b. Til pappírs og prentunar 6,000
- c. Til kostnaðar við sending með
póstum 1,200

7,650

7,650

- 2. a. Endurgjald handa embættis-
mönnum fyrir burðareyri undir
embættisbrjef.. . . . 6,000— 6,000
- b. Fyrir embættisskeyti 10,000—10,000

16,000

16,000

- 3. Brunaábyrgðar- sótaragjald o. fl. fyrir
nokkrar opinberar byggingar

4,000

4,000

- 4. Til embættiseftirlitsferða

2,500

2,500

- 5. Þóknun fyrir aðstoð verkfróðs manns við
endurskoðun á skipamælingum

300

300

- 6. Til útgjalda við eftirlit úr landi með fiski-
veiðum útlendinga
- gegn þriðjungs framlagi frá þeim, er
óska strandgæzlu og njóta hennar.

10,000

10,000

- 7. Til lögregluftirlits um sildveiðitímann . .

1,000

1,000

Flyt ...

41,450

41,450

193,990

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	41,450	41,450	193,990
8. Útgjöld til fjátekattanefnda og fyrir húsa- skattavirðingar	200	200	
9. Útgjöld samkvæmt 77. og 78. gr. fjátekra- laga 10. nóvbr. 1905	12,000	12,000	
Fjátekralaga, sem styrks njóta úr lands- sjóði, geta ekki farið fram á hærra meðlag á dag með þeim sjúklingum, er um ræðir í 77. og 78. gr. fjátekralaganna, en svo að jafngildi lægstu borgun, er tekin er á því sjúkrahúsi.	53,650	53,650	107,300
Samtals...			301,290

12. gr.

Til útgjalda við læknaþjónunina veitast 444,603 kr. 18 aurar.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun	81,200	81,200	162,400
2. Til skrifstofukostnaðar landlæknis	1,000	1,000	2,000
3. Styrkur til hreppsþúa í Bæjarhreppi og í Árnesshreppi í Strandasýslu til að vitja læknis, til hvors hrepps 300 kr.	600	600	1,200
Styrkurinn greiðist hreppsnefndunum, en þegar læknir verður skipaður í Reykjar- fjarðarhjerað, greiðist honum styrkur Ár- nesshrepps, sem persónuleg launaviðbót.			
4. Styrkur til hreppsþúanna í Bolungarvíkur- verslunarstað og í Hólshreppi í Norður- Ísafjarðarsýslu, til þess að leita sjer lækn- ishjálpar	300	300	600
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni í Hóls- hreppi.			
5. Styrkur til hreppsþúa í Kjósarhreppi í Kjós- arsýslu til þess að leita sjer læknishjálpar, er greiðist hreppsnefndinni.... ..	300	300	600
6. Styrkur til Öræfinga til að leita sjer lækn- ishjálpar	300	300	600
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinn í Hofshreppi.			
Flyt ...	83,700	83,700	167,400

	1918.	1919.	Alla.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
Flutt...	83,700	83,700	167,400
Styrkveitingarnar í 3.—6. lið eru óáfræm- ur bundnar því skilyrði, að stjórninni sé árlega send skilagrein fyrir því, á hvern hátt styrknum er varið.			
7. a. Styrkur til augnlæknis Andriesar Fjeld- sted í Reykjavík... .. —	1,500	1,500	3,000
b. Styrkur til sama manns til lækninga- ferðar kringum landið á helstu viðkomu- staði strandskipa, með því skilyrði að hann á hverri hringferð hafi að minsta kosti hálfsmánaðardvöl samtals á tveimur hinum fjölmennustu viðkomustaða eftir samráði við stjórnarráðið, eftir reikningi alt að	300	300	600
8. Styrkur til tannlæknis Vilh. Bernhöft í Reykjavík... ..	1,000	1,000	2,000
9. Styrkur til háls- og neflæknis Ólafs Þor- steinssonar í Reykjavík... ..	1,000	1,000	2,000
Styrkurinn hvort árið til læknanna An- driesar Fjeldsted, Vilh. Bernhöft og Ólafs Þorsteinssonar er bundinn því skilyrði, að þeir hver um sig segi stúdentunum í lækna- deild háskólans til í sinni sjerfræði og veiti fátæku fólki ókeypis lækningahjálp á tilteknu um stað, ekki sjaldnar en 3 sinnum á mánuði.			
10. Hóldsveikisspítalinn... ..	45,547,20	44,247,20	89,794,40
Þá kostnaður sundurliðast þannig hvort árið:	1918.	1919	
	kr. a.	kr. a.	
1. Laun... ..	6,500	6,500	
Þess 300 kr. persónu- leg launaviðbót til nú- verandi spítalalæknis.			
2. Viðurværi 74m.(72a.)	19,447,20	19,447,20	
3. Klæðnaður.. ...	1,600	1,600	
4. Meðulogsáraumbúðir	1,800	1,800	
5. Eldsneyti... ..	7,500	7,500	
Flut ...	36,847,20	36,847,20	73,694,40
	133,047,20	131,847,20	264,894,40

			1918.		1919.		Alls.	
			kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
	Flutt ...	36,847,20 36,847,20	133,047,20		131,847,20		264,894,40	
6.	Ljósmeti ...	1,000 1,000						
7.	Húsbúnaður og áhöld	1,200 1,200						
8.	Viðhald á húsum ...	2,800 1,600						
9.	Þvottur og ræsting ..	900 900						
10.	Greftrunarkostnaður:	200 200						
11.	Skemtanir... ..	500 500						
12.	Skattar o. fl. ..	1,300 1,300						
13.	Ýmisl. útgjöld	1,200						
	kr. að frádregnum							
	400 kr. fyrir hey ...	800 800						
		45,547,20 44,347,20						
11.	Til undirbúnings landspítalabyggingar .	...	5,000,00		...		5,000,00	
12.	Geðveikishælið á Kleppi .	...	35,035,60		35,035,60		70,071,20	
	Sá kostnaður sundurliðast þannig hvort árið:	kr. a.						
A.	Laun læknis ...	3,600						
B.	Önnur útgjöld:							
1.	Kaup starfsmanna ...	4,500						
2.	Viðurværi 82 manna 72 a.							
	á dag ...	21,549,60						
3.	Klæðnaður sjúklinga (30 kr.)	2,356						
4.	Meðul og umbúðir ...	560						
5.	Ljós og hiti... ..	8,000						
6.	Viðhald og áhöld ...	4,200						
7.	Þvottur og ræsting ...	1,000						
8.	Skemtanir ...	550						
9.	Skattar m. m. ...	800						
10.	Óviss útgjöld ...	800						
		47,915,60						
	Par frá dragast tekjur:							
	Meðgjöf með 63 sjúk-	kr.						
	lingum 50 a. á dag	10,950						
	Meðgjöf með 2 sjúkling-							
	um 100 a. á dag...	730						
	Tekjur af búinu .	1,200 12,880						
		Mismunur... 35,035,60						
	Flyt ...		173,082,80		166,882,80		339,965,60	

		1918.	1910.	Alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
	Flutt ...	173,082,80	166,882,80	339,965,60
13.	Heilsuhælið á Vífilstöðum ...	29,318,79	29,318,79	58,637,58
	Sá kostnaður sundurliðast þannig: kr. a.			
A.	Laun læknis ...	3,800		
B.	Önnur útgjöld:			
	1. Kaup starfsmanna ...	9,200,94		
	2. Viðurværi (97 manns 100 a.)	34,342,85		
	3. Lyf og hjúkrunargögn ...	2,000		
	4. Ljós og hiti	20,000		
	5. Þvottur og ræsting ...	2,200		
	6. Viðhald húsa ...	1,800		
	7. Viðhald vjela ...	1,700		
	8. Skattar og vátrygging	1,000		
	9. Húsbúnaður og áhöld ...	2,900		
	10. Flutningskostnaður ...	2,300		
	11. Óviss útgjöld ...	1,000		
		82,243,79		
	Par frá dragast tekjur:			
	Meðgjöf með 65 sjúk- kr.			
	lingum 2 kr. á dag	47,450		
	Meðgjöf með 5 sjúk-			
	lingum 3 kr. á dag	5,475	52,925	
	Mismunur ...	29,318,79		
14.	Önnur útgjöld:			
a.	Styrkur til sjúkrahúsa og sjúkra-			
	skýla	3,000		
	Styrkurinn veitist eftir fjölda			
	legudaga, gegn því, að hjerað,			
	sem sjúkrahús á, leggi fram eins			
	mikið og styrknum nemur.			
b.	Styrkur til þess að koma upp			
	sjúkraskýlum á fóstum læknis-			
	setrum, alt að þriðjungi bygg-			
	arkostnaðar, þó aldrei meira en			
	nemi 3,000 kr. á hverja þúsund			
	hjeraðsbúa og með því skilyrði,			
	að stjórnarráðið samþykki teikn-			
	Flyt ..	3,000	202,401,59	196,201,59
				398,603,18

		1918.		1919.		Alls.	
		kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
Flutt ...	3,000	202,401,59		196,201,59		398,603,18	
ingu af húsinu eftir að hafa fengið álit landlæknis, og að sýslufjelag það, er sjúkraskýlið heyrir til, taki það að sjer til eignar og reksturs			6,000				
c. Bólusetningarkostnaður.	1,000						
d. Gjöld samkv. 13. gr. í lögum 16. nóvbr. 1907 um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma... ..	4,000						
e. Gjöld samkv. 25. gr. í lögum 6. nóvbr. 1902 um varnir gegn því, að næmir sjúkdómar berist til Íslands	1,000						
f. Styrkur til hjeraðslækna til utanferða í því skyni, að afla sjer nýrrar læknisþekkingar	2,500						
Þennan styrk veitir stjórnarráðið eftir tillögum landlæknis, og má hann ekki fara fram úr 150 kr. fyrir hverja mánaðardvöl erlendis.							
g. Styrkur til sjúkrasamlaga	4,000						
h. Styrkur handa sjúklingum með hörundsberkla, sem ekki verður átt við hjer á landi, til að leita sjer lækninga erlendis, alt að	1,500						
		23,000		23,000		46,000	
Styrkur til hvers sjúklings nemi aldrei meiru en tveim þriðju alls kostnaðar.							
Samtals...		225,401,59		219,201,59		444,603,18	

13. gr.

Til samgöngumála veitast 1,613,550 kr.

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
A.				
Póstmál.				
1. Laun:	kr.			
a. Póstmeistara	4,000			
b. 1. Póstafgreiðslumanna (5) í Reykjavík.	10,800			
2. Póstafgreiðslum. utan Reykja- víkur..	32,600			
c. Brjefhirðingarmanna	9,000			
		56,400	56,400	
2. Póstflutningur		80,000	80,000	
Af póstflutningafjenu má verja allt að 8,000 kr. hvort árið fyrir að flytja alls kon- ar póstsendingar með skipum, sem hafa ekki fast tillag, milli Íslands og annara landa og milli hafna á Íslandi, váttryggja þær og ann- ast skil á þeim á höfnum, og hagi skipin ferðum sínum eftir fastri fyrirfram auglýstri ferðaáætlun.				
3. Annar kostnaður:				
a. Skrifstofukostnaður póstmeistara eftir reikningi, allt að	7,000			
b. Skriffföng m. m.	1,000			
c. Skrifstofukostnaður og aðstoð póst- afgreiðslumanna á Akureyri, Ísa- firði og Seyðisfirði, allt að	4,000			
d. Húsaleiga á stærri póstafrgreiðslum utan Reykjavíkur	3,500			
e. Önnur gjöld	15,000			
		30,500	30,500	
		166,900	166,900	333,800
Flyt				333,800

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
Flutt ...				333,800
B.				
Vegabætur.				
I. Stjórn og undirbúningur vegagjörða:				
	1918	1919		
1. Verkfræðingur landsins:	kr.	kr.		
a. Laun	4,000	4,000		
b. Ferðakostnaður og fæðispeningar eftir reikningi alt að	500	500		
2. Til verkfróðra aðstoðarmanna og mælinga, alt að	4,000	4,000		
Verkfræðingur landsins og aðstoðarmenn hafi einnig á hendi undirbúning og framkvæmd vatnsvirkja eftir nánari ákvæðum stjórnarráðsins og eftir tillögum Búnaðarfélags Íslands, þegar um ræktunarvatnsvirkjafyrirtæki er að ræða.				
3. Skrifstofukostnaður	1,500	1,500		
4. Til eftirlits með vegaviðhaldi	200	200	10,200	10,200
II. Flutningabrautir:				
	kr.	kr.		
1. Húnvetningabraut	10,000	10,000		
2. Skagfirðingabraut	10,000	10,000		
3. Grímsnesbraut	10,000	10,000		
4. Suðurlandsbraut	8,000	10,000		
5. Viðhald flutningabrauta	20,000	14,000	58,000	54,000
III. Þjóðvegir:				
	kr.	kr.		
1. Stykkishólmsvegur	8,000	8,000		
2. Frá Gljúfurá upp Norðurárdal	10,000	10,000		
3. Langadalsvegur í Húnavatnssýslu	8,000	»		
Flyt ...	26,000	18,000	68,200	64,200
				333,800

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ... 26,000 18,000	68,200	64,200	333,800
4. Brú á Eyjafjarðará... .. 35,000 50,000			
5. Brú á Djúpa í Ljósavatns- skarði (endurveiting). ... 3,000 »			
6. Brú á Bleikdalsá (endur- veiting). 3,900 »			
7. Hróarstunguvegur 8,000 8,000			
8. Aðrar vegabætur og við- hald 16,000 16,000	91,900	92,000	
IV. Fjallvegir... ..	4,000	4,000	
V. Til áhalda.	2,000	2,000	
VI. Tillög til akfærra sýsluvega, alt að	18,000	18,000	
gegn að minsta kosti jafnmiklu tillagi annars- staðar frá og öðrum þeim skilyrðum sem sett eru í reglugjörð nr. 3, 3. janúar 1916.			
VII. Til dragferjuhalds á Hjerðsvötnum... ..	300	300	
VIII. Til dragferjuhalds á Lagarfljóti... ..	300	300	
Landstjórninni heimilast að færa fjár- veitingar fyrra ársins, til brúargerða og vega- lagninga á síðara árið, og sömuleiðis að fresta brúargerðum og vegalagningum á fjár- hagstímabilinu algerlega, ef örðugleikar verða á að fá efni og vinnu vegna dýrleika.	184,700	180,800	365,500
Svo má landsstjórnin verja fjárhæðunum til annara útgjalda löndssjóðs ef fyrirsjáan- legt er að tekjur landssjóðs hrökkvi eigi.			
C.			
I. Til strandferða... ..	75,000	75,000	
II. Til Eimskipafjelags Íslands	40,000	40,000	
Strandferðaskipum Eimskipafjelags Ís- lands er eigi skylt að koma oftar en tvisv- ar á ári, vor og haust á Hvammsfjörð og Gilsfjörð.			
III. Til bátaferða á flóum fjörðum og vötnum :			
Flyt ...	115,000	115,000	699,300

					1918.	1919.	Alls.
					kr.	kr.	kr.
Flutt ...					115,000	115,000	699,300
kr.							
1.	Til Faxaflóabáts ...	...	...	12,000			
2.	Til Breiðafjarðarbáts ...	...	...	12,000			
3.	Til bátaferða á Ísafjarðardjúpi...			5,000			
4.	Til Eyjafjarðarbáts ...	...	...	3,500			
Sá bátur gangi um Eyjafjörð og til Húsavíkur og Flateyjar á Skjálfanda.							
5.	Til bátaferða milli Vestmannaeyja og lands:						
a.	Milli Vestmannaeyja, Víkur og Stokkseyrar ...	10,000	10,000				
b.	Til Rangársands	1,200	1,200	11,200			
6.	Til vjelbátsferða á Hvítá í Borgarfirði alt að ...	...	...	600			
7.	Til vjelbátsferða til Hvalfjarðar alt að ...	...	...	400			
8.	Til vjelbátsferða á Lagarfljóti alt að ..	...	...	300			
9.	Til vjelbátsferða í Austur-Skaftasýslu alt að ...	...	...	400			
10.	Til vjelbátsferða milli Patreksfjarðar og Rauðasands..	...	...	300	45,700	45,700	
Styrkir þessir veitast með þeim skilyrðum:							
1.	Að hlutaðeigandi hjeraðsstjórn sendi Stjórnarráðinu, eigi síðar en 6 vikum áður en ferðirnar hefjast, skjöl þau, er hjer greinir:						
a.	Vottorð skipaskoðunarmanna um að bátnir sjeu traustir, vel útbúnir og hentugir til ferðanna.						
b.	Uppkast að ferðaáætlun bátsins eða bátanna.						
c.	Uppkast að gjaldskrá fyrir fólksflutning og vöruflutning.						
d.	Áætlun um tekjur og gjöld bátsins eða bátanna.						
Flyt ...					160,700	160,700	699,300

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	160,700	160,700	699,300
2. Að Stjórnarráðið samþykki skjöl þau, sem nefnd eru undir tölul. 1. a.—d., án breytinga eða með breytingum, sem hlutaðeigandi hjerðstjórn síðar felst á.			
3. Að landssjóðsstyrkurinn nemi ekki meira fyrir hvern einstakan bát en hálfum reksturskostnaði bátsins, samkvæmt reikningi, er Stjórnarráðið samþykki fyrir hvert einstakt útgerðartímabil.			
4. Að útgerðarmenn bátanna sjái um að reikningsfærslan verði samkvæmt fyrirmælum Stjórnarráðsins, og að eyðublöð, sem það lætur í tje, verði rjett útfyllt.			
5. Að útgerðarmenn sendi Stjórnarráðinu reikninga bátanna áður en síðasti fjórði hluti styrksins útborgast.			
6. Að þeir bátar undir lið C. III., sem hafa fasta ferðaáætlun og halda eiga dagbók, sendi Stjórnarráðinu í lok hvers mánaðar, á meðan bátarnir ganga eftir ferðaáætluninni, staðfestan útdrátt úr dagbók sinni, er sýni hvar strandferðabátur er staddur á hverjum degi og tíma.			
	160,700	160,700	321,400
D.			
Hraðskeyta- og talsímasamband.			
I. Ritsímafélagið mikla norræna, umsamið árgjald (til 1925)	35,000	35,000	
II. Til rannsóknar símaleiða o. fl.... ..	7,500	7,500	
III. Til byggingar nýrra lína samkv. 4. gr., sbr. 7. gr. laga nr. 35, 20 oktbr. 1913 ...	25,500	45,000	
enda sje gætt skilyrða laganna um fjárfraðlög hjerðanna. Stjórninni er heimilt að fresta framkvæmd á verkum þessum, að nokkru eða öllu leyti, og verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef fyrirsjáanlegt er, að tekjur landssjóðs hrökkva eigi til þeirra, eða að örðugleikar verða á að ná efni vegna dýrleika.			
Flyt ...	68,000	87,500	1020,700

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	68,000	87,500	1020,700
IV. Til starfrækslu landsímanna m. m.:			
	1918	1919	
1. a. Laun landsímastjóra...	3,500	3,500	
b. Persónuleg launaviðbót	1,500	1,500	
2. Laun símaverkfræðings...	3,200	3,200	
3. Aðstoð og annar kostnaður	4,000	4,000	
4. Ritsímastöðin í Reykjavík	30,000	30,200	
5. Þráðlausa stöðin við Reykjavík... ..	8,400	8,800	
6. Gagnavörður	1,800	1,800	
7. Ritsímastöðin á Akureyri, ásamt bæjarsímakerfinu .	18,520	11,720	
8. Ritsímastöðin á Seyðisfirði ásamt bæjarsímakerfinu .	14,230	14,230	
9. Ritsímastöðin á Ísafirði á- samt bæjarsímakerfinu ...	8,160	8,160	
10. Símastöðin á Borðeyri ...	5,040	5,040	
11. Símastöðin í Hafnarfirði alt að	2,000	2,000	
12. Símastöðin í Vestmanna- eyjum, alt að	2,500	2,500	
13. Útgjöld við eftirlitsstöðvar og aðrar talsímastöðvar .	12,000	12,000	
Þar í ritsímaþjónusta á Siglufirði.	114,850	108,650	
V. Eyðublöð, prentkostnaður, ritföng m. m.	15,000	15,000	
VI. Viðbót og viðhald stöðvanna	3,000	3,000	
VII. Kostnaður við ferðalög starfrækslunnar vegna, eftir reikningi alt að	3,500	3,500	
VIII. Viðhald landsímanna	25,000	25,000	
IX. Tillag til alþjóðaskrifstofunnar í Bern ...	550	550	
	229,900	243,200	473,100
Flyt ...			1,493,800

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						1,493,800
E.						
Vitamál.						
I. Stjórn og undirbúningur vitamála:						
	kr.	kr.				
a. Laun umsjónarmanns ...	4,000	4,000				
Hann sje umsjónarmaður vitanna og einnig ókeypis til verkfræðilegrar aðstoðar landsstjórn, hjeraðsstjórn-um og bæjarstjórnnum eftir ákvæðum landsstjórnar.						
b. Til aðstoðarmanns ...	2,500	2,500				
Þar af persónuleg launa- viðbót 500 kr. hvort árið, gegn því að hann sje jafn- framt skyldur að gefa ein- stökum mönnum ókeypis leiðbeiningar um rafmagns- veitu til heimanota.						
c. Til skrifstofuhalds eftir reikningi alt að	700	700				
d. Ferðakostnaður og fæðis- peningar eftir reikningi alt að	1,500	1,500		8,700	8,700	
II. Laun vitavarda				9,850	10,100	
III. Reksturskostnaður vitanna ...				16,600	17,300	
IV. Bygging nýrra vita o. fl.:	kr.	kr.				
	1918	1919				
a. Akranesviti	11,000	»				
b. Galtarviti ...	4,000	»				
c. Stokksnesviti ...	»	19,500				
d. Gerðatangaviti ...	»	6,000		15,000	25,500	
Stjórninni er heimilt að fresta fram- kvæmdum á verkum þessum, að nokkru eða öllu leyti, og verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef fyrirsjá-						
Flyt ...				50,150	61,600	1,493,800

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	50,150	61,600	1,493,800
anlegt er, að tekjur landssjóðs hrökkva eigi til þeirra.			
V. Sjómerki	2,000	2,000	
VI. Ýmislegt	2,000	2,000	
	54,150	65,600	119,750
Samt ls ...			1,613,550

14. gr.

Til kirkju- og kenslumála eru ætlaðar 778,452 kr. 82 aurar.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
A.			
Andlega stjettin: kr.			
a. 1. Laun biskups 5,000			
2. Skrifstofukostnaður 1,000			
	6,000	6,000	
b. Önnur útgjöld:			
1. Til prestakalla samkvæmt lögum 27. febr. 1880, 1. gr.	1,006,41	1,006,41	
2. Til bráðabirgðauppbóta brauðum	4,000	3,500	
3. Viðbót við eftirlaun þau, er fátækir upp- gjafaprestar og prestsekkjur fá samkvæmt lögum	5,000	5,000	
4. Framlag til prestlaunasjóðs	28,000	28,000	
5. Til húsabóta á prestssetrinu Bergsstöðum	1,200		
	45,206,41	43,506,41	88,712,82
B.			
Kenslumál:			
I. Til háskólans:			
a. Laun	41,000	41,000	
b. Til prófessors Einars Arnórssonar við- aukalaun	2,600	2,600	
Flyt ...	43,600	43,600	88,712,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...				43,600	43,600	88,712,82
c. Aukakensla:	1918	1919				
1. Til kenslu í líffæra- meinfraði og sótt- kveikjufraði	kr.	kr.				
	2,800	2,800				
2. Til hjeraðslæknisins í Reykjavík	800	800				
3. Til kennarans í efna- fraði	600	600				
4. Til kennarans í laga- legri læknisfraði ...	300	300				
5. Til kennara í gotnesku og engilsaxnesku ...	1,000	1,000				
6. Þóknun til kennara í dönsku	1,000	1,000		6,500	6,500	
d. Til utanfararstyrks handa kennurum...				1,200	1,200	
e. Styrktarfje:						
1. Námsstyrkur	9,000	9,000				
2. Húsaleigustyrkur ...	4,000	4,000				
3. Utanfararstyrkur til læknaefna	300	300				
Húsaleigustyrk og námsstyrk við háskólann má að eins veita efnilegum, reglusömum og efnalitlum nemendum, 100 kr. mest um árið í húsaleigustyrk og 320 kr. mest í námsstyrk. Húsaleigustyrk má venjulega að eins veita utanbæjarnemendum.				13,300	13,300	
f. Til bókakaupa m. m.:						
1. Bókakaup	2,000	2,000				
2. Til bókakaupa handa heimspekisdeild... ..	1,000	»				
Flyt ...	3,000	2,000		64,600	64,600	88,712,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	3,000	2,000	64,600	64,600	88,712,82
3.	Til kensluáhalda handa læknadeild...	...	800	800		
4.	Umbúðir m. m. við ókeypis klinik ...	...	200	200	4,000	3,000
g.	Til útgáfu kenslubóka alt að .	...	...	2,500	2,500	
	Eftir ákvæði háskólaráðsins má verja nokkru af fjenu til útgáfu fjölritaðra kenslubóka.					
h.	Til að undirbúa efnisskrá yfir íslensk lög að fornu og nýju	...	...	500	500	
i.	Til starfrækslu Röntgensáhalda m. m. alt að ..	...	...	1,600	1,600	
k.	Til starfrækslu rannsóknarstofu fyrir líffærameinfræði og gerlafræði	...	...	1,200	1,200	
l.	Eldiviður, ljós og ræsting	...	...	1,300	1,300	
m.	Önnur gjöld:		kr.			
	1. Laun ritara...	...	800			
	2. Laun dyravarðar, gæsla hit-unarvjelar m. m. .	...	1,600			
	3. Ýmisleg útgjöld ..	...	1,500	3,900	3,900	
				79,600	78,600	158,200
II. Mentaskólinn almenni:						
a.	Laun ...	...	...	21,600	21,600	
b.	Aðstoðarfje:		kr.			
	Handa fimleikakennara	...	1,000			
	Til dyravarðar ..	...	1,000			
	Til söngkennara ...	...	600	2,600	2,600	
c.	Önnur útgjöld:		kr. kr.			
	1. Til bókasafns skólans..	400	400			
	2. Til eldiviðar, ljósa og vatns ...	...	2,500	2,500		
	3. Til skólahússins utan og innan	...	1,750	1,750		
	4. Til tveggja fastra aukakennara	...	4,000	4,000		
	5. Til tímakenslu og til prófdómenda, alt að..	6,000	6,000			
	6. Húsaleigustyrkur handa 36 lærisveinum, 20 kr. handa hverjum	720	720			
	Flyt	15,370	15,370	24,200	24,200	246,912,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	15,370	15,370	24,200	24,200	246,912,82
7.	Námsstyrkur ...	2,000	2,000			
8.	Læknisþóknun ...	200	200			
9.	Ýmisleg útgjöld...	1,200	1,500			
10.	Til vísindalegra áhalda við kensluna ...	300	300			
11.	Til þess að gefa út kenslubækur handa mentaskólanum alt að 45 kr. fyrir örkina ...	1,000	1,000			
12.	Til áhalda við fimleikakenslu	100	100			
13.	Til verðlaunabóka ...	100	100	20,270	20,570	
Húsaleigustyrk og námsstyrk má að eins veita efnilegum reglusömum og efnalittum nemendum. Húsaleigustyrkur sje venjulega að eins veittur utanbæjarmönnum, og að námsstyrk gangi utanbæjarmenn fyrir innanbæjarmönnum að öðru jöfnu. Finni stjórnin í samráði við kennara skólans aðra leið til þess að afla skólanum fjár í þessu skyni, t. d. með skólagjöldum, má þessi styrkur lækka að því skapi.				44,470	44,770	89,240
III. Gagnfræðaskólinn á Akureyri:						
a.	Laun ...			9,600	9,600	
Af þessari upphæð eru persónulegar launaviðbætur til núverandi 1. kennara 400 kr., 2. kennara 200 kr. og 3. kennara 400 kr.						
b.	Önnur útgjöld:		kr.			
1.	Til aukakennara þriggja ..	2,400				
2.	Tímakensla ...	1,800				
3.	Til bóka- og kensluáhalda ...	800				
4.	Til eldiviðar og ljósa ...	1,600				
5.	Námsstyrkur ...	800				
Utanbæjarnemendur gangi að styrk fyrir innanbæjarnemendum að öðru jöfnu.						
	Flyt ...	7,400		9,600	9,600	336,152,82

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
	Flutt ... 7,400	9,600	9,600	336,152,82
	6. Til dyravörslu... .. 600			
	7. Til skólahússins utan og innan 2,000			
	8. Til ýmislegra útgjalda 1,000			
		11,000	11,000	
		20,600	20,600	41,200
IV. Kennaraskólinn:				
	kr. kr.			
a. Laun	7,000 7,000			
Paraf persónuleg launa- viðbót handa núverandi 1. og 2. kennara 200 kr. til hvors.				
b. Önnur útgjöld:				
	1. Tímakensla 1,500 1,500			
	2. Til aukakennara... .. 1,400 1,400			
Par af 400 kr. per- sónuleg launaviðbót handa núverandi auka- kennara.				
	3. Eldiviður og ljós 1,800 1,800			
	4. Bókakaup og áhöld ... 300 300			
	5. Námsstyrkur.. ... 2,000 2,000			
Utanbæjarnemendur gangi að styrk fyrir innanbæjarnemendum að öðru jöfnu.				
	6. Til viðhalds... .. 300 300			
	7. Ýmisleg útgjöld 1,300 1,300			
	8. Til lagfæringar á lóð .. 2,000 »			
		17,600	15,600	33,200
V. Stýrimannaskólinn:				
	1918 1919			
a. Laun		4,400	4,400	
b. Önnur útgjöld:				
	kr. kr.			
	1. Til tímakenslu 2,400 2,400			
	2. Til áhaldakaupa o. fl. 300 300			
	3. Til eldiviðar og ljósa .. 900 900			
	4. Ýmisleg útgjöld 1,400 1,400			
		5,000	5,000	
		9,400	9,400	18,800
	Flyt			429,352,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						429,352,82
VI. Til vjelstjóraskólans:						
		kr.	kr.			
a. Laun... ..	2,400	2,400				
b. Til tímakenslu... ..	1,500	1,500				
c. Húsnæði m. m.. ..	1,000	1,000				
d. Ýms kostnaður.	500	500				
				5,400	5,400	10,800
VII. Til bændakenslu:						
1. Til bændaskólans á Hólum:	kr.	kr.				
a. Laun	2,700	2,700				
b. Til aðstoðarkennara ...	1,000	1,000				
c. Til smíða- og dráttlist- arkenslu.. ..	800	800				
d. Önnur útgjöld:						
1. Til verklegs náms alt að	1,400	1,400				
2. Til kensluáhalda... ..	500	500				
3. Til eldiviðar og ljósa	1,500	1,500				
4. Kaup á stórgripa- vigt..... ..	»	400				
5. Ýmisleg útgjöld	1,000	1,000				
				8,900	9,300	
2. Til bændaskólans á Hvanneyri:						
	kr.	kr.				
a. Laun	2,700	2,700				
b. Til aðstoðarkenslu' ...	1,000	1,000				
c. Til smíða og leikfimis- kenslu	800	800				
d. Önnur gjöld:						
1. Til verklegs náms alt að.. ..	1,400	1,400				
2. Til kensluáhalda ...	500	500				
3. Til eldiviðar og ljósa	1,500	1,500				
4. Ýmisleg útgjöld	1,000	1,000				
				8,900	8,900	
Flyt ...				17,800	18,200	440,152,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	17,800	18,200	440,152,82
Styrkurinn til verklegs náms við hændaskólana á Hólum og Hvanneyri veitist nemendum, sem stunda verknám samkvæmt samningi eigi skemur en 6 vikur á ári, og skila skólanum dagbókum um vinnubrögðin yfir náms-tímann, og nemi styrkurinn aldrei hærri upphæð á hvern nemanda en 9 kr. fyrir hverja viku námstímans.			
3. Til skólahalds á Eiðum..	3,000	3,000	
	20,800	21,200	42,000
VIII. Til iðnfræðslu:			
a. Til Iðnaðarmannafjelagsins í Reykjavík, til þess undir yfirumsjón landsstjórnarinnar að reka iðnskóla í Reykjavík ...	1918. 1919. kr. kr. 5,000 5,000		
b. Til iðnaðarmannafjelagsins á Akureyri, til kvöld-skólahalds... ..	1,000 1,000		
c. Til Iðnaðarmannafjelagsins á Ísafirði, til kvöld-skólahalds... ..	1,000 1,000		
d. Til Iðnaðarmannafjelagsins á Seyðisfirði til kvöld-skólahalds... ..	600 600		
	7,600	7,600	15,200
Styrkurinn til þessara 4 skóla má þó ekki fara yfir $\frac{4}{5}$ reksturskostnaðar.			
Styrkveitingar í b.—d. lið veitast jafnt þó nemendurnir sjeu eigi iðn-nemar.			
IX. Til verslunarskóla:			
Til Kaupmannafjelagsins og Verslunarmannafjelagsins í Reykjavík, til þess að halda uppi, undir yfirumsjón landsstjórnarinnar, skóla fyrir verslunarmenn í Reykjavík, þó ekki yfir $\frac{4}{5}$ reksturskostnaðar.	6,000	6,000	12,000
Flyt ...			509,352,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						509,352,82
X. Til húsmæðrafræðslu:						
Til kvenfélagsins Ósk á Ísafirði til matreiðsluskólahalds, gegn að minsta kosti 600 kr. framlagi annarstaðar að				1,600	1,600	3,200
XI. Yfirsetukvennaskólinn:						
	kr.	kr.				
1. Laun forstöðumanns ...	1,000	1,000				
2. Til verklegrar kenslu:						
a. Laun þriggja yfirsetukvenna í Reykjavík...				300	300	
b. Annar kostnaður, alt að				400	400	
3. Styrkur til námskvenna .	2,000	2,000				
4. Húsaleiga, hiti, ljós og ræsting	300	300		4,000	4,000	8,000
XII. Til kvennaskóla:						
1. a. Til kvennaskólans í Reykjavík gegn að minsta kosti 1800 kr. framlögum annarstaðar að en úr landsjóði				1918 kr. 9,000	1919 kr. 9,500	
b. Til sama skóla 40 kr. fyrir hverja námsmey, sem er alt árið, alt að				2,000	2,000	
c. Námsstyrkur til sveitastúlkna við sama skóla				600	600	
2. a. Til kvennaskólans á Blönduósi gegn að minsta kosti 1000 kr. framlögum annarstaðar að en úr landssjóði				5,000	5,000	
b. Til sama skóla 40 kr. fyrir hverja námsmey, sem er alt árið, alt að				1,400	1,400	
Skólar þessir standi undir yfirumsjón landsstjórnarinnar.				18,000	18,500	36,500
Flyt ..						557,052,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...			557,052,82
XIII. Til almennrar barnafræðslu:			
1. Til barnaskóla, þar af til barnaskóla í kaupstöðum 10,000 kr.	30,000	30,000	
Styrkur þessi veitist með því skilyrði, að skólarnir njóti til móls við styrkinn úr landssjóði jafnmikils styrks úr bæjarsjóði, hreppssjóði eða fræðslusjóði.			
2. Til farskóla alt að 200 kr. til hvers og til eftirlits með heimafræðslu, alt að 100 kr. til hvers hrepps	20,000	20,000	
Styrkur þessi veitist gegn því, að skólarnir fái úr sveitarsjóði eða fræðslusjóði að minsta kosti jafnmikið landsjóðsstyrknum.			
3. Til að reisa barnaskóla utan kaupstaða, alt að þriðjungi kostnaðar, með því skilyrði, að stjórnarráðið samþykki uppdrátt af húsinu... ..	»	20,000	
4. Tillag til styrktarsjóðs handa barnakennurum... ..	2,500	2,500	
5. Til prófdómara við barnapróf	4,200	4,200	
6. Til framhaldskenslu handa kennurum .	1,500	1,500	
7. Utanfararstyrkur handa barna- og unglingakennurum... ..	1,600	1,600	
Styrkurinn veitist með því skilyrði, að styrkþegi gefi út prentaða skýrslu um ferð sína, 1 örk minst, og sendi hana ókeypis öllum starfandi barna- og unglingakennurum á landinu.			
8. a. Laun umsjónarmanns fræðslumálanna	3,600	3,600	
Par af persónuleg launaviðbót til núverandi fræðslumálastjóra 600 kr.			
b. Til eftirlitsferða eftir reikningi alt að	600	600	
	64,000	84,000	148,000
Flyt ...			705,052,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...			705,052,82
XIV. a. Til unglingaskóla (lýðskóla) utan Reykjavíkur, Akureyrar og Hafnarfjarðar ...	14,500	14,500	
Styrkur þessi veitist með því skilyrði, að skólarnir fullnægi reglum þeim, er stjórnarráðið setur sem skilyrði fyrir styrkveitingu úr landssjóði til þeirra, og að þeir njóti styrks annarsstaðar að, er ekki sje minni en helmingur landssjóðsstyrksins. Af upphæðinni skal þó veita skólunum á Hvítárbakka, Núpi (í Dýraf.), Ísafirði og Seyðisfirði, 1,500 kr. hverjum á ári, ef þeir fullnægja áskildum skilyrðum. Auk þess má veita Hvítárbakkaskóla og Núpsskóla 30 kr. fyrir hvern nemanda, sem er allan kenslutímann, þó ekki yfir 600 kr. þeim fyrnefnda og ekki yfir 400 kr. þeim síðarnefnda.			
b. Til gagnfræða- og alþýðuskólans í Flensborg	8,500	8,500	
	23,000	23,000	46,000
XV. Styrkur til þess að semja og gefa út alþýðukenslubækur	800	800	1,600
XVI. Til kenslu heyrnar- og málleysingja m.m.	7,000	7,000	14,000
Þar af til forstöðukonunnar 200 kr. hvort árið til hita og ljósa. Stjórnin annast um að aðstandendur nemendanna eða nemendurnir sjálfir greiði kenslukostnað, ef efni þeirra leyfa, samkv. tilsk. 26. febr. 1872, 2. gr.			
XVII. Til kenslu blindra barna, sem send eru utan til náms, gegn jafn-miklu framlagi annarsstaðar frá	1,000	1,000	2,000
XVIII. Til sundkenslu og leikfimi:			
a. Til sundkenslu í Reykjavík	300	300	
Styrkur þessi er bundinn því skilyrði, að kensla þessi fari fram að			
Flyt ...	300	300	768,652,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	300	300	768,652,82
minsta kosti 2 mánuði að vorinu og 1 mánuð að haustinu, og að lærisveinar Mentaskólans, Kennaraskólans og Stýrimannaskólans njóti kenslunnar ókeypis.			
b. Laun Páls Erlingssonar fyrir sundkenslu þá, sem getur í a, og til Erlings Pálssonar fyrir að kenna öðrum sundkennurum björgunarsund	1,200	1,200	
c. Til sundkenslu o. fl. annarstaðar.. ...	1,500	1,500	
Styrkurinn veitist bæjarstjórnunum og sýslunefndum með því skilyrði, að annarstaðar frá sje lagt til sundkenslunnar eigi minna en landssjóðsstyrkunum nemur.			
d. Styrkur til Ingibjargar Guðbrandsdóttur leikfímiskennara til að veita ókeypis tilsögn, munnlega og verklega, utanbæjarstúlkum, svo þær verði færar um að kenna leikfími	450	450	
e. Til Björns Jakobssonar fimleikakennara til að veita ókeypis tilsögn, munnlega og verklega, utanbæjarpíltum, svo að þeir verði færir um að kenna leikfími	450	450	
	3,900	3,900	7,800
XIX. Styrkur til Stefáns Eiríkssonar til þess að halda uppi kenslu í trjeskurði í Rvík	1,000	1,000	2,000
Samtals ...			778,452,82

15. gr.

Til vísinda, bókmenta og lista veitast 212,940 kr.

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
1. Landsbókasafnið:	1918	1919				
	kr.	kr.				
a. Laun landsbókavarðar ...	3,000	3,000				
b. — 1. bókavarðar. ...	1,800	1,800				
c. — 2. —	1,200	1,200				
Þar af 200 kr. persónuleg launaviðbót til núverandi 2. bókavarðar.						
d. Til aðstoðar á lestrarsal.	1,000	1,000				
e. Til að kaupa bækur og handrit og til bókbands...	10,300	10,300				
f. Til að semja skrá um handritasafn Landsbókasafnsins og til þess að halda áfram samningu spjaldskrár.. ...	2,400	2,400				
g. Fyrir afskriftir (eftir reikningi) ...	1,000	1,000				
h. Til að prenta ritaukaskrá	280	280				
i. Brunaábyrgðargjald fyrir safnið	360	360				
k. Húsaleiga 1918 og 1919...	180	180				
l. Ýmisleg gjöld ...	400	400		21,920	21,920	
2. Þjóðskjallasafnið:						
	kr.	kr.				
a. Laun yfirskjalavarðar ...	3,000	3,000				
b. Launaðstoðarskjalarvarðar	1,800	1,800				
c. Til að binda inn og búa um skjöl og til að útvega og afrita merk skjöl og bækur handa safninu, og til að gefa út skrá yfir skjallasafnið o. fl. ...	1,850	1,850				
d. Til að láta afskrifa og ljósmynda skjöl í Ríkisskjallasafni Dana og öðrum útlendum skjallasöfnum, er snerta Ísland ...	1,500	1,500		8,150	8,150	
Flyt ...				30,070	30,070	

			1918.	1919.	Alls.
			kr.	kr.	kr.
Flutt ...			30,070	30,070	
3. Þjóðmenjasafnið:	kr.	kr.			
a. 1. Laun þjóðmenjavarðar (fornmenjavarðar). ...	1,800	1,800			
2. Persónuleg launaviðbót til núverandi þjóðmenjavarðar ...	600	600			
b. Til aðstoðar eftir reikningi alt að ...	1,250	1,250			
c. Til að útvega forngripi og til áhalda og aðgerðar alt að. ...	1,700	1,700			
d. Til að kaupa íslensk listaverk ..	2,000	2,000			
e. Til að semja skýrslur um safnið frá 1876..	300	300			
f. Til rannsókna og undirbúnings á skrásetning fornmenja alt að ...	1,000	1,000			
			8,650	8,650	
Þjóðmenjasafnið sje opið frá 15. júní til 15. september 2 stundir á dag, en annan tíma árs 6 stundir á viku, eftir nánari fyrirmælum stjórnarráðsins.					
4. Náttúrufræðisfjlagið. ...			1,300	1,300	
Þar af til umsjónar við náttúrugripasafnið 600 kr. á ári. Styrkurinn veitist með því skilyrði, að safnið sje til sýnis almenningi á ákveðnum tíma, ekki sjaldnar en einu sinni á viku.					
5. Landsbókasafnshúsið:	1918	1919			
	kr.	kr.			
a. Til eldiviðar, ljósa o. fl. ..	3,600	3,600			
b. Til dyravarðar ...	1,400	1,400			
c. Til viðhalds og áhalda ...	1,000	1,000			
			6,000	6,000	
6. Til kaupstaðabókasafna, gegn eigi minna til- lagi úr bæjarsjóði og sýslusjóði ...			2,000	2,000	
Flyt ...			48,020	48,020	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	48,020	48,020	
7. Til sýslubókasafna og lestrarsala í kaup- túnum, gegn eigi minna tillagi úr sýslusjóði eða sveitarsjóði	1,500	1,500	
8. Til hins íslenska bókmentafjelags. ...	2,000	2,000	
9. Til Þjóðvinafjelagsins ...	750	750	
10. Til Fornleifafjelagsins ... Styrkurinn greiðist því að eins, að Árbók komi út hvort árið.	400	400	
11. Til Sögufjelagsins, til að gefa út heimildar- rit að sögu Íslands, 30 kr. fyrir hverja örk, alt að... ..	750	750	
12. Til að vinna að textaútgáfu á íslensku forn- brjefasafni... .. Styrkurinn er bundinn því skilyrði, að samskonar registur og við fyrsta bindi sje gefið út við hvert bindi af safninu.	800	800	
13. Til þess að gefa út hinar fornu Alþingis- bækur frá 1570—1800, og vinna að útgáfu þeirra... ..	1,000	1,000	
14. Til þess að gefa út landsyfirdóma frá 1800 —1873.	500	500	
15. Til að gefa út dómasafn landsyfirrjettarins, alt að 30 kr. fyrir hverja örk ...	300	300	
16. Til þýðingar íslenskra skáldrita á tungu Norðurlanda ...	1,000	1,000	
17. Til Fræðafjelagsins, til að gefa út jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns ...	600	600	
18. Til Bernarsambandsins, til þess að vernda rjett íslenskra rithöfunda ...	600	600	
19. Til Leikfjelags Reykjavíkur, gegn minst 500 kr. framlagi úr bæjarsjóði Rvíkur, alt að...	2,000	2,000	
Flutt ...	60,220	60,220	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	60,220	60,220	
20. a. Styrkur til skálda og listamanna	12,000	12,000	
Styrk þenna skal veita eftir tillögum þriggja manna nefndar, er kjörin sje; einn af háskólaráðinu, einn af stjórn Bókmentafjeldagsins, og einn af Stúdentafjeldaginu í Reykjavík.			
b. Til þess að flytja listaverk Einars Jónssonar frá Galtafelli heim til Íslands og geyma þau þar (endurfjárveiting)	4,000	»	
21. Til Sigfúsar Einarssonar, organista við dómkirkjuna, að því tilskildu, að hann haldi uppi kenslu í organslætti og sönglist í Reykjavík, og vinni að eflingu og útbreiðslu söngþekkingar hjer á landi	1,100	1,100	
22. Til Magnúsar Einarssonar, til að halda uppi söngkenslu á Akureyri	300	300	
23. Til að semja og búa undir prentun íslenska orðabók með íslenskum þýðingum	3,000	3,000	
24. Til Hannesar Þorsteinssonar til að semja æfisögur lærðra manna íslenskra á síðari öldum	1,600	1,600	
enda sje handritið eign landsins að honum látnum.			
25. Til Bjarna Sæmundssonar skólakennara til fiskirannsóknna	600	600	
26. Til dr. Helga Jónssonar til mýra- og grasfræðisrannsóknna.	1,800	1,800	
27. Til dr. Helga Pjeturss til jarðfræðisrannsóknna... ..	1,800	1,800	
28. Til Jóhanns Kristjánssonar til þess að rannsaka meðferð á guðspakkafje, gjöfum og sjóðum og semja skýrslu um það	600	»	
29. Til Guðmundar Finnbogasonar til sálarfræðisrannsóknna.	3,000	3,000	
Flutt ...	90,020	85,420	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	90,020	85,420	
30. Til prófessors Ágústs Bjarnasonar til þess að ljúka við »Yfirlit yfir sögu mannsandans« 50 kr. fyrir örkina allt að	600	»	
31. Til Sighvatar Borgfirðings til þess að kynna sjer skjöl í söfnum í Reykjavík	400	400	
32. Til Jakobs Jóhannessonar til að safna til og semja íslenska setningafræði (syntaxis)..	600	600	
33. Til dr. Alexanders Jóhannessonar til að halda fyrirlestra í þýzkum fræðum	1,000	1,000	
34. Til Bjarna Jónssonar frá Vogu til að þýða Goethes Faust	1,200	1,200	
35. Til Helga H. Eiríkssonar til verkfræðisnáms	800	800	
36. Til Boga Th. Melsted til að rita Íslands-sögu	800	800	
37. Til landmælinga á Íslandi	5,000	5,000	
38. Til landskjálftarannsóknna	550	550	
39. Til veðursímskeyta innanlands	4,800	4,800	
40. Til alþýðufræðslu stúdentafjelagsins í Reykjavík og á Akureyri.	700	700	
Af þessari fjárveitingu greiðist stúdenta-fjelaginu á Akureyri 200 kr. hvort árið.			
41. Til Guðmundar Hjaltasonar til þess að halda alþýðufyrirlestra utan Reykjavíkur...	800	800	
42. Til Stórstúku Goodtemplara á Íslandi.. ...	1,000	1,000	
43. Til íþróttasambands Íslands... ..	800	800	
	109,070	103,870	212,940
Samtals ...			212,940

16. gr.

Til verklegra fyrirtækja veitast 474,520 kr.

	1918.		1919.		Alls.
	kr.		kr.		kr.
1. Til Búnaðarfjelags Íslands	60,000		60,000		
2. Til búnaðarfjelaga			20,000		
3. Til vatnsvirkja: kr. kr.					
a. Til undirbúnings og rann- sóknna 2,000 2,000					
b. Til að afstýra vatnságangi af Þverá 12,000 12,000					
	14,000		14,000		
gegn 4,000 kr. framlagi hvort árið ann- arstaðar frá.					
4. Til sandgræðslu	5,000		5,000		
5. Til skógræktar: kr. kr.					
a. Laun skógræktarstjóra ... 3,000 3,000					
b. Laun skógarvarða og til skógræðslu.. ... 12,000 12,000					
	15,000		15,000		
6. Til dýralækninga: kr. kr.					
a. Laun handa 3 dýralæknum 4,500 4,500					
b. Launaviðbót handa núver- dýralækni í Reykjavík ... 400 400					
c. Til eins manns til að læra dýralækningar erlendis ... 600 600					
	5,500		5,500		
Nemandanum ber að senda stjórnar- ráðinu tvisvar á ári vottorð frá kennur- um sínum um iðni og ástundun.					
7. Til eftirlits með útflutningi á hrossum ...	600		600		
8. Til efnarannsóknarstofu í Reykjavík:					
a. Laun forstöðumanns, auk kr. kr. 25% af öllum tekjum stofn- unarinnar 2,400 2,400					
b. Til gerlarannsóknna 1,500 1,500					
Flyt ... 3,900 3,900	100,100		120,100		

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	3,900	3,900	100,100	120,100	
	c. Til húsaleigu	700	700			
	d. Til ljósa, eldsneytis og ræsting- ingar	500	500	5,100	5,100	
9.	Til byggingarfróðs manns til þess að leið- beina við opinberar byggingar			2,500	2,500	
10.	Til sama eftir reikningi fyrir skoðanir húsa á prestsetrum, alt að			400	400	
11.	Styrkur til manns til leiðbeiningar um húsa- gerð til sveita: kr.					
	a. Laun	1,500				
	b. Ferðakostnaður eftir reikningi alt að..	400		1,900	1,900	
12.	Til þess að styrkja efnilega iðnaðarnema til náms erlendis			4,000	4,000	
13.	Til »Sambands íslenskra samvinnufjelaga« til þess að útbreiða þekkingu á samvinnu- fjelagsskap og halda uppi námsskeiði í bókfærslu og starfrækslu slíkra fjelaga, gegn að minsta kosti 1,000 kr. tillagi annars- staðar frá			2,000	2,000	
14.	Til Fiskiveiðasjóðs Íslands			6,000	6,000	
15.	Til Fiskifjelagsins			20,000	20,000	
	Þar af 500 kr. hvort árið til kenslu á Ísafirði fyrir skipstjóraefni á smáskipum undir umsjón og eftirliti fjelagsins.					
16.	Til sama fjelags handa erindreka erlendis..			4,000	4,000	
		1918	1919			
17.	a. Laun handa 5 fiskifyfirmats- mönnum	8,000	8,000			
	b. Til ferðakostnaðar eftir reikningi alt að... ..	400	400	8,400	8,400	
	Flyt ...			154,400	174,400	

					1918.	1919.	Alls.
					kr.	kr.	kr.
Flutt ...					154,400	174,400	
18.	a. Laun 4 yfirmatsmanna á gæðum síldar	3,200	3,200				
	b. Ferðakostnaður m. m. ...	400	400		3,600	3,600	
19.	a. Laun 4 yfirullarmatsmanna	1,600	1,600				
	b. Ferðakostnaður eftir reikningi alt að	800	800		2,400	2,400	
20.	Til Heimilisiðnaðarfjelds Íslands.				1,500	1,500	
Styrkur þessi skiftist þannig, að Heimilisiðnaðarfjeld Íslands fái 1,000 kr. og Heimilisiðnaðarfjeld Norðurlands 500 kr. hvort árið.							
21.	Póknun til vörumerkjaskráritarans.				360	360	
22.	Handa Ungmennafjeldi Íslands til eflingar líkamlegra íþróttar og til skógræðslu... ..				2,000	2,000	
Fjeldið gefi landsstjórninni skýrslu um hvernig fjeldi er varið.							
23.	Styrkur til ábúandans á Tvískerjum á Breiðamerkursandi, til að halda við bygð á Sandinum og veita ferðamönnum húsaskjól, beina og fylgd... ..				300	300	
24.	Styrkur til ábúandans á Hrauntanga á Öxarfjarðarheiði, til þess að halda þar bygð við og veita ferðamönnum gisting og beina.				200	200	
25.	Eftirlit með áfengis kaupum: ... kr. kr.						
	a. Laun umsjónarmanns	900	900				
	b. Önnur útgjöld	800	800		1,700	1,700	
26.	Til eftirlits með silfurbergsnámunum í Helgustaðafjelli, samkvæmt nánari fyrirmælum stjórnarráðsins, eftir reikningi, alt að... ..				300	300	
27.	Til bjargráðasjóðs				22,000	22,000	
Flyt ...					188,760	208,760	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	188,760	208,760	
28. Til Landhelgissjóðs... ..	20,000	20,000	
29. Til brimbrjóts í Bolungarvík.. ..	10,000	10,000	
Styrkurinn er bundinn því skilyrði, að verkið sje framkvæmt eftir fyrirsögn verkfróðs manns.			
30. Til námarannsókna	2,000	15,000	
	220,760	253,760	474,520
Samtals ...			474,520

17. gr.

Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 6,200.

18 gr.

Til eftirlauna og styrktarfjár og tillags í ellistyrktarsjóð veitast 178.014,54 kr.; þar af til ekkjufrúar Jakobínu Thomsen 300 kr.; til prestsekkju Ragnheiðar Jónsdóttur, sem viðbót við eftirlaun hennar af Vestmannaeyjaprestakalli 105 kr. 40 a.; til ekkjufrúar Torfhildar Holm 360 kr.; til Marie Katrine Jónsson 300 kr.; til próf. dr. phil. Þ. Thoroddsen 2,000 kr.; til síra Matthíasar Jochumssonar 2,400 kr.; viðbót við eftirlaun fyrverandi hjeraðslæknis Ásgeirs Blöndal 250 kr.; til Bjargar Jónsdóttur, ekkju stýrimannaskólastjóra M. Bjarnasonar, 300 kr.; til ekkjufrúar Valgerðar Þorsteinsdóttur 250 kr.; til læknisekkju Magneu Ásgeirsson 200 kr.; til prestsekkju Elínborgar Friðriksdóttur 800 kr.; til Ragnhildar Björnsdóttur, ekkju Páls Ólafssonar skálds, 300 kr.; til ekkjufrúar Þóru Melsteð 600 kr.; til prestsekkju Ingunnar Loftsdóttur 300 kr.; til prestsekkju Bjargar Einarsdóttur 300 kr.; til prestsekkju Guðrúnar Björnsdóttur 300 kr.; viðbót við eftirlaun læknisekkju Elísabetar Ragnhildar Jónsdóttur 150 kr.; til fyrrum spítalaforstöðukonu Guðrúnar Jónsdóttur 200 kr.; viðbót við eftirlaun ekkjufrúar Guðrúnar Pjetursdóttur 300 kr.; viðbót við eftirlaun ekkjufrúar Kristinar Sveinbjörnsdóttur 300 kr.; viðbót við eftirlaun ekkjufrúar Guðrúnar Torfadóttur 300 kr.; viðbót við eftirlaun ekkjufrúar Ástu Þórarinsdóttur kr. 129,94; til Sumarliða pósts 200 kr.; til Jóhanns pósts Jónssonar 200 kr.; til Hallgríms Krákssonar pósts 200 kr.; til Böðvars pósts Jónssonar 100 kr.; til Hjartar Snorrasonar, fyrrum skólastjóra 500 kr.; til Sigurðar regluboda og dannebrogsmanns Eiríkssonar 300 kr.; til Guðlaugar

Zakariasdóttur, ekkju Torfa Bjarnasonar 360 kr., til Jakobínu Pjetursdóttur, ekkju Jóns Stefánssonar 200 kr.; til Árna Gíslasonar pósts 300 kr.; til Bjarna Ketilssonar pósts 300 kr.; til Önnu Ásmundsdóttur 300 kr.; styrkur til 3 barna hennar 300 kr.; til tveggja barna Þorsteins Erlingssonar 600 kr.; til prestsekkju Auðar Gísladóttir 300 kr. — til allra þeirra hvort árið.

19. gr.

Til óvissra útgjalda veitast 30,000 kr.

20. gr.

Tekjuafgangurinn, sem fyrst um sinn er áætlaður 6,624 kr. 60 au., leggist í viðlagasjóð.

21. gr.

Til útlána af viðlagasjóði veitast:

1. Alt að 10,000 kr. hvort árið til lánveitinga handa bændum og samgirðingafjelögum eftir tillögum Búnaðarfelagsins, til að kaupa fyrir girðingaefni frá útlöndum, gegn ábyrgð sýslunefnda. Lán þessi veitast til 20 ára gegn 4% vöxtum, sjeu afborgunarlaus 4 fyrstu árin, en greiðist síðan með jafnri afborgun á ári í 16 ár. Ábúendur á þjóðjörðum og kirkjujörðum greiði höfuðstól og vexti slíkra lána með 6% árgjaldi í 28 ár.

2. Alt að 5,000 kr. hvort árið til lánveitinga handa þurrabúðarmönnum utan kaupstaða, til jarðræktar og húsabóta. — Lánið veitist að eins gegn ábyrgð sýslufjelaga, eftir tillögum hreppsnefnda, og eigi meira en 400 kr. fyrir þurrabúðarmann hvern gegn 4% endurgreiðslu á 20 árum, að liðnum 4 fyrstu árunum.

3. Alt að 5,000 kr. hvort árið til lánveitinga handa verkamönnum í kaupstöðum til jarðræktar. Lánið veitist að eins gegn ábyrgð bæjarfjelaga, og eigi meira en 400 kr. fyrir verkamann hvern, gegn 5% vöxtum og endurgreiðslu á 20 árum, að liðnum 4 fyrstu árunum.

4. Til sýslufjelaga, sem leggja fram áskilið framlag til landsímalagningar, gegn 4% í ársvöxtu, og endurgreiðslu á 18 árum. Til lána þessara má verja alt að 15,000 kr.

22. gr.

Ef lög þau verða staðfest, er afgreidd hafa verið frá Alþingi 1917 og hafa í för með sjer tekjur eða útgjöld fyrir landssjóð, breytast fjárhæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt þeim lögum.

Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsúrskurðum eða öðrum gildandi ákvörðunum, samkvæmt 25 gr. stjórnarskrárinnar, gilda að eins fyrir fjárhagstímabilið.

Athugasemdir við frumvarp til fjárlaga 1918—1919.

I. Kafl.

Tekjur.

Við 2. gr.

Við 1. *Ábúðar- og lausafjárskattur*. Þessir skattar hafa 5 árin 1911—1915 farið hækkandi.

Þeir voru árið 1911		54,080 kr.
— — — 1912		54,596 —
— — — 1913		57,764 —
— — — 1914		64,559 —
— — — 1915		62,068 —

eða að meðaltali 58,613 kr., en að meðaltali 3 árin 1913—1915 61,464 kr.

Innborgaður ábúðar- og lausafjárskattur fyrir árið 1916 nam 12. febr. 1917, 74,197 kr. og tekjur fyrir það ár voru þá ekki allar innkomnar.

Þar sem meðalalin hefir hækkað svo mjög síðustu tvö árin og að eigi er líklegt að hún lækki í bráð, þó heimsstyrjöldinni linni, virðist mega áætla þessar tekjur 75,000 kr. á ári næstu tvö árin.

Við 2. *Húsaskattur* fer lítið eitt vaxandi, eins og nú skal sýnt:

Árið 1911 var hann		13,621 kr.
— 1912 — —		14,085 —
— 1913 — —		14,376 —
— 1914 — —		14,511 —
— 1915 — —		15,300 —

eða að meðaltali 14,378 kr., en 3 síðustu árin 14,729 kr. Innborgaður húsaskattur fyrir árið 1916 nam 12. febr. 1917 13,326 kr. Virðist því mega áætla hann 14,500 kr. á ári.

Við 3. *Tekjuskattur* hefir verið eins og hjer segir 5 árin 1911—1915:

Árið 1911		31,655 kr.
— 1912		34,081 —
— 1913		35,058 —
— 1914		37,546 —
— 1915		43,642 —

eða að meðaltali 36,396 kr., en 3 þessi síðustu árin 38,537 kr.

Innborgaður tekjuskattur á árinu 1916 nam hinn 9. febr. 1917 57,412 kr.

Vöxtur tekjuskattsins virðist fara hröðum fetum, sem einkum mun stafa af hinni vaxandi útgerð með skipum, sem betur eru hæf en áður til þess að ná í aflann, hvar sem hans þarf að leita.

Hátt söluverð á aflanum hefir og átt sinn þátt í því, að arðurinn af útgerðinni hefir vaxið síðustu árin.

Ennfremur hefir stærri útgerðarfyrirtækjum fjölgað með hverju ári, og allar líkur eru til, að verð á sjávarafurðum haldist nokkuð hátt fyrstu árin.

Það virðist því mega áætla tekjuskattinn 50,000 kr. á ári.

Við 4. *Aukatekjur.* Þær hafa numið:

Árið 1912	71,833 kr.
— 1913	79,552 —
— 1914	77,805 —
— 1915	83,695 —

Meðaltal 3 árin síðustu er því 80,351 kr. Innborgaðar aukatekjur á árinu 1916, námu 12. febr. 1917 82,798 kr.

Þar sem tekjur þessar fara hækkandi, virðist mega áætla þær 80,000 kr. á ári.

Við 5. *Erfðafjárskattur* hefir numið:

Árið 1912	3,469 kr.
— 1913	6,648 —
— 1914	6,485 —
— 1915	14,779 —

eða að meðaltali 3 síðustu árin 9,301 kr.

Innborgaður erfðafjárskattur fyrir árið 1916 nam 12. febr. 1917 13,810 kr.

Þó tekjugrein þessi sje mjög breytileg, virðist mega áætla erfðafjárskattinn 8000 kr. á ári.

Við 6. *Vitagjald.* Það hefir numið:

Árið 1912	55,697 kr.
— 1913	60,861 —
— 1914	62,256 —
— 1915	48,082 —

Meðaltal 3 árin síðustu er því 56,616 kr.

Innborgað vitagjald á árinu 1916 nam 12. febr 1917 36,488 kr.

Enda þótt tekjur þessar hafi stórum lækkað 1915, sem stafar eðlilega af styrjöldinni og þar af leiðandi takmörkun á siglingum til landsins, þá mun mega vænta þess, að siglingar komist svo í lag á næsta ári, að áætla megi tekjur þessar 50,000 kr. hvort árið.

Við 7. *Leyfisbrjefagjöld.* Þau hafa numið:

Árið 1911	6,108 kr.
— 1912	7,446 —
— 1913	7,432 —
— 1914	6,529 —

Árið 1915 10,461 kr.

eða að meðaltali 7,865 kr.

Innborgað leyfisbrjefagjald á árinu 1916 nam 12. febr. 1917 8,751 kr.

Þar sem gjöld þessi virðast fara heldur vaxandi, mun mega áætla þessar tekjur 7,000 kr. á ári.

Við 8. *Útflutningsgjald*. Það gjald hefir numið sem hjer segir, að frádregnum innheimtulaunum:

Árið 1911 150,399 kr.
 — 1912 152,990 —
 — 1913 171,314 —
 — 1914 195,111 —
 — 1915 258,483 —

eða að meðaltali 185,659 kr.

En síðustu 3 árin 208,303 kr.

Innborgað útflutningsgjald fyrir árið 1916 nam 12. febr. 1917 197,969 kr.

Þar sem útflutningsgjaldið vex svo mjög árlega, einkum vegna aukinnar sildarframleiðslu, og að skipum hefir mjög fjölgað síðasta árið, sem hæf eru til sildarveiða og þegar enn fremur er tekið tillit til að mikið er óútflutt af sild og fiski frá fyrra ári, mun vera sennilegt, að áætla þennan lið 220,000 kr. á ári.

Við 9. *Áfengistollur*. Tollur þessi hefir numið:

Árið 1913 21,299 kr.
 — 1914 30,539 —
 — 1915 49,892 —

Þriggja ára meðaltal er 33,910 kr.

Innborgaður áfengistollur fyrir árið 1916 nam 13. febr. 1917 62,067 kr.

Svo virðist sem tölur þessar fari hækkandi, og að áætla megi því þennan lið 40,000 kr. á ári.

Við 10. *Tóbakstollur*. Tollur þessi hefir verið, að frádregnum innheimtulaunum:

Árið 1911 207,942 kr.
 — 1912 208,570 —
 — 1913 214,939 —
 — 1914 224,471 —
 — 1915 282,483 —

eða að meðaltali 227,681 kr., en síðustu 3 árin 240,631.

Innborgaður tóbakstollur á árinu 1916 nam 13. febr. 1917 289,516 kr. og tekjur þá eigi allar komnar.

Þar sem tolltekjur þessar fara stöðugt vaxandi, virðist nú mega áætla þær 250,000 kr. á ári.

Við 11. *Kaffi- og sykurtollur* hefir numið, að frádregnum innheimtulaunum:

Árið 1911 432,054 kr.

Árið 1912	449,578 kr.
— 1913	522,313 —
— 1914	525,010 —
— 1915	618,459 —

eða að meðaltali 509,483 kr., en 3 árin síðustu 555,127 kr.

Innborgaður kaffi- og sykurtollur fyrir árið 1916 nam 13. febr. 1917 542,270 kr.

Notkun sykurs fer vaxandi og virðist því óhætt að áætla þenna lið 550,000 kr. á ári.

Við 12. *Vörutollur*. Tollur þessi nam, að frádregnum innheimtulaunum, árið 1915 340,386 kr., en var á síðustu fjárlögum áætlaður 375,000 kr. Það, sem einkum hefir rýrt þennan toll, er, að tekið hefir nálega fyrir kolasölu til útlendra fiskiskipa, sem var mjög mikil. Vænta má, að sú sala komist í betra horf að þessu ári liðnu, og að því megi áætla þennan toll 350,000 kr. á ári.

Við 13. *Annað aðflutningsgjald*. Það hefir verið 4 síðustu árin sem hjer segir, að frádregnum innheimtulaunum.

Árið 1912	30,687 kr.
— 1913	35,549 —
— 1914	38,586 —
— 1915	48,614 —

eða 3 síðustu árin að meðaltali 40,916 kr.

13. febr. 1917 var greitt upp í annað aðflutningsgjald fyrir 1916 60,573 kr.

Gjald þetta mun hafa vaxið svo mjög þessi 2 síðustu ár vegna laga nr. 21, 20. okt. 1913, og ætti nú að mega áætla það 50,000 kr. á ári.

Við 14. *Pósttekjur*. Þær hafa numið:

Árið 1911	113,700 kr.
— 1912	168,426 —
— 1913	148,410 —
— 1914	132,572 —
— 1915	128,909 —

eða að meðaltali 138,403 kr.

Ef gera má ráð fyrir, að heimsstyrjöldinni linni á árinu 1917, þá virðist eigi eiga við að byggja hjer á meðaltali. Styrjöldin hefir haft svo afarmikil áhrif á lækkun pósttekjanna, þar sem frímerkjasala til stærri þjóðanna hefir horfið, og tekjur fyrir frímerki á útlenda póstböggla, samkvæmt vörutollslögunum, hafa stórum minkað. Að styrjöldinni lokinni mun mega búast við að þessi tekjuliður hækki, og að óhætt muni vera að áætla árstekjurnar samkvæmt bendingu póstmeistara í brjefi dagsettu 12. febr. 1917, 140,000 kr. á ári.

Við 15. *Símatekjur*. Þær hafa numið í 5 ár sem hjer segir:

Árið 1911	117,560 kr.
— 1912	160,634 —
— 1913	183,144 —
— 1914	231,063 —

Árið 1915 316,524 kr.

eða að meðaltali 201,785 kr., en í 3 ár 243,577 kr.

Landssímastjórinn hefir framfært mjög miklar líkur fyrir því í bræfi 31. jan. þ. á., að símatekjurnar vaxi stórum á næstu 2 árum, og hefir hann lagt til, að tekjurnar verði áætlaðar 1918, 345,000 kr. en síðara árið 355,000 kr. Það ætti því að vera óhætt, að áætla þær 325,000 kr. fyrra árið, og 335,000 kr. síðara árið.

Við 16. *Tekjur af Íslandsbanka*. Þær voru áætlaðar á síðustu fjárlögum 11,000 kr. hvort árið, en sökum aukins seðlaútgáfurjettar fyrir árið 1916 og 1917 hafa tekjurnar orðið talsvert hærri.

Með því eigi verður gert út um fyr en á næsta þingi, hvernig auknum seðlaútgáfurjetti bankans verður fyrirkomið, virðist eigi ástæða til, að áætla tekjur af þessum lið hærri en 11,000 kr. á ári.

Við 17. *Tekjur af Landsbankauum*. Liðurinn *a* er fastákveðinn í lögum bankans, en liðurinn *b* hækkar árlega, með því innstæðufjeð eykst með 100,000 á ári.

Tekjur af þessu innskotsfje voru áætlaðar á síðasta þingi 4⁰%, og ættu þær að nema 18,000 kr. fyrra árið og 22,000 kr. síðara árið.

Við 18. *Óvissar tekjur*. Þær hafa numið 4 síðustu árin sem hjer segir:

Árið 1912 48,184 kr. Þar af fiskiv.sekt. 30,329 kr.

— 1913 85,638 — — — — 76,901 —

— 1914 80,202 — — — — 68,330 —

— 1915 22,843 — — — — 10,112 —

Tekjur þessar hafa þannig reynst lang-lægstar 1915, sem stafar af því, að sektir fyrir ólöglegar fiskiveiðar, sem eru ávalt taldar í þessum lið, hafa að miklu leyti horfið síðan styrjöldin byrjaði. Þó gera megí ráð fyrir að tekjur þessar hækki bráðlega, virðist eigi ástæða til að áætla þær meira en 20,000 kr. á ári, enda eru þessar tekjur mjög breytilegar, einnig á friðartímum.

Við 3. gr.

Við 1. *Eftirgjald eftir jarðeignir landssjóðs*, hefir numið að meðaltali 1911—15 kr. 32,161,37
að frádregnu meðaltali af umboðslaunum, prestsmötu, húsabóta-
styrk o. fl. 1911—1915 — 3,681,15
kr. 28,480,22

Reikningar umboðanna 1916 eru ekki fyrir hendi þegar þessi áætlun er gerð, en verðlagsskráin 1916—17 og verðlagsskráin 1917—18 er svo miklu hærri, en hún hefir verið, að allar líkur eru til þess, að jarðareftirgjöldin, sem mest-megnis eru ákveðin eftir verðlagsskrá, en að litlu leyti í peningum, verði hærri en 28,000 kr. á ári 1917 og 1918.

Við 2. *Tekjur af kirkjum* eru taldar eins og í nágildandi fjárlögum.

Við 3. *Tekjur af silfurbergsnámunum* hafa ekki komið inn 1915, og

hefir verið upplýst, að það væri af stýrjaldarástandinu. 1918 og 1919 mun þetta ástand hafa breyst svo, að farið verði að búa til visindaleg verkfæri, sem silfurberg þarf að nota í. Eftir kringumstæðum virðist þó eigi vera ástæða til að áætla tekjur af þessum lið hærri en 2,000 kr. á ári.

Við 4. Eins og á nágildandi fjárlögum.

Við 4. gr.

Við 1. Venjulegt yfirlit um væntanlegar tekjur af viðlagasjóði 1918 og 1919, og skrá yfir lánin verður lagt fyrir alþingi 1917. Þar er ekki fremur en áður gert ráð fyrir tekjum af útlánum 1918 og 1919.

Við 2. Þetta eru vextir af kgl. ríkisskuldabréfum, sem eru í veði fyrir veðdeildabréfum Landsbankans I. og III. flokki. Af ríkisskuldabréfunum svara

3 ¹ / ₂ %	...	...	...	...	...	225,000 kr.
en 4%	...	...	...	...	...	90,000 —

Við 3. Bankavaxtabréf viðlagasjóðs eru í veðbandi fyrir III. fl. veðdeildar Landsbankans.

Við 4. og 5. Í athugasemdunum við fjárlagafrumvarpið 1916 og 1917 við 4. gr. 5. og 6. lið, var gerð ítarleg grein fyrir bankavaxtabréfum, sem keypt voru fyrir lánið 1909 og 1912, og skýrt frá, að eftir voru af því í mars 1913 í veðdeildarbréfum kr. 1048,200,00
 1914, 1915 og 1916 hafa verið dregin út bankavaxtabréf alls ... — 41,900,00
 Eftir eru í febr. 1917 kr. 1006,300,00
 Þar af eru 242,000 kr. hjá lífsábyrgðarstofnuninni í Kaupmannahöfn. Sje svo tekið tillit til þess, sem áellað er að útdregið verði 1917, kemur hjer um bil út vaxtaáætlunin í fjárlagafrumvarpinu.

Við 6. lið. Þar hefir þótt ástæða til að hækka *vextina af innstæðu í bönkum* upp í 5000 kr. vegna þess, að peningaforði landssjóðs er meiri nú, en að undanfögnu.

Við 5. gr.

Við 1. lið hefir þótt vera ástæða til að hækka áætlunina lítið eitt, því enn þá árið 1915 hafa *árgjöldin* frá brauðinu numið 2400 króna árlega, og lítill líkindi til að prestaskifti verði á þeim brauðum fyrst um sinn.

Við 2. lið. Þessi liður hefir verið færður niður í 600 kr., því endurgreiðslur skyndilána ná sjaldan 1000 kr. á ári.

Við 3. lið. Aðaltekjugreinin er endurgreiðslur á strandkostnaði. Við árslokin 1915 var allur sá strandkostnaður, sem greiddur hafði verið fyrirfram úr landssjóði endurgoldinn. 1916 og 1917 má búast við, að strönd útlendra skipa verði fátíð, þar sem mjög fá frönsk, ensk og þýsk fiskiskip eru hjer við land.

1918 og líklega 1919 líka, má búast við að miklu færri verði af þeim hjer en áður hefir verið, þar sem botnvörpungum hefir fækkað mjög erlendis við stýrjöldina.

Við 6. gr.

Tillagið úr rikissjóði Danmerkur er talið hjer samkvæmt lögum um hina stjórnarlegu stöðu Íslands í ríkinu 2. jan. 1871.

II. kafli.

Gjöld:

Við 8. gr.

Vextir og afborganir af lánum landssjóðs 1918 og 1919 sundurliðast þannig:

1. Lánað úr rikissjóði, 500,000 kr. til símalagningar með 4% vöxtum. Afborgist á 15 árum.

Af láninu, sem verður 1. jan. 1918	...	...	...	...	kr. 233,333,33
greiðast 1918 vextir kr. 9,000,00 afborgun kr. 33,333,33					
— 1919 — — 7,666,67 — — 33,333,34					— 66,666,67
1918 og 1919 vextir kr. 16,666,67 afborgun kr. 66,666,67 eftirst.					kr. 166,666,66

2. Lán hjá dönskum bönkum tekið 1909 að upphæð 1,500,000 kr., til 30 ára til að kaupa III. fl. bankavaxtabrjef Landsbankans. Vextir 4¹/₂% . Lánið verður 1. jan. 1918 kr. 1,075,000,00 Af láninu greiðast:

1918 vextir kr. 47,812,50 afborgun kr. 50,000,00					
1919 — — 45,562,50 — — 50,000,00					— 100,000,00
Vextir	kr. 93,375,00	afborgun	kr. 100,000,00.	Eftirstöðvar	kr. 975,000,00

3. Lán hjá lífsábyrgðarstofnuninni að upphæð 250,000 kr., tekið 1912 til 30 ára, til að kaupa III. fl. bankavaxtabrjef Landsbankans. Vextir 4¹/₂% . Lánið verður 1. jan. 1918 kr. 212,500,00

1918 vextir kr. 9,468,75 afborgun kr. 8,333,34					
1919 — — 9,093,75 — — 8,333,33					— 16,666,67
1918 og 1919 — — 18,562,50 afborgun kr. 16,666,67; eftirst.					kr. 195,833,33

4. Lán tekið 1912 hjá dönskum bönkum til 15 ára með 4¹/₂% vöxtum að upphæð 500,000 kr. Verður 1. jan. 1918 kr. 333,333,33

1918 vextir kr. 15,000,00 afborgun kr. 33,333,33					
1919 — — 13,500,00 — — 33,333,34					— 66,666,67
1918 og 1919 vextir kr. 28,500,00 afborgun kr. 66,666,67; eftirst.					kr. 266,666,66

5. Ritsimalánið 1913 verður 1. jan. 1918 komið niður í ... kr. 465,210,35

Það greiðist þannig:

1918 vextir kr. 20,826,45 afborgun kr. 9,708,89					
1919 — — 20,582,44 — — 9,952,90					— 19,661,79

Alls: kr. 41,408,89 afborgun kr. 19,661,79; eftirstöðvar kr. 445,548,56

6. Lán til ritsímalagninga tekið ³⁰ / ₁₀ 1916 hjá Landsbankanum, að upphæð 100,000 kr. með bankavöxtum fyrst um sinn 6%, er greiddast eftir á og 25 ára afborgun. Verður 1. jan. 1918		...	...	...	...	...	kr. 96,000,00
1918 vextir kr.	5,760,00	afborgun kr.	4,000,00				
1919	—	—	5,520,00	—	—	4,000,00	— 8,000,00
Samtals: kr. 11,280,00 afborgun kr. 8,000,00; eftirstöðvar							kr. 88,000,00

Við 9. gr.

Við A. 1. *Laun ráðherra*. Þessi liður er talinn eftir lögnum frá 2. janúar 1917 um breyting á lögum nr. 17, 3. oktbr. 1903 um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands. Eftir sömu lögum falla burtu laun landritara.

Við A. 2. Til *utanferða ráðherra*. Bæði vegna verðhækkunar og vegna þess, að verið getur að fleiri en einu ráðherranna þurfi að fara utan sama árið, er liður þessi hækkaður um 1000 kr.

Við A. 3. *Laun skrifstofustjóra*. Þessi liður er óbreyttur.

Við A. 4. *Aðstoðar- og skrifstofukostnaður*. Þessi liður er hækkaður úr 22,000 kr. upp í 30,000 kr. Gjöldin í þessum lið voru 1915: 23,605 kr., en 1916: um 26,000 kr. auk dýrtíðaruppbótar, en að meðtöldum 436 kr. 40 a. tekjuhalla Lögbirtingablaðsins. Með því að laun og verkkaup hafa alment hækkað mjög, og allur skrifstofukostnaður yfirleitt, en lítil líkindi til að í samt lag komist fyrstu árin, ef nokkurn tíma, þá þykir ekki forsvaranlegt að áætla þennan lið lægri en 30,000 kr.

Við A. 5. *Til landsfjehirðisstarfa*. Þessi liður er hækkaður um 1900 kr., eða úr 5,000 kr. hvort árið upp í 6,900 kr. hvort árið og sundurliðast veitingin þannig:

1. Laun landsfjehirðis	...	...	...	...	...	kr. 3,500
Þar af 500 kr. persónuleg launaviðbót.						
2. Kaup tveggja aðstoðarmanna	...	...	...	...	—	2,000
3. Húsaleiga m. m.	...	...	...	...	...	— 600
4. Annar kostnaður, þar í talningarfje 300 kr.	...	...	...	...	—	800
						kr. 6,900

Þessi fjárveiting er hjer sett eftir tillögum landsbankastjórnarinnar.

Laun landsfjehirðis eru, auk talningarfjár, 3,000 kr. Hann hefir nú sótt um 500 kr. launahækkun, og tekur bankastjórnin það fram, að sanngjarnt sje, að beiðni landsfjehirðis sje tekin til greina, að minsta kosti á þann hátt, að viðbótin sje veitt sem persónuleg launaviðbót. Tekur bankastjórnin það fram, að núverandi landsfjehirðir hafi gegnt starfinu um all-langt skeið með alúð og samviskusemi, að starfið og ábyrgð sú, er því fylgir, aukist árlega, en peningar fallnir í verði. — Þá lætur bankastjórnin þess enn getið, að aðstoðarfje þurfi eðlilega að hækka, með því að starfið aukist árlega og vegna dýrtíðar, sem nú sje og sýnilegt sje að verði næstu ár. Líkt má segja um »annan kostnað«, svo sem ritföng, pappír m. m.

Ráðuneytið hefur fallist á þessar ástæður bankastjórnarinnar.

Við A. 6. Peningaskápar þeir, er landsfjehirðir nú hefur, eru alls ekki nægilega eldtryggir, og þykir því brýn nauðsyn til, að útvega nýja peningaskápa.

Við A. 7. *Viðhald á stjórnarráðshúsinu og ráðherrabústaðnum.* Alt viðhald á húsum er nú miklu dýrara en áður, og útlit fyrir, að svo verði fyrstu árin hjér eftir. Það þykir því eigi fært, að áætla þennan lið lægri en 2,000 kr.

Við B-lið.

Hagstofan.

Það hefur þótt rjett, að flytja fjárveitinguna til hagstofunnar undir þessa grein, af því starf hennar er annars selt við hlið starfanna í stjórnarráðinu, og hagstofan stendur beint undir fjármálaráðherra, við hlið fjármáladeildar.

Við B, 1—4. Þessir liðir eru óbreyttir.

Við B, 5. *Húsaleiga m. m.* er sett 200 kr. hærri, eða úr 800 kr. upp í 1000 kr.

Við B, 6. *Aðstoðar- og skrifstofukostnaður* er færður upp úr 800 kr. upp í 1,800 kr., bæði vegna aukinna starfa og hins vegar aukins alls kostnaðar bæði vegna hækkaðs verkkaups, og pappírs o. s. frv.

Við 10. gr.

Kostnaður við reglulegt alþingi hefur stöðugt farið vaxandi, sjerstaklega síðan æðsta umboðsstjórn landsins settist hjér að. Um sama leyti var og þingmönnum fjölgað. Kostnaður við hin reglulegu alþingi og við yfirskoðun landsreikninganna hefur verið síðan þessi:

Árið 1905	50,600 kr.
— 1907	60,100 —
— 1909	61,500 —
— 1911	74,400 —
— 1913	83,000 —
— 1915	85,300 —

Það þykir ekki rjett að setja þennan kostnað nú lægri en 80,000 kr.

Við 11. gr.

Við A. 1. a. *Til dómara og sjúslumanna.* Laun þessi eru talin eins og áður og sundurliðun sóm sem fyr, sjá athugasemd við frumvarp til fjárlaganna árið 1906 og 1907 (bls. 35—36) og eru launin talin samkvæmt þeim lögum, sem þar er til vitnað.

Við A. 1. b. *Laun hreppstjóra* eru óbreytt.

Við A. 2. *Rittje handa bæjarfógetanum í Reykjavík* óbreytt.

Við A. 3. *Gjöldin til hegningarhússins í Reykjavík og fangahúsa* utan Reykjavíkur sundurliðast þannig:

a. Laun fangavarðar	kr. 1,430
b. Þóknun dómkirkjuprests	— 100
c. Þóknun læknis	— 60
d. Viðurværi fanga	— 1,225
e. Eldiviður og ljós	— 1,000
f. Verkfæri	— 500
g. Ýmisleg gjöld	— 580
h. Viðhald fangahúsanna	— 300
	kr. 5,195

Þessi liður er óbreyttur. Að vísu má búast við, að sumt af gjöldum þessum verði í reyndinni meiri en hjer er áætlað, en með því að þau eru að miklu komin undir tölu fanga í hegningarhúsinu og hún er óviss, þá þótti ekki ástæða til, að fara fram á hækkun á þessum lið.

Við A. 4. *Til eftirlits vegna bannlaganna.* Þessi liður er nýr. — Það hefur sýnt sig, að framfylgd bannlaganna og eftirliti með því, að þau sjeu eigi brotin, er ábótavant. Þetta getur ekki öðruvísi verið. Í landi þar sem eru tiltölulega mjög fáir fastir lögreglumenn, og þar er tollgæsla er svo ófullkomin, að varla getur tollgæsla heitið, þar er tiltölulega auðvelt, að koma inn í landið og um landið bannvöru, og jafnvel versla með hana. Er hættan á þessu sjerstaklega mikil, er ræða er um aðra eins bannvöru og áfengi. Hjer er því lagt til, að fje verði veitt til sjerstaks eftirlits með bannlögum. Er haft fyrir augum sumpart, að auðið verði fyrir lögreglumenn, að hafa verði úti í aðkomuskipum, ef þurfa þykir, sumpart að kosta til sjerstakrar gæslu og eftirgrenslunar á landi. Það virðist eftir atvikum varla forsvaranlegt, að setja slík lög, sem umrædd bannlög, eins og hjer háttar til, án þess að gera tryggilegar ráðstafanir til, að þeirra sje gætt.

Við A. 5. *Sakamála- og lögreglumálakostnaður.* Liðurinn er óbreyttur.

Við B. 1. *Til útgáfu Stjórnartíðindanna.* Þessi liður er óbreyttur. Að vísu má búast við, að kostnaður við pappír og prentun aukist nokkuð, sjerstaklega að prentun verði dýrari, en með því að óvíst er samt um þetta, og miklu getur munað á stærð Stjórnartíðindanna, virðist mega standa við áætlunarfjárhæð núgildandi fjárlaga fyrir fjárhagstímabilið, 12,000 kr. Kostnaður við útgáfu tíðindanna hefur verið síðastliðin fimm fjárhagstímabil þessi: 19^{06/07}: 7858 kr.; 19^{08/09}: 8077 kr.; 19^{10/11}: 7016 kr.; 19^{12/13}: 11575 kr.; 19^{14/15}: 12435 kr.

Við B. 2. *Símskeytakostnaður hækkaður um 2000 kr.*

Við B. 3—9. Liðir þessir eru óbreyttir.

Við 12. gr.

Útgjöld við læknaskipunina.

Við 1. *Laun lækna.* Þessi liður er óbreyttur. Um sundurliðunina

vísast til athugasemdanna við fjárlagafrumvörpin fyrir árin 1910—1911, og 1914—1915.

Við 2. *Ritfje handa landlækni*. Landlæknir hefur skýrt frá því, að skrifstofukostnaður landlæknisembættisins, sem hafi verið mjög lítill fyrir aldamótin, hafi aukist mjög síðan og fari stöðugt vaxandi. Hefur landlæknir því farið fram á, að embættinu yrði lagt 1000 kr. ritfje á ári. Ráðuneytinu er kunnugt um, að það er rjett, að skrifstofustörf landlæknisembættisins fara stöðugt vaxandi, eins og yfirleitt öll störf hinna vandameiri embætta hjer á landi, og með því að rjett verður að telja, að skrifstofukostnaður embætta yfirleitt sje greiddur beint af almannafje en ekki af launum embættismannsins, þá er það lagt til, að umgetið erindi landlæknis sje tekið til greina, enda laun landlæknis ekki of há, þótt ekki sjeu þau skert með því, að taka af þeim skrifstofukostnað.

Við 3—4. lið. Þessir liðir eru óbreyttir.

Við 5. lið. Styrkur til hreppsbúa í Borgarfjarðarhreppi til þess að vitja læknis fellur burtu, sökum þess að nú er kominn læknir í Hróarstunguhjarað. Í þess stað er lagt til að komi *styrkur til hreppsbúa í Kjósarhreppi*. Læknir þeirra situr í Hafnarfirði, og er einatt örðugt fyrir þá að ná til hans. Hægra er fyrir Kjósarbúa eftir öllum atvikum að ná til læknis í Reykjavík, og þangað sækja þeir einatt lækni, en þetta verður þeim dýrara en ella vegna þess, að læknarnir í Reykjavík eru ekki yfirleitt bundnir við ákveðið dagkaup eða ákveðna borgun fyrir verk sín. Af þessum ástæðum virðist ekki síður rjett að veita íbúum Kjósarhrepps styrk til að vitja læknis, en öðrum, sem slíks styrks eru aðnjótandi.

Við 6.—9. lið. Þessir liðir eru óbreyttir.

Við 10. lið. *Hold sveikraspítalinn*. Um einstaka liði skal tekið fram:

Við 1. *Laun*. Þessi liður er hækkaður um 500 kr., og er það sist of mikil hækkun, er litið er til hinnar afar miklu hækkunar á kaupi yfirleitt og svo að við bætist þóknun til organista við guðsþjónustugjörðir.

Við 2. *Viðurværi* er eftir áætlun spítalalæknisins talið 72 a. á dag fyrir 74 manns. Fæðið reyndist árið 1915 70 a. á dag fyrir manninn. Liðurinn hækkar þannig um 2500 kr.

Við 3. *Klæðnaður*. Þessi liður er hækkaður um 200 kr., með því að alskonar klæðnaður hefir stígið mjög í verði, og ekki að búast við að lækki aftur að mun.

Við 4. *Meðul og sáraumbúðir*. Þessi liður er látinn halda sjer

Við 5. *Eldsneyti*. Vegna þess að miðstöðvarbitun hefir verið sett í hælið verður þessi liður að hækka og einnig vegna hækkunar á kolaverðinu. Liðurinn er færður úr, 4000 kr. uppí 7500 kr.

Við 6. *Ljósmeti*. Liðurinn er hækkaður úr 600 kr. uppí 1000 kr. vegna verðhækkunnar á steinolíu.

Við 7. *Húsbúnaður og áhöld*. Þessi liður er látinn halda sjer.

Við 8. *Viðhald á húsum*. Þessi liður er hækkaður fyrra árið um 1300 kr., en hið síðara um 100 kr. Fyrra árið þarf að mála hælið að utan. Áður hafa verið ætlaðar til þess 1000 kr., nú mun varla veita af 1300 kr.

Við 9. *Þvottur og ræsting*. Þessi liður er hækkaður eftir tillögu læknis um 100 kr.

Við 10. Þessi liður er látinn halda sjer.

Við 11. Þessi liður er hækkaður um 100 kr.

Við 12.—13. Liðirnir óbreyttir.

Við 11. lið. *Til undirbúnings landsspítalabygginga*. Háskólaráðið hefir að ráði læknadeildar lagt það til, að tekin væri upp fjárveiting í þessu skyni. Ráðuneytið er því máli sinnandi og telur nauðsynlegt og sjálfsagt, að undinn sje bráður bugur að því, að koma upp sjúkrahúsi fyrir alt landið. En það þarf rækilegan undirbúning, og er því farið fram á fjárveiting nú þegar. Haft er fyrir augum að byrjað sje á því að rannsaka, hvar mundi hæfilegastur staður fyrir sjúkrahúsið, og þaræftir gjörðar lauslegar áætlanir og teikningar fyrir það. Er lagt til að veittar sjeu 5000 kr. fyrra árið í þessu skyni.

Við 12. lið. *Geðveikrahælið á Kleppi*.

Við A. *Laun læknis*. Geðveikralæknirinn, sem nú hefir þjónað embættinu í 10 ár, hefir sótt um launaviðbót þannig að launin sjeu færð uppí 4000 kr. Starf hans er afar erfiðt og vandasamt þegar litið er til þess, að hann er ekki einungis læknir hælising, heldur hefir og alla bústjórn þess á hendi. Launin hafa verið lág, síðari árin 2700 kr. um árið, og bygt þá á því, að hann hefði einhverjar aukatekjur. Hann mun og í fyrstu hafa haft einhverjar aukatekjur, en nú eru þær engar eða sama sem engar orðnar, eftir skýrslu hans, vegna þess að störf hans fyrir hælið taka allan tíma hans. Ráðuneytið leggur því til að hann fái 3600 kr. að launum, með sjerstöku tilliti til þess að hann hefir ekki eftirlaunarett.

Við B 1. *Kaup starfsmanna* er fært upp um 550 kr. vegna hækkunar verkaups yfirleitt.

Við B 2. *Viðurværi* er hjer sett eins og við holdsveikrahælið 72 aurar um daginn fyrir mann, og þá fært úr 60 a. uppí 72 a.

Við B 3. *Klæðnaður sjúklinga*. Kostnaðurinn er hjer talinn 38 kr. fyrir sjúkling í stað 30 kr. vegna verðhækkunar á öllu sem til klæðnaðar þarf.

Við B 4. *Meðul og umbúðir*. Þessi liður er hækkaður lítið eitt (um 60 kr.)

Við B 5. *Ljós og hiti*. Þessi liður er áætlaður eftir sama mælikvarða eins og samskonar gjöld við holdsveikrahælið.

Við B 6. *Viðhald og áhöld*. Það eru mjög mikil áraskifti að því, hvað úr sjer gengur, sjerstaklega af húsbúnaði og áhöldum, sjúklingarnir ónýta þetta mjög misjafnt. Geðveikralæknirinn skýrir frá, að nú vanti ýmislegt, sem örðugt sje að fá, og að búast megi við, að kostnaðurinn á þessum lið verði meiri næstu árin en áður. Því er lagt til að þessi liður verði hækkaður um 1000 kr. hvort árið.

Við B 7. *Þvottur og ræsting*. Þessi liður er óbreyttur.

Við B. 8. *Skemtanir*. Þessi liður er hækkaður úr 350 kr. uppí 550 kr. eftir tillögum geðveikralæknis.

Við B. 9. *Skattar m. m.* Þessi liður er aftur lækkaður um 200 kr.

Við B. 10. *Óviss útgjöld*. Liðurinn er óbreyttur.

Við 13. lið. *Heilsuhælið á Vífilsstöðum*. Samkvæmt ákvæði Alþingis 1915, hefir landstjórnin nú tekið við af heilsuhælisfjelaginu rekstri og umsjón heilsuhælisins á Vífilsstöðum. Hjer eru því sundurgreind gjöld þess og tekjur á líkan hátt eins og hinna tveggja hælanna.

Við A. *Laun læknis*. Eftir ráðningarsamningi læknisins eiga launin fyrir árin 1918 og 1919 að vera 3800 kr. um árið

Við B. Önnur gjöld hælisins eru sett eftir áætlun læknisins, nema viðurværi og ljós og hiti. Það er sett allmiklu lægra, en áætlun hans. Um það hver reyndin verður er auðvitað ómögulegt að segja, en vonandi verða þessi gjöld allmiklu lægri árin 1918 og 1919 en nú.

Við 14. a. lið. *Styrkur til sjúkrahúsa eða sjúkraskýla*. Landlæknir leggur til að þessi styrkur sje hækkaður úr 4200 kr. uppí 8000 kr. vegna verðfalls peninga. Þótt líklegt megi telja, að peningaverð verði ekki eins lágt árin 1918 og 1919 eins og nú, þá má búast við, að það verði miklu lægra en gjört var ráð fyrir, er núverandi fjárlög voru samin og samþykkt. Hjer er því lagt til að styrkurinn verði 5000 kr. hvort árið. Vegna verðfalls peninga þykir þá og rjett að ráði landlæknis, að fella burtu úr skilyrðunum fyrir veitingu styrksins. »Þó eigi meira en 30 aura fyrir hvern legudag«.

Við 14. b. *Styrkur til að koma upp sjúkraskýlum*. Landlæknir leggur til að liður þessi verði hækkaður úr 3000 kr. uppí 15000 kr. hvort árið. Bendir landlæknir á það, að það sje mjög mikil áraskifti að eftirspurninni eftir þessu styrktarfje, sum árin kunni það að liggja ónotað. Svo geti komið fyrir, að 2 eða 3 hjeruð taki sig til í senn að koma upp sjúkraskýli og þá hrökkvi fjeð ekki til,

ef svo lítið er veitt sem nú er. Ráðuneytinu þykir nauðsyn til bera, að landsjóður hlaupi undir bagga með hjeruðunum til að koma upp sjúkraskýlum á föstum læknissetrum, en með því að líklegt er, að fremur lítið verði um þessar framkvæmdir á næsta fjárhagstímabili, hefir ekki þótt ástæða til að leggja til um hækkun á þessum lið. Á hinn bóginn mun ráðuneytið taka það til athugunar, að leita samþykkis Alþingis til að koma því svo fyrir, að hjeruðin gætu jafnan bygt á því að fá styrk úr landsjóði eftir sömu reglum til hæflegra sjúkraskýla, þótt ekki væri beint fjárveiting fyrir hendi á því ári, er bygt er.

Við 14. c—e. Liðir þessir eru óbreyttir

Við 14. f. *Styrkur til utanfara hjeraðslækna*. Landlæknir telur styrk þennan hafa komið að ágætum notum, og hafi hjeraðslæknar haft stórgagn af þeim ferðum, aukist þekking, áhugi og áræði við læknisverk. Telur landlæknir þessar utanferðir blátt áfram brýna nauðsyn fyrir lækna, sem sitja í litlum hjeruðum.

Með tilliti til þessa og svo af hinu, að talsverð áraskifti sje að eftirspurninni, leggur landlæknir til að styrkur þessi sje hækkaður úr 1500 kr. uppí 3000 kr. Ráðuneytið er landlækni samdóma um, að umræddar utanfarir sjeu mjög þarflegar, en telur nóg að veittar sjeu 2500 kr. hvort árið.

Við 14. g. *Styrkur til sjúkrasamlaga*. Þessi styrkur verður að hækka að miklum mun. Hann nam árið 1916 hátt á þriðja þúsund króna. Þessi aukning styrksins, kemur bæði af hækkun landsjóðstillagsins samkvæmt lögum nr. 35 frá 3. nóvbr. 1915 og af fjölgun fjelagsmanna, er tryggja sig í sjúkrasamlögunum. Fjelagsmönnum fer nú óðum fjölgandi, svo að ekki hefir þótt óhætt, að áætla þennan lið lægri en 4000 kr. hvort árið,

Við 14. h. *Styrkur handa sjúklingum með hörundsberkla*. Liður þessi er færður upp um 500 kr. eftir tillögu landlæknis.

Við 13. gr.

A.

Póstmál.

Við 1. a. *Laun póstmeistara*. Liðurinn er óbreyttur.

Við 1. b. 1. *Laun póstafgreiðslumanna*. Póstmeistari leggur til að laun hinna þriggja elstu póstafgreiðslumanna sjeu ákveðin 3000 krónur á ári. með því þessir menn hafi nú starfað við pósthúsið síðan um aldamót. Laun hins elsta póstafgreiðslumanns eru nú 2400 kr., og laun hinna tveggja 2000 kr. á ári. Lagt er hjer til að laun Þorleifs Jónssonar, sem er elstur póstafgreiðslumaðurinn, sjeu hækkuð uppí 2800 kr., en laun hinna tveggja Páls Steingrímssonar og Óla P. Blöndal uppí 2400 kr. á ári.

Þá leggur póstmeistari til að laun hinna yngstu tveggja póstafgreiðslumanna sjeu hækkuð. Laun Friðriks Klemenssonar úr 1500 kr. uppí 1750 kr. fyrra

árið og 2000 kr. síðara árið, og laun Kristjáns T. Þórðarsonar úr 1200 kr. uppí 1500 kr. fyrra árið og 1750 kr. síðara árið. Lagt er hjer til að laun hins fyrnefnda verði 1800 kr. á ári, og hins síðarnefnda 1400 kr.

Það mun mega telja óráðlegt að setja þessi laun lægri, ef pósthúsið á að geta haldið þessum mönnum.

Við 1. b. 2. *Póstafgreiðslumenn utan Reykjavíkur.*

Póstmeistari leggur til að þessi liður sje hækkaður að miklum mun; sjer ráðuneytið sjer ekki fært að hrófla við þeirri tillögu póstmeistara.

Við 1. c. *Brjefhirðingamenn.* Liður þessi hækkar um 380 kr. uppí 9000 kr., samkvæmt tillögu póstmeistara.

Við 2. *Póstflutningur.* Póstmeistari hefir lagt til, að þessi liður sje hækkaður úr 68 þús. kr. uppí 80 þús. krónur. Ráðuneytið hefir ekki sjeð sjer fært að lækka þessa upphæð, með því alveg er ósjeð hvaða kröfur póstar kunna að gera til launa næstu árin.

Flutningskostnaðurinn út af fyrir sig, hefir hækkað mjög mikið síðustu árin, hestaleigan, fóður þeirra, og allur greiði á ferðunum, og alls ekki víst að þesskonar lækki í nánustu framtíð.

Það virðist og eðlilegra, að samið sje við póstana um flutning póstsins eftir hendinni, en að þeim sje veitt dýrtíðaruppbót, þar sem þeir og eigi geta talist fastir starfsmenn landsins.

Við 3. *Annar kostnaður.*

Við a. Lagt er til að liður þessi sje talinn 7000 kr., en að nýjum b lið sje viðbætt, sem heiti:

[Skrifföng m. m. 1000 kr.

hefir póstmeistari farið fram á nokkuð hærri upphæð í þessu skyni, en ráðuneytið væntir að þessi upphæð nægi.

Við c. *Skrifstofukostnaður.* Lagt er hjer til að hann sje hækkaður um $\frac{1}{4}$ hluta eða uppí 4000 kr.; sjer ráðuneytið sjer ekki fær að hækka þennan lið meira að þessu sinni.

Við d. *Húsaleiga á stærri póstaðgreiðslum utan Reykjavíkur.* Lið þennan leggur ráðuneytið til að hækka úr 2,500 kr. uppí 3,500 kr.. en treystir sjer ekki til að mæla með því, að svo mikið fje sje veitt í þessu skyni, eins og póstmeistari leggur til.

Við e. *Önnur útgjöld.* Póstmeistari leggur til að á þessum lið sjeu veittar 16000 kr. hvort árið. Með því undir þennan lið falla ýmsar vörur, sem væntalega verða í nokkru lægra verði, en þær hafa verið áætlaðar, svo sem kol, ljósmeti, pappír, prentun o. fl., þá leggur ráðuneytið til að veittar sjeu 15000 þús. kr. hvort árið á þessum lið.

B.

Vegabætur.

Við I. 1. a. Sú breyting er á orðin, að landsverkfræðingur Jón Þorláksson hefir sagt starfi sínu lausu, en aðstoðarverkfræðingur hans, hr. Geir G. Zoëga, hefir tekið við hans embætti. Enn er enginn aðstoðarverkfræðingur kominn í hans stað.

Enn fremur hefir sá verkfræðingurinn, sem sjerstaklega hefir haft á hendi rannsókn á vatnsáveitum, höfnum og þess háttar, sagt starfi sínu lausu, og gengið í annara þjónustu fyrir hærri laun.

Alt starfið hvílir því eins og stendur á einum verkfræðing.

Von er um að geta fengið 1. aðstoðarverkfræðing síðar og býst landsverkfræðingurinn við, að á meðan störfin aukast ekki að mun, þá muni þeir tveir geta komist yfir verkfræðingsstörfin, einkum ef þeim er veitt næg skrifstofuaðstoð. En auðvitað hvílir þá starfið þyngra á þeim tveimur, en þremur að undanfögnu.

Landsverkfræðingurinn fer því fram á í notum þessa, að hann fái að njóta þeirra launa fullra, er fyrri landsverkfræðingur hafði, 4000 kr. Og með því þessi verkfræðingur hefir nú verið 8 ár í þjónustu landsins, og að talsvert sparað við það, ef að eins 2 verkfræðingar geta nægt til þess að framkvæma þau störf, er fyrst um sinn þarf að framkvæma, þá leggur ráðuneytið til, að landsverkfræðingnum verði veitt þessi laun.

Við I. 1. b. Liðurinn er óbreyttur.

Við I. 2. Liðurinn er óbreyttur.

Við I. 3. Lagt er til að veittar verði 1500 kr. hvort árið til skrifstofuhalds landsverkfræðingsins af ástæðum þeim, sem taldar eru undir I. 1. a.

Við I. 4. Liðurinn er óbreyttur.

Við II. Flutningabrautir.

Við II. 1. *Húnvelningabraut.* Liður þessi er settur nokkru lægri en fráfarandi landsverkfræðingur lagði til, er það gjört meðfram af því, hvað mikið þarf að leggja til viðhalds flutningabrauta og nýrra áhalda samkvæmt lið II. 5.

Við II. 2. *Skagfirðingabraut.* Lagt er til að sú upphæð verði veitt á þessum lið, sem verkfræðingurinn hafði lagt til, því eigi borgar sig að senda fólk og áhöld til slíkrar vinnu, ef minna fje. er veitt í senn, enn sem svarar 10,000 kr.

Við II. 3. *Grímsnesbraut.* Af sömu ástæðum, sem undir II. 1, er lagt til að veittar verði 10 þús. kr. hvort árið í staðinn fyrir 15 þús. kr., eins og landsverkfræðingurinn hafði lagt til.

Við II. 4. *Suðurlandsbraut.* Lagt er til að sú upphæð sje veitt, sem landsverkfræðingurinn hefir áætlað.

Við II. 5. *Viðhald flutningabrauta*. Núverandi verkfræðingur leggur til, að þessi liður verði 20 þús. kr. fyrra árið en 14 þús. kr. síðara árið í staðinn fyrir 11,000 kr. hvort árið.

Hækkunin fyrra árið stafar af því, að verkfræðingurinn telur nauðsynlegt að fá *grjótmulningsvjel og vegváltara* til þess að geta mulið grjót ofan í fjölförnustu vegina, og til þess að geta bælt ofaniburðinn nægilega áður en vindur og vatn nær að eyða honum. Ráðuneytið felst á að slík áhöld sjeu nauðsynleg, og að eigi verði hjá því komist lengur að mylja grjót ofan í fjölförnustu vegina. Það muni borga sig best er til lengdar lætur, þó slík vegalagning sje nokkru dýrari í upphafi.

Við III. *Þjóðvegir*.

Við III. 1. *Stykkishólmsvegur*. Lagt er til að veittar sjeu 8 þús. kr. hvort árið til þessa vegar samkvæmt tillögum landsverkfræðingsins.

Við III. 2. *Vegurinn frá Gljúfurá upp Norðurárdal*. Lagt er til að 10 þús. kr. sjeu veittar hvort árið til þessa vegar samkvæmt tillögu landsverkfræðings.

Við III. 3. *Langadalsvegur*. Landsverkfræðingurinn hefir lagt til að veittar verði 8 þús. kr. hvort árið til þessa vegar. En með því nokkurt fje var veitt til þessa vegar á síðasta þingi, aukapinginu, mun væntanlega nægja að veita til hans 8 þús. kr. fyrra árið.

Við III. 4. *Brú á Eyjafjarðará*. Það hefir lengi staðið til að brúa þessa á og verður að telja það fulla nauðsyn, þar sem svo mikil umferð er yfir hana. Ráðuneytið felst því á að byggja þessa brú á næstu tveim árum, ef eigi verða of miklir örðugleikar á því vegna dýrleika efnisins.

Liðirnir III. 5 og 6 eru óbreyttir, (endurveiting).

Við III. 7. *Hróarstunguvegur*. Landsverkfræðingurinn hefir lagt til að 8 þús. kr. sjeu veittar hvort árið til þessa vegar og felst ráðuneytið á þá tillögu.

Við III. 8. *Aðrar vegabætur og viðhald*. Liðurinn er óbreyttur.

Við IV. og V. Liðirnir eru óbreyttir.

Við VI. *Tillög til akfærra sýsluveda*. Liðurinn er óbreyttur.

Við VII. og VIII. Liðirnir eru óbreyttir.

Við C.

Til samgangna á sjó.

Við I. og II. Liðirnir eru óbreyttir.

Við III. *Til bátaferða á flóum, fjörðum og vötnum.* Ráðuneytið hefir ekki sjeð sjer fært að gera neinar nýjar tillögur um flóabátaferðir, á meðan engin vissa er fyrir hvernig mögulegt verður að koma samgöngum á sjó fyrir á næsta eða næstu árum. Hjer er þó lagt til að liðurinn III. 5. a. hækki uppi 10,000 kr. á ári með því fullvíst er um, að flóabátur sá, sem ganga á milli Vestmannaeyja, Víkur og Eyrarbakka verði fullgjörður á þessu ári.

Að öðru leyti eru allir liðirnir undir C óbreyttir.

Við D.

Hraðskeyta- og talsímasamband.

Við I. Liðurinn er óbreyttur.

Við II. *Til rannsóknar símaleiða.* Landssímastjóri hefir lagt til, að á þessum lið verði veittar 10,000 kr. á ári. Þar sem símastjóri hefir eigi bent á neinar sjerstakar leiðir, er rannsaka þurfi, leggur ráðuneytið til að sama upphæð verði látin nægja í þessu skyni, og ákveðin er á síðustu fjárlögum.

Við III. *Til byggingar nýrra lína.* Landsímastjórinn leggur til að lagður sje sími fyrri árið frá Akureyri um Svalbarðseyri til Grenivíkur, er hann áætlar að kosta muni 30,000 krónur, en að frádregnu tillagi frá hjeraðinu 25.500 kr. Og ennfrems leggur símastjóri til að sími verði lagður frá Egilsstöðum til Borgarfjarðar síðara árið, er hann áætlar 50 þús. kr., en að frádregnu tillaginu frá hjeraðinu 45,000 kr.

Ráðuneytið felst á, að þessir símar sjeu lagðir, ef fje verður fyrir hendi, og að efni til þeirra eigi verður óhæfilega dýrt.

Ennfremur leggur símastjóri til að reistar verði 4 loftskeytastöðvar utan Reykjavíkur, og að ein þeirra verði reist á þessu fjárhagstímabili, og fje til þess veitt á fjárlögum.

Með því eigi er gert ráð fyrir þessum stöðvum í símalögunum, telur ráðuneytið rjettara að sjerstök lög heimili stofnun þessara stöðva.

Við IV. *Starfræksla landsímanna.*

Við IV. 1. *Laun landsímastjóra* ásamt launaviðbót fyrir sjálfan hann er talin samkvæmt lögum nr. 31. 10. nóv. 1907.

Við IV. 2. *Laun símaverkfræðings.* Landsímastjóri hefir lagt til að laun þessi sjeu hækkuð úr 2,800 kr. upp í 3,200 kr. og leggur ráðuneytið til, að sú tillaga verði tekin til greina.

Við IV. 3. Þá leggur símastjóri til að liðurinn »aðstoð og annar kostnaður« verði hækkaður um helming. Færir hann þær ástæður fyrir því, að laun starfsmanna, sem eru nú lág, verði að hækka, og að bæta verði við fólki á skrifuna, eftir því sem viðskiftin aukast.

Ráðuneytið sjer að þörf muni vera á þessari hækkun og leggur því til að þessi tillaga símastjórans verði tekin til greina.

Við IV. 4. *Ríðsimastöðin í Reykjavík*. Útgjöldin sundurliðast þannig:

						1918—1919
1.	Laun stöðvarstjóra	...	...	...	...	2,800— 2,800
2.	Aðstoð stöðvarstjóra	...	...	...	...	1,800— 2,000
3.	Laun símritara	...	...	...	...	8,400— 8,400
4.	Laun símameyja	...	...	...	...	8,000— 8,000
5.	Sendisveinar	...	...	...	...	3,000— 3,000
6.	Aukaþjónusta	...	...	...	...	1,000— 1,000
7.	Viðhald húsakynna og laun dyravarðar	...	...	...	...	4,400— 4,400
8.	Ýms útgjöld	...	...	...	...	600— 600
						30,000—30,200

Hækkunin á þessum lið frá síðustu fjárlögum, er aðallega fólgin í því:

1. Að laun stöðvarstjóra eru hækkuð um 200 kr. hvort árið.
2. Að laun aðstoðarmanna fara hækkandi, og búist er við að þurfi að bæta við manni á skrifstofuna. Sá liður hækkar því úr 2000 kr. upp í 4000 kr. á ári og hefir simastjóri fært rök fyrir því, að hækkunar þessarar sje þörf.
3. Að liðurinn, laun símritara er hækkaður úr 7,600 kr. upp í 8,400 kr. vegna aukinna starfa.
4. Þessi liður er og hækkaður úr 5,620 kr. upp í 8,000 kr. vegna aukinna starfa og fjölgunar símameyja.
5. Þessi liður er hækkaður úr 2,400 kr. upp í 3,000 kr. hvort árið, vegna aukinna starfa landssímans.
6. Aukaþjónustan hækkar sömuleiðis úr 500 kr. upp í 1,000 kr. á ári af sömu ástæðum.
7. *Viðhald húsa, eldiviður, ljós, ræsting og dyravörðnr.* Liður þessi er hækkaður úr 2,500 kr. upp í 4,400 kr. Þar af hefir dyravörður í laun 500 kr. á ári.

Vera má að lið þennan mætti eitthvað lækka, en ráðuneytið hefir þó ekki sjeð beina áetæðu til þess, enda örðugra að áætla hvað gengur til hita og ljóss, þar sem síminn hefir hvorttveggja í samlögum við pósthúsið.

8. Ýmisleg útgjöld eru hækkuð úr 500 kr. upp í 600 kr.

Við IV. 5. *Þráðlausastöðin í Reykjavík*. Þessi liður er nýr, og sundurliðast hann þannig:

a.	Laun stöðvarstjóra	...	...	...	...	...	2,000 kr.
b.	Aðstoð alt að	...	...	...	...	...	3,800 —
c.	Olía	...	...	...	...	...	1,000 —
d.	Viðhald húsakynna o. fl.	...	...	...	...	...	1,000 —
e.	Ýmisleg útgjöld	...	...	...	...	...	600 —
							fyrri árið 8,400 kr.

en 8,800 krónur síðara árið.

Við IV. 6. Liður þessi er sömuleiðis nýr. Skýrir landsímastjóri frá, að alveg sje nauðsynlegt að hafa nú orðið sjerstakan mann til þess að hafa alla umsjón með öllum áhöldum landsímans, svo sem fyrirbyggjandi efni til landsímalagningar, efni til viðgjörðar símanna, efni til endurnýjunarstöðva o. fl. Segir

hann að þetta eftirlit hafi hvílt á hinum og þessum starfsmönnum símans, sem sje mjög óheppilegt.

Ráðuneytið felst á, að þetta eftirlit sje nauðsynlegt, og að slík umhirða og eftirlit geti ekki verið í fullu lagi, nema að einum manni sje að að ganga, sem beri ábyrgð á að öllu sje til skila ha'dið, og að alt sje í reglu.

Laun þessa starfsmanns ætlast símastjóri til að sje 1800 krónur á ári.

Við IV. 7. Ríslmastöðin á Akureyri.

Pau gjöld sundurliðast þannig:						1918	1919
1.	Laun stöðvarstjóra	...	...	...	...	2400	— 2400
2.	Laun símritara	...	...	...	...	2400	— 2400
3.	Laun símameyja	...	...	...	...	4320	— 4320
4.	Aukaþjónusta	..	...	...	...	500	— 500
5.	Sendisveinn	...	...	...	...	500	— 500
6.	Viðhald húsakynna, eldiviður, ljós og ræsting	...	...	...	...	8000	— 1200
7.	Ýms útgjöld	...	...	..	...	400	— 400
						18,520	— 11,720

Hækkunin á þessum lið frá síðustu fjárlögum er einkum fólgin í þessu:

1. að laun stöðvarstjóra eru hækkuð um 400 kr. á ári.
2. að gert er ráð fyrir 2 símriturum og einnig fleiri talsímameyjum, er síminn til Grenivíkur er lagður.
3. Laun aukaþjóns og sendisveins eru hækkað um 100 kr. til hvors á ári.
4. að gert er ráð fyrir að fyrra árið sje bygð nauðsynleg úbygging við síma-stöðvarhúsið, sem áætlað er að kosta muni 7000 kr.
5. að ýms útgjöld eru hækkuð um 200 kr. á ári.

Við IV. 8. Símastöðin á Seyðisfirði:

Pau gjöld sundurliðast þannig:						1918	1919
1.	Laun stöðvarstjóra	...	...	...	...	2770	— 2770
2.	Laun aðstoðarmanns	...	...	...	...	2000	— 2000
3.	Laun símritara	...	...	...	...	4800	— 4800
4.	Laun símameyja	...	...	...	...	2880	— 2880
5.	Auka þjónusta	...	...	...	...	500	— 500
6.	Sendisveinn	...	...	...	...	500	— 500
7.	Húsaleiga o. fl.	...	...	...	...	380	— 380
8.	Ýms útgjöld	...	...	...	...	400	— 400
						14,230	— 14,230

Sú breyting er á þessum lið frá síðustu fjárlögum:

1. að símastjóri leggur til að bætt sje við einum manni á símastöðina, sem sje nokkurskonar fulltrúi stöðvarstjórans, með því störf stöðvarstjóra hafi aukist svo mjög.
2. að laun símritara lækka um 800 kr. á ári, en
3. að laun símameyja, hækka um helming, vegna þess að yngri menn taka við stöðum eldri manna.

Við IV. 9. *Ritsímastöðin á Ísafirði.*

Þau gjöld sundurliðast þannig:						1918	1919
1. Laun stöðvarstjóra	...	...	...	...	...	2400	— 2400
2. Laun símrítara	...	...	...	...	...	1200	— 1200
3. Laun símameyja	...	...	...	...	...	2160	— 2160
4. Auka þjónusta	...	...	...	...	...	400	— 400
5. Sendisveinn	...	...	...	...	...	400	— 400
6. Húsaleiga o. fl.	...	...	...	...	...	1200	— 1200
7. Ýmisleg útgjöld	...	...	...	...	...	400	— 400
						8,160	— 8,160

Sú breyting er á þessum lið frá síðustu fjárlögum:

1. að laun stöðvarstjóra eru hækkuð úr 2000 kr. upp 2400 kr. um árið.
2. að bætt er við nýjum símrítara með 1200 kr. árslaunum.
3. að bætt er við símamey með 540 kr. launum.
4. að húsaleiga, eldiviður og ljós er hækkað um 360 kr. á ári.

Við IV. 10 *Ritsímastöðin á Borðeyri.*

Þau gjöld sundurliðast þannig:						1818	1919
1. Laun stöðvarstjóra	...	...	...	...	...	2400	— 2400
2. Laun símameyja	...	...	...	...	...	1440	— 1440
3. Auka þjónusta	...	...	...	...	...	200	— 200
4. Húsaleiga o. fl.	...	...	...	...	...	800	— 800
5. Ýmisleg útgjöld	...	...	...	...	...	200	— 200
						5040	— 5040

Hækkun á þessum lið er fölginn í því:

1. að laun stöðvarstjóra eru hækkuð úr 2000 kr. upp í 2400 kr. hvert árið.
2. að bætt er við einni símamey.
3. að húsaleiga, eldiviður og ljós er nú áætlað 200 kr. hærra á ári og
4. að ýmisleg útgjöld hafa verið færð upp um 100 kr.

Við IV. 11. *Símastöðin í Hafnarfirði.* Liður þessi er hækkaður úr 1500 kr. upp í 2000 krónur, samkvæmt samningi er borgun sú greidd fyrir alla starfræksluna, húsnæði, hita og ljós.

Við IV. 12. *Símastöðin í Vestmannaeyjum.* Samkvæmt nügildandi fjárlögum var sú fjárveiting 2400 kr. fyrra árið en 2600 kr. síðara árið. Nú leggur símastjóri til, að upphæðin sje 2500 kr. hvert árið samkvæmt samningi.

Við IV. 13. *Útgjöld við aðrar talsímastöðvar.* Liður þessi er hækkaður úr 6500 kr. upp í 12000 kr. um árið. Hækkun sú stafar af því, að eldri reksturssamningar ganga úr gildi og nýir dýrari samningar koma í hinna stað. Sumstaðar er starfstíminn lengdur, sem gerir afgreiðsluna dýrari á þeim stöðum o. s. frv.

Við V. *Eyðublöð, prentkostnaður o. fl.* Landsímastjóri leggur til að þessi

liður sje færður upp í 20 þús. krónur á ári, og skýrir frá að eytt hafi verið á þessum lið 16000 kr. árið 1916.

Væntanlega verður pappír og prentun orðin að mun ódýrari á næsta fjárhagstímabili, og leggur ráðuneytið því til að veittar verði 15000 kr. hvort árið á þessum lið.

Við VI. Landsímastjóri leggur til að liðurinn til viðbótar og viðhalds stöðvanna sje hækkaður úr 1500 kr. upp í 5000 kr. á ári. Skýrir símastjóri frá, að eftir því sem stöðvum fjölgi og eldri áhöld verði að endurnýjast, verði liður þessi að hækka, og telur hann því þessa fjárveiting nauðsynlega. Árið 1915 nam þessi kostnaður um 1900 kr. og árið 1916 nam hann 3500 kr. og ætti þá að nægja að átla hann 3000 kr. á ári næstu 2 árin.

Við VII. *Til ferðakostnaðar*. Liður þessi leggur símastjóri til að hækkaður sje úr 2000 kr. upp í 3500 kr. með því öll ferðalög sjeu nú dýrari en áður, bæði á sjó og landi.

Við VIII. *Viðhald simanna*. Landsímastjóri leggur til að liður þessi sje hækkaður úr 15000 kr. á ári upp í 25000, og færir fyrir því þær ástæður, að bæði fjölgi sínum árlega, og að elstu línurnar þurfi nú meiri viðgerðar við en fyrstu árin. Skýrir símastjóri frá að til slíks viðhalds hafi verið eytt árið 1915 16000 kr., en árið 1916 nálægt 26000 kr., með ferð s/s »Geir« til Færeyja.

Við IX. Liður þessi er óbreyttur.

E.

Vitamál.

Við I. a. *Laun umsjónarmanns* eru hækkuð úr 3700 kr. uppí 4000 kr. Vitamálastjórinn hefir farið fram á miklu viðtækari launahækkun, og að gera starfið að konunglegu embætti, en ráðuneytið hefir eigi sjeð fjer fært að taka beiðni hans frekar til greina en hjer er gert.

Við I. b. *Laun aðstoðarmanns* eru óbreytt.

Við I. c. *Til skrifstofuhalds*. Liður þessi er færður uppúr 500 kr. í 700 kr. á ári.

Við I. d. *Ferðakostnaður*. Liður þessi er færður uppúr 1000 í 1500 kr. á ári, því vitanlega er dýrara að ferðast nú orðið en áður.

Við II. *Laun vitavarða* og III. *Reksturskostnaður*. Ráðuneytið verður en að vera á þeirri skoðun, að alveg sje óþarft að sundurliða þessa liði í fjárlögunum sjálfum, og að það nægi í þessu tilfelli eins og svo mörgum öðrum tilfellum í fjárlögunum, að sundurliða kostnaðinn greinilega í athugasemduum.

Liðir þessir sundurliðast því þannig:

Laun og reksturskostnaður vitanna:

	Laun		Rekstur	
	1918	1919	1918	1919
1. Akranesviti	150	150	300	300
2. Malarritsviti	150	150	400	400
3. Svörtuloftaviti	300	300	600	600
4. Öndverðarnesviti	100	100		
5. Elliðaeyjarviti	400	400	600	600
6. Bjargtangaviti... ..	200	200	300	300
7. Galtarviti... ..	100	100	300	300
8. Arnarnesviti	500	500	400	400
9. Straumnesviti... ..	300	300	500	500
10. Malarhornsviti	100	100	200	200
11. Grímseyjarviti	150	150	300	300
12. Hólmavíkurviti	100	100	150	150
13. Kálfshamarsviti	100	100	200	200
14. Skagatáarviti	150	150	700	700
15. Siglunesviti	900	900	800	800
16. Flateyjarviti	150	150	400	400
17. Rifstangaviti	200	200	350	350
18. Langanesviti	300	300	400	400
19. Bjarnareyjarviti	300	300	400	400
20. Dalatangaviti	1150	1150	2800	2800
21. Vattarnesviti	100	100	200	200
22. Stokknesviti	»	150	»	500
23. Ingólfshöfðaviti	250	250	500	500
24. Dyrhólaviti	250	250	600	600
25. Vestmannaeyjaviti... ..	700	700	900	900
26. Selvogsviti	150	150	400	400
27. Reykjanesviti	1500	1500	2000	2000
28. Garðskagaviti... ..	600	600	900	900
29. Gerðatangaviti	»	100	»	200
30. Gróttuviti	500	500	800	800
31. Styrkur til leiðarljósa:				
a. á Gerðatanga	»	»	100	100
b. á Svartatanga	»	»	100	100
	9850	10100	16600	17300

Launin eru hin sömu og áður, nema við vita nr. 18, Langanesvitann, sem er hækkaður úr 250 kr. uppí 300 kr., nr. 23, Ingólfshöfðavitinn, úr 200 kr. uppí 250 kr. og nr. 24, Dyrhólavitinn, úr 200 kr. uppí 250 kr., alt vegna þess, að hirðing þessara vita er svo erfið. Álitur vitamálastjóri að öll sanngirni mæli með þessari launahækkun.

Ennfremur eru launin við Dalatangavitann áætluð 1150 kr. í staðinn fyrir 600 kr., vegna þokulúðursstöðvarinnar.

Eftir því sem vitamálastjóri skýrir frá, er upphæð þessi ekki föst, heldur áætluð, með því að launin sjeu að nokkru leyti undir því kominn, hve tíð þoka

verður, og að reiknað sje með 800 kr. föstum launum, en 35 aura fyrir hverja klukkustund, sem þokulúðurinn sje í gangi.

Lagt er hjer til að föstulaunin sjeu fyrst um sinn eigi ákveðinn hærri en á síðustu fjárlögum 600 kr.

Reksturskostnaðurinn er víða reiknaður nokkuð hærri, en á síðustu fjárlögum, og ef til vill full hátt, en eigi virðist bein ástæða til að færa hann niður.

IV. Bygging nýrra víta.

Við a. *Akranessvíti*. Á síðustu fjárlögum var veitt fje til þessarar víta-byggingar og veittar til þess 7,800 kr síðara árið. Vítabygging þessa er ekki hægt að framkvæma á þessu fjárhagstímabili, og er því lagt til að hann verði bygður 1918, þó gera megi ráð fyrir að hann kosti þá um 11,000 kr.

Við b. *Galtarvíti*. Vitamálastjóri leggur til að þessi víti verði einnig bygður fyrra árið og telur þann víta nauðsynlegan.

Við c. *Stokksnesvíti*. Vitamálastjóri leggur til að þessi víti verði bygður síðara árið. Hefur hann áður gert tillögur um að byggja þennan víta, var þá áætlað að hann mundi kosta 14,500 kr. Nú gerir verkfræðingurinn ráð fyrir að vitinn kosti 19,500. Þrátt fyrir þennan mjög aukna kostnað, virðist ekki verða komist hjá að byggja nokkuð af vitum á fjárhagstímabilinu, og er hjer gert ráð fyrir, að hvort árið sjeu bygðir tveir vitar, annar stærri og hinn smærri.

Við d. *Gerðatangavíti*. Vitamálastjóri hefur einnig áður lagt til að þessi víti yrði bygður, var þá gert ráð fyrir að hann kostaði 4,200 kr., en nú er áætlað að hann muni kosta 6,000 kr.

Vitamálastjóri hefur enn fremur lagt til að bygður yrði nú víti á Kambanesi og annar í Hrísey, en eigi þykir gjörlegt að leggja út í fleiri vítabyggingar að þessu sinni.

Við V. *Sjómerki*. Liður þessi er óbreyttur.

Við VI. *Ýmislegt*. Sá liður er sömuleiðis óbreyttur.

Við 14. gr.

A. Andlega stjettin.

Við A. a. *Laun biskups og skrifstofukostnaður*. Óbreytt.

Við A. b. 1. *Til prestakalla samkvæmt lögum 27. febrúar 1880, 1. gr.* Þessi liður lækkaði um helming, er Þykkvabæjarklausturskall losnaði. Eftir verða 1,006 kr. 41 e.

Við A. b. 2—3. Þessir liðir eru eftir tillögum biskups látnir halda sjer óbreyttir.

Við A. b. 4. Það framlag fer óðum hækkandi. Árið 1912 var það fullar 57,000 kr., 1913 rúmar 46,000 kr., 1914 tæpar 42,000 kr., 1915 rúmar 35,000 kr. og 1916 tæpar 30,000 kr.

Við A. b. 5. *Til húsabóta á prestsetrinu Bergstöðum.* Á alþingi 1915 báru þingmenn Húnvetninga fram tillögu um það, að veittur væri úr landsjóði 1,200 kr. styrkur til húsabóta á prestsetrinu Bergstöðum í Svartárdal gegn því að stjórnarráðið samþykkti áætlun og uppdrætti. Eftir skýrslum þeim, sem fyrir hendi eru, eru hús á prestsetri þessu bæði lítil og ljeleg. Jörðin er að vísu gamalt prestsetur, en síðan Holtastaðasókn var lögð undir Bergstaðaprestakall (lög nr. 54 frá 16. nóv. 1907), er jörð þessi svo sett í prestakallinu — á öðrum enda þess — að ekki þykir tiltækilegt að byggja þar íbúðarhús með prestakallaláni. Á hinn bóginn eru vandkvæði á því að útvega handa prestinum jörð, sem vel sje í sveit komið, svo að líkindi eru til, að presturinn verði að sitja á Bergstöðum fyrst um sinn. Það verður því varla hjá því komist að byggja upp staðinn, en presturinn sækir um umræddan styrk vegna þess, að hann getur ekki orðið aðnjótandi prestakallaláns. Tillagan um þennan styrk var feld á þinginu 1915, sennilega af því að kirkjustjórn og landstjórn höfðu ekki haft málið til meðferðar. Nú hefir biskup sent erindi prests þessa til ráðuneytisins, og leggur biskup eindregið til að hinn umbeðni styrkur verði veittur, og að hann verði færður upp í 1,500 kr. vegna dýrtíðarinnar. Ráðuneytið treystir sjer ekki til að fara fram á meira en 1,200 kr., og sje sett skilyrði hið sama, sem í tillögu þeirri, er kom fram á þinginu 1915.

Við B. *Kenslumál.*

I. *Háskólinn.*

Við B. I. *Háskólinn.*

Við B. 1. a. *Laun.* Þau eru ákveðin samkvæmt lögum nr. 36, 30. júlí 1909, lögum nr. 25, 2. nóvbr. 1915, sbr. fjárlög 1916 og 1917.

Launin sundurliðast þannig:

Prófessorar:						1918	1919
Haraldur Nielsson ...	...	...	...	...	...	3,400	3,400
.....	...	...	...	...	...	3,000	3,000
Lárus H. Bjarnason .	...	...	...	...	...	4,400	4,400
Jón Kristjánsson ...	...	...	...	...	...	3,400	3,400
Einar Arnórsson ...	...	...	...	...	...	3,400	3,400
Guðmundur Magnússon ..	...	...	...	...	...	3,400	3,400
Guðmundur Hannesson...	...	...	...	...	...	3,400	3,400
Björn M. Ólsen .	...	...	...	...	...	4,400	4,400
Ágúst H. Bjarnason .	...	...	...	...	...	3,400	3,400
Dósentar:							
Sigurður P. Sivertsen ...	...	...	...	...	...	3,200	3,200
Jón Jónsson Aðils ...	...	...	...	...	...	2,800	2,800
Bjarni Jónsson...	...	...	...	...	...	2,800	2,800

Þá hefir Jón Jónsson Aðils sótt um 400 kr. launaviðbót, og háskólaráðið mælt með því. Pykir rjett að taka þetta erindi til greina.

B. 1. b. Þegar Einar Arnórsson var leystur frá ráðherraembættinu, fjekk hann 3,000 kr. árleg eftirlaun. Hann bauðst þá til að taka aftur við embætti því við háskólann, er hann fór frá þegar hann varð ráðherra, en setti það skilyrði, að hann fengi þá að launum alls 6,000 kr. þannig:

að hann taki þau laun, 3,200 kr., er hann hafði, þegar hann tók við ráðherraembættinu, og fari þau laun hækkandi samkvæmt lögum nr. 36, 30. júlí 1909 um laun háskólakennara;

að hann haldi sem persónulegri launaviðbót, samkvæmt 3. gr. eftirlaunalaga 4. mars 1904, eftirlaunum þeim, 3,000 kr., sem honum voru ákveðin eftir ráðherraembættið, samkvæmt 3. gr. laga nr. 17, 3. oktbr. 1903, með konungsúrskurði 4. janúar 1917, þó þannig að eftirlaunin lækki, meðan hann hjeldi prófessorsembættinu, að sama skapi sem prófessorslaunin hækka, en launaupphæðin öll, prófessorslaunin og eftirlaunauppbótin, verði jafnan 6,000 kr.

Það var augljóst, að það var hagar fyrir landsjóð, að taka þessu boði fv. ráðherra Einars Arnórssonar, því að öðrum kosti hefði orðið að skipa annan mann í prófessorsembættið með 3,000 kr. byrjunarlaunum, er hækka upp í 4,800 kr., en Einar Arnórsson hefði haldið eftirlaunum sínum, 3,000 kr., og gjöld landsjóðs því alls til prófessorsembættisins og eftirlaunanna orðið 7,800 kr. árlega. Hitt þó meira um vert, að tryggja með þessu móti háskólanum jafnreyndan og viðurkendan visindamann sem Einar Arnórsson. Ráðuneytinu þótti því ekki fært að hafna þessu boði hans. Það þótti þó rjett vegna ákvæðanna í 7. gr. laga nr. 35 frá 1909 að spyrja lagadeild háskólans um Einar Arnórsson. Svaraði deildin fyrirspurninni á þá leið, að hún legði eindregið til að honum, jafnreyndum visindamanni, verði veitt prófessorsembættið þegar í stað, og tók hún það fram, að hún vænti þess, að hann yrði aðnjótandi þeirrar launahækkunar, sem honum hefði borið, ef hann hefði setið óslitið í prófessorsembætti sínu.

Vegna þess að hjer var um ávenjulega ráðstöfun að ræða, þótti ráðuneytinu rjett að gera ekki frekari ráðstöfun um sinn, en að setja Einar Arnórsson í prófessorsembættið, svo að tækifæri gæfist til að vita undirtekir alþingis, áður en þetta væri bundið til frambúðar. Veiting embættisins hefir því verið frestað.

Við B. 1. c. 1.—4. Þessir liðir eru óbreyttir.

Við B. 1. c. 5. *Til kennara í gotnesku og engilsaxnesku.* Samkvæmt beiðni frá kennurunum í íslenzkum fræðum, hefir háskólaráðið farið fram á, að fje sje heimilað á fjárlögum til þess að halda uppi kenslu í gotnesku og engilsaxnesku, óðara en einn eða fleiri stúdentar snúa sjer að íslenskunámi við háskólann. Nú hefir að minsta kosti einn stúdent snúið sjer að íslenskunámi þar, og með því að það er skilyrði fyrir þessu námi, að einnig sje þar kensla í gotnesku og engilsaxnesku, þá virðist ekki verða hjá því komist að ætla fje til þeirrar kenslu, er hjer um ræðir, því að varla verður það varið, að láta ófáanlega fullkomna kenslu í íslensku við hinn eina íslenska háskóla hjer.

Við B. 1. c. 6. *Þóknun til kennara í dönsku.* Sú regla hefir áður komist á, að erlendum sendikennurum væri veittar 1000 kr. á ári úr landssjóði í

viðurkenningarskyni. Háskólaráðið hefir vakið athygli á því, hvort ekki væri tilhlýðilegt að veita dósent Holger Wiehe slik laun. Ráðuneytið hefir talið rjett að taka þessa bendingu til greina.

Við B. 1. d. *Til utanfarastyrks handa kennurum.* Háskólaráðið fer þess á leit, að háskólanum sje veittar 2400 kr. á ári til utanfararstyrks handa kennurum hans. Af þessu fje er gert ráð fyrir að helmingurinn (1200 kr.) gangi til læknadeildar, utanfararstyrkur handa einum kennara deildarinnar á ári. Ráðuneytið hyggur utanfarir og einkar nauðsynlegar fyrir læknisfræðiskennara sjerstaklega, en þykir eftir atvikum að aðeins sje gert ráð fyrir, að einn háskólakennari fari utan árlega, og njóti læknisfræðiskennari styrksins annað árið. Hjer er því styrkurinn settur 1200 kr. hvort árið.

Við B. I. e. 1.—3. Liðurinn óbreyttur.

Við B. I. f. 1. *Til bókakaupa.* Þessi liður er óbreyttur.

Við B. I. f. 2. *Til bókakaupa handa heimspekisdeild.* Heimspekisdeild fer fram á 500 króna fjárveiting aukreitis til bókakaupa í íslenskum fræðum og 500 kr. til bókakaupa í grískum og rómverskum fræðum, hvorttveggja fyrra árið. Háskólaráðið mælir með þessari fjárveiting, sem hjer er upp tekin.

Við B. I. f. 3.—4. *Til kensluáhalda handa læknadeild og umbúða m. m. við ókeypis Klinik.* Þessir liðir eru óbreyttir.

Við B. 1. g.—i. Óbreytt.

Við B. 1. k. *Til starfrækslu rannsóknarstofu fyrir líffærameinfræði og gerlafræði.* Gjöld til þessarar starfrækslu eru sett eftir tillögu háskólaráðsins 1200 kr. hvort árið.

Við B. I. l.—m. Þessir liðir eru óbreyttir.

Við B. II. *Mentaskólinn almenni.*

Við B. II. a. *Laun.* Óbreytt.

Við B. II. b. *Til fimleikiskennarans.* Ólafur Rósenkranz fimleikakennari hefir sótt um launabót, að launin yrðu færð upp í 1200 kr. úr 700 kr. Í upphafi er hann var ráðinn til skólans, var leikfímiskenslan í skólanum 6 stundir á viku, en síðustu 8 árin hefir kenslan verið 12 stundir á viku, en kaupið ekki hækkað. Auk þess hefir kennari þessi, að vitni skólameistara, jafnan verið búinn til aðstoðar við próf, bæði við yfirsetur og prófdóma, án þess að setja upp kaup fyrir ómak sitt. Þessi kennari hefir halt á hendi kenslu við skólann í 40 ár, og með því að hann virðist hafa sanngirniskröfu til launahækkunar, er lagt til að launin verði færð upp í 1000 kr. um árið.

Við B. II. b. *Til dyravardar.* Þessi liður er óbreyttur.

Við B. II. b. *Til söngkennara*. Óbreytt.

Við B. II. c. 1. *Til bókasafns skólans*. Óbreytt.

Við B. II. c. 2. *Til eldiviðar, ljósa og vatns*. Skólameistari hefir lagt það til, að þessi liður væri hækkaður úr 1700 kr. upp í 3800 kr. Ráðuneytið telur forsvaranlegt að ætla til þessara gjalda 2500 kr. aðeins.

Við B. II. c. 3. *Til skólahússins utan og innan*. Skólameistari hefir lagt til, að liður þessi sje hækkaður um 25% vegna hækkunar á vinnulaunum og verðhækkunar efnis, og er sú tillagu tekin hjer til greina.

Við B. II. c. 4. *Til tveggja fastra aukakennara*. Þessi liður er óbreyttur.

Við B. II. c. 5. *Til tímakenslu og prófdómenda*. Stjórnarráðið ákvað með brjefum 26. júní og 26. júlí 1916, að tímakensla skyldi hækka frá 1. janúar s. á, um 20%. Þessi liður er því hækkaður úr 5,000 kr. upp í 6,000 kr.

Við B. II. c. 6—7. Þessir liðir eru óbreyttir.

Við B. II. c. 8. *Læknisþóknun*. Skólameistari tekur það fram, að þóknun sú, er lækni skólans hefir verið greidd undanfarið, 100 kr. á ári, sje orðin of lág, bæði vegna verðfalls peninga og sökum þess, að nemendur sjeu að minsta kosti þriðjungu fleiri en tíðast áður. Auk þess telur skólameistari nauðsynlegt, að alt heilsufar nemenda sje vandlega rannsakað af lækni skólans á hverju ári, ekki síst berklaveikishætta, einnig sjón og tennur. Því leggur skólastjóri til, að þóknun læknis sje hækkuð upp í 200 kr. Með því að telja verður afarnauðsynlegt, að hafðar sjeu nákvæmar gætur á heilbrigði nemenda, þykir rjett að taka þessa tillögu til greina.

Við B. II. c. 9. *Ymisleg útgjöld*. Eftir tillögu skólastjóra er liður þessi hækkaður um 25% vegna hækkunar vinnulauna og verðhækkunar vöru allrar

Við B. II. c. 10—13. Þessir liðir eru óbreyttir.

Við B. III. *Gagnfræðaskólinn á Akureyri*.

Við B. III. a. *Laun*. Óbreytt.

Við B. III. b. 1. *Til aukakennara þriggja*. Þessi liður er hækkaður um 200 kr. eftir tillögu skólameistara, og eru þessar 200 kr. ætlaðar til viðbótar við borgunina fyrir söngkenslu. Sá sem kenslu þessa hefir á hendi nú, er orðinn nær sjötugur, og talinn varla fær um að halda áfram starfi þessu, sem hann hefir gegnt um 32 ár. Þóknunin fyrir kensluna hefir verið 400 kr. um árið, en skólameistari telur óhugsandi að fá nú hæfan söngkennara til skólans fyrir minna en 600 kr.

Við B. III. b. 2. *Til tímakenslu*. Óbreytt.

Við B. III. b. 3. *Til bóka og kensluáhálða*. Þessi liður er eftir tillögu skólameistara hækkaður um 200 kr., úr 600 kr. upp í 800 kr.

Við B. III. b. 4. *Til eldiviðar og ljósa*. Skólameistari leggur til að þessi liður sje færður upp í 2,400 kr. úr 1,200 kr. Vonandi verður nægilegt að áætla hjer 1,600 kr. hvort árið.

Við B. III. b. 5—6. Þessir liðir eru óbreyttir.

Við B. III. b. 7. *Til skólahússins utan og innan*. Skólameistari telur gagngerða aðgerð og umbætur á skólahúsinu nauðsynlegar, en með því að ekki er fyrir hendi álit og áætlun um slíka aðgerð, er þessi liður eftir tillögu skólastjóra aðeins hækkaður upp í 2,000 kr. (áður 1,000 kr.).

Við B. III. b. 8. *Til ýmislegra útgjalda*. Þessi liður er eftir tillögu skólastjóra hækkaður úr 800 kr. upp í 1,000 kr. vegna hinnar almennu verðhækkunar.

Við B. IV. Kennaraskólinn.

Við B. IV. a. *Laun*. Liðurinn er óbreyttur.

Við B. IV. b. 1. *Til timakenslu*. Liður þessi er hækkaður úr 1,200 kr. upp í 1,500 kr. í líkingu við hækkun á samskonar lið í fjárveitingunni til Menta-skólans.

Við B. IV. b. 2. *Til aukakennara*. Liður þessi er óbreyttur.

Við B. IV. b. 3. *Til eldiviðar og ljósa*. Liðurinn er hækkaður um 600 kr. eftir tillögu skólastjóra.

Við B. IV. b. 4. *Til bókakaupa og áhalda*. Óbreytt.

Við B. IV. b. 5. *Námsstyrkur*. Liður þessi er hækkaður um 500 kr., upp í 2,000 kr., eftir tillögum skólastjóra. Ráðuneytið lítur svo á að ástæða sje til að styrkja nemendur á þessum skóla fram yfir nemendur á flestum öðrum skólum, og hefir því tekið til greina tillögu skólastjóra, þótt það hafi ekki treyst sjer til að hækka námsstyrkinn við aðra skóla. Hjer er að ræða um allkostnaðarsamt nám með sjerstökum tilgangi, sem gefur lítið í aðra hönd.

Við B. IV. b. 6—7. Þessir liðir eru óbreyttir.

Við B. IV. b. 8. *Til lagfæringar á lóð*. Með tilvisan til tilsvarandi liðs í fjárlagafrumvarpi því, er lagt var fyrir þingið 1915, er hjer tekin upp fjárveiting til þess að girða og laga lóð skólans. Það virðist ekki vansalaust, að lóðir, er fylgja húseignum landssjóðs, sjeu ógirtar árum saman, og síst þar, er það er beint lagaskylda að girða lóðirnar, svo sem er í Reykjavík. Fje það er hjer er farið fram á, er 500 kr. meira en í frumv. landsstjórnarinnar 1915, vegna verðhækkunar efnis og vinnukaupshækkunar.

Við B. V. *Stóðrimannaskólinn.*

Við B. V. a. *Laun.* Óbreyt.

Við B. V. b. 1. *Til tímakenslu.* Liðurinn er nú hækkaður úr 2000 kr. upp í 2400 kr. í líkingu við hækkunina á samskonar liðum við Mentaskólann og Kennaraskólann.

Við B. V. b. 2. *Til áhaldakaupa.* Liðurinn er lækkaður um 200 kr. eftir tillögu skólastjóra, er telur 300 kr. munu nægja.

Við B. V. B. 3. *Til eldiviðar og ljósa.* Liður þessi er hækkaður um 300 kr. eða úr 600 kr. upp í 900 kr.

Við B. V. b. 4. *Til ýmislegra gjalda.* Þessi liður er eftir tillögu skólastjóra færður úr 800 kr. upp í 1400 kr.

Við B. VI. *Vjelstjóðaskólinn.*

Við B.VI. a. *Laun.* Launin eru sett samkvæmt lögum nr. 37, frá 3. nóvbr. 1915.

Við B. VI. b.—d. Þessir liðir eru áætlaðir með hliðsjón til reynslu ársins 1916, en annars örðugt að gera sjer fulla grein fyrir kostnaðinum við þennan skóla, meðal annars vegna þess, að óvíst er um húsnæði fyrir hann lengur en til vordaga 1918.

Við B. VII. *Til bændakenslu.*Við VII. 1. *Bændaskólinn á Hólum.*

Við 1. a. Liðurinn er óbreyttur.

Við 1. b. Sömuieiðis.

Við 1. c Sá liður er óbreyttur.

Við d *Til verklegs náms.*

Við d. 1. Liður þessi er hækkaður úr 1,200 kr. upp í 1,400 kr. samkvæmt eindregnum meðmælum skólastjórans á Hólum og á Hvanneyri. Jafnframt leggja þeir til að styrkurinn í athugasemdinni við Bændaskólana verði ákveðinn 9 kr. á viku í staðinn fyrir 6 kr. og er það einnig lagt til hjer.

Við d. 2. Liðurinn er óbreyttur.

Við d. 3. *Eldiviður og ljós.* Liður þessi hækkar úr 1,000 kr. upp í 1,500 kr., sem virðist sennileg hækkun.

Við d. 4. Liður þessi er nýr, ætlast til að kaupa fyrir þessa fjárhæð stórgripavog.

Við d. 5. Liðurinn er óbreyttur.

Við VII. 2. *Bændaskólinn á Hvanneyri.*

Við 2. a. Liður þessi er óbreyttur.

Við 2. b. Liðurinn sömuleiðis óbreyttur.

Við 2. c. Laun smíða- og leikfimiskennara eru hækkuð úr 600 kr. upp í 800 kr. á ári.

Við 2. d. 1. Til verklegs náms. Liður þessi er hækkaður eins og hjá Hóla-skóla úr 1,200 upp í 1,400 kr. og af sömu áslæðum.

Við 2. d. 2. Liður þessi er óbreyttur.

Við 2. d. 3. *Til eldiviðar og ljósa.* Liður þessi er hækkaður úr 1,200 kr. upp í 1,500 kr. á ári eins og hjá Hólaskóla.

Við 2. d. 4. Liður þessi er óbreyttur.

B. VII. 3. Liðurinn er óbreyttur.

Við B. VIII. *Til iðnfræðslu.*

Við B. VIII. a—d. Þessir liðir eru óbreyttir. Sömuleiðis skilyrðin fyrir styrkveilingu.

Við IX. *Til verslunarskóla.* Stjórn verslunarskólans í Reykjavík hefir sótt um alt að 10000 kr. styrk til skólans hvort árið. Ráðuneytið býst við að ekki verði hjá því komist að auka styrk þennan, sem nú er 5000 kr. um árið, en treystir sjer ekki til að leggja til að hann sje færður upp í meir en í 6000 kr.

Við X. *Til húsmæðrafræðslu á Ísafirði.* Þessi styrkur er óbreyttur, en feldur burtu styrkurinn til Jónínu Sigurðardóttir Línal til húsmæðrafræðslu á Akureyri, sökum þess að engin umsókn hefir komið frá frú Línal, enda sagt að hún sje á förum af Akureyri.

Við XI. *Yfirsetukvennaskólinn.*

Við XI. 1—4. Liðir þessir eru óbreyttir.

Við XII. *Kvennaskólarnir.*

við XII. 1. *Kvennaskólinn í Reykjavík.*

Við XII. 1. a. *Styrkur til skólans*. Stjórnarnefnd skóla þessa hefir sótt um 2000 kr. hækkunn á landsjóðstillaginu fyrra árið og 2500 króna hækkun síðara árið. Styðst beiðnin um hækkun styrksins fyrra árið við það áform skólanefndar, að bæta aftur við einum bekk í stað þess bekkis, er leggja varð niður vegna fjárskorts. Styrkbeiðnin um enn meiri hækkun tillagsins síðara árið er og byggð á því, að þá verði hækkuð að miklum mun leigan á skólahúsinu, með því að þá verður útrunninn leigutími sá, er um er samið. Ráðuneytinu þykir trúlegt, að skólinn komist ekki af með minni landstjóðstyrk en farið er fram á

Við XII. 1. b—c, Þessir liðir eru óbreyttir.

Við B. 2. XII. *Kvennaskólinn á Blönduósi*.

Við B. XII 2 a. *Styrkur til skólans*. Það verður varla hjá því komist, að hækka styrkinn til kvennaskólans á Blönduósi vegna hinnar almennu verðhækkunar. Er lagt til að tillagið sje hækkað um 1200 kr. eða upp í 5000 kr.

Við B. XII. 2. b. *Tillag til skólans eftir nemendafjölda*. Þessi liður er óbreyttur.

Við B. XIII. *Til almennrar barnafræðslu*. Liðirnir 1 og 2 og 4—8 eru óbreyttir, en tekin upp aftur (liður 3) styrkurinn til að reisa barnaskóla utan kaupstaða, síðara árið, en þá nokkuru rífa en áður, nefnilega 20000 kr. Skilyrðin fyrir fjárveitingunni hin sömu sem áður. Bæði eftir útliti um hag landsjóðs og vegna væntanlegra erfiðleika með framkvæmdir við húsabyggingar, hefir ráðuneytið ekki treyst sjer til að ætla neitt fje til þessara bygginga fyrra árið.

Við B. XIV. *Til unglingakenslu*.

Við B. XIV. a. Til unglingaskóla utan *Reykjavíkur, Akureyrar og Hafnarfjarðar*. Þessi liður er óbreyttur.

Við B. XIV. b. *Til gagnfræða- og alþýðuskólans í Flensborg*. Stjórn skólans hefir sótt um allmikla: 3000 kr., hækkun á styrk þessum. Það er eflaust rjett, að skólinn kemst ekki af, nema styrkurinn verði hækkaður að mun, og er hjer lagt til að hækkunin nemi 1500 kr. hvort árið, eða að styrkurinn sje hækkaður úr 7000 kr. upp í 8500 kr. hvort árið.

Við B. XV.—XIX Liðir þessir eru óbreyttir.

Við 15. gr.

Til vísinda, bókmenta og lista.

Við 1. *Landsbókasafnið*.

Við 1. a.—d. Liðir þessir eru óbreyttir.

Við 1. e. *Til bókakaupa og bókbands.* Fjárveiting þessi var sundurliðuð áður, nefnilega í öðrum lið til bókakaupa og handrita, en í hinum til bókbands. Í síðustu fjárlögum var styrkurinn til bókakaupa hækkaður um 1000 kr. vegna kaupa á bókasafni Jóns heitins Borgfirðings. Safn þetta afborgast með 1000 kr. á ári, og verða eftir óborgaðar í ársbyrjun 1918 3500 kr. Hækkun á þessari fjárveitingu er því látin halda sjer. Landsbókavörður hefir beiðst þess að þessi sam-
anlagða fjárveiting sje hækkuð um 700 kr. á ári vegna þess að ekki verði kom-
ist hjá því að hækka laun bókbindara safnsins. Þótt svo sje, að óhjákvæmilegt sje að hækka laun bókbindaranna, þá treystir ráðuneytið sjer ekki til að fara fram á hækkaða fjárveitingu. Þegar fjárveitingin er færð þannig saman, er hægt að hagtæra henni til þess sem mest þarf með.

Við 1. f.—l. Þessir liðir eru óbreyttir.

Við 2. *Þjóðskjalasafnið.*

Við 2. a. *Laun yfirskjalavarðar* eru talin eftir lögum nr. 39 frá 3. nóvbr. 1915.

Við 2. b. *Laun aðstoðarskjalavarðar.* Þau eru nú 1200 kr., en þjóðskjalavörðurinn leggur nú til, að laun aðstoðarskjalavarðar sjeu hækkuð upp í 1800 kr., svo að hann hafi sömu laun sem fyrsti aðstoðarmaður við Landsbókasafnið. Bendir þjóðskjalavörður á, að aðstoðarskjalaverði hafi verið gert að skyldu með reglugjörð um Þjóðskjalasafnið frá 13. janúar 1916, að vinnu 3 klukkustundum á dag lengur en áður, og hafi hann því fulla sanngirniskröfu til launahækkunar. Með því að ráðuneytið verður að fallast á ástæður Þjóðskjalavarðar, er tillaga hans hjer tekin til greina.

Við 2. c. *Til þess að binda inn og útvega og afrita merk skjöl og bækur o. s. frv.* Þessi liður kemur í stað þriggja staflíða (c—e) í fjárlagafrumvarpinu fyrir 1916 og 1917, og er þessu svo til hagað eftir tillögu Þjóðskjalavarðar. Þjóðskjalavörður fer fram á, að fjárveitingin á þessum liðum sje aukin um 900 kr. á ári, svo auðið verði að auka safnið af merkilegum skjölum. Það hefir ekki þótt fært að hækka þessa fjárveiting, en af því að fjárveitingin er nú í einu lagi, má verja henni á þann hátt, er hentugast er fyrir safnið.

Við 2. d. Liðurinn óbreyttur.

Við 3. *Þjóðmenjasafnið.*

Við 3. a. *Laun þjóðmenjavarðar.* Óbreytt.

Við 3. b. *Til aðstoðar.* Eftir tillögu þjóðmenjavarðar er þessi liður færður upp um 250 kr. eða upp í 1250 kr. með tilliti til þess, að sennilega verður höggmyndasafn Einarssonar að teljast ein deild Þjóðmenjasafnsins og þá til sýnis. Þarf þá umsjón á því.

Við 3. c. *Til að útvega forngripi og til áhalda o. s. frv.* Þjóðmenjavörður hefir farið fram á 300 kr. hækkun á þessum lið, og að liðnum sje skifti í tvent. Ætlar hann hækkunina sjerstaklega til áhaldakaupa. Ráðuneytið treystir sjer ekki til að fara fram á hækkun á þessum lið, og ekki ástæðu til að skifta honum. Með því að halda liðnum óskiftum er hægra að hagτέρα fjenu til þess, sem mest þarf á að halda í bráð.

Við 3. d. *Til að kaupa íslensk listaverk.* Fjárveitingin undir 21. tölulið 15. gr. nügildandi fjárlaga á betur heima hjer, síðan listasafnið var lagt undir Þjóðmenjasafnið. Listaverk, sem keypt eru fyrir landsfje, bætast því við Þjóðmenjasafnið. Hjer er farið fram á 2000 kr. hvort árið. Besti styrkur handa listamönnum ætti að vera fölginn í því, að verk þeirra væri keypt fyrir sámilegt verð.

Við 3. e.—f. Þessir liðir eru óbreyttir.

Við 4. *Náttúrufræðisfjelagið.* Samkvæmt beiðni fjelagsstjórnarinnar er styrkurinn til fjelagsins hækkaður um 300 kr., og ætlast til að þessari viðbót sje varið til hækkunar þóknuninni fyrir umsjón við safnið. Ástæðan til þessarar hækkunar er sú, að safnið hefir aukist mjög á síðari árum og þá umsjónarstarfið við það jafnframt.

Liðir 5.—14. eru óbreyttir.

Við 15. lið. *Til að gefa út dómasafn landsyfjirrjettarins.* Vegna þess að útgáfukostnaður rita hefir hækkað afarmikið, verður ekki hjá því komist að hækka þennan lið, og veitir ekki af 30 kr. fyrir örkin.

Við 16. lið. *Til þýðingar íslenskra skáldrita á aðrar tungur Norðurlanda* Á síðustu árum hefir vaknað allmikill áhugi með Dönum, Norðmönnum og Svíum á því að kynnast nútíðar bókmentum vorum, og auka þekkingu vora á bókmentum þeirra. Danir, Norðmenn og væntanlega Svíar hafa meðferðis í fjárlagafrumvörpum sínum 1000 kr. árlega fjárveiting hver, til þess að kosta íslenska þýðingu á bestu skáldritum hveerrar þjóðar. Er gert ráð fyrir að þýddar verði á íslensku að minsta kosti 20 arkir úr hverju málinu á ári, og verða þessar bækur seldar mjög vægu verði, 5—10 aura örkin. Forgöngumenn þessa fyrirtækis ytra hafa snúið sjer til þeirra Jóns biskups Helgasonar, dr. Guðmundar Finnbogasonar og Jóns kennara Ófeigssonar um, að beita sjer fyrir þetta mál á sama hátt og valdir menn í hverju landinu hafa gert. Þeir Jón biskup Helgason hafa nú lagt það til, að 1000 kr. fjárveiting verði tekin hjer upp til þýðingar íslenskra skáldrita á sama hátt. Þetta virðist ráðuneytinu vera vel til fallið, og hefir því tekið fjárveitinguna upp.

Við 17. lið. *Styrkur til útgáfu jarðarbókar Árna Magnússonar og Páls Vídalíns.* Fræðafjelagið hefir sótt um 1200 kr. styrk til þess að halda áfram útgáfu jarðabókar þessarar. Með því að fjelagið telur ekki auðið að halda áfram útgáfunni styrklaust, en mjög mikitsvert að ritið verði gefið út, er lagt til að veittar verði 600 kr. til útgáfunnar á ári.

Við 18. og 19. lið. Óbreytt.

Við 20. a. lið. Einar Hjörleifsson Kvaran skáld hefir farið þess á leit, að honum verði ætlaður í fjárlagafrumvarpi þessu 2400 kr. styrkur hvort árið til ritstarfa. Hann lætur þess getið jafnframt, að með aldrinum hafi vaxið löngun sín til þess að fá ritað eitthvað af bókum, sem verulegt bókmentalegt og siðferðislegt gildi hefðu til frambúðar, en að sama skapi hafi þorrið tilhneyging sín til þess að fást við önnur efni, og sjerstaklega sá þróttur, sem til þess þurfi, að skifta huganum milli margra óskylda málefna. Ráðuneytið telur rjett að veita honum umbeðinn styrk, svo að hann geti varið kröftum sínum óskiftum til ritstarfa það sem eftir er æfinnar. Hann er nú nær sextugu. Með tilliti til þessarar hækkunar á styrknum handa Einari Hjörleifssyni Kvaran, og vegna þess að rjett virðist að styrkurinn til þeirra annara sumra, sem um mörg undanfarin ár hafa notið hans og hafa ástæðu til að treysta því, að þeir fái hann framvegis, verði heldur rífari vegna verðfalls peninga, þá er lagt til, að þessi liður verði hækkaður upp í 12000 kr. um árið. Skal það tekið fram sjerstaklega, að ástæða þykir til að ætla Einari Jónssyni frá Galtafelli, einar 2000 kr. á ári, ef ekki breytist hagur hans til muna.

Við 20. b. Með því ekki er enn búið að flytja listaverk Einars Jónssonar heim, verður að taka sömu upphæð og áður til þess.

Við 21—22. lið. Liðirnir eru óbreyttir.

Við 23. lið. Til að semja íslenska orðabók. Það þykir rjett að haldið sje áfram starfi Jóns heitins Ólafssonar við samning íslenskrar orðabókar. Hefir dr. Björn Bjarnason frá Viðfirði sótt um það. Ráðuneytið hefir ekki álitid þörf á að binda þessa fjárveitingu við nafn að svo stöddu.

Lið 24. lið. Til Hannesar Þorsteinssonar til að semja æfisögu lærðra manna. Með því að lagt er til að laun hans sem aðstoðarskjalavarðar hækki uppi 1800 kr., þykir rjett að sá styrkur, sem hjer er um að ræða, lækki, og er hjer gert ráð fyrir 400 kr. lækkun.

Við 25—27. lið Óbreytt.

Við 28. lið. Til Jóhanns Kristjánssonar til að rannsaka meðferð á guðspakkafje. Starfinu getur ekki orðið lokið fyr en í ryrsta lagi í áralok 1918, og er því lagt til að styrknum sje haldið fyrra árið.

Við 29. lið. Til Guðmundar Finnbogasonar til sálarfræðisrannsóknar. Óbreytt.

Við 30. lið. Til prófessors Ágústis Bjarnasonar til að ljúka við yfirlit yfir sögu mannsandans. Með því að rit þetta hefir orðið lengra en til var ætlast og er enn eigi lokið, er lagt til að styrknum sje haldið fyrra ár fjárhagstimabilsins.

Við 31. lið. Styrkurinn til Sighvals Borkfirðings er óbreyttur.

Við 32. lið. *Til Jakobs Jóhannessonar til þess að semja íslenska setningafræði.* Þessi liður er óbreyttur.

Við 33. lið. *Til Alexanders Jóhannessonar.* Liður þessi er óbreyttur.

Við 34. lið. *Til Bjarna Jónssonar frá Vogu til að þýða Goethes Faust.* Þessi fjárveiting er tekin hjer upp samkvæmt þingsályktun neðri deildar Alþingis á aukabinginu 1916—1917.

Við 35. lið. *Til Helga E. Eiríkssonar til verkfræðingsnáms.* Þessi maður dvelur nú í Bretlandi við verkfræðingsnám, sjerstaklega við námur. Hann er talinn efnilegur og þykir rjett að veita honum nokkurn styrk úr landsjóði.

Við 36—40. lið. Þessir liðir eru óbreyttir.

Við 41. lið. *Til Guðmundur Hjaltasonar til alþýðufyrirlestra.* Hann hefir sótt um 200 kr. hækkun á fyrirlestrastyrk sínum, og virðist það ekki ófyrirsynju.

Við 42—43. lið. Óbreytt.

Við 16. gr.

Við 1. *Búnaðarfelag Íslands.* Stjórn Búnaðarfelagsins skýrir frá, að eigi verði hjá því komist að auka tillagið smám saman til felagsins, ef það eigi að geta látið starfsemi sína koma að sem bestum notum, og að sjerstaklega sje brýn þörf á því nú vegna dýrtíðarinnar, sem áhrif hafi á ýms útgjöld felagsins.

Leggur stjórn Búnaðarfelagsins til að styrkurinn sje færður upp í 60 þús. kr. hvort árið. Bæði með tilliti til dýrtíðarinnar, og þess, ef Búnaðarfelagið áleti mjög nauðsynlegt að styrkja Skeiðaáveituna, eftir því sem auðið er, hefir ráðuneytið fallist á, að veittar verði 60 þús. kr. á þessum lið á ári.

Jafnframt skal það tekið fram, að ráðuneytið telur best við eiga, að Búnaðarfelagið hafi aðallega á höndum styrkveitingar til ræktunarfyrirtækja.

Við 2. *Til búnaðarfelaga.* Á síðustu fjárlögum var styrkurinn 20 þús. kr. á þessum lið veittur að eins síðara árið, og er lagt hjer til að eins verði að farið í þetta sinn.

Við 3. *Til vatnsvirkja.*

Við 3. a. Lagt er til að veittar sjeu 2 þús. kr. á ári á þessum lið, samkvæmt munnlegum tillögum landsverkfræðings, þó eigi sje nú veitt á þessum lið nein launaupphæð til verkfræðings. Telur landsverkfræðingurinn að þessa upphæð muni þurfa til þess að undirbúa vatnsáveituna á Skeiðunum, sem í ráði sje að hrinda nú í framkvæmd.

Við 3. b. *Til að afstýra valnaðgangi af Þverá.* Landsverkfræðingurinn hefir lagt til, að veittar verði 20 þús. kr. hvort árið til þessa fyrirtækis, en til þess voru veittar 15 þús. kr. á síðustu fjárlögum.

Lagt er til að veittar sjeu 12 þús. kr. hvort árið til þessa fyrirtækis gegn að minsta kosti $\frac{1}{4}$ framlags annars staðar frá.

Við 4. *Til sandgræðslu.* Þá leggur stjórn Búnaðarfélagsins til, samkvæmt tillögum garðyrkjufræðings Einars Helgasonar, að veittar sjeu 10 þús. kr. hvort árið til sandgræðslu. Á síðustu fjárlögum voru veittar í þessu skyni 4 þús. kr. hvort árið. Enda þótt telja beri sandgræðsluna til nauðsynlegra fyrirtækja, þá treystir ráðuneytið sjer eigi til að þessu sinni að hækka þennan lið um meira en 1 þús. kr. á ári eða upp í 5 þús. kr.

Við 5. *Til skóggræðslu.*

Við a. Laun skógræktarstjóra eru óbreytt.

Við b. Laun skógarvarða og til skóggræðslu. Lagt er til að liður þessi sje hækkaður úr 10 þús. kr. upp í 12 þús. kr. á ári.

Við 6. *Til dýralækna.*

Við 6. a. Laun 3 dýralækna eru nú sett samkvæmt lögum nr. 61, 3. nív. 1915.

Við 6. b. Liðurinn er óbreyttur.

Við 6. c. Hjer er einum dýralækni áætlaður styrkur.

Við 7. Liðurinn er óbreyttur.

Við 8. *Efnarannsóknastofan.*

Við a. Liðnum er haldið óbreyttum, 2,400 kr. en athugasemdinni slept, með því eigi þykir sýnt, að nokkur fær efnafræðingur sje fíánlegur fyrir minni fíóst laun en 2,400 kr. þó honum beri þess utan 25% af því, sem efnafræðisstofan innvinnur.

Við 8. b. *Til gerlarannsóknna.* Liður þessi er hækkaður úr 1,200 kr. upp í 1,500 kr. samkvæmt beiðni gerlafræðingsins.

Við 8. c. Liðurinn er óbreyttur.

Við 8. d. Liðurinn er sömuleiðis óbreyttur.

Við 9. Liðurinn er óbreyttur.

Við 10. Liðurinn er óbreyttur.

Við 11. a. og b. Liðurinn er óbreyttur.

Við 12. Liðurinn er óbreyttur.

Við 13. Liður þessi er hækkaður úr 1000 kr. uppí 2000 kr.

Við 14. Liður þessi er óbreyttur.

Við 15. Til *Fiskifjellagsins*. Liður þessi er hækkaður úr 19000 kr. á ári uppí 20 þúsund með tilliti til dýrtíðarinnar.

Við 16. Liðurinn er óbreyttur.

Við 17. Liður þessi er óbreyttur.

Við 18. Liður þessi er hækkaður úr 2,000 kr. upp í 3,200 kr. vegna þess að matsmönnum hefir fjölgað.

Við 19. Feld er burtu fjárveitingin til leiðbeiningar í ullarmati, en laun ullarmatsmanna og ferðakostnaður er óbreytt.

Við 20.—22. lið. Liðir þessir eru óbreyttir.

Við 23.—26. lið. Liðirnir eru óbreyttir.

Við 27. Liðurinn Til bjargráðasjóðs hækkar um 2,000 kr. á ári.

Við 28. Til *landhelgissjóðs*. Liður þessi hefir eigi staðið á fjárlögunum fyr en nú, en er nú tekinn upp í þau.

Við 29. Liður þessi til brimbrjóts í Bolungarvík er óbreyttur.

Við 30. Til *námurannsókna*. Fjárveiting þessi hefir verið tekin hjer upp samkvæmt itrekuðum þingsályktunum alþingis um að láta rannsaka námur, sjerstaklega kolanámur hjer á landi.

Eins og við horfir, er ekki líklegt að hæfir menn fáist til þeirra rannsókna á næsta ári, er því aðeins lagt til að veittar sjeu 2000 kr. fyrra árið til undirbúnings, svo sem til þess að athuga, hvar tiltækilegast væri að byrja á verulegri námurannsókn árið 1919, þá með aðstoð útlends sjerfræðings. Væntanlega verður þá og fenginn fullkominn efnafræðingur að efnafræðisstofunni, sem rannsakað gæti kolategundirnar að minsta kosti.

Síðara árið er lagt til, að veittar sjeu 15,000 kr. Er sú upphæð sennilega fremur of lág en of há, þar sem óhjákvæmilegt er, að njóta útlendrar aðstoðar við rannsóknina.

Við 17. gr.

Til skyndilána handa embættismönnum er óbreytt.

Við 18. gr.

Við þessa grein athugast:

1. Að styrkurinn til Solveigar Þórðardóttur fellur niður, með því að yngsti sonur hennar er nú af ómagaaldri.
2. Lagt er til að styrkurinn til barna Þorsteins Erlingssonar sje hækkaður úr 400 kr. upp í 600 kr. á ári, með því heimilið, sem elur þau upp, mun vera mjög tæpstatt, og því ekki geta komist af með minni styrk en sem svarar því, sem ekkju með 2 börnum mundi vera veitt.

Gera má og ráð fyrir, að þjóðin sje fús til að sjá svo um uppeldi þessara barna, að það geti orðið vel sæmilegt.

3. Viðbót við eftirlaun ekkjufrúar Ástu Þórarinsdóttur er tekin upp í þessa grein samkvæmt fjáráukalögunum fyrir árin 1914 og 1915.
4. Þá er lagt til að ekkjufrú Auði Gísladóttur, ekkju síra Árna Jónssonar frá Hólum, sje veittur 300 kr. styrkur á ári.
5. Og loks er lagt til að ekkjufrú Önnu Ásmundsdóttur, ekkju Ásgeirs Torfasonar, sje veittur 300 kr. styrkur á ári og 300 kr. styrkur til þriggja barna hennar meðan þau eru á ómagaaldri.

Við 19. gr.

Til óvissra útgjalda. Greinin er óbreytt.

Við 21. gr.

Til lána úr viðlagasjóði. Enda þótt að eigi sjeu líkur fyrir að landssjóður hafi miklu að miðla til lána, og að æskilegra væri, að landssjóður gæti haft tekjuafgang sinn í handbæru fje, þegar hann er nokkur, þá er þó hjer lagt til, að stjórninni veitist áfram heimild til að lána til fyrirtækja þeirra, er talin eru í liðunum 1—4 á síðustu fjárlögum.

Skrá

yfir

eftirlaun þau til embættismanna og embættismannaækkna og barna, sem hvildu á landssjóði í lok aprilmánaðar 1917.

A. Embættismenn.		kr.	a.	kr.	a.
1. Þorgrímur Johnsen, hjeraðslæknir í 11. læknishjeraði kon.únsk. ¹⁴ / ₄ 1896.		1,586	20		
2. Franz Siemsen, sýslum. í Gullbringu- og Kjósarsýslu kon.únsk. ¹² / ₆ 1899.		1,601	40		
3. Júlíus Halldórsson, hjeraðslæknir í Blönduóshjeraði... kon.únsk. ¹⁹ / ₄ 1906.		1,133	33		
4. Einar Benediktsson, sýslumaður í Rangárvallasýslu ... kon.únsk. ⁹ / ₄ 1907.		641	91		
5. Halldór Briem, kennari við gagnfræðaskólann á Akureyri kon.únsk. ¹³ / ₇ 1908.		1,440	00		
6. Marínó Hafstein, sýslumaður í Strandasýslu. kon.únsk. ³⁰ / ₁₁ 1908.		1,008	00		
7. Helgi Guðmundsson, hjeraðslæknir í Siglufjarðarhjeraði kon.únsk. ¹ / ₁₁ 1910.		1,000	00		
8. Axel Valdemar Tulinius, sýslumaður í Suður-Múlasýslu kon.únsk. ¹ / ₇ 1911.		1,876	62		
9. Eiríkur Briem, 1. kennari við prestaskólann. kon.únsk. ²⁰ / ₁₀ 1911.		1,737	78		
10. Sigurður Sigurðsson, hjeraðslæknir í Dalahjeraði. kon.únsk. ²⁵ / ₇ 1913.		750	00		
11. Ásgeir Blöndal, hjeraðslæknir í Eyrarbakka-hjeraði kon.únsk. ²⁶ / ₅ 1914.		1,000	00		
12. Bjarni Jensson, hjeraðslæknir í Síðuhjeraði kon.únsk. ¹⁷ / ₂ 1914.		1,000	00		
13. Hannes Hafstein, ráðherra.. kon.únsk. ²¹ / ₇ 1914.		5,333	33		
14. Sigurður Þórðarson, sýslumaður í Mýra- og Borgarfjarðarsýslu kon.únsk. ⁷ / ₁₀ 1914.		2,276	70		
15. Björn Bjarnarson, sýslumaður í Dalasýslu kon.únsk. ¹¹ / ₉ 1914.		1,473	33		
16. Björn G. Blöndal, hjeraðslæknir í Miðfjarðarhjeraði... kon.únsk. ²⁸ / ₇ 1915.		875	00		
17. Sigurður Ólafsson, sýslumaður í Árnessýslu.. kon.únsk. ³⁰ / ₇ 1915.		2,571	35		
18. Klemens Jónsson, landritari kon.únsk. ⁴ / ₁ 1917.		4,000	00		
				31,304	95
Flyt:				31,304	95

	kr.	a.	kr.	a.
Fluttar: ...	...	...	31,304	95
<i>B. Embættismannaækkjur og börn.</i>				
1. Clara Margrete Henriette Snæbjörnsson, ekkja sýslumanns Jón Snæbjörnssonar í Borgarfjarðarsýslu, frá 1. septbr. 1860 kr. 212,87 Ennfremur styrkur til húsaleigu 40,00	252	87		
2. Camilla Tómasson, ekkja hjeraðslæknis Þórðar Tómassonar, frá 1. desbr. 1873	197	00		
3. Kristjana Hafstein, ekkja Pjeturs Hafsteins amtmanns, frá 1. júlí 1875	529	16		
4. Lovise Emilie Mariane Weywadt, ekkja hjeraðslæknis Weywadts, frá 1. nóvbr. 1881	81	25		
5. Elinborg Thorberg, ekkja landshöfðingja Bergs Thorbergs, frá 1. febr. 1886	919	17		
6. Kristín Skúladóttir, ekkja hjeraðslæknis Boga Pjeturssonar, frá 1. jan. 1890	187	50		
7. Caroline Rósa Jónassen, ekkja E. Th. Jónassen amtmanns, frá 1. okt. 1891	750	00		
8. Ragnheiður Guðjónsen, ekkja Einaris Guðjónsen hjeraðslæknis í 13. læknishjæði, frá 1. ág. 1891 ...	187	50		
9. Ásta Hallgrímsson, ekkja Tómasar Hallgrímssonar læknaskólakennara, frá 1. jan. 1894	350	09		
10. Þórhildur Tómasdóttir, ekkja eftir Helga Hálfðánarson forstöðum. prestaskólans, frá 1. febr. 1894	575	00		
11. Ingunn Halldórsdóttir, ekkja H. E. Johsens sýslumanns í Rangárvallasýslu, frá 1. maí 1894	412	59		
12. Kristín Blöndal, ekkja Lárusar Blöndal sýslumanns í Húnavatnssýslu, frá 1. maí 1894	582	45		
13. Ingibjörg Jensdóttir, ekkja Hjörts Jónssonar hjeraðslæknis í 4. læknishjæði, frá 1. maí 1894	305	00		
14. Þuríður Johnsen, ekkja Jóns Johnsen sýslumanns í Suður-Múlasýslu, frá 1. nóvbr. 1895	430	80		
15. Elísabet Ragnhildur Jónsdóttir, ekkja Ólafs Sigvaldasonar hjeraðslæknis, frá 1. júní 1896	187	50		
16. Margrjet Guðmundsdóttir, ekkja Jóhannesar Ólafssonar sýslumanns í Skagafjarðarsýslu, frá 1. apríl 1897	398	37		
17. Elín Guðrún Blöndal, ekkja Páls Blöndal hjeraðslæknis í 3. læknishjæði, frá 1. febr. 1903	187	50		
18. Henriette Lovise Jensson, ekkja Björns Jenssonar kennara við lærða skólann í Reykjavík, frá 1. marz 1903	350	00		
19. Álheiður Helga Briem, ekkja Páls Briem amtmanns, frá 1. jan. 1905 kr. 625,00 Samkv. kon. úrsk. ²¹ / ₃ 1905 handa börnum hennar til fullra 18 ára:				
Flyt: ... kr. 625,00	6,883	66	31,304	95

		kr.	a.	kr.	a.
	Fluttar: ... kr. 625,00	6,883	66	31,304	95
1. Friede f. 7. október 1900	 — 100,00				
2. Helga f. 18. júní 1902	 — 100,00				
3. Þórdís f. 1. apríl 1904	 — 100,00				
		925	00		
20. Margrjet Magnúsdóttir, ekkja Ólafs Guðmundssonar hjeraðslæknis, frá 1. apríl 1906.		187	50		
21. Guðrún B. Gísladóttir, ekkja Jóns Sigurðssonar hjeraðslæknis		189	37		
22. Laura Malvina Scheving, ekkja Guðmundar Scheving hjeraðslæknis, frá 1. febr. 1909		187	50		
23. Elína Marine Bolette Sveinsson, ekkja Hallgríms Sveinssonar biskups, frá 1. jan. 1910		875	00		
24. Ingibjörg Sigurðardóttir, ekkja Jóns Jónssonar hjeraðslæknis í Hróarstunguhjæði, frá 1. sept. 1910	 kr. 150,00				
Samkv. kon. úrsk. $\frac{4}{4}$ 1911, handa börnum hennar þar til þau eru fullra 16 ára:					
1. Ragnhildi, f. 14. júlí 1907	 — 80,00				
2. Jóni Baldri, f. 15. júní 1909	 — 80,00				
		310	00		
25. Þóra Gísladóttir, ekkja Sigurðar Pálssonar hjeraðslæknis í Sauðárkrókshjæði, frá 1. nóvbr. 1910	 kr. 212,50				
Samkv. kon. úrsk. $\frac{21}{3}$ 1911 handa syni hennar þar til hann er fullra 16 ára:					
Páli f. 25. ágúst 1905	 — 80,00				
		292	50		
26. Þórunn Jónassen, ekkja dr. J. Jónassen landlæknis, frá 1. desbr. 1910		539	17		
27. Elísabet Sveinsdóttir, ekkja Björns Jónssonar ráðherra, frá 1. desbr. 1912		600	00		
28. Guðriður Birgitta Thorsteinsson, ekkja rektors Steingríms Thorsteinssonar, frá 1. septbr. 1913		483	33		
29. Óliva María Guðmundsson, ekkja Guðlaugs Guðmundssonar sýslumanns, frá 1. septbr. 1913		560	83		
30. Johanne Margrethe Havsteen, ekkja Júlíusar amtm. Havsteen. frá 1. júní 1915		750	00		
31. Sigríður Hjaltadóttir, ekkja Jóns Jenssonar yfirdómara, frá 1. júlí 1915	 kr. 500,00				
Samkv. kon. úrsk. 28. júlí 1915, handa dóttur hennar: Sesselju f. $\frac{12}{1}$ 1900, þar til hún er fullra 18 ára	 — 100,00				
		600	00		
32. Theodóra Thoroddsen, ekkja Skúla Thoroddsen sýslumanns, frá 1. júní 1916	 kr. 535,17				
Samkv. kon.úrsk. 3. ágúst 1916 handa					
	Flyt: kr. 535,17	13,383	86	31,304	95

	kr.	a.	kr.	a.
Fluttar: kr. 535,17	13,383	86	31,304	95
börnum hennar þar til þau eru fullra 18 ára:				
1. Bolla, f. 26. apríl 1901 — 100,00				
2. Sigurði, f. 24. júlí 1902 — 100,00				
3. Sverri, f. 15. júlí 1904 — 100,00				
4. Maríu Kristínu, f. 12. sept. 1906... .. . — 100,00				
	935	17		
33. Elin, ekkja landshöfðingja Magnúsar Stephensen, frá 1/6 1917	1,200	00	15,519	03
<i>C. Uppgjafaprestar.</i>				
1. Stefán Stephensen, prestur að Mosfelli, frá fardögum 1900.	208	65		
2. Lárus Benediktsson, prestur að Selárdal, frá fardögum 1902.	54	28		
3. Tómas Björnsson, prestur að Barði, frá fardögum 1902	405	28		
4. Ólafur Stephensen, prestur að Mosfelli, frá fardögum 1903.	145	56		
5. Jón Magnússon, prestur að Ríp, frá fardögum 1904...	230	00		
6. Páll Sivertsen, prestur að Stað í Aðalvík, frá fardögum 1906.	477	73	1,521	50
<i>D. Prestsekkjur.</i>				
Eftir landsreikningnum 1915 námu eftirlaun prestsekkna úr landssjóði í árslok.. kr. 9,318,52				
Þar af samkv. 18. gr. fjárlaganna... .. . — 2,955,40				
Föst eftirlaun kr. 6,363,12				
Síðan hefir fallið burt. — 522,69	5,840	43		
Aftur hefir bætst við... .. .	17	02	5,857	45
<i>E. Samkvæmt 18. gr. fjárlaganna.</i>				
Til próf. dr. phil. Þorvaldar Thoroddsen	2,000	00		
— síra Matthíasar Jochumssonar	2,400	00		
— ekkjufrúar Jacobínu Thomsen	300	00		
Viðbót við eftirlaun prestsekkju Ragn. Jónsdóttur	105	40		
Til ekkjufrúar Torfhildar Holm	360	00		
— — Marie Katrine Jónsson	300	00		
— — Bjargar Jónsdóttur	300	00		
— — Valgerðar Þorsteinsdóttur	250	00		
— lækнесеkkju Magneu Ásgeirsson..	200	00		
— prestsekkju Elinborgar Friðriksdóttur	800	00		
Flyt:	7,015	40	54,202	93

	kr.	a.	kr.	a.
Fluttar ...	7,015	40	54,202	93
— ekkjufrúar Ragnhildar Björnsdóttur	300	00		
— — Þóru Melsted	600	00		
— prestsekkju Ingunnar Loftsdóttur	300	00		
— — Bjargar Einarisdóttur	300	00		
— — Guðrúnar Björnsdóttur... ..	300	00		
Viðbót við eftirlaun lækнесеkkju Elisabetar Ragnhildar Jónsdóttur	150	00		
Til fyrrum spítalaforstöðukonu Guðrúnar Jónsdóttur.. ...	200	00		
Viðbót við eftirlaun ekkjufrúar Guðrúnar Pjetursdóttur.. ..	300	00		
— — — — Kristínar Sveinbjarnardóttur..	300	00		
— — — — Guðrúnar Torfadóttur... ..	300	00		
— — — — Ástu Þórarinsdóttur	129	94		
— — — — Ásgeirs Blöndals hjeraðslæknis	250	00		
Til Sumarliða pósts	200	00		
— Jóhanns pósts Jónssonar	200	00		
— Hallgríms pósts Krákssonar	200	00		
— Bóðvars pósts Jónssonar	100	00		
— Hjartar Snorrasonar, fyrrum skólastjóra.. ...	500	00		
— Sigurðar regluboða og dbrm. Eiríkssonar	300	00		
— Guðlaugar Zakaríasdóttur, ekkju Torfa Bjarnasonar ...	360	00		
— Jakobínu Pjetursdóttur, ekkju Jóns Stefánssonar... ..	200	00		
— Árna Gíslasonar, pósts.	300	00		
— Bjarna Ketilssonar, pósts	300	00		
— tveggja barna Þorsteins Erlingssonar	600	00		
— prestsekkju Auðar Gísladóttur	300	00		
— ekkju Ásgeirs Torfasonar, frú Önnu Ásmundsdóttur ...				
og uppeldisstyrkur þriggja barna hennar	600	00		
			14,605	34
Samfals ..			68,808	27
Tillag til ellistyrktarsjóðanna			20,000	00
Samtals ...			88,808	27

Nd.

2. Frumvarp

til fjáráukalaga fyrir árin 1914 og 1915.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Sem viðbót við gjöld þau, sem talin eru í fjárlögunum 1914 og 1915, veitast kr. 238,881,71 til gjalda þeirra, sem tilfærð eru í 2.—9. gr. hjer á eftir.

2. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 9. gr. fjárlaganna veitast kr. 14263,08.

Við tölul. 2.	Utanferðir ráðherra ...	...	...	1914	kr. 3259,00	
	—	—	...	1915	— 795,35	
—	5.	Skrifstofukostnaður ...	...	1914	— 1395,20	
		—	...	1915	— 5605,01	
—	6.	Landsfjehirðisstörf ...	...	1915	— 603,02	
—	7.	Umbætur og viðhald. ...	...	1915	— 2605,50	kr. 14263,08
						kr. 14263,08

3. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 11. gr. fjárlaganna veitast kr. 23,023,51.

Við B. 2.	Burðareyrir og símskeyti ...	...	1914	kr. 9797,67	
	—	—	...	1915	— 13225,84
					kr. 23023,51
					kr. 23023,51

4. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 13. gr. fjárlaganna veitast kr. 130485,14.

A. Póst mál:

Við A. 2.	Póstflutningar ...	...	1914	kr. 4126,41	
	—	...	1915	— 2259,65	kr. 6386,06
— A. 3. a.	Skrifstofukostnaður ...	...	1914	kr. 1412,92	
	—	...	1915	— 2513,53	
— A. 3. c.	Önnur útgjöld ...	...	1914	— 8906,74	
	—	...	1915	— 4204,63	
Umframgreiðsla við	pósthúsbygginguna ...	...	1915	— 40898,72	kr. 57936,54

B. Vegabætur:

Við B. III. 8.	Þjóðvegur í Skaftafellsýslu ...	...	1914	kr. 31,42	
— B. III. 9.	Aðrar vegabætur og viðhald. ...	...	1915	— 4601,35	kr. 4632,77

D. Hraðskeyta- og talsímasamband:

Við D. II. Rannsókn símaleiða	1915	kr.	2388,67	
— D. III. 2. a. Ritsímastöðin í Reykjavík	1914	—	1310,64	
— — — — —	1915	—	1995,83	
— D. III. 2. b. Bæjarsíminn	1914	—	9385,95	
— — — — —	1915	—	18489,77	
— D. III. 7. Símastöð í Hafnarfirði...	1915	—	11,05	
— D. III. 9. Eftirlitsstöðvar o. fl.	1914	—	2027,17	
— — — — —	1915	—	4666,03	
— D. IV. Eyðublaðaprentun m. m	1914	—	1367,77	
— — — — —	1915	—	5455,21	
— D. V. Viðbót og viðhald	1914	—	832,87	
— — — — —	1915	—	912,28	
— D. VI. Ferðalög.	1915	—	13,71	
— D. VII. Viðhald landsímanna.	1914	—	5074,35	
— — — — —	1915	—	5892,99	kr. 59824,29

E. Vitamál:

E. V. Ýmislegt	1914	kr.	254,98	
—	1915	—	1450,50	kr. 1705,48
				kr. 130485,14

5. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 14. gr. fjárlaganna veitast kr. 24444,19.

A. Andlega stjettin:

Við A. 5. Langholts- og Pykkvabæjarklausturs- kirkjur	1914	kr.	20,44	kr. 20,44
---	------	-----	-------	-----------

B. I. Háskólinn.

Við B. I. a. Laun	1915	kr.	1233,33	
Við B. I. c. 3. Utanfararstyrkur læknaefna..	1914	—	300,00	
— — — — —	1915	—	450,00	
— B. I. g. Starfræksla Röntgensáhalda ...	1914	—	896,28	
— — — — —	1915	—	2154,07	
— B. I. i. Eldviður og ljós	1915	—	812,90	
— B. I. k. 3. Ýmisleg útgjöld	1915	—	72,04	kr. 5918,62

B. II. Mentaskólinn almenni.

Við B. II. c. 2. Eldviður og ljós... ..	1915	kr.	1148,44	
— B. II. c. 3. Skólahúsið utan og innan..	1915	—	202,27	
— B. II. c. 5. Tímakensla og prófdóm... ..	1914	—	161,00	
— — — — —	1916	—	303,25	kr. 1814,96
				kr. 7754,02

Flutt: kr. 7754,02

B. III. Gagnfræðaskólinn á Akureyri.

Við B. III. b. 1. Til aukakennara þriggja...	1914	kr.	150,00	
— B. III. b. 2. Tímakensla	1914	—	431,00	
— B. III. b. 3. Bækur og kensluáhöld ...	1915	—	129,85	
— B. III. b. 4. Eldiviður og ljós.	1914	—	345,21	
— — — — —	1915	—	784,40	
— B. III. b. 6. Dyravarsla	1915	—	25,00	
— B. III. b. 7. Skólahúsið utan og innan	1915	—	483,97	
— B. III. b. 8. Ýmisleg útgjöld	1914	—	529,82	kr. 2879,25

B. IV. Kennaraskólinn.

Við B. IV. b. 3. Eldiviður og ljós.. ..	1914	kr.	347,14	
— — — — —	1915	—	169,63	
— B. IV. b. 6. Til viðhalds.. ..	1915	—	92,28	kr. 609,05

B. V. Stýrimannaskólinn.

Við B. V. b. 1. Tímakensla	1914	—	176,00	
— — — — —	1915	—	75,00	
— B. V. b. 2. Áhöld	1914	—	26,61	
— — — — —	1915	—	1,50	
— B. V. b. 3. Eldiviður og ljós... ..	1914	—	103,92	
— B. V. b. 4. Ýmisleg útgjöld	1914	—	679,07	
— — — — —	1915	—	419,50	kr. 1481,60

B. VI. 1. Bændaskólinn á Hólum.

Við B. VI. 1. d. Aðgjörð á skólahúsinu ...	1915	kr.	438,65	
— B. VI. 1. f. Til að reisa peningshús ...	1914	—	2208,45	
— B. VI. 1. g. 2. Til kensluáhalda	1914	—	0,80	
— B. VI. 1. g. 3. Eldiviður og ljós... ..	1914	—	735,29	
— — — — —	1915	—	1155,00	
— B. VI. 1. g. 6. Ýms útgjöld	1914	—	185,80	kr. 4723,99

B. VI. 2. Bændaskólinn á Hvanneyri.

Við B. VI. 2. d. 3. Eldiviður og ljós	1914	kr.	138,80	
— — — — —	1915	—	368,96	
— B. VI. 2. d. 5. Ýmisleg útgjöld	1914	—	597,05	
— — — — —	1915	—	8,00	
— B. VI. 2. d. 6. Símalagning	1914	—	50,00	
— B. VI. 2. d. 7. Anddyri við íbúðarhúsið	1914	—	269,86	kr. 1432,67

B. X. Yfirsetukvennaskólinn.

— B. X. 2. b. Annar kostnaður	1914	kr.	340,87	
— — — — —	1915	—	429,47	

Flyt: kr. 770,34 kr. 18880,58

			Flutt:	kr.	770,34	kr.	18880,58
—	B. X. 3. Styrkur til námskvenna ...	...	1914	—	1375,00		
	—	...	1915	—	1105,00	kr.	3250,34

B. XV. Heyrnar- og málleysingjaskólinn.

	1914	kr.	491,55		
	1915	—	1821,72	kr.	2313,27
				kr.	24444,19

6. gr.

Sem viðbót við 15. gr. fjárlaganna veitast kr. 2026,24.

Landsbókasafnið.

Við 1. f. Bókband ...	...	1914	kr.	100,00	kr.	100,00
-----------------------	-----	------	-----	--------	-----	--------

Landsbókasafnshúsið.

Við 5. a. Eldiviður og ljós ...	...	1914	kr.	515,28		
—	...	1915	—	86,28		
— 5. c. Viðhald og áhöld ...	...	1914	—	439,73		
—	...	1915	—	502,45	kr.	1543,74
Við 14. Útgáfa dómasafns Landsyfirrettarins ...	...	1915	kr.	82,50		
Við 25. Til Jóhannesar Kjarval ...	...	1915	—	300,00		
				kr.	2026,24	

7. gr.

Sem viðbót við 16. gr. fjárlaganna veitast kr. 1002,50.

Við 6. Húsabætur á Vöglum ...	...	1914		kr.	50,00
— 9. Eftirlit með útflutningi hrossa...	...	1914	kr.	575,50	
—	...	1915	—	377,00	— 952,50
				kr.	1002,50

8. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 19. gr. fjárlaganna veitast kr. 14178,20.

Við óviss útgjöld. ...	...	1914	kr.	7514,20		
—	...	1915	—	6664,00	kr.	14178,20
				kr.	14178,20	

9. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 22. gr. fjárlaganna veitast kr. 29458,85.

1. Kostnaður við fánanefnd ...	...	1914	kr.	6181,11		
2. Baðstofubýgging á Kvennakrekku	...	1914	—	600,00	kr.	6781,11
3. 1. Manntalskostnaður ...	...	1914		—	2209,65	
4. Til varnargarðs á Siglufjarðareyri	...	1915	kr.	15700,00		
		Flyt:	kr.	15700,00	kr.	8990,76

	Fluft:	kr. 15700,00	kr. 8990,76
5. Til að breyta ræsum í Eyjafjarð- braut... ..	1915	— 790,19	kr. 16490,19
6. Kostnaðar við millipinganefnd í eftirlauna- og launamálinu..		—	3977,90
			kr. 29458,85

Ástæður

fyrir frumvarpi þessu eru í landsreikningunum 1914 og 1915, athugasemdum yfirskoðunarmanna og svörum stjórnarinnar við þær athugasemdir.

Nð.

3. Frumvarp

til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917.

(Lagt fyrir Alþingi 1917)

1. gr.

Sem viðbót við gjöldin, sem talin eru á fjárlögunum 1916 og 1917, veitast kr. 291,592,58 til útgjalda þeirra, sem hjer fara á eftir.

2. gr.

Sem viðbót við 13. gr. fjárlaganna (samgöngumál)	veitast	kr. 58,633,09
1. Við B. II. og III. Til afhendingar vega 10,000 kr. hvort árið	—	20,000,00
2. Við B. IV. Til vegarins frá Vogastapa til Grindavíkur 1914—15	—	5,927,32
3. Við E. III. c. Ingólfshöfðaviti 1916, þaraf endurveiting 2,670 krónur, umframgreiðsla kr. 1,331,49		— 4,001,49
4. Við E. III. f. $\frac{2}{3}$ af kostnaðinum við þokulúður á Dalatanga 1917 7,000 kr. og endurbót húsakynna 4,000 kr.		— 11,000,00
5. Við E. V. Ýmislegt 1916. Til kaupa á mótörflutningabát		— 17,704,28
	Alls	kr. 58,633,09

3. gr.

Sem viðbót við 14. gr. fjárlaganna (kirkju- og kenslumál) veitast kr. 14,250,00.

1. Við B. I. a. Viðbót við laun Einars Arnórssonar fyrverandi ráðherra 1917		kr. 2,750,00
2. Við I. b. 1. Fyrir tæki til rannsókna og líkskoðunarstofn.		— 3,000,00
3. Við X. 3. Styrkur til námskvenna færast upp í 60 kr. um mánuðinn 1917		kr. 1,350,00
Við X. 4. Húsaleiga 1916, viðbót..		— 30,00
Við X. 4. Viðbót við húsaleigu og ræsting 1917	— 120,00	— 1,500,00
4. Við XI. 1. Kvennaskólinn í Reykjavík árið 1917	kr. 2,500,00	
Við XI. 4. Kvennaskólinn á Blönduós árið 1917	— 1,500,00	
Við XIII. b. Flensborgarskólinn		— 3,000,00
		kr. 7,000,00
	Alls	kr. 14,250,00

4. gr.

Sem viðbót við 15. gr. fjárlaganna (til visinda, bókmenta og lista) veitast kr. 60,800,00.

1. Við 20. lið. Til Bjarna Jónssonar frá Vogu fyrir að þýða Goethes Faust, viðbót árið 1917 kr. 800,00
 2. Við 22. lið. Til viðbótar við áður veittar 10,000,00 kr. árið 1917 — 60,000,00
- Alls kr. 60,800,00

5. gr.

Sem viðbót við 16. gr. fjárlaganna (til verklegra fyrirtækja) veitast kr. 28,423,38.

1. Við 3. b. Til áveitunnar á Miklvatnsmýri 1917 kr. 3,191,98
 2. Við 3. b. Uppbót á akkorði um skurðagröft s. st.... .. — 3,500,00
 3. Við 4. lið (fjárl. 1914 og 1915). Til fyrirhleðslu Skálmarinnar í Álftaveri, gegn jafnmiklu eða meiru annarstaðar frá... .. — 1,050,00
 4. Við 22. lið (fjárl. 1914 og 1915). Til erindreka Sambands isl. samvinnufjelaga 1917 (endurveiting)... .. — 2,000,00
 5. Til varnargarðs á Siglufjarðareyri 1916 — 18,681,40
- Alls kr. 28,423,38

6. gr.

Sem viðbót við 18. gr. fjárlaganna (til eftirlauna og styrktarfjár) veitast kr. 1,750,00.

1. Til landritara Kl. Jónssonar, viðbót við biðlaun hans 1. febr. til 31. júlí 1917.. kr. 1,000,00
 2. Til ekkjufrúar Önnu Ásmundsdóttur frá 1. október 1916 til ársloka kr. 75,00
 - Til þriggja barna hennar fyrir sama tíma... .. — 75,00
 - Fyrir árið 1917 fyrir hana sjálfa — 300,00
 - Fyrir börn hennar sama ár — 300,00
- Alls kr. 1,750,00

7. gr.

Sem viðbót við 19. gr. fjárlaganna (óviss útgjöld) veitast kr. 127,036,11.

1. Laun og kostnaður bankastjóra Björns Sigurðssonar í London 1916 kr. 10,850,00
 - 1917 — 20,000,00
- kr. 30,850,00
2. Styrkur til íslenskra botnvörpuskipaeigenda til utanfarar sendimanns — 2,694,00
 3. Til breytingar á stjórnarráðshúsinu, geymsluhúsi þess og geymsluskúr. — 27,000,00
 4. Til endurgreiðslu á fje opinberra sjóða og stofnana, sem stóð inni í dánarbúi Guðlaugs Guðmundssonar — 23,388,37
 5. Til bráðabirgðaviðgjörðar á Landsbankarústunum — 13,103,74
 6. Til kolanámurannsókna — 20,000,00
 7. Til styrktar rjómabúunum til að geta starfað sumarið 1917 — 10,000,00
- Alls kr. 127,036,11

8. gr.

Sem viðbót við 22. gr. fjárlaganna (kaup á Melkotslóð) veitast 700 kr.

9. gr.

Landsstjórninni veitast heimildir til þess:

1. Að selja Landsbankanum lóð á horninu á Hverfisgötu og Kalkofnsveg, svo stóra sem bankanum nægir, fyrir 13 kr. feralínina, samkvæmt framförnu mati. Skuldabréf landssjóðs fyrir andvirði landsbankarústanna gangi til greiðslu á þessari lóð. Afgangurinn greiðist í peningum.
2. Að selja prestaskólahúsið fyrir ákveðið verð eftir óvilhallra manna mati.
3. Að gefa Íðunni í Reykjavík sömu greiðsluávilnanir, sem verksmiðjan Gefjun á Akureyri hefir fengið.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Við 1. gr.

Við 1. Fjárveitingin er nauðsynleg til þess að skila vegunum af sjer, sem aðrir eiga að taka við.

Við 2. Sýslumaðurinn í Gullbringu- og Kjósarsýslu fór þess á leit í brjefi frá 19. jan. 1917, að sýslunni yrðu veittar á fjárlögunum alt að 12,500 kr. til að fullgera akveginn frá Vogastapa til Grindavíkur, sem var áætlaður helmingur af kostnaði sýslunnar til þess að fullgera veginn.

Eftir að fengið hefir verið álit landsverkfræðingsins um málið, hefir stjórnarráðið fallist á, að leita aukafjárveitingar fyrir kr. 5927,32, sem er helmingur af kostnaði þeim, sem Gullbringusýsla hafði lagt til þessa vegar 1914 og 1915. Útgjöldin til vegarins 1916 hafa verið greidd af fje því, sem ætlað er til akfærra sýsluvega (13. gr. B. VI) og verður kostnaðurinn til vegarins 1917 greiddur af sama lið til háls á móti sýslufjelaginu kr. 5,330,69.

Stjórnarráðið leggur til með þessari aukafjárveitingu, og það þess heldur, sem áður hefir verið veittur hálfur kostnaður við veginn milli Hafnarfjarðar og Keflavíkur um langt árabí, síðast 1914, en sýslan vinnur mjög kappsamlega að vegagjörðinni, sem er alveg nauðsynleg.

Við 3. Ingólfshöfðavitinn. Hann var fullgerður 1916, og kveikt var á honum 1. ág. sama ár. Til vitabyggingarinnar voru veittar árið 1915 kr. 16,000,00 og greiddar voru sama ár — 13,330,00

Mism. kr. 2,670,00

Fyrir mismuninum er nú beðið um endurfjárveitingu. En þar sem vitinn kostaði fullger kr. 17,331,49, hefir orðið umframgreiðsla á honum sem nemur. ... — 1,331,49

svo fjárveitingar er leitað fyrir ... kr. 4,001,49

Við 4. Í fjárlögunum 1916 og 1917 voru veittar fyrra árið 14,000 kr. til þokulúðurs á Dalatanga, og hafði Hafnarsjóður Seyðisfjarðarkaupstaðar lofað leggja til 6,000 kr. Eftir brjefi landsverkfræðings vitamála 8. febr. 1917,

hafði hann í utanför sinni fengið tilboð um efni og áhöld, sem kostuðu 31,500 kr., og það tilboð samþykkti landsstjórnin. Í viðbót við fjárveitinguna 1916 og 1917 er þess vegna farið fram á 7,000 kr. fjárveitingu, sem þarf til þess að verkið verði framkvæmt. Seyðisfjarðarkaupstaður mun leggja 10,500 kr. til þokulúðursins.

Til húsabóta við vitann er nauðsynlegt að byggja eina hæð ofan á vitavarðarhúsið, sem vegna timburs, sem til er, og ýmislegra annara hagsmuna, mun fást fyrir 4,000 kr.

Við 5. Af því að strandferðirnar fjellu niður, og af því að sumir vitarnir standa á stöðum, þar sem ekkert stórt skip fæst til að koma nærri, varð að kaupa mótorbát til flutninga bæði á byggingarefnum og kolum og steinolíu til vitanna. Án þess hefðu sumir vitarnir ekki orðið bygðir og útbúnir með nauðsynjum. Mótorbáturinn heitir »Óskar« og er 19,26 lestir að stærð, hann kostaði 15 þús. kr., sem með viðgerðum komst upp í kr. 17,704,28, og fyrir þeim er nú leitað aukafjárveitingar.

Við 3. gr.

Við 1. Þegar ráðherra Einar Arnórsson fór frá ráðherrastöðunni, fjekk hann konungsúrskurð fyrir 3 þús. kr. eftirlaunum. En svo bauðst hann til að taka prófessorsstöðuna við lagadeild háskólans, þá er hann hafði áður haft á hendi, með því móti, að hann nyti þar fullra launa eins og hann hefði aldrei farið úr stöðunni, og að hann nyti svo mikils af ráðherræftirlaunum sínum á hverjum tíma, að tekjur hans af hvorutveggja yrðu árlega 6 þús. kr.

Háskólaráðið rjedi eindregið til, að honum væri þegar veitt prófessorsstaðan með þessum kjörum. Ráðuneytinu þótti þó ekki rjett að ganga lengra en að setja prófessorinn í stöðuna fyrst um sinn með þessum kjörum, þangað til það fengi að vita um undirtektir Alþingis, hvort það vill fallast á að prófessornum sje veitt staðan með þessum kjörum, sem eru nokkru ódýrari fyrir landssjóð en ef prófessorinn tæki sín fullu ráðherræftirlaun, og að annar maður væri settur í prófessorsstöðuna.

Við 2. Það sýnist ekki verða hjá því komist að setja á fót rannsóknar- og líkskoðunarstofnun við háskólann. Í fjárlögunum 1916—17 voru veittar síðara árið 2,800 kr. til kenslu í líffærameinafræði og sóttkveikjufræði. En þessi fjárveiting verður gagnslaus, ef þá fjárveitingu, sem hjer er farið fram á, vantar. Sá maður, sem læknadeild háskólans hefir augastað á, hefir sagt, að komast mætti af með 3 þús. kr. til að koma stofnuninni á fót, og það hefir stjórnarráðið samþykkt.

Við 3. Styrkinn til námskvenna hefir orðið að færa upp í 60 kr. um mánuðinn í stað 45 kr. áður. Hækkunin verður 90 kr. fyrir hverja námskonu í 6 mánuði, en 1,350 kr. fyrir 15 nemendur. Húsaleigu hefir orðið að hækka um 10 kr. á mánuði, þegar haustið 1916, en hita og ræsting um 10 kr. á mánuði frá ársbyrjun 1917. Hækkunin á mánuði frá 1. jan. 1917 verður þannig 20 kr.

Við 4. Það er ekki annað fyrirsjáanlegt, en að skólarnir verði að hætta

vegna dýrtíðarinnar, þar á meðal ekki síst vegna þess geypiverðs, sem er á kolum og ljósum, nema að fjárveitingarnar til þeirra sjeu hækkaðar eins og hjer er farið fram á.

Við 4. gr.

Við 1. Á aukapinginu 1916—17, samþykkti neðri deild Alþingis að í fjárveitingunni í fjárlögunum fyrir 1916—17, 15. gr. 20. lið, mætti veita docent Bjarna Jónssyni 1,200 kr. fyrir árið 1917. Nefnd sú, sem úthlutar styrknum á þessum lið, veitti honum að eins 400 kr.

Mismunurinn, 800 kr., er því tekinn hjer upp í fjáraukalögin.

Við 2. Áætlun sú, sem lögð var fram á Alþingi 1915 yfir húsbyggingu yfir myndasafn Einars Jónssonar, 10 þús. kr., reyndist alt of lág. Bæði var húsið, sem ætlast er til að rúmi allar myndir Einars Jónssonar, sem nú eru til, og sem hann siðar kann að afhenda safninu, og ibúð og vinnustofu fyrir hann sjálfan, of lágt áætlað, og svo steig alt efni og vinna svo mjög, eftir að áætlunin var gerð, og hefir alt af verið að stíga siðan.

Efnið, að sumu leyti, sem keypt hefir verið til byggingarinnar, svo sem cement, sem keypt hafði verið með skaplegu verði, hefir verið tekið til annara þarfa landssjóðs, sem eigi varð komist hjá, en sem vitanlega gerir bygginguna dýrari, nema flutningsgjöld lækki bráðlega að mun. Þar sem cement er nú alls ekki til hjer, er fjáraukalögin eru samin, er ómögulegt að gera neina ábyggilega áætlun um, hvað kostar að fullgera húsið. Í ágústmánuði 1916 mun hafa verið giskað á, að húsið, eins og þá var ákveðið að það skyldi vera, mundi kosta um 40 þús. kr. Vildi þáverandi stjórn ekki byrja á byggingunni, nema trygging fengist fyrir 20 þús. kr. framlagi annarstaðar frá, sem stjórnin þó lofaði að leggja til við þingið að endurgreiða, ef upphæðin yrði lögð fram í bili. Hins vegar lofaði stjórnin að leggja fram 20 þús. kr. til byggingarinnar, sem hún og gerði. Einstakir menn skutu nú saman um 20 þús. kr., sem notaðar hafa verið til byggingarinnar að nokkru leyti.

Með því að húsið er nú hált-bygt, og að landið á safnið, sem enn bíður í Kaupmannahöfn, þá virðist eigi verða komist hjá að veita það fje til að fullgera bygginguna, sem með þarf. Eins er eðlilegast að landið eitt eigi húsið, en eigi í fjelagi við einstaka menn, úr því landið á safnið. Hjer er því lagt til, að veittar verði alt að kr. 60,000.

Við 5. gr.

Við 1. Fjárveitingin við 1. lið er nauðsynleg til að fullgera verkið og til að bæta fyrir jarðaspyll. Landsverkfræðingurinn sundurliðar fjárveitinguna þannig:

Eftir ógreitt af akkorðsvinnu þeirra Ág. Helgasonar og Gests Einarssonar...	kr. 2700,00
Landspjöll á Mjósundi og Forsæti...	— 900,00
	kr. 3600,00

Upp í siðarnefnda liðinn hafði landsverkfræðingurinn til kr. 408,02. Mismunurinn kr. 3191,98 er því tekinn inn í fjáraukalögin.

Við 2. Þeir Ág. Helgason og Gestur Einarson á Hæli hafa skrifað stjórnarráðinu og bent á, að þeir vegna sjúkdóma, sem gengu í sýslunni, hafi

ekki getað fengið nóg verkafólk í upphafi, eða fyrir sláttinn, en kauphækkun síðar og aðrar ástæður hafi orðið þess valdandi, að verkið hafi orðið svo miklu dýrara en áætlað var í fjárlögunum. Þeirra kostnaður hafi orðið og verði alls kr. 22798,98
 en áætlunin, sem þeir fóru eftir, hafi verið — 13000,00
 og gera því kröfu til kr. 9798,98

Af kröfu þeirra vill landsverkfræðingurinn taka til greina 3500 kr., og er sú upphæð tekin í frumvarpið.

Við 3. Í fjárlögunum 1914 og 15 voru veittar til fyrirhleðslu Skálmarinnar í Áltavershreppi fyrra árið 1000 kr. gegn þúsund kr. annarstaðar frá. Þegar það hefir sýnt sig, að fyrirhleðslan nægir ekki, hefir verið farið fram á það, og Búnaðarfelag Íslands gefið því meðmæli sín, að bætt yrði enn við fyrirhleðslu kr. 2100,00
 En af þeim leggi landssjóður fram kr. 1050,00
 Búnaðarfelag Íslands $\frac{1}{5}$ — 420,00
 en ábúendur á jörðunum, sem not hafa verksins ... — 630,00 — 2100,00
 og ef verkið fer fram yfir ætlun, að þeir leggi það einnig fram.

Við 4. Í fjárlögunum 1914 og 15 voru veittar síðara árið . kr. 4000,00
 en útborgaðar voru — 2000,00
 Nú er farið fram á endurveitingu á kr. 2000,00
 sem ekki voru greiddar þá.

Við 5. Til varnargarðs á Siglufjarðareyri voru greiddar 1916 kr. 18681,40, því eyrin, sem er eign prestssetursins, lá undir skemdum af sjávangangi. Á eyrinni eru lóðir, sem eru leigðar út fyrir 3—4 þús. kr. árlega, og sem eru eign landssjóðs. Verkinu til að verja hana hefir verið stjórnað af landsverkfræðingi Th. Krabbe, og það sýndi sig þegar stormflóðið bar að á Siglufirði síðast, að verkið var þarfaverk.

Við 6. gr.

Við 1. Fjarveitinganefndir beggja deilda á aukapinginu 1916—17 samþyktn, að landritari Klemens Jónsson, sem fór frá fyrirvaralaust, skyldi halda fullum launum í 6 mánuði.

Við 2. Ásgeir heitinn Torfason, maður frú Önnu Ásmundsdóttur, var mörg ár í landsins þjónustu með litlum launum. Við fráfall hans stóð hún eftir fátæk með 3 börn, án eftirlaunarjettar. Þegar ástæður hafa verið líkar, hefir Alþingi hvað eftir annað veitt styrk, eins og hjer er farið fram á, og farið er fram á í fjárlagafrumvarpinu 1918 og 1919 fyrir hennar hönd.

Við 7. gr.

Við 1. Útgjöld þessi munu eigi þurfa neinnar sjerstakrar skýringar við.
 Við 2. Ástæðurnar fyrir þessari aukafjarveitingu eru í umsókn hlutaðeiganda.

Við 3. Húsrúmið í stjórnarráðshúsinu hefir síðari árin verið af svo skornum skamti, að á sumum skrifstofunum hefir ekki verið rúm fyrir svo

marga menn, sem þurfti til að inna af hendi hin sívaxandi störf. Þegar ráðherrarnir urðu þrír — í stað eins ráðherra og landritara — skorti ráðherra-herbergi og biðstofu handa einum þeirra. Stjórnin hefir því ekki sjeð sjer annað fært, en að stækka húsið með því að byggja kvist á austurhlið þess. sem samsvaraði kvistinum á vesturhliðinni, flytja dyravörðinn út í geymslu-húsið og breyta því í íbúðarhús fyrir hann. Með þessu móti fæst húsrúm, sem komist verður af með um sinn fyrir stjórnarráðið eitt saman. Breytingin er ætlast á að kosti 27000 kr.

Við 4. Lögð verða fyrir þingið þau skjöl, sem að þessum lið lúta.

Við 5. Þegar rak að því, að landsstjórnin þurfti að fara að byrgja landið með kornvörum, var mjög örðugt að fá húsrúm fyrir þær. Stjórnin rjeð því af, að setja þak til bráðabyrgða yfir Landsbankarústirnar, og að setja í þær hurðir og glugga, til þess að geta notað þær til geymslu á vörum landssjóðs.

Við 6. Liður þessi er eigi bygður á neinni áætlun, því áætlun um slíka námurannsókn er alls eigi hægt að gera, enda hlýtur hjer fremur að vera um námuleit að ræða en námurannsókn. Upphæðin er því sett af handahófi, og verður stjórnin að fá heimild til að nota meira fje í þessu skyni á þessu ári, ef þess er þörf.

Við 7. lið. Útlit er fyrir, að rjómabúin muni eiga all-örðuga aðstöðu þetta ár að geta haldið starfsemi sinni áfram, og að það gæti valdið örðug-leikum eftirleiðis að halda þeim nauðsynlega félagsskap saman áfram, ef smjör-búin legðust nú niður. Það er því lagt hér til að veittar séu 10 þúsund kr. smjörbúunum til styrktar á þessu ári.

Við 8. gr.

Samkv. heimild í fjárlögunum fyrir 1916 og 1917, gerði stjórnin kaup-samning við eiganda Melkotslóðar um, að kaupa þá lóð, sem er 1400 ferálnir, fyrir kr. 1,50 feralin eða 2100 kr. En af því seljandinn gerði sig ekki ánægð-an með þetta verð, áskyldi hann, að kaupsamningurinn gengi úr gildi, ef næsta Alþingi ekki samþykkti, að greiða 700 kr. meira fyrir lóðina, þannig að hann fengi 2 kr. fyrir hverja feralin.

Þar sem lóðina má skoða ódýra þrátt fyrir þessa verðhækkuð, er lagt til að þessar 700 kr. verði veittar.

Við 9. gr.

Við 1. í 22. grein fjárlaganna fyrir 1916 og 1917, var stjórninni heimil-að að kaupa Landsbankarústirnar með brunabótafje og lóð eftir mati dóm-kvaddra manna, og skyldi Landsbankinn fá upp í kaupverðið alt að 1200 fermetra lóð á Arnarhólstúni eftir virðingu, en afgangurinn að greiðast með skuldabryfi.

Nú varð niðurstaða þessa máls sú, að landsstjórnin keypti bankarúst-irnar, og gaf út skuldabryf fyrir kaupverðinu, en eigi varð af því, að bankinn fengi neina lóð hjá landssjóði. Hjer er því lagt til, að endurnýja heimildina, og að heimila bankanum að fá keypta lóð eftir þörfum, með því óvist er um

hversu mikla lóð hann þarfnast, þar sem enginn uppdráttur mun enn vera gerður af væntanlegu bankahúsi.

Við 2. Lagt er til að heimilað sje að selja gamla prestaskólahúsið eftir mati, með því eigi er líklegt að landssjóður geti notað þá lóð í eigin þarfir.

Við 3. Klæðaverksmiðjan Iðun hefir farið fram á að lá sömu afborgunarkjör á láni sínu, eins og klæðaverksmiðjan Gefjun hefir fengið, og er lagt til að veitt verði heimild til þess.

Nd.

4. Frumvarp

til laga um samþykkt á landsreikningnum 1914 og 1915.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

I. Tekjur:							Áætlun		Reikningur	
							kr.	a.	kr.	a.
1.	Ábúðar- og lausafjárskattur..	...	...	...	...	...	100,000,00		126,623,30	
2.	Húsaskattur ...	...	...	...	...	...	27,000,00		29,811,75	
3.	Tekjuskattur ...	...	...	...	...	...	60,000,00		81,188,70	
4.	Aukatekjur ...	...	...	...	...	...	136,000,00		161,542,53	
5.	Erfðafjárskattur ...	...	...	...	...	...	8,000,00		21,265,07	
6.	Vitagjald...	...	...	...	...	...	100,000,00		110,338,12	
7.	Leyfisbrjefagjöld ...	...	...	...	...	...	12,000,00		18,341,15	
8.	Útflutningsgjald ...	...	...	...	...	...	300,000,00		453,596,47	
9.	Vínfangatollur..	...	...	...	...	...	20,000,00		81,199,41	
10.	Tóbakstollur ...	...	...	...	...	...	410,000,00		506,954,78	
11.	Kaffi- og sykurtollur ...	...	...	...	...	...	830,000,00		1,141,489,30	
12.	Vörutollur. ...	...	...	...	...	...	600,000,00		686,291,82	
13.	Annað aðflutningsgjald..	...	...	...	...	...	60,000,00		87,201,61	
14.	Árgjöld af verslun og veiting áfengis. ...	...	...	...	...	—	10,000,00		9,300,00	
15.	Pósttekjur. ...	...	...	...	...	...	200,000,00		261,482,02	
16.	Símatekjur ...	...	...	...	...	...	315,000,00		547,587,36	
17.	Tekjur af bönkum..	...	...	...	...	—	39,000,00		35,937,66	
18.	Óvissar tekjur..	...	...	...	...	...	40,000,00		101,433,64	
19.	Tekjur af jarðeignum landssjóðs. ...	...	...	...	...	...	32,000,00		47,087,85	
20.	Tekjur af kirkjum..	...	...	...	...	...	200,00		256,09	
21.	Tekjur af silfurbergsnámunum...	...	...	...	...	...	6,000,00		4,529,55	
22.	Tekjur af ræktunarsjóði ...	...	...	...	...	...	20,000,00		23.913,08	
23.	Viðlagasjóðstekjur ..	...	...	...	...	...	264,070,00		310,586,91	
24.	Árgjöld af brauðum ...	...	...	...	...	...	4,000,00		5,660,76	
Flyt ...							3,593,270,00		4,853,618,93	

				Aætlun		Reikningur	
				kr.	a.	kr.	a.
Fluttar				3,593,270,00		4,853,618,93	
25.	Endurgreidd skyndilán embættismanna ...	...	...	1,200,00		2,662,53	
26.	Endurgreiddar aðrar fyrirframgreiðslur ...	...	...	4,000,00		14,146,50	
27.	Greiðsla úr ríkissjóði Danmerkur ...	...	...	120,000,00		120,000,00	
28.	Verðhækkunartollur 1915 ...	..	...	...	...	178,001,03	
29.	Tekjuhalli 1914 ...	...	...	kr. 311,307,95			
	Að frádregnum tekjuafgangi 1915	—	129,769,52	...	...	181,538,43	
30.	Jafnaðarupphæð móti því, er lagt var í verslun landssjóðs 1914 ...	...	...	...	...	394,315,85	
Samtals				3,718,470,00		5,744,283,27	

II. Útgjöld:

				Fjárveiting		Reikningur	
				kr.	a.	kr.	a.
1.	Vextir og afborganir af lánum landssjóðs ...	...	...	450,284,05		451,279,14	
2.	Útgjöld við hina æðstu stjórn landsins ...	...	...	106,000,00		120,022,44	
3.	Kostnaður við alþingi og yfirskoðun landsreikninganna ...	...	...	67,400,00		143,216,11	
4.	Til útgjalda við dómgæslu og lögreglustjórn:						
	A. Dómgæsla og lögreglustjórn...	...	...	173,030,00		175,746,62	
	B. Ýmisleg útgjöld..	...	...	84,100,00		124,900,28	
5.	Útgjöld við læknaSKIPUNINA..	...	...	365,329,80		379,879,54	
6.	Til samgöngumála:						
	A. Útgjöld við póststjórnina.	...	..	291,000,00		352,518,42	
	B. Vegabætur...	...	...	352,800,00		346,560,60	
	C. Samgöngur á sjó	...	...	267,800,00		237,903,12	
	D. Ritsími og talsími	...	...	249,000,00		303,698,33	
	E. Vitamál	...	...	95,600,00		92,365,66	
7.	Kirkju og kenslumál:						
	A. Andlega stjettin..	...	...	136,900,00		114,115,63	
	B. Kenslumál...	...	...	648,260,00		642,907,45	
8.	Vísindi og bókmentir	...	...	187,770,00		181,654,86	
9.	Til verklegra fyrirtækja.	...	...	372,920,00		352,610,65	
10.	Skyndilán og lögboðnar fyrirframgreiðslur	...	...	5,200,00		5,538,05	
11.	Eftirlaun og styrktarfe..	...	...	163,800,00		162,058,54	
12.	Óviss útgjöld...	...	...	18,000,00		44,178,20	
13.	Útgjöld viðlagasjóðs	...	...	...	...	39,796,64	
14.	Fjárgreiðslur samkvæmt lögum, fjáráukalögum og þingsályktunum	...	...	...	...	1,473,332,99	
Samtals				4,035,193,85		5,744,283,27	

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarpið er samið í sama formi sem reikningslög þau, er áður hafa verið gefin út. Landsreikningarnir árin 1914 og 1915, er lið fyrir lið þræða fjárlögin, verða jafnframt lagðir prentaðir fyrir þingið, og vísast til þeirra, að því er snertir nánari sundurliðun á tekjum og útgjöldum. Að öðru leyti er vísað til eftirfarandi yfirlits.

Yfirlit

yfir tekjur og gjöld á árunum 1914 og 1915.

I. Tekjur:

1. Ábúðar og lausafjárskattur.	1914	kr.	62,230,30		
	1915	—	64,393,00	kr.	126,623,30
2. Húsaskattur	1914	kr.	14,481,00		
	1915	—	15,330,75	—	29,811,75
3. Tekjuskattur... ..	1914	kr.	37,310,50		
	1915	—	43,878,20	—	81,188,70
4. Aukatekjur	1914	kr.	77,378,01		
	1915	—	84,164,52	—	161,542,53
5. Erfðafjárskattur	1914	kr.	6,473,86		
	1915	—	14,791,21	—	21,265,07
6. Vitagjald..	1914	kr.	62,256,10		
	1915	—	48,082,02	—	110,338,12
7. Leyfisbrjefgjöld	1914	kr.	7,879,79		
	1915	—	10,461,36	—	18,341,15
8. Útflutningsgjald	1914	kr.	195,113,23		
	1915	—	258,483,24	—	453,596,47

Flyt: kr. 1,002,707,09

						Fluttar	kr.	1,002,707,09
9. Vínfangatollur	1914	kr.	30,806,54					
	1915	—	50,392,87					
						—		81,199,41
10. Tókakstollur... ..	1914	kr.	224,471,36					
	1915	—	282,483,42					
						—		506,954,78
11. Kaffi- og sykurtollur... ..	1914	kr.	525,260,24					
	1915	—	616,229,06					
						—		1,141,489,30
12. Vörutollur	1914	kr.	345,914,08					
	1915	—	340,377,74					
						—		686,291,82
13. Annað aðflutningsgjald	1914	kr.	38,586,71					
	1915	—	48,614,90					
						—		87,201,61
14. Árgjöld af verslun og veitingum á- fengis	1914	kr.	9,300,00					
	1915	—	» »					
						—		9,300,00
15. Pósttekjur	1914	kr.	132,572,58					
	1915	—	128,909,44					
						—		261,482,02
16. Símatekjur	1914	kr.	231,063,29					
	1915	—	316,524,07					
						—		547,587,36
17. Tekjur af bönkum	1914	kr.	14,272,49					
	1915	—	21,665,17					
						—		35,937,66
18. Óvissar tekjur	1914	kr.	70,803,05					
	1915	—	30,630,59					
						—		101,433,64
19. Tekjur af jarðeignum landssjóðs ...	1914	kr.	22,981,69					
	1915	—	24,106,16					
						—		47,087,85
20. Tekjur af kirkjum	1914	kr.	158,08					
	1915	—	98,01					
						—		256,09
21. Tekjur af silfurbergsnámum	1914	kr.	4,529,55					
	1915	—	» »					
						—		4,529,55
22. Tekjur af ræktunarsjóði	1914	kr.	11,073,17					
	1915	—	12,839,91					
						—		23,913,08
23. Viðlagasjóðstekjur.	1914	kr.	135,582,69					
	1915	—	175,004,22					
						—		310,586,91

Flyt: kr. 4,847,958,17

						Fluttar	kr.	4,847,958,17
24.	Argjald af brauðum	1914	kr.	2,577,93				
		1915	—	3,082,83				
							—	5,660,76
25.	Endurgreidd skyndilán embættis-							
	manna	1914	kr.	1,324,93				
		1915	—	1,337,60				
							—	2,662,53
26.	Endurgreiddar aðrar fyrirframgreiðsl-							
	ur	1914	kr.	9,908,10				
		1915	—	4,238,40				
							—	14,146,50
27.	Greiðsla úr ríkissjóði Danmerkur ...	1914	kr.	60,000,00				
		1915	—	60,000,00				
							—	120,000,00
28.	Verðhækkunartollur	1915	...	...	...		—	178,001,03
29.	Tekjuhalli	1914	kr.	311,307,95				
	að fráðregnum tekjuafgangi	1915	—	129,769,52				
							—	181,538,43
30.	Jafnaðarupphæð móti því, er lagt var í							
	verslun landssjóðs 1914, innifalið í greiðsl-							
	um samkv. lögum.						—	394,315,85
						Samtals	kr.	5,744,283,27

II. Útgjöld:

1.	Vextir og afborg. af lánum landssjóðs	1914	kr.	228,301,31				
		1915	—	222,977,83				
							kr.	451,279,14
2.	Útgjöld við hina æðstu stjórn lands-							
	ins	1914	kr.	57,413,56				
		1915	—	62,608,88				
							—	120,022,44
3.	Kostnaður við alþingi yfirskoðun							
	landsreikninganna.	1914	kr.	57,903,43				
		1915	—	85,312,68				
							—	143,216,11
4.	Til útgjalda við dómgæslu og lög-							
	reglustjórn:							
	A. Dómgæsla og lögreglustjórn... ..	1914	kr.	87,242,39				
		1915	—	88,504,23				
							—	175,746,62
	B. Ýmisleg útgjöld	1914	kr.	53,301,23				
		1915	—	71,599,05				
							—	124,900,28
						Flyt:	—	1,015,164,59

				Fluttar:	kr.	1,015,164,59
5.	Útgjöld við læknaþjónunina	...	...	1914	kr. 187,193,46	
				1915	— 192,686,08	
						379,879,54
6.	Til samgöngumála:					
	A. Póstmál	...	...	1914	kr. 182,489,92	
				1915	— 170,028,50	
						352,518,42
	B. Vegabætur.	...	...	1914	kr. 174,918,35	
				1915	— 171,642,25	
						346,560,60
	C. Samgöngur á sjó	...	...	1914	kr. 104,939,72	
				1915	— 132,963,40	
						237,903,12
	D. Hraðskeyta- og talsímasamband.			1914	kr. 150,770,76	
				1915	— 152,927,57	
						303,698,33
	E. Vitamál	...	...	1914	kr. 47,609,17	
				1915	— 44,756,49	
						92,365,66
7.	Til kirkju- og kenslumála:					
	A. Andlega stjettin	...	...	1914	kr. 61,466,15	
				1915	— 52,649,48	
						114,115,63
	B. Kenslumál	...	...	1914	kr. 331,808,17	
				1915	— 311,099,28	
						642,907,45
8.	Vísindi og bókmentir	...	...	1914	kr. 104,477,56	
				1915	— 77,177,30	
						181,654,86
9.	Veruleg fyrirtæki	...	...	1914	kr. 188,664,00	
				1915	— 163,946,65	
						352,610,65
10.	Skyndilán og lögboðnar fyrirfram- greiðslur	...	...	1914	kr. 4,007,80	
				1915	— 1,530,25	
						5,538,05
11.	Eftirlaun og styrktarþje	...	...	1914	kr. 68,654,78	
				1915	— 93,403,76	
						162,058,54
12.	Óviss útgjöld	...	...	1914	kr. 22,514,20	
				1915	— 21,664,00	
						44,178,20
13.	Útgjöld viðlagasjóðs	...	...	1914	kr. 39,205,17	
				1915	— 591,47	
						39,796,64

Flyt: kr. 4,270,950,28

Fluttar: kr. 4,270,950,28

14. Fjárgreiðslur samkvæmt lögum, fjár-

aukalögum o. s. frv.

1914 kr. 887,051,94

1915 — 586,281,05

— 1,473,332,99

Samtals kr. 5,744,283,27

Í útgjöldunum er innifalið:

Hlutir keyptir í Eimskipafjelagi Íslands: 1914 kr. 100,000,00

Tillag til Landsbankans gegn tiltölul. arði 1914 — 100,000,00

— — — — — 1915 — 100,000,00

kr. 300,000,00

Enn fremur var lagt til verslunar lands-

sjóðs 1914 kr. 394,315,85

1915 — 131,645,60

— 525,961,45

Samtals kr. 825,961,45

Hlutirnir í Eimskipafjelaginu og tillagið til Landsbankans eru arðberandi eignir landssjóðs.

Það, sem lagt er til verslunar landssjóðs endurgreiðist landssjóði væntanlega á sínum tíma.

5. Frumvarp

til laga um lögræði.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Lögræði er tvennskona: sjálfræði og fjárræði. Maður sjálfráður og fjárráður er fullráður.

Leyfisbrjef til lögræðis verða ekki veitt.

2. gr.

Maður er sjálfráður, kona sem karl, þá er hann er 16 ára gamall, enda sje hann ekki sviftur sjálfræði.

Sjálfráður maður ræður einn öðru en fje sínu, að svo miklu leyti, sem annað er ekki sjerstaklega áskilið, svo sem í 6. lið 3. gr. tilsk. 30. apríl 1824, sbr. konungsbrjef 7. desbr. 1827, í 20. gr. tilsk. 25. sept. 1850 og í 1. gr. laga 12. maí 1882, nr. 9.

Rjúfi sjálfráður maður lögmætar ráðstafanir sínar, bæti af fje sínu. Ráðstafanir ósjálfráðs eru ógildar.

3. gr.

Foreldri ráða í sameiningu ósjálfráðum börnum sínum. Nú er annað foreldra látið, og ræður þá hitt börnunum, nema svo sje að kvænst eða gift hafi aftur. Þá ráða hjónin börnunum í sameiningu. Nú eru bæði foreldri látin en stjúpforeldri í lífi, og ræður þá stjúpforeldri börnunum, beri því að framfæra og framfæri það börnin. Sjeu foreldri skilin, hvort heldur að fullu eða að borði og sæng, þá ræður hvort foreldri börnum þeim, sem hjá því eru. Ákvæði málsgreinar þessarar eiga ekki við efni, sem sjerstaklega er lögmælt um, svo sem um uppfræðslu barna í trúbrögðum, sbr. 3. og 9. gr. laga 19. febr. 1886, nr. 4.

Óskilgetnu barni ræður móðir þess.

Sje foreldri ekki trúandi fyrir barni eða sje foreldri ekki til, þá ræður skipaður forráðamaður barni til fullnaðs sjálfræðisaldurs.

4. gr.

Maður er fjárráður, kona sem karl, þá er hann er 21 árs gamall, enda sje hann ekki sviftur fjárræði.

Ekkjur og konur, er skilið hafa við bændur sína, hvort heldur að fullu eða að borði og sæng, eru fjárráðar, þó að yngri sjeu en 21 árs.

Fjárráður maður ræður einn fje sínu, jafnt til hverskonar ábyrgðar fyrir aðra sem til eigin þarfa, nema því að eins að öðruvísi sje sjerstaklega áskilið, svo sem í 4. og 15. gr. laga 12. janúar 1900, nr. 3.

Ráðstafanir óráðs manns um fjármál eru ógildar, nema því að eins, að lúti að sjálfsaflafje eða gjafafje, eða öðruvísi sje sjerstaklega ákveðið, svo sem í 2. gr. nýnefndra laga.

5. gr.

Nú er sjálfráður maður eða fjárráður ekki fær um að ráða sjer eða fje sínu sjálfur, vegna vanheilsu eða vanþroska á sál eða líkama, eða af öðrum ástæðum, svo sem vegna drykkjuskapar eða eyðslusemi, og skal hann þá sviftur sjálfræði eða fjárræði eða hvorutveggja og honum fenginn lögráðamaður.

6. gr.

Hjeraðsdómarar svifta mann sjálfræði eða fjárræði eða hvorutveggja með úrskurði, er kveðinn skal upp fyrir rjetti að varnarþingi hans, og fer að öðru leyti um lögræðissvifting eftir reglum þeim, sem hingað til hefir verið farið eftir um svifting fjárræðis. Úrskurðinum má sá, sem sviftur er sjálfræði eða fjárræði eða hvorutveggja, eða lögráður maki hans, lögrátt foreldri, barn, systkin eða jafnmægður í hans stað, skjóta til landsyfirdóms.

Á sama hátt skal fara að ef veita á lögræðissviftum aftur mist lögræði.

7. gr.

Dómarar skulu í úrskurðum um svifting lögræðis kveða skýlaust á um

það, hvort maður er sje sviftur sjálfræði eða fjárræði eða hvorutveggja, enda sje ástæðna getið.

Úrskurðinn skal birta með stefnuvottum fyrir lögræðissviftum eða, sje hann vitskertur, fyrir næsta venslamanni, svo og í lögbirtingablaði landsins. Svo skal og þinglýsa úrskurðinum að varnarþingi lögræðissvifts.

Eigi lögræðissviftur fasteign, hjer skrásett skip eða reki hann atvinnu, sem geta her eða getið er í verslunarskrá, skal þinglýsa úrskurðinum á varnarþingi fasteignar og skipa og bóka athugasemd um úrskurðinn í verslunarskrá. Dómari sendir eftirrit af úrskurðinum þeim stjórnarvöldum, er um hann þurfa að vita. Fyrir þinglýsinguna skal ekkert gjald greiða.

8. gr.

Allar þær ráðstafanir skulu vera ógildar, er sjálfræðis- eða fjárræðissviftur hefir gjört eftir þinglýsing úrskurðar að varnarþingi hans, eða sje um að ræða ráðstöfun á fasteign eða skipi eftir fyrirframinnfærslu úrskurðar í þinglýsingabók — enda sje úrskurðinum þinglýst innan lögtekings tíma — eða, eftir ritun athugasemdar í verslunarskrá, sje um gjörð að ræða, er snertir skrásetningarskyldu eða skrásetta atvinnu. Hins vegar eru allar ráðstafanir lögræðissvifts gildar, er áður hafa verið gjörðar, nema það sannist að sá, er rjettarvon átti að ráðstöfuninni, hafi vitað af úrskurðinum, þó að óþinglýstur eða óbókaður væri.

Það er skylda sýslumanns og bæjarfógeta, að viðlagðri skaðabótaskyldu samkvæmt algengum reglum, að geta úrskurðar í þinglýsingarbók fasteigna og í skipa- og verslunarskrám, þegar þeir taka við úrskurðareftiriti eða lögbirtingablaði, þar sem úrskurðurinn er birtur.

9. gr.

Nú er úrskurði um sviftingu lögræðis skotið til landsyfirjettar, og skipar þá dómstjóri löggiltan yfirjettarmálafærslumann til að sækja málið af hendi þess, er sviftur er lögræði og annan til varnar. Málsvarar geta, hvor um sig, lagt fram nýjar skýrslur í yfirdómi, og eftir atvikum heimtað málavexti prófaða í hjerði. Málskostnaður í yfirdómi greiðist af almannafje. Að öðru leyti fer um meðferð málsins þar svo sem um »opinber« mál.

Fallist yfirdómur á kröfu um rannsókn málavaxta í hjerði, skulu málavextir rannsakaðir þar eftir reglum almennra lögreglumála og þær skýrslur útvegaðar, er yfirdómur hefir krafist. Þó skal ávalt skipa þeim, er sviftur hefir verið lögræði, valinkunnan rjettargæslumann. Málskostnaður í hjerði greiðist af almannafje.

Hafi úrskurðar um lögræðissviftingu verið aflað með röngum skýrslum á að dæma þann eða þá, sem um það reynast sekir, til þess að greiða að skaðlausu allan þann kostnað, sem lögræðissviftingin hefir gefið tilefni til, og skulu þeir að öðru leyti sæta ábyrgð eftir lögum.

10. gr.

Dómstjóri sendir stjórnarráðinu þegar eftirrit af úrslitaurskurði yfirdóms, en stjórnarráðið sendir aftur stjórnarvöldum þeim, er hlut eiga að máli. Hafi yfirdómur felt úrskurð hjerðsdómara úr gildi, her stjórnarvöldunum

þegar að afmá þann úrskurð úr bókum sínum, og síðan að aflýsa úrskurðinum, hafi honum verið þinglýst, hvorttveggja endurgjaldslaust.

11. gr.

Nú er maður ólögurður, sökum æsku eða maður er sviftur sjálfræði eða fjárræði eða hvorutveggja, og skal þá sýslumaður hans eða bæjarfógeti skipa honum lögráðamann, ósjálfráðum vegna æsku þó því að eins að lögborinn ráðamaður sje eigi til samkv. 3. gr. Þær skipanir, er gjörðar kunna að vera samkv. gildandi lögum, standa þó óraskaðar, þangað til ólögurður verður lögráður.

Lögráðamaður má eigi yngri vera en 25 ára, enda sje hann vandaður maður og ráðdeildarsamur, sæmilega að sjer og heill heilsu, fjár sins ráðandi og ekki öðrum háður sem hjú. Lögráðamaður má vera kona sem karl. Að öðru jöfnu skal skipa venslamann.

Sje ólögurður skilgetinn, skal skipa föður, ef faðir er til en ella móður. Sje hvorugt til, skal skipa stjúpföður eða stjúpmóður, enda sje stjúpforeldri skylt að framfæra ólögurðan og framfæri hann. Sje ekkert þeirra til, skal skipa bróður eða systur. Sje hvorugt til, skal skipa föðurföður eða móðurföður. Sje hvorugur til, skal skipa föðurmóður eða móður-móður. Sje hvorki afi uje amma til, skal skipa föðurbróður eða móðurbróður. Sje hvorugur til, skal skipa jafnnáið eða næsta skyldmenni. Föðurskyldmenni gangi fyrir móðurskyldmennum, alsystkin fyrir hálsystkinum og eldri maður fyrir yngra manni meðal jafnnáinna.

Sje ólögurður óskilgetinn ganga móðurfrændur fyrir öðrum. Þó má skipa óskilfenginn föður, sje móðir ekki til, hafi hann þinglýst ólögurðum, ættleitt hann eða arfleitt.

12. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ósjálfráðan svo sem sjálfráður maður hefði gjört, nema annað sje sjerstaklega tilskilið, svo sem í 1. gr. laga 16. sept. 1893, nr. 15, í 2. gr. laga 12. janúar 1900, nr. 3, og í 1. gr. laga 30. júlí 1909, nr. 45.

13. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ófjárráðan, svo sem fjárráður maður hefði gjört, fullnægi hún skilyrðum þeim, sem sett eru fyrir gildi ráðstafana lögráðamanns ófjárráðs í tilsk. 18. febr. 1847, um fjárforráð ómyndugra og í opnu brjefi 4. júní 1864, sbr. tilsk. 23. ágúst 1904, nr. 12.

14. gr.

Um afstöðu lögráðamanns til ófjárráðs og yfirfjárráðanda fer samkv. nefndri tilsk. 18. febr. 1847 og öðrum þar að lútandi ákvæðum, svo sem alíð 83. gr. skiftalaganna 12. apríl 1878.

15. gr.

Peir, sem orðnir eru 18 ára gamlir en hafa ekki fyllt 21 ár, þá er lög þessi öðlast gildi, eru hálfraðir fjár sins, og fer að öllu leyti um þá eftir þar

að lútandi nú gildandi lögum, þangað til þeir fylla 21 ár. Að öðru leyti er hálfraði um fjármál úr lögum numið.

Lögin taka jafnt til þeirra, er fyllt hafa 21 ár fyrir gildistöku þeirra, sem til hinna, sem ná þeim aldri síðar.

16. gr.

Eftirfarandi ákvæði eru úr gildi nún: a- og b-liðir 1. gr. 1. kap. tilsk. 21. desbr. 1831, sbr. þó fyrri mgr. næstu gr. hjer á undan, 1. gr. og 2. mgr. 15. gr. tilsk. 18. febr. 1847, opið brjef 4. janúar 1861, er lögleiðir á Íslandi dönsk lög 29. desbr. 1859 um myndugleika kvenna, 10. gr. laga 12. janúar 1900. nr. 3, lög 20. oktbr. 1905 nr. 17, svo og öll önnur ákvæði, er koma kynnu í bágu við lög þessi, þar á meðal aldurstakmark 5. gr. laga 16. september 1893, nr. 15, og komi þar, í stað orðanna »18 ára« orðin: »16 ára«.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Efri deild Alþingis 1911 samþykkti svofelda þingsályktun:

»Efri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina, að rannsaka, eða láta rannsaka gildandi lög um persónulegan og fjárhagslegan myndugleika og leggja fyrir næsta reglulega Alþingi frumvarp til laga um það efni«.

Þáverandi ráðherra leitaði með brjefi 1. júní s. á. álits og tillagna lagadeildar háskólans um þetta efni. Lagadeildin fól málið kennaranum í persónurjetti, prófessor Lárusi H. Bjarnason. Hann samdi frumvarp með ástæðum og athugasemdum og lagði fyrir deildina í mars 1913. Deildin tók frumvarpið til umræðu á tveim fundum, og sendi síðan með brjefi 1. apríl s. á, frumvarpið til stjórnarráðsins með þeim ummælum, að lagadeildin hefði fyrir sitt leyti fallist á frumvarpið. Frekara var ekki gjört í málinu þá.

Ráðuneytið hefir fallist á frumvarpið, sem fer í þá átt, er Alþingi virðist hafa hallast að, að öðru leyti en því, að rjettara hefir þótt að fá dómstólunum í hendur lögræðissviftingarvaldið að öllu leyti, en að leggja það í hendur bæði umboðsstjórnar og dómstóla, eins og gert er í frumvarpinu.

Breytingar hafa því verið gerðar á frumvarpinu að þessu leyti (6.—10. gr.), en annars er frumvarpið tekið upp óbreytt.

Um málið er að öðru leyti visað til ástæðna þeirra og athugasemda prófessors Lárusar H. Bjarnason, sem áður er getið, og prentaðar eru í fylgiskjali með frumvarpinu. Hinar breyttu greinar eins og þær eru í frumv. eru prentaðar síðast í fylgiskjalinu.

Fylgiskjal.

Með brjefi, dags. 1. júní 1911, sendi stjórnarráðið mjer þingsályktunar-tillögu efri deildar Alþingis það ár á þingskjali 205 og fal mjer jafnframt, sem

þáverandi forstöðumanni lagaskólans, að láta sjer í tje átit mitt og tillögur minar og meðkennara minna um efni tillögunnar, en tillagan var á þessa leið:

»Efri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina, að rannsaka eða láta rannsaka, gildandi lög um persónulegan og fjárhagslegan myndugleika og leggja fyrir næsta reglulega Alþingi frumvarp til laga um alt það efni«.

Tillagan var samþykkt í einu hljóði, enda hafði stjórnin ekki sint nálega samhljóða tillögu deildarinnar frá 1909, sem og hafði verið samþykkt með öllum atkvæðum í stað frumvarps um fjárræði, er borið var fram í deildinni það ár.

Lagadeild háskólans fal mjer, sem kennara hjer að lútandi fræðigreinar, að semja væntanlegt frumvarp og ástæður fyrir því. Og nú með því að stjórnarráðið hefir, að gefnu tilefni, nýlega æskt eftir frumvarpi samkv. þingsályktun efri deildar 1911, þá leyfi jeg mjer að senda frumvarpið hjer með og læt því fylgja eftirfarandi ástæður og athugasemdir.

Sú skipun, er gildir hjer á landi um lögræði (myndugleika) er ekki gömul, að eins rúmlega áttæð, enda naumast að öllu leyti samrýnd rjettar-meðvitund almennings.

Ákvæði *Jónsbókar* hjer að lútandi giltu hjer rjetta 5½ öld, eða frá því er bókin var lögtekin á Alþingi 1281 og þangað til tilskipun 21. desbr. 1831 lögleiddi hjer 17. kap. 3. bókar dönsku laga Christians konungs V. En eftir *Jónsbók*¹⁾ urðu menn sjálfráðir (persónulega myndugir) 16 ára gamlir, sjá t. d. Kvennagiftingar 16 og Rjettarbót 1294, 17, og fjárráðir (fjárhagslega myndugir) 20 ára, sjá t. d. Kvg. 2 og 26. Þá skifti ekki nema í tvö horn um fjárræði manna, menn voru annaðhvort alráðir eða alls óráðir um fje sitt. Hálfæði um fjármál (hálfmyndugleiki) var tyrst lögmaelt hjer með ofannefndri tsk. frá 1831. — Eftir *Grágás*²⁾ var fjárræðisaldurinn enn lægri heldur en eftir *Jónsbók*, yfirleitt 16 ára, kvennmanna þó 20 ára. Og eftir *Járnsíðu*³⁾ varð maður sjálfráður og fjárráður jafnvel 15 ára gamall, Kvennagiftingar III og landa-brigðabálkur I.

Það hafa ósjaldan heyrst raddir um það, að löggjöf vor um fjárræði væri eigi vel viðunanleg. Breytingum hefir verið hreyft á Alþingi bæði í frumvarpsformi og með þingsályktunartillögum. Árið 1889 og 1899 voru samþykkt frumvörp í því efni. Árin 1891, 1897, og 1909 voru og frumvörp þess efnis borin fram á Alþingi, en ekkert þeirra gekk fram. 1909 og 1911 samþykkti efri deild aftur á móti með öllum atkvæðum þingsályktunartillögu um að skora á stjórnina að rannsaka gildandi ákvæði um »persónulegan og fjárhagslegan myndugleika« og leggja fyrir Alþingi frumvarp til laga um »alt það efni«. Alþt. 1909: A: Nr. 270 og 271, B I: 853—57 og 1041—43 og 1911: A: Nr. 205 og B I: 1019—21.

Eftir frumvarpi Alþingis 1889 áttu menn, konur sem karlar, að verða fullráðir fjár sins 21 árs gamlir og hálfæði skyldi úr lögum numið: Alþt.

1) Útg. Ólafs Halldórssonar, Kh. 1904.

2) Konungsbók. Útg. Vilhj. Finsens, Kh. 1852. I, bls. 225—226.

3) Útg. Th. Sveinbjörnssons, Kh. 1842.

1889, A: 285, 314, 344; B: 254, 302, 316 og 848; C: 206, 244, 270, 287 og 327. En stjórnin synjaði frumvarpinu staðfestingar með brjefi, dags. 31. maí 1890, sjá Stjt. 1890, B, bls. 83—84. Stjórnin bar aðallega fyrir sig, að frumvarpið stofnaði til ósamkvæmni milli hjeraðlútandi íslenskra og danskra laga. Auk þess var stjórnin sammála landshöfðingja um það, að óánægja mundi vera litil eða engin um gildandi fyrirkomulag, um að ísjarvert væri að menn væru alls óráðir um fje sitt alla leið þangað til þeir yrðu 21 árs og að breytingin mundi auka erfiðismuni yfirvalda um eftirlit með fjárgeymslu ófjárráðra.

1891 var sú breyting gjörð á frumvarpinu frá 1889, að hálfraði skyldi haldast og menn eigi vera bærir um að taka að sjer ábyrgð á skuldbindingum annara fyr en 25 ára, en fullráðir fjár sins að öðru leyti áttu menn að verða 21 árs. Breytingar þessar voru gjörðar til þess að vinna fylgi landshöfðingja með frumvarpinu og í von um að því mundi þá byrja betur hjá stjórninni. En á það reyndi ekki, því að frumvarpið fjell með jöfnum atkvæðum við 2. umræðu í efri deild. Alpt. 1891: A: 477, 506; B: 764, 1210, 1314; C: 272, 309, 314 og 385.

1897 kom frumvarpið enn fram í breyttri mynd. Eftir því skyldu menn vera hálfraðir 16 ára og fullráðir 20, enda þá bærir um að ábyrgjast skuldbindingar fyrir aðra. Frumvarpinu byrjaði vel í deildunum, en það fjell í sameinuðu þingi með 23 atkv. gegn 12, út af ágreiningi um það, hvort maður skyldi verða fullráður 20 ára eða 21 árs, sjá nánar Alpt. 1897, A: 266, 376, 423, 475, 649 og 727; B: 537, 615, 710, 1573; C: Nr. 139, 257, 309, 385, 424, 449, 487 og 522.

Alþingisfrumvarpið 1899 var samhljóða frumvarpinu frá 1897 að öðru leyti en því, að fullraði um fjármál skyldi byrja með 21 árs aldri. Það var samþykkt í báðum deildum. Alpt. 1899 A: 289, 90; B: 789—90; C: Nr. 101 og 183, en synjað staðfestingar Stjt. 1900 B, bls. 107—08.

1909 var upphaflegu frumvarpi (um fjárræði) snúið upp í þingsályktunartillögu, sem fyr greinir.

Málið var litið rætt á Alþingi öll þau skifti, sem því var breytt þar, en hafði þó örugt fylgi. 1889 gekk það fram í báðum deildum með miklum og samhljóða meirihluta og sömuleiðis með miklum samhljóða meirihluta í neðri deild 1891. 1897 gekk það í gegnum efri deild með öllum atkv. og hafði mikinn samhljóða meirihluta í neðri deild. 1899 var það samþykkt í báðum deildum, en hafði þá fæst atkv. í neðri deild, ekki nema 14 atkv. við 3. umræðu.

Breytingarviðleitnin hefir, svo sem drepíð er á, að eins snúist um gildandi reglur um fjárræði. Aftur á móti hefir enginn orðað breytingu á sjálfræðislöggjöfinni, enda er hún jafngömul lagasetningu vorri, sjá t. d. Grágás I, bls. 17 og 129. Að visu munu menn alment hafa talið sjálfræði frá 18 ára aldri, sbr. t. d. fyrnefnt stjórnarráðsbrjef 31. maí 1890, en það er vafalítið röng skoðun sjá 1. gr. hjúatilskipunarinnar 26. janúar 1866 og 3. og 32. gr. fátækralaganna 10. nóvbr. 1905.

Aðalbreytingarnar samkv. meðfylgjandi frumv. eru *lækkun fullræðisaldurs um fjármál*, úr 25 árum í 21 ár og *afnám hálfraðis*. Og skal nú farið nokkrum orðum um hvora breytinguna fyrir sig.

Fyrri breytingartillögunni verður naumast andmælt með annari ástæðu en venjulegri mótbáru gegn hverri nýbreytni, sem er, ótta fyrir því, að breyt-

ingin gefist ekki vel. En slíkur ótti er jafnvel ástæðulausari í hjer um ræddu falli en í flestum öðrum. Fyrst er nú það, að lögræðisaldurinn var jafnvel lægri en hjer er farið fram á alla leið fram á fyrsta þriðjung síðastliðinnar aldar, án þess að sögur fari af að illa hafi gefist. Að visu voru viðskifti manna þá óbrotnari og ótiðari en nú, en upp á móti því ætti að vega, að margbrotnara líf veldur bráðari þroska. — Í annan stað hefir ekki heyrst annað en að 21 árs fullræðisaldur gefist vel í Noregi og Svíþjóð, og mun þó líkt um þroska manna eftir aldri þar og hjer. Þess má og geta, að þó að 25 ára aldur hafi verið lögmæltur hjer til fulls fjárræðis um nokkurn tíma, þá hefir því ákvæði líklega óviðast verið fylgt, sist í venjulegum viðskiftum almennings. Eins og kunnugt er, kvænast karlar ósjaldan títugir og taka þá jafnframt við heimilisforráðum, og munu fáir skirrast við að eiga við slíka menn venjuleg viðskifti, enda yfirvalda sjaldan leitað til að skipa þeim meðráðamenn, nema um óvanaleg skifti sje að ræða, svo sem um ráðstöfun á fasteignum, og skipunin þá sjaldan nema til málamynda. Líku máli mun viðast hvar gegna um jafngamla ógifta karla og jafnvel um ógiftar konur á þeim aldri, enda svo gömlum mönnum ekki ókleyft að útvega sjer lögaldursleyfi. Síðast en ekki sist má geta þess að 21 árs gamlir menn eru fullráðir fjár síns í öllum þeim löndum, sem Íslendingar skifta við, nema í Danmörku, og þar hlýtur brátt að reka að samskonar breytingu, enda er fjárræðisaldur, að Íslandi sleptu, svo kunnugt sje, hvergi hærri en 21 ár, nema í Danmörku einni. Og þó svo færi að lík breyting drægist þar, þá virðist engin ástæða til þess að fresta þess konar breytingu fyrir þá sök hjer, sje breytingin í sjálfu sjer til bóta. Hið pólitíska samband milli landanna útheimtir ekki fremur samræmi laga í hjer umræddu efni en öðru, enda ómögulegt að lög geti til lengdar haldist lík í jafn gagnólikum löndum og Ísland og Danmörk er, svo sannarlega sem lög verða að laga sig eftir atvikum, ekki síður en fót eftir vexti. Og að því er kemur til viðskifta við Danmörku, þá eru þau, hvort heldur lítið er á innflutning þaðan hingað eða útflutning hjeðan þangað, eins og eðlilegt er, vegna afstöðu landanna hvors til annars, og afstöðu Íslands til annara landa, samkvæmt yngstu verslunarskýrslunum (frá 1910) minni en við önnur lönd, og mun þó mikið af þeim vörum, sem fluttar eru hingað frá Danmörku, stafa frá öðrum löndum og mikið af því, sem flutt er hjeðan til Danmerkur, lenda að lokum í öðrum löndum. Hingað fluttar vörur frá Danmörku námu það ár 4,991 þús. kr. gegn 6,489 þús. kr. annarstaðar frá, bls. XXVII og þangað fluttar vörur 4,690 þús. kr. gegn 8,820 þús. kr. til annara landa, bls. XXXV, enda ekki ólíklegt, að Íslendingar líti framvegis fult svo mikið þangað, sem þeir fá best skifti sem þangað, er þeir hafa lengst skift. Og hvað sem öðru líður, yrði lengra eða skemmra ósamræmi milli íslenskra og danskra laga í hjer um ræddu efni ekki frekar til fyrirstöðu viðskiftum við Dani en ósamræmi það, sem hefir verið og er milli hjer að lútandi löggjafar annara viðskiftalanda vorra kann að hafa verið til óþæginda í viðskiftum við þau. Að öllu athuguðu virðist því miklu fremur ástæða til að binda fjárræði við 21 ár en að halda því við 25 ár.

Hitt kynni að virðast nokkru varhugaverðara, að afnema hálf-ræði um fjármál. Væri fjármunum hálf-ráðra hagrætt lögum samkvæmt, mætti svo virðast, sem þeir fengju þann veg gagnlegan undirbúning undir síðar fengið ein-

ræði yfir fje sínu. En eins og vikið er að að framan, mun meðráðamenska litt notuð víðast hvar á landi hjer, sist svo sem lög standa til, og jafnvel ekki ýkja-tá dæmi þess, að meðráðamenn hafi stundum hagað sjer sem forráðamenn og með því fremur spilt eignum skjólstæðinga sinna en varðveitt þær. Meðráðamensku fylgir og sá agnúi, að yfirfjárráðastjórnin hefir ekkert eftirlit með meðráðamönnum hálfráðra, og verða því allar deilur, sem rísa út af meðráðunum, að eins útkljáðar með dómi. Eins og vikið er að að framan var hálf-ræði um fjármál fyrst lögleitt hjer á landi með tilsk. 21. Des. 1831, og bæði af því, hve hlutfallslega ungt það er og hve litið og jafnvel misjafnlega það hefir verið notað hjer í framkvæmdinni, þá mundi sennilega verða litill söknuður að því. Hjer má og geta þess, að ekki hefir þótt ástæða til að ákveða ekkjum og skildum konum, hvort heldur að fullu eða að borði og sæng, meðráðamenn að lögum. Slíkar konur verða, eins og kunnugt er, fullráðar fjár sins, hversu ungar sem eru að aldri. Minna má og á það, að hálf-ráðum mönnum og jafnvel yngri mönnum er að vorum lögum og mörgum öðrum játað einræði um sjálfsaflla og gjafafje, og er slíkt fje þó í rauninni einkaeign flestra unglínga. Og að minsta kosti hefir erlendum löggjöfum yfirleitt ekki þótt hálf-ræði nauðsynlegt eða eftirsóknarvert, því að það mun hvergi lögmælt vera utan Þýskalands, Danmerkur, Noregs og Íslands. Hitt er satt, að breytingin mundi valda sýslumönnum og bæjarfógetum nokkurs aukins umstangs, og þó eigi nema að litlu leyti, því að eftirlit með fjárhaldsmönnum hefir orðið auðveldara að ekki litlu leyti, síðan löggiltir sparísjóðir risu upp víðsvegar um landið, og orðið hlutfallslega auðvelt að ná annaðhvort til bankanna eða útbúa þeirra. Það verður því eigi sjeð betur en að hálf-ræði um fjármál megi missa sig. En þætti nauðsyn eða eftir atvikum æskilegt að halda hálf-ræði a. m. k. í bráð, þá ætti að byrja með sjálf-ræðisaldri manna eða með 16 ára aldri, en ekki með 18 ára aldri. Einræði um efni, sem geta óbeinlínis haft jafnvel hin mestu áhrif á fjárhag manns, virðist ekki vera vel samrýmanlegt fullkomnu óræði um fjármál, enda fer sjálf-ræði og hálf-ræði um fjármál saman, þar sem hálf-ræði á annað borð er lögmælt. Hið óverulega aukna umstang sýslumanna og bæjarfógeta út af síðarnefndri breytingu er ekki annað en eðlileg afleiðing af framþróun lífskjara þjóðarinnar, enda embætti til vegna þjóðarinnar en þjóðin ekki vegna þeirra.

Það er stungið upp á mörgum öðrum breytingum á gildandi löggjöf um fjárræði í frumvarpinu, en þeirra þýkir rjettast að geta í athugasemdum við greinar frumvarpsins, eftir því sem breytingarnar koma fyrir.

Svo sem ákveðið er í þingsályktunartillögunni og óskað er eftir af stjórnarráðinu eru og teknar í frumvarpið reglur, er þýkja að eiga gilda um sjálf-ræði. Sjálf-ræðisaldrinum er haldið óbreyttum, en að öðru leyti er farið fram á breytingu margra gildandi eða notaðra reglna um sjálf-ræði, en þeirra verður getið á víðeigandi stöðum í athugasemdunum.

Auk ástæðna þeirra, er getið hefir verið að framan, til nýrrar laga-setningar um lögræði, er sú enn ótalin, að það er a. m. k. ekki áferðarfalllegt, að eiga ekki jafnundirstöðukend lög og lög um lögræði á máli þjóðarinnar, enda einsdæmi sje litið til annara landa. Hjer á landi eru að visu mörg önnur merkislög enn einvörðungu til á dönsku, ekki svo mikið sem löggilt íslensk

þýðing til af þeim, en þeim ómyndarhætti ætti að eyða og mætti, eftir 9 ára innlenda stjórn, ef til vill vera eytt enn frekar en raun hefir orðið á.

Að svo mæltu skal vikið að frumvarpsgreinunum:

Um 1. gr.

Hjer er stungið upp á 2 nýyrðum »lögræði« og »sjálfræði«. »Sjálfræði« og lýsingarorðið »sjálfráður« er að visu gamalt og gott orð, en hingað til haft í annari merkingu. En orðið virðist, auk þeirrar merkingar, því nær sjálfkjörið um þann hæfileika, sem hingað til hefir oftast verið kallaður »persónulegur myndugleiki«, en er hvorki danska nje íslenska nje nokkurt annað mál. »Personlig Myndighed« merkir nákvæmlega lögvarða getu til að ráða sjálfum sjer. Og að því er kemur til hinnar merkingar orðsins »sjálfræði«, þá er tví-ræði eða margræði jafnvel algengra orða altítt, enda segir sambandið jafnað-arlega til um merkinguna.

Lögræði sem heildarkenning á »myndugleika« mun og vera nýtilegt orð, þótt nýgjörvingur muni vera, og »lögráður« þá sjálfgefið lýsingarorð. Lögræði er myndað eftir »lögaldri«, en virðist heppilegra orð, tekur betur út yfir hugsunina, sem í hugtakinu liggur og lýsingarorð sjálfleitt af því, enda lög-aldur«, sem aðallega, ef ekki eingöngu, hefir verið notuð um fjárræði, jafn-vel ekki heppilegt heiti á því, meðan haldið er misjöfnum fjárræðisaldri, ein-um fyrir almenning og öðrum fyrir ekkjur og fráskildar konur.

»Fjárforræði« og »fjár síns ráðandi«, sama sem »fjárræði« og »fjárráður«, er aftur á móti ekki ótítt í löggjöf vorri, en merkir sumpart »myndugleika«, »l'abilité«, og sumpart »aðild«, »Competence« sbr. annars vegar: upphaf 15. gr. ts. 18. febr. 1847 og 10. gr. laga nr. 3, 12. jan. 1900 og hinsvegar 3. gr. laga nr. 86, 22. nóvbr. 1907, sbr. 11. gr. laga nr. 3, 12. jan. 1900. Ætti að reyna að greiða þau gagnólíku hugtök »habile« og »competent« um fjármál hvort frá öðru, og mundi þá tæpast finnast öllu tiltækilegra orð um fyrra hugtakið en »fjárráður« (fjárræði), en um hitt hugtakið mætti ef til vill hafa orðið fjárbær, sbr. dómbær o. s. frv.

Orðið »fullráður« í »fullræði« er haft um sjálfráðan og fjárráðan. Þykir betur valið en »fullveðja«, því að síðara orðið merkir í rauninni gjaldfæran mann, »veðja« komið af veð.

Um 2. gr.

1. mgr. er samkvæm gildandi lögum. Eftir bókstaf mgr. ætti kona, er giftist lögum gagnstætt, yngri en 16 ára, að vera ósjálfráð, en hún mundi þó ekki verða talin það, fremur hjer eftir en hingað til, og vantar þó beint ákvæði um það í gildandi lög. Hún gæti ekki verið háð valdi foreldra eða fyrverandi forráðamanns, og húsbóndarjetti bónda yfir konu er ekki játað. Hún yrði því að vera sjálfráð.

Það mun annaðhvort ekki hafa komið fyrir hjer á landi eða þá sára-sjaldan, að menn hafi verið sviftir sjálfræði, enda lítt lögmælt um þá grein lögræðis. En með því að framtíð manns er mjög komin undir því, hvernig hann fer með ungdómsárin þá virðist a. m. k. æskilegt, að almenningsvaldinu sje lögheimilað að taka fram fyrir hendur á hættulega ráðlausum unglingum í því efni.

2. mgr. er orðuð svo, að eigi að eins gildandi undantekningar frá sjálf-ræði 16 ára gamals manns heldur og undantekningar þær, er seinna kynnu að verða gjörðar, láta aðalregluna hlutlausu. Ákvæði 1. gr. laga 16. sept. 1893, nr. 15, og 1. gr. laga 30. júlí 1909, nr. 45, er slept hjer með vilja, en þeirra getið í 12. gr., með því að þar nefnt eftirlit virðist sett til tryggingar lögmæts umbúnaðar þar nefndra ráðstafana, enda falið faglærðum manni, en ekki lög-ráðamanni.

Um 3. gr.

Greinin fer í rauninni ekki með nýmæli, nema ef vera skyldi um for-eldrarjett stjúpbarna, og þó tæplega, eftir að stjúforeldrum er gjört að skyldu að uppala stjúpbörn sín, 4. gr. fátækral. 1905. Lögmælttri skyldu verður að fylgja lögmæltur rjettur til að koma skyldunni fram. Í niðurlagi 1. mgr. grein-arinnar er gjörður samskonar fyrirvari um afbrigði frá reglunni og í 2. mgr. 2. gr.

Það er ætlast til þess að foreldri sje lögborið til uniráða um ósjálfrátt barn, og að því að eins komi til skipunar lögráðamanns, að foreldri sje ekki tiltækilegt.

Um 4. gr.

Um 1. mgr. visast til inngangsummælanna.

2. mgr. fer ekki með nýmæli. Þó að bein lagaheimild sje ekki nema fyrir fullræði ekkna D. L. 3. 17. 41. sbr. tsk. 21. des. 1831, kgsbrj. 14. júní 1740, sbr. tsk. 5. mars 1735, 5. gr., og kgsbrj. 7. des. 1827, sbr. tsk. 30. apríl 1824, 3. gr. 6. lið, þá hafa fráskildar konur þó verið taldar fullráðar, samkv. lögjöfnun (analogia) frá ákvæðunum um ekkjur.

Það er naumast ástæða til að hafa hærra lögræðismark um ábyrgð fjár fyrir aðra heldur en um samskonar ábyrgð fyrir sjálfan sig, enda tíðkast það ekki annarstaðar. Yrði mgreinin lögtekin fjelli N. L. 1. 21. 9. úr gildi, sje hann á annað borð lögleiddur hjer (kgsbrj. 2. maí 1732), og sama máli gegndi auðvitað um D. L. 1. 23. 12., sem þó tæplega er gildur hjer, þó að eftir hon-um muni hafa verið farið sumstaðar. Í niðurlagi mgr. er gjörður samskonar fyrirvari um afbrigði og getið er á undan.

Í 4. mgr. er gildandi regla að eins beint orðuð og reglunni látinn fylgja líkur fyrirvari og fyr.

Um 5. gr.

Eins og getið er um í athgs. út af 2. gr., [mun tæpast nein lagaheimild fyrir því að svifta menn sjálfræði, en heimild til þess er a. m. k. æskileg og því beint orðuð hjer. Hingað til hafa orðin »fjárhaldsmaður« og »meðráða-maður« verið höfð um umráðamenn ófjárráðra, og fjárhaldsmaður jafnframt notað um umráðamenn ósjálfráðra, en í siðarnefndri merkingu er orðið lítt nýtilegt og ónýtilegt í því tíða falli að unglingurinn á ekkert fjemætt. Lög-ráðamaður virðist eiga jafnvel við umráðamenn ósjálfráðra sem ófjárráðra og mundi eiga að fylgja orðunum »lögræði« og »lögráður«, yrðu þau löghelguð, enda »lögráðandi« notað í Grágás I, sjá t. d. bls. 17, 4. l. a. n. Að öðru leyti virðist ekki ástæða til að fjölyrða um greinina.

Um 6. gr.

Það eru nú lög í flestum ef ekki öllum löndum álfunnar utan Íslands og Danmerkur, að dómstólar, vanalega sjerstakir dómstólar, svifta menn lög-ræði. Samkvæmt íslenskum og dönskum lögum er það vald aftur á móti ein-vörðungu í höndum umboðsstjórnarinnar, svo að þess er jafnvel enginn kost-ur að láta dómstóla prófa meðferð þess, hversu vefengt sem væri. Að visu hefir umboðsstjórnin ekki misbeitt hjer umræddu valdi svo að sögur fari af, og kynni því að virðast óþarfi að breyta til. En hinsvegar er hjer um svo af-aráhrifamikla ráðstöfun að ræða — lög-ræðissviftur maður er í rauninni gjörður barn í annað sinn — að varhugavert virðist, að varna þeim, sem kynni að vera óánægður með úrskurð umboðsstjórnarinnar, að leita þess stjórnvaldsins, sem skapað er aðallega til verndar einstaklingunum. Aftur á móti virðist ekki vera ástæða að taka lög-ræðissviftingar-valdið alveg af umboðsstjórninni og fá það dómstólunum, síst sjerstököm dómstólum, enda leiddi slík breyting til of mikils umstangs og kostnaðar, jafnsjaldan og menn eru sviftir lög-ræði hjer á landi.

Hjer er því gildandi reglu haldið, og lög-ræðissviftum, eða nánasta venslamanni, sje lög-ræðissviftur ekki ályktunarfær, að eins leyft að skjóta úr-skurði stjórnarráðs til landsyfirdóms.

Um 7. gr.

Í 1. og 2. mgr. eru ekki orðandi nýmæli. Samkv. 3. mgr. er aftur á móti ætlast til, að lögmælt verði að úrskurðar um lög-ræðissviftingu verði getið í verslunarskrá, reki lög-ræðissviftur atvinnu; er geta ber eða getið er þar. Um líka athugasemd í skipaskrá er óþarft að gjöra sjerstakt ákvæði, vegna 2. gr. laga 16. Nóv. 1907, nr. 20.

Um 8. gr.

Fyrri mgreinin fer ekki með efnisnýmæli, lögfestir aðallega með ský-lausum orðum gildandi reglu.

Af því að það getur valdið miklu eignatjóni, ef látið er undir höfuð leggjast að geta þegar úrskurðar um lög-ræðissviftingu í bókum þeim, er vera eiga allmenningi til leiðbeiningar um öryggi ýmsra markverðra ráðstafana, þykir rjett að leggja skýlaust ábyrgð við vanrækslu í því efni, enda dæmi til líkra lögmætra viðurlaga, t. d. í 67. og 68. gr. fátækralaga 1905.

Um 9. gr.

Af því að svo mikið er í húfi fyrir lög-ræðissviftan, enda naumast ráð fyrir því gjörandi, að til mikils umstangs eða kostnaðar geti dregið fyrir al-menningsvald eða landssjóð, virðist eiga að greiða svo vel fyrir og tryggja svo vel sem kostur er á sem vandaðastan úrskurð um lög-ræðissviftingu manna. Þess vegna er lagt til, að úrskurði stjórnarráðs megi ávalt skjóta til landsyfir-dóms, að leggja megi þar fram nýjar skýrslur að prófun lögmætis úrskurðar fyrir dómi fari eftir reglum almennra lögreglumála og að kostnaður allur greiðist af almannafje. Frumvarpsgreinin er að miklu leyti sniðin eftir tilsva-randi fyrirmælum í norskum lögum 28. nóv. 1898, 17., 19. og 25. gr. Sá helst-ur munurinn, að hjer er ætlast til, að landssjóður greiði yfirleitt allan kostu-

að af prófun úrskurðar, að eins með undantekningu þeirri, sem ræðir um í síðustu mgr. greinarinnar, en samkv. norsku lögnum (24. og 25. gr.) greiðist prófunarkostnaður af lögræðissviftum, meðal annars, verði lögræðissviftingin staðfest. Sú tilhögun má og til sanns vegar færast, en eftir henni þó ekki farið hjer, af því að hún gæti valdið því, að dómsúrskurðar yrði síður leitað. Hins vegar má búast við því, að mönnum yrði ef til vill óþarflega gjarnt á að bera úrskurð stjórnarráðs undir landsyfirdóm með hjer ráðgjörðu fyrirkomulagi, en það væri eftir atvikum skárar en hitt, enda töluverð vörn gegn misbrúkunum í niðurlagi síðustu málsgreinar.

Um 10. gr.

Greinin þarfnast væntanlega ekki sjerstakrar skýringar.

Um 11. gr.

Með 1. mgr. er stofnað til litilla eða engra breytinga á gildandi reglum. Þó er ætlust til þess, að sýslumaður eða bæjarfógeti skipi jafnvel lögborna lögráðamenn, með þeirri einu undantekningu, er getur í mgreininni, og er það að visu líklega breyting á framkvæmd hjer að lútandi ákvæða, a. m. k. sumstaðar á landinu, en naumast á ákvæðunum sjálfum, sjá 2. gr. ts. 18. Febr. 1847, sbr. 14. gr. skiftalaganna 12. apr. 1878.

Konur hafa hingað til ekki getað haft á hendi fjárhald fyrir aðra, nema samkv. D. L. 3. 17. 14., sbr. ts. 21. Des. 1831. En nú er konur geta orðið yfirfjárráðendur og yfirleitt gegnt sömu embættum og karlmenn, sbr. lög nr. 51, 11. júlí 1911, þykir rjett að taka það beint fram í 2. mgr., að þær geti verið lögráðendur annara, jafnt körlum. Eftir núgildandi reglum, D. L. 3. 17. 9.—11., sbr. ts. 21. Des. 1831, má hvorki stjúi, óskilfenginn bróðir, nje unnusti vera fjárhaldsmaður stjúp barns, skilgetins systkinis eða unnustu, en engin ástæða virðist til að halda í þær úreltu reglur, sbr. fyrri mgr. athgs. við 3. gr. að því er kemur til stjúpforeldris. Að öðru leyti er mgreinin yfirleitt samkvæm gildandi reglum.

3. mgr. er í öllu verulegu samkvæm gildandi reglu, D. L. 3. 17. 2., sbr. ts. 21. Des. 1831.

Svo er og um 4. mgr., að því viðbættu, að ætlast er til, að óskilfenginn faðir geti verið lögráðamaður óskilgetins barns síns, sje móðir ekki til, hafi hann sýnt föðurrækt til barnsins með þar umræddum hætti.

Um 12. gr.

Þykir ekki ástæða til að fjölyrða. Látið nægja að skirskota um niðurlag greinarinnar til athgs. um 2. mgr. 2. gr.

Um 13. gr.

gegnir líku máli, enda ekki stofnað til breytinga á gildandi reglum.

Um 14. gr.

Reglur ts. 18. febr. 1847, um afstöðu lögráðamanns til ólögráðs og yfirfjárráðanda, eru svo góðar í sjálfu sjer og hafa gefist svo vel, þar sem þeim hefir verið rækilega fylgt, að traúðla mundi verða breytt til batnaðar, sist án

mikils umstangs og allmikils kostnaðar. Því er lagt til, að þeim reglum og öðrum þar að lútandi sje haldið óbreyttum.

Um 15. gr.

er óþarfi að orðlengja. Fyrri málsgreinin nokkurnvegin sjálfgefið millibilsákvæði. En um afnám hálfraðis um fjárráðstafanir að öðru leyti vísast til inngangs athugasemdanna.

Um 16. gr.

er heldur ekki ástæða til að gjöra sjerstakar athugasemdir. Athygli er að eins leidd að því, að með afnámi a og b liðs 1. gr. í I. kap. tsk. 21. Des. 1831 væru ákvæði D. L. 3. 17. úr gildi numin og yrði frumvarp þetta eða eitthvað þvilikt jafnframt lögtekið, væru fengin íslensk ákvæði um eitthvert markverðasta atriði í lögum hverrar þjóðar sem er.

Reykjavík, 31. mars 1913.

Lárus H. Bjarnason.

6.—10. gr. í frumvarpi L. H. Bjarnason prófessors.

6. gr.

Stjórnarráðið sviftir mann sjálfraði eða fjárraði eða hvorutveggja, og fer um það eftir reglum þeim, sem hingað til hefir verið farið eftir um sviftingu fjárraðis. Þó má sá, er sviftur er sjálfraði eða fjárraði eða hvorutveggja, eða lögráður maki hans, lögrátt foreldri, barn, systkin eða jafnmægður í hans stað, skjóta úrskurði stjórnarráðs til landsyfirdóms, innan tveggja mánaða frá birtingu úrskurðar fyrir lögræðissviftum eða næsta venslamanni.

7. gr.

Úrskurður stjórnarráðs um sviftingu lögræðis skal kveða skýlaust á um það, hvort maður sje sviftur sjálfraði eða fjárraði eða hvorutveggja, enda sje ástæðna getið.

Úrskurðinn skal birta með stefnuvottum fyrir lögræðissviftum eða, sje hann vitskertur, fyrir næsta venslamanni, svo og í lögbirtingablaði landsins. Svo skal og þinglýsa úrskurðinum að varnarþingi lögræðissvifts.

Eigi lögræðissviftur fasteign, hjer skrásett skip eða reki hann atvinnu, sem geta ber eða getið er í verslunarskrá, skal þinglýsa úrskurðinum á varnarþingi fasteignar og skipa og bóka athugasemd um úrskurðinn í verslunarskrá. Stjórnarráðið sendir eftirrit af úrskurðinum stjórnvöldum þeim, sem hlut eiga að máli. Fyrir þinglýsinguna skal ekkert gjald greiða.

8. gr.

Allar þær ráðstafanir skulu vera ógildar, er sjálfraðis- eða fjárraðis-sviftur hefir gjört eftir þinglýsing úrskurðar að varnarþingi hans, eða sje um

að ræða ráðstöfun á fasteign eða skipi eftir fyrirframinnfærslu úrskurðar í þinglýsingabók — enda sje úrskurðinum þinglýst innan lögtiltekins tíma — eða, eftir ritun athugasemdar í verslunarskrá, sje um gjörð að ræða, er snertir skrásetningarskyldu eða skrásetta atvinnu. Hins vegar eru allar ráðstafanir lögræðissvifts gildar, er áður hafa verið gjörðar, nema það sannist að sá, er rjettarvon átti að ráðstöfuninni, hafi vitað af úrskurðinum, þó að óþinglýstur eða óbokaður væri.

Það er skylda sýslumanns og bæjarfógeta, að viðlagðri skaðabótaskyldu samkvæmt algengum reglum, að geta úrskurðar í þinglýsingarbók fasteigna og í skipa- og verslunarskrám, þegar er þeir taka við úrskurðareftirriti stjórnarráðsins.

9. gr.

Nú er úrskurði stjórnarráðs um sviftingu lögræðis skotið til landsyfirdómsins, og skipar þá dómstjóri löggiltan yfirjettarmálafærslumann til að sækja málið af hendi þess, er sviftur er lögræði og annan til varnar úrskurði stjórnarráðs. Málsvarar geta, hvor um sig, lagt fram nýjar skýrslur í yfirdómi, og eftir atvikum heimtað málavexti prófaða í hjerði. Málskostnaður í yfirdómi greiðist af almannaþje. Að öðru leyti fer um meðferð málsins þar svo sem um »opinber« mál.

Fallist yfirdómur á kröfu um rannsókn málavaxta í hjerði, skulu málavextir rannsakaðir þar eftir reglum almennra lögreglumála og þær skýrslur útvegaðar, er yfirdómur hefir krafist. Þó skal ávalt skipa þeim, er sviftur hefir verið lögræði, valinkunnan rjettargæslumann. Málskostnaður í hjerði greiðist af almannaþje.

Hafi úrskurðar um lögræðissviftingu verið aflað hjá stjórnarráði með sýnilega röngum skýrslum eða á líkan hátt, á að dæma þann eða þá, sem um það reynast sekir, til þess að greiða að skaðlausu allan þann kostnað, sem lögræðissviftingin hefir gefið tilefni til.

10. gr.

Dómstjóri sendir stjórnarráðinu þegar úrslitaúrskurð yfirdóms. Hafi yfirdómur felt úrskurð stjórnarráðs úr gildi, sendir stjórnarráðið stjórnvaldi því, er í hlut á, eftirrit af úrskurði yfirdóms, en því ber þegar að afmá lögræðissviftingarúrskurð stjórnarráðsins úr bókum sínum og síðan að aflýsa rsúkurðinum, hafi honum verið þinglýst, hvorttveggja endurgjaldslaust.

6. Frumvarp

um þóknun til þeirra manna, er bera vitni fyrir rjetti.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Nú er manni stefnt í dóm til að bera vitni, ber honum 50 aura þókn-

um fyrir hverja klukkustund, er hann tefst frá öðrum störfum vegna stefnunnar, þó aldrei meira en 6 kr. um sólarhringinn.

2. gr.

Purfi vitnið að fara meira en $7\frac{1}{2}$ kílómeter (milu) á landi eða 3,7 kílómetra ($\frac{1}{2}$ viku) á sjó, ber því 50 aura þóknun í ferðakostnað fyrir hverja farna milu á landi eða hverja $\frac{1}{2}$ viku sjávar.

3. gr.

Í sakamálum og almennum lögreglumálum skal borgun greidd fyrirfram úr landssjóði gegn endurgjaldi hjá þeim, er dæmdur er í málskostnað með endilegum dómi.

Í einkamálum skal gjaldið greitt af þeim, er krefst vitnaleiðslunnar. Sje það eigi greitt fyrirfram, má taka það lögtaki samkvæmt lögum nr. 29, 16. desbr. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

4. gr.

Vitnadómarinn ákveður í hvert sinn hve mikla þóknun greiða skuli hverju vitni.

Athugasemdir við frumvarp þetta.

Fyrir Alþingi 1891 var af hálfu landsstjórnarinnar lagt frumvarp um þóknun til þeirra, er bera vitni í opinberum málum. Þá voru nýkomin í Danmörku lög um sama efni, og var frumvarpið 1891 sniðið eftir þeim lögum. Ákvæði frumvarpsins voru þau, er hjer greinir:

Ef ætla má að maður, er stefnt er til að bera vitni í opinberu máli biði tekjutjón af burtveru frá heimili sinu, má dómarinn veita vitninu 1 kr. í þóknun fyrir alt að 4 tíma tóf vegna rjettarhaldsins, en 2 kr. um daginn, sje tófin lengri, enda þyki dómara eftir öllum efnahag vitnisins ástæða til að bæta því upp tjón þetta. Auk þess skyldi greiða vitninu 50 aura fyrir hverja farna milu.

Það er tekið fram í ástæðunum fyrir frumvarpinu, að þótt það sje í sjálfu sjer eðlilegt að vitni, hvort er í opinberum málum eða einkamálum, fái þóknun fyrir tímatóf og kostnað, þá »þyki það fyrst og fremst vafasamt, hvort vitna-skyldan eigi ekki, einmitt samkvæmt eðli sínu að vera, eins og hún eftir gildandi lögum er, ein af þeim mörgu skyldum, sem allir þeir, er lifa í borgaralegu mannfjelagi, mannfjeldagsins vegna verði að þola endurgjaldslaust, og hvort það því ekki mundi hafa hættulegar afleiðingar í för með sjer, yrði heimting á endurgjaldi lögheimiluð«. Þessar móthárur eru þó ekki taldar einhlítar. Það er bent á það, að borgaraleg skyldustörf, sem áður var engin þóknun fyrir, sjeu nú að miklu leyti launuð. Það er viðurkent í ástæðum stjórnarinnar, að þótt sú hugsun verði fyrst fyrir, að vitnaþóknunin eigi að ná til allra vitna, þá hafi þó rjett þótt vera að fara ekki fram á borgun til vitna nema í opinberum málum, vegna þess að þegar um einkamál sje að ræða megi ekki líta einungis á hag vitnisins, heldur verði einnlg að gæta þess hve mjög kostnaður við rekstur einkamála mundi aukast, ef vitni í þeim málum ætti heimting á þóknun.

Um frumvarp landsstjórnarinnar 1891 fór svo á þinginu það sumar, að það var samþykkt óbreytt að efni til í efri deild. Í neðri deild var við aðra umræðu samþykkt breyting í þá átt, að vitni skuli veita þóknun í opinberu máli, án tillits til efnahags, og við þriðju umræðu var enn samþykkt breytingartillaga um að þóknun skuli greidd jafnt í einkamálum sem opinberum málum. Breytingartillaga þessi var samþykkt en síðan var frumvarpið felt með 11 atkvæðum gegn 10. Breytingartillagan var bygð á þeirri skoðun, að engu minni ástæða væri til að greiða vitnum þóknun í einkamálum en opinberum málum, öllu heldur meiri.

Ráðuneytið er þeirrar skoðunar, að rjett sje að veita þóknun mönnum, sem stefnt er í dóm og mæta fyrir dómi til að bera vitni. Vitnaskyldan er að vísu borgaraleg skylda, en það er engin ástæða til að krefjast þess, að þessi skylduverk sjeu int af hendi með öllu endurgjaldslaust, enda er það nú orðið títt að greiða borgun fyrir borgaraleg skyldustörf, þau er áður voru int af hendi kauplaust. Og virðist sú skoðun vera rjett, er kom fram í neðri deild Alþingis 1891, að enn meiri ástæða sje til að greiða þóknun vitnum í einkamálum, en opinberum málum. Er um opinber mál er að ræða, þá ætti það að mega telja nokkurnveginn trygt, að menn sjeu eigi að ástæðulausu kvaddir til vitnisburðar, því að þar ræður rannsóknardómarinn vitnaleiðslunni. En í einkamálum ráða aðiljar þessu, og er þá einatt lítil trygging fyrir því, að menn sjeu eigi kallaðir — stundum fátækir verkamenn frá atvinnu sinni — fyrir dóm til að bera vitni um einskisverð atriði, og það jafnvel oftar en einu sinni. Getur það einatt verið æðihart að vera ómakaður þannig, mäske um langan veg, og verða svo að tefjast margar klukkustundir við sjálft rjettarhaldið.

Um einstakar greinar frumvarpsins athugast.

Um 1. og 2. gr.

Þóknun sú, er hjer ræðir um, er miklu ríflægri en til var ætlast 1891, en alls eigi of há eftir því sem nú gerist.

Um 3. gr.

Það er gert ráð fyrir því, að um þóknun til vitna í opinberum málum fari sem um annan kostnað í þeim málum, að sakaður greiði og vitnakostnaðinn, ef hann greiðir annan kostnað við málið.

Í einkamálum er ætlast til að fylgt sje svipuðum reglum sem um rjettargjöld.

Um 4. gr.

Það þykir rjett að taka það fram berum orðum, að vitnadómarinn ákveði þóknunina í sjálfu rjettarhaldinu, og verður það væntanlega svo í framkvæmd að dómarinn tekur á móti þóknuninni handa vitninu með öðrum rjettargjöldum í einkamálum, en í opinberum málum greiði hann vitnunum borgunina á sama hátt og rjettarvottum.

7. Frumvarp

til laga um laun hreppstjóra og aukatekjur m. m.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Hreppum landsins er skift, eftir fólksfjölda, í 4 flokka þannig:

1. flokkur: Þeir hreppar, er íbúar þeirra eru yfir 750.
2. ——— Íbúar 500 til 750.
3. ——— — 250 — 500.
4. ——— — alt að 250.

2. gr.

Hreppstjórar hafa í árslaun:

Í 1. flokki:	120	krónur.
- 2. —	100	—
- 3. —	80	—
- 4. —	60	—

3. gr.

Launin greiðast úr landssjóði, og skal sýslumaður greiða þau á manntalsþingi eftir á fyrir hvert umliðið fardagaár. Leggi hreppstjóri niður sýslan sína eða deyi hann fyrir lok fardagaársins, fær hann eða dánarbú hans $\frac{1}{12}$ hluta af árslaununum fyrir hvern fullan mánuð, sem hann hefir í embætti verið.

4. gr.

Kostnaður við ferðir hreppstjóra, vegna starfa þeirra, er um getur í lögum þessum, telst þannig:

Purfi hreppstjóri að ferðast frá heimili sínu, fulla 10 kílómetra á landi eða 5 kílómetra á sjó eða meira, skal greiða honum eina krónu fyrir hverja 10 kílómetra á landi eða 5 kílómetra á sjó. Þóknun þessi greiðist fyrir hverja farna 10 kílómetra á landi eða 5 kílómetra á sjó, bæði fram og aftur, en má þó ekki fara fram úr 6 krónum fyrir hvern sólarhring. Sje hreppstjóri burtu frá heimili sínu meira en sólarhring, fær hann 25 aura fyrir hverja klukkustund í ferðakostnað.

5. gr.

Fyrir fjárnám eða lögtak ber hreppstjóra, auk ferðakostnaðar, 1 króna fyrir hvern þann, er fjárnám eða lögtak fer fram hjá.

6. gr.

Nú framkvæmir hreppstjóri í umboði sýslumanns og á hans ábyrgð

aðrar fúgetagjörðir, og ber þá hreppstjóra, auk ferðakostnaðar, lögmælt gjald fyrir gjörðina, ef gjald þetta fer ekki fram úr 5 krónum. Sje gjaldið fyrir gjörðina meira, fellur það, sem umfram er, til landssjóðs.

7. gr.

Haldi hreppstjóri í umboði sýslumanns uppboð, falla uppboðslaunin til; hans óskift, sjeu þau ekki hærri en 25 krónur, en fari þau fram úr því, rennur það, sem umfram er, í landssjóð.

8. gr.

Þegar hreppstjóri, fyrir hönd sýslumanns, stendur fyrir uppskriftar- og virðingargjörðum til leiðbeiningar við skifti eða uppboð, fær hann fyrir þetta verk sitt, auk ferðakostnaðar, eftir fjárhæð gjörðarinnar:

Alt að	200 kr.		2 krónur.
yfir	200 — alt að	500 kr.	3 —
—	500 — — —	1000 —	4 —
—	1000 — — —	2000 —	5 —
—	2000 —		6 —

9. gr.

Fyrir birting á fyrirkalli, stefnu, dómi, uppsögn, málskröfu eða þesskonar birtingar, skal greiða 2 krónur fyrir hvern þann, er birt er, og gjaldinu skift jafnt milli stefnuvottanna. Í málum, sem ekki nema 50 krónum, skal aðeins greiða helming þessa gjalds. Auk þess skal stefnuvottum greiddur ferðakostnaður eftir reglunum í 4. gr.

10. gr.

Fyrir úttekt á jörðu greiðist hverjum úttektarmanni 3 krónur, auk ferðakostnaðar eftir reglunum í 4. gr. Fyrir skoðunar- eða matsgjörð á fasteign, hvort heldur gjörðin miðar til þess að útvega upplýsingar um verð fasteignarinnar, til skipauðhlutunar, til afnota í dómsmálum, eða til hvers annars sem er, skal greiða hverjum skoðunar- eða virðingarmanni eftir fjárhæð matsgjörðarinnar:

Alt að	500 kr.		2 krónur.
yfir	500 — alt að	1000	3 —
—	1000 — — —	2000	4 —
—	2000 — — —	4000	5 —
—	4000 —		6 —

Sama gjald greiðist fyrir lausafjárvirðingar.

Fyrir eiðvinningu að gjörðum þeim, er um getur í þessari grein, er ekkert gjald greitt.

Ferðakostnaður skal endurgoldinn matsmönnum eftir reglunum í 4 gr., einnig fyrir ferð til eiðvinningar.

11. gr.

Gjald til votta við rjettarhöld eða notarialgjörðir er 50 aurar til hvers votts fyrir hverja klukkustund, er rjettarhaldið stendur yfir. Hluti úr klukkustund telst heil klukkustund. Í einkamálum greiðist gjald þetta ásamt gjaldinu fyrir fyrirtekt málsins. Fyrir hvert rjettarhald seinna í málinu skal sá greiða gjaldið, er málinu fær frestað.

12. gr.

Gjöld þau, er um getur í lögum þessum, greiðist einnig í opinberum málum og gjafsóknarmálum.

Í einkamálum er gjörðarbeiðandinn skyldur til að greiða gjaldið, áður en gjörðin fer fram. Verði gjaldið eigi greitt fyrirfram, hefir viðkomandi lög-taksrjett á gjaldinu.

Í opinberum málum og gjafsóknarmálum greiðast gjöld þessi fyrirfram úr landssjóði, gegn endurgjaldi frá þeim, sem dæmdur verður í málskostnað með endilegum dómi.

13. gr.

Lög 13. janúar 1882 um borgun til hreppstjóra og annara, sem gjöra rjettarverk, og lög um breyting á 1., 5., 6. og 8. gr. þeirra laga, frá 13. desbr. 1895, eru úr gildi numin.

14. gr.

Lög þessi öðlast gildi 6. desember 1917.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Millipinganefnd sú í eftirlauna- og launamálinu, sem skipuð var með konungsúrskurði 9. desember 1914, hefir meðal annars samið og sent landsstjórninni frumvarp það, sem prentað er hjer að framan, um laun hreppstjóra og aukatekjur m. m.

Alt fram að árinu 1882 voru hreppstjórum engin laun greidd af almannafje fyrir starf þeirra, en að visu voru þeir fyrir 1877 lausir við að greiða manntalsbókargjöld. Með lögunum frá 13. janúar 1882 um borgun til hreppstjóra og annara, sem gjöra rjettarverk, var hreppstjórum ákveðin árleg þóknun úr landssjóði, 1 kr. fyrir hvern innanhrepps ábúanda á 5 hundruðum í jörð eða meiru. Eftir þessu ákvæði urðu hreppstjóralaunin bæði afarmisjöfn og í sumum hreppum sama sem engin, 10 kr. eða minna. Úr þessu bættu nokkuð lög nr. 33, frá 13. desember 1895, er ákveða launin 50 aura fyrir hvern búanda á 5 jarðarhundruðum og 50 aura fyrir hvern framteljanda, (er tiundar $\frac{1}{2}$ hundrað eða meira, að því viðbættu að þóknun til hreppstjóra aldrei má vera undir 24 kr. — Skattamálanefndin frá 1907 lagði það til, að hreppstjórum skyldi veita árleg laun, er nemi 1 kr. fyrir hvern fullan tug hreppsúa, þó ekki undir 30 kr. Tillögur þessar urðu ekki lög. Eftirlauna- og launamálanefndin telur þessar tillögur skattamálanefndarinnar ganga of skamt, og hefir

Því komið fram með þær tillögur hjerum, sem fólgnar eru í frumvarpi þessu. Við það hækka laun hreppstjóra til uppjafnaðar nálega um helming, eða 80—90%. Þá hefir og eftirlauna- og launalaganefndin lagt til að hækkuð væri borgun fyrir aukaverk. Ráðuneytið hefir fallist á tillögur nefndarinnar í þessu efni, og því tekið frumvarpið upp. Um frumvarpið í heild sinni er að öðru leyti vísað í Skýrslur og tillögur nefndarinnar, bls. 243—258.

Um einstakar greinar frumvarpsins skal tekið fram.

Við 1. til 2. gr.

Um þessar greinar vísast til þess, sem að framan er sagt.

Við 3. gr.

Ákvæðin í þessari grein svara til ákvæðanna í 2. og 3. gr. laganna frá 1895, og eru óbreytt að efni til, nema að ekki er gert ráð fyrir að hreppstjórar sjeu fleiri en einn í hreppi. Það munu nú ekki vera tveir hreppstjórar í neinum hreppi nema í Vestmannaeyjum, og þykir ekki ástæða til að setja sjerstök ákvæði þess vegna.

Við 4. gr.

Borgun fyrir ferðir hreppstjóra og annara, sem gjöra rjettarverk, er nú 50 a. fyrir hverja milu á landi eða hverja $\frac{1}{2}$ milu á sjó, reiknað fyrir ferðina bæði fram og aftur, þó ekki yfir 2 kr., og auk þess 3 kr. í dagpeninga, ef viðkomandi þarf að vera burt frá heimili sínu meira en 10 stundir vegna fjarlægðar þess staðar, þar er gjörðin á að fara fram. Eftir þessu frumvarpi á borgunin að vera 1 kr. fyrir hverja farna 10 kilómetra á landi eða fyrir hverja 5 kilómetra á sjó, en má ekki fara fram úr 6 kr. um sólarhringinn. Með þessu er hækkuð nokkuð borgun fyrir ferðir. Ef fara þarf fram t. a. m. 15 kilómetra, þá er borgunin eftir frumvarpinu 3 kr. eða fyrir 30 kilómetraferð, en eftir lögunum er borgunin fyrir sömu leið 2 kr., og dagpeningar og ferðakostnaður aldrei meiri samanlagt en 5 krónur fyrir sólarhring.

Við 5. gr.

Fyrir fjárnám og lögtök er gjaldið hjer hið sama, sem kveðið er á um í 4. gr. laganna frá 1895.

Við 6. gr.

Fyrir aðrar fógetagjörðir er hámark borgunarinnar hækkað upp í 5 kr. úr 4 kr., sbr. 5. gr. í lögunum frá 1882.

Við 7. gr.

Samkvæmt 5. gr. laganna frá 1895 fá hreppstjórar uppboðslaun alt að 8 kr., en það sem umfram er renni í landssjóð. Hjer er lagt til að hreppstjórar fái uppboðslaunin alt að 25 kr., og felt burtu ákvæðið í nefndri laga-

grein um að sýslumenn skuli sjálfir halda uppboð, sem ætla má að hlaupi meira en 200 kr.

Við 8. gr.

Þessi grein svarar til 7. gr. 1. málsgrein í lögnum frá 1882, og er gjaldið aðeins fært upp um 1 kr. fyrir hvern lið.

Við 9. gr.

Gjald til stefnuvotta fyrir birting er sett helmingi hærra en nú er, sbr. 2. gr. sömu laga, og er þetta í fullu samræmi við hækkun rjettargjalda til landssjóðs. Ekki hefir þótt ástæða til að hafa sjerstök ákvæði hjer um hjúamál.

Við 10. gr.

Fyrir úttekt greiðist nú 2 kr. til hvers úttektarmanns, nema gjörðin standi meira en 8 klukkustundir, þá er gjaldið 3 kr., sbr. 8. gr. laganna frá 1882. Hjer er lagt til að borgunin fyrir úttekt sje ákveðin 3 kr. til hvers úttektarmanns. Eftir sömu lagagrein er gjald fyrir skoðun og virðing á fasteign 2 kr. til hvers virðingarmanns, og auk þess 1 kr. fyrir að skrifa gjörðina. Hjer er gjaldið fyrir skoðun og virðingu hvort er á fasteign eða lausafje sett eftir fjárhæð 2—6 kr. til hvers virðingarmanns, en slept ritunargjaldinu. Fasteignarvirðingar eru nú, einkum fyrir bankana, orðnar allfyrirhafnarsamar og nákvæmar, og sist ástæða til að borga minna fyrir virðing á fasteign, en á lausafje. En gjaldið fyrir virðingu á lausafje er einnig hækkað frá því, sem þarum er ákveðið í 6. gr. laganna frá 1895, en það gjald er hjer hækkað úr 3—6 kr. alls uppi 2—6 kr. til hvers virðingarmanns.

Við 11. og 12. gr.

Hjer er sú breyting á gjörð, að rjettarvottar fá 50 aura borgun fyrir hverja klukkustund eða minna, þar sem þeir eigi fá nú, sbr. 9. gr. laganna frá 1882, meira en þetta, nema rjettarhaldið standi lengur en 8 stundir.

Við 13. gr.

Engin ástæða er til að athuga neitt um þessa grein.

Við 14. gr.

6. desember 1917 er settur hjer með tilliti til þess, að þá fá hreppstjórar hækkuð laun fyrir síðara helming fardagaársins 1917—18.

S. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 9 júlí 1909, um almennan ellistyrk.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

2. málsgrein 1. greinar laga nr. 17, 9 júlí 1909, um almennan ellistyrk, orðast þannig.

Sjóðir þessir skulu styrktir með árlegu tillagi úr landsjóði, 1 krónu fyrir hvern mann gjaldskyldan.

2. gr.

3. gr. sömu laga orðast svo:

Hver gjaldskyldur karlmaður greiðir í sjóðinn 2 krónur á ári, en kvenmaður 1 krónu.

Athugasemdir við frumvarp þetta.

Hið upphaflega frumvarp til laganna frá 1909, um almennan ellistyrk, var lagt fyrir Alþingi 1907 af landstjórninni. Var í því gjaldið úr landsjóði ákveðið 50 aurar, en hver gjaldskyldur karlmaður skyldi greiða 2 kr. og kvenmaður 1 kr.

Frumvarpið var samþykkt við þriðju umræðu í neðri deild, en var ekki útrætt í efri deild það ár. Ákvæði þessi um gjaldið bæði úr landsjóði og frá gjaldendum hjeldust óbreytt í meðferð þingsins þá. Landstjórnin lagði svo frumvarpið aftur fyrir þingið árið 1909, og var frumvarpið þá samþykkt, en breytt ákvæðunum um gjaldið, þannig að hver karlmaður geldur 1 kr. 50 a., en hver kvenmaður 75 a. Landsjóðstillagið hjelst óbreytt. Þinginu þótti þá viðsárvert að hækka gjaldið meira. Áður hafði gjaldi verið til styrktarsjóða handa alþýðufólki 1 kr. fyrir karlmann og 30a. fyrir kvenmann, en ekkert tillag úr landsjóði.

Vegna hækkunar á verkkaupi yfirleitt virðist nú ekki varhugavert að setja gjaldið 2 kr. fyrir karlmann og 1 kr. fyrir kvenmann. Þá þykir og rjett að hækka tillagið úr landsjóði, og mun varla verða talið eftir, þótt landsjóðstillagið sje hækkað nokkru ríflegar en hitt gjaldið. Eftir því sem um gjöld er að ræða, virðist mega telja gjöldin til hinna almennu ellistyrktarsjóða vinsæl, og er alment viðurkennt að nauðsyn sje á að slíkir sjóðir geti eflst sem fljótast og mest, og gert sem mest gagn.

Eftir skýrslum frá hagstofunni er hagur ellistyrktarsjóðanna þannig í árslok 1915:

Til hagstofunnar eru komnar skýrslur um ellistyrktarsjóðina alla, nema úr Norðurþingeyjarsýslu. Til þess að fá útkomuna fyrir allt landið eru því hjer teknar tölurnar fyrir 1914 úr Norðurþingeyjarsýslu. Samkvæmt því er skýrslan um alla ellistyrktarsjóðina í heild fyrir 1915 í sljettum tölum þessi:

Eign sjóðanna í ársbyrjun	294400 kr.
Vextir fyrir árið á undan	12700 —
Lausamennskugjald	900 —
Styrktarsjóðsgjald	44600 —
Landsjóðstillag... ..	20100 —
Aðrar tekjur	2600 —
Styrkur veittur... ..	44200 —
Innheimtulaun... ..	900 —
Önnur gjöld	3200 —

Eign í árslok:

í Söfnunarsjóði	324400 kr.
há reikningshöldurum	2600 —
	327000 —

Í árslok 1917 mun mega gera ráð fyrir, að eign sjóðanna muni verða orðin um 390000 kr. Samkvæmt skýrslunum 1915 hefir tala gjaldenda verið 20100 karlmenn og 20700 kvenmenn. Gjaldið, sem innheimt hefir verið, svarar þó ekki fyllilega til þessara talna, er heldur lægra.

Ef þessar tölur eru lagðar til grundvallar, verður styrktarsjóðsgjaldið:

20100 karlmenn $\frac{1}{50}$	30150 kr.
20700 kvenmenn $\frac{9}{75}$	15525 —
	45675 kr.

Við höfuðstólinn legt þá

$\frac{1}{5}$ af styrktarsjóðsgjaldinu	15125 kr.
$\frac{1}{5}$ landsjóðstillag (50 a. á mann)... ..	10200 —
$\frac{1}{5}$ vextir (2% af 390000 kr.)... ..	7800 —
Samtals	33125 kr.

Þar frá innheimtulaun (2% af 45000 kr.) 900 —

Eftir ... 32225 kr.

Með þessari viðbót á hverju ári verða sjóðirnir með hálfum vöxtum og vaxtavöxtum.

eftir 10 ár	352900 kr. + 390000 kr. =	742900 kr.
eftir 20 ár	783100 — + 390000 — =	1173100 —
eftir 30 ár	1306700 — + 390000 — =	1696700 —
eftir 40 ár	1946400 — + 390000 — =	2336400 —
eftir 50 ár	2726200 — + 390000 — =	3116200 —

Ef framangreind tala karla og kvenna er lögð til grundvallar, og landsjóðstillagið er 1 kr., þá verður vöxtur sjóðanna þannig:

Gjald frá 20100 karlmönnum $\frac{2}{100}$	40200 kr.
Gjald frá 20700 kvenmönnum $\frac{1}{100}$	20700 —
Samtals	60900 kr.

Við sjóðinn legt þá á hverju ári

$\frac{1}{5}$ af styrktarsjóðsgjaldinu	20300 kr.
$\frac{1}{5}$ landsjóðsstyrkur	20400 —
$\frac{1}{5}$ vextir (2% af 390000 kr.)... ..	7800 —
Samtals	48500 kr.

Þar frá innheimtulaun (2% af 60000 kr.) 1200 —

Eftir ... 47300 kr.

Með þessari viðbót á ári verða þá sjóðirnir með hálfum vöxtum og vaxtavöxum:

eftir 10 ár	517900 kr.	+	390000 kr.	=	907900 kr.
eftir 20 ár	1149400	—	+	390000	— = 1539400 —
eftir 30 ár	1918000	—	+	390000	— = 2308000 —
eftir 40 ár	2856900	—	+	390000	— = 3246900 —
eftir 50 ár	4001600	—	+	390000	— = 4391600 —

Í raun og veru má búast við að sjóðirnir vaxi nokkru örara, því að gera má ráð fyrir að gjaldendum fjölgi, og þá hækkar bæði þriðjungurinn af styrktarsjóðsgjaldinu og helmingurinn af landsjóðstillaginu, sem lagt er við höfuðstól.

9. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 39, 11. júlí 1911, um sjúkrasamlög, og á lögum, um breyting á þeim lögum, nr. 35, 3. nóvbr. 1915.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Aftan við 1. málsg. í 2. gr. laga nr. 39, 11. júlí 1911, breytta samkvæmt lögum nr. 35, 3. nóvbr. 1915, bætist:

»Auk þessa styrks fá sjúkrasamlögin endurgoldinn úr landssjóði fjórðung sjúkrahússkostnaðar, þó ekki meira en 75 aura á hvern samlagsmann, miðað við meðaltal samlagsmanna á árinu«.

2. gr.

Upphaf 3. gr. laga nr. 39 frá 11. júlí 1911 orðist svo:

»Þessi eru skilyrðin fyrir því, að sjúkrasamlag geti orðið lögskráð, og notið styrks úr landssjóði samkvæmt næstu grein á undan«.

Aftan við 1. málsgrein 5. töluliðs í sömu lagagrein bætist:

»Þó skal fjelagi jafnan greiða sjálfur lyf þau að fjórðungi, er hann fær í heimahúsum eða utan sjúkrahúss«.

3. gr.

Ákvæði það, um »Sjúkrasamlag prentara í Reykjavíki«, er með 2. gr. laga nr. 35, 3. nóvbr. 1915, er bætt aftan við 3. gr. 2 c í lögum nr. 39, 11. júlí 1911, fellur burtu.

4. gr.

Þá er lög þessi hafa öðlast staðfesting konungs, skal færa breytingar

pær og viðauka, sem ræðir um í þeim og í lögum nr. 35, 3. nóvbr. 1915, inn í texta laga um sjúkrasamlög nr. 39, 11. júlí 1911.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Reynslan hefir sýnt, að með þeim iðgjöldum, sem til þessa hefir þótt fært að taka, og þeim landssjóðsstyrk, sem nú er, geta sjúkrasamlögin ekki borið sig. En það hefir mikla þýðingu, að samlög þessi geti þrífist, og hefir ráðuneytið því tekið það til ihugunar, hvað tiltækilegt væri að gjöra til þess að rjetta við hag þeirra. Ráðuneytið hefir snúið sjer til hr. cand. polit. Georgs Ólafssonar, sem sjerstaklega hefir kynt sjer sjúkrasamlagsmálefni, og beiðst á-lits hans. Hefir hann rætt málið við ráðuneytið og við landlækni, og látið uppi álit sitt í brjefi til ráðuneytisins, sem prentað er hjer á eftir. Leggur hann það til, að styrkurinn til samlaganna úr landssjóði verði bundinn því skilyrði, að fjórðungur lyfjakostnaðar að minsta kosti hvíli á samlagsmönnum sjálfum, og ennfreður að styrkurinn úr landssjóði sje aukinn þannig, að sjúkrasamlögunum verði endurgreiddur fjórðungur sjúkrahússkostnaðar, þó eigi meira en 75 aurar á hvern samlagsmann, miðað við meðaltal samlagsmanna á árinu.

Landlæknir mælir eindregið með þessum tillögum, og telur bráðnauds-synlegt að tekin sje til greina tillagan um endurgreiðslu $\frac{1}{4}$ hluta sjúkrahúss-kostnaðar. Bendir hann á að sú tillaga sje alveg rjettmæt, af því að sjúkrahúsum er hjer lagt svo margfalt minna af opinberu fje en í öðrum löndum. Ráðuneytið verður einnig að telja þetta líklegustu leiðina til umbóta, og kostnaðurinn yrði aldrei mjög mikill. En það liggur í augum uppi, að slíkar breytingar mundu, ef þær kæmust í framkvæmd, hafa mikil og góð áhrif á hag samlaganna. Þó mundu samlögin samt sem áður eigi komast hjá hækkun ið-gjaldanna, en hækkunin gæti sennilega verið skapleg, og þá ekki skaðleg. Annars virðist eigi þörf frekari skýringa en skýringanna í brjefi hr. Georgs Ólafssonar, og visast til þess. Aðeins ber þess að geta útaf 3. gr. frumvarps-ins, að það hefir þótt rjett, ef breytt yrði á annað borð lögunum um sjúkra-samlög, að þá yrði um leið felt hurtu úr lögum nr. 35, 3. nóvbr. 1915, ákvæðið síðast í 2. gr., um »Sjúkrasamlag prentara í Reykjavík«. Ákvæðið er af misskilningi komið inn í lögin. Þarf þetta engra skýringa við, því það er ljóst, ef athugað er, að sjúkrasamlagslögin ná alls eigi til þessa sjúkrasamlags, enda hefir aldrei verið beiðst lögskráningar fyrir það samlag eða styrks beiðst því til handa.

Fylgiskjal.

Samkvæmt tilmælum hæstvirts forsætisráðherra leyfi jeg mjer hjermeð að skýra hinu háa stjórnaráði frá því, er mjer virðist brýnust nauðsýn vera á, að gert sje til þess að sjúkrasamlögin komist í viðunandi horf.

Fyrsta alment sjúkrasamlag, er stofnað var hjer á landi, Sjúkrasamlag Reykjavíkur, sneið samþykkt sína að mestu leyti eftir því, sem venja var í dönskum sjúkrasamlögum. Reynsla var hjer engin fyrir kostnaði við slík tryggingarfjelög og varð því eigi farið eftir öðru en reynslu nágrannaþjóðanna í þessu efni; iðgjöld samlagsmanna voru því einnig ákveðin svipað því, er tíðkaðist í dönskum sjúkrasamlögum.

Lögin um sjúkrasamlög mörkuðu samlögunum verksvið á sama grundvelli og Sjúkrasamlag Reykjavíkur starfaði. Þegar lögin komust í framkvæmd hafði Skjúkrasamlag Reykjavíkur aðeins starfað 3 ár tæp. Samlagið var þau árin mjög fáment og reynsla þess sannaði því lítið. Í fyrirmyndarsamþykktum þeim, er stjórnarráðið gaf út, var haldið nær óbreyttum iðgjöldum Sjúkrasamlags Reykjavíkur, en til þess að tryggja samlögin betur, voru takmörkuð nokkuð hlunnindi samlagsmanna.

Nú hefir reynsla sú, er síðan er fengin, sýnt að hvorki Sjúkrasamlag Reykjavíkur nje önnur samlög, er stofnuð hafa verið, geta borið sig með þeim landssjóðssyrk, sem nú er, sje iðgjöldum og hlunnindum samlagsmanna haldið óbreyttum. Samlögin hafa lifað á gjöfum, ágóða af skemtunum, hlutaveltum og þess háttar; allmikið fje hefir runnið til þeirra á þennan hátt, en samt hefir ekkert samlaganna getað komið sjer upp varasjóði og hefir meira að segja verið jafnan tekjuhalli. Tölur þær, er hjer fara á eftir, sýna hve miklu þessar aukatekjur hafa numið í Sjúkrasamlagi Reykjavíkur árin 1913—1916, og ennfremur hve tekjuhallinn hefir orðið hár, þrátt fyrir að aukatekjum hefir verið eytt í venjuleg útgjöld.

	A.	B.	
	Aukatekjur:	Tekjuhalli:	A + B
1913.	50,00	89,31	139,31
1914.	1712,43	350,94	2063,37
1915.	604,35	573,00	1177,35
1916.	1084,00	3416,22	4500,22

Tekjuhallinn, einsog hann hefði verið, ef samlagið hefði engar aukatekjur haft, sjest í 3. dálki. Þó er eigi tekið tillit til þess að viðtökugjöld og ársgjöld hlutlausra samlagsmanna eiga að renna í varasjóð, en þeim hefir einnig verið eytt öll árin til venjulegra útgjalda samlagsins. Það er augljóst að úti er um samlögin, ef þessu heldur áfram. Tekjur af iðgjöldum og opinberum styrk verða í venjulegu ári að standast á við útgjöld og, ef vel á að vera, tekjuafgangur í meðal veikindaári. Allar aðrar tekjur verða að renna í varasjóð, sem er hægt að grípa til, þegar óvenjumikil veikindaár ber að höndum.

Sjúkrasamlögin hjer, sem annarsstaðar, stefna að því að ná til alls meginþorra tekju- og efnalitilla manna. Þessu takmarki verður eigi náð nema því aðeins að gjöldin sjeu lág. Hið opinbera verður því að gera allt, sem hægt er, í þágu þeirra, er örðugast eiga, til þess að hagur samlaganna verði sæmilegur, án þess að iðgjöldin sjeu hækkuð að mun.

Líklegasta leiðin til þess að samlögunum verði komið í rjett horf, virðist mjer vera:

- 1) að styrkurinn úr landssjóði verði bundinn því skilyrði, að minst $\frac{1}{4}$ hluti lyfjakostnaðarins hvili á samlagsmönnum sjálfum.

Með því móti yrði töluvert af beinum kostnaði ljett af samlögunum; t. d. var lyfjakostnaður Sjúkrasamlags Reykjavíkur síðastliðið ár kr. 4245,71, og hefði þá um 1060 krónum verið ljett af samlaginu. Aðalkosturinn ætti þó að vera sá, að samlagsmenn mundu þá eigi nota lyf eins óspart og hingað til og lyfjakostnaðurinn lækkaði því í heild sinni. Einsog nú er, má búast við sífeldri hækkun lyfjakostnaðarins og af því leiðir óhjákvæmilega hækkun iðgjalda. Gera má ráð fyrir að enn eitt gott hafi breytingin í för með sjer. Samlagsmenn nota yfirleitt meira lækni en aðrir; það er þeim sjálfum engin aukin útgjöld þótt lækni sje óþarflega oft vitjað. Læknisvitjun við kvesi og öðrum smákvillum mundi vafalaust minka að mun, ef lyfjakostnaðurinn hvildi að nokkru á samlagsmönnum sjálfum.

- 2) að styrkurinn úr landssjóði sje aukinn þannig, að sjúkrasamlögunum endurgreiðist $\frac{1}{4}$ hluti sjúkrahúskostnaðar, þó ekki meira en 75 au. á hvern samlagsmann, miðað við meðaltal samlagsmanna á árinu.

Samkvæmt lögum um sjúkrasamlög er samlögunum skylt að láta í tje ókeypis sjúkrahúsvist. Þannig er það einnig í Danmörku, en óvída annarsstaðar. Þar sem samlögunum er ekki lögð þessi skylda á herðar, haga þau sjer eftir ástæðum með það, hvort sjúkrahúsvist skuli látin í tje eða eigi, en auðvitað eru sjúkratryggingar þá miklu ófullkomnari en ella, og getur því eigi komið til mála að leysa samlögin frá þessari skyldu.

Sjúkrahúskostnaður hjer er miklu hærri en í Danmörku. Þar fá samlögin mjög ódýra sjúkrahúsvist handa samlagsmönnum; gjaldið er víðast kr. 0,50—1,00 á dag fyrir mann og í því gjaldi felst læknishjálp og lyf. Hjer aftur á móti kostar sjúkrahúsvist á Jósepssýstra spítala kr. 1,75 á dag, og auk þess er sjerstök borgun fyrir læknishjálp og lyf, en á heilsuhælinu á Vífilstöðum kostar vistin kr. 2,00 á dag og er læknishjálp þar í falin.

Sjúkrahúskostnaður er sá útgjaldaliður, er reynist öllum sjúkrasamlögum, sem ekki eru því stærri og öflugri, einna hættulegastur, og að sjálfsögðu því hættulegri sem sjúkrahúsvistin er dýrari. Hjer er það dvöl samlagsmanna á heilsuhælinu, sem getur valdið samlögunum mestum fjárhagslegum hnekki. Á heilsuhælinu er sjaldan um skamma dvöl að ræða og litlum samlögum getur það því riðið að fullu, að einn eða fleiri samlagsmenn verða að fara þangað. Fyrir samlögin er þannig lagaður styrkur því miklu hollari en bein hækkun á landssjóðsstyrk þeim, sem fyrir er, þar hann miðast að nokkru við útgjöld hvers samlags og verður því hærri, sem meiri er þörfin fyrir hann. Styrkur þessi mundi þó eigi stöða mikið ef stór óhöpp bæri að höndum. Eina örugga ráðið til þess að koma í veg fyrir, að einstök samlög geti orðið fyrir óbærilegum fjárhagshnekki af heilsuhælskostnaði og öðrum sjúkrahússkostnaði, er

að samlögin myndi með sjer endurtryggingu á einmitt þessum útgjaldaliðum, en til þess eru þau enn of fá og smá.

Nú munu vera í lögskráðum samlögum um 1500 manns, og yrði þá styrkurinn í mesta lagi rúmar 1100 kr. Til þess nokkru nánar að sýna hversu styrkurinn mundi koma niður, eru hjer settar þær upphæðir, er Sjúkrasámlag Reykjavíkur mundi hafa fengið árin 1913—1916.

	Meðaltal	¹ / ₄ sjúkrahússkostnaðar		Styrkur:
	samlagsm.	Alls kr.	A mann kr.	kr.
1913.	199	85,00	0,43	85,00
1914.	323	259,00	0,80	242,00
1915.	509	302,00	0,59	302,00
1916.	780	524,00	0,68	524,00

Sje hámark styrksins ákveðið 75 aurar á samlagsmann, hefir það áhrif á styrkuppþæðina eitt árið (1914). Miklar líkur eru fyrir því, að styrkurinn mundi oftast verða fyrir neðan hámarkið; næmi það því eigi miklu þótt hámarkið væri ákveðið t. d. 1 kr., en litlum samlögum gæti það komið sjerlega vel, þar eð einmitt þeim er hættast við miklum sjúkrahússkostnaði miðað við tölu samlagsmanna.

Þótt báðar þessar breytingar komist í framkvæmd, verða samlögin að hækka iðgjöldin nokkuð, en án breytinga í þessa átt verður hækkun iðgjaldanna að vera rifleg, eigi hún að vera til frambúðar. Verði að taka til þessa ráðs að hækka iðgjöldin verulega, er hætt við að algjört taki fyrir stofnun nýrra samlaga og vöxt þeirra, er þegar eru stofnuð.

Reykjavík, 13. mars 1917.

Virðingarfylst.

Georg Ólafsson.

Til

Stjórnarráðs Íslands.

10. Frumvarp

til laga um fiskiveiðasamþyktir og lendingasjóði.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Sýslunefndum veitist vald til þess, að gera samþyktir um ýmisleg at-
riði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum, sem eru alt að
20 bruttó-lestir að stærð með þeim takmörkunum og skilyrðum, sem nefnd
eru í lögum þessum.

2. gr.

Þegar sýslunefnd virðist ástæða til, að gjöra samþykt annaðhlvort fyrir
alla sýsluna, eða nokkurn hluta hennar, skal hún kveðja til almenns fundar
í hjerði því, sem ætlast er til, að samþyktin nái yfir, og eiga atkvæðisrjett á
þeim fundi allir þeir hjerðsbúar, sem kosningarrjett hafa til alþingis. Sýslu-
nefnd ákveður fundarstað og fundardag með nægum fyrirvara, en sýslumaður
skal vera fundarstjóri, eða, ef hann er forfallaður, einhver hinna kosnu nefnd-
armanna. Ef fundarstjóri verður að takast ferð á hendur til fundarstaðarins,
þá á hann 4 kr. á dag í dagpeninga og auk þess ferðakostnað eftir reikningi,
er sýslunefndin úrskurðar, og greiðist sá kostnaður úr sýslusjóði.

3. gr.

Nú er kaupstaður innan þeirra takmarka, sem samþykt á að ná yfir,
og ganga þá 3 menn, er bæjarstjórn kys til þess úr sínum flokki, inn í sýslu-
nefndina, ávalt þegar ræða skal um samþyktir þær, er lög þessi hljóða um,
og boðar sýslumaður það á fundi sýslunefndar, þegar slík mál koma fyrir,
eiga þeir þá atkvæði um alt það, er samþyktina snertir, á sama hátt og sýslu-
nefndarmenn. Kaupstaðarbúar sækja sameiginlega með sýslubúum fundi þá,
sem um er rætt í 2. gr. og greiða með þeim atkvæði um samþyktir. Kaup-
staðir og kaupsún eiga ávalt rjett á að setja samþykt út af fyrir sig, eftir
ákvæðum þessara laga.

4. gr.

Sýslunefnd ber undir atkvæði og álit funda þeirra, sem um er rætt í
2. gr. sbr. 3. gr., frumvörp til samþyktar þeirra, er hún vill koma á. Nú hafa
fundarmenn fallist á frumvarp nefndarinnar með $\frac{2}{3}$ atkvæða þeirra er greidd
hafa verið, og skal þá sýslunefndin senda stjórnarráðinu frumvarpið til stað-
festingar. En ef breytingartillögur hafa verið gjörðar við frumvarpið á fund-
inum og samþyktar með $\frac{2}{3}$ hlutum greiddra atkvæða, setur sýslunefndin þær
inn í frumvarpið, ef henni þykja þær á rökum bygðar, og sendir þær síðan
stjórnarráðinu sem fyr segir. En álit sýslunefndin, að breytingartillögurnar
eigi ekki að takast til greina, ber hún það af nýju undir atkvæði hjerðs-
manna, hvort þeir æski, að frumvarpið verði staðfest án þessara breytinga,
og ef fundurinn felst þá á frumvarpið með $\frac{2}{3}$ atkvæða, ber að senda það
stjórnarráðinu til staðfestingar.

Það frumvarp eða breytingaratkvæði við frumvarp, sem ekki hefur verið samþykkt með $\frac{2}{3}$ atkvæða á hjeradsfundi, er fallið, og má ekki koma fram í nýju frumvarpi sýslunefndar fyrir en að ári liðnu.

5. gr.

Nú virðist stjórnarráðinu ákvarðanir í samþykkt, sem því hefur verið send til staðfestingar, ganga of nærri rjetti manna eða þröngva um of atvinnufrelsi, eða að þær á einhvern hátt komi í bága við lög eða grundvallarreglur laganna, og synjar það þá um staðfesting sína, en gefa skal það sýslunefndinni til kynna ástæðurnar fyrir neitun sinni. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, fyrirskipar um birting hennar, ákveður hvenær hún skuli öðlast gildi, og er hún upp frá því skuldbindandi fyrir alla þá, sem í því hjerði stunda fiskiveiðar á opnum skipum eða mótorbátum innan 20 brutto-lesta, hvort sem þeir eiga heima í hjerðinu eða eru aðkomandi.

Samþykkt þeirri, er stjórnarráðið hefur staðfest, má ekki breyta á annan hátt, en með þeirri aðferð, er hún var stofnuð. Samþykktin heldur ekki gildi lengur en 10 ár í senn, en endurnýja má hana um jafnlangan tíma í senn á sama hátt, er hún var sett.

Stjórnarráðið hlutast til um, að fiskiveiðasamþyktir sjeu prentaðar í B-deild Stjórnartíðindanna.

6. gr.

Í samþykktum þessum má ákveða um þau atriði, sem áriðandi eru fyrir fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum innan 20 brutto-lesta í því hjerði, er samþykktin nær yfir, svo sem um það, hver veiðarfæri og beitu skuli hafa við fiskiveiðar, á hverjum stað og hverjum árstíma, og eins um það, hvort fiskilóðir og net meggi að færu veðri og forfallalaust og af ásettu ráði liggja í sjó yfir nóttu; og hvernig neta- og lóðalögnum skuli hagað til þess að fiskiveiðum ekki sje varnað um skör fram eða handfæraveiði sje spilt. Svo má og með samþykkt setja reglur um niðurburð fyrir fisk og slægingu á sjó.

Með samþykkt má og banna niðurskurð á hákarli á opnum skipum eða mótorbátum, sem lög þessi gilda um, um lengri eða skemri tíma árs.

Í samþykkt skal ávalt ítarlega ákveða um eftirlit það, er þarf til þess, að hennar sje gætt, og hvernig greiða skal kostnað við það.

7. gr.

Í samþykktum þessum má enn fremur ákveða, að skip þau, er samþykktin nær til skuli greiða gjald í landssjóð, og skal því fje einungis varið til þess, að bæta lendingar á samþyktarsvæðinu, hvort heldur með því, að ryðja lendingar, gjöra bryggjur og skjólgarða, setja upp leiðarljós eða framkvæma önnur mannvirki, er miða að því, að greiða fyrir fiskiútveginum.

Lendingarsjóður skal vera í ábyrgð sýslunefndar, er sjer um ávöxtun fjársins á sem tryggastan og haganlegastan hátt, og veiti hún fje úr sjóðnum, er þörf þykir, til framkvæmda framangreindra fyrirtækja.

Lendingarsjóðsgjaldið má ákveða alt að 5 kr. af hverjum hlut fyrir

hverja vertíð, eða alt að 5% af afla skipsins á hverri vertíð, eða víst gjald af lest í rúmmáli skipsins fyrir hverja vertíð. Formaður eða skipstjóri annast nm greiðslu gjaldsins og greiðist það af óskiftum afla.

Í samþyktnni skulu settar reglur um innheimtu gjaldsins og má taka það lögtaki á þann hátt, er segir í lögum 16. des. 1885.

8. gr.

Fyrir brot á staðfestri fiskiveiðasamþykkt má ákveða sektir frá 5—500 krónur, er renni í lendingarsjóð eða ef enginn lendingarsjóður er á samþykta-svæðinu, þá í fátækra-sjóð; svo má og ákveða, að öll veiðarfæri, sem brúkuð eru gagnstætt ákvæðum samþykta, megi skipaðir umsjónarmenn taka og flytja í land án úrskurðar yfirvalds, en tafarlaust skulu þeir tilkynna lög-reglustjóra upptökuna og málavöxtu, og má hann með úrskurði ákveða, að veiðarfærin skuli höfð í haldi uns eigandi eða umboðsmaður hans sýnir vott-orð lögreglustjóra um það, að sá, er veiðarfærin voru upptekin fyrir, sje sýknaður með dómi eða málssókn gegn honum fallin niður, eða hann hafi greitt sektir þær, er honum hafa verið gerðar, eða sett fullgilda tryggingu fyrir þeim.

Ákveða má og að afli, sem fenginn er með ólöglegri veiðiaðferð, skuli vera upptækur og andvirði hans renna í lendingarsjóð eða, ef hann er ekki til, í fátækra-sjóð. Um hákarlaveiði má ákveða, að allur hákarlsaflí eða nokk-ur hluti hans, sem á land er fluttur frá 30. nóvember til 31. mars, sje gerður upptækur, ef hákarlsskrokkunum hefur verið slept í sjó án þess lífsnauðsyn lægi við, og fellur þá afli sá, sem fluttur var í land til lendingarsjóðs eða fátækra-sjóðs.

9. gr.

Með brot gegn samþykktum samkvæmt lögum þessum skal fara sem opinber lögreglumál.

10. gr.

Með lögum þessum eru þessi lög numin úr gildi:

L. nr. 28, 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opn-um skipum.

Viðaukalög nr. 12, 12. maí 1882 við l. 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

L. nr. 24, 4. des. 1886 um breyting á l. 14. des. 1877 um ýmisleg at-riði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

L. nr. 52, 20. des. 1901 um breyting á l. 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

L. nr. 53, 10. nóv. 1905 um viðauka við l. 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

L. nr. 28, 11. júlí 1911 um viðauka við l. 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum, og l. 10. nóv. 1905 um viðauka við nefnd lög.

L. nr. 27, 22. okt. 1912 um breyting á l. nr. 53, 10. nóv. 1905 um

viðauka við l. 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Athugasemdir við frumvarp þetta.

Lög um fiskiveiðasamþyktir voru fyrst sett 14. des. 1877. Seinna hefur þeim lögum verið breytt að meira eða minna leyti með ýmsum lögum. Viðurlagaákvæðum l. 1877 var breytt með l. nr. 12, 12. maí 1882 og nr. 24, 4. des. 1886. Með l. nr. 53, 10. nóv. 1905 og nr. 27, 22. okt. 1912 var veitt heimild til þess að setja í fiskiveiðasamþyktir ákvæði um lendingarsjóði og lendingarsjóðsgjald. Með l. nr. 52, 20. desbr. 1901 var ákveðið, að samþyktir skyldu ekki halda gildi lengur en 10 ár í senn, nema þær væru endurnýjaðar. Loks var fært út svið fiskiveiðasamþykta með lögum nr. 23, 9. júlí 1909 og nr. 28, 11. júlí 1911. Lögin um fiskiveiðasamþyktir eru því nú orðin allmjög á dreyfingu, og ekki það samhengi milli hinna ýmsu laga, sem æskilegt væri. Auk þess eru sum ákvæðin orðin á eftir tímanum.

Hefur því fyrtöldum lögum verið safnað saman og komið í eina heild. Nokkrar breytingar hafa verið gerðar, þar sem miður þótti fara eða vanta í eldri lögum. Skal nú gerð nánar grein fyrir einstökum greinum frumvarpsins.

Við 1. gr.

L. 1877 náðu aðeins til opinna skipa, en var veitt gildi fyrir mótorbáta í Vestmannaeyjum, sem ekki væru yfir 15 lestir, með lögum 9. júlí 1909, og fyrir alla mótorbáta, hvaðan sem þeir eru, sjeu þeir ekki yfir 15 lestir, með lögum 11. júlí 1911. Öll þessi lög og fiskiveiðasamþyktirnar yfir höfuð eru miðuð við fiskiskip, sem eru þannig staðbundin, að þau veiða aðeins frá ákveðnum stað og einungis á ákveðnum fiskimiðum. Þetta gildir um alla opna báta og hina minni mótorbáta. Hinsvegar á fiskiveiðasamþykta-hugmyndin ekki við um stærri skip, sem eru að veiðum, þar sem þeim hentar í hvert sinn, óbundið við fiskimið og útgerðarstað. Takmörk milli þessara skipaflokka er að vísu erfitt að draga, en 20 lesta takmark mun í flestum tilfellum ná tilgangi laganna.

Lendingarsjóður og gjald til hans er eitt af þeim ýmislegu atriðum, sem gera má samþykt um, en ekki þykir ástæða til að geta þess sjerstaklega í þessari grein.

Við 2. gr.

Greinin er í öllu verulegu samhljóða 2. gr. l. 1877.

Við 3. gr.

Óbreytt eins og 3. gr. l. 1877, að því viðbættu, að kaupstöðum og kaup-túnum er heimilaður rjettur til þess, að setja sjer fiskiveiðasamþyktir út af fyrir sig.

Við 4. gr.

Óbreytt eins og 4. gr. l. 1877, nema stjórnarráð staðfestir nú, í stað amtmanns áður.

Við 5. gr.

Eins og 5. gr. l. 1877. Hjer er skotið inn í ákvæðinu í l. nr. 52, 20. des. 1901 um að samþýktir haldi ekki gildi lengur en 10 ár í senn.

Við 6. gr.

Óbreytt eins og 6. gr. l. 1877.

Við 7. gr.

Að miklu leyti í samræmi við l. nr. 53, 10. nóv. 1905 og nr. 27, 22. okt. 1912. Þó er hjer heimild, að ákveða hærra lendingarsjóðsgjald, heldur en í núgildandi lögum, 5 kr. eða 5% í stað 2 kr. eða 2%. Auk þess er hjer heimilaður þriðji háttur lendingarsjóðsgjalda, víst gjald af hverri lest í rúmmáli skipsins.

Þá er og kveðið ríkar að orði, að lendingarsjóð megi aðeins nota til þess að bæta lendingar, en ekki til neinna annara ráðstafana.

Við 8. gr.

Eins og l. 12, 12. maí 1882 og l. nr. 24, 4. des. 1886, nema hjer er ákveðið, að sektir skuli renna í lendingarsjóð, þar sem slíkur sjóður er á samþýktarsvæðinu. Ennfremur er slept ákvæðinu um, að helmingur sekta renni til upp-ljóstrarmanna.

Við 9. og 10. gr.

er ekkert að athuga.

II. Framvarp

til laga um viðauka við lög nr. 24, 9. júlí 1909 um samþýktir um kornforðatil skepnufóðurs.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Árskostnað við kornforðabúr, sem stofnuð eru með samþýkt samkvæmt lögum nr. 24, 9. júlí 1909, þann, er ekki greiðist af notendum þeirra, skal greiða úr sveitarsjóði. Vextir af þeim hluta forðans, sem ekki er notaður, sem og tyrningargjöld eða endurnýjunarkostnaður á honum, endurgreiðist sveitarsjóði af landssjóði að helmingi, þó ekki yfir 80 aura fyrir hver 100 kg. korns í þessum hluta forðans.

2. gr.

Stjórn kornforðabúrsins sendi stjórnarráðinu fyrir lok júlímánaðar ár hvert skýrslu um forðabúrið fyrir næstliðið fardagaár, ásamt reikningi yfir kostnað við það. Skal stjórnarráðið þá greiða forðabúrinu styrk þann úr

landssjóði, sem því ber samkvæmt 1. gr. þessara laga, og sje styrkurinn greiddur fyrir 1. dag októbermánaðar.

3. gr.

Með lögum þessum er úr gildi numin 6. gr. laga nr. 24, 9. júlí 1909 um samþyktir um kornforðabúr til skepnufóðurs.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Um fóðurforðabúr eru þrjú lög gildandi 1) lög nr. 24, 9. júlí 1909 um samþyktir um kornforðabúr til skepnufóðurs, 2) lög nr. 44, 11. júlí 1911 um samþyktir um heyforðabúr og 3) viðaukalög nr. 47, 10. nóv. 1913 við lög nr. 24, 9. júlí 1909, um samþyktir um kornforðabúr til skepnufóðurs. Í tveim hinum áðurnefndu lögum er heyforðabúrum og kornforðasamningum heitið þeim styrk, af hálfu hins opinbera, að landssjóður greiði helming kostnaðar við þann hluta forðans, sem ekki er notaður, þó ekki yfir 40 aura fyrir hver 100 kg. í heyforðabúri og 80 aura fyrir 100 kg. í samningsbundnum kornforða hjá kaupmanni eða kaupfélagi. Í lögnum 9. júlí 1909 er engin slík styrkheimild fyrir kornforðabúr. Nú hefur Búnaðarfélag Íslands með brjefi 17. febr. þ. á. farið fram á, að kornforðabúrum verði gert jafn hátt undir höfði að þessu leyti eins og heyforðabúrum og kornforðasamningum. Með því að stjórnarráðið verður að fallast á, að ekki sje nægar ástæður til að halda þeim mismun, sem nú er, á kornforðabúrum annarsvegar og heyforðabúrum og kornforðasamningum hins vegar, þá hefur það samið frumvarp það, sem hjer liggur fyrir. Frumvarpið breytir ákvæðum 6. gr. í l. nr. 24. 1909 þannig, að þau verða í samræmi við 6. og 7. gr. l. nr. 44, 11. júlí 1911.

12. Frumvarp

til laga um breyting á lögum frá 22. nóv. 1907 um vegi.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Í stað flutningabrautarinnar frá Blönduósi vestur fyrir Viðidalsá hjá Steinsvaði, sem ákveðin er í 2. gr. 5. málslíð vegalaganna frá 1907, skal gera þessar tvær flutningabrautir:

- a. Frá Blönduósi að Vatnsdalshólum,
- b. Frá Hvammstanga á Þjóðveginn í nánd við Stóra-Ós.

2. gr.

Þjóðvegurinn milli Hrútafjarðarháls í Vestur-Húnavatnssýslu og Vatnsdalsár í Austur-Húnavatnssýslu, skal svo fljótt, sem því verður við komið, lagður yfir Miðfjarðará í nánd við Reyki, um Línakradal, Vesturhóp, yfir Viðidalsá í nánd við Faxalækjarós og á flutningabrautina hjá Sveinsstöðum.

Meðan hin nýja leið er ekki fullvegð, skal halda við á landssjóðs kostnað þeim köflum af hinum eldri þjóðvegi, sem þarf til þess að jafnan sje samhangandi reiðfær vegur frá Hrútafjarðarhálsi að Vatnsdalsá.

Athugasemdir við frumvarp þetta.

Við 1. gr.

Ákvæði vegalaganna frá 1907 um vegina í Húnavatnssýslu voru miðuð við það, að sýslan var eitt sýslufjelag, þegar lögin voru til meðferðar, og að sá hluti hjeraðsins, sem fram til þess tíma hafði haft verslunarskipti sín á Blönduósi, náði vestur að Miðfjarðarhálsi. Þess vegna var það eðlilegt þá, að þegar ákveðin var lengd flutningabrautarinnar frá Blönduósi vestur eftir sýslunni, þá var endamark brautarinnar sett við Viðidalsá; sú braut lá þá öll innan sama sýslufjelds, og öll innan Blönduóss-verslunarhjeraðs.

Síðan hafa orðið breytingar á þessu. Fyrst sú, að 22. nóv. 1907, sama dag og vegalögin öðluðust kgl. staðfestingu, voru einnig staðfest lög um að skifta Húnavatnssýslu í tvö sýslufjeld; fjell skiftingin þannig, að af hinni fyrirhuguðu flutningabraut urðu 26.8 km. í Austur-Húnavatnssýslu, en 12.7 km. í Vestur-Húnavatnssýslu. Því næst hefur og orðið sú breyting, að verslunarstaðurinn Hvammstangi í Vestur-Húnavatnssýslu, sem var kominn á þá fyrir nokkrum árum, hefur eflst svo, að Vestur-Húnavatnssýsla öll austur að sýslumörkunum sækir nú verslun til Hvammstanga, ef til vill að undanskildum örfáum austustu bæjunum. Sá hluti flutningabrautarinnar, sem liggur í Vestur-Húnavatnssýslu (þ. e. fyrir vestan Gljúfurá), getur því ekki lengur skoðast sem kaupstaðarvegur eða flutningavegur fyrir hlutaðeigandi hjerað, eða að minsta kosti hefur Vestur-Húnavatnssýsla svo lítil not þess vegarkafla, þótt hann verði lagður, til flutnings, að það væri ekki sanngjarnt, að leggja viðhald hans á sýslufjeldið; en samkvæmt vegalögunum legst viðhald þessa vegarkafla á Vestur-Húnavatnssýslu, þegar vegarkaflinn er fullgerður, ef hann þá er flutningabraut að lögum.

Skifting verslunarsvæðisins milli Hvammstanga og Blönduóss hefur einnig þá afleiðingu, að vestasti (eða syðsti) kaflinn af hinni fyrirhuguðu flutningabraut innan Austur-Húnavatnssýslu, þ. e. kaflinn frá Sveinsstöðum til Gljúfurár, að lengd um 4.5 km., verður ekki notaður til kaupstaðarflutninga, svo neinu nemi. Verður ekki talið, að við þann vegarkafla liggi nema 1 til 2 bæir í Austur-Húnavatnssýslu, og sýnist ekki rjettlátt, að viðhald þessa akvegarkafla verði lagt á Austur-Húnavatnssýslu vegna notkunar þessara bæja á veginum til kaupstaðarferða. Mætti því telja rjettlátt, að láta flutningabrautina frá Blönduósi enda hjá Sveinsstöðum, en hentugra er að bæta þar við kafllann frá Sveinsstöðum að Vatnsdalshólum, um 1.5 km. að lengd, sem liggur í áttina til Vatnsdals, og endar á hinum núverandi þjóðvegi hjá Vatnsdalshólum.

Verslunarstaðurinn Hvammstangi liggur norður með Miðfirði austanverðum, 5 til 6 km. fyrir norðan bæinn Stóra-Ós, sem er við fjarðarbotninn. Leiðin frá Hvammstanga og fram að Stóra-Ósi er allsendis óvegub, en úr þeim fimm hreppum, sem sækja þangað verslun, verða allir úr fjórum hreppunum, og nokkrir úr þeim fimta, að fara þenna vegleysukafli. Virðist því ástæða til, að taka hann í tölu flutningabrauta í stað kaffa þess af hinni fyrirhuguðu flutningabraut frá Blönduósi, sem nú er lagt til að verði látin falla burtu.

Við 2. gr.

Tillaga um þessa færslu þjóðvegarins í Húnavatnssýslu kom fram í bræfi frá verkfræðingi landsins til stjórnarráðsins, dags. 2. mars 1915. Var málið síðan borið undir sýslunefnd Vestur-Húnavatnssýslu, og tillaga verkfræðingsins samþykkt með 4 atkv. gegn 2 á aðalfundi hennar 23.—30. apríl 1915. Er lega þjóðvegarins frá Hrutafjarðarhálsi til Vatnsdalsár hjer ákveðin samkvæmt þeirri tillögu.

13. Frumvarp

til laga um einkasöluheimild landsstjórnarinn á steinolíu.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að kaupa svo mikla steinolíu er henni þurfa þykir til þess að birgja landið, og selja hana kaupmönnum, kaupfjelögum, sveitarfjelögum og öðrum samkvæmt reglugjörð fyrir steinolíuverslunina, er landsstjórnin setur.

Í þessu skyni veitist landsstjórninni og heimild til að taka það lán, sem á þarf að halda til innkaupa á olíunni, til áhalda og reksturs.

2. gr.

Meðan landsstjórnin notar þessa heimild, er engum öðrum leyfilegt, að flytja hingað til lands steinolíu en landsstjórninni, nema með sjerstöku leyfi hennar.

3. gr.

Leggja skal árlega 6% á verð aðkeyptrar steinolíu með umbúðum og flutningskostnaði, sem að hálfu leyti renni í landssjóð, en að hálfu leyti í veltufjár- og varasjóð steinolíuverslunarinnar.

Að öðru leyti skal selja olíuna fyrir það verð, er liðlega svarar innkaupsverði og öllum kostnaði.

Þegar versluninni hefur safnast svo mikið veltufje, að nægi til að reka með verslunina skuldlaust, fellur allur arðurinn af henni í landssjóð. Hvers

árs arður, sem til kann að falla umfram hið ákveðna 6% álag, leggist í veltu-
fjár- og varasjóð verslunarinnar, enda ber hann og það tap, sem verslunin
kann að bíða.

4. gr.

Landsstjórnin má þá fyrst nota þessa heimild, er hún hefur fengið
banka- eða handveðstryggingu, er hún álitur fullnægjandi fyrir því, að áreið-
anleg verslunarhús selji landinu nægar birgðir af steinolíu fyrir eigi hærra
verð en alment stórkaupamarkaðsverð er á hverjum tíma á þeim stað, sem
olían er keypt, og segi slíkum samningi eigi upp með minna en 1 árs fyrirvara.

5. gr.

Landsstjórnin skipar vel hæfan mann, er hafi forstöðu steinolíuverslun-
arinnar og alla reikningsfærsluna á hendi. Landsstjórnin velur 2 verslunarfróða
endurskoðunarmenn til að rannsaka alla reikninga og bækur verslunarinnar,
og skal sú endurskoðun fara fram árlega eftir hendinni, og eigi sjaldnar en
eftir hverja 3 mánuði. Landsstjórnin ákveður laun forstöðumannsins og end-
urskoðenda.

6. gr.

Brot gegn 2. gr. laga þessara varða sektum alt að 100,000 kr., og skal
ólöglega innflutt steinolíu upptæk, og andvirðið renna í landssjóð. Með brot
gegn lögum þessum skal farið, sem með almenn lögreglumál.

7. gr.

Um leið og verslun landins með steinolíu byrjar, fellur vörutollur sá
niður, sem ákveðinn er í lögum nr. 30, 22. okt. 1912 um vörutoll.

Með lögum þessum er úr gildi numin lög nr. 32, 22. okt. 1912 um
einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarp þessa efnis er borið fram samkvæmt ítrekuðum óskum Al-
þingis. Er ætlast til, að það komi í staðinn fyrir lög nr. 32, 20. okt. 1912.

Að öðru leyti er vísað til eftirfarandi athugasemda við hverja einstaka grein.

Við 1. gr.

Gert er hjer ráð fyrir, að landið sjálft láti reka alla steinolíuverslun
landsins og sje sú verslun sjálfstæð stofnun, þó hún sje landsins eign, og að
landssjóður beri ábyrgð á skuldum hennar, að svo miklu leyti sem veltufjár-
og varasjóður stofnunarinnar eigi hrekkur.

Ætlast er til að landsstjórnin fái heimild til að reka verslunina á hvern
hátt, sem henni þykir arðvænlegast fyrir landið, og með eigin umbúðum og
flutningstækjum, ef hún telur það arðvænlegra eða tryggara en að leigja þau
af öðrum.

Og með því landssjóður á ekki neitt handbært fje til að reka með slíka verslun, verður landsstjórnin að hafa heimild til að taka nægileg lán til verslunarrekstursins og áhaldakaupa.

Við 2. gr.

Eigi er ætlast til þess að landsstjórnin megi afhenda öðrum einkarjett þann til að versla með steinolíu, sem lög þessi veita henni, en tryggilegra þykir þó að landsstjórnin geti, í einstöku tilfellum, veitt öðrum rjett til að flytja að steinolíu, og þá með þeim kjörum er hún ákveður.

Við 3. gr.

Þar sem ætlast er til að steinolíuverslunin byrji algerlega með lánsfje, þykir bæði ótrygt og illa viðeigandi að verslunin eigi safni sjer veltufje, og fje til að standast tap. Fyrir því er gert ráð fyrir, að 3% af verði steinolíunnar með umbúðum og venjulegum verslunarkostnaði, leggist í veltufjár- og varasjóð fyrirtækisins, en að 3% af fastákveðna álaginu falli í landssjóð.

Með þessu móti safnast versluninni smámsaman veltufje. En örðugt er að gera nákvæma áætlun um hversu miklu það mundi nema fyrst í stað, þar sem steinolíuaðflutningar hafa truflast svo mjög síðustu árin, og enginn getur sagt með vissu um hvaða verð verður á steinolíu næstu ár með umbúðum og flutningsgjaldi.

Sömuleiðis fer steinolíunotkunin stórum vaxandi.

En til þess þó að geta gert einhverja grein fyrir hvað tekjur landsins og verslunarinnar mundu nema í *minsta* lagi, ef bygt er á aðflutningnum eins og hann var *fyrir* styrjöldina, sem mun hafa verið nálægt 22150 tonnur árið 1914, og gert er ráð fyrir að verð oliunnar með venjulegum verslunarkostnaði væri 22 kr., þá ætti versluninni að safnast um 14600 kr. fyrsta árið, og skatturinn í landssjóð að nema jafn miklu.

Við 4. gr.

Gert er ráð fyrir að ef landsstjórnin á annað borð tekur í sínar hendur alla steinolíuverslun landsins, þá muni sú verslun eigi bráðlega verða lögð niður.

Verslunin verður því háð ýmsum stjórnnum, og þykir því rjett, að kveða á um það í lögunum, að full trygging sje fyrir því sett, að það verslunarhús, er samið er við um olíusöluna erlendis, geti eigi brugðið skuldbindingar sínar, með því það mundi geta valdið landinu afarmikils hnekkis. Eins er kveðið á um það, að landsstjórnin megi ekki kaupa vöruna með hærri verði en stórkaupamarkaðsverðið er á hverjum tíma á þeim stað, sem varan er keypt. Ætti slíkt ákvæði eigi að valda neinni hindrun á framkvæmdinni, þó seljandinn verði að selja veð. Loksins er gert ráð fyrir að landið fái eins árs fyrirvara, ef seljandi, sem samið er við, segir viðskiftunum upp. Er það gert til þess, að stjórnin hafi nægan tíma til að flytja olíuviðskifti sín, ef með þarf, án þess að landið fyrir það þurfi að liða olíuskort.

Við 5. gr.

Þá er lagt til, að landsstjórnin skipi framkvæmdarstjóránn og endur-

skoðendur og ákveði laun þeirra. Aðra starfsmenn verslunarinnar er ætlast til að framkvæmdarstjórinn velji í samráði við landsstjórnina.

Það þykir nauðsynlegt, að endurskoðunin fari fram eftir hendinni, þar sem hjer er um *verslun* að ræða, sem fer oft fram undir gjörólikum kringumstæðum.

Við 6. gr.

Eigi þykir ástæða til að skýra hana.

Við 7. gr.

Um leið og lög þessi öðlast gildi falla lög nr. 32, 20. okt. 1912 að sjálf-sögðu úr gildi. Og um leið og verslunin eftir lögum þessum byrjar, er lagt til að tollurinn á steinolíu samkvæmt vörutollslögunum falli niður.

14. Frumvarp

til laga um fyrirhleðslu fyrir Þverá og Markarfljót.

(Lagt fyrir Alþingi 1917.)

1. gr.

Til þess að varna skemdum af ágangi vatns úr Þverá og Markarfljóti í Rangárvallasýslu skulu gerðar fyrirhleðslur með tilheyrandi flóðgáttum, samkvæmt þeim mælingum, sem gerðar hafa verið eða gerðar verða.

2. gr.

Landssjóður kostar fyrirhleðslur þessar að $\frac{3}{4}$ hlutum, en sýslufjelag Rangárvallasýslu að $\frac{1}{4}$ hluta.

3. gr.

Sýslunefnd Rangárvallasýslu veitist heimild til að jafna niður, að einhverju eða öllu leyti, þeim hluta fyrirhleðslukostnaðarins, sem sýslufjelaginu ber að inna af hendi samkvæmt 2. gr., á jarðir þær í sýslunni, sem hagnað hafa af fyrirhleðslunni.

Við niðurfjöfnun þessa skal aðallega miðað við þær skemdir, sem þegar eru orðnar á jörðunum af ágangi þessara vatnsfalla, en ætla má að aftur ljetti af, eða sem vissa þykir fyrir að varnað verði með fyrirhleðslunum. Skal sýslunefnd afla ábyggilegra skýrslna um þetta, áður en jafnað er niður gjaldinu, og skulu skýrslurnar gefnar af 2 óvilhöllum mönnum, er til þessa skulu sjerstaklega dómkvaddir. Verði þeir eigi sammála um einhver atriði, dómkveður hjeraðsdómari, ef hann á hjer eigi hagsmuna að gæta, ella næsti hjer- aðsdómari, þriðja manninn sem oddamann.

Niðurjöfnun sýslunefndar geta jarðeigendur, sem gjaldi er jafnað niður á, skotið til landsstjórnarinnar, er lætur rannsaka málavöxtu og leggur á þá fullnaðarúrskurð.

4. gr.

Sje gjald það, er þannig er jafnað niður á jarðir þær, sem hjer eiga hlut að máli samkvæmt 3. gr., eigi greitt með þeim hætti, er sýslunefnd áskilur, getur hún látið taka eignarnámi jörð þá, sem vanskilin stafa frá, og verður sýslufjelagið eigandi jarðarinnar. Greiðir það jarðeiganda, það sem umfram er af matsverði jarðarinnar, gjaldi því og kostnaði, sem honum ber að greiða.

Til þess að meta jörð til eignarnáms samkvæmt því, sem hjer segir, dómkveður hjeradsdómari 3 óvilhalla menn, er óviðriðnir eru fyrirtækinu. Um mat þetta, og yfirmat, þurfi á því að halda, fer að öðru leyti eftir lögum nr. 65, 22. nóv. 1913 um vatnsveitingar, 18. og 20. gr.

5. gr.

Landsstjórnin sjer um framkvæmd fyrirhleðslna þeirra, sem ræðir um í lögum þessum, en umsjón og viðhald verksins, að því loknu, annast sýslunefnd. Kostnaði, sem af viðhaldi leiðir, getur sýslunefndin jafnað niður á hlutaðeigandi jarðir eftir sömu reglum og 3. gr. setur um niðurjöfnun á stofnkostnaðarhlutdeild sýslufjelagsins.

Leiguliði á jörð skal skyldur, ef jarðeigandi krefst, að viðlögðum ábúðarmissi, að greiða hinn árlega niðurjafnaða viðhaldskostnað, en af stofnkostnaði eigi meira en vexti af því, sem jarðeigandi hefur lagt fram.

6. gr.

Þyki nauðsynlegt að gera aukningar og umbætur á fyrirhleðslunum, sem að áliti sýslunefndar og landsstjórnar í sameiningu eru stærri en svo, að fært þyki að reikna þær til viðhalds verksins eftir 5. gr., skulu þær kostaðar af landssjóði að $\frac{3}{4}$ hlutum, en að $\frac{1}{4}$ af sýslufjelaginu, á sama hátt og lög þessi ákveða um stofnkostnað fyrirhleðslanna.

7. gr.

Landsstjórninni er heimilt eftirlit með því, að mannvirkjum þeim, er gerð verða, sje vel við haldið, og skal sýslunefnd Rangárvallasýslu skylt, að hlita fyrirskipunum hennar hjer að lútandi.

Um viðhaldið og alt það, er þar til heyrir, skal sýslunefnd gera samþykkt, og skulu þar greindar jarðir þær allar, sem verkið nær til samkvæmt ákvæðum þessara laga. Hefir samþykktin öðlast gildi, er hún hefur hlotið staðfesting stjórnarráðsins.

Sektir má ákveða í samþykktinni fyrir brot gegn henni, og renna þær í sjerstakan sjóð, til viðhalds fyrirhleðslunum. Með brot gegn samþykktinni skal fara sem almenn lögreglumál.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Eins og kunnugt er hefur Markarfljót valdið mjög miklum skemdum á miklu og frjósömu landi í Fljótshlíð, Landeyjum og víðar, eftir að það braust yfir í farveg Þverár, og eru frjósöm hjeruð enn í yfirvofandi hættu af ágangi þessara vatna. Hefur á seinni árum verið unnið að því af landsverkfræðingi, að rannsaka, hvernig megi hefta skemdirnar og vinna upp aftur land það, sem skemst hefur, og gerð áætlun um kostnað við verk það. Markmið mannvirkja þeirra, sem nauðsynleg eru, er í fyrsta lagi, að veita Þverá í hinn gamla Markarfljótsfarveg, þar næst að búa þar svo um, að ekki verði skemdir af, að alt vatnið fær framsótt vestur með Eyjafjöllum, og í þriðja lagi gera fullnægjandi útbúnað til þess, að jökulvatn náist til áveitu í Vestur-Landeyjum og víðar, þar sem unt er. Samkvæmt áætlun, sem landsverkfræðingur Jón Þorláksson gerði 1915, var gert ráð fyrir, að kostnaður við verkið yrði 138930 krónur, en vegna hækkunar á vinnulaunum og verði á efni og áhöldum, ráðgerir landsverkfræðingur Geir G. Zoëga, að hækka verð áætlunarupphæðina um 20%, og megi ekki búast við að kostnaðurinn verði minni en 167000 krónur. Vegna þess að þetta er dýrt og vandasamt verk, er það alveg ofurefli hlutaðeigendum og verður landssjóður að leggja til drýgsta skerfinn, svo sem Alþing hefur einnig fallist á, þar sem það veitti á gildandi fjárlögum 15000 kr. til byrjunar verksins. Á fjárlögum fyrir næstu ár, er svo lagt til, að leggja fram 12000 kr. á ári. Á móti þessu þykir hæfilegt, að sýslufjelagið leggi til $\frac{1}{4}$ hluta kostnaðarins, en verði jafnframt heimilað, að jafna tillagi sínu á þá jarðeigendur, sem hag hafa af verkinu. Til þess að koma þessu fyrir, er lagafrumvarp það, sem hjer liggur fyrir, samið. Skal þess getið, að frumvarpið hefur verið sent sýslunefnd Rangárvallasýslu til álita, og hefur hún gengið að því með samþykkt á aðalfundi sínum 19. apríl þ. á.

Um einstakar greinar frumvarpsins, skulu gerðar þær athugasemdir, sem nú skal greina.

Við 1. gr.

Mannvirki þau, sem gera þarf, eru samkvæmt mælingum og rannsóknum landsverkfræðings, áætluð aðallega þessi:

1. Framlenging varnargarðs hjá Seljalandsmúla, sem gerður var 1910 til varnar því, að Markarfljót rynni austur með Eyjafjöllum. Framlenging þessi er 600 metra á lengd.
2. Garður norður af Stóru-Dímon.
3. Garður suður af Stóru-Dímon.
4. Garður norður af Litlu-Dímon.
5. Aðalgarðurinn um 3000 m. langur suðvestur frá Þórólfsfelli, er á að veita öllu jökulvatninu í Markarfljótsfarveginn, en flóðgátt við Þórólfsfell gerir mögulegt að veita jökulvatni í Þverárfarveginn hæfilega miklu til áveitu.

Við 2. gr.

Hjer að framan var gerð grein fyrir skiftingarhlutfallinu milli landssjóðs og sýslusjóðs.

Vestur-Eyjafjallahreppur hafði áður heitið hlutdeild sinni til framlengingar Seljalandsgarðsins, en rjett þykir, að það breytist og teljist með hlutdeild sýslu-

fjelagsins, sem lögin mæla fyrir um, þar sem garður þessi verður einn hluti aðalverksins.

Við 3. gr.

Sýslunefnd Rangárvallasýslu er heimilað, að jafna öllu tillaginu á þær jarðir, sem njóta góðs af verkinu. En jafnframt er gert ráð fyrir og heimilað, að sýslunefndin láti sýsluna í heild sinni bera nokkurn hluta tillagsins, því að henni er líka hagnaður að uppgangi fleiri eða færri jarða í hjerðinu.

Við 4. gr.

Þá er lagt er svo mikið gjald á jörð, sem hjer ræðir um, er rjett að eigandi geti komist undan gjaldinu með því að láta jörðina af hendi eftir mati, og sýslan verður að geta tekið jörðina eignarnámi, ef ekki er greitt gjaldið. Hinsvegar ber að gera ráð fyrir, að sýslufjelagið geri aðgengilega samninga um greiðslur þessar við jarðeigendur, svo að til eignarnáms þurfi ekki að koma, nema í verulegar nauðir reki.

Við 5. gr.

Rjett þykir, að setja ákvæði um það í lögin, að landsstjórnin sjái um alla framkvæmd verksins. Hinsvegar virðist eðlilegast, að umsjá og viðhald verði hjá sýslunni og á kostnað sýslusjóðs eingöngu, þó með sjálfsögðum eftirlitsrjetti af hálfu landsstjórnar.

Við 6. gr.

Þó umsjón og viðhald sje samkv. 5. gr. eingöngu hjá sýslufjelaginu, þá er þó óhjákvæmilegt, að undan sjeu teknar meiri háttar umbætur, sem kostaðar verði í sama hlutfalli eins og hið upprunalega verk. Til slíkra umbóta eða viðauka á þó ekki að koma, nema eftir samkomulagi landsstjórnar og sýslustjórnar.

15. Frumvarp

til laga um mæli- og vigtartæki.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Allir, er verslun reka, skulu mæla og vega varning sinn með mæli- og vigtartækjum (lóðum og vogum), sem stimpluð og löggilt eru; tæki þessi skulu háð opinberu eftirliti, sem þó ekki skerði að neinu leyti skyldu þá, er hvílir á notendum, til að sjá um, að mæli- og vigtartæki þeirra sjeu rjett.

Ennfremur nær löggildingar- og eftirlitsskyldan til allra þeirra mæli- og vigtartækja, sem notuð eru við útreikninga á tollum til landssjóðs, eða sem notuð eru við að semja vigtar- og vörumatsvottorð og að öðru leyti eftir því, sem ákveðið kann að verða í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr.

2. gr.

Undir umsjón stjórnarráðsins skal setja á stofn löggildarskrifstofu, sem annast:

- a) Stimplun og löggilding mæli- og vigtartækja; jafnframt fellur burt sú löggildingarskylda, sem hvílir á sýslumönnum og bæjarfógetum (sbr. lög nr. 16, 11. júlí 1911),
 - b) einkasölu á stimpluðum og löggiltum mæli- og vigtartækjum,
 - c) »tekniskt« eftirlit með mæli- og vigtartækjum,
- alt eftir nánari ákvæðum, sem felast í lögum þessum og sett verða í konunglegri tilskipun um mæli- og vigtartæki.

3. gr.

Löggildingarskrifstofunni skal stjórnað af forstöðumanni, sem stjórnarráðið útnefnir, og hefur hann að launum 2500 kr. á ári, auk alt að 500 kr. til ferðakostnaðar.

Til þess að koma skrifstofunni á stofn má greiða úr landssjóði alt að 8000 kr.

Annar kostnaður við rekstur skrifstofunnar skal greiddur, að svo miklu leyti, sem unt er, með þeim tekjum, sem skrifstofan fær inn fyrir útsölustarfa sinn og eftirlit. Fjárhagsáætlun skrifstofunnar skal tekin upp í fjárlögin. Útsöluverðið á mæli- og vigtartækjum, sem skrifstofan hefur einkasölu á, skal staðfest af stjórnarráði Íslands.

A. *Löggildingarstarfinn.*

4. gr.

Löggilding á mæli- og vigtartækjum fer fram á þann hátt, að tækið er stimplað með löggildingarmerki, sem er fangamark Kristjáns konungs X. með kórónu, og auk þess merki, er gefi til kynna, hvaða ár löggildingin hafi farið fram.

5. gr.

Mæli- og vigtartæki, sem einkasala löggildingarskrifstofunnar nær ekki til, má afhenda til löggildingar, ef skrifstofan telur þau tryggilega úr gærði gerð.

6. gr.

Löggildingarskrifstofan getur löggilt á ný mæli- og vigtartæki, sem áður hafa löggilt verið, ef hægt er að útbúa þau þannig, að þau uppfylli þau skilyrði, er giltu við fyrstu löggildingu þeirra.

Þeir, er nota löggilt mæli- og vigtartæki, skulu sjá um, að láta löggilda tækin á ný, þegar skekkjan á þeim fer fram úr því slitmarki, sem ákveðið verður í frammannefndri tilskipun. Notendur mega hvorki sjálfir eða með annara aðstoð breyta eða gera við löggilt tæki, nema þeir jafnframt afmái löggildingarmerkin.

B. *Útsölustarfinn.*

7. gr.

Einkasala löggildingarskrifstofunnar nær til allra löggildingarskyldra tækja sem nefnd eru í 1. gr., sömuleiðis til þeirra mæli- og vigtartækja, sem notuð eru til annars, eftir því sem ákveðið er í kgl. tilskipun.

8. gr.

Löggildingarskrifstofan skal annaðhvort sjálf eða láta aðalútsölumann undir sinni umsjón hafa fyrirbyggjandi þau mæli- og vigtartæki, sem alment eru notuð, og skal, að svo miklu leyti sem eftirspurnin krefur, annast um að þau sjeu einnig til sölu utan Reykjavíkur.

9. gr.

Nú æskir einhver að fá tæki, sem einkasala löggildingarskrifstofunnar nær til en hún ekki hefur fyrirbyggjandi, og getur hann þá aflað sjer þeirra annarsstaðar að og krafist þess, að löggildingarskrifstofan löggildi þau, þó því að eins, að hún telji þau tryggilega úr garði gerð.

Samkvæmt tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr., getur löggildingarskrifstofan ennfremur, þegar sjerstaklega stendur á, gefið leyfi til að nota mæli- og vigtartæki, sem hún hefur ekki sjálf löggilt, en sem löggilt eru með því löggildingarmerki, sem gildi, áður en lög þessi öðluðust gildi. Þó skal við fyrsta tækifæri stimpla tæki þessi með ársmerki löggildingarskrifstofunnar.

C. *Eftirlitsstarfinn.*

10. gr.

A lögreglustjóra hvílir sú skylda að sjá um, að kaupmenn noti eingöngu löggilt mæli- og vigtartæki og yfir höfuð, að haldin sjeu þau ákvæði sem sett eru um notkun slíkra tækja.

Hann lætur án nokkurs fyrirvara skoða mæli- og viktartæki hjá öllum, sem eftirliti eru háðir, og rannsakar, hvort tækin hafi verið löggilt og stimpluð, þegar siðar umgetin »teknisk« prófun eða ný löggilding fer fram.

11. gr.

Vörumatsmönnum og löggiltum vigtarmönnum skal skylt að rannsaka bæði, hvort tæki þau, er notuð eru, sjeu rjelt löggilt og merkt og hvort tækin í raun og veru sjeu rjelt, og skal löggildingarskrifstofan veita þeim nauðsynlegar leiðbeiningar hjer að lútandi, og þann stuðning, sem með þarf.

12. gr.

Löggildingarskrifstofunni skal skylt, að minsta kosti þriðja hvert ár, að láta framkvæma »tekniska« prófun á öllum mæli- og vigtartækjum, er kaupmenn nota, og einnig á öðrum samskonar tækjum, sem hið opinbera hefur umsjón með.

Eftirlitsmönnum er heimill tafarlaus aðgangur að öllum stöðum, þar sem mæli- og vigtartæki eru notuð og er heimilt að krefjast aðstoðar lög-reglustjóra, ef á þarf að halda.

Notandi nefndra tækja skal veita aðstoð sína, ef prófunin þarf sjerstakrar hjálpar við. Í kaupstöðum og kauptúnum er honum skylt að senda þau tæki, sem flytjanleg eru, til þess staðar, sem eftirlitsmenn ákveða.

13. gr.

Fyrir »tekniska« eftirlitið skal greitt gjald, sem löggildingarskrifstofan innheimtir, og ákveðið er í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr.

Æski löggildingarskrifstofan þess, skal lögreglustjóri senda henni skrá yfir menn þá í lögsagnarumdæmi hans, sem verslunarjett hafa og ennfremur aðrar upplýsingar, sem eftirlitið krefur.

Gjöld þau, sem inn koma fyrir eftirlitið, skulu teljast til tekna löggildingarskrifstofunnar.

D. Ýms ákvæði og hegningarákvæði.

14. gr.

Nota má framvegis þau mæli- og vigtartæki, sem til eru, þegar lög þessi öðlast gildi, og sem eru löggilt á rjettan og löglegan hátt eftir þeim reglum, sem hingað til hafa gilt.

Þó skal eins fljótt og unt er — að því er Reykjavík og kaupstaðina snertir, í seinasta lagi innan eins árs, eftir að lögin öðlast gildi — framkvæma »tekniska« prófun og merkingu á öllum eldri löggildingarskyldum mæli- og vigtartækjum, eins og getið er um í 12. gr.

15. gr.

Löggildingar- og eftirlitsskylda sú, sem fyrirskipuð er samkvæmt lögum þessum nær ekki til vigtartækja lækna og lyfsala; skulu þau stöðugt vera háð sjerstöku eftirliti landlæknis. Hann getur, samkvæmt nánari heimild í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr., sett ákvæði um slík vigtartæki.

16. gr.

Brot á lögum þessum eða reglugjörðum, sem settar eru samkvæmt lögnum, varða sektum til landssjóðs frá 5—200 kr., nema þyngri hegning liggi við að lögum. Ólögleg mæli- og vigtartæki skulu upptæk, og andvirði þeirra renna í landssjóð. Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál. Í tilskipun þeirri er nefnd er í 2. gr., verður nánar ákveðið, að hve miklu leyti hegningarvert sje að nota löggilt mæli- og vigtartæki, sem breyst hafa við elli og slit.

17. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1919.

Athugasemdir við frumvarp þetta.

Hvað eftir annað hefur komið fram ósk um það, og það einnig frá Alþingis hálfu, að komið væri skipun á löggildingu mæli- og vigtartækja hjer í landi, en stjórnarráðið hefur hingað til ekki reynt að koma slíkri skipun á, aðallega af þeirri ástæðu, að slík skipun mundi hafa í för með sjer allmikla erfiðleika og kostnað ekki alllittinn, er til framkvæmda kæmi.

Stjórnarráðið telur þó, að nú sje tímabært að koma skipulagi á málið, þannig að ekki verði einungis komið skipun á sjálft löggildingarmálið, heldur og einnig komið á fót öfluggu eftirliti með mæli- og vigtartækjum, sem notuð eru í viðskiftum manna í millum. Reglur um síðarnefnt atriði verða að álitast mjög áriðandi og án þeirra er varla hægt að verja það að setja á stofn löggildingarskrifstofu. Sjálf löggildingin gefur aðeins bráðabirgðatryggingu fyrir nothæfi tækjanna; og reynslan sýnir, að löggilt tæki breytast svo við slitið á fáum árum, að þau gefa ranga niðurstöðu í máli og vigt. T. d. má nefna, að árið 1911 var í Danmörku hafin »teknisk« skoðun hjá ýmsum kaupmönnum; af 2,134 lóðum reyndust 42% nothæf, 38% fóru fram úr slitmarkinu og 20% fram úr hegningarmarkinu, og af 388 vogum voru 30% nothæfar, 27% fóru fram úr slitmarkinu og 43% fram úr hegningarmarkinu. Þegar niðurstaðan er þessi, þar sem hægur aðgangur er að endurnýjaðri löggildingu, er engin ástæða til að ætla, að ástandið sje betra hjer í landi.

Aðalatriðið við löggjöf um slíkt efni hlýtur því að vera öflugt og tímabundið eftirlit, sem framkvæmt sje þá er sjerfræðingur rannsakar tækin.

Samkvæmt gildandi lögum hvílir sú skylda á sýslumönnum og bæjarfógetum að löggilda tækin. Hjer er farið fram á, að þessi starfi sje fenginn í hendur sjerstakri löggildingarskrifstofu, sem jafnframt skal takast á hendur áðurgreinda »tekniska« skoðun og einkasölu mæli- og vigtartækja. Þessi einkasala er óhjákvæmileg eftirlitsins vegna og til þess að sporna við því, að tæki, sem ófær eru til stöðugrar notkunar, skuli send til löggildingar; en auk þess er þessi einkasala hagkvæm leið til að fá lúkningu á nokkrum hluta þeirra útgjalda, sem fyrirkomulagið hefur í för með sjer.

Nú kann við einstaka starfsrekstur að vera þörf á sjerstöðum mæli- og vigtartækjum, sem ekki er hægt að heimta, að löggildingarskrifstofan hafi sölu á, og eru því í 5. og 9. gr. tekin upp ákvæði um það efni.

Að því, er snertir eftirlitsstarfann, hlýtur eftirlit lögreglustjóra að vera aðeins umsjón með því, að þau tæki, er notuð eru, sjeu löggilt, en aftur á móti verður prófun á máli og vigt að framkvæmast af starfsmönnum löggildingarskrifstofunnar með eftirlitsferðum, enda fari skoðun fram árlega í pokkrum hluta kaupþúna landsins. Með ákvæðunum í 12. gr. er reynt að gera þessa skoðun auðveldari, svo að hún geti farið fram tafarlaust og án mjög mikils kostnaðar. Að því er snertir löggilta vörumatsmenn og vigtarmenn, virðist eðlilegt að gera enn meiri kröfur til sjálfstæðrar skyldu til að rannsaka, hvort tækin sjeu rjett.

16. Frumvarp

til laga um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Meðan verðhækkun sú, sem nú er á lífsnauðsynjum, stendur eða breytist eigi að verulegum mun, þannig, að lífsnauðsynjar lækki að mun í verði, veitir landssjóður dýrtíðaruppbót á launum og eftirlaunum eftir því sem segir í lögum þessum:

Dýrtíðaruppbótin veitist:

1. Öllum embættismönnum landsins, hvort sem þeir eru konunglegir embættismenn eða skipaðir af ráðherra, og veitist að eins af föstum launum þeirra, greiddum úr landssjóði.
2. Öllum, er eftirlauna eða styrktarfjár njóta samkvæmt eftirlaunalögum eða fjárlögum (18. gr.), svo og þeim er biðlaun hafa.
Dýrtíðaruppbót af eftirlaunum og styrktarfje veitist að eins af þeirri upphæð, sem greidd er úr landssjóði. Sje eftirlaunamaður einnig launaður starfsmaður landssjóðs, reiknast uppbótin að eins af hærri laununum.
3. Öllum sýslunarmönnum landsins, sem störf hafa í þarfir landsins að aðal- atvinnuvegi. Hafi þeir fleiri störf en eitt á hendi í landsins þarfir, greiðist dýrtíðaruppbótin að eins af laununum fyrir það starfið, sem telja má aðalstarf sýslunarmannsins.
4. Öllum prestum, hvort sem þeir njóta launa samkvæmt lögum nr. 46, ^{6/11} 1907 og lögum nr. 49, ^{11/7} 1911, eða eldri lögum. Nær dýrtíðaruppbótin að eins til fastra launa, sem greidd eru úr landssjóði eða prestlaunasjóði, og sóknargjalda presta eftir eldri lögum.
5. Landsfjehirði og starfsmönnum hans og skrifstofustjóra Alþingis. Svo heimilast stjórn Landsbankans að greiða bókara og fjehirði bankans dýrtíðaruppbót eftir lögum þessum.

2. gr.

Dýrtíðaruppbótin greiðist þeim, er starfinu gegnir, þó annar kunni að vera talinn fyrir stöðunni.

3. gr.

Dýrtíðaruppbótin reiknast af launahæðinni eftir því sem hjer segir:

1.	Af árslaunum 1500 kr. eða minna	50%
2.	— — — 2500 — — —	40%
3.	— — — 3500 — — —	25%
4.	— — — 4500 — — —	5%
5.	— — — frá 4500—5000 kr.	5%

og skal reikna niðlibilið við 1.—4. lið á milli þessara launahæða eftir líkingunni:

$$y \frac{2225 - x \cdot 2}{40}$$

þar sem x táknar launahæðina í hundruðum og y uppbótarprósentuna, en við 5. lið 5% hrein.

4. gr.

Dýrtíðaruppbótin greiðist í einu lagi fyrir árið 1917, að frádreginni þeirri dýrtíðaruppbót, sem greidd hefir verið það ár, samkvæmt lögum nr. 23, 3. nóv. 1915.

Ef dýrtíðaruppbót verður greidd lengur en fyrir árið 1917, greiðist hún eftir á fyrir hverja 6 mánuði.

5. gr.

Stjórnarráðið úrskurðar um öll vafaatriði út af lögum þessum, og verða þau eigi borin undir dómstólana.

6. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918 og ganga lög nr. 23, 3. nóv. 1915, um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs, um leið úr gildi.

Ástæður:

Á Alþingi 1915 voru samþykkt lög um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs, lög nr. 23, 3. nóv. 1915, og þar ákveðin upphæð sú, sem embættis- og sýslunarmenn landssjóðs nutu sem dýrtíðaruppbót fram til aukapingsins 1916—1917.

Á aukapinginu þótti það augljóst, að dýrtíðaruppbótin, samkvæmt þessum lögum, væri ónóg, með því verð á flestum lífsnauðsynjum hafði hækkað mjög frá því að þingið 1915 samþykkti lögin.

Einnig þótti aukapinginu dýrtíðaruppbótin samkvæmt dýrtíðaruppbótarlögnum frá 1915 ná til of fárra stjetta, og mun það meðal annars hafa stafað af því, að verðhækkunartollurinn hafði gefið landssjóði allmiklar tekjur á árinu 1916, og þingið því eigi viljað nema dýrtíðaruppbótina við neglur sjer.

Það mun og hafa valdið því hvað dýrtíðaruppbótin var gerð viðtæk, að málið kom fyrir þingið, óundirbúið af stjórnarinnar hálfu, og gat þingið því eðlilega ekki gert sjer næga grein fyrir, hversu miklu dýrtíðaruppbótin mundi nema samkvæmt þingsályktun þeirri, þgskj. 176, er aukapingið samþykkti.

Það er nú orðið ljóst, að dýrtíðaruppbótin hefir numið allmiklu meiru, en aukapingið gerði ráð fyrir. Þegar er greitt um 420 þús. kr. og má búast við að það verði lítið eitt meira, og hafa landpóstar þó enga dýrtíðaruppbót fengið.

Auk þess hafa kringumstæðurnar breytst svo, að fyrirsjáanlegt er, að mikil rýrnun verði á tekjum landssjóðs fyrir árið 1917 að minsta kosti, og getur því tæplega verið um það að ræða, að láta dýrtíðaruppbótina fyrir árið 1917, og ef

til vill lengur, ná til eins margra, eins og þingsályktunartillagan frá aukabinginu ákvað, og heldur eigi til allra tekna embættis- og sýslunarmanna. Stjórnarráðið verður og að vera þeirrar skoðunar, að landssjóði beri að eins að veita starfsmönnum landsins dýrtíðaruppbót, en að á sýslufjelögum, sveitar- og bæjarfjelögum hvíli skyldan að sjá starfsmönnum sínum fyrir dýrtíðaruppbót.

Að öðru leyti visast til athugasemdanna við hverja einstaka grein.

Við 1. gr.

Hjer er lagt til að dýrtíðarupphóttin sje að eins veitt af föstum launum embættis- og sýslunarmanna, en eigi af aukatekjum.

Eigi er ætlast til, að aðrir njóti dýrtíðaruppbótar af styrktarfe en þeir, sem styrks njóta samkvæmt 18. gr. fjárlaganna, og þeir, sem hafa biðlaun.

Ekkjur, sem njóta óbeint styrks úr landssjóði hjá Synodus, fá því ekki dýrtíðaruppbót eftir þessum lögum.

Það kemur fyrir, að menn, sem hafa eftirlaun, hafa nú starf á hendi fyrir lægri laun en eftirlaun þeirra nema, og er ætlast til í slíkum tilfellum, að dýrtíðaruppbóttin sje reiknuð að eins af hærri laununum. Eins er ætlast til að farið sje að, ef sami maður gegnir tveim eða fleiri embættum eða sýslunum.

Lagt er til að allir prestar fái dýrtíðaruppbót, en að eins af þeirri upphæð, er þeir fá greidda úr prestlaunasjóði eða landssjóði og af sóknargjöldum samkvæmt eldri lögum.

Með þessu móti mun öll dýrtíðaruppbóttin nema um 300 þús. kr. á ári, samkvæmt sundurliðaðri skrá, sem lögð verður fyrir Alþingi.

Við 2. gr.

Þetta ákvæði er í samræmi við það, sem síðasta þing ákvað.

Við 3. gr.

Dýrtíðaruppbóttin eftir þessu frumvarpi, er ætlast til að reiknuð sje eftir sömu reglu og síðasta þing ákvað, nema 5. liður, sem reiknast eftir hreinum 5% af launaupphæðinni.

Við 4. gr.

Af því að eigi er ætlast til að lög þessi gangi í gildi fyrir en 1. janúar 1918, verður dýrtíðaruppbóttin fyrir árið 1917 greidd í einu lagi, að svo miklu leyti, sem hún eigi er þá greidd samkvæmt eldri lögum.

Við 5. gr.

Ákvæði þetta er í samræmi við lög nr. 23, 3. nóvember 1915.

17. Frumvarp

til laga um slysatrygging sjómanna.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Skylt skal að tryggja gegn slysum (sbr. 5. gr.) hjerlenda sjómenn, þá er hjer greinir:

1. farmenn og fiskimenn, er lögskráðir eru á íslensk skip,
2. fiskimenn á vjelbátum og róðrabátum fjórrónum eða stærri, er stunda fiskveiðar minst eina vertíð á ári.

2. gr.

Um leið og lögskráning fer fram, skal skráningarstjóri gera sjerstaka skrá yfir skipverja þá, er 1. gr. nær til, hvort heldur þeir eru ráðnir hásetar, stýrimenn eða skipstjórar.

Þegar formaður á vjelbát eða róðrabát (sbr. 1. gr.) hefur ráðið háseta sína, skal hann jafnskjótt senda hreppstjóra eða bæjarfógeta, þar sem báturinn gengur, skrá yfir hásetana ásamt gjaldi því, er greiða ber eftir 3. gr., en hreppstjóri sendir skrána og gjaldið til sýslumanns sem skráningarstjóra. Skráningarstjóri skal senda skrá þessa og þá, sem nefnd er í fyrri málsgrein greinar þessarar, slysatryggingarstjórn þeirri, sem nefnd er í 8. gr. laga þessara.

3. gr.

Fyrir sjerhvern, sem trygður er samkvæmt lögum þessum, er skylt að greiða í slysatryggingarsjóð þann, er síðar getur um, iðgjald er nemur 70 aurum fyrir hverja viku, sem hann er lögskráður fyrir eða ráðinn í skiprúm og reiknast iðgjaldið frá lögskráningardegi eða þeim degi, er hann kom í skiprúm. Annan helming iðgjaldsins greiði hinn trygði, en hinn helminginn greiði útgerðarmaður. Þó skulu útgerðarmenn róðrabáta og vjelbáta, sem eru minni en 8 lestir brúttó, aðeins greiða 10 aura vikugjald fyrir hvern háseta, en það sem á vantar fult iðgjald (25 aura á viku fyrir hvern) greiðist úr landssjóði. Útgerðarmaður skips, sem lögskráð er á, greiðir skráningarstjóra iðgjöldin, bæði sinn hluta og hluta skipverjanna; þann hluta iðgjaldanna, sem útgerðarmaður hefur goldið fyrir hönd skipverja, fær hann endurgreiddan af kaupum þeirra eða hlut. Gjald þetta greiðist þegar lögskráning fer fram og má taka það lögtaki. — Formaður vjelbáts eða róðrabáts greiðir iðgjöldin fyrir útgerðarmann og skipverja til hreppstjóra eða bæjarfógeta (sbr. 2. gr.) gegn endurgjaldi af afla bátsins eða hlutum hásetanna. Gjald þetta má og taka lögtaki. Skráningarstjóri skilar iðgjöldunum í slysatryggingarsjóð samkvæmt nánari fyrirmælum stjórnarráðsins. Honum ber 3% í innheimtulaun af skipum, sem lögskráð er á, og 6% af róðrar- og vjelbátum, og gengur helmingur hins síðarnefnda gjalds til hreppstjóra, þar sem hann hefur innheimtuna á hendi.

4. gr.

Þeir sem stunda fiskveiðar á róðrabátum, en eru ekki tryggingar-

skyldir samkvæmt lögnum, hafa rjett til þess að tryggja sig í slysatryggingarsjóði á sama hátt sem tryggingarskyldir sjómenn, gegn 35 auru iðgjaldi á viku og greiðist þá einnig úr landssjóði 35 aurar á viku fyrir hvern þeirra.

5. gr.

Verði sjómaður fyrir slysi á skipi, á leið úr landi út í skip eða frá skipi í land, á því tímabili, er greitt hefur verið iðgjald fyrir samkv. 3. gr., skal úr slysatryggingarsjóði greiða upphæðir þær, er hjer segir.

- a. Valdi slysið sivarandi ófærleik til vinnu, ber hinum slasaða 2000 kr. sje örorkan alger og að því skapi lægri upphæð sem örorkan er minni. Fyrir örorku minni en $\frac{1}{6}$ hluta af fullum vinnufærleik greiðast engar skaðabætur.
- b. Valdi slysið dauða innan eins árs frá því að slysið varð, ber að greiða eftirlátnum vandamönnum 1500 kr.

Rjett til skaðabótanna hafa eftirtaldir vandamenn í þeirri röð sem hjer segir:

1. Ekkja hins látna, hafi þau gífst áður en slysið varð og samvistum þeirra hafi þá eigi verið slitið.
2. Börn hins látna, skilgetin og óskilgetin, hafi á honum hvílt framfærslu- eða meðgjafarskylda gegn þeim.
3. Foreldrar hins látna hafi þau að nokkru eða öllu leyti verið á hans framfæri.

Hljóti ekkja skaðabæturnar skal að auki greiða 100 kr. fyrir hvert skilgetið barn innan 15 ára aldurs; ennfremur skal greiða óskilgetnum börnum innan sama aldurs 200 kr., er ekkja fær skaðabæturnar. Sje aðeins um eftirlátin börn að ræða ber hverju barni 100 kr. í viðbót; þó skal engin viðbótarupphæð greidd ef eitt barn fær skaðabæturnar.

Dregin skal frá skaðabótunum sú upphæð, er hinum slasaða hefur verið greidd samkvæmt a-lið.

Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rjett til að k erða nokkuð af skaðabótum þeim, er greiddar eru samkvæmt þessum lögum.

6. gr.

Skaðabótakrafa skal svo fljótt sem auðið er sendast sýslumanni (bæjarfógeta) eða hreppstjóra áleiðis til sýslumanns, í síðasta lagi innan árs frá því slysið varð eða hlutaðeigandi vandamenn fengu vitneskju um það. Sýslumaður (bæjarfógeti) skal svo senda kröfuna hið fyrsta til stjórnar slysatryggingarsjóðsins, ásamt nauðsynlegum upplýsingum.

7. gr.

Undir eins og stjórn slysatryggingarsjóðsins hafa borist nægar upplýsingar um slysið, úrskurðar hún hvort greiða skuli skaðabætur fyrir það og ákveður upphæð skaðabótanna. Úrskurðir sjóðsstjórnarinnar eru fullnaðarúrskurðir.

8. gr.

Slysatryggingarsjóðnum skal stjórnað af 3 mönnum, er stjórnarráðið

skipar til 3 ára í senn. Stjórnarráðið hefur yfirumsjón með stjórn sjóðsins. Kostnaðurinn við stjórn sjóðsins greiðist úr landssjóði.

9. gr.

Landssjóður ábyrgist með alt að 15000 kr., að slysatryggingarsjóðurinn standi í skilum. Slysatryggingarsjóðurinn tekur við eignum og skuldbindingum vátyggingarsjóðs þess, er stofnaður var með lögum nr. 53, 30. júlí 1909. Að öðru leyti eru þau lög úr gildi numin.

10. gr.

Stjórnarráðið setur nánari reglur um framkvæmd laga þessara, að fengnum tillögum stjórnar slysatryggingarsjóðsins.

11. gr.

Brot gegn lögum þessum varða 5—100 kr. sektum, sem renna að hálfu í slysatryggingarsjóð og að hálfu í sveitarsjóð, þar sem brotið er framið. Með mál út af brotum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

12. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1918.

Athugasemdir við frumvarp þetta.

Fyrsti vísir til slysatryggingar verkamanna hjer á landi voru lög nr. 40, 10. nóv. 1903 um lífsábyrgð fyrir sjómenn, er stunduðu fiskiveiðar á þilskipum (reglugerð 12. jan. 1904). Samkvæmt þeim lögum bar að greiða 100 kr. á ári í 4 ár, ef maður druknaði eða dó af slysförum á því tímabili, er hann greiddi vátryggingargjald fyrir. Rjett til dánarbótanna höfðu eftirlátnir vandamenn þ. e. ekkja, börn, foreldrar og systkini; ef um enga slíka vandamenn var að ræða, eignaðist vátryggingarsjóður upphæðina, nema öðruvísi væri ákveðið í lögumætri erfðaskrá. Iðgjöld sjómanna voru 15 aurar fyrir hverja viku á vetrarvertið og 10 aurar fyrir hverja viku á vorvertið, en útgerðarmanni bar að greiða helming á móts við gjald skipverja allra.

Lögum þessum var breytt með lögum nr. 53, 30. júlí 1909 um vátrygging sjómanna (reglugerð 29. jan. 1910). Breytingarnar voru aðallega í því fólgnar, að tryggingarskyldan var gerð miklu viðtækari og iðgjöldin hækkuð. Samkvæmt lögnum er skylt að vátryggja líf allra hjerlendra sjómanna, er lögskráðir eru á íslensk skip, hvort sem þeir stunda fiskiveiðar eða eru í förum meðfram ströndum landsins eða landa á milli, og enn fremur er skylt að vátryggja líf hjerlendra sjómanna, er stunda fiskiveiðar á vjelbátum og róðrarbátum fjórrónum eða stærri, minst eina vertið á ári. Iðgjöldin voru hækkuð þannig, að nú ber hverjum sjómanni að greiða 18 aura fyrir hverja viku, sem hann er lögskráður fyrir eða ráðinn í skiprúm, en útgerðarmaður skal greiða þriðjung á móts við gjald skipverja allra. Um upphæð dánarbótanna og hverjir rjett hafi til þeirra eru ákvæðin hin sömu sem í lögnum frá 1903.

Á þinginu 1911 kom fram þingmannafrumvarp (Sig. Sig. o. fl.)¹⁾ um breyt-

1) Alpt. 1911, A. þingskj. 108, 280, 301 og 547; umr. B. III, 1824—1844.

ing á lögunum frá 1909. Frumvarpið, sem gekk í þá átt að lækka iðgjöldin fyrir sjómenn á vjelbátum og róðrabátum, var felt.

Á aukabönginu 1912 komu fram tvö þingmannafrumvörp um váttrygging sjómanna. Annað þeirra var um breytingu á lögunum frá 1909 (flm. Sig. Sig. o. fl.)¹⁾ og var það að mestu leyti eins og frumvarpið, sem kom fram á þinginu 1911. Hitt var frumvarp til laga um líftrygging sjómanna (M. Ó.)²⁾. Samkvæmt því átti tryggingarskyldan að ná til allra þeirra hjer á landi, er sjó stunda um lengri eða skemmri tíma, hvort heldur á fiskiskipum, farmskipum, mannflutningaskipum eða róðrabátum og enn fremur áttu lögin að ná til ferjumanna. Dánarbæturnar voru ákveðnar 1000 kr., er greiðast skyldu með 200 kr. á ári í 5 ár. Áttu þær að greiðast ef líftrygður sjómaður druknaði í sjó eða vatni, og enn fremur ef hann ljétst af afleiðingum þess, að hann hafði komist í skipsreka, tekið út af skipi eða bát, eða fallið í sjó eða vatn. Um það hverjir rjett höfðu til dánarbótanna voru ákvæðin hin sömu sem í lögunum frá 1909. Öllum þeim, er undir lögin fjellu, bar að láta innrita sig sem sjómenn í janúarmánuði ár hvert, og iðgjaldið, sem ákveðið var 10 kr. fyrir hvern, átti að greiðast við innritun.

Báðum þessum frumvörpum var vísað til sömu nefndar. Vegna þess hve frumvörpin voru sundurleit og lítið undirbúin, sá nefndin sjer ekki fært að koma fram með tillögur um sjálf frumvörpin, heldur lagði hún til að samþykkt yrði þingsályktunartillaga í málinu. Tillagan var um að skora á stjórnina að leggja fyrir næsta reglulegt Alþingi frumvarp til laga um líftrygging sjómanna og voru nánar tekin fram ýms atriði, er ætlast var til að stjórnin tæki sjerstaklega til athugunar, meðal annars hvort eigi væri unt að taka upp í slíka löggjöf slysaábyrgð. Þingsályktunartillaga nefndarinnar var samþykkt³⁾.

Á þinginu 1913 var aftur flutt sama frumvarp um líftrygging sjómanna (M. Ó. o. fl.)⁴⁾ sem árið áður, þó með nokkrum breytingum. Ferjumenn voru nú ekki tryggingarskyldir eftir frumvarpinu og dánarbæturnar voru lækkaðar úr 1000 kr. niður í 800 kr., er greiðast skyldu með 200 kr. á ári í 4 ár. Iðgjöldin voru ákveðin þannig: Fyrir tímabilið $\frac{1}{1} - \frac{30}{4}$ 5 kr., $\frac{1}{5} - \frac{30}{8}$ 3 kr.; $\frac{1}{8} - \frac{31}{12}$ 4 kr. og ef greitt var fyrir alt árið í einu þá 10 kr. Frumvarpið varð ekki útrætt.

Á þinginu 1914 kom enn fram sama frumvarpið (M. Ó. o. fl.), en var nú að mestu í sömu mynd sem það fyrst kom fram (1912)⁵⁾. Frumvarpið varð ekki heldur útrætt á þessu þingi.

Loks var á þinginu 1915 samþykkt þingsályktunartillaga (S. B.)⁶⁾, þar sem meðal annars, var skorað á stjórnina að rannsaka möguleika á því að koma á innlendum slysatryggingum.

Það er ofur eðlilegt að hingað til hefur nær eingöngu verið hugsað um slysatrygging sjómanna. Slysaættan er svo margfalt meiri meðal þeirra heldur en nokkurrar annarar stjettar, að þar kemst enginn samjöfnuður að. Stjórnin

1) Alpt. 1912, A. þingsk. 53, umr. B. III, 466—474.

2) Alpt. 1912, A. þingsk. 85, umr. B. III, 557—561.

3) Alpt. 1912, A. þingsk. 261 og 317, umr. B. III, 849—850.

4) Alpt. 1913, A. þingsk. 103, umr. C. 357—363.

5) Alpt. 1914, A. þingsk. 21, umr. B. III, 1027—1035.

6) Alpt. 1915, A. þingsk. 1007 og 1011, umr. B. III, 1890—1891.

álítur því sjálfsgagt, að fyrst og fremst sje gerð tilraun til þess að fullkomna einmitt slysaftryggingu sjómanna. Auðvitað á markið að vera að koma hið bráðasta á slysaftryggingu fyrir verkamenn alment, helst alla sem eru í annara þjónustu, án tillits til þess hve slyshættan er mikil. Slys er jafn þungbært þeim, er fyrir því verður, þótt yfirleitt sje lítið um slys innan atvinnugreinarinnar, og iðgjöldin verða auðvitað því lægri fyrir hverja grein, sem slyshættan er minni.

Lögin frá 1909, eins og frumlögin frá 1903, tryggja sjómenn að eins gegn þeim slysum, er valda dauða, en samkvæmt frumvarpi því, er hjer liggur fyrir, nær tryggingin einnig til þeirra slysa, er valda sívarandi ófærleik til vinnu, þó eigi þeirra, er valda minni rýrnun en $\frac{1}{5}$ hluta af fullum vinnufærleik. Dánarbæturnar eru hækkaðar úr 400 kr. upp í 1500 kr. auk viðbótagreiðslu til barna. Öryrkjabæturnar eru ákveðnar 2000 kr. ef slysið veldur algerðum ófærleik til vinnu, en að því skapi lægri sem rýrnun vinnufærleiks er minni. Æskilegast hefði verið að taka upp í trygginguna á einn eða annan hátt dagpeninga og læknishjálp, en stjórnin hefur ekki sjeð sjer fært að gera það. Slysaftryggingar eru yfirleitt mjög erfiðar viðfangs og því erfiðari verða þær hjer þar sem engar skýrslur eru til um atvinnuslys hjer á landi og reynsla eigi önnur en sú, er fengist hefur við vátrygging sjómanna. Þetta frumvarp er því að eins tilraun til viðtækari slysaftryggingar og álítur stjórnin heppilegast að hafa trygginguna ekki margbrotnari en svo, að hægt sje að nota fyrirkomulag það, sem nú er á framkvæmd vátryggingar sjómanna. Væri tryggingin látin ná til dagpeninga og læknishjálp, yrði eigi hjá því komist að gerbreyta fyrirkomulaginu, t. d. yrði að hafa sjerstaka umboðsmenn á öllum aðalútgerðarstöðum. Aðstaðan væri betri ef hjer væri öflug og útbreidd sjúkratrygging; gæti þá á ýmsan hátt verið samvinna milli hennar og slysaftryggingarinnar. Eitt af frumvörpum þeim, er stjórnin leggur fyrir þingið, er um breytingu á lögum um sjúkrasamlög. Nái það samþykki þingsins, eru miklar líkur til þess, að sjúkrasamlögunum fjölgi bráðlega, og gæti þá slysaftryggingin haft not af þeim er um væri að ræða greiðslu á dagpeningum og læknishjálp.

Eins og fyr er getið, er frumvarp þetta að eins tilraun til fullkomnari slysaftryggingar. Áður en lengra er gengið á slysaftryggingarbrautinni, virðist bráð nauðsyn á því, að alþýðutryggingar í heild sinni sjeu teknar til ítarlegrar athugunar. Þá fyrst má búast við því, að tryggingunum verði komið svo fyrir, að það sje til verulegrar frambúðar.

Hjer á eftir fana athugasemdir um einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Ákvæði greinarinnar eru hin sömu sem í 1. gr. laga nr. 53, 30. júlí 1909 um vátrygging fyrir sjómenn, að eins orðalaginu er breytt. Fiskimenn á róðrabátum fjórrónum eða stærri eru því að eins tryggingarskyldir, að fiskveiðarnar sjeu stundaðar minst eina vertíð á ári. Þetta ákvæði hefur þótt óheppilegt, aðallega vegna þess að þeir sem sjó stunda skemur en eina vertíð, komast eigi undir trygginguna. Nú er þessum mönnum, samkv. 4. gr. frumv., gefinn kostur á frjálsri tryggingu með sömu kjörum, og hefur stjórninni því eigi fundist ástæða vera til að breyta ákvæðinu.

Um 2. gr.

Greinin er samhljóða 2. gr. váttryggingarlaga frá 1909.

Um 3. gr.

Váttrygging sjómanna nær að eins til drukknana og annara slysa, er valda dauða. Reynsla váttryggingarsjóðsins kemur því að eins að haldi til þess að ákveða þann hluta iðgjaldsins, sem ætlaður er fyrir dánarbótunum. Við reynslu váttryggingarsjóðsins er enn fremur það að athuga að fiskiflotinn er nú að gerbreytast. Þilskipin (kúttararnir) eru að heita má horfin, en í stað þeirra komnir stórir vjelbátar og vjelskip; enn fremur mun vjelbátaflotinn sjálfur vera að breytast þannig, að smávjelbátum fækkar, en viðbótin öll er stærri vjelbátar en áður tiðkuðust. Reynsla sjóðsins er því að miklu leyti um alt annan skipastól, en búast má við, að hjer verði á næstu árum. Það er ekki unt að segja hver áhrif þessi breyting muni hafa á slysafjöldann. Þó eru, ef til vill, líkur til þess, að drukknunum fækki nokkuð, en aftur fjölgi þeim slysum er valda meiðslum og þar af leiðandi ófærleik til vinnu. Þrátt fyrir þetta er eigi annað úrræði, en að byggja á reynslu sjóðsins, það sem hún nær.

Það verður ekki tekið tillit til áranna 1915 og 1916, enda er talsvert af skaðabótakröfum fyrir slys, er orðið hafa þessi tvö ár, enn ókomið til sjóðsstjórnarinnar. Hjer er því að eins bygt á reynslu sjóðsins árin 1910—1914. Á því tímabili var tala slysa, er greiddar voru váttryggingarupphæðir fyrir:

	Tala slysa		Tala slysa
1910	53	1913	26
1911	25	1914	44
1912	70	1910--14	218

Alls hafa á öll árin komið 218 slys. Iðgjöldin mega þó ekki miðast við þessa slysatölu, þar eð hjer kemur tilgreina, að samkvæmt frumvarpinu hafa færri rjett til skaðabóta, en eftir gildandi lögum. Tölur þær, er hjer fara á eftir sýna skiftingu slysanna árin 1910—14, eftir því hverjir fengu váttryggingarupphæðirnar:

Ekkjur	87
Börn	11
Foreldrar	97
Systkini	15
Erfingjar	8

Alls 218

Systkini hafa ekki skaðabótarjett eftir frumvarpinu og falla því 15 slys algert burtu. Fyrir 8 slys hafa skaðabæturnar verið greiddar erfingjum og er litill vafi á því, að fyrir ekkert þessara slysa hefðu skaðabætur verið greiddar samkvæmt frumvarpinu. Enn fremur er takmarkaður skaðabótarjettur barna og foreldra. Það er því ekki ógæfilega áætlað, að takmörkun skaðabótarjettarins hafi alls í för með sjer 15% lækkun á tölu slysa, þ. e. að árin 1910—14 hefðu, samkvæmt ákvæðum frumvarpsins, alls 33 af þessum 218 slysum fallið burtu og skaðabætur því að eins verið greiddar fyrir 185 slys.

Samkvæmt frumvarpinu eru dánarbæturnar 1500 kr. og auk þess viðbót-

argreiðslur til barna. Ef gert er ráð fyrir að ekkjur þær, er hljóta skaðabætur, eigi að meðaltali 3 börn innan 15 ára, hefði sú viðbótargreiðsla numið alls á tímabilinu 26100 kr. ($87 \times 3 \times 100$). Börn hafa hlotið skaðabætur fyrir 11 slys árin 1910—14. Eftir frumvarpinu hafa börn því að eins skaðabótarjett, að á hinum látna hafi hvílt framfærslu- eða meðgjafarskylda gegn þeim. Það er því ríflega áætlað, að einnig eftir frumvarpinu hefðu skaðabætur verið greiddar fyrir öll slysin og að þær hefðu, að meðaltali skiftst milli 2 barna. Viðbótargreiðslur til þessara barna hefðu þá alls numið á tímabilinu (1910—14) 2200 kr. ($11 \times 2 \times 100$). Sjerskaðabætur til óskilgetinna barna, þegar ekkja fær aðalskaðabæturnar, geta aldrei numið nema lítilræði. Til þess að þær sjeu þó teknar til greina í kostnaðaráætluninni, er gert ráð fyrir að sjerskaðabætur þessar hefðu numið árin 1910—14 2200 kr. Kostnaðurinn við allar viðbóta- og aukagreiðslur til barna mundi þá hafa numið samtals á tímabilinu 1910—14 $26100 + 2200 + 2200 = 30500$ kr. eða 165 kr. að meðaltali á hvert slys ($30500 : 185$).

Iðgjöldin í váttryggingarsjóð hafa árin 1910—14 numið:

1910	24573. ⁷⁶ kr.	1913	27408. ⁹⁸ kr.
1911	25683. ⁷¹ —	1914	25665. ²³ —
1912	28225. ¹² —	1910—14	131520. ³⁰ —

Iðgjöldin hefðu því hrokkið til þess að greiða 710 kr. fyrir hvert slys ($131520 : 185$). Vikugjaldið er nú 24 aurar, en eftir frumvarpinu er vikugjaldið alls 70 aur. og eru þar af ætlaðir 60 aurar til þess að standast kostnað við dánararbæturnar. Ætti þá sá hluti iðgjaldanna að hrökkva til þess að greiða dánarbætur $710 \times 2.5 = 1775$ kr. fyrir hvert slys, en eftir frumvarpinu eru dánararbæturnar 1500 kr. og viðbótar- og aukagreiðslur til barna er áætlað að nemi 165 kr. að meðaltali á hvert slys, og meðaltal allra dánarbóta yrði þannig 1665 kr. Samkvæmt reynslu váttryggingarsjóðsins á því 60 aur. vikugjald að vera nægilega hátt, einkum er tekið er tillit til þess, að kostnaðurinn við viðbótar- og aukagreiðslur til barna er ríflega áætlaður.

Þá er eftir sá hluti iðgjaldsins, sem ætlaður er fyrir kostnaði við slys, er valda örorku. Skýrslur eru hjer engar til um þessháttar slys og verður því eingöngu að fara eftir erlendri reynslu, og liggur þá næst að leita til Noregs. Þar er sjómannatryggingin tvískift, farmannatrygging og fiskimannatrygging, en samkvæmt frumvarpinu er tryggingin óskift og nær til allra sjómanna. Þar sem hjer á landi er, enn sem komið er, lítið um aðra sjómenn en fiskimenn, verður tryggingin nær eingöngu fiskimannatrygging og er því norska fiskimannatryggingin vafalaust besti grundvöllurinn að byggja á. Tryggingin er stofnuð með lögum $\frac{8}{100}$ 1908 og tók til starfa 1. jan. 1909. Dánararbæturnar voru í byrjun 800 kr. og skaðabætur fyrir algerða örorku sómuleiðis 800 kr.; engar skaðabætur voru greiddar ef örorkan var minni en 20%. Bæði dánarbætur og öryrkjabætur voru með l. $\frac{18}{100}$ 1911 hækkaðar upp í 1000 kr. og gekk breytingin í gildi 1. jan. 1912. Skilyrðin fyrir skaðabótarjetti eftir frumvarpinu og eftir norsku lögunum eru það svipuð, að þeirra vegna má vel byggja á reynslu norsku fiskimannatryggingarinnar. Samkvæmt skýrslum Ríkistryggingarstofnunarinnar hafa greiddar skaðabætur skiftst þannig árin 1909—14¹⁾.

1) Í skýrslum Ríkistryggingarst. er haldið sjer upphæðum, er lagðar hafa verið fyrir eða úrskurðaðar til bráðabirgða, en hjer hefur þessum upphæðum verið skift milli dánarbóta og öryrkjabóta, eftir því hverjum floknum þær tilheyrðu.

	Dánarbætur kr.	Öryrkjabætur kr.
1909	139200	15653
1910	154000	14067
1911	127600	14928
1912	133600	16040
1913	182400	18540
1914	148800	13343
1909—14	885600	92571

Arin 1909—14 hefur samtals verið greitt í dánarbætur 885600 kr., en í öryrkjabætur 92571 kr. og hafa því öryrkjabæturnar numið 10.5% af upphæð þeirri, er gengið hefur til dánarbóta. Eftir norsku tryggingarlögunum hafa skaðabæturnar fyrir algerða örorku verið jafnháar dánarbótunum (sbr. að framan), en eftir frumvarpinu eru skaðabæturnar fyrir algerða örorku 2000 kr. og dánarbæturnar 1500 kr. + 165 kr. (áætlað fyrir viðbótar- og aukagreiðslum til barna). Hámark öryrkjabóta er því samkvæmt frumvarpinu 20% hærra en dánarbætur. Til þess að fiskimannatryggingin norska sje, að þessu leyti, sambærileg við frumvarpið, verður að hækka upphæð þá er gengið hefur til öryrkjabóta um 20% og verða þá öryrkjabæturnar í heild sinni 12.5% af upphæð þeirri, er gengið hefur til dánarbóta.

Samkvæmt því, er fyr hefur verið sagt, verður 60 aura vikugjald að teljast nógu hátt til þess að standast kostnað við dánarbætur og ætti þá 7.5 aur. vikugjald (þ. e. 12.5% af 60 aur.) að vera nægilegt til þess að standast kostnað við öryrkjabæturnar. Þessi áætlun er auðvitað því að eins rjett, að hjer á landi verði svipað hlutfall milli dauðaslysa og örorkuslysa, eins og verið hefur í Noregi. Dauðaslys (aðallega druknanir) eru hjer miklu tíðari en í Noregi og er þannig gert ráð fyrir að örorkuslysin sjeu að sama skapi tíðari hjer; nokkur líkindi eru fyrir því að reynslan verði oss hagstæðari, að því er örorkuslysin snertir, og iðgjaldið reynist því fyllilega nógu hátt.

67.5 aur. iðgjald á viku ætti því, samkvæmt framansögðu, að vera nægilega hátt, en í frumvarpinu hefir iðgjaldið þó verið ákveðið lítið eitt hærra, 70 aur. á viku. Vonandi reynast iðgjöldinn ríflæg, en í byrjun er full ástæða til þess að fara varlega, einkum þar sem, að nokkru leyti, er bygt á erlendri reynslu.

Samkvæmt lögunum um váttrygging sjómanna skiftast iðgjöldin þannig, að útgerðarmenn greiða $\frac{1}{4}$ en sjómenn $\frac{3}{4}$ hluta iðgjaldanna. Eftir frumvarpinu skiftast iðgjöldin jafnt milli útgerðarmanna og sjómanna, og er það sama skifting sem var í lögum um líftrygging sjómanna frá 1903.

Þessi skifting iðgjaldana er þó ekki látin ná til útgerðarmanna róðrabáta og smábáta. Flestir þessara manna eru svo efna- og tekju litlir, að þeim er um megn að greiða helming iðgjaldanna móts við háseta alla og oft mun jafnvel um engan sjerstakan útgerðarmann að ræða, heldur eru hásetarnir í samlagi um bátinn og lendir þá alt iðgjaldið á þeim. Til þess að ljetta undir með þessum mönnum er það ákvæði frumvarpsins, að útgerðarmenn róðrabáta og vjelbáta, sem eru minni en 8 lestir brúttó, skulu aðeins greiða 10 aur. vikugjald fyrir hvern háseta, en það sem á vantar fult iðgjald (25 aur. á viku fyrir hvern) greiðist úr landssjóði. Rjettast hefði verið, að þeir einir útgerðarmenn yrðu lækk-

unarinnar aðnjótandi, er hefðu minni tekjur en tiltekið hámark. Hjer yrði þannig lagað ákvæði óframkvæmilegt vegna þess hve erfitt er að fá rjettar skýrslur um tekjur manna. Því hefur sá kosturinn verið tekin að láta ákvæðið ná til allra útgerðarmanna róðrabáta og ennfremur til útgerðarmanna vjelbáta minni en 8 lestir brúttó. Meðal þessara útgerðarmanna eru að sjálfsgöðu margir sem ástæðulaust er að ljetta undir með, en þó verður varla fundin önnur heppilegri leið. Ákvæðið hefur líka þann kost, að það er auðvelt í framkvæmdum.

Tillag landssjóðs samkvæmt þessari grein og tillagið til frjálsu tryggingarinnar (samkv. 4. gr.) má gera ráð fyrir að nemi 8—10 þús. kr. árlega, verði tryggingarrjetturinn samkvæmt 4. gr. alment notaður.

Vegna aukinnar fyrirhafnar, einkum við upplýsingar viðvíkjandi slysum, hafa innheimtunarlaunin verið hækkuð uppí 3% og 6% (eru samkv. váttryggingarl. 2% og 4%).

Um 4. gr.

Hjer er þeim fiskimönnum á róðrabátum, sem ekki eru tryggingarskyldir samkvæmt frumvarpinu, gefinn kostur á því að tryggja sig gegn slysum á sama hátt sem tryggingarskyldir sjómenn. Rjett til slysatryggingar, samkvæmt þessari grein, hafa því fiskimenn á róðrabátum fjórrónum eða stærri, sem ekki stunda fiskiveiðar fulla vertíð á ári og ennfremur fiskimenn á róðrabátum, sem eru minni en fjórrónir bátar. Ætlast er til að landssjóður greiði helming iðgjaldsins fyrir þessa menn. (Sjá ennfremur athugas. um 3. gr.).

Um 5. gr.

Í þessari grein er tekið fram hver slys falli undir trygginguna og hverjar skaðabætur skuli greiddar. Að framan hefur þegar verið skýrt frá hverjar breytingar hjer er um að ræða og vísast því til þess.

Skaðabótarjettinum er allmikið breytt frá því sem er, samkvæmt lögum um váttrygging fyrir sjómenn. Nú hafa ekkjur, börn, foreldrar og systkini skilyrðislausan skaðabótarjett, og sje um enga slíka vandamenn að ræða, má í lögmatrí erfðaskrá ákveða hverjum skuli greiða dánarbæturnar. Þar sem hjer er um tryggingu gegn atvinnuslysum að ræða og vinnuveitendum (útgerðarmönnum) er gert að skyldu að greiða helming iðgjaldsins, er það gegn tilgangi tryggingarinnar, að aðrir fái skaðabætur en þeir, er mist hafa framfæranda af völdum slyssins. Samkvæmt frumvarpinu hafa rjett til skaðabóta ekkjur, börn og foreldrar. Börn hafa þó því aðeins skaðabótarjett, að á hinum látna hafi hvilt framfærslu- eða meðgjafarskylda gegn þeim, og rjettur foreldra er bundinn því skilyrði, að þau hafi verið að nokkru eða öllu leyti á hans framfæri. Þegar reynsla er fengin fyrir því hvernig tryggingin ber sig, má rýmka skaðabótarjettinn þannig, að hann nái einnig til systkina og annara er kunna að hafa verið á framfæri hins látna.

Skaðabótaupphæðirnar, bæði dánarbætur og öryrkjabætur, eru fjærri því að vera eins háar og æskilegt væri, en þar varð iðgjaldið að sjálfsgöðu að ráða og hefur stjórnin ekki sjeð sjer fært að hafa það hærra. Viðbótargreiðslunar bæta nokkuð úr, að því er dánarbæturnar snertir. Fái ekkja dánarbæturnar greiðist henni að auki 100 kr. fyrir hvert barn innan 15 ára og á þann hátt verða dánarbæturnar því hærri sem þörfin er meiri fyrir þær. Af sömu ástæðum eru viðbótargreiðslurnar í þeim tilfellum að börn fá dánarbæturnar. Því fleiri sem börnin

eru, því minni upphæð fær hvert barn fyrir sig, en viðbótagreiðslurnar bæta nokkuð úr þessari rýrnun dánarbótanna.

Um 6. gr.

Í lögum um váttrygging fyrir sjómenn er ekkert ákvæði um að skaðabótakröfur skuli komnar innan tiltekins tíma. Reyndin hefur orðið sú að tilkynningar um slys koma mjög seint til sjóðsstjórnarinnar og meðfram þess vegna, varð eigi byggt á reynslu váttryggingarsjóðsins fyrir árin 1915 og 1916. Tölurnar hjer á eftir sýna hvernig þessu hefur verið varið árin 1910—14. Slysunum er hjer skift eftir því, hve langur tími hefur liðið frá því slysið varð, þangað til það var tekið fyrir á fundi sjóðsstjórnarinnar:

Vikur.	Tala slysa.
0— 13	55
14— 26	88
27— 39	31
40— 52	19
53— 78	15
79—104	7
105 og þar yfir	3
	218

Um rúml. $\frac{1}{10}$ hluta slysanna bárust tilkynningarnar sjóðsstjórninni fyrst ári eða meir eftir að slysið varð. Í einu tilfelli hefur liðið $3\frac{1}{2}$ ár frá því slysið varð þangað til stjórn sjóðsins fjekk tilkynningu um það. Að vísu má búast við að fljótar komi skaðabótakröfur fyrir þau slys, er frumvarpið nær til, þar er fullorðin börn og systkini hafa eigi skaðabótarjett samkvæmt frumvarpinu, en frá þeim munu einmitt þær skaðabótakröfur, er síðast hafa komið. Ástæðan er auðvitað sú, að í flestum tilfellum hefur þeim fyrst seint og síðar meir komið til hugar að þau hefðu rjett til skaðabóta. Samkvæmt ákvæði frumvarpsins skal skaðabótakrafan sendast sýslumanni eða hreppstjóra í síðasta lagi innan árs, frá því slysið varð eða hlutaðeigandi vandamenn fengu vitneskju um það. Tíma takmark er nauðsynlegt meðfram til þess, að eigi þurfi að bíða í mörg ár eftir því, að hægt sje að fá vitneskju um hag tryggingarinnar.

Um 7. gr.

Ekkert sjerstakt að athuga.

Um 8. gr.

Í stjórn váttryggingarsjóðsins skipar stjórnarráðið aðeins einn mann; hina tvo kjósa útgerðarmenn og hásetar. En samkvæmt frumvarpinu skipar stjórnarráðið alla 3 stjórnendur slysaftryggingarsjóðsins. Vegna örorku tryggingarinnar er það mikið undir stjórn sjóðsins komið hvort iðgjöldin reynast nægilega há. Örorku tryggingin er bygð á norskri reynslu og kostnaðaráætlunin miðast því við það, að slysin verði úrskurðuð á svipaðan hátt og venja er í norsku fiskimannatryggingunni. Þar eð landssjóður ábyrgist að tryggingin standi í skilum og auk þess greiðir nokkuð af iðgjöldunum, virðist rjettmætt að stjórnarráðið velji stjórn sjóðsins. Einkum í byrjun, meðan venja er að komast á um það, hvernig slysin skuli úrskurðuð, er mikið undir því komið hvernig stjórnin er skipuð.

Um 9.—11. gr.

Ákvæði þessarar greinar eru hin sömu sem í 7.—10. gr laga um váttrygging sjómanna.

Um 12. gr.

Til þess að nægur tími sje til undirbúnings á framkvæmd laganna er ætlast til að þau öðlist eigi gildi fyrir en 1. júlí n. á.

18. Frumvarp

til laga um húsaleigu í Reykjavík.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Í Reykjavík skal skipa húsaleigunefnd 5 manna og er einn þeirra formaður nefndarinnar. Landsyfirdómurinn skipar formanninn og varaformann og mega þeir hvorki vera leigutakar íbúðar í kaupstaðnum, nje eigendur húss þar, sem leigt er til íbúðar að nokkru eða öllu leyti. Tvo nefndarmenn og tvo varamenn skipar stjórnarráðið og bæjarstjórnin tvo nefndarmenn og tvo varamenn. Skulu þeir hafa þekkingu á íbúðum í kaupstaðnum og á því hver leiga er goldin fyrir íbúðir. Tvo þeirra skal skipa úr flokki húseigenda, stjórnarráðið annan en bæjarstjórnin hinn, en tvo úr flokki þeirra manna, sem búa í leiguíbúð, og skulu þeir skipaðir á sama hátt. Það er borgaraleg skylda að taka við skipun í nefndina, og nefndarmenn skulu fá þóknun fyrir starfa sinn úr bæjarsjóði, samkvæmt nánari ákvæðum í reglugjörð, sem bæjarstjórnin semur og stjórnarráðið samþykkir.

Nefndarfundir eru því zð eins ályktunarfærir, að allir 5 nefndarmenn sjeu á fundi og taki þátt í atkvæðagreiðslunni; sje aðalmaður forfallaður tekur tilsvaramandi varamaður sæti hans í nefndinni. Afl atkvæða ræður úrslitum í nefndinni.

2. gr.

Eigi má segja leigutaka íbúðar upp húsnæði, sem hann nú hefir, ef hann óskar að halda því. Þó heldur leigusali óskertum rjetti sínum til að slíta leigumálanum vegna vanskila á húsaleigu, eða annara samningsrofa af hálfu leigutaka. Verði ágreiningur milli leigutaka og leigusala um þetta, sker húsaleigunefnd úr. Málinu má skjóta til dómstólanna, en úrskurði nefndarinnar skal hlíta, uns fallinn er dómur.

Uppsagnir á húsnæði, sem þegar hafa farið fram skulu ógildar, nema húseigandi sanni fyrir húsaleigunefnd, að hann hafi áður en lög þessi voru sett, samið um leigu á húsnæðinu við einhvern, sem er húsnæðislaus, eða hann þurfi á húsnæðinu að halda til íbúðar fyrir sjálfan sig.

3. gr.

Íbúðarherbergi má ekki taka til annarar notkunar en íbúðar, og íbúðarhús má ekki rífa niður, nema heilbrigðisnefnd banni að nota þau til íbúðar. Bæjarstjórnin getur þó veitt sjerstakt leyfi til þessa, ef húseigandi sjer um jafnmikla aukningu á húsnæði til íbúðar annarsstaðar í bænum.

Íbúð telst í lögum þessum sjerhvert húsnæði, sem fólk býr í, hvort sem um eitt eða fleiri herbergi er að ræða.

4. gr.

Leigutaki íbúðar og leigusali hafa hvor um sig rjett til að leita úrskurðar húsaleigunefndar um hámark húsaleigu.

Pegar leitað er slíks úrskurðar nefndarinnar, skal hún kynna sjer, svo sem fōng eru á, alt það, er áhrif getur haft á upphæð leigunnar, svo sem: Verð hússins, viðhald og ásigkomulag, útbúnað til hitunar og legu í bænum, og kveða síðan upp úrskurð, svo fljótt sem verða má.

Úrskurði húsaleigunefndar út af húsaleigu verður hvorki áfrýjað til dómstólanna nje annara æðri stjórnarvalda, nema nefndin hafi farið út fyrir starfssvið sitt, eða brotið ákvæði þessara laga.

Pegar nefndin hefur skorið úr ágreiningi um húsaleigu, verður þeim ágreiningi ekki skotið aftur til nefndarinnar fyr en eftir 14. maí eða 1. október næstan á eftir úrskurðinum og þá því aðeins, að nýjar ástæður liggi fyrir.

5. gr.

Ef samið hefur verið um hærri leigu, en ákveðið verður af húsaleigunefnd samkvæmt 4. gr., skal sá samningur ógildur að því er upphæð húsaleigunnar snertir, frá 1. degi næsta mánaðar eftir að úrskurður húsaleigunefndar er uppkveðinn. Ef leiga hefur verið greidd fyrirfram, má draga mismuninn á hinni hærri leigu og leigunni samkvæmt ákvæðum húsaleigunefndar frá leigugreiðslu þeirri, er framvegis fer fram. Ef greidd hefur verið fyrirfram leiga fyrir alt leigutímabilið, skal mismunur þessi afturkræfur.

6. gr.

Sá, sem krefst hærri leigu, en húsaleigunefnd hefir ákveðið samkvæmt lögum þessum, tekur við hærri leigu, eða brýtur ákvæði laganna á annan hátt, skal sæta sektum frá 10 til 2000 krónum.

Sektir allar renni í bæjarsjóð Reykjavíkur. Með mál út af brotum skal farið sem opinber lögreglumál.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og má með konunglegri tilskipun láta þau einnig öðlast gildi fyrir aðra kaupstaði. Þegar svo er komið, að ekki þykir lengur þörf fyrir ákvæði laga þessara, má fella þau úr gildi með konunglegri tilskipun.

Athugasemdir við frumvarp þetta:

Vegna stöðugt vaxandi húsnæðisleysis og vandræða út af því í Reykjavík, var óhjákvæmilegt að setja ákvæði, er heimiluðu að koma skipulagi á í því efni, og staðfesti H. h. konungurinn, samkvæmt tillögum stjórnarráðsins, 14. maí 1917 hráðabirgðalög samhljóða frumvarpi þessu, sem samkvæmt 6. gr. stjórnskipunarлага 19. júní 1915 hjer með leggjast fyrir þingið.

Fylgiskjal

Bráðabirgðalög

um

húsaleigu í Reykjavík.

Vjer Christian hinn Tíundi, af guðs náð Dænmerkur konungur, Vinda og Gauta, hertogi í Sljesvík, Holtsetalandi, Stórmæri, Þjettmerski, Láenberg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Það stjórnarráð Íslands hefir borið upp fyrir Oss, að óhjákvæmilegt sje, vegna stöðugt vaxandi húsnæðisleysis og vandræða út af því í Reykjavík, að setja ákvæði, er heimili að koma skipulagi á í því efni, þá teljum Vjer það brýna nauðsyn að gefa út bráðabirgðalög um þetta, samkvæmt 6. gr. stjórnskipunarлага 19. júní 1915.

Því bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið:

1. gr.

Í Reykjavík skal skipa húsaleigunefnd 5 manna og er einn þeirra formaður nefndarinnar. Landsyfirdómurinn skipar formanninn og varaformann og mega þeir hvorki vera leigutakar íbúðar í kaupstaðnum, nje eigendur húss þar, sem leigt er til íbúðar að nokkru eða öllu leyti. Tvo nefndarmenn og tvo varamenn skipar stjórnarráðið og bæjarstjórnin tvo nefndarmenn og tvo varamenn. Skulu þeir hafa þekkingu á íbúðum í kaupstaðnum og á því hver leiga er goldin fyrir íbúðir. Tvo þeirra skal skipa úr flokki húseigenda, stjórnarráðið annan en bæjarstjórnin hinn, en tvo úr flokki þeirra manna, sem búa í leiguíbúð, og skulu þeir skipaðir á sama hátt. Það er borgaraleg skylda að taka við skipun í nefndina, og nefndarmenn skulu fá þóknun fyrir starfa sinn úr bæjarsjóði, samkvæmt nánari ákvæðum í reglugjörð, sem bæjarstjórnin semur og stjórnarráðið samþykkir.

Nefndarfundir eru því að eins ályktunarfærir, að allir 5 nefndarmenn sjeu á fundi og taki þátt í atkvæðagreiðslunni; sje aðalmaður forfallaður tekur tilsvarendi varamaður sæti hans í nefndinni. Afl atkvæða ræður úrslitum í nefndinni.

2. gr.

Eigi má segja leigutaka íbúðar upp húsnæði, sem hann nú hefir, ef hann óskar að halda því. Þó heldur leigusali óskertum rjetti sínum til að slíta leigumálanum vegna vanskila á húsaleigu, eða annara samningsrøfa af hálfu leigutaka. Verði ágreiningur milli leigutaka og leigusala um þetta, sker húsaleigunefnd úr. Málinu má skjóta til dómstólanna, en úrskurði nefndarinnar skal hlíta, uns fallinn er dómur.

Uppsagnir á húsnæði, sem þegar hafa farið fram skulu ógildar, nema húseigandi sanni fyrir húsaleigunefnd, að hann hafi áður en lög þessi voru sett, samið um leigu á húsnæðinu við einhvern, sem er húsnæðislaus, eða hann þurfi á húsnæðinu að halda til íbúðar fyrir sjálfan sig.

3. gr.

Íbúðarherbergi má ekki taka til annarar notkunar en íbúðar, og íbúðarhús má ekki rífa niður, nema heilbrigðisnefnd banni að nota þau til íbúðar. Bæjarstjórnin getur þó veitt sjerstakt leyfi til þessa, ef húseigandi sjer um jafnmikla aukningu á húsnæði til íbúðar annarsstaðar í bænum.

Íbúð telst í lögum þessum sjerhvert húsnæði, sem fólk býr í, hvort sem um eitt eða fleiri herbergi er að ræða.

4. gr.

Leigutaki íbúðar og leigusali hafa hvor um sig rjett til að leita úrskurðar húsaleigunefndar um hámark húsaleigu.

Þegar leitað er slíks úrskurðar nefndarinnar, skal hún kynna sjer, svo sem föng eru á, alt það, er áhrif getur haft á upphæð leigunnar, svo sem: Verð hússins, viðhald og ásigkomulag, útbúnað til hitunar og legu í bænum, og kveða síðan upp úrskurð, svo fljótt sem verða má.

Úrskurði húsaleigunefndar út af húsaleigu verður hvorki áfrýjað til dómstólanna nje annara æðri stjórnarvalda, nema nefndin hafi farið út fyrir starfssvið sitt, eða brotið ákvæði þessara laga.

Þegar nefndin hefir skorið úr ágreiningi um húsaleigu, verður þeim ágreiningi ekki skotið aftur til nefndarinnar fyr en eftir 14. maí eða 1. október næstan á eftir úrskurðinum og þá því aðeins, að nýjar ástæður liggi fyrir.

5. gr.

Ef samið hefir verið um hærri leigu, en ákveðið verður af húsaleigunefnd samkvæmt 4. gr., skal sá samningur ógildur að því er upphæð húsaleigunnar snertir, frá 1. degi næsta mánaðar eftir að úrskurður húsaleigunefndar er uppkveðinn. Ef leiga hefir verið greidd fyrirfram, má draga mismuninn á hinni hærri leigu og leigunni samkvæmt ákvæðum húsaleigunefndar frá leigugreiðslu þeirri, er framvegis fer fram. Ef greidd hefur verið fyrirfram leiga, fyrir alt leigutímabilið, skal mismunur þessi afturkræfur.

6. gr.

Sá, sem krefst hærri leigu, en húsaleigunefnd hefir ákveðið samkvæmt lögum þessum, tekur við hærri leigu, eða brýtur ákvæði laganna á annan hátt, skal sæta sektum frá 10 til 2000 krónum.

Sektir allar renna í bæjarsjóð Reykjavíkur. Með mál út af brotum skal farið sem opinber lögreglumál.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og má með konunglegri tilskipun láta þau einnig ná gildi fyrir aðra kaupstaði. Þegar svo er komið, að ekki þykir lengur þörf fyrir ákvæði laga þessara, má fella þau úr gildi með konunglegri tilskipun.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sjer að hegða.

Gefið á Amaliuborg, 14. maí 1917.

Undir Vorri konunglegu hendi og innsigli.

Christian R.

(L. S.)

Sigurður Jónsson.

19. Frumvarp

til laga um breyting á og viðauka við lög 1. febrúar 1917 um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúfriðnum.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

3. gr. 4. liður nefndra laga 1. febrúar 1917 orðist þannig:

Ennfremur má landsstjórnin, ef almenningsþörf í einhverju bygðarlagi eða í landinu í heild sinni krefur, taka eignarnámi nauðsynjavörur hjá kaupmönnum, framleiðendum eða öðrum, gegn fullu endurgjaldi. Landsstjórnin ákveður sjálf hverjar vörur skuli teljast nauðsynjavörur.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Í lögunum frá 1. febrúar 1917 um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúfriðnum vantar heimild til að taka aðrar vörur en matvæli og eldsneyti eignarnámi, en vegna siglingateppunnar þótti nauðsynlegt að fá heimild fyrir landsstjórnina til þess að taka einnig aðrar nauð-

synjavörur eignarnámi og var sú heimild fengin með bráðabirgðalögum 26. febrúar þ. á. samhljóða frumvarpi þessu, sem samkvæmt 6. gr. stjórnskipunar­laga 19. júní 1915 er hjermeð lagt fyrir alþingi.

Fylgiskjal

Bráðabirgðalög

um

breyting á og viðauka við lög 1. febrúar 1917 um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurál­fuófriðnum.

Vjer Christian hinn Tíundi, af guðs náð Danmerkur konungur, Vinda og Gauta, hertogi í Sljesvik, Holtsetalandi, Stórmæri, Þjettmerski, Láenborg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Þar eð upp hefur verið borið fyrir Oss, að í lögum 1. febrúar 1917 um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurál­fuófriðnum, vanti heimild til að taka aðrar vörur en matvæli og eldsneyti eignarnámi, en óhjákvæmilegt hafi nú reynst, að landsstjórnin fái heimild til að taka einnig aðrar nauðsynjavörur eignarnámi, þá teljum Vjer það brýna nauðsyn að gefa út bráðabirgðalög um þetta efni, samkvæmt 6. gr. stjórnarskipunar­laga 19. júní 1915.

Því bjóðum Vjer og skipum þannig:

1. gr.

3. gr. 4. liður nefndra laga 1. febrúar 1917 orðist þannig:

Ennfremur má landsstjórnin, ef almenningsþörf í einhverju bygðarlagi eða í landinu í heild sinni krefur, taka eignarnámi nauðsynjavörur hjá kaup­mönnum, framleiðendum eða öðrum, gegn fullu endurgjaldi. Landsstjórnin ákveður sjálf hverjar vörur skuli teljast nauðsynjavörur.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sjer að hegða.

Gefið á Amaliuborg, 26. febrúar 1917.

Undir Vorri konunglegu hendi og innsigli.

Christian R.

(L. S.)

Sigurður Jónsson.

20. Frumvarp

til laga um frestun á framkvæmd laga nr. 31, 20. okt. 1905 um sölu þjóðjarða og laga nr. 50, 16. nóv. 1907, um sölu kirkjujarða.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

Framkvæmd laga nr. 31, 20. okt. 1905 um sölu þjóðjarða, og laga nr. 50, 16. nóv. 1907 um sölu kirkjujarða skal frestað, fyrst um sinn til loka ársins 1919.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Þegar löginn um þjóðjarðasölu og kirkjujarðasölu voru samþykkt, virtust flestir bæði innan þings og utan vera þeirrar skoðunar, að mikið væri undir því komið, að sem flestar jarðir væri í sjálfsábúð, og að rjett væri að stuðla að því með sölu landssjóðsjarðanna. Á síðustu árum hefir farið að bera meira og meira á efasemdum um það, að það hafi verið rjett leið, er farin hefir verið með umgetnum lögum, og hvort ekki hefði verið heppilegra að fara þann veg að tryggja ábúð leiguliða þannig, að hann fái sanngjarnt endurgjald fyrir endurbætur, er hann gerir á jörðinni, og hafi erfðaábúð, enda engin trygging fyrir því, að seldar landssjóðsjarðir haldist í sjálfsábúð. Það kom og fram af þingmanna hálfu á Alþingi 1915 frumvarp um frestun á umræddum lögum, en frumvarpið náði ekki samþykki.

Núverandi ráðuneyti hefir eftir atvikum ekki þótt rjett að nota heimildina til sölu þjóðjarða og kirkjujarða, sjerstaklega vegna hins óvissa peningaverðs, sem nú er. Telur það rjett að frestað sje þegar af þeirri ástæðu sölunni fyrst um sinn, og þá um leið athugað, hvort ekki sje heppilegra að snúa sjer að því að gera ábúðina á landssjóðsjörðum aðgengilegri, heldur en að halda áfram að selja þær.

21. Frumvarp

til laga um framkvæmd eignarnáms.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Nú er í lögum heimilað eignarnám, og skal þá fara um framkvæmd þess sem hjer segir, nema heimildarlögin sjálf mæli öðru visi fyrir.

2. gr.

Endurgjald skal ákveða eftir mati tveggja óvilhallra, dómkvaddra manna,

sem nefndir skulu af dómara þess lögsagnarumdæmis, þar sem eign sú liggur, er tekin skal eignarnámi. Nú á eignarnám að fara fram handa bæjar- eða sveitarfjelagi, og skulu þeir menn þá eigi kvaddir matsmenn, sem eru í þjónustu sveitarfjlagsins eða sæti eiga þar í bæjar- eða sveitarstjórni.

3. gr.

Matsmenn skulu með hæfilegum fyrirvara, er þeir sjálfir ákveða, bjóða þeim, er hlut eiga að máli, að vera viðstaddir gjörðina, þegar hún hefst. Má það gera í ábyrgðarbrjefi eða á annan hátt, svo sanna megir að birting hafi farið fram.

Gefinn skal aðiljum kostur á að skýra mál sitt, skriflega eða munnlega, og kynna sjer það, sem þegar er fram komið. En því að eins verður gjörðinni frestað, að matsmenn telji einhvern aðilja þurfa að afla sjer frekari gagna.

4. gr.

Birta skal matsgjörðina brjeflega aðiljum eða þeim, er hana voru viðstaddir þeirra vegna.

Að matsgjörð lokinni má eignarnemi taka hið numda í sína vörslu án þess hindrað verði með áfrýjun gjörðarinnar, gegn því að greiða matsverðið og allan áfallinn matskostnað.

5. gr.

Nú vill aðili áfrýja matsgjörð, og skal hann þá innan 4 vikna frá því gjörðin fór fram snúa sjer til þess dómara, er matsmennina kvaddi.

Áfrýja má til *venjulegs yfirmats* eða *sjerstaks yfirmats*.

6. gr.

Venjulegt yfirmat framkvæma þeir óvilhallir, dómkvaddir menn, er uppfylla skilyrði þau, er um getur í 2. gr.; þeir kjósa sjer oddvita sin á meðal.

Nú er eignarnemi bæjarfjelag, þar sem dómarrinn er oddviti bæjarstjórnar eða bundinn öðrum störfum fyrir bæjarfjelagið, og má þá krefjast þess að stjórnarráðið kveðji yfirmatismennina, enda sje þess krafist um leið og áfrýjað er.

Yfirmatismenn skulu framkvæma matið á sama hátt sem matsmennirnir, en eigi skal aðiljum neitað um frest til þess að afla sjer nýrra gagna, ef þeirra telst nokkur þörf.

Nú hefur eignarnemi krafist yfirmats, og ber honum þá að greiða allan kostnað, sem þar af leiðir, og sömuleiðis þótt aðrir málsaðiljar hafi krafist þess, ef matsverðið er hækkað að minsta kosti um 10%.

7. gr.

Nú er þess krafist að eignarbætur sjeu 2000 kr. eða meira, og má þá í stað venjulegs yfirmats krefjast *sjerstaks yfirmats*. Jafnframt og áfrýjandi krefst þessa mats, skal hann greiða dómaraanum 300 kr. fyrirfram af kostnaðinum, sbr. 5. gr.

Til sjerstaks yfirmats nefnir landsyfirrjetturinn 3 menn, skal einn þeirra

vera dómari í rjettinum og er sá oddviti matsmanna, en hinir skulu hafa sjerþekkingu á því sviði, sem um er að ræða.

Um kostnað við sjerstakt yfirmat gilda ákvæði 6. gr.; þó ber ætíð að greiða matsmönnum þá þóknun, er þeir sjálfir ákveða.

8. gr.

Skýlt er mats- og yfirmatsmönnum að rannsaka verð eignarinnar eftir því sem verða má, bæði með því að krefjast munnlegra skýrslna af málsaðiljum sjálfum og yfirheyra aðra sem vitni, ef nauðsyn krefur. Matsmenn við hið sjerstaka yfirmat mega og, ef nauðsyn ber til, afla sjer skýrslna frá sjerfræðingum og skal sá kostnaður, er það hefur í för með sjer, teljast með matskostnaðinum.

9. gr.

Matsverð eignar skal miðað við alment gangverð hennar í kaupum og sölum, og sje um hluta fasteignar að ræða skal frá matsverðinu draga það, sem hinn hluti eignarinnar við eignarnámið hefur stigið í verði fram yfir aðrar eignir, svo sem þegar spilda er tekin eignarnámi undir götu og við það vinst hússtaði við götuna; svo ber og hinsvegar að taka tillit til þyngsla og óþæginda, sem af eignarnáminu kunna að hljótask fyrir þann hluta eignarinnar, sem eftir er.

Nú notar annar en eigandinn eignina alla eða að nokkru leyti, og skal þá endurgjaldið ákveðið einnig með tilliti til þessa og þeim ætlaðar sjerstakar bætur, sem missa kunna afnotin.

10. gr.

Endurgjaldið skal greitt sem fyrst eftir að upphæðin hefur verið ákveðin, nema eignarnemi vegna áfryjunar óski þess að fresta því að taka við eigninni.

Eignarnemi skal sjá um, að veðeigendum, sem kunna að eiga tilkall til einhvers hluta endurgjaldsins, sje annaðhvort greidd upphæðin eða lögð til hliðar til greiðslu síðar. Nú er tekinn eignarnámi svo lítill hluti fasteignar að eigi er að ræða um verulega rýrnun í verði, og má þá eignarnemi, ef engin krafa kemur fram frá veðeigendum, greiða þeim endurgjaldið, er fyrir eignarnáminu varð, og skal sá sjá um, að fullnægt sje kröfum þeim, er kunna að koma fram af veðeigenda hálfu.

Athugasemdir við frumvarp þetta.

Í ýmsum lögum frá síðustu árum hefir verið heimilað eignarnám, og þar eð frumvörp þessu viðvíkjandi oft og einatt koma frá þingmönnum, hefur ekki verið unt að komast hjá því, að ýmislega hefur verið kveðið á um, hvernig framkvæma skuli eignarnámið og ákveða endurgjaldið. Sem dæmi má nefna, að tvenn lög 10. nóv. 1913, önnur um eignarnám undir hafnarbryggju á Ísafíði en hin hafnarlög fyrir Vestmannaeyjar, hafa inni að halda gjörólikar ákvarðanir. Fyrri lögin segja aðeins, að matið skuli framkvæma tveir dómkvaddir, óvilhallir menn,

sem ekki eigi sæti í bæjarstjórninni, en síðari lögin kveða einnig á um, að stefna skuli málsaðiljum til gjörðarinnar, rjett til þess að krefjast yfirmats o. s. frv.

Það mun því væntanlega bæði verða hægðarauki fyrir löggjafarvaldið og tryggara að ákveðið sje í sjerstökum lögum, hvernig skuli framkvæma matið alment, og mætti því visa til þeirra laga nema sjerstaklega standi á. Svo getur fyrir komið, þegar um viðtækt eignarnám er að ræða, t. d. undir járnbraut og er þá naumast hægt að komast hjá sjerstökum lögum um framkvæmdir í því efni; sömuleiðis koma sjerstakar ástæður til greina, þegar heimildarlögin verða að leggja það á vald sjerstakrar nefndar, hvort og hve viðtækt eignarnám skuli fram fara, sbr. t. d. lög um vatnsveitu í löggiltum verzlunarstöðum 22. okt. 1912.

Mjög oft mundi þó líklega verða gagn að því að geta visað til almennra laga um framkvæmd eignarnáms, og gætu þau lög þá að minsta kosti orðið lögð til grundvallar, ef breyta þyrfti til í einhverjum atriðum.

Þegar um slík almenn lög er að ræða, verður auðvitað að taka tillit til þess, að verðmæti þess, sem tekið getur orðið eignarnámi, er mjög mismunandi, lausafje eigi síður en fasteignir; það hefur því þótt rjett að farið væri að eins og hingað til hefur tíðkast í öllu verulegu, en setja að nokkru leyti nýjar reglur um yfirmat, sem eigi aðeins eigi við, þegar um smáræði er að ræða, heldur einnig þegar á að taka eignarnámi verulega mikla eða stór-eign einhvers manns og hann því verður að eiga heimting á nákvæmri rannsókni, áður en hann verður skyldaður til að láta af hendi eign sína.

Það er því að eins hægt að semja lög, sem hafi inni að halda ákvæði, sem eigi við í ýmsum tilfellum, að haldið sje rjetti þeim til þess að krefjast yfirmats, sem hingað til hefur verið almennur. Annarsstaðar er það að vísu venja, að láta sjer nægja mat, sem eigi verður áfrýjað, en aftur á móti framkvæmt af stærri nefnd og sjerstaklega sjerfróðri, og væri líklega rjettast að fara svo að, þegar um viðtækari eignarnám er að ræða, en í flestum tilfellum mundi verða hægara og kostnaðarminna að ganga út frá því, að ákveða skuli endurgjaldið tveir dómkvaddir menn, en um leið að heimila þeim, er þykist verða fyrir röngu, áfrýjunarrjett.

Með þetta fyrir augum er frumvarpið samið.

22. Frumvarp

til laga um framlenging á gildi laga nr. 30, 22. okt. 1912 og laga nr. 44, 2. nóv. 1914 og laga nr. 45 s. d.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Lög nr. 30, 22. okt. 1912, um vörutoll, ásamt lögum nr. 44 og 45 frá 2. nóv. 1914 (sbr. lög nr. 43 s. d.), skulu vera í gildi þangað til öðruvisi verður ákveðið, með þeim viðauka, að fiskiumbúðir úr striga, sem eru endursendar,

skulu taldar með vörum þeim, er samkvæmt 1. gr. laga nr. 30. 22. okt. 1912, eru undanþegnar vörutolli.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

Ástæður.

Þegar vörutollslögin voru sett 1912, var gert ráð fyrir að þau væru endurskoðuð innan ársloka 1915, en á þinginu 1915 þótti vegna ófriðarástandsins ekki tók á að setja nein skattalög til frambúðar, og voru því vörutollslögin ásamt viðaukum framlengd til ársloka 1917, og mun þá hafa verið gert ráð fyrir að fyrir þingið 1917 yrði stríðinu lokið, en þar sem svo varð ekki, virðist ekki á næsta þingi ráðlegt að taka vörutollslögin til endurskoðunar, með það fyrir augum að setja frambúðar skattalög, en hins vegar landssjóði nauðsynlegt að fá ekki minni tekjur en áður af aðfluttum vörum. Þar sem heldur ekki sýnist hægt að segja neitt um það, hvenær ástandið í heiminum kemst í það horf, að hægt sje að byggja á því framtíðartolllöggjöf, hefir stjórninni þótt rjettast að hafa framlengingartímann óákveðinn, en gengur út frá því, að vörutollslögin verði tekin til endurskoðunar þegar tók þykja til.

Ed.

23. Frumvarp

til laga um sölu á 7 hndr. að fornu mati í kirkjujörðinni Tungu ásamt skógaritaki.

Flutningsmaður: Magnús Torfason.

Stjórnarráði Íslands veitist heimild til þess að selja Ísafirði 7 hndr að fornu mati í kirkjujörðinni Tungu í Skutilsfirði, ásamt skógaritaki, fyrir 4200 kr.

Greinargerð.

Bæjarstjórn Ísafjarðar hefir óskað kaups á jarðarhluta þessum, er liggur næst landi bæjarins, sakir þess, að hann skortir nú tilfinnanlega beitarland. Smáskógur á jörðinni er fremur til prýði en gagns. Jörðin er byggð ungum manni kvonguðum og eru því litlar líkur til, að afgjald jarðarinnar hækki fyrstu áratugina.

Ed.**24. Frumvarp**

til laga um sameining Ísafjarðar og Eyrarhrepps.

Flutningsmaður: Magnús Torfason.

1. gr.

Eyrarhreppur og Ísafjörður skulu vera eitt lögsagnarumdæmi og bæjarfjélag og heita Ísafjörður.

2. gr.

Um fjárskifti milli Norður-Ísafjarðarsýslu og hins nýja bæjarfélags fer eftir samningum milli sýslunefndar Norður-Ísafjarðarsýslu og bæjarstjórnar Ísafjarðar, en farist þeir fyrir, ákveður stjórnarráðið hvernig skifta skuli.

3. gr.

Þeir, sem dvalið hafa í Eyrarhreppi eða á Ísafirði og í hinu nýja bæjarfélagi samfeld 10 ár samtalin, vinna sjer þar framfærslusveit, ef þeir fullnægja öðrum sveitfestuskilyrðum.

4. gr.

Af kjördæmi Norður-Ísafjarðarsýslu legst Eyrarhreppur við kjördæmi Ísafjarðar.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

Greinargerð:

Með skírskotun til skjala, er fylgja máli þessu, er tekið fram:

Hinn 15. maím. 1790 voru 400725 ferálnir neðan af Skutilsfjarðareyri lagðar til byggingar Ísafjarðarkaupstaðar. Með reglugjörð 26. janúarm. 1866 var öll Skutilsfjarðareyri lögð undir lögsagnarumdæmi kaupstaðarins, en efri hlutinn var þó eins og áður eign prestssetursins. Með samningi 1. febrúar 1870 er kaupstaðnum afhent til eignar öll jörðin Eyri gegn 300 kr. árgjaldi og með samningi 31. maím. 1880 eignast kaupstaðurinn hjáleigu Eyrar, Stekkjanes, gegn 200 kr. árgjaldi. Árið 1896 kaupir Ísafjörður loks jörðina Seljaland og á hann þá land vestan Skutilsfjarðar, alt sem byggilegt er, inn í fjarðarbotn, að Langárósi innan Seljalandsbæjar.

Með lögum um bæjarstjórn Ísafjarðarkaupstaðar, 8. okt. 1883, eru Eyri og Stekkjanes lagðar undir lögsagnarumdæmið.

Af þessu má sjá, að jarðeign bæjarins og umdæmi hans hefir smátt og smátt aukist eftir brýnustu þörfum, sem og að umdæmið hefir ekkert aukist síðan 1883 og ábúðin sama og fyrir 20 árum.

Síðustu árin hefir verið unnið að því að undirbúa rafveitu fyrir bæinn. Aflvaka hennar átti að ná úr fossum í Eyrarhreppi og voru talsverðir atburðir hafðir til þess, en samningar um fossafl, þrátt fyrir eftirleitanir, eigi náðst, enda svo um hnútana búið, að Eyrarhreppur hafði trygt sjer forrjett til þess vatnsafls, er helst var viðlit að nota. Út af þessu var á síðasta hausti reynt að ná samkomulagi við hreppsnefnd Eyrarhrepps um kaup og not fossaflsins, en árangurslaust og Eyrarhreppur síðan keypt fossaflíð háu verði.

Er rætt var um fossaflíð var það bert, að *enginn* hreppsnefndarmanna Eyrarhrepps vildi að svo búnu unna bænum kaupa á fossaflinu. Hins vegar var það af sumum hreppsnefndarmönnum látið uppi í umræðum þess máls, að eigi mundi fyrirstaða á því, að bærinn fengi að njóta fossaflsins í samnotum við Eyrarhrepp ef bænum og hreppnum yrði steipt saman.

Varð þetta til þess, að þessi hugmynd, sem á hafði brytt í tali hrepps-búa og bæjarmanna um alllangt áraskeið, var gerð að álitamáli og tókust svo vonum bráðar samningar um það, eins og skjöl þessa máls bera með sjer.

Skutilsfjörður með Hnífsdal hefir framan úr öldum verið einn hreppur, alt til 1866 að bærinn fjekk kaupstaðarrjettindi og sleit af sjer hreppsböndin. Var þá í máli haft, að það væri sakir breyttra þarfa bæjarins, en hitt rjeð eigi síður, að aðalgjaldendur bæjarins þóttust sjá í hendi, eins og raun varð á, að álögur þeirra mundu verða miklum mun minni ef bærinn yrði út af fyrir sig — burðarþolið svo mikið að tiltölu við íbúatöluna.

Á meðan bærinn var á barnsaldri og þroski hans eigi teljandi, gat vel á þessu farið, hvor gat búið að sínu og hreppurinn þurfti eigi framar til bæjarins að sækja en nágrannahrepparnir, enda hafði ekki verulegt gagn af bænum öðrum hreppum fremur.

En eftir því sem bænum óx fiskur um hrygg varð það ljóst, að hvor þurfti á öðrum að halda og að gagn beggja fór meir og meir saman. Skal að þessu nokkuð vikið.

1. Mjólkk.

Nú er svo komið, að Ísafjörður er orðinn Eyrarhreppi betri markaður en nokkur annar bær hjerlendur sínu umhverfi og fer það að líkindum, þar sem kýr þær, er bærinn nýtur, eru tiltölulega sárafaár. Hins vegar stendur bænum beinn voði af slíkri mjólkursveltu, því hún hlýtur bæði að hafa í för með sjer heilsutjón og barnadauða. Er honum því einn nauðugur að gera allar þær ráðstafanir, sem tæki eru á, til að afla sjer mjólkur. Verður þá fyrst fyrir að gera hreppsbúum tækt að flytja þá mjólk til bæjarins, sem nú fæst þar, gjöra þar akfært og setja á dagferju um Sundið. Þá verður bærinn að styðja að því öllum árum að auka grasrækt í firðinum, þar sem bærinn á ekkert land aflögum til þess, en að því styður sameiningin mjög. Er reynsla fyrir því, að grasrækt kringum kaupstaði fer mjög hægfara þrátt fyrir hátt mjólkurverð, þegar er kemur út fyrir þinghá þeirra, en það stafar meðal annars af því, að ábúendur vantar afl til slíkra framkvæmda, en bæjarbúum mörgum viðurstygð að leggja fje til jarðabóta í öðrum hreppum og taka þungar álögur fyrir, eins og við hefir brunnið. Og sama gildir um væntanlega atburði bæjarfjelaga til kúabúsrekstrar utan þeirra endimarka.

2. Vatnsafl.

Eins og drepið er á í öðru sambandi, stendur fyrir dyrum að koma upp raflýsingu fyrir Ísafjörð og Hnífsdal og er ætlast til að Innfirðingar njóti hennar, eftir því sem við verður komið. Auk þess sem öll tormerki eru á því, að bærinn nái vatnsaflinu fyr en samsteypan er á komin, er á það að líta, að til þess að koma vjelunum að aflstöðinni er óhjákvæmilegt að leggja akveg eftir endilöngum Engidal, að margir og miklir þverbrestir hljóta að verða á undirbúningi og rekstri rafveitunnar í höndum tveggja sveitarfjelaga og að Ísafjörður að sjálfsögðu kyn-
okar sjer við að leggja fram fje til svo afardýrrar stofnunar í annari sveit.

3. Höfnin.

Af öðru frumvarpi má sjá, að kaupstaðurinn hefir nú þegar tekið all-
væna spildu af hreppnum til verzlunarlóða. Af nothæfri lóð til verslunar er þá
að eins eftir í hreppnum svokölluð Skipeyri, inst á Pollinum, og má búast við
að þar risi upp eigi alllítill sildarútvegur. Sakir tollestirlits er full nauðsyn á, að
sú útgerð komist undir beina umsjón lögreglustjóra og getur aldrei verið nein
skynsemd í að tvískifta höfninni.

Hnífsdalur og Arnardalur hafa lengi verið vildarverstöðvar, en frá Ísafirði
tíltölulega mjög lítil sjósókn nema á þilskipum. Nú er orðin gagngerð breyting
á þessu. Frá Arnardal ganga nú að eins fáeinir smábátar fram eftir sumrum og
sýnilegt, að útveg Hnífsdæla er ekki þroskavon. Orsakir til þessa er langræðið,
sem nú er orðið, og að smærri bifbátar, sem þar geta hafst við, hljóta að eiga
afarerfitt uppdráttar við hlið hins mikla bifskipaflota Ísafjarðar, er sótt getur afla,
hvar sem er frá landinu og hagnýtt sjer hinar ótæmandi sildargöngur Vestfjarða.
Sjást þess og glögg merki, að hugur Hnífsdæla er óðum að hverfa frá smærri út-
gerð að stórútgerðum, enda farnir að gera út bifskip frá Ísafirði.

Af þessum rökum er runnið, að Hnífsdælir hafa eigi síður en Ísfirðingar
hug á, að nauðsynlegar hafnarbætur komist þar á og að þeim skilst svo ofboð
vel, hve mjög samsteypan hrindir því máli á leið.

4. Aukið starfsvið.

Með samsteypunni rýmkar mjög um starfsvið Skutilsfirðinga; þeir geta
allir óáreittir og með fullum samhug beitt sjer fyrir framkvæmdum, er til hags
og heilla horfa fyrir allan fjörðinn, og atvinnufrelsi þeirra rýmkar að sama skapi
og þar með samvinna manna á milli og mundi það drýgst draga.

Af öllu þessu er auðsætt, að sammál fjarðarins eru bæði mörg og mikils-
verð og yfrið nóg til að vekja þann samhug, sem er nauðsynleg undirstaða alls
fjelagsskapar, og munu þó fleiri, er árin liða. Svo er og ekkert eðlilegra en að allur
fjörðurinn njóti þess arðs og þeirra hlunninda, er fjelagsskapurinn einn skapar,
en hins vegar með öllu ranglátt, að neinn hluti hans taki þar hlut á þurru landi
án tilverknaðar, og þá síst að hann neyti sjerstöðu sinnar, framsókn og hags-
munum heildarinnar til fyrirstöðu.

Það hefir verið stutt á það, samsteypunni til foráttu, að bærinn hafi ýms sjermál, sem óeðlilegt sje, að hreppsbúar beri þungann af. Þau mál, sem um gæti verið að ræða og máli skifta, voru brunamál, vegamál bæjarins og vatnsveita. Af brunamálum verður tæpast neinn stórkostnaður; vegakostnaður hreppsins verður sennilega aldrei minni en kostnaður af götum bæjarins og vatnsveitan er bænum sem stendur mjög lítil byrði, en verði verulegu fje til hennar varið, er hægurinn hjá að leggja vatnsskatt á bæjarmenn ef því þætti taka, þar sem vatns-taka skipa gefur talsvert í aðra hönd.

Hins vegar líka á það að líta, að aðalgjaldþol sveitarfélagsins verður ætíð í bænum og að hann á stóreignir, er bera meiri og meiri arð með ári hverju.

Skutilsfjörður hefir lengi verið ein sókn og legið til Eyrar. Það er því hvorttveggja, að fjörðurinn er skapaður til að vera eitt fjelag og ein heild og að Ísafjörður er kjörin miðstöð hans, því til hans liggja þar *allar* leiðir — svo dásamlega er honum í sveit komið.

Eins og lög gera ráð fyrir, hefir mál þetta verið lagt undir álit sýslunefndarinnar í Norður-Ísafjarðarsýslu. Frekari afskifti af máli þessu bera sýslunefndinni ekki; tilgangurinn sýnilega sá, að nefndinni gefist kostur á að gæta hagsmuna sýslunnar og til þess hefir hún haft fult færi.

Út af áliti meiri hluta nefndar þeirrar, er sett var í málið, skal tekið fram, að fylgið með samsteypunni er afarmikið, þegar þess er gætt, að atkvæðagreiðslan fór fram að vetrarlagi, að hreppsnefnd hefir sakir sinnuleysis um sveitamál verið kosin af örfáum mönnum næst þingstaðnum, að eigi getur komið til mála, að sá litli hluti hreppsins, er andvígur var samsteypunni, geti orðið hreppur út af fyrir sig, að gjaldþol Norðursýslunnar stórbatnar við að losna algerlega við sýsluvegabyrðina í Eyrarhreppi og loks að mjer vitanlega liggja eigi fyrir nein framfaramál, er sýslan ætlar að beita sjer fyrir, önnur en þau, er sameiginleg eru með Ísafirði og eigi verður til vegar hrundið án þátttöku bæjarins.

Hjer að framan hefir aðeins verið gerð grein fyrir, hvernig samsteypan liggur nú fyrir, en hitt er eigi að efa, að bygðin hefir haft svo mikið tjón af því, að henni nokkru sinni var skift, að eigi verður tölum talið, og að það tjón vex hraðfetum með degi hverjum meðan ekki er að gert. —

Með 4. gr. frumvarps þessa er breytt lögum um kjördæmaskipun, 6. nóv. 1902 og 3. okt. 1903.

Ed.**25. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 49, 10. nóv. 1913, um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju.

Flutningsmaður: Magnús Torfason.

3. gr. laga nr. 49, 10. nóv. 1913, falli niður.

Greinargerð.

Eins og kunnugt er, standa fyrir dyrum stórfeldar hafnarbætur á Ísafirði, þegar er við verður komið. Til afnota í því skyni þarf að taka eignarnámi lóðarspildu, sem nú er í höndum einstakra manna, eigi að eins þar sem hafnarmannvirkin eiga að standa, heldur og þar sem taka þarf efni til hafnargarðanna. Er fyrirsjáanlegt, að það getur valdið bænum talsverðu tjóni, að láta eignarnámið, eins og þessi 3. gr. ákveður, biða uns fje er fengið til hafnargerðarinnar og lóðir þá að sjálfsgöðu stignar í verði. Slíkt ákvæði er eigi í öðrum eignarnámslögum vorum, og virðist því einsætt að fella það niður.

Ed.**26. Frumvarp**

til laga um stækkun verslunarlóðar Ísafjarðar.

Flutningsmaður: Magnús Torfason.

Verslunarlóð Ísafjarðar skal auk jarðarinnar Eyrar (með Stakkanesi) einnig ná yfir jörðina Seljaland.

Greinargerð:

Síðan sildveiðar hófust á Ísafirði hafa verið mældar út lóðir undir sildstöðvar með mestallri fjörunni í Seljalandslandi, sem er eign bæjarins, en í Eyrarhreppi. Á tvær þessara lóða eru þegar settar sildarolíuverksmiðjur og tæki til lýsisbræðslu og fyrirsjáanlegt, að lóðir þessar verða notaðar til fiskverslunar, kola- og saltverslunar. Er því bráð nauðsyn á að stækka verslunarlóðina, eins og gert er í ofangreindu frumvarpi.

Verslunarlóðin var síðast stækkuð með lögum nr. 30, 9. júlí 1909. Um verslunarlóð í Hnífsdal gilda lög 22. nóv. 1907.

Ed.**27. Frumvarp**

til laga um bæjarstjórn Ísafjarðar.

Flutningsmaður: Magnús Torfason.

1. gr.

Umdæmi Ísafjarðar nær yfir Eyrarhrepp hinn forna.

2. gr.

Bæjarstjórn stýrir málefnum kaupstaðarins; í henni eru kjörnir bæjarfulltrúar og bæjarfógeti; hann er oddviti og hefur atkvæðisrjett á fundum.

Samþykki $\frac{3}{5}$ greiddra atkvæða með leynilegri atkvæðagreiðslu kjósenda, skal í stað bæjarfógeta kosinn bæjarstjóri til 6 ára í senn, á sama hátt og bæjarfulltrúar. Hann skal launaður af bæjarsjóði.

3. gr.

Forstaða bæjarmálefna og framkvæmd ákvarðana þeirra, er bæjarstjórn tekur, er á hendi oddvita.

Með samþykkt skal setja fastar nefndir til að stjórna sjerstökum bæjarmálefnum, hverjir skipi þær og hvert sje vald þeirra. Þó má bæjarstjórn fela einum eða fleirum fulltrúanna framkvæmd einstakra bæjarstarfa eftir reglum, sem hún um það setur. — Allir bæjarfulltrúar eru skyldir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem þeim verða falin á hendur.

Fyrir nefndarmenn, kosna utan bæjarstjórnar, gilda sömu synjunarástæður og starfstimatakmörk og um bæjarfulltrúa, sjá þó 19. gr.

4. gr.

Bæjarfulltrúar eru 12. Tölu þeirra má stjórnarráðið breyta, eftir tillögum bæjarstjórnar. Bæjarfulltrúa kjósa bæjarbúar, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

5. gr.

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, konur og karlar, sem eru 25 ára að aldri og hafa átt lögheimili í bænum 1 ár þegar kosning fer fram, og fullnægja að öðru leyti skilyrðum fyrir kosningarrjetti til Alþingis.

Kjörgengur er hver sá er kosningarrjett hefur. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, foreldrar og börn, nje heldur móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra. Konum er jafnan heimilt að skorast undan kosningu.

6. gr.

Bæjarfulltrúar skulu kosnir til 3 ára, þriðjungur árlega. Árið 1918 skulu þeir þó kosnir fullri tölu; fer þriðjungur þeirra frá eftir 1 ár, samkvæmt hlutkesti, og annar þriðjungur eftir 2 ár. Fari fulltrúi af öðrum ástæðum frá á kjör-

tímabilinu, skal þegar kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem er eftir af því.

7. gr.

Almennar fulltrúakosningar fara fram einhvern fyrsta virkan dag eftir nýár. Svo skal kosningu undirbúa, að skrá sje samin um þá, er kosningarjett eiga; skrá þá skal kjörstjórn semja, en kjörstjórar eru bæjarfógeti og 2 fulltrúanna, er bæjarstjórn kys. Kjörskrá skal liggja öllum kjösendum til sýnis á hentugum stað um hálfan mánuð á undan kjördegi. Kærur gegn kjörskrá á að bera upp fyrir kjörstjórn í síðasta lagi 3 dögum á undan kjördegi og leggur hún þá úrskurð sinn á kærurnar.

8. gr.

Fórmaður kjörstjórnar boðar stund og stað, er kosningar skulu fram fara, með eigi minna en viku fresti, og á þann hátt er kjörfundi er vant að boða.

9. gr.

Innan sextugs aldurs er hver kjörgengur karlmaður skyldur að taka við kosningu, hafi hann ekki sennilega ástæðu til að skorast undan kosningu. Sker kjörstjórn úr þessu, en úrskurði hennar má skjóta til bæjarstjórnar. Sá, sem gegnt hefur fulltrúastörfum 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast á hendur þá sýslu aftur jafnlangan tíma og hann hefur verið fulltrúi.

10. gr.

Kærur yfir kosningargerð eða úrskurðum kjörstjórnar verður að bera skriflega undir bæjarstjórnina innan 8 daga eftir að kosning fór fram. Leitar bæjarstjórn álots kjörstjórnar um kærana og leggur úrskurð sinn á málið innan 8 daga. Innan 14 daga má kæra úrskurð bæjarstjórnar fyrir stjórnarráðinu. Eftir almennar kosningar fara bæjarfulltrúar þeir, er frá eiga að fara, þá fyrst úr bæjarstjórn, er fullnaðarúrskurður er lagður á framkomnar kærur.

Þurfi uppkosning að fara fram, skal þegar til hennar stofnað, og við hana nota hinar síðast leiðrjettu kjörskrár.

11. gr.

Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn áður en kjörtími hans er liðinn, og ákveður hún þá, hvort taka skuli beiðni hans til greina. Bæjarstjórn ákveður enn fremur, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórn um stund, sakir atvika, er svifti hann kjörgengi; hún ákveður og, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni um stund, af því að hann hefur vanrækt eða færst undan að gera það, er hann er skyldur til sem bæjarfulltrúi. Þó má sá, er vikið er úr bæjarstjórn, kæra til stjórnarráðsins á þann hátt, sem segir í næstu grein á undan.

12. gr.

Oddviti stjórnar umræðum á fundum og sjer um að það, sem ályktað er, sje rjett ritað í gerðabókina.

Fundir bæjarstjórnar skulu fara fram í heyranda hljóði. Einstök mál má þó ræða innan luktra dyra, þegar bæjarstjórn ákveður.

Til þess að lögmæt ákvörðun sje gerð, verður auk oddvita minst helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðamagn skal ávalt ráða. Sjeu jafnmörg atkvæði með og móti, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar; þá ræður hlutkesti.

Það skal kunnbert bæjarbúum, hvenær og hvar bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda þegar oddvita þykir nauðsyn til bera eða minst helmingur bæjarfulltrúa æskir þess.

Oddviti skal á undan fundum, ef því verður við komið, skýra bæjarfulltrúum frá, hver málefni komi fyrir. Allir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gerðabókina við fundarlok og á sjerhver fulltrúi rjett á að fá ágreiningsatriði sitt stuttlega bókað. Við nefndarkosningar skal viðhafa hlutfallskosning, er þess er krafist.

Bæjarstjórn setur sjálf þingsköp sín, en stjórnarráðið staðfestir þau.

13. gr.

Virðist oddvita einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar ganga út fyrir valdsvið hennar, eða ákvörðun sje gagnstæð lögum, eða skaðleg fyrir bæjarfjlagið, eða hún verði til að færast undan skyldum þeim, er á því hvila, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt um það í gerðabókina. Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda stjórnarráðinu skýrslu, er svo leggur úrskurð á málið. Eftirrit af skýrslu oddvita skal jafnframt senda bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir sínar við hana áður en hún fer til stjórnarráðsins.

14. gr.

Í þeim málum, er snerta uppeldi og fræðslu barna, hefur formaður skólanefndar sæti og atkvæði á fundum bæjarstjórnarinnar.

15. gr.

Bæjarstjórn ræður byggingarmálefnum bæjarins, en byggingarnefnd annast framkvæmd þeirra. Skipa hana oddviti, sem er formaður hennar, og 4 menn, er bæjarstjórn kýs, 2 úr sínum flokki.

Pyki lóðareiganda rjetti sínum hallað með úrskurði bæjarstjórnar eða byggingarnefndar, má hann skjóta honum til stjórnarráðsins.

Nú þykir bæjarstjórn rjett, að sett verði fyllri ákvæði um byggingarmál bæjarins en þá eru í lögum, og má setja þau með byggingarsamþykkt, er bæjarstjórn semur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir. Í byggingarsamþykkt má ákveða sektir fyrir brot, svo og setja reglur um greiðslu þess kostnaðar, er ákvæði byggingarsamþykktar hafa í för með sjer; svo má þar og ákveða hæfileg gjöld fyrir leyfi þau, sem bæjarstjórn eða byggingarnefnd veitir. Nú er byggingarfulltrúi skipaður samkvæmt byggingarsamþykkt, og má þá ákveða hæfileg gjöld fyrir þau störf hans, er hann leysir af hendi sem byggingarfulltrúi í þarfir einstakra manna, eftir beiðni þeirra. Gjöld fyrir byggingarleyfi og störf fyrir einstaka menn skulu hafa lögtaksrjett, og renna þau í bæjarsjóð.

Með samþykkt, er bæjarstjórn setur, eftir tillögum byggingarnefndar, og stjórnarráðið staðfestir, má setja reglur um leiguskilmála á leigulóðum, túnleigu og erfðafestulöndum. Leiga af löndum þessum hefir lögtaksrjett.

16. gr.

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjelagsins, en hafnarnefnd annast framkvæmd þeirra; þó skal stjórnarráð Íslands staðfesta taxa um hafnargjöld og setja, eftir tillögum bæjarstjórnar, reglugerð um hafnarmál, viðhald og skipulag á höfninni og notkun hennar.

17. gr.

Bæjarstjórn skipar embættismenn eða sýslunarmenn bæjarins og veitir þeim lausn. Lögregluþjóna og næturverði skipar bæjarstjórnin eftir tillögu bæjarfógeta, er veitir þeim lausn. Hún gerir og tillögur um skipun yfirsetukvenna og velur milli sáttamannsefna.

18. gr.

Almanaksárið telst reikningsár bæjarins. Innan 1. nóvember skal bæjarstjórn semja áætlun yfir tekjur og gjöld næsta árs. Það, sem á vantar til að standa straum af bæjarþörfum, skal jafnað niður á bæjarbúa eftir efnum og ástæðum. Áætlun þá, sem þannig er samin, skal ræða á 2 fundum með viku bili. Við síðari umræðu skal ihuga áætlunina grein fyrir grein og greiða atkvæði um hverja grein hennar. Skal áætlunin vera regla fyrir hæð bæjargjalda og fjárstjórn allri á næsta ári. Hún skal lögð fram innan 15. nóvember kjósendum til sýnis í hálfan mánuð.

Án samþykkis stjórnarráðsins má eigi nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld samtals á bæjarbúa en svari meðaltali allra bæjargjalda þrjú síðustu árin, að fimtungi viðbættum.

Af hverri feralin í útmældum húsgrunnum skal greiða 2—5 aura árlega til bæjarþarfa og af hverri feralin útmældrar óbygðrar lóðar skal greiða 1—2 aura, samkvæmt ákvæði áætlunar.

19. gr.

Niðurföfnun eftir efnum og ástæðum nær til þeirra, er lög segja fyrir um.

Niðurföfnunarnefnd skipa 9 menn. Sex þeirra kjósa þeir, er búsettir eru í Eyrarlandi, en þrjá kjósa aðrir kjósendur, á sama hátt og bæjarfulltrúa. Þeir skulu kosnir til 6 ára, þriðjungur annaðhvert ár. Árið 1918 skulu þeir þó kosnir fullri tölu; fer þriðjungur þeirra frá eftir 2 ár, samkvæmt hlutkesti, og annar þriðjungur eftir 4 ár. Um setu í niðurföfnunarnefnd gildir að öðru leyti sama og fyr segir um bæjarstjórn, að því er við getur átt. Enginn má á sama tíma sitja í niðurföfnunarnefnd og bæjarstjórn.

Niðurföfnunarnefnd kýs formann úr sínum flokki og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu og um bæjarstjórn (12. gr.).

20. gr.

Niðurföfnunarnefnd skal hafa lokið niðurföfnun í lok nóvembermánaðar.

Niðurjöfnunarskráin skal liggja til sýnis 1.—15. desember á hentugum stað, er niðurnöfnunarnefnd auglýsir. Aukaniðurjöfnun skal fara fram í síðari hluta júnimánaðar. Auk þess má bæjarstjórn ákveða, að jafnað skuli niður á arðsöm fyrirtæki utanbæjarmanna, er þess þykir þurfa. Þessar aukaniðurjafnunarir skulu lagðar fram til sýnis vikutíma, og eins og áður segir.

Kærum yfir niðurjöfnun skulu sendar niðurjöfnunarnefnd skriflega innan háls mánaðar frá því, að niðurjöfnunarskráin var til sýnis. Innan háls mánaðar þar á eftir skal nefndin skriflega tilkynna kæranda, hvort eða að hve miklu leyti krafa hans hafi verið tekin til greina. Ályktun niðurjöfnunarnefndar má svo innan háls mánaðar þar á eftir bera upp fyrir bæjarstjórn, sem leggur úrskurð sinn á málið innan háls mánaðar.

Hverjum, sem bæjargjald er gert, er heimilt að kvarta yfir skattgjaldi því, sem lagt hefir verið á hann eða aðra, sem á niðurjöfnunarskránni standa, svo og yfir því, að einhverjum sje slept af skránni. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns eða yfir því að manni sje slept, skal honum gefinn kostur á að segja álit sitt um það efni áður en niðurjöfnunarnefnd eða bæjarstjórn fella úrskurð sinn.

Bæjarstjórn má ekkert bæjargjald hækka eða lækka um minna en 10%. Heldur eigi má bæjarstjórn bæta manni á niðurjöfnunarskrá nema gjald hans nemi minst því lægsta gjaldi, sem þegar hefir verið lagt á einhvern annan á niðurjöfnunarskránni.

Enginn getur, með því að bera sig upp við bæjarstjórnina um skattgjald sitt, komist hjá því að greiða þann hluta skattsins, sem fallinn er í gjalddaga; en verði gjaldinu breytt, skal greiða aftur úr bæjarsjóði það sem of-goldið er.

21. gr.

Verði ágreiningur milli Ísafjarðar og annars sveitarfélags um, hvernig skifta beri skattgjaldi manns, skal stjórnarráðið skera úr því.

Þykist einhver ekki vera skattskyldur í bænum, má hann leita um það dóms og laga.

22. gr.

Öll bæjargjöld skulu goldin fyrir 15. janúar og 15. júlí ár hvert og ber bæjargjaldkera að innheimta þau, eins og aðrar tekjur bæjarfélagsins. Sjeu þau eigi greidd innan háls mánaðar frá gjalddaga, ber að taka þau lögtaki.

Flytji skattskyldur maður úr bænum innan ársloka, fellur alt gjald niður, sem lagt er á hann sjálfan fyrir ár það, er fer í hönd. Sá, sem flytur úr bænum einhvern tíma á árinu, er að eins skyldur til að greiða skatt til loka þess ársfjórðungs, er hann flytur sig. Sá, sem settur er á aukaniðurjöfnunarskrána, er að eins skyldur að greiða skatt frá 1. júlí.

23. gr.

Bæjarstjórnin og bæjarfógeti sjerstaklega skal hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn bæjarins, og sjá um að skattar og aðrar tekjur sjeu rjett heimtar og í tækan tíma og teknar lögtaki, ef þess þarf við; enn fremur gæta þess, að

geymt sje og eftir atvikum ávaxtað fje bæjarins, þangað til á því þarf að halda til þess að borga útgjöld hans.

Bæjarstjórnin hefir ábyrgð á innstæðum, skuldabryfum og öðrum eignum bæjarins.

24. gr.

Gjaldkeri skal, þegar þess er krafist, gefa bæjarstjórninni nákvæma sjóðsskýrslu, er sýni bæði hvað goldist hafi í bæjarsjóð og hvað úr honum hafi verið greitt. Eigi má bæjargjaldkeri greiða neitt úr bæjarsjóði nema eftir ávísun bæjarstjórnar. Oddviti ávísar útgjöldum og skulu þau áður samþykkt af fulltrúa þeim eða nefndarmanni, er þau eiga undir.

25. gr.

Fyrir opinber uppboðsþing, sem bærinn lætur halda í sínar þarfir, svo sem á lendum, smíðum, vegavinnu o. fl., skal ekkert gjald greiða í landssjóð.

26. gr.

Bæjarstjórn er skyld að útvega og láta landsstjórninni í tje skýrslur þær, er hún kann að æskja, svo sem um fólktal, skepnuhald, atvinnuvegi og annað ástand bæjarins.

27. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, takast á hendur neina skuldbindingu til langframa, sem ekki beinlínis hvílir á henni samkvæmt lögum, ekki taka af innstæðufje bæjarins, ekki selja nje veðsetja fasteignir hans, nje kaupa nýja fasteign, ekki taka stærri lán, nje til lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, nje heldur endurnýja slik lán eða fresta borgunartímanum.

28. gr.

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið, og senda bæjarfógetanum fyrir lok janúarmánaðar; lætur bæjarfógeti reikninginn liggja kjósendum til sýnis, eins og fyrir er mælt um niðurjöfnunarskrána.

Yfirskoðunarmenn bæjarreikninganna eru 2, og kys bæjarstjórn þá hlutfallskosningu. Starf það hafa þeir á hendi í 3 ár og mega ekki eiga sæti í bæjarstjórn þann tíma. Þeir skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar, frá því að þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri hefir svarað athugasemdum yfirskoðunarmanna, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn fyrir bæjarstjórnina, er úrskurðar hann og veitir gjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði, sem snertir þau bæjarstörf, er honum hafa verið sjerstaklega á hendur falin. Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna að úrskurður bæjarstjórnar sje rjettur, enda honum lögð peningaábyrgð á hendur, og má hann skjóta máli sínu til dóms og laga.

Þegar lagður hefir verið úrskurður á reikning gjaldkera, á að birta í

blaði ágríp af honum, er bæjarfógeti semji; á það ágríp að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum bæjarins.

29. gr.

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning yfir umliðið reikningsár, með öllum fylgiskjölum. Komi það fram, að bæjarstjórn hafi greitt ólögmat gjöld, neitað að greiða gjöld, sem hvila á bæn-um að lögum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sínu, skal stjórnarráðið gera þær ráðstafanir, er við þarf, og ef nauðsyn ber til, með lögsókn koma fram ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, sem hafa átt þátt í þessum ályktunum.

30. gr.

Með samþykkt þeirri, er getur um í 3. gr., og stjórnarráðið staðfestir, má setja nánari reglur um sjerhvert atriði í stjórn bæjarins, samkvæmt grundvallarreglum laga þessara, þar á meðal um brot á þeim.

31. gr.

Með lögum þessum eru númerin úr gildi lög nr. 23, 8. okt. 1883, lög nr. 14, 28. ágúst 1903, lög nr. 26, 16. nóv. 1907 og lög nr. 50, 3. nóv. 1915.

32. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

Greinargerð:

Frumvarp þetta stendur í sambandi við frumvarp um sameining Ísa-fjarðar og Eyrarhrepps, og er afleiðing þess. Eru teknar hjer upp breytingar á bæjarstjórnarlögunum, sem orðið hafa síðan 1883, og sumt fært til rjettari vegar, eftir því sem yngri lög ákveða.

Kosningarrjettur til bæjarstjórnar er látinn ná til allra, sem eru 25 ára og hafa kosningarjett til Alþingis. Kosning til niðurjöfnunar er tvískift, til þess að trygging sje fyrir, að nefndin hafi sæmilega þekking um gjaldþol manna. Engin ákvæði eru tekin í lögin um stofn aukaútsvara, heldur sje þar farið eftir gildandi landslögum. Loks er bæjarstjórn heimilað að nota hlutfallskosning og henni ætlað að kjósa yfirskoðunarmenn, enda hvorttveggja, að kjósendur hafa aldrei haft áhuga á þeirri kosning og að yfirskoðunarmenn eru trúnaðarmenn bæjarstjórnar, er ábyrgð ber á bæjarreikningunum, gagnvart gjaldkera, og á því rjett á að ráða kjöri þeirra.

Nd.

28. Frumvarp

til laga um áveitu á Flóann.

Flutningsm.: Sigurður Sigurðsson, Einar Arnórsson.

1. gr.

Landsstjórninni heimilast að láta veita vatni úr Hvítá í Árnessýslu nálagst Brúnastöðum, á Flóann, og nái sú áveita til þeirra jarða í Hraungerðishreppi, Villingaholtshreppi, Gaulverjabæjarhreppi, Stokkseyrarhreppi, Eyrarbakkaheppi og Sandvíkurhreppi, þar sem landslag leyfir áveitu, en fari þó eigi yfir þau svæði í Gaulverjabæjarhreppi, sem nota áveitu úr Þjórsá. Heimild þessi kemur til framkvæmda, þá er stofnað hefir verið áveitufjelag samkvæmt 3. gr. þessara laga og samþykkt fyrir það náð staðfestingu stjórnarráðsins.

2. gr.

Stofnkostnaður áveitunnar, að flóðgörðum meðtöldum, greiðist að $\frac{1}{4}$ hluta úr landssjóði, en að $\frac{3}{4}$ hlutum skal áveitan kostuð af eigendum jarða þeirra, sem áveitan nær til, með þeim nánari ákvörðunum, er lög þessi setja.

Til stofnkostnaðar skal einnig telja aukningar og umbætur, sem nauðsynlegt þykir að gera á áveitunni, eftir að hún er tekin til notkunar, en eru stærri en svo, að fært þyki að reikna þær til viðhalds áveitunni.

Með stofnkostnaði áveitunnar skal og telja vexti og afborganir af áveituláni því, er ræðir um í 7. gr. þessara laga, á meðan framkvæmd verksins stendur yfir, og enn fremur afborganir af láninu 5 fyrstu árin, eftir að áveitan er tekin til notkunar, ef afborgana er krafist af láninu þann tíma.

3. gr.

Jarðeigendur á áveitusvæðinu mynda með sjer áveitufjelag, og nefnist það Flóaaáveitufjelagið.

Til þess að undirbúa stofnun áveitufjelagsins skulu í hverjum hreppi á áveitusvæðinu, samkvæmt 1. gr., kosnir 2 fulltrúar á lögmætum sveitarfundi. Skulu þeir svo í sameiningu kveðja alla jarðeigendur áveitusvæðisins, með nægum fyrirvara, til stofnfundar. Atkvæðisrjett til fjelagsstofnunar og á fjelagsfundum hefir sjerhver eigandi jarðar eða jarðarparts, sem áveitan nær til. Eigi einhver eða einhverir þeirra heima utan áveitusvæðisins, geta þeir gefið öðrum umboð til þess að mæta á fundum fyrir sína hönd. Áveitufjelagið telst stofnað, ef $\frac{3}{4}$ fundarmanna greiða atkvæði með stofnun þess, en lögmætur er stofnfundur því að eins, að $\frac{3}{4}$ jarðeigenda sækja fundinn.

Sæki ekki nógu margir stofnfund, til þess að lögmætur sje, skal samt atkvæða leitað um fjelagsstofnunina, og verði henni samþykkir $\frac{3}{4}$ fundarmanna, skal með sama hætti og getið var boðað til nýs stofnfundar innan 2 mánaða og er fjelagsstofnunin löglega samþykkt á þeim fundi með atkvæði $\frac{3}{4}$ fundarmanna, án tillits til þess, hve margir sækja þann fund.

4. gr.

Fyrir stofnfund skulu fundarboðendur leggja frumvarp til áveitusamþykktar. Gildir hún sem lög fyrir áveitufjelagið, þá er hún hefir náð samþykki fundarins og öðlast staðfestingu stjórnarráðsins. Í samþykkt skal kveða á um, að stjórn fjelagsins skipi 3 menn, er kosnir sje til 1 árs í senn, og 1 til vara fyrir hvern aðalmanna. Enn fremur skal greina störf fjelagsstjórnarinnar, rjettindi og skyldur fjelagsmanna, umsjón og viðhald áveitunnar og greiðslu kostnaðar, er af þessu leiðir. Skal og getið jarða þeirra allra, er veitan nær til.

Eigi verður samþykkt gerð, nema $\frac{3}{4}$ fundarmanna greiði henni atkvæði í heild; en um einstök atriði hennar ræður afl atkvæða. Breytingar á samþykktinni, er siðar kunna að koma til á fundum áveitufjelagsins, verða eigi gerðar nema $\frac{3}{4}$ fundarmanna á lögsmætum fjelagsfundi greiði atkvæði með þeim, og öðlist breytingin staðfestingu stjórnarráðsins.

5. gr.

Nú er samþykkt gerð, eins og fyrir er mælt í 4. gr., og send stjórnarráðinu til staðfestingar, og stjórnarráðinu þykir hún koma í bág við lög, grundvallarreglur laga eða rjett manna, og synjar það þá um staðfestingu, en skýrir stjórn áveitufjelagsins frá ástæðum fyrir neituninni. Skal þá stjórn áveitufjelagsins kveðja þegar til fundar í áveitufjelaginu með nægum fyrirvara, og taka fjelagsmenn ákvarðanir um athugasemdir stjórnarráðsins og gilda þar um ákvæði 4. gr., þann veg að afl atkvæða ræður um einstakar breytingartilögur.

6. gr.

Ákveða má í samþykkt alt að 400 kr. sekt fyrir brot gegn henni og renna sektir í sjóð áveitufjelagsins.

Með brot gegn samþykktinni skal fara sem almenn lögreglumál.

7. gr.

Til þess að standast stofnkostnað áveitunnar án flóðgarða, að þeim $\frac{3}{4}$ hlutum, sem jarðeigendum ber að greiða, tekur áveitufjelagið peningalán, að svo miklu leyti sem með þarf, og nýtur til þess tilstyrks landsstjórnarinnar.

Landssjóði veitist heimild til þess að ábyrgjast lán þetta, sje það ekki tekið hjá landssjóði sjálfum, en hann skal trygður með veði í jörðum þeim á áveitusvæðinu, er áveitunnar njóta, ásamt mannvirkjum þeim, sem á jörðunum eru í notum ábúðarinnar, og eru eign jarðeigenda, þó svo, að laust sje til frjálsra afnota jarðeigenda eða veðsetningar sem svarar $\frac{3}{6}$ hlutum virðingarverðs hverrar jarðeignar, samkvæmt mati áður en áveitufyrirtækið var hafið, sem landsstjórnin tekur gilt, en næst þar á eftir komi veðrjettur landsjóðs.

Með veðrjetti þessum skal einnig trygður viðhalds- og umsjónarkostnaður áveitunnar. Svo stendur hann og sem trygging fyrir því, að gerðir sje flóðgarðar á hinum einstöku jörðum, samkvæmt því, sem fyrir er mælt í lögum þessum.

8. gr.

Stjórn áveitufjelagsins jafnar niður áveitukostnaðinum (stofukostnaðinum) á jarðir þær, er hlut eiga að máli — en það eru allar þær jarðir, er áveitan nær til —, og skal við þá niðurfjöfnun aðallega farið eftir stærð þess áveitulands, er hverri jörð tilheyrir, er reiknist þó aldrei meira en $\frac{3}{4}$ hlutar af stærð allrar jarðarinnar, með hæfilegu tilliti til þess, ef einhverjar af jörðunum standa sjerstaklega að vigi um not áveitunnar.

Sje einhver áveitufjelagsmanna óánægður með niðurfjöfnun stjórnar áveitufjelagsins, getur hann skotið máli sínu til landsstjórnarinnar, er sker úr þrætunni til fullnaðar. Eftir að allur ágreiningur þann veg er útkljáður, staðfestir stjórnarráðið niðurfjöfnunina.

9. gr.

Stjórn áveitufjelagsins skal fyrir 1. október ár hvert gera áætlun um viðhalds- og umsjónarkostnað áveitunnar yfirstandandi ár. Með umsjónarkostnaði telst þóknun til fjelagsstjórnar og endurskoðenda. Kostnaði þessum jafnar áveitufjelagsstjórnin síðan niður á jarðir þær, sem áveitan nær til, eftir sama mælikvarða og stofnkostnaðinum samkv. 8. gr.

Áveitufjelagsstjórnin skal gera skrá yfir gjöld þessi, svo og afborganir þær og vexti af áveituláninu, sem hverri einstakri jörð ber að greiða eftir itölu hennar í stofnkostnaði áveitunnar samkv. 8. gr. Eftir gjaldskrá þessari skal áveitufjelagsstjórnin innheimta árgjöldin í heild sinni hjá jarðeigendum fyrir 1. nóvember.

Reikningsár áveitufjelagsins er almanaksárið.

10. gr.

Lögtaksrjeltur fylgir öllum þeim áveitugjöldum, sem greind eru í lögum þessum.

Innheimtist áveitugjöldin ekki frjállega eða með lögtaksgerð hjá skuldunaut, eða vanrækt er að gera flóðgarða á jörð samkv. 16. gr., skal gengið að tryggingarveðinu í jörð þeirri eða jörðum, er vanskilin eða vanrækslan stafar frá. Seljist jörð eigi á nauðungarupphóði því verði, að þessum veðskuldum sje fullnægt, skal landssjóður láta leggja sjer út jörðina, enda ber hann síðan sem jarðeigandi þær skyldur, sem á jörðinni hvíla vegna áveitunnar.

11. gr.

Leiguliði á jörð, sem áveitan nær til, er skyldur, að viðlögðum ábúðarmissi, að standa jarðeiganda skil á umsjónar- og viðhaldskostnaði áveitunnar samkvæmt hinni árlegu niðurfjöfnun, svo og á fullum vöxtum af þeim $\frac{3}{4}$ hlutum stofnkostnaðarins, sem jarðeiganda ber að greiða samkv. 2. gr., og enn fremur vöxtum af þeim hluta andvirðis flóðgarðanna á jörðinni, sem eigandi hefir lagt fram, samkv. 15. gr.

Viðtakanda jarðar í fardögum ber að inna af hendi nefnd leiguliðagjöld yfirstandanda árs.

12. gr.

Stjórn áveitufjelagsins annast allar framkvæmdir fyrir fjelagsins hönd milli funda. Skal hún með samþykki landsstjórnarinnar ráða umsjónarmann áveitunnar, er segir fyrir um notkun vatnsins og sjer um framkvæmd viðhaldsins.

Nánari ákvarðanir um verksvið umsjónarmannsins skulu greindar í samþykkt.

Landsstjórninni er heimilt eftirlit með því, að verkinu sje vel við haldið, eftir því, sem hún telur nauðsyn á. Skal áveitufjelagsstjórn og umsjónarmanni skylt að hlita fyrirskipunum hennar hjer að lútandi.

13. gr.

Aðalfund áveitufjelagsins skal halda fyrir miðjan febrúar ár hvert. Skal stjórn áveitufjelagsins boða til hans með 3 vikna fyrirvara í öllum hreppum á áveitusvæðinu á sama hátt og boðað er til lögmæltra sveitafunda.

Á aðalfundi skal tekið fyrir:

1. Stjórn áveitufjelagsins skýrir frá hag og framkvæmdum fjelagsins á umliðnu ári.
2. Lagðir fram til úrskurðar endurskoðaðir reikningar áveitunnar fyrir sama ár.
3. Kosin stjórn áveitufjelagsins og 2 endurskoðunarmenn reikninga.
4. Rædd og tekin ályktun um önnur mál, er áveituna varða.

Til aukafunda í fjelaginu skal boða með sama hætti og til aðalfundar.

14. gr.

Landsstjórnin annast undirbúning og framkvæmd áveitugerðarinnar, en leita skal samþykkis áveitufjelagsstjórnarinnar áður en tekið er tilboði um framkvæmd verksins, eða ráðinn verkstjóri, ef verkið er framkvæmt á kostnað áveitufjelagsins beinlínis. Aðrar ráðstafanir sínar hjer að lútandi, svo sem um eftirlit með verkinu o. fl., ber landsstjórnin undir stjórn áveitufjelagsins, ef henni þykja ástæður til og atvik leyfa.

15. gr.

Jarðeigendum er skylt að láta gera nægilega flóðgarða á jörðum þeim, er áveitunnar njóta, gegn $\frac{1}{4}$ tillagi úr landssjóði samkv. 2. gr. En mælingar fyrir flóðgarðana og leiðbeiningar um gerð þeirra skulu látnar landeigendum í tje á kostnað áveitunnar.

16. gr.

Vanræki jarðeigandi að láta gera flóðgarða á jörð sinni samkv. 15. gr., getur leiguliði látið gera þá. Þegar leiguliði fer frá jörðinni, skulu úttektaarmenn meta, hversu mikið jörðin megi hækka í verði að varanlegu eftirgjaldi fyrir flóðgarðana, og fær þá leiguliði endurgoldinn kostnað sinn við gerð flóðgarðanna, þó ekki meira en sem svarar fimtánföldum eftirgjaldsauka þeim, sem metinn er.

Ef hvorki landsdrottinn nje leiguliði vill láta gera þá flóðgarða, sem nauðsynlegir þykja til þess, að áveitan komi að haldi, eftir áliti tveggja dóm-

kvaddra, óvilhallra manna, getur áveitufjelagsstjórnin með samþykki landsstjórnarinnar gengið að jörðinni samkvæmt 10. gr.

17. gr.

Vilji einhverir jarðeigendur á áveitusvæðinu eigi taka þátt í áveitunni, eða kostnaði þeim, er af henni leiðir lögum þessum samkvæmt, skal stjórn áveitufjelagsins krefjast þess, að jörð sú, er um ræðir, sje tekin eignarnámi handa landssjóði, ef ekki næst samkomulag um, að jarðeigandi láti jörðina af hendi eða selji hana. Verði landssjóður eigandi slíkra jarða, gilda um skyldur þær, sem á þeim hvíla vegna áveitunnar, allar hinar sömu reglur og um jarðir einstakra manna eftir lögum þessum.

Til þess að meta jörð til eignarnáms samkvæmt því, sem hjer segir, dómkveður hjeraðsdómari, ef hann á eigi hlut í áveitunni, ella næsti hjeraðsdómari, 3 óvilhalla menn utan áveitusvæðisins.

Um mat þetta, og yfirmat, þurfi á því að halda, fer að öðru leyti eftir lögum nr. 65, 22. nóv. 1913 um vatnsveitingar, 18. og 20. gr.

18. gr.

Þegar samþykkt fyrir áveitufjlagið hefir náð staðfestingu stjórnarráðsins samkv. 4. og 5. gr., eru allir landeigendur og leiguliðar á því svæði, sem áveitunni er ætlað að ná yfir, skyldir til að leyfa landsafnot til mannvirkja þeirra, er áveituna snerta, svo sem land undir skurðina og að efni sje tekið úr landinu, hvort heldur er grjót eða önnur jarðefni, í fyrirhleðslur, garða, stíflugerðir eða umbúnað skurða o. s. frv., og yfirleitt að þola þær kvaðir, óhagræði eða takmörkun á afnotarjetti, sem áveituverkið hefir í för með sjer. Fullar bætur fyrir landnám þetta og jarðrask m. m. greiðist eigendum þeirra jarða, sem eigi geta haft not áveitunnar, en eigendum áveitujarða greiðist því að eins bætur, að landnám og jarðrask á jörðum þeirra sje meira tiltölulega en á öðrum jörðum á áveitusvæðinu.

Bætur má ákveða með samkomulagi milli landeigenda og stjórnar áveitufjelagsins, en náist ekki samkomulag, skulu bætur metnar af 3 óvilhöllum mönnum, sem dómkvaddir skulu til þessa í eitt skifti fyrir öll fyrir alt áveitusvæðið. Um yfirmat fer eftir 20. gr. vatnsveitingalaganna frá 22. nóv. 1913.

19. gr.

Óski jarðeigandi, er þátt tekur í áveitunni, að greiða áveitukostnað sinn allan, annan en viðhalds- og umsjónarkostnað, eða nokkurn hluta hans fyrirfram í eitt skifti fyrir öll, skal honum það heimilt. Svo skal og leyft hlutaðeigendum, er þess æskja, að láta af hendi land, er áveitunnar nýtur, upp í áveitukostnaðinn, að einhverju eða öllu leyti, og skal fara um mat á því landi eftir ákvæðum 17. gr., en landssjóður eignast landið.

20. gr.

Um skifti á óskiftu landi, sem vatni er veitt á samkvæmt lögum þessum, fer eftir 6. gr. laga um vatnsveitingar frá 22. nóv. 1913.

A s t æ ð u r .

Um þær visast til eftirfarandi athugasemda Flóaaáveitunefndarinnar við frv. þetta:

Við fyrirsögn frumvarpsins.

Flóaaáveitunefndinni hefir þótt óhjákvæmilegt, að sjerstök lög — heimildarlög fyrir landsstjórnina — verði sett um Flóaaáveituna, sem hlýtur að verða svo umfangsmikil og margbrotin, enda stærsta fyrirtæki hjer á landi samskonar, að engin leið er að því, að hún geti nema að nokkru eða litlu leyti komist undir hinar almennu reglur gildandi laga. Eftir að hafa unnið að rannsókn málsins og undirbúningi þess, svo sem annarstaðar er gerð grein fyrir (þar á meðal haldið fundi með búendum og jarðeigendum á áveitusvæðinu), hefir nefndin þess vegna ráðist í að semja frumvarp til laga um áveitu á Flóann og að sjálfsögðu nefnt það þessu nafni. Hyggjum vjer upp í það tekin þau ákvæði, er mestu skiftir, að sjerstök lög sje sett um.

Við 1. gr.

Auk heimildarákvæðisins þykir rjett að tilgreina þegar í upphafi laganna, hvaðan áveituvatnið er tekið og hvert það er leitt. Hinar einstöku jarðir, sem áveitan nær til, er ætlast til að verði greindar í samþykkt væntanlegs áveitufjelags (sbr. 4. gr.). Með því að miða framkvæmd heimildarinnar við stofnun áveitufjelags, hafa hlutaðeigendur það í hendi sjer, hvenær þeir vilja hefjast handa, til þess að koma sjálfu verkinu á.

Við 2. gr.

Af stofnkostnaði áveitunnar, sem nánari grein er gerð fyrir í nefndarálitinu, ætlast nefndin til að landssjóður greiði $\frac{1}{4}$ hluta, sem beinan styrk, þar sem þetta fyrirtæki er svo mikið stórvirki, að litt mun þykja kleift til framkvæmda, nema ljett sje undir með hinum eiginlegu kostendum þess, jarðeigendunum á áveitusvæðinu, er kosta áveituna að $\frac{3}{4}$ hlutum, og annast að öllu leyti hið almenna viðhald hennar og umsjón. Er það og bert, að áveita þessi ef hún kemst í verk, hlýtur að færa landssjóði eigi lítinn aukinn gróða á ýmsa lund, svo sem önnur slík þjóðþrifafyrirtæki, og venja virðist komin á, að styrkur landssjóðs nemi fjórðungi kostnaðar, sbr. m. a. lög nr. 19, 11. júlí 1911, hafnarlög fyrir Reykjavíkurkaupstað, þar sem samkvæmt 1. gr. laganna veitast úr landssjóði 400,000 kr. gegn 1,200,000 kr. úr hafnarsjóði, og 2. gr. heimilar landssjóði að ábyrgjast lántöku hafnarsjóðs, á sama hátt og 7. gr. þessara laga gerir ráð fyrir gagnvart áveituláni, ef til kemur.

Nauðsynlegt þykir, að telja til stofnkostnaðar, þ. e. láta sæta stofnkostnaðarkjörum, allar meiri háttar aukningar og umbætur á áveitunni. Og beinlinis í stofnkostnaði teljist vextir og afborganir af áveituláninu, meðan á verkinu stendur, og afborganir fyrstu árin (þ: áveitulánið þarf að vera þeim mun hærra), svo að eigi íþyngist jarðeigendum um of, á meðan áveitan er eigi farin að gefa fullan arð. —

Við 3. gr.

Þessi grein ræðir um stofnun áveitufjelags, sem er óhjákvæmilegt skilyrði fyrir því, að verkið komist til framkvæmda, og fyrir rekstri þessarar samáveitu framvegis. Með vilja hlutaðeigandi jarðeigenda er svo ákveðið, að atkvæðisrjettur í áveitumálunum miðist við fjelagsmann hvern (svo sem á sjer stað í samvinnufjelögum), en eigi við eign eða ítölu (eins og í hlutafjelögum). Að öðru leyti er þessi grein áþekk 8. gr. hinna almennu vatnsveitingalaga frá 22. nóv. 1913.

Við 4. gr.

Þessi grein þarfnast engra sjerstakra skýringa. Áþekk 9. gr. vatnsveitingalaganna. —

Við 5. gr.

Sbr. að mestu 10. gr. vatnsveitingalaganna.

Við 6. gr.

Sbr. 12. gr. sömu laga.

Við 7. gr.

Ræðir um væntanlega lántöku til stofnkostnaðar áveitunnar. Ef lands-sjóður er ekki beinlinis lánveitandinn — sem þó er eins vel gert ráð fyrir að hann verði, og verður þá að setja sjerstaka lagaheimild um það —, er honum með þessari lagagrein heimilað að ábyrgjast lánið. En hvort sem er, tekur hann að tryggingu veð í jörðunum á áveitusvæðinu (áveitujörðunum), og þyk-ir fullnægilegt, þegar á alt er litið, sjerstaklega hina miklu raunverulegu verð-hækkun, sem hlýtur að verða á jörðum þessum, er áveitan er komin á, að þessi veðrjettur komi fyrst á eftir $\frac{2}{3}$ hlutum virðingarverðs jarðeignanna, eins og þær verða virtar áður en fyrirtækið er gert. Að hinu leytinu verður ekki heldur sjeð, að jarðeigendur komist af með minna laust af jörðunum eða þessu virðingarverði þeirra en $\frac{2}{3}$, sem gangi á undan öllu öðru, ef þeir eiga að geta staðist þau útgjöld, sem áveitan (með flóðgörðum og öllu) leggur þeim á herðar, frá upphafi og áfram.

Eftir skýrslu þeirri að dæma meðal annars, sem nefndin hefir fengið hjá sýslumanninum í Árnessýslu um veðbönd þessara jarða, er ekki sýnilegt, að það, sem nú hvílir á þeim, geti komið að nokkrum verulegum mun í bág við ráðstafanir þessar. Allflestar jarðanna, sem veðsettar eru, munu ekki vera meira veðbundnar en svo, að alls ekki nemur $\frac{2}{3}$ þess verðs, sem þær vænt-anlega verða metnar til hjer eftir, og þótt það mat fari fram áður en áveit-an kemur.

Til þess að tryggja það, að áveitan falli ekki í vanrækslu og komi að notum, sem fyrst og fremst er skilyrði fyrir því, að tilkostnaðurinn hafist upp, er það nauðsynlegt, að umrædd veðtrygging í jörðunum nái einnig til skyld-unnar til viðhalds og umsjónar (sbr. 9. gr.), og til þess að gera flóðgarða (sbr. 15. og 16. gr.).

Við 8. gr.

Greinin fjallar um skifting stofnkostnaðarins eða niðurfjöfnun á áveitu-jarðirnar (sbr. 15. gr. vatnsveitingalaganna). Eins og gerð er grein fyrir í nefnd-arálitinu, hefir þótt rjett að reikna hverri jörð aldrei meira áveituland en $\frac{3}{4}$ hluta af stærð hennar, jafnvel þótt hún öll kynni að vera eða gæti verið und-ir áveitu. Byggist þetta á því, að við venjulega notkun jarða verða ábúendur að taka nokkurn hluta undan til hagbeitar. Að öðru leyti er áveitufjelagsstjórn-inni gefið nokkurt svigrúm að taka hæfilegt tillit til sjerstakra ástæðna jarð-anna, en úrslitaorð hefir landsstjórnin hjer, ef ágreiningur verður. Gera lögin yfirleitt ráð fyrir allmiklum íhlutunarrjetti hennar (landsstjórnarinnar) um ýms mál og hagsmuni áveitunnar, enda er ætlast til að landssjóður verði talsvert við hana riðinn, og hins vegar álitíð, að hagsmunum sjálfs fyrirtækisins sje best borgið á þennan hátt.

Við 9. gr.

Hjer ekkert sjerstakt að athuga.

Við 10. gr.

Auk tryggingar þeirrar (í jörðunum), sem ákveðin er fyrir öllum á-veitugreiðslunum, þykir nauðsynlegt að gera sjálfa innheimtuna sem allra ör-uggasta og greiðasta, en það næst best með því, að veita gjöldum þessum lög-taksrjett. Ætti það og að leiða til þess, að eigi þyrfti að ganga að sjálfu veð-inu fyr en öll sund önnur eru lokuð.

Eins og ætlast er til, að landssjóður eignist jarðir og lönd á áveitu-svæðinu, ef til kemur, samkv. 17. og 19. gr., eins þykir sjálfsagt, að það sje landssjóður, sem láti leggja sjer út seldar jarðir, ef með þarf, eins og þessi gr. gerir ráð fyrir, enda er það hann, sem hefir ráðin á og yfir tryggingarveðinu sem hinn eiginlegi veðhafi.

Við 11. gr.

Hjer greinir frá skyldum leiguliða á áveitujörð, þeim er óhjákvæmilega hljóta að leggjast á hann til landsdrottins (jarðeiganda), sem ætlað er að bera áveitukostnaðinn beinlínis. Verða þessar skyldur að vera árgreiðslur umsjónar-og viðhaldskostnaðar, svo og vextir fullir af þeim hluta ($\frac{3}{4}$) stofnkostnaðarins, sem jarðeigandi leggur út, ásamt vöxtum af ændvirði flóðgarða, ef jarðeigandi lætur gera þá. Það er ljóst, að það er landsetinn, sem hirðir hinn árlega ærð áveitunnar, og ber honum því að greiða hin tilsvareandi gjöld, þar sem lands-drottinn leggur til sjálfan kostnaðinn og eignast þar með í rauninni sjálfa á-veituna og mannvirkin.

Sbr. hjer við fyrri hluta 17. gr. vatnsveitingalaganna. Enn fremur grund-vallarreglur l. 12. jan. 1884, um bygging, ábúð og úttekt jarða (sjerstakl. 21. gr.).

Sá, sem tekur við jörð í fardögum, en eigi sá, er frá fer, fær allan af-rakstur hennar það ár; verður því að bera þess árs gjöld.

Við 12. gr.

Nauðsynleg framkvæmda-ákvæði. Þarfnast engra sjerstakra skýringa.

Við 13. gr.

Þarfnast eigi sjerstakra athugasemda.

Við 14. gr.

Hentast þykir, þegar á alt er litið, og óhultast, að landsstjórnin standi fyrir framkvæmd áveituverksins, hvort sem það kann að verða »boðið út« eða unnið á annan hátt. Stjórn áveitufjelagsins er og ætlað að vera með í ráðum, eftir því, sem nauðsyn krefur.

Við 15. gr.

Óhjákvæmilegt er að skylda jarðeigendur til þess að gera flóðgarða, þar sem þeir eru beint skilyrði fyrir árangri af áveitunni. Ljett er undir með þeim í því, svo sem greinin tilsegir.

Við 16. gr.

Hljóðar um vanrækslu landsdrottins í gerð flóðgarða, og hvernig leiguliði skuli þá koma til. Sbr. hjer við síðari hluta 17. gr. vatnsveitingalaganna, svo og síðari hluta 20. gr. ábúðarlaganna.

Ef hvorki jarðeigandi nje leiguliði gera skyldu sína hjer að lútandi, er ætlast til, að ganga megi að jörðinni (veðinu), til fullnægingar þessum kvöðum. En hentara þykir, að hinn eiginlegi veðhafi — landssjóður — heimili í þessum tilfellum áveitufjelagsstjórninni í hvert skifti þenna aðgang sinn.

Við 17. gr.

Ef að því rekur, að einhverir jarðeigendur á áveitusvæðinu ætli sjer að skerast úr leik eða neita þátttöku í áveitunni — en þó löglega stofnað til framkvæmda hennar, sbr. 1. gr., o. s. frv., — er ekki annað fyrir, til þess að fyrirtækið hindrist ekki af þessum völdum, en að nota eignarnámsheimild stjórnarskrárinnar, 50. gr., þar sem almennings eða fjelagsheill er öðru megin. Sbr. og hjer við 18. gr. hinna almennu vatnsveitingalaga. Eigandi slikra lögnumdra jarða eða landa verður landssjóður, sem einna næst stendur og enda best að vigi, bæði hvað það snertir að standast hinar áhvilandi skyldur og eins í því að gera sjer mat úr jörðunum, sem annars á ekki að vera miklum erfiðleikum bundið, ef alt fer skaplega. Lönd þau, er landssjóður fær úr áveitunni samkvæmt þessu (og eins samkv. 19. og 10. gr.), gæti hann þá m. a., ef svo sýndist, notað til úthlutunar til nýbýla (smábýla eða grasbýlabúskapar), eins og sumir hafa stungið upp á; en það atriði hefir nefndin, samkvæmt stefnu sinni og niðurstöðu í málinu, alls ekki tekið upp til neinnar ítarlegri rannsóknar (sjá nefndarálitið), jafnvel þótt þingsályktunartill. (frá 1915) sem hún er skipað eftir, og sýnilega gengur út frá alt öðru fyrirkomulagi en nefndin, virðist gera nokkurt ráð fyrir því, þótt óljóst sje.

Að öðru leyti þarfnast þessi grein engra athugasemda.

Við 18. gr.

Við þessa gr. sbr. aðallega 13. gr. vatnsveitingalaganna, og er ákvæðinu hagað eftir því, sem hjer þykir við eiga.

Við 19. gr.

Að sjálfsögðu greiða þeir af jarðeigendum, sem vilja, áveitukostnað sinn í eitt skifti fyrir öll, þótt fyrirtækið byggist að öðru leyti á lántöku og árgreiðslum. Og ekki er nema sanngjarnt, að hlutaðeigendur fái að láta upp í kostnað land af jörðum sínum, er áveitan nær til og nothæft þykir, eftir mati o. s. frv. (sjá nefndarálitid).

Við 20. gr.

Enginn vafi er á því, að nauðsyn rekur til skifta á ýmsum jörðum á áveitusvæðinu, sem enn er eigi skift, ef hin fyrirhugaða áveita kemst á. Þykir óþarft að taka hjer upp sjerstakar reglur um slik skifti, en láta ákvæði hinna almennu vatnsveitingalaga gilda um þau, þar sem þau ákvæði virðast mega nægja og eiga hjer best við. Annars má og að sjálfsögðu hafa hliðsjón af ákvæðum landskiftalaganna, nr. 43 frá 10. nóv. 1913, ef þörf gerðist.

Reykjavík, í desember 1916.

Jón Þorláksson.

Gísli Sveinsson.

Sigurður Sigurðsson.

Ed.**29. Tillaga**

til þingsályktunar um skipun bjargráðanefndar.

Flutningsm.: Sig. Eggerz, Karl Einarsson, Hjörtur Snorrason, Guðm. Ólafsson.

Efri deild Alþingis ályktar að skipa 5 manna nefnd til þess að ihuga þjóðarvandráði þau, er af heimsstyrjöldinni leiðir, og gera tillögur til bjargráða.

Nd.**30. Tillaga**

til þingsályktunar um skipun bjargráðanefndar.

Flutningsmenn: Bjarni Jónsson frá Vogu, Skúli S. Thoroddsen, Pjetur Ottesen, Benedikt Sveinsson.

Neðri deild Alþingis ályktar að skipa 7 manna nefnd til þess að ihuga þjóðarvandráði þau, er af heimsstyrjöldinni leiðir, og gera tillögur til bjargráða.

Ná.

31. Frumvarp

til heimildarlaga fyrir landsstjórnina til þess að selja ýmsar nauðsynjavörur undir verði, og að gjalda verðhækkunina eftir því sem lög þessi greina:

Flutningsmaður: Jörundur Brynjólfsson.

1. gr.

Með lögum þessum er stjórninni heimilað að greiða þá verðhækkun, sem orðin er eða verða kann á þeim vörum, sem taldar eru í þessari grein, fram yfir það er hjer segir:

	Kg.	Kr.
Rúgmjöl	100	35,00
Hrisgrjón.	100	60,00
Hveitimjöl nr. 1... ..	100	60,00
— — 2... ..	100	55,00
— — 3... ..	100	50,00
Haframjöl	100	50,00
Kartöflur..	100	16,00
Sykur högginn	1	0,90
Strausykur	1	0,80
Púðursykur	1	0,60
Íslenskt rjómaþúsmsjör	1	3,00
— smjör heima gert	1	2,60
Smjörliki nr. 1	1	1,80
— — 2	1	1,70
— — 3	1	1,60
Tólg..	1	1,60
Kindakjöt nýtt	1	0,80
— — saltað	1	0,90
Útlend kol (til heimilisnotkunar)	160	16,00
Nýmjólk 1 lítri	...	0,30
Olía (til heimilisnotkunar, hita, suðu og ljósa)... .. 1 —	...	0,25

Ofanskráð mjölverð (á rúgmjöli og hveitimjöli) sje lagt til grundvallar verðlagi á matbrauði (rúgbrauði, normalbrauði, franskbrauði, sigtibrauði, súrbrauði, hveitibleifum og landbrauði) í brauðgerðarhúsum og á útsölustöðum, fyrir þá er njóta eiga þeirrar ívilnunar á verðlagi á lífsnauðsynjum, er lög þessi heimila, og skal verðlagsnefnd ákveða brauðverðið.

2. gr.

Seljendum er gert að skyldu að selja almenningi þessar vörur við því

verði, sem ræðir um í 1. gr. þessara laga, en það sem varan kann að vera dýrari, fá þeir greitt úr landssjóði, en gefa verða þeir stjórninni sanna skýrslu um, hversu mikið þeir hafa selt.

3. gr.

Stjórnin semur og setur reglugerð um það, með hverjum hætti gjald þetta skuli greitt seljendum, og hver sönnunargögn þeir skuli láta fylgja skýrslum sínum. Sömuleiðis semur og setur stjórnin reglur til tryggingar því, að þeir einir njóti þeirra hlunninda, og á þann hátt, sem lög þessi heimila.

4. gr.

Einungis þeir, sem hafa fyrir ómaga að sjá og hafa í árstekjur 2200 kr. eða minna, eiga rjett á að landssjóður greiði þá verðhækkun, sem er orðin eða verða kann, fram yfir það verðlag á vörum, sem getið er um í 1. gr., fyrir:

- a. maka sinn og börn,
- b. aðra ómaga, sem þeir hafa fyrir að sjá,
- c. vinnuhjú, sem vinna að heimilisstörfum.

Þeir, sem ekki eru fullvinnandi og verða að sjá fyrir sjer sjálfir, skulu og verða þessa verðlags aðnjótandi. Hið sama gildir og um þá, sem að einhverju leyti þiggja af sveit.

Auk þessara hlunninda skulu þeir heimilisframfærendur, sem hafa 2200 kr. árstekjur eða minna og eiga fyrir þremur eða fleiri ómögum að sjá, fá 50 kr. á ári greiddar úr landssjóði fyrir hvern ómaga.

Ennfremur skulu þeir heimilisframfærendur, sem hafa yfir 2200 kr. en innan við 2800 kr. árstekjur og eiga fyrir þremur eða fleiri ómögum að sjá, fá 50 kr. á ári greiddar úr landssjóði fyrir hvern ómaga.

Til árstekna skal telja allar tekjur, hvort heldur eru af eign eða atvinnu, svo og hlunnindi, þar á meðal ókeypis húsnæði, ljós, eldivið, jarðarafnot o. fl. Hafi hvorttveggja hjónanna tekjur á árinu, skal leggja tekjur þeirra saman, og eiga þau því að eins rjett á þeim hlunnindum, er lög þessi heimila, að tekjur þeirra samanlagðar sjeu undir hámarki því, er talið er í þessari grein.

5. gr.

Þeir, sem framleiða eitthvað af þeim vörum, sem taldar eru í 1. gr., skulu ekki eiga kost á þeirri vörutegund, sem þeir framleiða, með afslætti af hálfu landssjóðs, nema framleiðsla þeirra sje svo lítil, að hún nægi ekki til heimilisþarfa, og þá því að eins að því leyti, sem hún ekki nægir, samkvæmt ákvörðun stjórnarráðsins.

Hve mikið skuli selt á hvern heimilismann með afslætti af hverri vörutegund, sem talin er í 1. grein, setur stjórnin reglur um.

6. gr.

Til framkvæmda þessara laga heimilast stjórninni að taka peningalán, ef þörf gerist.

7. gr.

Lög þessi ganga þegar í gildi og standa þar til er lokið verður heimsstyrjöldinni og friður er saminn.

Ástæður fyrir lagafrumvarpi þessu.

Síðan stríðið hófst hafa nauðsynjavörur alt af verið að hækka í verði, einkanlega þó í seinni tíð.

Kauphækkun sú, er almenningur hefir fengið, hefir hvergi nærri vegið upp á móti verðhækkun nauðsynja, og síst þeirri verðhækkun, sem orðið hefir á lífsnauðsynjum almennings 3—4 síðustu mánuðina. Þar við bætist svo, að atvinna hefir verið fremur rýr hjá mörgum hverjum í kauptúnum síðan í vor að sjávarútgerðin stöðvaðist.

Kaup verkamanna hjer, t. d. í Reykjavík, hefir hækkað um $71\frac{8}{10}\%$ síðan stríðið byrjaði, en brýnustu lífsnauðsynjar um 2—4 hundruð $\%$. Má því fara nærri um hver afkoma þeirra manna er, sem eingöngu lifa á handafla sínum og enga framleiðslu hafa. Dylst vonandi engum skynbærum manni, sem þetta ihugar, að einhverra ráða verður að leita til að draga úr dýrtíðinni fyrir almenning. Og virðist þá liggja beinast við, að landssjóður greiði nokkurn hluta af verðhækkun helstu lífsnauðsynja, á sama eða svipaðan hátt og hjer er farið fram á.

Landsstjórnin fer nú fram á við Alþingi, að það veiti dýrtíðaruppbót flestum starfsmönnum landssjóðs. Er slíkt í sjálfu sjer alls ekki órjettmætt, en margir þeirra hafa þó margfalt hærri laun en almenningur, og fyrir engu stærra heimili að sjá, og sje þar um brýna þörf að ræða, má fara nærri um afkomu þeirra manna, sem margfalt minni laun hafa og stopula vinnu stunda.

Þótt menn geti um hásumarið að eins dregið fram lífið, er alveg víst, þegar að haustar og atvinna minkar að mun, að almenningur lifur af skorti, ef ekki verður dregið úr dýrtíðinni að verulegum mun.

Hjá öllum almenningi er af engum forða að taka á svona tímum; hann á hann ekki til.

Hrökkvi daglaunin ekki fyrir daglegum nauðsynjum, tekur ekkert annað við en sulturinn.

Fjölmönnum bæjarfjelögum sjerstaklega, meira og minna illa stöddum fjárhagslega, er hins vegar ómögulegt að hjálpa öllum þeim, sem nauðsynlegt er að veita lið á svona tímum; til þess hefir landssjóður einn nokkurn mátt.

Þó að sumum kunni að virðast óefnilegt, að landssjóður stofni til skulda í þessu skyni, ber þeim að hafa það hugfast, að líf og heilsa, ef til vill mörg þúsund manna, er meira virði en dálítil fjárupphæð.

(B. VIII, 1.)

Nd.

32. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 26, 20. okt. 1905, um váttrygging sveitabæja og annara húsa í sveitum, utan kaupþúna.

Flutningsmaður: Sveinn Ólafsson.

1. gr.

2. gr. laganna orðist svo:

Brunabótasjóður bætir $\frac{5}{6}$ alls þess brunaskaða á húsum, váttrygðum í sjóðnum, sem eiganda, konu hans eða nánustu erfingjum verður eigi kent um að hafa valdið með ásetningi eða stórkostlegu gáleysi, og gildir það án tillits til byggingarefnis hússins, nema brunaskaði sje svo lítill, að ekki nemi 20 krónum í 2000 kr. húseign og meiri, eða $1\frac{1}{2}\%$ á minni húseignum, en þá skal eigandi hafa skaða óbættan. Til brunaskaða teljast skemdir á trygðum húsum, sem stafa af björgunartilraunum.

2. gr.

Orðið »erlendu« í síðustu málsgrein 4. gr, falli burt.

3. gr.

Í staðinn fyrir: »að $\frac{2}{3}$ í húsi« í 5. grein laganna komi:
að $\frac{5}{6}$ í húsi.

4. gr.

6. gr. laganna orðist svo:

Hvergi má tryggja þann sjötta hluta húsa, sem ekki er váttrygður samkvæmt lögum þessum.

5. gr.

Fyrsti málslíður 18. gr. orðist svo:

Í hinum sameiginlega brunabótasjóði skal endurtryggja helming þeirra fimm sjöttu hluta allra híbýla o. s. frv.

Ástæður fyrir frumvarpinu.

1. Misrjetti milli kaupstaða og sveita, sem fram kemur við samanburð framangreindra laga og laga um brunabótafjelag Íslands frá 1907, hverfur með frumvarpi þessu, ef að lögum verður.
2. Veðhæfi húsa í sveitum eykst að miklum mun og sveitabúum verður auðveldara en áður að neyta lánstrausts, ef trygt hafa eftir lögnum frá 1905.
3. Tryggingarleysi $\frac{1}{3}$ húseigna í sveitum eftir lögnum frá 1905 hefir dreg-

ið úr áhuga á húsbótum, þar sem tryggingar vandaðra húsa hafa að eins fengist með ókjörum.

4. Brunahættan í sveitum verður að álitast minni en í kaupstöðum, þar sem sambrunar stórir geta komið fyrir, og því hættuminna að tryggja þar $\frac{5}{6}$ húseigna en í kaupstöðum.
5. Frumvarp þetta, sem ekki varð útrætt á síðasta þingi, en gekk gegn um 1. og 2. umræðu í neðri deild og stutt var af meðmælum landbúnaðar-nefndar deildarinnar þá, ætti að vera tímabært nú.

(B. IX, 1.)

Nð.

33. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 60, 30. júlí 1909.

Flutningsmaður: Skúli S. Thoroddsen.

Ísafjarðarlæknishjæði skal skift í tvö læknishjeruð, svo sem hjer segir:

1. Ísafjarðarhjeruð: Eyrarhreppur, Ísafjarðarkaupstaður, Súðavíkurhreppur og Vigur í Ögurhreppi.
2. Hólshjeruð: Hólshreppur (ásamt Bolungarvíkurverslunarstað).

Greinargerð.

Frumvarp þetta er framkomið samkvæmt áskorun þingmálafundar, er haldinn var í Hólshreppi 12. júní síðastl. Að öðru leyti munu nánari ástæður fyrir frumvarpinu færðar við framsögu málsins.

(C. III, 1.)

Nð.

34. Tillaga

til þingsályktunar um skipun nefndar til ihugunar sjálfstæðismála landsins.

Flutningsmenn: Magnús Pjetursson, Einar Arnórsson, Gisli Sveinsson,
Magnús Guðmundsson, Jón Jónsson, Skúli S. Thoroddsen,
Benedikt Sveinsson, Bjarni Jónsson frá Vog, Björn R. Stefánsson,
Þórarinn Jónsson.

Neðri deild Alþingis ályktar að skipa 7 manna nefnd til þess að ihuga og koma fram með tillögur um, hverjar ráðstafanir gera skuli til að ná sem fyrst öllum vorum málum í vorar hendur og fá viðurkenningu fullveldis vors.

(B. X, 1.)

Nd.**35. Framvarp**

til laga um stefnufrest til íslenskra dómstóla.

Flutningsm.: Einar Arnórsson, Magnús Guðmundsson,
Gísli Sveinsson, Skúli S. Thoroddsen.

I. kafli.

Um stefnufrest í almennum einkamálum.

1. gr.

Þegar varnaraðili á heimili eða dvöl í sömu þinghá, sem mál á hendur honum á að þingfesta í, skal honum stefnt með að minsta kosti viku fyrirvara.

Sama frest skal veita, ef varnaraðili á heimili eða dvöl í sama kaupstað, sem mál á hendur honum skal þingfesta í.

2. gr.

Nú á varnaraðili heimili eða dvöl utan þeirrar þinghár, þar sem mál á hendur honum á að þingfesta, en í sömu sýslu, og skal honum þá veittur 14 daga stefnufrestur.

Sama frest skal og veita, ef varnaraðili á heimili eða dvöl í kaupstað, sem liggur við þá sýslu, er mál skal þingfesta í. Sama gildir, ef mál á að þingfesta í kaupstað, en varnaraðili á heimili í sýslu, sem við kaupstaðinn liggur, svo og ef varnaraðili á heimili eða dvöl í Hafnarfirði eða Reykjavík, og þingfesta á málið í öðrum hvorum þessara kaupstaða.

3. gr.

Nú á varnaraðili heimili eða dvöl hjer á landi, en utan þeirrar sýslu, er þingfesta skal mál á hendur honum í, enda sje eigi svo ástatt, sem í 2. gr. segir, og skal dómari þá ákveða stefnufrest eftir því, sem við á hverju sinni. Þó má frestur aldrei vera skemri en 2 vikur og aldrei lengri en 9 vikur.

4. gr.

Nú á varnaraðili heimilisfang eða dvöl erlendis, og skal dómari þá ákveða stefnufrest eftir atvikum hverju sinni. Þó má fresturinn aldrei vera skemri en 3 mánuðir og aldrei lengri en 12 mánuðir.

5. gr.

Nú er eigi kunnugt, hvar varnaraðili á heimilisfang eða dvöl, og skal þá dómari ákveða stefnufrest á þann hátt, er í 3. og 4. gr. segir, þannig að frest-

urinn fari eftir 3. gr., ef telja má vist, að varnaraðili dveljist eða eigi heimili hjer á landi, en ella skal fara eftir 4. gr.

6. gr.

Ákvæði 1.—5. gr. gilda jafnt, hvort sem mál er þingfest á bæjarþingi, manntalsþingi eða í aukarjetti.

II. kafli.

Um stefnufrest í einkamálum, er frábrugðinni meðferð sæta í hjeraði.

7. gr.

Í gestarjettarmálum skal stefnufrestur vera sem hjer segir:

1. Þegar svo er ástatt um varnaraðilja, sem í 1. gr. 1. málsg. segir, skal stefnufrestur eigi vera skemri en 3 sólarhringar. En ef svo stendur á, sem í 2. málsg. 1. gr. getur, skal stefnufrestur vera eigi skemri en 1 sólarhringur.

2. Þegar svo stendur á, sem í 2. gr. segir, skal stefnufrestur eigi vera skemri en 1 vika.

3. Nú eru atvik svo vaxin, sem í 3. og 4. gr. getur, og skal dómari þá ákveða stefnufrestinn, svo sem þar segir, þó svo að frestarinn verði aldrei skemri en 6 vikur og eigi lengri en 6 mánuðir.

8. gr.

Stefnufrestur í einkalögreglumálum, sjódomsmálum og merkjamálum, samkvæmt lögum nr. 35, 2. nóv. 1914, skal fara eftir ákvæðum 7. gr.

9. gr.

Stefnufrestur í landamerkjamálum, áreiðar- og vettvangsmálum, vixil- og tjekkamálum, hjónabandsmálum, málum til áfrýjunar sáttanefndarúrskurðum samkv. lögum nr. 32, 11. júlí 1911, fer eftir reglum 1.—4. gr. laga þessara, nema mál þessi sæti gestarjettarmeðferð.

10. gr.

Stefnufrestur í eignardómamálum skal fara eftir ákvæðum laga nr. 46, 10. nóv. 1905, 9. gr.

11. gr.

Ákvæði laga nr. 30, 3. nóv. 1915, um stefnufrest í málum til ógildingardóms á skjölum, skulu haldast óbreytt.

III. kafli.

Um stefnufrest í sakamálum og til yfirdómstóla.

12. gr.

Í sakamálum skal stefnufrestur fara eftir ákvæðum 7. gr.

13. gr.

Nú er sakamál sótt annarstaðar en á heimilis- eða dvalarvarnarþingi sökunauts, en hann er staddur í þinghá, þar sem málið er sótt að lögum, þegar stefna er birt honum, og fer þá um frestinn, svo sem þar væri heimili hans eða dvalarstaður.

14. gr.

Stefnufrestur til landsyfirdóms fer eftir tilsk. 11. júlí 1800, 15. gr. Þó skal yfirdómur ákveða frestinn samkvæmt 4. og 5. gr. laga þessara, ef svo er ástatt um varnaraðilja, sem í tjeðum greinum segir.

15. gr.

Stefnufrestur til landsyfirdóms í sakamálum og til synodalrjettar fer eftir þeim reglum, sem hingað til hafa gilt.

IV. kafli.

Almenn ákvæði.

16. gr.

Ákvæði laga þessara taka til allra þeirra, sem stefnt er í hverju einstöku máli, hvort sem er sóknar- eða varnaraðili, meðalgöngumaður, vitni, matsmaður o. s. frv. Stefnufrestur í eiðs-, mats-, skoðunar- eða vitnamálum fer eftir sömu reglum, sem stefnufrestur í höfuðmáli.

17. gr.

Ákvörðun dómstóls um stefnufrest samkvæmt 4. og 5. gr. og II. kafla, sbr. 4. og 5. gr. og 14. gr., má áfrýja til æðri dóms eftir almennum áfrýjunarreglum.

18. gr.

Með lögum þessum eru eftirgreind lagaákvæði úr gildi numin: N. L. 1—4—7, 8, 9 og 12, sbr. kgsbr. 2. maí 1732, tilsk. 3. júní 1796, 16. gr. og tilsk. 11. júlí 1800, 15. gr. síðasta setning, svo og N. L. 1—4—18, sbr. kgsbr. 2. maí 1732, tilsk. 29. maí 1750, 1. gr., tilsk. 3. júní 1796, 29. gr., lög nr. 5, 17. mars 1882, 7. gr., lög nr. 59, 10. nóv. 1905, lög nr. 33, 11. júlí 1911 og lög nr. 35, 2. nóv. 1914, 6. gr., að því leyti, sem nefnd lagaákvæði hafa að geyma fyrir-mæli um stefnufrest. Loks eru úr lögum numin öll lagaákvæði, er koma í bága við lög þessi. Þó skulu ákvæði laga nr. 19, 2. okt. 1895, um stefnur til æðri dóms í skiftamálum, og ákvæði laga nr. 11, 20. okt. 1905, um stefnufrest í landsdómsmálum, haldast óbreytt.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Með kgsbr. 2. maí 1732 var boðið, að »Formaliteten og Processernes Maade« skyldi hjer á landi fara eftir Norsku lögum Kristjáns konungs fimta frá

15. apríl 1687. Þar með var ætlast til þess, að fyrirmæli N. L. í 1. bók 4. kap. um stefnur og stefnufrest yrði notuð hjer, enda hefir þeim jafnan síðan verið fylgt, nema þar sem nýrri ákvæði hafa komið í stað þeirra. N. L. eru í öndverðu sett handa Noregi og því miðuð einvörðungu við norska staðháttu og rjettarástand. Margt í rjettarfarsákvæðum þeirra hefir því aldrei getað átt við á Íslandi. Auk þess eru þau úrelt orðin að mörgu leyti. Loks eru þau sett og samin á dönsku og engin löggilt þýðing til af þeim á íslensku. Um stefnufrest í einstökum málum eru nokkrar reglur í yngri lögum. En þar eru, sem oft vill verða, einatt fremur óglögg takmörk milli ýmsra slíkra ákvæða og N. L., oft erfitt að skera úr því, hvaða reglu eigi eftir að fara. Af öllum þessum rökum sýnist ekki fjarri sannni að safna á einn stað ákvæðum um stefnufresti.

Frv. á að ná til allra mála, sem sett eru til hjerlendra dómstóla, nema þau sjeu sjerstaklega undanskilin, svo sem er um landsdómsmál samkvæmt lögum nr. 11, 20. okt. 1905, og skiftamál samkvæmt lögum nr. 19, 2. okt. 1895. »Íslenskur« dómstóll merkir í frv. ekki dómstól, er íslensk mál dæmir, heldur dóm, sem starfar hjer á landi. Og haldast því núgildandi ákvæði um stefnufrest í íslenskum málum til hæstarjettar.

Um I. kafla.

Þessi kafla á við þá grein einkamála (þ: þeirra mála, sem einstakir menn eða stofnanir höfða, eða ríkisvaldið höfðar, án þess að refsingu eigi að koma fram á hendur varnaraðilja), sem farið er með eftir almennum reglum í hjeraði (þ: eftir tilsk. 15. ág. 1832 og þeim öðrum ákvæðum, sem eigi hafa að geyma afbrigðilegar reglur um málameðferð).

Um 1. gr.

Eins og kunnugt er, er öllum lögsagnarumdæmum landsins, nema kaupstöðunum og Vestmannaeyjasýslu, skift í margar dómþinghár, og fer varnarþing-ið venjulega eftir því, í hvaða þinghá varnaraðili er heimilis- eða dvalfastur, og er því venjulega rangt að stefna honum út fyrir þá þinghá. Og hjer er byrjað á því, sem tíðast er, að manni sje stefnt á þing í þinghá, þar sem hann er búsettur. Þótt svo sje til orða tekið bæði í þessari grein og víðar, að varnaraðili eigi heimili eða dvöl í þinghá, ber eigi að skilja það svo, að stefnandi geti valið á milli heimilis og dvalarstaðar, heldur svo, að dvalarstaður skiftir einungis máli, ef stefndur á ekkert heimili. Stefnufrestur er stytur um viku, ef stefndur á heimili í þinghá utan Reykjavíkur, frá því sem nú er, en ef í kaupstað er, er sami frestur sem í Reykjavík er nú. Styttist því stefnufrestur einnig um viku frá því sem nú er, ef stefndur á heima í Hafnarfirði, Ísafirði, Akureyri eða Seyðisfirði. Sama gildi, ef nýir kaupstaðir bættust við. Þessi grein kemur í stað N. L. 1—4—7.

Um 2. gr.

Þegar rjett er að stefna manni út fyrir heimilis- eða dvalarþinghá hans, er oft að þá má nota gestarjettarreglurnar. Og fer þá eftir reglum 7. gr. frumv. En stundum er þessu ekki svo farið. Nefna má sem dæmi áfrýjun sáttanefndarúrskurða samkvæmt l. 32, 11. júlí 1911, ef firma er stefnt, þar sem allir eigendur

bera fulla ábyrgð og þeim er öllum stefnt, en sumir eru búsettir utan þinghár firmans, sbr. l. nr. 42, 13. nóv. 1903, 34. gr., ef manni er gagnstefnt, sbr. N. L. 1—4—20, og hann á eigi heimilisvarnarþing þar sem aðalsök er sótt, endurupp-taka samkv. tilsk. 15. ág. 1832, 9. og 14. gr. o. s. frv. Í öllum þessum tilfellum verður þessi grein notuð.

»Sýsla« merkir í frv. þessu umboðsskiftingu, en eigi skiftingu í lögsagnar-umdæmi. Ef svo væri, þá gæti fresturinn orðið of stuttur, t. d. í Austur-Skaftafells-sýslu til þings í Vestur-Skaftafellssýslu.

Ákvæði 2. málsg. sýnast eðlileg, þar sem frestur eftir 3. gr. sýnist óþarf-lega langur í þessum tilfellum. Þau taka til Reykjavíkur—Hafnarfjarðar, Reykja-víkur—Gullbringusýslu, Hafnarfjarðar—Gullbringusýslu (en eigi Kjósarsýslu), Ísa-fjarðar—Norður-Ísafjarðarsýslu, Ísafjarðar—Vestur-Ísafjarðarsýslu, Akureyrar—Eyjafjarðarsýslu og Seyðisfjarðar—Norður-Múlasýslu. Fasta reglu algerlega rjettláta í öllum samböndum verður ómögulegt að gefa, en þessi virðist nærri því rjetta. Þessi, og 4. gr., koma í stað N. L. 1—4—8 og 9.

Um 3. gr.

Með því að dómari setji frestinn er unt að taka til greina atvik hverju sinni, en lítil hætta, að að бага komi. 14 daga frestur er stundum yfrið nógur, t. d. ef manni af Kjalarnesi væri stefnt til Reykjavíkur, manni úr Holtahreppi á þing í Villingaholts- eða Skeiðahreppi o. s. frv. Aftur er sjálfsagt, að fresturinn sje oft lengdur alt að 9 vikum, þegar stefndur er í öðrum landsfjórðungi, t. d. Vestfirðingi stefnt á þing í Austur-Skaftafellssýslu.

Um 4. gr.

Kemur í stað N. L. 1—4—12, sbr. tilsk. 3. júní 1796, 16. gr.

Um 5. gr.

Kemur í stað N. L. 1—4—10 og tilsk. 29. maí 1750, að því leyti sem þar ræðir um stefnufrest. Það er á valdi dómarans, hverrar fræðslu hann krefst um hagi stefnds, áður en stefnufrestur er ákveðinn.

Um 6. gr.

Virðist eigi þurfa skýringar.

Um II. kafla.

Þótt svo hafi upphaflega verið til ætlast, að einkamál færu öll eða lang-flest eftir tilsk. 15. ág. 1832, hefir reyndin orðið önnur. Hafa myndast sjerreglur um ýms mál, svo sem gestarjettarmál, og verið sett ákvæði um stefnufrest í þeim eða einstökum málum heyrandi undir þá grein. Í þessum kafla er sjerstaklega safnað reglum um stefnufrest í þeim einkamálum, sem farið er með eftir öðrum reglum en hinum venjulegu.

Um 7. gr.

Grein þessi kemur í stað tilsk. 3. júní 1796, 29. gr., sem með vafasamri heimild mun hafa verið talin gilda um gestarjettarmál alment, og svo nokkurra

annara ákvæða um stefnufrest í gestarjettarmálum (l. nr. 59, 10. nóv. 1905, l. nr. 33, 11. júlí 1911).

Þar sem gestarjettarmálum á að hraða, hefir þótt rjett, að frestur yrði þar styttri en alment, eins og nú er. Greinin borin saman við 1.—4. gr. frv., virðist annars eigi þurfa skýringar.

Um 8. gr.

Þessi mál eru fá og oftast smávægileg, en þarfnast eigi síður fljótrar afgreiðslu en gestarjettarmál. Og er því varla hættla að láta stefnufrest í þeim fara á sama veg sem í gestarjettarmálum. Ákvæðið um sjódomsmál er samkvæmt l. nr. 52, 30. nóv. 1914, 8. gr. Um merkjamál í Reykjavík athugast, að regla frv. er að mestu sama og eftir l. nr. 35, 2. nóv. 1915, 6. gr., nema nokkru ákveðnari.

Um 9. gr.

Stefnufrestur í landamerkjámálum er nú, samkv. l. nr. 5, 17. mars 1882, 7 gr., ákveðinn 7 dagar, og mundi því oftast koma heim við fyrirmæli 1. gr. frv. En þetta þarf þó ekki altaf að vera, því að ekki er altaf víst, að stefna megi leiguliða, en hins vegar getur verið, að eigandi eða eigendur noti jörð eða ítök eingöngu og sjeu þó búsettir í annari þinghá eða annari sýslu, og æltu þá að fá stefnufrest eftir 2. eða 3. gr. — Áreiðar- og vettvangsmál eru þau mál hjer nefnd, sem fara á með eftir reglum N. L. 1—16, tilsk. 31. mars 1719, tilsk. 3. júní 1796, 24. og 36. gr., og tilsk. 11. júlí 1796, 20. gr. — Vixilmál og tjeikka fara nú eftir sömu reglu sem almenn mál um stefnufrest, nema þegar gestarjettar-meðferð verður höfð, samkv. lögum nr. 33, 11. júlí 1911. — Hjónabandsmál eru öll mál, er varða gildi stofnunar hjónabands eða slit hjúskapar, og sýnist viðeigandi, að stefnufrestur fari þar samkvæmt 1.—5. gr. — Mál til áfrýjunar sátta-nefndarúrskurðum samkv. l. nr. 32, 11. júlí 1911 má ætla, að færu nú um stefnufrest til hjeradsdómara eftir almennu reglunum í N. L. 1—4—7, 8, 9, 10 og 12, nema gestarjettar-meðferð kunni að verða höfð, þegar kærður áfrýjar, en kærandi á varnarþing annarstaðar en sáttanefnd og kærður.

Um 10. gr.

Regla laga nr. 46, 10. nóv. 1905, um stefnufrest í einni tegund eignardómsmála, er hjer gerð almennu.

Um 11. gr.

Þarf eigi skýringar.

U m I I I. k a f l a.

«Sakamál» er ætlast til, að taki bæði til sakamála í þrengri merkingu og almennra lögreglumála. Þar um er nú regla í 29. gr. tilsk. 3. júní 1796, sem er að sumu óhentug og óframkvæmanleg. — Yfirdómstólar eru hjer tveir: Landsyfirdómur og synodalrjettur, og þar sem um þá er báða talað, er heitið: «Yfirdómstólar» valið í fyrrisögn þessa kafla.

Um 12. gr.

Þessum málum skal hraða eftir föngum, og því er settur sami frestur sem um gestarjettarmál, eins og nú er.

Um 13. gr.

Eftir núgildandi reglum má birta stefnu fyrir sökunaut í fangelsi. Hjer er gert ráð fyrir, að stefnu megi yfir höfuð birta fyrir honum, þar sem hann er staddur, og er það til að flýta málinu sem mest.

Um 14. gr.

Ákvæði 15. gr. tilsk. 11. júlí 1800 sýnast mega haldast, nema síðasta setningin, sem breyta verður í samræmi við ákvæði 4. og 5. gr.

Um 15. gr.

Stefnufrestur sakamála til yfirdóms er nú ekki fastákveðinn, heldur fer þar um eftir tilsk. 3. júní 1796, 33. gr. og tilsk. 31. maí 1805. Synodalrjettarmál eru öll sakamál, og fara eftir sömu reglum sem sakamál fyrir yfirdómi.

Um IV. kafla.

Hjer eru greind nokkur almenn ákvæði, sem eiga við frv. í heild sinni.

Um 16. gr.

Hjer er ákveðið, að reglur frv. um stefnufrest nái eigi að eins til hins upprunalega varnaraðilja, heldur og til annara, sem í málið komast og stefna þarf. Það er auðsætt, að þær ná og til sóknaraðilja, sem annaðhvort er stefnt í gagnsók eða samkv. tilsk. 15. ág. 1832, 9. og 14. gr. Þar með er auðvitað eigi sagt, að sami stefnufrestur verði hafður og hinn upphaflegi varnaraðili varð að láta sjer nægja. Þetta fer alt eftir 1.—5. gr. frv. eða II. kafla þess, sbr. við 1.—5. gr.

Síðast í gr. er sagt, að sömu höfuðreglur, sem gilda um stefnufrest í höfuðmálinu, gildi og um aukamál, sem af því spinnast. Ef stefnufrestur í höfuðmáli fer t. d. eftir gestarjettarreglum, fer vitnamál það líka, o. s. frv.

Um 17. gr.

Orðið »dómsstóll« er hjer haft svo, að það taki einnig til yfirdómsins. Áfrýjun fer sem áfrýjun úrskurða (interlocutoria) alment, sbr. tilsk. 17. maí 1690. Að öðru virðist gr. eigi þurfa skýringar.

Um 18. gr.

Þess skal getið, að tilsk. 29. maí 1750 hefir eigi verið lögleidd hjer, en eftir henni kvað hafa verið farið, og því þykir rjettara að nema ákvæði 1. gr. hennar um stefnufrest í hjónaskilnaðarmálum úr lögum. Fyrirmæli sjódomslaga nr. 52, 30. nóv. 1914, 8. gr., um stefnufrest í sjódomsmálum, sýnist óþarft að nema úr lögum, þar sem þessi lög vísa til gestarjettarmála um stefnufrest, og sá frestur er einmitt ákveðinn í 8. gr. frumv. þessa. Reglum l. nr. 19, 2. okt. 1895, og l. nr. 11, 20. okt. 1905, sýnist eigi ástæða til að breyta. Þær eru svo sjerstaks eðlis, og gildir þetta þó einkum um l. nr. 11, 20. okt. 1905.

(B. XI, 1.)

Nð.**36. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 16, 16. sept. 1915, um bráðabirgða verðhækkunartoll á útfluttum, íslenskum afurðum.

Flutningsmenn: Gísli Sveinsson og Magnús Guðmundsson.

1. gr.

15. og 16. liður 3. gr. nefndra laga falli burtu.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Ástæður fyrir frumvarpinu.

Verðhækkunartollslögin falla úr gildi, eins og kunnugt er, í septbr.mán. n. k. Nú sem stendur má kallast, að framleiðsluafurðir landsins hafi komið tvisvar til tolls frá hvorum atvinnuvegi um sig, landbúnaði og sjávarútvegi, og er því jöfnuður á, en þetta gildi eigi í vetur, er rödd kom fram á aukapinginu um afnám laganna.

Nú eiga framleiðslumenn hjer á landi í mestu þrengingum. Hvað bændur snertir, þá er nú *ull* þeirra að koma til sölu og síðan væntanlega útflutnings, ef tók verða á, en verðið lágt, miðað við ástandið ella. Um aðra söluvöru, er inn undir lögin falli, verður varla að tala á þessu sumri (hross eigi seld, síld ef til vill eigi veidd), en hvernig sem um það verður, er órjettmætt að tolla ullina nú, heldur er sjálfsgagt, að láta tollinn af henni niður falla nú þegar, ef það gæti ljett eitthvað undir með búendum.

(B. XII, 1.)

Nð.**37. Frumvarp**

til laga um skiftingu bæjarfógetaembættisins í Reykjavík og um stofnun sjerstakrar tollgæslu í Reykjavíkurkaupstað.

Flutningsmenn: Gísli Sveinsson, Jörundur Brynjólfsson,
Bjarni Jónsson frá Vogu.

1. gr.

Bæjarfógetaembættinu í Reykjavík skal skift í tvent. Sje annað embættið dómaraembætti, og heyri því til meðal annars uppboðs-, skifta- og

fógetagerðir, svo og lögreglustjórn bæjarins, en hitt sje tollstjóraembætti, er ráðuneyti Íslands veitir, og komi undir það öll aðalinnheimta á tekjum landssjóðs, skipa-afgreiðslur o. fl. Innheimta sú á gjöldum til bæjarsjóðs Reykjavíkurkaupstaðar, sem að lögum er falin bæjarfógetanum í Reykjavík, hverfi undir umsjá bæjarstjórnar.

2. gr.

Stofna skal, jafnskjótt og því verður við komið, sjerstaka tollgæslu fyrir Reykjavíkurkaupstað og forstjórn hennar falin tollstjóra kaupstaðarins.

3. gr.

Dómari og tollstjóri í Reykjavíkurkaupstað skulu hafa í föst embættislaun úr landssjóði 5000 kr. hvor, er fari bækkandi með embættisaldri um 200 kr. á hverjum tveim árum upp í 6000 kr., en hafa engar aukatekjur ella. — Skrifstofukostnaður þeirra, svo og laun tollvarða, greiðist sjerstaklega, eftir ákvæðum, er gerð verða þar um í fjárlögum.

4. gr.

Landsstjórnin skipar að öðru leyti með reglugerð fyrir um, hvernig málefnum þeim, er hingað til hafa heyrt undir bæjarfógetann í Reykjavík, skuli skift á hin greindu embætti, svo og um fyrirkomulag tollgæslunnar og hve margir skuli tollverðir.

5. gr.

Lög þessi koma til framkvæmda 1. janúar 1918.

6. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin ákvæði 5. gr. laga nr. 24, 14. des. 1877, um laun sýslumanna og bæjarfógeta, að því er snertir laun og skrifstofukostnað bæjarfógetans í Reykjavík, svo og öll önnur ákvæði í lögum, er í bága koma við þessi lög.

Astæður fyrir frumvarpinu.

Bæjarfógetaembættið í Reykjavík er nú orðið svo umfangsmikið, að engin leið er til, að einn maður geti þjónað því svo, að vel geti heitið. Það er líka jafnframt orðið lang-tekjumeista embætti landsins, jafnvel svo, að nálgast mun brátt 30 þúsundir króna. Sjálfgefið virðist, að embættinu verður að skifta að minsta kosti í tvent, og er fram á það farið í frv. Hin núverandi laun eða tekjur embættisins, eða eins og þær hljóta að verða framvegis, munu nægja, að því er sjeð verður, til þess að halda uppi báðum hinum nýju embættum, svo að engu er meira til kostað, en aftur mikið unnið.

Einn aðalkosturinn við þessa skiftingu er þó ótalinn, en hann er sá, að með henni verður þegar kleift að stofna sjerstaka *tollgæslu* í Reykjavíkurkaupstað og leggja hana undir annað embættið (tollstjóraemb.). Óskir um þetta hafa áður

komið fram bæði utan þings og innan, og nauðsynin er nú orðin brýn og ágerist vafalaust framvegis, ef til vill alstaðar um landið, en einkanlega að því er Reykjavík snertir.

Að öðru leyti verður gerð nákvæm grein fyrir málinu við framsöguna.

I. Fylgiskjal.

Tvískifting.

I. Dómari og lögreglustjóri.

Dómsmál.

Skiftamál.

Fógetagerðir (Lögtök og fjárnám o. s. frv.).

Uppboðsgerðir og innheimta uppboðsfjár.

Lögreglustjórni í bænum. —

Dómkvaðning stefnuvotta og matsmanna og útnefningar utanrjettar. —

Pinglestur skjala og færsla veðmálabóka og samning gjaldskrár (tekjuskattsskrár húsaskattsskrár o. þ. h.).

Notarialgerðir.

Borgaraleg hjónavígsla.

Hjónaskilnaðarmál.

Eftirlit með ómyndugra fje og yfirfjárráð.

Heilbrigðismál í bænum.

Afgreiðsla allskonar leyfisbrjefa og skirteina, nema verslunarleyfisbrjefa og skirteina samkv. lögum um atvinnu við siglingar.

Afgreiðsla vegabryjefa innan- og utanlands.

Samning dómsmálaskýrslna, skiftaskýrslna, yfirfjárráðaskýrslna, hlunnindaskýrslna, aflaskýrslna.

Strandmál. —

Skýrslur um ellistyrktarsjóð.

Öll önnur störf, sem bæjarfógetinn hefir nú með höndum, önnur en þau, sem sjerstaklega eru falin tollstjóra. —

II. Tollstjóri og skattheimtumaður.

Tollgæsla (og bannlagagæsla) og innheimta tolls og sekta samkv. tollögum (og bannlögum).

Innheimta á tollum (aðflutnings- og útflutningsgjöldum).

— á sköttum til landssjóðs og á ellistyrktarsjóðsgjöldum (ef til vill gjöldum til dómkirkjunnar).

Afgreiðsla skipa og innheimta skipagjalda.

Sóttvarnarlagagæsla. —

Gæsla á reglu í og við höfnina í samráði við lögreglustjóra og hafnarvörð.

Firmaskrásetning.

Mæling og skrásetning skipa.

Lögskráning skipshafna.

Innheimta og athugun verslunarskýrslna.

Vottorð um uppruna innlendrar vöru og vottorð, sem kann að þurfa að gefa út af vörum, sem flytjast til landsins.

Afgreiðsla verslunarleyfisbrjefa og skirteina samkv. lögum um atv. við siglingar.

II. Fylgiskjal.

Áætlun um kostnað við embættin.

Dómari:

Embættislaun dómara (meðaltal)	kr. 5500,00	
1 skrifstofufulltrúi	— 2400,00	
1 fastur skrifari	— 1500,00	
Annar skrifstofukostnaður... ..	— 2400,00	11800,00

Tollstjóri:

Embættislaun tollstjóra (meðaltal)	— 5500,00	
1 skrifstofufulltrúi	— 2400,00	
1 fastur skrifari	— 1500,00	
Tollverðir, 2 til að byrja með, 2000 kr. hvor	— 4000,00	
Annar kostnaður (skrifst. o. fl.)	— 3000,00	16400,00
		kr. 28200,00

Tekjur bæjarfógetaembættisins, eins og gert er ráð fyrir þeim í framtíðinni, mundu þannig hrökkva til þess að kosta embættin 2, svo sem dregið er á í ástæðum frv., og það sem landssjóði væntanlega græddist við tollgæsluna, yrði að mestu hreinn ágóði. Þó að menn hugsuðu sjer, að laun fulltrúanna hækkuðu eftir nokkurn tíma upp í 2800 kr. (hvors um sig), skrifaranna í 1800 kr. og tollvarðar í 2200 kr., þá næmi það samt ekki meira en 30 þús. kr.

(B. XIII, 1.)

Nð.

38. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 44, 30. júlí 1909, um aðflutningsbann á áfengi, lögum um breyting á þeim lögum, nr. 23, 20. okt. 1913, og nr. 24, 3. nóv. 1915, svo og lögum nr. 25, s. d., um bann gegn tilbúningi áfengra drykkja o. fl.

Flutningsmaður: Gísli Sveinsson.

Helmingur allra sekta, er nefnd lög leggja við brotum gegn ákvæðum þeirra, renni í sveitar- eða bæjarsjóð, þar sem brotið er framið.

Ástæður fyrir frumvarpinu.

Menn tala mikið um, að aðflutningsbannslögin sjeu mjög brotin hjer og þar um landið. Ekki er vafi á því, að þetta er talsvert orðum aukið við. Enda þarf engan að furða á, nje heldur neinn að kippa sjer upp við það, þótt nokkur brot eigi sjer stað á þessum lögum eins og öðrum. Þá fyrst, er hneyksli veldur, er orð á því gerandi.

Til þess að reyna að fyrirbyggja þetta, tjóar ekki að hugsa til fleiri breytinga en þegar eru gerðar til skerpingar bannlögunum. Lögin eru nú nógu ströng; ágallinn liggur ekki þar. Sektir eru nú lagðar, að segja má, við öllum mögulegum yfirtroðslum. Það er *framkvæmd* laganna, sem er ábótavant, ef nokkuð er.

En hvað verður gert til þess að bæta hana? Lögreglustjórum (og lögreglunni, sem er) er skylt að halda uppi þessum lögum sem öðrum. Það getur hvorki komið til mála að bera sjerstaklega fje á þá, til þess að gæta þessara laga, nje heldur »launa« sjerstaka bannlögreglu. Það fordæmi er óhæft, enda mundi slíkt að engu haldi koma, og það af mörgum ástæðum, er eigi þarf að greina hjer. Talsmál getur því ekki verið um að veita svo og svo mikið fje til þessa út af fyrir sig.

Tvent er það, sem að haldi getur komið — og á að skera úr því, hvort bannlögin eru viðhlitandi eða ekki til framkvæmdar, — sem sje

1) sjerstök tollgæsla í Reykjavíkurborg (um það hljóðar annað frv., sem fram er komið), er líka verður að telja ella bráðnaðsynlegt að stofna til, og enn fremur

2) tilraun sú, sem þetta frv. fer fram á að gerð sje til þess að vekja áhuga í hjeruðunum fyrir uppihaldi laganna. Eins og kunnugt er, þá er svo kveðið á í aðfl.bannslögunum frá 1909 (20. gr.), að *sveitastjórn* og lögreglustjórum sje sjerstaklega *skylt* að sjá um, að lögunum sje hlýtt.

Það er ekki ólíklegt, að sveitarstjórnirnar og einstaklingarnir ljetu sjer að einhverju annara um lögin en nú á sjer stað, ef sveitarfjelag þeirra nýtur góðs af beinlínis, þannig að einhver hluti af sektum fyrir brot renni þangað, en eigi alt í landssjóð. Raddir hafa og komið fram í þessa átt úti um landið.

Það virðist rjett að gera þessa ákvörðun um hálfar sektirnar, en upptækt áfengi verður eftir sem áður alt eign landssjóðs.

Áfengislöggjöfn, eins og hún er nú, er öll saman komin í lögum þeim, sem nefnd eru í fyrirsögn frv. (og þótti rjett að láta þar ganga jafnt yfir), að viðbættum þeim tvennum lögum, sem óþarft var að taka með, sem sje lög nr. 26, 11. nóv. 1899, um verslun og veitingar áfengra drykkja á Íslandi, og lög um viðauka við þau, nr. 12, 22. okt. 1912. Þar er einmitt svo ákveðið, að sektir fyrir brot renni *allar* í sveitarsjóð og einnig andvirði upptæks áfengis.

Nánari skýringar verða gefnar við framsögu frv.

(B. XIV, 1.)

Ed.**39. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum um fasteignamat, nr. 22, 3. nóvember 1915.

Flutningsm.: Guðjón Guðlaugsson.

1. gr.

Til ábúðarskatts skulu hverjar 150 krónur í matsverði jarða, án húsa og innstæðukúgilda, taldar eitt hundrað á landsvisu og 300 krónur í matsverði húsa, sem jörðu hefir fylgt við síðustu úttekt eða er eign jarðareiganda.

Hús leiguliða eða annara en jarðeiganda eru undanþegin skatti. Sömu-leiðis verð jarðarhúsa, sem kann að fara fram úr helmingi af matsverði jarð-arinnar.

Nú er ábúandi jarðar eigandi að nokkrum hluta ábýlis síns, en leigu-liði á nokkra, og ber þá að telja það af húsum, er hann á sjálfur, skattskyld í sama hlutfalli, sem eign hans er í jörðunni.

2. gr.

Fasteignamatsmenn fá í fæðispeninga og ferðakostnað 7 krónur fyrir hvern dag, sem þeir gegna eða hafa gegnt nefndarstörfum. Auk þess fá þeir borgaðar sendiferðir, símagjöld og rittföng fyrir nefndina.

Greinargerð:

Aðalefni frumvarps þessa er að gera mun á skattbæð af jörðum og húsum, sem jörðu fylgja eða jarðeigandi á.

Það virðist tæpast rjettlátt, að gjalda jafnan skatt af jörðum, sem geta staðið til bóta með nokkrum tilkostnaði og stundum engum og að líkindum hljóta að hækka í verði, effir því sem framleiðsla þeirra reynist dýrmætari, og af húsum, sem í rauninni bera engan beinan arð, en eru að eins nauðsynleg á sama hátt og klæðnaðurinn, sem vjer þurfum að skýla oss með.

Hyggilegt er það ekki heldur, að haga skattgjöldum vorum þannig, að þau verði til þess að hnekkja heiðarlegri framkvæmd í nauðsynjafyrirtækjum, sem hljóta að verða þjóðinni bæði til gagns og sóma, og þar má telja húsa-byggingar í fremstu röð. En sje lagður á þær hár skattur, hlýtur það að verða þeim til hnekkis. Hús hætta að skapast, en jarðir hætta ekki að verða til, þó að hæfilega sje á þær lagt.

Annað atriðið er nokkur hækkun á launum fasteignamatsmanna, í 7 kr. úr 5. Það þarf ekki langa útlistun á því, að 5 krónur á dag í fæðispeninga og ferðakostnað sje helsti lágt. Því að ferðakostnaðurinn einn getur numið miklu meira.

Loks er tekið hjer fram, að sendiferðir, símagjöld og rittföng sjeu borguð sjer á parti, því að þótt búast megi við, að stjórnarráðið muni líta svo á, að þetta sje heimilt, þar eð lögin segja, að allur kostnaður borgist úr landssjóði, þá er

þó hvergi nefndur í lögunum annar kostnaður en þessir 5 kr. fæðispeningar nefndarmanna. En ætti þetta líka að dragast frá þeim, þá fara launin fyrir verkið sjálf að verða rýr.

Formgallar, sem kunna að virðast á frumvarpinu, er ætlast til að verði lagaðir milli umræðnanna eða í nefnd, ef þörf þykir.

(C. IV, 1.)

Nd.

40. Tillaga

til þingsályktunar um umsjón á landssjóðsvöru úti um land.

Flutningsmenn: Þórarinn Jónsson og Magnús Pjetursson.

Alþingi skorar á landsstjórnina að fela sveitarstjórnnum úti um land öll afskipti og afhendingu á landssjóðsvöru, sem sýslumenn nú hafa.

(B. XV, 1.)

Nd.

41. Frumvarp

til laga um einkasölu landsstjórnarinnar á kolum.

Flutningsmaður: Jörundur Brynjólfsson.

1. gr.

Landsstjórninni veitist einkaheimild til innflutnings á kolum hingað til landsins. Skal hún jafnan sjá um, að ætíð sjeu nægar birgðir af kolum í landinu. Kolin skal selja kaupfjelögum, bæjarfjelögum, sveitarfjelögum, kaupmönnum og öðrum, samkvæmt nánari fyrirmælum, er landsstjórnin setur.

Til framkvæmda þessu má stjórnin verja fje úr landssjóði eða taka peningalán, eftir því sem nauðsyn krefur.

2. gr.

Landsstjórnin skal hafa sjerstakt reikningshald yfir kolaverslunina, svo að ætíð sje fljótlega hægt að sjá, hvernig verslunin stendur, og ber í því skyni að fara eftir fyrirmælum laga um verslunarbækur, nr. 53, 11. júlí 1911.

3. gr.

Tveir menn skulu endurskoða ársreikning verslunar þessarar. Velur Alþýðusamband Íslands annan manninn, en Útgerðarmannafjelagið í Reykjavík

hinn. Endurskoðendur landsreikninganna skulu einnig fá reikningana til yfirlits og umsagnar.

4. gr.

Skýlt skal stjórninni að hafa jafnan góð skipa- og húsakol, og skipakol sjerstaklega á þeim höfnum, sem skipakomur eru tíðar og kola þurfa með.

5. gr.

Auk alls tilkostnaðar skal landsstjórnin leggja á kolin sem svarar kr. 1,50 á hverja smálest, og renni arðurinn í landssjóð.

6. gr.

Meðan landsstjórnin hefir einkaheimild þá, sem ræðir um í 1. gr., er engum öðrum leyfilegt að flytja til landsins kol eða afhenda í landhelgi. Strandi hjer við land skip, er kol hefir innanborðs, sem ekki eru eign landsstjórnarinnar, má selja þau við opinbert uppboð, eins og lög standa til. Af hverri smálest af slíkum kolum skal greiða í landssjóð kr. 2,00.

7. gr.

Brot gegn 6. gr. laga þessara varða sektum, alt að 100,000 krónum, og skulu ólöglega innflutt kol upptæk. Andvirði þeirra og sektarfjeð rennur í landssjóð. Með brot gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

8. gr.

Um leið og landsstjórnin byrjar kolaverslunina, fellur vörutollur sá niður af kolum, sem ákveðinn er í lögum nr. 30, 22. okt. 1912, um vörutoll.

9. gr.

Lög þessi koma til framkvæmda strax að stríðinu loknu.

Ástæður fyrir lagafrumvarpi þessu.

Það er alkunnugt, að kolaverslunin hjer á landi er í fárra manna höndum. Að þeirri verslun standa voldug fjelög og með svo miklu fjármagni að baki, að öll samkepni er útilokuð. Þetta hefir undanfarið mjög berlega komið í ljós. Þá sjaldan það hefir átt sjer stað, að einstakir menn hafa fengið skipsfarma af kolum og þeir verið komnir hjer á höfn, hafa sumir þeirra verið seldir þeim, er reka nú aðallega kolaverslunina.

Eitt fjelag hefir nú undanfarið haft að kalla alla kolaverslunina hjer sunnanlands, og í hinum landsfjórðungunum öllum er kolaverslunin aðallega í höndunum á 2—3 mönnum. Það er því augljóst, að hjer er ekki um neina samkepni að ræða hvað kolaverslunina snertir.

Mun ekki of mælt, þótt sagt sje, að almenningur greiði nú miklu hærra verð fyrir þessa vöru heldur en ef samkepni væri um sölu á henni.

Margir hafa álitíð undanfarið, að sjálfsgagt væri að landsstjórnin tæki að sjer alla kolaverslunina, bæði til að afla landssjóði tekna, og eins til þess að

losa almenning við að greiða óeðlilega hátt verð fyrir þessa lífsnauðsyn. Nú má kalla, að allir krefjast þess að landsstjórnin taki að sjer kolaverslunina, þeir sem ekki hafa beinlínis hag af því, að hún sje rekin áfram á sama hátt og síðustu árin undanfarin.

Krónu og fimtiú aura (og tveggja króna) álagningin miðar að því að afla landssjóði tekna. Má gera ráð fyrir, að hann fái þar um 150 þús. kr. tekju- auka á ári, nú fyrst um sinn, en vex vafalaust mjög bráðlega.

Nokkuð gæti þessi tekjuauki stuðlað að því, að breyta mætti núverandi skattalöggjöf í hagkvæmara horf almenningi.

(B. XVI, 1).

Nd.

42. Frumvarp

til laga um heimild fyrir bæjarstjórn Reykjavíkur til einkasölu á mjólk.

Flutningsm.: Jörundur Brynjólfsson.

1. gr.

Bæjarstjórn Reykjavíkur heimilast að taka að sjer einkasölu á allri mjólk, nýmjólk, rjóma og undanrennu, í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur.

2. gr.

Meðan bæjarstjórnin notar heimild þessa, er engum öðrum heimilt að hafa á boðstólum fyrir almenning nýmjólk, rjóma og undanrennu, nje láta mjólkurtegundir þessar af hendi gegn nokkurs konar endurgjaldi við nokkurn utan heimilis framleiðanda.

3. gr.

Ef bæjarstjórnin ákveður að nota einkasöluheimild þessa, skal setja reglugerð um sölu mjólkurinnar, og sje hún staðfest af stjórnarráði Íslands. Í reglugerð þeirri má ákveða sjerstök viðurlög fyrir brot á henni.

4. gr.

Bæjarstjórninni heimilast að takmarka tölu mjólkursölustaða í bænum, þótt eigi sje notuð heimild sú til einkasölu, sem um ræðir í lögum þessum.

5. gr.

Pegar mjólkurskortur er í bænum, er bæjarstjórninni heimilt að láta þá bæjarbúa, er helst þurfa mjólkur með, ganga fyrir öðrum með að fá hana.

6. gr.

Jafnskjótt og bæjarstjórnin notar heimildarlög þessi, eru samningar þeir, sem kunna að hafa verið gerðir um mjólkursölu í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur, úr gildi numdir.

7. gr.

Brot á 2. gr. laga þessara varðar sektum frá 20—2000 krónum, er renni í bæjarsjóð Reykjavíkur.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Ástæður fyrir frumvarpi þessu.

Mjólkursalan hjer í Reykjavík hefir um alllanga stund verið í mesta ólagi. Útsölastaðir mjólkurinnar hafa margir hverjir verið ljelegir og illa hirtir, og meðhöndlun mjólkurinnar á sumum þeirra hefir verið mjög svo ábótavant. Er slíkt afarhættulegt heilbrigði manna.

Mjólkurskortur er nú orðinn svo mikill í bænum, að hann hefir ekki helming af mjólk á við það, sem alment er álitid að hann mætti minst hafa.

Öll ungbörn bæjarins geta því að eins fengið ofurlitinn mjólkurdropa, þegar lítið er um mjólk, að sjeð sje fyrir því við mjólkursöluna í bænum, að þeir gangi fyrir með kaup á mjólkinni, er hennar hafa mesta þörf. Með því fyrirkomulagi, sem nú er á mjólkursölunni, er ómögulegt að ráða bót á þessu.

Öðlist bærinn þá heimild, sem hjer er farið fram á, væri að nokkru leyti hægt að bæta úr þessum agnúum.

(B. XVII, 1)

Nd.

43. Frumvarp

til laga um afnám laga nr. 21, 20. okt. 1905, um skýrslur um alidýrasjúkdóma.

Flutningsm.: Magnús Guðmundsson, Stefán Stefánsson, Hákon Kristófersson, Þórarinn Jónsson, Þorleifur Jónsson, Pjetur Ottesen, Pjetur Þórðarson.

Lög nr. 21, 20. okt. 1905, um skýrslur um alidýrasjúkdóma, eru úr gildi numin.

Ástæður.

Aðalástæðan til þess, að því er hreyft að nema lög þessi úr gildi, er sú, að skýrslur þær um alidýrasjúkdóma, sem safnað hefir verið samkvæmt lögnum, hafa til þessa tíma ekkert verið notaðar nje úr þeim unnið, enda munu þeir, sem það verk stendur næst, hagstofan og dýralæknar, líta svo á, að skýrslurnar

sjeu svo óábyggilegar, að tæpast sje úr þeim að vænta neinna verulegra bendinga um alidýrasjúkdóma hjer á landi, og stendur þetta í eðlilegu sambandi við það, hversu torvelt það er oft og tíðum fyrir eigendur alidýra að segja um, úr hverju dýr þeirra farast. Að öðru leyti verður nánari grein gerð fyrir frv. þessu í framsögu.

(B. XVIII, 1.)

Nð.

44. Frumvarp

til laga um stofnun stýrimannaskóla á Ísafirði.

Flutningsmenn: Matth. Ólafsson og Skúli S. Thoroddsen.

1. gr.

Á Ísafirði skal stofna stýrimannaskóla, er kenni sömu námsgreinar og veiti sömu rjettindi og fiskiskipstjóradeild stýrimannaskólans í Reykjavík.

2. gr.

Skólaárið telst frá 1. okt. til 30. apríl.

3. gr.

Í sambandi við skólann skal komið á fót námsskeiði í mótörvjelafræði með líku fyrirkomulagi og námsskeið það er, sem haldið hefir verið hina síðustu vetur við stýrimannaskólann í Reykjavík.

Verði komið upp sjerstökum vjelfræðiskóla á Ísafirði, hverfur námskeið þetta undir hann.

4. gr.

Skólinn skal að öllu leyti kostaður af landssjóði, enda hafi landsstjórnin yfirstjórn hans, setji reglugerð fyrir hann og skipi skólastjóra, kennara og prófdómendur.

5. gr.

Prófúrlausnir skulu samdar af skólastjóranum við stýrimannaskólann í Reykjavík, í samráði við prófdómendur þá, er á hverjum tíma eru skipaðir við þann skóla.

6. gr.

Inntökuskilyrði eru hin sömu og við stýrimannaskólann í Reykjavík.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918.

Athugasemdir við frumvarp þetta.

Við 1. gr.

Þar eð hin síðari árin svo mjög hefir fjölgað vjelskipum á Vesturlandi, sem eru yfir 12 lestir að stærð, hefir þörfin fyrir skipstjóra, er rjett hafa til skipstjórnar á slíkum skipum, vaxið mjög mikið. Hins vegar er það jafnan nokkrum erfiðleikum bundið að sækja þetta nám hingað til Reykjavíkur, auk þess sem aðsóknin að þeim skóla hefir aukist svo mjög, að hann getur naumast tekið við fleiri nemendum. Hefir þetta mál verið borið undir skólastjórnann við stýrimannaskólann, og hefir hann látið í ljós, að hann teldi það vel til fallið, að slíkur skóli, sem hjer er farið fram á, verði stofnaður á Ísafirði.

Þá má og geta þess, að mun dýrara er fyrir menn af Vestfjörðum að sækja nám hingað til Reykjavíkur en til Ísafjarðar.

Við 2. gr.

Það þykir sýnt, að öllum fjölda nemenda nægi eigi styttri tími en 7 mánuðir til náms þessa, en hins vegar sje það líka nægilega langur tími fyrir flesta meðalgreinda menn, ef undirbúningurinn er ekki því ljelegri.

Við 3. gr.

Það þykir vel fara á því að setja vjelstjóranámsskeið þau, er hin síðustu árin hafa verið haldin víðs vegar um land, í samband við sjómanna eða stýrimannaskóla, þar sem þeim á annað borð er komið á fót. Meðal annars sparar það húsnæði fyrir námsskeiðin og gefur nokkra tryggingu fyrir þekkingu skipstjóraefna í meðferð á mótörvjelum, en það er mjög nauðsynlegt, að hver skipstjóri, sem á að stjórna skipi með hreyfivjel, hvort heldur er eimvjel eða mótörvjel, þekki nokkuð til vjelfræði.

Hins vegar leiðir það af sjálfu sjer, ef komið verður upp á Ísafirði sjerstökum vjelstjóráskóla, að þá mundi kensla á slíkum skóla í þessum fræðum verða fullkomnari, og því sjálfsagt að láta kenslu þá, sem hjer um ræðir, hverfa undir hann.

Við 4. gr.

Sjálfsagt virðist að þessi skóli, eins og stýrimannaskólinn í Reykjavík, sje kostaður af landsfje, enda alt fyrirkomulag skóla fastara ef landsstjórnin hefir yfirstjórnina.

Við 5. gr.

Til þess að fullkomið samræmi verði á prófunum í stýrimannafraði um alt landið, þykir vel til fallið, að skólastjórnin við aðal-stýrimannaskóla landsins, í samráði við þá prófdómendur, sem landsstjórnin skipar við hann, ákveði prófurlausnirnar, enda tíðkast slíkt erlendis og þykir fara vel á því.

Við 6. gr.

Það leiðir af sjálfu sjer, að inntökuskilyrði verða að vera hin sömu við þessa skóla, t. d. sjónpróf o. fl.

Við 7. gr.

Þar sem eigi mundi geta komið til mála að skóli þessi gæti tekið til starfa á næstkomandi hausti, þykir ekki þörf á að lögin gangi í gildi fyrir en 1. jan. 1918. Hins vegar er líklegt, að þá mundi þurfa að fara að gera ráðstafanir til undirbúnings skólafestununnar, svo hún gæti tekið til starfa 1. okt. 1918.

(B. XIX, 1).

Nd.

45. Frumvarp

til laga um erfðaábúð á landssjóðs- og kirkjujörðum.

Flutningsmaður: Björn R. Stefánsson.

1. gr.

Allar kirkju- og landssjóðsjarðir, sem eigi eru föst embættisaðsetur, skal byggja með erfðarjetti í 100 ár, þannig að ábúðarrjetturinn þau 100 ár, sem byggingarbrjefið gildir, gangi frá foreldri, sem eignarjörð þess væri, til barna þess, barnabarna eða fósturbarna, sem arfleidd hafa verið, sem væru þau börn þess, sem ábúðarrjettinn hefir eftir byggingarbrjefinu. Til fjarskyldari erfingja nær erfðarjetturinn ekki, en heimild hefir erfðarjettarhafi til að ákveða í sinni erfðaskrá, hver eða hverjir af áðurnefndum erfingjum hans skuli erfa erfðafestu-rjett hans.

2. gr.

Nú þarf að taka jörð, sem byggð er með erfðarjetti, til skólahalds, fyrir fastan embættisbústað eða á annan hátt í landsþarfi, og má þá útbyggja leiguliða með eins árs fyrirvara, en bæta skal honum það, sem jörðin hefir stigið í verði fyrir aðgerðir hans eða fyrirrennara hans síðan jörðin var síðast byggð, svo að nemi tvítugfaldri eftirgjaldsupphæð þeirri, sem á jörðinni verður eftir 3. gr.

3. gr.

Í byggingarbrjefi skal fram tekið, hverja landskuld skuli greiða eftir jörðina. Landskuld skal ákveða þannig, að hún nemi 4% af virðingarverði jarðar og jarðarhúsa, eins og það var metið við næsta jarðamat áður en byggingarbrjefið var út gefið. Í því skal og ákveðið, hver kúgildi fylgi jörðu, og hvílik. Eftirgjald eftir kúgildi skal miðað við landaura, en greiða í peningum, þannig að 12 álnir sjeu goldnar eftir hvert kúgildi.

4. gr.

Nú fæst eigi viðunandi ábúandi á jörðina með svo háu afgjaldi, sem 3. gr. tiltekur, og er þá heimilt að byggja jörðina til bráðabirgða með lægri

leigumála, eftir því sem um semur. Heimilt er og umráðamanni jarðar að undanskilja við byggingu hlunnindi, sem jörðu fylgja, svo sem lóðargjöld, reka, landshlut af sildveiði, uppsátursgjald og annað þess háttar, að einhverju eða öllu leyti, en þá skal draga frá við útreikning eftirgjaldsins það, sem slík hlunnindi hafa hleypt fram virðingarverði jarðarinnar.

5. gr.

Heimilt skal leiguliða að breyta húsaskipun á jörð sinni, eftir því sem kröfur tímans og framfarir í byggingum um efni og form gerir hagfeldara og tryggilegra, en jafnan skal hann leita samþykkis umráðamanns til breytingarinnar. Vilji umráðamaður ekki fallast á breytinguna, getur leiguliði borið hana undir byggingarfróðan mann, sem landsstjórnin hefir í þjónustu sinni eða kveður til. Vilji byggingarfróði maðurinn heldur ekki fallast á uppástungur leiguliðans, gerir hann á þeim þær breytingar, sem hann telur heppilegri og betur við hæfi hlutaðeigandi jarðar, og skal þá einkum ákveða húsrými eftir dýrleika jarðar og áhöfn þeirri, sem hún telst hæfilega setin með. Má leiguliði byggja eftir tillögum hans, hvort sem umráðamaður samþykkir eða ekki.

6. gr.

Þegar leigutími er útrunninn, leiguliði deyr eða fer frá jörðu, svo að erfðarjettur hans fellur niður, þá skulu hús þau, er hann lætur eftir á jörðinni — og bygð eru með ráði og samþykki umráðamanns jarðarinnar eða þess byggingarfróða manns, sem gert er ráð fyrir í 5. gr. — metin til peninga, og skal landsdrottni skylt að kaupa fyrir $\frac{4}{5}$ virðingarverðs það, sem verð þessara húsa nemur meiru en verði þeirra húsa, sem fráfarandi leiguliði tók við.

7. gr.

Vilji sá, er situr á jörðu með erfðarjetti, fá rjett sinn endurnýjaðan um önnur 100 ár, þegar fyrri byggingarbrjef hans gengur úr gildi samkv. 1. gr., þá skal hann hafa rjett til endurnýjunar, svo framarlega sem hann hefir ekki gert sig þess ómaklegan með óviðunanlegri meðferð á jörðinni, húsum hennar eða öðrum mannvirkjum, en breyta skal þá eftirgjaldinu þannig, að það sje miðað við næsta jarðamat, sem fram fór áður en byggingarbrjefið var endurnýjað, og reiknað eftir því, sem ákveðið er í 3. gr.

8. gr.

Þeir, sem búa á landssjóðs- og kirkjujörðum þegar lög þessi ganga í gildi, hafa rjett til að fá byggingarbrjefum sínum breytt samkvæmt þeim.

9. gr.

Um skyldur leiguliða og eftirlit umráðamanns fer eftir því, sem mælt er fyrir í lögum um bygging, ábúð og úttekt jarða frá 12. jan. 1884, að því leyti, sem þau koma ekki í bága við þessi lög.

10. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918.

Ástæður:

Jeg hygg það muni nú alment viðurkent, að ræktun landsins sje:

1. Eitt af allra þýðingarmestu framfaraskilyrðum þjóðarinnar.
2. Einhver allra öruggasta vörn gegn hallæri, þótt misáran beri að höndum.
3. Mikilsvert menningar og metnaðaratriði.

Mjer finst því ekki mega lengur þola, að kjör leiguliða á opinberum jarðeignum sjeu þannig, að þeir hafi litla hvöt til að bæta býli sín. Að selja jarðirnar ábúendum gefur engan veginn fullnægjandi tryggingu fyrir því, að þær haldist í sjálfsábúð þegar fram líða stundir. Komist jarðirnar í erfðaábúð á þann hátt, sem ætlast er til í þessu frumv., þá fá leiguliðarnir tryggingu fyrir því, að niðjar þeirra fái að njóta þess, sem þeir hafa lagt á sig til að bæta og prýða jarðir sínar, og þar með er þeim gefin sama hvöt til jarðabóta sem ættu þeir sjálfir jörðina.

Jeg hefi sterka trú og von um framtíð þessa lands og þjóðar, en mjer finst ekki ástæða til að það opinbera gefi einstökum mönnum þá verðhækkun, sem væntanlega verður á jörðunum fyrir rás viðburðanna, án þess ábúendum sjálfum sje það að þakka, en þó vil jeg *miklu síður* að þeir fái ekki að njóta ávaxta af sínum eigin verkum, og mun því eindregið hallast að sölu jarðanna, ef leiguliðarjetturinn verður ekki trygður á þann hátt, sem ætlast er til í frumvarpi þessu.

Sjái háttvirt deild sjer fært að ganga lengra í því að tryggja leiguliðarjettinn en gert er í frumv. þessu, mun jeg taka því með þakklæti.

(B. XI, 2).

Nð.

46. Nefndarállt

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 16, 16. sept. 1915, um bráðabirgða verðhækkunartoll af útfluttum, íslenskum afurðum.

Frá fjárhagsnefndinni.

Frumvarp þetta, sem háttvirt deild vísaði til fjárhagsnefndar, hefir nefndin nú athugað. Var hún á einu máli um það, að frumv. væri sanngjarnt, og leggur því eindregið til, að það fái fram að ganga hið allra fyrsta.

Um hitt atriðið, hver forlög eigi að verða í framtíðinni verðhækkunartollslaganna í heild sinni, vanst nefndinni ekki tími til að taka fullnaðarákvörðun að svo stöddu. Hefir hún í huga að taka það mál til sjerstakrar athugunar. Var það þegar samhljóða álit hennar, að þessi lög gætu ekki undir neinum atvik-

um framlengst í sömu mynd, sem þau eru nú í, hvort sem til greina kæmi eða ekki að gera einhverjar tillögur í líka átt og lögin, til þess að afla landssjóði tekna.

Alþingi, 10. júlí 1917.

Magnús Guðmundsson,
form.

Gísli Sveinsson,
skrifari og framsögum.

Pórarinn Jónsson. Þorsteinn M. Jónsson. Hákon J. Kristófersson.

(B. XX, 1.)

Nd.

47. Frumvarp

til laga um forðagæslu.

Flutningsmenn: Gísli Sveinsson og Magnús Guðmundsson.

A. Skipun forðagæslumanna.

1. gr.

Sýslunefndir skulu kjósa forðagæslumenn, einn eða fleiri, fyrir hvern hrepp, til þess að hafa gát á heybirgðum, kornvörubirgðum og öðrum fóðurbirgðum hreppsúa og meðferð þeirra á búpeningi.

Ef forðagæslumenn eru fleiri en einn í hreppi, getur hreppsnefnd skift hreppnum í jafnmörg forðagæslu-umdæmi, og hefir þá hver forðagæslumaður sitt svæði til umsjónar.

2. gr.

Kjósa skal forðagæslumenn 3. hvert ár til 3 ára í senn.

Hver karlmaður, sem er kjörgengur til hreppsnefndar, skal vera skyldur til að takast þennan starfa á hendur.

Ef forðagæslumaður deyr eða lætur af starfi sínu af öðrum ástæðum, áður en kjörtími hans er liðinn, skipar hreppstjóri þegar mann í hans stað til næsta sýslufundar, sem kys forðagæslumann af nýju, til þess tíma, er eftir var af kjörtíma hins, sem frá fór.

B. Verksvið forðagæslumanna og laun þeirra.

3. gr.

Hver forðagæslumaður skal koma tvisvar á vetri til eftirlits á hvert heimili, sem honum hefir verið falið til umsjónar; í fyrra sinni snemma vetrar

og aftur síðla vetrar. Þar að auki skal hann kynna sjer vandlega að vorinu fyrningar og skepnuhöld á hverju heimili.

Í hverri ferð skal hann athuga vandlega peningsfjölda hvers búanda og meðferð á skepnum. Hann skal ávalt rannsaka heybirgðir, kornvörubirgðir og aðrar fódurbirgðir á hverju heimili, svo og húsakynni fyrir búpening.

Þar að auki skal forðagæslumaður, svo oft sem þörf krefur, gera sjer aukaferðir á heimili, sem lenda í þröng.

4. gr.

Í hverjum hreppi skulu forðagæslumenn vera umsjónarmenn forðabúra, ef nokkur eru, svo og kornvörubirgða í verslunum, ef hreppsnefnd hefir trygt sjer aðgang að þeim.

5. gr.

Forðagæslumenn skulu rita í bók, er sýslunefnd útvegar á kostnað hreppanna, skýrslu um allar skoðunargerðir sínar.

Eftir hverja skoðun skulu forðagæslumenn tilkynna hreppsnefnd brjeflega, hvernig ástatt er í hreppnum, og láta fylgja tillögur sínar um nauðsynlegar ráðstafanir.

Ef þörf gerist á aukaskoðunum, skulu þeir jafnan láta hreppsnefnd vita, hvers þeir verða visari, og hve nær hjálpar sje þörf, ef illa er ástatt.

6. gr.

Það er skylda forðagæslumanna að gefa hverjum búanda holl ráð og bendingar um heyásetningu og skepnuhirdingu.

Á hverju vori skulu þeir veita hverjum búanda vitnisburð í skoðunarbók sinni um útlit búpenings og skepnuhirdingu. Skulu þeir því næst senda sýslumanni upp úr fardögum aðal-skýrslu um það fardagaár, sem þá er á enda, og skal sýslumaður leggja skýrslurnar fyrir næsta sýslunefndarfund til athugunar.

Á næstu vorhreppaskilum eða öðrum almennum sveitarfundi skal forðagæslumaður lesa upp úr forðagæslubók hreppsins allt það, sem í hana hefir verið skráð frá síðustu hausthreppaskilum.

7. gr.

Borgun fyrir starf sitt skulu forðagæslumenn fá úr sveitarsjóði, og sje hún 5 kr. um daginn, hvern þann dag, sem þeir eru í skoðunarferð.

8. gr.

Þá er bækur þær, sem forðagæslumenn rita í skoðunargerðir sínar, eru fullskrifaðar, skulu þær geymdar af hreppsnefnd með öðrum þeim hrepps-bókum, er hún hefir undir hendi, næstu 10 ár, en eftir þann tíma sendar þjóðskjalasafninu og geymdar þar síðan.

C. *Um skyldur þeirra, er komast í fódurþröng, o. fl.*

9. gr.

Ef búandi kemst í fódurþröng, og finnur forðagæslumaður, að búpeningur hans er í slæmu standi, eða líkur til, að skepnurnar kunni að kveljast eða falla af fódurskorti, þá skal hann hvetja búandann til að afla sjer fódurs, ef unt er, eða ráða honum, hverju hann skuli farga af búpeningi sínum, ef hvergi er hjálpar von.

10. gr.

Ef búandi er í fódurþröng og vill ekki fara að ráðum forðagæslumanns, hvorki afla sjer fódurs nje farga nokkru af skepnum sínum, þá skal forðagæslumaður tafarlaust skýra hreppstjóra frá öllum málavöxtum. Getur hreppstjóri þá eftir tillögum forðagæslumanns skipað búandanum að afla sjer tiltekinna, nægilegra fódurbirgða, ef þess er kostur, en kjösi búandinn heldur, að farga svo miklu af búpeningi sínum, að því sje borgið, sem eftir lifir, að dómi forðagæslumanns, þá er honum ekki skylt að afla sjer fódurs.

Nú verður fjenaður horaður eða fellur úr hor, og er að álitu forðagæslumanns um að kenna fódurskorti, hirðuleysi eða harðýðgi þess, er fjenaðinn hefir undir hendi, og skal þá forðagæslumaður tafarlaust tilkynna það hreppstjóra, ásamt öllum málavöxtum, en hann aftur sýslumanni.

11. gr.

Sá, er sekur verður um horfelli samkvæmt 10. gr., skal sæta sektum frá 10 til 200 kr., eða einföldu fangelsi alt að 6 mánuðum.

Önnur brot gegn lögum þessum, eða almennum eða sjerstökum fyrirskipunum samkvæmt þeim, varða sektum frá 5 til 100 kr., nema hærri hegning sje ákveðin í almennum lögum. Sektirnar renna í sveitarsjóð.

Með mál, er rísa út af brotum gegn þessum lögum, skal farið sem almenn lögreglumál.

12. gr.

Lög nr. 44, 10. nóv. 1913, um forðagæslu, eru úr gildi numin.

Ástæður fyrir frumvarpinu.

Óánægja mikil er meðal þjóðarinnar með forðagæslulög þau, er gilt hafa nú um hrið. Eru þau »pappírsgagn« eintómt, og víðast hvar alls ekki eftir þeim farið. Vilja menn því afnema lög þessi, sumir með öllu, aðrir setja eitthvað í staðinn, en sleppa ekki algerlega hugsun þeirri, er bak við lögin liggur. Aðallega verður að tryggja val á góðum mönnum til forðagæslunnar, en gefa þeim síðan sem frjálsastar hendur og binda þá alls ekki við fyrir fram gerð »form«, er samhljóða sje fyrir landið alt, því að mjög eru ástæður mismunandi hjer og þar.

Frumvarp þetta kemur fram sem ný lög. Breytingar þær, sem gerðar eru á fyrri lögum (frá 1913), eru auðsæjar.

(C, V, 1.)

Nd.**48. Tillaga**

til þingsályktunar um skilyrði fyrir styrk til búnaðarfjelaga.

Flutningsm.: Sigurður Sigurðsson, Stefán Stefánsson, Einar Árnason
og Pjetur Þórðarson.

Alþingi ályktar, að ákvæðið um tímatakmarkið í skilyrðum Alþingis (A. almenn skilyrði) fyrir styrkveitingu úr landssjóði til búnaðarfjelaga frá 29. apríl 1911, að eftir árið 1919 megi skoðunarmaður eigi taka upp í jarðabótaskýrslu »túnasljettun, túnútgræðslu eða sáðreiti, þar sem eigi er áburðarhús og salerni«, komi eigi til framkvæmda fyr en eftir árið 1925.

(B. XXI, 1.)

Nd.**49. Frumvarp**

til laga um friðun lunda.

Flutningsm.: Pjetur Þórðarson.

1. gr.

Lundi skal friðaður frá 20. júní til 10. ágúst.

2. gr.

Um sektir og málarekstur út af brotum gegn lögum þessum fer eftir lögum nr. 59, 10. nóv. 1913, um friðun fugla og eggja.

3. gr.

Með lögum þessum er úr gildi numin fyrri málsgrein c-liðs 3. gr. laga nr. 59, 10. nóv. 1913.

Greinargerð:

Samkvæmt eldri friðunarlögum og síðast lögum nr. 59, 10. nóv. 1913, er lund friðaður frá 10. maí til 20. júní, eða að eins frá því hann byrjar að verpa og þangað til útungun byrjar. Það er því orðin venja að veiða lunda sem mest um þann tíma, sem hann klekur upp ungum sínum eftir að þeir skriða úr eggi, eða um þann tíma, sem nefndur er í 1. gr. frumv. Fuglinn er drepinn frá ungum og þeir svelta til bana í hreiðrum sínum.

Þegar kemur fram undir miðjan ágúst eru ungarnir venjulega fleygir og geta þá bjargað sér, þótt fullorðni fuglinn væri þá veiddur.

Með frumvarpinu er friðunartíminn lengdur um 10 daga og honum breytt þannig, að bannað er að drepa fuglinn frá ungum sínum ósjálfbjarga, og þarf breytingin þó ekki að brjóta í bág við hagsmuni veiðieigenda.

Lítið eitt frekari greinargerð mun koma í framsögu málsins.

(B, XXII, 1.)

Nd.

50. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 57, 22. nóv. 1907, um vegi.

Flutningsmenn: Þorsteinn M. Jónsson, Jón Jónsson, Sveinn Ólafsson og Björn R. Stefánsson.

Á eftir 9. lið 2. gr. komi:

10. Frá Fagradalsbraut í Egilstaðaskógi að Eyvindarárbrú um Eiðáþinghá að Krosshöfða í Hjaltastaðarþinghá.

Ástæður.

Búið er að leggja veg um $\frac{1}{3}$ hluta af leiðinni, sem þyrfti þó nokkurra endurbóta við til þess að verða sæmileg flutningabraut. Eiðaskóli er á miðri þessari leið, sveitirnar allfjölbygðar og aðflutningar örðugir. Og þó að ekki sje verslun nú á Krosshöfðanum, eru þar vörugeymsluhús og vörur settar þar upp bæði frá Seyðisfirði og Borgarfirði handa Úthjaraðsmönnum. Væri þá hægt að aka á vögnum bæði af Krosshöfða og Reyðarfirði. Vonandi að hafskipahöfn verði gerð við Krosshöfðann. Rís þá upp verslun þar, sem Hjaraðsmenn hafa lengi þráð. Mjög mundi brautin draga úr flutningskostnaði Eiðaskóla og allra þeirra manna, sem á svæðinu búa, svo og margra annara Hjaraðsmanna.

(B. XI, 3.)

Nd.

51. Breytingartillaga

við frv. til laga um breyting á lögum nr. 16, 16. sept. 1915, um bráðabirgða verðhækkunartoll á útflutlum, íslenskum afurðum.

Flutningsmaður: Bjarni Jónsson frá Vogu.

1. 1. gr. frv. skal orða svo:

Lög nr. 16, 16. sept. 1915, um bráðabirgða verðhækkunartoll á útfluttum, íslenskum afurðum, eru hér með numið úr gildi.

2. Fyrirsögn frv. breytist samkvæmt þessu í

Fr. til laga um afnám laga o. s. frv.

(B. XXIII, 1.)

Nð.

52. Frumvarp

til laga um breytingu á lögum nr. 28, 22. okt. 1912, um breytingu á lögum 18. sept. 1885, um stofnun landsbanka.

Flutningsm.: Sveinn Ólafsson, Björn Stefánsson, Bjarni Jónsson frá Vogu.

Í staðinn fyrir »á Austurlandi« í fyrstu málsgr. komi:
í Suður-Múlasýslu.

Ástæður:

Ágreiningur hefir um það orðið eystra, hvort útbú Landsbankans skuli sett á stofn á Seyðisfirði eða í Suður-Múlasýslu. Út af því skal þetta fram tekið:

1. Kaupmenn og útvegsmenn eru hvarvetna á landinu stærstu viðskiftamenn banka, og með því að sjávarútvegur og verslun er miklu meiri í Suður-Múlasýslu en í Norður-Múlasýslu — hvað þá heldur en á Seyðisfirði einum — verður að álíta verksvið banka meira í Suður-Múlasýslu en nyrðra.
2. Með því að setja bankann í Suður-Múlasýslu, verða bankaviðskifti auðveldari en áður fyrir fjölda manna, og gildir það einkum um Sunnmýlinga og Skaftfellinga, en hins vegar er með útbúi Íslandsbanka á Seyðisfirði löngu bætt úr þörf þess kaupstaðar og allra næstu hreppa Norður-Múlasýslu.
3. Landshættir austanlands, vondir vegir, há og brött fjöll, snæpakinn oft $\frac{2}{3}$ ársins, torvelda öll viðskifti sveita á milli og gera öll ferðalög dýr og erfið. Þess vegna miklu eðlilegra, að útbúum sje dreift en að setja þau á einn stað.
4. Viðskifti Fljótsdalshjaraðs, sem nær eingöngu voru við Seyðisfjörð, þegar lög um stofnun landsbanka 1885 komu út, eru nú að mestu leyti komin til Reyðarfjarðar, og uppsveitunum því ljettari bankaviðskifti í Suður-Múlasýslu en á Seyðisfirði.

(B. XXIV, 1.)

Nð.**53. Frumvarp**

til laga um afnám laga nr. 44, 10. nóv. 1913, um forðagæslu.

Flutningsm.: Einar Jónsson.

Lög nr. 44, 10. nóv. 1913, um forðagæslu, eru úr gildi numin.

Greinargerð.

Á þinginu 1915 bar jeg ásamt þremur háttv. þingmönnum, eftir almenn-um áskorunum kjósenda vorra, fram ofannefnt frumvarp. Var því þá vísað til nefndar til athugunar og meðferðar. Leit sú nefnd, eða mikill meiri hluti hennar, svo á, að lögin um forðagæslu væru bæði óheppileg og óþörf, svo að frá því sjónarmiði væri ekkert því til fyrirstöðu, að framangreint frumvarp yrði samþykkt. (Alþ.tíð. A. 108). En hins vegar taldi nefndin betur við eigandi, að leitað væri beint álits og umsagnar sveitarstjórnarvalda um málið í heild sinni, áður en því væri til lykta ráðið. Varð það því að samkomulagi í nefndinni að leggja það til, að í það sinn væri forðagæslulögunum hlíft, en samþykkt væri aftur á móti svo hljóðandi þingsályktunartillaga:

»Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina:

1. Að leita álits og umsagnar allra hreppsnefnda um forðagæslumálið, og þá-einkum um það:
 - a) hvort þær telji lög í þeim efnum miða til verulegrar nytsemi eða ekki;
 - b) hvort þær telji heppilegra — ef lög um þessi mál þykja á annað borð æskileg — almenn lög, eins eða svipuð þeim, sem nú eru í gildi, eða að eins heimildarlög, í líkingu við tillögur þær, sem fram hafa komið bæði frá Torfa sál. Bjarnasyni og fleirum.
2. Að semja og leggja fyrir næsta reglulegt Alþingi — ef breytinga er alment óskað — lagafrumvarp, sem fylstu samræmi við þær álitsgerðir og óskir, er komið hafa fram.

Þessa þingsályktunartillögu samþykkti svo háttv. neðri deild (Alþ.tíð. A. 245), en samt hefir stjórnin ekkert hreyft við málinu.

En þótt stjórnin hafi nú algerlega látið undir höfuð leggjast að verða við þessari áskorun neðri deildar Alþingis — en óánægjan með fyrnefnd lög vitanlega engu minni nú en áður, og þau á mörgum stöðum að vettugi virt — þá virðist nú ekki eftir neinu að bíða með, að þau sjeu úr gildi feld, eins og frumvarp þetta fer fram á.

(B. XXV, 1.)

Nð.**54. Framvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. Nóv. 1907, um skipun læknishjeraða o. fl.

Flutningsmenn: Jón Jónsson og Þorsteinn Jónsson.

Hróarstungulæknishjeraði skal skift í tvö læknishjeruð sem hér segir:

1. Hróarstungulæknishjerað: Jökuldalshreppur beggja megin Jökulsár upp að Gilsá, Hlíðarhreppur, Tunguhreppur, Hjaltastaðarhreppur og Eiðahreppur.
2. Bakkalæknishjerað: Borgarfjarðarhreppur.

Ástæður:

Skiftingin er að óskum hjeraðsbúa. Hjeraðið er allvíðlent og mjög örðugt yfirferðar á vetrum vegna snjópyngsla. Yfir vandan fjallgarð er að fara milli Borgarfjarðar og Fljótsdalshjeraðs, og læknirinn búsettur í austasta hreppi hjeraðsins, Borgarfirði, samkvæmt ályktun sýslunefndar Norður-Múlasýslu. Er hálf önnur dagleið að vitja lækni fyrir þá, sem eru á hinum enda læknishjeraðsins. Má því svo heita, að mikill hluti hjeraðsins sje læknilaus, því að ókleift er oft og tíðum að sækja lækni til Borgarfjarðar.

(B. XXVI, 1.)

Nð.**55. Framvarp**

til laga um stimpilgjald.

Flutningsm.: Stefán Stefánsson og Einar Arnason.

1. Almenn ákvæði.**1. gr.**

Þá er skjöl þau, sem um ræðir í lögum þessum, eru gefin út eða afgreidd af embættismanni, sem til þess er bær, á hann að sjá um, að þau sjeu stimpluð, eins og fyrir er mælt í lögum þessum, á kostnað þess manns, sem biður um að skjalið sje útgefið eða afgreitt.

2. gr.

Stjórnarráðið lætur búa til stimpilmerki, ákveður útlit þeirra, upphæð og hvernig þau skuli ónýta. Það ákveður einnig, hvernig haga skuli sölu á stimpilmerkjum. Sem endurgjald fyrir að sjá um stimplun skjala og reikningsfærslu má greiða 2 af hundraði af þeirri upphæð, sem inn kemur við söluna.

Stjórnarráðið hefir heimild til þess að láta búa til pappír með áletrun stimpilmerki, og má nota hann í stað stimpilmerkja.

3. gr.

Engin áhrif hefir það á stimpilskylduna, hve nær eða hvar skjal er útgefið, eða hvar útgefandi á heima. Við útreikning stimpilgjaldsins gilda þessar almennu reglur:

- a. Þegar stimpilgjald skal reiknað sem hundraðsgjald eftir verðhæð skjalsins, færist það niður í tölu, sem er deilanleg með 5, en má þó eigi vera minna en 10 aurar.
- b. Hljóði skjalið um vöru, skal farið eftir almennu verðlagi, þar sem samningar fara fram.
- c. Í afsals- og afhendingarskjölum og leigusamningum, sem þinglesin eru, skal ávalt tilfæra kaupverð, leigumála eða andvirðið, sem fyrir rjettindin kemur.

Nú inniheldur stimpilskytt skjal eigi nægilegar upplýsingar um verðmæti skjalsins, og getur valdsmaður þá heimtað af samningsaðiljum nákvæmari upplýsingar eða álit þeirra um það, eins og þeir hyggja sannast og rjettast, og afgreiðir hann eigi skjalið fyr en hann hefir fengið þær upplýsingar í þessu efni, er honum þykir nægja.

- d. Nú hljóðar stimpilskytt skjal um árlegar tekjur eða gjöld, sem eru áskilin eða lofuð um aldur og æfi, eða fyrir fleiri menn en þá, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um ákveðið tímabil, sem ekki er styttra en 25 ár, skal þá stimpilgjaldið reiknað af árgjaldinu tuttugu og fimmföldu. Ef árabilið er ákveðið innan við 25 ár, skal stimpilgjaldið vera af árgreiðslunni margfaldaðri með áratölunni.

Ef greiðsla er áskilin um æftið einstaks manns eða fleiri manna, sem eru á lífi, þá er skjalið er gert, eða um annan óákveðinn tíma, skal telja stimpilgjaldið af árgjaldinu fimmföldu; ef árgjaldið er mismunandi, skal taka meðalgjaldið.

II. Um stimpilgjald einstakra skjala.

4. gr.

Með $\frac{1}{2}\%$ af verðhæðinni skal stimpla neðangreind skjöl:

- a. *Afsalsbrjef fyrir fasteignum og skipum*, þar með talin afsöl við fógetagerðir, skifti eða uppboð, svo og öll önnur skjöl um afsal fasteigna og skipa, hvort heldur eru kaupsamningar, makaskiftabrjef, gjafabrjef, próventusamningar eða önnur slík skjöl. Enn fremur erfðafestubrjef, ef þau veita kaupanda rjett til að selja og veðsetja eignina. Ef giftingarvottorð,

erfðaskrá eða önnur slík skjöl, eru þinglesin sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal ekkert stimpilgjald greiða, nema því að eins, að endurgjald sje áskilið til meðerfingja eða annara, því þá skal reikna stimpilgjald sem að framan greinir eftir endurgjaldinu.

Að öðru leyti skal reikna stimpilgjaldið fyrir öll slík heimildarskjöl eftir því kaupverði, sem sett er á eignina í afsalsbrjefinu. Með kaupverðinu skal telja veðskuldir og aðrar kvaðir, sem kaupandi eða rjettþegi tekur að sjer. Föst kúgildi teljast með í kaupinu eða afsalinu, en fylgi því annar fjenaður eða lausafje, og verðhæð þess er sönnuð áður en skjalið er þinglesið, skal ekkert stimpilgjald greiða af því.

Þegar kaupsamningur er þinglesinn, má þinglesa afsalsbrjef til sama kaupanda án þess það sje stimplað á ný. Ef heimildarbrjef er framselt, er það skoðað sem sjerstakt afsalsbrjef og stimplað svo.

- b. *Byggingarbrjef og leigusamninga* um fasteignir og skip, eftir þeim reglum, sem segir í 3. gr. d. — Ef áskilinn er uppsagnarfrestur til þess að leigumálar falli niður, álist samningurinn gerður um óákveðinn tíma. Framsal á slíkum rjettindum skal stimpla eins og segir í staflíð a. um framsal heimildarbrjefa.
- c. *Skjöl, sem heimila rjett til fiskiveiða, eða veiðirjettindi, leggja ttök, iskyldur eða kvaðir á annars manns fasteign*, ef endurgjald er greitt eða áskilið, og fer stimpilgjald eftir endurgjaldinu. Ef ekkert endurgjald er greitt eða áskilið, skal stimpla skjalið sem yfirlýsingu. Framsal á þessum rjettindum skal stimpla á sama hátt, sem segir í staflíð a. um framsal heimildarbrjefa.
- d. *Erfðaskrár*. Um leið og látið er tilkynt skiftaráðanda, skal hann grenslast eftir því, hvort erfðaskrá sje til, og ef svo er, gera ráðstafanir til, að hún sje send sjer þegar í stað ásamt öllum þeim upplýsingum, sem nauðsynlegar eru til þess, að ákveða stimpilgjaldið, en það skal gert þannig, að gjaldið skuli reiknað eftir þeirri upphæð, sem samkvæmt erfðaskránni fellur til arfs, að fráðreginni þeirri upphæð, sem að lögum hefði fallið í arf til hvers einstaks erfingja eða gjafþega. Minsta stimpilgjald er þó 2 krónur.

Ákvæði um að ekkja skuli sitja í óskiftu húi, skal stimpla með 1 kr., ef þau eru sjerstaklega gerð.

Um dánargjafir og gjafarfa gilda sömu reglur sem um erfðaskrár.

Eftirlátnar eigur arfleiddanda skal reikna til stimpilgjalds á sama hátt sem til erfðafjárgjalds. Stimpilgjaldið greiðist einungis einu sinni, eftir þeim erfðaskrár-ákvæðum, sem gilda við andlátið, jafnvel þó þau standi í fleiri skráum en einni. Gjaldið hvílir sameiginlega á öllum erfingjum, einum fyrir alla og öllum fyrir einn, en að öðru leyti hvílir skyldan, nema öðru vísi sje ákveðið í erfðaskránni, á hverjum erfingja út af fyrir sig, hlutfallslega við það, sem honum hlotnast eftir henni fram yfir þann arf, sem honum hafði borið að lögum. Ef einn eða fleiri menn hafa með erfðaskránni hlotið rjett til að njóta vaxta eða þegið gjafir, skal skiftaráðandi ákveða, hvernig skifta skuli stimpilgjaldi milli þeirra, þó þannig, að sá, sem er óánægður með úrskurð hans, getur skotið málinu til stjórnarráðsins, er leggur fullnaðarúrskurð á málið.

Stimpilgjaldið skal greiða um leið og erfðafjárgjaldið; afsalsbrjef og önnur heimildarbrjef fyrir skipum skal stimpla um leið og skip er skrásett; erfðaskrár, þegar arfleiddandi deyr, en öll önnur skjöl, sem stimpilskyld eru samkvæmt þessari grein, um leið og þau eru þinglesin.

5. gr.

Með $\frac{1}{4}\%$ af verðhæðinni skal stimpla þessi skjöl:

- a. *Kaupmála* um leið og þeir eru staðfestir, eða, þegar staðfestingar þarf eigi, þá þegar þeir eru þinglesnir. Stimpilgjaldið skal reikna eftir verðhæð þess, sem haldið skal utan fjárfjelags af annars eða beggja hálfu.
- b. *Fjelagssamninga* um leið og þeir eru staðfestir eða þinglesnir. Gjaldið skal reiknað eftir upphæð alls þess fjár, sem aðiljar leggja í fjelagið, en er þó eigi, þegar staðfestingar er leitað, lægra en 10 krónur. — Sje fasteign eða skip afhent fjelaginu til eignar eða umráða, skal þó reikna stimpilgjaldið $\frac{1}{2}\%$ af verðhæðinni, en þegar svo á stendur, má þó þinglesa samninginn eða skrásetja hann sem eignarheimild án frekara stimpilgjalds. Nú leggur einn aðili fram peningaupphæð eða peningagildi, en annar persónulega vinnu, og skal þá meta hana jafna peningaframlaginu, nema öðru vísi sje ákveðið í samningnum; sjeu peningaframlög mismunandi, skal telja vinnuna jafna lægsta framlaginu. Nú hljóðar samningur eigi um nein framlög, heldur að eins um persónulega vinnu aðilja í einhverjum arðsömum tilgangi, og skal þá stimpla hann með 10 krónum.

Ef aðiljar leysa upp fjelag sitt, og skjal um það er þinglesið eða skrásett sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal stimpla það sem eignarskjal, ef fasteignin eða skipið fellur til annars en þess, sem eftir stimpluðu heimildarskjali hefir lagt það í fjelagið, ella skal skjalið stimpla sem yfirlýsing.

- c. *Skuldabryf og veðskuldabryf*, sem eru þinglesin með tryggingu í fasteign, skipi eða lausafje, svo og kyrsetningar- og aðfarargerðir, svo framarlega, sem fasteign hefir eigi verið lögð út til eignar.

Stimpilgjaldið skal reikna eftir upphæð skjalsins. Sje veðrjettur stofnaður fyrir væntanlegri eða óákveðinni skuld, skal reikna stimpilgjaldið eftir þeirri upphæð, sem frekast er ætlast til að tryggja.

- d. *Framsal á skjölum þeim*, sem nú voru nefnd undir staflið c, ef framsalið er þinglesið, hvort sem framsalið er ritað á sjálft skjalið eða á sjerstakt skjal. Stimpilgjaldið skal reikna eftir þeirri skuldarupphæð, sem framseld er, eða veðrjetti þeim, sem framseldur er.
- e. *Yfirfærslu á skyldum skuldunauts til annars*, ef skjalið er þinglesið, jafnvel þó yfirfærslan sje rituð á skjal, sem áður hefir verið stimplað.

Ef stimpilskytt eignar- eða heimildarbrjef skyldar kaupanda til þess að taka að sjer veðskuldir, eða á annan hátt að greiða nokkurn hluta kaupverðsins til seljanda eða þriðja manns, og veðbrjef um þessa skyldu er eigi þinglesið, skal stimpla heimildarbrjefið að þessu leyti sem veðskuldabryf, en þá má síðar þinglesa veðbrjefið án frekara stimpilgjalds. Nú er kaupsamningur þinglesinn, sem skyldar kaupanda til þess að greiða af kaupverðinu, áður en afsalsbrjef er gert, og skal þá ekkert stimpilgjald greiða, nema samningurinn sje sjerstaklega þinglesinn sem veðbrjef að þessu leyti.

6. gr.

Eftirnefnd skjöl og brjef skal stimpla með föstu gjaldi:

- a. *Yfirlýsingar*, sem eru þinglesnar eða skrásettar, skal stimpla með einni krónu, ef þær falla ekki undir nein ákvæði, sem nefnd eru að framan.
- b. *Borgarabryf til verslunar* með 10 krónum; borgarabryf handiðnamanns eða skipstjóra með 5 krónum. Sveinsbryf með 2 krónum. Málaþæfslumannsleyfi með 20 krónum.
- c. *Leyfisbryf, sem stjórnarráðið* eða *valdsmenn* gefa út, skal stimpla svo sem hjer segir:

Einkaleyfis veitingabryf með 50 krónum.

Leyfisbryf, sem veita undanþágu frá skilyrðum, sem sett eru í einkaleyfis veitingabryfum með 25 krónum. *Vigslubryf* með 1 kr.; önnur leyfisbryf með 2 kr.

- d. *Embættisveitingabryf* eða *sýslanabryf*, sem stjórnarráð, sýslumenn, bæjarstjórnir eða önnur stjórnarvöld veita, skal stimpla þannig: Ef árslaunin ekki eru yfir 1000 kr. með 2 krónum, ef launin eru frá 1000 kr. til 2000 kr. með 4 kr., ef þau eru frá 2000 kr. til 3000 kr. með 8 kr., ef þau eru frá 3000 kr. til 4000 kr. með 12 kr., og sjeu þau þar yfir (4000 kr.) með 16 kr.
- e. *Mælingabryf* skipa frá 12—30 tons með 1 kr., frá 30 - 100 tons með 2 kr. og sjeu þau þar yfir með 5 kr.
- f. *Sáttakætur, fyrirköll, stefnur og innlegg fyrir undirrjetti og prófastsrjetti* skal stimpla með 50 aurum um leið og þau eru lögð fram í rjettinn. — Útdrætti, afrit og vottorð, sem einstakir menn biðja um úr dómsmála-bókum, skiftabókum, uppboðs- og notarial-bókum, veðbókum, skipa-skráningarbókum, firmaskránni og vörumerkjaskránni, skal stimpla með 50 aurum. Sama stimpilgjald skal greiða fyrir notarial-gerðir og notarial-vottorð, hvers konar sem eru, þar á meðal notarial-vottorð um undirskrift, um stefnubirtingu, afsögn á vixli o. s. frv.

Fullkomnar dómssgerðir eða aðrar rjettargerðir in forma fyrir hjeraðsrjetti skal stimpla með 2 kr. Þingsvitni skal stimpla með 1 kr. Stimpilfrjáls eru þó þingsvitni, sem tekin eru til þess að öðlast verðlaun fyrir björgun frá druknun, eða þegar slys ber að höndum. Stefnu og innlegg til yfirrjettar, skipaðra (commissions) dómstóla og synodalrjettar, skal stimpla með 2 kr. við framlagninguna. Dómssgerðir frá sömu rjettum með 4 kr.

Í opinberum málum og barnsfaðernismálum greiðist ekkert stimpilgjald. Í gjafsóknarmálum er gjafsóknarhafi undanþeginn því að greiða stimpilgjald bæði við rekstur málsins og fyrir útskriftir þær og vottorð, er hann kann að þurfa til upplýsingar í málinu. En verði hinn málsaðili dæmdur til þess að greiða honum málskostnað, skal hann einnig skyldur til þess að greiða þau stimpilgjöld, er greiða hefði átt, ef málið hefði ekki verið gjafsóknarmál.

- g. *Löggiltar verslunarbækur* skal stimpla með 2 krónum.
- h. *Útnefningar utanrjettar* skal stimpla með 1 krónu.

7. gr.

Öll önnur skjöl en þau, er nú hafa verið nefnd, eru stimpiltrjáls; svo eru og undanþegnar stimpilgjaldi þær bækur, brjef og skuldbindingar, sem um getur í 14. gr. laga nr. 11, 7. júní 1902, um heimild til að stofna hlutafjelagsbanka á Íslandi.

Þegar skjal, sem þegar er stimplað eftir einhverri af reglum þeim, sem að framan greinir, verður stimpilskytt á ný eftir annari reglu, t. a. m. þegar veðskuldarbrjef, sem er undirskrifað í viðurvist notarii, er afhent til þinglesturs, þá skal skjalið stimpla að fullu eftir báðum reglum. Hins vegar er skjal, sem þegar er stimplað við þinglestur þess eða skrásetning, ekki stimpilskytt á ný, þó það, eða samrit af því, sje þinglesið eða skrásett í öðrum lögsagnarumdæmum, og ekki heldur þó það vegna áteiknunar verði á ný afgreitt af yfirvaldi, nema áteiknunin sé framsal eða á annan hátt hafi sjálfstæða stimpilskyldu í för með sjer.

III. Ýms ákvæði.

8. gr.

Þegar skjal, sem er stimpilskytt samkvæmt framanskráðum reglum, er afhent embættismanni, skal hann skýra hlutaðeiganda frá upphæð stimpilgjaldsins, eða, ef ekki er hægt að reikna það út, heimta þegar nauðsynlegar upplýsingar í því efni. Skal það vera aðalregla að greiða stimpilgjaldið þegar í stað. Nú er stimpilgjald eigi greitt þegar í stað, og má eigi synja um stimplun skjalsins og afgreiðslu að heldur, ef það getur valdið hlutaðeiganda rjettarmissi eða verulegum óþægindum, og skal þá embættismaður annast um innheimtu stimpilgjaldsins eftir á. Eigi má heldur fresta afgreiðslu skjals af því að embættismaður tortryggir upplýsingar þær, er liggja til grundvallar fyrir verðhæðinni, en þegar svo stendur á, getur hann látið virðingu fram fara af útnefndum mönnum. Meti þeir verðmæti skjalsins að minsta kosti 10% hærra en skýrt var frá, skal sá, er stimpilskyldan hvílir á, borga virðingarkostnaðinn, ella greiðist hann úr landssjóði.

9. gr.

Nú verður það uppvíst, að verðhæð skjals, sem er stimpilskytt, er sett lægri en rjett er, til þess að svikjast undan gjaldi, eða ósannar skýrslur eru visvitandi gefnar í sama skyni, og skal þá greiða fult gjald og auk þess sekt, er sje að minsta kosti fimmfalt hærri en stimpilgjaldið. Sektina ákveður lög-reglustjóri með úrskurði, er áfrýja má til yfirrjettar.

Sömu ábyrgð skal sá sæta, sem til þess að komast undan stimpilgjaldi á erfðaskrá, lætur fyrirfarast að leggja hana fram í skiftarjetti við andlát arfleiddanda.

10. gr.

Sektir og ógoldin stimpilgjöld má taka lögtaki. Gjöld þessi hafa sama forgöngurjett sem önnur gjöld til landssjóðs.

Sá einn svarar til sekta, er gerst hefir sekur í brotinu.

Pegar um einkaskjöl er að ræða, bera þeir ábyrgð á greiðslu stimpilgjaldsins, einn fyrir alla og allir fyrir einn, útgefandi skjalsins, viðtakandi og sá, sem beiðist afgreiðslu hlutaðeigandi stjórnarvalds á því. Þá er um önnur skjöl er að ræða, ber sá ábyrgð á greiðslunni, sem biður um afgreiðslu. Sektirnar renna í landssjóð. Stjórnarráðið getur fært sekt niður eða enda látið hana falla alveg niður, ef sjerstakar ástæður mæla með því.

11. gr.

Ákvörðunum þeim og úrskurðum, sem yfirvöldin gera um stimpilskylduna, má áfrýja til stjórnarráðsins, en þó er eigi að síður heimilt að leggja málið fyrir dómstólana.

12. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918. Þau gilda um allar opinberar afgreiðslur, sem stimpilskylda er bundin við, ef afgreiðslu er beiðt eftir þann dag, og stendur þá á sama, hve nær skjalið er sett og samið. Þegar stimpilfrjáls skjöl eru afhent til afgreiðslu vegna framsals eða áteiknana, skal reikna stimpilgjaldið eingöngu eftir framsalinu og áteiknaninni.

Ástæður:

Það sem einkum hefir leitt til þess, að við berum fram þetta frumvarp, sem samið er af skattamálanefndinni 1907, eru þau fjárhagsvandræði, sem sjáanlega eru fyrir hendi, þar sem það tvent fer saman, að tekjur landssjóðs verða stórum mun minni en hin síðustu undanfarin ár, og að hinu leytinu þörfín á því óvenjulega mikil og brýn, að landssjóður dragi úr ýmiskonar vandræðum, sem að kalla og leiða af fjárskorti. Að visu verður þetta ekki stór tekjugrein fyrir landssjóð, en samkvæmt áællun skattanefndarinnar ættu þær tekjur þó að nema 50—60 þús. kr. á fjárhagstímabilinu.

Hvað gjald þetta snertir, þá kemur það einkum fram á efnamönnum og fjárbröskurum, og að því leyti rjettmætur gjaldstofn og lítt tilfinnanlegur.

(B. XXVII, 1).

Ed.

56. Frumvarp

til laga um stofnun hússtjórnarskóla á Norðurlandi.

Flutningsm.: M. J. Kristjánsson.

1. gr.

Hússtjórnarskóla skal stofna, svo fljótt sem því verður við komið, á

Akureyri eða í grend við Akureyri. Markmið hans er að veita konum þá kunnáttu, sem nauðsynleg er hverri húsmóður og gerir hana færa um að gegna vel stöðu sinni.

2. gr.

Skólinn skal rúma minst 24 heimavistir og kenslustofur fyrir allt að 50 nemendur, auk íbúðar forstöðukonu og þjónustufólks, svo og geymslu fyrir matvæli, eldsneyti o. fl. Hann skal bygður úr steinsteypu eftir uppdrætti, er stjórnarráðið samþykkir, og útbúinn með nýtisku tækjum til matreiðslu, hitunar, lýsingar og ræstunar.

3. gr.

Skólanum stýrir forstöðukona, er tekið hefir próf í þeim kenslugreinum, er 4. gr. ákveður. Hún ræður kennara með samþykki stjórnarráðsins eða skólanefndar, er það skipar.

4. gr.

Námsgreinar eru:

A. Verklegar:

1. Matreiðsla alls konar, bæði vanaleg og viðhafnarmeiri, svo og þekking á sjúkrafæðu.
2. Brauðgerð alls konar.
3. Niðursuða, súrsun og sykrun matvæla.
4. Framreiðsla matar og drykkjar og alt, er að borðhaldi lýtur.
5. Ræstun og alt, er lýtur að hirðing búsáhalda, þvottur, sljettun, línsterking o. s. frv.
6. Linsaumur, kjólasaumur, bæting og alls konar hirðing fatnaðar. Sjerstök áhersla sje lögð á matreiðslu úr innlendum efnum, og að hagsýni og nýtni sje ávalt gætt.

B. Bóklegar:

1. Efnafræði, sjerstaklega efnasambönd fæðutegundanna.
2. Hjúkrunarfræði, einkum að því er snertir meðferð ungbarna.
3. Meginatriði uppeldisfræðinnar.
4. Matjurtarækt, trjárækt og blómækt.
5. Búreikningar.

Námsgreinum má fjölga eða fækka með reglugerð.

5. gr.

Skólinn skal stofnaður og starfræktur fyrir landsfje og standa undir yfirráðum landsstjórnarinnar, enda setur hún reglugerð um allt nánara fyrirkomulag hans.

6. gr.

Lög þessi koma til framkvæmda þegar efni og annað, sem með þarf til skólans, verður fáanlegt með viðunanlegum kjörum.

Athugasemdir við frumvarp þetta.

Við 1. gr.

Það hefir lengi verið sameiginlegt áhugamál marga hinna bestu kvenna þessa lands, að sem allra fyrst yrði stofnsettur skóli, er aðallega hefði það markmið að veita konum þá fræðslu, sem nauðsynleg er hverri húsmóður, hvort heldur er í sveit eða kaupstað, enda er ætlast til að þessum skóla verði þannig fyrir komið, að með honum verði þeim tilgangi náð.

Af skjölum, sem lögð hafa verið fram á lestrarsal Alþingis, er það augljóst, að norðlenskar konur ætla alvarlega að beitast fyrir þessu máli, og láta ekki staðar numið fyr en Alþingi sýnir í framkvæmdinni, að það viðurkenni þessa rjettmætu kröfu þeirra. Flestum mun koma saman um, að hinn fyrirhugaði skóli yrði best settur á Akureyri, eða í grend við hana, enda er það álit margra, að mikill hagnaður væri að því ef skólinn yrði að einhverju leyti í sambandi við gróðrarstöð Ræktunarfjelags Norðurlands við Akureyri.

Við 2. gr.

Hvað snertir stærð skólans, þá virðist ekki hyggilegt að gera minni kröfur en þær, sem í frumvarpinu felast, því eftir reynslu þeirri, sem þegar er fengin um aðsókn að námskeiðum, er haldin hafa verið norðanlands að undanfögnu, til þess að bæta að einhverjn leyti úr hinni tilfinnanlegu vöntun á hússtjórnarskóla, má óhætt fullyrða, að aðsókn að skólanum myndi þegar á fyrstu árum verða svo mikil, að erfitt yrði að fullnægja henni. Að til skólans verði sem best vandað að byggingu og öllum útbúnaði er svo sjálfsagður hlutur, að um það er engin ástæða að fjölyrða.

Við 3. gr.

Það er að vísu aðalskilyrði fyrir því, að skólinn verði að tilætluðum notum, að völ sje á nægum og góðum kenslukröftum, og sjerstaklega að vel takist að velja forstöðukonuna, en til þess virðist ekki önnur tryggari leið en að áskilið sje, að hún hafi tekið próf í þeim námsgreinum, sem skólanum aðallega er ætlað að kenna, og að stjórnarráðið veiti þá stöðu og samþykki ráðning annara kennara skólans, eftir tillögum forstöðukonunnar.

Við 4. gr.

Í þessari grein eru taldar námsgreinar þær, er fyrst og fremst beri að leggja stund á við skólann, en ef það við nánari athugun sýnir sig, að hagræmara væri að breyta eitthvað til, sjerstaklega að bæta einhverju við, ætti ekkert að vera því til fyrirstöðu. Það kæmi þá að sjálfsögðu fram í reglugerð, er stjórnarráðið setur með ráði fræðslumálastjórnar.

Við 5. gr.

Það hefir komið til tals, að hjeruð þau, er hefðu mest not af skólanum, kostuðu hann að einhverju leyti; en reynslan, sem þegar er fengin þar sem skólar hafa að nokkru leyti verið kostaðir af hjeruðunum og staðið undir sameiginlegri stjórn þeirra, virðist ekki benda í þá átt, að það fyrirkomulag sje eftir-

sóknarvert, enda hlýtur slíkt fyrirkomulag að verða mjög þunglamalegt og lítt framkvæmanlegt. Það getur því varla verið um annað að velja en að skólinn verði eingöngu stofnsettur og starfræktur fyrir landsfje, og það því fremur, þegar á það er litið, að landið leggur fram mikið fje til sjermentunar karla, en konur hafa orðið þar algerlega útundan.

Ef skólinn yrði settur á Akureyri, eða þar rjett við bæinn, mætti að líkindum búast við, að þar fengist nægilegt land ókeypis handa honum.

Enn fremur mætti búast við, eftir þeim mikla áhuga, sem konur á Akureyri og í Eyjafjarðarsýslu hafa sýnt á þessu máli, að þar yrði stofnaður álitlegur sjóður til styrktar skólanum eða nemendum hans.

Við 6. gr.

Vegna þess hve þörfin er brýn fyrir skólann, er gert ráð fyrir, að landsstjórnin greiði fyrir málinu eftir föngum, þegar efni og annað til skólans verður fánlegt með viðunandi kjörum.

(B XXVIII, 1.)

Nd.

57. Frumvarp

til laga um breytingu á lögum nr. 52, 3. nóv. 1915, um breytingu á lögum nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands.

Flutningsm.: Þorsteinn M. Jónsson.

Í 1. gr. laga nr. 52, 3. nóv. 1915, um breytingu á lögum nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands, falli burtu orðin: »Borgarfjarðar (austur) um Sandaskörð«, en í staðinn komi:

Unaóss og Borgarfjarðar í Norður-Múlasýslu.

Ástæður:

Verði símalína þessi lögð um Unaós til Borgarfjarðar, verður miklu minna af henni í óbygðum, og því hægra um viðhald á henni. Unaós er eini mögulegi lendingarstaðurinn á Hjeraðsfloa austan Jökulsár; þangað eru oft fluttar vörur frá Seyðisfirði og Borgarfirði handa Úthjeraðsbúum, en þar sem lending er afarslæm, væri símasamband við Unaós mikils virði, enda hefir iðulega komið fyrir, að ómögulegt hefir reynst að skipa þar upp vörum, ónýtisferðir verið farnar, og því mikill aukakostnaður fallið á vörurnar. Komi sími á Unaós, verður aftur á móti hægt að leita vitneskju um sjólag og veðuráttu þar, og haga ferðunum eftir því.

Einnig má geta þess, að sjóþyngsli eru miklu minni á þeirri leið, sem hjer um ræðir, en á Sandaskörðum, og því miklu síður hætt við símaslitum.

Nánari ástæður verða tilfærðar við framsöguna, ef þurfa þykir.

(B. XXIX, 1.)

Nð. 58. Frumvarp

til laga um einkasölu landsstjórnarinnar á sementi.

Flutningsmaður: Einar Jónsson.

1. gr.

Landsstjórninni veitist einkaheimild til að kaupa svo mikið sement, er henni þurfa þykir til byggingar í landinu, og sjá um innflutning á því. Sementið skal selja kaupfjelögum, kaupmönnum, sveitarfjelögum og öðrum, samkvæmt nánari fyrirætlum, er landsstjórnin setur.

Til framkvæmda þessu má stjórnin verja fje úr landssjóði eða taka peningalán, eftir því sem nauðsyn krefur.

2. gr.

Meðan landsstjórnin notar þessa heimild, er engum öðrum leyfilegt að flytja hingað til landsins sement, nema með sjerstöku leyfi hennar.

3. gr.

Selja skal sementið fyrir það verð, er svarar innkaupsverði og öllum kostnaði. Skulu tveir menn endurskoða ársreikning verslunar þessarar. Skal annan manninn velja af Búnaðarfelagi Íslands, en hinn af byggingarnefnd Reykjavíkur.

4. gr.

Um leið og verslun landsins með sement byrjar, fellur vörutollur sá niður af sementi, sem ákveðinn er í lögum nr. 30, 22. okt. 1912, um vörutoll.

5. gr.

Brot gegn 2. gr. varða sektum, alt að 100,000 kr., og skal ólöglega innflutt sement upptækt. Andvirði þess og sektarfe rennur í landssjóð.

Með brot gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

6. gr.

Lög þessi koma í gildi fyrir árslok 1918.

Ástæður fyrir frumvarpi þessu.

Þetta frv. er fram komið eftir einróma ályktun þingmálafundar í Rangárvallasýslu, en auk þess er, að því er virðist, áhugi þjóðarinnar í heild sýnandi fyrir því, að landsstjórnin hafi vald og áhuga á innflutningi og sölu hinna allra stærstu nauðsynjavara. En ein af þeim vörutegundum er sementið óneitanlega.

Mjög víða hagar svo til í landinu, að sand og grjót má notfæra án mikils kostnaðar, en svo framt koma þau efni að haldi, að sement fáist jafnhliða, og þá með þeim kjörum, sem almenningur er fær um að sæta, efnanna vegna.

Að vísu hefir orðið því að hlíta til skamms tíma, að byggja hús, brýr og fleiri mannvirki úr öðrum endingarverri efnum en sementssteypu. Liggja þar til margar ástæður.

1. Fram til þessa hefir vantað menn með kunnáttu á vel unninni steinsmiði.
2. Upp í landið næstum ókleift að flytja sement frá lendingarstöðum, vegna erfiðra aðdrátta.
3. Efnið einatt misjafnt að gæðum frá fyrstu hendi, skemt og lítils nýtt þegar heim kom — jafnvel orðið að steini í umbúðunum.
4. Vörutollslögin komið óhæfilega þungt niður á þessari vöru, jafn-nauðsynlega og hana má telja, o. s. frv.

Alt þetta hefir dregið kjark úr mönnum til að afla sjer sements til að framkvæma þau mannvirki, sem reynslan sýnir að ógerningur er að gera eða endurnýja með því sama efni, sem menn hafa áður neyðst til að nota.

En verði frumvarp þetta samþykkt og stjórnin taki að sjer einkasölu á sementi, þá er víska fengin fyrir því, að með þeim breyttu kringumstæðum, sem orðnar eru á 1. og 2. lið ástæðnanna, er að framan eru taldar, og vissu þeirri, sem nokkurn veginn má byggja á um betri vöruvöndun á þennan hátt en hinn sem gildir, auk vörutollsafnáms, sem er í samræmi við önnur einkasölufrumv., sem fram eru komin, þá megi vænta þess, að almenningshagur batni og framfarir aukist, án aukinna útgjalda fyrir landssjóð.

Að öðru leyti munu nánari ástæður fyrir frv. færðar við 1. umræðu málsins.

(B. XXX, 1).

Nð.

59. Frumvarp

til laga um laxveiði.

Flutningsm.: Jörundur Brynjólfsson og Benedikt Sveinsson.

1. gr.

Eigi má veiða lax á neinn annan hátt en á stöng, nema á tímabilinu frá 15. júní til 30. ágúst ár hvert. Á þessum tíma skal þó lax friðaður 84 klukkustundir í viku, eða frá miðnætti aðfaranótt laugardags til hádegis á þriðjudögum. Skulu þá öll net upp tekin, svo að lax hafi frjálsa göngu. Lax má veiða á stöng á tímanum frá 15. maí til 30. ágúst. Til vísindalegra þarfa og laxaklaks má veiða lax á öllum árstímum.

2. gr.

Til laxveiða má nota lagnet, dráttarnet og veiðistengur (þ. e. stöng með færi og öngli, sem lax getur tekið).

Önnur veiðarfæri nje aðrar veiðiaðferðir má ekki nota, svo sem lax-kistur, laxkviar neinskonar, eða aðrar fastar veiðivjalar, dráttarnet með poka (botnvörpur), laxasting, krók eða annan þvilikan útbúnað.

Engin net má viðhafa, er taka smálax. Skulu möskvar á lagnetum ekki minni vera þá votir eru en 26 cm. ummáls eða 6,5 cm. á hlið. Öll net skulu og vera einföld. Lagnet þau, sem svo eru gerð, að með þeim má veiða lax, án þess að hann ánetjist, teljast með föstum veiðivjelum og má því eigi nota þau.

3. gr.

Bannað er að leggja net, garða eða setja neitt annað það, er hindri laxgöngu, lengra út í nokkra á, eða árkvisl, en í hana miðja, og þó því að eins svo langt, að hinn helmingur árinna eða kvíslarinnar sje eigi grynri en sá, sem þvergirtur er, og að eigi sje minni fiskiför um hann.

Aldrei má svo leggja net nje garða nje neitt annað, er tefji laxgöngu, að skemra sje í milli en 190 metrar af lengd árinna landa í milli.

Eigi einn maður veiði í á, skal hann og hlíta sömu lögum og aðrir.

4. gr.

Eigi má leggja net eða neitt annað úti fyrir ósum nje í þá, hvorki í stöðuvötnum nje sjó, þar sem lax gengur um, svo að för hans sé hindruð.

Bannað er og að leggja net, garða eða setja neitt annað í ár, sjó eða vötn, þar sem lax gengur um, þannig að af því geti myndast eyrar, grynningar, straumbreytingar nje annað það, er bægja kann laxgöngu. Sje nauðsynlegt að stífla á til aflframleiðslu, áveitu eða annara þvilíkra nauðsynja, skal hlutaðeigandi skyldur að gera laxastiga eða annan tryggilegan umbúnað, svo að för laxins sje eigi hindruð og áin sje laxgeng eftir sem áður. Skal verkið unnið samkvæmt fyrirmælum þeirrar laxveiðistjórnar, er hlut á að máli, og með umsjá hennar.

Ádráttarveiði má viðhafa einungis í ám og árósum. Þó má ekki draga á nema frá hádegi til miðnættis í ám, og í árósum einungis fyrir göngu annars hvers flóðs. Þó má enga ádráttarveiði hafa þann tíma, sem lagnetaveiði er bönnuð samkvæmt 1. gr.

5. gr.

Hverjum manni er heimilt að skjóta sel og styggja í ám og árósum, er lax gengur um. Þó má eigi raska þinglesinni friðun eggvera og sellátra, nema fult gjald komi fyrir, slíkt er dómkvaddir menn meta.

6. gr.

Heimilt er að setja laxastiga í alla fossa. Þó geta eigendur krafist endurgjalds fyrir, ef við það spillist fossinn til aflframleiðslu. Skulu dómkvaddir menn meta. Einnig er heimilt að grafa niður árfarvegi, ármót og árósa hvar sem er, og á hvern annan hátt að laga til og greiða fyrir laxgöngu hvarvetna.

Þó getur landeigandi krafist skaðabóta fyrir, ef spjöll hljóta af. Skulu dómkvaddir menn meta skemdirnar. Lögskráðum veiðistöðum má þó eigi spilla.

7. gr.

Nú vill einhver koma upp laxastiga eða á annan hátt gera ár laxgengar. Skal hann þá kveðja til þess með sjer alla þá, er veiðirjett geta hlotið við umbæturnar.

En ef einhver þeirra vill eigi taka þátt í kostnaðinum, þá hefir hann fyrirgert rjetti þeim, er honum bar til laxveiði, er myndast kann vegna slíkra framkvæmda.

Þó getur hann öðlast rjettinn síðar, ef hann greiðir þeim, er verkið kostaði í fyrstu, það er honum bar af kostnaðinum, að viðbættum 50% af þeirri upphæð. Þeir sem taka þátt í kostnaðinum skulu, ef ágreiningur verður þeirra í milli, bera hann í hlutfalli við þau not, er dómkvaddir menn telja að þeir geti haft af verkinu.

8. gr.

Nú vill einhver gera í laxgengri á umbætur, sem nefndar eru í 6. gr. Er honum þá heimilt að leita aðstoðar þeirra, er gagn mega hafa af umbótunum, og ef meiri hluti þeirra er honum fylgjandi, eru allir þeir er not geta haft af verkinu, skyldir að taka þátt í kostnaðinum, er af því leiðir, í hlutfalli við þau hlunnindi, er þeir kunna að hafa af því. Verði ágreiningur þeirra á milli, skulu dómkvaddir menn jafna niður á þá kostnaðinum.

9. gr.

Sýslumenn skulu annast um, að í hverjum hreppi, þar sem laxveiði er, sje á sameiginlegum fundi þeirra, er veiðirjett hafa, kosinn til þriggja ára í senn einn maður fyrir hvern tug eða brot úr tug laxveiðieigenda í hreppnum. Þeir einir, sem laxveiðirjett hafa og búsettir eru í hreppnum, eiga kosningarjett, og eru ekki aðrir en þeir skyldir að taka við kosningu.

Sýslumenn skulu og annast um, að þeir, sem þannig eru kosnir úr öllum hreppum, er veiðirjett hafa í ám, er saman falla eða sundur kvíslast, sem og öðrum ám, haldi með sjer fund og kjósi úr sínum hóp sameiginlega laxveiðistjórn til þriggja ára í senn. Laxveiðistjórnin skal aldrei skipuð færri en þrem mönnum, en annars svo mörgum, sem meiri hluti fundarmanna kemur sjer saman um. Skal þó ávalt standa á stöku tala stjórnenda.

Nú hagar svo til, að laxveiðieigendur eru ekki svo margir við einhverja á eða ár, sem saman falla, að þriggja manna stjórn verði mynduð á þann hátt, sem nú var greint, og skal þá hlutaðeigandi sýslumaður, eða sýslumenn, nefna til þá stjórnarmenn, er til vanta. Nú eiga tveir sýslumenn að nefna einn mann í stjórn, og greinir þá á; skal þá stjórnarráðið tilnefna manninn. En ef tveir sýslumenn eiga að tilnefna tvo menn í stjórn, þá skal nefna sinn manninn hvor.

Laxveiðistjórnin kys sjer sjálf formann úr sínum hópi.

10. gr.

Laxveiðistjórnin skal hver í sínu takmarki ákveða veiðistöðvar (lagnir

og lagnetsstæði). Skal hún skrá þær í sjerstaka bók, sem til þess sje löggilt. Skal slík löggildingarbók ávalt vera til í hverjum hreppi, þar sem laxveiði er stunduð, og varðveitir hreppstjóri bókina. Við skrásetningu veiðistöðva skal gera glögga lýsingu af hverri lögn eða lagnetsstæði, tilgreina hvar þær eru, hvernig leggja má netum, svo og aðra staðhátta umhverfis, er máli skifta.

Enga veiðistöð má nota nema hún sje ákveðin og lögskráð af laxveiðistjórn.

Nú kemur í ljós, að veiðistöð veldur ólögmætum tálmunum fyrir laxgöngu, sbr. 4. gr. Skal þá sá, er þess verður var, tilkynna það þegar laxveiðistjórninni, en hún skal þá strax afnema veiðistöðina eða breyta henni svo, að hún sje lögmæt.

11. gr.

Nú vill einhver fá lögskráða veiðistöð, og skal hann þá tilkynna það formanni laxveiðistjórnar þeirrar, er hlut á að máli. Ber þá laxveiðistjórninni, svo fljótt sem unt er, að athuga staðhátta og lögskrá veiðistöðina, ef eigi er neitt því til hindrunar samkvæmt lögum þessum.

Vilji einhver breyta lögskráðri veiðistöð sinni, þá ber að skoða það sem ný veiðistöð sje upp tekin.

12. gr.

Þeir, sem kjósa eða skipa laxveiðistjórn, skulu og jafnframt ákveða þóknun, er stjórnarmönnum ber fyrir hverja veiðistöð er þeir lögskrá. Skulu þeir, sem lögskráð er hjá, greiða gjaldið, og er lögskráningin eigi gildandi fyrir en það er greitt.

13. gr.

Hreppstjórar skulu, hver í sínum hreppi, hafa eftirlit með að lög þessi sjeu haldin. Þeir eru skyldir að kæra til sekta þá, sem uppvísir verða að brotum gegn lögum þessum. Nú vanrækir hreppstjóri að kæra brot, er hann veit um, og telst hann þá samsekur og skal sæta jafnháum sektum og lögbrjóturinn.

14. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 50 til 2000 krónum, er fari hækkandi ef brot er endurtekið. Alt ólöglegt veiðifang og öll ólögleg veiðarfæri skal upptækt, og skal hreppstjóri eða lögreglustjóri tafarlaust taka upp öll ólögleg veiðigögn og nema burtu ólögmætar girðingar. Sektir samkvæmt lögum þessum renni að einum þriðja í sveitarsjóð, þar sem brotið er framið, en tveir þriðju hlutar til uppljóstrarmanns eða manna.

Andvirði ólöglegra veiðiáhalda renni eingöngu í hlutaðeigandi sveitarsjóð eða sveitarsjóði.

15. gr.

Mál um brot gegn lögum þessum eru almenn lögreglumál. Þó getur sá, sem fyrir sök er hafður, komist hjá málssókn, ef hann játar brot sitt og greiðir sektir og skaðabætur að fullu, eftir því sem lögreglustjóri úrskurðar.

16. gr.

Lög um friðun á laxi frá 19. febr. 1886, reglugerðir, sem á þeim eru byggðar, svo og önnur ákvæði, er fara í bága við þessi lög, eru hjer með úr gildi numin.

Ástæður fyrir frumvarpinu.

Veiðitilhögun og veiðiaðferðir við laxveiði heimilast nú, sem spilla henni mjög, og verði ekki skjótlega bætur á því ráðnar, má búast við því, að laxveiðin hjer á landi gangi smám saman til þurðar. Verði frumvarp þetta að lögum, bætir það mjög úr ýmsum ágöllum laxveiðilaga þeirra, er nú gilda.

(B. XXXI, 1.)

Nd.

60. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 35, 20. október 1913, um ritsíma- og talsíma-kerfi Íslands.

Flutningsm.: Matth. Ólafsson, Þórarinn Jónsson og Stefán Stefánsson.

9. grein laga nr. 35, 20. okt. 1913, er numin úr gildi, en í hennar stað komi svo hljóðandi gtein:

Þegar stofnsettar eru talsimastöðvar til almenningsnota, skal starfræksla þeirra að öllu leyti kostuð af landssjóði. Enn fremur tekur landssjóður að sjer að öllu leyti starfrækslu þeirra stöðva, sem nú eru styrktar af sveitarfjelögum, þegar samningatími sá er útrunninn, sem nú er í gildi við stöðvarnar.

Ástæður fyrir frumvarpi þessu:

Þar sem það er nú kunnugt öllum landslýð, að talsímaakerfi landsins ber sig mjög vel fjárhagslega, þá virðist engin ástæða til að leggja hreppum landsins þá skyldu á herðar að kosta fremur starfrækslu þeirra stofnana en t. d. brjef-hirðinguna eða póstaafgreiðslustöðvarnar úti um land.

Afleiðingin af því, að hrepparnir hafa átt að kosta starfræksluna að nokkru leyti, hefir víðast orðið sú, að stöðvarstjórunum hefir verið óhæfilega illa launað starf þeirra, og því eru menn sjaldan til lengdar í þeirri stöðu, ef þeim býðst nokkur viðunanlegri, en tíð skifti á starfsmönnum eru ávalt óheppileg.

Auk þess virðist eðlilegast, að landssjóður, sem hirðir allar tekjurnar, beri einnig kostnaðinn, og það því fremur, sem símaakerfið ber sig vel fjárhagslega.

Þá má og benda á það misrjetti, að í sumum sveitum er starfræksla

stöðvanna að öllu kostuð af landsfje, en í öðrum sveitum að mestu, eða jafnvel öllu leyti, af hreppsfe.

(A. VIII, 2.)

Nd.

61. Nefndarállt

um frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 17, 9. júlí 1909, um almennan ellistyrk.

Allsherjarnefndin hefir athugað þetta litla frv., og orðið sammála um að ráða hinni háttvirtu deild til að samþykkja það óbreytt.

Alþingi, 10. júlí 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

M. Guðmundsson,
ritari og framsögumaður.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

Einar Árnason.

Fjárveitinganefndin í Nd. samþykk.

Neðri deild Alþingis, 10. júlí 1917.

Pjetur Jónsson.

Bjarni Jónsson
frá Vog.

(A. VI, 2.)

Ed.

62. Nefndarállt

um frumvarp til laga um þóknun til þeirra manna, er bera vitni fyrir dómi.

Frumvarp þetta hefir stjórnin lagt fyrir Alþingi, og háttv. efri deild fengið undirritaðri allsherjarnefnd það til athugunar, og hefir hún nú rætt það á nokkrum fundum.

Efni frumvarpsins er að lögákveða þóknun til manna, sem stefnt er til að bera vitni fyrir dómi, en hingað til hefir verið borgaraleg skylda hvers manns að gera það endurgjaldslaust.

Samskonar frumvarp hefir Alþingi haft til meðferðar fyrir mörgum árum, árið 1891. Var sú skoðun þá þegar ofan á í þinginu, að sanngjarnt væri að leysa menn undan þeirri skyldu, að vera endurgjaldslaust tafðir frá störfum sínum hvernig sem á stæði, og einatt þá með kostnaði og einhverju tjóni, og sömuleiðis náðist nokkurn veginn samkomulag um einstök atriði frumvarpsins. En þó fjell málið við 1 atkvæðis mun, að því er af umræðunum virðist, meðal annars eða aðallaga fyrir þá sök, að þar var að eins ætlast til, að þóknun væri greidd í opinberum málum, en ekki einkamálum. En í frv. því, er hjer liggur fyrir þinginu, er siglt hjá því skeri og ætlast til, að jafnt gangi yfir hvortveggja þau mál.

Nefndin lítur svo á, að í frv. þessu felist mjög svo eðlileg og sanngjörn rjettarbót. Það hefir reyndar verið haft á móti því að greiða slíka þóknun í einkamálum, að með því væri almenningi, og þá stundum fátækum mönnum, gert erfiðara að ná rjetti sínum, en á það eitt er ekki sanngjarnt að líta, heldur og á þá hlið, sem veit að þeim, er vitni á að bera, að engum sje skylt að verja til þess tíma, og ef til vill beinum kostnaði, endurgjaldslaust í annara þágu og stundum að þarflitlu. Getur þar engu síður verið um fjelitle menn að ræða, sem einskis mega missa, og verður þá meira að meta þeirra hagsmuni. En sjálfsagt virðist, að dómari taki þennan kostnað með, er hann metur málskostnað þeim til handa, er vitnið leiddi, eins og ætlast er til, að kostnaðurinn sje afturkræfur í opinberum málum.

Að hinu mun nú vart neinn hallast, að láta greiða vitnaþóknun í opinberum málum einum, en ekki í einkamálum. Væri þar um beint misrjetti að ræða fyrir vitnin, og auk þess sanngirniskrafan líklega enn brýnni í einkamálum — hættara við, að þar sje vitnum beitt að þarflitlu eða ófyrirsynju, er engu þarf til að kosta.

Vjer ráðum háttv. deild til að samþykkja frumvarpið með fáeinum breytingum, sem mest eru að eins orðabreytingar, er oss þykir betur fara, en efnisbreyting að eins sú, að oss þykir rjettara að telja vegalengd, er vitni þarf að fara, ekki í mílutali, sem áður var, heldur í tugamáli því, sem lögboðið er, og jafnframt og einnig finst oss rjett, að lágmark vegalengdar, sem ferðakostnaður er greiddur fyrir, sje fært lítið eitt niður, úr 7¹/₂ km. á landi í 5 km., og á sjó úr 3,7 km. í 2 km.

BREYTINGARTILLÖGUR

vorar eru þessar:

1. Við 1. gr. a. Á eftir »vitni« í 1. línu komi:

og

- b. Í stað »aldrei« í 3. línu komi:

eigi.

2. — 2. — Greinin orðist svo:

Þurfi vitnið að fara 5 km. á landi eða 2 km. á sjó, ber því 50 aurar í ferðakostnað fyrir hverja farna 5 km. á landi eða 2 km. á sjó.

3. Við 3. gr. Í staðinn fyrir orðið »borgun« í 1. línu komi:
þóknun.
4. — 3. — Í staðinn fyrir »gegn endurgjaldi« til enda fyrri málsgreinar, komi:
og fer um endurgjald hennar sem um annan máls-
kostnað í þeim málum.
5. — 3. — Í staðinn fyrir »skal gjaldið vitnaleiðslunnar« í síðari
málsgrein komi:
greiðir sá gjaldið, er vitnaleiðslu krefst.
6. — 4. — Greinin orðist svo:
Vitnadómarinn ákveður þóknun vitna.

Allsherjarnefnd efri deildar, 12. júlí 1917.

Magnús Torfason,
formaður.

Kristinn Danielsson, H. Hafstein.
ritari.

Fjárveitinganefnd efri deildar hefir athugað fjárhagshlið stjórnarfrumvarps-
ins um þóknun til þeirra manna, er bera vitni fyrir dómi, og ekkert sjeð því, frá
þeirri hlið, til fyrirstöðu, að frumvarpið verði að lögum.

Fjárveitinganefnd efri deildar, 12. júlí 1917.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
skrifari.

(B. XXXII, 1.)

Nd.

63. Frumvarp

til laga um stofnun mótorvjelstjóraskóla í Reykjavík, á Ísafirði, Akureyri og
Seyðisfirði.

Flutningsm.: Matth. Ólafsson.

1. gr.

Stofna skal mótorvjelstjóraskóla í kaupstöðum landsins, Reykjavík,
Ísafirði, Akureyri og Seyðisfirði.

2. gr.

Tilgangur skólans er að veita nemendum þá þekkingu, sem telja má nauðsynlega til þess að hafa á hendi vjelstjórn á mótorskipum,

3. gr.

Nánari ákvæði um inntökuskilyrði, námsgreinar, fyrirkomulag kenslunnar, prófvottorð og rjettindi móturvjelstjóraefna, skulu sett í reglugerð, er stjórnarráð Íslands semur.

4. gr.

Skólar þessir skulu að öllu leyti kostaðir af landsfje, enda hafi landsstjórnin yfirstjórn þeirra.

Ástæður.

Þörfin fyrir móturvjelstjóra, er hafi sæmilega þekkingu á hirðingu og stjórn vjela, er nú orðin svo brýn í öllum landsfjórðungum, að eigi virðist hjákvæmilegt, að komið sje upp kenslu í móturvjelfræði í kaupstöðunum.

Að vísu mætti halda því fram, að einn fullkominn skóli á landinu, t. d. í Reykjavík, gæti nægt fyrst um sinn. En auk þess sem það er mun dýrara fyrir menn utan af landi að sækja nám til Reykjavíkur, og að flestar nauðsynjar eru dýrari þar en annarstaðar á landinu, þá er og ferðakostnaðurinn þangað ekki lítils virði.

Þá er það og efasamt, að einn skóli í Reykjavík, sem taka yrði við öllum þeim sæg nemenda víðsvegar af landinu, sem hann yrði að sækja, ef móturvjelafræðslan á að verða sæmileg, yrði landssjóði að nokkrum mun kostnaðarminni en fleiri skólar og smærri, og kenslan ætti að geta orðið engu ófullkomnari þar, sem nemendurnir væru færri.

Frekari grein fyrir frumvarpinu verður gerð í framsögunni.

(B. XXXIII, 1.)

Nd.

64. Frumvarp

til laga um viðauka við lög 11. des. 1891, um samþykktir um kynbætur hesta.

Flutningsmenn: Sigurður Sigurðsson og Pjetur Ottesen.

1. gr.

Bannað er að láta graðfola eldri en $1\frac{1}{2}$ árs gamla ganga lausa innan um hross á afrjettum eða í heimahögum. Hittist slíkur hestur gæslulaus ann-

arstaðar en í heimalandi eiganda eða geymanda, skal fara með hann sem óskilafje.

Heimilt er einnig í samþykkt að ákveða, að bann þetta nái til eldri graðhesta, sem ætlaðir eru eða notaðir eru til undaneldis, samkvæmt löggilttri samþykkt eftir lögum frá 11. des. 1891, eða í hrossaræktarfelögum.

2. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, alt að 100 kr., er renna í sveitarsjóð eða til hrossaræktarfelaga, þar sem þau eru starfrækt.

3. gr.

Mál, sem rísa út af brotum á þessum lögum, skulu rekin sem almenn lögreglumál.

4. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin viðaukalög nr. 51, 20. des. 1901, við lög 11. des. 1891, um samþyktir um kynbætur hesta.

Ástæður.

Aðalástæðan sú, að lausagangur á graðhestum, eldri og yngri, gerir alla viðleitni til kynbóta á hrossum lítt kleifa eða framkvæmanlega. Þess vegna er nauðsynlegt að banna slíkan lausagang.

(A. XI, 2.)

Ed.

65. Nefndarálit

um frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 24, 9. júlí 1909, um samþyktir um kornforðabúr til skepnufóðurs.

Frá landbúnaðarnefnd.

Landbúnaðarnefnd efri deildar, sem þessu máli var vísað til, hefir athugað frumvarp þetta og felst í alla staði á ástæður þær, er teknar eru fram í athugasemdunum við frumvarpið.

Ræður því deildinni til þess að samþykkja frumvarpið óbreytt.

Efri deild Alþingis, 12. júlí 1917.

Hjörtur Snorrason,
formaður.

Guðjón Guðlaugsson,
ritari og framsögum.

Guðmundur Ólafsson.

(B. XXXIV, 1.)

N4.**66. Frumvarp**

til laga um málskostnað einkamála.

Flutningsm.: Einar Arnórsson, Magnús Guðmundsson og Gísli Sveinsson.

1. gr.

Til málskostnaðar telst:

1. Kostnaður af sáttatilraun, stefnubirtingu og dóms, þingvottagjald, rjettargjöld, gjald fyrir eftirrit og þess konar önnur gjöld.
2. Ferðakostnaður dómanda og dagpeningar.
3. Þóknun til aðilja eða umboðsmanna hans fyrir ómak eða unnin verk.
4. Kostnaður af mats- og skoðunargerðum, og önnur gjöld, er aðili hefir haft beinlinis vegna þess máls.

2. gr.

Dómari kveður á í dómi aðalmáls um greiðslu og upphæð málskostnaðar, að því leyti sem hann er þá á fallinn, enda geri aðili kröfu þar um.

Þann kostnað, sem á fellur eftir að mál er tekið undir dóm og þar til dómi er fullnægt, getur aðili lagt undir úrskurð fógeta.

3. gr.

Rjett er aðilja að leggja fram sundurliðaðan reikning í máli yfir kostnað sinn, og skal dómari svo meta málskostnað, að telja megí aðilja þann, er málskostnað fær, skaðlausan af, nema svo sje, að aðili hafi heitið umboðsmanni sínum eða öðrum óhæfilega háu kaupí fyrir starf hans í málinu eða í sambandi við það.

4. gr.

Sá, er dómkröfur hans eru í öllum verulegum atriðum teknar til greina, er dómur er upp kveðinn, skal fá málskostnað samkvæmt 3. gr.

Enn fremur skal dæma aðilja til að greiða málskostnað samkvæmt 3. gr., hvort sem dómkröfur hans eru teknar til greina eða eigi:

1. Ef hann hefir höfðað mál að ófyrirsynju.
2. Ef hann hefir eigi sjálfur sótt eða sækja látið sáttafund eða sáttamót fyrir dómi, enda hafi nauðsynjar eigi bannað.
3. Ef hann hefir visvitandi og að þarflausu dregið mál óþarflega lengi, haft uppi visvitandi rangar kröfur eða skýrt visvitandi rangt frá atvikum, er máli skifta.

5. gr.

Nú hefir maður látið fram fara athöfn í máli, svo sem vitnaleiðslu eða matsgerð, er fyrirsjáanlega hlaut að vera þarflaus, eða þýðingarlaus, og á hann þá eigi heimtingu á endurgjaldi þess kostnaðar, er hún hafði í för með sjer.

6. gr.

Nú vinnur maður mál að nokkru, en tapar því að nokkru, enda sje um veruleg atriði að tefla, og er dómara þá rjett að láta málskostnað niður falla að nokkru leyti eða öllu.

7. gr.

Nú hefir aðili höfðað gagnsök, og skal þá um málskostnað fara eftir því sem um aðalsök er áður sagt.

8. gr.

Nú segir svo í dómi, að komið skuli undir eiði eða drengskaparheiti aðilja, hvort krafa verði til greina tekin, og skal þá sá greiða málskostnað, er tapar vegna þess að eiður eða heit er unnið, eða vegna þess, að eiður eða heit verður eigi unnið.

Nú eru sumar dómkröfur taldar fullsannaðar, en sumar látnar undir eiði eða drengskaparheiti aðilja komnar, og er dómara þá rjett að dæma þann, er tapar að því leyti, til að greiða nokkurn hluta málskostnaðar, en láta um greiðslu hins hlutans fara eftir 1. málsg. þessarar greinar.

9. gr.

Nú er máli vísað frá dómi eða það er hafið, og skal þá gera sækjanda þess máls að greiða málskostnað.

Nú þingfestir maður eigi mál sitt, enda hafi hinn sótt þing, og skal sækjandi þá greiða stefndum málskostnað, nema hann hafi afturkallað stefnu sína í tækan tíma.

10. gr.

Nú fær maður gjafvörn eða gjafsókn, og skiftir það engu um skyldu hans til að greiða andstæðingi sínum málskostnað. Rjett er og að dæma andstæðing gjafsóknar- eða gjafvarnarhafa til greiðslu málskostnaðar að lögum, enda varðar þar engu, þótt hinn hafi haft gjafsókn eða gjafvörn.

11. gr.

Rjett er aðiljum að semja um greiðslu málskostnaðar.

12. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin N. L. 1—5—7, 24 og 31 og 1—6—20, að því leyti sem þar greinir um málskostnað, svo og önnur lagaákvæði, er brjóta bág við lög þessi.

13. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918 og taka til allra þeirra mála, er stefna í aðalmálinu er út gefin eftir þann tíma.

Greinargerð.

Ákvæði löggjafar vorrar um málskostnað eru bæði óljós og að sumu ósamkvæm hver öðrum. Dómvenjan hefir myndað reglur um þetta efni að miklu leyti. En sú er venjan, að málskostnaður er nær ávalt dæmdur stórum lægri en hann er í raun og veru, enda þótt sá vinni málið, sem fær hann, og málstaður hans sje glöggur og góður, og að málskostnaður er látinn niður falla, enda þótt annar hafi unnið að öllu verulegu, en vafi þykir á leika um málsatriði, hvort sem sá vafi kemur af því, að tvímælisvert þykir, til hvernar niðurstöðu rjettarákvæðin leiði, eða hvort full sönnun sje leidd að málsatvikum.

Af þessu leiðir annars vegar það, að margar rjettarkröfur verða látnar niður falla, af því að eigi svarar kostnaði að bera þær undir dómstólana, og hins vegar það, að þrætugjarnir menn kynoka sjer eigi við að bera rangar kröfur undir þá, af því að þeir treysta því, að andstæðingur þeirra fái þar af tjón, er þeir sjálfir verði eigi dæmdir til að greiða honum málskostnað eða að eins lítinn hluta hans.

Tilgangurinn með þessu frumv. er að ráða bót á þessu og jafnframt að koma í eina heild reglum um þetta efni.

Um 1. gr.

Talningin er eigi tæmandi, eins og sjest á 4. lið. Að öðru þykir greinin eigi þurfa skýringar.

Um 2. gr.

1. málsg. virðist eigi þurfa að skýra.

2. málsg. á við kostnað af gerðum, er fram fara eftir dómtöku máls, svo sem birtingu dóms, sem eigi verður ávalt ákveðinn kostnaður af, t. d. ferðafje birtingarmanna, kostnaður af eiðsmáli, matsgerð o. s. frv. Virðist eigi hætta að leggja slík atriði undir úrskurð fógeta.

Um 3. gr.

Ákvæði hennar felur í sjer bending til aðilja um að gera sem ljósasta grein fyrir kostnaði sínum. Dómari metur svo þá greinargerð. Vitanlega ber að skilja þessa grein í samræmi við ákvæði eftirfarandi greina, sjerstaklega 6., 8. og 11. gr. Um það, hvað sje hæfileg þóknun til umboðsmanna, ber dómara að fara bæði eftir venju og starfi í hverju máli um sig.

Um 4. gr.

1. málsg. gerir skyldu til greiðslu málskostnaðar viðtækari en hún er nú samkvæmt dómvenju, því að oft er nú málskostnaður látinn niður falla, þótt svo standi á sem í greininni segir.

2. málsg. er að mestu í samræmi við gildandi reglur, sbr. N. L. 1—5—7 sbr. við 1—5—11, tilsk. 23. des. 1735, tilsk. 3. mars 1741, 9. gr., tilsk. 10. júlí 1795, 39. gr., tilsk. 3. júní 1796, 10. gr., tilsk. 20. jan. 1797, 26. gr., kgsbr. 19. okt. 1798 og tilsk. 11. ág. 1819.

Um 5. gr.

Er í samræmi við gildandi reglur, sbr. tilsk. 3. mars 1741, 9. gr., og tilsk. 10. júní 1796, 10. gr.

Um 6. gr.

Er í samræmi við gildandi dómvenju.

Um 7. gr.

Að því leyti sem gagnsök er nauðsynleg til að koma fram varnarástæðum, er einsælt, að gagnsækjandi fái greiddan gagnsakarkostnað, enda sje skilyrðum laganna að öðru leyti fullnægt. Ef sýnilega hefir verið óþarft að höfða gagnsök, fer eftir 5. gr. Um gagnsök til framkvæmdar sjálfstæðum kröfum þarf ákvæði greinarinnar eigi að skýra.

Um 8. gr.

Þegar mál eru látin fara eftir eiði, er dómvenjan eigi föst. Dæmi eru til þess, að málskostnaður hefir verið látinn niður falla, ef eiður yrði unninn eða eigi unninn, eða sá skyldi greiða, er tapaði af því, að eiður yrði unninn eða af því að eiður yrði eigi unninn. Hjer er sett almenn regla um þetta.

2. málsgr. á við það, ef maður t. d. gerir tvær dómkröfur, aðra sannar hann, en hin fer eftir eiði. Þá getur dómari að nokkru, eftir mati sínu, ákveðið málskostnað eftir 4. gr., en að nokkru eftir 1. málsgr. þessarar greinar.

Um 9. gr.

1. málsgr. er venju samkvæm.

2. málsgr. er samkvæm gildandi lögum, sbr. tilsk. 15. ág. 1832, 7. gr.

Um 10. gr.

Samkvæmt venju og er sjálfsögð.

Um 11. gr.

Hefir einkum þá þýðingu, að niðurlagsákvæði 3. gr. mundi eigi eða trauðla koma til greina, ef samningur væri um greiðslu málskostnaðar að skaðlausu.

Um 12. gr.

Ákvæði N. L., er málskostnað varða, þykir rjett að nema berum orðum úr gildi. Önnur fyrirmæli laga, sbr. aths. við 4. gr., þykir þar á móti eigi ástæða til að nema berum orðum úr lögum.

Um 13. gr.

Virðist eigi þurfa skýringar.

(D. I, 1.)

Nd.**67. Fyrirspurn**

til landsstjórnarinnar í tilefni af þingsályktun síðasta þings um lánsstofnun fyrir landbúnaðinn.

Flutningsmenn: Stefán Stefánsson og Einar Árnason.

Hvað hefir landsstjórnin gert í tilefni af þingsályktun síðasta þings um lánsstofnun fyrir landbúnaðinn?

(A. XIII, 2.)

Nd.**68. Nefndarálit**

um frv. til laga um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu.

Frá fjárhagsnefnd.

Frv. þessu, sem fram er komið vegna ítrekaðra óska Alþingis, er nefndin hlynt, og ræður hinni háttvirtu deild til að samþykkja það með nokkrum breytingum, sem hjer verða tilfærðar. Um þessar breytingar þykir ekki ástæða til að fjölyrða að öðru leyti en því, sem tilefni kann að verða til við umræður um málið. Rjett þykir þó að taka það fram hjer, að nefndin er sammála um að leggja beri töluvert hærra gjald til landssjóðs á steinolíuna en frv. stjórnarinnar gerir ráð fyrir, og jafnframt vill nefndin miða gjaldið við þunga, en eigi hafa það hundraðsgjald af andvirði steinolíunnar, sjerstaklega vegna þess, að slíkt gjald kæmi harðast niður á almenningi, þegar steinolían er dýrust og gjaldþol því að öðru jöfnu minst. Nefndinni hefir og þótt nauðsyn bera til að bæta inn í frv. ákvæðum um, hvernig fara skuli um steinolíu þá, sem kann að vera óseld hjer á landi, er stjórnin tekur að sjer steinolíuverslunina.

Samkv. þessu ræður nefndin hinni háttv. deild til þess að samþykkja frv. með þessum

BREYTINGUM:

1. Í stað orðanna í upphafi 2. gr.: »Meðan landsstjórnin notar þessa heimild« komi:

Þegar landsstjórnin hefir tekið að sjer aðflutninga á steinolíu samkvæmt 1. gr.

2. 3. gr. frv. orðist svo:

Á hvert steinolíufat (150 kg.), sem landsstjórnin selur hjer á landi, skal leggja 5 kr. gjald, er renni að $\frac{3}{4}$ hlutum í landssjóð, en að $\frac{1}{4}$ hluta í veltufjár- og varasjóð steinolíuverslunarinnar.

Að öðru leyti skal selja olíuna fyrir það verð, er liðlega svarar innkaupsverði og öllum kostnaði.

Þegar versluninni hefir safnast svo mikið veltufje, að nægi til að reka með verslunina skuldlaust, fellur gjald það, er ræðir um í 1. málsgr. þessarar gr., að öllu leyti í landssjóð. Hvers árs arður, sem til kann að falla umfram hið ákveðna 5 kr. gjald, leggist í veltufjár- og varasjóð verslunarinnar, enda ber hann og það tap, sem verslunin kann að verða fyrir.

3. Inn í frv. bætist ný gr., er verður 6. gr., svohlj. (Greinatalan breytist eftir því):

Í reglugerð þeirri, er getur um í 1. gr., kveður landsstjórnin á um, hvernig fara skuli um steinoliubirgðir þær, sem fjelög eða einstakir menn kunna að eiga óseldar, þegar lög þessi koma til framkvæmda, hvort leyft skuli að selja þær, eða hvort þær skuli teknar eignarnámi til handa lands-sjóði.

4. Fyrri liður 7. gr. frv., sem verður 8. gr., orðist svo:

Um leið og verslun landsins með steinolíu byrjar, fellur niður vörutollur sá á steinolíu, sem ákveðinn er í lögum nr. 30, 22. okt. 1912, um vörutoll.

Alþingi, 12. júlí 1917.

Magnús Guðmundsson,
form. og framsögum.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Þórarinn Jónsson.

Þorsteinn M. Jónsson.

Hákon J. Kristófersson.

(B. XXXV, 1.)

Ed.

69. Frumvarp

til laga um breytingu á lögum 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri.

Flutningsm.: M. J. Kristjánsson.

Í staðinn fyrir 1. gr., 3. gr., 4. gr., 5. gr., síðustu málsgr. í 8. gr., 1. málsgr. í 11. gr., 1. málsgr. í 12. gr., 13. gr., 19. gr., 3. málsgr. í 21. gr. og síðustu málsgr. í 25. gr. laga 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, komi svo hljóðandi greinar:

1. gr.

(1. gr. laga 8. okt. 1883).

Málefnum kaupstaðarins skal stjórnað af bæjarstjórn. Í henni eru kosnir bæjarfulltrúar auk bæjarstjóra, sem er oddviti hennar.

Bæjarstjórnin kýs sjer forseta á fundum úr flokki bæjarfulltrúanna.

Bæjarstjórnin kýs bæjarstjóra til 3 ára í senn, og ákveður laun hans og skrifstofufje, er hvorttveggja greiðist úr bæjarsjóði.

Bæjarstjóri hefir því að eins atkvæðisrjett, að hann sje jafnframt bæjarfulltrúi.

2. gr.

(3. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarfulltrúar skulu vera 9 að tölu. Þó getur stjórnarráðið breytt tölu þeirra eftir tillögu bæjarstjórnarinnar. Skulu bæjarfulltrúarnir kosnir af þeim bæjarbúum, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

3. gr.

(4. gr. laga 8. okt. 1883).

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, karlar og konur, í hverri stöðu sem þeir eru, ef þeir eru 25 ára að aldri, þegar kosning fer fram, hafa átt lögheimili í bænum síðastliðið ár, hafa óflekkað mannorð, eru fjár síns ráðandi og standa ekki í skuld fyrir sveitarstyrk eða áfallin, lögákveðin bæjargjöld. Konur kjósenda hafa kosningarrjett, þótt þær sjeu eigi fjár síns ráðandi vegna hjónabandsins, ef þær að öðru leyti uppfylla áðurgreind skilyrði fyrir kosningarrjetti.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, eigi heldur foreldrar og börn nje móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra. Heimilt er konu jafnan að skorast undan kosningu.

4. gr.

(5. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarfulltrúarnir skulu kosnir til 6 ára, þriðjungur annaðhvert ár. Árið 1918 skulu þó fulltrúarnir kosnir fullri tölu; fer einn þriðjungur þeirra frá eftir 2 ár, samkvæmt hlutkesti, og annar þriðjungur eftir 4 ár, sömuleiðis eftir hlutkesti. Fari fulltrúi af öðrum ástæðum frá á kjörtímabilinu, skal kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem eftir er af því.

5. gr.

(Síðasta málgr. 8. gr. laga 8. okt. 1883).

Sá, sem gegnt hefir fulltrúastörfum í 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast þá sýslu á hendur aftur, fyr en eftir jafnlangan tíma og hann hafði áður verið fulltrúi.

6. gr.

(1. málgr. 11. gr. laga 8. okt. 1883).

Forseti bæjarstjórnarinnar stjórnar umræðum á fundum og sjer um, að það, sem ályktað er, sje rjett ritað í gerðabókina.

7. gr.

(1. málgr. 12. gr. laga 8. okt. 1883).

Virðist bæjarstjóra, að einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar gangi út

fyrir vald hennar, eða hún sje gagnstæð lögum eða skaðleg fyrir kaupstaðinn, eða að hún miði til að færast undan skyldum þeim, er á kaupstaðnum hvíla, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt í gerðabókina.

8. gr.

(13. gr. laga 8. okt. 1883).

Í öllum þeim málefnum, er snerta uppeldi og fræðslu barna, hefir formaður skólanefndarinnar sæti og tillögurjett á fundum bæjarstjórnarinnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

9. gr.

(19. gr. laga 8. okt. 1883).

Niðurjöfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa lögheimili eða hafa fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði. Þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sinum, nema þeir á gjaldárinu hafi líka haft fast aðsetur annarstaðar og goldið þar útsvar; þá skal frá útsvarinu draga tiltölulega við þann tíma, er þeir dvöldu annarstaðar, þó ekki meira en þeir guldu þar.

Á hverskonar atvinnu, sem rekin er í bænum og talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun eða kaupskap eða þilbátaútgerð, má gjald leggja, þótt ekki sje rekin nema 8 vikur og atvinnurekandinn eigi heimili annarstaðar. Á sildveiði og sildarverkun í kaupstaðnum eða á höfninni, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má gjald leggja, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjelög og pöntunarfjelög má leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabryf og hafa sölubúð og vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

Heimilt er niðurjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árstekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skýlt er nefndinni og bæjarstjórninni að halda þessum upplýsingum leyndum.

10. gr.

(3. málsg. 21. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjórnin má ákveða, að aukaniðurjöfnun skuli framfara, er þess þykir þörf, og skulu skattar þá lagðir á þá, sem flutt hafa sig til kaupstaðarins eða rekið þar atvinnu eftir að aðal-niðurjöfnun fór fram, og skyldir eru til að greiða skatt.

11. gr.

(Síðasta málsg. 25. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjóri ávísar útgjöldum kaupstaðarins samkvæmt reglum þeim, er þar um eru settar í samþyktnni um stjórn málefna kaupstaðarins.

(Á eftir 30. gr. laga 8. okt. 1883 komi eftirfarandi 3 greinar):

12. gr.

Með samþykkt bæjarstjórnarinnar, staðfestri af stjórnarráðinu, má ákveða, að sjerstökum málefnum kaupstaðarins skuli stjórnað af föstum nefndum, og skal í samþykktinni tiltekið nánara, hverjir skuli vera í þeim og um verksvið þeirra og vald.

13. gr.

2., 3. og 4. gr. laga þessara koma í gildi 1. janúar 1918. Að öðru leyti fá þau gildi 1. júlí s. á. 31. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, falli burt.

14. gr.

Þegar lög þessi öðlast staðfestingu, skal færa breytingar þær og viðauka, sem ræðir um í þeim, inn í meginmál laga nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og jafnframt ber að gæta þess, að í hinum ýmsu greinum nefndra laga nr. 22, 8. okt. 1883, komi, eftir því sem við á, stjórnarráðið fyrir »landshöfðingi« og bæjarstjóri fyrir »bæjarfógeti«, og getur konungur þá gefið nefnd lög út, þannig breytt, sem lög um bæjarstjórn á Akureyri.

Ástæður fyrir frumvarpi þessu.

Síðan lög um bæjarstjórn á Akureyri 8. okt. 1883 komu í gildi, hafa ýmsar þær breytingar orðið, að það fyrirkomulag, sem þá þótti viðeigandi, er nú að ýmsu leyti orðið ófullnægjandi. Nú á síðari árum hefir það stöðugt verið að koma greinilegar fram, að störf þau, sem bæjarfógetinn á Akureyri og sýslumaðurinn í Eyjafjarðarsýslu hefir að gegna, eru orðin svo umfangsmikil, að það virðist ofætlun einum manni að leysa þau svo af hendi, að ekkert dragist úr hófi fram. Bæjarstjórnin hefir því við nákvæma íhugun komist að þeirri niðurstöðu, að óhjákvæmilegt væri að breyta til á þann hátt, að kaupstaðurinn fengi sjerstakan mann til að standa fyrir sínum málum sem oddviti bæjarstjórnarinnar. Þetta fyrirkomulag hlýtur að hafa talsverðan aukinn kostnað í för með sjer fyrir kaupstaðinn, en í það þótti ekki horfandi, úr því að ekki var útlit fyrir, að bæjarfógetaembættið yrði bráðlega skilið frá sýslumannsembættinu, sem að margra áliti hefði verið eðlilegast og heppilegast.

Breyting sú, sem felst í 1. gr. og vikið er að hjer að framan, er aðalatriði frumvarpsins, en hinar greinarnar eru að miklu leyti afleiðingar af henni, og þykir því ekki ástæða til að minnst á þær sjerstaklega, enda tækifæri til að gefa skýringar á þeim við umræður í þinginu, ef þess er óskað.

(B. IV, 2.)

Ed.**70. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um stækkun verslunarlóðar Ísafjarðar.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin er sammála um, að nauðsyn sé á að stækka verslunarlóðina, eins og farið er fram á í frumvarpi þessu, og leggur til að frumvarpið verði samþykkt óbreytt.

Allsherjarnefnd efri deildar, 13. júlí 1917.

Magnús Torfason,
form. og ritari.

H. Hafstein. Kristinn Danielsson.

(B. XXXVI, 1.)

Nd.**71. Frumvarp**

til laga um breyting á 1. gr. tolllaga fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911.

Flutningsm.: Einar Arnason, Stefán Stefánsson og Sigurður Sigurðsson.

1. gr.

a. Tölul. 1 orðist svo:

Af allskonar öli, limonaði og öðrum samskonar óáfengum drykkjum, sem ætlaðir eru óblandaðir til drykkjar, kr. 0.20 af hverjum lítra.

b. Tölul. 5 orðist þannig:

Af sódavatni kr. 0.05 af hverjum lítra.

c. Tölul. 7 orðist þannig:

Af tóbaki allskonar, reyktóbaki, munntóbaki, neftóbaki og óunnu tóbaki, kr. 3.00 af hverju kílógr.

d. Tölul. 8 orðist þannig:

Af tóbaksvindlum og vindlingum (cigaretum) kr. 6.00 af hverju kílógr.

e. Tölul. 15 orðist þannig:

Af öllum brjóstsýkur- og konfekttegundum kr. 1.50 af hverju kílógr.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Ástæður:

Það er fyrirsjáanlegt, að tekjur landssjóðs muni naumast hrökkva fyrir óhjákvæmilegum útgjöldum, ef ástand það, er nú ríkir í heiminum, breytist eigi bráðlega til batnaðar. Því er nauðsynlegt að leita sem flestra ráða og fara allar þær leiðir, er færar þykja, til að afla landssjóði tekna. Hjer er farið fram á, að auka tekjurnar með því að hækka toll á nokkrum lítt þörfum vörutegundum. —

(B. XXXVI, 1).

Nd.

72. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 44, 30. júlí 1909, um aðflutningsbann á áfengi, og lögum um viðauka og breytingu á þeim nr. 23, 20. okt. 1913, og lögum nr. 24, 3. nóv. 1915.

Flutningsmenn: Jörundur Brynjólfsson, Sigurður Sigurðsson,
Stefán Stefánsson og Pjetur Þórðarson.

1. gr.

(1. gr. 1909).

Í stað orðanna: »En það er áfengur drykkur að rúmmáli« komi:

En áfengur drykkur eftir lögum þessum telst hver sá vökvi, sem í er meira en $2\frac{1}{4}\%$ af vínanda (alkóhóli) að rúmmáli.

2. gr.

(1. gr. 1915).

a. Á eftir orðunum »nota í stofnuninni« komi:

Einnig er heimilt að flytja til landsins vínanda til eldsneytis, svo og ilmvötn, enda sjeu þau með öllu óhæf til drykkjar.

b. Á eftir orðunum »lögreglustjóra og sóknarprest« í sömu grein, komi:

En skylt skal lyfsölum að gefa landlækni sundurliðaða skýrslu tvisvar á ári um sölu áfengis, og sje tiltekið, hve mikið hver einstakur læknir befir fengið eða ávísað, og nöfn þeirra, er ávísunina fengu.

Enn fremur skulu þeir læknar, er áfengi láta af hendi, gefa landlækni slíka skýrslu.

3. gr.

(4. gr. 1909).

Aftan við greinina bætist ný málsgrein svo hljóðandi:

Stjórnarráðið setur reglugerð því til tryggingar, að það áfengi, sem ætlað er til iðnþarfa eða eldsneytis, sje ekki notað til drykkjar.

4. gr.

(3. gr. 1915).

a. 5. málsgrein orðist svo:

Þegar skip kemur til hafnar frá útlöndum, skal lögreglustjóri jafnan rannsaka eða láta umboðsmann sinn rannsaka, hvort áfengi er í skipinu, hvort sem það er íslenskt eða útlent. Skal í því skyni rannsaka hirslur skipverja og farangur farþega, svo og, eftir því sem við verður komið, hvern þann stað í skipinu, þar sem ætla má að áfengi geti verið fólgið.

b. Önnur málsgrein sömu greinar falli í burtu.

5. gr.

(4. gr. 1915).

Endir greinarinnar orðist svo:

Geri hann það ekki, eða sje skýrsla hans tortryggileg, skal hann sæta sektum frá 50—500 kr.

6. gr.

(11. gr. 1909).

Í stað þeirrar greinar komi ný grein svo hljóðandi:

Frá 1. jan. 1919 skal afnuminn sá rjettur, sem einstakir menn höfðu til að eiga áfengi, samkv. 11. gr. laga um aðflutningsbann á áfengi frá 30. júlí 1909. Það áfengi, sem þá kann að vera eftir óeytt, skulu eigendur hafa flutt úr landi undir umsjón hins opinbera fyrir 1. apríl 1919. Þó skal eigendum heimilt, ef þeir kjósa það heldur, að krefjast þess, að lands-sjóður kaupi áfengið fyrir það verð, sem óvilhallir dómkvaddir menn meta sanngjarnt. Slik krafa skal vera komin í hendur sýslumanns eða bæjarfógeta, þar sem eigandi vinsins er búsettur, fyrir 1. jan. 1919.

7. gr.

(13. gr. 1909).

Á eftir þeirri grein komi ný grein svo hljóðandi:

Hver, sem sjest ölvaður á almannaferi, sæti sektum frá 20—200 krónum,

8. gr.

(14. gr. 1909).

A eftir 3. málsg. komi ný málsg. svo hljóðandi:

Auk sektanna skal enn fremur beita fangelsisrefsingu, ekki vægari en eins mánaðar einföldu fangelsi, ef áfengi hefir verið ætlað til veitinga eða sölu.

9. gr.

(15. gr. 1909).

a. Fyrir »200—1000 kr.« í 1. málsg. komi:

500—5000 kr.

b. 2. málsg. orðist svo:

Brot gegn þeim ákvæðum í lögum þessum, sem óheimila að veita,

gefa, selja eða á annan hátt láta af hendi áfengi til annara manna, varða sektum 200—2000 kr. Ef brot er ítrekað, þá varðar það sektum 500—5000 kr. Brjóti nokkur oftast gegn ákvæðum þessarar greinar, eða geri sjer það að atvinnu að veita eða selja áfenga drykki, þá varðar það fangelsi, ekki vægara en þriggja mánaða einföldu fangelsi, auk sekta eins og að framan greinir.

c. Aftan við greinina bætist ný málsgrein svo hljóðandi:

Hver sem aflar sjer áfengis undir því yfirskeyni, að hann þurfi á því að halda í lögleyfðum tilgangi, en notar það til drykkjar, skal sæta sektum frá 100—500 kr., nema þýngri refsing liggir við að lögum.

10 gr.

(6. gr. 1915).

Á eftir orðunum: »til umsjónarmanns áfengiskaupa« komi: svo og það áfengi, sem skotið er undan innsiglun á útlendum skipum.

11. gr.

(17. gr. 1909).

Greinin orðist svo:

Nú verður læknir sannaður að sök um að hafa látið af hendi lyfseðil um áfengi í þeim tilgangi, að það verði notað öðru vísi en sem læknislyf, og skal hann þá sæta sektum frá 200—2000 kr. Ef mjög kveður að brotinu, eða sje það ítrekað, eða ef nokkur læknir tekur hærra gjald fyrir slíkan lyfseðil en heimilað er í gjaldskrá fyrir hjeraðslækna, þá varðar það embættismissi, auk sekta eins og að framan greinir.

12. gr.

(18. gr. 1909).

Greinin orðist svo:

Sektir eftir lögum þessum renna að hálfu í landssjóð, en að hálfu í sveitar- eða bæjarsjóð, þar sem brotið er framið.

13. gr.

Þegar lög þessi hafa hlotið konungsstaðfestingu, skal færa texta þeirra inn í meginmál laganna nr. 44, 30. júlí 1909, um aðflutningsbann á áfengi, ásamt lögnum frá 20. okt. 1913 og lögum nr. 24, 3. nóv. 1915, um breytingar á þeim lögum, og gefa lögin þannig út í Stjórnartíðindunum í einni heild.

Ástæður fyrir frumvarpinu.

Eins og kunnugt er, eru bannlögin nokkuð brotin.

Veldur því:

1. Ófullkomin gæsla með skipum, er þau koma á hafnir frá útlöndum.
2. Gagnslaust eftirlit með allskonar farangri, er frá útlöndum flyst.

3. Slælegt eftirlit með því, að þeir, er heimild hafa nú til að fá vinanda til iðn-
ar sinnar eða þess háttar, noti hann ekki til drykkjar, o. fl. o. fl.

Verði þessar breytingar á bannlögnum samþykktar, er mikil ástæða til
að ætla, að bannlögin verði betur haldin.

(A. VII, 2.)

Nd.

73. Nefndarálit

um frumv. til laga um laun hreppstjóra og aukatekjur m. m.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin öll er á einu máli um það, að frumv. þetta sje til bóta, því að
laun hreppstjóra hafa hingað til verið alt of lág og eru nú orðin óhæfilega lág,
jafnvel þótt miðað sje við venjulegt gildi peninga. Við ákvæði frv. um upphæð
hinna föstu launa og við hvað þau skulu miðuð, hefir nefndinni eigi þótt neitt
að athuga, en þykir rjett að geta þess, að hún gengur út frá, að meðan 2 hrepp-
stjórar eru í Vestmannaeyjum fái hver þeirra um sig full laun eftir fólksfjölda í
eyjunum, enda munu nú íbúar þar vera orðnir svo margir, að helmingur þeirra
nái lágmarkstölu 1. fl. laganna.

Þótt nefndin sje í aðalatriðunum fylgjandi frv., hefir hún þó komið sjer
saman um að gera nokkrar breytingartillögur við það, og verða þær tillögur til-
færðar hjer á eftir og mun verða gerð grein fyrir þeim í framsögunni. Þykir því
eigi nauðsyn á að fara frekara út í þær hjer. Að eins skal þess getið, að nefndin
leggur það til, að inn í frumv. verði bætt nýrri grein, sem verður 13. gr., um
borgun fyrir eftirrit úr opinberum bókum, með því að borgun fyrir þau er nú
orðin óhæfilega lág.

Nefndin leggur því til, að frumv. verði samþ. með þessum

BREYTINGUM:

1. 2. málsg. 4. gr. orðist svo:

Þurfi hreppstjóri að ferðast frá heimili sínu 10 kílómetra eða minna
á landi, eða 5 kílómetra á sjó eða minna, skal greiða honum 1 kr. í ferða-
kostnað fyrir alt að 10 kílómetrum á landi eða alt að 5 kílómetrum á sjó. Ef
hreppstjóri þarf að fara meiri vegalengd, greiðist honum hlutfallslega sama þókn-
un fyrir þá vegalengd, sem umfram er. Þóknun þessa skal reikna eftir saman-
lagðri vegalengd fram og aftur, en má ekki fara fram úr 6 kr. fyrir hvern
sólarhring. Sje hreppstjóri burtu frá heimili sínu meira en sólarhring, fær
hann 25 au. í ferðakostnað fyrir hverja klukkustund. Ferðakostnaður greiðist
því að eins hreppstjóra, búsettum í kaupúni eða þorpi, að hann þurfi að
fara út úr kaupúninu eða þorpinu.

2. 7. gr. orðist svo:

Haldi hreppstjóri í umboði sýslumanns uppboð, falla uppboðslaunin til hans óskift, sjeu þau ekki hærri en 16 kr., en fari þau fram úr því, rennur það, sem umfram er, til landssjóðs. Auk þess greiðist hreppstjóra ferðakostnaður samkv. 4. gr.

3. Orðin í 9. gr.:

»Í málum, sem ekki nema 50 kr., skal að eins greiða helming þessa gjalds« falli burt.

4. 1. málsg. 10. gr. orðist svo:

Fyrir úttekt á jörðu greiðist hverjum úttektarmanni 4 krónur, auk ferðakostnaðar, eftir reglunum í 4. gr. Fyrir skoðunar- eða matsgerð á fasteign, í hvaða tilgangi sem sú gerð fer fram, skal greiða hverjum skoðunar- eða virðingarmanni eftir fjárhæð matsgerðarinnar:

5. Inn í frumv. komi ný grein, sem verður 11. gr., svo hljóðandi, og breytist greinatalan eftir því:

Landskiftamönnum skal greiða 4 kr. á dag hverjum, auk ferðakostnaðar samkv. 4. gr.

6. Fyrir »gjaldinu« í niðurlagi 2. málsg. 12. gr. komi: því.

7. Inn í frumv. komi ný 14. gr., svo hljóðandi, og breytist greinatalan eftir því.

Fyrir eftirrit þau, er ræðir um í 3. gr. laga nr. 2, 2. febr. 1894, svo og fyrir önnur eftirrit, sem einstakir menn biðja um úr embættisbókum eða skjalaöðfnum embætta, skal greiða 1 kr. fyrir hverja örk, en hálfa örk eða minna 50 aura.

Alþingi, 11. júlí 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
ritari og framsögumaður.

Einar Árnason. Einar Jónsson. Pjetur Ottesen.

Fjárveitinganefndin samþykk.

Neðri deild, 12. júlí 1917.

Pjetur Jónsson.

Bjarni Jónsson
frá Vogu.

(B. XXXIX, 1.)

Ed.

74. Frumvarp

til laga um gjöld til holræsa og gangstjetta á Akureyri.

Flutningsm.: M. J. Kristjánsson.

1. gr.

Þar sem bæjarstjórnin hefir lagt holræsi í götu á kostnað bæjarsjóðs, er hverjum húseiganda skylt að gera á sinn kostnað ræsi, er flytji alt skolp frá húsi hans út í göturæsið. Skulu þau ræsi ekki vera lakari að gerð en göturæsin og gerð undir umsjón veganefndar, eða þess manns, er hún felur umsjónina, samkvæmt reglugerð, er bæjarstjórnin setur um tilhögun skolpræsa innan húss og utan. Skal í þeirri reglugerð ákveða, að regnvatn skuli leitt í göturæsin. Vanræki nokkur að gera þetta innan hæfilegs frests, sem bæjarstjórnin setur, getur bæjarstjórnin látið vinna verkið á kostnað húseiganda.

2. gr.

Kostnaður við holræsagerð í götum bæjarins, og sömuleiðis kostnaður við steinlimdar, hellulagðar og aðrar jafn-vandaðar gangstjettir, greiðist úr bæjarsjóði. En heimilt er bæjarstjórninni að leggja holræsa- og gangstjettaskatt á hús og lóðir í bænum, samkvæmt reglugerð, er hún setur og stjórnarráðið samþykkir. Skal gjaldið miðað við skattvirðingarverð húseigna og lengd lóða með fram götu, þar sem holræsi eða gangstjettir verða lagðar.

3. gr.

Kröfur þær, er bæjarstjórnin fær á hendur lóðareigendum og húseigendum samkvæmt heimild þeirri um skattálagningu, sem felst í 2. gr. laga þessara, skulu trygðar með veði í húseignum og lóðum, sem liggja að götum, þar sem holræsi eða gangstjettir eru gerðar.

4. gr.

Allar kröfur og gjöld, sem af lögum þessum kunna að leiða, má taka lögtaki sem önnur gjöld til bæjarsjóðs.

Ástæða ur fyrir frumvarpinu:

Bæjarstjórn Akureyrar hefir ákveðið að byrja á holræsa- og gangstjettagerð í kaupstaðnum svo fljótt sem því verður við komið. Það er raunar miklum erfiðleikum bundið, vegna staðhátta og fólksfæðar, að framkvæma þetta verk í stórum stíl, einkum ef kostnaðurinn ætti allur að greiðast úr bæjarsjóði. Það er því í

frumvarpinu farið fram á heimild til að leggja holræsa- og gangstjettaskatt á hús og lóðir á ýmsum stöðum í bænum, jafnóðum og verkið kemst til framkvæmda, samkvæmt reglugerð, er bæjarstjórnin setur og stjórnarráðið samþykkir.

Með þessu fyrirkomulagi verður það að miklu leyti komið undir gjaldendunum sjálfum, hversu mikið verkinu er hraðað, því að sjálfsögðu yrði þá byrjað þar, sem þörfin er mest, og menn eðlilega væru fúsastir að leggja eitthvað á sig í þessu skyni.

Með því að varla geta verið skiftar skoðanir um nauðsyn slíkra framkvæmda, þar eð holræsi samfara góðri vatnsveitu eru talin meðal aðal-skilyrðanna fyrir því, að heilbrigðisástand bæjanna geti verið í sem bestu lagi, leyfir bæjarstjórnin sjer að vænta þess, að frumvarp þetta, eins og það liggur fyrir, nái fram að ganga.

(B. XL, 1.)

Nd.

75. Frumvarp

til laga um atvinnu við vjelgæslu á mótorskipum.

Flutningsm.: Matth. Ólafsson.

1. gr.

Öllum er heimilt að leita sjer atvinnu við vjelgæslu á mótorskipum með þeim takmörkunum, sem sett eru í lögum þessum.

2. gr.

Sá einn hefir rjett til að vera móturvjelstjóri á skipi, er hefir 10—200 hestafla vjel, sem fullnægir þessum skilyrðum:

- a. að hann hafi staðist móturvjelstjóraþróf við einhvern af móturvjelstjóra-skólum landsins;
- b. að hann sje fullra 18 ára að aldri;
- c. að hann hafi óflekkað mannorð.

3. gr.

Sá einn hefir rjett til að vera móturvjelstjóri á mótorskipi, er hefir yfir 200 hestafla vjel, sem hefir staðist hið íslenska vjelstjóraþróf við vjelstjóra-skólann í Reykjavík, og að öðru leyti fullnægir öllum þeim skilyrðum um kunnáttu o. fl., sem heimtuð eru af vjelstjórum á gufuskipum.

4. gr.

Á mótorskipum, er hafa frá 10—200 hestafla vjel, skal að minsta kosti vera einn vjelstjóri, er hefir full rjettindi eftir lögum þessum, og enn fremur maður, sem að dómi vjelstjórans getur í forföllum hans stjórnað vjelinni.

5. gr.

Þeir, sem hafa verið lögskráðir sem mótorvjelstjórar áður en lög þessi ganga í gildi, skulu njóta sömu rjettinda, sem lög þessi veita. Þó skal það tekið fram með berum orðum í skirteini því, er þeir fá samkvæmt lögum þessum, að það sje gefið út eftir þessari heimild.

6. gr.

Mótorvjelstjóraskirteini skal gefið út af lögreglustjóra, og skal það ritað eftir fyrirmynd, er stjórnarráð Íslands semur. Fyrir hvert skirteini greiðist 4 kr., er renna í landssjóð.

7. gr.

Nú vill einhver eigi hlíta úrskurði lögreglustjóra um útgáfu skirteinis, og skal hann þá leggja málið undir úrskurð stjórnarráðs Íslands, en við það skerðist þó eigi rjettur hans til að leita úrskurðar dómstólanna um málið.

8. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 50—500 kr.

Brot þessi sæti opinberri rannsókn, og skal farið með mál út af þeim sem opinber lögreglumál.

9. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918.

BRÁÐABIRGÐAÁKVÆÐI:

Þar til mótorvjelstjóraskólar þeir, er nefndir eru í 2. gr. laga þessara, eru settir á stofn, skal stjórnarráði Íslands heimilt að veita undanþágu frá ákvæðum laganna þeim mönnum, er staðist hafa próf við námsskeið þau í meðferð og hirðingu mótorá, er haldin hafa verið og haldin kunna að verða að tilhlutun Fiskifjelags Íslands.

Ástæður:

Eins og það er sjálfsagt, að krefjast verður þó nokkurrar þekkingar af þeim mönnum, er hafa eiga á höndum stjórn jafndýrra tækja og mótorvjeljar eru, og sem er svo mikilsvarðandi starf, að undir því getur jafnvel verið komið líf allrar skipshafnarinnar, þá virðist og sjálfsagt, að með lögum beri að tryggja þeim rjett til þessarar atvinnu fram yfir þá, er litla eða enga þekkingu hafa á þessum efnum.

Hins vegar virðist eigi rjett að svifta þá menn, er áður hafa haft vjelstjórn á hendi, rjetti til að halda þeirri atvinnu áfram, ef útgerðarmenn vilja eins vel eða fremur halda þeim; en rjett hefir þótt, að það væri tekið fram, að rjettinn hefðu þeir einungis vegna eldri starfsemi sinnar.

Bráðabirgðaákvæðið er nauðsynlegt, þar eð ella gæti orðið skortur á vjelstjórum, þar til þeir, er á skólana ganga, hafa náð rjettindum með prófi.

(B. XLI, 1.)

Nð.**76. Frumvarp**

til laga um breytingu á lögum nr. 39, 13. desember 1885, um löggilding verslunarstaðar hjá Bakkagerði í Borgarfirði.

Flutningsm.: Þorsteinn M. Jónsson.

Í staðinn fyrir orðin: »Hjá Bakkagerði« komi:

Á Bakka og Bakkagerði.

Ástæður:

Nálega helmingur þorpsins í Borgarfirði er í Bakkalandi. Þorpsbúar þeir, sem bygt hafa þar, njóta eigi sömu rjettinda og hinir, vegna þess að Bakki er ekki löggiltur verslunarstaður. Þar sem lönd Bakka og Bakkagerðis liggja saman að höfninni, er, eins og sakir standa, um misrjetti að ræða, sem bætt verður úr, nái frumvarp þetta fram að ganga.

(A. XXI, 2.)

Ed.**77. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um framkvæmd eignarnáms.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir rætt frumvarp þetta og athugað það á nokkrum fundum.

Á síðastu árum hafa verið sett allmörg lög um eignarnám, og búið við að þeim fjölgi eftir því sem árin líða.

En þau hafa verið æði misjafnt úr garði gerð og reglurnar um framkvæmd þeirra býsna sundurleitar.

Nefndin telur því vel fallið að setja almennar reglur um framkvæmd eignarnáms, og það því fremur, sem við það sparast vinnutími þingsins og þingkostnaður.

Leggur hún því til, að frumvarpið verði samþykkt með nokkrum breytingartillögum. —

Í frumvarpinu eru ákvæðin um, hvernig matsþóknun sje ákveðin, eigi sem ljósust, því að þar eru að eins ákvæði um þóknun sjermatsmanna.

Gerir stj.frv. ráð fyrir, að þeir ákveði hana sjálfir, og virðist þá rjett að sýna öðrum matsmönnum sama traust.

Sje áfrýjað mati manna, er dómari, sem er oddviti bæjarstjórnar eða á

þar sæti, hefir kvatt, þykir fult eins viðfeldið, að stjórnarráðið ætíð nefni yfirmatsmennina.

Þá virðist rjett, að um birting matsgerðar gildi sömu reglur og um tilkvaðning aðilja.

Aðrar breytingartillögur eru að mestu orðabreytingar, og þykir ekki ástæða til að fjölyrða um þær.

BREYTINGARTILLÖGURNAR

eru þessar:

1. a. við 2. gr. Orðin: »sem nefndir—eignarnámi« falli niður.
b. — - — Orðið: »matsmenn« falli niður.
2. a. — 3. — Í fyrri málsg. falli niður orðin: »er þeir sjálfir ákveða«.
b. — - — Í sömu málsg. falli niður orðin: »þegar hún hefst«.
c. — - — bætist ný málsg.:
Matsmenn ákveða sjálfir þóknun sína.
3. — 4. — Fyrri málsg. orðist svo:
Á sama hátt og segir í 3. gr., skal eins fljótt og verða má birta aðiljum matsgerðina, eða þeim, er við hana voru staddir.
4. a. — 5. — Fyrri málsg. orðist svo:
Nú vill aðili áfrýja matsgerð, og skal hann það gert hafa innan 4 vikna frá því gerðin fór fram.
4. b. — 5. — Í síðari málsg. í stað orðanna: »Áfrýja má« komi:
Skjóta má mati.
5. a. — 6. — Fyrri málsg. í stað orðanna: »uppfylla skilyrði þau« komi:
fullnægja skilyrðum þeim.
b. — - — sömu málsg. Orðin »sín á meðal« falli niður.
c. — - — 2. málsg. orðist svo:
Nú hefir bæjarfjelag, þar sem dómari er oddviti bæjarstjórnar eða á sæti í bæjarstjórn, krafist eignarnáms, og er þá rjett, að stjórnarráðið kveðji yfirmatsmennina.
- d. — - — 4. málsg. orðist svo:
Hafi eignarnemi krafist yfirmats, ber honum að greiða allan kostnað af því, sje matsverðið hækkað um 10% eða meira.
6. a. — 7. — Í 1. málsg. í stað orðanna: »greiða—sbr. 5. gr.« komi:
afhenda 300 kr. til greiðslu matskostnaðar.
- b. — - — Í 3. málsg. falli niður orðin: »þó ber—sjálfir ákveða«.
7. a. — 8. — Í stað orðanna »Matsmenn við hið sjerstaka yfirmat« komi:
Matsmenn við sjerstakt yfirmat.
b. — - — Í stað orðanna »frá sjerfræðingum« komi:
og aðstoðar sjerfræðinga.
8. — 9. — Í stað orðanna: »þyngsla—fyrir þann« komi:
verðýrnunar þess.

9. Við 10. gr. í stað orðanna: »annaðhvort—hliðar« komi:
greidd fjárhæðin eða hún tekin frá.

Alþingi, 14. júlí 1917.

Magnús Torfason,
form. og ritari.

H. Hafstein. Kristinn Danielsson.

(C. VI, 1.)

Nd.

78. Tillaga

til þingsályktunar um sölu á ráðherrabústaðnum við Tjarnargötu.

Flutningsmaður: Sigurður Sigurðsson.

Alþingi ályktar að fela landsstjórninni að selja, svo fljótt sem því verður við komið, ráðherrabústaðinn, húseignina nr. 32 í Tjarnargötu.

Þjóðist landsstjórninni það verð í eignina, er hún telur viðunanlegt, skal hún gera Reykjavíkurbæ kost á að kaupa húseignina fyrir það verð.

(C. VII, 1.)

Nd.

79. Tillaga

til þingsályktunar um einkasölu landssjóðs á kolum.

Frá fjárhagsnefndinni.

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að undirbúa og leggja fyrir næsta reglulegt Alþingi frumvarp til laga um einkasölu landssjóðs á kolum.

(B. X, 2.)

Nd.

80. Nefndarálit

um frumvarp til laga um stefnufrest til íslenskra dómstóla.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta, og leggur eindregið til, að háttvirt deild samþykki það með eftirfarandi

BREYTINGUM,

sem gerð verður grein fyrir við framsögu:

1. Við 2. gr. Aftan við gr. komi ný málsg., svo hljóðandi:

Sýsla táknað hjer umboðsskiptingu.

2. Við 7. gr. 3. liður orðist svo:

Nú eru atvik svo vaxin, sem í 3. og 4. gr., sbr. 5. gr., getur, og skal dómari þá ákveða stefnufrestinn, svo sem þar segir, þó svo, að fresturinn verði eigi lengri en 6 vikur, ef svo er ástatt, sem í 3. gr. getur, en ella eigi lengri en 6 mánuðir.

Alþingi, 13. júlí 1917.

Einar Arnórsson,
form. og framsögum.

Magnús Guðmundsson,
ritari.

Pjetur Ottesen. Einar Árnason. Einar Jónsson.

(B. I, 2.)

Ed.

§1. Nefndarállt

um frumvarp til laga um sölu á 7 hndr. að fornu mati í kirkjufjörðinni Tungu ásamt skógarítaki.

Frá landbúnaðarnefnd.

Landbúnaðarnefnd efri deildar, sem þessu máli var vísað til, hefir athugað það á fundum sínum.

Nefndin sá undir eins, að tvær aðal-hliðar voru á málinu, sem þurfti að athuga:

1. Hvort selja bæri jörð þessa og skógarítak, og
2. með hvaða verði, ef selt væri.

Hvað fyrri atriðið snertir, þá virtist nefndinni í svipinn, að efasamt væri, hvort það væri rjettlátt að taka þannig fram fyrir hendur á ábúanda og hlutað-eigandi hrepps-fjelagi, ef kaupa vildu, en þar sem vjer sáum á skjölum málsins, að fyrir nokkrum árum hafði þáverandi ábúandi leitað kaups á jarðarhluta þess-um, en sýslunefnd synjað kaupanna, vegna þess hvað jörðin lægi nálægt Ísafj.-kaupstað, og að fremur bæri að selja kaupstaðnum fasteign þessa en einstökum manni, þá komst nefndin að þeirri niðurstöðu, að ekkert verulegt væri í vegi fyrir því að selja fasteign þessa Ísafjarðarkaupstað.

Hvað skógarítakið snertir, þá álitur nefndin, að sjálfsagt sje að selja bæn-um það, því að þá verði skóginum betur borgið en í höndum ábúanda jarðar-innar, enda er það sjerstök eign, jörðinni óviðkomandi. Þá er síðara atriðið, verð jarðarhlutans og skógarítaksins.

Sje tekið nokkurt tillit til þess leigumála, sem nú er á jörðinni, þá virðast 4000 kr. vera sæmilegt verð, því að nú, og á meðan sami ábúandi er á jarðarpartinum, gefur hann ekki meira af sjer en sem svarar vöxtum af 2000 kr. höfuðstól í hæsta lagi, en þar sem jörðin liggur á þessum stað, virðist nefndinni alls ekki unandi við lægra verð en 4000 kr., en brestur kunnugleika til þess að rökstyðja hækkun á verðinu. Skógarítakið sjáum vjer að hefir verið virt á 200 kr., og finnur nefndin ekki ástæðu til hækkunar þar.

Að þessu yfirveguðu, ræður nefndin hinni háttv. efri deild til þess að samþykkja frumvarpið óbreytt, að öðru leyti en því, að hún leggur til, að fyrir-sögn frumvarpsins orðist þannig:

FRUMVARP

til laga um sölu á kirkjueigninni, 7 hndr. að fornu mati, úr Tungu í Skutilsfirði, ásamt skógarítaki þar.

Efri deild Alþingis, 14. júlí 1917.

Hjörtur Snorrason,
formaður.

Guðjón Guðlaugsson,
framsögumaður.

Guðmundur Ólafsson.

(B. XI, 4.)

Ed.

82. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 16, 16. sept. 1915, um bráðabirgða verðhækkunartoll á útfluttum, íslenskum afurðum.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

15. og 16. liður 3. gr. nefndra laga falli burtu.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. XLII, 1.)

Nd.

83. Frumvarp

til laga um stefnubirtingar.

Flutningsmenn: Einar Arnórsson, Magnús Guðmundsson
og Gísli Sveinsson.

1. gr.

Í hreppi hverjum og kaupstað á landi hjer skal sýslumaður eða bæjarfógeti skipa tvo menn til að birta kvaðningar til sáttafunda og stefnur til dómþinga, og tvo til vara, er gegni þeim starfa í forföllum hinna. Það er borgarskylda að gegna starfinu, enda er sú ein stefnubirting lögmæt, er tveir stefnuvottar framkvæma, eða notarius publicus. Sýslumenn skulu láta hverjum stefnuvotti í tje eitt eintak af lögum þessum.

2. gr.

Fyrirköll á sáttafund og stefnur skulu ávalt skriflegar vera.

3. gr.

Engan má skipa stefnuvott nema hann sé 21 árs að aldri, hafi óflekkað mannorð, sje eigi í þjónustu annara, svo að í bága komi við starfann, og svo heill og þroskaður, að hann megi rækja starfið.

4. gr.

Stefnuvottar skulu, um leið og þeir eru skipaðir, undirrita drengskaparheit um það, að þeir skuli rækja starfann með trúmensku og samviskusemi.

5. gr.

Þá er stefnuvottar hafa birt stefnu, skulu þeir rita á hana, eða á blað, er við hana sé fest, vottorð um það, hvar stefnan hafi verið birt, fyrir hverjum, hve nær (hvaða viku- og mánaðar-dag og klukkustund). Enn fremur er þeim rjett að votta um það, ef stefndur tekur birtingu gilda, þótt henni sje áfátt að einhverju leyti, svo sem af því að hún sje eigi birt á lögmæltum stað eða lögmæltum tíma dags. Í vottorði þessu skulu þeir skírskota til stefnuvottaheits síns og taka fram, að þeir staðfesti vottorðið með nöfnum sínum og innsiglium. Að lokum ber þeim að stað- og dagsetja vottorðið, rita síðan nöfn sín undir það og setja innsigli sín undir nöfnin.

Vottorðum stefnuvotta um framangreind atriði verður eigi hnekt, nema full sönnun komi á móti þeim.

6. gr.

Enginn er löghæfur til að birta stefnu í sjálfs sín sök, eða ef hann er

kvæntur eða giftur aðilja, eða skyldur eða mægður honum í beina línu upp eða niður á við eða í annan lið til hliðar.

7. gr.

Stefnu skal birta á virkum degi frá lokum níundu stundar árdegis til loka níundu stundar síðdegis.

8. gr.

Birta skal stefnu á lögheimili stefnds. Nú á hann fleiri lögheimili en eitt í senn, og er þá rjett að birta stefnu á öðru eða einhverju þeirra heimila. Ef stefndur á hvergi lögheimili, er rjett að birta stefnu á dvalarstað hans. Nú á stefndur engan ákveðinn dvalarstað, og er þá rjett að birta stefnu þar sem hann er að hitta.

Nú er ókunnugt um það, hvar maður er, og skal stefna þá birt í blaði því, er flytur opinberar auglýsingar. Sama er, ef stefnt er óákveðnum mönnum.

Nú er fleirum mönnum stefnt vegna málasamsteypu eða samaðildar, og er þá rjett að birta stefnu á heimilum hvers þeirra.

Nú þarf maður að stefna manni ósjálfráðum eða ófjárráðum, og skal þá um stefnubirtingu fara svo sem forráðamaður hans væri sjálfur aðili málsins.

Nú er firma stefnt, og má stefnu birta þar er firmað er skrásett eða skyldi að lögum skrásett.

Nú þarf maður að höfða mál á hendur stofnun eða fjelagi, og er honum þá rjett að birta stefnu á heimili forráðamanns stofnunar eða formanns stjórnar hennar eða fjelagsins.

9. gr.

Stefnu skal jafnan birta stefndum sjálfum, ef þess er kostur. Ella skal birta stefnu konu hans, foreldrum, uppkomnum börnum, hjúum og öðrum heimamönnum, er svo sjeu til vits og ára komin, að þau megi tjá honum birtinguna. Nú er þessara manna eigi kostur, og má þá birta stefnu þeim, er lögheimili eiga í sama húsi eða á sama bæ sem stefndur. Ef þeirra er eigi heldur kostur, skal stefnu birta þeim, er stefnuvottar hitta þar fyrir.

Hvarvetna þess, er stefnuvottar fá eigi birt stefnu stefndum sjálfum eða heimamönnum hans, ber þeim að skilja eftir eftirrit af stefnu og brýna fyrir viðtakanda þess að afhenda það stefndum eða heimamönnum hans. Lögmælt gjald fyrir slík eftirrit ber stefnanda að greiða. Ella er stefnuvottum skylt að láta í tje eftirrit stefnu á kostnað þess, er æskir þess.

Nú er stefna birt samkvæmt 5. og 6. málsg. 8. gr., og gilda þá tilsvareandi reglur og þær, er áður greinir í 1. og 2. málsg.

10. gr.

Nú sækir maður sáttafund eða dómping og krefst frávísunar máls vegna galla á stefnubirtingu, og skal þá eigi visa máli frá dómi, nema tvímæla orki, að hann sje sá, sem stefna átti.

11. gr.

Nú verður það, að mál er dæmt, enda þótt stefndur hafi sjer að víta-

lausu alls eigi fengið vitneskju um, að honum var stefnt, eða eigi svo timanlega, að hann mætti þing sækja, og er honum þá rjett að gera fyrir æðra dómi allar þær kröfur og koma fram öllum þeim vörnum og gögnum leyfislaust, er honum mundi hafa verið rjett að hafa uppi fyrir hinum óæðra dómi, ef hann hefði átt þess kost, enda er honum rjett að láta taka málið fyrir af nýju í hinum óæðra dómi, ef hann færir sönnur á heimild sina til þess áður 4 vikur sjeu liðnar frá birtingu dóms í málinu.

12. gr.

Nú hefir vitni verið dæmt til þingvitisbóta, og skal dómari vitnamáls þá fella þann úrskurð úr gildi, ef vitni hefir eigi fengið vitneskju um stefnuna, eða eigi svo snemma, að það hafi mátt gegna henni.

13. gr.

Nú sannar maður, að hann hafi eigi mátt sækja dómþing, þar er aðildareiður skyldi unninn eða drengskaparheit, af þeim ástæðum, sem í 11. gr. segir, og er honum þá rjett að skjóta eiðsmálinu til ónýtingar til æðra dóms, enda er honum rjett að láta taka það upp af nýju í hinum óæðra dómi áður 4 vikur sjeu liðnar frá lokum eiðsmáls. Um rjett hans til upphalds málstaðar sins fer eftir 11. gr.

14. gr.

Nú hefir maður eigi átt kost á að gæta rjettar sins í vitnamáli af þeim sökum, er í 11. gr. segir, og er honum þá rjett að láta taka það mál upp aftur, ef hann sannar það fyrir dómara aðalmálsins, áður en það er tekið undir dóm, og skal þá eigi byggja málsúrslit á þeirri vitnaleiðslu, en rjett er vitnastefnanda að taka vitnamálið upp aftur, áður aðalmálið sje tekið undir dóm.

Nú hefir dómur verið bygður á slíkri vitnaleiðslu, sem í upphafi 1. málsg. getur, og er manni þá rjett að afla gagna til að hnekkja vitnaskýrslunum og leggja þau gögn fram leyfislaust í æðra dómi.

Ef vitnaleiðsla hefir farið fram, og eigi skyldi nota hana í ákveðnu dómsmáli, og svo er ástätt sem í 11. gr. segir, og er vitnastefndum þá rjett að taka það vitnamál upp af nýju, enda hafi hann gert það áður 8 vikur sjeu liðnar frá lokum þess.

15. gr.

Um skoðunar- og matsgerðir fer eftir 14. gr.

16. gr.

Kostnaði af endurupptöku máls, samkvæmt 11.—14. gr., svari sá, er eigi sótti þing.

17. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin N. L. 1—4—2, 4. og 10. gr. og 1—4—18, að því leyti, sem sú grein kynni að geyma ákvæði um stefnubirtingar, og tilsk. 3. júní 1796, 17.—22. gr., svo og öll önnur ákvæði í lögum, er

koma í bága við lög þessi. Þó skal haldast fyrir mæli laga nr. 35, 2. nóv. 1914, 6. gr., um birtingu stefnu til merkjadóms í Reykjavík.

Athugasemdir við frumvarp þetta.

Með frumvarpi þessu er gerð tilraun til að safna á einn stað reglum um stefnuvotta og stefnubirtingar. Jafnframt þykir hlýða að gera uppástungur að nokkrum nýjum ákvæðum, sem koma eiga í veg fyrir það, að mál manna verði dæmd án þess að þeim hafi gefist kostur á að gæta rjettar síns, enda þótt stefnandi hafi gert alt það, er lögin geta heimtað af honum í því efni.

Um 1. gr.

Er að aðalefni samhljóða gildandi reglum, sbr. tilsk. 3. júní 1796, 18., 19. og 22. gr.

Um 2. gr.

Það er vafasamt, hvort undantekningarákvæði tilsk. 3. júní 1796, 17. gr., um munnlegar stefnur, gildir hjer. Ákvæði gr. er til að taka af öll tvímæli í því efni.

Um 3. gr.

Skilyrði til þess að gegna stefnuvottastarfinu eru hjer nánar tiltekin en í tilsk. 3. júní 1796, og sýnast ákvæði gr. hjer um einsæ.

Um 4. gr.

Samræm tilsk. 3. júní 1796, 19. gr., sbr. lög nr. 29, 11. júlí 1911, 1. gr.

Um 5. gr.

Hjer er tilgreint, hvað stefnuvottar skuli votta og hvernig þeir skuli gera það, og er efni greinarinnar að mestu í samræmi við gildandi reglur, sbr. tilsk. 3. júní 1796, 20. gr. Nánar er tilgreint, hvað þeir sjeu bærir að votta um, svo að fult trúgildi hafi, nema fullar sönnur sjeu leiddar að hinu gagnstæða. Af ákvæðum 7. gr. leiðir, að stefnuvottar eiga að tilgreina klukkustund.

Um 6. gr.

Fyrirmæli þessarar greinar eru ný í lögum, sbr. þó tilsk. 3. júní 1796, 18. gr., en sýnast sjálfsögð.

Um 7. gr.

Í stað þess, að nú skal, samkvæmt N. L. 1—4—2, birta stefnu »fyrir sólarlag«, er hjer ákveðið, að þessi athöfn skuli fram fara milli ákveðinna stunda sólarhrings, og er það öruggari regla. Að stefnur skuli birta á virkum dögum er í samræmi við gildandi lög, sbr. lög nr. 47, 20. des. 1901, 6. gr.

Um 8. gr.

1. málsgr. er í samræmi við gildandi reglur, sbr. N. L. 1—4—4.

2. málsgr. er að því leyti frábrugðin gildandi reglum, að ávalt skal birta

stefnur á hjer greindan hátt, þegar ókunnugt er um það, hvar maður er, í stað þess að slíkar stefnur á nú stundum að birta samkvæmt N. L. 1—4—10 og 12. Þessi regla sýnist, eins og nú hagar til, veita betri tryggingu fyrir því, að stefndur geti fengið vitneskju um stefnuna.

3. og 4. málsgr. þarf eigi skýringar.

5. málsgr. er í samræmi við lög nr. 42, 13. nóv. 1903, 34. gr.

6. málsgr. er og nokkurn veginn í samræmi við gildandi dómvenju, sbr. dómas. landsyfird. VI. 419.

Um 9. gr.

1. málsgr. er og að mestu í samræmi við gildandi reglur, sbr. N. L. 1—4—4.

2. málsgr. hefir nýtt ákvæði að geyma til tryggingar því, að stefndur fái vitneskju um stefnuna.

3. málsgr. sýnist eigi þurfa skýringar.

Um 10. gr.

Er að allmiklu leyti frábrugðin gildandi dómvenju. Þegar stefndur sækir þing á rjettum stað og rjettum tíma, þá er það nægur vottur þess, að hann hefir fengið tilkynningu um það, og því er honum kostur að gæta hagsmuna sinna. Niðurlagsákvæðið er sjálfsagt, þar sem gert er ráð fyrir að tvímælis orki, hverjum átti að stefna.

Um 11. gr.

Er nýmæli. Gert er ráð fyrir því, að stefna sje rjett birt að lögum, en að stefndur hafi þó eigi fengið að vita það, enda sje honum sjálfum eigi um að kenna. Þegar svo stendur á, þá sýnist rjett að heimila stefndum, án þar til fengins leyfisbrjefs, að koma fram í æðra dómi öllum kröfum og vörnum, er hann hefði mátt fram koma, ef hann hefði mátt gæta rjettar síns. Endurupptaka málsins sýnist og rjettmæt innan ákveðinna takmarka.

Um 12. gr.

Er í samræmi við regluna í 11. gr.

Um 13. gr.

Sömuleiðis.

Um 14. gr.

Ákvæði þessarar greinar munu aðallega koma til greina, þegar með vitnamál er farið fyrir öðrum dómara en þeim, er fer með aðalmálið. Annars er 14. gr. í samræmi við meginregluna í 13. gr.

Um 15. gr.

Sama máli að gegna sem um 13. gr.

Um 16. gr.

Þar sem fram hefir farið stefnubirting að lögum, sýnist einsætt að leggja ekki kostnaðinn af endurupptöku máls eða útvegum nýrra gagna á þann, er stefndi, heldur hinn.

Um 14. gr.

Þarf eigi skýringar.

(A. XIII, 3.)

Nd.

84. Breytingartillaga

við breytingartillögu við frumv. til laga um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu (þingskjal 68).

Flutningsmaður: Jörundur Brynjólfsson.

Við 2. lið. Í 1. og 3. málsg. í stað »5 kr.« komi:
4 kr.

(B. XLIV, 1.)

Ed.

85. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 30, 20. október 1913, um umboð þjóðjarða.

Flutningsm.: Halldór Steinsson.

Lög nr. 30, 20. oktbr. 1913, um umboð þjóðjarða, skulu eigi koma til framkvæmda að því er snertir Arnarstapa- og Skógarstrandarumboð og Hallbjarnareyrar, heldur skal forstaða þess framvegis sem hingað til falin umboðsmanni, skipuðum af stjórnarráðinu. Umboðslaun skulu frá næstu umboðsmannaskiftum vera 10% af eftirgjöldunum.

Umboðsmaðurinn í umboði þessu skal vera búsettur í bygðarlögunum kringum Snæfellsjökul.

Ástæður fyrir frumvarpinu:

Með lögum nr. 30, 20. okt. 1913, um umboð þjóðjarða, var svo ákveðið,

að hreppstjórar skyldu, hver í sínum hreppi, hafa umráð yfir þjóðjörðum gegn 6% umboðslaunum af eftirgjöldunum, og að lög þessi skyldu koma til framkvæmda jafnóðum og umboð þjóðjarða losna. — Enn hafa lög þessi eigi komið til framkvæmda í neinu umboði landsins.

Hvort nýbreytni þessi hafi verið heppilega ráðin, getur orkað nokkurs tvímælis. Breytingin á umboðsskipuninni mun aðallega hafa verið rökstudd með því, að umboðin væru hvort sem var að falla úr sögunni við sívaxandi sölu þjóðjarðanna, og að landssjóði sparaðist nokkurt fje við breytinguna, þar sem umboðslaunin færðust þá niður úr 16²/₃% í 6%. En fengin reynsla af umsjón hreppstjóra yfir kirkjajörðum samkvæmt lögum nr. 46, 16. nóv. 1907, gegn 6% umboðslaunum, hefir leitt í ljós, að hreppstjórar, sumir hverjir, hafa tæpast gert sjer nægilegt far um að byggja jarðirnar fyrir hæfilegt eftirgjald, er þær hafa losnað, og hafa flestir orðið því fegnir að losna við umboðsmenskuna og lítt borgaða fyrirhöfn við hana, er jarðirnar hafa verið seldar.

Þótt þjóðeignum í mörgum umboðum hafi stórum fækkað á síðasta áratug við sölu jarðanna, þannig að ekki hafi þótt ísjárvert vegna vaxandi þjóðjarðasölu að leggja umboðsmannastjettina alment niður, á það að minsta kosti ekki við um langstærsta umboð landsins að tekjuhæð og einkum að eignafjölda, Arnarstapa- og Skógarstrandarumboð.

Reyndar hafa allmargar af jörðum þess umboðs verið seldar á seinni árum, einkum í austurhluta Snæfellsness- og Hnappadalssýslu, en í vesturhluta sýslunnar eru enn margar þjóðjarðir óseldar, þar á meðal ýmsar, sem ekki hefir verið leyfð sala á, svo sem jörðin Ólafsvík, jarðir þær, er land kaupsins Hellissands heyrir undir, og aðrar þjóðjarðir í námunda þar við, Arnarstapapláss, Hallbjarnareyri með hjáleigum, Skógarnes o. fl. jarðir í umboðinu.

Í sjóplássunum Ólafsvík og Hellissandi fer auk þess útmælingum lóða til bygginga og ræktunar mjög fjölgandi á síðustu árum, og hafa tekjur umboðsins aukist af því að miklum mun, sakir nýrra útmælinga og hækkunar á lóðargjöldum eldri lóða við breytingu þeirra í erfðafestulóðir. Leiðir þetta til þess, að umboðsmaður ætti að sitja í öðru hvoru þessara sjóþorpa, þar sem þjóðeignafjöldinn er mestur, eða í grend við þau, og að rjettara virðist að forstaða jafnstórs umboðs, sem horfur eru á, þrátt fyrir framhaldandi sölu nokkurra þjóðjarða, að fremur muni á komandi árum vaxa að afgjaldahæð en þverra, sakir stórauðningar lóðargjalda, sje framvegis sem hingað til falin sjerstökum, skipuðum umboðsmanni, því að við það verður að telja hag umboðsins stórum betur borgið en þótt umsjónin væri falin, sem lítilfjörlegi aukastarf, hverjum hreppstjóra fyrir sinn hrepp.

Kostnaðaraukinn, 4%, munur á umboðslaunum, er svo smávægilegur, að hann mundi meir en vinnast upp við tryggari forstöðu umboðsins og betri gát á og yfirliti yfir hagsmuni þess í heild sinni. Enn fremur kemur til athugunar, að innheimta í umboði þessu hefir jafnan verið talin erfið. Alt þetta bendir til þess, að rjett sje, að umboðsmaður sje hafður áfram fyrir umboði þessu eins og hingað til.

Þess skal og getið, að samkvæmt upplýsingum frá núverandi umboðsmanni, hefir hann nú umboð yfir alls 76 jörðum og 187 lóðum, þar af 47 jörðum og 183 lóðum í 6 vestustu hreppum Snæfellsnesssýslu, og er það sjálfsgat

miklu meiri fjöldi þjóðeigna en heyrir undir nokkuð annað umboð landsins, og að brúttótekjur umboðsins fyrir árið 1916 námu samtals kr. 7050,12.

(B. VIII, 2.)

Nd.

86. Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 26, 20. okt. 1905, um váttrygging sveitabæja og annara húsa í sveitum, utan kaupúna.

Frá landbúnaðarnefndinni.

Frumvarp það, sem hjer liggur fyrir, hefir nefndin athugað, og er það samhljóða frumvarpi því, er hv. neðri deild afgreiddi á aukabínginu í vetur, en dagaði þá uppi í efri deild vegna tímaskorts. Jafnframt því að nefndin er öll á einu máli um það, að frumvarp þetta, eins og það liggur fyrir, sje til mikilla bóta, leyfir hún sjer að gera nokkrar frekari breytingar á lögnum, sem aðallega ganga í þá átt að veita þeim, er hefir á hendi reikningshald og umsjón brunabóta-sjóðsins í sveitunum, lítilfjörlega þóknun fyrir starf sitt.

Það er óneitanlegt, að störf þessi auka töluvert á erfiði sveitarstjórna, eða þess manns, er hefir þau með höndum, og virðist það mjög ósanngjarnt, að ekkert gjald komi þar fyrir, auk þess sem það er víst, að þetta hefir orðið þess valdandi, að margar hreppsnefndir hafa hliðrað sjer hjá forgöngu fyrir því í sveitunum, að þessi þörfu lög hafi komið til framkvæmda.

Þá telur og nefndin hagkvæmt að færa þessar breytingar inn í meginmál hinna gildandi laga, og gera þau með því aðgengilegri fyrir þá, er þeirra þurfa að gæta.

Samkvæmt framanrituðu ræður því nefndin hv. deild til að samþykkja frumvarpið með þessum

VIÐAUKATILLÖGUM:

1. Á eftir 4. gr. komi ný 5. gr. svo hljóðandi, og breytist greinatalan eftir því:
9. gr. laganna orðist svo:

Oddviti sveitarstjórnar hefir með höndum alla stjórn og umsjón brunabóta-sjóðs, og setur fje hans á vöxtu á hentugum stað, með nægri tryggingu. Hann hefir á hendi innheimtu á iðgjöldum til sjóðsins, og hafa þau sama lögtaksrjett sem sveitarútsvör. Hann hefir og á hendi reikningshald sjóðsins og skýrslugerð, og leggur ársreikning hans fyrir sýslunefnd til endurskoðunar og úrskurðar um sama leyti og sveitarsjóðsreikning.

Fyrir störf þessi greiðir sveitarsjóður 50 aura fyrir hvert váttrygt býli.

Heimilt er sveitarstjórn að fela þessi störf öðrum manni úr sveitarstjórninni en oddvita.

2. Á eftir 5. gr. frv., sem verður 6. gr., komi ný gr., 7. gr., svo látandi:

Þá er lög þessi hafa öðlast staðfestingu konungs, skal færa þau inn í meginmál laga nr. 26, 20. okt. 1905, og gefa þau út svo breytt.

Alþingi, 16. júlí 1917.

Stefán Stefánsson,
formaður.

Einar Árnason,
ritari og framsm.

Jón Jónsson.

Pjetur Þórðarson.

Sigurður Sigurðsson.

(B. XLV, 1.)

Nð.

§7. Frumvarp

til laga um að skipa dr. phil. Guðmund Finnbogason kennara í hagnýtri sálarfræði við háskóla Íslands.

Flutningsmenn: Bjarni Jónsson frá Vogu, Matth. Ólafsson,
Jón Jónsson og Magnús Pjetursson.

1. gr.

Við háskóla Íslands skal stofna kennaraembætti í hagnýtri sálarfræði, bundið við nafn dr. phil. Guðmundar Finnbogasonar.

2. gr.

Auk háskólakenslunnar skal honum skylt að hafa á hendi vísindarannsókn á vinnubrögðum í landinu og tilraunir til umbóta á þeim.

3. gr.

Hafa skal hann að öðru leyti sömu skyldur og rjettindi sem »prófessorar« háskólans.

Astæður.

Þau rök renna til laga þessara, að landinu er hin mesta nauðsyn á því, að Guðmundur Finnbogason haldi áfram rannsóknum sínum um hagnýting sálarfræðinnar við vinnubrögð. Þetta verður tryggara með þeim hætti, sem hjer er farið fram á. Auk þess er hjer krafist meira starfs fyrir sama fje en nú er gert. Er það landinu gróði. — Í þriðja lagi er með þessu trygt, að maðurinn fái tækifæri til að neyta krafta sinna og kunnáttu, en landið að njóta.

(A. VI, 3.)

Ed.**88. Frumvarp**

til laga um þóknun til þeirra manna, er bera vitni fyrir dómi.

(Eftir 2. umr. i Ed.).

1. gr.

Nú er manni stefnt í dóm til að bera vitni, og ber honum 50 aura þóknun fyrir hverja klukkustund, er hann tefst frá öðrum störfum vegna stefnunnar, þó eigi meira en 6 kr. um sólarhringinn.

2. gr.

Purfi vitnið að fara 5 km. á landi eða 2 km. á sjó, ber því 50 aurar í ferðakostnað fyrir hverja farna 5 km. á landi eða 2 km. á sjó.

3. gr.

Í sakamálum og almennum lögreglumálum skal þóknun greidd fyrirfram úr landssjóði, og fer um endurgjald hennar sem um annan málskostnað í þeim málum.

Í einkamálum greiðir sá gjaldið, er vitnaleiðslu krefst. Sje það eigi greitt fyrirfram, má taka það lögtaki samkvæmt lögum nr. 29, 16. desbr. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

4. gr.

Vitnadómarinn ákveður þóknun vitna.

(A. XX, 2.)

Nd.**89. Nefndarálit**

um frv. til laga um frestun á framkvæmd laga nr. 31, 20. okt. 1905, um sölu þjóðjarða, og laga nr. 50, 16. nóv. 1907, um sölu kirkjujarða.

Frá landbúnaðarnefndinni.

Þó að ekki sje í frv. farið fram á frestun nema til ársloka 1919, þá virðist vaka fyrir landsstjórninni, að nú sje kominn tími til að bera það undir þingið og þjóðina, hvort sölunni skuli haldið áfram, eða ábúðin gerð aðgengilegri og sölunni hætt með öllu. Þjóðarviljinn í málinu er vafalaust sá, að jarðirnar sjeu seldar samkvæmt gildandi lögum. Það getur því ekki komið til mála að fresta sölunni móti vilja þjóðarinnar, nema það sje þjóðarnauðsyn, sem ætla megi, að alþýða manna sjái við athugun málsins.

En þó að mikið sje nú skrifað og talað um gallana á þjóðjarðasölunni, verður því ekki mótmælt með rökum, að eignarrjetturinn yfir jörðinni knýr fram alt það besta, sem í mannum býr. Sjálfseignarbóndinn vaknar til nýrrar meðvitundar um það, að á honum hvíli sjálfsögd skylda til að hefjast handa af al-efli og verða ekki eftirbátur annara. Sjálfstæðisþráin brynjar hann í baráttu lífsins. Afar-óheppilegt er að telja það með ástæðum móti þjóðjarðasölu, að slóðinn, sem kaupir, fái ótakmarkaða heimild til að niða jörð sína. Það gerir varla nokkur maður með óbrjálaðri skynsemi, nema óviðráðanleg atvik valdi, svo sem veikindi og vinnufólksekla. Þeir einir vilja kaupa, sem ætla eitthvað að gera og hafa krafta í köglum.

Erfiðleikarnir, sem bændur hafa átt við að stríða að undanfögnu, vegna vinnufólksekle og harðæris, eru svo miklir, að furðu gegnir, hver þróttur er í þeim og hvað þeir þola á sig að leggja. Ekkert gerir löggjafarvaldið til að bæta kjör leiguliðanna, og eftirlitið með landssjóðsjörðum hefir verið og er mjög bágborið. Meðan svo er, dugar ekki að sjá ofsjónum eftir því landi, sem látið er af hendi til einstakra manna, ef vera mætti, að þeim tækist það, sem þingi og stjórn hefir ekki tekist með sínar jarðir, að rækta og bæta jarðirnar í landinu. Reynslan sýnir áreiðanlega, að yfirleitt eru þær jarðirnar langbest setnar, sem einstakir menn eiga og búa á. Mjög er vafasamt, að smábýlabúskapur þrífist til sveita. Það er ósannað. Vandfundin mun og leið til að efla ræktun landsins, svo til þjóðþrifa verði, ef sjálfseignarbændur geta það ekki með tilstyrk peningastofnana landsins, löggjafarvalds og búnaðarfelaga.

Tímarnir geta að vísu breyst svo, að eitthvað af fólki vilji yfirgefa kaupstaði og kaupsýn, taka sjer bólfestu í sveit og lifa þar sjálfstæðu lífi. Má vera, að umboðsstjórnin gæti orðið betri landsdrottinn en einstakir menn, og hægara væri að fá býli með skifting jarða, ef landið ætti jarðir. En við og við gengur eitthvað af byggðum jörðum kaupum og sölu. Hafa sveitarfélög þá forkaupsrjettinn, að ábúanda frágengnum. Gætu jarðir sveitarfélaga þá komið í stað landssjóðsjarða til afnota fyrir þá, sem setjast vildu að í sveit, ef fjölgun býla reyndist holl. Má telja fult eins álitlegt, að hreppar eigi jarðir eins og landssjóður. Ef sveitarstjórnir væru vel á verði, þegar jarðir ganga kaupum og sölum, fjölgaði jarðeignum hreppanna. Væri þá að nokkru bætt úr göllum þjóðjarðasölunnar. Þannig mætti oft afstýra því, að jarðir yrðu eign útlendinga eða braskara. Getur samt verið, að nýrra laga þyrfti, sem girtu fyrir slíkt.

Meiri hluti nefndarinnar er á móti frumvarpinu og leggur til, að það sje felt.

Alþingi, 16. júlí 1917.

Stefán Stefánsson,
formaður.

Einar Árnason.

Jón Jónsson,
framsm.

Þjetur Þórðarson.

Jeg er ósamþykkur forsendum og niðurstöðu meiri hluta nefndarinnar, að því leyti, að jeg álit rjettast og þjóðinni hollast að hætta nú þegar að selja þjóðjarðir og kirkjujarðir, en að komið sje á betra skipulagi en nú er um bygg-

ing og ábúð á opinberum jarðeignum. Um ástæður fyrir þessari skoðun minni vísa jeg meðal annars til »Álits minni hluta landbúnaðarnefndarinnar á Alþingi 1915«. (Alþ.tíð. 1915, A. bls. 329—334, þingskj. 142).

Sigurður Sigurðsson.

(B. XLVI, 1.)

Ed.

90. Frumvarp

til laga um breytingu á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjeraða o. fl.

Flutningsmaður: Halldór Steinsson.

1. gr.

Hnappadalssýsla og syðsti hluti Snæfellsnessýslu skal vera eitt læknishjerað og heita Hnappdælahjerað. Hjerað þetta nær yfir Kolbeinsstaðahrepp, Eyjahrepp, Miklaholtshrepp og Staðarsveit. Læknissetur skal vera í Miklaholtshreppi.

2. gr.

Þá er Hnappdælahjerað verður lækni skipað, skal sú breyting ger á Borgarneshjeraði, að það taki eigi lengra vestur en að Hítará, á Stykkishólms-hjeraði, að Miklaholtshreppur sje undanskilinn, og á Ólafsvíkurhjeraði, að Staðarsveit sje undanskilin.

Greinargerð.

Frá því að læknaskipunarlögin frá 16. nóv. 1907 öðluðust gildi, hefir verið megn óánægja í Hnappadalssýslu yfir þeim erfiðleikum að nálgast lækni, sem hjeraðsbúar þar eiga við að búa, og frumvarp sama efnis og þetta hefir verið flutt þing eftir þing, samkvæmt einróma áskorun Hnappdæla.

Þó að ekki verði beinlínis sagt, að ókleift sje að nálgast lækni fyrir þá hreppa, sem hjer ræðir um, þá eru miklir erfiðleikar á því, sjerstaklega á vetr-um, þar sem sækja verður yfir erfiða fjallvegi, hvort heldur leitað er til Stykkishólms eða Ólafsvíkur.

Íbúatala í því hjeraði, sem hjer er farið fram á að mynda, verður hærri en í mörgum öðrum hjeruðum, sem nú eru læknum skipuð, svo að þess vegna væri ekki ólíklegt, að lækniir fengist til að setjast þar að, enda útlit fyrir, að engin læknaekla verði hjer á landi í nánustu framtíð. Hins vegar eru þær tekjur, sem Borgarness-, Stykkishólms- og Ólafsvíkur-læknarnir hafa af þessu svæði, ekki svo miklár, að þær samsvari þeim erfiðleikum, sem þeir hafa af því að gegna þessum útjöðrum hjeraða sinna.

Að öðru leyti munu færðar frekari ástæður fyrir frumvarpi þessu við umræður um málið.

(B. XLVII, 1.)

Nd.

91. Frumvarp

til laga um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr. 43, 10. nóv. 1905.

Flutningsm.: Jón Jónsson.

1. gr.

48. gr. laganna orðist svo:

Oddviti skal hafa að launum um árið 3 kr. fyrir hvern fullan tug hrepps-búa. Þó mega laun hans eigi nema meiru en 190 kr. og ekki minnu en 60 kr.

2. gr.

76. gr. laganna orðist þannig:

Hver sýslunefndarmaður fær í fæðispeninga og ferðakostnað úr sýslusjóði 6 kr. hvern dag, frá því er hann fer að heiman á sýslufund til þess er hann kemur heim aftur.

3. gr.

Laun hreppsnefndaroddvita um fardagaárið 1917—18 skulu reiknuð að öllu leyti samkvæmt ákvæðum 1. gr.

Greinargerð.

Laun hreppsnefndaroddvita eru nú altof lág. Störf þeirra aukast. Öll vinna og kostnaður eykst. Oddvitastörf þarf að fela völdum mönnum. Má borg-unin því eigi vera óhæfilega lítil. — Alveg sama er að segja um sýslunefndar-menn og borgun til þeirra. — Borgun fyrir störf þessara manna eru hjer hækkuð um þriðjung, og er það síst of mikið í samanburði við annað.

(D. II, 1.)

Nd.

92. Fyrirspurn

til landsstjórnarinnar um endurskoðun vegalaganna.

Frá Sigurði Sigurðssyni.

Hvað hefir landsstjórnin gert út af þingsályktun Alþingis frá 27. ágúst 1915, um endurskoðun á vegalögum?

(B. XVI, 2.)

Nd.

93. Nefndarálit

um frumvarp til laga um heimild fyrir bæjarstjórn Reykjavíkur til einkasölu á mjólk.

Frá allsherjarnefnd.

Mál þetta var til umræðu í bæjarstjórn Reykjavíkur í vor, og voru tillögur um, að bæjarstjórnin fengi heimild til einkasölu mjólkur feldar með jöfnum atkvæðum.

Í Reykjavíkurbæ er nú þegar tilfinnanlegur mjólkurskortur, og útlit þó fyrir, að enn verra verði þegar haustar að.

Úr mjólkurskortinum bætir frumvarp þetta eigi. En ef það yrði að lögum má búast við því, að það ylli því, að mjólkurpurð yrði enn meiri en ella, því að framleiðendum mjólkurinnar mundi þykja of tekið fram fyrir hendur á sjer, og því hætta á því, að þeir mundu þess vegna fremur minka framleiðsluna, og sjerstaklega söluna til bæjarins, en auka.

Það er enn, að allmörgum heimilum hjer í bæ, er nú selja mjólk milli-liðalaust, yrði bakaður beinn kostnaður, ef það skipulag yrði sett á stofn, sem í frumv. getur, því að þessi heimili yrðu að selja mjólkina til bæjarstjórnar, og að sjálfsögðu taka þátt í sölukostnaði hennar, eins og utanbæjarframleiðendur. Að visu mætti veita einstöku framleiðendum undanþágur frá ákvæðum frumv., en engin trygging fyrir því, að þær kæmu rjettlátlega niður, og hætt við, að þær mundu valda allmíkilli óánægju.

Kostir við það skipulag, sem í frumv. greinir, eiga að vera þeir 1) að þrifnaður ykist og öll meðferð mjólkur batnaði, og 2) að fyrir því verði betur sjeð, að þeir fái mjólkina, sem hennar hafi mest þörf.

Um fyrra atriðið er það að segja, að það er rjett, að áfátt er um þrifnað í meðferð mjólkur. Væri nú svo, að bærinn hefði fõng á að sótthreinsa («pasteuriserar») alla mjólk, er seld væri í bænum, þá væri sjálfsagt, að það væri gert. En þessu er eigi að heilsa. Bæinn brestur alt til þess. Það, sem ábótavant er og við er yfirleitt hægt að gera með því fólki og þeim tækjum, sem bærinn hefir, sýnist alt mega gera, þótt bærinn hafi eigi einkasölu mjólkur, ef þeir menn, sem fyrir bæjarins hönd eiga að starfa þar að, gera það, sem sett ákvæði segja í því efni. Og ef þau ákvæði eru eigi næg, er unt að bæta úr þeim með nýjum.

Enn fremur hefir nefndin fengið vitneskju um það hjá borgarstjóra, að Mjólkurfjelag Reykjavíkur hefði tekið málið upp og ætli að koma betra skipulagi á mjólkursöluna í haust í samráði við bæjarstjórn.

Um síðara atriðið er það að segja, að til hagkvæmari skiftingar mjólkur leiða ákvæði frumv. eigi. Til þess þarf mjólkurseðla, eins og sumstaðar tíðkast nú annarstaðar. Og slíka seðla má jafnt gefa út, þó að bærinn taki eigi einkasölu mjólkurinnar.

Samkvæmt þessu virðast kostir á skipulagi frumvarpsins engir, eða að minsta kosti svo litlir, að þeir vegi ekki á móti þeirri ástæðu, sem áður var nefnd, hættunni á því, að mjólkurframleiðslan, eða að minsta kosti mjólkursalan

til bæjarins, minki, og þeirri óánægju, er ákvæði frumv. mundu að öðru leyti hafa í för með sjer.

Nefndin mun bera upp frumvarp, er nánar ákveði um mjólkursölu í Reykjavík og veiti bæjarstjórn heimild til ýmsra ráðstafana til að tryggja mjólkursöluna sem best.

Af framangreindum ástæðum ræður nefndin háttv. deild til þess að afgreiða frumvarpið með svolátandi

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ:

Af því að deildin telur frumv. það, sem hjer liggur fyrir, eigi geta komið að því haldi, sem til er ætlast, en hins vegar er fram komið frumvarp, er miðar að því að bæta úr göllum á mjólkursölu í Reykjavík, að því leyti sem þess er nú kostur, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 17. júlí 1917.

Einar Arnórsson,
form. og framsögum.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Pjetur Ottesen. Einar Jónsson. Einar Árnason.

(B. XLVIII, 1.)

Nð.

94. Frumvarp

til laga um mjólkursölu í Reykjavík.

Frá allsherjarnefnd.

1. gr.

Bæjarstjórn Reykjavíkurkaupstaðar heimilast að setja ákvæði um alt, er lýtur að meðferð og gæðum rjóma og mjólkur, er selja á í kaupstaðnum, svo og um tölu og legu útsölustaða þeirra vörutegunda í kaupstaðnum. Enginn má standa fyrir sölu til almennings á mjólk eða rjóma í Reykjavíkurkaupstað, nema hann hafi til þess leyfi heilbrigðisnefndar, enda getur hún svißt þann leyfinu, er það hefir fengið, ef henni þykir ástæða til.

2. gr.

Bæjarstjórn setur allar nauðsynlegar reglur um eftirlit með mjólkurmeðferð og sölu mjólkur og rjóma.

3. gr.

Meðan mjólkurskortur er í Reykjavík, er bæjarstjórn heimilt að banna sölu á mjólk eða rjóma til neyslu á sölustaðnum og til neyslu á veitingahúsum eða öðrum slíkum stöðum í kaupstaðnum.

4. gr.

Enn fremur er bæjarstjórn Reykjavíkur, undir sama skilorði, sem í 3. gr. segir, heimilt að banna notkun mjólkur eða rjóma til niðursuðu eða í kökur, eða sælgæti, er gerðar eru í brauðgerðarhúsum eða í sambandi við aðra atvinnu, til sölu handa almenningi.

5. gr.

Undir sama skilorði, sem í 3. gr. segir, er bæjarstjórn Reykjavíkur og heimilt að setja reglur um úthlutun mjólkur, svo sem með mjólkurseðlum, eða á annan hátt, eftir því, sem henta þykir.

6. gr.

Rjett er bæjarstjórn að leggja sektir við, alt að 1000 krónum, fyrir brot á ákvæðum þeim, er hún setur samkvæmt 1.—5. gr. Renna þær sektir í bæjarsjóð.

7. gr.

Mál út af brotum á ákvæðum þeim, sem bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—5. gr., skulu sæta sömu meðferð sem almenn lögreglumál.

8. gr.

Ákvæði, er bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—5. gr. laga þessara, liggja undir samþykki stjórnarráðsins.

9. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Greinargerð.

Ástæður þessa frumvarps eru þær, að hæpið er um heimild bæjarstjórnar til að setja sumar þær reglur, sem í frv. getur, svo sem sum ákvæði 1. og 2. gr. frv., og víst, að bæjarstjórn skortir heimild til að setja nokkrar þeirra (3.—5. gr. frv.). Mjólkurskortur er í Reykjavík nú, og eiga ákvæði 3.—5. gr. að koma í veg fyrir, að mjólk sje eytt til óþarfa, eða fari til þeirra um of, er hennar hafi síður þörf en aðrir.

(B. III, 2.)

Ed.

95. Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 49, 10. nóv. 1913, um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju.

Frá allsherjarnefnd.

Samkvæmt upplýsingum flutningsmanns frumvarps þessa hafa Ísfróðingar nú í hyggju að stofna til viðtækari hafnarbóta en gert var ráð fyrir, er frumvarpið 1913 var samið, og einnig hefir hann skýrt nefndinni frá, að vel geti komið til mála, að byrjað verði þar á hafnarbótum áður en fjárframlög úr landssjóði sjeu fengin.

Með skírskotun til þessa leggur nefndin til, að hæstvirt deild samþykki frumvarpið þannig orðað:

1. gr.

1. gr. laga nr. 49, 10. nóv. 1913, orðist svo:

Bæjarstjórn Ísafjarðar veitist heimild til að láta eignarnám fara fram á lóð og mannvirkjum undir hafnarbætur, hafnarkví og hafnarbryggjur, og byggingar og svæði, er þörf er á í sambandi við hafnarbæturnar.

2. gr.

3. gr. laga nr. 49, 10. nóv. 1913, falli niður.

Alþingi, 17. júlí 1917.

Magnús Torfason,
form. og ritari.

H. Hafstein. Kristinn Daníelsson.

(B. XXII, 2.)

Nd.

96. Viðaukatillaga

við frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 57, 22. nóv. 1907, um vegi (þgskj. 50).

Flutningsm.: Sigurður Sigurðsson og Björn Kristjánsson.

Eftir frumvarpsgreinina, sem verði 1. gr., komi ný 2. grein, svo hljóðandi:
Á eftir 10. lið 3. greinar komi:

11. Frá þjóðveginum hjá Rauðavatni í Kjósarsýslu, um Viðisstaði, á Hafnarfjarðarvegin.

(C. VIII, 1.)

Nd.

97. Tillaga

til þingsályktunar um kolanám.

Frá bjargráðanefnd neðri deildar Alþingis.

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að vinda sem bráðastan bug að innlendu kolanámi á þeim stöðum, sem menn finna hentugasta, svo að fyllt verði eldiviðarþörf landsmanna, þótt engi erlend kol náist.

Jafnframt ályktar Alþingi að heimila stjórninni fje úr landssjóði til nauðsynlegra framkvæmda í þessu máli, svo sem til verkfærakaupa, til torfbæja yfir verkamenn, til kaupa eða leigu á námunum o. fl. þ. h.

(B XLIX, 1.)

Nd.

98. Frumvarp

til laga um stofnun útibús frá Landsbanka Íslands í Árnessýslu.

Flutningsm.: Einar Arnórsson, Sigurður Sigurðsson,
Gísli Sveinsson og Einar Jónsson.

Landsbanka Íslands skal heimilt, svo fljótt sem unt er, með samþykki landastjórnarinnar, að setja upp útibú í Árnessýslu.

Ástæður.

Sýslufundur Árnesinga hefir oftast en einu sinni skorað á landastjórnina að hlutast til um, að bankaútibú yrði sett á stofn austanfjalls. Landsbankanum hefir hingað til eigi verið unt að verða við þessum tilmælum vegna heimildarskorts í lögum, sbr. 9. gr. laga nr. 14, 18. sept. 1885. Úr þessum skorti bætir frv. þetta, ef það verður að lögum. Þörfin er auðsæ og brýn. Útibú austanfjalls mundu nota 3 sýslur: Árness-, Rangárvalla- og Vestur-Skaftafellssýsla.

Manntal er samanlagt í þessum sýslum um 14 þúsund eða rúml. 15¹/₂% allra landsmanna.

Jarðarhundruð eru nú í sýslum þessum 18124, eða hjer um bil 21% allra jarða á landi hjer.

Fiskiútvegur er mikill á Eyrarbakka, Stokkseyri og í Þorlákshöfn.

Í þessum sýslum eru langmestu landbúnaðarsveitir landsins. Verslun Árnesinga, og Rangæinga að mestu leyti, hlýtur smám saman algerlega að flytjast

til Eyrarbakka og Stokkseyrar. Þangað er skemra að sækja en suður yfir fjall, og verslun að engu óhagfeldari.

Í þessum sýslum á að framkvæma stórfeldar landbúnaðar-endurbætur (Flóa-, Skeiða- og Miklavatnsmýraráveitan, fyrirhleðsla Markarfljóts o. fl.). Þegar þessar bætur eru á komnar, þarf meiri peningaveltu en áður, svo að landið verði unnið og hagnýtt.

Uppsveitir sýslna þessara eru ágætar sauðfjársveitir, en niðursveitirnar einkum kúa- og hrossaræktarsveitir.

Loks skal tekið fram, að nóg verður starfssvið bankanna hjér, þó að þessar sveitir gengju að miklu frá, þar sem þeir hefðu Reykjavík, Gullbringu- og Kjósarsýslu og mikinn hluta Vestfirðingafjórðungs, auk alls annars, svo sem aðalskifta við útlönd.

Bankarnir í Rvík koma sveitamönnum hvergi nærri að því haldi, sem nauðsynlegt og æskilegt væri, vegna þess að stjórnir bankanna þekkja eigi nægilega hag alls fjölda bænda.

(B. XXIX, 2.)

Nd.

99. Nefndarálit

um frumvarp til laga um einkasölu landsstjórnarinnar á sementi.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin leggur til, að frumvarp þetta verði ekki samþykkt. Því að þrátt fyrir það, þótt nefndin hafi mælt með því að samþykkt verði frumvarp um einkasölu landsstjórnarinnar á steinolíu, þá álitur hún eigi rjett, að lögleidd verði einkasala á fleiri vörutegundum á þessu þingi. Meðal annars er sú ástæða, að landssjóðs-einkasala hlýtur að hafa mikinn byrjunarkostnað í för með sjer, en útlit er fyrir að fjárhagsástæður landssjóðs verði ekki góðar á næstkomandi fjárhagstímabili, og því athugavert að lögleiða nú þegar einkasölu á fleiri en einni vörutegund.

Alþingi, 17. júlí 1917.

Magnús Guðmundsson,
formaður.

Gisli Sveinsson,
skrifari.

Þorsteinn M. Jónsson,
framsögumaður.

Þórarinn Jónsson.

H. J. Kristófersson.

(A. XIII, 4.).

Nd.**100. Frumvarp**

til laga um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að kaupa svo mikla steinolíu, er henni þurfa þykir til þess að birgja landið, og selja hana kaupmönnum, kaupfjelögum, sveitarfjelögum og öðrum samkvæmt reglugerð fyrir steinolíuverslunina, er landsstjórnin setur.

Í þessu skyni veitist landsstjórninni og heimild til að taka það lán, sem á þarf að halda til innkaupa á oliunni, til áhalda og reksturs.

2. gr.

Þegar landsstjórnin hefir tekið að sjer aðflutninga á steinolíu samkvæmt 1. gr., er engum öðrum leyfilegt að flytja hingað til lands steinolíu en landsstjórninni, nema með sjerstöku leyfi hennar.

3. gr.

Á hvert steinolíufat (150 kg), sem landsstjórnin selur hjer á landi, skal leggja 4 kr. gjald, er renni að $\frac{3}{4}$ hlutum í landssjóð, en að $\frac{1}{4}$ hluta í veltufjár- og varasjóð steinolíuverslunarinnar.

Að öðru leyti skal selja oliuna fyrir það verð, er liðlega svarar innkaupsverði og öllum kostnaði.

Þegar versluninni hefir safnast svo mikið veltufje, að nægi til að reka með verslunina skuldlaust, fellur gjald það, er ræðir um í 1. málsg. þessarar gr., að öllu leyti í landssjóð. Hvers árs arður, sem til kann að falla umfram hið ákveðna 4 kr. gjald, leggist í veltufjár- og varasjóð verslunarinnar, enda ber hann og það tap, sem verslunin kann að verða fyrir.

4. gr.

Landsstjórnin má þá fyrst nota þessa heimild, er hún hefir fengið banka- eða handveðstryggingu, er hún álitur fullnægjandi fyrir því, að áreiðanleg verslunarhús selji landinu nægar birgðir af steinolíu fyrir eigi hærra verð en alment stórkaupamarkaðsverð er á hverjum tíma á þeim stað, sem olian er keypt, og segi slíkum samningi eigi upp með minna en 1 árs fyrirvara.

5. gr.

Landsstjórnin skipar vel hæfan mann, er hafi forstöðu steinolíuverslunarinnar og alla reikningsfærsluna á hendi. Landsstjórnin velur 2 verslunarfróða endurskoðunarmenn til að rannsaka alla reikninga og bækur verslunarinnar, og skal sú endurskoðun fara fram árlega eftir hendinni, og eigi sjaldnar en

eftir hverja 3 mánuði. Landsstjórnin ákveður laun forstöðumannsins og endurskoðenda.

6. gr.

Í reglugerð þeirri, er getur um í 1. gr., kveður landsstjórnin á um, hvernig fara skuli um steinolíubingðir þær, sem fjelög eða einstakir menn kunna að eiga óseldar, þegar lög þessi koma til framkvæmda, hvort leyft skuli að selja þær, eða hvort þær skuli teknar eignarnámi til handa lands-sjóði.

7. gr.

Brot gegn 2. gr. laga þessara varða sektum alt að 100,000 kr., og skal ólöglega innflutt steinolía upptæk og andvirðið renna í landssjóð. Með brot gegn lögum þessum skal farið sem með almenn lögreglumál.

8. gr.

Um leið og verslun landins með steinolíu byrjar, fellur niður vörutollur sá á steinolíu, sem ákveðinn er í lögum nr. 30, 22. okt. 1912, um vörutoll.

Með lögum þessum er úr gildi numin lög nr. 32, 22. okt. 1912, um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu.

(B. L, 1).

Nð.

101. Frumvarp

til laga um heimild fyrir landsstjórnina til þess að veita einkarjett til þess að veiða lax úr sjó.

Flutningsmaður: Matth. Ólafsson.

1. gr.

Atvinnumálaráðherra Íslands heimilast að veita Birni Jónssyni frá Vancouver í British Columbia í Kanada einkarjett um 10 ár til þess að veiða lax úr sjó fyrir innan landhelgislinuna á Faxaflóa og í fjörðum þeim, sem inn af Faxaflóa ganga, þó eigi nær landi en 60 faðma fyrir utan lægsta fjöruborð.

Sama manni veitist og forgangsriettur til að fá einkarjett til að veiða lax á öðrum stöðum í landhelgi Íslands, en sæta verður hann sömu kostum og aðrir bjóða, er síðar kynnu að leita slíks leyfis hjá löggjafarvaldinu, og það vill veita leyfið.

2. gr.

Í einkaleyfisbrjefinu má veita einkarjettarhafa að meiru eða minnu leyti undanþágu frá ákvæðum laga nr. 5, 19. febrúar 1886, 1. gr., og reglugerða þeirra, er settar hafa verið samkvæmt þeim um friðunartíma á laxi.

Enn fremur má í leyfisbrjefinu veita einkarjettarhafa að meiru eða minnu leyti undanþágu frá ákvæðum 5. gr. laga 19. febrúar 1886, um gerð veiðarfæra og veiðivjela við laxveiðar.

3. gr.

Heimilt skal einkarjettarhafa, með samþykki atvinnumálaráðherra Íslands, að framselja einkarjett sinn öðrum manni eða fjelagi, ef maðurinn eða fjelagið er heimilisfast hjér á landi, enda sje hinn nýi leyfishafi að öllu háður skilyrðum þessara laga.

4. gr.

Í einkaleyfisbrjefinu skal áskilja landsstjórninni rjett til að hafa nauðsynlegt eftirlit með laxveiði einkarjettarhafa.

5. gr.

Í einkaleyfisbrjefinu má áskilja, að leyfishafi veiti endurgjaldslaust, að minsta kosti einum manni árlega, til sögn í meðferð veiðitækja þeirra, er hann notar, og aðferð við veiðina. Þó sje einkarjettarhafi eigi skyldur til þessa fyr en þrjú ár eru liðin af einkarjettartímanum. Fiskifjélag Íslands skal hafa umsjón með kenslunni, og ræður það hverjir hennar njóta.

6. gr.

Hafi einkarjettarhafi eigi tekið til starfa við veiðina áður en 3 ár eru liðin frá útgáfu leyfisbrjefsins, getur atvinnumálaráðherra Íslands sagt upp leyfinu með eins árs fyrirvara.

Ástæður fyrir frumvarpi þessu.

Það má telja líklegt, að veiða megi lax í sjó hjér við land, án þess að það verði að nokkrum бага fyrir þá veiði í laxám landsins. En enda þótt færa mætti einhver líkindi fyrir því, að veiði í sjó mundi geta dregið eitthvað úr laxveiðinni í ánum, þá er líklegt, að af slíkri veiði í rúmsjó mundi verða mun almennara gagn.

Nú eru Íslendingar með öllu ókunnugir þessari veiðiaðferð, og litlar líkur til, að heimaaldir Íslendingar byrji á henni á næstu árum.

Af þessum ástæðum virðist það fýsilegt að fá leiðbeiningar í þessu efni, landinu, að öllum líkindum, að kostnaðarlausu.

Það verður og að meta nokkurs, að Íslendingar þeir, er erlendis hafa kynt sjer ýmsa atvinnuvegi, sem oss eru lítt kunnir, geti notað þá þekkingu, er þeir hafa aflað sjer, einmitt hjér heima hjá oss. Og frekar mundi það stuðla að heimflutningi þeirra hingað til lands, ef þeim væri sýnd einhver rækt, og leiðbeiningum þeirra einhver gaumur gefinn.

Nú fer Íslendingur, er dvalið hefir langvistum í Vesturheimi, þess á leit með frumvarpi þessu, að stjórninni sje gefin heimild til að veita honum einkarjett til laxveiði í sjó við Faxaflóa. Að sjálfsögðu er ekki ætlast til, að einkaleyfið nái til þess hluta sjávarins, er lög ákveða að tilheyri hverju einstöku býli,

sem sje 60 faðma frá lægsta fjöruborði. En fyrir utan það svæði virðist löggjöf landsins hafa umráð yfir sjónum, alt að landhelgislinunni.

Að maður þessi fer þess á leit, að sjer verði veitt einkaleyfi um nokkur ár til þessarar veiði, í stað þess að byrja á henni án einkaleyfis, stafar af því, að þar sem hann hefir varið allmiklum tíma til að kynna sjer þessa veiðiaðferð, og þarf að leggja mikið fje út til veiðarfæra- og áhaldakaupa, virðist honum efasamt, að hann geti fengið kostnað sinn endurgoldinn, ef hver sem vildi mætti byrja á veiðiaðferð hans, jafnskjótt og menn hefðu lært af honum, og þannig nota sjer reynslu hans, þekkingu og áræði.

Svo sem frumvarpið ber með sjer, vill leyfishafi skuldbinda sig til að kenna einum manni á ári veiðiaðferð sína, en vill þó áskilja, að hann sje eigi skyldur til þess fyr en 3 ár eru liðin af einkarjettartíma hans.

Færir hann sem ástæður fyrir þessu, að vel geti svo farið, að laxinn bregðist í mörg ár samfleytt, og myndu þá lítil not kenslunar, ef svo hittist á, að fyrstu árin yrðu veiðileysisár.

Frekari grein fyrir einstökum greinum frumvarpsins verður gerð í fram-sögunni.

(B. LI, 1.)

Nd.

102. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 21, 2. nóv. 1914, um notkun bifreiða, og viðauka við sömu lög.

Flutningsm.: Einar Arnórsson.

1. gr.

6. gr. 2. málgr. 1. setning laga nr. 21, 2. nóv. 1914, hljóði svo:

Í kaupstöðum, kaптúnum og á móta þjettbýli má ökuhraðinn aldrei vera meiri en 10 kílómetrar á klukkustund.

2. gr.

Aftan við 6. gr. komi tvær nýjar málgr., svo hljóðandi:

Hraðamælir skal vera á hverri bifreið.

Ökumanni skal ávalt skylt að stöðva bifreið þegar í stað, ef lögreglumaður gefur honum merki til þess.

3. gr.

Framan við 9. gr. komi ný grein, svo látandi:

Bifreiðarstjóri skal hafa einkennishúfu á höfði, og skal framan á henni standa skrásetningarmarki bifreiðar.

4. gr.

Eftir 9. gr. komi ný grein, er verði 10. gr., svo látandi:

Í bifreið hverri, er flytur fólk fyrir endurgjald, skal vera leiðarmælir, festur svo, að farþegar megi á hann lesa, og skal stjórnarráðið setja gjaldskrá handa bifreiðum fyrir mannfutninga.

Í hverri bifreið skal vera til sýnis öll gildandi ákvæði laga og reglugerða um bifreiðar, svo og gjaldskrá.

5. gr.

1. gr. laga þessara öðlast þegar gildi, og 31. des. 1917 skal öðrum ákvæðum laganna fullnægt.

Þá er lög þessi hafa öðlast staðfestingu konungs, skal fella texta 1.—4. gr. inn í l. nr. 21, 2. nóv. 1914, og getur konungur þá gefið þau lög út, þannig breytt, sem lög um notkun bifreiða.

Ástæður:

Um 1. gr.

Þótt ákveðið sje í 6. gr. laga nr. 21, 2. nóv. 1914, að bifreiðar megi eigi aka hraðar en 15 kílómetra ferð á klukkustund, þá er hvorttveggja, að þessu er alls eigi hlýtt, og það, að sá hraði er alt of mikill, og jafnvel furða, að eigi hafa enn fleiri slys af hlotist skeytingarleysi ökumanna í þeirri grein. Auk þess þyrfa bifreiðar upp ryki, þegar þurrar eru götur, og sletta saur, þegar þær eru blautar, svo að stórhætta gerist af og óþrífnaður. En því hraðar sem bifreið er ekið, því meiri verður slyshættan og óhollustan og óhreinindin. Því er lagt til, að hraðinn verði svo takmarkaður, sem hjer greinir.

Um 2. gr.

Eru einsæ tryggingarákvæði.

Um 3. gr.

Sömuleiðis.

Um 4. gr.

Samskonar tíðkast annarstaðar.

Um 5. gr.

Virðist eigi þurfa skýringar.

(C. VI, 2.)

Nd.

103. Breytingartillaga

við þingsályktunartillögu um sölu á ráðherrabústaðnum (þingskjal 78).

Frá Sigurði Sigurðssyni.

Fyrri málslíður tillögunnar orðist þannig:

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að selja ráðherrabústaðinn, húseignina nr. 32 í Tjarnargötu.

(B. LII, 1.)

Nd.

104. Frumvarp

til laga um varnarþing í einkamálum.

Flutningsm.: Magnús Guðmundsson og Gísli Sveinsson.

1. gr.

Í stað þess að höfða mál í þinghá þeirri, er stefndi býr í, getur sækjandi, ef hann kys það heldur, höfðað málið og rekið það í þeirri dómþinghá lögsagnarumdæmisins, þar sem dómari hefir skrifstofu sína. Ef málsaðiljar eru búsettir í sömu dómþinghá í lögsagnarumdæminu, skal málið rekið fyrir aukarjetti, en sjeu þeir búsettir í sinni þinghánni hvor, má reka málið sem gestarjettarmál.

Lög þessi ná eigi til vitnamála, landamerkjamála nje vettvangsmála.

2. gr.

Um stefnufrest í málum, sem höfðuð eru samkvæmt lögum þessum, fer eftir almennum fyrirmælum laga.

Greinargerð:

Landsstjórnin lagði fyrir Alþingi 1914 frv. því nær samhljóða þessu frv., en það var þá felt í efri deild með eins atkvæðis mun, að því er virðist aðallega fyrir þá sök, að frv. mundi auka málaferli, ef það yrði að lögum, og vegna þess, að lög um þetta efni mundu tesja fyrir endurskoðun rjettarfarslöggjafarinnar í heild.

Með því að ástæður þessar virðast eigi veigamiklar, en frv. hins vegar þykir vera til bóta, hefir þótt rjett að taka það upp nú.

Um ástæður þær, er fylgdu frv. frá stjórninni 1914, vísast til Alp.tíð 1914 A. bls. 77—79.

Um 1. gr.

Vísast til athugasemda við frv. 1914, (Alp.tíð 1914 A. bls. 79).

Um 2. gr.

Ákvæðum þessarar gr. er vikið nokkuð við frá því, sem þau voru í stj.-frv. 1914, og er það gert vegna þess, að fyrir Alþingi liggur nú frv. til laga um stefnufrest í einkamálum, og því óþarft og óhentugt að taka upp sjerstakar reglur um stefnufrest í þetta frv.

(A. VII, 3.)

Nd.

105. Frumvarp

til laga um laun hreppstjóra og aukatekjur m. m.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Hreppum landsins er skift, eftir fólksfjölda, í 4 flokka þannig:

1. flokkur: Þeir hreppar, er íbúar þeirra eru yfir 750.
2. ——— Íbúar 500 til 750.
3. ——— — 250 — 500.
4. ——— — alt að 250.

2. gr.

Hreppstjórar hafa í árslaun:

Í 1. flokki:	120	krónur.
- 2. —	100	—
- 3. —	80	—
- 4. —	60	—

3. gr.

Launin greiðast úr landssjóði, og skal sýslumaður greiða þau á manntalsþingi eftir á fyrir hvert umliðið fardagaár. Leggi hreppstjóri niður sýslan sína eða deyi hann fyrir lok fardagaársins, fær hann eða dánarbú hans $\frac{1}{12}$ hluta af árslaununum fyrir hvern fullan mánuð, sem hann hefir í embætti verið.

4. gr.

Kostnaður við ferðir hreppstjóra vegna starfa þeirra, er um getur í lögum þessum, telst þannig:

Purfi hreppstjóri að ferðast frá heimili sínu 10 kílómetra eða minna á landi, eða 5 kílómetra á sjó eða minna, skal greiða honum 1 kr. í ferðakostnað fyrir allt að 10 kílómetrum á landi eða allt að 5 kílómetrum á sjó. Ef hreppstjóri þarf að fara meiri vegalengd, greiðist honum hlutfallslega sama þóknun fyrir þá vegalengd, sem umfram er. Þóknun þessa skal reikna eftir samanlagðri vegalengd fram og aftur, en má ekki fara fram úr 6 kr. fyrir hvern sólarhring. Sje hreppstjóri búrtu frá heimili sínu meira en sólarhring, fær hann 25 au. í ferðakostnað fyrir hverja klukkustund. Ferðakostnaður greiðist því að eins hreppstjóra, búsettum í kaptúni eða þorpi, að hann þurfi að fara út úr kaupúninu eða þorpinu.

5. gr.

Fyrir fjárnám eða lögtak ber hreppstjóra, auk ferðakostnaðar, 1 króna fyrir hvern þann, er fjárnám eða lögtak fer fram hjá.

6. gr.

Nú framkvæmir hreppstjóri í umboði sýslumanns og á hans ábyrgð aðrar fúgetagerðir, og ber þá hreppstjóra, auk ferðakostnaðar, lögmælt gjald fyrir gerðina, ef gjald þetta fer ekki fram úr 5 krónum. Sje gjaldið fyrir gerðina meira, fellur það, sem umfram er, til landssjóðs.

7. gr.

Haldi hreppstjóri í umboði sýslumanns uppboð, falla uppboðslaunin til hans óskift, sjeu þau ekki hærri en 16 krónur, en fari þau fram úr því, rennur það, sem umfram er, til landssjóð. Auk þess greiðist hreppstjóra ferðakostnaður samkv. 4. gr.

8. gr.

Pegar hreppstjóri, fyrir hönd sýslumanns, stendur fyrir uppskriftar- og virðingargerðum til leiðbeiningar við skifti eða uppboð, fær hann fyrir þetta verk sitt, auk ferðakostnaðar, eftir fjárhæð gerðarinnar:

Alt að	200 kr.		2 krónur.
yfir	200 — alt að 500 kr.		3 —
—	500 — — — 1000 —		4 —
—	1000 — — — 2000 —		5 —
—	2000 —		6 —

9. gr.

Fyrir birtingu á fyrirkalli, stefnu, dómi, uppsögn, málskröfu eða þesskonar birtingar, skal greiða 2 krónur fyrir hvern þann, er birt er, og gjaldinu skift jafnt milli stefnuvottanna. Auk þess skal stefnuvottum greiddur ferðakostnaður eftir reglunum í 4. gr.

10. gr.

Fyrir úttekt á jörðu greiðist hverjum úttektarmanni 4 krónur, auk ferðakostnaðar, eftir reglunum í 4. gr. Fyrir skoðunar- eða matsgerð á fasteign, í hvaða tilgangi sem sú gerð fer fram, skal greiða hverjum skoðunar- eða virðingarmanni eftir fjárhæð matsgerðarinnar:

Alt að 500 kr.	2 krónur.
yfir 500 — alt að 1000	3 —
— 1000 — — — 2000	4 —
— 2000 — — — 4000	5 —
— 4000 —	6 —

Sama gjald greiðist fyrir lausafjárvirðingar.

Fyrir eiðvinningu að gerðum þeim, er um getur í þessari grein, er ekkert gjald greitt.

Ferðakostnaður skal endurgoldinn matsmönnum eftir reglunum í 4 gr., einnig fyrir ferð til eiðvinningar.

11. gr.

Landskiftamönnum skal greiða 4 kr. á dag hverjum, auk ferðakostnaðar samkv. 4. gr.

12. gr.

Gjald til volta við rjettarhöld eða notarialgerðir er 50 aurar til hvers votts fyrir hverja klukkustund, er rjettarhaldið stendur yfir. Hluti úr klukkustund telst heil klukkustund. Í einkamálum greiðist gjald þetta ásamt gjaldinu fyrir fyrirtekt málsins. Fyrir hvert rjettarhald seinna í málinu skal sá greiða gjaldið, er málinu fær frestað.

13. gr.

Gjöld þau, er um getur í lögum þessum, greiðist einnig í opinberum málum og gjafsóknarmálum.

Í einkamálum er gerðarbeiðandinn skyldur til að greiða gjaldið, áður en gerðin fer fram. Verði gjaldið eigi greitt fyrirfram, hefir viðkomandi lög-taksrjett á því.

Í opinberum málum og gjafsóknarmálum greiðast gjöld þessi fyrirfram úr landssjóði, gegn endurgjaldi frá þeim, sem dæmdur verður í málskostnað með endilegum dómi.

14. gr.

Fyrir eftirrit þau, er ræðir um í 3. gr. laga nr. 2, 2. febr. 1894, svo og fyrir önnur eftirrit, sem einstakir menn biðja um úr embættisbókum eða skjalasöfnum embættla, skal greiða 1 kr. fyrir hverja ör, en hálfa ör eða minna 50 aura.

15. gr.

Lög 13. janúar 1882 um borgun til hreppstjóra og annara, sem gera

rjettarverk, og lög um breyting á 1., 5., 6. og 8. gr. þeirra laga, frá 13. desbr. 1895, eru úr gildi numin.

16. gr.

Lög þessi öðlast gildi 6. desember 1917.

(A. XIII, 5.)

Nd. 106. Breytingartillögur

við frv. til laga um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu (á þingsk. 100).

Frá Benedikt Sveinssyni.

1.

2. gr. orðist svo:

Frá því að lög þessi verða staðfest, er engum öðrum en landsstjórninni leyfilegt að flytja hingað til lands steinolíu, nema með sjerstöku leyfi hennar.

2.

Aðal-tillaga:

3. gr. orðist svo:

Oliu þá, er landsstjórnin kaupir, skal hún selja fyrir það verð, er liðlega svarar innkaupsverði og öllum kostnaði.

Vara-tillaga:

Í stað orðanna »4 kr. gjald« í fyrstu málsgrein komi:

2 kr. gjald.

3.

Aftan við frv. bætist ný grein, er verður 9. gr., svo hljóðandi:

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. X, 3.)

Nd. 107. Frumvarp

til laga um stefnufrest til íslenskra dómstóla.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

I. kafli.

Um stefnufrest í almennum einkamálum.

1. gr.

Þegar varnaraðili á heimili eða dvöl í sömu þinghá, sem mál á hend-

ur honum á að þingfesta í, skal honum stefnt með að minsta kosti viku fyrirvara.

Sama frest skal veita, ef varnaraðili á heimili eða dvöl í sama kaupstað, sem mál á hendur honum skal þingfesta í.

2. gr.

Nú á varnaraðili heimili eða dvöl utan þeirrar þinghár, þar sem mál á hendur honum á að þingfesta, en í sömu sýslu, og skal honum þá veittur 14 daga stefnufrestur.

Sama frest skal og veita, ef varnaraðili á heimili eða dvöl í kaupstað, sem liggur við þá sýslu, er mál skal þingfesta í. Sama gildir, ef mál á að þingfesta í kaupstað, en varnaraðili á heimili í sýslu, sem við kaupstaðinn liggur, svo og ef varnaraðili á heimili eða dvöl í Hafnarfirði eða Reykjavík, og þingfesta á málið í öðrum hvorum þessara kaupstaða.

Sýsla táknar hjer umboðsskiftingu.

3. gr.

Nú á varnaraðili heimili eða dvöl hjer á landi, en utan þeirrar sýslu, er þingfesta skal mál á hendur honum í, enda sje eigi svo ástlatt, sem í 2. gr. segir, og skal dómari þá ákveða stefnufrest eftir því, sem við á hverju sinni. Þó má frestur aldrei vera skemri en 2 vikur og aldrei lengri en 9 vikur.

4. gr.

Nú á varnaraðili heimilisfang eða dvöl erlendis, og skal dómari þá ákveða stefnufrest eftir atvikum hverju sinni. Þó má fresturinn aldrei vera skemri en 3 mánuðir og aldrei lengri en 12 mánuðir.

5. gr.

Nú er eigi kunnugt, hvar varnaraðili á heimilisfang eða dvöl, og skal þá dómari ákveða stefnufrest á þann hátt, er í 3. og 4. gr. segir, þannig að fresturinn fari eftir 3. gr., ef telja má vist, að varnaraðili dveljist eða eigi heimili hjer á landi, en ella skal fara eftir 4. gr.

6. gr.

Akvæði 1.—5. gr. gilda jafnt, hvort sem mál er þingfest á bæjarþingi, manntalsþingi eða í aukarjetti.

II. kafli.

Um stefnufrest í einkamálum, er frábrugðinni meðferð sæta í hjeraði.

7. gr.

Í gestarjettarmálum skal stefnufrestur vera sem hjer segir:

1. Þegar svo er ástlatt um varnaraðilja, sem í 1. gr. 1. málsg. segir, skal stefnufrestur eigi vera skemri en 3 sólarhringar. En ef svo stendur á,

sem í 2. málsg. 1. gr. getur, skal stefnufrestur vera eigi skemri en 1 sólarhringur.

2. Þegar svo stendur á, sem í 2. gr. segir, skal stefnufrestur eigi vera skemri en 1 vika.

3. Nú eru atvik svo vaxin, sem í 3. og 4. gr., sbr. 5. gr., getur, og skal dómari þá ákveða stefnufrestinn, svo sem þar segir, þó svo, að fresturinn verði eigi lengri en 6 vikur, ef svo er ástatt, sem í 3. gr. getur, en ella eigi lengri en 6 mánuðir.

8 gr.

Stefnufrestur í einkalögreglumálum, sjódomsmálum og merkjamálum, samkvæmt lögum nr. 35, 2. nóv. 1914, skal fara eftir ákvæðum 7. gr.

9. gr.

Stefnufrestur í landamerkjámálum, áreiðar- og vettvangsmálum, vixil- og tjekkamálum, hjónabandsmálum, málum til áfryjunar sáttanefndarúrskurðum samkv. lögum nr. 32, 11. júlí 1911, fer eftir reglum 1.—4. gr. laga þessara, nema mál þessi sæti gestarjettar meðferð.

10. gr.

Stefnufrestur í eignardómamálum skal fara eftir ákvæðum laga nr. 46, 10. nóv. 1905, 9. gr.

11. gr.

Ákvæði laga nr. 30, 3. nóv. 1915, um stefnufrest í málum til ógildingardóms á skjölum, skulu haldast óbreytt.

III. kafli.

Um stefnufrest í sakamálum og til yfirdómstóla.

12. gr.

Í sakamálum skal stefnufrestur fara eftir ákvæðum 7. gr.

13. gr.

Nú er sakamál sótt annarstaðar en á heimilis- eða dvalarvarnarþingi sökunauts, en hann er staddur í þinghá, þar sem málið er sótt að lögum, þegar stefna er birt honum, og fer þá um frestinn, svo sem þar væri heimili hans eða dvalarstaður.

14. gr.

Stefnufrestur til landsyfirdóms fer eftir tilsk. 11. júlí 1800, 15. gr. Þó skal yfirdómur ákveða frestinn samkvæmt 4. og 5. gr. laga þessara, ef svo er ástatt um varnaraðilja, sem í tjeðum greinum segir.

15. gr.

Stefnufrestur til landsyfirdóms í sakamálum og til synodalrjettar fer eftir þeim reglum sem hingað til hafa gilt.

IV. kafli.

Almenn ákvæði.

16. gr.

Ákvæði laga þessara taka til allra þeirra, sem stefnt er í hverju einstöku máli, hvort sem er sóknar- eða varnaraðili, meðalgöngumaður, vitni, malsmaður o. s. frv. Stefnufrestur í eiðs-, mats-, skoðunar- eða vitnamálum fer eftir sömu reglum sem stefnufrestur í höfuðmáli.

17. gr.

Ákvörðun dómstóls um stefnufrest samkvæmt 4. og 5. gr. og II. kafla, sbr. 4. og 5. gr. og 14. gr., má áfrýja til æðri dóms eftir almennum áfrýjunarreglum.

18. gr.

Með lögum þessum eru eftirgreind lagaákvæði úr gildi numin: N. L. 1—4—7, 8, 9 og 12, sbr. kgsbr. 2. maí 1732, tilsk. 3. júní 1796, 16. gr., og tilsk. 11. júlí 1800, 15. gr. síðasta setning, svo og N. L. 1—4—18, sbr. kgsbr. 2. maí 1732, tilsk. 29. maí 1750, 1. gr., tilsk. 3. júní 1796, 29. gr., lög nr. 5, 17. mars 1882, 7. gr., lög nr. 59, 10. nóv. 1905, lög nr. 33, 11. júlí 1911, og lög nr. 35, 2. nóv. 1914, 6. gr., að því leyti, sem nefnd lagaákvæði hafa að geyma fyrir-mæli um stefnufrest. Loks eru úr lögum numin öll lagaákvæði, er koma í bága við lög þessi. Þó skulu ákvæði laga nr. 19, 2. okt. 1895, um stefnur til æðri dóms í skiftamálum, og ákvæði laga nr. 11, 20. okt. 1905, um stefnufrest í landsdómsmálum, haldast óbreytt.

(B. LIH, 1.)

Ed.

108. Frumvarp

til laga um breytingu á 1. gr. laga nr. 45, 16. nóv. 1907, um skipun prestakalla.

Flutningsm.: Halldór Steinsson.

1. gr.

Breytingar á lögum um skipun prestakalla eru þær, er nú skal greina:

1. Staðarhraun: Staðarhrauns- og Akrasóknir.
2. Miklaholt: Miklaholts-, Rauðamels- og Kolbeinsstaðasóknir.
3. Staðastaður: Staðastaðar-, Búða- og Hellnasóknir.
4. Nesping: Ólafsvikur-, Fróðár- og Ingjaldshólssóknir.

2. gr.

Prestakallaskipun þessi kemur í stað þeirrar, sem sett er með lögum um skipun prestakalla, nr. 45, 16. nóv. 1907. 1. gr. IX. 47. og X. 48. og 49. gr.

3. gr.

Pegar lög þessi öðlast gildi, skal færa breytingar þær, er ræðir um í þeim, inn í lög nr. 45, 16. nóv. 1907, um skipun prestakalla.

Greinargerð:

Lögin um skipun prestakalla frá 16. nóv. 1907 mæla svo fyrir, að Miklaholtsprestakall í Snæfellsnessprófastsdæmi skuli leggjast niður og sameinast Staðarhrauns- og Staðastaðarprestakalli.

Þessi samsteypa verður að teljast mjög óheppileg, þar sem Staðastaðarprestakall verður þá svo viðáttumikið, að það má telja ofvaxið einum presti að þjóna því.

Þetta prestakall á samkvæmt fyrnefndum lögum að ná frá Arnarstapa suður að Haffjarðará og milli fjalls og fjöru á öllu því svæði, en hinum megin fjallgarðanna eru á jafnlöngu svæði mikill hluti Nesþingaprestakalls, alt Setbergsprestakall, alt Helgafellsprestakall og mikill hluti Breiðabólstaðarprestakalls. Má af því sjá, að hjer er ekki um nokkurn jöfnuð eða samræmi að ræða.

Þessi samsteypa hefir líka valdið mikilli óánægju hjá þeim söfnuðum, er hún kemur fram á. Á safnaðafundum og þingmálafundum hefir hvað eftir annað verið óskað eftir breytingum í þá átt, sem þetta frumvarp fer fram á, og á nýafstaðinni prestastefnu (synodus) í Reykjavík var í einu hljóði samþykkt yfirlýsing þess efnis, að prestastefnan teldi mjög óheppilegt, að Miklaholtsprestakall legðist niður.

Þá fer frumvarp þetta fram á, að Hellnasókn sje tekin undan Nesþingaprestakalli og sameinuð Staðastaðarprestakalli.

Vegna staðháttu virðist þessi breyting vera sjálfsögð. Það er talsverðum erfiðleikum bundið fyrir prestinn í Nesþingum að þjóna Hellnasókn, þar sem hann verður að sækja þangað yfir erfiða fjallvegi. Hins vegar er mikið hægra fyrir prestinn á Staðastað að þjóna þessari sókn; það yrði því jafnframt miklu meiri jöfnuður á stærð prestakallanna í Snæfellsnessprófastsdæmi, ef þessi breyting kæmist á.

(C. IX, 1.)

Ed.

109. Tillaga

til þingsályktunar um útvegum á nauðsynjavörum.

Frá bjargráðanefnd efri deildar Alþingis.

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að birgja landið upp nú í sumar með ársforða af steinolíu, kolum, salti og matvælum.

(A. XXI, 3.)

Ed.**110. Frumvarp**

til laga um framkvæmd eignarnáms.

(Eftir 2. umr. i Ed.)

1. gr.

Nú er í lögum heimilað eignarnám, og skal þá fara um framkvæmd þess sem hjer segir, nema heimildarlögin sjálf mæli öðru vísi fyrir.

2. gr.

Endurgjald skal ákveða eftir mati tveggja óvilhallra, dómkvaddra manna. Nú á eignarnám að fara fram handa bæjar- eða sveitarfjelagi, og skulu þeir menn þá eigi kvaddir, sem eru í þjónustu sveitarfélagsins eða sæti eiga þar í bæjar- eða sveitarstjórn.

3. gr.

Matsmenn skulu með hæfilegum fyrirvara bjóða þeim, er hlut eiga að máli, að vera viðstaddir gerðina. Má gera það í ábyrgðarbrjefi eða á annan hátt, svo sanna megir að birting hafi farið fram.

Gefinn skal aðilum kostur á að skýra mál sitt, skriflega eða munnlega, og kynna sjer það, sem þegar er fram komið. En því að eins verður gerðinni frestað, að matsmenn telji einhvern aðila þurfa að afla sjer frekari gagna.

Matsmenn ákveða sjálfir þóknun sína.

4. gr.

Á sama hátt og segir í 3. gr., skal, eins fljótt og verða má, birta aðilum matsgerðina, eða þeim, er við hana voru staddir.

Að matsgerð lokinni má eignarnemi taka hið numda í sína vörslu, án þess hindrað verði með áfrýjun gerðarinnar, gegn því að greiða matsverðið og allan áfallinn matskostnað.

5. gr.

Nú vill aðili áfrýja matsgerð, og skal hann það gert hafa innan 4 vikna frá því gerðin fór fram.

Skjóta má mati til *venjulegs yfirmats* eða *sjerstaks yfirmats*.

6. gr.

Venjulegt yfirmat framkvæma þeir óvilhallir, dómkvaddir menn, er fullnægja skilyrðum þeim, er um getur í 2. gr.; þeir kjósa sjer oddvita.

Nú hefir bæjarfjelag, þar sem dómari er oddviti bæjarstjórnar eða á

sæti í bæjarstjórn, krafist eignarnáms, og er þá rjett, að stjórnarráðið ákveði yfirmatsmennina.

Yfirmatsmenn skulu framkvæma matið á sama hátt sem matsmennirnir, en eigi skal aðilum neitað um frest til þess að afla sjer nýrra gagna, ef þeirra telst nokkur þörf.

Nú hefir eignarnemi krafist yfirmats, og ber honum þá að greiða allan kostnað, sem þar af leiðir, og sömuleiðis þótt aðrir málsaðilar hafi krafist þess, ef matsverðið er hækkað að minsta kosti um 10%.

7. gr.

Nú er þess krafist, að eignarbætur sjeu 2000 kr. eða meira, og má þá í stað venjulegs yfirmats krefjast *sjerstaks yfirmats*. Jafnframt og áfrýjandi krefst þessa mats, skal hann afhenda 300 kr. til greiðslu matskostnaðar.

Til sjerstaks yfirmats nefnir landsyfrrjetturinn 3 menn; skal einn þeirra vera dómari í rjettinum, og er sá oddvili matsmanna, en hinir skulu hafa sjerþekkingu á því sviði, sem um er að ræða.

Um kostnað við sjerstakt yfirmat gilda ákvæði 6. gr.

8. gr.

Skylt er mats- og yfirmatsmönnum að rannsaka verð eignarinnar eftir því sem verða má, bæði með því að krefjast munnlegra skýrslna af málsaðilum sjálfum og yfirheyra aðra sem vitni, ef nauðsyn krefur. Matsmenn við sjerstakt yfirmat mega og, ef nauðsyn ber til, afla sjer skýrslna og aðstoðar sjerfræðinga, og skal sá kostnaður, er það hefir í för með sjer, teljast með matskostnaðinum.

9. gr.

Matsverð eignar skal miðað við alment gangverð hennar í kaupum og sölum, og sje um hluta fasteignar að ræða, skal frá matsverðinu draga það, sem hinn hluti eiguarinnar við eignarnámið hefir stigið í verði fram yfir aðrar eignir, svo sem þegar spilda er tekin eignarnámi undir götu, og við það vinst hússtæði við götuna; svo ber og hins vegar að taka tillit til verðrýrnunar þess hluta eignarinnar, sem eftir er.

Nú notar annar en eigandinn eignina alla eða að nokkru leyti, og skal þá endurgjaldið ákveðið einnig með tilliti til þessa og þeim ætlaðar sjerstakar bætur, sem missa kunna afnotin.

10. gr.

Endurgjaldið skal greitt sem fyrst eftir að upphæðin hefir verið ákveðin, nema eignarnemi, vegna áfrýjunar, óski þess að fresta því að taka við eigninni.

Eignarnemi skal sjá um, að veðeigendum, sem kunna að eiga tilkall til einhvers hluta endurgjaldsins, sje greidd fjárhæðin eða hún tekin frá til greiðslu síðar. Nú er tekinn eignarnámi svo lítill hluti fasteignar, að eigi er að ræða um verulega rýrnun í verði, og má þá eignarnemi, ef engin krafa kemur fram frá veðeigendum, greiða þeim endurgjaldið, er fyrir eignarnáminu varð, og skal sá sjá um, að fullnægt sje kröfum þeim, er kunna að koma fram af veðeigenda hálfu.

(B. I, 3.)

Ed.**111. Frumvarp**

til laga um sölu á kirkjueigninni, 7 hndr. að fornu mati, úr Tungu í Skutilsfirði, ásamt skógaritaki þar.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

Stjórnarráði Íslands veitist heimild til þess að selja Ísafirði 7 hndr. að fornu mati í kirkjujörðinni Tungu í Skutilsfirði, ásamt skógaritaki, fyrir 4200 kr.

(B. LIV, 1.)

Nd.**112. Frumvarp**

til laga um viðauka við lög nr. 30, 20. okt. 1905, um forkaupsrjett leiguliða o. fl.

Flutningsmenn: Jón Jónsson og Þorleifur Jónsson.

Á eftir síðustu málsgrein 1. greinar komi ný málsgrein, svo hljóðandi:

Nú gengur jarðeign, sem er í sjálfsábúð, kaupum og sölum, og gilda þá um forkaupsrjett á henni sömu ákvæði og um jarðeign, sem er í byggingu.

Ástæður.

Rjett virðist, að komið sje í veg fyrir, að margar jarðir verði eign einstaks manns; jarðirnar þá betur komnar hjá sveitarfjelaginu.

(C. VII, 2.)

Nd.**113. Rökstudd dagskrá**

samþykkt í Nd. 18. júlí.

Flutningsmaður: Bjarni Jónsson frá Vogu.

(Till. til þingsál. um einkasölu landssjóðs á kolum á þgskj. 79).

Í því trausti að landsstjórnin taki til rækilegrar ihugunar og rannsókna, hvort ráðlegt sje, að landið taki að sjer einkasölu á kolum og leggi fyrir næsta reglulegt Alþingi tillögur sínar, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(B. XXXIV, 2.)

Nð. 114. Nefndarállt

um frumvarp til laga um málskostnað einkamála (þingskj. 66).

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað mál þetta, og er það samhuga álit hennar að ráða háttv. deild til að láta það ganga fram með eftirfarandi

BREYTINGUM:

1. Við 4. gr.: Í stað »gjalda« í 1. málsg. komi:
fá goldinn.
2. — sömu — Í 2. málsg. 2. lið verði »sáttamál«
sáttamót.
3. — sömu — Í 2. málsg. 3. lið falli orðin: »og að þarflausu« burt.

Alþingi, 19. júlí 1917.

Einar Arnórsson,
form. og framsögum.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Þjetur Ottesen, Einar Jónsson, Einar Árnason.

(A. XXI, 4.)

Ed. 115. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um framkvæmd eignarnáms.

Frá allsherjarnefnd.

1. Við 6. gr. 4. málsg. orðist svo:

Sá, sem krefst yfirmats, greiðir matskostnað, nema matinu sje breytt honum í vil um 10% eða meira, þá skal hinn aðilinn greiða kostnaðinn.

2. Við 7. gr. 1. málsg.

Í stað orðsins »eignarbætur« komi:
námsbætur.

(B. LV, 1.)

Ed.**116. Frumvarp**

til laga um viðauka við lög nr. 20, 22. maí 1890, um innheimtu og meðferð á kirknafje.

Flutningsm.: Eggert Pálsson og Kristinn Danielsson.

Landssjóður ábyrgist fje hins almenna kirkjusjóðs frá 1. janúar 1918 að telja, og bætir halla þann, er sjóðurinn kann að biða við tap á lánum eða á annan hátt.

Astæður fyrir frumvarpinu:

Öllum kirkjum, sem eigi eru bændaeign, er með nefndum lögum gert að skyldu að láta fje sitt í hinn almenna kirkjusjóð, er síðan lánar fje út til kirknabygginga. En engin aðaltrygging er fyrir því, að fje þetta tapist ekki, ef illa vill til, t. d. ef kirkja, sem lánað hefir verið til, eyðist og söfnuðurinn leysist upp. Kirkjum þeim ýmsum, sem eitthvað eiga í sjóðnum að mun, eða forráðendum þeirra, líkar þetta illa, og hefir komið fram sá vilji margra, að þeim yrði gefið fult frelsi til þess að hafa fje sitt og ávaxta á fullkomlega öruggum stöðum, eða þá að landssjóður taki beinlínis að sjer ábyrgð á fje hins almenna kirkjusjóðs, og virðist það ekki ósanngjörn krafa á meðan líka landssjóður (þjóðfjlagið) heldur kirkju þessa lands uppi sem þjóðkirkju.

(A. VI, 4.)

Nd.**117. Frumvarp**

til laga um þóknun til þeirra manna, er bera vitni fyrir dómi.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Nú er manni stefnt í dóm til að bera vitni, og ber honum 50 aura þóknun fyrir hverja klukkustund, er hann tefst frá öðrum störfum vegna stefnunnar, þó eigi meira en 6 kr. um sólarhringinn.

2. gr.

Þurfi vitnið að fara 5 km. á landi eða 2 km. á sjó, ber því 50 aurar í ferðakostnað fyrir hverja farna 5 km. á landi eða 2 km. á sjó.

3. gr.

Í sakamálum og almennum lögreglumálum skal þóknun greidd fyrirfram úr landssjóði, og fer um endurgjald hennar sem um annan málskostnað í þeim málum.

Í einkamálum greiðir sá gjaldið, er vitnaleiðslu krefst. Sje það eigi greitt fyrirfram, má taka það lögtaki samkvæmt lögum nr. 29, 16. desbr. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

4. gr.

Vitnadómarinn ákveður þóknun vitna.

(A. XI, 3.)

Nð.

118. Frumvarp

til laga um viðauka við lög nr. 24, 9. júlí 1909, um samþyktir um kornforðabúr til skepnufóðurs.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Árskostnað við kornforðabúr, sem stofnuð eru með samþykkt samkvæmt lögum nr. 24, 9. júlí 1909, þann, er ekki greiðist af notendum þeirra, skal greiða úr sveitarsjóði. Vextir af þeim hluta forðans, sem ekki er notaður, sem og tyrningargjöld eða endurnýjunarkostnaður á honum, endurgreiðist sveitarsjóði af landssjóði að helmingi, þó ekki yfir 80 auru fyrir hver 100 kg. korns í þessum hluta forðans.

2. gr.

Stjórn kornforðabúrsins sendi stjórnarráðinu fyrir lok júlímánaðar ár hvert skýrslu um forðabúrið fyrir næstliðið fardagaár, ásamt reikningi yfir kostnað við það. Skal stjórnarráðið þá greiða forðabúrinu styrk þann úr landssjóði, sem því ber samkvæmt 1. gr. þessara laga, og sje styrkurinn greiddur fyrir 1. dag októbermánaðar.

3. gr.

Með lögum þessum er úr gildi numin 6. gr. laga nr. 24, 9. júlí 1909, um samþyktir um kornforðabúr til skepnufóðurs.

(A. VIII, 3.)

Ed.**119. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 17, 9. júlí 1909, um almennan ellistyrk.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

2. málsgrein 1. greinar laga nr. 17, 9. júlí 1909, um almennan ellistyrk, orðast þannig:

Sjóðir þessir skulu styrktir með árlegu tillagi úr landsjóði, 1 krónu fyrir hvern mann gjaldskyldan.

2. gr.

3. gr. sömu laga orðast svo:

Hver gjaldskyldur karlmaður greiðir í sjóðinn 2 krónur á ári, en kvenmaður 1 krónu.

(A. VII, 4.)

Nd.**120. Breytingartillaga**

við frv. til laga um laun hreppstjóra og aukatekjur m. m.

Frá allsherjarnefnd.

Aftan við 14. gr. komi ný málsgrein, svo hljóðandi:

Ákvæði greinar þessarar ná eigi til afrita þeirra, er ræðir um í 2. málsgrein 6. gr. reglugerðar 13. jan. 1916 um Þjóðskjalasafnið í Reykjavík.

(B. LVI, 1).

Nd.**121. Frumvarp**

til laga um sölu á ráðherrabústaðnum við Tjarnargötu.

Flutningsmaður: Sigurður Sigurðsson.

1. gr.

Landsstjórninni veitist með lögum þessum heimild til að selja ráðherrabústaðinn, húseignina nr. 32 við Tjarnargötu í Reykjavík.

2. gr.

Þjóðist landsstjórninni það verð í eignina, er hún telur viðunanlegt, skal hún gera Reykjavíkurbæ kost á að kaupa eignina fyrir það verð.

Greinargerð.

Jafnvel þó að það kunni að hafa verið rjettmætt af landsstjórninni á sínum tíma að kaupa þetta hús, þá hefir margt breyst síðan, er hefir þau áhrif, að nú er tímabært að selja það. Allri húsagerð hefir farið fram síðan, og flest hin nýrri hús eru úr steini eða steinsteypu. — Þetta hús við Tjarnargötu er timburhús, en gallinn á þeim flestum er sá, að eftir því sem þau eldast verður viðhaldið á þeim meira og kostnaðarsamara. Fyrir því er rjett að selja húsið, enda eðlilegast og viðfeldnast að öðru leyti, að landið selji þau timburhús, sem það á.

(B. XLIII, 1.)

Nd.

122. Frumvarp

til laga um veitingu læknishjæraða.

Flutningsm.: Sigurður Sigurðsson.

1. gr.

Þegar læknishjærað losnar, skal landlæknir auglýsa það með hæfilegum umsóknarfresti, og sendir jafnframt hlutaðeigandi sýslumanni, þar sem læknishjæraðið er, eða aðalhluti þess, auglýsinguna í jafnmörgum samritum og hreppar eða hreppshlutar eru í læknishjæraðinu. En sýslumaður sendir hreppsnefndum samritin til birtingar, og leggur jafnframt fyrir þær að semja kjörskrá yfir þá hreppsþúa, sem náð hafa 25 ára aldri og fullnægja að öðru leyti kosningarskilyrðum til Alþingis, samkvæmt 10. gr. stjórnarskipunarlaganna 1915.

2. gr.

Kjörskrá skal vera þannig löguð, að á henni sjeu fimm dálkar fyrir töluröð kjósenda, nöfn, aldur, stöðu og heimili. Nöfnum kjósenda skal raðað eftir stafrófsröð. Hreppsnefnd skal hafa lokið samningu kjörskrár innan viku frá því oddviti nefndarinnar fjekk brjef sýslumanns. Þegar skráin er samin, leggur hreppsnefnd hana fram á þingstaðnum, kjósendum til sýnis, og auglýsir framlagninguna jafnframt á þann hátt, sem venja er að birta auglýsingar þar í hreppi, enda sje kjörskráin kjósendum til sýnis í fulla viku.

Hreppsnefnd skal tilkynna sýslumanni, hve nær kjörskráin er lögð fram.

3. gr.

Telji einhver sjer ranglega slept af kjörskrá, eða einhvern ranglega tekinn á hana, skal hann kæra um það brjeflega fyrir hreppsnefndinni áður en vika sje liðin frá síðasta sýningardegi skrárinnar. Hreppsnefnd skal boða kæranda og kærða, hafi yfir einhverjum verið kært, þegar að liðnum kærufresti á fund með sjer, og leggur fullnaðarúrskurð á kærana á fundinum.

4. gr.

Þegar hreppsnefnd hefir gengið til fullnaðar frá kjörskrá, sendir hún sýslumanni skýrslu um tölu atkvæðisbærra manna í hreppnum, ásamt vottorði um það, að kjörskráin hafi legið frammi lögmæltan tíma, en sýslumaður skýrir landlækni þegar í stað frá tölu kjósenda í hverjum hreppi í læknishjæraðinu, og landlæknir aftur landsstjórn.

5. gr.

Þegar umsóknarfrestur er á enda, sendir landlæknir landsstjórninni skýrslu um það, hverjir sótt hafi, og um það, hvort þeir fullnægi lögmæltum kröfum til læknisstarfa í þjónustu landsins, og hve marga kjörseðla þurfi.

Kjörseðlarnir skulu allir vera af sömu gerð og jafn stórir, og á þá prentuð í stafrófsröð eftir eiginheiti nöfn umsækjenda. Seðlatalan skal jafnan vera 10% hærri en tala kjósenda.

Stjórnin annast um, að kjörseðlar sjeu búnir nægilega margir til, og sendir þá landlækni. Svo leggur landsstjórnin til, handa hverjum hreppi, tvönn ljereftsfóðruð umslög til afnota við kosninguna, og sje prentað utan á annað »greidd atkvæði« og á hitt »ónýttir og ónýttir seðlar«.

Landlæknir sendir síðan sýslumanni með póstabýrgð kjörseðla, umslög, umsóknir með fylgiskjölum og eigin ummæli í innsigluðum sendingum sjer til hverrar hreppsnefndar, og staðfestir hann áður afrit umsóknargagna. Sýslumaður sendir síðan hreppsnefndum, en þær leggja umsóknirnar, ásamt fylgiskjölum, fram á þingstaðnum til sýnis, enda skulu skjöl þessi liggja til sýnis að minsta kosti viku. Jafnframt ákveður sýslumaður kjörfundardag fyrir hreppana með hæfilegum fresti, og setur sama dag og stundu í öllum hreppunum.

Kosning skal fara fram á þingstað hreppsins.

6. gr.

Í kjörstjórn í hreppi hverjum skulu eiga sæti þrír menn. Hreppstjóri skal vera oddviti kjörstjórnarinnar og stýra kosningunni, en hreppsnefndin kys úr sínum hópi tvo menn í kjörstjórnina.

7. gr.

Þegar kjörfundardagur er kominn, skal kjörstjórn vera komin á fundarstað á tilsettum tíma. Oddviti kjörstjórnar skal setja fund og stýra honum. Hamli veður, umgangsveiki eða önnur slík atvik ferðum manna, skal kjörstjórn boða til kjörfundar af nýju, svo fljótt sem auðið er.

8. gr.

Kjörstjórnin skal hafa gerðabók, er sjerstaklega sje til þess gerð og löggilt af landlækni, kjörskrá og atkvæðakassa með sömu gerð og atkvæðakassar við alþingiskosningar.

Fundarhúsi skal vera þannig háttað, að inn af fundarherberginu sje herbergi eða klefi, er ekki sje innangengt í, nema úr fundarherberginu, og að öðru leyti svo um húsið, að ekki sjáist að utan eða annarstaðar frá þangað inn, nje heldur sje hægt að sýna kjörseðilinn þeim, er utan klefans kynni að vera. Sje herbergjum ekki svo háttað á kjörfundarstaðnum, skal tjalda af eitt hornið í herberginu, svo ekki sjáist, hvað gert er fyrir innan tjaldið. Í klefanum, eða fyrir innan tjaldið, skal vera borð og hæfilega margir blýantar samlitir.

9. gr.

Oddviti kjörstjórnar skýrir kjósendum frá því í fundarbyrjun, hverjir sjeu í kjöri.

10. gr.

Hver umsækjandi á rjett á, sje hann eigi sjálfur viðstaddur, að gefa einum manni eða tveimur í hverjum hreppi umboð sitt til að gæta hagsmuna sinna við kosninguna. Þessir umboðsmenn hafa rjett til að rannsaka, að atkvæðakassar sjeu tómir áður en atkvæðagreiðsla byrjar, rjett til að vera viðstaddir atkvæðagreiðsluna á kjörfundinum, rjett til að undirrita fundargerð fundarins, rjett til að innsigla ásamt kjörstjórninni endursenda kjörseðla, og yfirleitt rjett til að gæta þess, að alt fari löglega fram. En skyldir eru þeir að hlita þeim fundarreglum, er kjörstjórnin ákveður.

Þyki umboðsmanni eitthvað ólöglegt við kosningarathöfnina, og fær það eigi leiðrjett, á hann rjett á að fá ágreiningsálitið bókað þegar í stað í kjörbókina, og sker yfirkjörstjórnin úr því siðar, hver áhrif það skuli hafa á kosninguna.

Umboðsmaður umsækjenda má ekki eiga sæti í kjörstjórninni.

11. gr.

Á meðan á kosningarathöfninni stendur, má aldrei nema einn úr kjörstjórninni ganga út í senn. Felur hann öðrum úr kjörstjórninni verk sitt á meðan.

Kjörstjórnin skal sitja við borð í kjörherberginu. Auk kjörstjórnarinnar má eigi vera inni í kjörherberginu nema einn kjósandi í senn og umboðsmenn umsækjenda, ef þeir eru ekki sjálfir viðstaddir.

12. gr.

Kosningarathöfnin byrjar með því, að oddviti kjörstjórnarinnar leggur fram seðlaböggul þann, sem hann hefir fengið frá sýslumanni, og skulu þeir, sem við eru, gæta þess vel, hvort innsiglin eru heil, eða böggullinn ber þess merki, að hann hafi verið opnaður. Skal þess getið í kjörbókinni, og riti kjörstjórn og umboðsmenn umsækjenda undir. Því næst opnar oddviti böggullinn og telur seðlana, og meðkjörstjórnarmenn og umboðsmenn telja þá líka, og skal tölu þeirra getið í kjörbókinni.

Þá skal kjörstjórnin opna atkvæðakassann og sýna kjósendum og umboðsmönnum, að atkvæðakassinn sje tómur. Að því búnu læsir kjörstjórnin kassanum og lætur ganga til kosninga.

13. gr.

Kjörstjórnin skal, áður en kosning byrjar, skipa til dyravörslu 2 menn eða fleiri, sem skiftast á. Kjörstjórn getur kvatt fleiri menn sjer til aðstoðar til að halda uppi reglu, ef þurfa þykir.

14. gr.

Kjósendur ganga fram og kjósa í þeirri röð, er þeim list og þeir komast að. Sje ágreiningur um, í hverri röð kjósendur komist að, skal dyravörður hleypa þeim fyr inn, sem stendur framar á kjörskránni.

Þegar kjósandi kemur inn í herbergið, gengur hann til oddvita kjörstjórnar, og fær oddviti honum einn kjörseðil, ef kjörstjórnin kannast við manninn og hann stendur á kjörskrá. Þekki kjörstjórnin ekki manninn, er honum kostur ger, að fá inn með sjer 2 kjósendur, sem kjörstjórnin þekkir, og ef þeir vilja lýsa yfir því, að viðlögðum drengskap sínum, að maðurinn sje sá, er hann kveðst vera, þá er það næg sönnun.

15. gr.

Engum manni, sem á kjörskrá stendur, má kjörstjórnin meina að greiða atkvæði, og engum leyfa það, sem eigi stendur á henni, nema hann með vottorði hreppstjóra sanni, að nafn hans standi á annari kjörskrá í lækni- ishjeraðinu og að hann hafi afsalað sjer þar kosningarrjetti sínum.

16. gr.

Þá er kjósandi hefir tekið við kjörseðlinum, er oddviti afhendir honum, fer kjósandi með hann inn í kjörklefann, að borði því er þar stendur, og gerir kross með blýanti þeim, er kjörstjórnin leggur til, framan við nafn þess umsækjanda, er hann vill velja. Síðan brýtur kjósandi seðilinn einu sinni saman, svo að letrið snúi inn, gengur inn að kjörborðinu og stingur sjálfur seðlinum í atkvæðakassann, gegnum rifuna á lokinu, og gætir þess, að enginn sjái hvað á seðlinum er.

Ónýtist seðill eða gallist hjá kjósanda, getur hann fengið nýan seðil hjá oddvita kjörstjórnarinnar gegn því að skila hinum. Þegar kjósandi hefir lagt seðilinn í atkvæðakassann, fer hann út, en næsti kjósandi kemur inn, og gengur svo koll af kolli, þar til enginn kjósandi gefur sig fram. Þá kjósa þeir, sem í kjörstjórn sitja og umboðsmenn umsækjenda, ef þeir eiga atkvæðisrjett, á sama hátt og aðrir kjósendur, og er kosningarathöfninni þar með lokið.

17. gr.

Sje kjósandi ekki fær um að kjósa vegna orsaka, er kjörstjórnin tekur gildar, á hann rjett á, að sá, er hann tilnefnir úr kjörstjórninni, hjálpi honum til þess, en geta skal þess í gerðabókinni.

18. gr.

Atkvæðagreiðslu má ekki slíta meðan kjósendur gefa sig fram, án þess hlje verði á. Þá er ekki gefa sig fram fleiri, skal enn biða $\frac{1}{4}$ klukkustundar og taka við atkvæðum þeirra kjósenda, er á þeim tíma gefa sig fram; þó má ekki slíta atkvæðagreiðslu að þeim stundarfjórðungi liðnum, meðan kjósendur gefa sig fram, án þess að hlje verði á. Aldrei má slíta atkvæðagreiðslu fyrir en 2 klukkustundir eru liðnar frá því byrjað var að taka við atkvæðum.

19. gr.

Í Reykjavík og öðrum kjördæmum landsins, þar sem eru 800 kjósendur eða fleiri, má kjósa á fleirum en einum stað í einu, eftir nánari ákvæðum bæjarsjórnar eða hreppsnefndar. Þó skal setja kjörfund og slíta honum á sama stað. Þeir menn, tilnefndir af hreppsnefnd, mynda undirkjörstjórn fyrir kjörstað hvern og taka þar við atkvæðum. Hver kjördeild skal hafa staðfest eftirrit af kjörskránni og fundarbók. Hreppsnefnd ákveður, hverjir skuli kjósa á hverjum stað. Að öðru leyti fer kosningarathöfnin fram á aukakjörstöðum sem á aðalstað væri, og skal henni lokið jafnt á öllum stöðunum. Þegar atkvæðagreiðslu er lokið, skal afhenda kjörstjórn atkvæðakassa og kjörgögn, er tekur það til venjulegrar meðferðar.

20. gr.

Þegar kosningarathöfn er lokið, hvolfir kjörstjórnin seðlunum úr atkvæðakassanum og lætur þá í umslög og setur, ásamt umboðsmönnum umsækjenda, ef þeir óska þess, innsigli sín fyrir. Enn fremur tekur kjörstjórnin ónotaða og ónýta seðla og lætur þá í umslag og innsigilir sem fyrir segir. Til þessa skal nota umslög þau, er kjörstjórninni hafa verið send. Kjörstjórnin sendir síðan landlækni, sem er formaður yfirkjörstjórnar, með póstabýrgð afrit gerðabókar, umsóknarskjöl öll, afrit kjörskrár, þar sem sjest hverjir kosið hafa, og seðlaumslögin. Senda skal kjörstjórnin sendingu þessa með fyrstu skipsferð eða póstferð, er verður eftir kjörfundardag.

21. gr.

Alt það, er snertir kosninguna, skal innfært í kjörbókina, og þegar kosningarathöfninni er lokið, skulu kjörstjórnir og umsækjendurnir, eða umboðsmenn þeirra, rita undir hana. Neiti kjörstjórnin að bóka eitthvað fyrir umsækjanda eða umboðsmann áhrærandi kosningargerðina, á hann rjett á að bóka það sjálfur, og skrifi hann nafn sitt undir.

22. gr.

Yfirkjörstjórn skipa landlæknir landsins og 2 menn aðrir, er stjórnarráðið skipar til 5 ára í senn.

Afl atkvæða ræður, ef ágreiningur verður með yfirkjörstjórn.

Jafnskjótt og sendingarnar eru komnar úr öllum hreppum læknishjeradsins, tekur yfirkjörstjórn til stund og stað til að telja saman atkvæðin, og auglýsir það í blaði því, er flytur stjórnvaldaauglýsingar.

23. gr.

Umsækjandi hver hefir rjétt á að hafa einn eða tvo umboðsmenn viðstadda, meðan atkvæðakassarnir eru opnaðir og atkvæði talin, sje hann eigi sjálfur viðstaddur. Sje umsækjandi eða umboðsmenn hans ekki mættir, skal yfirkjörstjórnin kveðja valinkunna menn til að vera við í þeirra stað.

24. gr.

Í viðurvist þessara manna opnar svo yfirkjörstjórnin atkvæðasendingarnar úr hverjum kjörstað læknishjæraðsins, eftir að gætt hefir verið að öll innsiglin sjeu ógölluð. Jafnótt og hver sending er opnuð, skal seðlum þeim, sem í henni eru, óskoðuðum helt í hæfilega stórt, tómt ilát með loki yfir, og þannig haldið áfram, uns allar sendingarnar eru opnaðar. En við og við skal loka ilátinu og hrista það, svo að seðlarnir úr hinum einstöku kjörstöðum blandist vel saman; því næst opnar oddviti ilátið, og kjörstjórnin rannsakar, hve mörg atkvæði hver einstakur umsækjandi hefir fengið. Risi ágreiningur um það, hvort kjörseðill sje gildur eða ógildur, ræður úrslitum afl atkvæða í kjörstjórninni.

Kjörstjórnin heldur gerðabók og sendir landsstjórninni afrit af henni, ásamt kosningargögnum.

25. gr.

Reynist gallar á undirbúningi eða framkvæmd kosningar, enda verið kært yfir því áður en hálfur mánuður leið frá kosningu, getur landsstjórnin, að fengnum tillögum yfirkjörstjórnar, ónýtt kosninguna og fyrirskipað nýja kosningu.

26. gr.

Hafi helmingur kjósenda í læknishjæraðinu greitt atkvæði á kjörfundum, og fái einhver umsækjenda meiri hluta greiddra atkvæða, er hann kjörinn læknir fyrir hjæraðið og fær veitingarbrjef ráðherra fyrir hjæraðinu. Fái enginn umsækjenda fyrgreindan atkvæðafjölda, er stjórnin ekki bundin við atkvæðagreiðsluna, og leitar hún þá tillögu landlæknis um það, hver umsækjandi standi fremst og skuli veitt hjæraðið.

27. gr.

Sæki að eins einn umsækjandi um hjæraðið, getur landsstjórnin, að fenginni tillögu landlæknis, veitt honum læknishjæraðið, án þess að kosning fari fram.

28. gr.

Enginn, er kosið hefir, er skyldur til að skýra frá því fyrir rjetti, hvernig hann hafi neytt atkvæðisrjettar sins, hvers kyns sem mál það er, sem hann er krafinn vitnisburðar í.

29. gr.

Hvorki kjörstjórnarmedlimur nje nokkur annar, sem staddur er í kosningastofunni, má beinlinis eða óbeinlinis hvetja nokkurn kjósenda, meðan á kosningunni stendur, til þess að kjósa einn umsækjanda öðrum fremur.

Eigi má kjörstjórnarmeðlimur skýra frá því, er hann kann að hafa orðið áskynja um, að því er atkvæðagreiðslu kjósenda snertir.

Brot gegn ákvæðum þessum varða einföldu fangelsi, ekki skemur en viku, eða sektum, ef málsbætur eru, þó eigi undir 25 kr.

30. gr.

Vanræki nokkur störf þau, sem honum eru falin á hendur í lögum þessum, sæti hann minst 20 kr. sekt.

Ef kjörskrá er ekki til í tæka tíð, varðar það hvern nefndarmann 2 króna sekt fyrir hvern dag, er fram yfir liður.

Önnur brot gegn lögum þessum varða alt að 200 kr. sektum.

Allar sektir eftir lögum þessum renna í landssjóð.

31. gr.

Kjörstjórar í yfirkjörstjórn fá í þóknun fyrir ferðakostnað og fæðispeninga 5 kr. á dag, sem þeir vegna kosninganna eru frá heimili sínu, svo og endurgjald fyrir kostnað til ritfanga, sendiferða, símskeyta og húsnæðis o. fl.

Borgun til yfirkjörstjórnar, svo og útbúning kjörseðla og atkvæðakassa, skal greiða úr landssjóði, en kostnað við undirkjörstjórnir skal greiða úr hlutaðeigandi sveitarsjóði eða bæjarsjóði.

32. gr.

Hver sem býr til kjörseðla, er líkjast kjörseðlum þeim, er notaðir eru við kosninguna, og hagnýtir þá sjálfur eða lætur þá frá sjer, svo að aðrir geti hagnýtt þá, sæti einföldu fangelsi eigi skemur en 3 mánuði.

33. gr.

Með lögum þessum er numin úr gildi 1. málsgrein 2. greinar í lögum nr. 34, frá 16. nóv. 1907, um skipun læknishjeraða á Íslandi, svo og önnur ákvæði, er kunna að koma í bága við lög þessi.

Greinargerð fyrir frumvarpinu.

Mál það, sem hjer ræðir um, kosning lækna, er ekki neitt nýtt mál meðal þjóðarinnar. Það er langt síðan að óskir í þessa átt hafa verið samþykktar á þingmálafundum víðsvegar á landinu, og þjóðin fundið til þess, að þörf var á að breyta veitingareglum þeim, sem fylgt hefir verið.

Þær ástæður, er menn hafa fyrir máli þessu, eru margar. Af þeim vil jeg taka fram:

1. að það er jafn-rjettmætt, að þjóðin fái að kjósa sjer lækna þá, sem hún á við að búa, sem presta.

2. að það er meiri trygging fyrir því, þar sem líf og heilsa manna er undir því komin, að menn hafi góðan lækni, að kosning hans takist vel, og að fólk velji þann lækni, sem færastur er og fremstur, og

3. að með því fá menn þann lækni, sem þeim er geðfeldastur og þeir bera best traust til.

Um frumvarpið að öðru leyti skal jeg að eins taka það fram, að það er sniðið eftir lögum um veitingu prestakalla og eftir kosningalögum til Alþingis. Þó skal þess getið um 1. gr. frumvarpsins, þar sem gert er ráð fyrir, að senda beri kosningarskjölin til þess sýslumanns, þar sem aðal-hluti læknishjeraðsins er, að um 9 læknishjeruð á landinu eru ekki bundin við sýslutakmörk.

(C. X, 1.)

Nd.

123. Tillaga

til þingsályktunar um forstöðu verslunar landssjóðs.

Frá bjargráðanefnd.

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að greina landssjóðsverslunina frá 2. skrifstofu stjórnarráðsins og setja upp sjerstaka skrifstofu með sjerstökum forstjóra, er annist þau verslunarstörf.

Athugasemdir við tillögu þessa:

Þegar áður en styrjöldin mikla hófst, var 2. skrifstofa störfum hlaðnari en hinar skrifstofur stjórnarráðsins, og starfskraftar voru þar eigi meiri en svo, að þau störf fengist viðunanlega af hendi leyst, enda þess eigi kostur að bæta þar starfsmönnum við sakir rúmleysis á skrifstofunni.

Styrjöldin skapaði mörg ný mál. Er þar fyrst að telja verslun landssjóðs og alt, er að henni lýtur, skipakaup, skipaleigu o. s. frv., útflutningsleyfi frá útlöndum á varningi hingað, bæði fyrir landssjóð og einstaka menn, samningamál við önnur ríki og framkvæmd þeirra mála, útflutningsleyfi varnings hjeðan, útveg-anir innlendrar vöru, svo sem eldsneytis, fóðurbætis o. s. frv.

Framan af styrjöldinni gengu siglingar milli Íslands og annara landa nokkurn veginn greiðlega. Landssjóðsverslun var þá í margfalt smærri stíl en nú er hún. Svo var það, að þess var vænst, að styrjöldin mundi miklu skemur standa en raun hefir á orðið. Fyrir því að verslun landssjóðs var þá lítil, í sam-anburði við það sem nú er, og vegna þess að búist var við því, að styrjöldinni mundi fyr af ljett en raun hefir á orðið, hefir eigi þótt nauðsyn á að setja bein-línis upp sjerstaka skrifstofu, er með þau mál færi á líkan hátt og skrifstofur stjórnarráðsins fara með mál þau, sem til þeirra eru lögð. Styrjaldarmálin öll, aðalmeðferð þeirra, voru því í öndverðu styrjaldarinnar lögð til 2. skrifstofu stjórnarráðsins, og hefir það skipulag hingað til haldist, að minsta kosti í öllum aðalatriðum.

Reynslan hlaut að verða sú, að 2. skrifstofa stjórnarráðsins mundi traudla, þrátt fyrir samviskusemi og dugnað skrifstofustjóra þar og annara starfsmanna,

anna öllum þeim störfum, sem styrjöldin skapaði, í viðbót við öll þau mál, er þangað hafði þegar verið skipað, enda verslunarstörfin all-óskyld þeim.

Nefndin hefir því borið fram þingsályktunartillögu þá, sem áður er skráð. Væntir nefndin þess, að sú verkaskifting, sem farið er fram á, muni hallkvæm reynast.

Nefndin ætlast til þess, að sjerstakur forstjóri verði settur fyrir verslunarskrifstofuna, og að hann hafi þar samskonar afstöðu um mál þau, sem þangað verða lögð, sem forstjórar á skrifstofum stjórnarráðsins hafa nú um mál þau, sem þar er farið með. Starfsmenn til að annast framkvæmd mála verslunarskrifstofunnar verða vitanlega ráðnir eftir þörtum. Og auðvitað er, að verslunarskrifstofan starfar undir umsjón og á ábyrgð ráðherra, svo sem skrifstofur stjórnarráðsins. Afstaða verslunarskrifstofunnar til stjórnarráðsins mun verða lík og afstaða hagstofunnar til þess, samkvæmt lögum nr. 24, 20. okt. 1913, 1. gr.

Kostnað af skrifstofuhaldinu virðist eiga að setja á verslunarreikninginn, eins og önnur gjöld, er verslun landssjóðs hefir í för með sjer. Og virðist hentast að verslunarreikningurinn sje aðgreindur reikningum landssjóðs svo sem unt er. Enda sje reikningshald verslunar landssjóðs verk verslunarskrifstofunnar.

Það er að nokkru leyti vafamál, hvert starfsvið verslunarskrifstofunnar skuli vera. Nefndin telur þar til útvegum útlendrar vöru og innlendrar og önnur verk í sambandi þar við, rannsókn á vörubirgðum hjer á landi, innheimtu, vátrygging, skipaleigu, skipakaup, farmsamninga, upp- og útskipun og aðra vöruafgreiðslu. Nefndin vill eigi dæma um það, hvort önnur styrjaldarmál, svo sem samningar við önnur ríki, málaleitanir um útflutnings- eða innflutningsleyfi skuli hverfa til verslunarskrifstofunnar. Mætti slíkt ef til vill nokkuð fara eftir því, hver yrði forstjóri hennar. Stjórnin verður því að haga þessu eftir því sem henni þykir hallkvæmast.

(C. XI, 1).

Nd.

124. Tillaga

til þingsályktunar um hafnargerð í Þorlákshöfn.

Flutningsmenn: Sigurður Sigurðsson og Einar Arnórsson.

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að láta, svo fljótt sem unt er, hafnarverkfræðing rannsaka, enn betur en gert hefir verið, byggingu öruggrar hafnar í Þorlákshöfn og útvega áætlun um, hvað slík hafnargerð muni kosta.

(B. LVII, 1.)

Ed.**125. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 18, 13. sept. 1901, um manntal í Reykjavík.

Flutningsm.: Kristinn Daníelsson.

1. gr.

Aftan við 3. gr. bætist:

Svo skal og árlega láta hagstofunni endurgjaldslaust í tje eftirrit af öllu manntalinu.

2. gr.

Síðari hluti 5. greinar falli burtu með og frá orðunum: »en hins vegar«.

Ástæður.

Með lögum um manntal í Reykjavík frá 13. sept. 1901 var ljett af dómkirkjuprestinum öllum störfum við manntal í sjálfum kaupstaðnum og lögreglustjóranum falið að taka það á kostnað bæjarins, en hins vegar prestinum gert að skyldu að halda eftir sem áður svofelt sálnaregistur, að hann gæti eftir því samið hina venjulegu manntalsskýrslu, er prestum ber að senda prófasti, en þar er mannfjöldanum meðal annars skift í flokka eftir aldri. Skýrslur þessar gerir hver prestur fyrir sína söfnuði, og eins er það hjer í Reykjavík, að dómkirkjupresturinn gerir skýrsluna fyrir dómkirkjusöfnuðinn, fríkirkjupresturinn og aðrir prestar og safnaðaforstöðumenn fyrir sína söfnuði. Annarstaðar taka prestarnir sjálfir manntalið og gera skýrsluna eftir því, en hjer í Reykjavík fá prestarnir útskrift úr bæjarmanntalinu um sína safnaðarlimi, til þess að gera eftir henni skýrsluna fyrir sinn söfnuð, eða þeir fá sjálft bæjarmanntalið lánað um tíma til þess. Í báðum tilfellum er mjög hætt við ruglingi, enda hefir það og sýnt sig, að útkoman úr þessum skýrslum prestanna hefir hvergi nærri komið heim við bæjarmanntalið í heild sinni. Það er líka mjög svo óeðlileg krókaleið, sem hjer er farin. Þær upplýsingar um bæjarbúa, sem menn vilja fá í manntalinu, er auðvitað sjálfsagt að taka beint úr því, en ekki fyrst með mikilli fyrirhöfn að tína út úr þá menn, sem eru í hverjum söfnuði og hafa þannig miklu lakari grundvöll til að byggja á. Það er heldur engin önnur ástæða en vaninn til þess að láta prestana gera þessa skýrslu, úr því að þeir taka ekki lengur manntalið.

Af framangreindum ástæðum er hjer stungið upp á að nema úr gildi síðari hluta 5. gr. í lögum um manntal í Reykjavík frá 13. sept. 1901, þar sem prestum í Reykjavík er gert að skyldu að halda svofelt sálnaregistur, að þeir geti eftir því samið hina venjulega fólkstalsskýrslu.

Þá er hjer enn fremur stungið upp á, að hagstofan fái árlega endurgjaldslaust eftirrit af öllu manntalinu. Er það gert til þess, að hagstofan geti sjálf unnið úr því þær skýrslur, sem prestarnir hafa hingað til gert, eða aðrar, sem á-

stæða þykir til. Að visu verður þessi breyting til þess að auka nokkuð störf hagstofunnar, og í rauninni stæði Reykjavíkurbæ næst að annast um þessa skýrslugjöf eins og um framkvæmd sjálfs manntalsins. En með því að fela hagstofunni þetta starf, virðist mest trygging fyrir því, að það verði vel af hendi leyst, og það er víst, að hagstofan mun gjarna vilja vinna það til að bæta á sig þessu starfi til þess að skýrslurnar geti orðið sem áreiðanlegastar og bestar.

(A. VII, 5.)

Nd.

126. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um laun hreppstjóra og aukatekjur m. m. (þgskj. 105).

Flutningsm.: Hákon Kristófersson.

Við 2. gr.

a. Í stað »120« komi 110.

b. - — »80« — 90.

c. - — »60« — 75.

(B. XXV, 2).

Nd.

127. Nefndarálit

um frumv. til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun lækni-
ishjæraða o. fl.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta í samráði við landlækni, og er hann sammála nefndinni um það, að varhugavert sje að skifta í sundur lækni-
shjeruðum, þar sem mjög erfitt hefir reynst að fá lækna í þessi smáhjeruð, vegna þess að þau geta alls ekki boðið þeim lífvænleg kjör; afleiðingin því oft sú, að þau hafa orðið algerlega læknilaus.

Aftur á móti vill nefndin benda á það, að hagkvæmt muni vera í fram-
tíðinni að gera breytingu á takmörkum Hróarstunguhjæraðs og Fljótsdalshjæraðs.

Eins og kunnugt er, þá er miðdepill allra samgangna í Fljótsdalshjæraði um Egilsstaði við Lagarfljótsbrú. Telur nefndin það besta úrlausn á þessu máli, samkvæmt bendingu landlækni, að lækni-
setrið verði í náninni framtíð flutt frá Brekku í Fljótsdal sem næst Lagarfljótsbrúnni, og verði þá aukið við Fljótsdals-
hjærað þeim hluta af Hróarstunguhjæraði, er næst liggur, eftir því sem hagkvæm-

ast þykir. Ættu þá þær sveitir Hróarstunguhjaraðs, er lengst liggja frá læknissetrinu í Borgarfirði, langt um hægra að ná til læknis Fljótsdalshjaraðs.

Það er því álit nefndarinnar, að rjett sje að landsstjórnin og hlutaðeigendur athugi og undirbúi þetta mál í nánustu framtíð, sjerstaklega í þá átt að útvega læknissetur sem næst þessum tilnefnda stað, og jafnframt að gera ráðstafanir um sölu á sjúkraskýli því, sem nú er á læknissetrinu Brekku.

Samkvæmt framanrituðu getur nefndin því ekki mælt með frumvarpinu eins og það liggur fyrir, og ræður til að það sje felt.

Alþingi, 19. júlí 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

M. Guðmundsson,
skrifari.

Einar Árnason,
framsm.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

(B. LVIII, 1.)

Nd.

128. Frumvarp

til laga um stofnun alþýðuskóla á Eiðum.

Flutningsm.: Sveinn Ólafsson, B. R. Stefánsson, Jón Jónsson,
Þorleifur Jónsson og Þorsteinn M. Jónsson.

1. gr.

Á Eiðum skal stofnaður alþýðuskóli með 2 bekkjum, fyrst um sinn, og miðaður við 2—3 vetra nám. Skal hann samskóli, jafnt fyrir konur sem karla.

Jafnframt leggja Múlasýslur niður búnaðarskóla þann, sem þar hefir verið, og afhenda landssjóði eignir hans allar fastar og lausar, Eiðastólseignir, skólabú, búsaðhöld og byggingar, ásamt skuldum þeim og kvöðum, sem á eigninni hvila og Múlasýslum hennar vegna á afhendingardegi. Afhending fer fram í fardögum 1918 og eftir ákvörðun sameiginlegs sýslufundar Múlasýslna 2. júlí 1917.

Skilyrði fyrir afhendingunni er, að landssjóður starfræki framvegis á Eiðum, eða á öðrum hentugum stað í Múlaþingi, vel út búinn æðri alþýðuskóla, er samsvari kröfum tímans.

2. gr.

Skólinn skal að öllu rekinn á kostnað landssjóðs, enda setji landsstjórnin honum starfsreglur og hafi hans öll ráð.

3. gr.

Kenslugreinar skulu fyrst um sinn þessar: Íslenska, saga, stærðfræði, náttúrufræði, náttúrusaga, landafræði, fjelagsfræði, bókfærsla, danska, hegð, söng-

ur, leikfimi. Auk þess skulu nemendur í 2. bekk, og 3. ef honum verður síðar við bætt, eiga kost á tilsögn í ensku.

Enn fremur skal haust og vor haldið búnaðarnámskeið við skólann 3—4 vikur og fyrirlestraskeið um 8 daga nær miðjum vetri fyrir almenning.

Á búnaðarnámskeiðunum skal einkum lögð áhersla á jarðrækt og smíðar, hússtjórn og mjólkurmeðferð.

4. gr.

2 fastir kennarar skulu skipaðir við skólann, skólastjóri með 2600 króna og aðstoðarkennari með 2000 króna árslaunum. Skólastjóri hafi auk þess leigulaus 2 herbergi til íbúðar, en aðstoðarkennari 1, hvortveggi með hita og ljósi. Auk þessa skal sjeð fyrir nauðsynlegri timakenslu og búnaðarkenslu við námskeiðin haust og vor, annað hvort með aðstoð forstöðumanns gróðrarstöðvar þeirrar, sem á Eiðum er, eða á annan veg.

5. gr.

Skólaárið telst frá 20. október til 10. maí, en búnaðarnámskeiðin á undan og eftir. Frjálst skal nemendum skólans að sleppa búnaðarnámskeiðunum eftir vild; eins skal utanskólamönnum heimilt að nota þau, þegar þeir geta komist að vegna reglulegra nemanda.

6. gr.

Burtfararpróf skál haldið í lok hvers skólaárs fyrir þá, sem lokið hafa námi, og eiga þeir heimtingu á prófskírteini um kunnáttu í öllum skyldnámsgreinum. En sjerstakar einkunnir skal gefa um kunnáttu í útlendum tungumálum og um búnaðarþekkingu, ef óskað er.

Ákvæði til bráðabirgða.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi 15. júní 1918, að lokinni afhendingu Eiðastóls- eignar, svo sem segir í 1. gr. Þó skal landsstjórninni heimilt, meðan heimsstyrjöldin stendur, að reka skólann á hvern þann hátt, sem hentast þykir, eða jafnvel að láta kenslu að einhverju leyti niður falla.

Greinargerð.

Búnaðarskóli sá, sem Múlasýslurnar hafa stofnað og starfrækt á Eiðum að undanfögnu, hefir eigi hlotið þá hylli eða aðsókn, sem vænta mátti, einkum síðan sjávarsveitunum í Suður-Múlasýslu óx fiskur um hrygg og sjávaratvinna varð þar yfirgnæfandi. Hins vegar hefir óskinn um æðri alþýðuskóla verið almenn í Múlasýslum, skóla, sem veitti almenna fræðslu og byggði nemendur undir hvers kyns störf í þjóðfélaginu.

Út af því hafa sýslunefndir beggja Múlasýslna, sem nú eiga skólann,

komið sjer saman um að bjóða landssjóði skólaeignina alla til eignar, jarðir og lausafje, með skilyrðum þeim, sem felast í 1. gr. þessa frumvarps, og virðist eðlilegra að landið starfræki þarna fyrirhugaðan alþýðuskóla, eins og í öðrum landsfjórðungum, en að hann sje rekinn af einstökum mönnum eða hjeruðum.

Ráðgert er að eignin verði afhent eftir mati hæfra manna, sem landsstjórnin nefnir til, og þykir sýnt, að hún með sanngjarnlegri virðingu verði eigi undir 100,000 króna. Ætti því landssjóði eigi að vera bundin þung byrði með kaupum þessum.

Eignir stólsins eru sem næst þessar:

1. Jörðin Eiðar	22.97	hdr.	(jarðamat 1861).
Hjáleigan Ormsstaðir	9.68	—	—
— Gröf	10.00	—	—
Jörðin Hóll	18.12	—	—
— Hólsbjáleiga	14.83	—	—
— Þuríðarstaðir	3.2	—	—
— Tókastaðir	9.5	—	—
Alls	88.30	—	í jörðu.

2. Nálægt 400 fjár.

10—12 stórgripir.

3. Húseignir virtar kr. 41,000,00 (gömul virðing).

4. Kensluáhöld, bækur, búslóð o. s. frv., virt kr. 6,600,00 (einnig gömul virðing).

Á eignum þessum hvíla skuldir, hjer um bil 10 þús. kr., aðallega vegna skólahússbyggingar, og er afborgun þeirra og vextir árlega sem næst 2200 krónum.

(B. XXVIII, 2.)

Nð.

129. Nefndarálit

um frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 52, 3. nóv. 1915, um breytingu á lögum nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands.

Frá samgöngumálanefndinni.

Nefndin álitur rjett, að breyting sú, sem hjer er farið fram á á síma-lögunum, nái fram að ganga með þeirri breytingu á orðalagi, sem nefndin leggur til, sjerstaklega vegna þess, að síminn verður þá fleirum að notum. Verði síminn lagður um Sandaskörð, þá eru líkindi til, að ekki líði á löngu, þar til að leggja yrði sjerstaka línu til Unaóss, ef þar risi upp verslunarstaður.

Nefndin hefir fengið það upplýst, að landssímastjóri er breytingunni með-mæltur, og hjer mun um lítinn kostnaðarauka að ræða, þó breytingin verði samþykkt.

Fyrirsjáanlegt er, að minni kostnaður verður á viðhaldi símalínu frá Unaós til Borgarfjarðar en yfir Sandaskörð til Borgarfjarðar.

Þessi breyting leggur nefndin til, að verði á orðalagi frumvarpsins:
Í staðinn fyrir »í Norðurmúlasýslu« komi:
austur.

Alþingi, 20. júlí 1917.

Pórarinn Jónsson,
formaður.

Þorsteinn M. Jónsson,
framsögumaður.

Benedikt Sveinsson.

Þorleifur Jónsson.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Hákon J. Kristófersson.

B. R. Stefánsson.

(B. LIX, 1.)

Vd.

130. Frumvarp

til laga um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl.

Frá bjargráðanefnd.

1. gr.

Nú hafa svo margir brauðgerðarmenn á einhverjum stað lagt niður brauðgerð, að yfirvofandi hættu er á því, að íbúar á þeim stað geti ekki fengið venjuleg brauð keypt, og heimilast þá bæjar- eða sveitarstjórn þeirri, er hlut á að máli, að taka eignarnámi svo mörg brauðgerðarhús á staðnum, er hún telur þurfa til þess að fullnægja þörfum almennings þar. Eignarnámsheimildin nær bæði til húsa og áhalda, sem nauðsynleg eru til reksturs brauðgerðar, svo og til birgða af mjöli, geri, eldsneyti og öðru efni, sem notað er til brauðgerðar.

2. gr.

Endurgjald skal ákveða eftir mati tveggja óvilhallra, dómkvaddra manna, sem nefndir skulu af bæjarfógeta, ef eignarnám fer fram í kaupstað, en ella af sýslumanni, og mega þeir ekki vera í þjónustu bæjar- eða sveitarfélagsins, nje eiga sæti í bæjar- eða sveitarstjórn.

3. gr.

Matið skal framkvæma svo fljótt sem því verður við komið. Þó skal aðiljum gefinn kostur á að skýra mál sitt. En því að eins skal fresta gerðinni, að matsmenn telji einhvern aðilja þurfa að afla sjer frekari gagna. Þó skal mati jafnan lokið ekki seinna en á fimta degi eftir að þess er beiðst.

4. gr.

Að matsgerð lokinni má eignarnemi taka hið numda í vörslur sínar, án þess að hindrað verði með áfrýjun gerðarinnar, gegn því að greiða matsverðið og allan málskostnað. Matsverðið skal afhent bæjarfógeta eða sýslumanni, og geymir hann það í banka, þangað til úrslitaákvörðun hefir farið fram.

5. gr.

Nú vill annar hvor aðilja áfrýja matsgerð, og skal hann þá hafa gert það innan 8 daga, frá því er gerðin fór fram. Yfirmat framkvæma 3 óvilhallir menn, útnefndir af landsyfirdómi, og skulu þeir fullnægja skilyrðum þeim, er í 2. gr. getur.

Yfirmatsmenn skulu framkvæma matið á sama hátt sem undirmatsmenn. Þó má eigi frest veita, nema sannað sje, að hann skuli nota til að útvega árið-andi gögn, er eigi hafi verið kostur á að afla fyr.

Kostnað af yfirmati greiði áfrýjandi. Nú hefir gerðarþoli áfrýjað, og hækkar matsverðið um 10% eða meira, og skal þá eignarnemi greiða kostnað af yfirmati.

6. gr.

Skýlt er undirmats- og yfirmatsmönnum að rannsaka verðmæti þess, er tekið er, svo nákvæmlega sem kostur er á, bæði með því að krefjast munnlegra skýrslna af málsaðiljum sjálfum og yfirheyra aðra sem vitni, ef þörf er á. Þeir mega og, ef nauðsyn ber til, afla sjer skýrslna frá sjerfræðingum, og skal sá kostnaður, er það hefir í för með sjer, teljast með málskostnaði.

7. gr.

Ef bæjar- eða sveitarstjórn telur heppilegra að taka brauðgerðarhús ásamt áhöldum til leigu heldur en til eignar, skal ákveða mánaðarlega leigu af því, sem tekið er til leigu, og skal leigan greiðast mánaðarlega eftir á.

8. gr.

Ef eigi verður samkomulag um leiguhæð, skulu óvilhallir menn meta leigu, enda fer um matsgerð eftir 1.—6. gr. Til greina skal taka atvinnumissi eiganda, og skýlt er eignarnema að skila aftur því, er til leigu hefir verið tekið, í jafngóðu standi, nema að því leyti, sem það hefir spilst af venjulegu sliti og fyrningu. Spjöll skulu metin samkvæmt 1.—6. gr.

9. gr.

Nú vill eignarnemi skila aftur því, er til leigu hefir verið tekið samkvæmt 7. og 8. gr., og skal hann segja eiganda til þess með tveggja mánaða fyrirvara.

10. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Greinargerð.

Bjargráðanefndinni barst erindi um það efni, sem frumvarp þetta fjallar um, og henni duldist ekki, að þó tímarnir sjeu nú alvarlegir í flestu tilliti, þá geti þó enn aukist ýms vandræði af heimsstyrjöldinni, ef hún heldur áfram.

Vel gæti svo farið, að brauðgerðarmenn sæu sjer ekki fært að halda áfram iðn sinni, svo að brauðgerðarhúsin hættu að starfa. Má öllum ljóst vera, að af því hlytust mikil vandræði í kaupstöðunum og víðar, einkum í Reykjavík. Yrðu þá bæjar- og sveitarstjórnir neyddar til þess að ráða einhverja bót á þeim vandræðum, og til þess að það verði unt, telur bjargráðanefndin heimildarlög þessi nauðsynleg, og vill ráða hv. deild til að samþykkja þau.

(B. I, 4.)

Nð.

131. Frumvarp

til laga um sölu á kirkjueigninni, 7 hndr. að fornu mati, úr Tungu í Skutilsfirði, ásamt skógaritaki þar.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

Stjórnarráði Íslands veitist heimild til þess að selja Ísafirði 7 hndr. að fornu mati í kirkjujörðinni Tungu í Skutilsfirði, ásamt skógaritaki, fyrir 4200 kr.

(A. XXI, 5.)

Nð.

132. Frumvarp

til laga um framkvæmd eignarnáms.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Nú er í lögum heimilað eignarnám, og skal þá fara um framkvæmd þess sem hjer segir, nema heimildarlögin sjálf mæli öðru vísi fyrir.

2. gr.

Endurgjald skal ákveða eftir mati tveggja óvilhallra, dómkvaddra manna. Nú á eignarnám að fara fram handa bæjar- eða sveitarfjelagi, og skulu þeir

menn þá eigi kvaddir, sem eru í þjónustu sveitarfélagsins eða sæti eiga þar í bæjar- eða sveitarstjórn.

3. gr.

Matsmenn skulu með hæfilegum fyrirvara bjóða þeim, er hlut eiga að máli, að vera viðstaddir gerðina. Má gera það í ábyrgðarbrjefi eða á annan hátt, svo sanna megi að birting hafi farið fram.

Gefinn skal aðilum kostur á að skýra mál sitt, skriflega eða munnlega, og kynna sjer það, sem þegar er fram komið. En því að eins verður gerðinni frestað, að matsmenn telji einhvern aðila þurfa að afla sjer frekari gagna.

Matsmenn ákveða sjálfir þóknun sína.

4. gr.

Á sama hátt og segir í 3. gr., skal, eins fljótt og verða má, birta aðilum matsgerðina, eða þeim, er við hana voru staddir.

Að matsgerð lokinni má eignarnemi taka hið numda í sína vörslu, án þess hindrað verði með áfrýjun gerðarinnar, gegn því að greiða matsverðið og allan áfallinn matskostnað.

5. gr.

Nú vill aðili áfrýja matsgerð, og skal hann það gert hafa innan 4 vikna frá því gerðin fór fram.

Skjóta má mati til *venjulegs yfirmats* eða *sjerstaks yfirmats*.

6. gr.

Venjulegt yfirmat framkvæma þrír óvilhallir, dómkvaddir menn, er fullnægja skilyrðum þeim, er um getur í 2. gr.; þeir kjósa sjer oddvita.

Nú hefir bæjarfélag, þar sem dómari er oddviti bæjarstjórnar eða á sæti í bæjarstjórn, krafist eignarnáms, og er þá rjett, að stjórnarráðið kveðji yfirmatsmennina.

Yfirmatsmenn skulu framkvæma matið á sama hátt sem matsmennirnir, en eigi skal aðilum neitað um frest til þess að afla sjer nýrra gagna, ef þeirra telst nokkur þörf.

Sá, sem krefst yfirmats, greiðir matskostnað, nema matinu sje breytt honum í vil um 10% eða meira, þá skal hinn aðilinn greiða kostnaðinn.

7. gr.

Nú er þess krafist, að námsbætur sjeu 2000 kr. eða meira, og má þá í stað venjulegs yfirmats krefjast *sjerstaks yfirmats*. Jafnframt og áfrýjandi krefst þessa mats, skal hann afhenda 300 kr. til greiðslu matskostnaðar.

Til sjerstaks yfirmats nefnir landsyfirrjetturinn 3 menn; skal einn þeirra vera dómari í rjettinum, og er sá oddviti matsmanna, en hinir skulu hafa sjerþekkingu á því sviði, sem um er að ræða.

Um kostnað við sjerstakt yfirmat gilda ákvæði 6. gr.

8. gr.

Skýlt er mats- og yfirmatsmönnum að rannsaka verð eignarinnar eftir því sem verða má, bæði með því að krefjast munnlegra skýrslna af málsaðilum sjálfum og yfirheyra aðra sem vitni, ef nauðsyn krefur. Matsmenn við sjerstakt yfirmat mega og, ef nauðsyn ber til, afla sjer skýrslna og aðstoðar sjerfræðinga, og skal sá kostnaður, er það hefir í för með sjer, teljast með matskostnaðinum.

9. gr.

Matsverð eignar skal miðað við alment gangverð hennar í kaupum og solum, og sje um hluta fasteignar að ræða, skal frá matsverðinu draga það, sem hinn hluti eignarinnar við eignarnámið hefir stigið í verði fram yfir aðrar eignir, svo sem þegar spilda er tekin eignarnámi undir götu, og við það vinst hússtæði við götuna; svo ber og hins vegar að taka tillit til verðrýrnunar þess hluta eignarinnar, sem eftir er.

Nú notar annar en eigandinn eignina alla eða að nokkru leyti, og skal þá endurgjaldið ákveðið einnig með tilliti til þessa og þeim ætlaðar sjerstakar bætur, sem missa kunna afnotin.

10. gr.

Endurgjaldið skal greitt sem fyrst eftir að upphæðin hefir verið ákveðin, nema eignarnemi, vegna áfrýjunar, óski þess að fresta því að taka við eigninni.

Eignarnemi skal sjá um, að veðeigendum, sem kunna að eiga tilkall til einhvers hluta endurgjaldsins, sje greidd fjárhæðin eða hún tekin frá til greiðslu síðar. Nú er tekinn eignarnámi svo lítill hluti fasteignar, að eigi er að ræða um verulega rýrnun í verði, og má þá eignarnemi, ef engin krafa kemur fram frá veðeigendum, greiða þeim endurgjaldið, er fyrir eignarnáminu varð, og skal sá sjá um, að fullnægt sje kröfum þeim, er kunna að koma fram af veðeigenda hálfu.

(B. IV, 3.)

Nd.

133. Frumvarp

til laga um stækkun verslunarlóðar Ísafjarðar.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

Verslunarlóð Ísafjarðar skal auk jarðarinnar Eyrar (með Stakkanesi) einnig ná yfir jörðina Seljaland.

(A. XIII, 6.).

Ed.**134. Frumvarp**

til laga um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að kaupa svo mikla steinolíu, er henni þurfa þykir til þess að birgja landið, og selja hana kaupmönnum, kaupfjelögum, sveitarfjelögum og öðrum samkvæmt reglugerð fyrir steinolíuverslunina, er landsstjórnin setur.

Í þessu skyni veitist landsstjórninni og heimild til að taka það lán, sem á þarf að halda til innkaupa á oliunni, til áhalda og reksturs.

2. gr.

Þegar landsstjórnin hefir tekið að sjer aðflutninga á steinolíu samkvæmt 1. gr., er engum öðrum leyfilegt að flytja hingað til lands steinolíu en landsstjórninni, nema með sjerstöku leyfi hennar.

3. gr.

Á hvert steinolíufat (150 kg), sem landsstjórnin selur hjer á landi, skal leggja 4 kr. gjald, er renni að $\frac{3}{4}$ hlutum í landssjóð, en að $\frac{1}{4}$ hluta í veltufjár- og varasjóð steinolíuverslunarinnar.

Að öðru leyti skal selja oliuna fyrir það verð, er liðlega svarar innkaupsverði og öllum kostnaði.

Þegar versluninni hefir safnast svo mikið veltufje, að nægi til að reka með verslunina skuldlaust, felkur gjald það, er ræðir um í 1. málsg. þessarar gr., að öllu leyti í landssjóð. Hvers árs arður, sem til kann að falla umfram hið ákveðna 4 kr. gjald, leggist í veltufjár- og varasjóð verslunarinnar, enda ber hann og það tap, sem verslunin kann að verða fyrir.

4. gr.

Landsstjórnin má þá fyrst nota þessa heimild, er hún hefir fengið banka- eða handveðstryggingu, er hún álitur fullnægjandi fyrir því, að áreiðanleg verslunarhús selji landinu nægar birgðir af steinolíu fyrir eigi hærra verð en alment stórkaupamarkaðsverð er á hverjum tíma á þeim stað, sem olían er keypt, og segi slíkum samningi eigi upp með minna en 1 árs fyrirvara.

5. gr.

Landsstjórnin skipar vel hæfan mann, er hafi forstöðu steinolíuverslunarinnar og alla reikningsfærsluna á hendi. Landsstjórnin velur 2 verslunarfróða endurskoðunarmenn til að rannsaka alla reikninga og bækur verslunarinnar, og skal sú endurskoðun fara fram árlega eftir hendinni, og eigi sjaldnar en

eftir hverja 3 mánuði. Landsstjórnin ákveður laun forstöðumannsins og endurskoðenda.

6. gr.

Í reglugerð þeirri, er getur um í 1. gr., kveður landsstjórnin á um, hvernig fara skuli um steinolíubingðir þær, sem fjelög eða einstakir menn kunna að eiga óseldar, þegar lög þessi koma til framkvæmda, hvort leyft skuli að selja þær, eða hvort þær skuli teknar eignarnámi til handa landsjóði.

7. gr.

Brot gegn 2. gr. laga þessara varða sektum allt að 100,000 kr., og skal ólöglega innflutt steinolía upptæk og andvirðið renna í landssjóð. Með brot gegn lögum þessum skal farið sem með almenn lögglumál.

8. gr.

Um leið og verslun landins með steinolíu byrjar, fellur niður vörutollur sá á steinolíu, sem ákveðinn er í lögum nr. 30, 22. okt. 1912, um vörutoll.

Með lögum þessum er úr gildi numin lög nr. 32, 22. okt. 1912, um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu.

(B. III, 3.)

Ed.

135. Framvarp

til laga um breyting á lögum nr. 49, 10. nóv. 1913, um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbyggju.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

1. gr. laga nr. 49, 10. nóv. 1913, orðist svo:

Bæjarstjórn Ísafjarðar veitist heimild til að láta eignarnám fara fram á lóð og mannvirkjum undir hafnarbætur, hafnarkví og hafnarbyggjur, og byggingar og svæði, er þörf er á í sambandi við hafnarbæturnar.

2. gr.

3. gr. laga nr. 49, 10. nóv. 1913, falli niður.

(A. VII, 6.)

Ed.**136. Frumvarp**

til laga um laun hreppstjóra og aukatekjur m. m.

(Eftir 3. umr. i Nd.).

1. gr.

Hreppum landsins er skift, eftir fólksfjölda, í 4 flokka þannig:

1. flokkur: Þeir hreppar, er íbúar þeirra eru yfir 750.
2. ——— Íbúar 500 til 750.
3. ——— — 250 — 500.
4. ——— — alt að 250.

2. gr.

Hreppstjórar hafa í árslaun:

Í 1. flokki:	120	krónur.
- 2. —	100	—
- 3. —	90	—
- 4. —	75	—

3. gr.

Launin greiðast úr landssjóði, og skal sýslumaður greiða þau á manntalsþingi eftir á fyrir hvert umliðið fardagaár. Leggi hreppstjóri niður sýslan sína eða deyi hann fyrir lok fardagaársins, fær hann eða dánarbú hans $\frac{1}{12}$ hluta af árslaununum fyrir hvern fullan mánuð, sem hann hefir í embætti verið.

4. gr.

Kostnaður við ferðir hreppstjóra vegna starfa þeirra, er um getur í lögum þessum, telst þannig:

Purfi hreppstjóri að ferðast frá heimili sínu 10 kílómetra eða minna á landi, eða 5 kílómetra á sjó eða minna, skal greiða honum 1 kr. í ferðakostnað fyrir alt að 10 kílómetrum á landi eða alt að 5 kílómetrum á sjó. Ef hreppstjóri þarf að fara meiri vegalengd, greiðist honum blutfallslega sama þóknun fyrir þá vegalengd, sem umfram er. Þóknun þessa skal reikna eftir samanlagðri vegalengd fram og aftur, en má ekki fara fram úr 6 kr. fyrir hvern sólarhring. Sje hreppstjóri burtu frá heimili sínu meira en sólarhring, fær hann 25 au. í ferðakostnað fyrir hverja klukkustund. Ferðakostnaður greiðist því að eins hreppstjóra, búsettum í kaптúni eða þorpi, að hann þurfi að fara út úr kaптúninu eða þorpinu.

5. gr.

Fyrir fjárnám eða lögtak ber hreppstjóra, auk ferðakostnaðar, 1 króna fyrir hvern þann, er fjárnám eða lögtak fer fram hjá.

6. gr.

Nú framkvæmir hreppstjóri í umboði sýslumanns og á hans ábyrgð aðrar fógetagerðir, og ber þá hreppstjóra, auk ferðakostnaðar, lögmælt gjald fyrir gerðina, ef gjald þetta fer ekki fram úr 5 krónum. Sje gjaldið fyrir gerðina meira, fellur það, sem umfram er, til landssjóðs.

7. gr.

Haldi hreppstjóri í umboði sýslumanns uppboð, falla uppboðslaunin til hans óskift, sjeu þau ekki hærri en 16 krónur, en fari þau fram úr því, rennur það, sem umfram er, til landssjóð. Auk þess greiðist hreppstjóra ferðakostnaður samkv. 4. gr.

8. gr.

Pegar hreppstjóri, fyrir hönd sýslumanns, stendur fyrir uppskriftar- og virðingargerðum til leiðbeiningar við skifti eða uppboð, fær hann fyrir þetta verk sitt, auk ferðakostnaðar, eftir fjárhæð gerðarinnar:

Alt að	200 kr.		2 krónur.
yfir	200 — alt að	500 kr.	3 —
—	500 — — —	1000 —	4 —
—	1000 — — —	2000 —	5 —
—	2000 —		6 —

9. gr.

Fyrir birtingu á fyrirkalli, stefnu, dómi, uppsögn, málskröfu eða þesskonar birtingar, skal greiða 2 krónur fyrir hvern þann, er birt er, og gjaldinu skift jafnt milli stefnuvottanna. Auk þess skal stefnuvottum greiddur ferðakostnaður eftir reglunum í 4. gr.

10. gr.

Fyrir úttekt á jörðu greiðist hverjum úttektarmanni 4 krónur, auk ferðakostnaðar, eftir reglunum í 4. gr. Fyrir skoðunar- eða matsgerð á fasteign, í hvaða tilgangi sem sú gerð fer fram, skal greiða hverjum skoðunar- eða virðingarmanni eftir fjárhæð matsgerðarinnar:

Alt að	500 kr.		2 krónur.
yfir	500 — alt að	1000	3 —
—	1000 — — —	2000	4 —
—	2000 — — —	4000	5 —
—	4000 —		6 —

Sama gjald greiðist fyrir lausafjárvirðingar.

Fyrir eiðvinningu að gerðum þeim, er um getur í þessari grein, er ekkert gjald greitt.

Ferðakostnaður skal endurgoldinn matsmönnum eftir reglunum í 4 gr., einnig fyrir ferð til eiðvinningar.

11. gr.

Landskiftamönnum skal greiða 4 kr. á dag hverjum, auk ferðakostnaðar samkv. 4. gr.

12. gr.

Gjald til votta við rjettarhöld eða notarialgerðir er 50 aurar til hvers votts fyrir hverja klukkustund, er rjettarhaldið stendur yfir. Hluti úr klukkustund telst heil klukkustund. Í einkamálum greiðist gjald þetta ásamt gjaldinu fyrir fyrirtekt málsins. Fyrir hvert rjettarhald seinna í málinu skal sá greiða gjaldið, er málinu fær frestað.

13. gr.

Gjöld þau, er um getur í lögum þessum, greiðast einnig í opinberum málum og gjafsóknarmálum.

Í einkamálum er gerðarbeiðandinn skyldur til að greiða gjaldið, áður en gerðin fer fram. Verði gjaldið eigi greitt fyrirfram, hefir viðkomandi lög-taksrjett á því.

Í opinberum málum og gjafsóknarmálum greiðast gjöld þessi fyrirfram úr landssjóði, gegn endurgjaldi frá þeim, sem dæmdur verður í málskostnað með endilegum dómi.

14. gr.

Fyrir eftirrit þau, er ræðir um í 3. gr. laga nr. 2, 2. febr. 1894, svo og fyrir önnur eftirrit, sem einstakir menn biðja um úr embættishókum eða skjalasófnum embætta, skal greiða 1 kr. fyrir hverja örku, en hálfa örku eða minna 50 aura.

Ákvæði greinar þessarar ná eigi til afrita þeirra, er ræðir um í 2. málsgrein 6. gr. reglugerðar 13. jan. 1916 um Þjóðskjalasafnið í Reykjavík.

15. gr.

Lög 13. janúar 1882 um borgun til hreppstjóra og annara, sem gera rjettarverk, og lög um breyting á 1., 5., 6. og 8. gr. þeirra laga, frá 13. desbr. 1895, eru úr gildi numin.

16. gr.

Lög þessi öðlast gildi 6. desember 1917.

(B. X, 4.)

Ed.**137. Frumvarp**

til laga um stefnufrest til íslenskra dómstóla.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

I. kafli.**Um stefnufrest í almennum einkamálum.****1. gr.**

Þegar varnaraðili á heimili eða dvöl í sömu þinghá, sem mál á hendur honum á að þingfesta í, skal honum stefnt með að minsta kosti viku fyrirvara.

Sama frest skal veita, ef varnaraðili á heimili eða dvöl í sama kaupstað, sem mál á hendur honum skal þingfesta í.

2. gr.

Nú á varnaraðili heimili eða dvöl utan þeirrar þinghár, þar sem mál á hendur honum á að þingfesta, en í sömu sýslu, og skal honum þá veittur 14 daga stefnufrestur.

Sama frest skal og veita, ef varnaraðili á heimili eða dvöl í kaupstað, sem liggur við þá sýslu, er mál skal þingfesta í. Sama gildir, ef mál á að þingfesta í kaupstað, en varnaraðili á heimili í sýslu, sem við kaupstaðinn liggur, svo og ef varnaraðili á heimili eða dvöl í Hafnarfirði eða Reykjavík, og þingfesta á málið í öðrum hvorum þessara kaupstaða.

Sýsla táknar hjer umboðsskiptingu.

3. gr.

Nú á varnaraðili heimili eða dvöl hjer á landi, en utan þeirrar sýslu, er þingfesta skal mál á hendur honum í, enda sje eigi svo ástatt, sem í 2. gr. segir, og skal dómari þá ákveða stefnufrest eftir því, sem við á hverju sinni. Þó má frestur aldrei vera skemri en 2 vikur og aldrei lengri en 9 vikur.

4. gr.

Nú á varnaraðili heimilisfang eða dvöl erlendis, og skal dómari þá ákveða stefnufrest eftir atvikum hverju sinni. Þó má fresturinn aldrei vera skemri en 3 mánuðir og aldrei lengri en 12 mánuðir.

5. gr.

Nú er eigi kunnugt, hvar varnaraðili á heimilisfang eða dvöl, og skal þá dómari ákveða stefnufrest á þann hátt, er í 3. og 4. gr. segir, þannig að fresturinn fari eftir 3. gr., ef telja má vist, að varnaraðili dveljist eða eigi heimili hjer á landi, en ella skal fara eftir 4. gr.

6. gr.

Akvæði 1.—5. gr. gilda jafnt, hvort sem mál er þingfest á bæjarþingi, manntalsþingi eða í aukarjetti.

II. kafli.

Um stefnufrest í einkamálum, er frábrugðinni meðferð sæta í hjeraði.

7. gr.

Í gestarjettarmálum skal stefnufrestur vera sem hjer segir:

1. Þegar svo er ástatt um varnaraðilja, sem í 1. gr. 1. málsg. segir, skal stefnufrestur eigi vera skemri en 3 sólarhringar. En ef svo stendur á, sem í 2. málsg. 1. gr. getur, skal stefnufrestur vera eigi skemri en 1 sólarhringur.

2. Þegar svo stendur á, sem í 2. gr. segir, skal stefnufrestur eigi vera skemri en 1 vika.

3. Nú eru atvik svo vaxin, sem í 3. og 4. gr., sbr. 5. gr., getur, og skal dómari þá ákveða stefnufrestinn, svo sem þar segir, þó svo, að fresturinn verði eigi lengri en 6 vikur, ef svo er ástatt, sem í 3. gr. getur, en ella eigi lengri en 6 mánuðir.

8. gr.

Stefnufrestur í einkalögreglumálum, sjódomsmálum og merkjamálum, samkvæmt lögum nr. 35, 2. nóv. 1914, skal fara eftir ákvæðum 7. gr.

9. gr.

Stefnufrestur í landamerkjamálum, áreiðar- og vettvangsmálum, vixil- og tjekkamálum, hjónabandsmálum, málum til áfrýjunar sáttanefndarúrskurðum samkv. lögum nr. 32, 11. júlí 1911, fer eftir reglum 1.—4. gr. laga þessara, nema mál þessi sæti gestarjettarmeðferð.

10. gr.

Stefnufrestur í eignardómamálum skal fara eftir ákvæðum laga nr. 46, 10. nóv. 1905, 9. gr.

11. gr.

Ákvæði laga nr. 30, 3. nóv. 1915, um stefnufrest í málum til ógildingardóms á skjölum, skulu haldast óbreytt.

III. kafli.

Um stefnufrest í sakamálum og til yfirdómstóla.

12. gr.

Í sakamálum skal stefnufrestur fara eftir ákvæðum 7. gr.

13. gr.

Nú er sakamál sótt annarstaðar en á heimilis- eða dvalarvarnarþingi sökunauts, en hann er staddur í þinghá, þar sem málið er sótt að lögum, þegar stefna er birt honum, og fer þá um frestinn, svo sem þar væri heimili hans eða dvalarstaður.

14. gr.

Stefnufrestur til landsyfirdóms fer eftir tilsk. 11. júlí 1800, 15. gr. Þó skal yfirdómur ákveða frestinn samkvæmt 4. og 5. gr. laga þessara, ef svo er ástátt um varnaraðilja, sem í tjeðum greinum segir.

15. gr.

Stefnufrestur til landsyfirdóms í sakamálum og til synodalrjettar fer eftir þeim reglum, sem hingað til hafa gilt.

IV. kafli.

Almenn ákvæði.

16. gr.

Akvæði laga þessara taka til allra þeirra, sem stefnt er í hverju einstöku máli, hvort sem er sóknar- eða varnaraðili, meðalgöngumaður, vitni, matsmaður o. s. frv. Stefnufrestur í eiðs-, mats-, skoðunar- eða vitnamálum fer eftir sömu reglum sem stefnufrestur í höfuðmáli.

17. gr.

Akvörðun dómstóls um stefnufrest samkvæmt 4. og 5. gr. og II. kafla, sbr. 4. og 5. gr. og 14. gr., má áfrýja til æðri dóms eftir almennum áfrýjunarreglum.

18. gr.

Með lögum þessum eru eftirgreind lagaákvæði úr gildi numin: N. L. 1—4—7, 8, 9 og 12, sbr. kgsbr. 2. maí 1732, tilsk. 3. júní 1796, 16. gr., og tilsk. 11. júlí 1800, 15. gr. síðasta setning, svo og N. L. 1—4—18, sbr. kgsbr. 2. maí 1732, tilsk. 29. maí 1750, 1. gr., tilsk. 3. júní 1796, 29. gr., lög nr. 5, 17. mars 1882, 7. gr., lög nr. 59, 10. nóv. 1905, 2. gr., lög nr. 33, 11. júlí 1911, og lög nr. 35, 2. nóv. 1914, 6. gr., að því leyti, sem nefnd lagaákvæði hafa að geyma fyrir-mæli um stefnufrest. Loks eru úr lögum numin öll lagaákvæði, er koma í bága við lög þessi. Þó skulu ákvæði laga nr. 19, 2. okt. 1895, um stefnur til æðri dóms í skiftamálum, og ákvæði laga nr. 11, 20. okt. 1905, um stefnufrest í landsdómsmálum, haldast óbreytt.

(B. IX, 2.)

Nd.**138. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 60, 30. júlí 1909.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin er öll á einu máli um það, að ekki sje tiltækilegt að skifta Ísafjarðarlæknishjaraði þannig, að stofnað sje sjerstakt læknishjarað í Hólshreppi, ásamt Bolungavíkurverslunarstað. Þar sem því er nú svo háttað, að í Ísafjarðarlæknishjaraði er fastur aðstoðarlæknir, en hann situr nú við hlið hjeraðslæknisins á Ísafirði, þá lítur nefndin svo á, að rjettast sje og enda sjálfsagt, að aðstoðarlæknirinn sitji í Bolungavík. Nú sem stendur er auðvitað ekki hægt að skylda lækni þann, er í þessu embætti situr, til að setjast að í Bolungavík. Nefndin leggur því til, að styrkurinn, sem hreppsþúunum í Hólshreppi, ásamt Bolungavíkurverslunarstað, er ætlaður í fjárlögum til að leita sjer læknishjálpar, 300 kr. hvort árið, sje færður upp í 500 kr. hvort árið, þar til unt sje að skylda aðstoðarlækninn í Ísafjarðarlæknishjaraði til að setjast í Bolungavík. Þess skal getið, að tillögur þessar eru í samræmi við skoðun landlæknis á málinu.

Alþingi, 19. júlí 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.
Pjetur Ottesen,
framsögumaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.
Einar Jónsson.

Einar Árnason.

(C. VIII, 2.)

Ed.**139. Tillaga**

til þingsályktunar um kolanám.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að vinda sem bráðastan bug að innlendu kolanámi á þeim stöðum, sem menn finna hentugasta, svo að fyllt verði eldiviðarþörf landsmanna, þótt engi erlend kol náist.

Jafnframt ályktar Alþingi að heimila stjórninni fje úr landssjóði til nauðsynlegra framkvæmda í þessu máli, svo sem til verkfærakaupa, til torfbæja yfir verkamenn, til kaupa eða leigu á námunum o. fl. þ. h.

(B. XXXVIII, 1).

Nd.

140. Frumvarp

til laga um skipulag kaupúna og sjávarþorpa.

Flutningsm.: Magnús Pjetursson.

I. Um mælingar bæja.

1. gr.

Í öllum íslenskum kaupúnum og sjávarþorpum, sem hafa 200 íbúa eða fleiri, skal mæla vandlega höfnina, allt svæðið, sem kaupúnið er byggt á, og eigi minna land umhverfis en ætla má að fullnægi vexti kaupúnsins í næstu 50 árin. Eftir mælingum þessum skal síðan gera uppdrátt af höfninni, bænum og nágrenni hans. Undanþegnir eru þó þeir bæir, sem áður hafa látið mæla land sitt og gera uppdrætti af því, sem fullnægi ákvæðum laga þessara og reglugerðar þeirrar, sem ræðir um í 5. gr. Þá má og undanfella að mæla höfnina, ef sæmilegir uppdrættir eru til af henni, eða hvorki eru líkindi til þess að hún verði endurbætt, henni lokað eða hafskipabryggja gerð, nje útvegur geti eflst að mun í bænum á næstu áratugum.

2. gr.

Bæjarstjórn eða hreppsnefnd í hverjum bæ annast mælingarnar og lætur gera uppdrættina, en verkið skal unnið af mælingafróðum mönnum, sem stjórnarráðið samþykkir og telur hæfa til þess. Það getur krafist þess, að verkfræðingur leysi verkið af hendi sjerstaklega, ef bærinn er fjölmennur eða mælingin vandasöm.

3. gr.

Allan kostnað við mælingar og uppdrætti skal greiða úr bæjar eða hreppssjóði.

4. gr.

Stjórnarráðið ákveður með hálfis árs fyrirvara, hve nær mælingum og uppdráttum skuli lokið í hverjum bæ. Allir uppdrættir skulu fullgerðir í síðasta lagi 31. des. 1922.

5. gr.

Stjórnarráðið semur reglugerð um mælingarnar og hversu uppdrættir skulu gerðir, en fullnægja skulu þeir eftirfarandi skilyrðum:

- a. Mælikvarði sje eigi minni en 1:1000. Rjettar áttir (hánorður) sjeu sýndar.
- b. Á uppdrættina skulu markaðar allar byggingar og helstu mannvirki, sem bygð eru þegar uppdráttur er gerður, allar útmældar lóðir, bryggjur, göt.

ur og vegir, vatnsból, vatnsveita og frárenslisþípur neðanjarðar, svo og opin ræsi.

- c. Mishæðir á landi skulu sýndar með hæðarlinum við hverja stíkuhækkun frá ákveðnu sjávarmáli.
- d. Jarðveg skal merkja með litum eða glöggum merkjum, svo sjá megi hvað ræktað er, og hvernig (tún, garðar) og hversu óræktaða landið er (klappir, sandur, móar, mýrar). Þá skal annað hvort sýnt á uppdráttum eða í lýsingum, er þeim fylgja, hve djúpt er á vatn í jörðu og traustan grundvöll og hverjum hlutum svæðisins kann að vera hætta búin af ágangi vatns, sjávar, snjóflóða og því líkt.
- e. Uppdráttunum skulu fylgja skriflegar skrár eða lýsingar, svo sem mælt verður fyrir í reglugerð (skrá yfir götur, lóðir o. þvl.), sem gefi glöggar upplýsingar um öll mikilvæg atriði, er snerta ástand og skipulag bæjarins, að svo miklu leyti sem uppdrættir bera það ekki með sjer.

6. gr.

Eftirrit af uppdráttunum og lýsingum, sem þeim fylgja, skal senda stjórnarráðinu í síðasta lagi fyrir 1. mars 1923.

7. gr.

Vanræki bæjarstjórn eða hreppsnefnd að framkvæma mælingarnar á þeim tíma og þann hátt, sem stjórnarráðið hefir mælt fyrir um hvern bæ, eða ljúka uppdráttum og lýsingum í tæka tíð, er stjórnarráðinu heimilt að láta vinna verkið á kostnað hlutaðeigandi kaupþúns.

II. Um skipulagsuppdrætti.

8. gr.

Skipulagsuppdrætti skal gera yfir öll íslensk kaupþún og sjávarþorp, sem hafa 200 íbúa eða fleiri. Uppdrættir þessir skulu sýna fyrirhugað skipulag á höfn og aðal-bryggju, skipulagsbreytingar á bygða svæðinu og fyrirhugað skipulag á eigi minna af óbygða bæjarstæðinu en ætla má að nægi 50 ára vexti bæjarins.

9. gr.

Landsstjórnin annast alla framkvæmd á skipulagsuppdráttum. Hún lætur sjerfróða menn (byggingarfræðinga, verkfræðinga) gera uppdrættina í samráði við bæjarstjórn eða hreppsstjórn í hverjum bæ, helstu atvinnurekendur bæjarins og hjeraðslækni. Hún getur og boðið til samkepní um skipulag fjölmennustu bæjanna áður en farið er að vinna að fullkomnum skipulagsuppdrætti, einnig þeirra bæja, þar sem skipulagið virðist tiltölulega vandasamt, eða líkindi eru til þess að bærinn vaxi hraðfara.

Um skipulag Reykjavíkur skal bjóða til samkepní bæði utanlands og innan.

10. gr.

Stjórnarráðið ákveður á ári hverju, hvar gera skuli skipulagsuppdrátti, en lokið skal þeim í öllum kaupþúnum í síðasta lagi 1. jan. 1928.

11. gr.

Allur kostnaður við skipulagsuppdrátti greiðist að hálfu úr landssjóði, að hálfu úr bæjar- eða hreppssjóði.

12. gr.

Stjórnarráðið semur reglugerð um alla gerð skipulagsuppdráttar, en fullnægja skulu þeir eftirfarandi atriðum.

- a. Markað sje fyrir hagnýtingu hafnarinnar, aðal-hafskipabryggju og öðrum helstu mannvirkjum eða hafnarbótum, bæjarstæðinu, eða landi því, sem bæinn má fyrst um sinn byggja á, fiskireitum utan bæjar og öðru landi, sem nauðsynlegt kann að vera fyrir atvinnurekstur bæjarins (lýsisbræðslu, fjósum, hesthúsum, hlöðum, kirkjugarði og því.).
- b. Á bæjarstæðinu skal glögglega sýnd skifting bygðar, hvert svæði er ætlað í þarfir sjávarútvegs, vöruskemma, íbúðarhúsa o. því., hvar hús skuli sambygð, hvar í sundurlausum röðum eða hópum og hvar dreifð smáhýsi, að svo miklu leyti sem það er eigi sýnt, á skipulagsuppdráttum með því að marka fyrir húsum. Þá skal og sýnt á hverju svæði ætlast er til að megi byggja þrilyft hús, ef ráð er gert fyrir þeim.
- c. Markað skal fyrir öllum fyrirhuguðum skipulagsbreytingum á bygða þorpinu, götum, opnum óbygðum svæðum (torgum, leikvöllum, íþróttavelli o. því.), byggingum og öðrum mannvirkjum. Á sama hátt skal markað fyrir götum, óbygðum svæðum, húsum, lóðum og öðrum mannvirkjum, sem gert er ráð fyrir á hinum óbygða hluta bæjarstæðisins, sem skipulagsuppdráttur nær yfir.
- d. Á sjerstökum uppdrátti eða uppdráttum skal sýna skipulag frárenslis, vatnsveitu, gasveitu og rafmagnsveitu, að svo miklu leyti, sem gert er ráð fyrir slíkum mannvirkjum.
- e. Mælikvarði skipulagsuppdráttar skal eigi minni en 1:1000. Halli skal sýndur með hallalinum fyrir hverja stikuhæð frá sjávarmáli og rjettar áttir.
- f. Við gerð skipulagsins skal vandlega tekið tillit til atvinnu bæjarbúa, heilbrigðis- og þrifnaðarnauðsynja, greiðrar umferðar, brunahættu og segurðar bæjarins. Sjerstaklega skal þess gætt, að opinberum og öðrum helstu byggingum sje smekklega skipað, að götur sjeu eigi með lengdarbungum, hafi hæfilegan halla og lokist á smekklegan hátt. Fjarlægðir milli húshliða íbúðarhúsa og hæð þeirra skal að jafnaði miða við það, að hornið milli lárjettrar línu neðst úr gluggum íbúðarherbergja á aðal sólarhlið húsa og línu frá næsta húsmæni sem ber við loft, sje eigi meira en 26°, nema skipulag bygða þorpsins eða halli á bæjarstæðinu geri það ókleift. Hvergi má gera ráð fyrir að brunagaflar, sem ekki er víska fyrir að hyljist, blasi við af almannafæri. Þá skal og leitast við, að breytingar á bygða svæðinu skerði eigi óþarflega hagsmuni lóðaeigenda.
- g. Skipulagsuppdrátti skal fylgja skrifleg lýsing, sem skýri frá öllum helstu

atriðum, sem varða skipulagið, og eigi eru auðsæ af uppdráttum eftir því, sem reglugerð um uppdrættina ákveður.

Þar sem um smáþorp er að ræða, og lítil líkindi þykja til að þau taki fljótum framförum, skal þó stjórnarráðinu heimilt að ákveða, að uppdrættirnir sjeu nokkru einfaldari en hjer er gert ráð fyrir.

13. gr.

Þegar skipulagsuppdrætti er lokið, skal það opinberlega auglýst, og uppdrátturinn, ásamt lýsingu, hafður almenningi í bænum til sýnis, eigi skemur en 4 vikur. Eigendum þeirra húsa eða lóða, sem uppdrátturinn breytir tilfinnanlega, skal auk þess send skrifleg tilkynning um það samtímis. Skulu þeir hafa sent athugasemdir sínar eða mótmæli til bæjarstjórnar áður en sýningarfrestur er á enda. Þegar honum er lokið og leitað hefir verið álits bygginga- og veganefnda, þar sem slíkar nefndir eru skipaðar, ræðir bæjarstjórn eða hreppsnefnd málið og afgreiðir það með tillögum sínum og athugasemdum til stjórnarráðs.

14. gr.

Áður en skipulagsuppdrættir berast stjórnarráðinu, skal það hafa skipað 5 manna skipulagsnefnd í Reykjavík, sem sje stjórninni til aðstoðar, er dæma skal um skipulagsuppdrætti. Nefndin sje þannig skipuð, að í henni sje einn full-lærður byggingafræðingur, sem átt hefir kost á að kynna sjer sjerstaklega skipulag erlendra bæja, einn verkfræðingur, einn kaupmaður eða útvegsmáður, kennarinn í heilbrigðisfræði við háskólann og einn listamaður, sem búsettur er í Reykjavík. Heimilt er stjórninni að skipa þann byggingafræðing í nefndina, sem gert hefir skipulagsuppdráttinn.

Stjórnin ákveður hæfilega þóknun til nefndarmanna fyrir störf þeirra. Þóknun til nefndarmanna og annar kostnaður við nefndina greiðist úr landssjóði.

15. gr.

Jafnóðum og skipulagsuppdrættir berast stjórnarráðinu, sendir það þá, ásamt fylgiskjöllum, skipulagsnefnd þeirri, sem ræðir um í 14. gr. Skal hún athuga vandlega öll atriði skipulagsins og sjerstaklega allar þær breytingartilögur og athugasemdir, sem bæjarstjórnir eða hreppsnefndir kunna að senda með uppdráttunum, og síðan gera rökstuddar tillögur um, á hvern hátt hún álitur skipulagi hvers bæjar best ráðið til lykta. Tillögunum skulu fylgja uppdrættir, þar sem þess kann að vera þörf.

16. gr.

Hafi skipulagsnefnd gert mikilsvaðandi breytingar á skipulagsuppdrætti einhvers bæjar, skal stjórnarráðið senda þær bæði þeim, sem skipulagsuppdráttinn gerði, og hlutaðeigandi bæjarstjórn eða hreppsnefnd til umsagnar. Stjórnarráðið staðfestir síðan skipulagsuppdráttinn, ef það sjer sjer það fært, óbreyttan eða með þeim breytingum, sem það álitur að til bóta sjeu, og fær hann þá gildi sem lögmæt samþykkt fyrir bæinn óðar en hann hefir verið opinberlega auglýstur.

Eftirrit af uppdráttum yfir kauptún, svo og skipulagsuppdráttum, ásamt lýsingum, er þeim fylgja, skal geyma í Þjóðskjalasafninu, en eftirrit af þeim í stjórnarráðinu.

III. Um breytingar á skipulagi bæja og eftirlit með því.

17. gr.

Ef eldur eyðir mörgum húsum samtímis í kauptúni eða sjávarþorpi, skal bæjarstjórn (eða hreppsnefnd) tafarlaust athuga, hvort ekki sje ástæða til þess að gera skipulagsbreytingar á brunasvæðinu, og tilkynna stjórnarráðinu álit sitt og óskir um það.

Hvort heldur sem bæjarstjórn æskir skipulagsbreytingar eða ekki skal leita umsagnar skipulagsnefndar um málið.

Síðan úrskurðar stjórnarráðið, hvort breyta skuli skipulaginu eða ekki.

18. gr.

Nú vill bæjarstjórn færa út bæjarstæðið, eða að einhverju leyti breyta því skipulagi, sem ákveðið er með skipulagsuppdrætti, skal hún þá senda stjórnarráðinu beiðni um það, ásamt uppdráttum og upplýsingum, sem sýni ljóslega, hvernar breytingar er óskað og hver nauðsyn beri til hennar. Stjórnarráðið úrskurðar, hvort breyta skuli skipulaginu eða auka við það, eftir að það hefir fengið umsögn skipulagsnefndar um málið.

19. gr.

Nú hefir stjórnarráðið ákveðið að breyta skuli skipulagi bæjar eða auka það, og skal þá, er um mikilvægar skipulagsbreytingar er að ræða, haga framkvæmdum svo sem mælt er fyrir í 9. og 11.—16. gr. Smávægilegar breytingar staðfestir stjórnarráðið, ef meiri hluti skipulagsnefndar felst á tillögur bæjarstjórnar, og húsagerðarfræðingur nefndarinnar styður málið. Allar skipulagsbreytingar skulu auglýstar opinberlega nema þær sjeu svo litilfjörlegar, að þær snerti að eins hagsmuni fárra manna. Ef svo er, nægir að bæjarstjórn tilkynni þær brjeflega þeim, sem hlut eiga að máli.

20. gr.

Skýlt skal öllum bæjarstjórnnum að geyma vandlega öll skjöl og uppdrætti, sem lúta að skipulagi bæjarins, og auka þá eða breyta þeim jafnóðum og byggðin eykst eða breytist, svo að ætíð megi glögglega sjá, hversu bærinn er byggður og öll veruleg mannvirki, sem gerð hafa verið.

21. gr.

Stjórnarráðið lætur byggingafræðing, eða annan mann, sem það telur hafa nægilega sjerþekkingu á skipulagi bæja, hafa eftirlit með byggingu hvers kauptúns, sem skipulagsuppdráttur er samþykktur fyrir, eigi sjaldnar en á 5 ára fresti. Hann skal rannsaka vandlega, hvort skipulagsákvæðum er fyllilega hlýtt og hvort uppdrættir eru varðveittir, auknir og lagfærðir, svo sem vera ber. Á eftirlitsferðum sínum skal hann eftir föngum leiðbeina byggingarnefndum

og bæjarstjórnnum um alt, er að skipulagi lýtur. Að lokinni eftirlitsferð gefur hann stjórnarráðinu skýrslu um öll þau atriði, sem áfátt kann að vera í hverjum bæ.

Kostnað við eftirlitið skal greiða úr landssjóði.

22. gr.

Nú kemur það í ljós við eftirlit eða á annan hátt, að skipulagsákvæði eru brotin, og skal þá stjórnarráðið gera tafarlausa gangskör að því að mannvirki þau, sem tvímælalaust fara í bága við skipulagið, sje rifin niður, nema um bráðabirgða-mannvirki sje að ræða, t. d. byggingu eftir bæjarbruna, sem stjórnin hafi fallist á.

Kostnað þann, sem af slíkum breytingum leiðir, og skaðabætur, skal greiða úr bæjarsjóði.

23. gr.

Málgrein A. í 6. gr. laga nr. 19, 20. okt. 1905, um byggingarsamþyktir, er úr lögum numin.

Ástæður fyrir frumvarpi þessu.

Tilgangur frumvarps þessa er að tryggja betur en nú er nauðsynlegar endurbætur á skipulagi kaupþúna og sjávarþorpa.

Mörg lagaákvæði hafa verið gerð í þessu augnamiði, en aðallega koma nú til greina lögín um byggingarsamþyktir frá 20. okt. 1905. Í 6. gr. þeirra er það falið byggingarnefndum bæja, að láta gera skipulagsuppdrætti af bæjunum »svo fljótt sem verða má«, og yfirleitt er ætlast til þess, að bæjarstjórnir sjái algerlega um skipulag bæjanna.

Þó lög þessi sjeu betri en ekki neitt, sjerstaklega hafi komið því til leiðar, að nokkrir bæir hafa gert byggingarsamþyktir, þá eru þau að miklu leyti byggð á röngum grundvelli. Þau leggja bæjarstjórnnum starf á herðar, sem þær eru alls ekki vaxnar, því að það mun sanni næst, að fæstir bæjastjórnarmenn vita öllu meira um skipulag bæja en t. d. úrsmíði eða lækniðfræði. Hefir þetta leitt til þess, að þær hafa algerlega leitt það hjá sjer að láta gera skipulagsuppdrætti af bæjunum, þó örfáar undantekningar sjeu (Akureyri og að nokkru leyti Ísafjörður), og lögín hafa að þessu leyti eigi náð tilgangi sínum. Lakast er þó, að engin minsta von var um það, að skipulag bæjanna kæmist í viðunandi horf, þó lögnum hefði verið stranglega framfylgt, því að það er áreiðanlega ofvaxið hverjum manni, sem ekki hefir staðgóða sjerþekkingu á málinu, að ráða stórlýtalítið fram úr skipulagi bæjar. Reynslan í Reykjavík er órækur vottur þess, og er þar þó um fleiri menn að velja en víðast annarstaðar. Þrátt fyrir lög þessi, er skipulag bæjanna enn á ringulreið. Byggingarnefndir bæta götum við og marka húsastæði eftir því, sem augnablikspörf kallar að, án þess að í fullu rækilega hugsuðu sambandi sje við heildina. Verður þá oft erfitt að komast hjá því í smábæjum, að hending ein, eða hagur einstakra manna, ráði miklu um skipulagið.

Í fyrsta kafla frv. um mælingar bæja er í raun og veru hvorki um

nýmæli að ræða nje ný útgjöld. Mælingarnar eru algerlega óumflýjanlegar hvort sem er, því enginn bær getur án þeirra verið, enda víðast búið að mæla land bæjanna og gera upprátt af því, hvort sem þeir eru nægilega vel úr garði gerðir eða ekki. Það má því telja sjálfsagt, að bæirnir kosti mælingarnar sjálfir svo sem verið hefir. Ef þess er gætt, að innan skamms verður mælingum lokið í Reykjavík og Hafnarfirði, en ljett verk að mæla land lítilla kaптúna, þá má gera ráð fyrir því, að 5 ár sjeu nægilegur tími til þess að ljúka mælingum og landsuppdráttum í öllum kaптúnum landsins. Er þá fengin fyrsta undirstaðan undir gerð skipulags.

Þá er annar kaflinn, *um skipulagsuppdrætti*. Hann lýtur að því að gera tvær mikilvægar breytingar á núverandi fyrirkomulagi: að fela landsstjórninni framkvæmdir málsins, og að skipulag bæjanna sje gert af manni, sem vit hefir og sjerþekkingu í þessum efnum.

Margt mæliр með því, að *landsstjórnin annist alla framkvæmd málsins*. Reynslan hefir sýnt, að bæjarstjórnirnar vanrækja það, en framkvæmdir verða miklu tryggari í höndum stjórnarinnar. Þá er hún og miklu óháðari gagnvart öllu flokkatogi og einstaklingahag í bæjunum en bæjarstjórnir þeirra, stendur á ýmsan hátt betur að vígi og myndi fá betra samræmi á flest í bæjunum en hver bæjarstjórn fyrir sig.

Hvað hitt atriðið snertir, að sá maður skuli gera skipulagið, sem vænta má að hafi vit á því, þá virðist það svo sjálfsagt, að eigi þurfi að færa ástæður fyrir því. Því fer þó fjarri, að almenningi sje þetta ljóst. Flestir hafa mjög óljósa hugmynd um það, að skipulagsgerð bæja er mjög vandasamt verk, sem engir geta leyst vel af hendi nema sjerfróðir menn, og stórtjón hlýst ætíð af því fyrir eða síðar, ef skipulag tekst illa. Eru það ótölulegar miljónir, sem erlendir bæir hafa skaðast á slíku forsjáleysi.

Frv. gerir ráð fyrir því, að landsstjórnin noti aðallega íslenskan eða erlendan *byggingafræðing* til þess að gera skipulagsuppdrættina, og hafi hann fengið tækifæri til þess að kynna sjer erlenda fyrirmyndarbæi, áður en hann tekst verkið á hendur. Að sjálfsögðu dvelur hann þá nokkurn tíma í hverjum bæ og vinnur að skipulagsuppdráttunum í samvinnu við bæjarstjórnir og helstu atvinnurekendur bæjanna. Er það því sæmilega trygt, að vandlega verði tekið tillit til álits og óska bæjarbúa, að svo miklu leyti, sem þær eru á góðum rökum byggðar. Til þess að fá deilu- og álitamál útkljáð, er lagt til, að kosin sje nefnd í Rvík, sem vænta mætti að skipuð yrði mönnum, sem hafa sæmilega þekkingu á skipulagsmálum bæja. Er tæplega um annað úrræði að gera í landi, sem hefir nálega engum byggingafræðingum á að skipa að svo stöddu.

Þetta fyrirkomulag hefir meðal annars þann mikla kost, að allir, sem mestu ráða um skipulagið, sá sem uppdrátt gerir, skipulagsnefnd og landsstjórn, eru óháðir deilumálum bæjanna og einstaklingahagsmunum. Ættu þeir því að geta litið óhlutdrægt á hvert mál, og farið eftir því, sem almenningsheill krefst.

Ráð er gert fyrir því, að ljúka megi öllum skipulagsuppdráttum á 10 ára fresti.

Vegna þess að gerð skipulagsuppdrátta leggur ný gjöld á bæina, þó þau eflaust margborgi sig, þá virðist sanngjarnt, að landssjóður greiði helming kostnaðar.

Að lokum má geta þess, að þó erlendis sje sú venjan, að láta bæjar-

stjórnir ráða fram úr skipulagsmálum bæja, líkt og verið hefir hjá oss, þá fer því fjarri, að það hafi gefist allskostar vel, en auk þess er þar mjög öðru máli að gegna, því að víðast er völ á mörgum sæmilega mentuðum sjerfróðum mönnum til þess að framkvæma verkið.

Þriðji kaflinn, um *breytingar á skipulagi bæja og eftirlit með því*, lýtur að því að tryggja, að bæði nauðsynlegar breytingar á skipulagi og viðaukar við það, sjeu með fullri forsjá gerðar, líkt og upprunalegi skipulagsuppdrátturinn. Þá er og leitast við að tryggja það, að bæjarstjórnnum haldist ekki uppi að brjóta skipulagsákvæði, víkja frá skipulagsuppdraetti af handahófi. Er tæplega mögulegt að tryggja þetta á annan hátt en að láta hæfan mann hafa eftirlit með framkvæmdum og byggingum bæjanna, t. d. með 5 ára millibili. Ráð hefir verið fyrir því gert, að verkfræðingar þeir, sem landið hefir í þjónustu sinni, hefðu jafnaðarlega eftirlit þetta á hendi, eða byggingafræðingur landsins, sem gera má ráð fyrir að sje á föstum launum. Ætti eftirlitið að verða kostnaðarlítið á þennan hátt.

Eins og sjá má af ofanrituðu, er ætlast til, að skipulag allra bæja á landinu sje komið í fast, tryggilegt horf að 10 árum liðnum. Ef valið tækist vel á manni þeim eða mönnum, sem fengnir verða til þess að gera skipulagsuppdraetti, yrði þetta stórvægilegt menningarsspor og stórgróði fyrir þjóðina, en tæpast gæti það tekist svo illa, að eigi yrði um mikilvæga framför að ræða frá því, sem nú er. Hið er aftur viðbúið, að margar bæjarstjórnir láti sjer fátt um það finnst, að yfirráð þeirra yfir skipulagsmálum sjeu á nokkurn hátt skert. Bæði þykir flestum sinn fugl fagur og fæstum er það ljóst hjer á landi, að skipulag bæja sje annað eins vandamál og það er.

Að lokum má geta þess, að svo má segja að nú sjeu *siðustu forvöð* til þess að koma máli þessu í gott horf án stórtjóns fyrir bæina. Enn eru flest hús úr timbri, holræsi óvilda í götum og götur óvandlega gerðar. Meðan svo stendur má margt laga kostnaðarlítið, en nú er húsa- og gatnagerð að breytast, og úr því fjöldi steinhúsa er bygður og vandaðar götur gerðar, er bæði afar erfitt og dýrt að breyta skipulagi.

Guðmundur prófessor Hannesson hefir samið frumvarp þetta og einnig ástæður þær, er hjer að framan greinir. En þar sem þetta mál er að mínu áliti mjög mikilsvarðandi, og þá ekki síst sem heilbrigðismál, þá hefi jeg gerst flutningsmaður þess, og flyt það orðrjett eins og prófessorinn hefir samið.

Tel jeg rjett að láta það koma þannig fyrir Alþingi, en þar með er ekki sagt, að jeg sje með öllu samþykkur öllum atriðum frumvarpsins.

(B. LXI, 1.)

Ed.**141. Frumvarp**

til laga um heimild fyrir stjórnarráð Íslands til að setja reglugerðir um notkun hafna o. fl.

Frá sjávarútvegsnefndinni.

1. gr.

Stjórnarráði Íslands veitist heimild til að setja reglugerðir um notkun hafna við löggilt kaптún og veiðistöður á Íslandi, um notkun á hafnarbryggjum og öðrum mannvirkjum við hafnir, og um seglfestu.

Reglugerð semur sýslumaður eftir tillögum sveitarstjórnar, þar sem höfnin er.

2. gr.

Í reglugerðum þeim, er um ræðir í 1. gr., má ákveða sektir fyrir brot, alt að 400 kr., svo og að heimilt sje að nota höfn og hafnarmannvirki og að taka seglfestu, alt gegn endurgjaldi. Einnig má þar ákveða upphæð gjaldsins og að það megi að eins krefja í peningum, en ekki hlut eða hundraðsgjald af afla útgerðar, sem höfnina eða mannvirkin notar, svo og að ógildir sjeu samningar um að slík útgerð selji eiganda hafnarmannvirkja afla sinn fremur en öðrum.

3. gr.

Með mál um brot gegn reglugerðum þessum skal farið sem almenn lög-reglumál. Sektir renna í hafnarsjóð kaптúns, ef til er, ella í sveitarsjóð þar sem brotið er framið.

4. gr.

Lög nr. 62, 10. nóv. 1905, um heimild fyrir stjórnarráð Íslands til að setja reglugerðir um notkun hafna við kaптún í landinu o. fl., eru úr gildi numin.

Greinargerð.

Tilgangur frumvarps þessa er að tryggja nokkru betur en nú er hagsmuni útgerðarmanna í kaптúnum og veiðistöðum. Það er að miklu leyti samhljóða nógildandi lögum, en aðalbreytingin fólgin í 2. gr., um að ekki verði í samningum þröngvað kosti útgerðarmanna af eigendum hafnartækja og lóða við hafnir.

(C. IX, 2.)

Nd.**142. Tillaga**

til þingsályktunar um útvegum á nauðsynjavörum.

(Eftir síðari umr. í Ed.).

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að birgja landið upp nú í sumar með ársforða af steinolíu, kolum, salti og matvælum.

(C. XII, 1.).

Nd.**143. Tillaga**

til þingsályktunar um hámarksverð á smjöri.

Flutningsmenn: Sigurður Sigurðsson, Einar Jónsson og Einar Arnórsson.

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að fella úr gildi nú þegar hámarksverð verðlagsnefndar á smjöri.

(B. LXII, 1).

Nd.**144. Frumvarp**

til laga um forkaupsrjett landssjóðs á jörðum.

Flutningsmaður: Sigurður Sigurðsson.

1. gr.

Ef þjóðjörð eða kirkjujörð, er seld hefir verið eða seld kann að verða ábúanda samkvæmt lögum nr. 30, 20. okt. 1905, um sölu þjóðjarða, og lögum nr. 50, 16. nóv. 1907, um sölu kirkjujarða, og lögum nr. 51, 11. júlí 1911, um breyting á þeim lögum, gengur úr sjálfsábúð, en hvorki leiguliði eða hlutaðeigandi sveitarfjelag vill nota kauparjett sinn, skal jafnan skylt að þjóða landsstjórninni kaup á jörðinni fyrir landssjóð, er þá hefir forkaupsrjett að henni.

Sama forkaupsrjett hefir landssjóður á þeim jörðum, er seldar hafa verið eftir sjerstökum lögum, og á öllum öðrum jörðum, er ganga kaupum og solum.

2. gr.

Nú tilkynnir eigandi eða annar fyrir hans hönd landsstjórninni, að jörð

sje til sölu eða sje gengin úr sjálfsábúð samkvæmt 1. gr., og skal landsstjórnin hafa tilkynnt hlutaðeiganda innan mánaðar, hvort hún vill að landssjóður neyti kauparjettar síns. Sje svar hennar játandi, gerir hún jafnframt ráðstafanir til að mat fari fram, samkvæmt lögnum um sölu þjóðjarða og sölu kirkjujarða, svo fljótt sem landsstjórnin álitur gerlegt, og skal kaupverðið venjulega bygt á því mati. Landssjóður kostar matið.

Heimilt er þó seljanda, fái hann hærra boð annarstaðar frá, að sæta því, vilji landsstjórnin ekki sinna því verði.

3. gr.

Heimilt er ráðherra að kaupa til handa landssjóði jarðir þær, er ræðir um í lögum þessum, fyrir það verð, er matsmenn venjulega gera, (sbr. 2. gr.), en ella fyrir annað hæfilegt verð, að fengnum upplýsingum kunnugra manna. Kaupverðið greiðist, ef um seldar þjóðjarðir eða kirkjujarðir er að ræða, úr sjóðum þeim, er andvirði jarðanna áður hafði runnið í, en ella greiðist það úr landssjóði.

Stjórnarráðið gerir nauðsynlegar ráðstafanir um bygging jarðanna. En um umráð þeirra fer síðan svo sem lög nr. 30, 20 okt. 1913, mæla fyrir um.

Afgjald jarðanna, að frádregnum umboðslaunum, rennur í sjóð þann, er verð þeirra var greitt úr.

4. gr.

Ef jörð er seld öðrum en ábúanda eða sveitarfélaginu, án þess að landsstjórninni hafi verið gert viðvart samkvæmt 1. gr., er landsstjórninni heimilt að rifta sölunni og kaupa fyrir sama verð og jörðin var þá síðast seld fyrir.

5. gr.

Heimilt skal landsstjórninni að verja á ári hverju alt að 100,000 kr. úr viðlagasjóði til jarðakaupa samkvæmt lögum þessum.

Greinargerð.

Jafnvel þó að haldið verði áfram að selja þjóðjarðir og kirkjujarðir, þá tel jeg samt rjettmætt að heimila landsstjórninni, fyrir hönd landssjóðs, forkaupsrjett að jörðum, er ganga kaupum og solum. Slík heimild, ef hún yrði notuð, gæti stutt að því, að landið eignaðist jarðir, er ella lentu í höndum braskara eða útlendinga. Heimildin mundi einnig geta leitt til þess, að landssjóður keypti jarðir er honum byðust samkvæmt lögnum, er þættu hentugar til sundurskiftingar til nýbýla, til skólaseturs, embættisbústaða o. s. frv.

En aðaltilgangur með frumvarpinu er þó sá, að landið með tímanum eignist smátt og smátt jarðir, er það hefir látið af hendi, og aðrar jarðir, sem ekki eru í sjálfsábúð, en ganga kaupum og solum. Mundi það styðja að efnalegu sjálfstæði landsins og efla lánstraust þess út á við.

(B. II, 2.)

Ed.**145. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um sameining Ísafjarðar og Eyrarhrepps.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir eigi orðið sammála um frumvarp þetta; leggur meiri hlutinn til að frumvarpið verði samþykkt, en minni hlutinn er þess letjandi.

Í sveitarstjórnarlöggjöf vorri hefir sú stefna orðið æ ríkari með ári hverju, að láta hjeruðin ráða sem mestu um mál sín, án íhlutunar löggjafarvaldsins, enda ábyrgðin þeirra og allur þungi, ef ver tekst en skyldi. En hvergi kemur þetta berar fram en í löggjöf vorri um skipun sveitarfélaga og takmörk þeirra. Þannig veitir 4. gr. sveitarstjórnarlaganna hverju kaптúni eða þorpi með 300 íbúum rjett til að verða sjerstakt sveitarfelag, hve nær sem það krefst, og án þess nein leið sje við því að sporna, nje neinn um að spyrja, hvorki hinn hluta sveitarfélagsins, sýslunefnd eða stjórnarráð, en fyllri sjálfstjórnarrjett á því sviði er eigi vel unt að hugsa sjer. Og sama stefna kemur fram í lögum um stækkun verslunarlóðarinnar og hafnarinnar í Keflavík 22. nóv. 1917, þar sem Njarðvíkurhreppi, samkvæmt beiðni þaðan, er bætt við kaптúnið Keflavík.

Í sömu átt hníga og lög um stækkun kaupstaða, og stjórnin hefir, að því vitað verður, undantekningarlaust samþykkt breytingar á hreppamörkum, sem fram á hefir verið farið.

Virðist því einsætt að fara að vilja Ísfirðinga og Eyrhreppinga um sameining hreppsins og bæjarins, nema sjerstakar ástæður sjeu fyrir hendi, er geri samsteypuna viðsjárverða.

Á það hefir verið stutt, að málið sje eigi formlega fram borið, sakir þess, að álit sýslunefndarinnar í Norður-Ísafjarðarsýslu fylgi því eigi.

En þetta er einber misskilningur.

Mun hjer átt við 72. gr. sveitarstjl., en sú grein krefst alls ekki, að neitt álit liggi fyrir, heldur að eins að þess beri að leita, og það hefir verið gert.

Það er ekki heldur alls kostar rjett, að ekkert álit liggi fyrir frá sýslunefndinni. Hún ljet nefnd íhuga málið, og er að finna í skjölum þess rökstutt álit meiri og minni hluta nefndarinnar.

Því hefir verið haldið fram, að Norður-Ísafjarðarsýslu sje allmikill skaði að því að missa hreppinn, en það fáum við alls ekki sjeð.

Þvert á móti er Norðursýslunni verulegt hagræði að því að losna við öll útgjöld til sýsluvegarins frá Ísafirði og vestur á Breiðadalsheiði, sem eru og hljóta að vera ærið fje og aukast með þroska Ísafjarðar.

Og sýslan hefir ærinn styrk og mannfjölda samt, þar sem láta mun nærri, að 3700 manns sjeu í sýslunni, að Eyrarhreppi frágengnum. Þá hafa síðustu árin risið þar upp nokkrar síldveiðistöðvar, og má búast við að þeim fjölgi óðum að heimsstyrjöldinni lokinni, eigi síst í hreppunum norðan Djúpsins, en af því hlýtur sýslan að taka ósmáan vöxt og viðgang.

Hins vegar sýnist alt mæla með því, að sameiningin verði báðum til hagræðis og þrífnaðar.

Hagsæld bygðarinnar er öll bundin við höfnina, og þaðan tekur sveitin styrk og þroska, engu síður en bærinn, og er því allur hagrur þeirra svo samgróinn, að hann hlýtur í öllu verulegu að falla saman.

Bærinn er í miðri sveit og vegalengdir þangað svo stuttar, að hvergi mun nema 5 kílómetr.

Og bráð og brýn þörf virðist á því, að bærinn geti haft frjálsar hendur til að afka sjer landafurða í firðinum, jafnlitlir landskostir og þar eru.

Bæði eru sveitarfélögin vel stæð og á framfaravegi, svo að því leyti virðist ekkert geta verið því til fyrirstöðu, að þau nái saman.

En landinu ætti það að verða til gagns og góða, að höfuðkaupþún þess hafi sem mest afl og frjálsastar hendur til hvers konar framkvæmda og framsóknar.

Við teljum rjett að gera þá breytingartillögu, að 3. gr. falli niður. Slíkt ákvæði er eigi í áðurgreindum samsteypulögum 22. nóv. 1907, enda reglan, sem greinin inniheldur, sjálfsgöð.

BREYTINGARTILLAGA

við frumvarp til laga um sameining Ísafjarðar og Eyrarhrepps.

3. gr. falli niður og greinatalan breytist samkvæmt því.

Alþingi, 21. júlí 1917.

Magnús Torfason,
form. og ritari.

Kristinn Danielsson.

Með því að meðmæli sýslunefndar vantar og að öðru leyti af þeim ástæðum, sem fram eru teknar í álitsskjali meiri hluta sýslunefndarinnar, get jeg ekki lagt það til, að hin háttv. deild samþykki frumvarp þetta að svo stöddu.

D. u. s.

H. Hafstein.

(B. LXIII, 1.)

Nd.**146. Frumvarp**

til laga um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr. 43, 10. nóv. 1905, og lögum um breytingu á þeim lögum, nr. 33, 2. nóv. 1914.

Flutningsmaður: Björn R. Stefánsson.

1. gr.

Aftan við 8. gr. sveitarstjórnarl. nr. 43, 10. nóv. 1905, bætist:

Þó hefir sá maður kosningarrjett og atkvæðisrjett um öll sveitarmálefni, sem þiggur af sveit, ef hann hefir fleiri börn í ómegð fram að færa en 4, og styrkurinn nemur ekki meiru en sem svarar 70 kr. með hverju barni. Einnig hefir sá maður kosningarrjett, sem afborgar á ári að minsta kosti tuttugasta part þeirrar upphæðar, sem hann hefir þegið.

2. gr.

Í 2. gr. laga nr. 33, 2. nóv. 1914, bætist aftan við orðin: »hundraðsgjald á afla«:

annan en síldveiði með nót inni á fjörðum.

Áf henni sje útsvarið 20% af veiðinni, og borgist innheimtumanni hreppsins á sama hátt og landeiganda er greiddur landshlutturinn.

Ástæður:**Við 1. gr.**

Að minni hyggju er það nokkurn veginn alment viðurkent ranglæti að svifta menn almennum þegnriettindum, þótt þeir hafi unnið meira að mannfjölgun í landinu en það, sem þeir af eigin ramleik hafa getað alið önn fyrir, enda er oft ekki fyrirhyggjuleysi um að kenna, heldur veikindum eða öðrum óviðráðanlegum óhöppum. Þó nær þessi ójöfnuður hámarki sínu í því, að þessum rjettindum skuli ekki vera skilað aftur, þegar hlutaðeigandi er orðinn sjálfbjarga maður og jafnvel farinn að endurborga þann styrk, sem honum var veittur á erfiða tímanum.

Jeg hefði óskað að geta látið þessa rjettarbót einnig ná til kosningarrjettar til Alþingis, en þar er það »ljón í veginum« — sjálf stjórnarskráin — sem ekki verður yfirstigið á þessu þingi. En mjer finst meiri líkur til, að þetta verði lagað næst þegar stjórnarskráin verður endurskoðuð, ef búið verður áður að stiga þetta spor í áttina.

Við 2. gr.

Sýslufundur Suður-Múlasýslu hefir skorað á Alþingi að breyta ákvæðum þessarar greinar á þá leið, að gera þau svo skýr, að ekki gæti orkað tvímælis, hvernig bæri að skilja þau.

Jafnframt hafa ákvæði þessarar greinar valdið ágreiningi milli hreppsnefnda og árlegum útsvarskærum. Mjer sýnist því rjett, að í lögum sje skýrt ákveðið, hvaða skatt má leggja á þessa veiði. Að eitthvað sje goldið sýnist mjer sanngjarn, en hins vegar ástæðulaust að hafa gjaldið mjög hátt, og þó verst að einstaklingar, sem bera sig eftir þess háttar veiði, eigi það að mestu undir sanngirni hlutaðeigandi hreppsnefnda, hvort hóflegs gjalds sje af þeim krafist. Ef til vill hefðu ákvæði þessarar greinar einnig átt að ná til laxveiða, en jeg er þeirri veiði ókunnur og vildi því ekki fara að gera neinar tillöguir um þær. Þeir koma þá með tillögur um það, sem til laxveiða þekkja, ef þeim sýnist ástæða til.

(D. III, 1.)

Ed.

147. Fyrirspurn

til stjórnarinnar um úthlutun landsverslunarvara.

Flutningsmaður: Magnús Torfason.

Eftir hvaða reglum fer úthlutun á vörum landsins fram?

(A. XVIII, 2.)

Ed.

148. Nefndarálit

um frumvarp til laga um húsaleigu í Reykjavík.

Frá allsherjarnefnd.

Undirrituð allsherjarnefnd, sem háttv. efri deild fól frv. þetta, hefir nú eftir föngum ihugað það.

Nefndinni dylst ekki, að mjög vandasamt er að ganga svo frá frumvarpi þessu, að það annars vegar geti náð tilgangi sínum, en gangi hins vegar ekki nær rjettindum manna en varið verður.

Þó telur nefndin vafalaust rjett, að háttv. deild samþykki frumvarpið; bæði muni það vera að þó nokkru gagni og, þar sem það hefir nú gilt um hrið sem bráðabirgðalög, mundi vera viðurhlutamikið að kippa þeim nú þegar burtu, á svo vandasömum tíma.

Eins og kunnugt er, hefir nú hin síðustu missiri verið mjög mikil húsnæðisekla hjer í bænum, svo að á hinum venjulegu flutningadögum hefir margt manna [verið húsnæðislaust, á götunni sem kallað er, og mjög erfitt að ráða fram úr þeim vandræðum. Var því nauðsynlegt, ef unt væri, að setja nokkrar þær reglur um húsaleigu, er gerðu hægara um eftirlit og úrræði í þessum vanda.

Stefnir frumvarpið að þessu, sumpart með því að reisa skorður við, að jafn tíðar uppsagnir á íbúðum geti átt sjer stað, sem venja er til, og þess vegna minni breytingar á flutningadögum, og þá væntanlega því samfara færri húsnæðislausir og hægra um úrræði, en sumpart með því að reisa skorður við óhæfilegum breytingum og gegndarlausri hækkun á leigumála, sem einnig mundi hafa í för með sjer meiri flutninga, auk erfiðleikanna, einkum fyrir allan efnaminni hluta almennings.

Aðalákvæði frumvarpsins er því þetta tvent:

Annað það, að óheimilt skuli að segja upp húsnæði, nema sjerstakar ástæður sjeu fyrir hendi. Er vandi að kveða á um og álitamál mikið hverjar þær ástæður megi vera, svo að gætt sje sanngjarnlega hagsmuna húseigenda í hverju einstöku tilfelli og leigutaka alment. Höfum vjer heyrð ýmsar skoðanir um það uppi látnar, en komist þó að þeirri niðurstöðu, að ákvæði frumvarpsins sjeu þar sem næst við hæfi. Að eins teljum vjer nauðsynlegt að rýmka svo rjett húseiganda, að hann geti ekki að eins samkvæmt frumvarpinu neytt uppsagnar, sem farið hefir fram áður en bráðabirgðalögin voru sett, þegar hann sjálfur þarf á húsnæðinu að halda, heldur geti hann og eftirleiðis, með venjulegum fresti, sagt upp húsnæði til eigin íbúðar, ef hann sjálfur er húsnæðislaus; enda sker húsaleigunefnd úr. Komum vjer því með breytingartillögu í þessa átt.

Hið annað aðalákvæði frumvarpsins er það, að leggja í hendur húsaleigunefnd úrskurðarvald um allan ágreining um húsaleigu og hámark hennar, og teljum vjer ekki ástæðu vera til efnisbreytinga á ákvæðum frumvarpsins um það efni.

Samkvæmt framanrituðu ráðum vjer háttv. deild til að samþykkja frumvarpið með nokkrum breytingum, sem ekki eru þó efnisbreytingar, aðrar en sú, sem að framan er getið, en miða að eins til skýrara og víðfeldnara máls.

BREYTINGARTILLÖGUR

vorar eru þessar:

1. Við 1. gr. Orðin í 1. línu »og er ... nefndarinnar« falli burt.
2. — - — Í stað »borgarleg skylda« komi:
borgaraskylda.
3. — - — Í stað »nefndarmenn skulu« komi:
skulu nefndarmenn.
4. — - — Talan »5« í síðari málsgrein falli burt.
5. — - — Í stað »sje aðalmaður ... hans í nefndinni« komi:
Í forföllum aðalmanns tekur varamaður hans sæti í nefndinni.
6. — - — Orðin »í nefndinni« síðast falli burt.
7. — 2. — Í stað »sem hann nú ... halda því« komi:
hans, nema eiganda sje þess brýn þörf til eigin íbúðar.
8. — - — Orðið »þegar« í 2. málsgrein falli burt.
9. — - — Í stað »sem er húsnæðislaus« komi:
húsnæðislausan.
10. — 3. — Orðið »niður« falli burt.

11. Við 3. gr. Í stað »ef húseigandi sjer um« komi:
og sett það skilyrði, að húseigandi sjái um.
12. — - — Í stað »sjerhvert ... er að ræða« komi:
hvert það húsnæði, sem notað er til íbúðar, eitt herbergi eða fleiri.
13. — 4. — Í stað »upphæð leigunnar« komi:
leiguna.
14. — - — Í stað »Verð hússins ... legu í bænum« komi:
verð hússins, viðhald og ástand, hitunartæki og stað í bænum.
15. — - — Í stað »út af« í 3. málsg. komi:
um.
16. — - — Í stað »brotið ... laga« komi:
úrskurðurinn fari í bága við lög þessi á annan hátt.
17. — - — Í stað »næstan á eftir úrskurðinum« komi:
næst eftir að úrskurðurinn var feldur.
18. — - — Í stað »liggi fyrir« komi:
hafi til komið.
19. — 5. — Í stað »ákveðið verður af húsaleigunefnd« komi:
húsaleigunefnd ákveður.
20. — - — Í stað »upphæð húsaleigunnar« komi:
fjárhæðina.
21. — - — Í stað »mismuninn .. hærri leigu« komi:
muninn á samningsleigunni.
22. — - — Í stað »leigugreiðslu ... fer fram« komi:
þeirri leigu, sem framvegis er greidd,
23. — - — Í stað »Ef greidd ... afturkræfur« komi:
Ef leiga fyrir alt leigutímabilið hefir verið greidd fyrir fram, skal sá munur afturkræfur.
24. — 7. gr. Í stað »einnig öðlast gildi« komi:
öðlast gildi einnig.
25. — - — Orðin »svo er komið, að« falli burt.

Alþingi, 23. júlí 1917.

Magnús Torfason,
form.

Kristinn Danielsson,
ritari.

H. Hafstein.

(C. XIII, 1).

Nd.**149. Tillaga**

til þingsályktunar um endurbætur á gildandi löggjöf um hjúskaparslit og afstöðu foreldra til barna.

Flutningsmenn: Einar Arnórsson og Gisli Sveinsson.

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að undirbúa og leggja fyrir Alþingi, svo fljótt sem unt er, frumvarp til laga um endurbætur á gildandi löggjöf um hjúskaparslit og afstöðu foreldra til barna.

(B. LXIV, 1.)

Nd.**150. Frumvarp**

til laga um viðauka við lög nr. 28, 14. des. 1877, um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum, og lög nr. 53, 10. nóv. 1905, um viðauka við nefnd lög.

Flutningsmaður: Matth. Ólafsson.

1. gr.

Lög nr. 28, 14. des. 1877, um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum, lög nr. 53, 10. nóv. 1905, um viðauka við nefnd lög, og samþykktir samkvæmt lögum þessum, skulu einnig ná til mótorbáta þótt þiljaðir sjeu, ef þeir eru eigi stærri en 40 lestir.

2. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 28, 11. júlí 1911.

Ástæður fyrir frumvarpi þessu:

Með hverju ári fjölgar nú í flestum veiðistöðum landsins mótorbátum, sem eru stærri en 15 lestir og að sama skapi fækkar minni bátunum, eftir því sem þeir ganga úr sjer eða eru seldir til þess að kaupa stærri báta í þeirra stað.

Af þessu leiðir, að tekjur lendingasjóðanna rýrna fremur en aukast, þótt skipastóllinn aukist og vaxi stórum að verðmæti, og er það óheppilegt og óeðlilegt.

Lög nr. 28, 11. júlí 1911, leyfa eigi að taka lendingarsjóðsgjald af þiljuðum mótorbátum, ef þeir eru stærri en 15 lestir, og er hjer því farið fram á þá breytingu, að gjaldið nái til þiljaðra mótorskipa alt að 40 lestir að stærð.

(B. LXV, 1).

Nd.

151. Frumvarp

til laga um stofnun hjónabands.

Flutningsm.: Gísli Sveinsson og Jón Jónsson.

1. gr.

Rjett er að veraldlegir valdsmenn gefi hjón saman, og hefir slíkt hjónaband fulla löghelgi.

2. gr.

Hjónaefni þau, er ganga vilja í borgaralegt hjónaband, riti bæjarfógeta eða sýslumanni í því lögsagnarumdæmi, er þau vilja láta gefa sig saman í, beiðni um, að hann gefi þau í hjónaband.

3. gr.

Nú er bæjarfógeti eða sýslumaður beðinn um að gefa hjón saman, og skal hann láta birta það í blaði því, er flytur opinberar stjórnarvaldaauglýsingar, á kostnað hjónaefna, 3 vikum áður en hjónin eru saman gefin, nema slík undanþága sje fengin, sem lög nr. 42, 30. júlí 1909, sbr. lög nr. 19, 22. sept. 1899, gera ráð fyrir. Vilji nokkur hefja lögbann gegn hjónabandinu, skal segja valdsmanni til.

4. gr.

Um meinbugi skal valdsmaður gæta alls hins sama, sem prestum þeim, er lögfulla hjónavigslu geta veitt, ber að gæta að lögum. Skirn, ferming og altarisganga sjeu þó eigi hjúskaparskilyrði, hvort sem veraldlegur valdsmaður eða prestur gefur hjón saman.

5. gr.

Hjónaefni skulu koma til brúðkaupsstefnu á þeim stað, degi og stundu, er valdsmaður ákveður. Skal valdsmaður þá fyrst brýna fyrir þeim þýðingu hjónabandsins, því næst tekur hann á móti játningu þeirra um, að þau vilji hjón verða, og lýsir loks yfir því, að þau sjeu gefin saman í lögmeitt hjónaband. Um athöfn þessa fer að öðru leyti eftir auglýsingu frá 31. maí 1890 um reglur fyrir því, hvernig veraldlegir valdsmenn skuli gefa saman hjón, eftir því sem hún getur átt við, og skal athöfnin fram fara í heyranda hljóði og í viðurvist tveggja tilkvaddra votta. Bæjarfógeti eða sýslumaður skal rita í bók, sem til þess er ætluð, alt það, er nokkru má varða að því er til hjónabandsins kemur, og fái hjónin eftirrit þess, staðfest með nafni og embættisinnsigli, til sannindamerkis um, að þau sjeu að lögum hjón orðin. Svo skal og valdsmaður, áður vika er liðin, senda annað eftirrit presti sóknar þeirrar, er brúðurin átti heima í, þá er hún giftist, og ritar hann þá skýrslu um hjónabandið í gerðabók prestakallsins.

6. gr.

Fyrir gerð þá, sem 5. gr. tilskilur, og fyrir eftirrit af gerðabókinni skal gjalda valdsmanni 8 kr., er renni í landssjóð. Nú þarf valdsmaður að takast ferð á hendur til að gefa hjón saman, og skal þá greiða honum dagpeninga og farar-eyri, slíkan sem gildandi ákvæði um aukatekjur sýslumanna tilskilja.

7. gr.

Löglegt er enn fremur hvert það hjónaband, sem stofnað er ef þjóðkirkju-
prestum eða öðrum löggiltum prestum, en gæta skulu þeir ákvæða laganna um
kirkjulega vigslu. Ávalt skal prestur sá, er hjón gefur saman, senda sóknarpresti
brúðurinnar skýrslu um vigsluna, ef það er eigi hann sjálfur, sem vígir.

Eigi ber sóknarpresti nein greiðsla fyrir samgjöf hjóna, sem annar em-
bættismaður en hann hefir int af hendi.

8. gr.

Með lögum þessum er úr gildi feldur fyrsti kafli laga nr. 4, 19. febr. 1886,
um utanþjóðkirkjumenn, 1.—9. gr. að þeim báðum meðtöldum. Enn fremur 3. gr.
2. liður og 13. gr. í tilsk. 30. apr. 1824, um embætti prestanna að því er snertir
hjónabönd, svo og önnur ákvæði í lögum, er í bága koma við þessi lög.

Athugasemdir við frumvarpið.

Um öll menningarlönd hefir jafnhliða viðurkenningu á trúarbragðafrelsi
einstaklinganna vaxið öflug hreyfing í þá átt að losa þau málefni, sem í eðli
sínu eru að eins borgaraleg mannfjelagsmálefni, undan áhrifum og afskiftum kirkju-
valdsins.

Hreyfingin stefnir að því höfuðmarki að aðskilja algerlega kirkjuna frá
ríkinu (þjóðfjlaginu), þar sem trú manna eigi að vera einkamálefni, en ríkið
hvorki að valdbjóða neinum ákveðin trúarbrögð nje styðja neina ákveðna kirkju-
deild.

Eitt af þeim málum, sem auðsælega eru borgaraleg einvörðungu, er hjóna-
bandið. Það hefir og í löggjöf verið talið það, þangað til kirkjan tók það undir
sig. Margir vilja nú eigi þýðast hinar geistlegu athafnir í því efni eða »kreddur«
þær, sem því eru samfara, og er svo einnig hjer á landi. En misrjetti og rjett-
leysi ríkir enn í löggjöfinni, og það tilfinnanlega, hvað stofnun hjónabands snertir.
Lög þau, sem hjer koma mest til mála, eru lögin um utanþjóðkirkjumenn frá
19. febr. 1886 (I.). Hafa óskir komið fram, reyndar bæði fyr og síðar, um breyt-
ing á ástandi því, sem nú er ríkjandi, og verður eigi við þeim óskum þagað,
með því að vart getur neinum dulist, að þær eru í fylsta máta rjettmætar.

Pegar um slíkar breytingar ræðir, getur tvent komið til greina. Annars
vegar að gera það að skilyrði fyrir lögmæti hjónabands, að það sje stofnað af
borgaralegum eða verslegum valdsmanni (*»obligatorisk«*), og geti þeir, sem það
kjósa, fengið kirkjulega »vigslu« á eftir — svo er háttað í Frakklandi, Þýska-
landi, Austurriki og Ítalíu. — Hinsvegar, að menn geti valið á milli borg-
aralegrar og kirkjulegrar hjónavigslu (*»fakultativ«*), er sje jafn lögmætar, og er

því svo farið í Englandi og Svíþjóð og er talið munu brátt komast á í Noregi og Danmörku. (Um það og önnur hjúskaparmál hefir nefnd fjallað þar árin 1910 til 1913). Eins og frv. það, sem hjer liggur fyrir, ber með sjer, er það hin siðari leiðin, sem hjer er valin, þar sem hún mun þykja aðgengilegri í fyrstu.

Breytingarnar eru, eins og menn sjá, í aðalatriðum miðaður við lögin frá 19. febr. 1886, sem nefnd voru. Eru það fyrstu 9 greinar þeirra, sem fyrir breytingunum falla, sumpart beinlínis, sumpart óbeinlínis. Þykir óþarft að skýra hjer hinar einstöku greinar frv.; athugasemdir koma fram við umræður málsins, ef þurfa þykir. Aðalþráðurinn er, að þessi mál eru gerð með öllu óháð öllum trúarjátningum, ef menn kjósa það. Verslegum og geistlegum embættismönnum, sem bærir eru til stofnunar hjónabands, gert jafnt undir höfði, hvað lögmæti þessara verka þeirra áhrærir. Og um leið allir »löggiltir« prestar gerðir jafnrjettháir í þessu efni.

Að sjálfsögðu er öllum yfirlýsingum hjónaefna (utan þjóðkirkju), um uppfræðslu barna þeirra í ákveðnum trúarbrögðum slept, þar sem slíkt er bæði óþarft og óviðeigandi. Falla þar með 8. og 9. gr. 1. 1886. Í samræmi við það er rjett, að sömu leið fari 13. gr. hjónabandstílsk. frá 30. apr. 1824. Loks er ferming og altarisganga sem hjúskaparskilyrði (skv. 3. gr. 2. í tílsk. 1824) fyrir fult og alt burtu felt, og skírinn þá auðvitað með, — eins þótt prestar eigi hlut að máli (sbr. 4. gr. frv.)

Þótt frv. fjalli aðallega um það, að færa ákvæðin um borgaralegt hjónaband til rjetts vegar, þá leiðrjettir það þó einnig löggjöfina í þessu efni, að því er til prestanna kemur. Má því kalla, að það sje um stofnun hjónabands yfirleitt, eins og fyrirsögn þess vísar til.

(A. IX, 2.)

Ed.

152. Nefndarállt

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 39, 11. júlí 1911, um sjúkrasamlög, og á lögum um breyting á þeim lögum, nr. 35, 3. nóv. 1915.

Frá allsherjarnefnd.

Það hefir komið í ljós, að sjúkrasamlög þau, sem stofnuð hafa verið, hafa ekki getað borið sig með þeim landssjóðsstyrk og iðgjöldum, sem þau hafa notið. Frumvarp þetta fer fram á að ráða nokkra bót á því með tvennu móti, að lands-sjóður greiði $\frac{1}{4}$ hluta þess kostnaðar, er samlögin verða að greiða til sjúkrahúsa, og að samlagsmenn sjálfir greiði $\frac{1}{4}$ hluta þeirra lyfja, er þeir fá utan sjúkrahúss.

Allsherjarnefndin, sem háttv. deild fal málið, hefir nú athugað frumvarpið og fallist á ástæður þær, er því fylgja, og leggur því til, að frumvarpið nái fram að ganga óbreytt að efni.

Leggjum vjer að eins til, að gerðar verði eftirfarandi orðabreytingar, sem gerð verður grein fyrir í framsögu:

1. Við 2. gr. Tvær fyrstu málsgreinarnar: »upphaf . . . á undan« falli burt.
2. — — — Í stað orðanna: »í sömu lagagrein« komi:
í 3. gr. sömu laga.

Alþingi, 24. júlí 1917.

Magnús Torfason,
form.

Kristinn Danielsson,
ritari og frsm.

H. Hafstein.

(B. LIII, 2.)

Ed.

153. Nefndarállt

um frumvarp til laga um breytingu á 1. gr. laga nr. 45, 16. nóv. 1907, um skipun prestakalla.

Frá allsherjarnefnd.

Með því að undirrituð allsherjarnefnd efri deildar verður að vera samdóma flutningsmanni frumvarps þessa um þær ástæður, er hann hefir látið fylgja því, leyfum vjer oss að skírskota til þeirra og leggja til að háttv. deild samþykki frumvarpið óbreytt að efni. Að eins viljum vjer ráða til nokkurrar breytingar á orðalagi, og ákvæði 3. gr. um að færa þessa litlu breytingu inn í sjálf lögin, sem eru all-löng, þykir oss eigi nauðsynlegt.

BREYTINGARTILLÖGUR

vorar eru þessar:

1. Við 1. gr. Greinin skiftist í 2 greinar, er hljóði svo:

1. gr.

Í staðinn fyrir tölul. IX, 47 í 1. gr. laga nr. 45, 16. nóv. 1907, um skipun prestakalla, komi:

Staðarhraun: Staðarhrauns- og Akrasóknir.

2. gr.

Í staðinn fyrir tölulið X, 48 og 49 í 1. gr. sömu laga komi þrír liðir:

Miklaholt: Miklaholts-, Rauðamels- og Kolbeinsstaðasóknir.

Staðastaður: Staðastaðar-, Búða- og Hellnasóknir.

Nesping: Ólafsvíkur-, Fróðár- og Ingjaldshólssóknir.

2. Við 2. gr. Greinin falli burt.

3. — 3. — Greinin falli burt.

Alþingi, 24. júlí 1917.

Magnús Torfason,
form.

Kristinn Daníelsson,
ritari og frsm.

H. Hafstein.

(B. XXIII, 2).

Nd.

154. Nefndarátt

um frumv. til laga um breytingu á lögum nr. 28, 22. okt. 1912, um breytingu á lögum 18. sept. 1885, um stofnun landsbanka.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir kynt sjer skjöl þau um þetta mál, sem í stjórnarráðinu eru, og athugað eftir föngum þau rök, sem færð hafa verið með og móti breytingu þeirri, er frumv. þetta ráðgerir. Hefir nefndin í einu hljóði hallast að því, að rjett sje að þetta litla frumv. gangi fram, og ræður því háttv. deild til að samþykkja það óbreytt. Hins vegar virðist rjett, að stjórnarráðið ákveði, eftir tillögum banka-stjórnar, hvar útibúið skuli vera í Suður-Múlasýslu, eftir að fengnar eru upplýsingar og skýrslur um óskir manna austur þar.

Aðalástæðan til þess, að þessi hefir orðið niðurstaða nefndarinnar, er sú, að þegar hefir verið sett á stofn bankaútibú á Seyðisfirði, en vitaskuld, að almenn-ingur hefir þá mest not bankanna og útibúa þeirra, er þau eru sem dreifðust um landið. Á þetta virðist sjerstaklega bera að líta í þessu máli, þar sem Lands-bankinn er eign landsins, og því eðlilegt, að útibú hans sje sett þar, sem mest er þörf, en að sú þörf sje meiri, þar sem ekkert útibú er fyrir, sýnist auðsætt, þegar tekið er tillit til verslunar, fiskveiða og fólksfjölda beggja þeirra sýslna, sem hjer ræðir um. Að sjálfsögðu ber og í þessu máli að líta á hag bankans, og hefir nefndin einnig athugað þá hlið málsins, en fær eigi sjeð, að í þeim efnum sje hætta á ferðum, því að einmitt eftir þeim skýrslum, sem fyrir liggja um verslun og fólksfjölda Suður-Múlasýslu, virðist nægileg trygging fyrir, að útibúið hafi nóg að starfa, og ætti því að geta grætt fje eigi síður í Suður-Múlasýslu en á Seyðisfirði.

Að síðustu skal það tekið fram, að nefndin hefir átt tal við 3 úr stjórn Landsbankans, og er meiri hluti þeirra sammála nefndinni.

Alþingi, 24. júlí 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

M. Guðmundsson,
ritari og framsm.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

Einar Árnason.

(B. XLIX, 2.)

Nd.**155. Nefndarállt**

um frumvarp til laga um stofnun útibús frá Landsbanka Íslands í Árnessýslu (þingskj. 98).

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin telur rjett að veita Landsbankanum ákveðna heimild til þess að stofna útibú austanfjalls, og ræður því háttv. deild til að samþykkja frumvarpið.

Alþingi, 24. júlí 1917.

Einar Arnórsson,
form. og framsögum.

Magnús Guðmundsson,
ritari.

Pjetur Ottesen. Einar Jónsson. Einar Árnason.

(B. XXXII, 2.)

Nd.**156. Nefndarállt**

um frumvarp til laga um stofnun mótorvjelstjóraskóla í Reykjavík, á Ísafirði, Akureyri og Seyðisfirði.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Nefndin álitur nauðsyn þera til að komið sje, hið fyrsta að unt er, upp skólum þeim, er frumvarp þetta fer fram á.

Þekking sú, er mótorvjelstjórar nú hafa, er allsendis ónóg, og margsannað, að þekkingarskortur í þessum efnum hefir bakað útgerðarmönnum mikið fjárhagslegt tjón. Verður þetta því tilfinnanlegra sem vjelarnar stækka með hverju ári, og verða þar af leiðandi dýrari.

En jafnframt því að fallast á frumvarpið, að því er til nauðsynjarinnar kemur, hefir nefndin álitit, að líka nauðsyn beri til að auka þekkingu þeirra, er hafa eiga skipstjórn á hendi á smáskipum, og því leggur hún til, að í sambandi við þessa skóla sje sjeð fyrir kenslu í stýrimannafræði fyrir þá, er eingöngu hugsa um skipstjórn á smáskipum. Telur nefndin slíkt hagkvæmara en að þeir menn þurfi allir að leita til Reykjavíkur, er vilja afla sjer þeirrar þekkingar, sem er skilyrði fyrir rjetti til skipstjórnar á smáskipum.

En þrátt fyrir það, að nefndin viðurkennir nauðsynina á að koma þessum skólum upp, þá vill hún þó eigi leggja til, að lögin komi nú þegar til fram-

kvæmda, heldur að það dragist þar til heimsófriðnum ljettir af og hinum erfðustu afleiðingum hans.

Að því er snertir hinar einstöku greinar frumvarpsins hefir nefndin komið sjer saman um að leggja til, að stjórn Fiskifjelags Íslands semji reglugerð fyrir skólana og að stjórnarráð Íslands samþykki hana.

En þótt nefndin leggi til, að framkvæmd þessara laga sje frestað þar til ófriðnum er lokið, þá sjer hún eigi fært að una við það ástand, sem nú er, svo lengi, og leggur því til, að þangað til lögin koma til framkvæmda, verði námskeið þau í hirðingu og meðferð mótorvjela, er Fiskifjelag Íslands hefir haldið uppi hin síðari árin, gerð fullkomnari, og að landssjóður leggi Fiskifjelaginu fje í þeim ákveðna tilgangi að fullkomna þessi námskeið.

Nefndin ræður því háttv. neðri deild Alþingis til að samþykkja frumvarpið með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1.

Aftan við 2. grein frumvarpsins bætist:

og jafnframt að veita þeim, er þess óska, þá kunnáttu, sem áskilin er í lögum nr. 42, 3. nóv. 1915 til þess að hafa skipstjórn á 12—30 lesta skipum.

2.

Aftan við orðin í 3. grein »skulu sett í reglugerð, er« komi:

stjórn Fiskifjelags Íslands semur og stjórnarráð Íslands staðfestir.

3.

Aftan við frumvarpið bætist ný grein, er verði 5. grein, svo hljóðandi:

Lög þessi koma til framkvæmda svo fljótt sem verða má að lokinni heimsstyrjöldinni.

4.

Aftan við frumvarpið komi svo hljóðandi:

Ákvæði um stundarsakir.

Meðan lög þessi koma ekki til framkvæmda veitast Fiskifjelagi Íslands alt að 2000 kr. á ári úr landssjóði, í þeim ákveðna tilgangi að fjölga námskeiðum þeim um hirðing og meðferð mótora, er það hefir haldið undanfarin ár á stærstu útgerðarstöðum landsins, og til að fullkomna þau.

Neðri deild Alþingis, 24. júlí 1917.

Sveinn Ólafsson,
formaður.

Pjetur Ottesen,
skrifari.

Matth. Ólafsson,
framsm.

Jörundur Brynjólfsson.

B. R. Stefánsson.

(B. XL, 2.)

Nð.**157. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um atvinnu við vjelgæslu á mótorskipum.

Frá sjávarútvegshnefnd.

Nefndin hefir fallist á frumvarp þetta í öllum aðalatriðum og ræður háttv. deild til að samþykkja það með eftirfarandi

BREYTINGUM:

1.

»10—200« í 2. grein frumvarpsins verði:
6—200.

2.

Staflíður b. í 2. grein falli burtu.

3.

Staflíður c. í 2. grein verði staflíður b. og hljóði svo:
að hann sýni vottorð prests, kennara eða fyrverandi húsbónda um góða
begðun og reglusemi.

4.

Aftan við »50—500 kr.« í 8. gr. komi:
er renni í landssjóð.

Neðri deild Alþingis, 24. júlí 1917.

Sveinn Ólafsson,
formaður.

Pjetur Ottesen,
skrifari.

Matth. Ólafsson,
framsögum.

Jörundur Brynjólfsson.

B. R. Stefánsson.

(B. LXVI, 1.)

Nð.**158. Frumvarp**

til laga um heyforðabúr og lýsisforðabúr.

Flutningsmaður: Bjarni Jónsson frá Vogu.

1. gr.

Til varnar skepnufelli af tóðurskortu skal stofna forðabúr handa kvikfjendaði í hverri sveit á landinu. Föðurforði skal vera hey og lýsi.

Forðabúr þessi skal stofna sem hjer segir í eftirfarandi greinum.

2. gr.

Hverjum eiganda ganganda fjár skal skylt að láta hvert sumar einn hest (= 100 tvíþund) þurrabands af góðu heyi í forðabúr á hverjar 20 sauðkindur og geitkindur, sem hann hefir talið fram á síðustu vorhreppaskilum, og einn hest á hvern fullorðinn nautgrip og enn einn á hver fjögur hross. Skal koma í forðabúr þess hrepps, sem hann á fjenaðinn í. Heimilt skal forðagæslunefnd að krefjast þess, að fimti hver kapall sje taða.

3. gr.

Hver eigandi ganganda fjár skal enn greiða 5 aura í peningum á hverjar 10 sauðkindur og geitkindur, og sama á hvern nautgrip og enn hið sama á hver 4 hross. Fje þetta skal greiða forðagæslunefnd til lýsiskaupa fyrir forðabúrið. Skulu koma 200 pottar af lýsi á hverja 300 hesta af heyi, ef auðið verður. Lýsið skal geyma á sömu stöðum sem heyið.

4. gr.

Auka skal birgðir forðabúrsins með árlegum tillögum, þar til er saman eru komnir þrír tygir kapla af heyi á hverjar 20 sauðkindur eða geitkindur, og jafnmikið fyrir hvern nautgrip og enn jafnmikið á hver 4 hross í sveitinni. Lýsið skal og auka að sama skapi eftir hlutfalli því, er getur í 3. gr.

5. gr.

Forðagæslumenn skulu aldrei vera færri í hreppi en tveir, en rjett er að þeir sjeu fleiri, ef sveitarstjórn telur nauðsyn á. Sýslumenn eða bæjarfógetar skipa þá, eftir tillögum sveitarstjórnar, um óákveðinn tíma, eigi skemur þó en til 10 ára. Þeir kallast forðagæslunefnd.

6. gr.

Forðagæslunefnd skal hafa stjórn forðabúrsins á hendi, krefja um hey og peninga, kaupa lýsið, sjá um að vel sje geymt hey og lýsi, vega út hey og mæla lýsi þeim, er leita þurfa forðabúrsins, og annast skuldakröfur þess og innheimtu og endurnýjun o. fl.

7. gr.

Sveitarstjórn skal koma á fódurforðabúri á einum eða tveim hentugum stöðum í sveitinni hjá góðum heyjabændum á góðum heyskaparjörðum. Skal mönnunum skylt að taka við forðabúrinu, en gjalda skal sveitarsjóður átroðning, tilkostnað og fyrirhöfn eftir mati óvilhallra manna. Varðveitendur forðabúrs yngja upp heyfyrningar þess á hverju ári, ef um semur, en aðrir sveitarmenn að þeim frágengnum. Fáist enginn til, er skepnueigöndum skylt að yngja heyið upp að rjetttri tiltölu við fjármergð.

8. gr.

Nú kemst maður í heyþrot, og skal hann þá fá fóður úr forðabúrinu, meðan til vinst. Skal hann gjalda nýtt hey fyrir, næsta sumar, tvo kapla fyrir einn. Lýsi skal hann fá við því verði, er sveitarstjórn telur skaðlaust að selja fyrir.

Nú verður fóðurskortur almennur sakir harðinda, og skal þá hver maður, hjálpar þurfi, fá forða úr forðabúrinu að rjettri tiltölu við fjármergð.

9. gr.

Reisa skal á kostnað sveitarsjóðs nægilega margar og hæfilega stórar hlöður til þess að geyma heyið og lýsið í.

Landssjóður leggur fram þriðjung kostnaðar; annan þriðjung fær sveitin að láni úr bjargráðasjóði Íslands gegn þeirri trygging, er landsstjórnin krefst, og 5% í ársvöxtu og endurgreiðslu höfuðstóls á 5 árum. Hlöður þessar skal reisa næsta sumar eftir það er lög þessi ganga í gildi.

10. gr.

Forðagæslunefndum skal greiða ómakslaun úr sveitarsjóði, eftir sundurliðuðum reikningi fyrir hvert ár, nema öðru vísi sje um samið.

11. gr.

Nú þrjóskastr maður við forðagæslunefnd eða vill eigi láta fram eða gjalda sem honum er skylt eftir lögum þessum, og skal hann þá útlægur 50—200 kr.

12. gr.

Um brot gegn lögum þessum fer sem um lögreglubrot.

13. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. mars 1918.

Ástæður.

Aldrei hefir verið jafnrik þörf sem nú að vekja menn til umhugsunar og framkvæmda í þessu efni, því að horfellishættan er margföld nú, meðan ófriðurinn stendur.

(C. VIII, 3.)

Ed.**159. Viðaukatillaga**

við tillögu til þingályktunar um kolanám.

Frá bjargráðanefnd.

A eftir 1. málsgrein komi ný málsgrein, svo hljóðandi:

Enn fremur skorar Alþingi á stjórnina að annast flutning á kolum þeim, er hún lætur vinna, beina leið til þeirra verslunarstaða og kaupsíða, sem kolananna þurfa eða hægst er fyrir notendur að ná þeim.

(B. LXVII, 1.)

Nd.**160. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 35, 20. október 1913, um ritsíma- og talsíma-kerfi Íslands.

Flutningsm.: Pjetur Þórðarson.

Meðal talsímasambanda þeirra, er talin eru í 4. gr. laga nr. 35, 20. okt. 1913, skal telja símalínu frá Borgarnesi um Mýrasýslu- og Hnappadalssýslu að Hjarðarfelli.

Ástæður:

Þegar símalína var lögð í Borgarnes út frá aðallínunni milli Reykjavíkur og Borðeyrar, töldu allir, sem þektu bygðaskipun vestur á bóginn, sjálfsagt, að símalína til Stykkishólms yrði lögð beina leið frá Borgarnesi um Hjarðarfelli til Stykkishólms. Símastjóri gaf góðar vonir um, að svo mundi verða. Þetta fór þó annan veg. Vegalengdin er um 70 km. óslitin byggð um 6 hreppa. Hjeraðsbúar þrá mjög síma á þessari leið með fram veginum frá Borgarnesi til Stykkishólms, og munu á sínum tíma vilja allmikið á sig leggja til þess að koma þessu í verk.

Rjett þykir því að taka þessa leið frá Borgarnesi að Hjarðarfelli upp í tölu talsímasambanda þeirra, er getur um í frumvarpinu. Nánari greinargerð væntanleg í framsögu.

(B. LXVIII, 1.)

Ed.**161. Frumvarp**

til laga um ábyrgð fyrir að gefa saman hjón, er standa í skuld fyrir þeginn sveitarstyrk.

Flutningsm.: Eggert Pálsson og Jóh. Jóhannesson.

1. gr.

Nú gefur þjóðkirkjuprestur eða annar þar til löggiltur maður hjón saman, er annaðhvort eða bæði standa í skuld fyrir þeginn sveitarstyrk, enda hafi eigi verið sýnd skilríki fyrir skuldleysi þeirra í því efni, og má þá dæma hann til að endurgreiða framfærslusveit þeirri, er hlut á að máli, alla skuldina.

2. gr.

Sá er hjón gefur saman án þess, að hann hafi fengið skilríki fyrir því, að hvorugt þeirra standi í skuld fyrir þeginn sveitarstyrk, skal þar að auki, ef annaðhvort þeirra eða bæði standa í slíkri skuld, sæta sektum til landssjóðs, fyrsta sinn, er brot er framið 50—100 krónum, og ef brot er ítrekað 100—500 krónum, nema þyngri refsing liggi við að lögum.

Ástæður fyrir frumvarpinu:

Ákvæðum tilskipunar 30. apríl 1824, 3. gr. 10, hefir verið beitt svo að prestar hafa verið dæmdir til að framfæra afsprengi hjóna, er gefin hafa verið saman án þess skilríki lægi fyrir um skuldleysi þeirra við framfærslusveitina eða skuld þeirra annarshvors eða beggja er ekki greidd á giftingardegi, sjá t. d. hæstarjettardóm í dómasafni hæstarjettar 1873 bls. 429. Og sama verður ofan á eftir 62. gr. fátækralaga nr. 44, 10. nóv. 1905. Nú þarf ekki annað en skuldin sje greidd á giftingardegi, og er prestur þá vítalaust að framkvæma athöfnina. Í samræmi við það er, að aldrei hvíli frekari skaðabótaskylda á prestum eða þeim, sem framkvæmir vígsluna en endurgreiðsla skuldarinnar eins og í frumvarpinu segir.

Um 1. gr.

Orðalagið tekur til allra, sem löggiltir eru til að framkvæma hjónavígslu, sbr. lög nr. 4, 19. febr. 1886, 1. og 13. gr. og lög nr. 6, 4. mars 1884, 1. gr. Að öðru leyti vísast til framanritaðs.

Um 2. gr.

Tekur til sömu manna sem 1. gr. Er nokkurs konar skerping á ákvæðum 144. gr. alm. hegningarlaga 25. júní 1869, og miðar til að full varkárni sje brúkuð.

(B. LXIX, 1.)

Nd.

162. Frumvarp

til merkjalaga.

Flutningsm.: Þórarinn Jónsson.

1. gr.

Skyldur er hver jarðeigandi að halda við glöggum merkjum fyrir jörð sinni, hvort sem hann býr á henni sjálfur eða eigi. Sama skylda hvílir á umsjónarmönnum þeirra jarða, sem ekki eru einstakra manna eign, að því er til slíkra jarða kemur.

Skyldir eru og eigendur eða umsjónarmenn hjáleigna og húsmannabýla og þurrabúða, utan kaupstaða og löggiltra verslunarstaða, er afskift land fylgir, að halda við merkjum fyrir landi sínu.

Sama gildir um afrjetti og aðrar óbygðar lendur, að því leyti sem því verður við komið, enda krefjist einhver sá, er land á til móts við afrjettinn eða lendurnar, þess, að merki sjeu sett.

2. gr.

Þar sem eigi eru glögg landamerki, er náttúran hefir sett, svo sem fjöll, gil, ár eða lækir, en sjónhending ræður, skal setja merkisteina eða hlaða vörður á merkjum með hæfilegu millibili, svo merki sjeu auðsjen, eða og gera garð, girðingu eða skurð á merkjum. Eru báðir þeir, sem land eiga að merkjum, skyldir að leggja til jafnmikla vinnu til að gera merkin glögg.

3. gr.

Eigandi eða umráðamaður hverrar þeirrar eignar, sem skylt er að halda við merkjum fyrir eftir 1. gr., er skyldur að skrásetja nákvæma lýsingu á merkjum eignar sinnar eins og hann veit þau rjettust. Skal þar getið þeirra ítaka eða hlunninda, sem aðrir menn eiga í landi hans, svo og þeirra, sem eign hans á í annara manna löndum. Merkjalýsingu þessa skal hann sýna hverjum þeim, er land á til móts við hann, sem og eigendum lands þess, er hann telur eign sína eiga ítak í, og þeim, er hann telur eiga ítök í eign sinni, og skulu þeir rita á lýsinguna samþykki sitt, hver fyrir sig, nema þeir vilji ekki samþykkja lýsingu hans.

Geta skal þess í merkjalýsingu hvort merki sjeu sett samkv. 2. gr., og á hvern hátt.

4. gr.

Merkjalýsing samkv. 3. grein skal afhent hreppstjóra í þeim breppi, er eignin liggur í, innan loka maímánaðar 1920. Hreppstjóri rannsakar, hvort allir þeir, er eftir 3. gr. ber að sýna merkjalýsinguna, hafi ritað samþykki sitt á hana. Merkjalýsingar þær, sem samþykktar eru af öllum, er hlut eiga að máli, sendir hreppstjóri sýslumanni, og þingles hann þær á næsta manntalsþingi. Þinglestur

slikra merkjaskjala er ókeypis. Nú verður hreppstjóri þess var, að samþykki einhvers, er hlut á að máli, vantar á merkjalýsingu, eða að vanrækt hefir verið að senda merkjalýsingu fyrir einhverri eign, og tilkynni hann það þá sýslumanni.

5. gr.

Merkjadómur sker úr öllum ágreiningi um merkjalýsingar þær, er getur um í 3. gr.

6. gr.

Merkjadóm skipa sýslumaður og 4 meðdómsmenn, er sýslumaður útnefnir. Sýslumaður er formaður dómsins, stjórnar störfum hans og heldur þingbókina. Meðdómsmenn skulu vera valinkunnir, óvilhallir, lögráðir menn. Falli meðdómsmaður frá eða forfallist á annan hátt, skal sýslumaður nefna mann í hans stað.

7. gr.

Þegar sýslumaður hefir fengið skýrslu hreppstjóra um merkjalýsingar þær, er eigi hafa allir hlutaðeigendur samþykkt, skal hann stefna þeim, er greinir á um merkjalýsinguna, til að mæta fyrir merkjadómi. Málið skal rekið innan þeirrar þinghár, sem eignir þær, er ágreiningur er um, eru í, og ákveður sýslumaður þingstaðinn. Sjeu eignirnar sín í hvorri þinghá, ákveður sýslumaður í hvorri þeirra málið skuli rekið. Nú eru eignirnar eigi allar innan sama lögsagnarumdæmis, og skal þá málið rekið í því lögsagnarumdæmi, er sú eignanna er í, sem hæst er metin til dýrleika.

8. gr.

Í fyrsta þinghaldi málsins skal sýslumaður tilnefna meðdómsmenn, og úrskurðar hann um mótmæli, er fram kunna að koma gegn tilnefningu þeirra. Aðiljar skulu í fyrsta þinghaldi koma fram með skriflegar skýrslur um málsefnið og setja fram dómkröfur sínar. Sýslumaður má veita aðiljum fresti í málinu til að koma fram með sönnunargögn og kynna sjer málsgögn hvers annars og færa fram varnir gegn þeim. Frestir allir skulu vera sem stýstir.

9. gr.

Þegar málflutningi er lokið, ákveður sýslumaður, nær ganga skuli á merki. Skal ganga á merki á þeim árstíma, þá jörð er auð, svo glögt megi sjá, hversu landi og landamerkjum hagar. Frestur skal jafnan settur svo langur til merkjagöngu, að merkjadómarar hafi nægan tíma til að kynna sjer málsgögn þau, er komin eru fram af hálfu aðilja.

10. gr.

Á tilteknum tíma skulu málsaðiljar og dómendur ganga á merki. Skulu meðdómendur rita nöfn sín undir eiðspjall, áður þeir taki til starfa. Að því búnu skulu dómendur allir kynna sjer vandlega landsháttu og land það, er málsaðilja greinir á um. Að merkjagöngunni lokinni skal þegar í stað kveða upp dóm í málinu og setja glögg merki, sem hann ákveður.

11. gr.

Merkjadómi ræður afl atkvæða, og skal í honum nákvæmlega skýrt frá landamerkjum þeim, er sett eru. Dóminn skal þinglesa, og er hann fullnaðarúrslit þess máls. Þó má innan 12 mánaða áfrýja merkjadómi fyrir yfirdóm landsins til ónýtingar sökum þingsafglöpunar eða sökum lögleysu að efni til, og sje merkjadómur ónýttur fyrir þessar sakir, skal visa málinu heim aftur, og kveður yfirdómur á, hver eða hverjir greiða skuli kostnað af málsskotinu.

12. gr.

Dómendur skulu hafa 5 kr. hver fyrir hvern dag, sem þeir eru að merkjadómi, og ferðakostnað að auk. Skal ákveða þessa borgun í dóminum, svo og annan málskostnað og hver eða hverjir skuli greiða hann. Merkjadómi má fullnægja með aðför.

13. gr.

Búi eigandi fasteignar eigi sjálfur á eigninni, enda sje hann eigi heimilisfastur í lögsagnarumdæmi því, er eignin er í, skal leiguliði vera löglegur umboðsmaður hans í merkjamálinu, nema eigandi tilnefni annan umboðsmann innan lögsagnarumdæmisins.

14. gr.

Mæti málsaðili eigi sjálfur eða láti mæta af sinni hendi við þinghöld í merkjamáli, skal sýslumaður skipa honum talsmanni, enda skal dómur ganga í málinu alt að einu. Talsmanni skal ákveðin þóknun í dóminum, og greiði sá þóknunina, er talsmaður er skipaður fyrir.

15. gr.

Skorist meðdómsmaður undan að ganga á merkjadóm eða mæti ekki á settum stað og stundu, enda sje undanfærsla hans og útivist ekki á gildum rökum bygð, skal hann sæta sektum, alt að 50 krónum, og greiða kostnað allan að skaðlausu, er leitt hefir af útivist hans.

16. gr.

Nú er merkjum breytt frá því, sem verið hefir, með samningi eða á annan hátt, og skal þá sá, er land hefir fengið við breytinguna, láta þinglesa gerning þann á manntalsþingi hinu næsta á eftir. Sýslumaður skal hafa löggilta merkjabók til að rita í allar merkjalýsingar, samninga og dóma um merki, sem á þingi eru lesnir.

17. gr.

Merkjamál, er rísa kunna eftir að lokið er hinni almennu merkjaskrásetningu, er fram á að fara eftir 4. gr. þessara laga, og eftir að mál þau eru útkljáð, er hún gefur tilefni til samkv. 7. gr., skal fara með eftir ákvæðum þessara laga. Þó skulu sýslumenn eigi annast höfðun slíkra mála, heldur aðiljar sjálfir, og varnarþing sje þá í þeirri þinghá, er eign varnaraðilja liggur í.

18. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin landamerkjälög nr. 5, 17. mars 1882, og lög nr. 31, 2. desember 1887, um breytingu á landamerkjälögum 17. marz 1882.

Greinargerð.

Það er öllum kunnugt, að víða á landi hjer eru landamerki milli jarða óglögg og með ágreiningi, meiri og minni þrætulönd, sem legið hafa áratugum saman óafgerð. Þetta hefir víða vakið deilur og ósamlyndi milli manna, þótt aðiljar hafi ekki viljað leggja út í kostnaðarsaman og vafasaman málarekstur. Það er því útlit fyrir, að svona verði enn lengi, ef það er ekki beint gert að lagskyldu að fá hjer enda á. Frumvarp þetta flytur því þau nýmæli, að allir landamerkja og itakaágreiningar verði afgerðir fyrir vissan tíma.

Jafnframt þessu eru ný ákvæði um það að gera málareksturinn umsvifaminni, óbrotnari og ódýrari. Má fullyrða það, að ef þessi tilgangur næst, er mikil bót ráðin á því, sem nú á sjer stað í þessu efni.

Enn má nefna það, hve mikla þýðingu þetta hefir fyrir rjett og ábyggilegt mat jarðanna í framtíðinni, og þar af leiðandi fyrir skattgildi þeirra.

(A. XVII, 1.)

Ed.**163. Nefndarállt**

um frumvarp til laga um slysatrygging sjómanna.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Frumvarp þetta, sem stjórnin hefir lagt fyrir Alþingi, og sjávarútvegsnefnd hefir verið falið til athugunar, hefir hún yfirfarið á nokkrum fundum, og kemur nú fram með eftirfarandi álit.

Með því að flestum mun koma saman um, að fyrirkomulag það, er nú á sjer stað um váttrygging sjómanna, sje ekki viðunandi, verður ekki hjá því komist að breyta til frá núverandi ástandi, jafnvel þótt það hafi nokkur útgjöld fyrir landið í för með sjer.

Nefndin viðurkennir, að í frumvarpinu felist talsverðar umbætur, en vill þó breyta nokkrum atriðum, sem síðar verður gerð grein fyrir.

Váttrygging sjómanna hefir verið til meðferðar á mörgum undanförunum þingum, en árangurinn af því orðið sama sem enginn. Það sem aðallega hefir valdið því, að málið hefir átt svo erfitt uppdráttar á þinginu, er það, að menn hafa viljað fá mikla trygging fyrir lítið gjald, en til þess að slíkt gæti átt sjer

stað mundi landssjóður hafa orðið að leggja fram mikið fje, en um það hefir ekki náðst samkomulag, en nefndin væntir þess, að um það verði nú ekki verulegur ágreiningur, því að í frumvarpinu er farinn sá meðalvegur, sem allir ættu að geta sætt sig við.

Með því að athugasemdir þær, sem frumvarpinu fylgja, eru all-ítarlegar, virðist ekki ástæða til að fjölyrða um málið í heild, heldur að eins minnst með fám orðum á þær greinar frumvarpsins, er nefndin telur þurfa breytinga við.

Við 1. og 2. gr. hefir nefndin að eins komið fram með orðabreytingar, sem henni þóttu betur fara.

Í 3. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir, að landssjóður leggi fram nokkurt fje til tryggingarsjóðs, en mismunandi þó, eftir því hvort útgerðin er rekin á stærri skipum, vjelbátum eða róðrabátum. Hvernig blutföllin milli hinna stærri og minni útgerða sjeu rjettilega ákveðin, getur verið álitamál, en nefndinni virðist þó rjettara, að breytt sje nokkuð frá frumvarpinu í því efni. Fyrir hvern, sem trygður verður samkvæmt því, er frumvarpið gerir ráð fyrir, er skylt að greiða 70 aura á viku fyrir hvern skipverja. Annan helminginn greiðir sá, sem trygður er, en útgerðarmaður hinn. Þetta fyrirkomulag er miðað við skip og vjelbata, sem eru 8 lestir og stærri. Þessu vill nefndin breyta þannig, að lágmarkið fyrir þessu gjaldi sje miðað við 12 lesta vjelbata, því að það yrði í meira samræmi við önnur lagaákvæði um flokkun skipanna, og auk þess sanngjarnara með tilliti til hinna flokkanna, er hjer fara á eftir.

Þá virðist nefndinni gjald það, sem útgerðinni er ætlað að greiða fyrir vjelbata, minni en 8 lestir, of lágt, samanborið við næsta flokk á undan. Hún leggur því til, að fyrir 10 aura komi 20 aurar, og þetta gildir jafnt um alla minni vjelbata og róðrabata, fjórróna eða stærri.

Nefndin getur fallist á ákvæði 4. greinar um, að landssjóður leggi fram hálf gjaldið, eða 35 aura á viku, til móts við þá menn, er fiskiveiðar stunda á hinum smærri róðrabátum, ef þeir vilja tryggja sig fyrir slysum, þótt þeir sjeu ekki skyldir til þess eftir frumvarpinu.

Aðalbreytingarnar við 5. grein eru:

1. Að foreldrar missi ekki rjett til skaðabóta, þótt þau hafi ekki verið á framfæri hins látna.
2. Að systkini verði ekki útilokuð frá skaðabótum, ef ekkja, börn eða foreldrar hins látna eru ekki á lífi.

Enn fremur þótti rjett að setja nánari ákvæði til tryggingar því, að engir aðrir gætu á nokkurn hátt orðið skaðabóta aðnjótandi en nánustu erfingjar hins látna.

Jafnvel þótt ekki sjeu miklar líkur til að landssjóður þurfi að leggja fram fje til styrktar sjóðnum, þykir nefndinni upphæð sú, sem ákveðin er í 9. gr., heldur lág, og leggur því til að fyrir 15000 kr. komi 30000 kr. Ef svo slysalega tækist, að þessi upphæð, sem frumvarpið gerir ráð fyrir, einhvern tíma reyndist ónóg, sýnist það standa landssjóði næst að leggja fram það, sem kynni að vanta, og virðist þá eins rjett að ákveða upphæðina hærri nú þegar. Það verður ekki tekið til hennar nema þurfi.

Samkvæmt framanrituðu ræður nefndin háttv. deild til að samþykkja frumvarpið með þessum

BREYTINGUM:

1. Við 1. gr. Orðið »minst« í niðurlagi greinarinnar falli burt.
2. — - — Aftan við greinina bætist:
eða lengur.
3. — 2. — Niðurlag 1. málsgreinar frá »skipverja« falli burt. Í þess stað komi:
samkvæmt 1. gr., hverja stöðu sem þeir hafa á skipinu.
4. — - — Fyrir »háseta« í 2. málsgrein komi:
skipverja.
5. — - — Fyrir »hásetana« komi:
skipsverjana.
6. — - — Orðin »sem skráningarstjóra« falli burt.
7. — - — Fyrir »slysatryggingarstjórn« komi:
stjórn.
8. — 3. — Fyrir »sjerhvern« komi:
hvern.
9. — - — Fyrir »greiðir hinn trygði útgerðarmaður« komi:
greiðir sá, sem trygður er, en útgerðarmaður hinn.
10. — - — Fyrir »8« komi:
12.
11. — - — Fyrir »10« komi:
20.
12. — - — Fyrir »háseta« komi:
skipverja.
13. — - — Fyrir »25« komi:
15.
14. — - — »skips, sem lögskráð er á« falli burt.
15. — - — Fyrir »hásetanna« komi:
skipverjanna.
16. — - — Á eftir orðunum »og 6% af róðrar og vjelbátum« komi:
sem eru minni en 12 lestir.
17. — - — Orðin »hin siðarnefnda« falli burt.
18. — - — Fyrir »gjalds« komi:
gjaldsins.
19. — 5. — Fyrsta málsgrein orðist þannig:
Verði sjómaður fyrir slysi á vátryggingartímabilinu, skal úr slysa-
tryggingarsjóði greiða upphæðir þær, er hjer segir.
20. — - — Liðurinn a. orðist þannig:
Verði sá, er fyrir slysi varð, að læknis dómi algerlega ófær til
nökkurrar vinnu þaðan í frá, ber að greiða honum 2000 krónur,
en að því skapi lægri upphæð, sem minna skortir á, að hann sje
til fulls vinnufær, og ekkert, ef minna skortir en að $\frac{1}{5}$ hluta.
21. — - — Úr liðnum b. falli þessi orð: »innan eins árs frá því að slysið
varð«.
22. — - — Úr næstu málsgrein falli: »eftirtaldir«.
23. — - — Aftan af tölulið 3 falli: »hafi þau framfæri«.

24. Við 5. gr. Komi nýr liður, sem verður 4. liður, þannig:
Systkini hins látna.
25. — - — Málsgreinin: »Dregin skal frá a-lið« falli burt. Í hennar stað komi:
Frá skaðabótunum, sem greiddar skulu vandamönnum, skal draga þá upphæð, er greidd hefir verið þeim sjálfum, er fyrir slysinu varð, samkvæmt a-lið.
26. — - — Úr síðustu málsgrein falli: »nokkuð af skaðabótum þeim«. Í þess stað komi:
neitt skaðabætur þær.
27. — - — Aftan við greinina bætist:
og ekki má leggja á þær löghald nje í þeim gera fjárnám eða lögtak.
28. — 9. — Fyrir »15,000 krónur« komi:
30,000 krónur.

Alþingi, 25. júlí 1917.

Karl Einarsson,
formaður.

M. J. Kristjánsson,
ritari og framsögum.

Kristinn Daníelsson.

(B. VIII, 3.)

Nd.

164. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 26, 20. okt. 1905, um váttrygging sveitabæja og annara húsa í sveitum, utan kaптúna.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

2. gr. laganna orðist svo:

Brunabótasjóður bætir $\frac{5}{6}$ alls þess brunaskaða á húsum, váttrygðum í sjóðnum, sem eiganda, konu hans eða nánustu erfingjum verður eigi kent um að hafa valdið með ásetningi eða stórkostlegu gáleysi, og gildir það án tillits til byggingarefnis hússins, nema brunaskaði sje svo lítill, að ekki nemi 20 krónum í 2000 kr. húseign og meiri, eða 1% á minni húseignum, en þá skal eigandi hafa skaða óbættan. Til brunaskaða teljast skemdir á trygðum húsum, sem stafa af björgunartilraunum.

2. gr.

Orðið »erlendu« í síðustu málsgrein 4. gr. falli burt.

3. gr.

Í staðinn fyrir: »að $\frac{2}{3}$ í húsi« í 5. grein laganna komi:
að $\frac{5}{6}$ í húsi.

4. gr.

6. gr. laganna orðist svo:

Hvergi má tryggja þann sjötta hluta húsa, sem ekki er vátrygður samkvæmt lögum þessum.

5. gr.

9. gr. laganna orðist svo:

Oddviti sveitarstjórnar hefir með höndum alla stjórn og umsjón brunabótasjóðs, og setur fje hans á vöxtu á hentugum stað með nægri tryggingu. Hann hefir á hendi innheimtu á iðgjöldum til sjóðsins, og hafa þau sama lögtaksrjett sem sveitarútsvör. Hann hefir og á hendi reikningshald sjóðsins og skýrslugerð, og leggur ársreikning hans fyrir sýslunefnd til endurskoðunar og úrskurðar um sama leyti og sveitarsjóðsreikning.

Fyrir störf þessi greiðir sveitarsjóður 50 auro fyrir hvert vátrygt býli.

Heimilt er sveitarstjórn að fela þessi störf öðrum manni úr sveitarstjórninni en oddvita.

6. gr.

Fyrsti málslíður 18. gr. orðist svo:

Í hinum sameiginlega brunabótasjóði skal endurtryggja helming þeirra fimm sjöttu hluta allra hibýla o. s. frv.

7. gr.

Þá er lög þessi hafa öðlast staðfestingu konungs, skal færa þau inn í meginmál laga nr. 26, 20. okt 1905, og gefa þau út svo breytt.

(B. III, 4.)

Nd.

165. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 49, 10. nóv. 1913, um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

1. gr. laga nr. 49, 10. nóv. 1913, orðist svo:

Bæjarstjórn Ísafjarðar veitist heimild til að láta eignarnám fara fram á

lóð og mannvirkjum undir hafnarbætur, hafnarkví og hafnarbryggjur, og byggingar og svæði, er þörf er á í sambandi við hafnarbæturnar.

2. gr.

3. gr. laga nr. 49, 10. nóv. 1913, falli niður.

(B XXVIII, 3.)

Nd.

166. Frumvarp

til laga um breytingu á lögum nr. 52, 3. nóv. 1915, um breytingu á lögum nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

Í 1. gr. laga nr. 52, 3. nóv. 1915, um breytingu á lögum nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands, falli burtu orðin: »Borgarfjarðar (austur) um Sandaskörð«, en í staðinn komi:

Unaóss og Borgarfjarðar austur.

(B. XLI, 2.)

Nd.

167. Frumvarp

til laga um breytingu á lögum nr. 39, 13. desember 1895, um löggilding verslunarstaðar hjá Bakkagerði í Borgarfirði.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

Í staðinn fyrir orðin: »Hjá Bakkagerði« komi:

Á Bakka og Bakkagerði.

(C. VIII, 4.)

Ed.

168. Tillaga

til þingsályktunar um kolanám.

(Eftir fyrri umr. í Ed.).

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að vinda sem bráðastan bug að inn-

lendu kolanámi á þeim stöðum, sem menn finna hentugasta, svo að fyllt verði eldiviðarþörf landsmanna, þótt engi erlend kol náist.

Enn fremur skorar Alþingi á stjórnina að annast flutning á kolum þeim, er hún lætur vinna, beina leið til þeirra verslunarstaða og kaptúna, sem kolanna þurfa eða hægast er fyrir notendur að ná þeim.

Jafnframt ályktar Alþingi að heimila stjórninni fje úr landssjóði til nauðsynlegra framkvæmda í þessu máli, svo sem til verkfærakaupa, til torfbæja yfir verkamenn, til kaupa eða leigu á námunum o. fl. þ. h.

(B. LXVI, 2.)

Nd.

169. Breytingartillaga

við frumv. til laga um heyforðabúr og lýsisforðabúr (þgskj. 158).

Flutningsm.: Bjarni Jónsson frá Vogu.

Við 9. gr. síðari málsgrein:

Í stað orðanna »á 5 árum« komi:
á 15 árum.

(B. XXVI, 2.)

Nd.

170. Nefndarátt

um frumv. til laga um stimpilgjald.

Frá fjárhagsnefnd.

Jafnvel þótt fjárhagsnefndin gangi þess eigi duld, að varlega verði að fara í það að leggja slíkan skatt á viðskiftalífið sem stimpilgjald er, hefir það þó orðið ofan á í nefndinni að ráða hinni háttvirtu deild til að samþykkja frumv. það, er hjer ræðir um, með þeim breytingum, er tilfærðar verða hjer á eftir. Þess verður að gæta, að fjárhagur landsins er nú alt annað en glæsilegur og að hin mesta nauðsyn er á, að þetta þing skiljist eigi svo, að landssjóði sje eigi aflað nýrra tekna. Frá þessu sjónarmiði ber að skoða tillögur nefndarinnar, en eigi frá því sjónarmiði, að henni þyki stimpilgjald í raun og veru æskilegur skattur. En eins og ástandið er nú eru vandfundnar leiðir í skattamálum að öðru leyti, og eigi við því að búast, að þetta þing geti sett skattalög, sem vissa sje fyrir, að að haldi verði að lokinni heimsstyrjöldinni, því að enginn getur sagt um, hvernig vjer þá verðum að snúa oss í skattamálum vorum.

Fyrir hinum einstöku brtt. verður gerð nokkur grein í framsögu málsins. Samkvæmt þessu ræður nefndin hinni háttvirtu deild til að samþykkja þetta frumv. með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1. Á eftir orðunum í 1. gr. frumv. »sem til þess er bær« komi: eða stofnunum þeim, er ræðir um í 7. gr., á hann eða þær að sjá um o. s. frv.
2. Á eftir orðunum »getur valdsmaður« í 3. gr. 5. málsg. komi: eða hlutaðeigandi stofnun.
Og í stað »afgreiðir hann ... þykir nægja« komi: afgreiðist þá skjalið eigi fyr en fengnar eru þær upplýsingar, er nægar þykja.
3. Fyrir orðið »afsal« í 4. gr. a, 2. línu, komi: sölu.
Og í sömu gr. a, 2. málsgrein, komi í stað »afsalsbrjefinu« brjefinu.
4. Liðurinn b í 4. gr. falli burt.
5. Liðurinn d í 4. gr. falli burt út að síðustu málsg. Síðasta málsg. orðast svo:
Afsalsbrjef og önnur heimildarbrjef fyrir skipum skal stimpla um leið og skip eru skrásett, en öll önnur skjöl, sem stimpilskyld eru samkvæmt þessari grein, um leið og þau eru afhent til þinglesturs.
6. 5. gr. c, fyrri málsg., orðist svo:
Öll skuldabryf, hvort sem þau eru trygð með veði eða eigi, ef þau eru þinglesin, svo og kyrsetningar- og aðfarargerðir, svo framarlega sem fasteign hefir eigi verið lögð út til eignar.
7. Síðasta málsg. 5. gr. falli burt.
8. Orðin »stjórnarráð ... önnur« í 6. gr. d falli burt.
9. 1. málsg. liðsins f í 6. gr. falli burt.
Orðin »stefna ... með 4 kr.« í 2. málsg. falli burt.
3. málsg. falli burt.
10. Aftan við 6. gr. bætist 2 staflidir:
 - i. Byggingarbrjef og leigusamninga skal stimpla með 5 kr., ef ársleigan margfölduð með áraföldanum fer eigi yfir 1000 kr., með 10 kr. ef hærri fer.
 - j. Erfðaskrár, dánargjafir og gjafarfa skal stimpla með 10 kr.
Ákvæði um, að ekkja skuli sitja í óskiftu búi skal stimpla með 1 kr., ef þau eru sjerstaklega gerð. Erfðaskrá skal stimpla þegar arfleiddandi deyr.
11. Inn í frumv. bætist ný grein, er verður 7. gr. (greinatalan breytist eftir því).
Vixla eða ávisanir, sem seljast í hönkum eða öðrum lánsstofnunum, svo og óþinglesin skuldabryf, sem einstakir menn eða fjelög selja slíkum stofnunum í hendur, skal stimpla með 50 au. af hverju þúsundi eða broti úr þúsundi, sem vixill, ávisun eða skuldabryf nemur. Framlengdur vixill telst nýr vixill.

Stofnanir þær, sem hjer eru greindar, annast innheimtu stimpilgjaldsins og afgreiðslu þess til landssjóðs samkvæmt ákvæðum, er stjórnarráðið setur.

12. Aftan við fyrra lið 7. gr. (sem verður 8. gr.) bætist:

Sömu undanþágu hefir Landsbanki Íslands.

Síðari liður sömu gr. orðist svo:

Ekkert skjal stimplast nema einu sinni, nema á það sje ritað framsal eða annað, er hefir sjálfstæða stimpilskyldu í för með sjer.

13. Á eftir orðinu »embættismanni« í 2. línu 8. gr. (sem verður 9. gr.) komi: eða öðrum, er innheimta á stimpilgjald samkv. 7. gr.

Í stað orðanna: »embættismaður ... eftir á« í 7. og 8. línu sömu gr. komi:

innheimtumaður innheimta gjaldið síðar.

Í stað »embættismaður« í 9. línu sömu gr. komi:

innheimtumaður.

14. Í stað orðanna: »í skiftarjetti við andlát arfleiddanda« í síðari málsg. 9. gr. (sem verður 10. gr.) komi:

við skifti, eða sýna hana skiftaráðanda áður til stimplunar.

15. Inn í frv. bætist ný gr., sem verður 11. gr.

Ábyrgð á því, að stimpilskytt skjal sje stimplað, ber sá, er innheimta á gjaldið. Um sektir fyrir vanrækslu í því efni fer eftir ákvæðum 144. gr. hinna alm. hegningarlaga 25. júní 1869.

16. 10. gr. verður 12. gr., og 11. gr., sem verður 13. gr., orðist svo:

Ákvörðunum þeim og úrskurðum, sem löglegur innheimtumaður stimpilgjalds gerir um stimpilskylduna eða upphæð gjaldsins, má áfrýja til stjórnarráðsins, en þó er eigi að síður heimilt að leggja málið fyrir dómstólana.

17. Í stað »janúar« í upphafi 12. gr. (sem verður 14. gr.) komi: april.

Orðið »opinberar« í 1. línu sömu gr. falli burt.

Alþingi, 25. júlí 1917.

Magnús Guðmundsson,
form. og framsögum.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Þorsteinn M. Jónsson. Þórarinn Jónsson. Hákon J. Kristófersson.

(C. XIII, 2.)

Nð.

171. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um endurbætur á gildandi löggjöf um hjúskaparslit og afstöðu foreldra til barna (þgskj. 149).

Flutningsm.: Einar Arnórsson.

Fyrir »hjúskaparslit« í fyrirsögn og meginmáli tillögunnar komi: stofnun og slit hjúskapar.

(B. XVI, 3.)

Nd.**172. Rökstudd dagskrá**

samþykkt í Nd. 25. júlí.

Frá allsherjarnefnd.

(Frv. til laga um heimild fyrir bæjarstjórn Reykjavíkur til einkasölu á mjólk, á þgskj. 42).

Af því að deildin telur frumv. það, sem þjer liggur fyrir, eigi geta komið að því haldi, sem til er ætlast, en hins vegar er fram komið frumvarp, er miðar að því að bæta úr göllum á mjólkursölu í Reykjavík, að því leyti sem þess er nú kostur, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(A. XIII, 7.)

Ed.**173. Breytingartillaga**

við frumv. til laga um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu (þingskjal 134.)

Flutningsm.: M. J. Kristjánsson.

Við 3. gr. Fyrir »4 kr.« í 1. og 3. málsg. komi:
2 kr.

(C. XIV, 1.)

Nd.**174. Tillaga**

til þingsályktunar um nýja kjördæmaskipan.

Flutningsmaður: Jörundur Brynjólfsson.

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að undirbúa og leggja fyrir næsta reglulegt Alþingi frumvarp til laga um rjettláta kjördæmaskipan, sem bygð sje á þeim grundvelli, að kjósendatala hvers kjördæmis verði sem jöfnust.

(C. XV, 1.)

Nd.**175. Tillaga**

til þingsályktunar um breyting á fátækralögum frá 10. nóv. 1905.

Flutningsm.: Jörundur Brynjólfsson.

Með því að fátækralögin frá 10. nóv. 1905 eru í ýmsum mikilvægum atriðum ófullkomin og harðneskjuleg í garð fátæklinga, og yfir höfuð ósamboðin þjóðinni, þá ályktar neðri deild Alþingis að skora á landsstjórnina að undirbúa eða láta undirbúa tafarlaust frumvarp til nýrra fátækralaga, er bæti úr göllum þeim, sem eru á núgildandi fátækralögum, og leggja frumvarpið fyrir næsta reglulegt Alþingi.

(B. XII, 2).

Nd.**176. Nefndarállt**

um frumvarp til laga um skifting bæjarfógetaembættisins í Reykjavík og stofnun sjerstakrar tollgæslu í Reykjavíkurborg (þingskjal 37).

Frá allsherjarnefnd.

Á aukabæturinu 1914 bar þáverandi þingmaður Ísafjörðarkaupstaðar upp í efri deild tillögu um, að deildin skipaði 5 manna nefnd, er meðal annars skyldi athuga, »hvort ekki sje tiltækilegt að setja á fót sjerstaka tollgæslu í öllum kaupstöðum landsins og leggja tillögur sínar um það fyrir deildina« (Alþ.tíð. 1914 A, þingskj. 33). Deildin samþykkti þessa tillögu með 11 samhlj. atkvæðum (Alþ.tíð. 1914 B II. 543).

Nefnd þessi bar síðan fram tillögu til þingsályktunar, þar sem meðal annars er skorað á landsstjórnina »... II. a. að leggja fyrir næsta Alþingi frumvarp til laga um sjerstaka tollgæslu í Reykjavík ...« (Alþ.tíð. 1914 A, þingskj. 334). Nefndin taldi, að einum nefndarmanni undanteknum, sjálfsagt að setja upp sjerstaka tollgæslu í Reykjavík, og að það gæti orðið landssjóði að kostnaðarlausu eða kostnaðarlitlu (sjá Alþ.tíð. 1914 A, þingskj. 334, bls. 436, B II. 490—491).

Þingsályktunartillaga nefndarinnar var síðan samþykkt í deildinni með 10 samhljóða atkvæðum (Alþ.tíð. 1914 A, þingskj. 423, B II. 500).

Stjórnin hefir eigi orðið við áskorun efri deildar 1914 um undirbúning og uppburð frumvarps um þetta mál.

Nefnd sú, er skipuð var með konungsúrskurði 9. desbr. 1914 til að rannsaka og gera tillögur um eftirlauna- og launamálið, tók þetta atriði eigi sjerstaklega til athugunar. En meiri hluti hennar (þeir Jósef Björnsson, Jón Magnússon og Jón Jónatansson) lögðu til, að umboðsvald og dómsvald yrði aðgreint. Æll-

uðust þeir til þess, að Reykjavíkurkaupstaður yrði sjerstakt lögdæmi, og að dóm-
ari (lögmaður) þar færi með:

1. Dómsmál í þrengri merkingu.
2. Skifta- uppboðs- og fógetagerðir (að nokkru leyti).
3. Pinglestur skjala, auk nokkurra minni háttar starfa.

Gjaldheimta og lögreglustjórn og flest önnur störf umboðseðlis, er nú
heyra undir bæjarfógetaembættið, ætlaðist meiri hluti nefndarinnar til, að falin
yrði tollstjóra í Reykjavík (sjá skýrslur og tillögur nefndarinnar, Rvík 1916, bls.
334—335, 340—341).

Í frumvarpi því, er hjer liggur fyrir, er kjarninn hinn sami sem í tillög-
um meiri hluta launanefndarinnar. Aðalmunurinn er sá, að nefndin ætlar toll-
stjóra Reykjavíkur lögreglustjórn, en frumv. dómara. Það, sem til grundvallar
liggur bæði þingsályktunartillögu efri deildar 1914, tillögum meiri hluta launa-
nefndarinnar og frumvarpi þessu, er sú hugsun, að málum embættisins eigi að
vera betur borgið, ef dómarastörfín sjeu aðgreind frá hinum störfunum. Það er
með öðrum orðum stefnan um hallkvæmi aðgreiningar umboðs- og dómsvalds.
Enda segir meiri hluti launanefndarinnar, að það sje »alstaðar viðurkent, að
dómsvald og umboðsvald eigi að vera algerlega aðskilið« (skýrsla nefndarinnar
bls. 331). Þessi stefna er rjett, en annað mál er það, að torveldleikar eru á því
að framkvæma almenna skiftingu þessara tveggja greina ríkisvaldsins hjer á landi,
meðal annars vegna strjálbygðar og slæmra samgangna.

En þessum torveldleikum er eigi hjer í Reykjavík til að dreifa. Hjer er
slik skifting mjög vel framkvæmanleg að öllu leyti. Hjer eru nú sem stendur um
15000 menn saman komnir á litinn blett. Hjer er verslun mest og siglingar og
því mest innheimta fyrir landssjóð. Hjer eru dómsstörf miklu meiri en í hverju
öðru lögsagnarumdæmi landsins. Það virðist því eigi vafi á því, að tillögur
meiri hluta launanefndarinnar eigi hjer vel við, þótt skipulag það, sem hann fer
fram á, kynni að reynast miður hagfelt annarstaðar á landinu. En um það er
eigi þörf að ræða hjer.

Þar sem frumvarp þetta er beinlinis í samræmi við regluna eða kröfuna
um aðgreiningu umboðsvalds og dómsvalds, og engum getur blandast hugur um
það, að skipulag það, er þar greinir, sje almenningi hvergi óhægara en það, sem
nú er, þá þyrftu að vera einhverjar sjerstakar ástæður, er gerðu það að verkum,
að frumvarpið ætti eigi að ná samþykki þingsins.

Og ber þá að athuga, hvort slíkar ástæður sjeu til.

Mætti þá fyrst spyrja: Er unt að hugsa sjer, að störf þau, er nú hniga
undir bæjarfógetaembættið í Reykjavík, yrðu verr unnin, ef þeim væri skift og
þau lögð til tveggja embætta með sæmilegum launakjörum?

Til þess að svara þeirri spurningu þarf að athuga störfín, og koma þá
dómsmálin fyrst til álita. Er þá best að spyrja dómsmálaskýrslur landsins. Nægir
að taka tímabilið 1904—1913, eins og launamálanefndin 1914 hefir gert. Á því
tímabili voru:

	Alls á Íslandi	Í Reykjavík
Sakamál	261	89 eða 34.1 %
Einkamál (vísað til dóms)	2664	1354 eða 50.9 %
Alm. lögreglumál	2619	945 eða 36.09%
Einkalögreglumál	196	80 eða 40.8 %
	Alls 5740	2468 eða 43%

Af hverjum 100 málum, sem til dóms hafa farið á þessu 10 ára tímabili, hafa 43 verið í Reykjavík. En að meðaltali hafa þar á ári hverju verið 246.8 mál, eða meira en einn dómur á hvern virkan dag.

En við þessa dómsmálatölu bætast svo öll önnur dómstörf, sem bæjarfógetinn verður að lögum að framkvæma *sjálfur*. Þar til er að telja:

1. Sakamálsrannsóknir.
2. Úrskurðir allir í vitna- og slíkum aukamálum, vitnaleiðslur o. s. frv.
3. Úrskurðir í fógeta- og uppboðsrjetti.
4. Skiftamál.

Ekki liggja fyrir skýrslur um fjölda þessara mála, en eigi þarf mörgum blöðum um það að fletta, að þau eru árlega mjög mörg.

Það mun viðurkent af öllum, sem til þekkja, að dómstörf þau, er talin hafa verið og til falla í Reykjavík árlega, muni nóg verk einum manni, enda þótt allvel sje fær. Og eigi er það síður viðurkent, að dómstörfin sjeu mjög þýðingarmikil embættisstörf í þjóðfjelinu. Og loks er það, að dómstörf geta einum manni látið vel, þótt honum geðjist síður að skvaldurstörfum sem lögreglustjórn eða tollheimtu. Og annar getur verið hneigður fyrir þau störf, en miður fyrir dómstörf.

Af framansögðu ætti að vera ljóst, að *líkur* eru eigi fyrir lakari framkvæmd dómstarfanna í Reykjavík, ef þau eru öll falin embættismanni, sem litil eða engin störf önnur þarf *sjálfur* að hafa með höndum. Flestir munu öllu heldur telja líkurnar fyrir því, að þau yrðu betur af hendi leyst, að sami maður mundi mega sýna þeim meiri alúð einum en í sambandi við lögreglustjórn, tollstjórn, stjórn heilbrigðismála o. s. frv.

Tollheimtustarfinu skal slept að sinni, því að nú sem stendur fær bæjarfógetinn í Reykjavík alls eigi tíma til að sinna því sjálfur að nokkru ráði, heldur verður hann að fela það fulltrúa sínum. Þess skal að eins getið, að það mætti vera undarlegt, ef tollstjóri teldi sig eigi betur farinn, ef embættisstörfum hans væri svo varið, að hann mætti nokkurt eftirlit hafa með innheimtu allri, sjá með sjálfs sín augum, í stað þess að verða að eiga flest undir öðrum. Og það væri mjög kynlegt, ef innheimtustörfin yrðu verr rækt, þótt þau yrðu aðgreind frá embætti með dómstörfum.

En það eru önnur störf, sem bæjarfógetinn verður að taka *sjálfur* drjúgan þátt í. Það er *lögreglustjórnin*, eftirlit með því að lögunum sje fylgt. Henni fylgja ýms miður rósöm störf og óhentug manni, sem jafnmikil dómstörf verður að hafa með höndum og bæjarfógetinn í Reykjavík. En lögreglustjórnin er jafnframt vandasamt starf og tekur mikinn tíma, ef vel á að vera. Þessi störf ættu eigi að fylgja dómaraembættinu. Fyrst um sinn virðist hentugra að leggja þau til tollstjóraembættisins, eins og launamálanefndin stakk upp á. Og ólíklegt er, að þeim

störfum yrði verr borgið þar, ásamt umboðsstörfunum, sem þar til mundu heyra, en nú í samblandi við öll málin, bæði dómstörf og innheimtu.

Það er auðvitað gert ráð fyrir því, að til beggja embættanna, dómara- og tollstjóraembættisins, sje lagt nægilegt skrifstofufje, og að embættismennirnir sjeu sjálfir svo vel launaðir, að þeir geti verið fjárhagslega óháðir, eins og frv. gerir ráð fyrir. Ef þessu hvorutveggja er eigi fullnægt, er skiftingin ógerleg.

Þá mætti spyrja, hvort landssjóði yrði eigi kostnaðarauki af skipulagi því, er frv. getur.

Til þess að svara þessari spurningu þarf tvent:

1. greinargerð um væntanlegan kostnað af embættunum tveimur, eftir að skiftingin kemst í kring, og

2. Skýrslu um tekjur bæjarfógetaembættisins nú.

Um 1. a. Kostnaður af dómaraembættinu:

Meðaltalslaun dómara	5500 kr.	
1 fulltrúi	2400 —	
2 fastir skrifarar	3000 —	
Annar skrifstofukostnaður	3000 —	13900

b. kostnaður af tollstjóraembættinu:

Meðaltalslaun tollstjóra	5500 kr.	
1 skrifstofufulltrúi	2400 —	
1 fastur skrifari	1500 —	
2 tollverðir	4000 —	
Annar kostnaður	3500 —	16900
Alls kr.	30800	

Um 2. Tekjur bæjarfógetaembættisins hafa verið árin 1912—1916 þessar:

1912	kr.	22801,93.
1913	—	23450,25.
1914	—	20718,55.
1915	—	23324,84.
1916	—	28721,50.

Aðgættandi er hjer við, að afgreiðslugjöld fiskiskipa hafa stórlækkað síðustu 2 árin. Árið 1914 voru þau orðin kr. 5793,80, en 1916 eru þau að eins kr. 935,00 eða nærfelt 5000 kr. lægri en 1914. En þetta er að eins bundið við styrjaldar-ástandið, og hlýtur að færast í sama lag smám saman að styrjöldinni lokinni. Að tolltekjurnar hjer í Reykjavík hækki jafnt og þjett, er ekki efamál, því að verslun landsins safnast væntanlega meira og meira til Reykjavíkur, þegar höfnin er komin, og fullkomnari verða tæki og vörugæmsluhús en nú er.

Af framanskráðri greinargerð ætti það að vera ljóst, að því þarf eigi að kvíða, að landssjóði aukist kostnaður af skiftingunni. Og hjer er þó eitt atriði ótalið: Frumvarpið gerir ráð fyrir aukinni tollgæslu. Þótt sú tollgæsla verði ófull-

komin í fyrstu, sýnist þó varla vafamál, að nokkur not verði hennar. Fyrst og fremst er það, að tollstjóri sjálfur og skrifstofa hans hefir tollgæslumálin að aðalstarfi. Og svo er í ráði, að 2 menn verði skipaðir til þess starfa eins. Og er ólíklegt, að ekki yrði nokkur bót að því. Talið er af kunnugum mönnum, að talsvert muni hjer að tollsvikum kveða, og því er nauðsyn að gera umbætur á toll-
eftirliti. En rjett er að láta reynsluna kenna sjer nokkuð, og vita, hvernig til tekst með þeim kröftum, sem á er að skipa, eftir því sem í ástæðum frv. og hjer segir.

Loks er þess að geta, að æskilegt er, að tollstjóri fái sjer til aðstoðar sjerstakan lögreglufulltrúa. Hann ætti að vera nokkurs konar foringi lögreglunnar og inna af hendi lík lögreglustörf og »sýslumönnum« eru ætluð í álitu launamálanefndarinnar (sbr. bls. 337). Bæjarsjóður Reykjavíkur launar honum að sjálf-
sögðu, og kemur hann þá eigi til greina um kostnað af embættinu.

Ef borin er saman greinargerðin um kostnaðinn af tvískiftingu bæjarfógetaembættisins og tekjur þess nú, þá sjest að munurinn er all-óverulegur, rúmar 2000 kr. á ári, ef miðað er við árið 1916, það ár, er skipa-afgreiðslugjald var nærri 5000 kr. lægra en 1914. Með sama afgreiðslugjaldi og 1914 hefði skiftingin meira en borið sig fjárhagslega fyrir landssjóð, þótt eigi væri gert ráð fyrir neinu gagni af aukinni tollgæslu.

En þótt einhver smávægilegur reikningshalli yrði, er alls eigi í það horfandi. Löggjafarvaldinu ber full skylda til að skipa sem sæmilegast dómgæslu- og umboðsmálum í Reykjavík af öllum ástæðum, og eigi síst vegna tekna þeirra, sem landssjóður fær og um bæjarfógetaembættið ganga nú. Tekjur landssjóðs, er bæjarfógetaembættið í Reykjavík hefir innheimt 1912—1916, eru sem hjer segir (hundruðum króna slept):

1912	kr. 617 þús.
1913	— 486 —
1914	— 555 —
1915	— 725 —
1916	— 935 —

Hefir nú verið sýnt,

- 1) að allar líkur sjeu til þess, að störfin hljóti að verða betur unnin, ef skiftingin verður ger, og
- 2) að um kostnaðarauka er alls eigi að tefla fyrir landssjóð eða þá svo óverulegan, að eigi er í hann horfandi.

Þess vegna virðist einsætt, að frumvarpið eigi fram að ganga. Þar með er eigi sagt, að breytingar þurfi eigi að gera á því. Er þó einungis um eina verulega að tala, sem sje þá, að lögreglustjórnin hnigi undir tollstjóraembættið.

Um störfin annars, er hvoru embætti fylgi, athugast:

I. Dómaraembættið.

Dómsmál.

Skiftamál.

Fógetagerðir.

Uppboð og ianheimta uppboðsfjár.

Dómkvaðning stefnuvotta og matsmanna, utanrjettarnefna matsmanna.

Pinglestur skjala, veðmálabækur.

Notarialgerðir.

Borgaraleg hjónavígsla, hjónaskilnaðarmál (sáttaumleitun, útgáfa skilnaðarleyfa, að því leyti sem slíkt kemur til sýslumanna).

Yfirfjárráð ólögráðra.

Hjónavígslubrjef, lögaldursleyfi, og ef til vill einhver fleiri leyfi.

Dómsmála, skifta- og yfirfjárráðaskýrslur.

Strandmál.

Kosningar til Alþingis.

Umsjón hegningarhússins.

II. Tollstjóraembættið.

Lögreglustjórn.

Heilbrigðismál í Reykjavík.

Samning gjaldskráa.

Vegabrjef.

Samning hlunninda- og aflaskýrslna.

Skýrslur um ellistyrktarsjóð.

Þau mál, er í greinargerð frv. getur undir II.

Störfn verða eigi tæmandi talin. Stjórnin verður að ráðstafa þeim nánar.

Svo virðist, sem tæplega verði hægt að koma skiftingunni í kring 1.

jan 1918. En 1. apríl 1918, eftir 1. fjórðung þess árs, sýnist þess kostur.

Þess er getið, að nefndin hefir leitað álits núverandi bæjarfógeta um mál-ið, og hefir hann tjáð sig skiftingunni hlyntan með þeirri aðalbreytingu, er nefnd-in leggur til.

Samkvæmt framansögðu ræður nefndin háttv. deild til að samþykkja frv. með þessum

BREYTINGUM:

1. Við 1. gr. 2. setning orðist svo:

Bæjarfógetaembættinu í Reykjavík skal skift í tvent. Sje annað embættið dómaraembætti, er konungur veitir, og heyri því til meðal annars uppboðs-, skifta- og fógetagerðir, en hitt sje lögreglu- og tollstjóraembætti, er ráðuneyti Ís-lands veitir, og komi undir það lögreglustjórn í kaupstaðnum, öll aðalinnheimta á tekjum landssjóðs, skipaafgreiðslur o. fl.

2. Upphaf 3. gr. orðist svo:

Dómari og lögreglu- og tollstjóri o. s. frv.

3. Við 5. gr. Greinin orðist svo:

Skifting embættisins fer fram 1. apríl 1918, og veitast embættin tvö frá þeim tíma.

Alþingi, 26. júlí 1917.

Einar Arnórsson,
formaður og framsögum.

Magnús Guðmundsson,
ritari.

Pjetur Ottesen, Einar Jónsson, Einar Árnason.

Að því leyti, sem framannefnt frumvarp og breytingartillögur kunna að hafa fjárhagslega þýðingu, er fjárveitinganefndin fyrir sitt leyti málinu samþykk.

Á fundi fjárveitinganefndar Nd., 27. júlí 1917.

Pjetur Jónsson.

Bjarni Jónsson
frá Vogu.

(A. V, 2.)

Ed.

177. Nefndarálit

um frumvarp til laga um lögræði.

Frá allsherjarnefnd.

Allsherjarnefnd hefir haft frumvarp þetta til meðferðar á mörgum fundum og athugað það eftir föngum. Þó að skiftar sjeu skoðanir um þörfina á breytingu þeirri á fjárráða-aldrinum, sem frumvarpið gerir, vill hún þó eftir atvikum leggja það til, að frumvarpið, sem fengið hefir vandaðan undirbúning, nái fram að ganga. Nefndinni þótti málið á frumvarpinu víða óviðfeldið og ýms orð og nýnefni ekki viðunandi. Hún hefir því orðið ásátt um svo margar orðalagsbreytingar, að hentugast þótti að orða sumar greinarnar upp aftur, og mun gerð grein fyrir helstu breytingunum í framsögunni. Hin eina verulega efnisbreyting, sem vjer stingum upp á, er sú, að fella burt það ákvæði frumvarpsins, að lögráðamaður megi ekki vera hjú, og þykir ekki þörf á að rökstyðja það frekar nú, er vinnuhjú hafa öðlast kosningarrjett og kjörgengi til Alþingis, kosningarrjettinn til neðri deildar við sama aldurstakmark, sem sett er í 11. gr. frumvarps þessa fyrir lögráðamann, enda er það vitanlegt, að í hjúastjett er oft fult eins ráðsett, vandað og hyggið fólk eins og hitt, sem ekki er í vist.

BREYTINGARTILLÖGUR

vorar eru þær, er nú skal greina:

1. Fyrirsögnin orðist svo:

FRUMVARP
til laga um lögráð.

2. 1. gr. frumvarpsins orðist svo:

1. gr.

Lögráð eru tvens konar, sjálfsráð og fjárráð. Fullráða er sá eða sú, er hvortveggja lögráðin hefir.

3. 2. gr. frv. orðist svo:

2. gr.

Karl og kona eru sjálfsráða 16 ára, nema swift sjeu sjálfsráðum.

Sjálfsráða maður ræður einn sínu, öðru en fje, sje annað ekki áskilið að lögum, svo sem er í 6. lið 3. gr. tilsk. 30. apríl 1824, sbr. konungsbrj. 7. desbr. 1827, í 20. gr. tilsk. 25. sept. 1850 og í 1. gr. laga 18. maí 1882, nr. 9.

Rjúfi sjálfsráða maður lögmætar skuldbindingar sínar, bæti af fje sínu.

Ráðstafanir sjálfsóráðs eru ógildar.

4. 3. gr. frv. orðist svo:

3. gr.

Foreldrar ráða í sameiningu fyrir sjálfsóráða börn sín. Nú er annað foreldra látið, og hefir þá hitt ráð fyrir börnunum, nema kvænst eða gíft hafi aftur. Þá hafa hjónin í sameiningu ráð fyrir þeim. Nú eru foreldrar látnir, en stjúpforeldri á lífi, og hefir þá stjúpforeldri ráð fyrir börnunum, sjeu þau á framfæri þess. Sjeu foreldrar skilin að fullu eða að borði og sæng, þá hefir hvort þeirra ráð fyrir þeim börnum, sem hjá því eru. Þetta haggar þó eigi sjerstökum laga-ákvæðum, svo sem um uppfærðslu barna í trúarbrögðum, sbr. 8. og 9. gr. laga 19. febr. 1886, nr. 4.

Móðir hefir ráð fyrir óskilgetnu barni sínu.

Nú má hvorki foreldri nje stjúpforeldri hafa ráð fyrir barni, og hefir skipaður lögráðamaður þá ráð fyrir því til sjálfsráða-aldrs.

5. 4. gr. frv. orðist svo:

4. gr.

Fjarráða eru bæði karl og kona 21 árs gömul, enda ósvift fjárráðum. Ekkjur og konur, sem skilið hafa við bændur sína að fullu eða að borði og sæng, eru fjarráða, þó að yngri sjeu en 21 árs.

Fjarráða maður ræður einn fje sínu, jafnt til hvers konar ábyrgðar fyrir aðra sem til eigin þarfa, nema því að eins, að öðru vísi sje sjerstaklega áskilið, svo sem í 4. og 15. gr. laga 12. jan. 1900, nr. 3.

Ráðstafanir ófullráða manns um fjármál eru ógildar, nema því að eins, að þær lúti að sjálfsaflafje eða gjafafje, eða öðru vísi sje sjerstaklega ákveðið, svo sem í 2. gr. nýnefndra laga.

6. 5. gr. frv. orðist svo:

5. gr.

Nú er sjálfsráða maður eða fjárráða ekki fær um að ráða sjer eða fje sínu sjálfur vegna vanheilsu eða vanþroska á sál eða líkama, eða af öðrum ástæðum, svo sem vegna drykkjuskapar eða eyðslusemi, og skal hann þá swiftur sjálfsráðum eða fjárráðum eða hvorutveggja, og honum skipaður lögráðamaður.

7. 6. gr. frumv. orðist svo:

6. gr.

Hjeraðsdómarar hafa úrskurðarvald um svifting lögráða. Úrskurður um lögráðasvifting skal upp kveðinn í rjetti að varnarþingi ráðsviftings. Að öðru leyti fer um lögráðasviftingu eftir þeim reglum, sem hingað til hefir verið fylgt um sviftingu fjárráða. Úrskurðinum má sá, sein sviftur er lögráðum, skjóta til landsyfirdóms, og hið sama geta í hans stað gert maki, foreldri, sonur eða dóttir, systkin eða jafnmægðir, ef lögráða eru.

Á sama hátt skal að fara, er feld skal niður lögráðasvifting.

8. 7. gr. frv. orðist svo:

7. gr.

Dómarar skulu í úrskurðum um svifting lögráða kveða skýlaust á um það, hvort maður sje sviftur sjálfsráðum eða fjárráðum eða hvorutveggja, enda skal getið ástæðnanna.

Úrskurðinn skal birta með stefnuvottum fyrir ráðsviftingi sjálfum eða næsta venslamanni, sje hinn að lækniðómi vitskertur. Svo skal og birta úrskurðinn í lögbirtingablaði landsins og þinglýsa honum að varnarþingi ráðsviftings.

Ef ráðsviftingur á fasteign eða hjer skrásett skip, eða reki hann atvinnu, sem geta ber eða getið er í verslunarskrá, þá skal þinglýsa úrskurðinum á varnarþingi fasteignar eða skips og bóka athugasemd um hann í verslunarskrá. Dómari sendir eftirrit af úrskurðinum þeim stjórnarvöldum, er um hann þurfa að vita. Fyrir þinglýsinguna skal ekkert gjald greiða.

9. 8. gr. frv. orðist svo:

8. gr.

Þær ráðstafanir skulu vera ógildar, sem ráðsviftingur hefir gert eftir þinglestur úrskurðarins að varnarþingi hans. Ráðstöfun á fasteign eða skipi skal vera ógild, ef gerð er eftir að úrskurðurinn er fyrir fram innfærður í þinglýsingabók, enda sje úrskurðinum þinglýst innan lögboðins tíma. Sje um gerning að ræða, er snertir skráningarskyldu eða skráða atvinnu, skal rita athugasemd um hann í verslunarskrána.

Gildar skulu metnar gerðir ráðsviftings, sem framkvæmdar eru áður en fullnægt er framangreindum ákvæðum um þinglýsing, fyrir fram innritun og atvinnuskráning, nema það sannist, að sá, er hagsvon átti af ráðstöfuninni, hafi vitað um úrskurðinn, þótt óþinglýstur eða óskráður væri.

Skylt er sýslumanni eða bæjarfógeta, að viðlögðum skaðabótum eftir venjulegum reglum, að geta úrskurðarins í þinglýsingabók fasteigna og í skipaskrá og verslunar, þegar honum er sent eða afhent úrskurðareftirrit eða eintak af Lögbirtingablaði, þar sem úrskurðurinn er birtur.

10. 9. gr. frv. orðist svo:

9. gr.

Nú er skotið til landsyfirdóms úrskurði um lögráðasvifting, og skipar þá dómstjóri löggiltan málaflutningsmann við yfirdóminn til að sækja málið af hendi

ráðsviftings, og annan til varnar. Hvor málsvara getur lagt fram nýjar skýrslur í yfirdómi, og, ef svo ber undir, krafist rannsóknar í hjerði um málavexti. Málskostnaður í yfirdómi greiðist af almannafje, og fer um meðferð málsins þar sem um opinber mál.

Úrskurði yfirdómur rannsókn málavaxta í hjerði, skal hún fram fara að hætti almennra lögreglumála, enda skal útvega þær skýrslur, sem yfirdómur krefst. Skipa skal þá jafnan valinkunnan mann til þess að gæta rjettar ráðsviftings. Málskostnaður í hjerði greiðist og af almannafje.

Hafi úrskurður um lögráðasviftingu verið fenginn með röngum skýrslum, á að dæma þann eða þá, sem um það reynast sekir, til þess að greiða að skaðlausu allan þann kostnað, sem lögráðasviftingin hefir haft í för með sjer; sæti að öðru leyti ábyrgð að lögum.

11. 10. gr. frv. orðist svo:

10. gr.

Dómstjóri sendir stjórnarráðinu þegar eftirrit af úrslitaúrskurði yfirdóms, en það sendir aftur stjórnarvöldum þeim, er málið ber undir. Hafi yfirdómur felt úrskurð hjeráðsdómara úr gildi, ber þegar að draga yfir hann í embættisbókum og aflýsa honum, hafi honum verið þinglýst, hvorttveggja endurgjaldslost.

12. 11. gr. frv. orðist svo:

11. gr.

Nú er maður ólögráða sökum æsku eða er sviftur sjálfsráðum eða fjárráðum eða hvorutveggja, og skal þá sýslumaður hans eða bæjarfógeti skipa honum lögráðamann, sjálfsóráða fyrir æsku sakir þó því að eins, að lögborinn ráðamaður sje ekki til. Þær skipanir, sem gerðar hafa verið samkvæmt gildandi lögum, standa þó óraskaðar, þangað til lögráðum er náð.

Skipaður lögráðamaður má ekki yngri vera en 25 ára, enda sje hann ráðvandur maður og ráðdeildarsamur, sæmilega að sjer, heill heilsu og fjár sins ráðandi.

Lögráðamann skal skipa karl eða konu, næsta að frændsemi. Föðurfrændur ganga fyrir móðurfrændum, alsystkini fyrir hálsystkinum, eldri maður fyrir yngri, jafnáninna. Um stjúpforeldra gildir sama og foreldra, enda beri stjúpforeldri framfærsluskylda og sje henni fullnægt.

Sje ólögráða maður óskilgetinn, ganga móðurfrændur fyrir öðrum. Þó má skipa föður, sje móðir ekki til, hafi hann þinglýst barninu, ættleitt það eða arfleitt.

Móðurfrændur óskilgetins barns ganga fyrir öðrum frændum til fjárráða.

13. 12. gr. orðist svo:

12. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns skuldbindur sjálfsóráða, svo sem gerð væri af sjálfum honum sjálfsráða, nema annað sje tilskilið að lögum, svo sem í 1. gr. laga 16. sept. 1893, nr. 15, í 2. gr. laga 12. janúar 1900, nr. 3, og í 1. gr. laga 30. júlí 1909, nr. 45.

14. Í 13. gr. komi á tveim stöðum: fjároráða í stað »ófjárráðan« og »ófjárráðs«, og fjárráða í stað »fjárráður«.

15. 14. gr. orðist svo:

14. gr.

Um stöðu lögráðamanns gagnvart fjároráða og yfirfjárráðanda fer samkv. nefndri tilsk. 18. febr. 1847 og öðrum þar að lútandi ákvæðum, svo sem í 83. gr. skiftal. 12. apríl 1878.

16. 15. gr. orðist svo:

15. gr.

Þeir, sem orðnir eru 18 ára, en ekki fulls 21 árs, þá er lög þessi öðlast gildi, eru hálfraðir fjár síns, og fer að öllu leyti um þá eftir gildandi lögum, þangað til þeir verða fulls 21 árs. Að öðru leyti er hálfraði um fjármál úr lögum numið.

Lögin taka jafnt til þeirra, sem orðnir eru fulls 21 árs áður en þau ganga í gildi, sem til hinna, er ná þeim aldri síðar.

17. Í 16. gr. komi

1. í stað orðsins »gildi« orðið:
lögum.

2. Í stað niðurlags greinarinnar, frá orðunum »þar á meðal« til enda, komi í sjerstakri málsgrein:

Í 5. gr. laga 16. sept. 1893, nr. 15, komi: 16 ára í stað »18 ára«.

Alþingi, 25. júlí 1917.

Magnús Torfason,
form.

H. Hafstein,
ritari.

Kristinn Danielsson.

(B. LXX, 1.)

Nd.

178. Frumvarp

til laga um framlenging á friðunartíma hreindýra.

Flutningsmenn: Jón Jónsson og Sigurður Sigurðsson.

Friðunartími hreindýra, sem ákveðinn er með lögum nr. 42, 8. nóv. 1901, skal framlengdur til 1. jan. 1926.

Greinargerð.

Það er alveg nauðsynlegt að framlengja friðunartíma hreindýranna, en hann var útrunninn 1. jan. þ. á. — því ella er hætt við, að þau verði drepin og jafnvel alveg útrýmt á skömmum tíma, meðan þau eru ekki fleiri en nú er.

(B. LXXI, 1.)

Nd.

179. Frumvarp

til laga um samþykktir um herpinótaveiði á fjörðum inn úr Húnaflóa.

Flutningsm.: Magnús Pjetursson og Þórarinn Jónsson.

1. gr.

Heimilt er sýslunefndum Strandasýslu, Vestur-Húnavatnssýslu og Austur-Húnavatnssýslu, hverri í sínu lagi eða saman, að gera samþykktir um síldveiði með herpinót á Húnaflóa, innan lina, er hugsast dregnar:

- a. Frá Drangaskörðum í Ljetthöfða, þaðan í Skreflusker og frá Skrefluskeri í Veturmáfasker.
- b. Frá Bjarnanestöngum í Ennisstiga og þaðan í Heggstaðanes og úr Heggstaðanesi yfir Miðfjörð þveran í Ánastaðabæ.
- c. Frá Vatnshöfða austanverðri, þvert yfir, austur í Sölvabakkabæ í Refasveit.

2. gr.

Þá er sýslunefndunum þykir þörf á að gera samþykkt þá, er 1. gr. ræðir um, eða fá óskir um það frá einni sveitarstjórn eða fleirum, og þeim þykir rjett að taka þær óskir til greina, skulu þær semja frumvarp til samþykktarinnar, og kveðja síðan til fundar, með nægum fyrirvara, fyrir svæði það, er samþykktin á að ná yfir. Atkvæðisrjett á þeim fundi hafa allir þeir, er kosningarrjett eiga til Alþingis á nefndu svæði. Oddvitar sýslunefndanna boða fundinn, ákveða fundarstað og sjá um fundarstjórn.

3. gr.

Á fundi þeim, er getur um í 2. gr., leggur fundarstjóri fram frumvarp til samþykktar, er samið hefir verið samkv. 2. gr. Fallist fundarmenn á frumvarpið óbreytt með $\frac{2}{3}$ hlutum atkvæða, skal það sent stjórnarráðinu til staðfestingar og löggildingar. Eins fer um frumvarpið, þótt fundurinn geri við það breytingar, ef þær eru samþykktar með $\frac{2}{3}$ atkvæða og sýslunefndirnar fallast á þær. En vilji þær ekki fallast á breytingartillögur, er fundurinn gerir, skal kveðja til fundar á ný. Fallist þá fundurinn á frumvarpið óbreytt með $\frac{2}{3}$ atkvæða, fer um það svo sem fyr segir.

Frumvarp til samþykktar, er eigi hefir náð $\frac{2}{3}$ atkvæða á samþykktarfundi, er fallið, og má eigi koma fram á ný á því ári.

4. gr.

Nú er samþykkt gerð, eins og fyrir er mælt, og send stjórnarráðinu til staðfestingar. Virðist þá stjórnarráðinu hún koma í bága við grundvallarreglur laga eða rjett manna, er samþykktin endursend án staðfestingar. Fylgi henni þá synjunarástæður stjórnarráðsins. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, skipar fyrir um birting hennar og ákveður, hve nær hún öðlist gildi.

Samþykkt, er stjórnarráðið hefir staðfest, má eigi breyta á annan hátt en þann, er hún var stofnuð.

Samþykkt, sem gerð er samkvæmt lögum þessum, gildir eigi lengur en 5 ár í senn, en endurnýja má samþykktina fyrir jafnlangan tíma á sama hátt og hún hefir verið sett.

5. gr.

Í samþykkt skal ætíð kveða á um eftirlit með því, að henni sje hlýtt, og hvernig kostnað við það skuli greiða.

6. gr.

Fyrir brot gegn samþykkt má ákveða sektir alt að 500 kr., og skal í samþykktinni ákveða, í hvern sjóð eða til hverra sektirnar skuli renna.

7. gr.

Með brot gegn samþykkt skal farið sem almenn lögreglumál.

Greinargerð:

Síldveiðar með herpinótum hafa nú á síðari árum mjög færst vestur á Húnaflóa, og alt útlit fyrir, að sú veiðiaðferð verði stunduð á því svæði af miklu meira kappi framvegis. Óttast menn því mjög, að ef herpinótaveiði verði viðhöfð á fjörðum inni og í fjarðamynnum, þá muni það spilla og jafnvel eyðileggja síldarveiði fiskibáta og þá einnig fiskiveiðar, þar sem beitusíld mundi ganga til þurðar.

Virðist því óhjákvæmilegt að gera á þessum stöðvum líkar samþykktir og þegar hafa verið gerðar annarstaðar, þar sem líkt hagar til.

(B. LXXII, 1.)

Nd.

180. Frumvarp

til laga um lýsismat.

Flutningsmenn: Benedikt Sveinsson og Sveinn Ólafsson.

1. gr.

Allir þeir, sem lýsi selja eða senda úr landi frá löggiltum kaupsíðum, skulu eiga kost á að fá það flokkað og metið af lögskipuðum matsmönnum.

2. gr.

Yfirfiskimatsmenn og fiskimatsmenn á hverjum stað skulu hafa lýsismat á hendi, en áhöld til lýsirrannsókna og merkingar leggur landsstjórnin til.

Hverri lýsissendingu, sem merkt er og metin að lögum þessum, skal fylgja sýnishorn í prófglösum af lýsistegundunum, með samskonar merkingu og lýsisflátin hafa. Prófglösin leggur útflytjandi til.

Vottorð skulu yfirmatsmenn jafnan gefa um skoðunina, og eru þau lögfull sönnun þess, að lýsið sje rjettilega flokkað og merkt.

3. gr.

Kostnaður við lýsismat greiðist af útflytjendum, eftir sömu reglum sem kostnaður við fiskimat. Nánari reglur um tilhögun matsins, flokkun og merkingu lýsisins ákveður stjórnarráðið eftir tillögum Fiskifjelags Íslands.

Ástæður fyrir frumvarpi þessu.

Reynst hefir ókleift að selja útlendum heildkaupmönnum lýsi á skipsfjöl (fob) undanfarin ár, og hefir það spilt fyrir lýsissölu. Til þess að bæta úr þessu og liðka sölu er farið fram á lýsismat. Hafa óskir um slíkt komið frá lýsissölu. Mat á saltfiski og sild hefir orðið landinu að miklu gagni, og þykir óhjákvæmilegt. Ámóta hagsmuni mundi lýsismat hafa í för með sjer þeim til handa, er lýsi selja úr landi.

(C. XI, 2).

Ed.

181. Tillaga

til þingsályktunar um hafnargerð í Þorlákshöfn.

(Eftir síðari umr. í Nd.)

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að láta, svo fljótt sem unt er, hafnarverkfræðing rannsaka, enn betur en gert hefir verið, byggingu öruggrar hafnar í Þorlákshöfn og útvega áætlun um, hvað slík hafnargerð muni kosta.

(C. VIII, 5.)

Sp.

182. Tillaga

til þingsályktunar um kolanám.

(Eftir síðari umr. í Ed.)

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að vinda sem bráðastan bug að inn-

lendu kolanámi á þeim stöðum, sem menn finna hentugasta, svo að fyllt verði eldiviðarþörf landsmanna, þótt engi erlend kol náist.

Enn fremur skorar Alþingi á stjórnina að annast flutning á kolum þeim, er hún lætur vinna, beina leið til þeirra verslunarstaða og kauptúna, sem kolanna þurfa eða hægast er fyrir notendur að ná þeim.

Jafnframt ályktar Alþingi að heimila stjórninni fje úr landssjóði til nauðsynlegra framkvæmda í þessu máli, svo sem til verkfærakaupa, til torfbæja yfir verkamenn, til kaupa eða leigu á námunum o. fl. þ. h.

(C. IX, 3.)

Nd.

183. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um útvegum á nauðsynjavörum (þingskj. 142).

Frá bjargráðanefnd.

Tillagan orðist svo:

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að gera sitt ýtrasta til að byrgja landið nú í sumar með ársforda af matvælum, steinolíu, salti og kolum, svo og að afla landinu eftir föngum annara nauðsynja, svo sem veiðarfæra, verkfæra, læknislyfja o. s. frv.

(B. II, 3.)

Ed.

184. Röktuð dagskrá

samþykkt í Ed. 26. júlí.

Flutningsmaður: Hannes Hafstein.

(Frv. til laga um sameining Ísafjarðar og Eyrarhrepps á þgskj. 24).

Með því að sýslunefndin í Norður-Ísafjarðarsýslu, sem með frumvarpi þessu er farið fram á að skerða, hefir enn ekki látið uppi tillögur sínar, og kjördæmið er sem stendur þingmannslaust, telur þingdeildin ekki rjett, að mál þetta gangi lengra að svo stöddu, og tekur því fyrir næsta mál á dagskrá.

(B. LXXIII, 1.)

Nd.**185. Frumvarp**

til laga um breyting á tolllögum fyrir Ísland nr. 54, 11. júlí 1911.

Flutningsmaður: Jörundur Brynjólfsson.

1. gr.

11. töluliður 1. gr. tolllaga fyrir Ísland nr. 54., 11. júlí 1911, orðist svo:
Af sykri og sirópi 8 aur. af hverju kílógr.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Greinargerð:

Á síðastliðnu þingi flutti jeg frumvarp um afnám sykurtollsins. Frumvarpinu var vísað til fjárhagsnefndar, en nefndin kom aldrei með álit sitt.

Það mun nú öllum ljóst, hve þýðingarmikil þessi nauðsynjavara er, og hve einkar tilfinnanlegur skattur er nú á henni fyrir fátæka fjölskyldumenn. Hjer er farið fram á lækkun á sykurtollinum. Vonandi dylst engum, að öll sanngirni mælir með því, að frumvarp þetta nái fram að ganga.

(A. XIV, 2.)

Nd.**186. Nefndarálit**

um frv. til laga um fyrirhleðslu fyrir Þverá og Markarfljót.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir kynt sjer þetta mál eftir föngum. Litur hún svo á, að hjer sje um svo mikið nauðsynjamál að ræða, að ráðast verði í fyrirtækið, jafnvel þótt kostnaður fari að mun fram úr áætlun. Landspjöllin eru orðin afarmikil, og mikið af landi, sem enn er í blóma, liggur fyrir eyðileggingu, ef ekki er að gert. Landið meðfram vötnunum, sem leggja það smátt og smátt í auðn, er afarfrjósamt og blómlegt. Er því sannarlega kominn timi til að taka hjer í taumana, stöðva skemdirnar, ef mögulegt er. Telja má og vist, að fljótt grói upp eyrarnar og sandarnir, sem vötnin leika nú um, ef takast mætti að hlaða svo fyrir, að dygði. Fyrirtækið er stórt og mikilsvert. Mjög er áriðandi, að rannsakað sje nákvæmlega vatnsmagn fljótsins á öllum tímum árs áður en gengið er frá fyrirhleðslunni, því að mjög riður á, að garðarnir sjeu gerðir nógu traustir í byrjun. Hjer verður að byggja á þekkingu, vili og forsjá verk-

fræðinganna, sem standa fyrir verkinu. Alt er undir því komið, að verkstjórnin sje góð. Sá, sem fyrir verkinu stendur, má því ekki hafa það í hjáverkum. Hann verður að vera við það óskiftur. Það verður vel að vanda, sem lengi á að standa. Og hver frjósamur blettur á landinu, ekki sist á Snðurlandsundirlendinu, getur orðið dýr með tímanum. Það getur orðið margfaldur gróði fyrir þjóðina að leggja mikið fje í stór ræktunarfyrirtæki. Þau umskapa landið, ef þau hepnast, og manna fólkið. Og þetta tvent er nauðsynlegt, ræktun landsins og menning þjóðarinnar. Þetta fyrirhleðslufyrirtæki er einstakt og erfitt viðfangs. Hvilir mikil ábyrgð á þeim verkfræðingi, sem fyrir verkinu stendur og leggur á ráðin. Má það stórvirki heita í íslenskum framkvæmdum, ef árangurinn verður hjer góður. Væntanlega leggur landsstjórnin alúð við það, að sem minst mistök verði hjer á framkvæmdum. Því að það er þjóðarsómi og þjóðargagn, ef fyrirtækið hepnast vel.

Rjett virðist nefndinni, að landsstjórnin hlutist til um, að verðhækkunarskattur verði á sínum tíma greiddur landssjóði af jörðunum á þessu svæði, sem bótum taka og varðar eru skemdum.

Nefndinni virðist frv. vel hugsað. Ræður hún til, að það sje samþykkt óbreytt.

Alþingi, 26. júlí 1917.

Stefán Stefánsson,
form. og framsögumaður.

Jón Jónsson,
skrifari.

Einar Arnason.

Pjetur Þórðarson.

Sigurður Sigurðsson.

(B. XXXIII, 2.)

Nd.

187. Nefndarállt

um frv. til laga um viðauka við lög 11. des. 1891 um kynbætur hesta.

Frá landbúnaðarnefnd.

Í framsögunni verður gerð grein fyrir tillögum nefndarinnar. Leggur hún til, að frv. verði samþykkt með þessum

BREYTINGUM:

1. Við 1. gr.

Önnur málsgrein orðist svo:

Þó er heimilt í samþykkt að gera undantekningar um gradhesta, sem ætlaðir eru eða notaðir til undaneldis, samkvæmt löggilttri samþykkt eftir lögum frá 11. des. 1891, eða í hrossaræktarþjelögum.

2. Við 2. gr.

Greinin orðist svo:

Brot gegn lögum þessum varða sektum, 10—100 kr., er renna í sveitarsjóð, þar sem brot er framið, en til hrossaræktarfelaga, þar sem þau eru starfrækt.

Alþingi, 26. júlí 1917.

Stefán Stefánsson,
formaður.Jón Jónsson,
skrifari.Sigurður Sigurðsson,
framsögumaður.

Einar Árnason.

Pjetur Þórðarson.

(B. LX, 1.)

Nd.

188. Frumvarp

til laga um bæjarstjórn á Siglufirði.

Flutningsmenn: Stefán Stefánsson og Einar Árnason.

1. gr.

Siglufjarðarverslunarstaður, þar með talin verslunarlóðin öll, höfnin, landeign hafnarsjóðs og alt land jarðanna Hafnar og Hvanneyrar, skal vera lögsagnarumdæmi út af fyrir sig með kaupstaðarrjettindum.

2. gr.

Verslunarlóð kaupstaðarins hefir þessi takmörk:

a. *Að austanverðu við höfnina:*

Að norðan bein lina milli fjalls og fjöru, 25 fœðmum fyrir norðan húsið Bakka. Að sunnan bein lina milli fjalls og fjöru, 25 fœðmum fyrir sunnan húsið Hliðarhús. Að vestan fjallið. Að austan höfnin.

b. *Að austanverðu við höfnina:*

Að norðan svonefndur Rjómalækur, sunnan við túnið á Staðarhóli. Að sunnan Skútuá. Að vestan höfnin. Að austan lina, sem er 50 fœðmum ofar en stórstraumsflóðmál.

3. gr.

Í Siglufjarðarkaupstað skal vera bæjarfógeti, skipaður af konungi með 2000 króna árslaunum úr landssjóði, og hefir hann á hendi, auk stjórnar kaupstaðarmálefna, dómstjórn, lögreglustjórn, gjaldheimtu fyrir landssjóð í kaupstaðnum og önnur störf, er sýslumönnum og bæjarfógetum eru falin, hverjum í sínu umdæmi. .

4. gr.

Málefnum kaupstaðarins skal stjórnað af bæjarstjórn, og eru í henni bæjarfógetinn og sex bæjarfulltrúar, kosnir af kaupstaðarbúum eftir lögum um kosningar til bæjarstjórna í kaupstöðum. Skilyrðin fyrir kosningarrjetti og kjörgengi eru hin sömu og nú gilda eða síðar kunna að verða sett um kjörgengi og kosningarrjett í málefnum kaupstaða og hreppsfélaga. Tölu bæjarfulltrúa má stjórnarráðið breyta, ef þörf gerist, eftir tillögu bæjarstjórnar.

5. gr.

Bæjarfógetinn er sjálfkjörinn oddviti bæjarstjórnarinnar og hefir atkvæðisrjett á fundum.

6. gr.

Oddviti bæjarstjórnar hefir á hendi framkvæmd á ákvörðunum þeim, er bæjarstjórnin gerir, og í bæjarmálefnum yfir höfuð. Þó má bæjarstjórnin fela einum eða fleiri mönnum úr sínum flokki að framkvæma einstöku bæjarstörf, eftir reglum, er hún sjálf setur. Allir bæjarfulltrúar eru skyldir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem bæjarstjórnin felur þeim.

7. gr.

Bæjarfulltrúarnir skulu kosnir til 6 ára. Af þeim, sem kosnir eru í fyrsta sinn, fara tveir frá að tveimur árum liðnum og svo ávalt tveir annað hvort ár. Hverjir fari frá í fyrsta og annað skifti skal vera komið undir samkomulagi eða hlutkesti.

Ef einhver fulltrúi fer frá áður en 6 ár eru liðin frá kosningu hans, skal sem fyrst kjósa annan í hans stað, en að eins fyrir þann tíma, er hinn átti eftir að vera.

8. gr.

Fulltrúakosning skal fara fram á virkum degi, sem fyrst eftir nýjár, nema þegar aukakosning þarf að fara fram. Í kjörstjórn eru bæjarfógeti og tveir fulltrúar, er bæjarstjórnin kys til þess. Kjörstjórnin skal semja kjörskrá fyrir hver árslok, og gildir hún fyrir almanaksárið næsta á eftir, þótt aukakosning fari fram á því ári.

Kjörskráin skal liggja öllum kaupstaðarbúum til sýnis á hentugum stað um hálfan mánuð á undan kjördegi. Mótbárur gegn kjörskránni, að einhver sje oftalinn eða vantallinn, á að bera upp fyrir kjörstjórninni að minsta kosti þrem dögum á undan kjördegi, og leggur hún þá úrskurð sinn á málið.

9. gr.

Formaður kjörstjórnar skal boða stað og stund, er kosningar skulu fram fara, að minsta kosti viku á undan kosningu, á þann hátt, sem þing eða fundir eru alment boðaðir í kaupstaðnum.

10. gr.

Hver sá, sem er kjörgengur, er skyldur að taka móti kosningu, nema hann sje sextugur að aldri, eða hann, vegna heilsubrests eða annars, hafi senni-

lega ástæðu til að skorast undan kosningu. Kjörstjórnin sker úr þessu; en láti hann sjer ekki lynda úrskurð hennar, skal skjóta málinu til bæjarstjórnarinnar. Sá, sem hefir gegnt fulltrúastörfum 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast á hendur þann starfa aftur fyr en eftir jafnlangan tíma og hann síðast var fulltrúi.

11. gr.

Sá, sem hefir eitthvað að kæra yfir kosningargerð þeirri, er fram hefir farið, eða yfir úrskurðum kjörstjórnarinnar, verður að héra mál sitt skriflega undir bæjarstjórnina innan viku eftir að kosning hefir fram farið, eigi umkvörtun hans að verða tekin til greina. Innan hálfs mánaðar frá því að kæru-skjalið var afhent bæjarstjórninni, leggur hún úrskurð sinn á málið, og skal áður leita um það álits kjörstjórnarinnar. Kæra má skriflega úrskurð bæjarstjórnarinnar fyrir stjórnarráðinu innan hálfs mánaðar frá því að úrskurðurinn var upp kveðinn. Þegar almennar kosningar hafa fram farið, fara bæjarfulltrúar þeir, er frá eiga að fara, þá fyrst úr bæjarstjórninni, er fullnaðarúrskurður er lagður á kærur þær, er fram kunna að hafa komið yfir hinni nýju kosningu.

12. gr.

Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn áður en sá tími er liðinn, sem hann er kosinn til, og skal bæjarstjórnin ákveða, hvort taka skuli beiðni hans til greina. Bæjarstjórnin ákveður enn fremur, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni um stund sökum atvika, er svifta hann kjörgengi; hún ákveður og, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni, af því hann hefir vanrækt eða færst undan að gera það, sem hann er skyldur til sem bæjarfulltrúi. Þó má sá, sem vikið er úr bæjarstjórn, kæra til stjórnarráðsins á þann hátt, sem segir 11. gr.

13. gr.

Oddviti bæjarstjórnarinnar stýrir umræðum á fundum og sjer um, að það sem ályktað er, sje rjett ritað í gerðabókina. Fundir bæjarstjórnarinnar skulu venjulega fara fram í heyranda hljóði. Þó má ræða einstök mál innan luktra dýra, þegar bæjarstjórnin ályktar það. Til þess að lögmæt ákvörðun sje gerð, verður, auk oddvita, að minsta kosti helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðafjöldi skal ávalt ráða. Sjeu jafnmörg atkvæði með og móti, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar, og þá ræður hlutkesti. Það skal kunnert bæjarbúum, hvar og hve nær bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda, þegar oddvita þykir nauðsyn til bera, eða að minsta kosti helmingur bæjarfulltrúa æskir þess. Oddviti skal, á undan fundum, að svo miklu leyti, sem unt er, skýra bæjarfulltrúum frá því, hver málefni komi fyrir. Allir þeir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gerðabókina strax og bókun er lokið, og sjerhver í bæjarstjórninni á rjett á, að fá ágreiningsatkvæði sitt stuttlega bókað. Bæjarstjórnin setur sjálf fundarskóp sín, en stjórnarráðið samþykkir þau.

14. gr.

Virðist bæjarfógeta að einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar gangi út yfir valdsvið hennar, sje gagnstæð lögum eða skaðleg fyrir kaupstaðinn, eða miði til að færast undan skyldum þeim, er á kaupstaðnum hvíla, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt í gerðabókina. Um þetta skal hann svo fljótt sem verða má senda stjórnarráðinu skýrslu, og leggur það úrskurð sinn á málið. Eftirrit af skýrslu bæjarfógeta skal jafnframt sent bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir sínar við hana áður en skýrslan fer til stjórnarráðsins.

15. gr.

Í öllum þeim málum, er snerta uppeldi og uppfræðing barna, hefir formaður barnaskólanefndarinnar sæti og atkvæði á fundum bæjarstjórnarinnar.

16. gr.

Bæjarstjórnin kys fjóra menn til að vera í byggingarnefnd fyrir kaupstaðinn ásamt bæjarfógeta; skulu tveir þessara manna kosnir úr flokki bæjarfulltrúa.

17. gr.

Bæjarstjórnin kys 5 menn í hafnarnefnd samkvæmt hafnarlögum Siglufjarðar.

18. gr.

Bæjarstjórnin kys bæjargjaldkera og veitir honum árlega þóknun. Skal hann skyldur að hafa starf sitt á hendi að minsta kosti 3 ár, nema bæjarstjórnin taki lausnarbeiðni hans gilda fyr.

19. gr.

Bæjarstjórnin skipar sýslunarmenn bæjarins og veitir þeim lausn. — Lögregluþjóna og næturverði skipar bæjarstjórnin eftir tillögu bæjarfógeta, en hann getur veitt þeim lausn án samþykkis bæjarfulltrúanna.

20. gr.

Endurskoðendur reikninga kaupstaðarins skulu vera tveir; eru þeir kosnir til þriggja ára í senn af kosningarbærum kaupstaðarbúum og á sama hátt og fulltrúarnir. Þeir hafa þóknun úr bæjarsjóði fyrir starfa sinn. Auk reikninga bæjarsjóðsins skal þeim og skylt að endurskoða alla reikninga þeirra sjóða og stofnana, er bæjarstjórnin hefir umsjón með.

21. gr.

Reikningsár kaupstaðarins er almanaksárið. Innan 1. dags októbermánaðar ár hvert skal bæjarstjórnin semja áætlun um tekjur og gjöld kaupstaðarins næsta ár. Í áætluninni skal tilgreina tekjur þær, sem til eru, til þess að borga með gjöldin, án þess að skattur sje lagður á bæjarbúa. Því sem á vantar til að standa straum af bæjarþörfum, skal jafna niður á bæjar-

búa eftir efnum og ástæðum. Áætlun þá, sem þannig er samin, skal bæjarstjórnin ræða á tveim fundum með viku millibili. Við aðra umræðu skal bæjarstjórnin íhuga áætlunina grein fyrir grein og greiða atkvæði um hverja grein fyrir sig. Skal áætlunin í þeirri mynd, sem bæjarstjórnin samþykkir hana, vera regla fyrir hæð bæjargjalda og fjárstjórn allri á næsta ári. — Áætlun þessa skal leggja fram innan 1. dags nóvembermánaðar, og skal hún vera öllum til sýnis í hálfan mánuð. Án samþykkis stjórnarráðsins má eigi nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld samtals á bæjarbúa en sem svari meðaltali allra bæjargjalda þrjú síðustu árin, að fimtungi viðbættum.

22. gr.

Niðurjöfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði; þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir á gjaldárinu hafi líka haft fast aðsetur annarstaðar og galdið þar útsvar;] þá skal frá ársútsvarinu draga tiltölulega við þann tíma, er þeir dvöldu annarstaðar, þó ekki meira en þeir guldu þar. Ef rekin er í kaupstaðnum atvinna, sem talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun eða einhver kaupskapur, eða þilbátaútgerð, þá má leggja aukaútsvar á þá atvinnu, þótt ekki sje hún rekin nema 8 vikur og atvinnurekandinn eigi heimili annarstaðar. Á hvalveiði, selveiði, sildveiði, á allskonar bræðslu og allskonar verksmiðjuíðnað, á atvinnu útlendra skipa við verkun á sild á höfninni, á ábúð á jörð eða jarðarhluta, á leiguliða-afnot af jörð, þótt engin ábúð fylgi, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má leggja útsvar, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjelög og pöntunarfjelög má leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabref og hafa sölubúð og vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

23. gr.

Fimm manna nefnd skal jafna niður gjöldum eftir efnum og ástæðum. Um kosningarrjett og kjörgengi til niðurjöfnunarnefndar gildir hið sama sem ákveðið er um kosningarrjett og kjörgengi til bæjarstjórnar, svo og um kosningaraðferðina; einnig um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu. Nefndarmenn skulu kosnir til 6 ára, og skal kosning fara fram í september eða októbermánuði. Af þeim, sem kosnir eru í fyrsta skifti, fara tveir frá að þremur árum liðnum eftir samkomulagi eða hlutkesti. Síðan fara frá á hverjum þriggja ára fresti þrír og tveir nefndarmenn til skiftis. Enginn, sem er kjörgengur í bæjarstjórn, getur skorast undan að taka á móti kosningu í niðurjöfnunarnefndina. Þó má enginn samtímis sitja í niðurjöfnunarnefnd og bæjarstjórn. Hver sá, er verið hefir 6 ár eða lengur samfleytt í nefndinni, getur verið undanþeginn starfa þessum jafn lengi og hann hefir síðast í henni verið.

24. gr.

Niðurjöfnunarnefndin jafnar niður hinum árlegu gjöldum í nóvembermánuði samkvæmt áætluninni. Niðurjöfnunarskráin og skrá um gjöld bæjarins skal liggja öllum til sýnis á venjulegum, hentugum, áður auglýstum stað, hálfan mánuð fyrir árslok. Bæjarstjórnin getur ákveðið, að aukaniðurjöfnun skuli fram fara um mánaðamótið ágúst og september, og skulu gjöld þá lögð

á þá, sem hafa flutt sig til kaupstaðarins, eftir að aðal-niðurjöfnun fór fram, og gjaldskyldir eru, eða farnir verða burt áður en næsta aðal-niðurjöfnun fer fram. Þessi aukaniðurjöfnun skal liggja öllum til sýnis í hálfan mánuð svo sem aðal-niðurjöfnun. Heimilt er niðurjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árs-tekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skylt er nefndinni að halda þessum upplýsingum leyndum. Kærur yfir niðurjöfnun skulu sendar niðurjöfnunarnefndinni skriflegar innan hálfis mánaðar frá því, að niðurjöfnunarskráin var til sýnis. Innan hálfis mánaðar þar á eftir skal nefnd þessi skriflega skýra kærandanum frá, hvort og að hve miklu leyti krafa hans hafi verið tekin til greina. Ályktun þá, sem niðurjöfnunarnefndin hefir gert, má svo innan hálfis mánaðar þar á eftir bera upp fyrir bæjarstjórninni, sem leggur fullnaðarúrskurð á málið innan hálfis mánaðar. Kærur, sem koma fram eftir hinn tiltekna tíma, verða ekki teknar til greina. Hverjum, sem gert er að greiða bæjargjald, er heimilt að kvarta yfir gjaldi því, sem lagt hefir verið ekki að eins á sjálfan hann, heldur og á aðra á skránni, eða að einhverjum hafi verið slept. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns eða að einhverjum hafi verið slept, skal þeim manni gefinn kostur á að segja álit sitt um það efni áður en úr þessu er skorið í niðurjöfnunarnefndinni eða bæjarstjórninni. Enginn getur, með því að bera sig upp um skattgjald sitt, komist hjá að greiða gjaldið á rjettum gjalddaga, en verði gjaldið lækkað, skal greiða aftur úr bæjarsjóði það, sem ofgildið er.

25. gr.

Ef ágreiningur verður milli Siglufjarðarkaupstaðar og einhvers annars sveitar- eða bæjarfjelags um skiftingu milli þeirra á skattgjaldi einhvers manns, sker stjórnarráðið úr því.

26. gr.

Öll bæjargjöld eftir aðal-niðurjöfnun skulu goldin að helmingi fyrir 1. febrúar og að helmingi fyrir 1. ágúst, en eftir auka-niðurjöfnun fyrir 1. október ár hvert, og ber bæjargjaldkera að innheimta þau, eins og líka allar aðrar tekjur kaupstaðarins. Sjeu gjöldin ekki greidd innan mánaðar frá gjalddaga, ber að taka þau lögtaki. Flytji gjaldskyldur maður sig alfarinn úr bænum fyrir nýjár, fellur alt það gjald burtu, sem lagt er á sjálfan hann fyrir það ár, sem í hönd fer. Sá, sem flytur sig úr kaupstaðnum einhvern tíma á árinu, er að eins gjaldskyldur til loka þess ársfjórðungs, er hann flytur sig. Sá, sem flytur inn í kaupstaðinn á árinu og er settur á auka-niðurjöfnunarskrá, er gjaldskyldur frá þeim tíma, er hann flutti inn.

27. gr.

Bæjarstjórn, og sjerstaklega bæjarfógeti, skal hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn kaupstaðarins og sjá um, að tekjur bæjarsjóðs sjeu rjett heimtar og í tækan tíma; enn fremur gæta þess, að geymt sje, og eftir atvikum ávaxtað, fje bæjarins, þangað til á því þarf að halda til að borga útgjöld hans. Bæjarstjórnin öll skal hafa ábyrgð á innstæðum og öðrum eignum kaupstaðarins.

28. gr.

Gjaldkeri skal að minsta kosti einu sinni á hverjum ársfjórðungi gefa bæjarstjórninni ákveðna sjóðsskýrslu, er sýni hvað goldist hefir í bæjarsjóð og úr honum og hver er hinn handbæri peningaforði. Eigi má gjaldkeri borga neitt úr bæjarsjóði nema eftir ávísun bæjarstjórnar. Skulu allar ávísanir vera undirritaðar af bæjarfógeta, og sjeu þær yfir 100 krónur, þá einnig að minsta kosti af tveim bæjarfulltrúum.

29. gr.

Bæjarstjórnin er skyld að útvega og láta landsstjórninni eða hagstofunni í tje skýrslur þær, sem beðið er um, svo sem um fólktal, skepnuhald, atvinnuvegi og annað ástand kaupstaðarins.

30. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, takast á hendur neina skuldbindingu til langframa, sem ekki beinlinis hvílir á henni samkvæmt lögum, ekki taka af innstæðufje kaupstaðarins, ekki selja nje veðsetja fasteignir hans nje kaupa neina nýja fasteign, ekki taka stærri lán, nje lán upp á lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, nje heldur endurnýja slík lán eða fresta borgunartímanum.

31. gr.

Pegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir tekjur og gjöld kaupstaðarins, svo og skýrslu um eignir og skuldir í árslokin, og senda bæjarstjórninni fyrir lok janúarmánaðar. Bæjarfógeti lætur reikning þennan liggja öllum bæjarbúum til sýnis hálfan mánuð á vanalegum, hentugum, áður auglýstum stað. Reikningurinn sje því næst vandlega yfirfarinn af endurskoðendum kaupstaðarins, og skulu þeir hafa lokið rannsókn sinni innan mánaðar. Þegar gjaldkeri hefir svarað athugasemdum þeirra, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn, ásamt athugasemdum endurskoðenda og svörum gjaldkera, fyrir bæjarstjórnina, sem leggur úrskurð sinn á reikninginn og veitir gjaldkera kvittun. Enginn má taka þátt í úrskurði á athugasemd, sem snertir þau bæjarstörf, sem honum hafa verið sjerstaklega falin á hendur. Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna, að úrskurður bæjarstjórnarinnar sje rjettur, enda leggi úrskurðurinn honum peningaábyrgð á hendur, og má hann halda málinu til dóms og laga. Þegar húið er að leggja úrskurð á bæjarreikninginn, getur bæjarstjórnin birt á prenti ágrip af honum, er bæjarfógeti semur, og skulu í því ágripi greind öll aðal-atridin í tekjum og gjöldum kaupstaðarins.

32. gr.

Innan loka septembermánaðar skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir hið liðna reikningsár með athugasemdum endurskoðenda og úrskurðum bæjarstjórnarinnar. Komi það fram, að bæjarstjórnin hafi greitt ólögmaet gjöld, neitað að greiða þau gjöld, sem löglega lívila á kaupstaðnum, eða á annan hátt ranglega beitt valdi sinu, skal stjórnarráðið gera þær ráðstafanir, er með

þarf; og ef nauðsyn ber til, getur stjórnarráðið með lögsókn komið fram ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, sem hafa átt þátt í þessum ályktunum.

33. gr.

Með byggingarsamþykkt, sem bæjarstjórnin semur fyrir kaupstaðinn og stjórnarráðið staðfestir, má fela byggingarnefnd að annast byggingarmálefni kaupstaðarins undir yfirstjórn bæjarstjórnar. Í samþyktina má setja fyllri ákvæði um byggingarmál bæjarins en enn þá eru í lögum, ákveða sektir fyrir brot og setja reglur um greiðslu þess kostnaðar, sem af ákvæðum samþyktaðinnar leiðir.

34. gr.

Hið fyrsta eftir að lög þessi öðlast gildi skal stofna slökkvilið á Siglufirði. Allir bæjarbúar, sem til þess verða álitnir hæfir, eru skyldir til að mæta við slökkviliðsæfingar eftir boði bæjarstjórnar eða þess manns, sem bæjarstjórnin setur yfir slökkviliðið. Þegar eldsvoði kemur upp, skulu allir verkfærir karlmenn í bænum skyldir að koma til brunans og hlýða öllum fyrirskipunum slökkviliðsstjóra eða aðstoðarmanna hans, er að því lúta að bjarga úr eldinum, slökkva hann eða varna útbreiðslu hans. Bæjarstjórnin semur reglugerð fyrir slökkviliðið, en stjórnarráðið staðfestir, og má ákveða sektir fyrir brot gegn ákvæðum reglugerðarinnar, og renna þær í bæjarsjóð. Með mál út af brotum gegn reglugerð þeirri skal farið sem almenn lögreglumál.

35. gr.

Bæjarstjórnin hefir alla yfirumsjón með vatnsleiðslu og rafleiðslu bæjarins, en falið getur hún sjerstökum mönnum eða sjerstökum nefndum alla nánari stjórn og umsjón stofnana þessara. Þurfi að taka vatn eða vatnsafl utan lögsagnarumdæmis kaupstaðarins og leiða það til kaupstaðarins, skulu landeigendur skyldir til að láta í tje nægilegt vatn úr uppsprettum, ám og lækjum í landareign þeirra, þó svo, að þeir sjeu eigi með því sviftir nægilegu vatni til heimilisparfa fyrir þá sjálfa. Svo skal þeim og skylt að láta af hendi lóð og landsafnot til hvers kyns mannvirkja, er í þessu skyni þarf, þar með talið grjóttak, malartekja og torfrista, og að þola þær eignarkvaðir, óhagræði og takmörkun á afnotarjetti, sem slik mannvirki hafa í för með sjer, alt gegn því að fullt endurgjald komi fyrir. Bætur fyrir jarðrask í óræktuðu landi skulu því að eins greiddar, að álitnið verði, að landeigandi biði skaða við það. Verði ekki samkomulagi náð um bætur þessar, skal eignarnám fram fara samkvæmt lögum.

36. gr.

Stjórnarráðið gerir ráðstöfun til þess, að lög þessi öðlist gildi og komist til framkvæmda 20. maí 1918.

Ákvarðanir um stundarsakir.

Sýslunefnd Eyjafjarðarsýslu og bæjarstjórn Siglufjarðarkaupstaðar gera milli sín samning um skifti á eignum og skuldum sýslusjóðsins og sýsluvega-

sjóðsins. Ef nokkur ágreiningur verður um þau skifti, sker stjórnarráðið úr. Bæjarstjórn Siglufjarðarkaupstaðar og hreppsnefnd hins nýja Hvanneyrarhrepps gera einnig á milli sín samning um skifti á eignum, skuldum og ómögum hins núverandi Hvanneyrarhrepps.

Rísi nokkur ágreiningur út af þeim skiftum, sker stjórnarráðið einnig úr. Fyrsta fjárhagsár kaupstaðarins telst frá fardögum til ársloka 1918.

Greinargerð.

Það hlýtur að vera öllum ljóst, sem þekkja fjarlægð og aðra afstöðu Siglufjarðar frá Akureyri, þar sem sýslumaður Eyjafjarðarsýslu er búsettur, hve afar óþægilegt það er fyrir þetta kaптún, sem nú telur freklega 800 íbúa, að eiga sinn lögreglustjóra og dómara í svo mikilli fjarlægð, að all-oft verður ekki til hans leitað nema með póstferðum. Er þetta því auðsæjara, sem útvegur er þar stundaður í stórum stil, ekki einungis af þar búsettum mönnum, heldur og af innlendum og útlendum aðkomumönnum í hundraða tali.

Þá bendir og aðstaða Siglufjarðar til veiðiskapar ótvírætt á, að frampróun kaптúnsins sje ekkert augnabliks-ástand eða tilviljun, því fólkstalan fer þar sí-vaxandi. Var þar t. d. árið 1910 440 manna búsettir, 1911 487, 1912 536, 1913 590, 1914 625, 1915 753 og 1916 828 manns, sem einvörðungu lifir á fiski-veiðum og verslun. Þetta sýnir, hve þessi verslunarstaður er á hröðu framfarskeiði, sem auðvitað byggist að miklu leyti á því, hve lega hans og afstaða öll er ákjósanleg. að því er að fiskveiðum lýtur. Og til þess að gefa ofurlitla hugmynd um þær geypí-miklu tekjur, sem þetta hreppsfjelag hefir, að heita má eingöngu frá útvegsmönnum og verslunum í kaптúninu, má geta þess, að á síðastliðnu hausti voru greiddar 40,170 kr. í sveitarútsvör, og að hrein eign sveitarfjelagsins er nú full 55,000 kr. auk 13,652,57 kr., sem er veittur styrkur á þurfamannaskrá.

Einn verulegur þáttur til þessarar miklu velmegunar sveitarfjelagsins er sildaraflí undanfarinna ára, en þó er það engan veginn einvörðungu, því bæði eru þorsk- og hákarlaveiðar þar stundaðar af miklu atfylgi, og þangað sækir fjöldi vjelbáta af Ísafirði, Skagafirði, Eyjafirði og Húsavík, enda nú á þessu vori 5—600 manns aðkomandi við ýmsa vinnu á sjó og landi með háu kaupi, og þetta löngu áður en von er nokkurra sildveiða. Veldur þessu auðsjáanlega bæði hin ágætu þorskamið fram undan Siglufirði, lega fjarðarins og svo höfnin, sem er hin öruggasta, og svo auðvitað framsókn og dugnaður fólksins, sem þarna býr.

Það, sem hjer er sagt, bendir alt til þess, hve mikil sanngirniskrafa það er, sem hjer er fram borin, því eins og það er víst, að Siglufjörður er vel settur að því er sjávarútveg, verslun og samgöngur snertir, þá er það og víst, að hann á lítið sameiginlegt með sýslunni yfirleitt vegna staðháttá. Hann er því eins og skapaður til að ráða sjer sem mest út af fyrir sig.

(B. LIX, 2.)

Nð.**189. Breytingartillaga**

við frv. til laga um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnnum til að taka eignar-námi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl.

Frá Bjarna Jónssyni frá Vogu.

Fella skal úr 7., 8. og 9. gr. og breyta fyrirsögninni samkvæmt því.

(A. XIX, 1.)

Nð.**190. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um breyting á og viðauka við lög 1. febr. 1917 um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúfriðnum (stj.frv. 19).

Frá bjargráðanefnd.

Nefndin hefir athugað frv. þetta og ræður háttv. deild til að samþykkja það óbreytt.

Alþingi, 27. júlí 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Bjarni Jónsson frá Vogu,
skrifari.

Pjetur Ottesen.

Jörundur Brynjólfsson.

Sigurður Sigurðsson.

Þorsteinn M. Jónsson.

(C. XVI, 1.)

Nð.**191. Tillaga**

til þingsályktunar um að skipa sjerstaka nefnd, til ráðuneytis fyrir stjórnina og aðra, um hagtæring, samsetning og meðferð matvæla.

Frá bjargráðanefnd neðri deildar.

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að skipa fimm manna nefnd, er í sjeu þrjár húsmæður eða hússtjórnarkenslukonur og tveir karlmenn, annar þeirra

helst efnafræðingur. Skál sú nefnd vera til ráðuneytis um hagtæring, samsetning og meðferð matvæla, bæði fyrir landsstjórn og aðra, og sjá um fræðslu almennings í þeim efnum með ritlingum og fyrirlestrum, og vera almenningi til leiðbeiningar. — Stjórnarráðið ákveður þóknun til nefndarmanna.

Ástæður.

Nefndin fékk brjef um þetta efni frá nokkrum konum í Reykjavík, og eru í því brjefi talðar nægar ástæður. Er því brjefið sett hjer:

Það er alkunnugt, að aldrei hafa framtíðarhorfurnar fyrir voru daglega lífi verið jafniskyggilegar og nú. Dag frá degi eykst samgönguleysið og þar af leiðandi dýrtíð og skortur á nauðsynjavörum, og daglega fækkar þeim skipum, sem vjer höfum ráð á, til að halda uppi einhverri litilli verslun og viðskiftum við umheiminn, og daglega verðum vjer því meira og meira sviftir öllum möguleikum til þess að ná að oss bráðustu lífsnauðsynjum vorum.

Undir þessum vandræða kringumstæðum, sem ótvíræðilega virðast benda á yfirvofandi neyðartíma, finst oss konum auðsætt, að öll þjóðin verði að leggja á eitt, til að ráða fram úr brýnustu vandræðunum. Og vjer þykjast þess fullvissar, að hjer á landi verði menn að mörgu leyti að breyta allri sinni daglegu heimilisfærslu, ef þjóðin á að komast fram úr næstu missirunum neyðarlítið.

Vjer konur höfum furðað oss mjög á því, að í öllum dýrtíðarráðstöfunum Alþingis, landsstjórnar og bæjarstjórna, skuli konurnar ekkert kvaddar að þessum málum. Venjulega er þó leitað til sjerfræðinga, eða þeirra sem sjerstaka reynslu þykja hafa á þeim málum, sem liggja fyrir. Þannig er það í sveitum með heyásetning, að til þess eru valdir venjulega reyndir bændur og fjármenn. Vjer verðum nú einnig að ætla, að í öllum þeim málum, sem snerta daglegt líf og tilhögun heimilanna, muni húsmæðurnar vera meiri sjerfræðingar en nokkur þeirra karlmanna, sem í dýrtíðarnefndunum situr. Það er hvorki af metnaðargirni nje öfund, að vjer erum óánægðar með, að konur eru ekki líka í þessum nefndum, nje álits húsmæðranna var leitað um nokkur af þessum málum — þótt vjer á hinn bóginn ættum sjálfsagðan rjett til þess — heldur erum vjer þess fullvissar, að í þessum málum geta húsmæður gert meira gagn en margir aðrir, og ef þjóðin, og þá einkum kaupstaðirnir, eiga í vetur að geta lifað, eftir því útliti, sem nú er að verða á öllum aðflutningum, þá verða *allir* að taka höndum saman með að breyta öllum sínum daglegu lífnaðarháttum eftir kringumstæðunum. En það verður ekki gert nema í samráði við húsmæðurnar.

Að öðrum þjóðum þyki það líka mikilsvert, að stjórnirnar vinni saman með heimilunum, sýnir það, að þar eru konur með í nálega öllum dýrtíðarnefndum. Í Noregi ljet stjórnin einnig halda almenna dýrtíðarfyrirlestra og í sambandi við þá stutt dýrtíðarnámsskeið um endilangan Noreg, til að sýna og kenna húsmæðrunum, hvernig lifa mætti ódýrast á þeim efnum, sem til væru. Fyrir þessari fræðslu stóðu reyndar húsmæður og hússtjórnarkenslukonur.

Í Danmörku hefir verið sett sjerstök hússtjórnarnefnd, skipuð færustu húsmæðrum og hússtjórnarkenslukonum, og nokkrum sjerfróðum karlmönnum. Þessi nefnd á að standa við hlið stjórnarinnar sem nokkurs konar ráðunautur

hennar og jafnframt heimilanna. Hún auglýsir ýmsar leiðbeiningar og gefur út prentaðar ráðleggingar, lætur halda fyrirlestra og stutt sýningar (demonstration) matreiðslunámsskeið í sambandi við sparnað og dýrtíðina. Einnig gefur hún upplýsingar um, hvað menn geti notað í staðinn fyrir ófáanlegar vörur, hvernig spara megi eldsneyti, ljós o. s. frv.

Oss finst nú, að hjer hjá oss væri mjög nauðsynlegt að fá einhverskonar leiðbeinandi ráðunauta, bæði fyrir landsstjórnina og alþýðu manna, sem væri heimilunum og húsmæðrunum líka til aðstoðar í þessum erfiðu kringumstæðum, og vjer trúum því, að þá yrði meira samræmi og samhygð milli ráðstafana þeirra, sem gefnar eru út, og þess, hvernig þeim yrði tekið, en nú er.

Vjer viljum því virðingarfylst leyfa oss að leggja til við hina háttvirtu Bjargráðanefnd Alþingis, að hún hlutist til um

að sett verði sjerstök nefnd, skipuð bæði færur húsmæðrum eða hússtjórnarkenslukonum og karlmönnum, sem bæði landsstjórnin og hinar dýrtíðarnefndirnar geti snúið sjer til, þegar um einhver þau mál er að ræða, sem nánast snerta heimilin.

Þessi nefnd sje einskonar milliliður milli stjórnarinnar og alþýðunnar; hún láti halda fyrirlestra og í sambandi við þá stutt dýrtíðarnámsskeið, að minsta kosti í flestum kaupstöðum landsins, gefi húsmæðrum ráð með, hvernig haganlegast væri að breyta heimilisfærslunni o. s. frv. Þessi fræðsla gæti orðið nokkuð á líkan hátt og námsskeið Búnaðarfelagsins, að eins breytt eftir kröfum nútímans og þeirra vandræða, sem nú eru fyrir hendi.

Vjer vitum, að til eru færar hússtjórnarkenslukonur, sem mjög heppilegt væri að fá til þessara starfa, og erum fúsar á að benda á þær, ef þess kynni að verða óskað síðar.

Reykjavík, 18. júlí 1917.

Virðingarfylst.

Í stjórn Kvenrjettindafelags Íslands.

Briet Bjarnhjeðinsdóttir.

Guðrún Bjarnadóttir.

Guðfinna Gísladóttir.

Kristín Guðmundsdóttir.

Helga Torfason.

Sigríður Jakobsdóttir.

Til

Bjargráðanefndar Alþingis.

(B. XLVII, 2.)

Nð.

192. Breytingartillaga

við frv. til laga um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr. 43, 10. nóv. 1905.

Frá Bjarna Jónssyni frá Vogu.

Við 1. gr. í stað orðanna: »Oddviti skal — 60 kr.« skal setja:

Oddviti tekur að launum hálfa alin á hvert höfuð hreppsbúa.
Við 2. gr. í stað: »6 kr. hvern dag« skal koma:
10 álnir hvern dag.

(B. XLIV, 2.)

Nd. 193. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 30, 20. október 1913, um umboð þjóðjarða.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

Lög nr. 30, 20. okt. 1913, um umboð þjóðjarða, skulu eigi koma til framkvæmda að því er snertir Arnarstapa- og Skógarstrandarumboð og Hallbjarnareyrar, heldur skal forstaða þess framvegis sem hingað til falin umboðsmanni, skipuðum af stjórnarráðinu. Umboðslaun skulu frá næstu umboðsmannaskiftum vera 10% af eftirgjöldunum.

Umboðsmaðurinn í umboði þessu skal vera búsettur í bygðarlögnum kringum Snæfellsjökul.

(B. XXVIII, 4.)

Ed. 194. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 52, 3. nóv. 1915, um breytingu á lögum nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

Í 1. gr. laga nr. 52, 3. nóv. 1915, um breytingu á lögum nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands, falli burtu orðin: »Borgarfjarðar (austur) um Sandaskörð«, en í staðinn komi:

Unaóss og Borgarfjarðar austur.

(B. XLI, 3.)

Ed. 195. Frumvarp

til laga um breytingu á lögum nr. 39, 13. desember 1895, um löggilding verslunarstaðar hjá Bakkagerði í Borgarfirði.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

Í staðinn fyrir orðin: »Hjá Bakkagerði« komi:

Á Bakka og Bakkagerði.

(A. IX, 3.)

Ed.**196. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 39, 11. júlí 1911, um sjúkrasamlög, og á lögum um breyting á þeim lögum, nr. 35, 3. nóv. 1915.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Aftan við 1. málsg. í 2. gr. laga nr. 39, 11. júlí 1911, breytta samkvæmt lögum nr. 35, 3. nóvbr. 1915, bætist:

Auk þessa styrks fá sjúkrasamlögin endurgoldinn úr landssjóði fjórðung sjúkrahússkostnaðar, þó ekki meira en 75 aura á hvern samlagsmann, miðað við meðaltal samlagsmanna á árinu.

2. gr.

Aftan við 1. málsgrein 5. töluliðs í 3. gr. sömu laga bætist:

Þó skal fjelagi jafnan greiða sjálfur lyf þau að fjórðungi, er hann fær í heimahúsum eða utan sjúkrahúss.

3. gr.

Akvæði það um Sjúkrasamlag prentara í Reykjavík, er með 2. gr. laga nr. 35, 3. nóv. 1915, er bætt aftan við 3. gr. 2 c í lögum nr. 39, 11. júlí 1911, fellur burtu.

4. gr.

Þá er lög þessi hafa öðlast staðfesting konungs, skal færa breytingar þær og viðauka, sem ræðir um í þeim og í lögum nr. 35, 3. nóvbr. 1915, inn í texta laga um sjúkrasamlög nr. 39, 11. júlí 1911.

(B. LIII, 3.)

Ed.**197. Frumvarp**

til laga um breytingu á 1. gr. laga nr. 45, 16. nóv. 1907, um skipun prestakalla.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Í staðinn fyrir tölul. IX, 47 í 1. gr. laga nr. 45, 16. nóv. 1907, um skipun prestakalla, komi:

Staðarhraun: Staðarhrauns- og Akrasóknir.

2. gr.

Í staðinn fyrir tölulið X, 48 og 49 í 1. gr. sömu laga komi þrír liðir:

Miklaholt: Miklaholts-, Rauðamels- og Kolbeinsstaðasóknir.

Staðastaður: Staðastaðar-, Búða- og Hellnasóknir.

Nesþing: Ólafsvíkur-, Fróðár- og Ingjaldshólssóknir.

(A. XVIII, 3.)

Ed.

198. Frumvarp

til laga um húsaleigu í Reykjavík.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Í Reykjavík skal skipa húsaleigunefnd 5 manna. Landsyfirdómurinn skipar formanninn og varaformann, og mega þeir hvorki vera leigutakar íbúðar í kaupstaðnum nje eigendur húss þar, sem leigt er til íbúðar að nokkru eða öllu leyti. Tvo nefndarmenn og tvo varamenn skipar stjórnarráðið, og bæjarstjórnin tvo nefndarmenn og tvo varamenn. Skulu þeir hafa þekkingu á íbúðum í kaupstaðnum og á því, hver leiga er goldin fyrir íbúðir. Tvo þeirra skal skipa úr flokki húseigenda, stjórnarráðið annan en bæjarstjórnin hinn, en tvo úr flokki þeirra manna, sem búa í leiguíbúð, og skulu þeir skipaðir á sama hátt. Það er borgaraskylda að taka við skipun í nefndina, og skulu nefndarmenn fá þóknun fyrir starfa sinn úr bæjarsjóði, samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð, sem bæjarstjórnin semur og stjórnarráðið samþykkir.

Nefndarfundir eru því að eins ályktunarfærir, að allir nefndarmenn sjeu á fundi og taki þátt í atkvæðagreiðslunni. Í forföllum aðalmanns tekur varamaður hans sæti í nefndinni. Afl atkvæða ræður úrslitum.

2. gr.

Eigi má segja leigutaka íbúðar upp húsnæði hans nema eiganda sje þess brýn þörf til eigin íbúðar. Þó heldur leigusali óskertum rjetti sínum til að slita leigumálanum vegna vanskila á húsaleigu, eða annara samningsrofa af hálfu leigutaka. Verði ágreiningur milli leigutaka og leigusala um þetta, sker húsaleigunefnd úr. Málinu má skjóta til dómstólanna, en úrskurði nefndarinnar skal hlíta, uns fallinn er dómur.

Uppsagnir á húsnæði, sem hafa farið fram, skulu ógildar, nema húseigandi sanni fyrir húsaleigunefnd, að hann hafi, áður en lög þessi voru sett, samið um leigu á húsnæðinu við einhvern húsnæðislausan, eða hann þurfi á húsnæðinu að halda til íbúðar fyrir sjálfan sig.

3. gr.

Íbúðarherbergi má ekki taka til annarar notkunar en íbúðar, og íbúðarhús má ekki rífa, nema heilbrigðisnefnd banni að nota þau til íbúðar. Bæjarstjórnin getur þó veitt sjerstakt leyfi til þessa, og sett það skilyrði, að húseigandi sjái um jafnmikla aukningu á húsnæði til íbúðar annarstaðar í bænum.

Íbúð telst í lögum þessum hvert það húsnæði, sem notað er til íbúðar, eitt herbergi eða fleiri.

4. gr.

Leigutaki íbúðar og leigusali hafa hvor um sig rjett til að leita úrskurðar húsaleigunefndar um hámark húsaleigu.

Þegar leitað er slíks úrskurðar nefndarinnar, skal hún kynna sjer, svo sem föng eru á, alt það, er áhrif getur haft á leiguna, svo sem verð hússins, viðhald og ástand, hitunartæki og stað í bænum, og kveða síðan upp úrskurð, svo fljótt sem verða má.

Úrskurði húsaleigunefndar um húsaleigu verður hvorki áfrýjað til dómstólanna nje annara æðri stjórnarvalda, nema nefndin hafi farið út fyrir starfs svið sitt, eða úrskurðurinn fari í bága við lög þessi á annan hátt.

Þegar nefndin hefir skorið úr ágreiningi um húsaleigu, verður þeim ágreiningi ekki skotið aftur til nefndarinnar fyr en eftir 14. maí eða 1. október næst eftir að úrskurðurinn var feldur, og þá því að eins, að nýjar ástæður hafi til komið.

5. gr.

Ef samið hefir verið um hærri leigu en húsaleigunefnd ákveður samkvæmt 4. gr., skal sá samningur ógildur, að því er fjárhæðina snertir, frá 1. degi næsta mánaðar eftir að úrskurður húsaleigunefndar er uppkveðinn. Ef leiga hefir verið greidd fyrir fram, má draga muninn á samningsleigunni og leigunni samkvæmt ákvæðum húsaleigunefndar frá leigu þeirri, sem framvegis er greidd. Ef leiga fyrir alt leigutímabilið hefir verið greidd fyrir fram, skal sá munur afturkræfur.

6. gr.

Sá, sem krefst hærri leigu en húsaleigunefnd hefir ákveðið samkvæmt lögum þessum, tekur við hærri leigu, eða brýtur ákvæði laganna á annan hátt, skal sæta sektum frá 10 til 2000 krónum.

Sektir allar renni í bæjarsjóð Reykjavíkur. Með mál út af brotum skal farið sem opinber lögreglumál.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og má með konunglegri tilskipun láta þau öðlast gildi einnig fyrir aðra kaupstaði. Þegar ekki þykir lengur þörf fyrir ákvæði laga þessara, má fella þau úr gildi með konunglegri tilskipun.

(B. LXXIV, 1.)

Ed.**199. Frumvarp**

til laga um breyting á og viðauka við lög um stofnun Ræktunarsjóðs Íslands 2. mars 1900.

Flutningsm.: Guðjón Guðlaugsson.

1. gr.

Tilgangur Ræktunarsjóðsins er að efla ræktun landsins. Stofnfjeð má aldrei skerða, en því skal varið til lánveitinga til jarðabóta og hvers kyns atvinnubóta við jarðyrkju.

Enn fremur má lána úr sjóðnum gegn öðrum veðrjetti til ábýliskaupa, hvort heldur eru jarðir eða grasbýli og þurrabúðir utan verslunarstaða í kaupstöðum og kaптúnunum.

Ræktunarsjóðurinn greiðir árlega til landssjóðs 3 af hundraði þeirra þjóðjarða, sem seldar verða og seldar hafa verið eftir 1. janúar 1906, jafnóðum og vextir og afborganir renna í hann. Af vöxtum sjóðsins má að öðru leyti verja alt að $\frac{2}{3}$ hlutum til að styrkja Búnaðarfélag Íslands til kaupa, tilrauna og útbreiðslu landbúnaðarverkfæra, svo og til að styrkja menn til lífsábyrgðarkaupa, til viðbótartryggingar lánveitingum til ábýliskaupa, og til verðlauna fyrir atorku, hagsýni og eftirbreytnisverðar nýjungar í landbúnaði. Að öðru leyti skal leggja vextina við höfuðstólinn.

2. gr.

Reikningar Ræktunarsjóðsins skulu árlega fylgja landsreikningnum og endurskoðast af yfirskoðunarmönnum Alþingis.

3. gr.

Þriðja grein laga 2. mars 1900 um stofnun Ræktunarsjóðs Íslands sk^{al} úr lögum numin, svo og lög nr. 34, 20. okt. 1905, um breyting á og viðauka við lög um stofnun Ræktunarsjóðs Íslands 2. mars 1900.

Greinargerð.

Til Búnaðarfélags Íslands hafa komið óskir víðs vegar að um kaup á ýmsum dýrum landbúnaðarverkfærum, sem óþekt eru hjer á landi, svo sem mórtorplóg og fleiri þess kyns verkfærum, og farið fram á, að Búnaðarfélagið keypti þau til reynslu.

Við þessari ósk vill Búnaðarfélagið verða, eftir því sem kringumstæður leyfa, en telur sig ekki hafa þau fjárráð, að það geti ráðist í þessi kaup, nema þá með auknu tillagi úr landssjóði beint í þessu skyni.

Síðasta Búnaðarþing, sem bjóst við, að fjárbæðirnar til Alþingis þættu fullháar þó þessi slyppi undan, ályktaði því að fá fjeð úr Ræktunarsjóði, en til þess þarf breytingu á lögum Ræktunarsjóðsins frá 20. október 1905.

Af því að þessi lög eru breyting á lögum um stofnun Ræktunarsjóðs 2. mars 1900, þótti rjettara að taka lögin frá 20. okt. 1905 orðrjett upp í frumvarpið og setja þar inn í þennan nýja viðauka, svo lögunum fjölgaði ekki við þennan litla viðauka, sem er í 2. gr. frumvarpsins.

(B. LXXV, 1.)

Ed.

200. Frumvarp

til hafnarlaga fyrir Ísafjörð.

Flutningsmaður: Magnús Torfason.

1. gr.

Til hafnargerðar á Ísafirði veitist úr landssjóði 150,000 — eitt hundrað og fimmtíu þúsund — krónur, gegn þreföldu fjárframlagi úr hafnarsjóði Ísafjarðar, þegar fje er veitt til þess í fjárlögum. Fjárhæð þessi greiðist bæjarstjórn Ísafjarðar að sömu tiltölu og hafnarsjóður leggur fram til fyrirtækisins árlega.

2. gr.

Meðfram strandlengjunni umhverfis höfnina, svo langt sem lögsagnarumdæmi Ísafjarðar nær, má ekki gera í sjó fram neina bryggju eða önnur mannvirki, nje heldur breyta þeim mannvirkjum, sem nú eru, og ekki fylla upp né dýpka út frá landi, nema samþykki bæjarstjórnar komi til.

Sá, sem gera vill eitthvert slíkt mannvirki, skal senda hafnarnefndinni beiðni um það, og skal beiðninni fylgja lýsing á því, svo og uppdráttur, ef með þykir þurfa, í tvennu lagi, og heldur hafnarnefndin öðru eintakinu af hvoru þeirra eftir. Hafnarnefndin afgreiðir síðan málið til bæjarstjórnar, er ákveður, hvort leyfið skuli veitt. Skjóta má þó þeirri ákvörðun undir úrskurð stjórnarráðsins.

Sá, sem fengið hefir leyfi til að gera slíkt mannvirki, skal skyldur að halda því svo við, að engin hætta stafi af því.

Brot gegn þessari grein varða sektum frá 10—200 kr., og hafnarnefndin getur látið nema burt mannvirkið á kostnað eiganda.

Nú hefir bryggja eða annað mannvirki í sjó fram legið ónotað í 5 ár samfleytt, og er þá hafnarnefnd heimilt að láta taka það burt án endurgjalds til eiganda.

3. gr.

Bæjarstjórn Ísafjarðar hefir á hendi stjórn hafnarmálefna undir yfirumsjón stjórnarráðs Íslands.

4. gr.

Framkvæmd hafnarmála og eftirlit með höfninni skal fela hafnarnefnd, er bæjarstjórnin kys á sama hátt og aðrar nefndir samkvæmt bæjarstjórnarlögum kaupstaðarins.

Í hafnarnefnd sitja 5 menn og sjeu tveir þeirra utan bæjarstjórnarinnar. Formaður bæjarstjórnarinnar er einnig formaður hafnarnefndarinnar. Enginn getur skorast undan endurkosningu í hafnarnefnd fyr en hann hefir setið 6 ár samfleytt í nefndinni.

Nefndin sjer um viðhald og umbætur á bryggjum og mannvirkjum hafnarinnar, stýrir öllum framkvæmdum, er þar að lúta, og annast fjárhald hafnarinnar og reikningsskil fyrir hönd bæjarstjórnarinnar.

5. gr.

Bæjarstjórnin skipar starfsmenn hafnarinnar eftir tillögu hafnarnefndar.

6. gr.

Eigum hafnarsjóðsins má að eins verja í þarfir hafnarinnar. Bæjarsjóður ábyrgist skuldir hafnarsjóðsins, og bæjarstjórnin hefir ábyrgð á eigum og fje hafnarinnar.

7. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, selja eða veðsetja fasteignir hafnarsjóðsins eða kaupa nokkra nýja fasteign, taka stærri lán eða lán til lengri tíma en að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem fer í hönd, nje endurnýja slík lán eða fresta borgunartímanum, og ekki heldur gera nein þau mannvirki við höfnina, sem eru svo stórvaxin, að árstekjurnar hrökkvi eigi til að koma þeim í framkvæmd.

8. gr.

Til þess að standa straum af kostnaði við byggingu og viðhald mannvirkja hafnarinnar og til árlegs reksturskostnaðar hafnarinnar, er heimilt að innheimta gjöld þau, er hjer segir, af skipum og bátum, er hafna sig á hinni löggiltu höfn Ísafjarðar, eins og takmörk hennar eru eða verða ákveðin með reglugerð, og farmi þeirra:

1. Lestagjald.

2. Ljós gjald

3. Vörugjald. Undanskildar skulu þó vörur þær, er samkvæmt farmskrá skipsins eiga að fara til annara hafna á landinu, ef þær eru ekki settar á land.

4. Bryggjulgjald af skipum, er leggjast við bryggju í lögsagnarumdæminu, innan takmarka hafnarinnar.

Af bryggjum einstakra manna má gjaldið þó aldrei vera hærra en helmingur af gjaldi því, er skip greiða fyrir að liggja við bryggjur hafnarsjóðsins. Þó greiða bryggjueigendur ekkert gjald af sínum eigin fiskiskipum.

5. Festargjald af skipum, er nota festar eða legufæri hafnarinnar.

Gjöld þessi, sem og gjald fyrir afnot af öðrum eignum hafnarinnar, skal ákveða með reglugerð, er bæjarstjórn Ísafjarðar semur og stjórnarráð Íslands staðfestir, og skal í henni ákveða hver skuli greiða þau.

Herskip og skemtiskip skulu verð undanþegin lestagjaldi og ljósgjaldi. Öll gjöld til hafnarsjóðsins og tekjur hans má taka lögtaki.

9. gr.

Reikningsár hafnarsjóðsins er almanaksárið.

10. gr.

Fyrir 1. nóvember ár hvert ber hafnarnefnd að leggja fyrir bæjarstjórn frumvarp til áætlunar um tekjur og gjöld hafnarsjóðsins á komandi ári. Áætlun þessa skal ræða á tveimur fundum á sama hátt og fjárhagsáætlun bæjarsjóðsins, og skal hún fullsamin fyrir lok nóvembermánaðar.

11. gr.

Nú hefir bæjarstjórn í hyggju einhverjar meiri háttar aðgerðir við höfnina, eða hún vill gera einhverjar þær ráðstafanir, er samþykki stjórnarráðsins þarf til, og skal hún þá senda stjórnarráðinu tillögur um það efni. Skal það gert svo tímanlega, ef kostur er, að samþykki stjórnarráðsins geti komið til, áður en fjárhagsáætlun hafnarsjóðsins er samin.

12. gr.

Komi það í ljós, þegar fram á árið liður, að óumflýjanlegt sje að sinna einhverjum aðgerðum utan áætlunar, eða fara fram úr áætlunum fjárupphæðum, ber hafnarnefnd að tilkynna það bæjarstjórn í tæka tíð. Fallist hún á tillögur hafnarnefndarinnar, skal þegar leita samþykkis stjórnarráðsins til þess, að vikja megi frá áætluninni. Fyr má ekki framkvæma verkið, nje stofna til tekjuhallans.

13. gr.

Við lok hvers reikningsárs, og ekki síðar en fyrir lok febrúarmánaðar, skal gera reikning yfir tekjur og gjöld hafnarsjóðs á hinu liðna ári og efna-hagsreikning hans.

Reikningana skal endurskoða og úrskurða á sama hátt og bæjarsjóðs-reikningana.

Samrit af reikningnum, eins og hann hefir verið úrskurðaður af bæjarstjórninni, skal síðan senda stjórnarráðinu.

14. gr.

Að öðru leyti skal ákveða með reglugerð, er bæjarstjórnin semur og stjórnarráðið staðfestir, alt það, er lýtur að greiðri og hættulausri umferð um höfnina, góðri reglu, og öðru höfninni viðvikjandi, er við þykir eiga.

Í reglugerðinni má ákveða sektir fyrir brot á henni, 10–500 kr.

Sektir samkvæmt lögum þessum og hafnarreglugerðum renna í hafnarsjóð.

15. gr.

Sem almenn lögreglumál skal með þau mál farið, sem rísa út af brot-

um gegn 2. gr. laga þessara og reglugerðum þeim, er settar verða samkvæmt 14. gr. þeirra.

Með lögum þessum eru úr gildi numin öll eldri lagaákvæði viðvikjandi Ísafjarðarhöfn, er fara í bága við lög þessi.

Greinargerð:

Á fundi 16. f. m. skoraði bæjarstjórnin á Ísafirði í e. hlj. á Alþingi að veita sem ríflegast fje til hafnarbóta á Ísafirði, og fal mjer að bera fjárbón þessa fram á þingi.

Beiðni þessi var svo árjettuð með einróma atkvæðum þingmálafundar.

Fyrir Alþingi hafa legið uppdrættir og áætlanir hafnargerðarmanns N. C. Monbergs, er sýna að hafnarbæturnar, með tilliti til verðfalls peninga, muni kosta um eða yfir 600000 kr., og er fjárframlag landssjóðs miðað við það.

Á Ísafirði er enn engin bæjarbryggja, og verður nú, er framleiðsla bæjarins, verslun og siglingar fara dagvaxandi, eigi hjá því komist að hafa þar bryggju og lendingartæki, er bærinn á öll ráð á.

Auk þess er bráðnauðsynlegt, að bifbátasflotinn, sem óðum fer vaxandi, fái afdrep að vetrarlagi, er Pollinn leggur.

Gera má ráð fyrir, að byrjað verði á hafnarbótunum áður en fje er lagt úr landssjóði, en um leið er nauðsynlegt, að hafnarlög verði sett fyrir bæinn.

(B. LXXVI, 1.)

Nd.

201. Frumvarp

til laga um viðauka og breyting á lögum um bygging, ábúð og úttekt jarða frá 12. jan. 1884.

Flutningsm.: Sigurður Sigurðsson.

1. gr.

Jörð skal ávalt byggja frá fardögum til fardaga, og skal um það brjef gera, og er það byggingarbrjef fyrir jörðinni. Í byggingarbrjefi skal skýrt tekið fram um það, hvað langur ábúðartíminn sje, og má ekki byggja jörð til skemri tíma en 10 ára. Sje ekkert tekið fram um ábúðartímann, skal svo á litið, að jörð sje bygd æfilangt, nema landsdrottinn sanni, að öðru visi hafi verið um samið. Ekkja heldur ábúðarrjetti manns sins, og giftist hún aftur, helst ábúðarrjetturinn óbreyttur næstu 10 árin.

2. gr.

Nú vill leiguliði gera jarðabót, sem ekki er áskilin í byggingarbrjefi, og skal hann þá leita um það samkomulags við landsdrottinn. Nái hann eigi samkomulagi við hann, er rjett að hann fái óvilhalla menn á sinn kostnað til að meta, hver not muni verða að jarðabótinni. Skulu þeir jafnframt gera áætlun um kostnaðinn við jarðabótina og hversu mikið eftirgjaldið eftir jörðina megí hækka fyrir hana til frambúðar. Landsdrottni skal bjóða að vera við mat þetta. Leiguliði skal því næst bjóða, að landsdrottinn láti gera jarðabótina, og borga jafnframt hálfan kostnað við matið, en að leiguliði skuli svo halda henni við og greiða þá hækkun á eftirgjaldinu, sem metin var. Vilji landsdrottinn það eigi, getur leiguliði gert jarðabótina á sinn kostnað. Við úttekt jarðarinnar, er leiguliði fer frá henni, skal þá meta, hversu mikið jörðina megí hækka að varanlegu eftirgjaldi fyrir jarðabótina, og hvern kostnað hafi þurft til að gera hana, enda sje hún í fullu standi eða álag gert á hana. Kostnaðinn skal fráfarandi þá fá endurgoldinn, en þó eigi með hærri upphæð en þeirri, sem er fimtán sinnum hærri en hækkun eftirgjaldsins nemur.

3. gr.

Við úttekt jarðar, er leiguliði fer frá henni eða hættir ábúð, skal meta til dagsverka eftir gildandi reglum um það efni jarðabætur þær, sem fráfarandi hefir gert á jörðinni og til fullra nytja hafa komið. Gjalda skal svo landsdrottinn leiguliða alt að 1 kr. og 50 aurum fyrir hvert dagsverk í jarðabótum, er lúta að túnrækt og útgræðslu, girðingu um tún og áburðarhirðingu, og ekki eru áskildar í byggingarskilmálum eða stofnaðar á þann hátt, er mælir fyrir um í 2. gr. Arður sá, er leiguliði hefir haft af jarðabótunum, skal dreginn frá til lækkunar endurgjaldinu. Njóti hann ávaxta verka sinna í 11 ár eða lengur, þarf landsdrottinn ekkert að gjalda. Gjaldið lækkar að $\frac{1}{10}$ hluta fyrir hvert ábúðarár, að undanteknu fyrsta árinu frá því að jarðabótin var unnin.

Ákvæði þessarar greinar, svo og 2. gr., gilda jafnt um leiguliða á jörðum einstakra manna og opinberra sjóða eða stofnana.

4. gr.

Þegar jarðeigandi byggir jörð sína eftir að lög þessi öðlast gildi, þá skal hann láta jörðinni fylgja öll bæjarhús, sem nauðsynleg eru til ábúðar á henni. Húsin skulu að mati úttektarmanna vera í viðunanlegu standi og að stærð við hæfi jarðarinnar, og er landsdrottni skylt að bæta úr því á sinn kostnað, sem á vanta þykir. Mati úttektarmanna getur hann þó skotið til yfirúttektar.

Til byggingar bæjarhúsanna er landsdrottinn þó ekki skyldur að leggja fram meira sje en samsvari áttföldu afgjaldi jarðarinnar, eins og það hefir verið að meðaltali síðustu 5 árin.

5. gr.

Bæjarhúsum þeim, er leiguliði tekur við og jörð fylgja, er hann skyldur að halda við á sinn kostnað, svo að ekki rýrni þau að öðru en fyrningu. Landsdrottinn getur látið úttektarmenn meta, hvort húsunum sje haldið við,

en bera verður hann allan kostnað við matið, nema svo reynist, að leiguliði hafi ekki fullnægt skyldu sinni um viðhaldið, en þá ber leiguliði kostnaðinn hálfan. Vanrækslu á viðhaldi húsanna af hendi leiguliða verðar útbyggingu og skaðabótum.

Vextir af húsa verðinu og fyrningargjald skal vera innifalið í landskuld jarðarinnar, nema öðru visi hafi um samist.

Þegar bæjarhús eru svo forn orðin, að þau, samkvæmt mati úttektarmanna, þarf að endurbyggja, er jarðeigandi skyldur að byggja þau upp af nýju á sinn kostnað samkvæmt niðurlagi 4. gr. Mati úttektarmanna getur hann þó skotið til yfirúttektar.

6. gr.

Leiguliðum, er hafa innstæðukúgildi á ábylisjörðum sínum, er frá því lög þessi koma í gildi heimilt að leysa til sín kúgildin, gegn því að leggja jörðinni til aðra eign jafngóða, sem hún þarfnast:

- a. Í húsum er leiguliði á, og eru óþjákvæmileg fyrir hæfilega ábúð á jörðinni.
- b. Í jarðabótum, er auka framleiðslu jarðarinnar og verð, og eru full eign leiguliða, eða þeim hluta jarðabótanna, sem er lögmæt eign hans samkvæmt 2. og 3. gr.

Úttektarmenn meta til verðs kúgildin, svo og eignir þær, er á móti eru látnar, og skulu þær eigi nema meira verði en kúgildin. Kúgildaleiga telst upp frá því með landsskuld jarðarinnar.

7. gr.

Nú kys landsdrottinn heldur að taka kúgildi af jörðu til sín en að taka eignir á móti, og er honum það heimilt, hve nær sem hann vill, að áskildu samþykki leiguliða. Fellur þá kúgildaleigan niður, en landskuldin hækkar um mismun þann, er metinn verður á kúgildaleigunni og almennri peningarentu af verði kúgildanna. Þessa landskuldarhækkun meta úttektarmenn, nema hlutaðeigendur komi sjer saman.

Hvili veð á jörðinni, skal leita samþykkis veðhafa til þess að taka af henni kúgildi, án þess að annað, sem jörðinni fylgir, komi í þeirra stað.

8. gr.

Með lögum þesum eru úr gildi numin ákvæði 2. gr., 6. gr. og 20. gr. í lögum 12. janúar 1884 um bygging, ábúð og úttekt jarða, svo og önnur ákvæði, er koma í bága við lög þessi.

Greinargerð.

Á Alþingi 1913 flutti jeg frumvarp til laga um viðauka og breyting á lögum um bygging, ábúð og úttekt jarða frá 12. jan. 1884, og er þetta frumvarp samhljóða því að efni og orðfæri. Ástæðan til þess, að jeg nú flyt frumvarpið á ný, er sú, að óskir hafa hvað eftir annað komið fram um breytingar á nefndum lögum. Lögin voru í upphafi vega sinna þörf og góð rjettarbót fyrir leiguliða.

Lög þessi eru nú 33 ára. Á þeim tíma hefir margt breyst, enda eru þau að sumu leyti orðin á eftir tímanum, og verður eigi unað við það til lengdar.

Með þessu frumvarpi er reynt að ráða bót á helstu göllum ábúðarlaganna, eða þeim göllum, er mestu máli þykja skifta. Skal hjer vikið að þeim breytingum, er frumvarpið gerir á þessum lögum.

Um 1. gr.

Hún er breyting á 2. gr. ábúðarlaganna, og aðalbreytingin sú, að í frumvarpinu er ákveðið, að jörð skuli eigi bygð til *skemri tíma en 10 ára*. Ákvæðið miðar að því að tryggja ábúð leiguliða, sem oft er mjög völt og óákveðin.

Um 2. gr.

Hún er að mestu samhljóða 20. gr. ábúðarlaganna. Endurgjald fyrir unna jarðabót hækkað lítið eitt. Ákvæði greinarinnar er miðað við stærri jarðabóta-framkvæmdir, er leiguliði vill gera, t. d. framræslu og áveitu, girðingar um engjar eða á landamerkjum o. s. frv.

Um 3. gr.

Það er ný grein og ræðir um að tryggja leiguliða, er hann fer frá jörð eða hættir ábúð, borgun fyrir jarðabætur, er lúta að *túnrækt og útgræðslu, girðingu um tún og áburðarhirðingu*, og unnar eru síðustu 10 árin og eru ekki áskildar í byggingarbrjefi, eða stofnaðar á þann hátt, er 2. gr. ræðir um.

Um 4. og 5. gr.

Þær greinar koma í stað 6. gr. í ábúðarlögunum.

Um 6. og 7. gr.

Ákvæði þeirra greina heimila leiguliðum að *leysa til sín kúgildin* á ábúð-arjörðum þeirra, og með hvaða hætti það skuli gert.

Um 8. gr.

Þarf engra skýringa við.

(B. LXXVII, 1.)

Nd.

202. Frumvarp

til laga um prestmötu.

Flutningsm.: Stefán Stefánsson, Einar Árnason og Pjetur Ottesen.

1. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að selja prestmötu eigendum jarða þeirra, er hún hvílir á.

2. gr.

Sá, er óskar kaups á prestmötu, sendir um það beiðni til viðkomandi sýslumanns, stílaða til landsstjórnarinnar.

Dómkveður þá sýslumaður 2 óvilhalla menn til þess að meta prestmötuna til peningaverðs. Verðið skal að öllum jafnaði miðað við það, að verðhæðin með $4\frac{1}{2}\%$ ársvöxtum veiti sömu vaxtaupphæð og hið árlega prestmötugjald hefir numið að meðaltali eftir verðlagsskrá síðastliðin 10 ár.

3. gr.

Matsgerð sína senda matsmenn til sýslumanns, og getur hann látið þá staðfesta gerðina fyrir rjetti. Beiðnina um kaupin og matsgerðina sendir sýslumaður svo fljótt, sem því verður við komið, til landsstjórnarinnar.

4. gr.

Borgun fyrir útnefning matsmanna, matsgerðina og staðfesting hennar, greiðir kaupbeiðandi.

5. gr.

Kaupandi greiðir að minsta kosti $\frac{1}{10}$ hluta kaupverðsins um leið og kaupin eru gerð, en um eftirstöðvarnar fer svo, að kaupandi gefur út skuldabréf fyrir þeim, með veði í fasteign, er landsstjórnin tekur gilt, og greiðir þær síðan ásamt 4% í ársvöxtu með jöfnum greiðslum á eigi lengri tíma en 28 árum.

6. gr.

Andvirði prestmötu renni í prestlaunasjóð, enda bæti hann viðkomandi prestum tekjumissi þann, er af sölu prestmötunnar leiðir, miðað við það, er lagt var til grundvallar við mat prestmötunnar.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

Greinargerð:

Það virðist í alla staði eðlilegt, að eigendum bændakirkna eða jarða, er prestmata hvílir á, sje gefinn kostur á að kaupa af sjer greiðslu prestmötunnar, engu síður en heimild er gefin til þess að selja kirkjujarðir, er prestar hafa tekið eftirgjaldið af upp í laun sín. Eins og nú er komið er gjald þetta óhæfilega þung kvöð, þar sem það er venjulegast áskilið, að gjaldið sje greitt í smjöri, en framleiðsla þeirrar vöru orðin miklum mun minni nú en áður, síðan fráfærur voru lagðar niður, svo að næstum ókleift er fyrir gjaldendur að inna af hendi smjörgjaldið. En þegar svo er ástatt, er það fjarri sanni að gera ekki þá breytingu, er gerir gjaldendum þó mögulegt að leysa sig undan þessari skyldu.

Hvað snertir mat á þessu gjaldi, hefir þótt rjett að fara eftir sömu reglum og um mat kirkjujarða, en þó lagt til, að í stað 4% sje $4\frac{1}{2}\%$ vaxtaupphæð lögð til grundvallar þegar verðhæð prestmötunnar er ákveðin.

(B. LXXVIII, 1.)

Nd.**203. Frumvarp**

til laga um sölu á þjóðjörðinni Höfnum í Húnavatnssýslu með hálfum Kaldrana.

Flutningsmaður: Þórarinn Jónsson.

Landsstjórninni heimilast að selja ábúandanum þjóðjörðina Hafnir með hálfum Kaldrana fyrir 29100 kr.

Greinargerð.

Þar sem stjórnarráðið hefir áður heimilað sölu á nefndri jörð fyrir þetta ákveðna verð, og ekki sýnist neitt það hafa fram komið, er í eðli sínu hafi getað gefið tilefni til hækkunar á verði jarðarinnar, verður að teljast rjett, að ábúandinn fái hana keypta þessu verði.

(B. LXXIX, 1.)

Nd.**204. Frumvarp**

til laga um lokunartíma sölubúða í Reykjavík.

Flutningsmaður: Matthías Ólafsson.

1. gr.

Kaup og sala má eigi fara fram í sölubúðum kaupmanna í Reykjavík, þeirra er verslun reka samkvæmt borgarabréfi, frá því kl. 7 síðdegis til kl. 8 árdegis á tímabilinu frá 1. jan. til febrúarloka og frá 16. júlí til 31. ágúst, og eigi frá kl. 8 síðdegis til kl. 8 árdegis á öðrum tímum árs.

Þó skal heimilt að kaupa og selja í nefndum sölubúðum til kl. 9 síðdegis á laugardögum og aðfangadögum hátíða, öðrum en aðfangadegi jóla og gamlársdegi, og til miðnætis á Þorláksmessukvöld, 23. des.

Á aðfangadag jóla og gamlársdag má kaup og sala eigi fara fram eftir kl. 4 síðdegis, og engan tíma dags sumardaginn fyrsta og dagana 17. júní og 2. ágúst. Beri 17. júní og 2. ágúst á laugardag, má þó kaupa og selja í nefndum búðum til hádegis.

2. gr.

Ákvæði 1. gr. ná og til kaupa og sölu, er fram fer utan sölubúða á götum og torgum, á varningi, er eigi má versla með án borgarabréfs.

3. gr.

Sölubúðir þær, er nefndar eru í 1. gr., skulu vera lokaðar þann tíma, sem kaup og sala í þeim er óheimil samkvæmt ákvæðum 1. gr.

Sjeu viðskiftamenn staddir í búðinni, er henni ber að loka, má þó afgreiða þá innan hálftrar klukkustundar.

4. gr.

Ákvæði laga nr. 47, 20. des. 1901, um almannafrið á helgidögum þjóðkirkjunnar, skulu vera í gildi, að svo miklu leyti sem eigi eru sett strangari ákvæði í lögum þessum.

5. gr.

Standi sjerstaklega á og beri brýna nauðsyn til, má lögreglustjóri veita undanþágu frá 1.—3. gr. þessara laga.

6. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 10—200 krónum, er renna í bæjarsjóð Reykjavíkur.

Með mál, er risa kunna út af slíkum brotum, skal farið sem almenn lögreglumál.

Astaður.

Frumvarp þetta er fram komið að ósk Kaupmannafjelags Reykjavíkur. Hefir fjelagið haft fundi um málið og skipað nefnd til að athuga það og gera tillögur til lagasetningar um lokunartíma sölubúða. Hefir því nær hver einasti kaupmaður bæjarins lýst sig samþykkan tillögum nefndarinnar, en á þeim er frumvarp þetta að öllu leyti bygt.

Hjer hefir engin ákveðin regla verið á lokunartíma sölubúða. Hafa sumir kaupmenn haldið sölubúðum sínum opnum langt fram á nætur, og er slíkt með öllu óhafandi.

Kaupmenn hafa líka fundið til þess, hve óheppilegt þetta ástand var, en þó eigi getað komið sjer saman um ákveðinn lokunartíma á annan hátt en þann, að hann verði ákveðinn með lögum.

Þar sem eigi verður sjeð, að frumvarp þetta fari í neinu í bága við hag almennings, þá virðist það vel fallið til að verða að lögum, og mundi stuðla að meiri reglusemi í bænum en nú á sjer stað.

Fyrir hinum ýmsu greinum frumvarpsins mun gerð frekari grein í framsögunni.

(B. LXXX, 1.)

Ed.**205. Frumvarp**

til laga um aukna löggæslu.

Flutningsmaður: Magnús Torfason.

1. gr.

Í kaupstöðum og kauptúnum, þangað sem siglingar eru mestar, skulu skipaðir löggæslumenn, eftir því sem þörf krefur, lögreglustjórum til aðstoðar.

2. gr.

Stjórnarráðið setur löggæslumönnum erindisbrjef, þar er kveðið er á um starfrækslu þeirra og starfssvið, ákveður laun þeirra og ferðakostnað og veitir þeim skipunarbrjef, að fengnum tillögum lögreglustjóra.

3. gr.

Útgjöld samkvæmt lögum þessum skal greiða úr landssjóði.

Greinargerð.

Eftir því sem tollgjöld hafa hækkað, tollstofnum fjölgað og fleiri og fleiri lög sett, er þurfa strangrar löggæslu, hefir lögreglustjórum í kaupstöðum og kauptúnum, sem mest er sigling til, orðið örðugra að halda uppi sæmlegrri löggæslu með þeirri aðstoð, sem þeir nú eiga ráð á.

Eigi löggæsla því ekki enn að spillast frá því sem orðið er, virðist nauður til reka, að sjerstakir löggæslumenn sjeu skipaðir fyrir landstje, enda í núgildandi fjárlögum gert ráð fyrir nokkru fje aðflutningsbannlögunum til varnar.

Ætlast er til að löggæslumenn geti, eftir atvikum, haft yfirsókn stærra svæðis en lögreglupjónar og hreppstjórar og að þeir hafi fult hreppstjóravald, eða jafnvel freklega það, eftir nánari ákvæðum erindisbrjefs.

Stjórnarráðinu er ætlað að ákveða laun þeirra og ferðakostnað, og það á að skipa þá. Með því móti ætti að fást fult eins mikil trygging fyrir því, að fyrir valinu yrðu gagnsmenn.

Kostnaður af lögum þessum, þar á meðal fje til læringar 3—4 mönnum, er valdir yrðu til starfsins, yrði að sjálfsögðu ákveðinn í fjárlögum.

(B. XXXVI, 2.)

Nd.**206. Nefndarátt**

um frv. til laga um breyting á 1. gr. tolllaga fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911.

Frá fjárhagsnefndinni.

Fjárhagsnefndin, sem haft hefir frumvarp þetta til athugunar, leggur til að það nái fram að ganga með litlum breytingum. Nefndin hefir fundið það, að búast má við talsverðum tekjuauka eftir frumvarpinu, ef gert er ráð fyrir svipuðum aðflutningi af þessum vörutegundum og var árið 1916. Á hina hliðina sjer nefndin ekki, að hjer sje um slíkar vörur að ræða, er eigi megi hækka toll á, að minsta kosti um sinn.

Þessar breytingar leggur nefndin til að gerðar verði á frumvarpinu:

1. Stafl. b í 1. gr. falli burt.
2. Í staðinn fyrir »kr. 1,50« undir stafl. e komi:
kr. 1,25.

Alþingi, 27. júlí 1917.

Magnús Guðmundsson,
formaður.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Pórarinn Jónsson,
framsögumaður.

Þorsteinn M. Jónsson.

H. J. Kristófersson
m. f.

(A. XVIII, 4.)

Ed.**207. Breytingartillaga**

við frv. til laga um húsaleigu í Reykjavík.

Frá allsherjarnefnd.

Við 2. gr. 1. málsg. Á eftir: »eigin íbúðar« komi:

og hann hafi verið orðinn eigandi hússins fyrir 14. maí
1917.

(A. VI, 5).

Nd.**208. Nefndarállt**

um frumvarp til laga um þóknun til þeirra manna, er bera vitni fyrir dómi.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin er sammála um það, að ráða háttv. deild til að samþykkja frumvarp þetta, að stofni þess til. En hún leggur það til, að því verði nokkuð breytt.

1. Fyrirsögn frv. sýnist óþarflega löng og þunglamaleg.
2. Nefndin telur einsætt, að óstefnd vitni fái sömu þóknun sem stefnd, og vill til örygðar taka það fram í frv. sjálfu.
3. Nefndin telur ferðakostnaðinn fullhótt settan, og vill því lækka hann nokkuð.
4. Nefndin telur rjett að taka það fram, að vitnið geti krafist þess, að vitnadómari ákveði þóknun, þegar er vitnið hefir int af hendi vitnaskyldu sína í því þinghaldi, og bóki í þingbókina þá ákvörðun.

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. 1. gr. orðist svo:

Nú sækir maður dómþing, stefndur eða óstefndur, til þess að bera vitni, og ber honum þá 50 aura þóknun fyrir hverja klukkustund, er hann tefst frá öðrum störfum vegna þingsóknar, þó eigi meira en 6 krónur um sólarhring.

2. Við 2. gr.

Fyrir »5 km.« (á báðum stöðum) komi:
10 km.

Fyrir »2 km.« (á báðum stöðum) komi:
5 km.

3. 4. gr. orðist svo:

Vitnadómari ákveður þóknun handa vitni, þegar er það hefir int af hendi vitnaskyldu sína í því þinghaldi, og bókar ákvörðun sína þar um í þingbók.

4. Fyrirsögn frv. orðist svo:

Frumvarp til laga um þóknun til vitna.

Alþingi, 28. júlí 1917.

Einar Arnórsson,
form. og framsm.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

Einar Árnason.

(B. LXXXI, 1.)

Nð.**209. Frumvarp**

til laga um frestun á framkvæmd laga nr. 45, 20. okt. 1913, um bjargráðasjóð Íslands.

Flutningsmenn: Pjetur Ottesen og Pjetur Þórðarson..

1. gr.

Frestað skal fyrst um sinn framkvæmd laga nr. 45, 20 okt. 1913, um bjargráðasjóð Íslands.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918.

Ástæður fyrir frumvarpinu.

Hið erfiða ástand þessara tíma gerir það nauðsynlegt, að dregið sje svo sem verða má úr útgjöldum einstaklinganna og hins opinbera. Að því stefnir frumvarp þetta. Auk þess hefir hið opinbera þegar tekið að sjer öll bjargráð í landinu.

(B. LXXXII 1.).

Nð.**210. Frumvarp**

til laga um sölu þjóðjarðanna Helgustaða og hjáleigunnar Sigmundarhúsa í Helgustaðahreppi.

Flutningsmaður: Björn R. Stefánsson.

1. gr.

Stjórnarráði Íslands veitist heimild til að selja ábúandanum á Helgustöðum þjóðjörðina Helgustaði í Helgustaðahreppi fyrir 3500 kr., og ábúandanum á Sigmundarhúsum, sem er hjáleiga frá Helgustöðum, þá jörð fyrir 1100 kr.

2. gr.

Silfurbergsnáman í Helgustaðafjalli, sem er í óskiftri landareign þessara jarða, er undanskilin sölunni, svo og afnotarjettur lands og vatnsafls eftir þörfum til að vinna hana.

3. gr.

Ef síðar finst silfurberg á fleiri stöðum í landareignum þessara jarða, er það einnig undanskilið sölunni ásamt afnotarjetti lands, eins og áskilið er í 2. gr., til að vinna það, án alls endurgjalds til landeigandans, nema ef spjöll verða á túni, engjum eða mannvirkjum jarðanna vegna námugraftarins, þá skal bæta það eftir mati óvilhallra dómkvaddra manna, ef ekki fæst samkomulag um það á annan hátt.

Astæður:

Árið 1911 sóttu ábúendurnir á jörðum þessum um að fá þær keyptar samkv. lögum um sölu þjóðjarða nr. 31, 20. okt. 1905. Jarðirnar voru þá í því skyni virtar, Helgustaðir á 1499,84 kr., en Sigmundarhús á 1020 kr.

Stjórnin synjaði þá um söluna, enda hafði umboðsmaður Múlasýslu-umboðs — núverandi 1. þm. Suður-Múlasýslu — bent á það í umsögn sinni um söluna, að jarðirnar mundu vera óhæfilega lágt virtar. Auk þess hefir stjórninni, ef til vill, þótt varhugavert að selja Helgustaði vegna silfurbergs-námunnar, sem er í óskiftri landareign þessara jarða, en verður í landareign Helgustaða, ef þau skipti fara fram á jörðunum, sem ábúendurnir hafa komið sjer saman um.

Í frv. þessu er náman undanskilin, og svo tryggilega gengið frá því, að afnot hennar verði á engan hátt erfiðari nje kostnaðarsamari, þó salan fari fram. Náman getur því á engan hátt verið sölunni til fyrirstöðu.

Það sem sjerstaklega mælir með því, að sala þessara jarða verði samþykkt er:

1. Nærliggjandi jarðir, á báðar hliðar, hafa verið seldar á síðasta áratug, en að eins verið neitað um sölu á þessum jörðum, samtímis því, sem hinar hafa verið seldar.

Þetta er misrjetti, sem óviðeigandi er, að það opinbera sýni einstaklingum þjóðfélagsins.

2. Ábúendur þessara jarða hafa gert sig sjerstaklega verðuga þess að fá býli sín keypt, með óvanalega miklum jarða- og húsabótum, eftir efnum og mannafla.

(A. XIII, 8.)

Ed.

211. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu.

Flutningsm.: Magnús Torfason og Kristinn Danielsson.

Við 3. gr. 1. málsg.::

- a. í stað: $\frac{3}{4}$ hlutum« komi:
hálfu.
- b. í stað: $\frac{1}{4}$ hluta« komi:
hálfu.

(A. XVIII, 5.)

Ed.**212. Breytingartillögur**

við frumv. til laga um húsaleigu í Reykjavík.

Flutningsmaður: M. J. Kristjánsson.

1. Við 2. gr. Orðin »til eigin íbúðar« í 1. málsgrein falli burt.
2. — 2. — Orðin »fyrir sjálfan sig« í niðurlagi greinarinnar falli burt.

(B. LXXXIII, 1.)

Nd.**213. Frumvarp**

til laga um samþykktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum.

Flutningsmaður: Matth. Ólafsson.

1. gr.

Í kaupstöðum landsins má gera samþykktir um lokunartíma sölubúða.

2. gr.

Í samþykktum þessum má kveða á um það, að kaup og sala megi eigi fara fram í sölubúðum kaupmanna tiltekinn tíma á sólarhring hverjum, eða tiltekna daga, eftir því sem til hagar á hverjum stað, svo og að kaupmenn skuli skyldir að loka sölubúðum sínum á tilteknum tíma.

Setja má og í samþykkt samskonar ákvæði um kaup og sölu, utan sölubúða, er fram fer á götum eða torgum, á varningi, er eigi má selja nema samkvæmt verslunarleyfisbrjefi.

3. gr.

Þegar bæjarstjórn virðist ástæða til að gera samþykkt, skal hún kveðja til almenns fundar, og eiga atkvæðisrjett á þeim fundi allir þeir bæjarbúar, er kosningarrjett hafa til Alþingis. Bæjarstjórn ákveður fundarstað og fundardag, en borgarstjóri skal vera fundarstjóri. Sje enginn borgarstjóri í bænum stýrir bæjarfógeti fundinum.

4. gr.

Bæjarstjórn ber undir atkvæði og álit funda þeirra, er um er rætt í 3. grein, frumvarp til samþykktar þeirrar, er hún vill koma á. Nú hafa fundarmenn fallist á frumvarp bæjarstjórnar með $\frac{2}{3}$ atkvæða þeirra, er greidd

hafa verið, og skal þá bæjarstjórn senda stjórnarráðinu frumvarpið til staðfestingar.

5. gr.

Nú virðist stjórnarráðinu ákvæði í samþykkt, sem því hefir verið send til staðfestingar, ganga of nærri rjetti manna eða þröngva um of atvinnufrelsi, eða þau á einhvern hátt komi í bága við grundvallarreglur laganna, og synjar það þá um staðfesting sína, en tilkynna skal það bæjarstjórninni ástæðurnar fyrir neitun sinni. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, fyrirskipar um birting hennar, ákveður hve nær hún skuli ganga í gildi, og er hún upp frá því skuldbindandi fyrir alla þá, er hlut eiga að máli.

Samþykkt þeirri, er stjórnarráðið hefir staðfest, má eigi breyta á annan hátt en með þeirri aðferð, er hún var stofnuð. Samþykktin heldur ekki gildi lengur en 10 ár í senn, en endurnýja má hana um jafn langan tíma, á sama hátt og hún var sett.

Stjórnarráðið hlutast til um að slíkar samþykktir sjeu prentaðar í B-deild Stjórnartíðindanna.

6. gr.

Nú neitar stjórnarráðið staðfestingar á samþykkt, og ber þá bæjarstjórnin hana undir almennan kjósendafund af nýju, og gengur svo koll af kolli uns staðfesting stjórnarráðsins fæst.

7. gr.

Brot gegn samþykktum þessum varða sektum, frá 10—200 kr., er renna í hlutaðeigandi bæjarsjóð.

Með mál, sem risa út af brotum á samþykktunum, skal farið sem almenn lögreglumál.

Astæður.

Það er mjög almenn ósk verslunarstjettarinnar, einkum í bæjunum, að tími sá, er sölubúðum skuli haldið opnum til verslunar, sje fast ákveðinn. Hins vegar er talsvert ólíkt ástátt í hinum ýmsu bæjum á landinu, og því líklegra, að betur færi á, að hver bær um sig setti sjer ákvæði, er best ætti við á þeim stað, en að samskonar lög yrðu sett fyrir alla bæi landsins.

(B. LXXXIV, 1.)

Ed.**214. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 12, 9. júlí 1909, um breyting á lögum um stofnun landsbanka 18. sept. 1885, m. m.

Flutningsm.: Magnús Torfason og Kárl Einarsson.

1. gr.

1. gr. 1. og 2. málsg. orðist svo:

Stjórn Landsbankans skipa 3 bankastjórar, og skipar ráðherra þá. Skál einn þeirra hafa leyst af hendi próf í lögfræði, er veiti rjett til embætta þeirra á Íslandi, er lögfræðingar skipa.

Ráðherra getur vikið bankastjórum frá, einum eða fleirum, um stundarsakir, er honum þykir nauðsyn til bera, og að fullu og öllu, ef miklar sakir eru, enda geri hann þeim skriflega grein fyrir, hvað veldur.

2. gr.

3. gr. orðist svo:

Bankastjórar annast dagleg störf bankans. Nákvæmari fyrirmæli um samband þeirra sin á milli getur ráðherra sett.

3. gr.

Ráðherra skipar bókara og fjehirði bankans og vikur þeim frá, hvorttveggja að fengnum tillögum bankastjórnar.

Aðra sýslunarmenn skipar bankastjórnin og vikur þeim frá. Hún ræður starfstíma o. s. frv. Meiri hluti bankastjórnar skal undirskrifa svo að skuldbindi bankann, ef gefa skal út eða framselja víxla, önnur verðbrjef eða aðrar skriflegar skuldbindingar.

Kvittanir frá bankanum eru því að eins fullgildar, að fjehirðir hafi ritað undir þær og þeim fylgi áritun bókara um að þær sjeu athugaðar. Fjehirðir bankans má eigi greiða neina fjárhæð úr bankanum, sem samþykki bankastjórnar þarf til, nema með samþykki meiri hluta bankastjórnar.

Verði ágreiningur milli bankastjóra um eitthvert mál, er bankann varðar, ræður meiri hluti.

4. gr.

5. gr. 1. setning orðist svo:

Bankastjórar hafa í árslaun 8000 krónur.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er sama og stjórnin lagði fyrir þingið 1915, og þá var afgreitt með rödstuddri dagskrá.

Síðan hafa viðskifti bankans aukist mjög, og enginn vafi á, að þau fara dagvaxandi, auk þess sem búast má við, að nýjar atvinnugreinar þurfi á stórfje að halda, þegar að ófriðnum loknum.

Það, sem þó einkum hefir knúð oss flutningsmenn til að bera frumvarp þetta fram, er, að alveg óverjandi virðist að láta stjórn bankans vera lengur í sama horfi og nú, á þeim hættutímum, sem yfir virðast vofa.

Hingað til hefir ófriðurinn hækkað hag bankans, og á því að hafa verið vandalitið fyrir bankann að koma fje sínu fyrir á sémilegum skuldastöðum.

En nú má búast við, að atvinnuvegir vorir eigi mjög örðugt uppdráttar, svo frekar sje ekki að orði komist, en það hlýtur að auka allan vanda af stjórn bankans, og það jafnvel svo, að óvíst er að í annan tíma reyni fremur á þolrif bankastjórnarinnar. Hefir því aldrei verið eins lífsnauðsynlegt, að bankinn hafi sterkri, óskeikulli og úrræðagóðri stjórn á að skipa og nú.

Eins og kunnugt er, eru báðir bankastjórnarnir að eins settir til bráðabirgða, og sama er um annan gæslustjórnann. Slík stjórn getur aldrei haft það framkvæmdarþrek og óbifandi festu, sem nauðsynleg er hverri stjórn bankans á slíkum tímum, og því síður má ætla henni að gera ábyrgðarmiklar frambúðarráðstafanir, en hjá því virðist þó engan veginn verða komist.

Eins og á stendur og atvik liggja til, fáum við ekki sjeð, að unt sje að koma stjórn bankans í sémilega fast horf, nema með breytingu á allri stjórnartilhögun hans í þá átt, sem frumvarp þetta fer fram á.

Að öðru leyti skal skírskotað til ástæðna ráðherra fyrir frumvarpinu 1915.

(B. LXXXV, 1.)

Nd.

215. Frumvarp

til laga um brýr á Hofsa og Selá í Vopnafirði.

Flutningsmenn: Jón Jónsson og Þorsteinn M. Jónsson.

Landsstjórnin skal láta brúa Hofsa og Selá í Vopnafirði, þegar fje verður veitt til þess í fjárlögum. Leggur landssjóður fram $\frac{2}{3}$ kostnaðarins.

Ástæður.

Ár þessar eru báðar mjög vatnsmiklar og illar yfirferðar. Hefir landsverkfræðingur mælt brúarstæði á þeim og áætlað kostnað. Sýslufjelaginu og hreppnum er um megn að brúa þessar ár á sinn kostnað einvörðungu, og nokkrar minni ár eru þegar brúaðar fyrir landssjóðsfe, þótt á sýsluvegum sjeu.

Valda ár þessar miklum farartálma fyrir Vopnfirðinga og aðra ferðamenn, og margvislegu tjóni fyrir Vopnfirðinga, einkum á fjenaði, sem nú er ferjaður eða rekinn yfir árnar á vorin, þegar honum er komið á afrjett. Sama hrakninginn fær fjeð á haustin, þegar það kemur úr afrjettum. Ferst oft fje hjá mönnum í ánum á þessum hrakningi.

(C. XIII, 3.)

Nd.

216. Breytingartillögur

við tillögu til þingsályktunar um endurbætur á gildandi löggjöf um hjúskaparslit og afstöðu foreldra til barna (þingskjal 149).

Flutningsm.: Pjetur Þórðarson.

1. Tillagan orðist svo:

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að undirbúa og leggja fyrir Alþingi, svo fljótt sem unt er, frumvarp til laga um stofnun, viðhald og slit hjúskapar og afstöðu foreldra til barna.

2. Fyrirsögnin orðist svo:

TILLAGA

til þingsályktunar um hjúskaparmál og afstöðu foreldra til barna.

(B. LXXXVI, 1.)

Nd.

217. Frumvarp

til laga um útflutningsgjald af sild.

Flutningsmaður: Sigurður Sigurðsson.

1. gr.

Af hverri tunnu saltaðrar sildar (108—120 lítra) skal greiða 2 króna útflutningsgjald. Gjaldið greiðist og af sild þeirri, er söltuð er og verkuð í íslenskri landhelgi.

2. gr.

Lögreglustjórar innheimti gjaldið og fá 1% í innheimtulaun.

Um innheimtu og greiðslu gjalds þessa fer eftir fyrirmælum laga nr. 16, 4. nóv. 1881, um útflutningsgjald af fiski, lýsi o. fl.

3. gr.

Af gjaldi því, sem ákveðið er í 1. grein, skal greiða 5% í Fiskveiðasjóð Íslands, og skal því fje varið til eflingar sjávarútvegi innlendra manna.

4. gr.

Lög nr. 11, 31. júlí 1907, eru hjer með numin úr gildi.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

Greinargerð.

Alt útlit er fyrir, að landssjóð skorti fje næstu árin til ýmsra nauðsynlegra framkvæmda, ef ekkert verður gert til þess að afla honum meiri tekna en nú er. Þarfir og kröfur landsmanna til aukinna fjárframlaga fara sífellt vaxandi. Mörg stór framfarafyrirtæki, sem hafa mikinn kostnað í för með sjer, liggja við borð og þurfa skjótra aðgerða. Ráðstafanir þings og stjórnar í sambandi við heimsófriðinn hafa og aukið alltilfinnanlega útgjöld landssjóðs, og hljóta óhjákvæmilega að gera það enn meir áður en lýkur.

Fyrir því þarf að sjá landssjóði borgið, eftir því sem unt er, með auknum tekjum. Og að því miðar frumvarpið.

Með tilliti til ástæðnanna *sem nú eru*, að því er snertir kostnað við síldveiðarnar og útflutning af síld, er gert ráð fyrir í frumvarpinu, að lögin komi ekki í gildi fyr en 1. jan. 1918. Og þar sem svo er til ætlast, að lögin komi ekki til framkvæmda fyr en þetta, þá er heldur ekki í frumv. ákvæði um það, að 11. töluliður í 2. gr. laga nr. 16, 16. sept. 1915, sje úr gildi numin, með því að gera má að sjálfsögðu ráð fyrir, að nefnd lög falli úr gildi á þessu ári.

(A. III, 2.)

Nd.

218. Breytingartillögur

við frv. til fjárukalaga fyrir árin 1916 og 1917.

Frá fjárveitinganefnd.

1. Eftir 1. gr. kemur ný grein, svo hljóðandi, sem verður

2. gr.

Til viðbótar við 12. gr. (læknaskipun o. fl.) eru veittar 24,600 kr.

1. Ritfje handa landlækni	kr. 1000,00
2. Við 6. b. Viðbótarstyrkur til augnlæknis til ferðalaga...	— 400,00
3. Við 11. B. Til ljósstöðvar	— 15,000,00
4. Við 15. a. Styrkur til sjúkrahúsa og sjúkraskýla	— 4,200,00
Uppbót þessi er veitt fyrir árin 1916 og 1917, eftir fjölda legudaga, þó með þeim skildaga, að eigi komi meira en 15 aurar á hvern legudag, og að hjerað það, sem rekur sjúkrahúsið eða sjúkraskýlið, leggi fram jafn mikið sem fjárlagastyrkur og þessi uppbót nema samtals.	
5. Við 15. b. Til sjúkraskýlisgerðar á Stórólshvoli	— 3,000,00
6. Við 15. h. Styrkur handa sjúklingum með hörundsberkla	— 1,000,00
Alls kr. 24,600,00	

2. Við 2. gr.

Framan við komi nýr liður:

1. Við A. 2. Dýrtíðaruppbót til pósta 1916, endurtekin heimild	kr. 23,865,98
2. Við 1. Liðinn skal orða svo: Við B. II. Til afhendingar vega	— 14,000,00
3. Á eftir 2. lið koma 2 nýir töluliðir: 3. Við C. III. 2. Til Breiðafjarðarbáts	— 4,000,00
4. Við C. III. 10.: a. Til vjelbátaferða á Húnaflóa, alt að	— 5,000,00
b. Til vjelbátaferða í Norður-Þingeyjarsýslu með enda- stöðvum Seyðisfirði og Sauðárkróki, alt að... ..	— 8,000,00
c. Til Austfjarðabáts, alt að	— 20,000,00

Þau skilyrði skulu sett fyrir styrkveitingum þessum, að hlutaðeigandi hjeradsstjórnir útvegi bátana og yfirliti reikninga þeirra og sendi stjórnarráðinu þá síðan með yfirlýsingu um, að þær sjeu þeim samþykkar, enda verði styrkurinn ekki útborgaður fyrir. — Styrkurinn má ekki fara fram úr helmingi rekstrarkostnaðar.

Bátarnir skulu eigi vera minni en 30 smálesta. Þó má stjórnarráðið veita styrkinn til þessara ferða, þótt smærri bátar sjeu notaðir, ef þeir fást eigi nógu stórir, eða ef smábátar eru hentugri af alveg sjerstökum ástæðum.

3. Við 3. gr.

Við 1. lið. Aftan við liðinn skal koma nýr liður, er þá verður 2. liður:

2. Við B. I. b. Til Holgers Wiehe sendikennara... ..	kr. 1,000,00
Við 4. lið:	
Við VIII. Verslunarskólinn í Reykjavík	— 1,000,00
Við XI. 1. Fyrir 2,500 komi: 2,000.	

Við XI. 4. Fyrir 1,500 komi:

500.

Við XIII. b. Fyrir 3,000 komi:

1,000.

4. Við 4. gr.

Við 2. lið. Fella skal liðinn.

Eftir 1. lið kemur nýr liður:

2. Til Sigfúsar bókavarðar Blöndal til þess að fullgera íslensk-danska orðabók... .. kr. 2,500,00

5. Við 5. gr.

Aftan við greinina kemur:

6. Til Jóns Pálssonar dýralækninganema, viðbótarstyrkur.. .. kr. 200,00

6. Við 7. gr.

Við 6. lið. Fella skal liðinn.

Við 7. lið. Fella skal liðinn.

Aftan við kemur nýr liður, svo hljóðandi:

6. Til fjöggra háseta á eimskipinu »Assistent«, 400 kr. til hvers. kr. 1,600,00

Þessir tveir þriðjungar af skaðabótakröfu mannanna eru veittir með þeirri tilætlun, að stjórnin geri gangskör að því að fá þeim fullar skaðabætur frá rjettum hlutaðeigöndum.

7. Við 8. gr.

Aftan við greinina skal bæta:

Enn fremur til viðbótar við fje veitt til kaupa á landi undir kirkjugarði í Reykjavík... .. kr. 6,000,00

8. Við 9. gr.

2. liður orðist svo:

Að selja prestaskólahúsið fyrir það verð, sem býðst, þó ekki lægra en óvilhallir menn meta.

Aftan við kemur nýr liður, svo hljóðandi:

4. Að veita hreppsnefnd Húsavíkurhrepps tveggja ára frest á afborgun af láni til hreppsins úr viðlagasjóði til rafmagns-veitu.

Samkvæmt þessu breytast aðal-upphæðir.

(B. VI, 2.)

Nd.

219. Nefndarálit

um frv. til laga um áveitu á Flóann.

Frá landbúnaðarnefnd.

Aveitan á Flóann, sem hjer ræðir um, kemur 6 hreppum að notum og kostar, auk flóðgarða, eftir áætlun 500,000 kr. Eigendur jarðanna, sem áveitan nær til, skulu greiða $\frac{3}{4}$ áveitukostnaðarins, en landssjóður $\frac{1}{4}$. Vatnið á að taka úr Hvítá. Stærð áveitulandsins hefir mælst 151,45 ferkm., auk Miklavatns-mýrarinnar. Kunnugir menn telja vist, að nóg vatn fáiist til áveitunnar á Brúna-staðaflötum við Hvítá, og engin hætta sje á, að áin geti breytt sjer svo, að þurð verði á vatni síðar meir. Sje vissa fyrir þessu, mælir það mjög með fyrirtækinu. Hjer er líka um mikið landflæmi að ræða. Má gera sjer miklar vonir um árangurinn, þegar verkið er komið í framkvæmd. Mun þetta vera stærsta áveitufyrirtæki, sem um er að ræða hjer á landi. Er þá mikið að gert á Suðurlandsundirlendinu, þegar áveita er komin á Flóann og Skeiðin í Árnessýslu og fyrirhleðsla fyrir Þverá og Markarfljót í Rangárvallasýslu.

Langt er síðan farið var að ræða þetta mál, og það hefir fengið góðan undirbúning hjá Flóaáveitunefndinni og þeim mönnum, sem hún hefir haft samvinnu við um málið í Árnessýslu.

Nefndinni virðist þó nokkuð hart, að veðrjettur landssjóðs nái til allra mannvirkja jarðeigenda á áveitusvæðinu, því að þá yrðu þeir harðast úti, sem mest mannvirki hefðu gert. Yrði úr því misrjetti. Hyggur nefndin, að veð landssjóðs geti verið gott fyrir því, þótt gerð sje tilslökun um mannvirkin.

Leggur nefndin því til, að frv. sje samþykkt með þessum

BREYTINGUM:

Við 7. gr.

1. Orðin í 2. málsgrein: «ásamt mannvirkjum þeim, sem á jörðunum eru í notum ábúðarinnar og eru eign jarðeigenda» falli burt.
2. Við 2. málsgrein komi ný málsgrein, svo hljóðandi:

Veðrjettur landssjóðs, sá er í 2. málsgrein getur, nær til mannvirkja, sem eigendur eiga á jörðunum. Nú eru slík mannvirki metin til verðs hærra en 1000 kr., og tekur veðrjetturinn þá eigi til þess af verðinu, sem fram yfir er þá upphæð.

Alþingi, 30. júlí 1917.

Stefán Stefánsson,
formaður.Jón Jónsson,
skrifari.Sigurður Sigurðsson,
framsögum.

Pjetur Þórðarson.

Einar Árnason.

(B. VIII, 4.)

Ed.**220. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 26, 20. okt. 1905, um váttrygging sveitabæja og annara húsa í sveitum, utan kauptúna.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

2. gr. laganna orðist svo:

Brunabótasjóður bætir $\frac{5}{6}$ alls þess brunaskaða á húsum, váttrygðum í sjóðnum, sem eiganda, konu hans eða nánustu erfingjum verður eigi kent um að hafa valdið með ásetningi eða stórkostlegu gáleysi, og gildir það án tillits til byggingarefnis hússins, nema brunaskaði sje svo litill, að ekki nemi 20 krónum í 2000 kr. húseign og meiri, eða 1% á minni húseignum, en þá skal eigandi hafa skaða óbættan. Til brunaskaða teljast skemdir á trygðum húsum, sem stafa af björgunartilraunum.

2. gr.

Orðið »erlendu« í síðustu málsgrein 4. gr. falli burt.

3. gr.

Í staðinn fyrir: »að $\frac{2}{3}$ í húsi« í 5. grein laganna komi:
að $\frac{5}{6}$ í húsi.

4. gr.

6. gr. laganna orðist svo:

Hvergi má tryggja þann sjötta hluta húsa, sem ekki er váttrygður samkvæmt lögum þessum.

5. gr.

9. gr. laganna orðist svo:

Oddviti sveitarstjórnar hefir með höndum alla stjórn og umsjón brunabótasjóðs, og setur fje hans á vöxtu á hentugum stað með nægri tryggingu. Hann hefir á hendi innheimtu á iðgjöldum til sjóðsins, og hafa þau sama lögtaksrjett sem sveitarútsvör. Hann hefir og á hendi reikningshald sjóðsins og skýrslugerð, og leggur ársreikning hans fyrir sýslunefnd til endurskoðunar og úrskurðar um sama leyti og sveitarsjóðsreikning.

Fyrir störf þessi greiðir sveitarsjóður 50 auro fyrir hvert váttrygt býli.

Heimilt er sveitarstjórn að fela þessi störf öðrum manni úr sveitarstjórninni en oddvita.

6. gr.

Fyrsti málslíður 18. gr. orðist svo:

Í hinum sameiginlega brunabótasjóði skal endurtryggja helming þeirra fimm sjöttu hluta allra híbýla o. s. frv.

7. gr.

Þá er lög þessi hafa öðlast staðfestingu konungs, skal færa þau inn í meginmál laga nr. 26, 20. okt 1905, og gefa þau út svo breytt.

(B. XVIII, 2.)

Nd.

221. Nefndarálit

um frumvarp til laga um stofnun stýrimannaskóla á Ísafirði.

Frá mentamálanefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta, og hefir hún komist að þeirri niðurstöðu, að mæla ekki með því, að það nái fram að ganga.

Liggja þau rök til þess fyrst og fremst, að ef stýrimannaskóli yrði settur á stofn á Ísafirði, þá hlyti af því að leiða, að mjög bráðlega yrðu að minsta kosti 4—5 slíkir skólar á landinu. Þetta álitur nefndin mjög værhugavert af þeirri ástæðu, að því fleiri sem skólarnir verða, því minni líkindi eru til, að viðunandi kenslukraftar fáiist. En gagn og álit einstakra skóla hlýtur mjög að fara eftir því. Gæti þá svo farið, að skipstjóraefnin yrðu í mismunandi álti og jafnvel ólíkt undirbúin, eftir því í hvaða fjórðungi þeir hefðu sótt skóla. En þetta hlyti að verða íslenskri sjómannastjett til boga og rýra hana í álti. Nefndin er sannfærð um það, að langmest og best trygging fyrir því, að skipstjóraefni Íslands fái góða og fullkomna mentun sje það, að hafa að eins einn skóla og efla hann sem best. Ef sú raun er orðin á, að stýrimannaskólinn í Reykjavík sje of lítill, þá er auðsætt, að ráða verður bót á því með því að stækka hann hið fyrsta, sem hentugleikar leyfa.

Þó nú nefndin vilji ekki aðhyllast frumvarp þetta um fiskiskipstjóraskóla á Ísafirði, þá álitur hún nauðsynlegt, að halðið sje uppi námskeiðum á ýmsum stöðum til þess kenna mönnum það, sem heimtað er til þess, að þeir eigi rjett á að vera skipstjórar á íslenskum skipum í innanlandssiglingum, sem eru að stærð 12—30 smálestir. Mun hentugast að hafa framvegis sama fyrirkomulag og hingað til, að veita Fiskifjelagi Íslands fje til þess að láta halda námskeið í þessu skyni, og hafa fjeð sem riflegast, svo námskeiðin geti verið á minsta kosti 3—4 stöðum utan Reykjavíkur.

Alþingi, 30. júlí 1917.

Bjarni Jónsson frá Vogu,
formaður.

Magnús Pjetursson,
ritari og framsm.

Stefán Stefánsson.

Jörundur Brynjólfsson.

Sveinn Ólafsson.

(A. VIII, 4.)

Ed.**222. L Ö G**

um breyting á lögum nr. 17, 9. júlí 1909, um almennan ellistyrk.

(Afgreidd frá Ed. 30. júlí).

1. gr.

2. málsgrein 1. greinar laga nr. 17, 9. júlí 1909, um almennan ellistyrk, orðast þannig:

Sjóðir þessir skulu styrktir með árlegu tillagi úr landsjóði, 1 krónu fyrir hvern mann gjaldskyldan.

2. gr.

3. gr. sömu laga orðast svo:

Hver gjaldskyldur karlmaður greiðir í sjóðinn 2 krónur á ári, en kvenmaður 1 krónu.

(B. LXXXVII, 1).

Nd.**223. Frumvarp**

til laga, er mæla svo fyrir, að verkamönnum hins íslenska ríkis skuli reikna kaup í landaurum.

Flutningsmaður: Bjarni Jónsson frá Vogu.

1. gr.

Svo er fyrirbætt í lögum þessum, að starfsmönnum ríkisins, þ. e. embættismönnum og sýslunarmönnum, skuli reikna kaup í landaurum frá 1. janúar 1918.

2. gr.

Lög þessi gera þó enga breyting á upphæð launanna, heldur skal reikna þau til landaura eftir meðalverði allra meðalverða það ár, sem launin voru ákveðin, og skal sú álnatala ráða.

3. gr.

Hagstofan skal gera verðlagsskrá fyrir árið 1917. Stjórnarráðinu er heimilt að mæla svo fyrir, að taka skuli fleiri vörur og verðmæti í verðlagsskrána en verið hefir, eða fella úr. Eftir þessari verðlagsskrá skal reikna landaurakaup starfsmanna ríkisins, er getur í 1. gr., til peninga og gjalda í mynt.

4. gr.

Svo skal fara með æ síðan, að hagstofan geri verðlagsskrána, og sje launin hvert ár greidd eftir verðlagsskrá undanfarins árs.

5. gr.

Nú verða ákveðin laun nýrra starfsmanna eða breytt launum eldri starfsmanna, og skulu þá launin ákveðin í landaurum.

Ástæður.

Parfir manna á sjálfsögðustu lífsnauðsynjum breytast eigi frá ári til árs, en peningar breyta iðulega gildi og hafa nú farið lækkandi um langt áraskeið. Því er það nauðsynlegt að gjalda verkamönnum kaup með þeim hætti, að þeir eigi kost á að fá nokkurn veginn jafnmikið af brýnustu nauðsynjum sínum á hverju ári. — Rjettast væri að alt kaupgjald færi eftir ákvæðum þessara laga, þótt jeg hafi eigi að þessu sinni tekið aðra verkamenn en þá, sem landssjóður geldur kaup.

(B. XXIII, 3.)

Nd. 224. Breytingartillaga

við frv. til laga um breyting á lögum nr. 28, 22. okt. 1912, um breyting á lögum 18. sept. 1885, um stofnun landsbanka.

Flutningsm.: Jón Jónsson.

Í staðinn fyrir »í Suður-Múlasýslu« komi:
á Reyðarfirði.

(A. V, 3).

Ed. 225. Framvarp

til laga um lögráð.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Lögráð eru tvens konar, sjálfsráð og fjárráð. Fullráða er sá eða sú, er hvortveggja lögráðin hefir.

2. gr.

Karl og kona eru sjálfsráða 16 ára, nema swift sjeu sjálfsráðum.

Sjálfsráða maður ræður einn sínu, öðru en fje, sje annað ekki áskilið að lögum, svo sem er í 6. lið 3. gr. tilsk. 30. apríl 1824, sbr. konungsbrj. 7. des. 1827, í 20. gr. tilsk. 25. sept. 1850 og í 1. gr. laga 18. maí 1882, nr. 9.

Rjúfi sjálfsráða maður lögmætar skuldbindingar sínar, bæti af fje sínu. Ráðstafanir sjálf sóráðs eru ógildar.

3. gr.

Foreldrar ráða í sameiningu fyrir sjálf sóráða börn sín. Nú er annað foreldra látið, og hefir þá hitt ráð fyrir börnunum, nema kvænst eða gifst hafi aftur. Þá hafa hjónin í sameiningu ráð fyrir þeim. Nú eru foreldrar látnir, en stjúppforeldri á lífi, og hefir þá stjúppforeldri ráð fyrir börnunum, sjeu þau á framfæri þess. Sjeu foreldrar skilin að fullu eða að borði og sæng, þá hefir hvort þeirra ráð fyrir þeim börnum, sem hjá því eru. Þetta haggar þó eigi sjerstökum lagaákvæðum, svo sem um uppfærðslu barna í trúarbrögðum, sbr. 8. og 9. gr. laga 19. febr. 1886, nr. 4.

Móðir hefir ráð fyrir óskilgetnu barni sínu.

Nú má hvorki foreldri nje stjúppforeldri hafa ráð fyrir barni, og hefir skipaður lögráðamaður þá ráð fyrir því til sjálfsráða-aldrs.

4. gr.

Fjárráða eru bæði karl og kona 21 árs gömul, enda ósvift fjárráðum. Ekkjur og konur, sem skilið hafa við bændur sína að fullu eða að borði og sæng, eru fjárráða, þó að yngri sjeu en 21 árs.

Fjárráða maður ræður einn fje sínu, jafnt til hvers konar ábyrgðar fyrir aðra sem til eigin þarfa, nema því að eins, að öðru vísi sje sjerstaklega áskilið, svo sem í 4. og 15. gr. laga 12. jan. 1900, nr. 3.

Ráðstafanir ófullráða manns um fjármál eru ógildar, nema því að eins, að þær lúti að sjálfsaflafje eða gjafafje, eða öðru vísi sje sjerstaklega ákveðið, svo sem í 2. gr. nýnefndra laga.

5. gr.

Nú er sjálfsráða maður eða fjárráða ekki fær um að ráða sjer eða fje sínu sjálfur, vegna vanheilsu eða vanþroska á sál eða líkama, eða af öðrum ástæðum, svo sem vegna drykkjuskapar eða eyðslusemi, og skal hann þá sviftur sjálfsráðum eða fjárráðum eða hvorutveggja, og honum skipaður lögráðamaður.

6. gr.

Hjeraðsdómarar hafa úrskurðarvald um sviftingu lögráða. Úrskurður um lögráðasviftingu skal upp kveðinn í rjetti að varnarþingi ráðsviftings. Að öðru leyti fer um lögráðasviftingu eftir þeim reglum, sem hingað til hefir verið fylgt um sviftingu fjárráða. Úrskurðinum má sá, sem sviftur er lögráðum, skjóta til landsyfirdóms, og hið sama geta í hans stað gert maki, foreldri, sonur eða dóttir, systkin eða jafnmægðir, ef lögráða eru.

Á sama hátt skal að fara, er feld skal niður lögráðasvifting.

7. gr.

Dómarar skulu í úrskurðum um sviftingu lögráða kveða skýlaust á um

það, hvort maður sje sviptur sjálfsráðum eða fjárráðum eða hvorutveggja, enda skal getið ástæðnanna.

Úrskurðinn skal birta með stefnuvottum fyrir ráðsviftingi sjálfum eða næsta venslamanni, sje hinn að læknisdómi vitskertur. Svo skal og birta úrskurðinn í lögbirtingablaði landsins og þinglýsa honum að varnarþingi ráðsviftings.

Ef ráðsviftingur á fasteign eða hjer skrásett skip, eða reki hann atvinnu, sem geta ber eða getið er í verslunarskrá, þá skal þinglýsa úrskurðinum á varnarþingi fasteignar eða skips og bóka athugasemd um hann í verslunarskrá. Dómari sendir eftirrit af úrskurðinum þeim stjórnarvöldum, er um hann þurfa að vita. Fyrir þinglýsinguna skal ekkert gjald greiða.

8. gr.

Þær ráðstafanir skulu vera ógildar, sem ráðsviftingur hefir gert eftir þinglestur úrskurðarins að varnarþingi hans. Ráðstöfun á fasteign eða skipi skal vera ógild, ef gerð er eftir að úrskurðurinn er fyrir fram innfærður í þinglýsingabók, enda sje úrskurðinum þinglýst innan lögboðins tíma. Sje um gerning að ræða, er snertir skráningarskyldu eða skráða atvinnu, skal rita athugasemd um hann í verslunarskrána.

Gildar skulu metnar gerðir ráðsviftings, sem framkvæmdar eru áður en fullnægt er framangreindum ákvæðum um þinglýsingu, fyrir fram innritun og atvinnuskráning, nema það sannist, að sá, er hagsvon átti af ráðstöfuninni, hafi vitað um úrskurðinn, þótt óþinglýstur eða óskráður væri.

Skylt er sýslumanni eða bæjarfógeta, að viðlögðum skaðabótum eftir venjulegum reglum, að geta úrskurðarins í þinglýsingabók fasteigna og í skipaskrá og verslunar, þegar honum er sent eða afhent úrskurðareftirrit eða eintak af lögbirtingablaði, þar sem úrskurðurinn er birtur.

9. gr.

Nú er skotið til landsyfirdóms úrskurði um lögráðasviftingu, og skipar þá dómstjóri löggiltan málaflutningsmann við yfirdóminn til að sækja málið af hendi ráðsviftings, og annan til varnar. Hvor málsvara getur lagt fram nýjar skýrslur í yfirdómi, og, ef svo ber undir, krafist rannsóknar í hjeraði um málavexti. Málskostnaður í yfirdómi greiðist af almannafje, og fer um meðferð málsins þar sem um opinber mál.

Úrskurði yfirdómur rannsókn málavaxta í hjeraði, skal hún fram fara að hætti almennra lögreglumála, enda skal útvega þær skýrslur, sem yfirdómur krefst. Skipa skal þá jafnan valinkunnan mann til þess að gæta rjettar ráðsviftings. Málskostnaður í hjeraði greiðist og af almannafje.

Hafi úrskurður um lögráðasviftingu verið fenginn með röngum skýrslum, á að dæma þann eða þá, sem um það reynast sekir, til þess að greiða að skaðlausu allan þann kostnað, sem lögráðasviftingin hefir haft í för með sjer; sæti að öðru leyti ábyrgð að lögum.

10. gr.

Dómstjóri sendir stjórnarráðinu þegar eftirrit af úrslitaúrskurði yfirdóms, en það sendir aftur stjórnarvöldum þeim, er málið ber undir. Hafi yfirdómur felt úrskurð hjeraðsdómara úr gildi, ber þegar að draga yfir hann í embættis-

bókum og aflýsa honum, hafi honum verið þinglýst, hvorttveggja endurgjalds-laust.

11. gr.

Nú er maður ólöggráða sökum æsku eða er sviftur sjálfsráðum eða fjárráðum eða hvorutveggja, og skal þá sýslumaður hans eða bæjarfógeti skipa honum löggráðamann, sjálfsóráða fyrir æsku sakir þó því að eins, að lögborinn ráðamaður sje ekki til. Þær skipanir, sem gerðar hafa verið samkvæmt gildandi lögum, standa þó óraskaðar, þangað til löggráðum er náð.

Skipaður löggráðamaður má ekki yngri vera en 25 ára, enda sje hann ráðvandur maður og ráðdeildarsamur, sæmilega að sjer, heill heilsu og fjár síns ráðandi.

Löggráðamann skal skipa karl eða konu, næst að frændsemi. Föðurfrændur ganga fyrir móðurfrændum, alsystkini fyrir hálsystkinum, eldri maður fyrir yngri, jafnáninna. Um stjúpforeldra gildir sama og foreldra, enda beri stjúpforeldri framsærsluskylda og sje henni fullnægt.

Móðurfrændur óskilgetins barns ganga fyrir öðrum frændum til fjárráða. Þó má skipa föður, sje móðir ekki til, hafi hann þinglýst barninu, ættleitt það eða arfleitt.

12. gr.

Lögmæt ráðstöfun löggráðamanns skuldbindur sjálfsóráða, svo sem gerð væri af sjálfum honum sjálfsráða, nema annað sje tilskilið að lögum, svo sem í 1. gr. laga 16. sept. 1893, nr. 15, í 2. gr. laga 12. janúar 1900, nr. 3, og í 1. gr. laga 30. júlí 1909, nr. 45.

13. gr.

Lögmæt ráðstöfun löggráðamanns bindur fjároráðan, svo sem fjárráða maður hefði gert, fullnægi hún skilyrðum þeim, sem sett eru fyrir gildi ráðstafana löggráðamanns fjároráðs í tilsk. 18. febr. 1847, um fjárforráð ómyndugra, og í opnu brjefi 4. júní 1864, sbr. tilsk. 23. ágúst 1904, nr. 12.

14. gr.

Um stöðu löggráðamanns gagnvart fjároráða og yfirfjárráðanda fer samkv. nefndri tilsk. 18. febr. 1847 og öðrum þar að lútandi ákvæðum, svo sem í 83. gr. skiftalaga 12. apríl 1878, nr. 3.

15. gr.

Peir, sem orðnir eru 18 ára, en ekki fulls 21 árs, þá er lög þessi öðlast gildi, eru hálfraðir fjár síns, og fer að öllu leyti um þá eftir gildandi lögum, þangað til þeir verða fulls 21 árs. Að öðru leyti er hálfraði um fjármál úr lögum numið.

Lögin taka jafnt til þeirra, sem orðnir eru fulls 21 árs áður en þau ganga í gildi, sem til hinna, er ná þeim aldri síðar.

16. gr.

Eftirfarandi ákvæði eru úr lögum numin: a- og b-liðir 1. gr. I. kap. tilsk.

21. des. 1831, sbr. þó fyrri málsgr. næstu gr. hjer á undan, 1. gr. og 2. málsgr. 15. gr. tilsk. 18. febr. 1847, opið brjef 4. jan. 1861, er lögleiðir á Íslandi dönsk lög 29. des. 1859 um myndugleika kvenna, 10. gr. laga 12. janúar 1900, nr. 3, lög 20. okt. 1905, nr. 17, svo og öll önnur ákvæði, er koma kynnu í bága við lög þessi. Í 5. gr. laga 16. september 1893, nr. 15, komi: 16 ára í stað »18 ára«.

(B. XXIII, 4.)

Nd.

226. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 28, 22. okt. 1912, um breyting á lögum 18. sept. 1885, um stofnun landsbanka.

Flutningsm.: Þorsteinn M. Jónsson.

Í staðinn fyrir »í Suður-Múlasýslu« komi:
á Seyðisfirði eða Reyðarfirði.

(B. LVI, 2).

Nd.

227. Nefndarálit

um frumvarp til laga um sölu á ráðherrabústaðnum við Tjarnargötu.

Frá fjárhagsnefnd.

Þótt sá forsætisráðherra, sem nú er, þurfi eigi á ráðherrabústað landsins að halda til íbúðar, þá álitur nefndin óhjákvæmilegt að landið eigi hús, er sje sæmilegur bústaður handa forsætisráðherra, því að engin vissa er fyrir því, að svo fari æfinlega sem nú, að hann eigi sjálfur hús, er sje honum nægilegur bústaður.

Nefndin er sammála flutningsmanni um það að heppilegra sje, að opinberar byggingar sjeu úr steini en timbri. En ef landið seldi ráðherrahúsið, eins og nú standa sakir, og ætlaði sjer aftur að byggja ráðherrabústað úr steini, þá er óvíst, hve fljótt það gæti orðið, þar sem byggingarefni er nú því nær ófáanlegt og afardýrt, það sem fæst, og verður líklega fyrst um sinn. Nefndin leggur því til að frumvarp þetta verði felt.

Alþingi, 28. júlí 1917.

Magnús Guðmundsson,
form.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Þorsteinn M. Jónsson,
framsögum.

H. J. Kristófersson.

Þórarinn Jónsson.

(A. XXII, 2.)

Nd.**228. Nefndarálit**

um frv. til laga um framlenging á gildi laga nr. 30, 22. okt. 1912, og laga nr. 44, 2. nóv. 1914, og laga nr. 45, s. d.

Frá fjárhagsnefndinni.

Nefndin er sammála um að ráða hv. deild til að láta frumvarp þetta ná fram að ganga, með breytingu þeirri, sem að neðan getur. Í fjárlagafrv. því, sem landsstjórnin hefir lagt fyrir Alþingi fyrir árin 1918 og 1919, er tollur þessi áætlaður bæði árin, þótt frumv. um framlenging á gildi þessara laga (sem rennur út við lok þessa árs) komi nú fyrst frá ráðuneytinu. Einnig verður landssjóður nú að halda öllum þeim tekjum, sem kleift er að halda í.

Nefndin vill eigi, að ráðist sje í neinar verulegar breytingar á vörutolls-lögunum á þessu þingi, enda margir þeirrar skoðunar, að toll-löggjöf vor yfirleitt þurfi gagngerðra endurbóta, er til frambúðar megi verða, þegar nokkurn veginn eðlilegt ástand er aftur orðið ríkjandi í viðskiftum. Þótti rjett að láta þá ákvörðun halda sjer, sem fyrri þing hafa gert um þessi lög, að framlenging þeirra gilli fyrir fjárhagstímabilið, er í hönd fer, og leggur nefndin því til, að á frumv. verði gerð þessi

BREYTING:

Í stað orðanna »þangað til öðru vísi verður ákveðið« í 1. gr. frv. komi: fyrst um sinn til ársloka 1919.

Alþingi, 30. júlí 1917.

Magnús Guðmundsson,
formaður.

Gísli Sveinsson,
skrifari og framsögum.

Þórarinn Jónsson.

Hákon J. Kristófersson.

Þorsteinn M. Jónsson.

(B. LXXXVIII, 1.)

Nð.**229. Frumvarp**

til laga um misærissskatt af tekjum.

Flutningsm.: Bjarni Jónsson frá Vogu.

1. gr.

Hver sá maður, sem hefir meiri hreinar tekjur en 2500 kr., skal gjalda misærissskatt af þeim tekjum, sem hann hefir fram yfir þá upphæð.

2. gr.

Skattskyldir menn eftir 1. gr. þessara laga skulu gjalda sem hjer segir:

Af fyrstu 500 kr. fram yfir 2500 kr. 2°‰.

Af næstu 1000 kr. þar fyrir ofan 3°‰.

Af næstu 1000 kr. þar fyrir ofan 3½^o‰.

Af næstu 1000 kr. þar fyrir ofan 4°‰.

Síðan skal hundraðsgjaldið vaxa um ⅓ við hver þúsundaskifti þar til það nær 10°‰. Eftir það vex það um 2°‰ uns það nær 15°‰, en þá um 1°‰ þar til það er orðið 20°‰.

3. gr.

Hreinar tekjur teljast laun starfsmanna og tekjur af fyrirtækjum, að frádregnum kostnaði. Framfærslukostnaður heimilisins verður ekki dreginn frá.

4. gr.

Stjórnarráðið skipar skattnefnd í hverri sýslu og í hverju fúgetadæmi og yfirskattnefnd fyrir allt landið. Skal hún hafa aðsetur í Reykjavík. Það skiftir verkum milli nefndarmanna í öllum þessum nefndum. Enginn getur skorast undan því að vera skipaður í skattnefnd eða yfirskattnefnd. Nefndir þessar vinna launalaust og skulu vinna eið að starfi sínu.

5. gr.

Sveitarstjórn, bæjarstjórn, hreppstjórn og sýslumönnum og bæjarfúgetum er skylt að láta skattnefndum í tje alla fræðslu um hag manna, sem þeim er máttugt að veita. Skal það talin embættisafglöpun, ef þessi völd tregðast við, og varða auk þess sektum frá 200—2000 kr.

6. gr.

Stjórnarráðið lætur skattnefndum í tje fyrirsögn um, hversu telja skal mönnum tekjur til þess skatts, en þær birta þá fyrirsögn fyrir almenningi, hver í sínu umdæmi, krefjast þess, að menn segi til sjálfir um tekjur sínar eftir þessari fyrirsögn og leggi við drengskap sinn, eða fjárhaldsmenn og meðráðamenn ófullveðja manna.

7. gr.

Nú vanrækir maður að segja til um tekjur sínar, og skal þá skattnefnd

setja honum skatt, en kæra frá hans hendi er ónýt, nema hann sanni að gild forföll hafi valdið því, að hann sagði eigi til.

8. gr.

Telji maður tekjur sínar viss vitandi rangt, þá skal hann gjalda skattinn sjöfaldan, nema hann vilji heldur láta málið koma fyrir dómstólana. Fara skal með slík mál sem sakamál, og skal refsað fyrir sem skjálafals, ef sannast sviksamlegt framtal.

9. gr.

Skylt er bönkum, og öðrum stofnunum til fjárgeymslu, að segja skattnefndum til um eign manna í bankanum eða stofnuninni og tekjur þeirra af peningum og verðbrjefum.

10. gr.

Á skattnefndum hvílir rík þagnarskylda, en sje afbrugðið, skal það bæta 1000—5000 krónum.

11. gr.

Vinni skattnefndir verk sitt seinlega, má knýja þær til framkvæmda með dagsektum, sem stjórnarráðið ákveður.

12. gr.

Skattur þessi skal krafinn í fyrsta sinn 1. nóv. 1917 af tekjum þeim, er menn höfðu frá 1. janúar 1917 til 30. júní sama ár, en næsta sinni 1. febr. 1918 af tekjum manna frá 1. júlí til 31. desember 1917, en næsta sinni 1. júlí 1918 af tekjum manna frá 1. janúar 1918 til þess tíma, og í síðasta sinn 1. janúar 1919 af tekjum manna frá 1. júlí 1918 til ársloka.

13. gr.

Fje þessu má verja til þess að jafna misæri það í verslun, sem leiðir af heimsstyrjöldinni. Verði afgangur, skal hann renna í landhelgissjóð.

14. gr.

Sá misærissskattur skal falla niður, sem eigi er fallinn í gjalddaga, þá er misærinu ljettir af.

15. gr.

Lög þessi ganga þegar í gildi og standa til næsta þings.

Greinargerð.

Telja má það víst að landssjóði verði fjeskylft, er nú mun brátt reka að því, að hann þurfi að leggja fram fje til hjálpar öllum almenningi. Þess vegna þykir mjer rjett að sjá honum fyrir nokkrum tekjuauka. Hefi jeg leitast við að láta koma sem rjettlátast niður, en einkum er tilætlun mín að lög þessi afstýri þeim óvinafagnaði, að lengist ævi verðhækkunartollsins.

(B. LXXXIX, 1.)

Nd.**230. Frumvarp**

til laga um veðurathuganastöð í Reykjavík.

Flutningsm.: Jörundur Brynjólfsson og Benedikt Sveinsson.

1. gr.

Veðurathuganastöð skal sett á stofn í Reykjavík eða þar í nánd.

2. gr.

Stöðin skal rannsaka veðráttu og veðrabrigði að því er Ísland varðar, svo sem fõng eru á, og gefa daglega út skýrslu um það, hverra veðra sje von.

3. gr.

Fastir starfsmenn skulu vera tveir, forstjóri og aðstoðarmaður. Ákveður stjórnarráðið laun þeirra.

Forstjóri skal skyldur að flytja nokkra fyrirlestra við háskóla Íslands skólaár hvert um almenna veðurfræði og veðráttu á Íslandi.

4. gr.

Forstjóri skal með ráði landsstjórnar fá gerðar veðurathuganir þar er þurfa þykir á landi voru; skulu þaðan veðurskýrslur sendar daglega, eða á þann hátt, sem forstjóri semur um. Veður-athugana-áhöld til stöðva þessara leggur landssjóður fram og greiðir þóknun fyrir starfann.

5. gr.

Í öllum verstöðum landsins, er hafa hraðskeytasamband, kaupstöðum og kauptúnum, skal setja viðvörunarstöðvar, er birti daglegar veðurskýrslur stöðvarinnar í Reykjavík, og gefi glögg merki þegar snöggra veðrabrigða er von. Lands- sjóður kostar áhöld þau, er til þarf, en sveitarsjóðir eða bæjarsjóðir greiða þóknun fyrir starfann.

6. gr.

Stjórnarráðið ákveður nánara með reglugerð alt það, er við vikur athuganastöðinni í Reykjavík, sambandi hennar við aðrar stöðvar og um stofnsetning og um fyrirkomulag viðvörunarstöðva.

7. gr.

Veðurathuganastöðin sje stofnsett svo fljótt, sem við verður komið.

Ástæður:

Veðurathuganastöðvar eru fyrir löngu settar á stofn í öllum menningar-

löndum heims nema Íslandi. Þörfin þó engu minni hjer en annarstaðar, heldur jafnvel meiri, sakir þess, hve atvinna landsmanna er veðráttunni háð. Ef veðrátta landsins væri vísindalega rannsökuð og athuganastöðvar settar á ýmsum stöðum, einkum á útjöðrum landsins, mundi oft mega segja fyrir veður með nokkrum fyrirvara og vara við snöggum felliveðrum, sem oft gera hinn mesta skaða. Mundi mega bjarga eignum með þeim hætti, svo að tugum þúsunda næmi, og forða mörgu mannlífínu.

En er á það að líta, að ekki er annað samboðið virðing þjóðarinnar en haldið sje uppi í landinu svo sjálfsögðum og mikilvægum vísindarannsóknum, sem hjer er um að ræða.

(B. XXVI, 3).

Nd.

231. Frumvarp

til laga um stimpilgjald.

(Eftir 2 umr. í Nd.)

I. Almenn ákvæði.

1. gr.

Þá er skjöl þau, sem um ræðir í lögum þessum, eru gefin út eða afgreidd af embættismanni, sem til þess er bær, eða stofnunum þeim, er ræðir um í 7. gr., á hann eða þær að sjá um, að þau sjeu stimpluð, eins og fyrir er mælt í lögum þessum, á kostnað þess manns, sem biður um að skjalið sje útgefið eða afgreitt.

2. gr.

Stjórnarráðið lætur búa til stimpilmerki, ákveður útlit þeirra, upphæð og hvernig þau skuli ónýta. Það ákveður einnig, hvernig haga skuli sölu á stimpilmerkjum. Sem endurgjald fyrir að sjá um stimplun skjala og reikningsfærslu má greiða 2 af hundraði af þeirri upphæð, sem inn kemur við sölu.

Stjórnarráðið hefir heimild til þess að láta búa til pappír með áletruðu stimpilmerki, og má nota hann í stað stimpilmerkja.

3. gr.

Engin áhrif hefir það á stimpilskylduna, hve nær eða hvar skjal er útgefið, eða hvar útgefandi á heima. Við útreikning stimpilgjaldsins gilda þessar almennu reglur:

- a. Þegar stimpilgjald skal reiknað sem hundraðsgjald eftir verðhæð skjalsins, færist það niður í tölu, sem er deilanleg með 5, en má þó eigi vera minna en 10 aurar.

- b. Hljóði skjalið um vöru, skal farið eftir almennu verðlagi, þar sem samningar fara fram.
- c. Í afsals- og afhendingarskjölum og leigusamningum, sem þinglesin eru, skal ávalt tilfæra kaupverð, leigumála eða andvirðið, sem fyrir rjettindin kemur.

Nú inniheldur stimpilskylt skjal eigi nægilegar upplýsingar um verðmæti skjalsins, og getur valdsmaður eða hlutaðeigandi stofnun þá heimtað af samningsaðiljum nákvæmari upplýsingar eða álit þeirra um það, eins og þeir hyggja sannast og rjettast, og afgreiðist þá skjalið eigi fyrir en fengnar eru þær upplýsingar, er nægar þykja.

- d. Nú hljóðar stimpilskylt skjal um árlegar tekjur eða gjöld, sem eru áskilin eða lofuð um aldur og æfi, eða fyrir fleiri menn en þá, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um ákveðið tímabil, sem ekki er styttra en 25 ár, og skal þá stimpilgjaldið reiknað af árgjaldinu tuttugu og fimmföldu. Ef árabilið er ákveðið innan við 25 ár, skal stimpilgjaldið vera af árgreiðslunni margfaldaðri með áratölunni.

Ef greiðsla er áskilin um æfitið einstaks manns eða fleiri manna, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um annan óákveðinn tíma, skal telja stimpilgjaldið af árgjaldinu fimmföldu; ef árgjaldið er mismunandi, skal taka meðalgjaldið.

II. Um stimpilgjald einstakra skjala.

4. gr.

Með $\frac{1}{2}\%$ af verðhæðinni skal stimpla neðangreind skjöl:

- a. *Afsalsbrjef fyrir fasteignum og skipum*, þar með talin afsöl við fógeta-gerðir, skifti eða uppboð, svo og öll önnur skjöl um sölu fasteigna og skipa, hvort heldur eru kaupsamningar, makaskiftabryef, gjafabryef, próventusamningar eða önnur slík skjöl. Enn fremur erfðafestubryef, ef þau veita kaupanda rjett til að selja og veðsetja eignina. Ef giftingarvottorð, erfðaskrá eða önnur slík skjöl eru þinglesin sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal ekkert stimpilgjald greiða, nema því að eins, að endurgjald sje áskilið til meðarfingja eða annara, því þá skal reikna stimpilgjald sem að framan greinir eftir endurgjaldinu.

Að öðru leyti skal reikna stimpilgjaldið fyrir öll slík heimildarskjöl eftir því kaupverði, sem sett er á eignina í brjefinu. Með kaupverðinu skal telja veðskuldir og aðrar kvaðir, sem kaupandi eða rjettþegi tekur að sjer. Föst kúgildi teljast með í kaupinu eða afsalinu, en fylgi því annar fjenaður eða lausafje, og verðhæð þess er sönnuð áður en skjalið er þinglesið, skal ekkert stimpilgjald greiða af því.

Þegar kaupsamningur er þinglesinn, má þinglesa afsalsbrjef til sama kaupanda, án þess það sje stimplað á ný. Ef heimildarbrjef er framselt, er það skoðað sem sjerstakt afsalsbrjef og stimplað svo.

- b. *Skjöl, sem heimila rjett til fiskiveiða, eða veiðirjettindi, leggja ttök, iskyldur eða kvaðir á annars manns fasteign*, ef endurgjald er greitt eða áskilið, og fer stimpilgjald eftir endurgjaldinu. Ef ekkert endurgjald er greitt eða

- áskilið, skal stimpla skjalið sem yfirlýsingu. Framsal á þessum rjettindum skal stimpla á sama hátt, sem segir í staðlið a. um framsal heimildarbrjefa.
- c. *Afsalsbrjef og önnur heimildarbrjef fyrir skipum* skal stimpla um leið og skip eru skrásett, en öll önnur skjöl, sem stimpilskyld eru samkvæmt þessari grein, um leið og þau eru afhent til þinglesturs.

5. gr.

Með $\frac{1}{4}\%$ af verðhæðinni skal stimpla þessi skjöl:

- a. *Kaupmála* um leið og þeir eru staðfestir, eða, þegar staðfestingar þarf eigi, þá þegar þeir eru þinglesnir. Stimpilgjaldið skal reikna eftir verðhæð þess, sem haldið skal utan fjárfjelags af annars eða beggja hálfu.
- b. *Fjelagssamninga* um leið og þeir eru staðfestir eða þinglesnir. Gjaldið skal reiknað eftir upphæð alls þess fjár, sem aðiljar leggja í fjelagið, en er þó eigi, þegar staðfestingar er leitað, lægra en 10 krónur. — Sje fasteign eða skip afhent fjelaginu til eignar eða umráða, skal þó reikna stimpilgjaldið $\frac{1}{2}\%$ af verðhæðinni, en þegar svo á stendur, má þó þinglesa samninginn eða skrásetja hann sem eignarheimild, án frekara stimpilgjalds. Nú leggur einn aðili fram peningaupphæð eða peningagildi, en annar persónulega vinnu, og skal þá meta hana jafna peningaframlaginu, nema öðru vísi sje ákveðið í samningnum; sjeu peningaframlög mismunandi, skal telja vinnuna jafna lægsta framlaginu. Nú hljóðar samningur eigi um nein framlög, heldur að eins um persónulega vinnu aðilja í einhverjum arðsömum tilgangi, og skal þá stimpla hann með 10 krónum.

Ef aðiljar leysa upp fjelag sitt, og skal um það er þinglesið eða skrásett sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal stimpla það sem eignarskjal, ef fasteignin eða skipið fellur til annars en þess, sem eftir stimpluðu heimildarskjali hefir lagt það í fjelagið, ella skal skjalið stimpla sem yfirlýsing.

- c. *Öll skuldabrief*, hvort sem þau eru trygð með veði eða eigi, ef þau eru þinglesin, svo og kyrsetningar- og aðfarargerðir, svo framarlega sem fasteign hefir eigi verið lögð út til eignar.

Stimpilgjaldið skal reikna eftir upphæð skjalsins. Sje veðrjettur stofnaður fyrir væntanlegri eða óákveðinni skuld, skal reikna stimpilgjaldið eftir þeirri upphæð, sem frekast er ætlast til að tryggja.

- d. *Framsal á skjölum þeim*, sem nú voru nefnd undir staðlið c, ef framsalið er þinglesið, hvort sem framsalið er ritað á sjálfst skjalið eða á sjerstakt skjal. Stimpilgjaldið skal reikna eftir þeirri skuldarupphæð, sem framseld er, eða veðrjetti þeim, sem framseldur er.
- e. *Yfirfærslu á skyldum skuldunauts til annars*, ef skjalið er þinglesið, jafnvel þó yfirfærslan sje rituð á skjal, sem áður hefir verið stimplað.

6. gr.

Eftirnefnd skjöl og brjef skal stimpla með föstu gjaldi:

- a. *Yfirlýsingar*, sem eru þinglesnar eða skrásettar, skal stimpla með einni krónu, ef þær falla ekki undir nein ákvæði, sem nefnd eru að framan.
- b. *Borgarabrief til verslunar* með 10 krónum; borgarabrief handiðnamanns eða skipstjóra með 5 krónum. Sveinsbrjef með 2 krónum. Málafærslumannsleyfi með 20 krónum.

- c. *Leyfisbrjef, sem stjórnarráðið eða valdsmenn gefa út, skal stimpla svo sem hjer segir:*

Einkaleyfis veitingabrjef með 50 krónum.

Leyfisbrjef, sem veita undanþágu frá skilyrðum, sem sett eru í einkaleyfis veitingabrjefum, með 25 krónum. Vigslubrjef með 1 kr.; önnur leyfisbrjef með 2 kr.

- d. *Embættisveitingabrjef eða sýslanabrjef, sem stjórnarvöld veita, skal stimpla þannig: Ef árslaunin ekki eru yfir 1000 kr. með 2 krónum, ef launin eru frá 1000 kr. til 2000 kr. með 4 kr., ef þau eru frá 2000 kr. til 3000 kr. með 8 kr., ef þau eru frá 3000 kr. til 4000 kr. með 12 kr., og sjeu þau þar yfir (4000 kr.) með 16 kr.*
- e. *Mælingabrjef skipa frá 12—30 tons með 1 kr., frá 30 - 100 tons með 2 kr. og sjeu þau þar yfir með 5 kr.*
- f. *Útdrætti, afrit og vottorð, sem einstakir menn biðja um úr dómsmála-bókum, skiftabókum, uppboðs- og notarialbókum, veðbókum, skipa-skráningarbókum, firmaskránni og vörumerkjaskránni, skal stimpla með 50 aurum. Sama stimpilgjald skal greiða fyrir notarialgerðir og notarial-vottorð, hvers konar sem eru, þar á meðal notarialvottorð um undir-skrift, um stefnubirtingu, afsögn á vixli o. s. frv.*

Fullkomnar dómsgerðir eða aðrar rjettargerðir *in forma* fyrir hjeraðsrjetti skal stimpla með 2 kr. Þingsvitni skal stimpla með 1 kr. Stimpilfrjáls eru þó þingsvitni, sem tekin eru til þess að öðlast verðlaun fyrir björgun frá druknun, eða þegar slys ber að höndum.

- g. *Löggiltar verslunarbækur skal stimpla með 2 krónum.*
- h. *Útnefningar utanrjettar skal stimpla með 1 krónu.*
- i. *Byggingarbrjef og leigusamninga skal stimpla með 5 kr., ef ársleigan margfölduð með árafjöldanum fer eigi yfir 1000 kr., með 10 kr. ef hærra fer.*
- j. *Erfðaskrár, dánargjafir og gjafarfa skal stimpla með 10 kr.*

Ákvæði um, að ekkja skuli sitja í óskiftu búi skal stimpla með 1 kr. ef þau eru sjerstaklega gerð. Erfðaskrá skal stimpla þegar arfleiddandi deyr.

7. gr.

Vixla eða ávisanir, sem seljast í bönkum eða öðrum lánsstofnunum svo og óþinglesin skuldabrjef, sem einstakir menn eða fjelög selja slíkum stofnunum í hendur, skal stimpla með 50 au. af hverju þúsundi eða broti úr þúsundi, sem vixill, ávisun eða skuldabrjef nemur. Framlengdur vixill telst nýr vixill.

Stofnanir þær, sem hjer eru greindar, annast innheimtu stimpilgjalds-ins og afgreiðslu þess til landssjóðs, samkvæmt ákvæðum, er stjórnarráðið setur.

8. gr.

Öll önnur skjöl en þau, er nú hafa verið nefnd, eru stimpilfrjáls; svo eru og undanþegnar stimpilgjaldi þær bækur, brjef og skuldbindingar, sem um getur í 14. gr. laga nr. 11, 7. júní 1902, um heimild til að stofna hlutafjelags-banka á Íslandi.

Sömu undanþágu hefir Landsbanki Íslands.

Ekkert skjal stimplast nema einu sinni, nema á það sje ritað framsal eða annað, er hefir sjálfstæða stimpilskyldu í för með sjer.

III. Ýms ákvæði.

9. gr.

Þegar skjal, sem er stimpilskytt samkvæmt framanskráðum reglum, er afhent embættismanni eða öðrum, er innheimta á stimpilgjald samkvæmt 7. gr., skal hann skýra hlutaðeiganda frá upphæð stimpilgjaldsins, eða ef ekki er hægt að reikna það út, heimta þegar nauðsynlegar upplýsingar í því efni. Skal það vera aðalregla að greiða stimpilgjaldið þegar í stað. Nú er stimpilgjald eigi greitt þegar í stað, og má eigi synja um stimplun skjalsins og afgreiðslu að heldur, ef það getur valdið hlutaðeiganda rjettarmissi eða verulegum óþægindum, og skal þá innheimtumaður innheimta gjaldið síðar. Eigi má heldur fresta afgreiðslu skjals af því að innheimtumaður tortryggir upplýsingar þær, er liggja til grundvallar fyrir verðhæðinni; en þegar svo stendur á, getur hann látið virðingu fram fara af útnefndum mönnum. Meti þeir verðmæti skjalsins að minsta kosti 10% hærra en skýrt var frá, skal sá, er stimpilskyldan hvílir á, borga virðingarkostnaðinn, ella greiðist hann úr landssjóði.

10. gr.

Nú verður það uppvist, að verðhæð skjals, sem er stimpilskytt, er sett lægri en rjett er, til þess að svikjast undan gjaldi, eða ósannar skýrslur eru vísitandi gefnar í sama skyni, og skal þá greiða fult gjald og auk þess sekt, er sje að minsta kosti fimmfalt hærri en stimpilgjaldið. Sektina ákveður lög-reglustjóri með úrskurði, er áfrýja má til yfirjettar.

Sömu ábyrgð skal sá sæta, sem til þess að komast undan stimpilgjaldi á erfðaskrá, lætur fyrirfarast að leggja hana fram við skifti eða sýna hana skiftaráðanda áður til stimplunar.

11. gr.

Ábyrgð á því, að stimpilskytt skjal sje stimplað, ber sá, er innheimta á gjaldið. Um sektir fyrir vanrækslu í því efni fer eftir ákvæðum 144. gr. hinna almennu hegningarlaga 25. júlí 1869.

12. gr.

Sektir og ógoldin stimpilgjöld má taka lögtaki. Gjöld þessi hafa sama forgöngurjett sem önnur gjöld til landssjóðs.

Sá einn svarar til sekta, er gerst hefir sekur í brotinu.

Þegar um einkaskjöl er að ræða, bera þeir ábyrgð á greiðslu stimpilgjaldsins, einn fyrir alla og allir fyrir einn, útgefandi skjalsins, viðtakandi og sá, sem beiðist afgreiðslu hlutaðeigandi stjórnarvalds á því. Þá er um önnur skjöl er að ræða, ber sá ábyrgð á greiðslunni, sem biður um afgreiðslu. Sektirnar renna í landssjóð. Stjórnarráðið getur fært sekt niður, eða enda látið hana falla alveg niður, ef sjerstakar ástæður mæla með því.

13. gr.

Ákvörðunum þeim og úrskurðum, sem löglegur innheimtumaður stimpilgjalds gerir um stimpilskylduna eða upphæð gjaldsins, má áfrýja til stjórnarráðsins, en þó er eigi að síður heimilt að leggja málið fyrir dómstólana.

14. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. apríl 1918. Þau gilda um allar afgreiðslur, sem stimpilskylda er bundin við, ef afgreiðslu er beiðst eftir þann dag, og stendur þá á sama, hve nær skjalið er sett og samið. Þegar stimpilfrjáls skjöl eru afhent til afgreiðslu vegna framsals eða áteiknana, skal reikna stimpilgjaldið eingöngu eftir framsalinu og áteiknaninni.

(B. LIX, 3).

Nd.

232. Viðaukatillaga

við frumvarp til laga um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl. (þingskjal 130).

Flutningsm.: Einar Arnórsson og Jörundur Brynjólfsson.

Aftan við 7. gr. komi ný gr., sem verði 8. gr., og hljóði svo:

Nú er brauðgerðarhús tekið til leigu samkvæmt 7. gr., og eiga þá forstjóri þess og verkamenn hans forgangsriett að öðru jöfnu til atvinnu af brauðgerð þar um leigutímann.

Greinatalan breytist samkvæmt þessu.

(B. XI, 5:)

Ed.

233. Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 16, 16. sept. 1915, um bráðabirgða verðhækkunartoll af útfluttum íslenskum afurðum.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta, og verður meiri hluti hennar að líta svo á, að fyrir framleiðendur hafi það litla þýðingu, hvort verðhækkunar-

tollurinn á þeirri vöru er nú þegar numinn úr gildi, því að í framkvæmdinni mundu þeir fá hið sama verð fyrir hana, hvort sem lögin ganga úr gildi nú eða 16. sept. eins og þeim er ætlað.

Hins vegar telur meiri hluti nefndarinnar það varhugavert, þar sem lög þessi eiga innan skams að falla úr gildi, að undanskilja eina vörutegund fremur annari ákvæðum laganna og gera þannig framleiðendum í landinu misjafnlega hátt undir höfði.

Meiri hluti nefndarinnar verður því að ráða háttvirtri deild til að fella frumvarpið.

Alþingi, 28. júlí 1917.

H. Hafstein,
form.

H. Steinsson,
ritari og framsögum.

Frá minni hlutanum.

Minni hlutinn telur rjett að frumvarpið verði samþykkt, enda bíði lands-sjóður engan tekjuhalla við það, þar sem fyrirsjáanlegt er að ull verður ekki flutt út fyrir 16. september næstk., en þá eru verðhækkunartollslögin úr gildi. Tilgangur frumvarpsins er því að eins að koma í veg fyrir að kaupmenn og kaupfélög taki tollinn til greina, er þau ákveða ullarverðið, svo bændur fái minna verð fyrir ullina.

Með þessu frumvarpi er því á engan hátt hallað jafnvæginu, sem á að vera á milli atvinnuveganna.

Alþingi, 28. júlí 1917.

Sig. Eggerz.

(B. XC, 1).

Nd.

234. Frumvarp

til laga um samþykktir um kornforðabúr til skepnufóðurs.

Frá landbúnaðarnefndinni.

1. gr.

Heimilt er sýslunefndum að gera samþykktir fyrir einn hrepp eða fleiri um kornforðabúr til skepnufóðurs.

2. gr.

Þegar sýslunefnd þykir þörf á, eða fær óskir um það frá einni sveitar-

stjórn eða fleirum innan sýslu, að gera samþykkt fyrir sýsluna eða nokkurn hluta hennar, skal hún með nægum fyrirvara kveðja til fundar á svæði, sem ætlast er til að samþykktin nái yfir. Eiga atkvæðisrjett á þeim fundi allir, er á því svæði búa og kosningarrjett hafa til Alþingis. Sýslunefnd kveður á um fundarstað, en oddviti hennar, eða sá, er nefndin hefir kjörið til þess, tiltekur fundardag og stjórnar fundi. Skal hann hafa kjörskrá við hendina.

3. gr.

Á fundi þeim, er getur um í 2. gr., leggur fundarstjóri fram frumvarp til samþykktar, er áður hefir verið samþykkt af sýslunefndinni. Fallist fundarmenn á frumvarpið óbreytt með $\frac{2}{3}$ hlutum atkvæða, sendir sýslumaður það stjórnarráðinu til staðfestingar og löggildingar. Eins fer um frumvarpið, þótt fundurinn geri við það breytingar, ef þær eru samþykktar með $\frac{2}{3}$ hlutum atkvæða og sýslunefnd felst á þær. En vilji sýslunefndin ekki fallast á breytingartillögur, er fundurinn gerir, skal kveðja til fundar á ný. Fallist þá fundurinn á frumvarpið óbreytt með $\frac{2}{3}$ hlutum atkvæða, fer um það sem fyr segir.

Frumvarp til samþykktar, er eigi hefir náð $\frac{2}{3}$ atkvæða á samþykktarfundi, er fallið og má eigi koma fram af nýju í sýslunefnd fyr en á næsta aðalfundi sýslunefndar.

4. gr.

Nú er samþykkt gerð eins og fyrir er mælt og send stjórnarráðinu til staðfestingar. Virðist stjórnarráðinu hún koma í bága við grundvallarreglur laga eða rjett manna, er samþykktin endursend án staðfestingar. Fylgja henni þá synjunarástæður stjórnarráðsins. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, skipar fyrir um birting hennar og tiltekur, hve nær hún öðlist gildi. Gildir hún upp frá því fyrir alla þá, er á því svæði búa, er hún nær yfir.

Samþykkt, er stjórnarráðið hefir staðfest, má eigi breyta á annan hátt en þann, er hún var stofnuð.

5. gr.

Í samþykkt skulu ávalt vera ákvæði um stjórn kornforðabúrsins. Þar skal og kveða á um tillög til forðabúrsins, útlán á korni og endurgreiðslu þess, endurnýjun kornsins og viðhald forðabúrsins. Enn fremur skulu þar vera ákvæði um eftirlit það, er þarf til þess, að samþykktarinnar sje gætt, og hvernig kostnað við forðabúrið skuli greiða.

6. gr.

Árskostnað við forðabúrið, þann er eigi greiðist af notendum þess, skal greiða úr sveitarsjóði. Vextir af þeim hluta forðans, sem eigi er notaður, svo og fyrningargjald eða endurnýjunarkostnaður á honum, endurgreiðist sveitarsjóði úr landssjóði að helmingi, þó eigi yfir 1 kr. fyrir 100 kg. korns í þessum hluta forðans.

7. gr.

Stjórn kornforðabúrsins sendi stjórnarráðinu fyrir lok júlímánaðar ár hvert skýrslu um forðabúrið fyrir næstliðið fardagaár, ásamt reikningi yfir kostn-

að við það. Skal stjórnarráðið þá greiða forðabúrinu styrk þann úr landssjóði, sem því ber samkvæmt 6. gr. þessara laga, og sje styrkurinn greiddur fyrir 1. dag októbermánaðar.

8. gr.

Nú vill hreppur eða sýsla tryggja sjer kornforða á þann hátt að semja við kaupfélag eða kaupmann um að hafa fyrirbyggjandi ákveðinn kornforða á tímabilinu frá 1. janúar til maímánaðarloka, til ráðstöfunar fyrir sveitarstjórn eða sýslunefnd, og skal þá gera samþykkt þar um fyrir hreppinn eða sýsluna á þann hátt, sem fyrir er mælt í lögum þessum. Í samþykkt má ákveða meðal annars um kostnað við geymslu forðans og ábyrgð og hversu kostnaður sá greiðist.

9. gr.

Nú er kornið látið ónotað að því sinni, eða einhver hluti þess, og kemur til kasta sýslunefndar eða hreppsnefndar að greiða umsamdan kostnað af þessum hluta kornsins, og fæst þá helmingur hans endurgreiddur af landssjóði, þó eigi yfir 1 kr. fyrir 100 kg. korns í hinum ónotaða hluta forðans.

10. gr.

Samning þann, sem hjer ræðir um, svo og reikningsskil fyrir notkun forðans og kostnaðinum, skal senda stjórnarráðinu, svo að glögglega verði sjeð, hvað landssjóði ber að greiða.

11. gr.

Öll gjöld til kornforðabúrsins, svo og útistandandi skuldir þess, má taka lögtaki samkvæmt lögum frá 16. des. 1885.

12. gr.

Fyrir brot mót löggilttri samþykkt má ákveða sektir, 2—20 kr., er renna til kornforðabúrsins.

13. gr.

Með brot gegn samþykktum skal farið sem almenn lögreglumál.

14. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 24 um samþykktir um kornforðabúr til skepnufóðurs frá 9. júlí 1909 og viðaukalög nr. 47, 10. nóv. 1913, við nefnd kornforðabúrslög.

Greinargerð.

Þá er landbúnaðarnefndin tók að athuga og kynna sjer frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 24, 9. júlí 1909, um samþykktir um kornforðabúr til skepnufóðurs (stjórnarfrumvarp), sem vísað var til hennar í öndverðum júlímánuði, þá komst hún brátt að niðurstöðu um, að hagkvæmast mundi fyrir þá, er lögín

þurfa og vilja nota, að sameina *kornforðabúrslögin í eitt*. Ef þetta stjórnarfrumvarp yrði að lögum, þá eru orðin til *tvönn* viðaukalög við kornforðabúrslögin frá 9. júlí 1909, og nefnd lög *þriðju* lögin um þetta efni. Fyrir því ræðst nefndin í að flytja frumvarp til laga um samþykktir um kornforðabúr til skepnufóðurs, þar sem áður nefnd lög eru sameinuð í eitt, og tekin eru einnig upp í frumvarpið aðalákvæði stjórnarfrumvarpsins. Leggur nefndin til, að þetta frumvarp verði samþykkt.

Breytingar á viðaukalögunum nr. 47, 10 nóv. 1913, og stjórnarfrumvarpinu hefir nefndin ekki gert aðrar en þær að færa tillag landssjóðs (sambr. 6. og 9. gr. frumvarpsins) úr 80 aurum upp í 1 kr. Lítur nefndin svo á, að það sje sanngjarnt og í samræmi við verð á korni (rúgi), eins og útlit er fyrir, að það verði um sinn eftir stríðið, borið saman við það verð, er gildi áður en ófriðurinn hófst.

(B. IV, 4.)

Nd.

235. Nefndarálit

um frumvarp til laga um stækkun verslunarlóðar Ísafjarðar.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og leggur til, að það verði samþykkt.

Alþingi, 30. júlí 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
ritari.

Pjetur Ottesen,
framsögum.

Einar Jónsson.

Einar Árnason.

(B. LI, 2).

Nd.

236. Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 21, 2. nóv. 1914, um notkun bifreiða, og viðauka við sömu lög (þingskj. 102).

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og leyfir sjer eindregið að ráða háttv. deild til að samþykkja það með tveimur viðaukatillögum.

1. Viðaukatillagan geymir í sjer breytingu á 2. gr. bifreiðalaganna. Munur á tjeðri gr. og viðaukatillögunni er fölginn þar í, að stjórnarráðið getur eftir viðaukatillögunni takmarkað eða bannað bifreiðaaðstæður á vegum eða vegaköflum, enda þótt hann verði eigi talinn *hættulegur* eða til sjerlegra óþæginda *fyrir aðra umferð*. Það er nægilegt til slíks banns eða takmörkunar, ef aðstæður veldur að öðru leyti óþægindum. Næturaðstæður hjer í Reykjavík er t. d. nú þegar að verða plága mörgum manni, og miðar aðallega til þess að skemta nautnasjúku fólki, sem eigi virðist annað hafa að gera við tíma sinn eða fje en að leita sjer nætur-skemtana í bifreiðum.

Í sambandi hjer við má annars geta þess, að bifreiðaferðir innan bæja eða kaupþúna hjer á landi eru svo að segja eingöngu til skemtunar. Bæjarmenn nota eigi bifreiðar til starfa síns eða frá honum, og því sýnist alls engin ástæða til að leyfa hraðari aðstæður en svo, að hættulaus verði og til sem allra minstra óþæginda að unt er.

2. Viðaukatillagan hefir þá breytingu að geyma á 1. málsg. 7. gr. bifreiðalaganna, að öðrum skuli skylt að stöðva, eigi að eins bifreiðina, heldur og gangvjelina (mótorinn), þegar hestar hræðast eða óróast. Nú er það svo, að þeir stöðva að visu vagninn, en neita að stöðva vjelina, af því að þeim sje það eigi löðskylt. Vjelin heldur því áfram, en hljóð hennar eru nægileg til að trylla áður hrædda eða órólega hesta.

3. breyt.till. er til hagræðis bifreiðaeigendum.

Alþingi, 31. júlí 1915.

Einar Arnórsson,
form. og framsm.

Magnús Guðmundsson,
ritari.

Einar Árnason.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(B. LI, 3.)

Nd.

237. Viðauka- og breytingartillögur

við frv. til laga um breyting á lögum nr. 21, 2. nóv. 1914, um notkun bifreiða, og viðauka við sömu lög (þgskj. 102).

Frá allsherjarnefnd.

1. Í frv. bætist ný gr., sem verði 1. gr., svo hljóðandi (greinatalan breytist eftir því):

2. gr. orðist svo:

Stjórnarráðið getur, að fengnu áliti sýslunefndar þeirrar eða bæjarstjórnar,

sem hlut á að máli, takmarkað eða bannað umferð bifreiða á vegum eða vegaköflum með öllu, eða um tiltekinn tíma, ef slík umferð telst hættuleg eða vera til sjerlegra óþæginda.

2. Aftan við 2. gr. frv. komi ný grein, er verður 4. gr., svo látandi (greinatalan breytist eftir því):

1. málsg. 7. gr. orðist svo:

Ef bifreið mætir vegfarendum, skal hún halda sjer vinstra megin á veginum. Bifreið skal þegar nema staðar, ef sá, sem hún mætir, gefur merki, og skal ökumaður gera það, sem í valdi hans stendur, til þess að þeir, er hann mætir, komist tálma- og slysalaust fram hjá honum. Svo skal og bifreiðarstjóri gæta þess eftir fönngum, er hann vill fara fram fyrir vegfarendur, að eigi verði slys af eða tafir, og skal bifreiðin þá vera hægra megin á veginum. Nú fælist hestur eða verður órór, og skal bifreiðarstjóri þá þegar í stað stöðva bifreið og gangvjel hennar og styðja að því eftir fremsta megni, að vegfarendum verði eigi tjón eða tálmi að. Hins vegar skulu vegfarendur jafnan víkja úr vegi fyrir bifreiðum, sem öðrum vögnum, og aldrei tefja för þeirra að óþörfu.

3. 5. gr. frv. (sem verði 7. gr.) orðist svo:

Lög þessi öðlast þegar gildi. Þó getur stjórnarráðið veitt frest, til fullnægju ákvæðum 2. gr. 1. málsg. og 4. gr., til 1. apríl 1918.

(B. V, 2.)

Ed.

238. Nefndarálit

um frumvarp til laga um bæjarstjórn Ísafjarðar.

Frá allsherjarnefnd.

Allsherjarnefndin hefir athugað frumvarp þetta, og leggur til að það verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1. Við 1. gr. Í stað orðanna »Eyrarhrepp hinn forna« komi:
jarðirnar Eyri, með Stakkanesi, og Seljaland.
2. — 4. gr. Í stað »12« komi:
9.
3. — 6. gr. Orðin: »Árið 1918 — eftir 2 ár« falli niður.
4. — 14. gr. Greinin orðist svo:

Í málum um uppeldi og fræðslu barna hefir formaður skólanefndar sæti og tillögurjett á fundum bæjarstjórnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

5. — 16. gr.

a. Á eftir »bæjarfélagsins« komi:
samkvæmt hafnarlögum.

b. Orðin frá »en hafnarnefnd« til enda greinarinnar falli niður.

6. — 17. gr. Í stað orðanna: »velur milli sáttamannsefna« komi:
kýs um sáttamannsefni.

7. — 19. gr. 2. málsg.

a. Í stað »9« komi:
7.

b. Í stað »Sex þeirra — kjósendur« komi:
og skulu þeir kosnir í októbermánuði.

c. Í stað orðanna »þriðjungur annað hvort ár — eftir 4 ár« komi:
Þó fara 4 þeirra frá eftir 3 ár, samkvæmt hlutkesti, er bæjarstjórn lætur fram fara.

8. — 21. gr. Í stað »leita um það til dóms og laga« komi:
skjóta máli sínu til dómstólanna.

9. — 27. gr. Í stað »borgunartímanum« komi:
greiðslu þeirra.

10. — 28. gr. 2. málsg. Í stað »dóms og laga« komi:
dómstólanna.

11. — 31. gr. Við greinina bætist:
svo og önnur ákvæði, er fara í bága við lög þessi.

Alþingi, 31. júlí 1917.

Magnús Torfason,
form. og ritari.

H. Hafstein.

Kristinn Danielsson.

(B. XXXI, 2.)

Nd.

239. Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsima- og talsímakerfi Íslands.

Frá samgöngumálanefnd.

Samgöngumálanefndin hefir haft frumvarp þetta til meðferðar og gert á því allverulegar breytingar. Leitaði hún álits landsímastjóra um það. Hafði hann þá skrifað stjórnarráðinu um málið, og tjáði stjórnarráðið sig samþykkt ástæðum hans.

Í erindi þessu heldur símastjórinn því fram, að óheppilegt sje að lands-sjóður kosti að öllu stöðvarnar. Það muni verða dýrara og af því muni það leiða, að landssjóður verði að draga saman seglin í öðrum framkvæmdum í þarfir símans, þegar þess sje einnig gætt, að símalagnaðurinn muni eftirleiðis verða takmarkaðri en verið hefir, þar sem viðhald símans fari mjög að aukast, þurfi að fara að endurnýja staura á linunum o. fl. Hins vegar lætur símastjórinn það í ljós, að hann álitir rjett, að landssjóður taki smám saman að sjer stöðvarnar, eftir því sem hann sjái að ástæður sjeu til.

Nefndin hefir því getað fallist á það, að naumast muni rjett að lands-sjóður taki að sjer allar stöðvarnar í einu, þar eð það myndi verða allmikil útgjöld, sem, eins og landssímastjórinn tekur fram, myndi koma niður þannig, að draga yrði úr framkvæmdum á lagning nýrra símalína og öðru, er að þeim málum lýtur. En nefndinni dylst þó ekki, að ýmislegt órjettlæti og ósamræmi á sjer stað í kostnaði við rekstur stöðvanna, sem kemur mjög misjafnt niður á ýmsum hreppum og hjeruðum á landinu. Til þess að jafna þetta, leggur því nefndin til að gera landssjóði að skyldu að greiða vissan hluta af rekstrarskostnaði stöðvanna, eftir því hvers flokks stöðin er. Ljettir það að nokkru byrðina á þeim sveitarfjelögum, sem erfiðast eiga með að halda stöðvunum uppi. En sjerstaklega verður að treysta því, að símastjórnin geri sjer að skyldu að haga samningum við stöðvarnar eftir því, hversu kostnaðarsamt er að starfrækja þær, hvaða þýðingu þær hafa í símakerfinu og hversu miklar tekjur þær veita landssjóði.

Í sambandi við þetta mál rannsakaði nefndin það, hversu mikið fje hefði verið lagt fram til símalagninga á landinu af einstökum hreppum og hjeruðum. Dylst nefndinni ekki, að þar kennir einnig mikils ójafnaðar, og litur hún svo á, að þegar tímar liða og símakerfi landsins er komið í viðunanlegt horf, þá verði það að vera stefna þingsins að endurgreiða fje þetta smám saman, þó hún, eins og nú standa sakir, vilji ekki gera það að tillögu sinni. Má taka það fram um órjettlæti í þessu atriði, að einn hreppur í Suður-Múlasýslu hefir lagt fram 6 þús. kr. til símalagningar og kostar auk þess símastöð að mestu eða öllu leyti.

Þá vill nefndin loks geta þess í sambandi við þetta símamál, að henni þykir mjög óviðeigandi, að símastjóri af einræði einu saman selji yfirtaxta á símasamtöl, sem geta orsakað það að koma t. d. 3. flokks stöð alveg út úr símasambandi. Virðist að athygli símastjórans og framkvæmdir ættu frekar að beinast að því að fjölga þráðum á linunni, svo að stöðvar, sjerstaklega 3. flokks stöðvar, gætu frekar notið sín og aukið tekjurnar eins og þær í eðli sínu geta. Nefndin tekur það því sterklega fram, að hún álitur óviðeigandi og óheimilt að þröngva svona kosti manna, og eyðileggja með þessu símanot almennings að meira eða minna leyti.

Nefndin vill leggja til að gerðar verði á frumvarpinu þessar

BREYTINGAR:

Frumvarpsgreinin orðist svo:

Þegar samningar þeir falla úr gildi, sem nú eru milli símastjórnarinnar og sveitarstjórna um greiðslu kostnaðarins við rekstur símastöðva, greiðir landssíminn af kostnaði þessum ekki minni hluta en hjer segir:

- a. Af kostnaðinum við rekstur símastöðva I. flokks B $\frac{4}{5}$.
 b. — — — — — II. — B $\frac{3}{5}$.
 c. — — — — — III. — B $\frac{1}{2}$.

Rekstur eftirlitsstöðva og skiftistöðva kostar landssíminn að öllu leyti, en einkastöðvar hlutaðeigandi stöðvarstjóri eða hreppur.

Sömu ákvæði gilda um stöðvar þær, sem stofnaðar kunna að verða eftir að lög þessi öðlast gildi.

Alþingi, 30. júlí 1917.

Þórarinn Jónsson,
form. og framsögumaður.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Benedikt Sveinsson.

Þorsteinn M. Jónsson.

H. J. Kristófersson.

B. R. Stefánsson.

Þorleifur Jónsson.

(B. XCI, 1.)

Nð.

240. Frumvarp

til laga um aðflutningsbann á áfengi.

Flutningsmenn: Jón Jónsson og Pjetur Jónsson.

1. gr.

Engan sterkan drykk áfengan má flytja til Íslands til annara nota en þeirra, sem getið er um í 2. gr., og farið sje með eftir reglum þeim, sem settar eru í lögum þessum. En það er sterkur drykkur áfengur eftir lögum þessum, sem í er meira en 12% af vinanda (alkóhóli) að rúmmáli. Duft, kökur og annað, er þau efni eru í, sem sundur má leysa í vökva og í sjer hafa fólgið slíkt áfengi, skal fara með sem sterkan drykk áfengan.

2. gr.

Heimilt skal stjórnanda eða eiganda iðnaðarfyrirtækis, efnarannsóknarstofu, náttúrugripasafna eða annara slíkra stofnana að flytja frá útlöndum vinanda og annað áfengi, sem lyfjaskrá heimilar, svo og smáskamtalyf með vinanda í. Smáskamtalæknum er heimilt að fá í innlendum lyfjabúðum smáskamtalyf, sem í er meira en 12% af vinanda að rúmmáli, ef pöntun þeirra fylgja meðmæli hlutaðeigandi lögreglustjóra og sóknarprests. Sendiræðismönnum framandi ríkja er og heimilt að flytja frá útlöndum einu sinni á ári hæfilegan áfengisforða til heimilisþarfa sinna um eitt ár í senn, þó ekki yfir 800 lítra á ári, hverjum þeirra.

Til lækninga er heimilt að nota Rauðvín, Malaga, Sherry, Portvín og Cognac, svo og önnur vín, sem inn má flytja samkvæmt lögum þessum.

3. gr.

Landssjóður hefir einn rjett til innflutnings á þeim drykkjum, sem i er minna en 12°/o af vinanda (alkóhóli) að rúmmáli, og skal landsstjórnin annast um úthlutun þeirra. Nú vill maður panta slíka drykki, sem hjer ræðir um, frá útlöndum, og skal þá útsölumanni landssjóðs skylt að afgreiða þá pöntun og sjá um innflutning þeirra, enda sje andvirðið greitt fyrirfram. Alt áfengi, sem flutt er til landsins frá útlöndum samkvæmt lögum þessum, skal fyrst flytja á land í Reykjavík.

Þar skal landsstjórnin skipa sjerstakan útsölumann drykkja þeirra, er nú voru nefndir. Skal hann jafnframt vera umsjónarmaður áfengiskaupa, og hefir hann í höndum umsjón og eftirlit með áfengiskaupum, svo sem nánar er fyriræmt í lögum þessum. En áfengi er í lögunum talinn sá drykkur, sem ekki er leyfður innflutningur á samkvæmt 1. gr. — Útsölu- og umsjónarmaður hefir að launum 2500 kr. á ári, er greiðast úr landssjóði. Svo fær hann og borgun fyrir húsrúm undir pantaða drykki og áfengisbirgðir, vinnulaun handa aðstoðarmönnum og burðargjald brjefa. Enn fremur fær hann endurgjald fyrir efni þau, er með þarf til þess að gera áfengi óhæft til drykkjar.

4. gr.

Nú hefir maður heimild til áfengisflutnings frá útlöndum samkvæmt 2. gr., og vill neyta þessarar heimildar, og skal hann þá í tæka tíð segja umsjónarmanni áfengiskaupa til um það, hvers konar áfengi og hve mikið hann vill fá og frá hverju verslunarhúsi, svo og með hverri ferð frá útlöndum. Hann skal og skýra honum frá um leið, til hvers hann ætli að nota áfengið. Svo skal og fylgja beiðninni borgun fyrir flutning til Reykjavíkur og uppskipun þar. Umsjónarmaður sendir þá pöntunina því verslunarhúsi eða þeim vinsölumanni, sem hún er stíluð til, og beiðist þess, að áfengið sje sent til sín. Skal umsjónarmaður, þegar er áfengið kemur til hans frá útlöndum, tryggja sjer með rannsókn, að áfengissendingin sje eigi önnur eða meiri en um var beiðið. Nú reynist áfengið annað eða meira en um var beiðið, og skal umsjónarmaður þá endursenda sendanda það tafarlaust, ef annað er en um var beiðið, eða það sem umfram reynist, enda er skipstjóra, sem flutti, eða útgerðarmanni skips, skylt að taka við því án borgunar á farmgjaldi. Að því búnu skal hann, eftir fyrirsögn efnafræðings landsins, sem skyldur er að láta honum aðstoð sína í tje, blanda það áfengi, er til iðnaðarfyrirtækja eða eldsneytis er ætlað, þeim efnum, er gera það óhæft til drykkjar, án þess þó að missa notagildi sitt til þess, sem það er ætlað. Því næst skal umsjónarmaður merkja áfengið með embættisinnsigli sínu og segja eiganda til. Eiganda skal þá heimilt að vitja þess, -en gjalda skal hann þá um leið kostnað þann, er af blönduninni hefir leitt.

Nú liða svo 12 mánuðir frá tilkynningu umsjónarmanns áfengiskaupa um aðflutning áfengis, að sá hirðir ekki áfengið, sem pantað hefir, nje lýsir heldur yfir þeirri ósk, að áfengið sje á hans kostnað endursent seljanda, og er þá áfengið með umbúðum eign landssjóðs. Allan ógreiddan kostnað, er leitt hefir af aðflutningnum, má þá taka lögtaki hjá þeim, er áfengið hefir pantað, samkvæmt lögum 16. des. 1885.

Umsjónarmaður ber enga ábyrgð á greiðslu andvirðis fyrir það áfengi, sem aðflutt er.

5. gr.

Skylt er hverjum skipstjóra, er frá útlöndum kemur, að tilkynna lög-reglustjóra, um leið og hann sýnir skipsskjölin, hvort hann hafi nokkurt áfengi til flutnings fyrir aðra menn, og þá hve mikið. Hann skal og skýra frá, hvort og hve mikið áfengi hann hafi meðferðis sem skipsforða, en óheimilt skal honum, meðan hann er í höfnum inni eða í landhelgi við Ísland, að veita eða selja eða leyfa öðrum skipverjum að láta af hendi nokkuð af því áfengi, er til skipsforða er ætlað, til annara manna en þeirra, sem eru lögskráðir skipverjar.

Skipstjóri er sekur við lög þessi, ef hann brýtur það, er nú var mælt.

Nú hefir skipstjóri meðferðis áfengi frá útlöndum, sem ekki er ætlað til skipsforða og ekki á að fara til umsjónarmanns áfengiskaupa, og skal lög-reglustjóri þá á hinni fyrstu höfn, er skipið kemur til, setja embættisinnsgli sitt á hin aðfluttu áfengisilát, og ábyrgist skipstjóri, að innsiglin sjeu ekki brotin eða úr ilátunum tekið, fyr en skipið er farið alfarið burt frá landinu, enda gangi lögreglustjóri úr skugga um það, áður en skip lætur úr síðustu höfn, að innsigli sjeu heil og ekkert hafi verið tekið úr ilátunum.

6. gr.

Nú strandar skip hjer við land og hefir meðferðis áfengi til umsjónarmanns áfengiskaupa eða frá honum, og skal hreppstjóri í forföllum lögreglustjóra þá þegar taka áfengisilátin til varðveislu og gæta þess, að ekki sje í þau farið. Hann skýrir þegar í stað lögreglustjóra frá, en lögreglustjóri setur embættisinnsgli sitt fyrir ilátin og kemur þeim til geymslu á óhultum stað. Áfengi þetta má lögreglustjóri ekki selja eða á annan hátt láta af hendi til annara manna, en skýra skal hann með fyrstu ferð rjettum eiganda frá björgun áfengisins. Kjósi hann, innan 12 mánaða, að það sje sent sjer á sinn kostnað, skal það gert. Ella sje það eign landssjóðs.

Sje um skipsforða að ræða, fer um meðferð áfengisins og tilkynning til skipseiganda svo sem fyrir er mælt í grein þessari hjer að framan, nema það hafi verið gert óháft til drykkjar undir umsjón lögreglustjóra, eða eigandi hafi látið flytja það úr landi innan 12 mánaða.

Nú er ókunnugt um eiganda strandgóss, og skal þá áfengið eign lands-sjóðs, ef eigandi hefir ekki sagt til sin, áður en hinn lögskipaði auglýsingar-frestur er útrunninn.

7. gr.

Engan sterkan drykk áfengan má flytja um landið, annan en þann, sem annað hvort er merktur embættisinnsgli umsjónarmanns áfengiskaupa, svo sem fyrir er mælt í 4. gr. laga þessara, eða þá þann drykk, sem um getur í 6. gr., og farið er með eftir fyrirmælum þeirra greina, nema læknislyf sje úr lyfjabúð eða frá lækni.

8. gr.

Öllum, sem samkvæmt lögum þessum hafa heimild til innflutnings á

áfengi, er óheimilt að veita það, selja, eða láta af hendi til annara manna, nema það sje áður gert óhæft til drykkjar. Opinber sala og veitingar þeirra drykkja, sem í er meira en $2\frac{1}{4}\%$ af vinanda að rúmmáli og minna en 12% , er og bönnuð. Þó mega lyfsalar og hjeraðslæknar selja mönnum áfenga drykki eftir lyfseðli löggiltra lækna, þó ekki oftast en einu sinni eftir sama lyfseðli.

9. gr.

Nú er sönnuð sök á mann fyrir óleyfilegan aðflutning eða óleyfilega sölu eða afhendingu áfengis, og er hann þá sekur um brot gegn 1. gr.

10. gr.

Nú sjest maður ölvaður svo hneiksli er að, eða gerir óspektir, og skal hann þá sæta sektum frá 20—500 kr.

11. gr.

Brot gegn 1. gr. laga þessara varðar í fyrsta sinn sektum frá 200—1000 kr. Brot í annað sinn varðar sektum frá 500—2000 kr. Brjótí nokkur oftast gegn ákvæðum þessarar greinar, varðar það sektum frá 1000—5000 kr.

Fjárnám fyrir sekt á hendur skipsljóra má gera í skipi hans.

Jafnan skal hið ólöglega aðflutta áfengi verða eign landssjóðs.

12. gr.

Nú sannast það á skipstjóra, að hann skýrir lögreglustjóra rangt frá um áfengi það, er hann hefir meðferðis, og skal hann þá sekur um 200—1000 kr., ef ekki liggur þyngri hegning við samkvæmt lögum, og má gera fjárnám fyrir sektunum í skipi hans.

13. gr.

Brot gegn 7. gr. laga þessara varða sektum 50—1000 kr., og skal hið flutta áfengi ásamt ílátum verða eign landssjóðs.

14. gr.

Nú verður læknir sannur að sök um að hafa látið af hendi læknis-seðil um áfengi í þeim tilgangi, að það verði notað öðru vísi en sem læknislyf, og skal hann þá í fyrsta sinn sekur um 100—1000 kr., og skal sektin tvöfaldast, sje brotið endurtekið. Verði læknir sannur að sök um slíkt oftast en tvisvar, má svifta hann læknisleyfi um stundarsakir, eða að öllu, ef miklar sakir eru.

15. gr.

Allar sektir eftir lögum þessum renna í landssjóð.

16. gr.

Með brot gegn lögum þessum skal fara sem almenn lögreglumál.

17. gr.

Sveitarstjórnnum og lögreglustjórum er sjerstaklega skylt að sjá um, að lögum þessum sje hlýtt.

18. gr.

Með lögum þessum eru numin úr gildi lög nr. 44, 30. júlí 1909, lög nr. 23, 20. okt. 1913, og lög nr. 24, 3. nóv. 1915.

Ástæður.

Sýnt er og sannað, að ómögulegt er að halda uppi bannlögunum eins og þau eru. Þau eru brotin og mikill hluti þjóðarinnar virðir þau vettugi. Og enn þá harðari sektar- og refsí-ákvæði gera ilt verra. Ástandið er siðspillandi og óhæft eins og það er. Rjettur manna til neyslu þeirra drykkja frá útlöndum, sem hollastir eru og óskaðlegastir, er því hjer nokkuð rýmkaður. Má vænta, að þá verði freistingin minni til að flytja inn sterka áfenga drykki, þjóðin fari að virða lögin og deilur falli niður um málið. Og telja má vist, ef frumvarp þetta verður að lögum, að menn hætti að drekka þá skaðræðis-drykki, sem ýmsir leggja sjer til munns nú, drykki, sem eru stórkaðlegir heilsu manna.

(C. VIII, 6.)

Sp.**241. Þingsályktun**

um kolanám.

(Afgreidd frá Sp. 31. júlí).

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að vinda sem bráðastan bug að innlendu kolanámi á þeim stöðum, sem menn finna hentugasta, svo að fyllt verði eldiviðarþörf landsmanna, þótt engi erlend kol náist.

Enn fremur skorar Alþingi á stjórnina að annast flutning á kolum þeim, er hún lætur vinna, beina leið til þeirra verslunarstaða og kauptúna, sem kolanna þurfa eða hægast er fyrir notendur að ná þeim.

Jafnframt ályktar Alþingi að heimila stjórninni fje úr landssjóði til nauðsynlegra framkvæmda í þessu máli, svo sem til verkfærakaupa, til torfbæja yfir verkamenn, til kaupa eða leigu á námunum o. fl. þ. h.

(A. IX, 4.)

Nd.**242. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 39, 11. júlí 1911, um sjúkrasamlög, og á lögum um breyting á þeim lögum, nr. 35, 3. nóv. 1915.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Aftan við 1. málsg. í 2. gr. laga nr. 39, 11. júlí 1911, breytta samkvæmt lögum nr. 35, 3. nóv. 1915, bætist:

Auk þessa styrks fá sjúkrasamlögin endurgoldinn úr landssjóði fjórðung sjúkráhússkostnaðar, þó ekki meira en 75 aura á hvern samlagsmann, miðað við meðaltal samlagsmanna á árinu.

2. gr.

Aftan við 1. málsgrein 5. töluliðs í 3. gr. sömu laga bætist:

Þó skal fjelagi jafnan greiða sjálfur lyf þau að fjórðungi, er hann fær í heimahúsum eða utan sjúkráhúss.

3. gr.

Ákvæði það um Sjúkrasamlag prentara í Reykjavík, er með 2. gr. laga nr. 35, 3. nóv. 1915, er bætt aftan við 3. gr. 2 c í lögum nr. 39, 11. júlí 1911, fellur burtu.

4. gr.

Þá er lög þessi hafa öðlast staðfesting konungs, skal færa breytingar þær og viðauka, sem ræðir um í þeim og í lögum nr. 35, 3. nóv. 1915, inn í texta laga um sjúkrasamlög nr. 39, 11. júlí 1911.

(B. LIII, 4.)

Nð.

243. Frumvarp

til laga um breytingu á 1. gr. laga nr. 45, 16. nóv. 1907, um skipun prestakalla.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Í staðinn fyrir tölul. IX, 47 í 1. gr. laga nr. 45, 16. nóv. 1907, um skipun prestakalla, komi:

Staðarhraun: Staðarhrauns- og Akrasóknir.

2. gr.

Í staðinn fyrir tölulið X, 48 og 49 í 1. gr. sömu laga komi þrír liðir:

Miklaholt: Miklaholts-, Rauðamels- og Kolbeinsstaðasóknir.

Staðastaður: Staðastaðar-, Búða- og Hellnasóknir.

Nesþing: Ólafsvíkur-, Fróðár- og Ingjaldshólssóknir.

(A. XVIII, 6.)

Nd.**244. Frumvarp**

til laga um húsaleigu í Reykjavík.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Í Reykjavík skal skipa húsaleigunefnd 5 manna. Landsyfirdómurinn skipar formanninn og varaformann, og mega þeir hvorki vera leigutakar íbúðar í kaupstaðnum nje eigendur húss þar, sem leigt er til íbúðar að nokkru eða öllu leyti. Tvo nefndarmenn og tvo varamenn skipar stjórnarráðið, og bæjarstjórnin tvo nefndarmenn og tvo varamenn. Skulu þeir hafa þekkingu á íbúðum í kaupstaðnum og á því, hver leiga er goldin fyrir íbúðir. Tvo þeirra skal skipa úr flokki húseigenda, stjórnarráðið annan en bæjarstjórnin hinn, en tvo úr flokki þeirra manna, sem búa í leigubúð, og skulu þeir skipaðir á sama hátt. Það er borgaraskylda að taka við skipun í nefndina, og skulu nefndarmenn fá þóknun fyrir starfa sinn úr bæjarsjóði, samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð, sem bæjarstjórnin semur og stjórnarráðið samþykkir.

Nefndarfundir eru því að eins ályktunarfærir, að allir nefndarmenn sjeu á fundi og taki þátt í atkvæðagreiðslunni. Í forföllum aðalmanns tekur varamaður hans sæti í nefndinni. Afl atkvæða ræður úrslitum.

2. gr.

Eigi má segja leigutaka íbúðar upp húsnæði hans, nema eiganda sje þess brýn þörf til eigin íbúðar og hann hafi verið orðinn eigandi hússins 14. maí 1917. Þó heldur leigusali óskertum rjetti sínum til að slíta leigumálanum vegna vanskila á húsaleigu, eða annara samningsrofa af hálfu leigutaka. Verði ágreiningur milli leigutaka og leigusala um þetta, sker húsaleigunefnd úr. Málinu má skjóta til dómstólanna, en úrskurði nefndarinnar skal hlíta, uns fallinn er dómur.

Uppsagnir á húsnæði, sem hafa farið fram, skulu ógildar, nema húseigandi sanni fyrir húsaleigunefnd, að hann hafi, áður en lög þessi voru sett, samið um leigu á húsnæðinu við einhvern húsnæðislausan, eða hann þurfi á húsnæðinu að halda til íbúðar fyrir sjálfan sig.

3. gr.

Íbúðarherbergi má ekki taka til annarar notkunar en íbúðar, og íbúðarhús má ekki rífa, nema heilbrigðisnefnd banni að nota þau til íbúðar. Bæjarstjórnin getur þó veitt sjerstakt leyfi til þessa, og sett það skilyrði, að húseigandi sjái um jafnmikla aukningu á húsnæði til íbúðar annarstaðar í bænum.

Íbúð telst í lögum þessum hvert það húsnæði, sem notað er til íbúðar, eitt herbergi eða fleiri.

4. gr.

Leigutaki íbúðar og leigusali hafa hvor um sig rjett til að leita úrskurðar húsaleigunefndar um hámark húsaleigu.

Þegar leitað er slíks úrskurðar nefndarinnar, skal hún kynna sjer, svo sem fõng eru á, alt það, er áhrif getur haft á leiguna, svo sem verð hússins, viðhald og ástand, hitunartæki og stað í bænum, og kveða síðan upp úrskurð, svo fljótt sem verða má.

Úrskurði húsaleigunefndar um húsaleigu verður hvorki áfrýjað til dómstólanna nje annara æðri stjórnarvalda, nema nefndin hafi farið út fyrir starfs svið sitt, eða úrskurðurinn fari í bága við lög þessi á annan hátt.

Þegar nefndin hefir skorið úr ágreiningi um húsaleigu, verður þeim ágreiningi ekki skotið aftur til nefndarinnar fyr en eftir 14. maí eða 1. október næst eflir að úrskurðurinn var feldur, og þá því að eins, að nýjar ástæður hafi til komið.

5. gr.

Ef samið hefir verið um hærri leigu en húsaleigunefnd ákveður samkvæmt 4. gr., skal sá samningur ógildur, að því er fjárhæðina snertir, frá 1. degi næsta mánaðar eftir að úrskurður húsaleigunefndar er uppkveðinn. Ef leiga hefir verið greidd fyrir fram, má draga muninn á samningsleigunni og leigunni samkvæmt ákvæðum húsaleigunefndar frá leigu þeirri, sem framvegis er greidd. Ef leiga fyrir alt leigutímabilið hefir verið greidd fyrir fram, skal sá munur afturkræfur.

6. gr.

Sá, sem krefst hærri leigu en húsaleigunefnd hefir ákveðið samkvæmt lögum þessum, tekur við hærri leigu, eða brýtur ákvæði laganna á annan hátt, skal sæta sektum frá 10 til 2000 krónum.

Sektir allar renni í bæjarsjóð Reykjavíkur. Með mál út af brotum skal farið sem opinber lögreglumál.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og má með konunglegri tilskipun láta þau öðlast gildi einnig fyrir aðra kaupstaði. Þegar ekki þykir lengur þörf fyrir ákvæði laga þessara, má fella þau úr gildi með konunglegri tilskipun.

(C. XVII, 1.)

Nd.

245. Tillaga

til þingsályktunar um konungsúrskurð um fullkominn siglingafána fyrir Ísland.

Frá fullveldisnefnd.

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að sjá um, að Íslandi verði þegar ákveðinn fullkominn siglingafáni með konungsúrskurði og ályktar að veita heimild til þess, að svo sje farið með málið.

(B. XVII, 2.)

Nd.

246. Nefndarátt

um frv. til laga um afnám laga nr. 21, 20. okt. 1905, um skýrslur um alidýra-sjúkdóma.

Frá landbúnaðarnefnd.

Þó að það sje skoðun nefndarinnar, að fróðlegt væri að hafa sannar skýrslur um helstu alidýra-sjúkdóma, hefir nefndin orðið sammála um, að skýrslurnar, sem safnað er til samkvæmt lögunum, muni vera lítils virði. Er því lagt til, að frv. þetta sje samþykkt.

En til þess að einhverjum áreiðanlegum skýrslum verði þó safnað, ætlast nefndin til, að landsstjórnin leggi fyrir dýralækna landsins að afla sjer upplýsinga um helstu alidýra-sjúkdóma í umdæmum sínum, og hlutist til um, að þeir sendi hagstofunni skýrslur árlega um heilbrigðisástand og sjúkdóma alidýranna.

Alþingi, 1. ágúst 1917.

Stefán Stefánsson,
form. og framsögum.

Jón Jónsson,
skrifari.

Einar Árnason.

Pjetur Þórðarson.

Sigurður Sigurðsson,
með fyrirvara.

(C. XII, 2.)

Nd.

247. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um hámarksverð á smjöri (þingskj. 143).

Flutningsm.: Matth. Ólafsson.

Í stað »Neðri deild Alþingis« komi:
Alþingi.

(A. III, 3.)

Nd.**248. Breytingartillaga**

við tillögur fjárveitinganefndar til breytinga á frv. til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917 (þingskj. 218).

Flutningsmaður: Bjarni Jónsson frá Vogu.

Við 2. (2. gr.)

Við 3. tölul.

3. Við C. III. 2. Fyrir »4000 kr.« komi:
6000 kr.

(A. XVI, 2.)

Nd.**249. Minnihluta álit**

um frv. til laga um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs (stj.frv.).

Frá minni hluta bjargráðanefndar.

Okkur varð það þegar að missætti við fjóra nefndarmenn, að þeim þótti hjer vera um hjálp að ræða, en við töldum vera kaupgjald. Skulu hjer talin gild rök fyrir okkar máli.

Því verður eigi neitað, að öll þjóðin, eða nákvæmar sagt, konungsrikið Ísland, er vinnuveitir þeirra manna, er lög þessi fjalla um, nje heldur verður hinu neitað, að þeir eru hjú ríkisins. Afstaða þeirra til ríkisins er því á marga lund hin sama sem hjúa við húsbónda. Hjer skiftir það máli, að ríkið geldur þeim kaup fyrir vinnu sem hver húsbóndi hjúum sínum. En vistráðin eru þó með öðrum hætti. Hjú og daglaunamenn ráða sig með samningi um ákveðinn tíma, aldrei lengri en eitt ár. Að þeim tíma liðnum geta þeir gert nýjan samning og þá fengið hærra kaup, eða tilskilið að kaupið sje sjer goldið í hallkvæmari gjaldeyri, eða hvorttveggja. Og hjúið stendur eftir því betur að vígi í slíkum samningum, sem meiri þekking þarf til þess að gegna starfinu. Og enn getur það leitað samninga við fleiri en einn húsbónda. Að síðustu má geta þess, að þau hafa í hendi sjer allbeitt vopn, ef tregða er á að ná bæri-legum samningum, verkfallið.

Þessum atriðum öllum er ólíkt háttað um starfsmenn ríkisins. Þeir eru ráðnir ævilangt, eða nákvæmlegar tiltekið, meðan starfþol þeirra heldur sjer, og kaupið er ákveðið með lögum. Þeir geta því enga nýja kaupgjaldssamninga gert við lánardrottinn sinn, ekki einu sinni um gjaldeyri, því að hann

er einnig ákveðinn með lögum. Þeim er og eftir því óhægra um vik sem meiri sjerþekking þarf til þess að gegna starfanum, því að viðurhlutamikið er það að ónýta fyrir sjer 10—12 ára erfitt og kostnaðarsamt nám og erfitt að hitta í svip aðra atvinnu, einkum er menn taka að eldast. En ekki er í annað hús að venda um sömu atvinnu, því að þeir eru eigi taldir gildir til starfans í öðrum ríkjum, þótt svo stæði nú sem venjulega, að mönnum væri fært ríkja í milli. Hið bitrasta vopn annara verkamanna, verkfallið, var og slegið úr hendi þeirra með lögum 1915.

Því er auðsætt að verkamenn ríkisins eiga meir undir lánardrottni sínum en nokkrir aðrir verkamenn.

Nú vita menn að lögmæltur gjaldeyrir til kaupgjalds til handa verkamönnum ríkisins er peningar. Og menn munu nú komnir að fullri raun um það, hversu valt verðmæti þeirra er, enda ætti öllum að vera það ljóst, að peningar eru verslunarvara, sem stígur og fellur. Og þeir hafa verið að falla nú um langan aldur, en verðfall á þeim keyrir úr hófi síðan heimsstyrjöldin hófst. En þörf manna á lífsnauðsynjum breytist ekki. Nú er kaup til þess ætlað, að verkamenn fái fyrir það lífsnauðsynjar sínar, og hefir tilætlun löggjafanna verið sú, að kaupið nægði fyrir þeim. Vera má nú að ríkið hafi galdið svo vel, að starfsmenn þess hafi getað aflað sjer nægra lífsnauðsynja fyrir kaup sitt áður en ófriðurinn hófst, en hitt er víst, að nú vantar mikið til. Hefði nú ríkið galdið kaup í landaurum eða í vörum, mundi starfsmönnum þess ekkert stórtjón hafa stafað af verðfalli peninga. Það er því gjaldeyrir landssjóðs, sem veldur tjóni starfsmannanna. Hversu mikið það tjón er, má sjá á eftirfarandi

Kostnaðaráællun

fyrir fjölskyldumann í Reykjavík júlí 1914 og júlí 1917.

Hjónin, 3 börn og 2 vinnukonur, önnur gætir barnanna, en hin aðstoðar húsmóðurina við innanhússtörfin.

<i>Matur.</i>	Júlí 1914.	Júlí 1917.	Hækkun.
21 rúgbrauð á 0,50 = kr.	10,50 á	1,80 = kr.	37,80
28 hveitibrauð - 0,25 = —	7,00 -	0,68 = —	19,04
5,7 kg. hrisgrjón - 0,31 = —	1,77 -	0,90 = —	5,03
3 — sagó - 0,40 = —	1,20 -	1,70 = —	5,10
3 — hveiti - 0,28 = —	0,84 -	0,88 = —	2,64
17,5 — haframjel - 0,32 = —	5,60 -	0,85 = —	14,88
2 — kartöflumjel - 0,36 = —	0,72 -	1,90 = —	3,80
44 — kartöflur - 0,12 = —	5,28 -	0,60 = —	26,40
15 — hvítasykur - 0,53 = —	7,95 -	1,45 = —	21,75
3,5 — kaffi óbr. - 1,65 = —	5,78 -	2,00 = —	7,00
1 — kaffiauki - 0,97 = —	0,97 -	1,70 = —	1,70
15 — smjörliki - 1,07 = —	16,05 -	2,70 = —	40,50
14 — nautaket (súpu) - 0,75 = —	10,50 -	1,90 = —	26,60
70 — fiskur (nýr) - 0,14 = —	9,80 -	0,20 = —	14,00
75 l. nýmjólk - 0,22 = —	16,50 -	0,38 = —	28,50
Önnur matvæli, krydd og salt	5,00		15,00
	kr. 105,46	kr. 269,74	156%

<i>Eldiviður.</i>	Júlí 1914.	Júlí 1917.	Hækkun.
45 tm. gas... ..	0,15 = kr.	6,75 - 0,70 = kr.	31,50
$\frac{1}{2}$ skpd. kol	4,60 = --	2,30 - 25,00 = --	12,50
2 l. steinolía	0,18 = --	0,36 - 0,50 = --	1,00
	kr. 9,41	kr. 55,00	484%

<i>Fatnaður.</i>			
Sumarfrakki	— 60,00	— 110,00	
Kvenskór	— 15,00	— 25,00	
Barnaskór	— 1,60	— 2,70	
	kr. 76,60	kr. 137,70	80%

<i>Húsnæði.</i>			
Skrifstofa, gestastofa, borðstofa, 2 svefnherbergi, eldhús, matvælaklefi og eldiviðarskáli	— 40,00	— 70,00	75%

<i>Kaupgjald.</i>			
2 vinnukonur	— 8,00	— 20,00	150%
Samtals um mánuðinn	kr. 239,47	kr. 552,44	131%
Um árið	— 2941,24	— 6969,28	
+ 2 skpd. kol í 8 mánuði	— 73,60	— 400,00	
Alls	kr. 3014,84	kr. 7369,28	133 $\frac{1}{3}$ %

Sá er býr í sveit, fær innlendar afurðir hóti ódýrari, en þar í móti kemur flutningskostnaður á erlendar vörur, sem mun nema meiri upphæð. Hvort maður kaupir úr eigin búi eða annara skiftir eigi máli, þar sem reikna skal, hvort kaup nægir honum til lífsviðurhalds eða eigi.

Hjer er þá sýnt að maður með 3000 kr. launum gat lifað sæmilega 1914. Raunar veitti ekki af því. Því að þótt sumt í þessu yfirliti sje reiknað ívið hærra en á sparsömustu heimilum, þá er hvergi gert ráð fyrir neinu til ýmislegra útgjalda, svo sem bókakaupa, skriffanga, póstpeninga, vaxtagreiðslu, skuldalúkningar, fjelagagjalds, samskotafjár, skólagjalds, gjafa og skemtana. En sami maður þarf nú yfir 7000 kr. til þess að kaupa sömu hluti. Þá má segja að laun hans sje fallin meir en um helming, nákvæmlega tiltekið um 133%.

Okkur þykir því eðlilegt að stjórn landsins þyki kaupið í rauninni vangoldið og leggi til að bæta það upp. En gæta verður þess, að langt er frá því, að hjer sje um kauphækkun að ræða. Því að þetta eru ekki einu sinni fullar skaðabætur, þar sem hæsta skaðabótin á að nema 50%, en skaðinn er, sem fyr segir, 133%. Það má heita undarlegt, ef nokkur þingmaður legst á móti svo litilli bluttekning í skaða starfsmanna landsins, þar sem skaðinn stafar af því einu að hinn lögboðni gjaldeyrir svikur. Og enn heldur þar til að aðrir vinnuveitar hafa hækkað laun verkamanna sinna, goldin í peningum, um 70% og þaðan af meira.

Enginn hjerlendur kjósandi mun telja íslenska ríkinu sæmanda að vera langverstur vinnuveitir innan sinna eigin endimarka. En mundu þá þingmenn vilja gæta sóma landsins miður?

Okkur uggir að stjórnin hafi þó í ýmsu viljað spara um of, en við munum þó eigi gera breytingartillögur að sinni um þau atriði, því að við væntum þess, að samnefndarmenn okkar muni sjá fyrir því, að höfðinglega sje að verið.

Niðurstaða okkar verður því sú, að við ráðum hv. deild til að samþykkja frumvarpið með eftirfarandi

BREYTINGARTILLÖGUM:

1. Við 3. gr.

$$\text{Í stað y } \frac{2225 - x^2}{40} \text{ kemur y } = \frac{2225 - x^2}{40}$$

2. Við 4. gr. Í stað: »í einu lagi« kemur:

í einu eða tvennu lagi.

3. Við 6. gr. Í stað: »gildi 1. janúar 1918« kemur:

þegar gildi.

4. Fyrirsögnin skal vera:

Frumvarp til laga um skaðabætur handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs sakir verðfalls á gjaldeyri.

5. Fyrir »dýrtíðaruppbót« skal hvarvetna setja í frumvarpi þessu:

Skaðabætur sakir verðfalls á gjaldeyri.

Við væntum að mál þetta sje hjer svo ljóslega rakið, að hver maður hljóti að sjá hið rjetta, *ef hann vill sjá*.

Alþingi, 28. júlí 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Bjarni Jónsson frá Vog,
ritari og framsögum.

A fundi fjárveitinganefndar neðri deildar í dag var samþykkt með 4 : 1 atkv. (tveir greiddu ekki atkvæði):

Nefndin er ekki mótfallin fjárhagshlið máls þessa.

Alþingi, 2. ágúst 1917.

Pjetur Jónsson.

Bjarni Jónsson
frá Vog.

(B. XXVI, 4).

Nð. 250. Breytingartillaga

við frumv. til laga um stimpilgjald.

Frá fjárhagsnefnd.

7. gr. frumv. orðist svo:

Vixlar, allar ávisanir, nema tjeckar, og skuldabréf, sem eigi á að þinglesa, stimplast eftir upphæð þeirra eins og hjer segir, þegar verðbréf þessi eru seld bönkum eða öðrum lánsstofnunum eða send þeim til samþykta eða innheimtu:

200 kr. eða minna með 10 au.	
200— 400 kr.	— 20 —
400— 600 —	— 30 —
600 — 800 —	— 40 —
800—1000 —	— 50 —

Sje upphæðin hærri, skal stimpla skjöl þessi með 50 au. af þúsundi eða broti úr þúsundi.

Framlengdur víxill telst nýr víxill.

Nú hljóðar víxill eða ávisun um borgun í erlendri mynt, og reiknast þá stimpilgjaldið eftir gangverði þeirrar myntar hjer á landi á þeim tíma, er stimplun fer fram.

Stofnanir þær, sem nefndar eru í þessari grein, annast innheimtu stimpilgjaldsins og afgreiðslu þess til landssjóðs samkvæmt reglum, er stjórnarráðið setur.

(A. XXI, 6.)

Nð. 251. Nefndarálit

um frumvarp til laga um framkvæmd eignarnáms.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndinni þykir rjettfarbot í frv., og ræður því háttv. deild til að samþykkja það, þó með þeim breytingum, sem hjer fara á eftir.

1. 3. málsg. 3. gr. falli burt.
2. Fyrir »2000« í 7. gr. 1. línu komi:
10000.
3. Upphaf 8. gr. frv. orðist svo:

Skýlt er matsmönnum og yfirmatsmönnum að rannsaka verð eignarinnar eftir fõngum, meðal annars með því að leita skýrslna af málsaðiljum sjálfum og öðrum, ef nauðsyn krefur. Matsmenn mega og o. s. frv.

4. Inn í frv. bætist ný gr., er verður 9. gr., svo hljóðandi:

Matsmenn ákveða sjálfir þóknun sína. Nú verður áreiningur um hana, og fellir þá stjórnarráðið fullnaðarúrskurð um þann ágreining.

5. Upphaf 9. gr. (sem verður 10. gr.) orðist svo:

Matsverð eignar skal miðað við það gangverð, sem hún mundi hafa í kaupum og sölum o. s. frv.

6. Síðari liður 9. gr. (sem verður 10. gr.) orðist svo:

Nú á annar en eigandinn verðmæt rjettindi yfir eigninni, og skal þá endurgjaldið ákveðið einnig með tilliti til þessa, og þeim ætlaðar sjerstakar bætur, sem missa kunna rjettindin að einhverju eða öllu leyti.

Við framsögu málsins mun verða gerð grein fyrir þessum breytingum, eftir því sem þurfa þykir.

Alþingi, 31. júlí 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
ritari og framsögum.

Einar Árnason.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(A. XV, 2.)

Ed.

252. Nefndarálit

um frumvarp til laga um mæli- og vigtartæki.

Frá allsherjarnefnd.

Allsherjarnefnd hefir athugað frumvarp þetta, og leggur til að það nái fram að ganga, þó svo að samþykktar verði eftirfarandi

BREYTINGARTILLÖGUR:

1. Fyrir orðin »mæli- og vigtartæki« bæði í fyrirsögn frumvarpsins og hvarvetna í frumvarpinu, þar er orðasamsetning þessi kemur fyrir og eigi er tekin upp í sjerstakar breytingartillögur hjer á eftir, komi: mælitæki og vogaráhöld (í þeim beygiföllum, sem við eiga á hverjum stað).
2. 1. gr. frumvarpsins orðist svo:

Við hverja þá verslun, þar sem mæla skal varning eður vega, skal til þess nota mælitæki eða vogaráhöld, sem löggilt eru og löglega stimpluð. Tæki þessi og áhöld skulu sæta eftirliti af hálfu stjórnarvalda þeirra, er til þess eru nefnd í lögum þessum; en skylt er engu að síður þeim, er þau tæki notfæra við athending eða móttöku vöru, að sjá um að þau sjeu rjett.

Öll mælitæki og vogaráhöld, sem notuð eru til að ákveða upphæð tollgjalda til landssjóðs eða til þess að byggja á þeim vottorð um vigt eða mæli, eða og til annars, sem ákveðið kann að verða í konungstilskipun samkvæmt 2. gr. þessara laga, skulu vera löggilt og eftirliti háð.

3. Í 2. gr. frumvarpsins komi í stað orðanna »lögildarskrifstofa, sem annast«: lögildingarstofa í Reykjavík, og sjer hún um:
4. a. Í 2. gr. a. komi í stað orðanna »sú lögildingar skylda«:
það lögildingarstarf.
- b. Í 2. gr. c. komi í stað orðanna: »teknísk — vigtartækjum«:
verklegt eftirlit með tækjum til mælis og vogar.
5. Í 3. gr. 3. málsgrein falli burt orðið »inn«.
6. Í 4. gr. í stað orðanna: »tækið er stimplað með« komi:
stimplað er á þau.
7. 5. gr. orðist svo:
Lögildingarstofan getur löggilt tæki, þótt ekki sjeu þau ætluð til notkunar, er lögildingar skyldan nær til, ef þau að hennar dómi eru til þess fallin.
8. Fyrri málsgrein 6. greinar orðist svo:
Lögildingarstofan getur löggilt af nýju mælitæki og vogaráhöld, sem áður hafa löggilt verið, en orðin eru ófullnægjandi, ef þeim hefir verið breytt þannig, að þau fullnægi lögildingar skilyrðum.
9. Í síðari málsgrein 6. greinar komi í stað orðanna: »sjá um að láta löggilda tækin á ný«:
leita nýrrar lögildingar.
Fyrir »því slitmarki« komi:
slitmarki.
Fyrir »frammannefndri tilskipun« komi:
tilskipuninni (sbr. 2. gr.)
10. Í 7. gr. komi í stað orðanna: »ákveðið er í kgl. tilskipun«:
tilskipunin greinir.
11. 8. gr. orðist svo:
Lögildingarstofan skal hafa svo miklar birgðir af algengum mælitækjum og vogaráhöldum, er ætla má að nægi. Hafa má hún aðalútsölumann, er annast sölu fyrir hennar hönd, og ber að sjá um, að tækin sjeu til sölu svò víða um landið, sem þörf er á.
12. Við 9. gr. Fyrri málsgrein orðist svo:
Nú hefir lögildingarstofan ekki tæki, sem óskað er eftir, og er þá heimilt að kaupa þau annarstaðar. Þegar svo ber undir, má krefjast þess, að lögildingarstofan löggildi þau, ef þau að hennar dómi fullnægja lögildingar skilyrðum.
Í síðari málsgrein 9. gr. komi í stað orðanna: »Samkvæmt tilskipun — ennfremur«:
Í tilskipun þeirri, sem ráð er fyrir gert í 2. gr., skal ákveða, að lögildingarstofan geti
Orðið »sem« á undan: »löggilt«, falli niður.
Í stað »lögildingar skrifstofunnar« komi:
lögildingarstofunnar.

Samkvæmt þessu lagfærist orðið, þar sem það kemur fyrir síðar í frv.

13. Við 10. gr. í stað: »Á lögreglustjóra hvílir sú skylda« komi:
Lögreglustjóra er skylt.
Fyrir orðin »yfir höfuð« komi:
yfirleitt.
14. Síðari málsgrein 10. greinar orðist svo:
Hann getur fyrirvaralaust látið skoða áhöld og tæki til mælis og vogar hjá öllum, sem löggilt tæki nota eða nota ber, og rannsakað, hvort fylgt hefir verið rjettilega fyrimælum laga þessara um löggilding og stimplun eftir verklega prófun eða nýja löggilding.
15. Í 11. gr. í stað »rannsaka« komi:
athuga.
16. Í 12. gr. komi í stað »tekniska«:
verklega.
Í stað orðanna: »hið opinbera hefir« komi:
stjórnarvöld hafa.
Í 2. málsgrein 12. gr. komi í stað orðsins »aðgangur«
aðganga.
Kynferði lýsingarorðs breytist eftir því.
Í 3. málsgrein 12. greinar komi í stað orðanna: »Notandi — hjálpar við«:
Skylt er þeim, sem áhöld og tæki eru rannsökuð hjá samkvæmt lögum þessum, að láta í tje aðstoð sína, ef eftirlitsmenn kalla til hennar.
17. Fyrir »tekniska« komi:
verklega.
Í 13. gr. Fyrir orðin »enn fremur aðrar« komi:
aðrar þær.
Fyrir orðin »eftirlitið krefur« komi:
með þarf vegna eftirlitsins.
18. Í 14. gr. 1. málsgr. í stað orðanna »og sem eru löggilt« komi:
og löggilt eru.
Í stað »tekniska« komi:
verklega.
19. Í 15. gr. komi í stað »Löggildingar- og eftirlitsskylda sú«:
Skylda sú til löggildingar og eftirlits.

Efri deild Alþingis, 30. júlí 1917.

Magnús Torfason,
formaður.

H. Hafstein,
ritari.

Kristinn Danielsson.

(A. VI, 6.)

Nd.**253. Frumvarp**

til laga um þóknun til vitna.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Nú sækir maður dómping, stefndur eða óstefndur, til þess að bera vitni, og ber honum þá 50 auro þóknun fyrir hverja klukkustund, er hann tefst frá öðrum störfum vegna þingsóknar, þó eigi meira en 6 kr. um sólarhring.

2. gr.

Þurfi vitnið að fara 10 km. á landi eða 5 km. á sjó, ber því 50 aurar í ferðakostnað fyrir hverja farna 10 km. á landi eða 5 km. á sjó.

3. gr.

Í sakamálum og almennum lögreglumálum skal þóknun greidd fyrirfram úr landssjóði, og fer um endurgjald hennar sem um annan málskostnað í þeim málum.

Í einkamálum greiðir sá gjaldið, er vitnaleiðslu krefst. Sje það eigi greitt fyrirfram, má taka það lögtaki samkvæmt lögum nr. 29, 16. desbr. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

4. gr.

Vitnadómari ákveður þóknun handa vitni, þegar er það hefir int af hendi vitnaskyldu sína í því þinghaldi, og bókar ákvörðun sína þar um í þingbók.

(A. XXII, 3.)

Nd.**254. Frumvarp**

til laga um framlenging á gildi laga nr. 30, 22. okt. 1912, og laga nr. 44, 2. nóv. 1914, og laga nr. 45, s. d.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Lög nr. 30, 22. okt. 1912, um vörutoll, ásamt lögum nr. 44 og 45 frá 2. nóv. 1914 (sbr. lög nr. 43 s. d.), skulu vera í gildi fyrst um sinn til ársloka

1919, með þeim viðauka, að fiskiumbúðir úr striga, sem eru endursendar, skulu taldar með vörum þeim, er samkvæmt 1. gr. laga nr. 30, 22. okt. 1912, eru undanþegnar vörutolli.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

(B. XXXIII, 3.)

Nd.

255. Frumvarp

til laga um viðauka við lög 11. des. 1891, um samþýktir um kynbætur hesta.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Bannað er að láta graðfola eldri en $1\frac{1}{2}$ árs gamla ganga lausa innan um hross á afrjettum eða í heimahögum. Hittist slíkur hestur gæslulaus annarsstaðar en í heimalandi eiganda eða geymenda, skal fara með hann sem óskilafje.

Þó er heimilt í samþýkt að gera undantekningar um graðhesta, sem ætlaðir eru eða notaðir til undaneldis, samkvæmt löggilttri samþýkt eftir lögum frá 11. des. 1891, eða í hrossaræktarfélagum.

2. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, 10—100 kr., er renna í sveitarsjóð, þar sem brotið er framið, en til hrossaræktarfélaga, þar sem þau eru starfrækt.

3. gr.

Mál, sem rísa út af brotum á þessum lögum, skulu rekin sem almenn lögreglumál.

4. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi númerin viðaukalög nr. 51, 20. des. 1901, við lög 11. des. 1891, um samþýktir um kynbætur hesta.

(C. IX, 4.)

Sp.

256. Tillaga

til þingsályktunar um útvegum á nauðsynjavörum.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að gera sitt ítrasta til að birgja

landið nú í sumar með ársforða af matvælum, steinolíu, salti og kolum, svo og að afla landinu eftir fõngum annara nauðsynja, svo sem veiðarfæra, verkfæra, læknislyfja o. s. frv.

(B. XXXVI, 3.)

Nd.

257. Frumvarp

til laga um breyting á 1. gr. tolllaga fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911.

(Etir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

a. Tölul. 1 orðist svo:

Af allskonar öli, limonaði og öðrum samskonar óáfengum drykkjum, sem ætlaðir eru óblandaðir til drykkjar, kr. 0.20 af hverjum lítra.

b. Tölul. 7 orðist þannig:

Af tóbaki allskonar, reyktóbaki, munntóbaki, neftóbaki og óunnu tóbaki, kr. 3.00 af hverju kílógr.

c. Tölul. 8 orðist þannig:

Af tóbaksvindlum og vindlingum (cigaretturnum) kr. 6.00 af hverju kílógr.

d. Tölul. 15 orðist þannig:

Af öllum brjóstsýkur- og konfekttegundum kr. 1.25 af hverju kílógr.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(C. XVIII, 1.)

Nd.

258. Tillaga

til þingsályktunar um smíð brúa og vita úr jární og stofnun smíðju í Reykjavík.

Frá fjárveitinganefnd.

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á stjórnina að taka til rannsóknar, hversu hagfeldast verði komið fyrir smíð brúa og vita úr jární og hvort eigi muni tiltækilegast að reisa eina smíðju í Reykjavík, er framkvæma mætti þau verk og jafnvel smíð járnskipa, -- gera áætlun um kostnað og fyrirkomulag slíkrar smíðju og leggja fyrir næsta aðalþing.

(B. VII, 2.)

Nd.**259. Breytingartillögur**

við frumvarp til heimildarlaga fyrir landsstjórnina til þess að selja ýmsar nauðsynjavörur undir verði, og að gjalda verðhækkunina eftir því, sem lög þessi greina (þingskj. 31).

Frá minni hluta bjargráðanefndar.

1. Fyrirsögn frumv. orðist svo:

Frumvarp til laga um hluttöku landssjóðs í verðhækkun á ýmsum nauðsynjavörum o. fl.

2. 1. gr. orðist svo:

Landsstjórninni skal heimilt að greiða úr landssjóði alt að helmingi verðhækkunar þeirrar, sem orðið hefir síðan styrjöldin hófst eða verða kann meðan hún stendur og þar til er friður er saminn, á vörum þeim, er nú skal greina:

Rúgmjöl, þar með talið brauð.

Hveiti, þar með talið brauð.

Steinolia til heimilisnotkunar.

Kol til heimilisnotkunar, þar með talin kol til gasframleiðslu til heimilisnotkunar.

3. 2. gr. falli burt.

4. 3. gr. falli burt.

5. 4. gr. falli burt.

6. 5. gr. falli burt.

7. Í stað 2.—5. gr. komi 3 nýjar greinar, sem verði 2., 3. og 4. gr., svo látandi:

a. 2. gr.

Enn fremur skal landsstjórninni heimilt, meðan svo stendur á er í 1. gr. segir, að verja fje úr landssjóði til atvinnubóta, svo sem til að undirbúa stórhýsi, er gera þarf, hafnir, brýr og vegi, matjurtarækt í stórum stíl, námugróft eða önnur nauðsynja fyrirtæki.

b. 3. gr.

Nú veita hreppsfelög eða kaupstaðir einstökum mönnum, er eigi standa nú í skuld fyrir þeginn sveitarstýrk, lán þeim til framfæris, frá því er lög þessi öðlast gildi og þar til 2 mánuðum eftir að friður er saminn, og skulu slík lán eigi talin styrkur, en endurgreiða skal þau sem aðrar skuldir, og fyrnast skulu þau á 10 árum frá tíma þeim, er hjer er áður greindur.

c. 4. gr.

Landsstjórnin setur nánari fyriræli um framkvæmd á ákvæðum
1. og 2. gr. laga þessara.

8 . 7. gr. (sem verði 5. gr.) orðist svo:

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(B. XCII, 1).

Ed.

260. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 3, 13. mars 1891, um að fá útmældar lóðir í kaupstöðum og á löggiltum kaптúnum o. fl.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Í stað 1. og 2. gr. í lögum nr. 3, 13. marz 1891, um að fá útmældar lóðir í kaupstöðum og á löggiltum kaптúnum o. fl., komi tvær greinar, svo hljóðandi:

1. gr.

Ef maður vill fá sjer útmælda óbygða lóð í kaupstað, löggiltu kaптúni eða veiðistöð, til þess að hefja þar verslun, enda sje honum heimilt að lögum að reka verslun á Íslandi, eða til þess að reka þar iðnað eða sjávarútgerð, skal hann brjeflega beiðast útmælingar hjá lögreglustjóra, sem kveður með sjer tvo kunnuga og óvilhalla menn og til tekur með þeim lóð þá, sem þörf er á til of-
annefnds atvinnureksturs. Sje það í kaupstað, framkvæmir byggingarnefndin útmælinguna.

2. gr.

Bæði þeir, sem eiga lóðina í löggiltu kaптúni eða veiðistöð eða stórar óbygðar lóðir í kaupstöðum, og aðrir, er lögmæt rjettindi hafa eignast yfir landinu eða lóðunum, eru skyldir að láta af hendi, gegn hæfilegu endurgjaldi, er lögreglustjóri, með hinum tilkvöddu mönnum, eða í kaupstöðum byggingarnefndin, ákveður, ef málsaðilar koma sjer eigi saman um endurgjaldið, svo mikla óbygða lóð, sem þörf þykir á til hins fyrirhugaða atvinnureksturs, enda sje lóðin eigi nauðsynleg við rekstur verslunar, iðnaðar eða útgerðar, sem þar er fyrir.

Rjett á lóðareigandi til, að ársleigan eftir lóð hans sje metin á ný á 25 ára fresti eða um hana samið.

Greinargerð.

Frumvarp þetta fer fram á þá breyting á lögnum um að fá útmældar lóðir, að mæla megi lóðir einnig fyrir iðnað og sjávarútgerð, og einkum að því

er hið síðara snertir einnig í veiðistöðum, þótt utan kaupsins sje. Stendur þessi breyting í sambandi við aðra lagabreyting, sem Ed. hefir þegar gert á lögum um notkun hafna, og er nauðsynleg til þess að sú breyting komi að notum.

Jafnframt þykir sanngjarnt, að ársleigu eftir lóðirnar megi meta á ný á nokkurra ára fresti, þar sem verð á leigu á lóðum getur verið háð miklum breytingum.

(B. XCIII, 1.)

Nð.

261. Frumvarp

til laga um heimild handa landsstjórninni til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum.

Flm.: Einar Arnórsson, Þorleifur Jónsson og Sigurður Sigurðsson.

1. gr.

Landsstjórninni skal heimilt að láta ákveða verðlag á innlendri og útlendri nauðsynjavöru og öðrum vörum, og í því skyni skipa nefnd manna.

2. gr.

Landsstjórnin getur undanskilið þessum ákvæðum þær innlendar vörur, sem útflutningsbann er nú á eða kann að verða lagt á, að fengnum til-lögum Búnaðarfelags Íslands, ef landbúnaðarafurðir eru, og Fiskifjelags Íslands, ef sjávarafurðir eru.

3. gr.

Ákvæðum verðlagsnefndar um verðlag má skjóta til stjórnarráðsins, og fellir það úrslitaúrskurð um það mál.

4. gr.

Landsstjórnin setur með reglugerð ákvæði um starfsvið nefndarinnar og um önnur atriði til framkvæmda á lögum þessum. — Í reglugerð má leggja sektir við brotum á lögum þessum, reglugerð og ákvörðun um verðlag, svo og ákveða meðferð mála út af slíkum brotum.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og falla þá eldri lagafyrirmæli um þetta efni úr gildi.

Greinargerð.

Verðlagslögin eru nú í tveim hlutum. Hjer er þeim saman steyppt. 2. gr.

frv. er ný, og sýnist nauðsynleg af því að hart er það oft að banna bæði útflutning vöru og meina jafnframt framleiðendum að fá það verð, sem fyrir þær býðst á landi hjer. Því er landsstjórninni heimilt, samkvæmt 2. gr. frv., að undanþiggja slíkar vörur alveg ákvæðum verðlagslaganna. Að öðru leyti þykir eigi þurfa skýringar.

(B. LIX, 4.)

Nð.

262. Breytingartillögur

við frumv. til laga um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl.

Frá Bjarna Jónssyni frá Vogu.

1. Við 7. gr.

Á eftir orðunum »heldur en til eignar skal« kemur:
henni það heimilt svá fremi eigandi krefst eigi, að heldur sje beitt við sig ákvæðum 1. gr., og skal þá

2. Við 8. gr.

Á eftir »sliti og fyrningu« kemur:
enda sje tekið tillit til þess í leigunni.

(B. XXVI, 5.)

Nð.

263. Breytingartillaga

við breytingartillögu við frumvarp til laga um stimpilgjald (á þingskj. 250).

Frá fjármálaráðherranum.

Aftan við málsgreinina: »Framlengdur vixill telst nýr vixill« komi ný málsgrein svo hljóðandi:

Af víxlum og ávísunum, sem greiðast eiga við framvísun, eða í síðasta lagi á 3. degi eftir framvísun, skal ekkert stimpilgjald greiða.

(B. LIX, 5.)

Nd.**264. Breytingartillaga**

við breytingartillögu á þingskj. 232.

Flutningmaður: Einar Arnórsson.

Tillagan orðist svo:

Nú eru brauðgerðarhús tekin til leigu samkvæmt 7. gr., og eiga þá verkamenn þar forgangsrjett að öðru jöfnu til atvinnu af brauðgerð þar um leigutímann.

(B. LVIII, 2.)

Nd.**265. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um stofnun alþýðuskóla á Eiðum.

Frá mentamálanefnd.

Nefndin hefir kynt sjer eftir föngum frumvarp þetta með greinargerð þess og öðrum plöggum, sem að því lúta. Er hún einhuga um að mæla með því, og ræður háttv. deild til að samþykkja það fyrir sitt leyti með eftirfarandi

BREYTINGUM:**1. Fyrirsögn frumvarpsins sje:**

Frumvarp til laga um stofnun alþýðuskóla á Eiðum og afhendingu Eiðaeignar til landssjóðs.

2. Við 3. gr.

Fyrsta málsgrein 3. gr. orðist svo:

Kenslugreinar skulu fyrst um sinn þessar: Íslenska, saga, stærðfræði, náttúrufræði, náttúrusaga, landafræði, fjelagsfræði, bókhald, hegð, söngur, fimleikar. Auk þess skulu nemendur eiga kost á tilsögn í ensku og dönsku.

3. Við 4. gr.

Í stað »skólastjóri hafi ... með hita og ljósi« komi:

Skólastjóri hafi leigulausa íbúð, þó eigi fleiri herbergi en 3 auk eldhúss, en aðstoðarkennari 2 herbergi, hvortveggi íbúð með hita og ljósi.

Alþingi, 31. júlí 1917.

Bjarni Jónsson frá Vog, Sv. Ólafsson,
form. framsm.

Stefán Stefánsson. Jörundur Brynjólfsson. Magnús Pjetursson.

(B. LXV, 2.)

Nð. 266. Nefndarálit

um frumvarp til laga um stofnun hjónabands (þgskj. 151).

Frá allsherjarnefnd.

Breyting sú, sem frumvarp þetta hefir að geyma á núgildandi löggjöf, er aðallega sú, að brúðhjónaefni skuli eiga heimtingu á því, að valdsmaður gefi þau saman, hvort sem þau eru annað hvort eða bæði í þjóðkirkju eða utan hennar. En nú má valdsmaður því að eins gefa hjón saman, að annað hvort eða bæði sjeu utan þjóðkirkju, sjá 1. og 7. gr. laga nr. 4, 19. febr. 1886. Afnáam þessara takmarkana eru í fullu samræmi við 47. gr. stj.skr. 1874, og í raun rjetttri efndir á heiti því, sem gefið er í henni. Fult frjálsræði í þessu efni er þá fengið, er mönnum er veittur kostur á að velja jafnan milli »kirkjulegrar« og »borgaralegrar« hjónavígslu. Nefndin ræður því til, að frv. verði samþykkt að stefnunni til.

Fr. kveður aðallega á um *hjónavígslu*, en eigi um stofnun hjónabands alment. Því virðist rjettara, að breyta fyrirsögn frv., svo sem nefndin leggur til.

Rjett virðist og að breyta fyrirmælum frv. um birtingu fyrirhugaðs hjúskapar. 3. og 4. brtt. nefndarinnar við frv. stafa af þessari ástæðu. 4. og 5. brtt. eru að eins til skýringar.

Samkvæmt þessu ber nefndin fram við frv. þessar

BREYTINGARTILLÖGUR:

1. Fyrirsögn frv. orðist svo:

Frumvarp til laga um hjónavígslu.

2. 3. gr. orðist svo:

Nú er sýslumaður eða bæjarfógeti beðinn um að gefa hjón saman, og skal hann láta hreppstjóra birta það með uppfestri auglýsingu á þingstað

hrepps þess, þar sem brúðurin er til heimilis, 3 vikum áður en hjón eru saman gefin, nema undanþága sje fengin að lögum. Í kaupstöðum fer um þessa birtingu sem þar er venja um auglýsingar þær, er almenning varða. Birtingin verður ógild, ef hjónaefni eru eigi saman gefin hinar næstu 12 vikur. Vilji nokkur hefja lögbann gegn hjónabandinu, skal segja til þess valdsmanni í lögsagnarumdæmi, þar sem brúður á heima.

3. Framan við 4. gr. bætist ný setning, svo hljóðandi:

Áður en valdsmaður gefur hjón saman, skal hann fullvissa sig um, að birting samkvæmt 3. gr. hafi farið fram, eða undanþága fengin, og að eigi hafi lögbann verið lagt við hjónabandinu.

4. Orðið »þó« í 4. gr. falli burt.

5. Fyrir orðin í 5. gr.: »auglýsingu . . . um reglur fyrir því« komi:
settum reglum um það.

6. Framan við 6. gr. komi ný setning, svo látandi:

Fyrir uppfestingu birtingar samkvæmt 3. gr. og vottorð um hana greiðist 1 króna. Þurfi hreppstjóri að takast sjerstaka ferð á hendur í því skyni, skal hann fá goldinn ferðakostnað samkvæmt lögum um aukatekjur hreppstjóra.

7. 7. gr. 1. málsg. orðist svo:

Rjett er og, að þjóðkirkjuprestur, eða löggiltur prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjusafnaðar, gefi hjón saman, en gæta skulu þeir ákvæða laga um kirkjulega vígslu. Ávalt skal prestur eða löggiltur forstöðumaður o. s. frv.

Alþingi, 2. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
form. og framsögum.

Magnús Guðmundsson,
ritari.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

Einar Árnason.

(B. XLVII, 3.)

Nð.

267. Nefndarállt

um frumvarp til laga um breyting á sveitarstjórnarlögum nr. 43, 10. nóv. 1905. (þgskj. 91).

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og leggur til að það sje samþykkt með þessari

BREYTINGU:

Aftan við 1. gr. bætist:

Þóknun þessi greiðist úr sveitarsjóði.

Alþingi, 2. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Einar Árnason,
framsögum.

Pjetur Ottesen. Einar Jónsson.

(B. XLVI, 2.)

Ed.

268. Nefndarálit

um frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjeraða o. fl. (þingskj. 90).

Frá allsherjarnefnd.

Þar sem vænta má, að lögin um skipun læknishjeraða verði nauðsynlegt áður en langt liður að endurskoða í heild sinni, og þar sem háttv. neðri deild hefir nú visað frá að þessu sinni tveim samskonar málum, þykir nefndinni rjett að láta einnig þetta mál biða, og ræður til að í því sje samþykkt svo látandi

RÖKSTUDD DAGSKRÁ.

Í trausti þess, að stjórnin svo fljótt sem unt er taki skipun læknishjeraða til gagngerðrar endurskoðunar, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 2. ág. 1917.

Magnús Torfason,
form.

Kristinn Danielsson,
ritari.

H. Hafstein.

(A. III, 4.)

Nd.**269. Breytingartillaga**

við tillögur fjárveitinganefndar til breytinga á frv. til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917 (þingskj. 218.)

Flutningsmaður: Þórarinn Jónsson.

Við 3. (3. gr.)

Við 2. tölul. við XI. 4. Fyrir »500« komi
1000.

(A. V, 4.)

Nd.**270. Frumvarp**

til laga um lögráð.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Lögráð eru tvens konar, sjálfsráð og fjárráð. Fullráða er sá eða sú, er hvortveggja lögráðin hefir.

2. gr.

Karl og kona eru sjálfsráða 16 ára, nema swift sjeu sjálfsráðum.

Sjálfsráða maður ræður einn sínu, öðru en fje, sje annað ekki áskilið að lögum, svo sem er í 6. lið 3. gr. tilsk. 30. apríl 1824, sbr. konungsbrj. 7. des. 1827, í 20. gr. tilsk. 25. sept. 1850 og í 1. gr. laga 18. maí 1882, nr. 9.

Rjúfi sjálfsráða maður lögmætar skuldbindingar sínar, bæti af fje sínu.

Ráðstafanir sjálfsóráðs eru ógildar.

3. gr.

Foreldrar ráða í sameiningu fyrir sjálfsóráða börn sín. Nú er annað foreldra látið, og hefir þá hitt ráð fyrir börnunum, nema kvænst eða gift hafi aftur. Þá hafa hjónin í sameiningu ráð fyrir þeim. Nú eru foreldrar látnir, en stjúpforeldri á lífi, og hefir þá stjúpforeldri ráð fyrir börnunum, sjeu þau á framfæri þess. Sjeu foreldrar skilin að fullu eða að borði og sæng, þá hefir hvort þeirra ráð fyrir þeim börnum, sem hjá því eru. Þetta haggar þó eigi sjerstökum lagaákvæðum, svo sem um uppfærðslu barna í trúarbrögðum, sbr. 8. og 9. gr. laga 19. febr. 1886, nr. 4.

Móðir hefir ráð fyrir óskilgetnu barni sínu.

Nú má hvorki foreldri nje stjúpforeldri hafa ráð fyrir barni, og hefir skipaður lögráðamaður þá ráð fyrir því til sjálfsráða-aldrs.

4. gr.

Fjárráða eru bæði karl og kona 21 árs gömul, enda ósvift fjárráðum. Ekkjur og konur, sem skilið hafa við bændur sína að fullu eða að borði og sæng, eru fjárráða, þó að yngri sjeu en 21 árs.

Fjárráða maður ræður einn fje sínu, jafnt til hvers konar ábyrgðar fyrir aðra sem til eigin þarfa, nema því að eins, að öðru vísi sje sjerstaklega áskilið, svo sem í 4. og 15. gr. laga 12. jan. 1900, nr. 3.

Ráðstafanir ófullráða manns um fjármál eru ógildar, nema því að eins, að þær lúti að sjálfsaflafje eða gjafafje, eða öðru vísi sje sjerstaklega ákvedið, svo sem í 2. gr. nýnefndra laga.

5. gr.

Nú er sjálfsráða maður eða fjárráða ekki fær um að ráða sjer eða fje sínu sjálfur, vegna vanheilsu eða vanþroska á sál eða líkama, eða af öðrum ástæðum, svo sem vegna drykkjuskapar eða eyðslusemi, og skal hann þá sviftur sjálfsráðum eða fjárráðum eða hvorutveggja, og honum skipaður lögráðamaður.

6. gr.

Hjeraðsdómarar hafa úrskurðarvald um sviftingu lögráða. Úrskurður um lögráðasviftingu skal upp kveðinn í rjetti að varnarþingi ráðsviftings. Að öðru leyti fer um lögráðasviftingu eftir þeim reglum, sem hingað til hefir verið fylgt um sviftingu fjárráða. Úrskurðinum má sá, sem sviftur er lögráðum, skjóta til landsyfirdóms, og hið sama geta í hans stað gert maki, foreldri, sonur eða dóttir, systkin eða jafnmægðir, ef lögráða eru.

Á sama hátt skal að fara, er feld skal niður lögráðasvifting.

7. gr.

Dómarar skulu í úrskurðum um sviftingu lögráða kveða skýlaust á um það, hvort maður sje sviftur sjálfsráðum eða fjárráðum eða hvorutveggja, enda skal getið ástæðnanna.

Úrskurðinn skal birta með stefnuvottum fyrir ráðsviftingi sjálfum eða næsta venslamanni, sje hinn að læknisdómi vitskertur. Svo skal og birta úrskurðinn í lögbirtingablaði landsins og þinglýsa honum að varnarþingi ráðsviftings.

Ef ráðsviftingur á fasteign eða hjer skrásett skip, eða reki hann atvinnu, sem geta ber eða getið er í verslunarskrá, þá skal þinglýsa úrskurðinum á varnarþingi fasteignar eða skíps og bóka athugasemd um hann í verslunarskrá. Dómari sendir eftirrit af úrskurðinum þeim stjórnarvöldum, er um hann þurfa að vita. Fyrir þinglýsinguna skal ekkert gjald greiða.

8. gr.

Þær ráðstafanir skulu vera ógildar, sem ráðsviftingur hefir gert eftir þinglestur úrskurðarins að varnarþingi hans. Ráðstöfun á fasteign eða skipi skal vera ógild, ef gerð er eftir að úrskurðurinn er fyrir fram innfærður í þinglýsinga-

bók, enda sje úrskurðinum þinglýst innan lögboðins tíma. Sje um gerning að ræða, er snertir skráningarskylda eða skráða atvinnu, skal rita athugasemd um hann í verslunarskrána.

Gildar skulu metnar gerðir ráðsviftings, sem framkvæmdar eru áður en fullnægt er framangreindum ákvæðum um þinglýsingu, fyrir fram innritun og atvinnuskráning, nema það sannist, að sá, er hagsvon átti af ráðstöfuninni, hafi vitað um úrskurðinn, þótt óþinglýstur eða óskráður væri.

Skylt er sýslumanni eða bæjarfógeta, að viðlögðum skaðabótum eftir venjulegum reglum, að geta úrskurðarins í þinglýsingabók fasteigna og í skipa-skrám og verslunar, þegar honum er sent eða afhent úrskurðareftirrit eða eintak af lögbirtingablaði, þar sem úrskurðurinn er birtur.

9. gr.

Nú er skotið til landsyfirdóms úrskurði um lögráðasviftingu, og skipar þá dómstjóri löggiltan málaflutningsmann við yfirdóminn til að sækja málið af hendi ráðsviftings, og annan til varnar. Hvor málsvara getur lagt fram nýjar skýrslur í yfirdómi, og, ef svo ber undir, krafist rannsóknar í hjeraði um málavexti. Málskostnaður í yfirdómi greiðist af almannafje, og fer um meðferð málsins þar sem um opinber mál.

Úrskurði yfirdómur rannsókn málavaxta í hjeraði, skal hún fram fara að hætti almennra lögreglumála, enda skal útvega þær skýrslur, sem yfirdómur krefst. Skipa skal þá jafnan valinkunnan mann til þess að gæta rjettar ráðsviftings. Málskostnaður í hjeraði greiðist og af almannafje.

Hafi úrskurður um lögráðasviftingu verið fenginn með röngum skýrslum, á að dæma þann eða þá, sem um það reynast sekir, til þess að greiða að skaðlausu allan þann kostnað, sem lögráðasviftingin hefir haft í för með sjer; sæti að öðru leyti ábyrgð að lögum.

10. gr.

Dómstjóri sendir stjórnarráðinu þegar eftirrit af úrslitaúrskurði yfirdóms, en það sendir aftur stjórnarvöldum þeim, er málið ber undir. Hafi yfirdómur felt úrskurð hjeraðsdómara úr gildi, ber þegar að draga yfir hann í embættisbókum og aflýsa honum, hafi honum verið þinglýst, hvorttveggja endurgjalds-laust.

11. gr.

Nú er maður ólögráða sökum æsku eða er sviftur sjálfsráðum eða fjárráðum eða hvorutveggja, og skal þá sýslumaður hans eða bæjarfógeti skipa honum lögráðamann, sjálfsóráða fyrir æsku sakir þó því að eins, að lögborinn ráðamaður sje ekki til. Þær skipanir, sem gerðar hafa verið samkvæmt gildandi lögum, standa þó óraskaðar, þangað til lögráðum er náð.

Skipaður lögráðamaður má ekki yngri vera en 25 ára, enda sje hann ráðvandur maður og ráðdeildarsamur, sæmilega að sjer, heill heilsu og fjár sins ráðandi.

Lögráðamann skal skipa karl eða konu, næst að frændsemi. Föðurfrændur ganga fyrir móðurfrændum, alsystkini fyrir hálf systkinum, eldri maður fyrir yngri,

jafnnáinna. Um stjúpforeldra gildir sama og foreldra, enda beri stjúpforeldri framfærsluskylda og sje henni fullnægt.

Móðurfrændur óskilgetins barns ganga fyrir öðrum frændum til fjárráða. Þó má skipa föður, sje móðir ekki til, hafi hann þinglýst barninu, ættleitt það eða arfleitt.

12. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns skuldbindur sjálfsóráða, svo sem gerð væri af sjálfum honum sjálfsráða, nema annað sje tilskilið að lögum, svo sem í 1. gr. laga 16. sept. 1893, nr. 15, í 2. gr. laga 12. janúar 1900, nr. 3, og í 1. gr. laga 30. júlí 1909, nr. 45.

13. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur fjáróráðan, svo sem fjárráða maður hefði gert, fullnægi hún skilyrðum þeim, sem sett eru fyrir gildi ráðstafana lögráðamanns fjáróráðs í tilsk. 18. febr. 1847, um fjárforráð ómyndugra, og í opnu brjefi 4. júní 1864, sbr. tilsk. 23. ágúst 1904, nr. 12.

14. gr.

Um stöðu lögráðamanns gagnvart fjáróráða og yfirfjárráðanda fer samkv. nefndri tilsk. 18. febr. 1847 og öðrum þar að lútandi ákvæðum, svo sem í 83. gr. skiftalaga 12. apríl 1878, nr. 3.

15. gr.

Peir, sem orðnir eru 18 ára, en ekki fulls 21 árs, þá er lög þessi öðlast gildi, eru hálfráðir fjár síns, og fer að öllu leyti um þá eftir gildandi lögum, þangað til þeir verða fulls 21 árs. Að öðru leyti er hálfraði um fjármál úr lögum numið.

Lögin taka jafnt til þeirra, sem orðnir eru fulls 21 árs áður en þau ganga í gildi, sem til hinna, er ná þeim aldri síðar.

16. gr.

Eftirfarandi ákvæði eru úr lögum numin: a- og b-liðir 1. gr. I. kap. tilsk. 21. des. 1831, sbr. þó fyrri málsg. næstu gr. hjer á undan, 1. gr. og 2. málsg. 15. gr. tilsk. 18. febr. 1847, opið brjef 4. jan. 1861, er lögleiðir á Íslandi dönsk lög 29. des. 1859 um myndugleika kvenna, 10. gr. laga 12. janúar 1900, nr. 3, lög 20. okt. 1905, nr. 17, svo og öll önnur ákvæði, er koma kynnu í bága við lög þessi. Í 5. gr. laga 16. september 1893, nr. 15, komi: 16 ára í stað »18 ára«.

(B. LXI, 2.)

Nd.**271. Frumvarp**

til laga um heimild fyrir stjórnarráð Íslands til að setja reglugerðir um notkun hafna o. fl.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Stjórnarráði Íslands veitist heimild til að setja reglugerðir um notkun hafna við löggilt kaптún og veiðistöður á Íslandi, um notkun á hafnarbryggjum og öðrum mannvirkjum við hafnir, og um seglfestu.

Reglugerð semur sýslumaður eftir tillögum sveitarstjórnar, þar sem höfnin er.

2. gr.

Í reglugerðum þeim, er um ræðir í 1. gr., má ákveða sektir fyrir brot, alt að 400 kr., svo og að heimilt sje að nota höfn og hafnarmannvirki og að taka seglfestu, alt gegn endurgjaldi. Einnig má þar ákveða upphæð gjaldsins og að það megi að eins krefja í peningum, en ekki hlut eða hundraðsgjald af afla útgerðar, sem höfnina eða mannvirkin notar, svo og að ógildir sjeu samningar um að slík útgerð selji eiganda hafnarmannvirkja afla sinn fremur en öðrum.

3. gr.

Með mál um brot gegn reglugerðum þessum skal farið sem almenn lög-reglumál. Sektir renna í hafnarsjóð kaптúns, ef til er, ella í sveitarsjóð þar sem brotið er framið.

4. gr.

Lög nr. 62, 10. nóv. 1905, um heimild fyrir stjórnarráð Íslands til að setja reglugerðir um notkun hafna við kaптún í landinu o. fl., eru úr gildi numin.

(A. XVI, 3.)

Nd.**272. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Frá Bjarna Jónssyni frá Vogu og Einari Arnórssyni.

Við 1. gr. 5.

A eftir orðunum »og skrifstofustjóra Alþingis« komi:
svo og öllum starfsmönnum Landsbókasafnsins.

(B. VI, 3.)

Vd. 273. Állt fjárveitinganefndar

um frv. til laga um áveitu á Flóann, og um nefndarálit landbúnaðarnefndar um sama frv. Samþykkt á fundi fjárveitinganefndar í dag.

Fjárveitinganefnd er samþykkt lánveitingunni með því skilyrði, að veðrjettur landssjóðs sje eigi verri en í frumvarpinu sjálfu segir. Hún er og samþykkt framlagi landssjóðs að einum fjórða hluta.

Alþingi, 1. ágúst 1917.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Bjarni Jónsson frá Vog,
skrifari.

Magnús Pjetursson.

Jón Jónsson.

Matth. Ólafsson.

Porleifur Jónsson.

Benedikt Sveinsson.

(B. XXXII, 3.)

Nd. 274. Állt fjárveitinganefndar

um frumvarp til laga um stofnun mótorvjelstjóraskóla í Reykjavík, á Ísafirði, Akureyri og Seyðisfirði, svo og um álit sjávarútvegsnefndar um sömu lög. Samþykkt á fundi fjárveitinganefndar í dag.

Nefndin er mótfallin því, fjárhags vegna, að ákveðið sje að þessu sinni að stofna 4 skóla, slíka sem frumvarpið til tekur, en er því meðmælt, að á fjárlögum sje veitt nauðsynlegt fje til þess að auka til mikilla muna námskeið þau í mótorvjelstjörn, sem Fiskitjelag Íslands hefir haldið uppi að undanfögnu.

Alþingi, 1. ágúst 1917.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Bjarni Jónsson frá Vog,
skrifari.

Magnús Pjetursson. Jón Jónsson. Porleifur Jónsson. Benedikt Sveinsson.

Ósamdóma ályktun nefndarinnar um fjárhagsatriði málsins.

D. u. s.

Matth. Ólafsson.

(B. LIX, 6.)

Ed.**275. Frumvarp**

til laga um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Nú hafa svo margir brauðgerðarmenn á einhverjum stað lagt niður brauðgerð, að yfirvofandi hætta er á því, að íbúar á þeim stað geti ekki fengið venjuleg brauð keypt, og heimilast þá bæjar- eða sveitarstjórn þeirri, er hlut á að máli, að taka eignarnámi svo mörg brauðgerðarhús á staðnum, er hún telur þurfa til þess að fullnægja þörfum almennings þar. Eignarnámsheimildin nær bæði til húsa og áhalda, sem nauðsynleg eru til reksturs brauðgerðar, svo og til birgða af mjöli, geri, eldsneyti og öðru efni, sem notað er til brauðgerðar.

2. gr.

Endurgjald skal ákveða eftir mati tveggja óvilhallra, dómkvaddra manna, sem nefndir skulu af bæjarfógeta, ef eignarnám fer fram í kaupstað, en ella af sýslumanni, og mega þeir ekki vera í þjónustu bæjar- eða sveitarfélagsins, nje eiga sæti í bæjar- eða sveitarstjórn.

3. gr.

Matið skal framkvæma svo fljótt sem því verður við komið. Þó skal aðiljum gefinn kostur á að skýra mál sitt. En því að eins skal fresta gerðinni, að matsmenn telji einhvern aðilja þurfa að afla sjer frekari gagna. Þó skal mati jafnan lokið ekki seinna en á fimta degi eftir að þess er beiðst.

4. gr.

Að matsgerð lokinni má eignarnemi taka hið numda í vörslur sínar, án þess að hindrað verði með áfrýjun gerðarinnar, gegn því að greiða matsverðið og allan málskostnað. Matsverðið skal afhent bæjarfógeta eða sýslumanni, og geymir hann það í banka, þangað til úrslitaákvörðun hefir farið fram.

5. gr.

Nú vill annar hvor aðilja áfrýja matsgerð, og skal hann þá hafa gert það innan 8 daga, frá því er gerðin fór fram. Yfirmat framkvæma 3 óvilhallir menn, útnefndir af landsyfirdómi, og skulu þeir fullnægja skilyrðum þeim, er í 2. gr. getur.

Yfirmatsmenn skulu framkvæma matið á sama hátt sem undirmatsmenn. Þó má eigi frest veita, nema sannað sje, að hann skuli nota til að útvega áriðandi gögn, er eigi hafi verið kostur á að afla fyr.

Kostnað af yfirmati greiði áfrýjandi. Nú hefir gerðarþoli áfrýjað, og hækkar matsverðið um 10% eða meira, og skal þá eignarnemi greiða kostnað af yfirmati.

6. gr.

Skýlt er undirmats- og yfirmatsmönnum að rannsaka verðmæti þess, er tekið er, svo nákvæmlega sem kostur er á, bæði með því að krefjast munnlegra skýrslna af málsaðiljum sjálfum og yfirheyra aðra sem vitni, ef þörf er á. Þeir mega og, ef nauðsyn ber til, afla sjer skýrslna frá sjerfræðingum, og skal sá kostnaður, er það hefir í för með sjer, teljast með málskostnaði.

7. gr.

Ef bæjar- eða sveitarstjórn telur heppilegra að taka brauðgerðarhús ásamt áhöldum til leigu heldur en til eignar, skal ákveða mánaðarlega leigu af því, sem tekið er til leigu, og skal leigan greiðast mánaðarlega eftir á.

8. gr.

Nú eru brauðgerðarhús tekin til leigu samkvæmt 7. gr., og eiga þá verkamenn þar forgangsrikt, að öðru jöfnu, til atvinnu af brauðgerð þar um leigutímann.

9. gr.

Ef eigi verður samkomulag um leiguhæð, skulu óvilhallir menn meta leigu, enda fer um matsgerð eftir 1.—6. gr. Til greina skal taka atvinnumissi eiganda, og skýlt er eignarnema að skila aftur því, er til leigu hefir verið tekið, í jafngóðu standi, nema að því leyti, sem það hefir spilst af venjulegu sliti og fyrningu. Spjöll skulu metin samkvæmt 1.—6. gr.

10. gr.

Nú vill eignarnemi skila aftur því, er til leigu hefir verið tekið samkvæmt 7. og 8. gr., og skal hann segja eiganda til þess með tveggja mánaða fyrirvara.

11. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(A. XVII, 3.)

Ed.

276. Állt fjárveitinganefndar

um frv. til laga um slysaftrygging sjómanna.

Fjárveitinganefnd Ed. hefir athugað fjárhagshlið frumvarpsins um slysaftrygging sjómanna og breytingartillögu sjávarútvegsnefndarinnar við það, og fær ekki sjeð, að frá þeirri hlið sje neitt því til fyrirstöðu að frumvarpið og breytingartillögurnar nái fram að ganga.

Alþingi, 2. ágúst 1917.

Jóh. Jóhannesson,
form.

Eggert Pálsson,
skrifari.

(B. VII, 3.)

Nd.**277. Nefndarálit**

um frumvarp til heimildarlaga fyrir landsstjórnina til þess að selja ýmsar nauðsynjavörur undir verði, og að gjalda verðhækkunina eftir því, sem lög þessi greina.

Frá minni hluta bjargráðanefndar.

Bjargráðanefnd var fengið frumvarp þetta til meðferðar. Eftir nokkrar umræður klofnaði nefndin og urðum vjer þrír, er vildum styðja grundvallarhugsun frumvarpsins, að láta almenningi hallærishjálp í tje með þeim hætti að selja vörur undir verði.

Oss þótti þó flutningsmaður hafa tekið óþarflega djúpt í árinni, enda taldist svo til, að frv. hans mundi kosta 8 miljónir. En hitt duldist oss eigi, að brýna nauðsyn ber til að hlaupa undir bagga með nauðstaddri alþýðu manna. Þótti oss nú auðveldast til framkvæmda að velja úr nokkrar vörutegundir, er seldar væri undir verði. Leist oss sem hentast mundi að velja til þess mjöl og brauð, kol og steinolíu. Þar er nauðsynin ríkust og þar kemur jafnast niður.

Tillögur frv. um, hverjum veita skyldi hjálpin, teljum við tveir með öllu óframkvæmanlegar, og teljum það yfir höfuð eigi svara kostnaði að undanskilja neina. Hitt er sjálfsagt, að skattur með nokkrum hætti gæti vegið upp þá linkind, er fáeinir efnamenn í landinu kynni á fá ófyrirsynju eftir tillögum vorum.

Oss þótti þessi hjálp við almenning þó eigi vera einhlít, og töldum nauðsyn bera til að sjá með nokkrum hætti við atvinnubresti. Þótti oss þar tiltækillegast að heimila stjórninni að láta vinna ýms nauðsynjaverk fyr en ella mundi.

Þótt þessar ráðstafanir kynni að hafa tveggja til þriggja miljóna kostnað í för með sjer, þá teljum vjer það rjett að taka til þess lán, svo hernaðargjöld þessi jafnist niður á mörg ár og helst fleiri en eina kynslóð. Eru nú slíks dæmi hjá öllum síðuðum þjóðum, því að svo er nú rjett á litið, að hlutlausar þjóðir sje einnig í stríðinu, þar sem ætíð er á þær sótt, þótt þær sæki á engan og geti nauðulega varist. Og þar sem menn koma margir í krappan dans af svo ósjálf-ráðum ástæðum sem ófriði, þá er tillaga vor um lán til einstakra manna, að það teljist eigi sveitarskuld, svo sjálfsögð, að eigi þarf að skýra.

Alþingi, 2. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Bjarni Jónsson frá Vogu,
ritari og framsögum.

Jörundur Brynjólfsson.

Á fundi fjárveitinganefndar Nd Alþingis í dag var samþykkt sú yfirlýsing með 6 atkv. gegn einu, að nefndin getur eigi fallist á fjárhagsatriðið í umræddu frumvarpi nje í breytingartillögum á þgskj. 259.

Alþingi, 2. ágúst 1917.

Pjetur Jónsson.

Bjarni Jónsson
frá Vog.

(B. XCI, 2.)

Nd. 278. Breytingartillögur

við frv. til laga um aðflutningsbann á áfengi.

Flutningsmaður: Jón Jónsson.

1. Við 1. gr. Fyrir »12⁰/₀« komi:
22⁰/₀.
2. Við 2. gr. Fyrir »12⁰/₀« komi:
22⁰/₀.
3. Við 3. gr. Fyrir »landssjóður — — — að rúmmáli« í byrjun greinarinnar komi:
Landssjóður hefir einn rjett til innflutnings á þeim drykkjum, sem í er meira en 2⁴/₅⁰/₀ af vínanda (alkóhóli) að rúmmáli, en ekki yfir 22⁰/₀.
4. Við 8. gr.
 - a. Fyrir »2¹/₄⁰/₀« komi:
2⁴/₅⁰/₀.
 - b. »og minna en 12⁰/₀« falli burt.

(B. XC, 2.)

Nd. 279. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um samþykktir um kornforðabúr til skepnufóðurs (þgskj. 234).

Flutningsm.: Björn R. Stefánsson.

1. Fyrirsögn frumvarpsins orðist svo:
Frumvarp til laga um samþykktir um eftirlit með heyásetningu og fóðurbæti handa búpeningi.

2. 1. gr. orðist svo:

Heimilt er sveitarstjórnnum eins eða fleiri hreppa að gera samþyktir um eftirlit með heyásetningu og fóðurtryggingu handa búpeningi.

3. 2. gr. orðist svo:

Þegar sveitarstjórnnum eins eða fleiri hreppa þykir þörf á að gera samþyktir um fóðurtryggingu búpenings, skulu þær kveðja til fundar á því svæði, sem ætlast er til að samþyktin nái yfir. Eiga atkvæðisrjett á þeim fundi allir, er á því svæði búa og kosningarrjett hafa til hreppsnefndar, og búendur þó yngri sjeu. Fundinn skal boða öllum heimilum á samþyktarsvæðinu, og eigi með minna en 8 náttu fyrirvara. Sveitarstjórn ákveður fundarstað og fundardag og velur fundarstjóra.

4. 3. gr. orðist svo:

Á fundi þeim, sem getur um í 2. gr., leggur fundarstjóri fram frumvarp, sem sveitarstjórn hefir samþykt. Fallist fundarmenn á frumvarpið óbreytt með $\frac{3}{4}$ hlutum atkvæða, eða geri á því þær einar breytingar, sem $\frac{3}{4}$ hlutar fundarmanna samþykkja, þá sendir fundarstjóri frumv. til sýslumanns, sem sendir það með umsögn sinni til ráðuneytis Íslands til staðfestingar og lög-gildingar. Sjeu á samþyktarsvæðinu hreppar úr 2 sýslum, sendist hlutað-eigandi sýslumönnum sitt eintakið hvorum, sem báðir senda það áfram til ráðuneytisins með umsögn sinni.

5. við 5. gr.

Í stað »korni« komi:
fóðurbæti.

Í stað »kornsins« komi:
fóðurbætisins.

6. við 11. og 12. gr.

Í stað »kornforðabúrsins« í báðum þeim greinum komi:
forðabúrsins

7. Aftan við 13. gr. komi ný grein, er verður 14. gr.

Þeir hreppar, sem hafa fengið ráðuneytisslaðfestingu á samþykt um eftirlit með heyásetningu og fóðurbirgðum handa búpeningi, eru undanþegnir ákvæðum laga nr. 44, 10. nóv. 1913, um forðagæslu.

8. 14. gr. verður 15. gr.

(B. XXXV, 2.)

Ed.**280. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um breytingu á lögum 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir orðið sammála um að leggja til, að frumvarp þetta verði samþykkt með nokkrum breytingartillögum, er grein verður gerð fyrir í framsögu málsins.

BREYTINGARTILLÖGUR.**1. Inngangurinn orðist svo:**

Í staðinn fyrir 1. gr., 3. gr., 4. gr., 5. gr., síðustu málsg. í 8. gr., 1. málsg. í 11. gr., 1. málsg. í 12. gr., 13. gr., 15. gr., 19. gr., 20. gr., 3. málsg. í 21. gr., síðustu málsg. í 25. gr., 29. gr. og 30. gr. laga 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, komi svo hljóðandi greinar:

2. Við 8. gr.:

a) orðið »þeim« falli niður.

b) í stað orðanna »er snerta« komi:
um.**3. Á eftir 8. gr. komi ný grein, svo hljóðandi:**

9. gr.

(15. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjelagsins samkvæmt hafnarlögum.

Greinatalan breytist samkvæmt því.

4. Á eftir 9. gr. komi ný grein, svo hljóðandi:

11. gr.

(20. gr. laga 8. okt. 1883.)

Sjö manna nefnd skal jafna niður gjöldum eftir efnum og ástæðum.

Um kosningarrjett og kjörgengi til þessarar niðurbjófnunarnefndar gildir hið sama, sem á er kveðið um kosningarrjett og kjörgengi til bæjarstjórnar. Nefndarmenn eru kosnir til 6 ára, og skal kosning fram fara í septembermánuði. Af þeim, sem kosnir voru í fyrsta skifti, fara 3 frá að 3 árum liðnum. Skal það, hverjir frá fara, vera komið undir samkomulagi, en verði því eigi á komið, skal hlutkesti ráða. Síðan fara frá á hverjum 3 ára fresti til skiftis 4 og 3 nefndarmenn. Um kosningaraðferðina í nefnd þessa gildir hið sama, sem fyr segir um kosning í bæjarstjórn, að svo miklu leyti sem við getum átt.

Enginn, sem skyldur er að taka móti kosningu í bæjarstjórnina, getur skorast undan að taka á móti kosningu í niðurjöfnunarnefndina, nema bæjarfulltrúarnir. Hver sá, er verið hefir 6 ár eða lengur samfleytt í nefndinni, er og undanþeginn starfa þessum jafnlengi og hann hefir í henni verið. Enginn má á sama tíma sitja í niðurjöfnunarnefnd og í bæjarstjórn.

Niðurjöfnunarnefndin kys sjer sjálf oddvita úr sínum flokki, og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu sem um bæjarstjórnina (11. gr.).

Greinatalan breytist samkv. því.

5. A eftir 11. gr. komi tvær nýjar greinar, svo hljóðandi:

13. gr.

(29. gr. laga 8. okt. 1883).

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið og senda bæjarfógetanum fyrir lok janúarmánaðar; lætur bæjarfógetinn reikning þenna liggja öllum kaupstaðarbúum til sýnis, og skal um þetta, og um hvernig slíkt sje birt, farið að á sama hátt og fyrir er mælt að framan, í 21. gr. um niðurjöfnunina. Reikningurinn sje því næst vandlega yfirfarinn af 2 yfirskoðunarmönnum, er kosnir sjeu af kaupstaðarbúum þeim, er samkvæmt 4. gr. hafa kosningarrjett; skulu þeir kjörnir á sama hátt og fulltrúarnir, og hafa það starf á hendi um 3 ár. Skoðunarmenn skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar frá því þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri er búinn að svara athugasemdum þeim, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn, ásamt athugasemdum skoðunarmanna og svari gjaldkera, fyrir bæjarstjórnina, er leggur úrskurð sinn á athugasemdir yfirskoðunarmanna og veitir bæjargjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði á athugasemd, sem snertir þau bæjarstörf, er honum hafa verið sjerstaklega talin á hendur (2. gr.). Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna að úrskurður bæjarstjórnarinnar sje rjettur, enda leggi úrskurðurinn honum peningaábyrgð á hendur, og má hann halda málinu til dóms og laga. Yfirskoðunarmönnum er og skylt að endurskoða reikninga þeirra sjóða og stofnana, er bæjarstjórnin hefir umsjón með.

Þegar búið er að endurskoða og leggja úrskurð á reikning gjaldkera, á að birta á prenti ágríp af honum, er bæjarfógetinn semji; á ágríp það að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum kaupstaðarins.

14. gr.

(30. gr. laga 8. okt. 1883).

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir hið umliðna reikningsár með athugasemdum yfirskoðunarmanna og úrskurðum bæjarstjórnarinnar á þeim. Komist stjórnarráðið að því, þá er það yfirfer reikninginn eða á annan hátt, að bæjarstjórnin hafi viðhaft ólög-mæt gjöld, neitað að greiða þau gjöld, sem löglega hvila á kaupstaðnum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sinu, skal það gera þær ráðstafanir, er við

þarf, og ef nauðsyn ber til, getur það með lögsókn komið ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, er hafa átt þátt í þessum ályktunum.

. Greinatalan breytist eftir því.

6. 13. gr. orðist svo:

2., 3. og 4. gr. laga þessara ganga í gildi 1. janúar 1918. Að öðru leyti öðlast þau gildi 1. júlí s. á. 31. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, falli niður. Lög nr. 43, 11. júlí 1911, eru úr gildi numin.

Alþingi, 3. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
form. og ritari.

H. Hafstein.

Kristinn Danielsson.

(B. XX, 2.)

Nd.

281. Nefndarálit

um frv. til laga um forðagæslu.

Frá meiri hluta landbúnaðarnefndar.

Með frv. þessu er ætlast til, að forðagæslulögin sje afnumin. Á það að vera endurbætt útgáfa laganna, en hefir mistekist.

Helstu breytingarnar eru þessar:

1. Sýslunefndir í stað hreppsbúa kjósi forðagæslumenn.
2. 5 kr. í stað alt að 2 kr. fái þeir á dag, meðan þeir eru í skoðun.
3. Engu föstu formi sje fylgt um skýrslugerð og mat á heyjum.
4. Engar reglugerðir á að semja.

Álit meiri hlutans á þessum breytingum er á þessa leið:

1. Óvíst að nokkur bót sje að því, að sýslunefndir kjósi mennina. Hættara við óánægju yfir gerðum þeirra, og óviðfeldið, að kjósendur í hreppunum fái ekki að kjósa þá.
2. Ekki hægt að segja, að 5 kr. kaup á dag sje í raun og veru of hátt, en ekki er ráðlegt að hækka dagkaup svo, án samþykkis hreppsbúa eða hreppsnefnda. Þessi breyting mundi gera lögin enn þá óvinsælli en þau, er nú gilda.
3. Alveg nauðsynlegt að ákveðnar reglur sje settar í lögin og reglugerðir um mat á fóðurbirgðum og ásetning. Í ástæðum fyrir frv. stendur, að mönnunum verði að gefa sem frjálsastar hendur, og ekki megi binda þá við

form, er sje samhljóða fyrir landið alt, því að ástæður sje mismunandi hjer og þar. Þetta sýnir best, að flutningsmenn hafa ekki aflað sjer þekkingar á málinu. Sú regla að mæla alt hey í ten.m., meta það síðan í forðamálum og áætla svo gjafatíma búpenings á hverjum bæ eftir staðháttum o. fl., á alstaðar við. Nú mælist hey á bæ svo og svo margir teningsmetrar. Segjum að forðamál heys sje 33,5 kg. Nú metur skoðunarmaður, hvað mörg forðamál sje óhætt að gera ten.m. heys, eftir gerð þess og gæðum, margfaldar svo ten.m. töluna með forðamálatölunni. Koma þá út forðamál. Svo áætlar skoðunarmaður, hvað kýr, hestar og sauðfje standi lengi inni að vetrinum á hverjum bæ, mismunandi með hesta og sauðfje eftir útbeiti og veðráttu; er þá auðfundið, hvað gripir þurfa mörg forðamál fódurs þann vikufjölda, sem innistöðutími er áætlaður. Til er tafla um þetta í 28. árg. Búnaðarritsins 1914 bls. 273. Segjum að fje stæði inni 20 vikur í Norður-Múlasýslu, en 8 í Rangárvallasýslu. Fóðurforðann er jafnauðvelt að reikna á báðum stöðum eftir sömu reglunni. Kosturinn við þessa aðferð er sá, að skoðunarmaðurinn verður að gegna starfi sínu með alúð og samviskusemi; aular geta ekki metið heyin á þennan hátt og vilja ekki gera það. Sæmilega greinda og reikningsfæra menn verður því að kjósa. Menn eru með þessu neyddir til að mynda sjer sjálfstæða skoðun, bygða á máli og mati á heybirgðum manna. Verður því samkvæmni í matinu og ásetningnum og skýrslugerðin samræm um land alt. Og þá verður eitt, hvað á skýrslunum að græða.

4. Af því að örðugt er að koma öllu því inn í lögin, sem taka þarf fram um forðagæslu, er rjett að til sje reglugerðir í hverri sýslu, er nánar ákveða störf og skyldur forðagæslumanna.

Andróður manna gegn lögunum er bygður á misskilningi. Lögin eru góð með dálitlum viðauka. Óánægjan hverfur smátt og smátt, þegar menn fara að skilja þessa nýju aðferð og þreifa á, hvað gott getur af því leitt, að athugulir skoðunarmenn rannsaki heybirgðirnar og láti uppi álit sitt á því, hversu vel menn eru undir veturinn búnir. Ekki er ráð, nema í tíma sje tekið. Handahófsmat á heyjum tekst misjafnlega.

Meiri hlutinn ber fram sjerstakt frumvarp um breytingar á forðagæslulögunum, en leggur til, að þetta frv. sje felt.

Alþingi, 3. ágúst 1917.

Stefán Stefánsson,
formaður.

Jón Jónsson,
skrifari og frams.m.

Pjetur Þórðarson.

Sigurður Sigurðsson.

(C. XIX, 1.)

Nd.**282. Tillaga**

til þingsályktunar um ásetning búpenings.

Frá landbúnaðarnefnd.

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að brýna fyrir sveitarstjórnnum, að halda fundi í haust með bændum, hver í sínum hreppi, til þess að fá samþykktar ályktanir um tryggilegan ásetning.

(B. XCIV, 1.)

Nd.**283. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 44, 10. nóv. 1913, um forðagæslu.

Frá landbúnaðarnefnd.

1. gr.

(7. gr. laganna).

Fyrir orðin »alt að« komi:
minst.

2. gr.

(8. gr. laganna).

Á eftir fyrstu málsg. komi ný málsg., svo hljóðandi:

Í reglugerð skal ákveðið, að mæla skuli hlöður, heytóftir og hey í teningsmetrum, en hey og annað fóður skuli meta í forðamálum og tala þeirra sett í matsdálka skýrslanna.

A s t æ ð u r.

Af því að dagkaup forðagæslumanna er mjög lágt, er rjett að heimila, að það megi vera hærra. Varasamt að færa upp kaupið, meðan forðagæslulögin hafa ekki náð almennum vinsældum.

Þá er nauðsynlegt, að lögin ákveði, hvaða reglum skuli fylgt um forðamat. Tryggja þarf með lögum, að reglugerða-ákvæði um matið sje samhljóða í öllum sýslum landsins, svo matið verði nákvæmt, samræmi í skýrslunum og fróðleikur í þeim fyrir þá, sem í þær vilja líta.

(A. XIX, 3.)

Ed.**284. Frumvarp**

til laga um breyting á og viðauka við lög 1. febrúar 1917 um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúfriðnum.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

3. gr. 4. liður nefndra laga 1. febrúar 1917 orðist þannig:

Enn fremur má landsstjórnin, ef almenningsþörf í einhverju bygðarlagi eða í landinu í heild sinni krefur, taka eignarnámi nauðsynjavörur hjá kaupmönnum, framleiðendum eða öðrum, gegn fullu endurgjaldi. Landsstjórnin ákveður sjálf hverjar vörur skuli teljast nauðsynjavörur.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(A. XXII, 4.)

Ed.**285. Frumvarp**

til laga um framlenging á gildi laga nr. 30, 22. okt. 1912, og laga nr. 44, 2. nóv. 1914, og laga nr. 45, s. d.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Lög nr. 30, 22. okt. 1912, um vörutoll, ásamt lögum nr. 44 og 45 frá 2. nóv. 1914 (sbr. lög nr. 43 s. d.), skulu vera í gildi fyrst um sinn til ársloka 1919, með þeim viðauka, að fiskiumbúðir úr striga, sem eru endursendar, skulu taldar með vörum þeim, er samkvæmt 1. gr. laga nr. 30, 22. okt. 1912, eru undanþegnar vörutolli.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

(B. XXXIII, 4.)

Ed. 286. Frumvarp

til laga um viðauka við lög 11. des. 1891, um samþýktir um kynbætur hesta.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Bannað er að láta graðfola eldri en $1\frac{1}{2}$ árs gamla ganga lausa innan um hross á afrjettum eða í heimahögum. Hittist slíkur hestur gæslulaus annarstaðar en í heimalandi eiganda eða geymanda, skal fara með hann sem óskilafje.

Þó er heimilt í samþýkt að gera undantekningar um graðhesta, sem ætlaðir eru eða notaðir til undaneldis, samkvæmt löggilttri samþýkt eftir lögum frá 11. des. 1891, eða í hrossaræktarfelögum.

2. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, 10—100 kr., er renna í sveitar sjóð, þar sem brotið er framið, en til hrossaræktarfelaga, þar sem þau eru starfrækt.

3. gr.

Mál, sem rísa út af brotum á þessum lögum, skulu rekin sem almenn lögreglumál.

4. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin viðaukalög nr. 51, 20. des. 1901, við lög 11. des. 1891, um samþýktir um kynbætur hesta.

(B. XXXVI, 4.)

Ed. 287. Frumvarp

til laga um breyting á 1. gr. tolllaga fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

a. Tölul. 1 orðist svo:

Af allskonar öli, limónaði og öðrum samskonar óáfengum drykkjum, sem ætlaðir eru óblandaðir til drykkjar, kr. 0.20 af hverjum lítra.

b. Tölul. 7 orðist þannig:

Af tóbaki allskonar, reyktóbaki, munntóbaki, neftóbaki og óunnu tóbaki, kr. 3.00 af hverju kílógr.

c. Tölul. 8 orðist þannig:

Af tóbaksvindlum og vindlingum (cigarettum) kr. 6.00 af hverju kílógr.

d. Tölul: 15 orðist þannig:

Af öllum brjóstsykur- og konfekttegundum kr. 1.25 af hverju kílógr.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. XLVIII, 2.)

Ed.

288. Frumvarp

til laga um mjólkursölu í Reykjavík.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Bæjarstjórn Reykjavíkurkaupstaðar heimilast að setja ákvæði um alt, er lýtur að meðferð og gæðum rjóma og mjólkur, er selja á í kaupstaðnum, svo og um tölu og legu útsölastaða þeirra vörutegunda í kaupstaðnum. Enginn má standa fyrir sölu til almennings á mjólk eða rjóma í Reykjavíkurkaupstað, nema hann hafi til þess leyfi heilbrigðisnefndar, enda getur hún swift þann leyfinu, er það hefir fengið, ef henni þykir ástæða til.

2. gr.

Bæjarstjórn setur allar nauðsynlegar reglur um eftirlit með mjólkurmeðferð og sölu mjólkur og rjóma.

3. gr.

Meðan mjólkurskortur er í Reykjavík, er bæjarstjórn heimilt að banna sölu á mjólk eða rjóma til neyslu á sölustaðnum og til neyslu á veitingahúsum eða öðrum slíkum stöðum í kaupstaðnum.

4. gr.

Enn fremur er bæjarstjórn Reykjavíkur, undir sama skilorði, sem í 3. gr. segir, heimilt að banna notkun mjólkur eða rjóma til niðursuðu eða í kókur, eða sælgæti, er gerðar eru í brauðgerðarhúsum eða í sambandi við aðra atvinnu, til sölu handa almenningi.

5. gr.

Undir sama skilorði, sem í 3. gr. segir, er bæjarstjórn Reykjavíkur og

heimilt að setja reglur um útblutun mjólkur, svo sem með mjólkurseðlum, eða á annan hátt, eftir því, sem henta þykir.

6. gr.

Rjett er bæjarstjórn að leggja sektir við, alt að 1000 krónum, fyrir brot á ákvæðum þeim, er hún setur samkvæmt 1.—5. gr. Renna þær sektir í bæjarsjóð.

7. gr.

Mál út af brotum á ákvæðum þeim, sem bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—5. gr., skulu sæta sömu meðferð sem almenn lögreglumál.

8. gr.

Ákvæði, er bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—5. gr. laga þessara, liggja undir samþykki stjórnarráðsins.

9. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. XX, 3.)

Ná

289. Átt

um frumvarp til laga um forðagæslu (þgskj. 47).

Frá minni hluta landbúnaðarnefndar.

Jafnvel þótt eg geli ekki fallist á frumvarp þetta í ýmsum atriðum, hefi eg þó ekki getað orðið sammála háttv. meðnefndarmönnum mínum í því, að leggja til að frumvarpið verði felt.

Það er alkunnugt, að lögin um forðagæslu frá 10. nóv. 1913 hafa ekki átt vinsældum að fagna í landbúnaðarsveitunum, og óhætt mun að fullyrða, að ýms ákvæði þeirra sjeu »pappirsgagn« eitt, enda mun naumast hægt að benda á það, að þau hafi á nokkurn hátt gert meira gagn en horfellslögin frá 9. febr. 1900. Á eg hjer sjerstaklega við haustskoðanirnar og hinar fyrirskipuðu skýrslugerðir, sem ekkert eru annað en gagnslaust form. Því verður að sönnu ekki neitað, að fódurtryggingarmálið er mjög mikilsvert þjóðþrifamál. En það mun sanni næst, að því verði ekki komið í viðunandi horf með lagastaf einum. Hörð og bindandi ákvæði í því efni af hálfu löggjafarvaldsins koma ekki að tilætluðum notum. Það þarf að koma að innan frá einstaklingunum. Búfjáreigendur þurfa að mannast og þroskast í skilningi á því, að það er hagur og heiður hvers manns að tryggja fjenaði sínum fódur hvernig sem árar, og að það er skömm og skaði að láta hann líða neyð, eða falla af fódurskortu.

Sem betur fer er hægt að sanna það með óhrekjanlegum rökum, að stórmikil framför hefir átt sjer stað í þessu efni síðustu áratugi, og liggja til þess

mjög skiljanleg rök. Fyrst og fremst vaxandi mannúð gagnvart liðan skepnanna, og ekki síður eigin hagsmuna hvöt. Það liggur í hlutarins eðli, að þegar búfjernaðurinn er orðinn margfaldur í verði við það sem áður var, þá margfaldast einnig hvötin til þess að gera alt, sem í mannlegu valdi stendur, til að vernda líf fjernaðarins, og þá um leið sína eigin hagsmuni.

Hika jeg ekki við að telja þetta traustasta grundvöllinn undir fódurtryggingu búfjernaðarins. Hins vegar er rjett, að löggjafarvaldið styðji og glæði áhuga manna á þessu sviði. Ekki með ómjúkum, meira og minna gagnslausum, fyrirskipunum, sem allur þorri manna litur á sem tilgangslausan hjegóma og virðir að veltugi, heldur með leiðbeiningum og fjelagslegri aðstoð.

Eg tel því rjett, að hvert sveitarfjelag fái að ráða sjálft mestu um það, hvernig það hagar framkvæmdum sínum í þessu efni. Það eykur sjálfstæðis- og ábyrgðartilfinningu búenda. Enda ber jeg fylsta traust til bestu manna hvers hjerads um þetta mál.

Þá skal jeg snúa mjer að því atriði í tillögum mínum, sem snertir haustskoðanirnar.

Á Alþingi 1897 voru samþykkt lög, sem fyrirskipuðu ásetningsskoðun að haustinu. Þessi lög vöktu þegar megna óánægju í landinu, því að mönnum var þá þegar ljóst, að þessar haustskoðanir væru gagnslausar. Var því lögunum breytt aftur á þinginu 1899, þannig að haustskoðunin var feld niður. Voru þau lög svo í gildi frá 1900 til 1913. Náðu þau vinsældum og gerðu þar af leiðandi mikið gagn.

Á þinginu 1913 er svo lögunum enn breytt og haustskoðanirnar settar inn aftur. Rís þá enn upp megn óánægja gegn þessu ákvæði, og við það situr nú.

Það er þessi almenna óánægja, sem eg vil nú leitast við að útrýma, með því að fella niður skylduskoðun að haustinu og hafa að eins heimild til hennar í lögunum. Geta þá sveitirnar ráðið því sjálfar, hvort þær láta þessa skoðun fara fram. Er það sannfæring mín, að þær sveitir noti heimildina, sem telja sjer hag í því. Mun þá sannast, svo að eigi verði um deilt, hverjum augum landbúnaðarsveitirnar líta á þetta mál. Að öðru leyti verður nánari grein gerð fyrir málinu í framsöggunni.

Minni hlutinn vill svo ráða hinni háttvirtu deild til að samþykkja frumvarpið með þessum

BREYTINGUM.

1. 1. gr. orðist þannig:

Í hverjum hreppi skulu kosnir forðagæslumenn, einn eða fleiri, til þess að líta eftir heybirgðum og öðrum fódurforða fjáreigenda í hreppnum og meðferð þeirra á búpeningi.

Hreppsnefnd ákveður tölu forðagæslumanna. Ef þeir eru fleiri en einn, skiftir hreppsnefnd hreppnum í jafnmörg forðagæsluundæmi, og hefir þá hver forðagæslumaður sitt svæði til umsjónar.

2. 2. gr. orðist þannig:

Forðagæslumenn skal kjósa 3. hvert ár til 3 ára í senn, um leið og hreppsnefndarkosning fer fram. Skulu gilda sömu reglur um kosninguna sem um hreppsnefndarkosningu, og hafa þeir allir kosningarjett, sem þann rjett

hafa til hreppsnefndarkosningar. Hver karlmaður, sem er kjörgengur til hreppsnefndar, skal vera skyldur til að takast þennan starfa á hendur.

Skorast geta menn undan þessu starfi af samskonar ástæðum, sem þá er menn skorast undan hreppsnefndarstarfi. Ef forðagæslumaður deyr, eða lætur af starfi sínu af öðrum ástæðum, áður en kjörtími hans er liðinn, skal þegar kjósa mann í hans stað til þess tíma að eins, sem eftir var af kjörtíma hans, og fer um þá kosningu sem um aukakosningu í hreppsnefnd.

3. 3. gr. orðist þannig:

Hver forðagæslumaður skal að minsta kosti einu sinni á vetri koma til eftirlits á hvert heimili, sem honum er falið til umsjónar, og fari það eftirlit fram síðla vetrar. Þar að auki skal hann kynna sjer vandlega að vorinu fyrningar og skepnuhöld á hverju heimili.

Skýlt er og forðagæslumanni, ef hreppsnefnd krefst þess, að lita eftir ásetningi fjáreigenda að haustinu. Á ferðum sínum skal hann athuga eftir föngum peningsfjölda hvers búanda og meðferð á skepnum. Hann skal ávalt rannsaka heybirgðir og annan fóðurforða búpenings á hverju heimili, svo og húsakynni búfjænaðar. Eru fjáreigendur skyldir að greiða fyrir öllum störfum forðagæslumanns, eftir því sem þeir hafa föng á. Þar að auki skal forðagæslumaður, svo oft sem þörf krefur, gera sjer aukaferðir á heimili, sem lenda í þróng.

4. Við 7. gr.

Fyrir »5 kr.« komi:

3 kr.

Alþingi, 3. ágúst 1917.

Einar Arnason.

(B. XXVI, 6).

Ed.

290. Frumvarp

til laga um stimpilgjald.

(Eftir 3 umr. í Nd.)

1. Almenn ákvæði.

1. gr.

Þá er skjöl þau, sem um ræðir í lögum þessum, eru gefin út eða afgreidd af embættismanni, sem til þess er bær, eða stofnunum þeim, er ræðir um í 7. gr., á hann eða þær að sjá um, að þau sjeu stimpluð, eins og fyrir

er mælt í lögum þessum, á kostnað þess manns, sem biður um að skjalið sje útgefið eða afgreitt.

2. gr.

Stjórnarráðið lætur búa til stimpilmerki, ákveður útlit þeirra, upphæð og hvernig þau skuli ónýta. Það ákveður einnig, hvernig haga skuli sölu á stimpilmerkjum. Sem endurgjald fyrir að sjá um stimplun skjala og reikningsfærslu má greiða 2 af hundraði af þeirri upphæð, sem inn kemur við sölu.

Stjórnarráðið hefir heimild til þess að láta búa til pappír með áletrun stimpilmerki, og má nota hann í stað stimpilmerkja.

3. gr.

Engin áhrif hefir það á stimpilskylduna, hve nær eða hvar skjal er útgefið, eða hvar útfandi á heima. Við útreikning stimpilgjaldsins gilda þessar almennu reglur:

- a. Þegar stimpilgjald skal reiknað sem hundraðsgjald eftir verðhæð skjalsins, færast það niður í tölu, sem er deilanleg með 5, en má þó eigi vera minna en 10 aurar.
- b. Hljóði skjalið um vöru, skal farið eftir almennu verðlagi, þar sem samningar fara fram.
- c. Í afsals- og afhendingarskjölum og leigusamningum, sem þinglesin eru, skal ávalt tilfæra kaupverð, leigumála eða andvirðið, sem fyrir rjettindin kemur.

Nú inniheldur stimpilskylt skjal eigi nægilegar upplýsingar um verðmæti skjalsins, og getur valdsmaður eða hlutaðeigandi stofnun þá heimtað af samningsaðiljum nákvæmari upplýsingar eða álit þeirra um það, eins og þeir hygga sannast og rjettast, og afgreiðist þá skjalið eigi fyrir en fengnar eru þær upplýsingar, er nægar þykja.

- d. Nú hljóðar stimpilskylt skjal um árlegar tekjur eða gjöld, sem eru áskilin eða lofuð um aldur og æfi, eða fyrir fleiri menn en þá, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um ákveðið tímabil, sem ekki er styttra en 25 ár, og skal þá stimpilgjaldið reiknað af árgjaldinu tuttugu og fimmföldu. Ef árabilið er ákveðið innan við 25 ár, skal stimpilgjaldið vera af árgreiðslunni margfaldaðri með áratölunni.

Ef greiðsla er áskilin um æfilið einstaks manns eða fleiri manna, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um annan óákveðinn tíma, skal telja stimpilgjaldið af árgjaldinu fimmföldu; ef árgjaldið er mismunandi, skal taka meðalgjaldið.

II. Um stimpilgjald einstakra skjala.

4. gr.

Með $\frac{1}{2}\%$ af verðhæðinni skal stimpla neðangreind skjöl:

- a. *Afsalsbrjef fyrir fasteignum og skipum*, þar með talin afsöl við fögetagerðir, skifti eða uppboð, svo og öll önnur skjöl um sölu fasteigna og

skipa, hvort heldur eru kaupsamningar, makaskiftabréf, gjafabréf, próventusamningar eða önnur slík skjöl. Enn fremur erfðafestubréf, ef þau veita kaupanda rjett til að selja og veðsetja eignina. Ef giftingarvottorð, erfðaskrá eða önnur slík skjöl eru þinglesin sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal ekkert stimpilgjald greiða, nema því að eins, að endurgjald sje áskilið til meðferfingja eða annara, því þá skal reikna stimpilgjald sem að framan greinir eftir endurgjaldinu.

Að öðru leyti skal reikna stimpilgjaldið fyrir öll slík heimildarskjöl eftir því kaupverði, sem sett er á eignina í brjefinu. Með kaupverðinu skal telja veðskuldir og aðrar kvaðir, sem kaupandi eða rjettþegi tekur að sjer. Föst kúgildi teljast með í kaupinu eða afsalinu, en fylgi því annar fjenaður eða lausafje, og verðhæð þess er sönnuð áður en skjalið er þinglesið, skal ekkert stimpilgjald greiða af því.

Pegar kaupsamningur er þinglesinn, má þinglesa afsalsbréf til sama kaupanda, án þess það sje stimplað á ný. Ef heimildarbréf er framselt, er það skoðað sem sjerstakt afsalsbréf og stimplað svo.

- b. *Skjöl, sem heimila rjett til fiskiveiða, eða veiðirjettindi, leggja ítök, iskyldur eða kvaðir á annars manns fasteign, ef endurgjald er greitt eða áskilið, og fer stimpilgjald eftir endurgjaldinu. Ef ekkert endurgjald er greitt eða áskilið, skal stimpla skjalið sem yfirlýsingu. Framsal á þessum rjettindum skal stimpla á sama hátt, sem segir í staflíð a. um framsal heimildarbrjefa.*
- c. *Afsalsbréf og önnur heimildarbréf fyrir skipum skal stimpla um leið og skip eru skrásett, en öll önnur skjöl, sem stimpilskyld eru samkvæmt þessari grein, um leið og þau eru afhent til þinglesturs.*

5. gr.

Með $\frac{1}{4}\%$ af verðhæðinni skal stimpla þessi skjöl:

- a. *Kaupmála um leið og þeir eru staðfestir, eða, þegar staðfestingar þarf eigi, þá þegar þeir eru þinglesnir. Stimpilgjaldið skal reikna eftir verðhæð þess, sem haldið skal utan fjárfjelags af annars eða beggja hálfu.*
- b. *Fjelagssamninga um leið og þeir eru staðfestir eða þinglesnir. Gjaldið skal reiknað eftir upphæð alls þess fjár, sem aðiljar leggja í fjelagið, en er þó eigi, þegar staðfestingar er leitað, lægra en 10 krónur. — Sje fasteign eða skip afhent fjelaginu til eignar eða umráða, skal þó reikna stimpilgjaldið $\frac{1}{2}\%$ af verðhæðinni, en þegar svo á stendur, má þó þinglesa samninginn eða skrásetja hann sem eignarheimild, án frekara stimpilgjalds. Nú leggur einn aðili fram peningaupphæð eða peningagildi, en annar persónulega vinnu, og skal þá meta hana jafna peningaframlaginu, nema öðru vísi sje ákveðið í samningnum; sjeu peningaframlög mismunandi, skal telja vinnuna jafna lægsta framlaginu. Nú hljóðar samningur eigi um nein framlög, heldur að eins um persónulega vinnu aðilja í einhverjum arðsömum tilgangi, og skal þá stimpla hann með 10 krónum.*

Ef aðiljar leysa upp fjelag sitt, og skjal um það er þinglesið eða skrásett sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal stimpla það sem eignarskjal, ef fasteignin eða skipið fellur til annars en þess, sem eftir stimpluðu heimildarskjali hefir lagt það í fjelagið, ella skal skjalið stimpla sem yfirlýsing.

- c. *Öll skuldabréf, hvort sem þau eru trygð með veði eða eigi, ef þau*

eru þinglesin, svo og kyrsetningar- og aðfarargerðir, svo framarlega sem fasteign hefir eigi verið lögð út til eignar.

Stimpilgjaldið skal reikna eftir upphæð skjalsins. Sje veðrjettur stofnaður fyrir væntanlegri eða óákveðinni skuld, skal reikna stimpilgjaldið eftir þeirri upphæð, sem frekast er ætlast til að tryggja.

- d. *Framsal á skjölum þeim*, sem nú voru nefnd undir staflid c, ef framsalið er þinglesið, hvort sem framsalið er ritað á sjálft skjalið eða á sjerstakt skjal. Stimpilgjaldið skal reikna eftir þeirri skuldarupphæð, sem framseld er, eða veðrjetti þeim, sem framseldur er.
- e. *Yfirfærslu á skyldum skuldunauts til annars*, ef skjalið er þinglesið, jafnvel þó yfirfærslan sje rituð á skjal, sem áður hefir verið stimplað.

6. gr.

Eftirnefnd skjöl og brjef skal stimpla með föstu gjaldi:

- a. *Yfirlýsingar*, sem eru þinglesnar eða skrásettar, skal stimpla með einni krónu, ef þær falla ekki undir nein ákvæði, sem nefnd eru að framan.
- b. *Borgarabrjef til verslunar* með 10 krónum; borgarabrjef handiðnamanns eða skipstjóra með 5 krónum. Sveinsbrjef með 2 krónum. Mála færslu-mannsleyfi með 20 krónum.
- c. *Leyfisbrjef, sem stjórnarráðið eða valdsmenn gefa út*, skal stimpla svo sem hjer segir:

Einkaleyfis veitingabrjef með 50 krónum.

Leyfisbrjef, sem veita undanþágu frá skilyrðum, sem sett eru í einkaleyfis veitingabrjefum, með 25 krónum. *Vigslubrjef* með 1 kr.; önnur leyfisbrjef með 2 kr.

- d. *Embættisveitingabrjef* eða sýslanabrjef, sem stjórnarvöld veita, skal stimpla þannig: Ef árslauin ekki eru yfir 1000 kr. með 2 krónum, ef launin eru frá 1000 kr. til 2000 kr. með 4 kr., ef þau eru frá 2000 kr. til 3000 kr. með 8 kr., ef þau eru frá 3000 kr. til 4000 kr. með 12 kr., og sjeu þau þar yfir (4000 kr.) með 16 kr.
- e. *Mælingabrjef* skipa frá 12—30 tons með 1 kr., frá 30—100 tons með 2 kr. og sjeu þau þar yfir með 5 kr.
- f. *Útdrætti, afrit og vottorð*, sem einstakir menn biðja um úr dómsmála-bókum, skiftabókum, uppboðs- og notarialbókum, veðbókum, skipa-skráningarbókum, firmaskránni og vörumerkjaskránni, skal stimpla með 50 aorum. Sama stimpilgjald skal greiða fyrir notarialgerðir og notarial-vottorð, hvers konar sem eru, þar á meðal notarialvottorð um undir-skrift, um stefnubirtingu, afsögn á vixli o. s. frv.

Fullkomnar dómssgerðir eða aðrar rjettargerðir *in forma* fyrir hjeradsrjetti skal stimpla með 2 kr. Þingsvitni skal stimpla með 1 kr. Stimpilfrjáls eru þó þingsvitni, sem tekin eru til þess að öðlast verðlaun fyrir hjörgun frá druknun, eða þegar slys ber að höndum.

- g. *Löggiltar verslunarbækur* skal stimpla með 2 krónum.
- h. *Útnefningar utanrjettar* skal stimpla með 1 krónu.
- i. *Byggingabrjef og leigusamninga* skal stimpla með 5 kr., ef ársléigan margfölduð með árafjöldanum fer eigi yfir 1000 kr., með 10 kr. ef hærri fer.
- j. *Erfðaskrár, dánargjafir og gjafarja* skal stimpla með 10 kr.

Ákvæði um, að ekkja skuli sitja í óskiftu búi skal stimpla með 1 kr. ef þau eru sjerstaklega gerð. Erfðaskrá skal stimpla þegar arfleiddandi deyr.

7. gr.

Víxlar, allar ávisanir, nema tjeðkar, og skuldabrfef, sem eigi á að þinglesa, stimplast eftir upphæð þeirra eins og hjer segir, þegar verðbrfef þessi eru seld bönkum eða öðrum lánsstofnunum eða send þeim til samþýktar eða innheimtu:

200 kr. eða minna með 10 au.	
200— 400 kr.	— 20 —
400— 600 —	— 30 —
600— 800 —	— 40 —
800—1000 —	— 50 —

Sje upphæðin hærri, skal stimpla skjöl þessi með 50 au. af þúsundi eða broti úr þúsundi.

Framlengdur víxill telst nýr víxill.

Nú hljóðar víxill eða ávisun um borgun í erlendri mynt, og reiknast þá stimpilgjaldið eftir gangverði þeirrar myntar hjer á landi á þeim tíma, er stimplun fer fram.

Stofnanir þær, sem nefndar eru í þessari grein, annast innheimtu stimpilgjaldsins og afgreiðslu þess til landssjóðs samkvæmt reglum, er stjórnarráðið setur.

8. gr.

Öll önnur skjöl en þau, er nú hafa verið nefnd, eru stimpiltrjáls; svo eru og undanþegnar stimpilgjaldi þær bækur, brfef og skuldbindingar, sem um getur í 14. gr. laga nr. 11, 7. júní 1902, um heimild til að stofna hlutafjelagsbanka á Íslandi.

Sömu undanþágu hefir Landsbanki Íslands.

Ekkert skjal stimplast nema einu sinni, nema á það sje ritað framsal eða annað, er hefir sjálfstæða stimpilskyldu í för með sjer.

III. Ýms ákvæði.

9. gr.

Þegar skjal, sem er stimpilskytt samkvæmt framanskráðum reglum, er afhent embættismanni eða öðrum, er innheimta á stimpilgjald samkvæmt 7. gr., skal hann skýra hlutaðeiganda frá upphæð stimpilgjaldsins, eða ef ekki er hægt að reikna það út, heimta þegar nauðsynlegar upplýsingar í því efni. Skal það vera aðalregla að greiða stimpilgjaldið þegar í stað. Nú er stimpilgjald eigi greitt þegar í stað, og má eigi synja um stimplun skjalsins og afgreiðslu að heldur, ef það getur valdið hlutaðeiganda rjettarmissi eða verulegum óþægindum, og skal þá innheimtumaður innheimta gjaldið síðar. Eigi má heldur fresta afgreiðslu skjals af því að innheimtumaður tortryggir upplýsingar þær, er liggja til grundvallar fyrir verðhæðinni; en þegar svo stendur

á, getur hann látið virðingu fram fara af útnefndum mönnum. Meti þeir verðmæti skjalsins að minsta kosti 10% hærra en skýrt var frá, skal sá, er stimpilskyldan hvílir á, borga virðingarkostnaðinn, ella greiðist hann úr landssjóði.

10. gr.

Nú verður það uppvíst, að verðhæð skjals, sem er stimpilskyld, er sett lægri en rjett er, til þess að svikjast undan gjaldi, eða ósannar skýrslur eru visvitandi gefnar í sama skyni, og skal þá greiða fult gjald og auk þess sekt, er sje að minsta kosti fimmfalt hærri en stimpilgjaldið. Sektina ákveður lögreglustjóri með úrskurði, er áfrýja má til yfirrjettar.

Sömu ábyrgð skal sá sæta, sem til þess að komast undan stimpilgjaldi á erfðaskrá lætur fyrirfarast að leggja hana fram við skifli eða sýna hana skiftaráðanda áður til stimplunar.

11. gr.

Ábyrgð á því, að stimpilskyldt skjal sje stimplað, ber sá, er innheimta á gjaldið. Um sektir fyrir vanrækslu í því efni fer eftir ákvæðum 144. gr. hinna almennu hegningarlaga 25. júlí 1869.

12. gr.

Sektir og ógoldin stimpilgjöld má taka lögtaki. Gjöld þessi hafa sama forgöngurjett sem önnur gjöld til landssjóðs.

Sá einn svarar til sekta, er gerst hefir sekur í brotinu.

Þegar um einkaskjöl er að ræða, bera þeir ábyrgð á greiðslu stimpilgjaldsins, einn fyrir alla og allir fyrir einn, útgefandi skjalsins, viðtakandi og sá, sem beiðist afgreiðslu hlutaðeigandi stjórnarvalds á því. Þá er um önnur skjöl er að ræða, ber sá ábyrgð á greiðslunni, sem biður um afgreiðslu. Sektirnar renna í landssjóð. Stjórnarráðið getur fært sekt niður, eða enda látið hana falla alveg niður, ef sjerstakar ástæður mæla með því.

13. gr.

Ákvörðunum þeim og úrskurðum, sem löglegur innheimtumaður stimpilgjalds gerir um stimpilskylduna eða upphæð gjaldsins, má áfrýja til stjórnarráðsins, en þó er eigi að siður heimilt að leggja málið fyrir dómstólana.

14. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. apríl 1918. Þau gilda um allar afgreiðslur, sem stimpilskylda er bundin við, ef afgreiðslu er beiðst eftir þann dag, og stendur þá á sama, hve nær skjalið er sett og samið. Þegar stimpilfrjáls skjöl eru afhent til afgreiðslu vegna framsals eða áteiknana, skal reikna stimpilgjaldið eingöngu eftir framsalinu og áteiknaninni.

(B. XLIX, 3.)

Ed.**291. Frumvarp**

til laga um stofnun útibús frá Landsbanka Íslands í Árnessýslu.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

Landsbanka Íslands skal heimilt, svo fljótt sem unt er, með samþykki landsstjórnarinnar, að setja upp útibú í Árnessýslu.

(A. VI, 7.)

Ed.**292. Frumvarp**

til laga um þóknun til vitna.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Nú sækir maður dómþing, stefndur eða óstefndur, til þess að bera vitni, og ber honum þá 50 auru þóknun fyrir hverja klukkustund, er hann tefst frá öðrum störfum vegna þingsóknar, þó eigi meira en 6 kr. um sólarhring.

2. gr.

Þurfi vitnið að fara 10 km. á landi eða 5 km. á sjó, ber því 50 aurar í ferðakostnað fyrir hverja farna 10 km. á landi eða 5 km. á sjó.

3. gr.

Í sakamálum og almennum lögreglumálum skal þóknun greidd fyrirfram úr landssjóði, og fer um endurgjald hennar sem um annan málskostnað í þeim málum.

Í einkamálum greiðir sá gjaldið, er vitnaleiðslu krefst. Sje það eigi greitt fyrirfram, má taka það lögtaki samkvæmt lögum nr. 29, 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

4. gr.

Vitnadómari ákveður þóknun handa vitni, þegar er það hefir int af hendi vitnaskyldu sína í því þinghaldi, og bókar ákvörðun sína þar um í þingbók.

(B. XXIII, 5.)

Ed.**293. Frumvarp**

til laga um breytingu á lögum nr. 28, 22. okt. 1912, um breytingu á lögum 18. sept. 1885 um stofnun landsbanka.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

Í staðinn fyrir »á Austurlandi« í fyrstu málsgr. komi:
í Suður-Múlasýslu.

(C. XIII, 4).

Ed.**294. Tillaga**

til þingsályktunar um endurbætur á gildandi löggjöf um stofnun og slit hjúskapar og afstöðu foreldra til barna.

(Eftir eina umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að undirbúa og leggja fyrir Alþingi, svo fljótt sem unt er, frumvarp til laga um endurbætur á gildandi löggjöf um stofnun og slit hjúskapar og afstöðu foreldra til barna.

(C. X, 2.)

Nd.**295. Rökstudd dagskrá**

samþykkt í Nd. 3. ágúst.

Flutningsm.: Pjetur Jónsson.

(Till. til þingsályktunar um forstöðu verslunar landssjóðs á þgskj. 123).

Þar sem stjórnin hefir samkvæmt skýrslu sinni stigið drjúgt spor í áttina til fullnægju þess, er fram á er farið í þingsályktunartillögu á þgskj. 123, og í trausti þess, að stjórnin þeki verslunarmálinu í það horf, sem í tillögunni greinir, eftir föngum, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(A. III, 5.)

Nd.**296. Nefndarálit**

um frumvarp til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin ræður hv. deild til að samþykkja frumvarpið með þeim breytingum, sem eru á þgskj. 218.

Nefndin hefir talið nauðsynlegt að veita ýmsar viðbætur við 13. gr. í fjárlögunum 1916 og 1917. Eru þær veitingar flestar gerðar eftir ósk landsstjórnarinnar.

Skrifstofukostnaður landlæknis er ný veiting, en hún hefir við næg rök að styðjast. Engan sjerstakan kunnugleika þarf til þess að skilja, að landlæknir muni hafa eigi minni skrifstofustörf en t. d. biskup, og að þau muni vera sýnu óhjákvæmilegri, liggur í hlutarins eðli. Sýnist því lítið rjettlæti í því, að landlæknir borgi af launum sínum þá skrifstofuhjálp, sem honum er nauðsynleg; einkum þar sem laun hans eru lægri.

Aukning á ferðastyrk til augnlæknis stafar af því, að ferðirnar eru orðnar miklu dýrari en áður, og þykir eigi sæma að láta lækninn borga ferðakostnað úr sínum vasa, þar sem svo hefir verið til ællað, að hann fengi hann endurgoldinn. Kveðst hann og alls ekkert geta farið með þeim kjörum, sem nú eru. Er því það eitt til, að veita sem þarf.

Læknirinn á Kleppi skýrði frá því, að nú væri ófáanlegt það ljósmeti, sem fyrst var notað, og að það væri auk þess all-óhentugt, og enn, að það væri hreinn voði að hafa steinoliúlampa, sem hann hefði þó neyðst til að hafa síðastliðinn vetur. Vildi hann því fá rafljósastöð rekna með oliugangvjel, svo sem nú tíðkast víða, er rafallsfræðingur telur nú muni kosta 15000 kr., verkfærin, umbúnað og ljósáhöld. Nefndin sjer nauðsynina og leggur til, að fje þetta verði veitt eftir tilmælum ráðuneytisins.

Aukafjárveitingin til sjúkrahúsa og sjúkraskýla er eðlileg afleiðing þess, að peningar hafa fallið í verði og veitingin í fjárlögunum því hvergi nærri hrokkið. Væri nú eigi slíkar skaðabætur veittar, sem nefndin leggur til, þá mundi aukast gjald sjúklinganna, og mun sú ástæða ein ærin til veitingarinnar. Þessi skaðabót nemur 50% af áður veittum styrk.

Styrkur til sjúkraskýlisgerðar á Stórólshvoli er hjer veittur samkvæmt skilyrðum nógildandi fjárlaga. Átti hann að greiðast af fje því, sem þar er veitt, til að koma upp sjúkraskýlum á föstum læknissetrum, en það var þrotið.

Styrkurinn til sjúklinga með hörundsátu er óhjákvæmilegur, því að ella mundu sjúklingar á batavegi verða að snúa heim við hálfan bata.

Stjórnin hafði eigi sjeð ráð til þess að veita póstum svonefnda dýrtiðaruppbót eftir ályktun aukþingsins í vetur, og jafnvel eigi þótt nefndin lýsti yfir því í einu hljóði, að hún teldi þá ályktun ná til póstanna. En af því að stjórnin

beiddist þess, þá varð meiri hluti nefndarinnar við þeim tilmælum að setja í fjáráaukalögin eins konar endurveitingu og miða upphæðina við það, er stjórninni og pósthmeistara kæmi saman um, að næði best tilgangi tillögunnar og væri í mestu samræmi við aðrar skaðabætur fyrir verðfall á gjaldeyri landssjóðs, sem veittar hafa verið.

Breytingin á liðnum til afhendingar vega er gerð eftir skýrslu og tillögum vegamálastjóra.

Hlutfjélag það, er nefnist Breiðafjarðarbáturinn, hefir sýnt fram á það, að það hefir um langt skeið haldið uppi ferðum þar um slóðir og skaðast á því, og enn, að stríðið olli töfum á bátsmíði fjelagsins, svo að leigja varð óhallkvæman bát í staðinn. Varð skaðinn samkvæmt skýrslu fjelagsins 7500 kr. Það sótti um 6000 kr., en samgöngumálanefnd lagði til að veitt yrði 4000 kr. Þessa veitingu samþykkti fjárveitinganefnd, en tók enga afstöðu til þess, hvort hærri upphæðina skyldi veita.

Samgöngumálanefnd og fjárveitinganefnd hafa orðið sammála um að veita styrk til vjelbátaferða, til þess að ráða nokkra bót á því, að strandferðir eru svo fáar sem nú. Þessi fjárveiting er í samræmi við vilja aukafingsins í vetur sem leið. Með athugasemdinni er reynt að tryggja það, að fjárveitingin komi að fullum notum, en þó reynt að forðast að drepa niður framkvæmdum með skilyrðunum.

Um launaviðbót Einaris Arnórssonar gerði nefndin svo hljóðandi ályktun með öllum atkvæðum:

»Nefndin lætur svo búið standa, sakir þess, að hún telur háskólanum nauðsyn að njóta starfskrafta þessa manns; en ekki vill hún að þetta sje forðæmi á ókomnum tímum«.

Sú venja er nú orðin föst, að vjer veitum 1000 kr. hverjum erlendum sendikennara, er önnur ríki senda hingað til háskólans, svo sem gert hafa Frakkland, Þýskaland og nú síðast Danmörk. Þess vegna taldi nefndin þessa fjárveitingu sjálfsagða, enda hafði stjórnin tekið þessa fjárveitingu inn í fjárlögin 1918 og 1919 og nefndin fallist á hana þar.

Um styrkveitingar til fjöggra skóla, er breytingartillögur nefndarinnar hníga að, er þessa að geta. Stjórnin hefir raunar lagt til riflegri styrk handa þrem þeirra, og segir skóla þessa munu verða að hætta, ef eigi fáist svo hár styrkur. Nú er einn liður í umsóknum þessara skóla, að þeim sje veitt fje til að bæta laun kennara sinna. En þeir hafa þegar fengið meiri upphæð en þeir sækja um fyrir árið 1916, Kvennaskólinn í Reykjavík 2431,84 kr, Kvennaskólinn á Blönduósi 710 kr. og Flensborgarskólinn 2258,90 kr. Hins vegar er óráðið enn á þessu þingi, hversu fer um uppbót á launum 1917. Er því einsætt að draga þessar upphæðir frá umbeðinni upphæð. Umsóknir þessara skóla virðast byggðar á því, að landssjóður eigi að standa straum af þeim. En á það vill nefndin eigi fallast, og skírskotar þar til fyrri fjárlaganefnda og til hins, að skólar þessir standa eigi undir umsjón landsstjórnarinnar. Til þess eru og litlar líkur, að skólum landsins verði haldið uppi næsta vetur, og þykir nefndinni því eigi rjett að styrkja aðra skóla til starfa á næsta vetri. Um Flensborgarskólann er þess að geta sjerstaklega, að hann beiðist þess, að landssjóður borgi skuld sína frá því fyrir stríðið. Með því þótti nefndinni sem viðurkent væri, að skólahaldið ætti að hvíla á landssjóði, en það vill hún eigi. — Þó vill nefndin eigi neita skólum þessum um allan styrk, heldur vill hún

veita þeim upphæð, er geti bætt þeim að nokkru verðhækkun á eldsneyti og ljósmeti. —

Umsókn kom og frá verslunarskólanum, og mæltu allar ástæður með því, að hann fengi sama styrk að tiltölu, sem Kvennaskólinn í Reykjavík.

Þá er þess að geta um styrkinn til þess að reisa hús yfir listaverk Einars Jónssonar, að hann er feldur úr fjáráukalögum eftir beiðni stjórnarinnar. Er þess beiðst fyrir þá sök, að nú reynist ókleift að fá efni til húsgerðarinnar, en til skilið, að sama upphæð verði sett í fjárlögin.

Sigfús Blöndal, bókavörður, hefir um nokkurra ára skeið unnið að íslensk-danskri orðabók, og haft til þess styrk úr landssjóði Dana og að nokkru leyti úr landssjóði Íslands. Nú hefir hann fengið leyfi til dvalar hjer á landi, meðan hann lyki verkinu, og fjárveiting allríflega til þess að standa straum af embætti sínu á meðan. En til þess að lúka verkinu á þessum tíma, er honum vant aðstoðar, sem hann verður að kaupa, og ætlast hann til að sjer nægi 6000 kr. Þar sem orðasafn þetta er orðið allstórt hjá Sigfúsi og þar sem Björn Magnússon Olsen hefir látið honum í tje hið mikla safn sitt, er hann vann að í mörg ár, þá þótti nefndinni sjálfsagt að leggja til við þingið, að fje þetta væri veitt, og þá þessi hluti þess í fjáráukalögum. Getið skal þess og, að nefndin hafði sýnishorn, er henni gatst vel að, og að meðmæli fylgdu frá háskólakennaranum í íslenskri tungu.

Styrkinn til Jóns Pálssonar vildi nefndin veita til að vega á móti verðhækkun á nauðsynjum eða rjettara sagt verðfalli á peningum.

Sjötta og sjöunda lið 7. gr. fellir nefndin úr eftir tilmælum stjórnarinnar.

Skaðabætur til háseta á eimskipinu Assistent vill nefndin veita í samræmi við herleiðingarbætur til farþeganna á Flóru.

Óhjákvæmilegt er að stækka kirkjugarðinn í Reykjavík, og því nauðsyn að veita fje til.

Breytingar nefndarinnar á 9. grein þarf eigi að skýra. Þær eru sjálf-sagðar.

Alþingi, 3. ágúst 1917.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Bjarni Jónsson frá Vogu,
skrifari og framsögumaður.

Jón Jónsson.

Þorleifur Jónsson.

Matth. Ólafsson.

Benedikt Sveinsson,
(með fyrirvara).

Magnús Pjetursson.

(B. XLV, 2.)

Nð.

297. Nefndarálit

um frumv. til laga um að skipa dr. phil. Guðmund Finnbogason kennara í hagnýtri sálarfræði við háskóla Íslands (þingskj. 87).

Frá mentamálanefnd.

Visindagrein sú, er hjer ræðir um, er ekki eldri en svo, að telja má að undirstaðan hafi verið lögð um miðja öldina sem leið, er hinn frægi þýski visindamaður og spekingur Gust. Th. Fechner gaf út bók sína Elemente der Psychophysik (Leipzig 1860).

Eftir þetta var farið að leggja mikla stund á þær greinar sálarfræðinnar, er byggjast á reynslu, þekkingu og tilraunum, svo sem sálareðlisfræði (psychophysik) og sálaraflfræði (psychodynamik). Lærðu menn af þessu að koma mælingum við ýmsar hliðar á andlegri og líkamlegri starfsemi mannsins, finna lögmál hennar innan vissra takmarka, og að lokum að hagnýta þetta lögmál, með því að haga vinnu eftir því sem það kennir oss að manninum sje eiginlegast og afl hans nýtist best. Þannig hafa orðið til hin svo nefndu vinnuvisindi, sem nú hafa vakið svo mikla athygli-úti um heim. Keppast mentaþjóðirnar við að þroska og efla þessa visindagrein, og það því fremur sem mannsaflíð stígur í verði hraðfara ár frá ári.

Á öllum tímum og í öllum löndum hafa að visu verið til greindir og athugulir menn, er lærðu af reynslunni hagnýtar vinnureglur. En slík þekking, er svo verður til, eins og einstakir ljósdeplar hingað og þangað í tíma og rúmi, rennur ekki í sameiginlegan sjóð sem menningararlind þjóðfjelagsins, nema safnað sje saman og sett í visindalegt kerfi. Fyrst þegar það er gert má segja, að þekkingin sje orðin sameign þjóðarinnar, er síðan getur gengið að erfðum frá kynslóð til kynslóðar.

Nú erum vjer svo heppnir að eiga einmitt mann, sem með styrk af landsfje leggur stund á hagnýt sálarvísindi. Svo sem bækur hans, fyrirlestrar og meðmæli lærðra manna bera vott um, er hann bæði áhugasamur og vel að sjer, eigi að eins í frumatridum þessarar visindagreinar, heldur og um nýjustu rannsóknir, er þar að lúta. Sjálfur hefir hann og hafið rannsóknir á hagnýting vinnuafls við ýms íslensk störf, og mun halda því áfram, ef honum verður gert það fært.

Þegar svo stendur á, að til eru menn í landinu, er leggja stund á og skara fram úr í einhverri visindagrein, þá er það síður mentaþjóða að tryggja sjer starfskrafta þeirra með því að veita þeim stöðu við aðalmentastofnanir sínar, háskólana. Þar eiga þeir heima og þaðan njóta þeir sín best. Dæmi eru til að útlendir háskólar hafa trygt sjer þannig íslenska starfskrafta, af því að þeir kunnu að meta þá.

Það er nú augljóst að frumvarp það, sem hjer um ræðir, hefir ekki i för með sjer aukin útgjöld fyrir landssjóð fyrst um sinn, því að ganga má að

Því visu, að það komi ekki til mála að svifta hann styrk þeim, er hann hefir nú til vísindaiðkana sinna, en þessi styrkur er einmitt jafn launum þeim, er hann fær, ef þetta frumvarp verður samþykkt. Vinningur má það aftur teljast, að ef dr. Guðmundi er veitt fast starf, þá á landið aukna starfsskvið á dugandi manni, er það annars átti á hæltu að missa út í heiminn.

Nefndin hefir því komið sjer saman um að mæla með frumvarpinu.

Alþingi, 3. ágúst 1917.

Bjarni Jónsson frá Vog, form. og framsögum.

Magnús Pjetursson.

Sveinn Ólafsson.

Jörundur Brynjólfsson, með fyrirvara.

Stefán Stefánsson, með fyrirvara.

Fjárveitinganefnd neðri deildar samþykk fjárhagsatriði nefndarálits og frumvarps þessa, um að skipa dr. Guðm. Finnbogason kennara í hagnýtri sálarfræði við háskóla Íslands.

Alþingi, 3. ág. 1917.

Pjetur Jónsson.

Bjarni Jónsson frá Vog.

(B. XLII, 2.)

Nd.

298. Nefndarállt

um frv. til laga um stefnubirtingar.

Frá allsherjarnefnd.

Í nefndinni hefir enginn ágreiningur orðið. Telur hún frv. þetta til mjög mikilla bóta og er henni því áhugamál, að það nái fram að ganga. Ræður hún deildinni til að samþykkja frv. með eftirfarandi smávægilegum

BREYTINGUM:

1. Við 1. gr. Á eftir orðunum: »eða bæjarfógeti skipa« komi: að minsta kosti.
2. — 4. gr. Fyrir orðin: »um leið og þeir eru skipaðir« komi: áður en þeir taka til starfa.

3. — 8. gr. Á eftir orðinu: »hvers« í niðurlagi 3. málsg. komi: einstaks.
4. — 11. gr. Á eftir orðunum í upphafi greinarinnar: »að mál er dæmt« komi: eða úrskurðað af sáttanefnd.
5. — 17. gr. Orðið: »gr.« í 1. línu greinarinnar falli burt.

Alþingi, 3. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
ritari og framsögum.

Pjetur Ottesen.

Einar Árnason.

Einar Jónsson.

(B. LVIII, 3.)

Nd.

299. Állt fjárveitinganefndar

um frv. til laga um stofnun alþýðuskóla á Eiðum.

Á fundi fjárveitinganefndar í dag var álit frá mentamálanefnd um frv. til laga um stofnun alþýðuskóla á Eiðum borið undir fjárveitinganefndina. Var nefndin í einu hljóði samþykk fjárhagsatriði frumvarpsins.

Alþingi, 4. ágúst 1917.

Pjetur Jónsson.

Bjarni Jónsson
frá Vog.

(A. XIV, 3.)

Nd.

300. Állt fjárveitinganefndar

um frv. til laga um fyrirhleðslu fyrir Pverá og Markarfljót.

Á fundi fjárveitinganefndar neðri deild í dag var tekið til ihugunar nefndarálit um frv. til laga um fyrirhleðslu fyrir Pverá og Markarfljót, og var samþykkt með 6 atkv. gegn 1 þessi yfirlýsing:

Fjárveitinganefndin er samþykk fjárhagsatriðinu í þessu máli.

Alþingi, 4. ágúst 1917.

Pjetur Jónsson.

Bjarni Jónsson
frá Vog.

(B. LXIII, 2.)

Nd.

301. Nefndarálit

um frumv. til laga um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr. 43, 10. nóv. 1905, og lögum um breytingu á þeim lögum nr. 33, 2. nóv. 1914.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og komist að þeirri niðurstöðu, að í því felist eigi meira jafnrætti nje rættlæti en í núgildandi sveitarstjórnarlögum.

Vera má, að sveitarstjórnarlögunum sje á ýmsan hátt ábótavant, og ef svo er, fer best á því, að þau verði tekin fyrir og yfirskoðuð öll í einni heild, en miður heppilegt að smeygja inn smábreytingum, einkum þeim breytingum, sem skapa jafnvel meira misrætti en lögin eiga í sjer fólgið nú.

Fyrsta gr. frumv. fer fram á, að hver sá maður, sem þegið hefir sveitarstyrk og hefir 4 börn fram að færa, hafi kosningarrætt og atkvæðisrætt um öll sveitarmálefni, ef styrkurinn nemur eigi meiru en 70 kr. með hverju barni, og gæti þetta í mörgum tilfellum rættlæst og álitist sanngjarnt. En hins verður að gæta, að hjer getur staðið til hliðar annar maður, sem líka hefir 4 börn fram að færa og er hvorki óduglegri nje óskynsamari en hinn, en hefir vegna enn erfiðari kringumstæðna orðið að fá sveitarstyrk, sem nemur nokkru meiru en 70 kr. — t. d. 75 kr. — fyrir hvert barn, og öðlast því ekki þessi auknu rættindi. Við þetta skapast misrætti.

Í annan stað getur komið fyrir, að maður fatlaður eða heilsulítill hafi færri en 4 börn, en verði vegna þeirra óhappa, að hann er ófær til vinnu, að leita á náðir fátækra sjóðsins, en geti ekki borgað á ári tuttugasta part af skuld sinni — jafnvel þó lítill væri — og fari því á mis við kosningarrættinn, og er þá enn misrætti skeð.

Mörg fleiri dæmi mætti finna svipuð þessum, sem gera það órættlátt að veita undanþágur á vissum sviðum. Verður eigi öðru við komið en að sami rættarmissir gangi yfir alla, sem hafa þegið sveitarstyrk, meðan það verður ekki leitt í lög, að sveitarstyrkþegar hafi sömu mannrættindi og aðrir, sem hans hafa ekki þurft að beiðast. En slíkt kemur í bága við gildandi stjórnarskrá, svo að um það er ekki að ræða að sinni.

Óaðgengilegt þykir nefndinni einnig að samþykkja efni 2. greinar frumv. Telur rættara að fara eftir ákvæðum gildandi sveitarstjórnarlaga og leggja aukaútsvör á eftir efnum og ástæðum en að skattleggja »aflla«, eins og hjer er farið fram á. Sá grundvöllur er afar hæpinn vegna mismunandi tilkostnaðar og uppgripa.

Fyrir því leggur nefndin til að frumvarp þetta verði felt.

Alþingi, 4. júlí 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
ritari.

Einar Jónsson,
framsögum.

Pjetur Ottesen.

Einar Árnason.

(B. XIV, 2.)

Ed.**302. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um breyting á lögum um fasteignamat nr. 22, 3. nóv. 1915.

Frá meiri hluta landbúnaðarnefndar.

Nefndarmenn hafa ekki getað orðið sammála um að breytingar á lögum um fasteignamat, er frumvarpið fer fram á, sjeu æskilegar eða á rökum bygðar. Við getum ekki fallist á, að hús, sem nauðsynleg eru á jörðu, til þess að hún geti talist byggileg, sjeu til muna lakari skattstofn en jörð, sem engin hús hefir. Ekki mun heldur alment verða litið svo á, að ofháar kröfur sjeu gerðar til jarðarhúsa, þar sem það er skattfrjálst, er verð húsa kann að fara fram úr helmingi af matsverði jarðar án húsa. Er því naumast hugsanlegt, að þessi ákvæði fasteignamatslaganna leggi hömlur á sæmilegar húsabyggingar, eins og minni hluti nefndarinnar, flutningsmaður, virðist óttast svo mjög. Aftur á móti er það sanngjarnt, að skattgjald af húsum leiguliða sje ákveðið nokkuð lægra en af húsum jarðeigenda. En telja má líklegt, ef ekki víst, að á flestum jörðum verði talsvert af húsum undanþegið skatti, og að hús leiguliða verði þá fremur látin njóta þeirra hlunninda en hús jarðeigenda, má álita sjálfsagt. Þá er einnig á það að líta, að væri þessari lagagrein breytt nú, á meðan fasteignamatið stendur yfir, er mjög við því hætt, að það yrði til þess að meiri ruglingur og ósamræmi yrði á mati jarða en ef hún stendur óbreytt þar til því er lokið; því að miklar líkur eru til þess, að fasteignamatsmenn athugi, er þeir meta, hve mörg hundruð hver jörð verður, og að það geti haft einhver áhrif á virðinguna. Á annan hátt er naumast hægt að gera sjer skiljanlegt hvað því veldur, að þessi grein fasteignamatslaganna stendur svona óþægilega í höfði einstakra matsmanna. Þá vill minni hluti nefndarinnar hækka fæðispeninga og ferðakostnað fasteignamatsmanna um 2 kr. á dag, úr 5 kr. upp í 7 kr., ekki að eins fyrir þann tíma, sem þeir eiga eftir að starfa að matinu, heldur frá því þeir byrjuðu á nefndarstörfum. Því skal ekki neitað, að kaup matsmanna kunni að vera heldur lágt undir núverandi kringumstæðum, en hið sama á sjer óneitanlega stað með laun flestra eða allra embættis- og sýslunarmanna landsins. Hafi því Alþingi 1915, eins og við verðum að álita, ákveðið hæfilega borgun til þessara manna, er engin ástæða til að taka þá eina út úr nú og hækka laun þeirra, síður en svo. Ef nauðsyn krefur, væri því miklu rjettara að veita matsmönnum einhverja dýrtíðaruppbót, á líkan hátt og öðrum sýslunarmönnum landssjóðs, þótt ekki sje okkur kunnugt um, að þeir hafi neitt kvartað yfir launakjörum sínum, að undanteknum fjórum mönnum, að flutningsmanni frumvarpsins meðtöldum. Þá finst okkur ekki að til mála geti komið að veita fasteignamatsmönnum dýrtíðaruppbót eða hækka kaup þeirra, nema þá sjeu jafnframt bælt á sama hátt kjör yfirmatsmanna, þótt ekki sje ráð fyrir því gert í frumvarpinu. Þess skal getið, að minni hluti nefndarinnar hefir sýnt okkur uppkast að breytingartillögu við 1. gr. frumvarpsins, en okkur virtist hún ekki gera lagabreytingu þessa neitt aðgengilegri.

Af framantöldum ástæðum leyfum við okkur að ráða háttvirtri deild til að fella frumvarpið.

Alþingi, 30. júlí 1917.

Hjörtur Snorrason,
formaður.

Guðm. Ólafsson,
skrifari og framsögum. meiri hlutans.

(B. XCV, 1.)

Ed. 303. Frumvarp.

til laga um íslenskan fána.

Flutningsm.: Karl Einarsson og Magnús Torfason.

1. gr.

Ísland skal hafa sjerstakan fána.

2. gr.

Gerð fánans skal vera sú, er ákveðin er í konungsúrskurði 22. nóv. 1913 um gerð íslenska fánans.

3. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin öll þau ákvæði í íslenskum lögum, er heimila íslenskum skipum að nota annan fána.

4. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Greinargerð.

Saga þessa máls á þingi sýnir að öllum kemur saman um að mál þetta heyri undir íslenskt valdsvið. Að það hefir ekki enn náð fram að ganga, er ódjörfung og flokkadráttum Íslendinga sjálfra að kenna.

Nú virðist tími til kominn að fylgja því fram án nokkurs ágreinings, og er þá víst um framgang þess.

Oss er það mjög áriðandi einmitt nú, að aðrar þjóðir sjái að við höfum alt vald yfir verslunarmálum vorum og siglingum, og má þar enginn misskilningur komast að; en það er mjög hætt við því, að seint sækist að sanna öðrum þjóðum þetta, meðan skip vor sigla undir fána annarar þjóðar, og má vel fara svo, að það verði alls ekki hægt. En það er vart verjandi að láta nokkurs ófreistað í þessu efni.

Lega vor á hnettinum er nú eitt sinn þannig, að ekki er fyrirjáanlegt, að til þess geti komið, að nauðsynleg viðskifti vor við aðrar þjóðir verði teptar,

ef það er viðurkent, að vjer sjeum sjálfstæð og alfrjáls þjóð, þó ekki væri nema um verslun og siglingar; en að öðrum kosti mun mörgum virðast svo sem það sje ekki fulltrygt.

Að öðru leyti er ítarleg greinargerð fyrir frumvarpi þessu alveg óþörf, því nauðsynin á framgangi þessa máls hlýtur að vera svo ljós öllum þingmönnum að minsta kosti, að þeir þurfa ekki frekari skýringa við.

(B. I, 5.)

Nd.

304. Nefndarálit

um frumvarp til laga um sölu á kirkjueigninni, 7 hndr. að fornu mati, úr Tungu í Skutulsfirði, ásamt skógarítaki þar.

Frá fjárhagsnefnd.

Fjárhagsnefnd neðri deildar, sem þessu máli var vísað til, hefir, eftir að hafa athugað það á fundum sínum, komist að þeirri niðurstöðu, að ráða háttv. deild til að samþykkja frumvarpið óbreytt.

Alþingi, 4. ágúst 1917.

Magnús Guðmundsson,
formaður.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Hákon J. Kristófersson,
framsögumaður.

Þorsteinn M. Jónsson.

Þórarinn Jónsson.

(B. LII, 2.)

Nd.

305. Nefndarálit

um frv. til laga um varnarþing í einkamálum.

Frá allsherjarnefnd.

Það hefir orðið ofan á í nefndinni að ráða hinni háttv. deild til að samþykkja frv. þetta með einni breytingu, sem tilfærð verður hjer á eftir.

Í nefndinni kom það til orða, að varhugavert gæti verið að breyta hinni afar-gömlu reglu um, að enginn sje skyldur að mæta nema á sinn varnarþingi. En með því að þegar hafa verið teknar í lög all-víðtækar undantekningar frá þessari gömlu reglu, og með því að þær undantekningar, sem ráðgerðar eru í

frv. þessu, þykja eigi viðsjárverðari en þær, sem þegar eru lögleiddar, varð það að samkomulagi í nefndinni, að þetta atriði ætti eigi að valda falli þessa frv., sjerstaklega þar sem nefndin sá, að þótt frv. í fljótu bragði virðist einkum veita sækjanda hlunnindi, er þó langt frá, að stefndi geti eigi einnig notið góðs af reglum frv. Til að rökstyðja þetta þarf eigi annað en benda á, að verði frv. þetta að lögum, sparast mikill kostnaður af ferðum dómara, og er auðsætt, að slíkt getur eins komið stefnda að góðu, þar sem ganga virðist mega út frá, að málskostnaður falli eigi sjaldnar á stefnda en stefnanda. Og ef frv. um málskostnað, sem nú er til meðferðar á Alþingi, verður að lögum, er auðsætt, að dómvenja um upphæð málskostnaðar hlýtur að breytast í þá átt, að ídæmdur málskostnaður hækki til muna. Sá aðilinn, sem dæmdur verður til að greiða málskostnaðinn, hlýtur því tvímælalaust að njóta góðs af breytingu þessari, og hinn aðilinn virðist ekki missa neins í, þar sem ganga verður út frá, að hann fái sinn kostnað endurgoldinn í málskostnaðinum.

Breyting sú, sem nefndin stingur upp á að gerð sje við frv. þetta, er í því fölgín, að mál þau, sem rekin eru samkvæmt lögum þessum utan dómþinghár stefnda, sjeu jafnan rekin sem gestarjettarmál. Þótti nefndinni eigi næg ástæða til að hafa mismunandi málsmeðferð eftir því, hvort báðir aðiljar eru búsettir í sömu dómþinghá eða ekki. Þegar svo er ástatt, að báðir aðiljar eru búsettir í sömu dómþinghá, þykir þó sjálfsagt, að sáttaumleitun fari fram fyrir sáttanefnd, áður en málinu sje stefnt í dóm.

Samkvæmt þessu ræður nefndin háttv. deild til að samþykkja þetta frv. með eftirfarandi

BREYTINGU.

2. setning fyrri málsg. 1. gr. frv. orðist svo:

Slik mál má jafnan reka fyrir gestarjetti, en ef málsaðiljar eru báðir búsettir í sömu dómþinghá, skal þó sáttaumleitun fara fram fyrir sáttanefnd á venjulegan hátt.

Alþingi, 4. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
ritari og framsögum.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

Einar Árnason.

(B. XXXIV, 3.)

Nd.**306. Frumvarp**

til laga um málskostnað einkamála.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Til málskostnaðar telst:

1. Kostnaður af sáttatilraun, stefnubirtingu og dóms, þingvottagjald, rjettargjöld, gjald fyrir eftirrit og þess konar önnur gjöld.
2. Ferðakostnaður dómanda og dagpeningar.
3. Þóknun til aðilja eða umboðsmanna hans fyrir ómak eða unnin verk.
4. Kostnaður af mats- og skoðunargerðum, og önnur gjöld, er aðili hefir haft beinlinis vegna þess máls.

2. gr.

Dómari kveður á í dómi aðalmáls um greiðslu og upphæð málskostnaðar, að því leyti sem hann er þá á fallinn, enda geri aðili kröfu þar um.

Þann kostnað, sem á fellur eftir að mál er tekið undir dóm og þar til dómi er fullnægt, getur aðili lagt undir úrskurð fógeta.

3. gr.

Rjett er aðilja að leggja fram sundurliðaðan reikning í máli yfir kostnað sinn, og skal dómari svo meta málskostnað, að telja megi aðilja þann, er málskostnað fær, skaðlausan af, nema svo sje, að aðili hafi heitið umboðsmanni sínum eða öðrum óhæfilega háu kaupi fyrir starf hans í málinu eða í sambandi við það.

4. gr.

Sá, er dómkröfur hans eru í öllum verulegum atriðum teknar til greina, er dómur er upp kveðinn, skal fá goldinn málskostnað samkvæmt 3. gr.

Enn fremur skal dæma aðilja til að greiða málskostnað samkvæmt 3. gr., hvort sem dómkröfur hans eru teknar til greina eða eigi:

1. Ef hann hefir höfðað mál að ófyrirsynju.
2. Ef hann hefir eigi sjálfur sótt eða sækja látið sáttafund eða sáttamót fyrir dómi, enda hafi nauðsynjar eigi bannað.
3. Ef hann hefir visvitandi dregið mál óþarflega lengi, haft uppi visvitandi rangar kröfur eða skýrt visvitandi rangt frá atvikum, er máli skifta.

5. gr.

Nú hefir maður látið fram fara athöfn í máli, svo sem vitnaleiðslu eða matsgerð, er fyrirsjáanlega hlaut að vera þarflaus eða þýðingarlaus, og á hann þá eigi heimtingu á endurgjaldi þess kostnaðar, er hún hafði í för með sjer.

6. gr.

Nú vinnur maður mál að nokkru, en tapar því að nokkru, enda sje um veruleg atriði að tefla, og er dómara þá rjett að láta málskostnað niður falla að nokkru leyti eða öllu.

7. gr.

Nú hefir aðili höfðað gagnsök, og skal þá um málskostnað fara eftir því sem um aðalsök er áður sagt.

8. gr.

Nú segir svo í dómi, að komið skuli undir eiði eða drengskaparheiti aðilja, hvort krafa verði til greina tekin, og skal þá sá greiða málskostnað, er tapar vegna þess að eiður eða heit er unnið, eða vegna þess að eiður eða heit verður eigi unnið.

Nú eru sumar dómkröfur taldar fullsannaðar, en sumar látnar undir eiði eða drengskaparheiti aðilja komnar, og er dómara þá rjett að dæma þann, er tapar að því leyti, til að greiða nokkurn hluta málskostnaðar, en láta um greiðslu hins hlutans fara eftir 1. málsg. þessarar greinar.

9. gr.

Nú er máli vísað frá dómi eða það er hafið, og skal þá gera sækjanda þess máls að greiða málskostnað.

Nú þingfestir maður eigi mál sitt, enda hafi hinn sótt þing, og skal sækjandi þá greiða stefndum málskostnað, nema hann hafi afturkallað stefnu sína í tækan tíma.

10. gr.

Nú fær maður gjafvörn eða gjafsókn, og skiftir það engu um skyldu hans til að greiða andstæðingi sínum málskostnað. Rjett er og að dæma andstæðing gjafsóknar- eða gjafvarnarhafa til greiðslu málskostnaðar að lögum, enda varðar þar engu, þótt hinn hafi haft gjafsókn eða gjafvörn.

11. gr.

Rjett er aðiljum að semja um greiðslu málskostnaðar.

12. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi númer N. L. 1—5—7, 24 og 31 og 1—6—20, að því leyti sem þar greinir um málskostnað, svo og önnur lagaákvæði, er brjóta bág við lög þessi.

13. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918 og taka til allra þeirra mála, er stefna í aðalmálinu er út gefin eftir þann tíma.

(B. LI, 4.)

Nd.**307. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 21, 2. nóv. 1914, um notkun bifreiða, og viðauka við sömu lög.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

2. gr. orðist svo:

Stjórnarráðið getur, að fengnu álitu sýslunefndar þeirrar eða hæjarstjórnar, sem hlut á að máli, takmarkað eða bannað umferð bifreiða á vegum eða vegaköflum með öllu, eða um tiltekinn tíma, ef slík umferð telst hættuleg eða vera til sjerlegra óþæginda.

2. gr.

6. gr. 2. málsg. 1. setning laga nr. 21, 2. nóv. 1914, hljóði svo:

Í kaupstöðum, kauptúnum og ámóta þjeltbýli má ökuhraðinn aldrei vera meiri en 10 kílómetrar á klukkustund.

3. gr.

Aftan við 6. gr. komi tvær nýjar málsg., svo hljóðandi:

Hraðamælir skal vera á hverri bifreið.

Ökumanni skal ávalt skylt að stöðva bifreið þegar í stað, ef lögreglumaður gefur honum merki til þess.

4. gr.

1. málsg. 7. gr. orðist svo:

Ef bifreið mætir vegfarendum, skal hún halda sjer vinstra megin á veginum. Bifreið skal þegar nema staðar, ef sá, sem hún mætir, gefur merki, og skal ökumaður gera það, sem í valdi hans stendur, til þess að þeir, er hann mætir, komist tálma- og slysalaust fram hjá honum. Svo skal og bifreiðarstjóri gæta þess eftir föngum, er hann vill fara fram fyrir vegfarendur, að eigi verði slys af eða tafir, og skal bifreiðin þá vera hægra megin á veginum. Nú fælist hestur eða verður órór, og skal bifreiðarstjóri þá þegar í stað stöðva bifreið og gangvél hennar og styðja að því eftir fremsta megni, að vegfarendum verði eigi tjón eða tálmi að. Hins vegar skulu vegfarendur jafnan víkja úr vegi fyrir bifreiðum, sem öðrum vögnum, og aldrei tefja för þeirra að öþörfu.

5. gr.

Framan við 9. gr. komi ný grein, svo látandi:

Bifreiðarstjóri skal hafa einkennishúfu á höfði, og skal framan á henni standa skrásetningarmarki bifreiðar.

6. gr.

Eftir 9. gr. komi ný grein, er verði 10. gr., svo látandi:

Í bifreið hverri, er flytur fólk fyrir endurgjald, skal vera leiðarmælir, festur svo, að farþegar megi á hann lesa, og skal stjórnarráðið setja gjaldskrá handa bifreiðum fyrir mannsflutninga.

Í hverri bifreið skulu vera til sýnis öll gildandi ákvæði laga og reglugerða um bifreiðar, svo og gjaldskrá.

7. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Þó getur stjórnarráðið veitt frest, til fullnægju ákvæðum 2. gr. 1. málsg. og 4. gr. til 1. apríl 1918.

Þá er lög þessi hafa öðlast staðfestingu konungs, skal fella texta 1.—6. gr. inn í lög nr. 21, 2. nóv. 1914, og getur konungur þá gefið þau lög út, þannig breytt, sem lög um notkun bifreiða.

(B. V, 3.)

Ed.

308. Frumvarp

til laga um bæjarstjórn Ísafjarðar.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Umdæmi Ísafjarðar nær yfir jarðirnar Eyri með Stakkanesi og Seljaland.

2. gr.

Bæjarstjórn stýrir málefnum kaupstaðarins; í henni eru kjörnir bæjarfulltrúar og bæjarfógeti; hann er oddviti og hefir atkvæðisrjett á fundum.

Samþykki $\frac{3}{5}$ greiddra atkvæða með leynilegri atkvæðagreiðslu kjósenda, skal í stað bæjarfógeta kosinn bæjarstjóri til 6 ára í senn, á sama hátt og bæjarfulltrúar. Hann skal launaður af bæjarsjóði.

3. gr.

Forstaða bæjarmálefna og framkvæmd ákvarðana þeirra, er bæjarstjórn tekur, er á hendi oddvita.

Með samþykkt skal setja fastar nefndir til að stjórna sjerstökum bæjarmálefnum, hverjir skipi þær og hvert sje vald þeirra. Þó má bæjarstjórn fela einum eða fleirum fulltrúanna framkvæmd einstakra bæjarstarfa eftir reglum, sem hún um það setur. — Allir bæjarfulltrúar eru skyldir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem þeim verða falin á hendur.

Fyrir nefndarmenn, kosna utan bæjarstjórnar, gilda sömu synjunar-ástaður og starfstímatakmörk og um bæjarfulltrúa, sjá þó 19. gr.

4. gr.

Bæjarfulltrúar eru 9. Tölu þeirra má stjórnarráðið breyta, eftir tillögum bæjarstjórnar. Bæjarfulltrúa kjósa bæjarbúar, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

5. gr.

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, konur og karlar, sem eru 25 ára að aldri og hafa átt lögheimili í bænum 1 ár þegar kosning fer fram, og fullnægja að öðru leyti skilyrðum fyrir kosningarrjetti til Alþingis.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, foreldrar og börn, nje heldur móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra. Konum er jafnan heimilt að skorast undan kosningu.

6. gr.

Bæjarfulltrúar skulu kosnir til 3 ára, þriðjungur árlega. Fari fulltrúi af öðrum ástæðum frá á kjörtímabilinu, skal þegar kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem er eftir af því.

7. gr.

Almennar fulltrúakosningar fara fram einhvern fyrsta virkan dag eftir nýár. Svo skal kosningu undirbúa, að skrá sje samin um þá, er kosningarrjett eiga; skrá þá skal kjörstjórn semja, en kjörstjórar eru bæjarfógeti og 2 fulltrúanna, er bæjarstjórn kys. Kjörskrá skal liggja öllum kjósendum til sýnis á hentugum stað um hálfan mánuð á undan kjördegi. Kærur gegn kjörskrá á að bera upp fyrir kjörstjórn í síðasta lagi 3 dögum á undan kjördegi og leggur hún þá úrskurð sinn á kærurnar.

8. gr.

Formaður kjörstjórnar boðar stund og stað, er kosningar skulu fram fara, með eigi minna en viku fresti, og á þann hátt er kjörfundi er vant að boða.

9. gr.

Innan sextugs aldurs er hver kjörgengur karlmaður skyldur að taka við kosningu, hafi hann ekki sennilega ástæðu til að skorast undan kosningu. Sker kjörstjórn úr þessu, en úrskurði hennar má skjóta til bæjarstjórnar. Sá, sem gegnt hefir fulltrúastörfum 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast á hendur þá sýslu aftur jafnlangan tíma og hann hefir verið fulltrúi.

10. gr.

Kærur yfir kosningargerð eða úrskurðum kjörstjórnar verður að bera skriflega undir bæjarstjórnina innan 8 daga eftir að kosning fór fram. Leitar bæjarstjórn álits kjörstjórnar um kærana og leggur úrskurð sinn á málið innan 8 daga. Innan 14 daga má kæra úrskurð bæjarstjórnar fyrir stjórnarráðinu. Eftir almennar kosningar fara bæjarfulltrúar þeir, er frá eiga að fara, þá fyrst úr bæjarstjórn, er fullnaðarúrskurður er lagður á framkomnar kærur.

Þurfi uppkosning að fara fram, skal þegar til hennar stofnað, og við hana nota hinar síðast leiðrjettu kjörskrár.

11. gr.

Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn áður en kjörtími hans er liðinn, og ákveður hún þá, hvort taka skuli beiðni hans til greina. Bæjarstjórn ákveður enn fremur, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórn um stund, sakir atvika, er svifti hann kjörgengi; hún ákveður og, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni um stund, af því að hann hefir vanrækt eða færst undan að gera það, er hann er skyldur til sem bæjarfulltrúi. Þó má sá, er vikið er úr bæjarstjórn, kæra til stjórnarráðsins á þann hátt, sem segir í næstu grein á undan.

12. gr.

Oddviti stjórnar umræðum á fundum og sjer um að það, sem ályktað er, sje rjett ritað í gerðabókina.

Fundir bæjarstjórnar skulu fara fram í heyranda hljóði. Einstök mál má þó ræða innan luktra dyra, þegar bæjarstjórn ákveður.

Til þess að lögmæt ákvörðun sje gerð, verður auk oddvita minst helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðamagn skal ávalt ráða. Sjeu jafnmörg atkvæði með og mótt, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar; þá ræður hlutkesti.

Það skal kunngert bæjarbúum, hve nær og hvar bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda þegar oddvita þykir nauðsyn til bera eða minst helmingur bæjarfulltrúa æskir þess.

Oddviti skal á undan fundum, ef því verður við komið, skýra bæjarfulltrúum frá, hver málefni komi fyrir. Allir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gerðabókina við fundarlok, og á sjerhver fulltrúi rjett á að fá ágreiningsatriði sitt stuttlega bókað. Við nefndarkosningar skal viðhafa hlutfallskosning, er þess er krafist.

Bæjarstjórn setur sjálf þingsköp sín, en stjórnarráðið staðfestir þau.

13. gr.

Virðist oddvita einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar ganga út fyrir valdsvið hennar, eða ákvörðun sje gagnstæð lögum, eða skaðleg fyrir bæjarfjlagið, eða hún verði til að færast undan skyldum þeim, er á því hvila, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt um það í gerðabókina. Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda stjórnarráðinu skýrslu, er svo leggur úrskurð á málið. Eftirrit af skýrslu oddvita skal jafnframt senda bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir sínar við hana áður en hún fer til stjórnarráðsins.

14. gr.

Í málum um uppeldi og fræðslu barna hefir formaður skólanefndar sæti og tillögurjett á fundum bæjarstjórnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

15. gr.

Bæjarstjórn ræður byggingarmálefnum bæjarins, en byggingarnefnd annast framkvæmd þeirra. Skipa hana oddviti, sem er formaður hennar, og 4 menn, er bæjarstjórn kýs, 2 úr sínum flokki.

Þyki lóðareiganda rjetti sínum hallað með úrskurði bæjarstjórnar eða byggingarnefndar, má hann skjóta honum til stjórnarráðsins.

Nú þykir bæjarstjórn rjett, að sett verði fyllri ákvæði um byggingarmál bæjarins en þá eru í lögum, og má setja þau með byggingarsamþykkt, er bæjarstjórn semur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir. Í byggingarsamþykkt má ákveða sektir fyrir brot, svo og setja reglur um greiðslu þess kostnaðar, er ákvæði byggingarsamþykktar hafa í för með sjer; svo má þar og ákveða hæfileg gjöld fyrir leyfi þau, sem bæjarstjórn eða byggingarnefnd veitir. Nú er byggingarfulltrúi skipaður samkvæmt byggingarsamþykkt, og má þá ákveða hæfileg gjöld fyrir þau störf hans, er hann leysir af hendi sem byggingarfulltrúi í þarfir einstakra manna, eftir beiðni þeirra. Gjöld fyrir byggingarleyfi og störf fyrir einstaka menn skulu hafa lögtaksrjett, og renna þau í bæjarsjóð.

Með samþykkt, er bæjarstjórn setur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir, má setja reglur um leiguskilmála á leigulóðum, túnleigu og erfðafestulöndum. Leiga af löndum þessum hefir lögtaksrjett.

16. gr.

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjelagsins, samkvæmt hafnarlögum.

17. gr.

Bæjarstjórn skipar embættismenn eða sýslunarmenn bæjarins og veitir þeim lausn. Lögregluþjóna og nætúrverði skipar bæjarstjórnin eftir tillögu bæjarfógeta, er veitir þeim lausn. Hún gerir og tillögur um skipun yfirsetukvenna og kýs um sáttamannsefni.

18. gr.

Almanaksárið telst reikningsár bæjarins. Innan 1. nóvember skal bæjarstjórn semja áætlun yfir tekjur og gjöld næsta árs. Það, sem á vantar til að standa straum af bæjarþörfum, skal jafnað niður á bæjarbúa eftir efnum og ástæðum. Áætlun þá, sem þannig er samin, skal ræða á 2 fundum með viku bili. Við síðari umræðu skal ihuga áætlunina grein fyrir grein og greiða atkvæði um hverja grein hennar. Skal áætlunin vera regla fyrir hæð bæjargjalda og fjárstjórn allri á næsta ári. Hún skal lögð fram innan 15. nóvember kjósendum til sýnis í hálfan mánuð.

Án samþykkis stjórnarráðsins má eigi nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld samtals á bæjarbúa en svari meðaltali allra bæjargjalda þrjú síðustu árin, að fimtungi viðbættum.

Af hverri feralin í útmældum húsgrunnum skal greiða 2—5 aura árlega til bæjarþarfa og af hverri feralin útmældrar óbygðrar lóðar skal greiða 1—2 aura, samkvæmt ákvæði áætlunar.

19. gr.

Niðurjöfnun eftir efnum og ástæðum nær til þeirra, er lög segja fyrir um.

Niðurjöfnunarnefnd skipa 7 menn, og skulu þeir kosnir í októbermánuði á sama hátt og bæjarfulltrúar. Þeir skulu kosnir til 6 ára. Þó fara 4 þeirra frá eftir 3 ár, samkvæmt hlutkesti, er bæjarstjórn lætur fram fara. Um setu í niðurjöfnunarnefnd gildir að öðru leyti sama og fyr segir um bæjarstjórn, að því er við getur átt. Enginn má á sama tíma sitja í niðurjöfnunarnefnd og bæjarstjórn.

Niðurjöfnunarnefnd kys formann úr sínum flokki, og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu og um bæjarstjórn (12. gr.).

20. gr.

Niðurjöfnunarnefnd skal hata lokið niðurjöfnun í lok nóvembermánaðar.

Niðurjöfnunarskráin skal liggja til sýnis 1.—15. desember á hentugum stað, er niðurjöfnunarnefnd auglýsir. Aukaniðurjöfnun skal fara fram í síðari hluta júnímánaðar. Auk þess má bæjarstjórn ákveða, að jafnað skuli niður á arðsöm fyrirtæki utanbæjarmanna, er þess þykir þurfa. Þessar aukaniðurjafnanir skulu lagðar fram til sýnis vikutíma og eins og áður segir.

Kæurur yfir niðurjöfnun skulu sendar niðurjöfnunarnefnd skriflega innan hálf mánaðar frá því, að niðurjöfnunarskráin var til sýnis. Innan hálf mánaðar þar á eftir skal nefndin skriflega tilkynna kæranda, hvort eða að hve miklu leyti krafa hans hafi verið tekin til greina. Ályktun niðurjöfnunarnefndar má svo innan hálf mánaðar þar á eftir bera upp fyrir bæjarstjórn, sem leggur úrskurð sinn á málið innan hálf mánaðar.

Hverjum, sem bæjargjald er gert, er heimilt að kvarta yfir skattgjaldi því, sem lagt hefir verið á hann eða aðra, sem á niðurjöfnunarskránni standa, svo og yfir því, að einhverjum sje slept af skránni. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns eða yfir því að manni sje slept, skal honum gefinn kostur á að segja álit sitt um það efni áður en niðurjöfnunarnefnd eða bæjarstjórn fella úrskurð sinn.

Bæjarstjórn má ekkert bæjargjald hækka eða lækka um minna en 10%. Heldur eigi má bæjarstjórn bæta manni á niðurjöfnunarskrá nema gjald hans nemi minst því lægsta gjaldi, sem þegar hefir verið lagt á einhvern annan á niðurjöfnunarskránni.

Enginn getur, með því að bera sig upp við bæjarstjórnina um skattgjald sitt, komist hjá því að greiða þann hluta skattsins, sem fallinn er í gjald-daga; en verði gjaldinu breytt, skal greiða aftur úr bæjarsjóði það sem of-goldið er.

21. gr.

Verði ágreiningur milli Ísafjarðar og annars sveitarfélags um, hvernig skifta beri skattgjaldi manns, skal stjórnarráðið skera úr því.

Þykist einhver ekki vera skattskyldur í bænum, má hann skjóta máli sínu til dómstólanna.

22. gr.

Öll bæjargjöld skulu goldin fyrir 15. janúar og 15. júlí ár hvert, og ber bæjargjaldkera að innheimta þau, eins og aðrar tekjur bæjarfélagsins. Sjeu þau eigi greidd innan hálfis mánaðar frá gjalddaga, ber að taka þau lögtaki.

Flytji skattskyldur maður úr bænum innan ársloka, fellur alt gjald niður, sem lagt er á hann sjálfan fyrir ár það, er fer í hönd. Sá, sem flytur úr bænum einhvern tíma á árinu, er að eins skyldur til að greiða skatt til loka þess ársfjórðungs, er hann flytur sig. Sá, sem settur er á aukaniðurjöfnunar-skrána, er að eins skyldur að greiða skatt frá 1. júlí.

23. gr.

Bæjarstjórnin og bæjarfógeti sjerstaklega skal hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn bæjarins og sjá um, að skattar og aðrar tekjur sjeu rjett heimtar og í tækan tíma og teknar lögtaki, ef þess þarf við; enn fremur gæta þess, að geymt sje og eftir atvikum ávaxtað fje bæjarins, þangað til á því þarf að halda til þess að borga útgjöld hans.

Bæjarstjórnin hefir ábyrgð á innstæðum, skuldabrfefum og öðrum eignum bæjarins.

24. gr.

Gjaldkeri skal, þegar þess er krafist, gefa bæjarstjórninni nákvæma sjóðskýrslu, er sýni bæði hvað goldist hafi í bæjarsjóð og hvað úr honum hafi verið greitt. Eigi má bæjargjaldkeri greiða neitt úr bæjarsjóði nema eftir ávisun bæjarstjórnar. Oddviti ávisar útgjöldum og skulu þau áður samþykkt af fulltrúa þeim eða nefndarmanni, er þau eiga undir.

25. gr.

Fyrir opinber uppboðsþing, sem bærinn lætur halda í sínar þarfir, svo sem á lendum, smiðum, vegavinnu o. fl., skal ekkert gjald greiða í landssjóð.

26. gr.

Bæjarstjórn er skyld að útvega og láta landsstjórninni í tje skýrslur þær, er hún kann að æskja, svo sem um fólktal, skepnuhald, atvinnuvegi og annað ástand bæjarins.

27. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, takast á hendur neina skuldbindingu til langframa, sem ekki beinlinis hvílir á henni samkvæmt lögum, ekki taka af innstæðufje bæjarins, ekki selja nje veðsetja fasteignir hans nje kaupa nýja fasteign, ekki taka stærri lán nje til lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, nje heldur endurnýja slík lán eða fresta greiðslu þeirra.

28. gr.

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið, og senda bæjarfógetan-

um fyrir lok janúarmánaðar; lætur bæjarfógeti reikninginn liggja kjósendum til sýnis, eins og fyrir er mælt um niðurjöfnunarskrána.

Yfirskoðunarmenn bæjarreikninganna eru 2, og kýs bæjarstjórn þá hlutfallskosningu. Starf það hafa þeir á hendi í 3 ár og mega ekki eiga sæti í bæjarstjórn þann tíma. Þeir skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar, frá því að þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri hefir svarað athugasemdum yfirskoðunarmanna, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn fyrir bæjarstjórnina, er úrskurðar hann og veitir gjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði, sem snertir þau bæjarstörf, er honum hafa verið sjerstaklega á hendur falin. Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna að úrskurður bæjarstjórnar sje rjettur, enda honum lögð peningaábyrgð á hendur, og má hann skjóta máli sínu til dómstólanna.

Þegar lagður hefir verið úrskurður á reikning gjaldkera, á að birta í blaði ágrip af honum, er bæjarfógeti semji; á það ágrip að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum bæjarins.

29. gr.

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning yfir umliðið reikningsár, með öllum fylgiskjöllum. Komi það fram, að bæjarstjórn hafi greitt ólögmat gjöld, neitað að greiða gjöld, sem hvila á bændum að lögum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sínu, skal stjórnarráðið gera þær ráðstafanir, er við þarf, og ef nauðsyn ber til, með lögsókn koma fram ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, sem hafa átt þátt í þessum ályktunum.

30. gr.

Með samþykkt þeirri, er getur um í 3. gr., og stjórnarráðið staðfestir, má setja nánari reglur um sjerhvert atriði í stjórn bæjarins, samkvæmt grundvallarreglum laga þessara, þar á meðal um brot á þeim.

31. gr.

Með lögum þessum eru numin úr gildi lög nr. 23, 8. okt. 1883, lög nr. 14, 28. ágúst 1903, lög nr. 26, 16. nóv. 1907 og lög nr. 50, 3. nóv. 1915, svo og önnur ákvæði, er fara í bága við lög þessi.

32. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

(B. V, 4.)

Ed.**309. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um bæjarstjórn Ísafjarðar.

Frá allsherjarnefnd.

Við 6. gr. Síðari málsgrein orðist svo:

Fari fulltrúi frá á kjörtímabilinu af öðrum ástæðum en þeim, að kjörtímabil hans sje útrunnið, skal þegar kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem eftir er af því.

(A. X, 2.)

Ed.**310. Nefndarálit**

um frv. til laga um fiskiveiðasamþyktir og lendingarsjóði.

Frá sjávarútvegsnefndinni.

Nefndin hefir athugað frumvarpið, sem er stjórnarfrumvarp og að mestu samandregin eldri lagaákvæði um ýms atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum, alt að 15 smál. að stærð.

Helstu nýmæli frumvarpsins eru þessi:

1. Að samþyktir megi ná til báta 20 lesta í stað 15 lesta.
2. Að kaupstöðum og kauptúnum er heimilaður rjettur til að gera samþykt út af fyrir sig.
3. Að samþykt gildi að eins í 10 ár í senn.
4. Að heimilað er að ákveða talsvert hærri gjald í lendingarsjóð en áður.

Nefndin hefir ekki getað aðhýlst aðra aðalbreytingu, að kaupstaður eða kauptún hafi sjerstakan rjett til að gera samþykt út af fyrir sig, einmitt með tilliti til þess, sem segir í athugasemdum stjórnarfrumv. við 1. gr., að fiskiveiðasamþyktir yfir höfuð sjeu miðaðar við fiskiskip, sem eru þannig staðbundin, að þau veiða að eins frá ákveðnum stað og einungis á ákveðnum fiskimiðum. Það liggur í augum uppi, að sömu reglur verða að gilda fyrir báta úr kaupstað eða kauptúni og fyrir báta úr veiðistöðum þar nálægt, ef þeir sækja sömu fiskimið; en þetta yrði ekki trygt ef kaupstaðurinn eða kauptúnið hefði rjett til að gera samþykt út af fyrir sig. Nefndin getur heldur ekki sjeð, að þörf sje á því, að ákveða megi lendingarsjóðsgjaldið hærri en nú er orðið, en lítur svo á, að slík heimild sje ekki alveg hættulaus fyrir minni bátana; hins vegar virðist ekkert vera athugavert við það, að hægt sje að miða gjald þetta við lestarrúm báts í staðinn fyrir við hlut af afla eða hundraðsgjald af afla, ef svo sýnist.

Þá sjer nefndin ekki ástæðu til, að nein sjerstök regla gildi um upp-
töku hákarls, en telur rjett að um upptöku hans fari sem um upptöku annars afla.

Loks hefir nefndin álitid, að betur færi á, að gerðar sjeu nokkrar orða-
breytingar á frumvarpinu, en vill að það nái að öðru leyti fram að ganga.

BREYTINGARTILLÖGUR:

1. Við 1. gr. Í stað orðanna »sem eru ... takmörkunum« komi:
sjeu þeir ekki stærri en 20 lestir með þeim takmörkum.
2. Við 2. gr. a) Í stað orðanna »ef hann er forfallaður nefndarmanna«
í forföllum hans einhver nefndarmanna.
b) Í stað orðanna »Þá á hann« komi:
ber honum.
c) Fyrir »ferðakostnað« komi:
ferðakostnaður.
d) Fyrir »sá kostnaður« komi:
hvorttveggja.
3. Við 3. gr. Orðin »kaupstaðir og kaupsún« til enda greinarinnar falli burt.
4. Við 4. gr. a) Fyrir »atkvæði og álit« komi:
álit og atkvæði.
b) Fyrir »breytingaratkvæði« komi:
breytingartillaga.
5. Við 5. gr. a) Fyrir »birting hennar,« komi:
birting hennar og.
b) Í staðinn fyrir orðin: »opnum skipum ... brutto lesta« komi:
bátum, sem samþykktin nær til.
6. Við 6. gr. a) Orðið »brutto« falli burt.
b) Fyrir orðin: »Það, er þarf til þess« komi:
með því.
7. Við 7. gr. Þriðja málsgrein orðist svo:
Lendingarsjóðsgjaldið má ákveða fyrir hverja vertið alt að 2 kr.
af hlut, eða 2% af afla skipsins eða 3 kr. af lest í rúmmáli skips-
ins. Formaður o. s. frv.
8. Við 8. gr. Orðin: »Um hákarlaveiði« til enda greinarinnar falli burt.

Alþingi, 4. ágúst 1917.

Karl Einarsson,
formaður og framsögumaður.

M. J. Kristjánsson.

Kristinn Danielsson.

(A. XXI, 7.)

Nð.**311. Breytingartillaga**

við frv. til laga um framkvæmd eignarnáms.

Frá allsherjarnefnd.

2. málsg. 6. gr. orðist svo:

Nú hefir bæjarfjélag, þar sem dómari er oddviti bæjarstjórnar eða á sæti í bæjarstjórn, eða sýslufjélag, þar sem dómari er oddviti sýslunefndar, krafist eignarnáms, og er þá rjett, að stjórnarráðið kveði yfirmatsmenn.

(A. XV, 3).

Ed.**312. Frumvarp**

til laga um mælitæki og vogaráhöld.

(Eftir 2. umr. i Ed.).

1. gr.

Við hverja þá verslun, þar sem mæla skal varning eða vega, skal til þess nota mælitæki eða vogaráhöld, sem löggilt eru og löglega stimpluð. Tæki þessi og áhöld skulu sæta eftirliti af hálfu stjórnarvalda þeirra, er til þess eru nefnd í lögum þessum; en skylt er engu að síður þeim, er þau tæki notfæra við afhending eða móttöku vöru, að sjá um að þau sjeu rjett.

Öll mælitæki og vogaráhöld, sem notuð eru til að ákveða upphæð tollgjalda til landssjóðs eða til þess að byggja á þeim vottorð um vigt eða mæli, eða og til annars, sem ákveðið kann að verða í konungstilskipun samkvæmt 2. gr. þessara laga, skulu vera löggilt og eftirliti háð.

2. gr.

Undir umsjón stjórnarráðsins skal setja á stofn löggildingarstofu í Reykjavík, og sjer hún um:

- a) stimplun og löggilding mælitækja og vogaráhalda; jafnframt fellur burt það löggildingarstarf, sem hvílir á sýslumönnum og bæjarfógetum (sbr. lög nr. 16, 11. júlí 1911),
 - b) einkasölu á stimpluðum og löggiltum mælitækjum og vogaráhöldum,
 - c) verklegt eftirlit með tækjum til mælis og vogar,
- alt eftir nánari ákvæðum, sem felast í lögum þessum og sett verða í konunglegri tilskipun um mælitæki og vogaráhöld.

3. gr.

Löggildingarstofunni skal stjórnað af forstöðumanni, sem stjórnarráðið útnefnir, og hefir hann að launum 2500 kr. á ári, auk alt að 500 kr. til ferðakostnaðar.

Til þess að koma löggildingarstofunni á stofn má greiða úr landssjóði alt að 8000 kr.

Annar kostnaður við rekstur löggildingarstofunnar skal greiddur, að svo miklu leyti, sem unt er, með þeim tekjum, sem hún fær fyrir útsölustarfa sinn og eftirlit. Fjárhagsáætlun hennar skal tekin upp í fjárlögin. Útsöluverðið á mælitækjum og vogaráhöldum, sem löggildingarstofan hefir einkasölu á, skal staðfest af stjórnarráði Íslands.

A. Löggildingarstarfinn.

4. gr.

Löggilding á mælitækjum og vogaráhöldum fer fram á þann hátt, að stimplað er á þau löggildingarmerki, sem er fangamark Kristjáns konungs X. með kórónu, og auk þess merki, er gefi til kynna, hvaða ár löggildingin hafi farið fram.

5. gr.

Löggildingarstofan getur löggilt tæki, þótt ekki sjeu þau ætluð til notkunar, er löggildingarskyldan nær til, ef þau að hennar dómi eru til þess fallin.

6. gr.

Löggildingarstofan getur löggilt af nýju mælitæki og vogaráhöld, sem áður hafa löggilt verið, en orðin eru ófullnægjandi, ef þeim hefir verið breytt þannig, að þau fullnægi löggildingarskilyrðum.

Þeir, er nota löggilt mælitæki og vogaráhöld, skulu leita nýrrar löggildingar, þegar skekkjan á þeim fer fram úr slitmarki, sem ákveðið verður í tilskipun (sbr. 2. gr.). Notendur mega hvorki sjálfir nje með annara aðstoð breyta eða gera við löggilt tæki, nema þeir jafnframt afmái löggildingarmerkin.

B. Útsölustarfinn.

7. gr.

Einkasala löggildingarstofunnar nær til allra löggildingarskyldra tækja, sem nefnd eru í 1. gr., og sömuleiðis til þeirra mælitækja og vogaráhalda, sem notuð eru til annars, eftir því sem tilskipunin greinir.

8. gr.

Löggildingarstofan skal hafa svo miklar birgðir af algengum mælitækjum og vogaráhöldum, er ætla má að nægi. Hafa má hún aðalútsölu mann, er

annast sölu fyrir hennar hönd, og ber að sjá um, að tækin sjeu til sölu svo víða um landið, sem þörf er á.

9. gr.

Nú hefir löggildingarstofan ekki tæki, sem óskað er eftir, og er þá heimilt að kaupa þau annarstaðar. Þegar svo ber undir, má krefjast þess, að löggildingarstofan löggildi þau, ef þau að hennar dómi fullnægja löggildingarskilyrðum.

Í tilskipun þeirri, sem ráð er fyrir gert í 2. gr., skal ákveða, að löggildingarstofan geti, þegar sjerstaklega stendur á, gefið leyfi til að nota mælitæki og vogaráhöld, sem hún hefir ekki sjálf löggilt, en löggilt eru með því löggildingarmerki, sem gildi áður en lög þessi öðluðust gildi. Þó skal við fyrsta tækifæri stimpla tæki þessi með ársmerki löggildingarstofunnar.

C. Eftirlitsstarfinn.

10. gr.

Lögreglustjóra er skylt að sjá um, að kaupmenn noti eingöngu löggilt mælitæki og vogaráhöld, og yfirleitt, að haldin sjeu þau ákvæði, sem sett eru um notkun slíkra tækja.

Hann getur fyrirvaralaust látið skoða áhöld og tæki til mælis og vogar hjá öllum, sem löggilt tæki nota eða nota ber, og rannsakað, hvort fylgt hefir verið rjettilega fyrirmælum laga þessara um löggilding og stimplun eftir verklega prófun eða nýja löggilding.

11. gr.

Vörumatsmönnum og löggiltum vigtarmönnum skal skylt að athuga bæði, hvort tæki þau, er notuð eru, sjeu rjett löggilt og merkt, og hvort tækin í raun og veru sjeu rjett, og skal löggildingarstofan veita þeim nauðsynlegar leiðbeiningar hjer að lútandi, og þann stuðning, sem með þarf.

12. gr.

Löggildingarstofunni skal skylt, að minsta kosti þriðja hvert ár, að láta framkvæma verklega prófun á öllum mælitækjum og vogaráhöldum, er kaupmenn nota, og einnig á öðrum samskonar tækjum, sem stjórnarvöld hafa umsjón með.

Eftirlitsmönnum er heimil tafarlaus aðganga að öllum stöðum, þar sem mælitæki og vogaráhöld eru notuð, og er heimilt að krefjast aðstoðar lögreglustjóra, ef á þarf að halda.

Skylt er þeim, sem áhöld og tæki eru rannsökuð hjá, samkvæmt lögum þessum, að láta í tje aðstoð sína, ef eftirlitsmenn kalla til hennar. Í kaupstöðum og kauptúnum er honum skylt að senda þau tæki, sem flytjanleg eru, til þess staðar, sem eftirlitsmenn ákveða.

13. gr.

Fyrir verklega eftirlitið skal greitt gjald, sem löggildingarstofan innheimtir, og ákveðið er í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr.

Æski löggildingarstofan þess, skal lögreglustjóri senda henni skrá yfir menn þá í lögsagnarumdæmi hans, sem verslunarrjett hafa, og aðrar þær upplýsingar, sem með þarf vegna eftirlitsins.

Gjöld þau, sem inn koma fyrir eftirlitið, skulu teljast til tekna löggildingarstofunnar.

D. Ýms ákvæði og hegningarákvæði.

14. gr.

Nota má framvegis þau mælitæki og vogaráhöld, sem til eru, þegar lög þessi öðlast gildi, og löggilt eru á rjettan og löglegan hátt eftir þeim reglum, sem hingað til hafa gilt.

Þó skal eins fljótt og unt er — að því er Reykjavík og kaupstaðina snertir, í seinasta lagi innan eins árs, eftir að lögin öðlast gildi — framkvæma verklega prófun og merkingu á öllum eldri löggildingarskyldum mælitækjum og vogaráhöldum, eins og getið er um í 12. gr.

15. gr.

Skylda sú til löggildingar og eftirlits, sem fyrirskipuð er samkvæmt lögum þessum, nær ekki til vogaráhalda lækna og lyfsala; skulu þau stöðugt vera háð sjerstöku eftirliti landlæknis. Hann getur, samkvæmt nánari heimild í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr., sett ákvæði um slik vogaráhöld.

16. gr.

Brot á lögum þessum eða reglugerðum, sem settar eru samkvæmt lögnum, varða sektum til landssjóðs frá 5—200 kr., nema þyngri hegning liggi við að lögum. Ólögleg mælitæki og vogaráhöld skulu upptæk, og andvirði þeirra renna í landssjóð. Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál. Í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr., verður nánar ákveðið, að hve miklu leyti hegningarvert sje að nota löggilt mælitæki og vogaráhöld, sem breyst hafa við elli og slit.

17. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1919.

(A. XXI, 8.)

Nd.**313. Frumvarp**

til laga um framkvæmd eignarnáms.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Nú er í lögum heimilað eignarnám, og skal þá fara um framkvæmd þess sem hjer segir, nema heimildarlögin sjálf mæli öðru vísi fyrir.

2. gr.

Endurgjald skal ákveða eftir mati tveggja óvilhallra, dómkvaddra manna. Nú á eignarnám að fara fram handa bæjar- eða sveitarfjelagi, og skulu þeir menn þá eigi kvaddir, sem eru í þjónustu sveitarfjelagsins eða sæti eiga þar í bæjar- eða sveitarstjórn.

3. gr.

Matsmenn skulu með hæfilegum fyrirvara bjóða þeim, er hlut eiga að máli, að vera viðstaddir gerðina. Má gera það í ábyrgðarbrjefi eða á annan hátt, svo sanna megir að birting hafi farið fram.

Gefinn skal aðilum kostur á að skýra mál sitt, skriflega eða munnlega, og kynna sjer það, sem þegar er fram komið. En því að eins verður gerðinni frestað, að matsmenn telji einhvern aðila þurfa að afla sjer frekari gagna.

4. gr.

Á sama hátt og segir í 3. gr. skal, eins fljótt og verða má, birta aðilum matsgerðina, eða þeim, er við hana voru staddir.

Að matsgerð lokinni má eignarnemi taka hið numda í sína vörslu, án þess hindrað verði með áfrýjun gerðarinnar, gegn því að greiða matsverðið og allan áfallinn matskostnað.

5. gr.

Nú vill aðili áfrýja matsgerð, og skal hann það gert hafa innan 4 vikna frá því gerðin fór fram.

Skjóta má mati til *venjulegs yfirmats* eða *sjerstaks yfirmats*.

6. gr.

Venjulegt yfirmat framkvæma þeir óvilhallir, dómkvaddir menn, er fullnægja skilyrðum þeim, er um getur í 2. gr.; þeir kjósa sjer oddvita.

Nú hefir bæjarfjelag, þar sem dómari er oddviti bæjarstjórnar eða á sæti í bæjarstjórn, krafist eignarnáms, og er þá rjett, að stjórnarráðið kveði yfirmatsmennina.

Yfirmatsmenn skulu framkvæma matið á sama hátt sem matsmennirnir, en eigi skal aðilum neitað um frest til þess að afla sjer nýrra gagna, ef þeirra telst nokkur þörf.

Sá, sem krefst yfirmats, greiðir matskostnað, nema matinu sje breytt honum i vil um 10% eða meira; þá skal hinn aðilinn greiða kostnaðinn.

7. gr.

Nú er þess krafist, að námsbætur sjeu 10000 kr. eða meira, og má þá í stað venjulegs yfirmats krefjast *sjerstaks yfirmats*. Jafnframt og áfrýjandi krefst þessa mats, skal hann afhenda 300 kr. til greiðslu matskostnaðar.

Til sjerstaks yfirmats nefnir landsyfrrjetturinn 3 menn; skal einn þeirra vera dómari i rjettinum, og er sá oddviti matsmanna, en hinir skulu hafa sjerþekkingu á því sviði, sem um er að ræða.

Um kostnað við sjerstakt yfirmat gilda ákvæði 6. gr.

8. gr.

Skýlt er matsmönnum og yfirmatsmönnum að rannsaka verð eignarinnar eftir fongum, meðal annars með því að leita skýrslna af málsaðilum sjálfum og öðrum, ef nauðsyn krefur. Matsmenn mega og, ef nauðsyn ber til, afla sjer skýrslna og aðstoðar sjerfræðinga, og skal sá kostnaður, er það hefir i för með sjer, teljast með matskostnaðinum.

9. gr.

Matsmenn ákveða sjálfir þóknun sina. Nú verður ágreiningur um hana, og fellir þá stjórnarráðið fullnaðarúrskurð um þann ágreining.

10. gr.

Matsverð eignar skal miðað við það gangverð, sem hún mundi hafa i kaupum og solum, og sje um hluta fasteignar að ræða, skal frá matsverðinu draga það, sem hinn hluti eignarinnar við eignarnámið hefir stigið i verði fram yfir aðrar eignir, svo sem þegar spilda er tekin eignarnámi undir götu, og við það vinst hússtæði við götuna; svo ber og hins vegar að taka tillit til verðrýrnunar þess hluta eignarinnar, sem eftir er.

Nú á annar en eigandinn verðmæt rjettindi yfir eigninni, og skal þá endurgjaldið ákveðið einnig með tilliti til þessa, og þeim ætlaðar sjerstakar bætur, sem missa kunna rjettindin að einhverju eða öllu leyti.

11. gr.

Endurgjaldið skal greitt sem fyrst eftir að upphæðin hefir verið ákveðin, nema eignarnemi, vegna áfrýjunar, óski þess að fresta því að taka við eigninni.

Eignarnemi skal sjá um, að veðeigendum, sem kunna að eiga tilkall til einhvers hluta endurgjaldsins, sje greidd fjárhæðin eða hún tekin frá til greiðslu síðar. Nú er tekinn eignarnámi svo lítill hluti fasteignar, að eigi er að ræða um verulega rýrnun i verði, og má þá eignarnemi, ef engin krafa kemur fram frá veðeigendum, greiða þeim endurgjaldið, er fyrir eignarnáminu varð, og skal sá sjá um, að fullnægt sje kröfum þeim, er kunna að koma fram af veðeigenda hálfu.

(B. XXXI, 3.)

Nd.**314. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 35, 20. október 1913, um ritsíma- og talsíma-kerfi Íslands.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

9. grein laga nr. 35, 20. okt. 1913, er úr gildi numin, en í hennar stað komi svo hljóðandi gæin:

Þegar samningar þeir falla úr gildi, sem nú eru milli símastjórnarinnar og sveitarstjórna um greiðslu kostnaðarins við rekstur símastöðva, greiðir landssíminn af kostnaði þessum ekki minni hluta en hjer segir:

a. Af kostnaðinum við rekstur símastöðva	I. flokks B	$\frac{4}{5}$.
b. — — — — —	II. —	$\frac{2}{3}$.
c. — — — — —	III. —	$\frac{1}{2}$.

Rekstur eftirlitsstöðva og skiftistöðva kostar landssíminn að öllu leyti, en einkastöðvar hlutaðeigandi stöðvarstjóri eða hreppur.

Sömu ákvæði gilda um stöðvar þær, sem stofnaðar kunna að verða eftir að lög þessi öðlast gildi.

(B. XXXI, 4.)

Nd.**315. Breytingartillögur**

við frv. til laga um breyting á lögum nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands.

Flutningsm.: Magnús Pjetursson.

1. við b. í stað: » $\frac{2}{3}$ « komi:

 $\frac{3}{4}$.

2. við c. í stað: » $\frac{1}{2}$ « komi:

 $\frac{2}{3}$.

(B. LVIII, 4.)

Nð.

316. Breytingartillaga

við frv. til laga um stofnun alþýðuskóla á Eiðum (þgskj. 128).

Flutningsm.: Jón Jónsson.

Við 3. gr.

Fyrsta málsgrein orðist svo:

Kenslugreinar skulu fyrst um sinn þessar: Íslenska, danska, saga, stærðfærði, náttúrufræði, náttúrusaga, landafræði, fjelagsfræði, bókhald, söngur og fimleikar. Auk þess skulu nemendur eiga kost á tilsögn í ensku.

(B. XIV, 3.)

Ed.

317. Álit

um frumvarp til laga um breyting á lögum um fasteignamat nr. 22, 3. nóvember 1915.

Frá minni hluta landbúnaðarnefndar.

Jeg hefi orðið að skiljast við háttvirta meðnefndarmenn mína, þótt mjer þyki það undarlegt, því að í aðalefni frumvarpsins, breytingu á 9. grein fasteignamatslaganna, sem er 1. grein frumvarpsins, gat jeg ekki fundið, að neitt verulegt bæri á milli. Allir voru sammála um það, að 9. gr. laganna þyrfti að breyta áður en hún kæmi til framkvæmda, og uppástungur mínar virtust mjer falla saman við skoðanir meðnefndarmanna minna, einkum Hjartar Snorrasonar. En hvort 2. grein frumvarpsins eða annað hefir valdið því, að nefndin gat ekki orðið sammála um efnið í 1. grein, get jeg ekki sagt með vissu, enda hefi jeg ekki fengið meiri hluta álitid til afnota nje ándsvara, eins og jeg hafði búist við, samkvæmt minni þingreynslu á 17 þingum, heldur eftir itrekuð tilmæli fengið að heyra það lesið upp í gær, og gefur það mjer ekki neina tryggingu fyrir því, að það verði óbreytt, þegar á »þrykk er út gengið«.

Eftir því, sem mjer skildist, voru tvær aðal-ástæður tilfærðar hjá háttv. meiri hluta

1. að málinu lægi ekki á fyr en á næsta þingi.

2. að ef breytt væri lögnum nú, þá mundi það valda ruglingi á matinu, þar sem það væri víða ekki nema hálfnað.

Eitthvað verða mennirnir að segja.

Hitt er annað mál, á hvað skynsamlegum rökum þessar ástæður eru byggðar.

Ef um mál er að ræða, sem endilega þarf að komast í gegn á næsta þingi, þá virðist ekki ástæða til þess að draga það á langinn, í fyrsta lagi af því, að sje málið rjettmætt og til bóta, þá er því betra sem það kemst fyr áfram, og í öðru lagi, að það virðist illa farið með starfskrafta og fje þingsins að hafna rjettmætu frumvarpi, eftir að húið er að hafa um það langar umræður á þingi og melta það í nefnd í 3 vikur, en ætlast svo til, að það verði tekið til meðferðar á næsta þingi.

Hvað siðara atriðið snertir, þá er það misskilningur, að breytingin valdi ruglingi á matsgerðunum.

Það er skylda fasteignanefnda að bókfæra skýrt og greinilega hverja fasteignartegund, jörð, hús jarðeigenda, hús leiguliða, hús húsmanna og 10 ára mannvirki.

Sje þetta gert, sem jeg tel sjálfsagt, þá er auðvelt að koma skattinum fyrir, hvaða stigbreytingar sem hafðar eru á þessum sjerstöku tegundum sem gjaldstofni.

Jeg leyfi mjer að fara fram á nokkrar breytingar á frumvarpinu, einkum að forminu, og mun jeg gera grein fyrir þeim undir umræðunum, og legg því til, að háttv. efri deild samþykki það þannig breytt.

BREYTINGARTILLÖGUR:

1. við 1. grein. Greinin orðist þannig:

9. grein fasteignamatslaganna orðist svo:

Til ábúðarskatts skulu hverjar 150 krónur í matsverði jarða, án húsa og innstæðukúgilda, taldar eitt hundrað á landsvisu, og 300 krónur í matsverði húsa, sem jörð hafa fylgt við siðustu úttekt eða eru eign jarðeiganda.

Sem eitt hundrað á landsvisu skal og telja 500 krónur í matsverði húsa á jörð utan kaupstaða og sjávarþorpa, sem eru eign leiguliða jarðarinnar eða annara.

Húsaskattur af skattskyldum húsum skal tekinn af matsverði húsanna, að viðbættu matsverði þeirrar lóðar eða lóðarrjettinda, er hverri húseign fylgir.

2. við 2. grein. Greinin orðist þannig:

12. grein laganna orðist þannig:

Hver, sem skipaður er í fasteignanefnd eða yfirmatsnefnd, skal vinna eið að starfi sínu. Fasteignamatsmenn og yfirmatsmenn fá í fæðispeninga og ferðakosnað 7 krónur hvern dag, sem þeir gegna nefndarstörfum, auk endurgjalds á kostnaði við sendiferðir, símagjöld og ritföng í þarfir nefndarinnar.

Alþingi, 4. ágúst 1917.

Guðjón Guðlaugsson.

(B. XCVI, 1.)

Nd.**318. Framvarp**

til laga um heimild fyrir landstjórnina til að leyfa Íslandsbanka að auka seðlaupphæð þá, er bankinn má gefa út samkvæmt 4. gr. laga nr. 66, 10. nóv. 1905.

Frá fjárhagsnefnd.**1. gr.**

Landsstjórninni veitist heimild til að auka seðlaupphæð þá, er Íslandsbanki má gefa út samkvæmt lögum nr. 66, 10. nóv. 1905, 4. gr., svo sem viðskiftaþörfin krefur. Þessa viðbót við seðlaútgáfuna má þó því að eins leyfa, að

1. að minsta kosti helmingur forðans til tryggingar seðlaupphæð þeirri, sem úti er í hvert skifti og fer fram úr $2\frac{1}{2}$ miljón króna, sje málmforði, samkvæmt 5. gr. nefndra laga.
2. bankinn við lok hvers mánaðar greiði vexti 2% á ári af upphæð þeirri, er seðlaupphæð sú, sem úti er í mánaðarlok, fer fram úr $2\frac{1}{2}$ miljón króna og málmforðinn nægir ekki til.
3. bankinn greiði ókeypis og eftir þörfum í Reykjavík, samkvæmt brjefi eða símskeyti, fjárhæðir, sem Landsbankinn borgar inn í reikning Íslandsbanka við viðskiftabanka hans í Kaupmannahöfn, og flytji á sama hátt og ókeypis það fje, sem Landsbankinn þarf að flytja frá Reykjavík til Kaupmannahafnar, að svo miklu leyti, sem innieign Íslandsbanka þar leyfir.

2 gr.

Bankanum er skylt, að viðlögðum missi seðlaútgáfurjettar síns, að innleysa alla þá seðla, er hann hefir gefið út samkvæmt lögum þessum, jafnskjótt sem landsstjórnin eða löggjafarvaldið krefst þess, og með þeim fyrirvara, er settur verður.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. desember 1917 og gilda til 1. desember 1918.

Greinargerð.

Fjárhagsnefndin ber þetta frumvarp fram eftir beiðni ráðuneytisins, eftir að hún hefir fengið skýrslu þess um, að nauðsyn sje á lögum um þetta efni, jafnvel þótt eigi sje litið á annað en gjaldmiðilsþörf landssjóðsins sjálfs, sem að sjálfsögðu hefir vaxið í sama hlutfalli og verslun hans.

Að öðru leyti þykir eigi ástæða til að gera grein fyrir frumvarpinu, sem er því nær samhljóða nógildandi lögum um þetta efni.

(B. XXXIX 2.)

Ed.**319. Nefndarállt**

um frumvarp til laga um gjöld til holræsa og gangstjetta á Akureyri.

Frá allsherjarnefnd.

Allsherjarnefndin hefir athugað frumvarp þetta og borið sig saman við flutningsmann þess. Hefir þótt nægilegt, að lögtaksrjettur fylgdi skatti þeim, sem frumv. heimilar bæjarstjórn að leggja á lóðir á Akureyri fyrir holræsagerð og gangstjetta, en að lögveð það í húsum og lóðum, sem um ræðir í 3. gr., komi þá að eins til, er bæjarstjórn hefir orðið að láta framkvæma skyldustörf, sem lögð eru á bæjarbúa í 1. gr. frumv. fyrir húseigenda hönd á kostnað þeirra. Nefndin leyfir sjer því að leggja það til, að samþykktar verði eftirfarandi

BREYTINGAR

við frumvarpið.

1. Aftan við 1. gr. frumvarpsins bætist:

Fyrir öllum kröfum, sem bæjarstjórnin öðlast á hendur húseigendum og lóðareigendum, samkvæmt framansögðu, hefir bæjarsjóðurinn lögveð í húsinu eða lóðinni, og gengur sá veðrjettur fyrir öllum veðskuldum eftir samningi.

2. 3. grein frumv. falli burt.

3. 4. gr. frumv., sem verður 3. gr., orðist svo:

Lögtaksrjettur fylgir öllum kröfum og gjöldum samkvæmt lögum þessum.

Alþingi, 3. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
form.

H. Hafstein,
ritari.

Kristinn Danielsson.

(B. LXXI, 2.)

Nd.**320. Nefndarállt**

um frumvarp til laga um lýsismat.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Nefndin hefir haft mál þetta til meðferðar, og er henni það ljóst, að nauðsyn beri til að setja lög um þetta efni.

Að vísu gæti svo virst, sem betur færi á því, að sjerstakir menn hefðu lýsismatið með höndum en að það sje falið fiskimatsmönnum, sem litla eða enga sjerþekkingu hafa á lýsisverkun og lýsissölu, en þess er að gæta, að hjer á landi eru fáir menn, er hafa þessa sjerþekkingu, en lýsisverkun og lýsisverslun rekin því nær í hverju fiskiveri landsins, svo að torvelt mundi að fá menn til matsins, er sjerstaklega hefðu við slíkt fengist áður.

Það mundi og verða of dýrt að skipa yfirmatsmenn fyrir þessa einu vörutegund, enda virðist mega vænta þess, að fiskimatsmenn geti fljótlega átt að sig á flokkuninni eftir leiðbeiningum þeim, er þeir væntanlega mundu fá frá kaupendum lýsisins.

Nefndin ræður því deildinni til að fallast á frumvarpið óbreytt.

Alþingi, 4. ágúst 1917.

Sveinn Ólafsson,
formaður.

Þjetur Ottesen,
skrifari.

Matth. Ólafsson,
framsm.

Jörundur Brynjólfsson.

B. R. Stefánsson.

(B. VI, 4.)

Nd. 321. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um áveitu á Flóann.

Frá Sigurði Sigurðssyni.

Við 7. gr.

1. Orðin í 2. málsgrein: »ásamt mannvirkjum þeim, sem á jörðunum eru í notum ábúðarinnar og eru eign jarðeigenda« falli burt.
2. Við 2. málsgrein komi ný málsgrein, svo hljóðandi:

Veðrjettur landssjóðs, sá er í 2. málsgrein getur, nær til mannvirkja, sem eigendur eiga á jörðunum. Nú eru slík mannvirki metin til verðs hærra en 1500 kr., og tekur veðrjetturinn þá eigi til þess af verðinu, sem fram yfir er þá upphæð.

(B. XXXIV, 4.)

Eð.

322. Frumvarp

til laga um málskostnað einkamála.

(Eftir 3. umr. i Nd.).

1. gr.

Til málskostnaðar telst:

1. Kostnaður af sáttatilaun, stefnubirtingu og dóms, þingvottagjald, rjettargjöld, gjald fyrir eftirrit og þess konar önnur gjöld.
2. Ferðakostnaður dómanda og dagpeningar.
3. Þóknun til aðilja eða umboðsmanna hans fyrir ómak eða unnin verk.
4. Kostnaður af mats- og skoðunargerðum, og önnur gjöld, er aðili hefir haft beinlinis vegna þess máls.

2. gr.

Dómari kveður á i dómi aðalmáls um greiðslu og upphæð málskostnaðar, að því leyti sem hann er þá á fallinn, enda geri aðili kröfu þar um.

Þann kostnað, sem á fellur eftir að mál er tekið undir dóm og þar til dómi er fullnægt, getur aðili lagt undir úrskurð fógeta.

3. gr.

Rjett er aðilja að leggja fram sundurliðaðan reikning i máli yfir kostnað sinn, og skal dómari svo meta málskostnað, að telja megi aðilja þann, er málskostnað fær, skaðlausan af, nema svo sje, að aðili hafi heitið umboðsmanni sínum eða öðrum óhæfilega háu kaupi fyrir starf hans i málinu eða i sambandi við það.

4. gr.

Sá, er dómkröfur hans eru i öllum verulegum atriðum teknar til greina, er dómur er upp kveðinn, skal fá goldinn málskostnað samkvæmt 3. gr.

Enn fremur skal dæma aðilja til að greiða málskostnað samkvæmt 3. gr., hvort sem dómkröfur hans eru teknar til greina eða eigi:

1. Ef hann hefir höfðað mál að ófyrirsynju.
2. Ef hann hefir eigi sjálfur sótt eða sækja látið sáttafund eða sáttamót fyrir dómi, enda hafi nauðsynjar eigi bannað.
3. Ef hann hefir vísitandi dregið mál óþarflega lengi, haft uppi vísitandi rangar kröfur eða skýrt vísitandi rangt frá atvikum, er máli skifta.

5. gr.

Nú hefir maður látið fram fara athöfn i máli, svo sem vitnaleiðslu eða matsgerð, er fyrirsjáanlega hlaut að vera þarflaus eða þýðingarlaus, og á hann þá eigi heimtingu á endurgjaldi þess kostnaðar, er hún hafði i för með sjer.

6. gr.

Nú vinnur maður mál að nokkru, en tapar því að nokkru, enda sje um veruleg atriði að tefla, og er dómara þá rjett að láta málskostnað niður falla að nokkru leyti eða öllu.

7. gr.

Nú hefir aðili höfðað gagnsök, og skal þá um málskostnað fara eftir því, sem um aðalsök er áður sagt.

8. gr.

Nú segir svo í dómi, að komið skuli undir eiði eða drengskaparheiti aðilja, hvort krafa verði til greina tekin, og skal þá sá greiða málskostnað, er tapar vegna þess að eiður eða heit er unnið, eða vegna þess að eiður eða heit verður eigi unnið.

Nú eru sumar dómkröfur taldar fullsannaðar, en sumar látnar undir eiði eða drengskaparheiti aðilja komnar, og er dómara þá rjett að dæma þann, er tapar að því leyti, til að greiða nokkurn hluta málskostnaðar, en láta um greiðslu hins hlutans fara eftir 1. málsg. þessarar greinar.

9. gr.

Nú er máli vísað frá dómi eða það er hafið, og skal þá gera sækjanda þess máls að greiða málskostnað.

Nú þingfestir maður eigi mál sitt, enda hafi hinn sótt þing, og skal sækjandi þá greiða stefndum málskostnað, nema hann hafi afturkallað stefnu sína í tækan tíma.

10. gr.

Nú fær maður gjafvörn eða gjafsókn, og skiftir það engu um skyldu hans til að greiða andstæðingi sínum málskostnað. Rjett er og að dæma andstæðing gjafsóknar- eða gjafvarnarhafa til greiðslu málskostnaðar að lögum, enda varðar þar engu, þótt hinn hafi haft gjafsókn eða gjafvörn.

11. gr.

Rjett er aðiljum að semja um greiðslu málskostnaðar.

12. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi númer N. L. 1—5—7, 24 og 31 og 1—6—20, að því leyti sem þar greinir um málskostnað, svo og önnur lagaákvæði, er brjóta bág við lög þessi.

13. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918 og taka til allra þeirra mála, er stefna í aðalmálinu er út gefin eftir þann tíma.

(B. LI, 5.)

Ed.**323. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 21, 2. nóv. 1914, um notkun bifreiða, og viðauka við sömu lög.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

2. gr. orðist svo:

Stjórnarráðið getur, að fengnu áleti sýslunefndar þeirrar eða bæjarstjórnar, sem hlut á að máli, takmarkað eða bannað umferð bifreiða á vegum eða vegaköflum með öllu, eða um tiltekinn tíma, ef slík umferð telst hættuleg eða vera til sjerlegra óþæginda.

2. gr.

6. gr. 2. málsg. 1. setning laga nr. 21, 2. nóv. 1914, hljóði svo:

Í kaupstöðum, kaптúnunum og ámóta þjettbýli má ökuhraðinn aldrei vera meiri en 10 kílómetrar á klukkustund.

3. gr.

Aftan við 6. gr. komi tvær nýjar málsg., svo hljóðandi:

Hraðamælir skal vera á hverri bifreið.

Ökumanni skal ávalt skylt að stöðva bifreið þegar í stað, ef lögreglumaður gefur honum merki til þess.

4. gr.

1. málsg. 7. gr. orðist svo:

Ef bifreið mætir vegfarendum, skal hún halda sjer vinstra megin á veginum. Bifreið skal þegar nema staðar, ef sá, sem hún mætir, gefur merki, og skal ökumaður gera það, sem í valdi hans stendur, til þess að þeir, er hann mætir, komist tálma- og slysalaust fram hjá honum. Svo skal og bifreiðarstjóri gæta þess eftir föngum, er hann vill fara fram fyrir vegfarendur, að eigi verði slys af eða tafir, og skal bifreiðin þá vera hægra megin á veginum. Nú fælist hestur eða verður órór, og skal bifreiðarstjóri þá þegar í stað stöðva bifreið og gangvjel hennar og styðja að því eftir fremsta megni, að vegfarendum verði eigi tjón eða tálmi að. Hins vegar skulu vegfarendur jafnan vikja úr vegi fyrir bifreiðum, sem öðrum vögnum, og aldrei tefja för þeirra að óþörfu.

5. gr.

Framan við 9. gr. komi ný grein, svo látandi:

Bifreiðarstjóri skal hafa einkennishúfu á höfði, og skal framan á henni standa skrásetningarkerki bifreiðar.

6. gr.

Eftir 9. gr. komi ný grein, er verði 10. gr., svo látandi:

Í bifreið hverri, er flytur fólk fyrir endurgjald, skal vera leiðarmælir, festur svo, að farþegar megi á hann lesa, og skal stjórnarráðið setja gjaldskrá handa bifreiðum fyrir mannf lutninga.

Í hverri bifreið skulu vera til sýnis öll gildandi ákvæði laga og reglugerða um bifreiðar, svo og gjaldskrá.

7. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Þó getur stjórnarráðið veitt frest, til fullnægju ákvæðum 2. gr. 1. málsg. og 4. gr. til 1. apríl 1918.

Þá er lög þessi hafa öðlast staðfestingu konungs, skal fella texta 1.—6. gr. inn í lög nr. 21, 2. nóv. 1914, og getur konungur þá gefið þau lög út, þannig breytt, sem lög um notkun bifreiða.

(B. V, 5.)

Ed.

324. Frumvarp

til laga um bæjarstjórn Ísafjarðar.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Umdæmi Ísafjarðar nær yfir jarðirnar Eyri með Stakkanesi og Seljaland.

2. gr.

Bæjarstjórn stýrir málefnum kaupstaðarins; í henni eru kjörnir bæjarfulltrúar og bæjarfógeti; hann er oddviti og hefir atkvæðisrjett á fundum.

Samþykki $\frac{3}{5}$ greiddra atkvæða með leynilegri atkvæðagreiðslu kjósenda, skal í stað bæjarfógeta kosinn bæjarstjóri til 6 ára í senn, á sama hátt og bæjarfulltrúar. Hann skal launaður af bæjarsjóði.

3. gr.

Forstaða bæjarmálefna og framkvæmd ákvarðana þeirra, er bæjarstjórn tekur, er á hendi oddvita.

Með samþykkt skal setja fastar nefndir til að stjórna sjerstökum bæjarmálefnum, hverjir skipi þær og hvert sje vald þeirra. Þó má bæjarstjórn fela einum eða fleirum fulltrúanna framkvæmd einstakra bæjarstarfa eftir reglum, sem hún um það setur. — Allir bæjarfulltrúar eru skyldir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem þeim verða falin á hendur.

Fyrir nefndarmenn, kosna utan bæjarstjórnar, gilda sömu synjunarástæður og starfstímatakmörk og um bæjarfulltrúa, sjá þó 19. gr.

4. gr.

Bæjarfulltrúar eru 9. Tölu þeirra má stjórnarráðið breyta, eftir tillögum bæjarstjórnar. Bæjarfulltrúa kjósa bæjarbúar, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

5. gr.

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, konur og karlar, sem eru 25 ára að aldri og hafa átt lögheimili í bænum 1 ár þegar kosning fer fram, og fullnægja að öðru leyti skilyrðum fyrir kosningarrjetti til Alþingis.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, foreldrar og börn, nje heldur móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra. Konum er jafnan heimilt að skorast undan kosningu.

6. gr.

Bæjarfulltrúar skulu kosnir til 3 ára, þriðjungur árlega. Fari fulltrúi frá á kjörtímabilinu af öðrum ástæðum en þeim, að kjörtímabil hans sje útrunnið, skal þegar kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem eftir er af því.

7. gr.

Almennar fulltrúakosningar fara fram einhvern fyrsta virkan dag eftir nýár. Svo skal kosningu undirbúa, að skrá sje samin um þá, er kosningarrjett eiga; skrá þá skal kjörstjórn semja, en kjörstjórar eru bæjarfógeti og 2 fulltrúanna, er bæjarstjórn kys. Kjörskrá skal liggja öllum kjósendum til sýnis á hentugum stað um hálfan mánuð á undan kjördegi. Kæur gegn kjörskrá á að bera upp fyrir kjörstjórn í síðasta lagi 3 dögum á undan kjördegi og leggur hún þá úrskurð sinn á kæurnar.

8. gr.

Formaður kjörstjórnar boðar stund og stað, er kosningar skulu fram fara, með eigi minna en viku fresti, og á þann hátt er kjörfundi er vant að boða.

9. gr.

Innan sextugs aldurs er hver kjörgengur karlmaður skyldur að taka við kosningu, hafi hann ekki sennilega ástæðu til að skorast undan kosningu. Sker kjörstjórn úr þessu, en úrskurði hennar má skjóta til bæjarstjórnar. Sá, sem gegnt hefir fulltrúastörfum 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast á hendur þá sýslu aftur jafnlangan tíma og hann hefir verið fulltrúi.

10. gr.

Kæur yfir kosningargerð eða úrskurðum kjörstjórnar verður að bera skriflega undir bæjarstjórnina innan 8 daga eftir að kosning fór fram. Leitar bæjarstjórn álits kjörstjórnar um kæruna og leggur úrskurð sinn á málið innan 8 daga. Innan 14 daga má kera úrskurð bæjarstjórnar fyrir stjórnarráðinu. Eftir almennar kosningar fara bæjarfulltrúar þeir, er frá eiga að fara, þá fyrst úr bæjarstjórn, er fullnaðarúrskurður er lagður á framkomnar kæur.

Purfi uppkosning að fara fram, skal þegar til hennar stofnað, og við hana nota hinar síðast leiðrjettu kjörskrár.

11. gr.

Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn áður en kjörtími hans er liðinn, og ákveður hún þá, hvort taka skuli beiðni hans til greina. Bæjarstjórn ákveður enn fremur, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórn um stund, sakir atvika, er svifti hann kjörgengi; hún ákveður og, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni um stund, af því að hann hefir vanrækt eða færst undan að gera það, er hann er skyldur til sem bæjarfulltrúi. Þó má sá, er vikið er úr bæjarstjórn, kæra til stjórnarráðsins á þann hátt, sem segir í næstu grein á undan.

12. gr.

Oddviti stjórnar umræðum á fundum og sjer um að það, sem ályktað er, sje rjett ritað í gerðabókina.

Fundir bæjarstjórnar skulu fara fram í heyranda hljóði. Einstök mál má þó ræða innan luktra dyra, þegar bæjarstjórn ákveður.

Til þess að lögmæt ákvörðun sje gerð, verður auk oddvita minst helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðamagn skal ávalt ráða. Sjeu jafnmörg atkvæði með og mótt, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar; þá ræður hlutkesti.

Það skal kunnbert bæjarbúum, hve nær og hvar bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda þegar oddvita þykir nauðsyn til bera eða minst helmingur bæjarfulltrúa æskir þess.

Oddviti skal á undan fundum, ef því verður við komið, skýra bæjarfulltrúum frá, hver málefni komi fyrir. Allir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gerðabókina við fundarlok, og á sjerhver fulltrúi rjett á að fá ágreiningsatriði sitt stuttlega bókað. Við nefndarkosningar skal viðhafa hlutfallskosning, er þess er krafist.

Bæjarstjórn setur sjálf þingsköp sín, en stjórnarráðið staðfestir þau.

13. gr.

Virðist oddvita einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar ganga út fyrir valdsvið hennar, eða ákvörðun sje gagnstæð lögum, eða skaðleg fyrir bæjarfjlagið, eða hún verði til að færast undan skyldum þeim, er á því hvila, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt um það í gerðabókina. Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda stjórnarráðinu skýrslu, er svo leggur úrskurð á málið. Eftirrit af skýrslu oddvita skal jafnframt senda bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir sínar við hana áður en hún fer til stjórnarráðsins.

14. gr.

Í málum um uppeldi og fræðslu barna hefir formaður skólanefndar sæti og tillögurjett á fundum bæjarstjórnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

15. gr.

Bæjarstjórn ræður byggingarmálefnum bæjarins, en byggingarnefnd annast framkvæmd þeirra. Skipa hana oddviti, sem er formaður hennar, og 4 menn, er bæjarstjórn kýs, 2 úr sínum flokki.

Þyki lóðareiganda rjetti sínum hallað með úrskurði bæjarstjórnar eða byggingarnefndar, má hann skjóta honum til stjórnarráðsins.

Nú þykir bæjarstjórn rjett, að sett verði fyllri ákvæði um byggingarmál bæjarins en þá eru í lögum, og má setja þau með byggingarsamþykkt, er bæjarstjórn semur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir. Í byggingarsamþykkt má ákveða sektir fyrir brot, svo og setja reglur um greiðslu þess kostnaðar, er ákvæði byggingarsamþykktar hafa í för með sér; svo má þar og ákveða hæfileg gjöld fyrir leyfi þau, sem bæjarstjórn eða byggingarnefnd veitir. Nú er byggingarfulltrúi skipaður samkvæmt byggingarsamþykkt, og má þá ákveða hæfileg gjöld fyrir þau störf hans, er hann leysir af hendi sem byggingarfulltrúi í þarfir einstakra manna, eftir beiðni þeirra. Gjöld fyrir byggingarleyfi og störf fyrir einstaka menn skulu hafa lögtaksrjett, og renna þau í bæjarsjóð.

Með samþykkt, er bæjarstjórn setur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir, má setja reglur um leiguskilmála á leigulöðum, túnleigu og erfðafestulöndum. Leiga af löndum þessum hefir lögtaksrjett.

16. gr.

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjelagsins, samkvæmt hafnarlögum.

17. gr.

Bæjarstjórn skipar embættismenn eða sýslunarmenn bæjarins og veitir þeim lausn. Lögregluþjóna og næturverði skipar bæjarstjórnin eftir tillögu bæjarfógeta, er veitir þeim lausn. Hún gerir og tillögur um skipun yfirsetukvenna og kýs um sáttamannsefni.

18. gr.

Almanaksárið telst reikningsár bæjarins. Innan 1. nóvember skal bæjarstjórn semja áætlun yfir tekjur og gjöld næsta árs. Það, sem á vantar til að standa straum af bæjarþörfum, skal jafnað niður á bæjarbúa eftir efnum og ástæðum. Áætlun þá, sem þannig er samin, skal ræða á 2 fundum með viku bili. Við síðari umræðu skal íhuga áætlunina grein fyrir grein og greiða atkvæði um hverja grein hennar. Skal áætlunin vera regla fyrir hæð bæjargjalda og fjárstjórn allri á næsta ári. Hún skal lögð fram innan 15. nóvember kjösendum til sýnis í hálfan mánuð.

Án samþykkis stjórnarráðsins má eigi nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld samtals á bæjarbúa en svari meðaltali allra bæjargjalda þrjú síðustu árin, að fimtungi viðbættum.

Af hverri feralin í útmældum húsgrunnum skal greiða 2–5 auru árlega til bæjarþarfa og af hverri feralin útmældrar óbygðrar lóðar skal greiða 1–2 auru, samkvæmt ákvæði áætlunar.

19. gr.

Niðurjöfnun eftir efnun og ástæðum nær til þeirra, er lög segja fyrir um.

Niðurjöfnunarnefnd skipa 7 menn, og skulu þeir kosnir í októbermánuði á sama hátt og bæjarfulltrúar. Þeir skulu kosnir til 6 ára. Þó fara 4 þeirra frá eftir 3 ár, samkvæmt hlutkesti, er bæjarstjórn lætur fram fara. Um setu í niðurjöfnunarnefnd gildir að öðru leyti sama og fyr segir um bæjarstjórn, að því er við getur átt. Enginn má á sama tíma sitja í niðurjöfnunarnefnd og bæjarstjórn.

Niðurjöfnunarnefnd kys formann úr sínum flokki, og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu og um bæjarstjórn (12. gr.).

20. gr.

Niðurjöfnunarnefnd skal hafa lokið niðurjöfnun í lok nóvembermánaðar.

Niðurjöfnunarskráin skal liggja til sýnis 1.—15. desember á hentugum stað, er niðurjöfnunarnefnd auglýsir. Aukaniðurjöfnun skal fara fram í síðari hluta júnimánaðar. Auk þess má bæjarstjórn ákveða, að jafnað skuli niður á arðsöm fyrirtæki utanbæjarmanna, er þess þykir þurfa. Þessar aukaniðurjafnanir skulu lagðar fram til sýnis vikutíma og eins og áður segir.

Kærun yfir niðurjöfnun skulu sendar niðurjöfnunarnefnd skriflega innan hálfis mánaðar frá því, að niðurjöfnunarskráin var til sýnis. Innan hálfis mánaðar þar á eftir skal nefndin skriflega tilkynna kæranda, hvort eða að hve miklu leyti krafa hans hafi verið tekin til greina. Ályktun niðurjöfnunarnefndar má svo innan hálfis mánaðar þar á eftir bera upp fyrir bæjarstjórn, sem leggur úrskurð sinn á málið innan hálfis mánaðar.

Hverjum, sem bæjargjald er gert, er heimilt að kvarta yfir skattgjaldi því, sem lagt hefir verið á hann eða aðra, sem á niðurjöfnunarskránni standa, svo og yfir því, að einhverjum sje slept af skránni. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns eða yfir því að manni sje slept, skal honum gefinn kostur á að segja álit sitt um það efni áður en niðurjöfnunarnefnd eða bæjarstjórn fella úrskurð sinn.

Bæjarstjórn má ekkert bæjargjald hækka eða lækka um minna en 10%. Heldur eigi má bæjarstjórn bæta manni á niðurjöfnunarskrá nema gjald hans nemi minst því lægsta gjaldi, sem þegar hefir verið lagt á einhvern annan á niðurjöfnunarskránni.

Enginn getur, með því að bera sig upp við bæjarstjórnina um skattgjald sitt, komist hjá því að greiða þann hluta skattsins, sem fallinn er í gjalddaga; en verði gjaldinu breytt, skal greiða aftur úr bæjarsjóði það sem ofgildið er.

21. gr.

Verði ágreiningur milli Ísafjarðar og annars sveitarfélags um, hvernig skifta beri skattgjaldi manns, skal stjórnarráðið skera úr því.

Þykist einhver ekki vera skattskyldur í bænum, má hann skjóta máli sínu til dómstólanna.

22. gr.

Öll bæjargjöld skulu goldin fyrir 15. janúar og 15. júlí ár hvert, og ber bæjargjaldkera að innheimta þau, eins og aðrar tekjur bæjarfélagsins. Sjeu þau eigi greidd innan hálfis mánaðar frá gjalddaga, ber að taka þau lögtaki.

Flytji skattskyldur maður úr bænum innan ársloka, fellur alt gjald niður, sem lagt er á hann sjálfan fyrir ár það, er fer í hönd. Sá, sem flytur úr bænum einhvern tíma á árinu, er að eins skyldur til að greiða skatt til loka þess ársfjórðungs, er hann flytur sig. Sá, sem settur er á aukaniðurjöfnunar-skrána, er að eins skyldur að greiða skatt frá 1. júlí.

23. gr.

Bæjarstjórnin og bæjarfógeti sjerstaklega skal hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn bæjarins og sjá um, að skattar og aðrar tekjur sjeu rjett heimtar og í tækan tíma og teknar lögtaki, ef þess þarf við; enn fremur gæta þess, að geymt sje og eftir atvikum ávaxtað fje bæjarins, þangað til á því þarf að halda til þess að borga útgjöld hans.

Bæjarstjórnin hefir ábyrgð á innstæðum, skuldabryfum og öðrum eignum bæjarins.

24. gr.

Gjaldkeri skal, þegar þess er krafist, gefa bæjarstjórninni nákvæma sjóðskýrslu, er sýni bæði hvað goldist hafi í bæjarsjóð og hvað úr honum hafi verið greitt. Eigi má bæjargjaldkeri greiða neitt úr bæjarsjóði nema eftir ávísun bæjarstjórnar. Oddvili ávísar útgjöldum og skulu þau áður samþykkt af fulltrúa þeim eða nefndarmanni, er þau eiga undir.

25. gr.

Fyrir opinber uppboðsþing, sem bærinn lætur halda í sínar þarfir, svo sem á lendum, smíðum, vegavinnu o. fl., skal ekkert gjald greiða í landssjóð.

26. gr.

Bæjarstjórn er skyld að útvega og láta landsstjórninni í tje skýrslur þær, er hún kann að æskja, svo sem um fólkstal, skepnuhald, atvinnuvegi og annað ástand bæjarins.

27. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, takast á hendur neina skuldbindingu til langframa, sem ekki beinlinis hvílir á henni samkvæmt lögum, ekki taka af innstæðufje bæjarins, ekki selja nje veðsetja fasteignir hans nje kaupa nýja fasteign, ekki taka stærri lán nje til lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, nje heldur endurnýja slik lán eða fresta greiðslu þeirra.

28. gr.

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir

allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið, og senda bæjarfógetanum fyrir lok janúarmánaðar; lætur bæjarfógeti reikninginn liggja kjósendum til sýnis, eins og fyrir er mælt um niðurjöfnunarskrána.

Yfirskoðunarmenn bæjarreikninganna eru 2, og kys bæjarstjórn þá hlutfallskosningu. Starf það hafa þeir á hendi í 3 ár og mega ekki eiga sæti í bæjarstjórn þann tíma. Þeir skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar, frá því að þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri hefir svarað athugasemdum yfirskoðunarmanna, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn fyrir bæjarstjórnina, er úrskurðar hann og veitir gjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði, sem snertir þau bæjarstörf, er honum hafa verið sjerstaklega á hendur falin. Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna að úrskurður bæjarstjórnar sje rjettur, enda honum lögð peningaábyrgð á hendur, og má hann skjóta máli sínu til dómstólanna.

Þegar lagður hefir verið úrskurður á reikning gjaldkera, á að birta í blaði ágrip af honum, er bæjarfógeti semji; á það ágrip að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum bæjarins.

29. gr.

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning yfir umliðið reikningsár, með öllum fylgiskjölum. Komi það fram, að bæjarstjórn hafi greitt ólögmæt gjöld, neitað að greiða gjöld, sem hvíla á bænnum að lögum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sínu, skal stjórnarráðið gera þær ráðstafanir, er við þarf, og ef nauðsyn ber til, með lögsókn koma fram ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, sem hafa átt þátt í þessum ályktunum.

30. gr.

Með samþykkt þeirri, er getur um í 3. gr., og stjórnarráðið staðfestir, má setja nánari reglur um sjerhvert atriði í stjórn bæjarins, samkvæmt grundvallarreglum laga þessara, þar á meðal um brot á þeim.

31. gr.

Með lögum þessum eru numin úr gildi lög nr. 23, 8. okt. 1883, lög nr. 14, 28. ágúst 1903, lög nr. 26, 16. nóv. 1907, og lög nr. 50, 3. nóv. 1915, svo og önnur ákvæði, er fara í bága við lög þessi.

32. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

(B. LIX, 7.)

Ed.**325. Nefndarálit**

um frumv. til laga um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl.

Frá bjargráðanefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og vill ráða háttvirtri deild til að samþykkja það með eftirfarandi breytingum, sem gerð verður grein fyrir í framsögunni.

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Við 1. gr.

a) Orðin »svo margir« falli burt.

b) Fyrir »lagt niður« komi:
lagt svo niður.c) Fyrir »íbúar á þeim stað« komi:
almenningur.

d) Orðin »á staðnum« falli burt.

2. — 2. gr. Fyrir orðin »Endurgjald skal ... manna« komi:
Endurgjald ákveða tveir óvilhallir, dómkvaddir menn.3. — 3. — Fyrir »Matið« komi:
Mat samkvæmt 2. gr.4. — 4. — Í staðinn fyrir »áfrýjun gerðarinnar« komi:
kröfu um yfirmat.

5. — 5. —

a) Fyrir »áfrýja« komi:
ekki hlíta.b) Fyrir »gert það« komi:
krafist yfirmats.

c) 3. málsgrein orðist svo:

Sá, er yfirmats hefir krafist, greiði kostnað af því, þó greiði eignarnemi kostnaðinn, ef gerðarþoli hefir beðið um yfirmat og matsverðið hækkað um 10% eða meira.

6. — 6. — Fyrir »yfirheyra aðra ... þörf er á« komi:
öðrum, ef þörf krefur.7. — 7. — Fyrir »eftir á« komi:
fyrir fram.8. — 10. — Fyrir »tveggja« komi:
þriggja.

Alþingi, 6. ágúst 1917.

Sig. Eggerz,
form.Karl Einarsson,
skrifari og framsm.

Jóh. Jóhannesson.

Guðm. Ólafsson.

Guðjón Guðlaugsson.

(B. LXII, 2.)

Nd.**326. Bræytingartillögur**

við frv. til laga um forkaupsrjett landssjóðs á jörðum (þingskjal 144).

Frá landbúnaðarnefnd.

1. Við 1. gr. Greinin orðist svo:

Þegar jörð er til sölu, og hvorki viðtakandi hennar eða hlutaðeigandi sveitarfjelag vill nota kauprjett sinn, skal jafnan skylt að bjóða landsstjórninni kaup á jörðinni fyrir landssjóð, er hefir þá forkaupsrjett.

2. Við 2. gr. Greinin orðist svo:

Nú tilkynnir eigandi, eða annar fyrir hans hönd, landsstjórninni, að jörð sje til sölu samkvæmt 1. gr., og skal landsstjórnin þá afla sjer nauðsynlegra upplýsinga um jörðina og sannvirði hennar, og tilkynna hlutaðeiganda innan mánaðar, hvort hún vilji nota kauprjett landssjóðs. Landsjóður greiðir kostnað, er af kaupunum leiðir, ef kaup eru gerð.

Seljanda er þó heimilt að selja öðrum, ef landsstjórnin vill ekki sinna því verði, sem boðist hefir fyrir jörðina.

3. Við 3. gr. Greinin orðist svo:

Ef um áður seldar þjóðjarðir eða kirkjujarðir er að ræða, greiðist kaupverðið úr sjóðum þeim, er andvirði jarðanna er runnið í, ella greiðist það úr landssjóði.

Stjórnarráðið gerir nauðsynlegar ráðstafanir um bygging jarðanna, en um umráð þeirra fer eins og lög ákveða.

4. Við 4. gr. Greinin orðist svo:

Ef jörð er seld öðrum en viðtakanda eða sveitarfjelinu, án þess að landsstjórninni hafi verið gert viðvart samkvæmt 1. gr., er landsstjórninni heimilt að rifta sölunni og kaupa fyrir sama verð og jörðin seldist síðast fyrir.

5. Á eftir 4. gr. komi ný (5.) gr., svo hljóðandi:

Skytt er hreppstjórum að hafa vakandi auga á, hver í sínum hreppi, að fyrirmælum 1. gr. sje hlýtt. Ef út af er brugðið, skal hreppstjóri tafarlaust tilkynna það sýslumanni.

6. Við 5. gr.

Greinin falli burt.

(B. XXXV, 3.)

Ed.**327. Frumvarp**

til laga um breytingu á lögum 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

Í staðinn fyrir 1. gr., 3. gr., 4. gr., 5. gr., síðustu málsg. í 8. gr., 1. málsg. í 11. gr., 1. málsg. í 12. gr., 13. gr., 15. gr., 19. gr., 20. gr., 3. málsg. í 21. gr., síðustu málsg. í 25. gr., 29. gr. og 30. gr. laga 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, komi svo hljóðandi greinar:

1. gr.

(1. gr. laga 8. okt. 1883).

Málefnum kaupstaðarins skal stjórnað af bæjarstjórn. Í henni eru kosnir bæjarfulltrúar auk bæjarstjóra, sem er oddviti hennar.

Bæjarstjórnin kys sjer forseta á fundum úr flokki bæjarfulltrúanna.

Bæjarstjórnin kys bæjarstjóra til 3 ára í senn, og ákveður laun hans og skrifstofufje, er hvorttveggja greiðist úr bæjarsjóði.

Bæjarstjóri hefir því að eins atkvæðisrjett, að hann sje jafnframt bæjarfulltrúi.

2. gr.

(3. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarfulltrúar skulu vera 9 að tölu. Þó getur stjórnarráðið breytt tölu þeirra eftir tillögu bæjarstjórnarinnar. Skulu bæjarfulltrúarnir kosnir af þeim bæjarbúum, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

3. gr.

(4. gr. laga 8. okt. 1883).

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, karlar og konur, í hverri stöðu sem þeir eru, ef þeir eru 25 ára að aldri, þegar kosning fer fram, hafa átt lögheimili í bænum síðastliðið ár, hafa óflekkað mannorð, eru fjár síns ráðandi og standa ekki í skuld fyrir sveitarstyrk eða áfallin, lögákveðin bæjargjöld. Konur kjósenda hafa kosningarrjett, þótt þær sjeu eigi fjár síns ráðandi vegna hjónabandsins, ef þær að öðru leyti uppfylla áðurgreind skilyrði fyrir kosningarrjetti.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, eigi heldur foreldrar og börn nje móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra. Heimilt er konu jafnan að skorast undan kosningu.

4. gr.

(5. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarfulltrúarnir skulu kosnir til 6 ára, þriðjungur annaðhvert ár. Árið 1918 skulu þó fulltrúarnir kosnir fullri tölu; fer einn þriðjungur þeirra

frá eftir 2 ár, samkvæmt hlutkesti, og annar þriðjungur eftir 4 ár, sömuleiðis eftir hlutkesti. Fari fulltrúi af öðrum ástæðum frá á kjörtímabilinu, skal kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem eftir er af því.

5. gr.

(Síðasta málsgr. 8. gr. laga 8. okt. 1883).

Sá, sem gegnt hefir fulltrúastörfum í 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast þá sýslu á hendur aftur, fyr en eftir jafnlangan tíma og hann hafði áður verið fulltrúi.

6. gr.

(1. málsgr. 11. gr. laga 8. okt. 1883).

Forseti bæjarstjórnarinnar stjórnar umræðum á fundum og sjer um, að það, sem ályktað er, sje rjett ritað í gerðabókina.

7. gr.

(1. málsgr. 12. gr. laga 8. okt. 1883).

Virðist bæjarstjóra, að einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar gangi út fyrir vald hennar, eða hún sje gagnstæð lögum eða skaðleg fyrir kaupstaðinn, eða að hún miði til að færast undan skyldum þeim, er á kaupstaðnum hvíla, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt í gerðabókina.

8. gr.

(13. gr. laga 8. okt. 1883).

Í öllum málefnum um uppeldi og fræðslu barna hefir formaður skólaneftndarinnar sæti og tillögurjett á fundum bæjarstjórnarinnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

9. gr.

(15. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjelagsins samkvæmt hafnarlögum.

10. gr.

(19. gr. laga 8. okt. 1883).

Niðurjöfnun eftir efnnum og ástæðum nær til allra, sem hafa lögheimili eða hafa fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði. Þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir á gjaldárinu hafi líka haft fast aðsetur annarstaðar og goldið þar útsvar; þá skal frá útsvarinu draga tiltölulega við þann tíma, er þeir dvöldu annarstaðar, þó ekki meira en þeir guldu þar.

Á hverskonar atvinnu, sem rekin er í bænum og talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun eða kaupskap eða þilbátaútgerð, má gjald leggja, þótt ekki sje rekin nema 8 vikur og atvinnurekandinn eigi heimili annarstaðar. Á sildveiði og sildarverkun í kaupstaðnum eða á höfninni, og lóðar-afnot, sem einhvern arð gefa, má gjald leggja, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjelög og pöntunarfjelög má leggja útsvar, ef þau hafa

leyst borgarabréf og hafa sölubúð og vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

Heimilt er niðurjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árstekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skylt er nefndinni og bæjarstjórninni að halda þessum upplýsingum leyndum.

11. gr.

(20. gr. laga 8. okt. 1883.)

Sjö manna nefnd skal jafna niður gjöldum eftir efnum og ástæðum.

Um kosningarrjett og kjörgengi til þessarar niðurjöfnunarnefndar gildir hið sama, sem á er kveðið um kosningarrjett og kjörgengi til bæjarstjórnar. Nefndarmenn eru kosnir til 6 ára, og skal kosning fram fara í septembermánuði. Af þeim, sem kosnir voru í fyrsta skifti, fara 3 frá að 3 árum liðnum. Skal það, hverjir frá fara, vera komið undir samkomulagi, en verði því eigi á komið, skal hlutkesti ráða. Síðan fara frá á hverjum 3 ára fresti til skiftis 4 og 3 nefndarmenn. Um kosningaraðferðina í nefnd þessa gildir hið sama, sem fyr segir um kosning í bæjarstjórn, að svo miklu leyti, sem við getur átt.

Enginn, sem skyldur er að taka móti kosningu í bæjarstjórnina, getur skorast undan að taka á móti kosningu í niðurjöfnunarnefndina, nema bæjarfulltrúarnir. Hver sá, er verið hefir 6 ár eða lengur samfleytt í nefndinni, er og undanþeginn starfa þessum jafnlengi og hann hefir í henni verið. Enginn má á sama tíma sitja í niðurjöfnunarnefnd og í bæjarstjórn.

Niðurjöfnunarnefndin kys sjer sjálf oddvita úr sínum flokki, og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu sem um bæjarstjórnina (11. gr.).

12. gr.

(3. málsg. 21. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjórnin má ákveða, að aukaniðurjöfnun skuli fram fara, er þess þykir þörf, og skulu skattar þá lagðir á þá, sem flutt hafa sig til kaupstaðarins eða rekið þar atvinnu eftir að aðal-niðurjöfnun fór fram, og skyldir eru til að greiða skatt.

13. gr.

(Síðasta málsg. 25. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjóri ávísar útgjöldum kaupstaðarins samkvæmt reglum þeim, er þar um eru settar í samþykktinni um stjórn málefna kaupstaðarins.

14. gr.

(29. gr. laga 8. okt. 1883).

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið og senda bæjarfógetanum fyrir lok janúarmánaðar; lætur bæjarfógetinn reikning þenna liggja öllum kaupstaðarbúum til sýnis, og skal um þetta, og um hvernig slikt sje birt, farið að á sama hátt og fyrir er mælt að framan, í 21. gr., um niðurjöfnunina. Reikningurinn sje því næst vandlega yfirfarinn af 2 yfirskoðunarmönnum, er kosnir sjeu af kaupstaðarbúum þeim, er samkvæmt 4. gr. hafa kosningarrjett; skulu

þeir kjörnir á sama hátt og fulltrúarnir, og hafa það starf á hendi um 3 ár. Skoðunarmenn skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar frá því þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri er búinn að svara athugasemdum þeim, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn, ásamt athugasemdum skoðunarmanna og svari gjaldkera, fyrir bæjarstjórnina, er leggur úrskurð sinn á athugasemdir yfirskoðunarmanna og veitir bæjargjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði á athugasemd, sem snertir þau bæjarstörf, er honum hafa verið sjerstaklega talin á hendur (2. gr.). Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna að úrskurður bæjarstjórnarinnar sje rjettur, enda leggi úrskurðurinn honum peningaábyrgð á hendur, og má hann halda málinu til dóms og laga. Yfirskoðunarmönnum er og skylt að endurskoða reikninga þeirra sjóða og stofnana, er bæjarstjórnin hefir umsjón með.

Þegar búið er að endurskoða og leggja úrskurð á reikning gjaldkera, á að birta á prenti ágríp af honum, er bæjarfógetinn semji; á ágríp það að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum kaupstaðarins.

15. gr.

(30. gr. laga 8. okt. 1883).

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir hið umliðna reikningsár með athugasemdum yfirskoðunarmanna og úrskurðum bæjarstjórnarinnar á þeim. Komist stjórnarráðið að því, þá er það yfirfer reikninginn eða á annan hátt, að bæjarstjórnin hafi viðhaft ólög-mæt gjöld, neitað að greiða þau gjöld, sem löglega hvila á kaupstaðnum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sinu, skal það gera þær ráðstafanir, er við þarf, og ef nauðsyn ber til, getur það með lögsókn komið ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, er hafa átt þátt í þessum ályktunum.

(Á eftir 30. gr. laga 8. okt. 1883 komi eftirfarandi 3 greinar):

16. gr.

Með samþykkt bæjarstjórnarinnar, staðfestri af stjórnarráðinu, má ákveða, að sjerstökum málefnum kaupstaðarins skuli stjórnað af föstum nefndum, og skal í samþykktinni tiltekið nánara, hverjir skuli vera í þeim og um verksvið þeirra og vald.

17. gr.

2., 3. og 4. gr. laga þessara ganga í gildi 1. janúar 1918. Að öðru leyti öðlast þau gildi 1. júlí s. á. 31. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, falli niður. Lög nr. 43, 11. júlí 1911, eru úr gildi numin.

18. gr.

Þegar lög þessi öðlast staðfestingu, skal færa breytingar þær og viðauka, sem ræðir um í þeim, inn í meginmál laga nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og jafnframt ber að gæta þess, að í hinum ýmsu greinum nefndra laga nr. 22, 8. okt. 1883, komi, eftir því, sem við á, stjórnarráðið fyrir »landshöfðingi« og bæjarstjóri fyrir »bæjarfógeti«, og getur konungur þá gefið nefnd lög út, þannig breytt, sem lög um bæjarstjórn á Akureyri.

(B. LIV, 2)

Vd.**328. Breytingartillögur**

við frv. til laga um viðauka við lög nr. 30, 20. okt. 1905, um forkaupsrjett leiguliða o. fl.

Frá landbúnaðarnefnd.

1. Fyrir frumvarpsgreinina komi ný grein, er verði

1. gr. svo hljóðandi:

Þegar jörð í sjálfsábúð er til sölu, skal sá hafa forkaupsrjettinn, er sækir um ábúð á henni. Nú sækja fleiri en einn um ábúðina, og selur seljandi þá þeim, er fær ábúðina.

2. Á eftir 1. gr. komi ný

2. gr. svo hljóðandi:

Nú afsalar sá sjer forkaupsrjetti, er hann hefir samkvæmt 1. gr., og öðlast þá sveitarfjelag það, er jörð liggur í, forkaupsrjettinn.

3. Fyrirsögn frv. orðist svo:

Frumvarp til laga um forkaupsrjett á sjálfsábúðarjörðum.

(B. XII, 3.)

Nd.**329. Frumvarp**

til laga um skiftingu bæjarfógetaembættisins í Reykjavík og um stofnun sjerstakrar tollgæslu í Reykjavíkurkaupstað.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Bæjarfógetaembættinu í Reykjavík skal skift í tvent. Sje annað embættið dómaraembætti, er konungur veitir, og heyri því til meðal annars upphóðs-, skifta- og fógetagerðir, en hitt sje lögreglu- og tollstjóraembætti, er ráðuneyti Íslands veitir, og komi undir það lögreglustjórn í kaupstaðnum, öll aðalinnheimta á tekjum landssjóðs, skipaafgreiðslur o. fl.

Innheimta sú á gjöldum til bæjarsjóðs Reykjavíkurkaupstaðar, sem að lögum er falin bæjarfógetanum í Reykjavík, hverfi undir umsjá bæjarstjórnar.

2. gr.

Stofna skal, jafnskjótt og því verður við komið, sjerstaka tollgæslu fyrir Reykjavíkurkaupstað og forstjórn hennar falin tollstjóra kaupstaðarins.

3. gr.

Dómari og lögreglu- og tollstjóri í Reykjavíkurkaupstað skulu hafa í föst embættislaun úr landssjóði 5000 kr. hvor, er fari hækkandi með embættisaldri um 200 kr. á hverjum tveim árum upp í 6000 kr., en hafa engar aukatekjur ella. — Skrifstofukostnaður þeirra, svo og laun tollvarða, greiðist sjerstaklega, eftir ákvæðum, er gerð verða þar um í fjárlögum.

4. gr.

Landsstjórnin skipar að öðru leyti með reglugerð fyrir um, hvernig málefnum þeim, er hingað til hafa heyrt undir bæjarfógetann í Reykjavík, skuli skift á hin greindu embætti, svo og um fyrirkomulag tollgæslunnar og hve margir skuli tollverðir.

5. gr.

Skifting embættisins fer fram 1. apríl 1918, og veitast embættin tvö frá þeim tíma.

6. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin ákvæði 5. gr. laga nr. 24, 14. des. 1877, um laun sýslumanna og bæjarfógeta, að því er snertir laun og skrifstofukostnað bæjarfógetans í Reykjavík, svo og öll önnur ákvæði í lögum, er í bága koma við þessi lög.

(B. XLVII, 4.)

Nd.

330. Frumvarp

til laga um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr. 43, 10. nóv. 1905.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

48. gr. laganna orðist svo:

Oddviti skal hafa að launum um árið 3 kr. fyrir hvern fullan tug hrepps-búa. Þó mega laun hans eigi nema meiru en 190 kr. og ekki minnu en 60 kr. Þóknun þessi greiðist úr sveitarsjóði.

2. gr.

76. gr. laganna orðist þannig:

Hver sýslunefndarmaður fær í fæðispeninga og ferðakostnað úr sýslusjóði

6 kr. hvern dag, frá því er hann fer að heiman á sýslufund til þess er hann kemur heim aftur.

3. gr.

Laun hreppsnefndaroddvita um fardagaárið 1917—18 skulu reiknuð að öllu leyti samkvæmt ákvæðum 1. gr.

(B. LV, 2.)

Ed.

331. Nefndarállt

um frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 20, 22. maí 1890, um innheimtu og meðferð á kirknafje.

Frá mentamálanefnd.

Eins og frumvarp þetta er stutt, eins óbrotið er það að efni til. Eini tilgangur frumvarpsins er sá, að veita kirkjum þeim, sem samkvæmt lögnum frá 22. maí 1890 eru skyldar til að leggja fje sitt í hinn almenna kirkjusjóð, fulla tryggingu fyrir, að það þurfi eigi að tapast eða skerðast fyrir sjerstök óhöpp eða óvarkárni. Þessa tryggingu álitur nefndin skylt að láta hinum einstöku kirkjum eða forráðamönnum þeirra í tje til jafnvægis þeirri kvöð, sem á þeim hvílir, að hafa fje sitt inni í hinum almenna kirkjusjóði, enda þótt í boði sje bæði hærri vextir og fyllri trygging en nú á sjer stað. — Hins vegar telur nefndin ekki hjer vera um svo stórfelda ábyrgð að ræða frá landssjóðs hálfu, að það geti haft nokkra verulega fjárhagslega þýðingu fyrir hann, þar sem allur kirkjusjóðurinn er ekki fullar hálfst annað hundrað þúsundir króna, og vitanlega þótt eitthvert tap kynni í framtíðinni að bera að höndum, þá gæti það aldrei orðið nema að eins örlítið brot af honum.

Þá þykir og nefndinni rjett, að ekki svifi það á neinn hátt í lausu lofti, hve nær sú ábyrgð landssjóðs, er hjer um ræðir, skuli í gildi ganga, heldur sje það beinlinis dagsett eða fastákveðið eins og gert er ráð fyrir í frumvarpinu, þar sem til er tekinn 1. jan. 1918. Og liggur þá í hlutarins eðli, að ábyrgð landssjóðsins kemur til að ná, ef frumvarpið verður samþykkt, til alls þess fjár, sem hinn almenni kirkjusjóður á í útlánum við byrjun næsta reikningsárs, en ekki til þess fjár — ef nokkurt er — sem, þá er ársreikningur sjóðsins er gerður, verður að teljast sem tapað fje.

Að þessu athuguðu verður þannig nefndin að leggja það til, að frumvarpið sje samþykkt óbreytt.

Alþingi, 7. ágúst 1917.

Guðm. Ólafsson,
form.

Eggert Pálsson,
ritari.

Magnús Torfason.

(B. LXVIII, 2)

Ed.

332. Nefndarálit

um frumvarp til laga um ábyrgð fyrir að gefa saman hjón, er standa í skuld fyrir þeginn sveitarstyrk.

Frá mentamálanefnd.

Eftir að hafa athugað frumvarp þetta, er það samþuga álit undirritaðra nefndarmanna, að ákvæði þess sjeu sanngjörn og skýr og taki mikið fram lögum þeim, sem nú gilda um þetta efni.

Vjer ráðum því háttvirtri deild til að samþykkja frumvarpið.

Alþingi, 6. ágúst 1917.

Guðmundur Ólafsson,
formaður og ritari.

Eggert Pálsson,
fundaskrifari.

Magnús Torfason.

(B. LVIII, 5.)

Nd.

333. Frumvarp

til laga um stofnun alþýðuskóla á Eiðum og afhendingu Eiðaeignar til landssjóðs.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Á Eiðum skal stofnaður alþýðuskóli með 2 bekkjum, fyrst um sinn, og miðaður við 2—3 vetra nám. Skal hann samskóli, jafnt fyrir konur sem karla.

Jafnframt leggja Múlasýslur niður búnaðarskóla þann, sem þar hefir verið, og afhenda landssjóði eignir hans allar fastar og lausar, Eiðastólseignir, skólabú, búsaðhöld og byggingar, ásamt skuldum þeim og kvöðum, sem á eigninni hvíla og Múlasýslum hennar vegna á afhendingardegi. Afhending fer fram í fardögum 1918 og eftir ákvörðun sameiginlegs sýslufundar Múlasýslna 2. júlí 1917.

Skilyrði fyrir afhendingunni er, að landssjóður starfræki framvegis á Eiðum, eða á öðrum hentugum stað í Múlaþingi, vel út búinn æðri alþýðuskóla, er samsvari kröfum tímans.

2. gr.

Skólinn skal að öllu rekinn á kostnað landssjóðs, enda setji landsstjórnin honum starfsreglur og hafi hans öll ráð.

3. gr.

Kenslugreinar skulu fyrst um sinn þessar: Íslenska, saga, stærðfræði, náttúrufræði, náttúrusaga, landafræði, fjelagsfræði, bókhald, hegð, söngur, fimleikar. Auk þess skulu nemendur eiga kost á tilsögn í ensku og dönsku.

Enn fremur skal haust og vor haldið búnaðarnámskeið við skólann 3—4 vikur og fyrirlestraskeið um 8 daga nær miðjum vetri fyrir almenning.

Á búnaðarnámskeiðunum skal einkum lögð áhersla á jarðrækt og smíðar, hússtjórn og mjólkurmeðferð.

4. gr.

Tveir fastir kennarar skulu skipaðir við skólann, skólastjóri með 2600 króna og aðstoðarkennari með 2000 króna árslaunum. Skólastjóri hafi leigulausa íbúð, þó eigi fleiri herbergi en 3 auk eldhúss, en aðstoðarkennari 2 herbergi, hvortveggi íbúð með hita og ljósi.

Auk þessa skal sjeð fyrir nauðsynlegri timakenslu og búnaðarkenslu við námskeiðin haust og vor, annað hvort með aðstoð forstöðumanns gróðrarstöðvar þeirrar, sem á Eiðum er, eða á annan veg.

5. gr.

Skólaárið telst frá 20. október til 10. maí, en búnaðarnámskeiðin á undan og eftir. Frjálst skal nemendum skólans að sleppa búnaðarnámskeiðunum eftir vild; eins skal utanskólamönnum heimilt að nota þau, þegar þeir geta komist að vegna reglulegra nemenda.

6. gr.

Burtfararpróf skal haldið í lok hvers skólaárs fyrir þá, sem lokið hafa námi, og eiga þeir heimtingu á prófskírteini um kunnáttu í öllum skyldunámsgreinum. En sjerstakar einkunnir skal gefa um kunnáttu í útlendum tungumálum og um búnaðarþekkingu, ef óskað er.

Ákvæði til bráðabirgða.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi 15. júní 1918, að lokinni afhendingu Eiðastóls eignar, svo sem segir í 1. gr. Þó skal landsstjórninni heimilt, meðan heimsstyrjöldin stendur, að reka skólann á hvern þann hátt, sem hentast þykir, eða jafnvel að láta kenslu að einhverju leyti niður falla.

(B. LVIII, 6.)

Nð.

334. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um stofnun alþýðuskóla á Eiðum og afhendingu Eiðaeignar til landssjóðs.

Flutningsmaður: Björn R. Stefánsson.

Síðasta málsgrein 3. gr. orðist svo:

Á búnaðarnámskeiðunum skal einkum lögð áhersla á jarðrækt og hússtjórn.

(B. XCVII, 1.)

Nð.

335. Frumvarp

til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Frá meiri hluta bjargráðanefndar.

1. gr.

Á meðan Norðurálfríðurinn stendur er landsstjórninni heimilt að veita sýslufjelögum, bæjarfjelögum og hreppsfjelögum lán, til þess að afstýra almennri neyð af dýrtíð og matvæðaskorti. Lán þessi veitast til alt að 10 árum frá því er ófríðnum lýkur.

Landsstjórnin setur nánari ákvæði um lán þessi, úthlutun þeirra og notkun. Skal leitast við að verja þeim meira til atvinnubóta en hallærisstyrks beinlínis, og hvergi skal veita lán þessi nema full þörf sje sýnileg.

2. gr.

Enn fremur er landsstjórninni heimilt, á meðan Norðurálfríðurinn stendur, að verja fje úr landssjóði til atvinnubóta, svo sem til þess að undirbúa stórhýsi, er sýnilega þarf að reisa innan skamms, byggingu hafna, víta, brúa og vega, og til að reka matjurtarækt í stærri stíl, námugröft eða önnur nauðsynjafyrirtæki.

3. gr.

Nú veita hreppsfjelög eða kaupstaðir einstöku mönnum lán þeim til framfæris frá því er lög þessi öðlast gildi og þar til 3 mánuðum eftir að Norðurálfustyrjöldinni er lokið með friðarsamningi, og skulu þau lán eigi talin sem sveitarstyrkur, ef greidd eru innan 10 ára.

4. gr.

Til framkvæmda þessum lögum heimilast landsstjórninni lántaka, svo sem þörf krefur.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. VII, 4. og B. XCVII, 2.)

Nð.

336. Nefndarálit

við frv. til heimildarlaga fyrir landsstjórnina til þess að selja ýmsar nauðsynjavörur undir verði, og að gjalda verðhækkunina eftir því, sem lög þessi greina (þgskj. 31.) og

greinargerð fyrir frv. um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar á þgskj. 335.

Frá meiri hluta bjargráðanefndar.

Oss greindi á við þrjá menn í bjargráðanefndinni um það á hvern hátt ráðin skyldi bót á þeim vandræðum, er almenningi stafar af dýrtíðinni. Minni hlutinn taldi rjett, að landssjóður greiddi nokkurn hluta þess verðmunar, sem er á nauðsynjavörum nú og fyrir stríðið, í líka stefnu og frumv. á þingskj. 31, sem nefndinni var falið. En vjer teljum aðra leið hagkvæmari til að hjálpa mönnum fram úr dýrtíðarvandræðunum. Vjer leggjum aðal-áhersluna á það, að menn hafi nægilega atvinnu gegn sæmilegri borgun. En það er oss jafnframt ljóst, að hjer verður landssjóður að hjálpa til, sem frumvarp það sýnir er hjer fylgir með.

Fyrir frumvarpinu á þgskj. 335 viljum vjer gera svofelda skilgrein.

Við 1. gr.

Vjer teljum sjálfsagt, að hvert bæjar- og sveitarfjelag geri sitt ítrasta til að sjá um að allir vinnufærir menn hafi næga atvinnu. Og þar sem einstakir atvinnurekendur sjá mönnum ekki fyrir nægri vinnu, þá reyni sveitarstjórnirnar að stofna til einhvers fyrirtækis, er sjerstaklega miði að aukinni framleiðslu eða annara frambúðarnytja. Og geti einstakir menn ekki af sjálfsdáðum aflað sjer brýnustu nauðsynja, þá sje sveitarfjelaginu skylt að veita þeim lán til framfærslu. En þar sem gjaldþol ýmsra sveitarfjelaga er mjög takmarkað, teljum vjer rjett, að landssjóður veiti þeim eða sýslufjelögunum lán til atvinnureksturs og dýrtíðarhjálp.

Við 2. gr.

Ráðlegt teljum vjer, ef stríðið heldur áfram í vetur, að landsstjórnin sjái

þá svo um, að matjurtarækt verði rekin í stórum stíl á næsta sumri í þeim hjeruðum landsins, sem best eru til þess fallin, svo að landið verði birgt að kartöflum og öðrum þeim matjurtum, sem auðræktanlegar eru hjer á landi, fyrir haustið 1918. En til þess þarf stjórnin að gera ráðstafanir þegar í vetur, svo sem með því að láta draga nægilegan áburð að garðstæðunum og safna útsæði.

Þar sem útlend kol eru nú nærri ókaupandi fyrir sakir dýrleika, og ekki víst að þau fáið til landsins, ef styrjöldin heldur áfram, þá teljum vjer rjett að landsstjórnin sjái um, að eftir mætti verði unnið í innlendum kolanámum, bæði til að láta menn fá atvinnu og birgja um leið landið að eldsneyti. Verði samt atvinnuskortur, þótt það verði gert, er að framan er skráð, teljum vjer rjett, að stjórnin láti menn fá atvinnu við undirbúning byggingar stórhýsa, er landið þarf að reisa áður en langt líður, sómuleiðis við vegagerð, hafna-, brúa- og vitabyggingar og annað það, er landinu má að notum verða strax eða síðar.

Yfirleitt teljum vjer, að leggja beri aðal-áhersluna á, að landið með aðstoð sveitarfélaga hjálpi mönnum yfir erfiðleika dýrtíðar með svo vel borgaðri atvinnu, að menn geti aflað sjer nauðsynja.

Við 3. gr.

Þau lán, sem sveitarfélög veita einstökum mönnum til framfæris sjer hjer eftir og til stríðsloka, viljum vjer ekki að sje sveitarstýrkur, svo að enginn er tekur þau, missi nein borgararjettindi eða telji sjer meiri vansæmd að taka þessi lán en önnur.

Ákvæði þetta álitum vjer rjett að gildi, þar til þrem mánuðum eftir friðarsamninga, af því að líkindi eru til, að fyrstu tímarnir að stríðinu loknu verði erfiðir. Lán þessi verði veitt á sama hátt þeim, er nú standa í ógreiddri sveitar-skuld.

Alþingi, 6. ágúst 1917.

Þorsteinn M. Jónsson,
ritari og framsögum.

Pjetur Jónsson.

Sigurður Sigurðsson.

Pjetur Ottesen.

(B. XXXII, 4.)

Nd.

337. Rökstudd dagskrá

samþykkt í Nd. 6. ágúst.

Flutningsmaður: Benedikt Sveinsson.

(Frv. til laga um stofnun mótorvjelstjóraskóla í Reykjavík, á Ísafirði, Akureyri og Seyðisfirði á þgskj. 63).

Í trausti þess, að aukið verði nú í fjárlögum tillag til fræðslu um með-

ferð gangvjela í skipum og í trausti þess, að stjórnin beri fram á næsta þingi frv. til laga um aukna kenslu við vjelstjóraskólann í Reykjavík til þess að bæta úr þeirri þörf, er frumvarpið ræðir um, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(D. III, 2.)

Ed.

338. Rökstudd dagskrá

samþykkt í Ed. 6. ágúst.

Flutningsmaður: Magnús Torfason.

(Fyrirspurn til stjórnarinnar um úthlutun landsverslunarvara á þgskj. 147).

Í því trausti, að bjargráðanefnd taki til íhugunar úthlutun á nauðsynjavörum, gengur deildin til næsta máls á dagskrá.

(B. XLVI, 3.)

Ed.

339. Rökstudd dagskrá

samþykkt í Ed. 6. ágúst.

Flutningsmaður: Halldór Steinsson.

(Frv. til laga um breytingu á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjeraða o. fl. á þgskj. 90).

Í því trausti, að stjórnin á næstu árum taki skipun læknishjeraða til gagngerðrar endurskoðunar, sjerstaklega með tilliti til þeirra óska, sem komið hafa fram á síðari þingum í því máli, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(B. LXXIV, 2.)

Ed.

340. Nefndarálit

um frumvarp til laga um breytingu á og viðauka við lög um stofnun Ræktunar-sjóðs Íslands 2. mars 1900.

Frá landbúnaðarnefnd.

Það hefir orðið ofan á í nefndinni að ráða hinni háttvirtu efri deild til að samþykkja frumvarp þetta með einni breytingu, sem tilfærð verður hjer á eftir.

Um breytingu þá, er frumvarpið gerir á gildandi lögum Ræktunarsjóðs Íslands, var nefndin eindregið þeirrar skoðunar, að hún væri æskileg, en væntir þess um leið, að stjórn Búnaðarfélags Íslands hafi þó fulla varfærni í því að kaupa ekki önnur af hinum dýrari landbúnaðarverkfærum en þau ein, sem miklar líkur eru til, að geti komið hjer að notum, einkum við stærri landbúnaðarfyrtæki.

Nefndinni virðist ákvæðið í lögnum frá 20. okt. 1905, um styrk til að kaupa lífsábyrgðir til viðbótartryggingar lánveitingum til ábýliskaupa, vera fremur ónauðsynlegt, enda munu fáir hafa notað það, og getur ekki heldur numið mikilli upphæð, en er þó, ef notað væri, til þess að rýra fje það, sem verja má til verkfærakaupanna, tilrauna með þau og verðlaunaveitinga fyrir búnaðarlegar framkvæmdir.

Nefndin leggur því til við háttv. deild, að hún samþykki frumvarpið með eftirfarandi

BREYTINGU.

Orðin í 3. málsgrein 1. greinar »svo og til að — ábýliskaupa« falli burtu.

Alþingi, 6. ágúst 1917.

Hjörtur Snorrason,
formaður.

Guðjón Guðlaugsson,
skrifari og framsögum.

Guðmundur Ólafsson.

(B. LXII, 3.)

Nð.

341. Nefndarálit

um frumvarp til laga um forkaupsrjett landssjóðs á jörðum.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin er samþykk flutningsmanni um aðalatriði frumvarpsins, en leggur til í breytingartillögum á sjerstöku þingskjali (326), að frumvarpsgreinarnar sje orðaðar um og ný grein sett inn í frumvarpið um eftirlit með því, að hlýtt sje lögnum. Lagt er til, að síðasta grein frumvarpsins falli burt. Í henni er heimilað að verja alt að 100,000 kr. á ári til jarðakaupa. Nefndin álitur enga þörf á að takmarka heimildina. Ekki er líklegt, að landssjóður öðlist kauprjett á mjög mörgum jörðum árlega að jafnaði, en þótt fyrir kæmi, að verja þyrfti meira fje til jarðakaupa en 100,000 kr., er ekki rjett að banna, að keypt sje fyrir meira. Engin hætta að láta stjórnina hafa ótakmarkað vald í slíku máli.

Ef frumvarp þetta verður að lögum, ætti brask með jarðir að vera útilokað framvegis. Og það er alveg nauðsynlegt. Að öðru leyti er nefndin ósamþykk greinargerð flutningsmanns.

Alþingi, 6. ágúst 1917.

Stefán Stefánsson, Jón Jónsson, Pjetur Þórðarson.
formaður. skrifari og frams.m.

Einar Árnason. Sigurður Sigurðsson.

(B. LIV, 3.)

Nd.

342. Nefndarálit

um frumv. til laga um viðauka við lög nr. 30, 20. okt. 1905, um forkaupsrjett leiguliða o. fl.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndinni þótti frumv. þetta ekki vel samrýmanlegt við lögin um forkaupsrjett leiguliða, og tók því það ráð að breyta því og gera það að frumv. til sjerstakra laga um forkaupsrjett á sjálfsábúðarjörðum.

Þegar slík jörð er til sölu, er svo ákveðið, að sá, er falar hana til kaups og ábúðar, hafi forkaupsrjettinn. Ef margir sækja um jörðina, situr sá fyrir kaupunum, sem seljandi kys helst fyrir ábúanda á henni. En ef sá eða þeir, er biðja um slíka jörð til ábúðar, treysta sjer ekki til eða vilja ekki kaupa, öðlast sveitarfjelagið forkaupsrjettinn. Er þá skylt að bjóða því jörðina til kaups. Vilji það ekki kaupa, öðlast landssjóður forkaupsrjettinn samkvæmt frumv. um forkaupsrjett landssjóðs, er samtímis þessu frumv. er nú afgreitt frá landbúnaðarnefndinni.

Ef bæði þessi frumv. verða að lögum, er girt fyrir það, að einstakir menn geti sölsað undir sig jarðir, er þeir þurfa ekki til ábúðar. Gróðabrásk með jarðir ætti þá hjer eftir að vera ómögulegt. Sömuleiðis ætti útlendir menn aðrir en þeir, er hjer setjast að til að verða íslenskir borgarar og ábúendur, að vera útilokaðir frá jarðakaupum hjer á landi. Er þá svo um búíð, að Ísland verði fyrir Íslendinga, og land svo takmarkað handa hverjum einstökum, að hann hafi sem ríkasta hvót til að bæta það svo, að nægi honum, þótt hann færi út kviarnar árlega. Flestar jarðir eru svo stórar, að hafa má á þeim góð tún, ef fje er fyrir hendi og dugnaður til að rækta jörðina.

Frumvarp þetta miðar því í rjetta átt og gæti orðið að miklu gagni, ef það næði fram að ganga. Mælir nefndin eindregið með því, að það sje samþykkt, eins og hún leggur til, að það verði.

Alþingi, 6. ágúst 1917.

Stefán Stefánsson, Jón Jónsson,
formaður. skrifari.

Pjetur Þórðarson. Einar Árnason. Sigurður Sigurðsson.

(B. XCVIII, 1.)

Nd.**343. Frumvarp**

til laga um stofnun dósents-embættis í læknadeild Háskóla Íslands.

Frá mentamálanefnd.

1. gr.

Í læknadeild Háskóla Íslands skal stofna dósents-embætti í líffærameinfræði og sóttkveikjufræði.

2. gr.

Um dósentinn í líffærameinfræði og sóttkveikjufræði gilda að öllu leyti hinar sömu reglur sem um dósentana, er fyrir eru við Háskólann.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918.

Greinargerð.

Í fjárlögum fyrir yfirstandandi fjárhagstímabil eru veittar 2800 kr. til kennara við háskólann í líffærameinfræði og sóttkveikjufræði, og hefir Stefán læknir Jónsson, er sjerstaklega hefir lagt stund á þessar greinar læknisfræðinnar, kensluna á hendi. Það hefir nú verið samþykkt í háskólaráðinu að fara þess á leit við Alþingi, að stofnað verði embætti í nefndum vísindum, og þar sem þessi kennarastaða vitanlega verður ekki lögð niður aftur, virðist eðlilegast, að dósents-embætti verði stofnað í þessum greinum, enda falli þá niður fjárveitingin til þess í fjárlögunum, og hefir stofnun embættisins þá engan aukinn kostnað í för með sjer. Hins vegar nær engri átt, að kennari í vísindagrein eins og þessari, sem krefur mikla vísinda-ástundun, hafi ekki fasta veitingu fyrir starfi sínu, heldur sje að eins ráðinn til skamms tíma í senn.

(B. IV, 5.)

Nd.**344. L Ö G**

um stækkun verslunarlóðar Ísafjarðar.

(Afgreidd frá Nd. 7. ágúst).

Verslunarlóð Ísafjarðar skal auk jarðarinnar Eyrar (með Stakkanesi) einnig ná yfir jörðina Seljaland.

(B. VI, 5.)

Ed.**345. Framvarp**

til laga um áveitu á Flóann.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Landsstjórninni heimilast að láta veita vatni úr Hvitá í Árnessýslu, nálægt Brúnastöðum, á Flóann, og nái sú áveita til þeirra jarða í Hraungerðis- hreppi, Villingaholtshreppi, Gaulverjabæjarhreppi, Stokkseyrarhreppi, Eyrar- bakkahreppi og Sandvíkurhreppi, þar sem landslag leyfir áveitu, en fari þó eigi yfir þau svæði í Gaulverjabæjarhreppi, sem nota áveitu úr Þjórsá. Heimild þessi kemur til framkvæmda, þá er stofnað hefir verið áveitufjelag samkvæmt 3. gr. þessara laga og samþykkt fyrir það náð staðfestingu stjórnar- ráðsins.

2. gr.

Stofnkostnaður áveitunnar, að flóðgörðum meðtöldum, greiðist að $\frac{1}{4}$ hluta úr landssjóði, en að $\frac{3}{4}$ hlutum skal áveitan kostuð af eigendum jarða þeirra, sem áveitan nær til, með þeim nánari ákvörðunum, er lög þessi setja.

Til stofnkostnaðar skal einnig telja aukningar og umbætur, sem nauðsynlegt þykir að gera á áveitunni, eftir að hún er tekin til notkunar, en eru stærri en svo, að fært þyki að reikna þær til viðhalds áveitunni.

Með stofnkostnaði áveitunnar skal og telja vexti og afborganir af áveituláni því, er ræðir um í 7. gr. þessara laga, á meðan framkvæmd verksins stendur yfir, og enn fremur afborganir af láninu 5 fyrstu árin, eftir að áveitan er tekin til notkunar, ef afborgana er krafist af láninu þann tíma.

3. gr.

Jarðeigendur á áveitusvæðinu mynda með sjer áveitufjelag, og nefnist það Flóaáveitufjelagið.

Til þess að undirbúa stofnun áveitufjelagsins skulu í hverjum hreppi á áveitusvæðinu, samkvæmt 1. gr., kosnir 2 fulltrúar á lögsmætum sveitarfundi. Skulu þeir svo í sameiningu kveðja alla jarðeigendur áveitusvæðisins, með nægum fyrirvara, til stofnfundar. Atkvæðisrjett til fjelagsstofnunar og á fjelagsfundum hefir sjerhver eigandi jarðar eða jarðarparts, sem áveitan nær til. Eigi einhver eða einhverjir þeirra heima utan áveitusvæðisins, geta þeir gefið öðrum umboð til þess að mæta á fundum fyrir sína hönd. Áveitufjelagið telst stofnað, ef $\frac{3}{4}$ fundarmanna greiða atkvæði með stofnun þess, en lögsmætur er stofnfundur því að eins, að $\frac{3}{4}$ jarðeigenda sækja fundinn.

Sæki ekki nógu margir stofnfund, til þess að lögsmætur sje, skal samt atkvæða leitað um fjelagsstofnunina, og verði henni samþykkir $\frac{3}{4}$ fundarmanna, skal með sama hætti og getið var boðað til nýs stofnfundar innan 2 mánaða og er fjelagsstofnunin löglega samþykkt á þeim fundi með atkvæði $\frac{3}{4}$ fundarmanna, án tillits til þess, hve margir sækja þann fund.

4. gr.

Fyrir stofnfund skulu fundarboðendur leggja frumvarp til áveitusamþykta. Gildir hún sem lög fyrir áveitufjelagið, þá er hún hefir náð samþykki fundarins og öðlast staðfestingu stjórnarráðsins. Í samþykkt skal kveða á um, að stjórn fjelagsins skipi 3 menn, er kosnir sje til 1 árs í senn, og 1 til vara fyrir hvern aðalmanna. Enn fremur skal greina störf fjelagsstjórnarinnar, rjettindi og skyldur fjelagsmanna, umsjón og viðhald áveitunnar og greiðslu kostnaðar, er af þessu leiðir. Skal og getið jarða þeirra allra, er veitan nær til.

Eigi verður samþykkt gerð, nema $\frac{3}{4}$ fundarmanna greiði henni atkvæði í heild, en um einstök atriði hennar ræður afl atkvæða. Breytingar á samþykktinni, er síðar kunna að koma til á fundum áveitufjelagsins, verða eigi gerðar nema $\frac{3}{4}$ fundarmanna á lögsmætum fjelagsfundi greiði atkvæði með þeim, og öðlist breytingin staðfestingu stjórnarráðsins.

5. gr.

Nú er samþykkt gerð, eins og fyrir er mælt í 4. gr., og send stjórnarráðinu til staðfestingar, og stjórnarráðinu þykir hún koma í bága við lög, grundvallarreglur laga eða rjett manna, og synjar það þá um staðfestingu, en skýrir stjórn áveitufjelagsins frá ástæðum fyrir neituninni. Skal þá stjórn áveitufjelagsins kveðja þegar til fundar í áveitufjelaginu með nægum fyrirvara, og taka fjelagsmenn ákvarðanir um athugasemdir stjórnarráðsins og gilda þar um ákvæði 4. gr., þann veg að afl atkvæða ræður um einstakar breytingartilögur.

6. gr.

Ákveða má í samþykkt alt að 400 kr. sekt fyrir brot gegn henni og renna sektir í sjóð áveitufjelagsins.

Með brot gegn samþykktinni skal fara sem almenn lögreglumál.

7. gr.

Til þess að standast stofnkostnað áveitunnar án flóðgarða, að þeim $\frac{3}{4}$ hlutum, sem jarðeigendum ber að greiða, tekur áveitufjelagið peningalán, að svo miklu leyti sem með þarf, og nýtur til þess tilstyrks landsstjórnarinnar.

Landssjóði veitist heimild til þess að ábyrgjast lán þetta, sje það ekki tekið hjá landssjóði sjálfum, en hann skal trygður með veði í jörðum þeim á áveitusvæðinu, er áveitunnar njóta, ásamt mannvirkjum þeim, sem á jörðunum eru í notum ábúðarinnar, og eru eign jarðeigenda, þó svo, að laust sje til frjálsra afnota jarðeigenda eða veðsetningar, sem svarar $\frac{3}{5}$ hlutum virðingarverðs hvernjar jarðeignar, samkvæmt mati áður en áveitufyrirtækið var hafið, sem landsstjórnin tekur gilt, en næst þar á eftir komi veðrjettur landssjóðs.

Með veðrjetti þessum skal einnig trygður viðhalds- og umsjónarkostnaður áveitunnar. Svo stendur hann og sem trygging fyrir því, að gerðir sje flóðgarðar á hinum einstöku jörðum, samkvæmt því, sem fyrir er mælt í lögum þessum.

8. gr.

Stjórn áveitufjelagsins jafnar niður áveitukostnaðinum (stofnkostnaðinum) á jarðir þær, er hlut eiga að máli — en það eru allar þær jarðir, er áveitan nær til —, og skal við þá niðurfjöfnun aðallega farið eftir stærð þess áveitulands, er hverri jörð tilheyrir, er reiknist þó aldrei meira en $\frac{3}{4}$ hlutar af stærð allrar jarðarinnar, með hæfilegu tilliti til þess, ef einhverjar af jörðunum standa sjerstaklega að vigi um not áveitunnar.

Sje einhver áveitufjelagsmanna óánægður með niðurfjöfnun stjórnar áveitufjelagsins, getur hann skotið máli sínu til landsstjórnarinnar, er sker úr þræltunni til fullnaðar. Eftir að allur ágreiningur þann veg er útkljáður, staðfestir stjórnarráðið niðurfjöfnunina.

9. gr.

Stjórn áveitufjelagsins skal fyrir 1. október ár hvert gera áætlun um viðhalds- og umsjónarkostnað áveitunnar yfirstandandi ár. Með umsjónarkostnaði telst þóknun til fjelagsstjórnar og endurskoðenda. Kostnaði þessum jafnar áveitufjelagsstjórnin síðan niður á jarðir þær, sem áveitan nær til, eftir sama mælikvarða og stofnkostnaðinum samkv. 8. gr.

Áveitufjelagsstjórnin skal gera skrá yfir gjöld þessi, svo og afborganir þær og vexti af áveituláninu, sem hverri einstakri jörð ber að greiða eftir ítölu hennar í stofnkostnaði áveitunnar samkv. 8. gr. Eftir gjaldskrá þessari skal áveitufjelagsstjórnin innheimta árgjöldin í heild sinni hjá jarðeigendum fyrir 1. nóvember.

Reikningsár áveitufjelagsins er almanaksárið.

10. gr.

Lögtaksrjettur fylgir öllum þeim áveitugjöldum, sem greind eru í lögum þessum.

Innheimtist áveitugjöldin ekki frjállega eða með lögtaksgerð hjá skuldunaut, eða vanrækt er að gera flóðgarða á jörð samkv. 16. gr., skal gengið að tryggingarveðinu í jörð þeirri eða jörðum, er vanskilin eða vanrækslan stafar frá. Seljist jörð eigi á nauðungaruppbóði því verði, að þessum veðskuldum sje fullnægt, skal landssjóður láta leggja sjer út jörðina, enda ber hann síðan sem jarðeigandi þær skyldur, sem á jörðinni hvila vegna áveitunnar.

11. gr.

Leiguliði á jörð, sem áveitan nær til, er skyldur, að viðlögðum ábúðarmissi, að standa jarðeiganda skil á umsjónar- og viðhaldskostnaði áveitunnar samkvæmt hinni árlegu niðurfjöfnun, svo og á fullum vöxtum af þeim $\frac{3}{4}$ hlutum stofnkostnaðarins, sem jarðeiganda ber að greiða samkv. 2. gr., og enn fremur vöxtum af þeim hluta andvirðis flóðgarðanna á jörðinni, sem eigandi hefir lagt fram, samkv. 15. gr.

Viðtakanda jarðar í fardögum ber að inna af hendi nefnd leiguliðagjöld yfirstandanda árs.

12. gr.

Stjórn áveitufjelagsins annast allar framkvæmdir fyrir fjelagsins hönd milli funda. Skal hún með samþykki landsstjórnarinnar ráða umsjónarmann áveitunnar, er segir fyrir um notkun vatnsins og sjer um framkvæmd viðhaldsins.

Nánari ákvarðanir um verksvið umsjónarmannsins skulu greindar í samþykkt.

Landsstjórninni er heimilt eftirlit með því, að verkinu sje vel við haldið, eftir því, sem hún telur nauðsyn á. Skal áveitufjelagsstjórn og umsjónarmanni skylt að hlita fyrirskipunum hennar hjer að lútandi.

13. gr.

Aðalfund áveitufjelagsins skal halda fyrir miðjan febrúar ár hvert. Skal stjórn áveitufjelagsins boða til hans með 3 vikna fyrirvara í öllum hreppum á áveitusvæðinu á sama hátt og boðað er til lögmæltra sveitafunda.

Á aðalfundi skal tekið fyrir:

1. Stjórn áveitufjelagsins skýrir frá hag og framkvæmdum fjelagsins á umliðnu ári.
2. Lagðir fram til úrskurðar endurskoðaðir reikningar áveitunnar fyrir sama ár.
3. Kosin stjórn áveitufjelagsins og 2 endurskoðunarmenn reikninga.
4. Rædd og tekin ályktun um önnur mál, er áveituna varða.

Til aukafunda í fjelaginu skal boða með sama hætti og til aðalfundar.

14. gr.

Landsstjórnin annast undirbúning og framkvæmd áveitugerðarinnar, en leita skal samþykkis áveitufjelagsstjórnarinnar áður en tekið er tilboði um framkvæmd verksins, eða ráðinn verkstjóri, ef verkið er framkvæmt á kostnað áveitufjelagsins beinlínis. Aðrar ráðstafanir sínar hjer að lútandi, svo sem um eftirlit með verkinu o. fl., ber landssstjórnin undir stjórn áveitufjelagsins, ef henmi þykja ástæður til og atvik leyfa.

15. gr.

Jarðeigendum er skylt að láta gera nægilega flóðgarða á jörðum þeim, er áveitunnar njóta, gegn $\frac{1}{4}$ tillagi úr landssjóði samkv. 2. gr. En mælingar fyrir flóðgarðana og leiðbeiningar um gerð þeirra skulu látnar landeigendum í tje á kostnað áveitunnar.

16. gr.

Vanræki jarðeigandi að láta gera flóðgarða á jörð sinni samkv. 15. gr., getur leiguliði látið gera þá. Þegar leiguliði fer frá jörðinni, skulu úttektarmenn meta, hversu mikið jörðin megi hækka í verði að varanlegu eftirgjaldi fyrir flóðgarðana, og fær þá leiguliði endurgoldinn kostnað sinn við gerð flóðgarðanna, þó ekki meira en sem svarar fimtánföldum eftirgjaldsauka þeim, sem metinn er.

Ef hvorki landsdrottinn nje leiguliði vill láta gera þá flóðgarða, sem nauðsynlegir þykja til þess, að áveitan komi að haldi, eftir álití tveggja dóm-

kvaddra, óvilhallra manna, getur áveitufjelagsstjórnin með samþykki landsstjórnarinnar gengið að jörðinni samkvæmt 10. gr.

17. gr.

Vilji einhverjir jarðeigendur á áveitusvæðinu eigi taka þátt í áveitunni eða kostnaði þeim, er af henni leiðir lögum þessum samkvæmt, skal stjórn áveitufjelagsins krefjast þess, að jörð sú, er um ræðir, sje tekin eignarnámi handa landssjóði, ef ekki næst samkomulag um, að jarðeigandi láti jörðina af hendi eða selji hana. Verði landssjóður eigandi slíkra jarða, gilda um skyldur þær, sem á þeim hvila vegna áveitunnar, allar hinar sömu reglur og um jarðir einstakra manna eftir lögum þessum.

Til þess að meta jörð til eignarnáms samkvæmt því, sem hjer segir, dómkveður hjeradsdómari, ef hann á eigi hlut í áveitunni, ella næsti hjeradsdómari, 3 óvilhalla menn utan áveitusvæðisins.

Um mat þetta, og yfirmat, þurfi á því að halda, fer að öðru leyti eftir lögum nr. 65, 22. nóv. 1913, um vatnsveitingar, 18. og 20. gr.

18. gr.

Pegar samþykkt fyrir áveitufjlagið hefir náð staðfestingu stjórnarráðsins samkv. 4. og 5. gr., eru allir landeigendur og leiguliðar á því svæði, sem áveitunni er ætlað að ná yfir, skyldir til að leyfa landsafnot til mannvirkja þeirra, er áveituna snerta, svo sem land undir skurðina og að efni sje tekið úr landinu, hvort heldur er grjót eða önnur jarðefni, í fyrirhleðslur, garða, stíflugerðir eða umbúnað skurða o. s. frv., og yfirleitt að þola þær kvaðir, óhagræði eða takmörkun á afnotarjetti, sem áveituverkið hefir í för með sjer. Fullar bætur fyrir landnám þetta og jarðrask m. m. greiðist eigendum þeirra jarða, sem eigi geta haft not áveitunnar, en eigendum áveitujarða greiðist því að eins bætur, að landnám og jarðrask á jörðum þeirra sje meira tiltölulega en á öðrum jörðum á áveitusvæðinu.

Bætur má ákveða með samkomulagi milli landeigenda og stjórnar áveitufjelagsins, en náist ekki samkomulag, skulu bætur metnar af 3 óvilhöllum mönnum, sem dómkvaddir skulu til þessa í eitt skifti fyrir öll fyrir alt áveitusvæðið. Um yfirmat fer eftir 20. gr. vatnsveitingalaganna frá 22. nóv. 1913.

19. gr.

Óski jarðeigandi, er þátt tekur í áveitunni, að greiða áveitukostnað sinn allan, annan en viðhalds- og umsjónarkostnað, eða nokkurn hluta hans fyrirfram í eitt skifti fyrir öll, skal honum það heimilt. Svo skal og leyft hlutaðeigendum, er þess æskja, að láta af hendi land, er áveitunnar nýtur, upp í áveitukostnaðinn, að einhverju eða öllu leyti, og skal fara um mat á því landi eftir ákvæðum 17. gr., en landssjóður eignast landið.

20. gr.

Um skifti á óskiftu landi, sem vatni er veitt á samkvæmt lögum þessum, fer eftir 6. gr. laga um vatnsveitingar frá 22. nóv. 1913.

(B. LVII, 2.)

Nd.**346. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 18, 13. sept. 1901, um manntal í Reykjavík.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Aftan við 3. gr. bætist:

Svo skal og árlega láta hagstofunni endurgjaldslaust í tje eftirrit af öllu manntalinu.

2. gr.

Síðari hluti 5. greinar falli burtu með og frá orðunum: »en hins vegar«.

(A. XXI, 9.)

Ed.**347. Frumvarp**

til laga um framkvæmd eignarnáms.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Nú er í lögum heimilað eignarnám, og skal þá fara um framkvæmd þess sem hjer segir, nema heimildarlögin sjálf mæli öðru vísi fyrir.

2. gr.

Endurgjald skal ákveða eftir mati tveggja óvilhallra, dómkvaddra manna. Nú á eignarnám að fara fram handa bæjar- eða sveitarfjelagi, og skulu þeir menn þá eigi kvaddir, sem eru í þjónustu sveitarfjelagsins eða sæti eiga þar í bæjar- eða sveitarstjórn.

3. gr.

Matsmenn skulu með hæfilegum fyrirvara bjóða þeim, er hlut eiga að máli, að vera viðstaddir gerðina. Má gera það í ábyrgðarbrjefi eða á annan hátt, svo sanna megir að birting hafi farið fram.

Gefinn skal aðilum kostur á að skýra mál sitt, skriflega eða munnlega, og kynna sjer það, sem þegar er fram komið. En því að eins verður gerðinni frestað, að matsmenn telji einhvern aðila þurfa að afla sjer frekari gagna.

4. gr.

Á sama hátt og segir í 3. gr. skal, eins fljótt og verða má, birta aðilum matsgerðina, eða þeim, er við hana voru staddir.

Að matsgerð lokinni má eignarnemi taka hið numda í sína vörslu, án þess hindrað verði með áfrýjun gerðarinnar, gegn því að greiða matsverðið og allan áfallinn matskostnað.

5. gr.

Nú vill aðili áfrýja matsgerð, og skal hann það gert hafa innan 4 vikna frá því gerðin fór fram.

Skjóta má mati til *venjulegs yfirmats* eða *sjerstaks yfirmats*.

6. gr.

Venjulegt yfirmat framkvæma þrír óvilhallir, dómkvaddir menn, er fullnægja skilyrðum þeim, er um getur í 2. gr.; þeir kjósa sjer oddvita.

Nú hefir bæjarfjela, þar sem dómari er oddviti bæjarstjórnar eða á sæti í bæjarstjórn, eða sýslufjela, þar sem dómari er oddviti sýslunefndar, krafist eignarnáms, og er þá rjett, að stjórnarráðið kveðji yfirmatsmenn.

Yfirmatsmenn skulu framkvæma matið á sama hátt sem matsmennirnir, en eigi skal aðilum neitað um frest til þess að afla sjer nýrra gagna, ef þeirra telst nokkur þörf.

Sá, sem krefst yfirmats, greiðir matskostnað, nema matinu sje breytt honum í vil um 10% eða meira; þá skal hinn aðilinn greiða kostnaðinn.

7. gr.

Nú er þess krafist, að námsbætur sjeu 10000 kr. eða meira, og má þá í stað *venjulegs yfirmats* krefjast *sjerstaks yfirmats*. Jafnframt og áfrýjandi krefst þessa mats, skal hann afhenda 300 kr. til greiðslu matskostnaðar.

Til sjerstaks yfirmats nefnir landsyfirrjetturinn 3 menn; skal einn þeirra vera dómari í rjettinum, og er sá oddviti matsmanna, en hinir skulu hafa sjerþekkingu á því sviði, sem um er að ræða.

Um kostnað við sjerstakt yfirmat gilda ákvæði 6. gr.

8. gr.

Skýlt er matsmönnum og yfirmatsmönnum að rannsaka verð eignarinnar eftir föngum, meðal annars með því að leita skýrslna af málaðilum sjálfum og öðrum, ef nauðsyn krefur. Matsmenn mega og, ef nauðsyn ber til, afla sjer skýrslna og aðstoðar sjerfræðinga, og skal sá kostnaður, er það hefir í för með sjer, teljast með matskostnaðinum.

9. gr.

Matsmenn ákveða sjálfir þóknun sína. Nú verður ágreiningur um hana, og fellir þá stjórnarráðið fullnaðarúrskurð um þann ágreining.

10. gr.

Matsverð eignar skal miðað við það gangverð, sem hún mundi hafa í kaupum og sölum, og sje um hluta fasteignar að ræða, skal frá matsverðinu

draga það, sem hinn hluti eignarinnar við eignarnámið hefir stigið í verði fram yfir aðrar eignir, svo sem þegar spilda er tekin eignarnámi undir götu, og við það vinst hússtæði við götuna; svo ber og hins vegar að taka tillit til verðrýrnunar þess hluta eignarinnar, sem eftir er.

Nú á annar en eigandinn verðmæt rjettindi yfir eigninni, og skal þá endurgjaldið ákveðið einnig með tilliti til þessa, og þeim ætlaðar sjerstakar bætur, sem missa kunna rjettindin að einhverju eða öllu leyti.

11. gr.

Endurgjaldið skal greitt sem fyrst eftir að upphæðin hefir verið ákveðin, nema eignarnemi, vegna áfrýjunar, óski þess að fresta því að taka við eigninni.

Eignarnemi skal sjá um, að veðeigendum, sem kunna að eiga tilkall til einhvers hluta endurgjaldsins, sje greidd fjárhæðin eða hún tekin frá til greiðslu síðar. Nú er tekinn eignarnámi svo lítill hluti fasteignar, að eigi er að ræða um verulega rýrnun í verði, og má þá eignarnemi, ef engin krafa kemur fram frá veðeigendum, greiða þeim endurgjaldið, er fyrir eignarnáminu varð, og skal sá sjá um, að fullnægt sje kröfum þeim, er kunna að koma fram af veðeigenda hálfu.

(B. LVIII, 7.)

Nð.

348. Breytingartillaga

við frv. til laga um stofnun alþýðuskóla á Eiðum og afhendingu Eiðaeignar til landssjóðs.

Flm.: Einar Arnórsson.

Við 4. gr.:

2. sctning orðist svo:

Hvortveggi hafi leigulausa íbúð með hita og ljósi, enda takmarki þær íbúðir eigi um of húsrúm skólans.

(B. XLVII, 5.)

Nð.

349. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr. 43, 10. nóv. 1905.

Frá Sveini Ólafssyni.

Við 2. gr.

Í stað »6 kr.« komi:

5 kr.

(C. XVII, 2.)

Ed.**350. Tillaga**

til þingsályktunar um konungsúrskurð um fullkominn siglingafána fyrir Ísland.

(Eftir eina umr. í Nd.)

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að sjá um, að Íslandi verði þegar ákveðinn fullkominn siglingafáni með konungsúrskurði, og ályktar að veita heimild til þess, að svo sje farið með málið.

(B. LIII, 5.)

Nd.**351. Nefndarállt**

um frumv. til laga um breyting á 1. gr. laga nr. 45, 16. nóv. 1907, um skipun prestakalla.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumv. þetta og komist að þeirri niðurstöðu, að rjett sje að samþykkja það óbreytt, eins og það kemur frá háttv. efri deild.

Alþingi, 7. ág. 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.Magnús Guðmundsson,
skrifari.Einar Jónsson,
framsm.

Pjetur Ottesen. Einar Árnason.

(A. XVII, 4.)

Ed.**352. Frumvarp**

til laga um slysatrygging sjómanna.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Skyllt skal að tryggja gegn slysum (sbr. 5. gr.) hjerlenda sjómenn, þá er hjer greinir:

1. farmenn og fiskimenn, er lögskráðir eru á islensk skip,
2. fiskimenn á vjelbátum og róðrabátum, fjórrónum eða stærri, er stunda fiskveiðar eina vertíð á ári eða lengur.

2. gr.

Um leið og lögskráning fer fram, skal skráningarstjóri gera sjerstaka skrá yfir skipverja samkvæmt 1. gr., hverja stöðu sem þeir hafa á skipinu.

Þegar formaður á vjelbát eða róðrabát (sbr. 1. gr.) hefir ráðið skipverja sina, skal hann jafnskjótt senda hreppstjóra eða bæjarfógeta, þar sem báturinn gengur, skrá yfir skipverjana ásamt gjaldi því, er greiða ber eftir 3. gr., en hreppstjóri sendir skrána og gjaldið til sýslumanns. Skráningarstjóri skal senda skrá þessa og þá, sem nefnd er í fyrri málsgrein greinar þessarar, stjórn þeirri, sem nefnd er í 8. gr. laga þessara.

3. gr.

Fyrir hvern, sem trygður er samkvæmt lögum þessum, er skylt að greiða í slysatryggingarsjóð þann, er síðar getur um, iðgjald er nemur 70 auru fyrir hverja viku, sem hann er lögskráður fyrir eða ráðinn í skiprúm, og reiknast iðgjaldið frá lögskráningardegi eða þeim degi, er hann kom í skiprúm. Annan helming iðgjaldsins greiði sá, sem trygður er, en útgerðarmaður hinn. Þó skulu útgerðarmenn róðrabáta og vjelbáta, sem eru minni en 12 lestir brúttó, að eins greiða 20 auru vikugjald fyrir hvern skipverja, en það sem á vantar fult iðgjald (15 auru á viku fyrir hvern) greiðist úr landssjóði. Útgerðarmaður greiðir skráningarstjóra iðgjöldin, bæði sinn hluta og hluta skipverjanna; þann hluta iðgjaldanna, sem útgerðarmaður hefir goldið fyrir hönd skipverja, fær hann endurgreiddan af kaupi þeirra eða hlut. Gjald þetta greiðist þegar lögskráning fer fram, og má taka það lögtaki. — Formaður vjelbáts eða róðrabáts greiðir iðgjöldin fyrir útgerðarmann og skipverja til hreppstjóra eða bæjarfógeta (sbr. 2. gr.) gegn endurgjaldi af afla bátsins eða hlutum skipverjanna. Gjald þetta má og taka lögtaki. Skráningarstjóri skilar iðgjöldunum í slysatryggingarsjóð samkvæmt nánari fyrirmælum stjórnarráðsins. Honum ber 3% í innheimtulaun af skipum, sem lögskráð er á, og 6% af róðrar- og vjelbátum, sem eru minni en 12 lestir, og gengur helmingur gjaldsins til hreppstjóra, þar sem hann hefir innheimtuna á hendi.

4. gr.

Þeir, sem stunda fiskveiðar á róðrabátum, en eru ekki tryggingarskyldir samkvæmt lögnum, hafa rjett til þess að tryggja sig í slysatryggingarsjóði á sama hátt sem tryggingarskyldir sjómenn, gegn 35 auru iðgjaldi á viku, og greiðist þá einnig úr landssjóði 35 aurar á viku fyrir hvern þeirra.

5. gr.

Verði sjómaður fyrir slysi á skipi á leið úr landi út í skip eða frá skipi í land, á því tinabili, er greitt hefir verið iðgjald fyrir samkv. 3. gr., skal úr slysatryggingarsjóði greiða upphæðir þær, er hjer segir.

- a. Verði sá, er fyrir slysi varð, að lækni dómi algerlega ófær til nokkurrar vinnu þaðan í frá, ber að greiða honum 2000 krónur, en að því skapi lægri upphæð, sem minna skortir á, að hann sje til fulls vinnufær, og ekkert, ef minna skortir en að $\frac{1}{3}$ hluta.
- b. Valdi slysið dauða innan eins árs frá því að slysið varð, ber að greiða eftirlátnum vandamönnum 1500 kr.

Rjett til skaðabótanna hafa vandamenn í þeirri röð sem hjer segir:

1. Ekkja hins látna, hafi þau gifst áður en slysið varð og samvistum þeirra hafi þá eigi verið slitid.

2. Börn hins látna, skilgetin og óskilgetin, hafi á honum hvílt framfærslu- eða meðgjafarskylda gegn þeim.
3. Foreldrar hins látna.

Hljóti ekkja skaðabæturnar, skal að auki greiða 100 kr. fyrir hvert skilgetið barn innan 15 ára aldurs; enn fremur skal greiða óskilgetnum börnum innan sama aldurs 200 kr., er ekkja fær skaðabæturnar. Sje að eins um eftirlátin börn að ræða, þer hverju barni 100 kr. í viðbót; þó skal engin viðbótarupphæð greidd ef eitt barn fær skaðabæturnar.

Frá skaðabótunum, sem greiddar skulu vandamönnum, skal draga þá upphæð, er greidd hefir verið þeim sjálfum, er fyrir slysinu varð, samkvæmt a-lið.

Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefir rjett til að skerða neitt skaðabætur þær, er greiddar eru samkvæmt þessum lögum, og ekki má leggja á þær lögðald nje í þeim gera fjárnám eða lögtak.

6. gr.

Skaðabótakrafa skal svo fljótt sem auðið er send sýslumanni (bæjarfógeta) eða hreppstjóra, áleiðis til sýslumanns, í síðasta lagi innan árs frá því slysið varð eða hlutaðeigandi vandamenn fengu vitneskju um það. Sýslumaður (bæjarfógeti) skal svo senda kröfuna hið fyrsta til stjórnar slysatryggingarsjóðsins, ásamt nauðsynlegum upplýsingum.

7. gr.

Undir eins og stjórn slysatryggingarsjóðsins hafa borist nægar upplýsingar um slysið, úrskurðar hún hvort greiða skuli skaðabætur fyrir það og ákveður upphæð skaðabótanna. Úrskurðir sjóðsstjórnarinnar eru fullnaðarúrskurðir.

8. gr.

Slysatryggingarsjóðnum skal stjórnað af 3 mönnum, er stjórnarráðið skipar til 3 ára í senn. Stjórnarráðið hefir yfirumsjón með stjórn sjóðsins. Kostnaðurinn við stjórn sjóðsins greiðist úr landssjóði.

9. gr.

Landssjóður ábyrgist með alt að 30000 kr., að slysatryggingarsjóðurinn standi í skilum. Slysatryggingarsjóðurinn tekur við eignum og skuldbindingum vátryggingarsjóðs þess, er stofnaður var með lögum nr. 53, 30. júlí 1909. Að öðru leyti eru þau lög úr gildi numin.

10. gr.

Stjórnarráðið setur nánari reglur um framkvæmd laga þessara, að fengnum tillögum stjórnar slysatryggingarsjóðsins.

11. gr.

Brot gegn lögum þessum varða 5–100 kr. sektum, sem renna að hálfu í slysatryggingarsjóð og að hálfu í sveitarsjóð, þar sem brotið er framið. Með mál út af brotum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

12. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1918.

(B. XCIX, 1.)

Ed.**353. Frumvarp**

til laga um heimild fyrir landsstjórnina til að veita leyfisbrjef til mannvirkja til notkunar vatnsaflsins í Soginu.

Flutningsm.: Eggert Pálsson, Hannes Hafstein og Magnús Kristjánsson.

Stjórnarráði Íslands heimilast að veita fossafjelaginu »Ísland« eða þeim er öðlast rjettindi þess, — enda sje heimilisfang og varnarþing þess á Íslandi og meiri hluti fjelagsstjórnarinnar skipaður mönnum, sem þar eru heimilisfastir, — leyfi til að leiða aflið úr Soginu milli Þingvallavatns og Hvitár til Reykjavíkur, eða annarar hafnar, í rafmagnsleiðslum, hvort heldur ofan jarðar eða neðan, leggja járnbraut og vegi og gera höfn og önnur þau mannvirki, sem nauðsynleg eða æskileg eru, til þess að geta notað vatnsaflid.

Nánari skilyrði fyrir leyfi þessu eru sem hjer segir:

1. gr.

Íslendingar, hvort sem eru einstakir menn, sjóðir eða stofnanir, sýslu- eða bæjarfjelög, skulu látnir sitja fyrir í 6 mánuði að stríðinu loknu að skrifa sig fyrir hlutum í fyrirtækinu.

2. gr.

Leyfishafi skal skyldur að láta af hendi í aflstöðinni, ef óskað er, rafmagn handa einstökum sveitaheimilum eða hrepps-fjelögum, svo mikið, sem þau þurfa til ljósa, suðu, hitunar og smáidnaðar, við verði, er miðað sje við framleiðslukostnað að viðbættum 10% ágóða.

Með sömu kjörum sje leyfishafi skyldur til að láta af hendi til landsstjórnarinnar, ef þess yrði óskað, rafmagn til reksturs járnbrautar frá Reykjavík austur um suðurlands-undirlendið og iðnaðarafurðir sínar til eigin afnota landsmanna, með svo vægum kjörum sem unt er.

3. gr.

Leggi leyfishafi járnbraut eða vegi, eða geri höfn, skal hann skyldur að leyfa landsmönnum afnot af mannvirkjum þessum, að svo miklu leyti, sem það hindrar ekki eigin afnot leyfishafa, gegn sanngjörnu hæfilegu gjaldi, er stjórnarráðið samþykkir.

4. gr.

Leggi leyfishafi járnbraut, skal lega hennar og gerð ákveðin í samráði við landsstjórnina. Nú hefir leyfishafi lagt járnbraut og á þá landsstjórnin — eftir að 10 ár eru liðin frá því að byrjað var að reka hana og hvenær sem er upp frá því, með 5 ára fyrirvara, — rjett á að fá sjer afhenta járnbrautina með öllum áhöldum og tækjum, er henni fylgja, fyrir það verð, er tilkvödd nefnd

ákveður, ef samkomulag næst ekki. Matsupphæðina skal miða við þá fjárupphæð, er ætla má að slík járnbraut mundi kosta af nýju, þegar afhending fer fram, með hæfilegu tilliti til slits þess, sem á þeim er orðið. Í matsnefnd skulu vera 5 menn, og tilnefnir landsstjórnin 2, leyfishafi 2, en landsyfirdómurinn 1, og sje sá formaður nefndarinnar. Matskostnað allan greiðir landsjóður. Leyfishafi haldi framvegis rjetti til flutninga þeirra með járnbrautinni, er hann þarfnast, gegn hæfilegu flutningsgjaldi, er matsnefnd einnig ákveður fyrir 5 ár í senn, enda skal fjelagið ekki verða verr sett í þessu efni en það hefði orðið, hefði það sjálft rekið brautina áfram.

5. gr.

Landeigendur og leiðuliðar á þeim svæðum, sem fyrirtækið nær til, skulu skyldir að þola öll þau mannvirki á landi þeirra og lóðum, sem nauðsynleg eru fyrir fyrirtækið, svo og að efni það, sem á þarf að halda, svo sem grjót, mól o. s. frv. sje tekið þar, sem hægst er, alt gegn fullu endurgjaldi, er ákveðið sje af 3 dómkvöddum mönnum, ef samningar takast ekki.

6. gr.

Hver, sem af ásettu ráði veldur skemdum á rafmagnstaugum eða öðrum mannvirkjum fyrirtækisins, skal greiða fullar skaðabætur og sæta auk þess fangelsi eða sektum, sje verkið ekki þannig vaxið, að þyngri refsing liggi við samkvæmt almennum hegningarlögum. Sjeu skemdirnar gáleysisverk, skal sakborningur sæta sektum og bæta auk þess skaðann að fullu.

7. gr.

Leyfishafi er undanþeginn vörutolli á efni til mannvirkja sinna og iðnaðarframleiðslu, útflutningsgjaldi af iðnaðarafurðum sínum, svo og öllum öðrum sköttum og tollum til landssjóðs, gegn því að greiða landssjóði 10% af ágóða fyrirtækisins, sem fram kemur, þegar hæfilegur frádráttur hefir verið gerður fyrir tilgun (amortisation) höfuðstólsins og fyrningarkostnaði og eflir að hluthöfum hefir verið úthlutað 5% af hlutfje þeirra.

8. gr.

Pyki fyrirtækinu sjer um of íþyngt með sveitar- eða bæjarsköttum, hefir það rjett á að skjóta því máli til úrskurðar stjórnarráðsins, og skulu báðir málsaðilar skyldir að hlíta úrskurði þess.

9. gr.

Landsstjórninni er heimilt að skipa mann til þess að rannsaka árlega alla reikninga, er snerta starfrækslu fjelagsins, og skal hann hafa greiðan aðgang að öllum bókum fjelagsins, er starfræksluna snerta. Eftirlitsmaður þessi skal, áður en hann byrjar rannsókn sína, undirskrifa eiðstaf um, að hann skuli halda leyndum fyrir öðrum öllum rjettmætum leyndardómum og öðrum einkamálum fjelagsins. Má hann eigi á neinn hátt vera við riðinn þau fyrirtæki, er talist geta keppinautar fjelagsins.

10. gr.

Fyrirtækinu skal skylt að sjá verkamönnum sínum fyrir viðunanlegum hibýlum og börnum þeirra fyrir góðri skólafræðslu, að svo miklu leyti, sem rekstur fyrirtækisins liggur utan Reykjavíkur.

11. gr.

Leyfi þetta veitist til 99 ára.

12. gr.

Landsstjórnin á rjett á að fá sjer afhent öll mannvirki fjelagsins með landi því og rjettindum, er þeim fylgja, eftir 55 ár frá því er leyfið er veitt, og eftir hver 10 ár upp frá því, þó svo, að sagt sje til kaupanna með 5 ára fyrirvara. Kaupverðið skal miðað við, hvað leyfishafi hefir borgað fyrir rjettindin og hvers virði mannvirkin eru. Náist ekki samningar um kaupverðið, skal það ákveðið af matsnefnd, sem skipuð sje samkvæmt 4. gr.

13. gr.

Stjórnarráðið setur i leyfisbrjefið frekari ákvæði, eftir því sem þurfa þykir, um fyrirkomulag mannvirkjanna, rekstur þeirra og öryggisráðstafanir vegna verkamanna og almennings, svo og um önnur atriði þessu viðvikjandi, er því þykir ástæða til.

14. gr.

Fjelagið skal hafa æskt leyfisbrjefs samkvæmt lögum þessum innan 1 árs eptir að núverandi styrjöld er lokið og hafa byrjað á mannvirkjum innan 1 árs frá því leyfisbrjefið er gefið út, og aðal-aflstöðin hafa tekið til starfs innan 5 ára þar eftir, nema óviðráðanleg atvik (vis major) tefji. Fresti þessa er stjórnarráðinu heimilt að lengja.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er að öllu verulegu samhljóða uppkasti því, sem þegar hefir verið útbýtt meðal þingmanna i »handriti«, og skirskotast til athugasemdanna i nefndu »handriti«, til skýringar frumvarpinu, er hjer fara á eftir.

Almenn atriði:

Eins og mönnum er kunnugt liggja *allir* fossar landsins enn þá ónotaðir, þrátt fyrir það, þótt aðrar þjóðir, ekki sist nágranna- og frændþjóð vor, Norðmenn, sjeu komnir langt á veg i að notfæra sjer fossaflíð.

Enda þótt nokkur fossafjelög hafi verið stofnuð og tilraunir gerðar til að afla fjár til verklegra framkvæmda, hefir þetta ekki tekist enn þá. Fje það, sem til slíkra fyrirtækja þarf, skiftir mörgum miljónum og jafnvel tugum miljóna króna, og getur því að eins verið um erlent fje að ræða.

Nú er loks komið svo, að fjelagi einu, fossafjelaginu »Ísland«, hefir tekist að tryggja sjer nægilegt fje til þess að geta bygt út vatnsaflíð i Soginu,

svo framarlega sem landsmenn vilji tryggja fyrirtækinu, að það verði ekki hindrað í framkvæmdum sínum, og að það verði ekki háð reikulli tollpólitík landsins, sem gæti eyðilaggt það fjárhagslega þegar minst varir.

Þetta er *óhjákvæmilegt* skilyrði fyrir því, að fje fái til slíks fyrirtækis.

Nú getur verið álitamál, hvort eða að hve miklu leyti það er heppilegt, að erlent fje fái að starfa í landinu. Þó hljóta allir að viðurkenna, að það er afl, — í þessu tilfelli hið eina afl — þeirra hluta, sem gera skal. Við leyfum oss í þessu sambandi að tilfæra nokkur orð úr nefndarálini nefndar þeirrar, sem skipuð var í fossa- og skógmálinu í Noregi 1906—07; þar stendur:

»Komiteen nærer ikke den opfatning, at udlændingers erhvervelse af ejendomme og deltagelse i næringsdrift her i riget i »og for sig og i almindelighed er et onde eller noget, som man »bør søge at forhindre. Tværtimod mener komiteen, at anvendelse af udenlandsk kapital, dygtighed og initiativ inden en vis »begrænsning blot vil være af det gode og tjene til udvikling »af vore næringsveje.

Í Noregi hefir reynslan orðið sú, að fyrirtæki þau, sem þessu líkjast og staðbundin eru í landinu, enda þótt þau hafi verið stofnuð með erlendu fje, hafa orðið á tiltölulega skömmum tíma meira og minna og sum algerlega norsk.

Að því er vatnsafl snertir, skal bent á, að hjer getur ekki verið nein hætta á ferðum. Vatnsafl það, sem ætlað er til útbyggingar, mun ekki nema 4% af nothæfu vatnsaflí landsins, eftir þeim ágiskunum, sem þegar áður hafa verið gerðar í þessu efni, (sbr. fyrirlestur verkfr. Guðmundar Hliðdals í V.F. Í. í maí 1917).

Þori landsmenn ekki einu sinni, að tilraun sje gerð með erlendu fje til framkvæmda í landinu, enda þótt fyrirtækið sje fúst á að koma sjer fyrir á sem íslenskastan hátt, með heimilisfangi, varnarþingi og stjórn í landinu sjálfu, þá mun þess langt að biða, að fossar vorir verði oss sú framfarastöð og sú auðsuppspretta, sem flestir ætlast til; þeir eru dauðir fjársjóðir meðan þeir eru ónotaðir, og verða þá fyrst nokkurs verulegs virði, þegar byrjunin er gerð og sýnt hefir verið, að hjer geti þrífist arðvænleg fyrirtæki.

Í frumvarpi því, sem hjer með fylgir, er farið fram á, að landsstjórninni sje með lögum heimilað:

1. að veita fjelaginu tryggingu fyrir því, að það fái að leiða aflið úr Soginu í rafmagnsleiðslum til Reykjavíkur eða annarar hafnar, leggja járnbraut og vegi og gera önnur þau mannvirki, sem nauðsynleg eru fyrir fyrirtækið.
2. að tryggja fyrirtækið gegn því, að það verði fjárhagslega eyðilaggt með tollum eða sköttum, er á það kynni að verða lagt með breytttri skattadeaða tolllöggjöf.

Hins vegar vill fyrirtækið láta af hendi við einstaklinga, sveitarfjelög og landið sjálft ýms hlunnindi, þar á meðal nokkurn hluta af arði sínum, rjett til landsins að eignast fyrirtækið o. s. frv.

Það skal tekið fram, að um *engin einkarjettindi* fjelaginu til handa er að ræða.

Frumvarpið :

Ad höfuðgrein.

Eins og orðalag höfuðgreinar frumvarpsins ber með sjer, er ætlast til, að fjelagið hafi heimilisfang og varnarþing á Íslandi, og að meiri hluti fjelagsstjórnarinnar sje skipaður mönnum, heimilisföstum þar, enda skal það skýrt tekið fram, að það er tilætlán þeirra fjármálamanna, er að fyrirtækinu standa, að stjórn þess og skipulag sje sem íslenskast og sem mest í höndum Íslendinga sjálfra, þannig að starfsemi þess geti orðið sem samrýmanlegust landinu og þjóðinni sjálfri.

Það virðist að visu sjálfsagður hlutur, að fjelagið, sem hvert annað íslenskt fjelag, megi framkvæma þau mannvirki, sem hjer er um að ræða, en til tryggingar því, að ekki geti einstakir menn eða landeigendur hindrað framkvæmd þeirra, eru lög um þetta efni nauðsynleg.

Ad 1. gr.

Ákvæði þessarar greinar miða að því að tryggja að landsmönnum verði gefinn kostur á að taka þátt í fyrirtækinu, og að hlutafje þess verði þannig strax að svo miklu leyti innlent, sem unt er.

Ad 2. gr.

Með ákvæðum þeim, sem felast í fyrri hluta þessarar greinar, er uppfyllt ósk sú, sem komið hefir fram frá sýslunefnd Árnassýslu (sjá fundargerð sýslunefndar Árnassýslu á aukafundi 31. júlí 1917) um að einstökum mönnum og sveitarfjelögum sýslunnar verði látið í tje svo ódýrt rafmagn, sem unt er. Ætti það að geta orðið bæði nærliggjandi sveitum, svo og Eyrarbakka og Stokks-eyri og þeim bæjum eða hverfum, er lægju í nánd við leiðslurnar þangað, til mikils hagnaðar.

Í síðari hluta greinarinnar er ákvæði til að tryggja landsstjórninni ódýrt rafmagn handa járnbraut austur um sýslur, ef hún yrði rekin með rafmagni. Getur atriði þetta orðið þýðingarmikið fyrir landið.

Ad 3. gr.

Sjálfsagt er, að svo framarlega sem leyfishafi leggur járnbraut og vegi eða gerir höfn, þá sje landsmönnum trygð afnot af mannvirkjum þessum, að svo miklu leyti sem það kemur ekki í bága við haga fyrirtækisins. Hins vegar er ekki nema rjettmætt, að leyfishafi fái sanngjarna borgun fyrir þessi afnot, og er þess vegna gert ráð fyrir að þau gjöld sjeu háð samþykki stjórnarráðsins.

Ad 4. gr.

Járnbraut á Suðurlandi er vaxandi áhugamál landsmanna, og þar sem margir eru þeirrar skoðunar, að landið sjálft ætti helst að eiga þá járnbraut, þá er í þessari grein gert ráð fyrir, að landið geti tekið járnbrautina í sínar hendur við matsverði, hve nær sem er, eftir að 10 ár eru liðin frá því hún tók til starfa, en það er sá timi, sem útbygging Sogsins aðallega fer fram á.

Ad 5. gr.

Ákvæði þessarar greinar er trygging gegn því, að einstakir menn eða landeigendur geti hindrað nauðsynlegar framkvæmdir fyrirtækisins. Ákvæðin eru, að því er rafmagnsleiðslur snertir, í fullu samræmi við 5. gr. b. laga nr. 51, 3. nóv. 1915, um rafmagnsveitur.

Ad 7. gr.

Eins og að framan var bent á, er óhjákvæmilegt að fyrirtækið sje trygt gegn tollum eða álögum, sem binda mætti því á herðar með lögum.

Auk þess er meðal annars ákvæðum vörutollslaganna þannig háttað, að þau eru fullkomin þvergirðing þess, að fyrirtækið geti borið sig eða verði yfirhöfuð stofnsett. Mörg hráefni, sem inn í landið þarf að flytja til iðnaðarframleiðslu, eru tolluð svo hátt í hlutfalli við verðmæti þeirra, að frágangssök er að byggja stóriðnað á því.

Þess vegna er í 7. gr. gert ráð fyrir að fjelagið gjaldi toll og skatt á þann hátt, að ákveðinn hluti ágóðans renni í landssjóð. Virðist þetta fyrirkomulag mjög eðlilegt, því verði fyrirtækið gróðafyrirtæki og fært um álögur, þá rennur þeim mun hærri upphæð í landssjóð, með öðrum orðum: ágóði fyrirtækisins og tekjur landssjóðs af því standa í beinu hlutfalli hvað við annað.

Ad 8. gr.

Ákvæði þessarar greinar miða að eins að því að tryggja fyrirtækið gegn misrætti, er beita má gegn því, meðan niðurjöfnun sveitar- og bæjar-skatta er jafnmikið út í bláinn eins og nú er. Ákvæðið er landsmönnum meinlaust.

Ad 10. gr.

Þarf engrar skýringar við.

Ad 11. gr.

99 ár er algengur leyfistími í öðrum löndum fyrir slík leyfi og hjer er um að ræða. Í fossalögum frá 1907 er gert ráð fyrir, að jafnvel erlend fjelög — með erlendri stjórn og varnarþingi í útlöndum — geti fengið leyfi til að nota fossa í 99 ár. Leyfistími til að nota fossa í öðrum löndum er misjafn. Í Noregi mest 80 ár, minst 60 ár, þó undir sjerstökum kringumstæðum upp í 99 ár, í Sviss alt að 100 ár, í Þýskalandi (Baden og Bayern) ótakmarkað, (hefir þó verið takmarkað til 80 og 90 ára í leyfi fyrir Laufenburger- og Rheinfelder-stöðvunum), í Austurriki ótakmarkað¹⁾. Með sjerstöku tilliti til þess, að hjer er um fyrsta leyfi til fossanotkunar í stórum stíl að ræða, með öðrum orðum: nokkurs konar tilrauna- eða frum-fyrirtæki, virðist ekki ósanngjarnt, að leyfið verði veitt til langs tíma, einkum þar sem landið jafnframt fær innlausnarrjett (kauprjett) á fyrirtækinu strax eftir 55 ár, sbr. 12. gr.

Ad 12. gr.

Með því að æskilegt gæti verið, að landið megi fyrr eða síðar eignast fyrirtækið og rjettindi þess, er því tilskilinn kauprjettur á fyrirtækinu eftir 55

1) Tekið eftir skýrslu norsku fossanefndarinnar 1906—7.

ár frá því leyfið var veitt, og 10. hvert ár upp frá því. Ber að skoða þetta sem hlunnindi og þýðingarmikið atriði fyrir landið.

Ad 13. gr.

Parfnast ekki skýringar.

Ad 14. gr.

Frestir þeir, sem settir eru í þessari grein, eru nauðsynlegir, til þess að lögin eða leyfið geti ekki hindrað útbyggingu Sogsins, ef fjelag þetta kynni að hverfa frá því.

Fylgiskjal I.

Á aukafundi bæjarstjórnar Reykjavíkur 25. júlí 1917 var samþykkt í einu hljóði svo hljóðandi tillaga frá rafmagnsnefnd og fjárhagsnefnd:

»Með því að bæjarstjórn Reykjavíkur hefir eignast nokkurn hluta vatnsaflsins í Soginu og hefir byrjað á samningum við h.f. »Ísland« um notkun þess afls til rafmagnsframleiðslu, leyfir bæjarstjórnin sjer að taka aftur beiðni sína til stjórnarráðsins um eignarnám á vatnsafl í Soginu handa Reykjavíkurbæ, og að óska eftir að stjórn og þing taki beiðni nefnds fjelags um leyfi til að byggja aflstöð við Sogið m. m. til meðferðar, hvorttveggja í trausti þess, að samningar takist milli bæjarstjórnarinnar og fjelagsins áður en leyfisbeiðnin verður afgreidd frá Alþingi«.

Fylgiskjal II.

ÚTDRÁTTUR

úr gerðabók sýslunefndarinnar í Árnessýslu á aukafundi hennar 31. júlí 1917.

-
4. Nefndin, sem kosin var í rafmagnsmálinu (sbr. 1) lagði fram álit sitt, svo hljóðandi:

»Sýslunefnd Árnessýslu álitur mjög æskilegt, og framfaravænlegt fyrir sýslufjelagið, að h.f. fossafjelaginu »Ísland« verði gefinn kostur á að nota Sogfossana, sem fyrst að því verður við komið, þar eð fjelagið telur sig fúst til að láta af hendi rafmagn handa þeim hjeruðum og kaupstöðum, er þess kynnu að óska.

Leggi fjelag þetta járnbraut, óskar fundurinn þess, að landið hafi kauparjett á henni og að flutningsgjald með henni verði samþykkt af landsstjórninni.

Að því til skildu, að h.f. fossafjelagið »Ísland« á sinum tíma láti sýslufjelaginu, kaupstöðum þess, kaupsíðum, sveitarfjölögum og einstökum mönnum, er þess kynnu að óska, í tje rafmagn og annað, er það kann að framleiða (svo sem áburð), með svo góðum kjörum, er það frekast sjer sjer fært, þá skorar sýslunefnd Árnassýslu hjer með eindregið á Alþingi og landsstjórn, að sinna málaleitun fjelagsins nú þegar, svo það geti tekið sem fyrst til starfa.

Þessi tillaga var samþykkt í einu hljóði.

5. Í sambandi við næsta mál á undan var samþykkt með 8 atkv. gegn 2 svo feld tillaga:

»Sýslunefndin kys 4 menn í nefnd með oddvita til þess að vera honum til aðstoðar í þessu máli og taka með honum þátt í síðari meðferð þess, ef til kemur«.

Þessir menn voru kosnir:

Sjera Ólafur Sæmundsson, Hraungerði.

Eggert Benediktsson, Laugardælum.

Sjera Gísli Skúlason, Stórahrauni.

Sigurður Ólafsson, sýslumaður í Kaldaðarnesi.

Rjettan útdrátt staðfestir

Skrifstofu Árnassýslu, 31. júlí 1917.

Eiríkur Einarsson,
settur.

(B. LXV, 3).

Nd.

354. Frumvarp

til laga um hjónavígslu.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Rjett er að veraldlegir valdsmenn gefi hjón saman, og hefir slíkt hjónaband fulla löghelgi.

2. gr.

Hjónaefni þau, er ganga vilja í borgaralegt hjónaband, riti bæjarfógeta eða sýslumanni í því lögsagnarumdæmi, er þau vilja láta gefa sig saman í, beiðni um, að hann gefi þau í hjónaband.

3. gr.

Nú er sýslumaður eða bæjarfógeti beðinn um að gefa hjón saman, og skal hann láta hreppstjóra birta það með uppfestri auglýsingu á þingstað hrepps þess, þar sem brúðurin er til heimilis, 3 vikum áður en hjón eru saman gefin, nema undanþága sje fengin að lögum. Í kaupstöðum fer um þessa birtingu sem þar er venja um auglýsingar þær, er almenning varða. Birtingin verður ógild, ef hjónaefni eru eigi saman gefin hinar næstu 12 vikur. Vilji nokkur hefja lögbann gegn hjónabandinu, skal segja til þess valdsmanni í lögsagnarumdæmi, þar sem brúður á heima.

4. gr.

Áður en valdsmaður gefur hjón saman, skal hann fullvissa sig um, að birting samkvæmt 3. gr. hafi farið fram, eða undanþága fengin, og að eigi hafi lögbann verið lagt við hjónabandinu. Um meinbugi skal valdsmaður gæta alls hins sama, sem prestum þeim, er lögfulla hjónavigslu geta veitt, ber að gæta að lögum. Skirn, ferming og altarisganga sjeu eigi hjúskaparskilyrði, hvort sem veraldlegur valdsmaður eða prestur gefur hjón saman.

5. gr.

Hjónaefni skulu koma til brúðkaupsstefnu á þeim stað, degi og stundu, er valdsmaður ákveður. Skal valdsmaður þá fyrst brýna fyrir þeim þýðingu hjónabandsins, því næst tekur hann á móti játningu þeirra um, að þau vilji hjón verða, og lýsir loks yfir því, að þau sjeu gefin saman í lögmætt hjónaband. Um athöfn þessa fer að öðru leyti eftir settum reglum um það hvernig veraldlegir valdsmenn skuli gefa saman hjón, eftir því sem hún getur átt við, og skal athöfnin fram fara í heyranda hljóði og í viðurvist tveggja tilkvaddra votta. Bæjarfógeti eða sýslumaður skal rita í bók, sem til þess er ætluð, alt það, er nokkru má varða að því er til hjónabandsins kemur, og fái hjónin eftirrit þess, staðfest með nafni og embættisinnsigli, til sannindamerkis um, að þau sjeu að lögum [hjón orðin. Svo skal og valdsmaður, áður vika er liðin, senda annað eftirrit presti sóknar þeirrar, er brúðurin átti heima í, þá er hún giftist, og ritar hann þá skýrslu um hjónabandið í gerðabók prestakallsins.

6. gr.

Fyrir uppfestingu birtingar samkvæmt 3. gr. og vottorð um hana greiðist 1 króna. Þurfi hreppstjóri að takast sjerstaka ferð á hendur í því skyni, skal hann fá goldinn ferðakostnað samkvæmt lögum um aukatekjur hreppstjóra. Fyrir gerð þá, sem 5. gr. tilskilur, og fyrir eftirrit af gerðabókinni skal gjalda valdsmanni 8 kr., er renni í landssjóð. Nú þarf valdsmaður að takast ferð á hendur til að gefa hjón saman, og skal þá greiða honum dagpeninga og farar-eyri, slíkan sem gildandi ákvæði um aukatekjur sýslumanna tilskilja.

7. gr.

Rjett er og, að þjóðkirkjuprestur, eða löggiltur prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjusafnaðar, gefi hjón saman, en gæta skulu þeir ákvæða laga um kirkjulega vígslu. Ávalt skal prestur eða löggiltur forstöðumaður senda sóknarpresti brúðarinnar skýrslu um vígsluna, ef það er eigi hann sjálfur, sem vígir.

Eigi ber sóknarpresti nein greiðsla fyrir samgjöf hjóna, sem annar embættismaður en hann hefir int af hendi.

8. gr.

Með lögum þessum er úr gildi feldur fyrsti kafli laga nr. 4, 19. febr. 1886, um utanþjóðkirkjumenn, 1.—9. gr., að þeim báðum meðtöldum. Enn fremur 3. gr. 2. liður og 13. gr. í tilsk. 30. apr. 1824, um embætti prestanna að því er snertir hjónabönd, svo og önnur ákvæði í lögum, er í bága koma við þessi lög.

(B. XLII, 3.)

Nd.

355. Frumvarp

til laga um stefnubirtingar.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Í hreppi hverjum og kaupstað á landi hjer skal sýslumaður eða bæjarfógeti skipa að minsta kosti tvo menn til að birta kvaðningar til sáttafunda og stefnur til dómþinga, og tvo til vara, er gegni þeim starfa í forföllum hinna. Það er borgaraskylda að gegna starfinu, enda er sú ein stefnubirting lögmæt, er tveir stefnuvottar framkvæma, eða notarius publicus. Sýslumenn skulu láta hverjum stefnuvotti í tje eitt eintak af lögum þessum.

2. gr.

Fyrirköll á sáttafund og stefnur skulu ávalt skriflegar vera.

3. gr.

Engan má skipa stefnuvott nema hann sé 21 árs að aldri, hafi óflekkað mannorð, sje eigi í þjónustu annara, svo að í bága komi við starfann, og svo heill og þroskaður, að hann megi rækja starfið.

4. gr.

Stefnuvottar skulu, áður en þeir taka til starfa, undirrita drengskaparheit um það, að þeir skuli rækja starfann með trúmensku og samviskusemi.

5. gr.

Þá er stefnuvottar hafa birt stefnu, skulu þeir rita á hana, eða á blað, er við hana sé fest, vottorð um það, hvar stefnan hafi verið birt, fyrir hverjum, hve nær (hvaða viku- og mánaðar-dag og klukkustund). Enn fremur er þeim rjett að volta um það, ef stefndur tekur birtingu gilda, þótt henni sje áfátt að einhverju leyti, svo sem af því að hún sje eigi birt á lögmæltum stað eða lög-

mæltum tíma dags. Í vottorði þessu skulu þeir skirskota til stefnuvottaheits sins og taka fram, að þeir staðfesti vottorðið með nöfnum sínum og innsiglium. Að lokum ber þeim að stað- og dagsetja vottorðið, rita síðan nöfn sín undir það og setja innsigli sín undir nöfnin.

Vottorðum stefnuvotta um framangreind atriði verður eigi hnekt, nema full sönnun komi á móti þeim.

6. gr.

Enginn er lögðæfur til að birta stefnu í sjálfs sín sök, eða ef hann er kvæntur eða giftur aðilja, eða skyldur eða mægður honum í beina línu upp eða niður á við eða í annan lið til hliðar.

7. gr.

Stefnu skal birta á virkum degi frá lokum níundu stundar árdegis til loka níundu stundar síðdegis.

8. gr.

Birta skal stefnu á lögheimili stefnds. Nú á hann fleiri lögheimili en eitt í senn, og er þá rjett að birta stefnu á öðru eða einhverju þeirra heimila. Ef stefndur á hvergi lögheimili, er rjett að birta stefnu á dvalarstað hans. Nú á stefndur engan ákveðinn dvalarstað, og er þá rjett að birta stefnu þar sem hann er að hitta.

Nú er ókunnugt um það, hvar maður er, og skal stefna þá birt í blaði því, er flytur opinberar auglýsingar. Sama er, ef stefnt er óákveðnum mönnum.

Nú er fleirum mönnum stefnt vegna málasmsteypu eða samaðildar, og er þá rjett að birta stefnu á heimilum hvers einstaks þeirra.

Nú þarf maður að stefna manni ósjálfráðum eða ófjárráðum, og skal þá um stefnubirtingu fara svo sem forráðamaður hans væri sjálfur aðili málsins.

Nú er firma stefnt, og má stefnu birta þar er firmað er skrásett eða skyldi að lögum skrásett.

Nú þarf maður að höfða mál á hendur stofnun eða fjelagi, og er honum þá rjett að birta stefnu á heimili forráðamanns stofnunar eða formanns stjórnar hennar eða fjelagsins.

9. gr.

Stefnu skal jafnan birta stefndum sjálfum, ef þess er kostur. Ella skal birta stefnu konu hans, foreldrum, uppkomnum börnum, hjúum og öðrum heimamönnum, er svo sjeu til vits og ára komin, að þau megi tjá honum birtinguna. Nú er þessara manna eigi kostur, og má þá birta stefnu þeim, er lögheimili eiga í sama húsi eða á sama bæ sem stefndur. Ef þeirra er eigi heldur kostur, skal stefnu birta þeim, er stefnuvottar hitta þar fyrir.

Hvarvetna þess, er stefnuvottar fá eigi birt stefnu stefndum sjálfum eða heimamönnum hans, ber þeim að skilja eftir eftirrit af stefnu og brýna fyrir viðtakanda þess að afhenda það stefndum eða heimamönnum hans. Lögmælt gjald fyrir slík eftirrit ber stefnanda að greiða. Ella er stefnuvottum skylt að láta í tje eftirrit stefnu á kostnað þess, er æskir þess.

Nú er stefna birt samkvæmt 5. og 6. málsg. 8. gr., og gilda þá tilsvaramandi reglur og þær, er áður greinir í 1. og 2. málsg.

10. gr.

Nú sækir maður sáttafund eða dómþing og krefst frávisunar máls vegna galla á stefnubirtingu, og skal þá eigi vísa máli frá dómi, nema tvímæla orki, að hann sje sá, sem stefna átti.

11. gr.

Nú verður það, að mál er dæmt eða úrskurðað af sáttanefnd, enda þótt stefndur hafi sjer að vítalausu alls eigi fengið vitneskju um, að honum var stefnt, eða eigi svo tímanlega, að hann mætti þing sækja, og er honum þá rjett að gera fyrir æðra dómi allar þær kröfur og koma fram öllum þeim vörnum og gögnum leyfislaust, er honum mundi hafa verið rjett að hafa uppi fyrir hinum óæðra dómi, ef hann hefði átt þess kost, enda er honum rjett að láta taka málið fyrir af nýju í hinum óæðra dómi, ef hann færir sönnur á heimild sína til þess áður 4 vikur sjeu liðnar frá birtingu dóms í málinu.

12. gr.

Nú hefir vitni verið dæmt til þingvitisbóta, og skal dómari vitnamáls þá fella þann úrskurð úr gildi, ef vitni hefir eigi fengið vitneskju um stefnuna, eða eigi svo snemma, að það hafi mátt gegna henni.

13. gr.

Nú sannar maður, að hann hafi eigi mátt sækja dómþing, þar er aðildareiður skyldi unninn eða drengskaparheit, af þeim ástæðum, sem í 11. gr. segir, og er honum þá rjett að skjóta eiðsmálinu til ónýtingar til æðra dóms, enda er honum rjett að láta taka það upp af nýju í hinum óæðra dómi áður 4 vikur sjeu liðnar frá lokum eiðsmáls. Um rjett hans til uppihalds málstaðar síns fer eftir 11. gr.

14. gr.

Nú hefir maður eigi átt kost á að gæta rjettar síns í vitnamáli af þeim sökum, er í 11. gr. segir, og er honum þá rjett að láta taka það mál upp aftur, ef hann sannar það fyrir dómara aðalmálsins, áður en það er tekið undir dóm, og skal þá eigi byggja málsúrslit á þeirri vitnaleiðslu, en rjett er vitnastefnanda að taka vitnamálið upp aftur, áður aðalmálið sje tekið undir dóm.

Nú hefir dómur verið bygður á slíkri vitnaleiðslu, sem í upphafi 1. málsg. getur, og er manni þá rjett að afla gagna til að hnekkja vitnaskýrslunum og leggja þau gögn fram leyfislaust í æðra dómi.

Ef vitnaleiðsla hefir farið fram, og eigi skyldi nota hana í ákveðnu dómsmáli, og svo er ástatt sem í 11. gr. segir, og er vitnastefndum þá rjett að taka það vitnamál upp af nýju, enda hafi hann gert það áður 8 vikur sjeu liðnar frá lokum þess.

15. gr.

Um skoðunar- og matsgerðir fer eftir 14. gr.

16. gr.

Kostnaði af endurupptöku máls, samkvæmt 11.—14. gr., svari sá, er eigi sótti þing.

17. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin N. L. 1—4—2, 4. og 10. og 1—4—18, að því leyti, sem sú grein kynni að geyma ákvæði um stefnubirtingar, og tilsk. 3. júní 1796, 17.—22. gr., svo og öll önnur ákvæði í lögum, er koma í bága við lög þessi. Þó skal haldast fyrirmæli laga nr. 35, 2. nóv. 1914, 6. gr., um birtingu stefnu til merkjadóms í Reykjavík.

(B. XCIV, 2.)

Nd.

356. Breytingartillaga

við frv. til laga um breyting á lögum nr. 44, 10. nóv. 1913, um forðagæslu (þingskj. 283).

Frá landbúnaðarnefnd.

Á undan 1. gr. komi ný

1. gr. (6. gr. laganna).

Á eftir annari málsg. komi ný málsg., svo hljóðandi:

Skylt er og forðagæslumönnum að senda sýslumanni að vorinu útdrátt úr aðalskýrslu handa hagstofunni samkvæmt eyðublöðum frá henni.

Greinatalan breytist samkvæmt þessu.

(B. XXXI, 5.)

Ed.

357. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 35, 20. október 1913, um ritsíma- og talsíma-kerfi Íslands.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

9. grein laga nr. 35, 20. okt. 1913, er úr gildi numin, en í hennar stað komi svo hljóðandi gtein:

Pegar samningar þeir falla úr gildi, sem nú eru milli símastjórnarinnar og sveitarstjórna um greiðslu kostnaðarinnar við rekstur símastöðva, greiðir landssíminn af kostnaði þessum ekki minni hluta en hjer segir:

a.	Af kostnaðinum við rekstur símastöðva	I. flokks B	$\frac{4}{5}$.
b.	— — — — —	II.	$\frac{2}{3}$.
c.	— — — — —	III.	$\frac{1}{2}$.

Rekstur eftirlitsstöðva og skiftistöðva kostar landssíminn að öllu leyti, en einkastöðvar hlutaðeigandi stöðvarstjóri eða hreppur.

Sömu ákvæði gilda um stöðvar þær, sem stofnaðar kunna að verða eftir að lög þessi öðlast gildi.

(B. XII, 4.)

Ed.

358. Frumvarp

til laga um skiftingu bæjarfógetaembættisins í Reykjavík og um stofnun sjerstakrar tollgæslu í Reykjavíkurborg.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Bæjarfógetaembættinu í Reykjavík skal skift í tvent. Sje annað embættið dómaraembætti, er konungur veitir, og heyrir því til meðal annars uppboðs-, skifta- og fógetagerðir, en hitt sje lögreglu- og tollstjóraembætti, er ráðuneyti Íslands veitir, og komi undir það lögreglustjórn í borgarstjórn, öll aðalinnheimta á tekjum landssjóðs, skipaafgreiðslur o. fl.

Innheimta sú á gjöldum til bæjarsjóðs Reykjavíkurborgar, sem að lögum er falin bæjarfógetanum í Reykjavík, hverfi undir umsjá bæjarstjórnar.

2. gr.

Stofna skal, jafnskjótt og því verður við komið, sjerstaka tollgæslu fyrir Reykjavíkurborg og forstjórn hennar falin tollstjóra borgarinnar.

3. gr.

Dómari og lögreglu- og tollstjóri í Reykjavíkurborg skulu hafa í föst embættislaun úr landssjóði 5000 kr. hvor, er fari hækkandi með embættisaldri um 200 kr. á hverjum tveim árum upp í 6000 kr., en hafa engar aukatekjur ella. — Skrifstofukostnaður þeirra, svo og laun tollvarða, greiðist sjerstaklega, eftir ákvæðum, er gerð verða þar um í fjárlögum.

4. gr.

Landstjórnin skipar að öðru leyti með reglugerð fyrir um, hvernig málefnum þeim, er hingað til hafa heyrð undir bæjarfógetann í Reykjavík,

skuli skift á hin greindu embætti, svo og um fyrirkomulag tollgæslunnar og hve margir skuli tollverðir.

5. gr.

Skifting embættisins fer fram 1. apríl 1918, og veitast embættin tvö frá þeim tíma.

6. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi númerin ákvæði 5. gr. laga nr. 24, 14. des. 1877, um laun sýslumanna og bæjarfógeta, að því er snertir laun og skrifstofukostnað bæjarfógetans í Reykjavík, svo og öll önnur ákvæði í lögum, er í bága koma við þessi lög.

(B. XLI, 4.)

Ed.

359. L Ö G

um breytingu á lögum nr. 39, 13. desember 1895, um löggilding verslunarstaðar hjá Bakkagerði í Borgarfirði.

(Afgreidd frá Ed. 8. ágúst).

Í staðinn fyrir orðin: »Hjá Bakkagerði« komi:

Á Bakka og Bakkagerði.

(A. XV, 4).

Nd.

360. Frumvarp

til laga um mælitæki og vögaráhöld.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Við hverja þá verslun, þar sem mæla skal varning eða vega, skal til þess nota mælitæki eða vögaráhöld, sem löggilt eru og löglega stimpluð. Tæki þessi og áhöld skulu sæta eftirliti af hálfu stjórnarvalda þeirra, er til þess eru nefnd í lögum þessum; en skylt er engu að síður þeim, er þau tæki notfæra við afhending eða móttöku vöru, að sjá um að þau sjeu rjett.

Öll mælitæki og vogaráhöld, sem notuð eru til að ákveða upphæð tollgjalda til landssjóðs eða til þess að byggja á þeim vottorð um vigt eða mæli, eða og til annars, sem ákveðið kann að verða í konungstilskipun samkvæmt 2. gr. þessara laga, skulu vera löggilt og eftirliti háð.

2. gr.

Undir umsjón stjórnarráðsins skal setja á stofn löggildingarstofu í Reykjavík, og sjer hún um:

- a) stimplun og löggilding mælitækja og vogaráhalda; jafnframt fellur burt það löggildingarstarf, sem hvílir á sýslumönnum og bæjarfógetum (sbr. lög nr. 16, 11. júlí 1911),
 - b) einkasölu á stimpluðum og löggiltum mælitækjum og vogaráhöldum,
 - c) verklegt eftirlit með tækjum til mælis og vogar,
- alt eftir nánari ákvæðum, sem felast í lögum þessum og sett verða í konunglegri tilskipun um mælitæki og vogaráhöld.

3. gr.

Löggildingarstofunni skal stjórnað af forstöðumanni, sem stjórnarráðið útnefnir, og hefir hann að launum 2500 kr. á ári, auk alt að 500 kr. til ferðakostnaðar.

Til þess að koma löggildingarstofunni á stofn má greiða úr landssjóði alt að 8000 kr.

Annar kostnaður við rekstur löggildingarstofunnar skal greiddur, að svó miklu leyti, sem unt er, með þeim tekjum, sem hún fær fyrir útsölustarfa sinn og eftirlit. Fjárhagsáætlun hennar skal tekin upp í fjárlögin. Útsöluverðið á mælitækjum og vogaráhöldum, sem löggildingarstofan hefir einkasölu á, skal staðfest af stjórnarráði Íslands.

A. Löggildingarstarfinn.

4. gr.

Löggilding á mælitækjum og vogaráhöldum fer fram á þann hátt, að stimplað er á þau löggildingarmerki, sem er fangamark Kristjáns konungs X. með kórónu, og auk þess merki, er gefi til kynna, hvaða ár löggildingin hafi farið fram.

5. gr.

Löggildingarstofan getur löggilt tæki, þótt ekki sjeu þau ætluð til notkunar, er löggildingarskyldan nær til, ef þau að hennar dómi eru til þess fallin.

6. gr.

Löggildingarstofan getur löggilt af nýju mælitæki og vogaráhöld, sem áður hafa löggilt verið, en orðin eru ófullnægjandi, ef þeim hefir verið breytt þannig, að þau fullnægi löggildingarskilyrðum.

Þeir, er nota löggilt mælitæki og vogaráhöld, skulu leita nýrrar löggildingar, þegar skekkjan á þeim fer fram úr slitmarki, sem ákveðið verður í

tílskipun (sbr. 2. gr.). Notendur mega hvorki sjálfir nje með annara aðstoð breyta eða gera við löggilt tæki, nema þeir jafnframt afmái löggildingarmerkin.

B. Útsölustarfinn.

7. gr.

Einkasala löggildingarstofunnar nær til allra löggildingarskyldra tækja, sem nefnd eru í 1. gr., og sömuleiðis til þeirra mælitækja og vogaráhalda, sem notuð eru til annars, eftir því sem tílskipunin greinir.

8. gr.

Löggildingarstofan skal hafa svo miklar birgðir af algengum mælitækjum og vogaráhöldum, er ætla má að nægi. Hafa má hún aðalútsölumann, er annast sölu fyrir hennar hönd, og ber að sjá um, að tækin sjeu til sölu svo víða um landið, sem þörf er á.

9. gr.

Nú hefir löggildingarstofan ekki tæki, sem óskað er eftir, og er þá heimilt að kaupa þau annarstaðar. Þegar svo ber undir, má krefjast þess, að löggildingarstofan löggildi þau, ef þau að hennar dómi fullnægja löggildingarskilyrðum.

Í tílskipun þeirri, sem ráð er fyrir gert í 2. gr., skal ákveða, að löggildingarstofan geti, þegar sjerstaklega stendur á, gefið leyfi til að nota mælitæki og vogaráhöld, sem hún hefir ekki sjálf löggilt, en löggilt eru með því löggildingarmerki, sem gildi áður en lög þessi öðluðust gildi. Þó skal við fyrsta tækifæri stimpla tæki þessi með ársmerki löggildingarstofunnar.

C. Eftirlitsstarfinn.

10. gr.

Lögreglustjóra er skylt að sjá um, að kaupmenn noti eingöngu löggilt mælitæki og vogaráhöld, og yfirleitt, að haldin sjeu þau ákvæði, sem sett eru um notkun slíkra tækja.

Hann getur fyrirvaralaust látið skoða áhöld og tæki til mælis og vogar hjá öllum, sem löggilt tæki nota eða nota ber, og rannsakað, hvort fylgt hefir verið rjettilega fyrir mælum laga þessara um löggilding og stimplun eftir verklega prófun eða nýja löggilding.

11. gr.

Vörumatsmönnum og löggiltum vigtarmönnum skal skylt að athuga bæði, hvort tæki þau, er notuð eru, sjeu rjett löggilt og merkt, og hvort tækin í raun og veru sjeu rjett, og skal löggildingarstofan veita þeim nauðsynlegar leiðbeiningar hjer að lútandi, og þann stuðning, sem með þarf.

12. gr.

Löggildingarstofunni skal skylt, að minsta kosti þriðja hvert ár, að láta framkvæma verklega prófun á öllum mælitækjum og vogaráhöldum, er kaupmenn nota, og einnig á öðrum samskonar tækjum, sem stjórnarvöld hafa umsjón með.

Eftirlitsmönnum er heimil tafarlaust aðganga að öllum stöðum, þar sem mælitæki og vogaráhöld eru notuð, og er heimilt að krefjast aðstoðar lög-reglustjóra, ef á þarf að halda.

Skylt er þeim, sem áhöld og tæki eru rannsökuð hjá samkvæmt lög-um þessum, að láta í tje aðstoð sína, ef eftirlitsmenn kalla til hennar. Í kaup-stöðum og kauptúnum er honum skylt að senda þau tæki, sem flytjanleg eru, til þess staðar, sem eftirlitsmenn ákveða.

13. gr.

Fyrir verklega eftirlitið skal greitt gjald, sem löggildingarstofan inn-heimtir, og ákveðið er í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr.

Æski löggildingarstofan þess, skal lögreglustjóri senda henni skrá yfir menn þá í lögsagnarumdæmi hans, sem verslunarrjett hafa, og aðrar þær upplýsingar, sem með þarf vegna eftirlitsins.

Gjöld þau, sem inn koma fyrir eftirlitið, skulu teljast til tekna lög-gildingarstofunnar.

D. Ýms ákvæði og hegningarákvæði.

14. gr.

Nota má framvegis þau mælitæki og vogaráhöld, sem til eru, þegar lög þessi öðlast gildi, og löggilt eru á rjettan og löglegan hátt eftir þeim reg-lum, sem hingað til hafa gilt.

Þó skal eins fljótt og unt er — að því er Reykjavík og kaupstaðina snertir, í seinasta lagi innan eins árs, eftir að lögin öðlast gildi — framkvæma verklega prófun og merkingu á öllum eldri löggildingarskyldum mælitækjum og vogaráhöldum, eins og getið er um í 12. gr.

15. gr.

Skylda sú til löggildingar og eftirlits, sem fyrirskipuð er samkvæmt lög-um þessum, nær ekki til vogaráhalda lækna og lyfsala; skulu þau stöðugt vera háð sjerstöku eftirliti landlæknis. Hann getur, samkvæmt nánari heimild í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr., sett ákvæði um slík vogaráhöld.

16. gr.

Brot á lögum þessum eða reglugerðum, sem settar eru samkvæmt lög-um þessum, varða sektum til landssjóðs frá 5—200 kr., nema þyngri hegning liggi við að lögum. Ólögleg mælitæki og vogaráhöld skulu upptæk, og andvirði þeirra renna í landssjóð. Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál. Í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr., verður nánar ákveð-

ið, að hve miklu leyti hegningarvert sje að nota löggilt mælitæki og vogar-
áhöld, sem breyst hafa við elli og slit.

17. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1919.

(A. X, 3.)

Ed.

361. Frumvarp

til laga um fiskiveiðasamþyktir og lendingasjóði.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Sýslunefndum veitist vald til þess að gera samþyktir um ýmisleg at-
riði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum, sjeu þeir ekki
stærri en 20 smálestir, með þeim takmörkum og skilyrðum, sem nefnd eru í
lögum þessum.

2. gr.

Þegar sýslunefnd virðist ástæða til að gera samþykt, annað hvort fyrir
alla sýsluna eða nokkurn hluta hennar, skal hún kveðja til almenns fundar
í hjeraði því, sem ætlast er til, að samþyktnin nái yfir, og eiga atkvæðisrjett á
þeim fundi allir þeir hjeraðsbúar, sem kosningarrjett hafa til Alþingis. Sýslu-
nefnd ákveður fundarstað og fundardag með nægum fyrirvara, en sýslumaður
skal vera fundarstjóri, eða í forföllum hans einhver nefndarmanna. Ef fund-
arstjóri verður að takast ferð á hendur til fundarstaðarins, ber honum 4 kr. á
dag í dagpeninga og auk þess ferðakostnaður eftir reikningi, er sýslunefndin
úrskurðar, og greiðist hvorttveggja úr sýslusjóði.

3. gr.

Nú er kaupstaður innan þeirra takmarka, sem samþykt á að ná yfir,
og ganga þá 3 menn, er bæjarstjórn kys til þess úr sínum flokki, inn í sýslu-
nefndina, ávalt þegar ræða skal um samþyktir þær, er lög þessi hljóða um,
og boðar sýslumaður þá á fund sýslunefndar, þegar slík mál koma fyrir;
eiga þeir þá atkvæði um alt það, er samþyktina snertir, á sama hátt og sýslu-
nefndarmenn. Kaupstaðarbúar sækja sameiginlega með sýslubúum fundi þá,
sem um er rætt í 2. gr., og greiða með þeim atkvæði um samþyktir, og eiga
ávalt rjett á að setja samþykt út af fyrir sig, eftir ákvæðum þessara laga.

4. gr.

Sýslunefnd ber undir álit og atkvæði funda þeirra, sem um er rætt í

2. gr., sbr. 3. gr., frumvörp til samþykta þeirra, er hún vill koma á. Nú hafa fundarmenn fallist á frumvarp nefndarinnar með $\frac{2}{3}$ atkvæða þeirra, er greidd hafa verið, og skal þá sýslunefndin senda stjórnarráðinu frumvarpið til staðfestingar. En ef breytingartillögur hafa verið gerðar við frumvarpið á fundinum og samþyktað með $\frac{2}{3}$ hlutum greiddra atkvæða, setur sýslunefndin þær inn í frumvarpið, ef henni þykja þær á rökum byggðar, og sendir þær síðan stjórnarráðinu sem fyr segir. En áliti sýslunefndin, að breytingartillögurnar eigi ekki að taka til greina, ber hún það af nýju undir atkvæði hjerads-manna, hvort þeir æski, að frumvarpið verði staðfest án þessara breytinga, og ef fundurinn felst þá á frumvarpið með $\frac{2}{3}$ atkvæða, ber að senda það stjórnarráðinu til staðfestingar.

Það frumvarp, eða breytingartillaga við frumvarp, sem ekki hefir verið samþykkt með $\frac{2}{3}$ atkvæða á hjeradsfundi, er fallið, og má ekki koma fram í nýju frumvarpi sýslunefndar fyrir en að ári liðnu.

5. gr.

Nú virðist stjórnarráðinu ákvarðanir í samþykkt, sem því hefir verið send til staðfestingar, ganga of nærri rjetti manna eða þröngva um of atvinnufrelsi, eða að þær á einhvern hátt komi í bága við lög eða grundvallarreglur laganna, og synjar það þá um staðfesting sína, en gefa skal það sýslunefndinni til kynna ástæðurnar fyrir neitun sinni. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, fyrirskipar um birting hennar og ákveður, hve nær hún skuli öðlast gildi, og er hún upp frá því skuldbindandi fyrir alla þá, sem í því hjerði stunda fiskiveiðar á bátum, sem samþykktin nær til, hvort sem þeir eiga heima í hjerðinu eða eru aðkomandi.

Samþykkt þeirri, er stjórnarráðið hefir staðfest, má ekki breyta á annan hátt en með þeirri aðferð, er hún var stofnuð. Samþykktin heldur ekki gildi lengur en 10 ár í senn, en endurnýja má hana um jafnlangan tíma í senn á sama hátt, er hún var sett.

Stjórnarráðið hlutast til um, að fiskiveiðasamþykktir sjeu prentaðar í B-deild Stjórnartíðindanna.

6. gr.

Í samþykktum þessum má ákveða um þau atriði, sem áriðandi eru fyrir fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum innan 20 smálesta í því hjerði, er samþykktin nær yfir, svo sem um það, hver veiðarfæri og beitu skuli hafa við fiskiveiðar á hverjum stað og hverjum árstíma, og eins um það, hvort fiskilóðir og net megi að færu veðri og forfallalaust og af ásettu ráði liggja í sjó yfir nóttu, og hvernig neta- og lóðalögnum skuli hagað til þess að fiskiveiðum sje ekki varnað um skör fram eða handfæraveiði sje spilt. Svo má og með samþykkt setja reglur um niðurburð fyrir fisk og slægingu á sjó.

Með samþykkt má og banna niðurskurð á hákarli á opnum skipum eða mótorbátum, sem lög þessi gilda um, um lengri eða skemri tíma árs.

Í samþykkt skal ávalt ítarlega ákveða um eftirlit með því að hennar sje gætt, og hvernig greiða skal kostnað við það.

7. gr.

Í samþykktum þessum má enn fremur ákveða, að skip þau, er samþykktin nær til, skuli greiða gjald í lendingarsjóð, og skal því fje einungis varið til þess að bæta lendingar á samþyktaarsvæðinu, hvort heldur með því að ryðja lendingar, gera bryggjur og skjólgarða, setja upp leiðarljós eða framkvæma önnur mannvirki, er miða að því að greiða fyrir fiskiútveginum.

Lendingarsjóður skal vera í ábyrgð sýslunefndar, er sjer um ávöxtun fjárisins á sem tryggastan og haganlegastan hátt, og veiti hún fje úr sjóðnum, er þörf þykir, til framkvæmda framangreindra fyrirtækja.

Lendingarsjóðsgjaldið má ákveða fyrir hverja vertið alt að 2 kr. af hlut, eða 2% af afla skipsins eða 3 kr. af lest í rúmmáli skipsins. Formaður eða skipstjóri annast um greiðslu gjaldsins, og greiðist það af óskiftum afla.

Í samþykktinni skulu settar reglur um innheimtu gjaldsins, og má taka það lögtaki á þann hátt, er segir í lögum 16. des. 1885.

8. gr.

Fyrir brot á staðfestri fiskiveiðasamþykkt má ákveða sektir frá 5—500 krónur, er renni í lendingarsjóð, eða ef enginn lendingarsjóður er á samþyktaarsvæðinu, þá í fátækra sjóð; svo má og ákveða, að öll veiðarfæri, sem brúkuð eru gagnstætt ákvæðum samþykta, megi skipaðir umsjónarmenn taka og flytja í land án úrskurðar yfirvalds, en tafarlaust skulu þeir tilkynna lög-reglustjóra upptökuna og málavöxtu, og má hann með úrskurði ákveða, að veiðarfærin skuli höfð í haldi uns eigandi eða umboðsmaður hans sýnir vottorð lögreglustjóra um það, að sá, er veiðarfærin voru upptekin fyrir, sje sýknaður með dómi eða málssókn gegn honum fallin niður, eða hann hafi greitt sektir þær, er honum hafa verið gerðar, eða sett fullgilda tryggingu fyrir þeim.

Ákveða má og að afli, sem fenginn er með ólöglegri veiðiaðferð, skuli vera upptækur og andvirði hans renna í lendingarsjóð, eða, ef hann er ekki til, í fátækra sjóð.

9. gr.

Með brot gegn samþykktum samkvæmt lögum þessum skal fara sem opinber lögreglumál.

10. gr.

Með lögum þessum eru þessi lög numin úr gildi:

Lög nr. 28, 14. des. 1877, um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Viðaukalög nr. 12, 12. maí 1882, við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 24, 4. des. 1886, um breyting á lögum 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 52, 20. des. 1901, um breyting á lögum 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 53, 10. nóv. 1905, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 28, 11. júlí 1911, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum, og lög 10. nóv. 1905 um viðauka við nefnd lög.

Lög nr. 27, 22. október 1912, um breyting á lögum nr. 53, 10. nóv. 1905, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

(A. XVI, 4.).

Nð.

362. Breytingartillögur

við frumv. til laga um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Frá meiri hluta bjargráðanefndar.

1. Við 1. gr.:

a. Upphaf greinarinnar orðist svo:

Fyrst um sinn og meðan o. s. frv.

b. Upphaf 2. málsg. orðist svo:

Dýrtíðaruppbót veitist með þeim undantekningum, sem greinir í lögum þessum:

c. Orðin »öllum« í 1.—4. tölulið falli burtu.

d. Upphaf málsgreinarinnar undir 2. tölulið orðist þannig:

Þeir, er eftirlauna eða styrktarfjár njóta o. s. frv.

e. Aftan við greinina bætist:

6. Öllum föstum kennurum við fasta skóla, jafnvel þótt þeir falli eigi undir neinn hinna framantöldu flokka, ef kensla verður að teljast aðalstarf þeirra.

Þeim, sem taldir eru í þessari grein, greiðist þó engin dýrtíðaruppbót, ef þeir hafa framleiðslu til lands eða sjávar, svo að nokkru verulegu nemi.

Dýrtíðaruppbót veitist eigi á árslaun yfir 3500 kr.

Einhleypir menn, sem ekki hafa dúk og disk, fá enga dýrtíðaruppbót, ef árslaun þeirra nema 2000 kr. á ári eða meiru. Ef laun þeirra eru lægri, fá þeir helming dýrtíðaruppbótar þeirrar, er ræðir um í 3. gr.

2. 3. gr. orðist svo:

Dýrtíðaruppbótin reiknast af launaupphæðinni eftir því, sem hjer segir:

1. Af árslaunum 1500 kr. eða minna 40%.

2. — — 2500 — — — 25%.

3. — — 3500 — — — 10%.

og skal reikna millibilið við 1.—3. lið á milli þessara launahæða eftir líkingunni:

$$y = 62,5 \div 0,015x,$$

þar sem x táknar launaupphæðina í krónum og y uppbótarprósenta.

3. Inn í frumv. bætist ný grein, er verður 4. gr., svo hljóðandi (greinatalan breytist eftir því):

Nú eiga þeir menn, er njóta dýrtíðaruppbótar samkvæmt 1. og 3. gr. og ekki hafa framleiðslu (samanber 10. málsg. 1. gr.) börn undir 15 ára aldri, er þeir sjálfir framfæra, og skal þá landssjóður greiða 50 kr. á ári með hverju barni.

4. Aftan við frumv. bætist ný gr., sem verður 8. gr., svo hljóðandi:
Lög þessi gilda til næsta reglulegs Alþingis, ef þau verða eigi fallin burtu áður vegna ákvæða 1. gr.

Fylgiskjal.

Ef gert er ráð fyrir því að menn, sem hafa 1500 kr. í laun, skuli fá 40% uppbót, þeir, sem hafa 2500 kr., fái 25%, þeir, sem hafa 3500 kr., fái 10%, þá reiknast prósenturnar eftir líkingunni,

$$y = 62,5 \div 0,015 x,$$

þar sem x táknar krónufjöldann, sem maðurinn hefir í laun, og y uppbótarprósentuna.

Hjer fylgir tafla yfir gildin á y , þegar x hefir gildin 1500, 1600, 1700—3500:

x (hdr.)	y (%)	x (hdr.)	y (%)
15	40	26	23,5
16	38,5	27	22
17	37	28	20,5
18	35,5	29	19
19	34	30	17,5
20	32,5	31	16
21	31	32	14,5
22	29,5	33	13
23	28	34	11,5
24	26,5	35	10
25	25		

(B. LVIII, 8.)

Ed.**363. Frumvarp**

til laga um stofnun alþýðuskóla á Eiðum og afhendingu Eiðæignar til landssjóðs.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Á Eiðum skal stofnaður alþýðuskóli með 2 bekkjum, fyrst um sinn, og miðaður við 2—3 vetra námi. Skal hann samskóli, jafnt fyrir konur sem karla.

Jafnframt leggja Múlasýslur niður búnaðarskóla þann, sem þar hefir verið, og afhenda landssjóði eignir hans allar fastar og lausar, Eiðastólseignir, skólábú, búsaðhöld og byggingar, ásamt skuldum þeim og kvðum, sem á eigninni hvila og Múlasýslum hennar vegna á afhendingardegi. Afhending fer fram í fardögum 1918 og eftir ákvörðun sameiginlegs sýslufundar Múlasýslna 2. júlí 1917.

Skilyrði fyrir afhendingunni er, að landssjóður starfræki framvegis á Eiðum, eða á öðrum hentugum stað í Múlaþingi, vel út búinn æðri alþýðuskóla, er samsvari kröfum tímans.

2. gr.

Skólinn skal að öllu rekinn á kostnað landssjóðs, enda setji landsstjórnin honum starfsreglur og hafi hans öll ráð.

3. gr.

Kenslugreinar skulu fyrst um sinn þessar: Íslenska, saga, stærðfræði, náttúrufræði, náttúrusaga, landafræði, fjelagsfræði, bókhald, hegð, söngur, fimleikar. Auk þess skulu nemendur eiga kost á tilsögn í ensku og dönsku.

Enn fremur skal haust og vor haldið búnaðarnámskeið við skólann 3—4 vikur og fyrirlestraskeið um 8 daga nær miðjum vetri fyrir almenning.

Á búnaðarnámskeiðunum skal einkum lögð áhersla á jarðrækt og hússtjórn.

4. gr.

Tveir fastir kennarar skulu skipaðir við skólann, skólastjóri með 2600 króna og aðstoðarkennari með 2000 króna árslaunum.

Hvortveggi hafi leigulausa íbúð með hita og ljósi, enda takmarki þær í-búðir eigi um of húsrúm skólans.

Auk þessa skal sjeð fyrir nauðsynlegri tímakenslu og búnaðarkenslu við námskeiðin haust og vor, annað hvort með aðstoð forstöðumanns gróðrarstöðvar þeirrar, sem á Eiðum er, eða á annan veg.

5. gr.

Skólaárið telst frá 20. október til 10. maí, en búnaðarnámskeiðin á undan og eftir. Frjálst skal nemendum skólans að sleppa búnaðarnámskeiðunum

eftir vild; eins skal utanskólamönnum heimilt að nota þau, þegar þeir geta komist að vegna reglulegra nemenda.

6. gr.

Burtfararpróf skal haldið í lok hvers skólaárs fyrir þá, sem lokið hafa námi, og eiga þeir heimtingu á prófskírteini um kunnáttu í öllum skyldunámsgreinum. En sjerstakar einkunnir skal gefa um kunnáttu í útlendum tungumálum og um búnaðarþekkingu, ef óskað er.

Ákvæði til bráðabirgða.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi 15. júní 1918, að lokinni afhendingu Eiðastóls-eignar, svo sem segir í 1. gr. Þó skal landsstjórninni heimilt, meðan heimsstyrjöldin stendur, að reka skólann á hvern þann hátt, sem hentast þykir, eða jafnvel að láta kenslu að einhverju leyti niður falla.

(B. XLVII, 6.)

Ed.

364. Frumvarp

til laga um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr. 43, 10. nóv. 1905.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

48. gr. laganna orðist svo:

Oddviti skal hafa að launum um árið 3 kr. fyrir hvern fullan tug hrepps-búa. Þó mega laun hans eigi nema meiru en 190 kr. og ekki minnu en 60 kr. Þóknun þessi greiðist úr sveitarsjóði.

2. gr.

76. gr. laganna orðist þannig:

Hver sýslunefndarmaður fær í fæðispeninga og ferðakostnað úr sýslusjóði 6 kr. hvern dag, frá því er hann fer að heiman á sýslufund til þess er hann kemur heim aftur.

3. gr.

Laun hreppsnefndaroddvita um fardagaárið 1917—18 skulu reiknuð að öllu leyti samkvæmt ákvæðum 1. gr.

(B. LII, 3.)

Nd.**365. Frumvarp**

til laga um varnarþing í einkamálum.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Í stað þess að höfða mál í þinghá þeirri, er stefndur býr í, getur sækjandi, ef hann kys það heldur, höfðað málið og rekið það í þeirri dómþinghá lögsagnar- umdæmisins, þar sem dómari hefir skrifstofu sína. Slík mál má jafnan reka fyrir gestarjetti, en ef málsaðiljar eru báðir búsettir í sömu dómþinghá, skal þó sátta- umleitun fara fram fyrir sáttanefnd á venjulegan hátt.

Lög þessi ná eigi til vitnamála, landamerkmála nje vettvangsmála.

2. gr.

Um stefnufrest í málum, sem höfðuð eru samkvæmt lögum þessum, fer eftir almennum fyrirmælum laga.

(B. LIX, 8.)

Ed.**366. Frumvarp**

til laga um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Nú hafa brauðgerðarmenn á einhverjum stað lagt svo niður brauð- gerð, að yfirvofandi hætta er á því, að almenningur geti ekki fengið venjuleg brauð keypt, og heimilast þá bæjar- eða sveitarstjórn þeirri, er hlut á að máli, að taka eignarnámi svo mörg brauðgerðarhús, er hún telur þurfa, til þess að fullnægja þörfum almennings þar. Eignarnámsheimildin nær bæði til húsa og áhalda, sem nauðsynleg eru til reksturs brauðgerðar, svo og til birgða af mjöli, geri, eldsneyti og öðru efni, sem notað er til brauðgerðar.

2. gr.

Endurgjald ákveða tveir óvilhallir, dómkvaddir menn, sem nefndir skulu af bæjarfógeta, ef eignarnám fer fram í kaupstað, en ella af sýslumanni, og mega þeir ekki vera í þjónustu bæjar- eða sveitarfélagsins, nje eiga sæti í bæjar- eða sveitarstjórn.

3. gr.

Mat samkvæmt 2. gr. skal framkvæma svo fljótt sem því verður við komið. Þó skal aðiljum gefinn kostur á að skýra mál sitt. En því að eins skal fresta gerðinni, að matsmenn telji einhvern aðilja þurfa að afla sjer frekari gagna. Þó skal mati jafnan lokið ekki seinna en á fimta degi eftir að þess er beiðst.

4. gr.

Að matsgerð lokinni má eignarnemi taka hið numda í vörslur sínar, án þess að hindrað verði með kröfu um yfirmat, gegn því að greiða matsverðið og allan málskostnað. Matsverðið skal afhent bæjarfógeta eða sýslumanni, og geymir hann það í banka, þangað til úrslitaákvörðun hefir farið fram.

5. gr.

Nú vill annar hvor aðilja ekki hlíta matsgerð, og skal hann þá hafa krafist yfirmats innan 8 daga, frá því er gerðin fór fram. Yfirmat framkvæma 3 óvilhallir menn, útnefndir af landsyfirdómi, og skulu þeir fullnægja skilyrðum þeim, er í 2. gr. getur.

Yfirmatsmenn skulu framkvæma matið á sama hátt sem undirmatsmenn. Þó má eigi frest veita, nema sannað sje, að hann skuli nota til að útvega árið-andi gögn, er eigi hafi verið kostur á að afla fyr.

Sá, er yfirmats hefir krafist, greiði kostnað af því; þó greiði eignarnemi kostnaðinn, ef gerðarþoli hefir beðið um yfirmat og matsverðið hækkað um 10% eða meira.

6. gr.

Skýlt er undirmats- og yfirmatsmönnum að rannsaka verðmæti þess, er tekið er, svo nákvæmlega sem kostur er á, bæði með því að krefjast munnlegra skýrslna af málsaðiljum sjálfum og öðrum, ef þörf krefur. Þeir mega og, ef nauðsyn ber til, afla sjer skýrslna frá sjerfræðingum, og skal sá kostnaður, er það hefir í för með sjer, teljast með málskostnaði.

7. gr.

Ef bæjar- eða sveitarstjórn telur heppilegra að taka brauðgerðarhús ásamt áhöldum til leigu heldur en til eignar, skal ákveða mánaðarlega leigu af því, sem tekið er til leigu, og skal leigan greiðast mánaðarlega fyrir fram.

8. gr.

Nú eru brauðgerðarhús tekin til leigu samkvæmt 7. gr., og eiga þá verkamenn þar forgangsriett, að öðru jöfnu, til atvinnu af brauðgerð þar um leigutímann.

9. gr.

Ef eigi verður samkomulag um leiguhæð, skulu óvilhallir menn meta leigu, enda fer um matsgerð eftir 1.—6. gr. Til greina skal taka atvinnumissi eigna, og skýlt er eignarnema að skila aftur því, er til leigu hefir verið tekið, í jafngóðu standi, nema að því leyti, sem það hefir spilst af venjulegu sliti og fyrningu. Spjöll skulu metin samkvæmt 1.—6. gr.

10. gr.

Nú vill eignarnemi skila aftur því, er til leigu hefir verið tekið samkvæmt 7. og 8. gr., og skal hann segja eiganda til þess með þriggja mánaða fyrirvara.

11. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(C. XIII, 5).

Ed.**367. Þingsályktun**

um endurbætur á gildandi löggjöf um stofnun og slit hjúskapar og afstöðu foreldra til barna.

(Afgreidd frá Ed. 8. ágúst).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að undirbúa og leggja fyrir Alþingi, svo fljótt sem unt er, frumvarp til laga um endurbætur á gildandi löggjöf um stofnun og slit hjúskapar og afstöðu foreldra til barna.

(B. XIV, 4.)

Ed.**368. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum um fasteignamat, nr. 22, 3. nóvember 1915.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

12. grein laganna orðist þannig:

Hver, sem skipaður er í fasteignanefnd eða yfirmatsnefnd, skal vinna eið að starfi sínu. Fasteignamatsmenn og yfirmatsmenn fá í fæðispeninga og ferðakostnað 7 krónur hvern dag, sem þeir gegna nefndarstörfum, auk endurgjalds á kostnaði við sendiferðir, simagjöld og rittöng í þarfir nefndarinnar.

(A. XVI, 5.)

Nd.**369. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs (stj.frv.)

Frá meiri hluta bjargráðanefndar.

Þegar bjargráðanefndin tók að ræða þetta frumvarp, greindi hana þegar á um stefnu í málinu. Hefir minni hlutinn í nefndarálitinu sínu gert grein fyrir, hvað hann telur á milli hafa borið, sem sje, að við hefðum talið, að hjer væri um hjálp að ræða, en þessi ástæða var alls ekki neitt aðalatriði hjá okkur, hvað launauppbót þessi væri nefnd, heldur hitt, á hvað bæri að líta, þegar kæmi til þess að ákveða, hver uppbótin skyldi vera hjá hverjum einstökum í hinum ýmsu launaflokkum.

Með stjórnarfrumvarpinu er ætlast til, að allir embættis- og opinberir sýslunarmenn fái launabót á launum þeim, er þeir hafa fyrir aðalstarf sitt í þágu hins opinbera. Uppbót þessi sje sú sama í % eftir launahæð og samþykkt var á aukapinginu í vetur. Ekkert tillit er ætlast til, að tekið sje til þess, hve miklar tekjur maðurinn kann að hafa af atvinnurekstri eða öðru þess háttar.

Sá, er hefir t. d. fyrir 8 mönnum að sjá, á að fá sömu launabót og hinn, er að eins hefir fyrir sjálfum sjer að sjá, ef laun þeirra eru jöfn.

Minni hlutinn felst á þessa tilhögun launabótanna, eins og sjá má á tilögum hans, en þar er meiri hlutinn á alt annari skoðun. Honum sýnist sjálf-sagt að taka tillit til heimilisframsæslu manna, og sòmuleiðis þess, ef menn hafa miklar tekjur af atvinnurekstri. Um þetta atriði bar meiri og minni hlutanum mest á milli.

Stjórnin hefir nú viljað láta launabótina ná einnig til þeirra, er hafa yfir 4500 kr. laun.

Samt hefir stjórninni þótt dýrtíðaruppbót sú, er síðasta þing veitti, nema allmikilli fjárupphæð, og hefir svo tekið það ráð til sparnaðar að leggja ekki til, að ýmsir opinberir starfsmenn, sem launabót fengu á síðasta þingi, fengju dýrtíðaruppbót nú.

Við þessu í sjálfu sjer er ekkert að segja, ef þeir einir hefðu verið undan skildir, sem allgóð laun hafa, eða ef starfinn, sem þeir inna af höndum, er smávægilegt aukastarf, en því er ekki þann veg farið, hvað suma þessara manna snertir.

Einmitt sumir af þeim, er stjórnin hefir enga dýrtíðaruppbót ætlað, hafa allra starfsmanna þjóðarinnar lægst laun og versta aðstöðu til að fá þau bætt, t. d. alþýðukennarar.

Óskandi hefði verið, að hagur landssjóðs hefði verið svo góður, að hann hefði getað bætt starfsmönnum sínum öllum það tjón, er þeir hafa beðið af verðfalli peninga (kaups síns) og jafnframt getað hlaupið undir bagga með fá-

tækum almenningi til að bæta úr brýnustu þörf hans og ljetta af allra mestu dýrtíðarferfiðleikumunum. En því er ekki þann veg farið. Hagur landssjóðs er erfiður og í mörg horn að lita.

Meiri hlutinn er samþykkur stjórninni um það, að ekki sje unt að komast hjá því að greiða starfsmönnum þjóðfélagsins, einkum þeim, er lág laun hafa, allverulega uppbót. Flestir vinnuveitendur hafa veitt starfsmönnum sínum kauphækkun síðan stríðið byrjaði, og fer fjarri því, að það hrökkvi þó til fyrir þeirri verðhækkun, sem orðið hefir á brýnustu lífsnauðsynjum.

Samkvæmt síðustu Hagtíðindum hagstofunnar nemur verðhækkunin að meðaltali á nokkrum helstu lífsnauðsynjum um 170% síðan fyrir stríðið, og eftir því hafa þá peningar fallið í verði um 63%.

Margir af þeim, er launabætur hafa fengið hjá »privat«-mönnum, t. d. verkamenn, voru nú svo illa launaðir áður, að afkoma þeirra margra hverra er nú, þrátt fyrir kauphækkunina, allerfið, en hins vegar eru einnig margir af þeim, sem eru beint í þjónustu þjóðfélagsins, einnig svo illa launaðir, að þeir geta ekki á nokkurn hátt staðist þessa dýrtíð, sem nú er orðin, án þess að laun þeirra sjeu bætt. Er því bæði sjálfsagt og skylt að bæta þau.

En þar sem ekki er unt að bæta starfsmönnum þjóðarinnar nema sumum, og þeim þó að eins að nokkru leyti, upp verðfall kaups þeirra, álitur meiri hlutinn, að við þessar launabætur sje sjáltsagt, eftir því sem föng eru á, að taka tillit til þarfa þeirra, er launabótanna eiga að njóta, og með tilliti til þess eru tillögur meiri hlutans gerðar.

Meiri hlutinn er þeirrar skoðunar, að þeir sem hafa nokkra verulega framleiðslu muni af henni bera upp svo mikinn hagnað móts við hina, sem nemi þeirri dýrtíðaruppbót, sem þeim er ætluð.

Þá álitur meiri hlutinn, að ekki sje óhjákvæmilegt að greiða þeim launabót, er hafa yfir 3500 kr. laun. Telur hann þá, er svo há laun hafa, munu geta bjargast, og á svona tímum verði flestir að una við slíka afkomu og lakari.

Þá kemur að þeim, er launabótanna eiga að njóta. Meiri hlutinn er á einu máli um það, að sjálfsagt sje að þeir, er heimilisframfærslu hafa, fái meiri launabót en þeir, sem engum hafa fyrir að sjá, og auk þess 50 kr. fyrir hvert barn, 15 ára og yngra. — Í samsvörun við þetta leggur meiri hlutinn til, að dýrtíðaruppbótin hjá einhleypum mönnum nái eigi til hærri launa en 2000 kr.

Þegar kom til þess að ákveða, hve háa uppbótar-»prósentu« skyldi greiða hverjum einstökum manni, sá meiri hlutinn sjer ekki fært að fallast á tillögu stjórnarinnar í frumvarpi hennar, og leggur því til, að aldrei skuli greiða neinum meiri uppbót en 40%, miðað við árslau, auk uppbótar vegna barnanna.

En þrátt fyrir þessa niðurfærslu á uppbótar-»prósentunni« erum við þess fullvissir, að uppbótin fer meira eftir þeim sönnu þörfum.

Mentamálanefndin skrifaði bjargráðanefnd og fór þess á leit við hana, að hún ætlaði alþýðukennurum dýrtíðaruppbót að sömu tiltölu og öðrum, því að ella ætlaði mentamálanefndin sjer að flytja frumvarp um hækkun á launum kennara.

Bjargráðanefndin var öll þeirrar skoðunar, að sanngjarnt væri að veita þessum starfsmönnum þjóðarinnar launabót, þó að þeir að vísu sjeu ekki beinlínis starfsmenn landssjóðs, en hún áleit starf þeirra svo þýðingarmikið fyrir þjóðfélagið, en laun þeirra hins vegar svo lág og enga tryggingu fyrir því, að laun

þeirra yrðu bætt annarstaðar frá, að nauðsyn beri til að þeir fengju uppbót úr landssjóði.

Þó sá nefndin sjer ekki fært að ganga lengra í því að veita þessum starfsmönnum launabót en það að leggja til, að allir fastakennarar við alla þá skóla, er njóta styrktar af opinberu fje, fái launabót, en nefndin telur sjálfsagt, að hlutaðeigandi bæjar- og hreppsþjelög veiti stundakennurum launabót, á sama hátt og Alþingi föstu kennurunum.

Þá telur nefndin sjálfsagt, að Búnaðarþjelag Íslands, og aðrar slíkar opinberar stofnanir, greiði sínum starfsmönnum slíka launabót sem Alþingi. Uppbót handa póstum álitur nefndin að heppilegast sje að haga á svipaðan hátt og fjárveitinganefndin hefir lagt til í tillögum sínum um fjáráukalögin fyrir árið 1916—17.

Loks skal þess gelið viðvikjandi sumum atriðum í tillögum nefndarinnar, að meiri hlutinn er ekki að öllu leyti á sama máli í ýmsum minni háttar atriðum, og hafa sumir nefndarmenn áskilið sjer rjelt til þess að koma með breytingartillögur við þau atriði, er þeir voru ekki að öllu leyti sammála um.

Að öðru leyti mun verða í framsögu málsins gerð nánari grein fyrir áliði og tilætlun meiri hlutans um launabótamálið.

Meiri hlutinn ræður því hinni háttvirtu deild til að samþykkja frumvarpið með þeim breytingum, sem eru á þingskjali 362.

Alþingi, 8. ágúst 1917.

Sigurður Sigurðsson, Jörundur Brynjólfsson.
framsögum.

Þorsteinn M. Jónsson. Þjetur Oltesen.

Með fyrirvara, sem gerð verður sjerstök grein fyrir við umræðuna.

Þjetur Jónsson.

(C. XX, 1.)

Nd.

370. Tillaga

til þingsályktunar um skipun nefndar til að ihuga og undirbúa landsspítalamálið.

Frá fjárveitinganefnd.

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að skipa sjö menn í nefnd til að ihuga landsspítalamálið og búa það undir framkvæmdir. Má verja alt að 500

kr. á ári úr landssjóði handa nefndinni til nauðsynlegra útgjalda, sem fyrir kunna að koma.

Greinargerð.

Þörfin á landsspítala, íslenskum ríkisspítala, með öllum nýtum og nauðsynlegum lækningatækjum — sú þjóðarþörf dylst engum lengur; hún er orðin þjóðkunni.

Og nú hefir kvenþjóðin hafist handa, vinnur nú af alhug, með ráði og dáð, lofsverðum dugnaði og ágætum árangri að þessu mikla nauðsynjamáli. Hefir þeim konum þegar tekist, á fáum misserum, að safna stórfje í landsspítalasjóð, og undirtektirnar svo góðar um land alt, að ekki er um að villast, að þjóðarviljinn er þeim hollur — málinu vist fult þjóðarfylgi.

En allir, sem hafa fullan hug á þessu málefni, jafnt konur sem karlar, munu játa það gott vera, sem landlæknir hefir lagt til um undirbúninginn og gert skýra grein fyrir. Telur hann þetta verk svo vandasamt, að brýn þörf sje á margra ára íhugun og undirbúningsvinnu; sú hafi reynslan orðið í öðrum löndum um vönduðustu sjúkrahús; og þó að íslenski ríkisspítalinn verði miklu minni en höfuðspítalar annara þjóða, þá sje vandinn ekki þeim mun minni, heldur öllu meiri en annarstaðar, af því að hjer verði að leita ráða til að koma fyrir í miklu minni húsakynnum öllum þeim margvislegu, stærstu lækningatækjum, sem enn vantar hjer á landi, oft til stórbaga fyrir almenning, og ekki til að hugsa að bæta úr þeirri þjóðarþörf hjer, nema með þessu eina móti — landsspítala.

Í þess konar nefnd verður að skipa lækna (3), húsameistara, verkfræðing, fjármálamann og svo að sjálfsögðu einhverja af þeim heiðurskonum, sem bera þetta mál fyrir brjósti. Þarf ekki að efa, að stjórnin vandi vel valið, nje heldur, að hverjir sem eru af bestu mönnum þjóðarinnar muni fúslega taka að sjer þetta trúnaðarstarf, kauplaust.

En tilkostnaðarlaust verður það ekki unnið. Þó verður kostnaðurinn fráleitt mikill fyrst um sinn, meðan ekki er svo langt komið, að unt sje að byrja á fullnaðaruppdráttum og áætlunum.

Það er álit landlæknis, að eins og nú standa sakir megi búast við, að undanvinnunni að þessu merka þjóðvirki verði ekki lokið á skemri tíma en 4 árum. Erlendis hefir oft þurft 8—10 ár, þegar áformið hefir verið að vanda alt sem allra best.

(A. VII, 7.)

Ed.

371. Nefndarállit

um frumvarp til laga um laun hreppstjóra og aukatekjur m. m.

Frá allsherjarnefnd.

Vjer höfum athugað frumvarp þetta og leggjum til að það verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1. Við 1., 2., og 3. grein.

Greinarnar falli burtu, en í stað þeirra komi svo hljóðandi

1. gr.

Á manntalsþingum ár hvert skal sýslumaður greiða hreppstjórum, í launaskyni fyrir hvert umliðið fardagaár, þóknun af landsfje, er nemi 80 krónum í hreppi, þar sem íbúatalan fer eigi fram úr 300 manns. Þar sem fleiri eru, skal greiða hreppstjóra að auki 5 krónur fyrir hverja fulla 5 tugi íbúa, sem umfram eru 300.

Leggi hreppstjóri niður sýslan eða deyi hann fyrir lok fardagaársins, ber honum eða dánarbúi hans $\frac{1}{12}$ af árspóknuninni fyrir hvern mánuð eða mánaðarhluta, sem hann hefir hreppstjórn gegnt á árinu.

2. Við 5. og 6. gr.

Greinarnar falli burt, en í stað þeirra komi, næst á eftir 1. gr., svo látandi

2. gr.

Þegar hreppstjóri í umboði sýslumanns framkvæmir lögtak eða aðrar fógétagerðir, ber honum fyrir gerð hverja lögmælt gjald samkvæmt gildandi lögum um aukatekjur landssjóðs, alt það er gjaldið fer ekki fram úr 6 krónum. Sje gjaldið hærra samkvæmt aukatekjulögunum, fellur það sem umfram er til landssjóðs.

3. Við 7. gr. (er verði 3. gr.).

a. Í stað »16« komi:

20.

b. Síðasta setningin »Auk þess greiðist ... samkv. 4. gr.« falli burt.

4. Við 8. gr. (er verði 4. gr.).

Orðin »auk ferðakostnaðar« falli burt.

5. Við 9. gr. (er verði 5. gr.).

Orðin í niðurlagi greinarinnar »auk þess ... 4. gr.« falli burt.

6. Við 10. gr. (er verði 6. gr.).

- a. Í stað orðanna »auk ferðakostnaðar eftir reglunum í 4. gr.« komi:
svo og fyrir landskifti.
 - b. Í stað »4 kr.« komi:
5 kr.
 - c. Í stað orðsins »eiðvinninga« komi:
að vinna eið.
 - d. Í stað orðanna »ekkert gjald greitt« komi:
ekki greitt sjerstakt gjald.
7. Við 11. gr.
Greinin falli niður, en 4. gr. færist aftur fyrir 10. gr. (= 6. gr. eftir brtt.)
og verði 7. gr., svo hljóðandi:
Kostnaður við ferðir til starfa þeirra, sem um getur í 2.—6. gr. laga
þessara, skal greiddur auk framangreindra gjalda og telst þannig:
Fyrir 10 kílómetra vegalengd eða minna á landi, eða 5 kílómetra
vegalengd eða minna á sjó, skal greiða 1 kr. í ferðakostnað. Sje ferð lengri,
greiðist hlutfallslega sama þóknun fyrir þá vegalengd, sem umfram er.
Þóknunin telst eftir samanlagðri vegalengd fram og aftur, alt að 6 krónum
fyrir sólarhring. Standi ferð lengur en sólarhring frá heimili, skal greiða
25 aura í ferðakostnað fyrir hverja klukkustund. Sje gjaldtaki búsettur í
kaupúni eða þorpi, greiðist ferðakostnaður því að eins, að hann þurfi að
fara út úr kaupúninu eða þorpinu.
8. Við 12. gr. (er verði 8. gr.).
Í stað orðanna: »ásamt gjaldinu fyrir fyrirtekt málsins« komi:
til dómarans í rjettinum.
9. Við 13. gr. (er verði 9. gr.).
a. Í stað orðanna: »viðkomandi lögtaksrjett á því« í 2. málsgrein, komi:
sá lögtaksrjett á því, er gjaldið á að taka.
b. Í stað orðanna »endanlegum dómi« í 3. málsg. komi:
ályktardómi.
10. Á eftir 14. gr. frumvarpsins komi ný grein (er verði 11. gr.), svo hljóðandi:
Þegar vöruflutningaskip eða önnur skip, sem afgreiðslugjald eiga að
greiða til landssjóðs, hafna sig á stöðum, þar sem lögreglustjóri er ekki bú-
settur, skulu þau, auk gjalds þess, sem landssjóði ber, greiða þeim, sem ritar
á skipaskjölin í umboði lögreglustjóra, 5 aura af smálest hverri, nema skip-
stjórar kjósi heldur að senda skipaskjölin tafarlaust til lögreglustjóra sjálfs og
fá áritun hans á þau.
11. Við 15. gr. (er verði 12. gr.).
Á eftir orðunum »13. desbr. 1895« komi:
svo og lög nr. 5, 14. febr. 1902.

Alþingi, 9. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
formaður.

H. Hafstein,
ritari.

Kristinn Daníelsson.

(A. VI, 8.)

Ed.**372. Framhaldsátt**

um frumvarp til laga um þóknun til vitna.

Frá allsherjarnefnd.

Frumvarp þetta hefir orðið fyrir nokkrum breytingum í neðri deild, og eru breytingarnar þessar:

1. Fyrirsögn frumvarpsins hefir verið styttn, og felst nefndin á það.
2. Óstefndum vitnum er ælluð þóknun ekki síður en stefndum. Á það getur nefndin og fallist, þó svo, að vitni sæki dómping að tilhlutun málsaðila, en ekki af sjálfshvötum.
3. Ferðakostnaður hefir verið lækkaður, og enginn ællaður fyrir minni vegalengd en 10 km. á landi eða 5 km. á sjó. Nefndinni þykir þetta við of, og vill taka hjer upp ákvæðin, sem sama nefnd í neðri deild hefir sett í frumvarpinu um laun hreppstjóra.
4. Vitni er áskilinn rjettur til þess, að þóknun sje ákveðin í sama þinghaldi, er það hefir vitni borið. Á það felst og nefndin, en vill orða nokkuð á annan veg.

Ráðum vjer til, að frumvarpið nái fram að ganga, en háttv. deild samþykki við það eftirfarandi

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Við 1. gr. Greinin orðist svo:

Nú er manni stefnt í dóm til að bera vitni, og ber honum 50 aura þóknun fyrir hverja klukkustund, er hann tefst frá öðrum störfum vegna stefnunnar, þó eigi meira en 6 kr. um sólarhringinn. Sama er ef vitni mætir óstefnt að tilhlutun málsaðila.

2. Við 2. gr. Greinin orðist svo:

Purfi vitni að ferðast frá heimili sínu 10 km. eða minna á landi, eða 5 km. á sjó eða minna, skal greiða því 1 kr. í ferðakostnað fyrir alt að 10 km. á landi eða alt að 5 km. á sjó. Ef vitni þarf að fara meiri vegalengd, greiðist því hlutfallslega sama þóknun fyrir þá vegalengd, sem um fram er. Þóknun þessa skal telja eftir samanlagðri vegalengd fram og aftur, en má ekki fara fram úr 6 kr. fyrir hvern sólarhring. Sje vitni burtu frá heimili sínu meira en sólarhring, fær það 25 aura í ferðakostnað fyrir hverja klukkustund. Ef vitni er búsett í kaптúni eða þorpi, greiðist ferðakostnaður því að eins, að það þurfi að fara út úr kaupтúninu eða þorpinu.

3. Við 4. gr. Fyrir orðin: »sína í því þinghaldi« til enda, komi:
sína. Það skal gert í sama þinghaldi og ákvörðun um það bókuð.

Alþingi, 9. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
formaður.

Kristinn Danielsson,
ritari.

H. Hafstein.

(B. XXXV, 4.)

Ed.

373. Framhalds-nefndarálit

um frumvarp til laga um breytingu á lögum 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri.

Frá allsherjarnefnd.

Eftir að nefndin hafði gengið frá máli þessu til 2. umr. hefir henni borist skjal, þar er ýmsir gegnir og góðir borgarar á Akureyri fara fram á, að frumvarpinu sje breytt í verulegum atriðum. Teljum vjer rjett að taka þessar óskir að nokkru leyti til greina, og leggjum því til, að deildin samþykki eftirtalðar

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Fyrri málsgrein 3. gr. (4. gr. laga 8. okt. 1883) orðist svo:

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, konur og karlar, sem eru 25 ára að aldri og hafa átt lögheimili í bænum 1 ár þegar kosning fer fram, og fullnægja að öðru leyti skilyrði fyrir kosningarrjetti til Alþingis.

2. 17. gr. aftur að orðunum »Að öðru leyti« orðist svo:

Bæjarstjórn lætur fram fara leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda um, hvort bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta.

Sje samþykkt með meiri hluta greiddra atkvæða, að svo skuli gert, ganga 2., 3. og 4. gr. laga þessara í gildi 1. janúar næstan á eftir.

Alþingi, 9. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
form. og ritari.

H. Hafstein.

Kristinn Danielsson.

(A. XVII, 5.)

Ed.**374. Breytingartillögur**

við frumvarp til laga um slysatrygging sjómanna.

Frá sjávarútvegsnefnd efri deildar.

1. Við 5. gr. Fyrsta málsgrein orðist svo:

Verði sjómaður fyrir slysi á sjó á váttryggingartímabilinu eða þegar hann er á landi, annaðhvort í þarfir útgerðarinnar eða fyrir sjálfan sig, í erindum, sem leiða af starfi hans sem sjómanns, skal úr slysatryggingarsjóði greiða upphæðir þær, er hjer segir.

2. — - — Á eftir tölulið 3 komi nýr liður, sem verður 4. liður, þannig:

Systkin hins látna, þau er að nokkru eða öllu leyti hafa verið á framfæri hans.

(B. LIX, 9.)

Nd.**375. Frumvarp**

til laga um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Nú hafa brauðgerðarmenn á einhverjum stað lagt svo niður brauðgerð, að yfirvofandi hætta er á því, að almenningur geti ekki fengið venjuleg brauð keypt, og heimilast þá bæjar- eða sveitarstjórn þeirri, er hlut á að máli, að taka eignarnámi svo mörg brauðgerðarhús, er hún telur þurfa, til þess að fullnægja þörfum almennings þar. Eignarnámsheimildin nær bæði til húsa og áhalda, sem nauðsynleg eru til reksturs brauðgerðar, svo og til birgða af mjöli, geri, eldsneyti og öðru efni, sem notað er til brauðgerðar.

2. gr.

Endurgjald ákveða tveir óvilhallir, dómkvaddir menn, sem nefndir skulu af bæjarfógeta, ef eignarnám fer fram í kaupstað, en ella af sýslumanni, og mega þeir ekki vera í þjónustu bæjar- eða sveitarfélagsins, nje eiga sæti í bæjar- eða sveitarstjórn.

3. gr.

Mat samkvæmt 2. gr. skal framkvæma svo fljótt sem því verður við kom-

ið. Þó skal aðiljum gefinn kostur á að skýra mál sitt. En því að eins skal fresta gerðinni, að matsmenn telji einhvern aðilja þurfa að afla sjer frekari gagna. Þó skal mati jafnan lokið ekki seinna en á fimta degi eftir að þess er beiðst.

4. gr.

Að matsgerð lokinni má eignarnemi taka hið numda í vörslur sínar, án þess að hindrað verði með kröfu um yfirmat, gegn því að greiða matsverðið og allan málskostnað. Matsverðið skal afhent bæjarfógeta eða sýslumanni, og geymir hann það í banka, þangað til úrslitaákvörðun hefir farið fram.

5. gr.

Nú vill annar hvor aðilja ekki hlíta matsgerð, og skal hann þá hafa krafist yfirmats innan 8 daga, frá því er gerðin fór fram. Yfirmat framkvæma 3 óvilhallir menn, útnefndir af landsyfirdómi, og skulu þeir fullnægja skilyrðum þeim, er í 2. gr. getur.

Yfirmatsmenn skulu framkvæma matið á sama hátt sem undirmatsmenn. Þó má eigi frest veita, nema sannað sje, að hann skuli nota til að útvega árið-andi gögn, er eigi hafi verið kostur á að afla fyr.

Sá, er yfirmats hefir krafist, greiði kostnað af því; þó greiði eignarnemi kostnaðinn, ef gerðarþoli hefir beið um yfirmat og matsverðið hækkað um 10% eða meira.

6. gr.

Skýlt er undirmats- og yfirmatsmönnum að rannsaka verðmæti þess, er tekið er, svo nákvæmlega sem kostur er á, bæði með því að krefjast munnlegra skýrslna af málsaðiljum sjálfum og öðrum, ef þörf krefur. Þeir mega og, ef nauðsyn ber til, afla sjer skýrslna frá sjerfræðingum, og skal sá kostnaður, er það hefir í för með sjer, teljast með málskostnaði.

7. gr.

Ef bæjar- eða sveitarstjórn telur heppilegra að taka brauðgerðarhús ásamt áhöldum til leigu heldur en til eignar, skal ákveða mánaðarlega leigu af því, sem tekið er til leigu, og skal leigan greiðast mánaðarlega fyrir fram.

8. gr.

Nú eru brauðgerðarhús tekin til leigu samkvæmt 7. gr., og eiga þá verkamenn þar forgangsrjett, að öðru jöfnu, til atvinnu af brauðgerð þar um leigutímann.

9. gr.

Ef eigi verður samkomulag um leiguhæð, skulu óvilhallir menn meta leigu, enda fer um matsgerð eftir 1.—6. gr. Til greina skal taka atvinnumissi eiganda, og skýlt er eignarnema að skila aftur því, er til leigu hefir verið tekið, í jafngóðu standi, nema að því leyti, sem það hefir spilst af venjulegu sliti og fyrningu. Spjöll skulu metin samkvæmt 1.—6. gr.

10. gr.

Nú vill eignarnemi skila aftur því, er til leigu hefir verið tekið samkvæmt 7. og 8. gr., og skal hann segja eiganda til þess með þriggja mánaða fyrirvara.

11. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. XCII, 2.)

Nð.

376. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 3, 13. mars 1891, um að fá útmældar lóðir í kaupstöðum og á löggiltum kauptúnum o. fl.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

Í stað 1. og 2. gr. í lögum nr. 3, 13. mars 1891, um að fá útmældar lóðir í kaupstöðum og á löggiltum kauptúnum o. fl., komi tvær greinar, svo hljóðandi:

1. gr.

Ef maður vill fá sjer útmælda óbygðá lóð í kaupstað, löggiltu kauptúni eða veiðistöð, til þess að hefja þar verslun, enda sje honum heimilt að lögum að reka verslun á Íslandi, eða til þess að reka þar iðnað eða sjávarútgerð, skal hann brjeflega beiðast útmælingar hjá lögreglustjóra, sem kveður með sjer tvo kunnuga og óvilhalla menn og til tekur með þeim lóð þá, sem þörf er á til of-annefnds atvinnureksturs. Sje það í kaupstað, framkvæmir byggingarnefndin útmælinguna.

2. gr.

Bæði þeir, sem eiga lóðina í löggiltu kauptúni eða veiðistöð eða stórar óbygðar lóðir í kaupstöðum, og aðrir, er lögmæt rjettindi hafa eignast yfir landinu eða lóðunum, eru skyldir að láta af hendi, gegn hæfilegu endurgjaldi, er lög-reglustjóri, með hinum tilkvöddu mönnum, eða í kaupstöðum byggingarnefndin, ákveður, ef málsaðilar koma sjer eigi saman um endurgjaldið, svo mikla óbygðá lóð, sem þörf þykir á til hins fyrirhugaða atvinnureksturs, enda sje lóðin eigi nauðsynleg við rekstur verslunar, iðnaðar eða útgerðar, sem þar er fyrir.

Rjett á lóðareigandi til, að ársleigan eftir lóð hans sje metin á ný á 25 ára fresti eða um hana samið.

(A. XIV, 4.)

Ed.

377. Framvarp

til laga um fyrirhleðslu fyrir Þverá og Markarflót.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Til þess að varna skemdum af ágangi vatns úr Þverá og Markarfljóti í Rangárvallasýslu skulu gerðar fyrirhleðslur með tilheyrandi flóðgáttum, samkvæmt þeim mælingum, sem gerðar hafa verið eða gerðar verða.

2. gr.

Landssjóður kostar fyrirhleðslur þessar að $\frac{3}{4}$ hlutum, en sýslufjelag Rangárvallasýslu að $\frac{1}{4}$ hluta.

3. gr.

Sýslunefnd Rangárvallasýslu veitist heimild til að jafna niður, að einhverju eða öllu leyti, þeim hluta fyrirhleðslukostnaðarins, sem sýslufjelaginu ber að inna af hendi samkvæmt 2. gr., á jarðir þær í sýslunni, sem hagnað hafa af fyrirhleðslunni.

Við niðurfjöfnun þessa skal aðallega miðað við þær skemdir, sem þegar eru orðnar á jörðunum af ágangi þessara vatnsfalla, en ætla má að aftur ljetti af, eða sem vissa þykir fyrir að varnað verði með fyrirhleðslunum. Skal sýslunefnd afla ábyggilegra skýrslna um þetta, áður en jafnað er niður gjaldinu, og skulu skýrslurnar gefnar af 2 óvilhöllum mönnum, er til þessa skulu sjerstaklega dómkvaddir. Verði þeir eigi sammála um einhver atriði, dómkveður hjeradsdómari, ef hann á hjer eigi hagsmuna að gæta, ella næsti hjeradsdómari, þriðja manninn sem oddamann.

Niðurfjöfnun sýslunefndar geta jarðeigendur, sem gjaldi er jafnað niður á, skotið til landsstjórnarinnar, er lætur rannsaka málavöxtu og leggur á þá fullnaðarúrskurð.

4. gr.

Sje gjald það, er þannig er jafnað niður á jarðir þær, sem hjer eiga hlut að máli samkvæmt 3. gr., eigi greitt með þeim hætti, er sýslunefnd áskilur, getur hún látið taka eignarnámi jörð þá, sem vanskilin stafa frá, og verður sýslufjelagið eigandi jarðarinnar. Greiðir það jarðeiganda, það sem umfram er af matsverði jarðarinnar, gjaldi því og kostnaði, sem honum ber að greiða.

Til þess að meta jörð til eignarnáms samkvæmt því, sem hjer segir, dómkveður hjeradsdómari 3 óvilhalla menn, er óviðriðnir eru fyrirtækið. Um mat þetta, og yfirmat, þurfi á því að halda, fer að öðru leyti eftir lögum nr. 65, 22. nóv. 1913, um vatnsveitingar, 18. og 20. gr.

5. gr.

Landsstjórnin sjer um framkvæmd fyrirhleðslna þeirra, sem ræðir um

í lögum þessum, en umsjón og viðhald verksins, að því loknu, annast sýslunefnd. Kostnaði, sem af viðhaldi leiðir, getur sýslunefndin jafnað niður á hlutaðeigandi jarðir eftir sömu reglum og 3. gr. setur um niðurjöfnun á stofn-kostnaðarhlutdeild sýslufjelagsins.

Leiguliði á jörð skal skyldur, ef jarðeigandi krefst, að viðlögðum ábúðarmissi, að greiða hinn árlega niðurjafnaða viðhaldskostnað, en af stofn-kostnaði eigi meira en vexti af því, sem jarðeigandi hefir lagt fram.

6. gr.

Þyki nauðsynlegt að gera aukningar og umbætur á fyrirhleðslunum, sem að áliti sýslunefndar og landsstjórnar í sameiningu eru stærri en svo, að fært þyki að reikna þær til viðhalds verksins eftir 5. gr., skulu þær kostaðar af landssjóði að $\frac{3}{4}$ hlutum, en að $\frac{1}{4}$ af sýslufjelinu, á sama hátt og lög þessi ákveða um stofnkostnað fyrirhleðslanna.

7. gr.

Landsstjórninni er heimilt eftirlit með því, að mannvirkjum þeim, er gerð verða, sje vel við haldið, og skal sýslunefnd Rangárvallasýslu skylt að hlita fyrirskipunum hennar hjer að lútandi.

Um viðhaldið og alt það, er þar til heyrir, skal sýslunefnd gera samþykkt, og skulu þar greindar jarðir þær allar, sem verkið nær til samkvæmt ákvæðum þessara laga. Hefir samþykktin öðlast gildi, er hún hefir hlotið staðfesting stjórnarráðsins.

Sektir má ákveða í samþykktinni fyrir brot gegn henni, og renna þær í sjerstakan sjóð, til viðhalds fyrirhleðslunum. Með brot gegn samþykktinni skal fara sem almenn lögreglumál.

(B. XVII, 3.)

Ed.

378. Frumvarp

til laga um afnám laga nr. 21, 20. okt. 1905, um skýrslur um alidýrasjúkdóma.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

Lög nr. 21, 20. okt. 1905, um skýrslur um alidýrasjúkdóma, eru úr gildinum.

(B. XLII, 4.)

Ed.**379. Frumvarp**

til laga um stefnubirtingar.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Í hreppi hverjum og kaupstað á landi hjer skal sýslumaður eða bæjarfógeti skipa að minsta kosti tvo menn til að birta kvaðningar til sáttafunda og stefnur til dómþinga, og tvo til vara, er gegni þeim starfa í forföllum hinna. Það er borgaraskylda að gegna starfinu, enda er sú ein stefnubirting lögmæt, er tveir stefnuvottar framkvæma, eða notarius publicus. Sýslumenn skulu láta hverjum stefnuvotti í tje eitt eintak af lögum þessum.

2. gr.

Fyrirköll á sáttafund og stefnur skulu ávalt skriflegar vera.

3. gr.

Engan má skipa stefnuvott nema hann sje 21 árs að aldri, hafi ófleckað mannorð, sje eigi í þjónustu annara, svo að í bága komi við starfann, og svo heill og þroskaður, að hann megi rækja starfið.

4. gr.

Stefnuvottar skulu, áður en þeir taka til starfa, undirrita drengskaparheit um það, að þeir skuli rækja starfann með trúmensku og samviskusemi.

5. gr.

Þá er stefnuvottar hafa birt stefnu, skulu þeir rita á hana, eða á blað, er við hana sje fest, vottorð um það, hvar stefnan hafi verið birt, fyrir hverjum, hve nær (hvaða viku- og mánaðar-dag og klukkustund). Enn fremur er þeim rjett að votta um það, ef stefndur tekur birtingu gilda, þótt henni sje áfátt að einhverju leyti, svo sem af því að hún sje eigi birt á lögmæltum stað eða lögmæltum tíma dags. Í vottorði þessu skulu þeir skirskota til stefnuvottaheits sins og taka fram, að þeir staðfesti vottorðið með nöfnum sínum og innsiglium. Að lokum ber þeim að stað- og dagsetja vottorðið, rita síðan nöfn sín undir það og setja innsigli sín undir nöfnin.

Vottorðum stefnuvotta um framangreind atriði verður eigi hnekt, nema full sönnun komi á móti þeim.

6. gr.

Enginn er löghæfur til að birta stefnu í sjálfs sín sök, eða ef hann er kvæntur eða giftur aðilja, eða skyldur eða mægður honum í beina línu upp eða niður á við eða í annan lið til hliðar.

7. gr.

Stefnu skal birta á virkum degi frá lokum niundu stundar árdegis til loka niundu stundar síðdegis.

8. gr.

Birta skal stefnu á lögheimili stefnds. Nú á hann fleiri lögheimili en eitt í senn, og er þá rjett að birta stefnu á öðru eða einhverju þeirra heimila. Ef stefndur á hvergi lögheimili, er rjett að birta stefnu á dvalarstað hans. Nú á stefndur engan ákveðinn dvalarstað, og er þá rjett að birta stefnu þar sem hann er að hitta.

Nú er ókunnagt um það, hvar maður er, og skal stefna þá birt í blaði því, er flytur opinberar auglýsingar. Sama er, ef stefnt er óákveðnum mönnum.

Nú er fleirum mönnum stefnt vegna málasamsteypu eða samaðildar, og er þá rjett að birta stefnu á heimilum hvers einstaks þeirra.

Nú þarf maður að stefna manni ósjálfráðum eða ósjárráðum, og skal þá um stefnubirtingu fara svo sem forráðamaður hans væri sjálfur aðili málsins.

Nú er firma stefnt, og má stefnu birta þar er firmað er skrásett eða skyldi að lögum skrásett.

Nú þarf maður að höfða mál á hendur stofnun eða fjelagi, og er honum þá rjett að birta stefnu á heimili forráðamanns stofnunar eða formanns stjórnar hennar eða fjelagsins.

9. gr.

Stefnu skal jafnan birta stefndum sjálfum, ef þess er kostur. Ella skal birta stefnu konu hans, foreldrum, uppkomnum börnum, hjúum og öðrum heimamönnum, er svo sjeu til vits og ára komin, að þau megi tjá honum birtinguna. Nú er þessara manna eigi kostur, og má þá birta stefnu þeim, er lögheimili eiga í sama húsi eða á sama bæ sem stefndur. Ef þeirra er eigi heldur kostur, skal stefnu birta þeim, er stefnuvottar hitta þar fyrir.

Hvarvetna þess, er stefnuvottar fá eigi birt stefnu stefndum sjálfum eða heimamönnum hans, ber þeim að skilja eftir eftirrit af stefnu og brýna fyrir viðtakanda þess að afhenda það stefndum eða heimamönnum hans. Lögmælt gjald fyrir slík eftirrit ber stefnanda að greiða. Ella er stefnuvottum skylt að láta í tje eftirrit stefnu á kostnað þess, er æskir þess.

Nú er stefna birt samkvæmt 5. og 6. málsg. 8. gr., og gilda þá tilsvareandi reglur og þær, er áður greinir í 1. og 2. málsg.

10. gr.

Nú sækir maður sáttafund eða dómping og krefst frávisunar máls vegna galla á stefnubirtingu, og skal þá eigi vísa máli frá dómi, nema tvímæla orki, að hann sje sá, sem stefna átti.

11. gr.

Nú verður það, að mál er dæmt eða úrskurðað af sáttanefnd, enda þótt stefndur hafi sjer að vitalausu alls eigi fengið vitneskju um, að honum var stefnt, eða eigi svo tímanlega, að hann mætti þing sækja, og er honum

þá rjett að gera fyrir æðra dómi allar þær kröfur og koma fram öllum þeim vörnum og gögnum leyfislaust, er honum mundi hafa verið rjett að hafa uppi fyrir hinum óæðra dómi, ef hann hefði átt þess kost, enda er honum rjett að láta taka málið fyrir af nýju í hinum óæðra dómi, ef hann færir sönnur á heimild sína til þess áður 4 vikur sjeu liðnar frá birtingu dóms í málinu.

12. gr.

Nú hefir vitni verið dæmt til þingvitisbóta, og skal dómari vitnamáls þá fella þann úrskurð úr gildi, ef vitni hefir eigi fengið vitneskju um stefnuna, eða eigi svo snemma, að það hafi mátt gegna henni.

13. gr.

Nú sannar maður, að hann hafi eigi mátt sækja dómþing, þar er aðildareidur skyldi unninn eða drengskaparheit, af þeim ástæðum, sem í 11. gr. segir, og er honum þá rjett að skjóta eiðsmálinu til ónýtingar til æðra dóms, enda er honum rjett að láta taka það upp af nýju í hinum óæðra dómi áður 4 vikur sjeu liðnar frá lokum eiðsmáls. Um rjett hans til upphalds málstaðar sins fer eftir 11. gr.

14. gr.

Nú hefir maður eigi átt kost á að gæta rjettar sins í vitnamáli af þeim sökum, er í 11. gr. segir, og er honum þá rjett að láta taka það mál upp aftur, ef hann sannar það fyrir dómara aðalmálsins, áður en það er tekið undir dóm, og skal þá eigi byggja málsúrslit á þeirri vitnaleiðslu, en rjett er vitnastefnanda að taka vitnamálið upp aftur, áður aðalmálið sje tekið undir dóm.

Nú hefir dómur verið bygður á slíkri vitnaleiðslu, sem í upphafi 1. málsg. getur, og er manni þá rjett að afla gagna til að hnekkja vitnaskýrslunum og leggja þau gögn fram leyfislaust í æðra dómi.

Ef vitnaleiðsla hefir farið fram, og eigi skyldi nota hana í ákveðnu dómsmáli, og svo er ástatt sem í 11. gr. segir, og er vitnastefndum þá rjett að taka það vitnamál upp af nýju, enda hafi hann gert það áður 8 vikur sjeu liðnar frá lokum þess.

15. gr.

Um skoðunar- og matsgerðir fer eftir 14. gr.

16. gr.

Kostnaði af endurupptöku máls, samkvæmt 11.—14. gr., svari sá, er eigi sótti þing.

17. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin N. L. 1—4—2, 4. og 10. og 1—4—18, að því leyti, sem sú grein kynni að geyma ákvæði um stefnubirtingar, og tilsk. 3. júní 1796, 17.—22. gr., svo og öll önnur ákvæði í lögum, er koma í bága við lög þessi. Þó skal haldast fyrirmæli laga nr. 35, 2. nóv. 1914, 6. gr., um birtingu stefnu til merkjadóms í Reykjavík.

(B. XLV, 3.)

Ed.**380. Frumvarp**

til laga um að skipa dr. phil. Guðmund Finnbogason kennara í hagnýtri sálarfræði við háskóla Íslands.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Við háskóla Íslands skal stofna kennaraembætti í hagnýtri sálarfræði, bundið við nafn dr. phil. Guðmundar Finnbogasonar.

2. gr.

Auk háskólakenslunnar skal honum skylt að hafa á hendi vísindarannsókn á vinnubrögðum í landinu og tilraunir til umbóta á þeim.

3. gr.

Hafa skal hann að öðru leyti sömu skyldur og rjettindi sem »prófessorar« háskólans.

(A. XVII, 6.)

Ed.**381. Breytingartillaga**

við frv. til laga um slysatrygging sjómanna.

Flutningsm.: Halldór Steinsson.

Við 3. gr.

Í stað orðanna: »Þó skulu greiðist úr landssjóði«, komi:

Þó skulu útgerðarmenn róðrarbáta að eins greiða 10 aura vikugjald fyrir hvern skipverja, og útgerðarmenn vjelbáta, sem eru minni en 12 lestir brutto, að eins 20 aura, en það, sem á vantar fult iðgjalt (25 aura eða 15 aura á viku fyrir hvern) greiðist úr landssjóði.

(B. LXX, 2.)

Ed.**382. Frumvarp**

til laga um framlenging á friðunartíma hreindýra.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

Friðunartími hreindýra, sem ákveðinn er með lögum nr. 42, 8. nóv. 1901, skal framlengdur til 1. jan. 1926.

(B. LXV, 4).

Ed.**383. Frumvarp**

til laga um hjónavígslu.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Rjett er að veraldlegir valdsmenn gefi hjón saman, og hefir slíkt hjónaband fulla löghelgi.

2. gr.

Hjónaefni þau, er ganga vilja í borgaralegt hjónaband, riti bæjarfógeta eða sýslumanni í því lögsagnarumdæmi, er þau vilja láta gefa sig saman í, beiðni um, að hann gefi þau í hjónaband.

3. gr.

Nú er sýslumaður eða bæjarfógeti beiðinn um að gefa hjón saman, og skal hann láta hreppstjóra birta það með uppfestri auglýsingu á þingstað hrepps þess, þar sem brúðurnin er til heimilis, 3 vikum áður en hjón eru saman gefin, nema undanþága sje fengin að lögum. Í kaupstöðum fer um þessa birtingu sem þar er venja um auglýsingar þær, er almenning varða. Birtingin verður ógild, ef hjónaefni eru eigi saman gefin hinar næstu 12 vikur. Vilji nokkur hefja lögbann gegn hjónabandinu, skal segja til þess valdsmanni í lögsagnarumdæmi, þar sem brúður á heima.

4. gr.

Áður en valdsmaður gefur hjón saman, skal hann fullvissa sig um, að birting samkvæmt 3. gr. hafi farið fram eða undanþága fengin, og að eigi hafi lögbann verið lagt við hjónabandinu. Um meinbugi skal valdsmaður gæta alls hins sama, sem prestum þeim, er lögfulla hjónavígslu geta veitt, ber að gæta að lögum. Skírn, ferming og altarisganga sjeu eigi hjúskaparskilyrði, hvort sem veraldlegur valdsmaður eða prestur gefur hjón saman.

5. gr.

Hjónaefni skulu koma til brúðkaupsstefnu á þeim stað, degi og stundu, er valdsmaður ákveður. Skal valdsmaður þá fyrst brýna fyrir þeim þýðingu hjónabandsins, því næst tekur hann á móti játningu þeirra um, að þau vilji hjón verða, og lýsir loks yfir því, að þau sjeu gefin saman í lögmætt hjónaband. Um athöfn þessa fer að öðru leyti eftir settum reglum um það, hvernig veraldlegir valdsmenn skuli gefa saman hjón, eftir því sem hún getur átt við, og skal athöfnin fram fara í heyrenda hljóði og í viðurvist tveggja tilkvaddra votta. Bæjarfógeti eða sýslumaður skal rita í bók, sem til þess er ætluð, allt það, er nokkru má varða að því er til hjónabandsins kemur, og fái hjónin eftirrit þess, staðfest með nafni og embættisinnsigli, til sannindamerkis um, að þau sjeu að lögum hjón orðin. Svo skal og valdsmaður, áður vika er liðin, senda annað

eftirrit presti sóknar þeirrar, er brúðurin átti heima í, þá er hún giftist, og ritar hann þá skýrslu um hjónabandið í gerðabók prestakallsins.

6. gr.

Fyrir uppfestingu birtingar samkvæmt 3. gr. og vottorð um hana greiðist 1 króna. Þurfi hreppstjóri að takast sjerstaka ferð á hendur í því skyni, skal hann fá goldinn ferðakostnað samkvæmt lögum um aukatekjur hreppstjóra. Fyrir gerð þá, sem 5. gr. tilskilur, og fyrir eftirrit af gerðabókinni skal gjalda valdsmanni 8 kr., er renni í landssjóð. Nú þarf valdsmaður að takast ferð á hendur til að gefa hjón saman, og skal þá greiða honum dagpeninga og farar-eyri, slíkan sem gildandi ákvæði um aukatekjur sýslumanna tilskilja.

7. gr.

Rjett er og, að þjóðkirkjuprestur, eða löggiltur prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjusafnaðar, gefi hjón saman, en gæta skulu þeir ákvæða laga um kirkjulega vígslu. Ávalt skal prestur eða löggiltur forstöðumaður senda sóknarpresti brúðarinnar skýrslu um vígsluna, ef það er eigi hann sjálfur, sem vígir.

Eigi ber sóknarpresti nein greiðsla fyrir samgjöf hjóna, sem annar embættismaður en hann hefir int af hendi.

8. gr.

Með lögum þessum er úr gildi feldur fyrsti kafli laga nr. 4, 19. febr. 1886, um utanþjóðkirkjumenn, 1.—9. gr., að þeim báðum meðtöldum. Enn fremur 3. gr. 2. liður og 13. gr. í tilsk. 30. apr. 1824, um embætti prestanna að því er snertir hjónabönd, svo og önnur ákvæði í lögum, er í bága koma við þessi lög.

(A. XIII, 9.)

Ed.

384. Nefndarállt

um frumvarp til laga um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta á mörgum fundum, og þykir eftir atvikum rjett að leggja til, að það verði samþykkt.

Alþingi, 9. ágúst 1917.

H. Hafstein,
form.
(með fyrirvara).

Sig. Eggerz,
framsögum.

H. Steinsson.

(A. XXII, 5.)

Ed.**385. Nefndarállt**

um frumvarp til laga um framlenging á gildi laga nr. 30, 22. okt. 1912, og laga nr. 44, 2. nóv. 1914, og laga nr. 45, s. d.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin er á einu máli um það, að eigi verði komist hjá því að samþykkja þetta frumvarp, þar sem vörutollurinn er áætlaður í fjárlagafrumvarpi stjórnarinnar fyrir árin 1918 og 1919. Hjer er um svo álitlegan tekjustofn að ræða fyrir landssjóð, að eigi getur komið til mála að fella hann burt, nema því að eins, að landssjóði yrði bættur hallinn með nýjum tollum, en slíkt telur nefndin óráðlegt og jafnvel ógerlegt á þessum vandræðatímum.

Nefndin leggur því til, að frumvarpið verði samþykkt, eins og það kom frá háttvirtri neðri deild.

Alþingi, 8. ágúst 1917.

H. Hafstein,
formaður.H. Steinsson,
frams.m.

Sig. Eggerz.

(B. III, 5.)

Nd.**386. Nefndarállt**

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 49, 10. nóv. 1913, um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju (þgskj. 165).

Frá allsherjarnefnd.

Frv. þetta hefir að geyma þrjár breytingar á lögum nr. 49, 10. nóv. 1913.

1. Í 1. málsg. 1. gr. laga nr. 49 1913 er bæjarstjórn Ísafjarðarkaupstaðar veitt heimild til að taka eignarnámi lóð og mannvirki »undir hafnarbryggju og byggingar og svæði i sambandi við bryggjuna«. Í frv. er farið fram á eignarnámsheimild á lóð og mannvirkjum »undir hafnarbætur, hafnarkvi og hafnarbryggjur, og byggingar og svæði, er þörf er á i sambandi við hafnarbætturnar«.

2. Í 2. málsg. 1. gr. laga nr. 49 1913 eru undanþegnar eignarnáms-

heimild hafnarbryggjur þær, sem fyrir eru, og vörugeymsluhús við þær bryggjur, nema ný lagaheimild komi til. Þetta ákvæði fellur burt ef frumvarp þetta verður að lögum. Þessi mannvirki má þá taka lögnámi sem önnur, samkv. 1. gr. frv.

3. Í 3. gr. laga nr. 49 1913 segir svo, að þau lög komi þá fyrst til framkvæmda, er trygt hafi verið nægilegt fje til hafnarbryggjugerðar. Samkv. 2. gr. frv. á þetta ákvæði að falla niður, svo að eignarnám megi fram fara án þessa skilyrðis.

Nefndin telur þessar breytingar á lögum nr. 49 1913 rjettmætar og leggur því til, að háttv. deild samþykki frv.

Alþingi, 9. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
form. og framsögum.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Pjetur Ottesen. Einar Árnason. Einar Jónsson.

(A. II. 2.)

Nd.

387. Nefndarálit

um frumvarp til fjáraukalaga fyrir árin 1914 og 1915.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir tekið frumv. til fjáraukalaga fyrir árin 1914 og 1915 til rækilegrar athugunar jafnframt Landsreikningnum 1914—1915. Hefir komið í ljós, að allmiklu er þar ábótavant, og má segja, að alls eigi vandvirknislega sje frá fjáraukalögum þessum gengið. Verður því þó eigi við barið, að tími hafi eigi verið nægur, þar sem LR. er ærið seint skilað í hendur yfirskoðunarmanna, og að hinu leytnu hafði stjórnin síðan athugasemdir þeirra til að glöggva sig á. Fyrir sumum umframgreiðslunum vill stjórnin ekki leita sjálfsgæðrar aukafjárveitingar, sumu gleymir hún eða hummar fram af sjer, þótt heitið hafi yfirskoðunarmönnum leiðrjettingu, sumt tilfærir hún rangt. Ef ráðherrar hafa það ekki hjer fyrir siðvenju að ganga sjálfir að siðustu frá fjáraukalagafrumvörpum þeim fyrir liðin fjárhagstimabil, sem þeir leggja fyrir Alþingi, þá virðist að minsta kosti vera eitthvað athugavert við aðstoð þá, er þeir hafa í stjórnarráðinu að þessu leyti.

Með þeim breytingartillögum til leiðrjettingar, sem nefndin ber fram á þingskj. 388, leggur hún til, að fjáraukalagafrumv. verði samþykkt. Greinargerð fyrir breytingartillögum er mestmegnis að finna í LR. 1914—1915, athugasemdum yfirskoðunarmanna, svörum stjórnarinnar og tillögum yfirskoðunarmanna til úrskurðar. Um hinar einstöku breytingar skal að eins tekið fram:

Um 1. brtt.

Aðalfjárveitingartalan hækkar að talsverðum mun við breytingarnar, sem sje um kr. 93,721,66.

Um 2. brtt.

Það er kostnaður við Alþingi, aukabígingið 1914, sem hjer bætist við. Virðist svo sem stjórnin hafi talið sjer óviðkomandi að leita aukafjárveitingar fyrir þessari fjárgreiðslu, úr því að Alþingi átti í hlut. LR. 1914, aths. yfirskoðunarmanna 69.

Um 3. brtt.

Nefndinni virðist rjett, að leitað sje aukafjárveitingar á reglulegan hátt fyrir öllum umframgreiðslum hjá þessum stofnunum, þótt yfirskoðunarmenn að vísu leggi til, að fyrri árið sje það að eins gert fyrir litlum hluta (sem sje því, sem gengið hefir til »skemtunar« sjúklinganna), en seinna árið þó að öllu leyti. Virðist þar skorta á samræmi. LR. 1914 aths. 81 og 82, 1915 aths. 43 og 44.

Um 4. brtt.

Hjer skeikar ýmsu í frumv., oftalið eða vantalið, lofað og ekki efnt o. s. frv. LR. 1914 aths. 89, 1915 aths. 50, 65 og 68, 1914 aths. 117.

Um 5. brtt.

er líku máli að gegna. LR. 1915 aths. 100, 1914 aths. 149, 1915 aths. 104, 1914 aths. 183 og 1915 aths. 124.

Um 6. brtt.

LR. 1914 aths. 253. Stjórnin lofar að leita aukafjárveitingar, en framkvæmir það ekki.]

Alþingi, 9. ágúst 1917.

Magnús Guðmundsson,
formaður.

Gísli Sveinsson,
skrifari og framsm.

Þórarinn Jónsson.

Hákon J. Kristófersson.

Þorsteinn M. Jónsson.

(A. II, 3.)

Nd.

388. Breytingartillögur

við frumvarp til fjáráukalaga fyrir árin 1914 og 1915.

Frá fjárhagsnefnd.

1. Við 1. gr.

a. Fyrir »kr. 238,881.71« komi:
kr. 332,603.37.

- b. Í stað »2.—9. gr.« komi:
2.—11. gr.
2. Inn í frumvarpið komi ný grein, sem verði 3. gr., svo hljóðandi (og breytist greinatalan eftir því):
Sem viðbót við gjöldin í 10 gr. fjárlaganna veitast kr. 56,703.43.
Alþingiskostnaður . . . 1914 kr. 56,703.43.
3. Inn í frumvarpið komi ný grein, sem verði 5. gr., svo hljóðandi:
Sem viðbót við gjöldin í 12. gr. fjárlaganna veitast kr. 32,687.03.
Við tölul. 9. Holdsveikraspítalinn 1914 kr. 4,485.39
— — — — — 1915 — 9,347.25 kr. 13,832.64.
— — 10. Geðveikrahælið á Kleppi 1914 kr. 5,531.55
— — — — — 1915 — 13,322.84 kr. 18,854.39.
kr. 32,687.03.
4. Við 4. gr., sem verður 6. gr.
a. Fyrir »kr. 130,485.14« í upphafi greinarinnar komi:
kr. 131,448.70.
b. Inn í greinina bætist:
Við A. 3. c. Húsaleiga . . . 1914 kr. 400.00
c. »A. 3. c.« verði:
A 3. e.
d. Í stað »kr. 40,898.72« (umframgreiðsla við pósthúsbygginguna 1915) komi:
kr. 41,298.72
e. Í stað »kr. 2,388.67« (undir D. II. rannsókn símaleiða 1915) komi:
kr. 1,888.67
f. Í stað »kr. 11.05« (undir D. III. 7. símastöð í Hafnarfirði 1915) komi:
kr. 13.90
g. Undir D. VI. (ferðalög) bætist inn í:
1914 kr. 660.71.
Samkvæmt þessu breytist hinar útfærðu og samanlögðu tölur grein-
arinnar.
5. Við 5. gr., sem verður 7. gr.
a. Fyrir »kr. 24,444.19« í upphafi greinarinnar komi:
kr. 25,848.23.
b. Undir B. III. b. 2. (timakensla) bætist inn í:
1915 kr. 129.00.
c. »1915 kr. 129.85« undir B. III. b. 3. (bækur og kensluáhöld) verði:
1914 kr. 0.85.
d. Undir B. III. b. 8. (ýmisleg útgjöld) bætist inn í:
1915 kr. 1,157.21.
e. »1915« undir B. IV. b. 6. verði:
1914.
f. Inn í gr. bætist:
Við B. XII. 7. b. Eftirlitsferðir 1914 kr. 46.83.
g. Inn í gr. bætist:
Við B. XIII. c. Hannyrðaskólinn á Akureyri 1915 kr. 200.00.
Samkvæmt þessu breytast hinar útfærðu og samanlögðu tölur grein-
arinnar.

6. Við 9. gr., sem verður 11. gr.

a. Fyrir »kr. 29,458,85« í upphafi greinarinnar komi:

kr. 31,422,45.

b. Inn í gr. bætist sem 1. liður (og breytist liðatalan eftir því):

Röntgensáhöld ... 1914 kr. 1,963.60.

Samkvæmt þessu breytast samlögðu tölurnar.

(A. XXIII, 1.)

Nd.

389. Frumvarp

til laga um framlenging og breyting á lögum nr. 16, 16. sept. 1915, um bráðabirgða verðhækkunartoll á útfluttum íslenskum afurðum.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Lög nr. 16, 16. sept. 1915, um bráðabirgða verðhækkunartoll á útfluttum íslenskum afurðum, skulu vera í gildi til 1. júlí 1918, þó með þeirri breytingu, að í stað 3. greinar nefndra laga komi 2. gr. þessara laga.

2. gr.

Bráðabirgða verðhækkunartollurinn hvílir á allskonar fiski, lýsi, smjöri, saltkjöti, kindargærum, selskinnum, hestum og sauðfje á fæti, og einungis á þeim hluta söluverðsins, samkvæmt 2. gr. laga nr. 16, 16. sept. 1915, sem fer fram yfir það verð, er nú skal greina:

1.	Á hverjum 160 kg. af fullverkuðum þorski	kr. 125.00
2.	» » 160 » » » smáfiski	— 111.00
3.	» » 160 » » fullverkaðri ýsu	— 96.00
4.	» » 160 » » » löngu	— 121.00
5.	» » 160 » » » keilu	— 84.00
6.	» » 160 » » fullverkuðum upsa... ..	— 68.00
7.	» » 160 » » » Labradorfiski	— 78.00
8.	» » 160 » » » harðfiski	— 115.00
9.	» » 160 » » » blautfiski í ís eða frysti ...	— 32.00
10.	» fiski upp úr salti telst gjaldfrjálst verð á hverri tegund 40% lægra en á fullverkuðum fiski sömu tegundar.	
11.	Á hverri tunnu (108—120 lítra) af sild... ..	— 22.00
12.	» » » (105 kg.) af meðalalýsi	— 70.00
13.	» » » (105 ») » öðru lýsi	— 30.00
14.	» » » (112 ») » saltkjöti	— 103.00
15.	» hverju kg. af smjöri	— 2.00
16.	» » » » sauðargærum (miðað við þyngd á þeim ósöltuðum og óhertum)	— 1.00

17. Á hverju selskinni..		kr.	5.00
18. » sauðkindum á fæti, hvert kg. í lifandi þyngd á...		—	0.40
19. » hverju hrossi		—	120.00

Verðhækkunartollurinn greiðist að eins af þeim íslenskum afurðum, sem framleiddar eru fyrir 1. jan. 1918.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi 16. september 1917.

Athugasemdir.

Þar sem fyrirsjáanlegt er að mestur hluti af íslenskum afurðum þeim, er framleiddar eru á þessu ári, eigi verður fluttur út áður en lög nr. 16, 16. sept. 1915, um verðhækkunartoll á útfluttum íslenskum afurðum, falla úr gildi, og því enginn verðhækkunartollur greiddur af, sem Alþingi 1915 þó mun hafa búist við, álitur stjórnarráðið nauðsynlegt að nefnd lög verði framlengd að nokkru og þeim breytt á þann hátt, er frumvarpið til tekur, með því líka stjórnarráðið einnig verður að telja óhjákvæmilegt að tryggja landssjóði tekjur af þessum tolli.

(A, XXIV, 1.)

Ed.

390. Frumvarp

til laga um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911.

(Lagt fyrir Alþingi 1917).

1. gr.

Fyrsta grein laga um vitagjald frá 11. júlí 1911 skal vera sem hjer segir:

Fyrir hvert skip, sem hefir fullkomið þilfar eða gangvjel, og tekur höfn á Íslandi, eða haldið er út frá landinu, skal greiða vitagjald, 35 aura af hverri smálest af rúmmáli skipsins, og skal hálf lest og þaðan af stærra brot talin heil, en minna broti slept. Skemtiferðaskip, sem flytja engan farm fyrir borgun, annan en farþega, skulu greiða 15 aura í vitagjald af hverri smálest.

Undanþegin gjaldi þessu eru herskip og skip, sem leita hafnar í neyð, en taka engan farm úr landi nje úr öðrum skipum, nje heldur flytja farm í land eða önnur skip, enda hafi sannast í sjóprófi eða annari lögfullri sönnun, að þau hafi verið í nauðum stödd af árekstri eða sjóskemdum, af veikindum eða farmskekkju eða ófriði.

Vitagjald skal greiða í hverri ferð, sem skip kemur frá útlöndum, og skal það int af hendi á fyrstu höfn, er skipið tekur hjer við land. Skip, sem að eins eru höfð til innanlandssiglinga eða haldið er út til fiskjar af landsmönnum, greiða vitagjald einu sinni á ári, þó aldrei minna en 6 krónur. Árgjaldið greiðist í byrjun útgerðartímans, þar sem skipið er skrásett.

Stjórnarráð Íslands hefir heimild til að semja við stjórnir annara ríkja um vitagjald fyrir fiskiskip þau, er þaðan eru gerð út til fiskiveiða hjer við land.

2. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 52, 10. nóv. 1913, um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

Athugasemdir.

Þar sem vitum hjer á landi hefir fjölgað all-mikið um síðustu ár, virðist stjórnarráðinu ekki ósanngjarnt, að vitagjaldið sje hækkað nokkuð, sjerstaklega með tilliti til þess, að vitagjald hjer á landi mun vera talsvert lægra en annarstaðar, og að hins vegar er nauðsynlegt að afla landssjóði frekari tekna.

(B. XCIII, 2.)

Nd.

391. Nefndarálit

um frumvarp til laga um heimild handa landsstjórninni til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum (þgskj. 261).

Frá bjargráðanefnd.

Nefndin hefir athugað frv. þetta, og ræður háttv. deild til að samþykkja það með breytingartillögum nefndarinnar á þingskj. 392. Verður gerð grein fyrir þeim í framsögu.

Alþingi, 9. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
formaður og framsögum.

Bjarni Jónsson frá Vogu,
skrifari.

Jörundur Brynjólfsson.

Pjetur Ottesen.

Sigurður Sigurðsson.

Þorsteinn M. Jónsson.

Pjetur Jónsson.

(B. XCH, 3.)

Nd. 392. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um heimild handa landsstjórninni til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum.

Frá bjargráðanefnd.

1. 1. gr. orðist svo:

Landsstjórninni skal heimilt að láta ákveða verðlag á innlendri og útlendri nauðsynjavöru og öðrum vörum, og í því skyni skipa nefnd 5 manna, og skal einn þeirra skipaður eftir tillögum Búnaðarfélags Íslands og annar eftir tillögum Fiskifélags Íslands.

2. Fyrir orðin: »úr gildi« í 5. gr. komi: niður.

(C, XXI, 1.)

Nd. 393. Tillaga

til þingsályktunar um fóðurbætis kaup.

Frá bjargráðanefnd.

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að kaupa að minsta kosti 2000 tonn (ollutunnustærð) af sild, eða jafnmikið af öðrum fóðurbæti, og selja þá vöru einkum til almennings í þeim hjeruðum landsins, er harðast verða úti vegna óhagfelds tíðarfars í sumar.

(C. XIX, 2.)

Ed. 394. Tillaga

til þingsályktunar um ásetning búpenings.

(Eftir eina umr. í Nd.)

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að brýna fyrir sveitarstjórnnum að halda fundi í haust með bændum, hver í sínum hreppi, til þess að fá samþykktar ályktanir um tryggilegan ásetning.

(B. C. 1.)

Nd.**395. Frumvarp**

til laga um dýrtíðarstyrk.

Flutningsm.: Gísli Sveinsson.

1. gr.

Heimilt skal landsstjórninni að veita einstökum mönnum styrk af landsfje, ef þeir komast í neyð vegna þrenginga, er stafa af heimssstyrjöldinni, svo að eigi sjeu megnugir af eigin ramleik að framfleyta sjer og sínum.

2. gr.

Sá, er styrks vill leita samkvæmt 1. gr., skal snúa sjer með umsókn þar að lútandi til bæjar- eða sveitarstjórnar, þar sem hann á heima, og sendir hún síðan þá umsókn til landsstjórnar, eftir að hafa rannsakað hag styrkbeiðanda, enda fylgi beiðninni vottorð bæjar- eða sveitarstjórnarinnar um það, að hún telji umsækjandann styrkþurfa af áður greindum ástæðum, og geri hún tillögu um, hve hár styrkurinn verði. Landsstjórnin ákvarðar í hvert skifti, með ráði bæjar- eða sveitarstjórnar, á hvern hátt umræddan styrk skuli greiða.

3. gr.

Styrkur sá, er ræðir um í lögum þessum, er eigi afturkræfur. En heimilt skal þeim, er nýtur, að endurgreiða hann landssjóði að einhverju eða öllu leyti. Styrkurinn veitist án alls tillits til uppbótar, sem styrkleitandi kann að fá eða hafa fengið á vinnukaupi sínu eða launum sökum peningaverðfalls, ef skilyrði fyrir veitingu eru að öðru leyti fyrir hendi. Eigi hefir hann heldur neinar þær afleiðingar í för með sjer, er svifti menn almennum rjettindum.

4. gr.

Til þess að standast gjöld öll samkvæmt þessum lögum, heimilast landsstjórninni að taka lán eða nota lánsfje.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað og gilda út eitt misseri eftir að styrjöldinni lýkur.

Ástæður.

Mönnum virðist vera ljóst, að til þess geti komið vegna hörmunga, er heimssstyrjöldin leiðir yfir landið, að hlaupa þurfi undir bagga sjerstaklega og bæta úr áorðinni eða yfirvofandi neyð, og það enda þótt atvinna haldist, kaup hækki og dýrtíðaruppbót verði veitt starfsmönnum landsins á launum þeirra. Þær

leiðir, sem stungið er upp á að fara í þessu efni, í frumvörpum, er þegar eru fram komin á þingi — að landssjóður greiði *verðhækkun* á lífsnauðsynjum handa öllum, og að lán sjeu veitt m. m. — virðast eigi hentar. Fyrir því er þetta frv. borið fram um beinan og óafturkræfan styrk, þar sem nauðsyn krefur. Frv. skýrir sig að öðru leyti sjálft og við framsögu verður gerð frekari grein fyrir því.

(B. XIV, 5.)

Ed.

396. Viðaukatillaga

við frumvarp til laga um breyting á lögum um fasteignamat nr. 22, 3. nóv. 1915.

Frá Guðjóni Guðlaugssyni.

Framan við frumvarpið bætist ný grein, sem verði 1. gr., svo hljóðandi:

9. gr. fasteignamatslaganna falli burt.

Frumvarpsgreinin verði 2. grein.

(D. IV, 1.)

Nd.

397. Fyrirspurn

til landsstjórnarinnar um rannsókn hafnarstaða.

Frá Sveini Ólafssyni.

Hvað hefir stjórnin gert út af þingsályktun frá síðasta þingi um rannsókn hafnarstaða fyrir smáskip og vjelbáta á svæðinu frá Berufirði til Skinnseyjarhöfða og víðar?

(B. XXIII, 6.)

Ed.

398. Nefndarátt

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 28, 22. okt. 1912, um breyting á lögum 18. sept. 1885 um stofnun landsbanka.

Frá allsherjarnefnd.

Í lögunum um stofnun landsbanka 18. sept. 1885 var ákveðið, að

bankinn skuli, svo fljótt sem auðið er, setja á stofn aukabanka fyrir utan Reykjavík, einkum í kaupstöðunum Akureyri, Ísafirði og Seyðisfirði.

Að því er Seyðisfjörð snertir varð það síðar álit ýmsra, að brýnni nauðsyn bæri til að setja heldur aukabanka í Suður-Múlasýslu, og varð það til þess, að með lögum 22. okt. 1912 var sett »á Austurlandi« í staðinn fyrir »á Seyðisfirði«.

Nú er með frumvarpi þessu farið fram á, að í staðinn fyrir »á Austurlandi« sje sett »í Suður-Múlasýslu«.

En þar sem full heimild er til, samkvæmt núgildandi lögum, að setja aukabankann í Suður-Múlasýslu, og nefndin telur, að stjórn Landsbankans sjálf, með samþykki og ráði stjórnarinnar, hafi meiri skilyrði til að skera hyggilega úr, hvar sje mest verkefni fyrir aukabankann og um leið mest not af honum, heldur en þingmenn viðs vegar af landinu, þá vill hún leggja það til, að deildin visi þessu máli til stjórnarinnar.

Alþingi, 10. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
formaður.

Kristinn Danielsson,
ritari.

H. Hafstein.

(A. XVII, 7.).

Ed.

399. Breytingartillaga

við breytingartillögu á þgskj. 381 við frv. til laga um slysatrygging sjómanna.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Orðið »brutto« (eftir 12 lestir) falli burt.

(B. CI, 1.)

Nd.

400. Frumvarp

til laga um breytingu á lögum nr. 54, 30. júlí 1909, og viðauka við þau.

Frá sjávarútvegsnefnd.

1. gr.

Aftan við 2. gr. bætist:

Öll skip og bátar, sem eru í beinni vátryggingu, skulu flokkuð í 3

flokka. Fyrsta flokks skip skulu trygð alt að $\frac{4}{5}$ virðingarverðs, annars flokks alt að $\frac{2}{3}$ og þriðja flokks alt að $\frac{1}{2}$.

Flokkun annast á hverjum stað skipaskoðunarmenn Samábyrgðarinnar, og skal lögreglustjóri, eða hreppstjóri í hans stað, vera oddamaður. Reglur um flokkunina setur landsstjórnin. Um flokkunina skulu skoðunarmenn gefa vottorð að viðlögðum drengskap.

Flokkunar getur Samábyrgðin krafist á 5 ára fresti, sem og hvert sinn, sem skipi berst á og er bælt.

Kostnað við skoðun á skipi, sem borist hefir á, greiðist að hálfu úr samábyrgðarsjóði.

Að jafnaði skal ekkert dregið frá skaðabótum fyrir spjöll á skipum í beinni vátryggingu.

2. gr.

Í stað »15,000 kr.« í 5. gr. komi:

20,000 kr.

og í stað »5000 kr.« í sömu gr. komi:

10,000 kr.

3. gr.

Síðasta málsgrein í staflið a. 7. gr.:

»Frá skaðabótum skal ætíð draga 2 $\frac{1}{2}$ % o. s. frv. falli burt.

Fyrsta málsg. af staflið b. »Ef það sannast af skaðabótafjenu« falli burt.

4. gr.

9. gr. laganna orðist svo:

Sjórjettarpróf skal halda um hvers konar tjón, sem bóta er fyrir krafist eftir lögum þessum, nema stjórn Samábyrgðarinnar telji það óþarft, enda sje henni gert viðvart um það með nægilegum fyrirvara.

5. gr.

Aftan við 3. málsgrein 13. gr. komi:

Reikningarnir skulu lagðir fyrir endurskoðunarmenn landsreikninganna.

Í stað 5. málsg. í sömu gr. »Til kostnaðar ... í fyrstu 5 árin« komi:

Til eflingar fjelaginu leggur landssjóður til 5,000 kr. árlega, þar til hrein eign varasjóðs er orðin 50,000 kr.

6. gr.

Tryggingargjöld skulu ákveðin í reglugerð og iðgjaldahæð miðuð við árstíðir. Hámark ársiðgjalds skal eigi fara fram úr 9%, að meðtöldu varasjóðsgjaldi skipsins, og eigi fram úr 6% fyrir tímabilið 1. mars til 15. október.

Framantaldar frumvarpsgreinar færast inn í meginmál laga nr. 54, 30. júlí 1909, er þær hafa öðlast staðfestingu.

Geinargerð.

Þörfin á innlendri tryggingarstofnun fyrir skip í siglingum verður með hverju ári brýnni. Úr henni hefir Samábyrgðin enn eigi getað bætt, nema að nokkru leyti fyrir fiskiskip og ferjur í innanlandssiglingum. Mörg slík skip og bátar eru þó enn í útlendum tryggingum eða allsendis tryggingarlaus, og valda þar mestu um óþjál tryggingarkjör Samábyrgðarinnar. Bæði lög hennar og reglugerðir hafa sætt ítrekuðum andmælum og fælt marga skipaeigendur frá tryggingu.

Framanritaðar frumvarpsgreinar lúta að því að nema helstu agnúana á brautu.

Ad. 1.

Hjer er gert ráð fyrir formlegri flokkun skipa í beinni tryggingu, sem áður hefir verið af handahófi, eftir áliti fjelagsstjórnar, og því óvinsæl. Ætti hún að vera jafnt í þágu Samábyrgðarinnar og tryggjanda.

Ad. 2.

Þessar talnabreytingar eru bygðar á fenginni reynslu, og færa út verksvið stofnunarinnar.

Ad. 3.

Hjer er ráðgert að fella á brautu 2 mjög óvinsæl ákvæði úr lögunum frá 1909, um frádrátt á skaðabótum og um það, að láta ábyrgðareiganda gjalda svika og kæruleysis skipstjóra við skipskaða. Þau ákvæði eru óeðlileg og mjög ósanngjarnleg, sjerstaklega þegar flokkun skipa er á komin og mikill hluti er í sjálfsábyrgð.

Ad. 4.

Með breytingunni er sparaður kostnaður við sjórjettarhald, þegar fjelagsstjórnin sjer það fært.

Ad. 5.

Þessi grein virðist eigi þurfa skýringar.

Ad. 6.

Þessi grein setur hámark iðgjalds, sem eigi var áður lögbundið, en þó samkvæmt því, sem venja er og hefir verið. En auk þess eru með henni rýmkuð tryggingarkjörin fyrir sumarmánuðina, sem eftir reglugerð Samábyrgðarinnar frá 1910 hafa verið lakari en vetrartryggingarnar.

(B. XLIX, 4.)

Ed.**401. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um stofnun útibús frá Landsbanka Íslands í Árnessýslu.

Frá allsherjarnefnd.

Í ástæðum fyrir frumvarpi þessu er talið, að heimild skorti í lögum til að stofna útibú það, sem frumvarpið fer fram á, að sje stofnað í Árnessýslu, og skirskotað um það til 9. gr. laga nr. 14, 18. sept. 1885.

Nefndin getur ekki fallist á, að þessa heimild skorti, því að ofanefnd lagagrein leggur svo fyrir, að bankinn skal svo fljótt sem auðið er setja á stofn aukabanka, einkum á Akureyri, Ísafirði og Seyðisfirði, sbr. lög nr. 28, 22. okt. 1912, og felst í því, að það skuli einnig gert á öðrum stöðum, svo fljótt sem auðið er og þörf krefur.

Að öðru leyti ber nefndin engar brögður á þær ástæður, sem fram eru færðar fyrir nauðsyn á stofnun útibús á þessum stað. En þar sem ætla má, að stjórn bankans, með samþykki stjórnarinnar, sinni þeirri nauðsyn svo fljótt, sem auðið er, og þar sem nefndin samkvæmt ofanrituðu telur fulla lagaheimild fyrir því, þykir henni ekki þörf á, að leyfi til stofnunar þessa útibús og annara, sem enn kunna að verða stofnuð, komi til kasta löggjafarinnar, og leggur því til, að máli þessu sje vísað til stjórnarinnar.

Alþingi, 10. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
formaður.

Kristinn Danielsson,
ritari.

H. Hafstein.

(B. X, 5.)

Ed.**402. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um stefnufrest til íslenskra dómstóla.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin ræður hv. deild til að samþykkja frumvarp þetta með þeirri einu efnisbreytingu, að stefnufrestur í gestarjeltarmálum innan þinghár og kaupstaðar verði eigi lengdur um meira en 1 sólarhring. Fyrir nokkrum orðabreytingum verður grein gerð í framsögunni.

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Við fyrirsögn I. kafla bætist:
í hjerði.
2. 1. gr. orðist svo:
Nú á varnaraðili máls heimili eða dvöl í þinghá eða kaupstað, þar er mál á hendur honum skal þingfest, og ber honum þá vikufrestur til stefnu.
3. 2. gr. orðist svo:
Nú á varnaraðili heimili eða dvöl utan þinghár eða kaupstaðar, þar er mál á hendur honum skal þingfest, en þó innan takmarka sýslufjelags, og ber honum þá tveggja vikna stefnufrestur.
Kaupstaðirnir Reykjavík og Hafnarfjörður skulu í lögum þessum taldir innan takmarka sama sýslufjelags.
4. Við 3. gr.
a. Í stað orðanna »þeirrar sýslu — segir« komi:
sýslufjelags, þar er mál á hendur honum skal þingfesta.
b. Í stað orðanna »hverju sinni« komi:
í hvert sinn.
5. Við 4. gr. Í stað orðanna »hverju sinni« komi:
í hvert sinn.
6. Við 5. gr. Í stað orðanna »dveljist eða eigi heimili« komi:
eigi heimili eða dvöl.
7. Við 7. gr. 1. liður orðist svo:
Þegar svo er ástatt um varnaraðila, sem um ræðir í 1. gr., skal stefnufrestur vera eigi skemri en sólarhringur.
8. Við 9. gr. Aftan við greinina bætist:
sbr. 7. gr.
9. Við 16. gr. Í stað »höfuðmáli« komi:
aðalmáli.

Alþingi, 10. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
formaður og ritari.

H. Hafstein.

Kristinn Daníelsson.

(C. XI, 3.)

Ed.

403. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um hafnargerð í Þorlákshöfn.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Neðri deild Alþingis hefir með þingsályktunartillögu skorað á landsstjórnina að láta, svo fljótt sem hægt er, hafnarverkfræðing rannsaka, enn betur en gert hefir verið, byggingu öruggrar hafnar í Þorlákshöfn, og útvega áætlun um hvað slík hafnargerð muni kosta.

Tillaga þessi hefir komið fyrir efri deild og henni þar vísað til sjávarútvegsnefndar til umsagnar.

Nefndin lítur svo á, að tillaga þessi sje svo óákveðin, að það sje nokkuð erfitt að gera sjer ljóst, hvers konar hafnargerð við er átt.

Það virðist því fremur ástæða til að gera sjer þetta ljóst frá byrjun, þar sem ýmsar rannsóknir hafa áður verið gerðar viðvikjandi hafnargerð í Þorlákshöfn. Þessar rannsóknir hafa verið byggðar á mjög mismunandi grundvelli, enda hefir niðurstaðan orðið svo ólík, að lítið hefir verið á henni að byggja. Það er því ekki nema sjálfsagt, að þingið gangi svo frá þessu máli, að stjórnin sje ekki í neinum vafa um, hvað það er, sem hún á að láta rannsaka.

Árið 1909 var Th. Krabbe verkfræðingur fenginn til að gera áætlun um bátahöfn í Þorlákshöfn, og komst hann að þeirri niðurstöðu, að þar mundi mega gera sæmilega höfn fyrir 50—60 vjelbáta, og kostnaður við þá hafnargerð álitur hann, að muni verða 600 þúsund krónur.

Fyrir nokkrum árum hafði frakkneskt fjelag fest kaup á Þorlákshöfn, og hafði að sögn í hyggju að gera þar útflutnings- og fiskiveiðahöfn. Sumarið 1911 dvöldu frakkneskir verkfræðingar þar á staðnum við þess konar athuganir. Að hvaða niðurstöðu þeir hafa komist, er ekki kunnugt hjer, en úr því að ekkert varð úr framkvæmdum, virðist ástæða til að ætla, að staðurinn hafi ekki þótt álitlegur fyrir stórskipahöfn.

Fyrir tilhlutun Fiskifjelags Íslands gerði Jón Þorláksson landsverkfræðingur áætlun um bátahöfn í Þorlákshöfn og ljet uppi það álit, að höfn fyrir 30—40 vjelbáta mundi kosta 328 þúsund krónur.

Þessi áætlun mun hafa verið gerð árið 1914.

Síðasta tillagan um hafnargerð á nefndum stað er frá Jóni Ísleifssyni verkfræðing, árið 1916. Hann gerir ráð fyrir, að höfn fyrir 100 vjelbáta, sem þannig sje gerð, að smærri vöruflutningaskip geti einnig fengið þar afgreiðslu, muni kosta 710 þúsund krónur.

Allar eiga áætlanir þessar sammerkt í því, að þær eru miðaðar við ástandið eins og það var áður en stríðið hófst, og liggur því í augum nppi,

að lítið er á þeim að byggja nú, hvað kostnaðinn snertir. Hann yrði auðvitað miklu meiri, og litlar líkur eru til, að efni, áhöld og vinna verði nokkurn tíma fáanlegt fyrir sama verð og áður. Það virðist því ekki ólíklega til getið, að ef nokkuð ætti að verða af framkvæmd um þetta mál í næstu framtíð, þá mætti áætla kostnaðinn alt að helmingi hærri en gert er ráð fyrir í nefndum áætlunum.

Það er einnig önnur hlið málsins, sem engu síður þarf að athuga vandlega, nefnilega sú, hvort rannsóknir þær, sem gerðar hafa verið, eru fullnægjandi að því er traustleika verksins snertir.

Nefndin hefir átt tal við Jón Ísleifsson verkfræðing um málið, og hefir hann látið í ljós, að mikið vantaði á, að fullrannsakað væri, hvað til þess útheimtist, að brimbrjóturinn yrði þannig gerður, að hann gæti talist fulltraustur til þess að standast brimrótið, þegar hafið legst að í fullveldi sínu. Tilraunin í því skyni að fá vissu í þessu efni hefir hann hugsað að gera með þrem björgum úr steinsteypu, sem sjeu 10, 15 og 20 smálestir að þyngd.

Þessi björg ætti að steypa á klöppum neðarlega í fjörunni, og hann álitur, að eftir nokkur stórbrim megi með talsverðri vissu ákveða, hversu þung björg þurfi til þess að gera garðinn öruggan.

Með því að nefndin lítur svo á, að rannsóknir Jóns Ísleifssonar um hafnargerð í Þorlákshöfn, það sem þær ná, sjeu þess verðar, að þeim sje haldið áfram, telur hún rjett að veita landsstjórninni heimild til að nota það fje, sem með það þarf til þess að fullkominni rannsókn á höfn af þeirri stærð, sem Jón Ísleifsson hefir áætlað, verði að fullu lokið.

Hins vegar álitur nefndin, að stærri hafnargerð en sú, sem getið er um hjer að framan, geti varla komið til mála á þessum stað, því að það er augljóst, að eftir því sem bygt væri á meira dýpi, þá margfaldaðist kostnaðurinn, og yrði þá um fleiri miljóna fyrirtæki að ræða, sem landinu að líkindum væri of vaxið og ekki mundi svара kostnaði.

Með tilliti til þess, sem að framan greinir, leyfir nefndin sjer að koma fram með eftirfarandi

BREYTINGARTILLÖGU.

Þingsályktunartillaga á þingskj. 181 orðist svo:

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að láta, svo fljótt sem unt er, rannsaka hvort hafnarvirki þau, sem Jón H. Ísleifsson verkfræðingur hefir mælt og áætlað í Þorlákshöfn, muni vera fulltraust, og gera vandlega áætlun um, hvað slík fulltraust hafnargerð muni kosta.

Alþingi, 10. ágúst 1917.

M. J. Kristjánsson,
framsögum.

Karl Einarsson,
form.

Kristinn Danielsson.

(B. XXXIX, 3.)

Ed.**404. Frumvarp**

til laga um gjöld til holræsa og gangstjetta á Akureyri.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Þar sem bæjarstjórnin hefir lagt holræsi í götu á kostnað bæjarsjóðs, er hverjum húseiganda skylt að gera á sinn kostnað ræsi, er flytji alt skolp frá húsi hans út í göturæsið. Skulu þau ræsi ekki vera lakari að gerð en göturæsin og gerð undir umsjón veganefndar, eða þess manns, er hún felur umsjónina, samkvæmt reglugerð, er bæjarstjórnin setur um tilhögun skolpræsa innan húss og utan. Skal í þeirri reglugerð ákveða, að regnvatn skuli leitt í göturæsin. Vanræki nokkur að gera þetta innan hæfilegs frests, sem bæjarstjórnin setur, getur bæjarstjórnin látið vinna verkið á kostnað húseiganda.

Fyrir öllum kröfum, sem bæjarstjórnin öðlast á hendur húseigendum og lóðareigendum, samkvæmt framansögðu, hefir bæjarsjóðurinn lögveð í húsinu eða lóðinni, og gengur sá veðrjettur fyrir öllum veðskuldum eftir samningi.

2. gr.

Kostnaður við holræsagerð í götum bæjarins, og sömuleiðis kostnaður við steinlimdar, hellulagðar og aðrar jafnvandaðar gangstjettir, greiðist úr bæjarsjóði. En heimilt er bæjarstjórninni að leggja holræsa- og gangstjettaskatt á hús og lóðir í bænum, samkvæmt reglugerð, er hún setur og stjórnarráðið samþykkir. Skal gjaldið miðað við skattvirðingarverð húseigna og lengd lóða með fram götu, þar sem holræsi eða gangstjettir verða lagðar.

3. gr.

Lögtaksrjettur fylgir öllum kröfum og gjöldum samkvæmt lögum þessum.

(B. LXXIV, 3.)

Ed.**405. Frumvarp**

til laga um breyting á og viðauka við lög um stofnun Ræktunarsjóðs Íslands 2. mars 1900.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Tilgangur Ræktunarsjóðsins er að efla ræktun landsins. Stofnfjeð má aldrei

skerða, en því skal varið til lánveitinga til jarðabóta og hvers kyns atvinnubóta við jarðyrkju.

Enn fremur má lána úr sjóðnum gegn öðrum veðrjetti til ábýliskaupa, hvort heldur eru jarðir eða grasbýli og þurrabúðir utan verslunarstaða í kaupstöðum og kaптúnunum.

Ræktunarsjóðurinn greiðir árlega til landssjóðs 3 af hundraði þeirra þjóðjarða, sem seldar verða og seldar hafa verið eftir 1. janúar 1906, jafnóðum og vextir og afborganir renna í hann. Af vöxtum sjóðsins má að öðru leyti verja allt að $\frac{2}{3}$ hlutum til að styrkja Búnaðarfélag Íslands til kaupa, tilrauna og útbreiðslu landbúnaðarverkfæra, og til verðlauna fyrir atorku, hagsýni og eftirbreytnisverðar nýjungar í landbúnaði. Að öðru leyti skal leggja vextina við höfuðstólinn.

2. gr.

Reikningar Ræktunarsjóðsins skulu árlega fylgja landsreikningnum og endurskoðast af yfirskoðunarmönnum Alþingis.

3. gr.

Þriðja grein laga 2. mars 1900 um stofnun Ræktunarsjóðs Íslands skal úr lögum numin, svo og lög nr. 34, 20. októbr. 1905, um breyting á og viðauka við lög um stofnun Ræktunarsjóðs Íslands 2. mars 1900.

(A. X, 4.)

Nd.

406. Frumvarp

til laga um fiskiveiðasamþyktir og lendingasjóði.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Sýslunefndum veitist vald til þess að gera samþyktir um ýmisleg atviki, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum, sjeu þeir ekki stærri en 20 smálestir, með þeim takmörkum og skilyrðum, sem nefnd eru í lögum þessum.

2. gr.

Þegar sýslunefnd virðist ástæða til að gera samþykt, annað hvort fyrir alla sýsluna eða nokkurn hluta hennar, skal hún kveðja til almenns fundar í hjerði því, sem ætlast er til, að samþyktin nái yfir, og eiga atkvæðisrjett á þeim fundi allir þeir hjerðsbúar, sem kosningarrjett hafa til Alþingis. Sýslunefnd ákveður fundarstað og fundardag með nægum fyrirvara, en sýslumaður skal vera fundarstjóri, eða í forföllum hans einhver nefndarmanna. Ef fund-

arstjóri verður að takast ferð á hendur til fundarstaðarins, ber honum 4 kr. á dag í dagpeninga og auk þess ferðakostnaður eftir reikningi, er sýslunefndin úrskurðar, og greiðist hvorttveggja úr sýslusjóði.

3. gr.

Nú er kaupstaður innan þeirra takmarka, sem samþykkt á að ná yfir, og ganga þá 3 menn, er bæjarstjórn kys til þess úr sínum flokki, inn í sýslunefndina, ávalt þegar ræða skal um samþykktir þær, er lög þessi hljóða um, og boðar sýslumaður þá á fund sýslunefndar, þegar slík mál koma fyrir; eiga þeir þá atkvæði um alt það, er samþykktina snertir, á sama hátt og sýslunefndarmenn. Kaupstaðarbúar sækja sameiginlega með sýslubúum fundi þá, sem um er rætt í 2. gr., og greiða með þeim atkvæði um samþykktir, og eiga ávalt rjett á að setja samþykkt út af fyrir sig, eftir ákvæðum þessara laga.

4. gr.

Sýslunefnd ber undir álit og atkvæði funda þeirra, sem um er rætt í 2. gr., sbr. 3. gr., frumvörp til samþykta þeirra, er hún vill koma á. Nú hafa fundarmenn fallist á frumvarp nefndarinnar með $\frac{2}{3}$ atkvæða þeirra, er greidd hafa verið, og skal þá sýslunefndin senda stjórnarráðinu frumvarpið til staðfestingar. En ef breytingartillögur hafa verið gerðar við frumvarpið á fundinum og samþykktar með $\frac{2}{3}$ hlutum greiddra atkvæða, setur sýslunefndin þær inn í frumvarpið, ef henni þykja þær á rökum byggðar, og sendir þær síðan stjórnarráðinu sem fyr segir. En áliti sýslunefndin, að breytingartillögurnar eigi ekki að taka til greina, ber hún það af nýju undir atkvæði hjerads-manna, hvort þeir æski, að frumvarpið verði staðfest án þessara breytinga, og ef fundurinn felst þá á frumvarpið með $\frac{2}{3}$ atkvæða, ber að senda það stjórnarráðinu til staðfestingar.

Það frumvarp, eða breytingartillaga við frumvarp, sem ekki hefir verið samþykkt með $\frac{2}{3}$ atkvæða á hjeradsfundi, er fallið, og má ekki koma fram í nýju frumvarpi sýslunefndar fyr en að ári liðnu.

5. gr.

Nú virðist stjórnarráðinu ákvarðanir í samþykkt, sem því hefir verið send til staðfestingar, ganga of nærri rjetti manna eða þröngva um of atvinnu-frelsi, eða að þær á einhvern hátt komi í bága við lög eða grundvallarreglur laganna, og synjar það þá um staðfesting sína, en gefa skal það sýslunefndinni til kynna ástæðurnar fyrir neitun sinni. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, fyrirskipar um birting hennar og ákveður, hve nær hún skuli öðlast gildi, og er hún upp frá því skuldbindandi fyrir alla þá, sem í því hjerði stunda fiskiveiðar á bátum, sem samþykktin nær til, hvort sem þeir eiga heima í hjerðinu eða eru aðkomandi.

Samþykkt þeirri, er stjórnarráðið hefir staðfest, má ekki breyta á annan hátt en með þeirri aðferð, er hún var stofnuð. Samþykktin heldur ekki gildi lengur en 10 ár í senn, en endurnýja má hana um jafnlangan tíma í senn á sama hátt, er hún var sett.

Stjórnarráðið hlutast til um, að fiskiveiðasamþykktir sjeu prentaðar í B-deild Stjórnartíðindanna.

6. gr.

Í samþykktum þessum má ákveða um þau atriði, sem áriðandi eru fyrir fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum innan 20 smálesta í því hjerði, er samþykktin nær yfir, svo sem um það, hver veiðarfæri og beitu skuli hafa við fiskiveiðar á hverjum stað og hverjum árstíma, og eins um það, hvort fiskilóðir og net megi að færu veðri og forfallalaust og af ásettu ráði liggja í sjó yfir nóttu, og hvernig neta- og lóðalögnum skuli hagað til þess að fiskiveiðum sje ekki varnað um skör fram eða handfæraveiði sje spilt. Svo má og með samþykkt setja reglur um niðurburð fyrir fisk og slægingu á sjó.

Með samþykkt má og banna niðurskurð á hákarli á opnum skipum eða mótorbátum, sem lög þessi gilda um, um lengri eða skemri tíma árs.

Í samþykkt skal ávalt ítarlega ákveða um eftirlit með því að hennar sje gætt, og hvernig greiða skal kostnað við það.

7. gr.

Í samþykktum þessum má enn fremur ákveða, að skip þau, er samþykktin nær til, skuli greiða gjald í lendingarsjóð, og skal því fje einungis varið til þess að bæta lendingar á samþyktarsvæðinu, hvort heldur með því að ryðja lendingar, gera bryggjur og skjólgarða, setja upp leiðarljós eða framkvæma önnur mannvirki, er miða að því að greiða fyrir fiskiútveginum.

Lendingarsjóður skal vera í ábyrgð sýslunefndar, er sjer um ávöxtun fjárens á sem tryggastan og haganlegastan hátt, og veiti hún fje úr sjóðnum, er þörf þykir, til framkvæmda framangreindra fyrirtækja.

Lendingarsjóðsgjaldið má ákveða fyrir hverja vertið alt að 2 kr. af hlut, eða 2% af afla skipsins eða 3 kr. af lest í rúmmáli skipsins. Formaður eða skipstjóri annast um greiðslu gjaldsins, og greiðist það af óskiftum afla.

Í samþykktinni skulu settar reglur um innheimtu gjaldsins, og má taka það lögtaki á þann hátt, er segir í lögum 16. des. 1885.

8. gr.

Fyrir brot á staðfestri fiskiveiðasamþykkt má ákveða sektir frá 5—500 krónur, er renni í lendingarsjóð, eða ef enginn lendingarsjóður er á samþyktarsvæðinu, þá í fátækra sjóð; svo má og ákveða, að öll veiðarfæri, sem brúkuð eru gagnstætt ákvæðum samþyktar, megi skipaðir umsjónarmenn taka og flytja í land án úrskurðar yfirvalds, en tafarlaust skulu þeir tilkynna lög-reglustjóra upptökuna og málavöxtu, og má hann með úrskurði ákveða, að veiðarfærin skuli höfð í haldi uns eigandi eða umboðsmaður hans sýnir vottorð lögreglustjóra um það, að sá, er veiðarfærin voru upptekin fyrir, sje sýknaður með dómi eða málssókn gegn honum fallin niður, eða hann hafi greitt sektir þær, er honum hafa verið gerðar, eða sett fullgilda tryggingu fyrir þeim.

Ákveða má og að afli, sem fenginn er með ólöglegri veiðiaðferð, skuli vera upptækur og andvirði hans renna í lendingarsjóð, eða, ef hann er ekki til, í fátækra sjóð.

9. gr.

Með brot gegn samþykktum samkvæmt lögum þessum skal fara sem opinber lögreglumál.

10. gr.

Með lögum þessum eru þessi lög numin úr gildi:

Lög nr. 28, 14. des. 1877, um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Viðaukalög nr. 12, 12. maí 1882, við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 24, 4. des. 1886, um breyting á lögum 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 52, 20. des. 1901, um breyting á lögum 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 53, 10. nóv. 1905, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 28, 11. júlí 1911, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum, og lög 10. nóv. 1905 um viðauka við nefnd lög.

Lög nr. 27, 22. okt. 1912, um breyting á lögum nr. 53, 10. nóv. 1905, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

(A. XVII, 8.)

Vd.

407. Frumvarp

til laga um slysatrygging sjómanna.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Skýlt skal að tryggja gegn slysum (sbr. 5. gr.) hjerlenda sjómenn, þá er hjer greinir:

1. farmenn og fiskimenn, er lögskráðir eru á íslensk skip,
2. fiskimenn á vjelbátum og róðrabátum, fjórrónum eða stærri, er stunda fiskveiðar eina vertíð á ári eða lengur.

2. gr.

Um leið og lögskráning fer fram, skal skráningarstjóri gera sjerstaka skrá yfir skipverja samkvæmt 1. gr., hverja stöðu sem þeir hafa á skipinu.

Þegar formaður á vjelbát eða róðrabát (sbr. 1. gr.) hefir ráðið skipverja sína, skal hann jafnskjótt senda hreppstjóra eða bæjarfógeta, þar sem báturinn

gengur, skrá yfir skipverjana ásamt gjaldi því, er greiða ber eftir 3. gr., en hreppstjóri sendir skrána og gjaldið til sýslumanns. Skráningarstjóri skal senda skrá þessa og þá, sem nefnd er í fyrri málsgrein greinar þessarar, stjórn þeirri, sem nefnd er í 8. gr. laga þessara.

3. gr.

Fyrir hvern, sem trygður er samkvæmt lögum þessum, er skylt að greiða í slysatryggingarsjóð þann, er síðar getur um, iðgjald er nemur 70 auru fyrir hverja viku, sem hann er lögskráður fyrir eða ráðinn í skiprúm, og reiknast iðgjaldið frá lögskráningardegi eða þeim degi, er hann kom í skiprúm. Annan helming iðgjaldsins greiði sá, sem trygður er, en útgerðarmaður hinn. Þó skulu útgerðarmenn róðrabáta að eins greiða 10 auru vikugjald fyrir hvern skipverja, og útgerðarmenn vjelbáta, sem eru minni en 12 lestir, að eins 20 auru, en það, sem á vantar fult iðgjald (25 auru eða 15 auru á viku fyrir hvern) greiðist úr landssjóði. Útgerðarmaður greiðir skráningarstjóra iðgjöldin, bæði sinn hluta og hluta skipverjanna; þann hluta iðgjaldanna, sem útgerðarmaður hefir galdið fyrir hönd skipverja, fær hann endurgreiddan af kaupum þeirra eða hlut. Gjald þetta greiðist þegar lögskráning fer fram, og má taka það lögtaki. — Formaður vjelbáts eða róðrabáts greiðir iðgjöldin fyrir útgerðarmann og skipverja til hreppstjóra eða bæjarfógeta (sbr. 2. gr.) gegn endurgjaldi af afla bátsins eða hlutum skipverjanna. Gjald þetta má og taka lögtaki. Skráningarstjóri skilar iðgjöldunum í slysatryggingarsjóð samkvæmt nánari fyrirmælum stjórnarráðsins. Honum ber 3% í innheimtulaun af skipum, sem lögskráð er á, og 6% af róðrar- og vjelbátum, sem eru minni en 12 lestir, og gengur helmingur gjaldsins til hreppstjóra, þar sem hann hefir innheimtuna á hendi.

4. gr.

Þeir, sem stunda fiskveiðar á róðrabátum, en eru ekki tryggingarskyldir samkvæmt lögnum, hafa rjett til þess að tryggja sig í slysatryggingarsjóði á sama hátt sem tryggingarskyldir sjómenn, gegn 35 auru iðgjaldi á viku, og greiðist þá einnig úr landssjóði 35 aurar á viku fyrir hvern þeirra.

5. gr.

Verði sjómaður fyrir slysi á sjó á vátryggingartímabilinu, eða þegar hann er á landi, annaðhvort í þarfir útgerðarinnar eða fyrir sjálfan sig, í erindum, sem leiða af starfi hans sem sjómanns, skal úr slysatryggingarsjóði greiða upphæðir þær, er hjer segir.

- Verði sá, er fyrir slysi varð, að læknis dómi algerlega ófær til nokkurrar vinnu þaðan í frá, ber að greiða honum 2000 krónur, en að því skapi lægri upphæð, sem minna skortir á, að hann sje til fulls vinnufær, og ekkert, ef minna skortir en að $\frac{1}{2}$ hluta.
- Valdi slysið dauða innan eins árs frá því að slysið varð, ber að greiða eftirlátnum vandamönnum 1500 kr.

Rjett til skaðabótanna hafa vandamenn í þeirri röð sem hjer segir:

- Ekkja hins látna, hafi þau gíft áður en slysið varð og samvistum þeirra hafi þá eigi verið slitið.

2. Börn hins látna, skilgetin og óskilgetin, hafi á honum hvílt framfærslu- eða meðgjafarskylda gegn þeim.
3. Foreldrar hins látna.
4. Systkin hins látna, þau er að nokkru eða öllu leyti hafa verið á framfæri hans.

Hljóti ekkja skaðabæturnar, skal að auki greiða 100 kr. fyrir hvert skilgetið barn innan 15 ára aldurs; enn fremur skal greiða óskilgetnum börnum innan sama aldurs 200 kr., er ekkja fær skaðabæturnar. Sje að eins um eftirlátin börn að ræða, ber hverju barni 100 kr. í viðbót; þó skal engin viðbótarupphæð greidd ef eitt barn fær skaðabæturnar.

Frá skaðabótunum, sem greiddar skulu vandamönnum, skal draga þá upphæð, er greidd hefir verið þeim sjálfum, er fyrir slysinu varð, samkvæmt a-lið.

Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefir rjett til að skerða neitt skaðabætur þær, er greiddar eru samkvæmt þessum lögum, og ekki má leggja á þær löghald nje í þeim gera fjárnám eða lögtak.

6. gr.

Skaðabótakrafa skal svo fljótt sem auðið er send sýslumanni (bæjarfógeta) eða hreppstjóra, áleiðis til sýslumanns, í síðasta lagi innan árs frá því slysið varð eða hlutaðeigandi vandamenn fengu vitneskju um það. Sýslumaður (bæjarfógeti) skal svo senda kröfuna hið fyrsta til stjórnar slysatryggingarsjóðsins, ásamt nauðsynlegum upplýsingum.

7. gr.

Undir eins og stjórn slysatryggingarsjóðsins hafa borist nægar upplýsingar um slysið, úrskurðar hún hvort greiða skuli skaðabætur fyrir það og ákveður upphæð skaðabótanna. Úrskurðir sjóðsstjórnarinnar eru fullnaðarúrskurðir.

8. gr.

Slysatryggingarsjóðnum skal stjórnað af 3 mönnum, er stjórnarráðið skipar til 3 ára í senn. Stjórnarráðið hefir yfirumsjón með stjórn sjóðsins. Kostnaðurinn við stjórn sjóðsins greiðist úr landssjóði.

9. gr.

Landssjóður ábyrgist með alt að 30000 kr., að slysatryggingarsjóðurinn standi í skilum. Slysatryggingarsjóðurinn tekur við eignum og skuldbindingum váttryggingarsjóðs þess, er stofnaður var með lögum nr. 53, 30. júlí 1909. Að öðru leyti eru þau lög úr gildi numin.

10. gr.

Stjórnarráðið setur nánari reglur um framkvæmd laga þessara, að fengnum tillögum stjórnar slysatryggingarsjóðsins.

11. gr.

Brot gegn lögum þessum varða 5–100 kr. sektum, sem renna að hálfu

í slysatryggingarsjóð og að hálfu í sveitarsjóð, þar sem brotið er framið. Með mál út af brotum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

12. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1918.

(B. LXXI, 2.)

Nd.

408. Nefndarálit

um frumvarp til laga um samþyktir um herpinótaveiði á fjörðum inn úr Húnaflóa.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Nefndin hefir haft mál þetta til meðferðar og fellst í öllum aðalatriðum á rök þau, er færð eru fyrir frumvarpinu af flutningsmönnum þess. Ræður því nefndin háttv. deild til að samþykkja frumvarpið með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1. Við 1. gr. Staflíður b. orðist svo:

Bjarnarnestöngum í Hnappasker á Hrútafirði, þaðan í Heggstaðanes og þaðan í Ánastaðabæ austan við Miðfjörð.

2. Við 1. gr. Staflíður c. orðist svo:

Á Húnafirði ræður landhelgi takmörkunum, innan við línu, er hugsast dregin úr Vatnsnestá austanverðri að Sölvabakka í Refasveit.

Alþingi, 10. ág. 1917.

Sv. Ólafsson,
form.

Pjetur Ottesen,
skrifari.

Matth. Ólafsson,
framsm.

Jörundur Brynjólfsson.

B. R. Stefánsson.

(A. XI, 4.)

Nd.

409. Nefndarálit

um frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 24, 9. júlí 1909, um samþyktir um kornforðabúr til skepnufóðurs (stjórnarfrumvarp).

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarpið og er í rauninni samþykkt efni þess.

Hins vegar þótti nefndinni hagkvæmara að sameina kornforðabúrslögin í eitt, og rjæðist því í það að búa til frumvarp til laga um samþyktir um kornborðabúr til skepnufóðurs, og eru í þetta frumvarp tekin upp öll aðalákvæðin úr eldri lög-unum um þetta efni, og sömuleiðis ákvæði stjórnarfrumvarpsins. Þetta frumvarp nefndarinnar er á þingskjali 234, ásamt greinargerð. Leggur nefndin til, að það verði samþykkt. En jafnframt eru það tilmæli nefndarinnar, að stjórnin taki frum-varp sitt aftur.

Alþingi, 9. ágúst 1917.

Stefán Stefánsson,
formaður.

Jón Jónsson.

Sigurður Sigurðsson,
framsm.

Pjetur Þórðarson.

Einar Árnason.

(C. XXII, 1.)

Nd.

410. Tillögur

út af athugasemdum yfirskoðunarmanna landsreikninganna fyrir árin 1914—1915.

Frá fjárhagsnefnd.

Alþingi ályktar að skora á ráðuneytið:

1. Að sjá um, að landsreikningurinn fyrir ár hvert verði framvegis tilbúinn ekki síðar en í lok nóvembermánaðar næst á eftir.
2. Að hraða hinni umboðslegu endurskoðun eftir föngum.
3. Að sjá um að allir reikningshaldarar landssjóðs geri í tæka tíð reiknings-skil fyrir því fje, sem þeir innheimta eða hafa undir höndum.
4. Að frimerkjabirgðir stjórnarráðsins og pósthóla verði talðar við hver áramót, og skýrsla um þær látnar fylgja landsreikningnum til yfirskoð-unarmanna. Í skýrslu þessari sje hver tegund frimerkja tilgreind sjer-staklega.
5. Að sjá um, að reikningar landssjóðsverslunarinnar verði gerðir upp ná-kvæmlega frá byrjun, og þeir síðan, að lokinni umboðslegri endurskoðun, afhentir yfirskoðunarmönnum Alþingis til athugunar, og láti þeir síðan at-hugasemdir sínar með svörum og tillögum fylgja landsreikningunum.

(B. LXXIII, 2.)

Nd.

411. Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á tolllögum fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911.

Frá fjárhagsnefnd.

Fjárhagsnefnd neðri deildar, er þessu máli var vísað til, hefir athugað

það á fundum sínum. Nefndin lítur svo á, án þess að tekin sje afstaða til rjettmætis þessa tolls í raun og veru, að frumvarp þetta mundi, ef það næði fram að ganga, verða þess valdandi, að landssjóður misti mikils í af tekjum sínum, og ef ekkert kæmi í staðinn gæti slíkt haft alvarlegar afleiðingar. En þótt í raun og veru væri æskilegt að geta lækkað sykkurtollinn, þá treystir hún sjer ekki til að svo stöddu að benda á neina leið til að afla landssjóði tekna, er svöruðu til halla þess, er hann að sjálfsgöðu yrði fyrir, ef frumv. yrði að lögum.

Árið 1915 fluttist hingað til landsins 2,916,000 kg. af alls konar sykri. Ef gera mætti ráð fyrir, að líkur innflutningur ætti sjer stað á þeirri vöru á næsta fjárhagstímabili, þá mundi halli sá, er landssjóður yrði fyrir, ef frumv. næði fram að ganga, nema 404,240 krónum á fjárhagstímabilinu. Nefndin hefir því öll orðið á einu máli um það að ráða hinna háttvirtu deild til að fella frumvarpið.

Alþingi, 9. ágúst 1917.

Magnús Guðmundsson,
formaður.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Hákon J. Kristófersson,
framsögum.

Þórarinn Jónsson. Þorsteinn M. Jónsson.

(A. IV, 2.)

Nd.

412. Nefndarálit

um frumvarp til laga um samþykkt á landsreikningunum fyrir árin 1914 og 1915.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin fjekk eigi tillögur endurskoðenda Alþingis til úrskurða á landsreikningnum fyrir árið 1915 fyr en um síðastliðin mánaðamót, og hefir henni því eigi verið unt að koma fram með álit sitt fyr en nú, jafnvel þótt hún hafi haldið fundi um málið á hverjum degi og skift með sjer verkum og unnið eins ósleitilega og frekast hefir verið unt. Landsreikningurinn fyrir þetta ár hefir eigi verið fullgerður hjá stjórnarráðinu fyr en seint í febr. þ. á. Svör stjórnarráðsins eru dagsett 28. júní, eða rjett um það leyti, sem Alþingi átti að koma saman, og tillögur yfirskoðunarmanna eru dagsettar 21. f. m., eða um 3 vikum eftir að Alþingi kom saman. Er þetta svo seint, að eigi er viðunandi, og býst nefndin fastlega við, að slíkt komi eigi oftar fyrir.

Eftir því, sem ráða má af athugasemdum yfirskoðunarmanna, verður að álíta að þeir hafi farið mjög nákvæmlega gegnum reikningana, og sumstaðar virðast þeir jafnvel gera athugasemdir óþarflega nákvæmar eða um atriði, sem eigi eru athugasemda verð. Vill nefndin skjóta því til yfirskoðunarmannanna, hvort þeim virðist eigi heppilegt að bera sig saman við stjórnarráðið, áður en þeir láta

prenta athugasemdir sínar, því að svo virðist, sem þeir hafi eigi gert það, en við þá aðferð mundi sennilega athugasemdum fækka nokkuð.

Á sjerstöku þingskjali kemur nefndin með þær tillögur, sem hún vill ráða háttvirtri deild til að samþykkja út af landsreikningunum, og lúta að síðari tímum, en í álitinu þessu mun auk þess verða dregið á nokkur atriði, sem nefndinni þykir eigi ástæða til að deildin geri ályktun um, en tillögur yfirskoðunarmanna þykja gefa tilefni til, að hreyft sje. Breytingartillögur nefndarinnar við frumvarpið verða einnig tilfærðar síðast í nefndarálitinu þessu.

1914.

I. Almennar athugasemdir.

2.

Nefndin sjer ekkert athugavert við hina tvöföldu dagsetningu, sem stjórnarráðið og landsfjehirðir nota; telur hún slíka dagsetningu handbæga og eigi geta valdið ruglingi á neinn hátt.

4.

Nefndin er samdóma yfirskoðunarmönnum um, að landsreikningurinn hafi verið of seint gerður.

5.

Það er að sjálfsögðu nauðsynlegt að hraða hinni umboðslegu endurskoðun sem ínest, en til þess mun þurfa aukna starfskrafta eða bætt fyrirkomulag, og er þess að vænta, að ráðuneytið athugi þetta mál.

9.

Þess er vænst, að stjórnarráðið sjái um að vextir, sem landssjóði tilheyra, komi til reiknings, en að því leyti sem slíkir vextir eru framkomnir við að fje, sem hefir verið útborgað stofnunum úr landssjóði og þær lagt á vöxtu lengri eða skemri tíma, eða fje, sem stofnanir hafa innheimt, er sett á vöxtu, virðist mega láta fjármáladeild stjórnarráðsins ráða, hvernig slíkir vextir eru færðir til reiknings.

II. Teknabálkurinn.

12.

Nefndin er samdóma yfirskoðunarmönnum.

49.

Nefndinni þykir rjettast að láta landsstjórnina ráða í hverju einstöku tilfelli, hverja gangskör skuli gera um innheimtur, sem eigi ganga greiðlega, en þess er að sjálfsögðu vænst, að þess sje vandlega gætt, að landssjóður verði eigi fyrir halla að óþörfu.

III. Gjaldabálkurinn.

67.

Það virðist eigi ástæða til að breyta ákvæðum fjárlaganna um borgun til Landsbankans fyrir að gegna störfum landfógeta, þar sem engin sanngirni getur mælt með því að lækka laun landsfjehirðis.

112 og 114.

Greiðslur þær, er ræðir um í þessum tillögum, virðast mjög varhugaverðar, og er þess fastlega vænst, að stjórnin takmarki slíkar greiðslur eftir því sem unt er.

119.

Það mun breyta lagaheimild til að greiða embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs kostnað við slys, er þeir verða fyrir á embættisferðum, en eftir atvikum virðist mega standa við svo búið, enda er hjer að eins um eitt tilfelli að ræða.

123.

Það virðist eðlilegt, að kostnaður af ferðalögum verkfræðinga vegna nýrra vitabygginga sje talinn með byggingarkostnaði vitanna, og sjest eigi, að ástæða sje til að breyta þeirri venju, sem höfð hefir verið í þessu efni. Um aukin útgjöld eða sparnað getur eigi verið að ræða í þessu.

174.

Nefndin er fyllilega samdóma yfirskoðunarmönnum um, að sjálfsagt sje að útborga eigi styrk til iðnskóla, nema sannað sje fyrir stjórnarráðinu, að stofnun sú, er styrksins beiðist, geti talist iðnskóli.

211.

Eftir upplýsingum, sem nefndin hefir aflað sjer, er athugasemdin röng og svarið rangt, en landsreikningurinn rjettur. Villan í aths. kemur fram við það, að tillag til sýslubókasafns í Mýra- og Borgarfjarðars. er talið 120 kr. í stað 20 kr., og ekki tilfært tillag til sýslubókasafns Vestur-Ísafjarðars., sem var 120 kr.

234.

Með því að hjer er um svo litla upphæð að ræða, sem varið hefir verið til þess að hafa fult gagn af fje, sem áður var lagt fram úr landssjóði til rannsóknar á járnbrautarsvæði, þykir ekki ástæða til að gera sjerstaka tillögu út af þessu.

247 og 250.

(Sjá 1915, 149).

1915.

I. Teknabálkurinn.

7—8.

Það virðist rjett, að gerð sje við hver áramót skrá yfir frímerki þau, sem eru í vörslum stjórnnarráðsins og póstmestara, og fylgi skrá þessi landsreikningnum til yfirskoðunarmanna.

9.

Formaður nefndarinnar hefir sannfært sig um það, að svar ráðherra við þessari athugasemd er rjett. Samkvæmd athugasemdinni og svarinu eru símatekjurnar oftaldar um kr. 10835,10, og verður gerð breytingartillaga við frumvarpið í þá átt að lagfæra þetta.

17.

Endurgoldinn strandkostnaður færist niður um kr. 458.19, og verður gerð breytingartillaga til að lagfæra þetta.

II. Gjaldabálkurinn.

88.

Vísast til 1914, aths. 123.

116—117.

Það virðist mega vera óátalið eftir atvikum, að skólastjórinn á Hvanneyri hefir eigi varið fje skólans að öllu leyti eftir tilætlun fjárlaganna, þar sem ætla má, að slíkt sje gert vegna verðhækkunar og því til þess að komast hjá að nota meira fje til skólans í heild en veitt var.

138.

Í fjárl. 1914 og 1915 eru veittar 300 kr. hvort árið til að *gefa út* skýrslur um þjóðmenjasafnið, en þessi upphæð hefir að því er virðist verið borguð bæði árin fyrir að *semja* slíka skýrslu. Um þetta hafa yfirskoðunarmenn gert athugasemd 1915, sem og rjett var, en eigi 1914, og hefir þeim eigi þótt svarið fullnægjandi, því að þeir leggja til, að upphæð þessi (300 kr.) verði fyrir 1915 talin til ábyrgðar.

Það er auðsætt, að ef telja ætti þessa upphæð til ábyrgðar 1915, ber einnig að gera það fyrir árið 1914. En nefndin verður með sjersöku tilliti til orðalags þess, sem viðhaft er í fjárl. 1916 og 1917 um samskonar fjárveitingu, að líta svo á, að eigi sje rjett að telja nefnda upphæð til ábyrgðar.

150.

Í landsreikningnum er skekkja, er nemur kr. 113.29, sem brltt. verður gerð um.

149, 163 (og 247 og 250 1914).

Eftir því, sem ráða má af athugasemdum yfirskoðunarmanna og svörum ráðherra, er svo mikill ruglingur á reikningsfærslu landssjóðsverslunarinnar, að eigi má við una. Til þess að kippa þessu í lag, virðist eigi annað fært, en að landsstjórnin láti gera nákvæma reikninga yfir verslun þessa frá byrjun og fái þá síðan, að lokinni umboðslegri endurskoðun, yfirskoðunarimönnum til athugunar, og láti þeir síðan athugasemdir sínar með svörum og tillögum fylgja landsreikningunum.

Samkvæmt framangreindu ræður nefndin hinni háttv. deild til að samþykkja frumv. ásamt till. yfirskoðunarmanna, að svo miklu leyti, sem sjerstakar tillögur eru eigi gerðar, með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1. Tekjuliður 16 í reikningsdálki færist niður í
kr. 536,752.26.
2. Tekjuliður 26 færist niður í
kr. 13,688.31.
3. Tekjuliður 30 verður
kr. 405,722.43.
4. Útgjaldaliður 14 færist upp í
kr. 1,473,446.28.

Samlagningin bæði í tekjum og gjöldum breytist samkvæmt þessu.

Alþingi, 10. ágúst 1917.

Magnús Guðmundsson,
form. og framsögum.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Þórarinn Jónsson.

Þorsteinn M. Jónsson.

H. J. Kristófersson.

(C. XVIII, 2.)

Nd.

413. Þingsályktun

um smíð brúa og vita úr jární og stofnun smiðju í Reykjavík.

(Samþykkt í Nd. 10. ágúst.)

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á stjórnina að taka til rannsóknar, hversu hagfeldast verði komið fyrir smíð brúa og vita úr jární og hvort eigi muni tiltækilegast að reisa eina smiðju í Reykjavík, er framkvæma mætti þau verk og jafnvel smíð járnskipa, -- gera áætlun um kostnað og fyrirkomulag slíkrar smiðju og leggja fyrir næsta aðalþing.

(A V, 5.)

Nd.

414. Nefndarálit

um frumvarp til laga um lögráð.

Frá allsherjarnefnd.

Frumvarp þetta hefir landsstjórnin lagt fyrir Alþingi. Hefir það verið athugað í allsherjarnefnd Ed., og er svo til Nd. komið frá Ed. Hefir Ed. gert allmiklar orðabreytingar á frv. að ráði allsherjarnefndar.

Frumvarpið hefir samið í öndverðu Lárus H. Bjarnason prófessor, og hefir stjórnin lagt frumvarp hans fram á Alþingi óbreytt, nema það, að eftir frv. prófessorsins skyldi stjórnarráð Íslands eiga úrskurðarvald um sviftingu lögræðis, en samkvæmt frv. stjórnarinnar skal það mál að öllu leyti sæta úrskurði dómsvaldsins. Nefndin er stjórninni samþykk um þetta.

Í frv. eru nokkur nýyrði. Eru það heiti á nokkrum hugtökum lögfræði. Í frv. stjórnarinnar er sá hæfileiki manns, að mega sjálfur að lögum fara með mál sín, bæði þau, er fjárreiður og vistarfar varða, nefndur »lögræði«. Er það gott orð. Nú felst í lögræði tvent, forræði manns á sjálfum sjer, og forræði hans á fje sinu. Hið fyrra er rjett nefnt »sjálfræði«, og hið síðara »fjárræði«. Til þessara heita svara lýsingarorðin »lögráður«, »sjálfráður« og »fjárráður«, eins og stórræði — stórráður, illræði — illráður, skjótræði — skjótráður o. s. frv. Með forskeytinu ó- fá lýsingarorð þessi neitanar merkingu, og er alt þetta samkvæmt orðmyndunarreglum tungu vorrar. Orðin ná vel því, sem í þeim á að felast, og eru auk þess alls eigi óviðfeldin.

Efri deild hefir farið að ráðum allsherjarnefndar þar, og sett orðið »lögráð« fyrir »lögræði«, »sjálfráð« fyrir »sjálfræði«, »fjárráð« fyrir »fjárræði«, »fjárráða« (óbeygjanlegt) fyrir »fjárráður«, »sjálfráða« fyrir »sjálfráður«, »fjárráður« og stundum »fjárróráða« (ób.) fyrir »ófjárráður«, »sjálfróráður« og stundum »sjálfróráða« (ób.) fyrir »ósjálfráður«, og »ólögráða« (en eigi »lögóráða«, eins og samræmið heimtar þó) fyrir »ólögráður«.

Nefndin getur engar þessar breytingar aðhylst. Ræður hún því til þess, að frv. verði að þessu leyti til kipt í sama lag sem það var í frá hendi höfundar þess og landsstjórnarinnar. En þær breytingar orka því, að orða verður frv. af nýju að mestu leyti. Eigi hefir allsherjarnefnd Ed. þó lagt til, að breytt yrði nokkrum atriðum í frv., sem ástæða virðist fremur til, og vjer leggjum því til, að breytt verði. Loks er skylt að játa það, að efri deild hefir að ráði allsherjarnefndar breytt orðalagi á sumum stöðum til bóta, og vill nefndin auðvitað láta þær breytingar haldast.

Um breytingartillögur nefndarinnar skal þessa getið:

Um 1 (fyrirsögn frv.). Stafar af því, að lögheiti stjórnarfrv. eru aftur sett í frv.

Um 2 (1. gr. frv.). Sama ástæða.

Um 3 (2. gr. frv.). »Maður« er bæði í lagamáli og ella samheiti karla og kvenna, eins og »manneskja«, líkt og »quis« (einhver) merkir jafnt karla

sem konur í lagamáli Rómverja. Orðabreytingar stafa hjer annars af sömu ástæðu sem um 1. getur.

Lagatilvitnanir í texta frv. telur nefndin óviðfeldnar. Vera má, að lög þau, er þar getur, verði úr gildi feld, meðan lög um lögræði standa, en alt að einu stæði þó tilvitnunin kyrr í texta þeirra laga. Ákvæði tilsk. 30. apríl 1824, 3. gr. 6. lið, tilsk. 25. sept. 1850, 20. gr. og laga nr. 9, 12. maí (en eigi 18. maí, eins og ranglega stendur í frv. eftir 3. umr. í Ed.) 1882, 1. gr. og önnur slík undantekningarákvæði falla eigi niður að heldur samkv. orðalagi því, er nefndin leggur til.

- Um 4 (3. gr. frv.). Orðalag nefndarinnar stafar aðallega af sömu ástæðu sem um 1. greinir. Myndin »foreldri« er sett aftur, og þeirri mynd haldið.

Um niðurfall tilvitnanar í lög nr. 4, 19. febr. 1886, 8. og 9. gr., er sama athugasemd sem um 3. segir. Auk þess falla 8. og 9. gr. laga 1886 niður, ef frumvarp það um hjónavígslu, sem Nd. hefir afgreitt, verður að lögum.

- Um 5 (4. gr. frv.). Orðabreytingar eru að mestu samkvæmt framanskráðu. Tilvitnan stífrv. og frv. frá Ed. í lög nr. 3, 12. jan. 1900, 2., 4. og 15. gr., hverfi úr texta frv. samkvæmt þeim ástæðum, er greinir hjer áður. Einsæ efnisbreyting er það, að gjafalje sje því að eins undir forræði sjálfráðs manns, en ófjárráðs, að gefandi hafi eigi látið öðru vísi um mælt, enda samkvæmt gildandi rjetti.

- Um 6 (5. gr. frv.). Orðalagi breytt samkvæmt framansögðu. Hitt óverulegar breytingar til styttingar.

- Um 7 (6. gr. frv.). Orðabreyting samkvæmt áðursögðu.

- Um 8 (7. gr. frv.). Orðabreytingar í samræmi við framanskráðar athugasemdir og að öðru eigi verulegar.

Rjett þykir að kveða skýlaust á um það, að úrskurður um lögræðissviftingu skuli þegar skráður í þinglýsingabók, og á svo að lýsa honum á varnarþingi rjettu, mannsins sjálfs, fasteignar og þar sem heimili skips er skrásett.

- Um 9 (8. gr. frv.). Hjer stýtt, því að fullskýrt þykir, og að sumu leyti fært nær orðalagi stífrv.

- Um 10 (9. gr. frv.). a)—d) Orðabreytingar í samræmi við framanskráð. e) Kveðið skýrar á um skyldu til greiðslu kostnaðar, ef rangar skýrslur verða valdandi rangs úrskurðar um lögræðissviftingu. Eigi þarf að nefna það, að vísvitandi rangar skýrslur geti orkað ábyrgðar að lögum. Ef vitni eru, er slíkt einsætt. Um aðra, er aðilja sakar má kalla, er nokkuð öðru máli að gegna.

- Um 11 (10. gr. frv.). Þarf eigi skýringar.

- Um 12 (11. gr. frv.). a) Þarf eigi skýringar. b) Fært til betra máls. Ættleiðing, svo sem hún fór fram eftir Jónsbók Kvennag. 9. kap. (Erfðat. 15. kap.) er nú eigi í lögum. Orðið ættleiðing er þó látið haldast, því að nú mun það haft í sömu merkingu sem útlenda orðið »Adoption«, og verður að merkja það í þessu sambandi.

- Um 13 (12. gr. frv.). Orðabreytingar samkv. áðursögðu. Tilvitnanir í lög nr. 15, 16. sept. 1893, 1. gr., lög nr. 3, 12. jan. 1900, 2. gr. og lög nr. 45, 30. júlí 1909, 1. gr. falli niður í samræmi við það, er áður segir.

Um 14 (13. gr. frv.). Orðabreytingar samkv. framanskráðu. Brottfall lagatiltvitnana (tilsk. 18. febr. 1847, op. br. 4. júní 1864 og tilsk. nr. 12, 23. ág. 1904) er í samræmi við framanskráð.

Um 15 (14. gr. frv.). Orðabreytingar samkv. ofanskráðu. Brottfall tiltvitnana (tilsk. 18. febr. 1847 og skiftal. nr. 3, 12. apríl 1878, 83. gr.) einnig.

15. gr. frv. hefir Ed. eigi breytt svo, að þörf sje á að bæta þar um.

Um 16 (16. gr. frv.). Sú grein ein er óbreytt frá Ed. Um hana skal þessa getið: Þótt svo sje til orða tekið, að »öll önnur ákvæði (o. en þau, sem berum orðum eru nefnd), er koma kynnu í bága við lög þessi«, skuli úr lögum numin, þá nær þetta eigi til sjerákvæða í einstökum lögum. Er þetta bæði samkvæmt almennum lögskýringareglum og vegna fyrirmæla í þeim greinum frv., þar sem einkum var ástæða til að slá varnagla um slík lög.

Fyrirmælin um ábyrgð í 4. gr. frv., 2. málsg., eiga eftir tillögum nefndarinnar að hverfa, af því að þau þykja óþörf. En fyrir varúðar sakir vill nefndin þó taka hjer af skarið um gildi N. L. 1—21—9 og D. L. 1—23—12 eftirleiðis.

Nefndin ræður hv. deild til að samþykkja frv. með þeim breytingum, er á þgskj. 415 segir og hjer hefir verið gerð grein fyrir.

Alþingi, 11. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
formaður og framsögum.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

Einar Árnason.

(A. V, 6.)

Nd.

415. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um lögráð (þingskj. 270).

Frá allsherjarnefnd.

1. Við fyrirsögn frv.:

Fyrir »lögráð« komi:
lögræði.

2. Við 1. gr. Greinin orðist svo:

Lögræði er tvenns konar: sjálfræði og fjárræði. Maður sjálfráður og fjárráður er fullráður.

Leyfisbrjef til lögræðis verða ekki veitt.

3. Við 2. gr. Greinin orðist svo:

Maður er sjálfráður 16 ára gamall, nema sviftur sje sjálfræði.

Sjálfráður maður ræður einn öðru en fje sínu, nema öðru vísi sje sjerstaklega um mælt í lögum.

Ef sjálfráður maður rýfur lögmætar skuldbindingar sínar, bæti af fje sínu. Ráðstafanir ósjálfráðs manns eru ógildar.

4. Við 3. gr. Greinin orðist svo:

Foreldri ráða bæði saman ósjálfráðum skilgetnum börnum sínum. Nú er annað foreldra látið, og ræður þá hitt börnunum, nema kvænst eða gift hafi aftur. Þá ráða hjónin börnunum bæði saman. Nú eru bæði foreldri látin, en stjúeforeldri á lífi, og ræður þá stjúeforeldri börnunum, enda sjeu börnin á framfæri þess. Nú eru foreldri skilin að fullu eða að borði og sæng, og ræður þá hvort þeirra þeim börnum, sem hjá því eru.

Óskilgetnu barni ræður móðir.

Nú má hvorki foreldri nje stjúeforeldri ráða barni, og kemur þá skipaður lögráðamaður í þeirra stað.

5. Við 4. gr. Greinin orðist svo:

Maður er fjárráður 21 árs gamall, nema sviftur sje fjárræði.

Ekkjur og konur, sem skilið hafa við bændur sína að fullu eða að borði og sæng, eru fjárráðar, þó að yngri sjeu en 21 árs.

Fjárráður maður ræður einn fje sínu, nema lög mæli sjerstaklega fyrir á annan veg.

Fjárráðstafanir ófjárráðs manns eru ógildar, nema þær varði sjálfsaflafje eða gjafafje, enda láti gefandi eigi öðru vísi um mælt, eða lög kveði sjerstaklega öðru vísi á.

6. Við 5. gr. Greinin orðist svo:

Nú er sjálfráður maður eða fjárráður ófær til að ráða sjer eða fje sínu sjálfur, vegna vanheilsu eða vanþroska eða af öðrum ástæðum, svo sem vegna eyðslusemi, og skal hann þá sviftur sjálfræði eða fjárræði eða hvorutveggja, og honum skipaður lögráðamaður.

7. Við 6. gr. Greinin orðist svo:

Hjeraðsdómari á úrskurðarvald um sviftingu lögræðis. Úrskurð um lögræðissviftingu skal kveða upp á varnarþingi þess, er svifta skal lögræði. Að öðru leyti fer um lögræðissviftingu eftir þeim reglum, sem fylgt hefir verið um sviftingu fjárræðis. Úrskurði má sá, er sviftur er lögræði, skjóta til landsýfirdóms til fullnaðarúrslita. Rjett er og að maki hans, foreldri eða börn, systkin eða jafnmægðir áfrýi slikum úrskurði, ef lögráðir eru.

Á sama hátt skal fara, ef fella skal niður lögræðissviftingu.

8. Við 7. gr. Greinin orðist svo:

Úrskurður um sviftingu lögræðis skal vera rökstuddur, enda skal skýrt ákveðið, hvort maður sje sviftur sjálfræði eða fjárræði eða hvorutveggja.

Stefnuvottar skulu birta úrskurð þeim sjálfum, sem sviftur er lögræði, eða næsta venslamanni, ef hinn er að læknisdómi vitskertur. Svo skal og birta úrskurðinn í lögbirtingablaði landsins, rita hann þegar í þinglýsingabók og

lýsa honum síðan á varnarþingi þess, er lögræði var sviftur. Ef sá, sem sviftur er lögræði, á fasteign eða hjer skrásett skip, eða hann rekur hjer atvinnu o. s. frv.

9. Við 8. gr. 1. og 2. málsg. orðist svo:

Nú hefir maður verið sviftur lögræði, og eru þá ógildar ráðstafanir, sem brjóta bág við lögræðissviftingu og hann gerir eftir innritun úrskurðar í þinglýsingabók, — enda hafi þinglýsing síðan farið fram áður lögmæltur tími sje liðinn, — eða athugasemd um hann er skráð í verslunarskrá. Gildar skulu metnar ráðstafanir hans, er áður eru gerðar, nema sannað sje, að sá, sem hagsvon átti af þeim, hafi vitað um úrskurðinn.

10. Við 9. gr.

a) Fyrir: »lögráðasviftingu« í 1. málsg. komi: lögræðissviftingu.

b) Fyrir: »ráðsviftings« í sömu málsg. komi: þess, er svifta skal lögræði.

c) Upphaf 2. málsg. orðist svo:

Nú úrskurðar yfirdómur rannsókn málavaxta í hjeraði, og skal hún fram fara o. s. frv.

d) Fyrir: »ráðsviftings« í sömu málsg. komi: þess, er svifta skal lögræði.

e) 3. málsg. orðist svo:

Nú er úrskurður um lögræðissviftingu fenginn fyrir visvitandi rangar skýrslur, og á þá að undangenginni löglegri málssókn að dæma þann eða þá, sem um það reynast sekir, til þess að greiða að skaðlausu allan þann kosn-að, sem lögræðissvifting hefir haft í för með sjer.

11. Við 10. gr. Upphaf 2. setn. orðist svo:

Nú ónýtir yfirdómur úrskurð hjeraðsdómara, og ber þá þegar að draga yfir hann í embættisbókum og aflýsa honum, ef þinglýstur var, hvortveggja endurgjaldslaust.

12. Við 11. gr.:

a) 1. setn. 1. málsg. orðist svo:

Nú er maður ólögráður, og skal þá sýslumaður hans eða bæjarfógeti skipa honum lögráðamann, ósjálfráðum manni fyrir æsku sakir þó því að eins, að lögborinn ráðamaður sje eigi til.

b) 2. setn. 4. málsg. orðist svo:

Þó má skipa föður, ef móðir er eigi til, enda hafi hann þinglýst barninu, ættleitt það eða arfleitt.

13. Við 12. gr. Greinin orðist svo:

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ósjálfráðan mann svo sem sjálfráður hefði hann gert, nema lög skilji sjerstaklega öðru vísi.

14. Við 13. gr. Greinin orðist svo:

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur óljárráðan mann, svo sem fjárráður hefði hann gert, enda mæli lög eigi sjerstaklega um á annan veg.

15. Við 14. gr. Greinin orðist svo:

Um stöðu lögráðamanns gagnvart ófjárráðum manni og yfirfjárráðanda skal fara samkvæmt ákvæðum laga.

16. Við 16. gr.:

Á eftir orðunum: »eru úr lögum numin« og á undan orðunum: »a- og b-liðir 1. gr. I. kap.« komi:

D. L. 1—23—12 og N. L. 1—21—9.

(A. XVIII, 7.)

Nd.

416. Nefndarálit

um frumv. til laga um húsaleigu í Reykjavík (stj.frv. og þgskj. 244).

Frá allsherjarnefnd.

Háttv. Ed. hefir haft frumv. þetta til meðferðar. Hefir hún, að ráði allsherjarnefndar þar, samþykkt ýmsar breytingar á orðalagi frumv. Eru fáeinar þessara breytinga fremur til bóta, flestar gersamlega vættkisverðar og sumar fremur til lýta. Og loks hafa nokkur ljettvæg mállýti fengið að standa óáreitt, eða allsherjarnefnd Ed. tekið þau í breytingartillögur sínar. En svo er þetta allt smávægilegt, að eigi þykir nefndinni svara kostnaði að eltast við það.

Eina efnisbreytingu hefir Ed. samþykkt á frv. Er hún þess efnis, að húseigandi megi segja upp húsnæði, enda þótt uppsögn fari fram *eftir* 14. maí 1917, ef hann fullnægir þessum skilyrðum:

- 1) að honum sje hússins brýn þörf til eigin íbúðar, og
- 2) að hann hafi verið orðinn eigandi hússins fyrir 14. maí þ. á.

Fyrri skilyrðið er til þess sett, að eigendur húsa fái eigi sagt upp húsnæði, nema þá knýi brýn nauðsyn til, og verður húsaleigunefnd að meta þá nauðsyn. Húseigandi, sem býr í annars manns húsi, þarf eigi að hlíta uppsögn þess manns, nema slík nauðsyn knýi hann o. s. frv. Þess vegna virðist ákvæðið mega vera, því að svo getur staðið á, að húseigandi verði alveg hússviltur, ef hann fær eigi flutt sig í hús sitt.

Síðara skilyrðið kemur í veg fyrir það, að hús verði selt í því skyni að losa þau úr íbúð, og er það þarft.

Nefndinni virðist mega ganga að frumv., þrátt fyrir tjeða breytingu, og leyfir hún sjer því að ráða hv. deild til að samþykkja það óbreytt.

Alþingi, 11. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
form. og framsm.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Pjetur Ottesen. Einar Jónsson. Einar Árnason.

(B. LIX, 10.)

Nd. 417. Framhalds-nefndarálit

um frumvarp til laga um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl. (þgskj. 375).

Frá bjargráðanefnd.

Háttv. Ed. hefir samþykkt nokkrar breytingar á orðalagi frumv., og eru flestar þær breytingar heldur til skemda; frv. fært til verra máls en áður var á því. Tvær efnisbreytingar smávægar hefir Ed. og gert á frv., þær:

- 1) að mánaðarleiga eftir brauðgerðarhús skuli fyrir fram goldin, í stað eftir á, og
- 2) að skila skuli brauðgerðarhúsum með 3 mánaða fyrirvara, í stað 2.

Nefndin telur rjett að ráða hv. deild til að samþykkja frv., eins og Ed. hefir skilað því.

Alþingi, 11. ágúst 1917.

Einar Arnórsson, Bjarni Jónsson frá Vogu. Jörundur Brynjólfsson,
formaður. framsögumaður.

Pjetur Jónsson. Pjetur Ottesen. Þorsteinn M. Jónsson.

Sigurður Sigurðsson.

(A. XIX, 4.)

Ed. 418. Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á og viðauka við lög 1. febr. 1917 um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúfriðnum.

Frá bjargráðanefnd.

Frumvarp þetta er samhljóða bráðabirgðalögum 26. febr. 1917. Nefndin felst á það, að full nauðsyn hafi verið á því að gefa út þessi bráðabirgðalög, og vill ráða háttvirtri deild til að samþykkja frumvarpið óbreytt.

Alþingi, 11. ágúst 1917.

Sig. Eggerz, Karl Einarsson, Jóh. Jóhannesson.
formaður. ritari.

Guðm. Ólafsson. Guðjón Guðlaugsson.

(B. LXXXIV, 2.)

Ed.**419. Nefndarállt**

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 12, 9. júlí 1909, um breyting á lögum um stofnun landsbanka 18. sept. 1885, m. m.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir ekki getað orðið sammála um mál þetta; vill minni hlutinn ógjarna sinna því að þessu sinni, en meiri hlutinn leggur til, að frumvarpið nái fram að ganga með nokkrum breytingum.

Teljum við störf bankans vera orðin svo mörg og margbrotin, að nauðsyn sje á að styrkja bankastjórnina frá því sem nú er, ekki sist þar sem ástand alt er nú mjög viðsjárvert og fyrir bankanum liggja viðtæk og ábyrgðarmikil viðfangsefni.

Hins vegar þykir viðurhlutamikið að afnema gæslustjórana nú þegar; verður því að vísu ekki neitað, að hætt sje við, að brestur geti á því orðið, að þeir sjeu svo kunnugir högum bankans og viðskiftum yfirleitt sem æskilegt eða jafnvel nauðsynlegt væri, því ekki má ætlast til, að þeir verji nema litlum hluta af starfskröftum sínum í bankans þarfir fyrir þóknun þá, sem þeim nú er ætluð. En úr þessu má nokkuð bæta með því að hækka þóknunina, og leggjum við því til, að laun þeirra verði hækkuð upp í 2000 kr.

Þá teljum vjer nægilegt, að tveir bankastjórar undirriti skuldbindingar bankans, ella yrðu þeir of bundnir við dagleg störf.

Frekari breytingar virðist ekki rjett að gerðar sjeu í þetta sinn; ætlumst til, að bankastjórnin, er hún er orðin fastari í sessi en nú á sjer stað, í samráði við stjórnina, undirbúi gagngerðar breytingar á stjórnartilhögun bankans.

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Við 1. gr. 1. gr. orðist svo:

1. gr.

1. gr. orðist svo:

Í stjórn Landsbankans eru 3 bankastjórar, er stjórnarráðið skipar, og 2 gæslustjórar, er kosnir sjeu sinn af hvorri deild Alþingis til 4 ára í senn, eftir þeim reglum, sem hingað til hafa gilt.

Stjórnarráðið getur vikið bankastjórum frá um stundarsakir, einum eða fleirum, þegar því þykir brýn nauðsyn til bera, og að fullu og öllu, ef miklar sakir eru, enda geri þeim skriflega grein fyrir, hvað veldur.

Stjórnarráðið setur mann til að gegna bankastjórastarfi um stundarsakir, ef bankastjóri forfallast eða sæti hans verður óskipað að sinni.

2. Við 2. gr. Greinin falli niður.

3. Við 3. gr. 3. gr., er verður 2. gr., orðist svo:

2. gr.

4. gr. orðist svo:

Stjórnarráðið skipar bókara og fjehirði bankans og vikur þeim frá, hvort-tveggja eftir tillögum bankastjórnar. Aðra sýslunarmenn skipar bankastjórnin og vikur þeim frá. Hún ræður starfstíma þeirra o. s. frv. Tveir bankastjórar skulu undirskrifa svo að skuldbindi bankann, ef gefa skal út eða framselja vixla, önnur verðbrjef eða aðrar skriflegar skuldbindingar.

Kvittanir frá bankanum eru því að eins fullgildar, að fjehirðir hafi ritað undir þær og þeim fylgi áritun bókara um að þær sjeu athugaðar. Fjehirðir bankans má eigi greiða neina fjárhæð úr bankanum, sem samþykki bankastjórnar þarf til, nema með samþykki tveggja bankastjóra.

Nú er bankastjóri forfallaður og undirskrifar þá annar hvor gæslustjórinn í hans stað.

Verði ágreiningur milli bankastjóranna um eitthvert mál, er bankann varðar, ræður meiri hluti bankastjórnarinnar.

4. Við 4. gr. 4. gr., er verður 3. gr., orðist svo:

3. gr.

5. gr. 1. setning orðist svo:

Bankastjórar hafa í árslaun 8000 kr. og gæslustjórar 2000 kr.

Alþingi, 11. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
form. og ritari.

Kristinn Danielsson,
með fyrirvara.

H. Hafstein,
með fyrirvara.

(B. XIV, 6.)

Nd.

420. Frumvarp

til laga um breyting á lögum um fasteignamat, nr. 22, 3. nóvember 1915.

(Eftir 3. umr. i Ed.).

1. gr.

9. gr. fasteignamatslaganna falli burt.

2. gr.

12. grein laganna orðist þannig:

Hver, sem skipaður er í fasteignanefnd eða yfirmatsnefnd, skal vinna

eið að starfi sinu. Fasteignamatsmenn og yfirmatsmenn fá í fæðispeninga og ferðakostnað 7 krónur hvern dag, sem þeir gegna nefndarstörfum, auk endurgjalds á kostnaði við sendiferðir, simagjöld og ritföng í þarfir nefndarinnar.

(B. LV, 1.)

Nd.

421. Frumvarp

til laga um viðauka við lög nr. 20, 22. maí 1890, um innheimtu og meðferð á kirknafje.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

Landssjóður ábyrgist fje hins almenna kirkjusjóðs frá 1. janúar 1918 að telja, og bætir halla þann, er sjóðurinn kann að biða við tap á lánum eða á annan hátt.

(B. LXIVII, 3.)

Nd.

422. Frumvarp

til laga um ábyrgð fyrir að gefa saman hjón, er standa í skuld fyrir þeginn sveitarstyrk.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Nú gefur þjóðkirkjuprestur eða annar þar til löggiltur maður hjón saman, er annað hvort eða bæði standa í skuld fyrir þeginn sveitarstyrk, enda hafi eigi verið sýnd skilríki fyrir skuldleysi þeirra í því efni, og má þá dæma hann til að endurgreiða framsærslusveit þeirri, er hlut á að máli, alla skuldina.

2. gr.

Sá, er hjón gefur saman án þess, að hann hafi fengið skilríki fyrir því, að hvorugt þeirra standi í skuld fyrir þeginn sveitarstyrk, skal þar að auki, ef annað hvort þeirra eða bæði standa í slíkri skuld, sæta sektum til landssjóðs, fyrsta sinn, er brot er framið, 50—100 krónum, og ef brot er ítrekað 100—500 krónum, nema þyngri refsing liggi við að lögum.

(A. VI, 9.)

Nð.**423. Frumvarp**

til laga um þóknun til vitna.

(Eftir eina umr. i Ed.).

1. gr.

Nú er manni stefnt i dóm til að bera vitni, og ber honum 50 aura þóknun fyrir hverja klukkustund, er hann tefst frá öðrum störfum vegna stefnunnar, þó eigi meira en 6 kr. um sólarhringinn. Sama er ef vitni mætir óstefnt að tilhlutun málsaðila.

2. gr.

Þurfi vitni að ferðast frá heimili sínu 10 km. eða minna á landi, eða 5 km. á sjó eða minna, skal greiða því 1 kr. i ferðakostnað fyrir alt að 10 km. á landi eða alt að 5 km. á sjó. Ef vitni þarf að fara meiri vegalengd, greiðist því hlutfallslega sama þóknun fyrir þá vegalengd, sem umfram er. Þóknun þessa skal telja eftir samanlagðri vegalengd fram og aftur, en má ekki fara fram úr 6 kr. fyrir hvern sólarhring. Sje vitni burtu frá heimili sínu meira en sólarhring, fær það 25 aura i ferðakostnað fyrir hverja klukkustund. Ef vitni er búsett i kaптúni eða þorpi, greiðist ferðakostnaður því að eins, að það þurfi að fara út úr kaптúninu eða þorpinu.

3. gr.

I sakamálum og almennum lögreglumálum skal þóknun greidd fyrirfram úr landssjóði, og fer um endurgjald hennar sem um annan málskostnað i þeim málum.

I einkamálum greiðir sá gjaldið, er vitnaleiðslu krefst. Sje það eigi greitt fyrirfram, má taka það lögtaki samkvæmt lögum nr. 29, 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

4. gr.

Vitnadómari ákveður þóknun handa vitni, þegar er það hefir int af hendi vitnaskyldu sína. Það skal gert i sama þinghaldi og ákvörðun um það bókuð.

(B. XXXV, 5.)

Nð.**424. Frumvarp**

til laga um breytingu á lögum 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

Í staðinn fyrir 1. gr., 3. gr., 4. gr., 5. gr., síðustu málsg. í 8. gr., 1. málsg. í 11. gr., 1. málsg. í 12. gr., 13. gr., 15. gr., 19. gr., 20. gr., 3. málsg. í 21. gr., síðustu málsg. í 25. gr., 29. gr. og 30. gr. laga 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, komi svo hljóðandi greinar:

1. gr.

(1. gr. laga 8. okt. 1883).

Málefnum kaupstaðarins skal stjórnað af bæjarstjórn. Í henni eru kosnir bæjarfulltrúar auk bæjarstjóra, sem er oddviti hennar.

Bæjarstjórnin kys sjer forseta á fundum úr flokki bæjarfulltrúanna.

Bæjarstjórnin kys bæjarstjóra til 3 ára í senn, og ákveður laun hans og skrifstofufje, er hvorttveggja greiðist úr bæjarsjóði.

Bæjarstjóri hefir því að eins atkvæðisrjett, að hann sje jafnframt bæjarfulltrúi.

2. gr.

(3. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarfulltrúar skulu vera 9 að tölu. Þó getur stjórnarráðið breytt tölu þeirra eftir tillögu bæjarstjórnarinnar. Skulu bæjarfulltrúarnir kosnir af þeim bæjarbúum, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

3. gr.

(4. gr. laga 8. okt. 1883).

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, konur og karlar, sem eru 25 ára að aldri og hafa átt lögheimili í bænum 1 ár þegar kosning fer fram, og fullnægja að öðru leyti skilyrði fyrir kosningarrjetti til Alþingis.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, eigi heldur foreldrar og börn nje móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra. Heimilt er konu jafnan að skorast undan kosningu.

4. gr.

(5. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarfulltrúarnir skulu kosnir til 6 ára, þriðjungur anna ðhvert ár. Árið 1918 skulu þó fulltrúarnir kosnir fullri tölu; fer einn þriðjungur þeirra frá eftir 2 ár, samkvæmt hlutkesti, og annar þriðjungur eftir 4 ár, sömuleiðis eftir hlutkesti. Fari fulltrúi af öðrum ástæðum frá á kjörtímabilinu, skal kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem eftir er af því.

5. gr.

(Síðasta málsgr. 8. gr. laga 8. okt. 1883).

Sá, sem gegnt hefir fulltrúastörfum í 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast þá sýslu á hendur aftur, fyr en eftir jafnlangan tíma og hann hafði áður verið fulltrúi.

6. gr.

(1. málsgr. 11. gr. laga 8. okt. 1883).

Forseti bæjarstjórnarinnar stjórnar umræðum á fundum og sjer um, að það, sem ályktað er, sje rjett ritað í gerðabókina.

7. gr.

(1. málsgr. 12. gr. laga 8. okt. 1883).

Virðist bæjarstjóra, að einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar gangi út fyrir vald hennar, eða hún sje gagnstæð lögum eða skadleg fyrir kaupstaðinn, eða að hún miði til að færast undan skyldum þeim, er á kaupstaðnum hvila, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt í gerðabókina.

8. gr.

(13. gr. laga 8. okt. 1883).

Í öllum málefnum um uppeldi og fræðslu barna hefir formaður skólaneftndarinnar sæti og tillögurjett á fundum bæjarstjórnarinnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

9. gr.

(15. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjelagsins samkvæmt hafnarlögum.

10. gr.

(19. gr. laga 8. okt. 1883).

Niðurjöfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa lögheimili eða hafa fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði. Þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir á gjaldárinu hafi líka haft fast aðsetur annarstaðar og galdið þar útsvar; þá skal frá útsvarinu draga tiltölulega við þann tíma, er þeir dvöldu annarstaðar, þó ekki meira en þeir guldu þar.

Á hverskonar atvinnu, sem rekin er í bænum og talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun eða kaupskap eða þilbátaútgerð, má gjald leggja, þótt ekki sje rekin nema 8 vikur og atvinnurekandinn eigi heimili annarstaðar. Á síldveiði og síldarverkun í kaupstaðnum eða á höfninni, og lóðar-afnot, sem einhvern arð gefa, má gjald leggja, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjelög og pöntunarfjelög má leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabryf og hafa sölubúð og vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

Heimilt er niðurjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árstekjur sínar og

aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skyld er nefndinni og bæjarstjórninni að halda þessum upplýsingum leyndum.

11. gr.

(20. gr. laga 8. okt. 1883.)

Sjö manna nefnd skal jafna niður gjöldum eftir efnum og ástæðum.

Um kosningarrjett og kjörgengi til þessarar niðurfjöfnunarnefndar gildir hið sama, sem á er kveðið um kosningarrjett og kjörgengi til bæjarstjórnar. Nefndarmenn eru kosnir til 6 ára, og skal kosning fram fara í septembermánuði. Af þeim, sem kosnir voru í fyrsta skifti, fara 3 frá að 3 árum liðnum. Skal það, hverjir frá fara, vera komið undir samkomulagi, en verði því eigi á komið, skal hlutkesti ráða. Síðan fara frá á hverjum 3 ára fresti til skiftis 4 og 3 nefndarmenn. Um kosningaraðferðina í nefnd þessa gildir hið sama, sem fyr segir um kosning í bæjarstjórn, að svo miklu leyti, sem við getur átt.

Enginn, sem skyldur er að taka móti kosningu í bæjarstjórnina, getur skorast undan að taka á móti kosningu í niðurfjöfnunarnefndina, nema bæjarfulltrúarnir. Hver sá, er verið hefir 6 ár eða lengur samfleytt í nefndinni, er og undanþeginn starfa þessum jafnlengi og hann hefir í henni verið. Enginn má á sama tíma sitja í niðurfjöfnunarnefnd og í bæjarstjórn.

Niðurfjöfnunarnefndin kys sjer sjálf oddvita úr sinum flokki, og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu sem um bæjarstjórnina (11. gr.).

12. gr.

(3. málsg. 21. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjórnin má ákveða, að aukaniðurfjöfnun skuli fram fara, er þess þykir þörf, og skulu skattar þá lagðir á þá, sem flutt hafa sig til kaupstaðarins eða rekið þar atvinnu eftir að aðal-niðurfjöfnun fór fram, og skyldir eru til að greiða skatt.

13. gr.

(Síðasta málsg. 25. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjóri ávísar útgjöldum kaupstaðarins samkvæmt reglum þeim, er þar um eru settar í samþykktinni um stjórn málefna kaupstaðarins.

14. gr.

(29. gr. laga 8. okt. 1883).

Pegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið og senda bæjarfógetanum fyrir lok janúarmánaðar; lætur bæjarfógetinn reikning þenna liggja öllum kaupstaðarbúum til sýnis, og skal um þetta, og um hvernig slikt sje birt, farið að á sama hátt og fyrir er mælt að framan, í 21. gr., um niðurfjöfnunina. Reikningurinn sje því næst vandlega yfirfarinn af 2 yfirskoðunarmönnum, er kosnir sjeu af kaupstaðarbúum þeim, er samkvæmt 4. gr. hafa kosningarrjett; skulu þeir kjörnir á sama hátt og fulltrúarnir, og hafa það starf á hendi um 3 ár. Skoðunarmenn skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar frá því þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri er búinn að svara athugasemdum þeirra, en það skal hann hafa gert innan hálf mánaðar, skal leggja reikning-

inn, ásamt athugasemdum skoðunarmanna og svari gjaldkera, fyrir bæjarstjórnina, er leggur úrskurð sinn á athugasemdir yfirskoðunarmanna og veitir bæjargjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði á athugasemd, sem snertir þau bæjarstörf, er honum hafa verið sjerstaklega falin á hendur (2. gr.). Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna að úrskurður bæjarstjórnarinnar sje rjettur, enda leggi úrskurðurinn honum peningaábyrgð á hendur, og má hann halda málinu til dóms og laga. Yfirskoðunarmönnum er og skylt að endurskoða reikninga þeirra sjóða og stofnana, er bæjarstjórnin hefir umsjón með.

Þegar búið er að endurskoða og leggja úrskurð á reikning gjaldkera, á að birta á prenti ágrip af honum, er bæjarfógetinn semji; á ágrip það að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum kaupstaðarins.

15. gr.

(30. gr. laga 8. okt. 1883).

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir hið umliðna reikningsár með athugasemdum yfirskoðunarmanna og úrskurðum bæjarstjórnarinnar á þeim. Komist stjórnarráðið að því, þá er það yfirfer reikninginn eða á annan hátt, að bæjarstjórnin hafi viðhaft ólög-mæt gjöld, neitað að greiða þau gjöld, sem löglega hvila á kaupstaðnum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sinu, skal það gera þær ráðstafanir, er við þarf, og ef nauðsyn ber til, getur það með lögsókn komið ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, er hafa átt þátt í þessum ályktunum.

(Á eftir 30. gr. laga 8. okt. 1883 komi eftirfarandi 3 greinar):

16. gr.

Með samþykkt bæjarstjórnarinnar, staðfestri af stjórnarráðinu, má ákveða, að sjerstökum málefnum kaupstaðarins skuli stjórnað af föstum nefndum, og skal í samþykttinni tiltekið nánara, hverjir skuli vera í þeim og um verksvið þeirra og vald.

17. gr.

Bæjarstjórn lætur fram fara leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda um, hvort bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta.

Sje samþykkt með meiri hluta greiddra atkvæða, að svo skuli gert, ganga 2., 3. og 4. gr. laga þessara í gildi 1. janúar næstan á eftir. Að öðru leyti öðlast þau gildi 1. júlí s. á. 31. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, falli niður. Lög nr. 43, 11. júlí 1911, eru úr gildi numin.

18. gr.

Þegar lög þessi öðlast staðfestingu, skal færa breytingar þær og viðauka, sem ræðir um í þeim, inn í meginmál laga nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og jafnframt her að gæta þess, að í hinum ýmsu greinum nefndra laga nr. 22, 8. okt. 1883, komi, eftir því, sem við á, stjórnarráðið fyrir »landshöfðingi« og bæjarstjóri fyrir »bæjarfógeti«, og getur konungur þá gefið nefnd lög út, þannig breytt, sem lög um bæjarstjórn á Akureyri.

(B. LXXII, 3.)

Ed.**425. Frumvarp**

til laga um lýsismat.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Allir þeir, sem lýsi selja eða senda úr landi frá löggiltum kauptúnum, skulu eiga kost á að fá það flokkað og metið af lögskipuðum matsmönnum.

2. gr.

Yfirfiskimatsmenn og fiskimatsmenn á hverjum stað skulu hafa lýsismat á hendi, en áhöld til lýsirannsókna og merkingar leggur landsstjórnin til.

Hverri lýsissendingu, sem merkt er og metin að lögum þessum, skal fylgja sýnishorn í prófglösum af lýsistegundunum, með samskonar merkingu og lýsisilátn hafa. Prófglösin leggur útflytjandi til.

Vottorð skulu yfirmatsmenn jafnan gefa um skoðunina, og eru þau lögfull sönnun þess, að lýsið sje rjettilega flokkað og merkt.

3. gr.

Kostnaður við lýsismat greiðist af útflytjendum, eftir sömu reglum sem kostnaður við fiskimat. Nánari reglur um tilhögun matsins, flokkun og merkingu lýsisins ákveður stjórnarráðið eftir tillögum Fiskifjelags Íslands.

(A. II, 4.)

Nd.**426. Breytingartillaga**

við frumv. til fjáráukalaga fyrir árin 1914 og 1915.

Frá fjárhagsnefnd.

Við 9. gr.

1. og 2. tölul. falli burtu.

Talnaupphæðir breytast samkvæmt því.

(A. III, 6.)

Nd.**427. Frumvarp**

til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Sem viðbót við gjöldin, sem talin eru í fjárlögunum 1916 og 1917, veitast 290,358 kr. 56 a. til útgjalda þeirra, sem hjer fara á eftir.

2. gr.

Til viðbótar við 12. gr. (læknaskipun o. fl.) eru veittar 24,600 kr.

1. Ritfje handa landlækni	kr. 1000.00
2. Við 6. b. Viðbótarstyrkur til augnlæknis til ferðalaga...	— 400.00
3. Við 11. B. Til ljósstöðvar	— 15,000.00
4. Við 15. a. Styrkur til sjúkrahúsa og sjúkraskýla	— 4,200.00

Uppbót þessi er veitt fyrir árin 1916 og 1917, eftir fjölda legudaga, þó með þeim skildaga, að eigi komi meira en 15 aurar á hvern legudag, og að hjerað það, sem rekur sjúkrahúsið eða sjúkraskýlið, leggi fram jafnmikið sem fjárlagastyrkur og þessi uppbót nema samtals.

5. Við 15. b. Til sjúkraskýlisgerðar á Stórolfshvoli	— 3,000.00
6. Við 15. h. Styrkur handa sjúklingum með hörundsberkla	— 1,000.00

Alls kr. 24,600.00

3. gr.

Sem viðbót við 13. gr. fjárlaganna (samgöngumál) veitast 113,499 kr. 7 a.:

1. Við A. 2. Dýrtíðaruppbót til pósta 1916, endurtekin heimild,	kr. 23,865.98
2. Við B. II. Til athendingar vega	— 14,000.00
3. Við B. IV. Til vegarins frá Vogastapa til Grindavíkur 1914—15	— 5,927.32
4. Við C. III. 2. Til Breiðafjarðarbáts	— 4,000.00
5. Við C. III. 10.:	

a. Til vjelbátaferða á Húnaflóa, alt að	— 5,000.00
b. Til vjelbátaferða í Norður-Þingeyjarsýslu með endastöðvum Seyðisfirði og Sauðárkróki, alt að	— 8,000.00
c. Til Austfjarðabáts, alt að	— 20,000.00

Þau skilyrði skulu sett fyrir styrkveitingum þessum, að hlutaðeigandi hjeradsstjórnir útvegi bátana og yfirliti reikninga þeirra og sendi stjórnarráðinu þá síðan með yfirlýsingu um, að þær sjeu þeim samþykkar, enda verði styrkurinn ekki útborgaður fyr. — Styrkurinn má ekki fara fram úr helmingi rekstrarkostnaðar.

Flyt kr. 80,793.30

Flutt kr. 80,793.30

Bátarnir skulu eigi vera minni en 30 smálesta. Þó má stjórnarráðið veita styrkinn til þessara ferða, þótt smærri bátar sjeu notaðir, ef þeir fást eigi nógu stórir, eða ef smábátar eru hentugri af alveg sjerstökum ástæðum.

6. Við E. III. c. Ingólfshöfðaviti 1916, þar af endurveiting	2,670		
krónur, umframgreiðsla	1,331 kr. 49 a. ...	—	4,001.49
7. Við E. III. f. $\frac{2}{3}$ af kostnaðinum við þokulúður á Dalatanga	1917 7,000 kr. og endurbót húsakynna	4,000 kr.	— 11,000.00
8. Við E. V. Ýmislegt 1916. Til kaupa á mótörflutningabát	...	—	17,704.28
			<u>Alls kr. 113,499.07</u>

4. gr.

Sem viðbót við 14. gr. fjárlaganna (kirkju- og kenslumál) veitast 13,250 kr.:

1. Við B. I. a. Viðbót við laun Einars Arnórssonar fyrverandi ráðherra 1917	...	...	kr. 2,750.00
2. Við B. I. b. Til Holgers Wiehe sendikennara	...	...	— 1,000.00
3. Við B. I. b. 1. Fyrir tæki til rannsókna og líkskoðunarstofu.	...	...	— 3,000.00
4. Við B. VIII. Verslunarskólinn í Reykjavík	...	...	— 1,000.00
5. Við B. X. 3. Styrkur til námskvemma færast upp í 60 kr. um mánuðinn 1917...	...	...	kr. 1,350.00
Við B. X. 4. Húsaleiga 1916, viðbót	...	...	— 30.00
Við B. X. 4. Viðbót við húsaleigu og ræsting 1917	...	120.00	— 1,500.00
6. Við B. XI. 1. Kvennaskólinn í Reykjavík árið 1917	kr. 2,000.00		
Við B. XI. 4. Kvennaskólinn á Blönduósi árið 1917	— 1,000.00		
Við B. XIII. b. Flensborgarskólinn	...	— 1,000.00	kr. 4,000.00
			<u>Alls kr. 13,250.00</u>

5. gr.

Sem viðbót við 15. gr. fjárlaganna (til visinda, bókmenta og lista) veitast 3,300 kr.:

1. Við 20. lið. Til Bjarna Jónssonar frá Vogu fyrir að þýða Goethes Faust, viðbót árið 1917	...	...	kr. 800.00
2. Til Sigfúsar bókavardar Blöndal til þess að fullgera íslensk-danska orðabók	...	...	— 2,500.00
			<u>Alls kr. 3,300.00</u>

6. gr.

Sem viðbót við 16. gr. fjárlaganna (til verklegra fyrirtækja) veitast 28,623 kr. 38 a.:

1. Við 3. b. Til áveitunnar á Miklavatnsmýri 1917	...	...	kr. 3,191.98
2. Við 3. b. Uppbót á »akkorði« um skurðagröft s. st.	...	...	— 3,500.00
3. Við 4. lið (fjárl. 1914 og 1915). Til fyrirhleðslu Skálmarinnar í Álftaveri, gegn jafnmiklu eða meiru annarstaðar frá	...	...	— 1,050.00
			<u>Flyt kr. 7,741.98</u>

	Flutt	kr. 7,741.98
4. Við 22. lið (fjárl. 1914 og 1915). Til erindreka Sambands isl. samvinnufjelaga 1917 (endurveiting)	—	2,000.00
5. Til varnargarðs á Sigluffjarðareyri 1916	—	18,681.40
6. Til Jóns Pálssonar dýralækninganema, viðbótarstyrkur	—	200.00
	<u>Alls</u>	<u>kr. 28,623.38</u>

7. gr.

Sem viðbót við 18. gr. fjárlaganna (til eftirlauna og styrktarfjár) veitast 1,750 kr.:

1. Til landritara Kl. Jónssonar, viðbót við biðlaun hans 1. febr. til 31. júlí 1917	kr. 1,000.00
2. Til ekkjufrúar Önnu Ásmundsdóttur frá 1. október 1916 til ársloka	kr. 75.00
Til þriggja barna hennar fyrir sama tíma... ..	— 75.00
Fyrir árið 1917 fyrir hana sjálfa	— 300.00
Fyrir börn hennar sama ár	— 300.00
	<u>— 750.00</u>
	Alls kr. 1,750.00

8. gr.

Sem viðbót við 19. gr. fjárlaganna (óviss útgjöld) veitast 98,636 kr. 11 a.:

1. Laun og kostnaður bankastjóra Björns Sigurðssonar í London		
1916	kr. 10,850.00	
1917	— 20,000.00	kr. 30,850.00
2 Styrkur til íslenskra botnvörpuskipaeigenda til utanfarar sendimanns	— 2,694.00	
3. Til breytingar á stjórnarráðshúsinu, geymsluhúsi þess og geymsluskúr.	— 27,000.00	
4. Til endurgreiðslu á fje opinberra sjóða og stofnana, sem stóð inni í dánarbúi Guðlaugs Guðmundssonar	-- 23,388.37	
5. Til bráðabirgðaviðgerðar á Landsbankarústunum... ..	— 13,103.74	
6. Til fjögurra háseta á eimskipinu »Assistent«, 400 kr. til hvers	— 1,600.00	
Þessir tveir þriðjungar af skaðabótakröfu manna eru veittir með þeirri tilætlun, að stjórnin geri gangskör að því að fá þeim fullar skaðabætur frá rjettum hlutaðeigöndum.		
	Alls	kr. 98,636.11

9. gr.

Sem viðbót við 22. gr. fjárlaganna (kaup á Melkotslóð) veitast kr. 700.00

Enn fremur til viðbótar við fje veitt til kaupa á landi undir kirkjugarð í Reykjavík... .. .	—	6,000.00
	Alls kr.	6,700.00

10. gr.

Landsstjórninni veitast heimildir til þess:

1. Að selja Landsbankanum lóð á horninu á Hverfisgötu og Kalkofnsvegi,

svo stóra sem bankanum nægir, fyrir 13 kr. feralinina, samkvæmt framfögnu mati. Skuldabryf landssjóðs fyrir andvirði Landsbankarústanna gangi til greiðslu á þessari lóð. Afgangurinn greiðist í peningum.

2. Að selja prestaskólahúsið fyrir það verð, sem býðst, þó ekki lægra en óvilhallir menn meta.
3. Að gefa Iðunni í Reykjavík sömu greiðsluivilnanir sem verksmiðjan Gefjun á Akureyri hefir fengið.
4. Að veita hreppsnefnd Húsavíkurhrepps tveggja ára frest á afborgun af láni til hreppsins úr viðlagasjóði til rafmagnsveitu.

(B. I, 6.)

Nd.

428. L Ö G

um sölu á kirkjueigninni, 7 hndr. að fornu mati, úr Tungu í Skutilsfirði, ásamt skógaritaki þar.

(Afgreidd frá Nd. 11. ágúst.)

Stjórnarráði Íslands veitist heimild til þess að selja Ísafirði 7 hndr. að fornu mati í kirkjujörðinni Tungu í Skutilsfirði, ásamt skógaritaki, fyrir 4200 kr.

(B. XCIX, 2.)

Ed.

429. Rökstudd dagskrá

feld í Ed. 10. ágúst.

Flutningsmaður: Sigurður Eggerz.

(Frv. til laga um heimild fyrir landsstjórnina til að veita leyfisbryf til mannvirkja til notkunar vatnsaflsins í Söginu á þgskj. 353).

Mál þetta er vandasamt og kemur seint fram og að óvöru, og er því engi von þess, að þingmenn geti aflað sjer nægilegrar þekkingar á því nú á þinginu. Nauðsyn ber til þess, að stjórn landsins rannsaki hvernig helst skal fara með vatnsafl landsins, svo að trygður sje hagur þess í nútíð og framtíð, áður en nokkuð verður gert í því máli. Deildin tekur því fyrir næsta mál á dagskrá í von um að stjórnin geri þetta.

(A. II, 5.)

Nð. 430. Breytingartillaga

við frumvarp til fjáráukalaga fyrir árin 1914 og 1915.

Frá fjármálaráðherra.

Við 9. gr.

1. liður, kostnaður við fánanefnd 1914, kr. 6,181.11 falli burt.
Aðaltölur breytist samkvæmt því.

(B. XCVI, 2.)

Nð. 431. Breytingartillögur

við frv. til laga um heimild fyrir landsstjórnina til að leyfa Íslandsbanka að auka seðlaupphæð þá, er bankinn má gefa út samkvæmt 4. gr. laga nr. 66, 10. nóv. 1905.

Frá Benedikt Sveinssyni, Jóni Jónssyni,
Jörundi Brynjólfssyni og Sigurði Sigurðssyni.

1.

Við 1. gr. Á eftir orðunum í fyrstu málsgrein: »svo sem viðskiftaþörfin krefur«, komi:
að dómi landsstjórnar.

2.

Við 1. gr. tölul. 2. *Aðaltillaga:* Í stað »2⁰/o« komi:
4⁰/o.
Varatillaga: Í stað »2⁰/o« komi:
3⁰/o.

3.

Við 1. gr. Aftan við 3. tölulið komi nýr töluliður:

4. Samningar hafi tekist, áður aukningin er veitt, milli landsstjórnarinnar og bankans um lán þau, er landssjóður kann að þurfa að taka í bankanum, og sje vextir af slíkum landssjóðslánum að minsta kosti 1⁰/o lægri en banka-útlánsvextir eru hjer á sama tíma.

(B. VIII, 5.)

Ed.**432. Nefndarálit**

um frumv. til laga um breyting á lögum nr. 26, 20. okt. 1905, um váttrygging sveitabæja og annara húsa í sveitum, utan kauptúna.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og borið það nákvæmlega saman við lög.

Breytingar þær á lögnum, er farið er fram á í frumvarpinu, eru þessar:

1. að brunabótasjóðir í sveitum bæti brunaskaða með $\frac{5}{6}$ í staðinn fyrir $\frac{2}{3}$.
2. að tryggja megi í öðru áreiðanlegu brunabótafjelagi, hvort heldur innlendu eða útlendu.
3. að oddviti sveitarstjórnar hafi alla stjórn sjóðsins á hendi í stað sveitarstjórnar, en henni sje þó heimilt að fela öðrum úr sveitarstjórninni þessi störf.

Vegna þessarar $\frac{1}{6}$ hluta hækkunar á brunabótum athugaði nefndin sjerstaklega, hvort hinn sameiginlegi brunabótasjóður væri þá nægilega trygður, og til þess að fá eitthvað til að byggja á í þessu efni, fjeck nefndin skýrslu hjá hagstofu Íslands um endurtryggingariðgjöld, vexti af eign, greiddar brunabætur og eign hins sameiginlega brunabótasjóðs í hver árslok nú í 7 ár, eða frá 1910 til 1916, og á þeirri skýrslu sjest, að borguð iðgjöld hafa numið kr. 17110,06, vextir kr. 5548,60, greiddar brunabætur kr. 2857,98 og sjóður í árslok 1916 kr. 39353,57.

Þetta, að brunabótagjöldin samtals þessi 7 ár nema ekki meiru en sem nemur hálfum vöxtunum, bendir á að tryggingin sje góð, jafnvel þó útborgaðar brunabætur verði hækkaðar um $\frac{1}{6}$.

Að þessu yfirveguðu varð nefndin sammála um að ráða hinni háttv. efri deild til þess að samþykkja frumvarp þetta óbreytt.

Alþingi, 11. ágúst 1917.

Hjörtur Snorrason,
formaður.

Guðjón Guðlaugsson,
skrifari og framsm.

Guðm. Ólafsson.

(A.¹XVI, 76.)**Nd.****433. Breytingartillögur**

við breytingartill. á þingskj. 362 (dýrtiðaruppb. handa embættism. o. s. frv.).

Frá Pjetri Jónssyni.

Við 1. lið e. »Dýrtiðaruppbót . . . 3500 kr.« falli burt.

Við sama lið: í næstu málsgr. á eftir fyrir: »2000« komi:
2500.

Fyrir: »helming« komi:
tvo þriðju.

— 2. lið, 3 undirlið:

Fyrir: »10⁰/₀« komi:

15⁰/₀, og á eftir bætist við:

Af árslaunum 4500 kr. eða minna 5⁰/₀.

— — — 5000 — — — jafnhá krónuupphæð sem af
4500 kr. launum.

— sama lið. Fyrir orðin: »og skal reikna millibilið« til enda málsgr. komi:
Og skal reikna millibilið við 1.—4. lið á milli þessara launahæða
eftir líkingunni:

$$y = 62,5 \div 0,015 x,$$

þar sem x táknar launaupphæðina í krónum og y uppbótar-
prósentuna.

— 3. lið. Síðari málsgr. orðist svo:

Nú hefir sá, er nýtur dýrtiðaruppbótar samkv. 1. og 3. gr.,
börn eða foreldra á skylduframfæri, enda geta eigi slíkir fram-
færingar hans unnið að fullu fyrir framfæri sínu, og skal þá
bæta við dýrtiðaruppbót hans 50 kr. fyrir hvern framfæring.

(B. CII, 1.)

Nd.

434. Frumvarp

til laga um forkaupsrjett á jörðum.

Frá landbúnaðarnefnd.

I. kafli.

Um forkaupsrjett á leigujörðum.

1. gr.

Þegar jarðeign, sem er í bygging, gengur kaupum og sölum, skal hún
fyrst boðin til kaups leiguliða. Vilji hann framhalda ábúðinni og borga jafn-
mikið verð fyrir jörðina eins og aðrir, þá skal hann öðrum fremur hafa rjett
til að ná kaupum á henni fyrir það verð, enda sje honum eigi gerð erfiðari
borgunarkjör, eða aðrir skilmálar, en í raun og veru standa til boða frá öðrum.

Nú hefir ábúandi sagt jörð lausri, eða honum verið löglega bygt út frá
næstu fardögum, og heldur hann þá forkaupsrjetti, það sem eftir er af ábúð-
artið hans, meðan jörð er óbygð. En frá þeim tíma á sá forkaupsrjettinn, sem

ætlað að taka jörðina til ábúðar næsta fardagaár og hefir fengið bygging fyrir henni.

Nú eru ábúendur á jarðeign þeirri, er selja skal, fleiri en einn, og skal þá bjóða hana alla sjerhverjum þeirra til kaups. Vilji fleiri en einn þeirra kaupa, þá skal sá ganga fyrir, sem áður kann að eiga eitthvað í jörðinni, en annars ræður eigandi hverjum þeirra hann selur.

2. gr.

Nú eru afrjettalönd eða óbygð lönd, er nota má til afrjetta, seld út af fyrir sig, og á þá sveitarfjélag það, eða sveitarfjélög þau, sem land það liggur undir, forkaupsrjettinn.

3. gr.

Nú eru ítök, skógar, fossar eða önnur jarðargögn, sem skilin eru eða skilin verða frá jörðu, önnur en laxveiði og silungsveiði, seld eða leigð út af fyrir sig, og á þá sá forgangsrjett til kaups eða leigu, er land á undir.

4. gr.

Nú afsalar sá sjer forkaupsrjetti, er hann hefir samkvæmt 1. eða 3. gr., og öðlast þá sveitarfjélag það, er jörð eða jarðargögn liggja í, forkaupsrjettinn.

5. gr.

Sá, er neyta vill forkaupsrjettar, skal segja til þess innan hálfis mánaðar frá því er honum voru boðin kaupin, ella má öðrum selja. Sama er og um leigurjett samkvæmt 3. gr.

Rjett er að bjóða sveitarfjélagi kaup, að frágengnum þeim, er forkaupsrjettinn á, þótt hann sje enn eigi búinn að afsala sjer forkaupsrjettinum.

Yfirlýsing þess, er forgangsrjett á samkvæmt 1., 2. og 3. gr., um að hann afsali sjer forgangsrjettinum, gildir eigi lengur en 6 mánuði.

6. gr.

Sje eigi gætt fyrirmælanna í 1.—4. gr., getur sá, er forgangsrjettur hans er fyrir borð borinn, krafist þess, að gerningur sá, sem í bága fer við ákvarðanir þessar, sje ógildur metinn gagnvart honum, og á hann rjett á að ganga inn í kaupin eða leiguna, enda sje lögsókn til þess hafin innan 6 mánaða frá því, er hann fjekk vitneskju um misfelluna, og málinu fram haldið með hæfilegum hraða. Auk þess ber seljanda að bæta rjetthafa tjón það, er hann kann að hafa beðið af broti gegn ákvæðum laga þessara.

II. kafli.

Um forkaupsrjett á sjálfsábúðarjörðum.

7. gr.

Þegar jörð í sjálfsábúð er til sölu, skal sá jafnan sitja fyrir kaupum, sem tekur jörðina til ábúðar, þó svo, að hann greiði ekki minna verð fyrir

hana en aðrir bjóða, enda sje honum ekki settir harðari greiðsluskilmálar en í raun og veru standa til boða frá öðrum.

8. gr.

Nú eru ítök eða önnur jarðargögn seld út af fyrir sig, og gilda þá forkaupsrjettarákvæði 3. gr.

9. gr.

Nú afsalar sá sjer forkaupsrjetti, er hann hefir samkvæmt 7. eða 8. gr., og öðlast þá sveitarfjelag það, er jörð eða jarðargögn liggja í, forkaupsrjettinn.

10. gr.

Sá, er neyta vill forkaupsrjettar, skal segja til þess innan hálfis mánaðar frá því er honum voru boðin kaupin, ella má öðrum selja.

11. gr.

Sje eigi gætt fyrirmælanna í 7.—9. gr. um forkaupsrjett, gilda um það ákvæði 6. gr.

III. kafli.

Um forkaupsrjett landssjóðs.

12. gr.

Pegar jörð er til sölu, og hvorki einstaklingur eða sveitarfjelag vill nota kauprjett sinn samkvæmt því, sem áður er sagt í lögum þessum, skal jafnan skylt að bjóða landsstjórninni kaup á jörðinni fyrir landssjóð.

13. gr.

Nú tilkynnir eigandi, eða annar fyrir hans hönd, landsstjórninni, að jörð sje til sölu samkvæmt 1. gr., og skal hún þá afla sjer nauðsynlegra upplýsinga um jörðina og sannvirði hennar, og tilkynna hlutaðeiganda innan mánaðar, hvort hún vilji nota kauprjett landssjóðs. Kostnaður, er af kaupnum leiðir, greiðist úr landssjóði.

Ef seljandi fær hærra boð í jörðina en landsstjórninni þykir aðgengilegt, er hann sjálfráður um söluna.

14. gr.

Kaupverðið greiðist úr landssjóði.

Stjórnarráðið gerir nauðsynlegar ráðstafanir um bygging jarðanna, en um umráð þeirra fer eins og lög ákveða.

15. gr.

Nú er jörð seld, án þess gætt sje fyrirmæla 12. gr., og er landsstjórninni þá heimilt að rifta sölunni og kaupa fyrir sama verð og jörðin seldist síðast fyrir. Eigi má þó rifta sölu, eftir að 6 mánuðir eru liðnir frá því að kaup voru gerð.

16. gr.

Hreppstjórum er skylt að hafa eftirlit með því, að fyrirmælum 12. gr. sje hlýtt. Ef út af er brugðið, skal hreppstjóri tafarlaust tilkynna það sýslumanni.

17. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi númerin lög nr. 30, 20. okt. 1905, um forkaupsrjett leiguliða o. fl.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er fram komið af því, að tekin eru aftur frv. um forkaupsrjett á sjálfsábúðarjörðum og jörðum, er landssjóður öðlast forkaupsrjett á. Eru í frv. tekin upp lög um forkaupsrjett leiguliða o. fl. með breyttri fyrirsögn. Búið er að ræða málið í neðri deild og skrifa um það tvö nefndarálit, svo óþarfi er að fjölyrða hjer um það. Ef aukinn er forkaupsrjetturinn, er betra að hafa ein lög um hann en mörg.

(A. III, 7.)

Nd.

435. Breytingartillaga

við frv. til fjárukalaga fyrir árin 1916 og 1917.

Frá Magnúsi Guðmundssyni.

Við 3. gr. 5. b. (Við C. III. 10.):

Fyrir »8000,00« komi:
10000,00.

(B. LXI, 3.)

Nd.

436. Nefndarálit

um frumvarp til laga um heimild fyrir stjórnarráð Íslands til að setja reglugerðir um notkun hafna o. fl.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Sjávarútvegsnefnd neðri deildar hefir haft mál þetta til meðferðar, og mælir eindregið með því, að það verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 11. ágúst 1917.

Sv. Ólafsson,
form.

B. R. Stefánsson.

Jörundur Brynjólfsson.

Matth. Ólafsson.

Pjetur⁵Ottesen,
skrifari og framsm.

(B. LIX, 11.)

Nd.**437. L Ö G**

um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl.

(Afgreidd frá Nd. 13. ágúst).

1. gr.

Nú hafa brauðgerðarmenn á einhverjum stað lagt svo niður brauðgerð, að yfirvofandi hætta er á því, að almenningur geti ekki fengið venjuleg brauð keypt, og heimilast þá bæjar- eða sveitarstjórn þeirri, er hlut á að máli, að taka eignarnámi svo mörg brauðgerðarhús, er hún telur þurfa, til þess að fullnægja þörfum almennings þar. Eignarnámsheimildin nær bæði til húsa og áhalda, sem nauðsynleg eru til reksturs brauðgerðar, svo og til birgða af mjöli, geri, eldsneyti og öðru efni, sem notað er til brauðgerðar.

2. gr.

Endurgjald ákveða tveir óvilhallir, dómkvaddir menn, sem nefndir skulu af bæjarfógeta, ef eignarnám fer fram í kaupstað, en ella af sýslumanni, og mega þeir ekki vera í þjónustu bæjar- eða sveitarfélagsins, nje eiga sæti í bæjar- eða sveitarstjórn.

3. gr.

Mat samkvæmt 2. gr. skal framkvæma svo fljótt sem því verður við komið. Þó skal aðiljum gefinn kostur á að skýra mál sitt. En því að eins skal fresta gerðinni, að matsmenn telji einhvern aðilja þurfa að afla sjer frekari gagna. Þó skal mati jafnan lokið ekki seinna en á fimta degi eftir að þess er beiðst.

4. gr.

Að matsgerð lokinni má eignarnemi taka hið numda í vörslur sínar, án þess að hindrað verði með kröfu um yfirmat, gegn því að greiða matsverðið og allan málskostnað. Matsverðið skal afhent bæjarfógeta eða sýslumanni, og geymir hann það í banka, þangað til úrslitaákvörðun hefir farið fram.

5. gr.

Nú vill annar hvor aðilja ekki hlíta matsgerð, og skal hann þá hafa krafist yfirmats innan 8 daga frá því er gerðin fór fram. Yfirmat framkvæma 3 óvilhallir menn, útnefndir af landsyfirdómi, og skulu þeir fullnægja skilyrðum þeim, er í 2. gr. getur.

Yfirmatsmenn skulu framkvæma matið á sama hátt sem undirmatsmenn. Þó má eigi frest veita, nema sannað sje, að hann skuli nota til að útvega árið-andi gögn, er eigi hafi verið kostur á að afla fyr.

Sá, er yfirmats hefir krafist, greiði kostnað af því; þó greiði eignarnemi kostnaðinn, ef gerðarþoli hefir beðið um yfirmat og matsverðið hækkað um 10% eða meira.

6. gr.

Skýlt er undirmats- og yfirmatsmönnum að rannsaka verðmæti þess, er tekið er, svo nákvæmlega sem kostur er á, bæði með því að krefjast munnlegra skýrslna af málsaðiljum sjálfum og öðrum, ef þörf krefur. Þeir mega og, ef nauðsyn ber til, afla sjer skýrslna frá sjerfræðingum, og skal sá kostnaður, er það hefir í för með sjer, teljast með málskostnaði.

7. gr.

Ef bæjar- eða sveitarstjórn telur heppilegra að taka brauðgerðarhús ásamt áhöldum til leigu heldur en til eignar, skal ákveða mánaðarlega leigu af því, sem tekið er til leigu, og skal leigan greiðast mánaðarlega fyrir fram.

8. gr.

Nú eru brauðgerðarhús tekin til leigu samkvæmt 7. gr., og eiga þá verkamenn þar forgangsrjett, að öðru jöfnu, til atvinnu af brauðgerð þar um leigutímann.

9. gr.

Ef eigi verður samkomulag um leiguhæð, skulu óvilhallir menn meta leigu, enda fer um matsgerð eftir 1.—6. gr. Til greina skal taka atvinnumissi eiganda, og skýlt er eignarnema að skila aftur því, er til leigu hefir verið tekið, í jafngóðu standi, nema að því leyti, sem það hefir spilst af venjulegu sliti og fyrningu. Spjöll skulu metin samkvæmt 1.—6. gr.

10. gr.

Nú vill eignarnemi skila aftur því, er til leigu hefir verið tekið samkvæmt 7. og 8. gr., og skal hann segja eiganda til þess með þriggja mánaða fyrirvara.

11. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. XXXIX, 4.)

Nð.

438. Frumvarp

til laga um gjöld til holræsa og gangstjetta á Akureyri.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Þar sem bæjarstjórnin hefir lagt holræsi í götu á kostnað bæjarsjóðs, er hverjum húseiganda skýlt að gera á sinn kostnað ræsi, er flytji alt skolp

frá húsi hans út í göturæsið. Skulu þau ræsi ekki vera lakari að gerð en göturæsin og gerð undir umsjón veganefndar, eða þess manns, er hún felur umsjónina, samkvæmt reglugerð, er bæjarstjórnin setur um tilhögun skolpræsa innan húss og utan. Skal í þeirri reglugerð ákveða, að regnvatn skuli leitt í göturæsin. Vanræki nokkur að gera þetta innan hæfilegs frests, sem bæjarstjórnin setur, getur bæjarstjórnin látið vinna verkið á kostnað húseiganda.

Fyrir öllum kröfum, sem bæjarstjórnin öðlast á hendur húseigendum og lóðareigendum, samkvæmt framansögðu, hefir bæjarsjóðurinn lögveð í húsinu eða lóðinni, og gengur sá veðrjettur fyrir öllum veðskuldum eftir samningi.

2. gr.

Kostnaður við holræsagerð í götum bæjarins, og sömuleiðis kostnaður við steinlimdar, hellulagðar og aðrar jafnvandaðar gangstjettir, greiðist úr bæjarsjóði. En heimilt er bæjarstjórninni að leggja holræsa- og gangstjettaskatt á hús og lóðir í bænum, samkvæmt reglugerð, er hún setur og stjórnarráðið samþykkir. Skal gjaldið miðað við skattvirðingarverð húseigna og lengd lóða með fram götu, þar sem holræsi eða gangstjettir verða lagðar.

3. gr.

Lögtaksrjettur fylgir öllum kröfum og gjöldum samkvæmt lögum þessum.

(B. LXXIV, 4.)

Nð.

439. Frumvarp

til laga um breyting á og viðauka við lög um stofnun Ræktunarsjóðs Íslands 2. mars 1900.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Tilgangur Ræktunarsjóðsins er að efla ræktun landsins. Stofnfjeð má aldrei skerða, en því skal varið til lánveitinga til jarðabóta og hvers kyns atvinnubóta við jarðyrkju.

Enn fremur má lána úr sjóðnum gegn öðrum veðrjetti til ábýliskaupa, hvort heldur eru jarðir eða grasbýli og þurrabúðir utan verslunarstaða í kaupstöðum og kaupsíðum.

Ræktunarsjóðurinn greiðir árlega til landssjóðs 3 af hundraði þeirra þjóðjarða, sem seldar verða og seldar hafa verið eftir 1. janúar 1906, jafnóðum og vextir og afborganir renna í hann. Af vöxtum sjóðsins má að öðru leyti verja allt að $\frac{2}{3}$ hlutum til að styrkja Búnaðarfélag Íslands til kaupa, tilrauna og útbreiðslu landbúnaðarverkfæra, og til verðlauna fyrir atorku, hagsýni og eftirbreytnisverðar nýjungar í landbúnaði. Að öðru leyti skal leggja vextina við höfuðstólinn.

2. gr.

Reikningar Ræktunarsjóðsins skulu árlega fylgja landsreikningnum og endurskoðast af yfirskoðunarmönnum Alþingis.

3. gr.

Þriðja grein laga 2. mars 1900 um stofnun Ræktunarsjóðs Íslands skal úr lögum numin, svo og lög nr. 34, 20. okt. 1905, um breyting á og viðauka við lög um stofnun Ræktunarsjóðs Íslands 2. mars 1900.

(B. LIII, 6.)

Nd.

440. LÖG

um breytingu á 1. gr. laga nr. 45, 16. nóv. 1907, um skipun prestakalla.

(Afgreidd frá Nd. 13. ágúst).

1. gr.

Í staðinn fyrir tölul. IX, 47 í 1. gr. laga nr. 45, 16. nóv. 1907, um skipun prestakalla, komi:

Staðarhraun: Staðarhrauns- og Akrasóknir.

2. gr.

Í staðinn fyrir tölulið X, 48 og 49 í 1. gr. sömu laga komi þrír liðir:

Miklaholt: Miklaholts-, Rauðamels- og Kolbeinsstaðasóknir.

Staðastaður: Staðastaðar-, Búða- og Hellnasóknir.

Nesþing: Ólafsvíkur-, Fróðár- og Ingjaldshólssóknir.

(A. XIII, 10.)

Ed.

441. Frumvarp

til laga um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að kaupa svo mikla steinolíu, er henni þurfa þykir til þess að birgja landið, og selja hana kaupmönnum, kaup-

fjelögum, sveitarfjelögum og öðrum, samkvæmt reglugerð fyrir steinoliuverslunina, er landsstjórnin settur.

Í þessu skyni veitist landsstjórninni og heimild til að taka það lán, sem á þarf að halda til innkaupa á oliunni, til áhalda og reksturs.

2. gr.

Þegar landsstjórnin hefir tekið að sjer aðflutninga á steinolíu samkvæmt 1. gr., er engum öðrum leyfilegt að flytja hingað til lands steinolíu en landsstjórninni, nema með sjerstöku leyfi hennar.

3. gr.

Á hvert steinolíufat (150 kg), sem landsstjórnin selur hjer á landi, skal leggja 4 kr. gjald, er renni að hálfu í landssjóð, en að hálfu í veltufjár- og varasjóð steinolíuverslunarinnar.

Að öðru leyti skal selja oliuna fyrir það verð, er liðlega svarar innkaupsverði og öllum kostnaði.

Þegar versluninni hefir safnast svo mikið veltuffe, að nægi til að reka með verslunina skuldlaust, fellur gjald það, er ræðir um í 1. málsg. þessarar gr., að öllu leyti í landssjóð. Hvers árs arður, sem til kann að falla umfram hið ákveðna 4 kr. gjald, leggist í veltufjár- og varasjóð verslunarinnar, enda ber hann og það tap, sem verslunin kann að verða fyrir.

4. gr.

Landsstjórnin má þá fyrst nota þessa heimild, er hún hefir fengið banka- eða handveðstryggingu, er hún álitur fullnægjandi fyrir því, að áreiðanleg verslunarhús selji landinu nægar birgðir af steinolíu fyrir eigi hærra verð en alment stórkaupamarkaðsverð er á hverjum tíma á þeim stað, sem olían er keypt, og segi slíkum samningi eigi upp með minna en 1 árs fyrirvara.

5. gr.

Landsstjórnin skipar vel hæfan mann, er hafi forstöðu steinolíuverslunarinnar og alla reikningsfærsluna á hendi. Landsstjórnin velur 2 verslunarfróða endurskoðunarmenn til að rannsaka alla reikninga og bækur verslunarinnar, og skal sú endurskoðun fara fram árlega eftir hendinni, og eigi sjaldnar en eftir hverja 3 mánuði. Landsstjórnin ákveður laun forstöðumannsins og endurskoðenda.

6. gr.

Í reglugerð þeirri, er getur um í 1. gr., kveður landsstjórnin á um, hvernig fara skuli um steinolíubirgðir þær, sem fjelög eða einstakir menn kunna að eiga óseldar, þegar lög þessi koma til framkvæmda, hvort leyft skuli að selja þær, eða hvort þær skuli teknar eignarnámi til handa landsjóði.

7. gr.

Brot gegn 2. gr. laga þessara varða sektum alt að 100,000 kr., og skal

ólöglega innflutt steinolía upptæk og andvirðið renna í landssjóð. Með brot gegn lögum þessum skal farið sem með almenn lögreglumál.

8. gr.

Um leið og verslun landsins með steinolíu byrjar, fellur niður vörutollur sá á steinolíu, sem ákveðinn er í lögum nr. 30, 22. okt. 1912, um vörutoll.

Með lögum þessum er úr gildi numin lög nr. 32, 22. okt. 1912, um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu.

(B. LXXXVII, 2.)

Nd.

442. Nefndarálit

um frumvarp til laga, er mæla svo fyrir, að verkamönnum hins íslenska ríkis skuli reikna kaup í landaurum.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin er á einu máli um það, að alls ekki sje tiltækilegt að hreyfa við launamálunum yfirleitt á meðan þetta ástand ríkir, sem nú er. Fyrir því vill hún ekki leggja til, að þetta frumvarp, eða neitt í líka átt, nái fram að ganga á þessu þingi, enda er sú leið, sem frumv. stingur upp á að fara, með öllu óundirbúin. En nefndin vill hins vegar styðja grandgæfilega athugun einnig þessarar hliðar málsins, og leggur þess vegna til, að það verði afgreitt í háttv. deild með svo hljóðandi

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ.

Í trausti þess, að landsstjórnin taki til rækilegrar athugunar við væntanlegan undirbúning launamálanna, hvort tiltækilegt muni að greiða starfsmönnum landsins laun þeirra í landaurum, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 13. ágúst 1917.

Magnús Guðmundsson,
formaður.

Gísli Sveinsson,
skrifari og framsm.

Þórarinn Jónsson.

H. J. Kristófersson.

Þorsteinn M. Jónsson.

(A. VII, 8.)

Ed.**443. Frumvarp**

til laga um laun hreppstjóra og aukatekjur m. m.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Á manntalsþingum ár hvert skal sýslumaður greiða hreppstjórum, í launaskyni fyrir hvert umliðið fardagaár, þóknun af landsfje, er nemi 80 krónum í hreppi, þar sem ábúatalan fer eigi fram úr 300 manns. Þar sem fleiri eru, skal greiða hreppstjóra að auki 5 krónur fyrir hverja fulla 5 tugi íbúa, sem umfram eru 300.

Leggi hreppstjóri niður sýslan eða deyi hann fyrir lok fardagaársins, ber honum eða dánarbúi hans $\frac{1}{12}$ af ársþóknuninni fyrir hvern mánuð eða mánaðarhluta, sem hann hefir hreppstjórn gegnt á árinu.

2. gr.

Þegar hreppstjóri í umboði sýslumanns framkvæmir lögtak eða aðrar fógetagerðir, ber honum fyrir gerð hverja lögmælt gjald samkvæmt gildandi lögum um aukatekjur landssjóðs, alt það er gjaldið fer ekki fram úr 6 krónum. Sje gjaldið hærra samkvæmt aukatekjulögunum, fellur það, sem umfram er, til landssjóðs.

3. gr.

Haldi hreppstjóri í umboði sýslumanns uppboð, falla uppboðslaunin til hans óskift, sjeu þau ekki hærri en 20 krónur, en fari þau fram úr því, rennur það, sem umfram er, til landssjóð.

4. gr.

Þegar hreppstjóri, fyrir hönd sýslumanns, stendur fyrir uppskriftar- og virðingargerðum til leiðbeiningar við skifti eða uppboð, fær hann fyrir þetta verk sitt eftir fjárhæð gerðarinnar:

Alt að	200 kr.		2 krónur.
yfir	200 — alt að	500 kr.	3 —
—	500 — — —	1000 —	4 —
—	1000 — — —	2000 —	5 —
—	2000 —		6 —

5. gr.

Fyrir birtingu á fyrirkalli, stefnu, dómi, uppsögn, málskröfu eða þesskonar birtingar, skal greiða 2 krónur fyrir hvern þann, er birt er, og gjaldinu skift jafnt milli stefnuvottanna.

6. gr.

Fyrir úttekt á jörðu greiðist hverjum úttektarmanni 5 krónur, svo og fyrir landskifti. Fyrir skoðunar- eða matsgerð á fasteign, í hvaða tilgangi sem sú gerð fer fram, skal greiða hverjum skoðunar- eða virðingarmanni eftir fjárhæð matsgerðarinnar:

Alt að 500 kr.	2 krónur.
yfir 500 — alt að 1000 kr.	3 —
— 1000 — — — 2000 —	4 —
— 2000 — — — 4000 —	5 —
— 4000 —	6 —

Sama gjald greiðist fyrir lausafjárvirðingar.

Fyrir að vinna eið að gerðum þeim, er um getur í þessari grein, er ekki greitt sjerstakt gjald.

7. gr.

Kostnaður við ferðir til starfa þeirra, sem um getur í 2.—6. gr. laga þessara, skal greiddur, auk framangreindra gjalda, og telst þannig:

Fyrir 10 kílómetra vegalengd eða minna á landi, eða 5 kílómetra vegalengd eða minna á sjó, skal greiða 1 kr. í ferðakostnað. Sje ferð lengri, greiðist hlutfallslega sama þóknun fyrir þá vegalengd, sem umfram er. Þóknunin telst eftir samanlagðri vegalengd fram og aftur, alt að 6 krónum fyrir sólarhring. Standi ferð lengur en sólarhring frá heimili skal greiða 25 aura í ferðakostnað fyrir hverja klukkustund. Sje gjaldtaki búsettur í kaupúni eða þorpi, greiðist ferðakostnaður því að eins, að hann þurfi að fara út úr kaupúninu eða þorpinu.

8. gr.

Gjald til votta við rjettarhöld eða notarialgerðir er 50 aurar til hvers votts fyrir hverja klukkustund, er rjettarhaldið stendur yfir. Hluti úr klukkustund telst heil klukkustund. Í einkamálum greiðist gjald þetta til dómarans í rjettinum. Fyrir hvert rjettarhald seinna í málinu skal sá greiða gjaldið, er málinu fær frestað.

9. gr.

Gjöld þau, er um getur í lögum þessum, greiðist einnig í opinberum málum og gjafsóknarmálum.

Í einkamálum er gerðarbeiðandinn skyldur til að greiða gjaldið, áður en gerðin fer fram. Verði gjaldið eigi greitt fyrirfram, hefir sá lögtaksrjett á því, er gjaldið á að taka.

Í opinberum málum og gjafsóknarmálum greiðast gjöld þessi fyrirfram úr landssjóði, gegn endurgjaldi frá þeim, sem dæmdur verður í málskostnað með ályktardómi.

10. gr.

Fyrir eftirrit þau, er ræðir um í 3. gr. laga nr. 2, 2. febr. 1894, svo

og fyrir önnur eftirrit, sem einstakir menn biðja um úr embættisbókum eða skjalasöfnum embætta, skal greiða 1 kr. fyrir hverja ör, en hálfa ör eða minna 50 auru.

Ákvæði greinar þessarar ná eigi til afrita þeirra, er ræðir um í 2. málsgrein 6. gr. reglugerðar 13. jan. 1916 um Þjóðskjalasafnið í Reykjavík.

11. gr.

Þegar vöruflutningaskip eða önnur skip, sem afgreiðslugjald eiga að greiða til landssjóðs, hafna sig á stöðum, þar sem lögreglustjóri er ekki búsettur, skulu þau, auk gjalds þess, sem landssjóði ber, greiða þeim, sem ritar á skipskjölin í umboði lögreglustjóra, 5 auru af smálest hverri, nema skipstjóri kjósi heldur að senda skipskjölin tafarlaust til lögreglustjóra sjálfs og fá áritun hans á þau.

12. gr.

Lög 13. janúar 1882 um borgun til hreppstjóra og annara, sem gera rjettarverk, og lög um breyting á 1., 5., 6. og 8. gr. þeirra laga, frá 13. desbr. 1895, svo og lög nr. 5, 14. febr. 1902, eru úr gildi numin.

13. gr.

Lög þessi öðlast gildi 6. desember 1917.

(A. III, 8.)

Nd. 444. Breytingartillaga

við frumv. til fjárukalaga fyrir árin 1916 og 1917 (þingskj. 427).

Flutningsm.: Jörundur Brynjólfsson.

Við 4. gr. 6. lið. (Við B. XIII b.)

Fyrir »1000« komi:

2000.

(C. XIX, 3.)

Ed. 445. Þingsályktun

um ásetning búpenings.

(Afgreidd frá Ed. 13. ágúst).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að brýna fyrir sveitarstjórnnum að halda fundi í haust með bændum, hver í sínum hreppi, til þess að fá samþykktar ályktanir um tryggilegan ásetning.

(B. CIII, 1).

Nd.

446. Frumvarp

til laga um heimild fyrir stjórnina til þess að taka að láni 20000000 króna, til þess að kaupa og hagnýta fossa.

Flutningsmaður: Bjarni Jónsson frá Vogu.

1. gr.

Stjórninni er heimilað með lögum þessum að taka alt að tuttugu miljónum króna að láni, fyrir hönd landssjóðs, og skal verja láninu sem hjer segir.

2. gr.

Stjórnin skal neyta þessa fjár til þess að gjalda af því verð fyrir fossa eða annað vatnaafl, er hún tekur samkvæmt 50. gr. stjórnarskrár um hin sjerstaklegu málefni Íslands, 5. janúar 1874, og 12. gr. laga 22. nóvember 1907, um takmörkun á eignar- og umráðarjetti á fossum á Íslandi, um eignarnám á fossum o. fl.

3. gr.

Lög þessi heimila stjórninni sjerstaklega að beita eignarnámsheimildum þeim, er getur í 2. gr., til þess að taka í sínar hendur fossa og vatnaafl á Suðurlandsundirlendinu, er best liggur við til notkunar.

4. gr.

Enn skal nota lánið til þess að setja vatnsvjelar til rafafsvinslu úr fossum þeim og vötnum, er getur í 3. gr., og leggja rafafstauma þangað er þarf, og til þess að gera önnur mannvirki, sem nauðsynleg eru til hagnýtingar afslins.

5. gr.

Nú vilja aðrir menn gerast hluthafar í þeim fyrirtækjum landsins, sem hjer ræðir um, og skal það heimilt, svá fremi hið íslenska ríki hefir alla stjórn og umsjón fyrirtækisins, og hefir eigi minna en helming atkvæða á hluthafafundum.

6. gr.

Áður en undið verður að framkvæmdum þeim, er 2. gr.—5. gr. ræðir um, skal skipa fossanefnd. Hennar hlutverk er að gera áætlun um starfsafl vatna og fossa í landinu, hagnýting þeirra og þarfir alþjóðar, um það, hvern veg, hve nær, hvar og að hverju leyti landið skal taka starfsafl vatnanna í sína þjónustu. Hún skal og vera stjórninni til ráðuneytis.

7. gr.

Fossanefndina skal skipa eftir tillögum Alþingis og efsta dóms í land-

inu með þeim hætti, að hvor deild nefni til tvo menn, en æðsti dómur í landinu hinn fimta. Stjórnarráðið ákveður nefndinni laun.

8. gr.

Stjórnin skal þegar ráða sjer ráðunaut í þessum málum, og skal hann hafa unnið eigi skemur en 5 ár að áburðarvinslu úr loftinu og vera rafmagnsfræðingur og hafa meðmæli tryggileg.

9. gr.

Hjeðan af má engi maður eignast fossa eða starfhæft vatnaafl, nje hagnýta þótt áður eigi, nema leyfi Alþingis komi til. En áður en um slíkt leyfi megi sækja, skal sá, er eignast vill eða hagnýta vatnaafl, bjóða landinu helmingarhlut, enda verður leyfi eigi veitt án breytingar á lögum þessum, nema landinu sje áskilin stjórn og umsjón og helmingarhlutur fyrirtækisins.

10. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin þau fyrirmæli eldri laga, er fara í bága við þessi lög.

Ástæður.

Hin svo nefndu hvítu kol eru svo mikils verð, að nú mun eigi seinna vænna að gera gangskör að hagnýting þeirra, einkum nú, er vjer höfum reynt hversu dýrkeypt hin svörtu eru.

(A. III, 9.)

Nð. **447. Breytingartillögur**

við frv. til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917 (þgskj. 427).

Frá fjárveitinganefnd.

1.

Við 3. gr. 5.

Á eftir 5. lið kemur nýr liður:

6. Til Þórhalls kaupmanns Danielssonar í Hornafirði fyrir að halda uppi ferðum að og frá Hornafirði árið 1916 7,000.00

2.

Við 5. gr. 2.

Á eftir kemur nýr liður:

Við 1. n. Til þess að setja grind í hliðið að safnahúsinu alt að 700.00

3.

Við 10. gr.

Aftan við greinina kemur:

5. Að verja fje því, sem veitt er í fjárlögum fyrir árin 1916 og 1917 til íslenskrar orðabókar á nafn Jóns rithöf. Ólafssonar, til framhalds slíkrar orðabókar á þessu ári, að tiltölu við tímalengd.

6. Að undanþiggja aðflutningsgjöldum þær vörur, sem fluttar hafa verið eða fluttar verða hingað og hjeðan úr Vesturheimi með leyfi ríkisstjórna þar til stjórnarvalda í Færeyjum.

(A. III, 10.)

Nd.

448. Breytingartillögur

við frv. til fjárukalaga fyrir árin 1916 og 1917 (þingskjal 427).

Frá samgöngumálanefnd.

1.

Í breytingartillögum fjárveitinganefndar við 3. gr. 5. b. var *ritvilla*, sem komin er inn í frumvarpið: »Sauðárkróki« í stað: Akureyri, og óskast það leiðrjett.

2.

Við 3. gr. 5. b. (Við C. III. 10.) Aftan við liðinn komi nýr staflíður:

C. Til vjelbátsferða milli Akureyrar og Sauðárkróks alt að ... kr. 2,000.00.

Næsti staflíður verður staflíður d.

(A. XVI, 7.)

Nd.

449. Breytingartillaga

við breytingartill. á þingskjali 362 (dýrtíðaruppbót embættismanna).

Flutningsmaður: Pjetur Jónsson.

Við 2., 3. undirlið.

Fyrir orðin: »og skal reikna millibilið« til enda málsgreinarinnar komi:

og skal reikna millibilið á milli einstakra liða svo, að uppbótin fari jafnt lækkanði.

(A. XVIII, 8.)

Nd. 450. Breytingartillögur

við frv. til laga um húsaleigu í Reykjavík.

Flutningsm.: Gísli Sveinsson.

Við 2. gr.

a. Fyrsta setning fyrri málsgreinar orðist svo:

Eigi má segja leigutaka íbúðar upp húsnæði hans, nema eiganda sje þess brýn þörf til eigin íbúðar eða notkunar fyrir atvinnu sína.

b. Önnur málsgrein orðist svo:

Uppsagnir á húsnæði, sem hafa farið fram, skulu ógildar, nema húseigandi sanni fyrir húsaleigunefnd, að hann hafi, áður en lög þessi voru sett, samið um leigu á húsnæðinu við einhvern, er íbúðar þarfnast, eða hann þurfi á því að halda til íbúðar handa sjálfum sjer eða til notkunar fyrir atvinnu sína.

(C. XXIII, 1.)

Nd. 451. Tillaga

til þingsályktunar um uppeldismál.

Flutningsmaður: Bjarni Jónsson frá Vogu.

Neðri deild Alþingis skorar á stjórnina að rannsaka uppeldismálakerfi og athuga þetta:

1. Hvort eigi mundi rjettara að láta skólaskyldu koma á menn 16—20 ára, en láta þá foreldra og hjeruð sjá fyrir því, að börn hafi tilskilda þekkingu undir staðfestinguna, en landið kosti ekki annað við þá kenslu en eftirlit með prófum.
2. Hvern veg þá skyldi haga skólum handa mönnum á skólaskyldu aldri, og einkum hvernig kensla í öllum þjóðlegum íslenskum fræðum megi njóta sín sem best, og söngur og íþróttir og annað það, sem fegrar lífið og gleður mennina.
3. Hvern veg breyta þyrfti kennaraskólanum til þess, að kennarar verði vel hæfir til kenslu þeirrar, er þá yrði að ætla þeim.

4. Hver kjör þá yrði að bjóða þeim, svo að viðunanlegt væri.
5. Hvort eigi mætti gera hvorttveggja að spara fje og bæta gagnfræðaskóla með því að fækka þeim, og steypa saman bókfræðikenslu karla og kvenna í öllum almennum námsgreinum, og styrkja síðan eigi aðra kvennaskóla en þá, er kenna það, er konur einar læra.

Enn fremur skorar deildin á stjórnina að rannsaka, hversu bætt verði úr verstu göllunum á því fyrirkomulagi sem er, þar til lokið er rannsókn þeirri, sem greinir hjer að ofan, eða önnur skipun verður á ger, einkum hvern veg megi komast hjá að láta kennara sæta miskunnarlausri meðferð.

(A. IX, 5.)

Nd.

452. Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 39, 11. júlí 1911, um sjúkrasamlög, og á lögum um breyting á þeim lögum, nr. 35, 3. nóv. 1915.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og ræður hinni háttv. deild til að samþykkja það óbreytt.

Alþingi, 14. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari og framsögumaður.

Einar Árnason.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(A. VI, 10.)

Nd.

453. Framhalds-nefndarálit

um frv. til laga um þóknun til vitna.

Frá allsherjarnefnd.

Frv. þessu hefir verið nokkuð breytt við eina umræðu í Ed. Þar af er þó að eins ein efnisbreyting, um ferðakostnað vitna, í 2. gr. Hefir Ed. samþykkt

nokkra hækkun á honum. Vill nefndin eigi gera þetta atriði að kappsmáli, og ræður til að 2. gr. frv. verði samþykkt óbreytt.

Orðabreytingu hefir Ed. og samþykkt á 4. gr. frv. Er nefndinni sama um þá breytingu, og leggur því einnig til, að þessi grein verði samþykkt óbreytt.

Á 1. gr. frv. hefir Ed. enn fremur samþykkt orðabreytingu. Nd. hafði samþykkt þá efnisbreytingu á frv., að óstefnd vitni skyldu einnig fá þóknun. Þessu er Ed. einnig samþykkt, en lætur svo um mælt í frv. (þingskj. 423), að óstefnt vitni fái því að eins þóknun, ef það »*mætir að tilhlutun málsaðila*«, »*en ekki*«, eins og segir í álitum allsherjarnefndar Ed. (þingskj. 372), »*af sjálfshvötum*«.

Þessi ummæli eru á misskilningi byggð, sem sje þeim, að maður sje orðinn vitni í máli fyrir það eitt, að hann kemur *óbedinn* á þingstað. Eftir vorum rjettarfarsreglum getur enginn vitni borið í einkamálum, nema málsaðili krefjist þess og dómari leyfi það, og í málum, sem dómari á að leita upplýsinga um ex officio, getur enginn vitni borið, nema að tilhlutun dómara. Því er það villandi, að Ed. hefir sett nefnt ákvæði í lagatextann, og áður nefnd ummæli hv. allsherjarnefndar á þingskj. 372 sýna misskilninginn enn glöggvar.

Nefndin verður því að leggja það til, að 1. gr. frv. verði breytt, og sett í sama far og hún var í, er frv. var samþykkt við 3. umræðu í Nd.

Samkvæmt þessu leggur nefndin til, að frv. verði samþykkt með þessari

BREYTINGU.

1. gr. orðist svo:

Nú sækir maður dómþing, stefndur eða óstefndur, til þess að bera vitni, og ber honum þá 50 auro þóknun fyrir hverja klukkustund, er hann tefst frá öðrum störfum vegna þingsóknar, þó eigi meira en 6 krónur um sólarhring.

Alþingi, 14. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
form. og framsm.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Einar Árnason.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(B. XLIV, 3.)

Nd.

454. Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 30, 20. okt. 1913, um umboð þjóðjarða.

Frá landbúnaðarnefnd.

Frumvarp þetta var flutt í hv. efri deild og hefir fengið samþykki hennar hindrunarlaust.

Þegar þjóðjarðasalan var komin í fulla framkvæmd og þjóðeignir seldar viðs vegar um landið, þótti hallkvæmara að breyta umboðsmensku þjóðjarða, svo sem gert var með lögum nr. 30, 20. okt. 1913.

Þótt ákvæði laga þessara sjeu enn þá ekki komin til framkvæmda og ekki sýnt hversu þau gefast, þá þykir ýmislegt benda til þess, að sjerstök ákvæði — eins og farið er fram á í frumvarpinu — muni hentugri, að því er snertir Arnarstapa- og Skógarstrandarumboð og Hallbjarnareyrar, og liggja helst þau rök til, að þjóðjarðir með mörgum hjáleigum og verbúðum liggja þar í kaптúnum og sjóþorpum, og líklegt að þær verði um langan aldur þjóðeign, enda hefir þegar verið synjað kaups á fjölda slíkra þjóðeigna í umboðinu, og vænlegra þykir að umsjón þessara eigna verði hjá einum manni, sem sjerstaklega er kjörinn til þess, heldur en að hún dreifist á margar hendur.

Að þessu athuguðu hefir nefndin fallist á að ráða hv. deild til að samþykkja frv. eins og það liggur fyrir.

Alþingi, 14. ágúst 1917.

Stefán Stefánsson,
formaður.

Pjetur Þórðarson,
skrifari og framsögum.

Jón Jónsson.

Einar Árnason.

Sigurður Sigurðsson.

(B. LXXVIII, 2.)

Nd.

455. Nefndarálit

um frumv. til laga um sölu á þjóðjörðinni Höfnum í Húnavatnssýslu með hálfum Kaldrana.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir athugað skjöl þau, sem fyrir liggja um þetta mál. Sýna þau, að jarðir þær, sem hjer um ræðir, eru að ýmsu leyti mjög góðar og mikils virði. Hafnir eru metnar 38 hdr. og hálfur Kaldrani 7,85 hdr. Virðingarmenn meta hæfilega landskuld af Höfnum 1000 kr. á ári, auk Kaldrana. En ekki sjest, hversu hátt eftirgjald er metið af honum hálfum til peninga á ári, svo hæfilegt megí telja. Nú er alt ársafgjald Hafna 216 álnir og hálfis Kaldrana 80 álnir. Á því sjest, hversu góðum kjörum ábúandi sætir. Umboðsmaður telur beinlínis gróðavænlegt að fá ábúð á Höfnum fyrir 1000 kr. á ári. Sje miðað við eftirspurn eftir jörðum nú, liggur í augum uppi, að verð jarðanna Hafnar og Kaldrana hlýtur að verða hátt, þar sem hlunnindi eru bæði til lands og sjávar, selveiði, dúntekja, reki og silungsveiði. Nefndin getur því ekki sjeð, að landsstjórnin hafi sett óhæfilega hátt verð á jarðir þessar, þótt fært hafi verið úr 29,100 kr. í 37,500 kr. vegna umsóknar Sigtryggs Jóhannssonar um ábúð á Höfnum. Hvort

um hylliboð hafi þar verið að ræða eða ekki, sanna skjölin ekki. Og landsstjórninni verður ekki láð, þó að hún notaði sjer það. Annað mál væri, ef sjá mætti, að verðið hefði verið sett óhæfilega hátt til að afstýra sölu. Það gat rjettlætt sölu á jörðinni eftir sjerstökum lögum. Hjer liggur ekkert slíkt fyrir. Er því rjett, að sama gildi um sölu á Höfnum með Kaldrana og öðrum þjóðjörðum. Frumvarp þetta er því ástæðulaust og óþarft. Leggur nefndin til, að það sje felt.

Alþingi, 14. ágúst 1917.

Stefán Stefánsson, Jón Jónsson, Pjetur Þórðarson.
formaður. skrifari og framsögum.

Einar Árnason. Sigurður Sigurðsson.

(B. LVIII, 3.)

Nd. 456. Nefndarálit

um frv. til laga um breyting á lögum nr. 18, 13. sept. 1901, um manntal í Reykjavík.

Frá allsherjarnefnd.

Frv. þetta breytir gildandi lögum um manntal í Reykjavík að því leyti, að prestar þar eru leystir frá öllum störfum út af manntalinu og skýrslugerðum um það, en hagstofan taki við þeim störfum prestanna. Skal láta henni í tje í þessu skyni árlega eftirrit af manntalsskýrslunni. Var það tilætlun flutningsmanns frv., að gjald fyrir eftirrit þetta væri greitt úr bæjarsjóði, en þetta kemur eigi alveg skýrt í ljós í frv., og leggur nefndin því til, að úr þessu verði bætt með skýrara orðalagi á 1. gr.

Nefndin leggur því til, að frv. verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGU.

1. gr. orðist svo:

Aftan við 3. gr. bætist:

Svo skal og árlega láta hagstofunni í tje á kostnað bæjarsjóðs eftirrit af öllu manntalinu.

Alþingi, 14. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari og framsögum.

Einar Árnason.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

(B. X, 6.)

Ed.**457. Frumvarp**

til laga um stefnufrest til íslenskra dómstóla.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

I. kafli.**Um stefnufrest í almennum einkamálum í hjerði.****1. gr.**

Nú á varnaraðili máls heimili eða dvöl í þinghá eða kaupstað, þar er mál á hendur honum skal þingfest, og ber honum þá vikufrestur til stefnu.

2. gr.

Nú á varnaraðili heimili eða dvöl utan þinghár eða kaupstaðar, þar er mál á hendur honum skal þingfest, en þó innan takmarka sama sýslufjelags, og ber honum þá tveggja vikna stefnufrestur.

Kaupstaðirnir Reykjavík og Hafnarfjörður skulu í lögum þessum taldir innan takmarka sama sýslufjelags.

3. gr.

Nú á varnaraðili heimili eða dvöl hjer á landi, en utan sýslufjelags, þar er mál á hendur honum skal þingfest, og skal dómari þá ákveða stefnufrest eftir því, sem við á í hvert sinn. Þó má frestur aldrei vera skemri en 2 vikur og aldrei lengri en 9 vikur.

4. gr.

Nú á varnaraðili heimilisfang eða dvöl erlendis, og skal dómari þá ákveða stefnufrest eftir atvikum í hvert sinn. Þó má fresturinn aldrei vera skemri en 3 mánuðir og aldrei lengri en 12 mánuðir.

5. gr.

Nú er eigi kunnugt, hvar varnaraðili á heimilisfang eða dvöl, og skal þá dómari ákveða stefnufrest á þann hátt, er í 3. og 4. gr. segir, þannig að fresturinn fari eftir 3. gr., ef telja má vist, að varnaraðili eigi heimili eða dvöl hjer á landi, en ella skal fara eftir 4. gr.

6. gr.

Ákvæði 1.—5. gr. gilda jafnt, hvort sem mál er þingfest á bæjarþingi, manntalsþingi eða í aukarjetti.

II. kafli.

Um stefnufrest i einkamálum, er frábrugðinni meðferð sæta i hjeraði.

7. gr.

I gestarjettarmálum skal stefnufrestur vera sem hjer segir:

1. Þegar svo er ástatt um varnaraðila, sem um ræðir i 1. gr., skal stefnufrestur vera eigi skemri en sólarhringur.

2. Þegar svo stendur á, sem i 2. gr. segir, skal stefnufrestur eigi vera skemri en 1 vika.

3. Nú eru atvik svö vaxin, sem i 3. og 4. gr., sbr. 5. gr., getur, og skal dómari þá ákveða stefnufrestinn, svo sem þar segir, þó svo, að fresturinn verði eigi lengri en 6 vikur, ef svo er ástatt, sem i 3. gr. getur, en ella eigi lengri en 6 mánuðir.

8. gr.

Stefnufrestur i einkalögreglumálum, sjódomsmálum og merkjamálum, samkvæmt lögum nr. 35, 2. nóv. 1914, skal fara eftir ákvæðum 7. gr.

9. gr.

Stefnufrestur i landamerkjamálum, áreiðar- og vettvangsmálum, vixil- og tjekkamálum, hjónabandsmálum, málum til áfrýjunar sáttanefndarúrskurðum samkv. lögum nr. 32, 11. júlí 1911, fer eftir reglum 1.—4. gr. laga þessara, nema mál þessi sæti gestarjettarmedferð, sbr. 7. gr.

10. gr.

Stefnufrestur i eignardómamálum skal fara eftir ákvæðum laga nr. 46, 10. nóv. 1905, 9. gr.

11. gr.

Ákvæði laga nr. 30, 3. nóv. 1915, um stefnufrest i málum til ógildingardóms á skjölum, skulu haldast óbreytt.

III. kafli.

Um stefnufrest i sakamálum og til yfirdómstóla.

12. gr.

I sakamálum skal stefnufrestur fara eftir ákvæðum 7. gr.

13. gr.

Nú er sakamál sótt annarstaðar en á heimilis- eða dvalarvarnarþingi sökunauts, en hann er staddur i þinghá, þar sem málið er sótt að lögum, þegar stefna er birt honum, og fer þá um frestinn, svo sem þar væri heimili hans eða dvalarstaður.

14. gr.

Stefnufrestur til landsyfirdóms fer eftir tilsk. 11. júlí 1800, 15. gr. Þó skal yfirdómur ákveða frestinn samkvæmt 4. og 5. gr. laga þessara, ef svo er ástatt um varnaraðilja, sem í tjeðum greinum segir.

15. gr.

Stefnufrestur til landsyfirdóms í sakamálum og til synodalrjettar fer eftir þeim reglum, sem hingað til hafa gilt.

IV. kafli.

Almenn ákvæði.

16. gr.

Ákvæði laga þessara taka til allra þeirra, sem stefnt er í hverju einstöku máli, hvort sem er sóknar- eða varnaraðili, meðalgöngumaður, vitni, matsmaður o. s. frv. Stefnufrestur í eiðs-, mats-, skoðunar- eða vitnamálum fer eftir sömu reglum sem stefnufrestur í aðalmáli.

17. gr.

Akvörðun dómstóls um stefnufrest samkvæmt 4. og 5. gr. og II. kafla, sbr. 4. og 5. gr. og 14. gr., má áfrýja til æðri dóms eftir almennum áfrýjunarreglum.

18. gr.

Með lögum þessum eru eftirgreind lagaákvæði úr gildi numin: N. L. 1—4—7, 8, 9 og 12, sbr. kgsbr. 2. maí 1732, tilsk. 3. júní 1796, 16. gr., og tilsk. 11. júlí 1800, 15. gr. síðasta setning, svo og N. L. 1—4—18, sbr. kgsbr. 2. maí 1732, tilsk. 29. maí 1750, 1. gr., tilsk. 3. júní 1796, 29. gr., lög nr. 5, 17. mars 1882, 7. gr., lög nr. 59, 10. nóv. 1905, 2. gr., lög nr. 33, 11. júlí 1911, og lög nr. 35, 2. nóv. 1914, 6. gr., að því leyti, sem nefnd lagaákvæði hafa að geyma fyrir-mæli um stefnufrest. Loks eru úr lögum numin öll lagaákvæði, er koma í bága við lög þessi. Þó skulu ákvæði laga nr. 19, 2. okt. 1895, um stefnur til æðri dóms í skiftamálum, og ákvæði laga nr. 11, 20. okt. 1905, um stefnufrest í landsdómsmálum, haldast óbreytt.

(B. CIV, 1.)

Nd. 458. Frumvarp

til laga um bráðabirgðahækkun á burðargjaldi.

Frá fjárhagsnefnd.

1. gr.

Burðargjöld þau öll og ábyrgðargjöld innanlands með póstum og póstskipum, sem ræðir um í póstlögum 16. nóv. 1907, hækka um helming (100%).

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda til ársloka 1919.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er komið fram til þess að auka nokkuð tekjur lands-sjóðs, og munu allir saindóma um, að þess sje full þörf. Hækkun þessi virðist og eðlileg, þegar litið er til þess, að gjöld öll til póstflutninga hækka stórum. Það sjest eigi heldur, að hækkun sú, sem hjer er stungið upp á, sje verulega tilfinn-anleg fyrir gjaldendur. Nefndinni þótti því rjett að bera frumvarp þetta fram. Fyrir hinum einstöku ákvæðum frumvarpsins þykir eigi þörf að gera grein sjerstaklega.

(A. VII, 9.)

Ed. 459. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um laun hreppstjóra og aukatekjur m. m.

Frá allsherjarnefnd.

Aftan við 13. gr. bætist:

Þó skulu hreppstjóraun um fardagaárið 1917—1918 reiknuð samkvæmt ákvæðum 1. gr.

(B. XLVIII, 3.)

Ed.**460. Nefndaralit**

um frumvarp til laga um mjólkursölu í Reykjavík.

Frá allsherjarnefnd.

Frumvarp þetta er fram komið út af öðru frumvarpi, sem felt var í neðri deild, um heimild fyrir bæjarstjórn Reykjavíkur til einkasölu á mjólk. Þótti nefndinni, sem málið hafði til meðferðar, það of langt farið, sem sjá má á þingskjal 93.

Í þessu frumvarpi er bæjarstjórn ætluð að eins heimild til að setja ákvæði um alt, er lýtur að meðferð og gæðum mjólkurinnar.

Í fyrri málsgrein 1. greinar er þessi heimild ákveðin. En í síðari málsgrein greinarinnar er sett beint lagabann fyrir því, að neinn megi standa fyrir sölu á mjólk, nema með leyfi heilbrigðisnefndar. Þetta fer út fyrir það takmark, sem frumvarpið setur sjer, að veita bæjarstjórninni heimild, og mun hugsunin vera sú, að hún skuli meðal annars hafa heimild til að setja þetta skilyrði, að leyfi heilbrigðisnefndar komi til, og þykir nefndinni rjett að breyta orðalagi í þessa átt.

3. og 4. gr. virðist rjettast að setja saman í eina grein, með því að þær ræða báðar um samskonar efni, um bann gegn sölu og notkun mjólkur, þegar svo stendur á, að mjólkurskortur er. Það þykir oss þó of langt farið, að banna megi alla neyslu á veitingastöðum, og viljum breyta í þessu efni.

Ræður nefndin til, að frumvarpið nái fram að ganga og samþykktar verði við það þessar

BREYTINGARTILLÖGUR.

Við 1. gr. Í stað orðanna: »Enginn má« komi:
Heimilt er henni og að ákveða, að enginn megi.

Við 3. og 4. gr. Greinarnar verði ein grein og orðist svo:

Meðan mjólkurskortur er í Reykjavík, er bæjarstjórn heimilt að banna sölu á mjólk eða rjóma til neyslu á sölustaðnum og sómuleiðis notkun mjólkur og rjóma til niðursuðu eða til sælgætis, sem gert er í brauðgerðarhúsum eða í sambandi við aðra atvinnu til sölu handa almenningi.

Við 5. gr. Í stað orðanna: »Undir sama skilordði« komi:
Þegar svo stendur á.

Alþingi, 14. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
formaður.Kristinn Danielsson,
ritari.

H. Hafstein.

(B. LXXX, 2.)

Ed.**461. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um aukna löggæslu.

Frá allsherjarnefnd.

Einn nefndarmanna vill eigi sinna frumvarpinu, en meiri hlutinn leggur til, að deildin samþykki það óbreytt.

Teljum við, að ógerningur sje að gæta landslaga, svo að eigi sje stórtjón að, án þess lögreglustjórar fái til þess mun styrkari aðstoð en nú eiga þeir ráð á; og sjerstaklega virðist óverjandi, að eigi sje haft öruggara eftirlit með siglingum til landsins en hingað til hefir verið kostur á.

Lagasetning þess efnis, sem hjer er farið fram á, bætir að nokkru úr þeirri nauðsyn, án þess þó að baka landssjóði neina verulega byrði, enda yrði að sjálfsögðu í fjárlögum ákveðið, hve mikið fje skuli veitt til framkvæmdar lögunum, eins og tíðkast hefir.

Alþingi, 14. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
form. og ritari.

Kristinn Daníelsson.

Jeg álit frumvarpið með öllu óaðgengilegt og legg til, að það sje felt.

D. u. s.

H. Hafstein.

(B. LI, 6.)

Ed.**462. Nefndarálit**

um frumv. til laga um breyting á lögum nr. 21, 2. nóv. 1914, um notkun líf-reiða, og viðauka við sömu lög.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumv. þetta, og ræður háttv. deild til að samþykkja það með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1. Við 2. gr. í staðinn fyrir »10« komi:
12.
2. Við 3. gr. í stað orðanna »Hraðamælir ... bifreið« komi:
Á hverri fjórhjóra bifreið skal vera hraðamælir, er sýni farna vegalengd í
kílómetrum.
3. Í 5. gr. komi í staðinn fyrir orðin »skal framan á henni ... bifreiðar«:
skulu skrásetningarstafir þess umdæmis, þar sem hann hefir fengið skírteini,
standa framan á húfunni, svo og tölumerki ökuskírteinis hans.
4. Í stað orðsins »leiðarmælir« í 6. gr. komi:
gjaldvísir.
5. Í 7. gr. komi í stað »2. gr.«:
3. gr.
og í stað »4. gr.«:
6. gr.

Alþingi, 14. júlí 1917.

Magnús Torfason, H. Hafstein,
formaður. ritari.

Kristinn Danielsson.

(C. XV, 2.)

Nd.

463. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um breytingu á fátækralögum frá 10. nóv. 1905.

Frá allsherjarnefnd.

Tillaga þessi telur fátækralögin í ýmsum mikilvægum atriðum ófullkomin og harðneskjuleg í garð fátæklinga og yfir höfuð ósamboðin þjóðinni, og vill því háttv. flutningsm. fela stjórninni að endurskoða lög þessi fyrir næsta reglulegt Alþingi.

Í umræðum þeim, sem urðu um tillögu þessa, kom það í ljós, að það, sem einkum þótti áfátt við lög þessi, væri þetta:

- 1) að sveitfestistíminn væri of langur,
- 2) að enginn munur væri gerður á þurfamönnum, eftir því hvað hefir valdið þurfamensku þeirra,
- 3) að fátækraflutningur væri ómannúðlegur, og
- 4) að reglurnar um viðskifti sveitarstjórna væru óhagkvæmar.

Nefndin hefir athugað þessi atriði, og er álit hennar á þessa leið:

Um 1). Þegar lög þessi voru sett, var allmikið deilt um sveitfestistímann, en það varð ofan á, að hann skyldi vera 10 ár. Síðan hafa komið fram tillögur um það á Alþingi að breyta þessu, færa tímann niður í 5 ár, en þær tillögur hafa eigi náð fram að ganga. Af þessu sjest, að engin víska er fyrir, að breytingu í þessa átt verði vel tekið, og víst er það, að ef ekki á að breyta öðru í fátækralögnum en sveitfestisákvæðinu, þarf ekki að endurskoða öll lög in heild.

Um 2). Það er rjett, að þurfamenn eru eigi beinlinis samkvæmt fátækralögnum flokkaðir eftir því, af hverju þeir hafa orðið þurfandi, og sjálfsagt neitar þó enginn því, að sanngjarnt er að gera mun á þeim, er verða styrksþurfar vegna ómegðar, elli, heilsuleysis, eða annara óviðráðanlegra óhappa, og þeim, sem vegna slæpingsskapar og ónyttjungsháttar verða að þiggja af almannaþje. En torvelt mun reynast að setja reglur um þetta, svo að haldi komi, og virðist mega ganga út frá því sem gefnu, að nefnd sú, er undirbjó fátækralögin, hafi tekið þetta atriði til ihugunar, enda eru ýms ákvæði í lögum þessum, sem benda ákveðið í þá átt, t. d. 53. og 61. gr. Má gera ráð fyrir, að millipínganefndin hafi eigi sjeð sjer fært að ganga lengra á þeirri braut, og allsberjarnefndin verður að viðurkenna, að svo erfitt muni að gefa lög, er víska eða miklar líkur sjeu fyrir, að fullnægi í verulegum atriðum rjettlætiskröfum betur en núgildandi lög gera.

Allsherjarnefndin sjer því eigi ástæðu til að leggja til, að lög þessi sjeu endurskoðuð vegna þessa atriðis.

Um 3). Um fátækraflutninginn er það að segja, að hann verður að teljast nauðsynlegur, og það sjest eigi, að unt sje að breyta fyrirkomulagi hans í það horf, að víska sje fyrir betra árangri. Í fátækralögnum eru mörg ákvæði í þá átt, að tryggja góða meðferð þurfamanna á meðan á flutningnum stendur og fyrirbyggja flutninga að ópörfu, eða eftir krókaleiðum, sbr. 69.—73. gr. nefndra laga. Ef einhverju er ábótavant í þessu, virðist það eigi lögnum að kenna, heldur framkvæmið þeirra.

Um 4). Nefndin fær eigi sjeð, að viðskiftum sveitarstjórna verði í verulegum atriðum hagað á hagkvæmari veg en nú er, enda benti háttv. flutningsm. tillögunnar eigi á neitt í þessu efni, nema að frestir þeir, sem sveitarstjórnnum væru settir til andsvara, væru of stuttir. Virðist hjer hljóta að vera átt við fresti þá, er ræðir um í 66. og 68. gr. fátækralaganna, en þá fresti telur nefndin nægilega langa, með sjerstöku tilliti til þess, að nauðsyn er á að fyrirbyggja óþarfan drátt í fátækramálunum.

Af þeim rökum, sem að framan eru greind, telur nefndin eigi ástæðu til að samþykkja tillögu þessa.

Alþingi, 14. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari og framsögum.

Einar Arnason.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.
Með fyrirvara.

(C. XI, 4).

Sp.**464. Tillaga**

til þingsályktunar um hafnargerð í Þorlákshöfn.

(Eftir síðari umr. í Ed.)

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að láta, svo fljótt sem unt er, rannsaka hvort hafnarvirki þau, sem Jón H. Ísleifsson verkfræðingur hefir mælt og áætlað í Þorlákshöfn, muni vera fulltraust, og gera vandlega áætlun um, hvað slík fulltraust hafnargerð muni kosta.

(B. XXXIII, 5.)

Ed.**465. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um viðauka við lög 11. des. 1891, um samþyktir um kynbætur hesta.

Frá landbúnaðarnefnd.

Frumvarp þetta er komið frá háttvirtri neðri deild. Fer það fram á 2 breytingar á lögum nr. 51, 20. des. 1901, sem nú gilda um þetta efni:

1. Að ekki er heimilt að láta graðhesta eldri en $1\frac{1}{2}$ árs, þótt ætlaðir sjeu eða notaðir til undaneldis, ganga lausa með öðrum hrossum, nema undanþága sje veitt til þess samkvæmt löggiltri samþykkt.
2. Að sektir fyrir brot eru ákveðnar 10—100 kr., en þær eru nú alt að 50 kr.

Nefndin hefir eindregið fallist á, að báðar þessar breytingar sjeu rjettmætar, og ræður því háttvirtri deild til að samþykkja frumvarpið óbreytt.

Alþingi, 14. ágúst 1917.

Hjörtur Snorrason,
formaður.

Guðm. Ólafsson,
skrifari og framsm.

Guðjón Guðlaugsson.

(A. III, 11.)

Nd.**466. Breytingartillaga**

við frv. til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917 (þingskj. 427).

Flutningsmaður: Bjarni Jónsson frá Vogli.

Við 3. gr. 4. lið.

Við C. III. 2. Fyrir »4000 kr.« komi:
5000 kr.

(A. II, 6.)

Nd.

467. Frumvarp

til fjáráukalaga fyrir árin 1914 og 1915.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Sem viðbót við gjöld þau, sem talin eru í fjárlögunum 1914 og 1915, veitast kr. 269118 kr. 83 a. til gjalda þeirra, sem tilfærð eru í 2.—10. gr. hjer á eftir.

2. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 9. gr. fjárlaganna veitast 14263 kr. 8 a.

Við tölul. 2.	Utanferðir ráðherra ...	...	...	1914	kr. 3259,00	
—	—	...	...	1915	— 795,35	
—	5.	Skrifstofukostnaður ...	...	1914	— 1395,20	
—	—	—	...	1915	— 5605,01	
—	6.	Landsfjehirðisstörf ...	...	1915	— 603,02	
—	7.	Umbætur og viðhald. ...	...	1915	— 2605,50	kr. 14263,08
						kr. 14263,08

3. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 11. gr. fjárlaganna veitast 23023 kr. 51 e.

Við B. 2.	Burðareyrir og símskeyti ...	...	...	1914	kr. 9797,67	
—	—	...	...	1915	— 13225,84	kr. 23023,51
						kr. 23023,51

4. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 12. gr. fjárlaganna veitast 32687 kr. 3 a.

Við tölul. 9.	Hold sveikraspítalinn ...	...	...	1914	kr. 4485,39	
—	—	...	...	1915	— 9347,25	kr. 13832,64
—	10.	Geðveikrahælið á Kleppi ...	...	1914	kr. 5531,55	
—	—	—	...	1915	— 13322,84	— 18854,39
						kr. 32687,03

5. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 13. gr. fjárlaganna veitast 131448 kr. 70 a.

A. Póst mál:

Við A. 2.	Póstflutningar ...	...	...	1914	kr. 4126,41	
—	—	...	...	1915	— 2259,65	kr. 6386,06
						Flyt kr. 6386,06

					Flutt	kr.	6386,06
Við A. 3. a. Skrifstofukostnaður	1914	kr.	1412,92				
— — — — —	1915	—	2513,53				
— A. 3. c. Húsaleiga	1914	—	400,00				
— A. 3. e. Önnur útgjöld	1914	—	8906,74				
— — — — —	1915	—	4204,63				
Umframgreiðsla við pósthúsbygginguna ...	1915	—	41298,72			—	58736,54

B. Vegabætur:

Við B. III. 8. Þjóðvegur í Skaftafellssýslu...	1914	kr.	31,42				
— B. III. 9. Aðrar vegabætur og viðhald.	1915	—	4601,35			—	4632,77

D. Hraðskeyta- og talsímasamband:

Við D. II. Rannsókn símaleiða	1915	kr.	1888,67				
— D. III. 2. a. Ritsímastöðin í Reykjavík	1914	—	1310,64				
— — — — —	1915	—	1995,83				
— D. III. 2. b. Bæjarsíminn	1914	—	9385,95				
— — — — —	1915	—	18489,77				
— D. III. 7. Símastöð í Hafnarfirði...	1915	—	13,90				
— D. III. 9. Eftirlitsstöðvar o. fl.	1914	—	2027,17				
— — — — —	1915	—	4666,03				
— D. IV. Eyðublaðaprentun m. m	1914	—	1367,77				
— — — — —	1915	—	5455,21				
— D. V. Viðbót og viðhald	1914	—	832,87				
— — — — —	1915	—	912,28				
— D. VI. Ferðalög.	1914	—	660,71				
— — — — —	1915	—	13,71				
— D. VII. Viðhald landsímanna.	1914	—	5074,35				
— — — — —	1915	—	5892,99			—	59987,85

E. Vitamál:

Við E. V. Ýmislegt	1914	kr.	254,98				
— — — — —	1915	—	1450,50			—	1705,48
							kr. 131448,70

6. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 14. gr. fjárlaganna veitast 25848 kr. 23 a.

A. Andlega stjettin:

Við A. 5. Langholts- og Þykkvabæjarklausturs- kirkjur	1914	kr.	20,44	kr.	20,44
			Flyt	kr.	20,44

Flutt kr. 20,44

B. I. Háskólinn.

Við B. I. a. Laun	1915	kr.	1233,33		
— B. I. c. 3. Utanfararstyrkur læknaefna...	1914	—	300,00		
— — — — —	1915	—	450,00		
— B. I. g. Starfræksla Röntgensáhalda ...	1914	—	896,28		
— — — — —	1915	—	2154,07		
— B. I. i. Eldiviður og ljós... ..	1915	—	812,90		
— B. I. k. 3. Ýmisleg útgjöld	1915	—	72,04	—	5918,62

B. II. Mentaskólinn almenn.

Við B. II. c. 2. Eldiviður og ljós	1915	kr.	1148,44		
— B. II. c. 3. Skólahúsið utan og innan..	1915	—	202,27		
— B. II. c. 5. Timakensla og prófdóm... ..	1914	—	161,00		
— — — — —	1915	—	303,25	—	1814,96

B. III. Gagnfræðaskólinn á Akureyri.

Við B. III. b. 1. Til aukakennara þriggja...	1914	kr.	150,00		
— B. III. b. 2. Timakensla	1914	—	431,00		
— — — — —	1915	—	129,00		
— B. III. b. 3. Bækur og kensluáhöld ...	1914	—	0,85		
— B. III. b. 4. Eldiviður og ljós.	1914	—	345,21		
— — — — —	1915	—	784,40		
— B. III. b. 6. Dyravarsla... ..	1915	—	25,00		
— B. III. b. 7. Skólahúsið utan og innan	1915	—	483,97		
— B. III. b. 8. Ýmisleg útgjöld	1914	—	529,82		
— — — — —	1915	—	1157,21	—	4036,46

B. IV. Kennaraskólinn.

Við B. IV. b. 3. Eldiviður og ljós.. ..	1914	kr.	347,14		
— — — — —	1915	—	169,63		
— B. IV. b. 6. Til viðhalds..	1914	—	92,28	—	609,05

B. V. Stýrimannaskólinn.

Við B. V. b. 1. Timakensla	1914	kr.	176,00		
— — — — —	1915	—	75,00		
— B. V. b. 2. Áhöld	1914	—	26,61		
— — — — —	1915	—	1,50		
— B. V. b. 3. Eldiviður og ljós... ..	1914	—	103,92		
— B. V. b. 4. Ýmisleg útgjöld	1914	—	679,07		
— — — — —	1915	—	419,50	—	1481,60

B. VI. 1. Bændaskólinn á Hólum.

Við B. VI. 1. d. Aðgerð á skólahúsinu ...	1915	kr.	438,65		
— B. VI. 1. f. Til að reisa peningshús ...	1914	—	2208,45		
	Flyt	kr.	2647,10	kr.	13881,13

			Flutt	kr.	2647,10	kr.	13881,13
Við	B. VI. 1. g. 2.	Til kensluáhalda ...	1914	—	0,80		
—	B. VI. 1. g. 3.	Eldiviður og ljós ...	1914	—	735,29		
	—	— — — ...	1915	—	1155,00		
—	B. VI. 1. g. 6.	Ýms útgjöld ...	1914	—	185,80	—	4723,99

B. VI. 2. Bændaskólinn á Hvanneyri.

Við	B. VI. 2. d. 3.	Eldiviður og ljós ...	1914	kr.	138,80		
	—	— — — ...	1915	—	368,96		
—	B. VI. 2. d. 5.	Ýmisleg útgjöld ...	1914	—	597,05		
	—	— — — ...	1915	—	8,00		
—	B. VI. 2. d. 6.	Símalagning ...	1914	—	50,00		
—	B. VI. 2. d. 7.	Anddyri við íbúðarhúsið	1914	—	269,86	—	1432,67

B. X. Yfirsetukvennaskólinn.

Við	B. X. 2. b.	Annar kostnaður ..	1914	kr.	340,87		
	—	— — — ...	1915	—	429,47		
—	B. X. 3.	Styrkur til námskvenna ...	1914	—	1375,00		
	—	— — — ...	1915	—	1105,00	—	3250,34
—	B. XII. 7. b.	Eftirlitsferðir ...	1914	—	46,83		
—	B. XIII. c.	Hannyrðaskólinn á Akureyri ...	1915	—	200,00		

B. XV. Heyrnar- og málleysingjaskólinn.

1914	kr.	491,55		
1915	—	1821,72	—	2313,27
			kr.	25848,23

7. gr.

Sem viðbót við 15. gr. fjárlaganna veitast 2026 kr. 24 a.

Landsbókasafnið.

Við	1. f.	Bókband ...	1914	kr.	100,00	kr.	100,00
-----	-------	-------------	------	-----	--------	-----	--------

Landsbókasafnshúsið.

Við	5. a.	Eldiviður og ljós ...	1914	kr.	515,28		
	—	— — — ...	1915	—	86,28		
—	5. c.	Viðhald og áhöld ...	1914	—	439,73		
	—	— — — ...	1915	—	502,45	—	1543,74
Við	14.	Útgáfa dómasafns Landsyfrrjettarins ...	1915	—	82,50		
—	25.	Til Jóhannesar Kjarval ...	1915	—	300,00		
						kr.	2026,24

8. gr.

Sem viðbót við 16. gr. fjárlaganna veitast 1002 kr. 50 a.

Við 6. Húsabætur á Vöglum	1914		kr.	50,00
— 9. Eftirlit með útflutningi hrossa... ..	1914	kr.	575,50	
— — — — —	1915	—	377,00	— 952,50
				kr. 1002,50

9. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 19. gr. fjárlaganna veitast 14178 kr. 20 a.

Við óviss útgjöld.	1914	kr.	7514,20	
— — — — —	1915	—	6664,00	— 14178,20
				kr. 14178,20

10. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 22. gr. fjárlaganna veitast 24641 kr. 34 a.

1. Röntgensáhöld	1914	—	1963,60
2. 1. Manntalskostnaður	1914	—	2209,65
3. Til varnargarðs á Siglufjarðareyri	1915	kr.	15700,00
4. Til að breyta ræsum í Eyjafjarð- braut... ..	1915	—	790,19
5. Kostnaður við millipínganefnd í eftirlauna- og launamálinu.. ...		—	3977,90
			kr. 24641,34

(B. CII, 2.)

Nd.

468. Breytingartillaga

við frumv. til laga um forkaupsrjett á jörðum (þingskjal 434).

Flutningsmenn: Björn Stefánsson og Pjetur Ottesen.

Við 15. gr.

Í stað »kaup voru gerð«, síðast í greininni, komi:
kaup voru þinglesin.

(B. LXXI, 3.)

Nd.

469. Frumvarp

til laga um samþyktir um herpinótaveiði á fjörðum inn úr Húnaflóa.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Heimilt er sýslunefndum Strandasýslu, Vestur-Húnavatnssýslu og Austur-Húnavatnssýslu, hverri í sínu lagi eða saman, að gera samþyktir um síldveiði með herpinót á Húnaflóa, innan lína, er hugsast dregnar:

- a. Frá Drangaskörðum í Ljetthöfða, þaðan í Skreflusker og frá Skrefluskeri í Veturmáfasker.
- b. Frá Bjarnanestöngum í Hnappasker á Hrútafirði, þaðan í Heggstaðanes og þaðan í Ánastaðabæ austan við Miðfjörð.
- c. Á Húnafirði ræður landhelgi takmörkunum, innan við línu, er hugsast dregin úr Vatnsnestá austanverðri að Sölvabakka í Refasýeit.

2. gr.

Þá er sýslunefndunum þykir þörf á að gera samþykt þá, er 1. gr. ræðir um, eða fá óskir um það frá einni sveitarstjórn eða fleirum, og þeim þykir rjett að taka þær óskir til greina, skulu þær semja frumvarp til samþyktarinnar, og kveðja síðan til fundar, með nægum fyrirvara, fyrir svæði það, er samþyklin á að ná yfir. Atkvæðisrjett á þeim fundi hafa allir þeir, er kosningarrjett eiga til Alþingis á nefndu svæði. Oddvitar sýslunefndanna boða fundinn, ákveða fundarstað og sjá um fundarstjórn.

3. gr.

A fundi þeim, er getur um í 2. gr., leggur fundarstjóri fram frumvarp til samþyktar, er samið hefir verið samkv. 2. gr. Fallist fundarmenn á frumvarpið óbreytt með $\frac{2}{3}$ hlutum atkvæða, skal það sent stjórnarráðinu til staðfestingar og löggildingar. Eins fer um frumvarpið, þótt fundurinn geri við það breytingar, ef þær eru samþyktar með $\frac{2}{3}$ atkvæða og sýslunefndirnar fallast á þær. En vilji þær ekki fallast á breytingartillögur, er fundurinn gerir, skal kveðja til fundar á ný. Fallist þá fundurinn á frumvarpið óbreytt með $\frac{2}{3}$ atkvæða, fer um það svo sem fyr segir.

Frumvarp til samþyktar, er eigi hefir náð $\frac{2}{3}$ atkvæða á samþyktarfundi, er fallið, og má eigi koma fram á ný á því ári.

4. gr.

Nú er samþykt gerð, eins og fyrir er mælt, og send stjórnarráðinu til staðfestingar. Virðist þá stjórnarráðinu hún koma í bága við grundvallarreglur laga eða rjett manna, er samþyklin endursend án staðfestingar. Fylgi henni þá synjunarástæður stjórnarráðsins. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþyktina, skipar fyrir um birting hennar og ákveður, hve nær hún öðlist gildi.

Samþykkt, er stjórnarráðið hefir staðfest, má eigi breyta á annan hátt en þann, er hún var stofnuð.

Samþykkt, sem gerð er samkvæmt lögum þessum, gildir eigi lengur en 5 ár í senn, en endurnýja má samþykktina fyrir jafnlangan tíma á sama hátt og hún hefir verið sett.

5. gr.

Í samþykkt skal ætíð kveða á um eftirlit með því, að henni sje hlýtt, og hvernig kostnað við það skuli greiða.

6. gr.

Fyrir brot gegn samþykkt má ákveða sektir alt að 500 kr., og skal í samþykktinni ákveða, í hvern sjóð eða til hverra sektirnar skuli renna.

7. gr.

Með brot gegn samþykkt skal farið sem almenn lögreglumál.

(B. XCIII, 4.)

Nd.

470. Frumvarp

til laga um heimild handa landsstjórninni til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Landsstjórninni skal heimilt að láta ákveða verðlag á innlendri og útlendri nauðsynjavöru og öðrum vörum, og í því skyni skipa nefnd 5 manna, og skal einn þeirra skipaður eftir tillögum Búnaðarfélags Íslands og annar eftir tillögum Fiskifélags Íslands.

2. gr.

Landsstjórnin getur undanskilið þessum ákvæðum þær innlendar vörur, sem útflutningsbann er nú á eða kann að verða lagt á, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands, ef landbúnaðarafurðir eru, og Fiskifélags Íslands, ef sjávarafurðir eru.

3. gr.

Ákvæðum verðlagsnefndar um verðlag má skjóta til stjórnarráðsins, og fellir það úrslitaúrskurð um það mál.

4. gr.

Landsstjórnin setur með reglugerð ákvæði um starfsvið nefndarinnar

og um önnur atriði til framkvæmda á lögum þessum. — Í reglugerð má leggja sektir við brotum á lögum þessum, reglugerð og ákvörðun um verðlag, svo og ákveða meðferð mála út af slíkum brotum.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og falla þá eldri lagafyrirmæli um þetta efni niður.

(B. LXXV, 2.)

Ed.

471. Nefndarálit

um frumvarp til hafnarlaga fyrir Ísafjörð.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Nefndinni hefir komið saman um að leggja til, að frumvarp þetta verði samþykkt, einnig að því er fjárveitinguna snertir, að fjórði hluti kostnaðar sje veittur úr landssjóði, eins og veitt hefir verið annarstaðar til hafna og bryggju-gerða.

Þó þykir nefndinni rjett, að sú regla komist á, að áætlanir um svo stór fyrirtæki, sem landið styrkir, verði að vera samþykktar af stjórninni; hún eigi kost á að kynna sjer undirbúning slíkra mála, og leita um þau álits verkfróðra manna, sem hún hefir til ráðuneytis.

Einnig vill nefndin taka fram, að hún gerir ráð fyrir, að ekki verði ráð-ist í hafnargerðina fyrr en dýrtíð þeirri ljettir, sem nú stendur yfir.

Samkvæmt framanrituðu leggur nefndin til, að samþykkt sje við frum-varpið þessi

BREYTINGARTILLAGA.

Við 1. gr. Greinin orðist svo:

Til hafnargerðar á Ísafirði veitist úr landssjóði einn fjórði hluti kostnaðar, eftir áætlun, sem stjórnin hefir samþykkt, þegar sje er veitt til þess í fjárlögum, þó ekki yfir 150000 — eitt hundrað og fimmtíu þúsund — krónur gegn þreföldu fjárframlagi úr hafnarsjóði Ísafjarðar. Fje þetta greiðist bæjarstjórn Ísafjarðar að sömu tiltólu og hafnar-sjóður leggur fram til fyrirtækisins árlega.

Alþingi, 13. ágúst 1917.

M. J. Kristjánsson.

Karl Einarsson,
formaður.

Kristinn Danielsson,
ritari.

Fjárveitinganefnd Ed. getur fallist á fjárhagsatriði máls þessa, ef breytingartill. sjávarútvegsnefndar nær fram að ganga, því að þá þykir henni fjárveitingarvaldið hafa ekki um of bundnar hendur á málinu í framtíðinni.

Alþingi, 14. ágúst 1917.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
skrifari.

(B. CV, 1.)

Nd. 472. Frumvarp

til laga um bráðabirgðahækkun á útflutningsgjaldi af sjávarafurðum.

Frá fjárhagsnefnd.

1. gr.

Útflutningsgjald það af sjávarafurðum, sem ákveðið er í lögum nr. 16, 4. nóvember 1881, nr. 10, 13. apríl 1894, nr. 8, 6. mars 1896, nr. 11, 31. júlí 1907, og nr. 31, 22. október 1912, skal hækka um helming (100%).

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 16. sept. 1917 og gilda til ársloka 1919.

Ástæður.

Fjárhagsnefndin hefir viljað sjá fyrir því, að tekjuauki yrði einhver hjá landssjóði, eða að minsta kosti fyllt upp að nokkru þau skörð, sem í tekjur landsins koma, t. d. við það, að verðhækkunartollurinn fellur úr gildi á þessu ári.

Frumv. þetta fer fram á, að útflutningsgjald það af sjávarafurðum, sem nú er, hækki nokkuð, eða tvöfaldist. Er með þessu *ekki* lagður tollur á neitt *nýtt*, og ákvæðin eru, eins og frumv. ber með sjer, að eins til *bráðabirgða*. Ætlast er til, að lögin gangi í gildi þann dag, er verðhækkunartollslögin falla úr sögunni, og gildi út fjárhagstímabilið, en þegar á næsta sumri, ef þing verður þá háð, má gera hjer breytingu á, eftir breyttum ástæðum, svo sem hugsa til sjerstaks síldartolls eða þess háttar.

Til fróðleiks skal þess getið, að útflutningsgjald af fiski og lýsi var árið 1915 259 þús. kr. og af síld 192 þús. kr., eða samtals 451 þús. kr.; 1916 af fiski og lýsi 216 þús. kr., af síld 158 þús. kr., samtals 374 þús. kr. Sjá menn, að tvöföldunin af gjaldi þessu getur haft mikinn tekjuauka í för með sjer.

Eins og ljóst má vera af framanskráðu, afgreiðir fjárhagsnefndin eigi að svo stöddu verðhækkunartolls framlenging stjórnarinnar.

(B. CVI, 1.)

Nd.**473. Frumvarp**

til laga um breyting á og viðauka við lög nr. 23, 14. desember 1877, um tekjuskatt.

Frá fjárhagsnefnd.

1. gr.

Tekjuskatt þann af eign, sem ræðir um í 2. gr. nefndra laga, skal greiða með 4 af hundraði af tekjum, sem nema 1000 kr., en síðan eykst skatturinn um 1 af hundraði á hverju þúsundi, uns hann er orðinn 15 af hundraði, sem greiðist af því, sem eignartekjur nema yfir 11000 kr.

2. gr.

Tekjuskattur af atvinnu, samkvæmt 4. gr. tjeðra laga, eykst með sama hætti og þar segir, uns hann er orðinn 15 af hundraði, sem greiðist af því, sem tekjurnar nema yfir 29000 kr.

3. gr.

Auk þeirrar atvinnu, sem 5. gr. nefndra laga greinir, skal skatturinn greiðast af tekjum af landbúnaði og sjávarútvegi.

4. gr.

Ákvæði 12. gr. nefndra laga skulu einnig ná til stjórnenda banka og sparisjóða, að því er snertir innieign og vaxtafje í þeim stofnunum.

5. gr.

Ef gjaldþegn gefur enga skýrslu um tekjur sínar, svo sem 13. gr. tekjuskattslaganna mælir fyrir, skal skattanefnd áætla tekjur hans svo freklega, sem hún telur fært, svo að eigi sje hætt við, að þær verði settar lægri en þær eru í raun og veru.

Þyki skattanefnd ástæða til, getur hún krafist þess, að framteljandi staðfesti framtal sitt með eiði eða drengskaparheiti fyrir dómi. Er framteljanda skylt að sækja dómþing með gestarjettarfyrrvara á skrifstofu dómarsans eða á hvern stað í þinghánni, er dómari tiltekur.

6. gr.

Auk úrskurða um kærumál, sem yfirskattanefnd hefir með höndum, samkvæmt 20. gr. tjeðra laga, skal henni og rjett að hafa strangt eftirlit með því, að skattanefndir í umdæmi hennar gegni skyldu sinni, og ganga ríkt eftir rjettu framtali. Leiðrjettir hún síðan skattaskrárnar, svo sem hún telur þörf á. Úrskurðum hennar verður eigi áfrýjað.

7. gr.

Skýrslum þeim um efnahag gjaldþegna, er skattanefndarmenn fá vitneskju um í starfa sínum, skulu þeir halda leyndum fyrir öllum úti í frá. — Brot gegn þessu varðar sektum frá 20—200 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum, og skal þeim, er sekur verður, tafarlaust vikið frá starfanum.

8. gr.

Sektir eftir lögum þessum og gildandi lögum um tekjuskatt renni í landssjóð. Með mál út af brotum skal farið sem almenn lögreglumál.

9. gr.

Samkvæmt ákvæðum þessara laga breytast hinar tilfærðu greinar tekjuskattslaganna frá 14. des. 1877.

10. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað og gilda til jafnlengdar 1919.

Ástæður.

Rjettlátasti og sjálfsagðasti tekjuaukinn er á þessum tímum um öll hlutlaus lönd talin að vera *hækkun á tekjuskatti*, eða einkanlega á hinum hærri eða afarháu tekjum, sem ófriðarástandið hefir lagt í hendur einstakra manna. Það ber að telja sem eins konar styrjaldargróða — skatt, sem með vissu getur einnig átt við hjer á landi.

Fjárhagsnefndin er þeirrar skoðunar, að alls ógerlegt sje að umsteypa á þessu þingi gildandi tekjuskattslöggjöf, með því að fleira yrði þá að falla um leið og nýr lagabálkur að setjast um fasta skatta landsins. Enda við óvanalega tíma að miða nú og erfitt að leggja til breytingar, er lengi eigi að standa. Henni hefir því virst ráðlegast um sinn að gera að eins breyting að nokkru, eða viðbót við tekjuskattslögin frá 1877, viðbót, er hins vegar fyllilega gæti náð þeim tilgangi, sem nefndin og fleiri hafa, að ná í landssjóð skatti af ofurháum tekjum hjá einstökum mönnum. Og breytingar þær, sem þetta frv. nefndarinnar flytur, miðar að því tvennu,

1. að ná hærri skatti en nú er af miklum tekjum, og
2. að tryggja það, að slíkur skattur *náist* hjá gjaldþegnunum.

Ætlast er til, ef frv. nefndarinnar yrði að lögum, að það gildi að eins til *bráðabirgða*, eða frá því nú og til jafnlengdar síðara ár næsta fjárhagstímabils. Má gera ráð fyrir, að næsta reglulegt Alþingi taki skattamálin fyrir meira til frambúðar.

Ekki leikur vafi á því, að tekjuauki sá, er þessi ákvæði gera ráð fyrir, mundi verða allmikill, en eigi er auðið að áætla hann með neinni nákvæmni. —

Rjett þykir að geta þess, að þar sem nefndin hefir nú komið fram með þessar tillögur, svo sem til tals kom þegar í upphafi, er hún tók til starfa sinna, þykir henni óþarft að afgreiða frv. það um misærissskatt af tekjum, er vísað hefir verið til hennar.

Skýring á einstökum greinum verður að biða framsögu.

(A. III, 12.)

Nd.**474. Viðaukatillaga**

við frumvarp til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917 (þgskj. 427).

Frá fjárveitinganefnd.

Við 10. gr. bætist nýr töluliður, svo hljóðandi:

Að veita Brynjólfi Einarssyni, verkstjóra, 1000 kr. styrk af símafje.

(C, XXI, 2.)

Ed.**475. Tillaga**

til þingsályktunar um fóðurbætis kaup.

(Eftir siðari umr. í Nd.)

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að kaupa að minsta kosti 2000 tunnur (olíutunnustærð) af síld, eða jafnmikið af öðrum fóðurbæti, og selja þá vöru einkum til almennings í þeim hjeruðum landsins, er harðast verða úti vegna óhagfelds tíðarfars í sumar.

(B. XCI, 3.)

Nd.**476. Rökstudd dagskrá**

samþykkt í Nd. 14. ágúst.

Flutningsmaður: Bjarni Jónsson.

(Frv. til laga um aðflutningsbann á áfengi á þgskj. 240).

Samþykkt þessa frv. væri sama sem afnám bannlaganna. En nú eru þau lög orðin til samkvæmt alþjóðar atkvæði, og væri því óhæfa að afnema þau nema samkvæmt undangenginni almennri atkvæðagreiðslu um málið. Þar sem engin slík atkvæðagreiðsla hefur fram farið, verður deildin að taka fyrir næsta mál á dagskrá.

(B. XLVII, 7.)

Ed.**477. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr. 43, 10. nóv. 1905.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin telur ekki rjett að setja sjerstakt hámark á launum oddvita. Störf þeirra vaxa tiltölulega meira en eftir mannfjölda, og í stórum hreppum, sjerstaklega í sjávarplássum, hefir þegar brytt á því, að örðugt er að fá menn til að gegna oddvitastörfum frekar en lögmælt skyldarar, en af því getur sveitarfjelögum staðið stórskaði. — Leggur nefndin til, að frumvarpið verði samþykkt með breytingartillögu, er bætir um þetta.

BREYTINGARTILLAGA.

Við 1. gr., 2. málsg.::

Í stað hennar komi:

Þó eigi minna en 60 kr.

Alþingi, 15. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
formaður og ritari.

H. Hafstein.

Kristinn Danielsson.

(A. XIII, 11.)

Nd.**478. Frumvarp**

til laga um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að kaupa svo mikla steinolíu, er henni þurfa þykir til þess að birgja landið, og selja hana kaupmönnum, kaupfjelögum, sveitarfjelögum og öðrum, samkvæmt reglugerð fyrir steinolíuverslunina, er landsstjórnin setur.

Í þessu skyni veitist landsstjórninni og heimild til að taka það lán, sem á þarf að halda til innkaupa á olíunni, til áhalda og reksturs.

2. gr.

Þegar landsstjórnin hefir tekið að sjer aðflutninga á steinolíu samkvæmt

1. gr., er engum öðrum leyfilegt að flytja hingað til lands steinoliu en landsstjórninni, nema með sjerstöku leyfi hennar.

3. gr.

Á hvert steinoliufat (150 kg), sem landsstjórnin selur hjer á landi, skal leggja 4 kr. gjald, er renni að hálfu í landssjóð, en að hálfu í veltufjár- og varasjóð steinoliuverslunarinnar.

Að öðru leyti skal selja olíuna fyrir það verð, er liðlega svarar innkaupsverði og öllum kostnaði.

Pegar versluninni hefir safnast svo mikið veltufje, að nægi til að reka með verslunina skuldlaust, fellur gjald það, er ræðir um í 1. málsg. þessarar gr., að öllu leyti í landssjóð. Hvers árs arður, sem til kann að falla umfram hið ákveðna 4 kr. gjald, leggist í veltufjár- og varasjóð verslunarinnar, enda ber hann og það tap, sem verslunin kann að verða fyrir.

4. gr.

Landsstjórnin má þá fyrst nota þessa heimild, er hún hefir fengið banka- eða handveðstryggingu, er hún álitur fullnægjandi fyrir því, að áreiðanleg verslunarhús selji landinu nægar birgðir af steinoliu fyrir eigi hærra verð en alment stórkaupamarkaðsverð er á hverjum tíma á þeim stað, sem olian er keypt, og segi slíkum samningi eigi upp með minna en 1 árs fyrirvara.

5. gr.

Landsstjórnin skipar vel hæfan mann, er hafi forstöðu steinoliuverslunarinnar og alla reikningsfærsluna á hendi. Landsstjórnin velur 2 verslunarfróða endurskoðunarmenn til að rannsaka alla reikninga og bækur verslunarinnar, og skal sú endurskoðun fara fram árlega eftir hendinni, og eigi sjaldnar en eftir hverja 3 mánuði. Landsstjórnin ákveður laun forstöðumannsins og endurskoðenda.

6. gr.

Í reglugerð þeirri, er getur um í 1. gr., kveður landsstjórnin á um, hvernig fara skuli um steinoliubirgðir þær, sem fjelög eða einstakir menn kunna að eiga óseldar, þegar lög þessi koma til framkvæmda, hvort leyft skuli að selja þær, eða hvort þær skuli teknar eignarnámi til handa lands-sjóði.

7. gr.

Brot gegn 2. gr. laga þessara varða sektum alt að 100000 kr., og skal ólöglega innflutt steinolia upptæk og andvirðið renna í landssjóð. Með brot gegn lögum þessum skal farið sem með almenn lögreglumál.

8. gr.

Um leið og verslun landsins með steinoliu byrjar, fellur niður vörutollur sá á steinoliu, sem ákveðinn er í lögum nr. 30, 22. okt. 1912, um vörutoll.

Með lögum þessum er úr gildi numin lög nr. 32, 22. okt. 1912, um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinoliu.

(A. XXII, 6.)

Ed.**479. L Ö G**

um framlenging á gildi laga nr. 30, 22. okt. 1912, og laga nr. 44, 2. nóv. 1914, og laga nr. 45, s. d.

(Afgreidd frá Ed. 15. ágúst).

1. gr.

Lög nr. 30, 22. okt. 1912, um vörutoll, ásamt lögum nr. 44 og 45 frá 2. nóv. 1914 (sbr. lög nr. 43 s. d.), skulu vera í gildi fyrst um sinn til ársloka 1919, með þeim viðauka, að fiskiumbúðir úr striga, sem eru endursendar, skulu taldar með vörum þeim, er samkvæmt 1. gr. laga nr. 30, 22. okt. 1912, eru undanþegnar vörutolli.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

(B. LVIII, 9.)

Ed.**480. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um stofnun alþýðuskóla á Eiðum og afhendingu Eiðaeignar til landssjóðs.

Frá mentamálanefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og viðkomandi skjöl frá háttvirktri neðri deild.

Er hún sammála um, að rjett sje, eftir atvikum, að mál þetta nái frám að ganga í þessu formi, þar sem Austfirðingafjórðungur hefir að þessu tæpast notið jafnrjettis við hina fjórðunga landsins um styrk úr landssjóði til skólafræðslu.

Hin svonefnda Eiðaeign, sem hjeruð þau, er hægast veitir að nota skólann, leggja fram til stofnunar og rekstrar hans, er allálitleg fjárupphæð, og virðist sist ofhátt metin í greinargerð við frumvarpið. Talsverðar líkur eru því til þess, að þessi breyting á fyrirkomulagi Eiðaskóla verði ekki tilfinnanlegur byrðarauki fyrir landssjóð.

Leggur því nefndin til, að hv. deild samþykki frv.

Alþingi, 15. ágúst 1917.

Guðm. Ólafsson,
form. og framsögum.

Eggert Pálsson.

Magnús Torfason.

(B. III, 6.)

Nd.**481. L Ö G**

um breyting á lögum nr. 49, 10. nóv. 1913, um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbyggju.

(Afgreidd frá Nd. 15. ágúst).

1. gr.

1. gr. laga nr. 49, 10. nóv. 1913, orðist svo:

Bæjarstjórn Ísafjarðar veitist heimild til að láta eignarnám fara fram á lóð og mannvirkjum undir hafnarbætur, hafnarkví og hafnarbyggjur, og byggingar og svæði, er þörf er á í sambandi við hafnarbæturnar.

2. gr.

3. gr. laga nr. 49, 10. nóv. 1913, falli niður.

(B. LII, 4.)

Ed.**482. Frumvarp**

til laga um varnarþing í einkamálum.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Í stað þess að höfða mál í þinghá þeirri, er stefndur býr í, getur sækjandi, ef hann kys það heldur, höfðað málið og rekið það í þeirri dómþinghá lögsagnarumdæmisins, þar sem dómari hefir skrifstofu sína. Slík mál má jafnan reka fyrir gestarjetti, en ef málsaðiljar eru báðir búsettir í sömu dómþinghá, skal þó sáttaumleitun fara fram fyrir sáttanefnd á venjulegan hátt.

Lög þessi ná eigi til vitnamála, landamerkjamála nje vettvangsmála.

2. gr.

Um stefnufrest í málum, sem höfðuð eru samkvæmt lögum þessum, fer eftir almennum fyrirætlum laga.

(B. XCVIII, 2.)

Ed. 483. Frumvarp .

til laga um stofnun dósents-embættis í læknadeild Háskóla Íslands.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Í læknadeild Háskóla Íslands skal stofna dósents-embætti í líffærameinfræði og sóttkveikjufræði.

2. gr.

Um dósentinn í líffærameinfræði og sóttkveikjufræði gilda að öllu leyti hinar sömu reglur sem um dósentana, er fyrir eru við Háskólann.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918.

(A. III, 13.)

Ed. 484. Frumvarp

til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Sem viðbót við gjöldin, sem talin eru í fjárlögunum 1916 og 1917, veitast 300058 kr. 56 a. til útgjalda þeirra, sem hjer fara á eftir.

2. gr.

Til viðbótar við 12. gr. (læknaskipun o. fl.) eru veittar 24600 kr.

1. Ritfje handa landlækni	kr. 1000,00
2. Við 6. b. Viðbótarstyrkur til augnlæknis til ferðalaga...	— 400,00
3. Við 11. B. Til ljósstöðvar	— 15000,00
4. Við 15. a. Styrkur til sjúkrahúsa og sjúkraskýla	— 4200,00

Uppbót þessi er veitt fyrir árin 1916 og 1917, eftir fjölda legudaga, þó með þeim skildaga, að eigi komi meira en 15 aurar á hvern legudag, og að hjerað það, sem rekur sjúkrahúsið eða sjúkraskýlið, leggi fram jafnmikið sem fjárlagastyrkur og þessi uppbót nema samtals.

5. Við 15. b. Til sjúkraskýlisgerðar á Stórolfshvoli	— 3000,00
6. Við 15. h. Styrkur handa sjúklingum með hörundsberkla	— 1000,00

Alls kr. 24600,00

3. gr.

Sem viðbót við 13. gr. fjárlaganna (samgöngumál) veitast 122499 kr. 7 a.:

1. Við A. 2. Dýrtíðaruppbót til pósta 1916, endurtekin heimild,	kr. 23865,98
2. Við B. II. Til afhendingar vega	— 14000,00
3. Við B. IV. Til vegarins frá Vogastapa til Grindavíkur 1914—15	— 5927,32
4. Við C. III. 2. Til Breiðafjarðarbáts	— 4000,00
5. Við C. III. 10.:	
a. Til vjelbátaferða á Húnaflóa, alt að	— 5000,00
b. Til vjelbátaferða í Norður-Þingeyjarsýslu með enda-
stöðvum Seyðisfirði og Akureyri, alt að	— 8000,00
c. Til vjelbátsferða milli Akureyrar og Sauðárkróks alt að ...	— 2000,00
d. Til Austfjarðabáts, alt að	— 20000,00
6. Til Þórhalls kaupmanns Danielssonar í Hornafirði fyrir að
halda uppi ferðum að og frá Hornafirði árið 1916	— 7000,00

Þau skilyrði skulu sett fyrir styrkveitingum þessum, að hlutaðeigandi hjeraðsstjórnir útvegi bátana og yfirliti reikninga þeirra og sendi stjórnarráðinu þá síðan með yfirlýsingu um, að þær sjeu þeim samþykkar, enda verði styrkurinn ekki útborgaður fyrir. — Styrkurinn má ekki fara fram úr helmingi rekstrarkostnaðar.

Bátarnir skulu eigi vera minni en 30 smálesta. Þó má stjórnarráðið veita styrkinn til þessara ferða, þótt smærri bátar sjeu notaðir, ef þeir fást eigi nógu stórir, eða ef smábáatar eru hentugri af alveg sjerstöðum ástæðum.

6. Við E. III. c. Ingólfshöfðaviti 1916, þar af endurveiting 2670
krónur, umframgreiðsla 1331 kr. 49 a.	— 4001,49
7. Við E. III. f. $\frac{2}{3}$ af kostnaðinum við þokulúður á Dalatanga
1917 7000 kr. og endurbót húsakynna 4000 kr. —	11000,00
8. Við E. V. Ýmislegt 1916. Til kaupa á mótörflutningabát ...	— 17704,28
Alls kr. 122499,07	

4. gr.

Sem viðbót við 14. gr. fjárlaganna (kirkju- og kenslumál) veitast 13250 kr.:

1. Við B. I. a. Viðbót við laun Einars Arnórssonar fyrirverandi
ráðherra 1917	kr. 2750,00
2. Við B. I. b. Til Holgers Wiche sendikennara	— 1000,00
3. Við B. I. b. 1. Fyrir tæki til rannsókna og líkskoðunarstofu. —	3000,00
4. Við B. VIII. Verslunarskólinn í Reykjavík	— 1000,00
5. Við B. X. 3. Styrkur til námskvenna færast upp í 60 kr. um
mánuðinn 1917... ..	kr. 1350,00
Við B. X. 4. Húsaleiga 1916, viðbót	— 30,00
Við B. X. 4. Viðbót við húsaleigu og ræsting 1917 —	120,00
6. Við B. XI. 1. Kvennaskólinn í Reykjavík árið 1917	kr. 2000,00
Við B. XI. 4. Kvennaskólinn á Blönduósi árið 1917 —	1000,00
Við B. XIII. b. Flensborgarskólinn	— 1000,00
Alls kr. 13250,00	

5. gr.

Sem viðbót við 15. gr. fjárlaganna (til visinda, bókmenta og lista) veitast 4000 kr.:

1. Við 20. lið. Til Bjarna Jónssonar frá Vogu fyrir að þýða Goethes Faust, viðbót árið 1917	kr.	800,00
2. Til Sigfúsar bókavarðar Blöndal til þess að fullgera íslensk-danska orðabók	—	2500,00
3. Við 1. n. Til þess að setja grind í hliðið að safnahúsinu alt að	—	700,00
	Alls	kr. 4000,00

6. gr.

Sem viðbót við 16. gr. fjárlaganna (til verklegra fyrirtækja) veitast 28623 kr. 38 a.:

1. Við 3. b. Til áveitunnar á Miklavatnsmýri 1917	kr.	3191,98
2. Við 3. b. Uppbót á þakkorðið um skurðagröft s. st.	—	3500,00
3. Við 4. lið (fjárl. 1914 og 1915). Til fyrirhleðslu Skálmarinnar í Álftaveri, gegn jafnmiklu eða meiru annarstaðar frá	—	1050,00
4. Við 22. lið (fjárl. 1914 og 1915). Til erindreka Sambands ísl. samvinnufjelaga 1917 (endurveiting)	—	2000,00
5. Til varnargarðs á Siglufjarðareyri 1916	—	18681,40
6. Til Jóns Pálssonar dýralækninganema, viðbótarstyrkur	—	200,00
	Alls	kr. 28623,38

7. gr.

Sem viðbót við 18. gr. fjárlaganna (til eftirlauna og styrktarfjár) veitast 1750 kr.:

1. Til landritara Kl. Jónssonar, viðbót við biðlaun hans 1. febr. til 31. júlí 1917	kr.	1000,00
2. Til ekkjufrúar Önnu Ásmundsdóttur frá 1. október 1916 til ársloka	kr.	75,00
Til þriggja barna hennar fyrir sama tíma	—	75,00
Fyrir árið 1917 fyrir hana sjálfa	—	300,00
Fyrir börn hennar sama ár	—	300,00
	Alls	kr. 1750,00

8. gr.

Sem viðbót við 19. gr. fjárlaganna (óviss útgjöld) veitast 98636 kr. 11 a.:

9. gr.

undir kirkjugarð í Reykjavík... ..	6000,00
Alls kr.	6700,00

1. Að selja Landsbankanum lóð á horninu á Hverfisgötu og Kalkofnsvegi, svo stóra sem bankanum nægir, fyrir 13 kr. feralínina, samkvæmt framfögnu mati. Skuldabréf landssjóðs fyrir andvirði Landsbankarústanna gangi til greiðslu á þessari lóð. Afgangurinn greiðist í peningum.
2. Að selja prestaskólahúsið fyrir það verð, sem býðst, þó ekki lægra en óvilhallir menn meta.
3. Að gefa lóðunni í Reykjavík sömu greiðsluivilnanir, sem verksmiðjan Gefjun á Akureyri hefir fengið.
4. Að veita hreppsnefnd Húsavíkurhrepps tveggja ára frest á afborgun af láni til hreppsins úr viðlagasjóði til rafmagnsveitu.
5. Að verja fje því, sem veitt er í fjárlögum fyrir árin 1916 og 1917 til íslenskrar orðabókar á nafn Jóns rithöf. Ólafssonar, til framhalds slíkrar orðabókar á þessu ári, að tiltölu við timalengd.
6. Að undanþiggja aðflutningsgjöldum þær vörur, sem fluttar hafa verið eða fluttar verða hingað og hjeðan úr Vesturheimi með leyfi ríkisstjórna þar til stjórnarvalda í Færeyjum.
7. Að veita Brynjólfi Einarssyni, verkstjóra, 1000 kr. styrk af símafje.

(A. IV, 3.)

Nd. 485. Frumvarp

til laga um samþykkt á landsreikningunum 1914 og 1915.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

I. Tekjur:

	Áætlun		Reikningur	
	kr.	a.	kr.	a.
1. Ábúðar- og lausafjárskattur..	100000,00		126623,30	
2. Húsaskattur	27000,00		29811,75	
3. Tekjuskattur	60000,00		81188,70	
4. Aukatekjur	136000,00		161542,53	
5. Erfðafjárskattur	8000,00		21265,07	
6. Vitagjald... ..	100000,00		110338,12	
7. Leyfisbrjefagjöld	12000,00		18341,15	
8. Útflutningsgjald	300000,00		453596,47	
9. Vinfangatollur..	20000,00		81199,41	
10. Tóbakstollur	410000,00		506954,78	
11. Kaffi- og sykurtollur	830000,00		1141489,30	
12. Vörutollur.	600000,00		686291,82	
13. Annað aðflutningsgjald..	60000,00		87201,61	
14. Árgjöld af verslun og veiting áfengis. —	10000,00		9300,00	
15. Pósttekjur.	200000,00		261482,02	
16. Símatekjur	315000,00		536752,26	
17. Tekjur af bönkum.. —	39000,00		35937,66	
18. Óvissar tekjur..	40000,00		101433,64	
19. Tekjur af jarðeignum landssjóðs.	32000,00		47087,85	
20. Tekjur af kirkjum..	200,00		256,09	
21. Tekjur af silfurbergsnámunum... ..	6000,00		4529,55	
22. Tekjur af ræktunarsjóði	20000,00		23913,08	
23. Viðlagasjóðstekjur	264070,00		310586,91	
24. Árgjöld af brauðum	4 000,00		5660,76	
25. Endurgreidd skyndilán embættismanna	1200,00		2662,53	
26. Endurgreiddar aðrar fyrirframgreiðslur	4000,00		13688,31	
27. Greiðsla úr rikissjóði Danmerkur	120000,00		120000,00	
28. Verðhækkunartollur 1915	...		178001,03	
29. Tekjuhalli 1914 kr. 311307,95				
Að frádregnum tekjuafgangi 1915 — 129769,52			181538,43	
30. Jafnaðarupphæð móti því, er lagt var í verslun landssjóðs 1914	...		405722,43	
Samtals	3718470,00		5744396,56	

II. Útgjöld:		Fjárveiting		Reikningur	
		kr.	a.	kr.	a.
1.	Vextir og afborganir af lánum landssjóðs	450284,05		451279,14	
2.	Útgjöld við hina æðstu stjórn landsins	106000,00		120022,44	
3.	Kostnaður við Alþingi og yfirskoðun landsreikninganna	67400,00		143216,11	
4.	Til útgjalda við dómgæslu og lögreglustjórn:				
	A. Dómgæsla og lögreglustjórn... ..	173030,00		175746,62	
	B. Ýmisleg útgjöld..	84100,00		124900,28	
5.	Útgjöld við læknaSKIPUNINA..	365329,80		379879,54	
6.	Til samgöngumála:				
	A. Útgjöld við póststjórnina.	291000,00		352518,42	
	B. Vegabætur... ..	352800,00		346560,60	
	C. Samgöngur á sjó	267800,00		237903,12	
	D. Ritsími og talsími	249000,00		303698,33	
	E. Vitamál	95600,00		92365,66	
7.	Kirkju og kenslumál:				
	A. Andlega stjettin..	136900,00		114115,63	
	B. Kenslumál... ..	648260,00		642907,45	
8.	Vísindi og bókmentir	187770,00		181654,86	
9.	Til verklegra fyrirtækja.	372920,00		352610,65	
10.	Skyndilán og lögboðnar fyrirframgreiðslur	5200,00		5538,05	
11.	Eftirlaun og styrktarfe..	163800,00		162058,54	
12.	Óviss útgjöld	18000,00		44178,20	
13.	Útgjöld viðlagasjóðs	...	...	39796,64	
14.	Fjárgreiðslur samkvæmt lögum, fjáraukalögum og þingsályktunum	...	...	1473446,28	
Samtals		4035193,85		5744396,56	

(A. XV, 5.)

Nd.

486. Nefndarálit

um frumvarp til laga um mælitæki og vogaráhöld (þingskj. 360).

Frá allsherjarnefnd.

Í tilsk. 18. júní 1784 var svo ákveðið, að löggilding vogar og mælis í ríkjum Danakonungs skyldi heyra undir »magistrat« Kaupmannahafnar, og tók þetta ákvæði einnig til Íslands.

Með lögum 4. maí 1907 var þessu breytt svo, að sjerstök löggildingarskrifstofa var sett á stofn í Danmörku, og lýtur hún innanríkisráðuneyti Dana. En sama skipulag helst enn að lögum hjer á landi. Þetta hefir ýmsum þótt ótækt að öllu leyti, hefir þótt það vera leifar gamals undirlægju-hugsunar-

háttar og innlimunar-hugmynda. Því samþykkir Nd. Alþingis 1911 svo látandi þingsályktunartillögu frá þeim dr. Jóni Þorkelssyni og Jóni Jónssyni á Hvanná (Alþt. 1911 A, þingskj. 794):

»Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að taka til i-hugunar og væntanlega gera nauðsynlegar ráðstafanir til að stofna hjer í sambandi við stjórnarráð Íslands skrifstofu, er hafi á hendi rjetting (löggilding) á vog og mæli hjer á landi, og að þau málefni öll, er þar að hníga, liggi undir umsjón stjórnarráðsins«.

Stjórnin virðist alls eigi hafa sint þessu einsæja máli, því að á Alþingi 1915 var samþykkt svo látandi þingsályktunartillaga frá Steingrím Jónssyni, Karli Einarssyni og Hákon Kristóferssyni (Alþt. 1915 A, þingskj. 1012):

»Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að leggja fyrir næsta reglu-legt Alþingi frumvarp til laga um rjettingu (löggildingu) á mótmerkingu (just-ering) á mæli og vog, og um rannsókna á og eftirlit með mæli og vog í landinu«.

Þá verandi stjórn taldi málið nauðsynjamál, og árið 1916 var svo undirbúið frumvarp það, sem hjer liggur fyrir. Gerði það forstöðumaður skrifstolu stjórnarráðsins í Khöfn. Og hefir stjórnin borið upp frumvarp hans, nokkuð breytt að orðalagi, á þessu þingi í Ed. Er það hingað komið þaðan, og enn mjög breytt að orðalagi, en eigi að efni. Telur nefndin þær breytingar yfirleitt til bóta, og ræður deildinni til að samþykkja frv. með þessum

BREYTINGUM.

1. Við 1. gr.: a) Upphaf greinarinnar verði:
Hver sú verslun, sem o. s. frv.
b) Fyrir »notfæra« í 1. málsg. komi:
nota.
2. Við 2. gr.: a) í a. lið falli niður orðin »(sbr. lög . . . 1911)«.
b) í c. lið komi í stað »tækjum til vogar og mælis«:
mælitækjum og vogaráhöldum.
3. Við 3. gr.: a) í 1. málsg. komi fyrir »útnefnir«:
skipar.
b) 3. málsg. orðist svo:
Annar kostnaður af löggildingarstofunni skal greiddur með tekjum þeim, er hún fær að lögum. Fjárhagsáætlun hennar skal tekin í fjárlög. Útsöluverð á mælitækjum og vogaráhöldum, sem löggildingarstofan hefir einkasölu á, skal stjórnarráðið staðfesta.
4. Við 5. gr.: Fyrir: »að hennar dómi eru« komi:
eru að hennar dómi.
5. Við 6. gr.: Fyrir: »jafnframt afmái« í 2. málsg. komi:
afmái jafnframt.

6. Við 9. gr. a) Úr 1. málsg. 1. setn. hverfi orðið: »eftir«.
 b) Í sömu málsg. 2. setn. verði »að hennar dómi fullnægja«: fullnægja að hennar dómi.
 c) Í 2. málsg. síðari setning komi fyrir orðin: »við fyrsta tækifæri«:
 jafnskjótt sem unt er.
7. Við 11. gr. Fyrir: »hjer að lútandi« komi:
 um það.
8. Við 13. gr.: Upphaf 2. málsg. verði:
 Ef löggildingarstofan æskir þess, skal o. s. frv.
9. Við 14. gr.: 2. málsg. orðist svo:
 Þó skal eins fljótt og unt er — í kaupstöðunum í síðasta lagi áður en ár en liðið eftir að lög þessi hafa öðlast gildi — framkvæma verklega prófun og merkingu á öllum eldri löggildingarskyldum mælitækjum og vogaráhöldum, eins og í 12. gr. getur.
10. Við 16. gr.: Fyrir: »við elli og slit« í niðurlagi gr. komi:
 af elli og sliti.

Alþingi, 16. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
formaður og framsögum.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Einar Jónsson.

Einar Árnason.

Pjetur Ottesen.

(A. I, 4.)

Nð. 487. Nefndarálit og breytingartillögur

um 13. gr. C. I.—III. í frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá samvinnunefnd samgöngumála.

Samvinnunefnd samgöngumála hefir átt marga fundi með sjer til þess að ræða um strandferðir og bátaferðir á flóum, fjörðum og vötnum. (Frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919, 13. gr. C. I.—III.). Hefir nefndin bæði athugað samgöngurnar í heild sinni og ferðir einstakra báta og umsóknir um styrk til þeirra, er fram hafa komið hvaðanæva, og orðið ásátt um að bera fram við stjórnarfrumvarpið svo feldar

BREYTINGARTILLÖGUR.

1.

Við 13. gr. C. I. Liðurinn falli niður.

2.

Við 13. gr. C. III. Liðurinn orðist svo:

Til bátaferða á flóum, fjörðum og vötnum:

1. Til ferða á Faxaflóa alt að		18000 — 18000
2. Til ferða á Breiðafirði alt að		18000 — 18000
3. Til ferða um Ísafjarðardjúp alt að		7500 · 10000
4. Til ferða á Húnaflóa alt að		20000 — 20000
5. Til Langanessbáts (milli Sauðárkróks og Seyðisfjarðar) alt að		18000 — 18000
6. Til Austfjarðabáts (milli Seyðisfj. og Hornafjarðar) alt að...		18000 — 18000
7. Til Skautfellingabáts (Suðurlandsbáts) alt að...		18000 — 18000
8. Til vjelbátsferða við Rangársand alt að...		1800 — 1800
9. Til vjelbátsferða milli Patreksfjarðar og Rauðasands alt að		800 — 800
10. Til Lagarfljótsbáts alt að		800 — 800
11. Til vjelbátsferða við Hvalfjörð alt að		400 — 400
12. Til vjelbátsferða á Hvítá í Borgarfirði alt að		300 — 300

Ástæður.

Sakir þess, að landsstjórnin hefir nú keypt skip til strandferða og rekur ferðirnar sjálf, þykir nefndinni eigi þýða að veita sjerstakt fjárframlag á liðnum C. I. í 13. gr. Stjórninni er annarsstaðar fengin heimild til að nota fje í þessu skyni, eftir því sem nauðsyn krefur.

Nefndinni duldast ekki, að óhjákvæmilegt væri að heimila all-miklu meira fje en áður til vjelbátaferða, sakir vandræða þeirra, er af styrjöldinni standa. Er fyrst á það að líta, að verð á kolum hefir tífaldast eða jafnvel fimmtánfaldast, en óvist þó, að kol fáist hingað, jafnvel með þessu verði, næsta ár, ef ófriður helst. Steinolía hefir ekki stigið í verði langt yfir helming, og meiri von að flutningur hennar haldi áfram hingað til lands. Virðist því auðsætt, að nota verði sem mest vjelbáta til ferða með fram ströndum landsins meðan hinu sama vindur fram.

Kostnaður við útgerð vjelbáta er að vísu miklum mun meiri en áður, og hefir nefndin því hækkað framlag til þeirra úr landssjóði um þriðjung við það, sem frumvarp stjórnarinnar ætlast til.

Þá skal skýrt nokkuð frá hverjum lið um sig:

1. Til ferða á Faxaflóa. Stjórnin fer fram á, að veittar sjeu 12000 krónur til Faxaflóabáts, en nefndin leggur til, að veitt sje alt að 18000 krónum til ferða á Faxaflóa. Fyrir nefndinni lá brjef frá stjórn Gufubátsfélags Faxaflóa, dags. 23. júlí 1917, þar sem fjelagið æskir uppbótar á kolaverði síðara

helming yfirstandanda árs, svo að það fái smálestina á 150 kr., og lýsir yfir því, að það sjái sjer ekki fært, eins og ástæður eru nú, að endurnýja samninga um Faxaflóaferðir, en hins vegar sje eigi ósennilegt, að eigendur vildu selja landinu skipið, ef um semdi.

Nefndin telur frágangssök að kaupa Ingólf, og sjer eigi önnur úrræði en að fá stjórninni styrk til umráða til þess að bæta úr samgöngubörfinni, eftir því sem auðið verður, á líkan hátt sem verið hefir.

Búendur í Gerðahreppi sækja um alt að 3000 kr. til vjelbátsferða milli Reykjavíkur og Gerða til þess að flytja fólk, vörur og póstflutning. — Nefndin felst ekki á að veita sjerstakt fje til þessara ferða, en ætlast til, að stjórnin láti haga svo bátaferðum um Faxaflóa, að Gerðhreppingar verði ekki fyrir borð bornir.

2. Til ferða á Breiðafirði. Stjórnin hefir ætlað 12000 kr. til Breiðafjarðarbáts, en nefndin hækkað tillagið til þessara ferða að þriðjungi, enda hefir Hlutfjelagið Breiðafjarðarbáturinn sótt um þessa hækkun og þingmenn hjeraða þeirra, er hlut eiga að máli, farið enn hærra (beðið um 22000 kr.). Nefndin gerir ráð fyrir, að hlíta megi við það fje, sem Hlutfjelagið Breiðafjarðarbáturinn telur að nægja muni, enda er það í samræmi við aðrar hækkanir, er nefndin leggur með.
3. Til ferða um Ísafjarðardjúp. Stjórnin ætlaði 5000 kr. hvort árið til þessara ferða. Nefndin færir tillagið upp um þriðjung f. á. af sömu ástæðum, sem fyrr voru greindar, en síðara árið leggur nefndin til, að styrkurinn verði 10000 kr. sakir þess, að nýstofnað fjelag, Hlutfjelagið Djúpbáturinn, hefir safnað all-miklu fje til bátskaupa, er ætlast er til að beri alt að 60 smálestum og geti tekið við ferðunum 1919. Skip þetta verður miklum mun betra en kostur hefir verið á til ferðanna áður og rekstur þess dýrari. — Þm. Ísafjarðar hefir skýrt nefndinni frá máli þessu í brjefi dags. 21. f. m., og fer þar fram á 10000 kr. til Djúpbátsferða árið 1918 og 16000 kr. árið 1919, en nefndin hefir ekki treyst sjer til að mæla með hærra tillagi en brtt. hennar ber með sjer.
4. Til Húnaflóabáts. Stjórnin hefir eigi ætlað neitt fje til þessa báts í fjárlagafrumvarpinu, en þar sem þörfin er mjög brýn, að fá vjelbát til flutninga um Húnaflóa, þá tók nefndin upp þennan lið. Á aukapinginu var gert ráð fyrir, að þingið hlupi undir bagga um kaup á bát handa Húnaflóa, og fje er veitt í fjárukalögum til vjelbátsferða þar. Ætlast er til, að Húnaflóabátur beri kringum 100 smálestir og gangi lengst til Ísafjarðarkaupstaðar vestur og austur á Skagafjörð.
5. Til Langanessbáts. Stjórnin ætlar ekki fje til þessa báts, heldur að eins 3500 kr. til Eyjafjarðarbáts, er gangi lengst til Húsavíkur, en það er með öllu ófullnægjandi. Eins og bátaferðum hefir verið hagað í fyrra og nú, hefir Norður-Þingeyjarsýsla orðið herfilega afskift. Viðkomur millilandaskipa og strandferðaskipa hafa brugðist þar að mestu eða öllu, sem mest stafar af styrjöldinni, svo að sumar hafnirnar hafa ekki fram að þessu komið frá sjer vörum frá síðasta hausti, og að sama skapi er um aðflutninga. Til þess að bæta úr mestu vandræðunum hafa nú verið heimilaðar 8000 kr. í fjárukalögum til ferða í Norður-Þingeyjarsýslu, og Þorsteinn kaupmaður Jónsson

tekið að sjer ferðirnar, það sem eftir er sumars. Hefir hann til ferðanna 70 smálesta skip, og gengur það milli Eyjafjarðar og Seyðisfjarðar. Nú var áður samið um ferðir fyrir Austfjarðabát, er gengur frá Hornafirði norður að Langanesi með 20000 kr. styrk þetta árið, og varð því ekki breytt að þessu sinni. En nefndinni virðist hentara, að ferðum bátanna sje hagað svo, að annar gangi að norðan til Seyðisfjarðar, en hinn um Suðurfjörðuna eingöngu, milli Seyðisfjarðar og Hornafjarðar, en auk þess gæti sá bátur við og við farið skyndiferðir suður um land til Reykjavíkur, eftir því sem nauðsyn bæri til. — Nefndin ætlast til, að Langanessbátur beri helst ekki minna en 70 smalestir og gangi lengst vestur á Sauðárkrók. Bátur þessi kemur í stað Eyjafjarðarbátsins. Haganlegt mundi vera, að bátnum væri ætluð svo rúm áætlun til viðdvalar á Akureyri, að hann gæti farið nokkrar aukaferðir um fjörðinn og þyrfti þá ekki að koma jafnvíða við í aðal-ferðunum.

6. Um Austfjarðabát visum vjer til næsta tölulíðs á undan.

7. Til Skaftfellingabáts (Suðurlandsbáts). Stjórnin hefir ætlað 10000 kr. til bátaferða milli Vestmannaeyja, Víkur og Stokkseyrar, og 400 kr. til vjelbátsferða í Austur-Skaftafellssýslu. En nefndinni hefir borist erindi frá þingmanni Vestur-Skaftfellinga, þar sem hann skýrir frá því, að Skaftfellingar hafi komið sjer upp stórum vjelbát til flutninga, er nú sje full-smíðaður í Danmörku og muni annast ferðir við Suðurland á næstu árum. Nefndinni var áður kunnugt um þetta og felst á, að rjettast væri að veita þessum bát viðlíka styrk og öðrum hinum stærstu flóabátum. Bátur þessi á að vera í föstum förum með allri suðurströndinni, fara til Reykjavíkur og komast alla leið til Hornafjarðar, þá er færi gefst, en viðkomustaðir hans verða einkum Eyrarbakki eða Stokkseyri, Vestmannaeyjar og Vík, svo og um há-sumarið Ingólfshöfði.

Eyrbekkingar hafa sótt um styrk til strandferðabáts milli Reykjavíkur, Eyrarbakka og Stokkseyrar, og telur nefndin þeirri beiðni fullnægt með tillögu sinni um framlag til Skaftfellingabáts (sbr. einnig Faxaflóabát).

8. Til vjelbátsferða við Rangársand. Þessar ferðir eru milli Vestmannaeyja og Rangársands, og verður að hafa til þeirra sjerstakan bát. Stjórnin ætlar til þeirra 1200 kr., en þingmenn Vestmannaeyinga og Rangæinga hafa farið fram á 2000 kr. Nefndin hefir hækkað líðinn að sama skapi sem aðra styrki.

9. Til vjelbátsferða milli Patreksfjarðar og Rauðasands. Stjórnin ætlar 300 kr. til ferðanna, en þm. Barðstrendinga telur brýna nauðsyn á mun hærri styrk. Lending er ótrygg við Rauðasand, svo að sæta verður færi til þess að koma vörum þangað, og verða ferðirnar því kostnaðarsamar. Hefir nefndin fallist á að verja 800 kr. til þessara ferða.

10. Til Lagarfljótsbáts ætlar stjórnin 300 kr., en þingmenn Múlasýslna telja það alt of lágt, og hefir nefndin fallist á að mæla með 800 kr. styrk.

11. og 12. Styrkinn til vjelbátsferða við Hvalfjörð lætur nefndin standa óbreyttan og býst við að hann muni nægja. — Til vjelbátsferða á Hvítá ætlar stjórnin 600 kr., en nefndinni er ekki kunnugt um að ferðum þessum sje haldið uppi hjeraðinu til gagns, og ætlar að styrkurinn mætti falla niður með öllu, en lætur þó standa 300 kr. hvort árið.

Eins og drepið hefir verið á, miðar nefndin fjárveitingarnar og fyrirkomulag ferðanna við núverandi ástand. Ef friður yrði saminn á næsta ári, svo að venjulegar samgöngur kæmust á, mundi mega draga úr kostnaðinum við vjelbátuferðir síðara árið, einkum að því er ferðirnar snertir á Austfjörðum og við austanvert Norðurland. Svo mundi og mega draga úr fjárframlagi að því skapi sem rekstrarkostnaður minkaði. Mun kostur að taka þessi efni til athugunar á aukabingi, sem búist er við, að verða muni að sumri.

Alþingi, 13. ágúst 1917.

Þórarinn Jónsson,
form. samvinnun. og Nd.nefndar.

Guðjón Guðlaugsson,
formaður Ed.nefndar.

Benedikt Sveinsson,
skrifari samvinnun. og framsögum. i Nd.

Sig. Eggerz,
skrifari Ed. og framsögum.

Gísli Sveinsson,
skrifari Nd.

Jóh. Jóhannesson.

Hjörtur Snorrason.

Þorsteinn M. Jónsson.

H. J. Kristófersson.

H. Steinsson.

B. R. Stefánsson.

Þorleifur Jónsson.

(A. XVIII, 9.)

Nd.

488. L Ö G

um húsaleigu í Reykjavík.

(Afgreidd frá Nd. 16. ágúst).

1. gr.

Í Reykjavík skal skipa húsaleigunefnd 5 manna. Landsyfirdómurinn skipar formanninn og varaformann, og mega þeir hvorki vera leigutakar íbúðar í kaupstaðnum nje eigendur húss þar, sem leigt er til íbúðar að nokkru eða öllu leyti. Tvo nefndarmenn og tvo varamenn skipar stjórnarráðið, og bæjarstjórnin tvo nefndarmenn og tvo varamenn. Skulu þeir hafa þekkingu á íbúðum í kaupstaðnum og á því, hver leiga er goldin fyrir íbúðir. Tvo þeirra skal skipa úr flokki húseigenda, stjórnarráðið annan en bæjarstjórnin hinn, en tvo úr flokki þeirra manna, sem búa í leiguíbúð, og skulu þeir skipaðir á sama hátt. Það er borgaraskylda að taka við skipun í nefndina, og skulu nefndarmenn fá þóknun fyrir starfa sinn úr bæjarsjóði, samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð, sem bæjarstjórnin semur og stjórnarráðið samþykkir.

Nefndarfundir eru því að eins ályktunarsærir, að allir nefndarmenn

sjeu á fundi og taki þátt í atkvæðagreiðslunni. Í forföllum aðalmanns tekur varamaður hans sæti í nefndinni. Afl atkvæða ræður úrslitum.

2. gr.

Eigi má segja leigutaka íbúðar upp húsnæði hans, nema eiganda sje þess brýn þörf til eigin íbúðar og hann hafi verið orðinn eigandi hússins 14. maí 1917. Þó heldur leigusali óskertum rjetti sínum til að slíta leigumálanum vegna vanskila á húsaleigu, eða annara samningsrofa af hálfu leigutaka. Verði ágreiningur milli leigutaka og leigusala um þetta, sker húsaleigunefnd úr. Málinu má skjóta til dómstólanna, en úrskurði nefndarinnar skal hlíta, uns fallinn er dómur.

Uppsagnir á húsnæði, sem hafa farið fram, skulu ógildar, nema húseigandi sanni fyrir húsaleigunefnd, að hann hafi, áður en lög þessi voru sett, samið um leigu á húsnæðinu við einhvern húsnæðislausan, eða hann þurfi á húsnæðinu að halda til íbúðar fyrir sjálfan sig.

3. gr.

Íbúðarherbergi má ekki taka til annarar notkunar en íbúðar, og íbúðarhús má ekki rífa, nema heilbrigðisnefnd banni að nota þau til íbúðar. Bæjarstjórnin getur þó veitt sjerstakt leyfi til þessa, og sett það skilyrði, að húseigandi sjái um jafnmikla aukningu á húsnæði til íbúðar annarsstaðar í bænum.

Íbúð telst í lögum þessum hvert það húsnæði, sem notað er til íbúðar, eitt herbergi eða fleiri.

4. gr.

Leigutaki íbúðar og leigusali hafa hvor um sig rjett til að leita úrskurðar húsaleigunefndar um hámark húsaleigu.

Þegar leitað er slíks úrskurðar nefndarinnar, skal hún kynna sjer, svo sem föng eru á, alt það, er áhrif getur haft á leiguna, svo sem verð hússins, viðhald og ástand, hitunartæki og stað í bænum, og kveða síðan upp úrskurð, svo fljótt sem verða má.

Úrskurði húsaleigunefndar um húsaleigu verður hvorki áfrýjað til dómstólanna nje annara æðri stjórnarvalda, nema nefndin hafi farið út fyrir starfs svið sitt, eða úrskurðurinn fari í bága við lög þessi á annan hátt.

Þegar nefndin hefir skorið úr ágreiningi um húsaleigu, verður þeim ágreiningi ekki skotið aftur til nefndarinnar fyr en eftir 14. maí eða 1. október næst eftir að úrskurðurinn var feldur, og þá því að eins, að nýjar ástæður hafi til komið.

5. gr.

Ef samið hefir verið um hærri leigu en húsaleigunefnd ákveður samkvæmt 4. gr., skal sá samningur ógildur, að því er fjárhæðina snertir, frá 1. degi næsta mánaðar eftir að úrskurður húsaleigunefndar er upp kveðinn. Ef leiga hefir verið greidd fyrir fram, má draga muninn á samningsleigunni og leigunni samkvæmt ákvæðum húsaleigunefndar frá leigu þeirri, sem framvegis er greidd. Ef leiga fyrir alt leigutímabilið hefir verið greidd fyrir fram, skal sá munur afturkræfur.

6. gr.

Sá, sem krefst hærri leigu en húsaleigunefnd hefir ákveðið samkvæmt lögum þessum, tekur við hærri leigu, eða brýtur ákvæði laganna á annan hátt, skal sæta sektum frá 10 til 2000 krónum.

Sektir allar renni í bæjarsjóð Reykjavíkur. Með mál út af brotum skal farið sem opinber lögreglumál.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og má með konunglegri tilskipun láta þau öðlast gildi einnig fyrir aðra kaupstaði. Þegar ekki þykir lengur þörf fyrir ákvæði laga þessara, má fella þau úr gildi með konunglegri tilskipun.

(A. VII, 10.)

Nd.

489. Frumvarp

til laga um laun hreppstjóra og aukatekjur m. m.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Á manntalsþingum ár hvert skal sýslumaður greiða hreppstjórum, í launaskyni fyrir hvert umliðið fardagaár, þóknun af landsfje, er nemi 80 krónum í hreppi, þar sem íbúatalan fer eigi fram úr 300 manns. Þar sem fleiri eru, skal greiða hreppstjóra að auki 5 krónur fyrir hverja fulla 5 tugi íbúa, sem umfram eru 300.

Leggi hreppstjóri niður sýslan eða deyi hann fyrir lok fardagaársins, ber honum eða dánarbúi hans $\frac{1}{12}$ af árspóknuninni fyrir hvern mánuð eða mánaðarhluta, sem hann hefir hreppstjórn gegnt á árinu.

2. gr.

Þegar hreppstjóri í umboði sýslumanns framkvæmir lögtak eða aðrar fúgetagerðir, ber honum fyrir gerð hverja lögmælt gjald samkvæmt gildandi lögum um aukatekjur landssjóðs, alt það er gjaldið fer ekki fram úr 6 krónum. Sje gjaldið hærri samkvæmt aukatekjulögunum, fellur það, sem umfram er, til landssjóðs.

3. gr.

Haldi hreppstjóri í umboði sýslumanns uppboð, falla uppboðslaunin til hans óskift, sjeu þau ekki hærri en 20 krónur, en fari þau fram úr því, rennur það, sem umfram er, til landssjóðs.

4. gr.

Þegar hreppstjóri fyrir hönd sýslumanns stendur fyrir uppskriftar- og

virðingargerðum til leiðbeiningar við skifti eða uppboð, fær hann fyrir þetta verk sitt eftir fjárhæð gerðarinnar:

Alt að	200 kr.		2 krónur.
yfir	200 — alt að	500 kr.	3 —
—	500 — — —	1000 —	4 —
—	1000 — — —	2000 —	5 —
—	2000 —		6 —

5. gr.

Fyrir birtingu á fyrirkalli, stefnu, dómi, uppsögn, málskröfu eða þesskonar birtingar, skal greiða 2 krónur fyrir hvern þann, er birt er, og gjaldinu skilt jafnt milli stefnuvottanna.

6. gr.

Fyrir úttekt á jörðu greiðist hverjum úttektarmanni 5 krónur, svo og fyrir landskifti. Fyrir skoðunar- eða matsgerð á fasteign, í hvaða tilgangi sem sú gerð fer fram, skal greiða hverjum skoðunar- eða virðingarmanni eftir fjárhæð matsgerðarinnar:

Alt að	500 kr.		2 krónur.
yfir	500 — alt að	1000 kr.	3 —
—	1000 — — —	2000 —	4 —
—	2000 — — —	4000 —	5 —
—	4000 —		6 —

Sama gjald greiðist fyrir lausafjárvirðingar.

Fyrir að vinna eið að gerðum þeim, er um getur í þessari grein, er ekki greitt sjerstakt gjald.

7. gr.

Kostnaður við ferðir til starfa þeirra, sem um getur í 2.—6. gr. laga þessara, skal greiddur, auk framangreindra gjalda, og telst þannig:

Fyrir 10 kílómetra vegalengd eða minna á landi, eða 5 kílómetra vegalengd eða minna á sjó, skal greiða 1 kr. í ferðakostnað. Sje ferð lengri, greiðist hlutfallslega sama þóknun fyrir þá vegalengd, sem umfram er. Þóknunin telst eftir samanlagðri vegalengd fram og aftur, alt að 6 krónum fyrir sólarhring. Standi ferð lengur en sólarhring frá heimili skal greiða 25 aura í ferðakostnað fyrir hverja klukkustund. Sje gjaldtaki búsettur í kaптúni eða þorpi, greiðist ferðakostnaður því að eins, að hann þurfi að fara út úr kaup-túninu eða þorpinu.

8. gr.

Gjald til votta við rjettarhöld eða notarialgerðir er 50 aurar til hvers votts fyrir hverja klukkustund, er rjettarhaldið stendur yfir. Hluti úr klukku-stund telst heil klukkustund. Í einkamálum greiðist gjald þetta til dómars

i rjettnum. Fyrir hvert rjettarhald seinna í málinu skal sá greiða gjaldið, er málinu fær frestað.

9. gr.

Gjöld þau, er um getur í lögum þessum, greiðist einnig í opinberum málum og gjafsóknarmálum.

Í einkamálum er gerðarbeiðandinn skyldur til að greiða gjaldið, áður en gerðin fer fram. Verði gjaldið eigi greitt fyrirfram, hefir sá lögtaksrjett á því, er gjaldið á að taka.

Í opinberum málum og gjafsóknarmálum greiðast gjöld þessi fyrirfram úr landssjóði, gegn endurgjaldi frá þeim, sem dæmdur verður í málskostnað með ályktardómi.

10. gr.

Fyrir eftirrit þau, er ræðir um í 3. gr. laga nr. 2, 2. febr. 1894, svo og fyrir önnur eftirrit, sem einstakir menn biðja um úr embættisbókum eða skjalasöfnum embætta, skal greiða 1 kr. fyrir hverja örk, en hálfa örk eða minna 50 aura.

Ákvæði greinar þessarar ná eigi til afrita þeirra, er ræðir um í 2. málsgrein 6. gr. reglugerðar 13. jan. 1916 um Þjóðskjalasafnið í Reykjavík.

11. gr.

Þegar vöruflutningaskip eða önnur skip, sem afgreiðslugjald eiga að greiða til landssjóðs, hafna sig á stöðum, þar sem lögreglustjóri er ekki búsettur, skulu þau, auk gjalds þess, sem landssjóði ber, greiða þeim, sem ritar á skipskjölin í umboði lögreglustjóra, 5 aura af smálest hverri, nema skipstjóri kjósi heldur að senda skipskjölin tafarlaust til lögreglustjóra sjálfs og fá áritun hans á þau.

12. gr.

Lög 13. janúar 1882 um borgun til hreppstjóra og annara, sem gera rjettarverk, og lög um breyting á 1., 5., 6. og 8. gr. þeirra laga, frá 13. desbr. 1895, svo og lög nr. 5, 14. febr. 1902, eru úr gildi numin.

13. gr.

Lög þessi öðlast gildi 6. desember 1917. Þó skulu hreppstjóraun um fardagaárið 1917--1918 reiknuð samkvæmt ákvæðum 1. gr.

(B. XCIII, 5.)

Ed.**490. Frumvarp**

til laga um heimild handa landsstjórninni til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Landsstjórninni skal heimilt að láta ákveða verðlag á innlendri og útlendri nauðsynjavöru og öðrum vörum, og í því skyni skipa nefnd 5 manna, og skal einn þeirra skipaður eftir tillögum Búnaðarfjelags Íslands og annar eftir tillögum Fiskifjelags Íslands.

2. gr.

Landsstjórnin getur undanskilið þessum ákvæðum þær innlendar vörur, sem útflutningsbann er nú á eða kann að verða lagt á, að fengnum tillögum Búnaðarfjelags Íslands, ef landbúnaðarafurðir eru, og Fiskifjelags Íslands, ef sjávarafurðir eru.

3. gr.

Ákvæðum verðlagsnefndar um verðlag má skjóta til stjórnarráðsins, og fellir það úrslitaúrskurð um það mál.

4. gr.

Landsstjórnin setur með reglugerð ákvæði um starfsvið nefndarinnar og um önnur atriði til framkvæmda á lögum þessum. — Í reglugerð má leggja sektir við brotum á lögum þessum, reglugerð og ákvörðun um verðlag, svo og ákveða meðferð mála út af slíkum brotum.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og falla þá eldri lagafyrirmæli um þetta efni niður.

(B. LXXI, 4.)

Ed.**491. Frumvarp**

til laga um samþykktir um herpinótaveiði á fjörðum inn úr Húnaflóa.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Heimilt er sýslunefndum Strandasýslu, Vestur-Húnavatnssýslu og Austur-

Húnavatnssýslu, hverri í sínu lagi eða saman, að gera samþykktir um síldveiði með herpinót á Húnaflóa, innan lína, er hugsast dregnar:

- a. Frá Drangaskörðum í Ljetthöfða, þaðan í Skreflusker og frá Skrefluskeri í Veturmáfasker.
- b. Frá Bjarnanestöngum í Hnappasker á Hrútafirði, þaðan í Heggstaðanes og þaðan í Ánastaðabæ austan við Miðfjörð.
- c. Á Húnafirði ræður landhelgi takmörkunum, innan við línu, er hugsast dregin úr Vatnsnestá austanverðri að Sölvabakka í Refasveit.

2. gr.

Þá er sýslunefndunum þykir þörf á að gera samþykkt þá, er 1. gr. ræðir um, eða fá óskir um það frá einni sveitarstjórn eða fleirum, og þeim þykir rjett að taka þær óskir til greina, skulu þær semja frumvarp til samþykktarinnar, og kveðja síðan til fundar, með nægum fyrirvara, fyrir svæði það, er samþykktin á að ná yfir. Atkvæðisrjett á þeim fundi hafa allir þeir, er kosningarrjett eiga til Alþingis á nefndu svæði. Oddvitar sýslunefndanna boða fundinn, ákveða fundarstað og sjá um fundarstjórn.

3. gr.

A fundi þeim, er getur um í 2. gr., leggur fundarstjóri fram frumvarp til samþykktar, er samið hefir verið samkv. 2. gr. Fallist fundarmenn á frumvarpið óbreytt með $\frac{2}{3}$ hlutum atkvæða, skal það sent stjórnarráðinu til staðfestingar og löggildingar. Eins fer um frumvarpið, þótt fundurinn geri við það breytingar, ef þær eru samþykktar með $\frac{2}{3}$ atkvæða og sýslunefndirnar fallast á þær. En vilji þær ekki fallast á breytingartillögur, er fundurinn gerir, skal kveðja til fundar á ný. Fallist þá fundurinn á frumvarpið óbreytt með $\frac{2}{3}$ atkvæða, fer um það svo sem fyr segir.

Frumvarp til samþykktar, er eigi hefir náð $\frac{2}{3}$ atkvæða á samþykktarfundi, er fallið, og má eigi koma fram á ný á því ári.

4. gr.

Nú er samþykkt gerð, eins og fyrir er mælt, og send stjórnarráðinu til staðfestingar. Virðist þá stjórnarráðinu hún koma í bága við grundvallarreglur laga eða rjett manna, er samþykktin endursend án staðfestingar. Fylgi henni þá synjunarástæður stjórnarráðsins. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, skipar fyrir um birting hennar og ákveður, hve nær hún öðlist gildi.

Samþykkt, er stjórnarráðið hefir staðfest, má eigi breyta á annan hátt en þann, er hún var stofnuð.

Samþykkt, sem gerð er samkvæmt lögum þessum, gildir eigi lengur en 5 ár í senn, en endurnýja má samþykktina fyrir jafnlangan tíma á sama hátt og hún hefir verið sett.

5. gr.

Í samþykkt skal ætíð kveða á um eftirlit með því, að henni sje hlýtt, og hvernig kostnað við það skuli greiða.

6. gr.

Fyrir brot gegn samþykkt má ákveða sektir alt að 500 kr., og skal í samþyktinni ákveða, í hvern sjóð eða til hverra sektirnar skuli renna.

7. gr.

Með brot gegn samþykkt skal farið sem almenn lögreglumál.

(B. XXXVI, 5.)

Ed.

492. Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á 1. gr. tolllaga fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911.

Frá fjárhagsnefnd.

Ef frumvarp þetta verður samþykkt, þá má gera ráð fyrir, að tekjuauki eftir því verði um 130 þús. kr., ef aðflutningur af vörutegundum þessum verður líkur og 1916.

Þó nefndin kannist við það, að allur almenningur neyti tóbaks, og leggi fje í þau kaup eigi síður en í ýmsar nauðsynjavörur, þá verður hún hins vegar að fallast á, að rjettmætara sje að hækka toll á þeim munaðarvörum, sem hjer er um að ræða, heldur en að láta tollinn koma fram á beinum nauðsynjavörum. Sjerstaklega virðist með öllu sjálfsagt að auka toll á brjóstsýkur og konfekttegundum, sem engum getur blandast hugur um að eru hreinar munaðarvörur, enda eru það einkum efnaðri menn, sem sá tollur kemur niður á. Samkvæmt því, og þar sem full þörf mun vera á að auka tekjur landssjóðs, ræður nefndin háttv. deild til að samþykkja frumvarpið.

Alþingi, 15. ágúst 1917.

Sig. Eggerz,
framsögumaður.

H. Steinsson,
með fyrirvara.

Þó að jeg telji mjög vafasamt, að hækkun sú á tollum, sem frumv. þetta greinir, leiði til tekjuauka þess, sem ráð er fyrir gert, hefi jeg þó ekki viljað leggja það til, að frumv. sje felt.

H. Hafstein.

(B. XXVII, 2.)

Ed.**493. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um stofnun hússtjórnarskóla á Norðurlandi (þingskj. 56).

Frá mentamálanefnd.

Mál það, er hjer um ræðir, er all-þýðingarmikið og vel þess vert, að því sje fullur gaumur gefinn. Það dylst engum.

Mjög langt er síðan, að ýmsum mætum mönnum, körlum og konum, var það ljóst, að brýn þörf væri á því, að til væri á Norðurlandi, nálægt Eyjafirði, einhver sá skóli, er veitt gæti konum þá sjermentun, er þeim yrði að telja nauðsynlega til þess, að þær gætu rækt sem best köllun sína. Enda var það í Eyjafirðinum, að annar af hinum tveim fyrstu kvennaskólum vorum reis upp, sem sje Laugalandsskólinn. En þótt Laugalandsskólinn fjelli úr sögunni, sennilega mest fyrir það, að hann naut ekki nægilegs stuðnings frá hálfu hins opinbera, og ef til vill að nokkru leyti vegna legu sinnar (vantaði alveg fjölmennið til að styðjast við), þá hvarf þó engan veginn þörfin fyrir slíkan skóla. Hvað eftir annað komu í ljós óskir um, að kvennaskóla yrði aftur komið upp einhversstaðar á þessum slóðum. Hafa þær óskir stundum komið fram á þann hátt, að það hefir verið farið fram á að stofna húsmæðraskóla í sveit einhversstaðar í Eyjafjarðar- eða Þingeyjarsýslum (sjá Alptíð. 1907 A. 99 frumvarp og 1909 A. 617 þingsál.), stundum og jafnhliða með því móti, að farið hefir verið fram á að fá sem riflegastan styrk úr landssjóði til hússtjórnarskólalahalds á Akureyri.

En þótt lifað hafi þannig um langan aldur í þessum landshluta þörf og þrá eftir því, að til væri þar sjerskóli fyrir konur, þá hafa óskirnar um það aldrei orðið jafn almennar og eindregnar og nú (sbr. skjal það, sem hjer er prentað sem fylgiskj.). Nú er svo að sjá, að kröfur þessar sjeu svo öflugar orðnar, að sýnt sje, að eigi verði til langframa móti þeim staðið. Og fer það að vonum, að með þeim auknu rjettindum, sem konur hafa öðlast hjer á landi, verði eigi að eins þeim sjálfum, heldur einnig öðrum, ljósari nauðsynin á því, að þeim gefist kostur á að njóta þeirrar mentunar, er svari sem best til aðalköllunar þeirra í lífinu.

En þótt óskir þær, sem hjer um ræðir, sjeu samkvæmt framansögðu bæði almennar og öflugar, þá verður samt eigi, að svo komnu, sagt, að þær sjeu svo fullar samræmis sem vera skyldi, þar sem svo að segja annar helmingur þeirra, er hjer eiga hlut að máli, krefst þess, að slíkur sjerskóli fyrir konur verði reistur í sveit, en hinn helmingurinn, að hann verði reistur í kaupstað (á Akureyri).

Inn í þenna ágreining vill nefndin að vísu blanda sjer sem allra minst. Þó verður hún fyrir sitt leyti að telja það heppilegast, að skóli þessi yrði reistur einhversstaðar við Eyjafjörð, bæði með tilliti til þess, að aðdrættir verði sem hægstir, að því er sjálfa stofnunina og rekstur snertir, og að hann geti líka að einhverju leyti notið stuðnings af fjölmenninu. Enda liggur það í augum uppi,

að ef slíkan skóla skyldi stofna langt uppi í sveit, þá hlyti hann að verða margfalt dýrari, eigi að eins hvað stofnkostnað áhrærir, heldur einnig rekstur hans. Auk þess sem aðflutningur byggingarefnisins yrði þá mjög kostnaðarsamur, að því leyti sem flytja þyrfti á landi, þá hlyti sjálft skólahúsið að byggjast miklu stærra en ella, er öllum námsmeyjum væru ætlaðar heimavistir. Þá mundi og mega telja óumflýjanlegt að kaupa einhverja jörð, frekar stóra en smáa, hýsa hana upp til afnota fyrir starfsfólk og til skýlis búpeningi, kaupa alla áhöfn og launa bústjóra. Og þótt skólanum kynni að einu leyti að reynast styrkur í slíkum búskap, þá hlyti honum á hinn bóginn að verða, eftir því sem samgöngum hjá oss á landi er enn þá háttað, afar erfiðir og dýrir aðdrættir á öllum aðkeyptum nauðsynjum, er verða mundu bæði margar og margbrotnar á svo manumörgu heimili.

En þótt vjer, samkvæmt framansögðu, teljum það skylt, að Alþingi sinni þeim óskum, sem ofangreint frumvarp byggist á, og leggi fram fje til að reisa og reka slíkan kvennaskóla, er þar um getur, þá teljum vjer hins vegar rjett, að viðkomandi hjeruð leggi fram, á einn eða annan hátt, nokkurt fje til þess að koma honum upp. Gæfist þeim með því kostur á að sýna áhuga sinn fyrir þessu máli, jafnt á borði sem í orði, auk þess sem líklegt má telja, að krafa um nokkurt fjárframlag frá þeirra hálfu gæti stuðlað að því að afmarka enn betur, hvar skóli þessi skyldi standa.

Vjer leggjum því til, að frumvarpið verði samþykkt með þeim breytingartillögum, er hjer fara á eftir, og verður nánari grein gerð fyrir þeim, hverri fyrir sig, við framsöguna.

BREYTINGARTILLÖGUR

við frumvarp til laga um stofnun hússtjórnarskóla á Norðurlandi.

1. Við 1. gr. Fyrsta málsgrein orðist svo:
Húsmæðraskóla skal stofna við Eyjafjörð.
2. Við 2. gr. a) Orðið »minst« falli burt.
b) Í stað orðanna »alt að 50« komi:
minst 40.
3. Við 3. gr. Í stað orðanna »stjórnarráðsins eða skólanefndar, er það skipar« komi:
skólanefndar, er stjórnarráðið skipar.
4. Við 4. gr. Greinin orðist svo:

Námsgreinar eru:

A. Verklegar:

Matreiðsla allskonar, og sje sjerstök áhersla lögð á matreiðslu úr innlendum efnum og að hagsýni og nýtni sje ávalt gætt.
Framreiðsla matar og drykkjar.
Ræstun og þvottur.
Saumar og hirðing fatnaðar.

B. Bóklegar:

Efnafræði, sjerstaklega efnasambönd fæðunnar.

Heilsufræði, einkum hjúkrunarfræði.

Meginatriði uppeldisfræðinnar.

Búreikningar.

Nánari ákvæði um námsgreinar skulu settar með reglugerð.

5. Við 5. gr. Greinin orðist svo:

Landssjóður leggur fram $\frac{2}{3}$ af stofnkostnaði, gegn $\frac{1}{3}$ annarstaðar að. Hann skal rekinn fyrir landsfje og stendur undir umsjón stjórnarráðsins, er setur reglugerð um nánari tilhögun hans.

6. Við fyrirsögn frumvarpsins:

Í stað »hússtjórnarskóli« komi:
húsmæðraskóli.

Alþingi, 13. ágúst 1917.

Guðm. Ólafsson,
formaður.
Með fyrirvara.

Eggert Pálsson,
skrifari og framsm.

Magnús Torfason.

Fylgiskjal I.

HÚSMÆÐRASKÓLINN Á AKUREYRI.

Eins og hinu háa Alþingi er kunnugt um, hefir forgöngunefnd hins væntanlega kvennaskóla fyrir Norðurland unnið að því bæði með blaðagreinum og fundarhöldum nú í næstliðin 3 ár að hrinda máli þessu sem best áleiðis með því að vekja og glæða áhuga fyrir því, enda er óhætt að segja, að áhugi fyrir stofnun húsmæðraskóla hjer norðanlands fer stöðugt vaxandi og er þegar orðinn mjög almennur.

Tilgangur skólans er að kenna námsmeyjunum að stjórna húsi, hvort heldur er í sveit eða kaupstað, með reglusemi og sparsemi. Skólinn er ætlaður fyrir 24 heimavistir. Námsgreinar: Matartilbúningur allskonar, bæði vanalegur og finni og sjúkrakostur; að baka brauð og kökur, að sjóða niður og sylta; að leggja á borð, bera fram mat; gera hreint, alt sem þarf til viðhalds heimilinu, þvo þvott og ganga frá honum, línsterking o. s. frv.

Bóklegt: Efnafræði, húshaldsbókfærsla, íslenska, saga og landafræði í fyrirlestur; hjúkrunarfræði geta lært þær sem óska.

Saumar: Linsaumur, kjólasaumur, bæta og stoppa.

Skólatíminn er frá 1. okt. til 1. maí. Auk þess hálfv mánaðar kensla á

haustin (frá 15. sept.) á alls konar kálmeti og ber, og á vorin jafnlangur tími til að planta alls konar matjurtum og blómum.

Vjer höfum frá fyrstu haldið því mjög ákveðið fram, að húsmæðraskóli fyrir Norðurland væri best settur hjer á Akureyri eða við bæinn, og vjer höfum nú ákveðið, að heppilegasti staður fyrir skólann væri sá, að hann yrði reistur hjá Gróðrarstöð Ræktunarfélags Norðurlands, lítið eitt sunnan við Akureyrarbæ. Samkvæmt fundargerð fjölmeens kvennafundar, er vjer boðuðum til og haldinn var hjer á Akureyri 2. þ. m., var það samhuga álit fundarins, að skólinn skyldi bygður á þessum stað, og sömuleiðis er yfirgnæfandi mikill meiri hluti allra kvenna Eyjafjarðar, framan við Akureyri, á sömu skoðun.

Aftur á móti er hægt að búast við, að í Píngeyjarsýslu sje talsverður meiningamunur um það, hver sje hinn heppilegasti framtíðarbústaður skólans.

Þetta er mjög óheppilegur ágreiningur fyrir málið í heild sinni, og kemur þá til álita, hverjir mest hafa til síns máls, og hvað sjerstaklega mælir með samskonar skólastofnun hjer við Akureyri eða í sveit.

Oss hefir aldrei blandast hugur um það, að margt fleira mælir með þessari skólastofnun hjer við Akureyri, og viljum því leyfa oss að taka fram hið helsta:

1. Akureyri er menningarstöð Norðurlands og langfólksflestur bær á Norðurlandi. Hjer er ágæt höfn og samgöngur við umheiminn greiðastar, eftir því sem um er að gera á Norðurlandi. Hjer eru kenslukraftar miklu auðfengnari en til sveita, prentsmiðjur, blaða- og bókaútgáfur, góður kostur fyrirlesara í ýmsum gagnlegum fræðigreinum, og ýms fleiri menningartæki, þar á meðal bókasafn og lestrarsalur. Hjer eru læknar og lyfjabúð, og Akureyri er miðdepill allra póstgangna norðanlands.
2. Hjer á Akureyri yrði bygging skólahúss miklum mun ódýrari, þar sem svo stutt er aðdrátta, en flutningar til sveita á öllu byggingarefni og útlendum vörum ávalt erfiðir og kostnaðarsamir. Í sveit þyrfti einnig skólahúsið að vera miklu stærra, þar sem í skólanum yrðu tómar heimavistir, en hjer við Akureyri geta heimilisfastar stúlkur úr bænum búið heima hjá sjer og gengið í skólann. Árlegur starfsrekstrarkostnaður yrði því miklu meiri í sveit en hjer við Akureyri.
3. Hjer á Akureyri mundu fást nógir og góðir aukakennarar í ýmsum fræðigreinum, svo fastir kennarar skólans þyrftu ekki að vera eins margir. Í sveitum yrði erfiðara að ná í þá. Þetta gæti orðið mikill sparnaður.
4. Hjer á Akureyri gætu þær stúlkur, er svo sýndist, gefið sig að þeim störfum, er bærinn hefir að bjóða, t. d. notið kenslu við blómækt og trjárækt, matjurtagarðsstörf í Gróðrarstöðinni, annað hvort þá er þær væru búnar í skólanum, eða sumrin milli skólavetranna. Þær, sem gefnar væru fyrir hjúkrunarstörf, gætu gefið sig að þeim o. s. frv.
5. Þá yrði það og einnig ómetanleg samgöngubót og greiddi afarmikið fyrir samgöngum og aðflutningum hjer til bæjarins, þegar hin væntanlega brú kemst á yfir Eyjafjarðará, en nú er fje lagt til hennar í fjárlagafrumvarpi stjórnarinnar, og virðist mjög ólíklegt, að þingið verði þeirri fjárveitingu mótfallið.
6. Þá má og benda á það, að gagnfræðaskóli Möðruvalla var endurreistur hjer á Akureyri, og stofnendum Ræktunarfélags Norðurlands kom víst eindregið

saman um það, að fast heimili fjelagsins og tilraunastöð væri best sett hjer, svo að segja fast við Akureyri.

Margar fleiri ástæður mætti telja máli voru til stuðnings, svo sem það, að fyrsti kvennaskóli þessa lands var stofnaður hjer í Eyjafirði, ekki langt frá Akureyri.

Oss finst því, að ekki geti verið skiftar skoðanir um það, að yfirgnæfandlega margt fleira mæli með því, að skóli, sem ætti að geta nokkurn veginn fullnægt þörf og kröfum Norðlendinga, sje miklu betur settur hjer við Akureyri en einhversstaðar uppi í sveit. Og að hafa á þrjónunum 2 skóla fyrir Norður- og Austurland nær engri átt, þar sem Húnavetningar hafa sinn eiginn skóla, er styrktur er árlega af landsfje. Og 2 smærri skólar, annar á Akureyri, en hinn uppi í sveit, yrðu margfalt dýrari, bæði að því er snertir byggingarkostnað, viðhald og starfrækslu.

Vjer leyfum oss að láta fylgja með þessu skjali voru undirbúningsdrætti að teikningu skólahússins, eins og vjer höfum hugsað oss herbergjaskipun hins væntanlega skólahúss, en vitaskuld eru þessir frumdrættir gerðir með þeim fyrirvara, að breytingar geti átt sjer stað, ef annað fyrirkomulag sýndist hentugra og hagkvæmara fyrir skólann, þá er til framkvæmdanna kemur.

Þar sem óumflýjanlegt er að byggja hús handa skólanum, er væri svo stórt, að minsta kosti 24 stúlkur gætu fengið heimavistir, auk íbúðar fyrir kenslukonur, geymsluherbergi fyrir matvæli, eldivið, farangur o. fl., þá getum vjer ekki hugsað oss, að skólabyggingin, með öllu tilheyrandi, mundi kosta minna en ca. 40,000 krónur. Auk þessa þyrfti ýms nauðsynleg áhöld til skólans, er varla kæmu til að kosta minna en 2500—3000 krónur.

Það þarf varla að taka það fram, þar sem það er eindregið álit vort í fyrra umsóknarskjali voru til þingsins 1915, að vjer teljum sjálfsagt að húsið verði bygt úr steini og sementi með járnþaki. Yrði það þá mun varanlegri framtíðarbygging, ábyrgðargjald af húsinu og innanstokksmunum miklum mun lægra o. s. frv.

Af öllu því, sem að framan er sagt, viljum vjer hjer með fara þess á leit, að hið háa Alþingi vilji á í hönd farandi fjárhagstímabili veita af landsfje 40,000 — fjörutíu þúsund — krónur til húsmæðraskóla hjer á Norðurlandi, er bygður sje hjá Gróðrarstöð Ræktunarfjelags Norðurlands, svo fljótt sem ástæður leyfa. Enn fremur hæfilegan styrk til árlegs starfsrekstrar, þar á meðal einhvern ofurlítinn styrk fyrir hverja námsmey, er skólann sækti, einkum lengra að.

Vjer getum átt von á því, að Alþingi þyki fjárveiting þessi býsna há, er vjer viljum fullvissa hið háa Alþingi um það, að hjer er ekki farið fram á hærri upphæð en nauðsynleg er til skólabyggingarinnar, og minna fje en þetta mundi alls ekki nægja til þess, að skólastofnun þessi geti samsvarað þörfum, nauðsyn og aðsókn Norðlendinga.

Vjer treystum því, að Alþingi veiti hina umbeðnu upphæð til þessa fyrirhugaða húsmæðraskóla, er reistur yrði hjer á Akureyri við Gróðrarstöð Rækt-

unarfjelagsins, og með því stofnsetji og styrki öfluglega þessa þjóðþrífastofnunar Norðurlands.

Akureyri, 18. júním. 1917.

Virðingarfylst.

Thora Havsteen. Dómhildur Jóhannesdóttir. Sigríður Einarsson.

Anna Magnúsdóttir. Anna Stephensen. Jóhanna Jónsdóttir.

Alma Thorarensen. Sigurlaug Jakobsdóttir. Gerða Tulinius.

Jóninna Sigurðardóttir. Sigríður Davíðsson. Kr. Eggertsdóttir.

Berta Líndal. Guðrún Ólafsson. Aðalbjörg Sigurðardóttir.

Fylgiskjal II.

Vjer undirritaðar konur erum fastlega sammála um að óska eftir fullkomnum og góðum hússtjórnarskóla á Akureyri sem allra fyrst.

Vjer finnum betur og betur þörfina til að leita oss upplýsingar og verða meiri mentunar aðnjótandi í þeirri grein, og finst það sanngjörn og rjettmæt krafa, að meira sje gert til að fullnægja þeirri þörf vorri en gert hefir verið að þessu.

Vjer óskum og treystum því fastlega, að nefndur skóli verði byggður og honum haldið við af opinberu fé.

Undir ofanskráða áskorun hafa norðlenskar konur ritað nöfn sín á því svæði, er eftirfarandi yfirlit ber með sjer:

Sýslu- og hreppanöfn.	Undirrituð nöfn	Sýslu- og hreppanöfn.	Undirrituð nöfn
I. Skagafjarðarsýsla:		Flutt	1420
Sauðárkrókur	64	IV. Þingeyjarsýsla:	
Seiluhreppur	16	Húsavík	24
Staðarhreppur	13	Presthólahreppur	39
Skefilsstaðahreppur	31	Flateyjarhreppur	22
II. Eyjafjarðarsýsla:		Grýtubakkahreppur	32
Arnarnesshreppur	85	Undirrituð nöfn samtals	1537
Árskógshreppur	70		
Hrafnagilshreppur	49		
Hvanneyrarhreppur	117		
Svarfaðardalshreppur ...	133		
Saurbæjarhreppur	128		
Glæsibæjarhreppur	106		
Skriðuhreppur	22	Samandregið yfirlit:	
Öngulsstaðahreppur	55	Skagafjarðarsýsla	124
Þóroddsstaðahreppur	117	Eyjafjarðarsýsla	896
Öxndælahreppur	14	Akureyri	ca. 400
III. Akureyri	ca. 400	Þingeyjarsýsla	117
Flyt	1420		1537

(C. XXIII, 2.)

Nd.

494. Viðaukatillaga

við tillögu til þingsályktunar um uppeldismál (þingskjal 451).

Frá Sigurði Sigurðssyni.

Aftan við 5. tölulið komi nýr liður, sem verður 6. liður:

Loks að rannsaka, hvort eigi muni tiltækilegt að flytja hinn almenna mentaskóla og kennaraskólann til hinna fornu skólasetra, Bessastaða eða Skálholts, eða á einhverja opinbera eign í nærsýslunum við Reykjavík.

(B. XCVI, 3.)

Ed.

495. Framvarp

til laga um heimild fyrir landsstjórnina til að leyfa Íslandsbanka að auka seðlaupphæð þá, er bankinn má gefa út samkvæmt 4. gr. laga nr. 66, 10. nóv. 1905.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að auka seðlaupphæð þá, er Íslandsbanki má gefa út samkvæmt lögum nr. 66, 10. nóv. 1905, 4. gr., svo sem viðskiftaþörfin krefur að dómi landsstjórnar. Þessa viðbót við seðlaútgáfuna má þó því að eins leyfa, að

1. að minsta kosti helmingur forðans til tryggingar seðlaupphæð þeirri, sem úti er í hvert skifti og fer fram úr $2\frac{1}{2}$ miljón króna, sje málmforði, samkvæmt 5. gr. nefndra laga.
2. bankinn við lok hvers mánaðar greiði vexti, $2\frac{0}{10}$ á ári, af upphæð þeirri, er seðlaupphæð sú, sem úti er í mánaðarlok, fer fram úr $2\frac{1}{2}$ miljón króna og málmforðinn nægir ekki til.
3. bankinn greiði ókeypis og eftir þörfum í Reykjavík, samkvæmt brjefi eða símskeyti, fjárhæðir, sem Landsbankinn borgar inn í reikning Íslandsbanka við viðskiftabanka hans í Kaupmannahöfn, og flytji á sama hátt og ókeypis það fje, sem Landsbankinn þarf að flytja frá Reykjavík til Kaupmannahafnar, að svo miklu leyti, sem innieign Íslandsbanka þar leyfir.

2 gr.

Bankanum er skylt, að viðlögðum missi seðlaútgáfurjettar síns, að inn-

leysa alla þá seðla, er hann hefir gefið út samkvæmt lögum þessum, jafnskjótt sem landsstjórnin eða löggjafarvaldið krefst þess, og með þeim fyrirvara, er settur verður.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. desember 1917 og gilda til 1. desember 1918.

(A. XXIV, 2.)

Nd.

496. Nefndarátt

um frumv. til laga um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911.

Frá fjárhagsnefnd.

Frumvarp þetta fer að eins fram á þá breytingu á gildandi lögum um vitagjald, að hækka gjaldið úr 25 aurum upp í 35 aura af hverri smálest af rúmmáli skipsins, og af skipum, sem höfð eru til innanlandssiglinga, er lágmark árgjaldsins hækkað úr 4 kr. upp í 6 kr.

Nefndin er samþykk þessum breytingum og ræður til, að frumv. verði samþ. óbreytt.

Alþingi, 15. ágúst 1917.

Magnús Guðmundsson,
formaður.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Þórarinn Jónsson,
framsögum.

Þorsteinn M. Jónsson.

H. J. Kristófersson.

(A. X, 5.)

Nd.

497. Nefndarátt

um frumv. til laga um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Þetta frumvarp er stjórnarfrumvarp. Það er búið að ganga í gegnum háttv. efri deild og hefir verið samþykkt þar. Í því felast ekki miklar efnisbreytingar á nú gildandi lögum, en það dregur saman í eina heild 8 eldri lög og lagabreytingar. Það út af fyrir sig er næg ástæða til þess að taka frumvarpinu vel og láta

það ganga fram, en rjett er, að þessum samdrætti eldri laga fylgi nokkrar endurbætur.

Helsta breytingin á núgildandi lögum, sem í þessu frumv. felst, er sú, að stærð báta, sem samþykkt má ná til, er færð úr 15 í 20 lestir. Nefndin er sammála um, að þessi breyting gangi í rjetta átt, en álitur að hún gangi ekki nógu langt. Hún vill því færa stærðartakmark bátanna upp í 30 lestir. Ástæðan fyrir því er þessi: Í flestum eða öllum veiðistöðum í kringum land alt er ásetningurinn og viðleitnin sú, að leggja niður smærri báta til þess að fá aðra stærri í staðinn. Ef þessu fer fram um stund, sem líklegt er, þá fer svo að fám árum liðnum, að þorri bátanna verður undanþeginn lendingasjóðsgjaldi og tekjur lendingasjóðanna verða sára litlar, en það telur nefndin veigamesta tilgang þessa frumv. að stuðla til þess að bæta hafnir og lendingar hjer við land.

Þó nefndin þannig vilji gera gjaldskylduna til lendingasjóðanna viðtækari, þá vill hún ekki heimila, að það sje nokkurstaðar haft svo hátt, að tilfinnanlegt geti talist. Sumir nefndarmenn töldu 2% af afla hæfilegt hámark, en meiri hluta nefndarinnar fanst það of hátt og vill færa það niður í 1%. Minni hlutinn (B. St. og J. B.) beygði sig fyrir því, en hefir þó óbundið atkv. sitt ef aðrir háttv. þingmenn gera breytingartillögur um að færa það upp í 2%. Stjórnin hafði sett 5% sem hámark, en um það er öll nefndin sammála, að það sje óhæfilega hátt.

Í frumv., eins og það kemur frá háttv. efri deild, er heimilað að leggja gjaldið á rúmmál bátanna. Það ákvæði telur nefndin óhyggilegt og vill slá því föstu, að við hundraðsgjald af aflanum sje miðað og ekkert annað.

Því fer fjarri að það sje föst regla eða sjálfsagt, að upphæð afla standi í rjettu hlutfalli við stærð skipsins. Auk þess ráða sumir útgerðarmenn alla skipverja fyrir mánaðarpeninga og telja aflann alls ekki í hlutum. Gæti þá orðið ágreiningur um, hvað telja skyldi afla skipsins marga hluti, en þess háttar ágreiningur og deilur, sem af honum gætu leitt, vill nefndin koma í veg fyrir.

Af framansögðu vill nefndin gera eftirfylgjandi breytingar á frumv. og ráða síðan háttv. deild til að samþykkja það.

BREYTINGARTILLÖGUR.

1.

Í stað »20 smálestir« í 1. og 6. gr. komi:
30 smálestir.

2.

Fyrri partur 3. málsgreinar 7. greinar orðist svo:
Lendingasjóðsgjald má ákveða alt að 1% af afla skipsins.

Alþingi, 16. ágúst 1917.

Sveinn Ólafsson,
formaður.

Pjetur Ottesen,
skrifari.

B. R. Stefánsson,
framsögum.

Jörundur Brynjólfsson.

Matth. Ólafsson.

(B. LXXXVII, 3.)

Nd. 498. Rökstudd dagskrá

samþykkt í Nd. 16. ágúst.

Frá fjárhagsnefnd.

(Frumv. til laga, er mæla svo fyrir, að verkamönnum hins íslenska ríkis skuli reikna kaup í landaurum á þgskj. 223).

Í trausti þess, að landsstjórnin taki til rækilegrar athugunar við væntanlegan undirbúning launamálanna, hvort tiltækilegt muni að greiða starfsmönnum landsins laun þeirra í landaurum, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(B. CI, 2.)

Nd. 499. Rökstudd dagskrá

samþykkt í Nd. 16. ágúst.

Flutningsmaður: Benedikt Sveinsson.

(Frv. til laga um breytingu á lögum nr. 54, 30. júlí 1909, og viðauka við þau á þgskj. 400).

Með því að mál þetta er ekki svo rækilega undirbúið, að því verði ráðið til heppilegra lykta að þessu sinni, og í því trausti, að landsstjórnin endurskoði löginn nr. 54, 30. júlí 1909, í samráði við stjórn Samábyrgðariunnar, og leggi fyrir næsta Alþingi frumvarp til laga um breytingar á þeim, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(A. I, 5.)

Nd. 500. Nefndaraliit

um tekjubálk frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir farið nákvæmlega yfir tekjubálk fjárlagafrumv. fyrir næsta

fjárhagstímabil og leggur til að tekjuáætlun sú, sem gerð er í frumv., verði færð niður í heild sinni um 120000 kr. á ári eða 240000 kr. á fjárhagstímabilinu. Hefir það vakað fyrir nefndinni að áætla varlega, til þess að reyna að komast hjá því, að tekjur verði minni en gert er ráð fyrir. En vel má vera, að áætlun stjórnarinnar reynist rjettari en áætlun nefndarinnar; um það verður ekkert full- yrt. En með hliðsjón af tekjum undanfarandi ára, því ástandi sem nú er og lík- unum fyrir inn- og útflutningi, hefir nefndin eigi sjeð sjer fært að fara hærra í tekjuáætluninni en hún hefir gert.

Um hinar einstöku tillögur nefndarinnar skal það tekið fram, sem hjer greinir:

Áætlun stjórnarinnar um ábúðar- og lausafjárskatt, húsaskatt og tekju- skatt lætur nefndin halda sjer, og sòmuleiðis áætlunina um erfðafjárskatt og leyf- isbrjefagjöld, en vill færa niður aukatekjur um 10000 kr. á ári og vitagjald um 15000 kr., vegna þess, hversu mikið sala fasteigna minkar um sinn og lítið er um skipaferðir.

Útflutningsgjald leggur nefndin til að verði lækkað um 70000 kr. á ári, og virðist það eigi of mikið, þegar tekið er tillit til að vænta má, að framleiðsla til sjávar minki stórkostlega.

Áfengistoll og tóbakstoll vill nefndin hækka, hinn fyr nefnda um 10000 kr. á ári og hinn síðar nefnda um 75000 kr. á ári, hvort tveggja með hliðsjón af frumv. um hækkun á þessum toll-liðum, sem nú liggur fyrir Alþingi og líkur virðast til að verði samþ.

Kaffi- og sykurtoll og vörutoll virðist nefndinni eigi mega áætla hærri en 500000 kr. á ári hinn fyrnefnda og 300000 kr. á ári hinn síðarnefnda, bæði vegna þess, að landsmenn munu spara nokkuð við sig og vegna aðflutninga- teppu.

Pósttekjur vill nefndin enn fremur að sinni færa niður um 10000 kr. á ári, sjerstaklega vegna misbresta á póstsambandi við útlönd.

Liðinn um tekjur af silfurbergsnámunum í Helgustaðafjalli hefir nefndin látið halda sjer, þótt vafasamt sje, að námurnar gefi tekjur á næsta fjárhags- tímabili.

Greiðslur frá prestaköllum samkv. lögum 27. febr. 1880 hefir nefndin fært niður um 200 kr. á ári og bætt við athugasemd um, að presturinn í Breiða- bólsstaðarprestakalli megí verja afgjaldi prestssetursins á sama hátt og undan- farin ár.

Fleiri breytingartillögur hefir nefndin ekki gert og mun reynt að gera frekari grein fyrir þeim við framsögu málsins. Sòmuleiðis mun þá reynt að gera nokkra grein fyrir fjárhagsútlitinu í lok þessa árs.

Alþingi, 16. ágúst 1917.

Magnús Guðmundsson,
form. og framsögum.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Þórarinn Jónsson. Þorsteinn M. Jónsson. H. J. Kristófersson.

(B. XXXIV, 5.)

Ed.

501. Nefndarálit

um frumvarp til laga um málskostnað einkamála.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað mál þetta eltir föngum, og leggur til að það verði samþykkt með nokkrum breytingum, er yfirleitt miða að því að gera dómsvið rýmra um ákvæði málskostnaðar.

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Við 3. gr. Á undan orðinu »heitið« komi:
greitt eða.
2. — 4. — a. við 1. málsg. í stað orðanna: »er dómur — 3. gr.« komi:
skal fá goldinn málskostnað samkvæmt því, er áður segir.
b. við 2. málsg. Orðin »samkvæmt 3. gr.« falli niður.
c. við 2. lið: Í stað orðsins »nauðsynjar« komi:
nauðsyn.
3. — 5. — a. Í stað orðanna: »Nú hefir maður — þýðingarlaus« komi:
Nú hefir maður gert ráðstafanir eða látið fram fara athöfn í máli, svo sem vitnaleiðslu eða matsgerð, er að mati dóms eru þarflausar eða þýðingarlausar.
b. í stað orðanna: »hún hafði« komi:
þær höfðu.
4. — 6. — a. Í stað orðanna: »enda sje um veruleg atriði að tefla« komi:
eða veruleg vafaatriði eru í máli.
b. orðið »leyti« falli niður.
5. — 8. — Á eftir orðinu »látnar« komi:
vera.
6. — 10. — Í stað orðsins: »andstæðingi« og »andstæðing« komi:
gagnaðila.
7. — 13. — a. Í stað orðsins »stefna« komi:
hjeraðsstefna.
b. Í stað »gjafsóknar — eða gjafvarnarhafa« komi:
gjafsóknarhafa eða gjafvarnar.

Alþingi, 16. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
formaður og ritari.

H. Hafstein.

Kristinn Danielsson.

(B .LXXXIV, 3.)

Ed.**502. Breytingartillögur**

við breytingartillögur á þingskjali 419.

Flutningsm.: M. J. Kristjánsson.

1. Við 1. Aftan af 1. málsgrein falli: »og 2 gæslustjórar sem hingað til hafa gilt«. Í stað þess komi:
Skal einn þeirra hafa leyst af hendi próf í lögfræði, er veitir rjett til embætta þeirra á Íslandi, er lögfræðingar skipa.
2. — 3. a. Orðin »eftir tillögum bankastjórnar« falli burt. Í þeirra stað komi:
að fengnum tillögum bankastjórnar.
b. Þriðja málsgrein: »Nú er bankastjóri forfallaður o. s. frv.« falli burt.
3. — 4. a. Fyrir »8000« komi:
6000.
b. Orðin »og gæslustjórar 2000 kr.« falli burt.

(A. I, 6.)

Nd.**503. Breytingartillögur**

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjárhagsnefnd.

1. Við 2. gr. a) í 4. lið.
Fyrir »80000—80000« komi:
70000—70000.
b) í 6. lið.
Fyrir »50000—50000« komi:
35000—35000.
c) í 8. lið.
Fyrir »220000—220000« komi:
150000—150000.
d) í 9. lið.
Fyrir »40000—40000« komi:
50000—50000.
e) í 10. lið.
Fyrir »250000—250000« komi:
325000—325000.

f) í 11. lið.

Fyrir »550000—550000« komi:
500000—500000.

g) í 12. lið.

Fyrir »350000—350000« komi:
300000—300000.

h) í 14. lið.

Fyrir »140000—140000—280000« komi:
130000—130000—260000.

2. Við 5. gr. 1.

Fyrir »2000—2000—4000« komi:
1800—1800—3600.

3. Við 5. gr. 1. og 2. Milli þeirra liða bætist inn í svo hljóðandi athugasemd:

Heimilt er prestinum í Breiðabólstaðarprestakalli að verja árgjaldinu af því, kr. 142,38 hvort árið, til túnasljettunar á staðnum, þó með því skilyrði, að hann sljetti að minsta kosti 6 dagsláttur á þessum 2 árum.

(B. LVIII, 10.)

Ed.

504. Átt fjárveitinganefndar

um frumvarp til laga um stofnun alþýðuskóla á Eiðum og afhendingu Eiðaeignar til landssjóðs.

Fjárveitinganefnd Ed. hefir athugað fjárbagshlið frumvarpsins um stofnun alþýðuskóla á Eiðum og afhendingu Eiðaeignar til landssjóðs, og fær ekki sjeð, að frá þeirri hlið sje neitt því til fyrirstöðu, að frumvarpið nái fram að ganga.

Alþingi, 16. ágúst 1917.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
fundaskrifari.

(B. XXVII, 3.)

Ed. 505. Állt fjárveitinganefndar

um frumvarp til laga um stofnun hússtjórnarskóla á Norðurlandi.

Fjárveitinganefnd Ed. hefir athugað fjárhagshlið frumvarpsins og breytingartillögur mentamálanefndar við það, og fær ekki sjeð, að frá þeirri hlið sje neitt því til fyrirstöðu, að frumvarpið og breytingartillögurnar nái fram að ganga.

Alþingi, 16. ágúst 1917.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
fundaskrifari.

(B. LXXIV, 5.)

Nd. 506. Nefndarállt

um frumvarp til laga um breytingu á og viðauka við lög um stofnun ræktunarsjóðs Íslands 2. mars 1900.

Frá landbúnaðarnefnd.

Þetta frumv. er komið frá háttv. efri deild. Nefndin hefir athugað það, og telur rjettarbót að því. Leggur hún til að frumvarpið verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 17. ágúst 1917.

Stefán Stefánsson,
form.

Jón Jónsson,
skrifari.

Einar Árnason,
framsögum.

Þjetur Þórðarson, Sigurður Sigurðsson.

(C. IV, 2.)

Nd.

507. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um umsjón á landssjóðsvöru úti um land (þgskj. 40).

Frá minni hluta bjargráðanefndar.

Jeg gat ekki verið á sama máli og hv. samnefndarmenn mínir í bjargráðanefndinni um að vísa þingsályktunartillögunni á þingskjali 40, um umsjón landssjóðsvöru úti um land, til stjórnarinnar, í stað þess að koma fram með tillögum um málið.

Jeg get fúslega fallist á, að það sje rjett, sem hv. flutningsmenn tjeðrar þingsályktunartillögu halda fram, að afskifti sýslumanna af landssjóðsversluninni úti um land sjeu, eins og nú er komið, ekki nauðsynleg.

Það leiðir af sjálfu sjer, að jafnframt því sem verslunin er rekin á kostnað landssjóðs, þá sje þess gætt að gera það á þann hátt, sem haganlegast og kostnaðarminst er fyrir viðskiftamennina úti um landið. Því að það er sjálfsagður hlutur, að láta vörurnar ekki ganga í gegn um fleiri hendur en nauðsynlegt er, því að slíkt eykur óhjákvæmilega verð vörunnar, sem ærið er áður.

Það má vel vera, að hluttaka sýslumanna í landssjóðsversluninni úti um land hafi verið nauðsynleg í byrjun, meðan verslunin var að ryðja sjer til rúms og komast á fastan fót og meðan hún var rekin sem aukastarf á annari skrifstofu stjórnarráðsins. Þó svo hafi nú verið í byrjun, þá er alt öðru máli að gegna nú, þar sem sett er á stofn sjerstök verslunarskrifstofa í Reykjavík með nægum starfskröftum.

Það virðist liggja beinast við og vera hampaminst, að sveitarstjórnunum sje það frjálst að snúa sjer beint til verslunarskrifstofunnar, milliliðalaust, þar sem því verður við komið. En aftur á móti geti sveitarstjórnirnar, þar sem það þykir hentugra og aðstaðan til beinna viðskifta er örðugri, falið kaupfjelögum sínum og kaupmönnum að reka viðskiftin fyrir sig. Það sem meðal annars mælir með því, að sveitarstjórnirnar sjeu ekki útilokaðar frá því að geta notað þessa síðastnefndu aðferð, er það, að menn verða allvíða nær eingöngu að reka þá hlið viðskiftanna, er snýr að sölu afurðanna, einmitt við kaupmenn og kaupfjelög.

Jeg vil því eindregið mæla með því, að þingsályktunartillagan verði samþykkt.

Alþingi, 16. ág. 1917.

Pjetur Ottesen.

(A. XIX, 5.)

Ed.

508. L Ö G

um breyting á og viðauka við lög 1. febrúar 1917 um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurlálfuófriðnum.

(Afgreidd frá Ed. 17. ágúst).

1. gr.

3. gr. 4. liður nefndra laga 1. febrúar 1917 orðist þannig:

Enn fremur má landsstjórnin, ef almenningsþörf í einhverju bygðarlagi eða í landinu í heild sinni krefur, taka eignarnámi nauðsynjavörur hjá kaupmönnum, framleiðendum eða öðrum, gegn fullu endurgjaldi. Landsstjórnin ákveður sjálf, hverjar vörur skuli teljast nauðsynjavörur.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(B. X, 7.)

Nd.

509. Frumvarp

til laga um stefnufrest til íslenskra dómstóla.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

I. kafli.

Um stefnufrest í almennum einkamálum í hjerði.

1. gr.

Nú á varnaraðili máls heimili eða dvöl í þinghá eða kaupstað, þar er mál á hendur honum skal þingfest, og ber honum þá vikufrestur til stefnu.

2. gr.

Nú á varnaraðili heimili eða dvöl utan þinghár eða kaupstaðar, þar er mál á hendur honum skal þingfest, en þó innan takmarka sama sýslufjelags, og ber honum þá tveggja vikna stefnufrestur.

Kaupstaðirnir Reykjavík og Hafnarfjörður skulu í lögum þessum taldir innan takmarka sama sýslufjelags.

3. gr.

Nú á varnaraðili heimili eða dvöl hjer á landi, en utan sýslufjelags, þar er mál á hendur honum skal þingfest, og skal dómari þá ákveða stefnufrest eftir því, sem við á í hvert sinn. Þó má frestur aldrei vera skemri en 2 vikur og aldrei lengri en 9 vikur.

4. gr.

Nú á varnaraðili heimilisfang eða dvöl erlendis, og skal dómari þá ákveða stefnufrest eftir atvikum í hvert sinn. Þó má fresturinn aldrei vera skemri en 3 mánuðir og aldrei lengri en 12 mánuðir.

5. gr.

Nú er eigi kunnugt, hvar varnaraðili á heimilisfang eða dvöl, og skal þá dómari ákveða stefnufrest á þann hátt, er í 3. og 4. gr. segir, þannig að fresturinn fari eftir 3. gr., ef telja má vist, að varnaraðili eigi heimili eða dvöl hjer á landi, en ella skal fara eftir 4. gr.

6. gr.

Ákvæði 1.—5. gr. gilda jafnt, hvort sem mál er þingfest á bæjarþingi, manntalsþingi eða í aukarjetti.

II. kafli.

Um stefnufrest í einkamálum, er frábrugðinni meðferð sæta í hjeraði.

7. gr.

Í gestarjettarmálum skal stefnufrestur vera sem hjer segir:

1. Þegar svo er ástatt um varnaraðila, sem um ræðir í 1. gr., skal stefnufrestur vera eigi skemri en sólarhringur.

2. Þegar svo stendur á, sem í 2. gr. segir, skal stefnufrestur eigi vera skemri en 1 vika.

3. Nú eru atvik svo vaxin, sem í 3. og 4. gr., sbr. 5. gr., getur, og skal dómari þá ákveða stefnufrestinn, svo sem þar segir, þó svo, að fresturinn verði eigi lengri en 6 vikur, ef svo er ástatt, sem í 3. gr. getur, en ella eigi lengri en 6 mánuðir.

8. gr.

Stefnufrestur í einkalögreglumálum, sjódomsmálum og merkjamálum, samkvæmt lögum nr. 35, 2. nóv. 1914, skal fara eftir ákvæðum 7. gr.

9. gr.

Stefnufrestur í landamerkjámálum, áreiðar- og vettvangsmálum, vixil- og tjekkamálum, hjónabandsmálum, málum til áfrýjunar sáttanefndarúrskurðum samkv. lögum nr. 32, 11. júlí 1911, fer eftir reglum 1.—4. gr. laga þessara, nema mál þessi sæti gestarjettarmeðferð, sbr. 7. gr.

10. gr.

Stefnufrestur í eignardómamálum skal fara eftir ákvæðum laga nr. 46, 10. nóv. 1905, 9. gr.

11. gr.

Ákvæði laga nr. 30, 3. nóv. 1915, um stefnufrest í málum til ógildingardóms á skjölum, skulu haldast óbreytt.

III. kafli.

Um stefnufrest í sakamálum og til yfirdómstóla.

12. gr.

Í sakamálum skal stefnufrestur fara eftir ákvæðum 7. gr.

13. gr.

Nú er sakamál sótt annarstaðar en á heimilis- eða dvalarvarnarþingi sökunauts, en hann er staddur í þinghá, þar sem málið er sótt að lögum, þegar stefna er birt honum, og fer þá um frestinn, svo sem þar væri heimili hans eða dvalarstaður.

14. gr.

Stefnufrestur til landsyfirdóms fer eftir tilsk. 11. júlí 1800, 15. gr. Þó skal yfirdómur ákveða frestinn samkvæmt 4. og 5. gr. laga þessara, ef svo er ástætt um varnaraðila, sem í tjeðum greinum segir.

15. gr.

Stefnufrestur til landsyfirdóms í sakamálum og til synodalrjettar fer eftir þeim reglum, sem hingað til hafa gilt.

IV. kafli.

Almenn ákvæði.

16. gr.

Ákvæði laga þessara taka til allra þeirra, sem stefnt er í hverju einstöku máli, hvort sem er sóknar- eða varnaraðili, meðalgöngumaður, vitni, matsmaður o. s. frv. Stefnufrestur í eiðs-, mats-, skoðunar- eða vitnamálum fer eftir sömu reglum sem stefnufrestur í aðalmáli.

17. gr.

Akvörðun dómstóls um stefnufrest samkvæmt 4. og 5. gr. og II. kafla, sbr. 4. og 5. gr. og 14. gr., má áfrýja til æðri dóms eftir almennum áfrýjunarreglum.

18. gr.

Með lögum þessum eru eftirgreind lagaákvæði úr gildi numin: N. L. 1—4—7, 8, 9 og 12, sbr. kgsbr. 2. maí 1732, tilsk. 3. júní 1796, 16. gr., og tilsk. 11. júlí 1800, 15. gr. síðasta setning, svo og N. L. 1—4—18, sbr. kgsbr. 2. maí 1732, tilsk. 29. maí 1750, 1. gr., tilsk. 3. júní 1796, 29. gr., lög nr. 5, 17. mars 1882, 7. gr., lög nr. 59, 10. nóv. 1905, 2. gr., lög nr. 33, 11. júlí 1911, og lög nr. 35, 2. nóv. 1914, 6. gr., að því leyti, sem nefnd lagaákvæði hafa að geyma fyrir-mæli um stefnufrest. Loks eru úr lögum numin öll lagaákvæði, er koma í bága við lög þessi. Þó skulu ákvæði laga nr. 19, 2. okt. 1895, um stefnur til æðri dóms í skiftamálum, og ákvæði laga nr. 11, 20. okt. 1905, um stefnufrest í landsdómsmálum, haldast óbreytt.

(B. LXXV, 3.)

Ed.**510. Frumvarp**

til hafnarlaga fyrir Ísafjörð.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Til hafnargerðar á Ísafirði veitist úr landssjóði einn fjórði hluti kostnaðar, eftir áætlun, sem stjórnin hefir samþykkt, þegar fje er veitt til þess í fjárlögum, þó ekki yfir 150000 — eitt hundrað og fimmtíu þúsund — krónur, gegn þreföldu fjárframlagi úr hafnarsjóði Ísafjarðar. Fje þetta greiðist bæjarstjórn Ísafjarðar að sömu tiltölu og hafnarsjóður leggur fram til fyrirtækisins árlega.

2. gr.

Meðfram strandlengjunni umhverfis höfnina, svo langt sem lögsagnar-umdæmi Ísafjarðar nær, má ekki gera í sjó fram neina bryggju eða önnur mannvirki, nje heldur breyta þeim mannvirkjum, sem nú eru, og ekki fylla upp né dýpka út frá landi, nema samþykki bæjarstjórnar komi til.

Sá, sem gera vill eitthvert slíkt mannvirki, skal senda hafnarnefndinni beiðni um það, og skal beiðninni fylgja lýsing á því, svo og uppdráttur, ef með þykir þurfa, í tvennu lagi, og heldur hafnarnefndin öðru eintakinu af hvoru þeirra eftir. Hafnarnefndin afgreiðir síðan málið til bæjarstjórnar, er ákveður, hvort leyfið skuli veitt. Skjóta má þó þeirri ákvörðun undir úrskurd stjórnarráðsins.

Sá, sem fengið hefir leyfi til að gera slíkt mannvirki, skal skyldur að halda því svo við, að engin hætta stafi af því.

Brot gegn þessari grein varða sektum frá 10—200 kr., og hafnarnefndin getur látið nema burt mannvirkið á kostnað eiganda.

Nú hefir bryggja eða annað mannvirki í sjó fram legið ónotað í 5 ár samfleytt, og er þá hafnarnefnd heimilt að láta taka það burt án endurgjalds til eiganda.

3. gr.

Bæjarstjórn Ísafjarðar hefir á hendi stjórn hafnarmálefna undir yfirumsjón stjórnarráðs Íslands.

4. gr.

Framkvæmd hafnarmála og eftirlit með höfninni skal fela hafnarnefnd, er bæjarstjórnin kys á sama hátt og aðrar nefndir samkvæmt bæjarstjórnarlögum kaupstaðarins.

Í hafnarnefnd sitja 5 menn og sjeu tveir þeirra utan bæjarstjórnarinnar. Formaður bæjarstjórnarinnar er einnig formaður hafnarnefndarinnar. Enginn getur skorast undan endurkosningu í hafnarnefnd fyr en hann hefir setið 6 ár samfleytt í nefndinni.

Nefndin sjer um viðhald og umbætur á bryggjum og mannvirkjum hafnarinnar, stýrir öllum framkvæmdum, er þar að lúta, og annast fjárhald hafnarinnar og reikningsskil fyrir hönd bæjarstjórnarinnar.

5. gr.

Bæjarstjórnin skipar starfsmenn hafnarinnar eftir tillögu hafnarnefndar.

6. gr.

Eigum hafnarsjóðsins má að eins verja í þarfir hafnarinnar. Bæjarsjóður ábyrgist skuldir hafnarsjóðsins, og bæjarstjórnin hefir ábyrgð á eigum og fje hafnarinnar.

7. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, selja eða veðsetja fasteignir hafnarsjóðsins eða kaupa nokkra nýja fasteign, taka stærri lán eða lán til lengri tíma en að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem fer í hönd, nje endurnýja slik lán eða fresta borgunartímanum, og ekki heldur gera nein þau mannvirki við höfnina, sem eru svo stórvaxin, að árstekjurnar brökkvi eigi til að koma þeim í framkvæmd.

8. gr.

Til þess að standa straum af kostnaði við byggingu og viðhald mannvirkja hafnarinnar og til árlegs reksturskostnaðar hafnarinnar, er heimilt að innheimta gjöld þau, er hjer segir, af skipum og bátum, er hafna sig á hinn löggitlu höfn Ísafjarðar, eins og takmörk hennar eru eða verða ákveðin með reglugerð, og farmi þeirra:

1. Lestagjald.

2. Ljós gjald

3. Vörugjald. Undanskildar skulu þó vörur þær, er samkvæmt farmskrá skipsins eiga að fara til annara hafna á landinu, ef þær eru ekki settar á land.

4. Bryggjugjald af skipum, er leggjast við bryggju í lögsagnarumdæminu, innan takmarka hafnarinnar.

Af bryggjum einstakra manna má gjaldið þó aldrei vera hærra en helmingur af gjaldi því, er skip greiða fyrir að liggja við bryggjur hafnarsjóðsins. Þó greiða bryggjueigendur ekkert gjald af sinum eigin fiskiskipum.

5. Festargjald af skipum, er nota festar eða legufæri hafnarinnar.

Gjöld þessi, sem og gjald fyrir afnot af öðrum eignum hafnarinnar, skal ákveða með reglugerð, er bæjarstjórn Ísafjarðar semur og stjórnarráð Íslands staðfestir, og skal í henni ákveða hver skuli greiða þau.

Herskip og skemtiskip skulu vera undanþegin lestagjaldi og ljósgjaldi.

Öll gjöld til hafnarsjóðsins og tekjur hans má taka lögtaki.

9. gr.

Reikningsár hafnarsjóðsins er almanaksárið.

10. gr.

Fyrir 1. nóvember ár hvert ber hafnarnefnd að leggja fyrir bæjarstjórn frumvarp til áætlunar um tekjur og gjöld hafnarsjóðsins á komandi ári. Áætlun þessa skal ræða á tveimur fundum á sama hátt og fjárhagsáætlun bæjarsjóðsins, og skal hún fullsamin fyrir lok nóvembermánaðar.

11. gr.

Nú hefir bæjarstjórn í hyggju einhverjar meiri háttar aðgerðir við höfnina, eða hún vill gera einhverjar þær ráðstafanir, er samþykki stjórnarráðsins þarf til, og skal hún þá senda stjórnarráðinu tillögur um það efni. Skal það gert svo timanlega, ef kostur er, að samþykki stjórnarráðsins geti komið til, áður en fjárhagsáætlun hafnarsjóðsins er samin.

12. gr.

Komi það í ljós, þegar fram á árið liður, að óumflýjanlegt sje að sinna einhverjum aðgerðum utan áætlunar, eða fara fram úr áætluðum fjárupphæðum, ber hafnarnefnd að tilkynna það bæjarstjórn í tæka tíð. Fallist hún á tillögur hafnarnefndarinnar, skal þegar leita samþykkis stjórnarráðsins til þess, að víkja megi frá áætluninni. Fyr má ekki framkvæma verkið, nje stofna til tekjuhallans.

13. gr.

Við lok hvers reikningsárs, og ekki síðar en fyrir lok febrúarmánaðar, skal gera reikning yfir tekjur og gjöld hafnarsjóðs á hinu liðna ári og efna-hagsreikning hans.

Reikningana skal endurskoða og úrskurða á sama hátt og bæjarsjóðs-reikningana.

Samrit af reikningnum, eins og hann hefir verið úrskurðaður af bæjarstjórninni, skal síðan senda stjórnarráðinu.

14. gr.

Að öðru leyti skal ákveða með reglugerð, er bæjarstjórnin semur og stjórnarráðið staðfestir, alt það, er lýtur að greiðri og hættulausri umferð um höfnina, góðri reglu, og öðru höfninni viðvikjandi, er við þykir eiga.

Í reglugerðinni má ákveða sektir fyrir brot á henni, 10—500 kr.

Sektir samkvæmt lögum þessum og hafnarreglugerðum renna í hafnarsjóð.

15. gr.

Sem almenn lögreglumál skal með þau mál farið, sem risa út af brotum gegn 2. gr. laga þessara og reglugerðum þeim, er settar verða samkvæmt 14. gr. þeirra.

Með lögum þessum eru úr gildi numin öll eldri lagaákvæði viðvikjandi Ísafjarðarhöfn, er fara í bága við lög þessi.

(B. XLVIII, 4.)

Ed.

511. Frumvarp

til laga um mjólkursölu í Reykjavík.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Bæjarstjórn Reykjavíkurkaupstaðar heimilast að setja ákvæði um alt, er lýtur að meðferð og gæðum rjóma og mjólkur, er selja á í kaupstaðnum, svo og um tölu og legu útsölustaða þeirra vörutegunda í kaupstaðnum. Heimilt er henni og að ákveða, að enginn megi standa fyrir sölu til almennings á mjólk eða rjóma í Reykjavíkurkaupstað, nema hann hafi til þess leyfi heilbrigðisnefndar, enda getur hún swift þann leyfinu, er það hefir fengið, ef henni þykir ástæða til.

2. gr.

Bæjarstjórn setur allar nauðsynlegar reglur um eftirlit með mjólkurmeðferð og sölu mjólkur og rjóma.

3. gr.

Meðan mjólkurskortur er í Reykjavík, er bæjarstjórn heimilt að banna sölu á mjólk eða rjóma til neyslu á sölustaðnum og sömuleiðis notkun mjólkur og rjóma til niðursuðu eða til sælgætis, sem gert er í brauðgerðarhúsum eða í sambandi við aðra atvinnu, til sölu handa almenningi.

4. gr.

Þegar svo stendur á, sem í 3. gr. segir, er bæjarstjórn Reykjavíkur og

heimilt að setja reglur um úthlutun mjólkur, svo sem með mjólkurseðlum eða á annan hátt, eftir því sem henta þykir.

5. gr.

Rjett er bæjarstjórn að leggja sektir við, alt að 1000 krónum, fyrir brot á ákvæðum þeim, er hún setur samkvæmt 1.—4. gr. Renna þær sektir í bæjarsjóð.

6. gr.

Mál út af brotum á ákvæðum þeim, sem bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—4. gr., skulu sæta sömu meðferð sem almenn lögreglumál.

7. gr.

Ákvæði, er bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—4. gr. laga þessara, liggja undir samþykki stjórnarráðsins.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. LI, 7.)

Ed.

512. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 21, 2. nóv. 1914, um notkun bifreiða, og viðauka við sömu lög.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

2. gr. orðist svo:

Stjórnarráðið getur, að fengnu álitni sýslunefndar þeirrar eða bæjarstjórnar, sem hlut á að máli, takmarkað eða bannað umferð bifreiða á vegum eða vega-köflum með öllu, eða um tiltekinn tíma, ef slík umferð telst hættuleg eða vera til sjerlegra óþæginda.

2. gr.

6. gr. 2. málsg. 1. setning laga nr. 21, 2. nóv. 1914, hljóði svo:

Í kaupstöðum, kaптúnum og ámóta þjettbýli má ökuhraðinn aldrei vera meiri en 12 kílómetrar á klukkustund.

3. gr.

Aftan við 6. gr. komi tvær nýjar málsg., svo hljóðandi:

Á hverri fjórhjóra bifreið skal vera hraðamælir, er sýni farna vegalengd í kílómetrum.

Ökumanni skal ávalt skylt að stöðva bifreið þegar í stað, ef lögreglumaður gefur honum merki til þess.

4. gr.

1. málsg. 7. gr. orðist svo:

Ef bifreið mætir vegfarendum, skal hún halda sjer vinstra megin á veginum. Bifreið skal þegar nema staðar, ef sá, sem hún mætir, gefur merki, og skal ökumaður gera það, sem í valdi hans stendur, til þess að þeir, er hann mætir, komist tálma- og slysalaust fram hjá honum. Svo skal og bifreiðarstjóri gæta þess eftir föngum, er hann vill fara fram fyrir vegfarendur, að eigi verði slys af eða tafir, og skal bifreiðin þá vera hægra megin á veginum. Nú fælist hestur eða verður órór, og skal bifreiðarstjóri þá þegar í stað stöðva bifreið og gangvjel hennar og styðja að því eftir fremsta megni, að vegfarendum verði eigi tjón eða tálmi að. Hins vegar skulu vegfarendur jafnan víkja úr vegi fyrir bifreiðum, sem öðrum vögnum, og aldrei tefja för þeirra að öþörfu.

5. gr.

Framan við 9. gr. komi ný grein, svo látandi:

Bifreiðarstjóri skal hafa einkennishúfu á höfði, og skulu skrásetningarstafir þess umdæmis, þar sem hann hefir fengið skirteini, standa framan á húfunni, svo og tölumerki ökuskirteinis hans.

6. gr.

Eftir 9. gr. komi ný grein, er verði 10. gr., svo látandi:

Í bifreið hverri, er flytur fólk fyrir endurgjald, skal vera gjaldvisir, festur svo, að farþegar megi á hann lesa, og skal stjórnarráðið setja gjaldskrá handa bifreiðum fyrir mannflutninga.

Í hverri bifreið skulu vera til sýnis öll gildandi ákvæði laga og reglugerða um bifreiðar, svo og gjaldskrá.

7. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Þó getur stjórnarráðið veitt frest til fullnægju ákvæðum 3. gr. 1. málsg. og 6. gr. til 1. apríl 1918.

Þá er lög þessi hafa öðlast staðfestingu konungs, skal fella texta 1.—6. gr. inn í lög nr. 21, 2. nóv. 1914, og getur konungur þá gefið þau lög út, þannig breytt, sem lög um notkun bifreiða.

(C, XXI, 3.)

Ed.

513. Þingsályktun

um fóðurbætiskaup.

(Afgreidd frá Ed. 17. ágúst.)

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að kaupa að minsta kosti 2000 tonnur (olíutunnustærð) af sild, eða jafnmikið af öðrum fóðurbæti, og selja þá vöru einkum til almennings í þeim hjeruðum landsins, er harðast verða úti vegna óhagfelds tíðarfars í sumar.

(A. VI, 11.)

Sp.

514. Frumvarp

til laga um þóknun til vitna.

(Eftir eina umr. í Nd.)

1. gr.

Nú sækir maður dómþing, stefndur eða óstefndur, til þess að bera vitni, og ber honum þá 50 aura þóknun fyrir hverja klukkustund, er hann tefst frá öðrum störfum vegna þingsóknar, þó eigi meira en 6 krónur um sólarhring.

2. gr.

Purfi vitni að ferðast frá heimili sínu 10 km. eða minna á landi eða 5 km. á sjó eða minna, skal greiða því 1 kr. í ferðakostnað fyrir allt að 10 km. á landi eða allt að 5 km. á sjó. Ef vitni þarf að fara meiri vegalengd, greiðist því hlutfallslega sama þóknun fyrir þá vegalengd, sem umfram er. Þóknun þessa skal telja eftir samanlagðri vegalengd fram og aftur, en má ekki fara fram úr 6 kr. fyrir hvern sólarhring. Sje vitni burtu frá heimili sínu meira en sólarhring, fær það 25 aura í ferðakostnað fyrir hverja klukkustund. Ef vitni er búsett í kaптúni eða þorpi, greiðist ferðakostnaður því að eins, að það þurfi að fara út úr kaптúninu eða þorpinu.

3. gr.

Í sakamálum og almennum lögreglumálum skal þóknun greidd fyrirfram úr landssjóði, og fer um endurgjald hennar sem um annan málskostnað í þeim málum.

Í einkamálum greiðir sá gjaldið, er vitnaleiðslu krefst. Sje það eigi greitt fyrirfram, má taka það lögtaki samkvæmt lögum nr. 29, 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

4. gr.

Vitnadómari ákveður þóknun handa vitni, þegar er það hefir int af hendi vitnaskyldu sína. Það skal gert í sama þinghaldi og ákvörðun um það bókuð.

(A. V, 7.)

Nd.**515. Frumvarp**

til laga um lögræði.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Lögræði er tvenns konar, sjálfræði og fjárræði. Maður sjálfráður og fjárráður er fullráður.

Leyfisbrjef til lögræðis verða ekki veitt.

2. gr.

Maður er sjálfráður 16 ára gamall, nema sviftur sje sjálfræði.

Sjálfráður maður ræður einn öðru en fje sínu, nema öðru vísi sje sjerstaklega um mælt í lögum.

Ef sjálfráður maður rýfur lögmætar skuldbindingar sínar, bæti af fje sínu.

Ráðstafanir ósjálfráðs manns eru ógildar.

3. gr.

Foreldri ráða bæði saman ósjálfráðum skilgetnum börnum sínum. Nú er annað foreldra látið, og ræður þá hitt börnunum, nema kvænst eða gífst hafi aftur. Þá ráða hjónin börnunum bæði saman. Nú eru bæði foreldri látin, en stjúeforeldri á lífi, og ræður þá stjúeforeldri börnunum, enda sjeu börnin á framfæri þess. Nú eru foreldri skilin að fullu eða að borði og sæng, og ræður þá hvort þeirra þeim börnum, sem hjá því eru.

Óskilgetnu barni ræður móðir.

Nú má hvorki foreldri nje stjúforeldri ráða barni, og kemur þá skipaður lögráðamaður í þeirra stað.

4. gr.

Maður er fjárráður 21 árs gamall, nema sviftur sje fjárræði.

Ekkjur og konur, sem skilið hafa við bændur sína að fullu eða að borði og sæng, eru fjárráðar, þó að yngri sjeu en 21 árs.

Fjárráður maður ræður einn fje sínu, nema lög mæli sjerstaklega fyrir á annan veg.

Fjárráðstafanir ófjárráðs manns eru ógildar, nema þær varði sjálfsaflafje eða gjafafje, enda láti gefandi eigi öðru vísi um mælt, eða lög kveði sjerstaklega öðru vísi á.

5. gr.

Nú er sjálfráður maður eða fjárráður ófær til að ráða sjer eða fje sínu sjálfur, vegna vanheilsu eða vanþroska eða af öðrum ástæðum, svo sem vegna eyðslusemi, og skal hann þá sviftur sjálfræði eða fjárræði eða hvoru-
tveggja, og honum skipaður lögráðamaður.

6. gr.

Hjæraðsdómari á úrskurðarvald um sviftingu lögræðis. Úrskurð um lögræðissviftingu skal kveða upp á varnarþingi þess, er svifta skal lögræði. Að öðru leyti fer um lögræðissviftingu eftir þeim reglum, sem fylgt hefir verið um sviftingu fjárræðis. Úrskurði má sá, er sviftur er lögræði, skjóta til landsyfirdóms til fullnaðarúrslita. Rjett er og að maki hans, foreldri eða börn, systkin eða jafnmægðir áfrýi slíkum úrskurði, ef lögráðir eru.

Á sama hátt skal fara, ef fella skal niður lögræðissviftingu.

7. gr.

Úrskurður um sviftingu lögræðis skal vera rökstuddur, enda skal skýrt ákveðið, hvort maður sje sviftur sjálfæði eða fjárræði eða hvorutveggja.

Stefnuvottar skulu birta úrskurð þeim sjálfum, sem sviftur er lögræði, eða næsta venslamanni, ef hinn er að lækneisdómi vitskertur. Svo skal og birta úrskurðinn í lögbirtingablaði landsins, rita hann þegar í þinglýsingabók og lýsa honum síðan á varnarþingi þess, er lögræði var sviftur. Ef sá, sem sviftur er lögræði, á fasteign eða hjer skrásett skip, eða hann rekur hjer atvinnu, sem geta ber eða getið er í verslunarskrá, þá skal þinglýsa úrskurðinum á varnarþingi fasteignar eða skips og bóka athugasemd um hann í verslunarskrá. Dómari sendir eftirrit af úrskurðinum þeim stjórnarvöldum, er um hann þurfa að vita. Fyrir þinglýsinguna skal ekkert gjald greiða.

8. gr.

Nú hefir maður verið sviftur lögræði, og eru þá ógildar ráðstafanir, sem brjóta bág við lögræðissviftingu og hann gerir eftir innritun úrskurðar í þinglýsingabók, — enda hafi þinglýsing síðan farið fram áður lögmæltur tími sje liðinn, — eða athugasemd um hann er skráð í verslunarskrá. Gildar skulu metnar ráðstafanir hans, er áður eru gerðar, nema sannað sje, að sá, sem hagsvon átti af þeim, hafi vitað um úrskurðinn.

Skyllt er sýslumanni eða bæjarfógeta, að viðlögðum skaðabótum eftir venjulegum reglum, að geta úrskurðarins í þinglýsingabók fasteigna og í skipaskrám og verslunar, þegar honum er sent eða afhent úrskurðareftirrit eða ein-tak af lögbirtingablaði, þar sem úrskurðurinn er birtur.

9. gr.

Nú er skotið til landsyfirdóms úrskurði um lögræðissviftingu, og skipar þá dómstjóri löggiltan málaflutningsmann við yfirdóminn til að sækja málið af hendi þess, er svifta skal lögræði, og annan til varnar. Hvor málsvara getur lagt fram nýjar skýrslur í yfirdómi, og, ef svo ber undir, krafist rannsóknar í hjæraði um málavexti. Málskostnaður í yfirdómi greiðist af almannafje, og fer um meðferð málsins þar sem um opinber mál.

Nú úrskurðar yfirdómur rannsókn málavaxta í hjæraði, og skal hún fram fara að hætti almennra lögreglumála, enda skal útvega þær skýrslur, sem yfirdómur krefst. Skipa skal þá jafnan valinkunnan mann til þess að gæta rjettar þess, er svifta skal lögræði. Málskostnaður í hjæraði greiðist og af almannafje.

Nú er úrskurður um lögræðissviftingu fenginn fyrir vísitandi rangar

skýrslur, og á þá, að undangenginni löglegri málssókn, að dæma þann eða þá, sem um það reynast sekir, til þess að greiða að skaðlausu allan þann kostnað, sem lögræðissviftling hefir haft í för með sjer.

10. gr.

Dómsstjóri sendir stjórnarráðinu þegar eftirrit af úrslitaúrskurði yfirdóms, en það sendir aftur stjórnarvöldum þeim, er málið ber undir.

Nú ónýtir yfirdómur úrskurð hjeræðsdómara, og ber þá þegar að draga yfir hann í embættisbókum og aflýsa honum, ef þinglýstur var, hvortveggja endurgjaldslaust.

11. gr.

Nú er maður ólögráður, og skal þá sýslumaður hans eða bæjarfógeti skipa honum lögráðamann, ósjálfráðum manni fyrir æsku sakir þó því að eins, að lögborinn ráðamaður sje eigi til.

Þær skipanir, sem gerðar hafa verið samkvæmt gildandi lögum, standa þó óraskaðar, þangað til lögráðum er náð.

Skipaður lögráðamaður má ekki yngri vera en 25 ára, enda sje hann ráðvandur maður og ráðdeildarsamur, sæmilega að sjer, heill heilsu og fjár síns ráðandi.

Lögráðamann skal skipa karl eða konu, næst að frændsemi. Föðurfrændur ganga fyrir móðurfrændum, alsystkin fyrir hálfsyskinum, eldri maður fyrir yngri, jafnnáinna. Um stjúpforeldra gildir sama og foreldra, enda beri stjúpforeldri framfærsluskýlda, og sje henni fullnægt.

Móðurfrændur óskilgetins barns ganga fyrir öðrum frændum til fjárráða.

Þó má skipa föður, ef móðir er eigi til, enda hafi hann þinglýst barninu, ættleitt það eða arfleitt.

12. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ósjálfráðan mann, svo sem sjálfráður hefði hann gert, nema lög skilji sjerstaklega öðru vísi.

13. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ófjárráðan mann, svo sem fjárráður hefði hann gert, enda mæli lög eigi sjerstaklega um á annan veg.

14. gr.

Um stöðu lögráðamanns gagnvart ófjárráðum manni og yfirtjárráðanda skal fara samkvæmt ákvæðum laga.

15. gr.

Þeir, sem orðnir eru 18 ára, en ekki fulls 21 árs, þá er lög þessi öðlast gildi, eru hálffráðir fjár síns, og fer að öllu leyti um þá eftir gildandi lögum, þangað til þeir verða fulls 21 árs. Að öðru leyti er hálfraði um fjármál úr lögum numið.

Lögin taka jafnt til þeirra, sem orðnir eru fulls 21 árs áður en þau ganga í gildi, sem til hinna, er ná þeim aldri síðar.

16. gr.

Eftirfarandi ákvæði eru úr lögum numin: D. L. 1—23—12 og N. L. 1—21—9, a- og b-liðir 1. gr. I. kap. tilsk. 21. des. 1831, sbr. þó fyrri málsg. næstu gr. hjer á undan, 1. gr. og 2. málsg. 15. gr. tilsk. 18. febr. 1847, opið brjef 4. jan. 1861, er lögleiðir á Íslandi dönsk lög 29. des. 1859 um myndugleika kvenna, 10. gr. laga 12. janúar 1900, nr. 3, lög 20. okt. 1905, nr. 17, svo og öll önnur ákvæði, er koma kynnu í bág við lög þessi. Í 5. gr. laga 16. september 1893, nr. 15, komi: 16 ára í stað »18 ára«.

(A. XII, 2.)

Ed.

516. Nefndarátt

um frumvarp til laga um breytingu á lögum frá 22. nóv. 1907 um vegi.

Frá samvinnunefnd samgöngumála.

Samgöngumálasamvinnunefnd Alþingis hefir athugað frv. þetta, sem er stjórnarfrv., á nokkrum fundum sínum og komist að þeirri niðurstöðu, sem hjer segir.

Frv. fer fram á allverulegar breytingar á legu akbrauta og þjóðvegur í Húnavatnssýslu. Er lega akbrautanna ákveðin í 1. gr. þess, en þjóðvegurinn milli Hrutafjarðarháls og Vatnsdalsár í 2. gr. Í athugasemdum stjórnarinnar við frv. er gerð ítarleg grein fyrir rjettmæti og nauðsyn fyrri breytingarinnar, sem samvinnunefndin felst á að öllu leyti.

Nú er svo ástatt, að flutningabrautin í austursýslunni, eins og hún er ákveðin í 1. gr. frv., er að verða fullgerð, nema hvað ógerð er brúin á Hnausakvisl. Eins og nú horfir, er mjög tvisýnt að unnið verði að brúargerð þessari á næsta sumri eða jafnvel fjárhagstímabili. Hins vegar er ætlað fje í fjárlagafrv. fyrir næsta fjárhagstímabil til Húnvetningabrautar, og verður því nú þegar á þessu þingi að taka ákvörðun um breytingu þá á legu flutningabrautanna í sýslunni, sem frv. fer fram á, svo að hægt verði að byrja á hinni fyrirhuguðu Hvammstangabraut á næsta sumri, ef ekki getur orðið af brúargerðinni á Hnausakvisl.

Að því er snertir breytingu á legu þjóðvegurinnar um Húnavatnssýslu, er henni svo varið, að engan nauð rekur til þess, að lög verði sett um hana á þessu þingi.

Núverandi landsverkfræðingur hefir ekki rannsakað leiðir þær, sem þar geta komið til mála, eða áætlanir verið gerðar um sjerstakan kostnað við brúargerðir, sem standa í sambandi við breytingu þá, er 2. gr. frv. fer fram á; telur hann því eftir atvikum rjett að fresta ákvörðun um legu vegar þessa að sinni, enda breytingin tæplega nægilega athuguð heima í hjeraði.

Nefndin verður að fallast á þetta, og leyfir sjer því að gera við frumv. svo felda

BREYTINGARTILLÖGU.

2. gr. frv. falli burt.

Alþingi, 16. ágúst 1917.

Þórarinn Jónsson,
form. samv.nefndar og Nd.nefndar og frams.m. í Nd.

Guðjón Guðlaugsson, Benedikt Sveinsson.
form. nefndar í efri deild. skrifari samvinnunefndar.

Gisli Sveinsson, Sig. Eggerz, Jóh. Jóhannesson,
skrifari Nd. skrifari Ed. framsm. Ed.

B. R. Stefánsson. H. Steinsson. Hjörtur Snorrason.

Þorsteinn M. Jónsson. H. J. Kristófersson. Þorleifur Jónsson.

(A. XVI, 8.)

Nd.**517. Frumvarp**

til laga um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Fyrst um sinn og meðan verðhækkun sú, sem nú er á lífsnauðsynjum, stendur eða breytist eigi að verulegum mun, þannig, að lífsnauðsynjar lækki að mun í verði, veitir landssjóður dýrtiðaruppbót á launum og eftirlaunum, eftir því sem segir í lögum þessum.

Dýrtiðaruppbót veitist með þeim undantekningum, sem greinir í lögum þessum:

1. Embættismönnum landsins, hvort sem þeir eru konunglegir embættismenn eða skipaðir af ráðherra, og veitist að eins af föstum launum þeirra, greiddum úr landssjóði.
2. Þeim, er eftirlauna eða styrktarfjár njóta samkvæmt eftirlaunalögum eða fjárlögum (18. gr.), svo og þeim, er biðlaun hafa.

Dýrtiðaruppbót af eftirlaunum og styrktarfje veitist að eins af þeirri upphæð, sem greidd er úr landssjóði. Sje eftirlaunamaður einnig launaður starfsmaður landssjóðs, reiknast uppbótin að eins af hærri laununum.

3. Sýslunarmönnum landsins, sem störf hafa í þarfir landsins að aðal- atvinnuvegi. Hafi þeir fleiri störf en eitt á hendi í landsins þarfir, greiðist

dýrtiðaruppbótin að eins af launinum fyrir það starfið, sem telja má aðalstarf sýslunarmannsins.

4. Prestum, hvort sem þeir njóta launa samkvæmt lögum nr. 46, 16. nóv. 1907, og lögum nr. 49, 11. júlí 1911, eða eldri lögum. Nær dýrtiðaruppbótin að eins til fastra launa, sem greidd eru úr landssjóði eða prestlaunasjóði, og sóknargjalda presta eftir eldri lögum.
5. Landsfjehirði og starfsmönnum hans og skrifstofustjóra Alþingis, svo og öllum starfsmönnum Landsbókasafnsins. Svo heimilast og stjórn Landsbankans að greiða bókara og fjehirði bankans dýrtiðaruppbót eftir lögum þessum.
6. Öllum föstum kennurum við fasta skóla, jafnvel þótt þeir falli eigi undir neinn hinna framantöldu flokka, ef kensla verður að teljast aðalstarf þeirra.

Þeim, sem taldir eru í þessari grein, greiðist þó engin dýrtiðaruppbót, ef þeir hafa framleiðslu til lands eða sjávar, svo að nokkru verulegu nemi.

Dýrtiðaruppbót veitist eigi á árslaun yfir 3500 kr.

Einhleypir menn, sem ekki hafa dúk og disk, fá enga dýrtiðaruppbót, ef árslaun þeirra nema 2000 kr. á ári eða meiru. Ef laun þeirra eru lægri, fá þeir tvo þriðju dýrtiðaruppbótar þeirrar, er ræðir um í 3. gr.

2. gr.

Dýrtiðaruppbótin greiðist þeim, er starfinu gegnir, þó annar kunni að vera talinn fyrir stöðunni.

3. gr.

Dýrtiðaruppbótin reiknast af launaupphæðinni eftir því sem hjer segir:

1.	Af árslaunum 1500 kr. eða minna	40%
2.	- ——— 2500 — — —	25%
3.	- ——— 3500 — — —	10%

og skal reikna millibilið við 1.—3. lið á milli þessara launahæða eftir líkingunni:

$$y = 62,5 \div 0,015x,$$

þar sem x táknar launaupphæðina í krónum og y uppbótarprósentuna.

4. gr.

Nú hefir sá, er nýtur dýrtiðaruppbótar samkv. 1. og 3. gr., börn eða foreldra á skylduframfæri, enda geta eigi slíkir framfæringar hans unnið að fullu fyrir framfæri sínu, og skal þá bæta við dýrtiðaruppbót hans 50 kr. fyrir hvern framfæring.

5. gr.

Dýrtiðaruppbótin greiðist í einu eða tvennu lagi fyrir árið 1917, að frágæðingni þeirri dýrtiðaruppbót, sem greidd hefir verið það ár, samkvæmt lögum nr. 23, 3. nóv. 1915.

Ef dýrtiðaruppbót verður greidd lengur en fyrir árið 1917, greiðist hún eftir á fyrir hverja 6 mánuði.

6. gr.

Stjórnarráðið úrskurðar um öll vafaatriði út af lögum þessum, og verða þau eigi borin undir dómstólana.

7. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og ganga lög nr. 23, 3. nóv. 1915, um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs, um leið úr gildi.

8. gr.

Lög þessi gilda til næsta reglulegs Alþingis, ef þau verða eigi fallin burtu áður vegna ákvæða 1. gr.

(B. X, 8.)

Nd.

518. Framhaldsnefndarállt

um frumvarp til laga um stefnufrest til íslenskra dómstóla (þingskj. 509).

Frá allsherjarnefnd:

Hv. Ed. hefir gert eina efnisbreytingu á frv. þessu, þá, að gestarjettar-frestur megi eigi skemri vera en 1 sólarhringur, í stað 3, sem áður var. Nefndin telur óhætt að samþykkja þessa breytingu, með því að dómarinn getur ráðið lengd frestsins og hagað ákvörðun um það eftir atvikum. Nefndin ræður því hv. deild til að samþykkja frv. óbreytt.

Alþingi, 18. ág. 1917.

Einar Arnórsson,
formaður og framsm.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Einar Árnason.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(B. XCII, 3.)

Nd.

519. Nefndarállt

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 3, 13. mars 1891, um að fá útmældar lóðir í kaupstöðum og á löggiltum kaupsúnum o. fl. (þingskj. 376).

Frá allsherjarnefnd.

Frumvarp þetta er hingað komið frá hv. Ed. Ef það verður að lögum, þá verður lögum nr. 3, 13. marz 1891, breytt að þessu leyti:

1) Rjettur til þess að fá útmældar lóðir, án þess að vilji eiganda komi til greina, yrði eigi bundinn við lóðir í kaupstöðum eða löggiltum kaupsúnum,

eins og nú er samkv. l. 1891. 1. gr., heldur næði hann einnig til lóða í »veiðistöðvum«, þótt eigi sjeu löggilt kauptún.

2) Rjettur til lóðaútmælingar yrði eigi bundinn við það, að maður ætlaði að nota lóð til *verslunar*, eins og nú er samkv. 1. gr. nefndra laga, heldur tæki hann einnig til lóða, er fá á útmældar til að »reka þar iðnað eða sjávarútveg«, eins og frv. greinir.

Takmörkun sú, er frumv. þetta hefir að geyma á eignhelgi manna, 'er því tvenns konar.

Um fyrra atriðið er það að segja, að þar fer rjettartakmörkunin í þá átt, að heimila þeim, er hygst að byrja verslun í *veiðistöð*, þótt eigi sje löggilt kauptún, að taka þar lóð án leyfis eiganda. En eftir gildandi lögum er honum þar óheimil fastaverslun, sjá opið brjef 28. des. 1836, 2. gr., og lög nr. 28, 7. nóv. 1879, 2. gr. Að þessu leyti byggist frv. á röngum grundvelli; það ætlast til eignartöku og afnota á verðmæti, sem eigi verður að lögum notað til þess, sem ætlast er til. Verslun er eigi heimilt að hefja í veiðistöð, sem eigi er jafnframt löggilt kauptún, því að ekkert bendir til þess, að tilgangurinn sje að breyta gildandi löggjöf um það efni.

Um síðara atriðið skal það sagt, er nú skal greina: Þó að almennings nauðsyn hafi heimtað það að taka lóðir einstakra manna í löggiltum kauptúnum til *verslunar*, þegar lög nr. 3, 13. mars 1891, voru sett, til þess að verslun mætti innlend verða, verslunarsamkepnir hefjast og sveitum umhverfis skapaðist hagræði af því, þá verður eigi leidd af því sú ályktun, að takmarkanir í þá átt, sem í frv. segir, á eignarhelgi manna, sjeu leyfilegar. 50. gr. stj. skr. 5. jan. 1874 leyfir því að eins eignarnám, að almenningsheill heimti. Nefndin fær eigi sjeð, að almenningsheill heimti það alment, að sá, er segist ætla að setja upp *iðnað* í kaupstað, löggiltu kauptúni eða veiðistöð, skuli eiga rjett á að láta taka eignarnámi handa sjer hverja þá óbygða lóð, sem honum kynni að lítast vel á og annar maður á. Það verður eigi annað sjeð en að það væri beint gerræði og fullkomið brot á anda 50. gr. stj. skr., ef löggjafarvaldið heimilaði slíkt, og mundi slíkt heimild verða stórkostlega vanbrúkuð og eignarrjettur borgara ríkisins verða svo óvarinn, að óþolandi væri. Ef maður á t. d. góða lóð, sem hann ætlar síðar að nota sjálfur, en hefir enn eigi haft fõng til eða hefir eigi í bili, þá mætti hann búast við því, að annar maður, sem girnist lóðina, heimti eignarnám á henni sjer til handa, af því að hann ætli að setja þar upp trjesmiðju, skósmiðju, vjelasmiðju, saumastofu o. s. frv.

Af framangreindum rökum getur nefndin ekki ráðið háttv. deild til að samþykkja frumv. eins og það nú er. Hins vegar dylst nefndinni það eigi, að nauðsyn beri til að veita útvegsmönnnum heimild í þá átt, er frv. greinir. Svo er víða ástatt í verstöðum, að einstakir menn hafa umráð yfir, til eignar eða afnota, miklum eða jafnvel öllum lóðum, sem til útvegs eru hæfar. Setja þeir mönnum þá sumstaðar afarkosti um notkun slíkra lóða, eða jafnvel bægja þeim frá með öllu. En almenningsheill krefur þó, að greitt sje fyrir þessum atvinnuvegi svo sem verða má. Sýnist því rjett að veita heimild til að fá lóðir útmældar til útvegs, hvort sem umráðamaður lóðar hefir áður fengið forræði á henni til eignar eða afnota að eins. En einsætt er, að hvergi sje meira að

slikum útmælingum gert, eða framar á annara eignhelgi gengið en brýn þörf krefur, sbr. reglur nr. 61, 1. maí 1891 (Stjt. 1891, B. bls. 69).

Nefndin verður því að bera upp breytingartillögur við frumvarpið, er valda því, að orða verður það um, og er nægilega gerð grein fyrir aðalbreytingunum hjer áður. Þess má að eins geta, að einsætt þykir, að mat á endurgjaldi og framkvæmd eignarnámsins skuli fara eftir almennum reglum um framkvæmd eignarnáms, þar á meðal um yfirmat, að því leyti sem eigi er öðru vísi fyrir-mælt í frv. sjálfu. Af þessu leiðir aftur, að samræmis vegna verður að breyta 4. gr. laga nr. 3, 13. mars 1891. Sömu leiðis þarf 5. gr. breytingar við, því að ákvæði hennar um kaup matsmanna fer í bága við löggjöf vora nú. Þykir því hentast að nema úr gildi lög nr. 3, 13. mars 1891, með öllu.

Samkvæmt þessu ber nefndin upp við frv. svo feldar

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. 1. gr. frv. orðist svo:

Rjett er hverjum þeim, sem heimilt er að lögum að versla hjer á landi, að fá sjer útmældar óbygðar lóðir í kaupstöðum eða löggiltum kauptúnum til verslunar. Sama rjett eiga sjávarútvegsmenn, búsettir hjer á landi, til að fá sjer útmældar lóðir í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum og veiðistöðvum til útvegs. Bæði þeim, er lóðina eiga í löggiltu kauptúni eða veiðistöð eða stórar óbygðar lóðir í kaupstöðum, og öðrum, sem önnur lögmæt rjettindi eiga yfir landinu eða lóðunum, er skylt að láta af hendi svo mikla óbygða lóð, sem þörf er á til fyrirhugaðrar verslunar eða sjávarútvegs, enda sje lóðin eigi nauðsynleg til verslunar, sjávarútvegs eða iðnaðar, sem þar er fyrir.

2. 2. gr. orðist svo:

Sá, er neyta vill rjettar þess, er í 1. gr. getur, skal beiða lögreglustjóra skriflega útmælingar. Skal og dómkveðja 2 þar til hæfa menn, og ákveður lögreglustjóri með þeim lóð þá, sem þörf er á og taka má til atvinnureksturs samkvæmt 1. gr. Að því loknu skulu hinir dómkvöddu menn meta lóðina til sölu, ef sá, sem lóð er tekin frá, æskir þess, að hún verði til eignar tekin, en til leigu, ef hann æskir þess, að hún verði tekin til leigu, enda ákveður lögreglustjóri með hinum dómkvöddu mönnum leigutímann. Um mat og framkvæmd eignarnáms fer að öðru leyti að lögum.

Nú er lóð tekin til afnota að eins, og er þá hvorum aðilja rjett að krefjast mats á lóðarleigu af nýju á hverjum 10 ára fresti.

3. Eftir 2. gr. komi 5 nýjar greinar (er verði 3., 4., 5., 6. og 7. gr.) svo látandi:

3. gr.

Það skal með öllu bannað að leggja þá kvöð á lóðir eða húseignir í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum eða veiðistöðum, að eigi megi nota þær til verslunar eða annarar tiltekinnar atvinnu.

4. gr.

Þótt einstakir menn kunni að eiga höfn þá, sem löggilt kaupsún er við, mega þeir eigi bægja neinum frá að leggja skipum sínum þar við akkeri, nje frá aðgangi að höfninni til þess að terma eða afferma skip, að svo miklu leyti, sem það kemur ekki í bága við bryggjuafnot sjálfra þeirra, og eigi má landeigandi heldur varna stjórnarvöldum eða einstökum mönnum að gera hringa, landfestar eða önnur skipsfesta-áhöld þar á höfninni, þar sem svo hagar til, að þess konar áhöld eru nauðsynleg. Ef einstakir menn eiga höfn, skipalægi eða uppsátur í veiðistöð, mega þeir eigi heldur meina öðrum mönnum að leggja þar fiskiskipum sínum eða nota uppsátur eða önnur lendingargögn, nema í bága komi við afnot sjálfra þeirra, nje heldur banna öðrum að gera þar lendingabætur eða aðrar umbætur, sem nauðsynlegar eru sjávarútvegi þar. Hafnabætur og lendinga má þó að eins gera eftir tilvísun lögreglustjóra, og kveður hann með sjer 2 þar til hæfa menn, sem kunnugir eru hafnarlegu og lendingarstað. Endurgjald til handa landeiganda fyrir nám hafnar hans eða uppsáturs til eignar eða afnota og afnot hafnargagna og lendinga fer eftir lögum um eignarnám.

Nú notar einhver hringa, landfestar eða önnur skipsfestaráhöld, eða lendingartæki, sem hann hvorki á nje hefir umráð yfir, og ber honum þá tafarlaust að láta áhöldin laus við eiganda eða umráðamann, þegar skip þeirra þurfa á þeim að halda, að viðlögðum 20 kr. sektum fyrir hvern dag, er hann lætur fyrirfarast að sleppa áhöldunum, og bæti þar að auki alt það tjón, er af því kann að leiða, að hann ljet þau ekki laus þegar í stað.

Skip það, er notar heimildarlaust hafnartæki eða lendingartæki annars manns, og farmur þess, er að veði fyrir sektum og skaðabótum.

5. gr.

Fyrir útmælingar eftir 1. og 4. gr. skal beiðandi greiða lögreglustjóra, auk ferðakostnaðar, 6 krónur á dag. Um kaup matsmanna fer eftir lögum um framkvæmd eignarnáms.

6. gr.

Lög þessi ná ekki til Reykjavíkur.

7. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 3, 13. mars 1891.

4. Orðin: „Í stað 1. og 2. gr. . . . kaupsúnnum o. fl.“ í upphafi frv. hverfi

5. Fyrirsögn frv. orðist svo:

Frumvarp til laga um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kaupsúnnum o. fl.

Alþingi, 18. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
formaður og framsögum.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Einar Arnason.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(B. LXXX, 3.)

Ed.**520. Breytingartillögur**

við frumvarp til laga um aukna löggæslu.

Frá meiri hluta allsherjarnefndar.

1. Við 1. gr.:

Orðin »eftir því sem þörf krefur« falli niður.

2. Á eftir 1. gr. komi ný grein, er verði 2. gr., svo hljóðandi:

Fyrst um sinn skulu skipaðir löggæslumenn í kaupstöðunum utan Reykjavíkur, svo og í Vestmannaeyjum, einn á hverjum stað, og skulu þeir hafa að launum 1500 kr. á ári, auk dagpeninga og ferðakostnaðar eftir reikningi, er stjórnarráðið úrskurðar.

Greinatalan breytist eftir því.

3. Við 2. gr., er verður 3. gr.:

Orðin »ákveður laun þeirra og ferðakostnað« falli niður.

(A. II, 7.)

Ed.**521. Frumvarp**

til fjáráukalaga fyrir árin 1914 og 1915.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Sem viðbót við gjöld þau, sem talin eru í fjárlögum 1914 og 1915, veitast kr. 269118 kr. 83 a. til gjalda þeirra, sem tilfærð eru í 2.—10. gr. hjer á eftir.

2. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 9. gr. fjárlaganna veitast 14263 kr. 8 a.

Við tölul. 2.	Utanferðir ráðherra ...	...	1914	kr. 3259,00	
—	—	...	1915	— 795,35	
—	5. Skrifstofukostnaður ...	...	1914	— 1395,20	
—	—	...	1915	— 5605,01	
—	6. Landsfjehirðisstörf ...	...	1915	— 603,02	
—	7. Umbætur og viðhald. ...	...	1915	— 2605,50	kr. 14263,08
					kr. 14263,08

3. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 11. gr. fjárlaganna veitast 23023 kr. 51 e.

Við B. 2. Burðareyrir og símskeyti	...	...	1914	kr.	9797,67		
—	—	—	...	...	1915	—	13225,84
						kr.	23023,51
						kr.	23023,51

4. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 12. gr. fjárlaganna veitast 32687 kr. 3 a.

Við tölul. 9. Holdsveikraspítalinn	...	...	1914	kr.	4485,39		
—	—	...	...	...	1915	—	9347,25
						kr.	13832,64
— 10. Geðveikrahælið á Kleppi	...	...	1914	kr.	5531,55		
—	—	—	...	...	1915	—	13322,84
							18854,39
						kr.	32687,03

5. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 13. gr. fjárlaganna veitast 131448 kr. 70 a.

A. Póstmal:

Við A. 2. Póstflutningar	...	...	...	...	1914	kr.	4126,41
—	...	...	...	...	1915	—	2259,65
						kr.	6386,06
						Flyt	kr. 6386,06

						Flutt	kr.	6386,06
Við A. 3. a. Skrifstofukostnaður	...	...	...	1914	kr.	1412,92		
—	...	...	...	1915	—	2513,53		
— A. 3. c. Húsaleiga	...	...	...	1914	—	400,00		
— A. 3. e. Önnur útgjöld	...	...	...	1914	—	8906,74		
—	...	...	...	1915	—	4204,63		
Umframgreiðsla við pósthúsbygginguna	...	...	...	1915	—	41298,72	—	58736,54

B. Vegabætur:

Við B. III. 8. Þjóðvegur í Skaftafellssýslu...	1914	kr.	31,42		
— B. III. 9. Aðrar vegabætur og viðhald.	1915	—	4601,35	—	4632,77

D. Hraðskeyta- og talsimasamband:

Við D. II. Rannsókn simaleiða	...	...	...	1915	kr.	1888,67
— D. III. 2. a. Ritsímastöðin í Reykjavík				1914	—	1310,64
—	—	—		1915	—	1995,83
— D. III. 2. b. Bæjarsíminn	...	...	...	1914	—	9385,95
—	—	...	...	1915	—	18489,77
— D. III. 7. Símastöð í Hafnarfirði..	...	...	...	1915	—	13,90
				Flyt	kr.	33084,76

			Flutt kr.	33084,76	
— D. III. 9. Eftirlitsstöðvar o. fl.	...	...	1914	—	2027,17
— — — — —	...	...	1915	—	4666,03
— D. IV. Eyðublaðaprentun m. m	...	...	1914	—	1367,77
— — — — —	...	...	1915	—	5455,21
— D. V. Viðbót og viðhald	...	...	1914	—	832,87
— — — — —	...	...	1915	—	912,28
— D. VI. Ferðalög.	...	...	1914	—	660,71
— — — — —	...	...	1915	—	13,71
— D. VII. Viðhald landsimanna.	...	...	1914	—	5074,35
— — — — —	...	...	1915	—	5892,99
					— 59987,85

E. Vitamál:

Við E. V. Ýmislegt	...	...	...	...	1914	kr.	254,98	
— — — — —	...	...	...	...	1915	—	1450,50	— 1705,48
								kr. 131448,70

6. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 14. gr. fjárlaganna veitast 25848 kr. 23 a.

A. Andlega stjettin:

Við A. 5. Langholts- og Þykkvabæjarklausturs- kirkjur	...	...	...	...	1914	kr.	20,44	kr. 20,44
--	-----	-----	-----	-----	------	-----	-------	-----------

B. I. Háskólinn.

Við B. I. a. Laun	...	...	...	...	1915	kr.	1233,33	
— B. I. c. 3. Utanfararstyrkur læknaefna...	...	...	...	...	1914	—	300,00	
— — — — —	...	...	...	...	1915	—	450,00	
— B. I. g. Starfræksla Röntgensáhalda	...	...	...	...	1914	—	896,28	
— — — — —	...	...	...	...	1915	—	2154,07	
— B. I. i. Eldiviður og ljós	...	...	...	...	1915	—	812,90	
— B. I. k. 3. Ýmisleg útgjöld	...	...	...	...	1915	—	72,04	— 5918,62

B. II. Mentaskólinn almenni.

Við B. II. c. 2. Eldiviður og ljós	...	...	...	...	1915	kr.	1148,44	
— B. II. c. 3. Skólahúsið utan og innan.	...	...	...	...	1915	—	202,27	
— B. II. c. 5. Timakensla og prófdóm.	...	...	...	...	1914	—	161,00	
— — — — —	...	...	...	...	1915	—	303,25	— 1814,96

B. III. Gagnfræðaskólinn á Akureyri.

Við B. III. b. 1. Til aukakennara þriggja	...	...	...	...	1914	kr.	150,00	
— B. III. b. 2. Timakensla	...	...	...	...	1914	—	431,00	
— — — — —	...	...	...	...	1915	—	129,00	
					Flyt	kr.	710,00	kr. 7754,02

		Flutt	kr.	710,00	kr.	7754,02
—	B. III, b. 3. Bækur og kensluáhöld ...	1914	—	0,85		
—	B. III. b. 4. Eldiviður og ljós.	1914	—	345,21		
	— — — — —	1915	—	784,40		
—	B. III. b. 6. Dyravarsla	1915	—	25,00		
—	B. III. b. 7. Skólahúsið utan og innan	1915	—	483,97		
—	B. III. b. 8. Ýmisleg útgjöld	1914	—	529,82		
	— — — — —	1915	—	1157,21	—	4036,46

B. IV. Kennaraskólinn.

Við	B. IV. b. 3. Eldiviður og ljós.	1914	kr.	347,14		
	— — — — —	1915	—	169,63		
—	B. IV. b. 6. Til viðhalds	1914	—	92,28	—	609,05

B. V. Stýrimannaskólinn.

Við	B. V. b. 1. Timakensla	1914	kr.	176,00		
	— — — — —	1915	—	75,00		
—	B. V. b. 2. Ahöld	1914	—	26,61		
	— — — — —	1915	—	1,50		
—	B. V. b. 3. Eldiviður og ljós... ..	1914	—	103,92		
—	B. V. b. 4. Ýmisleg útgjöld	1914	—	679,07		
	— — — — —	1915	—	419,50	—	1481,60

B. VI. 1. Bændaskólinn á Hólum.

Við	B. VI. 1. d. Aðgerð á skólahúsinu ...	1915	kr.	438,65		
—	B. VI. 1. f. Til að reisa peningshús ...	1914	—	2208,45		
Við	B. VI. 1. g. 2. Til kensluáhalda	1914	—	0,80		
—	B. VI. 1. g. 3. Eldiviður og ljós... ..	1914	—	735,29		
	— — — — —	1915	—	1155,00		
—	B. VI. 1. g. 6. Ýms útgjöld	1914	—	185,80	—	4723,99

B. VI. 2. Bændaskólinn á Hvanneyri.

Við	B. VI. 2. d. 3. Eldiviður og ljós	1914	kr.	138,80		
	— — — — —	1915	—	368,96		
—	B. VI. 2. d. 5. Ýmisleg útgjöld	1914	—	597,05		
	— — — — —	1915	—	8,00		
—	B. VI. 2. d. 6. Simalagning	1914	—	50,00		
—	B. VI. 2. d. 7. Anddyri við íbúðarhúsið	1914	—	269,86	—	1432,67

B. X. Yfirsetukvennaskólinn.

Við	B. X. 2. b. Annar kostnaður	1914	kr.	340,87		
	— — — — —	1915	—	429,47		
—	B. X. 3. Styrkur til námskvenna	1914	—	1375,00		
	— — — — —	1915	—	1105,00	—	3250,34

Flyt kr. 23288,13

(A. IV, 4.)

Ed.

522. Frumvarp

til laga um samþykkt á landsreikningunum 1914 og 1915.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

I. Tekjur:

	Áætlun		Reikningur	
	kr.	a.	kr.	a.
1. Ábúðar- og lausafjárskattur..	100000,00		126623,30	
2. Húsaskattur	27000,00		29811,75	
3. Tekjuskattur	60000,00		81188,70	
4. Aukatekjur	136000,00		161542,53	
5. Erfðafjárskattur	8000,00		21265,07	
6. Vitagjald	100000,00		110338,12	
7. Leyfisbrjefagjöld	12000,00		18341,15	
8. Útflutningsgjald	300000,00		453596,47	
9. Vínfangatollur..	20000,00		81199,41	
10. Tóbakstollur	410000,00		506954,78	
11. Kaffi- og sykurtollur	830000,00		1141489,30	
12. Vörutollur.	600000,00		686291,82	
13. Annað aðflutningsgjald..	60000,00		87201,61	
14. Árgjöld af verslun og veiting áfengis.	10000,00		9300,00	
15. Pósttekjur.	200000,00		261482,02	
16. Símatekjur	315000,00		536752,26	
17. Tekjur af bönkum..	39000,00		35937,66	
18. Óvissar tekjur..	40000,00		101433,64	
19. Tekjur af jarðeignum landssjóðs.	32000,00		47087,85	
20. Tekjur af kirkjum..	200,00		256,09	
21. Tekjur af silfurbergsnámunum... ..	6000,00		4529,55	
22. Tekjur af ræktunarsjóði	20000,00		23913,08	
23. Viðlagasjóðstekjur	264070,00		310586,91	
24. Árgjöld af brauðum	4 000,00		5660,76	
25. Endurgreidd skyndilán embættismanna	1200,00		2662,53	
26. Endurgreiddar aðrar fyrirframgreiðslur	4000,00		13688,31	
27. Greiðsla úr ríkissjóði Danmerkur	120000,00		120000,00	
28. Verðhækkunartollur 1915	...		178001,03	
29. Tekjuhalli 1914 kr. 311307,95				
Að frádregnum tekjuafgangi 1915 — 129769,52	...		181538,43	
30. Jafnaðarupphæð móti því, er lagt var í verslun landssjóðs 1914	...		405722,43	
Samtals	3718470,00		5744396,56	

II. Útgjöld:		Fjárveiting		Reikningur	
		kr.	a.	kr.	a.
1.	Vextir og afborganir af lánum landssjóðs	450284,05		451279,14	
2.	Útgjöld við hina æðstu stjórn landsins	106000,00		120022,44	
3.	Kostnaður við Alþingi og yfirskoðun landsreikninganna	67400,00		143216,11	
4.	Til útgjalda við dómgæslu og lögreglustjórn:				
	A. Dómgæsla og lögreglustjórn... ..	173030,00		175746,62	
	B. Ýmisleg útgjöld..	84100,00		124900,28	
5.	Útgjöld við læknaSKIPUNINA..	365329,80		379879,54	
6.	Til samgöngumála:				
	A. Útgjöld við pósthjórnina.	291000,00		352518,42	
	B. Vegabætur... ..	352800,00		346560,60	
	C. Samgöngur á sjó	267800,00		237903,12	
	D. Ritsími og talsími	249000,00		303698,33	
	E. Vitamál	95600,00		92365,66	
7.	Kirkju og kenslumál:				
	A. Andlega stjettin..	136900,00		114115,63	
	B. Kenslumál... ..	648260,00		642907,45	
8.	Visindi og bókmentir	187770,00		181654,86	
9.	Til verklegra fyrirtækja.	372920,00		352610,65	
10.	Skyndilán og lögboðnar fyrirframgreiðslur	5200,00		5538,05	
11.	Eftirlaun og styrktarfe..	163800,00		162058,54	
12.	Óviss útgjöld... ..	18000,00		44178,20	
13.	Útgjöld viðlagasjóðs	...	...	39796,64	
14.	Fjárgreiðslur samkvæmt lögum, fjáraukalögum og þingsályktunum	...	...	1473446,28	
Samtals		4035193,85		5744396,56	

(B. VIII, 6.)

Ed.

523. L Ö G

um breyting á lögum nr. 26, 20. okt. 1905, um váttrygging sveitabæja og annara húsa í sveitum, utan kaupþúna.

(Afgreidd frá Ed. 18. ágúst).

1. gr.

2. gr. laganna orðist svo:

Brunabótasjóður bætir $\frac{5}{6}$ alls þess brunaskaða á húsum, váttrygðum í

sjóðnum, sem eiganda, konu hans eða nánustu erfingjum verður eigi kent um að hafa valdið með ásetningi eða stórkostlegu gáleysi, og gildir það án tillits til byggingarefnis hússins, nema brunaskaði sje svo lítill, að ekki nemi 20 krónum í 2000 kr. húseign og meiri, eða 1% á minni húseignum, en þá skal eigandi hafa skaða óbættan. Til brunaskaða teljast skemdir á trygðum húsum, sem stafa af björgunartilraunum.

2. gr.

Orðið »erlendu« í síðustu málsgrein 4. gr. falli burt.

3. gr.

Í staðinn fyrir: »að $\frac{2}{3}$ í húsi« í 5. grein laganna komi:
að $\frac{5}{6}$ í húsi.

4. gr.

6. gr. laganna orðist svo:

Hvergi má tryggja þann sjötta hluta húsa, sem ekki er vátrygður samkvæmt lögum þessum.

5. gr.

9. gr. laganna orðist svo:

Oddviti sveitarstjórnar hefir með höndum alla stjórn og umsjón brunabótasjóðs, og setur fje hans á vöxtu á hentugum stað með nægri tryggingu. Hann hefir á hendi innheimtu á iðgjöldum til sjóðsins, og hafa þau sama lögtaksrjett sem sveitarútsvör. Hann hefir og á hendi reikningshald sjóðsins og skýrslugerð, og leggur ársreikning hans fyrir sýslunefnd til endurskoðunar og úrskurðar um sama leyti og sveitarsjóðsreikning.

Fyrir störf þessi greiðir sveitarsjóður 50 aura fyrir hvert vátrygt býli.

Heimilt er sveitarstjórn að fela þessi störf öðrum manni úr sveitarstjórninni en oddvita.

6. gr.

Fyrsti málslíður 18. gr. orðist svo:

Í hinum sameiginlega brunabótasjóði skal endurtryggja helming þeirra fimm sjöttu hluta allra híbýla o. s. frv.

7. gr.

Þá er lög þessi hafa öðlast staðfestingu konungs, skal færa þau inn í meginmál laga nr. 26, 20. okt 1905, og gefa þau út svo breytt.

(B. XLVII, 8.)

Ed.**524. Frumvarp**

til laga um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr. 43, 10. nóv. 1905.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

48. gr. laganna orðist svo:

Oddviti skal hafa að launum um árið 3 kr. fyrir hvern fullan tug hrepps-búa, þó ekki minna en 60 kr. Þóknun þessi greiðist úr sveitarsjóði.

2. gr.

76. gr. laganna orðist þannig:

Hver sýslunefndarmaður fær í fæðispeninga og ferðakostnað úr sýslusjóði 6 kr. hvern dag, frá því er hann fer að heiman á sýslufund til þess er hann kemur heim aftur.

3. gr.

Laun hreppsnefndaroddvita um fardagaárið 1917—18 skulu reiknuð að öllu leyti samkvæmt ákvæðum 1. gr.

(B. XLIV, 4.)

Nd.**525. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 30, 20. okt. 1913, um umboð þjóðjarða.

Flutningsm.: Þorsteinn M. Jónsson.

Inn í 1. gr. á eftir »Hallbjarnareyrar« komi:
sem og Múlasýsluumboð.

(C. XXIV, 1.)

Ed.**526. Tillaga**

til þingsályktunar um fjallgöngur og rjettir.

Frá landbúnaðarnefnd.

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að gera nú þegar ráðstafanir til þess, að fjallgöngur og rjettir verði framkvæmdar 1 viku síðar næsta haust en ákveðið er í fjallskilareglugerðum sýslanna.

(C. XXII, 2.)

Ed.

527. Tillögur

út af athugasemdum yfirskoðunarmanna landsreikninganna fyrir árin 1914—1915.

(Eftir síðari umr. í Nd.)

Alþingi ályktar að skora á ráðuneytið:

1. Að sjá um, að landsreikningurinn fyrir ár hvert verði framvegis tilbúinn ekki síðar en í lok nóvembermánaðar næst á eftir.
2. Að hraða hinni umboðslegu endurskoðun eftir föngum.
3. Að sjá um að allir reikningshaldarar landssjóðs geri í tæka tíð reiknings-skil fyrir því fje, sem þeir innheimta eða hafa undir höndum.
4. Að frimerkjabirgðir stjórnarráðsins og póstmeistara verði taldar við hver áramót, og skýrsla um þær látin fylgja landsreikningnum til yfirskoðunarmanna. Í skýrslu þessari sje hver tegund frimerkja tilgreind sjer-staklega.
5. Að sjá um, að reikningar landssjóðsverslunarinnar verði gerðir upp nákvæmlega frá byrjun, og þeir síðan, að lokinni umboðslegri endurskoðun, afhentir yfirskoðunarmönnum Alþingis til athugunar, og láti þeir síðan athugasemdir sínar með svörum og tillögum fylgja landsreikningunum.

(B. LXI, 4.)

Nd.

528. L Ö G

um heimild fyrir stjórnarráð Íslands til að setja reglugerðir um notkun hafna o. fl.

(Afgreidd frá Nd. 18. ágúst.)

1. gr.

Stjórnarráði Íslands veitist heimild til að setja reglugerðir um notkun hafna við löggilt kaптún og veiðistöður á Íslandi, um notkun á hafnarbryggjum og öðrum mannvirkjum við hafnir, og um seglfestu.

Reglugerð semur sýslumaður eftir tillögum sveitarstjórnar, þar sem höfnin er.

2. gr.

Í reglugerðum þeim, er um ræðir í 1. gr., má ákveða sektir fyrir brot, alt að 400 kr., svo og að heimilt sje að nota höfn og hafnarmannvirki og að taka seglfestu, alt gegn endurgjaldi. Einnig má þar ákveða upphæð gjaldsins og að það megi að eins krefja í peningum, en ekki hlut eða hundraðsgjald af afla útgerðar, sem höfnina eða mannvirkin notar, svo og að ógildir sjeu samningar um að slík útgerð selji eiganda hafnarmannvirkja afla sinn fremur en öðrum.

3. gr.

Með mál um brot gegn reglugerðum þessum skal farið sem almenn lög-reglumál. Sektir renna í hafnarsjóð kaптúns, ef til er, ella í sveitarsjóð þar sem brotið er framið.

4. gr.

Lög nr. 62, 10. nóv. 1905, um heimild fyrir stjórnarráð Íslands til að setja reglugerðir um notkun hafna við kaupþún í landinu o. fl., eru úr gildi numin.

(B. LVII, 4.)

Nd.

529. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 18, 13. sept. 1901, um manntal í Reykjavík.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Aftan við 3. gr. bætist:

Svo skal og árlega láta Hagstofunni í tje á kostnað bæjarsjóðs eftirrit af öllu manntalinu.

2. gr.

Síðari hluti 5. greinar falli burtu með og frá orðunum: »en hins vegar«.

(A. VII, 11.)

Nd.

530. Framhalds-nefndarátt

um frv. til laga um laun hreppstjóra og aukatekjur m. m.

Frá allsherjarnefnd.

Fr. þetta er komið hingað aftur frá háttv. Ed., sem hefir breytt því eigi alllítið. Breytingar þessar ganga flestar í þá átt að bæta kjör hreppstjóranna, en sumar eru formsbreytingar. Laun hreppstjóranna eru flokkuð öðru vísi en var í stj. frv., sem að þessu leyti fór óbreytt hjeðan úr deildinni; gjald fyrir lögtak og fjárnám er hækkað mikið, gjald fyrir úttektir og virðingar um 1 kr. fyrir hvorn úttektar- eða virðingarmann, gjald fyrir uppboð hækkað upp í 20 kr. og við er bætt nýrri gr. (11. gr.) um afgreiðslugjald skipa á stöðum, þar sem lögreglustjóri er ekki búsettur. Þá er og bætt við í frv. ákvæði um, að laun hreppstjóra fyrir yfirstandandi ár skuli reiknast eftir ákvæðum frv. Um aðrar brtt. þykir ekki ástæða að geta sjerstaklega.

Pótt nefndin telji sumar af breytingunum ekki til bóta, hefir hún, að einum undanskildum, sem skrifar undir með fyrirvara, orðið ásátt um, að ráða háttv. deild til að samþykkja frv. eins og það liggur nú fyrir.

Alþingi, 18. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari og framsm.

Pjetur Ottesen,
með fyrirvara.

Einar Árnason.

Einar Jónsson.

(A. I; 2.)

Nd.**531. Nefndarálit**

um frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjárveitinganefnd.

Fjárveitinganefndinni var það strax ljóst við fyrsta yfirllestur frumvarpsins, að ekki væri nokkur von þess, að halda því í sama horfi og það kom frá stjórninni. Virtist henni stjórnin hafa farið oflangt í tilraunum sínum til að gera frumvarpið tekjuhallalaust, þar sem sú viðleitni kom víða niður á útgjaldaliðum, sem engin tók voru á að spara til. En að setja sjálfsgæða útgjaldaliði vitanlega oflága eða sleppa óhjákvæmilegum útgjaldaliðum úr frumvarpinu, leiðir ekki til annars en villa mönnum sýn á fjárhagsástandinu og varna þeim fullkomins yfirlits.

Auk þess sem nefndin af framangreindum ástæðum áleit óhjákvæmilegt að hækka að inun útgjöldin, þá gerir núverandi ófriðarástand það að verkum, að hún sjer sjer ekki fært að halda fram eins miklum sparnaði og oft hefir áður verið. Má í því sambandi nefna útgjöld til ýmsra verklegra framkvæmda, sem nauðsynleg kunna að verða til atvinnubóta, og einnig það, að sjá fyrir og bæla kjör ýmsra manna, sem aunaðhvort eru starfsmenn landsins eða á annan hátt háðir fjárveitingavaldinu.

Nefndin hefir þó reynt að fara sem varlegast í öllu, en tekið skal það fram, að hún miðar yfirléitt tillögur sínar um fjárveitingar við venjulegt ástand, þó nokkuð hærra en var fyrir ófriðinn, nema annað sje. sjerstaklega tekið fram.

Nú mun það augljóst, að allverulegur tekjuhalli hlýtur að verða, og verður þá ekki hjá því komist að leyfa stjórninni að taka lán til þess að jafna hann, ef ekki verður fundinn talsverður tekjuauki á þessu þingi.

Samkvæmt hinum nýju þingsköpum hefir fjárhagsnefndin nú tekjuhlíð fjárlaganna til meðferðar. Hefir hún borið breytingartillögur sínar undir fjárveitinganefndina, og felst hún á þær fyrir sitt leyti.

Fjárveitinganefndin hefir nú athugað gjaldahlið fjárlagafrumvarpsins og öll þau erindi og skjöl, bæði frá stjórnarráði, einstökum mönnum og öðrum, er komið hafa til Alþingis og varða gjaldahlið fjárlaganna, á 34 fundum. Leyfir hún sjer að gera allmargar breytingartillögur á sjerstöku þingskjali, og fer hjer á eftir nokkur greinargerð fyrir þeim.

9. gr.

Nefndinni bærust erindi frá tveimur starfsmönnum í stjórnarráðinu þess efnis, að þeir óska launahækkunar. Umsóknun þessum vill nefndin ekki sinna, með því að þetta heyri beint undir stjórnina. En hún treystir stjórninni til þess að sjá starfsmönnum stjórnarráðsins fyrir viðunandi launum og sýna þeim fulla sanngirni, enda hefir hún þar óbundnar hendur.

Hagstofustjórinn, Þorsteinn Þorsteinsson, fer fram á að launakjör hans

sjeu gerð lík og skrifstofustjóranna í stjórnarráðinu, og þá fyrst og fremst, að hin föstu laun hans verði jafnhá launum skrifstofustjóranna, og auk þess annað tveggja, að embætti hans verði gert embætti með rjetti til eftirlauna eða honum verði veitt launauppbót, sem samsvari eftirlaunarjettinum.

Þar sem nefndin álitur mann þennan framúrskarandi vel hæfan til þessa starfs, þá vill hún leggja til, að laun hans sjeu gerð jafnhá launum skrifstofustjóranna, en er mótfallin því, að hann fái frekari hlunnindi að svo komnu, enda er ráðuneytið þessu sammála.

Rjett virðist nefndinni og að hækka að nokkru aðstoðar- og skrifstofukostnað við hagstofuna, þó að hún vilji ekki verða við kröfum hagstofustjórans að öllu leyti í því efni.

Hækkunin á fimta tölulið er fyrir aukið húsrúm og eðlileg afleiðing dýrtiðarinnar.

10. gr.

Allur kostnaður við Alþingi mun verða næstu ár miklu meiri en verið hefir, og þar sem nokkrar líkur eru til, að 2 þing verði haldin á þessu fjárhagstímabili, þá vill nefndin leggja til, að sá liður hækki um helming. Laun yfirskoðunarmanna LR. vill nefndin hækka úr 1200 kr. upp í 2000. — Virðist henni að ekki sje sæmilegt að ætla þeim minni laun, þegar litið er á hið sívaxandi og vandasama starf, sem þeir eiga að inna af hendi.

11. gr.

Nefndin getur ekki fallist á, að það sje rjett að veita fje til sjerstaks eftirlits vegna bannlaganna. Það verður að teljast mjög einkennilegt nýmæli og athugasvert að ætla sjer að stofna sjerstaka löggæslu að eins vegna þessara laga, enda verður nefndin að líta svo á, að til þess að sú löggæsla kæmi því til vegar, að bannlögin yrðu nokkuð minna brotin, mundi þurfa miklu stórkostlegri fjárupphæð. Ef þess konar fjárveitingu yrði smeygt inn, þótt litil væri í fyrstu, þá er líklegt, að hún gæti smám saman margfaldast, svo að firnum sætti, en árangurinn ekki að sama skapi.

Ef litið er á athugasemd stjórnarinnar við þennan lið, þá verður ekki heldur greinilega sjeð, á hvern hátt hún ætlast til að fje þessu verði varið. Að visu er vikið dálítið að því í athugasemdinni. — En eftir orðalagi stjórnarinnar að dæma virðist það mjög óljóst og fyrirætlanirnar jafnvel mjög varhugaverðar. Þó að nefndin sje nú eindregið á móti því að stofna sjerstaka löggæslu fyrir bannlögin, þá lítur hún svo á, að ekki megi varna því, að hinir lögskipuðu lögreglustjórar geti sýnt röggsemi sína við lögregluftirlit yfirleitt. En það hefir stundum hamlað framkvæmdum lögreglustjóra við lögregluftirlit, að ef þeir hafa gert einhverjar ráðstafanir í því skyni, sem aukinn kostnað höfðu í för með sjer, þá hafa þeir ekki getað fengið þann kostnað greiddan, af því að til þeirrar greiðslu hefir vantað lagaheimild. Til þess nú að bæta úr þessu, vill nefndin hækka nokkuð fjárhæð þá, sem ætluð er til óvissra útgjalda, með þeirri athugasemd, að af þeim lið megi greiða lögreglustjórum þann kostnað, er þeir kunna að hafa við aukið lögregluftirlit.

Athugasemd, sem fer að nokkru leyti í þessa átt, er í nógildandi fjárlögum.

Sýslunefndin í Strandasýslu óskaði eftir því, að veittar yrðu 3000 krónur hvort árið til útgjalda við eftirlit úr landi með fiskiveiðum útlendinga í Straudasýslu, með skilyrðum nógildandi fjárlaga.

Með því að mjög miklar líkur eru til, að sjerstaklega sildveiðar verði stundaðar í Strandaflóa af miklu meira kappi en verið hefir, og því hættara við brotum og spjöllum, þá telur nefndin sanngjarnt, að upphæð þessi verði veitt síðara árið. En engar líkur eru til, að hún myndi verða notuð fyrir, þó að veitt væri.

Nefndinni þótti rjett að setja inn í þessa grein áætlaðan kostnað við fasteignamat. Að visu er heimild fyrir stjórnina í sjálfum fasteignamatsslögunum til þess að greiða þennan kostnað, en nefndin verður að álíta langrjettast að setja öll þess konar útgjöld inn í fjárlögin. Gefur það Alþingi mun betra yfirlit. Enda verður að álíta, að til þess hafi verið ætlast og oftast verið venja.

Þess skal getið, að þetta er að eins laus áætlunarupphæð, því að nefndin hafði mjög lítið til þess að byggja áætlun sína á.

12. gr.

Samkvæmt tillögum frá allsherjarnefnd, út af frumvarpi um stofnun sjerstaks læknishjæraðs í Hólshreppi, leggur nefndin til, að styrkur til hreppsbúanna í Hólshreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu verði hækkaður upp í 500 kr. — Er það gert vegna þess, að nú er þegar sestur að lækni í Bolungavík og áriðandi fyrir hreppsbúa að geta haldið honum áfram, og er því gert ráð fyrir að styrknum verði varið svo, að hann gangi beint til þess læknis. Að öðru leyti vísast til álits allsherjarnefndar á þingskjali 138.

Nefndin vill ráða deildinni til að fella niður styrkinn til hreppsbúa í Kjósarhreppi. Er það af þeim ástæðum, að þótt þessi hreppur eigi erfitt með að ná til læknis, þá er fjöldi hreppa víðs vegar um land alt, sem á eins erfitt og erfiðara með þetta, og hefðu því jafnan rjett eða meiri til slíks styrks. Vill nefndin því ekki leggja út á svo hálan ís að svo komnu.

Aftur á móti vill nefndin, að Flateyjarhreppi í Þingeyjarsýslu verði veittur nokkur styrkur í þessu skyni, sjerstaklega vegna þess, að þar mun nær eingöngu um sjóferðir að ræða, en sjóferðir til að sækja lækni, sjerstaklega á vjelbátum, munu alt af verða tilfínnanlega dýrari fyrir þá, er leita þurfa læknis. —

Með því að augnlæknirinn hefir fært rök fyrir því, að hann geti ekki komist af með 300 kr. á ári í ferðakostnað, og muni því verða að hætta ferðum ef ekki fæst hærri styrkur, þá leggur nefndin til, að þessi liður verði hækkaður, enda telur hún bráðnauðsynlegt, að ferðir þessa læknis leggist ekki niður.

Um breytingartillögu þá, er snertir Röntgens-stofnunina, er það eitt að segja, að hjer er að eins um flutning að ræða frá 14. gr. Er hún flutt samkvæmt tillögum háskólaráðs og stjórnarinnar.

Gunnlaugur Claessen, lækni, sækir um styrk til þess að setja á stofn og starfrækja ljóslækningastofu fyrir útvortis berklaveiki. Segir hann, að rekstrar-kostnaður slikrar lækningastofu muni verða mjög mikill, að húsaleigan ein verði 900 kr. á ári og aðstoð við lækningarnar um 7—800 kr. á ári, og auk þess muni mjög mikið fara til rafmagns og upphitunar, en sjálf áhöldin muni kosta rúmar 2000 kr. og þurfa iðulegrar endurnýjunar við. —

Þar sem nefndin telur mjög áriðandi, að hægt verði að nota þessa nýtsku lækningu við útvortis berkla, þá leggur hún til, að nefndur lækni fái 2000 kr. fyrra árið og 1000 kr. síðara árið. Þess skal getið, að Guðmundur prófessor Magnússon álítur stofnun þessa mjög nauðsynlega, og einkar heppilegt, að sami lækni stjórni henni og sá, sem veitir Röntgens-stofnuninni forstöðu.

Jón læknir Kristjánsson skýrir nefndinni frá því, að hann muni neyðast til annars tveggja að loka alveg lækningastofu sinni eða að hækka að miklum mun borgun fyrir læknishjálpinu vegna hinnar gífurlegu hækkunar á rekstrar-kostnaði stofunnar. Því til sönnunar sýnir hann með sundurliðuðum reikningi, að rekstrarkostnaður lækningastofunnar verði næsta vetur um 400 kr. á mánuði. Fer hann fram á, að Alþingi veiti sjer nokkurn dýrtíðarstyrk til þess að varna áður nefndum örþrifaráðum. Nefndin álitur, að það væri mjög bagalegt fyrir almenning, ef lækningastofu þessari yrði lokað eða borgun fyrir læknishjálpinu hækkuð, svo að efnaminna fólkið geti ekki notið hennar, og telur sjálfsagt, að landssjóður hlaupi undir bagga og geri mönnum auðveldara að halda starfsþreki sínu. Leggur hún því til, að Jóni Kristjánssyni verði veittar 1500 kr. hvort árið, vegna dýrtíðinnar, í því skyni og með því skilyrði, að læknishjálpin verði framvegis ekki dýrari en hún hefir verið að undanfögnu. Það skal enn tekið fram, að styrk þennan ber einungis að skoða sem dýrtíðarstyrk, vegna núverandi ástands, en alls ekki sem framtíðarstyrk.

Nefndin leggur til, að launin við holdsveikraspítalann hækki um 200 kr. á ári í því skyni, að laun forstöðukonu hækki um þá upphæð. Sækir hún um uppbót þessa, og mælir læknirinn með því að hún fái þetta, enda hefir hún verið 10 ár ráðskona spítalans.

Um Laugarnesspítalann, Geðveikrahælið á Kleppi og Vífilssstaðahælið skal það tekið fram, að það er fyrirsjáanlegt, að ómögulegt muni verða að komast af með þær upphæðir, sem stjórnin leggur til að veittar verði til þessara stofnana, og virðist nefndinni alveg óskiljanlegt, hvernig stjórninni hefir getað dottið í hug að nefna svo lágar upphæðir. Þetta á auðvitað sjerstaklega við fæðiskostnað og kostnað við eldsneyti og ljósmeti. Leggur nefndin því til, að þessir liðir sjeu að miklum mun hækkaðir, en henni er það ljóst, að með núverandi verðlagi muni þessar upphæðir ekki heldur hrökkva til. En þar sem hún vonast eftir, að ástandið verði skaplegra síðar á fjárhagstímabilinu, enda upphæðir nefndarinnar miklu nær sannri heldur en stjórnarinnar, þá vill hún ekki fara frekar í sakirnar að svo komnu.

Þess skal getið, að nefndarmenn áttu tal við lækna þessara stofnana, og byggir nefndin tillögur sínar á samtali við þá, einkum um fæðiskostnaðinn.

Í samræmi við tillögur þær, sem nefndin gerði við fjárukalagafrumv., þá leggur hún til, að hækkaður verði styrkurinn til sjúkrahúsa og sjúkraskýla.

Nefndin álitur, að alls ekki eigi að gera ráð fyrir því, að sjúkraskýli verði reist fyrra ár fjárhagstímabilsins. Mundi efniskostnaður verða svo gífurlegur, að byggingarkostnaður yrði fjarri öllum sannri. Ætti Alþingi alls ekki að hvetja til þess, að svo gálauslega væri farið með sje, heldur neita að leggja nokkuð til slíkra bygginga meðan svo standa sakir. Af þessum ástæðum leggur nefndin til, að styrkur til þess að koma upp sjúkraskýlum á föstum læknissetrum falli niður fyrra árið. Ekki ætlast nefndin til að þetta verði neinn sparnaður á fjárhagstímabilinu, heldur að styrkur beggja árána komi að eins á síðara árið. Auk þess vill hún hækka styrkinn nokkuð meira en þegar er gert, með því að búast má við því tvennu, að fleiri þurfi á sjenú að halda samtímis vegna frestunarinnar, og svo hinu, að efnisverð og vinna verði ekki að fullu komið í samt lag 1919.

Í sambandi við þetta vill nefndin geta þess, að hún hefir haft til meðferðar erindi frá sýslunefnd Vestur-Húnavetninga. En hún óskar 10000 kr. styrks

til þess að byggja lækniðbústað og sjúkraskýli á Hvammstanga. Þessu vill nefndin ekki sinna af áður greindum ástæðum. Álitur hún varla verjandi að hraða svo stórra byggingu í þessu árferði. Út af þessu erindi vill nefndin láta þess getið, að hún álitur rjett, að landssjóður styrki framvegis byggingu læknaðbústaða í sambandi við sjúkraskýli með líkum skilyrðum og sjúkrabús og sjúkraskýli hafa verið reist.

Það hefir sýnt sig undanfarin ár, að bólusetningarkostnaður hefir farið talsvert fram úr áætlun. Álitur nefndin því rjett að hækka þann lið í samræmi við þá reynslu.

Samkvæmt auglýsingu frá landlækni í Lögbirtingablaðinu 14. september 1916 ákvað stjórnarráðið, að allir barna- og unglingaskólar skuli háðir eftirliti hjeraðslækna. Var það gert að styrksskilyrði fyrir þessa skóla, að umsóknum um styrkinn fylgdu vottorð hjeraðslækna. Um borgun fyrir þetta eftirlit segir svo: »Samkvæmt fyrirskipun stjórnarráðsins eiga skóla- og fræðslunefndir að sjá hjeraðslæknum fyrir borgun úr skólasjóði fyrir þetta eftirlit. Og með því að hjer er að ræða um sóttvarnarráðstöfun, þá ber hjeraðslæknum að sjálfsögðu borgun fyrir hverja þessa eftirlitsferð, sem fyrir aðrar ferðir í sóttvarnarskyni, en engin sjerstök borgun fyrir skoðanir og vottorð.

Nú er það augljóst, að kostnaður við ferðir lækna til eftirlits þessa er mjög mismunandi, og í fræðsluhjeruðum þeim, sem liggja langt frá lækniðsetrum, verður hann afar mikill, ekki sist þar, sem lækniðferðir eru erfðar á vetrum. — Víða verður lækniðrinn að fara oftár en einu sinni á vetri á hvern stað, ef skóla-fyrirkomulagið er þannig, að börnunum er skift niður sínum flokknum á hvern tíma. Þessi ráðstöfun hefir því orðið afar þunghær skattur á sumum fræðsluhjeruðum og mjög rangláatur, eftir því sem nefndin lítur á málið. Virðist nefndinni auðsætt, að allur kostnaður við ferðir lækna í þessum erindum verði greiddur úr landssjóði. Verður þetta að skoðast svo alvarlegt alþjóðarheilbrigðismál, að lands-sjóði sje skylt að bera allan þann kostnað, enda hafi landsstjórn og landlæknið yfirumsjón með þeim málum. Leggur nefndin því til, að nýjum lið verði bætt inn í fjárlögin til þessara útgjalda, en það skal tekið fram, að upphæðin er einungis lausleg áætlunarupphæð.

Í áður nefndri auglýsingu er þannig að orði komist, að með því að þetta sje sóttvarnarráðstöfun, þá beri læknum engin sjerstök borgun fyrir skoðun og vottorð.

Nefndin getur ekki fallist á, að þetta sje sóttvarnarráðstöfun í venjulegum skilningi, enda ranglátt að skipa læknum að skoða fjölda manna endurgjaldslaust. Álitur nefndin því sjálfsagt, að lækniðrinn fái venjulegt skoðunargjald fyrir skóla-fólkið, eða eftir samningi við fræðslunefndir. Finst nefndinni eðlilegast, að fræðslunefndir sjái læknum fyrir þessari borgun, en innheimti síðan gjaldið aftur hjá skólafólkinu, ef þeim sýnist svo. Er þetta í nokkru samræmi við það, að allir aðrir skólar heimta nú orðið sem inntökuskilyrði heilbrigðisvottorð af hverjum nemanda, er þeir sjálfir verða að borga.

Nefndin álitur mikla nauðsyn bera til þess, að hjeraðslækniðr afli sjer nýrrar lækniðþekkingar með utanferðum, og telur eðlilegt, að Alþingi styrki þær ferðir nokkru riflegar en verið hefir. Er æskilegt, að fleiri en einn geti notið styrksins sama árið, og svo eru einnig þessar ferðir og veran erlendis orðin dýrari og verður dýrari en verið hefir. Tillaga nefndarinnar er í samræmi við tillögu

landlæknis til stjórnarinnar, en auk þess telur nefndin einnig rjett að hækka mánaðarstyrkinn af þeirri ástæðu, sem áður er greind.

Guðmundur Thoroddsen, læknir, sækir um styrk í 2 ár, 2000 kr. á ári, til þess að leggja stund á skurðlækningar erlendis. Nefndin telur mjög æskilegt, að altaf sjeu til hjer á landi sæmilega margir lærðir og æfðir skurðlæknar, og þar sem hún veit, að Guðmundur Thoroddsen er mjög efnilegur í þeirri grein og áhugasamur, þá vill nefndin leggja til, að honum sje veittur þessi styrkur, enda hefir hann hín bestu meðmæli. Þess skal gelið, að hann lýsir yfir því í erindi sínu, að hann muni strax hverfa heim aftur til Íslands, er hann hefir lokið námi, og setjast hjer að.

Það hefir áður tíðkast, að Alþingi hefir veitt konum styrk til hjúkrunar-náms erlendis. Ein slik styrkbeiðni lá fyrir nefndinni, og með því að nefndin á-lítur mikið í varið, að lærðum hjúkrunarkonum fjölgi hjer á landi, þá vill hún sinna þessari beiðni að nokkru, og leggur til að styrkur sje veittur síðara árið. Þykir nefndinni meiri trygging fyrir því, að stúlkan ljúki námi sínu til fulls, ef hún fær styrkinn síðara árið, með því að það verður síðasta námsár hennar, eftir því sem hún skýrir frá.

Sjúkrasamlag prentara í Reykjavík ber sig upp undan því, að stjórnin tjái sig ekki hafa heimild til, samkvæmt lögum um sjúkrasamlög, að greiða sam-laginu styrk úr landssjóði. Sjúkrasamlag þetta, sem er hið elsta sjúkrasamlag á Íslandi, mun koma að eins miklum notum á sínu sviði eins og venjuleg sjúkra-samlög, og telur nefndin því sjálfsagt, að það fái styrk á borð við þau. Mælir stjórnin og með þessu.

Nefndinni þykir ekki rjett að rigskorða styrkinn til sjúklinga með hör-undsberkla við það, að sjúklingarnir greiði, hvernig sem á stendur, þriðjung kostnaðar. Þar sem ómögulegt er að fá hjer á landi lækning við þessum sjúk-dómi, þá virðist henni ekki rjett, að efnalitlir sjúklingar greiði svona mikinn hluta kostnaðarins. Út af þessu vill hún breyta aths. við þennan lið.

13. gr. A.

Um breytingartillögur nefndarinnar við þennan kafla greinarinnar er það yfirleitt að segja, að hún hefir viljað fara sem allra mest eftir tillögum póstmest-ara. Er það alkunna, að hann er mjög spar og hagsýnn á landsfje, og því síður ástæða til að draga úr því, sem hann álitur nauðsynlegt að veitt sje.

Póststörfin hjer á landi eru yfirleitt mjög lágt launuð, en störfin fara sívaxandi, og er því við að búast, að launin verði nokkuð að hækka.

Fyrsta breytingartillagan við þennan greinarlið er alveg samkvæmt til-lögum póstmestara, og miðar að því að hækka laun póstafgreiðslumannanna í Reykjavík. Álitur nefndin sjálfsagt að beita fullri sanngirni við þá menn, ekki sist þar sem þeir hafa gegnt þessum starfa lengi, og því áriðandi að þeir neyð-ist ekki til að hröklast í burtu vegna ónógra launa. En pósthúsið hefir að lík-indum þegar fengið að kenna á því að missa af góðum starfskröftum fyrir þessa orsök, og er það illa farið.

Önnur breytingartillagan miðar til þess að hækka laun póstafgreiðslu-mannanna á Ísafirði, Akureyri og Seyðisfirði. Hafa þessir póstafgreiðslumenn mikið starf og mikla peningaábyrgð. Þarf því að gera sæmilega við þá.

Annars er ekki annað um hinar breytingartillögurnar við þennan kafla 13. greinar að segja en þegar er sagt, að þar hefir nefndin hallast meira að tillögum póstmeistara en stjórnarinnar.

13. gr. B (vegabætur).

Nefndin var á einu máli um það, að fjárveitingar til vegagerða mætti nú alls ekki spara. Er það fyrst og fremst af þeim ástæðum, að búast má við, að landið þurfi að veita fleiri mönnum atvinnu á næstu árum en verið hefir, en vegi þessa alla á hvort sem er að gera í mjög náinni framtíð. Fleiri ástæður eru líka fyrir þessu, svo sem sú, að á yfirstandandi fjárhagstímabili var mjög mikið dregið úr fjárveitingum til vegagerða. Ef þessu færi fram hvert fjárhagstímabilið eftir annað, mundi það seinka um of öllum vegagerðum á landinu og raska öllum fyrirætlunum, sem gerðar hafa verið í því efni fyrir framtíðina. Þá má ekki gera lítið úr því, að þó að erfitt sje um framkvæmdir ýmsra fyrirtækja á landinu, vegna gífurlegs efniskostnaðar, þá nær það ekki til hinna eiginlegu vegagerða. Þar má heita enginn efniskostnaður, að eins vinnulaun, og rennur fjeð því í vasa landsmanna sjálfra. Öðru máli er að gegna um brýrnar. Þar má búast við að efni verði svo dýrt, að ekki verði viturlegt að ráðast í stærri brúarbyggingar af þeim ástæðum. Þess vegna leggur nefndin til, að leyft sje að fresta og færa til milli ára þau mannvirki, en þó svo færi, að ókleift virtist að byggja brýrnar, þá ætlast nefndin ekki til, að landssjóði sparist beinlínis fje á því, heldur að brúafjenu sje þá varið til vegagerða, eftir tillögum verkfræðings, eða til annara þjóðnýtra fyrirtækja, er stjórnin kann að ráðast í til atvinnubóta. Mundi þá hægra síðar, ef svo sýndist, að taka fleiri brýr í einu á kostnað vegagerðanna að sama skapi. — Vill nefndin alls ekki, að þessu fje verði varið til annara útgjalda, nema einhverja mjög brýna nauðsyn beri til. Álitur hún þá eina ástæðu ekki nægja, að tekjur landssjóðs hrökkvi ekki til, ef hægt er að fá fje á annan hátt en að taka til þessara fjárveitinga.

Nefndin kom sjer saman um það að leggja til, að yfirverkfræðingar landsins, er hafa yfirumsjón með vegamálum og vitamálum, verði framvegis nefndir vegamálastjóri og vitamálastjóri. Fleiri menn geta verið og verða verkfræðingar landsins, en þessir menn hafa stjórn og forsjá málanna auk verkfræðistarfsins.

Nefndin vill hækka ferðakostnað vegamálastjórans, í fyrsta lagi af því, að nú er orðið dýrara að ferðast en áður, og í öðru lagi vegna þess, að hún vill heldur hvetja en letja þess, að hann ferðist eftir því sem þörf krefur.

Verkfræðingur landsins skýrði nefndinni frá því, að það væri nauðsynlegt að taka á skrifstofuna mann til þess að annast ýms skrifstofustörf, sem enga verkfræðipækkingu þyrfti til; væri þetta búmannlegra en binda við þau störf dýrari mennina, sjálfa verkfræðingana, og tefja þá frá nauðsynlegum störfum, enda verða þeir nú ekki nema tveir. Þetta fellst nefndin á, og vill því hækka fje til skrifstofuhalds.

Nefndin leggur til að feld sje burt fjárveitingin til Skagfirðingabrautar fyrra árið, í notum þess, að það ár er gert ráð fyrir að bygð verði brúin yfir austurós Hjeraðsvatna. Er tillagan ekki einungis fram borin af sparnaðarástæðum, heldur af hinu fremur, að ólíklegt þykir að hægt verði að fá svo mikinn mannaflla í því hjeraði í einu, að hægt verði að framkvæma bæði verkin á sama sumri. Er þetta samkvæmt áliti landsverkfræðings.

Kvartanir höfðu stjórnarráðinu borist frá nokkrum sýslufjelögum, sem þegar hafa tekið við flutningabrautum til viðhalds, yfir því, hve óbærilegur viðhaldskostnaðurinn væri sýslufjelögunum. Hafði nefndin skjöl þessi til meðferðar. Sýslufjelög þessi óska þess, að landssjóður leggi fram nokkurt fje til viðhaldsins. Nefndin játar það, að þau sýslufjelög, sem tekið hafa við elstu brautunum, verði fyrir nokkrum ójöfnuði, borin saman við þau, sem fá nýjustu brautirnar, af þeim ástæðum, að sumar þær nýju eru betur úr garði gerðar í fyrstu. Er það einkum það atriði, að trjebryr eru yfir skurði og læki á eldri brautunum, í stað steinhlemma. Álitur nefndin því sanngjarnt, að þetta sje bætt upp, og jafnóðum og trjebryrnar bila, eða eftir því sem fong eru á, þá verði gerðar steinbryr í stað hinna, á kostnað landssjóðs. Lengra vill hún ekki ganga að svo komnu.

Viðhald flutningabrauta hlýtur nú að kosta meira en að undanförnun vegna kauphækkunar, og væri það eitt því næg ástæða til að hækka þann lið. En auk þess er áriðandi, að viðhaldið sje í góðu lagi, því að slíkt mun margborga sig í framtíðinni. En vafasamt, hvort áður hefir verið nægilegt fje veitt til þess.

Er því full ástæða til að spara aldrei fje við þann útgjaldalið. Vill nefndin leggja áherslu á þetta.

Eftir tillögum verkfræðings landsins vill nefndin að hækkaðir sjeu nokkrir liðir í frumvarpinu, sem ætlaðir eru til þjóðvega. Er það af þeim ástæðum, að þegar á annað borð er veitt svo mikið fje til vegagerða á einhverjum kafla, að ekki er hægt að vinna fyrir fjeð með vorvinnu einni, þá mun drýgst að hafa upphæðirnar svo háar, að þær endist til fullkominnar sumarvinnu, því að aukinn kostnað hlýtur það að hafa í för með sjer að flytja á sumrum verkfæri og menu milli fjarlæggra hjeraða.

Pótt ilt sje útlit á því, að mögulegt verði á næsta fjárhagstímabili að byggja nokkrar stórbryr, þá þykir nefndinni þó rjett að láta Eyjafjarðarárbrúna standa. En auk þess, sem að framan er sagt um brúabyggingar yfirleitt, þá vill hún taka það fram, að hún ætlast til, að þessi brú verði því að eins byggð, án nýrrar heimildar frá Alþingi, að ekki sjeu líkindi til, að hún fari fram úr þeirri áætlun, sem fjárhæðirnar í frumvarpinu eru byggðar á.

Á undanförnun þingum hefir nokkur reipdráttur verið milli manna um Eyjafjarðarárbrúna og Jökulsárbrúna. Nefndinni blandast ekki hugur um, að mikil þörf er á að brúa báðar þessar ár, og þykir því rjett að þær fylgist nokkuð að, eða að minsta kosti að hver taki við af annari. Mikinn undirbúning mun þurfa áður en byrjað er á sjálfu brúarsmiðinu, og vill nefndin því mæla með, að fje sje varið síðara árið til undirbúnings undir smíði Jökulsárbrúarinnar. Er þetta í samræmi við álit landsverkfræðings.

Á yfirstandandi fjárhagstímabili er ekkert fje veitt til þjóðvegarins um Krossárdal, en áður hefir dālitið fje verið veitt til hans. Vegarkafli sá, sem þegar er lagður, kemur að litlum notum af því að hann endar á slæmum stað. Vill nefndin því mæla með, að til þessa vegar sje veitt nokkurt fje bæði árin.

Til þess að brúin á Ljá í Dölum komi að fullum notum fyrir þá, sem sækja eiga yfir ána verslun til Búðardals, er nauðsynlegt að gera vegarkafli frá brúnni ofan í kaптúnið. Vill nefndin því mæla með, að fje sje veitt til þessa vegar fyrri árið.

Tillagan um að hækka fjárveitinguna til viðhalds þjóðvega er byggð á sömu rökum og til voru færð um viðhald flutningabrauta. Vegurinn um Almanna-

skarð er talsvert fjölfarin leið, en verður oft á vetrum nærfelt ófær, eða mjög hættuleg vegna harðfennis. En kunnugir menn og fyrv. landsverkfræðingur álíta, að ef til vill mætti með litlum tilkostnaði gera þar vegabót, sem að gagni kæmi á vetrum. Þar sem vegur þessi er þjóðvegur, álitur nefndin rjett, að reynt sje að bæta hann. En með því að málið er ekki nægilega rannsakað, þá ætlast hún til þess, að fjeð verði ekki lagt fram, nema landsverkfræðingurinn rannsaki til fulls, hvort lítil fjárhæð gæti gert nokkurt gagn til frambúðar.

Í samráði við verkfræðing landsins vill nefndin hækka fje til fjallvega, og vill geta þess, að hún ætlast til, að af því fje verði notaðar 1000 kr. hvort árið til fjallvegarins milli Skagafjarðar og Húnavatnssýslu um Kolugafjall og auk þess fyrra árið 500 kr. til vörðuhleðslu og ruðnings á Trjekyllisheiði, og 200 kr. til vörðuhleðslu á Ófeigsfjarðarheiði.

Hreppsnefnd Auðkúluhrepps í Vestur-Ísafjarðarsýslu sótti 1915 um 350 kr. til að gera trjebýr á svo nefndar Dynjandaár. Ár þessar eru að vísu á hreppavegi og aukapóstleið, en yfir þær liggur og leiðin, er farið er yfir Dynjandaheiði, sem er fjallvegur milli Vestur-Ísafjarðarsýslu og Barðastrandarsýslu.

Fjárlaganefndin 1915 gat eigi komist að niðurstöðu um, hvar slíka fjárveitingu skyldi setja, ef veitt væri, en landsverkfræðingur hefir lagt til, að fjárveitingin yrði sett í samband við fjallvegafje. Nú hefir þingmaður kjördæmisins farið af nýju fram á þessa fjárveitingu. Nefndin telur sanngjarnt að verða við þessari fjárbeiðni, en vill eigi veita fje til trjebúá. Kýs hún heldur að hækka fjárveitinguna upp í 600 kr. og setja það skilyrði, að brýrnar sjeu byggðar úr steinsteypu.

Tillagan um að hækka fjárveitinguna til akfærra sýsluvega byggist að mestu á kauphækkun, því að ekki vill nefndin, að neinn afturkiptur komi í þær vegagerðir.

Borgfirðingar fara fram á að fá styrk til þess að byggja brú yfir Hvítá hjá Ferjukoti og gera vegarkafila frá henni yfir á þjóðveginn og flutningabrautina. Fara þeir fram á að fá $\frac{2}{3}$ hluta alls kostnaðar við þessi mannvirki, en eftir áætlun á brúin að kosta 50 þúsundir og vegarkafilarnir 40 þúsundir. Nefndin vill ekki, eins og nú standa sakir, veita fje til þessarar stórbrúar, en þess vill hún láta getið, að hún telur sjálsagt, að landssjóður styrki þessa vegakafila á sama hátt og aðra akfæra sýsluvegi, og álitur sanngjarnt, að landssjóður styrki sjálfa brúarbygginguna á sínum tíma, þann veg, að hann leggi fram alt að $\frac{2}{3}$ kostnaðar, þegar litið er á, hve dýr brúin verður og fjárframlagið frá sýslunum mikið.

13. gr. C.

Samgöngumálanefndin hefir haft þennan kafla til meðferðar og sýnt fjárveitinganefndinni breytingartillögur sínar við hann. Að því leyti, sem fjárveitinganefndin getur ekki fallist á þessar tillögur, mun verða gerð grein fyrir því í framsögu og sjerstökum breytingartillögum.

13. gr. D. (Símar).

Fjárhæðin til rannsókna símaleiða og fl. hefir, eftir því sem landssíma-stjórinn skýrir frá, aldrei verið notuð í því skyni, heldur hafa rannsóknir símaleiða verið kostaðar af fje því, sem ætlað er til ferðakostnaðar. Aftur á móti hefir þessi upphæð jafnan verið notuð til viðauka við smærri símakerfi og til smá-efniskaupa. Vill nefndin því nefna þennan lið sínu rjetta nafni, og leggur til,

að hann verði hækkaður síðara árið, með því að líklegra er. að þá þurfi meir til þess að taka.

Athugasemdinni við lagningu nýrra lína er lagt til að verði breytt í samræmi við 13. gr. B. Ætlast nefndin til, að þetta verði ekki gert að eyðslufje, nema brýn nauðsyn krefji, þótt ókleift verði að leggja nýjar línur vegna þess, að efni verði ófáanlegt eða óhæfilega dýrt.

Nefndin vill breyta nafninu á sjötta tölulið D. IV., svo að á því sjáist, hvaða starf mannum er ætlað. Vill nefndin taka það fram, að hún gerir ráð fyrir því, að þessi maður hafi nákvæmt eftirlit með öllu efni landssimanna um land alt, og sjái um, að það eyðileggist ekki nje liggi undir skemdum.

13. gr. E. (Vitamál).

Nefndin álítur sanngjarnt að hækka nokkuð laun núverandi aðstoðarmanns. Eykst starf hans sífellt, enda er honum gert að skyldu að veita einstökum mönnum ókeypis leiðbeiningu um rafmagnsveitur til heimanóta. Er þá ekki hægt að búast við, að honum vinnist tími til að vinna sjer nokkuð inn aukreitis.

Skrifstofukostnað vill nefndin hækka af þeim ástæðum, að alt, sem þar að lýtur, hefir hækkað mjög, enda er í þessu innifalin borgun til skrifara.

14. gr.

Lækkun á launafólgu háskólans stafar af því, sem hjer segir. Sigurður háskólakennari Sivertsen hafði 400 króna nafnbundinn launaauka meðan hann var »dósent«. Nefndin leit svo á, að þessi upphæð ætti að falla, þegar hann varð »prófessor«. Þó kunni nefndin því ekki, að láta hann lækka í launum er hann hækkaði í sessi, og kaus meðalveginn, að ætla honum 3200 kr. í laun.

Nefndin kunni því betur, að báðir liðirnir, sem snerta Alexander dr. Jóhannesson, stæði saman.

Fjárveitinguna til starfrækslu Röntgensáhalda flutti nefndin, og er því lagt til að fella hann á þessum stað.

Nefndin vill eigi hækka kaup fimleikakennarans, heldur veita Ólafi Rosenkranz nafnbundinn kaupauka, og mun það sist ófyrirsynju nje ofmikil viðurkenning.

Þorkell kennari Þorkelsson gaf út kenslubók í talnafræði, að ósk skólastjóra, en var synjað um styrk þann, er nefndin telur hann eiga heimting á. Því er nú lagt til að veita hann.

Nefndin leggur til að veita leikfimikennara kennaraskólans, Birni Jakobssyni, 1700 kr. í föst laun. Vill hún með því sjá um, að skólinn missi eigi af ágætum manni, og kenslan í þessari grein verði svo fullkomin, að ekki þurfi menn að jafni að leita frekara náms erlendis til að geta kent þessa grein, svo að í lagi sje. En fari svo, að skólar verði eigi haldnir í vetur, ætlast nefndin til, að haldið sje gamla luginu og svo áfram meðan því gengur. En er þar kemur, að hann verði fastur kennari með fyr töldum 1700 kr. launum, þá ætlast nefndin til, að fjárveitingin til tímakenslu lækki um tímakenslulaun hans. Einnig ætlast hún til, að einkafjárveitingin til Björns, til að veita utanbæjarpiltum ókeypis tilsögn, svo að þeir verði færir um að kenna leikfimi, falli niður er hann tekur við þessari stöðu.

Nefndinni þótti eigi bera brýna nauðsyn til að lagfæra lóð kennaraskólans nú, er öll vinna er orðin svo dýr sem raun er á orðin.

Nefndinni þótti eigi vera nógu tryggilega um það búið, að styrkur til verklegs náms í bændaskólunum kæmi rjett niður, og vildi því gera athugasemdina nokkru fyllri.

Nefndinni þótti eigi rjett að styrkurinn til kvöldskólahalds fyrir iðnnema væri hafður til annara, og breytti því athugasemdinni við þá liði.

Yfirsetukonur í Reykjavík höfðu kvartað undan langt oflágum launum fyrir verklega kenslu yfirsetukvennaefna. Nefndin varð því samþykkt að hækka þá borgun.

Nefndin vill ekkert fje veita til þess að reisa skólahús, meðan húsagerð er svo afardýr sem nú er, og ráðist nokkrir í slíka húsagerð, þá mega þeir eigi vænta neins styrks eftir á. Eitt skólahús er þegar reist, og gerði nefndin þar undantekning sakir þess, að oflangt var nú komið til þess, að snúið yrði aftur.

15. gr.

Nefndin taldi rjettara, að starfsmaður sá, sem hjer ræðir um, tæki laun sín beint úr landssjóði, sakir þess, að það er hverjum manni hallkvæmara. Hjer ekki breytt upphæðum og eigi fest veitingin nje þessi fúlga gerð að föstum launum, því að fjárveitingin hlýtur að falla, þegar unnið er verkið. Sú er og tilætlun nefndarinnar.

Til aðstoðar á lestrarsal landsbókasafnsins eru veittar 1000 kr., og er það greitt fyrir starf 10 mánuði ársins. En með því að það er alt oflág kaup fyrir svo langan starfstima (er verður þá aðalstarf mannsins), og á hinn bóginn ekki brýn þörf á aðstoð á lestrarsal nema vetrarmánuðina (okt.—apríl), hefir nefndin lagt til að bæta við athugasemdinni um, að starf þetta sje um 7 mánuði. Kaupið er óbreytt.

Nefndin er samþykkt bókaverði um það, að mjög vel eigi við að hefja útgáfu handritaskrárinnar í minning þess, að safnið hefir á næsta ári staðið 100 ár. En sakir dýrleika treystist nefndin eigi að veita fje til heils bindis, heldur að eins til 1. heftis. En þótt nú sje erfitt um útgáfur bóka, þótti nefndinni þó eigi annað hlýða en að út væri gefið minningarrit safnsins á 100 ára afmæli þess, og leggur því til, að veitt sje fje til þessa.

Laun aðstoðarskjalavarðar vill nefndin lækka úr því, sem er í frumv. stjórnarinnar. Vill hún eigi verðleggja starf þetta hærra að sinni. En eigi vill hún þó, að sá maður missi neins í, er nú gegnir starfinu, og hækkar því styrkinn til hans í 15. gr. 24. um sömu upphæð, og sýnir með því, að hún virðir vísindamensku hans.

Nefndin telur rjettara að skifta 2. c. svo sem til er tekið í breytingartillögum um hennar.

Aðstoðarmenn við sýning Þjóðmenjasafnsins báru sig upp við nefndina undan lágum launum, og er fjárveitingin hækkuð í því skyni. Þær 250 kr., sem stjórnin hefir ætlað til umsjónar við listasafn Einars Jónssonar, fara og til kaupgjalds þessa, því að nú er engi von þess, að húsið verði svo fljótt reist og flutt lista-verkin, að þeirrar umsjónar verði þörf á þessu tímabili.

Fjárveiting til kaupstaðabókasafna vill nefndin hækka um 1000 kr. síðara árið, því að hún telur lítil líkindi til, að mikið verði keypt af bókum fyrra

árið, en vill þó taka tillit til umsókna þeirra um aukning styrksins, sem komið hafa fram bæði af Akureyri og úr öðrum stöðum.

Sakir mikils verðauka á pappír og prenti taldi nefndin rjett að hækka styrk til hvernar arkar í útgáfum Sögufjelagsins.

Nefndinni þótti stjórnin hafa numið styrk til skálda og listamanna um of við neglur sjer, því að með þeirri upphæð var gersamlega ófært að taka nokkurt hæfilegt tillit til margra nýrra umsókna frá ágætum mönnum, bæði þektum skáldum og efnilegum listamönnum. Telur nefndin óheppilegt að höggva styrkina alt of smátt. Því leggur hún til nokkra hækkun á þessum lið.

Sakir heimsstyrjaldarinnar hefir það orðið miklu dýrara en við var búist að reisa hús yfir listaverk Einars Jónssonar. En hin mesta nauðsyn er á því, að húsið komist sem fyrst upp. Leggur nefndin því til, að veittar verði í þessu skyni 40000 kr. Fje þessu skal öllu verja til húsgerðarinnar, en ekki til endurgreiðslu á fje, sem aðrir hafa lagt í fyrirtækið.

Um styrkveitinguna til Sigfúsar Blöndals skal vísað til nefndarálits um fjáráukalög fyrir árin 1916 og 1917.

Í 24. lið vill nefndin setja þær 400 kr., sem fyr getur, að hún vill draga af launum aðstoðarskjalavarðar.

Nefndinni barst málaleitun frá bjargráðanefnd um fjárveiting til rannsóknar á þörungum til manneldis og skepnufóðurs, og tilmæli um að fela þá rannsókn dr. Helga Jónssyni. Nefndin fjellst á þetta og leitaði samkomulags um það við Helga. Leggur hún því til, að styrkur til hans sje hækkaður upp í 3000 kr. á ári, en hann taki að sjer þá rannsókn, er getur hjer að framan. Vera má nú, að hann þurfi að takast ferðir á hendur í þessu skyni, þurfi að njóta aðstoðar efnafræðings til efnagreiningar og hafa ýmsan annan kostnað. Óbilgjarnt væri að heimta, að hann legði sjálfur fram þann kostnað, en hins vegar ómáttugt að gera nokkra áætlun um hann. Þess vegna leggur nefndin til, að hann verði að þessu sinni greiddur af því fje, sem veitt er til óvissra útgjalda.

Sakir áhuga dr. Helga Pjeturssonar á vísindum, og sakir þess, hvern veg vikur högum hans að öðru leyti, þótti nefndinni nauðsyn á að hækka styrkinn til hans. Taldi hún eigi við hlítanda minna en 2500 kr., ef hann ætti að njóta krafta sinna að nokkru.

Páll Porkelsson, gullsmiður, er svo sem kunnugt er fræðimaður mikill. Hann hefir nú safnað mjög miklu af málsháttum og samið skýringar við þá. Með því að nefndin dáist að áhuga og elju þessa manns, og telur söfnun málsháttanna mikils virði, þá vill hún að einhverju styrkja hann til þessa verks. Því leggur hún til að honum sjeu veittar þessar 800 kr. fyrra árið.

Finnur Jónsson á Kjörseyri er nú mjög hniginn að aldri, en fræðimaður mikill, og leggur nefndin því til, að Alþingi sjái það við hann, þótt í litlu sje.

Annar fræðimaður, Sigfús Sigfússon frá Eyvindará á Austurlandi, hefir dregið saman afarmikið safn af þjóðsögnum og öðrum þjóðlegum fræðum, í mörgum bindum, er verða munu eign landsins. En maðurinn er nú við aldur og tekinn að hrörna. Megnar hann því eigi styrklaust að fullgera safn sitt. Fyrir því leggur nefndin til að honum sje veittur lítills háttar styrkur.

Tillaga nefndarinnar um að fella 33. lið er eigi annað en flutningur, sem fyr segir.

Guðjón Samúelsson hefir eigi enn þá notað styrk þann, er honum var

veittur í síðustu fjárlögum til þess að nema húsgerðarlist erlendis, því að hann hefir verið hjer heima þessi misseri og unnið að húsagerð. En nú hefir hann sótt um endurveiting. Leggur nefndin til, að honum sje veittar 800 kr. fyrra árið. — Annar maður er nú í Kaupmannahöfn við sama nám, og er sá skemra á leið kominn. Honum vill nefndin veita 800 kr. síðara árið.

Helgi Eiríksson stundar námaverkfræði á Englandi, en þar er nú afar dýrt að vera. Sakir þess, að oss er nú mikil þörf á slíkum mönnum, en Helgi fátækur efnismaður, leggur nefndin til að veita honum óvanalega háan námsstyrk, og mun þó eigi vera helmingur þess, er hann þarf.

Jón háskólakennari Jónsson sækir um 5000 kr. styrk til þess að fara utan og rannsaka bóka- og skjalasöfn og leita þeirra hluta, er snerta verslunarsögu vora. Er honum það hin mesta nauðsyn, ef hann á eigi að hætta við hálfunnið verk. Nefndin telur þetta svo mikils virði, að hún leggur til að veita honum fjeð. En upphæðin er svo mikil sakir þess, að hann verður að kaupa sjer aðstoð til þess að afrita þær heimildir, sem hann finnur.

Bókmentir vorar á tímanum 1500—1800 eru lítt rannsakaðar. En Páll Eggert Ólason er allra manna fróðastur um þá hluti. Nefndin vill því veita honum 800 kr. styrk á ári til þeirra rannsókna, er hjer ræðir um.

Um 37. lið er það að segja, að nefndinni hefir komið til eyrna, að landmælingamennirnir dönsku ætli sjer að minka mælikvarðann á uppdrættinum, er þeir hafa verið að gera af landinu. Hún skorar því á stjórnina að sjá um, að svo verði eigi gert, og vill binda fjárveitinguna því skilyrði.

Alþýðufræðsla stúdentaþjelagsins hefir borið góðan árangur, og vill nefndin hækka styrkinn til hennar, því að nú munu menn eigi fást til þess að halda fyrirlestrana fyrir sama kaup sem áður.

Hið íslenska kennaraþjelag sækir um styrk til alþýðufræðslu um uppeldismál. Nefndin telur þetta hið mesta nytsemdarverk, ef vel tekst, og leggur því til, að lítils háttar styrkur verði veittur í þessu skyni.

Að meðtöldum styrk til Guðmundar Hjaltasonar eru þá veittar tvær þúsundir króna og 300 betur til alþýðufræðslu með fyrirlestrum, og mun ekkert kenslufje annað hafa meiri árangur.

Nefndin leggur til, að feldur sje styrkurinn til stórstúkunnar, því að henni er eigi ljóst, til hvers þeim styrk skal verja, einkum nú, er aðflutningsbann er komið á í landinu.

Kunnugt mun mönnum, að ungir menn hafa komið á stúdentasambandi um öll Norðurlönd. Telja þeir Ísland þar til, og er nú ein deild hjer í Reykjavík. Hún þarf að senda fulltrúa sína utan, til þess að sækja þar fundi, og sækir um styrk til þess. Þessi deild hjer í Reykjavík hefir reynt með ýmsu móti að halda uppi heiðri Íslands til jafns við hin löndin, og meðal annars krafist þess og fengið því framgengt, að íslenski fáninn sje þar jafnrjetthár á stúdentamótinu og fánar hinna þjóðanna. Nefndin leggur til, að þessi styrkur verði veittur.

Þá vill nefndin hækka styrkinn til Íþróttasambands Íslands. Telur hún það þjelag hafa mikið þjóðnytjastarf með höndum. Langt er enn þangað til vjer höfum náð forfeðrum vorum eða Forngríkkjum í uppeldislist til styrktar likam- anum og fegrunar og til heilsubótar. Mun því eigi um skör fram, þótt Alþingi hlynni að sambandinu.

16. gr.

Nefndin fellst á hækkun stjórnarinnar á styrknum til Búnaðarfjelags Íslands, og telur hann þó enn helst til lágan. Því að ekkert er nauðsynlegra en umbætur á þeim atvinnuvegi landsins, sem flestir lifa á, og er tryggari en allir aðrir atvinnuvegir, sem er lífakkeri þjóðarinnar og heldur, þegar alt um þrýtur. En auk höfuðfjárveitingarinnar leggur nefndin til, að því sjeu veittar tvær aðrar upphæðir, sem eru að vísu smáar, en má þó eigi taka af höfuðfúlgunni. Hin fyrri er 2000 kr. hvort árið til undirbúnings húsmæðraskóla. Er hugsunin sú, að þessu fje verði að mestu varið til þess að styrkja væntanlegar forstöðukonur til náms erlendis, svo að þær verði vel færar um að veita skólanum forstöðu. Hin síðari er 4500 krónur til þess að bæta að nokkru þjónustumönnum sínum og sambandanna verðfall á gjaldeyri þeim, sem þeim er goldið í. Taldi nefndin ósóma fyrir fjelagið að bæta þeim ekki hallann. Samskonar tillögu gerir hún og um Fiskifjlagið af sömu ástæðum.

Miklar áskoranir koma fram í þingmálafundargerðum um það að láta styrkinn til búnaðarfjelaga haldast eða aukast. En stjórnin hefir lagt til, að styrkur þessi sje að eins veittur síðara árið. Þetta virðist nefndinni ástæðulaust, og sje annað tveggja að fella styrkinn til fulls eða veita hann árlega. Varð nefndin samþykk um hið síðara. En hún fellst eindregið á þær skoðanir fjölda kjósenda víðs vegar um landið og búnaðarþingsins, að ótækt sje að hluta þennan styrk niður, svo sem verið hefir hjá búnaðarfjelögunum, að honum hefir verið skift út eftir dagsverkatölu, til ríkra sem fátækra, og þá auðvitað lent miklum mun meira hjá þeim fyr töldu, sem ástæður höfðu til að koma meiru í verk.

Eigið gagn ætti nú orðið að vera flestum nóg hvöt til þess að gera almennar jarðabætur, svo sem þúfnasljettur og engjabætur. Þetta ætti því ekki lengur að verðlauna alment heldur að eins þær, sem gert er mikið af veikum efnum og til *sjerstakrar* fyrirmyndar. Aftur á móti eru það ýmsar nytsamar nýningar, sem nefndin leggur áherslu á, að hvatt sje til með styrkjum eða verðlaunum, svo sem nýstárleg jarðyrkjuáhöld og heyskapar, sem ljetta og flýta vinnu til stórhagnaðar alment, súrheysverkun og áburðarhirðing, sem reynist til verulegrar eftirbreytni, og enn fleira. Loks vill nefndin benda á samtök manna til framkvæmda, sem væru ofvaxin einstaklingunum, svo sem til að nota góð hestaverkfæri (plóg og herfi) til túna- og engja-bóta, sem búnaðarfjelögin hafa sum stutt að og eiga að styðja að, þar sem svo hagar til. Ætlast nefndin til, að svo verði með þetta fje farið framvegis.

Þriðja lið leggur nefndin til að fella, sakir þess, að nú verður fjeð veitt með sjerstökum lögum, og því þarf laust að veita fje til hins sama í sjárlögunum.

Að tillögum vegamálastjóra leggur nefndin til, að keypt verði skurðgrafa. Við hinar miklu vatnsveitur er óumflýjanlegt að hafa hana, því að þar er þörf svo breiðra og djúpra skurða, að handafl verður langsamlega ofdýrt sakir tímaeyðslu. Ætlast nefndin sem og vegamálastjóri til, að hún verði síðar leigð þeim, er hennar þurfa, og mun hún því borga sig með tímanum beinlínis, auk hins mikla hagnaðar leigjandans.

Þá leggur nefndin til, að veitt verði til vatnsáveitu á Skeiðin í líkingu við það, sem veitt er með sjerstökum lögum til Flóaáveitunnar. Lauk nefndin lofsorði á dugnað og framtakssemi þeirra Skeiðamanna, en gerði þeim þó að skilyrði að halda við sandgræðslugirðingum þeim, sem eru áveitunni nauðsynlegar.

Um sandgræðslustyrkinn vill nefndin láta þess getið, að hún vill að þeir gangi fyrir, sem hafa lagt fram eða leggja fram helming kostnaðar eða meira.

Nefndin kemur eigi fram með neinar breytingartillögur viðvíkjandi skóg-græðslunni. En hún hefir eigi að síður athugað mál þetta talsvert, og kynt sjer framkvæmdirnar eftir fõngum, og þó einkum reikninga skógræktarstjóra fyrir síðastliðin þrjú ár. Útdrátt hefir hún gert úr reikningunum, til þess að sýna, hvernig fjenu hefir verið varið, sem til skógræktarinnar er veitt, og er útdrátturinn á þessa leið:

	1914	1915	1916
	kr.	kr.	kr.
1. Fjárveiting	17000.00	13000.00	15400.00
2. Ferðakostnaður skógræktarstjóra ...	858.53	1023.66	1098.25
—»— skógarv. á Suðurlandi	274.39	410.90	766.20
—»— — - Vöglum ...	90.95	161.25	19.50
—»— — - Hallormsst.	88.50	352.00	94.00
Ferðakostnaður alls... ..	1312.37	1947.91	1977.95
3. Til einstakra græðistöðva	875.94	638.95	738.00
4. — skóganna sjálfra alls	7732.36	2215.13	1851.89
6. — Fleytingar á viði (nettó tap auk viðarins)	383.45	573.12	1015.00
7. Til launa starfsmanna.....	6000.00	6000.00	8400.00

Yfirlitið ber það með sjer, að jafnvel þótt fjárveitingunum væri vel varið eftir fõngum, þá gengur meira en helmingur þeirra til launa og ferðakostnaðar lögakveðinna starfsmanna. Má efast um, að sum ferðalögin sjeu nauðsynleg, en þó er og sumum nefndarmönnum kunnugt, að nauðsynlegt eftirlit og leiðbeiningar skógvarðanna hefir ekki komist á vegna peningaskorts til eftirlitsferða. — Til skóggræðslunnar sjálfrar eða grisjunar, girðinga og umbóta gengur minstur hluti fjáris, og fer minkandi. Virðist það mjög athugavert að hafa 4 starfsmenn til svo lítils. Að nokkru leyti stafar þetta af naumum fjárveitingum; en þær koma aftur af því, að fjárlaganefndunum hefir einlægt virst öll forstaða skógræktarinnar óheppileg í sýlsta lagi. Meðal annars og sjer í lagi skal bent á fjáreyðsluna við fleytingar á skógviði, sem fullreynt er, að ekkert vit er í, en sívaxandi fjáreyðsla til ónýtis, eins og skýrslur og reikningar bera með sjer. Litur nefndin svo á, að það verði að varða stöðu skógræktarstjóra, ef hann heldur áfram viðarfleytingu og öðru jafn-fjarstæðu á kostnað landssjóðs. Þetta er hjer sagt landsstjórninni til nákvæmrar athugunar.

Nefndin vildi láta Hólmgeir Jensson halda styrknum. Bæði sendi hann skýrslu um lækningar sínar, er lýsti góðum árangri, og hjeraðið er afskekt og ilt að ná til læknis, þótt hann sje nú loks kominn í þann landsfjórðung.

Hækkunin í 6. c. er hallærishækkun.

Gisli Guðmundsson, gerlafræðingur, hefir sótt um 300 kr. viðbót við borgun þá, sem honum er ætluð til gerlarannsóknar og aðstoðar á efnarannsóknarstofunni, og færir þau rök fyrir, að síðan hann við fráfall Ásgeirs heit. Torfasonar hefir veitt efnarannsókninni forstöðu, þá hafi störfin þar aukist svo mjög, að hann hafi orðið að sleppa annari atvinnu. Nefndin gat ekki fallist á, að verðleggja aðstoðarmannsstöðuna hærra en gert er, en álitur hins vegar sjálfsgagt, að Gisli fái uppþót á launum sínum af forstöðumannslaununum, á meðan hann

gegnir þeim störfum, eins og nú gerir hann, og auðvitað einnig þær aukatekjur, sem stöðunni fylgja.

Leiðbeiningamaður í húsagerð til sveita hafði mikils til of lág laun, en ekki batnaði nú, er honum var gert að skyldu að flytjast hingað til Reykjavíkur. Nefndin vill því hækka laun hans upp í 2500 kr., ferðafje upp í 600, og telur auk þess sjálfsagt að hann taki 5 kr. í kaup, þar sem hann vinnur.

Þá leggur nefndin til, að hækkuð sje fjárveitingin til samvinnufjelaganna síðara árið. Telur hún þá fræðslu afar áriðandi og nauðsynlega, sem þar ræðir um, og viðleitnina styrks maklega, þótt meiri væri en þetta.

Stjórnin fjekk tillögur frá stjórn Fiskifjelags Íslands í vetur um styrk til þess, og hefir tekið þær að öllu leyti til greina. En Fiskipíngið í sumar komst að þeirri niðurstöðu, að meira fje þyrfti til, ef sámilega ætti að vinna.

Með því að skamt er að biða að fjelag þetta komist á bekk með Búnaðarfélagi Íslands, og það á fyllilega eins skilið að vera styrkt af almannafje, þar sem það vinnur að því að styðja og efla áhuga almennings og þekkingu á öðrum aðalatvinnuvegi landsins og bæta hag þeirra, sem við hann vinna, þá felst nefndin algerlega á tillögur Fiskipingsins.

Til erindreka erlendis hefir stjórnin ætlað 4000 kr., en Fiskipíngið 10000 kr. Nefndin álitur, að þetta starf sje alveg bráðnauðsynlegt og varði mjög heill alls almennings á þessu sviði. Góður maður getur gert mjög mikið gagn. Hann á að kynna öðrum þjóðum framleiðslu vora á þessum sviðum, kynna sjer og síðan almennungi þær kröfur, sem gerðar eru til slíkra vara á erlendum markaði, að taka eftir því, hvernig aðrar þjóðir hagnýta slíkar afurðir, t. d. með niðursuðu, reykingum, herslu o. s. frv., að leita eftir bestum kaupum á vörum til sjávarútgerðar og koma á hagfeldum samböndum um kaup á þeim, að kynnast nýjum veiðiaðferðum og styðja að því, að komið verði upp veiðarfæra-sýnishornasafni hjér í Reykjavík.

En nú er dýrt að dvelja erlendis og því dýrara að ferðast. En maður þessi verður að ferðast mikið um til þess að geta gert nokkurt verulegt gagn. Og ferðalögin verður hann að greiða af launum sínum. Nefndin telur því ekki verða komist af með minna en 12000 kr., ef sámilegur maður á að fást til að takast starfið á hendur. En sjálfsagt þykir nefndinni, að stjórnin samþykki valið á mannum og fái skýrslur frá honum.

Nefndin leggur til, að hækkuð verði laun yfirmatsmanna á gæðum síldar. Er svo til ætlað, að Snorri Sigfússon fái þar af 600 krónur, en Jón St. Scheving 400 krónur.

Umsjónarmaður með áfengis kaupum hefir haft langtum lægri laun en skyldi, þar sem starfið er all-tafsamt. Leggur nefndin því til, að þau verði hækkuð upp í 1600 kr. En hún telur þetta starf skyldast tollgæslunni, og ætlast því til að það hverfi þangað, óðar en skipulagi hefir verið komið á hana.

Fjárveiting til námarannsóka er nú óþörf fyrir þá sök, að samþykkt hefir verið þingsályktunartillaga, sem heimilar stjórninni fje til þeirra hluta eftir þörfum. Þess vegna er lagt til að fella liðinn.

Loks hefir nefndin lagt til, að fje verði veitt til lendingarbóta í Húsavík og á Sauðárkróki. Þarf eigi að fjölyrða um svo sjálfsagða hluti, en þó er þess getanda, að nefndin vill að styrkir þessir sje veittir hreppsnefnd og sýslunefnd, og sjái þær um að almenningur hafi not umbótanna.

Bóndinn í Fornahvammi býr, sem menn vita, í þjóðbraut yfir fjallveg uppi undir heiði, og hefir því eins konar gistihús. En nú eru hús fallin mjög svo. Sækir hann því um styrk og lán til húsagerðar, en kveðst ella verða að yfirgefa kotið. En þar sem mönnum er lífsnauðsyn á vetrum að hafa þar gistihús eða sæluhús, þá hefir nefndin lagt til, að honum verði hjálpað, svo sem brtt. benda til.

Grein mun verða gerð í framsögu fyrir þeim brtt., sem hjer eru ekki taldar.

Alþingi, 17. ágúst 1917.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Bjarni Jónsson frá Vogu,
skrifari og framsögum.

Magnús Pjetursson,
framsögum.

Benedikt Sveinsson.

Jón Jónsson.

Þorleifur Jónsson.

Matth. Ólafsson.

(A. I, 3.)

Nd. 532. Breytingartillögur

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjárveitinganefnd.

1. Við 9. gr. B. 1. (Laun hagstofustjóra).
Fyrir »3000« komi:
3500.
2. — 9. — B. 5. (Húsaleiga og hiti).
Fyrir »1000« komi:
1800.
3. — 9. — B. 6. (Aðstoðar og skrifstofukostnaður).
Fyrir »1800« komi:
2000.
4. — 10. — Tölurnar breytist svo:
(þingkostnaður)
Fyrir »80000« komi:
160000.
5. (Endurskoðun landsreikninga).
Fyrir »3600« komi:
6000
6. — 11. — A. 4. (Eftirlit með bannlögunum).
Liðurinn falli burtu.
7. — 11. — B. 6. (Eftirlit með fiskveiðum úr landi).
Fyrir »10000—10000« komi:
10000—13000.
8. — 11. — B. 8. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

- Kostnaður við fasteignamat samkv.
fasteignamatslögnum 30000—
9. Við 12. gr. 4. (Styrkur til Hólshrepps).
Fyrir »300—300 - 600« komi:
500—500—1000.
10. — 12. — 5. (Styrkur til Kjósarhrepps).
Liðurinn falli burtu.
11. — 12. — 6. Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Styrkur til Flateyjarhreppsbúa í Þing-
eyjarsýslu til að vitja lækni 100—100—200
Styrkurinn greiðist hreppsnefnd Flateyj-
arhrepps.
12. — 12. — 7. b. (Ferðastyrkur augnlækni).
Fyrir »300—300—600« komi:
500—500—1000.
13. — 12. — 9. Á eftir þeim lið komi þrír nýir liðir:
a. Til starfrækslu Röntgensáhalda
m. m. 1600—1600—3200
b. Til Gunnlaugs Claessens, lækni,
til að stofna og starfrækja ljós-
lækningastofu 2000—1000—3000
c. Til Jóns Kristjánssonar, lækni,
dýrtíðarstyrkur, til þess að hann
geti rekið lækningastofu sína..... 1500—1500—3000
14. — 12. — 10. 1. (Holdsveikisþítalinn, laun).
Fyrir »6500—6500« komi:
6700—6700.
15. — 12. — 10. 2. (Viðurværi).
Fyrir »(72 a.)« komi:
100 a.
og fyrir »19447,20—19447,20« komi:
27010—27010.
16. — 12. — 10. 5. (Eldsneyti).
Fyrir »7500—7500« komi:
15000—15000.
17. — 12. — 10. 6. (Ljósmeti),
Fyrir »1000—1000« komi:
1500—1500.
18. — 12. — 11. (Landsspítalinn).
Fyrir »5000— . . . —5000« komi:
500—500—1000.
19. — 12. — 12, B. 2. (Geðveikrahælið á Kleppi, viðurværi).
Fyrir »72 a.« komi:
90 a.
og fyrir »21549,60« komi:
26937,00.

20. Við 12. gr. 12. B. 5. (Ljós og hiti).
Fyrir »8000« komi:
16000.
21. — 12. — 13. B. 2. (Vífilsstaðahælið, viðurværi).
Fyrir (97 manns 100 a.) komi:
(97 manns 150 a.),
og fyrir »34342,85« komi:
53107,50.
22. — 12. — 13. B. 4. (Ljós og hiti).
Fyrir »20000« komi:
30000.
23. — 12. — 14. a. (Önnur útgjöld).
Fyrir »3000« komi:
6500,
og athugasemdin orðist svo:
Styrkurinn veitist eftir fjölda legudaga, þó eigi meira en 45 aurar fyrir hvern legudag, gegn því, að hjerað það, sem sjúkrahúsið á, leggi fram eins mikið og styrknum nemur.
24. — 12. — 14. b. (Sjúkraskýli á læknissetrum).
Fyrir »6000« komi:
síðara árið 15000.
25. — 12. — 14. c. (Bólusetningarkostnaður).
Fyrir »1000« komi:
1500.
26. — 12. — 14. e. Á eftir þeim lið komi nýr staflíður:
Kostnaður við heilbrigðiseftirlit lækna með alþýðuskólum 1500—
27. — 12. — 14. f. a. (Styrkur til hjeraðslækna til utanferða).
Fyrir »2500« komi:
3000.
b. Og í athugasemdinni.
Fyrir »150 kr.« komi:
200 kr.
28. — 12. — 14. f. Á eftir þeim lið komi 2 nýir liðir:
a. Til Guðmundar Thoroddsen til þess að framast í skurðlækningum erlendis (hvort árið) 2000—
b. Til Láru Sigurðardóttur frá Patreksfirði, styrkur til hjúkrunarnáms erlendis, síðara árið..... 400—
29. — 12. — 14. g. (Styrkur til sjúkrasamlaga).
Fyrir »4000« komi:
4200
og þessi athugasemd:
Af þessum styrk greiðist Sjúkrasamlagi hins íslenska prentaraðfjélags allt að 200 kr. hvort árið. Styrk-

ur þessi má þó ekki fara fram úr þeim styrk, er al-
menn sjúkrasamlög fá að lögum.

30. Við 12. gr. 14. h.

(Sjúklingar með hörundsberkla).

Athugasemdin orðist svo:

Styrkur til hvers sjúklings nemi að jafnaði ekki
meiru en tveim þriðju alls kostnaðar.

31. — 13. — A. 1. b. 1.

(Póstafgr.menn í Reykjavík).

Fyrir »10800 hvort árið« komi:

12250—12750.

32. — 13. — A. 1. b. 2.

(Póstafgr.menn utan Reykjavíkur).

Fyrir »32600« komi:

33800.

33. — 13. — A. 3. a.

(Skrifstofukostnaður póstmeistara).

Fyrir »7000 hvort árið« komi:

7800—8000.

34. — 13. — A. 3. c.

Fyrirsögnin orðist svo:

Skrifstofukostnaður og aðstoð póstafréiðslu-
manna á stærri póstafréiðslum utan Reykjavíkur,
alt að,

og fyrir »4000« komi:

6000.

35. — 13. — A. 3. d.

(Húsaleiga á stærri póstafréiðslum utan Reykja-
víkur).

Fyrir »3500« komi:

5600.

36. — 13. — B. I. 1.

Fyrir »verkfræðingur landsins« komi:
vegamálastjóri.

Breytist á öðrum stöðum samkvæmt þessu.

37. — 13. — B. I. 1. b.

(Ferðakostnaður og fæðispeningar).

Fyrir »500—500« komi:

1000—1000.

38. — 13. — B. I. 3.

(Skrifstofukostnaður).

Fyrir »1500—1500« komi:

2000—2000.

39. — 13. — B. II. 2.

(Skagfirðingabraut).

Fyrir 10000—10000 komi:

...—10000.

40. — 13. — B. II. 4.

Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til þess að gera stein- og járnbrýr,
í stað trjebrúa, á áður afhentum flutn-
ingabrautum

1200—2500

41. — 13. — B. II. 5.

(Viðhald flutningabrauta).

Fyrir »20000—14000« komi:

25000—15000.

42. — 13. — B. III. 1.

(Stykkishólmsvegur).

Fyrir »8000—8000« komi:

10000—10000.

43. Við 13. gr. B. III. 3. (Langadalsvegur).
Fyrir »8000—...« komi:
10000—...
44. — 13. — B. III. 4. Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Brú á Jökulsá á Sólheimasandi, fyrri
veiting —25000
45. — 13. — B. III. 7. (Hróarstunguvegur).
Fyrir »8000—8000« komi:
10000—10000.
46. — 13. — B. III. 7. Á eftir þeim lið komi tveir nýir liðir:
a) Krossárdalsvegur 3000—3000
b) Til vegagerðar frá Ljá til Búðardals 5000—
47. — 13. — B. III. 8. (Aðrar vegabætur og viðhald).
Fyrir »16000—16000« komi:
20000—20000
og þessi athugasemd:
Af fje þessu má verja nokkurri upphæð til þess
að gera færán vetrarveg yfir Almannaskarð. Skal
það gert eftir rannsókn vegamálastjóra og tillög-
um hans.
48. — 13. — B. IV. (Fjallvegir).
Fyrir »4000—4000« komi:
6000—6000
og þessi athugasemd:
Þar af heimilast stjórninni að veita annað árið
600 kr. til að gera steinbrýr á Dynjandaár í Auð-
kúluhreppi í Vestur-Ísafjarðarsýslu, gegn því, sem á
vantar, annarstaðar frá.
49. — 13. — B. VI. (Akfærir sýsluvegir).
Fyrir »18000—18000« komi:
25000—25000.
50. — 13. — B. VI. Á eftir þeim lið komi tveir nýir liðir:
a) Til brúar á Austur-Hjersaðsvötnin
gegn 10000 kr. úr sýslusjóði (end-
urveiting) 25000—.....
b) Til steinsteypubrúar á Hamarsá á
Vatnsnesi, $\frac{1}{4}$ kostnaðar (endur-
veiting) alt að —1200
51. — 12. — B. VIII. Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Til dragferju á Skjálfandafljóti hjá
Bergsstaðaei, gegn því, er til vantar,
annarstaðar frá (endurveiting) —1000
52. — 13. — B. (Á eftir VIII.) Athugasemdin orðist svo:
Landsstjórninni heimilast að færa fjárveitingar
fyrra ársins til brúargerðar á síðara árið, og
sömuleiðis að fresta algerlega brúargerðum á fjár-
hagstímabilinu, ef örðugleikar verða á að fá efni

og vinnu vegna dýrleika. En verja má þá fjenu til landssjóðsvegagerða, eftir því sem ástæður leyfa, eða annara þjóðnýtra fyrirtækja, er stjórnin kynni að ráðast í, til atvinnubóta.

Svo má og stjórnin verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.

Aths.: Breytingartillögur samgöngumála-samvinnunefndar við 13. gr. C. I. og III. eru á þgskj. 487.

53. Við 13. gr. D. II.

Fyrirsögnin orðist svo:

Til viðauka símakerfa, smærri efniskaupa o. fl., og upphæðin breytist svo:

Fyrir »7500—7500« komi:

7500—10000.

54. — 13. — D. III.

Í athugasemdinni:

Fyrir orðin »ef fyrirsjáanlegt eigi til þeirra, eða að« komi:

ef brýn nauðsyn krefur og.

55. — 13. — D. IV. 6.

Fyrir »gagnavörður« komi:

Áhalda- og efnis-vörður.

56. — 13. — E. I. a.

Fyrir »Laun umsjónarmanns« komi:

Laun vitamálastjóra.

57. — 13. — E. I. b.

Fyrir »Til aðstoðarmanns« komi:

Til verkfróðs aðstoðarmanns

og fyrir »2500—2500« komi:

3000—3000.

58. — 13. — E. I. c.

(Til skrifstofuhalds).

Fyrir »700—700« komi:

1000—1000.

59. — 13. — E. III.

Fyrir »Reksturskostnaður« komi:

Rekstrarkostnaður.

60. — 13. — E. IV.

Athugasemdin orðist svo:

Stjórninni er heimilt að fresta framkvæmdum á verkum þessum að nokkru eða öllu leyti, og verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.

61. — 14. — B. I. a.

(Háskólalaunin).

»Fyrir 41000—41000« kemur:

40800—40800.

62. — 14. — B. I. c. 5.

Á eftir þeim lið kemur nýr liður:

Til dr. Alexanders Jóhannessonar

til að halda fyrirlestra í þýskum fræð-

um 1000—1000

63. — 14. — B. I. i.

(Röntgensáhöld).

Liðurinn falli burtu.

64. — 14. — B. II. b.

(Fimleikakennari).

Fyrir »1000« kemur:

1200,

og við bætist:

Þar af launabót Ólafs Rósenkrans 500 kr.

65. Við 14. gr. B. III. b. 3. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:

Til Þorkels Þorkelssonar, styrkur
til útgáfu kenslubókar hans í stærð-
fræði... .. 300—.....

66. — 14. — B. IV. b. 2. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:

Til fimleikakennara 1700—1700
og þessi athugasemd:

Ef kennaraskólinn verður ekki haldinn næsta
vetur eða lengur, verður ekki gerð föst kennarastaða
í leikfimi fyr en skólinn tekur til starfa.

67. — 14. — IV. b. 8. (Til lagfæringar á lóð).

Liðurinn falli burtu.

68. — 14. — VII. 2. d. 4. (Athugasemdin við bændaskólana).

Við hana bætist ný málsgrein:

Styrkinn má að eins greiða eftir á samkvæmt
skýrslu um námið, og sje í henni getið, hve háan
vikustyrk hver nemandi skal fá.

69. — 14. — VIII.

(Athugasemdin).

Síðari liður hennar skal vera svo:

Styrkveitingar í liðunum b.—d. eru því skilyrði
bundnar, að nemendurnir sjeu iðnuemar.

70. — 14. — IX.

(Til verslunarskóla).

Liðinn skal orða svo:

Til kaupmannafjelagsins og verslunarmanna-
felagsins í Reykjavík, til þess að halda uppi skóla
fyrir verslunarmenn undir yfirumsjón landsstjórn-
arinnar, þó ekki yfir $\frac{3}{4}$ kostnaðar.

71. — 14. — B. XI. 2. a. (Laun þriggja yfirsetukvenna).

Fyrir »300—300« kemur:

900—900.

72. — 14. — B. XIII. 3. Liðinn skal orða svo:

Til að reisa barnaskóla í Vestmannaeyjum, alt
að þriðjungi kostnaðar, með því skilyrði, að stjórn-
arráðið samþykki uppdrátt af húsinu.. 25000—.....

73. — 15. — 1. c. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:

Laun skrásetjara handritasafns lands-
bókasafnsins og spjaldskrár... .. 2400—2400

74. — 15. — 1. d. Fyrirsögnina skal orða svo:

Til aðstoðar á lestrarsal í 7 mánuði.

75. — 15. — 1. f. Liðurinn falli burtu.

76. — 15. — 1. f. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:

Til þess að gefa út handritaskrá
safnsins 1200—.....

77. — 15. — 1. l. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:

- Til þess að semja og gefa út minningarrit safnsins 2500—.....
(Laun aðstoðarskjalavarðar).
Fyrir »1800—1800« kemur:
1400—1400.
78. Við 15. gr. 2. b. Fyrir þennan eina lið koma tveir nýir liðir:
a) Til að binda inn og búa um skjöl
og til að afrita merk skjöl og
bækur handa safninu 1600—1600
b) Til að gefa út skrá yfir skjala-
safnið o. fl. 250— 250
80. — 15. — 3. b. (Til aðstoðar).
Fyrir »1250—1250« kemur:
2000—2000.
81. — 15. — 6. (Til kaupstaðabókasafna).
Fyrir »2000—2000« kemur:
2000—3000.
82. — 15. — 11. (Til Sögufjelagsins).
Fyrir »30 kr.« kemur:
50 kr.
83. — 15. — 20. a. (Skálda og listastyrkur).
Fyrir »12000—12000« kemur:
16000—16000.
84. — 15. — 20. b. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:
Til húss yfir listasafn Einars Jóns-
sonar 40000—.....
85. — 15. — 23. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:
Til Sigfúsar Blöndal, bókavarðar,
til þess að fullgera íslensk-danska
orðabók 3500—.....
86. — 15. — 24. (Til Hannesar Þorsteinssonar).
Fyrir »1600—1600« kemur:
2000—2000.
87. — 15. — 26. Liðinn skal orða svo:
Til dr. Helga Jónssonar til mýra-
rannsóknna og grasafræði, svo og til
rannsóknar á næringargildi þörungna
til manneldis og skepnufóðurs, og
meðferð þeirra 3000—3000
Og þessi athugasemd:
Kostnað við nauðsynleg ferðalög,
efnagreining og þess háttar, fær hann
eftir reikningi af fje því, sem veitt er
til óvissra útgjalda.
88. — 15. — 27. (Dr. Helgi Pjeturss).
Fyrir »1800—1800« kemur:
2500—2500.

89. Við 15. gr. 30. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:
Til Páls Þorkelssonar til að vinna
að málsháttasafni sínu ... 800—.....
90. — 15. — 31. Fyrir »Sighvatar« komi:
Sighvats.
91. — 15. — 31. Á eftir þeim lið koma tveir nýir liðir:
a) Til Finns Jónssonar á Kjörseyri til
fræðliðkana 400—.....
b) Sigfúsar Sigfússonar, frá Eyvindará,
til þess að endurbæta og fullgera
þjóðsagnasafn sitt 400—400
(Dr. Alex. Jóhannesson).
92. — 15. — 33. Liðurinn falli burt.
93. — 15. — 34. Á eftir þeim lið koma tveir nýir liðir:
a) Til Guðjóns Samúelssonar til náms í
húngerðarlist 800—.....
b) Til Sigurðar Guðmundssonar til náms
í húngerðarlist —800
(Helgi Hermann Eiríksson).
94. — 15. — 35. Fyrir »800—800« komi:
1200—1200.
95. — 15. — 36. Á eftir þeim lið komi tveir nýir liðir:
a) Til Jóns háskólakennara Jónssonar
til þess að fara utan og rannsaka
skjalasöfn um verslunarsögu Íslands 5000—....
b) Til Páls Eggerts Ólasonar, til að
rannsaka bókmentasögu Íslands
eftir siðaskiftin á 16. öld 800—800
(Landskjálftarannsóknir).
96. — 15. — 38. Á eftir greininni komi þessi athugasemd:
Greiðist því að eins, að rannsókn verði við komið
og skýrslur gefnar.
97. — 15. — 40. (Alþýðufræðsla Stúdentafjel.).
Fyrir »700—700« komi:
1000—1000,
og í athugasemdinni:
fyrir »200 kr«. komi:
300 kr.
98. — 15. — 40. Á eftir þessum lið komi nýr liður:
Til hins íslenska kennarafjelags til
alþýðufyrirlestra um uppeldismál ... 500—500
og þessi athugasemd:
Styrkur þessi er þeim skilyrðum bundinn
að $\frac{3}{4}$ hlutar fyrirlestranna sjeu haldnir í sveitum
og komi sem jafnast niður,
að ferðakostnaður fyrirlesaranna greiðist ekki af
þessari upphæð, og

- að fjelagið geri stjórninni grein fyrir framkvæmdum sínum.
99. Við 15. gr. 42. (Til stórstúkunnar).
Liðurinn falli burt.
100. — 15. — 42. Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Til Reykjavíkurdeildar Norræna stúdentasambandsins, styrkur til að senda fulltrúa á stjórnarfundum erlendis 600— 600
(Til íþróttasambands Íslands).
Fyrir »800—800« komi:
1000—1000.
102. — 16. — 1. Á eftir þeim lið koma 2 nýir liðir:
a) Til sama fjelags til undirbúnings húsmæðraskóla 2000— 2000
b) Til sama fjelags til uppbótar á launum starfsmanna þess og búnaðarsambandanna árið 1917, alt að 4500—
103. — 16. — 2. (Til búnaðarfjelaga).
Fyrir »20000—...« kemur:
20000—20000,
og þessi athugasemd:
Styrkurinn skiftist á milli búnaðarfjelaganna eftir dagsverkatölu, en búnaðarsamböndin ákveði, hvernig styrknum skuli varið í hverju fjelagi.
104. — 16. — 2. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:
Til að kaupa skurðgröfu 25000—
105. — 16. — 3. (Til vatnsvirkja).
Liðurinn fellur burt.
106. — 16. — 3. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:
Til Skeiða-áveitunnar, $\frac{1}{4}$ kostnaðar, alt að —26000
og þessi athugasemd:
Skeiðamenn haldi við sandgræðslugirðingum þeim, sem nauðsynlegar eru áveitunnar vegna, án sjerstaks styrks af landsfje.
107. — 16. — 4. (Til sandgræðslu).
Við liðinn komi þessi athugasemd:
Til styrkveitinga af lið þessum sitja þeir fyrir, sem leggja fram eða hafa lagt helming kostnaðar eða þaðan af meira.
108. — 16. — 6. b. Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Til Hólmgeirs Jenssonar, til dýralækninga 300—300
109. — 16. — 6. c. (Til dýralækninganáms).
Fyrir »600—600« komi:
800—800.

110. Við 16. gr. 8. a. Við liðinn komi þessi athugasemd:
Af þessum lið greiðist Gísla Guðmundssyni, gerlafræðingi, 300 kr. á ári á meðan hann gegnir þessum störfum, eins og nú, og hið ákveðna hundraðsgjald.
(Til húsaleigu).
111. — 16. — 8. c. Fyrir »700—700« komi:
940—940.
112. — 16. — 11. a. (Laun).
Fyrir »1500« komi:
2500.
113. — 16. — 11. b. (Ferðakostnaður).
Fyrir »400« komi:
600.
114. — 16. — 13. Liðurinn orðist svo:
Til Sambands íslenskra samvinnufjelaga til þess að breiða út þekkingu á samvinnufjelagsskap og halda uppi kenslu í bókhaldi og starfrækslu slíkra fjelaga, gegn að minsta kosti þriðjungum kostnaðar annarsstaðar frá,
og fyrir »2000—2000« komi:
2000—4000.
115. — 16. — 15. (Til Fiskiveiðafjelagsins).
Fyrir »20000—20000« komi:
26000—26000.
116. — 16. — 16. (Erindreki erlendis).
Fyrir »4000—4000« komi:
12000—12000,
og þessi athugasemd:
Valið á mannum skal vera háð samþykki landsstjórnarinnar, og henni skal hann senda skýrslur.
117. — 16. — 16. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:
Til sama fjelags til uppbótar á kaupum þriggja starfsmanna þess árið 1917 1800—
118. — 16. — 18. a. (Laun síldarmatsmanna).
Fyrir »3200—3200« komi:
4200—4200.
119. — 16. — 25. a. (Laun umsjónarmanns áfengiskaupa).
Fyrir »900—900« komi:
1600—1600,
og þessi athugasemd:
Þessi starfi leggjast undir tollstjórnina í Reykjavík, þegar hún kemst á.
120. — 16. — 30. (Til námarannsóknar).
Liðurinn falli burt.
121. — 16. — 30. Á eftir þeim lið koma þrír nýir liðir:
a) Til bryggjuviðgerðar á Sauðár-

króki, þó ekki yfir þriðjungur
kostnaðar, alt að 2000—
og þessi athugasemd:

Hreppsnefnd Sauðárkrókshrepps
greiðist styrkur þessi, og ábyrgist
hún, að bryggjan verði til almenn-
ingsnota.

b) Til að endurbæta bryggju á Húsa-
vík 1500—
og þessi athugasemd:

Styrkurinn greiðist sýslunefnd
Suður-Þingeyjarsýslu, og ábyrgist
hún, að bryggjan verði til almenn-
ingsnota.

c) Til Davíðs Stefánssonar í Forn-
hvammi, styrkur til að reisa gisti-
hús—500

122. Við 18. gr. Þessar breytingar verða á liðum, sem eru í greininni:

- a) Til ekkjufrúar Jakobínu Thomsen.
Fyrir »300 kr.« komi:
500 kr.
- b) Til ekkjufrúar Torfhildar Þorsteinsdóttur Hólm.
Fyrir »360 kr.« komi:
600 kr.
- c) Til ekkjufrúar Valgerðar Þorsteinsdóttur 250 kr.
Liðurinn falli burt.
- d) Til prestsekkju Bjargar Einarsdóttur.
Fyrir »300 kr.« komi:
500 kr.
- e) Til fyrrum spítalaforstöðukonu Guðrúnar Jónsdóttur:
Fyrir »200 kr.« komi:
400 kr.
Og við greinina bætist:
- f) Til prestsekkju Guðrúnar Jóhönnu Jóhannsdóttur, eftir-
launaviðbót 300 kr.
- g) Til prófastsekkju Jóhönnu S. Jónsdóttur, eftirlaunaviðbót
150 kr.
- h) Til póstaðgreiðslumannsekkju Þóru Matthíasdóttur, styrkur
300 kr.
- i) Til ekkjufrúar Helgu Eiríksdóttur Ólafsson, ellistyrkur
300 kr.
- j) Til ekkjufrúar Elínar Eggertsdóttur Briem, ellistyrkur 300 kr.
- k) Til Lárusar prests Halldórssonar, eftirlaun 1500 kr.
- l) Til Gísla prests Kjartanssonar, eftirlaun 1000 kr.
- m) Jónasi presti Jónassyni, frá Hrafnagili, eftirlaun og styrkur
til ritstarfa, 1600 kr.

Til allra þessara hvort árið.

- n) Til Einars Guðmundssonar, verkstjóra landssjóðs, lækninga-styrkur 500 kr. fyrra árið.
- o) Landsstjórninni heimilast við ákvörðun eftirlauna Sigurðar Sigurðssonar, fyrv. hjeraðslæknis, að telja þau árin með, er hann þjónaði sem aðstoðarlæknir. Eftirlaunin skal svo reikna frá síðast liðnum áramótum.

123. Við 19. gr. (Til óvissra útgjalda).

Fyrir »30000 kr.« komi:

40000 kr.

og þessi athugasemd:

Af þessari upphæð skal greiða lögreglustjórum kostnað þann, er þeir kunna að hafa við lögregluftirlit, þegar brýna nauðsyn ber til, svo sem við lögregluftirlit með fiskveiðum í landhelgi o. fl.

124. — 21. — Við greinina bætast þessar lánsheimildir:

- a) Vestur-Skaftafellssýslu, til að kaupa íbúðarhús á lækni-setri, 3000 kr. — Lánið ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.
- b) Norður-Þingeyjarsýslu, til sjúkrahúss og læknisbústaðar í Pistilfjarðarhjeraði, 12000 kr. — Lánið ávaxtast með 5%, sje afborgunarlaust fyrstu 4 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 20 árum.
- c) Jóni Á. Guðmundssyni 10000 kr. til ostagerðarbús í Ólafsdal. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, sem stjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.
- d) Davíð Stefánssyni í Fornahvammi 3000 kr. til gistihúsbyggingar á jörð sinni. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, er stjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.
- e) Sigurbirni Magnússyni í Glerárskógum 6000 kr. til að endurreisa hús þau, er brunnu fyrir honum síðasta vetur. — Lánið veitist gegn ábyrgð sýslufjelagsins. Það ávaxtast með 5%, sje afborgunarlaust fyrstu 5 árin, en endurgreiðist síðan með jöfnum afborgunum á 15 árum.

125. — 22. — Við hana bætast þessar heimildir:

- a) Heimilt skal stjórninni að undanþiggja aðflutningsgjöldum þær vörur, sem fluttar hafa verið eða fluttar verða hingað og hjeðan frá Vesturheimi með leyfi ríkisstjórna þar til stjórnarvalda í Færeyjum.
- b) Stjórn Landsbankans veitist heimild að greiða bankagjaldkera Stefáni Stephensen 400 kr. á ári hverju frá 1. nóv. þ. á. að telja.

(A. XVI, 9.)

Nð.**533. Breytingartillaga**

við frumv. til laga um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Flutningsmaður: Björn R. Stefánsson.

Við 1. gr. Aftan við aðra málsgrein undir tölulið 6. bætist:

nema þeir sendi ráðuneytinu skýrslu, staðfesta af hreppstjóra eða lög-reglustjóra, um efni sín og ástæður, sem sýni að þeir sjeu þurfandi dýrtíðarupp-bótarinnar.

(B. LXIX, 2.)

Nð.**534. Breytingartillögur**

við frumvarp til merkjalaga (þgskj. 162).

Frá meiri hluta landbúnaðarnefndar.

1. Við 1. gr. Greinin orðist svo:

Skyldur er hver jarðeigandi að setja glögg merki fyrir jörð sinni og halda þeim við. Sama skylda hvílir á umsjónarmönnum jarða, sem ekki eru einstakra manna eign, og eigendum eða umsjónarmönnum hjáleigna, hús-mannabýla og þurrabúða, utan kaupstaða og löggiltra verslunarstaða, er af-skift land fylgir.

Sama gildir um afrjetti, óbygðar lendur og ítök, að því leyti, sem því verður við komið, og sá krefst þess, er land á til móts við afrjettinn eða lendurnar.

2. Við 2. gr. Greinin orðist svo:

Par sem eigi eru glögg landamerki af völdum náttúrunnar, fjöll, gil, ár, lækir o. fl., en sjónhending ræður, skal setja merkjasteina eða gera vörður með hæflegu millibili, svo að merki sjeu auðsæ, eða gera girðingu eða skurð á merkjum. Eru þeir, sem land eiga að merkjum, skyldir að annast merkja-gerð að helmingi hvor.

Hreppstjóri, hver í sínum hreppi, skal hafa eftirlit með því, að sett sjeu glögg merki.

3. Við 4. gr.

»Nú verður hreppstjóri« til enda greinarinnar orðist svo:

Nú verður hreppstjóri þess var, að ákvæðum 2. og 3. gr. hefir eigi verið fullnægt, og hlutast hann til við þá, er hlut eiga að máli, að úr verði bætt. Ef ágreiningur er um landamerki, eða vanrækt hefir verið að senda merkjalýsingu fyrir einhverri eign, þá skal hreppstjóri tilkynna það sýslumanni. Sá, er ekki sendir merkjalýsingu í tíma, skal sæta tveggja króna dagsektum, uns úr er bætt.

4. Við 6. gr.

a) fyrir »Merkjadóm skipa« komi:

Í merkjadómi sitja.

b) »er sýslumaður útnefnir« falli burt.

c) fyrir »falli meðdómsmaður frá eða forfallist« komi:
ef meðdómsmaður fellur frá eða forfallast.

5. Við 7. gr.

a) fyrir »Þegar« komi:

þá er.

b) fyrir »mæta fyrir merkjadómi« komi:
koma til merkjadóms.

c) fyrir »Sjeu eignirnar sín í hvorri þinghá« komi:
Ef eignirnar eru hvor í sinni þinghá.

6. Við 8. gr.

a) fyrir »Í fyrsta þinghaldi tilnefningu þeirra« komi:

Í fyrsta þinghaldi skal sýslumaður nefna 8 menn í dóm, og skal því næst hvor málsaðilja nefna tvo úr dóminum. Nú vill annar hvor málsaðilja eigi úr nefna, og skal þá hinn ryðja fyrir báða.

b) fyrir »hvors« komi:
hvor.

7. Við 9. gr.

a) fyrir »Þegar« komi:

Þá er

b) fyrir »Skal ganga« komi:
Ganga skal

c) fyrir »þá« komi:
þá er

d) fyrir »svo« komi:
svo að

8. Við 10. gr.

a) fyrir »merkjagöngunni« komi:
merkjagöngu

b) fyrir »sem hann ákveður« komi:
svo sem dómsorð greina.

9. Við 11. gr.

- a) fyrir »Merkjadómi« í upphafi gr. komi:
Í merkjadómi
- b) fyrir »og sje merkjadómur« komi:
Ef merkjadómur er.

10. Við 12. gr.

- Fyrir »Skal ákveða þessa borgun« komi:
Ákveða skal þetta gjald.

11. Við 13. gr.

- a) fyrir »Búi eigandi fasteignar« komi:
Ef eigandi fasteignar býr.
- b) fyrir »tilnefni« komi:
taki sjer.

12. Við 14. gr.

Greinin orðist svo:

Ef málsaðili kemur eigi sjálfur eða sendir eigi annan af sinni hendi til þinghalda í merkjamáli, skal sýslumaður skipa honum talsmann, enda skal dómur ganga í málinu alt að einu. Talsmanni skal ákveðin þóknun í dómnum, og skal sá greiða þóknunina, er talsmaður var skipaður.

13. Við 15. gr.

- a) fyrir »Skorist meðdómsmaður« komi:
Ef meðdómsmaður skorast
- b) fyrir »ganga á merkjadóm eða mæta ekki« komi:
sitja í merkjadómi eða kemur eigi til dóms.

14. Fyrirsögn frumvarpsins verði:

Frumvarp til landamerkjalaga.

(C. XV, 3.)

Nð.

535. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um breyting á fátækralögunum frá 10. nóv. 1905 (þingskj. 175.)

Flutningsmaður: Jörundur Brynjólfsson.

Tillagan orðist svo:

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að undirbúa, eða

láta undirbúa, frumvarp til nýrra fátækralaga, er bæti úr göllum þeim, sem eru á nú gildandi fátækralögum, einkum er eftir greind atriði snertir:

1. Að styrkur sá, er sveitar og bæjarsjóðir veita mönnum vegna ómegðar, sjúkdóma, slysa eða elli, verði eigi talinn sveitarstyrkur, svo að þeir megi halda öllum sínum borgarlegu rjettindum, í það minsta um nokkurra ára skeið.
2. Að þurfamannaflutningi verði hagað svo, að mannúðlegri verði en áður.
3. Að frestur sá, er 66. gr. fátækralaganna ræðir um, verði lengdur.
4. Að athugað sje, hvort ekki muni gerlegt að stytta sveitfestistímann, o. fl. Frumvarpið sje lagt fyrir næsta reglulegt Alþingi.

(A. V, 8.)

Ed.

536. Frumvarp

til laga um lögræði.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Lögræði er tvenns konar, sjálfræði og fjárræði. Maður sjálfráður og fjárráður er fullráður.

Leyfisbrjef til lögræðis verða ekki veitt.

2. gr.

Maður er sjálfráður 16 ára gamall, nema sviftur sje sjálfræði.

Sjálfráður maður ræður einn öðru en fje sínu, nema öðru visi sje sjerstaklega um mælt í lögum.

Ef sjálfráður maður rýfur lögmætar skuldbindingar sínar, bæti af fje sínu. Ráðstafanir ósjálfráðs manns eru ógildar.

3. gr.

Foreldri ráða bæði saman ósjálfráðum skilgetnum börnum sínum. Nú er annað foreldra látið, og ræður þá hitt börnunum, nema kvænst eða gifst hafi aftur. Þá ráða hjónin börnunum bæði saman. Nú eru bæði foreldri látin, en stjúeforeldri á lífi, og ræður þá stjúeforeldri börnunum, enda sjeu börnin á framsæri þess. Nú eru foreldri skilin að fullu eða að borði og sæng, og ræður þá hvort þeirra þeim börnum, sem hjá því eru.

Óskilgetnu barni ræður móðir.

Nú má hvorki foreldri nje stjúforeldri ráða barni, og kemur þá skipaður lögráðamaður í þeirra stað.

4. gr.

Maður er fjárráður 21 árs gamall, nema sviftur sje fjárræði.

Ekkjur og konur, sem skilið hafa við bændur sína að fullu eða að borði og sæng, eru fjárráðar, þó að yngri sjeu en 21 árs.

Fjárráður maður ræður einn fje sínu, nema lög mæli sjerstaklega fyrir á annan veg.

Fjárráðstafanir ófjárráðs manns eru ógildar, nema þær varði sjálfsaflafje eða gjafafje, enda láti gefandi eigi öðru vísi um mælt, eða lög kveði sjerstaklega öðru vísi á.

5. gr.

Nú er sjálfráður maður eða fjárráður ófær til að ráða sjer eða fje sínu sjálfur, vegna vanheilsu eða vanþroska eða af öðrum ástæðum, svo sem vegna eyðslusemi, og skal hann þá sviftur sjálfræði eða fjárræði eða hvorutveggja, og honum skipaður lögráðamaður.

6. gr.

Hjeraðsdómari á úrskurðarvald um sviftingu lögræðis. Úrskurð um lögræðissviftingu skal kveða upp á varnarþingi þess, er svifta skal lögræði. Að öðru leyti fer um lögræðissviftingu eftir þeim reglum, sem fylgt hefir verið um sviftingu fjárræðis. Úrskurði má sá, er sviftur er lögræði, skjóta til landsyfirdóms til fullnaðarúrslita. Rjett er og að maki hans, foreldri eða börn, systkin eða jafnmægðir áfryi slikum úrskurði, ef lögráðir eru.

Á sama hátt skal fara, ef fella skal niður lögræðissviftingu.

7. gr.

Úrskurður um sviftingu lögræðis skal vera rökstuddur, enda skal skýrt ákveðið, hvort maður sje sviftur sjálfræði eða fjárræði eða hvorutveggja.

Stefnuvottar skulu birta úrskurð þeim sjálfum, sem sviftur er lögræði, eða næsta venslamanni, ef hinn er að læknisdómi vitskertur. Svo skal og birta úrskurðinn í lögbirtingablaði landsins, rita hann þegar í þinglýsingabók og lýsa honum síðan á varnarþingi þess, er lögræði var sviftur. Ef sá, sem sviftur er lögræði, á fasteign eða hjer skrásett skip, eða hann rekur hjer atvinnu, sem geta ber eða getið er í verslunarskrá, þá skal þinglýsa úrskurðinum á varnarþingi fasteignar eða skips og bóka athugasemd um hann í verslunarskrá. Dómari sendir eftirrit af úrskurðinum þeim stjórnarvöldum, er um hann þurfa að vita. Fyrir þinglýsinguna skal ekkert gjald greiða.

8. gr.

Nú hefir maður verið sviftur lögræði, og eru þá ógildar ráðstafanir, sem brjóta bág við lögræðissviftingu og hann gerir eftir innritun úrskurðar í þinglýsingabók, — enda hafi þinglýsing síðan farið fram áður lögmæltur tími sje liðinn, — eða athugasemd um hann er skráð í verslunarskrá. Gildar skulu metnar ráðstafanir hans, er áður eru gerðar, nema sannað sje, að sá, sem hagsvon átti af þeim, hafi vitað um úrskurðinn.

Skylt er sýslumanni eða bæjarfógeta, að viðlögðum skaðabótum eftir venjulegum reglum, að geta úrskurðarins í þinglýsingabók fasteigna og í skipaskrám og verslunar, þegar honum er sent eða afhent úrskurðareftirrit eða eintak af lögbirtingablaði, þar sem úrskurðurinn er birtur.

9. gr.

Nú er skotið til landsyfirdóms úrskurði um lögræðissviftingu, og skipar þá dómstjóri löggiltan málaflutningsmann við yfirdóminn til að sækja málið af hendi þess, er svifta skal lögræði, og annan til varnar. Hvor málsvara getur lagt fram nýjar skýrslur í yfirdómi, og, ef svo ber undir, krafist rannsóknar í hjeræði um málavexti. Málskostnaður í yfirdómi greiðist af almannaþje, og fer um meðferð málsins þar sem um opinber mál.

Nú úrskurðar yfirdómur rannsókn málavaxta í hjeræði, og skal hún fram fara að hætti almennra lögreglumála, enda skal útvega þær skýrslur, sem yfirdómur krefst. Skipa skal þá jafnan valinkunnan mann til þess að gæta rjettar þess, er svifta skal lögræði. Málskostnaður í hjeræði greiðist og af almannaþje.

Nú er úrskurður um lögræðissviftingu fenginn fyrir visvitandi rangar skýrslur, og á þá, að undangenginni löglegri málssókn, að dæma þann eða þá, sem um það reynast sekir, til þess að greiða að skaðlausu allan þann kostnað, sem lögræðissvifting hefir haft í för með sjer.

10. gr.

Dómstjóri sendir stjórnarráðinu þegar eftirrit af úrslitaúrskurði yfirdóms, en það sendir aftur stjórnarvöldum þeim, er málið ber undir.

Nú ónýtir yfirdómur úrskurð hjeræðsdómara, og ber þá þegar að draga yfir hann í embættisbókum og aflýsa honum, ef þinglýstur var, hvorttveggja endurgjaldslaust.

11. gr.

Nú er maður ólöggráður, og skal þá sýslumaður hans eða bæjarfógeti skipa honum lögráðamann, ósjálfráðum manni fyrir æsku sakir þó því að eins, að lögborinn ráðamaður sje eigi til.

Þær skipanir, sem gerðar hafa verið samkvæmt gildandi lögum, standa þó óraskaðar, þangað til lögræði er náð.

Skipaður lögráðamaður má ekki yngri vera en 25 ára, enda sje hann ráðvandur maður og ráðdeildarsamur, sæmilega að sjer, heill heilsu og fjár sins ráðandi.

Lögráðamann skal skipa karl eða konu, næst að frændsemi. Föðurfrændur ganga fyrir móðurfrændum, alsystkin fyrir hálsystkinum, eldri maður fyrir yngri, jafnnáinna. Um stjúpforeldra gildir sama og foreldra, enda beri stjúpforeldri framfærsluskýlda, og sje henni fullnægt.

Móðurfrændur óskilgetins barns ganga fyrir öðrum frændum til fjárráða.

Þó má skipa föður, ef móðir er eigi til, enda hafi hann þinglýst barninu, ættleitt það eða arfleitt.

12. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ósjálfráðan mann, svo sem sjálfráður hefði hann gert, nema lög skilji sjerstaklega öðru vísi.

13. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ófjárráðan mann, svo sem fjárráður hefði hann gert, enda mæli lög eigi sjerstaklega um á annan veg.

14. gr.

Um stöðu lögráðamanns gagnvart ófjárráðum manni og yfirfjárráðanda skal fara samkvæmt ákvæðum laga.

15. gr.

Þeir, sem orðnir eru 18 ára, en ekki fulls 21 árs, þá er lög þessi öðlast gildi, eru hálfraðir fjár sins, og fer að öllu leyti um þá eftir gildandi lögum, þangað til þeir verða fulls 21 árs. Að öðru leyti er hálfraði um fjármál úr lögum numið.

Lögin taka jafnt til þeirra, sem orðnir eru fulls 21 árs áður en þau ganga í gildi, sem til hinna, er ná þeim aldri síðar.

16. gr.

Eftirfarandi ákvæði eru úr lögum numin: D. L. 1—23—12 og N. L. 1—21—9, a- og b-liðir 1. gr. I. kap. tilsk. 21. des. 1831, sbr. þó fyrri málsg. næstu gr. hjer á undan, 1. gr. og 2. málsg. 15. gr. tilsk. 18. febr. 1847, opið brjef 4. jan. 1861, er lögleiðir á Íslandi dönsk lög 29. des. 1857 um myndugleika kvenna, 10. gr. laga 12. janúar 1900, nr. 3, lög 20. okt. 1905, nr. 17, svo og öll önnur ákvæði, er koma kynnu í bág við lög þessi. Í 5. gr. laga 16. september 1893, nr. 15, komi: 16 ára í stað »18 ára«.

(A. XV, 6).

Nd.

537. Frumvarp

til laga um mælitæki og vogaráhöld.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Hver sú verslun, sem mæla skal varning eða vega, skal til þess nota mælitæki eða vogaráhöld, sem löggilt eru og löglega stimpluð. Tæki þessi og áhöld skulu sæta eftirliti af hálfu stjórnarvalda þeirra, er til þess eru nefnd í lögum þessum; en skylt er engu að síður þeim, er þau tæki nota við afhending eða móttöku vöru, að sjá um að þau sjeu rjett.

Öll mælitæki og vogaráhöld, sem notuð eru til að ákveða upphæð tollgjalda til landssjóðs eða til þess að byggja á þeim vottorð um vigt eða mæli, eða og til annars, sem ákveðið kann að verða í konungstilskipun samkvæmt 2. gr. þessara laga, skulu vera löggilt og eftirliti háð.

2. gr.

Undir umsjón stjórnarráðsins skal setja á stofn löggildingarstofu í Reykjavík, og sjer hún um:

- a) stimplun og löggilding mælitækja og vogaráhalda; jafnframt fellur burt það löggildingarstarf, sem hvílir á sýslumönnum og bæjarfógetum,
 - b) einkasölu á stimpluðum og löggiltum mælitækjum og vogaráhöldum,
 - c) verklegt eftirlit með mælitækjum og vogaráhöldum,
- alt eftir nánari ákvæðum, sem felast í lögum þessum og sett verða í konunglégri tilskipun um mælitæki og vogaráhöld.

3. gr.

Löggildingarstofunni skal stjórnað af forstöðumanni, sem stjórnarráðið skipar, og hefir hann að launum 2500 kr. á ári, auk alt að 500 kr. til ferðakostnaðar.

Til þess að koma löggildingarstofunni á stofn má greiða úr landssjóði alt að 8000 kr.

Annar kostnaður af löggildingarstofunni skal greiddur með tekjum þeim, er hún fær að lögum. Fjárhagsáætlun hennar skal tekin í fjárlög. Útsöluverð á mælitækjum og vogaráhöldum, sem löggildingarstofan hefir einkasölu á, skal stjórnarráðið staðfesta.

A. Löggildingarstarfinn.

4. gr.

Löggilding á mælitækjum og vogaráhöldum fer fram á þann hátt, að stimplað er á þau löggildingarmerki, sem er fangamark Kristjáns konungs X. með kórónu, og auk þess merki, er gefi til kynna, hvaða ár löggildingin hafi farið fram.

5. gr.

Löggildingarstofan getur löggilt tæki, þótt ekki sjeu þau ætluð til notkunar, er löggildingarskyldan nær til, ef þau eru að hennar dómi til þess fallin.

6. gr.

Löggildingarstofan getur löggilt af nýju mælitæki og vogaráhöld, sem áður hafa löggilt verið, en orðin eru ófullnægjandi, ef þeim hefir verið breytt þannig, að þau fullnægi löggildingarskilyrðum.

Þeir, er nota löggilt mælitæki og vogaráhöld, skulu leita nýrrar löggildingar, þegar skekkjan á þeim fer fram úr slitmarki, sem ákveðið verður í tilskipun (sbr. 2. gr.). Notendur mega hvorki sjálfir nje með annara aðstoð breyta eða gera við löggilt tæki, nema þeir afmái jafnframt löggildingarmerkin.

B. Útsölustarfinn.

7. gr.

Einkasala löggildingarstofunnar nær til allra löggildingarskyldra tækja, sem nefnd eru í 1. gr., og sömuleiðis til þeirra mælitækja og vogaráhalda, sem notuð eru til annars, eftir því sem tilskipunin greinir.

8. gr.

Löggildingarstofan skal hafa svo miklar birgðir af algengum mælitækjum og vogaráhöldum, er ætla má að nægi. Hafa má hún aðalútsölumann, er annast sölu fyrir hennar hönd, og ber að sjá um, að tækin sjeu til sölu svo víða um landið, sem þörf er á.

9. gr.

Nú hefir löggildingarstofan ekki tæki, sem óskað er, og er þá heimilt að kaupa þau annarstaðar. Þegar svo ber undir, má krefjast þess, að löggildingarstofan löggildi þau, ef þau fullnægja að hennar dómi löggildingarskilyrðum.

Í tilskipun þeirri, sem ráð er fyrir gert í 2. gr., skal ákveða, að löggildingarstofan geti, þegar sjerstaklega stendur á, gefið leyfi til að nota mælitæki og vogaráhöld, sem hún hefir ekki sjálf löggilt, en löggilt eru með því löggildingarmerki, sem gildi áður en lög þessi öðluðust gildi. Þó skal jafnskjótt sem unt er stimpla tæki þessi með ársmerki löggildingarstofunnar.

C. *Eftirlitsstarfinn.*

10. gr.

Lögreglustjóra er skylt að sjá um, að kaupmenn noti eingöngu löggilt mælitæki og vogaráhöld, og yfirleitt, að haldin sjeu þau ákvæði, sem sett eru um notkun slíkra tækja.

Hann getur fyrirvaralaust látið skoða áhöld og tæki til mælis og vogar hjá öllum, sem löggilt tæki nota eða nota ber, og rannsakað, hvort fylgt hefir verið rjettilega fyriræmum laga þessara um löggilding og stimplun eftir verklega prófun eða nýja löggilding.

11. gr.

Vörumatsmönnum og löggiltum vigtarmönnum skal skylt að athuga bæði, hvort tæki þau, er notuð eru, sjeu rjett löggilt og merkt, og hvort tækin í raun og veru sjeu rjett, og skal löggildingarstofan veita þeim nauðsynlegar leiðbeiningar um það, og þann stuðning, sem með þarf.

12. gr.

Löggildingarstofunni skal skylt, að minsta kosti þriðja hvert ár, að láta framkvæma verklega prófun á öllum mælitækjum og vogaráhöldum, er kaupmenn nota, og einnig á öðrum samskonar tækjum, sem stjórnarvöld hafa umsjón með.

Eftirlitsmönnum er heimil tafarlaus aðganga að öllum stöðum, þar sem mælitæki og vogaráhöld eru notuð, og er heimilt að krefjast aðstoðar lögreglustjóra, ef á þarf að halda.

Skylt er þeim, sem áhöld og tæki eru rannsökuð hjá samkvæmt lögum þessum, að láta í tje aðstoð sína, ef eftirlitsmenn kalla til hennar. Í kaupstöðum og kaupsíðum er honum skylt að senda þau tæki, sem flytjanleg eru, til þess staðar, sem eftirlitsmenn ákveða.

13. gr.

Fyrir verklega eftirlitið skal greitt gjald, sem löggildingarstofan innheimtir, og ákveðið er í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr.

Ef löggildingarstofan æskir þess, skal lögreglustjóri senda henni skrá yfir menn þá í lögsagnarumdæmi hans, sem verslunarrjett hafa, og aðrar þær upplýsingar, sem með þarf vegna eftirlitsins.

Gjöld þau, sem inn koma fyrir eftirlitið, skulu teljast til tekna löggildingarstofunnar.

D. Ýms ákvæði og hegningarákvæði.

14. gr.

Nota má framvegis þau mælitæki og vogaráhöld, sem til eru, þegar lög þessi öðlast gildi, og löggilt eru á rjettan og löglegan hátt eftir þeim reglum, sem hingað til hafa gilt.

Pó skal eins fljótt og unt er — í kaupstöðunum í síðasta lagi áður en ár er liðið eftir að lög þessi hafa öðlast gildi — framkvæma verklega prófun og merkingu á öllum eldri löggildingarskyldum mælitækjum og vogaráhöldum, eins og í 12. gr. getur.

15. gr.

Skylda sú til löggildingar og eftirlits, sem fyrirskipuð er samkvæmt lögum þessum, nær ekki til vogaráhalda lækna og lyfsala; skulu þau stöðugt vera háð sjerstöku eftirliti landlæknis. Hann getur, samkvæmt nánari heimild í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr., sett ákvæði um slík vogaráhöld.

16. gr.

Brot á lögum þessum eða reglugerðum, sem settar eru samkvæmt lögum, varða sektum til landssjóðs frá 5—200 kr., nema þyngri hegning liggi við að lögum. Ólögleg mælitæki og vogaráhöld skulu upptæk, og andvirði þeirra renna í landssjóð. Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál. Í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr., verður nánar ákveðið, að hve miklu leyti hegningarvert sje að nota löggilt mælitæki og vogaráhöld, sem breyst hafa af elli og sliti.

17. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1919.

(A. X, 6.)

Nd.**538. Frumvarp**

til laga um fiskiveiðasamþyktir og lendingasjóði.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Sýslunefndum veitist vald til þess að gera samþyktir um ýmisleg at-
riði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum, sjeu þeir ekki
stærri en 30 smálestir, með þeim takmörkum og skilyrðum, sem nefnd eru í
lögum þessum.

2. gr.

Þegar sýslunefnd virðist ástæða til að gera samþykt, annað hvort fyrir
alla sýsluna eða nokkurn hluta hennar, skal hún kveðja til almenns fundar
í hjerði því, sem ætlast er til, að samþyktin nái yfir, og eiga atkvæðisrjett á
þeim fundi allir þeir hjeradsbúar, sem kosningarrjett hafa til Alþingis. Sýslu-
nefnd ákveður fundarstað og fundardag með nægum fyrirvara, en sýslumaður
skal vera fundarstjóri, eða í forföllum hans einhver nefndarmanna. Ef fund-
arstjóri verður að takast ferð á hendur til fundarstaðarins, ber honum 4 kr. á
dag í dagpeninga og auk þess ferðakostnaður eftir reikningi, er sýslunefndin
úrskurðar, og greiðist hvorttveggja úr sýslusjóði.

3. gr.

Nú er kaupstaður innan þeirra takmarka, sem samþykt á að ná yfir,
og ganga þá 3 menn, er bæjarstjórn kýs til þess úr sínum flokki, inn í sýslu-
nefndina, ávalt þegar ræða skal um samþyktir þær, er lög þessi hljóða um,
og boðar sýslumaður þá á fund sýslunefndar, þegar slík mál koma fyrir;
eiga þeir þá atkvæði um allt það, er samþyktina snertir, á sama hátt og sýslu-
nefndarmenn. Kaupstaðarbúar sækja sameiginlega með sýslubúum fundi þá,
sem um er rætt í 2. gr., og greiða með þeim atkvæði um samþyktir, og eiga
ávalt rjett á að setja samþykt út af fyrir sig, eftir ákvæðum þessara laga.

4. gr.

Sýslunefnd ber undir álit og atkvæði funda þeirra, sem um er rætt í
2. gr., sbr. 3. gr., frumvörp til samþykta þeirra, er hún vill koma á. Nú hafa
fundarmenn fallist á frumvarp nefndarinnar með $\frac{2}{3}$ atkvæða þeirra, er greidd
hafa verið, og skal þá sýslunefndin senda stjórnarráðinu frumvarpið til stað-
festingar. En ef breytingartillögur hafa verið gerðar við frumvarpið á fund-
inum og samþyktar með $\frac{2}{3}$ hlutum greiddra atkvæða, setur sýslunefndin þær
inn í frumvarpið, ef henni þykja þær á rökum byggðar, og sendir þær síðan
stjórnarráðinu sem fyr segir. En állti sýslunefndin, að breytingartillögurnar
eigi ekki að taka til greina, ber hún það af nýju undir atkvæði hjerads-

manna, hvort þeir æski, að frumvarpið verði staðfest án þessara breytinga, og ef fundurinn felst þá á frumvarpið með $\frac{2}{3}$ atkvæða, ber að senda það stjórnarráðinu til staðfestingar.

Það frumvarp, eða breytingartillaga við frumvarp, sem ekki hefir verið samþykkt með $\frac{2}{3}$ atkvæða á hjeradsfundi, er fallið, og má ekki koma fram í nýju frumvarpi sýslunefndar fyrir en að ári liðnu.

5. gr.

Nú virðist stjórnarráðinu ákvarðanir í samþykkt, sem því hefir verið send til staðfestingar, ganga of nærri rjetti manna eða þröngva um of atvinnufrelsi, eða að þær á einhvern hátt komi í bága við lög eða grundvallarreglur laganna, og synjar það þá um staðfesting sína, en gefa skal það sýslunefndinni til kynna ástæðurnar fyrir neitun sinni. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, fyrirskipar um birting hennar og ákveður, hve nær hún skuli öðlast gildi, og er hún upp frá því skuldbindandi fyrir alla þá, sem í því hjeradi stunda fiskiveiðar á bátum, sem samþykktin nær til, hvort sem þeir eiga heima í hjeradinu eða eru aðkomandi.

Samþykkt þeirri, er stjórnarráðið hefir staðfest, má ekki breyta á annan hátt en með þeirri aðferð, er hún var stofnuð. Samþykktin heldur ekki gildi lengur en 10 ár í senn, en endurnýja má hana um jafnlangan tíma í senn á sama hátt, er hún var sett.

Stjórnarráðið hlutast til um, að fiskiveiðasamþykktir sjeu prentaðar í B-deild Stjórnartíðindanna.

6. gr.

Í samþykktum þessum má ákveða um þau atriði, sem áriðandi eru fyrir fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum innan 30 smálesta í því hjeradi, er samþykktin nær yfir, svo sem um það, hver veiðarfæri og beitu skuli hafa við fiskiveiðar á hverjum stað og hverjum árstíma, og eins um það, hvort fiskilóðir og net megi að færu veðri og forfallalaust og af ásettu ráði liggja í sjó yfir nóttu, og hvernig neta- og lóðalögnum skuli hagað til þess að fiskiveiðum sje ekki varnað um skör fram eða handfæraveiði sje spilt. Svo má og með samþykkt setja reglur um niðurburð fyrir fisk og slægingu á sjó.

Með samþykkt má og banna niðurskurð á hákarli á opnum skipum eða mótorbátum; sem lög þessi gilda um, um lengri eða skemri tíma árs.

Í samþykkt skal ávalt ítarlega ákveða um eftirlit með því að hennar sje gætt, og hvernig greiða skal kostnað við það.

7. gr.

Í samþykktum þessum má enn fremur ákveða, að skip þau, er samþykktin nær til, skuli greiða gjald í lendingarsjóð, og skal því fje einungis varið til þess að bæta lendingar á samþykktarsvæðinu, hvort heldur með því að ryðja lendingar, gera bryggjur og skjólgarða, setja upp leiðarljós eða framkvæma önnur mannvirki, er miða að því að greiða fyrir fiskiútveginum.

Lendingarsjóður skal vera í ábyrgð sýslunefndar, er sjer um ávöxtun fjárisins á sem tryggastan og haganlegastan hátt, og veiti hún fje úr sjóðnum, er þörf þykir, til framkvæmda framangreindra fyrirtækja.

Lendingarsjóðsgjaldið má ákveða alt að 1% af afla skipsins. Formaður eða skipstjóri annast um greiðslu gjaldsins, og greiðist það af óskiftum afla.

Í samþyktninni skulu settar reglur um innheimtu gjaldsins, og má taka það lögtaki á þann hátt, er segir í lögum 16. des. 1885.

8. gr.

Fyrir brot á staðfestri fiskiveiðasamþykkt má ákveða sektir frá 5—500 krónur, er renni í lendingarsjóð, eða ef enginn lendingarsjóður er á samþykktarsvæðinu, þá í fátækra sjóð; svo má og ákveða, að öll veiðarfæri, sem brúkuð eru gagnstætt ákvæðum samþykktar, megi skipaðir umsjónarmenn taka og flytja í land án úrskurðar yfirvalds, en tafarlaust skulu þeir tilkynna lögreglustjóra upptökuna og málavöxtu, og má hann með úrskurði ákveða, að veiðarfærin skuli höfð í haldi uns eigandi eða umboðsmaður hans sýnir vottorð lögreglustjóra um það, að sá, er veiðarfærin voru upptekin fyrir, sje sýknaður með dómi eða málssókn gegn honum fallin niður, eða hann hafi greitt sektir þær, er honum hafa verið gerðar, eða sett fullgilda tryggingu fyrir þeim.

Ákveða má og að afli, sem fenginn er með ólöglegri veiðiaðferð, skuli vera upptækur og andvirði hans renna í lendingarsjóð, eða, ef hann er ekki til, í fátækra sjóð.

9. gr.

Með brot gegn samþykktum samkvæmt lögum þessum skal fara sem opinber lögreglumál.

10. gr.

Með lögum þessum eru þessi lög numin úr gildi:

Lög nr. 28, 14. des. 1877, um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Viðaukalög nr. 12, 12. maí 1882, við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 24, 4. des. 1886, um breyting á lögum 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 52, 20. des. 1901, um breyting á lögum 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 53, 10. nóv. 1905, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 28, 11. júlí 1911, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum, og lög 10. nóv. 1905 um viðauka við nefnd lög.

Lög nr. 27, 22. okt. 1912, um breyting á lögum nr. 53, 10. nóv. 1905, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

(B. XXXIV, 6.)

(Endurprentun á 501.)

Ed.

539. Nefndarálit

um frumvarp til laga um málskostnað einkamála.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað mál þetta eftir föngum, og leggur til, að það verði samþykkt með nokkrum breytingum, er yfirleitt miða að því að gera dómsvið rýmra um ákvæði málskostnaðar.

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Við 3. gr. Á undan orðinu »heitið« komi:
greitt eða.
2. — 4. — a. við 1. málsg. Í stað orðanna »er dómur — 3. gr.« komi:
skal fá goldinn málskostnað samkvæmt því, er áður segir.
b. við 2. málsg. Orðin »samkvæmt 3. gr.« falli niður.
c. við 2. lið. Í stað orðsins »nauðsynjar« komi:
nauðsyn.
3. — 5. — a. Í stað orðanna »Nú hefir maður — þýðingarlaus« komi:
Nú hefir maður gert ráðstafanir eða látið fram fara athöfn í máli, svo sem vitnaleiðslu eða matsgerð, er að mati dóms eru þarflausar eða þýðingarlausar.
b. í stað orðanna: »hún hafði« komi:
þær höfðu.
4. — 6. — a. Í stað orðanna »enda sje um veruleg atriði að tefla« komi:
eða veruleg vafaatriði eru í máli.
b. orðið »leyti« falli niður.
5. — 8. — Á eftir orðinu »láttnar« komi:
vera.
6. — 10. — a. Í stað orðsins »andstæðingi« og »andstæðing« komi:
gagnaðila.
b. Í stað »gjafsóknar- eða gjafvarnarhafa« komi:
gjafsóknarhafa eða gjafvarnar.
7. — 13. — Í stað orðsins »stefna« komi:
hjeraðsstefna.

Alþingi, 16. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
formaður og ritari.

H. Hafstein.

Kristinn Daníelsson.

(B. LXIX, 3.)

Nd.**540. Nefndarállit**

um frumvarp til merkjalaga.

Frá meiri hluta landbúnaðarnefndar.

Þá er landamerkjälög 17. mars 1882 voru sett, mun ákvæðum þeirra hafa verið framfylgt alment, að því leyti, að merkjalýsingar voru skrásettar og þinglesnar á árunum 1882—1887, að tiltölulega fáum undanskildum.

Á stöku stöðum hafa merkjalýsingar verið gerðar síðan og á örfáum stöðum er þetta, ef til vill, ógert enn.

Aftur á móti er það nokkuð alment, að þýðingarmestu ákvæða nefndra laga, um merkjasetningu og viðhald merkja, hefir alls ekki verið gætt; marksteinar ekki settir og merkjavörður aldrei gerðar. Sumstaðar eru merki horfin, þótt sett hafi verið, svo að þeirra sjást nú engar menjar. Sumstaðar hafa merki breyst af völdum náttúrunnar, og ekki er það dæmalaust, að menn hafi átt þátt í að breyta merkjum án samþykkis gagnaðilja.

Ýmsar merkjalýsingar eru svo óglöggar, að mikill vafi leikur á, hvar eða hver merkin eru, og sumar gefa ranga hugmynd um, hvað við er átt.

Fjöldi merkjalýsinga er þannig nú orðin úrelt skjöl, sem lítið eða ekkert sanna, þá er á þarf að halda.

Nefndin öll telur rjett vera, það er segir í greinargerð frumvarpsins, »að víða á landi hjer eru landamerki milli jarða óglögg og með ágreiningi, meiri og minni þrætulönd, sem legið hafa áratugum saman óafgerð. Þetta hefir víða vak-ið deilur og ósamlyndi milli manna, þótt aðiljar hafi ekki viljað leggja út í kostn-aðarsaman og vafasaman málarekstur«.

Nefndin er á einu máli um það, að nauðsyn beri til að ráða bót á þessu ástandi, og endurbætur á löggjöfnni geti nokkru áorkað í því efni.

Ákvæði gildandi laga um merkjasetningu og viðhald merkja eru svo sjálfsögð og óbrotin, að litlu þarf við að bæta.

Aðhald og eftirlit framkvæmda er í lögunum falið sýslumönnum; þetta hefir að litlu eða engu haldi komið, vegna fráleitrar aðstöðu og ókunnugleika þeirra.

Þetta teljum vjer ófullnægjandi og aðalorsök þess, að svo er nú ástatt um landamerki, sem áður er sagt.

Auk þess eru slík lög sem þessi að sumu leyti tímabundin. Eftir því sem tímar líða, breytast merki og takmörk eigna ágreiningslaust, og einnig frá þeirri hlið er þörf að endurnýja merkjalýsingar.

Af öllum þessum ástæðum telur meiri hluti nefndarinnar nauðsynlegt að endurnýja lögin og sníða þau eftir þörfum nútímans.

Helstu breytingar á lögunum frá 17. mars 1882, sem frumvarpið ásamt breytingartillögum vorum við það vill gera, eru:

1. Að allar merkjalýsingar skuli skráðar eða endurskráðar innan ákveðins tíma.
2. Að eftirlit með setningu og viðhaldi merkja sje falið hreppstjóra.
3. Að sektaákvæðinu sje breytt.
4. Að sjerhver ágreiningur um landamerki skuli, á sínum tíma, útkljáður með dómi, án þess að aðiljar hefji mál.

Vjer teljum ekki unt að ráða verulega bót á vandkvæðum þeim, sem áður er getið, nema þessar breytingar sjeu gerðar á lögnum.

Ítarlegri rökstuðningur þessa máls verður væntanlega ger í framsögu meiri hluta nefndarinnar.

Vjer væntum þess, að háttvirt deild viðurkenni nauðsyn þessa máls, og ráðum henni til að samþykkja frumvarpið með breytingartillögnum á þingskjali 534.

Alþingi, 18. ágúst 1917.

Pjetur Þórðarson, Sigurður Sigurðsson.
skrifari og framsm.

Jón Jónsson.

(A. XVI, 10.)

Nd. 541. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Flutningsm.: Gísli Sveinsson.

1. Í síðari málsgr. 2. töluliðs 1. gr. falli burtu orðin: »Sje eftirlaunamaður..... hærri laununum«.
2. Aftan við fyrstu málsgr. 6. töluliðs. 1. gr. bætist:
svo og stundakennurum landsskólanna.

(A. XXI, 10.)

Ed.**542. Framhaldsnefndarállt**

um frumvarp til laga um framkvæmd eignarnáms.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin getur eftir atvikum ráðið háttv. deild til að samþykkja frumvarpið óbreytt.

Alþingi, 21. ágúst 1917.

Magnús Torfason, Kristinn Danielsson.
form. og ritari.

H. Hafstein.

(A. I, 7.)

13. gr. B. VI.

Nd.**543. Viðaukatillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Sigurði Sigurðssyni og Einari Arnórssyni.

Við 13. gr. B. VI. Aftan við liðinn bætist nýr liður:

Til akvegjar um Gaulverjabæjarhrepp í	
Árnessýslu, gegn $\frac{2}{3}$ annarsstaðar frá	2000—1000
Til vara:	
Fyrri árið	2000—.....

(A. I, 8.)

16. gr. 4. og 5. b.

Nd.**544. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Sigurði Sigurðssyni.

1. Við 16. gr. 4. (Sandgræðslan).
Fyrir »5000— 5000« komi:
10000—10000.

Til vara:

Fyrir »5000—5000« komi:

8000—8000.

2. Við 16. — 5. b. (Skógggræðslan).

Fyrir »12000—12000« komi:

10000—10000.

(A. I. 9.)

21. gr.

Nd.

545. Viðaukatillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919 (þingskjal 532).

Frá Sigurði Sigurðssyni.

Við 21. gr. Aftan við greinina bætist nýr liður:

Árna G. Eyland frá Hólum í Hjaltadal til að stofna hjer og reka fyrirmyndarþúskap í jarðrækt (tún-rækt), allt að 10000 kr.

Lánið veitist gegn ábyrgð sýslunefndar, þar sem búið er stofnað, eða annari tryggingu, er stjórnin tekur gilda. Það ávaxtast með 5%, sje afborgunarlaust 5 árin fyrstu, en endurgreiðist síðan með jöfnum afborgunum á 15 árum.

(A. XVI, 11.)

Nd.

546. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs (þingskj. 517).

Flutningsm.: Sv. Ólafsson.

Við 1. gr. 6.

Fyrsta málsgrein orðist svo:

Öllum föstum kennurum við alþýðu- og barnaskóla þá, sem styrks njóta úr landssjóði, ef þeir stunda kenslu minst 5 mánuði úr árinu, eða eru ráðnir af skólanefnd eða fræðslunefnd.

(B. LXV, 5.)

Ed.**547. Nefndarátt**

um frumvarp til laga um hjónavígslu.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndinni hefir komið saman um að ráða til, að frumvarp þetta verði samþykkt. Það fer fram á, að brúðhjón innan þjóðkirkjunnar sjeu sjálfráð að, hvort þau vígjast kirkjulegri vígslu eða ganga í borgaralegt hjónaband, en það hefir að eins verið heimilt, ef annaðhvort brúðhjónanna eða bæði voru utan þjóðkirkjunnar, samkv. lögum nr. 4, 19. febr. 1886. Voru þau lög sett af nauðsyn til þess að löglega mætti stofna hjónaband utanþjóðkirkjumanna. Sama nauðsyn er að visu ekki fyrir brúðhjón, sem notið geta vígslu þjóðkirkjupresta, en brytt hefir þó á óskum um, að þjóðkirkjumenn nytu í þessu efni sömu rjettinda, og þykir nefndinni tími til kominn að verða við þeim óskum.

Til efnisbreytinga ræður nefndin ekki, en betur þykir henni fara, að breytt sje efnisröðinni á þá leið, að í fyrstu gr. sje ákvæði um, að brúðhjón sjeu sjálfráð að, hvora vígsluna þau vilji, og þar næst — í sögulegri röð — ákvæði 7. greinar, er lúta að kirkjulegri vígslu, og þá hinar aðrar greinar um borgaralegt hjónaband.

Aðrar breytingar, sem nefndin ræður til, eru að eins orðabreytingar, sem drepið verður á í framsögu.

Leggur nefndin til, að frumvarpið nái fram að ganga, og ber fram þessar

BREYTINGARTILLÖGUR.**1. Við 1. gr. Greinin orðist svo:**

Þá er brúðhjón eru saman gefin, er rjett að þau kjósi sjálf, hvort þau taka kirkjulega vígslu eða valdsmaður gefi þau saman, og hefir hvorttveggja sama lagagildi.

2. Á eftir 1. gr. komi ný 2. gr., svo hljóðandi:

Ef þjóðkirkjuprestur eða löggiltur prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjusafnaðar gefur hjón saman, skulu þeir gæta ákvæða laga um kirkjulega vígslu, og senda sóknarpresti brúðarinnar skýrslu um vígsluna, ef það er eigi hann sjálfur, sem vígir.

Eigi ber sóknarpresti nein greiðsla fyrir hjónavígslu, sem annar embættismaður en hann hefir int af hendi.

3. Við 2. gr. (sem verður 3. gr.): Í stað: »er þau vilja láta gefa sig saman í« komi:

þar er þau vilja láta gefa sig saman.

4. — 4. — (sem verður 5. gr.) Í stað: »fengin« (í 2. línu) komi: sje fengin.

5. Við 4. gr. Orðið: »veraldlegur« (í 6. línu) falli burt.
6. — 5. — (sem verður 6. gr.) Orðið: »veraldlegir« (í 5. línu) falli burt.
7. — - — Orðin: »eftir því, sem hún getur átt við« falli burt.
8. — - — Í stað: »athöfnin« komi:
hún.
9. — 6. — Í stað: »3. gr.« komi:
4. gr.
10. — - — (sem verður 7. gr.) Í stað: »Fyrir gerð þá, sem 5. gr. tilskilur,
og fyrir eftirrit« komi:
Fyrir hjónavígslu og eftirrit
11. — 7. — Greinin falli burt.

Alþingi, 21. ág. 1917.

Magnús Torfason,
formaður.

Kristinn Danielsson,
ritari.

H. Hafstein.

(B. CVIII, 1.)

Nð.

548. Framvarp

til laga um aðflutningsbann á áfengi.

Frá allsherjarnefnd.

1. gr.

Engan áfengan drykk má flytja til Íslands til annara nota en þeirra, sem getið er um í 2. gr., og farið sje með eftir reglum þeim, sem settar eru í lögum þessum. En áfengur drykkur eftir lögum þessum telst hver sá vökvi, sem í er meira en $2\frac{1}{4}\%$ af vinanda (alkóhóli) að rúmmáli. Duft, kökur og annað, er þau efni eru í, sem sundur má leysa í vökva og í sjer hafa fólgið slíkt áfengi, skal fara með sem áfengan drykk.

2. gr.

Heimilt skal stjórnanda eða eiganda iðnaðarfyrirtækis, efnarannsóknarstofu, náttúrugripasafna eða annara slíkra stofnana að flytja frá útlöndum vinanda og annað áfengi til iðnparfa og verklegra nota í stofnuninni. Einnig er heimilt að flytja til landsins vinanda til eldneytis, svo og ilmvötn, hármæðöl og þess konar vökva, enda sjeu þau gerð óhæf til drykkjar svo sem unt er. Lyfsölum skal og heimilt að flytja til landsins vinanda og annað áfengi, sem lyfjaskrá heimilar, svo og smáskamtalyf með vinanda í. Smáskamtalæknum er heimilt að fá í innlendum lyfjabúðum smáskamtalyf með vinanda í, ef

pöntun þeirra fylgja meðmæli hlutaðeigandi lögreglustjóra og sóknarprests. Að lokum skal próföstum þjóðkirkjunnar og forstöðumönnum annara kirkjudeilda heimilt að láta flytja frá útlöndum messuvin, er nauðsynlegt sje til altarisgöngu, þó í því sje meira af vínanda en $2\frac{1}{4}\%$ að rúmmáli.

Jafnskjótt og lög þessi öðlast gildi, skal stjórnarráðið löggilda til lækninga, með viðauka við lyfjaskrá landsins, þessa áfengisvökva: Rauðvín, Malaga, Sherry, Portvín og Cognac.

Sendiræðismönnum framandi ríkja er heimilt að flytja frá útlöndum einu sinni á ári hæfilegan áfengisforða til heimilisparfa sinna um eitt ár í senn, þó ekki yfir 800 lítra á ári hverjum þeirra.

Öðrum en þeim, er hjer hafa verið taldir, má ekki leyfa innflutning áfengis, flutning úr skipi í annað skip eða úr skipi í land.

3. gr.

Alt áfengi, sem flutt er til landsins frá útlöndum samkvæmt lögum þessum, skal fyrst flytja á land í Reykjavík. Þar skal landsstjórnin skipa sjerstakan umsjónarmann áfengiskaupa, og hefir hann á höndum umsjón og eftirlit með áfengiskaupum, svo sem nánar er fyrir mælt í lögum þessum.

Umsjónarmaður hefir að launum 600 kr. á ári, er greiðist úr landsjóði. Svo fær hann og borgun fyrir húsrúm undir áfengisbirgðir, vinnulaun handa verkamönnum til aðstoðar og burðargjald brjefa. Enn fremur fær hann endurgjald fyrir efni þau, er með þarf til þess að gera áfengi óhæft til drykkjar.

4. gr.

Nú hefir maður heimild til áfengisflutnings frá útlöndum eftir lögum þessum, og vill hann neyta þessarar heimildar sinnar, og skal hann þá í tæka tíð segja umsjónarmanni áfengiskaupa til um það, hvers konar átengi og hve mikið hann vill fá og frá hverju verslunarhúsi, svo og með hverri ferð frá útlöndum. Hann skal og skýra honum frá um leið, til hvers hann ætli að nota áfengið. Svo skal og fylgja beiðninni borgun fyrir flutning til Reykjavíkur og uppskipun þar. Umsjónarmaður sendir þá pöntunina því verslunarhúsi eða þeim vinsölumanni, sem hún er stíluð til, og beiðist þess, að áfengið sje sent til sín. Skal umsjónarmaður, þegar er áfengið kemur til hans frá útlöndum, tryggja sjer með rannsókn, að áfengissendingin sje eigi önnur eða meiri en um var beðið. Nú reynist áfengið annað eða meira en um var beðið, og skal umsjónarmaður þá endursenda sendanda það tatarlaust, ef annað er en um var beðið, eða það sem umfram reynist, enda er skipstjóra, sem flutti, eða útgerðarmanni skips skylt að taka við því án borgunar á farmgjaldi. Að því búnu skal hann, eftir fyrirsögn efnafraðings landsins, sem skyldur er að láta honum aðstoð sína í tje, blanda það áfengi, er til iðnaðarfyrirtækja eða eldsneytis er ætlað, þeim efnum, er gera það óhæft til drykkjar, ef það er unt, án þess það þó missi notagildi sitt til þess, sem það er ætlað. Því næst skal umsjónarmaður merkja áfengið með embættisinnsgli sínu og segja eiganda til. Eiganda skal þá heimilt að vitja þess, en gjalda skal hann þá um leið kostnað þann, er af blönduninni hefir leitt.

Nú liða svo 12 mánuðir frá tilkynningu umsjónarmanns áfengiskaupa

um aðflutning áfengis, að sá hirðir ekki áfengið, er pantað hefir, nje lýsir heldur yfir þeirri ósk, að áfengið sje á hans kostnað endursent seljanda, og er þá áfengið með umbúðum eign landssjóðs. Allan ógreiddan kostnað, er leitt hefir af aðflutningnum, má þá taka lögtaki hjá þeim, er áfengið hefir pantað, samkvæmt lögum 16. desember 1885.

Umsjónarmaður ber enga ábyrgð á greiðslu andvirðis fyrir það áfengi, sem aðflutt er.

5. gr.

Ekkert íslenskt skip má flytja nokkurt áfengi til landsins, nema um það áfengi sje að ræða, er fara á til umsjónarmanns áfengiskaupa.

Stjórnarráðið getur veitt fólksflutningaskipum, sem hafa rúm fyrir 25 farþega eða fleiri og eru í siglingum milli landa, undanþágu frá þessu ákvæði, og gilda þá um þau skip ákvæði þessarar greinar um erlend skip.

Nú kemur erlent skip frá útlöndum, og er þá skipstjóra skylt að tilkynna lögreglustjóra, um leið og hann sýnir skipsskjölin, hvort nokkuð áfengi sje í skipinu, og þá hve mikið.

Nú hefir skipið áfengi frá útlöndum, er ekki á að fara til umsjónarmanns áfengiskaupa, og skal lögreglustjóri þá á hinna fyrstu höfn, er skipið kemur til, setja embættisinnsgli sitt fyrir hið aðflutta áfengi, og ábyrgist skipstjóri, að engu áfengi sje skotið undan innsiglan og að innsigli sjeu ekki brotin eða af áfenginu tekið fyr en skipið er alfarið frá landinu, enda gangi lögreglustjóri úr skugga um það, áður en skipið lætur úr síðustu höfn, að innsiglin sjeu heil og ekkert hafi verið tekið af áfenginu. Þó má skipið hafa til næstu hafnar hæfilegan skipsforða af áfengi óinnsiglaðan, en aldrei má gefa eða selja af þeim forða öðrum en skipverjum.

Rannsaka skal lögreglustjóri jafnan á fyrstu höfn, hvort áfengi er í skipi, hvort heldur skipið er íslenskt eða erlent, og getur í því skyni opnað hirslur skipverja og farþega og aðra staði í skipi, eftir því sem þörf þykir.

Skipstjóri ber ábyrgð á brotum skipverja gegn þessari grein.

Fyrirmæli þessarar greinar ná ekki til herskipa.

Sleppa má rannsókn og innsiglan í erlendum fiskiskipum, sem koma hingað í höfn eða að landi snöggvast, ef lögreglustjóri telur það hættulaust.

6. gr.

Nú strandar skip hjer við land og hefir meðferðis áfengi til umsjónarmanns áfengiskaupa eða frá honum, og skal hreppstjóri í forföllum lögreglustjóra þá þegar taka áfengisilátin til varðveislu og gæta þess, að ekki sje í þau farið. Hann skýrir þegar í stað lögreglustjóra frá, en lögreglustjóri setur embættisinnsgli sitt fyrir ilátin og kemur þeim til geymslu á óhultum stað. Áfengi þetta má lögreglustjóri ekki selja eða á annan hátt láta af hendi til annara manna, en skýra skal hann með fyrstu ferð rjettum eiganda frá björgun áfengisins. Kjósi hann innan 12 mánaða að það sje sent sjer á sinn kostnað, skal það gert; ella sje það eign landssjóðs.

Sje um skipsforða að ræða, fer um meðferð áfengisins og tilkynning til skipseiganda svo sem fyrir er mælt í grein þessari hjer að framan, nema

það hafi verið gert óhæft til drykkjar undir umsjón lögreglustjóra, eða eigandi hafi látið flytja það úr landi innan 12 mánaða.

Nú er ókunnugt um eiganda strandgóss, og skal þá áfengið eign landsjóðs, ef eigandi hefir ekki sagt til sín áður en hinn lögskipaði auglýsinga-frestur er útrunninn.

7. gr.

Enginn má taka við nokkurs konar áfengi úr skipi, er hefst við hjer við land, nje heldur taka við áfengi á floti, hvort heldur gegn endurgjaldi nje endurgjaldslaust.

8. gr.

Engan áfengan drykk má flytja um landið annan en þann, sem annað-hvort er merktur embættisinnsgli umsjónarmanns áfengiskaupa, svo sem fyrir er mælt í 4. grein laga þessara, eða þá þann drykk, sem um getur í 6. og 10. grein og farið er með eftir fyrirmælum þeirra greina, nema læknislyf sje úr lyfjabúð eða frá lækni.

9. gr.

Öllum, sem samkvæmt lögum þessum hafa heimild til innflutnings á áfengi, er óheimilt að veita það, gefa, selja eða láta af hendi til annara manna, nema það sje áður gert óhæft til drykkjar.

Þó mega lyfsalar og hjeraðslæknar selja mönnum áfenga drykki eftir lyfseðli löggiltra lækna, en þó ekki oftár en einu sinni eftir sama lyfseðli. Um sölu lyfja þeirra, er áfengi er í, setur landlæknir reglur því til tryggingar, að áfeng lyf verði eigi höfð til neyslu, heldur eingöngu til lækninga.

10. gr.

Þær áfengisbirgðir, sem einstakir menn kunna enn að hafa í vörslum sínum, er ekki skylt að flytja burtu úr landinu, en eigendur þeirra skulu skyldir að gefa lögreglustjóra vottorð, að viðlögðum drengskap, um hverjar og hve miklar birgðir þeir hafi. Slik vottorð skal gefa um hver áramót, um hverjar og hve miklar birgðir sjeu óeyddar, uns birgðirnar eru þrotnar.

Áfengi það, er hjer ræðir um, má aldrei flytja burt af heimili eiganda, nema hann flytji sjálfur búferlum, eða það sje áður gert óhæft til drykkjar.

11. gr.

Nú verður það uppvist, að einstakir menn hafa áfengi í vörslum sínum, sem ekki hefir verið sagt til samkvæmt lögum innan 12 vikna eftir að lög þessi öðlast gildi, og skal þá líta svo á, að þeir hafi gerst brotlegir gegn 1. gr. laga þessara.

Stjórnarráðið sjer um, að í hverri sveit og kaupstað sjeu til eyðublöð um framtal vinbirgða, til þess að birgðirnar verði sundurliðaðar greinilega.

Heimilt er lögreglustjóra að skoða eða láta umboðsmann sinn skoða vinbirgðirnar.

Lögreglustjóri skal, hver í sínu umdæmi, auglýsa ákvæði þessarar

greinar, á þann hátt, sem gerist um opinberar auglýsingar, í síðasta lagi 8 vikum áður en umgetinn frestur er liðinn.

12. gr.

Nú er maður grunaður um óleyfilegan aðflutning eða óleyfilega sölu eða veitingu áfengis, og má þá gera heimilisrannsókn hjá honum eftir dómsúrskurði, ef það er talið nauðsynlegt til þess að komast fyrir málið.

Komi það í ljós við heimilisrannsóknina, að áfengi sje í vörslum þess manns, er rannsókn fer fram hjá, skal hann skyldur til að skýra frá því, hvernig standi á birgðunum. Geri hann það ekki, skal hann teljast sekur um brot gegn 1. gr.

13. gr.

Hvern þann, sem hist hefir ölvaður, er heimilt að leiða fyrir dómara, og er honum skylt að gera grein fyrir því, hvernig hann hefir fengið áfengi það, er hann hefir ölvaður af orðið. Geri hann það ekki, skal hann sæta sektum 50—500 krónum.

14. gr.

Brot gegn 1. gr. laga þessara varða í fyrsta sinn sektum frá 200—1000 kr.

Brot í annað sinn varðar sektum frá 500—2000 kr.

Brjótí nokkur oft看 gegn ákvæðum þessarar greinar, varðar það sektum frá 1000—5000 kr.

Auk sektanna skal enn fremur beita fangelsisrefsingu, ef áfengi hefir verið aflað til veitinga í atvinnuskyni eða sölu.

Fjárnám fyrir sekt á hendur skipstjóra má gera í skipi hans.

Jafnan skal hið ólöglega aðflutta áfengi verða eign landssjóðs.

15. gr.

Nú sannast það á skipstjóra, að hann skýrir lögreglustjóra rangt frá um áfengi það, er hann hefir meðferðis, og skal hann þá sekur um 500—1000 kr., ef ekki liggur þyngri hegning við samkvæmt lögum, og má gera fjárnám fyrir sektunum í skipi hans.

Brot gegn þeim ákvæðum í lögum þessum, er óheimila að veita, gefa, selja eða á annan hátt láta af hendi áfengi til annara manna, varða sektum 200—2000 kr. Ef brot er ítrekað, varðar það sektum frá 500—5000 kr.

Ef nokkur brýtur oft看 ákvæði þessarar greinar, eða gerir sjer það að atvinnu að selja eða veita áfenga drykki, þá varðar það fangelsi, ekki vægara en eins mánaðar einföldu fangelsi, auk sekta eins og að framan greinir.

Hver, sem aflar sjer áfengis undir því yfirskyni, að hann þurfi á því að halda í lögleyfðum tilgangi, en notar það til drykkjar, skal sæta sektum frá 50—1000 kr. nema þyngri hegning liggi við að lögum.

Sama hegning liggur og við því, ef lyfsali lætur áfengi af hendi án skriflegrar læknisforskriftar eða oft看 en einu sinni eftir sama læknisseðli.

16. gr.

Brot gegn 5. gr. laga þessara varða sektum sem brot gegn 1. gr. Afengi,

er íslensk skip flytja til landsins, að fráteknunni því áfengi, er fara á til umsjónarmanns áfengiskaupa, svo og það áfengi, sem skotið er undan innsíglun á skipum, skal upptækt og er eign landssjóðs.

17. gr.

Brot gegn 8. gr. laga þessara verða 100—1000 kr. sektum, og skal áfengið ásamt ilátum verða eign landssjóðs.

18. gr.

Nú verður læknir sannur að sök um að hafa látið af hendi lækni-seðil um áfengi í þeim tilgangi, að það verði notað öðru vísi en sem lækni-slyf, og skal hann þá í fyrsta sinn sekur um 200—2000 kr., og skal sektin tvöfaldast, sje brotið endurtekið. Verði læknir sannur að sök um slíkt oftari en tvisvar, má svífta hann lækni-sleyfi um stundarsakir, eða að öllu, ef miklar sakir eru.

19. gr.

Allar sektir eftir lögum þessum renna í landssjóð.

20. gr.

Með brot gegn lögum þessum skal fara sem almenn lögreglumál.

21. gr.

Sveitarstjórnnum og lögreglustjórnunum er sjerstaklega skylt að sjá um að lögum þessum sje hlýtt.

22. gr.

Lög þessi skal prenta á íslensku, dönsku, þýsku, ensku og frönsku, og svo mörg eintök, að nægi til að senda dönskum verslunarfulltrúum í öðrum löndum.

23. gr.

Með lögum þessum eru numin úr gildi öll þau lagaákvæði, er koma í bága við þau.

(A. I, 10.)

13. gr. C. III.

Nd.**549. Viðaukatillaga**

við breytingartillögur samvinnunefndar samgöngumála á þgskj. 487.

Flutningsmaður: Pjetur Þórðarson.

Við brtt. 487, 2, 12.

Við hana bætist:

13. Til vjelbátsferða frá Borgarnesi með fram Mýrum um
Straumfjörð og Akra 400 — 400.

(A. XVII, 9.)

Nd.**550. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um slysatryggingu sjómanna (þingskj. 407).

Frá sjávarútvegsnefnd.

Frumvarp þetta, sem stjórnin hefir lagt fyrir þingið og samþ. hefir verið í háttv. efri deild, hefir nefndin yfirfarið ítarlega á tveimur fundum sínum og orðið sammála um að mæla með því með eftirfarandi

BREYTINGUM.

Ný grein bætist inn í frumvarpið á eftir 3. gr. og verður 4. gr., svo hljóðandi:

Nú forfallast slysatrygður skipverji og gengur ótrygður maður í skiprúm hans; skal þá skylt að tryggja þann skipverja, svo sem að framan greinir, meðan hann er í því skiprúmi, þó aldrei skemur en eina viku.

Útgerðarmaður eða skipstjóri tilkynnir tafarlaust skráningarstjórn eða hreppstjóra mannaskiftin, og ábyrgist útgerðarmaður iðgjaldsgreiðslu.

Alþingi, 21. ágúst 1917.

Sveinn Ólafsson,
form. og frasm.Pjetur Ottesen,
skrifari.

B. R. Stefánsson.

Matth. Ólafsson,
með fyrirvara.

Jörundur Brynjólfsson.

(A. I. 11.)

15. gr. 20. a.

Nð.**551. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Sigurði Sigurðssyni.

Við 15. gr. 20. a.

1. Fyrir »12000—12000« komi:

10000—10000.

2. Athugasemdin aftan við liðinn falli burt.

(A. VI, 12.)

Sp.**552. L Ö G**

um þóknun til vitna.

(Afgreidd frá Sp. 21. ágúst).

1. gr.

Nú sækir maður dómþing, stefndur eða óstefndur, til þess að bera vitni, og ber honum þá 50 aura þóknun fyrir hverja klukkustund, er hann tefst frá öðrum störfum vegna þingsóknar, þó eigi meira en 6 krónur um sólarhring.

2. gr.

Þurfi vitni að ferðast frá heimili sínu 10 km. eða minna á landi eða 5 km. á sjó eða minna, skal greiða því 1 kr. í ferðakostnað fyrir alt að 10 km. á landi eða alt að 5 km. á sjó. Ef vitni þarf að fara meiri vegalengd, greiðist því hlutfallslega sama þóknun fyrir þá vegalengd, sem umfram er. Þóknun þessa skal telja eftir samanlagðri vegalengd fram og aftur, en má ekki fara fram úr 6 kr. fyrir hvern sólarhring. Sje vitni burtu frá heimili sínu meira en sólarhring, fær það 25 aura í ferðakostnað fyrir hverja klukkustund. Ef vitni er búsett í kaupúni eða þorpi, greiðist ferðakostnaður því að eins, að það þurfi að fara út úr kaupúninu eða þorpinu.

3. gr.

Í sakamálum og almennum lögreglumálum skal þóknun greidd fyrirfram úr landssjóði, og fer um endurgjald hennar sem um annan málskostnað í þeim málum.

Í einkamálum greiðir sá gjaldið, er vitnaleiðslu krefst. Sje það eigi

greitt fyrirfram, má taka það lögtaki samkvæmt lögum nr. 29, 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

4. gr.

Vitnadómari ákveður þóknun handa vitni, þegar er það hefir ínt af hendi vitnaskyldu sína. Það skal gert í sama þinghaldi og ákvörðun um það bókuð.

(C. IX, 5.)

Sp.

553. Pingsályktun

um útvegum á nauðsynjavörum.

(Afgreidd frá Sp. 21. ágúst 1917).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að gera sitt ítrasta til að birgja landið nú í sumar með ársforða af matvælum, steinolíu, salti og kolum, svo og að afla landinu eftir föngum annara nauðsynja, svo sem veiðarfæra, verkfæra, læknislyfja o. s. frv.

(C. XI, 5).

Sp.

554. Pingsályktun

um hafnargerð í Þorlákshöfn.

(Afgreidd frá Sp. 21. ágúst 1917).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að láta, svo fljótt sem unt er, rannsaka hvort hafnarvirki þau, sem Jón H. Ísleifsson verkfræðingur hefir mælt og áætlað í Þorlákshöfn, muni vera fulltraust, og gera vandlega áætlun um, hvað slík fulltraust hafnargerð muni kosta.

(A. IX, 6.)

Nd.**555. L Ö G**

um breyting á lögum nr. 39, 11. júlí 1911, um sjúkrasamlög, og á lögum um breyting á þeim lögum, nr. 35, 3. nóv. 1915.

(Afgreidd frá Nd. 21. ágúst).

1. gr.

Aftan við 1. málsg. í 2. gr. laga nr. 39, 11. júlí 1911, breytta samkvæmt lögum nr. 35, 3. nóv. 1915, bætist:

Auk þessa styrks fá sjúkrasamlögin endurgoldinn úr landssjóði fjórðung sjúkrahússkostnaðar, þó ekki meira en 75 aura á hvern samlagsmann, miðað við meðaltal samlagsmanna á árinu.

2. gr.

Aftan við 1. málsgrein 5. töluliðs í 3. gr. sömu laga bætist:

Þó skal fjelagi jafnan greiða sjálfur lyf þau að fjórðungi, er hann fær í heimahúsum eða utan sjúkrahúss.

3. gr.

Ákvæði það um Sjúkrasamlag prentara í Reykjavík, er með 2. gr. laga nr. 35, 3. nóv. 1915, er bætt aftan við 3. gr. 2 c í lögum nr. 39, 11. júlí 1911, fellur burt.

4. gr.

Þá er lög þessi hafa öðlast staðfesting konungs, skal færa breytingar þær og viðauka, sem ræðir um í þeim og í lögum nr. 35, 3. nóv. 1915, inn í texta laga um sjúkrasamlög nr. 39, 11. júlí 1911.

(B. XXXIII, 6.)

Ed.**556. L Ö G**

um viðauka við lög 11. des. 1891, um samþykktir um kynbætur hesta.

(Afgreidd frá Ed. 21. ágúst).

1. gr.

Bannað er að láta graðfola eldri en $1\frac{1}{2}$ árs gamla ganga lausa innan um hross á afrjettum eða í heimahögum. Hittist slíkur hestur gæslulaus ann-

arstaðar en í heimalandi eiganda eða geymanda, skal fara með hann sem óskilafje.

Þó er heimilt í samþykkt að gera undantekningar um graðhesta, sem ætlaðir eru eða notaðir til undaneldis, samkvæmt löggilttri samþykkt eftir lögum frá 11. des. 1891, eða í hrossaræktarfelögum.

2. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, 10—100 kr., er renna í sveitarsjóð, þar sem brotið er framið, en til hrossaræktarfelaga, þar sem þau eru starfrækt.

3. gr.

Mál, sem rísa út af brotum á þessum lögum, skulu rekin sem almenn lögreglumál.

4. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin viðaukalög nr. 51, 20. des. 1901, við lög 11. des. 1891, um samþykktir um kynbætur hesta.

(B. LXXV, 4.)

Nd.

557. Frumvarp

til hafnarlaga fyrir Ísafjörð.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Til hafnargerðar á Ísafirði veitist úr landssjóði einn fjórði hluti kostnaðar, eftir áætlun, sem stjórnin hefir samþykkt, þegar fje er veitt til þess í fjárlögum, þó ekki yfir 150000 — eitt hundrað og fimmtíu þúsund — krónur, gegn þreföldu fjárframlagi úr hafnarsjóði Ísafjarðar. Fje þetta greiðist bæjarstjórn Ísafjarðar að sömu tiltölu og hafnarsjóður leggur fram til fyrirtækisins árlega.

2. gr.

Meðfram strandlengjunni umhverfis höfnina, svo langt sem lögsagnarumdæmi Ísafjarðar nær, má ekki gera í sjó fram neina bryggju eða önnur mannvirki, nje heldur breyta þeim mannvirkjum, sem nú eru, og ekki fylla upp né dýpka út frá landi, nema samþykki bæjarstjórnar komi til.

Sá, sem gera vill eitthvert slíkt mannvirki, skal senda hafnarnefndinni beiðni um það, og skal beiðninni fylgja lýsing á því, svo og uppdráttur, ef með þykir þurfa, í tvennu lagi, og heldur hafnarnefndin öðru eintakinu af

hvoru þeirra eftir. Hafnarnefndin afgreiðir síðan málið til bæjarstjórnar, er ákveður, hvort leyfið skuli veitt. Skjóta má þó þeirri ákvörðun undir úrskurð stjórnarráðsins.

Sá, sem fengið hefir leyfi til að gera slíkt mannvirki, skal skyldur að halda því svo við, að engin hætta stafi af því.

Brot gegn þessari grein varða sektum frá 10—200 kr., og hafnarnefndin getur látið nema burt mannvirkið á kostnað eiganda.

Nú hefir bryggja eða annað mannvirki í sjó fram legið ónotað í 5 ár samfleytt, og er þá hafnarnefnd heimilt að láta taka það burt án endurgjalds til eiganda.

3. gr.

Bæjarstjórn Ísafjarðar hefir á hendi stjórn hafnarmálefna undir yfirumsjón stjórnarráðs Íslands.

4. gr.

Framkvæmd hafnarmála og eftirlit með höfninni skal fela hafnarnefnd, er bæjarstjórnin kys á sama hátt og aðrar nefndir samkvæmt bæjarstjórnarlögum kaupstaðarins.

Í hafnarnefnd sitja 5 menn og sjeu tveir þeirra utan bæjarstjórnarinnar. Formaður bæjarstjórnarinnar er einnig formaður hafnarnefndarinnar. Enginn getur skorast undan endurkosningu í hafnarnefnd fyr en hann hefir setið 6 ár samfleytt í nefndinni.

Nefndin sjer um viðhald og umbætur á bryggjum og mannvirkjum hafnarinnar, stýrir öllum framkvæmdum, er þar að lúta, og annast fjárhald hafnarinnar og reikningsskil fyrir hönd bæjarstjórnarinnar.

5. gr.

Bæjarstjórnin skipar starfsmenn hafnarinnar eftir tillögu hafnarnefndar.

6. gr.

Eigum hafnarsjóðsins má að eins verja í þarfir hafnarinnar. Bæjarsjóður ábyrgist skuldir hafnarsjóðsins, og bæjarstjórnin hefir ábyrgð á eigum og fje hafnarinnar.

7. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, selja eða veðsetja fasteignir hafnarsjóðsins eða kaupa nokkra nýja fasteign, taka stærri lán eða lán til lengri tíma en að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem fer í hönd, nje endurnýja slík lán eða fresta borgunartímanum, og ekki heldur gera nein þau mannvirki við höfnina, sem eru svo stórvaxin, að árstekjurnar hrökkvi eigi til að koma þeim í framkvæmd.

8. gr.

Til þess að standa straum af kostnaði við byggingu og viðhald

mannvirkja hafnarinnar og til árlegs reksturskostnaðar hafnarinnar, er heimilt að innheimta gjöld þau, er hjer segir, af skipum og bátum, er hafna sig á hinni löggiltu höfn Ísafjarðar, eins og takmörk hennar eru eða verða ákveðin með reglugerð, og farmi þeirra:

1. Lestagjald.

2. Ljós gjald

3. Vörugjald. Undanskildar skulu þó vörur þær, er samkvæmt farmskrá skipsins eiga að fara til annara hafna á landinu, ef þær eru ekki settar á land.

4. Bryggjugjald af skipum, er leggjast við bryggju í lögsagnarumdæminu, innan takmarka hafnarinnar.

Af bryggjum einstakra manna má gjaldið þó aldrei vera hærra en helmingur af gjaldi því, er skip greiða fyrir að liggja við bryggjur hafnarsjóðsins. Þó greiða bryggjueigendur ekkert gjald af sínum eigin fiskiskipum.

5. Festargjald af skipum, er nota festar eða legufæri hafnarinnar.

Gjöld þessi, sem og gjald fyrir afnot af öðrum eignum hafnarinnar, skal ákveða með reglugerð, er bæjarstjórn Ísafjarðar semur og stjórnarráð Íslands staðfestir, og skal í henni ákveða hver skuli greiða þau.

Herskip og skemtiskip skulu vera undanþegin lestagjaldi og ljósgjaldi.

Öll gjöld til hafnarsjóðsins og tekjur hans má taka lögtaki.

9. gr.

Reikningsár hafnarsjóðsins er almanaksárið.

10. gr.

Fyrir 1. nóvember ár hvert ber hafnarnefnd að leggja fyrir bæjarstjórn frumvarp til áætlunar um tekjur og gjöld hafnarsjóðsins á komandi ári. Áætlun þessa skal ræða á tveimur fundum á sama hátt og fjárhagsáætlun bæjarsjóðsins, og skal hún fullsamin fyrir lok nóvembermánaðar.

11. gr.

Nú hefir bæjarstjórn í hyggju einhverjar meiri háttar aðgerðir við höfnina, eða hún vill gera einhverjar þær ráðstafanir, er samþykki stjórnarráðsins þarf til, og skal hún þá senda stjórnarráðinu tillögur um það efni. Skal það gert svo timanlega, ef kostur er, að samþykki stjórnarráðsins geti komið til, áður en fjárhagsáætlun hafnarsjóðsins er samin.

12. gr.

Komi það í ljós, þegar fram á árið liður, að óumflýjanlegt sje að sinna einhverjum aðgerðum utan áætlunar, eða fara fram úr áætludum fjárupphæðum, ber hafnarnefnd að tilkynna það bæjarstjórn í tæka tíð. Fallist hún á tillögur hafnarnefndarinnar, skal þegar leita samþykkis stjórnarráðsins til þess, að vikja megi frá áætluninni. Fyr má ekki framkvæma verkið, nje stofna til tekjuhalls.

13. gr.

Við lok hvers reikningsárs, og ekki síðar en fyrir lok febrúarmánaðar,

skal gera reikning yfir tekjur og gjöld hafnarsjóðs á hinu liðna ári og efna-hagsreikning hans.

Reikningana skal endurskoða og úrskurða á sama hátt og bæjarsjóðs-reikningana.

Samrit af reikningnum, eins og hann hefir verið úrskurðaður af bæjarstjórninni, skal síðan senda stjórnarráðinu.

14. gr.

Að öðru leyti skal ákveða með reglugerð, er bæjarstjórnin semur og stjórnarráðið staðfestir, alt það, er lýtur að greiðri og hættulausri umferð um höfnina, góðri reglu, og öðru höfninni viðvikjandi, er við þykir eiga.

Í reglugerðinni má ákveða sektir fyrir brot á henni, 10—500 kr.

Sektir samkvæmt lögum þessum og hafnarreglugerðum renna í hafnarsjóð.

15. gr.

Sem almenn lögreglumál skal með þau mál farið, sem rísa út af brotum gegn 2. gr. laga þessara og reglugerðum þeim, er settar verða samkvæmt 14. gr. þeirra.

Með lögum þessum eru úr gildi numin öll eldri lagaákvæði viðvikjandi Ísafjarðarhöfn, er fara í bága við lög þessi.

(B. XLVIII, 5.)

Nð.

558. Frumvarp

til laga um mjólkursölu í Reykjavík.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Bæjarstjórn Reykjavíkurkaupstaðar heimilast að setja ákvæði um alt, er lýtur að meðferð og gæðum rjóma og mjólkur, er selja á í kaupstaðnum, svo og um tölu og legu útsölastaða þeirra vörutegunda í kaupstaðnum. Heimilt er henni og að ákveða, að enginn megi standa fyrir sölu til almennings á mjólk eða rjóma í Reykjavíkurkaupstað, nema hann hafi til þess leyfi heilbrigðisnefndar, enda getur hún swift þann leyfinu, er það hefir fengið, ef henni þykir ástæða til.

2. gr.

Bæjarstjórn setur allar nauðsynlegar reglur um eftirlit með mjólkurmeðferð og sölu mjólkur og rjóma.

3. gr.

Meðan mjólkurskortur er í Reykjavík, er bæjarstjórn heimilt að banna

sölu á mjólk eða rjóma til neyslu á sölustaðnum og sömuleiðis notkun mjólkur og rjóma til niðursuðu eða til sælgætis, sem gert er í brauðgerðarhúsum eða í sambandi við aðra atvinnu, til sölu handa almenningi.

4. gr.

Þegar svo stendur á, sem í 3. gr. segir, er bæjarstjórn Reykjavíkur og heimilt að setja reglur um úthlutun mjólkur, svo sem með mjólkurseðlum eða á annan hátt, eftir því sem henta þykir.

5. gr.

Rjett er bæjarstjórn að leggja sektir við, alt að 1000 krónum, fyrir brot á ákvæðum þeim, er hún setur samkvæmt 1.—4. gr. Renna þær sektir í bæjarsjóð.

6. gr.

Mál út af brotum á ákvæðum þeim, sem bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—4. gr., skulu sæta sömu meðferð sem almenn lögreglumál.

7. gr.

Ákvæði, er bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—4. gr. laga þessara, liggja undir samþykki stjórnarráðsins.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. LI, 8.)

Nd.

559. Framvarp

til laga um breyting á lögum nr. 21, 2. nóv. 1914, um notkun bifreiða, og viðauka við sömu lög.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

2. gr. orðist svo:

Stjórnarráðið getur, að fengnu álitni sýslunefndar þeirrar eða bæjarstjórnar, sem hlut á að máli, takmarkað eða bannað umferð bifreiða á vegum eða vegaköflum með öllu, eða um tiltekinn tíma, ef slík umferð telst hættuleg eða vera til sjerlegra óþæginda.

2. gr.

6. gr. 2. málsg. 1. setning laga nr. 21, 2. nóv. 1914, hljóði svo:

Í kaupstöðum, kaптúnum og ámóta þjettbýli má ökuhraðinn aldrei vera meiri en 12 kílómetrar á klukkustund.

3. gr.

Aftan við 6. gr. komi tvær nýjar málsg., svo hljóðandi:

Á hverri fjórhjóla bifreið skal vera hraðamælir, er sýni farna vegalengd í kílómetrum.

Ökumanni skal ávalt skylt að stöðva bifreið þegar í stað, ef lögreglumaður gefur honum merki til þess.

4. gr.

1. málsg. 7. gr. orðist svo:

Ef bifreið mætir vegfarendum, skal hún halda sjer vinstra megin á veginum. Bifreið skal þegar nema staðar, ef sá, sem hún mætir, gefur merki, og skal ökumaður gera það, sem í valdi hans stendur, til þess að þeir, er hann mætir, komist tálma- og slysalaust fram hjá honum. Svo skal og bifreiðarstjóri gæta þess eftir föngum, er hann vill fara fram fyrir vegfarendur, að eigi verði slys af eða tafir, og skal bifreiðin þá vera hægra megin á veginum. Nú fælist hestur eða verður órór, og skal bifreiðarstjóri þá þegar í stað stöðva bifreið og gangvjel hennar og styðja að því eftir fremsta megni, að vegfarendum verði eigi tjón eða tálmi að. Hins vegar skulu vögfarendur jafnan vikja úr vegi fyrir bifreiðum, sem öðrum vögnum, og aldrei tefja för þeirra að öþörfu.

5. gr.

Framan við 9. gr. komi ný grein, svo látandi:

Bifreiðarstjóri skal hafa einkennishúfu á höfði, og skulu skrásetningarstafir þess umdæmis, þar sem hann hefir fengið skirteini, standa framan á húfunni, svo og tölumerki ökuskirteinis hans.

6. gr.

Eftir 9. gr. komi ný grein, er verði 10. gr., svo látandi:

Í bifreið hverri, er flytur fólk fyrir endurgjald, skal vera gjaldvisir, festur svo, að farþegar megi á hann lesa, og skal stjórnarráðið setja gjaldskrá handa bifreiðum fyrir mannfutninga.

Í hverri bifreið skulu vera til sýnis öll gildandi ákvæði laga og reglugerða um bifreiðar, svo og gjaldskrá.

7. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Þó getur stjórnarráðið veitt frest til fullnægju ákvæðum 3. gr. 1. málsg. og 6. gr. til 1. apríl 1918.

Þá er lög þessi hafa öðlast staðfestingu konungs, skal fella texta 1.—6. gr. inn í lög nr. 21, 2. nóv. 1914, og getur konungur þá gefið þau lög út, þannig breytt, sem lög um notkun bifreiða.

(B. XC, 3).

Ed.

560. Frumvarp

til laga um samþyktir um kornforðabúr til skepnufóðurs.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Heimilt er sýslunefndum að gera samþyktir fyrir einn hrepp eða fleiri um kornforðabúr til skepnufóðurs.

2. gr.

Pegar sýslunefnd þykir þörf á, eða fær óskir um það frá einni sveitarstjórn eða fleirum innan sýslu, að gera samþykt fyrir sýsluna eða nokkurn hluta hennar, skal hún með nægum fyrirvara kveðja til fundar á svæði, sem ætlast er til að samþyktin nái yfir. Eiga atkvæðisrjett á þeim fundi allir, er á því svæði búa og kosningarrjett hafa til Alþingis. Sýslunefnd kveður á um fundarstað, en oddviti hennar, eða sá, er nefndin hefir kjörið til þess, tiltekur fundardag og stjórnar fundi. Skal hann hafa kjörskrá við hendina.

3. gr.

Á fundi þeim, er getur um í 2. gr., leggur fundarstjóri fram frumvarp til samþyktar, er áður hefir verið samþykt af sýslunefndinni. Fallist fundarmenn á frumvarpið óbreytt með $\frac{2}{3}$ hlutum atkvæða, sendir sýslumaður það stjórnarráðinu til staðfestingar og löggildingar. Eins fer um frumvarpið, þótt fundurinn geri við það breytingar, ef þær eru samþyktar með $\frac{2}{3}$ hlutum atkvæða og sýslunefnd felst á þær. En vilji sýslunefndin ekki fallast á breytingartillögur, er fundurinn gerir, skal kveðja til fundar á ný. Fallist þá fundurinn á frumvarpið óbreytt með $\frac{2}{3}$ hlutum atkvæða, fer um það sem fyr segir.

Frumvarp til samþyktar, er eigi hefir náð $\frac{2}{3}$ atkvæða á samþyktarfundi, er fallið og má eigi koma fram af nýju í sýslunefnd fyr en á næsta aðalfundi sýslunefndar.

4. gr.

Nú er samþykt gerð eins og fyrir er mælt og send stjórnarráðinu til staðfestingar. Virðist stjórnarráðinu hún koma í bága við grundvallarreglur laga eða rjett manna, er samþyktin endursend án staðfestingar. Fylgja henni þá synjunarástæður stjórnarráðsins. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþyktina, skipar fyrir um birting hennar og tiltekur, hve nær hún öðlist gildi. Gildir hún upp frá því fyrir alla þá, er á því svæði búa, er hún nær yfir.

Samþykt, er stjórnarráðið hefir staðfest, má eigi breyta á annan hátt en þann, er hún var stofnuð.

5. gr.

Í samþykt skulu ávalt vera ákvæði um stjórn kornforðabúrsins. Þar skal

og kveða á um tillög til forðabúrsins, útlán á korni og endurgreiðslu þess, endurnýjun kornsins og viðhald forðabúrsins. Enn fremur skulu þar vera ákvæði um eftirlit það, er þarf til þess, að samþyktarinnar sje gætt, og hvernig kostnað við forðabúrið skuli greiða.

6. gr.

Árskostnað við forðabúrið, þann er eigi greiðist af notendum þess, skal greiða úr sveitarsjóði. Vextir af þeim hluta forðans, sem eigi er notaður, svo og fyrningargjald eða endurnýjunarkostnaður á honum, endurgreiðist sveitarsjóði úr landssjóði að helmingi, þó eigi yfir 1 kr. fyrir 100 kg. korns í þessum hluta forðans.

7. gr.

Stjórn kornforðabúrsins sendi stjórnarráðinu fyrir lok júlímánaðar ár hvert skýrslu um forðabúrið fyrir næstliðið fardagaár, ásamt reikningi yfir kostnað við það. Skal stjórnarráðið þá greiða forðabúrinu styrk þann úr landssjóði, sem því ber samkvæmt 6. gr. þessara laga, og sje styrkurinn greiddur fyrir 1. dag októbermánaðar.

8. gr.

Nú vill hreppur eða sýsla tryggja sjer kornforða á þann hátt að semja við kaupfelag eða kaupmann um að hafa fyrirbyggjandi ákveðinn kornforða á tímabilinu frá 1. janúar til maímánaðarloka, til ráðstöfunar fyrir sveitarstjórn eða sýslunefnd, og skal þá gera samþykt þar um fyrir hreppinn eða sýsluna á þann hátt, sem fyrir er mælt í lögum þessum. Í samþykt má ákveða meðal annars um kostnað við geymslu forðans og ábyrgð og hversu kostnaður sá greiðist.

9. gr.

Nú er kornið látið ónotað að því sinni, eða einhver hluti þess, og kemur til kasta sýslunefndar eða hreppsnefndar að greiða umsamdan kostnað af þessum hluta kornsins, og fæst þá helmingur hans endurgreiddur af landssjóði, þó eigi yfir 1 kr. fyrir 100 kg. korns í hinum ónotaða hluta forðans.

10. gr.

Samning þann, sem hjer ræðir um, svo og reikningsskil fyrir notkun forðans og kostnaðinum, skal senda stjórnarráðinu, svo að glögglega verði sjeð, hvað landssjóði ber að greiða.

11. gr.

Öll gjöld til kornforðabúrsins, svo og útistandandi skuldir þess, má taka lögtaki samkvæmt lögum frá 16. des. 1885.

12. gr.

Fyrir brot mót löggiltri samþykt má ákveða sektir, 2—20 kr., er renna til kornforðabúrsins.

13. gr.

Með brot gegn samþykktum skal farið sem almenn lögreglumál.

14. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 24, um samþyktir um kornforðabúr til skepnufóðurs, frá 9. júlí 1909, og viðaukalög nr. 47, 10. nóv. 1913, við nefnd kornforðabúrslæg.

(B. XLIV, 5.)

Nd.

561. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 30, 20. október 1913, um umboð þjóðjarða.

Flutningsmaður: Þorsteinn M. Jónsson.

Frumvarpsgreinin orðist svo:

Lög nr. 30, 20. okt. 1913, um umboð þjóðjarða, skulu eigi koma til framkvæmda að því er snertir Arnarstapa- og Skógarstrandarumboð og Hallbjarnareyrar, svo og Múlasýsluumboð. Skal forstaða þeirra framvegis sem hingað til falin umboðsmönnum, skipuðum af stjórnarráðinu. Umboðslaun skulu frá næstu umboðsmannaskiftum vera 10% af eftirgjöldunum.

Umboðsmaðurinn í hinu fyr nefnda umboði skal vera búsettur í bygðarlögunum í kringum Snæfellsjökul, en hinu síðar nefnda í Suður-Múlasýslu.

(B. XXVII, 4).

Ed.

562. Frumvarp

til laga um stofnun húsmæðraskóla á Norðurlandi.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Húsmæðraskóla skal stofna við Eyjafjörð. Markmið hans er að veita konum þá kunnáttu, sem nauðsynleg er hverri húsmóður og gerir hana færa um að gegna vel stöðu sinni.

2. gr.

Skólinn skal rúma 24 heimavistir og kenslustofur fyrir alt að 50 nemendur, auk íbúðar forstöðukonu og þjónustufólks, svo og geymslu fyrir matvæli, eldsneyti o. fl. Hann skal byggður úr steinsteypu eftir uppdrætti, er stjórnarráðið samþykkir, og útbúinn með nýtisku tækjum til matreiðslu, hitunar, lýsingar og ræstunar.

3. gr.

Skólanum stýrir forstöðukona, er tekið hefir próf í þeim kenslugreinum, er 4. gr. ákveður. Hún ræður kennara með samþykki skólanefndar, er stjórnarráðið skipar.

4. gr.

Námsgreinar eru:

A. Verklegar:

Matreiðsla allskonar, og sje sjerstök áhersla lögð á matreiðslu úr innlendum efnum og að hagsýni og nýtni sje ávalt gætt.

Framreiðsla matar og drykkjar.

Ræstun og þvottur.

Saumar og hirðing fatnaðar.

B. Bóklegar:

Efnafræði, sjerstaklega efnasambönd fæðunnar.

Heilsufræði, einkum hjúkrunarfræði.

Meginatriði uppeldisfræðinnar.

Búreikningar.

Nánari ákvæði um námsgreinar skulu sett með reglugerð.

5. gr.

Landssjóður leggur fram $\frac{2}{3}$ af stofnkostnaði, gegn $\frac{1}{3}$ annarstaðar að. Hann skal rekinn fyrir landsfje og stendur undir umsjón stjórnarráðsins, er setur reglugerð um nánari tilhögun hans.

6. gr.

Lög þessi koma til framkvæmda þegar efni og annað, sem með þarf til skólans, verður fáanlegt með viðunanlegum kjörum.

(B. XXXIV, 7.)

E4.**563. Frumvarp**

til laga um málskostnað einkamála.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Til málskostnaðar telst:

1. Kostnaður af sáttatilaun, stefnubirtingu og dóms, þingvottagjald, rjettargjöld, gjald fyrir eftirrit og þess konar önnur gjöld.
2. Ferðakostnaður dómanda og dagpeningar.
3. Þóknun til aðilja eða umboðsmanna hans fyrir ómak eða unnin verk.
4. Kostnaður af mats- og skoðunargerðum, og önnur gjöld, er aðili hefir haft beinlinis vegna þess máls.

2. gr.

Dómari kveður á í dómi aðalmáls um greiðslu og upphæð málskostnaðar, að því leyti sem hann er þá á fallinn, enda geri aðili kröfu þar um.

Þann kostnað, sem á fellur eftir að mál er tekið undir dóm og þar til dómi er fullnægt, getur aðili lagt undir úrskurð fógeta.

3. gr.

Rjett er aðilja að leggja fram sundurliðaðan reikning í máli yfir kostnað sinn, og skal dómari svo meta málskostnað, að telja megí aðilja þann, er málskostnað fær, skaðlausan af, nema svo sje, að aðili hafi greitt eða heitið umboðsmanni sínum eða öðrum óhæfilega háu kaupí fyrir starf hans í málinu eða í sambandi við það.

4. gr.

Sá, er dómkröfur hans eru í öllum verulegum átriðum teknar til greina, skal fá goldinn málskostnað samkvæmt því, er áður segir.

Enn fremur skal dæma aðilja til að greiða málskostnað, hvort sem dómkröfur hans eru teknar til greina eða eigi:

1. Ef hann hefir höfðað mál að ófyrirsynju.
2. Ef hann hefir eigi sjálfur sótt eða sækja látið sáttafund eða sáttamót fyrir dómi, enda hafi nauðsyn eigi bannað.
3. Ef hann hefir visvitandi dregið mál óþarflega lengi, haft uppi visvitandi rangar kröfur eða skýrt visvitandi rangt frá atvikum, er máli skifta.

5. gr.

Nú hefir maður gert ráðstafanir eða látið fram fara athöfn í máli, svo sem vitnaleiðslu eða matsgerð, er að mati dóms eru þarflausar eða þýðingarlausar, og á hann þá eigi heimtingu á endurgjaldi þess kostnaðar, er þær höfðu í för með sjer.

6. gr.

Nú vinnur maður mál að nokkru, en tapar því að nokkru, eða veruleg vafaatriði eru í máli, og er dómara þá rjett að láta málskostnað niður falla að nokkru eða öllu.

7. gr.

Nú hefir aðili höfðað gagnsök, og skal þá um málskostnað fara eftir því, sem um aðalsök er áður sagt.

8. gr.

Nú segir svo í dómi, að komið skuli undir eiði eða drengskaparheiti aðilja, hvort krafa verði til greina tekin, og skal þá sá greiða málskostnað, er tapar vegna þess, að eiður eða heit er unnið, eða vegna þess, að eiður eða heit verður eigi unnið.

Nú eru sumar dómkröfur taldar fullsannaðar, en sumar látnar vera undir eiði eða drengskaparheiti aðilja komnar, og er dómara þá rjett að dæma þann, er tapar að því leyti, til að greiða nokkurn hluta málskostnaðar, en láta um greiðslu hins hlutans fara eftir 1. málsg. þessarar greinar.

9. gr.

Nú er máli vísað frá dómi eða það er hafið, og skal þá gera sækjanda þess máls að greiða málskostnað.

Nú þingfestir maður eigi mál sitt, enda hafi hinn sótt þing, og skal sækjandi þá greiða stefndum málskostnað, nema hann hafi afturkallað stefnu sína í tækan tíma.

10. gr.

Nú fær maður gjafvörn eða gjafsókn, og skiftir það engu um skyldu hans til að greiða gagnaðilja sínum málskostnað. Rjett er og að dæma gagnaðilja gjafsóknarhafa eða gjafvarnar til greiðslu málskostnaðar að lögum, enda varðar þar engu, þótt hinn hafi haft gjafsókn eða gjafvörn.

11. gr.

Rjett er aðiljum að semja um greiðslu málskostnaðar.

12. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin N. L. 1—5—7, 24 og 31 og 1—6—20, að því leyti sem þar greinir um málskostnað, svo og önnur lagaákvæði, er brjóta bág við lög þessi.

13. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918 og taka til allra þeirra mála, er hjeradsstefna í aðalmálinu er út gefin eftir þann tíma.

(C. XVII, 3.)

Ed.**564. Nefndarátt**

um tillögu til þingsályktunar um konungsúrskurð um fullkominn siglinga-
fána fyrir Ísland.

Frá fánanefnd.

Nefnd sú, sem háttv. Ed. setti til þess að ihuga fánamálið, hefir at-
hugað, hverjar leiðir heppilegast væri að fara til þess að fá sem allra fyrst
framgengt þeirri þjóðarnauðsyn, að vjer fáum vorn eiginn fullkominn farfána,
er íslensk skip geti haft við hún, hvar sem þau sigla, með fullri viðurkenningu
allra ríkja.

Nefndin er samþykkt því áliti nefndarinnar í Nd., að þingviljinn sje
jafngildur, hvort sem hann kemur fram í þingsályktunartillögu- eða frumvarps-
formi. Henni er það og kunnugt, að stjórnin mun leggja alla alúð við þetta
mál og gera sitt ítrasta til, að það nái sem allra fyrst fram að ganga, hvor
leiðin sem farin verður.

Þar sem þingsályktunartillagan á þingskjali 350 hefir þegar verið sam-
þykkt með öllum atkvæðum hv. Nd., nema ráðherranna, sem af eðlilegum
ástæðum greiddu eigi atkvæði um hana, hefir það orðið einróma niðurstaða
Ed. nefndarinnar að leggja það til, að eigi verði breytt um leið í málinu og
að þingsályktunartillagan verði samþykkt óbreytt. Væntir hún þess, að háttv.
Ed. sýni sömu einingu í þessu máli og háttv. Nd. hefir þegar sýnt.

Alþingi, 21. ágúst 1917.

Eggert Pálsson,
form.

Jóh. Jóhannesson,
skrifari og framsögumaður.

Guðm. Ólafsson. Guðjón Guðlaugsson. Karl Einarsson.

(A. I, 12.)

16. gr. 3.

Nd.**565. Viðauaktillaga**

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Einar Arnórsson og Sigurður Sigurðsson.

Við 16. gr. 3.

Aftan við liðinn komi nýr liður, er verði 4. liður, svo látandi:

Til Ágústs Helgasonar og Gests Einarssonar, uppbót á akkorði um skurða-
gröft í Miklavatnsmýri 6000—.....

(B. LXXX, 4.)

Ed.**566. Álit fjárveitinganefndar**

um frumvarp til laga um aukna löggæslu.

Fjárveitinganefnd Ed. hefir athugað fjárhagshlið frumvarps til laga um aukna löggæslu og breytingartillagna við það á þingskjali 520, og telur enga frágangssök. að verja til aukins eftirlits með tolllöggjöf landsins þeirri upphæð, sem breytingartillögurnar gera ráð fyrir, enda hefir stjórnin stungið upp á 10000 króna fjárveitingu til eftirlits vegna bannlaganna einna, er að sjálfsögðu fjelli burt, ef frumvarpið nærði fram að ganga.

Alþingi, 21. ágúst 1917.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.Eggert Pálsson,
fundaskrifari.

(A. VII, 12.)

Nd.**567. Breytingartillaga**

við frumv. til laga um laun hreppstjóra og aukatekjur m. m.

Flutningsm.: Pjetur Ottesen.

Upphaf 6. gr. orðist svo:

Fyrir úttekt á jörðum greiðist hvorum úttektarmanni 4 kr.

Fyrir landskifti 4 kr. á dag hverjum.

(B. CIV, 2.)

Nd.**568. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um bráðabirgðahækkun á burðargjaldi (þingskjal 458).

Flutningsmenn: Jörundur Brynjólfsson og Sigurður Sigurðsson.

Fyrsta grein orðist svo:

Burðargjöld þau og ábyrgðargjöld innan lands, sem ræðir um í póstlögum 16. nóv. 1907, hækka um 100%.

Undanþegið frá þessari hækkun er þó prentað mál.

(A. I, 13.)

13. gr. B. III. 3.

Nd.

569. Breytingartillaga

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Stefán Stefánsson og Einár Árnason.

Við 13. gr. B. III. 3. Á eftir þeim tölulið komi nýr liður:

Öxnaðalsvegur í Eyjafjarðarsýslu 3000—3000

(A. I, 14.)

13. gr. B. III. 4.

Nd.

570. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Einar Árnason og Stefán Stefánsson.

Við 13. gr. B. III. 4.

Á eftir þeim lið komi þessi athugasemd:

Þó ekki álitist fært, vegna dýrtíðarinnar, að ráðast í sjálfa brúarbygginguna á fjárhagstímabilinu, þá er heimilt að verja nokkru af þessu fje til að leggja vegakafila þá, sem nauðsynlegir eru að brúnni.

(A. I, 15.)

15. gr. 41.

Nd.

571. Breytingartillaga

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Stefán Stefánsson og Einar Árnason.

Við 15. gr. 41.

Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til kennara Benedikts Þórkelssonar 500—.....

(A. I, 16.)

16. gr. 6. c.

Nð.**572. Breytingartillaga**

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmaður: Gísli Sveinsson.

Við 16. gr. 6. c.

Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til fyrirlestraferða dýralækna út um sveitir, eftir samráði
við landsstjórnina, alt að.. 600—600

(A. I, 17.)

15. gr. 35.

Nð.**573. Viðaukatillaga**

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Jörundi Brynjólfssyni.

Við 15. gr. 35.

Aftan við þann lið bætist:

Til Guðmundar Marteinsonar til rafmagnsnáms í Noregi 1200—1200

(A. I, 18.)

15. gr. 30.

Nð.**574. Breytingartillaga**

við breytingartillögur fjárveitinganefndar á þingskjali 532.

Flutningsmaður: Gísli Sveinsson.

Við brtt. 532, 89. (Til Páls Þorkelssonar o. s. frv.)

Fyrir »800« komi:

1200.

(A. I, 19.)

13. gr. C. III.

Nð.

575. Breytingartillaga

við breytingartillögur á þingskjali 487.

Flutningsmenn: Einar Árnason og Stefán Stefánsson.

Við brtt. 487 2, 5.

Liðurinn orðist svo:

Til Eyjafjarðarbáts (milli Sauðárkróks og Þórshafnar)... 18000 — 18000.

(A. I, 20.)

13. gr. C. III.

Nð.

576. Breytingartillaga

við breytingartillögur samvinnunefndar samgöngumála á þgskj. 487.

Flutningsm.: Pjetur Ottesen.

Við brtt. 487, 2, 11.

(Til vjelbátsferða við Hvalfjörð).

Fyrir »400 — 400« komi:

600 — 600.

(A. I, 21.)

13. gr. C. III.

Nð.

577. Breytingartillaga

við breytingartillögur samvinnunefndar samgöngumála á þgskj. 487.

Flutningsm.: Pjetur Ottesen og Pjetur Þórðarson.

Við brtt. 487, 2, 12.

(Til vjelbátsferða á Hvítá í Borgarfirði)

Fyrir »300 — 300« komi:

400 — 400.

(A. I, 22.)

18. gr.

Nd.**578. Viðaukatillaga**

við brtt. á þgskj. 532.

Flutningsm. Hákon Kristófersson.

Við brtt. 532, 122, j.

Á eftir þeim lið komi nýr staflíður svo látandi:
 Til ekkjufrúar Emilie Lorenge, styrkur 300 kr.

(A. I, 23.)

13. gr. C. III.

Nd.**579. Breytingartillögur**

við breytingartillögur á þingskj. 487.

Frá fjárveitinganefnd.

1. Við brtt. 487, 2, 2. (Breiðafjarðarbátur):
 Fyrir »Til ferða á Breiðafirði alt að« komi:
 Til h.f. Breiðafjarðarbáturinn,
 og þessi athugasemd:
 Fjelagið annist allar ferðir um Breiðafjörð.
2. Við brtt. 487, 2, 9. (Rauðasandsbátur):
 Liðurinn falli burt.
3. Við brtt. 487, 2, 11. (Hvalfjarðarbátur):
 Liðurinn falli burt.
4. Við brtt. 487, 2, 12. (Hvítárbátur):
 Liðurinn falli burt.

(B. CVI, 2.)

Nd.**580. Viðaukatillaga**

við frumv. til laga um breyting á og viðauka við lög nr. 23, 14. des. 1877, um tekjuskatt (þingskj. 473).

Flutningsm.: Þorleifur Jónsson, Sv. Ólafsson og B. R. Stefánsson.

Aftan við 3. gr. bætist:

Þó skal eigi greiða skatt af minni tekjum en 2000 kr.

Til vara:

1500 kr.

(A. X, 7.)

Ed.

581. Frumvarp -

til laga um fiskiveiðasamþyktir og landingasjóði.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Sýslunefndum veitist vald til þess að gera samþyktir um ýmisleg at-
riði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum, sjeu þeir ekki
stærri en 30 smálestir, með þeim takmörkum og skilyrðum, sem nefnd eru í
lögum þessum.

2. gr.

Þegar sýslunefnd virðist ástæða til að gera samþykt, annað hvort fyrir
alla sýsluna eða nokkurn hluta hennar, skal hún kveðja til almenns fundar
í hjerði því, sem ætlast er til, að samþykktin nái yfir, og eiga atkvæðisrjett á
þeim fundi allir þeir hjerðsbúar, sem kosningarrjett hafa til Alþingis. Sýslu-
nefnd ákveður fundarstað og fundardag með nægum fyrirvara, en sýslumaður
skal vera fundarstjóri, eða í forföllum hans einhver nefndarmanna. Ef fund-
arstjóri verður að takast ferð á hendur til fundarstaðarins, ber honum 4 kr. á
dag í dagpeninga og auk þess ferðakostnaður eftir reikningi, er sýslunefndin
úrskurðar, og greiðist hvorttveggja úr sýslusjóði.

3. gr.

Nú er kaupstaður innan þeirra takmarka, sem samþykt á að ná yfir,
og ganga þá 3 menn, er bæjarstjórn kýs til þess úr sinum flokki, inn í sýslu-
nefndina, ávalt þegar ræða skal um samþyktir þær, er lög þessi hljóða um,
og boðar sýslumaður þá á fund sýslunefndar, þegar slík mál koma fyrir;
eiga þeir þá atkvæði um allt það, er samþykktina snertir, á sama hátt og sýslu-
nefndarmenn. Kaupstaðarbúar sækja sameiginlega með sýslubúum fundi þá,
sem um er rætt í 2. gr., og greiða með þeim atkvæði um samþyktir, og eiga
ávalt rjett á að setja samþykt út af fyrir sig, eftir ákvæðum þessara laga.

4. gr.

Sýslunefnd ber undir álit og atkvæði funda þeirra, sem um er rætt í
2. gr., sbr. 3. gr., frumvörp til samþykta þeirra, er hún vill koma á. Nú hafa
fundarmenn fallist á frumvarp nefndarinnar með $\frac{2}{3}$ atkvæða þeirra, er greidd
hafa verið, og skal þá sýslunefndin senda stjórnarráðinu frumvarpið til stað-
festingar. En ef breytingartillögur hafa verið gerðar við frumvarpið á fund-
inum og samþyktar með $\frac{2}{3}$ hlutum greiddra atkvæða, setur sýslunefndin þær
inn í frumvarpið, ef henni þykja þær á rökum byggðar, og sendir þær síðan
stjórnarráðinu sem fyr segir. En álit sýslunefndin, að breytingartillögurnar
eigi ekki að taka til greina, ber hún það af nýju undir atkvæði hjerðs-

manna, hvort þeir æski, að frumvarpið verði staðfest án þessara breytinga, og ef fundurinn felst þá á frumvarpið með $\frac{1}{3}$ atkvæða, ber að senda það stjórnarráðinu til staðfestingar.

Það frumvarp, eða breytingartillaga við frumvarp, sem ekki hefir verið samþykkt með $\frac{1}{3}$ atkvæða á hjeradsfundi, er fallið, og má ekki koma fram í nýju frumvarpi sýslunefndar fyr en að ári liðnu.

5. gr.

Nú virðist stjórnarráðinu ákvarðanir í samþykkt, sem því hefir verið send til staðfestingar, ganga of nærri rjetti manna eða þröngva um of atvinnufrelsi, eða að þær á einhvern hátt komi í bága við lög eða grundvallarreglur laganna, og synjar það þá um staðfesting sína, en gefa skal það sýslunefndinni til kynna ástæðurnar fyrir neitun sinni. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, fyrirskipar um birting hennar og ákveður, hve nær hún skuli öðlast gildi, og er hún upp frá því skuldbindandi fyrir alla þá, sem í því hjerði stunda fiskiveiðar á bátum, sem samþykktin nær til, hvort sem þeir eiga heima í hjerðinu eða eru aðkomandi.

Samþykkt þeirri, er stjórnarráðið hefir staðfest, má ekki breyta á annan hátt en með þeirri aðferð, er hún var stofnuð. Samþykktin heldur ekki gildi lengur en 10 ár í senn, en endurnýja má hana um jafnlangan tíma í senn á sama hátt, er hún var sett.

Stjórnarráðið hlutast til um, að fiskiveiðasamþykktir sjeu prentaðar í B-deild Stjórnartíðindanna.

6. gr.

Í samþykktum þessum má ákveða um þau atriði, sem áriðandi eru fyrir fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum innan 30 smálesta í því hjerði, er samþykktin nær yfir, svo sem um það, hver veiðarfæri og beitu skuli hafa við fiskiveiðar á hverjum stað og hverjum árstíma, og eins um það, hvort fiskilóðir og net megi að færu veðri og forfallalaust og af ásettu ráði liggja í sjó yfir nóttu, og hvernig neta- og lóðalögnum skuli hagað til þess að fiskiveiðum sje ekki varnað um skör fram eða handfæraveiði sje spilt. Svo má og með samþykkt setja reglur um niðurburð fyrir fisk og slægingu á sjó.

Með samþykkt má og banna niðurskurð á hákarli á opnum skipum eða mótorbátum, sem lög þessi gilda um, um lengri eða skemri tíma árs.

Í samþykkt skal ávalt ítarlega ákveða um eftirlit með því að hennar sje gætt, og hvernig greiða skal kostnað við það.

7. gr.

Í samþykktum þessum má enn fremur ákveða, að skip þau, er samþykktin nær til, skuli greiða gjald í lendingarsjóð, og skal því fje einungis varið til þess að bæta lendingar á samþykktarsvæðinu, hvort heldur með því að ryðja lendingar, gera bryggjur og skjólgarða, setja upp leiðarljós eða framkvæma önnur mannvirki, er miða að því að greiða fyrir fiskiútveginum.

Lendingarsjóður skal vera í ábyrgð sýslunefndar, er sjer um ávöxtun fjáris á sem tryggastan og hagamlegastan hátt, og veiti hún fje úr sjóðnum, er þörf þykir, til framkvæmda framangreindra fyrirtækja.

Lendingarsjóðsgjaldið má ákveða alt að 1% af afla skipsins. Formaður eða skipstjóri annast um greiðslu gjaldsins, og greiðist það af óskiftum afla.

Í samþyktnni skulu settar reglur um innheimtu gjaldsins, og má taka það lögtaki á þann hátt, er segir í lögum 16. des. 1885.

8. gr.

Fyrir brot á staðfestri fiskiveiðasamþykkt má ákveða sektir frá 5—500 krónur, er renni í lendingarsjóð, eða ef enginn lendingarsjóður er á samþykta-svæðinu, þá í fátækra-sjóð; svo má og ákveða, að öll veiðarfæri, sem brúkuð eru gagnstætt ákvæðum samþykta, megi skipaðir umsjónarmenn taka og flytja í land án úrskurðar yfirvalds, en tafarlaust skulu þeir tilkynna lögreglustjóra upptökuna og málavöxtu, og má hann með úrskurði ákveða, að veiðarfærin skuli höfð í haldi uns eigandi eða umboðsmaður hans sýnir vottorð lögreglustjóra um það, að sá, er veiðarfærin voru upptekin fyrir, sje sýknaður með dómi eða málssókn gegn honum fallin niður, eða hann hafi greitt sektir þær, er honum hafa verið gerðar, eða sett fullgilda tryggingu fyrir þeim.

Ákveða má og að afli, sem fenginn er með ólöglegri veiðiaðferð, skuli vera upptækur og andvirði hans renna í lendingarsjóð, eða, ef hann er ekki til, í fátækra-sjóð.

9. gr.

Með brot gegn samþykktum samkvæmt lögum þessum skal fara sem opinber lögreglumál.

10. gr.

Með lögum þessum eru þessi lög numin úr gildi:

Lög nr. 28, 14. des. 1877, um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Viðaukalög nr. 12, 12. maí 1882, við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 24, 4. des. 1886, um breyting á lögum 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 52, 20. des. 1901, um breyting á lögum 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 53, 10. nóv. 1905, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 28, 11. júlí 1911, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum, og lög 10. nóv. 1905 um viðauka við nefnd lög.

Lög nr. 27, 22. okt. 1912, um breyting á lögum nr. 53, 10. nóv. 1905, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

(A. XV, 7).

Ed.**582. Frumvarp**

til laga um mælitæki og vogaráhöld.

(Eftir 3. umr. i Nd.).

1. gr.

Hver sú verslun, sem mæla skal varning eða vega, skal til þess nota mælitæki eða vogaráhöld, sem löggilt eru og löglega stimpluð. Tæki þessi og áhöld skulu sæta eftirliti af hálfu stjórnarvalda þeirra, er til þess eru nefnd í lögum þessum; en skylt er engu að síður þeim, er þau tæki nota við afhending eða móttöku vöru, að sjá um að þau sjeu rjett.

Öll mælitæki og vogaráhöld, sem notuð eru til að ákveða upphæð tollgjalda til landssjóðs eða til þess að byggja á þeim vottorð um vigt eða mæli, eða og til annars, sem ákveðið kann að verða í konungstilskipun samkvæmt 2. gr. þessara laga, skulu vera löggilt og eftirliti háð.

2. gr.

Undir umsjón stjórnarráðsins skal setja á stofn löggildingarstofu í Reykjavík, og sjer hún um:

- a) stimplun og löggilding mælitækja og vogaráhalda; jafnframt fellur burt það löggildingarstarf, sem hvílir á sýslumönnum og bæjarfógetum,
 - b) einkasölu á stimpluðum og löggiltum mælitækjum og vogaráhöldum,
 - c) verklegt eftirlit með mælitækjum og vogaráhöldum,
- alt eftir nánari ákvæðum, sem felast í lögum þessum og sett verða í konunglegri tilskipun um mælitæki og vogaráhöld.

3. gr.

Löggildingarstofunni skal stjórnað af forstöðumanni, sem stjórnarráðið skipar, og hefir hann að launum 2500 kr. á ári, auk alt að 500 kr. til ferðakostnaðar.

Til þess að koma löggildingarstofunni á stofn má greiða úr landssjóði alt að 8000 kr.

Annar kostnaður af löggildingarstofunni skal greiddur með tekjum þeim, er hún fær að lögum. Fjárhagsáætlun hennar skal tekin í fjárlög. Útsöluverð á mælitækjum og vogaráhöldum, sem löggildingarstofan hefir einkasölu á, skal stjórnarráðið staðfesta.

A. Löggildingarstarfinn.**4. gr.**

Löggilding á mælitækjum og vogaráhöldum fer fram á þann hátt, að

stimplað er á þau löggildingarmerki, sem er fangamark Kristjáns konungs X. með kórónu, og auk þess merki, er gefi til kynna, hvaða ár löggildingin hafi farið fram.

5. gr.

Löggildingarstofan getur löggilt tæki, þótt ekki sjeu þau ætluð til notkunar, er löggildingarskyldan nær til, ef þau eru að hennar dómi til þess fallin.

6. gr.

Löggildingarstofan getur löggilt af nýju mælitæki og vogaráhöld, sem áður hafa löggilt verið, en orðin eru ófullnægjandi, ef þeim hefir verið breytt þannig, að þau fullnægi löggildingarskilyrðum.

Þeir, er nota löggilt mælitæki og vogaráhöld, skulu leita nýrrar löggildingar, þegar skekkjan á þeim fer fram úr slitmarki, sem ákveðið verður í tilskipun (sbr. 2. gr.). Notendur mega hvorki sjálfir nje með annara aðstoð breyta eða gera við löggilt tæki, nema þeir afmái jafnframt löggildingarmerkin.

B. Útsölustarfinn.

7. gr.

Einkasala löggildingarstofunnar nær til allra löggildingarskyldra tækja, sem nefnd eru í 1. gr., og sömuleiðis til þeirra mælitækja og vogaráhalda, sem notuð eru til annars, eftir því sem tilskipunin greinir.

8. gr.

Löggildingarstofan skal hafa svo miklar birgðir af algengum mælitækjum og vogaráhöldum, er ætla má að nægi. Hafa má hún aðalútsölumann, er annast sölu fyrir hennar hönd, og ber að sjá um, að tækin sjeu til sölu svo víða um landið, sem þörf er á.

9. gr.

Nú hefir löggildingarstofan ekki tæki, sem óskað er, og er þá heimilt að kaupa þau annarstaðar. Þegar svo ber undir, má krefjast þess, að löggildingarstofan löggildi þau, ef þau fullnægja að hennar dómi löggildingarskilyrðum.

Í tilskipun þeirri, sem ráð er fyrir gert í 2. gr., skal ákveða, að löggildingarstofan geti, þegar sjerstaklega stendur á, gefið leyfi til að nota mælitæki og vogaráhöld, sem hún hefir ekki sjálf löggilt, en löggilt eru með því löggildingarmerki, sem gildi áður en lög þessi öðluðust gildi. Þó skal jafnskjótt sem unt er stimpla tæki þessi með ársmerki löggildingarstofunnar.

C. Eftirlitsstarfinn.

10. gr.

Lögreglustjóra er skylt að sjá um, að kaupmenn noti eingöngu löggilt

mælitæki og vogaráhöld, og yfirleitt, að haldin sjeu þau ákvæði, sem sett eru um notkun slíkra tækja.

Hann getur fyrirvaralaust látið skoða áhöld og tæki til mælis og vogar hjá öllum, sem löggilt tæki nota eða nota ber, og rannsakað, hvort fylgt hefir verið rjettilega fyrirmælum laga þessara um löggilding og stimplun eftir verklega prófun eða nýja löggilding.

11. gr.

Vörumatsmönnum og löggiltum vigtarmönnum skal skylt að athuga bæði, hvort tæki þau, er notuð eru, sjeu rjett löggilt og merkt, og hvort tækin í raun og veru sjeu rjett, og skal löggildingarstofan veita þeim nauðsynlegar leiðbeiningar um það, og þann stuðning, sem með þarf.

12. gr.

Löggildingarstofunni skal skylt, að minsta kosti þriðja hvert ár, að láta framkvæma verklega prófun á öllum mælitækjum og vogaráhöldum, er kaupmenn nota, og einnig á öðrum samskonar tækjum, sem stjórnarvöld hafa umsjón með.

Eftirlitsmönnum er heimil tafarlaus aðganga að öllum stöðum, þar sem mælitæki og vogaráhöld eru notuð, og er heimilt að krefjast aðstoðar lögreglustjóra, ef á þarf að halda.

Skylt er þeim, sem áhöld og tæki eru rannsökuð hjá samkvæmt lögum þessum, að láta í tje aðstoð sína, ef eftirlitsmenn kalla til hennar. Í kaupstöðum og kauptúnum er honum skylt að senda þau tæki, sem flytjanleg eru, til þess staðar, sem eftirlitsmenn ákveða.

13. gr.

Fyrir verklega eftirlitið skal greitt gjald, sem löggildingarstofan innheimtir, og ákveðið er í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr.

Ef löggildingarstofan æskir þess, skal lögreglustjóri senda henni skrá yfir menn þá í lögsagnarumdæmi hans, sem verslunarrjett hafa, og aðrar þær upplýsingar, sem með þarf vegna eftirlitsins.

Gjöld þau, sem inn koma fyrir eftirlitið, skulu teljast til tekna löggildingarstofunnar.

D. Ýms ákvæði og hegningarákvæði.

14. gr.

Nota má framvegis þau mælitæki og vogaráhöld, sem til eru, þegar lög þessi öðlast gildi, og löggilt eru á rjettan og löglegan hátt eftir þeim reglum, sem hingað til hafa gilt.

Þó skal eins fljótt og unt er — í kaupstöðunum í síðasta lagi áður en ár er liðið eftir að lög þessi hafa öðlast gildi — framkvæma verklega prófun og merkingu á öllum eldri löggildingarskyldum mælitækjum og vogaráhöldum, eins og í 12. gr. getur.

15. gr.

Skylda sú til löggildingar og eftirlits, sem fyrirskipað er samkvæmt lögum þessum, nær ekki til vogaráhalda lækna og lyfsala; skula þau stöðugt vera háð sjerstöku eftirliti landlæknis. Hann getur, samkvæmt nánari heimild í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr., sett ákvæði um slík vogaráhöld.

16. gr.

Brot á lögum þessum eða reglugerðum, sem settar eru samkvæmt lögum, varða sektum til landssjóðs frá 5—200 kr., nema þyngri hegning liggi við að lögum. Ólögleg mælitæki og vogaráhöld skulu upptæk, og andvirði þeirra renna í landssjóð. Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál. Í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr., verður nánar ákveðið, að hve miklu leyti hegningarvert sje að nota löggilt mælitæki og vogaráhöld, sem breyst hafa af elli og sliti.

17. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1919.

(A, XXIV, 3.)

Ed.

583. Frumvarp

til laga um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Fyrsta grein laga um vitagjald frá 11. júlí 1911 skal vera sem hjer segir:

Fyrir hvert skip, sem hefir fullkomið þilfar eða gangvjel, og tekur höfn á Íslandi, eða haldið er út frá landinu, skal greiða vitagjald, 35 aura af hverri smalest af rúmmáli skipsins, og skal hálf lest og þaðan af stærra brot talin heil, en minna broti slept. Skemtiferðaskip, sem flytja engan farm fyrir borgun, annan en farþega, skulu greiða 15 aura í vitagjald af hverri smalest.

Undanþegin gjaldi þessu eru herskip og skip, sem leita hafnar í neyð, en taka engan farm úr landi nje úr öðrum skipum, nje heldur flytja farm í land eða önnur skip, enda hafi sannast í sjóprófi eða annari lögfullri sönnun, að þau hafi verið í nauðum stödd af árekstri eða sjóskemdum, af veikindum eða farmskekkju eða ófriði.

Vitagjald skal greiða í hverri ferð, sem skip kemur frá útlöndum, og skal það int af hendi á fyrstu höfn, er skipið tekur hjer við land. Skip, sem að eins eru höfð til innanlandssiglinga eða haldið er út til fiskjar af lands-

mönnum, greiða vitagjald einu sinni á ári, þó aldrei minna en 6 krónur. Árgjaldið greiðist í byrjun útgerðartímans, þar sem skipið er skrásett.

Stjórnarráð Íslands hefir heimild til að semja við stjórnir annara ríkja um vitagjald fyrir fiskiskip þau, er þaðan eru gerð út til fiskiveiða hjer við land.

2. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 52, 10. nóv. 1913, um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

(B. LVII, 5.)

Ed.

584. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 18, 13. sept. 1901, um manntal í Reykjavík.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Aftan við 3. gr. bætist:

Svo skal og árlega láta Hagstofunni í tje á kostnað bæjarsjóðs eftirrit af öllu manntalinu.

2. gr.

Síðari hluti 5. greinar falli burt með og frá orðunum: »en hins vegar«.

(B. XLVII, 9.)

Nd.

585. Frumvarp

til laga um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr. 43, 10. nóv. 1905.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

48. gr. laganna orðist svo:

Oddviti skal hafa að launum um árið 3 kr. fyrir hvern fullan tug hrepps-
núa, þó ekki minna en 60 kr. Þóknun þessi greiðist úr sveitarsjóði.

2. gr.

76. gr. laganna orðist þannig:

Hver sýslunefndarmaður fær í fæðispeninga og ferðakostnað úr sýslusjóði 6 kr. hvern dag, frá því er hann fer að heiman á sýslufund til þess er hann kemur heim aftur.

3. gr.

Laun hreppsnefndaroddvita um fardagaárið 1917—18 skulu reiknuð að öllu leyti samkvæmt ákvæðum 1. gr.

(B. LVIII, 11.)

Ed.

586. L Ö G

um stofnun alþýðuskóla á Eiðum og afhendingu Eiðaeignar til landssjóðs.

(Afgreidd frá Ed. 22. ágúst.)

1. gr.

Á Eiðum skal stofnaður alþýðuskóli með 2 bekkjum, fyrst um sinn, og miðaður við 2—3 vetra nám. Skal hann samskóli, jafnt fyrir konur sem karla.

Jafnframt leggja Múlasýslur niður búnaðarskóla þann, sem þar hefir verið, og afhenda landssjóði eignir hans allar fastar og lausar, Eiðastólseignir, skólabú, búsaðhöld og byggingar, ásamt skuldum þeim og kvöðum, sem á eigninni hvíla og Múlasýslum hennar vegna á afhendingardegi. Afhending fer fram í fardögum 1918 og eftir ákvörðun sameiginlegs sýslufundar Múlasýslna 2. júlí 1917.

Skilyrði fyrir afhendingunni er, að landssjóður starfræki framvegis á Eiðum, eða á öðrum hentugum stað í Múlaþingi, vel út búinn æðri alþýðuskóla, er samsvari kröfum tímans.

2. gr.

Skólinn skal að öllu rekinn á kostnað landssjóðs, enda setji landsstjórnin honum starfsreglur og hafi hans öll ráð.

3. gr.

Kenslugreinar skulu fyrst um sinn þessar: Íslenska, saga, stærðfræði, náttúrufræði, náttúrusaga, landafræði, fjelagsfræði, bókhald, hegð, söngur, fimleikar. Auk þess skulu nemendur eiga kost á tilsögn í ensku og dönsku.

Enn fremur skal haust og vor haldið búnaðarnámskeið við skólann 3—4 vikur og fyrirlestraskeið um 8 daga nær miðjum vetri fyrir almenning.

Á búnaðarnámskeiðunum skal einkum lögð áhersla á jarðrækt og hússtjórn.

4. gr.

Tveir fastir kennarar skulu skipaðir við skólann, skólastjóri með 2600 króna og aðstoðarkennari með 2000 króna árslaunum.

Hvortveggi hafi leigulausa íbúð með hita og ljósi, enda takmarki þær í-búðir eigi um of húsrúm skólans.

Auk þessa skal sjeð fyrir nauðsynlegri tímakenslu og búnaðarkenslu við námskeiðin haust og vor, annað hvort með aðstoð forstöðumanns gróðrarstöðvar þeirrar, sem á Eiðum er, eða á annan veg.

5. gr.

Skólaárið telst frá 20. október til 10. maí, en búnaðarnámskeiðin á undan og eftir. Frjálst skal nemendum skólans að sleppa búnaðarnámskeiðunum eftir vild; eins skal utanskólamönnum heimilt að nota þau, þegar þeir geta komist að vegna reglulegra nemenda.

6. gr.

Burtfararpróf skal haldið í lok hvers skólaárs fyrir þá, sem lokið hafa námi, og eiga þeir heimtingu á prófskirteini um kunnáttu í öllum skyldunámsgreinum. En sjerstakar einkunnir skal gefa um kunnáttu í útlendum tungumálum og um búnaðarþekkingu, ef óskað er.

Ákvæði til bráðabirgða.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi 15. júní 1918, að lokinni afhendingu Eiðastóls-eignar, svo sem segir í 1. gr. Þó skal landsstjórninni heimilt, meðan heimsstyrjöldin stendur, að reka skólann á hvern þann hátt, sem hentast þykir, eða jafnvel að láta kenslu að einhverju leyti niður falla.

(B. LXXIV, 6.)

Nd.

587. L Ö G

um breyting á og viðauka við lög um stofnun ræktunarsjóðs Íslands 2. mars 1900.

(Afgreidd frá Nd. 22. ágúst.)

1. gr.

Tilgangur Ræktunarsjóðsins er að efla ræktun landsins. Stofnfjeð má aldrei skerða, en því skal varið til lánveitinga til jarðabóta og hvers kyns atvinnubóta við jarðyrkju.

Enn fremur má lána úr sjóðnum gegn öðrum veðrjetti til ábýliskaupa, hvort heldur eru jarðir eða grasbýli og þurrabúðir utan verslunarstaða í kaupstöðum og kauptúnum.

Ræktunarsjóðurinn greiðir árlega til landssjóðs 3 af hundraði þeirra þjóðjarða, sem seldar verða og seldar hafa verið eftir 1. janúar 1906, jafnóðum og vextir og afborganir renna í hann. Af vöxtum sjóðsins má að öðru leyti verja allt að $\frac{2}{3}$ hlutum til að styrkja Búnaðarfélag Íslands til kaupa, tilrauna og útbreiðslu landbúnaðarverkfæra, og til verðlauna fyrir atorku, hagsýni og eftirbreytnisverðar nýjungar í landbúnaði. Að öðru leyti skal leggja vextina við höfuðstólinn.

2. gr.

Reikningar Ræktunarsjóðsins skulu árlega fylgja landsreikningnum og endurskoðast af yfirskoðunarmönnum Alþingis.

3. gr.

Þriðja grein laga 2. mars 1900 um stofnun ræktunarsjóðs Íslands skal úr lögum numin, svo og lög nr. 34, 20. okt. 1905, um breyting á og viðauka við lög um stofnun ræktunarsjóðs Íslands 2. mars 1900.

(B. XCII, 4.)

Nd.

588. Frumvarp

til laga um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum o. fl.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Rjett er hverjum þeim, sem heimilt er að lögum að versla hjer á landi, að fá sjer útmældar óbygðar lóðir í kaupstöðum eða löggiltum kauptúnum til verslunar. Sama rjett eiga sjávarútvegsmenn, búsettir hjer á landi, til að fá sjer útmældar lóðir í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum og veiðistöðum til útvegs. Bæði þeim, er lóðina eiga í löggiltu kauptúni eða veiðistöð eða stórar óbygðir lóðir í kaupstöðum, og öðrum, sem önnur lögmæt rjettindi eiga yfir landinu eða lóðunum, er skylt að láta af hendi svo mikla óbygða lóð, sem þörf er á til fyrirhugaðrar verslunar eða sjávarútvegs, enda sje lóðin eigi nauðsynleg til verslunar, sjávarútvegs eða iðnaðar, sem þar er fyrir.

2. gr.

Sá, er neyta vill rjettar þess, er í 1. gr. getur, skal beiða lögreglustjóra skriflega útmælingar. Skal og dómkveðja 2 þar til hæfa menn, og ákveður lögreglustjóri með þeim lóð þá, sem þörf er á og taka má til atvinnufreksturs

samkvæmt 1. gr. Að því loknu skulu hinir dómkvöddu menn meta lóðina til sölu, ef sá, sem lóð er tekin frá, æskir þess, að hún verði til eignar tekin, en til leigu, ef hann æskir þess, að hún verði tekin til leigu, enda ákveður lögreglustjóri með hinum dómkvöddu mönnum leigutímann. Um mat og framkvæmd eignarnáms fer að öðru leyti að lögum.

Nú er lóð tekin til afnota að eins, og er þá hvorum aðilja rjett að krefjast mats á lóðarleigu af nýju á hverjum 10 ára fresti.

3. gr.

Það skal með öllu bannað að leggja þá kvöð á lóðir eða húseignir í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum eða veiðistöðum, að eigi megi nota þær til verslunar eða annarar tiltekinnar atvinnu.

4. gr.

Þótt einstakir menn kunni að eiga höfn þá, sem löggilt kauptún er við, mega þeir eigi bægja neinum frá að leggja skipum sínum þar við akkeri, nje frá aðgangi að höfninni til þess að ferma eða afferma skip, að svo miklu leyti, sem það kemur ekki í bága við bryggjuafnot sjálfra þeirra, og eigi má landeigandi heldur varna stjórnarvöldum eða einstökum mönnum að gera hringa, landfestar eða önnur skipsfesta-áhöld þar á höfninni, þar sem svo hagar til, að þess konar áhöld eru nauðsynleg. Ef einstakir menn eiga höfn, skipalægi eða uppsátur í veiðistöð, mega þeir eigi heldur meina öðrum mönnum að leggja þar fiskiskipum sínum eða nota uppsátur eða önnur lendingargögn, nema í bága komi við afnot sjálfra þeirra, nje heldur banna öðrum að gera þar lendingabætur eða aðrar umbætur, sem nauðsynlegar eru sjávarútvegi þar. Hafnabætur og lendinga má þó að eins gera eftir tilvísun lögreglustjóra, og kveður hann með sjer 2 þar til hæfa menn, sem kunnugir eru hafnarlegu og lendingarstað. Endurgjald til handa landeiganda fyrir nám hafnar hans eða uppsáturs til eignar eða afnota og afnot hafnargagna og lendinga fer eftir lögum um eignarnám.

Nú notar einhver hringa, landfestar eða önnur skipsfestaráhöld eða lendingartæki, sem hann hvorki á nje hefir umráð yfir, og ber honum þá tafarlaust að láta áhöldin laus við eiganda eða umráðamann, þegar skip þeirra þurfa á þeim að halda, að viðlögðum 20 kr. sektum fyrir hvern dag, er hann lætur fyrirfarast að sleppa áhöldunum, og bæti þar að auki alt það tjón, er af því kann að leiða, að hann ljet þau ekki laus þegar í stað.

Skip það, er notar heimildarlaust hafnartæki eða lendingartæki annars manns, og farmur þess, er að veði fyrir sektum og skaðabótum.

5. gr.

Fyrir útmælingar eftir 1. og 4. gr. skal beiðandi greiða lögreglustjóra, auk ferðakostnaðar, 6 krónur á dag. Um kaup matsmanna fer eftir lögum um framkvæmd eignarnáms.

6. gr.

Lög þessi ná ekki til Reykjavíkur.

7. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 3, 13. mars 1891.

(C. XXV, 1.)

Nd.**589. Tillaga**

til þingsályktunar um að skora á landsstjórnina að hlutast til um stofnun útibús í Árnessýslu frá Landsbanka Íslands.

Flutningsmenn: Einar Arnórsson, Sigurður Sigurðsson, Gísli Sveinsson og Einar Jónsson.

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að hlutast til um að útibú frá Landsbanka Íslands verði sem allra fyrst sett á stofn í Árnessýslu.

(C. XXVI, 1.)

Nd.**590. Tillaga**

til þingsályktunar um verð á landssjóðsvöru.

Flutningsm.: Þórarinn Jónsson, Stefán Stefánsson, Sveinn Ólafsson, Einar Árnason, Magnús Pjetursson, Matth. Ólafsson, Einar Jónsson, Björn R. Stefánsson, Gísli Sveinsson, Jón Jónsson, Þorleifur Jónsson, Þorsteinn M. Jónsson og H. J. Kristófersson.

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að selja vörur landsverslunarinnar sama verði í öllum kaupstöðum og kaптúnunum landsins.

(B. LI, 9.)

Nd.**591. Framhaldsnefndarálit**

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 21, 2. nóv. 1914, um notkun bifreiða, og viðauka við sömu lög.

Frá allsherjarnefnd.

Hv. Ed. hefir samþykkt þessar efnisbreytingar á frv.:

1. Að hraðamælir skuli vera að eins á fjórhjóra bifreiðum.
2. Að ökuhraði megi vera 12 kílómet. á klst. í stað 10.
3. Að framan á einkennishúfu bifreiðarstjóra skuli standa skrásetningarstafir þess umdæmis, þar sem hann hefir fengið skírteini, svo og tölumerki ökuskírteinis hans.

Nefndin fellst eftir atvikum á breytingar þessar, og ræður því hv. deild til að samþykkja frv. óbreytt.

Alþingi, 22. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
form. og framsm.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Einar Árnason.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

(B. XXXVI, 6.)

Ed.

592. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um breyting á 1. gr. tolllaga fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911.

Frá Halldóri Steinssyni og Magnúsi Torfasyni.

Staðliður b falli niður.

Liðatalan breytist samkvæmt því.

(B. XII, 5.)

Ed.

593. Nefndarállt

um frumvarp til laga um skiftingu bæjarfógetaembættisins í Reykjavík og stofnun sjerstakrar tollgæslu í Reykjavíkurkaupstað.

Frá allsherjarnefnd.

Jafnvel þótt nefndinni þyki ekki svo bráðnauðsynlegt að hiraða lögum í þá átt, sem frv. greinir, að ekki mætti skaðlaust telja að biða næsta þings og gefa stjórninni svigrúm til þess að undirbúa málið betur, þá vill nefndin þó ekki eindregið ráða til þess, að málinu sje frestað nú, úr því að hv. Nd. hefir með miklum atkvæðafjölda samþykkt frv. það, sem hjer liggur fyrir.

Aðalatriðið í þessu máli virðist nefndinni vera stofnun sjerstakrar tollgæslu í Reykjavík, sem landsstjórninni er í frv. falið að gera allar nánari fyrirskipanir um. Það er og mikilsvert, að lögregluestirlitinu þar sje sem fyrst hrundið í betra lag, og má vænta, að aðskilnaður lögreglustjóraembættisins frá hinum eiginlegu dómarastörfum, sem frv. fer fram á, sje spor í þá átt. Um hitt geta

fremur verið skiftar skoðanir, hvort hin sjerstöku undirdómarastörf í Reykjavík sjeu út af fyrir sig orðin svo umfangsmikil, að þegar sje orðin ástæða til að hafa sjerstakan embættismann til þeirra starfa, og mætti vel koma til álita, hvort ekki mætti fela dómurum landsyfrrjettarins dómarastörfin í Reykjavík *a prima instantia*, að minsta kosti í öllum þeim málum, sem eru ekki venjuleg skuldamál, lítillar upphæðar, þannig að málskot þaðan fari fram beint til hæstarjettar. En nefndin telur þó sennilegt, að breyting í þá átt verði að bíða fyrst um sinn, með því að fyrir ýmsum munu vaka frekari breytingar á skipulagi dómsvaldsins hjer á landi.

Að því er snertir einstök atriði í frv., fær nefndin ekki sjeð að nægileg ástæða sje til þess greinarmunar, sem gerður er í frv. Nd. á veitingu, og þar með eftirlaunarjetti, hinna nýju embætta, og þykir nefndinni rjett, að konungur veiti þau bæði, enda hefir hv. Nd. lagt til, að embættin sjeu bæði jafnhátt launuð, og samskonar undirbúning þarf til þeirra beggja. Upphæð launanna álitur nefndin að ekki megi lægri vera en frv. greinir. En þegar það þannig er viðurkent, að hjeradsdómara eða lögreglustjóra í Reykjavík sjeu ekki boðleg minni laun en frv. fer fram á, verður algerlega óhjákvæmilegt að viðurkenna jafnframt, að laun þau, sem landsyfrrjettardómararnir eru enn þá látnir sitja með, sjeu allsendis óboðleg. Nefndin verður að leggja svo mikla áherslu á, að misrjetti því, sem landsyfirdómararnir hafa orðið að sæta stöðugt síðan launalögunum var breytt 1889, meira og meira ár frá ári eftir því sem peningagildi hefir fallið, verði nú loks af ljett, að hún verður að telja það sjálfsagt, að bætt verði inn í það ákvæðum um hækkun á launum yfirdómaranna, svo að nokkurn veginn sje ráðin bót á misrjettinu, sem ella væri svo áþreifanlegt. Nefndin leggur því til, að samþykktar verði við frv. eftirfarandi

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Í fyrirsögn frumvarpsins bætist inn á undan orðunum: »skiftingu bæjarfógeta-embættisins« orðin:
laun landsyfirdómenda.
2. Framan við frumvarpið komi ný grein, svo hljóðandi, er verði

1. gr.

Háyfirdómarinn í landsyfrrjettinum hefir í árslaun úr landssjóði 6000 kr. og aðrir dómendur þar 5000 kr. hvor; hækka laun háyfirdómarans um 200 kr. á hverjum 2 árum upp í 7000 kr., og laun yfirdómaranna um 200 kr. annað hvort ár upp í 6000 kr.

(Greinatala frumvarpsins breytist samkvæmt þessu).

3. Við 1. gr., er verður 2. gr. Fyrri málsgrein orðist svo:

2. gr.

Núverandi bæjarfógetaembætti í Reykjavík skal skift í tvent, bæjarfógetaembætti og lögreglustjóraembætti. Undir bæjarfógeta komi dómstörf öll, fógétagerðir, uppboð og skifti m. m., en undir lögreglustjóra hverfi stjórn

lögreglumála og tollmála, aðalinnheimta á tekjum landssjóðs, skipaafgreiðslur o. fl. — Konungur veitir bæði embættin.

4. Við 3. gr. a. í stað orðanna »dómari — tollstjóri« í upphafi greinarinnar komi:

bæjarfógeti og lögreglustjóri.

b. orðin: »en hafa engar aukatekjur ella« falli niður.

c. Aftan við bætist:

Tekjur þær, er runnið hafa til bæjarfógeta samkvæmt aukatekjulögnum, svo og lögmælt innheimtulaun af tolli og útflutningsgjaldi, renni í landssjóð.

5. Við 5. gr. í stað orðsins: »embættisins« komi:
núverandi bæjarfógetaembættis í Reykjavík.

6. Við 6. gr. Á undan orðunum: »5. gr. laga nr, 24, 14. des. 1877« komi:
3. gr. laga nr. 23, 9. des. 1889 og.

Alþingi, 21. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
formaður.

H. Hafstein,
ritari.

Kristinn Danielsson.

(B. XXVI, 7).

Ed.

594. Nefndarállt

um frv. til laga um stimpilgjald.

Frá fjárhagsnefnd.

Jafnvel þótt nefndin kannist fyllilega við það, að þörf er á að auka tekjur landssjóðs, og eins hitt, að frumv. þetta hefir tekið bótum við meðferð málsins í Nd., þá getum vjer þó ekki lagt það til, að frumv. gangi fram á þessu þingi. Eins og kunnugt er, kom frumv. til laga um stimpilgjald frá skattamálanefndinni, er skipuð var 2. des. 1907, og var að vísu svo að orði kveðið í athugasemdum stjórnarinnar við frumvarp það til aukatekjulaga, sem hún lagði fyrir Alþingi 1911, að hún byggist við, að frumvarp skattamálanefndarinnar um stimpilgjald mundi síðar verða lagt fyrir þingið. En úr því varð þó ekki, að stjórnin tæki frumvarpið upp. Á Alþingi 1913 var frumvarpið borið fram af þingmanni í neðri

deild, en fjekk ekkert fylgi, var frestað við 2. umræðu og dagaði svo uppi. Síðan hefir málið hvílt sig, þar til þingmenn Eyfirðinga hafa nú dregið það fram aftur. Ástæðan til þess, að frumv. hefir fengið svo tregt fylgi er sú, að tekjuvonin af slíkum lögum á landi hjer hefir þótt of lítil í samanburði við kostnað, ómök og fyrirhöfn, sem það mundi baka mönnum, og verða myndu miklu meiri tiltölulega hjer, vegna strjálbygðar landsins, heldur en annarstaðar, þar sem þjettbýlla er og hægra að ná til útsölustaða stimpilmerkja. Vel má vera, að of mikið hafi verið gert úr erfiðleikum við notkun stimpilmerkja hjer á landi, en mál þetta virðist vera sjer-staklega þannig vaxið, að ástæða sje til að það sje vandlega athugað af landsstjórninni, og sje undirbúið af henni, áður henni er á herðar lagt að koma slíkum lögum í framkvæmd og framfylgja þeim. Það er því tillaga nefndarinnar, að málið sje ekki felt, heldur sje því samkvæmt 41. gr. þingskapanna vísað til landsstjórnarinnar.

Alþingi, 22. ágúst 1917.

H. Hafstein, H. Steinsson,
form. og framsm. skrifari.

Sig. Eggerz.

(B. XCVI, 4.)

Ed.

595. Nefndarálit

um frumvarp til laga um heimild fyrir landstjórnina til að leyfa Íslandsbanka að auka seðlaupphæð þá, er bankinn má gefa út samkv. 4. gr. laga nr. 66, 10. nóv. 1905.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og leggur til, að það sje samþykkt óbreytt.

Alþingi, 22. ágúst 1917.

H. Hafstein, H. Steinsson,
form. og framsögum. skrifari.

Sig. Eggerz.

(B. CVII, 1.)

Nd.**596. Frumvarp**

til markalaga.

Frá landbúnaðarnefnd.

1. gr.

Sjerhver sauðfjáreigandi er skyldur að hafa mark, er hann einkennir með búfje sitt alt, og skal hann hafa einkent búfje það, er hann má henda, áður en 8 vikur eru af sumri.

2. gr.

Mörk eru tvenns konar, eyrnamörk og brennimörk. Alt búfje skal eyrnamarka. Enginn má eiga meira en tvö eyrnamörk.

Mörk helga eignarrjett, fyrst eyrnamark svo brennimark, en sje annar eigandi brennimarks en eyrnamarks, helgar brennimark eignarrjettinn.

Alt fje skal eyrnamarka. Kaupi einhver fje, skal hann innan tveggja daga færa það til marks síns.

3. gr.

Skrá skal haldin í Reykjavík yfir mörk á landinu. Skal hún færð af manni, er stjórnarráðið skipar til þess. Þar skal færa öll mörk, sem skrásett verða eftir lögum þessum.

Markvörður skal hafa að launum 1200 kr. á ári úr landssjóði.

Kostnaður við rekstur starfs hans skal greiddur, að svo miklu leyti sem unt er, með tekjum þeim, sem greiðast fyrir skrásetningu marka, en heimilt er stjórnarráðinu að greiða alt að 2000 kr. til þess að koma skrásetningunni í sæmilegt horf.

Tekjur og gjöld markstofunnar skulu vera áætlaðar í fjárlögum.

4. gr.

Engir mega hafa sama sauðfjármark, er búa í sama hjeraði eða svo nær, að fjárgöngur þeirra nái saman.

Engir mega hafa sama hrossamark, er búa í sama hjeraði eða svo nær, að afrijettalönd þeirra nái saman.

Heimilt er markverði að neita að skrásetja mark, ef hann telur markið ekki nothæft. Svo getur hann og bannað notkun óskrásettra marka.

5. gr.

Nú vill markeigandi fá mark sitt skrásett, og skal hann þá senda markverði í borguðu brjefi tilkynningu um það; skal í henni standa greinileg lýsing á markinu, og saga marksins rakin eftir föngum. Skal markvörður svo fljótt sem unt er senda markeiganda tilkynningu um móttökuna og skrásetningu marksins, ef skrásett verður.

Nú hafa tveir eða fleiri í sama hjerði eða svo nær, að fjárgöngur þeirra komi saman, sama mark, og skal þá sá fá skrásetningu á markinu, sem sjálfur eða forfeður hans hafa lengst notað markið. Úr slíku sker markvörður.

Biðji að eins einn af fleiri, er samkvæmt markaskráum sýslanna nota markið, um skrásetningu á marki sínu, skal það skrásett, ef aðrir, er fyrir markinu kunna að vera skrifaðir í markaskráum sýslanna, biðja eigi um skrásetningu á því innan þriggja mánaða frá því beiðni hans barst markverði, en rjett er að markvörður geri þeim viðvart um beiðni hans.

Greiða skal eina krónu fyrir skrásetningu marksins.

6. gr.

Nú vill maður gera sjer mark, og skal hann þá fá samþykki markvarðar til marktökunnar. Geti hann eigi fengið mark það, er hann vildi, skal markvörður gera honum kost annara marka.

Greiða skal hann 2 kr. fyrir skrásetningu marksins og auglýsingarkostnað, en öll ný mörk skal markvörður auglýsa í blaði því, er flytur stjórnarvaldauglýsingar.

7. gr.

Skifta skal marki sem öðrum arfi, ef fleiri standa til. Taki einhver erfingjanna við jörðinni, skal hann halda markinu.

8. gr.

Flytji markeigandi búferlum milli sýslufjelaga, má hann ekki flytja mark sitt með sjer, nema með samþykki markvarðar. Þegar markvörður hefir samþykkt flutninginn, skal markeigandi skýra hreppstjóra í hreppi þeim, er hann hefir fært bú sitt í, frá marki sínu, svo það verði skráð í þeirri sýslu.

Verði eigandaskifti að marki, er hinum nýja eiganda skylt að skýra markverði frá því.

Rjett er manni að ljá öðrum mark sitt, ef sauðlaus er.

9. gr.

Engum er heimilt að nota sauðfjármörk sín til þess að einkenna með hross sín. Skulu hrossaeigendur fá lögskráð mörk til þess, og fer um skrásetning þeirra sem um önnur mörk í lögum þessum.

10. gr.

Brennimörk eru tvennus konar, brennimörk sýslufjelags og hrepps, er skal setja á vinstra horn. Brennimark sýslunnar skal vera einn bókstafur, en mest þrír bókstafir, en hreppurinn táknaður með tölustöfum. Engin sýslubrennimörk mega vera eins. Brennimark eiganda skal vera á hægri horni. Brennimörk má lögskrá gegn sama gjaldi og eyrnamörk. Eigi mega fleiri en einn í sömu sýslu hafa sama brennimark.

11. gr.

Ef fje er ómarkað eða markið óglögt, svo eigi verði úr ráðið, þá geta

menn helgað sjer slíkan fjenað, ef þeim gagnast vottar að eignarrjetti sínum. Ella helgar ær eignarrjett að lambi, kýr um kálf, hryssa um folald.

Alt það fje, sem ekki finst rjettur eigandi að, er eign þess sveitarfjelags, sem það finst í, og skal farið með það sem hlutaðeigandi fjallskilareglugerð mælir fyrir um. Þó er fjeð ekki eign þess sveitarfjelags, sem það finnst í, ef sýslu- og hreppsþrennimerkt er, heldur hrepps þess, er þrennimarkið á, ef eigandi finst ekki.

12. gr.

Sýslunefndir skulu annast um, að prentaðar sjeu, eigi sjaldnar en 5. hvert ár ef sýslubúar eru yfir 3500, ella eigi sjaldnar en 10. hvert ár, skrá yfir öll fjármörk í sýslunni. Markvörður skal, gegn gjaldi frá sýslunum, hafa yfirumsjón með skráum þessum, og má eftir 1. janúar 1930 ekkert eyrnamark prenta í skráum þessum, sem ekki hefir verið lögskráð.

Markvörður skal fá ókeypis tvö eintök af öllum markaskráum, sem út eru gefnar.

13. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 5—200 kr. Nú notar maður mark, sem honum er óheimilt, og má þá dæma hann í dagsektir, uns hann hefir úr bætt. Allar sektir eftir lögum þessum renna í landssjóð.

Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

14. gr.

Með lögum þessum er úr gildi numinn Landsbrigðabálkur Jónsbókar 47.—48. kap., 39. og 44. gr. í Rjettarbót 2. júlí 1294 og síðasta málsgrein í 70. gr. sveitarstjórnarlaga 10. nóv. 1905, sem og önnur ákvæði, er kunna að koma í bága við lög þessi.

15. gr.

Lög þessi, ásamt ákvæðum um stundarsakir, öðlast gildi 1. janúar 1918.

Ákvæði um stundarsakir.

Til 1. janúar 1930 er markeigendum þeim, er hafa látið skrá mörk sín í núgildandi markaskrár landsins, heimilt að nota mörk þau, er þeir hafa nú, nema markvörður banni. Gildir heimild þessi eins, þótt þeir hafi fengið önnur mörk lögskráð.

Greinargerð.

Það er langt síðan, að menn hafa fundið til þess, hversu óheppilegt það er, að hver og einn getur mark tekið eftir geðþótta sínum. Af þessu hefir leitt alls konar sammerkingar, og er enginn óhultur fyrir því, að mark hans sje ekki tekið upp, og það af manni í næstu sveit, eða svo nærri, að fjárgöngur nái saman.

Þetta leiðir oft til misdráttar og vanskila á fje. Og ákvæði Jónsbókar um marktöku virðast vera gleymd ásamt fleiru, sem þar er, þótt þau muni enn í gildi vera.

Það er því langt síðan að raddir hafa komið fram um að ráða bót á þessu.

Mest hafa menn hugsað sjer að ráða bót á því með því að lögskrá sýslna og hreppamörk um land alt, og skyldi þá sýslumark vera yfirmark á hægra eyra en hreppsmark undirmark á því. Nokkrir hafa viljað ganga enn lengra, og heimila sýslunefndum að lögbinda og markið á vinstra eyranu, svo að mark væri fyrir bæ hvern.

Þessi aðferð list nefndinni ekki fær, meðal annars vegna þess, að hún raskar mjög mikið mörkum manna, og hlyti að valda afar-miklum glundroða á meðan hún væri að komast á, en svo líka, og það ekki hvað síst, vegna þess, að með því yrði flutningur sýslna og jafnvel bæja á milli nærfelt ókleifur, nema með því að selja jafnframt búfje sitt alt.

Nefndin sjer hins vegar, að það er brýn nauðsyn á því, að máli þessu sje kipt í lag sem allra fyrst, og ber því fram ofangreint frumvarp.

Þess skal getið, að Búnaðarfelag Íslands samþykkti á síðasta þingi sínu að skora á Alþingi að setja lög um sauðfjármörk.

Um einstakar greinar frumvarpsins viljum vjer taka eftirfarandi fram.

Um 1. gr.

Um hana er ekkert að segja; hún er nákvæmlega eins og ákvæði Jónsbókar.

Um 2. gr.

Eftir ákvæðum Jónsbókar helga eignamörk ein eignarrjett. Nefndinni þótti rjett að bæta hjer við brennimörkum.

Að öðru leyti er greinin eftir þeirri venju, er ríkt hefir. Í Jónsbók er manni bannað að hafa nema eitt mark, og í sumum sýslum er bann það tekið upp í fjallskilareglugerðina, en nefndinni þótti það varla rjett, þar sem »lambsmarka« og »soramark« tíðkast víða um landið, að leggja bann við því, enda engin hætta á markahörgul eftir að stjórn er komin á um þau efni.

Um 3. gr.

Hjer er gert ráð fyrir því, að sett sje á fót skrifstofa, þótt í smáum stíl sje, til þess að vinna að því, að skipulag komist á fjármörk landsmanna. Þessa aðferð til þess að leysa úr glundroða þeim, er nú á sjer stað, veldur án efa minstum breytingum á mörkum manna, og allur hávaði fólks getur haldið mörkum þeim, er hann nú hefir.

Við ætlumst til þess, að maður sá, er til þessa verður skipaður og við nefndum markvörð, hafi umsjón og stjórn á öllu því, er hjer að lýtur. Hann skrásetji mörkin, leiðbeini við marktökur og fari með stjórn markaskráa sýslnanna. — Að sjálfsögðu ber öllum sýslunefndum að aðstoða hann í starfinu og senda honum markaskrár sínar, svo hann megí notfæra sjer þær í starfi sínu.

Þóknun sú, er við höfum ætlað markverði, getur verið að reynist of lág

fyrstu árin, á meðan að verið er að koma skipulagi á þetta og skrásetja mörkin, en eftir þann tíma verður starfið stórum ljettara og þóknunin full hátt seld.

Við vildum því ekki ákveða hana hærri, því hætt er við, að launa-upphæð sú yrði áframhaldandi. Annan kostnað við rekstur starfsins viljum við láta greiða af skrásetningargjaldinu, en ef afgangur verður af því, greiðist þær tekjur til landssjóðs.

Við höfum farið lauslega yfir allar markaskrár landsins til þess að gæta að markafjölda þeim, sem nú er.

Við skjóta yfirsýn leist oss að markafjöldinn væri:

Gullbringu og Kjósarsýsla og Reykjavík (1916) um	1028	mörk
Borgarfjarðarsýsla (1912) um	695	—
Mýrasýsla (1911) um	724	—
Snæfellsnessýsla (1911) um	1040	—
Dalasýsla (1908) um	918	—
Vestur-Barðastrandarsýsla (1914) um	621	—
Austur-Barðastrandarsýsla (1912) um	364	—
Vestur-Ísafjarðarsýsla um	700	—
Norður-Ísafjarðarsýsla (1902) um	753	—
Strandasýsla (1910) um	528	—
Húnavatnssýsla (1911) um	2217	—
Skagafjarðarsýsla (1910) um	1916	—
Eyjafjarðarsýsla (1911) um	1937	—
Suður-Þingeyjarsýsla (1913) um	1665	—
Norður-Þingeyjarsýsla (1911) um	552	—
Múlasýslur (1910) um	3556	—
Austur-Skaftafellssýsla (1906) um	639	—
Vestur-Skaftafellssýsla (1908) um	674	—
Rangárvallasýsla (1912) um	1167	—
Árnessýsla (1912)... ..	1777	—

eða alls um ... 23471 mark

og má vera, að þau sjeu nú fleiri orðin. Það er því ljóst, að skráning markanna er mikið starf, en aðal-starfið er þó hið leiðbeinandi starf markvarðar við upp-töku marka. Sjeu — og það hlýtur svo að verða — öll fjármörk landsins lög-skráð, ættu tekjur þær, sem af því eru, að nema yfir 20 þús. kr., og líklega ekki undir 25 þús. kr., og ætti það að vera meira en nægilegt til að greiða kostnað-inn við það, þótt burðargjaldið verði mikið. Nefndinni hefir samt virst það nauðsyn, að heimila fjárveitingu til þess að koma þessu á fót, kaupa skáp, spjöld, prenta eyðublöð o. þ. h., og því hefir hún sett ákvæði um það, og býst hún við að sú upphæð nægi.

Nefndin vill taka það sjerstaklega fram, að hún telur það eitt af hlut-verkum markvarðar að koma á samræmi um nöfn markanna um land alt.

Um 4. gr.

Það er rjett, að markvörður geti neitað um skrásetningu á marki, ef hann telur það lítt nothæft, annaðhvort af því, að hann telur það of mikið hrottamark, eins og afeyrt, þrírifað, þristúfrifað, eða af öðrum ástæðum. Á meðal slíkra marka

viljum vjer benda á blaðrifað, hvathamrað, sneiðhamrað, sýlt í hvatt, tvígata (2 göt) o. fl.

Þá getur það og verið nauðsynlegt, að markvörður geti bannað mark-eigendum að nota mörk þau, er þeir nú fara með, aðallega til þess að vernda önnur mörk, sem hafa verið skrásett.

Um 5. gr.

Reglan fyrir því, hver mark skuli hljóta ef margir nota, er gömul og þarf ekki skýringar, en nauðsyn er að markvörður hafi þar úrskurðarvald. Til þess að tryggja það, að aðrir, er markið nota, viti af skrásetningarbeiðninni, er ætlast til að markvörður tilkynni markhafendum frá því, enda þótt það auki að miklu mun kostnað og fyrirhöfn við starfið.

Um 6. gr.

Parfnast ekki skýringar.

Um 7. gr.

Parfnast ekki skýringar.

Um 8. gr.

Til þess að tryggja það, að mörkin fullnægi ákvæðum 4. gr., eru ákvæði 8. gr. nauðsynleg.

Um 9. gr.

Nefndin ætlast til þess, að hrossamörk sjeu ekki hin sömu og sauðfjármörk, og ef einhver vilji nota sauðfjármörk sitt sem hrossamörk, verði hann að fá það skrásett bæði sem hrossa og sauðfjármörk. En það telur nefndin ekki eins nauðsynlegt, að fjarlægð milli hrossamarka sje eins mikil og sauðfjármarka, og að því lýtur 4. gr.

Um 10. gr.

Sýslubrennimörk og hreppa eru nú víða farin að tíðkast, svo sem greinin gerir ráð fyrir. Rjett er að markvörður samþykki sýslubrennimörkin, en eftir því er nefndin veit best, ætti hvergi eða nærfelt hvergi að þurfa að breyta þeim.

Annars er frekari skýring óþörf.

Um 11. gr.

Sú breyting er hjer gerð frá venju þeirri, er ríkir nú, að sýslu- og hrepps-brennimörk er látið helga eignarrjett á kindinni til handa þeim hreppi, er brennimarkið á, ef eigandi finst ekki. Rjettast væri, að alt hornótt fje væri með hrepps-brennimarki, og í sumum sýslum er svo fyrir mælt í fjallskilareglugerðinni. Það ætti að flýta fyrir rjettum drætti.

Um 12. gr.

Þessi grein breytir síðustu málsgrein í 70. gr. sveitarstjórnarlaganna. Aðalbreytingin er sú, að markvörður sje sjálfsagður ritstjóri markaskráanna, og það

til þess, að frekari trygging fáið fyrir því, að að eins lögskráð mörk verði prentuð í skránum og að fullkomið samræmi komist á nöfn markanna og niðurröðun þeirra.

Það er nauðsynlegt fyrir markvörð við upptöku marka að hafa allar markaskrár landsins, jafnt gamlar sem nýjar, og að því lýtur síðasta málsgrein greinarinnar.

Um 13. gr.

Skýring óþörf.

Um 14. gr.

Skýring óþörf.

Um 15. gr.

Vjer viljum að sem allra fyrst verði byrjað á undirbúningi málsins, og því sett að lögin öðlist gildi 1. jan. 1918. Það stendur líka í sambandi við tímatakmarkið í ákvæðum um stundarsakir.

Um ákvæði um stundarsakir.

Ákvæði um meðferð marka þeirra, sem menn nota nú, eru í 4. gr., og er gert ráð fyrir, að hver geti haldið marki sínu til 1. jan. 1930, nema markvörður banni, og er það aðallega gert vegna sammerkinga innan sýslu eða þar sem nánar fjárgöngur eru, svo að þeir, er skrásetja mörk sín, geti sem fyrst náð markhelgi.

Þar sem nefndin leggur til, að þeir, er fá lögskráð mörk, megi líka halda eldri mörkum sínum, þá ætlast hún til þess, að öll lömb og fje, er markeigandi kann að kaupa, verði markað undir nýja markið, og hverfur þá gamla markið af sjálfu sjer jafnótt og bústofninn yngist upp.

(B. CVIII, 2.)

Nd.

597. Greinargerð

fyrir frv. til laga um aðflutningsbann á áfengi (þingskj. 548).

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frv. á þingskj. 38 og 72, um breyting á löggjöf um aðflutningsbann á áfengi. Ef frumvörp þessi yrðu samþykkt, þá yrði löggjöf þessi í 5 hlutum og því mjög óhentugt til framkvæmda. Því hefir það orðið að ráði að steypa allri löggjöfnni um aðflutningsbann á áfengi í eina heild. Virtist nefnd-

inni það hagfeldara en að skeyta frv. á þingskj. 72 í gildandi löggjöf, enda mundi það hafa orðið óhægt og orðið nokkuð höttótt álitum.

Hefir nefndin tekið frv. og prenta látið með breyttu letri þær breytingar á gildandi löggjöf, er hún getur sætt sig við og frv. á þingskj. 72 hefir að geyma. Frv. á þingskj. 38 leggur nefndin til, að verði felt. Enda er óþarft, að frv. þessi (á þingskj. 38 og 72) verði rædd sjerstaklega, ef frv. nefndarinnar nær fram að ganga.

Nú skal grein gerð fyrir einstökum ákvæðum frv. nefndarinnar á þingskj. 548.

Um 1. gr. Er samkvæmt 1. gr. l. nr. 44, 1909, nema að *»vökvæ»* er fyrir drykkur, sbr. 1. gr. frv. á þingskj. 72.

Um 2. gr. Samhljóða 2. gr. l. nr. 23, 1913 og 2. gr. l. nr. 24, 1915, nema ákvæði um vinanda til eldsneytis o. fl. sbr. 2. gr. frv. á þingskj. 72.

Um 3. gr. = 3. gr. l. nr. 44, 1909. Talið er óþarfi að breyta ákvæðinu um kaup umsjónarmanns áfengiskaupa. Fjárveitingarvaldið getur alt um það hækkað það.

Um 4. gr. = 4. gr. l. nr. 44, 1909, að viðbættu ákvæði 2. gr. l. nr. 24, 1915.

Um 5. gr. = 3. gr. l. nr. 24, 1915, að því viðbættu, að lögreglustjóri getur opnað hirslur farþega o. s. frv. sbr. 3. gr. a-lið frv. á þingskj. 72.

Um 6. gr. = 6. gr. l. nr. 44, 1909.

Um 7. gr. = 1. gr. l. nr. 23, 1913.

Um 8. gr. = 7. gr. l. nr. 44, 1909.

Um 9. gr. = 8. gr. l. nr. 44, 1909.

Þess er hjer getið, að eigi þótti þörf að taka í frv. 9. og 10. gr. l. nr. 44, 1909. Þær miðast við ástandið, sem var, er lög 1909 voru sett og þegar sölubann og aðflutnings kom fyrst til framkvæmdar.

Um 10. gr. = 11. gr. l. 1909, með örlitilli orðabreytingu, sem svarar til þess tíma, sem nú er.

Um 11. gr. = 5. gr. l. 1915, með nauðsynlegri orðabreytingu. Ætlast er til, að ný skýrsla um birgðir fari enn fram innan 12 vikna eftir að lögin koma til framkvæmdar.

Um 12. gr. = 12. gr. l. nr. 44, 1909.

Um 13. gr. = 13. gr. l. 1909 og 4. gr. l. 1915 að efni til, nema sektarlágmark hækkar úr 20 kr. í 50, kr. sbr. 5. gr. frv. á þingskj. 72.

Um 14. gr. = 14. gr. l. 1909, nema 4. málsg., sem er sett eftir 8. gr. frv. á þingskj. 72; þó er til rýmkað.

Um 15. gr. = 15. gr. l. 1909, að undanskildum breytingum á refsíákvæðum að nokkru í samræmi við 9. gr. frv. á þingskj. 72.

Um 16. gr. = 3. gr. l. 1915, með nauðsynlegum formbreytingum.

Um 17. gr. = 3. gr. l. nr. 23, 1913, með nauðsynlegri formbreytingu.

Um 18. gr. = 17. gr. l. 1909, með hækkun á sektum, sbr. 11. gr. frv. á þingskj. 72.

Um 19. gr. = 18. gr. l. 1909. Nefndin sjer eigi ástæðu til, að hluti sekta renni í bæja- eða sveitasjóði, eins og ætlast er til í frv. á þingskj. 38 og í 12. gr. frv. á þingskj. 72.

Um 20. gr. = 19. gr. l. 1909.

Um 21. gr. = 20. gr. l. 1909.

Um 22. gr. = 21. gr. l. 1909.

Um 23. gr. Þarfnast eigi skýringar.

Þjetur Ottesen hefir áskilið sjer frjálsar hendur um ákvæði 4. gr. b-liðs og 7. gr. í frv. á þingskj. 72, og Einar Árnason, ef breytingartill. kemur fram um 7. gr. sama frv.

Að öðru leyti er nefndin öll sammála um að taka eigi til greinar oft-nefnd 2 frv. (þingskj. 38 og 72) framar en hjer er sagt.

Í framsögu verður nánari grein gerð fyrir einstökum atriðum.

Alþingi, 23. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari og framsögum.

Þjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

Einar Árnason.

(B. XLVIII, 6.)

Nd.

598. Framhaldsnefndarálit

um frumv. til laga um mjólkursölu í Reykjavík (þgskj. 558).

Frá allsherjarnefnd.

Háttv. Ed. hefir breytt frv. þessu að efni til að tvennu leyti:

1. orðað svo 1. gr., að bæjarstjórn sje heimilt að ákveða, að leyfi skuli þurfa til forstöðu mjólkursölu til almennings.
2. felt burt heimild handa bæjarstjórn til að banna sölu mjólkur til neyslu á veitingastöðum.

1. breytinguna telur nefndin meinlausa, en 2. vill hún ekki samþykkja. Telur ástæðu til að heimila bæjarstjórn að setja ákvæði um sölu mjólkur á veitingastöðum, svo sem í 3. gr. frv. eftir 3. umr. í Nd. greinir, enda liggur það undir samþykki stjórnarráðs. Ef veitingastaðir hafa jafnframt matsölu, verður bæjarstjórn að taka það til greina, ef takmörkuð verður sala á slíkum stöðum.

Nefndin ber því fram svo látandi

BREYTINGARTILLÖGU

Við 3. gr.

- a) Eftir orðin: »til neyslu á sölustaðnum« komi:
og til neyslu á veitingahúsum, svo og um
- b) orðin »og sömuleiðis« falli niður.

Alþingi, 23. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
form. og frmsm.Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

Einar Árnason.

(C. XXVII, 1).

Nd.**599. Tillaga**

til þingsályktunar um skólahald næsta vetur.

Frá fjárhagsnefnd og fjárveitinganefnd.

Alþingi ályktar að heimila stjórninni:

1. að láta háskólakenslu falla niður næsta vetur, þó þannig, að nemendur, sem ætla að taka fyrri eða síðari hluta embættisprófs í vetur eða vor, fái til afnota 2—3 kenslustofur í mentaskólanum, til þess að kensla fari þar fram.
2. að láta falla niður að öllu leyti kenslu í hinum almenna mentaskóla og í gagnfræðaskólanum á Akureyri. Þó skulu nemendur hafa leyfi til að ganga undir vorpróf á venjulegan hátt, enda skulu þeir einkis í missa fyrir aldurs sakir.
3. að láta kenslu við kennaraskólann og stýrimannaskólann falla niður.
4. að láta kenslu í bændaskólunum falla niður, nema verklegt nám að vorinu.
5. að greiða ekki skólum þeim, sem styrktir eru af landsfje, meiri styrk en nemur venjulegu kaupi fastra kennara og tímakennara, enda komi þar í móti fje annarstaðar frá í sama hlutfalli og krafist er í núgildandi fjárlögum.
6. að láta enga breytingu verða á yfirsetukvennaskólanum nje vjelstjóraskólanum.
7. að greiða öllum kennurum landsskólanna, jafnt stundakennurum sem öðrum, full laun eftir því sem verið hefir.

(B. CIX. 1.)

Ed.

600. Frumvarp

til laga um rekstur loftskýfastöðva á Íslandi.

Frá samvinnunefnd samgöngumála.

1. gr.

Landið hefir einkarjett til að setja á stofn og starfrækja stöðvar fyrir þráðlaus firðviðskifti á Íslandi og í íslenskri landhelgi.

2. gr.

Þráðlausar firðviðskiftastöðvar á erlendum skipum og í íslenskri landhelgi má að eins nota samkvæmt þeim ákvæðum, sem ráðuneyti Íslands setur í reglugerð. Ráðuneytið getur bannað öll þráðlaus firðviðskifti innan íslenskrar landhelgi og gert þær ráðstafanir, er nauðsynlegar þykja til þess að banninu verði hlýtt.

3. gr.

Þráðlausar firðviðskiftastöðvar á íslenskum skipum, hvort heldur eru innan eða utan íslenskrar landhelgi, sem ekki eru eign landssjóðs, má að eins setja á stofn og starfrækja að áður fengnu leyfi ráðuneytisins. Sje skilmálum leyfisins um útbúnað og rekstur stöðvanna ekki fullnægt, getur ráðuneytið afturkallað leyfið. Ef óskað er að stöðvar þær, sem eru starfræktar þegar lög þessi öðlast gildi, fáið starfræktar áfram, verður að sækja um leyfi til ráðuneytisins innan átta vikna frá staðfestingu laganna, og ákveður það, hvernig rekstri þeirra skuli hagað.

4. gr.

Innan íslenskrar landhelgi og á Íslandi, má að eins að fengnu leyfi ráðuneytisins og með þeim skilyrðum, sem leyfið ákveður, setja upp og nota stöðvar eða annan útbúnað til þráðlausra firðviðskifta.

5. gr.

Ákvæði þau í lögum um ritsíma og talsíma á Íslandi frá 20. október 1905, 15. gr., er snerta þagnarskyldu starfsmanna landssímans og hegningu á brotum á þagnarheiti, gilda einnig fyrir þráðlaus firðviðskifti. Ákvæðin í 16. gr. sömu laga um samsvarandi reglur fyrir starfsmenn einkafjelaga, gilda einnig um starfsmenn þráðlausra firðviðskifta á skipum.

6. gr.

Fyrir brot á 1.—4. gr. þessara laga eða reglugerð þeirri, sem lög þessi heimila ráðuneytinu að setja, skal auk þess, að óleyfilega gerð eða notuð tæki skulu upptæk, og ef afbrotið ekki varðar þyngri hegningu, hegna með

sektum eða allt að 6 mánaða fangelsi. Með mál út af brotum á lögum þessum eða reglugerð þeirri, er samkvæmt þeim verður sett, skal fara sem almenn lögreglumál.

Greinargerð.

Frumvarp þetta, sem samið er af landssímastjóra, er viðauki við ritsímalögin frá 20. októ. 1905, og ákveður greinilegar heimild landsins til einkaleyfis og eftirlits með öllum útbúnaði til rekstrar þráðlausra firðritunarstöðva, bæði á landi og í landhelgi.

Enn fremur eru lög um þetta efni og reglugerð sú, sem þau heimila að sett verði, nauðsynleg til þess, að Ísland geti gengið í alþjóðasamband þráðlausra firðviðskifta.

(B. XXVII, 5).

Nd.

601. Frumvarp

til laga um stofnun húsmæðraskóla á Norðurlandi.

(Eftir 3. umr. i Ed.)

1. gr.

Húsmæðraskóla skal stofna við Eyjafjörð. Markmið hans er að veita konum þá kunnáttu, sem nauðsynleg er hverri húsmóður og gerir hana færa um að gegna vel stöðu sinni.

2. gr.

Skólinn skal rúma 24 heimavistir og kenslustofur fyrir allt að 50 nemendur, auk íbúðar forstöðukonu og þjónustufólks, svo og geymslu fyrir matvæli, eldsneyti o. fl. Hann skal bygður úr steinsteypu eftir uppdrætti, er stjórnarráðið samþykkir, og útbúinn með nýttisku tækjum til matreiðslu, hitunar, lýsingar og ræstunar.

3. gr.

Skólanum stýrir forstöðukona, er tekið hefir próf í þeim kenslugreinum, er 4. gr. ákveður. Hún ræður kennara með samþykki skólanefndar, er stjórnarráðið skipar.

4. gr.

Námsgreinar eru:

A. Verklegar:

Matreiðsla allskonar, og sje sjerstök áhersla lögð á matreiðslu úr innlendum efnum og að hagsýni og nýtni sje ávallt gætt.

Framreiðsla matar og drykkjar.
Ræstun og þvottur.
Saumar og hirðing fatnaðar.

B. Bóklegar:

Efnafræði, sjerstaklega efnasambönd fæðunnar.
Heilsufræði, einkum hjúkrunarfræði.
Meginatriði uppeldisfræðinnar.
Búreikningar.

Nánari ákvæði um námsgreinar skulu sett með reglugerð.

5. gr.

Landssjóður leggur fram $\frac{2}{3}$ af stofnkostnaði, gegn $\frac{1}{3}$ annarstaðar að. Hann skal rekinn fyrir landsfje og stendur undir umsjón stjórnarráðsins, er setur reglugerð um nánari tilhögun hans.

6. gr.

Lög þessi koma til framkvæmda þegar efni og annað, sem með þarf til skólans, verður fáanlegt með viðunanlegum kjörum.

(B. XXXIV, 8.)

Nd.

602. Frumvarp

til laga um málskostnað einkamála.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Til málskostnaðar telst:

1. Kostnaður af sáttatilraun, stefnubirtingu og dóms, þingvottagjald, rjettargjöld, gjald fyrir eftirrit og þess konar önnur gjöld.
2. Ferðakostnaður dómanda og dagpeningar.
3. Þóknun til aðilja eða umboðsmanna hans fyrir ómak eða unnin verk.
4. Kostnaður af mats- og skoðunargerðum, og önnur gjöld, er aðili hefir haft beinlinis vegna þess máls.

2. gr.

Dómari kveður á í dómi aðalmáls um greiðslu og upphæð málskostnaðar, að því leyti sem hann er þá á fallinn, enda geri aðili kröfu þar um.

Þann kostnað, sem á fellur eftir að mál er tekið undir dóm og þar til dómi er fullnægt, getur aðili lagt undir úrskurð fógeta.

3. gr.

Rjett er aðilja að leggja fram sundurliðaðan reikning í máli yfir kostnað sinn, og skal dómari svo meta málskostnað, að telja megi aðilja þann, er málskostnað fær, skaðlausan af, nema svo sje, að aðili hafi greitt eða heitið umboðsmanni sínum eða öðrum óhæfilega háu kaupi fyrir starf hans í málinu eða í sambandi við það.

4. gr.

Sá, er dómkröfur hans eru í öllum verulegum atriðum teknar til greina, skal fá goldinn málskostnað samkvæmt því, er áður segir.

Enn fremur skal dæma aðilja til að greiða málskostnað, hvort sem dómkröfur hans eru teknar til greina eða eigi:

1. Ef hann hefir höfðað mál að ófyrirsynju.
2. Ef hann hefir eigi sjálfur sótt eða sækja látið sáttafund eða sáttamót fyrir dómi, enda hafi nauðsyn eigi bannað.
3. Ef hann hefir visvitandi dregið mál óþarflega lengi, haft uppi visvitandi rangar kröfur eða skýrt visvitandi rangt frá atvikum, er máli skifta.

5. gr.

Nú hefir maður gert ráðstafanir eða látið fram fara athöfn í máli, svo sem vitnaleiðslu eða matsgerð, er að mati dóms eru þarflausar eða þýðingarlausar, og á hann þá eigi heimtingu á endurgjaldi þess kostnaðar, er þær höfðu í för með sjer.

6. gr.

Nú vinnur maður mál að nokkru, en tapar því að nokkru, eða veruleg vafaatriði eru í máli, og er dómara þá rjett að láta málskostnað niður falla að nokkru eða öllu.

7. gr.

Nú hefir aðili höfðað gagnsök, og skal þá um málskostnað fara eftir því, sem um aðalsök er áður sagt.

8. gr.

Nú segir svo í dómi, að komið skuli undir eiði eða drengskaparheiti aðilja, hvort krafa verði til greina tekin, og skal þá sá greiða málskostnað, er tapar vegna þess, að eiður eða heit er unnið, eða vegna þess, að eiður eða heit verður eigi unnið.

Nú eru sumar dómkröfur taldar fullsannaðar, en sumar látnar vera undir eiði eða drengskaparheiti aðilja komnar, og er dómara þá rjett að dæma þann, er tapar að því leyti, til að greiða nokkurn hluta málskostnaðar, en láta um greiðslu hins hlutans fara eftir 1. málsg. þessarar greinar.

9. gr.

Nú er máli vísað frá dómi eða það er hafið, og skal þá gera sækjanda þess máls að greiða málskostnað.

Nú þingfestir maður eigi mál sitt, enda hafi hinn sótt þing, og skal

sækjandi þá greiða stefndum málskostnað, nema hann hafi afturkallað stefnu sína í tækan tíma.

10. gr.

Nú fær maður gjafvörn eða gjafsókn, og skiftir það engu um skyldu hans til að greiða gagnaðilja sínum málskostnað. Rjett er og að dæma gagnaðilja gjafsóknarhafa eða gjafvarnar til greiðslu málskostnaðar að lögum, enda varðar þar engu, þótt hinn hafi haft gjafsókn eða gjafvörn.

11. gr.

Rjett er aðiljum að semja um greiðslu málskostnaðar.

12. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi númer N. L. 1—5—7, 24 og 31 og 1—6—20, að því leyti sem þar greinir um málskostnað, svo og önnur lagaákvæði, er brjóta bág við lög þessi.

13. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918 og taka til allra þeirra mála, er hjeraðsstefna í aðalmálinu er út gefin eftir þann tíma.

(A. XXI, 11.)

Ed.

603. L Ö G

um framkvæmd eignarnáms.

(Afgreidd frá Eð. 23. ágúst.)

1. gr.

Nú er í lögum heimilað eignarnám, og skal þá fara um framkvæmd þess sem hjer segir, nema heimildarlögin sjálf mæli öðru vísi fyrir.

2. gr.

Endurgjald skal ákveða eftir mati tveggja óvilhallra, dómkvaddra manna. Nú á eignarnám að fara fram handa bæjar- eða sveitarfjelagi, og skulu þeir menn þá eigi kvaddir, sem eru í þjónustu sveitarfjelagsins eða sæti eiga þar í bæjar- eða sveitarstjórn.

3. gr.

Matsmenn skulu með hæfilegum fyrirvara bjóða þeim, er hlut eiga að máli, að vera viðstaddir gerðina. Má gera það í ábyrgðarbrjefi eða á annan hátt, svo sanna megi að birting hafi farið fram.

Gefinn skal aðilum kostur á að skýra mál sitt, skriflega eða munnlega, og kynna sjer það, sem þegar er fram komið. En því að eins verður gerðinni frestað, að matsmenn telji einhvern aðila þurfa að afla sjer frekari gagna.

4. gr.

Á sama hátt og segir í 3. gr. skal, eins fljótt og verða má, birta aðilum matsgerðina, eða þeim, er við hana voru staddir.

Að matsgerð lokinni má eignarnemi taka hið numda í sína vörslu, án þess hindrað verði með áfrýjun gerðarinnar, gegn því að greiða matsverðið og allan áfallinn matskostnað.

5. gr.

Nú vill aðili áfrýja matsgerð, og skal hann það gert hafa innan 4 vikna frá því gerðin fór fram.

Skjóta má mati til *venjulegs yfirmats* eða *sjerstaks yfirmats*.

6. gr.

Venjulegt yfirmat framkvæma þrir óvilhallir, dómkvaddir menn, er fullnægja skilyrðum þeim, er um getur í 2. gr.; þeir kjósa sjer oddvita.

Nú hefir bæjarfjela, þar sem dómari er oddviti bæjarstjórnar eða á sæti í bæjarstjórn, eða sýslufjela, þar sem dómari er oddviti sýslunefndar, krafist eignarnáms, og er þá rjett, að stjórnarráðið kveði yfirmatsmenn.

Yfirmatsmenn skulu framkvæma matið á sama hátt sem matsmennirnir, en eigi skal aðilum neitað um frest til þess að afla sjer nýrra gagna, ef þeirra telst nokkur þörf.

Sá, sem krefst yfirmats, greiðir matskostnað, nema matinu sje breytt honum í vil um 10% eða meira; þá skal hinn aðilinn greiða kostnaðinn.

7. gr.

Nú er þess krafist, að námsbætur sjeu 10000 kr. eða meira, og má þá í stað *venjulegs yfirmats* krefjast *sjerstaks yfirmats*. Jafnframt og áfrýjandi krefst þessa mats, skal hann afhenda 300 kr. til greiðslu matskostnaðar.

Til sjerstaks yfirmats nefnir landsyfirrjetturinn 3 menn; skal einn þeirra vera dómari í rjettinum, og er sá oddviti matsmanna, en hinir skulu hafa sjerþekkingu á því sviði, sem um er að ræða.

Um kostnað við sjerstakt yfirmat gilda ákvæði 6. gr.

8. gr.

Skýlt er matsmönnum og yfirmatsmönnum að rannsaka verð eignarinnar eftir fongum, meðal annars með því að leita skýrslna af málsaðilum sjálfum og öðrum, ef nauðsyn krefur. Matsmenn mega og, ef nauðsyn ber til, afla sjer skýrslna og aðstoðar sjerfræðinga, og skal sá kostnaður, er það hefir í för með sjer, teljast með matskostnaðinum.

9. gr.

Matsmenn ákveða sjálfir þóknun sína. Nú verður ágreiningur um hana, og fellir þá stjórnarráðið fullnaðarúrskurð um þann ágreining.

10. gr.

Matsverð eignar skal miðað við það gangverð, sem hún mundi hafa í kaupum og sölum, og sje um hluta fasteignar að ræða, skal frá matsverðinu draga það, sem hinn hluti eignarinnar við eignarnámið hefir stigið í verði fram yfir aðrar eignir, svo sem þegar spilda er tekin eignarnámi undir götu, og við það vinst hússtæði við götuna; svo ber og hins vegar að taka tillit til verðrýrnunar þess hluta eignarinnar, sem eftir er.

Nú á annar en eigandinn verðmæt rjettindi yfir eigninni, og skal þá endurgjaldið ákveðið einnig með tilliti til þessa, og þeim ætlaðar sjerstakar bætur, sem missa kunna rjettindin að einhverju eða öllu leyti.

11. gr.

Endurgjaldið skal greitt sem fyrst eftir að upphæðin hefir verið ákveðin, nema eignarnemi, vegna áfrýjunar, óski þess að fresta því að taka við eigninni.

Eignarnemi skal sjá um, að veðeigendum, sem kunna að eiga tilkall til einhvers hluta endurgjaldsins, sje greidd fjárhæðin eða hún tekin frá til greiðslu síðar. Nú er tekinn eignarnámi svo litill hluti fasteignar, að eigi er að ræða um verulega rýrnun í verði, og má þá eignarnemi, ef engin krafa kemur fram frá veðeigendum, greiða þeim endurgjaldið, er fyrir eignarnáminu varð, og skal sá sjá um, að fullnægt sje kröfum þeim, er kunna að koma fram af veðeigenda hálfu.

(A. I, 24.)

15. gr. 30.

Nð.**604. Breytingartillaga**

við breytingartillögu á þingskjali 574.

Flutningsmaður: Einar Jónsson.

Fyrir »1200« komi:

1000

(A. I, 25.)

12. gr. 9.

Nð.**605. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjármálaráðherra.

Við 12. gr. 9.

Aftan við þann lið komi nýr liður, svo hljóðandi:

Til lækni Þorgríms Þórðarsonar í Keflavík til að halda að- stoðarlækni yfir vetrarvertíðina	400—400
Til vara:	
300—300.	

(A. I, 26.)

16. gr. 26.

Nð. 606. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjármálaráðherra.

Við 16. gr. 26.

Á eftir þeim lið komi nýr liður, svo hljóðandi:

Til Sigurðar Þóroddssonar á Litlahólmi 300—.....

C. XXIV, 2.)

Ed. 607. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um fjallgöngur og rjettir.

Frá landbúnaðarnefnd.

Í stað orðanna »að gera nú þegar ráðstafanir til þess« komi:
að fá því nú þegar framgengt.

(B. XCVII, 3.)

Nð. 608. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Frá bjargráðanefndinni.

1. Við 1. gr. Síðari setning fyrri málsg. orðist þannig:

Lánin standi vaxta og afborganalaus, þar til 2 ár eru liðin frá ófriðar-
lokum, en endurgreiðast á næstu 10 árum frá þeim tíma.

2. Aftan við 1. gr. komi ný grein, svo hljóðandi:

2. gr.

Ef nauðsyn krefur, skal landsstjórninni heimilt að veita lán samkv. 1. gr. í vörum með sömu kjörum, sem þar segir.

3. Við 2. gr., sem verður 3. gr.:

Í stað orðanna: »byggingu hafna, víta, brúa og vega« komi:
hafnargerðir, víta, brýr og vegi.

4. Við 3. gr., sem verður 4. gr.:

Greinin orðist svo:

Nú veita hreppsfélög eða kaupstaðir einstökum mönnum lán, þeim til framfæris, eftir 15. sept. 1917 og þar til 3 mánuðum eftir ófriðarlok, og skulu þau lán eigi talin sveitarstýrkur.

Lög þessi raska eigi gildandi ákvæðum laga um skifti hreppa á meðal um endurgreiðslu framlaga, er maður fær af dvalarsveit sinni.

(B. LXX, 3.)

Ed.

609. Nefndarálit

um frumvarp til laga um framlenging á friðunartíma hreindýra.

Frá landbúnaðarnefnd.

Landbúnaðarnefnd efri deildar, sem máli þessu var vísað til, hefir athugað það og fellst eindregið á rök þau, sem færð eru fyrir frumvarpinu af flutningsmönnum þess.

Leggur nefndin því til, að háttvirt deild samþykki frumvarpið óbreytt.

Alþingi, 22. ágúst 1917.

Hjörtur Snorrason,
formaður.

Guðm. Ólafsson,
skrifari og framsögum.

Guðjón Guðlaugsson.

(A. XII, 3.)

Ed.

610. Frumvarp

til laga um breyting á lögum frá 22. nóv. 1907 um vegi.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

Í stað flutningabrautarinnar frá Blönduósi vestur fyrir Viðidalsá hjá

Steinsvaði, sem ákveðin er í 2. gr. 5. málslíð vegalaganna frá 1907, skal gera þessar tvær flutningabrautir:

- a. Frá Blönduósi að Vatnsdalshólum.
- b. Frá Hvammstanga á þjóðveginn í nánd við Stóra-Ós.

(B. LXXX, 5.)

Nd.

611. Frumvarp

til laga um aukna löggæslu.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Í kaupstöðum og kaптúnum, þangað sem siglingar eru mestar, skulu skipaðir löggæslumenn lögreglustjórum til aðstoðar.

2. gr.

Fyrst um sinn skulu skipaðir löggæslumenn í kaupstöðunum utan Reykjavíkur, svo og í Vestmannaeyjum, einn á hverjum stað, og skulu þeir hafa að launum 1500 kr. á ári, auk dagpeninga og ferðakostnaðar eftir reikningi, er stjórnarráðið úrskurðar.

3. gr.

Stjórnarráðið setur löggæslumönnum erindisbrjef, þar er kveðið er á um starfrækslu þeirra og starfssvið, ákveður laun þeirra og ferðakostnað og veitir þeim skipunarbrjef, að fengnum tillögum lögreglustjóra.

4. gr.

Útgjöld samkvæmt lögum þessum skal greiða úr landssjóði.

(B. CVI, 3.)

Ed.

612. Frumvarp

til laga um breyting á og viðauka við lög nr. 23, 14. desember 1877, um tekjuskatt.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Tekjuskatt þann af eign, sem ræðir um í 2. gr. nefndra laga, skal greiða með 4 af hundraði af tekjum, sem nema 1000 kr., en síðan eykst skatturinn

um 1 af hundraði á hverju þúsundi, uns hann er orðinn 15 af hundraði, sem greiðist af því, sem eignartekjur nema yfir 11000 kr.

2. gr.

Tekjuskattur af atvinnu, samkvæmt 4. gr. tjeðra laga, eykst með sama hætti og þar segir, uns hann er orðinn 15 af hundraði, sem greiðist af því, sem tekjurnar nema yfir 29000 kr.

3. gr.

Auk þeirrar atvinnu, sem 5. gr. nefndra laga greinir, skal skatturinn greiðast af tekjum af landbúnaði og sjávarútvegi. Þó skal eigi greiða skatt af minni tekjum en 2000 kr.

4. gr.

Ákvæði 12. gr. nefndra laga skulu einnig ná til stjórnenda banka og sparisjóða, að því er snertir innieign og vaxtafje í þeim stofnunum.

5. gr.

Ef gjaldþegn gefur enga skýrslu um tekjur sínar, svo sem 13. gr. tekjuskattslaganna mælir fyrir, skal skattanefnd áætla tekjur hans svo freklega, sem hún telur fært, svo að eigi sje hætt við, að þær verði settar lægri en þær eru í raun og veru.

Þyki skattanefnd ástæða til, getur hún krafist þess, að framteljandi staðfesti framtal sitt með eiði eða drengskaparheiti fyrir dómi. Er framteljanda skylt að sækja dómþing með gestarjettarfyrrvara á skrifstofu dómarans eða á hvern stað í þinghanni, er dómari tiltekur.

6. gr.

Auk úrskurða um kærumál, sem yfirskattanefnd hefir með höndum, samkvæmt 20. gr. tjeðra laga, skal henni og rjett að hafa strangt eftirlit með því, að skattanefndir í umdæmi hennar gegni skyldu sinni, og ganga ríkt eftir rjettu framtali. Leiðrjettir hún síðan skattaskrárnar, svo sem hún telur þörf á. Úrskurðum hennar verður eigi áfrýjað.

7. gr.

Skýrslum þeim um efnahag gjaldþegna, er skattanefndarmenn fá vitneskju um í starfa sínum, skulu þeir halda leyndum fyrir öllum úti í frá. — Brot gegn þessu varðar sektum frá 20—200 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum, og skal þeim, er sekur verður, tafarlaust víkið frá starfanum.

8. gr.

Sektir eftir lögum þessum og gildandi lögum um tekjuskatt renni í landssjóð. Með mál út af brotum skal farið sem almenn lögreglumál.

9. gr.

Samkvæmt ákvæðum þessara laga breytast hinar tilfærðu greinar tekju-skattslaganna frá 14. des. 1877.

10. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað og gilda til jafnlengdar 1919.

(B. XLIV, 6.)

Nd.

613. L Ö G

til laga um breyting á lögum nr. 30, 20. október 1913, um umboð þjóðjarða.

(Afgreidd frá Nd. 23. ágúst.)

Lög nr. 30, 20. okt. 1913, um umboð þjóðjarða, skulu eigi koma til framkvæmda að því er snertir Arnarstapa- og Skógarstrandarumboð og Hallbjarnareyrar, heldur skal forstaða þess framvegis sem hingað til falin umboðsmanni, skipuðum af stjórnarráðinu. Umboðslaun skulu frá næstu umboðsmannaskiftum vera 10% af eftirgjöldunum.

Umboðsmaðurinn í umboði þessu skal vera búsettur í bygðarlögunum kringum Snæfellsjökul.

(C. XV, 4.)

Nd.

614. Þingsályktun

um breyting á fátækralögunum frá 10. nóv. 1905.

(Afgreidd frá Nd. 23. ágúst.)

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að undirbúa, eða láta undirbúa, frumvarp til nýrra fátækralaga, er bæti úr göllum þeim, sem eru á nú gildandi fátækralögum, einkum er eftirgreind atriði snertir:

1. Að styrkur sá, er sveitar- og bæjarsjóðir veita mönnum vegna ómegðar, sjúkdóma, slysa eða elli, verði eigi talinn sveitarstyrkur, svo að þeir megi halda öllum sínum borgarlegu rjettindum, í það minsta um nokkurra ára skeið.
2. Að þurfamannaflutningi verði hagað svo, að mannúðlegri verði en áður.
3. Að frestur sá, er 66. gr. laganna ræðir um, verði lengdur.
4. Að athugað sje, hvort ekki muni gerlegt að stytta sveitfestistímann, o. fl. Frumvarpið sje lagt fyrir næsta reglulegt Alþingi.

(B. XXIII, 7.)

Ed.**615. Rökstudd dagskrá**

samþykkt í Ed. 22. ágúst.

Flutningsmaður: Guðmundur Ólafsson.

(Frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 28, 22. okt. 1912, um breytingu á lögum 18. sept. 1885 um stofnun landsbanka á þgskj. 293.)

Í því trausti, að landsstjórn og bankastjórn skipi þessu máli sanngjarnlega og taki fult tillit til landshátta á Austurlandi, viðskiftamagns og viðskiftaþarfar almennings, einkum í þeim hjeruðum, sem erfiðust eiga bankaviðskifti nú, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(B. VI, 6.)

Ed.**616. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um áveitu á Flóann.

Frá landbúnaðarnefnd.

Frumvarp þetta er all-ítarlegt og fyrirtækið nokkurn veginn vel undirbúið, enda er það stórfelt og kostnaðarmikið og því nauðsynlegt mjög, að rækilega sje athugað frá öllum hliðum.

Naumast verður því neitað, að tvísýnt nokkuð sje um það, hvort árangurinn af áveitunni verði eins glæsilegur og margir virðast gera sjer vonir um, en meiri líkur virðast þó vera til þess, að fyrirtæki þetta geti orðið arðvænlegt, þótt kostnaðurinn verði mikill og hljóti að leggjast nokkuð þungt á jarðeigendur í byrjun. Mikil bót er það í máli, að telja má vatnið í Hvítá ágætt til áveitu, þótt ekki sje það kunnugt, að frjóefnamagn þess hafi verið sjerstaklega rannsakað. Eru því miklar líkur til þess, að það geti gert kraftaverk og framleitt stórvaxinn og kraftmikinn jurtagróður, þar sem það verður látið flæða yfir; einungis að nægilega mikið sje af vatninu fyrir hendi undir öllum kringumstæðum og áveitunni vel fyrirkomið að öllu leyti. Treysta verður því, að mælingar allar, stærð skurða og fyrirkomulag, sem og kostnaðaráætlun, sje á viti hygt og vel um vandað, þar sem fleiri efnilegir verkfræðingar hafa þar lagt hönd að verki.

Hvað veðrjett landssjóðs í jörðunum á áveitusvæðinu áhrærir, þá getur nefndin ekki sjeð, að þar sje oflangt farið. Að eins finst nefndinni ástæða til að athuga það atriði, að ef til þess kæmi, að jarðeigendur vildu eða þyrftu að láta land af hendi til landssjóðs upp í áveitukostnaðinn, að það yrði þá svo stórt, að trygging sje fyrir því, að landssjóði sje það rentubær eign.

Að öllu þessu yfirveguðu hefir nefndin orðið sammála um það, að ráða háttvirtri deild til að samþykkja frumvarpið með eftirfarandi

BREYTINGU.

Við 19. gr.

Á eftir orðunum »að einhverju eða öllu leyti« í síðari málsgrein komi:

er sje svo stórt og þannig lagað, að á því megi reisa nýbýli, og skal,

o. s. frv.

Alþingi 23. ágúst 1917.

Hjörtur Snorrason,
form.

Guðm. Ólafsson.

Guðjón Guðlaugsson.

Fjárveitinganefnd Ed. hefir athugað fjárhagshlið frv. þessa og telur frá því sjónarmiði fyrirtækið ekki ofvaxið landssjóði.

Alþingi, 23. ágúst 1917.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
fundaskrifari.

(A. III, 14.)

Ed.

617. Nefndarálit

um frumvarp til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917 (þingskj. 484).

Frá fjárveitinganefnd.

Fjárveitinganefndin hefir athugað frumvarp þetta, svo sem henni ber skylda til, eigi að eins lið fyrir lið, heldur einnig skjöl öll og skilríki, sem heyra undir það og henni hafa í hendur borist, en finnur enga ástæðu til að gera skriflega eða skjallega grein fyrir skoðun sinni, nema að því er snertir breytingar þær og viðauka, sem hún vill láta gera á frumvarpinu eins og háttvirt neðri deild hefir frá því gengið.

Við 2. gr. frumvarpsins vill fjárveitinganefndin að sú breyting sje gerð, að 4. liður, styrkurinn til sjúkrahúsa og sjúkraskýla, sje hækkaður til helminga eða úr 4200 kr. upp í 8400 kr. Ástæðan til þess, að nefndin leggur til að styrkur

Þessi sje svo mjög aukinn er sú, að henni er það ljóst, að hagur allra sjúkrahúsa og sjúkraskýlanna hlýtur, vegna dýrtíðarinnar, að vera afar bágborinn, og því bersýnilegt, að þau verða ekki rekin framvegis, nema því að eins, að styrkur sá, sem þau njóta frá hálfu hins opinbera, verði mjög mikið hækkaður og jafnaður að mestu halli sá, sem orðið hefir á rekstri þeirra hæði á yfirstandandi og síðastliðnu ári. Til þessa benda einróma umkvartanir, er þinginu hafa borist frá flestöllum stjórnarnefndum eða hjeradsstjórnnum, er hafa undir umsjón sjúkrahúsa eða sjúkraskýli, er notið hafa styrks úr landssjóði. Hins vegar telur nefndin enga hættu á því, að eftir þessu fje verði seilst um of, þar sem athugasemdin setur það skilyrði, að hjerað það, sem rekur sjúkrahúsið eða sjúkraskýlið, leggi fram jafn mikið fje sem fjárlagastyrkur og þessi uppbót nema samtals.

Við 3. gr. frumvarpsins leggur nefndin einnig til að gerðar sjeu breytingar. En þar sem breytingin, sem nefndin leggur til að gerð sje á 2. gr., miðar til hækkunar á útgjöldum, þá ganga aftur á móti breytingar þær, sem hún vill gera á þessari grein, í þá stefnu að lækka þau.

Dýrtíðaruppbótina til pósta 1916, kr. 23865,98, vill nefndin færa niður í kr. 22921,48. Ástæðan til þessarar niðurfærslu er sú, að samkvæmt útreikningi sjálfs póstmeistara þarf þessi upphæð eigi að vera hærri. Að vísu hafði póstmeistari í brjefi, dags. 28. júlí þ. á., gert ráð fyrir, að dýrtíðaruppbót þessi yrði að vera eins og fjárveitinganefnd neðri deildar hefir sett hana, kr. 23865,98, en með brjefi, dagsettu þrem dögum síðar, 31. júlí, bendir hann á, að rjetta upphæðin eigi að vera kr. 22921,48. En þá leiðrjettingu hefir fjárveitinganefnd neðri deildar sennilega sjest yfir.

Þá leggur og nefndin, eða rjettara sagt meiri hluti hennar, til, að 6. liður 3. greinarinnar, fjárveitingin til Þórhalls kaupmanns Danielssonar í Hornafirði, lækki um kr. 2000,00, og er þó viðbúið, að einn nefndarmanna láti sjer ekki þá lækkun nægja, heldur geri þá kröfu, að liðurinn verði alveg strikaður út. Byggist sú krafa á aðra hlið á því, að óviðkunnanlegt sje og gefi ilt fordæmi, að einstakir menn fái, án undanfarandi samnings við þing eða stjórn, styrk úr landssjóði til þess að halda uppi samgöngum á sjó á stærra eða minna svæði og á hina hliðina á því, að kaupmaður sá, er hjer á hlut að máli, hljóti að hafa lagt á versunarvörur sínar kostnað þann, sem því fylgdi að ná þeim að sjer. En þótt krafan sú, að strika liðinn alveg út, næði eigi nægu fylgi í nefndinni, varð þó niðurstaðan sú að lækka styrkinn, eins og áður er sagt, enda 5 þúsund krónurnar, að áliti meiri hlutans, eftir atvikum fullsómasamlegur styrkur í þessu tilfelli, og í samræmi við það, sem samgöngumálanefnd í upphafi hugsaði sjer að leggja til að hann yrði.

Að því er snertir þessa grein vill nefndin enn fremur gera ofurlitla breytingu við athugasemdina aftan við C.-liðinn. Miðar sú breyting til þess að nema í burtu óþarfa örðugleika, er legið geta fyrir bátaútgerðarmönnum í því að geta alls engan hluta styrksins fengið útborgaðan fyr en hjeradsstjórnirnar hafa yfirlitið reikninga þeirra og sent þá með áritun sinni til stjórnarráðsins, er í flestum tilfellum yrði eigi fyr en löngu eftir að öllum ársferðunum væri lokið.

Við 4. gr. leggur nefndin til, að sú ein breyting sje gerð, að fyrsti liður hennar sje orðaður eins og segir í breytingartillögunum. Er það á aðra hlið gert til þess, að samræmi sje á milli orðalagsins í fjárukalagafrumvarpinu og fjárlagafrumvarpinu, að því er þennan útgjaldalið snertir, og á hina hliðina til þess, að

það sjaist glöggar, að það er ekki sparnaðarins vegna, að maður sá, sem hjer um ræðir, var látinn taka aftur við prófessorsembætti sínu við háskólann, heldur af því að stjórn og þing hafi með því haft gagn háskólans fyrir augum.

Þótt nefndin leggi ekki til, að neinar frekari breytingar sje gerðar á þessari grein, þá vill hún þó bæta við hana einum lið, sem sje 600 kr. til þess að standast kostnað af handavinnunámskeiði, sem haldið hefir verið á Akureyri. Liggja til þess þær ástæður, að forstöðukona barnaskólans á Akureyri, Halldóra Bjarnadóttir, hefir um undanfarin ár staðið fyrir handavinnunámskeiði á Akureyri og fengið styrk til þess af fje því, sem ætlað er unglingaskólum. Hefir hún nú, eins og að undanförmu, sótt um 600 kr. styrk til þessa námskeiðs, er hún þegar er búin að halda, en getur nú ekki, eins og áður, fengið styrk af hinu áminsta unglingaskólafje vegna þeirrar athugasemdar endurskoðenda landsreikninganna, að fjárveiting í þessu skyni verði að álítast óheimil af þessum lið fjárlaganna. Álitur nefndin þess vegna, að hjer sje ekki um neitt annað að gera en að veita hjer sjerstaklega þessar 600 kr. til þess, að kona sú, sem staðið hefir fyrir námskeiðinu, þurfi ekki að bíða ófyrirsjáanlegt og óverðskuldað tjón af því, að hafa haldið það.

Við 5. gr. leggur nefndin ekki til, að nein breyting sje gerð, en vill þó taka það fram, að hún telur sig ekki bundna af orðalagi 1. liðar til þess að vera með því, er til fjárlaga kemur, að styrkurinn til Bjarna Jónssonar frá Vogu fyrir að þýða Goethes Faust skuli þar standa sem sjerstakur liður. — En þótt nefndin leggi ekki til að breyta nefndri grein, vill hún þó bæta við hana einum lið, sem sje styrk til bókasafns Austurlands, til þess að kaupa bókasafn Ásgeirs heit. Torfasonar, að upphæð 3 þús. krónur. Bækur þær, sem hjer um ræðir, eru bæði margar og í afbragðs standi, og eru að vitnisburði hins bókfróðasta manns, Jóns Þorkelssonar skjalavarðar, fremur lágt en hátt virtar, svo að kaupin mega þess vegna frá þeirri hlið skoðað teljast góð, en á hinn bóginn þörfin mjög mikil hjá bókasafni Austurlandsins fyrir að eignast þetta safn.

Við 6. og 7. gr. frumvarpsins hefir nefndin ekkert að athuga.

Um 8. gr. er sama að segja, að því undanskildu, að nefndin leggur til, að athugasemdin við 6. lið þeirrar greinar sje öðru vísi orðuð og hyggur, að með hætti komi meiningin skýrara í ljós.

Við 9. gr. frumvarpsins hefir nefndin ekkert að athuga.

Við 10. gr. 7. lið vill nefndin gera þá breytingu, að Brynjólfu Einarssyni verkstjóra sje veittur 1700 kr. styrkur af símafje í stað 1000 kr., sem neðri deild hefir samþykkt. Manni þessum hefir þegar verið greiddur 300 kr. styrkur, og fái hann 1700 kr. til viðbótar, verður það í fullu samræmi við þær skaðabætur, sem gert er ráð fyrir í samskonar tilfelli í lagafrumvarpi því um slysatryggingar, sem nýlega hefir verið samþykkt hjer í deildinni, en 1000 kr. viðbótarstyrkur hlýtur í samræmi við það að teljast alt of lágur.

Við þessa grein vill nefndin enn fremur bæta við nýjum lið, er heimill landsstjórninni að veita hreppsnefnd Stykkishólsmhrepps tveggja ára frest á afborgun af láni til hreppsins úr viðlagasjóði til bryggjugerðar í Stykkishólmi. — Þykir nefndinni, á aðra hlið, sem líkt standi hjer á, sem með 3. og 4. lið 10. gr. frumvarpsins, og á hina hliðina sýnt, að tekjur bryggjunnar hljóta að vera til-
tölulega mjög litlar, eins og nú er ástatt með siglingar hjer við land.

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Við 2. gr. 4. Í stað »kr. 4200,00« komi:
kr. 8400,00.
2. Við 2. gr. 4. (Í athugas.) Í stað »15 aurar« komi:
30 aurar.
3. Við 3. gr. 1. Í stað »kr. 23865,98« komi:
kr. 22921,48.
4. Við 3. gr. 6. Liðurinn falli burt, nema athugasemdin.
5. Við 3. gr. 6. (Við athugasemdina): Á eftir orðunum »enda verði styrkurinn ekki« komi:
til fulls.
6. Á eftir athugasemdinni við 5. lið komi nýr liður, sem verði 6. liður, svo hljóðandi:
Til Þórhalls kaupmanns Daníelssonar í Hornafirði fyrir að halda uppi ferðum að og frá Hornafirði árið 1916 kr. 5000.
(Liðatalan á eftir breytist samkvæmt því).
7. Við 4. gr. 1. Liðurinn orðist svo:
Til prófessors Einar Arnórssonar, viðaukalaun 1917.
8. Við 4. gr. 6. Komi nýr liður, er hljóði svo:
Við B. XIII. d. Til handavinnunámskeiðs kvenna á Akureyri 1916 og 1917 kr. 600.
9. Við 5. gr. Fyrsti liðurinn orðist svo:
Við 7. lið. Til bókasafns Austurlands, styrkur til að kaupa bókasafn Ásgeirs heit. Torfasonar ... kr. 3000.
(Hin liðatalan breytist samkvæmt því).
10. Við 8. gr. 6. Athugasemdin orðist svo:
Ætlast er til, að stjórnin geri gangskör að því að fá frá rjettum hlutaðeigendum fullar skaðabætur handa mönnum þessum, er allar nema kr. 2400,00 og sje þá fjárveiting þessi endurgreidd landssjóði.
11. Við 10. gr. 4. Á eftir þeim lið komi nýr liður, svo látandi:
Að veita hreppsnefnd Stykkishólmshrepps tveggja ára frest á afborgun af láni til hreppsins úr viðlagasjóði til bryggju-gerðar í Stykkishólmi.

12. Við 10. gr. 7. Í stað »1000 kr.« komi:
1700 kr.

Samlagning hverrar einstakrar greinar og allra til samans breytist að sjálf-
sögu í samhljóðan við þær breytingar og viðbætur, sem samþýktar verða.

Alþingi, 23. ágúst 1917.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
skrifari og frsm.

Hjörtur Snorrason.

Karl Einarsson.

M. J. Kristjánsson.

(B. XCVII, 4.)

Nd.

618. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar (þingskj. 335).

Flutningsm.: Sv. Ólafsson.

Við 1. gr.

Inn í fyrstu málsgrein greinarinnar á eftir orðunum: »bæjarfjelögum
..... hrepps-fjelögum« komi:
vaxtalaust.

(B. CX, 1.)

Nd.

619. Frumvarp

til laga um vitabyggingar.

Frá sjávarútvegsnefnd.

1. gr.

Landsstjórninni er heimilt að láta framkvæma, eftir því sem vinnu-
kraftur sá, sem vitastjórnin hefir á að skipa, og önnur atvik og ástæður leyfa,
byggingu vita þeirra og þokulúðrastöðva, sem 2. gr. ákveður.

Þá er og landsstjórninni heimilt að setja upp sjómerki á landi og sjó
þar sem þörf gerist og hentugt þykir.

Bygging vitanna framkvæmist eftir röð, er landsstjórninni með ráðum vitamálastjóra þykir rjett, og að fengnum tillögum stjórnar Fiskifjelags Íslands og stjórnar Eimskipafjelags Íslands.

Einnig er landsstjórninni heimilt að framkvæma þær breytingar og endurbætur á vitum þeim, er þegar eru byggðir, sem reynsla sýnir að nauðsynlegar sjeu.

2. gr.

Vitar þeir, er landsstjórninni heimilast að byggja, eru þeir er hjer greinir:

A. Stærri vitar.

1. Hafnareyjarviti við Flatey á Breiðafirði.
2. Svalvogaviti á nesinu milli Arnarfjarðar og Dýrafjarðar.
3. Gjögraviti við Reykjarfjörð í Strandasýslu.
4. Heggstaðanessviti við Húnaflóa.
5. Vatnsnessviti á Vatnsnesi við Húnaflóa.
6. Hegrannessviti í Skagafirði.
7. Hríseyjarviti í Eyjafirði.
8. Grimseyjarviti í Grimsey.
9. Tjörnessviti á Tjörnesi.
10. Rauðagnúpsviti á Melrakkasljettu.
11. Höfðaviti hjá Raufarhöfn.
12. Grenjanessviti á Langanesi.
13. Svinalækjartangaviti á Langanesi.
14. Kolbeinstangaviti í Vopnafirði.
15. Skipahólmsviti í Vopnafirði.
16. Glettinganessviti milli Borgarfj. og Loðmundarfjarðar.
17. Seleyjarviti við Reyðarfjörð.
18. Kambanesviti við Stöðvarfjörð.
19. Strætishornsviti við Breiðdalsvík.
20. Papeyjarviti í Papey.
21. Hvalnessviti við Horn eystra.

B. Smærri vitar.

1. Þjófaklettsviti	} í Borgarfirði.
2. Rauðanessviti	
3. Brákareyjarviti	
4. Ólafsvíkurviti undir Jökli.	
5. Vatneyrarviti við Patreksfjörð.	
6. Hólstangaviti í Arnarfjardardölum.	
7. Bildudalsviti við Arnarfjörð.	

8. Þingeyrarviti við Dýrafjörð.
9. Fjallaskagaviti við Dýrafjörð.
10. Flateyrarviti við Önundarfjörð.
11. Suðureyrarviti við Súgandafjörð.
12. Galtarviti í Keflavík milli Súgandafjarðar og Ísafjarðardjúps.
13. Sljettueyrarviti við Jökulfirði í Ísafjarðardjúpi.
14. Kjørseyrarvitar við Hrútafjörð (2 leiðarljós).
15. Borðeyrarviti við Hrútafjörð.
16. Blönduóssviti við Húnaflóa.
17. Skagastrandarviti á Skagaströnd.
18. Selnessviti í Skagafirði.
19. Reykjadisksviti í Skagafirði.
20. Sauðárkróksviti í Skagafirði.
21. Hofsóssviti í Skagafirði.
22. Haganessviti hjá Haganessvík.
23. Siglunesstangaviti á Siglunesstanga.
24. Hjalteyrarviti í Eyjafirði.
25. Svalbarðseyrarviti í Eyjafirði.
26. Húsavíkurviti við Skjálfandaflóa.
27. Kópaskersviti við Axarfjörð.
28. Bakkafjarðarviti við Bakkafjörð.
29. Borgarfjarðarviti við Borgarfjörð austur.
30. Brekkuviti í Mjóafirði.
31. Stöðvarfjarðarviti í Stöðvarfirði.
32. Breiðdalsvíkurviti við Breiðdalsvík.
33. Þorlákshafnarviti við Þorlákshöfn.
34. Hvalnessviti á Miðnesi.
35. Keflavíkurviti við Faxaflóa.
36. Gerðatangaviti hjá Gerðum í Garði.
37. Stokkseyrarviti, innsiglingarviti til Stokkseyrar.
38. Berufjarðarviti.

C. Þokulúðrastöðvar.

1. Í Seley eystra.
2. — Papey eystra.
3. Á Reykjanesi við Reykjarfjörð í Strandasýslu.
4. Í Gróttu við Reykjavík.
5. Á Siglunesi við Siglufjörð.

3. gr.

Til byggingar vita þeirra og þokulúðrastöðva, sem talin eru í 2. gr., og til annara mannvirkja, er þar að lúta, heimilast landsstjórninni að taka nægilega stór lán á ábyrgð landssjóðs, er endurgreiðist á 20—30 árum. Vexti og afborganir af láni þessu eða lánnum skal telja með rekstrarkostnaði landsvitanna,

enda falli þeim til þeir vextir, er greiðast kynnu af þeim hluta lánsins, er eigi yrði notaður í svipinn, svo og af vitagjaldi því, er eigi væri notað til rekstrar vitanna.

Vitamálunum skal að öllu haldið utan við landsreikninginn, en reikningar þeirra skulu jafnframt landsreikningunum lagðir fyrir yfirskoðunarmenn landsreikninganna.

4. gr.

Landsstjórninni er heimilt, með ráði vitamálastjórnar og í samráði við Fiskifjelag Íslands og Eimskipafjelag Íslands, að breyta um legu vitanna, eftir því sem hentugra kynni að þykja, en þó svo, að þeir komi þeim svæðum að gagni, sem framantöldum vitum er ætlað að ná til.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918.

Athugasemdir við frumvarp þetta.

Frumvarp þetta er að mestu samið af vitamálastjóra Th. Krabbe.

Hefir hr. Krabbe hin síðustu árin farið þrásinnis kringum landið og kynt sjer vitastæði víðs vegar með ströndum þess og leitað álits málsmetandi manna um þetta efni. Upp úr þessum athugunum sínum hefir hann svo sett upp samfelt kerfi yfir vitabyggingar þær, er hann telur nauðsynlegar til þess, að strendur landsins geti talist sæmilega vitáðar.

Tillögur sínar hefir svo hr. Krabbe borið undir fiskiþingið, og hefir það fallist á þær í öllum aðalatriðum.

Hr. Krabbe mun þá og hafa farið þess á leit við landsstjórnina, að hún bæri málið fram, en stjórnin mun eigi hafa talið sig hafa nægan tíma til að athuga frumvarpið svo nákvæmlega, að hún sæi sjer fært að leggja það fyrir þingið sem stjórnarfrumvarp.

Þó mun stjórnin hafa verið stefnu frumvarpsins hlynt; að eins verið í vafa um, að vitastæðin væru svo heppilega valin sem frekast væri æskilegt, og mun hafa talið æskilegt, að leitað yrði álits íslensku skipstjórnanna, sem allra flestra, áður en vitastæðin væru fast ákveðin.

Svo sem kunnugt er, hafa vitar þeir, er bygðir hafa verið hingað til, verið kostaðir af landsfje, en vitagjaldið hefir aftur runnið í landssjóð. Af þessu hefir leitt, að vitabyggingar hafa gengið óhæfilega seint hjá oss, því að stjórnin hefir eigi árætt að fara fram á fjárframlag úr landssjóði nema til fárra vita á hverju fjárhagstímabili, og hefir vitagjaldið, sem að sjálfsgöðu var lögleitt til þess að geta á sínum tíma staðið straum af vitum landsins, orðið tekjulind fyrir landsjóð um langan tíma.

Eftir því sem hæfærum skipum fjölgar meir hjá oss sjálfum, og siglingar til landsins og frá því aukast, verður vitafæðin sjófarendum tilfinnanlegri og þörfin fyrir fleiri vita æ brýnni.

Nú er það einsætt, að landssjóður hefir eigi handbært fje til að leggja fram til nýrra vitabygginga, og er þá eigi annað ráð fyrir hendi en að taka lán til að koma upp sem fyrst þeim vitum, sem nauðsynlegir þykja. Hins vegar þykir rjett, að tekjur þær, er vitarnir gefa af sjer, gangi til vaxta og afborgana af því láni, eða þeim lánum, er til bygginga þeirra ganga, en það er með því einu móti hægt, að fjárhagur vitamálanna sje aðskilinn frá öðrum fjárreiðum landssjóðs, enda virðist ástæðulaust að blanda fjárhag vitanna saman við fjárhag landsins, og leiðir eigi til annars en að seinka byggingu nauðsynlegra vita, þar sem ávalt þarf að leita til þingsins, eins og nú er ástatt, hve nær sem vitamálastjórninni þykir bráð nauðsyn bera til, að nýir vitar sjeu bygdir.

Engin hætta virðist á því, að vitamálin geti eigi borið sig, því að ef svo reyndist, að tekjurnar nægðu eigi til rekstrar vitanna, afborgana og vaxta, mætti hækka vitagjaldið, og mundi eigi þurfa að óttast, að slíkt gjald yrði óvinsælt, er vel væri sjeð fyrir vitum landsins.

Þar sem það gæti orkað tvímælis, hvort vitarnir væru ákveðnir í frv. á sem allra haganlegustu stöðum, hefir þótt rjett að setja í frumvarpið ákvæði um, að breyta mætti um vitastæði, ef það kæmi í ljós síðar, að annar staður þætti heppilegri.

Vitanlega er eigi fyrir að synja, að eigi geti komið kröfur um vita á enn fleiri stöðum en gert er ráð fyrir í þessu frumvarpi, en þá yrði að sjálfsögðu að koma sjer saman um það við vitamálastjórnina, en svo virðist, að fyrst um sinn megi hlíta við þann vitafjölda, sem frumvarpið gerir ráð fyrir.

(B. CVIII, 3.)

Nð.

620. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um aðflutningsbann á áfengi (þingskjal 548).

Flutningsmaður: Pjetur Ottesen.

1. Við 5. gr.

Önnur málsgrein falli burt.

2. Á eftir 13. gr. komi ný grein, sem verður 14. gr., svo hljóðandi:

(Greinatalan breytist eftir því.)

Hver sem sjest ölvaður á almannafæri, sæti sektum frá 20—200 kr.

(A. I, 27.)

Nd.**621. Atkvæðaskrá**

við aðra umræðu um frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Stjórnarfrumvarp 1.**Nefndarálit:**

- a) Samgöngumálasamvinnunefndar 487.
- b) Fjárhagsnefndar 500.
- c) Fjárveitinganefndar 531.

Breytingartillögur nefnda:

- a) Samgöngumálasamvinnunefndar 487.
- b) Fjárhagsnefndar 503.
- c) Fjárveitinganefndar 532.

Breytingartillögur annara (þar í talið brtt. fjárveitinganefndar, aðrar en á þgskj. 532):

543, 544, 545, 549, 551, 565, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576,
577, 578, 579, 604, 605, 606.

1. gr.

Með breytingum samkvæmt atkvæðagreiðslu um 2.—6. gr.

2. gr.**1. Brtt. 503, 1. a.**

Við 4. lið. Fyrir »80000—80000« komi:
70000—70000.

2. Brtt. 503, 1. b.

Við 6. lið. Fyrir »50000—50000« komi:
35000—35000.

3. Brtt. 503, 1. c.

Við 8. lið. Fyrir »220000—220000« komi:
150000—150000.

4. Brtt. 503, 1. d.

Við 9. lið. Fyrir »40000—40000« komi:
50000—50000.

5. Brtt. 503, 1. e.

Við 10. lið. Fyrir »250000—250000« komi:
325000—325000.

6. Brtt. 503, 1. f.

Við 11. lið. Fyrir »550000—550000« komi:
500000—500000.

7. Brtt. 503, 1. g.

Við 12. lið. Fyrir »350000—350000« komi:
300000—300000.

8. Brtt. 503, 1. h.

Við 14. lið. Fyrir »140000—140000—280000« komi:
130000—130000—260000.

Greinin svo breytt.

3. gr.

Óbreytt.

4. gr.

Óbreytt.

5. gr.

9. Brtt. 503, 2.

Við 1. Fyrir »2000—2000—4000« komi:
1800—1800—3600.

10. Brtt. 503, 3.

Við 1. og 2. Milli þeirra liða bætist inn í svo hljóðandi athugasemd:
Heimilt er prestinum í Breiðabólstaðarprestakalli
að verja árgjaldinu af því, 142 kr. 38 a. hvort árið, til tóna-

sljettunar á staðnum, þó með því skilyrði, að hann sljetti að minsta kosti 6 dagsláttur á þessum 2 árum.

Greinin svo breytt.

6. gr.

Óbreytt.

7. gr.

Með breytingum samkvæmt atkvæðagreiðslu um 8.—19. gr.

8. gr.

Óbreytt.

9. gr.

11. Brtt. 532, 1.

Við B. 1. (Laun hagstofustjóra).
Fyrir »3000« komi:
3500.

12. Brtt. 532, 2.

Við B. 5. (Húsaleiga og hiti).
Fyrir »1000« komi:
1800.

13. Brtt. 532, 3.

Við B. 6. (Aðstoðar og skrifstofukostnaður).
Fyrir »1800« komi:
2000.

Greinin svo breytt.

10. gr.

14. Brtt. 532, 4.

Tölurnar breytlist svo:

(þingkostnaður)

Fyrir »80000« komi:

160000.

15. Brtt. 532, 5.

(Endurskoðun landsreikninga).

Fyrir »3600« komi:

6000.

Greinin svo breytt.

11. gr.

16. Brtt. 532, 6.

Við A. 4. (Eftirlit með bannlögunum).

Liðurinn falli burt.

17. Brtt. 532, 7.

Við B. 6. (Eftirlit með fiskveiðum úr landi).

Fyrir »10000—10000« komi:

10000—13000.

18. Brtt. 532, 8.

Við B. 8. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Kostnaður við fasteignamat samkv. fasteigna-

matslögunum 30000—

Greinin svo breytt.

12. gr. .

19. Brtt. 532, 9.

Við 4. (Styrkur til Hólshrepps).

Fyrir »300—300—600« komi:

500—500—1000.

20. Brtt. 532, 10.

Við 5. (Styrkur til Kjósarhrepps).

Liðurinn falli burt.

21. Brtt. 532, 11.

Við 6. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Styrkur til Flateyjarhreppsbúa í Þingeyjarsýslu
 til að vitja lækni.....100—100—200
 Styrkurinn greiðist hreppsnefnd Flateyjarhrepps.

22. Brtt. 532, 12.

Við 7. b. (Ferðastyrkur augnlækni).

Fyrir »300—300—600« komi:
 500—500—1000.

23. Brtt. 532, 13. a.

Við 9. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til starfrækslu Röntgensáhalda m. m..... 1600—1600—3200

24. Brtt. 532, 13. b.

Við 9. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til Gunnlaugs Claessens, lækni, til að
 stofna og starfrækja ljóslækningastofu 2000—1000—3000

25. a. Brtt. 532, 13. c.

Við 9. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til Jóns Kristjánssonar, lækni, dýrtíðar-
 styrkur, til þess að hann geti rekið læk-
 ningastofu sína 1500—1500—3000

25. b. Brtt. 605.

Við 9. Aftan við þann lið komi:

Til lækni Þorgríms Þórðarsonar til að halda að-
 stoðarlækni yfir vetrarvertíðina 400—400
Til vara:
 300—300.

26. Brtt. 532, 14.

Við 10. 1. (Holdsveikraspítalinn, laun).

Fyrir »6500—6500« komi:
 6700—6700.

27. Brtt. 532, 15.

Við 10. 2. (Holdsveikraspítalinn, viðurværi).

Fyrir »(72 a.)« komi:
 100 a.

og fyrir »19447,20—19447,20« komi:
 27010—27010.

28. Brtt. 532, 16.

Við 10. 5. (Holdsveikraspítalinn, eldsneyti).

Fyrir »7500—7500« komi:
 15000—15000.

29. Brtt. 532, 17.

Við 10. 6. (Holdsveikraspítalinn, ljósmeti).

Fyrir »1000—1000« komi:

1500—1500.

30. Brtt. 532, 18.

Við 11. (Landsspítalinn).

Fyrir »5000— . . . —5000« komi:

500—500—1000.

31. Brtt. 532, 19.

Við 12. B. 2. (Geðveikrahælið á Kleppi, viðurværi).

Fyrir »72 a.« komi:

90 a.

og fyrir »21549,60« komi:

26937,00.

32. Brtt. 532, 20.

Við 12. B. 5. (Geðveikrahælið, ljós og hiti).

Fyrir »8000« komi:

16000.

33. Brtt. 532, 21.

Við 13. B. 2. (Vífilsstaðahælið, viðurværi).

Fyrir (97 manns 100 a.) komi:

(97 manns 150 a.),

og fyrir »34342,85« komi:

53107,50.

34. Brtt. 532, 22.

Við 13. B. 4. (Vífilsstaðahælið, ljós og hiti).

Fyrir »20000« komi:

30000.

35. Brtt. 532, 23.

Við 14. a. (Önnur útgjöld).

Fyrir »3000« komi:

6500,

og athugasemdin orðist svo:

Styrkurinn veitist eftir fjölda legudaga, þó eigi meira en 45 aurar fyrir hvern legudag, gegn því, að hjerað það, sem sjúkrahúsið á, leggi fram eins mikið og styrknum nemur.

36. Brtt. 532, 24.

Við 14. b. (Sjúkraskýli á læknissetrum).

Fyrir »6000« komi:

siðara árið 15000.

37. Brtt. 532, 25.

Við 14. c. (Bólusetningarkostnaður).
Fyrir »1000« komi:
1500.

38. Brtt. 532, 26.

Við 14. e. Á eftir þeim lið komi nýr staflíður:
Kostnaður við heilbrigðiseftirlit lækna
með alþýðuskólum..... 1500

39. Brtt. 532, 27.

Við 14. f. a. (Styrkur til hjeraðslækna til utanferða).
Fyrir »2500« komi:
3000.
b. Og í athugasemdinni.
Fyrir »150 kr.« komi:
200 kr.

40. Brtt. 532, 28. a.

Við 14. f. Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Til Guðmundar Thoroddsen, til þess að
framast í skurðlækningum erlendis, hvort
árið..... 2000

41. Brtt. 532, 28. b.

Við 14. f. Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Til Láru Sigurðardóttur frá Patreksfirði,
styrkur til hjúkrunarnáms erlendis, síðara
árið.....

—400

42. Brtt. 332, 29.

Við 14. g. (Styrkur til sjúkrasamlaga).
Fyrir »4000« komi:
4200,
og þessi athugasemd:
Af þessum styrk greiðist sjúkrasamlagi
Hins íslenska prentarafjelags alt að 200 kr.
hvort árið. Styrkur þessi má þó ekki fara
fram úr þeim styrk, er almenn sjúkrasam-
lög fá að lögum.

43. Brtt. 532, 30.

Við 14. h. (Sjúklingar með hörundsberkla).
Athugasemdin orðist svo:
Styrkur til hvers sjúklings nemi að jafnaði
ekki meiru en tveim þriðju alls kostnaðar.

Greinin svo breytt.

13. gr.

44. Brtt. 532, 31.

Við A. 1. b. 1. (Póstafgr.menn í Reykjavík).

Fyrir »10800 hvort árið« komi:
12250—12750.

45. Brtt. 532, 32.

Við A. 1. b. 2. (Póstafgr.menn utan Reykjavíkur).

Fyrir »32600« komi:
33800.

46. Brtt. 532, 33.

Við A. 3. a. (Skrifstofukostnaður póstmeistara).

Fyrir »7000 hvort árið« komi:
7800—8000.

47. Brtt. 532, 34.

Við A. 3. c. Fyrirsögnin orðist svo:

Skrifstofukostnaður og aðstoð póstafgreiðslu-
manna á stærri póstafgreiðslum utan
Reykjavíkur, alt að

48. Brtt. 532, 34.

Við A. 3. c. Fyrir »4000« komi:
6000.

49. Brtt. 532, 35.

Við A. 3. d. (Húsaleiga á stærri póstafgreiðslum utan
Reykjavíkur).

Fyrir »3500« komi:
5600.

50. Brtt. 532, 36.

Við B. I. 1. Fyrir »verkfræðingur landsins« komi:
vegamálastjóri.

Breytist á öðrum stöðum samkvæmt þessu.

51. Brtt. 532, 37.

Við B. I. 1. b. (Ferðakostnaður og fæðispeningar).

Fyrir »500—500« komi:
1000—1000.

52. Brtt. 532, 38.

Við B. I. 3. (Skrifstofukostnaður).

Fyrir »1500—1500« komi:
2000—2000.

53. Brtt. 532, 39.
Við B. II. 2. (Skagfirðingabraut).
Fyrir 10000—10000 komi:
...—10000.
54. Brtt. 532, 40.
Við B. II. 4. Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Til þess að gera stein- og járnbrýr, í stað
trjebrúa, á áður afhentum flutningabraut-
um 1200—2500
55. Brtt. 532, 41.
Við B. II. 5. (Viðhald flutningabrauta).
Fyrir »20000—14000« komi:
25000—15000.
56. Brtt. 532, 42.
Við B. III. 1. (Stykkishólmsvegur).
Fyrir »8000—8000« komi:
10000—10000.
57. Brtt. 532, 43.
Við B. III. 3. (Langadalsvegur).
Fyrir »8000—...« komi:
10000—...
58. Brtt. 569.
Við B. III. 3. Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Öxnadalsvegur í Eyjafjarðarsýslu 3000—3000
59. Brtt. 570.
Við B. III. 4. Á þeim lið komi þessi athugasemd:
Þó ekki álitist fært, vegna dýrtíðarinnar
að ráðast í sjálfa brúarbygginguna á fjár-
hagstímabilinu, þá er heimilt að verja
nokkru af þessu fje til að leggja vega-
kafla þá, sem nauðsynlegir eru að brúnni.
60. Brtt. 532, 44.
Við B. III. 4. Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Brú á Jökulsá á Sólheimasandi, fyrri
veiting —25000
61. Brtt. 532, 45.
Við B. III. 7. (Hróarstunguvegur).
Fyrir »8000—8000« komi:
10000—10000.

62. Brtt. 532, 46. a.

Við B. III. 7. Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Krossárdalsvegur 3000—3000

63. Brtt. 532, 46. b.

Við B. III. 7. Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Til vegagerðar frá Ljá til Búðardals 5000—.....

64. Brtt. 532, 47.

Við B. III. 8. (Aðrar vegabætur og viðhald).
Fyrir »16000—16000« komi:
20000—20000
og þessi athugasemd:
Af fje þessu má verja nokkurri upp-
hæð til þess að gera færan vetrarveg yfir
Almannaskarð. Skal það gert eftir rann-
sókn vegamálastjóra og tillögum hans.

65. Brtt. 532, 48.

Við B. IV. (Fjallvegir).
Fyrir »4000—4000« komi:
6000—6000
og þessi athugasemd:
Þar af heimilast stjórninni að veita annað
árið 600 kr. til að gera steinbrýr á Dynjanda-
ár í Auðkúluhreppi í Vestur-Ísafjarðarsýslu,
gegn því, sem á vantar, annarstaðar frá.

66. Brtt. 532, 49.

Við B. VI. (Akfærir sýsluvegir).
Fyrir »18000—18000« komi:
25000—25000.

67. Brtt. 532, 50. a.

Við B. VI. Á eftir þeim lið komi:
Til brúar á Austur-Hjeraðsvötnin gegn
10000 kr. úr sýslusjóði (endurveiting) ... 25000—

68. Brtt. 532, 50. b.

Við B. VI. Á eftir þeim lið komi:
Til steinsteypubráar á Hamarsá á Vatnsnesi,
 $\frac{1}{4}$ kostnaðar (endurveiting) alt að — 1200

69. Brtt. 543. Aðaltillaga:

Við B. VI. Aftan við liðinn bætist nýr liður:
Til akvegar um Gaulverjabæjarhrepp í Árnes-
sýslu, gegn $\frac{2}{3}$ annarsstaðar frá..... 2000— 1000

70. Brtt. 543. *Varatillaga:*

Við B. VI. Aftan við liðinn bætist nýr liður:

Til akvegar um Gaulverjabæjarhrepp í Árnes-
sýslu, gegn $\frac{2}{3}$ annarsstaðar frá..... 2000—

71. Brtt. 532, 51.

Við B. VIII. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til dragferju á Skjálfandafljóti hjá Bergs-
staðaey, gegn því, er til vantar, annars-
staðar frá (endurveiting) — 1000

72. Brtt. 532, 52.

Við B. (Á eftir VIII.) Athugasemdin orðist svo:

Landsstjórninni heimilast að færa
fjárveitingar fyrra ársins til brúar-
gerðar á síðara árið, og sömuleiðis
að fresta algerlega brúargerðum á
fjárhagstímabilinu, ef örðugleikar
verða á að fá efni og vinnu vegna
dýrleika. En verja má þá fjenu til
landssjóðsvegagerða, eftir því sem
ástæður leyfa, eða annara þjóðnýtra
fyrirtækja, er stjórnin kynni að ráð-
ast í, til atvinnubóta.

Svo má og stjórnin verja fjárhæð-
unum til annara útgjalda landssjóðs,
ef brýn nauðsyn krefur.

73. Brtt. 487, 1.

Við C. I. Liðurinn falli niður.

74. Brtt. 487, 2, 1.

Við C. III. 1. Til ferða á Faxaflóa, alt að 18000—18000

75. Brtt. 579, 1.

Við brtt. 487, 2, 2. (Breiðafjarðarbátur).

Fyrir »Til ferða á Breiðafirði, alt að«
komi:

Til h.f. Breiðafjarðarbáturinn.

76. Brtt. 487, 2, 2.

Við C. III, 2. Til ferða á Breiðafirði, alt að 18000—18000

77. Brtt. 579, 1.

Við brtt. 487, 2, 2. (Breiðafjarðarbátur).

Þessi athugasemd bætist við:

Fjelagið annist allar ferðir um
Breiðafjörð.

78. Brtt. 487, 2, 3.
Við C. III, 3. Til ferða um Ísafjarðardjúp, alt að 7500—10000
79. Brtt. 487, 2, 4.
Við C. III, 3. Á eftir liðnum komi:
Til ferða á Húnaflóa, alt að 20000—20000
80. Brtt. 575.
Við brtt. 487, 2, 5. Liðurinn orðist svo:
Til Eyjafjarðarbáts (milli Sauðárkróks
og Þórshafnar)..... 18000—18000
81. Brtt. 487, 2, 5.
Við C. III, 4. Til Langanessbáts (milli Sauðárkróks og
Seyðisfjarðar), alt að 18000—18000
82. Brtt. 487, 2, 6.
Við C. III, 4. Á eftir liðnum komi:
Til Austfjarðabáts (milli Seyðisfjarðar og
Hornafjarðar), alt að 18000—18000
83. Brtt. 487, 2, 7.
Við C. III, 5, a. Til Skafftellingabáts (Suðurlandsbáts),
alt að..... 18000—18000
84. Brtt. 487, 2, 8.
Við C. III, 5, b. (og 9). Til vjelbátsferða við Rangársand,
alt að 1800— 1800
85. Brtt. 579, 4.
Við brtt. 487, 2, 12. (Hvítárbátur).
Liðurinn falli burt.
86. Brtt. 577.
Við brtt. 487, 2, 12. (Til vjelbátsferða á Hvítá í Borgarfirði).
Fyrir »300—300« komi:
400—400.
87. Brtt. 487, 2, 12.
Við C. III, 6. Til vjelbátsferða á Hvítá í Borgarfirði, alt að 300— 300
88. Brtt. 549.
Við brtt. 487, 2, 12. Við bætist:
Til vjelbátsferða frá Borgarnesi með
fram Mýrum um Straumfjörð og Akra 400— 400
89. Brtt. 579, 3.
Við brtt. 487, 2, 11. (Hvalfjarðarbátur).
Liðurinn falli burt.

90. Brtt. 576.

Við brtt. 487, 2, 11. (Til vjelbátsferða við Hvalfjörð).
Fyrir »400—400« komi:
600—600.

91. Brtt. 487, 2, 11.

Við C. III, 7. Til vjelbátsferða við Hvalfjörð, alt að 400— 400

92. Brtt. 487, 2, 10.

Við C. III, 8. Til Lagarfljótsbáts, alt að 800— 800

93. Brtt. 572, 2.

Við brtt. 487, 2, 9. (Rauðasandsbátur).
Liðurinn falli burt.

94. Brtt. 487, 2, 9.

Við C. III, 10. Til vjelbátsferða milli Patreksfjarðar og
Rauðasands, alt að 800— 800

95. Brtt. 532, 53.

Við D. II. Fyrirsögnin orðist svo:
Til viðauka símakerfa, smærri efniskaupa
o. fl.

96. Brtt. 532, 53.

Við D. II. Fyrir »7500—7500« komi:
7500—10000.

97. Brtt. 532, 54.

Við D. III. Í athugasemdinni:
Fyrir orðin »ef fyrirsjáanlegt eigi til
þeirra, eða að« komi:
ef brýn nauðsyn krefur og

98. Brtt. 532, 55.

Við D. IV. 6. Fyrir »gagnavörður« komi:
Áhalda- og efnis-vörður.

99. Brtt. 532, 56.

Við E. I. a. Fyrir »Laun umsjónarmanns« komi:
Laun vitamálastjóra.

100. Brtt. 532, 57.

Við E. I. b. Fyrir »Til aðstoðarmanns« komi:
Til verkfróðs aðstoðarmanns,
og fyrir »2500—2500« komi:
3000—3000.

101. Brtt. 532, 58.

Við E. I. c. (Til skrifstofuhalds vitamálastjóra).
Fyrir »700—700« komi:
1000—1000.

102. Brtt. 532, 59.

Við E. III. Fyrir »Reksturskostnaður« komi:
Rekstrarkostnaður.

103. Brtt. 532, 60.

Við E. IV. Athugasemdin orðist svo:
Stjórninni er heimilt að fresta fram-
kvæmdum á verkum þessum, að nokkru eða
öllu leyti, og verja fjárhæðunum til annara
útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.

Greinin svo breytt.

14. gr.

104. Brtt. 532, 61.

Við B. I. a. (Háskólalaunin).
»Fyrir 41000—41000« kemur:
40800—40800.

105. Brtt. 532, 62.

Við B. I. c. 5. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:
Til dr. Alexanders Jóhannessonar til
að halda fyrirlestra í þýskum fræðum ... 1000—1000

106. Brtt. 532, 63.

Við B. I. i. (Röntgensáhöld).
Liðurinn falli burt.

107. Brtt. 532, 64.

Við B. II. b. (Fimleikakennari).
Fyrir »1000« kemur:
1200,
og við bætist:
Þar af launabót Ólafs Rósenkrans
500 kr.

108. Brtt. 532, 65.

Við B. III. b. 3. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:
Til Þorkels Þorkelssonar, styrkur
til útgáfu kenslubókar hans í stærð-
fræði 300—.....

109. Brtt. 532, 66.

Við B. IV. b. 2. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:

Til fimleikakennara 1700—1700

og þessi athugasemd:

Ef kennaraskólinn verður ekki haldinn næsta vetur eða lengur, verður ekki gerð föst kennarastaða í leikfimi fyrir en skólinn tekur til starfa.

110. Brtt. 532, 67.

Við IV. b. 8. (Til lagfæringar á lóð).

Liðurinn falli burt.

111. Brtt. 532, 68.

Við VII. 2. d. 4. (Athugasemdin við bændaskólana).

Við hana bætist ný málsgrein:

Styrkinn má að eins greiða eftir á, samkvæmt skýrslu um námið, og sje í henni getið, hve háan vikustyrk hver nemandi skal fá.

112. Brtt. 532, 69.

Við VIII. (Athugasemdin).

Siðari liður hennar skal vera svo:

Styrkveitingar í liðunum b.—d. eru því skilyrði bundnar, að nemendurnir sjeu iðn-
nemar.

113. Brtt. 532, 70.

Við IX. (Til verslunarskóla).

Liðinn skal orða svo:

Til Kaupmannafjelagsins og Verslunarmannafjelagsins í Reykjavík, til þess að halda uppi skóla fyrir verslunarmenn undir yfirumsjón landsstjórnarinnar, þó ekki yfir $\frac{3}{4}$ kostnaðar.

114. Brtt. 532, 71.

Við B. XI. 2. a. (Laun þriggja yfirsetukvenna).

Fyrir »300—300« kemur:

900—900.

115. Brtt. 532, 72.

Við B. XIII. 3. Liðinn skal orða svo:

Til að reisa barnaskóla í Vestmannaeyjum, alt að þriðjungi kostn-

aðar, með því skilyrði, að stjórnarráðið
samþykki uppdrátt af húsinu 25000—.....

Greinin svo breytt.

15. gr.

116. Brtt. 532, 73.

Við 1. c. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:
Laun skrásetjara handritasafns landsbóka-
safnsins og spjaldskrár 2400— 2400

117. Brtt. 532, 74.

Við 1. d. Fyrirsögnina skal orða svo:
Til aðstoðar á lestrarsal í 7 mánuði.

118. Brtt. 532, 75.

Við 1. f. Liðurinn falli burt.

119. Brtt. 532, 76.

Við 1. f. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:
Til þess að gefa út handritaskrá safnsins..... 1200—

120. Brtt. 532, 77.

Við 1. l. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:
Til þess að semja og gefa út minningarrit
safnsins 2500—

121. Brtt. 532, 78.

Við 2. b. (Laun aðstoðarskjalavarðar).
Fyrir »1800—1800« kemur:
1400—1400.

122. Brtt. 532, 79 a.

Við 2. c. Fyrir þennan lið komi:
Til að binda inn og búa um skjöl og til
að afrita merk skjöl og bækur handa
safninu 1600— 1600

123. Brtt. 532, 79 b.

Við 2. c. Fyrir liðinn komi og:
Til að gefa út skrá yfir skjalasafnið o. fl. ... 250— 250

124. Brtt. 532, 80.

Við 3. b. (Þjóðmenjasafnið, til aðstoðar).
Fyrir »1250—1250« kemur:
2000—2000.

125. Brtt. 532, 81.
Við 6. (Til kaupstaðabókasafna).
Fyrir »2000—2000« kemur:
2000—3000.
126. Brtt. 532, 82.
Við 11. (Til Sögufjelagsins).
Fyrir »30 kr.« kemur:
50 kr.
127. Brtt. 532, 83.
Við 20. a. (Skálda og listastyrkur).
Fyrir »12000—12000« kemur:
16000—16000.
128. Brtt. 551, 1.
Við 20 a. (Skáld og listamenn).
Fyrir »12000—12000« komi:
10000—10000.
129. Brtt. 551, 2.
Við 20. a. Athugasemdin aftan við liðinn falli burt.
130. Brtt. 532, 84.
Við 20. b. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:
Til húss yfir listasafn Einars Jónssonar 40000—
131. Brtt. 532, 85.
Við 23. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:
Til Sigfúsar Blöndal, bókavardar,
til þess að fullgera íslensk-danska orðabók ... 3500—
132. Brtt. 532, 86.
Við 24. (Til Hannesar Þorsteinssonar).
Fyrir »1600—1600« kemur:
2000—2000.
133. Brtt. 532, 87.
Við 26. Liðinn skal orða svo:
Til dr. Helga Jónssonar til mýrarannsóknar
og grasafræði, svo og til rannsóknar á nær-
ingargildi þörungna til manneldis og skepnu-
fóðurs, og meðferð þeirra 3000—3000
og þessi athugasemd:
Kostnað við nauðsynleg ferðalög, efnagrein-
ing og þess háttar, fær hann eftir reikningi af
þvi, sem veitt er til óvissra útgjalda.
134. Brtt. 532, 88.
Við 27. (Dr. Helgi Pjeturss).
Fyrir »1800—1800« kemur:
2500—2500.

135.a. Brtt. 604.

Við brtt. 574. Fyrir »1200« komi:
1000.

135.b. Brtt. 574.

Við brtt. 532, 89. (Til Páls Þorkelssonar o. s. frv.)
Fyrir »800« komi:
1200.

136. Brtt. 532, 89.

Við 30. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:
Til Páls Þorkelssonar til að vinna að máls-
háttasafni sínu 800—.....

137. Brtt. 532, 90.

Við 31. Fyrir »Sighvatar« komi:
Sighvats.

138. Brtt. 532, 91. a.

Við 31. Á eftir þeim lið komi:
Til Finns Jónssonar á Kjörseyri til fræðiliðkana 400—.....

139. Brtt. 532, 91. b.

Við 31. Á eftir þeim lið komi:
Til Sigfúsar Sigfússonar, frá Eyvindará, til þess
að endurbæta og fullgera þjóðsagnasafn sitt ... 400— 400

140. Brtt. 532, 92.

Við 33. (Dr. Alex. Jóhannesson).
Liðurinn falli burt.

141. Brtt. 532, 93. a.

Við 34. Á eftir þeim lið komi:
Til Guðjóns Samúelssonar til náms í húsgerðar-
list..... 800—.....

142. Brtt. 532, 93. b.

Við 34. Á eftir liðnum komi:
Til Sigurðar Guðmundssonar til náms í hús-
gerðarlist — 800

143. Brtt. 532, 94.

Við 35. (Helgi Hermann Eiríksson).
Fyrir »800—800« komi:
1200—1200.

144. Brtt. 573.

Við 35. Aftan við þann lið bætist:
Til Guðmundar Marteinsonar til rafmagns-
náms í Noregi..... 1200—1200

145. Brtt. 532, 95. a.

Við 36. Á eftir þeim lið komi:

Til Jóns háskólakennara Jónssonar, til þess
að fara utan og rannsaka skjalasöfn um versl-
unarsögu Íslands.....

5000—....

146. Brtt. 532, 95. b.

Við 36. Á eftir liðnum komi:

Til Páls Eggerts Ólasonar, til að rannsaka
bókmentasögu Íslands eftir siðaskiftin á 16. öld

800— 800

147. Brtt. 532, 96.

Við 38. (Landskjálftarannsóknir).

Á eftir greininni komi þessi athugasemd:

Greiðist því að eins, að rannsókn verði við
komið og skýrslur gefnar.

148. Brtt. 532, 97.

Við 40. (Alþýðufræðsla Stúdentafjel.).

Fyrir »700—700« komi:

1000—1000,

og í athugasemdinni:

fyrir »200 kr«. komi:

300 kr.

149. Brtt. 532, 98.

Við 40. Á eftir þessum lið komi nýr liður:

Til hins íslenska kennarafjelags til alþýðu-
fyrirlestra um uppeldismál
og þessi athugasemd:

500— 500

Styrkur þessi er þeim skilyrðum bundinn
að $\frac{3}{4}$ hlutar fyrirlestranna sjeu haldnir í sveit-
um og komi sem jafnast niður,
að ferðakostnaður fyrirlesaranna greiðist ekki af
þessari upphæð, og
að fjelagið geri stjórninni grein fyrir fram-
kvæmdum sínum.

150. Brtt. 571.

Við 41. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til kennara Benedikts Þórkelssonar

500—

151. Brtt. 532, 99.

Við 42. (Til stórstúkunnar).

Liðurinn falli burt.

152. Brtt. 532, 100.

Við 42. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til Reykjavíkurdeildar Norræna stúdentasam-
bandsins, styrkur til að senda fulltrúa á stjórn-
arfundum erlendis.....

600— 600

153. Brtt. 532, 101.

Við 43. (Til íþróttasambands Íslands).

Fyrir »800—800« komi:

1000—1000.

Greinin svo breytt.

16. gr.

154. Brtt. 532, 102, a.

Við 1. (Búnaðarfélag Íslands).

Á eftir þeim lið komi:

Til sama félags til undirbúnings húsmæðraskóla 2000— 2000

155. Brtt. 532, 102, b.

Við 1. (Til Búnaðarfélags Íslands).

Á eftir liðnum komi:

Til sama félags til uppbótar á launum starfsmanna þess og búnaðarsambandanna árið 1917,

alt að..... 4500—

156. Brtt. 532, 103.

Við 2. (Til búnaðarfélaga).

Fyrir »...—20000« kemur:

20000—20000,

og þessi athugasemd:

Styrkurinn skiftist á milli búnaðarfélaganna eftir dagsverkatölu, en búnaðarsamböndin ákveði, hvernig styrknum skuli varið í hverju félagi.

157. Brtt. 532, 104.

Við 2. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:

Til að kaupa skurðgröfu 25000—

158. Brtt. 532, 105.

Við 3. (Til vatnsvirkja).

Liðurinn fellur burt.

159. Brtt. 532, 106.

Við 3. Á eftir þeim lið kemur nýr liður:

Til Skeiða-áveitunnar, $\frac{1}{4}$ kostnaðar, alt að..... —26000

og þessi athugasemd:

Skeiðamenn haldi við sandgræðslugirðingum þeim, sem nauðsynlegar eru áveitunnar vegna, án sjerstaks styrks af landsfje.

160. Brtt. 565.

Við 3. Aftan við liðinn komi nýr liður:

Til Ágústs Helgasonar og Gests Einarssonar, upp-
bót á akkorði um skurðagröft í Miklavatnsmýri 6000 —

161. Brtt. 544, 1. *Aðaltillaga*:

Við 4. (Sandgræðslan).

Fyrir »5000—5000« komi:
10000—10000.

162. Brtt. 544, 1. *Varatillaga*:

Við 4. Fyrir »5000—5000« komi:
8000—8000.

163. Brtt. 532, 107.

Við 4. (Til sandgræðslu).

Við liðinn komi þessi athugasemd:

Til styrkveitinga af lið þessum sitja þeir fyrir,
sem leggja fram eða hafa lagt helming kostnaðar
eða þaðan af meira.

164. Brtt. 544, 2.

Við 5. b. (Skóggræðslan).

Fyrir »12000—12000« komi:
10000—10000.

165. Brtt. 532, 108.

Við 6. b. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til Hólmgeirs Jenssonar, til dýralækninga 300— 300

166. Brtt. 532, 109.

Við 6. c. (Til dýralækninganáms).

Fyrir »600—600« komi:
800—800.

167. Brtt. 572.

Við 6. c. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til fyrirlestraferða dýralækna út um sveitir,
eftir samráði við landsstjórnina, alt að 600— 600

168. Brtt. 532, 110.

Við 8. a. Við liðinn komi þessi athugasemd:

Af þessum lið greiðist Gísli Guðmundssyni,
gerlafræðingi, 300 kr. á ári á meðan hann
gegnir þessum störfum, eins og nú, og hið
ákveðna hundraðsgjald.

169. Brtt. 532, 111.

Við 8. c. (Efnarannsóknastofa, til húsaleigu).

Fyrir »700—700« komi:
940—940.

170. Brtt. 532, 112.

Við 11. a. (Húsagerð til sveita, laun).
Fyrir »1500« komi:
2500.

171. Brtt. 532, 113.

Við 11. b. (Húsagerð til sveita, ferðakostnaður).
Fyrir »400« komi:
600.

172. Brtt. 532, 114.

Við 13. Liðurinn orðist svo:
Til Sambands íslenskra samvinnufjelaga til þess
að breiða út þekkingu á samvinnufjelagsskap og
halda uppi kenslu í bókhaldi og starfrækslu slíkra
fjelaga, gegn að minsta kosti þriðjungu kostnaðar
annarsstaðar frá,
og fyrir »2000—2000« komi:
2000—4000.

173. Brtt. 532, 115.

Við 15. (Til Fiskiveiðafjelagsins).
Fyrir »20000—20000« komi:
26000—26000.

174. Brtt. 532, 116.

Við 16. (Erindreki erlendis).
Fyrir »4000—4000« komi:
12000—12000.

175. Brtt. 532, 116.

Við 16. Við liðinn komi þessi athugasemd:
Valið á manningnum skal vera háð samþykki lands-
stjórnarinnar, og henni skal hann senda skýrslur.

176. Brtt. 532, 117.

Við 16. (Fiskifjelagið).
Á eftir þeim lið kemur nýr liður:
Til sama fjelags til uppbótar á kaupum þriggja
starfsmanna þess árið 1917..... 1800—

177. Brtt. 532, 118.

Við 18. a. (Laun síldarmatsmanna).
Fyrir »3200—3200« komi:
4200—4200.

178. Brtt. 532, 119.

Við 25. a. (Laun umsjónarmanns áfengiskaupa).
Fyrir »900—900« komi:
1600—1600.

179.a. Brtt. 532, 119.

Við 25. a. (Umsjónarmaður áfengiskaupa).
Aftan við liðinn komi þessi athugasemd:
Þessi starfi leggist undir tollstjórnina í
Reykjavík, þegar hún kemst á.

179.b. Brtt. 606.

Við 26. Á eftir þeim lið komi:
Til Sigurðar Þóroddssonar á Litlahólmi 300—

180. Brtt. 532, 120.

Við 30. (Til námarannsóknar).
Liðurinn falli burt.

181. Brtt. 532, 121. a.

Við 30. Á eftir þeim lið komi:
Til bryggjuviðgerðar á Sauðárkróki, þó
ekki yfir þriðjungur kostnaðar, alt að 2000—
og þessi athugasemd:
Hreppsnefnd Sauðárkrókshrepps greiðist
styrkur þessi, og ábyrgist hún, að bryggjan
verði til almenningsnota.

182. Brtt. 532, 121. b.

Við 30. Á eftir liðnum komi:
Til að endurbæta bryggju á Húsavík 1500—
Styrkurinn greiðist sýslunefnd Suður-Þing-
eyjarsýslu, og ábyrgist hún, að bryggjan verði
til almenningsnota.

183. Brtt. 532, 121, c.

Við 30. Á eftir liðnum komi:
Til Davíðs Stefánssonar í Fornahvammi,
styrkur til að reisa gistihús — 500

Greinin svo breytt.

17. gr.

Óbreytt.

18. gr.

184. Brtt. 532, 122 a) Til ekkjufrúar Jakobínu Thomsen.

Fyrir »300 kr.« komi:
500 kr.

185. Brtt. 532, 122 b) Til ekkjufrúar Torfhildar Þorsteinsdóttur Hólm.
Fyrir »360 kr.« komi:
600 kr.
186. Brtt. 532, 122 c) Til ekkjufrúar Valgerðar Þorsteinsdóttur 250 kr.
Liðurinn falli burt.
187. Brtt. 532, 122 d) Til prestsekkju Bjargar Einarsdóttur.
Fyrir »300 kr.« komi:
500 kr.
188. Brtt. 532, 122 e) Til fyrrum spítalaforstöðukonu Guðrúnar Jónsdóttur:
Fyrir »200 kr.« komi:
400 kr.

Inn í greinina bætist á undan orðunum »til allra hvort árið«:

189. Brtt. 532, 122 f) Til prestsekkju Guðrúnar Jónhönnu Jóhannesdóttur, eftirlaunaviðbót 300 kr.
190. Brtt. 532, 122 g) Til prófastsekkju Jónhönnu S. Jónsdóttur, eftirlaunaviðbót 150 kr.
191. Brtt. 532, 122 h) Til póstaðgreiðslumannsekkju Þóru Matthíasdóttur, styrkur 300 kr.
192. Brtt. 532, 122 i) Til ekkjufrúar Helgu Eiríksdóttur Ólafsson, ellistyrkur 300 kr.
193. Brtt. 532, 122 j) Til ekkjufrúar Elínar Eggertsdóttur Briem, til viðurkenningar 300 kr.
194. Brtt. 578 Til ekkjufrúar Emilie Lorange, styrkur 300 kr.
195. Brtt. 532, 122 k) Til Lárusar prests Halldórssonar, eftirlaun og styrkur til ritstarfa 1500 kr.
196. Brtt. 532, 122 l) Til Gísla prests Kjartanssonar, eftirlaun 1000 kr.
197. Brtt. 532, 122 m) Til Jónasar prests Jónassonar, frá Hrafnagili, eftirlaun og styrkur til ritstarfa, 1600 kr.

Aftan við greinina bætist:

198. Brtt. 532, 122 n) Til Einars Guðmundssonar, verkstjóra landssjóðs, lækn-ingastyrkur 500 kr. fyrra árið.
199. Brtt. 532, 122 o) Landsstjórninni heimilast við ákvörðun eftirlauna Sigurðar Sigurðssonar, fyrv. hjeraðslæknis, að telja þau árin með, er hann þjónaði sem aðstoðarlæknir. Eftirlaunin skal svo reikna frá síðast liðnum áramótum.

Greinin svo breytt.

19. gr.

200. Brtt. 532, 123.

(Til óvissra útgjalda).

Fyrir »30000 kr.« komi:
40000 kr.

og þessi athugasemd:

Af þessari upphæð skal greiða lögreglustjórum kostnað þann, er þeir kunna að hafa við lögreglueftirlit, þegar brýna nauðsyn ber til, svo sem við lögreglueftirlit með fiskveiðum í landhelgi o. fl.

Greinin svo breytt.

20. gr.

Samkvæmt atkvæðagreiðslu um 8.—19. gr.

21. gr.

Við greinina bætist:

201. Brtt. 532, 124 a) Vestur-Skaftafellssýslu, til að kaupa íbúðarhús á læknissetri, 3000 kr. — Lánið ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.
202. Brtt. 532, 124 b) Norður-Þingeyjarsýslu, til sjúkrahúss og læknisbústaðar í Pistilfjarðarhjerði, 12000 kr. — Lánið ávaxtast með 5%, sje afborgunarlaust fyrstu 4 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 20 árum.
203. Brtt. 532, 124 c) Jóni Á. Guðmundssyni 10000 kr. til ostagerðarbús í Ólafsdæl. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, sem stjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.
204. Brtt. 532, 124 d) Davíð Stefánssyni í Fornahvammi 3000 kr. til gistihúsbyggingar á jörð sinni. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, er stjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.
205. Brtt. 532, 124 e) Sigurbirni Magnússyni í Glerárskógum 6000 kr. til að endurreisa hús þau, er brunnu fyrir honum síðasta vetur. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, er landsstjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5%, sje afborgunarlaust fyrstu 5 árin, en endurgreiðist síðan með jöfnum afborgunum á 15 árum.
206. Brtt. 545. Árna G. Eyland frá Hólum í Hjaltadal til að stofna hjer og reka fyrirmyndarþúskap í jarðrækt (túnrækt), alt að 10000 kr. — Lánið veitist gegn ábyrgð sýslunefndar, þar sem búið er stofnað, eða annari tryggingu, er stjórnin tekur gilda. Það ávaxtast með 5%, sje afborgunarlaust 5 árin fyrstu, en endurgreiðist síðan með jöfnum afborgunum á 15 árum.

Greinin svo breytt.

22. gr.

Við greinina bætist:

207. Brtt. 532, 125 a) Heimilt skal stjórninni að undanþiggja aðflutningsgjöldum þær vörur, sem fluttar hafa verið eða fluttar verða hingað og hjeðan frá Vesturheimi með leyfi ríkisstjórna þar til stjórnarvalda í Færeyjum.
208. Brtt. 532, 125 b) Stjórn Landsbankans veitist heimild að greiða bankagjaldkera Stefáni Stephensen 400 kr. á ári hverju frá 1. nóv. þ. á. að telja.

Greinin svo breytt.

Frumvarpið svo breytt.

Frumvarpinu vísað til 3. umræðu.

(A. XV, 8.)

Ed. 622. Framhaldsnefndarálit

um frumv. til laga um mælitæki og vogaráhöld.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað orðabreytingar þær, sem háttv. Nd. hefir gert, og álitur flestar fremur til bóta. Vill hún því leggja það til, að frv. sje samþykkt óbreytt.

Alþingi, 24. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
formaður.H. Hafstein,
ritari.

Kristinn Danielsson.

(B. XXXVI, 7.)

Nd.**623. Frumvarp**

til laga um breyting á 1. gr. tolllaga fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

a. Tölul. 1 orðist svo:

Af allskonar öli, limonaði og öðrum samskonar óáfengum drykkjum, sem ætlaðir eru óblandaðir til drykkjar, kr. 0,20 af hverjum lítra.

b. Tölul. 8 orðist þannig:

Af tóbaksvindlum og vindlingum (cigaretturnum) kr. 6,00 af hverju kg.

c. Tölul. 15 orðist þannig:

Af öllum brjóstsykur- og konfekttegundum kr. 1,25 af hverju kg.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(C. XXIV, 3.)

Nd.**624. Tillaga**

til þingsályktunar um fjallgöngur og rjettir.

(Eftir eina umr. í Ed.)

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að fá því nú þegar framgengt, að fjallgöngur og rjettir verði framkvæmdar 1 viku síðar næsta haust en ákveðið er í fjallskilareglugerðum sýslanna.

(C. XVII, 4.)

Ed.**625. Þingsályktun**

um konungsúrskurð um fullkominn siglingafána fyrir Ísland.

(Afgreidd frá Ed. 24. ágúst.)

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að sjá um, að Íslandi verði þegar

ákveðinn fullkominn siglingafáni með konungsúrskurði, og ályktar að veita heimild til þess, að svo sje farið með málið.

(B. LXV, 6).

Ed.

626. Frumvarp

til laga um hjónavígslu.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Þá er brúðhjón eru saman gefin, er rjett að þau kjósi sjálf, hvort þau taka kirkjulega vígslu eða valdsmaður gefi þau saman, og hefir hvorttveggja sama lagagildi.

2. gr.

Ef þjóðkirkjuprestur eða löggiltur prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjusafnaðar gefur hjón saman, skulu þeir gæta ákvæða laga um kirkjulega vígslu og senda sóknarpresti brúðarinnar skýrslu um vígsluna, ef það er eigi hann sjálfur, sem vígir.

Eigi ber sóknarpresti nein greiðsla fyrir hjónavígslu, sem annar embættismaður en hann hefir int af hendi.

3. gr.

Hjónaefni þau, er ganga vilja í borgaralegt hjónaband, riti bæjarfógeta eða sýslumanni í því lögsagnarumdæmi, þar er þau vilja láta gefa sig saman, beiðni um, að hann gefi þau í hjónaband.

4. gr.

Nú er sýslumaður eða bæjarfógeti beðinn um að gefa hjón saman, og skal hann láta hreppstjóra birta það með uppfestri auglýsingu á þingstað hrepps þess, þar sem brúðurin er til heimilis, 3 vikum áður en hjón eru saman gefin nema undanþága sje fengin að lögum. Í kaupstöðum fer um þessa birtingu sem þar er venja um auglýsingar þær, er almenning varða. Birtingin verður ógild, ef hjónaefni eru eigi saman gefin hinar næstu 12 vikur. Vilji nokkur hefja lögbann gegn hjónabandinu, skal segja til þess valdsmanni í lögsagnarumdæmi, þar sem brúður á heima.

5. gr.

Áður en valdsmaður gefur hjón saman, skal hann fullvissa sig um, að birting samkvæmt 4. gr. hafi farið fram eða undanþága sje fengin, og að eigi hafi lögbann verið lagt við hjónabandinu. Um meinbugi skal valdsmaður gæta alls hins sama, sem prestum þeim, er lögfulla hjónavígslu geta veitt, ber að gæta

að lögum. Skírn, ferming og altarisganga sjeu eigi hjúskaparskilyrði, hvort sem valdsmaður eða prestur gefur hjón saman.

6. gr.

Hjónaefni skulu koma til brúðkaupsstefnu á þeim stað, degi og stundu, er valdsmaður ákveður. Skal valdsmaður þá fyrst brýna fyrir þeim þýðingu hjónabandsins; því næst tekur hann á móti játningu þeirra um, að þau vilji hjón verða, og lýsir loks yfir því, að þau sjeu gefin saman í lögmætt hjónaband. Um athöfn þessa fer að öðru leyti eftir settum reglum um það, hvernig valdsmenn skuli gefa saman hjón, og skal hún fram fara í heyranda hljóði og í viðurvist tveggja tilkvaddra votta. Bæjarfógeti eða sýslumaður skal rita í bók, sem til þess er ætluð, alt það, er nokkru má varða að því er til hjónabandsins kemur, og fái hjónin eftirrit þess, staðfest með nafni og embættisinnsigli, til sanninda-merkis um, að þau sjeu að lögum hjón orðin. Svo skal og valdsmaður, áður vika er liðin, senda annað eftirrit presti sóknar þeirrar, er brúðurin átti heima í, þá er hún giftist, og ritar hann þá skýrslu um hjónabandið í gerðabók presta-kallsins.

7. gr.

Fyrir uppfestingu birtingar samkvæmt 4. gr. og vottorð um hana greiðist 1 króna. Þurfi hreppstjóri að takast sjerstaka ferð á hendur í því skyni, skal hann fá goldinn ferðakostnað samkvæmt lögum um aukatekjur hreppstjóra. Fyrir hjónavígslu og eftirrit af gerðabókinni skal gjalda valdsmanni 8 kr., er renni í landssjóð. Nú þarf valdsmaður að takast ferð á hendur til að gefa hjón saman, og skal þá greiða honum dagpeninga og farareyri, slíkan sem gildandi ákvæði um aukatekjur sýslumanna tilskilja.

8. gr.

Með lögum þessum er úr gildi feldur fyrsti kafli laga nr. 4, 19. febr. 1886, um utanþjóðkirkjumenn, 1.—9. gr., að þeim báðum meðtöldum. Enn fremur 3. gr. 2. liður og 13. gr. í tilsk. 30. apr. 1824, um embætti prestanna að því er snertir hjónabönd, svo og önnur ákvæði í lögum, er í bága koma við þessi lög.

(B. LXXXIV, 4).

Nd.

627. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 12, 9. júlí 1909, um breyting á lögum um stofnun landsbanka 18. sept. 1885, m. m.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

1. gr. orðist svo:

Í stjórn Landsbankans eru 3 bankastjórar, er stjórnarráðið skipar. Skal

einn þeirra hafa leyst af hendi próf í lögfræði, er veitir rjett til embætta þeirra á Íslandi, er lögfræðingar skipa.

Stjórnarráðið getur vikið bankastjórum frá um stundarsakir, einum eða fleirum, þegar því þykir brýn nauðsyn til bera, og að fullu og öllu, ef miklar sakir eru, enda geri þeim skriflega grein fyrir, hvað veldur.

Stjórnarráðið setur mann til að gegna bankastjórastarfi um stundarsakir, ef bankastjóri forfallast eða sæti hans verður óskipað að sinni.

2. gr.

3. gr. orðist svo:

Bankastjórar annast dagleg störf bankans. Nákvæmari fyrirmæli um samband þeirra sín á milli getur ráðherra sett.

3. gr.

4. gr. orðist svo:

Stjórnarráðið skipar bókara og fjehirði bankans og vikur þeim frá, hvort tveggja að fengnum tillögum bankastjórnar. Aðra sýslunarmenn skipar bankastjórnin og vikur þeim frá. Hún ræður starfstíma þeirra o. s. frv. Tveir bankastjórar skulu undirskrifa svo að skuldbindi bankann, ef gefa skal út eða framselja víxla, önnur verðbrjef eða aðrar skriflegar skuldbindingar.

Kvittanir frá bankanum eru því að eins fullgildar, að fjehirðir hafi ritað undir þær og þeim fylgi áritun bókara um að þær sjeu athugaðar. Fjehirðir bankans má eigi greiða neina fjárhæð úr bankanum, sem samþykki bankastjórnar þarf til, nema með samþykki tveggja bankastjóra.

Verði ágreiningur milli bankastjóranna um eitthvert mál, er bankann varðar, ræður meiri hluti bankastjórnarinnar.

4. gr.

5. gr. 1. setning orðist svo:

Bankastjórar hafa í árslaun 6000 krónur.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918.

(B. XXXIV, 9.)

Nd.**628. Framhaldsnefndarálit**

um frumvarp til laga um málskostnað einkamála (þingskj. 602).

Frá allsherjarnefnd.

Hv. Ed. hefir gert þá einu efnisbreytingu á frumvarpi þessu, að dómari er látinn nokkru frjálsari um það að láta málskostnað niður falla, ef vafaatriði eru í máli. Rekst þetta eigi á önnur ákvæði frv., og má við það hlíta. Orðabreytingar hefir frv. engar tekið, er máli skifta.

Nefndin ræður deildinni til þess að samþykkja frv. óbreytt.

Alþingi, 25. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
form. og frasm.Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Einar Árnason.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(B. XXXIX, 5.)

Nd.**629. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um gjöld til holræsa og gangstjetta á Akureyri.

Frá allsherjarnefnd.

Frumvarp þetta, sem komið er frá hv. Ed., hefir nefndin athugað, og læggur til, að það sje samþykkt óbreytt.

Alþingi, 25. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.Magnús Guðmundsson,
skrifari.Einar Árnason,
framsögum.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(B. XIV, 7.)

Nd.

630. Nefndarálit

um frumv. til laga um breyting á lögum um fasteignamat, nr. 22, 3. nóv. 1915.

Frá landbúnaðarnefnd.

Frumvarp þetta, sem komið er frá háttv. efri deild, hefir nefndin athugað, og getur ekki fallist á það óbreytt.

Þar sem farið er fram á að fella niður 9. gr. fasteignamatslaganna frá 1915, þá lítur nefndin svo á, að slíkt geti naumast komið til mála, þegar þess er gætt, að svo er ákveðið, að þegar mati er lokið, þá láti landsstjórnin semja fasteignabók, er gildi frá 1. apr. 1920, og verður þá það mat lagt til grundvallar við útreikning ábúðar- og húsaskatts, en jafnframt feld úr gildi tilskipun 1. apr. 1861, um löggilding nýrrar jarðabókar fyrir Ísland.

Er af þessu auðsætt, að ákvæðin í 9. gr. fasteignamatslaganna um ábúðar- og húsaskattinn mega ekki falla burt. — Nefndin tekur því greinina upp, með þeim breytingum, sem landbúnaðarnefndin varð ásátt um á síðasta þingi, og felast í þeim breytingum nánari ákvæði um það, hvað er undan skilið ábúðarskatti.

Þá hefir meiri hluti nefndarinnar ekki getað fallist á, að fasteignamatsmenn fái í fæðispeninga og ferðakostnað 7 kr. á dag. Lítur hann svo á, að 6 kr. frá 1. jan. þ. á. sje allviðunanleg borgun, þegar þess er gætt, að nefndarmenn vinna að matsgerðinni allmikið að vetrinum, þó að þeir að sjálfsögðu verji oft dýrari tíma til ferðalaga um sýsluna. Er þessi þóknun í samræmi við þóknun þá, sem líkur eru fyrir að þingið ákveði nú til sýslunefndarmanna alment.

Alþingi, 24. ágúst 1917.

Stefán Stefánsson,
form. og framsm.

Pjetur Þórðarson,
með fyrirvara.

Sigurður Sigurðsson.

Einar Árnason.

Ósamþykktur um launin.
Jón Jónsson.

(B. XIV, 8.)

Nd.

631. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um breyting á lögum um fasteignamat nr. 23, 3. nóv. 1915 (þingskjal 420).

Frá meiri hluta landbúnaðarnefndar.

1. Við 1. gr.

Greinin orðist svo:

9. grein laganna orðist þannig:

Til ábúðarskatts skulu hverjar 150 kr. í matsverði jarða og jarðarhúsa jafngilda einu hundraði á landsvisu. Þó er undanskilið ábúðarskatti:

1. Umbætur, aðrar en á húsum, og mannvirki síðustu 10 ára, sem metin eru sjer.
2. Verð jarðarhúsa, sem kann að fara fram úr helmingi af matsverði jarðarinnar, án umbóta og mannvirkja, sem sjer eru metin.
3. Hús þau, sem á jörðu standa, og eru annara eign en jarðeiganda.

Húsaskattur af skattskyldum húsum skal tekinn af matsverði húsanna, að viðbættu matsverði þeirra lóða og lóðarjettinda, er hverri húseign fylgir.

2. Við 2. gr.

Greinin orðist svo:

12. gr. laganna orðist þannig:

Hver, sem skipaður er í fasteignamatsnefnd eða yfirmatsnefnd, skal vinna eið að starfi sínu. Fasteignamatsmenn og yfirmatsmenn fá í fæðispeninga og ferðakostnað frá 1. jan. 1917 6 krónur hvern dag, sem þeir gegna nefndarstörfum, auk endurgjalds á kostnaði við sendiferðir, símanot og ritföng í þarfir nefndarinnar.

(B. XLII, 5.)

Ed.

632. Nefndarátt

um frumvarp til laga um stefnubirtingar.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta á nokkrum fundum og vill ráða deildinni til að samþykkja það með fáeinum breytingartillögum.

Er aðalbreytingin fólgin í því, að nefndin ræður til, að feld sjeu niður ákvæði frumvarpsins um upptöku mála sakir ónægrar stefnubirtingar; sjer eigi að þeirra sje full þörf, þar sem ná má rjetti sínum fyrir æðra dómi.

Þá telur nefndin og rjett, að birting megi fara fram á skrifstofu manns eða vinnustofu, og loks þykir best fara á því, að ætið sje eftir skilið eftirrit af stefnunni.

Fyrir öðrum breytingum verður gerð grein í framsögunni.

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Við 3. gr. a. Orðin »sje eigi — við starfann« falli niður.
 - b. Á undan orðunum »svo heill« komi: sje.
2. — 5. gr. a. Í stað orðanna »nöfnum sínum og innsiglum« komi: eiginhandar nöfnum sínum.
 - b. Í stað orðanna »stað- og dagsetja — undir nöfnin« komi: staðsetja og dagsetja vottorðið og rita síðan nöfn sín undir það.

3. Við 6. gr. Orðin »á við« falli niður.
4. — 8. gr. a. Við 1. málsg. Á eftir orðinu »stefnds« í 1. málslíð komi:
skrifstofu hans eða vinnustofu.
- b. Við 4. málsg. Í stað orðanna »ósjálfráðum«, »ófjárráðum« og »forráðamaður« komi:
ósjálfráða, ófjárráða, lögráðandi.
- c. Við 6. málsg. Á eftir orðinu »heimili« komi:
eða skrifstofu.
- d. Við 6. málsg. Við greinina bætist ný málsgrein:
Nú vill maður birta stefnu bæjarstjórn, sýslunefnd eða hreppsnefnd, og er þá rjett að birta hana formanni bæjarstjórnar, sýslunefndaroddvita eða hreppsnefndar.
5. — 9. gr. a. Við 1. málsg. Á eftir orðinu: »heimamönnum« komi:
hans eða starfsmönnum.
- b. Við 2. málsg. 1. málslíður orðist svo:
Nú er stefna birt, og skal þá afhenda þeim, sem birt er, eftirrit af stefnunni.
- c. Síðasti málslíður falli niður.
- d. Við 3. málsgrein. Í stað orðsins »tilsvarandi« komi:
samskonar.
6. Við 11. gr. a. Á eftir orðunum »að honum var stefnt« komi:
í aðalmáli eða aukamáli í sambandi við það.
- b. Endir greinarinnar, frá orðunum »enda er honum rjett«, falli niður.
7. 12.—16. gr. falli niður.
17. gr. verði 12. gr.

Alþingi, 25. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
formaður og ritari.

H. Hafstein.

Kristinn Danielsson.

(A. III, 15.)

Ed. **633. Breytingartillaga**

við frv. til fjárukalaga fyrir árin 1916 og 1917 (þingskj. 484).

Flutningsmaður: Halldór Steinsson.

Við 3. gr. 4.

Við C. III. 2. Fyrir »4000 kr.« komi:
5000 kr.

(C. XXV, 2.)

Nd.**634. Þingsályktun**

um að skora á landsstjórnina að hlutast til um stofnun útibús í Árnessýslu frá Landsbanka Íslands.

(Samþykkt í Nd. 25. ágúst.)

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að útibú frá Landsbanka Íslands verði sem allra fyrst sett á stofn í Árnessýslu.

(B. XIV, 9.)

Nd.**635. Breytingartillaga**

við breytingartillögur á þingskjali 631.

Frá minni hluta landbúnaðarnefndar.

Við 2. Fyrir »6 krónur« komi:

7 krónur.

(C. XXVIII, 1.)

Ed.**636. Tillaga**

til þingsályktunar um endurbætur á gildandi löggjöf um fjárforráð ómyndugra.

Flutningsm. Guðjón Guðlaugsson.

Efri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að undirbúa og leggja fyrir Alþingi, svo fljótt sem unt er, frumvarp til laga um endurbætur á gildandi löggjöf um fjárforráð ómyndugra.

(A. I, 28.)

Nd. 637. Frumvarp

til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

I. kafli.

Tekjur:

1. gr.

Árin 1918 og 1919 er ætlast til, að tekjur landsins verði 4793750 kr., og að þeirra verði aflað með tekjugreinum þeim, sem taldar eru í 2.--6. gr.

2. gr.

Þessir skattar og tollar er ætlast til að nemi samtals 4336000 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Ábúðar- og lausafjárskattur	75000	75000	
2. Húsaskattur	14500	14500	
3. Tekjuskattur	50000	50000	279000
4. Aukatekjur	70000	70000	
5. Erfðafjárskattur..	8000	8000	
6. Vitagjald	50000	50000	
7. Leyfisbrjefagjöld	7000	7000	270000
8. Útflutningsgjald	150000	150000	
9. Áfengistollur (þar með óáfengt öl, áfengis- laust vín, ávaxtasafi og limonade)	50000	50000	
10. Tóbakstollur	325000	325000	
11. Kaffi- og sykurtollur	500000	500000	
12. Vörutollur... ..	300000	300000	
13. Annað aðflutningsgjald	50000	50000	2750000
14. Pósttekjur... ..	130000	130000	260000
15. Símatekjur	325000	335000	660000
16. Tekjur af Íslandsbanka.... ..	11900	11000	22000
17. — — Landsbankanum:			
a. Árgjald	7500	7500	
b. Ágóðahluti	18000	22000	55000
18. Óvissar tekjur	20000	20000	40000
Samtals...	2161000	2175000	4336000

3. gr.

Tekjur af fasteignum landssjóðs o. fl. eru taldar 80200 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Eftirgjald eftir jarðeignir landssjóðs, alls ...	28000	28000	56000
2. Tekjur af kirkjum	100	100	200
3. Tekjur af silfurbergsgnámunum í Helgustaðafjalli	2000	2000	4000
4. Tekjur frá Ræktunarsjóði Íslands.. .. .	10000	10000	20000
Samtals ...	40100	40100	80200

4. gr.

Viðlagasjóðstekjur eru áætlaðar 248750 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðs	45500	42900	88400
2. Leigur af innritunarskírteinum landssjóðs...	11475	11475	22950
3. Leigur af bankavaxtabrjefum 1. og 2. deildar 110000 kr.	4950	4950	9900
4. Leigur af bankavaxtabrjefum keyptum samkvæmt lögum nr. 14, 9. júlí 1909	44000	43500	87500
5. Væntanl. útdregin bankavaxtabrjef 3. flokks	15000	15000	30000
6. Vextir af innstæðum í bönkum	5000	5000	10000
Samtals ...	125925	122825	248750

5. gr.

Ýmislegar greiðslur og endurgjöld teljast 8800 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Það, sem greitt er frá prestaköllum samkvæmt lögum 27. febr. 1880	1800	1800	3600
Heimilt er prestinum í Breiðabólstaðarprestakalli að verja árgjaldinu af því, 142 kr. 38 a. hvort árið, til túnasljettunar á staðnum, þó með því skilyrði, að hann sljetti að minsta kosti 6 dagsláttur á þessum 2 árum.			
2. Endurgreidd skyndilán til embættismanna	600	600	1200
3. Endurgreiddar aðrar fyrirframgreiðslur ...	2000	2000	4000
Samtals ...	4400	4400	8800

6. gr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Úr rikissjóði Danmerkur greiðist	60000	60000	120000

II. kafli.

Útgjöld.

7. gr.

Árin 1918 og 1919 veitast til útgjalda samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem eru nákvæmar tilteknar í 8.—19. gr., 5514717 kr. 10 aurar.

8. gr.

Greiðslur af lánum landssjóðs teljast 687454 kr. 86 a.

	1918.	1919.	Alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
I. Vextir:			
1. 4 ⁰ / ₂ % lán úr rikissjóði Danmerkur, 500000 kr., tekið 1908 til 15 ára til símalagn- inga	9000,00	7666,67	16666,67
2. 4 ¹ / ₂ % lán tekið 1909 hjá dönskum bönkum, 1500000 kr., til 30 ára, til að kaupa III. flokks bankavaxtabrjef Landsbankans	47812,50	45562,50	93375,00
3. 4 ¹ / ₂ % lán hjá lífsábyrgðarstofnuninni í Kínhöfn, 250000 kr., tekið 1912 til 30 ára, til að kaupa III. flokks banka- vaxtabrjef Landsbankans	9468,75	9093,75	18562,50
4. 4 ¹ / ₂ % lán hjá dönskum bönkum, 500000 kr., tekið 1912 til 15 ára, vegna sjer- stakra útgjalda (Rvíkurhöfn o. fl.) ...	15000,00	13500,00	28500,00
5. Ritsímalánið 1913, 4 ¹ / ₂ % og endurborg- un á 30 árum, tekið hjá mikla norræna ritsímafjelaginu	20826,45	20582,44	41408,89
6. Lán til ritsíma, tekið 20. okt. 1916 til 25 ára, með bankavöxtum hjá Lands- bankanum, að upphæð 100000 kr. ...	5760,00	5520,00	11280,00
Samtals ..	107867,70	101925,36	209793,06

						1918.	1919.	Alls.
						kr. a.	kr. a.	kr. a.
II. Afborganir:								
1.	Af láninu frá 1908	...	...	...	...	33333,33	33333,34	66666,67
2.	— — — 1909	...	...	...	...	50000,00	50000,00	100000,00
3.	— — — 1912	...	...	...	...	8333,34	8333,33	16666,67
4.	— — — 1912	...	...	...	...	33333,33	33333,34	66666,67
5.	— — — 1913	...	...	...	...	9708,89	9952,90	19661,79
6.	— — — 1916	...	...	...	...	4000,00	4000,00	8000,00
Samtals...						138708,89	138952,91	277661,80
III. Framlag til Landsbankans, 5. og 6. greiðsla						100000,00	100000,00	200000,00

9. gr.

Til æðstu stjórnar landsins eru veittar 188300 kr.

						1918.	1919.	Alls.
						kr.	kr.	kr.
A.								
1. Til ráðherra:								
a. Laun 24000								
b. Til risnu 2000								
						26000	26000	
2. Til utanferða ráðherra 4000						4000	4000	
3. Laun þriggja skrifstofustjóra 10500						10500	10500	
4. Til aðstoðar og skrifstofukostnaðar 30000						30000	30000	
5. Fyrir að gegna landsfjehirðisstörfum, eftir reikningi, alt að... .. 6900						6900	6900	
6. Fyrir 2 peningaskápa handa landsfjehirði 2500						2500	»	
7. Til umbóta og viðhalds á stjórnarráðshúsinu og ráðherrabústaðnum 2000						2000	2000	
Samtals...						81900	79400	161300
B.								
Hagstofa Íslands:								
1. Laun hagstofustjóra 3500								
2. — aðstoðarmanns 2500								
3. Pappír, prentun og hefting hagskýrslna 3500								
4. Prentun eyðublaða 1000								
5. Húsaleiga, hiti og ljós m. m. 1000								
6. Aðstoðar- og skrifstofukostnaður 2000								
						13500	13500	27000
Samtals...								188300

10. gr.

Til alþingiskostnaðar veitist 160000 kr. Til landsreikninga yfirskoðunar 6000 kr., alls 166000 kr.

11. gr.

Til útgjalda við dómgæsluna og lögreglustjórnina o. fl. eru veittar 314290 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
A.			
Dómgæsla og lögreglustjórn.			
1. Laun:			
a. Til dómara og sýslumanna	67300	67300	
b. — hreppstjóra	8000	8000	
2. Ritfje handa bæjarfógetanum í Reykjavík ...	1400	1400	
3. Til hegningarhússins í Reykjavík og við- haldskostnaður fangelsa	5195	5195	
4. Annar sakamálakostnaður og lögreglumála m. m.	5100	5100	
	86995	86995	173990
B.			
Ýmisleg útgjöld.			
1. Til þess að gefa út stjórnartíðindi:			
a. Þóknun fyrir útgáfu tíðindanna m. fl.	450		
b. Til pappírs og prentunar	6000		
c. Til kostnaðar við sending með póstum	1200		
	7650	7650	
2. a. Endurgjald handa embættis- mönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef	6000— 6000		
b. Fyrir embættisskeyti	10000—10000		
	16000	16000	
3. Brunaábyrgðar- og sótaragjald o. fl. fyrir nokkrar opinberar byggingar	4000	4000	
4. Til embættiseftirlitsferða	2500	2500	
5. Þóknun fyrir aðstoð verkfróðs manns við endurskoðun á skipamælingum	300	300	
6. Til útgjalda við eftirlit úr landi með fisk- veiðum útlendinga gegn þriðjungs framlagi frá þeim, er óska strandgæslu og njóta hennar.	10000	13000	
7. Til lögregluftirlits um síldveiðitímann . .	1000	1000	
Flyt ...	41450	44450	173990

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	41450	44450	173990
8. Útgjöld til yfirskattaneftnda og fyrir húsa- skattsvirðingar	200	200	
9. Kostnaður við fasteignamat samkv. fast- eignamatslögunum	30000		
10. Útgjöld samkvæmt 77. og 78. gr. fátækra- laga 10. nóv. 1905... ..	12000	12000	
Pau sjúkrahús, sem styrks njóta úr lands- sjóði, geta ekki farið fram á hærra meðlag á dag með þeim sjúklingum, er um ræðir í 77. og 78. gr. fátækralaganna, en svo, að jafngildi lægstu borgun, er tekin er í því sjúkrahúsi.	83650	56660	140300
Samtals...			314290

12. gr.

Til útgjalda við læknskkipunina veitast 602832 kr. 88 aurar.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun	81200	81200	162400
2. Til skrifstofukostnaðar landlæknis	1000	1000	2000
3. Styrkur til hreppsþúa í Bæjarhreppi og í Árnesshreppi í Strandasýslu til að vitja læknis, til hvors hrepps 300 kr..	600	600	1200
Styrkurinn greiðist hreppsnefndunum, en þegar læknir verður skipaður í Reykjar- fjarðarhjerað, greiðist honum styrkur Ár- nesshrepps, sem persónuleg launaviðbót.			
4. Styrkur til hreppsþúanna í Bolungavíkur- verslunarstað og í Hólshreppi í Nordur- Ísafjarðarsýslu, til þess að leita sjer lækn- ishjálpar	500	500	1000
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni í Hóls- hreppi.			
5. Styrkur til Örfæinga til að leita sjer lækn- ishjálpar	300	300	600
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni í Hofshreppi.			
Flyt ...	83600	83600	167200

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	83600	83600	167200
6. Styrkur til Flateyjarhreppsþúa í Þingeyjar- sýslu til að vitja læknið	100	100	200
Styrkurinn greiðist hreppsnefnd Flateyj- arhrepps.			
Styrkveitingarnar í 3.—6. lið eru enn frem- ur bundnar því skilyrði, að stjórninni sje árlega send skilagrein fyrir því, á hvern hátt styrknum er varið.			
7. a. Styrkur til augnlæknis Andrjesar Fjeld- sted í Reykjavík... .. —	1500	1500	3000
b. Styrkur til sama manns til lækninga- ferðar kringum landið á helstu viðkomu- staði strandskipa, með því skilyrði, að hann hafi á hverri hringferð að minsta kosti hálfsmánaðardvöl samtals á tveim hinum fjölmennustu viðkomustaða eftir samráði við stjórnarráðið, eftir reikningi alt að	500	500	1000
8. Styrkur til tannlæknis Vilh. Bernhöft í Reykjavík	1000	1000	2000
9. Styrkur til háls- og nefnlæknis Ólafs Þor- steinssonar í Reykjavík... ..	1000	1000	2000
Styrkurinn hvort árið til læknanna An- drjesar Fjeldsted, Vilh. Bernhöft og Ólafs Þorsteinssonar er bundinn því skilyrði, að þeir hver um sig segi stúdentunum í lækna- deild háskólans til í sinni sjerfræði og veiti fátæku fólki ókeypis læknishjálp á tiltekn- um stað, ekki sjaldnar en 3 sinnum á mánuði.			
10. Til starfrækslu Röntgensáhalda m. m. ...	1600	1600	3200
11. Til Gunnlaugs Claessens, lækni, til að stofna og starfrækja ljóslækningastofu ...	2000	1000	3000
12. Til Jóns Kristjánssonar, lækni, dýrtiðar- styrkur, til þess að hann geti rekið læk- ningastofu sína	1500	1500	3000
Flyt...	92800	91800	184600

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt...				92800	91800	184600
13.	Holdsveikisþítalinn			61310	60110	121420
Sá kostnaður sundurliðast þannig hvort árið:						
1.	Laun	6700	6700			
Þaraf 300 kr.persónuleg launaviðbót til núverandi spítalalæknis.						
2.	Viðurværi 74m.(100a.)	27010	27010			
3.	Klæðnaður... ..	1600	1600			
4.	Meðul og sáraumbúðir	1800	1800			
5.	Eldsneyti	15000	15000			
6.	Ljósmeti	1500	1500			
7.	Húsbúnaður og áhöld	1200	1200			
8.	Viðhald á húsum ...	2800	1600			
9.	Þvottur og ræsting ...	900	900			
10.	Greftrunarkostnaður...	200	200			
11.	Skemtanir	500	500			
12.	Skattar o. fl. ..	1300	1300			
13.	Ýmisí. útgjöld 1200 kr., að frádregnum					
	400 kr. fyrir hey ...	800	800			
		61310	60110			
14.	Til undirbúnings landsspítalabyggingar ...			5000		5000
15.	Geðveikihælið á Kleppi... ..			48423	48423	96846
Sá kostnaður sundurliðast þannig hvort árið:						
A.	Laun læknis		3600			
B. Önnur útgjöld:						
1.	Kaup starfsmanna		4500			
2.	Viðurværi 82 manna, 90 a. á dag		26937			
3.	Klæðnaður sjúklinga (30kr.)		2356			
4.	Meðul og umbúðir		560			
5.	Ljós og hiti... ..		16000			
6.	Viðhald og áhöld		4200			
7.	Þvottur og ræsting		1000			
8.	Skemtanir		550			
	Flyt...	59703		207533	200333	407866

				1918,	1919.	Alls.
				kr. a.	kr. a.	kr. a.
	Flutt...	59703		207533,00	200333,00	407866,00
9.	Skattar m. m. ...	800				
10.	Óviss útgjöld ...	800				
		61303				
Par frá dragast tekjur:						
	Meðgjöf með 63 sjúk-					
	lingum, 50 a. á dag	10950				
	Meðgjöf með 2 sjúkling-					
	um, 100 a. á dag...	730				
	Tekjur af búinu	1200	12380			
	Mismunur...	48423				
16.	Heilsuhælið á Vífilstöðum ...			58083,44	58083,44	116166,88
Sá kostnaður sundurliðast þannig:						
A.	Laun læknis ...	3800				
B.	Önnur útgjöld:					
1.	Kaup starfsmanna ...	9200,94				
2.	Viðurværi (97 manns, 150 a.)	53107,50				
3.	Lyf og hjúkrunargögn ...	2000				
4.	Ljós og hiti	30000				
5.	Þvottur og ræsting ...	2200				
6.	Viðhald húsa ...	1800				
7.	Viðhald vjela ...	1700				
8.	Skattar og vátrygging	1000				
9.	Húsbúnaður og áhöld ...	2900				
10.	Flutningskostnaður ...	2300				
11.	Óviss útgjöld ...	1000				
		111008,44				
Par frá dragast tekjur:						
	Meðgjöf með 65 sjúk-					
	lingum, 2 kr. á dag	47450				
	Meðgjöf með 5 sjúk-					
	lingum, 3 kr. á dag	5475	52925			
	Mismunur ...	58083,44				
17.	Önnur útgjöld:					
a.	Styrkur til sjúkrahúsa og sjúkra-					
	skýla	6000				
	Flyt ...	6000		265616,44	258416,44	524032,88

		1918.	1919.	Alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
Flutt ...	6000	265616,44	258416,44	524032,88
Styrkurinn veitist eftir fjölda legudaga, þó eigi meira en 45 aurar fyrir hvern legudag, gegn því, að hjerað það, sem sjúkra-húsið á, leggi fram eins mikið og styrknum nemur.				
b. Styrkur til þess að koma upp sjúkraskýlum á föstum læknis-setrum, alt að þriðjungi bygg-arkostnaðar, þó aldrei meira en nemi 3000 kr. á hverja þúsund hjeraðsbúa og með því skilyrði, að stjórnarráðið samþykki teikningu af húsinu, eftir að hafa fengið álit landlæknis, og að sýslufjelag það, er sjúkraskýlið heyrir til, taki það að sjer til eignar og rekstrar	15000			
c. Bólusetningarkostnaður.	1500			
d. Gjöld samkv. 13. gr. í lögum 16. nóv. 1907, um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma... ..	4000			
e. Gjöld samkv. 25. gr. í lögum 6. nóv. 1902, um varnir gegn því, að næmir sjúkdómar berist til Íslands	1000			
f. Kostnaður við heilbrigðiseftirlit lækna með alþýðuskólum... ..	1500			
g. Styrkur til hjeraðslækna til utanferða, í því skyni að afla sjer nýrrar læknisþekkingar	2500			
Þennan styrk veitir stjórnarráðið eftir tillögum landlæknis, og				
Flyt ...	31500	265616,44	258416,44	524032,88

		1918.	1919.	Alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
Flutt ...	31500	265616,44	258416,44	524032,88
má hann ekki fara fram úr 150 kr. fyrir hverja mánaðardvöl erlendis.				
h. Til Guðmundar Thoroddsen, til þess að framast í skurðlækningum erlendis, hvort árið ...	2000			
i. Til Láru Sigurðardóttur frá Patreksfirði, styrkur til hjúkrunnarnáms erlendis, síðara árið .	400			
j. Styrkur til sjúkrasamlaga ...	4200			
Af þessum styrk greiðist sjúkrasamlagi Hins íslenska prentara-fjelags alt að 200 kr. hvort árið. Styrkur þessi má þó ekki fara fram úr þeim styrk, er almenn sjúkrasamlög fá að lögum.				
k. Styrkur handa sjúklingum með hörundsberkla, sem ekki verður átt við hjer á landi, til að leita sjer lækninga erlendis, alt að ...	1500			
Styrkur til hvers sjúklings nemi að jafnaði ekki meiru en tveim þriðju alls kostnaðar.				
		39200,00	39600,00	78800,00
Samtals...		304816,44	298016,44	602832,88

13. gr.

Til samgöngumála veitast 1730250 kr.

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
A.				
Póstmál.				
1. Laun:				
a. Póstmeistara	4000			
b. 1. Póstafgreiðslumanna (5) í Reykjavík.	10800			
2. Póstafgreiðslum. utan Reykja- víkur..	32600			
c. Brjefhirðingarmanna	9000			
		56400	56400	
2. Póstflutningur		80000	80000	
Af póstflutningafjenu má verja alt að 8000 kr. hvort árið fyrir að flytja alls konar póstsendingar með skipum, sem hafa ekki fast tillag, milli Íslands og annara landa og milli hafna á Íslandi, váttryggja þær og annast skil á þeim á höfnum, og hagi skipin ferðum sínum eftir fastri fyrirfram auglýstri ferðaáætlun.				
3. Annar kostnaður:				
a. Skrifstofukostnaður póstmeistara eftir reikningi, alt að	7000			
b. Skriffföng m. m.	1000			
c. Skrifstofukostnaður og aðstoð póst- afgreiðslumanna á stærri pósta- fgreiðslum utan Reykjavíkur, alt að	6000			
d. Húsaleiga á stærri pósta- fgreiðslum utan Reykjavíkur	6500			
e. Önnur gjöld	15000			
		35500	35500	
		171900	171900	
				343800
Flyt ...				343800

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
						343800
B.						
Vegabætur.						
I. Stjórn og undirbúningur vegagerða:						
1. Vegamálastjóri:						
a. Laun	4000	4000				
b. Ferðakostnaður og fæðispeningar eftir reikningi, alt að	1000	1000				
2. Til verkfróðra aðstoðarmanna og mælinga, alt að	4000	4000				
Vegamálastjóri og aðstoðarmenn hafi einnig á hendi undirbúning og framkvæmd vatnsvirkja, eftir nánari ákvæðum stjórnarráðsins og eftir tillögum Búnaðarfelags Íslands, þegar um ræktunarvatnsvirkjafyrirtæki er að ræða.						
3. Skrifstofukostnaður	1500	1500				
4. Til eftirlits með vegaviðhaldi	200	200		10700	10700	
II. Flutningabrautir:						
1. Húnvetningabraut	10000	10000				
2. Skagfirðingabraut	»	10000				
3. Grímsnessbraut... ..	10000	10000				
4. Suðurlandsbraut.	8000	10000				
5. Til þess að gera stein- og járnbrýr, í stað trjebrúa, á áður afhentum flutningabrautum	1200	2500				
6. Viðhald flutningabrauta ...	25000	15000		54200	57500	
III. Þjóðvegir:						
1. Stykkishólmsvegur	10000	10000				
2. Frá Gljúfurá upp Norðurárdal	10000	10000				
3. Langadalsvegur í Húnavatnssýslu	10000	»				
Flyt ...	30000	20000		64900	68200	343800

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	30000	20000	64900	68200	343800
4.	Brú á Eyjafjarðará ...	35000	50000			.
5.	Brú á Jökulsá á Sólheimasandi, fyrri veiting ...	»	25000			
6.	Brú á Djúpá í Ljósavatns-skarði (endurveiting). ...	3000	»			
7.	Brú á Bleikdalsá (endurveiting). ...	3900	»			
8.	Hróarstunguvegur ...	10000	10000			
9.	Krossárdalsvegur ...	3000	3000			
10.	Til vegagerðar frá Ljá til Búðardals ...	5000	»			
11.	Aðrar vegabætur og viðhald ...	20000	20000	109900	128000	
Af fje þessu má verja nokkurri upphæð til þess að gera færán vetrarveg yfir Almannaskarð. Skál það gert eftir rannsókn vegamálastjóra og tillögum hans.						
IV.	Fjallvegir...			6000	6000	
Þar af heimilast stjórninni að veita annað árið 600 kr. til að gera steinbrýr á Dynjandaár í Auðkúluhreppi í Vestur-Ísafjarðarsýslu, gegn því, sem á vantar, annarsstaðar frá.						
V.	Til áhalda. ...			2000	2000	
VI.	Tillög til akfærra sýsluvega, alt að ...			25000	25000	
gegn að minsta kosti jafnmiklu tillagi annarsstaðar frá og öðrum þeim skilyrðum, sem sett eru í reglugerð nr. 3, 3. janúar 1916.						
VII.	Til brúar á Austur-Hjeraðsvötnin, gegn 10000 kr. úr sýslusjóði (endurveiting) ...			25000		
VIII.	Til steinsteypubrúar á Hamarsá á Vatnsnesi, 1/4 kostnaðar (endurveiting), alt að ..				1200	
IX.	Til dragferjuhalds á Hjeraðsvötnum ...			300	• 300	
X.	Til dragferjuhalds á Lagarfljóti... ..			300	300	
	Flyt ...			233400	231000	343800

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	233400	231000	343800
XI. Til dragferju á Skjálfandafljóti hjá Bergsstaðaei, gegn því, er til vantar, annarsstaðar frá (endurveiting)		1000	
Landstjórninni heimilast að færa fjárveitingar fyrra ársins til brúargerðar á síðara árið, og sómuleiðis að fresta algerlega brúargerðum á fjárhagstímabilinu, ef örðugleikar verða á að fá efni og vinnu, vegna dýrleika. En verja má þá fjenu til landssjóðsvegagerða, eftir því sem ástæður leyfa, eða annara þjóðnýtra fyrirtækja, er stjórnin kynni að ráðast í, til atvinnubóta.			
Svo má landsstjórnin verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.			
	233400	232000	465400
C.			
I. Til Eimskipafjelags Íslands	40000	40000	
Strandferðaskipum Eimskipafjelags Íslands er eigi skylt að koma oftar en tvisvar á ári, vor og haust, á Hvammsfjörð og Gilsfjörð.			
II. Til bátaferða á flóum, fjörðum og vötnum :			
1. Til ferða á Faxaflóa, alt að 18000 18000			
2. Til ferða á Breiðafirði, alt að 18000 18000			
3. Til ferða um Ísafjarðardjúp, alt að 7500 10000			
4. Til ferða á Húnaflóa, alt að 20000 20000			
5. Til Langanessbáts (milli Sauðárkróks og Seyðisfjarðar), alt að 18000 18000			
6. Til Austfjarðabáts (milli Seyðisfjarðar og Hornafjarðar), alt að 18000 18000			
Flyt .. 99500 102000	40000	40000	809200

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	99500	102000	40000	40000	809200
7.	Til Skautfellingabáts (Suðurlandsbáts), alt að ...	18000	18000			
8.	Til vjelbátsferða við Rangársand, alt að...	1800	1800			
9.	Til vjelbátsferða milli Patreksfjarðar og Rauðasands, alt að ...	800	800			
10.	Til Lagarfljótsbáts, alt að	800	800			
11.	Til vjelbátsferða við Hvalfjörð, alt að ...	400	400			
12.	Til vjelbátsferða á Hvítá í Borgarfirði, alt að ...	300	300			
				121600	124100	
Styrkir þessir veitast með þeim skilyrðum:						
1.	Að hlutaðeigandi hjeraðsstjórn sendi stjórnarráðinu, eigi síðar en 6 vikum áður en ferðirnar hefjast, skjöl þau, er hjer greinir:					
	a. Vottorð skipaskoðunarmanna um að bátarnir sjeu traustir, vel útbúnir og hentugir til ferðanna.					
	b. Uppkast að ferðaáætlun bátsins eða bátanna.					
	c. Uppkast að gjaldskrá fyrir fólksflutning og vöruflutning.					
	d. Áætlun um tekjur og gjöld bátsins eða bátanna.					
2.	Að stjórnarráðið samþykki skjöl þau, sem nefnd eru undir tölul. 1. a.—d., án breytinga eða með breytingum, sem hlutaðeigandi hjeraðsstjórn síðar fellst á.					
3.	Að landssjóðsstyrkurinn nemi ekki meiru fyrir hvern einstakan bát en hálfum rekstrarkostnaði bátsins, samkvæmt reikningi, er stjórnarráðið samþykki fyrir hvert einstakt útgerðartímabil.					
	Flyt ...			161600	164100	809200

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	161600	164100	809200
4. Að útgerðarmenn bátanna sjái um að reikningsfærslan verði samkvæmt fyrirmælum stjórnarráðsins, og að eyðublöð, sem það lætur í tje, verði rjett útfyllt.			
5. Að útgerðarmenn sendi stjórnarráðinu reikninga bátanna áður en síðasti fjórði hluti styrksins útborgast.			
6. Að þeir bátar undir lið C. II., sem hafa fasta ferðaáætlun og halda eiga dagbók, sendi stjórnarráðinu í lok hvers mánaðar, á meðan bátarnir ganga eftir ferðaáætluninni, staðfestan útdrátt úr dagbók sinni, er sýni, hvar strandferðabátur er staddur á hverjum degi og tíma.			
	161600	164100	325700
D.			
Hraðskeyta- og talsímasamband.			
I. Ritsímafélagið mikla norræna, umsamið árgjald (til 1925)	35000	35000	
II. Til viðauka símakerfa, smærri efniskaupa o. fl.	7500	10000	
III. Til lagningar nýrra lína samkv. 4. gr., sbr. 7. gr., laga nr. 35, 20 okt. 1913 enda sje gætt skilyrða laganna um fjárfraðlög hjeraðanna. Stjórninni er heimilt að fresta framkvæmd á verkum þessum, að nokkru eða öllu leyti, og verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur og örðugleikar verða á að ná efni vegna dýrleika.	25500	45000	
IV. Til starfrækslu landsímanna m. m.			
1. a. Laun landsímastjóra ... 3500 3500			
b. Persónuleg launaviðbót 1500 1500			
2. Laun símaverkfræðings ... 3200 3200			
3. Aðstoð og annar kostnaður 4000 4000			
4. Ritsímastöðin í Reykjavík 30000 30200			
Flyt ... 42200 42400	68000	90000	1134900

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	42200	42400	68000	90000	1134900
5.	Práðlausa stöðin við Reykjavík... ..	8400	8800			
6.	Áhalda- og efnisvörður ...	1800	1800			
7.	Ritsímastöðin á Akureyri, ásamt bæjarsímakerfinu .	18520	11720			
8.	Ritsímastöðin á Seyðisfirði, ásamt bæjarsímakerfinu .	14230	14230			
9.	Ritsímastöðin á Ísafirði, ásamt bæjarsímakerfinu...	8160	8160			
10.	Símastöðin á Borðeyri...	5040	5040			
11.	Símastöðin í Hafnarfirði, alt að	2000	2000			
12.	Símastöðin í Vestmannaeyjum, alt að	2500	2500			
13.	Útgjöld við eftirlitsstöðvar og aðrar talsímastöðvar .	12000	12000			
	Par í ritsímaþjónusta á Siglufirði.			114850	108650	
V.	Eyðublöð, prentkostnaður, ritföng m. m.			15000	15000	
VI.	Viðbót og viðhald stöðvanna			3000	3000	
VII.	Kostnaður við ferðalög starfrækslunnar vegna, eftir reikningi, alt að.			3500	3500	
VIII.	Viðhald landsímanna			25000	25000	
IX.	Tillag til alþjóðaskrifstofunnar í Bern ...			550	550	
				229900	245700	475600
E.						
Vitamál.						
I. Stjórn og undirbúningur vitamála:						
a.	Laun vitamálastjóra... ..	4000	4000			
	Hann sje umsjónarmaður vitanna og einnig ókeypis til verkfræðilegrar aðstoðar					
	Flyt ...	4000	4000			1610500

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	4000	4000			1610500
landsstjórn, hjeraðsstjórn- um og bæjarstjórnnum, eftir ákvæðum landsstjórnar.						
b.	Til verkfróðs aðstoðar- manns... ..	2500	2500			
Par af persónuleg launa- viðbót 500 kr. hvort árið, gegn því að hann sje jafn- framt skyldur að gefa ein- stökum mönnum ókeypis leiðbeiningar um rafmagns- veitu til heimanota.						
c.	Til skrifstofuhalds, eftir reikningi, alt að	700	700			
d.	Ferðakostnaður og fæðis- peningar, eftir reikningi, alt að	1500	1500			
				8700	8700	
II.	Laun vitavarda			9850	10100	
III.	Rekstrarkostnaður vitanna			16600	17300	
IV.	Bygging nýrra vita o. fl.:					
a.	Akranessviti	11000	»			
b.	Galtarviti	4000	»			
c.	Stokksnessviti	»	19500			
d.	Gerðatangaviti	»	6000			
				15000	25500	
Stjórninni er heimilt að fresta fram- kvæmdum á verkum þessum, að nokkru eða öllu leyti, og verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.						
V.	Sjómerki			2000	2000	
VI.	Ýmislegt			2000	2000	
				54150	65600	119750
	Samtals ...					1730250

14. gr.

Til kirkju- og kenslumála eru ætlaðar 780852 kr. 82 aurar.

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
A.						
Andlega stjettin.						
a.	1. Laun biskups	5000				
	2. Skrifstofukostnaður	1000		6000	6000	
b.	Önnur útgjöld:					
	1. Til prestakalla samkvæmt lögum 27. febr. 1880, 1. gr.			1006,41	1006,41	
	2. Til bráðabirgðauppbóta brauðum			4000	3500	
	3. Viðbót við eftirlaun þau, er fátækir upp- gjafaprestar og prestsekkjur njóta sam- kvæmt lögum... ..			5000	5000	
	4. Framlag til prestlaunasjóðs			28000	28000	
	5. Til húsabóta á prestssetrinu Bergsstöðum			1200		
				45206,41	43506,41	88712,82
B.						
Kenslumál.						
I.	Til háskólans:					
a.	Laun			40800	40800	
b.	Til prófessors Einars Arnórssonar, við- aukalaun			2600	2600	
c.	Aukakensla:					
	1. Til kenslu í líffæra- meinfraði og sótt- kveikjufræði	2800	2800			
	2. Til hjeraðslæknisins í Reykjavík	800	800			
	3. Til kennarans í efna- fræði	600	600			
	4. Til kennarans í laga- legri læknisfræði ...	300	300			
	5. Til kennara í gotnesku og engilsaxnesku ...	1000	1000			
Flyt ...		5500	5500	43400	43400	88712,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt...	5500	5500	43400	43400	88712,82
6.	Til dr. Alexanders Jóhannessonar, til að halda fyrirlestra í þýskum fræðum	1000	1000			
7.	Þóknun til kennara í dönsku	1000	1000	7500	7500	
d.	Til utanfararstyrks handa kennurum...			1200	1200	
e.	Styrktarfje:					
1.	Námsstyrkur	9000	9000			
2.	Húsaleigustyrkur	4000	4000			
3.	Utanfararstyrkur til læknaefna	300	300			
	Húsaleigustyrk og námsstyrk við háskólan má að eins veita efnilegum, reglusömum og efnalitlum nemendum, 100 kr. mest um árið í húsaleigustyrk og 320 kr. mest í námsstyrk. Húsaleigustyrk má venjulega að eins veita utanbæjarnemendum. _____			13300	13300	
f.	Til bókakaupa m. m.:					
1.	Bókakaup	2000	2000			
2.	Til bókakaupa handa heimspekideild	1000	»			
3.	Tilkensluáhalda handa læknadeild... ..	800	800			
4.	Umbúðir m. m. við ókeypis klinik	200	200	4000	3000	
g.	Til útgáfu kenslubóka, alt að			2500	2500	
	Eftir ákvæði háskólaráðsins má verja nokkru af fjenu til útgáfu fjölritaðra kenslubóka.					
	Flyt ...			71900	70900	88712,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...				71900	70900	88712,82
h. Til að undirbúa efnisskrá um íslensk lög að fornu og nýju				500	500	
i. Til starfrækslu rannsóknarstofu fyrir líffærameinfræði og gerlafræði				1200	1200	
j. Eldiviður, ljós og ræsting				1300	1300	
k. Önnur gjöld:						
1. Laun ritara... .. 800						
2. Laun dyravarðar, gæsla hit-unarvjarlar m. m. 1600						
3. Ýmisleg útgjöld 1500				3900	3900	
				78800	77800	156600
II. Mentaskólinn almenni:						
a. Laun				21600	21600	
b. Aðstoðarfe:						
Handa fimleikakennara 1200						
Par af launabót Ólafs						
Rrósenkranz 500 kr.						
Til dyravarðar 1000						
Til söngkennara 600				2800	2800	
c. Önnur útgjöld:						
1. Til bókasafns skólans.. 400 400						
2. Til eldiviðar, ljósa og vatns 2500 2500						
3. Til skólahússins utan og innan 1750 1750						
4. Til tveggja fastra aukakennara 4000 4000						
5. Til tímakenslu og til prófdómenda, alt að.. 6000 6000						
6. Húsaleigustyrkur handa 36 lærisveinum, 20 kr. handa hverjum 720 720						
7. Námsstyrkur 2000 2000						
8. Læknisþóknun 200 200						
9. Ýmisleg útgjöld... .. 1200 1500						
10. Til vísindalegra áhalda við kensluna 300 300						
Flyt 19070 19370				24400	24400	245312,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ... 19070 19370				24400	24400	245312,82
11.	Til þess að gefa út kenslubækur handa mentaskólanum, alt að 45 kr. fyrir örkina ...	1000	1000			
12.	Til áhalda við fimleikakenslu	100	100			
13.	Til verðlaunabóka ...	100	100	20270	20570	
Húsaleigustyrk og námsstyrk má að eins veita efnilegum, reglusömum og efnalitlum nemendum. Húsaleigustyrkur sje venjulega að eins veittur utanbæjarmönnum, og að námsstyrk gangi utanbæjarmenn fyrir innanbæjarmönnum að öðru jöfnu. Finni stjórnin, í samráði við kennara skólans, aðra leið til þess að afla skólanum fjár í þessu skyni, t. d. með skólagjöldum, má þessi styrkur lækka að því skapi.				44670	44970	89640
III. Gagnfræðaskólinn á Akureyri:						
a. Laun ...				9600	9600	
Af þessari upphæð eru persónulegar launaviðbætur til núverandi 1. kennara 400 kr., 2. kennara 200 kr. og 3. kennara 400 kr.						
b. Önnur útgjöld:						
1.	Til aukakennara þriggja ..	2400				
2.	Tímakensla ...	1800				
3.	Til bóka- og kensluáhalda ...	800				
4.	Til Þorkels Þorkelssonar, styrkur til útgáfu kenslubókar hans í stærðfræði, fyrra árið ...	300				
5.	Til eldiviðar og ljósa ...	1600				
6.	Námsstyrkur ...	800				
Utanbæjarnemendur gangi að styrk fyrir innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.						
Flyt ... 7700				9600	9600	334952,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	7700		9600	9600	334952,82
7.	Til dyravörslu... ..	600				
8.	Til skólahússins utan og innan	2000				
9.	Til ýmislegra útgjalda	1000		11300	11300	
				20900	20900	41800
IV. Kennaraskólinn:						
a.	Laun	7000	7000			
Par af persónuleg launaviðbót handa núverandi						
1. og 2. kennara, 200 kr. til hvors.						
b.	Önnur útgjöld:					
1.	Tímakensla	1500	1500			
2.	Til aukakennara... ..	1400	1400			
Par af 400 kr. persónuleg launaviðbót handa núverandi aukakennara.						
3.	Eldiviður og ljós	1800	1800			
4.	Bókakaup og áhöld ...	300	300			
5.	Námsstyrkur.. ...	2000	2000			
Utanbæjarnemendur gangi að styrk fyrir innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.						
6.	Til viðhalds... ..	300	300			
7.	Ýmisleg útgjöld	1300	1300	15600	15600	31200
V. Stýrimannaskólinn:						
a.	Laun			4400	4400	
b.	Önnur útgjöld:					
1.	Til tímakenslu	2400	2400			
2.	Til áhaldakaupa o. fl.	300	300			
3.	Til eldiviðar og ljósa ..	900	900			
4.	Ýmisleg útgjöld	1400	1400	5000	5000	
				9400	9400	18800
Flyt ...						426752,82

				1918	1919	Alls
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						426752,82
VI. Til vjelstjóráskólans:						
a.	Laun...	...	2400 2400			
b.	Til tímakenslu...	...	1500 1500			
c.	Húsnæði m. m..	...	1000 1000			
d.	Ýms kostnaður.	...	500 500			
				5400	5400	10800
VII. Til bændakenslu:						
1. Til bændaskólans á Hólum:						
a.	Laun	...	2700 2700			
b.	Til aðstoðarkennara	...	1000 1000			
c.	Til smíða- og dráttlist- arkenslu..	...	800 800			
d. Önnur útgjöld:						
1.	Til verklegs náms, alt að ..	...	1400 1400			
2.	Til kensluáhalda...	...	500 500			
3.	Til eldiviðar og ljósa	...	1500 1500			
4.	Kaup á stórgripa- vog	...	» 400			
5.	Ýmisleg útgjöld	...	1000 1000	8900	9300	
2. Til bændaskólans á Hvanneyri:						
a.	Laun	...	2700 2700			
b.	Til aðstoðarkenslu	...	1000 1000			
c.	Til smíða og leikfimi- kenslu	...	800 800			
d. Önnur gjöld:						
1.	Til verklegs náms, alt að..	...	1400 1400			
2.	Til kensluáhalda	...	500 500			
3.	Til eldiviðar og ljósa	...	1500 1500			
4.	Ýmisleg útgjöld	...	1000 1000	8900	8900	
Flyt ...				17800	18200	437552,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	17800	18200	437552,82
Styrkurinn til verklegs náms við bændaskólana á Hólum og Hvanneyri veitist nemendum, sem stunda verknám, samkvæmt samningi, eigi skemur en 6 vikur á ári og skila skólanum dag- bókum um vinnubrögðin yfir náms- tímann, og nemi styrkurinn aldrei hærri upphæð á hvern nemanda en 9 kr. fyrir hverja viku námstímans.			
Styrkinn má að eins greiða eftir á, samkvæmt skýrslu um námið, og sje í henni getið, hve háan vikustyrk hver nemandi skal fá.			
3. Til skólahalds á Eiðum..	3000	3000	
VIII. Til iðnfræðslu:	20800	21200	42000
a. Til Iðnaðarmannafjelagsins í Reykjavík, til þess að reka iðnskóla í Reykjavík, undir yfirum- sjón landsstjórnarinnar ... 5000 5000			
b. Til Iðnaðarmannafjelags- ins á Akureyri, til kvöld- skólahalds... .. 1000 1000			
c. Til Iðnaðarmannafjelags- ins á Ísafirði, til kvöld- skólahalds... .. 1000 1000			
d. Til Iðnaðarmannafjelags- ins á Seyðisfirði, til kvöld- skólahalds... .. 600 600			
	7600	7600	15200
Styrkurinn til þessara 4 skóla má þó ekki fara yfir $\frac{4}{5}$ rekstrarkostnaðar.			
Styrkveitingar í liðunum b.—d. eru því skilyrði bundnar, að nemendurnir sjeu iðnnemar.			
IX. Til verslunarskóla:			
Til Kaupmannafjelagsins og Verslunar- mannafjelagsins í Reykjavík, til þess að halda uppi skóla fyrir verslunarmenn, undir yfirumsjón landsstjórnarinnar, þó ekki yfir $\frac{3}{4}$ kostnaðar	6000	6000	12000
Flyt ...			506752,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						506752,82
X. Til húsmæðrafræðslu:						
Til kvenfélagsins Ósk á Ísafirði, til matreiðsluskólahalds, gegn að minsta kosti 600 kr. framlagi annarsstaðar að. ...				1600	1600	3200
XI. Yfirsetukvennaskólinn:						
1. Laun forstöðumanns ...	1000	1000				
2. Til verklegrar kenslu:						
a. Laun þriggja yfirsetukvenna í Reykjavík...	300	300				
b. Annar kostnaður, alt að	400	400				
3. Styrkur til námskvenna .	2000	2000				
4. Húsaleiga, hiti, ljós og ræsting	300	300		4000	4000	8000
XII. Til kvennaskóla:						
1. a. Til kvennaskólans í Reykjavík, gegn að minsta kosti 1800 kr. framlögum annarsstaðar að en úr landssjóði	9000	9500				
b. Til sama skóla, 40 kr. fyrir hverja námsmey, sem er alt árið, alt að	2000	2000				
c. Námsstyrkur til sveitastúlkna við sama skóla	600	600				
2. a. Til kvennaskólans á Blönduósi, gegn að minsta kosti 1000 kr. framlögum annarsstaðar að en úr landssjóði	5000	5000				
b. Til sama skóla, 40 kr. fyrir hverja námsmey, sem er alt árið, alt að	1400	1400				
Skólar þessir standi undir yfirumsjón landstjórnarinnar.				18000	18500	36500
Flyt ...						554452,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...			554452,82
XIII. Til almennrar barnafræðslu:			
1. Til barnaskóla, þar af til barnaskóla í kaupstöðum 10000 kr.	30000	30000	
Styrkur þessi veitist með því skilyrði, að skólarnir njóti, til móts við styrkinn úr landssjóði, jafnmikils styrks úr bæjarsjóði, hreppssjóði eða fræðslusjóði.			
2. Til farskóla, alt að 200 kr. til hvers, og til eftirlits með heimafræðslu, alt að 100 kr. til hvers hrepps	20000	20000	
Styrkur þessi veitist gegn því, að skólarnir fái úr sveitarsjóði eða fræðslusjóði að minsta kosti jafnmikið landsjóðsstyrknum.			
3. Til að reisa barnaskóla í Vestmannaeyjum, alt að þriðjungi kostnaðar, með því skilyrði, að stjórnarráðið samþykki uppdrátt af húsinu	25000	»	
4. Tillag til styrktarsjóðs handa barnakennurum... ..	2500	2500	
5. Til prófdómara við barnapróf	4200	4200	
6. Til framhaldskenslu handa kennurum..	1500	1500	
7. Utanfararstyrkur handa barna- og unglingakennurum... ..	1600	1600	
Styrkurinn veitist með því skilyrði, að styrkþegi gefi út prentaða skýrslu um ferð sína, 1 örk minst, og sendi hana ókeypis öllum starfandi barna- og unglingakennurum á landinu.			
8. a. Laun umsjónarmanns fræðslumálanna	3600	3600	
Þar af persónuleg launaviðbót til núverandi fræðslumálastjóra 600 kr.			
b. Til eftirlitsferða, eftir reikningi, alt að	600	600	
	89000	64000	153000
Flyt ...			707452,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...			707452,82
XIV. a. Til unglingaskóla (lýðskóla) utan Reykjavíkur, Akureyrar og Hafnarfjarðar ...	14500	14500	
Styrkur þessi veitist með því skilyrði, að skólarnir fullnægi reglum þeim, er stjórnarráðið setur sem skilyrði fyrir styrkveitingu úr landssjóði til þeirra, og að þeir njóti styrks annarsstaðar að, er ekki sje minni en helmingur landssjóðsstyrksins. Af upphæðinni skal þó veita skólunum á Hvítárbakka, Núpi (í Dýraf.), Ísafirði og Seyðisfirði 1500 kr. hverjum á ári, ef þeir fullnægja áskildum skilyrðum. Auk þess má veita Hvítárbakkaskóla og Núpsskóla 30 kr. fyrir hvern nemanda, sem er allan kenslutímann, þó ekki yfir 600 kr. þeim fyrnefnda og ekki yfir 400 kr. þeim síðarnefnda.			
b. Til gagnfræða- og alþýðuskólans í Flensborg	8500	8500	
	23000	23000	46000
XV. Styrkur til þess að semja og gefa út alþýðukenslubækur	800	800	1600
XVI. Til kenslu heyrnar- og málleysingja m.m.	7000	7000	14000
Þar af til forstöðukonunnar 200 kr. hvort árið til hita og ljósa. Stjórnin annast um, að aðstandendur nemendanna eða nemendurnir sjálfir greiði kenslukostnað, ef efni þeirra leyfa, samkv. tilsk. 26. febr. 1872, 2. gr.			
XVII. Til kenslu blindra barna, sem send eru utan til náms, gegn jafnmiklu framlagi annarsstaðar frá	1000	1000	2000
XVIII. Til sundkenslu og leikfimi:			
a. Til sundkenslu í Reykjavík	300	300	
Styrkur þessi er bundinn því skilyrði, að kensla þessi fari fram að			
Flyt ...	300	300	771052,82

	1918	1919	Alls
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	300	300	771052,82
minsta kosti 2 mánuði að vorinu og 1 mánuð að haustinu, og að lærisveinar mentaskólans, kennaraskólans og stýrimannaskólans njóti kenslunnar ókeypis.			
b. Laun Páls Erlingssonar fyrir sundkenslu þá, sem getur í a., og til Erlings Pálssonar fyrir að kenna öðrum sundkennurum björgunarsund	1200	1200	
c. Til sundkenslu o. fl. annarsstaðar ...	1500	1500	
Styrkurinn veitist bæjarstjórnnum og sýslunefndum með því skilyrði, að annarsstaðar frá sje lagt til sundkenslunnar eigi minna en landssjóðsstyrknunum nemur.			
d. Styrkur til Ingibjargar Guðbrandsdóttur leikfimikennara, til að veita ókeypis tilsögn, munnlega og verklega, utanbæjarstúlkum, svo að þær verði færar um að kenna leikfimi	450	450	
e. Til Björns Jakobssonar, fimleikakennara, til að veita ókeypis tilsögn, munnlega og verklega, utanbæjarpiltum, svo að þeir verði færir um að kenna leikfimi	450	450	
	3900	3900	7800
XIX. Styrkur til Stefáns Eiríkssonar, til þess að halda uppi kenslu í trjeskurði í Rvík	1000	1000	2000
Samtals ...			780852,82

15. gr.

Til vísinda, bókmenta og lista veitast 277640 kr.

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
1. Landsbókasafnið:						
a.	Laun landsbókavardar ...	3000	3000			
b.	— 1. bókavardar ...	1800	1800			
c.	— 2. — ...	1200	1200			
Par af 200 kr. persónuleg launaviðbót til núverandi 2. bókavardar.						
d.	Laun skrásetjara handritasafns landsbókasafnsins og spjaldskrár ...	2400	2400			
e.	Til aðstoðar á lestrarsal í 7 mánuði ...	1000	1000			
f.	Til að kaupa bækur og handrit og til bókbands...	10300	10300			
g.	Til þess að gefa út handritaskrá safnsins ...	1200	»			
h.	Fyrir afskriftir (eftir reikningi) ...	1000	1000			
i.	Til að prenta ritaukaskrá	280	280			
j.	Brunaábyrgðargjald fyrir safnið ..	360	360			
k.	Húsaleiga 1918 og 1919...	180	180			
l.	Ýmisleg gjöld ...	400	400			
m.	Til þess að semja og gefa út minningarrit safnsins..	2500	»			
				25620	21920	
2. Þjóðskjalasafnið:						
a.	Laun yfirskjalavardar ...	3000	3000			
b.	Laun aðstoðarskjalavardar	1400	1400			
c.	Til að binda inn og búa um skjöl og til að afrita merk skjöl og bækur handa safninu ...	1600	1600			
d.	Til að gefa út skrá yfir skjalasafnið o. fl. ...	250	250			
e.	Til að láta afskrifa og ljósmynda skjöl, er snerta Ísland, í Ríkisskjalasafni Dana og öðrum útlendum skjalasöfnum ...	1500	1500			
				7750	7750	
Flyt ...				33370	29670	

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...				33370	29670	
3. Þjóðmenjasafnið:						
a.	1. Laun þjóðmenjavarðar (fornmenjavarðar). ...	1800	1800			
	2. Persónuleg launaviðbót til núverandi þjóðmenjavarðar	600	600			
b.	Til aðstoðar, eftirreikningi, alt að... ..	1250	1250			
c.	Til að útvega forngripi og til áhalda og aðgerðar, alt að.	1700	1700			
d.	Til að kaupa íslensk lista- verk	2000	2000			
e.	Til að semja skýrslur um safnið frá 1876.. ...	300	300			
f.	Til rannsókna og undirbúnings á skrásetning fornmenja, alt að	1000	1000	8650	8650	
Þjóðmenjasafnið sje opið frá 15. júní til 15. september 2 stundir á dag, en annan tíma árs 6 stundir á viku, eftir nánari fyrirmælum stjórnarráðsins.						
4.	Náttúrufræðifélagið.			1300	1300	
Par af til umsjónar við náttúrugripasafnið 600 kr. á ári. Styrkurinn veitist með því skilyrði, að safnið sje til sýnis almenningi á ákveðnum tíma, ekki sjaldnar en einu sinni á viku.						
5. Landsbókasafnshúsið:						
a.	Til eldiviðar, ljósa o. fl. ...	3600	3600			
b.	Til dyravarðar	1400	1400			
c.	Til viðhalds og áhalda	1000	1000	6000	6000	
6.	Til kaupstaðabókasafna, gegn eigi minna til- lagi úr bæjarsjóði og sýslusjóði			2000	3000	
Flyt ...				51320	48620	

	1918.	1919.	Alls
	kr.	kr.	
Flutt ...	51320	48620	
7. Til sýslubókasafna og lestrarsala í kaup- túnum, gegn eigi minna tillagi úr sýslusjóði eða sveitarsjóði	1500	1500	
8. Til Hins íslenska bókmentafjelags	2000	2000	
9. Til Þjóðvinafelagsins	750	750	
10. Til Fornleifafjelagsins	400	400	
Styrkurinn greiðist því að eins, að Árbók komi út hvort árið.			
11. Til Sögufjelagsins, til að gefa út heimildar- rit að sögu Íslands, 50 kr. fyrir hverja örk, alt að... ..	750	750	
12. Til að vinna að textaútgáfu á íslensku forn- brjefasafni... ..	800	800	
Styrkurinn er bundinn því skilyrði, að samskonar registur og við fyrsta bindi sje gefið út við hvert bindi af safninu.			
13. Til þess að gefa út hinar fornu Alþingis- bækur frá 1570—1800 og vinna að útgáfu þeirra... ..	1000	1000	
14. Til þess að gefa út landsyfirdóma frá 1800 —1873.	500	500	
15. Til að gefa út dómasafn landsyfirrjettarins, alt að 30 kr. fyrir hverja örk	300	300	
16. Til þýðingar íslenskra skáldrita á tungu Norðurlanda	1000	1000	
17. Til Fræðafjelagsins, til að gefa út jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns	600	600	
18. Til Bernarsambandsins, til þess að vernda rjett íslenskra rithöfunda	600	600	
19. Til Leikfjelags Reykjavíkur, gegn minst 500 kr. framlagi úr bæjarsjóði Rvíkur, alt að...	2000	2000	
Flutt ...	63520	60820	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...	63520	60820	
20. a. Styrkur til skálda og listamanna	12000	12000	
Styrk þennan skal veita eftir tillögum þriggja manna nefndar, er kjörin sje, einn af háskólaráðinu, einn af stjórn Bókmentafjeldagsins, og einn af Stúdentafjeldaginu í Reykjavík.			
b. Til þess að flytja listaverk Einars Jónssonar frá Galtafelli heim til Íslands og geyma þau þar (endurfjárveiting)	4000	»	
c. Til húss yfir listasafn Einars Jónssonar..	40000	»	
21. Til Sigfúsar Einarssonar, organista við dómkirkjuna, að því tilskildu, að hann haldi uppi kenslu í organslætti og sönglist í Reykjavík, og vinni að eflingu og útbreiðslu söngþekkingar hjer á landi	1100	1100	
22. Til Magnúsar Einarssonar, til að halda uppi söngkenslu á Akureyri	300	300	
23. Til að semja og búa undir prentun íslenska orðabók með íslenskum þýðingum	3000	3000	
24. Til Sigfúsar Blöndal, bókavarðar, til þess að fullgera íslensk-danska orðabók	3500	»	
25. Til Hannesar Þorsteinssonar, til að semja æfisögur lærðra manna íslenskra á síðari öldum	2000	2000	
enda sje handritið eign landsins að honum látnum.			
26. Til Bjarna Sæmundssonar, skólakennara, til fiskirannsóknna	600	600	
27. Til dr. Helga Jónssonar til mýrarannsóknna og grasafraeði, svo og til rannsóknar á næringargildi þörungna til manneldis og skepnufóðurs, og meðferð þeirra	3000	3000	
Kostnað við nauðsynleg ferðalög, efna greining og þess háttar fær hann eftir reikningi af fje því, sem veitt er til óvissra útgjalda.			
Flutt ...	133020	82820	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	133020	82820	
28. Til dr. Helga Pjeturss, til jarðfræðirannsóknna... ..	2500	2500	
29. Til Jóhanns Kristjánssonar, til þess að rannsaka meðferð á guðspakkaffe, gjöfum og sjóðum, og semja skýrslu um það	600		
30. Til Guðmundar Finnbogasonar, til sálarfræðirannsóknna... ..	3000	3000	
31. Til Ágústs prófessors Bjarnasonar, til þess að ljúka við »Yfirlit yfir sögu mannsandans«, 50 kr. fyrir örkina, alt að... ..	600		
32. Til Páls Þorkelssonar, til að vinna að málsháttasafni sínu... ..	800		
33. Til Sighvats Borgfirðings, til þess að kynna sjer skjöl í söfnum í Reykjavík	400	400	
34. Til Finns Jónssonar á Kjörseyri, til fræðidkana.. ..	400		
35. Til Sigfúsar Sigfússonar, frá Eyvindará, til þess að endurbæta og fullgera þjóðsagnasafn sitt	400	400	
36. Til Jakobs Jóhannessonar, til að safna til og semja íslenska setningafræði (syntaxis)..	600	600	
37. Til Bjarna Jónssonar frá Vog, til að þýða Goethes Faust	1200	1200	
38. Til Guðjóns Samúelssonar, til náms í húsgerðarlist	800		
39. Til Sigurðar Guðmundssonar, til náms í húsgerðarlist		800	
40. Til Helga H. Eiríkssonar, til verkfræðináms	1200	1200	
41. Til Boga Th. Melsted, til að rita Íslands sögu	800	800	
42. Til Jóns háskólakennara Jónssonar, til þess að fara utan og rannsaka skjalasöfn um verslunarsögu Íslands	5000		
Flyt ...	151320	93720	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...	151320	93720	
43. Til Páls Eggerts Ólasonar, til að rannsaka bókmentasögu Íslands eftir siðaskiftin á 16. öld.	800	800	
44. Til landmælinga á Íslandi	5000	5000	
45. Til landskjálftarannsóknna Greiðist því að eins, að rannsókn verði við komið og skýrslur gefnar.	550	550	
46. Til veðursímskeyta innanlands	4800	4800	
47. Til alþýðufræðslu stúdentafjelaganna í Reykjavík og á Akureyri. Af þessari fjárveitingu greiðist stúdentafjelaginu á Akureyri 300 kr. hvort árið.	1000	1000	
48. Til Hins íslenska kennarafjelags, til alþýðufyrirlestra um uppeldismál Styrkur þessi er þeim skilyrðum bundinn, að $\frac{3}{4}$ hlutar fyrirlestranna sjeu haldnir í sveitum og komi sem jafnast niður, að ferðakostnaður fyrirlesaranna greiðist ekki af þessari upphæð, og að fjelagið geri stjórninni grein fyrir frámkvæmdum sínum.	500	500	
49. Til Guðmundar Hjaltasonar, til þess að halda alþýðufyrirlestra utan Reykjavíkur...	800	800	
50. Til kennara Benedikts Þórkelssonar	500		
51. Til Stórstúku Goodtemplara á Íslandi.. ...	1000	1000	
52. Til Reykjavíkurdeildar Norræna stúdentsambandsins, styrkur til að senda fulltrúa á stjórnarfundum erlendis... ..	600	600	
53. Til Íþróttasambands Íslands... ..	1000	1000	
	167870	109770	277640
Samtals			277640

16. gr.

Til verklegra fyrirtækja veitast 532700 kr.

	1918	1919	Alls
	kr.	kr.	kr.
1. Til Búnaðarfélags Íslands	60000	60000	.
2. Til sama félags, til undirbúnings hús- mæðraskóla	2000	2000	
3. Til sama félags, til uppbótar á launum starfsmanna þess og búnaðarsambandanna árið 1917, alt að	4500		
4. Til búnaðarfélaga Styrkurinn skiftist á milli búnaðarfélag- anna eftir dagsverkatölu, en búnaðarsam- böndin ákveði, hvernig styrknum skuli varið í hverju fjelagi.	20000	20000	
5. Til að kaupa skurðgröfu	25000		
6. Til Skeiðaáveitunnar, $\frac{1}{4}$ kostnaðar, alt að Skeiðamenn haldi við sandgræðslugirð- ingum þeim, sem nauðsynlegar eru áveit- unnar vegna, án sjerstaks styrks af landsfje.		26000	
7. Til sandgræðslu Til styrkveitinga af lið þessum sitja þeir fyrir, sem leggja fram eða hafa lagt helm- ing kostnaðar eða þaðan af meira.	5000	5000	
8. Til skógræktar: a. Laun skógræktarstjóra ... 3000 3000 b. Laun skógarvarða og til skóggræðslu 12000 12000	15000	15000	
9. Til dýralækninga: a. Laun handa 3 dýralæknum 4500 4500 b. Launaviðbót handa núver- andi dýralækni í Reykjavík . 400 400 c. Til Hólmgeirs Jenssonar, til dýralækninga 300 300 d. Til eins manns, til að læra dýralækningar erlendis ... 800 800 Nemandanum ber að senda stjórnarráðinu tvisv- ar á ári vottorð frá kenn- urum sínum um iðni og ástundun.	6000	6000	
Flyt...	137500	134000	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...	137500	134000	
10. Til eftirlits með útflutningi á hrossum ...	600	600	
11. Til efnarannsóknarstofu í Reykjavík:			
a. Laun forslöðumanns, auk 25% af öllum tekjum stofnunarinnar 2400 2400			
Af þessum lið greiðist Gísli Guðmundssyni, gerlafræðingi, 300 kr. á ári á meðan hann gegnir þessum störfum, eins og nú, og hið ákveðna hundraðsgjald.			
b. Til gerlarannsóknar 1500 1500			
c. Til húsaleigu 940 940			
d. Til ljósa, eldsneytis og ræstingar 500 500			
	5340	5340	
12. Til byggingarfróðs manns, til þess að leiðbeina við opinberar byggingar 2500 2500			
13. Til sama, eftir reikningi, fyrir skoðanir húsa á prestssetrum, alt að 400 400			
14. Styrkur til manns, til leiðbeiningar um húsa-gerð til sveita:			
a. Laun 2500			
b. Ferðakostnaður, eftir reikningi, alt að.. 600			
	3100	3100	
15. Til þess að styrkja efnilega iðnaðarnema til náms erlendis 4000 4000			
16. Til Sambands íslenskra samvinnufjelaga, til þess að útbreiða þekkingu á samvinnufjelagsskap og halda uppi kenslu í bókhaldi og starfrækslu slíkra fjelaga, gegn að minsta kosti þriðjungur kostnaðar annarsstaðar frá 2000 4000			
17. Til Fiskiveiðasjóðs Íslands 6000 6000			
Flýtt ...	161440	159940	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	161440	159940	
18. Til Fiskifjelagsins	26000	26000	
Par af 500 kr. hvort árið til kenslu á Ísafirði fyrir skipstjóraefni á smáskipum, undir umsjón og eftirliti fjelagsins.			
19. Til sama fjelags, handa erindreka erlendis..	4000	4000	
20. Til sama fjelags, til uppbótar á kaupum þriggja starfsmanna þess árið 1917	1800		
21. a. Laun handa 5 fiskifyfirmatsmönnum 8000 8000			
b. Til ferðakostnaðar, eftir reikningi, alt að... .. 400 400			
	8400	8400	
22. a. Laun 4 yfirmatsmanna á gæðum síldar 3200 3200			
b. Ferðakostnaður m. m. 400 400			
	3600	3600	
23. a. Laun 4 yfirullarmatsmanna 1600 1600			
b. Ferðakostnaður eftir reikningi alt að 800 800			
	2400	2400	
24. Til Heimilisiðnaðarfjelags Íslands.	1500	1500	
Styrkur þessi skiftist þannig, að Heimilisiðnaðarfjelag Íslands fái 1000 kr. og Heimilisiðnaðarfjelag Norðurlands 500 kr. hvort árið.			
25. Þóknun til vörumerkjaskráritarans.	360	360	
26. Handa Ungmennafjelagi Íslands, til eflingar líkamlegra íþróttar og til skóggæðslu... ..	2000	2000	
Fjelagið gefi landsstjórninni skýrslu um, hvernig fjenu er varið.			
27. Styrkur til ábúandans á Tvískerjum á Breiðamerkursandi, til að halda við bygð á sandinum og veita ferðamönnum húsaskjól, beina og fylgd... ..	300		
Flut ...	211800	208200	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	211800	208200	
28. Styrkur til ábúandans á Hrauntanga á Öxarfjarðarheiði, til þess að halda þar bygð við og veita ferðamönnum gisting og beina.	200	200	
29. Eftirlit með áfengis kaupum: ...			
a. Laun umsjónarmanns 900 900			
Þessi starfi leggist undir tollstjórnina í Reykjavík, þegar hún kemst á.			
b. Önnur útgjöld... .. 800 800	1700	1700	
30. Til eftirlits með silfurbergsnámunum í Helgustaðafjalli, samkvæmt nánari fyrirmælum stjórnarráðsins, eftir reikningi, alt að... ..	300	300	
31. Til Sigurðar Þóroddssonar á Litlahólmi ...	300		
32. Til bjargráðasjóðs	22000	22000	
33. Til landhelgisjóðs	20000	20000	
34. Til brimbrjóts í Bolungavík... ..	10000	10000	
Styrkurinn er bundinn því skilyrði, að verkið sje framkvæmt eftir fyrirsögn verkfróðs manns.			
35. Til bryggjuviðgerðar á Sauðárkróki, þó ekki yfir þriðjungur kostnaðar, alt að	2000		
Hreppsnefnd Sauðárkrókshrepps greiðist styrkur þessi, og ábyrgist hún, að bryggjan verði til almenningsnota.			
36. Til að endurbæta bryggju á Húsavík ..	1500		
Styrkurinn greiðist sýslunefnd Suður-Þingeyjarsýslu, og ábyrgist hún, að bryggjan verði til almenningsnota.			
37. Til Davíðs Stefánssonar í Fornahvammi, styrkur til að reisa gistihús.. ..		500	
	269800	262900	
			532700
Samtals ...			532700

17. gr.

Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 6200 kr.

18 gr.

Til eftirlauna og styrktarfjár og tillags í ellistyrktarsjóð veitast 188196 kr. 94 a.; þar af til ekkjufrúar Jakobínu Thomsen 500 kr.; til prestsekkju Ragnheiðar Jónsdóttur, sem viðbót við eftirlaun hennar af Vestmannaeyjaprestakalli, 105 kr. 40 a.; til ekkjufrúar Torfhildar Hólm 600 kr.; til Marie Katrine Jónsson 300 kr.; til próf., dr. phil. Þ. Thoroddsen 2000 kr.; til síra Matthíasar Jochumssonar 2400 kr.; viðbót við eftirlaun fyrverandi hjeraðslæknis Ásgeirs Blöndal 250 kr.; til Bjargar Jónsdóttur, ekkju stýrimannaskólastjóra M. Bjarnasonar, 300 kr.; til læknisekkju Magneu Ásgeirsson 200 kr.; til prestsekkju Elínborgar Friðriksdóttur 800 kr.; til Ragnildar Björnsdóttur, ekkju Páls Ólafssonar skálds, 300 kr.; til ekkjufrúar Þóru Melsted 600 kr.; til prestsekkju Ingunnar Loftsdóttur 300 kr.; til prestsekkju Bjargar Einarsdóttur 500 kr.; til prestsekkju Guðrúnar Björnsdóttur 300 kr.; viðbót við eftirlaun læknisekkju Elísabetar Ragnildar Jónsdóttur 150 kr.; til fyrrum spítalaforstöðukonu Guðrúnar Jónsdóttur 400 kr.; viðbót við eftirlaun ekkjufrúar Guðrúnar Pjetursdóttur 300 kr.; viðbót við eftirlaun ekkjufrúar Kristínar Sveinhjörnsdóttur 300 kr.; viðbót við eftirlaun ekkjufrúar Guðrúnar Torfadóttur 300 kr.; viðbót við eftirlaun ekkjufr. Ástu Þórarinsdóttur 129 kr. 94 a.; til Sumarliða pósts 200 kr.; til Jóhanns pósts Jónssonar 200 kr.; til Hallgrims Krákssonar pósts 200 kr.; til Böðvars pósts Jónssonar 100 kr.; til Hjartar Snorrasonar, fyrrum skólastjóra, 500 kr.; til Sigurðar regluþóða og dannebrogsmanns Eiríkssonar 300 kr.; til Guðlaugar Zakaríasdóttur, ekkju Torfa Bjarnasonar, 360 kr.; til Jakobínu Pjetursdóttur, ekkju Jóns Stefánssonar, 200 kr.; til Árna Gíslasonar pósts 300 kr.; til Bjarna Ketilssonar pósts, 300 kr.; til Önnu Ásmundsdóttur 300 kr.; styrkur til 3 barna hennar 300 kr.; til tveggja barna Þorsteins Erlingssonar 600 kr.; til prestsekkju Auðar Gísladóttur 300 kr.; til prestsekkju Guðrúnar Jóhönnu Jóhannesdóttur, eftirlaunaviðbót, 300 kr.; til prófastsekkju Jóhönnu S. Jónsdóttur, eftirlaunaviðbót, 150 kr.; til póstaðgreiðslumannsekkju Þóru Matthíasdóttur, styrkur, 300 kr.; til ekkjufrúar Helgu Eiríksdóttur Ólafsson, ellistyrkur, 300 kr.; til ekkjufrúar Elínar Eggertsdóttur Briem, til viðurkenningar, 300 kr.; til Lárusar prests Halldórssonar, eftirlaun og styrkur til ritstarfa, 1500 kr.; til Jónasar prests Jónassonar, frá Hrafnagili, eftirlaun og styrkur til ritstarfa, 1600 kr. — til allra þeirra hvort árið.

Til Einars Guðmundssonar, verkstjóra landssjóðs, lækningastyrkur, 500 kr. fyrra árið.

Landsstjórninni heimilast við ákvörðun eftirlauna Sigurðar Sigurðssonar, fyrrv. hjeraðslæknis, að telja þau árin með, er hann þjónaði sem aðstoðarlæknir. Eftirlaunin skal svo reikna frá síðastliðnum áramótum.

19. gr.

Til óvissra útgjalda veitast 40000 kr.

Af þessari upphæð skal greiða lögreglustjórum kostnað þann, er þeir kunna að hafa við lögregluéftirlit, þegar brýna nauðsyn ber til, svo sem við lögregluéftirlit með fiskveiðum í landhelgi o. fl.

20. gr.

Tekjuhallinn, sem fyrst um sinn er áætlaður 720967 kr. 10 au., greiðist úr viðlagasjóði.

21. gr.

Til útlána úr viðlagasjóði veitast:

1. Alt að 10000 kr. hvort árið til lánveitinga handa bændum og samgirðingafjelögum, eftir tillögum Búnaðarfjelagsins, til að kaupa fyrir girðingaefni frá útlöndum, gegn ábyrgð sýslunefnda. Lán þessi veitast til 20 ára, gegn 4% vöxtum, sjeu afborgunarlaus 4 fyrstu árin, en greiðist síðan með jafnri afborgun á ári í 16 ár. Ábúendur á þjóðjörðum og kirkjujörðum greiði höfuðstól og vexti slíkra lána með 6% árgjaldi í 28 ár.

2. Alt að 5000 kr. hvort árið til lánveitinga handa þurrabúðarmönnum utan kaupstaða, til jarðræktar og húsabóta. — Lánið veitist að eins gegn ábyrgð sýslufjelaga, eftir tillögum hreppsnefnda, og eigi meira en 400 kr. fyrir þurrabúðarmann hvern, gegn 5% vöxtum og endurgreiðslu á 20 árum, að liðnum 4 fyrstu árunum.

3. Alt að 5000 kr. hvort árið til lánveitinga handa verkamönnum í kaupstöðum til jarðræktar. Lánið veitist að eins gegn ábyrgð bæjarfjelaga, og eigi meira en 400 kr. fyrir verkamann hvern, gegn 5% vöxtum og endurgreiðslu á 20 árum, að liðnum 4 fyrstu árunum.

4. Til sýslufjelaga, sem leggja fram áskilið framlag til landsímalagningar, gegn 5% í ársvöxtu, og endurgreiðslu á 18 árum. Til lána þessara má verja alt að 15000 kr.

5. Vestur-Skaftafellssýslu, til að kaupa íbúðarhús á læknissetri, 3000 kr. — Lánið ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

6. Norður-Þingeyjarsýslu, til sjúkrahúss og læknisbústaðar í Pistilfjarðarhjeraði, 12000 kr. — Lánið ávaxtast með 5%, sje endurborgunarlaust fyrstu 4 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 20 árum.

7. Jóni Á. Guðmundssyni 10000 kr., til ostagerðabús í Ólafsdal. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, sem stjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

8. Davíð Stefánssyni í Fornahvammi 3000 kr., til gistihússbyggingar á jörð sinni. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, er stjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

9. Sigurbirni Magnússyni í Glerárskógum 6000 kr., til að endurreisa hús þau, er brunnu fyrir honum síðasta vetur. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, er landsstjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5%, sje afborgunarlaust fyrstu 5 árin, en endurgreiðist síðan með jöfnum afborgunum á 15 árum.

22. gr.

Ef lög þau verða staðfest, er afgreidd hafa verið frá Alþingi 1917 og hafa í för með sjer tekjur eða útgjöld fyrir landssjóð, breytast fjárhæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt þeim lögum.

Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum, öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsúrskurðum eða öðrum gildandi ákvörðunum, samkvæmt 25. gr. stjórnarskrárinnar, gilda að eins fyrir fjárhagstímabilið.

Heimilt skal stjórninni að undanþiggja aðflutningsgjöldum þær vörur, sem fluttar hafa verið eða fluttar verða hingað og hjeðan frá Vesturheimi með leyfi ríkisstjórna þar til stjórnarvalda í Færeyjum.

Stjórn Landsbankans veitist heimild til að greiða bankagjaldkera Stefáni Stephensen 400 kr. á ári hverju frá 1. nóv. þ. á. að telja.

(B. LXIX, 4.)

Nd.

633. Nefndarálit

um frumvarp til merkjalaga.

Frá minni hluta landbúnaðarnefndar.

Jafnvel þótt okkur sje kunnugt, að nokkur ágreiningur og vafi sje á um merki jarða í milli viðs vegar á landinu, og nauðsyn muni bera til, að sá ágreiningur geti útkljáðst, helst sem fyrst, þá höfum við þó ekki getað fallist á þá leið í þessu máli, er frumvarpið (á þingskjali 162) mælir fyrir, eða breytingartillögur meiri hluta samnefndarmanna okkar.

Það, sem okkur virðist einna fráleitast í þessum málsskjölum, er það ákvæði, sem mælir svo fyrir, að öll landamerki skuli af nýju gerð með landamerkjaskrá, hvort sem ágreiningur er um merki eða eigi, og það þótt merkjaskrár sjeu innfærðar í landamerkjabók sýslunnar með undirskrifuðum nöfnum allra aðilja.

Að fara að taka upp slíkar landamerkjagerðir, að öllu formlegar og þinglýstar, virðist okkur svo umfangsmikið verk og óþarft, að ekki geti komið til mála öll sú skrifinska og fyrirhöfn, enda mundi slíkur óþarfi mælast allmisjafnlega fyrir.

Að fá útkljáð um þau landamerki, sem enn eru óviss og þrætur eru um, er að visu æskilegt, og höfum við drög til þannig lagaðra ákvæða, en hefir ekki unnist tími til að ganga svo frá því máli, að okkur þyki tiltækilegt að bera það fram í frumvarpsformi. Tillaga okkar er því, að háttv. deild felli frumvarpið.

Alþingi, 25. ágúst 1917.

Stefán Stefánsson,
framsögumaður.

Einar Arnason.

(B. CIV, 3.)

Nd.**639. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um bráðabirgðahækkun á burðargjaldi (þingskjal 458).

Flutningsm.: Bjarni Jónsson frá Vogu.

Við 1. gr. Aftan við greinina bætist:

Þó skulu blöð og tímarit undanþegin þessari hækkun.

(A. I, 29.)

13. gr. B. II. 6.

Nd.**640. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Einari Jónssyni, Sigurði Sigurðssyni og Einari Arnórssyni.

Við 13. gr. B. II. 6.

Aftan við liðinn komi nýr liður:

Til að flytja veginn úr *Smíðjulaut* á Hellisheiði úr stað og lagfæra beygingarnar á Kambaveginum alt að 10000—.....

(A. I, 30.)

13. gr. B. III. 8.

Nd.**641. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmenn: Björn R. Stefánsson og Sveinn Ólafsson.

Við 13. gr. B. III. 8.

Á eftir þeim lið kemur nýr liður:

Frá Egilsstöðum að Gilsá á Völlum 3000—3000

(A. I, 31.)

13. gr. E. IV. d.

Nd.

642. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmenn: Björn R. Stefánsson og Sveinn Ólafsson.

Við 13. gr. E. IV. d.

Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Kambanessviti —13800.

(A. I, 32.)

16. gr. 8. b.

Nd.

643. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmenn: Sveinn Ólafsson og Björn R. Stefánsson.

Við 16. gr. 8. b.

Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til íbúðarhússbyggingar á Hallormsstað 5400—

(A. I, 33.)

16. gr. 9. c.

Nd.

644. Viðaukatillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Sigurði Sigurðssyni.

Við 16. gr. 9. c.

Aftan við liðinn komi nýr liður:

Styrkur til að semja og gefa út dýralækningabók,

30 kr. fyrir hverja prentaða örk, enda verði söluverð

bókarinnar eigi yfir 18 auru hver örk (endurveiting

að mestu), allt að..... —1000

(A. I, 34.)

21. gr. 4.

Nð.**645. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmenn: Sveinn Ólafsson og Björn R. Stefánsson.

Við 21. gr. 4.

Aftan við liðinn bætist nýr liður:

Til Búðahrepps í Fáskrúðsfirði til rafstöðvarbyggingar, alt að 60000 kr. gegn ábyrgð Búðahreppsbúa. — Lánið ávaxtast með 5% árlega, sje afborgunarlaust fyrstu 5 árin, og endurborgast svo með jöfnum afborgunum á næstu 25 árum.

(A. I, 35.)

12. gr. 9.

Nð.**646. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjármálaráðherra.

Við 12. gr. 9.

Aftan við þann lið komi nýr liður, svo hljóðandi:

Til læknis Þorgríms Þórðarson í Keflavík til að halda aðstoðarlækni yfir vetrarvertiðina 400—400

Til vara:

300—300.

(A. I, 36.)

13. gr. B. VI.

Nð.**647. Breytingartillaga**

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá meiri hluta samgöngumálanefndar.

Við 13. gr. B. VI. Á eftir þessum lið komi nýr liður:

VII. Til brúar á Hofsa í Vopnafirði, gegn þriðjungi kostnaðar frá öðrum, alt að —16000.
(Liðatalan breytist samkv. þessu).

(B. CII, 3.)

Nd. 648. Álit fjárveitinganefndar

um frumv. til laga um forkaupsrjett á jörðum.

Landbúnaðarnefnd neðri deildar Alþingis hefir leitað álits fjárveitinganefndar um fjárhagshliðina á frumv. til laga um forkaupsrjett á jörðum.

Nefndin getur ekki sjeð, að fjárhagshlið málsins þurfi að vera því til fyrirstöðu, að frumv. þetta gangi fram.

Alþingi, 27. ágúst 1917.

Pjetur Jónsson.

Bjarni Jónsson
frá Vog.

(B. LXXV, 5.)

Nd. 649. Nefndarálit

um frumvarp til hafnarlaga fyrir Ísafjörð.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Frumvarp þetta, sem komið er frá háttv. efri deild, hefir nefndin kynt sjer, og sjer ekkert við það að athuga. Ræður hún því háttvirtri deild til að samþykkja það óbreytt.

Alþingi, 27. ágúst 1917.

Sv. Ólafsson,
form.

Jörundur Brynjólfsson,
framsögum.

Matth. Ólafsson.

Pjetur Ottesen,
skrifari.

B. R. Stefánsson.

(A. I, 37.)

15. gr. 15.

Nd.**650. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Gísli Sveinsson.

Við 15. gr. 15.

Á eftir þeim lið komi nýr liður, svo hljóðandi:

Til Einars Gunnarssonar, bókaútgefanda, til þess
að ljúka við útgáfu safnsins »Lög Íslands, öll þau er
nú gilda« 1500—1500

Fyrri helmingur styrksins greiðist, er hálfnuð er út-
gáfan; það sem eftir er, þegar bókin öll er út komin.

(B. CXI, 1.)

Ed.**651. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 23, 9. des. 1889, um breyting á lögum 15.
okt. 1875, um laun íslenskra embættismanna.

Frá meiri hluta allsherjarnefndar.

1. gr.

Hálfirðómarinn í landsyfirrjettinum hefir í árslaun úr landssjóði 6000
kr. og aðrir dómendur þar 5000 kr. hvor; hækka laun þeirra eftir embættis-
aldri um 200 kr. á hverjum 2 árum, hálfirðómarans upp í 7000 kr. og yfir-
dómaranna upp í 6000 kr.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

Alþingi, 27. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
formaður.

H. Hafstein,
ritari.

(B. VI, 7.)

Ed.

652. Frumvarp

til laga um áveitu á Flóann.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Landsstjórninni heimilast að láta veita vatni úr Hvitá í Arnessýslu, nálægt Brúnastöðum, á Flóann, og nái sú áveita til þeirra jarða í Hraungerðis- hreppi, Villingaholtshreppi, Gaulverjabæjarhreppi, Stokkseyrarhreppi, Eyrar- bakkahreppi og Sandvíkurhreppi, þar sem landslag leyfir áveitu, en fari þó eigi yfir þau svæði í Gaulverjabæjarhreppi, sem nota áveitu úr Þjórsá. Heim- ild þessi kemur til framkvæmda, þá er stofnað hefir verið áveitufjelag sam- kvæmt 3. gr. þessara laga og samþykkt fyrir það náð staðfestingu stjórnar- ráðsins.

2. gr.

Stofnkostnaður áveitunnar, að flóðgörðum meðtöldum, greiðist að $\frac{1}{4}$ hluta úr landssjóði, en að $\frac{3}{4}$ hlutum skal áveitan kostuð af eigendum jarða þeirra, sem áveitan nær til, með þeim nánari ákvörðunum, er lög þessi setja.

Til stofnkostnaðar skal einnig telja aukningar og umbætur, sem nauð- synlegt þykir að gera á áveitunni, eftir að hún er tekin til notkunar, en eru stærri en svo, að fært þyki að reikna þær til viðhalds áveitunni.

Með stofnkostnaði áveitunnar skal og telja vexti og afborganir af á- veituláni því, er ræðir um í 7. gr. þessara laga, á meðan framkvæmd verksins stendur yfir, og enn fremur afborganir af láninu 5 fyrstu árin eftir að áveitan er tekin til notkunar, ef afborgana er krafist af láninu þann tíma.

3. gr.

Jarðeigendur á áveitusvæðinu mynda með sjer áveitufjelag, og nefnist það Flóaaðveitufjelagið.

Til þess að undirbúa stofnun áveitufjlagsins skulu í hverjum hreppi á áveitusvæðinu, samkvæmt 1. gr., kosnir 2 fulltrúar á lögmætum sveitarfundi. Skulu þeir svo í sameiningu kveðja alla jarðeigendur áveitusvæðisins, með nægum fyrirvara, til stofnfundar. Atkvæðisrjett til fjelagsstofnunar og á fjelags- fundum hefir sjerhver eigandi jarðar eða jarðarparts, sem áveitan nær til. Eigi einhver eða einhverjir þeirra heima utan áveitusvæðisins, geta þeir gefið öðrum umboð til þess að mæta á fundum fyrir sína hönd. Áveitufjelagið telst stofnað, ef $\frac{3}{4}$ fundarmanna greiða atkvæði með stofnun þess, en lögmætur er stofnfundur því að eins, að $\frac{3}{4}$ jarðeigenda sækji fundinn.

Sæki ekki nógu margir stofnfund, til þess að lögmætur sje, skal samt atkvæða leitað um fjelagsstofnunina, og verði henni samþykkir $\frac{3}{4}$ fundar- manna, skal með sama hætti og getið var boðað til nýs stofnfundar innan 2 mánaða, og er fjelagsstofnunin löglega samþykkt á þeim fundi með atkvæði $\frac{3}{4}$ fundarmanna, án tillits til þess, hve margir sækja þann fund.

4. gr.

Fyrir stofnfund skulu fundarboðendur leggja frumvarp til áveitusamþykktar. Gildir hún sem lög fyrir áveitufjelagið, þá er hún hefir náð samþykki fundarins og öðlast staðfestingu stjórnarráðsins. Í samþykkt skal kveða á um, að stjórn fjelagsins skipi 3 menn, er kosnir sjeu til 1 árs í senn, og 1 til vara fyrir hvern aðalmanna. Enn fremur skal greina störf fjelagsstjórnarinnar, rjettindi og skyldur fjelagsmanna, umsjón og viðhald áveitunnar og greiðslu kostnaðar, er af þessu leiðir. Skal og getið jarða þeirra allra, er veitan nær til.

Eigi verður samþykkt gerð, nema $\frac{3}{4}$ fundarmanna greiði henni atkvæði í heild, en um einstök atriði hennar ræður afl atkvæða. Breytingar á samþykktinni, er síðar kunna að koma til á fundum áveitufjelagsins, verða eigi gerðar nema $\frac{3}{4}$ fundarmanna á lögmatum fjelagsfundi greiði atkvæði með þeim, og öðlist breytingin staðfestingu stjórnarráðsins.

5. gr.

Nú er samþykkt gerð, eins og fyrir er mælt í 4. gr., og send stjórnarráðinu til staðfestingar, og stjórnarráðinu þykir hún koma í bága við lög, grundvallarreglur laga eða rjett manna, og synjar það þá um staðfestingu, en skýrir stjórn áveitufjelagsins frá ástæðum fyrir neituninni. Skal þá stjórn áveitufjelagsins kveðja þegar til fundar í áveitufjelaginu með nægum fyrirvara, og taka fjelagsmenn ákvarðanir um athugasemdir stjórnarráðsins og gilda þar um ákvæði 4. gr., þann veg að afl atkvæða ræður um einstakar breytingartilögur.

6. gr.

Ákveða má í samþykkt alt að 400 kr. sekt fyrir brot gegn henni, og renna sektir í sjóð áveitufjelagsins.

Með brot gegn samþykktinni skal fara sem almenn lögreglumál.

7. gr.

Til þess að standast stofnkostnað áveitunnar, án flóðgarða, að þeim $\frac{3}{4}$ hlutum, sem jarðeigendum ber að greiða, tekur áveitufjelagið peningalán, að svo miklu leyti sem með þarf, og nýtur til þess tilstyrks landsstjórnarinnar.

Landssjóði veitist heimild til þess að ábyrgjast lán þetta, sje það ekki tekið hjá landssjóði sjálfum, en hann skal trygður með veði í jörðum þeim á áveitusvæðinu, er áveitunnar njóta, ásamt mannvirkjum þeim, sem á jörðunum eru í notum ábúðarinnar, og eru eign jarðeigenda, þó svo, að laust sje til frjálsra afnota jarðeigenda eða veðsetningar, sem svarar $\frac{3}{4}$ hlutum virðingarverðs hvernjar jarðeignar, samkvæmt mati áður en áveitufyrirtækið var hafið, sem landsstjórnin tekur gilt, en næst þar á eftir komi veðrjettur landsjóðs.

Með veðrjetti þessum skal einnig trygður viðhalds- og umsjónarkostnaður áveitunnar. Svo stendur hann og sem trygging fyrir því, að gerðir sjeu flóðgarðar á hinum einstöku jörðum, samkvæmt því, sem fyrir er mælt í lögum þessum.

8. gr.

Stjórn áveitufjelagsins jafnar niður áveitukostnaðinum (stofnkostnaðinum) á jarðir þær, er hlut eiga að máli — en það eru allar þær jarðir, er áveitan nær til —, og skal við þá niðurrjöfnun aðallega farið eftir stærð þess áveitulands, er hverri jörð tilheyrir, er reiknist þó aldrei meira en $\frac{3}{4}$ hlutar af stærð allrar jarðarinnar, með hæfilegu tilliti til þess, ef einhverjar af jörðunum standa sjerstaklega að vigi um not áveitunnar.

Sje einhver áveitufjelagsmanna óánægður með niðurrjöfnun stjórnar áveitufjelagsins, getur hann skotið máli sínu til landsstjórnarinnar, er sker úr þrætunni til fullnaðar. Eftir að allur ágreiningur þann veg er útkljáður, staðfestir stjórnarráðið niðurrjöfnunina.

9. gr.

Stjórn áveitufjelagsins skal fyrir 1. október ár hvert gera áætlun um viðhalds- og umsjónarkostnað áveitunnar yfirstandandi ár. Með umsjónarkostnaði telst þóknun til fjelagsstjórnar og endurskoðenda. Kostnaði þessum jafnar áveitufjelagsstjórnin síðan niður á jarðir þær, sem áveitan nær til, eftir sama mælikvarða og stofnkostnaðinum samkv. 8. gr.

Áveitufjelagsstjórnin skal gera skrá yfir gjöld þessi, svo og afborganir þær og vexti af áveituláninu, sem hverri einstakri jörð ber að greiða eftir itölu hennar í stofnkostnaði áveitunnar samkv. 8. gr. Eftir gjaldskrá þessari skal áveitufjelagsstjórnin innheimta árgjöldin í heild sinni hjá jarðeigendum fyrir 1. nóvember.

Reikningsár áveitufjelagsins er almanaksárið.

10. gr.

Lögtaksrjettur fylgir öllum þeim áveitugjöldum, sem greind eru í lögum þessum.

Innheimtist áveitugjöldin ekki frjállega eða með lögtaksgerð hjá skuldunaut, eða vanrækt er að gera flóðgarða á jörð samkv. 16. gr., skal gengið að tryggingarveðinu í jörð þeirri eða jörðum, er vanskilin eða vanrækslan stafar frá. Seljist jörð eigi á nauðungaruppboði því verði, að þessum veðskuldum sje fullnægt, skal landssjóður láta leggja sjer út jörðina, enda ber hann síðan sem jarðeigandi þær skyldur, sem á jörðinni hvíla vegna áveitunnar.

11. gr.

Leiguliði á jörð, sem áveitan nær til, er skyldur, að viðlögðum ábúðarmissi, að standa jarðeiganda skil á umsjónar- og viðhaldskostnaði áveitunnar samkvæmt hinni árlegu niðurrjöfnun, svo og á fullum vöxtum af þeim $\frac{3}{4}$ hlutum stofnkostnaðarins, sem jarðeiganda ber að greiða samkv. 2. gr., og enn fremur vöxtum af þeim hluta andvirðis flóðgarðanna á jörðinni, sem eigandi hefir lagt fram samkv. 15. gr.

Viðtakanda jarðar í fardögum ber að inna af hendi nefnd leiguliðagjöld yfirstandanda árs.

12. gr.

Stjórn áveitufjelagsins annast allar framkvæmdir fyrir fjelagsins hönd milli funda. Skal hún með samþykki landsstjórnarinnar ráða umsjónarmann áveitunnar, er segir fyrir um notkun vatnsins og sjer um framkvæmd viðhaldsins.

Nánari ákvarðanir um verksvið umsjónarmannsins skulu greindar í samþykkt.

Landsstjórninni er heimilt eftirlit með því, að verkinu sje vel við haldið, eftir því, sem hún telur nauðsyn á. Skal áveitufjelagsstjórn og umsjónarmanni skylt að hlíta fyrirskipunum hennar hjer að lútandi.

13. gr.

Aðalfund áveitufjelagsins skal halda fyrir miðjan febrúar ár hvert. Skal stjórn áveitufjelagsins boða til hans með 3 vikna fyrirvara í öllum breppum á áveitusvæðinu á sama hátt og boðað er til lögmæltra sveitafunda.

Á aðalfundi skal tekið fyrir:

1. Stjórn áveitufjelagsins skýrir frá hag og framkvæmdum fjelagsins á umliðnu ári.
2. Lagðir fram til úrskurðar endurskoðaðir reikningar áveitunnar fyrir sama ár.
3. Kosin stjórn áveitufjelagsins og 2 endurskoðunarmenn reikninga.
4. Rædd og tekin ályktun um önnur mál, er áveituna varða.

Til aukafunda í fjelaginu skal boða með sama hætti og til aðalfundar.

14. gr.

Landsstjórnin annast undirbúning og framkvæmd áveitugerðarinnar, en leita skal samþykkis áveitufjelagsstjórnarinnar áður en tekið er tilboði um framkvæmd verksins eða ráðinn verkstjóri, ef verkið er framkvæmt á kostnað áveitufjelagsins beinlínis. Aðrar ráðstafanir sínar hjer að lútandi, svo sem um eftirlit með verkinu o. fl., ber landsstjórnin undir stjórn áveitufjelagsins, ef henni þykja ástæður til og atvik leyfa.

15. gr.

Jarðeigendum er skylt að láta gera nægilega flóðgarða á jörðum þeim, er áveitunnar njóta, gegn $\frac{1}{4}$ tillagi úr landssjóði samkv. 2. gr. En mælingar fyrir flóðgarðana og leiðbeiningar um gerð þeirra skulu látnar landeigendum í tje á kostnað áveitunnar.

16. gr.

Vanræki jarðeigandi að láta gera flóðgarða á jörð sinni samkv. 15. gr., getur leiguliði látið gera þá. Þegar leiguliði fer frá jörðinni, skulu úttektarmenn meta, hversu mikið jörðin megi hækka í verði að varanlegu eftirgjaldi fyrir flóðgarðana, og fær þá leiguliði endurgoldinn kostnað sinn við gerð flóðgarðanna, þó ekki meira en sem svarar fimtánföldum eftirgjaldsauka þeim, sem metinn er.

Ef hvorki landsdrottinn nje leiguliði vill láta gera þá flóðgarða, sem nauðsynlegir þykja til þess, að áveitan komi að haldi, eftir álitu tveggja dóm-

kvaddra, óvilhallra manna, getur áveitufjelagsstjórnin með samþykki landsstjórnarinnar gengið að jörðinni samkvæmt 10. gr.

17. gr.

Vilji einhverjir jarðeigendur á áveitusvæðinu eigi taka þátt í áveitunni eða kostnaði þeim, er af henni leiðir lögum þessum samkvæmt, skal stjórn áveitufjelagsins krefjast þess, að jörð sú, er um ræðir, sje tekin eignarnámi handa landssjóði, ef ekki næst samkomulag um, að jarðeigandi láti jörðina af hendi eða selji hana. Verði landssjóður eigandi slíkra jarða, gilda um skyldur þær, sem á þeim hvíla vegna áveitunnar, allar hinar sömu reglur og um jarðir einstakra manna eftir lögum þessum.

Til þess að meta jörð til eignarnáms samkvæmt því, sem hjer segir, dómkveður hjeradsdómari, ef hann á eigi hlut í áveitunni, ella næsti hjeradsdómari, 3 óvilhalla menn utan áveitusvæðisins.

Um mat þetta, og yfirmat, þurfi á því að halda, fer að öðru leyti eftir lögum nr. 65, 22. nóv. 1913, um vatnsveitingar, 18. og 20. gr.

18. gr.

Þegar samþykkt fyrir áveitufjlagið hefir náð staðfestingu stjórnarráðsins samkv. 4. og 5. gr., eru allir landeigendur og leiguliðar á því svæði, sem áveitunni er ætlað að ná yfir, skyldir til að leyfa landsafnot til mannvirkja þeirra, er áveituna snerta, svo sem land undir skurðina og að efni sje tekið úr landinu, hvort heldur er grjót eða önnur jarðefni, í fyrirhleðslur, garða, stíflugerðir eða umbúnað skurða o. s. frv., og yfirleitt að þola þær kvaðir, óhagræði eða takmörkun á afnotarjetti, sem áveituverkið hefir í för með sjer. Fullar bætur fyrir landnám þetta og jarðrask m. m. greiðist eigendum þeirra jarða, sem eigi geta haft not áveitunnar, en eigendum áveitujarða greiðist því að eins bætur, að landnám og jarðrask á jörðum þeirra sje meira tiltölulega en á öðrum jörðum á áveitusvæðinu.

Bætur má ákveða með samkomulagi milli landeigenda og stjórnar áveitufjelagsins, en náist ekki samkomulag, skulu bætur metnar af 3 óvilhöllum mönnum, sem dómkvaddir skulu til þessa í eitt skifti fyrir öll fyrir alt áveitusvæðið. Um yfirmat fer eftir 20. gr. vatnsveitingalaganna frá 22. nóv. 1913.

19. gr.

Óski jarðeigandi, er þátt tekur í áveitunni, að greiða áveitukostnað sinn allan, annan en viðhalds- og umsjónarkostnað, eða nokkurn hluta hans fyrirfram í eitt skifti fyrir öll, skal honum það heimilt. Svo skal og leyft hlutaðeigendum, er þess æskja, að láta af hendi land, er áveitunnar nýtur, upp í áveitukostnaðinn, að einhverju eða öllu leyti, er sje svo stórt og þannig lagað, að á því megi reisa nýbýli, og skal fara um mat á því landi eftir ákvæðum 17. gr., en landssjóður eignast landið.

20. gr.

Um skifti á óskiftu landi, sem vatni er veitt á samkvæmt lögum þessum, fer eftir 6. gr. laga um vatnsveitingar frá 22. nóv. 1913.

(A. XII, 4.)

Nd.**653. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum frá 22. nóv. 1907 um vegi.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

Í stað flutningabrautarinnar frá Blönduósi vestur fyrir Viðidalsá hjá Steinsvaði, sem ákveðin er í 2. gr. 5. málslíð vegalaganna frá 1907, skal gera þessar tvær flutningabrautir:

- a. Frá Blönduósi að Vatnsdalshólum.
- b. Frá Hvammstanga á þjóðveginn í nánd við Stóra-Ós.

(B. LXV, 7).

Nd.**654. Frumvarp**

til laga um hjónavígslu.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Þá er brúðhjón eru saman gefin, er rjett að þau kjósi sjálf, hvort þau taka kirkjulega vígslu eða valdsmaður gefi þau saman, og hefir hvorttveggja sama lagagildi.

2. gr.

Ef þjóðkirkjuprestur eða löggiltur prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjusafnaðar gefur hjón saman, skulu þeir gæta ákvæða laga um kirkjulega vígslu og senda sóknarpresti brúðarinnar skýrslu um vígsluna, ef það er eigi hann sjálfur, sem vígir.

Eigi ber sóknarpresti nein greiðsla fyrir hjónavígslu, sem annar embættismaður en hann hefir int af hendi.

3. gr.

Hjónaefni þau, er ganga vilja í borgaralegt hjónaband, riti bæjarfógeta eða sýslumanni í því lögsagnarumdæmi, þar er þau vilja láta gefa sig saman, beiðni um, að hann gefi þau í hjónaband.

4. gr.

Nú er sýslumaður eða bæjarfógeti beiðinn um að gefa hjón saman, og skal hann láta hreppstjóra birta það með uppfestri auglýsingu á þingstað hrepps

þess, þar sem brúðurin er til heimilis, 3 vikum áður en hjón eru saman gefin, nema undanþága sje fengin að lögum. Í kaupstöðum fer um þessa birtingu sem þar er venja um auglýsingar þær, er almenning varða. Birtingin verður ógild, ef hjónaefni eru eigi saman gefin hinar næstu 12 vikur. Vilji nokkur hefja lög-bann gegn hjónabandinu, skal segja til þess valdsmanni í lögsagnarumdæmi, þar sem brúður á heima.

5. gr.

Áður en valdsmaður gefur hjón saman, skal hann fullvissa sig um, að birting samkvæmt 4. gr. hafi farið fram eða undanþága sje fengin, og að eigi hafi lögban verið lagt við hjónabandinu. Um meinbugi skal valdsmaður gæta alls hins sama, sem prestum þeim, er lögfulla hjónavigslu geta veitt, ber að gæta að lögum. Skirn, ferming og altarisganga sjeu eigi hjúskaparskilyrði, hvort sem valdsmaður eða prestur gefur hjón saman.

6. gr.

Hjónaefni skulu koma til brúðkaupsstefnu á þeim stað, degi og stundu, er valdsmaður ákveður. Skal valdsmaður þá fyrst brýna fyrir þeim þýðingu hjónabandsins; því næst tekur hann á móti játningu þeirra um, að þau vilji hjón verða, og lýsir loks yfir því, að þau sjeu gefin saman í lögmeitt hjónaband. Um athöfn þessa fer að öðru leyti eftir settum reglum um það, hvernig valdsmenn skuli gefa saman hjón, og skal hún fram fara í heyranda hljóði og í viðurvist tveggja tilkvaddra votta. Bæjarfógeti eða sýslumaður skal rita í bók, sem til þess er ætluð, alt það, er nokkru má varða að því er til hjónabandsins kemur, og fái hjónin eftirrit þess, staðfest með nafni og embættisinnsigli, til sanninda-merkis um, að þau sjeu að lögum hjón orðin. Svo skal og valdsmaður, áður vika er liðin, senda annað eftirrit presti sóknar þeirrar, er brúðurin átti heima í, þá er hún giftist, og ritar hann þá skýrslu um hjónabandið í gerðabók presta-kallsins.

7. gr.

Fyrir uppfestingu birtingar samkvæmt 4. gr. og vottorð um hana greiðist 1 króna. Þurfi hreppstjóri að takast sjerstaka ferð á hendur í því skyni, skal hann fá goldinn ferðakostnað samkvæmt lögum um aukatekjur hreppstjóra. Fyrir hjónavigslu og eftirrit af gerðabókinni skal gjalda valdsmanni 8 kr., er renni í landssjóð. Nú þarf valdsmaður að takast ferð á hendur til að gefa hjón saman, og skal þá greiða honum dagpeninga og farareyri, slíkan sem gild-andi ákvæði um aukatekjur sýslumanna tilskilja.

8. gr.

Með lögum þessum er úr gildi feldur fyrsti kafli laga nr. 4, 19. febr. 1886, um utanþjóðkirkjumenn, 1.—9. gr., að þeim báðum meðtöldum. Enn fremur 3. gr. 2. liður og 13. gr. í tilsk. 30. apr. 1824, um embætti prestanna að því er snertir hjónabönd, svo og önnur ákvæði í lögum, er í bága koma við þessi lög.

(A. XVII, 10.)

Nd.**655. Frumvarp**

til laga um slysatrygging sjómanna.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Skylt skal að tryggja gegn slysum (sbr. 5. gr.) hjerlenda sjómenn, þá er hjer greinir:

1. farmenn og fiskimenn, er lögskráðir eru á íslensk skip,
2. fiskimenn á vjelbátum og róðrabátum, fjórrónum eða stærri, er stunda fiskveiðar eina vertíð á ári eða lengur.

2. gr.

Um leið og lögskráning fer fram, skal skráningarstjóri gera sjerstaka skrá yfir skipverja samkvæmt 1. gr., hverja stöðu sem þeir hafa á skipinu.

Þegar formaður á vjelbát eða róðrabát (sbr. 1. gr.) hefir ráðið skipverja sína, skal hann jafnskjótt senda hreppstjóra eða bæjarfógeta, þar sem báturinn gengur, skrá yfir skipverjana ásamt gjaldi því, er greiða ber eftir 3. gr., en hreppstjóri sendir skrána og gjaldið til sýslumanns. Skráningarstjóri skal senda skrá þessa og þá, sem nefnd er í fyrri málsgrein greinar þessarar, stjórn þeirri, sem nefnd er í 8. gr. laga þessara.

3. gr.

Fyrir hvern, sem trygður er samkvæmt lögum þessum, er skylt að greiða í slysatryggingarsjóð þann, er síðar getur um, iðgjald er nemur 70 aurum fyrir hverja viku, sem hann er lögskráður fyrir eða ráðinn í skiprúm, og reiknast iðgjaldið frá lögskráningardegi eða þeim degi, er hann kom í skiprúm. Annan helming iðgjaldsins greiði sá, sem trygður er, en útgerðarmaður hinn. Þó skulu útgerðarmenn róðrabáta að eins greiða 10 aura vikugjald fyrir hvern, skipverja, og útgerðarmenn vjelbáta, sem eru minni en 12 lestir, að eins 20 aura, en það, sem á vantar fult iðgjald (25 aura eða 15 aura á viku fyrir hvern), greiðist úr landssjóði. Útgerðarmaður greiðir skráningarstjóra iðgjöldin, bæði sinn hluta og hluta skipverjanna; þann hluta iðgjaldanna, sem útgerðarmaður hefir galdið fyrir hönd skipverja, fær hann endurgreiddan af kaupi þeirra eða hlut. Gjald þetta greiðist þegar lögskráning fer fram, og má taka það lögtaki. — Formaður vjelbáts eða róðrabáts greiðir iðgjöldin fyrir útgerðarmann og skipverja til hreppstjóra eða bæjarfógeta (sbr. 2. gr.), gegn endurgjaldi af afla bátsins eða hlutum skipverjanna. Gjald þetta má og taka lögtaki. Skráningarstjóri skilar iðgjöldunum í slysatryggingarsjóð, samkvæmt nánari fyrirmælum stjórnarráðsins. Honum ber 3% í innheimtulaun af skipum, sem lögskráð er á, og 6% af róðrar- og vjelbátum, sem eru minni en 12 lestir, og gengur helmingur gjaldsins til hreppstjóra, þar sem hann hefir innheimtuna á hendi.

4. gr.

Nú forfallast slysatrygður skipverji og gengur ótrygður maður í skip-rúm hans; skal þá skylt að tryggja þann skipverja, svo sem að framan greinir, meðan hann er í því skiprúmi, þó aldrei skemur en eina viku.

Útgerðarmaður eða skipstjóri tilkynnir tafarlaust skráningarstjórn eða hreppstjóra mannaskiftin, og ábyrgist útgerðarmaður iðgjaldsgreiðslu.

5. gr.

Þeir, sem stunda fiskveiðar á róðrabátum, en eru ekki tryggingar-skyldir samkvæmt lögnum, hafa rjett til þess að tryggja sig í slysatryggingarsjóði á sama hátt sem tryggingarskyldir sjómenn, gegn 35 aura iðgjaldi á viku, og greiðist þá einnig úr landssjóði 35 aurar á viku fyrir hvern þeirra.

6. gr.

Verði sjómaður fyrir slysi á sjó á vátryggingartímabilinu, eða þegar hann er á landi, annaðhvort í þarfir útgerðarinnar eða fyrir sjálfan sig, í erindum, sem leiða af starfi hans sem sjómanns, skal úr slysatryggingarsjóði greiða upphæðir þær, er hjer segir.

- a. Verði sá, er fyrir slysi varð, að læknis dómi algerlega ófær til nokkurrar vinnu þaðan í frá, ber að greiða honum 2000 krónur, en að því skapi lægri upphæð, sem minna skortir á, að hann sje til fulls vinnufær, og ekkert, ef minna skortir en að $\frac{1}{5}$ hluta.
- b. Valdi slysið dauða innan eins árs frá því að slysið varð, ber að greiða eftirlátnum vandamönnum 1500 kr.

Rjett til skaðabótanna hafa vandamenn í þeirri röð, sem hjer segir:

1. Ekkja hins látna, hafi þau gífst áður en slysið varð og samvistum þeirra hafi þá eigi verið slitið.
2. Börn hins látna, skilgetin og óskilgetin, hafi á honum hvílt framfærslu- eða meðgjafarskylda gegn þeim.
3. Foreldrar hins látna.
4. Systkin hins látna, þau er að nokkru eða öllu leyti hafa verið á framfæri hans.

Hljóti ekkja skaðabæturnar, skal að auki greiða 100 kr. fyrir hvert skilgetið barn innan 15 ára aldurs; enn fremur skal greiða óskilgetnum börnum innan sama aldurs 200 kr., er ekkja fær skaðabæturnar. Sje að eins um eftirlátin börn að ræða, ber hverju barni 100 kr. í viðbót; þó skal engin viðbótarupphæð greidd ef eitt barn fær skaðabæturnar.

Frá skaðabótunum, sem greiddar skulu vandamönnum, skal draga þá upphæð, er greidd hefir verið þeim sjálfum, er fyrir slysinu varð, samkvæmt a-lið.

Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefir rjett til að skerða neitt skaðabætur þær, er greiddar eru samkvæmt þessum lögum, og ekki má leggja á þær lögöld nje í þeim gera fjárnám eða lögtak.

7. gr.

Skaðabótakrafa skal svo fljótt sem auðið er send sýslumanni (bæj-

arfógeta) eða hreppstjóra, áleiðis til sýslumanns, í síðasta lagi innan árs frá því er slysið varð eða hlutaðeigandi vandamenn fengu vitneskju um það. Sýslumaður (bæjarfógeti) skal svo senda kröfuna hið fyrsta til stjórnar slysaftryggingarsjóðsins, ásamt nauðsynlegum upplýsingum.

8. gr.

Undir eins og stjórn slysaftryggingarsjóðsins hafa borist nægar upplýsingar um slysið, úrskurðar hún, hvort greiða skuli skaðabætur fyrir það og ákveður upphæð skaðabótanna. Úrskurðir sjóðsstjórnarinnar eru fullnaðarúrskurðir.

9. gr.

Slysaftryggingarsjóðnum skal stjórnað af 3 mönnum, er stjórnarráðið skipar til 3 ára í senn. Stjórnarráðið hefir yfirumsjón með stjórn sjóðsins. Kostnaðurinn við stjórn sjóðsins greiðist úr landssjóði.

10. gr.

Landssjóður ábyrgist með alt að 30000 kr., að slysaftryggingarsjóðurinn standi í skilum. Slysaftryggingarsjóðurinn tekur við eignum og skuldbindingum vátryggingarsjóðs þess, er stofnaður var með lögum nr. 53, 30. júlí 1909. Að öðru leyti eru þau lög úr gildi numin.

11. gr.

Stjórnarráðið setur nánari reglur um framkvæmd laga þessara, að fengnum tillögum stjórnar slysaftryggingarsjóðsins.

12. gr.

Brot gegn lögum þessum varða 5—100 kr. sektum, sem renna að hálfu í slysaftryggingarsjóð og að hálfu í sveitarsjóð, þar sem brotið er framið. Með mál út af brotum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

13. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1918.

(B. CIV, 4.)

Ed.

656. Frumvarp

til laga um bráðabirgðahækkun á burðargjaldi.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Burðargjöld þau öll og ábyrgðargjöld innanlands með póstum og póstskipum, sem ræðir um í póstlögum 16. nóv. 1907, hækka um helming (100%). Þó skulu blöð og timarit undanþegin þessari hækkun.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda til ársloka 1919.

(B. XLVIII, 7.)

Ed.

657. Frumvarp

til laga um mjólkursölu í Reykjavík.

(Eftir eina umr. í Nd.)

1. gr.

Bæjarstjórn Reykjavíkurkaupstaðar heimilast að setja ákvæði um alt, er lýtur að meðferð og gæðum rjóma og mjólkur, er selja á í kaupstaðnum, svo og um tölu og legu útsölustaða þeirra vörutegunda í kaupstaðnum. Heimilt er henni og að ákveða, að enginn megi standa fyrir sölu til almennings á mjólk eða rjóma í Reykjavíkurkaupstað, nema hann hafi til þess leyfi heilbrigðisnefndar, enda getur hún swift þann leyfinu, er það hefir fengið, ef henni þykir ástæða til.

2. gr.

Bæjarstjórn setur allar nauðsynlegar reglur um eftirlit með mjólkurmeðferð og sölu mjólkur og rjóma.

3. gr.

Meðan mjólkurskortur er í Reykjavík, er bæjarstjórn heimilt að banna sölu á mjólk eða rjóma til neyslu á sölustaðnum og til neyslu á veitingahúsum, svo og um notkun mjólkur og rjóma til niðursuðu eða til sælgætis, sem gert er í brauðgerðarhúsum eða í sambandi við aðra atvinnu, til sölu handa almenningi.

4. gr.

Þegar svo stendur á, sem í 3. gr. segir, er bæjarstjórn Reykjavíkur og heimilt að setja reglur um úthlutun mjólkur, svo sem með mjólkurseðlum eða á annan hátt, eftir því sem henta þykir.

5. gr.

Rjett er bæjarstjórn að leggja sektir við, alt að 1000 krónum, fyrir brot á ákvæðum þeim, er hún setur samkvæmt 1.—4. gr. Renna þær sektir í bæjarsjóð.

6. gr.

Mál út af brotum á ákvæðum þeim, sem bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—4. gr., skulu sæta sömu meðferð sem almenn lögreglumál.

7. gr.

Ákvæði, er bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—4. gr. laga þessara, liggja undir samþykki stjórnarráðsins.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. XCVI, 5.)

Ed.**658. L Ö G**

um heimild fyrir landsstjórnina til að leyfa Íslandsbanka að auka seðlaupphæð þá, er bankinn má gefa út samkvæmt 4. gr. laga nr. 66, 10. nóv. 1905.

(Afgreidd frá Ed. 27. ágúst.)

1. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að auka seðlaupphæð þá, er Íslandsbanki má gefa út samkvæmt lögum nr. 66, 10. nóv. 1905, 4. gr., svo sem viðskiftaþörfin krefur að dómi landsstjórnar. Þessa viðbót við seðlaútgáfuna má þó því að eins leyfa, að

1. að minsta kosti helmingur forðans til tryggingar seðlaupphæð þeirri, sem úti er í hvert skifti og fer fram úr $2\frac{1}{2}$ miljón króna, sje málmforði, samkvæmt 5. gr. nefndra laga.
2. bankinn við lok hvers mánaðar greiði vexti, 2% á ári, af upphæð þeirri, er seðlaupphæð sú, sem úti er í mánaðarlok, fer fram úr $2\frac{1}{2}$ miljón króna og málmforðinn nægir ekki til.
3. bankinn greiði ókeypis og eftir þörfum í Reykjavík, samkvæmt bræfi eða símskeyti, fjárhæðir, sem Landsbankinn borgar inn í reikning Íslandsbanka við viðskiftabanka hans í Kaupmannahöfn, og flytji á sama hátt og ókeypis það fje, sem Landsbankinn þarf að flytja frá Reykjavík til Kaupmannahafnar, að svo miklu leyti, sem innieign Íslandsbanka þar leyfir.

2 gr.

Bankanum er skylt, að viðlögðum missi seðlaútgáfurjettar síns, að innleysa alla þá seðla, er hann hefir gefið út samkvæmt lögum þessum, jafnskjótt sem landsstjórnin eða löggjafarvaldið krefst þess, og með þeim fyrirvara, er settur verður.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. desember 1917 og gilda til 1. desember 1918.

(B. LI, 10.)

Nd.**659. L Ö G**

um breyting á lögum nr. 21, 2. nóv. 1914, um notkun bifreiða, og viðauka við sömu lög.

(Afgreidd frá Nd. 27. ágúst.)

1. gr.

2. gr. orðist svo:

Stjórnarráðið getur, að fengnu álitum sýslunefndar þeirrar eða bæjarstjórnar, sem hlut á að máli, takmarkað eða bannað umferð bifreiða á vegum eða vegaköflum með öllu, eða um tiltekinn tíma, ef slík umferð telst hættuleg eða vera til sjerlegra óþæginda.

2. gr.

6. gr. 2. málsg. 1. setning laga nr. 21, 2. nóv. 1914, hljóði svo:

Í kaupstöðum, kaupsýslunum og á móta þjettbýli má ökuhraðinn aldrei vera meiri en 12 kílómetrar á klukkustund.

3. gr.

Aftan við 6. gr. komi tvær nýjar málsg., svo hljóðandi:

Á hverri fjórhjóra bifreið skal vera hraðamælir, er sýni farna vegalengd í kílómetrum.

Ökumanni skal ávallt skylt að stöðva bifreið þegar í stað, ef lögreglumaður gefur honum merki til þess.

4. gr.

1. málsg. 7. gr. orðist svo:

Ef bifreið mætir vegfarendum, skal hún halda sjer vinstra megin á veginum. Bifreið skal þegar nema staðar, ef sá, sem hún mætir, gefur merki, og skal ökumaður gera það, sem í valdi hans stendur, til þess að þeir, er hann mætir, komist tálma- og slysalaust fram hjá honum. Svo skal og bifreiðarstjóri gæta þess eftir fongum, er hann vill fara fram fyrir vegfarendur, að eigi verði slys af eða tafir, og skal bifreiðin þá vera hægra megin á veginum. Nú fælist hestur eða verður óró, og skal bifreiðarstjóri þá þegar í stað stöðva bifreið og gangvjel hennar og styðja að því eftir fremsta megni, að vegfarendum verði eigi tjón eða tálmi að. Hins vegar skulu vegfarendur jafnan víkja úr vegi fyrir bifreiðum, sem öðrum vögnum, og aldrei teifa för þeirra að öþörfu.

5. gr.

Framan við 9. gr. komi ný grein, svo látandi:

Bifreiðarstjóri skal hafa einkennishúfu á höfði, og skulu skrásetningarstafr þess umdæmis, þar sem hann hefir fengið skirteini, standa framan á húfunni, svo og tölumerki ökuskirteinis hans.

6. gr.

Eftir 9. gr. komi ný grein, er verði 10. gr., svo látandi:

Í bifreið hverri, er flytur fólk fyrir endurgjald, skal vera gjaldvísir, festur svo, að farþegar megi á hann lesa, og skal stjórnarráðið setja gjaldskrá handa bifreiðum fyrir mannflutninga.

Í hverri bifreið skulu vera til sýnis öll gildandi ákvæði laga og reglugerða um bifreiðar, svo og gjaldskrá.

7. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Þó getur stjórnarráðið veitt frest til fullnægju ákvæðum 3. gr. 1. málsg. og 6. gr. til 1. apríl 1918.

Þá er lög þessi hafa öðlast staðfestingu konungs, skal fella texta 1.—6. gr. inn í lög nr. 21, 2. nóv. 1914, og getur konungur þá gefið þau lög út, þannig breytt, sem lög um notkun bifreiða.

(B. X, 9.)

Nd.

660. L Ö G

um stefnufrest til íslenskra dómstóla.

(Afgreidd frá Nd. 27. ágúst.)

I. kafli.

Um stefnufrest í almennum einkamálum í hjeraði..

1. gr.

Nú á varnaraðili máls heimili eða dvöl í þinghá eða kaupstað, þar er mál á hendur honum skal þingfest, og ber honum þá vikufrestur til stefnu.

2. gr.

Nú á varnaraðili heimili eða dvöl utan þinghár eða kaupstaðar, þar er mál á hendur honum skal þingfest, en þó innan takmarka sama sýslufjelags, og ber honum þá tveggja vikna stefnufrestur.

Kaupstaðirnir Reykjavík og Hafnarfjörður skulu í lögum þessum taldir innan takmarka sama sýslufjelags.

3. gr.

Nú á varnaraðili heimili eða dvöl hjer á landi, en utan sýslufjelags, þar er mál á hendur honum skal þingfest, og skal dómari þá ákveða stefnufrest eftir því, sem við á í hvert sinn. Þó má frestur aldrei vera skemri en 2 vikur og aldrei lengri en 9 vikur.

4. gr.

Nú á varnaraðili heimilisfang eða dvöl erlendis, og skal dómari þá ákveða stefnufrest eftir atvikum í hvert sinn. Þó má fresturinn aldrei vera skemri en 3 mánuðir og aldrei lengri en 12 mánuðir.

5. gr.

Nú er eigi kunnugt, hvar varnaraðili á heimilisfang eða dvöl, og skal þá dómari ákveða stefnufrest á þann hátt, er í 3. og 4. gr. segir, þannig að fresturinn fari eftir 3. gr., ef telja má vist, að varnaraðili eigi heimili eða dvöl hjer á landi, en ella skal fara eftir 4. gr.

6. gr.

Ákvæði 1.—5. gr. gilda jafnt, hvort sem mál er þingfest á bæjarþingi, manntalsþingi eða í aukarjetti.

II. kafli.

Um stefnufrest í einkamálum, er frábrugðinni meðferð sæta í hjóraði.

7. gr.

Í gestarjettarmálum skal stefnufrestur vera sem hjer segir:

1. Þegar svo er ástatt um varnaraðila, sem um ræðir í 1. gr., skal stefnufrestur vera eigi skemri en sólarhringur.

2. Þegar svo stendur á, sem í 2. gr. segir, skal stefnufrestur eigi vera skemri en 1 vika.

3. Nú eru atvik svo vaxin, sem í 3. og 4. gr., sbr. 5. gr., getur, og skal dómari þá ákveða stefnufrestinn, svo sem þar segir, þó svo, að fresturinn verði eigi lengri en 6 vikur, ef svo er ástatt, sem í 3. gr. getur, en ella eigi lengri en 6 mánuðir.

8. gr.

Stefnufrestur í einkalögreglumálum, sjódomsmálum og merkjamálum, samkvæmt lögum nr. 35, 2. nóv. 1914, skal fara eftir ákvæðum 7. gr.

9. gr.

Stefnufrestur í landamerkjamálum, áreiðar- og vettvangsmálum, vixil- og tjekkamálum, hjónabandsmálum, málum til áfryjunar sáttanefndarúrskurðum samkv. lögum nr. 32, 11. júlí 1911, fer eftir reglum 1.—4. gr. laga þessara, nema mál þessi sæti gestarjettarmeðferð, sbr. 7. gr.

10. gr.

Stefnufrestur í eignardómamálum skal fara eftir ákvæðum laga nr. 46, 10. nóv. 1905, 9. gr.

11. gr.

Ákvæði laga nr. 30, 3. nóv. 1915, um stefnufrest í málum til ógildingardóms á skjölum, skulu haldast óbreytt.

III. kafli.

Um stefnufrest í sakamálum og til yfirdómstóla.

12. gr.

Í sakamálum skal stefnufrestur fara eftir ákvæðum 7. gr.

13. gr.

Nú er sakamál sótt annarstaðar en á heimilis- eða dvalarvarnarþingi sökunauts, en hann er staddur í þinghá, þar sem málið er sótt að lögum, þegar stefna er birt honum, og fer þá um frestinn, svo sem þar væri heimili hans eða dvalarstaður.

14. gr.

Stefnufrestur til landsyfirdóms fer eftir tilsk. 11. júlí 1800, 15. gr. Þó skal yfirdómur ákveða frestinn samkvæmt 4. og 5. gr. laga þessara, ef svo er ástætt um varnaraðilja, sem í tjeðum greinum segir.

15. gr.

Stefnufrestur til landsyfirdóms í sakamálum og til synodalrjettar fer eftir þeim reglum, sem hingað til hafa gilt.

IV. kafli.

Almenn ákvæði.

16. gr.

Ákvæði laga þessara taka til allra þeirra, sem stefnt er í hverju einstöku máli, hvort sem er sóknar- eða varnaraðili, meðalgöngumaður, vitni, matsmaður o. s. frv. Stefnufrestur í eiðs-, mats-, skoðunar- eða vitnamálum fer eftir sömu reglum sem stefnufrestur í aðalmáli.

17. gr.

Akvörðun dómstóls um stefnufrest samkvæmt 4. og 5. gr. og II. kafla, sbr. 4. og 5. gr. og 14. lgr., má áfrýja til æðri dóms eftir almennum áfrýjunarreglum.

18. gr.

Með lögum þessum eru eftirgreind lagaákvæði úr gildi numin: N. L. 1—4—7, 8, 9 og 12, sbr. kgsbr. 2. maí 1732, tilsk. 3. júní 1796, 16. gr., og tilsk. 11. júlí 1800, 15. gr. síðasta setning, svo og N. L. 1—4—18, sbr. kgsbr. 2. maí 1732, tilsk. 29. maí 1750, 1. gr., tilsk. 3. júní 1796, 29. gr., lög nr. 5, 17. mars 1882, 7. gr., lög nr. 59, 10. nóv. 1905, 2. gr., lög nr. 33, 11. júlí 1911, og lög nr. 35, 2. nóv. 1914, 6. gr., að því leyti, sem nefnd lagaákvæði hafa að geyma fyrir-mæli um stefnufrest. Loks eru úr lögum numin öll lagaákvæði, er koma í bága við lög þessi. Þó skulu ákvæði laga nr. 19, 2. okt. 1895, um stefnur til æðri dóms í skiftamálum, og ákvæði laga nr. 11, 20. okt. 1905, um stefnufrest í landsdómsmálum, haldast óbreytt.

(B. XII, 6.)

Ed.

661. Frumvarp

til laga um skiftingu bæjarfógetaembættisins í Reykjavík og um stofnun sjerstakrar tollgæslu í Reykjavíkurkaupstað.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Núverandi bæjarfógetaembætti í Reykjavík skal skift í tvent, bæjarfógetaembætti og lögreglustjóraembætti. Undir bæjarfógeta komi dómstórf öll, fógetagerðir, uppboð og skifti m. m., en undir lögreglustjóra hverfi stjórn lögreglumála og tollmála, aðalinnheimta á tekjum landssjóðs, skipaafgreiðslur o. fl. — Konungur veitir bæði embættin.

Innheimta sú á gjöldum til bæjarsjóðs Reykjavíkurkaupstaðar, sem að lögum er falin bæjarfógetanum í Reykjavík, hverfi undir umsjá bæjarstjórnar.

2. gr.

Stofna skal, jafnskjótt og því verður við komið, sjerstaka tollgæslu fyrir Reykjavíkurkaupstað og forstjórn hennar falin tollstjóra kaupstaðarins.

3. gr.

Bæjarfógeti og lögreglustjóri í Reykjavíkurkaupstað skulu hafa í föst embættislaun úr landssjóði 5000 kr. hvor, er fari hækkandi með embættisaldri um 200 kr. á hverjum tveim árum upp í 6000 kr. — Skrifstofukostnaður þeirra, svo og laun tollvarða, greiðist sjerstaklega, eftir ákvæðum, er gerð verða þar um í fjárlögum.

Tekjur þær, er runnið hafa til bæjarfógeta samkvæmt aukatekjulögnum, svo og lögmælt innheimtulaun af tolli og útflutningsgjaldi, renni í landssjóð.

4. gr.

Landsstjórnin skipar að öðru leyti með reglugerð fyrir um, hvernig málefnum þeim, er hingað til hafa heyrt undir bæjarfógetann í Reykjavík, skuli skift á hin greindu embætti, svo og um fyrirkomulag tollgæslunnar og hve margir skuli tollverðir.

5. gr.

Skifting núverandi bæjarfógetaembættis í Reykjavík fer fram 1. apríl 1918, og veitast embættin tvö frá þeim tíma.

6. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin ákvæði 5. gr. laga nr. 24, 14. des. 1877, um laun sýslumanna og bæjarfógeta, að því er snertir laun og skrifstofukostnað bæjarfógetans í Reykjavík, svo og öll önnur ákvæði í lögum, er í bága koma við þessi lög.

(A. III, 16.)

Nd.

662. Breytingartillaga

við frumvarp til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917 (þingskj. 484).

Frá Karli Einarssyni.

Við 3. gr. 6.

(Til Þórhalls kaupmanns Danielssonar).
Liðurinn falli burt.

(A. I, 38.)

15. gr. 20. a.

Nd.

663. Viðaukatillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Matth. Ólafssyni.

Við 15. gr. 20. a.

Aftan við staflíðinn komi nýr staflíður, svo hljóðandi:

Til Sigurðar Þórðarsonar frá Söndum, til tón-
fræðináms í Þýskalandi 2000—.....

(B. CX, 2.)

Nd.

664. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um vitabyggingar.

Frá Matth. Ólafssyni.

Við 2. gr. C. 3.

Liðurinn orðist svo:
Á Reykjanesi við Faxaflóa.

(B. LXVIII, 4.)

Nð.

665. Nefndarálit

um frumvarp til laga um ábyrgð fyrir að gefa saman hjón, er standa í skuld fyrir þeginn sveitarstyrk.

Frá mentamálanefndinni.

Nefndin telur ákvæði frumvarpsins um ábyrgð fyrir að gefa saman hjón, er standa í óbættari sveitarskuld, sjeu miklu eðlilegri og sanngjarnari en þau, er gilt hafa, og leggur því til, að frumvarpið verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 25. ágúst 1917.

Bjarni Jónsson frá Vogu,
form.

Stefán Stefánsson,
framsögum.

Sv. Ólafsson.

Magnús Pjetursson.

Jörundur Brynjólfsson.

(B. XXXV, 6.)

Nð.

666. Nefndarálit

um frumvarp til laga um breytingu á lögum 8. okt. 1883 um bæjarstjórn á Akureyri.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir eftir atvikum orðið sammála um það að ráða hv. deild til að samþykkja frumvarp þetta. En laga verður frv. af því, að »málsgr.« og »málslið« er saman blandað í upphafi þess, auk annars smávægilegs, er lögunar þykir þurfa. Ber nefndin því fram þessar

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Fyrirsögnin orðist svo:

Frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breyting á þeim lögum.

2. Upphaf frv. orðist svo:

Í stað 1. gr., 3. gr., 4. gr., 5. gr., síðasta málsli. í 8. gr., 1. málsgr. í 11. gr., 1. málsli. í 12. gr., 13. gr., 15. gr., 19. gr., 20. gr. og 1. gr. laga nr. 43,

11. júlí 1911, 3. málsl. 1. málsgr. í 21. gr., síðasta málsl. í 25. gr., 29. gr. og 2. gr. laga nr. 43, 11. júlí 1911, og 30. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, komi svo hljóðandi greinar:

3. Við 2. gr. Fyrir »9« komi:
11.
4. — 5. — Fyrir »málsgr.« komi:
málslið.
5. — 7. — Fyrir »málsgr.« komi:
málslið.
6. — 11. — Aftan við »8. okt. 1883« komi:
og 1. gr. laga 11. júlí 1911.
7. — 12. — Milli »3.« og »málsgr.« komi:
málsl. 1.
8. — 13. — Fyrir »málsgr.« komi:
másl.
9. — 14. — a) Aftan við »8. okt. 1883« komi:
og 2. gr. laga 11. júlí 1911.
b) Fyrir »bæjarfógeti« komi alstaðar í þeim föllum, sem við eiga:
bæjarstjóri.
10. Í svigagr. milli 15. og 16. gr. skal talan »3« verða
2.
11. Við 16. gr. Fyrir orðin »hverjir skuli vera í þeim« og til greinarenda komi:
um skipun þeirra, verksvið og vald.
12. — 17. — Setningin: »Lög nr. 43 . . . úr gildi numin« skal niður falla.
13. — 18. — Skal niður falla.

Alþingi, 28. ág. 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Einar Arnason,
framsögum.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(B. LXXII, 4.)

Ed.

667. Nefndarálit

um frumvarp til laga um lýsismat.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta, og hefir það orðið álit hennar, að

það eigi því að eins að ganga fram, að nokkurn veginn sje vissá fyrir því, að matið hafi með höndum menn, sem hafa einhverja verulega þekkingu á lýsi. En nefndin sjer ekki, að þessu verði svo farið, ef fyrirkomulagið yrði það, sem frumvarpið fer fram á, að yfirfiskimatsmenn og fiskimatsmenn sjeu sjálfsagðir lýsismatsmenn. Nefndin álfítur því rjettara, að lögreglustjórar skipi lýsismatsmenn og munu þeir þá að öðru jöfnu auðvitað skipa fiskimatsmenn, þegar þeir hafa vit á lýsi.

Þá sjer nefndin ekki, að nauðsynlegt sje að lögbjóða prófglös, en auðvitað getur hver lýsiseigandi tekið sýnishorn af lýsi sínu og sent þau, og auðvitað yrði það að öllu á hans ábyrgð, að sýnishornið sje eins og lýsi það, sem sýnishornið á að vera af.

Í samræmi við ofanritað hefir nefndin leyft sjer að orða upp aðra grein frumvarpsins.

Hinar aðrar breytingar, sem nefndin ber fram, eru að eins orðabreytingar.

BREYTINGARTILLÖGUR:

1. Við 1. gr. Á eftir orðunum »úr landi frá« komi:
kaupstöðum eða.

2. Við 2. gr.

2. gr. orðist svo:

Lögreglustjóri skipar lýsismatsmenn, eftir því sem þörf krefur, og rita þeir undir eiðstaf, er stjórnarráðið fyrirskipar. Áhöld til lýsisrannsókna og merkingar leggur landsstjórnin til.

Matsmenn skulu jafnan gefa vottorð um skoðunina, og eru þau vottorð sönnun þess, að lýsið sje rjett flokkað og merkt.

3. Við 3. gr. Fyrir »útflytjendum« komi:
þeim, er mats óska.

Alþingi, 28. ágúst 1917.

Karl Einarsson,
form. og framsm.

M. J. Kristjánsson.

Kristinn Daníelsson.

(C. IV, 3.)

Nð.

668. Nefndarállt

um tillögu til þingsályktunar um umsjón á landssjóðsvöru úti um land.

Frá meiri hluta bjargráðanefndar.

Meiri hluti nefndarinnar er þeirrar skoðunar, að við það fyrirkomulag megi

una, sem nú er úti um landið, á afhendingu og afskiftum af landssjóðsvörum. — Er nefndin, meiri hlutinn, ásátt um að leggja til, að málinu verði vísað til stjórnarinnar.

Alþingi, 28. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Bjarni Jónsson frá Vogu,
ritari.

Þorsteinn M. Jónsson,
framsögumaður.

Jörundur Brynjólfsson.

Pjetur Jónsson.

Sigurður Sigurðsson.

(A. I, 39.)

13. gr. B. VIII

Nð.

669. Breytingartillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Þórarni Jónssyni og Magnúsi Guðmundssyni.

Við 13. gr. B. VIII.

Á eftir þeim lið komi 2 nýir liðir, svo hljóðandi:

1. Til brúar á Miðfjarðará, alt að 40000 kr. síðara árið.
2. Til brúar á Hjeraðsvötn á póstleiðinni hjá Stóru-Ökrum, alt að 50000 kr. síðara árið.

(A. I, 40.)

15. gr. 35.

Nð.

670. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Þorsteini M. Jónssyni.

Við 15. gr. 35. (Til Sigfúsar Sigfússonar frá Eyvindará).
Aðaltillaga:

Fyrir 400—400 komi:
600—600.

Varatillaga:

Fyrir 400—400 komi:
500—500.

(A. I, 41.)

14. gr. B. XIV. b.

Nð.**671. Viðaukatillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919 (þingskj. 637).

Frá Jörundi Brynjólfssyni.

Við 14. gr. B. XIV. b.

Aftan við liðinn bætist:

Til Hólmfríðar Árnadóttur, til kvöldskóla-	
halds í Reykjavík.....	500— 500

(A. I, 42.)

15. gr. 40.

Nð.**672. Viðaukatillaga**

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919 (þingskj. 637).

Frá Jörundi Brynjólfssyni.

Við 15. gr. 40.

Aftan við þann lið bætist:

Til Guðmundar Marteinsonar, til rafmagnsnáms í	
Noregi.....	800— 800

(A. I, 43.)

15. gr. 50.

Nð.**673. Viðaukatillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919 (þingskj. 637).

Frá Jörundi Brynjólfssyni.

Við 15. gr. 50.

Aftan við þann lið bætist:

Til fyrirv. vitavardar Jóns Helgasonar á Reykjanesi.	500— 500
--	----------

(B. LXXXIV, 5.)

Nð.

674. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 12, 9. júlí 1909, um breyting á lögum um stofnun landsbanka, 18. sept. 1885, m. m.

Flutningsm.: Fjármálaráðherra.

1. Við 1. gr. Greinin orðist svo:

Í stjórn Landsbankans eru 3 bankastjórar; skulu tveir þeirra að minsta kosti vera vel hæfir og viðskiftafróðir verslunarmenn, eða menn, sem gegnt hafa ábyrgðarmikilli stöðu í banka að minsta kosti 10 ár, með góðum vitnisburði.

Enn fremur skipa bankastjórnina 2 gæslustjórar, er kosnir sjeu af hverri deild Alþingis til 4 ára í senn.

Stjórnarráðið skipar bankastjórana og vikur þeim frá um stundarsakir, einum eða fleirum, þegar því þykir brýn nauðsyn til bera, og að fullu og öllu, ef miklar eru sakir, en gera skal það skriflega grein fyrir því, hvað veldur frávikningunni.

Stjórnarráðið setur mann til að gegna bankastjórastarfinu um stundarsakir, ef bankastjóri forfallast eða sæti hans verður óskipað að sinni.

2. Á eftir 1. gr. komi ný 2. gr., svo hljóðandi:

Aðsetur bankans er í Reykjavík, og þar skulu bankastjórar og gæslustjórar eiga heima.

3. 2. grein, sem verður 3. gr., orðist svo:

Bankastjórar annast dagleg störf bankans og stýra þeim, með aðstoð gæslustjóranna. Greini bankastjórana á, skal leggja ágreiningsmálið undir alla bankastjórnina, og sker þá meiri hlutinn úr.

Fundargerðin skal rituð í fundarbók bankastjórnarinnar, og skal bankastjórnin skrifa undir.

4. 3. gr., sem verður 4. gr., orðist svo:

Bankastjórnin skipar skrifstofustjóra og gjaldkera bankans, og vikur þeim frá. Aðra starfsmenn bankans skipa bankastjórnarnir og vikja þeim frá. Þeir ákveða og starfstíma bankans.

Minst tveir bankastjórar skulu undirskrifa, svo að skuldbindi bankann, ef gefa skal út eða framselja víxla, önnur verðbrjef eða aðrar skriflegar skuldbindingar.

Bókarar skulu vera tveir, auk skrifstofustjóra; svo skulu gjaldkerar vera tveir, og skulu þeir vera hvor öðrum óháðir.

Bankastjórarnir skifta starfinu á milli gjaldkeranna og bókaranna.

Kvittanir frá bankanum eru því að eins fullgildar, að gjaldkeri og bókarari hafi ritað undir þær.

Gjaldkeri má ekki greiða neina fjárhæð úr bankanum, sem samþykki bankastjóranna þarf til, nema með samþykki minst tveggja bankastjóranna.

Nú er ekki nema einn af bankastjórunum við látinn, og undirskrifar þá annarhvor gæslustjóranna.

5. 4. grein, sem verður 5. gr., orðist svo:

Byrjunarlaun bankastjóranna skulu vera 6000 krónur, sem hækka eftir hverja þriggja ára þjónustu um 1000 krónur, upp í 10000 kr.

Árslaun gæslustjóra eru 1200 krónur til hvors.

Skrifstofustjóri hefir að byrjunarlaunum 3500 krónur, sem hækka eftir hverja þriggja ára þjónustu um 500 krónur, upp í 5000 krónur.

Gjaldkerar hafa að byrjunarlaunum 4000 krónur, sem hækka eftir hverja þriggja ára þjónustu um 500 krónur, upp í 5000 krónur, og bera þeir hvor um sig alla ábyrgð á mistalningu á fje því, sem fer í gegnum þeirra hendur.

Gjaldkerar skulu setja hæfilegt veð, er stjórnarráðið ákveður.

Bankastjórarnir mega ekki hafa nein embættisstörf eða atvinnustörf á hendi, nje taka arð af viðskiftum eða framleiðslu. Sama gildir um skrifstofustjóra og gjaldkera bankans.

6. Aftan við þessa grein komi ný 6. gr., svo hljóðandi:

Stjórn bankans er ávallt skylt að veita stjórnarráðinu alla þá vitneskju um hag bankans, sem því þurfa þykir.

7. Aftan við þá grein komi ný 7. gr., svo hljóðandi:

Eigi mega bankastjórarnir vera skuldskeyttir bankanum, hvorki skuldnautar nje ábyrgðarmenn annara.

8. Aftan við þá grein komi ný 8. gr., svo hljóðandi:

Þegar af hvers árs arði bankans hefir verið frá dregið 1% í landssjóð af seðlum bankans, 750 þúsund kr., samkv. lögum nr. 14, 18. sept. 1885, og lögum nr. 2, 12. jan. 1900, 1% í byggingarsjóð, samkvæmt lögum nr. 29, 21. okt. 1905, og 2% til varasjóðs af seðlaskuld bankans, 750 þús. kr., skal leggja 4% af ársarðinum í ellistyrkssjóð handa starfsmönnum bankans. Skal sá sjóður ávaxtast í bankanum sjerstaklega.

Í reglugerð skal stjórnarráðið setja ákvæði um, eftir hvaða reglu og með hvaða skilyrðum ellistyrknum skuli útbýtt.

Afgangi arðsins skal svo skifta milli varasjóðs bankans og landssjóðs, eftir sömu reglu og áður hefir gilt, að fráðregnum þeim arði, er aðrir einstakir innskotseigendur kunna að fá sem ágóðahluta samkvæmt 9. gr.

9. Á eftir þeirri grein komi ný 9. gr., svo hljóðandi:

Heimilt er bankastjórninni, með samþykki stjórnarráðsins, að veita innfæddum, hjer búsettum mönnum heimild til að gerast innskotseigendur í bankanum, eftir sömu eða líkri reglu um skifting arðsins eins og landssjóður nú hefir. Arður slíkra innskotseigenda má þó aldrei meiri vera en 7% af innskotsfjenu, og eigi minni en $4\frac{1}{2}\%$.

Ef arðurinn nemur eigi svo miklu, að innskotseigendur geti fengið $4\frac{1}{2}\%$ af innskotsfjenu, skal taka það, sem til vantar, úr varasjóði.

Slíku innskotsfje einstakra manna getur Landsbankinn sagt upp að meira eða minna leyti eða öllu með 6 mánaða fyrirvara, ef stjórnarráðið samþykkir.

10. Á eftir þeirri grein komi ný 10. gr., svo hljóðandi:

Á meðan fyrverandi bankastjóri Tryggvi Gunnarsson lifir, fær hann árlega 4000 krónur í lífeyri. Sama lífeyri fá og aðrir bankastjórar, sem láta af bankastjórn sökum elli eða heilsubilunar.

11. Á eftir þessari gr. komi ný 11. gr., svo hljóðandi:

Með lögum þessum eru numin úr gildi lög nr. 12, 9. júlí 1909, um breyting á lögum 18. sept. 1885, um stofnun landsbanka, og önnur ákvæði, er koma í bága við þessi lög.

12. 5. gr. verði 12. gr.

Ástæður.

Við 1. gr.

Það leiðir af sjálfu sjer, að þeir menn eru sjálfkjörnastir til að stjórna banka, sem haft hafa á hendi verslun innanlands og við útlönd um langan tíma, og gert hefir þá nauðkunnuga hag og kringumstæðum alls almennings og atvinnuveganna.

Þá þekkingu og reynslu geta og bankastarfsmenn fengið, ef þeir hafa gegnt ábyrgðarmiklum stöðum í banka að minsta kosti um 10 ára skeið.

Þess vegna er lagt til í þessari grein, að minst 2 bankastjórnarnir skuli vera verslunarfróðir eða bankafróðir menn.

Jafnframt er lagt til, að gæslustjórnarnir sjeu tveir, eins og áður, bæði vegna þess, að meiri trygging er fyrir því, að bankanum sje vel stjórnað, og svo er tæplega hægt að leggja þeirra störf niður, þar sem minst tveir úr bankastjórninni verða að undirskrifa, svo að skuldbindi bankann, og að oft getur komið fyrir, að 2 af bankastjórunum sjeu fjarverandi eða forfallaðir í senn.

Þá er gert ráð fyrir, að ráðuneytið, en ekki einstakur ráðherra, veiti bankastjórásýslanirnar og víki bankastjórunum frá.

Við 2. gr.

Ákvæði þetta er eins og í eldri lögunum.

Við 3. gr.

Ákvæði þetta er að efni til eins og í gildandi lögum og samkvæmt venjunni.

Við 4. gr.

Hjer er lagt til, að bankastjórnin (5 menn) skipi aðalbókara, sem nú er nefndur skrifstofustjóri, og gjaldkerana báða, og viki þeim frá. Hingað til hefir landsstjórnin haft þetta á hendi.

Reynslan hefir sýnt, að alls ekki er hægt að koma á góðri stjórn í bankanum nje góðri samvinnu, ef bankastjórnin hefir eigi bæði valdið til að skipa þessa menn, eins og aðra starfsmenn bankans, og að vikja þeim frá, og mun væntanlega eigi þurfa að færa frekari rök fyrir því.

Þess mun og hvergi vera dæmi, að bankastjórnin geti eigi ráðið yfir og stjórnað starfsmönnum þeim, er hún hefir í þjónustu sinni.

Þá eru það nýmæli í þessari grein, að bókararnir skuli vera tveir, auk skrifstofustjóra. Það kemur til af því, að í löggjöf bankans er svo ákveðið, að undirskrift bókara og gjaldkera skuli vera full sönnun fyrir innborgunum og útborgunum, t. d. í sparisjóðsbókum, en að þessi eini bókar, sem verið hefir, getur eigi nú lengur annast allar þær undirskriftir. Gera má og ráð fyrir því, að sparisjóðurinn verði skilinn frá bankanum á einhvern hátt, er þar að kemur, að Landsbankinn fær aukinn seðlaútgáfurjett, og yrði þá annar bókarinn á eigin ábyrgð að annast bókarastarfið við sparisjóðinn.

Þá er ætlast til, að gjaldkerar verði tveir. Það mundi greiða mjög fyrir afgreiðslunni í bankanum, sem er nú alveg óviðunandi seinfær, að flestra dómi, er við bankann skifta.

Að sjálfsögðu ætti þá annar gjaldkerinn að annast út- og innborganir sparisjóðsins, og ef till vill fleira.

Við 5. gr.

Þá er lagt til, að sú breyting verði gerð, að bankastjórar, skrifstofustjóri og gjaldkeri fái stigandi laun og hærri laun en nú. Orsökina til þess er sú, að laun fyrir ábyrgðarmikil störf hljóta að stiga. Og óhugsandi er að geta valið úr bestu verslunarmönnum í bankastjórástöðu, ef launin eru eigi hærri en 6000 kr. Og færustu verslunarmennirnir til þeirrar stöðu mundu alls ekki fást fyrir þau laun. Það leikur jafnvel vafi á, hvort nýttustu mennirnir fengjust fyrir þau laun, sem hjer er stungið upp á.

Bókarastarfið, sem svo hefir verið nefnt, er orðin afarvandasöm staða. Það starf geta eigi aðrir haft á hendi en vel æfðir bankamenn, sem hafa góðar gáfur. Þess vegna er það starf þegar fyrir löngu oflágt launað, enda er verk-sviðið nú orðið alt annað en það var í upphafi, og miklu vandameira en t. d. gjaldkerastörfin.

Laun gæslustjóranna eru nú 1000 kr., en lagt til, að þau sjeu 1200 kr., því að meiru er nú yfir að sjá en áður og meira að annast.

Laun gjaldkera bankans eru nú 2400 kr., sem eru alt of lág laun. Hins vegar hefir hann í mistalningarfje 2600 kr., sem er alveg úrelt fyrirkomulag. Samkvæmt lögum bankans hefir hann notið alls mistalningarfjárins, auk launanna, í mörg ár, eða alls 5000 kr. Hjer er lagt til, að gjaldkerarnir hafi 4000 kr. að

byrjunarlaunnum, sem hækki á þriggja ára fresti um 500 kr., upp í 5000 kr., og beri þeir alla ábyrgð á mistalningu.

Þá eru hjer sett gleggri ákvæði um það en í eldri lögum, að bankastjórnarnir megi ekki hafa nein auka-atvinnustörf á hendi, því að auðvitað er meint með því, að þeir seilist eigi eftir aukatekjum umfram launin, sem gert geti bankastjórana háða.

Við 6. gr.

Ákvæði þetta er eins og í gömlu lögunum.

Við 7. gr.

Ákveðið er í gildandi bankalögum, að hvorki bankastjórnarnir nje starfsmenn bankans megi vera skuldskeyttir bankanum. Ákvæðið, að því er bankastjórana snertir, má telja sjálfsagt, en það má telja mjög óheppilegt að því er starfsmenn bankans snertir. Margir hafa þeir lág laun og þurfa því á lánum að halda. Er þá ekki í annað hús að venda en að fara til keppinauts Landsbankans, sem getur haft óheppileg áhrif. Hins vegar ætti bankastjórninni að vera treystandi til að heimta næga tryggingu fyrir þeim lánum, er starfsmennirnir fengju í bankanum, og að taka afborgun og vexti af launum þeirra.

Við 8. gr.

Það mun vera regla í flestum stærri stofnunum, og öllum ríkishönskum, að sjá fyrir starfsmönnum sínum í ellinni, eða ef þeir vegna vanheilsu geta eigi lengur unnið.

Dregist hefir því altöf lengi að sjá fyrir þessu.

Hjer er því lagt til, að þessi sjóður verði nú þegar myndaður, og sje honum varið eftir nákvæmari reglum, er stjórnarráðið setur, eftir tillögum bankastjórnar, til þeirra starfsmanna bankans, sem eigi hafa lögákveðin laun. Ætlast er til, að starfsmenn bankans leggi fram nokkurt árlegt gjald af launum sínum í þennan styrktarsjóð. Gera má ráð fyrir, að sýslunarmenn þeir, sem laun fá samkvæmt lögum, fái ákveðinn ellistyrk frá bankanum, samkvæmt sjerstököm lögum, þegar þeir með þurfa.

Við 9. gr.

Samkvæmt þessari grein er ætlast til, að menn sem eiga fje, sem þeir vilja binda fyrir fult og alt í einhverju fyrirtæki, gegn sæmilega háum vöxtum, en eigi vilja leggja það í áhættufyrirtæki, geti lagt það sem veltufje í bankann og fengið þar arð, sem svarar því, sem bankar alment svara hluthöfum sínum. Eigi er ætlast til, að þeir eignist neitt í varasjóði bankans, eða að þeir fái neinn atkvæðisrjett um stjórn hans eða annað.

Síðustu árin hefir, eins og kunnugt er, sparisjóðsfe og innlánsfe bankans vaxið afarmikið, svo að það nemur nú samtals um 8800 þús. kr. Hins vegar er veltufje bankans ekki meira sem stendur en seðlarnir, 750 þús. kr., og 300 þús. kr., sem landssjóður hefir lagt fram. Varasjóður bankans er að vísu orðinn yfir 1300 þús. kr., en eigi getur hann talist til veltufjár, enda verður hann nú að miklu leyti að standa í verðbrjefum.

Bankinn starfar því nú mestmegnis með lánsfe, þó að starfsfeð smám saman

eigi í vændum að aukast um 100 þús. kr. frá landssjóði á næstu 17 árum. Það ætti því eigi að geta verið neitt á móti því að heimila þeim, sem t. d. nú eiga sparifje í bankanum, að gerast innskots eigendur í honum, í von um hærri vexti en þeir fá nú af sparifje sínu.

Ef byrjað væri á því að heimila mönnum að leggja í bankann innskotsfje, eina miljón króna, þá mundi bankinn þurfa að svara þeim af þessari miljón í arð í *mesta lagi* kr. 25000 um fram þá vexti, sem þeir nú fá í bankanum af fje sínu á innlánsskírteinum, ef alt fjeð væri tekið af núverandi innlánsfje bankans. Líta má svo á, að það rýrði hag bankans og landssjóðs óþarflega mikið að greiða öðrum þennan arð, en þegar þess er gætt, hve mikla þýðingu það hefir fyrir banka að hafa sem mest fast veltufje, og hve mikil áhrif það getur haft á hagsmuni hans yfirleitt, að margir eigi hlut í honum, og að margir liti á bankann sem sína eigin stofnun, þá mun það vega fyllilega upp á hallann. Bankinn er og fremur stofnaður í því skyni, að sem flestir hafi arð af honum, en að hann safni miklu fje handa sjálfum sjer, þó að auðvitað þurfi hann einnig að safna nokkru fje, svo að traust hans út á við rýrni eigi. Geta má þess, að arður landssjóðs af innskotsfje hans í bankanum nam 1915 við 8%, en 1916 um 14%.

Við 10. gr.

Ákvæði þetta er í núgildandi lögum.

Til er ætlast, að launakjörin nái til þeirra, sem starfað hafa svo lengi í bankanum, að þeir samkvæmt lögnum eigi rjett til launahækkunar, og að launakjör núverandi gjaldkera raskist eigi.

Þó er eigi ætlast til, að fyrverandi bankastjóri Landsbankans, Björn Kristjánsson, fái laun sín hækkuð úr 6000 kr., þótt hann taki aftur sæti í bankanum, með því að hann æskir eigi launahækkunar.

(C. XXIV, 4.)

Nd. 675. Pingsályktun

um fjallgöngur og rjettir.

(Afgreidd frá Nd. 28. ágúst.)

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að fá því nú þegar framgengt, að fjallgöngur og rjettir verði framkvæmdar 1 viku síðar næsta haust en ákveðið er í fjallskilareglugerðum sýslnanna.

(A. XV, 9).

Ed.**676. L Ö G**

um mælitæki og vogaráhöld.

(Afgreidd frá Ed. 28. ágúst.)

1. gr.

Hver sú verslun, sem mæla skal varning eða vega, skal til þess nota mælitæki eða vogaráhöld, sem löggilt eru og löglega stimpluð. Tæki þessi og áhöld skulu sæta eftirliti af hálfu stjórnarvalda þeirra, er til þess eru nefnd í lögum þessum; en skylt er engu að síður þeim, er þau tæki nota við afhending eða móttöku vöru, að sjá um að þau sjeu rjett.

Öll mælitæki og vogaráhöld, sem notuð eru til að ákveða upphæð tollgjalda til landssjóðs eða til þess að byggja á þeim vottorð um vigt eða mæli, eða og til annars, sem ákveðið kann að verða í konungstilskipun samkvæmt 2. gr. þessara laga, skulu vera löggilt og eftirliti háð.

2. gr.

Undir umsjón stjórnarráðsins skal setja á stofn löggildingarstofu í Reykjavík, og sjer hún um:

- a) stimplun og löggilding mælitækja og vogaráhalda; jafnframt fellur burt það löggildingarstarf, sem hvílir á sýslumönnum og bæjarfógetum,
 - b) einkasölu á stimpluðum og löggiltum mælitækjum og vogaráhöldum,
 - c) verklegt eftirlit með mælitækjum og vogaráhöldum,
- alt eftir nánari ákvæðum, sem felast í lögum þessum og sett verða í konunglegri tilskipun um mælitæki og vogaráhöld.

3. gr.

Löggildingarstofunni skal stjórnað af forstöðumanni, sem stjórnarráðið skipar, og hefir hann að launum 2500 kr. á ári, auk alt að 500 kr. til ferðakostnaðar.

Til þess að koma löggildingarstofunni á stofn má greiða úr landssjóði alt að 8000 kr.

Annar kostnaður af löggildingarstofunni skal greiddur með tekjum þeim, er hún fær að lögum. Fjárhagsáætlun hennar skal tekin í fjárlög. Útsöluverð á mælitækjum og vogaráhöldum, sem löggildingarstofan hefir einkasölu á, skal stjórnarráðið staðfesta.

A. Löggildingarstarfinn.

4. gr.

Löggilding á mælitækjum og vogaráhöldum fer fram á þann hátt, að

stimplað er á þau löggildingarmerki, sem er fangamark Kristjáns konungs X. með kórónu, og auk þess merki, er gefi til kynna, hvaða ár löggildingin hafi farið fram.

5. gr.

Löggildingarstofan getur löggilt tæki, þótt ekki sjeu þau ætluð til notkunar, er löggildingarskyldan nær til, ef þau eru að hennar dómi til þess fallin.

6. gr.

Löggildingarstofan getur löggilt af nýju mælitæki og vogaráhöld, sem áður hafa löggilt verið, en orðin eru ófullnægjandi, ef þeim hefir verið breytt þannig, að þau fullnægi löggildingarskilyrðum.

Þeir, er nota löggilt mælitæki og vogaráhöld, skulu leita nýrrar löggildingar, þegar skekkjan á þeim fer fram úr slitmarki, sem ákveðið verður í tilskipun (sbr. 2. gr.). Notendur mega hvorki sjálfir nje með annara aðstoð breyta eða gera við löggilt tæki, nema þeir afmái jafnframt löggildingarmerkin.

B. Útsölustarfinn.

7. gr.

Einkasala löggildingarstofunnar nær til allra löggildingarskyldra tækja, sem nefnd eru í 1. gr., og sömuleiðis til þeirra mælitækja og vogaráhalda, sem notuð eru til annars, eftir því sem tilskipunin greinir.

8. gr.

Löggildingarstofan skal hafa svo miklar birgðir af algengum mælitækjum og vogaráhöldum, er ætla má að nægi. Hafa má hún aðalútsölumann, er annast sölu fyrir hennar hönd, og ber að sjá um, að tækin sjeu til sölu svo víða um landið, sem þörf er á.

9. gr.

Nú hefir löggildingarstofan ekki tæki, sem óskað er, og er þá heimilt að kaupa þau annarstaðar. Þegar svo ber undir, má krefjast þess, að löggildingarstofan löggildi þau, ef þau fullnægja að hennar dómi löggildingarskilyrðum.

Í tilskipun þeirri, sem ráð er fyrir gert í 2. gr., skal ákveða, að löggildingarstofan geti, þegar sjerstaklega stendur á, gefið leyfi til að nota mælitæki og vogaráhöld, sem hún hefir ekki sjálf löggilt, en löggilt eru með því löggildingarmerki, sem gildi áður en lög þessi öðluðust gildi. Þó skal jafnskjótt sem unt er stimpla tæki þessi með ársmerki löggildingarstofunnar.

C. Eftirlitsstarfinn.

10. gr.

Lögreglustjóra er skylt að sjá um, að kaupmenn noti eingöngu löggilt

mælitæki og vogaráhöld, og yfirleitt, að haldin sjeu þau ákvæði, sem sett eru um notkun slíkra tækja.

Hann getur fyrirvaralaust látið skoða áhöld og tæki til mælis og vogar hjá öllum, sem löggilt tæki nota eða nota ber, og rannsakað, hvort fylgt hefir verið rjettilega fyrir mælum laga þessara um löggilding og stimplun eftir verklega prófun eða nýja löggilding.

11. gr.

Vörumatsmönnum og löggiltum vigtarmönnum skal skylt að athuga bæði, hvort tæki þau, er notuð eru, sjeu rjett löggilt og merkt, og hvort tækin i raun og veru sjeu rjett, og skal löggildingarstofan veita þeim nauðsynlegar leiðbeiningar um það, og þann stuðning, sem með þarf.

12. gr.

Löggildingarstofunni skal skylt, að minsta kosti þriðja hvert ár, að láta framkvæma verklega prófun á öllum mælitækjum og vogaráhöldum, er kaupmenn nota, og einnig á öðrum samskonar tækjum, sem stjórnarvöld hafa umsjón með.

Eftirlitsmönnum er heimil tafarlaus aðganga að öllum stöðum, þar sem mælitæki og vogaráhöld eru notuð, og er heimilt að krefjast aðstoðar lög-reglustjóra, ef á þarf að halda.

Skylt er þeim, sem áhöld og tæki eru rannsökuð hjá samkvæmt lög-um þessum, að láta i tje aðstoð sína, ef eftirlitsmenn kalla til hennar. Í kaup-stöðum og kaupsíðum er honum skylt að senda þau tæki, sem flytjanleg eru, til þess staðar, sem eftirlitsmenn ákveða.

13. gr.

Fyrir verklega eftirlitið skal greitt gjald, sem löggildingarstofan inn-heimtir, og ákveðið er i tilskipun þeirri, er nefnd er i 2. gr.

Ef löggildingarstofan æskir þess, skal lögreglustjóri senda henni skrá yfir menn þá i lögsagnarumdæmi hans, sem verslunarrjett hafa, og aðrar þær upplýsingar, sem með þarf vegna eftirlitsins.

Gjöld þau, sem inn koma fyrir eftirlitið, skulu teljast til tekna lög-gildingarstofunnar.

D. Ýms ákvæði og hegningarákvæði.

14. gr.

Nota má framvegis þau mælitæki og vogaráhöld, sem til eru, þegar lög þessi öðlast gildi, og löggilt eru á rjettan og löglegan hátt eftir þeim regl-um, sem hingað til hafa gilt.

Pó skal eins fljótt og unt er — í kaupstöðunum í síðasta lagi áður en ár er liðið eftir að lög þessi hafa öðlast gildi — framkvæma verklega prófun og merkingu á öllum eldri löggildingarskyldum mælitækjum og vogaráhöldum, eins og í 12. gr. getur.

15. gr.

Skylda sú til löggildingar og eftirlits, sem fyrirskipuð er samkvæmt lögum þessum, nær ekki til vogaráhalda lækna og lyfsala; skulu þau stöðugt vera háð sjerstöku eftirliti landlæknis. Hann getur, samkvæmt nánari heimild í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr., sett ákvæði um slík vogaráhöld.

16. gr.

Brot á lögum þessum eða reglugerðum, sem settar eru samkvæmt lögnum, varða sektum til landssjóðs frá 5—200 kr., nema þyngri hegning liggi við að lögum. Ólögleg mælitæki og vogaráhöld skulu upptæk, og andvirði þeirra renna í landssjóð. Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál. Í tilskipun þeirri, er nefnd er í 2. gr., verður nánar ákveðið, að hve miklu leyti hegningarvert sje að nota löggilt mælitæki og vogaráhöld, sem breyst hafa af elli og sliti.

17. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1919.

(B. XXXVI, 8.)

Nd.

677. Framhaldsnefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á 1. gr. tolllaga fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911.

Frá fjárhagsnefnd.

Háttv. efri deild hefir breytt frumv. þessu á þann veg að fella úr því tollaukningu á allskonar tóbaki: Reyktóbaki, munntóbaki, nestóbaki og óupnu tóbaki.

Þar sem hjer er um stóran tekjulið að ræða og nefndin sjer hins vegar engar sjerstakar ástæður til þessarar breytingar, ræður hún til að frumvarpið verði samþykkt eins og það fór frá neðri deild, eða með þessari

BREYTINGU.

Á eftir stafl. a komi nýr stafl., sem verður stafl. b, svo hljóðandi:
Tölul. 7 orðist þannig:

Af tóbaki allskonar, reyktóbaki, munntóbaki, neftóbaki og óunnu tóbaki 3 kr. af hverju kílógr.

Staðiðirnir breytast samkv. þessu.

Alþingi, 28. ágúst 1917.

Magnús Guðmundsson,
form.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Þórarinn Jónsson,
frasm.

Þorsteinn Jónsson.

Hákon J. Kristófersson,
með fyrirv.

(A. I, 44.)

15. gr. 40.

Np.

678. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Þorsteini M. Jónssyni, Bjarna Jónssyni frá Vogu, Einari Arnórssyni,

Jóni Jónssyni og Benedikt Sveinssyni.

Við 15. gr. 40.

Á eftir þeim lið komi nýr liður:

41. Til Jóns Sveinssonar, lögfræðinema, utanfarar-
styrkur til þess að leggja stund á fjármál,
einkum bankamál og skattamál

4000 —

(A. I, 45.)

18. gr.

Nd.

679. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmenn: Einar Jónsson og Björn R. Stefánsson.

Við 18. gr. Á eftir til »Lárusar prests Halldórssonar« komi:
til Gísla prests Kjartanssonar, eftirlaun 800 kr.

(A. I, 46.)

15. gr. 12., 13., 14., 15., 16., 37.

Nð.**680. Breytingartillögur**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmenn: Björn R. Stefánsson og Einar Jónsson.

1. Við 15. gr. 12.

Liðurinn falli burt.

2. Við 15. gr. 13.

Liðurinn falli burt.

3. Við 15. gr. 14.

Liðurinn falli burt.

4. Við 15. gr. 15.

Liðurinn falli burt.

5. Við 15. gr. 16.

Liðurinn falli burt.

6. Við 15. gr. 37.

Liðurinn falli burt.

Til vara.

Liðurinn orðist svo:

Til Bjarna Jónssonar frá Vogu, fyrir að þýða og gefa út

Goethes Faust, 150 kr. fyrir örkina, alt að 1200—1200.

(C. XXVIII, 2.)

Ed.**681. Breytingartillögur**

við tillögu til þingsályktunar um endurbætur á gildandi löggjöf um fjárforráð ómyndugra.

Flutningsm.: Guðjón Guðlaugsson.

Fyrir orðin »fjárforráð ómyndugra« komi í fyrirsögn og eins í meginmáli: meðferð á fje ómyndugra.

(A. III, 17.)

Ed.

682. Frumvarp

til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Sem viðbót við gjöldin, sem talin eru í fjárlögunum 1916 og 1917, veitast 305914 kr. 6 a. til útgjalda þeirra, sem hjer fara á eftir.

2. gr.

Til viðbótar við 12. gr. (læknaskipun o. fl.) eru veittar 28800 kr.:

1. Ritfje handa landlækni	kr. 1000,00
2. Við 6. b. Viðbótarstyrkur til augnlæknis, til ferðalaga...	— 400,00
3. Við 11. B. Til ljósstöðvar	— 15000,00
4. Við 15. a. Styrkur til sjúkrahúsa og sjúkraskýla	— 8400,00

Uppbót þessi er veitt fyrir árin 1916 og 1917, eftir fjölda legudaga, þó með þeim skildaga, að eigi komi meira en 30 aurar á hvern legudag, og að hjerað það, sem rekur sjúkrahúsið eða sjúkraskýlið, leggi fram jafnmikið og fjárlagastyrkur og þessi uppbót nema samtals.

5. Við 15. b. Til sjúkraskýlisgerðar á Stórólshvoli	— 3000,00
6. Við 15. h. Styrkur handa sjúklingum með hörundsberkla	— 1000,00

Alls kr. 28800,00

3. gr.

Sem viðbót við 13. gr. fjárlaganna (samgöngumál) veitast 120554 kr. 57 a.:

1. Við A. 2. Dýrtíðaruppbót til pósta 1916, endurtekin heimild	kr. 22921,48
2. Við B. II. Til athendingar vega	— 14000,00
3. Við B. IV. Til vegarins frá Vogastapa til Grindavíkur 1914—15	— 5927,32
4. Við C. III. 2. Til Breiðafjarðarbáts	— 5000,00
5. Við C. III. 10.:	
a. Til vjelbátaferða á Húnaflóa, alt að	— 5000,00
b. Til vjelbátaferða í Norður-Þingeyjarsýslu, með enda-
stöðvum Seyðisfirði og Akureyri, alt að	— 8000,00
c. Til vjelbátsferða milli Akureyrar og Sauðárkróks, alt að ...	— 2000,00
d. Til Austfjarðabáts, alt að	— 20000,00

Þau skilyrði skulu sett fyrir styrkveitingum þessum, að hlutaðeigandi hjeradsstjórnir útvegi bátana og yfirliti reikninga þeirra og sendi stjórnarráðinu þá síðan með yfirlýsingu um, að þær sjeu þeim samþykkar, enda verði styrkurinn

Flyt: kr. 82848,80

Flutt: kr. 82848,80

ekki úfborgaður fyr til fulls. — Styrkurinn má ekki fara fram úr helmingi rekstrarkostnaðar.

Bátarnir skulu eigi vera minni en 30 smálesta. Þó má stjórnarráðið veita styrkinn til þessara ferða, þótt smærri bátar sjeu notaðir, ef þeir fást eigi nógu stórir, eða ef smábátar eru hentugri af alveg sjerstöðum ástæðum.

6. Til Þórhalls kaupmanns Danielssonar í Hornafirði, fyrir að halda uppi ferðum að og frá Hornafirði árið 1916	—	5000,00
7. Við E. III. c. Ingólfshöfðaviti 1916, þar af endurveiting 2670 krónur, umframgreiðsla 1331 kr. 49 a.	—	4001,49
8. Við E. III. f. $\frac{2}{3}$ af kostnaðinum við þokulúður á Dalatanga 1917 7000 kr. og endurbót húsakynna 4000 kr. —	—	11000,00
9. Við E. V. Ýmislegt 1916. Til kaupa á mótörflutningabát	—	17704,28
Alls		kr. 120554,57

4. gr.

Sem viðbót við 14. gr. fjárlaganna (kirkju- og kenslumál) veitast 13850 kr.:

1. Við B. I. a. Til prófessors Einars Arnórssonar, viðaukalaun 1917	kr.	2750,00
2. Við B. I. b. Til Hólgers Wiehe, sendikennara	—	1000,00
3. Við B. I. b. 1. Fyrir tæki til rannsókna og líkskoðunarstofu. —	—	3000,00
4. Við B. VIII. Verslunarskólinn í Reykjavík	—	1000,00
5. Við B. X. 3. Styrkur til námskvenna færast upp í 60 kr. um mánuðinn 1917... ..	kr.	1350,00
Við B. X. 4. Húsaleiga 1916, viðbót	—	30,00
Við B. X. 4. Viðbót við húsaleigu og ræsting 1917 —	—	120,00
6. Við B. XI. 1. Kvennaskólinn í Reykjavík árið 1917	kr.	2000,00
Við B. XI. 4. Kvennaskólinn á Blönduósi árið 1917 —	—	1000,00
Við B. XIII. b. Flensborgarskólinn	—	1000,00
Við B. XIII. d. Til handavinnunámskeiðs kvenna á Akureyri 1916 og 1917	—	600,00
Alls		kr. 13850,00

5. gr.

Sem viðbót við 15. gr. fjárlaganna (til visinda, bókmenta og lista) veitast 7000 kr.:

1. Við 7. lið. Til bókasafns Austurlands, styrkur til að kaupa bókasafn Ásgeirs heit. Torfasonar	kr.	3000,00
2. Við 20. lið. Til Bjarna Jónssonar frá Vog, fyrir að þýða Goethes Faust, viðbót árið 1917	—	800,00
3. Til Sigfúsar bókavardar Blöndal, til þess að fullgera íslensk-danska orðabók... ..	—	2500,00
4. Við 1. n. Til þess að setja grind í hliðið að safnahúsinu, allt að	—	700,00
Alls		kr. 7000,00

6. gr.

Sem viðbót við 16. gr. fjárlaganna (til verklegra fyrirtækja) veitast 28623 kr. 38 a.:

1. Við 3. b. Til áveitunnar á Miklavatnsmýri 1917	kr. 3191,98
2. Við 3. b. Uppbót á »akkorði« um skurðagröft s. st.	— 3500,00
3. Við 4. lið (fjárl. 1914 og 1915). Til fyrirhleðslu Skálmarrinnar í Álfaveri, gegn jafnmiklu eða meiru annarsstaðar frá	— 1050,00
4. Við 22. lið (fjárl. 1914 og 1915). Til erindreka Sambands isl. samvinnufjelaga 1917 (endurveiting)	— 2000,00
5. Til varnargarðs á Siglufjarðareyri 1916	— 18681,40
6. Til Jóns Pálssonar, dýralækninganema, viðbótarstyrkur.	— 200,00
Alls	kr. 28623,38

7. gr.

Sem viðbót við 18. gr. fjárlaganna (til eftirlauna og styrktarfjár) veitast 1750 kr.:

1. Til landritara Kl. Jónssonar, viðbót við biðlaun hans 1. febr. til 31. júlí 1917	kr. 1000,00
2. Til ekkjufrúar Önnu Ásmundsdóttur frá 1. október 1916 til ársloka	kr. 75,00
Til þriggja barna hennar fyrir sama tíma... ..	— 75,00
Fyrir árið 1917 fyrir hana sjálfa	— 300,00
Fyrir börn hennar sama ár	— 300,00
Alls	kr. 1750,00

8. gr.

Sem viðbót við 19. gr. fjárlaganna (óviss útgjöld) veitast 98636 kr. 11 a.:

1. Laun og kostnaður bankastjóra Björns Sigurðssonar í London 1916	kr. 10850,00
1917	— 20000,00
2. Styrkur til íslenskra botnvörpuskipaeigenda, til utanfarar sendimanns	— 2694,00
3. Til breytingar á stjórnarráðshúsinu, geymsluhúsi þess og geymsluskúr.	— 27000,00
4. Til endurgreiðslu á fje opinberra sjóða og stofnana, sem stóð inni í dánarbúi Guðlaugs Guðmundssonar	— 23388,37
5. Til bráðabirgðaviðgerðar á Landsbankarústunum... ..	— 13103,74
6. Til fjögurra háseta á eimskipinu »Assistent«, 400 kr. til hvers	— 1600,00
Ætlast er til, að stjórnin geri gangskör að því að fá frá rjettum hlutaðeigendum fullar skaðabætur handa mönnum þessum, er allar nema 2400 kr., og sje þá fjárveiting þessi endurgreidd landssjóði.	
Alls	kr. 98636,11

9. gr.

Sem viðbót við 22. gr. fjárlaganna (kaup á Melkotslóð) veitast kr.	700,00
Enn fremur til viðbótar fje, veittu til kaupa á landi	
undir kirkjugarð í Reykjavík —	6000,00
Alls kr.	6700,00

10. gr.

Landsstjórninni veitast heimildir til þess:

1. Að selja Landsbankanum lóð á horninu á Hverfisgötu og Kalkofnsvegi, svo stóra sem bankanum nægir, fyrir 13 kr. feralinina, samkvæmt fram förnu mati. Skuldabréf landssjóðs fyrir andvirði Landsbankarústanna gangi til greiðslu á þessari lóð. Afgangurinn greiðist í peningum.
2. Að selja prestaskólahúsið fyrir það verð, sem býðst, þó ekki lægra en óvilhallir menn meta.
3. Að gefa Iðunni í Reykjavík sömu greiðsluþvilnanir sem verksmiðjan Gefjun á Akureyri hefir fengið.
4. Að veita hreppsnefnd Húsavíkurhrepps tveggja ára frest á afborgun af láni til hreppsins úr viðlagasjóði, til rafmagnsveitu.
5. Að veita hreppsnefnd Stykkishólshrepps tveggja ára frest á afborgun af láni til hreppsins úr viðlagasjóði, til bryggjugerðar í Stykkishólmi.
6. Að verja fje því, sem veitt er í fjárlögum fyrir árin 1916 og 1917 til íslenskrar orðabókar á nafn Jóns rithöf. Ólafssonar, til framhalds slíkri orðabók á þessu ári, að tiltölu við tímalengd.
7. Að undanþiggja aðflutningsgjöldum þær vörur, sem fluttar hafa verið eða fluttar verða hingað og hjeðan úr Vesturheimi með leyfi ríkisstjórna þar til stjórnarvalda í Færeyjum.
8. Að veita Brynjólfi Einarssyni, verkstjóra, 1700 kr. styrk af símafje.

(B. CII, 4.)

Nd.

683. Rökstudd dagskrá

samþykkt í Nd. 28. ágúst.

Flutningsmaður: Einar Arnórsson.

(Frv. til laga um forkaupsrjett á jörðum á þgskj. 434).

Í þeirri von, að landsstjórnin athugi, hvort takast megi og hvort rjett sje að leggja almenna forkaupsrjettarkvöð á jarðeignir á landi hjer, og undirbúi, ef fært þykir, frumvarp um það fyrir næsta Alþingi, tekur deildin til meðferðar næsta mál á dagskrá.

(B. CX, 3.)

Nd.**684. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um vitabyggingar.

Frá Magnúsi Pjeturssyni.

Við 2. gr. A. 3.

Liðurinn orðist svo:

Vita á Gjögri við Reykjarfjörð eða á Krossnessbala við Norðurfjörð í Strandasýslu.

(A. I, 47.)

19. gr.

Nd.**685. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmenn: Stefán Stefánsson og Þorsteinn M. Jónsson.

Við 19. gr.

Athugasemdin orðist svo:

Af þessari upphæð skal greiða lögreglustjórum kostnað þann, er þeir kunna að hafa við lögreglu eftirlit, svo sem með fiskiveiðum í landhelgi, við banngæslu o. fl.

(A. XVI, 12.)

Ed.**686. Frumvarp**

til laga um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Fyrst um sinn og meðan verðhækkun sú, sem nú er á lífsnauðsynjum, stendur eða breytist eigi að verulegum mun, þannig, að lífsnauðsynjar lækki að mun í verði, veitir landssjóður dýrtíðaruppbót á launum og eftirlaunum, eftir því sem segir í lögum þessum.

Dýrtíðaruppbót veitist með þeim undantekningum, sem greinir í lögum þessum:

1. Embættismönnum landsins, hvort sem þeir eru konunglegir embættismenn eða skipaðir af ráðherra, og veitist að eins af föstum launum þeirra, greiddum úr landssjóði.
2. Þeim, er eftirlauna eða styrktarfjár njóta samkvæmt eftirlaunalögum eða fjárlögum (18. gr.), svo og þeim, er biðlaun hafa.

Dýrtíðaruppbót af eftirlaunum og styrktarfje veitist að eins af þeirri upphæð, sem greidd er úr landssjóði.

3. Sýslunarmönnum landsins, sem störf hafa í þarfir landsins að aðal- atvinnuvegi. Hafi þeir fleiri störf en eitt á hendi í landsins þarfir, greiðist dýrtíðaruppbótin að eins af laununum fyrir það starfið, sem telja má aðalstarf sýslunarmannsins.
4. Prestum, hvort sem þeir njóta launa samkvæmt lögum nr. 46, 16. nóv. 1907, og lögum nr. 49, 11. júlí 1911, eða eldri lögum. Nær dýrtíðaruppbótin að eins til fasta launa, sem greidd eru úr landssjóði eða prestlaunasjóði, og sóknargjalda presta eftir eldri lögum.
5. Landsfjehirði og starfsmönnum hans og skrifstofustjóra Alþingis, svo og öllum starfsmönnum Landsbókasskisins. Svo heimilast og stjórn Landsbankans að greiða bókara og fjehirði bankans dýrtíðaruppbót eftir lögum þessum.
6. Öllum föstum kennurum við fasta skóla, jafnvel þótt þeir falli eigi undir neinn hinna framantöldu flokka, ef kensla verður að teljast aðalstarf þeirra, svo og stundakennurum landsskólanna.

Þeim, sem taldir eru í þessari grein, greiðist þó engin dýrtíðaruppbót, ef þeir hafa framleiðslu til lands eða sjávar, svo að nokkru verulegu nemi.

Dýrtíðaruppbót veitist eigi á árslaun yfir 3500 kr.

Einhleypir menn, sem ekki hafa dúk og disk, fá enga dýrtíðaruppbót, ef árslaun þeirra nema 2000 kr. á ári eða meiru. Ef laun þeirra eru lægri, fá þeir tvo þriðju dýrtíðaruppbótar þeirrar, er ræðir um í 3. gr.

2. gr.

Dýrtíðaruppbótin greiðist þeim, er starfinu gegnir, þótt annar kunni að vera talinn fyrir stöðunni.

3. gr.

Dýrtíðaruppbótin reiknaast af launaupphæðinni eftir því sem hér segir:

1.	Af árslaunum	1500 kr. eða minna	40%
2.	-	2500 —	25%
3.	-	3500 —	10%

og skal reikna millibilið við 1.—3. lið á milli þessara launahæða eftir líkingunni:

$$y = 62,5 \div 0,015x,$$

þar sem x táknar launaupphæðina í krónum og y uppbótarprósentuna.

4. gr.

Nú hefir sá, er nýtur dýrtíðaruppbótar samkv. 1. og 3. gr., börn eða for- eldra á skylduframfæri, enda geta eigi slíkir framfæringar hans unnið að fullu

fyrir framfæri sínu, og skal þá bæta við dýrtíðaruppbót hans 50 kr. fyrir hvern framfæring.

5. gr.

Dýrtíðaruppbótin greiðist í einu eða tvennu lagi fyrir árið 1917, að frádreginni þeirri dýrtíðaruppbót, sem greidd hefir verið það ár samkvæmt lögum nr. 23, 3. nóv. 1915.

Ef dýrtíðaruppbót verður greidd lengur en fyrir árið 1917, greiðist hún eftir á fyrir hverja 6 mánuði.

6. gr.

Stjórnarráðið úrskurðar um öll vafaatriði út af lögum þessum, og verða þau eigi borin undir dómstólana.

7. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og falla um leið úr gildi lög nr. 23, 3. nóv. 1915, um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

8. gr.

Lög þessi gilda til næsta reglulegs Alþingis, ef þau verða eigi fallin burt áður vegna ákvæða 1. gr.

(B. XCVII, 5.)

Ed.

687. Frumvarp

til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Á meðan Norðurálfríðurinn stendur er landsstjórninni heimilt að veita sýslufjelögum, bæjarfjelögum og hreppsfjelögum lán, til þess að afstýra almennri neyð af dýrtíð og matvælskortum.

Lánin standi vaxta- og afborganalaus, þar til 2 ár eru liðin frá ófriðarlokum, en endurgreiðast á næstu 10 árum frá þeim tíma.

Landsstjórnin setur nánari ákvæði um lán þessi, úthlutun þeirra og notkun. Skal leitast við að verja þeim meir til atvinnubóta en hallærisstyrks beinlínis, og hvergi skal veita lán þessi nema full þörf sje sýnileg.

2. gr.

Ef nauðsyn krefur, skal landsstjórninni heimilt að veita lán samkv. 1. gr. í vörum, með sömu kjörum sem þar segir.

3. gr.

Enn fremur er landsstjórninni heimilt, á meðan Norðurálfríðurinn stendur, að verja fje úr landssjóði til atvinnubóta, svo sem til þess að undirbúa stórhýsi, er sýnilega þarf að reisa innan skamms, hafnargerðir, vita, brýr og vegi, og til að reka matjurtarækt í stærri stíl, námugróft eða önnur nauðsynjafyrirtæki.

4. gr.

Nú veita hreppsfelög eða kaupstaðir einstökum mönnum lán, þeim til framfæris, eftir 15. sept. 1917 og þar til 3 mánuðum eftir ófriðarlok, og skulu þau lán eigi talinn sveitarstyrkur.

Lög þessi raska eigi gildandi ákvæðum laga um skifti hreppa á meðal um endurgreiðslu framlaga, er maður fær af dvalarsveit sinni.

5. gr.

Til framkvæmda þessum lögum heimilast landsstjórninni lántaka, svo sem þörf krefur.

6. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. XCIII, 6.)

Ed.

688. Nefndarállt

um frumvarp til laga um heimild handa landsstjórninni til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum.

Frá hjargráðanefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og komist að raun um, að það er samhljóða gildandi ákvæðum um þetta efni í öllu verulegu. Þó vill nefndin vekja athygli háttv. deildar á því, að í 2. gr. frumv. er það nýmæli, að landsstjórnin getur undan skilið ákvæðum laganna þær innlendar vörur, sem útflutningsbann er nú á eða kann að verða lagt á, og vill nefndin eftir atvikum fallast á, að frumvarpið nái fram að ganga, með þessu nýmæli, og verði því samþykkt óbreytt.

Alþingi, 27. ágúst 1917.

Sig. Eggerz,
formaður.

Karl Einarsson,
ritari.

Guðjón Guðlaugsson.

Guðm. Ólafsson.

Jóh. Jóhannesson.

(A. I, 48.)

14. gr. B. XIV.

Nd.

689. Breytingartillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmaður: Þórarinn Jónsson.

Við 14. gr. B. XIV.

Annar og þriðji málsliður athugasemdarinnar orðist svo:

. . Af upphæðinni skal þó veita skólunum á Hvitárbakka, Núpi (í Dýrafirði), Hvammstanga (í Vestur-Húnavatnssýslu), Ísafirði og Seyðisfirði 1500 kr. hverjum á ári, ef þeir fullnægja áskildum skilyrðum. Auk þess má veita Hvitárbakkaskóla, Núpsskóla og Hvammstangaskóla 30 kr. fyrir hvern nemanda, sem er allan kenslutímann, þó ekki yfir 600 kr. þeim fyrst nefnda og ekki yfir 400 kr. þeim síðarnefndu.

(A. I, 49.)

13. gr. B. VIII.

Nd.

690. Breytingartillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Stefáni Stefánssyni og Einari Árnasyni.

Við 13. gr. B. VIII.

Á eftir þeim lið komi nýr liður, svo hljóðandi:

Til brúar á Svarfaðardalsá, alt að..... —25000 kr.

(A. I, 50.)

15. gr. 39.

Nd.

691. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Einar Árnason og Stefán Stefánsson.

Við 15. gr. 39.

Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til Steins Þórðarsonar, til framhaldsnáms í rafmagnsverkfræði 1000—1000

(A. I, 52.)

16. gr. 34.

Nd.

692. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Þórarinn Jónsson.

Við 16. gr. 34.

Á eftir þeim lið komi nýr liður, svo hljóðandi:

Til bátabryggju á Blönduósi, $\frac{1}{3}$ kostnaðar (endurveiting), alt að ...—7500
 enda sje bryggjan látin heimil til almennra afnota.

(A. I, 52.)

13. gr. B. VI.

Nd.

693. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm. Pjetur Þórðarson.

Við 13. gr. B. VI.

Á eftir athugasemdinni við þann lið komi nýr liður:

Til vegagerðar af þjóðveginum vestan Langár vestur yfir
 Mýrar að Vog, gegn að minsta kosti $\frac{2}{3}$ kostnaðar annarastaðar frá,
 alt að—4000

(A. I, 53.)

16. gr. 31.

Nd.

694. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Hákon J. Kristófersson.

Við 16. gr. 31.

Á eftir þeim lið komi nýr töluliður:

Til ekkjufrúar Emilie Lorange, styrkur 300— 300

(A. I, 54).

16. gr. 35.

Nð.**695. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Hákon J. Kristóferssyni.

Við 16. gr. 35.

Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til bátabryggju í Flatey á Breiðaf. (endurveiting)

 $\frac{1}{2}$ kostnaðar, alt að—1500

enda sje bryggjan heimil lätin til almennings nota.

(A. I, 55.)

16. gr. 40.

Nð.**696. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmaður: Hákon J. Kristófersson.

Við 16. gr. 40.

Fyrir »1200—1200« komi:

1500—1500.

(A. I, 56.)

21. gr. 6.

Nð.**697. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmaður: Hákon J. Kristófersson.

Við 21. gr. 6.

Á eftir þeim lið komi nýr liður.

Hreppsnefnd Patrekshrepps, til rafveitu, alt að 55000 krónur. Lán-ið veitist gegn ábyrgð sýslufjelags Vestur-Barðastrandarsýslu, ávaxt-ast með 5%, sje endurborgunarlaust fyrstu 2 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 30 árum.

(A. I, 57.)

13. gr. A. 3. d.

Nð.

698. Breytingartillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Stefáni Stefánssyni og Einari Árnasyni.

Við 13. gr. A. 3. d.

Á eftir þeim lið komi tveir nýir liðir:

1. Til póstaðgreiðslumanns á Siglufirði, launaviðbót 500 kr.
2. Til sama, húsaleigustyrkur 300 —

(A. XIV, 5.)

Ed.

699. Nefndarálit

um frumvarp til laga um fyrirhleðslu fyrir Þverá og Markarfljót.

Frá landbúnaðarnefnd.

Frumvarp þetta, sem er stjórnarfrumvarp, hefir nefndin haft til meðferðar á nokkrum fundum.

Eftir tilmælum nefndarinnar mætti hr. landsverkfræðingur Geir Zoëga á 1 fundi og gaf henni ýmsar upplýsingar um þetta mál.

Nefndin er í engum vafa um það, að verk það, er hjer um ræðir, er mjög nauðsynlegt tryggingar- og framfarafyrirtæki fyrir hlutaðeigandi hjeruð.

Það er alkunnugt, að Markarfljót hefir á liðnum öldum valdið meiri og meiri skemdum á stóru og mjög frjósömu landi í Fljótshlíð, Landeyjum og fleiri sveitum í Rangárvallasýslu, eftir að það braust úr farvegi sínum yfir í farveg Þverár og myndaði að auki svo nefnt Affall og fleiri árfarvegi.

Landspjöll af ágangi þessara vatna eru orðin allmikil og aukast víst næstum árlega, og stór og frjósöm hjeruð eru í mikilli hættu fyrir enn meiri eyðileggingu af þeirra völdum.

Það getur því ekki verið neitt álitamál, að brýn þörf er á að stöðva þennan ágang vatnanna, ef unt er, og koma í veg fyrir frekari eyðileggingu. Takist það, er ekki að eins miklu og góðu landi forðað frá skemdum, heldur einnig numið nýtt land, hin stóru svæði, sem þessar ár hafa lagt undir sig, og nú eru eintómir aurar og sandar.

Verði fyrirhleðslurnar að tilætluðum notum, má telja yíst, að mikið af þessu landi grói bráðlega upp, þar sem kostur mun verða á nægu vatni til að veita á það.

Nefndin vill vænta þess og leggur mikla áherslu á það, að landsstjórnin láti grandgæfilega rannsaka og undirbúa þetta fyrirtæki, áður en byrjað er á því, og að umsjón með framkvæmd þess sje falin æfðum og gætnum verkfræðingi, er næga þekkingu hefir á þess konar verkum, því að mest er undir þeim manni komið, hvernig þetta stórfelda og mikilsverða fyrirtæki lánast. En hepnist það vel, er, eins og áður er tekið fram, helsta skilyrðið uppfyllt til þess, að hjeruðin, sem hjer eiga hlut að máli, geti tekið fljótum og miklum framförum í búnaði og allri menningu.

Í nokkrum vafa var nefndin um það, hvort kostnaður landssjóðs við verk þetta væri ekki ákveðinn altöf hárf í frumvarpinu, en vildi þó ekki koma fram með breytingartillögu í þá átt að lækka hann og hækka tillag sýslunnar, ef það gæti orðið til þess að hefta eða teffa fyrir framgangi þessa nauðsynjamáls.

En jafnframt telur nefndin rjett og sjálfsagt, að landsstjórnin geri, á hæfilegum tíma, ráðstafanir til þess, að verðhækkunarskattur yrði greiddur í lands-sjóð af öllum þeim jörðum á þessu svæði, sem trygðar eru fyrir skemdum eða taka bótum vegna þessara mannvirkja.

Að þessu athuguðu leggur nefndin til, að hv. deild samþykki frumvarpið.

Alþingi, 29. ágúst 1917.

Hjörtur Snorrason,
form.

Guðm. Ólafsson,
skrifari og framsögumaður.

Guðjón Guðlaugsson.

(B. XVII, 4.)

Ed.

700. Nefndarálit

um frumvarp til laga um afnám laga nr. 21, 20. okt. 1905, um skýrslur um ali-dýrasjúkdóma.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin athugaði þetta mál og leitaði sjer upplýsinga um árangur lag-anna hjá hagstofunni.

Nefndin gat ekki varist þeirri hugsun, að hjer væri að ræða um miður viðfeldna uppgjöf, uppgjöf á því að safna skýrslum, sem gátu, ef vel væri, orðið til nokkurs gagns og fróðleiks, væri vel á haldið.

En þar sem nefndarmönnum var það kunnugt, og skýrsla hagstofunnar staðfesti það sama, að söfnun þessara skýrslna hefir frá því fyrsta gengið afar-illa, og að þær skýrslur, sem gefnar hafa verið, muni að sama skapi hafa verið mjög óábyggilegar yfirleitt, þá sá nefndin ekki næga ástæðu til þess að beitast

móti frumvarpinu, úr því að það er fram komið, og ræður því háttv. efri deild til að samþykkja það óbreytt.

Alþingi, 28. ágúst 1917.

Hjörtur Snorrason,
formaður.

Guðjón Guðlaugsson,
ritari.

Guðm. Ólafsson.

(B. XLII, 6.)

Ed. 701. Breytingartillaga

við breytingartillögur á þingskj. 632 (stefnubirtingar).

Frá allsherjarnefnd.

Við 4. b. Í stað »lögráðandi« komi:
lögráðamaður.

(A. V, 9.)

Ed. 702. Framhalds-nefndarálit

um frumvarp til laga um lögræði.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin er sammála allsherjarnefndinni í Nd. um það, að betur fari á því að sleppa tilvitnunum þeim í gildandi lög, sem voru hingað og þangað í texta stjórnarfrumv. Ástæðan fyrir því, að vjer lögðum eigi til að svo væri gert, þegar málið var til meðferðar hjer í deildinni, var sú, að vjer vildum komast af með að breyta svo litlu, sem oss fanst unt; en fyrst að úrfelling tilvitnananna nú er samþykkt í háttv. Nd., viljum vjer einnig fúslega samþykkja hana.

Vjer könnumst og við, að ýmsar aðrar af breytingum þeim, sem gerðar hafa verið í háttv. Nd., eftir tillögum nefndarinnar þar, sjeu fremur til bóta, sjerstaklega ýmsar breytingar við 7., 8. og 16. gr. frumvarpsins.

Aftur á móti getum vjer engan veginn fallist á breytingu þá, sem háttv. allsherjarnefnd Nd. hefir ráðið til að gera á lögnefnum frumvarpsins, þar sem hún hefir tekið upp aftur hinar sömu orðmyndir af hugtökum þeim, sem lagafrv. hljóðar um, og hafnað hefir verið hjer í deildinni með nálega samhljóða

atkvæðum hennar. — Vjer mundum ekki amast við þessari trygð og fastheldni við orðalag stjórnarfrv., ef vjer værum ekki fullkomlega sannfærðir um það, eftir nákvæma yfirvegun, og eftir að hafa ráðfært oss við góða sjerfræðinga í orðmyndan íslenskrar tungu, að þær merkingar, sem nefndin í Nd. vill leggja í orðin *lögræði* og *lögráður* og aðrar samsetningar við endingarnar *-ræði* og *-ráður*, brjóta bág við venjulega máltísku og reka sig, sumpart allóþægilega, á merkingar, sem fastar eru orðnar í málinu.

Endingarnar *-ráður* og *-ræði* eru nálega alstaðar, þar er vjer höfum getað til spurt í venjulegu íslensku máli, skeyttar aftan við orðin, sem þær eru settar saman við, þannig, að orð-samsetningin lýsir því, *hvernig ráðið er*, en ekki hinu, *hverju ráðið er*. Svo er um flestöll eða öll orð af því tægi, sem oss hugkvæmast í svipinn, svo sem um orðin *einráður*, *einræði*; *fáráður*, *fáræði*; *fláráður*, *fláræði*; *skadráður*, *skadræði*; *stórráður*, *stórræði* o. s. frv. Yfirleitt eru orðmyndirnar *-ráður* og *-ræði* að eins settar saman við *lýsingarorð*, ekki nafnorð. Til samsetningar við nafnorð, eða önnur orð en lýsingarorð, er aftur á móti höfð fleirtalan af orðinu *ráð*, jöfnum höndum við eða *fremur* en *-ræði*, sbr. orðin *landráð* (upphafli. að ráða landi), *svikráð*, *samráð* o. s. frv., og hafa orðin í þeirri mynd oft alt aðra merkingu heldur en í sambandi við endinguna *-ræði*. Til nafnorðs-endingarinnar *-ráð* (fleirt.) svarar lýsingarorðs-endingin *-ráða*, og er títt, að lýsingarorð sjeu mynduð af nafnorði í sambandi við þá ending, sbr. *fullráða*, *fullaldra*, *fullelda*, *fullasta*, *fullveðja*, *fullvita*, *fulltiða*, *fullvaxta* o. s. frv. Í gildandi íslenskum lögum frá síðari árum hefir verið notað orðið *ófullráða* í merkingunni ómyndugur, er svo hefir verið tíðnefndast til þessa, sbr. lög um stofnun landsbanka 18. sept. 1885, 11. gr., þar sem talað er um »*fje ófullráða manna*«. Í fullu samræmi við það orðalag er táknanin *ósjálfráða barn*, sem virðist mun viðfeldnara en hugtakið »*ósjálfrátt*« barn eða »*ósjálfræði*«, sem háttv. nefnd í Nd. hefir viljað lögleiða ásamt öðrum orðmyndum stjórnarfrumv.

Þess skal loks getið, að bæði í stjórnarfrumv. og í tillögum háttv. nefndar í Nd. virðist tilfinning fyrir rjettri málmyndan hafa leitt til þess, að þar er rjettilega notað bæði í 3. gr., 5. gr. og víðar orðið *lögráðamaður*, en ekki »*lögræðismaður*«, sem þó virðist sjálfsgagt, ef samræmi hefði átt að halda, og á sama hátt í 11. gr. orðið »*ráðamaður*«, ekki »*ræðismaður*«, sem vænta hefði mátt.

Vjer verðum samkvæmt framanrituðu að halda fast við lögnefni þau, er samþykkt voru hjer í deildinni með svo miklum atkvæðamun áður. Þó höfum vjer notað orðmyndina *sjálfráða*, *ósjálfráða*, jafnhliða orðmyndinni *sjálfsráð*, sbr. t. d. sjálfshól, sjálfhælinn. Að öðru leyti aðhyllumst vjer, eins og fyr segir, breytingu háttv. Nd., og bætum að eins við nokkrum smávægilegum orðabreytingum, er vjer hyggjum til bóta. Leggjum vjer því til, að frumv. verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1. Í stað orðsins »*lögræði*« í fyrirsögn frv. komi:
lögráð.
2. Alstaðar í frumvarpinu, þar sem fyrir koma orðin:
»*lögræði*«,

»sjálfræði«,
 »fjárræði«,
 »sjálfráður«,
 »fjárráður«,
 »fullráður«,
 »ósjálfráður«,
 »ófjárráður«,
 »ófullráður«

komi í þeirra stað orðmyndirnar:

lögráð,	}	Fleirtölumyndir.
sjálfsráð,		
fjárráð,		
sjálfráða,		
fjárráða,		
fullráða,		
ósjálfráða,		
ófjárráða,		
ófullráða,		

hver á sínum stað í beygiföllum þeim, sem við eiga.

3. Í 1. gr. 1. línu komi í stað orðsins »er«:
 eru.

4. Í 10. gr. komi í stað orðsins »úrslita-úrskurði«:
 úrslitadómi.

5. Í 11. gr. 1. málsgrein komi í stað orðanna »lögborinn ráðamaður sje eigi til«:
 lögborins manns njóti eigi.

6. Í 11. gr. síðustu málsgrein komi í stað orðanna »móðir er eigi til«:
 móður nýtur eigi.

7. Í 12. gr. komi í stað orðanna »lög skilji sjerstaklega öðru vísi«:
 öðru vísi sje áskilið að lögum.

8. Í 14. gr. komi í stað orðanna »skal fara samkvæmt ákvæðum laga«:
 fer að lögum.

Alpingi, 19. ágúst 1917.

Magnús Torfason,
 formaður.

H. Hafstein,
 framsögumaður.

Kristinn Daníelsson.

(A. II, 8.)

Ed.**703. Nefndarálit**

um frv. til fjáráukalaga fyrir árin 1914 og 1915.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir eftir föngum athugað frv. þetta, og fellst hún á breytingar þær, sem háttv. Nd. hefir gert við stjórnarfrumvarpið; leggur hún til, að frumv. sje samþykkt óbreytt, eins og það kom frá Nd.

Alþingi, 27. ágúst 1917.

H. Hafstein,
form. og frasm.

H. Steinsson,
skrifari.

Sig. Eggerz.

(A. XXIV, 4.)

Ed.**704. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um breytingu á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911.

Frá fjárhagsnefnd.

Frumvarp þetta fer fram á nokkra hækkun á vitagjaldi frá því, sem ákveðið er í gildandi lögum.

Pótt vitum hafi á síðari árum fjölgað mjög hjer á landi og fari sífjölgaandi, þá hefir vitagjald af skipum að mestu staðið í stað síðustu áratugi.

Það virðist því vera full ástæða til að hækka þetta gjald nokkuð, og telur nefndin þá hækkun, sem frumvarpið fer fram á, eftir atvikum, hæfilega mikla. En hins vegar dylst nefndinni ekki, að þegar vitakerfi landsins er komið í sæmlegt horf, eins og fyrirhugað er, þá muni gjald þetta fulllágð og þá þörf á að hækka það að mun.

Nefndin ræður því deildinni til að samþykkja frumvarpið óbreytt.

Alþingi, 29. ágúst 1917.

H. Hafstein,
form.

Sig. Eggerz.

H. Steinsson,
ritari.

(B. XLV, 4.)

Ed.

705. Nefndarállit

um frumvarp til laga um að skipa dr. phil. Guðmund Finnbogason kennara í hagnýtri sálarfræði við háskóla Íslands.

Frá mentamálanefnd.

Um mál þetta skal tekið fram:

Af álitsskjali háskólaráðsins, 5. júní þ. á., sjest ekki, að það telji nauðsynlegt að setja nú á stofn sjerstakan kennarastól við háskólann í hagnýtri sálarfræði.

Nefndin fær ekki heldur sjeð, að enn hafi verið sýnt, að verulegt gagn megi verða að slíkri kenslu, enda er hvorttveggja, að til þess virðist þurfa eigi alllitinn undirbúning, og að doktorinn hefir tafist allmjög frá störfum sínum þau 2 ár, er hann hefir sjerstaklega lagt stund á þessa vísindagrein.

Fjármálanefndir neðri deildar hafa nú lagt til, að flestum skólum landsins verði, að meira eða minna leyti, lokað sakir dýrtíðar þeirrar, er af heimsstyrjöldinni stafar, og virðist þá ekki sem best við eiga að bæta nýjum kennarastól við háskólann, nema óhjákvæmileg nauðsyn sje fyrir höndum, en hana fær nefndin ekki sjeð.

Þó nefndin sje nú á því, að margs góðs megi af dr. Guðmundi Finnbogasyni vænta, og telji sjálfsagt, að hann haldi fúlgú þeirri, er honum er ætluð í fjárlagafrumvarpi stjórnarinnar, getur hún, samkvæmt framangreindu, ekki ráðið háttv. deild til að samþykkja frumvarpið í þetta sinn, en leggur til, að málinu verði vísað til stjórnarinnar með svo feldri rökstuddri dagskrá:

Í því trausti, að stjórnin leiti ítarlegs álits og tillagna háskólaráðsins um málið og leggi það síðan fyrir næsta Alþingi, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 29. ágúst 1917.

Guðm. Ólafsson,
formaður.

Eggert Pálsson,
fundaskrifari.

Magnús Torfason,
ritari.

(B. LXXI, 5.)

Ed.

706. Nefndarálit

um frumvarp til laga um samþyktir um herpinótaveiði á fjörðum inn úr Húnaflóa.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta, sem samþykt hefir verið í háttv. neðri deild, og hefir komist að þeirri niðurstöðu að ráða til, að það verði samþykt óbreytt einnig í háttv. efri deild.

Alþingi, 29. ágúst 1917.

Karl Einarsson,
formaður.

Kristinn Danielsson.
ritari.

M. J. Kristjánsson.

(B. LXXXII, 2.)

Nd.

707. Nefndarálit

um frumvarp til laga um sölu þjóðjarðanna Helgustaðir og hjáleigunnar Sigmundarhús í Helgustaðahreppi.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta, og leyfir sjer að taka fram þessi atriði.

1. Jafnvel þó silfurbergsnáman í Helgustaðafjalli sje undanskilin sölunni og jafnframt alt það silfurberg, sem síðar kynni að finnast í landi Helgustaða, verður nefndin að telja það misráðið að selja þessa jörð. Lítur hún svo á, að það myndi geta valdið ýmsum óþægindum við starfrækslu námanna, ef ekki er sami eigandi að þeim og jörðinni sjálfri. Má í því sambandi benda á nauðsynlegar vatnsveitingar til námanna, byggingu húsa fyrir námamenn, umferð um landið og m. fl.
2. Nefndin leggur engan dóm á það, hvort rjett sje að selja hjáleiguna Sigmundarhús; telur þinginu það óviðkomandi og vísar til þjóðjarðasölulaganna. Af þessum ástæðum ræður nefndin hv. deild til að fella frumvarpið.

Alþingi, 27. ágúst 1917.

Stefán Stefánsson,
formaður.

Jón Jónsson.

Einar Árnason,
framsögum.

Þjetur Þórðarson.

Sigurður Sigurðsson.

(B. LXXVII, 2.)

Nd.

708. Nefndarátt

um frumv. til laga um prestsmötu.

Frá minni hluta allsherjarnefndar.

Öll nefndin er á einu máli um að leggja það til, að hin háttv. deild afgreiði mál þetta eigi í frumvarpsformi, og veldur bæði það, að óþarft er að veita stjórninni heimild til að leysa prestsmötu af jörðum, og hitt, að vafningasamt mundi verða að útvega þær tryggingar, sem 5. gr. frumv. ræðir um, og sanna fyrir stjórnarráðinu, að þær sjeu gildar.

Aftur á móti hefir nefndin eigi getað orðið ásátt um, hvort frumv. skyldi afgreitt með þingsályktun eða rökstuddri dagskrá. Vill meiri hlutinn fara þingsályktunartillöguleiðina, meðal annars af því, að hann vill fá breytt reglum þeim, sem hingað til hefir verið fylgt um aflausn prestsmötu í þá átt, að upphæð aflausnargjaldsins veiti með 5% ársvöxtum sömu vaxtaupphæð og prestsmötugjaldið hefir numið að meðaltali eftir verðlagsskrá síðustu 10 ára. Á þetta hefir minni hlutinn ekki getað fallist, með því að hann telur eigi ástæðu til að gefa á þennan hátt nokkurn hluta prestsmötunnar og íþyngja þannig prestlaunasjóði. Vill hann að sönnu, að eigendur prestsmötujarða eigi greiðan aðgang að aflausn prestsmötunnar gegn gjaldi, sem prestlaunasjóður sje skaðlaus af. Þykir minni hlutanum því nægilegt, að hin háttv. deild samþykki rökstudda dagskrá í þá átt, að stjórnin fylgi sömu venju og hingað til hefir verið, en tekur það jafnframt fram, að hann ætlast til, að enn greiðari vegur sje til að fá prestsmötukvaðir afleystar en þjóð- og kirkjujarðir keyptar.

Samkvæmt hinu framangreinda ræður minni hluti nefndarinnar hinni háttv. deild til að samþykkja svofelda

Rökstudda dagskrá:

Í því trausti, að landsstjórnin fylgi sömu reglu og verið hefir um aflausn prestsmötu, án tillits til sölu þjóðjarða og kirkjujarða alment, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 29. ágúst 1917.

Einar Arnórsson.
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari og framsm.

(A. III, 18.)

Ed.**709. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917.

Frá Magnúsi Torfasyni.

Við 3. gr. 4. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Við C. III, 3. Til bátaferða á Ísafjarðardjúpi kr. 1000.

(A. I, 58.)

15. gr. 20. c.

Nð.**710. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjármálaráðherra.

Við 15. gr. 20. c.

1. Aðaltillaga:

Fyrir 40,000 komi:

59,400.

19,400 þar af endurgreiðist þeim einstökum mönnum, er lagt hafa fje fram til listasafnshússins, til bráðabirgða.

2. Varatillaga:

Fyrir 40,000 komi:

47,000.

6,500 þar af endurgreiðist þeim, er lagði fram 7000 kr. til bráðabirgða til listasafnshússins, og 500 kr. til þess manns, er lagði fram 1000 kr. í sama skifti.

(A. I, 59.)

18. gr.

Nð.**711. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjármálaráðherra.

Við 18. gr.

Fyrir 300 kr. til Sigurðar regluboda og dannebrogsmanns Eiríkssonar komi:

500 kr.

(B. LV, 4.)

Nd.**712. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 20, 22. maí 1890, um innheimtu og meðferð á kirknafje (þingskj. 421).

Frá mentamálanefnd.

Frumvarp þetta, sem komið er frá háttv. efri deild, hefir nefndin athugað og borið það saman við frumlögin frá 1890, jafnframt og hún hefir kynt sjer hag kirknasjóðsins frá upphafi. Virðist henni nýmælið um ábyrgð landssjóðs í frumvarpinu óþörf endurtekning á 4. gr. laga nr. 20, 22. maí 1890, þar sem hún ljóslega tekur fram, að stiftsyfirvöldin (nú stjórnarráð eða biskup) hæfi umsjón og ábyrgð á kirknafje, og að það skuli ávaxtað á sama hátt og fje landssjóðs.

Nefndin verður að líta svo á, að þessi ákvæði laganna sjeu full-tryggileg, og að meðferð á kirknafjám muni eigi breytast til bóta, þótt frumvarp þetta verði að lögum, enda nú aldrei úr sjóðnum lánað, nema gegn fylstu tryggingu.

Fyrir þessa skuld telur nefndin frumvarpið þarflaust og leggur til, að það sje felt.

Alþingi, 29. ágúst 1917.

Bjarni Jónsson frá Vogu,
form.

Magnús Pjetursson,
skrifari.

Stefán Stefánsson.

Sveinn Ólafsson,
framsm.

Jörundur Brynjólfsson.

(B. LXX, 4.)

Ed.**713. LÖG**

um framlenging á friðunartíma hreindýra.

(Afgreidd frá Ed. 29. ágúst).

Friðunartími hreindýra, sem ákveðinn er með lögum nr. 42, 8. nóv. 1901, skal framlengdur til 1. jan. 1926.

(B. XII, 7.)

Nð.**714. Frumvarp**

til laga um skiftingu bæjarfógetaembættisins í Reykjavík og um stofnun sjerstakrar tollgæslu í Reykjavíkurkaupstað.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Núverandi bæjarfógetaembætti í Reykjavík skal skift í tvent, bæjarfógetaembætti og lögreglustjóraembætti. Undir bæjarfógeta komi dómstörf öll, fógetagerðir, uppboð og skifti m. m., en undir lögreglustjóra hverfi stjórn lögreglumála og tollmála, aðalinnheimta á tekjum landssjóðs, skipaafgreiðslur o. fl. — Konungur veitir bæði embættin.

Innheimta sú á gjöldum til bæjarsjóðs Reykjavíkurkaupstaðar, sem að lögum er falin bæjarfógetanum í Reykjavík, hverfi undir umsjá bæjarstjórnar.

2. gr.

Stofna skal, jafnskjótt og því verður við komið, sjerstaka tollgæslu fyrir Reykjavíkurkaupstað og forstjórn hennar falin lögreglustjóra kaupstaðarins.

3. gr.

Bæjarfógeti og lögreglustjóri í Reykjavíkurkaupstað skulu hafa í föst embættislaun úr landssjóði 5000 kr. hvor, er fari hækkandi með embættisaldri um 200 kr. á hverjum tveim árum, upp í 6000 kr. — Skrifstofukostnaður þeirra, svo og laun tollvarða, greiðist sjerstaklega, eftir ákvæðum, er gerð verða þar um í fjárlögum.

Tekjur þær, er runnið hafa til bæjarfógeta samkvæmt aukatekjulögnum, svo og lögmælt innheimtulaun af tolli og útflutningsgjaldi, renni í landssjóð.

4. gr.

Landsstjórnin skipar að öðru leyti með reglugerð fyrir um, hvernig málefnum þeim, er hingað til hafa heyrt undir bæjarfógetann í Reykjavík, skuli skift á hin greindu embætti, svo og um fyrirkomulag tollgæslunnar og hve margir skuli tollverðir.

5. gr.

Skifting núverandi bæjarfógetaembættis í Reykjavík fer fram 1. apríl 1918, og veitast embættin tvö frá þeim tíma.

6. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin ákvæði 5. gr. laga nr. 24, 14. des. 1877, um laun sýslumanna og bæjarfógeta, að því er snertir laun og skrifstofukostnað bæjarfógetans í Reykjavík, svo og öll önnur ákvæði í lögum, er í bága koma við þessi lög.

(B. VI, 8.)

Nd.

715. Frumvarp

til laga um áveitu á Flóann.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Landsstjórninni heimilast að láta veita vatni úr Hvítá í Árnessýslu, nálægt Brúnastöðum, á Flóann, og nái sú áveita til þeirra jarða í Hraungerðis- hreppi, Villingaholtshreppi, Gaulverjabæjarhreppi, Stokkseyrarhreppi, Eyrar- bakkahreppi og Sandvikurhreppi, þar sem landslag leyfir áveitu, en fari þó eigi yfir þau svæði í Gaulverjabæjarhreppi, sem nota áveitu úr Þjórsá. Heim- ild þessi kemur til framkvæmda, þá er stofnað hefir verið áveitufjelag sam- kvæmt 3. gr. þessara laga og samþykkt fyrir það náð staðfestingu stjórnar- ráðsins.

2. gr.

Stofnkostnaður áveitunnar, að flóðgörðum meðtöldum, greiðist að $\frac{1}{4}$ hluta úr landssjóði, en að $\frac{3}{4}$ hlutum skal áveitan kostuð af eigendum jarða þeirra, sem áveitan nær til, með þeim nánari ákvörðunum, er lög þessi setja.

Til stofnkostnaðar skal einnig telja aukningar og umbætur, sem nauð- synlegt þykir að gera á áveitunni, eftir að hún er tekin til notkunar, en eru stærri en svo, að fært þyki að reikna þær til viðhalds áveitunni.

Með stofnkostnaði áveitunnar skal og telja vexti og afborganir af áveituláni því, er ræðir um í 7. gr. þessara laga, á meðan framkvæmd verksins stendur yfir, og enn fremur afborganir af láninu 5 fyrstu árin eftir að áveitan er tekin til notkunar, ef afborgana er krafist af láninu þann tíma.

3. gr.

Jarðeigendur á áveitusvæðinu mynda með sjer áveitufjelag, og nefnist það Flóaáveitufjlagið.

Til þess að undirbúa stofnun áveitufjelagsins skulu í hverjum hreppi á áveitusvæðinu, samkvæmt 1. gr., kosnir 2 fulltrúar á lögmætum sveitarfundi. Skulu þeir svo í sameiningu kveðja alla jarðeigendur áveitusvæðisins, með nægum fyrirvara, til stofnfundar. Atkvæðisrjett til fjelagsstofnunar og á fjelags- fundum hefir sjerhver eigandi jarðar eða jarðarparts, sem áveitan nær til. Eigi einhver eða einhverjir þeirra heima utan áveitusvæðisins, geta þeir gefið öðrum umboð til þess að mæta á fundum fyrir sína hönd. Áveitufjlagið telst stofnað ef $\frac{3}{4}$ fundarmanna greiða atkvæði með stofnun þess, en lögmætur er stofnfundur því að eins, að $\frac{3}{4}$ jarðeigenda sækja fundinn.

Sæki ekki nógu margir stofnfund, til þess að lögmætur sje, skal samt atkvæða leitað um fjelagsstofnunina, og verði henni samþykkir $\frac{3}{4}$ fundar- manna, skal með sama hætti og getið var boðað til nýs stofnfundar innan 2 mánaða, og er fjelagsstofnunin löglega samþykkt á þeim fundi með atkvæði $\frac{3}{4}$ fundarmanna, án tillits til þess, hve margir sækja þann fund.

4. gr.

Fyrir stofnfund skulu fundarboðendur leggja frumvarp til áveitusamþykta. Gildir hún sem lög fyrir áveitufjelagið, þá er hún hefir náð samþykki fundarins og öðlast staðfestingu stjórnarráðsins. Í samþykkt skal kveða á um, að stjórn fjelagsins skipi 3 menn, er kosnir sjeu til 1 árs í senn, og 1 til vara fyrir hvern aðalmanna. Enn fremur skal greina störf fjelagsstjórnarinnar, rjettindi og skyldur fjelagsmanna, umsjón og viðhald áveitunnar og greiðslu kostnaðar, er af þessu leiðir. Skal og getið jarða þeirra allra, er veitan nær til.

Eigi verður samþykkt gerð, nema $\frac{3}{4}$ fundarmanna greiði henni atkvæði í heild, en um einstök atriði hennar ræður afl atkvæða. Breytingar á samþykktinni, er síðar kunna að koma til á fundum áveitufjelagsins, verða eigi gerðar nema $\frac{3}{4}$ fundarmanna á lögsmætum fjelagsfundi greiði atkvæði með þeim, og öðlist breytingin staðfestingu stjórnarráðsins.

5. gr.

Nú er samþykkt gerð, eins og fyrir er mælt í 4. gr., og send stjórnarráðinu til staðfestingar, og stjórnarráðinu þykir hún koma í bága við lög, grundvallarreglur laga eða rjett manna, og synjar það þá um staðfestingu, en skýrir stjórn áveitufjelagsins frá ástæðum fyrir neituninni. Skal þá stjórn áveitufjelagsins kveðja þegar til fundar í áveitufjelaginu með nægum fyrirvara, og taka fjelagsmenn ákvarðanir um athugasemdir stjórnarráðsins og gilda þar um ákvæði 4. gr., þann veg að afl atkvæða ræður um einstakar breytingartilögur.

6. gr.

Ákveða má í samþykkt alt að 400 kr. sekt fyrir brot gegn henni, og renna sektir í sjóð áveitufjelagsins.

Með brot gegn samþykktinni skal fara sem almenn lögreglumál.

7. gr.

Til þess að standast stofnkostnað áveitunnar, án flóðgarða, að þeim $\frac{3}{4}$ hlutum, sem jarðeigendum ber að greiða, tekur áveitufjelagið peningalán, að svo miklu leyti sem með þarf, og nýtur til þess tilstyrks landsstjórnarinnar.

Landssjóði veitist heimild til þess að ábyrgjast lán þetta, sje það ekki tekið hjá landssjóði sjálfum, en hann skal trygður með veði í jörðum þeim á áveitusvæðinu, er áveitunnar njóta, ásamt mannvirkjum þeim, sem á jörðunum eru í notum ábúðarinnar, og eru eign jarðeigenda, þó svo, að laust sje, til frjálsra afnota jarðeigenda eða veðsetningar, sem svarar $\frac{3}{5}$ hlutum virðingarverðs líverrar jarðeignar, samkvæmt mati áður en áveitufyrirtækið var hafið, sem landsstjórnin tekur gilt, en næst þar á eftir komi veðrjettur landsjóðs.

Með veðrjetti þessum skal einnig trygður viðhalds- og umsjónarkostnaður áveitunnar. Svo stendur hann og sem trygging fyrir því, að gerðir sjeu flóðgarðar á hinum einstöku jörðum, samkvæmt því, sem fyrir er mælt í lögum þessum.

8. gr.

Stjórn áveitufjelagsins jafnar niður áveitukostnaðinum (stofnkostnaðinum) á jarðir þær, er hlut eiga að máli — en það eru allar þær jarðir, er áveitan nær til —, og skal við þá niðurfjöfnun aðallega farið eftir stærð þess áveitulands, er hverri jörð tilheyrir, er reiknist þó aldrei meira en $\frac{3}{4}$ hlutar af stærð allrar jarðarinnar, með hæfilegu tilliti til þess, ef einhverjar af jörðunum standa sjerstaklega að vigi um not áveitunnar.

Sje einhver áveitufjelagsmanna óánægður með niðurfjöfnun stjórnar áveitufjelagsins, getur hann skotið máli sínu til landsstjórnarinnar, er sker úr þrætunni til fullnaðar. Eftir að allur ágreiningur er þann veg útkljáður, staðfestir stjórnarráðið niðurfjöfnunina.

9. gr.

Stjórn áveitufjelagsins skal fyrir 1. október ár hvert gera áætlun um viðhalds- og umsjónarkostnað áveitunnar yfirstandandi ár. Með umsjónarkostnaði telst þóknun til fjelagsstjórnar og endurskoðenda. Kostnaði þessum jafnar áveitufjelagsstjórnin síðan niður á jarðir þær, sem áveitan nær til, eftir sama mælikvarða og stofnkostnaðinum samkv. 8. gr.

Áveitufjelagsstjórnin skal gera skrá yfir gjöld þessi, svo og afborganir þær og vexti af áveituláninu, sem hverri einstakri jörð ber að greiða eftir ítölu hennar í stofnkostnaði áveitunnar samkv. 8. gr. Eftir gjaldskrá þessari skal áveitufjelagsstjórnin innheimta árgjöldin í heild sinni hjá jarðeigendum fyrir 1. nóvember.

Reikningsár áveitufjelagsins er almanaksárið.

10. gr.

Lögtaksrjettur fylgir öllum þeim áveitugjöldum, sem greind eru í lögum þessum.

Innheimtist áveitugjöldin ekki frjállega eða með lögtaksgerð hjá skuldunaut, eða vanrækt er að gera flóðgarða á jörð samkv. 16. gr., skal gengið að tryggingarveðinu í jörð þeirri eða jörðum, er vanskilin eða vanrækslan stafar frá. Seljist jörð eigi á nauðungaruppboði því verði, að þessum veðskuldum sje fullnægt, skal landssjóður láta leggja sjer út jörðina, enda ber hann síðan sem jarðeigandi þær skyldur, sem á jörðinni hvíla vegna áveitunnar.

11. gr.

Leiguliði á jörð, sem áveitan nær til, er skyldur, að viðlögðum ábúðarmissi, að standa jarðeiganda skil á umsjónar- og viðhaldskostnaði áveitunnar samkvæmt hinni árlegu niðurfjöfnun, svo og á fullum vöxtum af þeim $\frac{3}{4}$ hlutum stofnkostnaðarins, sem jarðeiganda ber að greiða samkv. 2. gr., og enn fremur vöxtum af þeim hluta andvirðis flóðgarðanna á jörðinni, sem eigandi hefir lagt fram samkv. 15. gr.

Viðtakanda jarðar í fardögum ber að inna af hendi nefnd leiguliðagjöld yfirstandanda árs.

12. gr.

Stjórn áveitufjelagsins annast allar framkvæmdir fyrir fjelagsins hönd milli funda. Skal hún með samþykki landsstjórnarinnar ráða umsjónarmann áveitunnar, er segir fyrir um notkun vatnsins og sjer um framkvæmd viðhaldsins.

Nánari ákvarðanir um verkvið umsjónarmannsins skulu greindar í samþykkt.

Landsstjórninni er heimilt eftirlit með því, að verkinu sje vel við haldið, eftir því sem hún telur nauðsyn á. Skal áveitufjelagsstjórn og umsjónarmanni skylt að hlíta fyrirskipunum hennar hjer að lútandi.

13. gr.

Aðalfund áveitufjelagsins skal halda fyrir miðjan febrúar ár hvert. Skal stjórn áveitufjelagsins boða til hans með 3 vikna fyrirvara í öllum breppum á áveitusvæðinu á sama hátt og boðað er til lögmætra sveitafunda.

Á aðalfundi skal tekið fyrir:

1. Stjórn áveitufjelagsins skýrir frá hag og framkvæmdum fjelagsins á umliðnu ári.
2. Lagðir fram til úrskurðar endurskoðaðir reikningar áveitunnar fyrir sama ár.
3. Kosin stjórn áveitufjelagsins og 2 endurskoðunarmenn reikninga.
4. Rædd og tekin ályktun um önnur mál, er áveituna varða.

Til aukafunda í fjelaginu skal boða með sama hætti og til aðalfundar.

14. gr.

Landsstjórnin annast undirbúning og framkvæmd áveitugerðarinnar, en leita skal samþykkis áveitufjelagsstjórnarinnar áður en tekið er tilboði um framkvæmd verksins eða ráðinn verkstjóri, ef verkið er framkvæmt á kostnað áveitufjelagsins beinlínis. Aðrar ráðstafanir sínar hjer að lútandi, svo sem um eftirlit með verkinu o. fl., ber landsstjórnin undir stjórn áveitufjelagsins, ef henni þykja ástæður til og atvik leyfa.

15. gr.

Jarðeigendum er skylt að láta gera nægilega flóðgarða á jörðum þeim, er áveitunnar njóta, gegn $\frac{1}{4}$ tillagi úr landssjóði samkv. 2. gr. En mælingar fyrir flóðgarðana og leiðbeiningar um gerð þeirra skulu látnar landeigendum í tje á kostnað áveitunnar.

16. gr.

Vanræki jarðeigandi að láta gera flóðgarða á jörð sinni samkv. 15. gr., getur leiguliði látið gera þá. Þegar leiguliði fer frá jörðinni, skulu úttektarmenn meta, hversu mikið jörðin megi hækka í verði að varanlegu eftirgjaldi fyrir flóðgarðana, og fær þá leiguliði endurgoldinn kostnað sinn við gerð flóðgarðanna, þó ekki meira en svarar fimtánföldum eftirgjaldsauka þeim, sem metinn er.

Ef hvorki landsdrottinn nje leiguliði vill láta gera þá flóðgarða, sem nauðsynlegir þykja til þess, að áveitan komi að haldi, eftir álitu tveggja dóm-

kvaddra, óvilhallra manna, getur áveitufjelagsstjórnin með samþykki landsstjórnarinnar gengið að jörðinni samkvæmt 10. gr.

17. gr.

Vilji einhverjir jarðeigendur á áveitusvæðinu eigi taka þátt í áveitunni eða kostnaði þeim, er af henni leiðir lögum þessum samkvæmt, skal stjórn áveitufjelagsins krefjast þess, að jörð sú, er um ræðir, sje tekin eignarnámi handa landssjóði, ef ekki næst samkomulag um, að jarðeigandi láti jörðina af hendi eða selji hana. Verði landssjóður eigandi slíkra jarða, gilda um skyldur þær, sem á þeim hvíla vegna áveitunnar, allar hinar sömu reglur og um jarðir einstakra manna eftir lögum þessum.

Til þess að meta jörð til eignarnáms samkvæmt því, sem hjer segir, dómkveður hjeradsdómari, ef hann á eigi hlut í áveitunni, ella næsti hjeradsdómari, 3 óvilhalla menn utan áveitusvæðisins.

Um mat þetta, og yfirmat, þurfi á því að halda, fer að öðru leyti eftir lögum nr. 65, 22. nóv. 1913, um vatnsveitingar, 18. og 20. gr.

18. gr.

Pegar samþykkt fyrir áveitufjlagið hefir náð staðfestingu stjórnarráðsins samkv. 4. og 5. gr., eru allir landeigendur og leiguliðar á því svæði, sem áveitunni er ætlað að ná yfir, skyldir til að leyfa landsafnot til mannvirkja þeirra, er áveituna snerta, svo sem land undir skurðina og að efni sje tekið úr landinu, hvort heldur er grjót eða önnur jarðefni, í fyrirhleðslur, garða, stíflugerðir eða umbúnað skurða o. s. frv., og yfirleitt að þola þær kvaðir, óhagræði eða takmörkun á afnotarjetti, sem áveituverkið hefir í för með sjer. Fullar bætur fyrir landnám þetta og jarðrask m. m. greiðist eigendum þeirra jarða, sem eigi geta haft not áveitunnar, en eigendum áveitujarða greiðist því að eins bætur, að landnám og jarðrask á jörðum þeirra sje meira tiltölulega en á öðrum jörðum á áveitusvæðinu.

Bætur má ákveða með samkomulagi milli landeigenda og stjórnar áveitufjelagsins, en náist ekki samkomulag, skulu bætur metnar af 3 óvilhöllum mönnum, sem dómkvaddir skulu til þessa í eitt skifti fyrir öll fyrir alt áveitusvæðið. Um yfirmat fer eftir 20. gr. vatnsveitingalaganna frá 22. nóv. 1913.

19. gr.

Óski jarðeigandi, er þátt tekur í áveitunni, að greiða áveitukostnað sinn allan, annan en viðhalds- og umsjónarkostnað, eða nokkurn hluta hans fyrirfram í eitt skifti fyrir öll, skal honum það heimilt. Svo skal og leyft hlutaðeigendum, er þess æskja, að láta af hendi land, er áveitunnar nýtur, upp í áveitukostnaðinn, að einhverju eða öllu leyti, er sje svo stórt og þannig lagað, að á því megi reisa nýbýli, og skal fara um mat á því landi eftir ákvæðum 17. gr., en landssjóður eignast landið.

20. gr.

Um skifti á óskiftu landi, sem vatni er veitt á samkvæmt lögum þessum, fer eftir 6. gr. laga um vatnsveitingar frá 22. nóv. 1913.

(B. XLII, 7.)

Ed.**716. Frumvarp**

til laga um stefnubirtingar.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Í hreppi hverjum og kaupstað á landi hjer skal sýslumaður eða bæjarfógeti skipa að minsta kosti tvo menn til að birta kvaðningar til sáttafunda og stefnur til dómþinga, og tvo til vara, er gegni þeim starfa í forföllum hinna. Það er borgaraskylda að gegna starfinu, enda er sú ein stefnubirting lögmæt, er tveir stefnuvottar framkvæma eða notarius publicus. Sýslumenn skulu láta hverjum stefnuvotti í tje eitt eintak af lögum þessum.

2. gr.

Fyrirköll á sáttafund og stefnur skulu ávalt skriflegar vera.

3. gr.

Engan má skipa stefnuvott nema hann sje 21 árs að aldri, hafi óflekkað að mannorð og sje svo heill og þroskaður, að hann megi rækja starfið.

4. gr.

Stefnuvottar skulu, áður en þeir taka til starfa, undirrita drengskaparheit um það, að þeir skuli rækja starfann með trúmensku og samviskusemi.

5. gr.

Þá er stefnuvottar hafa birt stefnu, skulu þeir rita á hana, eða á blað, er við hana sje fest, vottorð um það, hvar stefnan hafi verið birt, fyrir hverjum, hve nær (hvaða viku- og mánaðar-dag og klukkustund). Enn fremur er þeim rjett að votta um það, ef stefndur tekur birtingu gilda, þótt henni sje áfátt að einhverju leyti, svo sem af því að hún sje eigi birt á lögmæltum stað eða lögmæltum tíma dags. Í vottorði þessu skulu þeir skirskota til stefnuvottaheits sins og taka fram, að þeir staðfesti vottorðið með eiginhandar nöfnum sínum. Að lokum ber þeim að staðsetja og dagsetja vottorðið og rita síðan nöfn sín undir það.

Vottorðum stefnuvotta um framangreind atriði verður eigi hnekt, nema full sönnun komi á móti þeim.

6. gr.

Enginn er löghæfur til að birta stefnu í sjálfs sin sök, eða ef hann er kvæntur eða giftur aðilja, eða skyldur eða mægður honum í beina línu upp eða niður eða í annan lið til hliðar.

7. gr.

Stefnu skal birta á virkum degi frá lokum níundu stundar árdegis til loka níundu stundar síðdegis.

8. gr.

Birta skal stefnu á lögheimili stefnds, skrifstofu hans eða vinnustofu. Nú á hann fleiri lögheimili en eitt í senn, og er þá rjett að birta stefnu á öðru eða einhverju þeirra heimila. Ef stefndur á hvergi lögheimili, er rjett að birta stefnu á dvalarstað hans. Nú á stefndur engan ákveðinn dvalarstað, og er þá rjett að birta stefnu þar sem hann er að hitta.

Nú er ókunnugt um það, hvar maður er, og skal stefna þá birt í blaði því, er flytur opinberar auglýsingar. Sama er, ef stefnt er óákveðnum mönnum.

Nú er fleirum mönnum stefnt vegna málasamsteypu eða samaðildar, og er þá rjett að birta stefnu á heimilum hvers einstaks þeirra.

Nú þarf maður að stefna manni ósjálfráða eða ófjárráða, og skal þá um stefnubirtingu fara svo sem lögráðamaður hans væri sjálfur aðili málsins.

Nú er firma stefnt, og má stefnu birta þar er firmað er skrásett eða skyldi að lögum skrásett.

Nú þarf maður að höfða mál á hendur stofnun eða fjelagi, og er honum þá rjett að birta stefnu á heimili eða skrifstofu forráðamanns stofnunar eða formanns stjórnar hennar eða fjelagsins.

Nú vill maður birta stefnu bæjarstjórn, sýslunefnd eða hreppsnefnd, og er þá rjett að birta hana formanni bæjarstjórnar, sýslunefndaroddvita eða hreppsnefndar.

9. gr.

Stefnu skal jafnan birta stefndum sjálfum, ef þess er kostur. Ella skal birta stefnu konu hans, foreldrum, uppkomnum börnum, hjúum og öðrum heimamönnum hans eða starfsmönnum, er svo sjeu til vits og ára komin, að þau megi tjá honum birtinguna. Nú er þessara manna eigi kostur, og má þá birta stefnu þeim, er lögheimili eiga í sama húsi eða á sama bæ sem stefndur. Ef þeirra er eigi heldur kostur, skal stefnu birta þeim, er stefnuvottar hitta þar fyrir.

Nú er stefna birt, og skal þá afhenda þeim, sem birt er, eftirrit af stefnunni.

Lögmælt gjald fyrir slik eftirrit ber stefnanda að greiða.

Nú er stefna birt samkvæmt 5. og 6. málsg. 8. gr., og gilda þá samskonar reglur og þær, er áður greinir í 1. og 2. málsg.

10. gr.

Nú sækir maður sáttafund eða dómþing og krefst frávisunar máls vegna galla á stefnubirtingu, og skal þá eigi visa máli frá dómi, nema tvímæla orki, að hann sje sá, sem stefna átti.

11. gr.

Nú verður það, að mál er dæmt eða úrskurðað af sáttanefnd, enda þótt stefndur hafi sjer að vítalausu alls eigi fengið vitneskju um, að honum var stefnt í aðalmáli eða aukamáli í sambandi við það, eða eigi svo tímanlega, að hann mætti þing sækja, og er honum þá rjett að gera fyrir æðra dómi allar þær kröfur og koma fram öllum þeim vörnum og gögnum leyfislaust, er honum mundi hafa verið rjett að hafa uppi fyrir hinum óæðra dómi, ef hann hefði átt þess kost.

12. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin N. L. 1—4—2, 4. og 10. og 1—4—18, að því leyti, sem sú grein kynni að geyma ákvæði um stefnubirtingar, og tilsk. 3. júní 1796, 17.—22. gr., svo og öll önnur ákvæði í lögum, er koma í bága við lög þessi. Þó skal haldast fyriræli laga nr. 35, 2. nóv. 1914, 6. gr., um birtingu stefnu til merkjadóms í Reykjavík.

(B. XXXIV, 10.)

Nd.

717. L Ö G

um málskostnað einkamála.

(Afgreidd frá Nd. 29. ágúst.)

1. gr.

Til málskostnaðar telst:

1. Kostnaður af sáttatilraun, stefnubirtingu og dóms, þingvottagjald, rjettargjöld, gjald fyrir eftirrit og þess konar önnur gjöld.
2. Ferðakostnaður dómanda og dagpeningar.
3. Þóknun til aðilja eða umboðsmanna hans fyrir ómak eða unnin verk.
4. Kostnaður af mats- og skoðunargerðum, og önnur gjöld, er aðili hefir haft beinlinis vegna þess máls.

2. gr.

Dómari kveður á í dómi aðalmáls um greiðslu og upphæð málskostnaðar, að því leyti sem hann er þá á fallinn, enda geri aðili kröfu þar um.

Þann kostnað, sem á fellur eftir að mál er tekið undir dóm og þar til dómi er fullnægt, getur aðili lagt undir úrskurð fógeta.

3. gr.

Rjett er aðilja að leggja fram sundurliðaðan reikning í máli yfir kostnað sinn, og skal dómari svo meta málskostnað, að telja megi aðilja þann, er málskostnað fær, skaðlausan af, nema svo sje, að aðili hafi greitt eða heitið

umboðsmanni sínum eða öðrum óhæfilega háu kaupi fyrir starf hans í málinu eða í sambandi við það.

4. gr.

Sá, er dómkröfur hans eru í öllum verulegum atriðum teknar til greina, skal fá goldinn málskostnað samkvæmt því, er áður segir.

Enn fremur skal dæma aðilja til að greiða málskostnað, hvort sem dómkröfur hans eru teknar til greina eða eigi:

1. Ef hann hefir höfðað mál að ófyrirsynju.
2. Ef hann hefir eigi sjálfur sótt eða sækja látið sáttafund eða sáttamót fyrir dómi, enda hafi nauðsyn eigi bannað.
3. Ef hann hefir visvitandi dregið mál óþarflega lengi, haft uppi visvitandi rangar kröfur eða skýrt visvitandi rangt frá atvikum, er máli skifta.

5. gr.

Nú hefir maður gert ráðstafanir eða látið fram fara athöfn í máli, svo sem vitnaleiðslu eða mattsgerð, er að mati dóms eru þarflausar eða þýðingarlausar, og á hann þá eigi heimtingu á endurgjaldi þess kostnaðar, er þær höfðu í för með sjer.

6. gr.

Nú vinnur maður mál að nokkru, en tapar því að nokkru, eða veruleg vafaatriði eru í máli, og er dómara þá rjett að láta málskostnað niður falla að nokkru eða öllu.

7. gr.

Nú hefir aðili höfðað gagnsök, og skal þá um málskostnað fara eftir því, sem um aðalsök er áður sagt.

8. gr.

Nú segir svo í dómi, að komið skuli undir eiði eða drengskaparheiti aðilja, hvort krafa verði til greina tekin, og skal þá sá greiða málskostnað, er tapar vegna þess, að eiður eða heit er unnið, eða vegna þess, að eiður eða heit verður eigi unnið.

Nú eru sumar dómkröfur taldar fullsannaðar, en sumar látnar vera undir eiði eða drengskaparheiti aðilja komnar, og er dómara þá rjett að dæma þann, er tapar að því leyti, til að greiða nokkurn hluta málskostnaðar, en láta um greiðslu hins hlutans fara eftir 1. málsg. þessarar greinar.

9. gr.

Nú er máli vísað frá dómi eða það er hafið, og skal þá gera sækjanda þess máls að greiða málskostnað.

Nú þingfestir maður eigi mál sitt, enda hafi hinn sótt þing, og skal sækjandi þá greiða stefndum málskostnað, nema hann hafi afturkallað stefnu sína í tækan tíma.

10. gr.

Nú fær maður gjafvörn eða gjafsókn, og skiftir það engu um skyldu hans til að greiða gagnaðilja sinum málskostnað. Rjett er og að dæma gagnaðilja gjafsóknarhafa eða gjafvarnar til greiðslu málskostnaðar að lögum, enda varðar þar engu, þótt hinn hafi haft gjafsókn eða gjafvörn.

11. gr.

Rjett er aðiljum að semja um greiðslu málskostnaðar.

12. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin N. L. 1—5—7, 24 og 31 og 1—6—20, að því leyti sem þar greinir um málskostnað, svo og önnur lagaákvæði, er brjóta bág við lög þessi.

13. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918 og taka til allra þeirra mála, er hjeradsstefna í aðalmálinu er út gefin eftir þann tíma.

(A. XVII, 11.)

Ed.

718. Frumvarp

til laga um slysatrygging sjómanna.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Skylt skal að tryggja gegn slysum (sbr. 5. gr.) hjerlenda sjómenn, þá er hjer greinir:

1. farmenn og fiskimenn, er lögskráðir eru á íslensk skip,
2. fiskimenn á vjelbátum og róðrabátum, fjórrónum eða stærri, er stunda fiskveiðar eina vertíð á ári eða lengur.

2. gr.

Um leið og lögskráning fer fram, skal skráningarstjóri gera sjerstaka skrá yfir skipverja samkvæmt 1. gr., hverja stöðu sem þeir hafa á skipinu.

Þegar formaður á vjelbát eða róðrabát (sbr. 1. gr.) hefir ráðið skipverja sína, skal hann jafnskjótt senda hreppstjóra eða bæjarfógeta, þar sem báturinn gengur, skrá yfir skipverjana ásamt gjaldi því, er greiða ber eftir 3. gr., en hreppstjóri sendir skrána og gjaldið til sýslumanns. Skráningarstjóri skal senda skrá þessa og þá, sem nefnd er í fyrri málsgrein greinar þessarar, stjórn þeirri, sem nefnd er í 8. laga þessara.

3. gr.

Fyrir hvern, sem trygður er samkvæmt lögum þessum, er skylt að

greiða í slysaftryggingarsjóð þann, er síðar getur um, iðgjald, er nemur 70 aurum fyrir hverja viku, sem hann er lögskráður fyrir eða ráðinn í skiprúm, og reiknast iðgjaldið frá lögskráningardegi eða þeim degi, er hann kom í skiprúm. Annan helming iðgjaldsins greiði sá, sem trygður er, en útgerðarmaður hinn. Þó skulu útgerðarmenn róðrabáta að eins greiða 10 aura vikugjald fyrir hvern skipverja, og útgerðarmenn vjelbáta, sem eru minni en 12 lestir, að eins 20 aura, en það, sem á vantar fult iðgjald (25 aura eða 15 aura á viku fyrir hvern), greiðist úr landssjóði. Útgerðarmaður greiðir skráningarstjóra iðgjöldin, bæði sinn hluta og hluta skipverjanna; þann hluta iðgjaldanna, sem útgerðarmaður hefir goldið fyrir hönd skipverja, fær hann endurgreiddan af kaupum þeirra eða hlut. Gjald þetta greiðist þegar lögskráning fer fram, og má taka það lögtaki. — Formaður vjelbáts eða róðrabáts greiðir iðgjöldin fyrir útgerðarmann og skipverja til hreppstjóra eða bæjarfógeta (sbr. 2. gr.), gegn endurgjaldi af afla bátsins eða hlutum skipverjanna. Gjald þetta má og taka lögtaki. Skráningarstjóri skilar iðgjöldunum í slysaftryggingarsjóð, samkvæmt nánari fyrirmælum stjórnarráðsins. Honum ber 3% í innheimtulaun af skipum, sem lögskráð er á, og 6% af róðrar- og vjelbátum, sem eru minni en 12 lestir, og gengur helmingur gjaldsins til hreppstjóra, þar sem hann hefir innheimtuna á hendi.

4. gr.

Nú forfallast slysaftrygður skipverji og gengur ótrygður maður í skiprúm hans; skal þá skylt að tryggja þann skipverja, svo sem að framan greinir, meðan hann er í því skiprúmi, þó aldrei skemur en eina viku.

Útgerðarmaður eða skipstjóri tilkynnir tafarlaust skráningarstjórn eða hreppstjóra mannaskiftin, og ábyrgist útgerðarmaður iðgjaldsgreiðslu.

5. gr.

Þeir, sem stunda fiskveiðar á róðrabátum, en eru ekki tryggingarskyldir samkvæmt lögnum, hafa rjett til þess að tryggja sig í slysaftryggingarsjóði á sama hátt sem tryggingarskyldir sjómenn, gegn 35 aura iðgjaldi á viku, og greiðist þá einnig úr landssjóði 35 aurar á viku fyrir hvern þeirra.

6. gr.

Verði sjómaður fyrir slysi á sjó á vátryggingartímabilinu, eða þegar hann er á landi, annaðhvort í þarfir útgerðarinnar eða fyrir sjálfan sig, í erindum, sem leiða af starfi hans sem sjómanns, skal úr slysaftryggingarsjóði greiða upphæðir þær, er hjer segir.

- a. Verði sá, er fyrir slysi varð, að læknis dómi algerlega ófær til nokkurrar vinnu þaðan í frá, ber að greiða honum 2000 krónur, en að því skapi lægri upphæð, sem minna skortir á, að hann sje til fulls vinnufær, og ekkert, ef minna skortir en að $\frac{1}{5}$ hluta.
- b. Valdi slysið dauða innan eins árs frá því að slysið varð, ber að greiða eftirlátnum vandamönnum 1500 kr.

Rjett til skaðabótanna hafa vandamenn í þeirri röð, sem hjer segir:

1. Ekkja hins látna, hafi þau gíft áður en slysið varð og samvistum þeirra hafi þá eigi verið slitið.

2. Börn hins látna, skilgetin og óskilgetin, hafi á honum hvílt framfærslu- eða meðgjafarskylda gagnvart þeim.
3. Foreldrar hins látna.
4. Systkin hins látna, þau er að nokkru eða öllu leyti hafa verið á framfæri hans.

Hljóti ekkja skaðabæturnar, skal að auki greiða 100 kr. fyrir hvert skilgetið barn innan 15 ára aldurs; enn fremur skal greiða óskilgetnum börnum innan sama aldurs 200 kr., er ekkja fær skaðabæturnar. Sje að eins um eftirlátin börn að ræða, þer hverju barni 100 kr. í viðbót; þó skal engin viðbótarupphæð greidd ef eitt barn fær skaðabæturnar.

Frá skaðabótunum, sem greiddar skulu vandamönnum, skal draga þá upphæð, er greidd hefir verið þeim sjálfum, er fyrir slysinu varð, samkvæmt a-lið.

Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefir rjett til að skerða neitt skaðabætur þær, er greiddar eru samkvæmt þessum lögum, og ekki má leggja á þær löghald nje í þeim gera fjárnám eða lögtak.

7. gr.

Skaðabótakrafa skal, svo fljótt sem auðið er, send sýslumanni (bæjarfógeta) eða hreppstjóra, áleiðis til sýslumanns, í síðasta lagi innan árs frá því er slysið varð eða hlutaðeigandi vandamenn fengu vitneskju um það. Sýslumaður (bæjarfógeti) skal svo senda kröfuna hið fyrsta til stjórnar slysattrýggingarsjóðsins, ásamt nauðsynlegum upplýsingum.

8. gr.

Undir eins og stjórn slysattrýggingarsjóðsins hafa borist nægar upplýsingar um slysið, úrskurðar hún, hvort greiða skuli skaðabætur fyrir það og ákveður upphæð skaðabótanna. Úrskurðir sjóðsstjórnarinnar eru fullnaðarúrskurðir.

9. gr.

Slysattrýggingarsjóðnum skal stjórnað af 3 mönnum, er stjórnarráðið skipar til 3 ára í senn. Stjórnarráðið hefir yfirumsjón með stjórn sjóðsins. Kostnaðurinn við stjórn sjóðsins greiðist úr landssjóði.

10. gr.

Landssjóður ábyrgist með alt að 30000 kr., að slysattrýggingarsjóðurinn standi í skilum. Slysattrýggingarsjóðurinn tekur við eignum og skuldbindingum vátryggingarsjóðs þess, er stofnaður var með lögum nr. 53, 30. júlí 1909. Að öðru leyti eru þau lög úr gildi numin.

11. gr.

Stjórnarráðið setur nánari reglur um framkvæmd laga þessara, að fengnum tillögum stjórnar slysattrýggingarsjóðsins.

12. gr.

Brot gegn lögum þessum varða 5—100 kr. sektum, sem renna að hálfu

í slysatryggingarsjóð og að hálfu í sveitarsjóð, þar sem brotið er framið. Með mál út af brotum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

13. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1918.

(B. XIV, 10.)

Nd.

719. Frumvarp

til laga um breyting á lögum um fasteignamat, nr. 22, 3. nóvember 1915.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

9. grein laganna orðist þannig:

Til ábúðarskatts skulu hverjar 150 kr. í matsverði jarða og jarðarhúsa jafngilda einu hundraði á landvísu. Þó er undan skilið ábúðarskatti:

1. Umbætur, aðrar en á húsum, og mannvirki síðustu 10 ára, sem metin eru sjer.
2. Verð jarðarhúsa, sem kann að fara fram úr helmingi af matsverði jarðarinnar, án umbóta og mannvirkja, sem sjer eru metin.
3. Hús þau, sem á jörðu standa, og eru annara eign en jarðeiganda.

Húsaskattur af skattskyldum húsum skal tekinn af matsverði húsanna, að viðbættu matsverði þeirra lóða og lóðarjettinda, er hverri húseign fylgir.

2. gr.

12. gr. laganna orðist þannig:

Hver, sem skipaður er í fasteignamatsnefnd eða yfirmatsnefnd, skal vinna eið að starfi sínu. Fasteignamatsmenn og yfirmatsmenn fái í fæðispeninga og ferðakostnað frá 1. jan. 1917 7 krónur hvern dag, sem þeir gegna nefndarstörfum, auk endurgjalds á kostnaði við sendiferðir, símanot og ritföng í þarfir nefndarinnar.

(B. LXVIII, 5.)

Nd.

720. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um ábyrgð fyrir að gefa saman hjón, er standa í skuld fyrir þeginn sveitarstyrk.

Flutningsm.: Einar Arnórsson.

1. Við 1. gr. Greinin orðist svo:

10. tölul. 3. gr. í tilsk. 30. apríl 1824, um hjónabönd, og 62. gr. fátækralaga nr. 44, 10. nóv. 1905, skulu úr lögum numin.

2. Við 2. gr. Greinin orðist svo:

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918.

3. Við fyrirsögn frv. Hún orðist svo:

Frumvarp til laga um breytingu á tilskipun 30. apríl 1824 og fátækralögum nr. 44, 10. nóv. 1905.

(C. XXIX, 1.)

Nd.

721. Tillaga

til þingsályktunar um rannsókn símleiðar.

Frá Sigurði Stefánssyni.

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að rannsókuð verði á næsta ári símleiðin til Snæfjalla, Grunnavíkur, Aðalvíkur og Hafnar á Hornströndum, og símalína þessi lögð svo fljótt, sem nokkur tók eru á.

S. gr.: I. 2.

12. — 14; 17. j; 17. k.

13. — B. II. 5; B. VII.; D. IV. 4; D. IX.; E. III.

14. — XI. 2. a.

15. — 1. m.; 3. f.; 23; 51; 53.

16. — 4.

18. —

22. —

(A. I, 60.)

Nd.

722. Breytingartillögur

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjárveitinganefnd.

1. Við 8. gr. I. 2. (Lán til að kaupa III. fl. bankavaxtabrjef).

Fyrir »47812,50—45562,50—93375,00« komi:

47934,76—45673,03—93605,79.

2. — 12. — 14. (Landsspítalinn).

Fyrir »5000—.....—5000« komi:

1000—1000—2000.

3. — 12. — 17. j. (Sjúkrasamlög).

Á eftir þeim lið komi tveir nýir liðir:

a) Til sjúkrasjóðs Fellshrepps, eitt skifti, fyrra árið... 200

b) Til sjúkra- og slysasjóðs verkamanna í fjelaginu
Dagsbrún, eitt skifti, fyrra árið 1000

4. — 12. — 17. k. (Hörundsberklasjúklingar).

Fyrir »1500« komi:

3000.

5. — 13. — B. II. 5. (Stein- og járn-brýr).

Á eftir orðinu »flutningabrautum« komi:

$\frac{2}{3}$ kostnaðar.

6. — 13. — B. VII. (Hjeraðsvatnabruin).

Fyrir »25000—.....« komi:

10000—.....

7. — 13. — D. IV. 4. (Símastöðin í Reykjavík).

Fyrir »30000—30200« komi:

30200—30400.

8. — 13. — D. IX. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til loftskeytastöðvar í Flatey vestur,—.....—30000

gegn því að hjeraðið taki þátt í
kostnaðinum, eftir því sem stjórnin
ákveður.

9. Við 13. gr. E. III. (Rekstur vitanna).

Fyrir »16600—17300« komi:

16700—17400.

10. — 14. — XI. 2. a. (Kenslulaun við yfirsetukvennaskólann).

Fyrir »300—300« komi:

600—600.

11. — 15. — 1. m. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til að kaupa söngfræðasafn Jónasar Jóns-
sonar, háskóladyravarðar 5000—

12. — 15. — 3. f. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til þjóðmenjavarðar, til að fara utan í
þarfir íslenskrar þjóðmenjafræði, alt að ... 3000—

13. — 15. — 23. (Íslenska orðabókin).

Fyrir »3000—3000« komi:

6000—6000.

14. — 15. — 51. Fyrir »Til Stórstúku Goodtemplara á Íslandi« komi:
Til Sigurðar regluboða og dannebrogsmann Eiríkssonar.
15. — 15. — 53. Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Til Frímanns B. Arngrímssonar, til að safna
stein- og jarðtegundum til iðnaðarnota..... 600— 600
16. — 16. — 4. Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Til rannsóknar og undirbúnings vatnsvirkja 2000—2000
17. — 18. — »Til Sigurðar regluboða og dannebrogsmanns Eiríkssonar 300
kr.« falli burt.
18. — 18. — Á eftir »Jóhönnu S. Jónsdóttur, eftirlaunaviðbót, 150 kr.«
komi:
Til prestsekkju Guðrúnar Ólafsdóttur, eftirlaunaviðbót, 100 kr.
19. — 18. — Á eftir »Elínar Eggertsdóttur Briem, til viðurkenningar, 300 kr.«
komi:
Til Magnúsar Einarssonar á Akureyri, elli- og viðurkenningar-
styrkur, 300 kr.
20. — 22. — Aftan við bætist:
Stjórn Landsbankans veitist heimild til að greiða Steinunni
Kristjánsdóttur, ekkju Alberts Þórðarsonar, bankabókara, 500 kr.
á ári næsta fjárhagstímabil.

(B. XCII, 5.)

Nð.

723. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum
o. fl. (þingskj. 588),

Frá allsherjarnefnd.

Við 2. gr.: 1. málsl. 1. málsg. orðist svo:

Útmæling lóða samkvæmt 1. gr. má aldrei fara fram, nema hrepps-
nefnd eða bæjarstjórn, þar sem útmælingar er beiðst, veiti meðmæli
sín. Þegar þau meðmæli eru fengin, skal sá, er útmælingar æskir,
beiða lögreglustjóra hennar skriflega.

(C. XXVII, 2.)

Nd. 724. Breytingartillaga

við tillögu til pingsályktunar um skólahald næsta vetur.

Flutningsm.: Pórarinn Jónsson.

5. liður tillögunnar orðist svo:

Þeim skólum, sem styrktir eru af landsfje og ekki geta starfað með þeim styrk, sem þeim er ákveðinn í fjárlögum, skal ekki greiddur meiri styrkur en nemur venjulegu kaupi fastra kennara og tímakennara, enda komi þar í móti fje annarsstaðar frá, í sama hlutfalli og krafist er í gildandi fjárlögum.

(B. V, 6.)

Nd. 725. Nefndarállt

um frumvarp til laga um bæjarstjórn Ísafjarðar (þingskjal 324).

Frá allsherjarnefnd.

Frumvarp þetta er til Nd. komið frá Ed. Nefndin telur rjett að það verði samþykkt. En breytingum nokkrum telur nefndin frumvarpið þurfa að taka, og verður grein gerð fyrir þeim í framsögu. Nefndin ber fram þessar

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Við 3. gr. 1. málslíður 2. málsgreinar orðist svo:
Með samþykkt skal setja fastar nefndir til að fara með einstök bæjarmál, og skal í samþykkt kveðið á um skipun, verksvið og vald þeirra nefnda.
2. — 7. - Fyrir »bæjarfógeti« komi:
oddviti bæjarstjórnar.
3. — 9. - Orðið »kosningu« síðast í 1. málslíð falli brott.
4. — 13. - Fyrir orðið »verði« í 1. málsgrein komi:
miði.
5. — 19. - 1. málsgrein orðist svo:
Niðurjöfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa lögheimili eða fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði. Þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema

þeir hafi líka á gjaldárinu haft fast aðsetur annarsstaðar og goldið þar útsvar. Þá skal draga frá útsvarinu tiltölulega eftir þeim tíma, er þeir dvöldust annarsstaðar, þó eigi meira en þeir guldu þar.

Á hvers konar atvinnu, sem rekin er í bænum og talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun, kaupskap eða þilbátaútgæð, má gjald leggja, þótt ekki sje rekin nema 8 vikur og atvinnurekandi eigi heimili annarsstaðar. Á sildveiði og sildarverkun í kaupstaðnum eða á höfninni, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má gjald leggja, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjælög og pöntunarfjælög má leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabréf og haft sölubúð eða vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

Heimilt er niðurjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árstekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skytt er nefndinni og bæjarstjórn að halda þessum upplýsingum leyndum.

6. Við 19. gr. 2. og 3. málsg. verði 1. og 2. málsg. í 20. gr.

7. — 20. - 2. málsg. 2., 3. og 4. málsl. falli niður.

8. — — - 5. málsg. orðist svo:

Eigi má bæjarstjórn bæta manni á niðurjöfnunarskrá, nema gjald hans nemi að minsta kosti hinu lægsta gjaldi, sem þegar hefir verið lagt á einhvern annan á niðurjöfnunarskrá.

9. — — - Eftir 20. gr. komi ný gr., er verður 21. gr., svo látandi (greinatalan breytist samkvæmt því):

Bæjarstjórn má ákveða, að aukaniðurjöfnun skuli fram fara í síðari hluta júnímánaðar, ef þess þykir þörf, og skulu skattar þá lagðir á þá, sem flust hafa til kaupstaðarins eftir að aðalniðurjöfnun fór fram og skattskyldir eru samkvæmt því, er áður segir. Aukaniðurjöfnun skal lögð fram til sýnis vikutíma á sama hátt sem fyrr greinir.

10. — 23. - (sem verður 24. gr.) Fyrir »bæjarfógeti« komi: oddviti bæjarstjórnar.

11. — 28. - (sem verður 29. gr.) Fyrir »bæjarfógeti« komi í rjettum föllum: oddviti bæjarstjórnar.

Alþingi, 30. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
form. og framsm.

Magnús Guðmundsson.
skrifari.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

Einar Árnason.

(B. XII, 8.)

Nð.

726. Framhaldsnefndarálit

um frumvarp til laga um skiftingu bæjarfógetaembættisins í Reykjavík og um stofnun sjerstakrar tollgæslu í Reykjavíkurkaupstað.

Frá allsherjarnefnd.

Háttv. Ed. hefir gert þá einu efnisbreytingu á frumv. þessu, að lögreglustjóraembættið skuli konungur einnig veita. Nefndin er öll á einu máli um það, að full sanngirni sje í þessu, þar sem hjer á hlut að máli sá maður, er væntanlega ber mesta peningaábyrgð allra starfsmanna landssjóðs.

Aðrar breytingar háttv. Ed. eru flestar til skýringar, og hefir nefndin ekkert við þær að athuga.

Samkvæmt þessu ræður nefndin háttv. deild til að samþykkja frv. óbreytt.

Alþingi, 30. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
form. og frasm.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Einar Árnason.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(B. LXV, 8.)

Nð.

727. Framhaldsnefndarálit

um frumvarp til laga um hjónavígslu (þgskj. 654).

Frá allsherjarnefnd.

Hv. Ed. hefir að eins gert nokkrar formbreytingar á frv. þessu, og eru þær margar til bóta fremur en hitt. Nefndin ræður því hv. deild til að samþykkja frv. óbreytt.

Alþingi, 29. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
form. og frasm.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Einar Árnason.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(A. III, 19.)

Ed.**728. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917.

Frá fjárveitinganefnd.

Við 10. gr. bætist nýr 9. liður, svo hljóðandi:

Stjórninni heimilast að láta leggja símalínuna frá Borgarnesi að Svignaskarði á árinu 1917.

(A. I, 61.)

14. gr. B. XIV.

Nð.**729. Breytingartillaga**

við breytingartillögu á þingskjali 689.

Flutningsmaður: Bjarni Jónsson frá Vog.

Á eftir »Núpi (í Dýrafirði)« komi:
Hjarðarholti (í Dölum).

(A. III, 20.)

Ed.**730. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917.

Flutningsm.: Kristinn Danielsson.

Við 4. gr. 6.

Við B. XIII, b. (Flensborgarskólinn).

Fyrir »1000« komi.

2000.

(B. XCVIII, 3.)

Ed.**731. Nefndarállt**

um frumvarp til laga um stofnun dósentsembættis í læknadeild Háskóla Íslands (þingskj. 483).

Frá mentamálanefnd.

Þörfin fyrir sjerstakan kennara við læknadeild Háskólans í þeim fræðigreinum, er hjer ræðir um, hefir þegar verið viðurkend, og engar horfur á, að sú þörf þverri á komandi tímum.

Eje til þess að halda þennan sjerstaka kennara er þegar veitt í nógildandi fjárlögum og tekið áfram upp í fjárlagafrumvarpið fyrir árin 1918—1919, svo að frumvarp þetta hefir engin veruleg útgjöld í för með sjer.

Leggur því nefndin til, að háttv. deild samþykki frumvarpið óbreytt.

Alþingi, 30. ágúst 1917.

Guðm. Ólafsson,
formaður.

Eggert Pálsson,
ritari.

Magnús Torfason.

(B. VI, 9.)

Nd.**732. Framhaldsnefndarállt**

um frumvarp til laga um áveitu á Flóann (þingskjal 715).

Frá landbúnaðarnefndinni.

Á frumvarpi þessu hefir verið gerð í háttv. efri deild *ein* viðaukabreyting. Breytingin er við 19. gr., og er á þá leið, að land, sem hlutaðeigendur kunna að æskja að láta af hendi upp í áveitukostnaðinn, að nokkru eða öllu leyti, »sje svo stórt og þannig lagað«, að á því megi reisa nýbýli.

Nefndin fellst á þessa breytingu, og ræður hinni háttv. deild til þess að samþykkja frumvarpið.

Alþingi, 30. ágúst 1917.

Stefán Stefánsson,
formaður.

Sigurður Sigurðsson,
framsögum.

Jón Jónsson.

Pjetur Þórðarson.

Einar Árnason.

(B, LXVI, 3.)

Nd.

733. Nefndarállit

um frv. til laga um heyforðabúr og lýsisforðabúr.

Frá landbúnaðarnefnd.

Alþingi hefir sett samþyktaarlög um kornforðabúr til skepnufóðurs, um heyforðabúr og lög um forðagæslu, er mæla svo fyrir, að skipa skuli forðagæslumenn í hverjum hreppi, til að hafa eftirlit með ásetningi manna. Stefnan hefir því verið sú, að taka sem minnst fram fyrir hendur manna í ásetningsmálinu, hvetja þá til friðsra samtaka um að tryggja búfjenadinn, og brýna fyrir hverjum einstökum fjáreiganda að gæta allrar varúðar. Og þetta er áreiðanlega rjettasta leiðin til að afstýra horfelliðshættunni.

Miklu auðveldara er að stofna kornforðabúr en heyforðabúr. Korníð er kraftfóður, sem altat getur bjargað, sje það notað áður en menn eru þrotnir að heyjum. Mjög auðvelt er að yngja upp kornið. Er það mikils virði. Heyforðabúr hafa þann mikla ókost, að hey er fyrirferðarmikið og ilt í flutningi um langan veg, skemmist við upptöku og flutning, hvernig sem viðrar, mest auðvitað í illviðrum, og mjög mikið umstang og kostnaður er við að yngja það upp.

Stefnan með þessu frumvarpi er ný að því leyti, að ekki á að hafa almenning með í ráðum, heldur á að skylda sveitarstjórn til að koma á einu eða tveim forðabúrum í hverjum hreppi. Er svo bændum gert að skyldu að flytja vissa hestatölu heys, eftir fjárfjölda, í forðabúrið, hvort sem þeir vilja eða ekki. Þetta skulu þeir gera árlega, þangað til í forðabúr eru komnir 30 hestar af heyi á hverjar 20 sauðkindur eða geitkindur, jafnmikið fyrir hvern nautgrip, og enn jafnmikið fyrir hver fjögur hross í sveitinni. Skipa skal forðagæslunefnd. Peninga til lýsiskaupa á hver fjáreigandi að greiða nefndinni. Skulu 200 pottar af lýsi koma á móti 300 hestum af heyi. Útlægur skal hver sá, er óhlýðnast lögnum, um 50—200 kr. Og um brot gegn þeim fer sem um lögreglubrot.

Tvo kapla fyrir einn skal sá gjalda, er hey fær í forðabúri, en lýsi fær hann við því verði er sveitarstjórn telur hæfilegt.

Reisa skal á kostnað sveitarsjóðs nægilega margar og hæfilega stórar hlöður yfir heyið og lýsið. Leggur landssjóður fram þriðjung kostnaðar, annan þriðjung bjargráðasjóður að láni, gegn tryggingu og 5% í ársvöxtu og endurgreiðslu á 15 árum.

Forðagæslunefnd fær ómak sitt borgað eftir reikningi.

Hjer er skýrt frá stefnu og meginatriðum frumvarpsins.

Þess er þá fyrst að geta, að eitt eða tvö forðabúr samkvæmt frumvarpinu gætu ekki nema sumstaðar bjargað bágstöddum mönnum frá horfelli í harðindum vegna staðhátta. Áður er minnst á, hversu örðugt er að flytja að sjer hey langt að í ótið, ófærð og harðindum. Stundum er það alveg ómögulegt vegna ófærðar. Forðabúrin þyrftu að vera fleiri, ef duga skyldi alstaðar.

Ekki er það geðfelt fyrir bændur að flytja hey að heiman frá sjer, ef heyskapur sæst ekki annarstaðar, í næsta forðabúr, hversu langt sem það er í burtu, með það fyrir augum, að þeir sjeu svo ósjálfstæðir að dómi löggjafarvaldsins, að aðrir verði að hafa vit fyrir þeim, ef duga skal, gæta fengins fódurforða, sem þeir sjálfir sjeu ekki færir um að varðveita. Og hversu hygginn og forsjáll sem bóndinn er, ber honum skylda til að flytja árlega hey í forðabúrið, þótt hann þurfi aldrei neitt í það að sækja, þangað til hámark forðans er fengið samkvæmt frumvarpinu. Tími bænda um heyskapartímann er of dýrmætur til þess að þeir fari að eyða honum að óþörfu á þennan hátt fyrir vanhugsaðar tillögur þeirra manna, sem rjett höfðu til lagasetninga.

Þá á að skipa forðagæslunefnd samkvæmt frumvarpinu. Það eiga að gera sýslumenn eða bæjarfógetar. Ómakslaun fá nefndarmenn borguð eftir reikningi. Engin breyting er gerð á forðagæslulögunum, og koma þessi ákvæði þó í bága við þau.

Tillagan um lýsiskaup er viturlegasta ákvæðið í frumvarpinu, en þó ætti ekki að þurfa að skylda menn með lögum til að nota lýsi til skepnufóðurs.

Sektir og hegning fyrir óhlýðni og brot í svona máli eru til ills eins.

Hlöður forðabúrsins eða forðabúranna (ef tvö eru) eiga að rúma nálega vetrarforða handa öllum búpeningi í hreppnum. Hvað mundu þær kosta? Og hvað mundi kosta að yngja upp heyið, ef ekki þyrfti að nota það árum saman? Sveitarsjóður á að leggja fram $\frac{1}{8}$ kostnaðar, landsjóður $\frac{1}{8}$. Lán að $\frac{1}{8}$ á að fást í bjargráðasjóði. Allan þennan kostnað og allt þetta strit eiga menn að leggja á sig til að verða ósjálfstæðari en þeir voru áður. Takmarkinu er auðvelt að ná kostnaðarlaust með frjálsum samtökum í sveitunum og árvekni forðagæslumanna.

Nefndin verður að telja það fjarri öllum sanni að fyrirskipa reglur um heyforðabúr, er gildi fyrir landið allt. Slíkar reglur geta ekki átt jafnt við alstaðar. Og slíkar ráðstafanir sem þessar eru mjög fjarri skapi almennings. Rjettast mun að láta hvern hrepp sjálfráðan um það, hvort heyforðabúr verða stofnuð eða ekki. Ef þau eiga að koma að góðu haldi, þegar mest riður á, verða þau að vera skamt í burtu og mörg í stórum og strjálbygðum sveitum. Takmarkið á að vera að fá hvern einstakan til að sjá sjer farborða án hjálpar annara. Kornforðabúr ætti að nægja, meðan einstökum mönnum er áfátt í þessu máli. Og þó að nú sje erfitt að fá korn til skepnufóðurs, þá breytist það vonandi innan skamms. Og ekki verður heyforðabúrum komið upp allt í einu með því fyrirkomulagi, sem ráðgert er í þessu frumv., að minsta kosti ekki á þessu sumri.

Best mun það reynast, að hygnustu búmennirnir í hverri sveit gefi öðrum gott eftirdæmi, brýni fyrir þeim að setja vel á og gangist fyrir samtökum til varnar horfelli. Og þjóðin er að verða svo mönnuð, að ekki er rjett að gripa til þess neyðarúrræðis að fyrirskipa með lögum, frekar en gert er með forðagæslulögunum, hvernig ásetningur búpenings skuli vera í landinu. Úr því hlyti að verða óánægja. Og að því leyti, sem taka þarf fram fyrir hendur manna í þessu máli, verður hollast, að bestu menn í hverju bygðarlagi leggi á ráðin til bjargar og fái almenning til að fallast á nauðsynlegar ráðstafanir. Oftast mun það hægt, ef vitrir fyrirhyggjumenn sýna áhuga í þá átt.

Þetta eiga fyrst og fremst að gera forðagæslumenn, sveitarstjórn og búnaðar-fjelagsstjórn. En verði einhver góður búnaður þess var í sveitinni, að eftirlit vantar af hálfu þessara manna, á hann að sjálfsgöðu að láta málið til sín taka, því að það er sómi og gagn allrar sveitarinnar og alls landsins, að hverjum einstakling vegni vel, að athugaleysi um sinn eigin hag komi honum ekki á kaldan klaka.

Nefndin leggur til að frumv. sje felt.

Alþingi, 30. ágúst 1917.

Stefán Stefánsson, Jón Jónsson, Pjetur Þórðarson.
formaður. skrifari og framsm.

Einar Árnason. Sigurður Sigurðsson.

(B. LVII, 6.)

Ed.

734. L Ö G

um breyting á lögum nr. 18, 13. sept. 1901, um manntal í Reykjavík.

(Afgreidd frá Ed. 30. ágúst.)

1. gr.

Aftan við 3. gr. bætist:

Svo skal og árlega láta Hagstofunni í tje á kostnað bæjarsjóðs eftirrit af öllu manntalinu.

2. gr.

Síðari hluti 5. greinar falli burt með og frá orðunum: »en hins vegar«.

(A. I, 62.)

14. gr. B. IV. a.

15. gr. 3. d.

Nd.

735. Breytingartillögur

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjárveitinganefnd.

Við 14. gr. B. IV. a. (Laun).

Orðið »núverandi« í athugasemdinni falli burt.

Við 15. gr. 3. d. (Listaverkakaup).

Fyrir »2000 — 2000« komi:

3000 — 3000.

(A. XIII, 12.)

Nð. 736. Framhaldsnefndarálit

um frv. til laga um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu.

Frá fjárhagsnefnd.

Frv. þetta er komið hingað aftur frá háttv. Ed., og hefir hún að eins breytt því í einu atriði í 3. gr. Á breytingu þessa, sem er um að helmingur ágóða landsverslunarinnar af steinolíu renni í landssjóð, í stað $\frac{3}{4}$, eins og ráðgert var í frv., er það fór hjeðan úr deildinni, getur nefndin eftir atvikum fallist, og ræður því háttv. deild til að samþykkja frv. eins og það liggur nú fyrir.

Alþingi, 30. ágúst 1917.

Magnús Guðmundsson,
form. og framsm.

Gisli Sveinsson,
skrifari.

Pórarinn Jónsson.

Hákon J. Kristófersson.

Þorsteinn M. Jónsson.

(B. CX, 4.)

Nð. 737. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um vitabyggingar.

Flutningsm.: Magnús Pjetursson.

Við 2. gr. A. 3.

Aftan við liðinn bætist:

eða Krossanessviti á Krossanessbala við Norðurfjörð.

(A. XIV, 6.)

Ed. 738. Álit fjárvæltínganefndar

um frv. til laga um fyrirhleðslu fyrir Pverá og Markarfljót, á þingskjali 377.

Nefndin hefir athugað fjárhagshlið frumvarps þessa og getur fallist á, að það nái fram að ganga.

Alþingi, 30. ágúst 1917.

Jóh. Jóhannesson.
formaður.

Eggert Pálsson,
fundaskrifari.

(A. XXIII, 2.)

Nd.

739. Nefndarálit

um frumvarp til laga um framlengingu og breytingu á lögum nr. 16, 16. sept. 1915, um bráðabirgða verðhækkunartoll á útfluttum íslenskum afurðum.

Frá fjárhagsnefnd.

Eftir að háttv. deild hafði felt frumv. það um hækkun á útflutningsgjaldi af sjávarafurðum, sem fjárhagsnefndin bar fram, hefir nefndin athugað stjórnarfrumvarpið á þgskj. 389, um framlenging og breyting á lögum nr. 16, 16. sept. 1915, um bráðabirgða verðhækkunartoll á útfluttum íslenskum afurðum.

Nefndin hefir frá öndverðu þessu þingi verið þeirrar skoðunar, að eigi væri rjett að framlengja lög þessi, og reynt í þess stað að finna aðrar tekjulindir, en þessum tilraunum hennar hefir verið misjafnlega tekið, og eigi verður enn sagt með vissu, hvernig sumum þessum tilraunum reiðir af. En nú er svo liðið á þingtímann, að eigi má tefja að koma á framfæri þeim frv., sem eigi er ráðið, að feld skuli eða lätin óútrædd. Og jafnvel þótt nefndin mæli ekki með framgangi þessa frv., vill hún þó gefa háttv. deild tíma til að koma frv. fram, ef hún er ósamþykk nefndinni.

Aðalástæður nefndarinnar fyrir þessari afstöðu hennar eru þessar:

1. Vegna aukins framleiðslukostnaðar er hæpið, að um raunverulega verðhækkun sje að ræða.
2. Eftir fullyrðingum sjávarútvegsmanna stendur sá atvinnuvegur nú svo höllum fæti, að hann þolir eigi frekari álögur en þú eru.
3. Tekjur þær, sem lög í þessa átt mundu gefa, yrðu eigi miklar, bæði vegna hækkunar á hinu tollfrjálsa verði og vegna stórkostlegrar rýrnunar á framleiðslumagni.
4. Í framkvæmd mundi verða erfitt að greina framleiðslu yfirstandandi árs frá framleiðslu næsta árs, enda engin víska fyrir, að allar afurðir frá yfirstandandi ári verði fluttar úr landi fyrir 1. júlí 1918, nje heldur hve nær þær yrðu fluttar út.

Samkvæmt þessu leggur nefndin til, að háttv. deild felli frumv. þetta,

Alþingi, 30. ágúst 1917,

Magnús Guðmundsson,
form. og framsm.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Þórarinn Jónsson. Þorsteinn M. Jónsson. Hákon J. Kristófersson.

(R. XLVIII, 8.)

Ed.

740. L Ö G

um mjólkursölu í Reykjavík.

(Afgreidd frá Ed. 31. ágúst.)

1. gr.

Bæjarstjórn Reykjavíkurkaupstaðar heimilast að setja ákvæði um alt, er lýtur að meðferð og gæðum rjóma og mjólkur, er selja á í kaupstaðnum, svo og um tölu og legu útsölastaða þeirra vörutegunda í kaupstaðnum. Heimilt er henni og að ákveða, að enginn megi standa fyrir sölu til almennings á mjólk eða rjóma í Reykjavíkurkaupstað, nema hann hafi til þess leyfi heilbrigðisnefndar, enda getur hún svipt þann leyfinu, er það hefir fengið, ef henni þykir ástæða til.

2. gr.

Bæjarstjórn setur allar nauðsynlegar reglur um eftirlit með mjólkurmeðferð og sölu mjólkur og rjóma.

3. gr.

Meðan mjólkurskortur er í Reykjavík, er bæjarstjórn heimilt að banna sölu á mjólk eða rjóma til neyslu á sölustaðnum og til neyslu á veitingahúsum, svo og notkun mjólkur og rjóma til niðursuðu eða til sælgætis, sem gert er í brauðgerðarhúsum eða í sambandi við aðra atvinnu, til sölu handa almenningi.

4. gr.

Þegar svo stendur á, sem í 3. gr. segir, er bæjarstjórn Reykjavíkur og heimilt að setja reglur um úthlutun mjólkur, svo sem með mjólkurseðlum eða á annan hátt, eftir því sem henta þykir.

5. gr.

Rjett er bæjarstjórn að leggja sektir við, alt að 1000 krónum, fyrir brot á ákvæðum þeim, er hún setur samkvæmt 1.—4. gr. Renna þær sektir í bæjarsjóð.

6. gr.

Mál út af brotum á ákvæðum þeim, sem bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—4. gr., skulu sæta sömu meðferð sem almenn lögreglumál.

7. gr.

Ákvæði, er bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—4. gr. laga þessara, liggja undir samþykki stjórnarráðsins.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. XXVIII, 5.)

Ed.**741. Nefndarálit**

um frv. til laga um breyting á lögum nr. 52, 3. nóv. 1915, um breytingu á lögum nr. 35, 20. október 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands.

Frá samvinnunefnd samgöngumála.

Samvinnunefndin hefir haft til meðferðar framangreint frv. á þingskjali 194, frv. til laga um breyting á lögum nr. 35, 20. október 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands, á þingskjali 357, og frv. til laga um breyting á sömu lögum, eftir landsímastjóra, er hann hefir afhent stjórnarráðinu, en það áttur samvinnunefndinni. Loks hefir nefndin athugað spurningarnar um lagningu símalína frá Borgarnesi til Hjarðarfells og frá Borgarnesi að Svignaskarði. Hefir nefndin orðið sammála um að láta allar þær breytingar, sem hún vill að gerðar sjeu á þessu þingi á símalögunum, koma fram í einu lagafrumvarpi, og auk þess taka upp í það frv. það, sem eftir á að standa óbreytt í símalögunum frá 1915, svo að öll laga-ákvæði um landsímamál verði að finna í símalögunum frá 1913 og í tillögum hennar nú.

Skal svo hjer gerð stutt grein fyrir breytingum þeim á símalöggjöfnni, sem felast í tillögum hennar.

Aftan við 2. gr. laganna frá 1913 (um I. flokks síma) leggur nefndin til, að bætt verði tveimur nýjum tengillnum, annari milli Hjarðarfells og Borgarness, en hinni milli Víkur í Mýrdal og Hornafjarðar. Fyrri línan er nauðsynleg til þess að tryggja símasambandið við Vesturland; liggur auk þess um fjölbyggt hjerað, er nauðsynlega verður að komast inn í símakerfið.

Síðari línan hefir lengi verið fyrirhuguð, og er nauðsynleg, bæði til þess að fá öruggara samband milli Austurlands og annara hluta landsins, fá símasamband milli Suður- og Austurlandsins, og til þess að koma milliliggjandi hjeruðum í símasamband.

Við góðu talsímasambandi milli Suður- og Austurlandsins verður tæplega hægt að búast fyr en búið er að leggja þessa línu.

Báðar þessar línur telur landsímastjóri sjálfsagt að settar verði í I. flokk, og þær því lagðar fyrir lánsfje, en án nokkurs tillags frá hlutaðeigandi hjeruðum, þar sem hin síðarnefnda, að minsta kosti, verði fult eins mikið aðallína og tengilína.

Landsímastjóri hefir fallist á breytingu þá á símalínunni frá Egilsstöðum á Völlum til Borgarfjarðar austur, sem frv. á þingskjali 194 fer fram á, enda verða afleiðingar hennar þær, að tjeður sími kemur til að liggja miklu lengur um bygð en eftir núgildandi lögum og yfir mun skemri fjallgarð; gerir hann því miklu meira gagn, sambandið verður öruggara og viðhaldskostnaður minni en ef hin leiðin væri farin, án þess þó, að kostnaðarauki verði verulegur.

Landsímastjóri er því og mjög hlyntur, að símalína verði lögð frá Borgarnesi að Svignaskarði, og þótt hjer sje um III. flokks línu að ræða, telur hann mega leggja hana á kostnað landssjóðs að öllu leyti, því að bæði sje hjer að ræða um línu, sem sje þýðingarmikil fyrir langferðamenn, og svo hafi hlutaðeigandi sýsla lagt mikið fje fram til símalagninga. Hann er þeirrar skoðunar, að leggja eigi línu þessa sem allra fyrst, jafnvel nú í haust, og telur sig hafa efni í hana.

Þessum tveimur línum er því bætt við III. flokks símana í 4. gr. ritsímalaganna frá 1913.

Til þess að það komi greinilegar fram í símalögunum, að stjórninni sje heimilt að gera ýmislegt það, er þyki nauðsynlegt til þess að tryggja góða starfrækslu símans, eins og t. a. m. kaup á varasésíma og símamótorskipi, er eftir tillögum landsímastjóra lagt til, að orðunum: og gera aðrar nauðsynlegar ráðstafanir, sje bætt inn eftir orðinu: »aðallinum« í 3. málsg. 5. gr. símalaganna frá 1913.

Þegar lokið er við að reisa þráðlausu firðviðskiftastöðina við Reykjavík, liggur nærri að reisa smástöðvar víðs vegar um landið á þeim stöðum, sem kringumstæður leyfa og álitid verður nauðsynlegt. Er tilætlunin með slíkum stöðvum bæði að koma hjeruðunum, sem þær verða settar í, í samband við símakerfi landsins, og að þær verði til afnota fyrir skip í hafi. Í Flatey í Breiðafirði, sem ekki er í sambandi við símakerfið, en liggur hins vegar vel við firðviðskiftum við skip í hafi, hefir símastjóri hugsað sjer, að hin önnur firðviðskiftastöð landsins verði reist.

Það þykir því rjett, að fyrir hendi sje lagaheimild til þess, að reistar verði slíkar þráðlausar smá-firðviðskiftastöðvar, og að stjórninni sje veitt heimild til að setja sem skilyrði fyrir stofnun slíkra stöðva fjárframlag til stofn- og rekstrarkostnaðar lögum samkvæmt frá hlutaðeigandi hjeruðum.

Við frv. á þingskjali 357, eins og það hefir verið samþykkt í háttv. Nd., hafði landsímastjórinn ýmislegt að athuga. Fyrst og fremst það, að í það, sem á að koma í stað 9. gr. símalaganna frá 1913, vantar ákvæði þau, sem standa í byrjun tjeðrar lagagreinar, um ábyrgð sveitarstjórna á starfrækslu símastöðva. Í frv. eru auk þess notuð orð, sem annaðhvort eru ekki til í símamálinu (skiftistöð), eða notuð í alt annari merkingu en ætlast er til í frv. (einkastöð). Loks telur landsímastjóri ekki tiltækilegt að setja algilda reglu um það, að landsím-inn skuli greiða hálfan rekstrarkostnað III. flokks símastöðva.

Samvinnunefndin hefir fallist á þetta og því breytt frumvarpsgreininni að nokkru, þótt mergur hennar sje hinn sami og frv. á þingskjali 357.

Með því að innihald laga nr. 52, 3. nóvember 1915, er ýmist orðið óþarft, eins og ákvæðið um loftskeytastöðina, eða tekið upp í breytingartillögur nefndarinnar, þær er hjer fara á eftir, leggur nefndin til, að þau lög sjeu úr gildi feld.

Með þessum athugasemdum leyfir samvinnunefndin sjer að leggja það til, að samþykktar verði eftirfarandi

BREYTINGARTILLOÐUR.

1. Í stað málsgreinarinnar komi svo hljóðandi 7 greinar:

1. gr.

Á eftir tölulið 7 í 2. gr. laga nr. 35, 20. október 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands, komi tveir nýir liðir, svo hljóðandi:

8. Tengiliña milli Hjarðarfells og Borgarness.

9. Talsímalínan Vík í Mýrdal — Hornafjarðar.

2. gr.

4. gr. í greindum lögum orðist svo:

Til þriðja flokks teljast þau talsímasambönd, sem fyrirhuguð eru, en ótalin í 1. og 2. flokki, svo sem: Til Grenivíkur, Hvammstanga, Skagastrandar og Kálfshamarsvíkur, Grundarfjarðar, Unaóss og Borgarfjarðar austur, Loðmundarfjarðar, Raufarhafnar, Súgandafjarðar, Reykjarfjarðar í Strandasýslu; til Snæfjalla og þaðan að Höfða í Grunnavík; til Staðar í Aðalvík um Hesteyri, frá Hesteyri að Höfn á Hornströndum; um Barðastrandarsýslu; frá Borgarnesi að Svignaskarði; frá Hafnarfirði um Garðahverfi til Sviðholtshverfis á Álftanesi; frá Hafnarfirði um Voga til Grindavíkur; frá Keflavík til Hafna; frá Hraungerði að Torfastöðum í Biskupstungum og upp í Hreppa, upp á Land og niður í Þykkvabæ í Rangárvallasýslu; svo og frá Eystri-Garðsauka að Hlíðarenda.

Enn fremur símakerfi í kaupúnum og þorpum, sem landssjóður eignast.

3. gr.

Á eftir orðinu »aðallínum« í 5. gr. 3. málsg. laganna komi:
og gera aðrar nauðsynlegar ráðstafanir.

4. gr.

Aftan við 6. gr. laganna bætist:

Litlar þráðlausar firðviðskiftastöðvar er stjórninni og heimilt að stofnsetja, eftir því sem þörf er á, annað hvort til þess að koma einstökum landshlutum í samband við símakerfi landsins eða vegna siglinganna. Skal hjerað það, er hlut á að máli, venjulega taka þátt bæði í stofnkostnaði og rekstrarkostnaði þessara stöðva, eftir því sem landsstjórnin ákveður í hvert sinn lögum samkvæmt.

5. gr.

Á eftir orðunum »samkvæmt 5. gr.« í 7. gr. laganna, komi:
(að undan skildum 8. og 9. lið 2. greinar).

6. gr.

9. gr. laganna orðist svo:

Það skal jafnan vera skilyrði fyrir því, að stofnsettar sjeu talsímastöðvar til almenningsnota, að hreppurinn áhyrgist starfræksluna eftir þeim reglum, sem gilda um venjulegar talsímastöðvar, og landsstjórnin ákveður nánar.

Þegar samningar þeir falla úr gildi, sem nú eru milli símastjórnarinnar og sveitarstjórna um greiðslu kostnaðarins við rekstur símastöðva, eða stofnsettar eru nýjar stöðvar, greiðir landsíminn af kostnaði þessum ekki minni hluta en hjer segir:

- a. af rekstrarkostnaði I. flokks B. $\frac{4}{5}$.
- b. — — — II. — $\frac{2}{3}$.
- c. Rekstrarkostnað símastöðva III. flokks greiðir landsíminn venjulega að hálfu, en rekstrarkostnað þeirra stöðva, sem settar eru í þágu einstakra manna eða hreppa, án þess að landsíminn hafi tekjur af þeim að nokkrum mun, greiði hlutaðeigendur að öllu leyti.
- d. Rekstrarkostnað stöðva, sem settar eru eingöngu vegna eftirlits með símanum, greiðir landssíminn að öllu leyti.

7. gr.

Lög nr. 52, 3. nóvember 1915, um breytingu á lögum nr. 35, 20. október 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands, eru úr gildi numin

II. Fyrirsögn frumv. orðist svo:

FRUMVARP

til laga um breytingar á og viðauka við lög nr. 35, 20. október 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands.

Alþingi, 29. ágúst 1917.

Þórarinn Jónsson,
form. samvn. og Nd.nefndar, framsm. í Nd.

Guðjón Guðlaugsson,
form. Ed.

Sig. Eggerz,
fundaskrifari Ed.

Jóh. Jóhannesson,
framsm. Ed.

Benedikt Sveinsson,
skrifari samvn.

Gísli Sveinsson,
skrifari Nd.

Halldór Steinsson.

Hjörtur Snorrason.

Þorleifur Jónsson.

Þorsteinn M. Jónsson.

B. R. Stefánsson.

Hákon J. Kristófersson.

(A. III, 21.)

Nd.

742. Frumvarp

til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917.

(Eftir 3. umr. i Ed.)

1. gr.

Sem viðbót við gjöldin, sem talin eru í fjárlögunum 1916 og 1917, veitast 307914 kr. 6 a. til útgjalda þeirra, sem hjer fara á eftir.

2. gr.

Til viðbótar við 12. gr. (læknaskipun o. fl.) eru veittar 28800 kr.:

1. Rittje handa landlækni	kr. 1000,00
2. Við 6. b. Viðbótarstyrkur til augnlæknis, til ferðalaga	— 400,00
3. Við 11. B. Til ljósstöðvar	— 15000,00
4. Við 15. a. Styrkur til sjúkrahúsa og sjúkraskýla	— 8400,00

Uppbót þessi er veitt fyrir árin 1916 og 1917, eftir fjölda legudaga, þó með þeim skildaga, að eigi komi meira en 30 aurar á hvern legudag, og að hjerað það, sem rekur sjúkrahúsið eða sjúkraskýlið, leggi fram jafnmikið og fjárlagastyrkur og þessi uppbót nema samtals.

5. Við 15. b. Til sjúkraskýlisgerðar á Stórolfshvoli	— 3000,00
6. Við 15. h. Styrkur handa sjúklingum með hörundsberkla	— 1000,00

Alls kr. 28800,00

3. gr.

Sem viðbót við 13. gr. fjárlaganna (samgöngumál) veitast 121554 kr. 57 a.:

1. Við A. 2. Dýrtíðaruppbót til pósta 1916, endurtekin heimild	kr. 22921,48
2. Við B. II. Til athendingar vega	— 14000,00
3. Við B. IV. Til vegarins frá Vogastapa til Grindavíkur 1914—15	— 5927,32
4. Við C. III. 2. Til Breiðafjarðarabáts	— 5000,00
5. Við C. III. 3. Til bátaferða á Ísafjarðardjúpi	— 1000,00
6. Við C. III. 10.:	
a. Til vjelbátaferða á Húnaflóa, alt að	— 5000,00
b. Til vjelbátaferða í Norður-Þingeyjarsýslu, með enda- stöðvum Seyðisfirði og Akureyri, alt að	— 8000,00
c. Til vjelbátsferða milli Akureyrar og Sauðárkróks, alt að ...	— 2000,00
d. Til Austfjarðabáts, alt að	— 20000,00

Þau skilyrði skulu sett fyrir styrkveitingum þessum, að hlutaðeigandi hjeradsstjórnir útvegi bátana og yfirlíti reikninga þeirra og sendi stjórnarráðinu þá síðan með yfirlýsingu um, að þær sjeu þeim samþykkar, enda verði styrkurinn

Flyt: kr. 83848,80

Flutt: kr. 83848,80

ekki útborgaður fyrir til fulls. — Styrkurinn má ekki fara fram úr helmingi rekstrarkostnaðar.

Bátarnir skulu eigi vera minni en 30 smálesta. Þó má stjórnarráðið veita styrkinn til þessara ferða, þótt smærri bátar sjeu notaðir, ef þeir fást eigi nógu stórir, eða ef smábátar eru hentugri af alveg sjerstökum ástæðum.

7. Til Þórhalls kaupmanns Danielssonar í Hornafirði, fyrir að halda uppi ferðum að og frá Hornafirði árið 1916	—	5000,00
8. Við E. III. c. Ingólfshöfðaviti 1916, þar af endurveiting 2670 krónur, umframgreiðsla 1331 kr. 49 a.	—	4001,49
9. Við E. III. f. $\frac{2}{3}$ af kostnaðinum við þokulúður á Dalatanga 1917 7000 kr. og endurbót húsakynna 4000 kr.	—	11000,00
10. Við E. V. Ýmislegt 1916. Til kaupa á mótörflutningabát	—	17704,28
Alls kr. 121554,57		

4. gr.

Sem viðbót við 14. gr. fjárlaganna (kirkju- og kenslumál) veitast 14850 kr.:

1. Við B. I. a. Til prófessors Einars Arnórssonar, viðaukalaun 1917	kr.	2750,00
2. Við B. I. b. Til Holgers Wiehe, sendikennara	—	1000,00
3. Við B. I. b. 1. Fyrir tæki til rannsókna og líkskoðunarstofu.	—	3000,00
4. Við B. VIII. Verslunarskólinn í Reykjavík	—	1000,00
5. Við B. X. 3. Styrkur til námskvenna færast upp í 60 kr. um mánuðinn 1917... .. .	kr.	1350,00
Við B. X. 4. Húsaleiga 1916, viðbót	—	30,00
Við B. X. 4. Viðbót við húsaleigu og ræsting 1917	—	120,00
6. Við B. XI. 1. Kvennaskólinn í Reykjavík árið 1917	kr.	2000,00
Við B. XI. 4. Kvennaskólinn á Blönduósi árið 1917	—	1000,00
Við B. XIII. b. Flensborgarskólinn	—	2000,00
Við B. XIII. d. Til handavinngunámskeiðs kvenna á Akureyri 1916 og 1917	—	600,00
Alls kr. 14850,00		

5. gr.

Sem viðbót við 15. gr. fjárlaganna (til visinda, bókmenta og lista) veitast 7000 kr.:

1. Við 7. lið. Til bókasafns Austurlands, styrkur til að kaupa bókasafn Asgeirs heit. Torfasonar	kr.	3000,00
2. Við 20. lið. Til Bjarna Jónssonar frá Vogu, fyrir að þýða Goethes Faust, viðbót árið 1917	—	800,00
3. Til Sigfúsar bókavardar Blöndal, til þess að fullgera íslensk-danska orðabók	—	2500,00
4. Við 1. n. Til þess að setja grind í hliðið að safnahúsinu, alt að	—	700,00
Alls kr. 7000,00		

6. gr.

Sem viðbót við 16. gr. fjárlaganna (til verklegra fyrirtækja) veitast 28623 kr. 38 a.:

1. Við 3. b. Til áveitunnar á Miklavatnsmýri 1917	kr. 3191,98
2. Við 3. b. Uppbót á »akkorði« um skurðagröft s. st.	— 3500,00
3. Við 4. lið (fjárl. 1914 og 1915). Til fyrirhleðslu Skálmarrinnar í Álftaveri, gegn jafnmiklu eða meiru annarsstaðar frá	— 1050,00
4. Við 22. lið (fjárl. 1914 og 1915). Til erindreka Sambands isl. samvinnufjelaga 1917 (endurveiting)	— 2000,00
5. Til varnargarðs á Siglufjarðareyri 1916	— 18681,40
6. Til Jóns Pálssonar, dýralækninganema, viðbótarstyrkur.	— 200,00
Alls	kr. 28623,38

7. gr.

Sem viðbót við 18. gr. fjárlaganna (til eftirlauna og styrktarfjár) veitast 1750 kr.:

1. Til landritara Kl. Jónssonar, viðbót við biðlaun hans 1. febr. til 31. júlí 1917	kr. 1000,00
2. Til ekkjufrúar Önnu Ásmundsdóttur frá 1. október 1916 til ársloka	kr. 75,00
Til þriggja barna hennar fyrir sama tíma... ..	— 75,00
Fyrir árið 1917 fyrir hana sjálfa	— 300,00
Fyrir börn hennar sama ár	— 300,00
Alls	kr. 1750,00

8. gr.

Sem viðbót við 19. gr. fjárlaganna (óviss útgjöld) veitast 98636 kr. 11 a.:

1. Laun og kostnaður bankastjóra Björns Sigurðssonar í London 1916	kr. 10850,00
1917	— 20000,00
kr. 30850,00	
2. Styrkur til íslenskra. botnvörpuskipaeigenda, til utanfarar sendimanns	— 2694,00
3. Til breytingar á stjórnarráðshúsinu, geymsluhúsi þess og geymsluskúr.	— 27000,00
4. Til endurgreiðslu á fje opinberra sjóða og stofnana, sem stóð inni í dánarbúi Guðlaugs Guðmundssonar	— 23388,37
5. Til bráðabirgðaviðgerðar á Landsbankarústunum... ..	— 13103,74
6. Til fjögurra háseta á eimskipinu »Assistent«, 400 kr. til hvers	— 1600,00
Ætlast er til, að stjórnin geri gangskör að því að fá frá rjettum hlutaðeigendum fullar skaðabætur handa mönnum þessum, er allar nema 2400 kr., og sje þá fjárveiting þessi endurgreidd landssjóði.	
Alls	kr. 98636,11

9. gr.

Sem viðbót við 22. gr. fjárlaganna (kaup á Melkotslóð) veitast kr.	700,00
Enn fremur til viðbótar fje, veittu til kaupa á landi	
undir kirkjugarð í Reykjavík... .. —	6000,00
Alls kr.	6700,00

10. gr.

Landsstjórninni veitast heimildir til þess:

1. Að selja Landsbankanum lóð á horninu á Hverfisgötu og Kalkofnsvegi, svo stóra sem bankanum nægir, fyrir 13 kr. feralinina, samkvæmt fram förnu mati. Skuldabref landssjóðs fyrir andvirði Landsbankarústanna gangi til greiðslu á þessari lóð. Afgangurinn greiðist í peningum.
2. Að selja prestaskólahúsið fyrir það verð, sem býðst, þó ekki lægra en óvilhallir menn meta.
3. Að gefa Iðunni í Reykjavík sömu greiðsluivilnanir sem verksmiðjan Gefjun á Akureyri hefir fengið.
4. Að veita hreppsnefnd Húsavíkurhrepps tveggja ára frest á afborgun af láni til hreppsins úr viðlagasjóði, til rafmagnsveitu.
5. Að veita hreppsnefnd Stykkishólmshrepps tveggja ára frest á afborgun af láni til hreppsins úr viðlagasjóði, til bryggjугerðar í Stykkishólmi.
6. Að verja fje því, sem veitt er í fjárlögum fyrir árin 1916 og 1917 til íslenskrar orðabókar á nafn Jóns rithöf. Ólafssonar, til framhalds slíkri orðabók á þessu ári, að tiltölu við tímalengd.
7. Að undanþiggja aðflutningsgjöldum þær vörur, sem fluttar hafa verið eða fluttar verða hingað og hjeðan úr Vesturheimi með leyfi ríkisstjórna þar til stjórnarvalda í Færeyjum.
8. Að veita Brynjólfi Einarssyni, verkstjóra, 1700 kr. styrk af simafje.
9. Að láta leggja símalínuna frá Borgarnesi að Svignaskarði á árinu 1917.

(B. XLII, 8.)

Nd.

743. Frumvarp

til laga um stefnubirtingar.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Í hreppi hverjum og kaupstað á landi hjer skal sýslumaður eða bæjarfógeti skipa að minsta kosti tvo menn til að birta kvaðningar til sáttafunda og stefnur til dómþinga, og tvo til vara, er gegni þeim starfa í forföllum hinna. Það er borgaraskylda að gegna starfinu, enda er sú ein stefnubirting lögmæt,

er tveir stefnuvottar framkvæma eða notarius publicus. Sýslumenn skulu láta hverjum stefnuvotti í tje eitt eintak af lögum þessum.

2. gr.

Fyrirköll á sáttafund og stefnur skulu ávalt skriflegar vera.

3. gr.

Engan má skipa stefnuvott nema hann sje 21 árs að aldri, hafi óflekkað mannorð og sje svo heill og þroskaður, að hann megi rækja starfið.

4. gr.

Stefnuvottar skulu, áður en þeir taka til starfa, undirrita drengskaparheit um það, að þeir skuli rækja starfann með trúmensku og samviskusemi.

5. gr.

Þá er stefnuvottar hafa birt stefnu, skulu þeir rita á hana, eða á blað, er við hana sje fest, vottorð um það, hvar stefnan hafi verið birt, fyrir hverjum, hve nær (hvaða viku- og mánaðar-dag og klukkustund). Enn fremur er þeim rjett að votta um það, ef stefndur tekur birtingu gilda, þótt henni sje áfátt að einhverju leyti, svo sem af því að hún sje eigi birt á lögmaeltum stað eða lögmaeltum tíma dags. Í vottorði þessu skulu þeir skírskota til stefnuvottaheits sins og taka fram, að þeir staðfesti vottorðið með eiginhandar nöfnum sínum. Að lokum ber þeim að staðsetja og dagsetja vottorðið og rita síðan nöfn sín undir það.

Vottorðum stefnuvotta um framangreind atriði verður eigi hnekt, nema full sönnun komi á móti þeim.

6. gr.

Enginn er lögþæfur til að birta stefnu í sjálfs sín sök, eða ef hann er kvæntur eða giftur aðilja, eða skyldur eða mægður honum í beina línu upp eða niður eða í annan lið til hliðar.

7. gr.

Stefnu skal birta á virkum degi frá lokum níundu stundar árdegis til loka níundu stundar síðdegis.

8. gr.

Birta skal stefnu á lögheimili stefnds, skrifstofu hans eða vinnustofu. Nú á hann fleiri lögheimili en eitt í senn, og er þá rjett að birta stefnu á öðru eða einhverju þeirra heimila. Ef stefndur á hvergi lögheimili, er rjett að birta stefnu á dvalarstað hans. Nú á stefndur engan ákveðinn dvalarstað, og er þá rjett að birta stefnu þar sem hann er að hitta.

Nú er okunnugt um það, hvar maður er, og skal stefna þá birt í blaði því, er flytur opinberar auglýsingar. Sama er, ef stefnt er óákveðnum mönnum.

Nú er fleirum mönnum stefnt vegna málasmsteypu eða samaðildar, og er þá rjett að birta stefnu á heimilum hvers einstaks þeirra.

Nú þarf maður að stefna manni ósjálfráða eða ófjárráða, og skal þá um stefnubirtingu fara svo sem lögráðamaður hans væri sjálfur aðili málsins.

Nú er firma stefnt, og má stefnu birta þar er firmað er skrásett eða skyldi að lögum skrásett.

Nú þarf maður að höfða mál á hendur stofnun eða fjelagi, og er honum þá rjett að birta stefnu á heimili eða skrifstofu forráðamanns stofnunar eða formanns stjórnar hennar eða fjelagsins.

Nú vill maður birta stefnu bæjarstjórn, sýslunefnd eða hreppsnefnd, og er þá rjett að birta hana formanni bæjarstjórnar, sýslunefndaroddvita eða hreppsnefndar.

9. gr.

Stefnu skal jafnan birta stefndum sjálfum, ef þess er kostur. Ella skal birta stefnu konu hans, foreldrum, uppkomnum börnum, hjúum og öðrum heimamönnum hans eða starfsmönnum, er svo sjeu til vits og ára komin, að þau megi tjá honum birtinguna. Nú er þessara manna eigi kostur, og má þá birta stefnu þeim, er lögheimili eiga í sama húsi eða á sama bæ sem stefndur. Ef þeirra er eigi heldur kostur, skal stefnu birta þeim, er stefnuvottar hitta þar fyrir.

Nú er stefna birt, og skal þá afhenda þeim, sem birt er, eftirrit af stefnunni.

Lögmælt gjald fyrir slík eftirrit ber stefnanda að greiða.

Nú er stefna birt samkvæmt 5. og 6. málsg. 8. gr., og gilda þá samskonar reglur og þær, er áður greinir í 1. og 2. málsg.

10. gr.

Nú sækir maður sáttafund eða dómþing og krefst frávisunar máls vegna galla á stefnubirtingu, og skal þá eigi vísa máli frá dómi, nema tvímæla orki, að hann sje sá, sem stefna átti.

11. gr.

Nú verður það, að mál er dæmt eða úrskurðað af sáttanefnd, enda þótt stefndur hafi sjer að vítalausu alls eigi fengið vitneskju um, að honum var stefnt í aðalmáli eða aukamáli í sambandi við það, eða eigi svo tímanlega, að hann mætti þing sækja, og er honum þá rjett að gera fyrir æðra dómi allar þær kröfur og koma fram öllum þeim vörnum og gögnum leyfislaust, er honum mundi hafa verið rjett að hafa uppi fyrir hinum óæðra dómi, ef hann hefði átt þess kost.

12. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin N. L. 1—4—2, 4. og 10. og 1—4—18, að því leyti, sem sú grein kynni að geyma ákvæði um stefnubirtingar, og tilsk. 3. júní 1796, 17.—22. gr., svo og öll önnur ákvæði í lögum, er koma í bága við lög þessi. Þó skal haldast fyrirmæli laga nr. 35, 2. nóv. 1914, 6. gr., um birtingu stefnu til merkjadóms í Reykjavík.

(B. LXXII, 5.)

Ed.**744. Frumvarp**

til laga um lýsismat.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Allir þeir, sem lýsi selja eða senda úr landi frá kaupstöðum eða lög-giltum kaupsíðum, skulu eiga kost á að fá það flokkað og metið af lögskipuðum matsmönnum.

2. gr.

Lögreglustjóri skipar lýsismatmenn, eftir því sem þörf krefur, og rita þeir undir eiðstaf, er stjórnarráðið fyrirskipar. Áhöld til lýsisrannsókna og merkingar leggur landsstjórnin til.

Matsmenn skulu jafnan gefa vottorð um skoðunina, og eru þau vottorð sönnun þess, að lýsið sje rjett flokkað og merkt.

3. gr.

Kostnaður við lýsismat greiðist af þeim, er mats óska, eftir sömu reglum sem kostnaður við fiskimat. Nánari reglur um tilhögun matsins, flokkun og merkingu lýsisins ákveður stjórnarráðið eftir tillögum Fiskifjelags Íslands.

(B. XIV, 11.)

Ed.**745. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum um fasteignamat, nr. 22, 3. nóvember 1915.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

9. grein laganna orðist þannig:

Til ábúðarskatts skulu hverjar 150 kr. í matsverði jarða og jarðarhúsa jafngilda einu hundraði á landvísu. Þó er undan skilið ábúðarskatti:

1. Umbætur, aðrar en á húsum, og mannvirki síðustu 10 ára, sem metin eru sjer.
2. Verð jarðarhúsa, sem kann að fara fram úr helmingi af matsverði jarðarinnar, án umbóta og mannvirkja, sem sjer eru metin.
3. Hús þau, sem á jörðu standa og eru annara eign en jarðeiganda.

Húsaskattur af skattskyldum húsum skal tekinn af matsverði húsanna, að viðbættu matsverði þeirra lóða og lóðarjettinda, er hverri húseign fylgir.

2. gr.

12. gr. laganna orðist þannig:

Hver, sem skipaður er í fasteignamatsnefnd eða yfirmatsnefnd, skal vinna eið að starfi sínu. Fasteignamatsmenn og yfirmatsmenn fái í fæðispeninga og ferðakostnað frá 1. jan. 1917 7 krónur hvern dag, sem þeir gegna nefndarstörfum, auk endurgjalds á kostnaði við sendiferðir, símanot og rittöng í þarfir nefndarinnar.

(B. XXXV, 7.)

Nd.

746. Frumvarp

til laga um breytingu á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breytingu á þeim lögum.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

Í stað 1. gr., 3. gr., 4. gr., 5. gr., síðasta málsl. í 8. gr., 1. málsg. í 11. gr., 1. málsl. í 12. gr., 13. gr., 15. gr., 19. gr., 20. gr. og 1. gr. laga nr. 43, 11. júlí 1911, 3. málsl. 1. málsg. í 21. gr., síðasta málsl. í 25. gr., 29. gr. og 2. gr. laga nr. 43, 11. júlí 1911, og 30. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, komi svo hljóðandi greinar:

1. gr.

(1. gr. laga 8. okt. 1883).

Málefnum kaupstaðarins skal stjórnað af bæjarstjórn. Í henni eru kosnir bæjarfulltrúar auk bæjarstjóra, sem er oddviti hennar.

Bæjarstjórnin kys sjer forseta á fundum úr flokki bæjarfulltrúanna.

Bæjarstjórnin kys bæjarstjóra til 3 ára í senn, og ákveður laun hans og skrifstofufje, er hvorttveggja greiðist úr bæjarsjóði.

Bæjarstjóri hefir því að eins atkvæðisrjett, að hann sje jafnframt bæjarfulltrúi.

2. gr.

(3. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarfulltrúar skulu vera 11 að tölu. Þó getur stjórnarráðið breytt tölu þeirra eftir tillögu bæjarstjórnarinnar. Skulu bæjarfulltrúarnir kosnir af þeim bæjarbúum, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

3. gr.

(4. gr. laga 8. okt. 1883).

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, konur og karlar, sem eru 25 ára

að aldri og hafa átt lögheimili í bænum 1 ár þegar kosning fer fram, og fullnægja að öðru leyti skilyrði fyrir kosningarrjetti til Alþingis.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, eigi heldur foreldrar og börn nje móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra. Heimilt er konu jafnan að skorast undan kosningu.

4. gr.

(5. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarfulltrúarnir skulu kosnir til 6 ára, þriðjungur annaðhvert ár. Árið 1918 skulu þó fulltrúarnir kosnir fullri tölu; fer einn þriðjungur þeirra frá eftir 2 ár, samkvæmt hlutkesti, og annar þriðjungur eftir 4 ár, sömuleiðis eftir hlutkesti. Fari fulltrúi af öðrum ástæðum frá á kjörtímabilinu, skal kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem eftir er af því.

5. gr.

(Síðasti málsliður 8. gr. laga 8. okt. 1883).

Sá, sem gegnt hefir fulltrúastörfum í 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast þá sýslu á hendur aftur, fyr en eftir jafnlangan tíma og hann hafði áður verið fulltrúi.

6. gr.

(1. málsg. 11. gr. laga 8. okt. 1883).

Forseti bæjarstjórnarinnar stjórnar umræðum á fundum og sjer um, að það, sem ályktað er, sje rjett ritað í gerðabókina.

7. gr.

(1. málsliður 12. gr. laga 8. okt. 1883).

Virðist bæjarstjóra, að einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar gangi út fyrir vald hennar, eða hún sje gagnstæð lögum eða skadleg fyrir kaupstaðinn, eða að hún miði til að færast undan skyldum þeim, er á kaupstaðnum hvíla, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt í gerðabókina.

8. gr.

(13. gr. laga 8. okt. 1883).

Í öllum málefnum um uppeldi og fræðslu barna hefir formaður skólaneftndarinnar sæti og tillögurjett á fundum bæjarstjórnarinnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

9. gr.

(15. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjelagsins samkvæmt hafnarlögum.

10. gr.

(19. gr. laga 8. okt. 1883).

Niðurföfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa lögheimili

eða hafa fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði. Þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir á gjaldárinu hafi líka haft fast aðsetur annarstaðar og galdið þar útsvar; þá skal frá útsvarinu draga tiltölulega við þann tíma, er þeir dvöldu annarstaðar, þó ekki meira en þeir guldu þar.

Á hverskonar atvinnu, sem rekin er í bænum og talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun eða kaupskap eða þilbátaútgerð, má gjald leggja, þótt ekki sje rekin nema 8 vikur og atvinnurekandinn eigi heimili annarstaðar. Á síldveiði og síldarverkun í kaupstaðnum eða á höfninni, og lóðar-afnot, sem einhvern arð gefa, má gjald leggja, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjelög og pöntunarfjelög má leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabréf og hafa sölubúð og vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

Heimilt er niðurjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árstekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skytt er nefndinni og bæjarstjórninni að halda þessum upplýsingum leyndum.

11. gr.

(20. gr. laga 8. okt. 1883 og 1. gr. laga 11. júlí 1911).

Sjö manna nefnd skal jafna niður gjöldum eftir efnum og ástæðum.

Um kosningarrjett og kjörgengi til þessarar niðurjöfnunarnefndar gildir hið sama, sem á er kveðið um kosningarrjett og kjörgengi til bæjarstjórnar. Nefndarmenn eru kosnir til 6 ára, og skal kosning fram fara í septembermánuði. Af þeim, sem kosnir voru í fyrsta skifti, fara 3 frá að 3 árum liðnum. Skal það, hverjir frá fara, vera komið undir samkomulagi, en verði því eigi á komið, skal hlutkesti ráða. Síðan fara frá á hverjum 3 ára fresti til skiftis 4 og 3 nefndarmenn. Um kosningaraðferðina í nefnd þessa gildir hið sama, sem fyr segir um kosning í bæjarstjórn, að svo miklu leyti, sem við getur átt.

Enginn, sem skyldur er að taka móti kosningu í bæjarstjórnina, getur skorast undan að taka á móti kosningu í niðurjöfnunarnefndina, nema bæjarfulltrúarnir. Hver sá, er verið hefir 6 ár eða lengur samfleytt í nefndinni, er og undanþeginn starfa þessum jafnlengi og hann hefir í henni verið. Enginn má á sama tíma sitja í niðurjöfnunarnefnd og í bæjarstjórn.

Niðurjöfnunarnefndin kys sjer sjálf oddvita úr sínum flokki, og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu sem um bæjarstjórnina (11. gr.).

12. gr.

(3. málsl. 1. málsg. 21. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjórnin má ákveða, að aukaniðurjöfnun skuli fram fara, er þess þykir þörf, og skulu skattar þá lagðir á þá, sem flutt hafa sig til kaupstaðarins eða rekið þar atvinnu eftir að aðal-niðurjöfnun fór fram, og skyldir eru til að greiða skatt.

13. gr.

(Síðasti málsl. 25. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjóri ávísar útgjöldum kaupstaðarins samkvæmt reglum þeim, er þar um eru settar í samþykktinni um stjórn málefna kaupstaðarins.

14. gr.

(29. gr. laga 8. okt. 1883 og 2. gr. laga 11. júlí 1911).

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið og senda bæjarstjóranum fyrir lok janúarmánaðar; lætur bæjarstjórinn reikning þenna liggja öllum kaupstaðarbúum til sýnis, og skal um þetta, og um hvernig slikt sje birt, farið að á sama hátt og fyrir er mælt að framan, í 21. gr., um niðurjöfnunina. Reikningurinn sje því næst vandlega yfirfarinn af 2 yfirskoðunarmönnum, er kosnir sjeu af kaupstaðarbúum þeim, er samkvæmt 4. gr. hafa kosningarrjett; skulu þeir kjörnir á sama hátt og fulltrúarnir, og hafa það starf á hendi um 3 ár. Skoðunarmenn skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar frá því þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri er búinn að svara athugasemdum þeirra, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn, ásamt athugasemdum skoðunarmanna og svari gjaldkera, fyrir bæjarstjórnina, er leggur úrskurð sinn á athugasemdir yfirskoðunarmanna og veitir bæjargjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði á athugasemd, sem snertir þau bæjarstörf, er honum hafa verið sjerstaklega falin á hendur (2. gr.). Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna að úrskurður bæjarstjórnarinnar sje rjettur, enda leggi úrskurðurinn honum peningaábyrgð á hendur, og má hann halda málinu til dóms og laga. Yfirskoðunarmönnum er og skylt að endurskoða reikninga þeirra sjóða og stofnana, er bæjarstjórnin hefir umsjón með.

Þegar búið er að endurskoða og leggja úrskurð á reikning gjaldkera, á að birta á prenti ágríp af honum, er bæjarstjórinn semji; á ágríp það að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum kaupstaðarins.

15. gr.

(30. gr. laga 8. okt. 1883).

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir hið umliðna reikningsár með athugasemdum yfirskoðunarmanna og úrskurðum bæjarstjórnarinnar á þeim. Komist stjórnarráðið að því, þá er það yfirfer reikninginn eða á annan hátt, að bæjarstjórnin hafi viðhaft ólög-mæt gjöld, neitað að greiða þau gjöld, sem löglega hvila á kaupstaðnum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sinu, skal það gera þær ráðstafanir, er við þarf, og ef nauðsyn ber til, getur það með lögsókn komið ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, er hafa átt þátt í þessum ályktunum.

(Á eftir 30. gr. laga 8. okt. 1883 komi eftirfarandi 2 greinar):

16. gr.

Með samþykkt bæjarstjórnarinnar, staðfestri af stjórnarráðinu, má ákveða, að sjerstökum málefnum kaupstaðarins skuli stjórnað af föstum nefndum, og skal í samþykktinni tiltekið nánara um skipun þeirra, verksvið og vald.

17. gr.

Bæjarstjórn lætur fram fara leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda um, hvort bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta.

Sje samþykkt með meiri hluta greiddra atkvæða, að svo skuli gert, ganga 2., 3. og 4. gr. laga þessara í gildi 1. janúar næstan á eftir. Að öðru leyti öðlast þau gildi 1. júlí s. á. 31. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, falli niður.

(B. XXXVI, 9.)

Ed.

747. Frumvarp

til laga um breyting á 1. gr. tolllaga fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911.

(Eftir eina umr. í Nd.)

1. gr.

a. Tölul. 1 orðist svo:

Af allskonar öli, limonaði og öðrum samskonar óáfengum drykkjum, sem ætlaðir eru óblandaðir til drykkjar, kr. 0,20 af hverjum lítra.

b. Tölul. 7 orðist þannig:

Af tóbaki allskonar, reyktóbaki, munntóbaki, nefstóbaki og óunnu tóbaki 3 kr. af hverju kílógr.

c. Tölul. 8 orðist þannig:

Af tóbaksvindlum og vindlingum (cigarettum) kr. 6,00 af hverju kg.

d. Tölul. 15 orðist þannig:

Af öllum brjóstsýkur- og konfekttegundum kr. 1,25 af hverju kg.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(A. XXIV, 5.)

Ed.**748. Breytingartillögur**

við frumvarp til laga um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911.

Frá Magnúsi Torfasyni.

Við 1. gr. 2. málsg.

a. Í annari línu komi í stað »35«:

50.

b. Í 5. línu komi í stað »15«:

25.

(B. LXXII, 6.)

Ed.**749. Állt fjárveitinganefndar**

um fjárhagsatriðið í frv. til laga um lýsismat.

Nefndin fellst á ákvæði frv. þessa um að landsstjórnin leggi til áhöld til lýsistránsókna og merkingar.

Alþingi, 31. ágúst 1917.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.Eggert Pálsson,
fundaskrifari.

(A. I, 63.)

Ed.

750. Frumvarp

til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

I. kafi.**Tekjur:****1. gr.**

Árin 1918 og 1919 er ætlast til, að tekjur landsins verði 4793750 kr., og að þeirra verði aflað með tekjugreinum þeim, sem taldar eru í 2.—6. gr.

2. gr.

Þessir skattar og tollar er ætlast til að nemi samtals 4336000 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Ábúðar- og lausafjárskattur	75000	75000	279000
2. Húsaskattur	14500	14500	
3. Tekjuskattur	50000	50000	
4. Aukatekjur	70000	70000	
5. Erfðafjárskattur..	8000	8000	
6. Vitagjald	50000	50000	270000
7. Leyfisbrjefagjöld	7000	7000	
8. Útflutningsgjald	150000	150000	
9. Áfengistollur (þar með óáfengt öl, áfengis- laust vín, ávaxtasafi og limonade)	50000	50000	
10. Tóbakstollur	325000	325000	
11. Kaffi- og sykurtollur	500000	500000	2750000
12. Vörutollur... ..	300000	300000	
13. Annað aðflutningsgjald	50000	50000	
14. Pósttekjur... ..	130000	130000	
15. Símatekjur	325000	335000	
16. Tekjur af Íslandsbanka... ..	11000	11000	22000
17. — — Landsbankanum:			
a. Árgjald	7500	7500	55000
b. Ágóðahluti	18000	22000	
18. Óvissar tekjur	20000	20000	40000
Samtals...	2161000	2175000	4336000

3. gr.

Tekjur af fasteignum landssjóðs o. fl. eru taldar 80200 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Eftirgjald eftir jarðeignir landssjóðs, alls ...	28000	28000	56000
2. Tekjur af kirkjum	100	100	200
3. Tekjur af silfurbergsnámunum í Helgustaða- fjalli	2000	2000	4000
4. Tekjur frá Ræktunarsjóði Íslands.. ...	10000	10000	20000
Samtals ...	40100	40100	80200

4. gr.

Viðlagasjóðstekjur eru áætlaðar 248750 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðs	45500	42900	88400
2. Leigur af innritunarskírteinum landssjóðs...	11475	11475	22950
3. Leigur af bankavaxtabrjefum 1. og 2. deildar 110000 kr.	4950	4950	9900
4. Leigur af bankavaxtabrjefum keyptum sam- kvæmt lögum nr. 14, 9. júlí 1909	44000	43500	87500
5. Væntanl. útdregin bankavaxtabrjef 3. flokks	15000	15000	30000
6. Vextir af innstæðum í bönkum	5000	5000	10000
Samtals ...	125925	122825	248750

5. gr.

Ymislegar greiðslur og endurgjöld teljast 8800 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Það, sem greitt er frá prestaköllum sam- kvæmt lögum 27. febr. 1880 Heimilt er prestinum í Breiðabólstaðar- prestakalli að verja árgjaldinu af því, 142 kr. 38 a. hvort árið, til túnasljettunar á staðnum, þó með því skilyrði, að hann sljetti að minsta kosti 6 dagsláttur á þess- um 2 árum.	1800	1800	3600
2. Endurgreidd skyndilán til embættismanna	600	600	1200
3. Endurgreiddar aðrar fyrirframgreiðslur ...	2000	2000	4000
Samtals ...	4400	4400	8800

6. gr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Úr ríkissjóði Danmerkur greiddist	60000	60000	120000

II. kafli.

Útgjöld.

7. gr.

Árin 1918 og 1919 veitast til útgjalda samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem eru nákvæmar tilteknar í 8.—19. gr., 5547650 kr. 29 aurar.

8. gr.

Greiðslur af lánum landssjóðs teljast 687687 kr. 65 a.

	1918.	1919.	Alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
I. Vextir:			
1. 4% lán úr ríkissjóði Danmerkur, 500000 kr., tekið 1908 til 15 ára til sítalagn- inga	9000,00	7666,67	16666,67
2. 4½% lán tekið 1909 hjá dönskum bönkum, 1500000 kr., til 30 ára, til að kaupa III. flokks bankavaxtabrjef Landsbankans	47934,76	45673,03	93607,79
3. 4½% lán hjá lífsábyrgðarstofnuninni í Kmhöfn, 250000 kr., tekið 1912 til 30 ára, til að kaupa III. flokks banka- vaxtabrjef Landsbankans	9468,75	9093,75	18562,50
4. 4½% lán hjá dönskum bönkum, 500000 kr., tekið 1912 til 15 ára, vegna sjer- stakra útgjalda (Rvíkurhöfn o. fl.) ...	15000,00	13500,00	28500,00
5. Ritsímalánið 1913, 4½% og endurborg- un á 30 árum, tekið hjá mikla norræna ritsímafjelaginu	20826,45	20582,44	41408,89
6. Lán til ritsíma, tekið 20. okt. 1916 til 25 ára, með bankavöxtum hjá Lands- bankanum, að upphæð 100000 kr. ...	5760,00	5520,00	11280,00
Samtals ..	107989,96	102035,89	210025,85

II. Afborganir:	1918.	1919.	Alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
1. Af láninu frá 1908	33333,33	33333,34	66666,67
2. — — — 1909	50000,00	50000,00	100000,00
3. — — — 1912	8333,34	8333,33	16666,67
4. — — — 1912	33333,33	33333,34	66666,67
5. — — — 1913	9708,89	9952,90	19661,79
6. — — — 1916	4000,00	4000,00	8000,00
Samtals...	138708,89	138952,91	277661,80
III. Framlag til Landsbankans, 5. og 6. greiðsla	100000,00	100000,00	200000,00

9. gr.

Til æðstu stjórnar landsins eru veittar 188300 kr.

A.	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Til ráðherra:			
a. Laun 24000			
b. Til risnu 2000			
	26000	26000	
2. Til utanferða ráðherra	4000	4000	
3. Laun þriggja skrifstofustjóra	10500	10500	
4. Til aðstoðar og skrifstofukostnaðar	30000	30000	
5. Fyrir að gegna landsfjehirðisstörfum, eftir reikningi, alt að... ..	6900	6900	
6. Fyrir 2 peningaskápa handa landsfjehirði ...	2500	»	
7. Til umbóta og viðhalds á stjórnarráðshúsinu og ráðherrabústaðnum	2000	2000	
Samtals...	81900	79400	161300
B.			
Hagstofa Íslands:			
1. Laun hagstofustjóra 3500			
2. — aðstoðarmanns 2500			
3. Pappír, prentun og hefting hagskýrslna 3500			
4. Prentun eyðublaða 1000			
5. Húsaleiga, hiti og ljós m. m. 1000			
6. Aðstoðar- og skrifstofukostnaður ... 2000			
	13500	13500	27000
Samtals...			188300

10. gr.

Til alþingiskostnaðar veitist 160000 kr. Til landsreikninga yfirskoðunar 6000 kr., alls 166000 kr.

11. gr.

Til útgjalda við dómgæsluna og lögreglustjórnina o. fl. eru veittar 314290 kr.

A.

Dómgæsla og lögreglustjórn.

1. Laun:

a. Til dómara og sýslumanna 67300

b. — hreppstjóra 8000

2. Ritfje handa bæjarfógetanum í Reykjavík ... 1400

3. Til hegningarhússins í Reykjavík og við-
haldskostnaður fangelsa 51954. Annar sakamála- og lögreglumála
m. m. 5100

1918.

1919.

Alls.

kr.

kr.

kr.

86995

86995

173990

B.

Ýmisleg útgjöld.

1. Til þess að gefa út stjórnartíðindi:

a. Þóknun fyrir útgáfu tíðindanna

m. fl. 450

b. Til pappírs og prentunar 6000

c. Til kostnaðar við sending með
póstum 1200

7650

7650

2. a. Endurgjald handa embættis-

mönnum fyrir burðareyri undir

embættisbrjef 6000— 6000

b. Fyrir embættisseyti ... 10000—10000

16000

16000

3. Brunaábyrgðar- og sótaragjald o. fl. fyrir
nokkrar opinberar byggingar 4000

4000

4. Til embættisefirlitsferða 2500

2500

5. Þóknun fyrir aðstoð verkfróðs manns við
endurskoðun á skipamælingum 300

300

6. Til útgjalda við eftirlit úr landi með fisk-
veiðum útlendinga 10000

13000

gegn þriðjungs framlagi frá þeim, er
óska strandgæslu og njóta hennar.

7. Til lögregluftirlits um síldveiðitímann . . 1000

1000

Flyt ...

41450

44450

173990

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	41450	44450	173990
8. Útgjöld til yfirskattanefnda og fyrir húsa-skattsvirðingar	200	200	
9. Kostnaður við fasteignamat samkv. fasteignamatslögunum	30000		
10. Útgjöld samkvæmt 77. og 78. gr. fátækralaga 10. nóv. 1905	12000	12000	
Pau sjúkrahús, sem styrks njóta úr lands-sjóði, geta ekki farið fram á hærra meðlag á dag með þeim sjúklingum, er um ræðir í 77. og 78. gr. fátækralaganna, en svo, að jafngildi lægstu borgun, er tekin er í því sjúkrahúsi.	83650	56660	140300
Samtals...			314290

12. gr.

Til útgjalda við læknaSKIPUNINA veitast 589032 kr. 88 autar.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun	81200	81200	162400
2. Til skrifstofukostnaðar landlæknis	1000	1000	2000
3. Styrkur til hreppsþúa í Bæjarhreppi og í Árnesshreppi í Strandasýslu til að vitja lækni, til hvors hrepps 300 kr.	600	600	1200
Styrkurinn greiðist hreppsnefndunum, en þegar læknir verður skipaður í Reykjarfjarðarhjerað, greiðist honum styrkur Árnesshrepps, sem persónuleg launaviðbót.			
4. Styrkur til hreppsþúanna í Bblungavíkurslunarstað og í Hólshreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu, til þess að leita sjer lækni-shjálpar	500	500	1000
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni í Hólshreppi.			
5. Styrkur til Öraefinga til að leita sjer lækni-shjálpar	300	300	600
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni í Hofshreppi.			
Flyt ...	83600	83600	167200

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	83600	83600	167200
6. Styrkur til Flateyjarhreppsbúa í Þingeyjar- sýslu til að vitja læknið..	100	100	200
Styrkurinn greiðist hreppsnefnd Flateyj- arhrepps.			
Styrkveitingarnar í 3.—6. lið eru enn frem- ur bundnar því skilyrði, að stjórninni sje árlega send skilagrein fyrir því, á hvern hátt styrknum er varið.			
7. a. Styrkur til augnlæknið Andrjesar Fjeld- sted í Reykjavík... .. —	1500	1500	3000
b. Styrkur til sama manns til lækninga- ferðar kringum landið á helstu viðkomu- staði strandskipa, með því skilyrði, að hann hafi á hverri hringferð að minsta kosti hálfsmánaðardvöl samtals á tveim hinum fjölmennustu viðkomustaða eftir samráði við stjórnarráðið, eftir reikningi alt að	500	500	1000
8. Styrkur til tannlæknið Vilh. Bernhöft í Reykjavík	1000	1000	2000
9. Styrkur til háls- og neflæknið Ólafs Þor- steinssonar í Reykjavík... ..	1000	1000	2000
Styrkurinn hvort árið til læknanna An- drjesar Fjeldsted, Vilh. Bernhöft og Ólafs Þorsteinssonar er bundinn því skilyrði, að þeir hver um sig segi stúdentunum í lækna- deild háskólans til í sinni sjerfræði og veiti fátæku fólki ókeypis læknishjálp á tiltekn- um stað, ekki sjaldnar en 3 sinnum á mánuði.			
10. Til starfrækslu Röntgensáhalda m. m. ...	1600	1600	3200
11. Til Gunnlaugs Claessens, læknið, til að stofna og starfrækja ljóslækningastofu ...	2000	1000	3000
12. Til Jóns Kristjánssonar, læknið, dýrtíðar- styrkur, til þess að hann geti rekið læk- ningastofu sína	1500	1500	3000
Flyt...	92800	91800	184600

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
	Flutt...	92800	91800	184600
13.	Hold sveikisþítalinn	61310	60110	121420
	Sá kostnaður sundurliðast þannig hvort árið:			
1.	Laun 6700 6700			
	Þar af 300 kr. persónuleg launaviðbót til núverandi spítalalæknis.			
2.	Viðurværi 74 m. (100 a.) 27010 27010			
3.	Klæðnaður 1600 1600			
4.	Meðul og sáraumbúðir 1800 1800			
5.	Eldsneyti 15000 15000			
6.	Ljósmeti 1500 1500			
7.	Húsbúnaður og áhöld 1200 1200			
8.	Viðhald á húsum ... 2800 1600			
9.	Þvottur og ræsting ... 900 900			
10.	Greftrunarkostnaður ... 200 200			
11.	Skemtanir 500 500			
12.	Skattar o. fl. 1300 1300			
13.	Ýmis. útgjöld 1200 kr., að frádregnum 400 kr. fyrir hey ... 800 800			
	61310 60110			
14.	Til undirbúnings landsspítalabyggingar ... 1000 1000 2000			
15.	Geðveikihælið á Kleppi 48423 48423 96846			
	Sá kostnaður sundurliðast þannig hvort árið:			
A.	Laun læknis 3600			
B.	Önnur útgjöld:			
1.	Kaup starfsmanna 4500			
2.	Viðurværi 82 manna, 90 a. á dag 26937			
3.	Klæðnaður sjúklinga (30 kr.) 2356			
4.	Meðul og umbúðir 560			
5.	Ljós og hiti 16000			
6.	Viðhald og áhöld 4200			
7.	Þvottur og ræsting 1000			
8.	Skemtanir 550			
	Flyt... 59703	203533	201333	404866

		1918.	1919.	Alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
Flutt...	59703	203533,00	201333,00	404866,00
9. Skattar m. m.	800			
10. Óviss útgjöld	800			
	61303			
Par frá dragast tekjur:				
Meðgjöf með 60 sjúk-				
lingum, 50 a. á dag	10950			
Meðgjöf með 2 sjúkling-				
um, 100 a. á dag...	730			
Tekjur af búinu. ...	1200			
	12880			
Mismunur...	48423			
16. Heilsuhælið á Vífilstöðum		58083,44	58083,44	116166,88
Sá kostnaður sundurliðast þannig:				
A. Laun læknis	3800			
B. Önnur útgjöld:				
1. Kaup starfsmanna	9200,94			
2. Viðurværi (97 manns, 150 a.)	53107,50			
3. Lyf og hjúkrunargögn ...	2000			
4. Ljós og hiti	30000			
5. Þvottur og ræsting	2200			
6. Viðhald húsa	1800			
7. Viðhald vjela	1700			
8. Skattar og váttrygging	1000			
9. Húsbúnaður og áhöld ...	2900			
10. Flutningskostnaður	2300			
11. Óviss útgjöld	1000			
	111008,44			
Par frá dragast tekjur:				
Meðgjöf með 65 sjúk-				
lingum, 2 kr. á dag	47450			
Meðgjöf með 5 sjúk-				
lingum, 3 kr. á dag	5475			
	52925			
Mismunur ...	58083,44			
17. Önnur útgjöld:				
a. Styrkur til sjúkrahúsa og sjúkra-				
skýla	6000			
Flyt ...	6000	261616,44	259416,44	521032,88

		1918.	1919.	Alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
Flutt ...	6000	261616,44	259416,44	521032,88
Styrkurinn veitist eftir fjölda legudaga, þó eigi meira en 45 aurar fyrir hvern legudag, gegn því, að hjerað það, sem sjúkrahúsið á, leggi fram eins mikið og styrknum nemur.				
b. Styrkur til þess að koma upp sjúkraskýlum á föstum læknis- setrum, alt að þriðjungi bygg- arkostnaðar, þó aldrei meira en nemi 3000 kr. á hverja þúsund hjeraðsbúa og með því skilyrði, að stjórnarráðið samþykki teikn- ingu af húsinu, eftir að hafa feng- ið álit landlæknis, og að sýslufje- lag það, er sjúkraskýlið heyrir til, taki það að sjer til eignar og rekstrar, síðara árið	15000			
c. Bólusetningarkostnaður.	1500			
d. Gjöld samkv. 13. gr. í lögum 16. nóv. 1907, um varnir gegn út- breiðslu næmra sjúkdóma... ..	4000			
e. Gjöld samkv. 25. gr. í lögum 6. nóv. 1902, um varnir gegn því, að næmir sjúkdómar berist til Íslands	1000			
f. Kostnaður við heilbrigðiseftirlit lækna með alþýðuskólum... ..	1500			
g. Styrkur til hjeraðslækna til utan- ferða, í því skyni að afla sjer nýrrar læknispekkingar	2500			
Þennan styrk veitir stjórnarráðið eftir tillögum landlæknis, og				
Flutt ...	31500	261616,44	259416,44	521032,88

		1918.	1919.	Alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
Flutt ...	31500	261616,44	259416,44	521032,88
má hann ekki fara fram úr 150 kr. fyrir hverja mánaðardvöl erlendis.				
h. Til Guðmundar Thoroddsen, til þess að framast í skurðlækningum erlendis, hvort árið	2000			
i. Til Láru Sigurðardóttur frá Patreksfirði, styrkur til hjúkrunnarnáms erlendis, síðara árið	400			
j. Styrkur til sjúkrasamlaga	4200			
Af þessum styrk greiðist sjúkrasamlagi Hins íslenska prentara-fjelags alt að 200 kr. hvort árið. Styrkur þessi má þó ekki fara fram úr þeim styrk, er almenn sjúkrasamlög fá að lögum.				
k. Til sjúkrasjóðs Fellshrepps, eitt skifti, fyrra árið	200			
l. Til sjúkra- og slysasjóðs verkamanna í fjelaginu Dagsbrún, eitt skifti, fyrra árið	1000			
m. Styrkur handa sjúklingum með hörundsberkla, sem ekki verður átt við hjer á landi, til að leita sjer lækninga erlendis, alt að ...	3000			
Styrkur til hvers sjúklings nemi að jafnaði ekki meiru en tveim þriðju alls kostnaðar.				
		26900,00	41100,00	68000,00
Samtals...		288516,44	300516,44	589032,88

13. gr.

Til samgöngumála veitast 1745850 kr.

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
A.				
Póstmál.				
1. Laun:				
a. Póstmeistara	4000			
b. 1. Póstafgreiðslumanna (5) í Reykjavík.	10800			
2. Póstafgreiðslum. utan Reykja- vikur..	32600			
c. Brjefhirðingarmanna	9000			
		56400	56400	
2. Póstflutningur		80000	80000	
Af póstflutningafjenu má verja alt að 8000 kr. hvort árið fyrir að flytja alls konar póstsendingar með skipum, sem hafa ekki fast tillag, milli Íslands og annara landa og milli hafna á Íslandi, váttryggja þær og annast skil á þeim á höfnum, og hagi skipin ferðum sínum eftir fastri fyrirfram auglýstri ferðaáætlun.				
3. Annar kostnaður:				
a. Skrifstofukostnaður póstmeistara eftir reikningi, alt að	7000			
b. Skrifföng m. m.	1000			
c. Skrifstofukostnaður og aðstoð pósta- fgreiðslumanna á stærri pósta- fgreiðslum utan Reykjavíkur, alt að	6000			
d. Húsaleiga á stærri pósta- fgreiðslum utan Reykjavíkur	6500			
e. Önnur gjöld	15000			
		35500	35500	
		171900	171900	
				343800
Flyt ...				343800

B.
Vegabætur.

I Stjórn og undirbúningur vegagerða:

1. Vegamálastjóri:

a. Laun ... 4000 4000

b. Ferðakostnaður og fæðispeningar eftir reikningi, alt að ... 1000 1000

2. Til verkfróðra aðstoðarmanna og mælinga, alt að 4000 4000

Vegamálastjóri og aðstoðarmenn hafi einnig á hendi undirbúning og framkvæmd vatnsvirkja, eftir nánari ákvæðum stjórnarráðsins og eftir tillögum Búnaðarfélags Íslands, þegar um ræktunarvatnsvirkjafyrirtæki er að ræða.

3. Skrifstofukostnaður ... 1500 1500

4. Til eftirlits með vegaviðhaldi ... 200 200

1918.

1919.

Alls.

kr.

kr.

kr.

Flutt ...

.....

.....

343800

10700

10700

II. Flutningabrautir:

1. Húnvetningabraut ... 10000 10000

2. Skagfirðingabraut ... » 10000

3. Grímsnessbraut... 10000 10000

4. Suðurlandsbraut. ... 8000 10000

5. Til þess að gera stein- og járnbrýr, í stað trjebrúa, á áður afhentum flutningabrautum, $\frac{2}{3}$ kostnaðar ... 1200 2500

6. Viðhald flutningabrauta ... 25000 15000

54200

57500

III. Þjóðvegir:

1. Stykkishólmsvegur ... 10000 10000

2. Frá Gljúfurá upp Norðurárdal ... 10000 10000

3. Langadalsvegur í Húnavatnssýslu ... 10000 »

Flyt ... 30000 20000

64900

68200

343800

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	30000	20000	64900	68200	343800
4.	Brú á Eyjafjarðará ...	35000	50000			
5.	Brú á Jökulsá á Sólheimasandi, fyrri veiting ...	»	25000			
6.	Brú á Djúpa í Ljósavátnskarði (endurveiting) ...	3000	»			
7.	Brú á Bleikdalsá (endurveiting) ...	3900	»			
8.	Hróarstunguvegur ...	10000	10000			
9.	Krossárdalsvegur ...	3000	3000			
10.	Til vegagerðar frá Ljá til Búðardals ...	5000	»			
11.	Aðrar vegabætur og viðhald ...	20000	20000	109900	128000	
Af fje þessu má verja nokkurri upphæð til þess að gera færán vetrarveg yfir Almannaskarð. Skál það gert eftir rannsókn vegamálastjóra og tillögum hans.						
IV.	Fjallvegir ...			6000	6000	
Þar af heimilast stjórninni að veita annað árið 600 kr. til að gera steinbrýr á Dynjandaár í Auðkúluhreppi í Vestur-Ísafjarðarsýslu, gegn því, sem á vantar, annarsstaðar frá.						
V.	Til áhalda. ..			2000	2000	
VI.	Tillög til akfærra sýsluvega, alt að ...			25000	25000	
gegnað minsta kosti jafnmiklu tillagi annarsstaðar frá og öðrum þeim skilyrðum, sem sett eru í reglugerð nr. 3, 3. janúar 1916.						
VII.	Til brúar á Austur-Hjersaðsvötnin, gegn 10000 kr. úr sýslusjóði (endurveiting) ...			10000		
VIII.	Til steinsteypubrúar á Hamarsá á Vatnsnesi, ¼ kostnaðar (endurveiting), alt að ..				1200	
IX.	Til dragferjuhalds á Hjersaðsvötnum ...			300	300	
X.	Til dragferjuhalds á Lagarfljóti ...			300	300	
	Flyt ...			218400	231000	343800

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	218400	231000	343800
XI. Til dragferju á Skjálfandafljóti hjá Bergsstaðaey, gegn því, er til vantar, annarsstaðar frá (endurveiting)		1000	
Landstjórninni heimilast að færa fjárveitingar fyrra ársins til brúargerðar á stöðara árið, og sömuleiðis að fresta algerlega brúargerðum á fjárhagstímabilinu, ef örðugleikar verða á að fá efni og vinnu, vegna dýrleika. En verja má þá fjenu til landssjóðsvegagerða, eftir því sem ástæður leyfa, eða annara þjóðnýtra fyrirtækja, er stjórnin kynni að ráðast í, til atvinnubóta.			
Svo má landssjórnin verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.			
	218400	232000	450400
C.			
I. Til Eimskipafjelags Íslands	40000	40000	
Strandferðaskipum Eimskipafjelags Íslands er eigi skylt að koma oftar en tvisvar á ári, vor og haust, á Hvammsfjörð og Gilsfjörð.			
II. Til bátaferða á flóum, fjörðum og vötnum :			
1. Til ferða á Faxaflóa, alt að 18000 18000			
2. Til ferða á Breiðafirði, alt að 18000 18000			
3. Til ferða um Ísafjarðardjúp, alt að 7500 10000			
4. Til ferða á Húnaflóa, alt að 20000 20000			
5. Til Langanessbáts (milli Sauðárkróks og Seyðisfjarðar), alt að 18000 18000			
6. Til Austfjarðabáts (milli Seyðisfjarðar og Hornafjarðar), alt að 18000 18000			
Flyt .. 99500 102000	40000	40000	794200

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	99500	102000	40000	40000	794200
7.	Til Skaftfellingabáts (Suðurlandsbáts), alt að ...	18000	18000			
8.	Til vjelbátsferða við Rangársand, alt að... ..	1800	1800			
9.	Til vjelbátsferða milli Patreksfjarðar og Rauðasands, alt að	800	800			
10.	Til Lagarfljótsbáts, alt að	800	800			
11.	Til vjelbátsferða við Hvalfjörð, alt að	400	400			
12.	Til vjelbátsferða á Hvítá í Borgarfirði, alt að ...	300	300			
				121600	124100	
Styrkir þessir veitast með þeim skilyrðum:						
1. Að hlutaðeigandi hjeraðsstjórn sendi stjórnarráðinu, eigi síðar en 6 vikum áður en ferðirnar hefjast, skjöl þau, er hjer greinir:						
a. Vottorð skipaskoðunarmanna um að bátarnir sjeu traustir, vel útbúnir og hentugir til ferðanna.						
b. Uppkast að ferðaáætlun bátsins eða bátanna.						
c. Uppkast að gjaldskrá fyrir fólksflutning og vöruflutning.						
d. Áætlun um tekjur og gjöld bátsins eða bátanna.						
2. Að stjórnarráðið samþykki skjöl þau, sem nefnd eru undir tölul. 1. a.—d., án breytinga eða með breytingum, sem hlutaðeigandi hjeraðsstjórn síðar fellst á.						
3. Að landssjóðsstyrkurinn nemi ekki meiru fyrir hvern einstakan bát en hálfum rekstrararkostnaði bátsins, samkvæmt reikningi, er stjórnarráðið samþykki fyrir hvert einstakt útgerðartímabil.						
Flyt ...				161600	164100	794200

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	161600	164100	794200
4. Að útgerðarmenn bátanna sjái um að reikningsfærslan verði samkvæmt fyrirmælum stjórnarráðsins, og að eyðublöð, sem það lætur í tje, verði rjett útfyllt.			
5. Að útgerðarmenn sendi stjórnarráðinu reikninga bátanna áður en síðasti fjórði hluti styrksins útborgast.			
6. Að þeir bátar undir lið C. II., sem hafa fasta ferðaáætlun og halda eiga dagbók, sendi stjórnarráðinu í lok hvers mánaðar, á meðan bátarnir ganga eftir ferðaáætluninni, staðfestan útdrátt úr dagbók sinni, er sýni, hvar strandferðabátur er staddur á hverjum degi og tíma.			
	161600	164100	325700
D.			
Hraðskeyta- og talsímasamband.			
I. Ritsímafelagið mikla norræna, umsamið árgjald (til 1925)	35000	35000	
II. Til viðauka símakerfa, smærri efniskaupa o. fl.	7500	10000	
III. Til lagningar nýrra lína samkv. 4. gr., sbr. 7. gr., laga nr. 35, 20 okt. 1913 enda sje gætt skilyrða laganna um fjárframlög hjeradanna. Stjórninni er heimilt að fresta framkvæmd á verkum þessum, að nokkru eða öllu leyti, og verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur og örðugleikar verða á að ná efni vegna dýrleika.	25500	45000	
IV. Til starfrækslu landsímanna m. m.			
1. a. Laun landsímastjóra...	3500	3500	
b. Persónuleg launaviðbót	1500	1500	
2. Laun símaverkfræðings...	3200	3200	
3. Aðstoð og annar kostnaður	4000	4000	
4. Ritsímastöðin í Reykjavík	30200	30400	
Flyt ...	42400	42600	
	68000	90000	1118800

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	42400	42600	68000	90000	1119900
5.	Þráðlausa stöðin við Reykjavík... ..	8400	8800			
6.	Áhalda- og efnisvörður ...	1800	1800			
7.	Ritsímastöðin á Akureyri, ásamt bæjarsímakerfinu .	18520	11720			
8.	Ritsímastöðin á Seyðisfirði, ásamt bæjarsímakerfinu .	14230	14230			
9.	Ritsímastöðin á Ísafirði, ásamt bæjarsímakerfinu...	8160	8160			
10.	Símastöðin á Borðeyri ...	5040	5040			
11.	Símastöðin í Hafnarfirði, alt að	2000	2000			
12.	Símastöðin í Vestmannaeyjum, alt að	2500	2500			
13.	Útgjöld við eftirlitsstöðvar og aðrar talsímastöðvar .	12000	12000			
	Þar í ritsímaþjónusta á Siglufirði.			115050	108850	
V.	Eyðublöð, prentkostnaður, ritföng m. m.			15000	15000	
VI.	Viðbót og viðhald stöðvanna			3000	3000	
VII.	Kostnaður við ferðalög starfrækslunnar vegna, eftir reikningi, alt að.			3500	3500	
VIII.	Viðhald landsímanna			25000	25000	
IX.	Tillag til alþjóðaskrifstofunnar í Bern ...			550	550	
X.	Til loftskýtastöðvar í Flatey vestur,... .. gegn því að hjeraðið taki þátt í kostnaðinum, eftir því sem stjórn- in ákveður.				30000	
				230100	275900	
						506000
E.						
Vitamál.						
I.	Stjórn og undirbúningur vitamála:					
a.	Laun vitamálastjóra... ..	4000	4000			
	Hann sje umsjónarmaður vitanna og einnig ókeypis til verkfræðilegrar aðstoðar					
	Flyt ...	4000	4000			1625900

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	4000	4000			1625900
landsstjórn, hjeradsstjórn- um og bæjarstjórnnum, eftir ákvæðum landsstjórnar.						
b.	Til verkfróðs aðstoðar- manns... ..	2500	2500			
Þar af persónuleg launa- viðbót 500 kr. hvort árið, gegn því að hann sje jafn- framt skyldur að gefa ein- stökum mönnum ókeypis leiðbeiningar um rafmagns- veitu til heimanota.						
c.	Til skrifstofuhalds, eftir reikningi, alt að	700	700			
d.	Ferðakostnaður og fæðis- peningar, eftir reikningi, alt að	1500	1500			
				8700	8700	
II.	Laun vitavarda			9850	10100	
III.	Rekstrarkostnaður vitanna			16700	17400	
IV.	Bygging nýrra vita o. fl.:					
a.	Akranessviti	11000	»			
b.	Galtarviti	4000	»			
c.	Stokksnessviti	»	19500			
d.	Gerðatangaviti	»	6000			
				15000	25500	
Stjórninni er heimilt að fresta fram- kvæmdum á verkum þessum, að nokkru eða öllu leyti, og verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.						
V.	Sjómerki			2000	2000	
VI.	Ymislegt			2000	2000	
				54250	65700	
						119950
Samtals ...						1745850

14. gr.

Til kirkju- og kenslumála eru ætlaðar 782152 kr. 82 aurar.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
A.			
Andlega stjettin.			
a. 1. Laun biskups 5000			
2. Skrifstofukostnaður 1000	6000	6000	
b. Önnur útgjöld:			
1. Til prestakalla samkvæmt lögum 27. febr. 1880, 1. gr.	1006,41	1006,41	
2. Til bráðabirgðauppbóta brauðum	4000	3500	
3. Viðbót við eftirlaun þau, er fátækir upp- gjafaprestar og prestsekkjur njóta sam- kvæmt lögum... ..	5000	5000	
4. Framlag til prestlaunasjóðs	28000	28000	
5. Til húsaþóta á prestssetrinu Bergstöðum	1200		
	45206,41	43506,41	88712,82
B.			
Kenslumál.			
I. Til háskólans:			
a. Laun	40800	40800	
b. Til prófessors Einars Arnórssonar, við- aukalaun	2600	2600	
c. Aukakensla:			
1. Til kenslu í líffæra- meinfraði og sótt- kveikjufræði 2800 2800			
2. Til hjeraðslæknisins í Reykjavík 800 800			
3. Til kennarans í efna- fræði 600 600			
4. Til kennarans í laga- legri læknisfræði ... 300 300			
5. Til kennara í gotnesku og engilsaxnesku ... 1000 1000			
Flyt ... 5500 5500	43400	43400	88712,82

					1918.	1919.	Alls.
					kr.	kr.	kr.
	Flutt...	5500	5500		43400	43400	88712,82
6.	Til dr. Alexanders Jóhannessonar, til að halda fyrirlestra í pýskum fræðum	1000	1000				
7.	Þóknun til kennara í dönsku	1000	1000		7500	7500	
d.	Til utanfararstyrks handa kennurum...				1200	1200	
e.	Styrktarfje:						
1.	Námsstyrkur	9000	9000				
2.	Húsaleigustyrkur	4000	4000				
3.	Utanfararstyrkur til læknaefna	300	300				
	Húsaleigustyrk og námsstyrk við háskólann má að eins veita efnilegum, reglusömum og efnalitlum nemendum, 100 kr. mest um árið í húsaleigustyrk og 320 kr. mest í námsstyrk. Húsaleigustyrk má venjulega að eins veita utanbæjarnemendum.				13300	13300	
f.	Til bókakaupa m. m.:						
1.	Bókakaup	2000	2000				
2.	Til bókakaupa handa heimspekideild	1000	»				
3.	Til kensluáhalda handa læknadeild... ..	800	800				
4.	Umbúðir m. m. við ókeypis klinik	200	200		4000	3000	
g.	Til útgáfu kenslubóka, alt að				2500	2500	
	Eftir ákvæði háskólaráðsins má verja nokkru af fjenu til útgáfu fjölritaðra kenslubóka.						
	Flyt ...				71900	70900	88712,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...				71900	70900	88712,82
h. Til að undirbúa efnisskrá um íslensk lög að fornu og nýju				500	500	
i. Til starfrækslu rannsóknarstofu fyrir líffærameinfræði og gerlafræði				1200	1200	
j. Eldiviður, ljós og ræsting				1300	1300	
k. Önnur gjöld:						
1. Laun ritara... .. 800						
2. Laun dyravarðar, gæsla hitunaryjlar m. m. 1600						
3. Ýmisleg útgjöld 1500				3900	3900	
				78800	77800	156600
II. Mentaskólinn almenni:						
a. Laun				21600	21600	
b. Aðstoðarfe:						
Handa fimleikakennara 1200						
Par af launabót Ólafs Rósenkranz 500 kr.						
Til dyravarðar 1000						
Til söngkennara 600				2800	2800	
c. Önnur útgjöld:						
1. Til bókasafns skólans.. 400 400						
2. Til eldiviðar, ljósa og vatns 2500 2500						
3. Til skólahússins utan og innan 1750 1750						
4. Til tveggja fastra aukakennara 4000 4000						
5. Til tímakenslu og til prófdómenda, alt að.. 6000 6000						
6. Húsaleigustyrkur handa 36 lærisveinum, 20 kr. handa hverjum 720 720						
7. Námsstyrkur 2000 2000						
8. Læknisþóknun 200 200						
9. Ýmisleg útgjöld... .. 1200 1500						
10. Til vísindalegra áhaldna við kensluna 300 300						
Flyt 19070 19370				24400	24400	245312,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ... 19070 19370				24400	24400	245312,82
11. Til þess að gefa út kenslubækur handa mentaskólanum, alt að 45 kr. fyrir örkina ... 1000 1000						
12. Til áhalda við fimleikakenslu 100 100						
13. Til verðlaunabóka ... 100 100				20270	20570	
Húsaleigustyrk og námsstyrk má að eins veita efnilegum, reglusömum og efnalitlum nemendum. Húsaleigustyrkur sje venjulega að eins veittur utanbæjarmönnum, og að námsstyrk gangi utanbæjarmenn fyrir innanbæjarmönnum að öðru jöfnu. Finni stjórnin, í samráði við kennara skólans, aðra leið til þess að afla skólanum fjár í þessu skyni, t. d. með skólagjöldum, má þessi styrkur lækka að því skapi.				44670	44970	89640
III. Gagnfræðaskólinn á Akureyri:						
a. Laun				9600	9600	
Af þessari upphæð eru persónulegar launaviðbætur til núverandi 1. kennara 400 kr., 2. kennara 200 kr. og 3. kennara 400 kr.						
b. Önnur útgjöld:						
1. Til aukakennara þriggja .. 2400						
2. Tímakensla 1800						
3. Til bóka- og kensluáhalda ... 800						
4. Til Þorkels Þorkelssonar, styrkur til útgáfu kenslubókar hans í stærðfræði, fyrra árið 300						
5. Til eldiviðar og ljósa 1600						
6. Námsstyrkur 800						
Utanbæjarnemendur gangi að styrk fyrir innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.						
Flyt ... 7700				9600	9600	334952,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	7700		9600	9600	334952,82
	7. Til dyravörslu... ..	600				
	8. Til skólahússins utan og innan	2000				
	9. Til ýmislegra útgjalda	1000		11300	11000	
				20900	20600	41500
IV. Kennaraskólinn:						
	a. Laun	7000 7000				
	Par af persónuleg launaviðbót handa 1. og 2. kennara, 200 kr. til hvors.					
	b. Önnur útgjöld:					
	1. Tímakensla	1500 1500				
	2. Til aukakennara... ..	1400 1400				
	Par af 400 kr. persónuleg launaviðbót handa núverandi aukakennara.					
	3. Eldiviður og ljós	1800 1800				
	4. Bókakaup og áhöld ...	300 300				
	5. Námsstyrkur.. ...	2000 2000				
	Utanbæjarnemendur gangi að styrk fyrir innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.					
	6. Til viðhalds... ..	300 300				
	7. Ýmisleg útgjöld	1300 1300		15600	15600	31200
V. Stýrimannaskólinn:						
	a. Laun			4400	4400	
	b. Önnur útgjöld:					
	1. Til tímakenslu	2400 2400				
	2. Til áhaldakaupa o. fl.	300 300				
	3. Til eldiviðar og ljósa ..	900 900				
	4. Ýmisleg útgjöld	1400 1400		5000	5000	
				9400	9400	18800
	Flyt ...					426452,82

				1918	1919	Alls
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						426452,82
VI. Til vjelstjóraskólans:						
a. Laun... ..	2400	2400				
b. Til tímakenslu... ..	1500	1500				
c. Húsnæði m. m.. ..	1000	1000				
d. Ýms kostnaður.	500	500		5400	5400	10800
VII. Til bændakenslu:						
1. Til bændaskólans á Hólum:						
a. Laun	2700	2700				
b. Til aðstoðarkennara ...	1000	1000				
c. Til smíða- og dráttlist- arkenslu.. ..	800	800				
d. Önnur útgjöld:						
1. Til verklegs náms, alt að	1400	1400				
2. Til kensluáhalda....	500	500				
3. Til eldiviðar og ljósa	1500	1500				
4. Kaup á stórgripa- vog	»	400				
5. Ýmisleg útgjöld ...	1000	1000		8900	9300	
2. Til bændaskólans á Hvanneyri:						
a. Laun	2700	2700				
b. Til aðstoðarkenslu ...	1000	1000				
c. Til smíða og leikfimi- kenslu	800	800				
d. Önnur gjöld:						
1. Til verklegs náms, alt að.. ..	1400	1400				
2. Til kensluáhalda ...	500	500				
3. Til eldiviðar og ljósa	1500	1500				
4. Ýmisleg útgjöld ...	1000	1000		8900	8900	
Flyt ...				17800	18200	437152,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	17800	18200	437152,82
Styrkurinn til verklegs náms við bændaskólana á Hólum og Hvanneyri veitist nemendum, sem stunda verknám, samkvæmt samningi, eigi skemur en 6 vikur á ári og skila skólanum dag- bókum um vinnubrögðin yfir náms- tímann, og nemi styrkurinn aldrei hærri upphæð á hvern nemanda en 9 kr. fyrir hverja viku námstímans.			
Styrkinn má að eins greiða eftir á, samkvæmt skýrslu um námið, og sje í henni getið, hve háan vikustyrk hver nemandi skal fá.			
3. Til skólahalds á Eiðum..	3000	3000	
VIII. Til iðnfræðslu:	20800	21200	42000
a. Til Iðnaðarmannafjelagsins í Reykjavík, til þess að reka iðnskóla í Reykjavík, undir yfirum- sjón landsstjórnarinnar ... 5000 5000			
b. Til Iðnaðarmannafjelags- ins á Akureyri, til kvöld- skólahalds... .. 1000 1000			
c. Til Iðnaðarmannafjelags- ins á Ísafirði, til kvöld- skólahalds... .. 1000 1000			
d. Til Iðnaðarmannafjelags- ins á Seyðisfirði, til kvöld- skólahalds... .. 600 600			
	7600	7600	15200
Styrkurinn til þessara 4 skóla má þó ekki fara yfir $\frac{4}{5}$ rekstrarkostnaðar.			
Styrkveitingar í liðunum b.—d. eru því skilyrði bundnar, að nemendurnir sjeu iðnnemar.			
IX. Til verslunarskóla:			
Til Kaupmannafjelagsins og Verslunar- mannafjelagsins í Reykjavík, til þess að halda uppi skóla fyrir verslunarmenn, undir yfirumsjón landsstjórnarinnar, þó ekki yfir $\frac{3}{4}$ kostnaðar	6000	6000	12000
Flyt ...			506452,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						506452,82
X. Til húsmæðrafræðslu:						
Til kvenfjelagsins Ósk á Ísafirði, til matreiðsluskólahalds, gegn að minsta kosti 600 kr. framlagi annarsstaðar að. ...				1600	1600	3200
XI. Yfirsetukvennaskólinn:						
1. Laun forstöðumanns ...	1000	1000				
2. Til verklegrar kenslu:						
a. Laun þriggja yfirsetukvenna í Reykjavík...	600	600				
b. Annar kostnaður, alt að	400	400				
3. Styrkur til námskvenna .	2000	2000				
4. Húsaleiga, hiti, ljós og ræsting	300	300		4300	4300	8600
XII. Til kvennaskóla:						
1. a. Til kvennaskólans í Reykjavík, gegn að minsta kosti 1800 kr. framlögum annarsstaðar að en úr landssjóði				9000	9500	
b. Til sama skóla, 40 kr. fyrir hverja námsmey, sem er alt árið, alt að				2000	2000	
c. Námsstyrkur til sveitastúlkna við sama skóla				600	600	
2. a. Til kvennaskólans á Blönduósi, gegn að minsta kosti 1000 kr. framlögum annarsstaðar að en úr landssjóði				5000	5000	
b. Til sama skóla, 40 kr. fyrir hverja námsmey, sem er alt árið, alt að				1400	1400	
Skólar þessir standi undir yfirumsjón landstjórnarinnar.				18000	18500	36500
Flyt ...						554752,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...			554752,82
XIII. Til almennrar barnafræðslu:			
1. Til barnaskóla, þar af til barnaskóla í kaupstöðum 10000 kr.	30000	30000	
Styrkur þessi veitist með því skilyrði, að skólarnir njóti, til móts við styrkinn úr landssjóði, jafnmikils styrks úr bæjarsjóði, hreppssjóði eða fræðslusjóði.			
2. Til farskóla, alt að 200 kr. til hvers, og til eftirlits með heimafræðslu, alt að 100 kr. til hvers hrepps	20000	20000	
Styrkur þessi veitist gegn því, að skólarnir fái úr sveitarsjóði eða fræðslusjóði að minsta kosti jafnmikið landsjóðsstyrknum.			
3. Til að reisa barnaskóla í Vestmannaeyjum, alt að þriðjungi kostnaðar, með því skilyrði, að stjórnarráðið samþykki uppdrátt af húsinu	25000	»	
4. Tillag til styrktarsjóðs handa barnakennurum... ..	2500	2500	
5. Til prófdómara við barnapróf	4200	4200	
6. Til framhaldskenslu handa kennurum..	1500	1500	
7. Utanfararstyrkur handa barna- og unglingakennurum... ..	1600	1600	
Styrkurinn veitist með því skilyrði, að styrkþegi gefi út prentaða skýrslu um ferð sína, 1 örk minst, og sendi hana ókeypis öllum starfandi barna- og unglingakennurum á landinu.			
8. a. Laun umsjónarmanns fræðslumálanna	3600	3600	
Þar af persónuleg launaviðbót til núverandi fræðslumálastjóra 600 kr.			
b. Til eftirlitsferða, eftir reikningi, alt að	600	600	
	89000	64000	153000
Flyt ...			707752,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...			707752,82
XIV. a. Til unglingaskóla (lýðskóla) utan Reykjavíkur, Akureyrar og Hafnarfjarðar ...	14500	14500	
Styrkur þessi veitist með því skilyrði, að skólarnir fullnægi reglum þeim, er stjórnarráðið setur sem skilyrði fyrir styrkveitingu úr landssjóði til þeirra, og að þeir njóti styrks annarsstaðar að, er ekki sje minni en helmingur landssjóðsstyrksins. Af upphæðinni skal þó veita skólunum á Hvítárbakka, Núpi (í Dýraf.), Ísafirði og Seyðisfirði 1500 kr. hverjum á ári, ef þeir fullnægja áskildum skilyrðum. Auk þess má veita Hvítárbakkaskóla og Núpsskóla 30 kr. fyrir hvern nemanda, sem er allan kenslutímann, þó ekki yfir 600 kr. þeim fyrnefnda og ekki yfir 400 kr. þeim síðarnefnda.			
b. Til gagnfræða- og alþýðuskólans í Flensborg	8500	8500	
c. Til Hólmfríðar Árnadóttur, til kvöldskólahalds í Reykjavík	500	500	
	23500	23500	47000
XV. Styrkur til þess að semja og gefa út alþýðukenslubækur	800	800	1600
XVI. Til kenslu heyrnar- og málleysingja m.m.	7000	7000	14000
Þar af til forstöðukonunnar 200 kr. hvort árið til hita og ljósa.			
Stjórnin annast um, að aðstandendur nemendanna eða nemendurnir sjálfir greiði kenslukostnað, ef efni þeirra leyfa, samkv. tilsk. 26. febr. 1872, 2. gr.			
XVII. Til kenslu blindra barna, sem send eru utan til náms, gegn jafnmiklu framlagi annarsstaðar frá	1000	1000	2000
XVIII. Til sundkenslu og leikfimi:			
a. Til sundkenslu í Reykjavík	300	300	
Styrkur þessi er bundinn því skilyrði, að kensla þessi fari fram að			
Flyt ...	300	300	772352,82

	1918	1919	Alls
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	300	300	772352,82
minsta kosti 2 mánuði að vorinu og 1 mánuð að haustinu, og að lærisveinar mentaskólans, kennaraskólans og stýrimannaskólans njóti kenslunnar ókeypis.			
b. Laun Páls Erlingssonar fyrir sundkenslu þá, sem getur í a., og til Erlings Pálssonar fyrir að kenna öðrum sundkennurum björgunarsund ...	1200	1200	
c. Til sundkenslu o. fl. annarsstaðar ...	1500	1500	
Styrkurinn veitist bæjarstjórnnum og sýslunefndum með því skilyrði, að annarsstaðar frá sje lagt til sundkenslunnar eigi minna en landssjóðsstyrknunemur.			
d. Styrkur til Ingibjargar Guðbrandsdóttur leikfímikennara, til að veita ókeypis tilsögn, munnlega og verklega, utanbæjarstúlkum, svo að þær verði færar um að kenna leikfími ...	450	450	
e. Til Björns Jakobssonar, fimleikakennara, til að veita ókeypis tilsögn, munnlega og verklega, utanbæjarpiltum, svo að þeir verði færir um að kenna leikfími ...	450	450	
	3900	3900	7800
XIX. Styrkur til Stefáns Eiríkssonar, til þess að halda uppi kenslu í trjeskurði í Rvík	1000	1000	2000
Samtals ...			782152,82

15. gr.

Til vísinda, bókmenta og lista veitast 291840 kr.

			1918.	1919.	Alls.
			kr.	kr.	kr.
1. Landsbókasafnið:					
a.	Laun landsbókavarðar ...	3000 3000			
b.	— 1. bókavarðar ...	1800 1800			
c.	— 2. — ...	1200 1200			
Þar af 200 kr. persónuleg launaviðbót til núverandi 2. bókavarðar.					
d.	Laun skrásetjara handritasafns landsbókasafnsins og spjaldskrár ...	2400 2400			
e.	Til aðstoðar á lestrarsal í 7 mánuði ...	1000 1000			
f.	Til að kaupa bækur og handrit og til bókbands...	10300 10300			
g.	Til þess að gefa út handritaskrá safnsins ...	1200 »			
h.	Fyrir afskriftir (eftir reikningi) ...	1000 1000			
i.	Til að prenta ritaukaskrá	280 280			
j.	Brunaábyrgðargjald fyrir safnið ..	360 360			
k.	Húsaleiga 1918 og 1919...	180 180			
l.	Ymisleg gjöld ...	400 400			
m.	Til þess að semja og gefa út minningarrit safnsins..	2500 »			
			25620	21920	
2. Þjóðskjallasafnið:					
a.	Laun yfirkjalavarðar ...	3000 3000			
b.	Laun aðstoðarskjallasavarðar	1400 1400			
c.	Til að binda inn og búa um skjöl og til að afrita merk skjöl og bækur handa safninu ...	1600 1600			
d.	Til að gefa út skrá yfir skjallasafnið o. fl. ...	250 250			
e.	Til að láta afskrifa og ljósmynda skjöl, er snerta Ísland, í Ríkisskjallasafni Dana og öðrum útlendum skjallasöfnum ...	1500 1500			
			7750	7750	
Flyt ...			33370	29670	

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...				33370	29670	
3. Þjóðmenjasafnið:						
a.	1. Laun þjóðmenjavarðar (fornmenjavarðar). ...	1800	1800			
	2. Persónuleg launaviðbót til núverandi þjóðmenjavarðar	600	600			
b.	Til aðstoðar, eftirreikningi, alt að	1250	1250			
c.	Til að útvega forngripi og til áhalda og aðgerðar, alt að.	1700	1700			
d.	Til að kaupa íslensk listaverk	3000	3000			
e.	Til að semja skýrslur um safnið frá 1876.. ..	300	300			
f.	Til rannsókna og undirbúnings á skrásetning fornmenna, alt að	1000	1000			
g.	Til þjóðmenjavarðar, til að fara utan í þarfir íslenskrar þjóðmenjafræði, alt að	3000	...	12650	9650	
Þjóðmenjasafnið sje opið frá 15. júní til 15. september 2 stundir á dag, en annan tíma árs 6 stundir á viku, eftir nánari fyrirmælum stjórnarráðsins.						
4. Náttúrufræðifjelagið.				1300	1300	
Þar af til umsjónar við náttúrugripasafnið 600 kr. á ári. Styrkurinn veitist með því skilyrði, að safnið sje til sýnis almenningi á ákveðnum tíma, ekki sjaldnar en einu sinni á viku.						
5. Landsbókasafnshúsið:						
a.	Til eldiviðar, ljósa o. fl. ...	3600	3600			
b.	Til dyravarðar	1400	1400			
c.	Til viðhalds og áhalda ...	1000	1000	6000	6000	
6. Til kaupstaðabókasafna, gegn eigi minna til- lagi úr bæjarsjóði og sýslusjóði				2000	3000	
Flyt ...				55320	49620	

	1918.	1919.	Alls
	kr.	kr.	
Flutt ...	55320	49620	
7. Til sýslubókasafna og lestrarsala í kaup- tunum, gegn eigi minna tillagi úr sýslusjóði eða sveitarsjóði	1500	1500	
8. Til Hins íslenska bókmentafjelags ...	2000	2000	
9. Til Þjóðvinafjelagsins ...	750	750	
10. Til Fornleifafjelagsins ...	400	400	
Styrkurinn greiðist því að eins, að Árbók komi út hvort árið.			
11. Til Sögufjelagsins, til að gefa út heimildar- rit að sögu Íslands, 50 kr. fyrir hverja örk, alt að... ..	750	750	
12. Til að vinna að textaútgáfu á íslensku forn- brjefasafni... ..	800	800	
Styrkurinn er bundinn því skilyrði, að samskonar registur og við fyrsta bindi sje gefið út við hvert bindi af safninu.			
13. Til þess að gefa út binar fornu Alþingis- bækur frá 1570—1800 og vinna að útgáfu þeirra... ..	1000	1000	
14. Til þess að gefa út landsýfirdóma frá 1800 —1873.	500	500	
15. Til að gefa út dómasafn landsýfirrjettarins; alt að 30 kr. fyrir hverja örk ...	300	300	
16. Til þýðingar íslenskra skáldrita á tungu Norðurlanda ...	1000	1000	
17. Til Fræðafjelagsins, til að gefa út jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns ...	600	600	
18. Til Bernarsambandsins, til þess að vernda rjett íslenskra rithöfunda ...	600	600	
19. Til Leikfjelags Reykjavíkur, gegn minst 500 kr. framlagi úr bæjarsjóði Rvíkur, alt að...	2000	2000	
Flutt ...	67520	61820	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...	67520	61820	
20. a. Styrkur til skálda og listamanna	12000	12000	
Styrk þennan skal veita eftir tillögum þriggja manna nefndar, er kjörin sje, einn af háskólaráðinu, einn af stjórn Bókmentafjelagsins, og einn af Stúdentafjelaginu í Reykjavík.			
b. Til Sigurðar Þórðarsonar frá Söndum, til tónfræðináms í Þýskalandi	2000	»	
c. Til þess að flytja listaverk Einarssonar frá Galtafelli heim til Íslands og geyma þau þar (endurfjárveiting)	4000	»	
d. Til húss yfir listasafn Einarssonar.	40000	»	
21. Til Sigfúsar Einarssonar, organista við dómkirkjuna, að því tilskildu, að hann haldi uppi kenslu í organslætti og sönglist í Reykjavík, og vinni að eflingu og útbreiðslu söngþekkingar hjer á landi	1100	1100	
22. Til Magnúsar Einarssonar, til að halda uppi söngkenslu á Akureyri	300	300	
23. Til að semja og búa undir prentun íslenska orðabók með íslenskum þýðingum	6000	6000	
24. Til Sigfúsar Blöndal, bókavarðar, til þess að fullgera íslensk-danska orðabók	3500	»	
25. Til Hannesar Þorsteinssonar, til að semja æfisögur lærðra manna íslenskra á síðari öldum	2000	2000	
enda sje handritið eign landsins að honum látnum.			
26. Til Bjarna Sæmundssonar, skólakennara, til fiskirannsóknna	600	600	
27. Til dr. Helga Jónssonar til mýrarannsóknna og grasafraeði, svo og til rannsókna á næringargildi þörungna til manneldis og skepnufóðurs, og meðferð þeirra	3000	3000	
Kostnað við nauðsynleg ferðalög, efna greining og þess háttar fær hann eftir reikningi af fje því, sem veitt er til óvissra útgjalda.			
Flutt ...	142020	86820	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	142020	86820	
28. Til dr. Helga Þjeturss, til jarðfræðirannsóknna... ..	2500	2500	
29. Til Jóhanns Kristjánssonar, til þess að rannsaka meðferð á guðspakkafje, gjöfum og sjóðum, og semja skýrslu um það	600		
30. Til Guðmundar Finnbogasonar, til sálarfræðirannsóknna... ..	3000	3000	
31. Til Ágústs prófessors Bjarnasonar, til þess að ljúka við »Yfirlit yfir sögu mannsandans«, 50 kr. fyrir örkina, alt að... ..	600		
32. Til Páls Þorkelssonar, til að vinna að málsháttasafni sínu... ..	800		
33. Til Sighvats Borgfirðings, til þess að kynna sjer skjöl í söfnum í Reykjavík	400	400	
34. Til Finns Jónssonar á Kjörseyri, til fræðidkana.. ..	400		
35. Til Sigfúsar Sigfússonar, frá Eyvindará, til þess að endurbæta og fullgera þjóðsagnasafn sitt	400	400	
36. Til Jakobs Jóhannessonar, til að safna til og semja íslenska setningafræði (syntaxis). ..	600	600	
37. Til Bjarna Jónssonar frá Vog, til að þýða Goethes Faust	1200	1200	
38. Til Guðjóns Samúelssonar, til náms í húsgerðarlist	800		
39. Til Sigurðar Guðmundssonar, til náms í húsgerðarlist		800	
40. Til Helga H. Eiríkssonar, til verkfræðináms	1200	1200	
41. Til Boga Th. Melsted, til að rita Íslands sögu	800	800	
42. Til Jóns háskólakennara Jónssonar, til þess að fara utan og rannsaka skjalasöfn um verslunarsögu Íslands	5000		
Flyt ...	160320	97720	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...	160320	97720	
43. Til Páls Eggerts Ólasonar, til að rannsaka bókmentasögu Íslands eftir siðaskiftin á 16. öld.	800	800	
44. Til landmælinga á Íslandi	5000	5000	
45. Til landskjálftarannsóknna Greiðist því að eins, að rannsókn verði við komið og skýrslur gefnar.	550	550	
46. Til veðursímskeyta innanlands	4800	4800	
47. Til alþýðufræðslu stúdentafjelaganna í Reykjavík og á Akureyri. Af þessari fjárveitingu greiðist stúdentafjelaginu á Akureyri 300 kr. hvort árið.	1000	1000	
48. Til Hins íslenska kennarafjelags, til alþýðufyrirlestra um uppeldismál Styrkur þessi er þeim skilyrðum bundinn, að $\frac{3}{4}$ hlutar fyrirlestranna sjeu haldnir í sveitum og komi sem jafnast niður, að ferðakostnaður fyrirlesaranna greiðist ekki af þessari upphæð, og að fjlagið geri stjórninni grein fyrir framkvæmdum sínum.	500	500	
49. Til Guðmundar Hjaltasonar, til þess að halda alþýðufyrirlestra utan Reykjavíkur...	800	800	
50. Til kennara Benedikts Þórkelssonar	500		
51. Til Sigurðar regluþóða og dannebrogsmanns Eiríkssonar... ..	1000	1000	
52. Til Reykjavíkurdeildar Norræna stúdentasambandsins, styrkur til að senda fulltrúa á stjórnarfundum erlendis... ..	600	600	
53. Til Íþróttasambands Íslands... ..	1000	1000	
54. Til Frimanns B. Arngrímssonar, til að safna stein- og jarðtegundum til iðnaðar-nota	600	600	
	177470	114370	291840
Samtals			291840

16. gr.

Til verklegra fyrirtækja veitast 546300 kr.

	1918	1919	Alls
	kr.	kr.	kr.
1. Til Búnaðarfjelds Íslands	60000	60000	
2. Til sama fjelds, til undirbúnings hús- mæðraskóla	2000	2000	
3. Til sama fjelds, til uppbótar á launum starfsmanna þess og búnaðarsambandanna árið 1917, alt að	4500		
4. Til búnaðarfjelaga	20000	20000	
Styrkurinn skiftist á milli búnaðarfjeld- anna eftir dagsverkatölu, en búnaðarsam- böndin ákveði, hvernig styrknum skuli varið í hverju fjeldi.			
5. Til rannsóknar og undirbúnings vatns- virkja... ..	2000	2000	
6. Til að kaupa skurðgröfu	25000		
7. Til Skeiðaáveitunnar, $\frac{1}{4}$ kostnaðar, alt að Skeiðamenn haldi við sandgræðslugirð- ingum þeim, sem nauðsynlegar eru áveit- unnar vegna, án sjerstaks styrks af landsfje.		26000	
8. Til sandgræðslu	5000	5000	
Til styrkveitinga af lið þessum sitja þeir fyrir, sem leggja fram eða hafa lagt helm- ing kostnaðar eða þaðan af meira.			
9. Til skógræktar:			
a. Laun skógræktarstjóra ... 3000 3000			
b. Laun skógarvarða og til skóggæðslu.. ... 12000 12000			
	15000	15000	
10. Til dýralækninga:			
a. Laun handa 3 dýralæknum 4500 4500			
b. Launaviðbót handa núver- andi dýralækni í Reykjavík 400 400			
c. Til Hólmgæirs Jenssonar, til dýralækninga ... 300 300			
d. Til eins manns, til að læra dýralækningar erlendis ... 800 800			
Nemandanum ber að senda stjórnarráðinu tvisv- ar á ári vottorð frá kenn- urum sínum um iðni og ástundun.			
	6000	6000	
Flyt...	139500	136000	

					1918.	1919.	Alls.
					kr.	kr.	kr.
Flutt...					139500	136000	
11.	Til eftirlits með útflutningi á hrossum	...			600	600	
12.	Til efnarannsóknarstofu í Reykjavík:						
a.	Laun forstöðumanns, auk 25% af öllum tekjum stofnunarinnar	...	...	2400	2400		
	Af þessum lið greiðist Gísli Guðmundssyni, gerlafræðingi, 300 kr. á ári á meðan hann gegnir þessum störfum, eins og nú, og hið ákveðna hundraðsgjald.						
b.	Til gerlarannsóknar	...	...	1500	1500		
c.	Til húsaleigu	...	...	940	940		
d.	Til ljósa, eldsneytis og ræstingar	...	...	500	500		
					5340	5340	
13.	Til byggingarfróðs manns, til þess að leiðbeina við opinberar byggingar	...	...		2500	2500	
14.	Til sama, eftir reikningi, fyrir skoðanir húsa á prestssetrum, alt að	...	...		400	400	
15.	Styrkur til manns, til leiðbeiningar um húsa-gerð til sveita:						
a.	Laun	...	...	2500			
b.	Ferðakostnaður, eftir reikningi, alt að..	...	...	600			
					3100	3100	
16.	Til þess að styrkja efnilega iðnaðarnema til náms erlendis	...	...		4000	4000	
17.	Til Sambands íslenskra samvinnufjelaga, til þess að útbreiða þekkingu á samvinnufjelagsskap og halda uppi kenslu í bókhaldi og starfrækslu slíkra fjelaga, gegn að minsta kosti þriðjungi kostnaðar annarsstaðar frá	...	...		2000	4000	
18.	Til Fiskiveiðasjóðs Íslands	...	...		6000	6000	
	Flyt	...	...		163440	161940	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	163440	161940	
19. Til Fiskifjelagsins	26000	26000	
Par af 500 kr. hvort árið til kenslu á Ísafirði fyrir skipstjóraefni á smáskipum, undir umsjón og eftirliti fjelagsins.			
20. Til sama fjelags, handa erindreka erlendis..	4000	4000	
21. Til sama fjelags, til uppbótar á kaupum þriggja starfsmanna þess árið 1917	1800		
22. a. Laun handa 5 fiskifyfirmatsmönnum 8000 8000			
b. Til ferðakostnaðar, eftir reikningi, alt að... .. 400 400			
	8400	8400	
23. a. Laun 4 yfirmatsmanna á gæðum sildar 3200 3200			
b. Ferðakostnaður m. m. 400 400			
	3600	3600	
24. a. Laun 4 yfirfullarmatsmanna 1600 1600			
b. Ferðakostnaður eftir reikningi alt að 800 800			
	2400	2400	
25. Til Heimilisiðnaðarfjelags Íslands.	1500	1500	
Styrkur þessi skiftist þannig, að Heimilisiðnaðarfjelag Íslands fái 1000 kr. og Heimilisiðnaðarfjelag Norðurlands 500 kr. hvort árið.			
26. Þóknun til vörumerkjaskráritarans.	360	360	
27. Handa Ungmennafjelagi Íslands, til eflingar líkamlegra íþróttar og til skógræðslu... ..	2000	2000	
Fjelagið gefi landsstjórninni skýrslu um, hvernig fjenu er varið.			
28. Styrkur til ábúandans á Tvískerjum á Breiðamerkursandi, til að halda við bygð á sandinum og veita ferðamönnum húsaskjól, beina og fylgd... ..	300		
Flyt ...	213800	210200	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	213800	210200	
29. Styrkur til ábúandans á Hrauntanga á Öxarfjarðarheiði, til þess að halda þar bygð við og veita ferðamönnum gisting og beina.	200	200	
30. Eftirlit með áfengis kaupum: ...			
a. Laun umsjónarmanns 900 900			
Þessi starfi leggist undir tollstjórnina í Reykjavík, þegar hún kemst á.			
b. Önnur útgjöld 800 800	1700	1700	
31. Til eftirlits með silfurbergsnámunum í Helgu- staðafjalli, samkvæmt nánari fyrirmælum stjórnarráðsins, eftir reikningi, alt að... ..	300	300	
32. Til Sigurðar Þóroddssonar á Litlahólmi ...	300		
33. Til ekkjufrúar Emilie Lorange, styrkur ...	300	300	
34. Til bjargráðasjóðs	22000	22000	
35. Til landhelgisjóðs	20000	20000	
36. Til brimbrjóts í Bolungavík... ..	10000	10000	
Styrkurinn er bundinn því skilyrði, að verkið sje framkvæmt eftir fyrirsögn verk- fróðs manns.			
37. Til bátabryggju á Blönduósi, $\frac{1}{3}$ kostnaðar (endurveiting), alt að		7500	
enda sje bryggjan látin heimil til almennra afnota.			
38. Til bryggjuviðgerðar á Sauðárkróki, þó ekki yfir þriðjungur kostnaðar, alt að	2000		
Hreppsnefnd Sauðárkrókshrepps greiðist styrkur þessi, og ábyrgist hún, að bryggjan verði til almenningsnota.			
39. Til bátabryggju í Flatey á Breiðaf. (endur- veiting) $\frac{1}{3}$ kostnaðar, alt að.. ...		1500	
enda sje bryggjan heimil látin til almennings nota.			
40. Til að endurbæta bryggju á Húsavík	1500		
Styrkurinn greiðist sýslunefnd Suður-Þing- eyjarsýslu, og ábyrgist hún, að bryggjan verði til almenningsnota.			
41. Til Davíðs Stefánssonar í Fornahvammi, styrkur til að reisa gistihús.. ...		500	
	272100	274200	546300
Samtals ...			546300

17. gr.

Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 6200 kr.

18 gr.

Til eftirlauna og styrktarfjár og tillags í ellistyrktarsjóð veitast 189996 kr. 94 a.; þar af til ekkjufrúar Jakobínu Thomsen 500 kr.; til prestsekkju Ragnheiðar Jónsdóttur, sem viðbót við eftirlaun hennar af Vestmannaeyjaprestakalli, 105 kr. 40 a.; til ekkjufrúar Torfhildar Hólm 600 kr.; til Marie Katrine Jónsson 300 kr.; til próf., dr. phil. Þ. Thoroddsen 2000 kr.; til síra Matthíasar Jochumssonar 2400 kr.; viðbót við eftirlaun fyrverandi hjeraðslæknis Ásgeirs Blöndal 250 kr.; til Bjargar Jónsdóttur, ekkju stýrimannaskólastjóra M. Bjarnasonar, 300 kr.; til læknisekkju Magneu Ásgeirsson 200 kr.; til prestsekkju Elínborgar Friðriksdóttur 800 kr.; til Ragnhildar Björnsdóttur, ekkju Páls Ólafssonar skálds, 300 kr.; til ekkjufrúar Þóru Melsted 600 kr.; til prestsekkju Ingunnar Loftsdóttur 300 kr.; til prestsekkju Bjargar Einarsdóttur 500 kr.; til prestsekkju Guðrúnar Björnsdóttur 300 kr.; viðbót við eftirlaun læknisekkju Elísabetar Ragnhildar Jónsdóttur 150 kr.; til fyrrum spítalaforstöðukonu Guðrúnar Jónsdóttur 400 kr.; viðbót við eftirlaun ekkjufrúar Guðrúnar Pjetursdóttur 300 kr.; viðbót við eftirlaun ekkjufrúar Kristínar Sveinbjörnsdóttur 300 kr.; viðbót við eftirlaun ekkjufrúar Guðrúnar Torfadóttur 300 kr.; viðbót við eftirlaun ekkjufr. Ástu Þórarinsdóttur 129 kr. 94 a.; til Sumarliða pósts 200 kr.; til Jóhanns pósts Jónssonar 200 kr.; til Hallgríms Krákssonar pósts 200 kr.; til Böðvars pósts Jónssonar 100 kr.; til Hjartar Snorrasonar, fyrrum skólastjóra, 500 kr.; til Guðlaugar Zakaríasdóttur, ekkju Torfa Bjarnasonar, 360 kr.; til Jakobínu Pjetursdóttur, ekkju Jóns Stefánssonar, 200 kr.; til Árna Gíslasonar pósts 300 kr.; til Bjarna Ketilssonar pósts, 300 kr.; til Önnu Ásmundsdóttur 300 kr.; styrkur til 3 barna hennar 300 kr.; til tveggja barna Þorsteins Erlingssonar 600 kr.; til prestsekkju Auðar Gísladóttur 300 kr.; til prestsekkju Guðrúnar Jóhönnu Jóhannesdóttur, eftirlaunaviðbót, 300 kr.; til prófastsekkju Jóhönnu S. Jónsdóttur, eftirlaunaviðbót, 150 kr.; til prestsekkju Guðrúnar Ólafsdóttur, eftirlaunaviðbót, 100 kr.; til póstaftgreiðslumannsekkju Þóru Matthíasdóttur, styrkur, 300 kr.; til ekkjufrúar Helgu Eiríksdóttur Ólafsson, ellistyrkur, 300 kr.; til ekkjufrúar Elínar Eggertsdóttur Briem, til viðurkenningar, 300 kr.; til Magnúsar Einarssonar á Akureyri, elli- og viðurkenningarstyrkur, 300 kr.; til Lárúsar prests Halldórssonar, eftirlaun og styrkur til ritstarfa, 1500 kr.; til Gísla prests Kjartanssonar, eftirlaun, 800 kr.; til Jónasar prests Jónassonar, frá Hrafnagili, eftirlaun og styrkur til ritstarfa, 1600 kr. — til allra þeirra hvort árið.

Til Einars Guðmundssonar, verkstjóra landssjóðs, lækningastyrkur, 500 kr. fyrra árið.

Landsstjórninni heimilast við ákvörðun eftirlauna Sigurðar Sigurðssonar, fyrrv. hjeraðslæknis, að telja þau árin með, er hann þjónaði sem aðstoðarlæknir. Eftirlaunin skal svo reikna frá síðastliðnum áramótum.

19. gr.

Til óvissra útgjalda veitast 40000 kr.

Af þessari upphæð skal greiða lögreglustjórum kostnað þann, er þeir kunna að hafa við lögregluftirlit, þegar brýna nauðsyn ber til, svo sem við lögregluftirlit með fiskveiðum í landhelgi o. fl.

20. gr.

Tekjuhallinn, sem fyrst um sinn er áætlaður 753900 kr. 29 au., greiðist úr viðlagasjóði.

21. gr.

Til útlána úr viðlagasjóði veitast:

1. Alt að 10000 kr. hvort árið til lánveitinga handa bændum og samgirðingafjelögum, eftir tillögum Búnaðarfelagsins, til að kaupa fyrir girðingaefni frá útlöndum, gegn ábyrgð sýslunefnda. Lán þessi veitast til 20 ára, gegn 4% vöxtum, sjeu afborgunarlaus 4 fyrstu árin, en greiðist síðan með jafnri afborgun á ári í 16 ár. Ábúendur á þjóðjörðum og kirkjujörðum greiði höfuðstól og vexti slíkra lána með 6% árgjaldi í 28 ár.

2. Alt að 5000 kr. hvort árið til lánveitinga handa þurrabúðarmönnum utan kaupstaða, til jarðræktar og húsabóta. — Lánið veitist að eins gegn ábyrgð sýslufelaga, eftir tillögum hreppsnefnda, og eigi meira en 400 kr. fyrir þurrabúðarmann hvern, gegn 5% vöxtum og endurgreiðslu á 20 árum, að liðnum 4 fyrstu árunum.

3. Alt að 5000 kr. hvort árið til lánveitinga handa verkamönnum í kaupstöðum til jarðræktar. Lánið veitist að eins gegn ábyrgð bæjarfelaga, og eigi meira en 400 kr. fyrir verkamann hvern, gegn 5% vöxtum og endurgreiðslu á 20 árum, að liðnum 4 fyrstu árunum.

4. Til sýslufelaga, sem leggja fram áskilið framlag til landsímalagningar, gegn 5% í ársvöxtu, og endurgreiðslu á 18 árum. Til lána þessara má verja alt að 15000 kr.

5. Vestur-Skaftafellssýslu, til að kaupa íbúðarhús á lækniðsetri, 3000 kr. — Lánið ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

6. Norður-Þingeyjarsýslu, til sjúkrahúss og læknisbústaðar í Þistilfjarðarhjeradi, 12000 kr. — Lánið ávaxtast með 5%, sje endurborgunarlaust fyrstu 4 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 20 árum.

7. Hreppsnefnd Patrekshrepps, til rafveitu, alt að 55000 krónur. Lánið veitist gegn ábyrgð sýslufelags Vestur-Barðastrandarsýslu, ávaxtast með 5%, sje endurborgunarlaust fyrstu 2 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 30 árum.

8. Jóni Á. Guðmundssyni 10000 kr., til ostagerðabús í Ólafsdal. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, sem stjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

9. Davíð Stefánssyni í Fornahvammi 3000 kr., til gistihússbyggingar á jörð sinni. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, er stjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

10. Sigurbirni Magnússyni í Glerárskógum 6000 kr., til að endurreisa hús þau, er brunnu fyrir honum síðasta vetur. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, er landsstjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5%, sje afborgunarlaust fyrstu 5 árin, en endurgreiðist síðan með jöfnum afborgunum á 15 árum.

22. gr.

Ef lög þau verða staðfest, er afgreidd hafa verið frá Alþingi 1917 og hafa í för með sjer tekjur eða útgjöld fyrir landssjóð, breytast fjárhæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt þeim lögum.

Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum, öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsúrskurðum eða öðrum gildandi ákvörðunum, samkvæmt 25. gr. stjórnarskrárinnar, gilda að eins fyrir fjárhagstímabilið.

Heimilt skal stjórninni að undanþiggja aðflutningsgjöldum þær vörur, sem fluttar hafa verið eða fluttar verða hingað og hjeðan frá Vesturheimi með leyfi ríkisstjórna þar til stjórnarvalda í Færeyjum.

Stjórn Landsbankans veitist heimild til að greiða bankagjaldkera Stefáni Stephensen 400 kr. á ári hverju frá 1. nóv. þ. á. að telja.

Stjórn Landsbankans veitist heimild til að greiða Steinunni Kristjánsdóttur, ekkju Alberts Þórðarsonar, bankabókara, 500 kr. á ári næsta fjárhagstímabil.

(B. XXXVI, 10.)

Ed.

751. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um breyting á 1. gr. tolllaga fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911.

Frá Magnúsi Torfasyni.

1. Við 1. gr. c. Í stað »6,00« komi:

8,00.

2. — — — b. Töluliðurinn falli niður.

(B. XXXV, 8)

Nd.

752. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breytingu á þeim lögum.

Frá allsherjarnefnd.

Við 4. gr. 1. og 2. másl. orðist svo:

Bæjarfulltrúar skulu kosnir til 6 ára, 4 annað hvert ár á 4 fyrstu árum

kjörtímabils og 3 á 2 síðustu árunum. Í janúar næstum eftir kosningu bæjarstjóra samkvæmt 1. gr., skulu þó fulltrúar kosnir fullri tölu. Fara 4 þeirra frá eftir 2 ár, aðrir 4 eftir 4 ár, allir eftir hlutkesti, og 3 eftir 6 ár.

(B. LX, 2.)

Nd.

753. Nefndarálit

um frumvarp til laga um bæjarstjórn á Siglufirði (þingskjal 188).

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin telur sanngirni mæla með því, að Siglufjörður fái kaupstaðarrjettindi, en sjer sjer eigi fært að mæla með framgangi frv. á þessu þingi sakir ónógs undirbúnings á málinu.

Alþingi, 1. sept. 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Pjetur Ottesen,
framsögumaður.

Einar Jónsson.

Einar Árnason.

(B. XXXVIII, 2.)

Nd.

754. Nefndarálit

um frumvarp til laga um skipulag kauptúna og sjávarþorpa.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin telur í frumvarpi þessu felast nauðsynjamál, er leysa þurfi jafnshjótt sem föng er á. En sakir anna hefir nefndinni eigi unnist tími til athugunar á málinu, svo rækilegrar sem skyldi. Málið er bæði verkfræðilegt, heilbrigðismál og byggingafræði. Væntir nefndin þess, að stjórnin undirbúi málið í samráði við höfund frv., prófessor Guðmund Hannesson, sem mun allra manna fróðastur í þessum efnum og hefir mjög lofsverðan áhuga á þeim,

og aðra þá, er hún má til ná. Með þessum athugasemdum leggur nefndin til, að málinu verði vísað til stjórnarinnar.

Alþingi, 1. sept. 1917.

Einar Arnórsson,
formaður og framsögum.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

Einar Árnason.

(B. XLVII, 10.)

Nd. 755. Framhaldsnefndarállt

um frumvarp til laga um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr. 43, 10. nóv. 1905.

Frá allsherjarnefnd.

Háttv. efri deild hefir gert þá eina breytingu á þessu frumvarpi að fella burt hámark á launum hreppsnefndaroddvita.

Allsherjarnefndin telur þetta atriði svo lítils vert, að hún vill ekki gera það að ágreiningsefni, og leggur því til, að frumvarpið verði samþykkt eins og það kom frá háttv. efri deild.

Alþingi, 30. ágúst 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Einar Árnason,
framsögum.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(B. LXXXIV, 6.)

Nd. 756. Nefndarállt

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 12, 9. júlí 1909, um breyting á lögum um stofnun landsbanka 18. sept. 1885 m. m. (þingskj. 627).

Frá allsherjarnefnd.

Frumvarp þetta er komið frá hv. Ed. Það er að efni til samhljóða frv.

því, er stjórnin bar upp á Alþingi 1915, að því frá teknu, að eftir frv. þessu (á þingskj. 627) á ráðuneytið í heild að skipa bankastjóra og vikja þeim frá.

Breyting sú, er verður á framkvæmdarstjórn Landsbankans, ef frumv. þetta verður að lögum, er sú, að bankastjórar verða 3, í stað 2 nú, og skal einn þeirra vera lögfræðingur, en gæslustjórar hverfa úr sögunni.

Þetta skipulag teljum vjer munu verða til stórbóta. Virðist oss, að í stjórn bankans eigi að vera lögfræðingur, er fulla ábyrgð beri gerða sinna og tillagna í þarfir bankans. Það er öllum ljóst, að banki þarf að gera margar þess konar ráðstafanir, sem nauðsynleg er lagaþekking til. Með því skipulagi, sem nú er, er engin trygging fyrir því, að nokkur maður með lagaþekkingu sje í stjórn bankans, enda hefir oft enginn slíkur maður verið í stjórn hans.

Gæslustjóra-fyrirkomulagið er óhentugt. Enginn getur ætlast til þess, að þeir inni mikið starf af höndum fyrir kaup það, er þeir fá. Og engin trygging er heldur fyrir því, að þeir hafi sjerþekkingu á bankamálum eða viðskiftum.

Ef bankastjórar verða 3, þá má gera ráð fyrir því, að bankastjórnin verði framkvæmdaríkari, enda má telja víst, að varla fari svo, að öll banka-stjórnin verði að eins sett, eins og nú hefir verið um hrið, að undan skildum öðrum gæslustjóranna.

Menn, sem að eins eru settir um stundarsakir, verða að vonum deigari til framkvæmda eða ráðstafana, er marki stefnu í framtíðarstarfsemi bankans.

Bankinn hefir að sjálf sögðu skifti við erlendar peningastofnanir og framkvæmir ráðstafanir, er standa í sambandi við útlönd. Vegna þessa er því nauðsynlegt, að forstjórar bankans fari utan við og við. En þótt einn fari í slíkum erindum, eru 2 jafnan eftir, og sýnist enginn vafi geta leikið á því, að bankanum ætti betur að vera borgið í höndum þeirra en í höndum eins manns nú og gæslustjóranna.

Vjer höfum athugað breytingartillögurnar á þingskjali 674 með athugasemdum. Er oss það ánægjuefni, að flutningsmaður þeirra, er um hrið hefir verið í stjórn bankans, telur rjett að hafa bankastjóra 3.

Þó getur nefndin nú ekki fallist á breytingartillögur þessar. Sumar þeirra eru að efni til, frá voru sjónarmiði, alls kostar óaðgengilegar, og aðrar óþarfar. Aftur eru sumar þeirra svo vaxnar, að vel má vera, að það, sem í þeim felst, megi heppilegt teljast. En vjer gerum ráð fyrir því, að alt fyrirkomulag bankans verði bráðlega tekið til meðferðar af stjórn og þingi í sambandi við seðlaútgáfumálið, og er þá rjettast, að allar frekari breytingar, sem kunna að vera æskilegar á skipulagi bankans, verði þar með athugaðar.

Þá breytingu á stjórn bankans, sem ráðgerð er í frumvarpi þessu, teljum vjer eigi mega biða lengur, og leggjum því eindregið til, að háttv. deild samþykki frumvarpið óbreytt.

Alþingi, 1. sept. 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Einar Árnason,
framsm.

Einar Jónsson.

Jeg er því samþykkur, að bankastjórar eigi að vera 3, og einn af þeim lögfræðingur. Hins vegar virðist mér eigi brýn þörf á að breyta fyrirkomulaginu á þessu þingi, þar sem vænta má frekari breytinga innan skamms. En með því að jeg tel breytingu þá, er felst í frv., fara í rjetta átt, hefir mér eigi þótt næg ástæða til að kljúfa nefndina út af því, hvort sú breyting, sem nú er ráðgerð skuli biða enn meiri breytinga á fyrirkomulagi bankans.

Alþingi, d. u. s.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Þar sem útlit er fyrir það, að bráðlega verði gerðar breytingar á fyrirkomulagi bankans í sambandi við seðlaútgáfurjettinn, þá sje jeg ekki, að nauður reki til að gera neinar breytingar á bankalögunum á þessu þingi, og mun því greiða atkvæði móti frumvarpinu.

Alþingi, d. u. s.

Pjetur Ottesen.

(B. XC. 4.)

Ed.

757. Nefndarálit

um frumvarp til laga um samþyktir um kornforðabúr til skepnufóðurs.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta, og sjer að það eru orðrjett lög in um sama efni frá 9. júlí 1909 og 10. nóv. 1913, og að efni frumvarps þess frá stjórninni, sem samþykt var hjer í deildinni, er einnig komið inn í þetta frumvarp. Eina breytingin er sú, að tillag úr landssjóði geti numið einni krónu fyrir hver 100 kg. korns í stað 80 aura.

Nefndin sjer ekki ástæðu til annars en að samþykkja frumvarpið óbreytt, og ræður því háttv. efri deild til þess.

Alþingi, 1. sept 1917.

Hjörtur Snorrason,
formaður.

Guðjón Guðlaugsson,
skrifari og framsögum.

Guðm. Ólafsson.

(A. XXIV, 6.)

Ed.**758. Breytingartillögur**

við frumvarp til laga um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911.

Frá Magnúsi Torfasyni.

Við 1. gr. 2. málsg.

a. Í annari línu komi í stað »35«:

40.

b. Í 5. línu komi í stað »15«:

20.

(B. XII, 9.)

Nd.**759. L Ö G**

um skifingu bæjarfógetaembættisins í Reykjavík og um stofnun sjerstakrar tollgæslu í Reykjavíkurkaupstað.

(Afgreidd frá Nd. 1. september.)

1. gr.

Núverandi bæjarfógetaembætti í Reykjavík skal skift í tvent, bæjarfógetaembætti og lögreglustjóraembætti. Undir bæjarfógeta komi dómstörf öll, fógetagerðir, uppboð og skifti m. m., en undir lögreglustjóra hverfi stjórn lögreglumála og tollmála, aðalinnheimta á tekjum landssjóðs, skipaafgreiðslur o. fl. — Konungur veitir bæði embættin.

Innheimta sú á gjöldum til bæjarsjóðs Reykjavíkurkaupstaðar, sem að lögum er falin bæjarfógetanum í Reykjavík, hverfi undir umsjá bæjarstjórnar.

2. gr.

Stofna skal, jafnskjótt og því verður við komið, sjerstaka tollgæslu fyrir Reykjavíkurkaupstað og forstjórn hennar falin lögreglustjóra kaupstaðarins.

3. gr.

Bæjarfógeti og lögreglustjóri í Reykjavíkurkaupstað skulu hafa í föst embættislaun úr landssjóði 5000 kr. hvor, er fari hækkandi með embættisaldri um 200 kr. á hverjum tveim árum upp í 6000 kr. — Skrifstofukostnaður þeirra, svo og laun tollvarða, greiðist sjerstaklega, eftir ákvæðum, er gerð verða þar um í fjárlögum.

Tekjur þær, er runnið hafa til bæjarfógeta samkvæmt aukatekjulög-

unum, svo og lögmælt innheimtulaun af tolli og útflutningsgjaldi, renni í landssjóð.

4. gr.

Landsstjórnin skipar að öðru leyti með reglugerð fyrir um, hvernig málefnum þeim, er hingað til hafa heyrt undir bæjarfógetann í Reykjavík, skuli skift á hin greindu embætti, svo og um fyrirkomulag tollgæslunnar og hve margir skuli tollverðir.

5. gr.

Skifting núverandi bæjarfógetaembættis í Reykjavík fer fram 1. apríl 1918, og veitast embættin tvö frá þeim tíma.

6. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin ákvæði 5. gr. laga nr. 24, 14. des. 1877, um laun sýslumanna og bæjarfógeta, að því er snertir laun og skrifstofukostnað bæjarfógetans í Reykjavík, svo og öll önnur ákvæði í lögum, er í bága koma við þessi lög.

(B. LXV, 9).

Nd.

760. L Ö G

um hjónavígslu.

(Afgreidd frá Nd. 1. september.)

1. gr.

Þá er brúðhjón eru saman gefin, er rjett að þau kjósi sjálf, hvort þau taka kirkjulega vígslu eða valdsmaður gefi þau saman, og hefir hvorttveggja sama lagagildi.

2. gr.

Ef þjóðkirkjuprestur eða löggiltur prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjusafnaðar gefur hjón saman, skulu þeir gæta ákvæða laga um kirkjulega vígslu og senda sóknarpresti brúðarinnar skýrslu um vígsluna, ef það er eigi hann sjálfur, sem vígir.

Eigi ber sóknarpresti nein greiðsla fyrir hjónavígslu, sem annar embættismaður en hann hefir int af hendi.

3. gr.

Hjónaefni þau, er ganga vilja í borgaralegt hjónaband, riti bæjarfógeta eða sýslumanni í því lögsagnarumdæmi, þar er þau vilja láta gefa sig saman, beiðni um, að hann gefi þau í hjónaband.

4. gr.

Nú er sýslumaður eða bæjarfógeti beðinn um að gefa hjón saman, og skal hann láta hreppstjóra birta það með uppfestri auglýsingu á þingstað hrepps þess, þar sem brúðurin er til heimilis, 3 vikum áður en hjón eru saman gefin, nema undanþága sje fengin að lögum. Í kaupstöðum fer um þessa birtingu sem þar er venja um auglýsingar þær, er almenning varða. Birtingin verður ógild, ef hjónaefni eru eigi saman gefin hinar næstu 12 vikur. Vilji nokkur hefja lög-bann gegn hjónabandinu, skal segja til þess valdsmanni í lögsagnarumdæmi, þar sem brúður á heima.

5. gr.

Áður en valdsmaður gefur hjón saman, skal hann fullvissa sig um, að birting samkvæmt 4. gr. hafi farið fram eða undanþága sje fengin, og að eigi hafi lögban verið lagt við hjónabandinu. Um meinbugi skal valdsmaður gæta alls hins sama, sem prestum þeim, er lögfulla hjónavígslu geta veitt, ber að gæta að lögum. Skírn, ferming og altarisganga sjeu eigi hjúskaparskilyrði, hvort sem valdsmaður eða prestur gefur hjón saman.

6. gr.

Hjónaefni skulu koma til brúðkaupsstefnu á þeim stað, degi og stundu, er valdsmaður ákveður. Skal valdsmaður þá fyrst brýna fyrir þeim þýðingu hjónabandsins; því næst tekur hann á móti játningu þeirra um, að þau vilji hjón verða, og lýsir loks yfir því, að þau sjeu gefin saman í lögmætt hjónaband. Um athöfn þessa fer að öðru leyti eftir settum reglum um það, hvernig valdsmenn skuli gefa saman hjón, og skal hún fram fara í heyranda hljóði og í viðurvist tveggja tilkvaddra votta. Bæjarfógeti eða sýslumaður skal rita í bók, sem til þess er ætluð, alt það, er nokkru má varða að því er til hjónabandsins kemur, og fái hjónin eftirrit þess, staðfest með nafni og embættisinnsigli, til sannindamerkis um, að þau sjeu að lögum hjón orðin. Svo skal og valdsmaður, áður vika er liðin, senda annað eftirrit presti sóknar þeirrar, er brúðurin átti heima í, þá er hún giftist, og ritar hann þá skýrslu um hjónabandið í gerðabók prestakallsins.

7. gr.

Fyrir uppfestingu birtingar samkvæmt 4. gr. og vottorð um hana greiðist 1 króna. Þurfi hreppstjóri að takast sjerstaka ferð á hendur í því skyni, skal hann fá goldinn ferðakostnað samkvæmt lögum um aukatekjur hreppstjóra. Fyrir hjónavígslu og eftirrit af gerðabókinni skal gjalda valdsmanni 8 kr., er renni í landssjóð. Nú þarf valdsmaður að takast ferð á hendur til að gefa hjón saman, og skal þá greiða honum dagpeninga og farareyri, slíkan sem gildandi ákvæði um aukatekjur sýslumanna tilskilja.

8. gr.

Með lögum þessum er úr gildi feldur fyrsti kafli laga nr. 4, 19. febr. 1886, um utanþjóðkirkjumenn, 1.—9. gr., að þeim báðum meðtöldum. Enn fremur 3. gr. 2. liður og 13. gr. í tilsk. 30. apr. 1824, um embætti prestanna að því er snertir hjónabönd, svo og önnur ákvæði í lögum, er í bága koma við þessi lög.

(B. XXXIX, 6.)

Nd.**761. L Ö G**

um gjöld til holræsa og gangstjetta á Akureyri.

(Afgreidd frá Nd. 1. september.)

1. gr.

Þar sem bæjarstjórnin hefir lagt holræsi i götu á kostnað bæjarsjóðs, er hverjum húseiganda skylt að gera á sinn kostnað ræsi, er flytji alt skolp frá húsi hans út i göturæsið. Skulu þau ræsi ekki vera lakari að gerð en göturæsin og gerð undir umsjón veganeftndar eða þess manns, er hún felur umsjónina, samkvæmt reglugerð, er bæjarstjórnin setur um tilhögun skolpræsa innan húss og utan. Skal i þeirri reglugerð ákveða, að regnvatn skuli leitt i göturæsin. Vanræki nokkur að gera þetta innan hæfilegs frests, sem bæjarstjórnin setur, getur bæjarstjórnin látið vinna verkið á kostnað húseiganda.

Fyrir öllum kröfum, sem bæjarstjórnin öðlast á hendur húseigendum og lóðareigendum, samkvæmt framansögðu, hefir bæjarsjóðurinn lögveð i húsinu eða lóðinni, og gengur sá veðrjettur fyrir öllum veðskuldum eftir samningi.

2. gr.

Kostnaður við holræsagerð i götum bæjarins, og sömuleiðis kostnaður við steinlímdar, hellulagðar og aðrar jafnvandaðar gangstjettir, greiðist úr bæjarsjóði. En heimilt er bæjarstjórninni að leggja holræsa- og gangstjettaskatt á hús og lóðir i bænum, samkvæmt reglugerð, er hún setur og stjórnarráðið samþykkir. Skal gjaldið miðað við skattvirðingarverð húseigna og lengd lóða með fram götu, þar sem holræsi eða gangstjettir verða lagðar.

3. gr.

Lögtaksrjettur fylgir öllum kröfum og gjöldum samkvæmt lögum þessum.

(B. XCII, 6.)

Ed.**762. Frumvarp**

til laga um útmælingar lóða i kaupstöðum, löggiltum kauptúnum o. fl.

(Eftir 3. umr. i Nd.)

1. gr.

Rjett er hverjum þeim, sem heimilt er að lögum að versla hjer á landi,

að fá sjer útmældar óbygðar lóðir í kaupstöðum eða löggiltum kauptúnum til verslunar. Sama rjett eiga sjávarútvegsmenn, búsettir hjer á landi, til að fá sjer útmældar lóðir í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum og veiðistöðum til útvegs. Bæði þeim, er lóðina eiga í löggiltu kauptúni eða veiðistöð eða stórar óbygðir lóðir í kaupstöðum, og öðrum, sem önnur lögmæt rjettindi eiga yfir landinu eða lóðunum, er skylt að láta af hendi svo mikla óbygða lóð, sem þörf er á til fyrirhugaðrar verslunar eða sjávarútvegs, enda sje lóðin eigi nauðsynleg til verslunar, sjávarútvegs eða iðnaðar, sem þar er fyrir.

2. gr.

Útmæling lóða samkvæmt 1. gr. má aldrei fara fram, nema hreppsnefnd eða bæjarstjórn, þar sem útmælingar er beiðst, veiti meðmæli sín. Þegar þau meðmæli eru fengin, skal sá, er útmælingar æskir, beiða lögreglustjóra hennar skriflega. Skal þá dómkveðja 2 þar til hæfa menn, og ákveður lögreglustjóri með þeim lóð þá, sem þörf er á og taka má til atvinnurekstrar samkvæmt 1. gr. Að því loknu skulu hinir dómkvöddu menn meta lóðina til sölu, ef sá, sem lóð er tekin frá, æskir þess, að hún verði til eignar tekin, en til leigu, ef hann æskir þess, að hún verði tekin til leigu, enda ákveður lögreglustjóri með hinum dómkvöddu mönnum leigutimann. Um mat og framkvæmd eignarnáms fer að öðru leyti að lögum.

Nú er lóð tekin til afnota að eins, og er þá hvorum aðilja rjett að krefjast mats á lóðarleigu af nýju á hverjum 10 ára fresti.

3. gr.

Það skal með öllu bannað að leggja þá kvöð á lóðir eða húseignir í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum eða veiðistöðum, að eigi meg not þær til verslunar eða annarar tiltekinnar atvinnu.

4. gr.

Þótt einstakir menn kunni að eiga höfn þá, sem löggilt kauptún er við, mega þeir eigi bægja neinum frá að leggja skipum sínum þar við akkeri, nje frá aðgangi að höfninni til þess að ferma eða afferma skip, að svo miklu leyti, sem það kemur ekki í bága við bryggjuafnot sjálfra þeirra, og eigi má landeigandi heldur varna stjórnarvöldum eða einstökum mönnum að gera hringa, landfestar eða önnur skipsfesta-áhöld þar á höfninni, þar sem svo hagar til, að þess konar áhöld eru nauðsynleg. Ef einstakir menn eiga höfn, skipalægi eða uppsátur í veiðistöð, mega þeir eigi heldur meina öðrum mönnum að leggja þar fiskiskipum sínum eða nota uppsátur eða önnur lendingargögn, nema í bága komi við afnot sjálfra þeirra, nje heldur banna öðrum að gera þar lendingabætur eða aðrar umbætur, sem nauðsynlegar eru sjávarútvegi þar. Hafnabætur og lendinga má þó að eins gera eftir tilvísun lögreglustjóra, og kveður hann með sjer 2 þar til hæfa menn, sem kunnugir eru hafnarlegu og lendingarstað. Endurgjald til handa landeiganda fyrir nám hafnar hans eða uppsáturs til eignar eða afnota og afnot hafnargagna og lendinga fer eftir lögum um eignarnám.

Nú notar einhver hringa, landfestar eða önnur skipsfestaráhöld eða lendingartæki, sem hann hvorki á nje hefir umráð yfir, og ber honum þá taf-

arlaust að láta áhöldin laus við eiganda eða umráðamann, þegar skip þeirra þurfa á þeim að halda, að viðlögðum 20 kr. sektum fyrir hvern dag, er hann lætur fyrirfarast að sleppa áhöldunum, og bæti þar að auki alt það tjón, er af því kann að leiða, að hann ljet þau ekki laus þegar í stað.

Skip það, er notar heimildarlaust hafnartæki eða lendingartæki annars manns, og farmur þess, er að veði fyrir sektum og skaðabótum.

5. gr.

Fyrir útmælingar eftir 1. og 4. gr. skal beiðandi greiða lögreglustjóra, auk ferðakostnaðar, 6 krónur á dag. Um kaup matsmanna fer eftir lögum um framkvæmd eignarnáms.

6. gr.

Lög þessi ná ekki til Reykjavíkur.

7. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 3, 13. mars 1891.

(C. XXVII, 3.)

Ed.

763. Tillaga

til þingsályktunar um skólahald næsta vetur.

(Eftir eina umr. í Nd.)

Alþingi ályktar að heimila stjórninni:

1. að láta háskólakenslu falla niður næsta vetur, þó þannig, að nemendur, sem ætla að taka fyrri eða síðari hluta embættisprófs í vetur eða vor, fái til afnota 2—3 kenslustofur í mentaskólanum, til þess að kensla fari þar fram.
2. að láta falla niður að öllu leyti kenslu í hinum almenna mentaskóla og í gagnfræðaskólanum á Akureyri. Þó skulu nemendur hafa leyfi til að ganga undir vorpróf á venjulegan hátt, enda skulu þeir einskis í missa fyrir aldurs sakir.
3. að láta kenslu við kennaraskólann og stýrimannaskólann falla niður.
4. að láta kenslu í bændaskólunum falla niður, nema verklegt nám að vorinu.
5. að greiða ekki skólum þeim, sem styrktir eru af landsfje, meiri styrk en nemur venjulegu kaupi fastra kennara og tímakennara, enda komi þar í móti fje annarstaðar frá í sama hlutfalli og krafist er í núgildandi fjárlögum.
6. að láta enga breytingu verða á yfirsetukvennaskólanum nje vjelstjóraskólanum.
7. að greiða öllum kennurum landsskólanna, jafnt stundakennurum sem öðrum, full laun, eftir því sem verið hefir.

(B. LXXXIV, 7.)

Nd.**764. Breytingartillaga**

við breytingartillögur á þingskjali 674 (breyting á lögum um lög um stofnun landsbanka).

Flutningsmaður: Björn Kristjánsson.

1. Við 1. lið.

Fyrsta málsgrein orðist svo:

Í stjórn Landsbankans eru 3 bankastjórar; skulu tveir þeirra vera viðskiftafróðir verslunarmenn, eða menn sem gegnt hafa ábyrgðarmikilli stöðu í banka að minsta kosti í 10 ár með góðum vitnisburði. Þriðji bankastjórinn skal hafa leyst af hendi próf í lögfræði, er veitir rjett til embætta þeirra á Íslandi, er lögfræðingar skipa.

2. Við 5. lið.

Orðin: »eða framleiðslu« í síðustu málsgrein falli burt.

(B. XCII, 7.)

Nd.**765. Rökstudd dagskrá**

feld í Nd. 1. september.

Flutningsmaður: Benedikt Sveinsson.

(Frv. til laga um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum o. fl., þgskj. 588).

Með því að frumvarp þetta felur í sjer mikilsvarðandi skerðing á eignar-rjetti bæði mjög margra einstakra manna og hins opinbera, hefir alls eigi verið rætt meðal þjóðarinnar og þyrfti grandgæfilegrar athugunar við áður gert væri að lögum, og getur orkað því, að menn bæði innlendir og útlendir geti í skjóli slíkra laga náð undir sig verðmætum eignum fyrir lítið verð, — og í trausti þess, að stjórnin athugi málið til næsta þings og leggi þá frumvarp fyrir þingið, ef henni þykir ástæða til, er hafi inni að halda tryggingar bæði fyrir eigendur lóða og sjávarútvegsmenn, er fá vilja útmældar lóðir í kaupstöðum og í löggiltum kauptúnum og fiskiverum, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(D. V, 1.)

Nd.**766. Fyrirspurn**

til landsstjórnarinnar um flutningsgjald á landssjóðsvörum.

Frá Stefáni Stefánssyni og Einari Árnasyni.

Hvaða reglum fylgir stjórnin um ákvörðun flutningsgjalds á landssjóðsvörum meðfram ströndum landsins?

Sp.**767. Skýrslur**

um Gjöf Jóns Sigurðssonar.

A.

SKÝRSLA

um Gjöf Jóns Sigurðssonar frá 1. jan. 1915 til 31. des. 1916.

Tekjur.

1. Eign sjóðsins í árslok 1914 (sbr. Alp.tíð. 1915 A. bls. 360):			
a. Bankavaxtabrjef.	kr.	11300,00	
b. Veðskuldabrjef	—	7500,00	
c. Í Landsbankanum	—	928,15	kr. 19728,15
2. Vextir á ofanefndu tímabili:			
a. Af bankavaxtabrjefum $\frac{2}{1}$ og $\frac{1}{7}$ 1915, $\frac{2}{1}$ og $\frac{1}{7}$ 1916..	—	1017,00	
b. Af veðskuldabrjefum $\frac{11}{6}$ 1915 og $\frac{11}{6}$ 1916	—	595,72	
c. — fje í Landsbankanum..	—	120,32	— 1733,04
3. Ágóði á keyptu bankavaxtabrjefi	—	60,00	kr. 21521,19

Gjöld.

1. Til útgáfu Alþingisbóka	kr.	1000,00	
2. Borgað fyrir auglýsingar	—	15,93	
3. Eign í árslok 1916:			
a. Bankavaxtabrjef	kr.	12300,00	
b. Veðskuldabrjef	—	5100,00	
c. Í Landsbankanum.	—	3105,26	— 20505,26
			kr. 21521,19

Í stjórnarráði Íslands, 4. jan. 1917.

F. h. r.

Kl. Jónsson.

G. Sveinbjörnsson.

B.

SKÝRSLA

frá verðlaunanefnd Gjafar Jóns Sigurðssonar.

Undirrituð nefnd, sem kosin var á Alþingi 1915 samkvæmt 3. gr. í Reglum um Gjöf Jóns Sigurðssonar 16. október 1912, gaf eftir fyriræmum erindisbrjefs síns út auglýsingu, sem birt var í Lögbirtingablaðinu (IX, nr. 1, 6. jan. 1916), og þar að auki í Ísafold og Lögrijettu, um að þeim, sem óskuðu eftir að vinna til verðlauna af tjeðum sjóði, væri boðið að senda rit til vor fyrir árslok 1916, er þeir hygði til verðlauna fyrir.

Með því að nefndinni bærust engin rit fyrir þennan ákveðna tíma, kom til greina heimild sú, sem nefndin hefir, samkvæmt 2. gr. í reglum frá 16. okt. 1912, til að styrkja, þegar svo stendur á, útgáfu vísindalegra rita og merkilegra heimildarrita.

Nefndin samþykkti í einu hljóði að nota sjer þessa heimild til þess:

1. að veita Söguþjelaginu 1000 kr. í því skyni og með því skilyrði, að það gefi út á þessu ári 10 arkir af Alþingisbókum Íslands fram yfir það, sem því er skylt að gefa út fyrir landssjóðsstyrkinn.
2. að veita Bókmentafjelaginu 700 kr. til að gefa út framhald af lýsingu Íslands eftir Þorvald Thoroddsen, með því skilyrði, að gefnar sje út á þessu ári að minsta kosti 7 arkir.

Skýrslu þessa um gerðir vorar njótum vjer hjer með þess sóma að leggja fyrir hið háa Alþingi.

Reykjavík, 13. júlí 1917.

Björn M. Ólsen.

Jón J. Aðils.

Jón Þorkelsson.

(A. V, 10.)

Nd.

768. Frumvarp

til laga um lögráð.

(Eftir eina umr. í Ed.)

1. gr.

Lögráð eru tvenns konar, sjálfsráð og fjárráð. Maður sjálfráða og fjárráða er fullráða.

Leyfisbrjef til lögráða verða ekki veitt.

2. gr.

Maður er sjálfráða 16 ára gamall, nema sviftur sje sjálfsráðum.

Sjálfráða maður ræður einn öðru en fje sinu, nema öðru visi sje sjerstaklega um mælt í lögum.

Ef sjálfráða maður rýfur lögmætar skuldbindingar sínar, bæti af fje sinu. Ráðstafanir ósjálfráða manns eru ógildar.

3. gr.

Foreldri ráða bæði saman ósjálfráða skilgetnum börnum sínum. Nú er annað foreldra látið, og ræður þá hitt börnunum, nema kvænst eða gífst hafi aftur. Þá ráða hjónin börnunum bæði saman. Nú eru bæði foreldri látin, en stjúppforeldri á lífi, og ræður þá stjúppforeldri börnunum, enda sjeu börnin á framfæri þess. Nú eru foreldri skilin að fullu eða að borði og sæng, og ræður þá hvort þeirra þeim börnum, sem hjá því eru.

Óskilgetnu barni ræður móðir.

Nú má hvorki foreldri nje stjúppforeldri ráða barni, og kemur þá skipaður lögráðamaður í þeirra stað.

4. gr.

Maður er fjárráða 21 árs gamall, nema sviftur sje fjárráðum.

Ekkjur og konur, sem skilið hafa við bændur sína að fullu eða að borði og sæng, eru fjárráða, þó að yngri sjeu en 21 árs.

Fjárráða maður ræður einn fje sinu, nema lög mæli sjerstaklega fyrir á annan veg.

Fjárráðstafanir ófjárráða manns eru ógildar, nema þær varði sjálfsaflafje eða gjafafje, enda láti gefandi eigi öðru visi um mælt, eða lög kveði sjerstaklega öðru visi á.

5. gr.

Nú er sjálfráða maður eða fjárráða ófær til að ráða sjer eða fje sinu sjálfur, vegna vanheilsu eða vanþroska eða af öðrum ástæðum, svo sem vegna eyðslusemi, og skal hann þá sviftur sjálfsráðum eða fjárráðum eða hvorum tveggja, og honum skipaður lögráðamaður.

6. gr.

Hjeraðsdómari á úrskurðarvald um sviftingu lögráða. Úrskurð um lögráðasviftingu skal kveða upp á varnarþingi þess, er svifta skal lögráðum. Að öðru leyti fer um lögráðasviftingu eftir þeim reglum, sem fylgt hefir verið um sviftingu fjárráða. Úrskurði má sá, er sviftur er lögráðum, skjóta til landsyfirdóms til fullnaðarúrslita. Rjett er og að maki hans, foreldri eða börn, systkin eða jafnmægðir áfrýi slikum úrskurði, ef lögráða eru.

Á sama hátt skal fara, ef fella skal niður lögráðasviftingu.

7. gr.

Úrskurður um sviftingu lögráða skal vera rökstuddur, enda skal skýrt ákveðið, hvort maður sje sviftur sjálfsráðum eða fjárráðum eða hvorum tveggja.

Stefnuvottar skulu birta úrskurð þeim sjálfum, sem sviftur er lögráðum,

eða næsta venslamanni, ef hinn er að læknisdómiþvitskertur. Svo skal og birta úrskurðinn í lögbirtingablaði landsins, rita hann þegar í þinglýsingabók og lýsa honum síðan á varnarþingi þess, er lögráðum var sviftur. Ef sá, sem sviftur er lögráðum, á fasteign eða hjer skrásett skip, eða hann rekur hjer atvinnu, sem geta ber eða getið er í verslanaskrá, þá skal þinglýsa úrskurðinum á varnarþingi fasteignar eða skips og bóka athugasemd um hann í verslanaskrá. Dómari sendir eftirrit af úrskurðinum þeim stjórnarvöldum, er um hann þurfa að vita. Fyrir þinglýsinguna skal ekkert gjald greiða.

8. gr.

Nú hefir maður verið sviftur lögráðum, og eru þá ógildar ráðstafanir, sem brjóta bág við lögráðasviftingu og hann gerir eftir innritun úrskurðar í þinglýsingabók, — enda hafi þinglýsing síðan farið fram áður lögmæltur tími sje liðinn, — eða athugasemd um hann er skráð í verslanaskrá. Gildar skulu metnar ráðstafanir hans, er áður eru gerðar, nema sannað sje, að sá, sem hagsvon átti af þeim, hafi vitað um úrskurðinn.

Skýlt er sýslumanni eða bæjarfógeta, að viðlögðum skaðabótum eftir venjulegum reglum, að geta úrskurðarins í þinglýsingabók fasteigna og í skipaskrá og verslana, þegar honum er sent eða afhent úrskurðareftirrit eða eintak af lögbirtingablaði, þar sem úrskurðurinn er birtur.

9. gr.

Nú er skotið til landsyfirdóms úrskurði um lögráðasviftingu, og skipar þá dómstjóri löggiltan málaflutningsmann við yfirdóminn til að sækja málið af hendi þess, er svifta skal lögráðum, og annan til varnar. Hvor málsvara getur lagt fram nýjar skýrslur í yfirdómi, og, ef svo ber undir, krafist rannsóknar í hjeraði um málavexti. Málskostnaður í yfirdómi greiðist af almannaþje, og fer um meðferð málsins þar sem um opinber mál.

Nú úrskurðar yfirdómur rannsókn málavaxta í hjeraði, og skal hún fram fara að hætti almennra lögreglumála, enda skal útvega þær skýrslur, sem yfirdómur krefst. Skipa skal þá jafnan valinkunnan mann til þess að gæta rjettar þess, er svifta skal lögráðum. Málskostnaður í hjeraði greiðist og af almannaþje.

Nú er úrskurður um lögráðasviftingu fenginn fyrir visvitandi rangar skýrslur, og á þá, að undangenginni löglegri málssókn, að dæma þann eða þá, sem um það reynast sekir, til þess að greiða að skaðlausu allan þann kostnað, sem lögráðasvifting hefir haft í för með sjer.

10. gr.

Dómstjóri sendir stjórnarráðinu þegar eftirrit af úrslitadómi yfirdóms, en það sendir aftur stjórnarvöldum þeim, er málið ber undir.

Nú ónýtir yfirdómur úrskurð hjeradsdómara, og ber þá þegar að draga yfir hann í embættisbókum og aflýsa honum, ef þinglýstur var, hvortveggja endurgjaldslaust.

11. gr.

Nú er maður ólögráða, og skal þá sýslumaður hans eða bæjarfógeti

skipa honum lögráðamann, ósjálfráða manni fyrir æsku sakir þó því að eins, að lögborins manns njóti eigi.

Þær skipanir, sem gerðar hafa verið samkvæmt gildandi lögum, standa þó óraskaðar þangað til lögráðum er náð.

Skipaður lögráðamaður má ekki yngri vera en 25 ára, enda sje hann ráðvandur maður og ráðdeildarsamur, sæmilega að sjer, heill heilsu og fjár síns ráðandi.

Lögráðamann skal skipa karl eða konu, næst að frændsemi. Föðurfrændur ganga fyrir móðurfrændum, alsystkin fyrir hálsystkinum, eldri maður fyrir yngri, jafnnáinna. Um stjúpforeldra gildir sama og foreldra, enda beri stjúpforeldri framtærsluskylda, og sje henni fullnægt.

Móðurfrændur óskilgetins barns ganga fyrir öðrum frændum til fjárráða.

Þó má skipa föður, ef móður nýtur eigi, enda hafi hann þinglýst barninu, ættleitt það eða arfleitt.

12. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ósjálfráða man, svo sem sjálfráða hefði hann gert, nema öðru vísi sje áskilið að lögum.

13. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ófjárráða man, svo sem fjárráða hefði hann gert, enda mæli lög eigi sjerstaklega um á annan veg.

14. gr.

Um stöðu lögráðamanns gagnvart ófjárráða manni og yfirtjárráðanda fer að lögum.

15. gr.

Þeir, sem orðnir eru 18 ára, en ekki fulls 21 árs, þá er lög þessi öðlast gildi, eru hálfháða fjár síns, og fer að öllu leyti um þá eftir gildandi lögum, þangað til þeir verða fulls 21 árs. Að öðru leyti eru hálfháð um fjármál úr lögum numin.

Lögin taka jafnt til þeirra, sem orðnir eru fulls 21 árs áður en þau ganga í gildi, sem til hinna, er ná þeim aldri síðar.

16. gr.

Eftirfarandi ákvæði eru úr lögum numin: D. L. 1—23—12 og N. L. 1—21—9, a- og b-liðir 1. gr. I. kap. tilsk. 21. des. 1831, sbr. þó fyrri málsg. næstu gr. hjer á undan, 1. gr. og 2. málsg. 15. gr. tilsk. 18. febr. 1847, opið brjef 4. jan. 1861, er lögleiðir á Íslandi dönsk lög 29. des. 1857, um myndugleika kvenna, 10. gr. laga 12. janúar 1900, nr. 3, lög 20. okt. 1905, nr. 17, svo og öll önnur ákvæði, er koma kynnu í bág við lög þessi. Í 5. gr. laga 16. september 1893, nr. 15, komi: 16 ára í stað »18 ára«.

(A. VII, 13.)

Nd.**769. L Ö G**

um laun hreppstjóra og aukatekjur m. m.

(Afgreidd frá Nd. 3. september.)

1. gr.

Á manntalsþingum ár hvert skal sýslumaður greiða hreppstjórum, í launaskyni fyrir hvert umliðið fardagaár, þóknun af landsfje, er nemi 80 krónum í hreppi, þar sem íbúatalan fer eigi fram úr 300 manns. Þar sem fleiri eru, skal greiða hreppstjóra að auki 5 krónur fyrir hverja fulla 5 tugi íbúa, sem umfram eru 300.

Leggi hreppstjóri niður sýslan eða deyi hann fyrir lok fardagaársins, ber honum eða dánarbúi hans $\frac{1}{12}$ af ársþóknuninni fyrir hvern mánuð eða mánaðarhluta, sem hann hefir hreppstjórn gegnt á árinu.

2. gr.

Þegar hreppstjóri í umboði sýslumanns framkvæmir lögtak eða aðrar fógetagerðir, ber honum fyrir gerð hverja lögmælt gjald samkvæmt gildandi lögum um aukatekjur landssjóðs, alt það er gjaldið fer ekki fram úr 6 krónum. Sje gjaldið hærra samkvæmt aukatekjulögunum, fellur það, sem umfram er, til landssjóðs.

3. gr.

Haldi hreppstjóri í umboði sýslumanns uppboð, falla uppboðslaunin til hans óskift, sjeu þau ekki hærri en 20 krónur, en fari þau fram úr því, rennur það, sem umfram er, til landssjóðs.

4. gr.

Þegar hreppstjóri fyrir hönd sýslumanns stendur fyrir uppskriftar- og virðingargerðum til leiðbeiningar við skifti eða uppboð, fær hann fyrir þetta verk sitt eftir fjárhæð gerðarinnar:

Alt að	200 kr.		2 krónur.
yfir	200 — alt að	500 kr.	3 —
—	500 — — —	1000 —	4 —
—	1000 — — —	2000 —	5 —
—	2000 —		6 —

5. gr.

Fyrir birtingu á fyrirkalli, stefnu, dómi, uppsögn, málskröfu eða þesskonar birtingar, skal greiða 2 krónur fyrir hvern þann, er birt er, og gjaldinu skift jafnt milli stefnuvottanna.

6. gr.

Fyrir úttekt á jörðu greiðist hverjum úttektarmanni 5 krónur, svo og fyrir landskifti. Fyrir skoðunar- eða matsgerð á fasteign, í hvaða tilgangi sem sú gerð fer fram, skal greiða hverjum skoðunar- eða virðingarmanni eftir fjárhæð matsgerðarinnar:

Alt að	500 kr.	2 krónur.
yfir	500 — alt að 1000 kr.	3 —
—	1000 — — — 2000 —	4 —
—	2000 — — — 4000 —	5 —
—	4000 —	6 —

Sama gjald greiðist fyrir lausafjárvirðingar.

Fyrir að vinna eið að gerðum þeim, er um getur í þessari grein, er ekki greitt sjerstakt gjald.

7. gr.

Kostnaður við ferðir til starfa þeirra, sem um getur í 2.—6. gr. laga þessara, skal greiddur, auk framangreindra gjalda, og telst þannig:

Fyrir 10 kílómetra vegalengd eða minna á landi, eða 5 kílómetra vegalengd eða minna á sjó, skal greiða 1 kr. í ferðakostnað. Sje ferð lengri, greiðist hlutfallslega sama þóknun fyrir þá vegalengd, sem umfram er. Þóknunin telst eftir samanlagðri vegalengd fram og aftur, alt að 6 krónum fyrir sólarhring. Standi ferð lengur en sólarhring frá heimili skal greiða 25 aura í ferðakostnað fyrir hverja klukkustund. Sje gjaldtaki búsettur í kaupþúni eða þorpi, greiðist ferðakostnaður því að eins, að hann þurfi að fara út úr kaupþúninu eða þorpinu.

8. gr.

Gjald til votta við rjettarhöld eða notarialgerðir er 50 aurar til hvers votts fyrir hverja klukkustund, er rjettarhaldið stendur yfir. Hluti úr klukkustund telst heil klukkustund. Í einkamálum greiðist gjald þetta til dómars í rjettinum. Fyrir hvert rjettarhald seinna í málinu skal sá greiða gjaldið, er málinu fær frestað.

9. gr.

Gjöld þau, er um getur í lögum þessum, greiðist einnig í opinberum málum og gjafsóknarmálum.

Í einkamálum er gerðarbeiðandinn skyldur til að greiða gjaldið, áður en gerðin fer fram. Verði gjaldið eigi greitt fyrirfram, hefir sá lögtaksrjett á því, er gjaldið á að taka.

Í opinberum málum og gjafsóknarmálum greiðast gjöld þessi fyrirfram úr landssjóði, gegn endurgjaldi frá þeim, sem dæmdur verður í málskostnað með ályktardómi.

10. gr.

Fyrir eftirrit þau, er ræðir um í 3. gr. laga nr. 2, 2. febr. 1894, svo

og fyrir önnur eftirrit, sem einstakir menn biðja um úr embættisbókum eða skjalasöfnum embætta, skal greiða 1 kr. fyrir hverja örku, en hálfa örku eða minna 50 auru.

Ákvæði greinar þessarar ná eigi til afrita þeirra, er ræðir um í 2. málsgrein 6. gr. reglugerðar 13. jan. 1916 um Þjóðskjalasafnið í Reykjavík.

11. gr.

Þegar vöruflutningaskip eða önnur skip, sem afgreiðslugjald eiga að greiða til landssjóðs, hafna sig á stöðum, þar sem lögreglustjóri er ekki búsettur, skulu þau, auk gjalds þess, sem landssjóði ber, greiða þeim, sem ritar á skipskjölin í umboði lögreglustjóra, 5 auru af smálest hverri, nema skipstjóri kjósi heldur að senda skipskjölin tafarlaust til lögreglustjóra sjálfs og fá áritun hans á þau.

12. gr.

Lög 13. janúar 1882 um borgun til hreppstjóra og annara, sem gera rjettarverk, og lög um breyting á 1., 5., 6. og 8. gr. þeirra laga, frá 13. desbr. 1895, svo og lög nr. 5, 14. febr. 1902, eru úr gildi numin.

13. gr.

Lög þessi öðlast gildi 6. desember 1917. Þó skulu hreppstjóraraun um fardagaárið 1917—1918 reiknuð samkvæmt ákvæðum 1. gr.

(A. XIII, 13.)

Nd.

770. L Ö G

um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu.

(Afgreidd frá Nd. 3. september.)

1. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að kaupa svo mikla steinolíu, er henni þurfa þykir til þess að birgja landið, og selja hana kaupmönnum, kaupfjelögum, sveitarfjelögum og öðrum, samkvæmt reglugerð fyrir steinolíuverslunina, er landsstjórnin setur.

Í þessu skyni veitist landsstjórninni og heimild til að taka það lán, sem á þarf að halda til innkaupa á oliunni, til áhalda og reksturs.

2. gr.

Þegar landsstjórnin hefir tekið að sjer aðflutninga á steinolíu samkvæmt

1. gr., er engum öðrum leyfilegt að flytja hingað til lands steinolíu en landsstjórninni, nema með sjerstöku leyfi hennar.

3. gr.

Á hvert steinolíufat (150 kg), sem landsstjórnin selur hjer á landi, skal leggja 4 kr. gjald, er renni að hálfu í landssjóð, en að hálfu í veltufjár- og varasjóð steinolíuverslunarinnar.

Að öðru leyti skal selja olíuna fyrir það verð, er liðlega svarar innkaupsverði og öllum kostnaði.

Þegar versluninni hefir safnast svo mikið veltuffe, að nægi til að reka með verslunina skuldlaust, fellur gjald það, er ræðir um í 1. málsgr. þessarar gr., að öllu leyti í landssjóð. Hvers árs arður, sem til kann að falla umfram hið ákveðna 4 kr. gjald, leggist í veltufjár- og varasjóð verslunarinnar, enda ber hann og það tap, sem verslunin kann að verða fyrir.

4. gr.

Landsstjórnin má þá fyrst nota þessa heimild, er hún hefir fengið banka- eða handveðstryggingu, er hún álitur fullnægjandi fyrir því, að áreiðanleg verslunarhús selji landinu nægar birgðir af steinolíu fyrir eigi hærra verð en alment stórkaupamarkaðsverð er á hverjum tíma á þeim stað, sem olían er keypt, og segi slíkum samningi eigi upp með minna en 1 árs fyrirvara.

5. gr.

Landsstjórnin skipar vel hæfan mann, er hafi forstöðu steinolíuverslunarinnar og alla reikningsfærsluna á hendi. Landsstjórnin velur 2 verslunarfróða endurskoðunarmenn til að rannsaka alla reikninga og bækur verslunarinnar, og skal sú endurskoðun fara fram árlega eftir hendinni, og eigi sjaldnar en eftir hverja 3 mánuði. Landsstjórnin ákveður laun forstöðumannsins og endurskoðenda.

6. gr.

Í reglugerð þeirri, er getur um í 1. gr., kveður landsstjórnin á um, hvernig fara skuli um steinolíubirgðir þær, sem fjelög eða einstakir menn kunna að eiga óseldar, þegar lög þessi koma til framkvæmda, hvort leyft skuli að selja þær, eða hvort þær skuli teknar eignarnámi til handa landsjóði.

7. gr.

Brot gegn 2. gr. laga þessara varða sektum alt að 100000 kr., og skal ólöglega innflutt steinolia upptæk og andvirðið renna í landssjóð. Með brot gegn lögum þessum skal farið sem með almenn lögreglumál.

8. gr.

Um leið og verslun landsins með steinolíu byrjar, fellur niður vörutollur sá á steinolíu, sem ákveðinn er í lögum nr. 30, 22. okt. 1912, um vörutoll.

Með lögum þessum er úr gildi numin lög nr. 32, 22. okt. 1912, um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu.

(B. VI, 10.)

Nd.

771. L Ö G

um áveitu á Flóann.

(Afgreidd frá Nd. 3. september.)

1. gr.

Landsstjórninni heimilast að láta veita vatni úr Hvítá í Árnessýslu, nálægt Brúnastöðum, á Flóann, og nái sú áveita til þeirra jarða í Hraungerðis-hreppi, Villingaholtshreppi, Gaulverjabæjarhreppi, Stokkseyrarhreppi, Eyrar-bakkahreppi og Sandvikurhreppi, þar sem landslag leyfir áveitu, en fari þó eigi yfir þau svæði í Gaulverjabæjarhreppi, sem nota áveitu úr Þjórsá. Heimild þessi kemur til framkvæmda, þá er stofnað hefir verið áveitufjelag samkvæmt 3. gr. þessara laga og samþykkt fyrir það náð staðfestingu stjórnar-ráðsins.

2. gr.

Stofnkostnaður áveitunnar, að flóðgörðum meðtöldum, greiðist að $\frac{1}{4}$ hluta úr landssjóði, en að $\frac{3}{4}$ hlutum skal áveitan kostuð af eigendum jarða þeirra, sem áveitan nær til, með þeim nánari ákvörðunum, er lög þessi setja.

Til stofnkostnaðar skal einnig telja aukningar og umbætur, sem nauðsynlegt þykir að gera á áveitunni, eftir að hún er tekin til notkunar, en eru stærri en svo, að fært þyki að reikna þær til viðhalds áveitunni.

Með stofnkostnaði áveitunnar skal og telja vexti og afborganir af áveituláni því, er ræðir um í 7. gr. þessara laga, á meðan framkvæmd verksins stendur yfir, og enn fremur afborganir af láninu 5 fyrstu árin eftir að áveitan er tekin til notkunar, ef afborgana er krafist af láninu þann tíma.

3. gr.

Jarðeigendur á áveitusvæðinu mynda með sjer áveitufjelag, og nefnist það Flóaaðveitufjelagið.

Til þess að undirbúa stofnun áveitufjelagsins skulu í hverjum hreppi á áveitusvæðinu, samkvæmt 1. gr., kosnir 2 fulltrúar á lögmætum sveitarfundi. Skulu þeir svo í sameiningu kveðja alla jarðeigendur áveitusvæðisins, með nægum fyrirvara, til stofnfundar. Atkvæðisrjett til fjelagsstofnunar og á fjelagsfundum hefir sjerhver eigandi jarðar eða jarðarparts, sem áveitan nær til. Eigi einhver eða einhverjir þeirra heima utan áveitusvæðisins, geta þeir gefið öðrum umboð til þess að mæta á fundum fyrir sína hönd. Áveitufjelagið telst stofnað ef $\frac{3}{4}$ fundarmanna greiða atkvæði með stofnun þess, en lögmætur er stofnfundur því að eins, að $\frac{3}{4}$ jarðeigenda sækja fundinn.

Sæki ekki nógu margir stofnfundur, til þess að lögmætur sje, skal samt atkvæða leitað um fjelagsstofnunina, og verði henni samþykkir $\frac{3}{4}$ fundarmanna, skal með sama hætti og getið var boðað til nýs stofnfundar innan 2 mánaða, og er fjelagsstofnunin löglega samþykkt á þeim fundi með atkvæði $\frac{3}{4}$ fundarmanna, án tillits til þess, hve margir sækja þann fund.

4. gr.

Fyrir stofnfund skulu fundarboðendur leggja frumvarp til áveitusamþykta. Gildir hún sem lög fyrir áveitufjelagið, þá er hún hefir náð samþykki fundarins og öðlast staðfestingu stjórnarráðsins. Í samþykkt skal kveða á um, að stjórn fjelagsins skipi 3 menn, er kosnir sjeu til 1 árs í senn, og 1 til vara fyrir hvern aðalmanna. Enn fremur skal greina störf fjelagsstjórnarinnar, rjettindi og skyldur fjelagsmanna, umsjón og viðhald áveitunnar og greiðslu kostnaðar, er af þessu leiðir. Skal og getið jarða þeirra allra, er veitan nær til.

Eigi verður samþykkt gerð, nema $\frac{3}{4}$ fundarmanna greiði henni atkvæði í heild, en um einstök atriði hennar ræður afl atkvæða. Breytingar á samþykktinni, er siðar kunna að koma til á fundum áveitufjelagsins, verða eigi gerðar nema $\frac{3}{4}$ fundarmanna á lögsmætum fjelagsfundi greiði atkvæði með þeim, og öðlist breytingin staðfestingu stjórnarráðsins.

5. gr.

Nú er samþykkt gerð, eins og fyrir er mælt í 4. gr., og send stjórnarráðinu til staðfestingar, og stjórnarráðinu þykir hún koma í bága við lög, grundvallarreglur laga eða rjett manna, og synjar það þá um staðfestingu, en skýrir stjórn áveitufjelagsins frá ástæðum fyrir neituninni. Skal þá stjórn áveitufjelagsins kveðja þegar til fundar í áveitufjelaginu með nægum fyrirvara, og taka fjelagsmenn ákvarðanir um athugasemdir stjórnarráðsins og gilda þar um ákvæði 4. gr., þann veg að afl atkvæða ræður um einstakar breytingartilögur.

6. gr.

Ákveða má í samþykkt alt að 400 kr. sekt fyrir brot gegn henni, og renna sektir í sjóð áveitufjelagsins.

Með brot gegn samþykktinni skal fara sem almenn lögreglumál.

7. gr.

Til þess að standast stofnkostnað áveitunnar, án flóðgarða, að þeim $\frac{3}{4}$ hlutum, sem jarðeigendum ber að greiða, tekur áveitufjelagið peningalán, að svo miklu leyti sem með þarf, og nýtur til þess tilstyrks landsstjórnarinnar.

Landssjóði veitist heimild til þess að ábyrgjast lán þetta, sje það ekki tekið hjá landssjóði sjálfum, en hann skal trygður með veði í jörðum þeim á áveitusvæðinu, er áveitunnar njóta, ásamt mannvirkjum þeim, sem á jörðunum eru í notum ábúðarinnar, og eru eign jarðeigenda, þó svo, að laust sje, til frjálsra afnota jarðeigenda eða veðsetningar, sem svarar $\frac{3}{5}$ hlutum virðingarverðs hvernjar jarðeignar, samkvæmt mati áður en áveitufyrirtækið var hafið, sem landsstjórnin tekur gilt, en næst þar á eftir komi veðrjettur landsjóðs.

Með veðrjetti þessum skal einnig trygður viðhalds- og umsjónarkostnaður áveitunnar. Svo stendur hann og sem trygging fyrir því, að gerðir sjeu flóðgarðar á hinum einstöku jörðum, samkvæmt því, sem fyrir er mælt í lögum þessum.

8. gr.

Stjórn áveitufjelagsins jafnar niður áveitukostnaðinum (stofnkostnaðinum) á jarðir þær, er hlut eiga að máli — en það eru allar þær jarðir, er áveitan nær til —, og skal við þá niðurfjöfnun aðallega farið eftir stærð þess áveitulands, er hverri jörð tilheyrir, er reiknist þó aldrei meira en $\frac{3}{4}$ hlutar af stærð allrar jarðarinnar, með hæfilegu tilliti til þess, ef einhverjar af jörðunum standa sjerstaklega að vigi um not áveitunnar.

Sje einhver áveitufjelagsmanna óánægður með niðurfjöfnun stjórnar áveitufjelagsins, getur hann skotið máli sínu til landsstjórnarinnar, er sker úr þrætunni til fullnaðar. Eftir að allur ágreiningur er þann veg útkljáður, staðfestir stjórnarráðið niðurfjöfnunina.

9. gr.

Stjórn áveitufjelagsins skal fyrir 1. október ár hvert gera áætlun um viðhalds- og umsjónarkostnað áveitunnar yfirstandandi ár. Með umsjónarkostnaði telst þóknun til fjelagsstjórnar og endurskoðenda. Kostnaði þessum jafnar áveitufjelagsstjórnin síðan niður á jarðir þær, sem áveitan nær til, eftir sama mælikvarða og stofnkostnaðinum samkv. 8. gr.

Áveitufjelagsstjórnin skal gera skrá yfir gjöld þessi, svo og afborganir þær og vexti af áveituláninu, sem hverri einstakri jörð ber að greiða eftir ítölu hennar í stofnkostnaði áveitunnar samkv. 8. gr. Eftir gjaldskrá þessari skal áveitufjelagsstjórnin innheimta árgjöldin í heild sinni hjá jarðeigendum fyrir 1. nóvember.

Reikningsár áveitufjelagsins er almanaksárið.

10. gr.

Lögtaksrjettur fylgir öllum þeim áveitugjöldum, sem greind eru í lögum þessum.

Innheimtist áveitugjöldin ekki frjálsglega eða með lögtaksgerð hjá skuldunaut, eða vanrækt er að gera flóðgarða á jörð samkv. 16. gr., skal gengið að tryggingarveðinu í jörð þeirri eða jörðum, er vanskilin eða vanrækslan stafar frá. Seljist jörð eigi á nauðungaruppboði því verði, að þessum veðskuldum sje fullnægt, skal landssjóður láta leggja sjer út jörðina, enda ber hann síðan sem jarðeigandi þær skyldur, sem á jörðinni hvíla vegna áveitunnar.

11. gr.

Leiguliði á jörð, sem áveitan nær til, er skyldur, að viðlögðum ábúðarmissi, að standa jarðeiganda skil á umsjónar- og viðhaldskostnaði áveitunnar samkvæmt hinni árlegu niðurfjöfnun, svo og á fullum vöxtum af þeim $\frac{3}{4}$ hlutum stofnkostnaðarins, sem jarðeiganda ber að greiða samkv. 2. gr., og enn fremur vöxtum af þeim hluta andvirðis flóðgarðanna á jörðinni, sem eigandi hefir lagt fram samkv. 15. gr.

Viðtakanda jarðar í fardögum ber að inna af hendi nefnd leiguliðagjöld yfirstandanda árs.

12. gr.

Stjórn áveitufjelagsins annast allar framkvæmdir fyrir fjelagsins hönd milli funda. Skal hún með samþykki landsstjórnarinnar ráða umsjónarmann áveitunnar, er segir fyrir um notkun vatnsins og sjer um framkvæmd viðhaldsins.

Nánari ákvarðanir um verksvið umsjónarmannsins skulu greindar í samþykkt.

Landsstjórninni er heimilt eftirlit með því, að verkinu sje vel við haldið, eftir því sem hún telur nauðsyn á. Skal áveitufjelagsstjórn og umsjónarmanni skylt að hlíta fyrirskipunum hennar hjer að lútandi.

13. gr.

Aðalfund áveitufjelagsins skal halda fyrir miðjan febrúar ár hvert. Skal stjórn áveitufjelagsins boða til hans með 3 vikna fyrirvara í öllum hreppum á áveitusvæðinu á sama hátt og boðað er til lögmætra sveitafunda.

Á aðalfundi skal tekið fyrir:

1. Stjórn áveitufjelagsins skýrir frá hag og framkvæmdum fjelagsins á umliðnu ári.
2. Lagðir fram til úrskurðar endurskoðaðir reikningar áveitunnar fyrir sama ár.
3. Kosin stjórn áveitufjelagsins og 2 endurskoðunarmenn reikninga.
4. Rædd og tekin ályktun um önnur mál, er áveituna varða.

Til aukafunda í fjelaginu skal boða með sama hætti og til aðalfundar.

14. gr.

Landsstjórnin annast undirbúning og framkvæmd áveitugerðarinnar, en leita skal samþykkis áveitufjelagsstjórnarinnar áður en tekið er tilboði um framkvæmd verksins eða ráðinn verkstjóri, ef verkið er framkvæmt á kostnað áveitufjelagsins beinlínis. Aðrar ráðstafanir sínar hjer að lútandi, svo sem um eftirlit með verkinu o. fl., ber landsstjórnin undir stjórn áveitufjelagsins, ef henni þykja ástæður til og atvik leyfa.

15. gr.

Jarðeigendum er skylt að láta gera nægilega flóðgarða á jörðum þeim, er áveitunnar njóta, gegn $\frac{1}{4}$ tillagi úr landssjóði samkv. 2. gr. En mælingar fyrir flóðgarðana og leiðbeiningar um gerð þeirra skulu látnar landeigendum í tje á kostnað áveitunnar.

16. gr.

Vanræki jarðeigandi að láta gera flóðgarða á jörð sinni samkv. 15. gr., getur leiguliði látið gera þá. Þegar leiguliði fer frá jörðinni, skulu úttekarmenn meta, hversu mikið jörðin megi hækka í verði að varanlegu eftirgjaldi fyrir flóðgarðana, og fær þá leiguliði endurgoldinn kostnað sinn við gerð flóðgarðanna, þó ekki meira en svarar fimtánföldum eftirgjaldsauka þeim, sem metinn er.

Ef hvorki landsdrottinn nje leiguliði vill láta gera þá flóðgarða, sem nauðsynlegir þykja til þess, að áveitan komi að haldi, eftir áliti tveggja dóm-

kvaddra, óvilhallra manna, getur áveitufjelagsstjórnin með samþykki landsstjórnarinnar gengið að jörðinni samkvæmt 10. gr.

17. gr.

Vilji einhverjir jarðeigendur á áveitusvæðinu eigi taka þátt í áveitunni eða kostnaði þeim, er af henni leiðir lögum þessum samkvæmt, skal stjórn áveitufjelagsins krefjast þess, að jörð sú, er um ræðir, sje tekin eignarnámi handa landssjóði, ef ekki næst samkomulag um, að jarðeigandi láti jörðina af hendi eða selji hana. Verði landssjóður eigandi slíkra jarða, gilda um skyldur þær, sem á þeim hvíla vegna áveitunnar, allar hinar sömu reglur og um jarðir einstakra manna eftir lögum þessum.

Til þess að meta jörð til eignarnáms samkvæmt því, sem hjer segir, dómkveður hjeradsdómari, ef hann á eigi hlut í áveitunni, ella næsti hjeradsdómari, 3 óvilhalla menn utan áveitusvæðisins.

Um mat þetta, og yfirmat, þurfi á því að halda, fer að öðru leyti eftir lögum nr. 65, 22. nóv. 1913, um vatnsveitingar, 18. og 20. gr.

18. gr.

Þegar samþykkt fyrir áveitufjlagið hefir náð staðfestingu stjórnarráðsins [samkv. 4. og 5. gr., eru allir landeigendur og leiguliðar á því svæði, sem áveitunni er ætlað að ná yfir, skyldir til að leyfa landsafnot til mannvirkja þeirra, er áveituna snerta, svo sem land undir skurðina og að efni sje tekið úr landinu, hvort heldur er grjót eða önnur jarðefni, í fyrirhleðslur, garða, stíflugerðir eða umbúnað skurða o. s. frv., og yfirleitt að þola þær kvaðir, óhagræði eða takmörkun á afnotarjetti, sem áveituverkið hefir í för með sjer. Fullar bætur fyrir landnám þetta og jarðrask m. m. greiðist eigendum þeirra jarða, sem eigi geta haft not áveitunnar, en eigendum áveitujarða greiðist því að eins bætur, að landnám og jarðrask á jörðum þeirra sje meira tiltölulega en á öðrum jörðum á áveitusvæðinu.

Bætur má ákveða með samkomulagi milli landeigenda og stjórnar áveitufjelagsins, en náist ekki samkomulag, skulu bætur metnar af 3 óvilhóllum mönnum, sem dómkvaddir skulu til þessa í eitt skifti fyrir öll fyrir al. áveitusvæðið. Um yfirmat fer eftir 20. gr. vatnsveitingalaganna frá 22. nóv. 1913

19. gr.

Óski jarðeigandi, er þátt tekur í áveitunni, að greiða áveitukostnað sinn allan, annan en viðhalds- og umsjónarkostnað, eða nokkurn hluta hans fyrirfram í eitt skifti fyrir öll, skal honum það heimilt. Svo skal og leyft hlutaðeigendum, er þess æskja, að láta af hendi land, er áveitunnar nýtur, upp í áveitukostnaðinn, að einhverju eða öllu leyti, er sje svo stórt og þannig lagað, að á því megi reisa nýbýli, og skal fara um mat á því landi eftir ákvæðum 17. gr., en landssjóður eignast landið.

20. gr.

Um skifti á óskiftu landi, sem vatni er veitt á samkvæmt lögum þessum, fer eftir 6. gr. laga um vatnsveitingar frá 22. nóv. 1913.

(A. II, 9.)

Ed. 772. FJÁRAUKALÖG

fyrir árin 1914 og 1915.

(Afgreidd frá Ed. 3. september.)

1. gr.

Sem viðbót við gjöld þau, sem talin eru í fjárlögunum 1914 og 1915, veitast kr. 269118 kr. 83 a. til gjalda þeirra, sem tilfærð eru í 2.—10. gr. hjer á eftir.

2. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 9. gr. fjárlaganna veitast 14263 kr. 8 a.

Við tölul. 2.	Utanferðir ráðherra	1914	kr. 3259,00	
—	—	1915	— 795,35	
—	5. Skrifstofukostnaður	1914	— 1395,20	
—	—	1915	— 5605,01	
—	6. Landsfjehirðisstörf	1915	— 603,02	
—	7. Umbætur og viðhald.	1915	— 2605,50	kr. 14263,08
				kr. 14263,08

3. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 11. gr. fjárlaganna veitast 23023 kr. 51 e.

Við B. 2.	Burðareyrir og símskeyti	1914	kr. 9797,67	
—	—	1915	— 13225,84	kr. 23023,51
				kr. 23023,51

4. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 12. gr. fjárlaganna veitast 32687 kr. 3 a.

Við tölul. 9.	Holdsveikraspítalinn	1914	kr. 4485,39	
—	—	1915	— 9347,25	kr. 13832,64
—	10. Geðveikrahælið á Kleppi	1914	kr. 5531,55	
—	—	1915	— 13322,84	— 18854,39
				kr. 32687,03

5. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 13. gr. fjárlaganna veitast 131448 kr. 70 a.

A. Póstmal:

Við A. 2.	Póstflutningar	1914	kr. 4126,41	
—	—	1915	— 2259,65	kr. 6386,06
				Flyt kr. 6386,06

					Flutt	kr.	6386,06
Við A. 3. a. Skrifstofukostnaður	1914	kr.	1412,92				
— — — — —	1915	—	2513,53				
— A. 3. c. Húsaleiga	1914	—	400,00				
— A. 3. e. Önnur útgjöld	1914	—	8906,74				
— — — — —	1915	—	4204,63				
Umframgreiðsla við pósthúsbygginguna ...	1915	—	41298,72			—	58736,54

B. Vegabætur:

Við B. III. 8. Þjóðvegur í Skattafellssýslu...	1914	kr.	31,42				
— B. III. 9. Aðrar vegabætur og viðhald.	1915	—	4601,35			—	4632,77

D. Hraðskeyta- og talsimasamband:

Við D. II. Rannsókn símaleiða	1915	kr.	1888,67				
— D. III. 2. a. Ritsímastöðin í Reykjavík	1914	—	1310,64				
— — — — —	1915	—	1995,83				
— D. III. 2. b. Bæjarsíminn	1914	—	9385,95				
— — — — —	1915	—	18489,77				
— D. III. 7. Símastöð í Hafnarfirði...	1915	—	13,90				
— D. III. 9. Eftirlitsstöðvar o. fl.	1914	—	2027,17				
— — — — —	1915	—	4666,03				
— D. IV. Eyðublaðaprentun m. m	1914	—	1367,77				
— — — — —	1915	—	5455,21				
— D. V. Viðbót og viðhald	1914	—	832,87				
— — — — —	1915	—	912,28				
— D. VI. Ferðalög..	1914	—	660,71				
— — — — —	1915	—	13,71				
— D. VII. Viðhald landsímanna.	1914	—	5074,35				
— — — — —	1915	—	5892,99			—	59987,85

E. Vitamál:

Við E. V. Ýmislegt	1914	kr.	254,98				
— — — — —	1915	—	1450,50			—	1705,48
							kr. 131448,70

6. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 14. gr. fjárlaganna veitast 25848 kr. 23 a.

A. Andlega stjettin:

Við A. 5. Langholts- og Þykkvabæjarklausturs- kirkjur	1914	kr.	20,44	kr.	20,44
				Flyt	kr. 20,44

Flutt kr. 20,44

B. I. Háskólinn.

Við B. I. a. Laun	1915	kr.	1233,33		
— B. I. c. 3. Utanfararstyrkur læknaefna...	1914	—	300,00		
— — — — —	1915	—	450,00		
— B. I. g. Starfræksla Röntgensáhalda ...	1914	—	896,28		
— — — — —	1915	—	2154,07		
— B. I. i. Eldiviður og ljós... ..	1915	—	812,90		
— B. I. k. 3. Ýmisleg útgjöld	1915	—	72,04	—	5918,62

B. II. Mentaskólinn almenni.

Við B. II. c. 2. Eldiviður og ljós	1915	kr.	1148,44		
— B. II. c. 3. Skólahúsið utan og innan..	1915	—	202,27		
— B. II. c. 5. Tímakensla og prófdóm... ..	1914	—	161,00		
— — — — —	1915	—	303,25	—	1814,96

B. III. Gagnfræðaskólinn á Akureyri.

Við B. III. b. 1. Til aukakennara þriggja...	1914	kr.	150,00		
— B. III. b. 2. Tímakensla	1914	—	431,00		
— — — — —	1915	—	129,00		
— B. III. b. 3. Bækur og kensluáhöld ...	1914	—	0,85		
— B. III. b. 4. Eldiviður og ljós.	1914	—	345,21		
— — — — —	1915	—	784,40		
— B. III. b. 6. Dyravarsla	1915	—	25,00		
— B. III. b. 7. Skólahúsið utan og innan	1915	—	483,97		
— B. III. b. 8. Ýmisleg útgjöld	1914	—	529,82		
— — — — —	1915	—	1157,21	—	4036,46

B. IV. Kennaraskólinn.

Við B. IV. b. 3. Eldiviður og ljós.. ..	1914	kr.	347,14		
— — — — —	1915	—	169,63		
— B. IV. b. 6. Til viðhalds..	1914	—	92,28	—	609,05

B. V. Stýrimannaskólinn.

Við B. V. b. 1. Tímakensla	1914	kr.	176,00		
— — — — —	1915	—	75,00		
— B. V. b. 2. Ahöld	1914	—	26,61		
— — — — —	1915	—	1,50		
— B. V. b. 3. Eldiviður og ljós... ..	1914	—	103,92		
— B. V. b. 4. Ýmisleg útgjöld	1914	—	679,07		
— — — — —	1915	—	419,50	—	1481,60
				Flyt	kr. 13881,13

Flutt kr. 13881,13

B. VI. 1. Bændaskólinn á Hólum.

Við B. VI. 1. d. Aðgerð á skólahúsinu ...	1915	kr.	438,65	
— B. VI. 1. f. Til að reisa peningshús ...	1914	—	2208,45	
Við B. VI. 1. g. 2. Til kensluáhalda ...	1914	—	0,80	
— B. VI. 1. g. 3. Eldiviður og ljós ...	1914	—	735,29	
— — — — —	1915	—	1155,00	
— B. VI. 1. g. 6. Ýms útgjöld ...	1914	—	185,80	— 4723,99

B. VI. 2. Bændaskólinn á Hvanneyri.

Við B. VI. 2. d. 3. Eldiviður og ljós ...	1914	kr.	138,80	
— — — — —	1915	—	368,96	
— B. VI. 2. d. 5. Ýmisleg útgjöld ...	1914	—	597,05	
— — — — —	1915	—	8,00	
— B. VI. 2. d. 6. Símalagning ...	1914	—	50,00	
— B. VI. 2. d. 7. Anddyri við íbúðarhúsið	1914	—	269,86	— 1432,67

B. X. Yfirsetukvennaskólinn.

Við B. X. 2. b. Annar kostnaður ..	1914	kr.	340,87	
— — — — —	1915	—	429,47	
— B. X. 3. Styrkur til námskvenna ...	1914	—	1375,00	
— — — — —	1915	—	1105,00	— 3250,34
— B. XII. 7. b. Eftirlitsferðir ...	1914	—	46,83	
— B. XIII. c. Hannyrðaskólinn á Akureyri ...	1915	—	200,00	

B. XV. Heyrnar- og málleysingjaskólinn.

1914	kr.	491,55	
1915	—	1821,72	— 2313,27
			kr. 25848,23

7. gr.

Sem viðbót við 15. gr. fjárlaganna veitast 2026 kr. 24 a.

Landsbókasafnið.

Við 1. f. Bókband ...	1914	kr.	100,00	kr. 100,00
-----------------------	------	-----	--------	------------

Landsbókasafnshúsið.

Við 5. a. Eldiviður og ljós ...	1914	kr.	515,28	
— — — — —	1915	—	86,28	
— 5. c. Viðhald og áhöld ...	1914	—	439,73	
— — — — —	1915	—	502,45	— 1543,74

Við 14. Útgáfa dómasafns Landsyfrrjettarins ...	1915	—	82,50	
— 25. Til Jóhannesar Kjarval ...	1915	—	300,00	
			kr. 2026,24	

8. gr.

Sem viðbót við 16. gr. fjárlaganna veitast 1002 kr. 50 a.

Við 6. Húsabætur á Vöglum...	...	...	1914		kr.	50,00
— 9. Eftirlit með útflutningi hrossa...	...	...	1914	kr.	575,50	
— — — — —	...	...	1915	—	377,00	— 952,50
						kr. 1002,50

9. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 19. gr. fjárlaganna veitast 14178 kr. 20 a.

Við óviss útgjöld.	...	...	...	1914	kr.	7514,20
— — — — —	...	...	...	1915	—	6664,00 — 14178,20
						kr. 14178,20

10. gr.

Sem viðbót við gjöldin í 22. gr. fjárlaganna veitast 24641 kr. 34 a.

1. Röntgensáhöld	...	...	...	1914	—	1963,60
2. 1. Manntalskostnaður	...	...	...	1914	—	2209,65
3. Til varnargarðs á Siglufjarðareyri	1915	kr.	15700,00			
4. Til að breyta ræsum í Eyjafjarðbraut...	...	...	...	1915	—	790,19 — 16490,19
5. Kostnaður við millipinganefnd í eftirlauna- og launamálinu..	...	...	...	...	—	3977,90
						kr. 24641,34

(A. XIV, 7.)

Ed.

773. LÖG

um fyrirhleðslu fyrir Þverá og Markarfljót.

(Afgreidd frá Ed. 3. september.)

1. gr.

Til þess að varna skemdum af ágangi vatns úr Þverá og Markarfljóti í Rangárvallasýslu skulu gerðar fyrirhleðslur með tilheyrandi flóðgáttum, samkvæmt þeim mælingum, sem gerðar hafa verið eða gerðar verða.

2. gr.

Landssjóður kostar fyrirhleðslur þessar að $\frac{3}{4}$ hlutum, en sýslufjelag Rangárvallasýslu að $\frac{1}{4}$ hluta.

3. gr.

Sýslunefnd Rangárvallasýslu veitist heimild til að jafna niður, að einhverju eða öllu leyti, þeim hluta fyrirhleðslukostnaðarins, sem sýslufjelaginu ber að inna af hendi samkvæmt 2. gr., á jarðir þær í sýslunni, sem hagnað hafa af fyrirhleðslunni.

Við niðurföfnun þessa skal aðallega miðað við þær skemdir, sem þegar eru orðnar á jörðunum af ágangi þessara vatnsfalla, en ætla má að aftur ljetti af, eða sem vissa þykir fyrir að varnað verði með fyrirhleðslunum. Skal sýslunefnd afla ábyggilegra skýrslna um þetta, áður en jafnað er niður gjaldinu, og skulu skýrslurnar gefnar af 2 óvilhöllum mönnum, er til þessa skulu sjerstaklega dómkvaddir. Verði þeir eigi sammála um einhver atriði, dómkveður hjeradsdómari, ef hann á hjer eigi hagsmuna að gæta, ella næsti hjeradsdómari, þriðja manninn sem oddamann.

Niðurföfnun sýslunefndar geta jarðeigendur, sem gjaldi er jafnað niður á, skotið til landsstjórnarinnar, er lætur rannsaka málavöxtu og leggur á þá fullnaðarúrskurð.

4. gr.

Sje gjald það, er þannig er jafnað niður á jarðir þær, sem hjer eiga hlut að máli samkvæmt 3. gr., eigi greitt með þeim hætti, er sýslunefnd áskilur, getur hún látið taka eignarnámi jörð þá, sem vanskilin stafa frá, og verður sýslufjlagið eigandi jarðarinnar. Greiðir það jarðeiganda það sem umfram er af matsverði jarðarinnar, gjaldi því og kostnaði, sem honum ber að greiða.

Til þess að meta jörð til eignarnáms samkvæmt því, sem hjer segir, dómkveður hjeradsdómari 3 óvilhalla menn, er óviðriðnir eru fyrirtækið. Um mat þetta, og yfirmat, þurfi á því að halda, fer að öðru leyti eftir lögum nr. 65, 22. nóv. 1913, um vatnsveitingar, 18. og 20. gr.

5. gr.

Landsstjórnin sjer um framkvæmd fyrirhleðslna þeirra, sem ræðir um í lögum þessum, en umsjón og viðhald verksins, að því loknu, annast sýslunefnd. Kostnaði, sem af viðhaldi leiðir, getur sýslunefndin jafnað niður á hlutaðeigandi jarðir, eftir sömu reglum og 3. gr. setur um niðurföfnun á stofnkostnaðarhlutdeild sýslufjelagsins.

Leiguliði á jörð skal skyldur, ef jarðeigandi krefst, að viðlögðum ábúðarmissi, að greiða hinn árlega niðurjafnaða viðhaldskostnað, en af stofnkostnaði eigi meira en vexti af því, sem jarðeigandi hefir lagt fram.

6. gr.

Þyki nauðsynlegt að gera aukningar og umbætur á fyrirhleðslunum, sem að álitu sýslunefndar og landsstjórnar í sameiningu eru stærri en svo, að fært þyki að reikna þær til viðhalds verksins eftir 5. gr., skulu þær kostaðar af landssjóði að $\frac{3}{4}$ hlutum, en að $\frac{1}{4}$ af sýslufjelaginu, á sama hátt og lög þessi ákveða um stofnkostnað fyrirhleðslnanna.

7. gr.

Landsstjórninni er heimilt eftirlit með því, að mannvirkjum þeim, er

gerð verða, sje vel við haldið, og skal sýslunefnd Rangárvallasýslu skylt að hlita fyrirskipunum hennar hjer að lútandi.

Um viðhaldið og alt það, er þar til heyrir, skal sýslunefnd gera samþykt, og skulu þar greindar jarðir þær allar, sem verkið nær til samkvæmt ákvæðum þessara laga. Hefir samþyktnin öðlast gildi, er hún hefir hlotið staðfesting stjórnarráðsins.

Sektir má ákveða í samþyktninni fyrir brot gegn henni, og renna þær í sjerstakan sjóð, til viðhalds fyrirhleðslunum. Með brot gegn samþyktninni skal fara sem almenn lögreglumál.

(B. XVII, 5.)

Ed.

774. L Ö G

um afnám laga nr. 21, 20. okt. 1905, um skýrslur um alidýrasjúkdóma.

(Afgreidd frá Ed. 3. september.)

Lög nr. 21, 20. okt. 1905, um skýrslur um alidýrasjúkdóma, eru úr gildinum.

(B. CXI, 2.)

Nd.

775. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 23, 9. des. 1889, um breyting á lögum 15. okt. 1875, um laun íslenskra embættismanna.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Hálfirdómarinn í landsyfrrjettinum hefir í árslaun úr landssjóði 6000 kr. og aðrir dómendur þar 5000 kr. hvor; hækka laun þeirra eftir embættisaldri um 200 kr. á hverjum 2 árum, háyfirdómarans upp í 7000 kr. og yfirdómaranna upp í 6000 kr.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

(B. LXXII, 7.)

Nd.**776. Frumvarp**

til laga um lýsismat.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Allir þeir, sem lýsi selja eða senda úr landi frá kaupstöðum eða lög-giltum kauptúnum, skulu eiga kost á að fá það flokkað og metið af lögskipuðum matsmönnum.

2. gr.

Lögreglustjóri skipar lýsismatsmenn, eftir því sem þörf krefur, og rita þeir undir eiðstaf, er stjórnarráðið fyrirskipar. Áhöld til lýsirrannsókna og merkingar leggur landsstjórnin til.

Matsmenn skulu jafnan gefa vottorð um skoðunina, og eru þau vottorð sönnun þess, að lýsið sje rjett flokkað og merkt.

3. gr.

Kostnaður við lýsismat greiðist af þeim, er mats óska, eftir sömu reglum sem kostnaður við fiskimat. Nánari reglur um tilhögun matsins, flokkun og merkingu lýsisins ákveður stjórnarráðið eftir tillögum Fiskifjelags Íslands.

(B. XXVIII, 6.)

Ed.**777. Frumvarp**

til laga um breytingar á og viðauka við lög nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Á eftir tölulið 7 í 2. gr. laga nr. 35, 20. október 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands, komi tveir nýir liðir, svo hljóðandi:

8. Tengilina milli Hjarðarfells og Borgarness.

9. Talsímalinan Vík í Mýrdal — Hornafjarðar.

2. gr.

4. gr. í greindum lögum orðist svo:

Til þriðja flokks teljast þau talsímasambönd, sem fyrirhuguð eru, en ó-

talin í 1. og 2. flokki, svo sem: Til Grenivíkur, Hvammstanga, Skagastrandar og Kálfshamarsvíkur, Grundarfjarðar, Unaóss og Borgarfjarðar austur, Loðmundarfjarðar, Raufarhafnar, Súgandafjarðar, Reykjarfjarðar í Strandasýslu; til Snæfjalla og þaðan að Höfða í Grunnavík; til Staðar í Aðalvík um Hesteyri, frá Hesteyri að Höfn á Hornströndum; um Barðastrandarsýslu; frá Borgarnesi að Svignaskarði; frá Hafnarfirði um Garðahverfi til Sviðholtshverfis á Álftanesi; frá Hafnarfirði um Voga til Grindavíkur; frá Keflavík til Hafna; frá Hraungerði að Torfastöðum í Biskupstungum og upp í Hreppa, upp á Land og niður í Þykkvabæ í Rangárvallasýslu; svo og frá Eystri-Garðsauka að Hlíðarenda.

Enn fremur símakerfi í kaupúnum og þorpum, sem landssjóður eignast.

3. gr.

Á eftir orðinu »aðallinum« í 5. gr. 3. málsg. laganna komi:
og gera aðrar nauðsynlegar ráðstafanir.

4. gr.

Aftan við 6. gr. laganna bætist:

Litlar þráðlausar firðviðskiftastöðvar er stjórninni og heimilt að stofnsetja, eftir því sem þörf er á, annað hvort til þess að koma einstökum landshlutum í samband við símakerfi landsins eða vegna siglinganna. Skal hjerað það, er hlut á að máli, venjulega taka þátt bæði í stofnkostnaði og rekstrarkostnaði þessara stöðva, eftir því sem landsstjórnin ákveður í hvert sinn lögum samkvæmt.

5. gr.

Á eftir orðunum »samkvæmt 5. gr.« í 7. gr. laganna komi:
(að undan skildum 8. og 9. lið 2. greinar).

6. gr.

9. gr. laganna orðist svo:

Það skal jafnan vera skilyrði fyrir því, að stofnsettar sjeu talsímastöðvar til almenningsnota, að hreppurinn ábyrgist starfræksluna eftir þeim reglum, sem gilda um venjulegar talsímastöðvar, og landsstjórnin ákveður nánar.

Þegar samningar þeir falla úr gildi, sem nú eru milli símastjórnarinnar og sveitarstjórna um greiðslu kostnaðarins við rekstur símastöðva, eða stofnsettar eru nýjar stöðvar, greiðir landsíminn af kostnaði þessum ekki minni hluta en hjer segir:

a. Af rekstrarkostnaði I. flokks B. $\frac{4}{5}$.

b. — — — II. — $\frac{2}{5}$.

c. Rekstrarkostnað símastöðva III. flokks greiðir landsíminn venjulega að hálfu, en rekstrarkostnað þeirra stöðva, sem settar eru í þágu einstakra manna eða hreppa, án þess að landsíminn hafi tekjur af þeim að nokkrum mun, greiði hlutaðeigendur að öllu leyti.

d. Rekstrarkostnað stöðva, sem settar eru eingöngu vegna eftirlits með símanum, greiðir landssíminn að öllu leyti.

7. gr.

Lög nr. 52, 3. nóvember 1915, um breytingu á lögum nr. 35, 20. október 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands, eru úr gildi numin.

(B. XXXV, 9.)

Ed.**778. Frumvarp**

til laga um breytingu á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breytingu á þeim lögum.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

Í stað 1. gr., 3. gr., 4. gr., 5. gr., síðasta málsl. í 8. gr., 1. málsg. í 11. gr., 1. málsl. í 12. gr., 13. gr., 15. gr., 19. gr., 20. gr. og 1. gr. laga nr. 43, 11. júlí 1911, 3. málsl. 1. málsg. í 21. gr., síðasta málsl. í 25. gr., 29. gr. og 2. gr. laga nr. 43, 11. júlí 1911, og 30. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, komi svo hljóðandi greinar:

1. gr.

(1. gr. laga 8. okt. 1883).

Málefnum kaupstaðarins skal stjórnað af bæjarstjórn. Í henni eru kosnir bæjarfulltrúar auk bæjarstjóra, sem er oddviti hennar.

Bæjarstjórnin kys sjer forseta á fundum úr flokki bæjarfulltrúanna.

Bæjarstjórnin kys bæjarstjóra til 3 ára í senn, og ákveður laun hans og skrifstofufje, er hvorttveggja greiðist úr bæjarsjóði.

Bæjarstjóri hefir því að eins atkvæðisrjett, að hann sje jafnframt bæjarfulltrúi.

2. gr.

(3. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarfulltrúar skulu vera 11 að tölu. Þó getur stjórnarráðið breytt tölu þeirra eftir tillögu bæjarstjórnarinnar. Skulu bæjarfulltrúarnir kosnir af þeim bæjarbúum, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

3. gr.

(4. gr. laga 8. okt. 1883).

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, konur og karlar, sem eru 25 ára að aldri og hafa átt lögheimili í bænum 1 ár þegar kosning fer fram, og fullnægja að öðru leyti skilyrði fyrir kosningarrjetti til Alþingis.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, eigi heldur foreldrar og börn nje móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra. Heimilt er konu jafnan að skorast undan kosningu.

4. gr.

(5. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarfulltrúar skulu kosnir til 6 ára, 4 annað hvert ár á 4 fyrstu árum kjörtímabils og 3 á 2 síðustu árunum. Í janúar næstum eftir kosningu bæjarstjórnar samkvæmt 1. gr., skulu þó fulltrúar kosnir fullri tölu. Fara

4 þeirra frá eftir 2 ár, aðrir 4 eftir 4 ár, allir eftir hlutkesti, og 3 eftir 6 ár. Fari fulltrúi af öðrum ástæðum frá á kjörtímabilinu, skal kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem eftir er af því.

5. gr.

(Síðasti málsliður 8. gr. laga 8. okt. 1883).

Sá, sem gegnt hefir fulltrúastörfum í 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast þá sýslu á hendur aftur, fyr en eftir jafnlangan tíma og hann hafði áður verið fulltrúi.

6. gr.

(1. málsg. 11. gr. laga 8. okt. 1883).

Forseti bæjarstjórnarinnar stjórnar umræðum á fundum og sjer um, að það, sem ályktað er, sje rjett ritað í gerðabókina.

7. gr.

(1. málsliður 12. gr. laga 8. okt. 1883).

Virðist bæjarstjóra, að einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar gangi út fyrir vald hennar, eða hún sje gagnstæð lögum eða skaðleg fyrir kaupstaðinn, eða að hún miði til að færast undan skyldum þeim, er á kaupstaðnum hvíla, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt í gerðabókina.

8. gr.

(13. gr. laga 8. okt. 1883).

Í öllum málefnum um uppeldi og fræðslu barna hefir formaður skólaneftndarinnar sæti og tillögurjett á fundum bæjarstjórnarinnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

9. gr.

(15. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjelagsins samkvæmt hafnarlögum.

10. gr.

(19. gr. laga 8. okt. 1883).

Niðurrjöfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa lögheimili eða hafa fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði. Þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sinum, nema þeir á gjaldárinu hafi líka haft fast aðsetur annarstaðar og goldið þar útsvar; þá skal frá útsvarinu draga tiltölulega við þann tíma, er þeir dvöldu annarstaðar, þó ekki meira en þeir guldu þar.

Á hverskonar atvinnu, sem rekin er í bænum og talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun eða kaupskap eða þilbátaútgerð, má gjald leggja, þótt ekki sje rekin nema 8 vikur og atvinnurekandinn eigi heimili annarstaðar. Á sildveiði og sildarverkun í kaupstaðnum eða á höfninni, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má gjald leggja, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjelög og pöntunarfjelög má leggja útsvar, ef þau hafa

leyst borgarabréf og hafa sölubúð og vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

Heimilt er niðurjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árstekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skytt er nefndinni og bæjarstjórninni að halda þessum upplýsingum leyndum.

11. gr.

(20. gr. laga 8. okt. 1883 og 1. gr. laga 11. júlí 1911).

Sjö manna nefnd skal jafna niður gjöldum eftir efnum og ástæðum.

Um kosningarrjett og kjörgengi til þessarar niðurjöfnunarnefndar gildir hið sama, sem á er kveðið um kosningarrjett og kjörgengi til bæjarstjórnar. Nefndarmenn eru kosnir til 6 ára, og skal kosning fram fara í septembermánuði. Af þeim, sem kosnir voru í fyrsta skifti, fara 3 frá að 3 árum liðnum. Skal það, hverjir frá fara, vera komið undir samkomulagi, en verði því eigi á komið, skal hlutkesti ráða. Síðan fara frá á hverjum 3 ára fresti til skiftis 4 og 3 nefndarmenn. Um kosningaraðferðina í nefnd þessa gildir hið sama, sem fyr segir um kosning í bæjarstjórn, að svo miklu leyti, sem við getur átt.

Enginn, sem skyldur er að taka móti kosningu í bæjarstjórnina, getur skorast undan að taka á móti kosningu í niðurjöfnunarnefndina, nema bæjarfulltrúarnir. Hver sá, er verið hefir 6 ár eða lengur samfleytt í nefndinni, er og undanþeginn starfa þessum jafnlengi og hann hefir í henni verið. Enginn má á sama tíma sitja í niðurjöfnunarnefnd og í bæjarstjórn.

Niðurjöfnunarnefndin kys sjer sjálf oddvita úr sínum flokki, og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu sem um bæjarstjórnina (11. gr.).

12. gr.

(3. málsl. 1. málsgr. 21. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjórnin má ákveða, að aukaniðurjöfnun skuli fram fara, er þess þykir þörf, og skulu skattar þá lagðir á þá, sem flutt hafa sig til kaupstaðarins eða rekið þar atvinnu eftir að aðal-niðurjöfnun fór fram, og skyldir eru til að greiða skatt.

13. gr.

(Síðasti málsl. 25. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjóri ávísar útgjöldum kaupstaðarins samkvæmt reglum þeim, er þar um eru settar í samþykktinni um stjórn málefna kaupstaðarins.

14. gr.

(29. gr. laga 8. okt. 1883 og 2. gr. laga 11. júlí 1911).

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið og senda bæjarstjórnunum fyrir lok janúarmánaðar; lætur bæjarstjórnin reikning þenna liggja öllum kaupstaðarbúum til sýnis, og skal um þetta, og um hvernig slikt sje birt, farið að á sama hátt og fyrir er mælt að framan, í 21. gr., um niðurjöfnunina. Reikningurinn sje því næst vandlega yfirfarinn af 2 yfirskoðunarmönnum, er kosnir sjeu af kaupstaðarbúum þeim, er samkvæmt 4. gr. hafa kosningarrjett; skulu þeir kjörnir á sama hátt og fulltrúarnir, og hafa það starf á hendi um 3 ár.

Skoðunarmenn skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar frá því þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri er búinn að svara athugasemdum þeirra, en það skal hann hafa gert innan háls mánaðar, skal leggja reikninginn, ásamt athugasemdum skoðunarmanna og svari gjaldkera, fyrir bæjarstjórnina, er leggur úrskurð sinn á athugasemdir yfirskoðunarmanna og veitir bæjargjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði á athugasemd, sem snertir þau bæjarstörf, er honum hafa verið sjerstaklega falin á hendur (2. gr.). Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna að úrskurður bæjarstjórnarinnar sje rjeltur, enda leggi úrskurðurinn honum peningaábyrgð á hendur, og má hann halda málinu til dóms og laga. Yfirskoðunarmönnum er og skylt að endurskoða reikninga þeirra sjóða og stofnana, er bæjarstjórnin hefir umsjón með.

Þegar búið er að endurskoða og leggja úrskurð á reikning gjaldkera, á að birta á prenti ágrip af honum, er bæjarstjórninn semji; á ágrip það að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum kaupstaðarins.

15. gr.

(30. gr. laga 8. okt. 1883).

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir hið umliðna reikningsár með athugasemdum yfirskoðunarmanna og úrskurðum bæjarstjórnarinnar á þeim. Komist stjórnarráðið að því, þá er það yfirfer reikninginn eða á annan hátt, að bæjarstjórnin hafi viðhaft ólög-mæt gjöld, neitað að greiða þau gjöld, sem löglega hvila á kaupstaðnum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sinu, skal það gera þær ráðstafanir, er við þarf, og ef nauðsyn ber til, getur það með lögsókn komið ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, er hafa átt þátt í þessum ályktunum.

(Á eftir 30. gr. laga 8. okt. 1883 komi eftirfarandi 2 greinar):

16. gr.

Með samþykkt bæjarstjórnarinnar, staðfestri af stjórnarráðinu, má ákveða, að sjerstökum málefnum kaupstaðarins skuli stjórnað af föstum nefndum, og skal í samþykttinni tiltekið nánara um skipun þeirra, verksvið og vald.

17. gr.

Bæjarstjórn lætur fram fara leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda um, hvort bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta.

Sje samþykkt með meiri hluta greiddra atkvæða, að svo skuli gert, ganga 2., 3. og 4. gr. laga þessara í gildi 1. janúar næstan á eftir. Að öðru leyti öðlast þau gildi 1. júlí s. á. 31. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, falli niður.

(C. XXIX, 2.)

Nd.**779. Þingsályktun**

um rannsókn símleiðar.

(Samþykkt í Nd. 3. september.)

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landssjórnina að hlutast til um, að rannsókuð verði á næsta ári símleiðin til Snæfjalla, Grunnavíkur, Aðalvíkur og Hafnar á Hornströndum, og símalína þessi lögð svo fljótt sem nokkur tók eru á.

(A. XXIII, 3.)

Nd.**780. Breytingartillögur**

við frumvarp til laga um framlenging og breyting á lögum nr. 16, 16. sept. 1915, um bráðabirgðaverðhækkunartoll á útfluttum íslenskum afurðum. (Stjórnarfrumvarp).

Frá Sigurði Sigurðssyni.

Við 2. gr.

1. Fyrsta málsgreinin (aftur að fyrsta tölulið) orðist svo:

Bráðabirgðaverðhækkunartollurinn hvílir á allskonar fiski, lýsi, smjöri, selskinnum og hestum, og einungis á þeim hluta söluverðsins, samkvæmt 2. gr. laga nr. 16, 16. sept. 1915, sem fer fram yfir það verð, er nú skal greina:

2. 14. töluliður falli niður.
3. 15. — breytist svo, að í stað »2 kr.« komi:
3 kr.
4. 16. — falli niður.
5. 18. — falli niður.
6. 19. — breytist svo, að í stað »120 kr.« komi:
150 kr.

(B. CVIII, 4.)

Nd.**781. Breytingartillögur**

við frumvarp til laga um aðflutningsbann á áfengi.

Frá Magnúsi Pjeturssyni.

1. Við 5. gr. 5. málsgrein orðist þannig:

Rannsaka skal lögreglustjóri jafnan á fyrstu höfn, hvort áfengi er í skipinu, hvort heldur skipið er íslenskt eða erlent, eftir því sem þörf þykir.

2. Við 16. gr. 3. málsgrein: Orðin »brýtur — eða« falli burt.

(B. V, 7.)

Nd.**782. Frumvarp**

til laga um bæjarstjórn Ísafjarðar.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Umdæmi Ísafjarðar nær yfir jarðirnar Eyri með Stakkanesi og Seljaland.

2. gr.

Bæjarstjórn stýrir málefnum kaupstaðarins; í henni eru kjörnir bæjarfulltrúar og bæjarfógeti; hann er oddviti og hefir atkvæðisrjett á fundum.

Samþykki $\frac{3}{5}$ greiddra atkvæða með leynilegri atkvæðagreiðslu kjósenda, skal í stað bæjarfógeta kosinn bæjarstjóri til 6 ára í senn, á sama hátt og bæjarfulltrúar. Hann skal launaður af bæjarsjóði.

3. gr.

Forstaða bæjarmálefna og framkvæmd ákvarðana þeirra, er bæjarstjórn tekur, er á hendi oddvita.

Með samþykkt skal setja fastar nefndir til að fara með einstök bæjarmál, og skal í samþykkt kveðið á um skipun, verksvið og vald þeirra nefnda. Þó má bæjarstjórn fela einum eða fleirum fulltrúanna framkvæmd einstakra bæjarstarfa, eftir reglum, sem hún um það setur. — Allir bæjarfulltrúar eru skyldir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem þeim verða falin á hendur.

Fyrir nefndarmenn, kosna utan bæjarstjórnar, gilda sömu synjunarástæður og starfstímatakmörk og um bæjarfulltrúa, sjá þó 19. gr.

4. gr.

Bæjarfulltrúar eru 9. Tölu þeirra má stjórnarráðið breyta, eftir tillögum bæjarstjórnar. Bæjarfulltrúa kjósa bæjarbúar, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

5. gr.

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, konur og karlar, sem eru 25 ára að aldri og hafa átt lögheimili í bænum 1 ár þegar kosning fer fram, og fullnægja að öðru leyti skilyrðum fyrir kosningarrjetti til Alþingis.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, foreldrar og börn, nje heldur móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra. Konum er jafnan heimilt að skorast undan kosningu.

6. gr.

Bæjarfulltrúar skulu kosnir til 3 ára, þriðjungur árlega. Fari fulltrúi frá

á kjörtímabilinu af öðrum ástæðum en þeim, að kjörtímabil hans sje útrunn-
ið, skal þegar kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem eftir er af því.

7. gr.

Almennar fulltrúakosningar fara fram einhvern fyrsta virkan dag eftir
nýár. Svo skal kosningu undirbúa, að skrá sje samin um þá, er kosningarrjett
eiga; skrá þá skal kjörstjórn semja, en kjörstjórar eru oddviti bæjarstjórnar og 2
fulltrúanna, er bæjarstjórn kys. Kjörskrá skal liggja öllum kjósendum til sýnis
á hentugum stað um hálfan mánuð á undan kjördegi. Kærun gegn kjörskrá á
að bera upp fyrir kjörstjórn í síðasta lagi 3 dögum á undan kjördegi, og legg-
ur hún þá úrskurð sinn á kærurnar.

8. gr.

Formaður kjörstjórnar boðar stund og stað, er kosningar skulu fram
fara, með eigi minna en viku fresti, og á þann hátt er kjörfundi er vant
að boða.

9. gr.

Innan sextugs aldurs er hver kjörgengur karlmaður skyldur að taka
við kosningu, hafi hann ekki sennilega ástæðu til að skorast undan.
Sker kjörstjórn úr þessu, en úrskurði hennar má skjóta til bæjarstjórnar. Sá,
sem gegnt hefir fulltrúastörfum 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast á
hendur þá sýslu aftur jafnlangan tíma og hann hefir verið fulltrúi.

10. gr.

Kærun yfir kosningargerð eða úrskurðum kjörstjórnar verður að bera
skriflega undir bæjarstjórnina innan 8 daga eftir að kosning fór fram. Leitar
bæjarstjórn álits kjörstjórnar um kærana og leggur úrskurð sinn á málið inn-
an 8 daga. Innan 14 daga má kæra úrskurð bæjarstjórnar fyrir stjórnarráðinu.
Eftir almennar kosningar fara bæjarfulltrúar þeir, er frá eiga að fara, þá fyrst
úr bæjarstjórn, er fullnaðarúrskurður er lagður á framkomnar kærun.

Þurfi uppkosning að fara fram, skal þegar til hennar stofnað, og við
hana nota hinar síðast leiðrjettu kjörskrár.

11. gr.

Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn áður en kjörtími hans er
liðinn, og ákveður hún þá, hvort taka skuli beiðni hans til greina. Bæjarstjórn
ákveður enn fremur, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr
bæjarstjórn um stund, sakir atvika, er svifti hann kjörgengi; hún ákveður og,
hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni um
stund, af því að hann hefir vanrækt eða færst undan að gera það, er hann
er skyldur til sem bæjarfulltrúi. Þó má sá, er vikið er úr bæjarstjórn, kæra
til stjórnarráðsins á þann hátt, sem segir í næstu grein á undan.

12. gr.

Oddviti stjórnar umræðum á fundum og sjer um að það, sem ályktað
er, sje rjett ritað í gerðabókina.

Fundir bæjarstjórnar skulu fara fram í heyranda hljóði. Einstök mál má þó ræða innan luktra dyra, þegar bæjarstjórn ákveður.

Til þess að lögmæt ákvörðun sje gerð, verður auk oddvita minst helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðamagn skal ávalt ráða. Sjeu jafnmörg atkvæði með og mótt, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar; þá ræður hlutkesti.

Það skal kunnert bæjarbúum, hve nær og hvar bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda þegar oddvita þykir nauðsyn til bera eða minst helmingur bæjarfulltrúa æskir þess.

Oddviti skal á undan fundum, ef því verður við komið, skýra bæjarfulltrúum frá, hver málefni komi fyrir. Allir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gerðabókina við fundarlok, og á sjerhver fulltrúi rjett á að fá ágreiningsatriði sitt stuttlega bókað. Við nefndarkosningar skal viðhafa hlutfallskosningu, er þess er krafist.

Bæjarstjórn setur sjálf þingsköp sín, en stjórnarráðið staðfestir þau.

13. gr.

Virðist oddvita einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar ganga út fyrir valdsvið hennar, eða ákvörðun sje gagnstæð lögum, eða skaðleg fyrir bæjarfjlagið, eða hún miði til að færast undan skyldum þeim, er á því hvila, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt um það í gerðabókina. Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda stjórnarráðinu skýrslu, er svo leggur úrskurð á málið. Eftirrit af skýrslu oddvita skal jafnframt senda bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir sínar við hana áður en hún fer til stjórnarráðsins.

14. gr.

Í málum um uppeldi og fræðslu barna hefir formaður skólanefndar sæti og tillögurjett á fundum bæjarstjórnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

15. gr.

Bæjarstjórn ræður byggingarmálefnum bæjarins, en byggingarnefnd annast framkvæmd þeirra. Skipa hana oddviti, sem er formaður hennar, og 4 menn, er bæjarstjórn kys, 2 úr sínum flokki.

Þyki lóðareiganda rjetti sínum hallað með úrskurði bæjarstjórnar eða byggingarnefndar, má hann skjóta honum til stjórnarráðsins.

Nú þykir bæjarstjórn rjett, að sett verði fyllri ákvæði um byggingarmál bæjarins en þá eru í lögum, og má setja þau með byggingarsamþykt, er bæjarstjórn semur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir. Í byggingarsamþykt má ákveða sektir fyrir brott, svo og setja reglur um greiðslu þess kostnaðar, er ákvæði byggingarsamþykta hafa í för með sjer; svo má þar og ákveða hæfileg gjöld fyrir leyfi þau, sem bæjarstjórn eða byggingarnefnd veitir. Nú er byggingarfulltrúi skipaður samkvæmt byggingarsamþykt, og má þá ákveða hæfileg gjöld fyrir þau störf hans, er hann leysir af hendi sem byggingarfulltrúi í þarfir einstakra manna, eftir beiðni þeirra. Gjöld fyrir

byggingarleyfi og störf fyrir einstaka menn skulu hafa lögtaksrjett, og renna þau í bæjarsjóð.

Með samþykkt, er bæjarstjórn setur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir, má setja reglur um leiguskilmála á leigulóðum, túnleigu og erfðafestulöndum. Leiga af löndum þessum hefir lögtaksrjett.

16. gr.

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjeldagsins, samkvæmt hafuarlögum.

17. gr.

Bæjarstjórn skipar embættismenn eða sýslunarmenn bæjarins og veitir þeim lausn. Lögregluþjóna og nætúrverði skipar bæjarstjórnin eftir tillögu bæjarfógeta, er veitir þeim lausn. Hún gerir og tillögur um skipun yfirsetukvenna og kys um sáttamannsefni.

18. gr.

Almanaksárið telst reikningsár bæjarins. Innan 1. nóvember skal bæjarstjórn semja áætlun yfir tekjur og gjöld næsta árs. Það, sem á vantar til að standa straum af bæjarþörfum, skal jafnað niður á bæjarbúa eftir efnum og ástæðum. Áætlun þá, sem þannig er samin, skal ræða á 2 fundum með viku bili. Við síðari umræðu skal ihuga áætlunina grein fyrir grein og greiða atkvæði um hverja grein hennar. Skal áætlunin vera regla fyrir hæð bæjargjalda og fjárstjórn allri á næsta ári. Hún skal lögð fram innan 15. nóvember kjósendum til sýnis í hálfan mánuð.

Án samþykkis stjórnarráðsins má eigi nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld samtals á bæjarbúa en svari meðaltali allra bæjargjalda þrjú síðustu árin, að fimtungi viðbættum.

Af hverri feralin í útmældum húsgrunnum skal greiða 2—5 aura árlega til bæjarþarfa og af hverri feralin útmældrar óbygðrar lóðar skal greiða 1—2 aura, samkvæmt ákvæði áætlunar.

19. gr.

Niðurfjöfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa lögheimili eða fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði. Þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir hafi líka á gjaldárinu haft fast aðsetur annarsstaðar og goldið þar útsvar. Þá skal draga frá útsvarinu tiltölulega eftir þeim tíma, er þeir dvöldust annarsstaðar, þó eigi meira en þeir guldu þar.

Á hvers konar atvinnu, sem rekin er í bænum og talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun, kaupskap eða þilbátaútgæð, má gjald leggja, þótt ekki sje rekin nema 8 vikur og atvinnurekandi eigi heimili annarsstaðar. Á sildveiði og sildarverkun í kaupstaðnum eða á höfninni, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má gjald leggja, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjelög og pöntunarfjelög má leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabref og haft sölubúð eða vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjeldagsins.

Heimilt er niðurjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðiblöðum, skýrslu um árstekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skylt er nefndinni og bæjarstjórn að halda þessum upplýsingum leyndum.

20. gr.

Niðurjöfnunarnefnd skipa 7 menn, og skulu þeir kosnir í októbermánuði á sama hátt og bæjarfulltrúar. Þeir skulu kosnir til 6 ára. Þó fara 4 þeirra frá eftir 3 ár, samkvæmt hlutkesti, er bæjarstjórn lætur fram fara. Um setu í niðurjöfnunarnefnd gildir að öðru leyti sama og fyr segir um bæjarstjórn, að því er við getur átt. Enginn má á sama tíma sitja í niðurjöfnunarnefnd og bæjarstjórn.

Niðurjöfnunarnefnd kys formann úr sínum flokki, og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu og um bæjarstjórn (12. gr.).

Niðurjöfnunarnefnd skal hafa lokið niðurjöfnun í lok nóvembermánaðar.

Niðurjöfnunarskráin skal liggja til sýnis 1.—15. desember á hentugum stað, er niðurjöfnunarnefnd auglýsir.

Kærum yfir niðurjöfnun skulu sendar niðurjöfnunarnefnd skriflega innan hálf mánaðar frá því, að niðurjöfnunarskráin var til sýnis. Innan hálf mánaðar þar á eftir skal nefndin skriflega tilkynna kæranda, hvort eða að hve miklu leyti krafa hans hafi verið tekin til greina. Ályktun niðurjöfnunarnefndar má svo innan hálf mánaðar þar á eftir bera upp fyrir bæjarstjórn, sem leggur úrskurð sinn á málið innan hálf mánaðar.

Hverjum, sem bæjargjald er gert, er heimilt að kvarta yfir skattgjaldi því, sem lagt hefir verið á hann eða aðra, sem á niðurjöfnunarskránni standa, svo og yfir því, að einhverjum sje slept af skránni. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns eða yfir því að manni sje slept, skal honum gefinn kostur á að segja álit sitt um það efni, áður en niðurjöfnunarnefnd eða bæjarstjórn fella úrskurð sinn.

Eigi má bæjarstjórn bæta manni á niðurjöfnunarskrá, nema gjald hans nemi að minsta kosti hinu lægsta gjaldi, sem þegar hefir verið lagt á einhvern annan á niðurjöfnunarskrá.

Enginn getur, með því að bera sig upp við bæjarstjórnina um skattgjald sitt, komist hjá því að greiða þann hluta skattsins, sem fallinn er í gjalddaga; en verði gjaldinu breytt, skal greiða aftur úr bæjarsjóði það sem ofgildið er.

21. gr.

Bæjarstjórn má ákveða, að aukaniðurjöfnun skuli fram fara í síðari hluta júnímánaðar, ef þess þykir þörf, og skulu skattar þá lagðir á þá, sem flust hafa til kaupstaðarins eftir að aðalniðurjöfnun fór fram og skattskyldir eru samkvæmt því, er áður segir. Aukaniðurjöfnun skal lögð fram til sýnis vikutíma á sama hátt sem fyr greinir.

22. gr.

Verði ágreiningur milli Ísafjarðar og annars sveitarfélags um, hvernig skifta beri skattgjaldi manns, skal stjórnarráðið skera úr því.

Þykist einhver ekki vera skattskyldur í bænum, má hann skjóta máli sinu til dómstólanna.

23. gr.

Öll bæjargjöld skulu goldin fyrir 15. janúar og 15. júlí ár hvert, og ber bæjargjaldkera að innheimta þau, eins og aðrar tekjur bæjarfélagsins. Sjeu þau eigi greidd innan hálfis mánaðar frá gjalddaga, ber að taka þau lögtaki.

Flytji skattskyldur maður úr bænum innan ársloka, fellur alt gjald niður, sem lagt er á hann sjálfan fyrir ár það, er fer í hönd. Sá, sem flytur úr bænum einhvern tíma á árinu, er að eins skyldur til að greiða skatt til loka þess ársfjórðungs, er hann flytur sig. Sá, sem settur er á aukaniðurjöfnunarskrána, er að eins skyldur að greiða skatt frá 1. júlí.

24. gr.

Bæjarstjórnin og oddviti bæjarstjórnar sjerstaklega skal hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn bæjarins og sjá um, að skattar og aðrar tekjur sjeu rjett heimtar og í tækan tíma og teknar lögtaki, ef þess þarf við; enn fremur gæta þess, að geymt sje og eftir atvikum ávaxtað fje bæjarins, þangað til á því þarf að halda til þess að borga útgjöld hans.

Bæjarstjórnin hefir ábyrgð á innstæðum, skuldabriefum og öðrum eignum bæjarins.

25. gr.

Gjaldkeri skal, þegar þess er krafist, gefa bæjarstjórninni nákvæma sjóðskýrslu, er sýni bæði hvað goldist hafi í bæjarsjóð og hvað úr honum hafi verið greitt. Eigi má bæjargjaldkeri greiða neitt úr bæjarsjóði nema eftir ávisun bæjarstjórnar. Oddviti ávisar útgjöldum, og skulu þau áður samþykkt af tulltrúa þeim eða nefndarmanni, er þau eiga undir.

26. gr.

Fyrir opinber uppboðsþing, sem bærinn lætur halda í sínar þarfir, svo sem á lendum, smiðum, vegavinnu o. fl., skal ekkert gjald greiða í landssjóð.

27. gr.

Bæjarstjórn er skyld að útvega og láta landsstjórninni í tje skýrslur þær, er hún kann að æskja, svo sem um fólkstal, skepnuhald, atvinnuvegi og annað ástand bæjarins.

28. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, takast á hendur neina skuldbindingu til langframa, sem ekki beinlinis hvílir á henni samkvæmt lögum, ekki taka af innstæðufje bæjarins, ekki selja nje veðsetja fasteignir hans nje kaupa nýja fasteign, ekki taka stærri lán nje til lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, nje heldur endurnýja slik lán eða fresta greiðslu þeirra.

29. gr.

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið, og senda oddvita bæjarstjórnar fyrir lok janúarmánaðar; lætur oddviti bæjarstjórnar reikninginn liggja kjósendum til sýnis, eins og fyrir er mælt um niðurjöfnunarskrána.

Yfirskoðunarmenn bæjarreikninganna eru 2, og kys bæjarstjórn þá hlutfallskosningu. Starf það hafa þeir á hendi í 3 ár, og mega ekki eiga sæti í bæjarstjórn þann tíma. Þeir skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar frá því að þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri hefir svarað athugasemdum yfirskoðunarmanna, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn fyrir bæjarstjórnina, er úrskurðar hann og veitir gjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði, sem snertir þau bæjarstörf, er honum hafa verið sjerstaklega á hendur falin. Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna að úrskurður bæjarstjórnar sje rjettur, enda honum lögð peningaábyrgð á hendur, og má hann skjóta máli sínu til dómstólanna.

Þegar lagður hefir verið úrskurður á reikning gjaldkera, á að birta í blaði ágrip af honum, er oddviti bæjarstjórnar semji; á það ágrip að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum bæjarins.

30. gr.

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir umliðið reikningsár, með öllum fylgiskjölum. Komi það fram, að bæjarstjórn hafi greitt ólögmæt gjöld, neitað að greiða gjöld, sem hvíla á bæn-um að lögum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sínu, skal stjórnarráðið gera þær ráðstafanir, er við þarf, og ef nauðsyn ber til, með lögsókn koma fram ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, sem hafa átt þátt í þessum ályktunum.

31. gr.

Með samþykkt þeirri, er getur um í 3. gr. og stjórnarráðið staðfestir, má setja nánari reglur um sjerhvert atriði í stjórn bæjarins, samkvæmt grundvallarreglum laga þessara, þar á meðal um brot á þeim.

32. gr.

Með lögum þessum eru numin úr gildi lög nr. 23, 8. okt. 1883, lög nr. 14, 28. ágúst 1903, lög nr. 26, 16. nóv. 1907, og lög nr. 50, 3. nóv. 1915, svo og önnur ákvæði, er fara í bága við lög þessi.

33. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

(A. III, 22.)

Nð.**783. Framhaldsnefndarálit**

um frumvarp til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917.

Frá fjárveitinganefnd.

Háttv. efri deild hefir gert nokkrar breytingar á frumvarpinu, en eigi þótti nefndinni taka því að brekja frumv. milli deilda, þótt hún teldi þær eigi allar sjálfsagðar.

Hún leggur því til, að frumv. verði samþykkt, svo sem það er nú orðið.

Alþingi, 3. september 1917.

Pjetur Jónsson,
form.

Bjarni Jónsson frá Vogu,
skrifari og frasm.

Benedikt Sveinsson.

Jón Jónsson.

Matth. Ólafsson.

Þorleifur Jónsson.

Magnús Pjetursson.

(B. CVIII, 5.)

Nð.**784. Frumvarp**

til laga um aðflutningsbann á áfengi.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Engan áfengan drykk má flytja til Íslands til annara nota en þeirra, sem getið er um í 2. gr., og farið sje með eftir reglum þeim, sem settar eru í lögum þessum. En áfengur drykkur eftir lögum þessum telst hver sá vökvi, sem í er meira en $2\frac{1}{4}\%$ af vínanda (alkóhóli) að rúmmáli. Duft, kökur og annað, er þau efni eru í, sem sundur má leysa í vökva og í sjer hafa fólgið slíkt áfengi, skal fara með sem áfengan drykk.

2. gr.

Heimilt skal stjórnanda eða eiganda iðnaðarfyrirtækis, efnarannsóknarstofu, náttúrugripasafna eða annara slíkra stofnana að flytja frá útlöndum vínanda og annað áfengi til iðnparfa og verklegra nota í stofnuninni. Einnig er heimilt að flytja til landsins vínanda til eldneytis, svo og ilmvötn, hármæðl og þess konar vökva, enda sjeu þau gerð óhæf til drykkjar svo sem unt er. Lyfsölum skal og heimilt að flytja til landsins vínanda og annað áfengi, sem

lyfjaskrá heimilar, svo og smáskamtalyf með vinanda i. Smáskamtalæknum er heimilt að fá í innlendum lyfjabúðum smáskamtalyf með vinanda i, ef pöntun þeirra fylgja meðmæli hlutaðeigandi lögreglustjóra og sóknarprests. Að lokum skal próföstum þjóðkirkjunnar og forstöðumönnum annara kirkjudeilda heimilt að láta flytja frá útlöndum messuvin, er nauðsynlegt sje til altarisgöngu, þó i því sje meira af vinanda en $2\frac{1}{4}\%$ að rúmmáli.

Jafnskjótt og lög þessi öðlast gildi, skal stjórnarráðið löggilda til lækningar, með viðauka við lyfjaskrá landsins, þessa áfengisvökva: Rauðvin, Malaga, Sherry, Portvín og Cognac.

Sendiræðismönnum framandi ríkja er heimilt að flytja frá útlöndum einu sinni á ári hæfilegan áfengisforða til heimilisparfa sinna um eitt ár i senn, þó ekki yfir 800 lítra á ári hverjum þeirra.

Öðrum en þeim, er hjer hafa verið taldir, má ekki leyfa innflutning áfengis, flutning úr skipi i annað skip eða úr skipi i land.

3. gr.

Alt áfengi, sem flutt er til landsins frá útlöndum samkvæmt lögum þessum, skal fyrst flytja á land i Reykjavík. Þar skal landsstjórnin skipa sjerstakan umsjónarmann áfengiskaupa, og hefir hann á höndum umsjón og eftirlit með áfengiskaupum, svo sem nánar er fyrir mælt i lögum þessum.

Umsjónarmaður hefir að launum 600 kr. á ári, er greiðist úr landsjóði. Svo fær hann og borgun fyrir húsrúm undir áfengisbirgðir, vinnulaun handa verkamönnum til aðstoðar og burðargjald brjefa. Enn fremur fær hann endurgjald fyrir efni þau, er með þarf til þess að gera áfengi óhæft til drykkjar.

4. gr.

Nú hefir maður heimild til áfengisflutnings frá útlöndum eftir lögum þessum, og vill hann neyta þessarar heimildar sinnar, og skal hann þá i tæka tíð segja umsjónarmanni áfengiskaupa til um það, hvers konar áfengi og hve mikið hann vill fá og frá hverju verslunarhúsi, svo og með hverri ferð frá útlöndum. Hann skal og skýra honum frá um leið, til hvers hann ætli að nota áfengið. Svo skal og fylgja beiðninni borgun fyrir flutning til Reykjavíkur og uppskipun þar. Umsjónarmaður sendir þá pöntunina því verslunarhúsi eða þeim vínsölumanni, sem hún er stíluð til, og beiðist þess, að áfengið sje sent til sín. Skal umsjónarmaður, þegar er áfengið kemur til hans frá útlöndum, tryggja sjer með rannsókn, að áfengissendingin sje eigi önnur eða meiri en um var beðið. Nú reynist áfengið annað eða meira en um var beðið, og skal umsjónarmaður þá endursenda sendanda það tafarlaust, ef annað er en um var beðið, eða það sem umfram reynist, enda er skipstjóra, sem flutti, eða útgerðarmanni skips skylt að taka við því án borgunar á farmgjaldi. Að því búnu skal hann, eftir fyrirsögn efnafræðings landsins, sem skyldur er að láta honum aðstoð sína i tje, blanda það áfengi, er til iðnaðarfyrirtækja eða eldsneytis er ætlað, þeim efnum, er gera það óhæft til drykkjar, ef það er unt, án þess það þó missi notagildi sitt til þess, sem það er ætlað. Því næst skal umsjónarmaður merkja áfengið með embættisinnsigli sínu og

segja eiganda til. Eiganda skal þá heimilt að vitja þess, en gjalda skal hann þá um leið kostnað þann, er af blönduninni hefir leitt.

Nú liða svo 12 mánuðir frá tilkynningu umsjónarmanns áfengiskaupa um aðflutning áfengis, að sá hirðir ekki áfengið, er pantað hefir, nje lýsir heldur yfir þeirri ósk, að áfengið sje á hans kostnað endursent seljanda, og er þá áfengið með umbúðum eign landssjóðs. Allan ógreiddan kostnað, er leitt hefir af aðflutningnum, má þá taka lögtaki hjá þeim, er áfengið hefir pantað, samkvæmt lögum 16. desember 1885.

Umsjónarmaður ber enga ábyrgð á greiðslu andvirðis fyrir það áfengi, sem aðflutt er.

5. gr.

Ekkert íslenskt skip má flytja nokkurt áfengi til landsins, nema um það áfengi sje að ræða, er fara á til umsjónarmanns áfengiskaupa.

Stjórnarráðið getur veitt fólksflutningaskipum, sem hafa rúm fyrir 25 farþega eða fleiri og eru í siglingum milli landa, undanþágu frá þessu ákvæði, og gilda þá um þau skip ákvæði þessarar greinar um erlend skip.

Nú kemur erlent skip frá útlöndum, og er þá skipstjóra skylt að tilkynna lögreglustjóra, um leið og hann sýnir skipsskjölin, hvort nokkuð áfengi sje í skipinu, og þá hve mikið.

Nú hefir skipið áfengi frá útlöndum, er ekki á að fara til umsjónarmanns áfengiskaupa, og skal lögreglustjóri þá á hinni fyrstu höfn, er skipið kemur til, setja embættisinnsgli sitt fyrir hið aðflutta áfengi, og ábyrgist skipstjóri, að engu áfengi sje skotið undan innsigli og að innsigli sjeu ekki brotin eða af áfenginu tekið fyr en skipið er alfarið frá landinu, enda gangi lögreglustjóri úr skugga um það, áður en skipið lætur úr síðustu höfn, að innsiglin sjeu heil og ekkert hafi verið tekið af áfenginu. Þó má skipið hafa til næstu hafnar hæfilegan skipsforða af áfengi óinnsiglaðan, en aldrei má gefa eða selja af þeim forða, öðrum en skipverjum.

Rannsaka skal lögreglustjóri jafnan á fyrstu höfn, hvort áfengi er í skipi, hvort heldur skipið er íslenskt eða erlent, og getur í því skyni opnað hirslur skipverja og farþega og aðra staði í skipi, eftir því sem þörf þykir.

Skipstjóri ber ábyrgð á brotum skipverja gegn þessari grein.

Fyrirmæli þessarar greinar ná ekki til herskipa.

Sleppa má rannsókn og innsiglið í erlendum fiskiskipum, sem koma hingað í höfn eða að landi snöggvast, ef lögreglustjóri telur það hættulaust.

6. gr.

Nú strandar skip hjer við land og hefir meðferðis áfengi til umsjónarmanns áfengiskaupa eða frá honum, og skal hreppstjóri í forföllum lögreglustjóra þá þegar taka áfengisilátin til varðveislu og gæta þess, að ekki sje í þau farið. Hann skýrir þegar í stað lögreglustjóra frá, en lögreglustjóri setur embættisinnsgli sitt fyrir ilátin og kemur þeim til geymslu á óhultum stað. Áfengi þetta má lögreglustjóri ekki selja eða á annan hátt láta af hendi til annara manna, en skýra skal hann með fyrstu ferð rjettum eiganda frá björgun áfengisins. Kjósi hann innan 12 mánaða að það sje sent sjer á sinn kostnað, skal það gert; ella sje það eign landssjóðs.

Sje um skipsforða að ræða, fer um meðferð áfengisins og tilkynning til skipseiganda svo sem fyrir er mælt í grein þessari hér að framan, nema það hafi verið gert óhæft til drykkjar undir umsjón lögreglustjóra, eða eigandi hafi látið flytja það úr landi innan 12 mánaða.

Nú er ókunnugt um eiganda strandgóss, og skal þá áfengið eign lands-sjóðs, ef eigandi hefir ekki sagt til sín áður en hinn lögskipaði auglýsinga-frestur er útrunninn.

7. gr.

Enginn má taka við nokkurs konar áfengi úr skipi, er hefst við hér við land, nje heldur taka við áfengi á floti, hvort heldur gegn endurgjaldi nje endurgjaldslaust.

8. gr.

Engan áfengan drykk má flytja um landið annan en þann, sem annað-hvort er merktur embættisinnsgli umsjónarmanns áfengiskaupa, svo sem fyrir er mælt í 4. grein laga þessara, eða þá þann drykk, sem um getur í 6. og 10. grein og farið er með eftir fyrirmælum þeirra greina, nema læknislyf sje úr lyfjabúð eða frá lækni.

9. gr.

Öllum, sem samkvæmt lögum þessum hafa heimild til innflutnings á áfengi, er óheimilt að veita það, gefa, selja eða láta af hendi til annara manna, nema það sje áður gert óhæft til drykkjar.

Þó mega lyfsalar og hjeraðslæknar selja mönnum áfenga drykki eftir lyfseðli löggiltra lækna, en þó ekki oftár en einu sinni eftir sama lyfseðli. Um sölu lyfja þeirra, er áfengi er í, setur landlæknir reglur því til tryggingar, að áfeng lyf verði eigi höfð til neyslu, heldur eingöngu til lækninga.

10. gr.

Þær áfengisbirgðir, sem einstakir menn kunna enn að hafa í vörslum sínum, er ekki skylt að flytja burtu úr landinu, en eigendur þeirra skulu skyldir að gefa lögreglustjóra vottorð, að viðlögðum drengskap, um hverjar og hve miklar birgðir þeir hafi. Slik vottorð skal gefa um hver áramót, um hverjar og hve miklar birgðir sjeu óeyddar, uns birgðirnar eru þrotnar.

Áfengi það, er hér ræðir um, má aldrei flytja burt af heimili eiganda, nema hann flytji sjálfur búferlum, eða það sje áður gert óhæft til drykkjar.

11. gr.

Nú verður það uppvíst, að einstakir menn hafa áfengi í vörslum sínum, sem ekki hefir verið sagt til samkvæmt lögum innan 12 vikna eftir að lög þessi öðlast gildi, og skal þá líta svo á, að þeir hafi gerst brotlegir gegn 1. gr. laga þessara.

Stjórnarráðið sjer um, að í hverri sveit og kaupstað sjeu til eyðublöð um framtal vinbirgða, til þess að birgðirnar verði sundurliðaðar greinilega.

Heimilt er lögreglustjóra að skoða eða láta umboðsmann sinn skoða vinbirgðirnar.

Lögreglustjóri skal, hver í sinu umdæmi, auglýsa ákvæði þessarar greinar, á þann hátt, sem gerist um opinberar auglýsingar, í síðasta lagi 8 vikum áður en umgetinn frestur er liðinn.

12. gr.

Nú er maður grunaður um óleyfilegan aðflutning eða óleyfilega sölu eða veitingu áfengis, og má þá gera heimilisrannsókn hjá honum eftir dómsúrskurði, ef það er talið nauðsynlegt til þess að komast fyrir málið.

Komi það í ljós við heimilisrannsóknina, að áfengi sje í vörslum þess manns, er rannsókn fer fram hjá, skal hann skyldur til að skýra frá því, hvernig standi á birgðunum. Geri hann það ekki, skal hann teljast sekur um brot gegn 1. gr.

13. gr.

Hvern þann, sem hist hefir ölvaður, er heimilt að leiða fyrir dómara, og er honum skylt að gera grein fyrir því, hvernig hann hefir fengið áfengi það, er hann hefir ölvaður af orðið. Geri hann það ekki, skal hann sæta sektum 50—500 krónum.

14. gr.

Hver, sem sjest ölvaður á almannafæri, sæti sektum frá 20—200 kr.

15. gr.

Brot gegn 1. gr. laga þessara varða í fyrsta sinn sektum frá 200—1000 kr. Brot í annað sinn varðar sektum frá 500—2000 kr.

Brjótí nokkur oft看 gegn ákvæðum þessarar greinar, varðar það sektum frá 1000—5000 kr.

Auk sektanna skal enn fremur beita fangelsisrefsingu, ef áfengi hefir verið aflað til veitinga í atvinnuskyni eða sölu.

Fjárnám fyrir sekt á hendur skipstjóra má gera í skipi hans.

Jafnan skal hið ölöglega aðflutta áfengi verða eign landssjóðs.

16. gr.

Nú sannast það á skipstjóra, að hann skýrir lögreglustjóra rangt frá um áfengi það, er hann hefir meðferðis, og skal hann þá sekur um 50—1000 kr., ef ekki liggur þyngri hegning við samkvæmt lögum, og má gera fjárnám fyrir sektunum í skipi hans.

Brot gegn þeim ákvæðum í lögum þessum, er óheimila að veita, gefa, selja eða á annan hátt láta af hendi áfengi til annara manna, varða sektum 200—2000 kr. Ef brot er ítrekað, varðar það sektum frá 500—5000 kr.

Ef nokkur brýtur oft看 ákvæði þessarar greinar, eða gerir sjer það að atvinnu að selja eða veita áfenga drykki, þá varðar það fangelsi, ekki vægara en eins mánaðar einföldu fangelsi, auk sekta eins og að framan greinir.

Hver, sem aflar sjer áfengis undir því yfirs kyni, að hann þurfi á því að halda í lögleyfðum tilgangi, en notar það til drykkjar, skal sæta sektum frá 50—1000 kr. nema þyngri hegning liggi við að lögum.

Sama hegning liggur og við því, ef lyfsali lætur áfengi af hendi án skriflegrar læknisforskriftar eða oftár en einu sinni eftir sama læknisseðli.

17. gr.

Brot gegn 5. gr. laga þessara varða sektum sem brot gegn 1. gr. Afengi, er íslensk skip flytja til landsins, að fráteknun því áfengi, er fara á til umsjónarmanns áfengiskaupa, svo og það áfengi, sem skotið er undan innsiglið á skipum, skal upptækt og er eign landssjóðs.

18. gr.

Brot gegn 8. gr. laga þessara varða 100—1000 kr. sektum, og skal áfengið ásamt ilátum verða eign landssjóðs.

19. gr.

Nú verður læknir sannur að sök um að hafa látið af hendi læknisseðil um áfengi í þeim tilgangi, að það verði notað öðru vísi en sem læknislyf, og skal hann þá í fyrsta sinn sekur um 200—2000 kr., og skal sektin tvöfaldast, sje brotið endurtekið. Verði læknir sannur að sök um slíkt oftár en tvisvar, má svifta hann læknisleyfi um stundarsakir, eða að öllu, ef miklar sakir eru.

20. gr.

Allar sektir eftir lögum þessum renna í landssjóð.

21. gr.

Með brot gegn lögum þessum skal fara sem almenn lögreglumál.

22. gr.

Sveitarstjórnun og lögreglustjórun er sjerstaklega skylt að sjá um að lögum þessum sje hlýtt.

23. gr.

Lög þessi skal prenta á íslensku, dönsku, þýsku, ensku og frönsku, og svo mörg eintök, að nægi til að senda dönskum verslunarfulltrúum í öðrum löndum.

24. gr.

Með lögum þessum eru numin úr gildi öll þau lagaákvæði, er koma í bága við þau.

(B. CVIII, 6.)

Nð.

785. **Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um aðflutningsbann á áfengi (þingskj. 784).

Flutningsm.: Sv. Ólafsson.

Við 14. gr.

Greinin falli burt.

(C. XXVI, 2.)

Nd.

786. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um verð á landssjóðsvöru.

Frá bjargráðanefnd.

Tillaga þessi gengur í þá átt, að Alþingi skori á stjórnina að selja landssjóðsvörur jöfnu verði í öllum kaupstöðum og kaupsíðum landsins.

Fram er tillaga þessi komin af því, að vörur landssjóðs hafa hingað til yfirleitt verið seldar því verði, er þær hafa kostað, komnar á sölustaðinn. Hefir mestur hluti þeirra verið fyrst lagður á land í Reykjavík, og varan svo flutt með fram ströndum landsins á sölustaðina. En farmgjöld o. fl. bætast þar með á verð vörunnar, kominnar til Reykjavíkur.

Í fljótu bragði skoðuð sýnist þessi þingsályktunartillaga byggð á rjettum grundvelli. Þar sem varan er keypt fyrir fje allra landsmanna, þá er skiljanlegt, að ýmsir geri þá kröfu, að hún sje öllum seld við sama verði. En svo eðlileg sem framkoma slíkrar kröfu er, svo óhægt er að fullnægja henni til hlítar.

Fyrsta atriðið, sem til greina sýnist koma, ef fullnægja skyldi þingsályktunartillögunni, er þetta: Er gerlegt að skipa vörum beint úr skipum þeim, er þær flytja frá útlöndum, á alla sölustaðina, alla kaupstaðina og flest-öllum kaupsíðum, svo að svari kostnaði? Þessari spurningu má hiklaust svara neitandi. Til þess gengi langur tími, og það mundi hleypa fram verði vörunnar stórum meira en það verður með því skipulagi, sem nú er. Veldur hjer um afarhá skipaleiga, feykidýr váttrygging vöru, skips og skipshafna. En þó að menn vildu samt fara þessa leið, að því leyti sem unt kynni að vera, yrði mjög vandasamt, ef eigi alveg ókleift, að selja vörunnar við sama verði alstaðar. Er þess fyrst að geta, að millilandaskipin geta alls eigi gengið til sumra útsölustaðanna. Frá þeim yrði þá, sjóveg eða landveg, að sækja vörunnar á staði, þar sem skipin kæmu. Þessi aðferð út af fyrir sig fullnægði því eigi kröfu þeirri, sem í þingsályktunartillögunni greinir. En þótt þessi ágalli sje frá talinn, mun erfitt reynast af öðrum ástæðum að fullnægja tjeðri kröfu, enda þótt millilandaskipin sigldu á hvert kaupsíð, sem þau geta. Ef selja ætti með þessu skipulagi vörunnar sama verði á öllum stöðum, mundi þurfa að reikna allan kostnað á hverri höfn, áður verð væri sett á vöruna á nokkrum stað, og gæti langur tími farið í það. Ella yrði verðið lagt á í blindni.

Ef fara ætti eftir tillögunni, þá mundi það hafa ýmsar miður góðar afleiðingar í för með sjer. Nú sem stendur eru vörur landssjóðs aðallega lagðar upp hjer í Reykjavík, og fluttar svo hjeðan á aðrar hafnir. Ef nú sama verð væri sett á það af vörunni, sem selt er hjer og það, sem hefir verið flutt viðs vegar til hafnarstaða á landinu, þá hlyti það, sem hjer væri selt, að verða talsvert dýrara en ella. En af þessu leiddi það aftur, að kaupmenn hjer gætu selt samskonar vöru á sama tíma ódýrar en landssjóður. En þetta mundu

kaupmenn að visu eigi gera, heldur mundu þeir setja sína vöru upp, algerlega að óþörfu og öllum almenningi í Reykjavík og öllum hjeruðum í kring til stórskaða. Um 30 þúsundir af landsmönnum (Reykjavík, Gullbringu- og Kjósarsýsla, Árness- og Rangárvallasýslur) mundu þá tapa fje eigi litlu, sem að nauðsynjalausu færi í vasa kaupmanna.

En utan Reykjavíkur hefði þetta gagnstæðar verkanir. Þar yrðu vörur landssjóðs seldar lægra verði en ella mundi, ef vöruverðið skyldi alstaðar jafnt vera. En afleiðing þess yrði sú, að kaupmenn á þeim stöðvum mundu verða að gera eitt af tvennu: selja sínar vörur undir verði eða að hætta verslun.

Nú er það álit vort, að landsstjórnin eigi að vinna í fjelagi við kaupmenn og kaupfjelög um tilföng öll til landsins, eftir því sem unt er. Er það álit á því byggt, að ekkert skuli ónotað látið, sem í þá átt horfir að afla landinu forða meðan heimsstyrjöldin stendur. Þess vegna viljum vjer ekki, að neinar ráðstafanir verði gerðar, er lami þrótt eða áhuga kaupmanna og kaupfjelaga á því að byrgja upp landið.

Enn kemur sú ástæða, að ómögulegt yrði, ef stjórnin ætti að fara eftir þingsályktunartillögunni, að ákveða verðið með nokkrum sanni. Stjórnin getur aldrei vitað fyrirfram, hversu mikið muni fara á hvern stað, og þess vegna hlýtur hún að renna blint í sjóinn um það, hver lokakostnaður verði á vörunni. Ef stjórnin hefði það að aðalatriði eða verulegu atriði, að landssjóður tapaði ekki — og þessa atriðis teljum vjer stjórnina eiga að gæta svo sem unt er — þá yrði hún að setja verðið hátt, og hærra en raunveruleg þörf krefði, til þess að vera nokkurn veginn viss um, að eigi yrði fjártjón af þessu skipulagi. En ef stjórnin gætti ekki þessa atriðis fullkomlega, má búast við því, að verslunin sykki í skuldir.

Þá er það loks, að fullur jöfnuður kæmist aldrei á, þótt tillagan yrði samþykkt. Jöfnuðurinn yrði einungis milli þeirra, sem í sjálfum kaupsýðunum búa. Sveitirnar yrðu ávalt að kosta flutninginn til sín. Tökum dæmi: Eyrarbakki eða Stokkseyri fá flutt hjeðan 100 smálestir af landssjóðsvörum á skipi til sín. Þessar vörur fara svo til manna, sem þar eiga heima og í grend, fyrir jafnaðarverðið. En búendur viðs vegar úr Rangárvalla- og Árnessýslum yrðu að sækja sínar vörur á sinn kostnað til Reykjavíkur. Er eigi auðið að sjá, hvers vegna hinir eiga að sæta betri kjörum. Og mörg fleiri dæmi þessu lík má taka.

Vjer verðum því að telja tillöguna alveg óaðgengilega, þar sem hún

1. gæti orðið hættuleg hag landssjóðs eða ylli óþarflega háu vöruverði,
2. væri mjög erfið eða jafnvel lítt framkvæmanleg,
3. ylli því, að kaupmenn sumstaðar græddu að óverðugu, en að kaupmenn annarstaðar töpuðu að óverðugu eða legðu árar í bát um birgðaöflun, og loks,

4. að ójöfnuður sá, er hún á að aflaka, hjeldist að mörgu leyti, og yrði jafnvel enn sýnni en hann er með því skipulagi, sem nú er.

Vjer getum þó hugsað oss möguleika á því, að leggja mætti upp vörur úr millilandaskipum í kaupstöðunum, og mætti þá selja þær þar því verði, er þær kosta þar komnar, og viljum vjer að sjálfsögðu ráða til þess, ef þær mættu ódýrari verða með því móli.

Eins og kunnugt er, þá er stjórninni veitt *heimild* í lögum nr. 5, 1.

febr. þ. á., til ráðstafana í þá átt, sem tillagan fer í. Þessa heimild hefir stjórnin eigi sjeð sjer kleift að nota að nokkru ráði. Og kemur það auðvitað af því, að hún hefir mætt þeim örðugleikum og vandkvæðum, sem hjer er áður greint. Þar sem vjer viljum eigi koma í veg fyrir, að stjórnin noti áður nefnda lagaheimild, þar sem vera mætti þess kostur án þess óhagræðis, sem vjer höfum talið, þá leggjum vjer til, að þingsályktunartillagan verði afgreidd með svo feldri

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ:

Í því trausti, að landsstjórnin noti, þar sem við verður komið, heimildina í síðustu málsgrein 2. gr. laga nr. 5, 1. febr. 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfuófriðnum, tekur deildin til meðferðar næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 4. sept. 1917.

Einar Arnórsson,
formaður og framsögum.

Bjarni Jónsson frá Vogu,
skrifari.

Pjetur Jónsson.

Pjetur Ottesen.

Jörundur Brynjólfsson.

Sigurður Sigurðsson,

Þorsteinn M. Jónsson,
(með fyrirvara).

(A. XII, 5.)

Ed.

787. L Ö G

um breyting á lögum frá 22. nóv. 1907, um vegi.

(Afgreidd frá Ed. 4. september.)

Í stað flutningabrautarinnar frá Blönduósi vestur fyrir Viðidalsá hjá Steinsvaði, sem ákveðin er í 2. gr. 5. málslíð vegalaganna frá 1907, skal gera þessar tvær flutningabrautir:

a. Frá Blönduósi að Vatnsdalshólum.

b. Frá Hvammstanga á þjóðveginn í nánd við Stóra-Ós.

(B. XLVII, 11.)

Nð.

788. LÖG

um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr. 43, 10. nóv. 1905.

(Afgreidd frá Nd. 4. september.)

1. gr.

48. gr. laganna orðist svo:

Oddviti skal hafa að launum um árið 3 kr. fyrir hvern fullan tug hrepps-
búa; þó ekki minna en 60 kr. Þóknun þessi greiðist úr sveitarsjóði.

2. gr.

76. gr. laganna orðist þannig:

Hver sýslunefndarmaður fær í fæðispeninga og ferðakostnað úr sýslusjóði
6 kr. hvern dag, frá því er hann fer að heiman á sýslufund til þess er hann
kemur heim aftur.

3. gr.

Laun hreppsnefndaroddvita um fardagaárið 1917—18 skulu reiknuð að
öllu leyti samkvæmt ákvæðum 1. gr.

(A. XXVIII, 7.)

Ed.

789. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um breytingar á og viðauka við lög nr. 35, 20. okt. 1913,
um ritsíma- og talsímakerfi Íslands.

Flutningsm.: Guðjón Guðlaugsson.

Við 2. gr.

Eftir orðið »Reykjarfjarðar« komi:
(Kúvíkna) og Trjeykylisvíkur.

(B. LXVIII, 6.)

Nd.**790. Frumvarp**

til laga um breytingu á tilskipun 30. apríl 1824 og fátækralögum nr. 44, 10. nóv. 1905.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

10. tölul. 3. gr. í tilsk. 30. apríl 1824, um hjónabönd, og 62. gr. fátækralaga nr. 44, 10. nóv. 1905, skulu úr lögum numin.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918.

(A, XXIV, 7.)

Nd.**791. Frumvarp**

til laga um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Fyrsta grein laga um vitagjald frá 11. júlí 1911 skal vera sem hjer segir:

Fyrir hvert skip, sem hefir fullkomið þilfar eða gangvjel og tekur höfn á Íslandi, eða haldið er út frá landinu, skal greiða vitagjald, 40 aura af hverri smálest af rúmmáli skipsins, og skal hálf lest og þaðan af stærra brot talin heil, en minna broti slept. Skemtiferðaskip, sem flytja engan farm fyrir borgun, annan en farþega, skulu greiða 15 aura í vitagjald af hverri smálest.

Undanþegin gjaldi þessu eru herskip og skip, sem leita hafnar í neyð, en taka engan farm úr landi nje úr öðrum skipum, nje heldur flytja farm í land eða önnur skip, enda hafi sannast í sjóprófi eða annari lögfullri sönnun, að þau hafi verið í nauðum stödd af árekstri eða sjóskemdum, af veikindum eða farmskekkju eða ófriði.

Vitagjald skal greiða í hverri ferð, sem skip kemur frá útlöndum, og skal það int af hendi á fyrstu höfn, er skipið tekur hjer við land. Skip, sem að eins eru höfð til innanlandssiglinga eða haldið er út til fiskjar af landsmönnum, greiða vitagjald einu sinni á ári, þó aldrei minna en 6 krónur. Árgjaldið greiðist í byrjun útgerðartímans, þar sem skipið er skrásett.

Stjórnarráð Íslands hefir heimild til að semja við stjórnir annara ríkja

um vitagjald fyrir fiskiskip þau, er þaðan eru gerð út til fiskiveiða hjer við land.

2. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 52, 10. nóv. 1913, um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

(B. LXXI, 6.)

Ed.

792. L Ö G

um samþykktir um herpinótaveiði á fjörðum inn úr Húnaflóa.

(Afgreidd frá Ed. 4. september.)

1. gr.

Heimilt er sýslunefndum Strandasýslu, Vestur-Húnavatnssýslu og Austur-Húnavatnssýslu, hverri í sínu lagi eða saman, að gera samþykktir um síldveiði með herpinót á Húnaflóa, innan lína, er hugsast dregnar:

- a. Frá Drangaskörðum í Ljetthöfða, þaðan í Skriflusker og frá Skrifluskeri í Veturmáfasker.
- b. Frá Bjarnanesstöngum í Hnappasker á Hrútafirði, þaðan í Heggstaðanes og þaðan í Ánastaðabæ austan við Miðfjörð.
- c. Á Húnafirði ræður landhelgi takmörkunum, innan við línu, er hugsast dregin úr Vatnssnestá austanverðri að Sölvabakka í Refasveit.

2. gr.

Þá er sýslunefndunum þykir þörf á að gera samþykkt þá, er 1. gr. ræðir um, eða fá óskir um það frá einni sveitarstjórn eða fleirum, og þeim þykir rjett að taka þær óskir til greina, skulu þær semja frumvarp til samþykktarinnar, og kveðja síðan til fundar, með nægum fyrirvara, fyrir svæði það, er samþykktin á að ná yfir. Atkvæðisrjett á þeim fundi hafa allir þeir, er kosningarrjett eiga til Alþingis á nefndu svæði. Oddvitar sýslunefndanna boða fundinn, ákveða fundarstað og sjá um fundarstjórn.

3. gr.

A fundi þeim, er getur um í 2. gr., leggur fundarstjóri fram frumvarp til samþykktar, er samið hefir verið samkv. 2. gr. Fallist fundarmenn á frumvarpið óbreytt með $\frac{2}{3}$ hlutum atkvæða, skal það sent stjórnarráðinu til staðfestingar og löggildingar. Eins fer um frumvarpið, þótt fundurinn geri við það breytingar, ef þær eru samþykktar með $\frac{2}{3}$ atkvæða og sýslunefndirnar fallast á þær. En vilji

þær ekki fallast á breytingartillögur, er fundurinn gerir, skal kveðja til fundar á ný. Fallist þá fundurinn á frumvarpið óbreytt með $\frac{2}{3}$ atkvæða, fer um það svo sem fyrir segir.

Frumvarp til samþykktar, er eigi hefir náð $\frac{2}{3}$ atkvæða á samþykktarfundi, er fallið, og má eigi koma fram á ný á því ári.

4. gr.

Nú er samþykkt gerð, eins og fyrir er mælt, og send stjórnarráðinu til staðfestingar. Virðist þá stjórnarráðinu hún koma í bága við grundvallarreglur laga eða rjett manna, er samþykktin endursend án staðfestingar. Fylgi henni þá synjunarástæður stjórnarráðsins. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, skipar fyrir um birting hennar og ákveður, hve nær hún öðlist gildi.

Samþykkt, er stjórnarráðið hefir staðfest, má eigi breyta á annan hátt en þann, er hún var stofnuð.

Samþykkt, sem gerð er samkvæmt lögum þessum, gildir eigi lengur en 5 ár í senn, en endurnýja má samþykktina fyrir jafnlangan tíma á sama hátt og hún hefir verið sett.

5. gr.

Í samþykkt skal ætíð kveða á um eftirlit með því, að henni sje hlýtt, og hvernig kostnað við það skuli greiða.

6. gr.

Fyrir brot gegn samþykkt má ákveða sektir alt að 500 kr., og skal í samþykktinni ákveða, í hvern sjóð eða til hverra sektirnar skuli renna.

7. gr.

Með brot gegn samþykkt skal farið sem almenn lögreglumál.

(B. CX, 5.)

Nr.

793. Rökstudd dagskrá

samþykkt í Nd. 3. september.

Flutningsmaður: Einar Arnórsson.

(Frv. til laga um vitabyggingar á þgskj. 619.)

Í því trausti, að landsstjórnin undirbúi málið í samráði við vitamála-
stjóra, Fiskifjelag Íslands og aðra hæfustu menn, og leggi, svo fljótt sem unt er,
frumvarp um vitagerð hjer á landi fyrir Alþingi, tekur deildin fyrir næsta mál á
dagskrá.

(A. XVII, 12.)

Ed.**794. Framhaldsnefndarállit**

um frv. til laga um slysatrygging sjómanna.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Hv. Nd. hefir fallist á frv. þetta, eins og það kom frá þessari deild, að öðru leyti en því, að þar hefir verið bætt inn í frv. nýrri grein, þess efnis, að skylt sje að tryggja sjómann, sem gengur í skipprúm annars í fjarveru hans eða forföllum, þótt skemmri tíma sje en eina vertíð. Þessi nýja grein verður 4. gr., og breytist greinatalan að sjálfsögðu samkvæmt því. Jafnvel þótt þessi nýja grein sje ekki í fullu samræmi við 1. gr. frumv., þar sem ætlast er til, að tryggingarskyldan, að því er snertir vjelabáta og stærri róðrabáta, nái ekki til annara en þeirra manna, er fiskveiðar stunda eina vertíð á ári eða lengur, þá vill nefndin þó ekki vekja deilu um þetta atriði, og ef til vill með því stofna málinu í hættu, og ræður því hv. deild til að samþykkja frv., eins og það nú liggur fyrir.

Í 1. og 2. grein frv. er vitnað í 5. og 8. grein, en þessar tilvitnanir eiga nú, vegna breytinganna á greinatölunni, við 6. og 9. grein, og í 2. málsgrein 4. greinar stendur »skrásetningarstjórn«, en á að vera skrásetningarstjóra. Nefndin vill komast hjá að gera breytingartillögur til lagfæringar á þessu, til þess að tefja ekki fyrir málinu, en treystir því, að þetta verði leiðrjett, þegar frv. verður samþykkt og prentað sem lög.

Alþingi, 3. september 1917.

Karl Einarsson,
formaður.M. J. Kristjánsson,
skrifari og framsm.

Kristinn Daníelsson.

(B. XXXVI, 11.)

Ed.**795. Framhaldsnefndarállit**

um frumvarp til laga um breyting á 1. gr. tolllaga fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911.

Frá fjárhagsnefnd.

Háttvirt neðri deild hefir breytt frumv. þessu á þann veg að taka upp aftur tollaukningu á alls konar tóbaki.

Þótt hjer sje um nokkurn tekjuauka að ræða, þá lítur nefndin svo á, að ekki sje fært að hækka tóbakstollinn á þessum tímum. Hækkunin mundi að visu koma niður bæði á ríki og fátækum, en hún yrði mikið tilfinnanlegri fyrir fátæklinga, því að það má ganga út frá því sem visu, að tollhækkunin mundi ekki draga neitt verulega úr tóbaksnautninni. Menn eiga yfirleitt eins erfitt með að neita sjer um tóbak sem marga nauðsynjavöru. Auk þess ber og að líta á það, að eftir því sem tollurinn hækkar, má frekar búast við tollsvikum, sem hingað til hefir kveðið lítið að í landinu.

Nefndin verður því að ráða háttvirtri deild til að samþykkja frumvarpið með þessari

BREYTINGU.

Staðliður b. falli niður.

Líðatalan breytist samkvæmt því.

Alþingi, 5. september 1917.

H. Hafstein,
form.

H. Steinsson,
skrifari og framsögum.

Guðm. Ólafsson.

(B. CVIII, 7.)

Nd.

796. Breytingartillaga

við frv. til laga um aðflutningsbann á áfengi.

Flutningsm.: Bjarni Jónsson frá Vogu.

Við 19. gr.

Í stað »læknisleyfi« komi:
embætti.

(B. XXVII, 6.)

Nd.

797. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um stofnun húsmæðraskóla á Norðurlandi.

Frá mentamálanefnd.

1. Við 1. gr.

Greinina skal orða svo:

Húsmæðraskóla skal stofna í grend við Akureyri. Skál hann veita konum

þá kunnáttu, sem nauðsynleg er hverri húsmóður og gerir hana færa um að gegna vel stöðu sinni. Skal búskapur rekinn í sambandi við skólann.

2. Við 2. gr.

Fyrir »24 heimavistir« kemur:

40 heimavistir.

(C. XXIII, 3.)

Nd.

798. Breytingartillaga

við till. til þingsályktunar um uppeldismál.

Flutningsm.: Þorsteinn M. Jónsson og Gisli Sveinsson.

Tillagan orðist svo:

TILLAGA

til þingsályktunar um fræðslumál.

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að skipa nefnd manna til að athuga fræðslumál landsins og gera tillögur um, hversu alþýðufræðslunni verði best hagað.

Þetta skal einkum athuga:

1. Á hvaða aldri muni hentugast að hafa skólaskyldu.
2. Á hvern hátt mætti byggja sem mest á heimilisfræðslu, og ganga þó jafnframt svo frá eftirliti með henni, að tryggilegt væri.
3. Að vandlega sje gætt þeirrar stefnu, að tryggja öllum börnum jafnan rjett til fræðslu, hvað sem um efni er og ástæður.
4. Hversu breyta mætti kennaraskólanum, svo að kennarar verði sem best búnir undir starf sitt.
5. Að tryggja kennurum sæmileg æfiskjör.
6. Hversu best yrði komið fyrir unglingafræðslu í landinu, fjölgað unglingaskólum og komið á þá föstu skipulagi, í samræmi við barnafræðsluna og við æðri skólana eftir föngum.

Enn fremur skorar Alþingi á stjórnina að undirbúa og leggja þegar fyrir næsta þing frumvarp til laga um bráðabirgðabætur á launum og ráðningarkjörum barnakennara.

(B. LXIX, 5.)

Nd.

799. Breytingartillögur

við frv. til merkjalaga.

Frá landbúnaðarnefnd.

1. Við 3. gr.

Á eftir orðunum »veit þau rjettust« í þriðju línu komi:
nema ágreiningslaus sje og áður þinglesin.

2. Við 4. gr.

Greinin orðist svo:

Merkjalýsing, er eigi hefir verið þinglesin, þá er lög þessi öðlast gildi, skal afhent hreppstjóra í þeim hreppi, er eignin liggur í, innan loka maí-mánaðar 1920. Hreppstjóri rannsakar, hvort allir þeir, er ber að sýna merkjalýsinguna, hafi ritað samþykki sitt á hana. Merkjalýsingar þær, er samþyktaðar eru af öllum, er hlut eiga að máli, sendir hreppstjóri sýslumanni, og þingles hann þær á næsta manntalsþingi.

Nú verður hreppstjóri þess var, að ákvæðum 2. og 3. gr. hefir eigi verið fullnægt, og hlutast hann þá til um, að úr verði bætt.

Hreppstjóri skal grenslast eftir, hvort nokkurstaðar er ágreiningur í hreppnum um áður þinglesin landamerki. Nú verður samkomulag um breytingar á merkjum milli þeirra, er á hefir greint, og senda þeir hreppstjóra þá merkjalýsingu, en hann sendir hana sýslumanni til þinglestrar á næsta manntalsþingi.

Senda skal hreppstjóra merkjalýsingu, þar sem ágreiningur er um merki, þótt ekki hafi orðið samkomulag.

Ef ágreiningur er um landamerki, eða vanrækt hefir verið að senda merkjalýsingu fyrir einhverri eign, sem getur um í grein þessari, þá skal hreppstjóri tilkynna það sýslumanni. Sá, er ekki sendir merkjalýsingu í tíma, skal sæta tveggja króna dagsektum, uns úr er bætt.

(A. XXIII, 4.)

Nd.

800. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um framlenging og breyting á lögum nr. 16, 16. sept. 1915, um bráðabirgða verðhækkunartoll á útfluttum íslenskum afurðum.

Flutningsm.: Pjetur Jónsson og Jörundur Brynjólfsson.

1. Við 1. gr. Fyrir »1. júlí 1918« komi:
15. júlí 1919.

2. Við 2. gr. 2. lið. Fyrir »kr. 111« komi:
kr. 110.
3. — 2. — 4. — Fyrir »kr. 121« komi:
kr. 125.
4. — 2. — 7. — Fyrir »kr. 78« komi:
kr. 85.
5. — 2. — 11. — Fyrir »kr. 22« komi:
kr. 40.
6. — 2. — 15. — Fyrir »kr. 2« komi:
kr. 2,50.
7. — 2. — 16. — Fyrir »kr. 1« komi:
kr. 1,50.
8. — 2. — 16. — Á eftir þessum lið komi þrír nýir liðir:
a) Á hverju kg. af þveginni, hvítri vorull, I. fl. kr. 2,70.
b) Á hverju kg. af þveginni, hvítri vorull, II. fl. kr. 2,50.
c) Á hverju kg. af annari ull.... kr. 2,00.
9. — 2. — 19. — Fyrir »kr. 120« komi:
kr. 150.
10. — 2. — síðustu málsgrein:
Fyrir »1918« komi:
1919.

(B. CVIII, 8.)

Nd. 801. Breytingartíllaga

við frv. til laga um aðflutningsbann á áfengi.

Frá Benedikt Sveinssyni.

Við 2. gr.

Málsgreinin: »Sendiræðismönnum framandi ríkja — — — hverjum þeirra« falli burt.

(A. IV, 5.)

Ed.**802. Nefndarálit.**

um frumvarp til laga um samþykkt á landsreikningunum 1914 og 1915.

Frá fjárhagsnefnd.

Fjárhagsnefndin ræður hinni háttvirtu deild til að samþykkja frv. óbreytt.

Alþingi, 5. sept. 1917.

H. Hafstein, H. Steinsson,
form. og framsögum. skrifari.

Guðm. Ólafsson.

(C. XXII, 3.)

Ed.**803. Nefndarálit**

um tillögur út af athugasemdum yfirskoðunarmanna landsreikninganna fyrir árin 1914 og 1915.

Frá fjárhagsnefnd.

Fjárhagsnefndin ræður háttvirtri deild til að samþykkja tillögurnar.

Alþingi, 5. sept. 1917.

H. Hafstein, H. Steinsson,
form. og framsögum. skrifari.

Guðm. Ólafsson.

(B. XCII, 8.)

Ed.**804. Nefndarálit**

um frv. til laga um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum o. fl.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Frumvarp þetta flutti upphaflega sjávarútvegsnefnd efri deildar sem breyt-

ingu á lögum nr. 3, 13. mars 1891. En í hv. neðri deild hefir allsherjarnefnd haft málið með höndum og tekið þann kost að taka upp öll ofan nefnd lög, 13. mars 1891, og bæta þar inn í þeim breytingum, sem hún vildi fallast á. En hún hefir ekki viljað fallast á:

1. að lóðir fengjust útmældar fyrir iðnað. Það hafði undirrituð nefnd tekið með, af því að iðnaður var hafður í huga í lögnum 1891 (2. gr.), og er þar settur jafn rjetthár og verslun, en nefndin getur nú fallist á að því sje slept.
2. að ákvæðin nái til veiðistöðva utan löggiltra kaupúna, nema um útmæling til sjávarútvegs sje að ræða, því að á þeim stöðum sje eigi heimilt að hefja verslun, nema gildandi lögum um það efni væri breytt. En til þess hafði sjávarútvegsnefndin ekki ætlast, um fram það sem lög heimila, og áleit ekki þurfa að taka það fram. En svo gæti þó staðið á um sveitaverslun, að sá, sem ræki hana, þyrfti í ólöggiltu sjávarþorpi að fá útmælt á annari lóð en hann sjálfur hefði til ábúðar.

Þá hefir hv. neðri deild tekið í 2. gr. það ákvæði, að útmæling fari því að eins fram, að hreppsnefnd eða bæjarstjórn veiti meðmæli. Á þessu þykir undirritaðri nefnd að visu ekki þörf. En þar sem þó frv. hv. neðri deildar inniheldur þau atriði, sjávarútveginum til tryggingar, sem var aðaltilgangur vor með hinu upphaflega frumvarpi, þá viljum vjer fallast á frumvarpið, eins og það nú liggur fyrir, og leggja til, að hv. deild samþykki það án breytinga.

Alþingi, 5. sept. 1917.

Karl Einarsson, Kristinn Danielsson,
formaður. ritari.

M. J. Kristjánsson.

(B. XXVIII, 8.)

Nd.

805. Frumvarp

til laga um breytingar á og viðauka við lög nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Á eftir tölulið 7 í 2. gr. laga nr. 35, 20. október 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands, komi tveir nýir liðir, svo hljóðandi:

8. Tengilína milli Hjarðarfells og Borgarness.
9. Talsímalínan Vík í Mýrdal — Hornafjarðar.

2. gr.

4. gr. í greindum lögum orðist svo:

Til þriðja flokks teljast þau talsímasambönd, sem fyrirhuguð eru, en ó-

talin í 1. og 2. flokki, svo sem: Til Grenivíkur, Hvammstanga, Skagastrandar og Kálfshamarsvíkur, Grundarfjarðar, Unaóss og Borgarfjarðar austur, Loðmundarfjarðar, Raufarhafnar, Súgandafjarðar, Reykjarfjarðar (Kúvíkna) og Trjeyllisvíkur í Strandasýslu; til Snæfjalla og þaðan að Höfða í Grunnavík; til Staðar í Aðalvík um Hesteyri, frá Hesteyri að Höfn á Hornströndum; um Barðastrandarsýslu; frá Borgarnesi að Svignaskarði; frá Hafnarfirði um Garðahverfi til Sviðholtshverfis á Álftanesi; frá Hafnarfirði um Voga til Grindavíkur; frá Keflavík til Hafna; frá Hraungerði að Torfastöðum í Biskupstungum og upp í Hreppa, upp á Land og niður í Þykkvabæ í Rangárvallasýslu; svo og frá Eystri-Garðsauka að Hlíðarenda.

Enn fremur símakerfi í kaптúnunum og þorpum, sem landssjóður eignast.

3. gr.

Á eftir orðinu »aðallinum« í 5. gr. 3. málsg. laganna komi:
og gera aðrar nauðsynlegar ráðstafanir.

4. gr.

Aftan við 6. gr. laganna bætist:

Litlar þráðlausar firðviðskiftastöðvar er stjórninni og heimilt að stofnsetja, eftir því sem þörf er á, annað hvort til þess að koma einstökum landshlutum í samband við símakerfi landsins eða vegna siglinganna. Skal hjerað það, er hlut á að máli, venjulega taka þátt bæði í stofnkostnaði og rekstrarkostnaði þessara stöðva, eftir því sem landsstjórnin ákveður í hvert sinn lögum samkvæmt.

5. gr.

Á eftir orðunum »samkvæmt 5. gr.« í 7. gr. laganna komi:
(að undan skildum 8. og 9. lið 2. greinar).

6. gr.

9. gr. laganna orðist svo:

Það skal jafnan vera skilyrði fyrir því, að stofnsettar sjeu talsímastöðvar til almenningsnota, að hreppurinn ábyrgist starfræksluna eftir þeim reglum, sem gilda um venjulegar talsímastöðvar, og landsstjórnin ákveður nánar.

Pegar samningar þeir falla úr gildi, sem nú eru milli símastjórnarinnar og sveitarstjórna um greiðslu kostnaðarinnar við rekstur símastöðva, eða stofnsettar eru nýjar stöðvar, greiðir landssíminn af kostnaði þessum ekki minni hluta en hjer segir:

- a. Af rekstrarkostnaði I. flokks B. $\frac{4}{5}$.
- b. — — — II. — $\frac{2}{3}$.
- c. Rekstrarkostnað símastöðva III. flokks greiðir landssíminn venjulega að hálfu, en rekstrarkostnað þeirra stöðva, sem settar eru í þágu einstakra manna eða hreppa, án þess að landssíminn hafi tekjur af þeim að nokkrum mun, greiði hlutaðeigendur að öllu leyti.
- d. Rekstrarkostnað stöðva, sem settar eru eingöngu vegna eftirlits með símanum, greiðir landssíminn að öllu leyti.

7. gr.

Lög nr. 52, 3. nóvember 1915, um breytingu á lögum nr. 35, 20. október 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands, eru úr gildi numin.

(B. XCVIII, 4.)

Ed.

806. L Ö G

um stofnun dósents-embættis í læknadeild Háskóla Íslands.

(Afgreidd frá Ed. 5. september.)

1. gr.

Í læknadeild Háskóla Íslands skal stofna dósents-embætti í líffærameinfræði og sóttkveikjufræði.

2. gr.

Um dósentinn í líffærameinfræði og sóttkveikjufræði gilda að öllu leyti þinar sömu reglur sem um dósentana, er fyrir eru við Háskólann.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918.

(A. III, 23.)

Nd.

807. FJÁRAUKALÖG

fyrir árin 1916 og 1917.

(Afgreidd frá Nd. 5. september.)

1. gr.

Sem viðbót við gjöldin, sem talin eru í fjárlögunum 1916 og 1917, veitast 307914 kr. 6 a. til útgjalda þeirra, sem hjer fara á eftir.

2. gr.

Til viðbótar við 12. gr. (læknaskipun o. fl.) eru veittar 28800 kr.:

1. Rittfe handa landlækni	kr. 1000,00
2. Við 6. b. Viðbótarstyrkur til augnlæknis, til ferðalaga...	— 400,00
3. Við 11. B. Til ljóssstöðvar	— 15000,00
4. Við 15. a. Styrkur til sjúkrahúsa og sjúkraskýla	— 8400,00

Uppbót þessi er veitt fyrir árin 1916 og 1917, eftir fjölda legudaga, þó með þeim skildaga, að eigi komi meira en 30 aurar á hvern legudag, og að hjerað það, sem rekur sjúkrahúsið eða sjúkraskýlið, leggi fram jafnmikið og fjárlagastyrkur og þessi uppbót nema samtals.

5. Við 15. b. Til sjúkraskýlisgerðar á Stórólshvoli	— 3000,00
6. Við 15. h. Styrkur handa sjúklingum með hörundsberkla	— 1000,00

Alls kr. 28800,00

3. gr.

Sem viðbót við 13. gr. fjárlaganna (samgöngumál) veitast 121554 kr. 57 a.:

1. Við A. 2. Dýrtíðaruppbót til pósta 1916, endurtekin heimild	kr. 22921,48
2. Við B. II. Til afhendingar vega	— 14000,00
3. Við B. IV. Til vegarins frá Vogastapa til Grindavíkur 1914—15	— 5927,32
4. Við C. III. 2. Til Breiðafjarðarbáts	— 5000,00
5. Við C. III. 3. Til bátaferða á Ísafjarðardjúpi	— 1000,00
6. Við C. III. 10.:	
a. Til vjelbátaferða á Húnaflóa, alt að	— 5000,00
b. Til vjelbátaferða í Norður-Þingeyjarsýslu, með enda- stöðvum Seyðisfirði og Akureyri, alt að	— 8000,00
c. Til vjelbátsferða milli Akureyrar og Sauðárkróks, alt að ...	— 2000,00
d. Til Austfjarðabáts, alt að	— 20000,00

Þau skilyrði skulu sett fyrir styrkveitingum þessum, að hlutaðeigandi hjeradsstjórnir útvegi bátana og yfirliti reikninga þeirra og sendi stjórnarráðinu þá síðan með yfirlýsingu um, að þær sjeu þeim samþykkar, enda verði styrkurinn ekki útborgaður fyr til fulls. — Styrkurinn má ekki fara fram úr helmingi rekstrarkostnaðar.

Bátarnir skulu eigi vera minni en 30 smálesta. Þó má stjórnarráðið veita styrkinn til þessara ferða, þótt smærri bátar sjeu notaðir, ef þeir fást eigi nógu stórir, eða ef smábátar eru hentugri af alveg sjerstöðum ástæðum.

7. Til Þórhalls kaupmanns Danielssonar í Hornafirði, fyrir að halda uppi ferðum að og frá Hornafirði árið 1916	— 5000,00
8. Við E. III. c. Ingólfshöfðaviti 1916, þar af endurveiting 2670 krónur, umframgreiðsla 1331 kr. 49 a.	— 4001,49
9. Við E. III. f. $\frac{2}{3}$ af kostnaðinum við þokulúður á Dalatanga 1917 7000 kr. og endurbót húsakynna 4000 kr. —	11000,00
10. Við E. V. Ýmislegt 1916. Til kaupa á mótörflutningabát ...	— 17704,28
Alls kr. 121554,57	

4. gr.

Sem viðbót við 14. gr. fjárlaganna (kirkju- og kenslumál) veitast 14850 kr.:

1. Við B. I. a. Til prófessors Einars Arnórssonar, viðaukalaun 1917	kr. 2750,00
2. Við B. I. b. Til Holgers Wiehe, sendikennara	— 1000,00
3. Við B. I. b. 1. Fyrir tæki til rannsókna og líkskoðunarstofu. —	3000,00
4. Við B. VIII. Verslunarskólinn í Reykjavík	— 1000,00
5. Við B. X. 3. Styrkur til námskvænna færast upp í 60 kr. um mánuðinn 1917... ..	kr. 1350,00
Við B. X. 4. Húsaleiga 1916, viðbót	— 30,00
Við B. X. 4. Viðbót við húsaleigu og ræsting 1917 —	120,00 — 1500,00

Flyt: kr. 9250,00

	Flutt: kr.	9250,00
6. Við B. XI. 1. Kvennaskólinn í Reykjavík árið 1917	kr.	2000,00
Við B. XI. 4. Kvennaskólinn á Blönduósi árið 1917	—	1000,00
Við B. XIII. b. Flensborgarskólinn	—	2000,00
Við B. XIII. d. Til handavinnunámskeiðs kvenna á Akureyri 1916 og 1917	600,00	kr. 5600,00
	Alls	kr. 14850,00

5. gr.

Sem viðbót við 15. gr. fjárlaganna (til visinda, bókmenta og lista) veitast 7000 kr.:

1. Við 7. lið. Til bókasafns Austurlands, styrkur til að kaupa bókasafn Asgeirs heit. Torfasonar	kr.	3000,00
2. Við 20. lið. Til Bjarna Jónssonar frá Vogu, fyrir að þýða Goethes Faust, viðbót árið 1917	—	800,00
3. Til Sigfúsar bókavarðar Blöndal, til þess að fullgera íslensk- danska orðabók	—	2500,00
4. Við 1. n. Til þess að setja grind í hliðið að safnahúsinu, alt að	—	700,00
	Alls	kr. 7000,00

6. gr.

Sem viðbót við 16. gr. fjárlaganna (til verklegra fyrirtækja) veitast 28623 kr. 38 a.:

1. Við 3. b. Til áveitunnar á Miklavatnsmýri 1917	kr.	3191,98
2. Við 3. b. Uppbót á »akkorði« um skurðagröft s. st.	—	3500,00
3. Við 4. lið (fjárl. 1914 og 1915). Til fyrirhleðslu Skálmarrinn- ar í Álftaveri, gegn jafnmiklu eða meiru annarsstað- ar frá	—	1050,00
4. Við 22. lið (fjárl. 1914 og 1915). Til erindreka Sambands ísl. samvinnufjelaga 1917 (endurveiting)	—	2000,00
5. Til varnargarðs á Siglufjarðareyri 1916	—	18681,40
6. Til Jóns Pálssonar, dýralækninganema, viðbótarstyrkur.	—	200,00
	Alls	kr. 28623,38

7. gr.

Sem viðbót við 18. gr. fjárlaganna (til eftirlauna og styrktarfjár) veitast 1750 kr.:

1. Til landritara Kl. Jónssonar, viðbót við biðlaun hans 1. febr. til 31. júlí 1917	kr.	1000,00
2. Til ekkjufrúar Önnu Ásmundsdóttur frá 1. október 1916 til ársloka	kr.	75,00
Til þriggja barna hennar fyrir sama tíma... ..	—	75,00
Fyrir árið 1917 fyrir hana sjálfa	—	300,00
Fyrir börn hennar sama ár	—	300,00
	Alls	kr. 1750,00

8. gr.

Sem viðbót við 19. gr. fjárlaganna (óviss útgjöld) veitast 98636 kr. 11 a.:

1. Laun og kostnaður bankastjóra Björns Sigurðssonar í London		
1916	kr. 10850,00	
1917	— 20000,00	kr. 30850,00
2. Styrkur til íslenskra botnvörpuskipaeigenda, til utanfarar sendimanns	—	2694,00
3. Til breytingar á stjórnarráðshúsinu, geymsluhúsi þess og geymsluskúr.	—	27000,00
4. Til endurgreiðslu á fje opinberra sjóða og stofnana, sem stóð inni í dánarbúi Guðlaugs Guðmundssonar	—	23388,37
5. Til bráðabirgðaviðgerðar á Landsbankarústunum	—	13103,74
6. Til fjögurra háseta á eimskipinu »Assistent«, 400 kr. til hvers	—	1600,00

Ætlast er til, að stjórnin geri gangskör að því að fá frá rjettum hlutaðeigendum fullar skaðabætur handa mönnum þessum, er allar nema 2400 kr., og sje þá fjárveiting þessi endurgreidd landssjóði.

Alls kr. 98636,11

9. gr.

Sem viðbót við 22. gr. fjárlaganna (kaup á Melkotslóð) veitast kr. 700,00

Enn fremur til viðbótar fje, veittu til kaupa á landi undir kirkjugarð í Reykjavík	—	6000,00
	Alls kr.	6700,00

10. gr.

Landsstjórninni veitast heimildir til þess:

1. Að selja Landsbankanum lóð á horninu á Hverfisgötu og Kalkofnsvegi, svo stóra sem bankanum nægir, fyrir 13 kr. feralinina, samkvæmt fram förnu mati. Skuldabryf landssjóðs fyrir andvirði Landsbankarústanna gangi til greiðslu á þessari lóð. Afgangurinn greiðist í peningum.
2. Að selja prestaskólahúsið fyrir það verð, sem býðst, þó ekki lægra en óvilhallir menn meta.
3. Að gefa lóðunni í Reykjavík sömu greiðsluivilnanir sem verksmiðjan Gefjun á Akureyri hefir fengið.
4. Að veita hreppsnefnd Húsavíkurhrepps tveggja ára frest á afborgun af láni til hreppsins úr viðlagasjóði, til rafmagnsveitu.
5. Að veita hreppsnefnd Stykkishólshrepps tveggja ára frest á afborgun af láni til hreppsins úr viðlagasjóði, til bryggjugerðar í Stykkishólmi.
6. Að verja fje því, sem veitt er í fjárlögum fyrir árin 1916 og 1917 til íslenskrar orðabókar á nafn Jóns rithöf. Ólafssonar, til framhalds slíkri orðabók á þessu ári, að tiltölu við timalengd.
7. Að undanþiggja aðflutningsgjöldum þær vörur, sem fluttar hafa verið eða fluttar verða hingað og hjeðan úr Vesturheimi með leyfi ríkisstjórna þar til stjórnarvalda í Færeyjum.
8. Að veita Brynjólfi Einarssyni, verkstjóra, 1700 kr. styrk af símafje.
9. Að láta leggja símalínuna frá Borgarnesi að Svignaskarði á árinu 1917,

(B. XXVII, 7.)

Nd.

808. Nefndarátt

um frv. til laga um stofnun húsmæðraskóla á Norðurlandi (þgskj. 601).

Frá mientamálanefnd.

Fjöldi mikill norðlenskra kvenna hefir sent Alþingi áskoranir um að stofna skóla norðanlands, þar sem húsmæður og húsmæðraefni gæti lært það, sem nauðsyn er að kunna, til þess að veita heimili forstöðu og annast búsyslu innan stökks.

Nefndinni þótti nauðsyn til bera að gera breytingar á 1. gr. frv. frá því, er hv. efri deild hefir viljað vera láta. Þótti henni of óákveðið að setja skólann einhversstaðar við Eyjafjörð. Taldi hún með því best sjeð fyrir hag allra þeirra, er skólans eiga að njóta, að hann stæði í grend við Akureyri. Þótti henni þrent unnið með því. Það hið fyrsta, að skólahald mundi að því skapi ódýrara sem auðveldari væri aðflutningar og skemra á markað með afurðir skólabúsins, en það annað, að gera Akureyrarkaupstað sem ljettast að nota skólann, án þess það bakaði hinum öðrum hjeruðum бага eða kostnað, og hið þriðja, að fært væri að ná til tímakennara af Akureyri. Það mundi reynast ærið kostnaðarsamt að hafa fasta kennara, sem gæti kent allar námsgreinar, t. d. efnafræði, heilsufræði og uppeldisfræði, en jafnan kostur slíkra manna á Akureyri.

Nefndin taldi rjettara að setja í lögin, að búskapur skyldi rekinn í sambandi við skólann, til þess að nemendur gæti lært til fullnustu að fara með nytjar af kvikfjenaði, gæti sjeð garðrækt og lært til hlítar að hagnýta garðávexti og annan jarðarávöxt, svo sem allskonar berjategundir, er hjer vaxa.

Hjer á landi hafa ber verið lítið notuð, en í öðrum löndum eru þau hagnýtt kappsamlega, svo og aðrar ætjurtir, er vaxa sjálfkrafa í sjó og á landi. Um sumt af þessu mætti gróðrarrstöðin á Akureyri verða skólanum til mikill- ar hjálpar, enda mætti framvegis бага henni að nokkru eftir þörfum skólans.

Um fjölgun heimavista þarf eigi að fjölyrða, þar sem svo margar sýslur eiga sókn til skólans, enda er sennilegast, að eigi liði langur tími þar til er þeim verður fjölgað meir.

Nefndin leggur til, að frv. verði samþykkt með þeim breytingum, sem eru á þgskj. 797.

Alþingi, 5. sept. 1917.

Bjarni Jónsson frá Vogu,
form. og framsögum.

Sveinn Ólafsson.

Jörundur Brynjólfsson.

Magnús Pjetursson.

Stefán Stefánsson,
(með fyrirvara.)

(C. XXXI, 1.)

Nð.**809. Tillaga**

til þingsályktunar um vegamál.

Frá samvinnunefnd samgöngumála.

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að athuga og undirbúa undir næsta þing það, sem hjer segir:

1. Hvort eigi sje rjett, að vegurinn frá Krosshöfða í Hjaltastaðapinghá að Fagradalsbraut við Egilsstaði verði tekinn upp í tölu flutningabrauta.
2. Beiðni frá Hafnfirðingum um þjóðveg á milli Hafnarfjarðar og Suðurlandsbrautar á hentugum stað sje athuguð og málið undirbúið.
3. Athuguð sje sú krafa frá Múlasýslum, um að viðhaldskostnaði Fagradalsbrautar sje að nokkru ljett af sýslunum, með því að meiri hluti brautarinnar liggur í óbygðum.
4. Þá hlutist stjórnin til um það, að vegamálastjóri haldi að öðru leyti áfram þeim athugunum, sem þegar mun vera byrjað á, að koma vegakerfi landsins í fast horf, og jafnframt að gera tillögur um, hvar mest nauðsyn beri til framkvæmda í vega- og brúargerðum.

Greinargerð.

Til samgöngumálanefndar var vísað frv. á þingskjali 50, frá þingmönnum Múlasýslna, um að lögð verði flutningabraut af Fagradalsbraut nær Egilsstöðum út að Hjeraðsflóa. Þetta mun nauðsynjamál, með því hjer er um stórt og mannmargt hjerað að ræða, en vegir vondir og erfitt aðdrátta. En málið hefir eigi fengið neinn undirbúning, og því vill nefndin vísa því til aðgerða stjórnarinnar.

Þá var einnig vísað til nefndarinnar tillögu á þingskj. 96 um þjóðvegargerð af Suðurlandsbraut frá Rauðavatni um Vífilsstaði á Hafnarfjarðarvegin. Margt virðist mæla með því, að þjóðvegur sje lagður til Hafnarfjarðar um þessar slóðir, en þar sem nokkur ágreiningur virðist vera um vegarstefnuna, vill nefndin að stjórnin undirbúi málið frekar.

Þriðji liður tillögunnar er borinn fram út af því, að 2. þm. Sunnmýlinga, sem er í nefndinni, óskaði, að nefndin tæki upp á sína arma frv., er hann hafði í smiðum, um að landssjóður kostaði að öllu leyti viðhald þess kafla af Fagradalsbraut, er liggur í óbygðum, um 26 rastir, en Múlasýslur önnuðusf að eins þær 9 rastir, er liggja í byggð, en sömuleiðis að öllu leyti. Nefndinni virtist að visu sanngjarnt og rjett, að viðhaldi væri að einhverju leyti ljett af sýslunum, sem nú eiga að annast brautina að $\frac{2}{3}$ hlutum, og felur því stjórninni að koma fram með tillögur um það á sínum tíma.

Jafnframt þessu álítur nefndin, að æskilegt sje, að vegamálastjóri athugi nánar alt vegakerfi landsins, og komi meðal annars fram með tillögur um, hvaða sýsluvegir og sýsluvegabryr ættu sjerstaklega að sitja fyrir tillagi úr landssjóði o. fl.

Alþingi, 4. september 1917.

Þórarinn Jónsson,
form. samvinnun. og Nd.nefndar.

Guðjón Guðlaugsson,
form. Ed.nefndar.

Gísli Sveinsson,
skrifari Nd.

Þorleifur Jónsson,
framsm. Nd.

H. Steinsson.

Hjörtur Snorrason.

B. R. Stefánsson.

Þorsteinn M. Jónsson.

Kristinn Danielsson.

Jóh. Jóhannesson,
fundaskrif. Ed.

H. J. Kristófersson.

C. XXVIII, 3.)

Ed. **810. Pingsályktun**

um endurbætur á gildandi löggjöf um meðferð á fje ómyndugra.

(Afgreidd frá Ed. 5. september.)

Efri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að undirbúa og leggja fyrir Alþingi, svo fljótt sem unt er, frumvarp til laga um endurbætur á gildandi löggjöf um fjárforráð ómyndugra.

(A. I, 64.)

Ed. **811. Breytingartillögur**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjárveitinganefnd.

9. gr.

1. Við 9. gr. A. 5. (Landsfjehirðir).

Við þann lið komi þessi athugasemd:

Þar af 500 kr. persónuleg launaviðbót handa núverandi landsfjehirði.

10. gr.

2. Við 10. gr. (Alþingiskostnaður).
Fyrir »160000 kr.« komi:
120000 kr.

11. gr.

3. — 11. — B. 5. (Skipamælingar).
Fyrir »300—300« komi:
500—500.
4. — 11. — B. 8. (Yfirskattanefndir).
Fyrir »200—200« komi:
400—400.
5. — 11. — B. 10. (Útgjöld samkv. fátækralögnum).
Athugasemdin við liðinn falli burt.

12. gr.

6. — 12. — 12. (Jón Kristjánsson).
Fyrir »1500—1500—3000« komi:
1500— —1500.
7. — 12. — 14. (Landsspítalinn).
Fyrir »1000—1000—2000« komi:
1000— —1000.
8. — 12. — 16. B. 3. (Vífilsstaðir, lyf og hjúkrunargögn).
Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Til aukningar ljóslækningatækja, fyrra árið 2000
9. — 12. — 17. a. (Sjúkrahúsastyrkur).
Fyrir »6000« komi:
8000.
10. — 12. — 17. a. (Í athugasemdinni).
Fyrir »45 aurar« komi:
60 aurar.
11. — 12. — 17. a. Á eftir athugasemdinni við þann lið komi nýr liður:
Til Landakotsspítalans, dýrtíðarstyrkur,
fyrra árið 10000.
12. — 12. — 17. b. (Byggingarstyrkur til sjúkraskýla).
Inn í liðinn bætist á eftir orðunum: »og að sýslufjelag
það« orðin:
eða hreppsfielag.
13. — 12. — 17. g. (Útanfararstyrkur hjeraðslækna).
Fyrir »2500« komi:
3000.
14. — 12. — 17. g. (Í athugasemdinni).
Fyrir »150 kr.« komi:
200 kr.

13. gr.

15. Við 13. gr. A. 3. d. (Húsaleiga o. s. frv.).
Fyrir »6500« komi:
5600.
16. — 13. — B. I. 3. (Skrifstofukostnaður).
Fyrir »1500—1500« komi:
2000—2000.
17. — 13. — C. I. (Eimskipafjelag Íslands).
Athugasemdin falli burt.
18. — 13. — D. 12. (Vestmannaeyjastöðin).
Fyrir »2500—2500« komi:
2800—2800.
19. — 13. — E. I. a. (Vitamálastjóri).
Fyrir »4000—4000« komi:
4200—4200.
20. — 13. — E. I. c. (Til skrifstofuhalds).
Fyrir »700—700« komi:
1000—1000.

14. gr.

21. — 14. — A. b. 5. (Húsabætur á Bergsstöðum).
Fyrir »1200—.....« komi:
1500—.....
22. — 14. — A. b. 5. Við liðinn bætist þessi athugasemd:
Við áþrúðendaskifti sje skilað húsi, sem sje 1500 kr.
virði, auk andvirðis hinnar gömlu baðstofu með álagi.
23. — 14. — B. I. a. (Háskólalaunin).
Fyrir »40800—40800« komi:
41000—41000.
24. — 14. — B. VII. 3. (Eiðaskóli).
Fyrir »3000—3000« komi:
3000—.....
25. — 14. — B. XIV. a. (Unglingaskólar).
Fyrir »14500—14500« komi:
15000—15000.
26. — 14. — B. XIV. a. Í athugasemdina bætist á eftir orðunum »skólunum á
Hvítárbakka, Núpi (i Dýraf.)«:
Hvammstanga.
27. — 14. — B. XIV. b. (Flensborgarskólinn).
Við liðinn bætist þessi athugasemd:
gegn að minsta kosti 1000 kr. tillagi úr bæjarsjóði
Hafnarfjarðar og sýslusjóði Gullbringusýslu.

15. gr.

28. — 15. — 1. f. (Til bókakaupa).

Fyrir »10300—10300« komi:

11300—11300.

29. Við 15. gr. 1. f. Við liðinn bætist þessi athugasemd:

Þar af 1000 kr. hvort árið sem 1. og 2. greiðsla af andvirði söngfræðasafns Jónasar heit. Jónssonar háskóla-dyravarðar.

30. — 15. — 3. b. (Til aðstoðar).

Fyrir »1250—1250« komi:

1500—1500.

31. — 15. — 15. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til Einars Gunnarssonar, bókaútgefanda, til þess að ljúka við útgáfu safnsins »Lög Íslands, öll þau, er nú gilda« ... 1500—1500.

Fyrri helmingur styrksins greiðist, er hálfnuð er útgáfan; það, sem eftir er, þegar bókin er öll út komin.

32. — 15. — 20. a. (Skálda- og listastyrkur).

Fyrir »12000—12000« komi:

12000—14000.

33. — 15. — 20. a. Á eftir athugasemdinni við þann lið komi tveir nýir liðir:

a) Til Bjarna Jónssonar frá Vogu, til að þýða Goethes Faust ... 1200—1200.

b) Til Gunnlaugs P. Blöndal, til teikni- og pentlistar-náms ... 1200—.....

34. — 15. — 23. (Ísl. orðabók).

Fyrir »6000—6000« komi:

3000—3000.

35. — 15. — 27. (Helgi Jónsson).

Liðurinn orðist og skiftist svo:

a. Til dr. Helga Jónssonar, til mýrarannsóknar og grasafræði ... 1800—1800.

b. Til sama manns, til rannsóknar á næringargildi þörungar til manneldis og skepnufóðurs, og meðferð þeirra 1200—... (Athugasemdin breytist ekki).

36. — 15. — 37. (Bjarni Jónsson frá Vogu).

Liðurinn falli burt.

37. — 15. — 40. (Helgi H. Eiríksson).

Fyrir »1200—1200« komi:

1500—1500.

88. — 15. — 51. (Sigurður regluboði).

Liðurinn falli burt.

39. — 15. — 54. (Frimann B. Arngrímsson).

Fyrir »600—600« komi:

600—.....

16. gr.

40. Við 16. gr. 2. (Undirbúningur húsmæðraskóla).
Fyrir »2000—2000« komi:
..... — 2000.
41. — 16. — 3. (Uppbót á launum).
Inn í liðinn bætist á eftir orðunum »búnaðar-
sambandanna árið 1917« orðin:
eftir sömu reglum og starfsmönnum landsins.
42. — 16. — 5. (Vatnsvirkin).
Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Til að fullgera Miklavatnsmýraráveituna 2200—.....
43. — 16. — 8. (Sandgræðsla).
Fyrir »5000—5000« komi:
6000—6000.
44. — 16. — 12. b. (Gerlarannsóknir).
Fyrir »1500—1500« komi:
1800—1800.
45. — 16. — 17. (Samvinnufjelögin).
Liðurinn orðist svo:
Til sambands íslenskra samvinnufjelaga, til þess að útbreiða
þekkingu á samvinnufelagsskap, leiðbeina í bókhaldi og starf-
rækslu slíkra fjelaga og koma á sameiginlegri endurskoðun á
reikningum þeirra, gegn að minsta kosti þriðjungi kostnaðar
annarsstaðar frá.
46. — 16. — 20. (Erindreki erlendis).
Fyrir »4000—4000« komi:
12000—12000.
47. — 16. — 21. (Kaupbætur starfsmanna Fiskifjel.).
Aftan við ártalið í liðnum bætist:
eftir sömu reglum og starfsmönnum landsins, alt að.
48. — 16. — 23. a. (Sildarmatsmenn).
Fyrir »3200—3200« komi:
4000—4000.
49. — 16. — 28. (Tvískerjabóndinn).
Fyrir »300—.....« komi:
300—300.
50. — 16. — 31. Á eftir þeim lið komi þrír nýir liðir:
a) Til Elínar Eggertsdóttur Briem, til viður-
kenningar 1000—.....
b) Til Magnúsar Guðlaugssonar á Bjarna-
stöðum, viðurkenning..... 500—.....
c) Til Einars Guðmundssonar, verkstjóra
landssjóðs, lækningastyrkur 500—.....
51. — 16. — 33. (Emilie Lorange).
Fyrir »300—300« komi:
500 —

18. gr.

52. Við 18. gr. (Til prófastsekkju Jóhannu S. Jónsdóttur, eftirlaunaviðbót).
Fyrir »150 kr.« komi:
300 kr.
53. — 18. — (Til ekkjufrúar Ellinar Eggertsdóttur Bríem, til viðurkenningar,
300 kr.).
Liðurinn falli burt.
54. — 18. — Við bætist tveir nýir liðir á undan orðunum »til allra þeirra
hvort árið«:
a) Til Sigurðar reglubóða og dannebrogsmanns Eiríkssonar,
500 kr.
b) Til Jónasar dannebrogsmanns Eiríkssonar, fyrrum skólastjóra
á Eiðum, 500 kr.
55. — 18. — (Til Einars Guðmundssonar, verkstjóra landssjóðs, lækninga-
styrkur, 500 kr. fyrra árið).
Liðurinn falli burt.

21. gr.

56. — 21. — Fyrirsögnin orðist svo:
Til lána úr viðlagasjóði heimilast stjórninni.

(A. X, 8.)

Ed.

§12. Framhaldsnefndarállt

um frumvarp til laga um fiskiveiðasamþyktir og lendingasjóði.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Háttvirt neðri deild hefur gert tvær breytingar á frumvarpi þessu frá því sem það var er það fór frá þessari háttvirtu deild, sem sje að samþyktir megi ná til vjelbáta alt að 30 smálestir að stærð i stað 20 smálestir og að lendingasjóðsgjald skuli ætíð vera hluti af afla, en ekki ákveðið gjald af hlut eða rúmmáli skips. Nefndin getur fallist á fyrri breytinguna, en ekki á þá síðari, nema að því leyti að hún fellst á, að þegar lendingasjóðsgjald er ákveðið sem hundraðsgjald af afla, að það sje þá aldrei hærra en 1%.

Nefndin álitur, að það sje svo mörgum annmörkum bundið að innheimta gjald þetta sem hundraðsgjald af afla, að hún getur alls ekki mælt með því, að ekki sje hægt að leggja það öðru vísi á, og vill því að frumvarpinu verði að þessu leyti breytt í það horf, sem það var i þegar það var afgreitt hjer frá deildinni.

Nefndin ræður þannig háttv. deild til að samþykkja frumvarp þetta með þessari breytingu:

BREYTINGARTILLAGA.

Við 7. gr.

3. málsgrein orðist svo:

Lendingasjóðsgjaldið má ákveða fyrir hverja vertíð alt að 2 kr. af hlut, eða 1% af afla skipsins eða 3 kr. af lest í rúmmáli skipsins.

Formaður o. s. frv. óbreytt.

Alþingi, 5. sept. 1917.

Karl Einarsson,
form. og frasm.

Kristinn Daniélsson.

M. J. Kristjánsson.

(C. XXX, 1.)

Nd.

813. Tillaga

til þingsályktunar um hagnýting á íslenskum mó og kolum til eldsneytis.

Frá bjargráðanefnd.

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að láta rannsaka, hvort eigi mætti spara aðflutning á eldsneyti með því að vinna íslenskan mó og kol í stórum stíl, og bæta samkvæmt nýjustu aðferðum, sem nú eru kunnar.

Enn fremur ályktar þingið að heimila stjórninni fje til þessa.

Greinargerð.

Eldsneytismálið hefir nokkrum sinnum komið til umræðu í nefndinni, og þá einkum verið rætt um kolanám hér á landi. Nýlega barst nefndinni erindi um mónám frá Þork. P. Clementz, með ýmsum mikils verðum upplýsingum um nýjustu framfarir í meðferð á mó erlendis. Er helst svo að sjá, sem menn hafi nú lært að hagnýta móinn svo vel, að hann geti á venjulegum tímum jafnast við hvaða eldsneyti sem er að gæðum og ódýrleik, en sje margfalt ódýrari en kol eru nú og hafa verið í stríðinu, malaður og pressaður saman aftur í mótöflur, en sú aðferð hafi ekki þótt borga sig vel. Einnig megi úr þurmoúa til svo kallað mókóks. Sje það einkum notað á Þýskalandi í stað viðarkola við ýmislega málmvinslu.

Mómjöl. Enn ein aðal-notkunin á loftþurkuðum mó er sú að mala hann og nota mjólið til eldsneytis. Hefir Svíinn Ekelund starfað að því í 20 ár að

endurbæta þá aðferð, og getur nú á einu sumri með 2 grafvjelum og 32 vinnu-mönnum grafið upp og lagt til þerris mó, sem nemur 30 þús. lestum þur. Til þessa hefir annars þurft 20 venjulegar vjelar og 300 manns. Mómjölið, sem úr þessu fæst, er um 80 kg. að þyngd fyrir hvern hektólíter, og er fyrirtaks eldsneyti, en krefur sjerstakra eldstæða, sem mjölinu er blásið inn í. Auk verksmiðju Ekelunds byggja Svíar nú 2 mómjöls-smiðjur; kostar hvor um sig 1 miljón kr. og getur framleitt 20–25 þús. lestir af mómjöli. Verksmiðja Ekelunds hefir framleitt um 16 þús. lestir á 15 krónur lestina, og mjölið mikið verið notað. — Ef þetta skyldi reynast svo, þá er auðsætt, að ef mónám væri sett hjer á stofn með nýjustu og bestu tækjum, þá væru íslenskar mómyrar þegar í stað orðnar jafngildar góðum og vissum kolanámum í hvaða árferði sem er, og ómetanleg eign.

Vjer teljum þess vert að flytja hjer útdrátt úr fyrirlestrarkafla, er Þork. Clementz lætur fylgja erindi sínu. Er hann eftir I. G. Thaulow framkvæmdarstjóra í »Det norske Myreselskab« og var haldinn í Norsk kemisk Selskab í vetur sem leið:

Stungumór og eltimór. Framkvæmdarstjórinn talar fyrst um venjulegan stungu- og eltimó. Stórþingið hafi stofnað 1 milj. króna lánssjóð til þess að afla þess konar eldsneytis. Bendir hann á, að fyrir stríðið var hægt að framleiða 1 lest af eltimó fyrir 5–8 kr., en nú kosti það 12–15 kr.; einkum verði fyrirhöfnin mikil fyrsta árið. Hæpið telur hann, að hægt sje að reka stöðuga framleiðslu á þess konar mó við venjulegar aðstæður, vegna þess, að loftþurkunin sje háð tíðarfarinu; annað mál nú, er neyðin knýr til að nota alt, sem til fellur. Til þess að geta kept við annað eldsneyti á venjulegum tímum þurfi framleiðslan að vera alveg viss. Miklu fje hafi verið varið í ýmsum löndum til þess að finna þurkunaraðferðir, sem borgi sig, en reynst miklum erfiðleikum bundið.

Mótöflur og mókóks. Þá talar hann um, hvernig hagnýta megi móinn, ef hann sje orðinn þur á annað borð. Er mórinn þá oft hafður til kyndingar eimvagna. Nú í eldiviðarleysinu hefir Ekelund þó mest selt eltimóinn ómalaðan, en malað að eins úrgang. Finnar hafa einnig komið sjer upp mómyllum á Ekelunds vísu.

Mógas. Mó má einnig nota til að vinna úr honum gas, og er sá kostur við það, að þar má eins nota lakari tegundir, og mórinn þarf ekki að vera eins þur. En vegna þess, hvað flutningur á mó verður ætíð tiltölulega dýr, þá eru slík gasverk byggð við sjálfa mómyrina, og gasið notað til að framleiða rafmagn þar á staðnum, sem síðan er leitt í rafsimum þangað sem á að nota það. Allmargar slíkar mógasstöðvar eru til, er framleiða frá 50 til 3000 hestöfl af rafmagni. Stærsta stöðin er við Dammer-Moor í Hannover; vinnur hún um leið úr mónum brennisteinssúrt ammoníak, sem er ágætur áburður.

En það er að athuga við ofangreindar aðferðir, að þær byggja á venjulegum loftþurkuðum stungu- eða eltimó, og eru því undirorpnar óstöðugleika veðráttunnar að miklu léyti.

Aðrar þurkunaraðferðir. Feikna mikilli fyrirhöfn og fje hefir verið varið til að finna upp aðrar aðferðir til að losna við vatnið úr mónum en hina seinlegu og óvissu vindþurkun. En illa hefir gengið að finna nokkra, sem svarar kostnaði. Í venjulegum mó eru 9 hlutar af þyngdinni vatn. Næst liggur að halda, að besta aðferðin sje sú að pressa mest af þessu vatni burt. En það er ómögulegt, vegna þess að mórinn er í raun og veru svo hlaupkendur, að hann pressast

sjálfur út með vatninu, jafnvel í gegnum ofinn dúk. Þessi samloðun kemur sjer reyndar vel þegar mórinn er notaður annað hvort sem stungumór eða eltimór, því að hún gerir hann harðan er hann þornar. En þetta samloðunarefni fer forgörðum, ef mórinn frýs blautur. Þess vegna er það gamall siður að fylla mógrafir vatni áður en vetra tekur, til þess að mólögin skemmist ekki í kring. Mó, sem hefir frosið, má þá fremur pressa, en jafn óvíst er að hafa frostið á valdi sínu eins og þurkinn. Eigi er heldur hægt að nota móinn sjálfan til að þurka úr sjer vatnið, því að til þess að ná burt 90% af vatni fer meira hitamagn heldur en felst í þessum 10% af þurru móefni. Menn hafa þá reynt að eyða samloðunarefninu á efnafræðilegan hátt með sýrum og söltum, en of dýrt hefir það reynst. Þó eru menn ekki með öllu vonlausir um að finna hentuga aðferð á þennan hátt, svo takast megi að pressa móinn.

Kolmór. Það sem Thaulow segist hafa mesta trú á, er ný aðferð, hin svo nefnda votkolagerð eða kolmóvinsla. Mórinn er hitaður langt yfir suðumark undir fargi, svo að engin gufa getur komið fram. Þar með eyðist samloðunin af sjálfu sjer, svo að vatnið rennur úr honum fyrirhafnarlitið. Móefnið kolast við hitann og fær í sig meira kolefni en áður var í því. Vex þar með hitamagnið. Kolmórinn, sem verður til með þessum hætti, er nú pressaður, og kemur þá seinast úr vjelunum koladuft. Er það notað á sama hátt sem sagt var um mómjölið, til kyndingar í eimvögnum o. fl., eða duftinu er þrýst saman í kolmótöflur. Þá má og nota kolmóinn til gasgerðar og gera úr honum mókóks, sem síðan er notað við járnvinslu. Fyrsta einkaleyfið til að vinna kolmó var tekið árið 1900, en komst aldrei lengra en á pappírinn. Síðan hafa Sviarnir *Alf Larsen* og *Ekenberg* gert tilraunir með kolmóverk, er talið var að hefði gengið vel, en hætti þó af fjárskorti. Þar voru búnar til kolmótöflur, er þóttu ágætær til eldsneytis. Lík verksmiðja hefir starfað um nokkurt árábil í sjálfu kolalandinu Bretlandi, við Dumfries í Skotlandi suðvestanverðu. Varð framleiðslukostnaður 15 kr. á lestina, er reyndist fullmikið til þess að hægt væri að keppa við steinkolin. Verksmiðjunni var því breytt og áhersla lögð á að vinna úr mónum ýms önnur efni, svo sem brennisteinssúrt ammoníak, ammóníumsúlfat, kreósót, bik o. fl. Kolmó er og einnig hægt að framleiða þar eftir sem áður, en hann er notaður einkum til brenslu í verksmiðjunni sjálfri. — En merkasta kolmóvinslu-aðferðin er sú, sem kend er við hinn fræga sænska uppfundningamann *de Laval*, sem nú er dáinn. Er hann með þeim fyrstu, er fundu upp slíka aðferð, þótt ekki tæki hann einkaleyfi fyrir en 1912. Með styrk frá sænsku stjórninni hefir nú verið bygð verksmiðja við Stafsjö í Smálöndum, en hún tók ekki til starfa fyrir en fyrir tæpu ári (haustið 1916), og opinber skýrsla er ekki komin út. En Thaulow kveðst hafa skoðað hana og litist vel á. Eru búnar til 10 smálestir á dag af kolmótöflum, en aðferðin hefir þann kost, að hana má reka í smáum stíl sem stórum.

Varla er hægt að lýsa til hlítar, hvernig þessar verksmiðjur vinna, því að ýmsum liðum aðferðanna er enn haldið leyndum, þangað til einkaleyfi eru fengin fyrir þeim. En það sem hver maður getur sjeð, sem kemur þangað, eru stórar grafvjarar, stundum fljótandi, til þess að liðugra sje að færa þær til jafnóðum og gengur á mólögin. Gera þessar vjarar ýmist að dæla mónum, sem er 95% vatn, gegn um langar og nægilega víðar pípur til sjálfrar verksmiðjunnar, sem getur verið fullar þúsund stikur í burtu, eða þá að þær dæla honum upp í vagna, sem renna á sporbraut og skila mónum í safnþró. Þar tekur sjálf verksmiðjan við

móefninu svona rennbautu, malar það og dælir það síðan í gegn um leiðslu-pípur kolunarofnsins. Í verksmiðju *Lavals* hitnar blautmórin upp í 210—220 stig, á meðan hann fer í gegn um kolunarpípunar, sem eru 240 stikur á lengd; hraðinn er 2,25 m. á sekúndu. Á einum stað hitnar hann þó upp í 350 stig, og fer þar úr honum allur samloðunarkraftur, svo að nú er hægt að skilja vatnið frá. Fyrst er nú kolmórinn síaður, svo að eftir eru um 50% af vatni í honum. Kemur hann í flötum lengjum út úr síunarvjelinni, er þá malaður smátt og þurkaður, svo að eftir verða að eins 10% vatns, eða með öðrum orðum skrælpur. Að lokum er þessari kolmómýlsnu þrýst saman í töflur, og er þá orðin besta eldsneyti með 6248 hitaeiningar fyrir hvert tví pund. Við kolunina hafa orðið efna-breytingar, þannig að kolaefnið hefir aukist, en askan minkað nokkuð, því að ýms steinefni, einkum kalk, hefir leyst upp í vatninu og runnið burt með því. Til þess að spara hitann sem mest er heita vatnið, sem frá síast, látið hita upp blautmóinn á leið hans inn í ofninn, svo að hann er þegar orðinn 50 stiga heit-ur, er hann kemur þar inn.

Endar Thaulow erindi sitt á þá leið, að jafnvel þótt reynslan sje ekki löng, sem fengin er, þá gefi hún bestu vonir, enda hafi hann þegar lagt til, að í Noregi yrði við fyrsta tækifæri sett á stofn kolmóverk af nýjustu gerð.

Bjargráðanefnd Nd. dylst ekki, að ef nokkurn tíma er ástæða til að gefa gaum þessum nýju framförum í mívinslu, þá er það nú, og það því fremur sem lítil líkindi eru til, að kolaverð komist í þolanlegt horf fyr en eftir mörg ár. Hvort-tveggja er, að skipaleiga verður lengi dýr og svo munu kolalöndin leggja hátt gjald á kolaútflutning, til þess að hafa upp stríðskostnað. Slíkt gjald hefir áður verið notað í sama skyni, og síst minni ástæða til þess nú. Munu því lönd, er áður hafa þurft að flytja að kol, reyna eftir megni alla útvegu til að bjargast við eigin efni. Hjer á landi eru víða allstórar og góðar mómyrar, og eru það vissar námur, það sem þær ná, og sjálfsagt að gera sem fyrst ráðstafanir til þess að þær geti komið að gagni.

(B. CVIII, 9.)

Ed.

814. Framvarp

til laga um aðflutningsbann á áfengi.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Engan áfengan drykk má flytja til Íslands til annara nota en þeirra, sem getið er um í 2. gr., og farið sje með eftir reglum þeim, sem settar eru í lögum þessum. En áfengur drykkur eftir lögum þessum telst hver sá vökví, sem í er meira en $2\frac{1}{4}\%$ af vinanda (alkóhóli) að rúmmáli. Duft, kökur og

annað, er þau efni eru í, sem sundur má leysa í vökva og í sjer hafa fólgið slíkt áfengi, skal fara með sem áfengan drykk.

2. gr.

Heimilt skal stjórnanda eða eiganda iðnaðarfyrtækis, efnarannsóknarstofu, náttúrugripasafna eða annara slíkra stofnana að flytja frá útlöndum vinanda og annað áfengi til iðnþarfa og verklegra nota í stofnuninni. Einnig er heimilt að flytja til landsins vinanda til eldneysis, svo og ilmvötn, hármæðl og þess konar vökva, enda sjeu þau gerð óhæf til drykkjar svo sem unt er. Lyfsölum skal og heimilt að flytja til landsins vinanda og annað áfengi, sem lyfjaskrá heimilar, svo og smáskamtalyf með vinanda í. Smáskamtalæknum er heimilt að fá í innlendum lyfjabúðum smáskamtalyf með vinanda í, ef pöntun þeirra fylgja meðmæli hlutaðeigandi lögreglustjóra og sóknarprests. Að lokum skal próföstum þjóðkirkjunnar og forstöðumönnum annara kirkjudeilda heimilt að láta flytja frá útlöndum messuvin, er nauðsynlegt sje til altarisgöngu, þó í því sje meira af vinanda en $2\frac{1}{4}\%$ að rúmmáli.

Jafnskjótt og lög þessi öðlast gildi, skal stjórnarráðið löggilda til lækningar, með viðauka við lyfjaskrá landsins, þessa áfengisvökva: Rauðvin, Malaga, Sherry, Portvin og Cognac.

Sendiræðismönnum framandi ríkja er heimilt að flytja frá útlöndum einu sinni á ári hæfilegan áfengisforða til heimilisþarfa sinna um eitt ár í senn, þó ekki yfir 800 lítra á ári hverjum þeirra.

Öðrum en þeim, er hjer hafa verið taldir, má ekki leyfa innflutning áfengis, flutning úr skipi í annað skip eða úr skipi í land.

3. gr.

Alt áfengi, sem flutt er til landsins frá útlöndum samkvæmt lögum þessum, skal fyrst flytja á land í Reykjavík. Þar skal landsstjórnin skipa sjerstakan umsjónarmann áfengiskaupa, og hefir hann á höndum umsjón og eftirlit með áfengiskaupum, svo sem nánar er fyrir mælt í lögum þessum.

Umsjónarmaður hefir að launum 600 kr. á ári, er greiðist úr landsjóði. Svo fær hann og borgun fyrir húsrúm undir áfengisbirgðir, vinnulaun handa verkamönnum til aðstoðar og burðargjald brjefa. Enn fremur fær hann endurgjald fyrir efni þau, er með þarf til þess að gera áfengi óhæft til drykkjar.

4. gr.

Nú hefir maður heimild til áfengisflutnings frá útlöndum eftir lögum þessum, og vill hann neyta þessarar heimildar sinnar, og skal hann þá í tæka tíð segja umsjónarmanni áfengiskaupa til um það, hvers konar áfengi og hve mikið hann vill fá og frá hverju verslunarhúsi, svo og með hverri ferð frá útlöndum. Hann skal og skýra honum frá um leið, til hvers hann ætli að nota áfengið. Svo skal og fylgja beiðninni borgun fyrir flutning til Reykjavíkur og uppskipun þar. Umsjónarmaður sendir þá pöntunina því verslunarhúsi eða þeim vinsölumanni, sem hún er stíluð til, og beiðist þess, að áfengið sje sent til sín. Skal umsjónarmaður, þegar er áfengið kemur til hans frá útlöndum, tryggja sjer með rannsókn, að áfengissendingin sje eigi önnur eða

meiri en um var beðið. Nú reynist áfengið annað eða meira en um var beðið, og skal umsjónarmaður þá endursenda sendanda það tatarlaust, ef annað er en um var beðið, eða það sem umfram reynist, enda er skipstjóra, sem flutti, eða útgerðarmanni skips skylt að taka við því án borgunar á farmgjaldi. Að því búnu skal hann, eftir fyrirsögn efnafræðings landsins, sem skyldur er að láta honum aðstoð sína í tje, blanda það áfengi, er til iðnaðar-fyrirtækja eða eldsneytis er ætlað, þeim efnum, er gera það óhæft til drykkjar, ef það er unt, án þess það þó missi notagildi sitt til þess, sem það er ætlað. Því næst skal umsjónarmaður merkja áfengið með embættisinnsgli sínu og segja eiganda til. Eiganda skal þá heimilt að vitja þess, en gjalda skal hann þá um leið kostnað þann, er af blönduninni hefir leitt.

Nú liða svo 12 mánuðir frá tilkynningu umsjónarmanns áfengiskaupa um aðflutning! áfengis, að sá hirðir ekki áfengið, er pantað hefir, nje lýsir heldur yfir þeirri ósk, að áfengið sje á hans kostnað endursent seljanda, og er þá áfengið með umbúðum eign landssjóðs. Allan ógreiddan kostnað, er leitt hefir af aðflutningnum, má þá taka lögtaki hjá þeim, er áfengið hefir pantað, samkvæmt lögum 16. desember 1885.

Umsjónarmaður ber enga ábyrgð á greiðslu andvirðis fyrir það áfengi, sem aðflutt er.

5. gr.

Ekkert íslenskt skip má flytja nokkurt áfengi til landsins, nema um það áfengi sje að ræða, er fara á til umsjónarmanns áfengiskaupa.

Stjórnarráðið getur veitt fólksflutningaskipum, sem hafa rúm fyrir 25 farþega eða fleiri og eru í siglingum milli landa, undanþágu frá þessu ákvæði, og gilda þá um þau skip ákvæði þessarar greinar um erlend skip.

Nú kemur erlent skip frá útlöndum, og er þá skipstjóra skylt að tilkynna lögreglustjóra, um leið og hann sýnir skipsskjölin, hvort nokkuð áfengi sje í skipinu, og þá hve mikið.

Nú hefir skipið áfengi frá útlöndum, er ekki á að fara til umsjónarmanns áfengiskaupa, og skal lögreglustjóri þá á hinni fyrstu höfn, er skipið kemur til, setja embættisinnsgli sitt fyrir hið aðflutta áfengi, og ábyrgist skipstjóri, að engu áfengi sje skotið undan innsiglan og að innsigli sjeu ekki brotin eða af áfenginu tekið fyr en skipið er alfarið frá landinu, enda gangi lögreglustjóri úr skugga um það, áður en skipið lætur úr síðustu höfn, að innsiglin sjeu heil og ekkert hafi verið tekið af áfenginu. Þó má skipið hafa til næstu hafnar hæfilegan skipsforða af áfengi óinnsiglaðan, en aldrei má gefa eða selja af þeim forða öðrum en skipverjum.

Rannsaka skal lögreglustjóri jafnan á fyrstu höfn, hvort áfengi er í skipi, hvort heldur skipið er íslenskt eða erlent, og getur í því skyni opnað hirslur skipverja og farþega og aðra staði í skipi, eftir því sem þörf þykir.

Skipstjóri ber ábyrgð á brotum skipverja gegn þessari grein.

Fyrirmæli þessarar greinar ná ekki til herskipa.

Sleppa má rannsókn og innsiglan í erlendum fiskiskipum, sem kome hingað í höfn eða að landi snöggvast, ef lögreglustjóri telur það hættulaust.

6. gr.

Nú strandar skip hjer við land og hefir meðferðis áfengi til umsjónarmanns áfengiskaupa eða frá honum, og skal hreppstjóri í forföllum lögreglustjóra þá þegar taka áfengisilátin til varðveislu og gæta þess, að ekki sje í þau farið. Hann skýrir þegar í stað lögreglustjóra frá, en lögreglustjóri setur embættisinnsigli sitt fyrir ilátin og kemur þeim til geymslu á óhultum stað. Afengi þetta má lögreglustjóri ekki selja eða á annan hátt láta af hendi til annara manna, en skýra skal hann með fyrstu ferð rjettum eiganda frá björgun áfengisins. Kjósi hann innan 12 mánaða að það sje sent sjer á sinn kostnað, skal það gert; ella sje það eign landssjóðs.

Sje um skipsforða að ræða, fer um meðferð áfengisins og tilkynning til skipseiganda svo sem fyrir er mælt í grein þessari hjer að framan, nema það hafi verið gert óhæft til drykkjar undir umsjón lögreglustjóra, eða eigandi hafi látið flytja það úr landi innan 12 mánaða.

Nú er ókunnugt um eiganda strandgóss, og skal þá áfengið eign landsjóðs, ef eigandi hefir ekki sagt til sín áður en hinn lögskipaði auglýsinga-frestur er útrunninn.

7. gr.

Enginn má taka við nokkurs konar áfengi úr skipi, er hefst við hjer við land, nje heldur taka við áfengi á floti, hvort heldur gegn endurgjaldi nje endurgjaldslaust.

8. gr.

Engan áfengan drykk má flytja um landið annan en þann, sem annaðhvort er merktur embættisinnsigli umsjónarmanns áfengiskaupa, svo sem fyrir er mælt í 4. grein laga þessara, eða þá þann drykk, sem um getur í 6. og 10. grein og farið er með eftir fyrirmælum þeirra greina, nema læknislyf sje úr lyfjabúð eða frá lækni.

9. gr.

Öllum, sem samkvæmt lögum þessum hafa heimild til innflutnings á áfengi, er óheimilt að veita það, gefa, selja eða láta af hendi til annara manna, nema það sje áður gert óhæft til drykkjar.

Þó mega lyfsalar og hjeraðslæknar selja mönnum áfenga drykki eftir lyfseðli löggiltra lækna, en þó ekki oftár en einu sinni eftir sama lyfseðli. Um sölu lyfja þeirra, er áfengi er í, setur landlæknir reglur því til tryggingar, að áfeng lyf verði eigi höfð til neyslu, heldur eingöngu til lækninga.

10. gr.

Þær áfengisbirgðir, sem einstakir menn kunna enn að hafa í vörslum sínum, er ekki skylt að flytja burtu úr landinu, en eigendur þeirra skulu skyldir að gefa lögreglustjóra vottorð, að viðlögðum drengskap, um hverjar og hve miklar birgðir þeir hafi. Slik vottorð skal gefa um hver áramót, um hverjar og hve miklar birgðir sjeu óeyddar, uns birgðirnar eru þrotnar.

Áfengi það, er hjer ræðir um, má aldrei flytja burt af heimili eiganda, nema hann flytji sjálfur búferlum, eða það sje áður gert óhæft til drykkjar.

11. gr.

Nú verður það uppvíst, að einstakir menn hafa áfengi í vörslum sínum, sem ekki hefir verið sagt til samkvæmt lögum innan 12 vikna eftir að lög þessi öðlast gildi, og skal þá lita svo á, að þeir hafi gerst brotlegir gegn 1. gr. laga þessara.

Stjórnarráðið sjer um, að í hverri sveit og kaupstað sjeu til eyðublöð um framtal vinbirgða, til þess að birgðirnar verði sundurliðaðar greinilega.

Heimilt er lögreglustjóra að skoða eða láta umboðsmann sinn skoða vinbirgðirnar.

Lögreglustjóri skal, hver í sinu umdæmi, auglýsa ákvæði þessarar greinar, á þann hátt, sem gerist um opinberar auglýsingar, í síðasta lagi 8 vikum áður en umgetinn frestur er liðinn.

12. gr.

Nú er maður grunaður um óleyfilegan aðflutning eða óleyfilega sölu eða veitingu áfengis, og má þá gera heimilisrannsókn hjá honum eftir dómsúrskurði, ef það er talið nauðsynlegt til þess að komast fyrir málið.

Komi það í ljós við heimilisrannsóknina, að áfengi sje í vörslum þess manns, er rannsókn fer fram hjá, skal hann skyldur til að skýra frá því, hvernig standi á birgðunum. Geri hann það ekki, skal hann teljast sekur um brot gegn 1. gr.

13. gr.

Hvern þann, sem hist hefir ölvaður, er heimilt að leiða fyrir dómara, og er honum skylt að gera grein fyrir því, hvernig hann hefir fengið áfengi það, er hann hefir ölvaður af orðið. Geri hann það ekki, skal hann sæta sektum 50—500 krónum.

14. gr.

Brot gegn 1. gr. laga þessara varða í fyrsta sinn sektum frá 200—1000 kr.

Brot í annað sinn varðar sektum frá 500—2000 kr.

Brjótí nokkur oft看 gegn ákvæðum þessarar greinar, varðar það sektum frá 1000—5000 kr.

Auk sektanna skal enn fremur beita fangelsisrefsingu, ef áfengi hefir verið aflað til veitinga í atvinnuskyni eða sölu.

Fjárnám fyrir sekt á hendur skipstjóra má gera í skipi hans.

Jafnan skal hið ólöglega aðflutta áfengi verða eign landssjóðs.

15. gr.

Nú sannast það á skipstjóra, að hann skýrir lögreglustjóra rangt frá um áfengi það, er hann hefir meðferðis, og skal hann þá sekur um 50—1000 kr., ef ekki liggur þyngri hegning við samkvæmt lögum, og má gera fjárnám fyrir sektunum í skipi hans.

Brot gegn þeim ákvæðum í lögum þessum, er óheimila að veita, gefa, selja eða á annan hátt láta af hendi áfengi til annara manna, varða sektum 200—2000 kr. Ef brot er ítrekað, varðar það sektum frá 500—5000 kr.

Ef nokkur brýtur oft看 ákvæði þessarar greinar, eða gerir sjer

það að atvinnu að selja eða veita áfenga drykki, þá varðar það fangelsi, ekki vægara en eins mánaðar einföldu fangelsi, auk sekta eins og að framan greinir.

Hver, sem aflar sjer áfengis undir því yfirskyni, að hann þurfi á því að halda í lögleyfðum tilgangi, en notar það til drykkjar, skal sæta sektum frá 50—1000 kr. nema þyngri hegning liggi við að lögum.

Sama hegning liggur og við því, ef lyfsali lætur áfengi af hendi án skriflegrar læknisforskriftar eða oftár en einu sinni eftir sama læknisseðli.

16. gr.

Brot gegn 5. gr. laga þessara varða sektum sem brot gegn 1. gr. Afengi, er íslensk skip flytja til landsins, að fráteknunni því áfengi, er fara á til umsjónarmanns áfengiskaupa, svo og það áfengi, sem skotið er undan innsíglun á skipum, skal upptækt og er eign landssjóðs.

17. gr.

Brot gegn 8. gr. laga þessara varða 100—1000 kr. sektum, og skal áfengið ásamt ilátum verða eign landssjóðs.

18. gr.

Nú verður læknir sannur að sök um að hafa látið af hendi læknisseðil um áfengi í þeim tilgangi, að það verði notað öðru vísi en sem læknislyf, og skal hann þá í fyrsta sinn sekur um 200—2000 kr., og skal sektin tvöfaldast, sje brotið endurtekið. Verði læknir sannur að sök um slíkt oftár en tvisvar, má svífta hann læknisleyfi um stundarsakir, eða að öllu, ef miklar sakir eru.

19. gr.

Allar sektir eftir lögum þessum renna í landssjóð.

20. gr.

Með brot gegn lögum þessum skal fara sem almenn lögreglumál.

21. gr.

Sveitarstjórnnum og lögreglustjórnun er sjerstaklega skylt að sjá um að lögum þessum sje hlýtt.

22. gr.

Lög þessi skal prenta á íslensku, dönsku, þýsku, ensku og frönsku, og svo mörg eintök, að nægi til að senda dönskum verslunarfulltrúum í öðrum löndum.

23. gr.

Með lögum þessum eru numin úr gildi öll þau lagaákvæði, er koma í bága við þau.

(B. CVI, 4.)

Ed.

815. Nefndarátt

um frv. til laga um breyting á og viðauka við lög nr. 23, 14. des. 1877, um tekjuskatt.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin vill eftir atvikum ráða hv. deild til að samþykkja gjaldhækkun þá til bráðabirgða, sem frumv. fer fram á, en væntir þess, að þess verði eigi langt að biða, að landsstjórnin taki tekjuskattslögin til athugunar og leggi fyrir Alþingi fullkominna frumvarp en það, sem hjer er um að ræða.

Nefndin skilur 3. gr. frumv. svo, að niðurlagsákvæði hennar um 2000 kr. lágmark til skattskyldu eigi að eins við tekjur af landbúnaði og sjávarútvegi, en telur þó rjett að vikja orðalaginu svo til, að sú meining verði skýrari. Ástæðan fyrir því að hafa þetta lágmark helmingi hærra en skattskyldulágmarkið yfirleitt, er auðvitað sú, að ábúðar- og lausafjárskattur sje greiddur af tekjum af þeim atvinnugreinum. Hvort þessi ástæða komi rjett við, er auðvitað álitamál, en nefndin vill ekki gera úr þessu ágreining milli deildanna.

Nefndin litur svo á, að ákvæði 12. gr., sbr. 2. gr., tekjuskattslaganna 14. des. 1877, *nái einnig til innieigna í bönkum og sparisjóðum*. En með því að lögin hafa verið skilin misjafnt í þessu efni, teljum vjer rjett, að tekið sje fram með berum orðum, að ákvæði laganna beri að skilja svo, og leggjum því til, að orðalagi 4. greinar sje þannig hagað, að bert sje, að þar sje ekki um nýmæli heldur skýring að ræða.

9. gr. frumvarpsins telur nefndin óþarfa, þar sem í henni felst ekkert annað en það, sem sjálfsagt er, þótt greininni sje slept, og leggur því til, að svo sje gert. Vjer leyfum oss því að bera fram eftirfarandi

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Í stað orðanna »minni tekjum en 2000 kr.« komi:
Þeim tekjum, minni en 2000 kr.
2. Í 4. gr. komi í stað orðanna »skulu einnig ná«:
ná einnig.
3. 9. gr. frv. falli burt.
10. gr. verði 9. gr.

Með þessum breytingum leggur nefndin til að frv. nái fram að ganga.

Alþingi, 5. sept. 1917.

H. Hafstein,
form. og framsögum.

H. Steinsson,
skrifari.

Guðm. Ólafsson.

(B. CIV, 5.)

Ed.

816. Nefndarálit

um frumvarp til laga um bráðabirgðahækkun á burðargjaldi.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin fellst eindregið á tilgang frumvarpsins, að auka tekjur landssjóðs; telur þess brýna þörf og álitur einnig, að hjer sje um talsverðan tekjustofn að ræða.

En þar sem ákveðin er 100% eða helmingshækkun á burðargjaldi og ábyrgðargjaldi fyrir brjef og böglu með póstum og póstskipum innanlands, telur nefndin hvorki rjett nje sanngjarnt, að blöð og tímarit sjeu að öllu undanþegin þessari hækkun, og ræður því háttvirtri deild til að samþykkja frumvarpið með þessari

BREYTINGU.

Við 1. gr.

Í staðinn fyrir 2. málslíð »þó skulu ... hækkun« bætist aftan við greinina:

nema fyrir blöð og tímarit 25%.

Alþingi, 5. sept. 1917.

H. Hafstein,
formaður.

Guðmundur Ólafsson,
skrifari og framsögum.

H. Steinsson.

(C. IV, 4.)

Nd.

817. Rökstudd dagskrá

samþykkt í Nd. 4. september.

Flutningsmaður: Sveinn Ólafsson.

(Till. til þingsályktunar um umsjón á landssjóðsvöru úti um land á þgskj. 40.)

Í því trausti, að stjórnin gæti þess að torvelda ekki viðskifti sveitarfélaga úti um land við landssjóðsverslunina með óþörfum milliliðum og þunglamalegri afgreiðslu, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskránni.

(B. XX, 4.)

Nd.**818. Rökstudd dagskrá**

samþykkt í Nd. 4. september.

Flutningsmaður: Þórarinn Jónsson.

(Frv. til laga um forðagæslu á þgskj. 47.)

Þar sem forðagæslulögin hafa enn ekki verið svo lengi í gildi, að full reynsla sje fengin um þau, telur deildin óheppilegt að breyta þeim mjög að svo stöddu, eins og frumv. þetta fer fram á, og tekur því fyrir næsta mál á dagskrá.

(B. LXXX, 6.)

Nd.**819. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um aukna löggæslu.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir orðið sammála um það, að eins og nú er háttað siglingum og verslun, sje engin brýn nauðsyn á aukinni löggæslu utan Reykjavíkur. Með lögum þeim um skiftingu á bæjarfógetaembættinu í Reykjavík, sem nú eru afgreidd frá Alþingi, er mikið bætt úr þeirri þörf, sem talin hefir verið á því að auka löggæsluna í Reykjavík, enda nær frv. þetta að eins til annara kaupstaða og kaup-túna. Siglingar frá útlöndum beinast nú því nær eingöngu til Reykjavíkur, og því miklu minni nauðsyn á aukinni löggæslu úti um land en á venjulegum tímum. Þegar af þessari ástæðu ræður nefndin í einu hljóði háttv. deild til að fella frv. þetta, án þess að nefndin hafi þó tekið fasta ályktun um, að það fyrirkomulag, sem frv. gerir ráð fyrir, geti ekki komið til mála á venjulegum tímum, fyr eða síðar, með eða án breytinga.

Nokkur fleiri atriði til stuðnings tillögu nefndarinnar verða væntanlega tekin fram í framsögu.

Alþingi, 5. sept. 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.Magnús Guðmundsson,
skrifari og framsögum.

Einar Árnason.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

(B. CXII, 1.)

Nð.**820. Frumvarp**

til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi.

Frá landbúnaðarnefnd.

1. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að veita Þorkeli P. Clementz, vjel-fræðingi í Reykjavík, einkarjett um 15 ár til þess að þurka kjöt á Íslandi með vjelum.

2. gr.

Einkaleyfið er framseljanlegt, með leyfi landsstjórnarinnar.

3. gr.

Geti leyfishafi ekki innan 3 ára sýnt, að tilraunir allar og undirbún-ingur sjeu svo langt komið, að fyrirtækið geti tekið til starfa á því ári, tellur einkaleyfið úr gildi.

4. gr.

Einkaleyfishafi greiði, ef krafist verður, alt að 10 krónum í landssjóð af hverri smálest af þurkuðu kjöti, sem út er flutt, þó ekki af fyrsta árs framleiðslu.

5. gr.

Eigi má leggja annað eða meira gjald á þá vöru, er leyfishafi fram-leiðir, en um getur í 4. grein.

6. gr.

Þegar 10 ár eru liðin eða meira frá því er einkaleyfishafi tók að flytja út þurkað kjöt, hefir landsstjórnin rjett til að taka í sínar hendur einkaleyfið og allar vjelar, hús og áhöld fyrir það verð, er dómkvaddir menn meta.

Greinargerð.

Um ástæður fyrir frumv. þessu visast til meðfylgjandi brjefa, sem prentuð eru með frumvarpinu.

Fylgiskjal I.

BÚNAÐARFJELAG ÍSLANDS.

Reykjavík, 1. sept. 1917.

Í tilefni af bræfi yðar, dags. í gær, og meðfylgjandi eftirriti af fyrirhuguðu frumvarpi til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi, viljum vjer taka það fram, að fjelagið telur rjett að veita einkaleyfi um takmarkaðan tíma, til þess að ryðja nýjar brautir, ef það er gert með fullri gætni og hagsmunir almennings eru ekki fyrir borð bornir.

Um einkaleyfi það, sem hjer um ræðir, viljum vjer taka það fram, að oss þykir tíminn, 20 ár, of langur, og ákvörðun vantar um það, að hann byrji þegar einkaleyfið er gefið út. Í öðru lagi teldum vjer rjettara, að einkaleyfið væri bundið við vjelþurkun á kjöti til útflutnings, og í þriðja lagi ætti gjaldið til landssjóðs að vera miðað við það, að árlega væri flutt til útlanda ákveðið vörumagn, og það nokkuð verulegt, af kjötinu þannig verkuðu, eftir að eitt eða tvö tilraunaár eru liðin og ár er liðið frá því að ófriðnum linnir eða frjálsar samgöngur hafa hafist á ný.

Að endingu viljum vjer taka það fram, að vjer göngum að því vísu, að landsstjórnin veiti ekki leyfið nema því að eins, að hún hafi tryggingu fyrir því, að fje verði lagt til framkvæmda, svo að ekki fari um þetta einkaleyfi eins og ýms önnur einkaleyfi, sem veitt hafa verið á síðustu árum.

Eggert Briem,
frá Viðey.

Eggert Briem.

Til

herra vjelfræðings Þorkels P. Clementz
Reykjavík.

Fylgiskjal II.

Herra Þorkell P. Clementz hefir farið þess á leit við okkur undirritaða, sem erum í framkvæmdarstjórnnum Sláturfjelags Suðurlands og Sambands ísl. samvinnufjelaga, að við gefum meðmæli nefndra stofnana með því, að löggjafarvaldið veiti honum einkaleyfi um 15—20 ára tímabil til þess að þurka nýtt kjöt á Íslandi.

Af því nú að eigi vinst tími til þess að bera mál þetta undir nefnd

fjelög, á þann hátt að við getum talað í þeirra nafni, þá getum við einungis svarað þessu sem privat-menn.

Við lítum á þessa kjötpurkunartilraun, sem herra Clementz hefir fyrirhugað og skýrt oss frá, þannig, að vert væri að gefa henni gaum og þá aðhlynning, að hún gæti komist á, og okkur finst eðlilegt, að tryggja þurfi aðstöðu hennar með einkaleyfi, eins og tíðkanlegt er víða um heim um iðnaðar-nýmæli, þó svo, að einkaleyfistíminn sje ekki lengri en alveg er nauðsynlegt.

Með skirskotun til þessa erum við því þess vegna hlyntir, að þing og stjórn sinni málaleitun hans.

Reykjavík, 28. ágúst 1917.

H. Thorarensen. Björn Bjarnarson. H. Kristinsson.

Pjetur Jónsson. Bogi A. J. Þórðarson.

(B, LXXXIII, 2.)

Nd.

821. Nefndarálit

um frumvarp til laga um samþykktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum (þingskj. 213).

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin vill láta sömu lög gilda um Reykjavík sem aðra kaupstaði, og því ætlar nefndin eigi að afgreiða frv. á þingskj. 204 að sinni. Frv. á þingskj. 213 vill nefndin láta fram ganga, þó svo, að eigi þurfi atkvæði almenns borgarafundar áður samþykkt sje gerð. Bæjarstjórn semur því samþykktirnar, en stjórnarráðið staðfestir. Nefndin leggur því til, að frv. á þingskj. 213 verði samþykkt með þessum

BREYTINGUM.

1. 1. gr. orðist svo:

Í kaupstöðum geta bæjarstjórnir gert samþykktir um lokunartíma sölubúða.

2. Við 2. gr. Fyrir »verslunarleyfisbrjefi« í 2. mgr. komi:
verslunarleyfi.

3. 3. gr. skal fella.

4. 4. gr. skal fella.

5. 5. gr. (sem verður 3. gr.) orðist svo:

Nú hefir bæjarstjórn gert samþykkt samkvæmt 1. gr., og skal hún þá senda frumvarpið stjórnarráðinu til staðfestingar.

Nú virðist stjórnarráðinu ákvæði í samþykkt ganga of nærri rjetti manna eða atvinnufrelsi, eða brjóta bág við almennar grundvallarreglur laga, og synjar það þá samþykkt staðfestingar, en tilkynna skal það bæjarstjórn ástæður fyrir synjun sinni. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina og ákveður, hve nær hún skuli koma til framkvæmdar.

Samþykkt heldur gildi sínu 10 ár í senn, nema breytt sje eða afnumin áður, en endurnýja má hana, á sama hátt og hún var sett, jafnlangan tíma.

Samþykktir samkvæmt lögum þessum skal birta í B-deild Stjórnartíðindanna.

6. 6. gr. skal fella.

Greinatala breytist samkvæmt þessu.

Alþingi, 6. sept 1917.

Einar Arnórsson,
form. og framsögum.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

Einar Árnason.

(A. XXIV, 8.)

Nú.

822. Framhaldsnefndarálit

um frumv. til laga um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911.

Frá fjárhagsnefnd.

Háttv. efri deild hefir gert þá einu breytingu á frumv. þessu að hækka vitagjaldið úr 35 aurum upp í 40 aura af hverri smálest í skipum, öðrum en skemtiferðaskipum, sem taka höfn á Íslandi.

Nefndin fellst á þessa breytingu, og leggur til að frumv. verði samþ., eins og það liggur nú fyrir.

Alþingi, 6. september 1917.

Magnús Guðmundsson,
formaður.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Þórarinn Jónsson,
framsm.

Þorsteinn M. Jónsson.

H. J. Kristófersson.

(B. V, 8.)

Ed.**§23. Frumvarp**

til laga um bæjarstjórn Ísafjarðar.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Umdæmi Ísafjarðar nær yfir jarðirnar Eyri með Stakkanesi og Seljaland.

2. gr.

Bæjarstjórn stýrir málefnum kaupstaðarins; í henni eru kjörnir bæjarfulltrúar og bæjarfógeti; hann er oddviti og hefir atkvæðisrjett á fundum.

Samþykki $\frac{2}{3}$ greiddra atkvæða með leynilegri atkvæðagreiðslu kjósenda, skal í stað bæjarfógeta kosinn bæjarstjóri til 6 ára í senn, á sama hátt og bæjarfulltrúar. Hann skal launaður af bæjarsjóði.

3. gr.

Forstaða bæjarmálefna og framkvæmd ákvarðana þeirra, er bæjarstjórn tekur, er á hendi oddvita.

Með samþykkt skal setja fastar nefndir til að fara með einstök bæjarmál, og skal í samþykkt kveðið á um skipun, verksvið og vald þeirra nefnda. Þó má bæjarstjórn fela einum eða fleirum fulltrúanna framkvæmd einstakra bæjarstarfa, eftir reglum, sem hún um það setur. — Allir bæjarfulltrúar eru skyldir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem þeim verða falin á hendur.

Fyrir nefndarmenn, kosna utan bæjarstjórnar, gilda sömu synjunarástæður og starfstímatakmörk og um bæjarfulltrúa, sjá þó 19. gr.

4. gr.

Bæjarfulltrúar eru 9. Tölu þeirra má stjórnarráðið breyta, eftir tillögum bæjarstjórnar. Bæjarfulltrúa kjósa bæjarbúar, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

5. gr.

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, konur og karlar, sem eru 25 ára að aldri og hafa átt lögheimili í bænum 1 ár þegar kosning fer fram, og fullnægja að öðru leyti skilyrðum fyrir kosningarrjetti til Alþingis.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, foreldrar og börn, nje heldur móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra. Konum er jafnan heimilt að skorast undan kosningu.

6. gr.

Bæjarfulltrúar skulu kosnir til 3 ára, þriðjungur árlega. Fari fulltrúi frá

á kjörtímabilinu af öðrum ástæðum en þeim, að kjörtímabil hans sje útrunn-
ið, skal þegar kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem eftir er af því.

7. gr.

Almennar fulltrúakosningar fara fram einhvern fyrsta virkan dag eftir
nýár. Svo skal kosningu undirbúa, að skrá sje samin um þá, er kosningarrjett
eiga; skrá þá skal kjörstjórn semja, en kjörstjórar eru oddviti bæjarstjórnar og 2
fulltrúanna, er bæjarstjórn kys. Kjörskrá skal liggja öllum kjósendum til sýnis
á hentugum stað um hálfan mánuð á undan kjördegi. Kæur gegn kjörskrá á
að bera upp fyrir kjörstjórn í síðasta lagi 3 dögum á undan kjördegi, og legg-
ur hún þá úrskurð sinn á kærurnar.

8. gr.

Formaður kjörstjórnar boðar stund og stað, er kosningar skulu fram
fara, með eigi minna en viku fresti, og á þann hátt er kjörfundi er vant
að boða.

9. gr.

Innan sextugs aldurs er hver kjörgengur karlmaður skyldur að taka
við kosningu, hafi hann ekki sennilega ástæðu til að skorast undan.
Sker kjörstjórn úr þessu, en úrskurði hennar má skjóta til bæjarstjórnar. Sá,
sem gegnt hefir fulltrúastörfum 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast á
hendur þá sýslu aftur jafnlangan tíma og hann hefir verið fulltrúi.

10. gr.

Kæur yfir kosningargerð eða úrskurðum kjörstjórnar verður að bera
skriflega undir bæjarstjórnina innan 8 daga eftir að kosning fór fram. Leitar
bæjarstjórn álits kjörstjórnar um kærana og leggur úrskurð sinn á málið inn-
an 8 daga. Innan 14 daga má kæra úrskurð bæjarstjórnar fyrir stjórnarráðinu.
Eftir almennar kosningar fara bæjarfulltrúar þeir, er frá eiga að fara, þá fyrst
úr bæjarstjórn, er fullnaðarúrskurður er lagður á framkomnar kærur.

Þurfi uppkosning að fara fram, skal þegar til hennar stofnað, og við
hana nota hinar síðast leiðrjettu kjörskrár.

11. gr.

Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn áður en kjörtími hans er
liðinn, og ákveður hún þá, hvort taka skuli beiðni hans til greina. Bæjarstjórn
ákveður enn fremur, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr
bæjarstjórn um stund, sakir atvika, er svifti hann kjörgengi; hún ákveður og,
hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni um
stund, af því að hann hefir vanrækt eða færst undan að gera það, er hann
er skyldur til sem bæjarfulltrúi. Þó má sá, er vikið er úr bæjarstjórn, kæra
til stjórnarráðsins á þann hátt, sem segir í næstu grein á undan.

12. gr.

Oddviti stjórnar umræðum á fundum og sjer um að það, sem ályktað
er, sje rjett ritað í gerðabókina.

Fundir bæjarstjórnar skulu fara fram í heyranda hljóði. Einstök mál má þó ræða innan luktra dyra, þegar bæjarstjórn ákveður.

Til þess að lögmæt ákvörðun sje gerð, verður auk oddvita minst helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðamagn skal ávalt ráða. Sjeu jafnmörg atkvæði með og mótt, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar; þá ræður hlutkesti.

Það skal kunnbert bæjarbúum, hve nær og hvar bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda þegar oddvita þykir nauðsyn til bera eða minst helmingur bæjarfulltrúa æskir þess.

Oddviti skal á undan fundum, ef því verður við komið, skýra bæjarfulltrúum frá, hver málefni komi fyrir. Allir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gerðabókina við fundarlok, og á sjerhver fulltrúi rjett á að fá ágreiningsatriði sitt stuttlega bókað. Við nefndarkosningar skal viðhafa hlutfallskosningu, er þess er krafist.

Bæjarstjórn setur sjálf þingskóp sín, en stjórnarráðið staðfestir þau.

13. gr.

Virðist oddvita einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar ganga út fyrir valdsvið hennar, eða ákvörðun sje gagnstæð lögum, eða skaðleg fyrir bæjarfjlagið, eða hún miði til að færast undan skyldum þeim, er á því hvila, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt um það í gerðabókina. Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda stjórnarráðinu skýrslu, er svo leggur úrskurð á málið. Eftirrit af skýrslu oddvita skal jafnframt senda bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir sínar við hana áður en hún fer til stjórnarráðsins.

14. gr.

Í málum um uppeldi og fræðslu barna hefir formaður skólanefndar sæti og tillögurjett á fundum bæjarstjórnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

15. gr.

Bæjarstjórn ræður byggingarmálefnum bæjarins, en byggingarnefnd annast framkvæmd þeirra. Skipa hana oddviti, sem er formaður hennar, og 4 menn, er bæjarstjórn kýs, 2 úr sínum flokki.

Þyki lóðareiganda rjetti sínum hallað með úrskurði bæjarstjórnar eða byggingarnefndar, má hann skjóta honum til stjórnarráðsins.

Nú þykir bæjarstjórn rjett, að sett verði fyllri ákvæði um byggingarmál bæjarins en þá eru í lögum, og má setja þau með byggingarsamþykt, er bæjarstjórn semur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir. Í byggingarsamþykt má ákveða sektir fyrir brott, svo og setja reglur um greiðslu þess kostnaðar, er ákvæði byggingarsamþykta hafa í för með sjer; svo má þar og ákveða hæfileg gjöld fyrir leyfi þau, sem bæjarstjórn eða byggingarnefnd veitir. Nú er byggingarfulltrúi skipaður samkvæmt byggingarsamþykt, og má þá ákveða hæfileg gjöld fyrir þau störf hans, er hann leysir af hendi sem byggingarfulltrúi í þessir einstakra manna, eftir beiðni þeirra. Gjöld fyrir

byggingarleyfi og störf fyrir einstaka menn skulu hafa lögtaksrjett, og renna þau í bæjarsjóð.

Með samþykkt, er bæjarstjórn setur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir, má setja reglur um leiguskilmála á leigulóðum, túnleigu og erfðafestulöndum. Leiga af löndum þessum hefir lögtaksrjett.

16. gr.

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjelagsins, samkvæmt hafnarlögum.

17. gr.

Bæjarstjórn skipar embættismenn eða sýslunarmenn bæjarins og veitir þeim lausn. Lögregluþjóna og næturverði skipar bæjarstjórnin eftir tillögu bæjarfógeta, er veitir þeim lausn. Hún gerir og tillögur um skipun yfirsetukvenna og kýs um sáttamannsefni.

18. gr.

Almanaksárið telst reikningsár bæjarins. Innan 1. nóvember skal bæjarstjórn semja áætlun yfir tekjur og gjöld næsta árs. Það, sem á vantar til að standa straum af bæjarþörfum, skal jafnað niður á bæjarbúa eftir efnum og ástæðum. Áætlun þá, sem þannig er samin, skal ræða á 2 fundum með viku bili. Við síðari umræðu skal íhuga áætlunina grein fyrir grein og greiða atkvæði um hverja grein hennar. Skal áætlunin vera regla fyrir hæð bæjargjalda og fjárstjórn allri á næsta ári. Hún skal lögð fram innan 15. nóvember kjósendum til sýnis í hálfan mánuð.

Án samþykkis stjórnarráðsins má eigi nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld samtals á bæjarbúa en svari meðaltali allra bæjargjalda þrjú síðustu árin, að fimtungi viðbættum.

Af hverri feralin í útmældum húsgrunnum skal greiða 2—5 aura árlega til bæjarþarfa og af hverri feralin útmældrar óbygðrar lóðar skal greiða 1—2 aura, samkvæmt ákvæði áætlunar.

19. gr.

Niðurföfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa lögheimili eða fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði. Þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir hafi líka á gjaldárinu haft fast aðsetur annarsstaðar og galdið þar útsvar. Þá skal draga frá útsvarinu tilförlulega eftir þeim tíma, er þeir dvöldust annarsstaðar, þó eigi meira en þeir guldu þar.

Á hvers konar atvinnu, sem rekin er í bænum og talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun, kaupskap eða þilbátautgerð, má gjald leggja, þótt ekki sje rekin nema 8 vikur og atvinnurekandi eigi heimili annarsstaðar. Á sildveiði og sildarverkun í kaupstaðnum eða á höfninni, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má gjald leggja, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjelög og pöntunarfjelög má leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabréf og haft sölubúð eða vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

Heimilt er niðurjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árstekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skylt er nefndinni og bæjarstjórn að halda þessum upplýsingum leyndum.

20. gr.

Niðurjöfnunarnefnd skipa 7 menn, og skulu þeir kosnir í októbermánuði á sama hátt og bæjarfulltrúar. Þeir skulu kosnir til 6 ára. Þó fara 4 þeirra frá eftir 3 ár, samkvæmt hlutkesti, er bæjarstjórn lætur fram fara. Um setu í niðurjöfnunarnefnd gildir að öðru leyti sama og fyr segir um bæjarstjórn, að því er við getur átt. Enginn má á sama tíma sitja í niðurjöfnunarnefnd og bæjarstjórn.

Niðurjöfnunarnefnd kys formann úr sínum flokki, og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu og um bæjarstjórn (12. gr.).

Niðurjöfnunarnefnd skal hafa lokið niðurjöfnun í lok nóvembermánaðar.

Niðurjöfnunarskráin skal liggja til sýnis 1.—15. desember á hentugum stað, er niðurjöfnunarnefnd auglýsir.

Kærum yfir niðurjöfnun skulu sendar niðurjöfnunarnefnd skriflega innan hálf mánaðar frá því, að niðurjöfnunarskráin var til sýnis. Innan hálf mánaðar þar á eftir skal nefndin skriflega tilkynna kæranda, hvort eða að hve miklu leyti krafa hans hafi verið tekin til greina. Ályktun niðurjöfnunarnefndar má svo innan hálf mánaðar þar á eftir bera upp fyrir bæjarstjórn, sem leggur úrskurð sinn á málið innan hálf mánaðar.

Hverjum, sem bæjargjald er gert, er heimilt að kvarta yfir skattgjaldi því, sem lagt hefir verið á hann eða aðra, sem á niðurjöfnunarskránni standa, svo og yfir því, að einhverjum sje slept af skránni. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns eða yfir því að manni sje slept, skal honum gefinn kostur á að segja álit sitt um það efni, áður en niðurjöfnunarnefnd eða bæjarstjórn fella úrskurð sinn.

Eigi má bæjarstjórn bæta manni á niðurjöfnunarskrá, nema gjald hans nemi að minsta kosti hinu lægsta gjaldi, sem þegar hefir verið lagt á einhvern annan á niðurjöfnunarskrá.

Enginn getur, með því að bera sig upp við bæjarstjórnina um skattgjald sitt, komist hjá því að greiða þann hluta skattsins, sem fallinn er í gjalddaga; en verði gjaldinu breytt, skal greiða aftur úr bæjarsjóði það sem ofgoldið er.

21. gr.

Bæjarstjórn má ákveða, að aukaniðurjöfnun skuli fram fara í síðari hluta júnímánaðar, ef þess þykir þörf, og skulu skattar þá lagðir á þá, sem flust hafa til kaupstaðarins eftir að aðalniðurjöfnun fór fram og skattskyldir eru samkvæmt því, er áður segir. Aukaniðurjöfnun skal lögð fram til sýnis vikutíma á sama hátt sem fyr greinir.

22. gr.

Verði ágreiningur milli Ísafjarðar og annars sveitarfélags um, hvernig skifta beri skattgjaldi manns, skal stjórnarráðið skera úr því.

Þykist einhver ekki vera skattskyldur í bænum, má hann skjóta máli sinu til dómstólanna.

23. gr.

Öll bæjargjöld skulu goldin fyrir 15. janúar og 15. júlí ár hvert, og ber bæjargjaldkera að innheimta þau, eins og aðrar tekjur bæjarfélagsins. Sjeu þau eigi greidd innan hálf mánaðar frá gjalddaga, ber að taka þau lögtaki.

Flytji skattskyldur maður úr bænum innan ársloka, fellur alt gjald niður, sem lagt er á hann sjálfan fyrir ár það, er fer í hönd. Sá, sem flytur úr bænum einhvern tíma á árinu, er að eins skyldur til að greiða skatt til loka þess ársfjórðungs, er hann flytur sig. Sá, sem settur er á aukaniðurjöfnunar-skrána, er að eins skyldur að greiða skatt frá 1. júlí.

24. gr.

Bæjarstjórnin og oddviti bæjarstjórnar sjerstaklega skal hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn bæjarins og sjá um, að skattar og aðrar tekjur sjeu rjett heimtar og í tækan tíma og teknar lögtaki, ef þess þarf við; enn fremur gæta þess, að geymt sje og eftir atvikum ávaxtað fje bæjarins, þangað til á því þarf að halda til þess að borga útgjöld hans.

Bæjarstjórnin hefir ábyrgð á innstæðum, skuldabrfefum og öðrum eignum bæjarins.

25. gr.

Gjaldkeri skal, þegar þess er krafist, gefa bæjarstjórninni nákvæma sjóðskýrslu, er sýni bæði hvað goldist hafi í bæjarsjóð og hvað úr honum hafi verið greitt. Eigi má bæjargjaldkeri greiða neitt úr bæjarsjóði nema eftir ávísun bæjarstjórnar. Oddviti ávísar útgjöldum, og skulu þau áður samþykkt af tulltrúa þeim eða nefndarmanni, er þau eiga undir.

26. gr.

Fyrir opinber uppboðsþing, sem bærinn lætur halda í sínar þarfir, svo sem á lendum, smiðum, vegavinnu o. fl., skal ekkert gjald greiða í landssjóð.

27. gr.

Bæjarstjórn er skyld að útvega og láta landsstjórninni í tje skýrslur þær, er hún kann að æskja, svo sem um fólktal, skepnhald, atvinnuvegi og annað ástand bæjarins.

28. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, takast á hendur neina skuldbindingu til langframa, sem ekki beinlínis hvílir á henni samkvæmt lögum, ekki taka af innstæðufje bæjarins, ekki selja nje veðsetja fasteignir hans nje kaupa nýja fasteign, ekki taka stærri lán nje til lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, nje heldur endurnýja slik lán eða fresta greiðslu þeirra.

29. gr.

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið, og senda oddvita bæjarstjórnar fyrir lok janúarmánaðar; lætur oddviti bæjarstjórnar reikninginn liggja kjósendum til sýnis, eins og fyrir er mælt um niðurjöfnunarskrána.

Yfirskoðunarmenn bæjarreikninganna eru 2, og kys bæjarstjórn þá hlutfallskosningu. Starf það hafa þeir á hendi í 3 ár, og mega ekki eiga sæti í bæjarstjórn þann tíma. Þeir skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar frá því að þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri hefir svarað athugasemdum yfirskoðunarmanna, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn fyrir bæjarstjórnina, er úrskurðar hann og veitir gjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði, sem snertir þau bæjarstörf, er honum hafa verið sjerstaklega á hendur falin. Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna að úrskurður bæjarstjórnar sje rjettur, enda honum lögð peningaábyrgð á hendur, og má hann skjóta máli sínu til dómstólanna.

Þegar lagður hefir verið úrskurður á reikning gjaldkera, á að birta í blaði ágríp af honum, er oddviti bæjarstjórnar semji; á það ágríp að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum bæjarins.

30. gr.

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir umliðið reikningsár, með öllum fylgiskjölum. Komi það fram, að bæjarstjórn hafi greitt ólögmat gjöld, neitað að greiða gjöld, sem hvila á bænnum að lögum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sínu, skal stjórnarráðið gera þær ráðstafanir, er við þarf, og ef nauðsyn ber til, með lögsókn koma fram ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, sem hafa átt þátt í þessum ályktunum.

31. gr.

Með samþykkt þeirri, er getur um í 3. gr. og stjórnarráðið staðfestir, má setja nánari reglur um sjerhvert atriði í stjórn bæjarins, samkvæmt grundvallarreglum laga þessara, þar á meðal um brot á þeim.

32. gr.

Með lögum þessum eru numin úr gildi lög nr. 23, 8. okt. 1883, lög nr. 14, 28. ágúst 1903, lög nr. 26, 16. nóv. 1907, og lög nr. 50, 3. nóv. 1915, svo og önnur ákvæði, er fara í bága við lög þessi.

33. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

(C. XXXI, 2.)

Nd.**824. Viðaukatillaga**

við tillögu til þingsályktunar um vegamál (þingskj. 809).

Frá Sigurði Sigurðssyni, Einari Arnórssyni og Einari Jónssyni.

Við 3. lið bætist nýr (4.) liður, svo látandi:

Athuguð sje sú krafa frá Árnesingum og Rangæingum, að ljett verði af sýslunum viðhaldi flutningabrautarinnar frá vegamótum undir Ingólfsfjalli og austur að Ytri-Rangá.

(B. XXXVI, 12.)

Sp.**825. Frumvarp**

til laga um breyting á 1. gr. tolllaga fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911.

(Eftir eina umr. í Ed.)

1. gr.

a. Tölul. 1 orðist svo:

Af allskonar öli, límonaði og öðrum samskonar óáfengum drykkjum, sem ætlaðir eru óblandaðir til drykkjar, kr. 0,20 af hverjum lítra.

b. Tölul. 8 orðist þannig:

Af tóbaksvindlum og vindlingum (cigaretum) kr. 6,00 af hverju kg.

c. Tölul. 15 orðist þannig:

Af öllum brjóstsýkur- og konfekttegundum kr. 1,25 af hverju kg.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. LXVIII, 7.)

Ed.**826. Frumvarp**

til laga um breytingu á tilskipun 30. apríl 1824 og fátækralögum nr. 44, 10. nóv. 1905.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

10. tölul. 3. gr. í tilsk. 30. apríl 1824, um hjónabönd, og 62. gr. fátækralaga nr. 44, 10. nóv. 1905, skulu úr lögum numin.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918.

(B. XXXV, 10.)

Ed.

827. L Ö G

um breytingu á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breytingu á þeim lögum.

(Afgreidd frá Ed. 6. september.)

Í stað 1. gr., 3. gr., 4. gr., 5. gr., síðasta málsl. í 8. gr., 1. málsg. í 11. gr., 1. málsl. í 12. gr., 13. gr., 15. gr., 19. gr., 20. gr. og 1. gr. laga nr. 43, 11. júlí 1911, 3. málsl. 1. málsg. í 21. gr., síðasta málsl. í 25. gr., 29. gr. og 2. gr. laga nr. 43, 11. júlí 1911, og 30. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, komi svo hljóðandi greinar:

1. gr.

(1. gr. laga 8. okt. 1883).

Málefnum kaupstaðarins skal stjórnað af bæjarstjórn. Í henni eru kosnir bæjarfulltrúar auk bæjarstjóra, sem er oddviti hennar.

Bæjarstjórnin kys sjer forseta á fundum úr flokki bæjarfulltrúanna.

Bæjarstjórnin kys bæjarstjóra til 3 ára í senn, og ákveður laun hans og skrifstofufje, er hvorttveggja greiðist úr bæjarsjóði.

Bæjarstjóri hefir því að eins atkvæðisrjett, að hann sje jafnframt bæjarfulltrúi.

2. gr.

(3. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarfulltrúar skulu vera 11 að tölu. Þó getur stjórnarráðið breytt tölu þeirra eftir tillögu bæjarstjórnarinnar. Skulu bæjarfulltrúarnir kosnir af þeim bæjarbúum, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

3. gr.

(4. gr. laga 8. okt. 1883).

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, konur og karlar, sem eru 25 ára að aldri og hafa átt lögheimili í bænum 1 ár þegar kosning fer fram, og fullnægja að öðru leyti skilyrði fyrir kosningarrjetti til Alþingis.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, eigi heldur foreldrar og börn nje móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra. Heimilt er konu jafnan að skorast undan kosningu.

4. gr.

(5. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarfulltrúar skulu kosnir til 6 ára, 4 annað hvert ár á 4 fyrstu árum kjörtímabils og 3 á 2 síðustu árunum. Í janúar næstum eftir kosningu bæjarstjórnar samkvæmt 1. gr., skulu þó fulltrúar kosnir fullri tölu. Fara

4 þeirra frá eftir 2 ár, aðrir 4 eftir 4 ár, allir eftir hlutkesti, og 3 eftir 6 ár. Fari fulltrúi af öðrum ástæðum frá á kjörtímabilinu, skal kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem eftir er af því.

5. gr.

(Síðasti málsliður 8. gr. laga 8. okt. 1883).

Sá, sem gegnt hefir fulltrúastörfum í 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast þá sýslu á hendur aftur, fyr en eftir jafnlangan tíma og hann hafði áður verið fulltrúi.

6. gr.

(1. málsg. 11. gr. laga 8. okt. 1883).

Forseti bæjarstjórnarinnar stjórnar umræðum á fundum og sjer um, að það, sem ályktað er, sje rjett ritað í gerðabókina.

7. gr.

(1. málsliður 12. gr. laga 8. okt. 1883).

Virðist bæjarstjóra, að einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar gangi út fyrir vald hennar, eða hún sje gagnstæð lögum eða skaðleg fyrir kaupstaðinn, eða að hún miði til að færast undan skyldum þeim, er á kaupstaðnum hvíla, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt í gerðabókina.

8. gr.

(13. gr. laga 8. okt. 1883).

Í öllum málefnum um uppeldi og fræðslu barna hefir formaður skólaneftndarinnar sæti og tillögurjett á fundum bæjarstjórnarinnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

9. gr.

(15. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjelagsins samkvæmt hafnarlögum.

10. gr.

(19. gr. laga 8. okt. 1883).

Niðurjöfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa lögheimili eða hafa fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði. Þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir á gjaldárinu hafi líka haft fast aðsetur annarstaðar og galdið þar útsvar; þá skal frá útsvarinu draga tiltölulega við þann tíma, er þeir dvöldu annarstaðar, þó ekki meira en þeir guldu þar.

Á hverskonar atvinnu, sem rekin er í bænum og talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun eða kaupskap eða þilbátautgerð, má gjald leggja, þótt ekki sje rekin nema 8 vikur og atvinnurekandinn eigi heimili annarstaðar. Á sildveiði og sildarverkun í kaupstaðnum eða á höfninni, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má gjald leggja, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjelög og pöntunarfjelög má leggja útsvar, ef þau hafa

leyst borgarabréf og hafa sölubúð og vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

Heimilt er niðurjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árstekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skylt er nefndinni og bæjarstjórninni að halda þessum upplýsingum leyndum.

11. gr.

(20. gr. laga 8. okt. 1883 og 1. gr. laga 11. júlí 1911).

Sjö manna nefnd skal jafna niður gjöldum eftir efnum og ástæðum.

Um kosningarrjett og kjörgengi til þessarar niðurjöfnunarnefndar gildir hið sama, sem á er kveðið um kosningarrjett og kjörgengi til bæjarstjórnar. Nefndarmenn eru kosnir til 6 ára, og skal kosning fram fara í septembermánuði. Af þeim, sem kosnir voru í fyrsta skifti, fara 3 frá að 3 árum liðnum. Skal það, hverjir frá fara, vera komið undir samkomulagi, en verði því eigi á komið, skal hlutkesti ráða. Síðan fara frá á hverjum 3 ára fresti til skiftis 4 og 3 nefndarmenn. Um kosningaraðferðina í nefnd þessa gildir hið sama, sem fyr segir um kosning í bæjarstjórn, að svo miklu leyti, sem við getur átt.

Enginn, sem skyldur er að taka móti kosningu í bæjarstjórnina, getur skorast undan að taka á móti kosningu í niðurjöfnunarnefndina, nema bæjarfulltrúarnir. Hver sá, er verið hefir 6 ár eða lengur samfleytt í nefndinni, er og undanþeginn starfa þessum jafnlengi og hann hefir í henni verið. Enginn má á sama tíma sitja í niðurjöfnunarnefnd og í bæjarstjórn.

Niðurjöfnunarnefndin kys sjer sjálf oddvita úr sínum flokki, og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu sem um bæjarstjórnina (11. gr.).

12. gr.

(3. málsl. 1. málsgr. 21. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjórnin má ákveða, að aukaniðurjöfnun skuli fram fara, er þess þykir þörf, og skulu skattar þá lagðir á þá, sem flutt hafa sig til kaupstaðarins eða rekið þar atvinnu eftir að aðal-niðurjöfnun fór fram, og skyldir eru til að greiða skatt.

13. gr.

(Síðasti málsl. 25. gr. laga 8. okt. 1883).

Bæjarstjóri ávísar útgjöldum kaupstaðarins samkvæmt reglum þeim, er þar um eru settar í samþykktinni um stjórn málefna kaupstaðarins.

14. gr.

(29. gr. laga 8. okt. 1883 og 2. gr. laga 11. júlí 1911).

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið og senda bæjarstjórnunum fyrir lok janúarmánaðar; lætur bæjarstjórnin reikning þenna liggja öllum kaupstaðarbúum til sýnis, og skal um þetta, og um hvernig slikt sje birt, farið að á sama hátt og fyrir er mælt að framan, í 21. gr., um niðurjöfnunina. Reikningurinn sje því næst vandlega yfirfarinn af 2 yfirskoðunarmönnum, er kosnir sjeu af kaupstaðarbúum þeim, er samkvæmt 4. gr. hafa kosningarrjett; skulu þeir kjörnir á sama hátt og fulltrúarnir, og hafa það starf á hendi um 3 ár.

Skóðunarmenn skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar frá því þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri er búinn að svara athugasemdum þeirra, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn, ásamt athugasemdum skóðunarmanna og svari gjaldkera, fyrir bæjarstjórnina, er leggur úrskurð sinn á athugasemdir yfirskoðunarmanna og veitir bæjargjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði á athugasemd, sem snertir þau bæjarstörf, er honum hafa verið sjerstaklega talin á hendur (2. gr.). Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna að úrskurður bæjarstjórnarinnar sje rjettur, enda leggi úrskurðurinn honum peningaábyrgð á hendur, og má hann halda málinu til dóms og laga. Yfirskoðunarmönnum er og skylt að endurskoða reikninga þeirra sjóða og stofnana, er bæjarstjórnin hefir umsjón með.

Þegar búið er að endurskoða og leggja úrskurð á reikning gjaldkera, á að birta á prenti ágríp af honum, er bæjarstjórnin semji; á ágríp það að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum kaupstaðarins.

15. gr.

(30. gr. laga 8. okt. 1883).

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir hið umliðna reikningsár með athugasemdum yfirskoðunarmanna og úrskurðum bæjarstjórnarinnar á þeim. Komist stjórnarráðið að því, þá er það yfirfer reikninginn eða á annan hátt, að bæjarstjórnin hafi viðhaft ólög-mæt gjöld, neitað að greiða þau gjöld, sem löglega hvila á kaupstaðnum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sínu, skal það gera þær ráðstafanir, er við þarf, og ef nauðsyn ber til, getur það með lögsókn komið ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, er hafa átt þátt í þessum ályktunum.

(Á eftir 30. gr. laga 8. okt. 1883 komi eftirfarandi 2 greinar):

16. gr.

Með samþykkt bæjarstjórnarinnar, staðfestri af stjórnarráðinu, má ákveða, að sjerstökum málefnum kaupstaðarins skuli stjórnað af föstum nefndum, og skal í samþykktinni tiltekið nánara um skipun þeirra, verksvið og vald.

17. gr.

Bæjarstjórn lætur fram fara leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda um, hvort bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta.

Sje samþykkt með meiri hluta greiddra atkvæða, að svo skuli gert, ganga 2., 3. og 4. gr. laga þessara í gildi 1. janúar næstan á eftir. Að öðru leyti öðlast þau gildi 1. júlí s. á. 31. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, falli niður.

(A. XVII, 13.)

Ed.

828. L Ö G

um slysatrygging sjómanna.

(Afgreidd frá Ed. 6. september.)

1. gr.

Skylt skal að tryggja gegn slysum (sbr. 6. gr.) hjerlenda sjómenn, þá er hjer greinir:

1. farmenn og fiskimenn, er lögskráðir eru á íslensk skip,
2. fiskimenn á vjelbátum og róðrabátum, fjórrónum eða stærri, er stunda fiskveiðar eina vertíð á ári eða lengur.

2. gr.

Um leið og lögskráning fer fram, skal skráningarstjóri gera sjerstaka skrá yfir skipverja samkvæmt 1. gr., hverja stöðu sem þeir hafa á skipinu.

Þegar formaður á vjelbát eða róðrabát (sbr. 1. gr.) hefir ráðið skipverja sína, skal hann jafnskjótt senda hreppstjóra eða bæjarfógeta, þar sem báturinn gengur, skrá yfir skipverjana ásamt gjaldi því, er greiða ber eftir 3. gr., en hreppstjóri sendir skrána og gjaldið til sýslumanns. Skráningarstjóri skal senda skrá þessa og þá, sem nefnd er í fyrri málsgrein greinar þessarar, stjórn þeirri, sem nefnd er í 9. gr. laga þessara.

3. gr.

Fyrir hvern, sem trygður er samkvæmt lögum þessum, er skylt að greiða í slysatryggingarsjóð þann, er síðar getur um, iðgjald, er nemur 70 aurum fyrir hverja viku, sem hann er lögskráður fyrir eða ráðinn í skiprúm, og reiknast iðgjaldið frá lögskráningardegi eða þeim degi, er hann kom í skiprúm. Annan helming iðgjaldsins greiði sá, sem trygður er, en útgerðarmaður hinn. Þó skulu útgerðarmenn róðrabáta að eins greiða 10 aura vikugjald fyrir hvern skipverja, og útgerðarmenn vjelbáta, sem eru minni en 12 lestir, að eins 20 aura, en það, sem á vantar fult iðgjald (25 aura eða 15 aura á viku fyrir hvern), greiðist úr landssjóði. Útgerðarmaður greiðir skráningarstjóra iðgjöldin, bæði sinn hluta og hluta skipverjanna; þann hluta iðgjaldanna, sem útgerðarmaður hefir goldið fyrir hönd skipverja, fær hann endurgreiddan af kaupum þeirra eða hlut. Gjald þetta greiðist þegar lögskráning fer fram, og má taka það lögtaki. — Formaður vjelbáts eða róðrabáts greiðir iðgjöldin fyrir útgerðarmann og skipverja til hreppstjóra eða bæjarfógeta (sbr. 2. gr.), gegn endurgjaldi af afla bátsins eða hlutum skipverjanna. Gjald þetta má og taka lögtaki. Skráningarstjóri skilar iðgjöldunum í slysatryggingarsjóð, samkvæmt nánari fyrirmælum stjórnarráðsins. Honum ber 3% í innheimtulaun af skipum, sem lögskráð er á, og 6% af róðrar- og vjelbátum, sem eru minni en 12 lestir, og gengur helmingur gjaldsins til hreppstjóra, þar sem hann hefir innheimtuna á hendi.

4. gr.

Nú forfallast slysaftrygður skipverji og gengur ótrygður maður í skip-rúm hans; skal þá skylt að tryggja þann skipverja, svo sem að framan grein-ir, meðan hann er í því skiprúmi, þó aldrei skemur en eina viku.

Útgerðarmaður eða skipstjóri tilkynnir tafarlaust skráningarstjóra eða hreppstjóra mannaskiftin, og ábyrgist útgerðarmaður iðgjaldsgreiðslu.

5. gr.

Þeir, sem stunda fiskveiðar á róðrabátum, en eru ekki tryggingar-skyldir samkvæmt lögunum, hafa rjett til þess að tryggja sig í slysaftrygging-arsjóði á sama hátt sem tryggingarskyldir sjómenn, gegn 35 aura iðgjaldi á viku, og greiðist þá einnig úr landssjóði 35 aurar á viku fyrir hvern þeirra.

6. gr.

Verði sjómaður fyrir slysi á sjó á vátryggingartímabilinu, eða þegar hann er á landi, annaðhvort í þarfir útgerðarinnar eða fyrir sjálfan sig, í erindum, sem leiða af starfi hans sem sjómanns, skal úr slysaftryggingarsjóði greiða upphæðir þær, er hjer segir.

- a. Verði sá, er fyrir slysi varð, að læknis dómi algerlega ófær til nokkurrar vinnu þaðan í frá, ber að greiða honum 2000 krónur, en að því skapi lægri upphæð, sem minna skortir á, að hann sje til fulls vinnufær, og ekkert, ef minna skortir en að $\frac{1}{2}$ hluta.
- b. Valdi slysið dauða innan eins árs frá því að slysið varð, ber að greiða eftirlátnum vandamönnum 1500 kr.

Rjett til skaðabótanna hafa vandamenn í þeirri röð, sem hjer segir:

1. Ekkja hins látna, hafi þau gifst áður en slysið varð og samvistum þeirra hafi þá eigi verið slitið.
2. Börn hins látna, skilgetin og óskilgetin, hafi á honum hvílt fram-færslu- eða meðgjafarskylda gagnvart þeim.
3. Foreldrar hins látna.
4. Systkin hins látna, þau er að nokkru eða öllu leyti hafa verið á fram-færi hans.

Hljóti ekkja skaðabæturnar, skal að auki greiða 100 kr. fyrir hvert skilgetið barn innan 15 ára aldurs; enn fremur skal greiða óskilgetnum börn-um innan sama aldurs 200 kr., er ekkja fær skaðabæturnar. Sje að eins um eftirlátin börn að ræða, ber hverju barni 100 kr. í viðbót; þó skal engin við-bótarupphæð greidd ef eitt barn fær skaðabæturnar.

Frá skaðabótunum, sem greiddar skulu vandamönnum, skal draga þá upphæð, er greidd hefir verið þeim sjálfum, er fyrir slysinu varð, sam-kvæmt a-lið.

Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefir rjett til að skerða neitt skaðabætur þær, er greiddar eru samkvæmt þessum lögum, og ekki má leggja á þær lögöld nje í þeim gera fjárnám eða lögtak.

7. gr.

Skaðabótakrafa skal, svo fljótt sem auðið er, send sýslumanni (bæj-arfógeta) eða hreppstjóra, áleiðis til sýslumanns, í síðasta lagi innan árs frá

Því er slysið varð eða hlutaðeigandi vandamenn fengu vitneskju um það. Sýslumaður (bæjarfógeti) skal svo senda kröfuna hið fyrsta til stjórnar slysatryggingarsjóðsins, ásamt nauðsynlegum upplýsingum.

8. gr.

Undir eins og stjórn slysatryggingarsjóðsins hafa borist nægar upplýsingar um slysið, úrskurðar hún, hvort greiða skuli skaðabætur fyrir það og ákveður upphæð skaðabótanna. Úrskurðir sjóðsstjórnarinnar eru fullnaðar-úrskurðir.

9. gr.

Slysatryggingarsjóðnum skal stjórnað af 3 mönnum, er stjórnarráðið skipar til 3 ára í senn. Stjórnarráðið hefir yfirumsjón með stjórn sjóðsins. Kostnaðurinn við stjórn sjóðsins greiðist úr landssjóði.

10. gr.

Landssjóður ábyrgist með alt að 30000 kr., að slysatryggingarsjóðurinn standi í skilum. Slysatryggingarsjóðurinn tekur við eignum og skuldbindingum vátryggingarsjóðs þess, er stofnaður var með lögum nr. 53, 30. júlí 1909. Að öðru leyti eru þau lög úr gildi numin.

11. gr.

Stjórnarráðið setur nánari reglur um framkvæmd laga þessara, að fengnum tillögum stjórnar slysatryggingarsjóðsins.

12. gr.

Brot gegn lögum þessum varða 5—100 kr. sektum, sem renna að hálfu í slysatryggingarsjóð og að hálfu í sveitarsjóð, þar sem brotið er framið. Með mál út af brotum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

13. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1918.

(A. I, 65.)

14. gr. B. X.

Ed.

§29. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Magnúsi Torfasyni.

Við 14. gr. B. X.

Í stað »1600—1600« komi:
1800—1800.

(A. I. 66)

21. gr.

Ed.**830. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Magnúsi Torfasyni.

Við 21. gr.

Á eftir 6. lið komi nýr liður:

Ísafirði 90,000 kr. til raflýsingar. Lánið ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

(A. I, 67.)

12. gr. 5.

Ed.**831. Breytingartillaga**

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Kristinn Daníelsson.

Við 12. gr. 5.

Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Styrkur til hreppsbúa í Kjósarhreppi, til þess að leita sjer

læknishjálpar.....

300—300

Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni.

(A. I, 68.)

12. gr. 17. i.

Ed.**832. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Kristinn Daníelsson.

Við 12. gr. 17. i.

Fyrir »síðara árið« komi:

fyrra árið.

(A. I, 69.)

16. gr. 41.

Ed. 833. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Kristinn Danielsson.

Við 16. gr. 41.

Á eftir þeim lið komi nýr töluliður:

Til fyrirv. vitavarðar Jóns Helgasonar á Reykjanesi 500—500

(A. I, 70.)

Ed. 834. Breytingartillögur

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjárhagsnefnd.

1. Við 2. gr. a) í 3. lið:

Fyrir »50000—50000« komi:
70000—50000.

b) í 6. lið:

Fyrir »50000—50000« komi:
35000—50000.

c) í 10. lið:

Fyrir »325000—325000« komi:
275000—275000.

d) í 11. lið:

Fyrir »500000—500000« komi:
450000—500000.

e) í 12. lið:

Fyrir »300000—300000« komi:
275000—300000.

f) í 14. lið:

Fyrir »130000—130000 komi:
180000—180000.

2. Við 5. gr. 1.

Í stað orðanna í athugasemdinni:

»6 dagsláttur« komi:

5 dagsláttur.

(A. I, 71.)

Ed.**835. Nefndarálit**

um tekjubálk frumvarps til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjárhagsnefnd.

Enda þótt háttvirt neðri deild hafi fært niður tekjuáætlun þá, sem gerð er í fjárlagafrumv. stjórnarinnar fyrir árin 1918 og 1919, um 240000 kr. á fjárhagstímabilinu, þá verður þó nefndin að leggja til, að farið sje nokkru lengra í þeirri niðurfærslu á einstökum tekjuliðum. Hins vegar hefir nefndin hækkað nokkra tekjuliði með tilliti til aukinna tekna, sem búast má við að lög frá þessu þingi hafi í för með sjer. Þótt nefndin geti auðvitað engu spáð um það, hve nær stríðið verður á enda, þá hefir hún þó ekki talið ólíklegt, að afleiðingar þess myndu að minsta kosti á næsta ári draga að mun úr aðflutningum til landsins, og þá jafnframt að meiru eða minnu leyti hefta framleiðslu í landinu.

Það virðist því full ástæða til að áætla varlega tekjur af útfluttum og innfluttum vörum, sjerstaklega fyrra árið. Auðvitað getur tekjuáætlunin aldrei orðið nákvæm, eins og nú stendur á; hún verður að meiru eða minnu leyti að byggjast á líkum fyrir inn- og útflutningi, þótt hafa megi nokkra hliðsjón af tekjum undanfarinna ára.

Um hinar einstöku tillögur nefndarinnar skal það tekið fram, sem hjer segir:

Nefndin hefir lagt til að hækka tekjuskatt fyrra árið um 20000 kr., eða úr 50000 í 70000 kr. Þessa tillögu sína byggir nefndin á því, að nú er fyrir þinginu frv. til laga um breytingu á tekjuskattslögunum. Ef þetta frv. verður samþykkt, sem telja má nokkurn veginn víst, þá ætti tekjuskatturinn að hækka talsvert á næsta ári, þar sem árið 1916 mátti heita allgott ár til lands og sjávar, og enginn verulegur afturkeppur þá kominn í sjávarútveginn, en af þeim atvinnuvegum mun mega búast við mestu af skattinum. Hins vegar þótti nefndinni ekki fært að áætla tekjuskattinn eins háan síðara árið, því að fyrirsjáanlegt er, að framleiðslan verður miklu minni þetta ár en síðastliðið ár.

Nefndin leggur til, að vitagjald verði fyrra árið lækkað um 15000 kr. — Það má telja nokkurn veginn víst, að meðan stríðið stendur yfir verði mjög lítið um skipakomur til landsins, svo að vitagjald fyrir árið 1918 mun vera nægilega hátt áætlað 35000 kr., enda þótt lög um hækkun á því gjaldi verði afgreidd á þessu þingi.

Tóbakstollinn vill nefndin lækka um 50000 kr. hvort árið, þótt hliðsjón væri höfð af því frumv., sem nú liggur fyrir þinginu, um hækkun á þessum tolli, þá má gera ráð fyrir, að innflutningur á tóbaki verði nokkru minni á næsta fjárhagstímabili en undanfarin ár, ef marka má af því, hvað dregið hefir úr honum á þessu yfirstandandi ári.

Kaffi- og sykurtoll og vörutoll þykir nefndinni ekki varlegt að áætla meiri en 450000 kr. fyrra árið hinn fyrnefnda og 275000 kr. hinn síðarnefnda. Eftir

því sem stríðið varir lengur, má búast við, að innflutningur á þessum vörutegundum minki að miklum mun, bæði vegna siglingateppu og erfiðleika á að fá vörurnar í öðrum löndum. Hins vegar hefir nefndin ekki viljað lækka áætlunina á þessum tollum síðara árið, í þeirri von, að viðskiftin verði þá aftur komin í betra horf.

Nefndin leggur til, að pósttekjur verði hækkaðar um 50000 kr. á ári, og byggir þá hækkun á því, að telja má nokkurn veginn víst, að lög verði afgreidd frá þessu þingi, sem ákveða allmikla hækkun á burðargjaldi.

Þá leggur nefndin til, að örlítill breyting verði gerð við 5. gr. frv. Sú breyting fer fram á að prestinum í Breiðabólstaðarprestakalli sje ekki skylt að sljetta meira en 5 dagsláttur á þessum 2 árum fyrir árgjaldið af prestakallinu, kr. 142,38. Sá prestur, sem hjer á hlut að máli, hefir skrifað Alþingi og tekið það skýrt fram, að hann teldi harðari skilyrði óaðgengileg. En þar sem nefndin lítur svo á, að hag prestakallsins sje vel borgið með að verja árgjaldinu á þennan hátt, þá mælir hún eindregið með, að þessi litla breyting nái fram að ganga.

Samkvæmt því, sem hjer að framan er sagt, leggur því nefndin til, að tekjuáætlun sú, sem gerð er í frumvarpinu, verði færð niður í heild sinni um 70000 kr. á fjárhagstímabilinu. En þótt nefndin vildi ekki ganga lengra í tillögum sínum, þá dylst henni ekki, að miklar líkur eru til, að tekjuhallinn á næsta fjárhagstímabili verði að mun meiri en gert er ráð fyrir í frumvarpinu. En um slíkt er ekkert hægt að fullyrða, og verður því að láta reynsluna skera úr því.

Alþingi, 6. sept. 1917.

H. Hafstein,
form.

H. Steinsson,
skrifari og framsögum.

Guðm. Ólafsson.

(A. I, 72.)

15. gr. 20. d.

Ed.

836. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Guðjón Guðlaugsson.

Við 15. gr. 20. d. Liðurinn falli burt.

(A. I, 73).

16. gr. 20.

Ed.**837. Breytingartillaga**

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Guðjón Guðlaugsson.

Við 16. gr. 20.

Fyrir »4000—4000« komi:
8000—8000.

(A. I, 74.)

15. gr. 20. a.

Ed.**838. Breytingartillaga**

við 32. breytingartillögu fjárveitinganefndar á þingskjali 811.

Flutningsmaður: Kristinn Danielsson.

Við brtt. 811, 32. (Skáldastyrkur).

Í staðinn fyrir »12000—14000« komi:
13400—15400.

Til vara: 13000—15000.

(B. LXXII, 8.)

Nd.**839. Framhaldsnefndarálit**

um frumvarp til laga um lýsismat (þingskj. 776).

Frá sjávarútvegsnefnd.

Frumvarp þetta hefir orðið fyrir allmiklum breytingum í háttv. efri deild, og einni að minsta kosti, sem ekki verður talin til bóta.

Eftir frumvarpinu, eins og það fór frá neðri deild, var gert ráð fyrir því, að lýsismat yrði falið yfirfiskimatsmönnum og fiskimatsmönnum á hverjum stað, og gat þá ekki komið til mála að stofna sjerstaka, landslaunaða starfa vegna þess. En þessu hefir háttv. efri deild breytt svo, að lögreglustjórar geti skipað hvern sem verkast vill til starfans, og er með því stýrt inn á þá leið,

sem háttv. neðri deild vildi forðast, að fjölga landslaunuðum starfsmönnum að óþörfu, því að þótt lýsismatsmönnum sje ekkert kaup ætlað í þessu frumvarpi af opinberu fje, þá eru dæmin þess næg, að opinberir starfsmenn leita kaupbóta hvaðanæva.

Lýsismat er mjög auðunnið verk og engum fiskimatsmanni ofætlun að hafa það á hendi, enda skylt þeirra aðalstarfi.

Nú er nefndinni það ljóst, að breytingar á frumvarpinu og hrakningur þess milli deilda nú í þinglokin getur orðið því að falli og með því týnst ávinningur sá af lýsismatinu, sem framleiðendum mætti að því verða. Þess vegna kys hún að láta það óbreytt, og í því trausti, að lögreglustjórar skipi eigi að óþörfu aðra en fiskimatsmenn til starfans, ræður hún háttv. deild til að samþykkja frumv. óbreytt.

Alþingi, 5. sept. 1917.

Sv. Ólafsson,
form. og framsm.

B. R. Stefánsson.

Pjetur Ottesen,
skrifari.

Jörundur Brynjólfsson.

Matth. Ólafsson.

(A. I, 75.)

15. gr. 20. d.

Ed.

840. Breytingartillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmaður: Halldór Steinsson.

Við 15. gr. 20. d.

Eftir staflíðinn komi svo hljóðandi athugasemd:

Stjórninni er heimilt að fresta þessari fjárveitingu meðan stríðið stendur yfir og efni og vinna verða ekki að mun ódýrari.

(A. I, 76.)

15. gr. 27.

Ed.**841. Breytingartillaga**

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmaður: H. Steinsson.

Við 15. gr. 27.

Á eftir orðunum í athugasemdinni »eftir reikningi« komi:
er stjórnarráðið úrskurðar.

(A. I, 77.)

15. gr. 49.

Ed.**842. Breytingartillaga**

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmaður: H. Steinsson.

Við 15. gr. 49.

Í stað »800— 800« komi:
1000—1000.

(C. XXIII, 4.)

Ed.**843. Viðaukatillaga**

við breytingartillögu á þingskj. 798.

Flutningsm.: Þorsteinn M. Jónsson og Gísli Sveinsson.

Aftan við tillöguna bætist:

Stjórninni heimilast að verja fje úr landssjóði til framkvæmdar þessu.

(B. XXX, 2.)

Nd.

844. Nefndarálit

um frumvarp til laga um laxveiði (þingskjal 59).

Frá landbúnaðarnefnd.

Frumvarp þetta er endurskoðun á núgildandi lögum um friðun á laxi, frá 19. febr. 1886, og viðauki við þau. — Eftir lögunum er veiðitíminn 3 mánuðir á hverju sumri, og skal sýslunefndin í hverju hjeraði setja fastar reglur um það, hve nær veiðitíminn skuli byrja og enda. Í frumvarpinu er veiðitíminn *ákveðinn* 2½ mánuður, eða frá 15. júní til 30. ágúst. — Á veiðitímanum er lax *nú* friðaður 36 stundir á viku, eða frá náttmálum á laugardögum til dagmála á mánudögum, en eftir frumvarpinu er ætlast til, að þessi friðunartími sje 84 stundir á viku hverri, eða frá miðnætti aðfaranótt laugardags til hádegis á þriðjudögum. — Lögin banna að leggja net út frá báðum löndum, nema svo sje lagt, að 30 faðma bil eftir endilangri ánni sje milli veiðivjela. En frumvarpið segir, að aldrei megi leggja net, garða eða neitt annað, er tefji laxgöngu, svo »að skemra sje í milli en 190 metrar af lengd árinna landa í milli«. Frumvarpið gerir einnig ráð fyrir, að stærð möskvanna í lagnetum sje aukinn, eða að ummál þeirra sje 26 cm. (10¼ þuml.) í stað 23,5 cm. (9. þuml.), sem ákveðið er í lögunum um *öll laxanet*. Hins vegar getur frumvarpið *ekki* um möskvastærðina í *ádráttarnetum*.

Frumvarpið leyfir að nota til laxveiða lagnet, dráttarnet og veiðistengur, en bannar allar aðrar veiðiaðferðir og veiðarfæri, svo sem laxkistur, laxkvíar, eða aðrar fastar veiðivjelar, dráttarnet með poka (botnvörpur), laxasting, krók eða annan þvilíkan útbúnað. Aftur á móti heimilar frumvarpið að setja laxstiga í alla fossa, grafa niður árfarvegi, ámót og árósa, og greiða með því fyrir laxgöngu hvarvetna (samanber 6.—8. gr.).

Þá eru í frumvarpinu ný ákvæði um skipun laxveiðastjórnar, er skipuð sje minst þrem mönnum, kosnum af laxveiðendum, eða þeim sem laxveiðirjett hafa, og skulu þeir kosnir til þriggja ára í senn. Skal þessi laxveiðastjórn »hver í sínu takmarki« ákveða veiðistöðvar (lagnir og lagneta-stæði), og skrá þær í sjerstaka bók, sem til þess sje löggilt. »Enga veiðistöð má nota, nema hún sje ákveðin og lögskráð af laxveiðastjórn«. Laxveiðastjórn skal ákveðin þóknun af þeim, er hana kjósa, fyrir hverja veiðistöð, er þeir lögskrá. Skulu hlutaðeigendur veiðistöðva greiða gjaldið, og er lögskráningin eigi gildandi fyr en það er greitt.

Hreppstjórar skulu hafa eftirlit með, að lögin sjeu haldin.

Sektir fyrir brot eftir frumvarpinu varða frá 50—2000 kr., er fari hækkandi ef brotið er endurtekið. — Í núgildandi lögum um þetta efni eru sektirnar ákveðnar alt að 100 kr.

Ákvæðum 6. gr. laxfriðunarlaganna frá 19. febr. 1886, um *fjelagsveiði* í ám til meiri friðunar en lögin sjálf ákveða, er alveg slept, og sömuleiðis fyrir mælum sömu gr. og 7. gr. um heimild sýslunefnda til að setja reglugerðir, er ákveði skýrar en gert er í lögunum um ýms atriði þeirra.

Eins og þegar er sýnt, gerir þetta frumvarp um laxveiði ýmsar verulegar breytingar á laxfriðunarlögum. Sumar þær breytingar eru vafalaust til bóta, t. d. um styttingu veiðitímans, aukna möskvastærð, takmörkun veiði-áhalda og veiðiaðferða o. fl. Hins vegar telur nefndin ýmsar aðrar breytingar, er frumvarpið ræðir um, all-varhugaverðar. Má þar til nefna ákvæðið um 84 klukkustunda friðunina á viku hverri. Er hætt við, að reynt yrði að fara í kring um það, enda erfitt og nokkuð kostnaðarsamt að lita eftir, hvort lögin í þessu efni væru haldin eða ekki. Þessi takmörkun á veiðirjettinum mundi einnig mælast illa fyrir hjá flestum laxveiðendum, ef ekki öllum. Hitt mundi, ef til vill, reynast vinsælla, að fella niður þá 36 stunda friðun á viku, sem ákveðin er í laxfriðunarlögum, en fyrirskipa í stað þess viku hlje á allri laxveiði í *ött skifti* ár hvert yfir allan hinn lögákveðna veiðitíma, eins og farið var fram á í frumvarpi því um laxveiðar, er flutt var á Alþingi 1901.

Einnig virðist nefndinni, að ákvæðin í frumvarpinu um ádráttarveiði vera full rúm, og breytingin frá því, sem ákveðið er í laxfriðunarlögum, að því er þessa veiðiaðferð snertir, vera síst til bóta.

Nefndin er einnig í mjög miklum vafa um þörf og gagnsemi laxveiðastjórnar þeirrar, er frumvarpið mælir fyrir um, að skipuð verði. Starf hennar mundi reynast vandamt og miður vinsælt. Það mundi naumast verða hjá því komist, þegar farið yrði að ákveða veiðistöðvar í ám, að brjóta yrði sumstaðar í bág við rjett einstakra manna til lagna og veiðistöðva, er þeir hafa áður notað óátalið, eða verið notaðar af ábúendum viðkomandi veiðijarðar, jafnvel frá ómuna tíð. Það kemur ljósast fram, að þannig gæti farið, þegar athugað er ákvæði 3. gr. um 190 metra millibil milli neta eða lagna, horið saman við fyrirmæli frumvarpsins (í 10. og 11. gr.) um starfsvið og skyldur laxveiðastjórnar. Menn mundu kunna því illa að verða að leggja niður gaml- ar og góðar laxnetalagnir, er þeir hafa áður stundað um langt skeið. En hjá því yrði naumast komist, þar sem lagnir eru þjettar eins og sumstaðar er, t. d. í Hvítá í Borgarfirði og Ölfusá. Sjerstaklega mundi það geta valdið þrætu, óánægju og jafnvel misrjetti, ef tveir laxveiðendur ættu sína lögnina hvor, en svo skamt væri í milli, að það riði í bág við lögin. Annarhvor yrði að vikja eða leggja niður sína lögn, en hvorugur þættist, fremur hinum, skyldugur til þess. — Hvernig færi þá?

Án þess að nefndin vilji fara lengra út í þetta mál — laxveiðastjórnina og starfsvið hennar —, þá dylst henni það ekki, að hjer er um mesta vanda- ákvæði að ræða, og mjög vafasamt, hvort hentugt sje, eins og hjer hagar til, eða rjett, að lögleiða slíka laxveiðastjórn, sem frumvarpið ráðgerir.

Ástæða væri til að leita álits laxveiðenda um þetta atriði og fleira í frumv., áður en það yrði að lögum.

Árið 1899 leitaði fiskifræðingur landsins, *Bjarni kennari Sæmundsson* álits helstu laxveiðenda í landinu um það, hver ráð væru vænlegust til þess að vernda og efla laxveiðina, og hverra breytinga þeir óskuðu helst á laxfriðunar-arlögum frá 1886. Svörin flestra voru á þá leið, að stytta þyrfti veiðitímann og auka friðunina. Með hliðsjón af skýrslum laxveiðenda bjó fiskifræðingurinn til frumvarp um laxveiðar. Frumvarp samhljóða því var síðan flutt á Alþingi 1901. Það var samþykkt í neðri deild, en dagaði uppi í efri deild.

Síðan hefir laxveiðamálinu ekki verið hreyft á Alþingi, nema hvað fyrir

aukaþinginu 1914 lá frumvarp um að heimila sýslunefnd Árnessýslu að setja reglur um laxveiði í Hvítá og Ölfusá sem undanþágu frá 36 klukkustunda friðun þeirri, er getur í 1. gr. laxfriðunarlaganna frá 1886.

Nefndinni er heldur ekki kunnugt um, að þinginu hafi um undarfarin ár borist óskir, sist almennar, um breytingu á nügildandi lögum um laxveiði. Og hvergi hefir, svo nefndin hafi orðið vör við, verið minst á þetta mál á þingmálafundum í vor er leið. Það virðist því ekki vera neinn sjerstakur áhugi fyrir því meðal laxveiðenda, að lögunum sje breytt.

Að öllu þessu athuguðu, sem hjer hefir verið fram tekið, virðist nefndinni, að ekki geti komið til mála að afgreiða þetta frumvarp um laxveiði frá þinginu að þessu sinni. Hins vegar telur hún málið þess vert, að það sje athugað, og að laxveiðendur fái að segja sitt álit um það.

Fyrir því gerir nefndin það að tillögu sinni, að þessu máli verði vísað til stjórnarinnar, í því skyni, að stjórnin leiti umsagna laxveiðenda um frumvarpið, og leggi síðan álit þeirra fyrir Alþingi á sínum tíma.

Alþingi, 7. sept. 1917.

Stefán Stefánsson,
formaður.

Sigurður Sigurðsson,
framsögumaður.

Jón Jónsson.

Pjetur Þórðarson.

Einar Árnason.

(A, I, 78.)

Ed.

845. Nefndarálit

um frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjárveitinganefnd.

Oft hefir það þótt við brenna, að fremur væri naumur tími sá, sem háttv. neðri deild skamtaði efri deild til þess að athuga og afgreiða fjárlagafrumvörpin. En þó virðist nú í þetta sinn sem kastað hafi tólfunum í þessum efnum.

Fjárlagafrumvarp það, sem nú liggur fyrir, var, eins og kunnugt er, lagt fyrir háttv. neðri deild 3. júlí, en barst hins vegar frá henni til efri deildar eigi fyr en rjettum 2 mánuðum síðar, 3. þ. m., eða, með öðrum orðum, að útrunnum hinum reglulega þingtíma og þá er fast er að þinglausnum komið.

Að vísu eiga sæti í háttv. neðri deild fast að helmingi fleiri alþingismenn en í efri deild, og frá þeirri hlið skoðað verður að telja eðlilegt, að sú deild þurfi alllangan tíma í hvert skifti til þess, fyrir sitt leyti, að ganga frá fjárlagafrumvarpinu. En hins vegar sýnist þó öll sanngirni mæla með því, að

hún miðlaði eigi tíma þeim, sem efri deild getur haft fjárlagafrumvarpið með höndum, af jafnskornum skamti, sem raun hefir á orðið í þetta sinn. Því sje sá tími eigi lengri en nú eru horfur á, mætti gera ráð fyrir, að efri deild teldi sig eigi geta haft þau áhrif á fjárlögin, sem henni ber, nje heldur borið þá ábyrgð á útkomu þeirra, sem hún á að hafa til móts við háttv. neðri deild.

Siðan fjárlagafrumvarpið barst í vorar hendur frá neðri deild og þar til nú, að vjer finnum oss knúða til, tímans vegna, að skila því aftur frá oss, eru eigi liðnir nema einir þrír dagar. Gefur því að skilja, að ef fjárveitinganefndin hefði verið varbúin, þá mundu störf hennar, á jafnstuttum tíma, hafa farið í fullum handaskolum. Og það því fremur sem ýms erindi, er fjárveitinganefnd neðri deildar hefir annaðhvort alls eigi haft með höndum eða þá eigi nema að litlu leyti, hafa streymt inn á nefndina á þessum fáu dögum.

En það, sem borgið hefir nefndinni og gerir það að verkum, að hún telur sig geta sent frumvarpið svo að segja jafnharðan frá sjer aftur, er það, að hún frá þingbyrjun hefir gert sjer far um að kynna sjer sem best öll þau erindi og skjöl, er komið hafa til Alþingis, bæði frá stjórninni og öðrum, og snerta að einhverju leyti útgjaldahlið fjárlaganna. Hefir hún í þeim tilgangi, og til þess að sinna fjárlögum og fjáráukalögum yfirleitt, setið á samtals 50 fundum, er flestir hafa staðið yfir alt að 2 klukkustundum í einu.

Nefndinni var það þegar ljóst, að henni mundi eigi unt að draga svo úr útgjöldunum, að tekjuhalli sá, er fjárlagafrumvarp neðri deildar ber með sjer, lækkaði að mun. Og það því siður, sem hún var og er sömu skoðunar og hv. fjárveitinganefnd neðri deildar um það, að ekki tjái nú, frekar en endrarnær, að spara útgjöld til ýmsra verklegra framkvæmda, er miða til atvinnubóta og ekki þarf erlent efni til, enda þótt hið núverandi ófriðarástand geri hvorttveggja í senn, að draga úr tekjunum og auka útgjöldin á ýmsan hátt.

Nefndin hefir því ekki sjeð sjer fært að strika út eða lækka nokkra þá útgjaldaliði, er nokkuð verulega gæti um munað. En hins vegar hefir hún viljað gæta allrar varúðar í því að auka útgjöldin mjög mikið fram yfir það, sem þau hafa orðið hjá háttv. neðri deild. Enda mun láta nærri, að það, sem hún hefir sjeð sig neydda til að auka útgjöldin, geri eigi meira en jafnast upp á móti því, sem hún leggur til að sparað sje.

Breytingar þær, sem nefndin leggur til að gerðar sjeu á frumvarpinu, hafa þegar verið lagðar fram á sjerstöku þingskjali. En hjer vill nefndin leitast við að gera nokkra grein fyrir þeim og öðru því, er henni þykir sjerstaklega máli skifta.

9. gr.

Við þessa grein leggur nefndin eigi til að nein sú breyting sje gerð, er tölum verði talin. En það þykir henni rjett, að frumvarpið beri það með sjer, að núverandi landsfjehirði, sem er gamall og reyndur starfsmaður landsins, sje ætluð sjerstök eða persónuleg launaviðbót, er vitanlega kæmi þá eigi til útborgunar, ef svo kynni að fara, að nýr og litt reyndur maður tæki við starfinu. Þá þykir og nefndinni rjett að taka það fram, að hún gerir ráð fyrir, að peningaskápar þeir, sem losna við það að landið kaupir 2 nýja peningaskápa samkvæmt A. 6. lið, verða fluttir og notaðir við einhver þau embætti — svo sem sýslumanns- eða bæjarfógetaembætti — þar sem þörfin þykir brýnust fyrir þá.

10. gr.

Háttv. neðri deild hefir hjer áætlað alþingiskostnaðinn 100% hærri en stjórnin hafði gert. En þótt gera megi ráð fyrir því, að kostnaður þessi fari allmikið fram úr þeim 80 þús. króna, sem stjórnin hefir áætlað hann, þá virðist nefndinni svo mikil hækkun óþörf, sem hjer hefir verið gerð. Og það því fremur sem hún lítur svo á, að aukalþingiskostnað — þótt til kæmi — beri ekki að áætla eða taka upp í fjárlög, enda er það í samræmi við nýlega gefna yfirlýsingu frá hálfu forsetanna. — Nefndin telur því, að 50% hækkun frá því, sem stjórnin hefir áætlað kostnað þennan — eða 120 þús. króna — muni nægja.

11. gr.

Nefndin leggur til, að liðurinn B. 5. í þessari grein sje hækkaður úr 300 kr. upp í 500 kr. á ári. Er sú ástæða til þess, að hjer er um nauðsynjaverk að ræða, sem alls eigi má niður falla. Hins vegar hefir maður sá, sem veitt hefir aðstoð þessa, látið það í ljósi, bæði brjeflega og fyrir milligöngu skrifstofustjórans á 3. skrifstofu stjórnarráðsins, að hann mundi láta af þessum starfa, ef þóknun sú, er fyrir hann hefir verið greidd, yrði eigi eitthvað hækkuð.

Þá leggur nefndin og til, að 8. liðurinn, útgjöld til yfirsattanefnda og fyrir húsaskattsvirðingar, sje hækkaður um helming. Útgjöldin til þessa voru samkvæmt landsreikningnum 1914 kr. 377,00 og 1915 kr. 439,00, svo að það rjettlætir það fullkomlega að ákveða þau kr. 400,00 á ári. Meiri hluti nefndarinnar vill enn fremur gera þá breytingu á þessari grein, að fella niður athugasemdina við B. 10. Þykir honum, ef hún fær að standa, að tekið sje aftur með annari hendinni það, sem veitt er með hinni, að því er sjúkrahúsin og sjúkaskýlin snertir.

12. gr.

Nefndin getur ekki fallist á, að rjett sje að veita Jóni lækni Kristjánssyni bæði árin styrk til þess að reka lækningastofu sína. Því að bæði er þess að gæta, að hjer er, samkvæmt orðanna hljóðan, um dýrtiðarstyrk að ræða, sem eigi er gerandi ráð fyrir, að jafnauðsynlegur verði árið 1919 sem árið 1918, og að hjer eru fleiri »praktiserandi« læknar, og meira að segja læknar, er leggja að meira eða minna leyti stund á samskonar lækningaaðferðir, og munu því fremur finna sig sem út undan hafða, ef styrkur þessi er látinn standa óhreyfður bæði árin.

Þá vill nefndin og láta nægja að veita að eins 1000 kr. til undirbúnings landsspítalabyggingar fyrra árið. Hyggur hún, að hjer geti eigi verið um annan undirbúning að ræða en þann, sem framkvæma megi fyrir þetta fje, svo sem að velja stað fyrir væntanlega spítalabyggingu, og ef til vill útvega einhverjar frumteikningar, en telur hins vegar langt í land að þörf sje á frekari undirbúningi í þessum efnum, bæði vegna yfirstandandi ófriðarástands og sakir þess, hvað landsspítalasjóðurinn er enn þá smár, saman borið við það, sem slík bygging hlýtur að kosta.

Læknirinn á Víflsstöðum sendi stjórn og þingi erindi þess efnis, að nauðsyn bæri til að stofna hið fyrsta sjerstaka barnadeild við heilsuhælið. Fyrst og fremst af þeirri ástæðu, að nauðsynlegt sje í framtíðinni að nota meir nýtisku ljóslækningar þær, sem nú er byrjað að viðhafa við útvortis berkla, er sjerstaklega gera vart við sig hjá börnum og unglingum. Sýnir læknirinn fram á, að heppi-

legast yrði þá að taka núverandi bústað læknis fyrir þessa deild, en byggja í þess stað sjerstakan bústað fyrir lækninn. Bústaður læknis er nú mjög illa settur. Yfir honum eru sjúkrastofur, en mjög hljóðbært í hælínu, svo að hvorir tveggja, sjúklingar og heimilismenn læknis, hafa ónæði hvorir af öðrum. Þá er einnig mikið gerandi úr því, að þegar læknir hælísins er fjölskyldumaður, þá er sýkingarhætta fyrir börn hans yfirvofandi, ef innangengt er úr bústað hans í sjúkrabústaðinn. Er þá ógerningur að gæta barna svo, að þau geti ekki farið sjer að voða af þessum sökum.

Pótt nú nefndin hafi ekki sjeð sjer fært vegna núverandi dýrtíðar að leggja til, að fje verði veitt að þessu sinni til þess að byggja læknisbústað, þá vill hún veita þær 2 þús. króna, er læknir telur nauðsynlegar til aukningar á ljóslækn-ingatækjum hælísins og sýnir mjög glögglega fram á, að borið hafi einkar góðan árangur, þrátt fyrir það pótt ófullkomin hafi verið hingað til. En hvað hitt atriðið snertir, bygging sjerstaks læknisbústaðar, þá vill hún láta þess getið, að hún er því hlynt og telur rjett, að það verði gert í náinni framtíð. Og þar sem stjórninni mun nú verða veitt heimild til þess að undirbúa ýms fyrirhuguð opinber mann-virki, ef með þarf til atvinnubóta, þá álitur nefndin rjett, að undirbúningur undir þessa byggingu yrði eitt af þeim verkum.

Þá vill nefndin og hækka nokkuð styrkinn til sjúkrahúsa og sjúkraskýla, og þykist hún eigi þurfa að færa frekari ástæður fyrir því en hún þegar hefir gert í nefndarálini sínu um fjáráukalagafrumv. fyrir árin 1916 og 1917.

Landlæknir flutti nefndinni og mælti með erindi frá forstöðukonum Landakotsspítalans, þar sem farið var fram á 20 þús. króna dýrtíðarstyrk til nefnds spítala. Nefndin ljét sjer skiljast það, að þörf mundi hjer, sem svo víða annarsstaðar, á einhverri hjálp, sjerstaklega vegna kolaverðsins, en sá sjer hins vegar eigi fært að verða við svo hárrí kröfu. Í þeirri von, að dýrtíðinni verði nokkuð farið að ljetta árið 1919, leggur hún til, að dýrtíðarstyrkur sje veittur spítala þessum að eins fyrri árið, þó eigi nema helmingur þess sem um er beðið, en gerir á hina hliðina ráð fyrir því, ef landsstjórnin kann að hafa kol til umráða frekar en nú eru fyrir hendi, þá geri hún spítalastjórninni kost á að fá kol keypt með sem vægastu verði að unt er.

Utanfarastyrkinn til hjeraðslækna vill nefndin hækka um 500 kr. á ári og ætlar hverjum 200 kr. fyrir hverja mánaðardvöl erlendis, í stað 150 króna, og þykir henni sem þar sje eigi offrekt í farið, eftir því sem nú er ástatt.

13. gr.

Upphæðinni í 13. gr. A. 3. d. innan striks, 6500 kr., hefir nefndin breytt í 5600 kr. Stafar sú breyting að eins af því, að hjer er annaðhvort um ritvillu eða prentvillu að ræða, er var þeim mun meinlegri, sem hún sýnilega hefir haft áhrif á aðalupphæðina utan striks.

Um breytinguna á liðnum 13. gr. B. I. 3. lætur nefndin sjer nægja að vísa til álits fjárveitinganefndar neðri deildar.

Pótt nefndin hafi ekki lagt til, að nokkur breyting sje gerð á B. VI. (tillög til akfærra sýsluvega), þá vill hún í sambandi við þann lið taka það fram, að hún er samþykk ummælum og álini háttv. fjárveitinganefndar neðri deildar um brú yfir Hvítá í Borgarfirði, hjá Ferjukoti, og vegakafli að og frá henni.

Liðurinn 13. gr. D. IV. 12. leggur nefndin til að hækkaður sje um 300 kr. Orsökinn til þess er sú, að við það að bera saman fje það, sem í nógildandi fjárlögum er veitt til hinna ýmsu ritsímastöðva, við fjárhæðir þær, sem í fjárlagafrumvarpinu nú eru til þeirra ætlaðar, kom það í ljós, að ritsímastöðin í Vestmannaeyjum var sú eina, sem ekkert var hækkað hjá. En það taldi nefndin ekki rjett, með því að gera má ráð fyrir, að kostnaður við þessa ritsímastöð hljóti að stiga í svipuðu hlutfalli og við aðrar ritsímastöðvar, sjerstaklega að því er snertir eldsneyti.

Þá hefir nefndin og komið fram með tillögu um, að hækka laun vitalástjóra um 200 kr. Styðst sú tillaga á aðra hlið við það, að maður þessi er búinn að vera alllengi í þjónustu landsins, og á hina hliðina er við því búið, ef launin eru eigi eitthvað hækkuð, að hann leiti sjer atvinnu annarsstaðar en í þjónustu þess, þar sem honum munu hafa verið boðnar ýmsar stöður aðrar vel launaðar.

14. gr.

Nefndin leggur til að hækka liðinn B, I, a. um 200 kr. hvort árið, og er tilgangur hennar með því sá, að prófessor Sigurður P. Sivertsen fái notið þeirra 400 kr. árlegu persónulegu launaviðbótar, er hann hefir haft, út næsta fjárhagstímabil. Finst nefndinni öll sanngirni með því mæla, og það því fremur sem prófessorinn hefir nú á þessu sumri orðið að takast ferð á hendur til útlanda sjer til lækninga, er hlotið hefir að kosta hann mikið fje.

Þá vill og nefndin hækka styrkinn til unglingaskóla (lýðskóla) utan Reykjavíkur, Akureyrar og Hafnarfjarðar um 500 kr. Og er það í því skyni gert, að unglingaskólinn á Hvammstanga, sem, samkvæmt öllum upplýsingum, verður að teljast góðs maklegur, fái notið sömu hlunninda sem t. d. unglingaskólinn á Núpi í Dýrafirði. Eigi vill nefndin lækka neitt styrkinn til gagnfræðaskólans í Flensborg, en vill hins vegar gera það að skilyrði fyrir landssjóðsstyrknum, að skólanum sje lagður nokkur styrkur úr bæjarsjóði Hafnarfjarðarkaupstaðar og sýslusjóði Gullbringusýslu, með því að hjeruð þessi njóta vitanlega mestra hagsmuna af skóla þessum.

15. gr.

Laun 1. bókavarðar við landsbókasafnið leggur nefndin til að hækki um 200 kr. á ári, og virðist það eigi þurfa neinnar skýringar. En þar sem nefndin vill láta hækka liðinn 1. f., fjárupphæðina til þess að kaupa bækur og handrit til bókasafnsins, um 1000 kr. hvort árið, þá er tilgangurinn sá, eins og at-hugasemdin ber með sjer, að safnið eignist sögnfræðasafn Jónasar heit. Jónssonar háskóladyravarðar, ásamt handriti hans af íslenskri sálmafræði, sem ekkja hans ætlar að gefa safninu, ef kaupin takast. Og þar sem söngfræðasafn þetta hefir verið gefið falt fyrir 5000 kr., gæti landsbókasafnið, með þeirri aðferð sem hjer er lagt til að nota, greitt til fulls andvirði söngfræðasafnsins á 5 árum.

Styrk til þess að ljúka við útgáfu safnsins »Lög Íslands, öll þau sem nú gilda«, 1500 kr. hvort árið, vill nefndin veita. Telur hún að slík bók muni reynast mjög þörf og geti orðið að notum bæði löglærðum og ólöglærðum mönnum.

Styrkinn til skálda og listamanna telur nefndin rjett að hækka um 2000 kr. síðara árið. Byggir hún þá tillögu sína eigi hvað sist á því, að háttv. neðri

deild hefir samþykkt að veita sjerstökum manni 2000 kr. styrk fyrra árið til tónfræðináms í Pýskalandi, og hjer er af fjárveitinganefnd farið fram á að veita öðrum mjög efnilegum, en fátækum listamanni, Gunnlaugi P. Blöndal, 1200 kr. styrk, sömuleiðis fyrra árið, til teikni- og pentlistarnáms, sem yrði þá samtals 3200 kr. hækkun á listamannastyrknum fyrra árið, fram yfir það sem háttv. neðri deild hefir sett hann síðara árið. En sje hann hækkaður um 2000 kr. síðara árið, eins og fjárveitinganefndin leggur til, verður mismunurinn minni á árunum, enda ekki ósennilegt, að síðara árið komi fram, eins og fyrra árið, einhverjir nýir menn á þessu sviði, sem sjeu þurfandi og maklegir fyrir einhvern styrk.

Útgjöldin til þess að semja og búa undir prentun íslenska orðabók með íslenskum þýðingum leggur nefndin til að færð sje niður í hið upprunalega, 3000 kr. á ári. Lítur nefndin svo á, að vjer verðum að láta oss nægja að halda einn mann við þetta starf, enda óvíst, hvernig færi um samkomulag og samvinnu milli tveggja manna.

Þá leggur nefndin og til, að breytt sje 27. liðnum, styrknum til dr. Helga Jónssonar. Vill hún að honum sje skift í tvent, og fái doktorinn að halda þeim 1800 kr. hvort árið, sem hann hefir haft til mýrarannsóknar og grasafræði. En í öðru lagi sje honum veitt 1200 kr. fyrra árið, til rannsóknar á næringargildi þörungunga til mannelis og skepnufóðurs og meðferð þeirra. Lítur nefndin svo á, að slíkri rannsókn verði að vera að mestu lokið á einu ári, að minsta kosti, ef hún á að geta að nokkrum notum komið nú í dýrtíðinni, sem mun hafa verið meðfram tilætlunin. En að veita árlegan styrk í þessu skyni telur nefndin með öllu tilgangslaut.

Liðurinn 51, styrkurinn til Sigurðar reglubóða og dannebrogsmanns Eiríkssonar, leggur nefndin til að falli burt á þessum stað, en í þess stað verði nefndum heiðursmanni veittur hæfilegur ellistyrkur í 18. greininni. Hefir nefndin ástæðu til að ætla, að hann sjálfur muni telja sóma sínum og hagsmunum fult svo vel borgið með því, enda þótt styrkurinn sje ákveðinn þar lægri.

16. gr.

Fjárveitinguna til undirbúnings húsmæðraskóla vill nefndin fella niður fyrra árið. Lítur hún svo á, að eftir því sem nú er ástatt, og þar sem stofnun húsmæðraskóla virðist enn eiga nokkuð langt í land, þá sje nægilegt að fjárveiting þessi sje látin standa að eins seinna árið.

Nefndinni barst á síðustu stundu erindi frá vegamálastjóra. Fer hann þar fram á 2200 kr. fjárveitingu fyrra árið til þess að fullgera áveituna á Miklavatns-mýri. Það sem hann telur að gera þurfi, er að koma í veg fyrir það, að við upp-tök aðaláveituskurðarins safnist sandur, er hindrar það, að vatnið úr ánni geti runnið inn í skurðinn, svo og að sprengja upp klappir í botni skurðarins, er á stöku stað eru framrensi vatnsins til hindrunar. Nefndin áleit, að hjer væri um nauðsynjamál að ræða, og að óumflýjanlegt væri að veita þessa áminstu upphæð, til þess að mannvirki það, sem hjer um ræðir, gæti að notum komið, og því mikla fje, sem í það hefir verið lagt, væri ekki á glæ kastað.

Nefndin hafði meðal annara skjala með höndum erindi frá hreppsnefnd Landmannahrepps, þar sem farið er fram á 5000 kr. styrk til sandgræðslutilrauna í hreppnum. Nefndinni er það kunnugt, að brýn þörf kallar hjer að, og telur áhuga þann og viðleitni, sem Landmenn hafa sýnt á því að reyna til að hefta

sandblásturinn, í alla staði virðingarverða, og vill því, þótt eigi telji hún hægt að verða við fullum óskum þeirra, láta rjetta þeim nokkra hjálparhönd. Hefir hún í því skyni fært upphæð þá, sem ákveðin er til sandgræðslu, upp um 1000 kr. hvort árið. Og er þá beinn tilgangur hennar, og eftir samkomulagi við forstjóra sandgræðslumálanna, að Landmannahreppur verði aðnjótandi þessarar hækkunar beggja áranna, en vitanlega með sömu skilyrðum og annar sandgræðslustyrkur er veittur.

Þess vill nefndin láta getið í sambandi við 16. lið, þótt hún leggi ekki til að hækka hann, að hún telur rjett, að stjórnin veiti af honum styrk efnilegum mönnum, er leggja stund á rafmagnsfræði, sjerstaklega smíði og viðgerðir á áhöldum til þeirra nota.

Þá leggur nefndin til, að hækkaður sje styrkurinn til Fiskifjeldagsins handa erindreka erlendis. Telur hún 4000 kr. á ári hvorki heilt nje hálf, og annaðhvort sje að veita 12000 kr., eins og fjárveitinganefnd neðri deildar hefir stungið upp á, eða alls ekkert í þessu skyni. En um leið og nefndin leggur það til, gengur hún út frá því sem sjálfsögðu, að á sínum tíma og þegar raknar úr því ástandi, sem nú er, verði sömuleiðis veitt svipuð fjárupphæð til samskonar erindreka fyrir hönd landbúnaðarins. En þar sem nú á þessu fjárhagstímabili getur eigi orðið nema um þennan eina erindreka að ræða, — erindreka fyrir hönd sjávarútvegsins — þá telur nefndin rjett, að honum væri falið af stjórninni — er að sjálfsögðu skipar hann eftir tillögum Fiskifjeldagsins — að grenslast eftir heppilegustum aðferðum til þess að sjóða niður kjöt og leita eftir markaði fyrir það, sem og hver tiltök væri með flutning á kældu og freðnu kjöti, svo sem stjórn Landbúnaðarfjeldagsins hefir farið fram á að gert yrði, í brjefi, dagsettu 14. júlí þ. á., til Alþingis.

18. gr.

Við þessa grein hefir nefndin gert, eða lagt til að gerðar yrðu, svo smávægilegar breytingar, að henni þykir ekki taka því að fara um þær orðum í nefndaráliti sínu. En það vill hún taka fram, að form þessarar greinar þykir henni vera orðið óviðfeldið og óskipulegt, og gerir því ráð fyrir að koma með breytingartillögu til umbóta á því við 3. umræðu.

21. gr.

Breytingin við þessa grein miðar að eins til þess að meiningin komi skýrara í ljós, að þingið að eins heimilar stjórninni, en skipar ekki, að veita þau lán, sem um er getið í greininni. En þyki orðalag breytingartillögunnar koma illa heim við suma liði greinarinnar, má auðveldlega laga það til þriðju umræðu, eða jafnvel að eins í prentuninni.

Að því er snertir þær breytingartillögur nefndarinnar, sem eigi hefir verið minst á hjer, lætur hún nægja, að þeirra verði getið í framsögunni.

Alþingi, 6. sept. 1917.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
ritari.

M. J. Kristjánsson.

Hjörtur Snorrason.

Karl Einarsson,

(B. CXIII, 1)

Ed.**846. Frumvarp**

til laga um frestun á skólahaldi skólaárið 1917—1918.

Frá fjárhagsnefnd.

1. gr.

Frestað skal til 15. dags febrúarmán. 1918 skólasetning og skólahaldi í öllum þeim skólum, sem kostaðir eru eða styrktir með fjárframlagi af lands-sjóði, sýslusjóðum, sveitarsjóðum eða bæjarsjóðum.

Undanskildar ákvæði þessu eru þær deildir háskólans, sem eiga að ganga undir fyrra eða síðara hluta embættisprófs í vetur eða vor, svo og 4. og 6. bekkur Hins almenna mentaskóla. Í þeim deildum fer um kenslutím-ann eftir venjulegum reglum.

2. gr.

Landsstjórnin gerir þær ráðstafanir, er með þarf, til þess að skipsferð verði frá helstu kauptúnnum kringum land til Reykjavíkur á tímabilinu frá 10. jan. til 10. febr. Þyki henni auðsætt fyrir miðjan janúar 1918, að slíkra skips-ferða verði ekki kostur fyrir áður greindan tíma, eða hamli is eða ófriður, þá er heimilt, að ákveðið sje með stjórnarauglýsing, að skólahaldi sje frestað lengur en tilgreint er í 1. gr. þessara laga í öllum þeim skólum, er þar er greint.

3. gr.

Föstum kennurum við skóla þá, sem um ræðir í 1. og 2. gr., skal greiða laun þeirra óskert, eins og kensla hefði byrjað á þeim tíma, er reglugerðir greina. Svo skal og greiða stundakennurum, sem ráðnir hafa verið til kenslu skólaárið 1917—1918, áður en lög þessi eru samþykkt sem lög frá Alþingi, um-samið kaup fyrir þá kenslu, er þeir hafa verið ráðnir til, eins og kenslan hefði staðið frá 1. okt. 1917.

4. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(A. X, 9.)

Nd.**847. Frumvarp**

til laga um fiskiveiðasamþyktir og lendingasjóði.

(Eftir eina umr. í Ed.)

1. gr.

Sýslunefndum veitist vald til þess að gera samþyktir um ýmisleg at-
riði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum, sjeu þeir ekki
stærri en 30 smálestir, með þeim takmörkum og skilyrðum, sem nefnd eru í
lögum þessum.

2. gr.

Þegar sýslunefnd virðist ástæða til að gera samþykt, annað hvort fyrir
alla sýsluna eða nokkurn hluta hennar, skal hún kveðja til almenns fundar
í hjerði því, sem ætlast er til, að samþyktin nái yfir, og eiga atkvæðisrjett á
þeim fundi allir þeir hjerðsbúar, sem kosningarrjett hafa til Alþingis. Sýslu-
nefnd ákveður fundarstað og fundardag með nægum fyrirvara, en sýslumaður
skal vera fundarstjóri, eða í forföllum hans einhver nefndarmanna. Ef fund-
arstjóri verður að takast ferð á hendur til fundarstaðarins, ber honum 4 kr. á
dag í dagpeninga og auk þess ferðakostnaður eftir reikningi, er sýslunefndin
úrskurðar, og greiðist hvorttveggja úr sýslusjóði.

3. gr.

Nú er kaupstaður innan þeirra takmarka, sem samþykt á að ná yfir,
og ganga þá 3 menn, er bæjarstjórn kys til þess úr sínum flokki, inn í sýslu-
nefndina, ávalt þegar ræða skal um samþyktir þær, er lög þessi hljóða um,
og boðar sýslumaður þá á fund sýslunefndar, þegar slík mál koma fyrir;
eiga þeir þá atkvæði um alt það, er samþyktina snertir, á sama hátt og sýslu-
nefndarmenn. Kaupstaðarbúar sækja sameiginlega með sýslubúum fundi þá,
sem um er rætt í 2. gr., og greiða með þeim atkvæði um samþyktir, og eiga
ávalt rjett á að setja samþykt út af fyrir sig, eftir ákvæðum þessara laga.

4. gr.

Sýslunefnd ber undir álit og atkvæði funda þeirra, sem um er rætt í
2. gr., sbr. 3. gr., frumvörp til samþykta þeirra, er hún vill koma á. Nú hafa
fundarmenn fallist á frumvarp nefndarinnar með $\frac{2}{3}$ atkvæða þeirra, er greidd
hafa verið, og skal þá sýslunefndin senda stjórnarráðinu frumvarpið til stað-
festingar. En ef breytingartillögur hafa verið gerðar við frumvarpið á fund-
inum og samþyktar með $\frac{2}{3}$ hlutum greiddra atkvæða, setur sýslunefndin þær
inn í frumvarpið, ef henni þykja þær á rökum byggðar, og sendir þær síðan
stjórnarráðinu sem fyr segir. En álitum sýslunefndin, að breytingartillögurnar
eigi ekki að taka til greina, ber hún það af nýju undir atkvæði hjerðs-

manna, hvort þeir æski, að frumvarpið verði staðfest án þessara breytinga, og ef fundurinn felst þá á frumvarpið með $\frac{2}{3}$ atkvæða, ber að senda það stjórnarráðinu til staðfestingar.

Það frumvarp, eða breytingartillaga við frumvarp, sem ekki hefir verið samþykkt með $\frac{2}{3}$ atkvæða á hjeradsfundi, er fallið, og má ekki koma fram í nýju frumvarpi sýslunefndar fyr en að ári liðnu.

5. gr.

Nú virðist stjórnarráðinu ákvarðanir í samþykkt, sem því hefir verið send til staðfestingar, ganga of nærri rjetti manna eða þröngva um of atvinnufrelsi, eða að þær á einhvern hátt komi í bága við lög eða grundvallarreglur laganna, og synjar það þá um staðfesting sína, en gefa skal það sýslunefndinni til kynna ástæðurnar fyrir neitun sinni. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, fyrirskipar um birting hennar og ákveður, hve nær hún skuli öðlast gildi, og er hún upp frá því skuldbindandi fyrir alla þá, sem í því hjerði stunda fiskiveiðar á bátum, sem samþykktin nær til, hvort sem þeir eiga heima í hjerðinu eða eru aðkomandi.

Samþykkt þeirri, er stjórnarráðið hefir staðfest, má ekki breyta á annan hátt en með þeirri aðferð, er hún var stofnuð. Samþykktin heldur ekki gildi lengur en 10 ár í senn, en endurnýja má hana um jafnlangan tíma í senn á sama hátt, er hún var sett.

Stjórnarráðið hlutast til um, að fiskiveiðasamþykktir sjeu prentaðar í B-deild Stjórnartíðindanna.

6. gr.

Í samþykktum þessum má ákveða um þau atriði, sem áriðandi eru fyrir fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum innan 30 smálesta í því hjerði, er samþykktin nær yfir, svo sem um það, hver veiðarfæri og heitu skuli hafa við fiskiveiðar á hverjum stað og hverjum árstíma, og eins um það, hvort fiskilóðir og net megi að færu veðri og forfallalaust og af ásettu ráði liggja í sjó yfir nóttu, og hvernig neta- og lóðalögnum skuli hagað til þess að fiskiveiðum sje ekki varnað um skör fram eða handfæraveiði sje spilt. Svo má og með samþykkt setja reglur um niðurburð fyrir fisk og slægingu á sjó.

Með samþykkt má og banna niðurskurð á hákarli á opnum skipum eða mótorbátum, sem lög þessi gilda um, um lengri eða skemri tíma árs.

Í samþykkt skal ávalt ítarlega ákveða um eftirlit með því að hennar sje gætt, og hvernig greiða skal kostnað við það.

7. gr.

Í samþykktum þessum má enn fremur ákveða, að skip þau, er samþykktin nær til, skuli greiða gjald í lendingarsjóð, og skal því fje einungis varið til þess að bæta lendingar á samþyktaarsvæðinu, hvort heldur með því að ryðja lendingar, gera bryggjur og skjólgarða, setja upp leiðarljós eða framkvæma önnur mannvirki, er miða að því að greiða fyrir fiskiútveginum.

Lendingarsjóður skal vera í ábyrgð sýslunefndar, er sjer um ávöxtun fjárens á sem tryggastan og haganlegastan hátt, og veiti hún fje úr sjóðnum, er þörf þykir, til framkvæmda framangreindra fyrirtækja.

Lendingasjóðsgjaldið má ákveða fyrir hverja vertíð alt að 2 kr. af hlut, eða 1% af afla skipsins eða 3 kr. af lest í rúmmáli skipsins. Formaður eða skipstjóri annast um greiðslu gjaldsins, og greiðist það af óskiftum afla.

Í samþyktninni skulu settar reglur um innheimtu gjaldsins, og má taka það lögtaki á þann hátt, er segir í lögum 16. des. 1885.

8. gr.

Fyrir brot á staðfestri fiskiveiðasamþykkt má ákveða sektir frá 5—500 krónur, er renni í lendingarsjóð, eða ef enginn lendingarsjóður er á samþyktaðinu, þá í fátækra sjóð; svo má og ákveða, að öll veiðarfæri, sem brúkuð eru gagnstætt ákvæðum samþyktaðar, megi skipaðir umsjónarmenn taka og flytja í land án úrskurðar yfirvalds, en tafarlaust skulu þeir tilkynna lögreglustjóra upptökuna og málavöxtu, og má hann með úrskurði ákveða, að veiðarfærin skuli höfð í haldi uns eigandi eða umboðsmaður hans sýnir vottorð lögreglustjóra um það, að sá, er veiðarfærin voru upptekin fyrir, sje sýknaður með dómi eða málssókn gegn honum fallin niður, eða hann hafi greitt sektir þær, er honum hafa verið gerðar, eða sett fullgilda tryggingu fyrir þeim.

Ákveða má og að afli, sem fenginn er með ólöglegri veiðiaðferð, skuli vera upptækur og andvirði hans renna í lendingarsjóð, eða, ef hann er ekki til, í fátækra sjóð.

9. gr.

Með brot gegn samþykktum samkvæmt lögum þessum skal fara sem opinber lögreglumál.

10. gr.

Með lögum þessum eru þessi lög numin úr gildi:

Lög nr. 28, 14. des. 1877, um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Viðaukalög nr. 12, 12. maí 1882, við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 24, 4. des. 1886, um breyting á lögum 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 52, 20. des. 1901, um breyting á lögum 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 53, 10. nóv. 1905, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 28, 11. júlí 1911, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum, og lög 10. nóv. 1905 um viðauka við nefnd lög.

Lög nr. 27, 22. okt. 1912, um breyting á lögum nr. 53, 10. nóv. 1905, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

(B. LXXXIV, 8).

Nd.**848. L Ö G**

um breyting á lögum nr. 12, 9. júlí 1909, um breyting á lögum um stofnun landsbanka 18. sept. 1885, m. m.

(Afgreidd frá Nd. 7. september.)

1. gr.

1. gr. orðist svo:

Í stjórn Landsbankans eru 3 bankastjórar, er stjórnarráðið skipar. Skál einn þeirra hafa leyst af hendi próf í lögfræði, er veitir rjett til embætta þeirra á Íslandi, er lögfræðingar skipa.

Stjórnarráðið getur vikið bankastjórum frá um stundarsakir, einum eða fleirum, þegar því þykir brýn nauðsyn til bera, og að fallu og öllu, ef miklar sakir eru, enda geri þeim skriflega grein fyrir, hvað veldur.

Stjórnarráðið setur mann til að gegna bankastjórastarfi um stundarsakir, ef bankastjóri forfallast eða sæti hans verður óskipað að sinni.

2. gr.

3. gr. orðist svo:

Bankastjórar annast dagleg störf bankans. Nákvæmari fyrirmæli um samband þeirra sín á milli getur ráðherra sett.

3. gr.

4. gr. orðist svo:

Stjórnarráðið skipar bókara og fjehirði bankans og vikur þeim frá, hvort tveggja að fengnum tillögum bankastjórnar. Aðra sýslunarmenn skipar bankastjórnin og vikur þeim frá. Hún ræður starfstíma þeirra o. s. frv. Tveir bankastjórar skulu undirskrifa svo að skuldbindi bankann, ef gefa skal út eða framselja víxla, önnur verðbrjef eða aðrar skriflegar skuldbindingar.

Kvittanir frá bankanum eru því að eins fullgildar, að fjehirðir hafi ritað undir þær og þeim fylgi áritun bókara um að þær sjeu athugaðar. Fjehirðir bankans má eigi greiða neina fjárhæð úr bankanum, sem samþykki bankastjórnar þarf til, nema með samþykki tveggja bankastjóra.

Verði ágreiningur milli bankastjóranna um eitthvert mál, er bankann varðar, ræður meiri hluti bankastjórnarinnar.

4. gr.

5. gr. 1. setning orðist svo:

Bankastjórar hafa í árslaun 6000 krónur.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918.

(B. XCII, 9.)

Ed.

849. L Ö G

um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum o. fl.

(Afgreidd frá Ed. 7. september.)

1. gr.

Rjett er hverjum þeim, sem heimilt er að lögum að versla hjer á landi, að fá sjer útmældar óbygðar lóðir í kaupstöðum eða löggiltum kauptúnum til verslunar. Sama rjett eiga sjávarútvegsmenn, búsettir hjer á landi, til að fá sjer útmældar lóðir í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum og veiðistöðum til útvegs. Bæði þeim, er lóðina eiga í löggiltu kauptúni eða veiðistöð eða stórar óbygðir lóðir í kaupstöðum, og öðrum, sem önnur lögmæt rjettindi eiga yfir landinu eða lóðunum, er skylt að láta af hendi svo mikla óbygða lóð, sem þörf er á til fyrirhugaðrar verslunar eða sjávarútvegs, enda sje lóðin eigi nauðsynleg til verslunar, sjávarútvegs eða iðnaðar, sem þar er fyrir.

2. gr.

Útmæling lóða samkvæmt 1. gr. má aldrei fara fram, nema hreppsnefnd eða bæjarstjórn, þar sem útmælingar er beiðst, veiti meðmæli sín. Þegar þau meðmæli eru fengin, skal sá, er útmælingar æskir, beiða lögreglustjóra hennar skriflega. Skal þá dómkveðja 2 þar til hæfa menn, og ákveður lögreglustjóri með þeim lóð þá, sem þörf er á og taka má til atvinnurekstrar samkvæmt 1. gr. Að því loknu skulu hinir dómkvöddu menn meta lóðina til sölu, ef sá, sem lóð er tekin frá, æskir þess, að hún verði til eignar tekin, en til leigu, ef hann æskir þess, að hún verði tekin til leigu, enda ákveður lögreglustjóri með hinum dómkvöddu mönnum leigutímann. Um mat og framkvæmd eignarnáms fer að öðru leyti að lögum.

Nú er lóð tekin til afnota að eins, og er þá hvorum aðilja rjett að krefjast mats á lóðarleigu af nýju á hverjum 10 ára fresti.

3. gr.

Það skal með öllu bannað að leggja þá kvöð á lóðir eða húseignir í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum eða veiðistöðum, að eigi megí nota þær til verslunar eða annarar tiltekinnar atvinnu.

4. gr.

Þótt einstakir menn kunni að eiga höfn þá, sem löggilt kauptún er við, mega þeir eigi bægja neinum frá að leggja skipum sínum þar við akkeri, nje frá aðgangi að höfninni til þess að ferma eða afferma skip, að svo miklu leyti, sem það kemur ekki í bága við bryggjuafnot sjálfra þeirra, og eigi má landeigandi heldur varna stjórnarvöldum eða einstökum mönnum að gera bringa, landfestar eða önnur skipsfesta-áhöld þar á höfninni, þar sem svo hagar til, að þess konar áhöld eru nauðsynleg. Ef einstakir menn eiga höfn, skipalægi

eða uppsátur í veiðistöð, mega þeir eigi heldur meina öðrum mönnum að leggja þar fiskiskipum sínum eða nota uppsátur eða önnur lendingargögn, nema í bága komi við afnot sjálfra þeirra, nje heldur banna öðrum að gera þar lendingabætur eða aðrar umbætur, sem nauðsynlegar eru sjávarútvegi þar. Hafnabætur og lendinga má þó að eins gera eftir tilvisun lögreglustjóra, og kveður hann með sjer 2 þar til hæfa menn, sem kunnugir eru hafnarlegu og lendingarstað. Endurgjald til handa landeiganda fyrir nám hafnar hans eða uppsáturs til eignar eða afnota og afnot hafnargagna og lendinga fer eftir lögum um eignarnám.

Nú notar einhver hringa, landfestar eða önnur skipsfestaráhöld eða lendingartæki, sem hann hvorki á nje hefir umráð yfir, og ber honum þá tafarlaust að láta áhöldin laus við eiganda eða umráðamann, þegar skip þeirra þurfa á þeim að halda, að viðlögðum 20 kr. sektum fyrir hvern dag, er hann lætur fyrirfarast að sleppa áhöldunum, og bæti þar að auki alt það tjón, er af því kann að leiða, að hann ljet þau ekki laus þegar í stað.

Skip það, er notar heimildarlaust hafnartæki eða lendingartæki annars manns, og farmur þess, er að veði fyrir sektum og skaðabótum.

5. gr.

Fyrir útmælingar eftir 1. og 4. gr. skal beiðandi greiða lögreglustjóra, auk ferðakostnaðar, 6 krónur á dag. Um kaup matsmanna fer eftir lögum um framkvæmd eignarnáms.

6. gr.

Lög þessi ná ekki til Reykjavíkur.

7. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 3, 13. mars 1891.

(B. XC, 3).

Ed.

850. L Ö G

um samþyktir um kornforðabúr til skepnufóðurs.

(Afgreidd frá Ed. 7. september.)

1. gr.

Heimilt er sýslunefndum að gera samþyktir fyrir einn hrepp eða fleiri um kornforðabúr til skepnufóðurs.

2. gr.

Þegar sýslunefnd þykir þörf á, eða fær óskir um það frá einni sveitar-

stjórn eða fleirum iðnan sýslu, að gera samþykkt fyrir sýsluna eða nokkurn hluta hennar, skal hún með nægum fyrirvara kveðja til fundar á svæði, sem ætlast er til að samþykktin nái yfir. Eiga atkvæðisrjett á þeim fundi allir, er á því svæði búa og kosningarrjett hafa til Alþingis. Sýslunefnd kveður á um fundarstað, en oddviti hennar, eða sá, er nefndin hefir kjörið til þess, tiltekur fundardag og stjórnar fundi. Skal hann hafa kjörskrá við hendina.

3. gr.

Á fundi þeim, er getur um í 2. gr., leggur fundarstjóri fram frumvarp til samþykktar, er áður hefir verið samþykkt af sýslunefndinni. Fallist fundarmenn á frumvarpið óbreytt með $\frac{2}{3}$ hlutum atkvæða, sendir sýslumaður það stjórnarráðinu til staðfestingar og löggildingar. Eins fer um frumvarpið, þótt fundurinn geri við það breytingar, ef þær eru samþykktar með $\frac{2}{3}$ hlutum atkvæða og sýslunefnd fellst á þær. En vilji sýslunefndin ekki fallast á breytingartillögur, er fundurinn gerir, skal kveðja til fundar á ný. Fallist þá fundurinn á frumvarpið óbreytt með $\frac{2}{3}$ hlutum atkvæða, fer um það sem fyr segir.

Frumvarp til samþykktar, er eigi hefir náð $\frac{2}{3}$ atkvæða á samþykktarfundi, er fallið og má eigi koma fram af nýju í sýslunefnd fyrir en á næsta aðalfundi sýslunefndar.

4. gr.

Nú er samþykkt gerð eins og fyrir er mælt og send stjórnarráðinu til staðfestingar. Virðist stjórnarráðinu hún koma í bága við grundvallarreglur laga eða rjett manna, er samþykktin endursend án staðfestingar. Fylgja henni þá synjunarástæður stjórnarráðsins. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, skipar fyrir um birting hennar og tiltekur, hve nær hún öðlist gildi. Gildir hún upp frá því fyrir alla þá, er á því svæði búa, er hún nær yfir.

Samþykkt, er stjórnarráðið hefir staðfest, má eigi breyta á annan hátt en þann, er hún var stofnuð.

5. gr.

Í samþykkt skulu ávalt vera ákvæði um stjórn kornforðabúrsins. Þar skal og kveða á um tillög til forðabúrsins, útlán á korni og endurgreiðslu þess, endurnýjun kornsins og viðhald forðabúrsins. Enn fremur skulu þar vera ákvæði um eftirlit það, er þarf til þess að samþykktarinnar sje gætt, og hvernig kostnað við forðabúrið skuli greiða.

6. gr.

Arskostnað við forðabúrið, þann er eigi greiðist af notendum þess, skal greiða úr sveitarsjóði. Vextir af þeim hluta forðans, sem eigi er notaður, svo og fyrningargjald eða endurnýjunarkostnaður á honum, endurgreiðist sveitarsjóði úr landssjóði að helmingi, þó eigi yfir 1 kr. fyrir 100 kg. korns í þessum hluta forðans.

7. gr.

Stjórn kornforðabúrsins sendi stjórnarráðinu fyrir lok júlímánaðar ár hvert skýrslu um forðabúrið fyrir næstliðið fardagaár, ásamt reikningi yfir kostn-

að við það. Skal stjórnarráðið þá greiða forðabúrinu styrk þann úr landssjóði, sem því ber samkvæmt 6. gr. þessara laga, og sje styrkurinn greiddur fyrir 1. dag októbermánaðar.

8. gr.

Nú vill hreppur eða sýsla tryggja sjer kornforða á þann hátt að semja við kaupfelag eða kaupmann um að hafa fyrirbyggjandi ákveðinn kornforða á tímabilinu frá 1. janúar til maímánaðarloka, til ráðstöfunar fyrir sveitarstjórn eða sýslunefnd, og skal þá gera samþykkt þar um fyrir hreppinn eða sýsluna á þann hátt, sem fyrir er mælt í lögum þessum. Í samþykkt má ákveða meðal annars um kostnað við geymslu forðans og ábyrgð og hversu kostnaður sá greiðist.

9. gr.

Nú er kornið látið ónotað að því sinni, eða einhver hluti þess, og kemur til kasta sýslunefndar eða hreppsnefndar að greiða umsamdan kostnað af þessum hluta kornsins, og fæst þá helmingur hans endurgreiddur af landssjóði, þó eigi yfir 1 kr. fyrir 100 kg. korns í hinum ónotaða hluta forðans.

10. gr.

Samning þann, sem hjer ræðir um, svo og reikningsskil fyrir notkun forðans og kostnaðinum, skal senda stjórnarráðinu, svo að glögglega verði sjeð, hvað landssjóði ber að greiða.

11. gr.

Öll gjöld til kornforðabúrsins, svo og útistandandi skuldir þess, má taka lögtaki samkvæmt lögum frá 16. des. 1885.

12. gr.

Fyrir brot mót löggilttri samþykkt má ákveða sektir, 2—20 kr., er renna til kornforðabúrsins.

13. gr.

Með brot gegn samþykktum skal farið sem almenn lögreglumál.

14. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 24, um samþyktir um kornforðabúr til skepnufóðurs, frá 9. júlí 1909, og viðaukalög nr. 47, 10. nóv. 1913, við nefnd kornforðabúrslög.

(C, V, 2.)

Ed.**851. Tillaga**

til þingsályktunar um skilyrði fyrir styrk til búnaðarfjelaga.

(Eftir eina umr. í Nd.)

Alþingi ályktar, að ákvæðið um tímatakmarkið í skilyrðum Alþingis (A. almenn skilyrði) fyrir styrkveitingu úr landssjóði til búnaðarfjelaga frá 29. apríl 1911, að eftir árið 1919 megi skoðunarmaður eigi taka upp í jarðabótaskýrslu »túnasljettun, túnútgræðslu eða sáðreiti, þar sem eigi er áburðarhús og salerni«, komi eigi til framkvæmda fyr en eftir árið 1925.

(B. XXVII, 8.)

Nd.**852. Frumvarp**

til laga um stofnun húsmæðraskóla á Norðurlandi.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Húsmæðraskóla skal stofna í grend við Akureyri. Skal hann veita konum þá kunnáttu, sem nauðsynleg er hverri húsmóður og gerir hana færa um að gegna vel stöðu sinni. Skal búskapur rekinn í sambandi við skólann.

2. gr.

Skólinn skal rúma 40 heimavistir og kenslustofur fyrir allt að 50 nemendur, auk íbúðar forstöðukonu og þjónustufólks, svo og geymslu fyrir matvæli, eldsneyti o. fl. Hann skal byggður úr steinsteypu eftir uppdrætti, er stjórnarráðið samþykkir, og útbúinn með nýtísku tækjum til matreiðslu, hitunar, lýsingar og ræstunar.

3. gr.

Skólanum stýrir forstöðukona, er tekið hefir próf í þeim kenslugreinum, er 4. gr. ákveður. Hún ræður kennara með samþykki skólanefndar, er stjórnarráðið skipar.

4. gr.

Námsgreinar eru:

A. Verklegar:

Matreiðsla allskonar, og sje sjerstök áhersla lögð á matreiðslu úr innlendum efnum og að hagsýni og nýtni sje ávalt gætt.

Framreiðsla matar og drykkjar.

Ræstun og þvottur.

Saumar og hirðing fatnaðar.

B. Bóklegar:

Efnafræði, sjerstaklega efnasambönd fæðunnar.

Heilsufræði, einkum hjúkrunarfræði.

Meginatriði uppeldisfræðinnar.

Búreikningar.

Nánari ákvæði um námsgreinar skulu sett með reglugerð.

5. gr.

Landssjóður leggur fram $\frac{2}{3}$ af stofnkostnaði, gegn $\frac{1}{3}$ annarstaðar að. Hann skal rekinn fyrir landsfje og stendur undir umsjón stjórnarráðsins, er setur reglugerð um nánari tilhögun hans.

6. gr.

Lög þessi koma til framkvæmda þegar efni og annað, sem með þarf til skólans, verður fáanlegt með viðunanlegum kjörum.

(B. XXVII, 9.)

Nd.

853. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um stofnun húsmæðraskóla á Norðurlandi.

Frá Matth. Ólafssyni.

Við 2. gr. Fyrir »40 heimavistir« komi:

30 heimavistir.

(A. I, 79.)

15. gr. 1. b.

Ed.

854. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjárveitinganefnd.

Við 15. gr. 1. b. (Laun 1. bókavarðar landsbókasafnsins).

Fyrir »1800—1800« komi:

2000—2000.

(C. XXIII, 5.)

Nd.

855. Pingsályktun

um uppeldismál.

(Samþykkt í Nd. 7. september).

Neðri deild Alþingis skorar á stjórnina að rannsaka uppeldismálakerfi og athuga þetta:

1. Hvort eigi mundi rjettara að láta skólaskyldu koma á menn 16—20 ára, en láta þá foreldra og hjeruð sjá fyrir því, að börn hafi tilskilda þekking undir staðfestinguna, en landið kosti ekki annað við þá kenslu en eftirlit með prófum.
2. Hvern veg þá skyldi haga skólum handa mönnum á skólaskyldu aldri, og einkum hvernig kensla í öllum þjóðlegum íslenskum fræðum megi njóta sín sem best, og söngur og íþróttir og annað það, sem fegrar lífið og gleður mennina.
3. Hvern veg breyta þyrfti kennaraskólanum til þess, að kennarar verði vel hæfir til kenslu þeirrar, er þá yrði að ætla þeim.
4. Hver kjör þá yrði að bjóða þeim, svo að viðunanlegt væri.
5. Hvort eigi mætti gera hvorttveggja að spara fje og bæta gagnfræðaskóla með því að fækka þeim, og steypa saman bókfræðikenslu karla og kvenna í öllum almennum námsgreinum, og styrkja síðan eigi aðra kvennaskóla en þá, er kenna það, er konur einar læra.
6. Loks að rannsaka, hvort eigi muni tiltækilegt að flytja hinn almenna mentaskóla og kennaraskólann til hinna fornu skólasetra, Bessastaða eða Skálholts, eða á einhverja opinbera eign í nærsýslunum við Reykjavík.

Enn fremur skorar deildin á stjórnina að rannsaka, hversu bætt verði úr verstu göllunum á því fyrirkomulagi sem er, þar til lokið er rannsókn þeirri, sem greinir hjer að ofan, eða önnur skipun verður á ger, einkum hvern veg megi komast hjá að láta kennara sæta miskunnarlausri meðferð.

(A. V, 11.)

Nd.

856. Framhaldsnefndarállt

um frumvarp til laga um lögráð (þingskjal 768).

Frá allsherjarnefnd.

Hv. Ed. hefir við eina umræðu málsins fallist á þær breytingar, sem frv. þetta tók í Nd., nema þær, að lögheitin skyldu vera: *lögræði*, *fjárræði*, *sjálfræði*, *fjárráður*, *fullráður*, *sjálfráður*. Hins vegar hefir hv. Ed. aftur fallið frá því að hafa neitunar-ó-ið milli samskeytanna *fjár-* og *-ráða*, *-sjálfs-* og *-ráða* (*fjáróráða*, *sjálfsóráða*) o. s. frv. Fyrir *lögræði* setti Ed. *lögráð* (flt.), *sjálfræði*, *sjálfráð* (flt.), *fjárræði*, *fjárráð*.

Endingin *-ræði* merkir eigi ávalt, *hvernig ráðið er*, eins og hv. allsherjarnefnd segir í áliti sínu á þskj. 702, heldur einnig *hæfileika eða rjett til að ráða*. Má nefna sem dæmi orðið *sjálfræði*, er í fornu máli merkir *rjett til að ráða sjer sjálfur* eða *möguleika* til þess (sjá Fritzner v. *sjálfræði*). Allir þekkja og orðin: *alræði*, *þjóðræði*, *forræði* (sem er afgangalt orð og merkir rjett, vald eða heimild til að ráða fyrir eða yfir). Ekki er það rjett, sem hv. Ed. segir, að endingarnar *-ræði* og *-ráður*, sjeu yfirleitt »að eins settar saman við *lgsingarorð*, ekki nafnorð«. *Vandræði*, *bjargræði*, *svikræði*, *kvalræði*, *vjelræði* sýna það. Einnig er *-ræði* skeytt aftan við forsetningar eða atviksorð, svo sem *forræði*, *samræði* o. s. frv. Beygingarreglur tungu vorrar og orðmyndunarreglur þola hvorttveggja. En vjer fellum oss betur í þessu sambandi við orðmyndirnar *-ræði* og *-ráður* en *-ráð* og *-ráða*, og þykir sjerstaklega myndin *-ræði* eiga betur við en myndin *-ráð*, lýsa betur hugmyndinni, sem í orðinu á að felast. Um *-ráð* má enn geta þess, að »sjálfsráð« þykir oss óviðfeldið. Þar er eigi s-ins þörf til að forðast hljóðgap (hiatus), eins og t. d. í sjálfshól og sjálfselska. En hv. Ed. hefir að vonum þótt »*sjálfráð*« (no. flt.) óviðfeldið, og því skotið s-i á milli.

Orðin »*ráðamaður*« og »*lögráðamaður*« eru í fullu samræmi við orðin »*lögræði*«, »*fjárræði*« og »*sjálfræði*«. *Ráðamaður* er fyrirsvarsmaður ólögráðra rjett nefndur. Hann ræður fyrir þá, hefir ráðin fyrir þá. En sjálft »*lögræðið*« fyrir þá hefir hann auðvitað ekki. Það er eigi til, fyr en þeir sjálfir öðlast það.

Enn getum vjer þess, að lögnefni stjórnarfrv. hafa um hrið verið höfð við kenslu í Háskólanum, og eru því orðin föst í máli Háskólans og nemendur orðnir þeim vanir. Enn fremur er nefndinni það kunnugt, að heiti þessi hafa nú þegar verið notuð í rjettarmáli landsyfirdómsins. Þykir oss því varhugavert, að önnur lögnefni verði í þessu efni samþykkt en þau, sem nú tíðkast, og oss þykja þar að auki betri en þau, sem hv. Ed. hefir samþykkt. Viljum vjer ráða hv. deild til að setja aftur inn í frv. lögnefni stj.frv., og ráði síðan sameinað Alþingi, hvað ofan á verður. Leggjum vjer því til, að frumv. verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGUM.

1. »Lögráð« í fyrirsögn frv. verði:
lögræði.
2. Alstaðar í frv., þar sem fyrir koma orðin:

»lögráð«,
 »sjálfráð«,
 »fjárráð«,
 »hálfráð«,
 »sjálfráða«,
 »fjárráða«,
 »fullráða«,
 »ósjálfráða«,
 »ófjárráða«,
 »ófullráða«,
 »hálfráða«,

komi í þeirra stað orðmyndirnar:

lögræði,
 sjálfræði,
 fjárræði,
 hálfræði,
 sjálfráður,
 fjárráður,
 fullráður,
 ósjálfráður,
 ófjárráður,
 ófullráður,
 hálfráður,

hver á sínum stað í tölum, kynjum og föllum, sem við eiga.

3. Fyrir »eru« í 1. gr. komi:
er.
4. Fyrir »hvorum tveggja« í 7. gr. 1. málsg. komi:
hvorutveggja.

Á aðrar orðabreytingar Ed. getum vjer fallist.

Alþingi, 7. sept. 1917.

Einar Arnórsson,
form. og framsögum.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Einar Árnason.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(B. XLII, 9.)

Nd.**857. Framhaldsnefndarállt**

um frv. til laga um stefnubirtingar.

Frá allsherjarnefnd.

Þetta frv. er komið hingað aftur frá háttv. Ed. með nokkrum breytingum, sem nefndin ræður háttv. deild til að samþykkja, að undanskilinni lítilfjörlegri breytingu í 8. gr., sem eigi er auðið að samþykkja vegna breytinga, er vjer leggjum til að gerðar verði á frv. um lögræði.

Aðalbreytingin, sem frv. hefir tekið í Ed., er sú, að 12.—16. gr., um endurupptöku mála, eru feldar burt. Hinar breytingarnar eru fremur lítilvægar, og mun nokkur grein verða gerð fyrir þeim við framsögu.

Samkvæmt þessu ráðum vjer háttv. deild til að samþykkja frv. með þessari

BREYTINGU.

Fyrir »ósjálfráða« og »ófjárráða« í 4. málsg. 8. gr. komi:
ósjálfráðum og ófjárráðum.

Alþingi, 8. sept. 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.Magnús Guðmundsson,
skrifari og framsögum.

Einar Arnason.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(B. V, 9.)

Ed.**858. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um bæjarstjórn Ísafjarðar.

Frá Magnúsi Torfasyni.

Við 32. gr. Á eftir orðunum »lög nr. 26, 16. nóv. 1907« komi:

að því er byggingarmálefni snertir.

(B. XXXVI, 13.)

Sp.**S59. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um breyting á 1. gr. tolllaga fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911.

Frá fjárhagsnefnd Nd.

Við 1. gr. Á eftir tölul. a. komi nýr töluliður, svo hljóðandi:

b. Tölul. 7. orðist þannig:

Af tóbaki alls konar, reyktóbaki, munntóbaki, neftóbaki og óunnu tóbaki kr. 3,00 af hverju kg.

(B. CIX. 2.)

Nd.**S60. Frumvarp**

til laga um rekstur loftskýfastöðva á Íslandi.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Landið hefir einkarjett til að setja á stofn og starfrækja stöðvar fyrir þráðlaus firðviðskifti á Íslandi og í íslenskri landhelgi.

2. gr.

Þráðlausar firðviðskiftastöðvar á erlendum skipum og í íslenskri landhelgi má að eins nota samkvæmt þeim ákvæðum, sem ráðuneyti Íslands setur í reglugerð. Ráðuneytið getur bannað öll þráðlaus firðviðskifti innan íslenskrar landhelgi og gert þær ráðstafanir, er nauðsynlegar þykja til þess að banninu verði hlýtt.

3. gr.

Þráðlausar firðviðskiftastöðvar á íslenskum skipum, hvort heldur eru innan eða utan íslenskrar landhelgi, sem ekki eru eign landssjóðs, má að eins setja á stofn og starfrækja að áður fengnu leyfi ráðuneytisins. Sje skilmálum leyfisins um útbúnað og rekstur stöðvanna ekki fullnægt, getur ráðuneytið afturkallað leyfið. Ef óskað er að stöðvar þær, sem eru starfræktar þegar lög þessi öðlast gildi, fái starfræktar áfram, verður að sækja um leyfi til ráðuneytisins innan átta vikna frá staðfestingu laganna, og ákveður það, hvernig rekstri þeirra skuli hagað.

4. gr.

Innan íslenskrar landhelgi og á Íslandi má að eins að fengnu leyfi ráðuneytisins og með þeim skilyrðum, sem leyfið ákveður, setja upp og nota stöðvar eða annan útbúnað til þráðlausra firðviðskifta.

5. gr.

Ákvæði þau í lögum um ritsíma og talsíma á Íslandi frá 20. október 1905, 15. gr., er snerta þagnarskyldu starfsmanna landssímans og hegningu á brotum á þagnarheiti, gilda einnig fyrir þráðlaus firðviðskifti. Ákvæðin í 16. gr. sömu laga, um samsvarandi reglur fyrir starfsmenn einkafjelaga, gilda einnig um starfsmenn þráðlausra firðviðskifta á skipum.

6. gr.

Fyrir brot á 1.—4. gr. þessara laga eða reglugerð þeirri, sem lög þessi heimila ráðuneytinu að setja, skal auk þess, að óleyfilega gerð eða notuð tæki skulu upptæk, og ef afbrotið ekki varðar þyngri hegningu, hegna með sektum eða alt að 6 mánaða fangelsi. Með mál út af brotum á lögum þessum eða reglugerð þeirri, er samkvæmt þeim verður sett, skal fara sem almenn lögreglumál.

(C. XXX, 2.)

Nð.

861. Állt fjárveitinganefndar

um till. til þingsályktunar um hagnýting á íslenskum mó og kolum til eldsneytis.

Fjárveitinganefndin hefir athugað þingsályktunartillögu á þingskj. 813, og sjer ekki að fjárhagsatriðið sje til fyrirstöðu.

Alþingi, 8. september 1917.

Pjetur Jónsson.

Bjarni Jónsson,
frá Vogu.

(B. LXXXIX, 2.)

Nð.**862. Nefndarálit**

um frv. til laga um veðurathuganastöð í Reykjavík.

Frá mentamálanefnd.

»Vindurinn blæs og þú heyrir hans þyt, en þú veist eigi, hvaðan hann kemur eða hvert hann fer«. Þetta þótti lengi vel óyggjandi sannindi, en nú leika menn sjer að því að vjefengja það, síðan mönnum varð ljóst, að loft og lögur eru sams eðlis, er hvorttveggja leitar jafnvægis, ef raskast, og verða af straumar. Sæfaröndum er mikil nauðsyn á að þekkja lagarstrauma, enda er það eigi mjög torvelt, er þeir eru stöðugir eða breyta sjer eftir sjávarföllum og öðrum orsökum, háðum alkunnum lögmálum. Sæfaröndum er lífsnauðsyn að þekkja loftstraumana eða vindana. Þar er þó erfiðara viðfangs, því að breytingar þeirra eru tíðari, að undanteknum nokkrum staðvindum, og háðar orsökum, sem eru dreifðar í tíma og rúmi. Tilraunir til þess að fullnægja þessari lífsnauðsyn hafa leitt hug og rannsóknir manna að þeirri vísindagrein, sem nefnist veðurfræði.

Í fyrstu fækst sú fræði við allt sem er og verður í lofti (meteorologia), en nú er hún nálega eingöngu horfin að þeim hlutum, sem gerast í gufuhvolfi jarðar og valda veðrabreytingum eða vita á að veður breytist. Til þess eru veðurathugunarstöðvar hafðar, en úr athugunum þeirra reyna menn að fá vitneskju um veðurfar og orsakafesti þá, er ræður fyrir breytingum á því.

En lítið almenningsgagn væri slíkt, ef engir fengi að vita, aðrir en þeir sem á stöðvunum vinna. Þess vegna hafa menn hitt það ráð að setja veðurvarastöðvar í fiskiver og á aðra sjósóknarstaði, til þess að gera veðurspár stöðvarinnar kunnar meðal þeirra manna, er sækja sjó, einkum á vjelbátum og opnum bátum og seglskipum, þótt stærri sje. Og öllum er gott að vita veðrið fyrir, hversu góðum skipum sem þeir stýra.

Árið 1859 var sett á stofn í Lundúnum fyrsta veðurathuganastöðin með þetta fyrir augum. Fjekk hún skeyti viðs vegar að á Bretlandi, og reyndi eftir þeim að geta sjer til um vind og veður, og sendi síðan samdægurs skeyti um það til veðurvarastöðvanna. Þær ljetu síðan almenning vita með glöggum merkjum, er sjá má langt að. Enga trú lögðu menn á þessa veðurspádóma og þótti lítið til koma. Einkum þótti mörgum vísindamönnum í veðurfræði þetta vera markleysa. En árið 1861 breyttist þetta mikið. Þá var einn dag birt í Nýjakastala viðvörun frá stöðinni í Lundúnum og var spád ofviðri. En logn var á og hlógu menn að spádóminum og reru um daginn. En næsta morgun fór hláturinn af, því að þá var við ströndina hrönn af brotnum skipum og sjó dauðum mönnum. Nú fóru menn að taka eftir veðurvaranum, og forstöðumenn stöðvarinnar unnu af meira kappi en áður og með betri trú á málefnið. Urðu og skjótt miklar framfarir, svo að 1885 voru rjettir spádómar 79%, en 1890 voru 87% rjettir og 1894 voru 92% rjettir.

Af þessu er augljóst, að slíkar veðurathugunarstöðvar í sambandi við hagnafelt veðurvarakerfi bjarga aragrúa af mannlífum.

Því er það augljóst, að miklu er til kostanda að hafa veðurvara sem víðast í veiðistöðvum og höfnum, þar sem sigling er mikil, og af þeirri ástæðu leggur nefndin með því, að lög verði sett um veðurathuganastöð í Reykjavík og veðurvarakerfi í sambandi við hana, og frumvarp þetta því látið fram ganga.

Kostnað stöðvarinnar er vant að áætla nákvæmlega, en þó má segja með nokkurri vissu, að árlegur kostnaður verður eigi mikill. Tveir menn munu nægja sem segir í frv., og þyrfti sennilega 5000 kr. til launa handa þeim; þá er og húsaleiga um 600 kr. á ári, efniskaup, segjum 400 kr., skeytakostnaður á að geta 2000 krónur, og eru þá skeyti innanlands ekki reiknuð neitt, heldur að eins skeyti frá Noregi, Englandi og Vesturheimi. Auk þessa vextir og afborganir af stofnkostnaði. Hversu mikill sá kostnaður verður, getum vjer eigi sagt með vissu. Kaupa þarf til nokkurra athugunarstöðva nauðsynleg áhöld, svo sem hitamæli, loftvog, vindmæli, rakamæli, regnmæli, einingarmæli, sólskinsmæli eða skýmæli, veðurvita, birtumæli og rykmæli. Á veðurvarastöðvum þarf að reisa stangir, áþekkar siglutrjám, og hafa í dragreipi til þess að vinda upp veðurmerki. Eru þau einföld mjög, keilur, sem snúa sitt á hvað eftir merkjaskrá, sem birt er almenningi, en ljósberar um nætur, er segja til veðurs eftir einföldu og auðlærðu kerfi. Við þennan kostnað bætist þóknun til þeirra manna, er rækja stöðvarnar, um 150 kr. að meðaltali. Væri nú stöðvarnar, athugunarstöðvar og veðurvarastöðvar, 20 samtals, þá yrði sá kostnaður 3000 kr. Árlegur kostnaður yrði því um 12000 kr. Þyrfti eigi mörg mannlíf á ári til þess að borga þá upphæð. Um framkvæmd laganna og fyrirkomulag alt mundi stjórnin að sjálfsögðu fara eftir ráðum sjerfræðinga í þessari grein, og kveðja sjer til aðstoðar þann mann, sem verða ætti forstöðumaður. Þinginu verður það jafnan ófæra að ákveða slíkt með lögum, og verður því að ætla stjórninni að gera um það fyrirskipanir með þeim hætti, sem fyr segir.

Alþingi, 9. sept. 1917.

Bjarni Jónsson frá Vogu, Jörundur Brynjólfsson.
form. og framsögum.

Sv. Ólafsson. Stefán Stefánsson. Magnús Pjetursson.

(C. XXXI, 3.)

Ed.

863. Tillaga

til þingsályktunar um vegamál.

(Eftir síðari umr. í Nd.)

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að athuga og undirbúa undir næsta þing það, sem hjer segir:

1. Hvort eigi sje rjett, að vegurinn frá Krosshöfða í Hjaltastaðapínghá að Fagradalsbraut við Egilsstaði verði tekinn upp í tölu flutningabrauta.
2. Beiðni frá Hafnfirðingum um þjóðveg á milli Hafnarfjarðar og Suðurlandsbrautar á hentugum stað sje athuguð og málið undirbúið.
3. Athuguð sje sú krafa frá Múlasýslum, um að viðhaldskostnaði Fagradalsbrautar sje að nokkru ljett af sýslunum, með því að meiri hluti brautarinnar liggur í óbygðum.
4. Athuguð sje sú krafa frá Árnesingum og Rangæingum, að ljett verði af sýslunum viðhaldi flutningabrautarinnar frá vegamótum undir Ingólfsfjalli og austur að Ytri-Rangá.
5. Þá hlutist stjórnin til um það, að vegamálastjóri haldi að öðru leyti áfram þeim athugunum, sem þegar mun vera byrjað á, að koma vegakerfi landsins í fast horf, og jafnframt að gera tillögur um, hvar mest nauðsyn beri til framkvæmda í vega- og brúargerðum.

(B. LXXXIII, 3.)

Nd.

864. Frumvarp

til laga um samþyktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Í kaupstöðum geta bæjarstjórnir gert samþyktir um lokunartíma sölubúða.

2. gr.

Í samþyktum þessum má kveða á um það, að kaup og sala megi eigi fara fram í sölubúðum kaupmanna tiltekinn tíma á sólarhring hverjum, eða tiltekna daga, eftir því sem til hagar á hverjum stað, svo og að kaupmenn skuli skyldir að loka sölubúðum sínum á tilteknum tíma.

Setja má og í samþykt samskonar ákvæði um kaup og sölu utan sölubúða, er fram fer á götum eða torgum á varningi, er eigi má selja nema samkvæmt verslunarleyfi.

3. gr.

Nú hefir bæjarstjórn gert samþykt samkvæmt 1. gr., og skal hún þá senda frumvarpið stjórnarráðinu til staðfestingar.

Nú virðist stjórnarráðinu ákvæði í samþykt ganga of nærri rjetti manna eða atvinnufrelsi, eða brjóta bág við almennar grundvallarreglur laga, og synjar það þá samþykt staðfestingar, en tilkynna skal það bæjarstjórn á-stæður fyrir synjun sinni. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþyktina og ákveður, hve nær hún skuli koma til framkvæmdar.

Samþykkt heldur gildi sínu 10 ár í senn, nema breytt sje eða afnumin áður, en endurnýja má hana, á sama hátt og hún var sett, jafnlangan tíma.

Samþyktir samkvæmt lögum þessum skal birta í B-deild Stjórnartíðindanna.

(B. XXVIII, 9.)

Nd.

865. L Ö G

um breytingar á og viðauka við lög nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands.

(Afgreidd frá Nd. 8. september.)

1. gr.

Á eftir tölulið 7 í 2. gr. laga nr. 35, 20. október 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands, komi tveir nýir liðir, svo hljóðandi:

8. Tengilína milli Hjarðarfells og Borgarness.

9. Talsímalínan Vík í Mýrdal — Hornafjarðar.

2. gr.

4. gr. í greindum lögum orðist svo:

Til þriðja flokks teljast þau talsímasambönd, sem fyrirhuguð eru, en ótalin í 1. og 2. flokki, svo sem: Til Grenivíkur, Hvammstanga, Skagastrandar og Kálfshamarsvíkur, Grundarfjarðar, Unaóss og Borgarfjarðar austur, Loðmundarfjarðar, Raufarhafnar, Súgandafjarðar, Reykjarfjarðar (Kúvíkna) og Trjeykylisvíkur í Strandasýslu; til Snæfjalla og þaðan að Höfða í Grunnavík; til Staðar í Aðalvík um Hesteyri, frá Hesteyri að Höfn á Hornströndum; um Barðastrandarsýslu; frá Borgarnesi að Svignaskarði; frá Hafnarfirði um Garðahverfi til Sviðholtshverfis á Álftanesi; frá Hafnarfirði um Voga til Grindavíkur; frá Keflavík til Hafna; frá Hraungerði að Torfastöðum í Biskupstungum og upp í Hreppa, upp á Land og niður í Þykkvabæ í Rangárvallasýslu; svo og frá Eystri-Garðsauka að Hlíðarenda.

Enn fremur símakerfi í kaupúnum og þorpum, sem landssjóður eignast.

3. gr.

Á eftir orðinu »aðallinum« í 5. gr. 3. málsg. laganna komi:
og gera aðrar nauðsynlegar ráðstafanir.

4. gr.

Aftan við 6. gr. laganna bætist:

Litlar þráðlausar firðviðskiftastöðvar er stjórninni og heimilt að stofnsetja, eftir því sem þörf er á, annað hvort til þess að koma einstökum landshlut-

um í samband við símakerfi landsins eða vegna siglinganna. Skal hjerað það, er hlut á að máli, venjulega taka þátt bæði í stofnkostnaði og rekstrarkostnaði þessara stöðva, eftir því sem landsstjórnin ákveður í hvert sinn lögum samkvæmt.

5. gr.

Á eftir orðunum »samkvæmt 5. gr.« í 7. gr. laganna komi:
(að undan skildum 8. og 9. lið 2. greinar).

6. gr.

9. gr. laganna orðist svo:

Það skal jafnan vera skilyrði fyrir því, að stofnsettar sjeu talsímastöðvar til almenningsnota, að hreppurinn ábyrgist starfræksluna eftir þeim reglum, sem gilda um venjulegar talsímastöðvar og landsstjórnin ákveður nánar.

Þegar samningar þeir falla úr gildi, sem nú eru milli símastjórnarinnar og sveitarstjórna um greiðslu kostnaðarinnar við rekstur símastöðva, eða stofnsettar eru nýjar stöðvar, greiðir landssíminn af kostnaði þessum ekki minni hluta en hjer segir:

a. Af rekstrarkostnaði I. flokks B. $\frac{4}{5}$.

b. — — — II. — $\frac{2}{3}$.

c. Rekstrarkostnað símastöðva III. flokks greiðir landssíminn venjulega að hálfu, en rekstrarkostnað þeirra stöðva, sem settar eru í þágu einstakra manna eða hreppa, án þess að landssíminn hafi tekjur af þeim að nokkrum mun, greiði hlutaðeigendur að öllu leyti.

d. Rekstrarkostnað stöðva, sem settar eru eingöngu vegna eftirlits með símanum, greiðir landssíminn að öllu leyti.

7. gr.

Lög nr. 52, 3. nóvember 1915, um breytingu á lögum nr. 35, 20. október 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands, eru úr gildi numin.

(A. XXIV, 9.)

Nd.**866. L Ö G**

um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911.

(Afgreidd frá Nd. 8. september.)

1. gr.

Fyrsta grein laga um vitagjald frá 11. júlí 1911 skal vera sem hjer segir:

Fyrir hvert skip, sem hefir fullkomið þilfar eða gangvjel og tekur höfn á Íslandi eða haldið er út frá landinu, skal greiða vitagjald, 40 aura af hverri smálest af rúmmáli skipsins, og skal hálf lest og þaðan af stærra brot talin heil, en minna broti slept. Skemtiferðaskip, sem flytja engan farm fyrir borgun, annan en farþega, skulu greiða 15 aura í vitagjald af hverri smálest.

Undanþegin gjaldi þessu eru herskip og skip, sem leita hafnar í neyð, en taka engan farm úr landi nje úr öðrum skipum, nje heldur flytja farm í land eða önnur skip, enda hafi sannast í sjóprófi eða annari lögfullri sönnun, að þau hafi verið í nauðum stödd af árekstri eða sjóskemðum, af veikindum eða farmskekkju eða ófriði.

Vitagjald skal greiða í hverri ferð, sem skip kemur frá útlöndum, og skal það int af hendi á fyrstu höfn, er skipið tekur hjer við land. Skip, sem að eins eru höfð til innanlandssiglinga eða haldið er út til fiskjar af landsmönnum, greiða vitagjald einu sinni á ári, þó aldrei minna en 6 krónur. Árgjaldið greiðist í byrjun útgerðartímans, þar sem skipið er skrásett.

Stjórnarráð Íslands hefir heimild til að semja við stjórnir annara ríkja um vitagjald fyrir fiskiskip þau, er þaðan eru gerð út til fiskiveiða hjer við land.

2. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 52, 10. nóv. 1913, um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

(A. I, 80.)

E 1. 867. Frumvarp

til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

I. kafli.**Tekjur:****1. gr.**

Árin 1918 og 1919 er ætlast til, að tekjur landsins verði 4723750 kr., og að þeirra verði aflað með tekjugreinum þeim, sem taldar eru í 2.—6. gr.

2. gr.

Þessir skattar og tollar er ætlast til að nemi samtals 4266000 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Ábúðar- og lausafjárskattur	75000	75000	
2. Húsaskattur	14500	14500	
3. Tekjuskattur	70000	50000	299000
4. Aukatekjur	70000	70000	
5. Erfðafjárskattur..	8000	8000	
6. Vitagjald	35000	50000	
7. Leyfisbrjefagjöld	7000	7000	255000
8. Útflutningsgjald	150000	150000	
9. Áfengistollur (þar með óáfengt öl, áfengis- laust vín, ávaxtasafi og limonade)	50000	50000	
10. Tóbakstollur	275000	275000	
11. Kaffi- og sykurtollur	450000	500000	
12. Vörutollur... ..	275000	300000	
13. Annað aðflutningsgjald	50000	50000	2575000
14. Pósttekjur... ..	180000	180000	360000
15. Símatekjur	325000	335000	660000
16. Tekjur af Íslandsbanka... ..	11000	11000	22000
17. — — Landsbankanum:			
a. Árgjald	7500	7500	
b. Ágóðahluti	18000	22000	55000
18. Óvissar tekjur	20000	20000	40000
Samtals...	2091000	2175000	4266000

3. gr.

Tekjur af fasteignum landssjóðs o. fl. eru talðar 80200 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Eftirgjald eftir jarðeignir landssjóðs, alls ...	28000	28000	56000
2. Tekjur af kirkjum	100	100	200
3. Tekjur af silfurbergsnámunum í Helgustaða- fjalli	2000	2000	4000
4. Tekjur frá Ræktunarsjóði Íslands.. ...	10000	10000	20000
Samtals ...	40100	40100	80200

4. gr.

Viðlagasjóðstekjur eru áætlaðar 248750 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðs	45500	42900	88400
2. Leigur af innritunarskírteinum landssjóðs...	11475	11475	22950
3. Leigur af bankavaxtabrjefum 1. og 2. deildar 110000 kr.	4950	4950	9900
4. Leigur af bankavaxtabrjefum keyptum sam- kvæmt lögum nr. 14, 9. júlí 1909	44000	43500	87500
5. Væntanl. útdregin bankavaxtabrjef 3. flokks	15000	15000	30000
6. Vextir af innstæðum í bönkum	5000	5000	10000
Samtals ...	125925	122825	248750

5. gr.

Ymislegar greiðslur og endurgjöld teljast 8800 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Það, sem greitt er frá prestaköllum sam- kvæmt lögum 27. febr. 1880	1800	1800	3600
Heimilt er prestinum í Breiðabólstaðar- prestakalli að verja árgjaldinu af því, 142 kr. 38 a. hvort árið, til túnasljettunar á staðnum, þó með því skilyrði, að hann sljetti að minsta kosti 5 dagsláttur á þess- um 2 árum.			
2. Endurgreidd skyndilán til embættismanna	600	600	1200
3. Endurgreiddar aðrar fyrirframgreiðslur ...	2000	2000	4000
Samtals ...	4400	4400	8800

6. gr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Úr ríkissjóði Danmerkur greiðist	60000	60000	120000

II. kafli.

Útgjöld.

7. gr.

Árin 1918 og 1919 veitast til útgjalda samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem eru nákvæmar tilteknar í 8.—19. gr., 5547050 kr. 29 aurar.

8. gr.

Greiðslur af lánum landssjóðs teljast 687687 kr. 65 a.

	1918.	1919.	Alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
I. Vextir:			
1. 4% lán úr ríkissjóði Danmerkur, 500000 kr., tekið 1908 til 15 ára til símalagn- inga	9000,00	7666,67	16666,67
2. 4 ¹ / ₂ % lán tekið 1909 hjá dönskum bönkum, 1500000 kr., til 30 ára, til að kaupa III. flokks bankavaxtabrjef Landsbankans	47934,76	45673,03	93607,79
3. 4 ¹ / ₂ % lán hjá lífsábyrgðarstofnuninni í Kmhöfn, 250000 kr., tekið 1912 til 30 ára, til að kaupa III. flokks banka- vaxtabrjef Landsbankans	9468,75	9093,75	18562,50
4. 4 ¹ / ₂ % lán hjá dönskum bönkum, 500000 kr., tekið 1912 til 15 ára, vegna sjer- stakra útgjalda (Rvíkurhöfn o. fl.) ...	15000,00	13500,00	28500,00
5. Ritsímalánið 1913, 4 ¹ / ₂ % og endurborg- un á 30 árum, tekið hjá mikla norræna ritsímafjelaginu	20826,45	20582,44	41408,89
6. Lán til ritsíma, tekið 20. okt. 1916 til 25 ára, með bankavöxtum hjá Lands- bankanum, að upphæð 100000 kr. ...	5760,00	5520,00	11280,00
Samtals...	107989,96	102035,89	210025,85

						1918.	1919.	Alls.
						kr. a.	kr. a.	kr. a.
II. Afborganir:								
1.	Af láninu frá 1908	...	...	...	...	33333,33	33333,34	66666,67
2.	— — — 1909	...	...	...	...	50000,00	50000,00	100000,00
3.	— — — 1912	...	...	...	...	8333,34	8333,33	16666,67
4.	— — — 1912	...	...	...	...	33333,33	33333,34	66666,67
5.	— — — 1913	...	...	...	...	9708,89	9952,90	19661,79
6.	— — — 1916	...	...	...	...	4000,00	4000,00	8000,00
Samtals...						138708,89	138952,91	277661,80
III. Framlag til Landsbankans, 5. og 6. greiðsla						100000,00	100000,00	200000,00

9. gr.

Til æðstu stjórnar landsins eru veittar 188300 kr.

						1918.	1919.	Alls.
						kr.	kr.	kr.
A.								
1. Til ráðherra:								
a.	Laun .	...	...	...	24000			
b.	Til risnu .	...	...	...	2000	26000	26000	
2. Til utanferða ráðherra						4000	4000	
3. Laun þriggja skrifstofustjóra						10500	10500	
4. Til aðstoðar og skrifstofukostnaðar						30000	30000	
5. Fyrir að gegna landsfjehirðisstörfum, eftir reikningi, alt að...						6900	6900	
Par af 500 kr. persónuleg launaviðbót handa núverandi landsfjehirði.								
6. Fyrir 2 peningaskápa handa landsfjehirði						2500	»	
7. Til umbóta og viðhalds á stjórnarráðshúsinu og ráðherrabústaðnum						2000	2000	
Samtals...						81900	79400	161300
B.								
Hagstofa Íslands:								
1.	Laun hagstofustjóra	...	...	...	3500			
2.	— aðstoðarmanns	...	...	...	2500			
3.	Pappir, prentun og hefting hagskýrslna	...	...	...	3500			
4.	Prentun eyðublaða	...	...	...	1000			
5.	Húsaleiga, hiti og ljós m. m.	...	...	...	1000			
6.	Aðstoðar- og skrifstofukostnaður	...	...	...	2000	13500	13500	27000
Samtals...								188300

10. gr.

Til alþingiskostnaðar veitist 120000 kr. Til landsreikninga yfirskoðunar 6000 kr., alls 126000 kr.

11. gr.

Til útgjalda við dómgæsluna og lögreglustjórnina o. fl. eru veittar 315090 kr.

A.

Dómgæsla og lögreglustjórn.

1. Laun:

- a. Til dómara og sýslumanna
- b. — hreppstjóra
- 2. Ritfje handa bæjarfógetanum í Reykjavík ...
- 3. Til hegningarhússins í Reykjavík og við-
haldskostnaður fangelsa ...
- 4. Annar sakamála- og lögreglumála
m. m. ...

1918. 1919. Alls.

kr. kr. kr.

67300 67300

8000 8000

1400 1400

5195 5195

5100 5100

86995 86995

173990

B.

Ýmisleg útgjöld.

1. Til þess að gefa út stjórnartíðindi:

- a. Þóknun fyrir útgáfu tíðindanna
m. fl. 450
- b. Til pappírs og prentunar ... 6000
- c. Til kostnaðar við sending með
póstum ... 1200

7650 7650

- 2. a. Endurgjald handa embættis-
mönnum fyrir burðareyri undir
embættisbrjef .. 6000— 6000
- b. Fyrir embættisskeyti ... 10000—10000

16000 16000

- 3. Brunaábyrgðar- og sótaragjald o. fl. fyrir
nokkrar opinberar byggingar

4000 4000

- 4. Til embættiseftirlitsferða

2500 2500

- 5. Þóknun fyrir aðstoð verkfróðs manns við
endurskoðun á skipamælingum ...

500 500

- 6. Til útgjalda við eftirlit úr landi með fisk-
veiðum útlendinga ...
- gegn þriðjungs framlagi frá þeim, er
óska strandgæslu og njóta hennar.

10000 13000

1000 1000

Flyt ...

41650 44650

173990

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	41650	44650	173990
8. Útgjöld til yfirskattaneftnda og fyrir húsa- skattsvirðingar	400	400	
9. Kostnaður við fasteignamat samkv. fast- eignamatslögunum	30000		
10. Útgjöld samkvæmt 77. og 78. gr. fátækra- laga 10. nóv. 1905... ..	12000	12000	
	84050	57050	141100
Samtals ...			315090

12. gr.

Til útgjalda við læknaskipunina veitast 603532 kr. 88 aurar.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun	81200	81200	162400
2. Til skrifstofukostnaðar landlæknis	1000	1000	2000
3. Styrkur til hreppsþúa í Bæjarhreppi og í Árnesshreppi í Strandasýslu til að vitja læknis, til hvors hrepps 300 kr.	600	600	1200
Styrkurinn greiðist hreppsnefndunum, en þegar læknir verður skipaður í Reykjar- fjarðarhjarað, greiðist honum styrkur Ár- nesshrepps, sem persónuleg launaviðbót.			
4. Styrkur til hreppsþúanna í Bolungavíkur- verslunarstað og í Hólshreppi í Norður- Ísafjarðarsýslu, til þess að leita sjer lækn- ishjálpar	500	500	1000
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni í Hóls- hreppi.			
5. Styrkur til Öraefinga til að leita sjer lækn- ishjálpar	300	300	600
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni í Hofshreppi.			
Flyt ...	83600	83600	167200

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	83600	83600	167200
6. Styrkur til Flateyjarhreppsþúa í Þingeyjar- sýslu til að vitja læknið..	100	100	200
Styrkurinn greiðist hreppsnefnd Flateyj- arhrepps.			
Styrkveitingarnar í 3.—6. lið eru enn frem- ur bundnar því skilyrði, að stjórninni sje árlega send skilagrein fyrir því, á hvern hátt styrknum er varið.			
7. a. Styrkur til augnlæknið Andrjesar Fjeld- sted í Reykjavík... .. —	1500	1500	3000
b. Styrkur til sama manns til lækninga- ferðar kringum landið á helstu viðkomu- staði strandskipa, með því skilyrði, að hann hafi á hverri hringferð að minsta kosti hálfsmánaðardvöl samtals á tveim hinum fjölmennustu viðkomustaða eftir samráði við stjórnarráðið, eftir reikningi alt að	500	500	1000
8. Styrkur til tannlæknið Vilh. Bernhöft í Reykjavík... ..	1000	1000	2000
9. Styrkur til háls- og neflæknið Ólafs Þor- steinssonar í Reykjavík... ..	1000	1000	2000
Styrkurinn hvort árið til læknanna An- drjesar Fjeldsted, Vilh. Bernhöft og Ólafs Þorsteinssonar er bundinn því skilyrði, að þeir hver um sig segi stúdentunum í lækna- deild háskólans til í sinni sjerfræði og veiti fátæku fólki ókeypis læknishjálpi á tiltekn- um stað, ekki sjaldnar en 3 sinnum á mánuði.			
10. Til starfrækslu Röntgensáhalda m. m. ...	1600	1600	3200
11. Til Gunnlaugs Claessens, læknið, til að stofna og starfrækja ljóslækningastofu ...	2000	1000	3000
12. Til Jóns Kristjánssonar, læknið, dýrtíðar- styrkur, til þess að hann geti rekið læk- ningastofu sína	1500		1500
Flyt...	92800	90300	183100

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt...				92800	90300	183100
13.	Holdisveikisþítalinn ...	...	...	61310	60110	121420
Sá kostnaður sundurliðast þannig hvort árið:						
1.	Laun ...	...	6700	6700		
Þaraf 300 kr.persónu- leg launaviðbót til nú- verandi spítalalæknis.						
2.	Viðurværi 74m.(100a.)	27010	27010			
3.	Klæðnaður...	...	1600	1600		
4.	Meðul og sáraumbúðir	1800	1800			
5.	Eldsneyti ...	...	15000	15000		
6.	Ljósmeti ...	...	1500	1500		
7.	Húsbúnaður og áhöld	1200	1200			
8.	Viðhald á húsum	...	2800	1600		
9.	Þvottur og ræsting	...	900	900		
10.	Greftunarkostnaður...	200	200			
11.	Skemtanir ...	...	500	500		
12.	Skattar o. fl. ..	...	1300	1300		
13.	Ýmisl. útgjöld	1200				
kr., að frádregnum						
400 kr. fyrir hey ...				800	800	
				61310	60110	
14.	Til undirbúnings landsspítalabyggingar	...		1000		1000
15.	Geðveikihælið á Kleppi...	...		48423	48423	96846
Sá kostnaður sundurliðast þannig hvort árið:						
A.	Laun læknis ...	...	3600			
B. Önnur útgjöld:						
1.	Kaup starfsmanna	...	4500			
2.	Viðurværi 82 manna, 90 a. á dag ...	...	26937			
3.	Klæðnaður sjúklinga (30kr.)	2356				
4.	Meðul og umbúðir	...	560			
5.	Ljós og hiti...	...	16000			
6.	Viðhald og áhöld	...	4200			
7.	Þvottur og ræsting	...	1000			
8.	Skemtanir ...	...	550			
Flyt...				59703	203533	198833
						402366

				1918.	1919.	Alls.
				kr. a.	kr. a.	kr. a.
	Flutt...	59703		203533,00	198833,00	402366,00
9.	Skattar m. m. ...	800				
10.	Óviss útgjöld ...	800				
		61303				
Par frá dragast tekjur:						
	Meðgjöf með 60 sjúk-					
	lingum, 50 a. á dag	10950				
	Meðgjöf með 2 sjúkling-					
	um, 100 a. á dag...	730				
	Tekjur af búinu. ...	1200	12880			
	Mismunur...	48423				
16.	Heilsuhælið á Vífilsstöðum ...			60083,44	58083,44	118166,88
Sá kostnaður sundurliðast þannig:						
A.	Laun læknis ...	3800				
B.	Önnur útgjöld:					
	1. Kaup starfsmanna ...	9200,94				
	2. Viðurværi (97 manns, 150 a.)	53107,50				
	3. Lyf og hjúkrunargögn ...	2800				
	4. Til aukningar ljóslækninga-					
	tækja, fyrra árið. . .	2000				
	5. Ljós og hiti . . .	30000				
	6. Þvottur og ræsting ...	2200				
	7. Viðhald húsa ...	1800				
	8. Viðhald vjela ...	1700				
	9. Skattar og váttrygging . . .	1000				
	10. Húsbúnaður og áhöld ...	2900				
	11. Flutningskostnaður ...	2300				
	12. Óviss útgjöld ...	1000				
		113008,44				
Par frá dragast tekjur:						
	Meðgjöf með 65 sjúk-					
	lingum, 2 kr. á dag	47450				
	Meðgjöf með 5 sjúk-					
	lingum, 3 kr. á dag	5475	52925			
	Mismunur (fyrra árið)	60083,44				
17.	Önnur útgjöld:					
a.	Styrkur til sjúkrahúsa og sjúkra-					
	skýla. ...	8000				
	Flyt ...	8000		263616,44	256916,44	520532,88

		1918.	1919.	Alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
Flutt ...	8000	263616,44	256916,44	520532,88
Styrkurinn veitist eftir fjölda legudaga, þó eigi meira en 60 aurar fyrir hvern legudag, gegn því, að hjerað það, sem sjúkrahúsið á, leggi fram eins mikið og styrknum nemur.				
b. Til Landakotsspítalans, dýrtíðarstyrkur, fyrra árið	10000			
c. Styrkur til þess að koma upp sjúkraskýlum á föstum læknissetrum, alt að þriðjungi byggarkostnaðar, þó aldrei meira en nemi 3000 kr. á hverja þúsund hjeraðsbúa og með því skilyrði, að stjórnarráðið samþykki teikningu af húsinu, eftir að hafa fengið álit landlæknis, og að sýslufjelag það eða hreppsþjelag, er sjúkraskýlið heyrir til, taki það að sjer til eignar og rekstrar, síðara árið	15000			
d. Bólusetningarkostnaður	1500			
e. Gjöld samkv. 13. gr. í lögum 16. nóv. 1907, um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma... ..	4000			
f. Gjöld samkv. 25. gr. í lögum 6. nóv. 1902, um varnir gegn því, að næmir sjúkdómar berist til Íslands	1000			
g. Kostnaður við heilbrigðiseftirlit lækna með alþýðuskólum... ..	1500			
h. Styrkur til hjeraðslækna til utanferða, í því skyni að afla sjer nýrrar læknisþekkingar	3000			
Þennan styrk veitir stjórnarráðið eftir tillögum landlæknis, og				
Flyt ...	44000	263616,44	256916,44	520532,88

		1918.	1919.	Alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
Flutt ...	44000	263616,44	256916,44	520532,88
má hann ekki fara fram úr 200 kr. fyrir hverja mánaðardvöl erlendis.				
i. Til Guðmundar Thoroddsen, til þess að framast í skurðlækningum erlendis, hvort árið	2000			
j. Til Láru Sigurðardóttur frá Patreksfirði, styrkur til hjúkrunarnáms erlendis, fyrra árið	400			
k. Styrkur til sjúkrasamlaga	4200			
Af þessum styrk greiðist sjúkrasamlagi Hins íslenska prentara-fjelags alt að 200 kr. hvort árið. Styrkur þessi má þó ekki fara fram úr þeim styrk, er almenn sjúkrasamlög fá að lögum.				
l. Til sjúkrasjóðs Fellshrepps, eitt skifti, fyrra árið	200			
m. Til sjúkra- og slyasjóðs verkamanna í fjelaginu Dagsbrún, eitt skifti, fyrra árið	1000			
n. Styrkur handa sjúklingum með hörundsberkla, sem ekki verður átt við hjer á landi, til að leita sjer lækninga erlendis, alt að ...	3000			
Styrkur til hvers sjúklings nemi að jafnaði ekki meiru en tveim þriðju alls kostnaðar.				
		39800,00	43200,00	83000,00
Samtals...		303416,44	300116,44	603532,88

13. gr.

Til samgöngumála veitast 1746650 kr.

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
A.				
Póstmál.				
1. Laun:				
a. Póstmeistara	4000			
b. 1. Póstafgreiðslumanna (5) í Reykjavík.	10800			
2. Póstafgreiðslum. utan Reykja- víkur..	32600			
c. Brjefhirðingarmanna	9000			
		56400	56400	
2. Póstflutningur		80000	80000	
Af póstflutningafjenu má verja allt að 8000 kr. hvort árið fyrir að flytja alls konar póstsendingar með skipum, sem hafa ekki fast tillag, milli Íslands og annara landa og milli hafna á Íslandi, váttryggja þær og annast skil á þeim á höfnum, og hagi skipin ferðum sínum eftir fastri fyrirfram auglýstri ferðaáætlun.				
3. Annar kostnaður:				
a. Skrifstofukostnaður póstmeistara eftir reikningi, allt að	7000			
b. Skriffföng m. m.	1000			
c. Skrifstofukostnaður og aðstoð pósta- fgreiðslumanna á stærri pósta- fgreiðslum utan Reykjavíkur, allt að	6000			
d. Húsaleiga á stærri pósta- fgræiðslum utan Reykjavíkur	5600			
e. Önnur gjöld	15000			
		34600	34600	
		171000	171000	
				342000
Flyt ...				342000

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						342000
B.						
Vegabætur.						
I Stjórn og undirbúningur vegagerða:						
1. Vegamálastjóri:						
a. Laun	4000	4000				
b. Ferðakostnaður og fæðispeningar eftir reikningi, alt að	1000	1000				
2. Til verkfróðra aðstoðarmanna og mælinga, alt að	4000	4000				
Vegamálastjóri og aðstoðarmenn hafi einnig á hendi undirbúning og framkvæmd vatnsvirkja, eftir nánari ákvæðum stjórnarráðsins og eftir tillögum Búnaðarfélags Íslands, þegar um ræktunarvatnsvirkjafyrirtæki er að ræða.						
3. Skrifstofukostnaður	2000	2000				
4. Til eftirlits með vegaviðhaldi	200	200				
				11200	11200	
II. Flutningabrautir:						
1. Húnvetningabraut	10000	10000				
2. Skagfirðingabraut	»	10000				
3. Grímsnessbraut... ..	10000	10000				
4. Suðurlandsbraut.	8000	10000				
5. Til þess að gera stein- og járnbrýr, í stað trjebrúa, á áður afhentum flutningabrautum, $\frac{2}{3}$ kostnaðar ...	1200	2500				
6. Viðhald flutningabrauta ...	25000	15000				
				54200	57500	
III. Þjóðvegir:						
1. Stykkishólmsvegur	10000	10000				
2. Frá Gljúfurá upp Norðurárdal	10000	10000				
3. Langadalsvegur í Húnavatnssýslu	10000	»				
Flyt ...				65400	68700	342000

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ... 30000 20000	65400	68700	342000
4. Brú á Eyjafjarðará ... 35000 50000			
5. Brú á Jökulsá á Sólheimasandi, fyrri veiting ... » 25000			
6. Brú á Djúpa í Ljósavatns-skarði (endurveiting). ... 3000 »			
7. Brú á Bleikdalsá (endurveiting). ... 3900 »			
8. Hróarstunguvegur ... 10000 10000			
9. Krossárdalsvegur ... 3000 3000			
10. Til vegagerðar frá Ljá til Búðardals ... 5000 »			
11. Aðrar vegabætur og viðhald ... 20000 20000			
	109900	128000	
Af fje þessu má verja nokkurri upphæð til þess að gera færan vetrarveg yfir Almannaskarð. Skál það gert eftir rannsókn vegamálastjóra og tillögum hans.			
IV. Fjallvegir... ..	6000	6000	
Þar af heimilast stjórninni að veita annað árið 600 kr. til að gera steinbrýr á Dynjandaár í Auðkúluhreppi í Vestur-Ísafjarðarsýslu, gegn því, sem á vantar, annarsstaðar frá.			
V. Til áhalda.	2000	2000	
VI. Tillög til akfærra sýsluvega, alt að	25000	25000	
gegn að minsta kosti jafnmiklu tillagi annarsstaðar frá og öðrum þeim skilyrðum, sem sett eru í reglugerð nr. 3, 3. janúar 1916.			
VII. Til brúar á Austur-Hjeraðsvötnin, gegn 10000 kr. úr sýslusjóði (endurveiting) ...	10000		
VIII. Til steinsteypubrúar á Hamarsá á Vatnsnesi, 1/4 kostnaðar (endurveiting), alt að..		1200	
IX. Til dragferjuhalds á Hjeraðsvötnum ...	300	300	
X. Til dragferjuhalds á Lagarfljóti... ..	300	300	
Flyt ...	218900	231500	342000

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	218900	231500	342000
XI. Til dragferju á Skjálfandafljóti hjá Bergsstaðaey, gegn því, er til vantar, annarsstaðar frá (endurveiting)		1000	
Landstjórninni heimilast að færa fjárveitingar fyrra ársins til brúargerðar á síðara árið, og sómuleiðis að fresta algerlega brúargerðum á fjárhagstímabilinu, ef örðugleikar verða á að fá efni og vinnu, vegna dýrleika. En verja má þá fjenu til landssjóðsvegagerða, eftir því sem ástæður leyfa, eða annara þjóðnýtra fyrirtækja, er stjórnin kynni að ráðast í, til atvinnubóta.			
Svo má landsstjórnin verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.			
	218900	232500	451400
C.			
I. Til Eimskipafjelags Íslands	40000	40000	
II. Til bátaferða á flóum, fjörðum og vötnum :			
1. Til ferða á Faxaflóa,alt að 18000 18000			
2. Til ferða á Breiðafirði, alt að 18000 18000			
3. Til ferða um Ísafjarðardjúp, alt að 7500 10000			
4. Til ferða á Húnaflóa, alt að 20000 20000			
5. Til Langanessbáts (milli Sauðárkróks og Seyðisfjarðar), alt að 18000 18000			
6. Til Austfjarðabáts (milli Seyðisfjarðar og Hornafjarðar), alt að 18000 18000			
Flyt .. 99500 102000	40000	40000	793400

			1918.	1919.	Alls.
			kr.	kr.	kr.
Flutt ...	99500	102000	40000	40000	793400
7. Til Skaftfellingabáts (Suðurlandsbáts), alt að ...	18000	18000			
8. Til vjelbátsferða við Rangársand, alt að... ..	1800	1800			
9. Til vjelbátsferða milli Patreksfjarðar og Rauðasands, alt að	800	800			
10. Til Lagarfljótsbáts, alt að	800	800			
11. Til vjelbátsferða við Hvalfjörð, alt að	400	400			
12. Til vjelbátsferða á Hvítá í Borgarfirði, alt að ...	300	300			
			121600	124100	
Styrkir þessir veitast með þeim skilyrðum:					
1. Að hlutaðeigandi hjeraðsstjórn sendi stjórnarráðinu, eigi síðar en 6 vikum áður en ferðirnar hefjast, skjöl þau, er hjer greinir:					
a. Vottorð skipaskoðunarmanna um að bátarnir sjeu traustir, vel útbúnir og hentugir til ferðanna.					
b. Uppkast að ferðaáætlun bátsins eða bátanna.					
c. Uppkast að gjaldskrá fyrir fólksflutning og vöruflutning.					
d. Áætlun um tekjur og gjöld bátsins eða bátanna.					
2. Að stjórnarráðið samþykki skjöl þau, sem nefnd eru undir tölul. 1. a.—d., án breytinga eða með breytingum, sem hlutaðeigandi hjeraðsstjórn síðar fellst á.					
3. Að landssjóðsstyrkurinn nemi ekki meiru fyrir hvern einstakan bát en hálfum rekstrarkostnaði bátsins, samkvæmt reikningi, er stjórnarráðið samþykki fyrir hvert einstakt útgerðartímabil.					
Flyt ...			161600	164100	793400

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	161600	164100	793400
4. Að útgerðarmenn bátanna sjái um að reikningsfærslan verði samkvæmt fyrirmælum stjórnarráðsins, og að eyðublöð, sem það lætur í tje, verði rjett útfyllt.			
5. Að útgerðarmenn sendi stjórnarráðinu reikninga bátanna áður en síðasti fjórði hluti styrksins útborgast.			
6. Að þeir bátar undir lið C. II., sem hafa fasta ferðaáætlun og halda eiga dagbók, sendi stjórnarráðinu í lok hvers mánaðar, á meðan bátarnir ganga eftir ferðaáætluninni, staðfestan útdrátt úr dagbók sinni, er sýni, hvar strandferðabátur er staddur á hverjum degi og tíma.			
	161600	164100	325700
D.			
Hraðskeyta- og talsímasamband.			
I. Ritsímaffjlagið mikla norræna, umsamið árgjald (til 1925)	35000	35000	
II. Til viðauka símakerfa, smærri efniskaupa o. fl.	7500	10000	
III. Til lagningar nýrra lína samkv. 4. gr., sbr. 7. gr., laga nr. 35, 20 okt. 1913 enda sje gætt skilyrða laganna um fjárframlög hjeraðanna. Stjórninni er heimilt að fresta framkvæmd á verkum þessum, að nokkru eða öllu leyti, og verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur og örðugleikar verða á að ná efni vegna dýrleika.	25500	45000	
IV. Til starfrækslu landsímanna m. m. '			
1. a. Laun landsímastjóra...	3500	3500	
b. Persónuleglaunaviðbót	1500	1500	
2. Laun símaverkfræðings...	3200	3200	
3. Aðstoð og annar kostnaður	4000	4000	
4. Ritsímastöðin í Reykjavík	30200	30400	
Flyt ...	42400	42600	
	68000	90000	1119100

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	42400	42600	68000	90000	1119100
5.	Þráðlausa stöðin við Reykjavík... ..	8400	8800			
6.	Áhald- og efnisvörður ...	1800	1800			
7.	Ritsímastöðin á Akureyri, ásamt bæjarsímakerfinu .	18520	11720			
8.	Ritsímastöðin á Seyðisfirði, ásamt bæjarsímakerfinu .	14230	14230			
9.	Ritsímastöðin á Ísafirði, ásamt bæjarsímakerfinu...	8160	8160			
10.	Símastöðin á Borðeyri ...	5040	5040			
11.	Símastöðin í Hafnarfirði, alt að	2000	2000			
12.	Símastöðin í Vestmannaeyjum, alt að	2800	2800			
13.	Útgjöld við eftirlitsstöðvar og aðrar talsímastöðvar .	12000	12000			
	Par í ritsímaþjónusta á Siglufirði.			115350	109150	
V.	Eyðublöð, prentkostnaður, ritföng m. m.			15000	15000	
VI.	Viðbót og viðhald stöðvanna			3000	3000	
VII.	Kostnaður við ferðalög starfrækslunnar vegna, eftir reikningi, alt að.			3500	3500	
VIII.	Viðhald landsímanna			25000	25000	
IX.	Tillag til alþjóðaskrifstofunnar í Bern ...			550	550	
X.	Til loftskeytastöðvar í Flatey vestur,... ..				30000	
	gegn því að hjeradið taki þátt í kostnaðinum, eftir því sem stjórnin ákveður.					
				230400	276200	
						506600
E.						
Vitamál.						
I.	Stjórn og undirbúningur vitamála:					
a.	Laun vitamálastjóra... ..	4200	4200			
	Hann sje umsjónarmaður vitanna og einnig ókeypis til verkfræðilegrar aðstoðar					
	Flyt ...	4200	4200			1625700

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	4200	4200			1625700
	landsstjórn, hjeradsstjórn- um og bæjarstjórnnum, eftir ákvæðum landsstjórnar.					
b.	Til verkfróðs aðstoðar- manns... ..	2500	2500			
	Þar af persónuleg launa- viðbót 500 kr. hvort árið, gegn því að hann sje jafn- framt skyldur að gefa ein- stökum mönnum ókeypis leiðbeiningar um rafmagns- veitu til heimanota.					
c.	Til skrifstofuhalds, eftir reikningi, alt að	1000	1000			
d.	Ferðakostnaður og fæðis- peningar, eftir reikningi, alt að	1500	1500	9200	9200	
II.	Laun vitavarda			9850	10100	
III.	Rekstrarkostnaður vitanna			16700	17400	
IV.	Bygging nýrra vita o. fl.:					
a.	Akranessviti	11000	»			
b.	Galtarviti	4000	»			
c.	Stokksnessviti	»	19500			
d.	Gerðatangaviti	»	6000	15000	25500	
	Stjórninni er heimilt að fresta fram- kvæmdum á verkum þessum, að nokkru eða öllu leyti, og verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.					
V.	Sjómerki			2000	2000	
VI.	Ymislegt			2000	2000	
				54750	66200	120950
	Samtals ...					1746650

14. gr.

Til kirkju- og kenslumála eru ætlaðar 781152 kr. 82 aurar.

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
A.						
Andlega stjettin.						
a. 1. Laun biskups	5000					
2. Skrifstofukostnaður	1000			6000	6000	
b. Önnur útgjöld:						
1. Til prestakalla samkvæmt lögum 27. febr. 1880, 1. gr.				1006,41	1006,41	
2. Til bráðabirgðauppbóta brauðum				4000	3500	
3. Viðbót við eftirlaun þau, er fátækir upp- gjafaprestar og prestsekkjur njóta sam- kvæmt lögum... ..				5000	5000	
4. Framlag til prestlaunasjóðs				28000	28000	
5. Til húsabóta á prestssetrinu Bergsstöðum Við ábúendaskifti sje skilað húsi, sem sje 1500 kr. virði, auk andvirðis hinnar gömlu baðstofu með álagi.				1500		
				45506,41	43506,41	89012,82
B.						
Kenslumál.						
I. Til háskólans:						
a. Laun				41000	41000	
b. Til prófessors Einarssonar, við- aukalaun				2600	2600	
c. Aukakensla:						
1. Til kenslu í líffæra- meinfærði og sótt- kveikjufræði	2800	2800				
2. Til hjeradslæknisins í Reykjavík	800	800				
3. Til kennarans í efna- fræði	600	600				
4. Til kennarans í laga- legri læknisfræði	300	300				
5. Til kennara í gotnesku og engilsaxnesku	1000	1000				
Flyt	5500	5500		43600	43600	89012,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt...	5500	5500	43600	43600	89012,82
6.	Til dr. Alexanders Jóhannessonar, til að halda fyrirlestra í þýskum fræðum	1000	1000			
7.	Þóknun til kennara í dönsku.	1000	1000	7500	7500	
d.	Til utanfararstyrks handa kennurum...			1200	1200	
e.	Styrktarfje:					
1.	Námsstyrkur	9000	9000			
2.	Húsaleigustyrkur	4000	4000			
3.	Utanfararstyrkur til læknaefna	300	300			
	Húsaleigustyrk og námsstyrk við háskólan má að eins veita efnilegum, reglusömum og efnalitlum nemendum, 100 kr. mest um árið í húsaleigustyrk og 320 kr. mest í námsstyrk. Húsaleigustyrk má venjulega að eins veita utanbæjarnemendum.			13300	13300	
f.	Til bókakaupa m. m.:					
1.	Bókakaup	2000	2000			
2.	Til bókakaupa handa heimspekideild	1000	»			
3.	Tilkensluáhalda handa læknaeild... ..	800	800			
4.	Umbúðir m. m. við ókeypis klinik	200	200	4000	3000	
g.	Til útgáfu kenslubóka, alt að			2500	2500	
	Eftir ákvæði háskólaráðsins má verja nokkru af fjenu til útgáfu fjölritaðra kenslubóka.					
	Flyt ...			72100	71100	89012,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...				72100	71100	89012,82
h. Til að undirbúa efnisskrá um íslensk lög að fornu og nýju				500	500	
i. Til starfrækslu rannsóknarstofu fyrir líffærameinfræði og gerlafræði				1200	1200	
j. Eldiviður, ljós og ræsting				1300	1300	
k. Önnur gjöld:						
1. Laun ritara... .. 800						
2. Laun dyravarðar, gæsla hit-unarvjarlar m. m. 1600						
3. Ýmisleg útgjöld 1500				3900	3900	
				79000	78000	157000
II. Mentaskólinn almenni:						
a. Laun				21600	21600	
b. Aðstoðarfe:						
Handa fimleikakennara 1200						
Par af launabót Ólafs Rósenkranz 500 kr.						
Til dyravarðar 1000						
Til söngkennara 600				2800	2800	
c. Önnur útgjöld:						
1. Til bókasafns skólans.. 400 400						
2. Til eldiviðar, ljósa og vatns 2500 2500						
3. Til skólahússins utan og innan 1750 1750						
4. Til tveggja fastra aukakennara 4000 4000						
5. Til tímakenslu og til prófdómenda, alt að.. 6000 6000						
6. Húsaleigustyrkur handa 36 lærisveinum, 20 kr. handa hverjum 720 720						
7. Námsstyrkur 2000 2000						
8. Læknisþóknun 200 200						
9. Ýmisleg útgjöld... .. 1200 1500						
10. Til vísindalegra áhalda við kensluna 300 300						
Flyt 19070 19370				24400	24400	246012,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ... 19070 19370				24400	24400	246012,82
11.	Til þess að gefa út kenslubækur handa mentaskólanum, alt að 45 kr. fyrir örkina ...	1000	1000			
12.	Til áhalda við fimleikakenslu	100	100			
13.	Til verðlaunabóka ...	100	100	20270	20570	
Húsaleigustyrk og námsstyrk má að eins veita efnilegum, reglusömum og efnalitlum nemendum. Húsaleigustyrkur sje venjulega að eins veittur utanbæjarmönnum, og að námsstyrk gangi utanbæjarmenn fyrir innanbæjarmönnum að öðru jöfnu. Finni stjórnin, í samráði við kennara skólans, aðra leið til þess að afla skólanum fjár í þessu skyni, t. d. með skólagjöldum, má þessi styrkur lækka að því skapi.				44670	44970	89640
III. Gagnfræðaskólinn á Akureyri:						
a.	Laun ...			9600	9600	
Af þessari upphæð eru persónulegar launaviðbætur til núverandi 1. kennara 400 kr., 2. kennara 200 kr. og 3. kennara 400 kr.						
b.	Önnur útgjöld:					
1.	Til aukakennara þriggja ..	2400				
2.	Tímakensla ...	1800				
3.	Til bóka- og kensluáhalda ...	800				
4.	Til Þorkels Þorkelssonar, styrkur til útgáfu kenslubókar hans í stærðfræði, fyrra árið ...	300				
5.	Til eldiviðar og ljósa ...	1600				
6.	Námsstyrkur ...	800				
Utanbæjarnemendur gangi að styrk fyrir innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.						
Flyt ... 7700				9600	9600	335652,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	7700		9600	9600	335652,82
	7. Til dyravörslu... ..	600				
	8. Til skólahússins utan og innan	2000				
	9. Til ýmislegra útgjalda	1000		11300	11000	
				20900	20600	41500
IV. Kennaraskólinn:						
	a. Laun	7000	7000			
	Þar af persónuleg launaviðbót handa 1. og 2. kennara, 200 kr. til hvors.					
	b. Önnur útgjöld:					
	1. Tímakensla	1500	1500			
	2. Til aukakennara... ..	1400	1400			
	Þar af 400 kr. persónuleg launaviðbót handa núverandi aukakennara.					
	3. Eldiviður og ljós	1800	1800			
	4. Bókakaup og áhöld ...	300	300			
	5. Námsstyrkur.. ...	2000	2000			
	Utanbæjarnemendur gangi að styrk fyrir innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.					
	6. Til viðhalds... ..	300	300			
	7. Ýmisleg útgjöld	1300	1300	15600	15600	31200
V. Stýrimannaskólinn:						
	a. Laun			4400	4400	
	b. Önnur útgjöld:					
	1. Til tímakenslu	2400	2400			
	2. Til áhaldakaupa o. fl.	300	300			
	3. Til eldiviðar og ljósa ..	900	900			
	4. Ýmisleg útgjöld	1400	1400	5000	5000	
				9400	9400	18800
	Flyt ...					427152,82

				1918	1919	Alls
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						427152,82
VI. Til vjelstjóraskólans:						
a. Laun... ..	2400	2400				
b. Til tímakenslu... ..	1500	1500				
c. Húsnæði m. m.. ..	1000	1000				
d. Ýms kostnaður.	500	500		5400	5400	10800
VII. Til bændakenslu:						
1. Til bændaskólans á Hólum:						
a. Laun	2700	2700				
b. Til aðstoðarkennara ...	1000	1000				
c. Til smíða- og dráttlist- arkenslu.. ..	800	800				
d. Önnur útgjöld:						
1. Til verklegs náms, alt að	1400	1400				
2. Til kensluáhalda....	500	500				
3. Til eldiviðar og ljósa	1500	1500				
4. Kaup á stórgripa- vog..... ..	»	400				
5. Ýmisleg útgjöld ...	1000	1000		8900	9300	
2. Til bændaskólans á Hvanneyri:						
a. Laun	2700	2700				
b. Til aðstoðarkenslu ...	1000	1000				
c. Til smíða og leikfimi- kenslu	800	800				
d. Önnur gjöld:						
1. Til verklegs náms, alt að.. ..	1400	1400				
2. Til kensluáhalda ...	500	500				
3. Til eldiviðar og ljósa	1500	1500				
4. Ýmisleg útgjöld ...	1000	1000		8900	8900	
Flyt ...				17800	18200	437852,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	17800	18200	437852,82
Styrkurinn til verklegs náms við hændaskólana á Hólum og Hvanneyri veitist nemendum, sem stunda verknám, samkvæmt samningi, eigi skemur en 6 vikur á ári og skila skólanum dagbókum um vinnubrögðin yfir náms-tímann, og nemi styrkurinn aldrei hærri upphæð á hvern nemanda en 9 kr. fyrir hverja viku námstímans. Styrkinn má að eins greiða eftir á, samkvæmt skýrslu um námið, og sje í henni getið, hve háan vikustyrk hver nemandi skal fá.			
3. Til skólalahalds á Eiðum.. ...	3000		
VIII. Til iðnfræðslu:	20800	18200	39000
a. Til Iðnaðarmannafjelagsins í Reykjavík, til þess að reka iðnskóla í Reykjavík, undir yfirumsjón landsstjórnarinnar ... 5000 5000			
b. Til Iðnaðarmannafjelagsins á Akureyri, til kvöldskólalahalds... .. 1000 1000			
c. Til Iðnaðarmannafjelagsins á Ísafirði, til kvöldskólalahalds... .. 1000 1000			
d. Til Iðnaðarmannafjelagsins á Seyðisfirði, til kvöldskólalahalds... .. 600 600			
	7600	7600	15200
Styrkurinn til þessara 4 skóla má þó ekki fara yfir $\frac{4}{5}$ rekstrarkostnaðar. Styrkveitingar í liðunum b.—d. eru því skilyrði bundnar, að nemendurnir sjeu iðnnemar.			
IX. Til verslunarskóla:			
Til Kaupmannafjelagsins og Verslunarmannafjelagsins í Reykjavík, til þess að halda uppi skóla fyrir verslunarmenn, undir yfirumsjón landsstjórnarinnar, þó ekki yfir $\frac{3}{4}$ kostnaðar	6000	6000	12000
Flyt ...			504052,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						504052,82
X. Til húsmæðrafræðslu:						
Til kvenfjelagsins Ósk á Ísafirði, til matreiðsluskólahalds, gegn að minsta kosti 600 kr. framlagi annarsstaðar að. ...				1800	1800	3600
XI. Yfirsetukvennaskólinn:						
1. Laun forstöðumanns ...	1000	1000				
2. Til verklegrar kenslu:						
a. Laun þriggja yfirsetukvenna í Reykjavík...	600	600				
b. Annar kostnaður, alt að	400	400				
3. Styrkur til námskvenna .	2000	2000				
4. Húsaleiga, hiti, ljós og ræsting	300	300		4300	4300	8600
XII. Til kvennaskóla:						
1. a. Til kvennaskólans í Reykjavík, gegn að minsta kosti 1800 kr. framlögum annarsstaðar að en úr landssjóði				9000	9500	
b. Til sama skóla, 40 kr. fyrir hverja námsmey, sem er alt árið, alt að				2000	2000	
c. Námsstyrkur til sveitastúlkna við sama skóla				600	600	
2. a. Til kvennaskólans á Blönduósi, gegn að minsta kosti 1000 kr. framlögum annarstaðar að en úr landssjóði				5000	5000	
b. Til sama skóla, 40 kr. fyrir hverja námsmey, sem er alt árið, alt að				1400	1400	
Skólar þessir standi undir yfirumsjón landsstjórnarinnar.				18000	18500	36500
Flyt ...						552752,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...			552752,82
XIII. Til almennrar barnafræðslu:			
1. Til barnaskóla, þar af til barnaskóla í kaupstöðum 10000 kr.	30000	30000	
Styrkur þessi veitist með því skilyrði, að skólarnir njóti, til móts við styrkinn úr landssjóði, jafnmikils styrks úr bæjarsjóði, hreppssjóði eða fræðslusjóði.			
2. Til farskóla, alt að 200 kr. til hvers, og til eftirlits með heimafræðslu, alt að 100 kr. til hvers hrepps	20000	20000	
Styrkur þessi veitist gegn því, að skólarnir fái úr sveitarsjóði eða fræðslusjóði að minsta kosti jafnmikið landsjóðsstyrknum.			
3. Til að reisa barnaskóla í Vestmannaeyjum, alt að þriðjungi kostnaðar, með því skilyrði, að stjórnarráðið samþykki uppdrátt af húsinu	25000	»	
4. Tillag til styrktarsjóðs handa barnakennurum... ..	2500	2500	
5. Til prófdómara við barnapróf	4200	4200	
6. Til framhaldskenslu handa kennurum..	1500	1500	
7. Utanfararstyrkur handa barna- og unglingakennurum... ..	1600	1600	
Styrkurinn veitist með því skilyrði, að styrkþegi gefi út prentaða skýrslu um ferð sína, 1 örk minst, og sendi hana ókeypis öllum starfandi barna- og unglingakennurum á landinu.			
8. a. Laun umsjónarmanns fræðslumálanna	3600	3600	
Þar af persónuleg launaviðbót til núverandi fræðslumálastjóra 600 kr.			
b. Til eftirlitsferða, eftir reikningi, alt að	600	600	
	89000	64000	153000
Flyt ...			705752,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...			705752,82
XIV. a. Til unglingaskóla (lýðskóla) utan Reykjavíkur, Akureyrar og Hafnarfjarðar ...	15000	15000	
Styrkur þessi veitist með því skilyrði, að skólarnir fullnægi reglum þeim, er stjórnarráðið setur sem skilyrði fyrir styrkveitingu úr landssjóði til þeirra, og að þeir njóti styrks annarsstaðar að, er ekki sje minni en helmingur landssjóðsstyrksins. Af upphæðinni skal þó veita skólunum á Hvítárbakka, Núpi (í Dýraf.), Hvamms-tanga, Ísafirði og Seyðisfirði 1500 kr. hverjum á ári, ef þeir fullnægja áskildum skilyrðum. Auk þess má veita Hvítárbakkaskóla og Núpsskóla 30 kr. fyrir hvern nemanda, sem er allan kenslu-tímann, þó ekki yfir 600 kr. þeim fyrnefnda og ekki yfir 400 kr. þeim síðarnefnda.			
b. Til gagnfræða- og alþýðuskólans í Flensborg	8500	8500	
c. Til Hólmfriðar Árnadóttur, til kvöld-skólahalds í Reykjavík	500	500	
	24000	24000	48000
XV. Styrkur til þess að semja og gefa út alþýðukenslubækur	800	800	1600
XVI. Til kenslu heyrnar- og málleysingja m.m.	7000	7000	14000
Par af til forstöðukonunnar 200 kr. hvort árið til hita og ljósa.			
Stjórnin annast um, að aðstandendur nemendanna eða nemendurnir sjálfir greiði kenslukostnað, ef efni þeirra leyfa, samkv. tilsk. 26. febr. 1872, 2. gr.			
XVII. Til kenslu blindra barna, sem send eru utan til náms, gegn jafnmiklu framlagi annarsstaðar frá	1000	1000	2000
XVIII. Til sundkenslu og leikfimi:			
a. Til sundkenslu í Reykjavík	300	300	
Styrkur þessi er bundinn því skilyrði, að kensla þessi fari fram að			
Flyt ...	300	300	771352,82

	1918	1919	Alls
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	300	300	771352,82
minsta kosti 2 mánuði að vorinu og 1 mánuð að haustinu, og að lærisveinar mentaskólans, kennaraskólans og stýrimannaskólans njóti kenslunnar ókeypis.			
b. Laun Páls Erlingssonar fyrir sundkenslu þá, sem getur í a., og til Erlings Pálssonar fyrir að kenna öðrum sundkennurum björgunarsund	1200	1200	
c. Til sundkenslu o. fl. annarsstaðar ...	1500	1500	
Styrkurinn veitist bæjarstjórnunum og sýslunefndum með því skilyrði, að annarsstaðar frá sje lagt til sundkenslunnar eigi minna en landssjóðsstyrkunum nemur.			
d. Styrkur til Ingibjargar Guðbrandsdóttur leikfímikennara, til að veita ókeypis tilsögn, munnlega og verklega, utanbæjarstúlkum, svo að þær verði færar um að kenna leikfími	450	450	
e. Til Björns Jakobssonar, fimleikakennara, til að veita ókeypis tilsögn, munnlega og verklega, utanbæjarpiltum, svo að þeir verði færir um að kenna leikfími	450	450	
	3900	3900	7800
XIX. Styrkur til Stefáns Eiríkssonar, til þess að halda uppi kenslu í trjeskurði í Rvík	1000	1000	2000
Samtals ...			781152,82

15. gr.

Til vísinda, bókmenta og lista veitast 292340 kr.

			1918.	1919.	Alls.
			kr.	kr.	kr.
1. Landsbókasafnið:					
a.	Laun landsbókavarðar ...	3000 3000			
b.	— 1. bókavarðar ...	2000 2000			
c.	— 2. — ...	1200 1200			
Par af 200 kr. persónuleg launaviðbót til núverandi 2. bókavarðar.					
d.	Laun skrásetjara handritasafns landsbókasafnsins og spjaldskrár ...	2400 2400			
e.	Til aðstoðar á lestrarsal í 7 mánuði ...	1000 1000			
f.	Til að kaupa bækur og handrit og til bókbands...	11300 11300			
Par af 1000 kr. hvort árið sem 1. og 2. greiðsla af andvirði söngfræðasafns Jónasar heit. Jónssonar háskóladyravarðar.					
g.	Til þess að gefa út handritaskrá safnsins ...	1200 »			
h.	Fyrir afskriftir (eftir reikningi) ...	1000 1000			
i.	Til að prenta ritaukaskrá	280 280			
j.	Brunaábyrgðargjald fyrir safnið ..	360 360			
k.	Húsaleiga 1918 og 1919...	180 180			
l.	Ymisleg gjöld ...	400 400			
m.	Til þess að semja og gefa út minningarrit safnsins..	2500 »			
			26820	23120	
2. Þjóðskjalasafnið:					
a.	Laun yfirskjalavarðar ...	3000 3000			
b.	Laun aðstoðarskjalavárðar	1400 1400			
c.	Til að binda inn og húa um skjöl og til að afrita merk skjöl og bækur handa safninu ...	1600 1600			
d.	Til að gefa út skrá yfir skjalasafnið o. fl. ...	250 250			
e.	Til að láta afskrifa og ljósmynda skjöl, er snerta Ísland, í Ríkisskjalasafni Dana og öðrum útlendum skjalasöfnum ...	1500 1500			
			7750	7750	
Flyt ...			34570	30870	

			1918.	1919.	Alls.
			kr.	kr.	kr.
Flutt ...			34570	30870	
3.	Þjóðmenjasafnið:				
a.	1. Laun þjóðmenjavarðar (fornmenjavarðar). ...	1800 1800			
	2. Persónuleg launaviðbót til núverandi þjóðmenjavarðar	600 600			
b.	Til aðstoðar, eftirreikningi, alt að	1500 1500			
c.	Til að útvega forngripi og til áhalda og aðgerðar, alt að.	1700 1700			
d.	Til að kaupa íslensk listaverk	3000 3000			
e.	Til að semja skýrslur um safnið frá 1876.. ...	300 300			
f.	Til rannsókna og undirbúnings á skrásetning fornmenna, alt að	1000 1000			
g.	Til þjóðmenjavarðar, til að fara utan í þarfir íslenskrar þjóðmenjafraði, alt að	3000 ...			
			12900	9900	
Þjóðmenjasafnið sje opið frá 15. júní til 15. september 2 stundir á dag, en annan tíma árs 6 stundir á viku, eftir nánari fyrirmælum stjórnarráðsins.					
4.	Náttúrufræðifjlagið.		1300	1300	
	Þar af til umsjónar við náttúrugripasafnið 600 kr. á ári.				
Styrkurinn veitist með því skilyrði, að safnið sje til sýnis almenningi á ákveðnum tíma, ekki sjaldnar en einu sinni á viku.					
5.	Landsbókasafnshúsið:				
a.	Til eldiviðar, ljósa o. fl. ...	3600 3600			
b.	Til dyravarðar	1400 1400			
c.	Til viðhalds og áhalda ...	1000 1000			
			6000	6000	
6.	Til kaupstaðabókasafna, gegn eigi minna til-lagi úr bæjarsjóði og sýslusjóði		2000	3000	
Flyt ...			56770	51070	

	1918.	1919.	Alls
	kr.	kr.	
Flutt ...	56770	51070	
7. Til sýslubókasafna og lestrarsala í kaup- túnum, gegn eigi minna tillagi úr sýslusjóði eða sveitarjóði..	1500	1500	
8. Til Hins íslenska bókmentafjelags	2000	2000	
9. Til Þjóðvinafelagsins	750	750	
10. Til Fornleifafjelagsins	400	400	
Styrkurinn greiðist því að eins, að Árbók komi út hvort árið.			
11. Til Sögufjelagsins, til að gefa út heimildar- rit að sögu Íslands, 50 kr. fyrir hverja örð, alt að... ..	750	750	
12. Til að vinna að textaútgáfu á íslensku forn- brjefasafni... ..	800	800	
Styrkurinn er bundinn því skilyrði, að samskönar registur og við fyrsta bindi sje gefið út við hvert bindi af safninu.			
13. Til þess að gefa út hinar fornu Alþingis- bækur frá 1570—1800 og vinna að útgáfu þeirra... ..	1000	1000	
14. Til þess að gefa út landsyfirdóma frá 1800 —1873..	500	500	
15. Til að gefa út dómasafn landsyfirrjettarins, alt að 30 kr. fyrir hverja örð	300	300	
16. Til Einarssonar, bókaútgefanda, til þess að ljúka við útgáfu safnsins »Lög Ís- lands, öll þau, er nú gilda«... ..	1500	1500	
Fyrri helmingur styrksins greiðist, er hálfnuð er útgáfan; það, sem eftir er, þegar bókin er öll út komin.			
17. Til þýðingar íslenskra skáldrita á tungu Norðurlanda	1000	1000	
18. Til Fræðafjelagsins, til að gefa út jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns	600	600	
19. Til Bernarsambandsins, til þess að vernda rjett íslenskra rithöfunda	600	600	
20. Til Leikfjelags Reykjavíkur, gegn minst 500 kr. framlagi úr bæjarsjóði Rvíkur, alt að...	2000	2000	
Flutt ...	70470	64770	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...	70470	64770	
21. a. Styrkur til skálda og listamanna	12000	14000	
Styrk þennan skal veita eftir tillögum þriggja manna nefndar, er kjörin sje, einn af háskólaráðinu, einn af stjórn Bókmentafjelagsins, og einn af Stúdentafjellaginu í Reykjavík.			
b. Til Bjarna Jónssonar frá Vogu, til að þýða Goethes Faust	1200	1200	
c. Til Gunnlaugs P. Blöndal, til teikni- og pentlistarnáms	1200	»	
d. Til Sigurðar Þórðarsonar frá Söndum, til tónfræðináms í Þýskalandi	2000	»	
e. Til þess að flytja listaverk Einars Jónssonar frá Galtafelli heim til Íslands og geyma þau þar (endurfjárveiting)	4000	»	
f. Til húss yfir listasafn Einars Jónssonar..	40000	»	
Stjórninni er heimilt að fresta þessari fjárveitingu meðan stríðið stendur yfir og efni og vinna verða ekki að mun ódýrari.			
22. Til Sigfúsar Einarssonar, organista við dómkirkjuna, að því tilskildu, að hann haldi uppi kenslu í organslætti og sönglist í Reykjavík, og vinni að eflingu og útbreiðslu söngþekkingar hjer á landi	1100	1100	
23. Til Magnúsar Einarssonar, til að halda uppi söngkenslu á Akureyri	300	300	
24. Til að semja og búa undir prentun íslenska orðabók með íslenskum þýðingum	3000	3000	
25. Til Sigfúsar Blöndal, bókavarðar, til þess að fullgera íslensk-danska orðabók	3500	»	
26. Til Hannesar Þorsteinssonar, til að semja æfisögur lærðra manna íslenskra á síðari öldum	2000	2000	
enda sje handritið eign landsins að honum látnum.			
27. Til Bjarna Sæmundssonar, skólakennara, til fiskirannsóknna	600	600	
28. Til dr. Helga Jónssonar, til mýrarannsóknna og grasafræði	1800	1800	
29. Til sama manns, til rannsóknar á næringargildi þörungna til manneldis og skepnufóðurs, og meðferð þeirra	1200	»	
Flutt ...	144370	88770	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	144370	88770	
Kostnað við nauðsynleg ferðalög, efna- greining og þess háttar fær hann eftir reikningi, er stjórnarráðið úrskurðar, af fje- þvi, sem veitt er til óvissra útgjalda.			
30. Til dr. Helga Pjeturss, til jarðfræðirann- sóknar... ..	2500	2500	
31. Til Jóhanns Kristjánssonar, til þess að rann- saka meðferð á guðspakkafje, gjöfum og sjóðum, og semja skýrslu um það	600		
32. Til Guðmundar Finnbogasonar, til sálar- fræðirannsóknar... ..	3000	3000	
33. Til Ágústs prófessors Bjarnasonar, til þess að ljúka við »Yfirlit yfir sögu mannsand- ans«, 50 kr. fyrir örkina, alt að... ..	600		
34. Til Páls Þorkelssonar, til að vinna að máls- háttasafni sínu... ..	800		
35. Til Sighvals Borgfirðings, til þess að kynna sjer skjöl í söfnum í Reykjavík	400	400	
36. Til Finns Jónssonar á Kjörseyri, til fræði- iðkana.. ..	400		
37. Til Sigfúsar Sigfússonar, frá Eyvindará, til þess að endurbæta og fullgera þjóðsagna- safn sitt	400	400	
38. Til Jakobs Jóhannessonar, til að safna til og semja íslenska setningafræði (syntaxis).	600	600	
39. Til Guðjóns Samúelssonar, til náms í hús- gerðarlist	800		
40. Til Sigurðar Guðmundssonar, til náms í húsgerðarlist		800	
41. Til Helga H. Eiríkssonar, til verkfræði- náms	1500	1500	
42. Til Boga Th. Melsted, til að rita Íslands- sögu	800	800	
43. Til Jóns háskólakennara Jónssonar, til þess að fara utan og rannsaka skjalasöfn um verslunarsögu Íslands	5000		
Flyt ...	161770	98770	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...	161770	98770	
44. Til Páls Eggerts Ólasonar, til að rannsaka • bókmentasögu Íslands eftir siðaskiftin á 16. öld.	800	800	
45. Til landmælinga á Íslandi	5000	5000	
46. Til landskjálftarannsóknna Greiðist því að eins, að rannsókn verði við komið og skýrslur gefnar.	550	550	
47. Til veðursímskeyta innanlands	4800	4800	
48. Til alþýðufræðslu stúdentafjelaganna í Reykjavík og á Akureyri. Af þessari fjárveitingu greiðist stúdentaf- jlaginu á Akureyri 300 kr. hvort árið.	1000	1000	
49. Til Hins íslenska kennarafjelags, til alþýðu- fyrirlestra um uppeldismál Styrkur þessi er þeim skilyrðum bundinn, að $\frac{3}{4}$ hlutar fyrirlestranna sjeu haldnir í sveitum og komi sem jafnast niður, að ferðakostnaður fyrirlesaranna greiðist ekki af þessari upphæð, og að fjelagið geri stjórninni grein fyrir fram- kvæmdum sínum.	500	500	
50. Til Guðmundar Hjaltasonar, til þess að halda alþýðufyrirlestra utan Reykjavíkur...	800	800	
51. Til kennara Benedikts Þórkelssonar	500		
52. Til Reykjavíkurdeildar Norræna stúdentasambandsins, styrkur til að senda fulltrúa á stjórnarfundir erlendis... ..	600	600	
53. Til Íþróttasambands Íslands... ..	1000	1000	
54. Til Frimanns B. Arngrímssonar, til að safna stein- og jarðtegundum til iðnaðar- nota	600	600	
	177920	114420	292340
Samtals			292340

16. gr.

Til verklegra fyrirtækja veitast 568900 kr.

	1918	1919	Alls
	kr.	kr.	kr.
1. Til Búnaðarfelags Íslands	60000	60000	
2. Til sama fjelags, til undirbúnings hús- mæðraskóla		2000	
3. Til sama fjelags, til uppbótar á launum starfsmanna þess og búnaðarsambandanna árið 1917, eftir sömu reglum og starfs- mönnum landsins, alt að	4500		
4. Til búnaðarfelaga	20000	20000	
Styrkurinn skiftist á milli búnaðarfelag- anna eftir dagsverkatölu, en búnaðarsam- böndin ákveði, hvernig styrknum skuli varið í hverju fjelagi.			
5. Til rannsóknar og undirbúnings vatns- virkja... ..	2000	2000	
6. Til að fullgera Miklavatnsmýraráveituna ...	2200		
7. Til að kaupa skurðgröfu	25000		
8. Til Skeiðaáveitunnar, $\frac{1}{4}$ kostnaðar, alt að Skeiðamenn haldi við sandgræðslugirð- ingum þeim, sem nauðsynlegar eru áveit- unnar vegna, án sjerstaks styrks af landsfje.		26000	
9. Til sandgræðslu	6000	6000	
Til styrkveitinga af lið þessum sitja þeir fyrir, sem leggja fram eða hafa lagt helm- ing kostnaðar eða þaðan af meira.			
10. Til skógræktar:			
a. Laun skógræktarstjóra ... 3000 3000			
b. Laun skógarvarða og til skógggræðslu..	12000 12000		
	15000	15000	
11. Til dýralækninga:			
a. Laun handa 3 dýralæknum 4500 4500			
b. Launaviðbót handa núver- andi dýralækni í Reykjavík 400 400			
c. Til Hólmeirs Jenssonar, til dýralækninga	300 300		
d. Til eins manns, til að læra dýralækningar erlendis ... 800 800			
Nemandanum ber að senda stjórnarráðinu tvisv- ar á ári vottorð frá kenn- urum sínum um iðni og ástundun.			
	6000	6000	
Flyt...	140700	137000	

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt...				140700	137000	
12.	Til eftirlits með útflutningi á hrossum ...			600	600	
13.	Til efnarannsóknarstofu í Reykjavík:					
a.	Laun forstöðumanns, auk 25% af öllum tekjum stofnunarinnar	2400	2400			
	Af þessum lið greiðist Gísli Guðmundssyni, gerlafræðingi, 300 kr. á ári á meðan hann gegnir þessum störfum, eins og nú, og hið ákveðna hundraðsgjald.					
b.	Til gerlarannsóknar	1800	1800			
c.	Til húsaleigu	940	940			
d.	Til ljósa, eldsneytis og ræstingar	500	500			
				5640	5640	
14.	Til byggingarfróðs manns, til þess að leiðbeina við opinberar byggingar			2500	2500	
15.	Til sama, eftir reikningi, fyrir skoðanir húsa á prestssetrum, alt að			400	400	
16.	Styrkur til manns, til leiðbeiningar um húsa-gerð til sveita:					
a.	Laun		2500			
b.	Ferðakostnaður, eftir reikningi, alt að..		600			
				3100	3100	
17.	Til þess að styrkja efnilega iðnaðarnema til náms erlendis			4000	4000	
18.	Til Sambands íslenskra samvinnufjelaga, til þess að útbreiða þekkingu á samvinnufjelagsskap, leiðbeina í bókhaldi og starfrækslu slíkra fjelaga og koma á sameiginlegri endurskoðun, gegn að minsta kosti þriðjungi kostnaðar annarsstaðar frá			2000	4000	
19.	Til Fiskiveiðasjóðs Íslands			6000	6000	
	Flyt ...			164940	163240	

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...				164940	163240	
20.	Til Fiskifjelagsins			26000	26000	
Þar af 500 kr. hvort árið til kenslu á Ísafirði fyrir skipstjóraefni á smáskipum, undir umsjón og eftirliti fjelagsins.						
21.	Til sama fjelags, handa erindreka erlendis..			12000	12000	
22.	Til sama fjelags, til uppbótar á kaupi þriggja starfsmanna þess árið 1917, eftir sömu reglum og starfsmönnum landsins, alt að			1800		
23.	a. Laun handa 5 fiskifyfirmatsmönnum	8000	8000			
	b. Til ferðakostnaðar, eftir reikningi, alt að... ..	400	400			
				8400	8400	
24.	a. Laun 4 yfirmatsmanna á gæðum sildar	4000	4000			
	b. Ferðakostnaður m. m.	400	400			
				4400	4400	
25.	a. Laun 4 yfirullarmatsmanna	1600	1600			
	b. Ferðakostnaður eftir reikningi alt að	800	800			
				2400	2400	
26.	Til Heimilisiðnaðarfjelags Íslands.			1500	1500	
Styrkur þessi skiftist þannig, að Heimilisiðnaðarfjelag Íslands fái 1000 kr. og Heimilisiðnaðarfjelag Norðurlands 500 kr. hvort árið.						
27.	Þóknun til vörumerkjaskráritarans.			360	360	
28.	Handa Ungmennafjelagi Íslands, til eflingar líkamlegra íþróttar og til skógræðslu... ..			2000	2000	
Fjelagið gefi landsstjórninni skýrslu um, hvernig fjenu er varið.						
29.	Styrkur til ábúandans á Tvískerjum á Breiðamerkursandi, til að halda við bygð á sandinum og veita ferðamönnum húsaskjól, beina og fylgd... ..			300	300	
30.	Styrkur til ábúandans á Hrauntanga á Öxarfjarðarheiði, til þess að halda þar bygð við og veita ferðamönnum gisting og beina.			200	200	
Flyt ...				224300	220800	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	224300	220800	
31. Eftirlit með áfengis kaupum: ...			
a. Laun umsjónarmanns 900 900			
Þessi starfi leggist undir tollstjórnina í Reykjavík, þegar hún kemst á.			
b. Önnur útgjöld 800 800	1700	1700	
32. Til eftirlits með silfurbergsnámunum í Helgu- staðafjalli, samkvæmt nánari fyrirmælum stjórnarráðsins, eftir reikningi, alt að... ..	300	300	
33. Til Elínar Eggertsdóttur Briem, til viður- kenningar	1000		
34. Til Magnúsar Guðlaugssonar á Bjarnastöð- um, viðurkenning	500		
35. Til Einars Guðmundssonar, verkstjóra lands- sjóðs, lækningastyrkur	500		
36. Til Sigurðar Þóroddssonar á Litlahólmi ...	300		
37. Til ekkjufrúar Emilie Lorange, styrkur ...	500		
38. Til bjargráðasjóðs	22000	22000	
39. Til landhelgisjóðs	20000	20000	
40. Til brimbrjóts í Bolungavík... .. .	10000	10000	
Styrkurinn er bundinn því skilyrði, að verkið sje framkvæmt eftir fyrirsögn verk- fróðs manns.			
41. Til bátabryggju á Blönduósi, $\frac{1}{3}$ kostnaðar (endurveiting), alt að		7500	
enda sje bryggjan látin heimil til almennra afnota.			
42. Til bryggjuviðgerðar á Sauðárkróki, þó ekki yfir þriðjungur kostnaðar, alt að	2000		
Hreppsnefnd Sauðárkrókshrepps greiðist styrkur þessi, og ábyrgist hún, að bryggjan verði til almenningsnota.			
43. Til bátabryggju í Flatey á Breiðaf. (endur- veiting) $\frac{1}{3}$ kostnaðar, alt að.. .. .		1500	
enda sje bryggjan heimil látin til almennings nota.			
44. Til að endurbæta bryggju á Húsavík	1500		
Styrkurinn greiðist sýslunefnd Suður-Þing- eyjarsýslu, og ábyrgist hún, að bryggjan verði til almenningsnota.			
45. Til Davíðs Stefánssonar í Fornahvammi, styrkur til að reisa gistihús.. .. .		500	
	284600	284300	568900
Samtals...			568900

17. gr.

Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 6200 kr.

18 gr.

Til eftirlauna og styrktarfjár og tillags í ellistyrktarsjóð veitast 191196 kr. 94 a.; þar af til ekkjufrúar Jakóbínu Thomsen 500 kr.; til prestsekkju Ragnheiðar Jónsdóttur, sem viðbót við eftirlaun hennar af Vestmannaeyjaprestakalli, 105 kr. 40 a.; til ekkjufrúar Torfhildar Hólm 600 kr.; til Marie Katrine Jónsson 300 kr.; til próf., dr. phil. P. Thoroddsen 2000 kr.; til síra Matthíasar Jochumssonar 2400 kr.; viðbót við eftirlaun fyrverandi hjeraðslæknis Ásgeirs Blöndal 250 kr.; til Bjargar Jónsdóttur, ekkju stýrimannaskólastjóra M. Bjarnasonar, 300 kr.; til lækni-sekkju Magneu Ásgeirsson 200 kr.; til prestsekkju Elinborgar Friðriksdóttur 800 kr.; til Ragnhildar Björnsdóttur, ekkju Páls Ólafssonar skálds, 300 kr.; til ekkju-frúar Þóru Melsted 600 kr.; til prestsekkju Ingunnar Loftsdóttur 300 kr.; til prestsekkju Bjargar Einarsdóttur 500 kr.; til prestsekkju Guðrúnar Björnsdóttur 300 kr.; viðbót við eftirlaun lækni-sekkju Elísabetar Ragnhildar Jónsdóttur 150 kr.; til fyrrum spítalaforstöðukonu Guðrúnar Jónsdóttur 400 kr.; viðbót við eftirlaun ekkjufrúar Guðrúnar Pjetursdóttur 300 kr.; viðbót við eftirlaun ekkjufrúar Kristínar Sveinbjörnsdóttur 300 kr.; viðbót við eftirlaun ekkjufrúar Guðrúnar Torfadóttur 300 kr.; viðbót við eftirlaun ekkjufr. Ástu Þórarinsdóttur 129 kr. 94 a.; til Sumarliða pósts 200 kr.; til Jóhanns pósts Jónssonar 200 kr.; til Hallgríms Krákssonar pósts 200 kr.; til Böðvars pósts Jónssonar 100 kr.; til Hjartar Snorras-sonar, fyrrum skólastjóra, 500 kr.; til Guðlaugar Zakariasdóttur, ekkju Torfa Bjarna-sonar, 360 kr.; til Jakóbínu Pjetursdóttur, ekkju Jóns Stefánssonar, 200 kr.; til Árna Gíslasonar pósts 300 kr.; til Bjarna Ketilssonar pósts, 300 kr.; til Önnu Ás-mundsdóttur 300 kr.; styrkur til 3 barna hennar 300 kr.; til tveggja barna Þor-steins Erlingssonar 600 kr.; til prestsekkju Auðar Gísladóttur 300 kr.; til prests-ekku Guðrúnar Jóhönnu Jóhannesdóttur, eftirlaunaviðbót, 300 kr.; til prófasts-ekku Jóhönnu S. Jónsdóttur, eftirlaunaviðbót, 300 kr.; til prestsekkju Guðrúnar Ólafsdóttur, eftirlaunaviðbót, 100 kr.; til póstafigreiðslumannsekkju Þóru Matthías-dóttur, styrkur, 300 kr.; til ekkjufrúar Helgu Eiríksdóttur Ólafsson, ellistyrkur, 300 kr.; til Magnúsar Einarssonar á Akureyri, elli- og viðurkenningarstyrkur, 300 kr.; til Lárusar prests Halldórssonar, eftirlaun og styrkur til ritstarfa, 1500 kr.; til Gísla prests Kjartanssonar, eftirlaun, 800 kr.; til Jónasar prests Jónassonar, frá Hrafnagili, eftirlaun og styrkur til ritstarfa, 1600 kr.; til Sigurðar reglubóða og dannebrogsmanns Eiríkssonar, 500 kr.; til Jónasar dannebrogsmanns Eiríkssonar, fyrrum skólastjóra á Eiðum, 500 kr. — til allra þeirra hvort árið.

Landsstjórninni heimilast við ákvörðun eftirlauna Sigurðar Sigurðssonar, fyrv. hjeraðslæknis, að telja þau árin með, er hann þjónaði sem aðstoðarlæknir. Eftirlaunin skal svo reikna frá síðastliðnum áramótum.

19. gr.

Til óvissra útgjalda veitast 40000 kr.

Af þessari upphæð skal greiða lögreglustjórum kostnað þann, er þeir kunna að hafa við lögregluftirlit, þegar brýna nauðsyn ber til, svo sem við lögregluftirlit með fiskveiðum í landhelgi o. fl.

20. gr.

Tekjuhallinn, sem fyrst um sinn er áætlaður 823300 kr. 29 au., greiðist úr viðlagasjóði.

21. gr.

Heimilt er stjórninni að lána úr viðlagasjóði:

1. Alt að 10000 kr. hvort árið til lánveitinga handa bændum og samgirðingafjelögum, eftir tillögum Búnaðarfjelagsins, til að kaupa fyrir girðingaefni frá útlöndum, gegn ábyrgð sýslunefnda. Lán þessi veitast til 20 ára, gegn 4% vöxtum, sjeu afborgunarlaus 4 fyrstu árin, en greiðist síðan með jafnri afborgun á ári í 16 ár. Ábúendur á þjóðjörðum og kirkjujörðum greiði höfuðstól og vexti slíkra lána með 6% árgjaldi í 28 ár.

2. Alt að 5000 kr. hvort árið til lánveitinga handa þurrabúðarmönnum utan kaupstaða, til jarðræktar og húsabóta. — Lánið veitist að eins gegn ábyrgð sýslufjelaga, eftir tillögum hreppsnefnda, og eigi meira en 400 kr. fyrir þurrabúðarmann hvern, gegn 5% vöxtum og endurgreiðslu á 20 árum, að liðnum 4 fyrstu árunum.

3. Alt að 5000 kr. hvort árið til lánveitinga handa verkamönnum í kaupstöðum til jarðræktar. Lánið veitist að eins gegn ábyrgð bæjarfjelaga, og eigi meira en 400 kr. fyrir verkamann hvern, gegn 5% vöxtum og endurgreiðslu á 20 árum, að liðnum 4 fyrstu árunum.

4. Til sýslufjelaga, sem leggja fram áskilið framlag til landsímalagningar, gegn 5% í ársvöxtu, og endurgreiðslu á 18 árum. Til lána þessara má verja alt að 15000 kr.

5. Vestur-Skaftafellssýslu, til að kaupa íbúðarhús á læknissetri, 3000 kr. — Lánið ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

6. Norður-Þingeyjarsýslu, til sjúkrahúss og læknisbústaðar í Þistilfjarðarhjaraði, 12000 kr. — Lánið ávaxtast með 5%, sje endurborgunarlaust fyrstu 4 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 20 árum.

7. Ísafirði 90000 kr., til raflýsingar. Lánið ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

8. Hreppsnefnd Patreksahrepps, til rafveitu, alt að 55000 krónur. Lánið veitist gegn ábyrgð sýslufjelags Vestur-Barðastrandarsýslu, ávaxtast með 5%, sje endurborgunarlaust fyrstu 2 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 30 árum.

9. Jóni Á. Guðmundssyni 10000 kr., til ostagerðabús í Ólafsdal. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, sem stjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

10. Davíð Stefánssyni í Fornahvammi 3000 kr., til gistihússbyggingar á jörð sinni. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, er stjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

11. Sigurbirni Magnússyni í Glerárskógum 6000 kr., til að endurreisa hús þau, er brunnu fyrir honum síðasta vetur. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, er landsstjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5%, sje afborgunarlaust fyrstu 5 árin, en endurgreiðist síðan með jöfnum afborgunum á 15 árum.

22. gr.

Ef lög þau verða staðfest, er afgreiðd hafa verið frá Alþingi 1917 og hafa í för með sjer tekjur eða útgjöld fyrir landssjóð, breytast fjárhæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt þeim lögum.

Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum, öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsráðgjöldum eða öðrum gildandi ákvörðunum, samkvæmt 25. gr. stjórnarskrárinnar, gilda að eins fyrir fjárhagstímabilið.

Heimilt skal stjórninni að undanþiggja aðflutningsgjöldum þær vörur, sem fluttar hafa verið eða fluttar verða hingað og hjeðan frá Vesturheimi með leyfi ríkisstjórna þar til stjórnarvalda í Færeyjum.

Stjórn Landsbankans veitist heimild til að greiða bankagjaldkera Stefáni Stephensen 400 kr. á ári hverju frá 1. nóv. þ. á. að telja.

Stjórn Landsbankans veitist heimild til að greiða Steinunni Kristjánsdóttur, ekkju Alberts Þórðarsonar, bankabókara, 500 kr. á ári næsta fjárhagstímabil.

(C. XXVI, 3.)

Nd.

868. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um verð á landssjóðsvöru (þgskj. 590).

Flutningsmenn: Sv. Ólafsson, Gísli Sveinsson, Stefán Stefánsson, Matth. Ólafsson, Einar Árnason, Einar Jónsson, Þorl. M. Jónsson og Þorleifur Jónsson.

Tillagan orðist svo:

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að selja landssjóðsvörur á öllum viðkomustöðum strandferðaskipsins og landsstyrktra flóabáta, sem flytja vörur frá Reykjavík, með sama verði og vörurnar seljast hjer, að viðbættu hálfu farmgjaldi til hvers staðar, eftir farmgjaldstaxta skips þess, er flytur. Ætlast er til, að hinn hluti farmgjaldsins leggist á vörurnar í heild.

(A. IV, 6.)

Ed.

869. L Ö G

um samþykkt á landsreikningunum 1914 og 1915.

(Afgreidd frá Ed. 10. september.)

I. Tekjur:	Áætlun		Reikningur	
	kr.	a.	kr.	a.
1. Ábúðar- og lausafjárskattur..	100000,00		126623,30	
2. Húsaskattur	27000,00		29811,75	
3. Tekjuskattur	60000,00		81188,70	
4. Aukatekjur	136000,00		161542,53	
5. Erfðafjárskattur	8000,00		21265,07	
6. Vitagjald	100000,00		110338,12	
7. Leyfisbrjefagjöld	12000,00		18341,15	
8. Útflutningsgjald	300000,00		453596,47	
9. Vínfangatollur..	20000,00		81199,41	
10. Tóbakstollur	410000,00		506954,78	
11. Kaffi- og sykurtollur	830000,00		1141489,30	
12. Vörutollur.	600000,00		686291,82	
13. Annað aðflutningsgjald..	60000,00		87201,61	
14. Árgjöld af verslun og veiting áfengis.	10000,00		9300,00	
15. Pósttekjur.	200000,00		261482,02	
16. Símatekjur	315000,00		536752,26	
17. Tekjur af bönkum..	39000,00		35937,66	
18. Óvissar tekjur..	40000,00		101433,64	
19. Tekjur af jarðeignum landssjóðs.	32000,00		47087,85	
20. Tekjur af kirkjum..	200,00		256,09	
21. Tekjur af silfurbergsgnámunum... ..	6000,00		4529,55	
22. Tekjur af ræktunarsjóði	20000,00		23913,08	
23. Viðlagasjóðstekjur	264070,00		310586,91	
24. Árgjöld af brauðum	4 000,00		5660,76	
25. Endurgreidd skyndilán embættismanna	1200,00		2662,53	
26. Endurgreiddar aðrar fyrirframgreiðslur	4000,00		13688,31	
27. Greiðsla úr ríkissjóði Danmerkur	120000,00		120000,00	
28. Verðhækkunartollur 1915	...		178001,03	
29. Tekjuhalli 1914 kr. 311307,95				
Að fráðregnum tekjuafgangi 1915 — 129769,52				
30. Jafnaðarupphæð móti því, er lagt var í verslun landssjóðs 1914	...		405722,43	
Samtals	3718470,00		5744396,56	

II. Útgjöld:

	Fjárveiting		Reikningur	
	kr.	a.	kr.	a.
1. Vextir og afborganir af lánum landssjóðs	450284	05	451279,14	
2. Útgjöld við hina æðstu stjórn landsins	106000,00		120022,44	
3. Kostnaður við Alþingi og yfirskoðun landsreikninganna	67400,00		143216,11	
4. Til útgjalda við dómgæslu og lögreglustjórn:				
A. Dómgæsla og lögreglustjórn... ..	173030,00		175746,62	
B. Ýmisleg útgjöld..	84100,00		124900,28	
5. Útgjöld við læknaSKIPUNINA..	365329,80		379879,54	
6. Til samgöngumála:				
A. Útgjöld við póststjórnina.	291000,00		352518,42	
B. Vegabætur... ..	352800,00		346560,60	
C. Samgöngur á sjó	267800,00		237903,12	
D. Ritsími og talsími	249000,00		303698,33	
E. Vitamál	95600,00		92365,66	
7. Kirkju og kenslumál:				
A. Andlega stjettin..	136900,00		114115,63	
B. Kenslumál... ..	648260,00		642907,45	
8. Vísindi og bókmentir	187770,00		181654,86	
9. Til verklegra fyrirtækja.	372920,00		352610,65	
10. Skyndilán og lögboðnar fyrirframgreiðslur	5200,00		5538,05	
11. Eftirlaun og styrktarfe..	163800,00		162058,54	
12. Óviss útgjöld... ..	18000,00		44178,20	
13. Útgjöld viðlagasjóðs	...	...	39796,64	
14. Fjárgreiðslur samkvæmt lögum, fjáraukalögum og þingsályktunum	...	...	1473446,28	
Samtals	4035193,85		5744396,56	

(B. LXXII, 9.)

Nd.

870. L Ö G

um lýsismat.

(Afgreidd frá Nd. 10. september.)

1. gr.

Allir þeir, sem lýsi selja eða senda úr landi frá kaupstöðum eða lög-giltum kaupsíðum, skulu eiga kost á að fá það flokkað og metið af lögskipuðum matsmönnum.

2. gr.

Lögreglustjóri skipar lýsismatsmenn, eftir því sem þörf krefur, og rita þeir undir eiðstaf, er stjórnarráðið fyrirskipar. Áhöld til lýsisrannsókna og merkingar leggur landsstjórnin til.

Matsmenn skulu jafnan gefa vottorð um skoðunina, og eru þau vottorð sönnun þess, að lýsið sje rjett flokkað og merkt.

3. gr.

Kostnaður við lýsismat greiðist af þeim, er mats óska, eftir sömu reglum sem kostnaður við fiskimat. Nánari reglur um tilhögun matsins, flokkun og merkingu lýsisins ákveður stjórnarráðið eftir tillögum Fiskifjelags Íslands.

(B. XLII, 10.)

Nd.

871. L Ö G

um stefnubirtingar.

(Afgreidd frá Nd. 10. september.)

1. gr.

Í hreppi hverjum og kaupstað á landi hjer skal sýslumaður eða bæjarfógeti skipa að minsta kosti tvo menn til að birta kvaðningar til sáttafunda og stefnur til dómþinga, og tvo til vara, er gegni þeim starfa í forföllum hinna. Það er borgaraskylda að gegna starfinu, enda er sú ein stefnubirting lögmæt, er tveir stefnuvottar framkvæma eða notarius publicus. Sýslumenn skulu láta hverjum stefnuvotti í tje eitt eintak af lögum þessum.

2. gr.

Fyrirköll á sáttafund og stefnur skulu ávalt skriflegar vera.

3. gr.

Engan má skipa stefnuvott nema hann sje 21 árs að aldri, hafi óflekkað mannorð og sje svo heill og þroskaður, að hann megi rækja starfið.

4. gr.

Stefnuvottar skulu, áður en þeir taka til starfa, undirrita drengskaparheit um það, að þeir skuli rækja starfann með trúmenzku og samviskusemi.

5. gr.

Þá er stefnuvottar hafa birt stefnu, skulu þeir rita á hana, eða á blað, er við hana sje fest, vottorð um það, hvar stefnan hafi verið birt, fyrir hverjum, hve nær (hvaða viku- og mánaðar-dag og klukkustund). Enn fremur er þeim

rjett að votta um það, ef stefndur tekur birtingu gilda, þótt henni sje áfátt að einhverju leyti, svo sem af því að hún sje eigi birt á lögsmæltum stað eða lögsmæltum tíma dags. Í vottorði þessu skulu þeir skírskota til stefnuvottaheits síns og taka fram, að þeir staðfesti vottorðið með eiginhandar nöfnum sínum. Að lokum ber þeim að staðsetja og dagsetja vottorðið og rita síðan nöfn sín undir það.

Vottorðum stefnuvotta um framangreind atriði verður eigi hnekt, nema full sönnun komi á móti þeim.

6. gr.

Enginn er lögðæfur til að birta stefnu í sjálfs sín sök, eða ef hann er kvæntur eða giftur aðilja, eða skyldur eða mægður honum í beina línu upp eða niður eða í annan lið til hliðar.

7. gr.

Stefnu skal birta á virkum degi frá lokum níundu stundar árdegis til loka níundu stundar síðdegis.

8. gr.

Birta skal stefnu á lögheimili stefnds, skrifstofu hans eða vinnustofu. Nú á hann fleiri lögheimili en eitt í senn, og er þá rjett að birta stefnu á öðru eða einhverju þeirra heimila. Ef stefndur á hvergi lögheimili, er rjett að birta stefnu á dvalarstað hans. Nú á stefndur engan ákveðinn dvalarstað, og er þá rjett að birta stefnu þar sem hann er að hitta.

Nú er ókunnugt um það, hvar maður er, og skal stefna þá birt í blaði því, er flytur opinberar auglýsingar. Sama er, ef stefnt er óákveðnum mönnum.

Nú er fleirum mönnum stefnt vegna málasmsteypu eða samaðildar, og er þá rjett að birta stefnu á heimilum hvers einstaks þeirra.

Nú þarf maður að stefna manni ósjálfráða eða ófjárráða, og skal þá um stefnubirtingu fara svo sem lögráðamaður hans væri sjálfur aðili málsins.

Nú er firma stefnt, og má stefnu birta þar er firmað er skrásett eða skyldi að lögum skrásett.

Nú þarf maður að höfða mál á hendur stofnun eða fjelagi, og er honum þá rjett að birta stefnu á heimili eða skrifstofu forráðamanns stofnunar eða formanns stjórnar hennar eða fjelagsins.

Nú vill maður birta stefnu bæjarstjórn, sýslunefnd eða hreppsnefnd, og er þá rjett að birta hana formanni bæjarstjórnar, sýslunefndaroddvita eða hreppsnefndar.

9. gr.

Stefnu skal jafnan birta stefndum sjálfum, ef þess er kostur. Ella skal birta stefnu konu hans, foreldrum, uppkomnum börnum, hjúum og öðrum heimamönnum hans eða starfsmönnum, er svo sjeu til vits og ára komin, að þau megi tjá honum birtinguna. Nú er þessara manna eigi kostur, og má þá birta stefnu þeim, er lögheimili eiga í sama húsi eða á sama bæ sem stefndur. Ef þeirra er eigi heldur kostur, skal stefnu birta þeim, er stefnuvottar hitta þar fyrir.

Nú er stefna birt, og skal þá afhenda þeim, sem birt er, eftirrit af stefnunni.

Lögmælt gjald fyrir slík eftirrit ber stefnanda að greiða.

Nú er stefna birt samkvæmt 5. og 6. málsg. 8. gr., og gilda þá samskonar reglur og þær, er áður greinir í 1. og 2. málsg.

10. gr.

Nú sækir maður sáttafund eða dómþing og krefst frávísunar máls vegna galla á stefnubirtingu, og skal þá eigi vísa máli frá dómi, nema tvímæla orki, að hann sje sá, sem stefna átti.

11. gr.

Nú verður það, að mál er dæmt eða úrskurðað af sáttanefnd, enda þótt stefndur hafi sjer að vítalausu alls eigi fengið vitneskju um, að honum var stefnt í aðalmáli eða aukamáli í sambandi við það, eða eigi svo tímanlega, að hann mætti þing sækja, og er honum þá rjett að gera fyrir æðra dómi allar þær kröfur og koma fram öllum þeim vörnum og gögnum leyfislaust, er honum mundi hafa verið rjett að hafa uppi fyrir hinum óæðra dómi, ef hann hefði átt þess kost.

12. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin N. L. 1—4—2, 4. og 10. og 1—4—18, að því leyti, sem sú grein kynnir að geyma ákvæði um stefnubirtingar, og tilsk. 3. júní 1796, 17.—22. gr., svo og öll önnur ákvæði í lögum, er koma í bága við lög þessi. Þó skal haldast fyrirmæli laga nr. 35, 2. nóv. 1914, 6. gr., um birtingu stefnu til merkjadóms í Reykjavík.

(B. V, 10.)

Nd.

872. Frumvarp

til laga um bæjarstjórn Ísafjarðar.

(Eftir eina umr. í Ed.)

1. gr.

Umdæmi Ísafjarðar nær yfir jarðirnar Eyri með Stakkanesi og Seljaland.

2. gr.

Bæjarstjórn stýrir málefnum kaupstaðarins; í henni eru kjörnir bæjarfulltrúar og bæjarfógeti; hann er oddviti og hefir atkvæðisrjett á fundum.

Samþykki ²/₃ greiddra atkvæða með leynilegri atkvæðagreiðslu kjós-

enda, skal í stað bæjarfógeta kosinn bæjarstjóri til 6 ára í senn, á sama hátt og bæjarfulltrúar. Hann skal launaður af bæjarsjóði.

3. gr.

Forstaða bæjarmálefna og framkvæmd ákvarðana þeirra, er bæjarstjórn tekur, er á hendi oddvita.

Með samþykkt skal setja fastar nefndir til að fara með einstök bæjarmál, og skal í samþykkt kveðið á um skipun, verksvið og vald þeirra nefnda. Þó má bæjarstjórn fela einum eða fleirum fulltrúanna framkvæmd einstakra bæjarstarfa, eftir reglum, sem hún um það setur. — Allir bæjarfulltrúar eru skyldir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem þeim verða falin á hendur.

Fyrir nefndarmenn, kosna utan bæjarstjórnar, gilda sömu synjunarástæður og starfstímatakmörk og um bæjarfulltrúa, sjá þó 19. gr.

4. gr.

Bæjarfulltrúar eru 9. Tölu þeirra má stjórnarráðið breyta, eftir tillögum bæjarstjórnar. Bæjarfulltrúa kjósa bæjarbúar, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

5. gr.

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, konur og karlar, sem eru 25 ára að aldri og hafa átt lögheimili í bænum 1 ár þegar kosning fer fram, og fullnægja að öðru leyti skilyrðum fyrir kosningarrjetti til Alþingis.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, foreldrar og börn, nje heldur móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra. Konum er jafnan heimilt að skorast undan kosningu.

6. gr.

Bæjarfulltrúar skulu kosnir til 3 ára, þriðjungur árlega. Fari fulltrúi frá á kjörtímabilinu af öðrum ástæðum en þeim, að kjörtímabil hans sje útrunnið, skal þegar kjósa í hans stað fyrir þaun tíma, sem eftir er af því.

7. gr.

Almennar fulltrúakosningar fara fram einhvern fyrsta virkan dag eftir nýár. Svo skal kosningu undirbúa, að skrá sje samin um þá, er kosningarrjett eiga; skrá þá skal kjörstjórn semja, en kjörstjórar eru oddviti bæjarstjórnar og 2 fulltrúanna, er bæjarstjórn kys. Kjörskrá skal liggja öllum kjósendum til sýnis á hentugum stað um hálfan mánuð á undan kjördegi. Kærur gegn kjörskrá á að bera upp fyrir kjörstjórn í síðasta lagi 3 dögum á undan kjördegi, og leggur hún þá úrskurð sinn á kærurnar.

8. gr.

Formaður kjörstjórnar boðar stund og stað, er kosningar skulu fram fara, með eigi minna en viku fresti, og á þann hátt er kjörfundi er vant að boða.

9. gr.

Innan sextugs aldurs er hver kjörgengur karlmaður skyldur að taka við kosningu, hafi hann ekki sennilega ástæðu til að skorast undan. Sker kjörstjórn úr þessu, en úrskurði hennar má skjóta til bæjarstjórnar. Sá, sem gegnt hefir fulltrúastörfum 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast á hendur þá sýslu aftur jafnlangan tíma og hann hefir verið fulltrúi.

10. gr.

Kærur yfir kosningargerð eða úrskurðum kjörstjórnar verður að bera skriflega undir bæjarstjórnina innan 8 daga eftir að kosning fór fram. Leitar bæjarstjórn álits kjörstjórnar um kærana og leggur úrskurð sinn á málið innan 8 daga. Innan 14 daga má kæra úrskurð bæjarstjórnar fyrir stjórnarráðinu. Eftir almennar kosningar fara bæjarfulltrúar þeir, er frá eiga að fara, þá fyrst úr bæjarstjórn, er fullnaðarúrskurður er lagður á framkomnar kærur.

Purfi uppkosning að fara fram, skal þegar til hennar stofnað, og við hana nota hinar síðast leiðrjettu kjörskrár.

11. gr.

Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn áður en kjörtími hans er liðinn, og ákveður hún þá, hvort taka skuli beiðni hans til greina. Bæjarstjórn ákveður enn fremur, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórn um stund, sakir atvika, er svifti hann kjörgengi; hún ákveður og, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni um stund, af því að hann hefir vanrækt eða færst undan að gera það, er hann er skyldur til sem bæjarfulltrúi. Þó má sá, er vikið er úr bæjarstjórn, kæra til stjórnarráðsins á þann hátt, sem segir í næstu grein á undan.

12. gr.

Oddviti stjórnar umræðum á fundum og sjer um að það, sem álykta er, sje rjett ritað í gerðabókina.

Fundur bæjarstjórnar skulu fara fram í heyranda hljóði. Einstök mál má þó ræða innan luktra dýra, þegar bæjarstjórn ákveður.

Til þess að lögmæt ákvörðun sje gerð, verður auk oddvita minst helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðamagn skal ávalt ráða. Sjeu jafnmörg atkvæði með og mót, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar; þá ræður hlutkesti.

Það skal kunngert bæjarbúum, hve nær og hvar bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda þegar oddvita þykir nauðsyn til bera eða minst helmingur bæjarfulltrúa æskir þess.

Oddviti skal á undan fundum, ef því verður við komið, skýra bæjarfulltrúum frá, hver málefni komi fyrir. Allir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gerðabókina við fundarlok, og á sjerhver fulltrúi rjett á að fá ágreiningsatriði sitt stuttlega bókað. Við nefndarkosningar skal viðhafa hlutfallskosningu, er þess er krafist.

Bæjarstjórn setur sjálf þingsköp sín, en stjórnarráðið staðfestir þau.

13. gr.

Virðist oddvita einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar ganga út fyrir valdsvið hennar, eða ákvörðun sje gagnstæð lögum eða skaðleg fyrir bæjarfjelagið, eða hún miði til að færast undan skyldum þeim, er á því hvíla, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt um það í gerðabókina. Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda stjórnarráðinu skýrslu, er svo leggur úrskurð á málið. Eftirrit af skýrslu oddvita skal jafnframt senda bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir sínar við hana áður en hún fer til stjórnarráðsins.

14. gr.

Í málum um uppeldi og fræðslu barna hefir formaður skólanefndar sæti og tillögurjett á fundum bæjarstjórnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

15. gr.

Bæjarstjórn ræður byggingarmálefnum bæjarins, en byggingarnefnd annast framkvæmd þeirra. Skipa hana oddviti, sem er formaður hennar, og 4 menn, er bæjarstjórn kýs, 2 úr sinum flokki.

Þyki lóðareiganda rjetti sínum hallað með úrskurði bæjarstjórnar eða byggingarnefndar, má hann skjóta honum til stjórnarráðsins.

Nú þykir bæjarstjórn rjett, að sett verði fyllri ákvæði um byggingarmál bæjarins en þá eru í lögum, og má setja þau með byggingarsamþykt, er bæjarstjórn semur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir. Í byggingarsamþykt má ákveða sektir fyrir brot, svo og setja reglur um greiðslu þess kostnaðar, er ákvæði byggingarsamþykta hafa í för með sjer; svo má þar og ákveða hæfileg gjöld fyrir leyfi þau, sem bæjarstjórn eða byggingarnefnd veitir. Nú er byggingarfulltrúi skipaður samkvæmt byggingarsamþykt, og má þá ákveða hæfileg gjöld fyrir þau störf hans, er hann leysir af hendi sem byggingarfulltrúi í þarfir einstakra manna, eftir beiðni þeirra. Gjöld fyrir byggingarleyfi og störf fyrir einstaka menn skulu hafa lögtaksrjett, og renna þau í bæjarsjóð.

Með samþykt, er bæjarstjórn setur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir, má setja reglur um leiguskilmála á leigulóðum, túnleigu og erfðafestulöndum. Leiga af löndum þessum hefir lögtaksrjett.

16. gr.

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjelagsins, samkvæmt hafnarlögum.

17. gr.

Bæjarstjórn skipar embættismenn eða sýslunarmenn bæjarins og veitir þeim lausn. Lögregluþjóna og næturverði skipar bæjarstjórnin eftir tillögu bæjarfógeta, er veitir þeim lausn. Hún gerir og tillögur um skipun yfirsetukvenna og kýs um sáttamannsefni.

18. gr.

Almanaksárið telst reikningsár bæjarins. Innan 1. nóvember skal bæjarstjórn semja áætlun yfir tekjur og gjöld næsta árs. Það, sem á vantar til að standa straum af bæjarþörfum, skal jafnað niður á bæjarbúa eftir efnum og ástæðum. Áætlun þá, sem þannig er samin, skal ræða á 2 fundum með viku bili. Við síðari umræðu skal ihuga áætlunina grein fyrir grein og greiða atkvæði um hverja grein hennar. Skal áætlunin vera regla fyrir hæð bæjargjalda og fjárstjórn allri á næsta ári. Hún skal lögð fram innan 15. nóvember kjósendum til sýnis í hálfan mánuð.

Án samþykkis stjórnarráðsins má eigi nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld samtals á bæjarbúa en svari meðaltali allra bæjargjalda þrjú síðustu árin, að fimtungi viðbættum.

Af hverri feralin í útmældum húsgrunnum skal greiða 2—5 aura árlega til bæjarþarfa og af hverri feralin útmældrar óbygðrar lóðar skal greiða 1—2 aura, samkvæmt ákvæði áætlunar.

19. gr.

Niðurföfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa lögheimili eða fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði. Þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir hafi líka á gjaldárinu hæft fast aðsetur annarsstaðar og goldið þar útsvar. Þá skal draga frá útsvarinu tiltölulega eftir þeim tíma, er þeir dvöldust annarsstaðar, þó eigi meira en þeir guldur þar.

Á hvers konar atvinnu, sem rekin er í bænum og talin er sjerstaklega arðsönn, svo sem verslun, kaupskap eða þilbátaútgerð, má gjald leggja, þótt ekki sje rekin nema 8 vikur og atvinnurekandi eigi heimili annarsstaðar. Á sildveiði og sildarverkun í kaupstaðnum eða á höfninni, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má gjald leggja, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjelög og pöntunarfjelög má leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabréf og haft sölubúð eða vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

Heimilt er niðurföfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árstekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skytt er nefndinni og bæjarstjórn að halda þessum upplýsingum leyndum.

20. gr.

Niðurföfnunarnefnd skipa 7 menn, og skulu þeir kosnir í októbermánuði á sama hátt og bæjarfulltrúar. Þeir skulu kosnir til 6 ára. Þó fara 4 þeirra frá eftir 3 ár, samkvæmt hlutkesti, er bæjarstjórn lætur fram fara. Um setu í niðurföfnunarnefnd gildir að öðru leyti sama og fyr segir um bæjarstjórn, að því er við getur átt. Enginn má á sama tíma sitja í niðurföfnunarnefnd og bæjarstjórn.

Niðurföfnunarnefnd kys formann úr sínum flokki, og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu og um bæjarstjórn (12. gr.).

Niðurföfnunarnefnd skal hafa lokið niðurföfnun í lok nóvembermánaðar.

Niðurjöfnunarskráin skal liggja til sýnis 1.—15. desember á hentugum stað, er niðurjöfnunarnefnd auglýsir.

Kæfur yfir niðurjöfnun skulu sendar niðurjöfnunarnefnd skriflega innan hálf mánaðar frá því, að niðurjöfnunarskráin var til sýnis. Innan hálf mánaðar þar á eftir skal nefndin skriflega tilkynna kæranda, hvort eða að hve miklu leyti krafa hans hafi verið tekin til greina. Ályktun niðurjöfnunarnefndar má svo innan hálf mánaðar þar á eftir bera upp fyrir bæjarstjórn, sem leggur úrskurð sinn á málið innan hálf mánaðar.

Hverjum, sem bæjargjald er gert, er heimilt að kvarta yfir skattgjaldi því, sem lagt hefir verið á hann eða aðra, sem á niðurjöfnunarskránni standa, svo og yfir því, að einhverjum sje slept af skránni. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns eða yfir því að manni sje slept, skal honum gefinn kostur á að segja álit sitt um það efni, áður en niðurjöfnunarnefnd eða bæjarstjórn fella úrskurð sinn.

Eigi má bæjarstjórn bæta manni á niðurjöfnunarskrá, nema gjald hans nemi að minsta kosti hinu lægsta gjaldi, sem þegar hefir verið lagt á einhvern annan á niðurjöfnunarskrá.

Enginn getur, með því að bera sig upp við bæjarstjórnina um skattgjald sitt, komist hjá því að greiða þann hluta skattsins, sem fallinn er í gjalddaga; en verði gjaldinu breytt, skal greiða aftur úr bæjarsjóði það sem ofgildið er.

21. gr.

Bæjarstjórn má ákveða, að aukaniðurjöfnun skuli fram fara í síðari hluta júnimánaðar, ef þess þykir þörf, og skulu skattar þá lagðir á þá, sem flust hafa til kaupstaðarins eftir að aðalniðurjöfnun fór fram og skattskyldir eru samkvæmt því, er áður segir. Aukaniðurjöfnun skal lögð fram til sýnis vikutíma á sama hátt sem fyr greinir.

22. gr.

Verði ágreiningur milli Ísafjarðar og annars sveitarfélags um, hvernig skifta beri skattgjaldi manns, skal stjórnarráðið skera úr því.

Þykist einhver ekki vera skattskyldur í bænum, má hann skjóta máli sinu til dómstólanna.

23. gr.

Öll bæjargjöld skulu goldin fyrir 15. janúar og 15. júlí ár hvert, og ber bæjargjaldkera að innheimta þau, eins og aðrar tekjur bæjarfélagsins. Sjeu þau eigi greidd innan hálf mánaðar frá gjalddaga, ber að taka þau lögtaki.

Flytji skattskyldur maður úr bænum innan ársloka, fellur alt gjald niður, sem lagt er á hann sjálfan fyrir ár það, er fer í hönd. Sá, sem flytur úr bænum einhvern tíma á árinu, er að eins skyldur til að greiða skatt til loka þess ársfjórðungs, er hann flytur sig. Sá, sem settur er á aukaniðurjöfnunarskrána, er að eins skyldur að greiða skatt frá 1. júlí.

24. gr.

Bæjarstjórnin og oddviti bæjarstjórnar sjerstaklega skal hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn bæjarins og sjá um, að skattar og aðrar tekjur sjeu rjett heimtar og í tækan tíma og teknar lögtaki, ef þess þarf við; enn fremur gæta þess, að geymt sje og eftir atvikum ávaxtað fje bæjarins, þangað til á því þarf að halda til þess að borga útgjöld hans.

Bæjarstjórnin hefir ábyrgð á innstæðum, skuldabrfjefum og öðrum eign-um bæjarins.

25. gr.

Gjaldkeri skal, þegar þess er krafist, gefa bæjarstjórninni nákvæma sjóðskýrslu, er sýni bæði hvað goldist hafi í bæjarsjóð og hvað úr honum hafi verið greitt. Eigi má bæjargjaldkeri greiða neitt úr bæjarsjóði nema eftir ávísun bæjarstjórnar. Oddviti ávísar útgjöldum, og skulu þau áður samþykkt af fulltrúa þeim eða nefndarmanni, er þau eiga undir.

26. gr.

Fyrir opinber uppboðsþing, sem bærinn lætur halda í sínar þarfir, svo sem á lendum, smiðum, vegavinnu o. fl., skal ekkert gjald greiða í landssjóð.

27. gr.

Bæjarstjórn er skyld að útvega og láta landsstjórninni í tje skýrslur þær, er hún kann að æskja, svo sem um fólkestal, skepnuhald, atvinnuvegi og annað ástand bæjarins.

28. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, takast á hendur neina skuldbindingu til langframa, sem ekki beinlinis hvílir á henni samkvæmt lögum, ekki taka af innstæðufje bæjarins, ekki selja nje veðsetja fasteignir hans nje kaupa nýja fasteign, ekki taka stærri lán nje til lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, nje heldur endurnýja slik lán eða fresta greiðslu þeirra.

29. gr.

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið, og senda oddvita bæjarstjórnar fyrir lok janúarmánaðar; lætur oddviti bæjarstjórnar reikninginn liggja kjósendum til sýnis, eins og fyrir er mælt um niðurjöfnunarskrána.

Yfirskoðunarmenn bæjarreikninganna eru 2, og kys bæjarstjórn þá hlutfallskosningu. Starf það hafa þeir á hendi í 3 ár, og mega ekki eiga sæti í bæjarstjórn þann tíma. Þeir skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar frá því að þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri hefir svarað athugasemdum yfirskoðunarmanna, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn fyrir bæjarstjórnina, er úrskurðar hann og veitir gjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði, sem snertir þau bæjarstörf, er honum hafa verið sjerstaklega á hendur falin. Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna að úrskurður bæjarstjórn-

ar sje rjettur, enda honum lögð peningaábyrgð á hendur, og má hann skjóta máli sínu til dómstólanna.

Pegar lagður hefir verið úrskurður á reikning gjaldkera, á að birta í blaði ágríp af honum, er oddviti bæjarstjórnar semji; á það ágríp að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum bæjarins.

30. gr.

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir umliðið reikningsár, með öllum fylgiskjölum. Komi það fram, að bæjarstjórn hafi greitt ólögmæt gjöld, neitað að greiða gjöld, sem hvila á bæn-um að lögum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sínu, skal stjórnarráðið gera þær ráðstafanir, er við þarf, og ef nauðsyn ber til, með lögsókn koma fram ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, sem hafa átt þátt í þessum ályktunum.

31. gr.

Með samþykkt þeirri, er getur um í 3. gr. og stjórnarráðið staðfestir, má setja nánari reglur um sjerhvert atriði í stjórn bæjarins, samkvæmt grundvallarreglum laga þessara, þar á meðal um brot á þeim.

32. gr.

Með lögum þessum eru nún úr gildi lög nr. 23, 8. okt. 1883, (lög nr. 14, 28. ágúst 1903, lög nr. 26, 16. nóv. 1907, að því er byggingarmálefni snertir og lög nr. 50, 3. nóv. 1915, svo og önnur ákvæði, er fara í bága við lög þessi.

33. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

(B. XXVII, 10.)!

Ed.

873. Frumvarp

til laga um stofnun húsmæðraskóla á Norðurlandi.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Húsmæðraskóla skal stofna í grend við Akureyri. Skal hann veita konum þá kunnáttu, sem nauðsynleg er hverri húsmóður og gerir hana færa um að gegna vel stöðu sinni. Skal búskapur rekinn í sambandi við skólann.

2. gr.

Skólinn skal rúma 40 heimavistir og kenslustofur fyrir alt að 50 nemendur, auk íbúðar forstöðukonu og þjónustufólks, svo og geymslu fyrir

matvæli, eldsneyti o. fl. Hann skal byggður úr steinsteypu eftir uppdrætti, er stjórnarráðið samþykkir, og útbúinn með nýtsku tækjum til matreiðslu, hitunar, lýsingar og ræstunar.

3. gr.

Skólanum stýrir forstöðukona, er tekið hefir próf í þeim kenslugreinum, er 4. gr. ákveður. Hún ræður kennara með samþykki skólanefndar, er stjórnarráðið skipar.

4. gr.

Námsgreinar eru:

A. Verklegar:

Matreiðsla allskonar, og sje sjerstök áhersla lögð á matreiðslu úr innlendum efnum og að hagsýni og nýtni sje ávalt gætt.

Framreiðsla matar og drykkjar.

Ræstun og þvottur.

Saumar og hirðing fatnaðar.

B. Bóklegar:

Efnafræði, sjerstaklega efnasambönd fæðunnar.

Heilsufræði, einkum hjúkrunarfræði.

Meginatriði uppeldisfræðinnar.

Búreikningar.

Nánari ákvæði um námsgreinar skulu sett með reglugerð.

5. gr.

Landssjóður leggur fram $\frac{2}{3}$ af stofnkostnaði, gegn $\frac{1}{3}$ annarstaðar að. Hann skal rekinn fyrir landsfje og stendur undir umsjón stjórnarráðsins, er setur reglugerð um nánari tilhögun hans.

6. gr.

Lög þessi koma til framkvæmda þegar efni og annað, sem með þarf til skólans, verður fáanlegt með viðunanlegum kjörum.

(A. V, 12.)

Sp.

874. Frumvarp

til laga um lögræði.

(Eftir eina umr. í Nd.)

1. gr.

Lögræði er tvenns konar, sjálfræði og fjárræði. Maður sjálfráða og fjárráða er fullráða.

Leyfisbrjef til lögræðis verða ekki veitt.

2. gr.

Maður er sjálfráða 16 ára gamall, nema sviftur sje sjálfræði.

Sjálfráða maður ræður einn öðru en fje sinu, nema öðru visi sje sjerstaklega um mælt í lögum.

Ef sjálfráða maður rýfur lögmætar skuldbindingar sínar, bæti af fje sinu. Ráðstafanir ósjálfráða manns eru ógildar.

3. gr.

Foreldri ráða bæði saman ósjálfráða skilgetnum börnum sinum. Nú er annað foreldra látið, og ræður þá hitt börnunum, nema kvænst eða gift hafi aftur. Þá ráða hjónin börnunum bæði saman. Nú eru bæði foreldri látin, en stjúeforeldri á lífi, og ræður þá stjúeforeldri börnunum, enda sjeu börnin á framfæri þess. Nú eru foreldri skilin að fullu eða að borði og sæng, og ræður þá hvort þeirra þeim börnum, sem hjá því eru.

Óskilgetnu barni ræður móðir.

Nú má hvorki foreldri nje stjúforeldri ráða barni, og kemur þá skipaður lögráðamaður í þeirra stað.

4. gr.

Maður er fjárráða 21 árs gamall, nema sviftur sje fjárræði.

Ekkjur og konur, sem skilið hafa við bændur sína að fullu eða að borði og sæng, eru fjárráða, þó að yngri sjeu en 21 árs.

Fjárráða maður ræður einn fje sinu, nema lög mæli sjerstaklega fyrir á annan veg.

Fjárráðstafanir ófjárráða manns eru ógildar, nema þær varði sjálfsaflafje eða gjafafje, enda láti gefandi eigi öðru visi um mælt eða lög kveði sjerstaklega öðru vísi á.

5. gr.

Nú er sjálfráða maður eða fjárráða ófær til að ráða sjer eða fje sinu sjálfur, vegna vanheilsu eða vanþroska eða af öðrum ástæðum, svo sem vegna eyðslusemi, og skal hann þá sviftur sjálfræði eða fjárræði eða hvoru tveggja, og honum skipaður lögráðamaður.

6. gr.

Hjeraðsdómari á úrskurðarvald um sviftingu lögræðis. Úrskurð um lögræðissviftingu skal kveða upp á varnarþingi þess, er svifta skal lögræði. Að öðru leyti fer um lögræðissviftingu eftir þeim reglum, sem fylgt hefir verið um sviftingu fjárræðis. Úrskurði má sá, er sviftur er lögræði, skjóta til landsyfirdóms til fullnaðarúrslita. Rjett er og að maki hans, foreldri eða börn, systkin eða jafnmægðir áfrýi slikum úrskurði, ef lögráða eru.

Á sama hátt skal fara, ef fella skal niður lögræðissviftingu.

7. gr.

Úrskurður um sviftingu lögræðis skal vera rökstuddur, enda skal skýrt ákveðið, hvort maður sje sviftur sjálfræði eða fjárræði eða hvoru tveggja.

Stefnuvottar skulu birta úrskurð þeim sjálfum, sem sviftur er lögræði,

eða næsta venslamanni, ef hinn er að læknisdómi vitskertur. Svo skal og birta úrskurðinn í lögbirtingablaði landsins, rita hann þegar í þinglýsingabók og lýsa honum síðan á varnarþingi þess, er lögræði var sviftur. Ef sá, sem sviftur er lögræði, á fasteign eða hjer skrásett skip, eða hann rekur hjer atvinnu, sem geta ber eða getið er í verslanaskrá, þá skal þinglýsa úrskurðinum á varnarþingi fasteignar eða skips og bóka athugasemd um hann í verslanaskrá. Dómari sendir eftirrit af úrskurðinum þeim stjórnarvöldum, er um hann þurfa að vita. Fyrir þinglýsinguna skal ekkert gjald greiða.

8. gr.

Nú hefir maður verið sviftur lögræði, og eru þá ógildar ráðstafanir, sem brjóta bág við lögræðissviftingu og hann gerir eftir innritun úrskurðar í þinglýsingabók, — enda hafi þinglýsing síðan farið fram áður lögmæltur tími sje liðinn, — eða athugasemd um hann er skráð í verslanaskrá. Gildar skulu metnar ráðstafanir hans, er áður eru gerðar, nema sannað sje, að sá, sem hagsvon átti af þeim, hafi vitað um úrskurðinn.

Skýlt er sýslumanni eða bæjarfógeta, að viðlögðum skaðabótum eftir venjulegum reglum, að geta úrskurðarins í þinglýsingabók fasteigna og í skipaskrá og verslana, þegar honum er sent eða afhent úrskurðareftirrit eða eintak af lögbirtingablaði, þar sem úrskurðurinn er birtur.

9. gr.

Nú er skotið til landsyfirdóms úrskurði um lögræðissviftingu, og skipar þá dómstjóri löggiltan málaflutningsmann við yfirdóminn til að sækja málið af hendi þess, er svifta skal lögræði, og annan til varnar. Hvor málsvara getur lagt fram nýjar skýrslur í yfirdómi, og, ef svo ber undir, krafist rannsóknar í hjeræði um málavexti. Málskostnaður í yfirdómi greiðist af almannaþje, og fer um meðferð málsins þar sem um opinber mál.

Nú úrskurðar yfirdómur rannsókn málavaxta í hjeræði, og skal hún fram fara að hætti almennra lögreglumála, enda skal útvega þær skýrslur, sem yfirdómur krefst. Skipa skal þá jafnan valinkunnan mann til þess að gæta rjettar þess, er svifta skal lögræði. Málskostnaður í hjeræði greiðist og af almannaþje.

Nú er úrskurður um lögræðissviftingu fenginn fyrir visvitandi rangar skýrslur, og á þá, að undangenginni löglegri málssókn, að dæma þann eða þá, sem um það reynast sekir, til þess að greiða að skaðlausu allan þann kostnað, sem lögræðissvifting hefir haft í för með sjer.

10. gr.

Dómstjóri sendir stjórnarráðinu þegar eftirrit af úrslitadómi yfirdóms, en það sendir aftur stjórnarvöldum þeim, er málið ber undir.

Nú ónýtir yfirdómur úrskurð hjeræðsdómara, og ber þá þegar að draga yfir hann í embættisbókum og aflysa honum, ef þinglýstur var, hvorttveggja endurgjaldslaust.

11. gr.

Nú er maður ólögráða, og skal þá sýslumaður hans eða bæjarfógeti

skipa honum lögráðamann, ósjálfráða manni fyrir æsku sakir þó því að eins, að lögborins manns njóti eigi.

Þær skipanir, sem gerðar hafa verið samkvæmt gildandi lögum, standa þó óraskaðar þangað til lögræði er náð.

Skipaður lögráðamaður má ekki yngri vera en 25 ára, enda sje hann ráðvandur maður og ráðdeildarsamur, sæmilega að sjer, heill heilsu og fjár síns ráðandi.

Lögráðamann skal skipa karl eða konu, næst að frændsemi. Föðurfrændur ganga fyrir móðurfrændum, alsystkin fyrir hálsystkinum, eldri maður fyrir yngri, jafnáninna. Um stjúpforeldra gildir sama og foreldra, enda beri stjúpforeldri framfærsluskylda, og sje henni fullnægt.

Móðurfrændur óskilgetins barns ganga fyrir öðrum frændum til fjárráða.

Þó má skipa föður, ef móður nýtur eigi, enda hafi hann þinglýst barninu, ættleitt það eða arfleitt.

12. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ósjálfráða mann, svo sem sjálfráða hefði hann gert, nema öðru visi sje áskilið að lögum.

13. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ófjárráða mann, svo sem fjárráða hefði hann gert, enda mæli lög eigi sjerstaklega um á annan veg.

14. gr.

Um stöðu lögráðamanns gagnvart ófjárráða manni og yfirfjárráðanda fer að lögum.

15. gr.

Þeir, sem orðnir eru 18 ára, en ekki fulls 21 árs, þá er lög þessi öðlast gildi, eru hálfháða fjár síns, og fer að öllu leyti um þá eftir gildandi lögum, þangað til þeir verða fulls 21 árs. Að öðru leyti er hálfháði um fjármál úr lögum numið.

Lögin taka jafnt til þeirra, sem orðnir eru fulls 21 árs áður en þau ganga í gildi, sem til hinna, er ná þeim aldri síðar.

16. gr.

Eftirfarandi ákvæði eru úr lögum numin: D. L. 1—23—12 og N. L. 1—21—9, a- og b-liðir 1. gr. I. kap. tilsk. 21. des. 1831, sbr. þó fyrri málsgr. næstu gr. hjer á undan, 1. gr. og 2. málsgr. 15. gr. tilsk. 18. febr. 1847, opið brjef 4. jan. 1861, er lögleiðir á Íslandi dönsk lög 29. des. 1857, um myndugleika kvenna, 10. gr. laga 12. janúar 1900, nr. 3, lög 20. okt. 1905, nr. 17, svo og öll önnur ákvæði, er koma kynnu í bága við lög þessi. Í 5. gr. laga 16. september 1893, nr. 15, komi: 16 ára í stað »18 ára«.

(B. XCVII, 6.)

Ed.

875. Nefndarátt

um frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Frá meiri hluta bjargráðanefndar.

Enda þótt meiri hluti nefndarmanna vildi helst leggja til, að mjög mikið viðtækari fyriræli yrðu samin og samþykkt, sem lög um þetta efni, en þetta frumvarp inniheldur, vill hann þó ekki gera það að ágreiningsatriði við háttv. Nd. að svo stöddu, í þeirri von, að þetta geti þó, ef þær breytingar ná fram að ganga, sem nefndin leggur til að gerðar verði á frumvarpi þessu, orðið að nokkru haldi í bráðina eða komandi vetur, ef ástandið versnar ekki mjög úr þessu. — Öll nefndin er á þeirri skoðun, að fyrirælin um lánsheimild til bæjar- og sveitarfjelaga og heimildin fyrir landsstjórnina til að verja fje úr landssjóði til atvinnubóta geti komið að stórmiklu gagni, ef vel er á haldið. En henni dylst það ekki, að þetta er ekki einhlítt, og verður það og auðskilið, þegar þess er gætt, að tekjur alls almennings hafa ekki aukist neitt í líkingu við það, hversu lífsnauðsynjar hafa hækkað í verði. Um þetta má vísa til þeirra upplýsinga, sem fyrir þinginu liggja og minni hluti bjargráðanefndar háttv. Nd. hefir útvegað við rannsókn sína á dýrtíðarmálinu. Ef lítið er til annara þjóða í þessu efni, þá rekur maður sig á það, að þær hafa gert þegar fyrir löngu mjög mikið til þess að jafna mismun þann, sem af dýrtíðinni skapast milli einstakra stjetta þjóðarinnar í efnalegu tilliti, og er þar nægilegt að benda á það eitt, sem Dönum þegar í fyrra þótti nauðsynlegt að gera fyrir allan þorra almennings — auk sjerstakra ráðstafana fyrir embættis- og sýslunarmenn ríkisins (3: dýrtíðaruppbót). Auk þess að hafa alveg sjerstakt eftirlit með sölu og skiftingu á öllum helstu nauðsynjum, settu þeir lög um dýrtíðarráðstafanir í sveitar- og bæjarfjelögum. Í þeim lögum (28. des. 1916) er bæjar- og sveitarfjelögum heimilað að gera ýmsar dýrtíðarráðstafanir fyrir *efnalausum* menn (tekjur 1500—3000 kr.), svo sem úthlutun á nauðsynjavörum, eldsneyti og klæðnaði, ókeypis eða með lágu verði, eða jafnvel peningaútborganir. Ríkið endurgreiðir bæjar- og sveitarfjelögum $\frac{2}{3}$ þessa kostnaðar, þó ekki yfir 15 kr. á íbúa. Enn fremur heimilast bæjar- og sveitarfjelögum að sjá um og setja reglur fyrir, að *allir* íbúar geti fengið *nauðsynjavörur með sannaðgjörnu* verði. Ríkið endurgreiðir einn þriðja þess kostnaðar. Sveitar- og bæjarfjelögin hafa heimild til að leggja á aukaskatt til þess að ná útgjöldum út af þessum ráðstöfunum og til dýrtíðaruppbótar starfsmanna, aukins ellistyrks o. fl.

Ofanritað um nefnd lög er tekið úr skýrslu til stjórnarráðsins frá Hjeðni Valdimarssyni, og segir enn fremur í skýrslu þessari:

»Lög þessi hafa verið mjög mikið notuð, en erfitt að fá skýrslur um ráðstafanir víðs vegar um landið. Sjerstaklega hafa bæjarfjelögin nýtfært sjer lögin. Í »Kaupmannahöfn er veittur aukastyrkur til meðlima atvinnuleysissamlaga og sjúkra-samlaga, og einnig til þeirra, sem ekki eru meðlimir samlaganna, er þeir eru atvinnulausir eða sjúkir. Auk þess fá hjálparsjóðir styrk til manna, sem ekki eru

»á sveit, og ellistyrkur er hækkaður. Fjölskylda með börnum, sem ekki eru 3 ára »gömul, fá afsláttarseðla á mjólkurkaupum, 8 aur. á $1\frac{1}{2}$ liter, ef heimilisfaðirinn »hefir undir 1950 kr. í árstekjur. Enn fremur fá sjúklingar afsláttarseðla á mjólk. »Sjerhver maður eða kona, sem á börn undir 14 ára aldri, fjekk mánuðina nóvember—mars 5 kr. dýrtíðarstyrk á barn, ef árstekjur mannsins voru undir 1950 »kr. Allir, sem höfðu minna en 3000 kr. árstekjur, gátu fengið koks með niður»settu verði síðastliðinn vetur. Auk þess er sett hámarksverð á mjög margar vör»ur eða gerðir samningar um verð við kaupmenn og verksmiðjur. Færast allar »þessar ráðstafanir mjög í vöxt. Loks má geta almennings-eldhúsanna, sem eru »nú í flestum stærri bæjum og búist er við að haldist eftir ófriðinn. Í Kaupmanna»höfn sendir eldhúsið matinn til alþýðuskólanna, og geta allir bæjarbúar keypt »hann þar á 40 aura, tvo heita rjetti, en sjálfir verða menn að hafa ílát með »undir matinn. Matinn panta menn 2 dögum áður. Verðið er sett svo lágt, að »einungis kostnaðurinn við tilbúning og efnið í matinn endurgreiðist, en yfirstjórn»in og flutningur út í skólana greiðist úr bæjarsjóði. Væri því hægt að selja mat»inn úr eldhúsinu, mundi salan næstum svara kostnaði. — Að endingu skal þess »getið, að fátæk skólabörn fá mat í skólunum ókeypis, og upp á síðkastið hafa »fátæk — ekki skólaskyld — börn einnig fengið þar ókeypis mat.

»Hugsunin, sem liggur að baki þessara ráðstafana í sveitar- og bæjarfje»lögum, er sú, að ríkið verði að bera mikinn skerf af verðhækkuninni við dýr»tíðina ásamt sveitar- og bæjarfjölögum. Láti hið opinbera dýrtíðina afskiftalausa, »skapist fámenn auðmannastjett í landinu, en allan almenning skorti hið nauð»synlegasta, og miðlungsstjettin verði að öreigum. Þó að reynt sje að veita mönn»um atvinnu af opinberu fje, þá sje ekki hægt að gera það í nógu stórum stíl, »enda mundu það einungis verða verkamenn, sem nytu góðs af, ef ríkið yrði ekki »jafnaðarmannaríki þegar í stað. Sje þó eðlilegast, að hið opinbera beri hluta af »hallanum á þjóðarbúskapnum á þennan hátt. Afleiðingar dýrtíðarinnar skiftist »þá milli nútímans, með skattaálögum á stórgróðamenn, og framtíðarinnar, með »því að ríkið safni skuldum«.

Enda þótt nefndinni sje ljóst, að hjer er engu minni dýrtíð heldur en í Danmörku, sjer hún sjer ekki fært nú að leggja til, að slík heimildarlög sjeu gefin út sem þessi, er nefnd voru, enda ætti lánsheimildin í 1. gr. að geta orðið að stórmiklu gagni. Einkum getur nefndin ekki komið með slíkt frumvarp nú, af því að málið var alls óundirbúið af stjórninni, sjerstaklega að því er snertir það, hvernig ætti að ná því fje inn, sem til þess þyrfti að standast kostnaðinn við framkvæmd þeirra, svo að gagni yrði, þá vill nefndin þó taka eitt atriði inn í frumvarpið, sem mætti koma fátækasta fólki að nokkru gagni, ef næði fram að ganga. Nefndin vill sem sje leggja til, að hverju sýslu- og bæjarfjelagi á landinu sje gefinn kostur á að fá fyrir ákveðið verð sem svarar $\frac{1}{3}$ af þeim kolum, sem þarf til hitunar og eldsneytis í heimilisparfir, samkvæmt skýrslu, sem hjer er prentuð sem fylgiskjal aftan við nefndarátlitið. Sýnir sú skýrsla, að til heimilisparfa þarf á komandi vetri ca. 8400 tonn af kolum, og verður $\frac{1}{3}$ af því 2800 tonn. Svo leist sem ekki gæti það að gagni komið, ef þau yrðu seld dýrar en 125 kr. tonnið, og varð sú niðurstaðan, að þetta gæti þó því að eins komið að verulegu gagni fyrir fátæklingana, að sveitar- og bæjarfjölögum væri gefin heimild til að setja tvö verð á kol þessi, þ. e. selja nokkuð undir, og tilsvarandi yfir þessu verði — eftir efnum og ástæðum kaupanda, en ekkert á þau leggja. Ætlast er til, að kolin, sveitinni

að kostnaðarlausu, sjeu flutt á sem hentugasta staði í kauptún landsins og kaupstaði.

Hversu mikið þessi ráðstöfun, að setja á kolin þetta verð, kostar lands-sjóð, er ekki hægt að segja með vissu, en von er um að það, að viðbættum flutningskostnaði, fari ekki fram úr 100 krónum á smálest, sem landssjóður þarf að greiða, og ekki er útlit fyrir, að það verði yfir 200 krónur á smálest, ef nokkur kol koma hingað á annað borð.

Um aðrar breytingartillögur nefndarinnar skal tekið fram, að nefndinni þótti varhugavert, að aðrir en sveitarstjórn sú, er hlut á að máli, eigi að dæma um það, hvort þörf er á lánveitingu eða ekki til einstakra manna, en til þess að gela veitt slík lán þarf hún að geta krafist að fá lán hjá stjórninni, þegar hún (sveitarstjórnin) álitur þess þörf. Svo sjer nefndin ekki, hvað meint er með því, að neyðin eigi að vera sýnileg, og finst það ákvæði óþarft. Þá vill nefndin láta ákveða vaxtagreiðslu 4% af lánum þeim, sem stjórnin veitir, og að þau endurgreiðist með jöfnum greiðslum á 13 árum, og verður þá ársgreiðsla 100 krónur af þúsundi í afborgun og vexti, eða nákvæmlega reiknað 100 kr. 14 aur., en nefndin áleit rjett að sleppa þessum aukum. Vextir greiðast ekki fyr en 2 árum eftir ófriðarlok, eins og gert er ráð fyrir í frumv.

Í samræmi við ofanritað hefir nefndin borið fram 3 fyrstu breytingartillögurnar hjer á eftir við 1. gr., og væntir nefndin, að háttv. deild vilji samþykkja frumvarp þetta með þeim breytingum og viðaukum, sem nefndir hafa verið.

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Við 1. gr., 1. málsgrein:

Í stað orðanna »almennri neyð ... matvælaskorti« komi:

verulegri neyð, að dómi sveitarstjórna, af dýrtíð og matvælaskorti.

2. Við 1. gr. 2. málsgrein:

Í stað orðanna »10 árum frá þeim tíma« komi:

13 árum frá þeim tíma, með 10% árlegri greiðslu af hinnu upprunalegu lánsupphæð.

3. Við 1. gr., 3. málsgrein:

Orðin »og hvergi sýnileg« falli burt.

4. Við 2. gr. Á eftir þeirri grein komi ný grein, er verði 3. gr., svo hljóðandi:

Landsstjórninni veitist heimild til að selja bæjarstjórnnum og sýslu-nefndum 2800 smálestir af kolum á 125 kr. lestina á staðnum, þar sem kolunum er skipað á land í sýslunni eða kaupstaðnum. Skiftist kolaforði þessi niður á sýslu- og bæjarfjelög þannig, að hvert þeirra fái við þessu verði sem næst þriðja hluta af kolaforða þeim, er talinn verður nægja þeim næsta vetur til heimilisnotkunar. Verðmunurinn greiðist úr landssjóði.

Sýslu- og bæjarfjelög selja kol þessi aftur, án hagnaðar, þeim er helst þurfa hjálpar með, og má vera mismunandi verð á þeim eftir ástæðum kaupanda.

Alþingi, 10. september 1917.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Karl Einarsson,
ritari.
M. J. Kristjánsson.

Guðjón Guðlaugsson.

Fylgiskjal.Eftirrit.**Skýrsla**

um kolapörf á Íslandi veturinn 1917 og 1918, eftir skýrslum sýslumanna.

	Heimanot	Skólar	Samtals	Athugas.
	kg.	kg.	kg.	
Reykjavík	3668000	332000	4000000	
Gullbr.- og Kjósars. og Hafnarfj..	1430000	40000	1470000	
Mýra- og Borgarfjarðarsýsla	122000	50000	172000	
Snæfellsnes- og Hnappadalssýsla..	35000	15000	50000	
Dalasýsla	4000	2000	6000	
Barðastrandarsýsla	268000	18400	286400	
Ísafjarðarsýsla og kaupstaður... ..	472500	97500	570000	
Strandasýsla	42000	»	42000	
Húnavatnssýsla	122000	25000	147000	
Skagafjarðarsýsla	105140	27000	132140	
Eyjaafjarðarsýsla og Akureyri	300000	100000	400000	
Pingeyjarsýsla... .. .	12250	»	12250	Smíðakol
Norður-Múlasýsla og Seyðisfjörður..	470000	30000	500000	
Suður-Múlasýsla	839500*	41500	881000	
Skaftafellssýsla	26212	10000	36212	{Skiftingin áætluð
Rangárvallasýsla	14935	1100	16035	
Árnessýsla	90000	10000	100000	
Vestmannaeyjasýsla.. .. .	340000	10000	350000	
	8361537+	809500=	9171037	

Matvælahagstofan, 31. ágúst 1917.

Hjediinn Valdimarsson.

*) Par af 6000 til sjúkrahúsa.

(A. I, 81.)

2. gr.

Ed.**876. Breytingartillaga**

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Jóh. Jóhannesson.

Við 2. gr.

Á eftir 7. lið bætist inn svo hljóðandi nýr liður:

Gjald af Kinalífselíxír 20000—20000

Heimilt er W. Petersen að selja birgðir þær af Kinalífselíxír, sem hann á nú hjer á landi.

(B. CXI, 3.)

Nd.**877. Nefndarálit**

um frv. til laga um breyting á lögum nr. 23, 9. des. 1889, um breyting á lögum 15. okt. 1875, um laun íslenskra embættismanna.

Frá minni hluta allsherjarnefndar.

Jeg hefi ekki getað orðið samdóma háttv. meiri hluta nefndarinnar, sem vill fella frv., einkum vegna þess að eigi sje rjett að taka yfirdómarana út úr og bæta launakjör þeirra, en eigi ýmsra annara embættismanna, sem muni eiga svipaða sanngirniskröfu til þess. Jeg verð að líta svo á, að yfirdómararnir eigi meiri sanngirniskröfu á launabótum en aðrir embættismenn, sjerstaklega vegna þess, að þeim er, stöðu þeirra vegna, óhægra en flestum eða öllum embættismönnum að taka að sjer launuð aukastörf og mörg slik störf þannig vaxin, að þeir geta alls eigi tekið þau að sjer, vegna þess að þau geta á einhvern hátt komið í bága við dómastarfið. Jeg fæ eigi sjeð, að þótt launakjörum yfirdómara verði breytt nú, þurfi það að valda drætti á endurskoðun embættislauna yfirleitt, enda geng jeg út frá, að samtímis og slik endurskoðun fer fram, verði einnig tekin með laun yfirdómara, þótt þeim verði breytt nú, þar sem rjettast er að hafa slik lög í einni heild, bæði til hægðarauka og vegna samræmis í launakerfinu. Og til þess að nokkurn veginn sje vist, að laun þau, sem nú kynnu að verða samp., valdi eigi ruglingi

siðar í sliku kerfi, vegna þess að þau sjeu of há, leyfi jeg mjer að leggja til, að frv. verði samþ. með eftirfarandi

BREYTINGU.

1. gr. orðist svo:

Háyfirdómarinn í landsyfirrjettinum skal hafa í árslaun úr landssjóði 5000 kr. og aðrir dómendur þar 4500 kr. hvor.

Alþingi, 10. sept. 1917.

Magnús Guðmundsson.

(B. CVI, 5.)

Ed.

878. Breytingartillaga

við frv. til laga um breyting á og viðauka við lög nr. 23, 14. desember 1877, um tekjuskatt.

Flutningsm.: H. Steinsson.

Við 3. gr.

Orðin: »Þó skal eigi« o. s. frv. til enda greinarinnar falli burt.

(A. I, 82.)

12. gr. 5.

Ed.

879. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmaður: Kristinn Danielsson.

Við 12. gr. 5.

Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Styrkur til hreppsþúa í Kjósarhreppi, til þess að leita
sjer læknishjálpar

200— 200

Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni.

13. gr. A. 2.
 — — D. X.
 14. — B. II. a.
 15. — 24.
 18. —

(A. I, 83.)

Ed. 880. Breytingartillögur

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjárveitinganefnd.

13. gr.

1. Við 13. gr. A. 2. (Póstflutningur).
 Fyrir »80000—80000« komi:
 68000—68000.
2. Við 13. gr. D. X. Við þann lið komi þessi athugasemd:
 Stjórninni er heimilt að fresta framkvæmd á verki
 þessu og verja fjárhæðinni til annara útgjalda lands-
 sjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.

14. gr.

3. Við 14. gr. B. II. a. (Laun við mentaskólann).
 Fyrir »21600—21600« komi:
 22000—22000.

15. gr.

4. Við 15. gr. 24. Á eftir þeim lið komi nýr liður:
 Til Þorbergs Þórðarsonar, til þess að safna fornum
 og sjaldgæfum orðum úr íslensku alþýðumáli 600—600.

18. gr.

5. Við 18. gr. Greinin orðist og skiftist svo.
 Til eftirlauna og styrktarfjár veitast:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
I. Samkvæmt eftirlaunalögum:			
a. Embættismenn	29720	29720	
b. Embættismanna ekkjur og börn	15840	15840	
c. Uppgjafaprestar	1522	1522	
d. Prestsekkjur	5858	5858	
			105880
Flyt			105880

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...			105880
II. Styrktarfje og eftirlaun auk lögboðinna eftirlauna:			
a. Embættismenn.			
1. Til Ásgeirs Blöndal, læknis.	250	250	
b. Embættismannaekkjur og börn.			
1. Til Elísabetar R. Jónsdóttur, læknisekkju 150—150			
2. Til Magneu Ásgeirsson, læknisekkju... .. 200—200	350	350	
c. Uppgjafaprestar.			
1. Til Gísla Kjartanssonar	800	800	
d. Prestsekkjur.			
1. Til Ástu Þórarinsdóttur ... 130—130			
2. — Auðar Gísladóttur.. ... 300—300			
3. — Bjargar Einarsdóttur ... 500—500			
4. — Elínborgar Friðriksdóttur 800—800			
5. — Guðrúnar Björnsdóttur 300—300			
6. — Guðrúnar Jóh. Jóhannesdóttur 300—300			
7. — Guðrúnar Ólafsdóttur... 100—100			
8. — Guðrúnar Pjetursdóttur 300—300			
9. — Guðrúnar Torfadóttur... 300—300			
10. — Ingunnar Loftsdóttur ... 300—300			
11. — Jóhönnu S. Jónsdóttur 300—300			
12. — Kristínar Sveinbjörnsdóttur 300—300			
13. — Ragnheiðar Jónsdóttur 106—106	4036	4036	
e. Kennarar, kennaraekkjur og börn.			
1. Til Önnu Ásmundsdóttur .. 300—300			
2. — 3 barna hennar 300—300			
3. — Bjargar Jónsdóttur ... 300—300			
4. — Guðlaugar Zakaríasdóttur 360—360			
5. — Hjartar Snorrasonar ... 500—500			
6. — Jónasar Eiríkssonar ... 500—500			
7. — Magnúsar Einarssonar. 300—300			
8. — Þóru Melsteð 600—600	3160	3160	
Flyt...			105880

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...			105880
f. Póstar og ekkjur póstmanna.			
1. Til Árna Gíslasonar 300—300			
2. — Bjarna Ketilssonar ... 300—300			
3. — Böðvars Jónssonar ... 100—100			
4. — Hallgríms Krákssonar 200—200			
5. — Jóhanns Jónssonar ... 200—200			
6. — Sumarliða Guðmunds- sonar 200—200			
7. — Þóru Matthíasdóttur ... 300—300	1600	1600	
g. Eftirlaun og styrktarfje til ritstarfa.			
1. Til Jónasar Jónassonar 1600—1600			
2. — Lárusar Halldórason- ar 1500—1500			
3. — Matthíasar Jochums- sonar... .. 2400—2400			
4. — Torfhildar P. Holm 600— 600			
5. — Þorvalds Thorodd- sen 2000—2000	8100	8100	
h. Ekkjur og börn skálda og rithöfunda.			
1. Til Helgu Eiríksdóttur Ólafsson 300—300			
2. Til Jakóbínu Pjetursdóttur 200—200			
3. — Jakóbínu Thomsen ... 500—500			
4. — Ragnhildar Björnsdóttur 300—300			
5. — tveggja barna Þorsteins Erlingssonar 600—600	1900	1900	
i. Styrktarfje ýmsra starfsmanna og ekkna.			
1. Til Guðrúnar Jónsdóttur, fyrv. spítala- forstöðukonu 400—400			
2. — Marie Katrine Jónsson 300—300			
3. — Sigurðar Eiríkssonar fyrv. reglubóða 500—500	1200	1200	
	21396	21396	42792
III. Tillag til ellistyrktarsjóða	20000	20000	40000
Samtals ...			188672

Landsstjórninni heimilast við ákvörðun eftirlauna Sigurðar Sigurðssonar, fyrv. hjeraðslæknis, að telja þau árin með, er hann þjónaði sem aðstoðarlæknir. Eftirlaunin skal svo reikna frá síðastliðnum áramótum.

(A. I, 84.)

15. gr. 52.

Ed. 881. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmaður: Kristinn Danielsson.

Við 15. gr. 52.

Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Til stórstúku Goodtemplara á Íslandi 1000—1000

(A. I, 85.)

16. gr. 45.

Ed. 882. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmaður: Kristinn Danielsson.

Við 16. gr. 45.

Á eftir þeim lið komi nýr töluliður:
Til fyrirv. vitavarðar Jóns Helgasonar á Reykjanesi ... 1000—.....

(A. I, 86.)

16. gr. 39.

Ed. 883. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmaður: Karl Einarsson.

Við 16. gr. 39.

Aftan við þann lið komi nýr liður:
Til hafnarsjóðs Vestmannaeyja, endurgreiðsla á útlögð-
um kostnaði við rannsókn á hafnarstæði og undirbúningi
hafnargerðar 3300—.....

(B. CVI, 6.)

Ed.**§§4. Breytingartillögur**

við frumvarp til laga um breyting á og viðauka við lög nr. 23, 14. desember 1877, um tekjuskatt.

Frá Magnúsi Torfasyni.

1. Við 2. gr. Við greinina bætist nýr málslíður:
Þó skal eigi greiða skatt af minni tekjum en 2000 kr.

2. — 3. — Síðari málslíður falli niður.

3. — 4. — Greinin falli niður.

4. — 5. — Greinin orðist svo:

Í janúar skulu hreppsþúar og kaupstaðabúar gefa skattanefndum skýrslu um tekjur sínar næsta ár á undan.

Ef gjaldþegn gefur enga skýrslu um tekjur sínar, eða þyki hún tortryggileg, skal skattanefnd eftir að hafa krafist sannana og skirteina, er henni þykir þurfa, áætla tekjur hans svo freklega, sem hún telur fært, svo að eigi sje hætt við, að þær verði settar lægri en þær eru í raun og veru.

5. Á eftir 5. gr. komi ný 6. gr., svo hljóðandi:

Skattskrár skulu fullgerðar 14. febrúar og liggja frammi til sýnis til loka þess mánaðar. Fyrir 8. marz skulu bornar upp kærur fyrir formanni skattanefndar, og úrskurður um þær feldur eigi síðar en 15. þess mánaðar.

Kærur yfir úrskurðum skattanefndar skulu komnar til formanns yfirskattanefndar eigi síðar en í lok sama mánaðar.

Greinatalan breytist eftir því.

6. Við 6. gr. Orðin »og ganga ríkt eftir rjettu framtali« falli niður.

7. Á eftir 7. gr. komi ný 9. gr., svo hljóðandi:

Skattanefndir og yfirskattanefndir skulu fá sömu þóknun fyrir störf sín sem sýslunefndarmenn, og greiðist sá kostnaður úr landssjóði.

Greinatalan breytist eftir því.

(B. XCVII, 7.)

Ed.

885. Nefndarálit

um frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Frá minni hluta bjargráðanefndar.

Jeg hefi ekki getað fallist á breytingartillögu þá, sem háttv. meðnefndarmenn mínir koma fram með við frumvarp þetta, að selja um 2800 smálestir af kolum undir verði, eða 125 kr. smálestina.

Frumvarp um að selja vörur undir verði, sem borið var fram í háttv. neðri deild, hefir nú verið felt, og var það þó ekki jafn fráleitt og þessi tillaga, því að það fór fram á, að nokkrar nauðsynjavörur, sem almenningur notar svipað, væru seldar undir verði, svo sem rúgmjöl, hveiti, brauð, steinolía o. s. frv., en ekki að eins ein sjerstök vara, kol, er mikill meiri hluti landsmanna notar ekki nema að litlu leyti til eldsneytis, og mun þó enginn vilja halda því fram, að annað eldsneyti, er flestir verða að nota eingöngu, sje ekki einnig afskaplega dýrt á þessum tímum.

Það er því auðsjeð af tillögu háttv. meiri hluta nefndarinnar, að hann vill sneiða hjá því, að þessi ráðstöfun hans verði fjöldanum að notum, en hjálpa þeim heldur ríflega, sem hann vill hjálpa, þar sem lagt er til, að landsverslunin selji kolin fyrir 125 kr. smálestina, liðlega $\frac{1}{8}$ hluta af því verði, er þau kosta nú.

Fyrir þetta verð á svo að úthluta 2800 smálestum og verja til þess úr landssjóði um 500000 kr. eða meiru, því að jafnframt er ætlast til, að kolin verði seld fyrir sama verð æflutt á sem hentugasta staði í kaupþún landsins og kaupstaðir, þótt landsstjórnin hafi ekki að þessu þótt sjá sjer það fært hvað aðrar vörur snertir.

Þessi upphæð hefði verið talin hjer stórfje til skamms tíma, en nú mun þykja litlu máli skifta, hvernig hverjum 100000 kr. er varið, síðan landssjóður hefir orðið að taka að láni nokkrar miljónir króna, og öll útgjöld landsins nú því fremur verið tekin úr láns- eða skuldasjóði en landssjóði.

Ummæli háttv. meiri hluta, um hvað þetta muni kosta landssjóð, virðast mjer hálf þokukend, þar sem hann segir, að von sje um, að það fari ekki fram úr 100 kr. fyrir hverja smálest, og að ekki sje útlit fyrir, að það verði yfir 200 kr. Byst jeg því við, að áætlun mín um kostnaðinn sje á betri rökum byggð.

Frumvarp háttv. neðri deildar, sem háttv. meiri hluti vill lagða með breytingartillögu sinni, tel jeg innihalda mjög nauðsynleg tryggingarákvæði fyrir allan almenning, og í raun og veru vera sjálfsagða og einu leiðina, sem á að fara og fær er, eins og nú er ástatt. Samskonar hjálp hefir landssjóður einnig látið áður í tje, en aldrei, svo mjer sje kunnugt, hefir þeirri misrjettis- og ranglætis- aðferð verið beitt fyr, sem um getin breytingartillaga fer fram á, að gefa nokkrum einstaklingum þjóðfjelagsins fje, með því að láta þá fá sjerstaka vörutegund langt undir sannvirði, en ætlast jafnframt til, að öðrum, sem vel geta verið eins,

eða meiri hjálpar þurfar, skuli að eins veitt lán, þótt með vægum og sanngjörnum kjörum sje.

Jeg vil taka dæmi, til að sýna að hjer er ekki ofmælt, eða ofhörðum orðum um farið. Tveir heimilisfeður, sem líkt eru efnum búnir, hafa leitast við að búa sig undir næsta vetur, en þeir hafa ekki gert það á sama hátt. Annar þeirra hefir látið það sitja í fyrirrúmi að afla sjer mós og annars eldneytis, með vinnu sinni eða á annan hátt, og lagt þannig talsvert í kostnað, en hinn hefir látið þetta sitja á hakanum, og þar af leiðandi fremur getað aflað sjer matvæla og annara lífsnauðsynja. Hvorugur þessara manna getur sjeð fjölskyldu sinni farborða; verða því báðir að leita hjálpar hjá viðkomandi bæjarstjórn eða sveitarstjórn.

Á hvern hátt mundu þessi stjórnarvöld veita hjálp, er svo stæði á sem hjer? Sterkar líkur, ef ekki vissa, er fyrir því, að sá, sem vantaði eldsneytið, fengi gefnu kolin, en hinn, sem matvæla þarfnadist, fengi lán.

Af þessu mun öllum verða fullljóst, hve breytingartillaga háttv. meiri hluta nefndarinnar skipar rjettlætinu háan sess.

En ekki verður útkoman glæsilegri eða sanngirnin meiri gagnvart þeim, sem áður hafa orðið að nota slíkan styrk, ef oftnefnd tillaga er borin saman við þær hallærisráðstafanir, sem áður hafa verið gerðar, því að lánskjör þau, er frumvarpið heimilar, eru að miklum mun betri en nokkru sinni áður undir svipuðum kringumstæðum, og er það síst að lasta.

Jeg ræð því háttvirtri deild til að fella þessa breytingartillögu um sölu kola undir verði, sem ætlast er til að verði 3. gr. frumvarpsins, en að samþykkja það að öðru leyti.

Alþingi, 10. sept. 1917.

Guðm. Ólafsson.

(A. I, 87.)

16. gr. 26.

Ed.

886. Breytingartillaga

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Guðm. Ólafsson.

Við 16. gr. 26.

Aftan við athugasemdina bætist:

Það er áskilið, að fjelögin geri gangskör að því að gera íslenskt prjónles vandaða og útgengilega vöru.

(B. CXIII, 2.)

Nd.

887. Frumvarp

til laga um frestun á skólahaldi skólaárið 1917—1918.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Frestað skal til 15. dags febrúarmán. 1918 skólasetning og skólahaldi í öllum þeim skólum, sem kostaðir eru eða styrktir með fjárframlagi af lands-sjóði, sýslusjóðum, sveitarsjóðum eða bæjarsjóðum.

Undanskildar ákvæði þessu eru þær deildir háskólans, sem eiga að ganga undir fyrra eða síðara hluta embættisprófs í vetur eða vor, svo og 4. og 6. bekkur Hins almenna mentaskóla. Í þeim deildum fer um kenslutím-ann eftir venjulegum reglum.

2. gr.

Landsstjórnin gerir þær ráðstafanir, er með þarf, til þess að skipsferð verði frá helstu kaптúnunum kringum land til Reykjavíkur á tímabilinu frá 10. jan. til 10. febr. Þyki henni auðsætt fyrir miðjan janúar 1918, að slíkra skips-ferða verði ekki kostur fyrir áður greindan tíma, eða hamli is eða ófriður, þá er heimilt, að ákveðið sje með stjórnarauglýsing, að skólahaldi sje frestað lengur en tilgreint er í 1. gr. þessara laga í öllum þeim skólum, er þar er greint.

3. gr.

Föstum kennurum við skóla þá, sem um ræðir í 1. og 2. gr., skal greiða laun þeirra óskert, eins og kensla hefði byrjað á þeim tíma, er reglugerðir greina. Svo skal og greiða stundakennurum, sem ráðnir hafa verið til kenslu skólaárið 1917—1918, áður en lög þessi eru samþykkt sem lög frá Alþingi, um-samið kaup fyrir þá kenslu, er þeir hafa verið ráðnir til, eins og kenslan hefði staðið frá 1. okt. 1917.

4. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. CXIII, 3.)

Nð.**888. Breytingartillaga**

við frumv. til laga um frestun á skólahaldi skólaárið 1917—1918.

Frá Bjarna Jónssyni frá Vogu.

Aftan við 3. grein komi:

Þeir stundakennarar, er eigi hafa fengið tilkynningu um annað fyrir 1. sept. 1917, skulu teljast ráðnir til að hafa á hendi sömu kenslu og þeir höfðu skólaárið 1916—17.

(A. I, 88.)

13. gr. A. 1. b. 1.

Ed.**889. Breytingartillaga**

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá atvinnumálaráðherra.

Við 13. gr. A. 1. b. 1. (Póstafgreiðslumenn í Reykjavík).

Fyrir »10800« komi:

12100.

(A. I, 89.)

11. gr. A. 2.

Ed.**890. Breytingartillaga**

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjármálaráðherra.

Við 11. gr. A. 2.

Á eftir þeim lið komi nýr liður, svo látandi:

Styrkur til skrifstofuhalds handa sýslumönnum og bæjarfógetum utan Reykjavíkur 10300—10300.

Fylgiskjal.

Útdráttur

úr bræfi stjórnarráðsins til fjárveitinganefndar Ed., dags. 31. ágúst 1917.

Dylst því stjórnarráðinu ekki, að öll sanngirni mæli með því, að sýslumönnum og bæjarfógetum utan Reykjavíkur verði veittur styrkur til skrifstofuhalds fyrir næsta fjárhagstímabil, og vill fyrir sitt leyti stinga upp á, að styrkurinn verði á ári fyrir hverja sýslu það er hjer segir:

1.	Mýra- og Borgarfjarðarsýsla		kr. 600,00
2.	Snæfellsnes- og Hnappadalssýsla		— 600,00
3.	Dalasýsla		— 300,00
4.	Barðastrandarsýsla		— 600,00
5.	Ísafjarðarsýsla og Ísafjarðarkaupstaður		— 1000,00
6.	Strandasýsla		— 300,00
7.	Húnavatnssýsla		— 600,00
8.	Skagafjarðarsýsla		— 600,00
9.	Eyjafjarðarsýsla og Akureyri		— 1000,00
10.	Þingeyjarsýsla		— 600,00
11.	Norður-Múlasýsla og Seyðisfjörður		— 800,00
12.	Suður-Múlasýsla		— 600,00
13.	Skaftafellssýsla		— 400,00
14.	Vestmannaeyjasýsla		— 600,00
15.	Rangárvallasýsla		— 300,00
16.	Árnessýsla		— 600,00
17.	Gullbr.- og Kjósarsýsla og Hafnarfjörður		— 800,00

Alls kr. 10300,00

(B. LXXVI, 2.)

Nd.

891. Nefndarálit

um frumvarp til laga um viðauka og breyting á lögum um bygging, ábúð og úttekt jarða frá 12. jan. 1884.

Frá landbúnaðarnefnd.

Undanfarin þing hafa hvað eftir annað gert tilraunir til að breyta ábúðarlögunum, en jafnan hefir svo farið, að undirbúning, tíma og næði vantaði, til þess að hægt væri að ganga svo vel frá málinu, sem þörf er á.

Það hefir verið athugað í nefndum og löng nefndarálit skrifuð í því skyni, að farið yrði að ræða málið og rannsaka úti um land, en enginn hefir orðið árangurinn. Það er eins og enginn treysti sjer til að fást við það. Reynt hefir verið að visa málinu til stjórnarinnar, en ekki er kunnugt, að hún hafi neitt í því gert. Öllum eru ljósir gallarnir á lögunum. Þing og stjórn mega því ekki gefast upp, heldur snúa sjer að því í alvöru að fá þeim breytingum á komið, sem nauðsynlegar eru og við má hlita í framtíðinni.

Skiftar eru skoðanir á því, hvort rjett sje að stuðla sem mest að sjálfsábúð í landinu. Þó mun óhætt að segja, að það sje vilji mikils meiri hluta landsmanna. Ef gera má ráð fyrir, að þessi skoðun verði rikjandi fyrst um sinn, þá væri reyndar minni þörf á endurskoðun ábúðarlaganna, því að sjálfseignarþændum fjölgar þá með ári hverju, en landssjóðsjörðum fækkar. Enn eru leiguliðar mjög margir, og meðan svo er, verður að tryggja rjett þeirra gagnvart landsdrotnum og sjá um, að lögin hvetji þá fremur en letji til að fara vel með ábúðarjarðir sínar.

Nefndin verður að telja sjálfsábúðina hollasta til þjóðþrifa og vill, að Alþingi tryggi það svo vel sem unt er að lögum, að jarðir haldist í varanlegri sjálfsábúð. Þorri manna tekur sjálfsábúðina langt fram yfir leiguábúð og erfðaábúð. Stefnan er að halda áfram sölu þjóðjarða og kirkjujarða. Er því ótímabært að fara að setja lög um erfðaábúð. Hitt liggur beint fyrir, að endurbæta lögin um leiguábúð samkvæmt þörfum tímans. Ætti að vera eins hægt nú eins og 1884 að láta gilda ein og sömu lög um land alt um ábúð á jörðum.

Upp á þessum breytingum er stungið í frumvarpinu:

1. að ákveða stystan ábúðartíma,
2. að tiltaka borgun fyrir jarðabætur,
3. að setja ný ákvæði um bæjarhús og
4. að innleysa megi kúgildi.

Skál nú minst á þessi atriði hvert fyrir sig.

1. Ábúðartíminn.

Í ábúðarlögunum er að eins sagt, að skýrt skuli tekið fram í byggingarbrjefi, hvað langur sje ábúðartíminn. En sje það eigi gert, skuli litid svo á, að jörð sje bygd æfilangt, nema landsdrottinn sanni, að öðru visi hafi verið um samið. Í þessu er engin trygging fyrir því, að leiguliði fái varanlega ábúð. Í frumvarpinu stendur, að jörð megi ekki byggja til skemri tíma en 10 ára. Rjett telur nefndin, að lágmark ábúðartímans sje nefnt í lögunum, og að öðru leyti sje svo skýrt að orði kveðið um hann, að ekki verði um deilt.

Landssjóðsjarðir munu venjulega vera bygðar æfilangt, og að jafnaði munu jarðir sveitarfjelaga vera bygðar um alllangan tíma, eins og vera ber, svo að naumast þyrfti að gera breyting á 2. gr. ábúðarlaganna vegna þessara jarða. Öðru máli er að gegna um jarðir einstakra manna. Þó að það sje í rauninni hollast hverjum landsdrotni að byggja jörð sína til margra ára í senn, og nauðsynlegt til góðrar afkomu leiguliða, þá verður reyndin oft sú, að ábúðin er ótrygg, bygt til eins eða tveggja ára í senn eða svo. Þetta er mjög slæmt bæði vegna jarðanna og leiguliðanna. Örsjaldan mundi landsdrotni bagalegt, að stysti ábúðartími, segjum 5 til 10 ár, væri ákveðinn að lögum. Og þó að fyrir

kæmi, að þetta yrði mönnum til einhverra óþæginda, þá verður eitthvað að hugsa um heill og hag leiguliðanna.

2. Jarðabætur.

2. og 3. gr. hljóða um endurgjald fyrir unnar jarðabætur. Önnur grein er hjer um bil eins orðuð og 20. gr. ábúðarlaganna. Hún hefir að litlu haldi komið vegna undirbúningsskilyrðanna, sem heimtuð eru, því að þar er átt við allar jarðabætur, smáar og stórar. Nú á þessi 2. gr. frv. að gilda að eins um stærri jarðabætur, svo sem framræslu, áveitu, girðingar um engjar og haga. Frekar gæti greinin komið að haldi, ef þessi er hugsunin með henni, en skjóta þyrfti samt inn í hana þessu, sem endurgjald á að greiða fyrir samkvæmt henni, svo að um það gæti ekki orðið ágreiningur. Matsmenn slíkra jarðabóta þurfa að vera valdir menn og vel færir, helst sjerfróðir um þessa hluti. Væri rjettara, að svo væri áskilið í greininni.

Þriðja grein er um smærri jarðabætur, og sjer nefndin ekkert athuga-vert við hana.

3. Hús.

Í lögunum stendur, að jörðu skuli fylgja nauðsynleg hús, þau er henni hafa áður fylgt, og enn fremur, að ef fráfarandi á hús á jörðu, sem landsdrottinn vill ekki kaupa og ekki heldur viðtakandi, þá sje rjett, að hann taki þau ofan og flytji af jörðu eða selji öðrum til burtflutnings.

Þessi úreltu og ranglátu ákvæði hafa mjög staðið í vegi fyrir góðri húsaskipun og húsabótum á leigujörðum, og mundi þó enn meir, ef ákvæðunum væri fylgt út í æsar. Nokkru ræður og óviss ábúð. Svo verður að líta á, að lögin ætlist til, að húsum sje haldið í sama stil og áður, hversu sem tímarnir breytast og hversu fráleitt sem það kann að vera. Á þetta bæði við bæjarhús og önnur jarðarhús. Ef leiguliði rifur jarðarhús og byggir þau aftur af annari stærð og gerð, þá hefir hann engan lagalegan rjett til þess að fá endurgoldið það, sem nýju húsin eru meira virði en hin voru. Sama gildir um ný hús, sem leigðuliði byggir til að geta haft full not jarðarinnar. Þetta rjettleysi leiguliðans hamlar því, að hann ráðist í vandaðar húsabyggingar, þar sem hann getur átt á hættu að fá ekkert fyrir jarðarhús, sem hann hefir orðið að rífa og byggja upp af nýju, eða að verða að selja á hálfvirði eða svo hús sem hann á sjálfur, þegar hann fer, eða rífa þau og flytja burt að öðrum kosti.

Við þetta ástand er ekki hlítandi.

Í frv. er svo ákveðið, að þegar jörð sje byggð, eftir að lögin öðlast gildi, skuli jörðu fylgja öll nauðsynleg bæjarhús. Þó er landsdrottinn ekki skyldur að leggja fram meira fje til bæjarhúsanna en svarar áttföldu afgjaldi síðustu 5 ára að meðaltali. Ekki er nú vist, að þetta framlag nægði til að koma upp nauðsynlegum bæjarhúsum. Virðist það sett nokkuð af handahófi. Aftur á móti er ekki minst á úthýsi, fjárhús og hlöður; hljóta því að gilda um þau ákvæði ábúðarlaganna, sem áður er minst á, en það nær engri átt. Heldur verður að

skylda viðtakanda til að kaupa nauðsynleg úthýsi, vel byggð, á matsverði, en neyða trúfaranda til að rífa þau eða selja á gjafverði, ef svo vill verkast. En ef viðtakanda er gert að skyldu að kaupa hús, verður að áskilja, að húsin sjeu vönduð.

Í frv., er fram kom frá landbúnaðarnefnd neðri deildar 1911, á þingskjal 169, eru allólík ákvæði um húsin og að ýmsu leyti rjettari, að því er oss virðist. En álitamál er samt, hvað að lögum eigi að gera í þessu efni. Og af miklu viti og forsjá þarf að athuga þetta mál, áður en lög eru sett um það, er allir megi vel við una í framtíðinni. En á það leggjum vjer áherslu, að brýn nauðsyn sje að gera eitthvað til að ráða bót á þessu ástandi, og að vjer getum ekki vansalaust látið það dragast lengi úr þessu.

4. Kúgildi.

Ákvæði frumvarpsins um þetta atriði virðast oss góð. Þarf því ekki að orðlengja um það.

Vjer höfum nú hjer drepíð stuttlega á helstu atriðin. Tíma höfum vjer haft heldur nauman, svo að enga verulega rannsókn höfum vjer getað gert á málinu. Það sem hjer er sagt er að eins bending til þeirra manna, er nú taka málið að sjer.

Nefndin býst ekki við, að stjórnin hafi tök á að undirbúa málið sjálf. Þó getur þingið ekki annað en falið henni framkvæmdirnar. Nefndin hefir því orðið ásatt um að koma fram með þannig orðaða

RÖKSTUDDA DAGSKRÁ.

Í því trausti, að landsstjórnin leiti álits stjórnar Búnaðarfjelds Íslands og stjórna búnaðarsambandanna um frumv. til laga um breyting á lögum um bygging, ábúð og úttekt jarða, 12. jan. 1888, og stuðli að því, að þær rannsaki, með aðstoð viturra manna, er til fást í hverjum landsfjórðungi, hverjar breytingar sjeu nauðsynlegar á ábúðarlögunum og hvernig þær skuli ákveðnar í einstökum atriðum, og leggi tillögurnar fyrir næsta reglulegt Alþingi, ef kostur er, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

Stefán Stefánsson,
formaður.

Jón Jónsson,
framsögum.

Þjetur Þórðarson.

Einar Arnason.

Sigurður Sigurðsson,
(með fyrirvara).

(A. XVI, 13.)

Ed.

892. Nefndarálit

um frumvarp til laga um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Frá hjargráðanefnd.

Mál þetta, sem lagt var fyrir Alþingi af hæstv. stjórn þegar í þingbyrjun, kom ekki til efri deildar fyr en 29. f. m., eða eftir tveggja mánaða dvöl í háttv. neðri deild og þegar hinn lögskipaði þingtimi var liðinn og á sama tíma sem fjárlögin. Nefndin hefir því haft mjög takmarkaðan tíma til þess að yfirvega málið, sem þó er mjög þýðingarmikið, frá hverri hlið sem það er skoðað.

Þegar tíminn er því svona naumur, verður að mestu að sleppa hjer öllum almennum athugasemdum um málið, enda er svo mikið búið að ræða og rita um það frá þeirri hlið, að öllum ætti að vera það ljóst, og það því fremur, sem alt það, sem sagt er um það með nokkurri sanngirni og af fullum skilningi, kemur fram við hvern einasta mann í landinu hvern einasta dag, meðan þessir hörmungatímar standa yfir, sem af heimsstyrjöldinni leiða.

Allir reka sig daglega á það, að krónan er nú ekki meira virði en 35—40 aurar voru fyrir stríðið, að fyrir allar nauðsynjar þarf nú að borga alt að þrem krónum í stað einnar krónu áður, og sumar þær allra nauðsynlegustu, svo sem eldsneytið, 8—10 kr. í stað einnar, að vinnuveitendur þurfa að greiða verkafólki sínu tvöfalt eða þrefalt hærri laun en áður, að allir, sem þurfa að fá lánað húsnæði, verða að borga fyrir það helmingi hærri leigu en áður eða meira, að þeir, sem verða að byggja hús yfir sig eða kaupa, verða að greiða miklu meira en tvo peninga fyrir einn, og að svo má telja nær því í það óendanlega. Þessa hlið málsins sjá vist allir mjög glögt, en væri ekki á neitt annað að lita, þá gæti ekki komið til mála að taka embættismennina út úr, til þess að veita þeim fje vegna dýrtidarinnar, en það eru fleiri hliðar sem þarf að athuga.

Allir sem framleiðslu hafa, hvort hún er til lands eða sjávar, fá í rauninni ekki hærra verð, en miklu fleiri krónur fyrir hana. Þeir, sem vinna hjá öðrum og eru frjálsir að samningum um vinnu sína, hvort heldur er til árs, missiris, mánaðar, eins eða fleiri daga eða nokkurra klukkustunda, fá miklu fleiri krónur. Allir, sem reka iðnaðarfyrtæki á eigin reikning, selja varning sinn eða vinnu þeim mun dýrari, sem kostnaðurinn til hennar hefir verið meiri.

Fyrir þá, sem þannig geta látið tekjur sínar vega upp á móti útgjöldunum, þarf ekki að vera að kvarta um dýrtið; þeir þurfa að eins að reikna með hærri tölum.

Þeir, sem framleiðslu hafa, en fá hana ekki að sama skapi betur borgaða en áður, sem nauðþurfirnar og framleiðslukostnaðurinn er hærri, hljóta

að verða meira og minna kumlaðir eftir dýrtiðina. Hið sama kemur fram á verkalyðnum, sem ekki getur fengið þeim mun hærri laun, sem lífsnauðsynjarnar eru dýrari. En allt eru þetta frjálsir menn, sem hjer eiga hlut að máli, og geta klórað í bakkann til þess að draga úr áhrifum dýrtidarinnar, og engir þessara verða fyrir henni nema að nokkru leyti, og fá því nokkra dýrtidaruppbót eða taka sjer hana sjálfir. En þeir, sem eru ráðnir við starfa sinn svo að árum skiftir eða upp á lífstíð með föstum launum að krónutali, eins og það var fyrir stríðið, þeir verða fyrir öllu því illa í þessu tilliti, sem af styrjöldinni leiðir, en njóta einskis góðs til þess að vega upp á móti því, og það eru embættis- og sýslunarmenn landsins yfirleitt, sem langhelst verða þannig úti.

Pegar nú á það er litið, að ekki virðist sæmandi, að starfsmenn þjóðfjelagsins fái miklu verri og ósanngjarnari meðferð en starfsmenn einstakra manna eða fjelaga verða fyrir, og að í raun rjettri eiga þeir rjett til sömu launa og þeim var ætlað í byrjun, ekki að krónutali eingöngu, sem þá þótti hægst að miða launin við, heldur að verðmæti, miðað við gildi þess, sem framleitt er í landinu á hverjum tíma, þá verður því ekki mótmælt, að dýrtidaruppbót á laun embættis- og sýslunarmanna landsins nú er ekki einungis sanngjörn, heldur fullkomin rjettlætiskrafa frá þeirra hálfu.

En með því að viðurkenna þetta — og það verða allir að gera — er því í rauninni játað, að allir embættis- og sýslunarmenn landssjóðs eigi, án undantekninga, sanngirniskröfu til dýrtidaruppbótar í hlutfalli við verðfall peninganna, hvort sem laun þeirra eru há eða lág. En þá kemur það til athugunar, að allur þorri þjóðarinnar verður að liða vegna þessa bóls, sem styrjöldin bakar landinu, og af þeirri ástæðu einni er það afsakanlegt, þótt starfsmenn þjóðfjelagsins verði ekki alveg afskiftir því böli, og því verður tillaga síðasta þings í þessu máli að teljast mjög nærri sanni, og þá í sama máta frumvarp stjórnarinnar, sem lagt var fyrir þetta þing.

En hvað það frumvarp snertir, sem hjer liggur fyrir, þá vlrðist mestum hluta nefndarinnar, að háttv. neðri deild hafi pint dýrtidaruppbótina niður meira en góðu hófi gegnir, auk þess sem niðurfærsla uppbótarinnar virðist taka á sig óþægileg stökk á sumum stöðum og vera háð helst til miklu handa-hófi að einu leyti.

Annars getur nefndin ekki sjeð ástæðu til þess, að dýrtidaruppbótin eigi að vera lægri nú en á síðasta þingi, þar sem það er vitanlegt, að allar lífsnauðsynjar hafa stórkostlega stigið í verði síðan; það gæti að eins verið sú ein, að landssjóður hefði minni ráð á að sýna þessa sanngirnisviðleitni; en hefir hann þá meiri ráð á að sýna starfsmönnum sínum ósanngirni, og hafa þeir ekki enn minni ráð á að þola hana nú?

Nefndarmenn, að undanskildum einum, hefðu því helst kosið að fylgja stjórnarfrumvarpinu í öllum aðalatriðum, en sem samkomulagstilraun við háttv. neðri deild vill nefndin fara í tillögum sínum nokkru nær sanngirniskröfunni en neðri deild gerir; hafa dýrtidaruppbótina nokkru hærri yfirleitt og nokkru jafnari.

Þá viljum vjer í fám orðum minnast á hinar einstöku breytingar, er vjer förum fram á að gerðar sjeu á frumvarpinu.

1.—2. breytingartillaga

þarfnast ekki útlistunar.

3. breytingartillaga

er bygð á því, að nefndinni virtist ekki full ástæða til þess að veita dýrtíðaruppbót á styrktarfje, sem ekki er byggt á lögum, öðrum en fjárlögum. Flestir, sem hafa styrk eftir 18. gr. fjórlaganna, hafa líka lögákveðin eftirlaun, sem dýrtíðaruppbót er greidd af, en af sjerstökum eftirlaunum og ýmiskonar styrkveitingum, sem hvert þing getur veitt eða kipt á burt, virðist nefndinni ekki ástæða til að veita dýrtíðaruppbót, þar sem hún annarsstaðar er svo mjög takmörkuð.

4. Við 1. gr. 4. tölul.

Sú tillaga stendur að nokkru í sambandi við 5. breytingartill. við 6. lið, og má því gera grein fyrir henni þar.

5. Við 1. gr.

Þar leggur nefndin til að önnur málsgrein sje feld úr frumvarpinu. Nefndin getur ekki sjeð, hvernig á að framkvæma það ákvæði nema af eintómu handahófi, sem tæpast mundi í tíunda hverju tilfelli koma rjettlátlega niður, og ekki meira en einn af hundraði verða ánægður með eftir á. Það er alls ekki nóg að meta hver hefir mesta framleiðslu, heldur verður aðallega að meta rjett, hvað framleiðslan kostar hjá hverjum einstökum, og það er hreinasta ofætlun fyrir hvert stjórnarvald. En svo er það, að framleiðsla sú, er einstakir embættis- og sýslunarmenn hafa vegna útsjónar sinnar og dugnaðar, kemur landssjóði ekkert við í flestum tilfellum, ef embættis- eða sýslunarmaðurinn vanrækir ekki skyldustörf sín hennar vegna. Hitt er annað mál, þegar hægt er að segja, að framleiðslan sje að nokkru bygð á hlunnindum, sem landið hefir lagt embættismanninum til, svo sem er ábúð presta á kirkjujörðum. Þar virðist það vera auðsætt, að framleiðsla þeirra presta er að miklu leyti bygð á því, að þeim hafa verið lagðar til góðar ábýlisjarðir, sem óvist er að þeir hefðu getað fengið jafn góðar á annan hátt, og sem oftast alls ekki. Þessar jarðir eru bygðar fyrir dýrtíðina með ákveðnu peningaefstirgjaldi, sem nú, vegna þessa mikla verðfalls á peningunum, er orðið $\frac{2}{3}$ hlutum lægra en það var áður.

Af þessari ástæðu kemur nefndin með viðaukatillöguna aftan við 4. tölul. Og það ákvæði er mjög auðvelt að framkvæma.

6. Við 1. gr. 3. málsgrein

Er gerð í samræmi við breytingar nefndarinnar við 3. gr. Sama er að segja um 7. og 8. breytingartillögurnar.

9. Við 2. gr.

Nefndinni virðist þessi grein óþörf og að vafi sje á, að ákvæði hennar sje rjettlátt. Sje maður skipaður í embætti eða sýslan á eigin ábyrgð, þá leikur enginn vafi á því, að honum ber dýrtíðaruppbótin, en sje maður ráðinn af embættismanni, til þess eftir samningi að gegna embættinu á ábyrgð þess, er embættið á að hafa, þá virðist alt öðru máli að gegna, og ekki rjett fyrir löggjöfina að grípa þannig inn í frjálsa samninga.

Nefndin leggur því til að greinin sje feld úr frumvarpinu.

10. og 11. Við 3. og 4. gr., er verður 2. gr.

Meiri hluti nefndarinnar leggur ekki til, að uppbótarpósta sý, sem háttv. Nd. hefir sett sem hámark, sje hækkuð; hins vegar hefir hún sjeð sig knúða til þess að jafna nokkuð meira en Nd. hefir gert lækkun hennar, og sjerstaklega getur hún með engu móti fallist á, að lægsta dýrtiðaruppbót eigi að vera 10% af upphæð launanna og hætta, er launin stiga yfir 3500 krónur, eða 30% að því er einhleypa menn snertir og hætta við 2000 króna laun. Sú ósanngirni, sem af því leiddi, væri þinginu til vansa. Þannig fengi t. a. m. embættismaður með 3500 kr. launum 350 kr. dýrtiðaruppbót, eða samtals 3850 krónur um árið, en annar embættismaður með 3600 kr. launum enga dýrtiðaruppbót, og því 250 kr. minna en hinn, sem var hærri launaður. Sama er að segja um einhleypa starfsmenn. Eftir frumv. Nd. fengi t. a. m. einhleypur maður með 2000 kr. launum kr. 333,33 í dýrtiðaruppbót, eða samtals kr. 2333,33 í laun og dýrtiðaruppbót, en aðrir, sem áður voru betur settir í þessum efnun, yrðu að standa honum að baki.

Þá þykir meiri hluta nefndarinnar of naumt ákveðin dýrtiðaruppbótin til framfæringa í 4. gr. frv., og leggur því til að hún sje hækkuð, en nái hins vegar ekki til manna, er hafa 4000 kr. í árslaun eða meira.

Við 12.

Þá þykir meiri hluta nefndarinnar rjettara, að dýrtiðaruppbót til pósta sje ákveðin í dýrtiðarlögum en í fjárlögum.

Leggur hann því til, að nýrri grein sje bætt inn í frumvarpið þessa efnis, en fjárveitinganefnd mun leggja til, að útgjöldin til póstflutnings verði lækkuð um upphæð þá, sem hún hefir verið hækkuð um með tilliti til dýrtiðaruppbótar handa póstum.

Dýrtiðaruppbót til pósta verður að reikna eftir alt öðrum mælikvarða en dýrtiðaruppbót til annara starfsmanna landsins, og treystir nefndin póstmeistara til að koma fram með sanngjarnar tillögur um skiftinguna innan takmarka þeirra, sem greinin hefir inni að halda og í samræmi við dýrtiðaruppbót til annara starfsmanna landsins.

8. gr. telur nefndin óþarfa og leggur því til að hún sje feld. Málið verður að sjálfsgöðu athugað á næsta reglulegu Alþingi, ef dýrtið helst og lög in ekki fallin úr gildi eftir 1. gr.

Með þessum ummælum leyfir nefndin sjer að ráða hinni háttv. deild að samþykkja frumvarpið með eftirfarandi

BREYTINGARTILLOGUM.

1. Við 1. gr. Í stað orðanna í fyrstu málsgrein: »lækki að mun í verði« komi:
lækki í verði.
2. — 1. — 1. tölulið. Aftan við hann bættist orðin:
sbr. þó 4. tölulið.
3. — 1. — 2. tölul. Orðin: »eða fjárlögum (18. gr.)« falli burt.
4. — 1. — 4. tölul. Aftan við hann komi:

Pó skal jafnan draga frá dýrtiðaruppbót presta, sem hafa ábuð á kirkjujörð og afgang hennar er metið til fasts peningagjalds upp í laun þeirra, sama hundraðshluta af afgangdinu eins og dýrtiðaruppbótin er reiknuð eftir.

5. Við 1. gr. Málsgreinin: »Þeim sem . . . verulegu nemi« falli burt.
6. — 1. — Í stað »3500 kr.« komi:
4600 kr.
7. — 1. — Í stað »2000 kr.« komi:
2450 kr.
8. — 1. — Aftan við þessa grein komi:
Þeir, sem hafa laun frá 2000 kr. til 2450 kr. á ári, fá dýrtiðaruppbót þannig, að launin og uppbótin samanlögð verði 2450 kr.
9. — 2. — Greinin falli burt.
10. — 3. — er verður 2. gr. Greinin orðist svo:
Dýrtiðaruppbótin reiknast af launaupphæðinni, eftir því sem hjer segir:

1. Af árslaunum	1500 kr. eða minna	40%.
2. — —	2300 —	30%.
3. — —	3100 —	20%.
4. — —	3900 —	10%.
5. — —	4700 —	0%.

og skal reikna millibilið á milli þessara launahæða eftir líkingunni: $y = 5 \frac{47 \div x}{4}$ þar sem y táknar uppbótar-prósentuna og x launa-upphæðina í hundruðum króna.
11. — 4. — er verður 3. gr. Í stað orðanna »50 kr. fyrir hvern framfæring« komi:
70 kr. fyrir hvern framfæring, hafi framfærslumaður ekki 4000 kr. í árslaun eða þar yfir.
12. Við bætist ný grein, er verður 4. gr., svo hljóðandi:
Landsstjórninni veitist heimild til að verja eftir tillögum póstmeistara allt að 20000 kr. á ári úr landssjóði til dýrtiðaruppbótar handa póstum.
13. — 8. — Greinin falli burt.

Alþingi, 11. september 1917.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Guðjón Guðlaugsson,
framsögum.

Karl Einarsson,
skrifari.

M. J. Kristjánsson.

Jeg sje ekki ástæðu til að koma fram með sjerstakt álit um þetta mál, en mun við atkvæðagreiðslu um það sýna, að jeg er ósamþykkur ýmsum breytingartillögum, er háttv. meðnefndarmenn minir koma fram með við frumvarpið.

Guðm. Ólafsson.

(C, V, 3.)

Ed.

893. Þingsályktun

um skilyrði fyrir styrk til búnaðarfjelaga.

(Afgreidd frá Ed. 11. september.)

Alþingi ályktar, að ákvæðið um tímatakmarkið í skilyrðum Alþingis (A. almenn skilyrði) fyrir styrkveitingu úr landssjóði til búnaðarfjelaga frá 29. apríl 1911, að eftir árið 1919 megi skoðunarmaður eigi taka upp í jarðabótaskýrslu »túnasljettun, túnútgræðslu eða sáðreiti, þar sem eigi er áburðarhús og salerni«, komi eigi til framkvæmda fyr en eftir árið 1925.

(A. X, 10.)

Nd.

894. L Ö G

um fiskiveiðasamþyktir og lendingasjóði.

(Afgreidd frá Nd. 11. september.)

1. gr.

Sýslunefndum veitist vald til þess að gera samþyktir um ýmisleg at-
riði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum, sjeu þeir ekki
stærri en 30 smálestir, með þeim takmörkum og skilyrðum, sem nefnd eru í
lögum þessum.

2. gr.

Þegar sýslunefnd virðist ástæða til að gera samþykt, annað hvort fyrir
alla sýsluna eða nokkurn hluta hennar, skal hún kveðja til almenns fundar
í hjeradi því, sem ætlast er til, að samþykktin nái yfir, og eiga atkvæðisrjett á

þeim fundi allir þeir hjeradsbúar, sem kosningarrjett hafa til Alþingis. Sýslunefnd ákveður fundarstað og fundardag með nægum fyrirvara, en sýslumaður skal vera fundarstjóri, eða í forföllum hans einhver nefndarmanna. Ef fundarstjóri verður að takast ferð á hendur til fundarstaðarins, ber honum 4 kr. á dag í dagpeninga og auk þess ferðakostnaður eftir reikningi, er sýslunefndin úrskurðar, og greiðist hvorttveggja úr sýslusjóði.

3. gr.

Nú er kaupstaður innan þeirra takmarka, sem samþykkt á að ná yfir, og ganga þá 3 menn, er bæjarstjórn kýs til þess úr sínum flokki, inn í sýslunefndina, ávalt þegar ræða skal um samþykktir þær, er lög þessi hljóða um, og boðar sýslumaður þá á fund sýslunefndar, þegar slík mál koma fyrir; eiga þeir þá atkvæði um alt það, er samþykktina snertir, á sama hátt og sýslunefndarmenn. Kaupstaðarbúar sækja sameiginlega með sýslubúum fundi þá, sem um er rætt í 2. gr., og greiða með þeim atkvæði um samþykktir, og eiga ávalt rjett á að setja samþykkt út af fyrir sig, eftir ákvæðum þessara laga.

4. gr.

Sýslunefnd ber undir álit og atkvæði funda þeirra, sem um er rætt í 2. gr., sbr. 3. gr., frumvörp til samþykta þeirra, er hún vill koma á. Nú hafa fundarmenn fallist á frumvarp nefndarinnar með $\frac{2}{3}$ atkvæða þeirra, er greidd hafa verið, og skal þá sýslunefndin senda stjórnarráðinu frumvarpið til staðfestingar. En ef breytingartillögur hafa verið gerðar við frumvarpið á fundinum og samþykktar með $\frac{2}{3}$ hlutum greiddra atkvæða, setur sýslunefndin þær inn í frumvarpið, ef henni þykja þær á rökum byggðar, og sendir þær síðan stjórnarráðinu sem fyr segir. En áliti sýslunefndin, að breytingartillögurnar eigi ekki að taka til greina, ber hún það af nýju undir atkvæði hjeradsmanna, hvort þeir æski, að frumvarpið verði staðfest án þessara breytinga, og ef fundurinn felst þá á frumvarpið með $\frac{2}{3}$ atkvæða, ber að senda það stjórnarráðinu til staðfestingar.

Það frumvarp, eða breytingartillaga við frumvarp, sem ekki hefir verið samþykkt með $\frac{2}{3}$ atkvæða á hjeradsfundi, er fallið, og má ekki koma fram í nýju frumvarpi sýslunefndar fyrir en að ári liðnu.

5. gr.

Nú virðist stjórnarráðinu ákvarðanir í samþykkt, sem því hefir verið send til staðfestingar, ganga of nærri rjetti manna eða þröngva um of atvinnufrelsi, eða að þær á einhvern hátt komi í bága við lög eða grundvallarreglur laganna, og synjar það þá um staðfesting sína, en gefa skal það sýslunefndinni til kynna ástæðurnar fyrir neitun sinni. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, fyrirskipar um birting hennar og ákveður, hve nær hún skuli öðlast gildi, og er hún upp frá því skuldbindandi fyrir alla þá, sem í því hjeraði stunda fiskiveiðar á bátum, sem samþykktin nær til, hvort sem þeir eiga heima í hjeráðinu eða eru aðkomandi.

Samþykkt þeirri, er stjórnarráðið hefir staðfest, má ekki breyta á annan hátt en með þeirri aðferð, er hún var stofnuð. Samþykktin heldur ekki gildi

lengur en 10 ár í senn, en endurnýja má hana um jafnlangan tíma í senn á sama hátt, er hún var sett.

Stjórnarráðið hlutast til um, að fiskiveiðasamþykktir sjeu prentaðar í B-deild Stjórnartíðindanna.

6. gr.

Í samþykktum þessum má ákveða um þau atriði, sem áriðandi eru fyrir fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum innan 30 smálesta í því hjerði, er samþykktin nær yfir, svo sem um það, hver veiðarfæri og beitu skuli hafa við fiskiveiðar á hverjum stað og hverjum árstíma, og eins um það, hvort fiskilóðir og net megi að færu veðri og forfallalaust og af ásettu ráði liggja í sjó yfir nóttu, og hvernig neta- og lóðalögnum skuli hagað til þess að fiskiveiðum sje ekki varnað um skör fram eða handfæraveiði sje spilt. Svo má og með samþykkt setja reglur um niðurburð fyrir fisk og slægingu á sjó.

Með samþykkt má og banna niðurskurð á hákarli á opnum skipum eða mótorbátum, sem lög þessi gilda um, um lengri eða skemri tíma árs.

Í samþykkt skal ávalt ítarlega ákveða um eftirlit með því að hennar sje gætt, og hvernig greiða skal kostnað við það.

7. gr.

Í samþykktum þessum má enn fremur ákveða, að skip þau, er samþykktin nær til, skuli greiða gjald í lendingarsjóð, og skal því fje einungis varið til þess að bæta lendingar á samþyktarsvæðinu, hvort heldur með því að ryðja lendingar, gera bryggjur og skjólgarða, setja upp leiðarljós eða framkvæma önnur mannvirki, er miða að því að greiða fyrir fiskiútveginum.

Lendingarsjóður skal vera í ábyrgð sýslunefndar, er sjer um ávöxtun fjárisins á sem tryggastan og haganlegastan hátt, og veiti hún fje úr sjóðnum, er þörf þykir, til framkvæmda framangreindra fyrirtækja.

Lendingasjóðsgjaldið má ákveða fyrir hverja vertíð alt að 2 kr. af hlut, eða 1% af afla skipsins eða 3 kr. af lest í rúmmáli skipsins. Formaður eða skipstjóri annast um greiðslu gjaldsins, og greiðist það af óskiftum afla.

Í samþykktinni skulu settar reglur um innheimtu gjaldsins, og má taka það lögtaki á þann hátt, er segir í lögum 16. des. 1885.

8. gr.

Fyrir brot á staðfestri fiskiveiðasamþykkt má ákveða sektir frá 5—500 krónur, er renni í lendingarsjóð, eða ef enginn lendingarsjóður er á samþyktarsvæðinu, þá í fátækra sjóð; svo má og ákveða, að öll veiðarfæri, sem brúkuð eru gagnstætt ákvæðum samþyktar, megi skipaðir umsjónarmenn taka og flytja í land án úrskurðar yfirvalds, en tafarlaust skulu þeir tilkynna lög-reglustjóra upptökuna og málavöxtu, og má hann með úrskurði ákveða, að veiðarfærin skuli höfð í haldi uns eigandi eða umboðsmaður hans sýnir vottorð lögreglustjóra um það, að sá, er veiðarfærin voru upptekin fyrir, sje sýknaður með dómi eða málssókn gegn honum fallin niður, eða hann hafi greitt sektir þær, er honum hafa verið gerðar, eða sett fullgilda tryggingu fyrir þeim.

Ákveða má og að afli, sem fenginn er með ólöglegri veiðiaðferð, skuli vera upptækur og andvirði hans renna í lendingarsjóð, eða, ef hann er ekki til, í fátækra sjóð.

9. gr.

Með brot gegn samþykktum samkvæmt lögum þessum skal fara sem opinber lögreglumál.

10. gr.

Með lögum þessum eru þessi lög numin úr gildi:

Lög nr. 28, 14. des. 1877, um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Viðaukalög nr. 12, 12. maí 1882, við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 24, 4. des. 1886, um breyting á lögum 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 52, 20. des. 1901, um breyting á lögum 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 53, 10. nóv. 1905, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

Lög nr. 28, 11. júlí 1911, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum, og lög 10. nóv. 1905 um viðauka við nefnd lög.

Lög nr. 27, 22. okt. 1912, um breyting á lögum nr. 53, 10. nóv. 1905, um viðauka við lög 14. des. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum.

(B. LXXXIII, 4.)

Ed.

895. Frumvarp

til laga um samþyktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Í kaupstöðum geta bæjarstjórnir gert samþyktir um lokunartíma sölubúða.

2. gr.

Í samþykktum þessum má kveða á um það, að kaup og sala megí eigi fara fram í sölubúðum kaupmanna tiltekinn tíma á sólarhring hverjum, eða tiltekna daga, eftir því sem til hagar á hverjum stað, svo og að kaupmenn skuli skyldir að loka sölubúðum sínum á tilteknum tíma.

Setja má og í samþykkt samskonar ákvæði um kaup og sölu utan sölubúða, er fram fer á götum eða torgum á varningi, er eigi má selja nema samkvæmt verslunarleyfi.

3. gr.

Nú hefir bæjarstjórn gert samþykkt samkvæmt 1. gr., og skal hún þá senda frumvarpið stjórnarráðinu til staðfestingar.

Nú virðist stjórnarráðinu ákvæði í samþykkt ganga of nærri rjetti manna eða atvinnufrelsi, eða brjóta bág við almennar grundvallarreglur laga, og synjar það þá samþykkt staðfestingar, en tilkynna skal það bæjarstjórn ástæður fyrir synjun sinni. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina og ákveður, hve nær hún skuli koma til framkvæmdar.

Samþykkt heldur gildi sínu 10 ár í senn, nema breytt sje eða afnumin áður, en endurnýja má hana, á sama hátt og hún var sett, jafnlangan tíma.

Samþykktir samkvæmt lögum þessum skal birta í B-deild Stjórnartíðindanna.

(C. XXX, 3.)

Ed.

896. Tillaga

til þingsályktunar um hagnýting á íslenskum mó og kolum til eldsneytis.

(Eftir síðari umr. í Nd.)

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að láta rannsaka, hvort eigi mætti spara aðflutning á eldsneyti með því að vinna íslenskan mó og kol í stórum stíl, og bæta samkvæmt nýjustu aðferðum, sem nú eru kunnar.

Enn fremur ályktar þingið að heimila stjórninni fje til þessa.

(B. CXI, 4.)

Nd.

897. Nefndarállt

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 23, 9. des. 1889, um breyting á lögum 15. okt. 1875, um laun íslenskra embættismanna.

Frá meiri hluta allsherjarnefndar.

Allsherjarnefnd hefir haft frumvarp þetta til meðferðar, en hefir ekki getað orðið á eitt sátt um það.

Meiri hluti nefndarinnar leggur til, að frumvarpið nái ekki fram að ganga, en minni hlutinn, Magnús Guðmundsson, vill að það verði samþykkt með nokkrum breytingum.

Á þinginu 1915 var, svo sem kunnugt er, samþykkt að skipa millipinganefnd til þess að athuga og undirbúa breytingar á launakjörum embættismanna landsins.

Nefnd þessi hefir nú skilað álitinu sínu, og hefði mál þetta að sjálfsgöðu verið tekið til meðferðar á þessu þingi, ef tímar þeir, er nú standa yfir, hefðu ekki þótt alls kostar óhentugir til að gera út um það.

En eins og komið er mun það trauðla dragast lengi úr þessu, að launamálinu verði ráðið til lykta í heild.

Meiri hluti nefndarinnar getur því ekki fallist á, að það sje nein sjerstök ástæða til að taka nú þennan lið út úr launakerfinu og breyta honum.

Þvert á móti dylst meiri hluta nefndarinnar það ekki, að ef gengið hefði nú verið inn á þá braut að breyta launakjörum einstakra flokka innan þessarar stjettar, þá hefði að minsta kosti ekki síður verið ástæða til að hækkuð hefðu verið laun sumra annara af starfsmönnum landsins en einmitt þeirra, er hjer um ræðir.

Af þessum ástæðum ræður meiri hluti nefndarinnar hv. deild til að fella frumvarpið.

Alþingi, 10. sept. 1917.

Pjetur Ottesen,
framsögum.

Einar Jónsson.

Einar Árnason.

Jeg er samþykkur niðurstöðu meiri hlutans um frumvarp þetta. Það skal játað, að laun dómara í landsyfirdómi eru mikils til of lág. En alveg sama máli er að gegna um mikinn fjölda starfsmanna landssjóðs. Háskólaráðið hefir nýlega sent fjárveitinganefndum beggja deilda áskorun um, að laun háskólakennara verði hækkuð að miklum mun. Erindi þetta hefir enga áheyrn fengið. Er þó alveg eins mikil ástæða til að hækka laun háskólakennara sem yfirdómara. Sama er að segja um t. d. skrifstofustjóra í stjórnarráðinu, sýslumenn yfirleitt o. fl. Ef yfirdómarar einir yrðu teknir út úr, má búast við því, að það yrði helst til þess að seinka umbótum til handa öðrum embættismönnum landssjóðs. En jeg tel þjóðarsóma og þjóðarheill við liggja, að embættislaunum verði, sem allra fyrst að má, skipað í sæmilegt horf, enda ætti stjórninni að vera hægt að undirbúa það mál, þar sem fyrir liggur frv. millipinganefndar um það. Að visu verða *tölur* frv. þess nær hvergi að mínu viti lagðar til grundvallar, en eigi mun mjög örðugt verk að breyta þeim, svo að frv. það mætti boðlegt verða.

Með þessum formála legg jeg til, að frv. verði afgreitt úr deildinni með svo feldri

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ.

Deildin væntir þess, að landsstjórnin endurskoði sem fyrst launalöggjöf starfsmanna landssjóðs og leggi fyrir Alþingi frumvarp um nauðsynlegar endurbætur á henni, og í trausti til þessa tekur deildin til meðferðar næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 10. sept. 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

(C. XXVI, 4.)

Ed.

898. Tillaga

til þingsályktunar um verð á landssjóðsvöru.

(Eftir eina umr. í Nd.)

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að selja vörur landsverslunarinnar sama verði í öllum kaupstöðum og kaupsýslum landsins.

(B. XCIII, 7.)

Ed.

899. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um heimild handa landsstjórninni til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum.

Frá Magnúsi Torfasyni.

Við 2. gr.

Við greinina bætist:

svo og verðlagsnefndar.

(A. I, 90.)

Nð. 900. Frumvarp

til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

I. kafli.

Tekjur:

1. gr.

Árin 1918 og 1919 er ætlast til, að tekjur landsins verði 4763750 kr., og að þeirra verði aflað með tekjugreinum þeim, sem taldar eru í 2.—6. gr.

2. gr.

Þessir skattar og tollar er ætlast til að nemi samtals 4306000 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Ábúðar- og lausafjárskattur	75000	75000	299000
2. Húsaskattur	14500	14500	
3. Tekjuskattur	70000	50000	
4. Aukatekjur	70000	70000	
5. Erfðafjárskattur..	8000	8000	295000
6. Vitagjald	35000	50000	
7. Leyfisbrjefagjöld	7000	7000	
8. Gjald af Kínalífselexír	20000	20000	
Heimilt er W. Petersen að selja birgðir þær af Kínalífselexír, sem hann á nú hjer á landi.			
9. Útflutningsgjald	150000	150000	2575000
10. Áfengistollur (þar með óáfengt öl, áfengislaust vín, ávaxtasafi og limonade)	50000	50000	
11. Tóbakstollur	275000	275000	
12. Kaffi- og sykurtollur	450000	500000	
13. Vörutollur... ..	275000	300000	
14. Annað aðflutningsgjald	50000	50000	
15. Pósttekjur... ..	180000	180000	
16. Símatekjur	325000	335000	
17. Tekjur af Íslandsbanka... ..	11900	11000	
18. — — Landsbankanum:			
a. Árgjald	7500	7500	55000
b. Ágóðahluti	18000	22000	
19. Óvissar tekjur	20000	20000	40000
Samtals...	2111000	2195000	4306000

3. gr.

Tekjur af fasteignum landssjóðs o. fl. eru taldar 80200 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Eftirgjald eftir jarðeignir landssjóðs, alls ...	28000	28000	56000
2. Tekjur af kirkjum	100	100	200
3. Tekjur af silfurbergsnámunum í Helgustaðafjalli	2000	2000	4000
4. Tekjur frá Ræktunarsjóði Íslands.. ...	10000	10000	20000
Samtals ...	40100	40100	80200

4. gr.

Viðlagasjóðstekjur eru áætlaðar 248750 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðs	45500	42900	88400
2. Leigur af innritunarskirteinum landssjóðs...	11475	11475	22950
3. Leigur af bankavaxtabrjefum 1. og 2. deildar 110000 kr.	4950	4950	9900
4. Leigur af bankavaxtabrjefum keyptum samkvæmt lögum nr. 14, 9. júlí 1909	44000	43500	87500
5. Væntanl. útdregin bankavaxtabrjef 3. flokks	15000	15000	30000
6. Vextir af innstæðum í bönkum	5000	5000	10000
Samtals ...	125925	122825	248750

5. gr.

Ymislegar greiðslur og endurgjöld teljast 8800 kr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Það, sem greitt er frá prestaköllum samkvæmt lögum 27. febr. 1880	1800	1800	3600
Heimilt er prestinum í Breiðabólstaðarprestakalli að verja árgjaldinu af því, 142 kr. 38 a. hvort árið, til túnasljettunar á staðnum, þó með því skilyrði, að hann sljetti að minsta kosti 5 dagsláttur á þessum 2 árum.			
2. Endurgreidd skyndilán til embættismanna	600	600	1200
3. Endurgreiddar aðrar fyrirframgreiðslur ...	2000	2000	4000
Samtals ...	4400	4400	8800

6. gr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Úr ríkissjóði Danmerkur greiðist	60000	60000	120000

II. kafli.

Útgjöld.

7. gr.

Arin 1918 og 1919 veitast til útgjalda samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem eru nákvæmar tilteknar í 8.—19. gr., 5552525 kr. 35 aurar.

8. gr.

Greiðslur af lánum landssjóðs teljast 687687 kr. 65 a.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
I. Vextir:			
1. 4% lán úr ríkissjóði Danmerkur, 500000 kr., tekið 1908 til 15 ára til símalagn- inga	9000,00	7666,67	16666,67
2. 4½% lán tekið 1909 hjá dönskum bönkum, 1500000 kr., til 30 ára, til að kaupa III. flokks bankavaxtabrjef Landsbankans	47934,76	45673,03	93607,79
3. 4½% lán hjá lífsábyrgðarstofnuninni í Kimböfn, 250000 kr., tekið 1912 til 30 ára, til að kaupa III. flokks banka- vaxtabrjef Landsbankans	9468,75	9093,75	18562,50
4. 4½% lán hjá dönskum bönkum, 500000 kr., tekið 1912 til 15 ára, vegna sjer- stakra útgjalda (Rvíkurhöfn o. fl.) ...	15000,00	13500,00	28500,00
5. Ritsímalánið 1913, 4½% og endurborg- un á 30 árum, tekið hjá mikla norræna ritsímafjelaginu	20826,45	20582,44	41408,89
6. Lán til ritsíma, tekið 20. okt. 1916 til 25 ára, með bankavöxtum hjá Lands- bankanum, að upphæð 100000 kr. ...	5760,00	5520,00	11280,00
Samtals...	107989,96	102035,89	210025,85

						1918.	1919.	Alls.
						kr.	kr.	kr.
II. Afborganir:								
1.	Af láninu frá 1908	...	...	...	...	33333,33	33333,34	66666,67
2.	— — — 1909	...	...	...	...	50000,00	50000,00	100000,00
3.	— — — 1912	...	...	...	...	8333,34	8333,33	16666,67
4.	— — — 1912	...	...	...	...	33333,33	33333,34	66666,67
5.	— — — 1913	...	...	...	...	9708,89	9952,90	19661,79
6.	— — — 1916	...	...	...	...	4000,00	4000,00	8000,00
Samtals...						138708,89	138952,91	277661,80
III. Framlag til Landsbankans, 5. og 6. greiðsla						100000,00	100000,00	200000,00

9. gr.

Til æðstu stjórnar landsins eru veittar 188300 kr.

						1918.	1919.	Alls.
						kr.	kr.	kr.
A.								
1. Til ráðherra:								
a. Laun 24000								
b. Til risnu 2000						26000	26000	
2. Til utanferða ráðherra 4000						4000	4000	
3. Laun þriggja skrifstofustjóra 10500						10500	10500	
4. Til aðstoðar og skrifstofukostnaðar 30000						30000	30000	
5. Fyrir að gegna landsfjehirðisstörfum, eftir reikningi, alt að... .. 6900						6900	6900	
Þar af 500 kr. persónuleg launaviðbót handa núverandi landsfjehirði.								
6. Fyrir 2 peningaskápa handa landsfjehirði ... 2500						2500		
7. Til umbóta og viðhalds á stjórnarráðshúsinu og ráðherrabústaðnum 2000						2000	2000	
Samtals...						81900	79400	161300
B.								
Hagstofa Íslands:								
1. Laun hagstofustjóra 3500								
2. — aðstoðarmanns 2500								
3. Pappír, prentun og hefting hagskýrslna 3500								
4. Prentun eyðublaða 1000								
5. Húsaleiga, hiti og ljós m. m. 1000								
6. Aðstoðar- og skrifstofukostnaður ... 2000								
						13500	13500	27000
Samtals...								188300

10. gr.

Til alþingiskostnaðar veitist 120000 kr. Til landsreikninga yfirskoðunar 6000 kr., alls 126000 kr.

11. gr.

Til útgjalda við dómgæsluna og lögreglustjórnina o. fl. eru veittar 335690 kr.

A.

Dómgæsla og lögreglustjórn.

1. Laun:

a. Til dómara og sýslumanna 67300

b. — hreppstjóra 8000

2. Ritfje handa bæjarfógetanum í Reykjavík ... 1400

3. Styrkur til skrifstofuhalds handa sýslumönnum og bæjarfógetum utan Reykjavíkur.. ... 10300

4. Til hegningarhússins í Reykjavík og viðhaldskostnaður fangelsa 5195

5. Annar sakamálakostnaður og lögreglumála m. m. 5100

1918.

1919.

Alls.

kr.

kr.

kr.

97295

97295

194590

B.

Ýmisleg útgjöld.

1. Til þess að gefa út stjórnartíðindi:

a. Þóknun fyrir útgáfu tíðindanna m. fl. 450

b. Til pappírs og prentunar 6000

c. Til kostnaðar við sending með póstum 1200

7650

7650

2. a. Endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef 6000— 6000

b. Fyrir embættisseyti ... 10000—10000

16000

16000

3. Brunaábyrgðar- og sótaragjald o. fl. fyrir nokkrar opinberar byggingar 4000

4. Til embættiseftirlitsferða 2500

5. Þóknun fyrir aðstoð verkfróðs manns við endurskoðun á skipamælingum 500

6. Til útgjalda við eftirlit úr landi með fiskveiðum útlendinga 10000

13000

gegn þriðjungs framlagi frá þeim, er óska strandgæslu og njóta hennar.

7. Til lögreglueftirlits um síldveiðitímann . . . 1000

1000

Flyt ...

41650

44650

194590

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	41650	44650	194590
8. Útgjöld til yfirskattaneftnda og fyrir húsa-skattsvirðingar	400	400	
9. Kostnaður við fasteignamat samkv. fasteignamatslögunum	30000		
10. Útgjöld samkvæmt 77. og 78. gr. fátækralaga 10. nóv. 1905	12000	12000	
	84050	57050	141100
Samtals ...			335690

12. gr.

Til útgjalda við læknaþjónunina veitast 603932 kr. 88 aurar.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun	81200	81200	162400
2. Til skrifstofukostnaðar landlæknis	1000	1000	2000
3. Styrkur til hreppsþúa í Bæjarhreppi og í Árneshreppi í Strandasýslu til að vitja lækni, til hvors hrepps 300 kr.	600	600	1200
Styrkurinn greiðist hreppsnefndunum, en þegar læknir verður skipaður í Reykjarfjarðarhjerað, greiðist honum styrkur Árneshrepps, sem persónuleg launaviðbót.			
4. Styrkur til hreppsþúanna í Bolungavíkerverslunarstað og í Hólshreppi í Norðurlandshreppsýslu, til þess að leita sjer lækniþjálpar	500	500	1000
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni í Hólshreppi.			
5. Styrkur til Örfæinga til að leita sjer lækniþjálpar	300	300	600
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni í Hofshreppi.			
6. Styrkur til hreppsþúa í Kjósarhreppi, til þess að leita sjer lækniþjálpar	200	200	400
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni.			
Flyt ...	83800	83800	167600

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	83800	83800	167600
7. Styrkur til Flateyjarhreppsþúa í Þingeyjar-sýslu til að vitja læknið	100	100	200
Styrkurinn greiðist hreppsnefnd Flateyjarhrepps.			
Styrkveitingarnar í 3.—6. lið eru enn fremur bundnar því skilyrði, að stjórninni sje árlega send skilagrein fyrir því, á hvern hátt styrknum er varið.			
8. a. Styrkur til augnlæknið Andrjesar Fjeldsted í Reykjavík... .. —	1500	1500	3000
b. Styrkur til sama manns til lækningaferðar kringum landið á helstu viðkomustaði strandskipa, með því skilyrði, að hann hafi á hverri hringferð að minsta kosti hálfsmánaðardvöl samtals á tveim hinum fjölmennustu viðkomustaða eftir samráði við stjórnarráðið, eftir reikningi alt að	500	500	1000
9. Styrkur til tannlæknið Vilh. Bernhöft í Reykjavík	1000	1000	2000
10. Styrkur til háls- og neflæknið Ólafs Þorsteinssonar í Reykjavík... ..	1000	1000	2000
Styrkurinn hvort árið til læknanna Andrjesar Fjeldsted, Vilh. Bernhöft og Ólafs Þorsteinssonar er bundinn því skilyrði, að þeir hver um sig segi stúdentunum í lækna-deild háskólans til í sinni sjerfræði og veiti fátæku fólki ókeypis læknishjálp á tilteknum stað, ekki sjaldnar en 3 sinnum á mánuði.			
11. Til starfrækslu Röntgensáhalda m. m. ...	1600	1600	3200
12. Til Gunnlaugs Claessens, læknið, til að stofna og starfrækja ljóslækningastofu ...	2000	1000	3000
13. Til Jóns Kristjánssonar, læknið, dýrtíðarstyrkur, til þess að hann geti rekið lækningastofu sína	1500		1500
Flyt...	93000	90500	183500

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt...				93000	90500	183500
14.	Hold sveikraspítalinn	...	...	61310	60110	121420
Sá kostnaður sundurliðast þannig hvort árið:						
1.	Laun ...	...	6700	6700		
Þar af 300 kr. persónuleg launaviðbót til núverandi spítalalæknis.						
2.	Viðurværi 74m.(100 a.)	27010	27010			
3.	Klæðnaður...	...	1600	1600		
4.	Meðul og sáraumbúðir	1800	1800			
5.	Eldsneyti	...	15000	15000		
6.	Ljósmeti	...	1500	1500		
7.	Húsbúnaður og áhöld	1200	1200			
8.	Viðhald á húsum	...	2800	1600		
9.	Þvottur og ræsting	...	900	900		
10.	Greftrunarkostnaður...	200	200			
11.	Skemtanir	...	500	500		
12.	Skattar o. fl.	...	1300	1300		
13.	Ýmisl. útgjöld	1200				
kr., að frádregnum						
400 kr. fyrir hey				800	800	
				61310	60110	
15.	Til undirbúnings landsspítalabyggingar	...		1000		1000
16.	Geðveikrahælið á Kleppi	...		48423	48423	96846
Sá kostnaður sundurliðast þannig hvort árið:						
A.	Laun læknis	...	3600			
B. Önnur útgjöld:						
1.	Kaup starfsmanna	...	4500			
2.	Viðurværi 82 manna, 90 a.					
á dag				26937		
3.	Klæðnaður sjúklinga (30 kr.)		2356			
4.	Meðul og umbúðir	...	560			
5.	Ljós og hiti...	...	16000			
6.	Viðhald og áhöld	...	4200			
7.	Þvottur og ræsting	...	1000			
8.	Skemtanir	...	550			
Flyt...				59703	203733	199033
						402766

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt...	59703		203733	199033	402766
9.	Skattar m. m. ...	800				
10.	Óviss útgjöld ...	800				
		61303				
Par frá dragast tekjur:						
Meðgjöf með 60 sjúk-	lingum, 50 a. á dag	10950				
Meðgjöf með 2 sjúkling-	um, 100 a. á dag...	730				
Tekjur af búinu .	...	1200	12380			
	Mismunur...	48423				
17.	Heilsuhælið á Vífilsstöðum ...			60083,44	58083,44	118166,88
Sá kostnaður sundurliðast þannig:						
A.	Laun læknis ...	3800				
B. Önnur útgjöld:						
1.	Kaup starfsmanna ...	9200,94				
2.	Viðurværi (97 manns, 150 a.)	53107,50				
3.	Lyf og hjúkrunargögn ...	2000				
4.	Til aukningar ljóslækninga-					
	tækja, fyrra árið. .	2000				
5.	Ljós og hiti .	30000				
6.	Þvottur og ræsting ...	2200				
7.	Viðhald húsa ...	1800				
8.	Viðhald vjela ...	1700				
9.	Skattar og váttrygging .	1000				
10.	Húsbúnaður og áhöld ...	2900				
11.	Flutningskostnaður ...	2300				
12.	Óviss útgjöld ...	1000				
		113008,44				
Par frá dragast tekjur:						
Meðgjöf með 65 sjúk-	lingum, 2 kr. á dag	47450				
Meðgjöf með 5 sjúk-	lingum, 3 kr. á dag	5475	52925			
	Mismunur (fyrri árið)	60083,44				
18.	Önnur útgjöld:					
a.	Styrkur til sjúkrahúsa og sjúkra-					
	skýla .	8000				
	Flyt ...	8000		263816,44	257116,44	520932,88

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
Flutt ...	8000	263816,44	257116,44	520932,88
Styrkurinn veitist eftir fjölda legudaga, þó eigi meira en 60 aurar fyrir hvern legudag, gegn því, að hjerað það, sem sjúkrahúsið á, leggi fram eins mikið og styrknum nemur.				
b. Til Landakotsspítalans, dýrtíðarstyrkur, fyrra árið	10000			
c. Styrkur til þess að koma upp sjúkraskýlum á föstum læknissetrum, alt að þriðjungi byggarkostnaðar, þó aldrei meira en nemi 3000 kr. á hverja þúsund hjeraðsbúa og með því skilyrði, að stjórnarráðið samþykki teikningu af húsinu, eftir að hafa fengið álit landlæknis, og að sýslufjelag það eða hreppsþjelag, er sjúkraskýlið heyrir til, taki það að sjer til eignar og rekstrar, síðara árið	15000			
d. Bólusetningarkostnaður	1500			
e. Gjöld samkv. 13. gr. í lögum 16. nóv. 1907, um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma... ..	4000			
f. Gjöld samkv. 25. gr. í lögum 6. nóv. 1902, um varnir gegn því, að næmir sjúkdómar berist til Íslands	1000			
g. Kostnaður við heilbrigðiseftirlit lækna með alþýðuskólum... ..	1500			
h. Styrkur til hjeraðslækna til utanferða, í því skyni að afla sjer nýrrar læknisþekkingar	3000			
Þennan styrk veitir stjórnarráðið eftir tillögum landlæknis, og				
Flyt ...	44000	263816,44	257116,44	520932,88

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ... 44000	263816,44	257116,44	520932,88
má hann ekki fara fram úr 200 kr. fyrir hverja mánaðardvöl erlendis.			
i. Til Guðmundar Thoroddsen, til þess að framast í skurðlækningum erlendis, hvort árið ... 2000			
j. Til Láru Sigurðardóttur frá Patreksfirði, styrkur til hjúkrunar-náms erlendis, fyrra árið 400			
k. Styrkur til sjúkrasamlaga ... 4200			
Af þessum styrk greiðist sjúkra-samlagi Hins íslenska prentara-fjelags alt að 200 kr. hvort árið. Styrkur þessi má þó ekki fara fram úr þeim styrk, er almenn sjúkrasamlög fá að lögum.			
l. Til sjúkrasjóðs Fellshrepps, eitt skifti, fyrra árið ... 200			
m. Til sjúkra- og slyssjóðs verka-manna í fjelaginu Dagsbrún, eitt skifti, fyrra árið ... 1000			
n. Styrkur handa sjúklingum með hörundsberkla, sem ekki verður átt við hjer á landi, til að leita sjer lækninga erlendis, alt að ... 3000			
Styrkur til hvers sjúklings nemi að jafnaði ekki meiru en tveim þriðju alls kostnaðar.			
	39800	43200	83000
Samtals...	303616,44	300316,44	603932,88

13. gr.

Til samgöngumála veitast 1725250 kr.

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
A.				
Póstmál.				
1. Laun:				
a. Póstmeistara	4000			
b. 1. Póstafgreiðslumanna (5) í Reykjavík.	12100			
2. Póstafgreiðslum. utan Reykja- víkur..	32600			
c. Brjefhirðingarmanna	9000			
		57700	57700	
2. Póstflutningur		68000	68000	
Af póstflutningafjenu má verja alt að 8000 kr. hvort árið fyrir að flytja alls kon- ar póstsendingar með skipum, sem hafa ekki fast tillag, milli Íslands og annara landa og milli hafna á Íslandi, váttryggja þær og ann- ast skil á þeim á höfnum, og hagi skipin ferðum sínum eftir fastri fyrirfram auglýstri ferðaáætlun.				
3. Annar kostnaður:				
a. Skrifstofukostnaður póstmeistara eftir reikningi, alt að	7000			
b. Skriffföng m. m.	1000			
c. Skrifstofukostnaður og aðstoð póst- afgreiðslumanna á stærri pósta- fgreiðslum utan Reykjavíkur, alt að	6000			
d. Húsaleiga á stærri pósta- fgræiðslum utan Reykjavíkur	5600			
e. Önnur gjöld	15000			
		34600	34600	
		160300	160300	
				320600
Flyt ...				320600

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						320600
B. Vegabætur.						
I Stjórn og undirbúningur vegagerða:						
1. Vegamálastjóri:						
a. Laun	4000	4000				
b. Ferðakostnaður og fæðispeningar eftir reikningi, alt að	1000	1000				
2. Til verkfróðra aðstoðarmanna og mælinga, alt að Vegamálastjóri og aðstoðarmenn hafi einnig á hendi undirbúning og framkvæmd vatnsvirkja, eftir nánari ákvæðum stjórnarráðsins og eftir tillögum Búnaðarfélags Íslands, þegar um ræktunarvatnsvirkjafyrirtæki er að ræða.						
3. Skrifstofukostnaður	2000	2000				
4. Til eftirlits með vegaviðhaldi	200	200		11200	11200	
II. Flutningabrautir:						
1. Húnvetningabraut	10000	10000				
2. Skagfirðingabraut	»	10000				
3. Grímsnessbraut... ..	10000	10000				
4. Suðurlandsbraut.	8000	10000				
5. Til þess að gera stein- og járnbrýr, í stað trjebrúa, á áður afhentum flutningabrautum, $\frac{2}{3}$ kostnaðar	1200	2500				
6. Viðhald flutningabrauta	25000	15000		54200	57500	
III. Þjóðvegir:						
1. Stykkishólmsvegur	10000	10000				
2. Frá Gljúfurá upp Norðurárdal	10000	10000				
3. Langadalsvegur í Húnavatnssýslu	10000	»				
Flyt ...	30000	20000		65400	68700	320600

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ... 30000 20000	65400	68700	320600
4. Brú á Eyjafjarðará ... 35000 50000			
5. Brú á Jökulsá á Sólheimasandi, fyrri veiting ... » 25000			
6. Brú á Djúpa í Ljósavatns-skarði (endurveiting). ... 3000 »			
7. Brú á Bleikdalsá (endurveiting). ... 3900 »			
8. Hróarstunguvegur ... 10000 10000			
9. Krossárdalsvegur ... 3000 3000			
10. Til vegagerðar frá Ljá til Búðardals ... 5000 »			
11. Aðrar vegabætur og viðhald ... 20000 20000	109900	128000	
Af fje þessu má verja nokkurri upphæð til þess að gera færán vetrarveg yfir Almannaskarð. Skal það gert eftir rannsókn vegamálastjóra og tillögum hans.			
IV. Fjallvegir... 6000	6000		
Þar af heimilast stjórninni að veita annað árið 600 kr. til að gera steinbrýr á Dynjandaár í Auðkúluhreppi í Vestur-Ísafjarðarsýslu, gegn því, sem á vantar, annarsstaðar frá.			
V. Til áhalda. 2000	2000		
VI. Tillög til akfærra sýsluvega, alt að ... 25000	25000		
gegn að minsta kosti jafnmiklu tillagi annarsstaðar frá og öðrum þeim skilyrðum, sem sett eru í reglugerð nr. 3, 3. janúar 1916.			
VII. Til brúar á Austur-Hjeraðsvötnin, gegn 10000 kr. úr sýslusjóði (endurveiting) ... 10000	10000		
VIII. Til steinsteypubrúar á Hamarsá á Vatnsnesi, $\frac{1}{4}$ kostnaðar (endurveiting), alt að.. ..		1200	
IX. Til dragferjuhalds á Hjeraðsvötnum ... 300	300		
X. Til dragferjuhalds á Lagarfljóti... 300	300		
Flyt ...	218900	231500	320600

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	218900	220600	320600
XI. Til dragferju á Skjálfandafljóti hjá Bergsstaðaey, gegn því, er til vantar, annarsstaðar frá (endurveiting)		1000	
Landstjórninni heimilast að færa fjárveitingar fyrra ársins til brúargerðar á síðara árið, og sömuleiðis að fresta algerlega brúargerðum á fjárhagstímabilinu, ef örðugleikar verða á að fá efni og vinnu, vegna dýrleika. En verja má þá fjenu til landssjóðsvegagerða, eftir því sem ástæður leyfa, eða annara þjóðnýtra fyrirtækja, er stjórnin kynni að ráðast í, til atvinnubóta.			
Svo má landsstjórnin verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.			
	218900	232500	451400
C.			
I. Til Eimskipafjelags Íslands	40000	40000	
II. Til bátaserða á flóum, fjörðum og vötnum:			
1. Til ferða á Faxaflóa, alt að 18000 18000			
2. Til ferða á Breiðafirði, alt að 18000 18000			
3. Til ferða um Ísafjarðardjúp, alt að 7500 10000			
4. Til ferða á Húnaflóa, alt að 20000 20000			
5. Til Langanessbáts (milli Sauðárkróks og Seyðisfjarðar), alt að 18000 18000			
6. Til Austfjarðabáts (milli Seyðisfjarðar og Hornafjarðar), alt að 18000 18000			
Flyt .. 99500 102000	40000	40000	772000

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	99500	102000	40000	40000	772000
7.	Til Skafftfellingabáts (Suðurlandsbáts), alt að ...	18000	18000	.		
8.	Til vjelbátsferða við Rangársand, alt að... ..	1800	1800			
9.	Til vjelbátsferða milli Patreksfjarðar og Rauðasands, alt að	800	800			
10.	Til Lagarfljótsbáts, alt að	800	800			
11.	Til vjelbátsferða við Hvalfjörð, alt að	400	400			
12.	Til vjelbátsferða á Hvítá í Borgarfirði, alt að ...	300	300			
				121600	124100	
Styrkir þessir veitast með þeim skilyrðum:						
1.	Að hlutaðeigandi hjeraðsstjórn sendi stjórnarráðinu, eigi síðar en 6 vikum áður en ferðirnar hefjast, skjöl þau, er hjer greinir:					
	a. Vottorð skipaskoðunarmanna um að bátarnir sjeu traustir, vel útbúnir og hentugir til ferðanna.					
	b. Uppkast að ferðaáætlun bátsins eða bátanna.					
	c. Uppkast að gjaldskrá fyrir fólksflutning og vöruflutning.					
	d. Áætlun um tekjur og gjöld bátsins eða bátanna.					
2.	Að stjórnarráðið samþykki skjöl þau, sem nefnd eru undir tölul. 1. a.—d., án breytinga eða með breytingum, sem hlutaðeigandi hjeraðsstjórn síðar fellst á.					
3.	Að landssjóðsstyrkurinn nemi ekki meiru fyrir hvern einstakan bát en hálfum rekstrarkostnaði bátsins, samkvæmt reikningi, er stjórnarráðið samþykki fyrir hvert einstakt útgerðartímabil.					
	Flyt ...			161600	164100	772000

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	161600	164100	772000
4. Að útgerðarmenn bátanna sjái um að reikningsfærslan verði samkvæmt fyrirmælum stjórnarráðsins, og að eyðublöð, sem það lætur í tje, verði rjett útfyllt.			
5. Að útgerðarmenn sendi stjórnarráðinu reikninga bátanna áður en síðasti fjórði hluti styrksins útborgast.			
6. Að þeir bátar undir lið C. II., sem hafa fasta ferðaáætlun og halda eiga dagbók, sendi stjórnarráðinu í lok hvers mánaðar, á meðan bátarnir ganga eftir ferðaáætluninni, staðfestan útdrátt úr dagbók sinni, er sýni, hvar strandferðabátur er staddur á hverjum degi og tíma.			
	161600	164100	325700
D.			
Hraðskeyta- og talsímasamband.			
I. Ritsímaffjlagið mikla norræna, umsamið árgjald (til 1925)	35000	35000	
II. Til viðauka símakerfa, smærri efniskaupa o. fl.	7500	10000	
III. Til lagningar nýrra lína samkv. 4. gr., sbr. 7. gr., laga nr. 35, 20 okt. 1913 enda sje gætt skilyrða laganna um fjárframlög hjeraðanna. Stjórninni er heimilt að fresta framkvæmd á verkum þessum, að nokkru eða öllu leyti, og verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur og örðugleikar verða á að ná efni vegna dýrleika.	25500	45000	
IV. Til starfrækslu landsímanna m. m.			
1. a. Laun landsímastjóra ...	3500	3500	
b. Persónuleg launaviðbót	1500	1500	
2. Laun símaverkfræðings...	3200	3200	
3. Aðstoð og annarkostnaður	4000	4000	
4. Ritsímastöðin í Reykjavík	30200	30400	
Flyt ...	42400	42600	
	63000	90000	1097700

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	42400	42600	68000	90000	1097700
5.	Þráðlausa stöðin við Reykjavík... ..	8400	8800			
6.	Áhalda- og efnisvörður ...	1800	1800			
7.	Ritsímastöðin á Akureyri, ásamt bæjarsímakerfinu .	18520	11720			
8.	Ritsímastöðin á Seyðisfirði, ásamt bæjarsímakerfinu .	14230	14230			
9.	Ritsímastöðin á Ísafirði, ásamt bæjarsímakerfinu...	8160	8160			
10.	Símastöðin á Borðeyri ...	5040	5040			
11.	Símastöðin í Hafnarfirði, alt að	2000	2000			
12.	Símastöðin í Vestmannaeyjum, alt að	2800	2800			
13.	Útgjöld við eftirlitsstöðvar og aðrar talsímastöðvar .	12000	12000			
	Par í ritsímaþjónusta á Siglufirði.			115350	109150	
V.	Eyðublöð, prentkostnaður, ritföng m. m.			15000	15000	
VI.	Viðbót og viðhald stöðvanna			3000	3000	
VII.	Kostnaður við ferðalög starfrækslunnar vegna, eftir reikningi, alt að.			3500	3500	
VIII.	Viðhald landsímanna			25000	25000	
IX.	Tillag til alþjóðaskrifstofunnar í Bern ...			550	550	
X.	Til loftskýtastöðvar í Flatey vestur,... .. gegn því að hjerðið taki þátt í kostnaðinum, eftir því sem stjórnin ákveður. Stjórninni er heimilt að fresta framkvæmd á verki þessu og verja fjárhæðinni til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.				30000	
				230400	276200	
						506600
E.						
Vitamál.						
I.	Stjórn og undirbúningur vitamála:					
a.	Laun vitamálastjóra... ..	4200	4200			
	Hann sje umsjónarmaður vitanna og einnig ókeypis til verkfræðilegrar aðstoðar					
	Flyt ...	4200	4200			1604300

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	4200	4200			1604300
	landsstjórn, hjeradsstjórn- um og bæjarstjórnnum, eftir ákvæðum landsstjórnar.					
b.	Til verkfróðs aðstoðar- manns... ..	2500	2500			
	Par af persónuleg launa- viðbót 500 kr. hvort árið, gegn því að hann sje jafn- framt skyldur að gefa ein- stökum mönnum ókeypis leiðbeiningar um rafmagns- veitu til heimanota.					
c.	Til skrifstofuhalds, eftir reikningi, alt að	1000	1000			
d.	Ferðakostnaður og fæðis- peningar, eftir reikningi, alt að	1500	1500	9200	9200	
II.	Laun vitavarda			9850	10100	
III.	Rekstrarkostnaður vitanna			16700	17400	
IV.	Bygging nýrra vita o. fl.:					
a.	Akranessviti	11000	»			
b.	Galtarviti	4000	»			
c.	Stokksnessviti	»	19500			
d.	Gerðatangaviti	»	6000	15000	25500	
	Stjórninni er heimilt að fresta fram- kvæmdum á verkum þessum, að nokkru eða öllu leyti, og verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.					
V.	Sjómerki			2000	2000	
VI.	Ymislegt			2000	2000	
				54750	66200	120950
	Samtals ...					1725250

14. gr.

Til kirkju- og kenslumála eru ætlaðar 782052 kr. 82 aurar.

					1918.	1919.	Alls.
					kr.	kr.	kr.
A.							
Andlega stjettin.							
a.	1.	Laun biskups	5000				
	2.	Skrifstofukostnaður	1000		6000	6000	
b.	Önnur útgjöld:						
	1.	Til prestakalla samkvæmt lögum 27. febr. 1880, 1. gr.			1006,41	1006,41	
	2.	Til bráðabirgðauppbóta brauðum			4000	3500	
	3.	Viðbót við eftirlaun þau, er fátækir upp- gjafaprestar og prestsekkjur njóta sam- kvæmt lögum... ..			5000	5000	
	4.	Framlag til prestlaunasjóðs			28000	28000	
	5.	Til húsabóta á prestssetrinu Bergsstöðum Við ábúendaskifti sje skilað húsi, sem sje 1500 kr. virði, auk andvirðis hinnar gömlu baðstofu með álagi.			1500		
					45506,41	43506,41	89012,82
B.							
Kenslumál.							
I.	Til háskólans:						
	a.	Laun			41000	41000	
	b.	Til prófessors Einars Arnórssonar, við- aukalaun			2600	2600	
	c.	Aukakensla:					
	1.	Til kenslu í líffæra- meinfraði og sótt- kveikjufræði	2800	2800			
	2.	Til hjeraðslæknisins í Reykjavík	800	800			
	3.	Til kennarans í efna- fræði	600	600			
	4.	Til kennarans í laga- legri læknisfræði	300	300			
	5.	Til kennara í gotnesku og engilsaxnesku	1000	1000			
Flyt ...					5500	5500	
					43600	43600	89012,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt...	5500	5500	43600	43600	89012,82
6.	Til dr. Alexanders Jóhannessonar, til að halda fyrirlestra í þýskum fræðum	1000	1000			
7.	Þóknun til kennara í dönsku	1000	1000	7500	7500	
d.	Til utanfararstyrks handa kennurum...			1200	1200	
e.	Styrktarfje:					
1.	Námsstyrkur	9000	9000			
2.	Húsaleigustyrkur	4000	4000			
3.	Utanfararstyrkur til læknaefna	300	300			
	Húsaleigustyrk og námsstyrk við háskólann má að eins veita efnilegum, reglusömum og efnalitlum nemendum, 100 kr. mest um árið í húsaleigustyrk og 320 kr. mest í námsstyrk. Húsaleigustyrk má venjulega að eins veita utanbæjarnemendum.			13300	13300	
f.	Til bókakaupa m. m.:					
1.	Bókakaup	2000	2000			
2.	Til bókakaupa handa heimspekideild	1000	»			
3.	Til kensluáhalda handa læknadeild... ..	800	800			
4.	Umbúðir m. m. við ókeypis klinik	200	200	4000	3000	
g.	Til útgáfu kenslubóka, alt að			2500	2500	
	Eftir ákvæði háskólaráðsins má verja nokkru af fjenu til útgáfu fjölritaðra kenslubóka.					
	Flyt ...			72100	71100	89012,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...				72100	71100	89012,82
h.	Til að undirbúa efnisskrá um íslensk lög að fornu og nýju			500	500	
i.	Til starfrækslu rannsóknarstofu fyrir líffærameinfræði og gerlafræði			1200	1200	
j.	Eldiviður, ljós og ræsting			1300	1300	
k.	Önnur gjöld:					
	1. Laun ritara... ..	800				
	2. Laun dyravarðar, gæsla hit-unarvjarlar m. m.	1600				
	3. Ýmisleg útgjöld	1500		3900	3900	
				79000	78000	157000
II. Mentaskólinn almenni:						
a.	Laun			22000	22000	
b.	Aðstoðarfje:					
	Handa fimleikakennara	1200				
	Þar af launabót Ólafs Rósenkranz 500 kr.					
	Til dyravarðar	1000				
	Til söngkennara	600		2800	2800	
c.	Önnur útgjöld:					
	1. Til bókasafns skólans..	400	400			
	2. Til eldiviðar, ljósa og vatns	2500	2500			
	3. Til skólahússins utan og innan	1750	1750			
	4. Til tveggja fastra aukakennara	4000	4000			
	5. Til tímakenslu og til prófdómenda, alt að..	6000	6000			
	6. Húsaleigustyrkur handa 36 lærisveinum, 20 kr. handa hverjum	720	720			
	7. Námsstyrkur	2000	2000			
	8. Læknispóknun	200	200			
	9. Ýmisleg útgjöld... ..	1200	1500			
	10. Til vísindalegra áhalda við kensluna	300	300			
Flyt 19070 19370				24800	24800	246012,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ... 19070 19370				24800	24800	246012,82
11. Til þess að gefa út kenslubækur handa mentaskólanum, alt að 45 kr. fyrir örkina ...	1000	1000				
12. Til áhalda við fimleikakenslu	100	100				
13. Til verðlaunabóka ...	100	100		20270	20570	
Húsaleigustyrk og námsstyrk má að eins veita efnilegum, reglusömum og efnalitlum nemendum. Húsaleigustyrkur sje venjulega að eins veittur utanbæjarmönnum, og að námsstyrk gangi utanbæjarmenn fyrir innanbæjarmönnum að öðru jöfnu. Finni stjórnin, í samráði við kennara skólans, aðra leið til þess að afla skólanum fjár í þessu skyni, t. d. með skólagjöldum, má þessi styrkur lækka að því skapi.				45070	45370	90440
III. Gagnfræðaskólinn á Akureyri:						
a. Laun ...				9600	9600	
Af þessari upphæð eru persónulegar launaviðbætur til núverandi 1. kennara 400 kr., 2. kennara 200 kr. og 3. kennara 400 kr.						
b. Önnur útgjöld:						
1. Til aukakennara þriggja ..	2400					
2. Tímakensla ...	1800					
3. Til bóka- og kensluáhalda ...	800					
4. Til Þorkels Þorkelssonar, styrkur til útgáfu kenslubókar hans í stærðfræði, fyrra árið ...	300					
5. Til eldiviðar og ljósa ...	1600					
6. Námsstyrkur ...	800					
Utanbæjarnemendur gangi að styrk fyrir innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.						
Flyt ... 7700				9600	9600	336452,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	7700		9600	9600	336452,82
	7. Til dyravörslu... ..	600				
	8. Til skólahússins utan og innan	2000				
	9. Til ýmislegra útgjalda	1000		11300	11000	
				20900	20600	41500
IV. Kennaraskólinn:						
	a. Laun	7000 7000				
	Par af persónuleg launaviðbót handa 1. og 2. kennara, 200 kr. til hvors.					
	b. Önnur útgjöld:					
	1. Tímakensla	1500 1500				
	2. Til aukakennara... ..	1400 1400				
	Par af 400 kr. persónuleg launaviðbót handa núverandi aukakennara.					
	3. Eldiviður og ljós	1800 1800				
	4. Bókakaup og áhöld ...	300 300				
	5. Námsstyrkur.. ...	2000 2000				
	Utanbæjarnemendur gangi að styrk fyrir innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.					
	6. Til viðhalds... ..	300 300				
	7. Ýmisleg útgjöld	1300 1300		15600	15600	31200
V. Stýrimannaskólinn:						
	a. Laun			4400	4400	
	b. Önnur útgjöld:					
	1. Til tímakenslu	2400 2400				
	2. Til áhaldakaupa o. fl.	300 300				
	3. Til eldiviðar og ljósa ..	900 900				
	4. Ýmisleg útgjöld	1400 1400		5000	5000	
				9400	9400	18800
	Flyt ...					427952,82

				1918	1919	Alls
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						427952,82
VI. Til vjelstjóraskólans:						
a. Laun... ..	2400	2400				
b. Til tímakenslu... ..	1500	1500				
c. Húsnæði m. m.. ..	1000	1000				
d. Ýms kostnaður.	500	500				
				5400	5400	10800
VII. Til bændakenslu:						
1. Til bændaskólans á Hólum:						
a. Laun	2700	2700				
b. Til aðstoðarkennara ...	1000	1000				
c. Til smíða- og dráttlist- arkenslu.. ..	800	800				
d. Önnur útgjöld:						
1. Til verklegs náms, alt að	1400	1400				
2. Til kensluáhalda... ..	500	500				
3. Til eldiviðar og ljósa	1500	1500				
4. Kaup á stórgripa- vog	»	400				
5. Ýmisleg útgjöld	1000	1000		8900	9300	
2. Til bændaskólans á Hvanneyri:						
a. Laun	2700	2700				
b. Til aðstoðarkenslu ...	1000	1000				
c. Til smíða og leikfimi- kenslu	800	800				
d. Önnur gjöld:						
1. Til verklegs náms, alt að.. ..	1400	1400				
2. Til kensluáhalda ...	500	500				
3. Til eldiviðar og ljósa	1500	1500				
4. Ýmisleg útgjöld	1000	1000		8900	8900	
Flyt ...				17800	18200	438752,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	17800	18200	438752,82
Styrkurinn til verklegs náms við bændaskólana á Hólum og Hvanneyri veitist nemendum, sem stunda verknám, samkvæmt samningi, eigi skemur en 6 vikur á ári og skila skólanum dagbókum um vinnubrögðin yfir náms-timann, og nemi styrkurinn aldrei hærri upphæð á hvern nemanda en 9 kr. fyrir hverja viku námstímans.			
Styrkinn má að eins greiða eftir á, samkvæmt skýrslu um námið, og sje í henni getið, hve háan vikustyrk hver nemandi skal fá.			
3. Til skólahalds á Eiðum..	3000		
VIII. Til iðnfræðslu:	20800	18200	39000
a. Til Iðnaðarmannafjelagsins í Reykjavík, til þess að reka iðnskóla í Reykjavík, undir yfirumsjón landsstjórnarinnar ... 5000 5000			
b. Til Iðnaðarmannafjelagsins á Akureyri, til kvöldskólahalds... .. 1000 1000			
c. Til Iðnaðarmannafjelagsins á Ísafirði, til kvöldskólahalds... .. 1000 1000			
d. Til Iðnaðarmannafjelagsins á Seyðisfirði, til kvöldskólahalds... .. 600 600			
	7600	7600	15200
Styrkurinn til þessara 4 skóla má þó ekki fara yfir $\frac{4}{5}$ rekstrarkostnaðar.			
Styrkveitingar í liðunum b.—d. eru því skilyrði bundnar, að nemendurnir sjeu iðnnemar.			
IX. Til verslunarskóla:			
Til Kaupmannafjelagsins og Verslunarmannafjelagsins í Reykjavík, til þess að halda uppi skóla fyrir verslunarmenn, undir yfirumsjón landsstjórnarinnar, þó ekki yfir $\frac{3}{4}$ kostnaðar	6000	6000	12000
Flyt ...			504952,82

			1918.	1919.	Alls.
			kr.	kr.	kr.
	Flutt ...				504952,82
X. Til húsmæðrafræðslu:					
	Til kvenfjelagsins Ósk á Ísafirði, til matreiðsluskólahalds, gegn að minsta kosti 600 kr. framlagi annarsstaðar að. ...		1800	1800	3600
XI. Yfirsetukvennaskólinn:					
1. Laun forstöðumanns ...	1000	1000			
2. Til verklegrar kenslu:					
a. Laun þriggja yfirsetukvenna í Reykjavík...	600	600			
b. Annar kostnaður, alt að	400	400			
3. Styrkur til námskvenna .	2000	2000			
4. Húsaleiga, hiti, ljós og ræsting	300	300	4300	4300	8600
XII. Til kvennaskóla:					
1. a. Til kvennaskólans í Reykjavík, gegn að minsta kosti 1800 kr. framlögum annarsstaðar að en úr landssjóði	9000	9500			
b. Til sama skóla, 40 kr. fyrir hverja námsmey, sem er alt árið, alt að	2000	2000			
c. Námsstyrkur til sveitastúlkna við sama skóla	600	600			
2. a. Til kvennaskólans á Blönduósi, gegn að minsta kosti 1000 kr. framlögum annarstaðar að en úr landssjóði	5000	5000			
b. Til sama skóla, 40 kr. fyrir hverja námsmey, sem er alt árið, alt að	1400	1400			
Skólar þessir standi undir yfirumsjón landsstjórnarinnar.			18000	18500	36500
	Flyt ...				553652,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...			553652,82
XIII. Til almennrar barnafræðslu:			
1. Til barnaskóla, þar af til barnaskóla í kaupstöðum 10000 kr.	30000	30000	
Styrkur þessi veitist með því skilyrði, að skólarnir njóti, til móts við styrkinn úr landssjóði, jafnmikils styrks úr bæjarsjóði, hreppssjóði eða fræðslusjóði.			
2. Til farskóla, alt að 200 kr. til hvers, og til eftirlits með heimafræðslu, alt að 100 kr. til hvers hrepps	20000	20000	
Styrkur þessi veitist gegn því, að skólarnir fái úr sveitarsjóði eða fræðslusjóði að minsta kosti jafnmikið landsjóðsstyrknum.			
3. Til að reisa barnaskóla í Vestmannaeyjum, alt að þriðjungi kostnaðar, með því skilyrði, að stjórnarráðið samþykki uppdrátt af húsinu	25000		
4. Tillag til styrktarsjóðs handa barnakennurum... ..	2500	2500	
5. Til prófdómara við barnapróf	4200	4200	
6. Til framhaldskenslu handa kennurum..	1500	1500	
7. Utanfararstyrkur handa barna- og unglingakennurum... ..	1600	1600	
Styrkurinn veitist með því skilyrði, að styrkþegi gefi út prentaða skýrslu um ferð sína, 1 örk minst, og sendi hana ókeypis öllum starfandi barna- og unglingakennurum á landinu.			
8. a. Laun umsjónarmanns fræðslumálanna	3600	3600	
Þar af persónuleg launaviðbót til núverandi fræðslumálastjóra 600 kr.			
b. Til eftirlitsferða, eftir reikningi, alt að	600	600	
	89000	64000	153000
Flyt ...			706652,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...			706652,82
XIV. a. Til unglingaskóla (lýðskóla) utan Reykjavíkur, Akureyrar og Hafnarfjarðar ...	15000	15000	
Styrkur þessi veitist með því skilyrði, að skólarnir fullnægi reglum þeim, er stjórnarráðið setur sem skilyrði fyrir styrkveitingu úr landssjóði til þeirra, og að þeir njóti styrks annarsstaðar að, er ekki sje minni en helmingur landssjóðsstyrksins. Af upphæðinni skal þó veita skólunum á Hvítárbakka, Núpi (í Dýraf.), Hvammsanga, Ísafirði og Seyðisfirði 1500 kr. hverjum á ári, ef þeir fullnægja áskildum skilyrðum. Auk þess má veita Hvítárbakkaskóla og Núpsskóla 30 kr. fyrir hvern nemanda, sem er allan kenslu-tímenn, þó ekki yfir 600 kr. þeim fyrnefnda og ekki yfir 400 kr. þeim síðarnefnda.			
b. Til gagnfræða- og alþýðuskólans í Flensborg	8500	8500	
c. Til Hólmfríðar Árnadóttur, til kvöldskólahalds í Reykjavík	500	500	
	24000	24000	48000
XV. Styrkur til þess að semja og gefa út alþýðukenslubækur	800	800	1600
XVI. Til kenslu heyrnar- og málleysingja m.m.	7000	7000	14000
Þar af til forstöðukonunnar 200 kr. hvort árið til hita og ljósa.			
Stjórnin annast um, að aðstandendur nemendanna eða nemendurnir sjálfir greiði kenslukostnað, ef efni þeirra leyfa, samkv. tilsk. 26. febr. 1872, 2. gr.			
XVII. Til kenslu blindra barna, sem send eru utan til náms, gegn jafnmiklu framlagi annarsstaðar frá	1000	1000	2000
XVIII. Til sundkenslu og leikfimi:			
a. Til sundkenslu í Reykjavík	300	300	
Styrkur þessi er bundinn því skilyrði, að kensla þessi fari fram að			
Flyt ...	300	300	772252,82

	1918	1919	Alls
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	300	300	772252,82
minsta kosti 2 mánuði að vorinu og 1 mánuð að haustinu, og að lærisveinar mentaskólans, kennaraskólans og stýrimannaskólans njóti kenslunnar ókeypis.			
b. Laun Páls Erlingssonar fyrir sundkenslu þá, sem getur í a., og til Erlings Pálssonar fyrir að kenna öðrum sundkennurum björgunarsund	1200	1200	
c. Til sundkenslu o. fl. annarsstaðar ...	1500	1500	
Styrkurinn veitist bæjarstjórnunum og sýslunefndum með því skilyrði, að annarsstaðar frá sje lagt til sundkenslunnar eigi minna en landssjóðsstyrkunum nemur.			
d. Styrkur til Ingibjargar Guðbrandsdóttur leikfímikennara, til að veita ókeypis tilsögn, munnlega og verklega, utanbæjarstúlkum, svo að þær verði færar um að kenna leikfími	450	450	
e. Til Björns Jakobssonar, fimleikakennara, til að veita ókeypis tilsögn, munnlega og verklega, utanbæjarpiltum, svo að þeir verði færir um að kenna leikfími	450	450	
	3900	3900	7800
XIX. Styrkur til Stefáns Eiríkssonar, til þess að halda uppi kenslu í trjeskurði í Rvík	1000	1000	2000
Samtals ...			782052,82

15. gr.

Til vísinda, bókmenta og lista veitast 295540 kr.

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
1. Landsbókasafnið:						
a.	Laun landsbókavarðar ...	3000	3000			
b.	— 1. bókavarðar ...	2000	2000			
c.	— 2. — ...	1200	1200			
Par af 200 kr. persónuleg launaviðbót til núverandi 2. bókavarðar.						
d.	Laun skrásetjara handritasafns landsbókasafnsins og spjaldskrár ...	2400	2400			
e.	Til aðstoðar á lestrarsal í 7 mánuði ...	1000	1000			
f.	Til að kaupa bækur og handrit og til bókbands...	11300	11300			
Par af 1000 kr. hvort árið sem 1. og 2. greiðsla af andvirði söngfræðasafns Jónasar heit. Jónssonar háskóladyravarðar.						
g.	Til þess að gefa út handritaskrá safnsins ...	1200	»			
h.	Fyrir afskriftir (eftir reikningi) ...	1000	1000			
i.	Til að prenta ritaukaskrá	280	280			
j.	Brunaábyrgðargjald fyrir safnið ..	360	360			
k.	Húsaleiga 1918 og 1919...	180	180			
l.	Ymisleg gjöld ...	400	400			
m.	Til þess að semja og gefa út minningarrit safnsins..	2500	»			
				26820	23120	
2. Þjóðskjallasafnið:						
a.	Laun yfirskjalavarðar ...	3000	3000			
b.	Laun aðstoðarskjalavarðar	1400	1400			
c.	Til að binda inn og búa um skjöl og til að afrita merk skjöl og bækur handa safninu ...	1600	1600			
d.	Til að gefa út skrá yfir skjallasafnið o. fl. ...	250	250			
e.	Til að láta afskrifa og ljósmynda skjöl, er snerta Ísland, í Ríkisskjallasafni Dana og öðrum útlendum skjallasöfnum ...	1500	1500			
				7750	7750	
Flyt ...				34570	30870	

			1918.	1919.	Alls.
			kr.	kr.	kr.
Flutt ...			34570	30870	
3.	Þjóðmenjasafnið:				
a.	1. Laun þjóðmenjavarðar (fornmenjavarðar). ...	1800 1800			
	2. Persónuleg launaviðbót til núverandi þjóðmenjavarðar	600 600			
b.	Til aðstoðar, eftirreikningi, alt að	1500 1500			
c.	Til að útvega forngripi og til áhalda og aðgerðar, alt að.	1700 1700			
d.	Til að kaupa íslensk listaverk	3000 3000			
e.	Til að semja skýrslur um safnið frá 1876.. ...	300 300			
f.	Til rannsókna og undirbúnings á skrásetning fornmenna, alt að	1000 1000			
g.	Til þjóðmenjavarðar, til að fara utan í þarfir íslenskrar þjóðmenjafræði, alt að	3000 ...	12900	9900	
Þjóðmenjasafnið sje opið frá 15. júní til 15. september 2 stundir á dag, en annan tíma árs 6 stundir á viku, eftir nánari fyrirmælum stjórnarráðsins.					
4.	Náttúrufræðisfelagið.		1300	1300	
Þar af til umsjónar við náttúrugripasafnið 600 kr. á ári. Styrkurinn veitist með því skilyrði, að safnið sje til sýnis almenningi á ákveðnum tíma, ekki sjaldnar en einu sinni á viku.					
5.	Landsbókasafnshúsið:				
a.	Til eldiviðar, ljósa o. fl. ...	3600 3600			
b.	Til dyravarðar	1400 1400			
c.	Til viðhalds og áhalda ...	1000 1000	6000	6000	.
6.	Til kaupstaðabókasafna, gegn eigi minna til-lagi úr bæjarsjóði og sýslusjóði		2000	3000	
Flyt ...			56770	51070	

	1918.	1919.	Alls
	kr.	kr.	
Flutt ...	56770	51070	
7. Til sýslubókasafna og lestrarsala í kaup- túnun, gegn eigi minna tillagi úr sýslusjóði eða sveitarsjóði	1500	1500	
8. Til Hins íslenska bókmentafjeldags ...	2000	2000	
9. Til Þjóðvinafjeldagsins ...	750	750	
10. Til Fornleifafjeldagsins ...	400	400	
Styrkurinn greiðist því að eins, að Árbók komi út hvort árið.			
11. Til Sögufjeldagsins, til að gefa út heimildar- rit að sögu Íslands, 50 kr. fyrir hverja örk, alt að... ..	750	750	
12. Til að vinna að textaútgáfu á íslensku forn- brjefasafni... ..	800	800	
Styrkurinn er bundinn því skilyrði, að samskonar registur og við fyrsta bindi sje gefið út við hvert bindi af safninu.			
13. Til þess að gefa út hinar fornu Alþingis- bækur frá 1570—1800 og vinna að útgáfu þeirra... ..	1000	1000	
14. Til þess að gefa út landsyfirdóma frá 1800 —1873.. ...	500	500	
15. Til að gefa út dómasafn landsyfirrjettarins, alt að 30 kr. fyrir hverja örk ...	300	300	
16. Til Einars Gunnarssonar, bókaútgefanda, til þess að ljúka við útgáfu safnsins »Lög Ís- lands, öll þau, er nú gilda«... ..	1500	1500	
Fyrri helmingur styrksins greiðist, er hálfnuð er útgáfan; það, sem eftir er, þegar bókin er öll út komin.			
17. Til þýðingar íslenskra skáldrita á tungur Norðurlanda ...	1000	1000	
18. Til Fræðafjeldagsins, til að gefa út jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns ...	600	600	
19. Til Bernarsambandsins, til þess að vernda rjett íslenskra rithöfunda ...	600	600	
20. Til Leikfjeldags Reykjavíkur, gegn minst 500 kr. framlagi úr bæjarsjóði Rvíkur, alt að...	2000	2000	
Flutt ...	70470	64770	

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
	Flutt...	70470	64770	
21.	a. Styrkur til skálda og listamanna ... Styrk þennan skal veita eftir tillögum þriggja manna nefndar, er kjörin sje, einn af háskólaráðinu, einn af stjórn Bókmentafjelagsins, og einn af Stúdentafjelaginu í Reykjavík.	12000	14000	
	b. Til Bjarna Jónssonar frá Vogu, til að þýða Goethes Faust ...	1200	1200	
	c. Til Gunnlaugs P. Blöndal, til teikni- og pentlistarnáms ...	1200		
	d. Til Sigurðar Þórðarsonar frá Söndum, til tónfræðináms í Þýskalandi ...	2000		
	e. Til þess að flytja listaverk Einars Jónssonar frá Galtafelli heim til Íslands og geyma þau þar (endurfjárveiting) ..	4000		
	f. Til húss yfir listasafn Einars Jónssonar.. Stjórninni er heimilt að fresta þessari fjárveitingu meðan stríðið stendur yfir og efni og vinna verða ekki að mun ódýrari.	40000		
22.	Til Sigfúsar Einarssonar, organista við dómkirkjuna, að því tilskildu, að hann haldi uppi kenslu í organslætti og sönglist í Reykjavík, og vinni að eflingu og útbreiðslu söngþekkingar hjer á landi ...	1100	1100	
23.	Til Magnúsar Einarssonar, til að halda uppi söngkenslu á Akureyri ...	300	300	
24.	Til að semja og búa undir prentun íslenska orðabók með íslenskum þýðingum ...	3000	3000	
25.	Til Þorbergs Þórðarsonar, til þess að safna fornum og sjaldgæfum orðum úr íslensku alþýðumáli..	600	600	
26.	Til Sigfúsar Blöndal, bókavarðar, til þess að fullgera íslensk-danska orðabók	3500		
27.	Til Hannesar Þorsteinssonar, til að semja æfisögur lærðra manna íslenskra á síðari öldum . enda sje handritið eign landsins að honum látnum.	2000	2000	
28.	Til Bjarna Sæmundssonar, skólakennara, til fiskirannsóknna ...	600	600	
29.	Til dr. Helga Jónssonar, til mýrarannsóknna og grasafræði ..	1800	1800	
30.	Til sama manns, til rannsóknar á næringargildi þörunga til manneldis og skepnufóðurs, og meðferð þeirra ...	1200		
	Flutt ...	144970	89370	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	144970	89370	
Kostnað við nauðsynleg ferðalög, efna- greining og þess háttar fær hann eftir reikningi, er stjórnarráðið úrskurðar, af fje því, sem veitt er til óvissra útgjalda.			
31. Til dr. Helga Pjeturss, til jarðfræðirann- sökna... ..	2500	2500	
32. Til Jóhanns Kristjánssonar, til þess að rann- saka meðferð á guðspakkafje, gjöfum og sjóðum, og semja skýrslu um það	600		
33. Til Guðmundar Finnbogasonar, til sálar- fræðirannsóknar... ..	3000	3000	
34. Til Ágústs prófessors Bjarnasonar, til þess að ljúka við »Yfirlit yfir sögu mannsand- ans«, 50 kr. fyrir örkina, alt að... ..	600		
35. Til Páls Þorkelssonar, til að vinna að máls- háttasafni sínu... ..	800		
36. Til Sighvats Borgfirðings, til þess að kynna sjer skjöl í söfnum í Reykjavík	400	400	
37. Til Finns Jónssonar á Kjörseyri, til fræði- iðkana..	400		
38. Til Sigfúsar Sigfússonar, frá Eyvindará, til þess að endurbæta og fullgera þjóðsagna- safn sitt	400	400	
39. Til Jakobs Jóhannessonar, til að safna til og semja íslenska setningafræði (syntaxis).	600	600	
40. Til Guðjóns Samúelssonar, til náms í hús- gerðarlist	800		
41. Til Sigurðar Guðmundssonar, til náms í húsgerðarlist		800	
42. Til Helga H. Eiríkssonar, til verkfræði- náms	1500	1500	
43. Til Boga Th. Melsted, til að rita Íslands- sögu	800	800	
44. Til Jóns háskólakennara Jónssonar, til þess að fara utan og rannsaka skjalasöfn um verslunarsögu Íslands	5000		
Flyt ...	162370	99370	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...	162370	99370	
45. Til Páls Eggerts Ólasonar, til að rannsaka bókmentasögu Íslands eftir siðaskiftin á 16. öld.	800	800	
46. Til landmælinga á Íslandi	5000	5000	
47. Til landskjálftarannsóknna	550	550	
Greiðist því að eins, að rannsókn verði við komið og skýrslur gefnar.			
48. Til veðursímskeyta innanlands	4800	4800	
49. Til alþýðufræðslu stúdentafjelaganna í Reykjavík og á Akureyri.	1000	1000	
Af þessari fjárveitingu greiðist stúdentafjelaginu á Akureyri 300 kr. hvort árið.			
50. Til Hins íslenska kennarafjelags, til alþýðufyrirlestra um uppeldismál	500	500	
Styrkur þessi er þeim skilyrðum bundinn, að $\frac{3}{4}$ hlutar fyrirlestranna sjeu haldnir í sveitum og komi sem jafnast niður, að ferðakostnaður fyrirlesaranna greiðist ekki af þessari upphæð, og að fjelagið geri stjórninni grein fyrir framkvæmdum sínum.			
51. Til Guðmundar Hjaltasonar, til þess að halda alþýðufyrirlestra utan Reykjavíkur...	800	800	
52. Til kennara Benedikts Þórkelssonar	500		
53. Til Reykjavíkurdeildar Norræna stúdentasambandsins, styrkur til að senda fulltrúa á stjórnarfundir erlendis... ..	600	600	
54. Til stórstúku Goodtemplara á Íslandi.. ...	1000	1000	
55. Til Íþróttasambands Íslands... ..	1000	1000	
56. Til Frímanns B. Arngrímssonar, til að safna stein- og jarðtegundum til iðnaðar-nota	600	600	
	179520	116020	295540
Samtals			295540

16. gr.

Til verklegra fyrirtækja veitast 573200 kr.

	1918	1919	Alls
	kr.	kr.	kr.
1. Til Búnaðarfélags Íslands	60000	60000	
2. Til sama félags, til undirbúnings hús- mæðraskóla		2000	
3. Til sama félags, til uppbótar á launum starfsmanna þess og búnaðarsambandanna árið 1917, eftir sömu reglum og starfs- mönnum landsins, alt að	4500		
4. Til búnaðarfélaganna Styrkurinn skiftist á milli búnaðarfélag- anna eftir dagsverkatölu, en búnaðarsam- böndin ákveði, hvernig styrknum skuli varið í hverju félagi.	20000	20000	
5. Til rannsóknar og undirbúnings vatns- virkja... ..	2000	2000	
6. Til að fullgera Miklavatnsnýraráveituna ...	2200		
7. Til að kaupa skurðgröfu	25000		
8. Til Skeiðaaðveitunnar, $\frac{1}{4}$ kostnaðar, alt að Skeiðamenn haldi við sandgræðslugirð- ingum þeim, sem nauðsynlegar eru áveit- unnar vegna, án sjerstaks styrks af landsfje.		26000	
9. Til sandgræðslu Til styrkveitinga af lið þessum sitja þeir fyrir, sem leggja fram eða hafa lagt helm- ing kostnaðar eða þaðan af meira.	6000	6000	
10. Til skógræktar: a. Laun skógræktarstjóra ... 3000 3000 b. Laun skógarvarða og til skóggræðslu 12000 12000	15000	15000	
11. Til dýralækninga: a. Laun handa 3 dýralæknum 4500 4500 b. Launaviðbót handa núver- andi dýralækni í Reykjavík 400 400 c. Til Hólmgeirs Jenssonar, til dýralækninga 300 300 d. Til eins manns, til að læra dýralækningar erlendis ... 800 800 Nemandanum ber að senda stjórnarráðinu tvisv- ar á ári vottorð frá kenn- urum sínum um iðni og ástundun.	6000	6000	
Flyt...	140700	137000	

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt...				140700	137000	
12.	Til eftirlits með útflutningi á hrossum ...			600	600	
13.	Til efnarannsóknarstofu í Reykjavík:					
a.	Laun forstöðumanns, auk 25% af öllum tekjum stofnunarinnar	2400	2400			
	Af þessum lið greiðist Gísla Guðmundssyni, gerlafræðingi, 300 kr. á ári á meðan hann gegnir þessum störfum, eins og nú, og hið ákveðna hundraðsgjald.					
b.	Til gerlarannsóknar	1800	1800			
c.	Til húsaleigu	940	940			
d.	Til ljósa, eldsneytis og ræstingar	500	500			
				5640	5640	
14.	Til byggingarfróðs manns, til þess að leiðbeina við opinberar byggingar			2500	2500	
15.	Til sama, eftir reikningi, fyrir skoðanir húsa á prestssetrum, alt að			400	400	
16.	Styrkur til manns, til leiðbeiningar um húsa-gerð til sveita:					
a.	Laun		2500			
b.	Ferðakostnaður, eftir reikningi, alt að..		600			
				3100	3100	
17.	Til þess að styrkja efnilega iðnaðarnema til náms erlendis			4000	4000	
18.	Til Sambands íslenskra samvinnufjelaga, til þess að útbreiða þekkingu á samvinnufjelagsskap, leiðbeina í bókhaldi og starfrækslu slíkra fjelaga og koma á sameiginlegri endurskoðun á reikningum þeirra, gegn að minsta kosti þriðjungi kostnaðar annars staðar frá			2000	4000	
19.	Til Fiskiveiðasjóðs Íslands			6000	6000	
	Flyt ...			164940	163240	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	164940	163240	
20. Til Fiskifjelagsins	26000	26000	
Þar af 500 kr. hvort árið til kenslu á Ísafirði fyrir skipstjóraefni á smáskipum, undir umsjón og eftirliti fjelagsins.			
21. Til sama fjelags, handa erindreka erlendis..	12000	12000	
22. Til sama fjelags, til uppbótar á kaupi þriggja starfsmanna þess árið 1917, eftir sömu reglum og starfsmönnum landsins, alt að	1800		
23. a. Laun handa 5 fiskifyfirmatsmönnum 8000 8000			
b. Til ferðakostnaðar, eftir reikningi, alt að... .. 400 400			
	8400	8400	
24. a. Laun 4 yfirmatsmanna á gæðum síldar 4000 4000			
b. Ferðakostnaður m. m. 400 400			
	4400	4400	
25. a. Laun 4 yfirullarmatsmanna 1600 1600			
b. Ferðakostnaður eftir reikningi alt að 800 800			
	2400	2400	
26. Til Heimilisiðnaðarfjelags Íslands.	1500	1500	
Styrkur þessi skiftist þannig, að Heimilisiðnaðarfjelag Íslands fái 1000 kr. og Heimilisiðnaðarfjelag Norðurlands 500 kr. hvort árið. Það er áskilið, að fjelögin geri gangskör að því að gera íslenskt þrjónles vandaða og útgengilega vöru.			
27. Þóknun til vöumerkjaskráritarans.	360	360	
28. Handa Ungmennafjelagi Íslands, til eflingar líkamlegra íþróttar og til skógræðslu... ..	2000	2000	
Fjelagið gefi landsstjórninni skýrslu um, hvernig fjenu er varið.			
29. Styrkur til ábúandans á Tvískerjum á Breiðamerkursandi, til að halda við bygð á sandinum og veita ferðamönnum húsaskjól, beina og fylgd... ..	300	300	
30. Styrkur til ábúandans á Hrauntanga á Öxarfjarðarheiði, til þess að halda þar bygð við og veita ferðamönnum gisting og beina.	200	200	
Flyt ...	224300	220800	

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	224300	220800	
31.	Eftirlit með áfengis kaupum: ...			
	a. Laun umsjónarmanns 900 900			
	Þessi starfi leggist undir tollstjórnina í Reykjavík, þegar hún kemst á.			
	b. Önnur útgjöld 800 800	1700	1700	
32.	Til eftirlits með silfurbergsnámunum í Helgustaðafjalli, samkvæmt nánari fyrirmælum stjórnarráðsins, eftir reikningi, alt að	300	300	
33.	Til Elínar Eggertsdóttur Briem, til viðurkenningar	1000		
34.	Til Magnúsar Guðlaugssonar á Bjarnastöðum, viðurkenning	500		
35.	Til Einars Guðmundssonar, verkstjóra landsjóðs, lækningastyrkur	500		
36.	Til Sigurðar Þóróddssonar á Litlahólmi ...	300		
37.	Til ekkjufrúar Emilie Lorange, styrkur ...	500		
38.	Til bjargráðasjóðs	22000	22000	
39.	Til landhelgisjóðs	20000	20000	
40.	Til hafnarsjóðs Vestmannaeyja, endurgreiðsla á útlögðum kostnaði við rannsókn á hafnarstæði og undirbúningi hafnargerðar	3300		
41.	Til brimbrjóts í Bolungavík	10000	10000	
	Styrkurinn er bundinn því skilyrði, að verkið sje framkvæmt eftir fyrirsögn verkfróðs manns.			
42.	Til bátabryggju á Blönduósi, $\frac{1}{3}$ kostnaðar (endurveiting), alt að		7500	
	enda sje bryggjan látin heimil til almennra afnota.			
43.	Til bryggjuviðgerðar á Sauðárkróki, þó ekki yfir þriðjungur kostnaðar, alt að	2000		
	Hreppsnefnd Sauðárkrókshrepps greiðist styrkur þessi, og ábyrgist hún, að bryggjan verði til almenningsnota.			
44.	Til bátabryggju í Flatey á Breiðaf. (endurveiting) $\frac{1}{3}$ kostnaðar, alt að		1500	
	enda sje bryggjan heimil látin til almenningsnota.			
45.	Til að endurbæta bryggju á Húsavík	1500		
	Styrkurinn greiðist sýslunefnd Suður-Þingeyjarsýslu, og ábyrgist hún, að bryggjan verði til almenningsnota.			
46.	Til Davíðs Stefánssonar í Fornahvammi, styrkur til að reisa gistiús		500	
4.7	Til fyrv. vitavardar Jóns Helgasonar á Reykjanesi	1000		
		288900	284300	573200
	Samtals...			573200

17. gr.

Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 6200 kr.

18. gr.

Til eftirlauna og styrktarfjár veitast:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
I. Samkvæmt eftirlaunalögum:			
a. Embættismenn	29720	29720	
b. Embættismanna ekkjur og börn	15840	15840	
c. Uppgjafaprestar	1522	1522	
d. Prestsekkjur	5858	5858	
			105880
II. Styrktarfje og eftirlaun auk lögboðinna eftirlauna:			
a. Embættismenn.			
1. Til Ásgeirs Blöndal, læknis.	250	250	
b. Embættismannaekkkjur og börn.			
1. Til Elisabetar R. Jónsdóttur, læknisekkju 150 150			
2. Til Magneu Ásgeirsson, læknisekkju... .. 200 200	350	350	
c. Uppgjafaprestar.			
1. Til Gísla Kjartanssonar	800	800	
d. Prestsekkjur.			
1. Til Ástu Þórarinsdóttur... 130 130			
2. — Auðar Gísladóttur ... 300 300			
3. — Bjargar Einarsdóttur... 500 500			
4. — Elínborgar Friðriksdóttur... .. 800 800			
5. — Guðrúnar Björnsdóttur 300 300			
6. — Guðrúnar Jóh. Jóhannesdóttur. 300 300			
7. — Guðrúnar Ólafsdóttur.. 100 100			
8. — Guðrúnar Pjetursdóttur 300 300			
9. — Guðrúnar Torfadóttur.. 300 300			
10. — Ingunnar Loftsdóttur... 300 300			
Flyt... 3330 3330	1400	1400	105880

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
	Flutt... 3330 3330	1400	1400	105880
11.	Til Jóhönnu S. Jónsdóttur 300 300			
12.	— Kristínar Sveinbjörns- dóttur 300 300			
13.	— Ragnheiðar Jónsdóttur 106 106	4036	4036	
e.	Kennarar, kennaraekkjur og börn.			
1.	Til Önnu Ásmundsdóttur 300 300			
2.	— 3 barna hennar .. 300 300			
3.	— Bjargar Jónsdóttur ... 300 300			
4.	— Guðlaugar Zakaríasd... 360 360			
5.	— Hjartar Snorrasonar... 500 500			
6.	— Jónasar Eiríkssonar... 500 500			
7.	— Magnúsar Einarssonar 300 300			
8.	— Þóru Melsteð 600 600	3160	3160	
f.	Póstar og ekkjur póstmanna.			
1.	Til Árna Gíslasonar .. 300 300			
2.	— Bjarna Ketilssonar ... 300 300			
3.	— Bøðvars Jónssonar ... 100 100			
4.	— Hallgríms Krákssonar 200 200			
5.	— Jóhanns Jónssonar ... 200 200			
6.	— Sumarliða Guðmunds- sonar 200 200			
7.	— Þóru Matthíasdóttur ... 300 300	1600	1600	
g.	Eftirlaun og styrktarfe til ritstarfa.			
1.	Til Jónasar Jónassonar 1600 1600			
2.	— Lárusar Halldórsson- ar 1500 1500			
3.	— Matthíasar Jochums- sonar... .. 2400 2400			
4.	— Torfhildar Þ. Holm 600 600			
5.	— Þorvalds Thorodd- sen 2000 2000	8100	8100	
h.	Ekkjur og börn skálda og rithöfunda.			
1.	Til Helgu Eiríksdóttur Ólafsson.. ... 300 300			
2.	— Jakobínu Pjetursdóttur 200 200			
3.	— Jakobínu Thomsen ... 500 500			
4.	— Ragnhildar Björnsdóttur 300 300			
5.	— tveggja barna Þorsteins Erlingssonar 600 600	1900	1900	
	Flyt...	20196	20196	105880

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...	20196	20196	105880
i. Styrktarþje ýmsra starfsmanna og ekkna.			
1. Til Guðrúnar Jónsdóttur, fyrir. spítala- forstöðukonu 400 400			
2. — Marie Katrine Jónsson 300 300			
3. — Sigurðar Eiríkssonar fyrirv. reglubóða 500 500			
	1200	1200	
	21396	21396	42792
III. Tillag til ellistyrktarsjóða	20000	20000	40000
Samtals...			188672

Landsstjórninni heimilast við ákvörðun eftirlauna Sigurðar Sigurðssonar, fyrirv. hjeraðslæknis, að telja þau árin með, er hann þjónaði sem aðstoðarlæknir. Eftirlaunin skal svo reikna frá síðastliðnum áramótum.

19. gr.

Til óvissra útgjalda veitast 40000 kr.

Af þessari upphæð skal greiða lögreglustjórum kostnað þann, er þeir kunna að hafa við lögreglu eftirlit, þegar brýna nauðsyn ber til, svo sem við lögreglu eftirlit með fiskveiðum í landhelgi o. fl.

20. gr.

Tekjuhallinn, sem fyrst um sinn er áætlaður 788775 kr. 35 au., greiðist úr viðlagasjóði.

21. gr.

Heimilt er stjórninni að lána úr viðlagasjóði:

1. Alt að 10000 kr. hvort árið til lánveitinga handa bændum og samgirðingafjelögum, eftir tillögum Búnaðarfelagsins, til að kaupa fyrir girðingaeðni frá útlöndum, gegn ábyrgð sýslunefnda. Lán þessi veitast til 20 ára, gegn 4% vöxtum, sjeu afborgunarlaus 4 fyrstu árin, en greiðist síðan með jafnri afborgun á ári í 16 ár. Ábúendur á þjóðjörðum og kirkjujörðum greiði höfuðstól og vexti slíkra lána með 6% árgjaldi í 28 ár.

2. Alt að 5000 kr. hvort árið til lánveitinga handa þurrabúðarmönnum utan kaupstaða, til jarðræktar og húsabóta. — Lánið veitist að eins gegn ábyrgð sýslufelaga, eftir tillögum hreppsnefnda, og eigi meira en 400 kr. fyrir þurrabúðarmann hvern, gegn 5% vöxtum og endurgreiðslu á 20 árum, að liðnum 4 fyrstu árunum.

3. Alt að 5000 kr. hvort árið til lánveitinga handa verkamönnum í kaupstöðum til jarðræktar. Lánið veitist að eins gegn ábyrgð bæjarfélaga, og eigi meira en 400 kr. fyrir verkamann hvern, gegn 5% vöxtum og endurgreiðslu á 20 árum, að liðnum 4 fyrstu árunum.

4. Til sýslufélaga, sem leggja fram áskilið framlag til landsímalagningar, gegn 5% í ársvöxtu, og endurgreiðslu á 18 árum. Til lána þessara má verja alt að 15000 kr.

5. Vestur-Skaftafellssýslu, til að kaupa íbúðarhús á læknissetri, 3000 kr. — Lánið ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

6. Norður-Þingeyjarsýslu, til sjúkrahúss og læknisbústaðar í Þistilfjarðarhjeraði, 12000 kr. — Lánið ávaxtast með 5%, sje endurborgunarlaust fyrstu 4 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 20 árum.

7. Ísafirði 90000 kr., til raflýsingar. Lánið ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

8. Hreppsnefnd Patrekshrepps, til rafveitu, alt að 55000 krónur. Lánið veitist gegn ábyrgð sýslufélags Vestur-Barðastrandarsýslu, ávaxtast með 5%, sje endurborgunarlaust fyrstu 2 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 30 árum.

9. Jóni Á. Guðmundssyni 10000 kr., til ostagerðabús í Ólafsdal. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, sem stjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

10. Davíð Stefánssyni í Þorðahvammum 3000 kr., til gistihússbyggingar á jörð sinni. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, er stjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

11. Sigurbirni Magnússyni í Glerárskógum 6000 kr., til að endurreisa hús þau, er brunnu fyrir honum síðasta vetur. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, er landsstjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5%, sje afborgunarlaust fyrstu 5 árin, en endurgreiðist síðan með jöfnum afborgunum á 15 árum.

22. gr.

Ef lög þau verða staðfest, er afgreidd hafa verið frá Alþingi 1917 og hafa í för með sjer tekjur eða útgjöld fyrir landssjóð, breytast fjárhæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt þeim lögum.

Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum, öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsúrskurðum eða öðrum gildandi ákvörðunum, samkvæmt 25. gr. stjórnarskrárinnar, gilda að eins fyrir fjárhagstímabilið.

Heimilt skal stjórninni að undanþiggja aðflutningsgjöldum þær vörur, sem fluttar hafa verið eða fluttar verða hingað og hjeðan frá Vesturheimi með leyfi ríkisstjórna þar til stjórnarvalda í Færeyjum.

Stjórn Landsbankans veitist heimild til að greiða bankagjaldkera Stefáni Stephensen 400 kr. á ári hverju frá 1. nóv. þ. á. að telja.

Stjórn Landsbankans veitist heimild til að greiða Steinunni Kristjánsdóttur, ekkju Alberts Þórðarsonar, bankabókara, 500 kr. á ári næsta fjárhagstímabil.

(B. XIV, 12.)

Ed.**901. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um breyting á lögum um fasteignamat nr. 22, 3. nóv. 1915.

Frá Hirti Snorrasyni.

Við 1. gr. Greinin orðist svo:

9. grein fasteignamatslaganna er úr gildi numin.

(B. CVI, 1.)

Ed.**902. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um breyting á og viðauka við lög nr. 23, 14. desember 1877, um tekjuskatt.

Flutningsm.: Karl Einarsson.

Við 10. gr. Greinin orðist svo:

Tekjuskatt samkvæmt lögum þessum skal innheimta í fyrsta sinn á manntalsþingum 1919.

(B. XXXVI, 14.)

Sp.**903. L Ö G**

um breyting á 1. gr. tolllaga fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911.

(Afgreidd frá Sp. 12. september.)

1. gr.

a. Tölul. 1 orðist svo:

Af allskonar öli, limonaði og öðrum samskonar óáfengum drykkjum, sem ætlaðir eru óblandaðir til drykkjar, kr. 0,20 af hverjum lítra.

b. Tölul. 7. orðist þannig:

Af tóbaki alls konar, reyktóbaki, munntóbaki, neftóbaki og óunnu tóbaki kr. 3,00 af hverju kg.

c. Tölul. 8 orðist þannig:

Af tóbaksvindlum og vindlingum (cigaretturnum) kr. 6,00 af hverju kg.

d. Tölul. 15 orðist þannig:

Af öllum brjóstsykur- og konfekttegundum kr. 1,25 af hverju kg.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(A. V, 13.)

Sp.

904. L Ö G

um lögræði.

(Afgreidd frá Sp. 12. september.)

1. gr.

Lögræði er tvenns konar, sjálfræði og fjárræði. Maður sjálfráða og fjárráða er fullráða.

Leyfisbrjef til lögræðis verða ekki veitt.

2. gr.

Maður er sjálfráða 16 ára gamall, nema sviftur sje sjálfræði.

Sjálfráða maður ræður einn öðru en fje sínu, nema öðru visi sje sjerstaklega um mælt í lögum.

Ef sjálfráða maður rýfur lögmætar skuldbindingar sínar, bæti af fje sínu.

Ráðstafanir ósjálfráða manns eru ógildar.

3. gr.

Foreldri ráða bæði saman ósjálfráða skilgetnum börnum sínum. Nú er annað foreldra látið, og ræður þá hitt börnunum, nema kvænst eða gifst hafi aftur. Þá ráða hjónin börnunum bæði saman. Nú eru bæði foreldri lätin, en stjúpforeldri á lífi, og ræður þá stjúpforeldri börnunum, enda sjeu börnin á framsæri þess. Nú eru foreldri skilin að fullu eða að borði og sæng, og ræður þá hvort þeirra þeim börnum, sem hjá því eru.

Óskilgetnu barni ræður móðir.

Nú má hvorki foreldri nje stjúpforeldri ráða barni, og kemur þá skipaður lögráðamaður í þeirra stað.

4. gr.

Maður er fjárráða 21 árs gamall, nema sviftur sje fjárræði.

Ekkjur og konur, sem s'ilið hafa við bændur sína að fullu eða að borði og sæng, eru fjárráða, þó að yngri sjeu en 21 árs.

Fjárráða maður ræður einn fje sínu, nema lög mæli sjerstaklega fyrir á annan veg.

Fjárráðstafanir ófjárráða manns eru ógildar, nema þær varði sjálfsaflafje eða gjafafje, enda láti gefandi eigi öðru vísi um mælt eða lög kveði sjerstaklega öðru vísi á.

5. gr.

Nú er sjálfráða maður eða fjárráða ófær til að ráða sjer eða fje sinu sjálfur, vegna vanheilsu eða vanþroska eða af öðrum ástæðum, svo sem vegna eyðslusemi, og skal hann þá sviftur sjálfræði eða fjárræði eða hvoru tveggja, og honum skipaður lögráðamaður.

6. gr.

Hjeraðsdómari á úrskurðarvald um sviftingu lögræðis. Úrskurð um lögræðissviftingu skal kveða upp á varnarþingi þess, er svifta skal lögræði. Að öðru leyti fer um lögræðissviftingu eftir þeim reglum, sem fylgt hefir verið um sviftingu fjárræðis. Úrskurði má sá, er sviftur er lögræði, skjóta til landsyfirdóms til fullnaðarúrslita. Rjett er og að maki hans, foreldri eða börn, systkin eða jafnmægðir áfrýi slikum úrskurði, ef lögráða eru.

Á sama hátt skal fara, ef fella skal niður lögræðissviftingu.

7. gr.

Úrskurður um sviftingu lögræðis skal vera rökstuddur, enda skal skýrt ákveðið, hvort maður sje sviftur sjálfræði eða fjárræði eða hvoru tveggja.

Stefnuvottar skulu birta úrskurð þeim sjálfum, sem sviftur er lögræði, eða næsta venslamanni, ef hinn er að læknisdómi vitskertur. Svo skal og birta úrskurðinn í lögbirtingablaði landsins, rita hann þegar í þinglýsingabók og lýsa honum síðan á varnarþingi þess, er lögræði var sviftur. Ef sá, sem sviftur er lögræði, á fasteign eða hjer skrásett skip, eða hann rekur hjer atvinnu, sem geta ber eða getið er í verslanaskrá, þá skal þinglýsa úrskurðinum á varnarþingi fasteignar eða skips og bóka athugasemd um hann í verslanaskrá. Dómari sendir eftirrit af úrskurðinum þeim stjórnarvöldum, er um hann þurfa að vita. Fyrir þinglýsinguna skal ekkert gjald greiða.

8. gr.

Nú hefir maður verið sviftur lögræði, og eru þá ógildar ráðstafanir, sem brjóta bág við lögræðissviftingu og hann gerir eftir innritun úrskurðar í þinglýsingabók, — enda hafi þinglýsing síðan farið fram áður lögmæltur timi sje liðinn, — eða athugasemd um hann er skráð í verslanaskrá. Gildar skulu metnar ráðstafanir hans, er áður eru gerðar, nema sannað sje, að sá, sem hagsvon átti af þeim, hafi vitað um úrskurðinn.

Skylt er sýslumanni eða bæjarfógeta, að viðlögðum skaðabótum eftir venjulegum reglum, að geta úrskurðarins í þinglýsingabók fasteigna og í skipaskrá og verslana, þegar honum er sent eða afhent úrskurðareftirrit eða ein-tak af lögbirtingablaði, þar sem úrskurðurinn er birtur.

9. gr.

Nú er skotið til landsyfirdóms úrskurði um lögræðissviftingu, og skipar þá dómstjóri löggiltan málaflutningsmann við yfirdóminn til að sækja mál-

ið af hendi þess, er svifta skal lögræði, og annan til varnar. Hvor málsvara getur lagt fram nýjar skýrslur í yfirdómi, og, ef svo ber undir, krafist rannsóknar í hjerði um málavexti. Málskostnaður í yfirdómi greiðist af almanna-fje, og fer um meðferð málsins þar sem um opinber mál.

Nú úrskurðar yfirdómur rannsókn málavaxta í hjerði, og skal hún fram fara að hætti almennra lögreglumála, enda skal útvega þær skýrslur, sem yfirdómur krefst. Skipa skal þá jafnan valinkunnan mann til þess að gæta rjettar þess, er svifta skal lögræði. Málskostnaður í hjerði greiðist og af almanna-fje.

Nú er úrskurður um lögræðissviftingu fenginn fyrir visvitandi rangar skýrslur, og á þá, að undangenginni löglegri málsókn, að dæma þann eða þá, sem um það reynast sekir, til þess að greiða að skaðlausu allan þann kostn- að, sem lögræðissvifting hefir haft í för með sjer.

10. gr.

Dómstjóri sendir stjórnarráðinu þegar eftirrit af úrslitadómi yfirdóms, en það sendir aftur stjórnarvöldum þeim, er málið ber undir.

Nú ónýtir yfirdómur úrskurð hjerðsdómara, og ber þá þegar að draga yfir hann í embættisbókum og aflýsa honum, ef þinglýstur var, hvort- tveggja endurgjaldslaust.

11. gr.

Nú er maður ólögráða, og skal þá sýslumaður hans eða bæjarfógeti skipa honum lögráðamann, ósjálfráða manni fyrir æsku sakir þó því að eins, að lögborins manns njóti eigi.

Þær skipanir, sem gerðar hafa verið samkvæmt gildandi lögum, standa þó óraskaðar þangað til lögræði er náð.

Skipaður lögráðamaður má ekki yngri vera en 25 ára, enda sje hann ráðvandur maður og ráðdeildarsamur, sæmilega að sjer, heill heilsu og fjár sins ráðandi.

Lögráðamann skal skipa karl eða konu, næst að frændsemi. Föður- frændur ganga fyrir móðurfrændum, alsystkin fyrir hálsystkinum, eldri mað- ur fyrir yngri, jafnnáinna. Um stjúpforeldra gildir sama og foreldra, enda beri stjúpforeldri framtærsluskylða, og sje henni fullnægt.

Móðurfrændur óskilgetins barns ganga fyrir öðrum frændum til fjárráða.

Þó má skipa föður, ef móður nýtur eigi, enda hafi hann þinglýst barn- inu, ættleitt það eða arfleitt.

12. gr.

Lögmæl ráðstöfun lögráðamanns bindur ósjálfráða mann, svo sem sjálfráða hefði hann gert, nema öðru visi sje áskilið að lögum.

13. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ófjárráða mann, svo sem fjárráða hefði hann gert, enda mæli lög eigi sjerstaklega um á annan veg.

14. gr.

Um stöðu lögráðamanns gagnvart ófjárráða manni og yfirtjárráðanda fer að lögum.

15. gr.

Þeir, sem orðnir eru 18 ára, en ekki fulls 21 árs, þá er lög þessi öðlast gildi, eru hálfraða fjár síns, og fer að öllu leyti um þá eftir gildandi lögum, þangað til þeir verða fulls 21 árs. Að öðru leyti er hálfraði um fjármál úr lögum numið.

Lögin taka jafnt til þeirra, sem orðnir eru fulls 21 árs áður en þau ganga í gildi, sem til hinna, er ná þeim aldri síðar.

16. gr.

Eftirfarandi ákvæði eru úr lögum numin: D. L. 1—23—12 og N. L. 1—21—9, a- og b-liðir 1. gr. I. kap. tilsk. 21. des. 1831, sbr. þó fyrri málsg. næstu gr. hjer á undan, 1. gr. og 2. málsg. 15. gr. tilsk. 18. febr. 1847, opið brjef 4. jan. 1861, er lögleiðir á Íslandi dönsk lög 29. des. 1857, um myndugleika kvenna, 10. gr. laga 12. janúar 1900, nr. 3, lög 20. okt. 1905, nr. 17, svo og öll önnur ákvæði, er koma kynnu í bága við lög þessi. Í 5. gr. laga 16. september 1893, nr. 15, komi: 16 ára í stað »18 ára«.

(C. XXXII, 3.)

Sp.

905. Tillaga

til þingsályktunar um seðlaútgáfurjett.

Frá fjárhagsnefnd Nd.

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að leita samninga við Íslandsbanka um, að hann láti af hendi seðlaútgáfurjett sinn allan, gegn ákveðnu gjaldi, eða, ef það næst eigi, þá að hann láti af hendi, með ákveðnum skilyrðum, rjett sinn til að hindra seðlaútgáfu fram yfir 2½ miljón, auk seðla Landsbankans.

Samningar um þessi atriði liggja undir samþykki Alþingis, og eru eigi bindandi fyr en slikt samþykki er fengið.

(A. I, 91.)

Nd.**906. Breytingartillögur**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjárveitinganefnd.

11. gr.

1. Við 11. gr. 3. (Styrkur til skrifstofuhalds).

Liðurinn orðist svo:

Dýrtíðarupphót á embættisrekstri nokkurra sýslumanna og bæjarfógeta utan Reykjavíkur.

2. — 11. — 3. Fyrir »10300—10300« komi:
-
- 5000—5000.

12. gr.

3. — 12. — 6. (Kjósarhreppur).

Liðurinn falli burt.

4. — 12. — 13. (Jón Kristjánsson).

Fyrir »1500— ... —1500« komi:
2000— .. —2000.

5. — 12. — 15. (Landsspítalinn).

Fyrir »1000— ... 1000« komi:
1000—1000—2000.

13. gr.

6. — 13. — E. I. a. (Vitamálastjórinn).

Fyrir »4200—4200« komi:
4000—4000.

14. gr.

7. — 14. — XIV. b. (Flensborgarskólinn).

Við liðinn bætist þessi athugasemd:

Gegn að minsta kosti 800 kr. tillagi úr bæjarsjóði
Hafnarfjarðar.

8. — 15. — 24. (Orðabókin íslenska).

Fyrir »3000—3000« komi:
6000—6000.

9. — 15. — 25. (Þórbergur Þórðarson).

Liðurinn falli burt.

10. — 15. — 30. (Helgi Jónsson).

Fyrir »1200—...« komi:
1200—1200.

11. Við 15. gr. 37. (Finnur Jónsson).

Fyrir »400—...« komi:

400—400.

12. — 15. — 42. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til Ingunnar Magnúsdóttur, til að ljúka námi

í ensku sem skjalþýðari 600—...

13. — 15. — 53. (Stórstúka Goodtemplara).

Fyrir »Til Stórstúku Goodtemplara á Íslandi« komi:

Til Sigurðar Eiríkssonar, reglubóða.

16. gr.

14. — 16. — 26. Fyrir »Til Heimilisiðnaðarfélags Íslands« komi:

Til heimilisiðnaðarfélaga.

15. — 16. gr. 26. (Athugasemdin).

Síðari málsgrein hennar:

»Það er áskilið, að ...« o. s. frv. falli burt.

18. gr.

16. — 18. — II. d. 11. Á eftir þeim lið komi nýr liður:

Til Kirstínar Pjetursdóttur 300—300

17. — 18. — II. i. 3. (Sig. Eiríksson).

Liðurinn falli burt.

(B. V, 11.)

Nd.

907. L Ö G

um bæjarstjórn Ísafjarðar.

(Afgreidd frá Nd. 12. september.)

1. gr.

Umdæmi Ísafjarðar nær yfir jarðirnar Eyri með Stakkanesi og Seljaland.

2. gr.

Bæjarstjórn stýrir málefnum kaupstaðarins; í henni eru kjörnir bæjarfulltrúar og bæjarfógeti; hann er oddviti og hefir atkvæðisrjett á fundum.

Samþykki $\frac{2}{3}$ greiddra atkvæða með leynilegri atkvæðagreiðslu kjós-

enda, skal í stað bæjarfógeta kosinn bæjarstjóri til 6 ára í senn, á sama hátt og bæjarfulltrúar. Hann skal launaður af bæjarsjóði.

3. gr.

Forstaða bæjarmálefna og framkvæmd ákvarðana þeirra, er bæjarstjórn tekur, er á hendi oddvita.

Með samþykkt skal setja fastar nefndir til að fara með einstök bæjarmál, og skal í samþykkt kveðið á um skipun, verksvið og vald þeirra nefnda. Þó má bæjarstjórn fela einum eða fleirum fulltrúanna framkvæmd einstakra bæjarstarfa, eftir reglum, sem hún um það setur. — Allir bæjarfulltrúar eru skyldir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem þeim verða falin á hendur.

Fyrir nefndarmenn, kosna utan bæjarstjórnar, gilda sömu synjunarástæður og starfstimatakmörk og um bæjarfulltrúa, sjá þó 19. gr.

4. gr.

Bæjarfulltrúar eru 9. Tölu þeirra má stjórnarráðið breyta, eftir tillögum bæjarstjórnar. Bæjarfulltrúa kjósa bæjarbúar, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

5. gr.

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, konur og karlar, sem eru 25 ára að aldri og hafa átt lögheimili í bænum 1 ár þegar kosning fer fram, og fullnægja að öðru leyti skilyrðum fyrir kosningarrjetti til Alþingis.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, foreldrar og börn, nje heldur móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra. Konum er jafnan heimilt að skorast undan kosningu.

6. gr.

Bæjarfulltrúar skulu kosnir til 3 ára, þriðjungur árlega. Fari fulltrúi frá á kjörtímabilinu af öðrum ástæðum en þeim, að kjörtímabil hans sje útrunnið, skal þegar kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem eftir er af því.

7. gr.

Almennar fulltrúakosningar fara fram einhvern fyrsta virkan dag eftir nýár. Svo skal kosningu undirbúa, að skrá sje samin um þá, er kosningarrjett eiga; skrá þá skal kjörstjórn semja, en kjörstjórar eru oddviti bæjarstjórnar og 2 fulltrúanna, er bæjarstjórn kýs. Kjörskrá skal liggja öllum kjósendum til sýnis á hentugum stað um hálfan mánuð á undan kjördegi. Kærur gegn kjörskrá á að bera upp fyrir kjörstjórn í síðasta lagi 3 dögum á undan kjördegi, og leggur hún þá úrskurð sinn á kærurnar.

8. gr.

Formaður kjörstjórnar boðar stund og stað, er kosningar skulu fram fara, með eigi minna en viku fresti, og á þann hátt er kjörfundi er vant að boða.

9. gr.

Innan sextugs aldurs er hver kjörgengur karlmaður skyldur að taka við kosningu, hafi hann ekki sennilega ástæðu til að skorast undan. Sker kjörstjórn úr þessu, en úrskurði hennar má skjóta til bæjarstjórnar. Sá, sem gegnt hefir fulltrúastörfum 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast á hendur þá sýslu aftur jafnlangan tíma og hann hefir verið fulltrúi.

10. gr.

Kærun yfir kosningargerð eða úrskurðum kjörstjórnar verður að bera skriflega undir bæjarstjórnina innan 8 daga eftir að kosning fór fram. Leitar bæjarstjórn áhlits kjörstjórnar um kærana og leggur úrskurð sinn á málið innan 8 daga. Innan 14 daga má kæra úrskurð bæjarstjórnar fyrir stjórnarráðinu. Eftir almennar kosningar fara bæjarfulltrúar þeir, er frá eiga að fara, þá fyrst úr bæjarstjórn, er fullnaðarúrskurður er lagður á framkomnar kærun.

Purfi uppkosning að fara fram, skal þegar til hennar stofnað, og við hana nota hinar síðast leiðrjettu kjörskrár.

11. gr.

Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn áður en kjörtími hans er liðinn, og ákveður hún þá, hvort taka skuli beiðni hans til greina. Bæjarstjórn ákveður enn fremur, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórn um stund, sakir atvika, er svipti hann kjörgengi; hún ákveður og, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni um stund, af því að hann hefir vanrækt eða færst undan að gera það, er hann er skyldur til sem bæjarfulltrúi. Þó má sá, er vikið er úr bæjarstjórn, kæra til stjórnarráðsins á þann hátt, sem segir í næstu grein á undan.

12. gr.

Oddviti stjórnar umræðum á fundum og sjer um að það, sem álykta er, sje rjett ritað í gerðabókina.

Fundir bæjarstjórnar skulu fara fram í heyranda hljóði. Einstök mál má þó ræða innan luktra dyra, þegar bæjarstjórn ákveður.

Til þess að lögmæt ákvörðun sje gerð, verður auk oddvita minst helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðamagn skal ávalt ráða. Sjeu jafnmörg atkvæði með og mót, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar; þá ræður hlutkesti.

Það skal kunngert bæjarbúum, hve nær og hvar bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda þegar oddvita þykir nauðsyn til bera eða minst helmingur bæjarfulltrúa æskir þess.

Oddviti skal á undan fundum, ef því verður við komið, skýra bæjarfulltrúum frá, hver málefni komi fyrir. Allir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gerðabókina við fundarlok, og á sjerhver fulltrúi rjett á að fá ágreiningsatriði sitt stuttlega bókað. Við nefndarkosningar skal viðhafa hlutfallskosningu, er þess er krafist.

Bæjarstjórn setur sjálf þingsköp sín, en stjórnarráðið staðfestir þau.

13. gr.

Virðist oddvita einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar ganga út fyrir valdsvið hennar, eða ákvörðun sje gagnstæð lögum eða skaðleg fyrir bæjarfjlagið, eða hún miði til að færast undan skyldum þeim, er á því hvila, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt um það í gerðabókina. Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda stjórnarráðinu skýrslu, er svo leggur úrskurð á málið. Eftirrit af skýrslu oddvita skal jafnframt senda bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir sínar við hana áður en hún fer til stjórnarráðsins.

14. gr.

Í málum um uppeldi og fræðslu barna hefir formaður skólanefndar sæti og tillögurjett á fundum bæjarstjórnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

15. gr.

Bæjarstjórn ræður byggingarmálefnum bæjarins, en byggingarnefnd annast framkvæmd þeirra. Skipa hana oddviti, sem er formaður hennar, og 4 menn, er bæjarstjórn kýs, 2 úr sínum flokki.

Þyki lóðareiganda rjetti sínum hallað með úrskurði bæjarstjórnar eða byggingarnefndar, má hann skjóta honum til stjórnarráðsins.

Nú þykir bæjarstjórn rjett, að sett verði fyllri ákvæði um byggingarmál bæjarins en þá eru í lögum, og má setja þau með byggingarsamþykt, er bæjarstjórn semur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir. Í byggingarsamþykt má ákveða sektir fyrir brot, svo og setja reglur um greiðslu þess kostnaðar, er ákvæði byggingarsamþyktar hafa í för með sjer; svo má þar og ákveða hæfileg gjöld fyrir leyfi þau, sem bæjarstjórn eða byggingarnefnd veitir. Nú er byggingarfulltrúi skipaður samkvæmt byggingarsamþykt, og má þá ákveða hæfileg gjöld fyrir þau störf hans, er hann leysir af hendi sem byggingarfulltrúi í þarfir einstakra manna, eftir beiðni þeirra. Gjöld fyrir byggingarleyfi og störf fyrir einstaka menn skulu hafa lögtaksrjett, og renna þau í bæjarsjóð.

Með samþykt, er bæjarstjórn setur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir, má setja reglur um leiguskilmála á leigulóðum, túnleigu og erfðafestulöndum. Leiga af löndum þessum hefir lögtaksrjett.

16. gr.

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjelagsins, samkvæmt hafuarlögum.

17. gr.

Bæjarstjórn skipar embættismenn eða sýslunarmenn bæjarins og veitir þeim lausn. Lögregluþjóna og næturverði skipar bæjarstjórnin eftir tillögu bæjarfógeta, er veitir þeim lausn. Hún gerir og tillögur um skipun yfirsetukvenna og kýs um sáttamannsefni.

18. gr.

Almanaksárið telst reikningsár bæjarins. Innan 1. nóvember skal bæjarstjórn semja áætlun yfir tekjur og gjöld næsta árs. Það, sem á vantar til að standa straum af bæjarþörfum, skal jafnað niður á bæjarbúa eftir efnum og ástæðum. Áætlun þá, sem þannig er samin, skal ræða á 2 fundum með viku bili. Við síðari umræðu skal íhuga áætlunina grein fyrir grein og greiða atkvæði um hverja grein hennar. Skal áætlunin vera regla fyrir hæð bæjargjalda og fjárstjórn allri á næsta ári. Hún skal lögð fram innan 15. nóvember kjósendum til sýnis í hálfan mánuð.

Án samþykkis stjórnarráðsins má eigi nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld samtals á bæjarbúa en svari meðaltali allra bæjargjalda þrjú síðustu árin, að fimtungi viðbættum.

Af hverri feralin í útmældum húsgrunnum skal greiða 2—5 aura árlega til bæjarþarfa og af hverri feralin útmældrar óbygðrar lóðar skal greiða 1—2 aura, samkvæmt ákvæði áætlunar.

19. gr.

Niðurföfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa lögheimili eða fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði. Þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir hafi líka á gjaldárinu haft fast aðsetur annarsstaðar og galdið þar útsvar. Þá skal draga frá útsvarinu tiltölulega eftir þeim tíma, er þeir dvöldust annarsstaðar, þó eigi meira en þeir guldu þar.

Á hvers konar atvinnu, sem rekin er í bænum og talin er sjerstaklega arðsönn, svo sem verslun, kaupskap eða þilbátaútgærd, má gjald leggja, þótt ekki sje rekin nema 8 vikur og atvinnurekandi eigi heimili annarsstaðar. Á sildveiði og sildarverkun í kaupstaðnum eða á höfninni, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má gjald leggja, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjelog og pöntunarfjelog má leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabréf og haft sölubúð eða vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

Heimilt er niðurföfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árstekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skytt er nefndinni og bæjarstjórn að halda þessum upplýsingum leyndum.

20. gr.

Niðurföfnunarnefnd skipa 7 menn, og skulu þeir kosnir í októbermánuði á sama hátt og bæjarfulltrúar. Þeir skulu kosnir til 6 ára. Þó fara 4 þeirra frá eftir 3 ár, samkvæmt hlutkesti, er bæjarstjórn lætur fram fara. Um setu í niðurföfnunarnefnd gildir að öðru leyti sama og fyr segir um bæjarstjórn, að því er við getur átt. Enginn má á sama tíma sitja í niðurföfnunarnefnd og bæjarstjórn.

Niðurföfnunarnefnd kys formann úr sínum flokki, og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu og um bæjarstjórn (12. gr.).

Niðurföfnunarnefnd skal hata lokið niðurföfnun í lok nóvembermánaðar.

Niðurjöfnunarskráin skal liggja til sýnis 1.—15. desember á hentugum stað, er niðurjöfnunarnefnd auglýsir.

Kærum yfir niðurjöfnun skulu sendar niðurjöfnunarnefnd skriflega innan hálf mánaðar frá því, að niðurjöfnunarskráin var til sýnis. Innan hálf mánaðar þar á eftir skal nefndin skriflega tilkynna kæranda, hvort eða að hve miklu leyti krafa hans hafi verið tekin til greina. Ályktun niðurjöfnunarnefndar má svo innan hálf mánaðar þar á eftir bera upp fyrir bæjarstjórn, sem leggur úrskurð sinn á málið innan hálf mánaðar.

Hverjum, sem bæjargjald er gert, er heimilt að kvarta yfir skattgjaldi því, sem lagt hefir verið á hann eða aðra, sem á niðurjöfnunarskránni standa, svo og yfir því, að einhverjum sje slept af skránni. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns eða yfir því að manni sje slept, skal honum gefinn kostur á að segja álit sitt um það efni, áður en niðurjöfnunarnefnd eða bæjarstjórn fella úrskurð sinn.

Eigi má bæjarstjórn bæta manni á niðurjöfnunarskrá, nema gjald hans nemi að minsta kosti hinu lægsta gjaldi, sem þegar hefir verið lagt á einhvern annan á niðurjöfnunarskrá.

Enginn getur, með því að bera sig upp við bæjarstjórnina um skattgjald sitt, komist hjá því að greiða þann hluta skattsins, sem fallinn er í gjalddaga; en verði gjaldinu breytt, skal greiða aftur úr bæjarsjóði það sem ofgildið er.

21. gr.

Bæjarstjórn má ákveða, að aukaniðurjöfnun skuli fram fara í síðari hluta júnimánaðar, ef þess þykir þörf, og skulu skattar þá lagðir á þá, sem flust hafa til kaupstaðarins eftir að aðalniðurjöfnun fór fram og skattskyldir eru samkvæmt því, er áður segir. Aukaniðurjöfnun skal lögð fram til sýnis vikutíma á sama hátt sem fyr greinir.

22. gr.

Verði ágreiningur milli Ísafjarðar og annars sveitarfélags um, hvernig skifta beri skattgjaldi manns, skal stjórnarráðið skera úr því.

Þykist einhver ekki vera skattskyldur í bænum, má hann skjóta máli sinu til dómstólanna.

23. gr.

Öll bæjargjöld skulu goldin fyrir 15. janúar og 15. júlí ár hvert, og ber bæjargjaldkera að innheimta þau, eins og aðrar tekjur bæjarfélagsins. Sjeu þau eigi greidd innan hálf mánaðar frá gjalddaga, ber að taka þau lögtaki.

Flytji skattskyldur maður úr bænum innan ársloka, fellur alt gjald niður, sem lagt er á hann sjálfan fyrir ár það, er fer í hönd. Sá, sem flytur úr bænum einhvern tíma á árinu, er að eins skyldur til að greiða skatt til loka þess ársfjórðungs, er hann flytur sig. Sá, sem settur er á aukaniðurjöfnunarskrána, er að eins skyldur að greiða skatt frá 1. júlí.

24. gr.

Bæjarstjórnin og oddviti bæjarstjórnar sjerstaklega skal hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn bæjarins og sjá um, að skattar og aðrar tekjur sjeu rjett heimtar og í tækan tíma og teknar lögtaki, ef þess þarf við; enn fremur gæta þess, að geymt sje og eftir atvikum ávaxtað fje bæjarins, þangað til á því þarf að halda til þess að borga útgjöld hans.

Bæjarstjórnin hefir ábyrgð á innstæðum, skuldabryfum og öðrum eignum bæjarins.

25. gr.

Gjaldkeri skal, þegar þess er krafist, gefa bæjarstjórninni nákvæma sjóðskýrslu, er sýni bæði hvað goldist hafi í bæjarsjóð og hvað úr honum hafi verið greitt. Eigi má bæjargjaldkeri greiða neitt úr bæjarsjóði nema eftir ávisun bæjarstjórnar. Oddviti ávisar útgjöldum, og skulu þau áður samþykkt af tulltrúa þeim eða nefndarmanni, er þau eiga undir.

26. gr.

Fyrir opinber uppboðsþing, sem bærinn lætur halda í sínar þarfir, svo sem á lendum, smíðum, vegavinnu o. fl., skal ekkert gjald greiða í landssjóð.

27. gr.

Bæjarstjórn er skyld að útvega og láta landsstjórninni í tje skýrslur þær, er hún kann að æskja, svo sem um fólktal, skepnuhald, atvinnuvegi og annað ástand bæjarins.

28. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, takast á hendur neina skuldbindingu til langframa, sem ekki beinlinis hvilir á henni samkvæmt lögum, ekki taka af innstæðufje bæjarins, ekki selja nje veðsetja fasteignir hans nje kaupa nýja fasteign, ekki taka stærri lán nje til lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, nje heldur endurnýja slík lán eða fresta greiðslu þeirra.

29. gr.

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið, og senda oddvita bæjarstjórnar fyrir lok janúarmánaðar; lætur oddviti bæjarstjórnar reikninginn liggja kjósendum til sýnis, eins og fyrir er mælt um niðurjöfnunarskrána.

Yfirskoðunarmenn bæjarreikninganna eru 2, og kys bæjarstjórn þá hlutfallskosningu. Starf það hafa þeir á hendi í 3 ár, og mega ekki eiga sæti í bæjarstjórn þann tíma. Þeir skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar frá því að þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri hefir svarað athugasemdum yfirskoðunarmanna, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn fyrir bæjarstjórnina, er úrskurðar hann og veitir gjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði, sem snertir þau bæjarstörf, er honum hafa verið sjerstaklega á hendur falin. Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna að úrskurður bæjarstjórn-

ar sje rjettur, enda honum lögð peningaábyrgð á hendur, og má hann skjóta máli sínu til dómstólanna.

Þegar lagður hefir verið úrskurður á reikning gjaldkera, á að birta í blaði ágrip af honum, er oddviti bæjarstjórnar semji; á það ágrip að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum bæjarins.

30. gr.

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir umliðið reikningsár, með öllum fylgiskjölum. Komi það fram, að bæjarstjórn hafi greitt ólögmat gjöld, neitað að greiða gjöld, sem hvila á bæn-um að lögum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sinu, skal stjórnarráðið gera þær ráðstafanir, er við þarf, og ef nauðsyn ber til, með lögsókn koma fram ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, sem hafa átt þátt í þessum ályktunum.

31. gr.

Með samþykkt þeirri, er getur um í 3. gr. og stjórnarráðið staðfestir, má setja nánari reglur um sjerhvert atriði í stjórn bæjarins, samkvæmt grundvallarreglum laga þessara, þar á meðal um brot á þeim.

32. gr.

Með lögum þessum eru numin úr gildi lög nr. 23, 8. okt. 1883, lög nr. 14, 28. ágúst 1903, lög nr. 26, 16. nóv. 1907, að því er byggingarmálefni snertir og lög nr. 50, 3. nóv. 1915, svo og önnur ákvæði, er fara í bága við lög þessi.

33. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1918.

(B. LXXXIX, 3.)

Ed.

908. Frumvarp

til laga um veðurathuganastöð í Reykjavík.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Veðurathuganastöð skal sett á stofn í Reykjavík eða þar í nánd.

2. gr.

Stöðin skal rannsaka veðráttu og veðrabrigði að því er Ísland varðar, svo sem föng eru á, og gefa daglega út skýrslu um það, hverra veðra sje von.

3. gr.

Fastir starfsmenn skulu vera tveir, forstjóri og aðstoðarmaður. Ákveður stjórnarráðið laun þeirra.

Forstjóri skal skyldur að flytja nokkra fyrirlestra við háskóla Íslands skólaár hvert um almenna veðurfræði og veðráttu á Íslandi.

4. gr.

Forstjóri skal með ráði landsstjórnar fá gerðar veðurathuganir þar er þurfa þykir á landi voru; skulu þaðan veðurskýrslur sendar daglega, eða á þann hátt, sem forstjóri semur um. Veður-athugana-áhöld til stöðva þessara leggur landssjóður fram og greiðir þóknun fyrir starfann.

5. gr.

Í öllum verstöðum landsins, er hafa hraðskeytasamband, kaupstöðum og kaптúnunum, skal setja viðvörunarstöðvar, er birti daglegar veðurskýrslur stöðvarinnar í Reykjavík, og gefi glögg merki þegar snöggra veðrabrigða er von. Landsjóður kostar áhöld þau, er til þarf, en sveitarsjóðir eða bæjarsjóðir greiða þóknun fyrir starfann.

6. gr.

Stjórnarráðið ákveður nánara með reglugerð alt það, er við vikur athuganastöðinni í Reykjavík, sambandi hennar við aðrar stöðvar og um stofnsetning og um fyrirkomulag viðvörunarstöðva.

7. gr.

Veðurathuganastöðin sje stofnsett svo fljótt, sem við verður komið.

(A. I, 92.)

12. gr. 13.

Nd.

909. Viðaukatillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmaður: Jörundur Brynjólfsson.

Við 12. gr. 13.

Aftan við þann lið bætist:

Til Steinunnar Guðmundsdóttur nuddlæknis, dýrtíðarstyrkur, til þess að hún geti rekið lækningastofu sína.

Aðaltillaga: kr. 1000 —

Varatillaga: — 700 —

(A. I, 93.)

14. gr. XIV. a.

Nð.**910. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmaður: Bjarni Jónsson frá Vogu.

Við 14. gr. XIV. a. (Unglingaskólar, athugasemdin).

Á eftir »skólunum á Hvítárbakka, Núpi (í Dýraf.)« komi:
Hjarðarholti (í Dölum).

(A. I, 94.)

15. gr. 36.

Nð.**911. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Einar Arnórsson.

Við 15. gr. 36. Liðurinn orðist svo:

Til Sighvats Borgfirðings, til þess að vinna að Prestaæfum
sinum 400—400.

(A. I, 95.)

11. gr. A. 3.

Nð.**912. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Sigurði Sigurðssyni og Pjetri Ottesen.

Við 11. gr. A. 3.

(Styrkur til skrifstofuhalds handa sýslumönnum, o. s. frv.)
Liðurinn falli niður.

(A. I, 96).

13. gr. B. I. 3, E. I. a, E. I. c.

Nd.

913. Breytingartillögur

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Sigurði Sigurðssyni og Pjetri Ottesen.

1. Við 13. gr. B. I. 3. (Skrifstofukostnaður vegamálastj.).
Fyrir »2000—2000«
komi: 1500—1500.
2. — 13. — E. I. a. (Laun vitamálastj.).
Fyrir »4200—4200«
komi: 4000—4000.
3. — 13. — E. I. c. (Skrifstofukostnaður vitamálastj.).
Fyrir »1000—1000«
komi: 700—700.

(B. CIV, 6.)

Ed.

914. L Ö G

um bráðabirgðahækkun á burðargjaldi.

(Afgreidd frá Ed. 12. september.)

1. gr.

Burðargjöld þau öll og ábyrgðargjöld innanlands með póstum og póstskipum, sem ræðir um í póstlögum 16. nóv. 1907, hækka um helming (100%). Þó skulu blöð og tímarit undanþegin þessari hækkun.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda til ársloka 1919.

(A. I, 97.)

15. gr. 2. c., 3. b., 21. a.

Nð.**915. Breytingartillögur**

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Sigurði Sigurðssyni.

1. Við 15. gr. 2. c. (Þjóðskjalasafnið).
Liðurinn falli niður.
2. Við 15. gr. 3. b. (Þjóðmenjasafnið).
Fyrir »1500—1500« komi:
1250—1250.
3. Við 15. gr. 21. a. (Styrkur til skálda og listamanna).
Fyrir »12000—14000« komi:
12000—12000.

(A. I, 98.)

13. gr. A. 1. b. 2., A. 3. d., B. III. 3.

Nð.**916. Breytingartillögur**

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Stefán Stefánsson og Einar Árnason.

Við 13. gr. A. 1. b. 2.

Fyrir »32600« komi:
33100.

Við 13. gr. A. 3. d.

Fyrir »5600« komi:
5900.

Við 13. gr. B. III. 3.

Á eftir þeim lið komi nýr liður:
Öxnadalsvegur 2500—2500.

(A. XVI, 14.)

Ed.

917. Frumvarp

til laga um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Fyrst um sinn og meðan verðhækkun sú, sem nú er á lífsnauðsynjum, stendur eða breytist eigi að verulegum mun, þannig að lífsnauðsynjar lækki í verði, veitir landssjóður dýrtíðaruppbót á launum og eftirlaunum, eftir því sem segir í lögum þessum.

Dýrtíðaruppbót veitist með þeim undantekningum, sem greinir í lögum þessum:

1. Embættismönnum landsins, hvort sem þeir eru konunglegir embættismenn eða skipaðir af ráðherra, og veitist að eins af föstum launum þeirra, greiddum úr landssjóði, sbr. þó 4. tölulið.
2. Þeim, er eftirlauna eða styrktarfjár njóta samkvæmt eftirlaunalögum eða fjárlögum (18. gr.), svo og þeim, er biðlaun hafa.

Dýrtíðaruppbót af eftirlaunum og styrktarfje veitist að eins af þeirri upphæð, sem greidd er úr landssjóði.

3. Sýslunarmönnum landsins, sem störf hafa í þarfir landsins að aðal- atvinnuvegi. Hafi þeir fleiri störf en eitt á hendi í landsins þarfir, greiðist dýrtíðaruppbótin að eins af laununum fyrir það starfið, sem telja má aðalstarf sýslunarmannsins.
4. Prestum, hvort sem þeir njóta launa samkvæmt lögum nr. 46, 16. nóv. 1907, og lögum nr. 49, 11. júlí 1911, eða eldri lögum. Nær dýrtíðaruppbótin að eins til fastra launa, sem greidd eru úr landssjóði eða prestlaunasjóði, og sóknargjalda presta eftir eldri lögum. Þó skal jafnan draga frá dýrtíðaruppbót presta, sem hafa ábúð á kirkjujörð og afgjald hennar er metið til fasts peningagjalds upp í laun þeirra, sama hundraðshluta af afgjaldinu eins og dýrtíðaruppbótin er reiknuð eftir.
5. Landsfjehirði og starfsmönnum hans og skrifstofustjóra Alþingis, svo og öllum starfsmönnum Landsbókasafnsins. Svo heimilast og stjórn Landsbankans að greiða bókara og fjehirði bankans dýrtíðaruppbót eftir lögum þessum.
6. Öllum föstum kennurum við fasta skóla, jafnvel þótt þeir falli eigi undir neinn hinna framantöldu flokka, ef kensla verður að teljast aðalstarf þeirra, svo og stundakennurum landsskólanna.

Dýrtíðaruppbót veitist eigi á árslaun yfir 4600 kr.

Einhleypir menn, sem ekki hafa dúk og disk, fá enga dýrtíðaruppbót, ef árslaun þeirra nema 2450 kr. á ári eða meiru. Ef laun þeirra eru lægri, fá þeir tvo þriðju dýrtíðaruppbótar þeirrar, er ræðir um í 3. gr.

Þeir, sem hafa laun frá 2000 kr. til 2450 kr. á ári, fá dýrtíðaruppbót þannig, að launin og uppbótin samanlögð verði 2450 kr.

2. gr.

Dýrtíðaruppbótin reiknast af launaupphæðinni, eftir því sem hjer segir:

1.	Af árslaunum	1500 kr. eða minna	40%
2.	-	— 2300 —	 30%
3.	-	— 3100 —	 20%
4.	-	— 3900 —	 10%
5.	-	— 4700 —	 0%

og skal reikna millibilið á milli þessara launahæða eftir líkingunni:

$$y = 5 \frac{47 \div x}{4}$$

þar sem y táknar uppbótar-prósentuna og x launa-upphæðina í hundruðum króna.

3. gr.

Nú hefir sá, er nýtur dýrtíðaruppbótar samkv. 1. og 3. gr., börn eða foreldra á skylduframfæri, enda geta eigi slíkir framfæringar hans unnið að fullu fyrir framfæri sínu, og skal þá bæta við dýrtíðaruppbót hans 70 kr. fyrir hvern framfæring, hafi framfærslumaður ekki 4000 kr. í árslaun eða þar yfir.

4. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að verja eftir tillögum póstmeistara allt að 20000 kr. á ári úr landssjóði til dýrtíðaruppbótar handa póstum.

5. gr.

Dýrtíðaruppbótin greiðist í einu eða tvennu lagi fyrir árið 1917, að frádreginni þeirri dýrtíðaruppbót, sem greidd hefir verið það ár samkvæmt lögum nr. 23, 3. nóv. 1915.

Ef dýrtíðaruppbót verður greidd lengur en fyrir árið 1917, greiðist hún eftir á fyrir hverja 6 mánuði.

6. gr.

Stjórnarráðið úrskurðar um öll vafaatriði út af lögum þessum, og verða þau eigi borin undir dómstólana.

7. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og falla um leið úr gildi lög nr. 23, 3. nóv. 1915, um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

(B. XCVII, 8.)

Ed.

918. Frumvarp

til laga um almenna hjálp vegna dýrtidarinnar.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Á meðan Norðurálfríðurinn stendur er landsstjórninni heimilt að veita sýslufjelögum, bæjarfjelögum og hreppsfjelögum lán, til þess að afstýra verulegri neyð, að dómi sveitarstjórna, af dýrtið og matvæðaskorti.

Lánin standi vaxta- og afborganalaus, þar til 2 ár eru liðin frá ófriðarlokum, en endurgreiðast á næstu 13 árum frá þeim tíma, með 10% árlegri greiðslu af hinni upprunalegu lánsupphæð.

Landsstjórnin setur nánari ákvæði um lán þessi, úthlutun þeirra og notkun. Skal leitast við að verja þeim meir til atvinnubóta en hallærisstyrks beinlínis.

2. gr.

Ef nauðsyn krefur, skal landsstjórninni heimilt að veita lán, samkv.

1. gr., í vörum, með sömu kjörum sem þar segir.

3. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að selja bæjarstjórnnum og sýslunefndum 2800 smálestir af kolum á 125 kr. lestina á staðnum, þar sem kolunum er skipað á land í sýslunni eða kaupstaðnum. Skiftist kolaforði þessi niður á sýslu- og bæjarfjelög þannig, að hvert þeirra fái við þessu verði sem næst þriðja hluta af kolaforða þeim, er talinn verður nægja þeim næsta vetur til heimilisnotkunar. Verðmunurinn greiðist úr landssjóði.

Sýslu- og bæjarfjelög selja kol þessi aftur, án hagnaðar, þeim er helst þurfa hjálpar með, og má vera mismunandi verð á þeim eftir ástæðum kaupanda.

4. gr.

Enn fremur er landsstjórninni heimilt, á meðan Norðurálfríðurinn stendur, að verja fje úr landssjóði til atvinnubóta, svo sem til þess að undirbúa stórhýsi, er sýnilega þarf að reisa innan skamms, hafnargerðir, vita, brýr og vegi, og til að reka matjurtarækt í stærri stíl, námugróft eða önnur nauðsynjafyrirtæki.

5. gr.

Nú veita hreppsfjelög eða kaupstaðir einstökum mönnum lán, þeim til framfæris, eftir 15. sept. 1917 og þar til 3 mánuðum eftir ófriðarlok, og skulu þau lán eigi talinn sveitarstyrkur.

Lög þessi raska eigi gildandi ákvæðum laga um skifti hreppa á meðal um endurgreiðslu framlaga, er maður fær af dvalarsveit sinni.

6. gr.

Til framkvæmda þessum lögum heimilast landsstjórninni lántaka, svo sem þörf krefur.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(A. I, 99.)

16. gr. 34.

Nð.

919. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsmaður: Pjetur Ottesen.

Við 16. gr. 34.

Á eftir þeim lið komi nýr töluliður:

Til Sigurðar Jónssonar, smáskamtalækni frá Litla-Lambhaga, viðurkenning:

Kr. 500 —

Til vara:

Við 16. gr. 34.

Liðurinn falli burt.

(B. CIII, 2.)

Nð.

920. Nefndarálit

um frumvarp til laga um heimild fyrir stjórnina til þess að taka að láni 20000000 króna, til þess að kaupa og hagnýta fossa.

Frá fjárhagsnefnd.

Frumvarp þetta mun fram komið sökum Sogsfossa-málsins, sem Ed. hefir nú um hrið haft til meðferðar, og til þess að koma að þeirri stefnu, að

sjálft þjóðfjlagið, en ekki einstaklingarnir, eigi að hafa með höndum hagnýting fossa-aflsins í landinu. Nefndin er á sama máli og flutningsmaður frv. um það, að þetta sje æskilegt, ef kleift yrði, en vandlegar athugunar þarfnast málið alt og rannsóknar, sem Alþingi hefir engin tók á að inna af hendi, svo að fulltryggilegt verði. Fossamálin eru með stórfeldustu framtíðarmálum þessa lands, og væri illa farið, ef rasað yrði þar fyrir ráð fram, en við því er hættast í byrjun.

Það vill nefndin taka fram, til þess að afstaða hennar valdi ekki neinum misskilningi, að hvort sem einstaklingar eða þjóðfjlagið standa fyrir beislun fossana hjer í landi, þá þarf til þess *erlent fjármagn*.

Nefndinni virðist eftir atvikum eigi þörf á, að frv. þetta nái nú fram að ganga, enda mun Sogsfossafrv. Ed. ekki heldur verða afgreitt á þessu þingi. Gerir nefndin því það að tillögu sinni, að málinu verði *vísað til stjórnarinnar*, með þeim formála, að hún athugi það gaumgæfilega og undirbúi til næstu þinga. Og ef horfið verður að því ráði, sem komið hefir til tals meðal ýmsra þingmanna, að millipinganeftnd verði kjörin eða skipuð í fossamálin, telur nefndin sjálfsagt, að þetta atriði verði henni falið til rannsóknar í fyrstu röð.

Alþingi, 12. sept. 1917.

Magnús Guðmundsson,
formaður.

Gísli Sveinsson,
skrifari og framsögum.

Þórarinn Jónsson.

Þorsteinn M. Jónsson.

H. J. Kristófersson.

(B. LXXVI, 3.)

Nd.

921. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um viðauka og breyting á lögum um bygging, ábúð og úttekt jarða, frá 12. jan. 1884. (Þingskj. 201.)

Frá Sigurði Sigurðssyni.

Við 2. gr.

Fyrstu tvær málsgreinar greinarinnar orðist þannig:

Nú vill leiguliði gera meiri háttar jarðarbót, sem ekki er áskilin í byggingarbrjefi, svo sem girðingu um engjar, haga eða land jarðarinnar alt, áveitu og framræslu í stórum stíl o. s. frv., og skal hann þá leita um það samkomulags við landsdrottinn. Nái hann eigi samkomulagi við hann, er rjett að hann fái óvilhalla menn á sinn kostnað til að meta, hver not muni verða að jarðarbótinni, og skal að minsta kosti annar þeirra vera búfróður maður.

(B. CXII, 2.)

Nd.**922. Breytingartillögur**

við frumv. til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaaflí á Íslandi.

Frá landbúnaðarnefnd.

Við 1. gr. Á eftir »með vjelum« komi:
sem ætlað er til útflutnings.

Við 2. gr. Á eftir »landsstjórnarinnar« komi:
enda hafi landssjóður forkaupsrjett.

Við 4. gr. Greinin orðist þannig:

Af hverri smálest af þurkuðu kjöti, sem út er flutt, skal greiða alt að 10 kr. í landssjóð, þó ekki af fyrsta árs framleiðslu.

(B. CVI, 8.)

Nd.**923. Frumvarp**

til laga um breyting á og viðauka við lög nr. 23, 14. desember 1877, um tekjuskatt.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Tekjuskatt þann af eign, sem ræðir um í 2. gr. nefndra laga, skal greiða með 4 af hundraði af tekjum, sem nema 1000 kr., en síðan eykst skatturinn um 1 af hundraði á hverju þúsundi, uns hann er orðinn 15 af hundraði, sem greiðist af því, sem eignartekjur nema yfir 11000 kr.

2. gr.

Tekjuskattur af atvinnu, samkvæmt 4. gr. tjeðra laga, eykst með sama hætti og þar segir, uns hann er orðinn 15 af hundraði, sem greiðist af því, sem tekjurnar nema yfir 29000 kr.

3. gr.

Auk þeirrar atvinnu, sem 5. gr. nefndra laga greinir, skal skatturinn greiðast af tekjum af landbúnaði og sjávarútvegi.

4. gr.

Ákvæði 12. gr. nefndra laga ná einnig til stjórnenda banka og sparisjóða, að því er snertir innieign og vaxtafje í þeim stofnunum.

5. gr.

Ef gjaldþegn gefur enga skýrslu um tekjur sínar, svo sem 13. gr. tekjuskattslaganna mælir fyrir, skal skattanefnd áætla tekjur hans svo freklega, sem hún telur fært, svo að eigi sje hætt við, að þær verði settar lægri en þær eru í raun og veru.

Þyki skattanefnd ástæða til, getur hún krafist þess, að framteljandi staðfesti framtal sitt með eiði eða drengskaparheiti fyrir dómi. Er framteljanda skylt að sækja dómþing með gestarjettarfyrirvara á skrifstofu dómarans eða á hvern stað í þinghánni, er dómari tiltekur.

6. gr.

Auk úrskurða um kærumál, sem yfirskattanefnd hefir með höndum, samkvæmt 20. gr. tjeðra laga, skal henni og rjett að hafa strangt eftirlit með því, að skattanefndir í umdæmi hennar gegni skyldu sinni, og ganga rikt eftir rjettu framtali. Leiðrjettir hún síðan skattaskrárnar, svo sem hún telur þörf á. Úrskurðum hennar verður eigi áfrýjað.

7. gr.

Skýrslum þeim um efnahag gjaldþegna, er skattanefndarmenn fá vitneskju um í starfa sínum, skulu þeir halda leyndum fyrir öllum úti í frá. — Brot gegn þessu varðar sektum frá 20—200 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum, og skal þeim, er sekur verður, tafarlaust vikið frá starfanum.

8. gr.

Sektir eftir lögum þessum og gildandi lögum um tekjuskatt renni í landssjóð. Með mál út af brotum skal farið sem almenn lögreglumál.

9. gr.

Tekjuskatt samkvæmt lögum þessum skal innheimta í fyrsta sinn á manntalsþingum 1919.

.(A. I, 100.)

14. gr. B. XIV. a.

Nd.

924. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Sv. Ólafssyni.

Við 14. gr. B. XIV. a.

Úr athugagreininni um forgangsriettarskólana falli:

»Hvammstanga«.

(A. I, 101.)

16. gr. 10. b.

Nd.**925. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Sv. Ólafssyni.

Við 16. gr. 10. b.

Í stað »12000—12000« komi:

14000—14000

og þessi athugasemd:

Par af 2700 kr. hvort árið til byggingar íbúðarhúss á Hallormsstað.

(A. I, 102.)

16. gr. 21.

Nd.**926. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Einar Jónsson.

Við 16. gr. 21.

Í stað »12000—12000« komi:

8000—8000.

(A. I, 103.)

16. gr. 40.

Nd.**927. Breytingartillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Einar Jónsson.

Við 16. gr. 40.

Liðurinn falli burt.

(A. I, 104.)

12. gr. 8. b.

Nð.**928. Breytingartillaga**

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Flutningsm.: Sv. Ólafsson og B. R. Stefánsson.

Við 12. gr. 8. b.

Ínn í athugasemdina á eftir orðunum »með því skilyrði að hann« bætist:

komi í land á viðkomustöðum skipanna og.

(A. I, 105.)

14. gr. B. XIV. b.

Nð.**929. Viðaukatillaga**

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Jörundi Brynjólfssyni.

Við 14. gr. B. XIV. b.

Aftan við þann lið bætist:

Til kvöldskólans í Bergstaðastræti 3 í Reykjavík

300—300.

(B. CXII, 3.)

Nð.**930. Breytingartillaga**

við frv. til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi.

Frá Benedikt Sveinssyni.

Við 6. gr. Í stað »10 ár« komi:

5 ár.

(B. XIV, 13.)

Ed.**931. L Ö G**

um breyting á lögum um fasteignamat, nr. 22, 3. nóvember 1915.

(Afgreidd frá Ed. 12. september.)

1. gr.

9. grein laganna orðist þannig:

Til ábúðarskatts skulu hverjar 150 kr. í matsverði jarða og jarðarhúsa jafngilda einu hundraði á landvísu. Þó er undan skilið ábúðarskatti:

1. Umbætur, aðrar en á húsum, og mannvirki síðustu 10 ára, sem metin eru sjer.
2. Verð jarðarhúsa, sem kann að fara fram úr helmingi af matsverði jarðarinnar, án umbóta og mannvirkja, sem sjer eru metin.
3. Hús þau, sem á jörðu standa og eru annara eign en jarðeiganda.

Húsaskattur af skattskyldum húsum skal tekinn af matsverði húsanna, að viðbættu matsverði þeirra lóða og lóðarjettinda, er hverri húseign fylgir.

2. gr.

12. gr. laganna orðist þannig:

Hver, sem skipaður er í fasteignamatsnefnd eða yfirmatsnefnd, skal vinna eið að starfi sínu. Fasteignamatsmenn og yfirmatsmenn fái í fæðispeninga og ferðakostnað frá 1. jan. 1917 7 krónur hvern dag, sem þeir gegna nefndarstörfum, auk endurgjalds á kostnaði við sendiferðir, símanot og ritföng í þarfir nefndarinnar.

(A. I, 106.)

18. gr. I. g. 5.

Nd.**932. Breytingartillaga**

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjármálaráðherra.

Við 18. gr. I. g. 5.

Aftan við þann lið bætist:

Til Indriða skrifstofustjóra Einarssonar, eftirlaun og til ritstarfa... 3500—3500.

(B. CVI, 9)

Nd.**933. Framhaldsnefndarálit**

um frumvarp til laga um breyting á og viðauka við lög nr. 23, 14. desember 1877, um tekjuskatt.

Frá fjárhagsnefnd.

Háttv. Ed. hefir gert nokkrar breytingar á þessu frv. Eru sumar þeirra óþarfar, en meinlausar, og vill nefndin ekki gera þær að ágreiningsatriði, þar sem þær líka snerta ekki efni málsins. Aftur eru aðrar til skemdar á frv., og á það þó einkanlega við breytinguna á 9. (áður 10.) gr., er engan veginn verður við unað, með því að hún raskar gersamlega því meginatriði í tilgangi frv., að ná í landssjóð nokkrum skatti hjá þeim borgurum þjóðfélagsins, er borið hafa úr býtum háar tekjur eða »striðsgróða« næstu undanfarin ár, í líkingu við það, sem aðrar þjóðir hafa fyrir löngu gert gangskör að.

Með þessari breytingu háttv. Ed., er marðist í gegn með 7 atkv. gegn 6, með því að 1 þm. var fjarverandi, er greitt hefði atkvæði gegn henni, *sleppa undan skattinum tekjur ársins 1916*, en árið 1917 fellur fyrst inn undir lögin, en slíkt getur ekki talist að ná nokkurri átt. Eftir frv., eins og Nd. afgreiddi það, var í þessu efni haldið sjer við reglu gildandi tekjuskattslaga — hún látn standa óbreytt, líka að því er þennan tekjuauka snerti — og kom þannig árið 1916 með, þar sem ákvæði frv. áttu að ganga þegar í gildi. Teljum vjer það sjerlega óráðlegt, ef þetta tekjuaukafrv., sem flestir hafa talið rjettlátast og sanngjarnast allra, yrði af hv. Alþingi limlest eða gerskemt, og komum því með breytingartillögu um, að áminst grein sje sett að mestu í sama far og hún áður var.

Um breytinguna á 3. gr., burtfelling 2000 kr. takmarksins (skattfrjálsar tekjur) hjá hinum nýju gjaldþegnum, skal þess getið, að Nd. setti það ákvæði inn í frv. með allmiklum meiri hluta, til vægðar hinum lægri tekjumönnum, þar á meðal hinum smærri útgerðarmönnum, en hv. Ed. samþykkir breytingu sína með 7 atkv. gegn 4. Vjer viljum nú leggja til, að farinn sje meðalvegur milli marksins; sem nú er eftir tekjuskattslögunum (1000 kr.) og hins setta takmarks (2000 kr.) og leggjum til, að það sje ákvarðað 1500 kr.

Samkvæmt framanskráðu leggur nefndin til, að hv. deild samþykki frv. með þessum

BREYTINGUM

1. Við 3. gr. Aftan við greinina bætist:

Þó skal eigi greiða skatt af þeim tekjum, minni en 1500 kr.

2. Við 9. gr. Greinin orðist svo:

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Alþingi, 13. sept. 1917.

Magnús Guðmundsson,
formaður.

Gísli Sveinsson,
skrifari og framsm.

Þórarinn Jónsson.

Þorsteinn M. Jónsson.

Hákon J. Kristófersson,
(með fyrirvara).

(A. I, 107.)

Nd.

934. Breytingartillögur

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá fjárveitinganefnd.

1.

Við 1. gr. Greinin orðist svo:

Árin 1918 og 1919 er ætlast til, að tekjur landsins verði svo sem talið er í 2.—6. gr., og að þeirra verði aflað með tekjugreinum þeim, sem þar eru talðar.

2.

Við 2., 3., 4. og 5. gr.

Tölurnar (kr.) í byrjun greinanna og orðið »samtals« í byrjun 2. gr. falli burt.

3.

Við 7. gr. Greinin orðist svo:

Árin 1918 og 1919 veitast til útgjalda upphæðir þær, sem nákvæmar eru tilgreindar í 8.—19. gr.

4.

Við 8., 9., 11., 12., 13., 14., 15. og 16. gr.

Tölurnar (kr.) í byrjun greinanna falli burt.

5.

Við 20. gr. Greinin orðist svo:

Árin 1918 og 1919 er ætlast til, að tekjur landsins verði:

samkvæmt	2. gr.	...	...	...	...	kr.
---	3. —	...	...	...	...	—
---	4. —	...	...	...	...	—
---	5. —	...	...	...	...	—
---	6. —	...	...	...	...	—

Tekjuhalli, sem greiðist úr viðlagasjóði, er fyrst
um sinn áætlaður

Samtals kr.

En til útgjalda árin 1918 og 1919 er veitt:

samkvæmt	8. gr.	...	...	...	...	kr.
---	9. —	...	...	...	...	—
---	10. —	...	...	...	...	—
---	11. —	...	...	...	...	—
---	12. —	..	...	..	...	—
---	13. —	...	...	...	...	—
---	14. —	...	...	...	...	—
---	15. —	..	...	...	..	—
---	16. —	...	...	...	...	—
---	17. —	...	...	...	...	—
---	18. —	...	...	...	...	—
---	19. —	...	...	...	..	—

Samtals. kr.

(Tölurnar í þessari grein verða samkvæmt atkvæðagreiðslu um fjárlögin).

(B. CVIII, 10.)

Ed.**935. L Ö G**

um aðflutningsbann á áfengi.

(Afgreidd frá Ed. 13. september).

1. gr.

Engan áfengan drykk má flytja til Íslands til annara nota en þeirra, sem getið er um í 2. gr. og farið sje með eftir reglum þeim, sem settar eru í lögum þessum. En áfengur drykkur eftir lögum þessum telst hver sá vökvi, sem í er meira en $2\frac{1}{4}\%$ af vínanda (alkóhóli) að rúmmáli. Duft, kökur og

annað, er þau efni eru í, sem sundur má leysa í vökva og í sjer hafa fólgið slíkt áfengi, skal fara með sem áfengan drykk.

2. gr.

Heimilt skal stjórnanda eða eiganda iðnaðarfyrirtækis, efnarannsóknarstofu, náttúrugripasafna eða annara slíkra stofnana að flytja frá útlöndum vínanda og annað áfengi til iðnþarfa og verklegra nota í stofnuninni. Einnig er heimilt að flytja til landsins vínanda til eldsneytis, svo og ilmvötn, hármæðöl og þess konar vökva, enda sjeu þau gerð óhæf til drykkjar, svo sem unt er. Lyfsölum skal og heimilt að flytja til landsins vínanda og annað áfengi, sem lyfjaskrá heimilar, svo og smáskamtalyf með vínanda í. Smáskamtalæknum er heimilt að fá í innlendum lyfjabúðum smáskamtalyf með vínanda í, ef pöntun þeirra fylgja meðmæli hlutaðeigandi lögreglustjóra og sóknarprests. Að lokum skal próföstum þjóðkirkjunnar og forstöðumönnum annara kirkjudeilda heimilt að láta flytja frá útlöndum messuvín, er nauðsynlegt sje til altarisgöngu, þó í því sje meira af vínanda en $2\frac{1}{4}\%$ að rúmmáli.

Jafnskjótt og lög þessi öðlast gildi, skal stjórnarráðið löggilda til lækningar, með viðauka við lyfjaskrá landsins, þessa áfengisvökva: Rauðvín, Malaga, Sherry, Portvín og Cognac.

Sendiræðismönnum framandi ríkja er heimilt að flytja frá útlöndum einu sinni á ári hæfilegan áfengisforða til heimilisþarfa sinna um eitt ár í senn, þó ekki yfir 800 lítra á ári hverjum þeirra.

Öðrum en þeim, er hjer hafa verið taldir, má ekki leyfa innflutning áfengis, flutning úr skipi í annað skip eða úr skipi í land.

3. gr.

Alt áfengi, sem flutt er til landsins frá útlöndum samkvæmt lögum þessum, skal fyrst flytja á land í Reykjavík. Þar skal landsstjórnin skipa sjerstakan umsjónarmann áfengiskaupa, og hefir hann á höndum umsjón og eftirlit með áfengiskaupum, svo sem nánar er fyrir mælt í lögum þessum.

Umsjónarmaður hefir að launum 600 kr. á ári, er greiðist úr landssjóði. Svo fær hann og borgun fyrir húsrúm undir áfengisbirgðir, vinnulaun handa verkamönnum til aðstoðar og burðargjald brjefa. Enn fremur fær hann endurgjald fyrir efni þau, er með þarf til þess að gera áfengi óhæft til drykkjar.

4. gr.

Nú hefir maður heimild til áfengisflutnings frá útlöndum eftir lögum þessum, og vill hann neyta þessarar heimildar sinnar, og skal hann þá í tæka tíð segja umsjónarmanni áfengiskaupa til um það, hvers konar áfengi og hve mikið hann vill fá og frá hverju verslunarhúsi, svo og með hverri ferð frá útlöndum. Hann skal og skýra honum frá um leið, til hvers hann ætli að nota áfengið. Svo skal og fylgja beiðninni borgun fyrir flutning til Reykjavíkur og uppskipun þar. Umsjónarmaður sendir þá pöntunina því verslunarhúsi eða þeim vinsöllumanni, sem hún er stíluð til, og beiðist þess, að áfengið sje sent til sín. Skal umsjónarmaður, þegar er áfengið kemur til hans frá útlöndum, tryggja sjer með rannsókn, að áfengissendingin sje eigi önnur eða

meiri en um var beðið. Nú reynist áfengið annað eða meira en um var beðið, og skal umsjónarmaður þá endursenda sendanda það tatarlaust, ef annað er en um var beðið, eða það sem umfram reynist, enda er skipstjóra, sem flutti, eða útgerðarmanni skips skylt að taka við því án borgunar á farmgjaldi. Að því þúnu skal hann, eftir fyrirsögn efnafræðings landsins, sem skyldur er að láta honum aðstoð sína í tje, blanda það áfengi, er til iðnaðar-fyrirtækja eða eldsneytis er ætlað, þeim efnum, er gera það óhæft til drykkjar, ef það er unt, án þess það þó missi notagildi sitt til þess, sem það er ætlað. Því næst skal umsjónarmaður merkja áfengið með embættisinnsgli sínu og segja eiganda til. Eiganda skal þá heimilt að vitja þess, en gjalda skal hann þá um leið kostnað þann, er af blönduninni hefir leitt.

Nú liða svo 12 mánuðir frá tilkynningu umsjónarmanns áfengiskaupa um aðflutning áfengis, að sá hirðir ekki áfengið, er pantað hefir, nje lýsir heldur yfir þeirri ósk, að áfengið sje á hans kostnað endursent seljanda, og er þá áfengið með umbúðum eign landssjóðs. Allan ógreiddan kostnað, er leitt hefir af aðflutningnum, má þá taka lögtaki hjá þeim, er áfengið hefir pantað, samkvæmt lögum 16. desember 1885.

Umsjónarmaður ber enga ábyrgð á greiðslu andvirðis fyrir það áfengi, sem aðflutt er.

5. gr.

Ekkert íslenskt skip má flytja nokkurt áfengi til landsins, nema um það áfengi sje að ræða, er fara á til umsjónarmanns áfengiskaupa.

Stjórnarráðið getur veitt fólksflutningaskipum, sem hafa rúm fyrir 25 farþega eða fleiri og eru í siglingum milli landa, undanþágu frá þessu ákvæði, og gilda þá um þau skip ákvæði þessarar greinar um erlend skip.

Nú kemur erlent skip frá útlöndum, og er þá skipstjóra skylt að tilkynna lögreglustjóra, um leið og hann sýnir skipsskjólin, hvort nokkuð áfengi sje í skipinu, og þá hve mikið.

Nú hefir skipið áfengi frá útlöndum, er ekki á að fara til umsjónarmanns áfengiskaupa, og skal lögreglustjóri þá á hinna fyrstu höfn, er skipið kemur til, setja embættisinnsgli sitt fyrir hið aðflutta áfengi, og ábyrgist skipstjóri, að engu áfengi sje skotið undan innsiglan og að innsigli sjeu ekki brotin eða af áfenginu tekið, fyr en skipið er alfarið frá landinu, enda gangi lögreglustjóri úr skugga um það, áður en skipið lætur úr síðustu höfn, að innsiglin sjeu heil og ekkert hafi verið tekið af áfenginu. Þó má skipið hafa til næstu hafnar hæfilegan skipsforda af áfengi óinnsiglaðan, en aldrei má gefa eða selja af þeim forða öðrum en skipverjum.

Rannsaka skal lögreglustjóri jafnan á fyrstu höfn, hvort áfengi er í skipi, hvort heldur skipið er íslenskt eða erlent, og getur í því skyni opnað hirslur skipverja og farþega og aðra staði í skipi, eftir því sem þörf þykir.

Skipstjóri ber ábyrgð á brotum skipverja gegn þessari grein.

Fyrirmæli þessarar greinar ná ekki til herskipa.

Sleppa má rannsókn og innsiglan í erlendum fiskiskipum, sem koma hingað í höfn eða að landi snöggvast, ef lögreglustjóri telur það hættulaust.

6. gr.

Nú strandar skip hjer við land og hefir meðferðis áfengi til umsjónarmanns áfengiskaupa eða frá honum, og skal hreppstjóri í forföllum lög-reglustjóra þá þegar taka áfengisilátin til varðveislu og gæta þess, að ekki sje í þau farið. Hann skýrir þegar í stað lögreglustjóra frá, en lögreglustjóri setur embættisinnsgli sitt fyrir ilátin og kemur þeim til geymslu á óhultum stað. Áfengi þetta má lögreglustjóri ekki selja eða á annan hátt láta af hendi til annara manna, en skýra skal hann með fyrstu ferð rjettum eiganda frá björgun áfengisins. Kjósi hann innan 12 mánaða að það sje sent sjer á sinn kostnað, skal það gert; ella sje það eign landssjóðs.

Sje um skipsforða að ræða, fer um meðferð áfengisins og tilkynning til skipseiganda svo sem fyrir er mælt í grein þessari hjer að framan, nema það hafi verið gert óháft til drykkjar undir umsjón lögreglustjóra, eða eigandi hafi látið flytja það úr landi innan 12 mánaða.

Nú er ókunnugt um eiganda strandgóss, og skal þá áfengið eign lands-sjóðs, ef eigandi hefir ekki sagt til sin áður en hinn lögskipaði auglýsinga-frestur er útrunninn.

7. gr.

Enginn má taka við nokkurs konar áfengi úr skipi, er hefst við hjer við land, nje heldur taka við áfengi á floti, hvort heldur gegn endurgjaldi nje endurgjaldslaust.

8. gr.

Engan áfengan drykk má flytja um landið, annan en þann, sem annað-hvort er merktur embættisinnsgli umsjónarmanns áfengiskaupa, svo sem fyrir er mælt í 4. grein laga þessara, eða þá þann drykk, sem um getur í 6. og 10. grein og farið er með eftir fyrirmælum þeirra greina, nema læknislyf sje úr lyfjabúð eða frá lækni.

9. gr.

Öllum, sem samkvæmt lögum þessum hafa heimild til innflutnings á áfengi, er óheimilt að veita það, gefa, selja eða láta af hendi til annara manna, nema það sje áður gert óháft til drykkjar.

Þó mega lyfsalar og hjeraðslæknar selja mönnum áfenga drykki eftir lyfseðli löggiltra lækna, en þó ekki oftár en einu sinni eftir sama lyfseðli. Um sölu lyfja þeirra, er áfengi er í, setur landlæknir reglur því til tryggingar, að áfeng lyf verði eigi höfð til neyslu, heldur eingöngu til lækninga.

10. gr.

Þær áfengisbirgðir, sem einstakir menn kunna enn að hafa í vörslum sínum, er ekki skylt að flytja burt úr landinu, en eigendur þeirra skulu skyldir að gefa lögreglustjóra vottorð, að viðlögðum drengskap, um hverjar og hve miklar birgðir þeir hafi. Slík vottorð skal gefa um hver áramót, um hverjar og hve miklar birgðir sjeu óeyddar, uns birgðirnar eru þrotnar.

Áfengi það, er hjer ræðir um, má aldrei flytja burt af heimili eiganda, nema hann flytji sjálfur búferlum eða það sje áður gert óháft til drykkjar.

11. gr.

Nú verður það uppvíst, að einstakir menn hafa áfengi í vörslum sínum, sem ekki hefir verið sagt til samkvæmt lögum innan 12 vikna eftir að lög þessi öðlast gildi, og skal þá lita svo á, að þeir hafi gerst brotlegir gegn 1. gr. laga þessara.

Stjórnarráðið sjer um, að í hverri sveit og kaupstað sjeu til eyðublöð um framtal vinbirgða, til þess að birgðirnar verði sundurliðaðar greinilega.

Heimilt er lögreglustjóra að skoða eða láta umboðsmann sinn skoða vinbirgðirnar.

Lögreglustjóri skal, hver í sínu umdæmi, auglýsa ákvæði þessarar greinar, á þann hátt, sem gerist um opinberar auglýsingar, í síðasta lagi 8 vikum áður en umgetinn frestur er liðinn.

12. gr.

Nú er maður grunaður um óleyfilegan aðflutning eða óleyfilega sölu eða veitingu áfengis, og má þá gera heimilisrannsókn hjá honum eftir dómsúrskurði, ef það er talið nauðsynlegt til þess að komast fyrir málið.

Komi það í ljós við heimilisrannsóknina, að áfengi sje í vörslum þess manns, er rannsókn fer fram hjá, skal hann skyldur til að skýra frá því, hvernig standi á birgðunum. Geri hann það ekki, skal hann teljast sekur um brot gegn 1. gr.

13. gr.

Hvern þann, sem hist hefir ölvaður, er heimilt að leiða fyrir dómara, og er honum skylt að gera grein fyrir því, hvernig hann hefir fengið áfengi það, er hann hefir ölvaður af orðið. Geri hann það ekki, skal hann sæta sektum 50—500 krónum.

14. gr.

Brot gegn 1. gr. laga þessara varða í fyrsta sinn sektum frá 200—1000 kr.

Brot í annað sinn varðar sektum frá 500—2000 kr.

Brjótí nokkur oft看 gegn ákvæðum þessarar greinar, varðar það sektum frá 1000—5000 kr.

Auk sektanna skal enn fremur beita fangelsisrefsingu, ef áfengi hefir verið ætlað til veitinga í atvinnuskyni eða sölu.

Fjárnám fyrir sekt á hendur skipstjóra má gera í skipi hans.

Jafnan skal hið ólöglega aðflutta áfengi verða eign landssjóðs.

15. gr.

Nú sannast það á skipstjóra, að hann skýrir lögreglustjóra rangt frá um áfengi það, er hann hefir meðferðis, og skal hann þá sekur um 50—1000 kr., ef ekki liggur þyngri hegning við samkvæmt lögum, og má gera fjárnám fyrir sektunum í skipi hans.

Brot gegn þeim ákvæðum í lögum þessum, er óheimila að veita, gefa, selja eða á annan hátt láta af hendi áfengi til annara manna, varða sektum 200—2000 kr. Ef brot er ítrekað, varðar það sektum frá 500—5000 kr.

Ef nokkur brýtur oftár ákvæði þessarar greinar eða gerir sjer það að atvinnu að selja eða veita áfenga drykki, þá varðar það fangelsi, ekki vægara en eins mánaðar einföldu fangelsi, auk sekta eins og að framan greinir.

Hver, sem aflar sjer áfengis undir því yfirskeyni, að hann þurfi á því að halda í lögleyfðum tilgangi, en notar það til drykkjar, skal sæta sektum frá 50—1000 kr., nema þyngri hegning liggi við að lögum.

Sama hegning liggur og við því, ef lyfsali lætur áfengi af hendi án skriflegrar læknisforskriftar eða oftár en einu sinni eftir sama læknisseðli.

16. gr.

Brot gegn 5. gr. laga þessara varða sektum sem brot gegn 1. gr. Afengi, er íslensk skip flytja til landsins, að fráteknu því áfengi, er fara á til umsjónarmanns áfengiskaupa, svo og það áfengi, sem skotið er undan innsíglun á skipum, skal upptækt og er eign landssjóðs.

17. gr.

Brot gegn 8. gr. laga þessara varða 100—1000 kr. sektum, og skal áfengið ásamt ílátum verða eign landssjóðs.

18. gr.

Nú verður læknir sannur að sök um að hafa látið af hendi læknisseðil um áfengi í þeim tilgangi, að það verði notað öðru vísi en sem læknislyf, og skal hann þá í fyrsta sinn sekur um 200—2000 kr., og skal sektin tvöfaldast, sje brotið endurtekið. Verði læknir sannur að sök um slíkt oftár en tvisvar, má svifta hann læknisleyfi um stundarsakir, eða að öllu, ef miklar sakir eru.

19. gr.

Allar sektir eftir lögum þessum renna í landssjóð.

20. gr.

Með brot gegn lögum þessum skal fara sem almenn lögreglumál.

21. gr.

Sveitarstjórnnum og lögreglustjórum er sjerstaklega skylt að sjá um að lögum þessum sje hlýtt.

22. gr.

Lög þessi skal prenta á íslensku, dönsku, þýsku, ensku og frönsku, og svo mörg eintök, að nægi til að senda dönskum verslunarfulltrúum í öðrum löndum.

23. gr.

Með lögum þessum eru numin úr gildi öll þau lagaákvæði, er koma í bága við þau.

(B. CIX. 3.)

Nd.

936. L Ö G

um rekstur loftskýptastöðva á Íslandi.

(Afgreidd frá Nd. 13. september.)

1. gr.

Landið hefir einkarjett til að setja á stofn og starfrækja stöðvar fyrir þráðlaus firðviðskifti á Íslandi og í íslenskri landhelgi.

2. gr.

Þráðlausar firðviðskiftastöðvar á erlendum skipum og í íslenskri landhelgi má að eins nota samkvæmt þeim ákvæðum, sem ráðuneyti Íslands setur í reglugerð. Ráðuneytið getur bannað öll þráðlaus firðviðskifti innan íslenskrar landhelgi og gert þær ráðstafanir, er nauðsynlegar þykja til þess að banninu verði hlýtt.

3. gr.

Þráðlausar firðviðskiftastöðvar á íslenskum skipum, hvort heldur eru innan eða utan íslenskrar landhelgi, sem ekki eru eign landssjóðs, má að eins setja á stofn og starfrækja að áður fengnu leyfi ráðuneytisins. Sje skilmálum leyfisins um útbúnað og rekstur stöðvanna ekki fullnægt, getur ráðuneytið afturkallað leyfið. Ef óskað er að stöðvar þær, sem eru starfræktar þegar lög þessi öðlast gildi, fáið starfræktar áfram, verður að sækja um leyfi til ráðuneytisins innan átta vikna frá staðfestingu laganna, og ákveður það, hvernig rekstri þeirra skuli hagað.

4. gr.

Innan íslenskrar landhelgi og á Íslandi má að eins að fengnu leyfi ráðuneytisins og með þeim skilyrðum, sem leyfið ákveður, setja upp og nota stöðvar eða annan útbúnað til þráðlausra firðviðskifta.

5. gr.

Ákvæði þau í lögum um ritsíma og talsíma á Íslandi frá 20. október 1905, 15. gr., er snerta þagnarskyldu starfsmanna landssímans og hegningu á brotum á þagnarheiti, gilda einnig fyrir þráðlaus firðviðskifti. Ákvæðin í 16. gr. sömu laga, um samsvarandi reglur fyrir starfsmenn einkafjelaga, gilda einnig um starfsmenn þráðlausra firðviðskifta á skipum.

6. gr.

Fyrir brot á 1.—4. gr. þessara laga eða reglugerð þeirri, sem lög þessi heimila ráðuneytinu að setja, skal auk þess, að óleyfilega gerð eða notuð tæki skulu upptæk, og ef afbrotið ekki varðar þyngri hegningu, hegna með sektum eða allt að 6 mánaða fangelsi. Með mál út af brotum á lögum þessum eða reglugerð þeirri, er samkvæmt þeim verður sett, skal fara sem almenn lögreglumál.

(A. XVI, 15.)

Nd.**937. Frumvarp**

til laga um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Fyrst um sinn og meðan verðhækkun sú, sem nú er á lífsnauðsynjum, stendur eða breytist eigi að verulegum mun, þannig að lífsnauðsynjar lækki í verði, veitir landssjóður dýrtíðaruppbót á launum og eftirlaunum, eftir því sem segir í lögum þessum.

Dýrtíðaruppbót veitist með þeim undantekningum, sem greinir í lögum þessum:

1. Embættismönnum landsins, hvort sem þeir eru konunglegir embættismenn eða skipaðir af ráðherra, og veitist að eins af föstum launum þeirra, greiddum úr landssjóði, sbr. þó 4. tölulið.
2. Þeim, er eftirlauna eða styrktarfjár njóta samkvæmt eftirlaunalögum eða fjárlögum (18. gr.), svo og þeim, er biðlaun hafa.

Dýrtíðaruppbót af eftirlaunum og styrktarfje veitist að eins af þeirri upphæð, sem greidd er úr landssjóði.

3. Sýslunarmönnum landsins, sem störf hafa í þarfir landsins að aðalatvinnuvegi. Hafi þeir fleiri störf en eitt á hendi í landsins þarfir, greiðist dýrtíðaruppbótin að eins af laununum fyrir það starfið, sem telja má aðalstarf sýslunarmannsins.
4. Prestum, hvort sem þeir njóta launa samkvæmt lögum nr. 46, 16. nóv. 1907, og lögum nr. 49, 11. júlí 1911, eða eldri lögum. Nær dýrtíðaruppbótin að eins til fastra launa, sem greidd eru úr landssjóði eða prestlaunasjóði, og sóknargjalda presta eftir eldri lögum. Þó skal jafnan draga frá dýrtíðaruppbót presta, sem hafa áhúð á kirkjujörð og afgjald hennar er metið til fasts peningagjalds upp í laun þeirra, sama hundraðshluta af afgjaldinu eins og dýrtíðaruppbótin er reiknuð eftir.
5. Landsfjehirði og starfsmönnum hans og skrifstofustjóra Alþingis, svo og öllum starfsmönnum Landsbókasafnsins. Svo heimilast og stjórn Landsbankans að greiða bókara og fjehirði bankans dýrtíðaruppbót eftir lögum þessum.
6. Öllum föstum kennurum við fasta skóla, jafnvel þótt þeir falli eigi undir neinn hinna framantöldu flokka, ef kensla verður að teljast aðalstarf þeirra, svo og stundakennurum landsskólanna.

Dýrtíðaruppbót veitist eigi á árslaun yfir 4600 kr.

Einhleypir menn, sem ekki hafa dúk og disk, fá enga dýrtíðaruppbót, ef árslaun þeirra nema 2450 kr. á ári eða meiru. Ef laun þeirra eru lægri, fá þeir tvo þriðju dýrtíðaruppbótar þeirrar, er ræðir um í 2. gr.

Þeir, sem hafa laun frá 2000 kr. til 2450 kr. á ári, fá dýrtíðaruppbót þannig, að launin og uppbótin samanlögð verði 2450 kr.

2. gr.

Dýrtiðaruppbótin reiknast af launaupphæðinni, eftir því sem hjer segir:

1.	Af árslaunum 1500 kr. eða minna	40%
2.	- ——— 2300 —	30%
3.	- ——— 3100 —	20%
4.	- ——— 3900 —	10%
5.	- ——— 4700 —	0%

og skal reikna millibilið á milli þessara launahæða eftir líkingunni:

$$y = 5 \frac{47 \div x}{4}$$

þar sem y táknar uppbótarprósentuna og x launaupphæðina í hundruðum króna.

3. gr.

Nú hefir sá, er nýtur dýrtiðaruppbótar samkv. 1. og 2. gr., börn eða foreldra á skylduframfæri, enda geta eigi slíkir framfæringar hans unnið að fullu fyrir framfæri sínu, og skal þá bæta við dýrtiðaruppbót hans 70 kr. fyrir hvern framfæring, hafi framfærslumaður ekki 4000 kr. í árslaun eða þar yfir.

4. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að verja eftir tillögum póstmeistara allt að 20000 kr. á ári úr landssjóði til dýrtiðaruppbótar handa póstum.

5. gr.

Dýrtiðaruppbótin greiðist í einu eða tvennu lagi fyrir árið 1917, að frágæðinginni þeirri dýrtiðaruppbót, sem greidd hefir verið það ár samkvæmt lögum nr. 23, 3. nív. 1915.

Ef dýrtiðaruppbót verður greidd lengur en fyrir árið 1917, greiðist hún eftir á fyrir hverja 6 mánuði.

6. gr.

Stjórnarráðið úrskurðar um öll vafaatriði út af lögum þessum, og verða þau eigi borin undir dómstólana.

7. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og falla um leið úr gildi lög nr. 23, 3. nív. 1915, um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

(B. XCVII, 9.)

Nð.**938. Frumvarp**

til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

1. gr.

Á meðan Norðurálfríðurinn stendur er landsstjórninni heimilt að veita sýslufjelögum, bæjarfjelögum og hreppsfjelögum lán, til þess að afstýra verulegri neyð, að dómi sveitarstjórna, af dýrtíð og matvælskortí.

Lánin standi vaxta- og afborganalaus, þar til 2 ár eru liðin frá ófriðarlokum, en endurgreiðast á næstu 13 árum frá þeim tíma með 10% árlegri greiðslu af hinni upprunalegu lánsupphæð.

Landsstjórnin setur nánari ákvæði um lán þessi, úthlutun þeirra og notkun. Skal leitast við að verja þeim meir til atvinnubóta en hallærisstyrks beinlínis.

2. gr.

Ef nauðsyn krefur, skal landsstjórninni heimilt að veita lán, samkv. 1. gr., í vörum, með sömu kjörum sem þar segir.

3. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að selja bæjarstjórnnum og sýslunefndum 2800 smálestir af kolum á 125 kr. lestina á staðnum, þar sem kolunum er skipað á land í sýslunni eða kaupstaðnum. Skiftist kolaforði þessi niður á sýslu- og bæjarfjelög þannig, að hvert þeirra fái við þessu verði sem næst þriðja hluta af kolaforða þeim, er talinn verður nægja þeim næsta vetur til heimilisnotkunar. Verðmunurinn greiðist úr landssjóði.

Sýslu- og bæjarfjelög selja kol þessi aftur, án hagnaðar, þeim er helst þurfa hjálpar með, og má vera mismunandi verð á þeim eftir ástæðum kaupanda.

4. gr.

Enn fremur er landsstjórninni heimilt, á meðan Norðurálfríðurinn stendur, að verja fje úr landssjóði til atvinnubóta, svo sem til þess að undirbúa stórhýsi, er sýnilega þarf að reisa innan skamms, hafnargerðir, vita, brýr og vegi, og til að reka matjurtarækt í stærri stíl, námugróft eða önnur nauðsynjafyrirtæki.

5. gr.

Nú veita hreppsfjelög eða kaupstaðir einstökum mönnum lán, þeim til framfæris, eftir 15. sept. 1917 og þar til 3 mánuðum eftir ófriðarlok, og skulu þau lán eigi talin sveitarstyrkur.

Lög þessi raska eigi gildandi ákvæðum laga um skifti hreppa á meðal um endurgreiðslu framlaga, er maður fær af dvalarsveit sinni.

6. gr.

Til framkvæmda þessum lögum heimilast landsstjórninni lántaka, svo sem þörf krefur.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. XCIII, 8.)

Ed.

939. Frumvarp

til laga um heimild handa landsstjórninni til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

1. gr.

Landsstjórninni skal heimilt að láta ákveða verðlag á innlendra og útlendra nauðsynjavöru og öðrum vörum, og í því skyni skipa nefnd 5 manna, og skal einn þeirra skipaður eftir tillögum Búnaðarfelags Íslands og annar eftir tillögum Fiskifelags Íslands.

2. gr.

Landsstjórnin getur undanskilið þessum ákvæðum þær innlendar vörur, sem útflutningsbann er nú á eða kann að verða lagt á, að fengnum tillögum Búnaðarfelags Íslands, ef landbúnaðarafurðir eru, og Fiskifelags Íslands, ef sjávarafurðir eru, svo og verðlagsnefndar.

3. gr.

Ákvæðum verðlagsnefndar um verðlag má skjóta til stjórnarráðsins, og fellir það úrslitaúrskurð um það mál.

4. gr.

Landsstjórnin setur með reglugerð ákvæði um starfsvið nefndarinnar og um önnur atriði til framkvæmda á lögum þessum. — Í reglugerð má leggja sektir við brotum á lögum þessum, reglugerð og ákvörðun um verðlag, svo og ákveða meðferð mála út af slíkum brotum.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og falla þá eldri lagafyrirmæli um þetta efni niður.

(C. XXXI, 4.)

Ed.**940. Þingsályktun**

um vegamál.

(Afgreidd frá Ed. 13. september.)

Alþingi ályktar að skora á stjórnina að athuga og undirbúa undir næsta þing það, sem hjer segir:

1. Hvort eigi sje rjett, að vegurinn frá Krosshöfða í Hjalastaðáþinghá að Fagradalsbraut við Egilsstaði verði tekinn upp í tölu flutningabrauta.
2. Beiðni frá Hafnfirðingum um þjóðveg á milli Hafnarfjarðar og Suðurlandsbrautar á hentugum stað sje athuguð og málið undirbúið.
3. Athuguð sje sú krafa frá Múlasýslum, um að viðhaldskostnaði Fagradalsbrautar sje að nokkru ljett af sýslunum, með því að meiri hluti brautarinnar liggur í óbygðum.
4. Athuguð sje sú krafa frá Árnesingum og Rangæingum, að ljett verði af sýslunum viðhaldi flutningabrautarinnar frá vegamótum undir Ingólfsfjalli og austur að Ytri-Rangá.
5. Þá hlutist stjórnin til um það, að vegamálastjóri haldi að öðru leyti áfram þeim athugunum, sem þegar mun vera byrjað á, að koma vegakerfi landsins í fast horf, og jafnframt að gera tillögur um, hvar mest nauðsyn beri til framkvæmda í vega- og brúargerðum.

(C. XXVI, 5.)

Ed.**941. Breytingartillaga**

við tillögu til þingsályktunar um verð á landssjóðsvöru.

Frá bjargráðanefnd.

Tillagan orðist þannig:

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að selja vörur landsverslunarinnar sama verði í öllum kaupstöðum landsins og eftir pöntun að minsta kosti í einu eða tveimur aðalkauptúnum hverrar sýslu.

(B. CVI, 10.)

Nd.**942. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um breyting á og viðauka við lög nr. 23, 14. desember 1877, um tekjuskatt.

Flutningsm.: Jörundur Brynjólfsson.

Við 2. gr. Aftan við hana bætist nýr málslíður, svo hljóðandi:
 Þó skulu fyrstu 1500 kr. vera skattfrjálsar.

(A. XVI, 16.)

Nd.**943. Framhaldsnefndarálit**

um frumv. til laga um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Frá bjargráðanefnd.

Nefndin athugaði breytingar þær, sem efri deild hafði gert á frumvarpinu; voru nefndarmenn mjög misjafnlega ásáttir um þær. Þó komst meiri hluti nefndarinnar að þeirri niðurstöðu, að ráða deildinni til samþykkis á frumvarpinu óbreyttu. Verður í framsögunni gerð nánari grein fyrir afstöðu nefndarmanna til hinna einstöku breytinga efri deildar.

Alþingi, 13. sept. 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.

Bjarni Jónsson frá Vogu,
(með fyrirvara).

Pjetur Jónsson,
framsögum.

Jörundur Brynjólfsson.

Þorsteinn M. Jónsson,
(með fyrirvara).

Með fyrirvara og skírskotun til breytingartillagna.

Pjetur Ottesen.

Sigurður Sigurðsson.

(B. XCVII, 10.)

Nd.**944. Framhaldsnefndarátt**

um frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Frá bjargráðanefnd.

Nefndin hefir athugað frv. þetta, og vill meiri hluti hennar ráða hv. deild til að samþykkja frv. Minni hlutinn vill láta fella 3. gr. frv., og mun bera upp breytingartillögu í þá átt. Einn nefndarmanna vill og bera upp viðaukatill. við 3. gr. frv.

Alþingi, 13. september 1917.

Einar Arnórsson,
formaður.Bjarni Jónsson frá Vog,
skrifari.Þorsteinn M. Jónsson,
framsögumaður.

Pjetur Ottesen.

Jörundur Brynjólfsson.

Pjetur Jónsson.

Sigurður Sigurðsson.

(B. XCVII, 11.)

Nd.**945. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Flutningsmenn: Sigurður Sigurðsson, Pjetur Ottesen og Þorsteinn M. Jónsson.

Við 3. gr.

Greinin falli burt.

(B. XCVII, 12.)

Nd.**946. Breytingartillögur**

við frv. til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Flutningsmaður: Bjarni Jónsson frá Vog.

1. Við 3. gr. Aftan við fyrri málsgrein bætist:

Sömuleiðis skal stjórninni heimilt að hafa alla sömu meðferð á mjöli og hveiti og kornvöru allri, svo og steinolíu til ljósa.

2. Við 3. gr. síðari málsgrein:
Fyrir orðin »kol þessi« komi:
vörur þessar.

(A. XVI, 17.)

Nd. 947. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Flutningsmenn: Sigurður Sigurðsson og Pjetur Ottesen.

1. Við 1. gr. 4. lið.
Síðasta málsgreinin: »Þó skal jafnan . . . er reiknuð eftir« falli burt.
2. Aftan við 6. lið bætist:
Peim, sem taldir eru í þessari grein, greiðist þó engin dýrtiðaruppbót, ef þeir hafa framleiðslu til lands eða sjávar, svo að nokkru verulegu nemi.
3. Við 3. gr. Fyrir »70 kr.« komi:
50 kr.
4. Aftan við frv. bætist ný grein, er verður 8. gr.:
Lög þessi gilda til næsta reglulegs Alþingis, ef þau verða eigi fallin burt áður vegna ákvæða 1. gr.

(B. XCIX, 3.)

Ed. 948. Nefndarálit

um frumvarp til laga um heimild fyrir landsstjórnina til að veita leyfisbrjef til mannvirkja til notkunar vatnsaflsins í Soginu.

Frá Sogsfossanefndinni.

Nefndin hefir athugað mál þetta á allmörgum fundum, en þó eigi eins og vert var, bæði sakir þess að mannaskifti urðu í nefndinni og að sá nefndarmanna, er eigi undirritar álit þetta, hefir verið sjúkur nú um bríð.

Slikt stórmál, er hlýtur að hafa afarmikil áhrif á allan landshag og getur jafnvel orðið til að gerbreypa atvinnuvegum þessa lands, verður að undirbúa vel og vandlega.

En sæmilegan undirbúning getur málið með engu móti fengið á þessu þingi. Til þess þarf að afla skýrslna og upplýsinga, er eigi verða fengnar nema með aðstoð sjerfróðra manna, er þingið á eigi kost á. Því að áður en unt er að setja heimildarlög þau, er hjer ræðir um, verður að athuga, hverjar breytingar nauðsynlegt er að gera á gildandi fossalöggjöf, sem nú er orðin allúrelt og ófullnægjandi. Því að innan þeirra takmarka, er væntanleg fossalög setja, verða hin nánari ákvæði í leyfisbrjefum til starfrækslu fossaafis vitanlega að vera.

En jafnframt þessu virðist sjálfsagt, að aflað verði upplýsinga og skýrslna um fossa landsins og notagildi þeirra, til þess að yfirlit fáiist yfir, hve miklu vatnsaflí landið getur átt ráð á og hvort eða hve nær líkur eru til að unt sje að notfæra sjer það, svo og að íhugað verði, hvort tiltækilegt sje, að landið kaupi vatnsafl og starfræki það, og þá að hve miklu leyti, en þar getur verið um tvær leiðir að velja, aðra þá, að landið kaupi einstaka fossa, en hina, að það kaupi eða áskilji sjer hluti í fossafjelögum, eða þá hvorttveggja.

Fyrir því hefir nefndin komist að þeirri niðurstöðu, að full nauðsyn sje á, að mál þetta alt saman verði íhugað af sjerstakri nefnd, til undirbúnings væntanlegri lagaskipun í þessum efnun. Hafa orðið nokkuð skiftar skoðanir í nefndinni, bæði um tölu nefndármanna og hvernig nefndin skuli skipuð, en niðurstaðan, með nokkrum fyrirvara þó, orðið sú að leggja til, að í sameinuðu þingi verði borin fram tillaga til þingsályktunar, sem prentuð er á sjerstöku þingskjali.

Alþingi, 14. september 1917.

Hjörtur Snorrason,
formaður.

Magnús Torfason,
ritari.

Eggert Pálsson,
(með fyrirvara).

Karl Einarsson.

(C, XXXIII, 1.)

Sp.

949. Tillaga

til þingsályktunar um skipun millipinganevndar til að íhuga fossamál landsins.

Frá Sogsfossanefnd Ed.

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að skipa 5 manna nefnd, til að taka til íhugunar fossamál landsins, og skal verkefni nefndarinnar sjerstaklega vera:

1. Að athuga hverjar breytingar nauðsynlegt er að gera á gildandi fossalöggjöf.

2. Að afla sem ítarlegastra upplýsinga og skýrslna um fossa í landinu og notagildi þeirra.
3. Að athuga, hvort tiltækilegt sje, að landið kaupi vatnsafl og starfræki það.
4. Að athuga, hvort og með hvaða kjörum rjett sje að veita fossafjelaginu »Ísland« og öðrum slíkum fjelögum, er umsóknir kunna að senda, lögheimild til að starfrækja fossafl hjer á landi.

Nefndin skal senda stjórninni álit sitt og tillögur, ásamt lagafrumvörpum, er hún kann að semja, eins fljótt og því verður við komið, og væntir þingið þess fastlega, að það geti orðið, sjerstaklega að því er 1. og 4. lið snertir, svo tímanlega, að leggja megi fyrir næsta þing.

(B. CXII, 4.)

Nð.

950. Breytingartillaga

við frv. til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi.

Frá landbúnaðarnefnd.

Við 2. gr. Greinin orðist svo:

Heimilt skal einkaleyfishafa, með samþykki stjórnarráðs, að framselja einkarjett sinn öðrum manni eða fjelagi, ef maðurinn eða fjelagið er heimilisfast hjer á landi, enda hafi landsstjórnin forkaupsrjett.

(A. I, 108.)

15. gr. 53.

Nð.

951. Varatillaga

við 13. breytingartillögu á þingskjali 906.

Frá fjárveitinganefnd.

Til vara:

Fyrir »Til Stórstúku Goodtemplara á Íslandi« komi:
Til Bræðrasjóðs Mentaskólans.

(A. I, 109.)

21. gr.

Nd.**952. Breytingartillaga**

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

Frá Hákonni Kristóferssyni.

Aftan við 21. gr. komi svo feldur nýr töluliður:

12. Enn fremur veitist stjórninni heimild til að veita hr. Guðmundi E. Guðmundssyni eftirgjöf á láni því, 12000 kr., er Alþingi 1915 heimilaði að veita honum til að starfrækja kolanámu í Sjöundárlandi í Barðastrandar-sýslu.

(B. XXVII, 11.)

Ed.**953. L Ö G**

um stofnun húsmæðraskóla á Norðurlandi.

(Afgreidd frá Ed. 14. september.)

1. gr.

Húsmæðraskóla skal stofna í grend við Akureyri. Skal hann veita konum þá kunnáttu, sem nauðsynleg er hverri húsmóður og gerir hana færa um að gegna vel stöðu sinni. Skal búskapur rekinn í sambandi við skólann.

2. gr.

Skólinn skal rúma 40 heimavistir og kenslustofur fyrir alt að 50 nemendur, auk íbúðar forstöðukonu og þjónustufólks, svo og geymslu fyrir matvæli, eldsneyti o. fl. Hann skal bygður úr steinsteypu eftir uppdrætti, er stjórnarráðið samþykkir, og útbúinn með nýtisku tækjum til matreiðslu, hitunar, lýsingar og ræstunar.

3. gr.

Skólanum stýrir forstöðukona, er tekið hefir próf í þeim kenslugreinum, er 4. gr. ákveður. Hún ræður kennara með samþykki skólanefndar, er stjórnarráðið skipar.

4. gr.

Námsgreinar eru:

A. Verklegar:

Matreiðsla allskonar, og sje sjerstök áhersla lögð á matreiðslu úr innlendum efnum og að hagsýni og nýtni sje ávalt gætt.

Framreiðsla matar og drykkjar.

Ræstun og þvottur.

Saumar og hirðing fatnaðar.

B. Bóklegar:

Efnafræði, sjerstaklega efnasambönd fæðunnar.

Heilsufræði, einkum hjúkrunarfræði.

Meginatriði uppeldisfræðinnar.

Búreikningar.

Nánari ákvæði um námsgreinar skulu sett með reglugerð.

5. gr.

Landssjóður leggur fram $\frac{2}{3}$ af stofnkostnaði, gegn $\frac{1}{3}$ annarstaðar að. Hann skal rekinn fyrir landsfje og stendur undir umsjón stjórnarráðsins, er setur reglugerð um nánari tilhögun hans.

6. gr.

Lög þessi koma til framkvæmda þegar efni og annað, sem með þarf til skólans, verður fáanlegt með viðunanlegum kjörum.

(B. LXVIII, 6.)

Ed.

954. L Ö G

um breytingu á tilskipun 30. apríl 1824 og fátækralögum nr. 44, 10. nóv. 1905.

(Afgreidd frá Ed. 14. september.)

1. gr.

10. tölul. 3. gr. í tilsk. 30. apríl 1824, um hjónabönd, og 62. gr. fátækralaga nr. 44, 10. nóv. 1905, skulu úr lögum numin.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1918.

(B. CVI, 11.)

Nd.**955. L Ö G**

um breyting á og viðauka við lög nr. 23, 14. desember 1877, um tekjuskatt.

(Afgreidd frá Nd. 14. september.)

1. gr.

Tekjuskatt þann af eign, sem ræðir um í 2. gr. nefndra laga, skal greiða með 4 af hundraði af tekjum, sem nema 1000 kr., en síðan eykst skatturinn um 1 af hundraði á hverju þúsundi, uns hann er orðinn 15 af hundraði, sem greiðist af því, sem eignartekjur nema yfir 11000 kr.

2. gr.

Tekjuskattur af atvinnu, samkvæmt 4. gr. tjeðra laga, eykst með sama hætti og þar segir, uns hann er orðinn 15 af hundraði, sem greiðist af því, sem tekjurnar nema yfir 29000 kr.

3. gr.

Auk þeirrar atvinnu, sem 5. gr. nefndra laga greinir, skal skatturinn greiðast af tekjum af landbúnaði og sjávarútvegi.

4. gr.

Ákvæði 12. gr. nefndra laga ná einnig til stjórnenda banka og sparisjóða, að því er snertir innieign og vaxtafje í þeim stofnunum.

5. gr.

Ef gjaldþegn gefur enga skýrslu um tekjur sínar, svo sem 13. gr. tekjuskattslaganna mælir fyrir, skal skattanefnd áætla tekjur hans svo freklega, sem hún telur fært, svo að eigi sje hætt við, að þær verði settar lægri en þær eru í raun og veru.

Þyki skattanefnd ástæða til, getur hún krafist þess, að framteljandi staðfesti framtal sitt með eiði eða drengskaparheiti fyrir dómi. Er framteljanda skylt að sækja dómþing með gestarjettarfyrrirvara á skrifstofu dómarsins eða á hvern stað í þinghánni, er dómari tiltekur.

6. gr.

Auk úrskurða um kærumál, sem yfirskattanefnd hefir með höndum, samkvæmt 20. gr. tjeðra laga, skal henni og rjett að hafa strangt eftirlit með því, að skattanefndir í umdæmi hennar gegni skyldu sinni, og ganga ríkt eftir rjettu framtali. Leiðrjettir hún síðan skattaskrárnar, svo sem hún telur þörf á. Úrskurðum hennar verður eigi áfrýjað.

7. gr.

Skýrslum þeim um efnahag gjaldþegna, er skattanefndarmenn fá vitneskju um í starfa sínum, skulu þeir halda leyndum fyrir öllum úti í frá. — Brot gegn þessu varðar sektum frá 20—200 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum, og skal þeim, er sekur verður, tafarlaust vikið frá starfanum.

8. gr.

Sektir eftir lögum þessum og gildandi lögum um tekjuskatt renni í landssjóð. Með mál út af brotum skal farið sem almenn lögreglumál.

9. gr.

Tekjuskatt samkvæmt lögum þessum skal innheimta í fyrsta sinn á manntalsþingum 1919.

(B. CXII, 5.)

Nd. 956. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi.

Flutningsm.: Gísli Sveinsson.

Við 2. gr.

Greinin falli burt.

(C. XXVI, 6.)

Sp. 957. Tillaga

til þingsályktunar um verð á landssjóðsvöru.

(Eftir eina umr. í Ed.)

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að selja vörur landsverslunarinnar sama verði í öllum kaupstöðum landsins og eftir pöntun að minsta kosti í einu eða tveimur aðalkauptúnum hverrar sýslu.

(A. (XVI, 18.)

Nd.

958. L Ö G

um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

(Afgreidd frá Nd. 14. september.)

1. gr.

Fyrst um sinn og meðan verðhækkun sú, sem nú er á lífsnauðsynjum, stendur eða breytist eigi að verulegum mun, þannig að lífsnauðsynjar lækki í verði, veitir landssjóður dýrtíðaruppbót á launum og eftirlaunum, eftir því sem segir í lögum þessum.

Dýrtíðaruppbót veitist með þeim undantekningum, sem greinir í lögum þessum:

1. Embættismönnum landsins, hvort sem þeir eru konunglegir embættismenn eða skipaðir af ráðherra, og veitist að eins af föstum launum þeirra, greiddum úr landssjóði, sbr. þó 4. tölulið.
2. Þeim, er eftirlauna eða styrktarfjár njóta samkvæmt eftirlaunalögum eða fjárlögum (18. gr.), svo og þeim, er biðlaun hafa.

Dýrtíðaruppbót af eftirlaunum og styrktarfje veitist að eins af þeirri upphæð, sem greidd er úr landssjóði.

3. Sýslunarmönnum landsins, sem störf hafa í þarfir landsins að aðal- atvinnuvegi. Hafi þeir fleiri störf en eitt á hendi í landsins þarfir, greiðist dýrtíðaruppbótin að eins af laununum fyrir það starfið, sem telja má aðalstarf sýslunarmannsins.
4. Prestum, hvort sem þeir njóta launa samkvæmt lögum nr. 46, 16. nóv. 1907, og lögum nr. 49, 11. júlí 1911, eða eldri lögum. Nær dýrtíðaruppbótin að eins til fastra launa, sem greidd eru úr landssjóði eða prestlaunasjóði, og sóknargjalda presta eftir eldri lögum. Þó skal jafnan draga frá dýrtíðaruppbót presta, sem hafa ábuð á kirkjujörð og afgjald hennar er metið til fasts peningagjalds upp í laun þeirra, sama hundraðshluta af afgjaldinu eins og dýrtíðaruppbótin er reiknuð eftir.
5. Landsfjehirði og starfsmönnum hans og skrifstofustjóra Alþingis, svo og öllum starfsmönnum Landsbókasafnsins. Svo heimilast og stjórn Landsbankans að greiða bókara og fjehirði bankans dýrtíðaruppbót eftir lögum þessum.
6. Öllum föstum kennurum við fasta skóla, jafnvel þótt þeir falli eigi undir neinn hinna framantöldu flokka, ef kensla verður að teljast aðalstarf þeirra, svo og stundakennurum landsskólanna.

Dýrtíðaruppbót veitist eigi á árslaun yfir 4600 kr.

Einhleypir menn, sem ekki hafa dúk og disk, fá enga dýrtíðaruppbót, ef árslaun þeirra nema 2450 kr. á ári eða meiru. Ef laun þeirra eru lægri, fá þeir tvo þriðju dýrtíðaruppbótar þeirrar, er ræðir um í 2. gr.

Þeir, sem hafa laun frá 2000 kr. til 2450 kr. á ári, fá dýrtíðaruppbót þannig, að launin og uppbótin samanlögð verði 2450 kr.

2. gr.

Dýrtiðaruppbótin reiknast af launaupphæðinni, eftir því sem hjer segir:

1.	Af árslaunum	1500 kr. eða minna	40%
2.	-	2300 —	30%
3.	-	3100 —	20%
4.	-	3900 —	10%
5.	-	4700 —	0%

og skal reikna millibilið á milli þessara launahæða eftir líkingunni:

$$y = 5 \frac{47 \div x}{4}$$

þar sem y táknar uppbótarprósentuna og x launaupphæðina í hundruðum króna.

3. gr.

Nú hefir sá, er nýtur dýrtiðaruppbótar samkv. 1. og 2. gr., börn eða foreldri á skylduframfæri, enda geta eigi slíkir framfæringar hans unnið að fullu fyrir framfæri sínu, og skal þá bæta við dýrtiðaruppbót hans 70 kr. fyrir hvern framfæring, hafi framfærslumaður ekki 4000 kr. í árslaun eða þar yfir.

4. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að verja eftir tillögum póstmeistara alt að 20000 kr. á ári úr landssjóði til dýrtiðaruppbótar handa póstum.

5. gr.

Dýrtiðaruppbótin greiðist í einu eða tvennu lagi fyrir árið 1917, að frá dreginni þeirri dýrtiðaruppbót, sem greidd hefir verið það ár samkvæmt lögum nr. 23, 3. nóv. 1915.

Ef dýrtiðaruppbót verður greidd lengur en fyrir árið 1917, greiðist hún eftir á fyrir hverja 6 mánuði.

6. gr.

Stjórnarráðið úrskurðar um öll vafaatriði út af lögum þessum, og verða þau eigi borin undir dómstólana.

7. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og falla um leið úr gildi lög nr. 23, 3. nóv. 1915, um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

(B. XCVII, 13.)

Nd.**959. L Ö G**

um almenna hjálp vegna dýrtiðarinnar.

(Afgreidd frá Nd. 14. september.)

1. gr.

Á meðan Norðurálfríðurinn stendur er landsstjórninni heimilt að veita sýslufjelögum, bæjarfjelögum og hrepps-fjelögum lán, til þess að afstýra verulegri neyð, að dómi sveitarstjórna, af dýrtið og matvælskort.

Lánin standi vaxta- og afborganalaus, þar til 2 ár eru liðin frá ófriðarlokum, en endurgreiðast á næstu 13 árum frá þeim tíma, með 10% árlegri greiðslu af hinni upprunalegu lánsupphæð.

Landsstjórnin setur nánari ákvæði um lán þessi, úthlutun þeirra og notkun. Skal leitast við að verja þeim meir til atvinnubóta en hallærisstyrks beinlínis.

2. gr.

Ef nauðsyn krefur, skal landsstjórninni heimilt að veita lán, samkv. 1. gr., í vörum, með sömu kjörum sem þar segir.

3. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að selja bæjarstjórnnum og sýslunefndum 2800 smálestir af kolum á 125 kr. lestina á staðnum, þar sem kolunum er skipað á land í sýslunni eða kaupstaðnum. Skiftist kolaforði þessi niður á sýslu- og bæjarfjelög þannig, að hvert þeirra fái við þessu verði sem næst þriðja hluta af kolaforða þeim, er talinn verður nægja þeim næsta vetur til heimilisnotkunar. Verðmunurinn greiðist úr landssjóði.

Sýslu- og bæjarfjelög selja kol þessi aftur, án hagnaðar, þeim er helst þurfa hjálpar með, og má vera mismunandi verð á þeim eftir ástæðum kaupanda.

4. gr.

Enn fremur er landsstjórninni heimilt, á meðan Norðurálfríðurinn stendur, að verja fje úr landssjóði til atvinnubóta, svo sem til þess að undirbúa stórhýsi, er sýnilega þarf að reisa innan skamms, hafnargerðir, vita, brýr og vegi, og til að reka matjurtarækt í stærri stíl, námagróft eða önnur nauðsynjafyrirtæki.

5. gr.

Nú veita hrepps-fjelög eða kaupstaðir einstökum mönnum lán, þeim til framfæris, eftir 15. sept. 1917 og þar til 3 mánuðum eftir ófriðarlok, og skulu þau lán eigi talinn sveitarstyrkur.

Lög þessi raska eigi gildandi ákvæðum laga um skifti hreppa á meðal um endurgreiðslu framlaga, er maður fær af dvalarsveit sinni.

6. gr.

Til framkvæmda þessum lögum heimilast landsstjórninni lántaka, svo sem þörf krefur.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(A. I, 110.)

Ed.

960. Frumvarp

til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

(Eftir eina umr. í Nd.)

I. kafli.**Tekjur.****1. gr.**

Árin 1918 og 1919 er ætlast til, að tekjur landsins verði svo sem talið er í 2.—6. gr. og að þeirra verði aflað með tekjugreinum þeim, sem þar eru talðar.

2. gr.

Þessir skattar og tollar er ætlast til að nemi:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Ábúðar- og lausafjárskattur	75000	75000	
2. Húsaskattur	14500	14500	
3. Tekjuskattur	70000	50000	299000
4. Aukatekjur	70000	70000	
5. Erfðafjárskattur..	8000	8000	
6. Vitagjald	35000	50000	
7. Leyfisbrjefagjöld	7000	7000	
8. Gjald af Kínalífseelixír	20000	20000	295000
Heimilt er W. Petersen að selja birgðir þær af Kínalífseelixír, sem hann á nú hjer á landi.			
9. Útflutningsgjald	150000	150000	
10. Áfengistollur (þar með óáfengt öl, áfengislaust vín, ávaxtasafi og limonade)	50000	50000	
11. Tóbakstollur	275000	275000	
12. Kaffi- og sykurtollur	450000	500000	
13. Vörutollur... ..	275000	300000	
14. Annað aðflutningsgjald	50000	50000	2575000
15. Pósttekjur... ..	180000	180000	360000
16. Símatekjur	325000	335000	660000
17. Tekjur af Íslandsbanka.... ..	11900	11000	22000
18. — — Landsbankanum:			
a. Árgjald	7500	7500	
b. Ágóðahluti	18000	22000	55000
19. Óvissar tekjur	20000	20000	40000
Samtals...	2111000	2195000	4306000

3. gr.

Tekjur af fasteignum landssjóðs o. fl. eru talðar:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Eftirgjald eftir jarðeignir landssjóðs, alls ...	28000	28000	56000
2. Tekjur af kirkjum	100	100	200
3. Tekjur af silfurbergsnámunum í Helgustaðafjalli	2000	2000	4000
4. Tekjur frá Ræktunarsjóði Íslands.. ...	10000	10000	20000
Samtals ...	40100	40100	80200

4. gr.

Viðlagasjóðstekjur eru áætlaðar:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðs	45500	42900	88400
2. Leigur af innritunarskírteinum landssjóðs...	11475	11475	22950
3. Leigur af bankavaxtabrjefum 1. og 2. deildar 110000 kr.	4950	4950	9900
4. Leigur af bankavaxtabrjefum keyptum samkvæmt lögum nr. 14, 9. júlí 1909	44000	43500	87500
5. Væntanl. útdregin bankavaxtabrjef 3. flokks	15000	15000	30000
6. Vextir af innstæðum í bönkum	5000	5000	10000
Samtals ...	125925	122825	248750

5. gr.

Ýmislegar greiðslur og endurgjöld teljast:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Það, sem greitt er frá prestaköllum samkvæmt lögum 27. febr. 1880	1800	1800	3600
Heimilt er prestinum í Breiðabólstaðarprestakalli að verja árgjaldinu af því, 142 kr. 38 a. hvort árið, til túnasljettunar á staðnum, þó með því skilyrði, að hann sljetti að minsta kosti 5 dagsláttur á þessum 2 árum.			
2. Endurgreidd skyndilán til embættismanna	600	600	1200
3. Endurgreiddar aðrar fyrirframgreiðslur ...	2000	2000	4000
Samtals ...	4400	4400	8800

6. gr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Úr ríkissjóði Danmerkur greiðist	60000	60000	120000

II. kafli.

Útgjöld.

7. gr.

Árin 1918 og 1919 veitast til útgjalda upphæðir þær, sem tilgreindar eru í 8.—19. gr.

8. gr.

Greiðslur af lánum landssjóðs teljast 687687 kr. 65 a.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
I. Vextir:			
1. 4% lán úr ríkissjóði Danmerkur, 500000 kr., tekið 1908 til 15 ára til símalagn- inga	9000,00	7666,67	16666,67
2. 4 $\frac{1}{2}$ % lán tekið 1909 hjá dönskum bönkum, 1500000 kr., til 30 ára, til að kaupa III. flokks bankavaxtabrjef Landsbankans	47934,76	45673,03	93607,79
3. 4 $\frac{1}{2}$ % lán hjá lífsábyrgðarstofnuninni í Kmhöfn, 250000 kr., tekið 1912 til 30 ára, til að kaupa III. flokks banka- vaxtabrjef Landsbankans	9468,75	9093,75	18562,50
4. 4 $\frac{1}{2}$ % lán hjá dönskum bönkum, 500000 kr., tekið 1912 til 15 ára, vegna sjer- stakra útgjalda (Rvíkurhöfn o. fl.) ...	15000,00	13500,00	28500,00
5. Ritsímalánið 1913, 4 $\frac{1}{2}$ % og endurborg- un á 30 árum, tekið hjá mikla norræna ritsímafjelaginu	20826,45	20582,44	41408,89
6. Lán til ritsíma, tekið 20. okt. 1916 til 25 ára, með bankavöxtum hjá Lands- bankanum, að upphæð 100000 kr. ...	5760,00	5520,00	11280,00
Samtals...	107989,96	102035,89	210025,85

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
II. Afborganir:			
1. Af láninu frá 1908	33333,33	33333,34	66666,67
2. — — — 1909	50000,00	50000,00	100000,00
3. — — — 1912	8333,34	8333,33	16666,67
4. — — — 1912	33333,33	33333,34	66666,67
5. — — — 1913	9708,89	9952,90	19661,79
6. — — — 1916	4000,00	4000,00	8000,00
Samtals...	138708,89	138952,91	277661,80
III. Framlag til Landsbankans, 5. og 6. greiðsla	100000,00	100000,00	200000,00

9. gr.

Til æðstu stjórnar landsins er veitt:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
A.			
1. Til ráðherra:			
a. Laun 24000			
b. Til risnu 2000	26000	26000	
2. Til utanferða ráðherra	4000	4000	
3. Laun þriggja skrifstofustjóra	10500	10500	
4. Til aðstoðar og skrifstofukostnaðar	30000	30000	
5. Fyrir að gegna landsfjehirðisstörfum, eftir reikningi, alt að... ..	6900	6900	
Þar af 500 kr. persónuleg launaviðbót handa núverandi landsfjehirði.			
6. Fyrir 2 peningaskápa handa landsfjehirði ...	2500		
7. Til umbóta og viðhalds á stjórnarráðshúsinu og ráðherrabústaðnum	2000	2000	
Samtals...	81900	79400	161300
B.			
Hagstofa Íslands:			
1. Laun hagstofustjóra 3500			
2. — aðstoðarmanns 2500			
3. Pappir, prentun og hefting hagskýrslna 3500			
4. Prentun eyðublaða 1000			
5. Húsaleiga, hiti og ljós m. m. 1000			
6. Aðstoðar- og skrifstofukostnaður ... 2000			
	13500	13500	27000
Samtals...			188300

10. gr.

Til alþingiskostnaðar veitist 120000 kr. Til landsreikninga yfirskoðunar 6000 kr., alls 126000 kr.

11. gr.

Til útgjalda við dómgæsluna og lögreglustjórnina o. fl. er veitt:

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
A.				
Dómgæsla og lögreglustjórn.				
1. Laun:				
a. Til dómara og sýslumanna	67300	67300		
b. — hreppstjóra	8000	8000		
2. Rittje handa bæjarfógetanum í Reykjavík ...	1400	1400		
3. Dýrtíðaruppbót á embættisrekstri nokkurra sýslumanna og bæjarfógeta utan Reykjavíkur	5000	5000		
4. Til hegningarhússins í Reykjavík og viðhaldskostnaður fangelsa	5195	5195		
5. Annar sakamála- og lögreglumála m. m.	5100	5100		
	91995	91995		183990
B.				
Ýmisleg útgjöld.				
1. Til þess að gefa út stjórnartíðindi:				
a. Þóknun fyrir útgáfu tíðindanna m. fl.	450			
b. Til pappírs og prentunar ...	6000			
c. Til kostnaðar við sending með póstum ...	1200			
	7650	7650		
2. a. Endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef ..	6000— 6000			
b. Fyrir embættisskeyti ...	10000—10000			
	16000	16000		
3. Brunaábyrgðar- og sótaragjald o. fl. fyrir nokkrar opinberar byggingar	4000	4000		
4. Til embættiseftirlitsferða	2500	2500		
5. Þóknun fyrir aðstoð verkfróðs manns við endurskoðun á skipamælingum ...	500	500		
6. Til útgjalda við eftirlit úr landi með fiskveiðum útlendinga ...	10000	13000		
gegn þriðjungs framlagi frá þeim, er óska strandgæslu og njóta hennar.				
7. Til lögregluftirlits um síldveiðitímann . .	1000	1000		
Flyt ...	41650	44650		183990

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	41650	44650	183990
8. Útgjöld til yfirskattanefnda og fyrir húsa-skattsvirðingar	400	400	
9. Kostnaður við fasteignamat samkv. fasteignamatslögunum	30000		
10. Útgjöld samkvæmt 77. og 78. gr. fátækralaga 10. nóv. 1905... ..	12000	12000	
	84050	57050	141100
Samtals ...			325090

12. gr.

Til útgjalda við læknaSKIPUNINA veitist:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun	81200	81200	162400
2. Til skrifstofukostnaðar landlæknis	1000	1000	2000
3. Styrkur til hreppsþúa í Bæjarhreppi og í Árnesshreppi í Strandasýslu til að vitja læknis, til hvors hrepps 300 kr.	600	600	1200
Styrkurinn greiðist hreppsnefndunum, en þegar læknir verður skipaður í Reykjarfjarðarhjerað, greiðist honum styrkur Árnesshrepps, sem persónuleg launaviðbót.			
4. Styrkur til hreppsþúanna í Bolungavíkursverslunarstað og í Hólshreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu, til þess að leita sjer læknishjálpar	500	500	1000
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni í Hólshreppi.			
5. Styrkur til Öræfinga til að leita sjer læknishjálpar	300	300	600
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni í Hofshreppi.			
6. Styrkur til hreppsþúa í Kjósarhreppi, til þess að leita sjer læknishjálpar	200	200	400
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni.			
Flyt ...	83800	83800	167600

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	83800	83800	167600
7. Styrkur til Flateyjarhreppsbúa í Þingeyjar- sýslu til að vitja læknið	100	100	200
Styrkurinn greiðist hreppsnefnd Flateyj- arhrepps.			
Styrkveitingarnar í 3.—6. lið eru enn frem- ur bundnar því skilyrði, að stjórninni sje árlega send skilagrein fyrir því, á hvern hátt styrknum er varið.			
8. a. Styrkur til augnlæknið Andrjesar Fjeld- sted í Reykjavík... .. —	1500	1500	3000
b. Styrkur til sama manns til lækninga- ferðar kringum landið á helstu viðkomu- staði strandskipa, með því skilyrði, að hann hafi á hverri hringferð að minsta kosti hálfsmánaðardvöl samtals á tveim hinum fjölmennustu viðkomustaða eftir samráði við stjórnarráðið, eftir reikningi alt að	500	500	1000
9. Styrkur til tannlæknið Vilh. Bernhöft í Reykjavík... ..	1000	1000	2000
10. Styrkur til háls- og nefslæknið Ólafs Þor- steinssonar í Reykjavík... ..	1000	1000	2000
Styrkurinn hvort árið til læknanna An- drjesar Fjeldsted, Vilh. Bernhöft og Ólafs Þorsteinssonar er bundinn því skilyrði, að þeir hver um sig segi stúdentunum í lækna- deild háskólans til í sinni sjerfræði og veiti fátæku fólki ókeypis læknishjálpi á tiltekn- um stað, ekki sjaldnar en 3 sinnum á mánuði.			
11. Til starfrækslu Röntgensáhalda m. m. ...	1600	1600	3200
12. Til Gunnlaugs Claessens, læknið, til að stofna og starfrækja ljóslækningastofu ...	2000	1000	3000
13. Til Jóns Kristjánssonar, læknið, dýrtíðar- styrkur, til þess að hann geti rekið læk- ningastofu sína	1500		1500
Flyt...	93000	90500	183500

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
	Flutt...	93000	90500	183500
14.	Holdisveikraspítalinn	61310	60110	121420
	Sá kostnaður sundurliðast þannig hvort árið:			
1.	Laun 6700 6700			
	Þaraf 300 kr.persónu- leg launaviðbót til nú- verandi spítalalæknis.			
2.	Viðurværi 74m.(100a.) 27010 27010			
3.	Klæðnaður... .. 1600 1600			
4.	Meðul og sáraumbúðir 1800 1800			
5.	Eldsneyti 15000 15000			
6.	Ljósmeti 1500 1500			
7.	Húsbúnaður og áhöld 1200 1200			
8.	Viðhald á húsum ... 2800 1600			
9.	Þvottur og ræsting ... 900 900			
10.	Greftrunarkostnaður... 200 200			
11.	Skemtanir 500 500			
12.	Skattar o. fl. 1300 1300			
13.	Ýmisl. útgjöld 1200 kr., að frádregnum 400 kr. fyrir hey ... 800 800			
	61310 60110			
15.	Til undirbúnings landsspítalabyggingar ...	1000	1000	2000
16.	Geðveikrahælið á Kleppi	48423	48423	96846
	Sá kostnaður sundurliðast þannig hvort árið:			
A.	Laun læknis 3600			
B.	Önnur útgjöld:			
1.	Kaup starfsmanna 4500			
2.	Viðurværi 82 manna, 90 a. á dag 26937			
3.	Klæðnaður sjúklinga (30kr.) 2356			
4.	Meðul og umbúðir 560			
5.	Ljós og hiti... .. 16000			
6.	Viðhald og áhöld 4200			
7.	Þvottur og ræsting 1000			
8.	Skemtanir 550			
	Flyt... 59703	203733	200033	403766

		1918.	1919.	Alls
		kr.	kr.	kr.
Flutt...	59703	203733	200033	403766
9. Skattar m. m.	800			
10. Óviss útgjöld	800			
	61303			
Par frá dragast tekjur:				
Meðgjöf með 60 sjúk-				
lingum, 50 a. á dag	10950			
Meðgjöf með 2 sjúkling-				
um, 100 a. á dag...	730			
Tekjur af búinu. ...	1200			
	12880			
Mismunur...	48423			
17. Heilsuhælið á Vífilsstöðum		60083,44	58083,44	118166,88
Sá kostnaður sundurliðast þannig:				
A. Laun læknis	3800			
B. Önnur útgjöld:				
1. Kaup starfsmanna	9200,94			
2. Viðurværi (97 manns, 150 a.)	53107,50			
3. Lyf og hjúkrunargögn ...	2000			
4. Til aukningar ljóslækninga-				
tækja, fyrra árið.	2000			
5. Ljós og hiti	30000			
6. Þvottur og ræsting	2200			
7. Viðhald húsa	1800			
8. Viðhald vjela	1700			
9. Skattar og vátrygging . . .	1000			
10. Húsbúnaður og áhöld ...	2900			
11. Flutningskostnaður	2300			
12. Óviss útgjöld	1000			
	113008,44			
Par frá dragast tekjur:				
Meðgjöf með 65 sjúk-				
lingum, 2 kr. á dag	47450			
Meðgjöf með 5 sjúk-				
lingum, 3 kr. á dag	5475			
	52925			
Mismunur (fyrra árið)	60083,44			
18. Önnur útgjöld:				
a. Styrkur til sjúkrahúsa og sjúkra-				
skýla.	8000			
Flyt ...	8000	263816,44	258116,44	521932,88

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
	Flutt ... 8000	263816,44	258116,44	521932,88
Styrkurinn veitist eftir fjölda legudaga, þó eigi meira en 60 aurar fyrir hvern legudag, gegn því, að hjerað það, sem sjúkrahúsið á, leggi fram eins mikið og styrknum nemur.				
b.	Til Landakotsspítalans, dýrtíðar-styrkur, fyrra árið 10000			
c.	Styrkur til þess að koma upp sjúkraskýlum á föstum læknis-setrum, alt að þriðjungi byggarkostnaðar, þó aldrei meira en nemi 3000 kr. á hverja þúsund hjeradsbúa og með því skilyrði, að stjórnarráðið samþykki teikningu af húsinu, eftir að hafa fengið álit landlæknis, og að sýslufjelag það eða hreppsþjelag, er sjúkraskýlið heyrir til, taki það að sjer til eignar og rekstrar, síðara árið 15000			
d.	Bólusetningarkostnaður 1500			
e.	Gjöld samkv. 13. gr. í lögum 16. nóv. 1907, um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma... .. 4000			
f.	Gjöld samkv. 25. gr. í lögum 6. nóv. 1902, um varnir gegn því, að næmir sjúkdómar berist til Íslands 1000			
g.	Kostnaður við heilbrigðiseftirlit lækna með alþýðuskólum... .. 1500			
h.	Styrkur til hjeradslækna til utanferða, í því skyni að afla sjer nýrrar læknispekkingar, 3000			
Þennan styrk veitir stjórnarráðið eftir tillögum landlæknis, og				
	Flyt ... 44000	263816,44	258116,44	521932,88

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
Flutt ...	44000	263816,44	258116,44	521932,88
má hann ekki fara fram úr 200 kr. fyrir hverja mánaðardvöl erlendis.				
i. Til Guðmundar Thoroddsen, til þess að framast í skurðlækningum erlendis, hvort árið ...	2000			
j. Til Láru Sigurðardóttur frá Patreksfirði, styrkur til hjúkrunnarnáms erlendis, fyrra árið .	400			
k. Styrkur til sjúkrasamlaga ...	4200			
Af þessum styrk greiðist sjúkrasamlagi Hins íslenska prentara-fjelags alt að 200 kr. hvort árið. Styrkur þessi má þó ekki fara fram úr þeim styrk, er almenn sjúkrasamlög fá að lögum.				
l. Til sjúkrasjóðs Fellshrepps, eitt skifti, fyrra árið ...	200			
m. Til sjúkra- og slysasjóðs verkamanna í fjelaginu Dagsbrún, eitt skifti, fyrra árið ...	1000			
n. Styrkur handa sjúklingum með hörundsberkla, sem ekki verður átt við hjer á landi, til að leita sjer lækninga erlendis, alt að ...	3000			
Styrkur til hvers sjúklings nemi að jafnaði ekki meiru en tveim þriðju alls kostnaðar.				
		39800	43200	83000
Samtals...		303616,44	301316,44	604932,88

13. gr.

Til samgöngumála veitist:

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
A.				
Póstmál.				
1. Laun:				
a. Póstmeistara	4000			
b. 1. Póstafgreiðslumanna (5) í Reykjavík.	12100			
2. Póstafgreiðslum. utan Reykja- víkur..	33100			
c. Brjefhirðingarmanna	9000			
		58200	58200	
2. Póstflutningur		68000	68000	
Af póstflutningafjenu má verja allt að 8000 kr. hvort árið fyrir að flytja alls konar póstsendingar með skipum, sem hafa ekki fast tillag, milli Íslands og annara landa og milli hafna á Íslandi, váttryggja þær og annast skil á þeim á höfnum, og hagi skipin ferðum sínum eftir fastri fyrirfram auglýstri ferðaáætlun.				
3. Annar kostnaður:				
a. Skrifstofukostnaður póstmeistara eftir reikningi, allt að	7000			
b. Skriffföng m. m.	1000			
c. Skrifstofukostnaður og aðstoð pósta- fgreiðslumanna á stærri pósta- fgreiðslum utan Reykjavíkur, allt að	6000			
d. Húsaleiga á stærri pósta- fgreiðslum utan Reykjavíkur	5600			
e. Önnur gjöld	15000			
		34600	34600	
		160800	160800	
				321600
Flyt ...				321600

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						321600
B.						
Vegabætur.						
I Stjórn og undirbúningur vegagerða:						
1. Vegamálastjóri:						
a. Laun	4000	4000				
b. Ferðakostnaður og fæðispeningar eftir reikningi, alt að	1000	1000				
2. Til verkfróðra aðstoðarmanna og mælinga, alt að	4000	4000				
Vegamálastjóri og aðstoðarmenn hafi einnig á hendi undirbúning og framkvæmd vatnsvirkja, eftir nánari ákvæðum stjórnarráðsins og eftir tillögum Búnaðarfélags Íslands, þegar um ræktunarvatnsvirkjafyrirtæki er að ræða.						
3. Skrifstofukostnaður	2000	2000				
4. Til eftirlits með vegaviðhaldi	200	200		11200	11200	
II. Flutningabrautir:						
1. Húnavetningabraut	10000	10000				
2. Skagfirðingabraut	»	10000				
3. Grímsnessbraut... ..	10000	10000				
4. Suðurlandsbraut.	8000	10000				
5. Til þess að gera stein- og járnbrýr, í stað trjebúa, á áður afhentum flutningabrautum, $\frac{2}{3}$ kostnaðar ...	1200	2500				
6. Viðhald flutningabrauta ...	25000	15000		54200	57500	
III. Þjóðvegir:						
1. Stykkishólmsvegur	10000	10000				
2. Frá Gljúfurá upp Norðurárdal	10000	10000				
3. Langadalsvegur í Húnavatnssýslu	10000	»				
Flyt ...	30000	20000		65400	68700	321600

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	30000	20000	65400	68700	321600
4.	Brú á Eyjafjarðará ...	35000	50000			
5.	Brú á Jökulsá á Sólheimasandi, fyrri veiting ...	»	25000			
6.	Brú á Djúpá í Ljósavatns-skarði (endurveiting) ...	3000	»			
7.	Brú á Bleikdalsá (endurveiting) ...	3900	»			
8.	Hróarstunguvegur ...	10000	10000			
9.	Krossárdalsvegur ...	3000	3000			
10.	Til vegagerðar frá Ljá til Búðardals ...	5000	»			
11.	Aðrar vegabætur og viðhald ...	20000	20000	109900	128000	
Af fje þessu má verja nokkurri upphæð til þess að gera færar vetrarveg yfir Almannaskarð. Skal það gert eftir rannsókn vegamálastjóra og tillögum hans.						
IV.	Fjallvegir...			6000	6000	
Þar af heimilast stjórninni að veita annað árið 600 kr. til að gera steinbrýr á Dynjandaár í Auðkúluhreppi í Vestur-Ísafjarðarsýslu, gegn því, sem á vantar, annarsstaðar frá.						
V.	Til áhalda.			2000	2000	
VI.	Tillög til akfærra sýsluvega, alt að ...			25000	25000	
gegn að minsta kosti jafnmiklu tillagi annarsstaðar frá og öðrum þeim skilyrðum, sem sett eru í reglugerð nr. 3, 3. janúar 1916.						
VII.	Til brúar á Austur-Hjeraðsvötnin, gegn 10000 kr. úr sýslusjóði (endurveiting) ...			10000		
VIII.	Til steinsteypubrúar á Hamarsá á Vatnsnesi, $\frac{1}{4}$ kostnaðar (endurveiting), alt að ..				1200	
IX.	Til dragferjuhalds á Hjeraðsvötnum ...			300	300	
X.	Til dragferjuhalds á Lagarfljóti... ..			300	300	
	Flyt ...			218900	231500	321600

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	218900	231500	321600
XI. Til dragferju á Skjálfandafljóti hjá Bergsstaðaei, gegn því, er til vantar, annarsstaðar frá (endurveiting)		1000	
Landstjórninni heimilast að færa fjárveitingar fyrra ársins til brúargerðar á síðara árið, og sömuleiðis að fresta algerlega brúargerðum á fjárhagstímabilinu, ef örðugleikar verða á að fá efni og vinnu, vegna dýrleika. En verja má þá fjenu til landsjóðsvegagerða, eftir því sem ástæður leyfa, eða annara þjóðnýtra fyrirtækja, er stjórnin kynni að ráðast í, til atvinnubóta.			
Svo má landsstjórnin verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.			
	218900	232500	451400
C.			
I. Til Eimskipafélags Íslands	40000	40000	
II. Til bátaferða á flóum, fjörðum og vötnum :			
1. Til ferða á Faxaflóa, alt að 18000 18000			
2. Til ferða á Breiðafirði, alt að 18000 18000			
3. Til ferða um Ísafjarðardjúp, alt að 7500 10000			
4. Til ferða á Húnaflóa, alt að 20000 20000			
5. Til Langanessbáts (milli Sauðárkróks og Seyðisfjarðar), alt að 18000 18000			
6. Til Austfjarðabáts (milli Seyðisfjarðar og Hornafjarðar), alt að 18000 18000			
Flyt .. 99500 102000	40000	40000	773000

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...	99500	102000		40000	40000	773000
7. Til Skaftfellingabáts (Suðurlandsbáts), alt að ...	18000	18000				
8. Til vjelbátsferða við Rangársand, alt að... ..	1800	1800				
9. Til vjelbátsferða milli Patreksfjarðar og Rauðasands, alt að	800	800				
10. Til Lagarfljótsbáts, alt að	800	800				
11. Til vjelbátsferða við Hvalfjörð, alt að	400	400				
12. Til vjelbátsferða á Hvítá í Borgarfirði, alt að ...	300	300				
				121600	124100	
Styrkir þessir veitast með þeim skilyrðum:						
1. Að hlutaðeigandi hjeraðsstjórn sendi stjórnarráðinu, eigi síðar en 6 vikum áður en ferðirnar hefjast, skjöl þau, er hjer greinir:						
a. Vottorð skipaskoðunarmanna um að bátarnir sjeu traustir, vel útbúnir og hentugir til ferðanna.						
b. Uppkast að ferðaáætlun bátsins eða bátanna.						
c. Uppkast að gjaldskrá fyrir fólksflutning og vöruflutning.						
d. Áætlun um tekjur og gjöld bátsins eða bátanna.						
2. Að stjórnarráðið samþykki skjöl þau, sem nefnd eru undir tölul. 1. a.—d., án breytinga eða með breytingum, sem hlutaðeigandi hjeraðsstjórn síðar fellst á.						
3. Að landssjóðsstyrkurinn nemi ekki meiru fyrir hvern einstakan bát en hálfum rekstrarkostnaði bátsins, samkvæmt reikningi, er stjórnarráðið samþykki fyrir hvert einstakt útgerðartímabil.						
Flyt ...				161600	164100	773000

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	161600	164100	773000
4. Að útgerðarmenn bátanna sjái um að reikningsfærslan verði samkvæmt fyrirmælum stjórnarráðsins, og að eyðublöð, sem það lætur í tje, verði rjett útfyllt.			
5. Að útgerðarmenn sendi stjórnarráðinu reikninga bátanna áður en síðasti fjórði hluti styrksins útborgast.			
6. Að þeir bátar undir lið C. II., sem hafa fasta ferðaáætlun og halda eiga dagbók, sendi stjórnarráðinu í lok hvers mánaðar, á meðan bátarnir ganga eftir ferðaáætluninni, staðfestan útdrátt úr dagbók sinni, er sýni, hvar strandferðabátur er staddur á hverjum degi og tíma.			
	161600	164100	325700
D.			
Hraðskeyta- og talsímasamband.			
I. Ritsímafjlagið mikla norræna, umsamið árgjald (til 1925)	35000	35000	
II. Til viðauka símakerfa, smærri efniskaupa o. fl.	7500	10000	
III. Til lagningar nýrra lína samkv. 4. gr., sbr. 7. gr., laga nr. 35, 20 okt. 1913 enda sje gætt skilyrða laganna um fjárframlög hjeraðanna. Stjórninni er heimilt að fresta fræmkvæmd á verkum þessum, að nokkru eða öllu leyti, og verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur og örðugleikar verða á að ná efni vegna dýrleika.	25500	45000	
IV. Til starfrækslu landsímanna m. m.			
1. a. Laun landsímastjóra... 3500 3500			
b. Persónuleg launaviðbót 1500 1500			
2. Laun símaverkfræðings... 3200 3200			
3. Aðstoð og annarkostnaður 4000 4000			
4. Ritsímastöðin í Reykjavík 30200 30400			
Flyt ... 42400 42600	68000	90000	1098700

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	42400	42600	68000	90000	1098700
5.	Þráðlausa stöðin við Reykjavík... ..	8400	8800			
6.	Áhald- og efnisvörður ...	1800	1800			
7.	Ritsímastöðin á Akureyri, ásamt bæjarsímakerfinu .	18520	11720			
8.	Ritsímastöðin á Seyðisfirði, ásamt bæjarsímakerfinu .	14230	14230			
9.	Ritsímastöðin á Ísafirði, ásamt bæjarsímakerfinu...	8160	8160			
10.	Símastöðin á Borðeyri...	5040	5040			
11.	Símastöðin í Hafnarfirði, alt að	2000	2000			
12.	Símastöðin í Vestmannaeyjum, alt að	2800	2800			
13.	Útgjöld við eftirlitsstöðvar og aðrar talsímastöðvar .	12000	12000			
	Par í ritsímaþjónusta á Siglufirði.			115350	109150	
V.	Eyðublöð, prentkostnaður, ritföng m. m.			15000	15000	
VI.	Viðbót og viðhald stöðvanna			3000	3000	
VII.	Kostnaður við ferðalög starfrækslunnar vegna, eftir reikningi, alt að.			3500	3500	
VIII.	Viðhald landsímanna			25000	25000	
IX.	Tillag til alþjóðaskrifstofunnar í Bern ...			550	550	
X.	Til loftskýtastöðvar í Flatey vestur,... ..				30000	
	gegn því að hjeraðið taki þátt í kostnaðinum, eftir því sem stjórnin ákveður.					
	Stjórninni er heimilt að fresta framkvæmd á verki þessu og verja fjárhæðinni til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.					
				230400	276200	
						506600
E.						
Vitamál.						
I.	Stjórn og undirbúningur vitamála:					
a.	Laun vitamálastjóra... ..	4000	4000			
	Hann sje umsjónarmaður vitanna og einnig ókeypis til verkfræðilegrar aðstoðar					
	Flyt ...	4000	4000			1605300

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	4000	4000			1605300
	landsstjórn, hjeradsstjórn- um og bæjarstjórnnum, eftir ákvæðum landsstjórnar.					
b.	Til verkfróðs aðstoðar- manns... ..	2500	2500			
	Þar af persónuleg launa- viðbót 500 kr. hvort árið, gegn því að hann sje jafn- framt skyldur að gefa ein- stökum mönnum ókeypis leiðbeiningar um rafmagns- veitu til heimanota.					
c.	Til skrifstofuhalds, eftir reikningi, alt að	1000	1000			
d.	Ferðakostnaður og fæðis- peningar, eftir reikningi, alt að	1500	1500			
				9000	9000	
II.	Laun vitavarða			9850	10100	
III.	Rekstrarkostnaður vitanna			16700	17400	
IV.	Bygging nýrra vita o. fl.:					
a.	Akranessviti	11000	»			
b.	Galtarviti	4000	»			
c.	Stokksnessviti	»	19500			
d.	Gerðatangaviti	»	6000			
				15000	25500	
	Stjórninni er heimilt að fresta fram- kvæmdum á verkum þessum, að nokkru eða öllu leyti, og verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.					
V.	Sjómerki			2000	2000	
VI.	Ymislegt			2000	2000	
				54550	66000	
						120550
	Samtals ...					1725850

14. gr.

Til kirkju- og kenslumála er ætlað:

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
A.						
Andlega stjettin.						
a.	1. Laun biskups	5000				
	2. Skrifstofukostnaður	1000		6000	6000	
b.	Önnur útgjöld:					
	1. Til prestakalla samkvæmt lögum 27. febr. 1880, 1. gr.			1006,41	1006,41	
	2. Til bráðabirgðauppbóta brauðum			4000	3500	
	3. Viðbót við eftirlaun þau, er fátækir upp- gjafaprestar og prestsekkjur njóta sam- kvæmt lögum... ..			5000	5000	
	4. Framlag til prestlaunasjóðs			28000	28000	
	5. Til húsabóta á prestssetrinu Bergsstöðum Við ábúendaskifti sje skilað húsi, sem sje 1500 kr. virði, auk andvirðis hinnar gömlu baðstofu með álagi.			1500		
				45506,41	43506,41	89012,82
B.						
Kenslumál.						
I.	Til háskólans:					
	a. Laun			41000	41000	
	b. Til prófessors Einars Arnórssonar, við- aukalaun			2600	2600	
c.	Aukakensla:					
	1. Til kenslu í líffæra- meiðfræði og sótt- kveikjufræði	2800	2800			
	2. Til hjeraðslæknisins í Reykjavík	800	800			
	3. Til kennarans í efna- fræði	600	600			
	4. Til kennarans í laga- legri læknisfræði	300	300			
	5. Til kennara í gotnesku og engilsaxnesku	1000	1000			
Flyt ...		5500	5500	43600	43600	89012,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt...	5500	5500	43600	43600	89012,82
6.	Til dr. Alexanders Jóhannessonar, til að halda fyrirlestra í þýskum fræðum	1000	1000			
7.	Þóknun til kennara í dönsku	1000	1000	7500	7500	
d.	Til utanfararstyrks handa kennurum...			1200	1200	
e.	Styrktarþje:					
1.	Námsstyrkur	9000	9000			
2.	Húsaleigustyrkur	4000	4000			
3.	Utanfararstyrkur til læknaefna	300	300			
	Húsaleigustyrk og námsstyrk við háskólan má að eins veita efnilegum, reglusömum og efnalitlum nemendum, 100 kr. mest um árið í húsaleigustyrk og 320 kr. mest í námsstyrk. Húsaleigustyrk má venjulega að eins veita utanbæjarnemendum.			13300	13300	
f.	Til bókakaupa m. m.:					
1.	Bókakaup	2000	2000			
2.	Til bókakaupa handa heimspekideild	1000	»			
3.	Til kensluáhalda handa læknadeild... ..	800	800			
4.	Umbúðir m. m. við ókeypis klinik	200	200	4000	3000	
g.	Til útgáfu kenslubóka, alt að			2500	2500	
	Eftir ákvæði háskólaráðsins má verja nokkru af fjenu til útgáfu fjölritaðra kenslubóka.					
	Flyt ...			72100	71100	89012,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	72100	71100	89012,82
h. Til að undirbúa efnisskrá um íslensk lög að fornu og nýju	500	500	
i. Til starfrækslu rannsóknarstofu fyrir líffærameinfræði og gerlafræði	1200	1200	
j. Eldiviður, ljós og ræsting	1300	1300	
k. Önnur gjöld:			
1. Laun ritara... .. 800			
2. Laun dyravarðar, gæsla hit-unarvjarlar m. m. 1600			
3. Ýmisleg útgjöld 1500	3900	3900	
	79000	78000	157000
II. Mentaskólinn almenni:			
a. Laun	22000	22000	
b. Aðstoðarfje:			
Handa fimleikakennara 1200			
Par af launabót Ólafs			
Rósenkranz 500 kr.			
Til dyravarðar 1000			
Til söngkennara 600	2800	2800	
c. Önnur útgjöld:			
1. Til bókasafns skólans.. 400 400			
2. Til eldiviðar, ljósa og vatns 2500 2500			
3. Til skólahússins utan og innan 1750 1750			
4. Til tveggja fastra auka-kennara 4000 4000			
5. Til tímakenslu og til prófdómenda, alt að.. 6000 6000			
6. Húsaleigustyrkur handa 36 lærisveinum, 20 kr. handa hverjum 720 720			
7. Námsstyrkur 2000 2000			
8. Læknisþóknun 200 200			
9. Ýmisleg útgjöld... .. 1200 1500			
10. Til vísindalegra áhaldna við kensluna 300 300			
Flyt 19070 19370	24800	24800	246012,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ... 19070 19370				24800	24800	246012,82
11. Til þess að gefa út kenslubækur handa mentaskólanum, alt að 45 kr. fyrir örkina ...	1000	1000				
12. Til áhalda við fimleikakenslu	100	100				
13. Til verðlaunabóka ...	100	100		20270	20570	
Húsaleigustyrk og námsstyrk má að eins veita efnilegum, reglusömum og efnalitlum nemendum. Húsaleigustyrkur sje venjulega að eins veittur utanbæjarmönnum, og að námsstyrk gangi utanbæjarmenn fyrir innanbæjarmönnum að öðru jöfnu. Finni stjórnin, í samráði við kennara skólans, aðra leið til þess að afla skólanum fjár í þessu skyni, t. d. með skólagjöldum, má þessi styrkur lækka að því skapi.				45070	45370	90440
III. Gagnfræðaskólinn á Akureyri:						
a. Laun ...				9600	9600	
Af þessari upphæð eru persónulegar launaviðbætur til núverandi 1. kennara 400 kr., 2. kennara 200 kr. og 3. kennara 400 kr.						
b. Önnur útgjöld:						
1. Til aukakennara þriggja ..	2400					
2. Tímakensla ...	1800					
3. Til bóka- og kensluáhalda ...	800					
4. Til Þorkels Þorkelssonar, styrkur til útgáfu kenslubókar hans í stærðfræði, fyrra árið ...	300					
5. Til eldiviðar og ljósa ...	1600					
6. Námsstyrkur ...	800					
Utanbæjarnemendur gangi að styrk fyrir innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.						
Flyt ... 7700				9600	9600	336452,82

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
Flutt ...	7700	9600	9600	336452,82
7. Til dyravörslu... ..	600			
8. Til skólahússins utan og innan	2000			
9. Til ýmislegra útgjalda	1000	11300	11000	
		20900	20600	41500
IV. Kennaraskólinn:				
a. Laun	7000 7000			
Par af persónuleg launaviðbót handa 1. og 2. kennara, 200 kr. til hvors.				
b. Önnur útgjöld:				
1. Tímakensla	1500 1500			
2. Til aukakennara... ..	1400 1400			
Par af 400 kr. persónuleg launaviðbót handa núverandi aukakennara.				
3. Eldiviður og ljós	1800 1800			
4. Bókakaup og áhöld ...	300 300			
5. Námsstyrkur.. ...	2000 2000			
Utanbæjarnemendur gangi að styrk fyrir innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.				
6. Til viðhalds... ..	300 300			
7. Ýmisleg útgjöld	1300 1300	15600	15600	31200
V. Stýrimannaskólinn:				
a. Laun		4400	4400	
b. Önnur útgjöld:				
1. Til tímakenslu	2400 2400			
2. Til áhaldakaupa o. fl.	300 300			
3. Til eldiviðar og ljósa..	900 900			
4. Ýmisleg útgjöld	1400 1400	5000	5000	
		9400	9400	18800
Flyt ...				427952,82

				1918	1919	Alls
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						427952,82
VI. Til vjelstjóraskólans:						
a. Laun...	...	2400	2400			
b. Til tímakenslu...	...	1500	1500			
c. Húsnæði m. m..	...	1000	1000			
d. Ýms kostnaður.	...	500	500	5400	5400	10800
VII. Til bændakenslu:						
1. Til bændaskólans á Hólum:						
a. Laun	...	2700	2700			
b. Til aðstoðarkennara	...	1000	1000			
c. Til smíða- og dráttlist-arkenslu..	...	800	800			
d. Önnur útgjöld:						
1. Til verklegs náms, alt að	...	1400	1400			
2. Til kensluáhalda...	...	500	500			
3. Til eldiviðar og ljósa	...	1500	1500			
4. Kaup á stórgripa-vog	...	»	400			
5. Ýmisleg útgjöld	...	1000	1000	8900	9300	
2. Til bændaskólans á Hvanneyri:						
a. Laun	...	2700	2700			
b. Til aðstoðarkenslu	...	1000	1000			
c. Til smíða og leikfimi-kenslu	...	800	800			
d. Önnur gjöld:						
1. Til verklegs náms, alt að..	...	1400	1400			
2. Til kensluáhalda	...	500	500			
3. Til eldiviðar og ljósa	...	1500	1500			
4. Ýmisleg útgjöld	...	1000	1000	8900	8900	
Flyt ...				17800	18200	438752,82

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
Flutt ...		17800	18200	438752,82
Styrkurinn til verklegs náms við hændaskólana á Hólum og Hvanneyri veitist nemendum, sem stunda verknám, samkvæmt samningi, eigi skemur en 6 vikur á ári og skila skólanum dagbókum um vinnubrögðin yfir náms-tímann, og nemi styrkurinn aldrei hærri upphæð á hvern nemanda en 9 kr. fyrir hverja viku námstímans. Styrkinn má að eins greiða eftir á, samkvæmt skýrslu um námið, og sje í henni getið, hve háan vikustyrk hver nemandi skal fá.				
3. Til skólahalds á Eiðum.. ...		3000		
VIII. Til iðnfræðslu:		20800	18200	39000
a. Til Iðnaðarmannafjelagsins í Reykjavík, til þess að reka iðnskóla í Reykjavík, undir yfirumsjón landsstjórnarinnar ...		5000	5000	
b. Til Iðnaðarmannafjelagsins á Akureyri, til kvöldskólahalds... ..		1000	1000	
c. Til Iðnaðarmannafjelagsins á Ísafirði, til kvöldskólahalds... ..		1000	1000	
d. Til Iðnaðarmannafjelagsins á Seyðisfirði, til kvöldskólahalds... ..		600	600	
		7600	7600	15200
Styrkurinn til þessara 4 skóla má þó ekki fara yfir $\frac{4}{5}$ rekstrarkostnaðar. Styrkveitingar í liðunum b.—d. eru því skilyrði bundnar, að nemendurnir sjeu iðnnemar.				
IX. Til verslunarskóla:				
Til Kaupmannafjelagsins og Verslunarmannafjelagsins í Reykjavík, til þess að halda uppi skóla fyrir verslarmenn, undir yfirumsjón landsstjórnarinnar, þó ekki yfir $\frac{3}{4}$ kostnaðar		6000	6000	12000
Flyt ...				504952,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						504952,82
X. Til húsmæðrafræðslu:						
Til kvenfjeldagsins Ósk á Ísafirði, til matreiðsluskólahalds, gegn að minsta kosti 600 kr. framlagi annarsstaðar að. ...				1800	1800	3600
XI. Yfirsetukvennaskólinn:						
1. Laun forstöðumanns ...	1000	1000				
2. Til verklegrar kenslu:						
a. Laun þriggja yfirsetukvenna í Reykjavík...	600	600				
b. Annar kostnaður, alt að	400	400				
3. Styrkur til námskvenna .	2000	2000				
4. Húsaleiga, hiti, ljós og ræsting	300	300		4300	4300	8600
XII. Til kvennaskóla:						
1. a. Til kvennaskólans í Reykjavík, gegn að minsta kosti 1800 kr. framlögum annarsstaðar að en úr landsjóði				9000	9500	
b. Til sama skóla, 40 kr. fyrir hverja námsmey, sem er alt árið, alt að				2000	2000	
c. Námsstyrkur til sveitastúlkna við sama skóla				600	600	
2. a. Til kvennaskólans á Blönduósi, gegn að minsta kosti 1000 kr. framlögum annarsstaðar að en úr landssjóði				5000	5000	
b. Til sama skóla, 40 kr. fyrir hverja námsmey, sem er alt árið, alt að				1400	1400	
Skólar þessir standi undir yfirumsjón landsstjórnarinnar.				18000	18500	36500
Flyt ...						553652,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...			553652,82
XIII. Til almennrar barnafræðslu:			
1. Til barnaskóla, þar af til barnaskóla í kaupstöðum 10000 kr.	30000	30000	
Styrkur þessi veitist með því skilyrði, að skólarnir njóti, til móts við styrkinn úr landssjóði, jafnmikils styrks úr bæjarsjóði, hreppssjóði eða fræðslusjóði.			
2. Til farskóla, alt að 200 kr. til hvers, og til eftirlits með heimafræðslu, alt að 100 kr. til hvers hrepps	20000	20000	
Styrkur þessi veitist gegn því, að skólarnir fái úr sveitarsjóði eða fræðslusjóði að minsta kosti jafnmikið landsjóðsstyrknum.			
3. Til að reisa barnaskóla í Vestmannaeyjum, alt að þriðjungi kostnaðar, með því skilyrði, að stjórnarráðið samþykki uppdrátt af húsinu	25000		
4. Tillag til styrktarsjóðs handa barnakennurum... ..	2500	2500	
5. Til prófdómara við barnapróf	4200	4200	
6. Til framhaldskenslu handa kennurum..	1500	1500	
7. Utanfararstyrkur handa barna- og unglingakennurum... ..	1600	1600	
Styrkurinn veitist með því skilyrði, að styrkþegi gefi út prentaða skýrslu um ferð sína, 1 örk minst, og sendi hana ókeypis öllum starfandi barna- og unglingakennurum á landinu.			
8. a. Laun umsjónarmanns fræðslumálanna	3600	3600	
Þar af persónuleg launaviðbót til núverandi fræðslumálastjóra 600 kr.			
b. Til eftirlitsferða, eftir reikningi, alt að	600	600	
	89000	64000	153000
Flyt ...			706652,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...			706652,82
XIV. a. Til unglingaskóla (lýðskóla) utan Reykjavíkur, Akureyrar og Hafnarfjarðar ...	15000	15000	
Styrkur þessi veitist með því skilyrði, að skólarnir fullnægi reglum þeim, er stjórnarráðið setur sem skilyrði fyrir styrkveitingu úr landssjóði til þeirra, og að þeir njóti styrks annarsstaðar að, er ekki sje minni en helmingur landssjóðsstyrksins. Af upphæðinni skal þó veita skólunum á Hvítárbakka, Núpi (í Dýraf.), Hvammsanga, Ísafirði og Seyðisfirði 1500 kr. hverjum á ári, ef þeir fullnægja áskildum skilyrðum. Auk þess má veita Hvítárbakkaskóla og Núpsskóla 30 kr. fyrir hvern nemanda, sem er allan kenslu-tímann, þó ekki yfir 600 kr. þeim fyrnefnda og ekki yfir 400 kr. þeim síðarnefnda.			
b. Til gagnfræða- og alþýðuskólans í Flensborg	8500	8500	
c. Til Hólmfriðar Árnadóttur, til kvöldskólahalds í Reykjavík	500	500	
	24000	24000	48000
XV. Styrkur til þess að semja og gefa út alþýðukenslubækur	800	800	1600
XVI. Til kenslu heyrnar- og málleysingja m.m.	7000	7000	14000
Þar af til forstöðukonunnar 200 kr. hvort árið til hita og ljósa.			
Stjórnin annast um, að aðstandendur nemendanna eða nemendurnir sjálfir greiði kenslukostnað, ef efni þeirra leyfa, samkv. tilsk. 26. febr. 1872, 2. gr.			
XVII. Til kenslu blindra barna, sem send eru utan til náms, gegn jafnmiklu framlagi annarsstaðar frá	1000	1000	2000
XVIII. Til sundkenslu og leikfimi:			
a. Til sundkenslu í Reykjavík	300	300	
Styrkur þessi er bundinn því skilyrði, að kensla þessi fari fram að			
Flyt ...	300	300	772252,82

	1918	1919	Alls
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	300	300	772252,82
minsta kosti 2 mánuði að vorinu og 1 mánuð að haustinu, og að lærisveinar mentaskólans, kennaraskólans og stýrimannaskólans njóti kenslunnar ókeypis.			
b. Laun Páls Erlingssonar fyrir sundkenslu þá, sem getur í a., og til Erlings Pálssonar fyrir að kenna öðrum sundkennurum björgunarsund ...	1200	1200	
c. Til sundkenslu o. fl. annarsstaðar ...	1500	1500	
Styrkurinn veitist bæjarstjórnun og sýslunefndum með því skilyrði, að annarsstaðar frá sje lagt til sundkenslunnar eigi minna en landssjóðsstyrkunum nemur.			
d. Styrkur til Ingibjargar Guðbrandsdóttur leikfímikennara, til að veita ókeypis tilsógn, munnlega og verklega, utanbæjarstúlkum, svo að þær verði færar um að kenna leikfími ...	450	450	
e. Til Björns Jakobssonar, fimleikakennara, til að veita ókeypis tilsógn, munnlega og verklega, utanbæjarpiltum, svo að þeir verði færir um að kenna leikfími ...	450	450	
	3900	3900	7800
XIX. Styrkur til Stefáns Eiríkssonar, til þess að halda uppi kenslu í trjeskurði í Rvík	1000	1000	2000
Samtals ...			782052,82

15. gr.

Til vísinda, bókmenta og lista veitist:

			1918.	1919.	Alls.
			kr.	kr.	kr.
1.	Landsbókasafnið:				
a.	Laun landsbókavarðar ...	3000 3000			
b.	— 1. bókavarðar ...	2000 2000			
c.	— 2. — ...	1200 1200			
	Par af 200 kr. persónuleg launaviðbót til núverandi 2. bókavarðar.				
d.	Laun skrásetjara handritasafns landsbókasafnsins og spjaldskrár ...	2400 2400			
e.	Til aðstoðar á lestrarsal í 7 mánuði ...	1000 1000			
f.	Til að kaupa bækur og handrit og til bókbands...	11300 11300			
	Par af 1000 kr. hvort árið sem 1. og 2. greiðsla af andvirði söngfræðasafns Jónasar heit. Jónssonar háskóladyravarðar.				
g.	Til þess að gefa út handritaskrá safnsins ...	1200 »			
h.	Fyrir afskriftir (eftir reikningi) ...	1000 1000			
i.	Til að prenta ritaukaskrá	280 280			
j.	Brunaábyrgðargjald fyrir safnið ..	360 360			
k.	Húsaleiga 1918 og 1919...	180 180			
l.	Ymisleg gjöld ...	400 400			
m.	Til þess að semja og gefa út minningarrit safnsins..	2500 »			
			26820	23120	
2.	Þjóðskjalasafnið:				
a.	Laun yfirskjalavarðar ...	3000 3000			
b.	Laun aðstoðarskjalavarðar	1400 1400			
c.	Til að binda inn og búa um skjöl og til að útvega og afrita merkskjöl og bækur handa safninu ...	1600 1600			
d.	Til að gefa út skrá yfir skjalasafnið o. fl. ...	250 250			
e.	Til að láta afskrifa og ljósmynda skjöl, er snerta Ísland, í Ríkisskjalasafni Dana og öðrum útlendum skjalasöfnum ...	1500 1500			
			7750	7750	
	Flyt ...		34570	30870	

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...				34570	30870	
3. Þjóðmenjasafnið:						
a.	1. Laun þjóðmenjavarðar (fornmenjavarðar). ...	1800	1800			
	2. Persónuleg launaviðbót til núverandi þjóðmenjavarðar	600	600			
b.	Til aðstoðar, eftirreikningi, alt að	1500	1500			
c.	Til að útvega forngripi og til áhalda og aðgerðar, alt að.	1700	1700			
d.	Til að kaupa íslensk listaverk	3000	3000			
e.	Til að semja skýrslur um safnið frá 1876.. ...	300	300			
f.	Til rannsókna og undirbúnings á skrásetning fornmenja, alt að	1000	1000			
g.	Til þjóðmenjavarðar, til að fara utan í þarfir íslenskrar þjóðmenjafræði, alt að	3000	...	12900	9900	
Þjóðmenjasafnið sje opið frá 15. júní til 15. september 2 stundir á dag, en annan tíma árs 6 stundir á viku, eftir nánari fyrirætlum stjórnarráðsins.						
4.	Náttúrufræðifjelagið.			1300	1300	
Þar af til umsjónar við náttúrugripasafnið 600 kr. á ári. Styrkurinn veitist með því skilyrði, að safnið sje til sýnis almenningi á ákveðnum tíma, ekki sjaldnar en einu sinni á viku.						
5. Landsbókasafnshúsið:						
a.	Til eldiviðar, ljósa o. fl. ...	3600	3600			
b.	Til dyravarðar	1400	1400			
c.	Til viðhalds og áhalda ...	1000	1000	6000	6000	
6.	Til kaupstaðabókasafna, gegn eigi minna tillagi úr bæjarsjóði og sýslusjóði			2000	3000	
Flyt ...				56770	51070	

	1918.	1919.	Alls
	kr.	kr.	
Flutt ...	56770	51070	
7. Til sýslubókasafna og lestrarsala í kaup- túnum, gegn eigi minna tillagi úr sýslusjóði eða sveitarsjóði	1500	1500	
8. Til Hins íslenska bókmentafjelags ...	2000	2000	
9. Til Þjóðvinafjelagsins ...	750	750	
10. Til Fornleifafjelagsins ...	400	400	
Styrkurinn greiðist því að eins, að Árbók komi út hvort árið.			
11. Til Sögufjelagsins, til að gefa út heimildar- rit að sögu Íslands, 50 kr. fyrir hverja örk, alt að... ..	750	750	
12. Til að vinna að textaútgáfu á íslensku forn- brjefasafni... ..	800	800	
Styrkurinn er bundinn því skilyrði, að samskonar registur og við fyrsta bindi sje gefið út við hvert bindi af safninu.			
13. Til þess að gefa út hinar fornu Alþingis- bækur frá 1570—1800 og vinna að útgáfu þeirra... ..	1000	1000	
14. Til þess að gefa út landsyfirdóma frá 1800 —1873.. ...	500	500	
15. Til að gefa út dómasafn landsyfirrjettarins, alt að 30 kr. fyrir hverja örk ...	300	300	
16. Til Einars Gunnarssonar, bókaútgefanda, til þess að ljúka við útgáfu safnsins »Lög Ís- lands, öll þau, er nú gilda«... ..	1500	1500	
Fyrri helmingur styrksins greiðist, er hálfnuð er útgáfan; það, sem eftir er, þegar bókin er öll út komin.			
17. Til þýðingar íslenskra skáldrita á tungur Norðurlanda ...	1000	1000	
18. Til Fræðafjelagsins, til að gefa út jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns ...	600	600	
19. Til Bernarsambandsins, til þess að vernda rjett íslenskra rithöfunda ...	600	600	
20. Til Leikfjelags Reykjavíkur, gegn minst 500 kr. framlagi úr bæjarsjóði Rvíkur, alt að...	2000	2000	
Flutt ...	70470	64770	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...	70470	64770	
21. a. Styrkur til skálda og listamanna	12000	14000	
Styrk þennan skal veita eftir tillögum þriggja manna nefndar, er kjörin sje, einn af háskólaráðinu, einn af stjórn Bókmentafjelagsins, og einn af Stúdentafjelaginu í Reykjavík.			
b. Til Bjarna Jónssonar frá Vogu, til að þýða Goethes Faust	1200	1200	
c. Til Gunnlaugs P. Blöndal, til teikni- og pentlistarnáms	1200		
d. Til Sigurðar Þórðarsonar frá Söndum, til tónfræðináms í Þýskalandi	2000		
e. Til þess að flytja listaverk Einars Jónssonar frá Galtafelli heim til Íslands og geyma þau þar (endurfjárveiting)	4000		
f. Til húss yfir listasafn Einars Jónssonar..	40000		
Stjórninni er heimilt að fresta þessari fjárveitingu meðan stríðið stendur yfir og efni og vinna verða ekki að mun ódýrari.			
22. Til Sigfúsar Einarssonar, organista við dómkirkjuna, að því tilskildu, að hann haldi uppi kenslu í organslætti og sönglist í Reykjavík, og vinni að eflingu og útbreiðslu söngþekkingar hjer á landi	1100	1100	
23. Til Magnúsar Einarssonar, til að halda uppi söngkenslu á Akureyri	300	300	
24. Til að semja og búa undir prentun íslenska orðabók með íslenskum þýðingum	6000	6000	
25. Til Sigfúsar Blöndal, bókavarðar, til þess að fullgera íslensk-danska orðabók	3500		
26. Til Hannesar Þorsteinssonar, til að semja æfisögur lærðra manna íslenskra á síðari öldum	2000	2000	
enda sje handritið eign landsins að honum látnum.			
27. Til Bjarna Sæmundssonar, skólakennara, til fiskirannsóknna	600	600	
28. Til dr. Helga Jónssonar, til mýrarannsóknna og grasafræði	1800	1800	
29. Til sama manns, til rannsóknar á næringargildi þörungna til manneldis og skepnufóðurs, og meðferð þeirra	1200	1200	
Flutt ...	147370	92970	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	147370	92970	
Kostnað við nauðsynleg ferðalög, efna- greining og þess háttar fær hann eftir reikningi, er stjórnarráðið úrskurðar, af fje því, sem veitt er til óvissra útgjalda.			
30. Til dr. Helga Þjeturss, til jarðfræðirann- sökna... ..	2500	2500	
31. Til Jóhanns Kristjánssonar, til þess að rann- saka meðferð á guðspakkafe, gjöfum og sjóðum, og semja skýrslu um það	600		
32. Til Guðmundar Finnbogasonar, til sálar- fræðirannsóknar... ..	3000	3000	
33. Til Ágústs prófessors Bjarnasonar, til þess að ljúka við »Yfirlit yfir sögu mannsand- ans«, 50 kr. fyrir örkina, alt að... ..	600		
34. Til Páls Þorkelssonar, til að vinna að máls- háttasafni sínu... ..	800		
35. Til Sighvats Borgfirðings, til þess að vinna að Prestaæfum sínum	400	400	
36. Til Finns Jónssonar á Kjörseyri, til fræði- iðkana..	400	400	
37. Til Sigfúsar Sigfússonar, frá Eyvindará, til þess að endurbæta og fullgera þjóðsagna- safn sitt	400	400	
38. Til Jakobs Jóhannessonar, til að safna til og semja íslenska setningafræði (syntaxis)..	600	600	
39. Til Guðjóns Samúelssonar, til náms í hús- gerðarlist	800		
40. Til Sigurðar Guðmundssonar, til náms í húsgerðarlist		800	
41. Til Helga H. Eiríkssonar, til verkfræði- náms	1500	1500	
42. Til Ingunnar Magnúsdóttur, til að ljúka námi í ensku sem skjalþýðari	600		
43. Til Boga Th. Melsted, til að rita Íslands- sögu	800	800	
44. Til Jóns háskólakennara Jónssonar, til þess að fara utan og rannsaka skjalasöfn um verslunarsögu Íslands	5000		
Flyt ...	165370	103370	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...	165370	103370	
45. Til Páls Eggerts Ólasonar, til að rannsaka bókmentasögu Íslands eftir siðaskiftin á 16. öld.	800	800	
46. Til landmælinga á Íslandi	5000	5000	
47. Til landskjálftarannsóknna Greiðist því að eins, að rannsókn verði við komið og skýrslur gefnar.	550	550	
48. Til veðursímskeyta innanlands	4800	4800	
49. Til alþýðufræðslu stúdentafjelaganna í Reykjavík og á Akureyri. Af þessari fjárveitingu greiðist stúdentafjelaginu á Akureyri 300 kr. hvort árið.	1000	1000	
50. Til Hins íslenska kennarafjelags, til alþýðufyrirlestra um uppeldismál Styrkur þessi er þeim skilyrðum bundinn, að $\frac{3}{4}$ hlutar fyrirlestranna sjeu haldnir í sveitum og komi sem jafnast niður, að ferðakostnaður fyrirlesaranna greiðist ekki af þessari upphæð, og að fjelagið geri stjórninni grein fyrir framkvæmdum sínum.	500	500	
51. Til Guðmundar Hjaltasonar, til þess að halda alþýðufyrirlestra utan Reykjavíkur...	800	800	
52. Til kennara Benedikts Þórkelssonar	500		
53. Til Reykjavíkurdeildar Norræna stúdentsambandsins, styrkur til að senda fulltrúa á stjórnarfundir erlendis... ..	600	600	
54. Til Bræðrasjóðs Mentaskólans	1000	1000	
55. Til Íþróttasambands Íslands... ..	1000	1000	
56. Til Frímanss B. Arngrímssonar, til að safna stein- og jarðtegundum til iðnaðar-nota	600	600	
	182520	120020	302540
Samtals			302540

16. gr.

Til verklegra fyrirtækja veitist:

				1918	1919	Alls
				kr.	kr.	kr.
1.	Til Búnaðarfjeldags Íslands			60000	60000	
2.	Til sama fjeldags, til undirbúnings hús- mæðraskóla				2000	
3.	Til sama fjeldags, til uppbótar á launum starfsmanna þess og búnaðarsambandanna árið 1917, eftir sömu reglum og starfs- mönnum landsins, alt að			4500		
4.	Til búnaðarfjeldaga			20000	20000	
Styrkurinn skiftist á milli búnaðarfjeldag- anna eftir dagsverkatölu, en búnaðarsam- böldin ákveði, hvernig styrknum skuli varið í hverju fjeldagi.						
5.	Til rannsóknar og undirbúnings vatns- virkja... ..			2000	2000	
6.	Til að fullgera Miklavatnsmýraráveituna ...			2200		
7.	Til að kaupa skurðgröfu			25000		
8.	Til Skeiðaáveitunnar, $\frac{1}{4}$ kostnaðar, alt að Skeiðamenn haldi við sandgræðslugirð- ingum þeim, sem nauðsynlegar eru áveit- unnar vegna, án sjerstaks styrks af landsfje.				26000	
9.	Til sandgræðslu			6000	6000	
Til styrkveitinga af lið þessum sitja þeir fyrir, sem leggja fram eða hafa lagt helm- ing kostnaðar eða þaðan af meira.						
10.	Til skógræktar:					
a.	Laun skógræktarstjóra ...	3000	3000			
b.	Laun skógarvarða og til skóggræðslu.. ...	12000	12000			
				15000	15000	
11.	Til dýralækninga:					
a.	Laun handa 3 dýralæknum	4500	4500			
b.	Launaviðbót handa núver- andi dýralækni í Reykjavík	400	400			
c.	Til Hólmgeirs Jenssonar, til dýralækninga	300	300			
d.	Til eins manns, til að læra dýralækningar erlendis ...	800	800			
Nemandanum ber að senda stjórnarráðinu tvisv- ar á ári vottorð frá kenn- urum sínum um iðni og ástundun.						
				6000	6000	
Flyt...				140700	137000	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...	140700	137000	
12. Til eftirlits með útflutningi á hrossum ...	600	600	
13. Til efnarannsóknarstofu í Reykjavík:			
a. Laun forstöðumanns, auk 25% af öllum tekjum stofnunarinnar 2400 2400			
Af þessum lið greiðist Gísla Guðmundssyni, gerlafræðingi, 300 kr. á ári á meðan hann gegnir þessum störfum, eins og nú, og hið ákveðna hundraðsgjald.			
b. Til gerlarannsóknar 1800 1800			
c. Til húsaleigu 940 940			
d. Til ljósa, eldsneytis og ræstingar 500 500			
	5640	5640	
14. Til byggingarfróðs manns, til þess að leiðbeina við opinberar byggingar	2500	2500	
15. Til sama, eftir reikningi, fyrir skoðanir húsa á prestssetrum, alt að	400	400	
16. Styrkur til manns, til leiðbeiningar um húsa-gerð til sveita:			
a. Laun 2500			
b. Ferðakostnaður, eftir reikningi, alt að.. 600			
	3100	3100	
17. Til þess að styrkja efnilega iðnaðarnema til náms erlendis	4000	4000	
18. Til Sambands íslenskra samvinnufjelaga, til þess að útbreiða þekkingu á samvinnufjelagsskap, leiðbeina í bókhaldi og starfrækslu slíkra fjelaga og koma á sameiginlegri endurskoðun á reikningum þeirra, gegn að minsta kosti þriðjungi kostnaðar annars staðar frá	2000	4000	
19. Til Fiskiveiðasjóðs Íslands	6000	6000	
Flyt ...	164940	163240	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	164940	163240	
20. Til Fiskifjelagsins	26000	26000	
Þar af 500 kr. hvort árið til kenslu á Ísafirði fyrir skipstjóraefni á smáskipum, undir umsjón og eftirliti fjelagsins.			
21. Til sama fjelags, handa erindreka erlendis..	12000	12000	
22. Til sama fjelags, til uppbótar á kaupri þriggja starfsmanna þess árið 1917, eftir sömu reglum og starfsmönnum landsins, alt að	1800		
23. a. Laun handa 5 fiskifyfirmatsmönnum 8000 8000			
b. Til ferðakostnaðar, eftir reikningi, alt að... .. 400 400			
	8400	8400	
24. a. Laun 4 yfirmatsmanna á gæðum sildar 4000 4000			
b. Ferðakostnaður m. m. ... 400 400			
	4400	4400	
25. a. Laun 4 yfirullarmatsmanna 1600 1600			
b. Ferðakostnaður eftir reikningi alt að 800 800			
	2400	2400	
26. Til heimilisiðnaðarfjelaga	1500	1500	
Styrkur þessi skiftist þannig, að Heimilisiðnaðarfjelag Íslands fái 1000 kr. og Heimilisiðnaðarfjelag Norðurlands 500 kr. hvort árið.			
27. Þóknun til vörumerkjaskráritarans.	360	360	
28. Handa Ungmennafjelagi Íslands, til eflingar líkamlegra íþróttar og til skógræðslu... ..	2000	2000	
Fjelagið gefi landsstjórninni skýrslu um, hvernig fjenu er varið.			
29. Styrkur til ábúandans á Tvískerjum á Breiðamerkursandi, til að halda við bygð á sandinum og veita ferðamönnum húsaskjól, beina og fylgd... ..	300	300	
30. Styrkur til ábúandans á Hrauntanga á Öxarfjarðarheiði, til þess að halda þar bygð við og veita ferðamönnum gisting og beina.	200	200	
Flyt ...	224300	220800	

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...				224300	220800	
31.	Eftirlit með áfengis kaupum: ...					
a.	Laun umsjónarmanns 900 900					
	Pessi starfi leggist undir tollstjórnina í Reykjavík, þegar hún kemst á.					
b.	Önnar útgjöld... .. 800 800					
32.	Til eftirlits með silfurbergsnámunum í Helgu- staðafjalli, samkvæmt nánari fyrirmælum stjórnarráðsins, eftir reikningi, alt að... ..			1700	1700	
33.	Til Elfnar Eggertsdóttur Briem, til viður- kenningar			300	300	
34.	Til Einars Guðmundssonar, verkstjóra lands- sjóðs, lækningastyrkur			1000		
35.	Til Sigurðar Þóroddssonar á Litlahólmi ...			500		
36.	Til Sigurðar Þóroddssonar á Litlahólmi ...			300		
37.	Til ekkjufrúar Emilie Lorange, styrkur ...			500		
38.	Til bjargráðasjóðs			22000	22000	
39.	Til landhelgisjóðs			20000	20000	
40.	Til hafnarsjóðs Vestmannaeyja, endurgreiðsla á útlögðum kostnaði við rannsókn á hafnar- stæði og undirbúningi hafnargerðar			3300		
41.	Til brimbrjóts í Bolungavík... ..			10000	10000	
	Styrkurinn er bundinn því skilyrði, að verkið sje framkvæmt eftir fyrirsögn verk- fróðs manns.					
42.	Til bátabryggju á Blönduósi, $\frac{1}{3}$ kostnaðar (endurveiting), alt að				7500	
	enda sje bryggjan lätin heimil til almennra afnota.					
43.	Til bryggjuviðgerðar á Sauðárkróki, þó ekki yfir þriðjungur kostnaðar, alt að			2000		
	Hreppsnefnd Sauðárkrókshrepps greiðist styrkur þessi, og ábyrgist hún, að bryggjan verði til almenningsnota.					
44.	Til bátabryggju í Flatey á Breiðaf. (endur- veiting) $\frac{1}{3}$ kostnaðar, alt að..				1500	
	enda sje bryggjan heimil lätin til almennings nota.					
45.	Til að endurbæta bryggju á Húsavík			1500		
	Styrkurinn greiðist sýslunefnd Suður-Ping- eyjarsýslu, og ábyrgist hún, að bryggjan verði til almenningsnota.					
46.	Til Davíðs Stefánssonar í Fornahvammi, styrkur til að reisa gistihús..				500	
47.	Til fyrirv. vitavardar Jóns Helgasonar á Reykjanesi			1000		
Samtals...				288400	284300	572700
						572700

17. gr.

Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 6200 kr.

18. gr.

Til eftirlauna og styrktarfjár veitist:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
I. Samkvæmt eftirlaunalögum:			
a. Embættismenn	29720	29720	
b. Embættismanna ekkjur og börn	15840	15840	
c. Uppgjafaprestar	1522	1522	
d. Prestsekkjur	5858	5858	
			105880
II. Styrktarfje og eftirlaun auk lögboðinna eftirlauna:			
a. Embættismenn.			
1. Til Ásgeirs Blöndal, læknis.	250	250	
b. Embættismannaekkkjur og börn.			
1. Til Elisabetar R. Jónsdóttur, læknis- ekku 150 150			
2. Til Magneu Ásgeirsson, læknisekkju 200 200	350	350	
c. Uppgjafaprestar.			
1. Til Gísla Kjartanssonar	800	800	
d. Prestsekkjur.			
1. Til Ástu Þórarinsdóttur... 130 130			
2. — Auðar Gísladóttur ... 300 300			
3. — Bjargar Einarsdóttur... 500 500			
4. — Elínborgar Friðriksdóttur... .. 800 800			
5. — Guðrúnar Björnsdóttur 300 300			
6. — Guðrúnar Jóh. Jóhann- esdóttur. 300 300			
7. — Guðrúnar Ólafsdóttur.. 100 100			
8. — Guðrúnar Pjetursdóttur 300 300			
9. — Guðrúnar Torfadóttur.. 300 300			
10. — Ingunnar Loftsdóttur... 300 300			
Flyt... 3330 3330	1400	1400	105880

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
	Flutt... 3330 3330	1400	1400	105880
11.	Til Jóhönnu S. Jónsdóttur 300 300			
12.	— Kirstínar Pjetursdóttur 300 300			
13.	— Kristínar Sveinbjörns- dóttur 300 300			
14.	— Ragnheiðar Jónsdóttur 106 106	4336	4336	
e.	Kennarar, kennaraekkjur og börn.			
1.	Til Önnu Ásmundsdóttur 300 300			
2.	— 3 barna hennar 300 300			
3.	— Bjargar Jónsdóttur ... 300 300			
4.	— Guðlaugar Zakaríasd... 360 360			
5.	— Hjartar Snorrasonar... 500 500			
6.	— Jónasar Eiríkssonar ... 500 500			
7.	— Magnúsar Einarssonar 300 300			
8.	— Þóru Melsteð 600 600	3160	3160	
f.	Póstar og ekkjur póstmanna.			
1.	Til Árna Gíslasonar 300 300			
2.	— Bjarna Ketilssonar ... 300 300			
3.	— Böðvars Jónssonar ... 100 100			
4.	— Hallgríms Krákssonar 200 200			
5.	— Jóhanns Jónssonar ... 200 200			
6.	— Sumarliða Guðmunds- sonar 200 200			
7.	— Þóru Matthíasdóttur ... 300 300	1600	1600	
g.	Eftirlaun og styrktarfe til ritstarfa.			
1.	Til Jónasar Jónassonar 1600 1600			
2.	— Lárusar Halldórsson- ar 1500 1500			
3.	— Matthíasar Jochums- sonar... .. 2400 2400			
4.	— Torfhildar P. Holm. 600 600			
5.	— Þorvalds Thorodd- sen 2000 2000			
6.	— Indriða skrifstofu- stjóra Einarssonar, eftirlaun og til ritstarfa 3500 3500	11600	11600	
h.	Ekkjur og börn skálda og rithöfunda.			
1.	Til Helgu Eiríksdóttur Ólafsson.. .. 300 300			
2.	— Jakobínu Pjetursdóttur 200 200			
3.	— Jakobínu Thomsen ... 500 500			
4.	— Ragnhildar Björnsdóttur 300 300			
5.	— tveggja barna Þorsteins Erlingssonar 600 600	1900	1900	
	Flyt...	23996	23996	105880

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...	23996	23996	105880
i. Styrktarfje ýmsra starfsmanna og ekkna.			
1. Til Guðrúnar Jónsdóttur, fyrir spítala- forstöðukonu 400 400			
2. — Marie Katrine Jónsson 300 300			
3. — Sigurðar Eiríkssonar fyrirv. regluboða 500 500			
	1200	1200	
	25196	25196	50392
III. Tillag til ellistyrktarsjóða	20000	20000	40000
Samtals. .			196272

Landsstjórninni heimilast við ákvörðun eftirlauna Sigurðar Sigurðssonar, fyrir hjeraðslæknis, að telja þau árin með, er hann þjónaði sem aðstoðarlæknir. Eftirlaunin skal svo reikna frá síðastliðnum áramótum.

19. gr.

Til óvissra útgjalda veitast 40000 kr.

Af þessari upphæð skal greiða lögreglustjórum kostnað þann, er þeir kunna að hafa við lögreglueftirlit, þegar brýna nauðsyn ber til, svo sem við lögreglueftirlit með fiskveiðum í landhelgi o. fl.

20. gr.

Árin 1918 og 1919 er ætlast til, að tekjur landsins verði:

Samkvæmt * 2. gr.	kr. 4306000,00
— 3. —	— 80200,00
— 4. —	— 248750,00
— 5. —	— 8800,00
— 6. —	— 120000,00

Tekjuhalli, sem greiðist úr viðlagasjóði,
er fyrst um sinn áætlaður ... — 793875,35

Samtals kr. 5557625,35

En til útgjalda árin 1918 og 1919 er veitt:

Samkvæmt	8. gr.	...	...	...	kr.	687687,65
---	9.	—	...	...	—	188300,00
---	10.	—	...	...	—	126000,00
---	11.	—	...	...	—	325090,00
---	12.	—	..	...	—	604932,88
---	13.	—	...	...	—	1725850,00
---	14.	—	...	...	—	782052,82
---	15.	—	..	...	—	302540,00
---	16.	—	...	...	—	572700,00
---	17.	—	...	...	—	6200,00
---	18.	—	...	...	—	196272,00
---	19.	—	...	...	—	40000,00
Samtals. kr. 5557625,35						

21. gr.

Heimilt er stjórninni að lána úr viðlagasjóði:

1. Alt að 10000 kr. hvort árið til lánveitinga handa bændum og samgirðingafjötögum, eftir tillögum Búnaðarfélagsins, til að kaupa fyrir girðingaefni frá útlöndum, gegn ábyrgð sýslunefnda. Lán þessi veitast til 20 ára, gegn 4% vöxtum, sjeu afborgunarlaus 4 fyrstu árin, en greiðist síðan með jafnri afborgun á ári í 16 ár. Ábúendur á þjóðjörðum og kirkjujörðum greiði höfuðstól og vexti slíkra lána með 6% árgjaldi í 28 ár.

2. Alt að 5000 kr. hvort árið til lánveitinga handa þurrabúðarmönnum utan kaupstaða, til jarðræktar og húsabóta. — Lánið veitist að eins gegn ábyrgð sýslufjelaga, eftir tillögum hreppsnefnda, og eigi meira en 400 kr. fyrir þurrabúðarmann hvern, gegn 5% vöxtum og endurgreiðslu á 20 árum, að liðnum 4 fyrstu árunum.

3. Alt að 5000 kr. hvort árið til lánveitinga handa verkamönnum í kaupstöðum til jarðræktar. Lánið veitist að eins gegn ábyrgð bæjarfjelaga, og eigi meira en 400 kr. fyrir verkamann hvern, gegn 5% vöxtum og endurgreiðslu á 20 árum, að liðnum 4 fyrstu árunum.

4. Til sýslufjelaga, sem leggja fram áskilið framlag til landsímalagningar, gegn 5% í ársvöxtu, og endurgreiðslu á 18 árum. Til lána þessara má verja alt að 15000 kr.

5. Vestur-Skaftafellssýslu, til að kaupa íbúðarhús á læknissetri, 3000 kr. — Lánið ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

6. Norður-Þingeyjarsýslu, til sjúkrahúss og læknisbústaðar í Þistilfjarðarhjerði, 12000 kr. — Lánið ávaxtast með 5%, sje endurborgunarlaust fyrstu 4 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 20 árum.

7. Ísafirði 90000 kr., til raflýsingar. Lánið ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

8. Hreppsnefnd Patreksahrepps, til rafveitu, alt að 55000 krónur. Lánið veitist gegn ábyrgð sýslufjelags Vestur-Barðastrandarsýslu, ávaxtast með 5%, sje endurborgunarlaust fyrstu 2 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 30 árum.

9. Jóni Á. Guðmundssyni 10000 kr., til ostagerðabús í Ólafsdal. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, sem stjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

10. Davíð Stefánssyni í Þornahvammum 3000 kr., til gistihússbyggingar á jörð sinni. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, er stjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

11. Sigurbirni Magnússyni í Glerárskógum 6000 kr., til að endurreisa hús þau, er brunnu fyrir honum síðasta vetur. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, er landsstjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5%, sje afborgunarlaust fyrstu 5 árin, en endurgreiðist síðan með jöfnum afborgunum á 15 árum.

22. gr.

Ef lög þau verða staðfest, er afgreidd hafa verið frá Alþingi 1917 og hafa í för með sjer tekjur eða útgjöld fyrir landssjóð, breytast fjárhæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt þeim lögum.

Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum, öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsúrskurðum eða öðrum gildandi ákvörðunum, samkvæmt 25. gr. stjórnarskrárinnar, gilda að eins fyrir fjárhagstímabilið.

Heimilt skal stjórninni að undanþiggja aðflutningsgjöldum þær vörur, sem fluttar hafa verið eða fluttar verða hingað og hjeðan frá Vesturheimi með løyfi ríkisstjórna þar til stjórnarvalda í Færeyjum.

Stjórn Landsbankans veitist heimild til að greiða bankagjaldkera Stefáni Stephensen 400 kr. á ári hverju frá 1. nóv. þ. á. að telja.

Stjórn Landsbankans veitist heimild til að greiða Steinunni Kristjánsdóttur, ekkju Alberts Þórðarsonar, bankabókara, 500 kr. á ári næsta fjárhagstímabil.

(C. XXXIV, 1.)

Nd.

961. Tillaga

til þingsályktunar um heiðursgjöf handa skáldinu Stephani G. Stephanssyni.

Frá fjárveitinganefnd.

Neðri deild Alþingis heimilar forsetum þingsins að veita skáldinu Stephani G. Stephanssyni 5000 — fimm þúsund — króna heiðursgjöf og telja upphæðina til þingkostnaðar.

(C. XXXV, 1.)

Ed.**962. Tillaga**

til þingsályktunar um heiðursgjöf handa skáldinu Stephani G. Stephanssyni.

Frá fjárveitinganefnd.

Efri deild Alþingis heimilar forsetum þingsins að veita skáldinu Stephani G. Stephanssyni 5000 — fimm þúsund — króna heiðursgjöf og telja upphæðina til þingkostnaðar.

(C. XXXII, 2.)

Sp.**963. Þingsályktun**

um seðlaútgáfurjett.

(Afgreidd frá Sp. 15. september.)

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að leita samninga við Íslandsbanka um, að hann láti af hendi seðlaútgáfurjett sinn allan, gegn ákveðnu gjaldi, eða, ef það næst eigi, þá að hann láti af hendi, með ákveðnum skilyrðum, rjett sinn til að hindra seðlaútgáfu fram yfir 2¹/₂ miljón, auk seðla Landsbankans.

Samningar um þessi atriði liggja undir samþykki Alþingis, og eru eigi bindandi fyrir en slíkt samþykki er fengið.

(C. XXXIII, 2.)

Sp.**964. Þingsályktun**

um skipun millipinganefndar til að ihuga fossamál landsins.

(Afgreidd frá Sp. 15. september.)

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að skipa 5 manna nefnd, til að taka til ihugunar fossamál landsins, og skal verkefni nefndarinnar sjer-staklega vera:

1. Að athuga hverjar breytingar nauðsynlegt er að gera á gildandi fossalöggjöf.
2. Að afla sem ítarlegasta upplýsinga og skýrslna um fossa í landinu og notagildi þeirra.
3. Að athuga, hvort tiltækilegt sje, að landið kaupi vatnsafl og starfræki það.
4. Að athuga, hvort og með hvaða kjörum rjett sje að veita fossafjelaginu »Ísland« og öðrum slíkum fjelögum, er umsóknir kunna að senda, lögheimild til að starfrækja fossafl hjer á landi.

Nefndin skal senda stjórninni álit sitt og tillögur, ásamt lagafrumvörpum, er hún kann að semja, eins fljótt og því verður við komið, og væntir þingið þess fastlega, að það geti orðið, sjerstaklega að því er 1. og 4. lið snertir, svo timanlega, að leggja megi fyrir næsta þing.

(C. XXVI, 7.)

Sp.

965. Þingsályktun

um verð á landssjóðsvörð.

(Afgreidd frá Sp. 15. september.)

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að selja vörur landsverslunarinnar sama verði í öllum kaupstöðum landsins og eftir pöntun að minsta kosti í einu eða tveimur aðalkauptúnum hvernar sýslu.

(B. CXII, 6.)

Ed.

966. Frumvarp

til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að veita Þorkeli P. Clementz, vjel-fræðingi í Reykjavík, einkarjett um 15 ár til þess að þurka kjöt á Íslandi með vjelum, sem ætlað er til útflutnings.

2. gr.

Geti leyfishafi ekki innan 3 ára sýnt, að tilraunir allar og undirbúningur sjeu svo langt komið, að fyrirtækið geti tekið til starfa á því ári, fellur einkaleyfið úr gildi.

3. gr.

Af hverri smálest af þurkuðu kjöti, sem út er flutt, skal greiða alt að 10 kr. í landssjóð, þó ekki af fyrsta árs framleiðslu.

4. gr.

Eigi má leggja annað eða meira gjald á þá vöru, er leyfishafi framleiðir, en um getur í 3. grein.

5. gr.

Þegar 5 ár eru liðin eða meira frá því er einkaleyfishafi tók að flytja út þurkað kjöt, hefir landsstjórnin rjett til að taka í sínar hendur einkaleyfið og allar vjelar, hús og áhöld fyrir það verð, er dómkvaddir menn meta.

(C. XXII, 4.)

Ed.

967. Ályktanir

út af athugasemdum yfirskoðunarmanna landsreikninganna fyrir árin 1914—1915.

(Afgreiddar frá Ed. 15. september.)

Alþingi ályktar að skora á ráðuneytið:

1. Að sjá um, að landsreikningurinn fyrir ár hvert verði framvegis tilbúinn ekki síðar en í lok nóvembermánaðar næst á eftir.
2. Að hraða hinni umboðslegu endurskoðun eftir föngum.
3. Að sjá um, að allir reikningshaldarar landssjóðs geri í tæka tíð reikningskil fyrir því fje, sem þeir innheimta eða hafa undir höndum.
4. Að sjá um, að frímerkjabirgðir stjórnarráðsins og póstmeistara verði taldar við hver áramót, og skýrsla um þær látnar fylgja landsreikningnum til yfirskoðunarmanna. Í skýrslu þessari sje hver tegund frímerkja tilgreind sjerstaklega.
5. Að sjá um, að reikningar landssjóðsverslunarinnar verði gerðir upp nákvæmlega frá byrjun, og þeir síðan, að lokinni umboðslegri endurskoðun, afhentir yfirskoðunarmönnum Alþingis til athugunar, og láti þeir síðan athugasemdir sínar með svörum og tillögum fylgja landsreikningunum.

(B. LXXXIII, 5.)

Ed.

968. L Ö G

um samþyktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum.

(Afgreidd frá Ed. 15. september.)

1. gr.

Í kaupstöðum geta bæjarstjórnir gert samþyktir um lokunartíma sölubúða.

2. gr.

Í samþyktum þessum má kveða á um það, að kaup og sala megí eigi fara fram í sölubúðum kaupmanna tiltekinn tíma á sólarhring hverjum, eða tiltekna daga, eftir því sem til hagar á hverjum stað, svo og að kaupmenn skuli skyldir að loka sölubúðum sínum á tilteknum tíma.

Setja má og í samþykt samskonar ákvæði um kaup og sölu utan sölubúða, er fram fer á götum eða torgum á varningi, er eigi má selja nema samkvæmt verslunarleyfi.

3. gr.

Nú hefir bæjarstjórn gert samþykt samkvæmt 1. gr., og skal hún þá senda frumvarpið stjórnarráðinu til staðfestingar.

Nú virðist stjórnarráðinu ákvæði í samþykt ganga of nærri rjetti manna eða atvinnufrelsi, eða brjóta bág við almennar grundvallarreglur laga, og synjar það þá samþykt staðfestingar, en tilkynna skal það bæjarstjórn ástæður fyrir synjun sinni. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþyktina og ákveður, hve nær hún skuli koma til framkvæmdar.

Samþykt heldur gildi sínu 10 ár í senn, nema breytt sje eða afnumin áður, en endurnýja má hana, á sama hátt og hún var sett, jafnlangan tíma.

Samþyktir samkvæmt lögum þessum skal birta í B-deild Stjórnartíðindanna.

(B. XLV, 5.)

Ed.

969. L Ö G

um að skipa dr. phil. Guðmund Finnbogason kennara í hagnýtri sálarfræði við háskóla Íslands.

(Afgreidd frá Ed. 15. september.)

1. gr.

Við háskóla Íslands skal stofna kennaraembætti í hagnýtri sálarfræði, bundið við nafn dr. phil. Guðmundar Finnbogasonar.

2. gr.

Auk háskólakenslunnar skal honum skylt að hafa á hendi vísindarannsókn á vinnubrögðum í landinu og tilraunir til umbóta á þeim.

3. gr.

Hafa skal hann að öðru leyti sömu skyldur og rjettindi sem »prófessorar« háskólans.

(A. I, 111.)

Ed.

970. FJÁRLÖG

fyrir árin 1918 og 1919.

(Afgreidd frá Ed. 15. september.)

I. kafli.

Tekjur.

1. gr.

Árin 1918 og 1919 er ætlast til, að tekjur landsins verði svo sem talið er í 2.—6. gr. og að þeirra verði aflað með tekjugreinum þeim, sem þar eru talðar.

2. gr.

Þessir skattar og tollar er ætlast til að nemi:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Ábúðar- og lausafjárskattur	75000	75000	
2. Húsaskattur	14500	14500	
3. Tekjuskattur	70000	50000	299000
4. Aukatekjur	70000	70000	
5. Erfðafjárskattur..	8000	8000	
6. Vitagjald	35000	50000	
7. Leyfisbrjefagjöld	7000	7000	
8. Gjald af Kínalífseilixír	20000	20000	295000
Heimilt er W. Petersen að selja birgðir þær af Kínalífseilixír, sem hann á nú hjer á landi.			
9. Útflutningsgjald	150000	150000	
10. Áfengistollur (þar með óáfengt öl, áfengislaust vín, ávaxtasafi og limonade)	50000	50000	
11. Tóbakstollur	275000	275000	
12. Kaffi- og sykurtollur	450000	500000	
13. Vörutollur... ..	275000	300000	
14. Annað aðflutningsgjald... ..	50000	50000	2575000
15. Pósttekjur... ..	180000	180000	360000
16. Símatekjur	325000	335000	660000
17. Tekjur af Íslandsbanka.... ..	11900	11000	22000
18. — — Landsbankanum:			
a. Árgjald	7500	7500	
b. Ágóðahluti	18000	22000	55000
19. Óvissar tekjur	20000	20000	40000
Samtals...	2111000	2195000	4306000

3. gr.

Tekjur af fasteignum landssjóðs o. fl. eru taldar:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Eftirgjald eftir jarðeignir landssjóðs, alls ...	28000	28000	56000
2. Tekjur af kirkjum	100	100	200
3. Tekjur af silfurbergsnámunum í Helgustaða- fjalli	2000	2000	4000
4. Tekjur frá Ræktunarsjóði Íslands.. ...	10000	10000	20000
Samtals ...	40100	40100	80200

4. gr.

Viðlagasjóðstekjur eru áætlaðar:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðs	45500	42900	88400
2. Leigur af innritunarskírteinum landssjóðs...	11475	11475	22950
3. Leigur af bankavaxtabrjefum 1. og 2. deildar 110000 kr.	4950	4950	9900
4. Leigur af bankavaxtabrjefum keyptum sam- kvæmt lögum nr. 14, 9. júlí 1909	44000	43500	87500
5. Væntanl. útdregin bankavaxtabrjef 3. flokks	15000	15000	30000
6. Vextir af innstæðum í bönkum	5000	5000	10000
Samtals ...	125925	122825	248750

5. gr.

Ýmislegar greiðslur og endurgjöld teljast:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Það, sem greitt er frá prestaköllum sam- kvæmt lögum 27. febr. 1880	1800	1800	3600
Heimilt er prestinum í Breiðabólstaðar- prestakalli að verja árgjaldinu af því, 142 kr. 38 a. hvort árið, til túnasljettunar á staðnum, þó með því skilyrði, að hann sljetti að minsta kosti 5 dagsláttur á þess- um 2 árum.			
2. Endurgreidd skyndilán til embættismanna	600	600	1200
3. Endurgreiddar aðrar fyrirframgreiðslur ...	2000	2000	4000
Samtals ...	4400	4400	8800

6. gr.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Úr ríkissjóði Danmerkur greiðist	60000	60000	120000

II. kafli.

Útgjöld.

7. gr.

Árin 1918 og 1919 veitast til útgjalda upphæðir þær, sem tilgreindar eru í 8.—19. gr.

8. gr.

Greiðslur af lánum landssjóðs teljast 687687 kr. 65 a.

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
I. Vextir:			
1. 4 ⁰ % lán úr ríkissjóði Danmerkur, 500000 kr., tekið 1908 til 15 ára til símalagn- inga	9000,00	7666,67	16666,67
2. 4 ¹ / ₂ % lán tekið 1909 hjá dönskum bönkum, 1500000 kr., til 30 ára, til að kaupa III. flokks bankavaxtabrjef Landsbankans	47934,76	45673,03	93607,79
3. 4 ¹ / ₂ % lán hjá lífsábyrgðarstofnuninni í Kmhöfn, 250000 kr., tekið 1912 til 30 ára, til að kaupa III. flokks banka- vaxtabrjef Landsbankans	9468,75	9093,75	18562,50
4. 4 ¹ / ₂ % lán hjá dönskum bönkum, 500000 kr., tekið 1912 til 15 ára, vegna sjer- stakra útgjalda (Rvíkurhöfn o. fl.) ...	15000,00	13500,00	28500,00
5. Ritsímalánið 1913, 4 ¹ / ₂ % og endurborg- un á 30 árum, tekið hjá mikla norræna ritsímafjelaginu	20826,45	20582,44	41408,89
6. Lán til ritsíma, tekið 20. okt. 1916 til 25 ára, með bankavöxtum hjá Lands- bankanum, að upphæð 100000 kr. ...	5760,00	5520,00	11280,00
Samtals...	107989,96	102035,89	210025,85

II. Afborganir:	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Af láninu frá 1908	33333,33	33333,34	66666,67
2. — — — 1909	50000,00	50000,00	100000,00
3. — — — 1912	8333,34	8333,33	16666,67
4. — — — 1912	33333,33	33333,34	66666,67
5. — — — 1913	9708,89	9952,90	19661,79
6. — — — 1916	4000,00	4000,00	8000,00
Samtals...	138708,89	138952,91	277661,80
III. Framlag til Landsbankans, 5. og 6. greiðsla	100000,00	100000,00	200000,00

9. gr.

Til æðstu stjórnar landsins er veitt:

A.	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Til ráðherra:			
a. Laun 24000 24000			
b. Til risnu 2000 2000	26000	26000	
2. Til utanferða ráðherra	4000	4000	
3. Laun þriggja skrifstofustjóra	10500	10500	
4. Til aðstoðar og skrifstofukostnaðar	30000	30000	
5. Fyrir að gegna landsfjehirðisstörfum, eftir reikningi, alt að... ..	6900	6900	
Þar af 500 kr. persónuleg launaviðbót handa núverandi landsfjehirði.			
6. Fyrir 2 peningaskápa handa landsfjehirði ...	2500		
7. Til umbóta og viðhalds á stjórnarráðshúsinu og ráðherrabústaðnum	2000	2000	
Samtals...	81900	79400	161300
B.			
Hagstofa Íslands:			
1. Laun hagstofustjóra	3500	3500	
2. — aðstoðarmanns	2500	2500	
3. Pappír, prentun og hefting hagskýrslna	3500	3500	
4. Prentun eyðublaða	1000	1000	
5. Húsaleiga, hiti og ljós m. m.... ..	1000	1000	
6. Aðstoðar- og skrifstofukostnaður	2000	2000	
			27000
Samtals...			188300

10. gr.

Til alþingiskostnaðar veitist 120000 kr. Til landsreikninga yfirskoðunar 6000 kr., alls 126000 kr.

11. gr.

Til útgjalda við dómgæsluna og lögreglustjórnina o. fl. er veitt:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
A.			
Dómgæsla og lögreglustjórn.			
1. Laun:			
a. Til dómara og sýslumanna . 67300 67300			
b. — hreppstjóra 8000 8000			
	75300	75300	
2. Ritfje handa bæjarfógetanum í Reykjavík ...	1400	1400	
3. Dýrtíðaruppbót á embættisrekstri nokkurra sýslumanna og bæjarfógeta utan Reykjavíkur	5000	5000	
4. Til hegningarhússins í Reykjavík og viðhaldskostnaður fangelsa	5195	5195	
5. Annar sakamálakostnaður og lögreglumála m. m.	5100	5100	
	91995	91995	183990
B.			
Ýmisleg útgjöld.			
1. Til þess að gefa út stjórnartíðindi:			
a. Þóknun fyrir útgáfu tíðindanna m. fl. 450 450			
b. Til pappírs og prentunar ... 6000 6000			
c. Til kostnaðar við sending með póstum 1200 1200			
	7650	7650	
2. a. Endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef 6000— 6000			
b. Fyrir embættisskeyti ... 10000—10000			
	16000	16000	
3. Brunaábyrgðar- og sófaragjald o. fl. fyrir nokkrar opinberar byggingar	4000	4000	
4. Til embættiseftirlitsferða	2500	2500	
5. Þóknun fyrir aðstoð verkfróðs manns við endurskoðun á skipamælingum	500	500	
6. Til útgjalda við eftirlit úr landi með fiskveiðum útlendinga	10000	13000	
gegn þriðjungs framlagi frá þeim, er óska strandgæslu og njóta hennar.			
7. Til lögregluftirlits um síldveiðitímann ..	1000	1000	
Flyt ...	41650	44650	183990

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	41650	44650	183990
8. Útgjöld til yfirskattanefnda og fyrir húsa- skattsvirðingar	400	400	
9. Kostnaður, við fasteignamat samkv. fast- eignamatslögnum	30000		
10. Útgjöld samkvæmt 77. og 78. gr. fátækra- laga 10. nóv. 1905	12000	12000	
	84050	57050	141100
Samtals ...			325090

12. gr.

Til útgjalda við læknaSKIPUNINA veitist:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun	81200	81200	162400
2. Til skrifstofukostnaðar landlæknis	1000	1000	2000
3. Styrkur til hreppsþúa í Bæjarhreppi og í Árnesshreppi í Strandasýslu til að vitja lækni, til hvors hrepps 300 kr.	600	600	1200
Styrkurinn greiðist hreppsnefndunum, en þegar læknir verður skipaður í Reykjar- fjarðarhjarað, greiðist honum styrkur Ár- nesshrepps, sem persónuleg launaviðbót.			
4. Styrkur til hreppsþúanna í Bolungavíkur- verslunarstað og í Hólshreppi í Norður- Ísafjarðarsýslu, til þess að leita sjer læk- nishjálpar	500	500	1000
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni í Hólshreppi.			
5. Styrkur til Örfæfinga til að leita sjer læk- nishjálpar	300	300	600
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni í Hofshreppi.			
6. Styrkur til hreppsþúa í Kjósarhreppi, til þess að leita sjer læknishjálpar	200	200	400
Styrkurinn greiðist hreppsnefndinni.			
Flyt ...	83800	83800	167600

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	83800	83800	167600
7. Styrkur til Flateyjarhreppsþúa í Þingeyjar- sýslu til að vitja læknið	100	100	200
Styrkurinn greiðist hreppsnefnd Flateyjar- arhrepps.			
Styrkveitingarnar í 3.—6. lið eru enn frem- ur bundnar því skilyrði, að stjórninni sje árlega send skilagrein fyrir því, á hvern hátt styrknum er varið.			
8. a. Styrkur til augnlæknið Andriesar Fjeld- sted í Reykjavík... .. —	1500	1500	3000
b. Styrkur til sama manns til lækninga- ferðar kringum landið á helstu viðkomu- staði strandskipa, með því skilyrði, að hann hafi á hverri hringferð að minsta kosti hálfsmánaðardvöl samtals á tveim hinum fjölmennustu viðkomustaða eftir samráði við stjórnarráðið, eftir reikningi alt að	500	500	1000
9. Styrkur til tannlæknið Vilh. Bernhöft í Reykjavík... ..	1000	1000	2000
10. Styrkur til háls- og neflæknið Ólafs Þor- steinssonar í Reykjavík... ..	1000	1000	2000
Styrkurinn hvort árið til læknaðna An- driesar Fjeldsted, Vilh. Bernhöft og Ólafs Þorsteinssonar er bundinn því skilyrði, að þeir hver um sig segi stúdentunum í lækna- deild háskólans til í sinni sjerfræði og veiti fátæku fólki ókeypis lækniðhjálpi á tiltekn- um stað, ekki sjaldnar en 3 sinnum á mánuði.			
11. Til starfrækslu Röntgensáhalda m. m. ...	1600	1600	3200
12. Til Gunnlaugs Claessens, læknið, til að stofna og starfrækja ljóslækningastofu ...	2000	1000	3000
13. Til Jóns Kristjánssonar, læknið, dýrtiðar- styrkur, til þess að hann geti rekið læknið- ingastofu sína	1500		1500
Flyt...	93000	90500	183500

					1918.	1919.	Alls.
					kr.	kr.	kr.
Flutt...					93000	90500	183500
14.	Holdisveikraspítalinn	...	...	...	61310	60110	121420
Sá kostnaður sundurliðast þannig hvort árið:							
1.	Laun	...	...	6700	6700		
Þar af 300 kr. persónuleg launaviðbót til núverandi spítalalæknis.							
2.	Viðurværi 74m.(100 a.)	27010	27010				
3.	Klæðnaður...	1600	1600				
4.	Meðul og sáraumbúðir	1800	1800				
5.	Eldsneyti	15000	15000				
6.	Ljósmeti	1500	1500				
7.	Húsbúnaður og áhöld	1200	1200				
8.	Viðhald á húsum	2800	1600				
9.	Þvottur og ræsting	900	900				
10.	Greftrunarkostnaður...	200	200				
11.	Skemtanir	500	500				
12.	Skattar o. fl.	1300	1300				
13.	Ýmisl. útgjöld	1200					
kr., að frádregnum							
400 kr. fyrir hey					800	800	
					61310	60110	
15.	Til undirbúnings landsspítalabyggingar	...			1000	1000	2000
16.	Geðveikrahælið á Kleppi	...	...	...	48423	48423	96846
Sá kostnaður sundurliðast þannig hvort árið:							
A.	Laun læknis	...	...	3600			
B. Önnur útgjöld:							
1.	Kaup starfsmanna	...	4500				
2.	Viðurværi 82 manna, 90 a.						
á dag					26937		
3.	Klæðnaður sjúklinga (30 kr.)		2356				
4.	Meðul og umbúðir	...	560				
5.	Ljós og hiti...	...	16000				
6.	Viðhald og áhöld	...	4200				
7.	Þvottur og ræsting	...	1000				
8.	Skemtanir	...	550				
Flyt...					59703	200033	403766
					203733		

					1918.	1919.	Alls
					kr.	kr.	kr.
	Flutt...	59703			203733	200033	403766
9. Skattar m. m. ...	...	800					
10. Óviss útgjöld ...	...	800					
		61303					
Par frá dragast tekjur:							
Meðgjöf með 60 sjúk-							
lingum, 50 a. á dag	10950						
Meðgjöf með 2 sjúkling-							
um, 100 a. á dag...	730						
Tekjur af búinu. ...	1200	12880					
	Mismunur...	48423					
17. Heilsuhælið á Víflsstöðum ...	...	...	...	...	60083,44	58083,44	118166,88
Sá kostnaður sundurliðast þannig:							
A. Laun læknis ...	...	3800					
B. Önnur útgjöld:							
1. Kaup starfsmanna ...	...	9200,94					
2. Viðurværi (97 manns, 150 a.)	53107,50						
3. Lyf og hjúkrunargögn ...	2000						
4. Til aukningar ljóslækninga-							
tækja, fyrra árið. .	...	2000					
5. Ljós og hiti .	...	30000					
6. Þvottur og ræsting ...	...	2200					
7. Viðhald húsa ...	...	1800					
8. Viðhald vjela ...	...	1700					
9. Skattar og vátrygging .	...	1000					
10. Húsbúnaður og áhöld ...	...	2900					
11. Flutningskostnaður ...	...	2300					
12. Óviss útgjöld ...	...	1000					
		113008,44					
Par frá dragast tekjur:							
Meðgjöf með 65 sjúk-							
lingum, 2 kr. á dag	47450						
Meðgjöf með 5 sjúk-							
lingum, 3 kr. á dag	5475	52925					
	Mismunur (fyrra árið)	60083,44					
18. Önnur útgjöld:							
a. Styrkur til sjúkrahúsa og							
sjúkraskýla ...	...	8000	8000				
	Flyt ...	8000	8000		263816,44	258116,44	521932,88

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	8000	8000	263816,44	258116,44	521932,88
Styrkurinn veitist eftir fjölda legudaga, þó eigi meira en 60 aurar fyrir hvern legudag, gegn því, að hjerað það, sem sjúkrahúsið á, leggi fram eins mikið og styrkn-um nemur.						
b.	Til Landakotsspítalans, dýr- tíðarstyrkur, fyrra árið ...	10000				
c.	Styrkur til þess að koma upp sjúkraskýlum á föstum lækn- issetrum, alt að þriðjungi byggarkostnaðar, þó aldrei meira en nemi 3000 kr. á hverja þúsund hjeraðsbúa og með því skilyrði, að stjórnarráðið samþykki teikningu af húsinu, eftir að hafa fengið álit landlæknis, og að sýslufjelag það eða hrepps-fjelag, er sjúkraskýlið heyrir til, taki það að sjer til eignar og rekstrar, síð- ara árið		15000			
d.	Bólusetningarkostnaður ...	1500	1500			
e.	Gjöld samkv. 13. gr. í lög- um 16. nóv. 1907, um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúk- dóma	4000	4000			
f.	Gjöld samkv. 25. gr. í lög- um 6. nóv. 1902, um varnir gegn því, að næmir sjúk- dómar berist til Íslands ...	1000	1000			
g.	Kostnaður við heilbrigðis eftirlit lækna með alþýðu- skólum	1500	1500			
h.	Styrkur til hjeraðslækna til utanferða, í því skyni að afla sjer nýrrar læknis- þekkingar	3000	3000			
Pennan styrk veitir stjórn-						
	Flyt ...	29000	34000	263816,44	258116,44	521932,88

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
Flutt ...	29000 34000	263816,44	258116,44	521932,88
arráðið eftir tillögum landlæknis, og má hann ekki fara fram úr 200 kr. fyrir hverja mánaðardvölerlendis.				
i. Til Guðmundar Thoroddsen, til þess að framast í skurðlækningum erlendis, hvort árið..	... 2000 2000			
j. Til Láru Sigurðardóttur frá Patreksfirði, styrkur til hjúkrunarnáms erlendis, fyrra árið	... 400			
k. Styrkur til sjúkrasamlaga...	4200 4200			
Af þessum styrk greiðist sjúkrasamlagi Hins íslenska prentarafjelags alt að 200 kr. hvort árið. Styrkur þessi má þó ekki fara fram úr þeim styrk, er almenn sjúkrasamlög fá að lögum.				
l. Til sjúkrasjóðs Fellshrepps, eitt skifti, fyrra árið	... 200			
m. Til sjúkra- og slyssjóðs verkamannaí fjelaginu Dagsbrún, eitt skifti, fyrra árið	1000			
n. Styrkur handa sjúklingum með hörundsberkla, sem ekki verður átt við hjer á landi, til að leita sjer lækninga erlendis, alt að	... 3000 3000			
Styrkur til hvers sjúklings nemi að jafnaði ekki meiru en tveim þriðju alls kostnaðar.				
		39800	43200	83000
Samtals...		303616,44	301316,44	604932,88

13. gr.

Til samgöngumála veitist:

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
A.				
Póstmál.				
1. Laun:				
a. Póstmeistara	4000 4000			
b. 1. Póstafgreiðslumanna (5) í Reykjavík	12100 12100			
2. Póstafgreiðslum. utan Reykjavíkur	33100 33100			
c. Brjefhirðingarmanna	9000 9000			
		58200	58200	
2. Póstflutningur		68000	68000	
Af póstflutningafjenu má verja alt að 8000 kr. hvort árið fyrir að flytja alls kon- ar póstsendingar með skipum, sem hafa ekki fast tillag, milli Íslands og annara landa og milli hafna á Íslandi, vát tryggja þær og ann- ast skil á þeim á höfnum, og hagi skipin ferðum sínum eftir fastri fyrirfram auglýstri ferðaáætlun.				
3. Annar kostnaður:				
a. Skrifstofukostnaður póst- meistara eftir reikningi, alt að	7000 7000			
b. Skriffföng m. m.... ..	7000 1000			
c. Skrifstofukostnaður og að- stoð póstafrgreiðslumanna á stærri póstafrgreiðslum utan Reykjavíkur, alt að	6000 6000			
d. Húsaleiga á stærri póstafr- greiðslum utan Reykjavíkur	5600 5600			
e. Önnur gjöld	15000 15000			
		34600	34600	
		160800	160800	
				321600
Flyt				321600

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						321600
B. Vegabætur.						
I Stjórn og undirbúningur vegagerða:						
1. Vegamálastjóri:						
a. Laun	4000	4000				
b. Ferðakostnaður og fæðispeningar eftir reikningi, alt að	1000	1000				
2. Til verkfróðra aðstoðarmanna og mælinga, alt að	4000	4000				
Vegamálastjóri og aðstoðarmenn hafi einnig á hendi undirbúning og framkvæmd vatnsvirkja, eftir nánari ákvæðum stjórnarráðsins og eftir tillögum Búnaðarfélags Íslands, þegar um ræktunarvatnsvirkjafyrirtæki er að ræða.						
3. Skrifstofukostnaður	2000	2000				
4. Til eftirlits með vegaviðhaldi	200	200		11200	11200	
II. Flutningabrautir:						
1. Húnvetningabraut	10000	10000				
2. Skagfirðingabraut		10000				
3. Grímsnessbraut... ..	10000	10000				
4. Suðurlandsbraut.	8000	10000				
5. Til þess að gera stein- og járnbrýr, í stað trjebúra, á áður afhentum flutningabrautum, $\frac{2}{3}$ kostnaðar ...	1200	2500				
6. Viðhald flutningabrauta ...	25000	15000		54200	57500	
III. Þjóðvegir:						
1. Stykkishólmsvegur	10000	10000				
2. Frá Gljúfurá upp Norðarárdal	10000	10000				
3. Langadalsvegur í Húnavatnssýslu	10000					
Flyt ...	30000	20000		65400	68700	321600

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	30000	20000	65400	68700	321600
4.	Brú á Eyjafjarðará ...	35000	50000			
5.	Brú á Jökulsá á Sólheimasandi, fyrri veiting ...		25000			
6.	Brú á Djúpa í Ljósavatns-skarði (endurveiting). ...	3000				
7.	Brú á Bleikdalsá (endurveiting). ...	3900				
8.	Hróarstunguvegur ...	10000	10000			
9.	Krossárdalsvegur ...	3000	3000			
10.	Til vegagerðar frá Ljá til Búðardals ...	5000				
11.	Áðrar vegabætur og viðhald ...	20000	20000	109900	128000	
Af fje þessu má verja nokkurri upphæð til þess að gera færan vetrarveg yfir Almannaskarð. Skal það gert eftir rannsókn vegamálastjóra og tillögum hans.						
IV.	Fjallvegir...			6000	6000	
Par af heimilast stjórninni að veita annað árið 600 kr. til að gera steinbrýr á Dynjandaár í Auðkúluhreppi í Vestur-Ísafjarðarsýslu, gegn því, sem á vantar, annarsstaðar frá.						
V.	Til áhalda. ..			2000	2000	
VI.	Tillög til akfærra sýsluvega, alt að ...			25000	25000	
gegn að minsta kosti jafnmiklu tillagi annarsstaðar frá og öðrum þeim skilyrðum, sem sett eru í reglugerð nr. 3, 3. janúar 1916.						
VII.	Til brúar á Austur-Hjeraðsvötnin, gegn 10000 kr. úr sýslusjóði (endurveiting) ...			10000		
VIII.	Til steinsteypubrúar á Hamarsá á Vatnsnesi, 1/4 kostnaðar (endurveiting), alt að..				1200	
IX.	Til dragferjuhalds á Hjeraðsvötnum ...			300	300	
X.	Til dragferjuhalds á Lagarfljóti... ..			300	300	
	Flyt ...			218900	231500	321600

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	218900	231500	321600
XI. Til dragferju á Skjálfandafljóti hjá Bergsstaðaei, gegn því, er til vantar, annarsstaðar frá (endurveiting)		1000	
Landstjórninni heimilast að færa fjárveitingar fyrra ársins til brúargerðar á síðara árið, og sömuleiðis að fresta algerlega brúargerðum á fjárhagstímabilinu, ef örðugleikar verða á að fá efni og vinnu, vegna dýrleika. En verja má þá fjenu til landsjóðsvegagerða, eftir því sem ástæður leyfa, eða annara þjóðnýtra fyrirtækja, er stjórnin kynni að ráðast í, til atvinnubóta.			
Svo má landsstjórnin verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.			
	218900	232500	451400
C.			
I. Til Eimskipafjelags Íslands	40000	40000	
II. Til bátaferða á flóum, fjörðum og vötnum :			
1. Til ferða á Faxaflóa, alt að 18000 18000			
2. Til ferða á Breiðafirði, alt að 18000 18000			
3. Til ferða um Ísafjarðardjúp, alt að 7500 10000			
4. Til ferða á Húnaflóa, alt að 20000 20000			
5. Til Langanessbáts (milli Sauðárkróks og Seyðisfjarðar), alt að 18000 18000			
6. Til Austfjarðabáts (milli Seyðisfjarðar og Hornafjarðar), alt að 18000 18000			
Flyt .. 99500 102000	40000	40000	773000

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	99500	102000	40000	40000	773000
7.	Til Skafthellingabáts (Suðurlandsbáts), alt að ...	18000	18000			
8.	Til vjelbátsferða við Rangársand, alt að...	1800	1800			
9.	Til vjelbátsferða milli Patreksfjarðar og Rauðasands, alt að ...	800	800			
10.	Til Lagarfljótsbáts, alt að	800	800			
11.	Til vjelbátsferða við Hvalfjörð, alt að ...	400	400			
12.	Til vjelbátsferða á Hvítá í Borgarfirði, alt að ...	300	300			
				121600	124100	
Styrkir þessir veitast með þeim skilyrðum:						
1.	Að hlutaðeigandi hjeraðsstjórn sendi stjórnarráðinu, eigi síðar en 6 vikum áður en ferðirnar hefjast, skjöl þau, er hjer greinir:					
	a. Vottorð skipaskoðunarmanna um að bátarnir sjeu traustir, vel útbúnir og hentugir til ferðanna.					
	b. Uppkast að ferðaáætlun bátsins eða bátanna.					
	c. Uppkast að gjaldskrá fyrir fólksflutning og vöruflutning.					
	d. Áætlun um tekjur og gjöld bátsins eða bátanna.					
2.	Að stjórnarráðið samþykki skjöl þau, sem nefnd eru undir tölul. 1. a.—d., án breytinga eða með breytingum, sem hlutaðeigandi hjeraðsstjórn síðar fellst á.					
3.	Að landssjóðsstyrkurinn nemi ekki meiru fyrir hvern einstakan bát en hálfum rekstrar-kostnaði bátsins, samkvæmt reikningi, er stjórnarráðið samþykki fyrir hvert einstakt útgerðartímabil.					
	Flyt ...			161600	164100	773000

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	161600	164100	773000
4. Að útgerðarmenn bátanna sjái um að reikningsfærslan verði samkvæmt fyrirmælum stjórnarráðsins, og að eyðublöð, sem það lætur í tje, verði rjett útfyllt.			
5. Að útgerðarmenn sendi stjórnarráðinu reikninga bátanna áður en síðasti fjórði hluti styrksins útborgast.			
6. Að þeir bátar undir lið C. II., sem hafa fasta ferðaáætlun og halda eiga dagbók, sendi stjórnarráðinu í lok hvers mánaðar, á meðan bátarnir ganga eftir ferðaáætluninni, staðfestan útdrátt úr dagbók sinni, er sýni, hvar strandferðabátur er staddur á hverjum degi og tíma.			
	161600	164100	325700
D.			
Hraðskeyta- og talsímasamband.			
I. Ritsímafjelagið mikla norræna, umsamið árgjald (til 1925)	35000	35000	
II. Til viðauka símakerfa, smærri efniskaupa o. fl.	7500	10000	
III. Til lagningar nýrra lína samkv. 4. gr., sbr. 7. gr., laga nr. 35, 20 okt. 1913 enda sje gætt skilyrða laganna um fjárfamlög hjeraðanna. Stjórninni er heimilt að fresta framkvæmd á verkum þessum, að nokkru eða öllu leyti, og verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur og örðugleikar verða á að ná efni vegna dýrleika.	25500	45000	
IV. Til starfrækslu landsímanna m. m.			
1. a. Laun landsímastjóra...	3500	3500	
b. Persónuleg launaviðbót	1500	1500	
2. Laun símaverkfræðings...	3200	3200	
3. Aðstoð og annarkostnaður	4000	4000	
4. Ritsímastöðin í Reykjavík	30200	30400	
Flyt ...	42400	42600	
	68000	90000	1098700

			1918.	1919.	Alls.
			kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	42400 42600	68000	90000	1098700
5.	Þráðlausa stöðin við Reykjavík... ..	8400 8800			
6.	Ábalda- og efnisvörður ...	1800 1800			
7.	Ritsímastöðin á Akureyri, ásamt bæjarsímakerfinu .	18520 11720			
8.	Ritsímastöðin á Seyðisfirði, ásamt bæjarsímakerfinu .	14230 14230			
9.	Ritsímastöðin á Ísafirði, ásamt bæjarsímakerfinu...	8160 8160			
10.	Símastöðin á Borðeyri ...	5040 5040			
11.	Símastöðin í Hafnarfirði, alt að	2000 2000			
12.	Símastöðin í Vestmannaeyjum, alt að	2800 2800			
13.	Útgjöld við eftirlitsstöðvar og aðrar talsímastöðvar .	12000 12000			
	Par í ritsímajónusta á Siglufirði.		115350	109150	
V.	Eyðublöð, prentkostnaður, ritföng m. m.		15000	15000	
VI.	Viðbót og viðhald stöðvanna		3000	3000	
VII.	Kostnaður við ferðalög starfrækslunnar vegna, eftir reikningi, alt að.		3500	3500	
VIII.	Viðhald landsímanna		25000	25000	
IX.	Tillag til alþjóðaskrifstofunnar í Bern ...		550	550	
X.	Til loftskýtastöðvar í Flatey vestur,... ..			30000	
	gegn því að hjeradið taki þátt í kostnaðinum, eftir því sem stjórnin ákveður.				
	Stjórninni er heimilt að fresta framkvæmd á verki þessu og verja fjárhæðinni til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.				
			230400	276200	
					506600
E.					
Vitamál.					
I.	Stjórn og undirbúningur vitamála:				
a.	Laun vitamálastjóra... ..	4000 4000			
	Hann sje umsjónarmaður vitanna og einnig ókeypis til verkfræðilegrar aðstoðar				
	Flyt ...	4000 4000			1605300

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	4000	4000			1605300
	landsstjórn, hjeraðsstjórn- um og bæjarstjórnnum, eftir ákvæðum landsstjórnar.					
b.	Til verkfróðs aðstoðar- manns... ..	2500	2500			
	Par af persónuleg launa- viðbót 500 kr. hvort árið, gegn því að hann sje jafn- framt skyldur að gefa ein- stökum mönnum ókeypis leiðbeiningar um rafmagns- veitu til heimanota.					
c.	Til skrifstofuhalds, eftir reikningi, alt að	1000	1000			
d.	Ferðakostnaður og fæðis- peningar, eftir reikningi, alt að	1500	1500			
				9000	9000	
II.	Laun vitavarda			9850	10100	
III.	Rekstrarkostnaður vitanna			16700	17400	
IV.	Bygging nýrra vita o. fl.:					
a.	Akranessviti	11000				
b.	Galtarviti	4000				
c.	Stokksnessviti		19500			
d.	Gerðatångaviti		6000			
				15000	25500	
	Stjórninni er heimilt að fresta fram- kvæmdum á verkum þessum, að nokkru eða öllu leyti, og verja fjárhæðunum til annara útgjalda landssjóðs, ef brýn nauðsyn krefur.					
V.	Sjómerki			2000	2000	
VI.	Ymislegt			2000	2000	
				54550	66000	
						120550
	Samtals ...					1725850

14. gr.

Til kirkju- og kenslumála er ætlað:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
A.			
Andlega stjettin.			
a. 1. Laun biskups... .. 5000 5000			
2. Skrifstofukostnaður.. ... 1000 1000	6000	6000	
b. Önnur útgjöld:			
1. Til prestakalla samkvæmt lögum 27. febr. 1880, 1. gr. 1006,41 1006,41			
2. Til bráðabirgðauppbóta brauðum.. 4000 3500			
3. Viðbót við eftirlaun þau, er fátækir uppgjafaprestar og prestsekkjur njóta samkvæmt lögum 5000 5000			
4. Framlag til prestlauna-sjóðs. 28000 28000			
5. Til húsabóta á prests-setrinu Bergstöðum ... 1500	45506,41	43506,41	
Við ábúendaskifti sje skilað húsi, sem sje 1500 kr. virði, auk andvirðis hinnar gömlu baðstofu með álagi.			89012,82
B.			
Kenslumál.			
I. Til háskólans:			
a. Laun 41000 41000	41000	41000	
b. Til prófessors Einars Arnórssonar, við- aukalaun 2600 2600	2600	2600	
c. Aukakensla:			
1. Til kenslu í líffæra- meinfraði og sótt- kveikjufræði 2800 2800			
2. Til hjeraðslæknisins í Reykjavík 800 800			
3. Til kennarans í efna- fræði 600 600			
4. Til kennarans í laga- legri læknisfræði ... 300 300			
5. Til kennara í gotnesku og engilsaxnesku ... 1000 1000			
Flyt ... 5500 5500	43600	43600	89012,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt...	5500	5500	43600	43600	89012,82
6.	Til dr. Alexanders Jóhannessonar, til að halda fyrirlestra í þýskum fræðum	1000	1000			
7.	Þóknun til kennara í dönsku.	1000	1000	7500	7500	
d.	Til utanfararstyrks handa kennurum...			1200	1200	
e.	Styrktarfe:					
1.	Námsstyrkur	9000	9000			
2.	Húsaleigustyrkur	4000	4000			
3.	Utanfararstyrkur til læknaefna	300	300	13300	13300	
Húsaleigustyrk og námsstyrk við háskólann má að eins veita efnilegum, reglusömum og efnalitlum nemendum, 100 kr. mest um árið í húsaleigustyrk og 320 kr. mest í námsstyrk. Húsaleigustyrk má venjulega að eins veita utanbæjarnemendum.						
f.	Til bókakaupa m. m.:					
1.	Bókakaup	2000	2000			
2.	Til bókakaupa handa heimspékideild	1000				
3.	Tilkensluáhalda handa læknadeild	800	800			
4.	Umbúðir m. m. við ókeypis klinik	200	200	4000	3000	
g.	Til útgáfu kenslubóka, alt að			2500	2500	
Eftir ákvæði háskólaráðsins má verja nokkru af fjenu til útgáfu fjölritaðra kenslubóka.						
	Flýtt ...			72100	71100	89012,82

			1918.	1919.	Alls.
			kr.	kr.	kr.
	Flutt ...		72100	71100	89012,82
h.	Til að undirbúa efnisskrá um íslensk lög að fornu og nýju		500	500	
i.	Til starfrækslu rannsóknarstofu fyrir líffærameinfræði og gerlafræði		1200	1200	
j.	Eldiviður, ljós og ræsting		1300	1300	
k.	Önnur gjöld:				
1.	Laun ritara... ..	800 800			
2.	Laun dyravarðar, gæsla hitunarvjelar m. m. ...	1600 1600			
3.	Ýmisleg útgjöld	1500 1500	3900	3900	
			79000	78000	157000
II.	Mentaskólinn almenni:				
a.	Laun		22000	22000	
b.	Aðstoðarfe:				
	Handa fimleikakennara... ..	1200 1200			
	Par af launabót Ólafs Rósenkranz 500 kr.				
	Til dyravarðar	1000 1000			
	Til söngkennara	600 600	2800	2800	
c.	Önnur útgjöld:				
1.	Til bókasafns skólans..	400 400			
2.	Til eldiviðar, ljósa og vatns	2500 2500			
3.	Til skólahússins utan og innan	1750 1750			
4.	Til tveggja fastra aukakennara	4000 4000			
5.	Til tímakenslu og til prófdómenda, alt að..	6000 6000			
6.	Húsaleigustyrkur handa 36 lærisveinum, 20 kr. handa hverjum	720 720			
7.	Námsstyrkur	2000 2000			
8.	Læknisþóknun	200 200			
9.	Ýmisleg útgjöld... ..	1200 1500			
10.	Til vísindalegra áhalda við kensluna	300 300			
	Flyt 19070 19370		24800	24800	246012,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ... 19070 19370				24800	24800	246012,82
11. Til þess að gefa út kenslubækur handa mentaskólanum, alt að 45 kr. fyrir örkina ...	1000	1000				
12. Til áhalda við fimleikakenslu	100	100				
13. Til verðlaunabóka ...	100	100		20270	20570	
Húsaleigustyrk og námsstyrk má að eins veita efnilegum, reglusömum og efnalitlum nemendum. Húsaleigustyrkur sje venjulega að eins veittur utanbæjarmönnum, og að námsstyrk gangi utanbæjarmenn fyrir innanbæjarmönnum að öðru jöfnu. Finni stjórnin, í samráði við kennara skólans, aðra leið til þess að afla skólanum fjár í þessu skyni, t. d. með skólagjöldum, má þessi styrkur lækka að því skapi.				45070	45370	90440
III. Gagnfræðaskólinn á Akureyri:				9600	9600	
a. Laun ...						
Af þessari upphæð eru persónulegar launaviðbætur til núverandi 1. kennara 400 kr., 2. kennara 200 kr. og 3. kennara 400 kr.						
b. Önnur útgjöld:						
1. Til aukakennara þriggja	2400	2400				
2. Tímakensla...	1800	1800				
3. Til bóka- og kenslu-áhalda..	800	800				
4. Til Þorkels Þorkels-sonar, styrkur til útgáfu kenslu bókar hans í stærðfræði, fyrra árið	300					
5. Til eldiviðar og ljósa ...	1600	1600				
6. Námsstyrkur..	800	800				
Utanbæjarnemendur gangi að styrk fyrir innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.						
Flyt	7700	7700		9600	9600	336452,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	7700	7700	9600	9600	336452,82
	7. Til dyravörslu. ...	600	600			
	8. Til skólahússins ut- an og innan ...	2000	2000			
	9. Til ýmislegra útgjalda	1000	1000	11300	11000	
				20900	20600	41500
IV. Kennaraskólinn:						
	a. Laun ...	7000	7000			
	Par af persónuleg launa- viðbót handa 1. og 2. kennara, 200 kr. til hvors.					
	b. Önnur útgjöld:					
	1. Tímakensla ...	1500	1500			
	2. Til aukakennara...	1400	1400			
	Par af 400 kr. per- sónuleg launaviðbót handa núverandi auka- kennara.					
	3. Eldiviður og ljós .	1800	1800			
	4. Bókakaup og áhöld	300	300			
	5. Námsstyrkur..	2000	2000			
	Utanbæjarnemendur gangi að styrk fyrir innanbæjarnemendum, að öðru jöfnu.					
	6. Til viðhalds...	300	300			
	7. Ýmisleg útgjöld	1300	1300	15600	15600	31200
V. Stýrimannaskólinn:						
	a. Laun ...			4400	4400	
	b. Önnur útgjöld:					
	1. Til tímakenslu ...	2400	2400			
	2. Til áhaldakaupa o. fl.	300	300			
	3. Til eldiviðar og ljósa ..	900	900			
	4. Ýmisleg útgjöld	1400	1400	5000	5000	
				9400	9400	18800
	Flyt ...					427952,82

		1918	1919	Alls
		kr.	kr.	kr.
Flutt ...				427952,82
VI. Til vjelstjóráskólans:				
a. Laun... ..	2400 2400			
b. Til tímakenslu... ..	1500 1500			
c. Húsnæði m. m.. ..	1000 1000			
d. Ýms kostnaður. ..	500 500			
		5400	5400	10800
VII. Til bændakenslu:				
1. Til bændaskólans á Hólum:				
a. Laun	2700 2700			
b. Til aðstoðarkennara ...	1000 1000			
c. Til smíða- og dráttlist- arkenslu.. ..	800 800			
d. Önnur útgjöld:				
1. Til verklegs náms, alt að	1400 1400			
2. Til kensluáhalda... ..	500 500			
3. Til eldiviðar og ljósa	1500 1500			
4. Kaup á stórgripa- vog..... ..	... 400			
5. Ýmisleg útgjöld ...	1000 1000			
		8900	9300	
2. Til bændaskólans á Hvanneyri:				
a. Laun	2700 2700			
b. Til aðstoðarkenslu ...	1000 1000			
c. Til smíða og leikfimi- kenslu	800 800			
d. Önnur gjöld:				
1. Til verklegs náms, alt að.. ..	1400 1400			
2. Til kensluáhalda ...	500 500			
3. Til eldiviðar og ljósa	1500 1500			
4. Ýmisleg útgjöld ...	1000 1000			
		8900	8900	
Flyt ...		17800	18200	438752,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	17800	18200	438752,82
Styrkurinn til verklegs náms við hændaskólana á Hólum og Hvanneyri veitist nemendum, sem stunda verknám, samkvæmt samningi, eigi skemur en 6 vikur á ári og skila skólanum dagbókum um vinnubrögðin yfir náms-tímann, og nemi styrkurinn aldrei hærri upphæð á hvern nemanda en 9 kr. fyrir hverja viku námstímans. Styrkinn má að eins greiða eftir á, samkvæmt skýrslu um námið, og sje í henni getið, hve háan vikustyrk hver nemandi skal fá.			
3. Til skólahalds á Eiðum..	3000		
VIII. Til iðnfræðslu:	20800	18200	39000
a. Til Iðnaðarmannafjelagsins í Reykjavík, til þess að reka iðnskóla í Reykjavík, undir yfirumsjón landsstjórnarinnar ... 5000 5000			
b. Til Iðnaðarmannafjelagsins á Akureyri, til kvöldskólahalds... .. 1000 1000			
c. Til Iðnaðarmannafjelagsins á Ísafirði, til kvöldskólahalds... .. 1000 1000			
d. Til Iðnaðarmannafjelagsins á Seyðisfirði, til kvöldskólahalds... .. 600 600			
	7600	7600	15200
Styrkurinn til þessara 4 skóla má þó ekki fara yfir $\frac{4}{5}$ rekstrarkostnaðar. Styrkveitingar í liðunum b.—d. eru því skilyrði bundnar, að nemendurnir sjeu iðnnemar.			
IX. Til verslunarskóla:			
Til Kaupmannafjelagsins og Verslunarmannafjelagsins í Reykjavík, til þess að halda uppi skóla fyrir verslunarmenn, undir yfirumsjón landsstjórnarinnar, þó ekki yfir $\frac{3}{4}$ kostnaðar	6000	6000	12000
Flyt ...			504952,82

				1918.	1919.	Alls.
				kr.	kr.	kr.
Flutt ...						504952,82
X. Til húsmæðrafræðslu:						
Til kvenfjelagsins Ósk á Ísafirði, til matreiðsluskólahalds, gegn að minsta kosti 600 kr. framlagi annarsstaðar að. ...				1800	1800	3600
XI. Yfirsetukvennaskólinn:						
1. Laun forstöðumanns ...	1000	1000				
2. Til verklegrar kenslu:						
a. Laun þriggja yfirsetukvenna í Reykjavík...				600	600	
b. Annar kostnaður, alt að				400	400	
3. Styrkur til námskvenna .	2000	2000				
4. Húsaleiga, hiti, ljós og ræsting	300	300		4300	4300	8600
XII. Til kvennaskóla:						
1. a. Til kvennaskólans í Reykjavík, gegn að minsta kosti 1800 kr. framlögum annarsstaðar að en úr landsjóði				9000	9500	
b. Til sama skóla, 40 kr. fyrir hverja námsmey, sem er alt árið, alt að				2000	2000	
c. Námsstyrkur til sveitastúlkna við sama skóla				600	600	
2. a. Til kvennaskólans á Blönduósi, gegn að minsta kosti 1000 kr. framlögum annarsstaðar að en úr landssjóði				5000	5000	
b. Til sama skóla, 40 kr. fyrir hverja námsmey, sem er alt árið, alt að				1400	1400	
Skólar þessir standi undir yfirumsjón landsstjórnarinnar.				18000	18500	36500
Flyt ...						553652,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...			553652,82
XIII. Til almennrar barnafræðslu:			
1. Til barnaskóla, þar af til barnaskóla í kaupstöðum 10000 kr.	30000	30000	
Styrkur þessi veitist með því skilyrði, að skólarnir njóti, til móts við styrkinn úr landssjóði, jafnmikils styrks úr bæjarsjóði, hreppssjóði eða fræðslusjóði.			
2. Til farskóla, alt að 200 kr. til hvers, og til eftirlits með heimafræðslu, alt að 100 kr. til hvers hrepps	20000	20000	
Styrkur þessi veitist gegn því, að skólarnir fái úr sveitarsjóði eða fræðslusjóði að minsta kosti jafnmikið landsjóðsstyrknum.			
3. Til að reisa barnaskóla í Vestmannaeyjum, alt að þriðjungi kostnaðar, með því skilyrði, að stjórnarráðið samþykki uppdrátt af húsinu	25000		
4. Tillag til styrktarsjóðs handa barnakennurum... ..	2500	2500	
5. Til prófdómara við barnapróf	4200	4200	
6. Til framhaldskenslu handa kennurum..	1500	1500	
7. Utanfararstyrkur handa barna- og unglingakennurum... ..	1600	1600	
Styrkurinn veitist með því skilyrði, að styrkþegi gefi út prentaða skýrslu um ferð sína, 1 örk minst, og sendi hana ókeypis öllum starfandi barna- og unglingakennurum á landinu.			
8. a. Laun umsjónarmanns fræðslumálanna	3600	3600	
Þar af persónuleg launaviðbót til núverandi fræðslumálastjóra 600 kr.			
b. Til eftirlitsferða, eftir reikningi, alt að	600	600	
	89000	64000	153000
Flyt ...			706652,82

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...			706652,82
XIV. a. Til unglingaskóla (lýðskóla) utan Reykjavíkur, Akureyrar og Hafnarfjarðar ...	15000	15000	
Styrkur þessi veitist með því skilyrði, að skólarnir fullnægi reglum þeim, er stjórnarráðið setur sem skilyrði fyrir styrkveitingu úr landssjóði til þeirra, og að þeir njóti styrks annarsstaðar að, er ekki sje minni en helmingur landssjóðsstyrksins. Af upphæðinni skal þó veita skólunum á Hvitárbakka, Núpi (í Dýraf.), Hvamms-tanga, Ísafirði og Seyðisfirði 1500 kr. hverjum á ári, ef þeir fullnægja áskildum skilyrðum. Auk þess má veita Hvitárbakkaskóla og Núpsskóla 30 kr. fyrir hvern nemanda, sem er allan kenslu-tímann, þó ekki yfir 600 kr. þeim fyr-nefnda og ekki yfir 400 kr. þeim síðar-nefnda.			
b. Til gagnfræða- og alþýðuskólans í Flensborg	8500	8500	
c. Til Hólmsfríðar Árnadóttur, til kvöld-skólahalds í Reykjavík	500	500	
	24000	24000	48000
XV. Styrkur til þess að semja og gefa út alþýðukenslubækur	800	800	1600
XVI. Til kenslu heyrnar- og málleysingja m.m.	7000	7000	14000
Þar af til forstöðukonunnar 200 kr. hvort árið til hita og ljósa.			
Stjórnin annast um, að aðstandendur nemendanna eða nemendurnir sjálfir greiði kenslukostnað, ef efni þeirra leyfa, samkv. tilsk. 26. febr. 1872, 2. gr.			
XVII. Til kenslu blindra barna, sem send eru utan til náms, gegn jafnmiklu framlagi annarsstaðar frá	1000	1000	2000
XVIII. Til sundkenslu og leikfimi:			
a. Til sundkenslu í Reykjavík	300	300	
Styrkur þessi er bundinn því skilyrði, að kensla þessi fari fram að			
Flyt ...	300	300	772252,82

	1918	1919	Alls
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	300	300	772252,82
minsta kosti 2 mánuði að vorinu og 1 mánuð að haustinu, og að lærisveinar mentaskólans, kennaraskólans og stýrimannaskólans njóti kenslunnar ókeypis.			
b. Laun Páls Erlingssonar fyrir sundkenslu þá, sem getur í a., og til Erlings Pálssonar fyrir að kenna öðrum sundkennurum björgunarsund	1200	1200	
c. Til sundkenslu o. fl. annarsstaðar ...	1500	1500	
Styrkurinn veitist bæjarstjórnnum og sýslunefndum með því skilyrði, að annarsstaðar frá sje lagt til sundkenslunnar eigi minna en landssjóðsstyrknum nemur.			
d. Styrkur til Ingibjargar Guðbrandsdóttur leikfímikennara, til að veita ókeypis tilsögn, munnlega og verklega, utanbæjarstúlkum, svo að þær verði færar um að kenna leikfími	450	450	
e. Til Björns Jakobssonar, fimleikakennara, til að veita ókeypis tilsögn, munnlega og verklega, utanbæjarpiltum, svo að þeir verði færir um að kenna leikfími	450	450	
	3900	3900	7800
XIX. Styrkur til Stefáns Eiríkssonar, til þess að halda uppi kenslu í trjeskurði í Rvík	1000	1000	2000
Samtals ...			782052,82

15. gr.

Til vísinda, bókmenta og lista veitist:

			1918.	1919.	Alls.
			kr.	kr.	kr.
1.	Landsbókasafnið:				
a.	Laun landsbókavarðar ...	3000 3000			
b.	— 1. bókavarðar ...	2000 2000			
c.	— 2. — ...	1200 1200			
	Par af 200 kr. persónuleg launaviðbót til núverandi 2. bókavarðar.				
d.	Laun skrásetjara handritasafns landsbókasafnsins og spjaldskrár ...	2400 2400			
e.	Til aðstoðar á lestrarsal í 7 mánuði ...	1000 1000			
f.	Til að kaupa bækur og handrit og til bókbands...	11300 11300			
	Par af 1000 kr. hvort árið sem 1. og 2. greiðsla af andvirði söngfræðasafns Jónasar heit. Jónssonar háskóladyravarðar.				
g.	Til þess að gefa út handritaskrá safnsins ...	1200			
h.	Fyrir afskriftir (eftir reikningi) ...	1000 1000			
i.	Til að prenta ritaukaskrá	280 280			
j.	Brunaábyrgðargjald fyrir safnið ..	360 360			
k.	Húsaleiga 1918 og 1919...	180 180			
l.	Ymisleg gjöld ...	400 400			
m.	Til þess að semja og gefa út minningarrit safnsins ..	2500			
			26820	23120	
2.	Þjóðskjalasafnið:				
a.	Laun yfirskjalavarðar ...	3000 3000			
b.	Laun aðstoðarskjalavarðar	1400 1400			
c.	Til að binda inn og búa um skjöl og til að útvega og afrita merk skjöl og bækur handa safninu ...	1600 1600			
d.	Til að gefa út skrá yfir skjalasafnið o. fl. ...	250 250			
e.	Til að láta afskrifa og ljósmynda skjöl, er snerta Ísland, í Ríkisskjalasafni Dana og öðrum útlendum skjalasöfnum ...	1500 1500			
			7750	7750	
	Flyt ...		34570	30870	

		1918.	1919.	Alls.
		kr.	kr.	kr.
	Flutt ...	34570	30870	
3. Þjóðmenjasafnið:				
a. 1. Laun þjóðmenjavarðar (fornmenjavarðar). ...	1800 1800			
2. Persónuleg launaviðbót til núverandi þjóðmenjavarðar ...	600 600			
b. Til aðstoðar, eftirreikningi, alt að ...	1500 1500			
c. Til að útvega forngripi og til áhalda og aðgerðar, alt að. ...	1700 1700			
d. Til að kaupa íslensk listaverk ..	3000 3000			
e. Til að semja skýrslur um safnið frá 1876..	300 300			
f. Til rannsókna og undirbúnings á skrásetning fornmenja, alt að ...	1000 1000			
g. Til þjóðmenjavarðar, til að fara utan í þarfir íslenskrar þjóðmenjafræði, alt að	3000 ...	12900	9900	
Þjóðmenjasafnið sje opið frá 15. júní til 15. september 2 stundir á dag, en annan tíma árs 6 stundir á viku, eftir nánari fyrirmælum stjórnarráðsins.				
4. Náttúrufræðifjelagið. ...	1300	1300		
Þar af til umsjónar við náttúrugripasafnið 600 kr. á ári.				
Styrkurinn veitist með því skilyrði, að safnið sje til sýnis almenningi á ákveðnum tíma, ekki sjaldnar en einu sinni á viku.				
5. Landsbókasafnshúsið:				
a. Til eldiviðar, ljósa o. fl. ...	3600 3600			
b. Til dyravarðar ...	1400 1400			
c. Til viðhalds og áhalda ...	1000 1000	6000	6000	
6. Til kaupstaðabókasafna, gegn eigi minna tillagi úr bæjarsjóði og sýslusjóði ...	2000	3000		
	Flyt ...	56770	51070	

	1918.	1919.	Alls
	kr.	kr.	
Flutt ...	56770	51070	
7. Til sýslubókasafna og lestrarsala í kaup- túnum, gegn eigi minna tillagi úr sýslusjóði eða sveitarsjóði... ..	1500	1500	
8. Til Hins íslenska bókmentafjelags	2000	2000	
9. Til Þjóðvinafjelagsins	750	750	
10. Til Fornleifafjelagsins	400	400	
Styrkurinn greiðist því að eins, að Árbók komi út hvort árið.			
11. Til Sögufjelagsins, til að gefa út heimildar- rit að sögu Íslands, 50 kr. fyrir hverja örk, alt að... ..	750	750	
12. Til að vinna að textaútgáfu á íslensku forn- brjefasafni... ..	800	800	
Styrkurinn er bundinn því skilyrði, að samskonar registur og við fyrsta bindi sje gefið út við hvert bindi af safninu.			
13. Til þess að gefa út hinar fornu Alþingis- bækur frá 1570—1800 og vinna að útgáfu þeirra... ..	1000	1000	
14. Til þess að gefa út landsyfirdóma frá 1800 —1873.. ..	500	500	
15. Til að gefa út dómasafn landsyfirrjettarins, alt að 30 kr. fyrir hverja örk	300	300	
16. Til Einars Gunnarssonar, bókaútgefanda, til þess að ljúka við útgáfu safnsins »Lög Ís- lands, öll þau, er nú gilda«... ..	1500	1500	
Fyrri helmingur styrksins greiðist, er hálfnuð er útgáfan; það, sem eftir er, þegar bókin er öll út komin.			
17. Til þýðingar íslenskra skáldrita á tungur Norðurlanda	1000	1000	
18. Til Fræðafjelagsins, til að gefa út jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns	600	600	
19. Til Bernarsambandsins, til þess að vernda rjett íslenskra rithöfunda	600	600	
20. Til Leikfjelags Reykjavíkur, gegn minst 500 kr. framlagi úr bæjarsjóði Rvíkur, alt að... ..	2000	2000	
Flutt ...	70470	64770	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...	70470	64770	
21. a. Styrkur til skálda og listamanna	12000	14000	
Styrk þennan skal veita eftir tillögum þriggja manna nefndar, er kjörin sje, einn af háskólaráðinu, einn af stjórn Bókmentafjelagsins, og einn af Stúdentafjelaginu í Reykjavík.			
b. Til Bjarna Jónssonar frá Vogu, til að þýða Goethes Faust	1200	1200	
c. Til Gunnlaugs P. Blöndal, til teikni- og pentlistarnáms	1200		
d. Til Sigurðar Þórðarsonar frá Söndum, til tónfræðináms í Þýskalandi	2000		
e. Til þess að flytja listaverk Einars Jónssonar frá Galtafelli heim til Íslands og geyma þau þar (endurfjárveiting)	4000		
f. Til húss yfir listasafn Einars Jónssonar..	40000		
Stjórninni er heimilt að fresta þessari fjárveitingu meðan stríðið stendur yfir og efni og vinna verða ekki að mun ódýrari.			
22. Til Sigfúsar Einarssonar, organista við dómkirkjuna, að því tilskildu, að hann haldi uppi kenslu í organslætti og sönglist í Reykjavík, og vinni að eflingu og útbreiðslu söngþekkingar hjer á landi	1100	1100	
23. Til Magnúsar Einarssonar, til að halda uppi söngkenslu á Akureyri	300	300	
24. Til að semja og búa undir prentun íslenska orðabók með íslenskum þýðingum	6000	6000	
25. Til Sigfúsar Blöndal, bókavarðar, til þess að fullgera íslensk-danska orðabók	3500		
26. Til Hannesar Þorsteinssonar, til að semja æfisögur lærðra manna íslenskra á síðari öldum	2000	2000	
enda sje handritið eign landsins að honum látnum.			
27. Til Bjarna Sæmundssonar, skólakennara, til fiskirannsóknar	600	600	
28. Til dr. Helga Jónssonar, til mýrarannsóknar og grasafræði	1800	1800	
29. Til sama manns, til rannsóknar á næringargildi þörungna til manneldis og skepnufóðurs, og meðferð þeirra	1200	1200	
Flutt ...	147370	92970	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	147370	92970	
Kostnað við nauðsynleg ferðalög, efna- greining og þess háttar fær hann eftir reikningi, er stjórnarráðið úrskurðar, af fje því, sem veitt er til óvissra útgjalda.			
30. Til dr. Helga Þjeturss, til jarðfræðirann- sóknna... ..	2500	2500	
31. Til Jóhanns Kristjánssonar, til þess að rann- saka meðferð á guðspakkafje, gjöfum og sjóðum, og semja skýrslu um það	600		
32. Til Guðmundar Finnbogasonar, til sálar- fræðirannsóknna... ..	3000	3000	
33. Til Ágústs prófessors Bjarnasonar, til þess að ljúka við »Yfirlit yfir sögu mannsand- ans«, 50 kr. fyrir örkina, alt að... ..	600		
34. Til Páls Þorkelssonar, til að vinna að máls- háttasafni sínu... ..	800		
35. Til Sighvats Borgfirðings, til þess að vinna að Prestaæfum sínum	400	400	
36. Til Finns Jónssonar á Kjörseyri, til fræði- iðkana.. ..	400	400	
37. Til Sigfúsar Sigfússonar, frá Eyvindará, til þess að endurbæta og fullgera þjóðsagna- safn sitt	400	400	
38. Til Jakobs Jóhannessonar, til að safna til og semja íslenska setningafræði (syntaxis)..	600	600	
39. Til Guðjóns Samúelssonar, til náms í hús- gerðarlist	800		
40. Til Sigurðar Guðmundssonar, til náms í húsgærdarlist		800	
41. Til Helga H. Eiríkssonar, til verkfræði- náms	1500	1500	
42. Til Ingunnar Magnúsdóttur, til að ljúka námi í ensku sem skjalþýðari	600		
43. Til Boga Th. Melsted, til að rita Íslands- sögu	800	800	
44. Til Jóns háskólakennara Jónssonar, til þess að fara utan og rannsaka skjalasöfn um verslunarsögu Íslands	5000		
Flyt ...	165370	103370	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...	165370	103370	
45. Til Páls Eggerts Ólasonar, til að rannsaka bókmentasögu Íslands eftir siðaskiftin á 16. öld.	800	800	
46. Til landmælinga á Íslandi	5000	5000	
47. Til landskjálftarannsókna Greiðist því að eins, að rannsókn verði við komið og skýrslur gefnar.	550	550	
48. Til veðursímskeyta innanlands	4800	4800	
49. Til alþýðufræðslu stúdentafjelaganna í Reykjavík og á Akureyri. Af þessari fjárveitingu greiðist stúdentafjelaginu á Akureyri 300 kr. hvort árið.	1000	1000	
50. Til Hins íslenska kennarafjelags, til alþýðufyrirlestra um uppeldismál Styrkur þessi er þeim skilyrðum bundinn, að $\frac{3}{4}$ hlutar fyrirlestranna sjeu haldnir í sveitum og komi sem jafnast niður, að ferðakostnaður fyrirlesaranna greiðist ekki af þessari upphæð, og að fjelagið geri stjórninni grein fyrir framkvæmdum sínum.	500	500	
51. Til Guðmundar Hjaltasonar, til þess að halda alþýðufyrirlestra utan Reykjavíkur...	800	800	
52. Til kennara Benedikts Þórkelssonar	500		
53. Til Reykjavíkurdeildar Norræna stúdentasambandsins, styrkur til að senda fulltrúa á stjórnarfundi erlendis... ..	600	600	
54. Til Bræðrasjóðs Mentaskólans	1000	1000	
55. Til Íþróttasambands Íslands... ..	1000	1000	
56. Til Frimanns B. Arngrímssonar, til að safna stein- og jarðtegundum til iðnaðar-nota	600	600	
	182520	120020	302540
Samtals ...			302540

16. gr.

Til verklegra fyrirtækja veitist:

	1918	1919	Alls
	kr.	kr.	kr.
1. Til Búnaðarfélags Íslands	60000	60000	
2. Til sama félags, til undirbúnings hús- mæðraskóla		2000	
3. Til sama félags, til uppbótar á launum starfsmanna þess og búnaðarsambandanna árið 1917, eftir sömu reglum og starfs- mönnum landsins, alt að	4500		
4. Til búnaðarfélaga	20000	20000	
Styrkurinn skiftist á milli búnaðarfélag- anna eftir dagsverkatölu, en búnaðarsam- böndin ákveði, hvernig styrknum skuli varið í hverju félagi.			
5. Til rannsóknar og undirbúnings vatns- virkja... ..	2000	2000	
6. Til að fullgera Miklavatnsmýraráveituna ...	2200		
7. Til að kaupa skurðgröfu	25000		
8. Til Skeiðaáveitunnar, $\frac{1}{4}$ kostnaðar, alt að Skeiðamenn haldi við sandgræðslugirð- ingum þeim, sem nauðsynlegar eru áveit- unnar vegna, án sjerstaks styrks af landsfje.		26000	
9. Til sandgræðslu	6000	6000	
Til styrkveitinga af lið þessum sitja þeir fyrir, sem leggja fram eða hafa lagt helm- ing kostnaðar eða þaðan af meira.			
10. Til skógræktar:			
a. Laun skógræktarstjóra ... 3000 3000			
b. Laun skógarvarða og til skógræðslu 12000 12000			
	15000	15000	
11. Til dýralækninga:			
a. Laun handa 3 dýralæknum 4500 4500			
b. Launaviðbót handa núver- andi dýralækni í Reykjavík 400 400			
c. Til Hólmgeirs Jenssonar, til dýralækninga 300 300			
d. Til eins manns, til að læra dýralækningar erlendis ... 800 800			
Nemandanum ber að senda stjórnarráðinu tvisv- ar á ári vottorð frá kenn- urum sínum um iðni og ástundun.			
	6000	6000	
Flyt...	140700	137000	

					1918.	1919.	Alls.
					kr.	kr.	kr.
Flutt...					140700	137000	
12.	Til eftirlits með útflutningi á hrossum	...			600	600	
13.	Til efnarannsóknarstofu í Reykjavík:						
a.	Laun forstöðumanns, auk 25% af öllum tekjum stofnunarinnar	...	...	2400	2400		
	Af þessum lið greiðist Gísli Guðmundssyni, gerlafræðingi, 300 kr. á ári á meðan hann gegnir þessum störfum, eins og nú, og hið ákveðna hundraðsgjald.						
b.	Til gerlarannsóknar	...	...	1800	1800		
c.	Til húsaleigu	...	...	940	940		
d.	Til ljósa, eldsneytis og ræstingar	...	...	500	500		
					5640	5640	
14.	Til byggingarfróðs manns, til þess að leiðbeina við opinberar byggingar	...	...		2500	2500	
15.	Til sama, eftir reikningi, fyrir skoðanir húsa á prestssetrum, alt að	...	...		400	400	
16.	Styrkur til manns, til leiðbeiningar um húsa-gerð til sveita:						
a.	Laun	...	...	2500			
b.	Ferðakostnaður, eftir reikningi, alt að..	...	...	600			
					3100	3100	
17.	Til þess að styrkja efnilega iðnaðarnema til náms erlendis	...	...		4000	4000	
18.	Til Sambands íslenskra samvinnufjelaga, til þess að útbreiða þekkingu á samvinnufjelagsskap, leiðbeina í bókhaldi og starfrækslu slíkra fjelaga og koma á sameiginlegri endurskoðun á reikningum þeirra, gegn að minsta kosti þriðjungi kostnaðar annars staðar frá	...	...		2000	4000	
19.	Til Fiskiveiðasjóðs Íslands	...	...		6000	6000	
	Flyt	...			164940	163240	

					1918.	1919.	Alls.
					kr.	kr.	kr.
Flutt ...					164940	163240	
20.	Til Fiskifjelagsins				26000	26000	
Par af 500 kr. hvort árið til kenslu á Ísafirði fyrir skipstjóraefni á smáskipum, undir umsjón og eftirliti fjelagsins.							
21.	Til sama fjelags, harða erindreka erlendis..				12000	12000	
22.	Til sama fjelags, til uppbótar á kaupi þriggja starfsmanna þess árið 1917, eftir sömu reglum og starfsmönnum landsins, alt að				1800		
23.	a. Laun handa 5 fiskiyfirmatsmönnum	8000	8000				
	b. Til ferðakostnaðar, eftir reikningi, alt að... ..	400	400		8400	8400	
24.	a. Laun 4 yfirmatsmanna á gæðum síldar	4000	4000				
	b. Ferðakostnaður m. m.	400	400		4400	4400	
25.	a. Laun 4 yfirullarmatsmanna	1600	1600				
	b. Ferðakostnaður eftir reikningi alt að	800	800		2400	2400	
26.	Til heimilisiðnaðarfjelaga				1500	1500	
Styrkur þessi skiftist þannig, að Heimilisiðnaðarfjelag Íslands fái 1000 kr. og Heimilisiðnaðarfjelag Norðurlands 500 kr. hvort árið.							
27.	Þóknun til vörumerkjaskráritarans.				360	360	
28.	Handa Ungmennafjelagi Íslands, til eflingar líkamlegra íþróttar og til skóggræðslu... ..				2000	2000	
Fjelagið gefi landsstjórninni skýrslu um, hvernig fjenu er varið.							
29.	Styrkur til ábúandans á Tvískerjum á Breiðamerkursandi, til að halda við bygð á sandinum og veita ferðamönnum húsaskjól, beina og fylgd... ..				300	300	
30.	Styrkur til ábúandans á Hrauntanga á Öxarfjarðarheiði, til þess að halda þar bygð við og veita ferðamönnum gisting og beina.				200	200	
Flyt ...					224300	220800	

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt ...	224300	220800	
31. Eftirlit með áfengis kaupum: ...			
a. Laun umsjónarmanns 900 900			
Pessi starfi leggist undir tollstjórnina í Reykjavík, þegar hún kemst á.			
b. Önnur útgjöld... .. 800 800	1700	1700	
32. Til eftirlits með silfurbergsnámunum í Helgu- staðafjalli, samkvæmt nánari fyrirmælum stjórnarráðsins, eftir reikningi, alt að... ..	300	300	
33. Til Elínar Eggertsdóttur Briem, til viður- kenningar	1000		
34. Til Einars Guðmundssonar, verkstjóra lands- sjóðs, lækningastyrkur	500		
35. Til Sigurðar Þóróddssonar á Litlahólmi ...	300		
36. Til ekkjufrúar Emilie Lorange, styrkur ...	500		
37. Til bjargráðasjóðs	22000	22000	
38. Til landhelgisjóðs	20000	20000	
39. Til hafnarsjóðs Vestmannaeyja, endurgreiðsla á útlögðum kostnaði við rannsókn á hafnar- stæði og undirbúningi hafnargerðar	3300		
40. Til brimbrjóts í Bolungavík... ..	10000	10000	
Styrkurinn er bundinn því skilyrði, að verkið sje framkvæmt eftir fyrirsögn verk- fróðs manns.			
41. Til bátabryggju á Blönduósi, $\frac{1}{3}$ kostnaðar (endurveiting), alt að		7500	
enda sje bryggjan látin heimil til almennra afnota.			
42. Til bryggjuviðgerðar á Sauðárkróki, þó ekki yfir þriðjungur kostnaðar, alt að	2000		
Hreppsnefnd Sauðárkróks hrepps greiðist styrkur þessi, og ábyrgist hún, að bryggjan verði til almenningsnota.			
43. Til bátabryggju í Flatey á Breiðaf. (endur- veiting) $\frac{1}{3}$ kostnaðar, alt að.. ..		1500	
enda sje bryggjan heimil látin til almennings nota.			
44. Til að endurbæta bryggju á Húsavík	1500		
Styrkurinn greiðist sýslunefnd Suður-Þing- eyjarsýslu, og ábyrgist hún, að bryggjan verði til almenningsnota.			
45. Til Davíðs Stefánssonar í Fornahvammi, styrkur til að reisa gistihús.. ..		500	
46. Til fyrv. vitavarðar Jóns Helgasonar á Reykjanesi	1000		
	288400	284300	572700
Samtals...			572700

17. gr.

Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 6200 kr.

18. gr.

Til eftirlauna og styrktarfjár veitist:

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
I. Samkvæmt eftirlaunalögum:			
a. Embættismenn	29720	29720	
b. Embættismanna ekkjur og börn	15840	15840	
c. Uppgjafaprestar	1522	1522	
d. Prestsekkjur	5858	5858	105880
II. Styrktarfje og eftirlaun auk lögboðinna eftirlauna:			
a. Embættismenn.			
1. Til Ásgeirs Blöndal, lækni.	250	250	
b. Embættismannaekkjur og börn.			
1. Til Elísabetar R. Jónsdóttur, lækni- ekkjju 150 150			
2. Til Magneu Ásgeirsson, læknisekkju... .. 200 200	350	350	
c. Uppgjafaprestar.			
1. Til Gísla Kjartanssonar	800	800	
d. Prestsekkjur.			
1. Til Ástu Þórarinsdóttur... 130 130			
2. — Auðar Gísladóttur ... 300 300			
3. — Bjargar Einarsdóttur... 500 500			
4. — Elínborgar Friðriksdóttur... .. 800 800			
5. — Guðrúnar Björnsdóttur 300 300			
6. — Guðrúnar Jóh. Jóhann- esdóttur. 300 300			
7. — Guðrúnar Ólafsdóttur.. 100 100			
8. — Guðrúnar Pjetursdóttur 300 300			
9. — Guðrúnar Torfadóttur.. 300 300			
10. — Ingunnar Loftsdóttur... 300 300			
Flyt... 3330 3330	1400	1400	105880

			1918.	1919.	Alls.
			kr.	kr.	kr.
	Flutt...	3330 3330	1400	1400	105880
11.	Til Jóhönnu S. Jónsdóttur	300 300			
12.	— Kirstínar Pjetursdóttur	300 300			
13.	— Kristínar Sveinbjörnsdóttur	300 300			
14.	— Ragnheiðar Jónsdóttur	106 106	4336	4336	
e.	Kennarar, kennaraekkjur og börn.				
1.	Til Önnu Ásmundsdóttur	300 300			
2.	— 3 barna hennar ..	300 300			
3.	— Bjargar Jónsdóttur ...	300 300			
4.	— Guðlaugar Zakariasd...	360 360			
5.	— Hjartar Snorrasonar...	500 500			
6.	— Jónasar Eiríkssonar...	500 500			
7.	— Magnúsar Einarssonar	300 300			
8.	— Þóru Melsteð	600 600	3160	3160	
f.	Póstar og ekkjur póstmanna.				
1.	Til Árna Gíslasonar ..	300 300			
2.	— Bjarna Ketilssonar ...	300 300			
3.	— Böðvars Jónssonar ...	100 100			
4.	— Hallgríms Krákssonar	200 200			
5.	— Jóhanns Jónssonar ...	200 200			
6.	— Sumarliða Guðmundssonar	200 200			
7.	— Þóru Matthíasdóttur ...	300 300	1600	1600	
g.	Eftirlaun og styrktarfe til ritstarfa.				
1.	Til Jónasar Jónassonar	1600 1600			
2.	— Lárusar Halldórssonar	1500 1500			
3.	— Matthíasar Jochumssonar... ..	2400 2400			
4.	— Torfhildar P. Holm	600 600			
5.	— Þorvalds Thoroddson	2000 2000			
6.	— Indriða skrifstofustjóra Einarssonar ...	3500 3500	11600	11600	
h.	Ekkjur og börn skálda og rithöfunda.				
1.	Til Helgu Eiríksdóttur Ólafsson..	300 300			
2.	— Jakobínu Pjetursdóttur	200 200			
3.	— Jakobínu Thomsen ...	500 500			
4.	— Ragnhildar Björnsdóttur	300 300			
5.	— tveggja barna Þorsteins Erlingssonar	600 600	1900	1900	
Flyt...			23996	23996	105880

	1918.	1919.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Flutt...	23996	23996	105880
i. Styrktarfje ýmsra starfsmanna og ekkna.			
1. Til Guðrúnar Jónsdóttur, fyrir spítala- forstöðukonu 400 400			
2. — Marie Katrine Jónsson 300 300			
3. — Sigurðar Eiríkssonar fyrir. reglubóða 500 500			
	1200	1200	
	25196	25196	50392
III. Tillag til ellistyrktarsjóða	20000	20000	40000
Samtals. .			196272

Landsstjórninni heimilast við ákvörðun eftirlauna Sigurðar Sigurðssonar, fyrir. hjeraðslæknis, að telja þau árin með, er hann þjónaði sem aðstoðarlæknir. Eftirlaunin skal svo reikna frá síðastliðnum áramótum.

19. gr.

Til óvissra útgjalda veitast 40000 kr.

Af þessari upphæð skal greiða lögreglustjórum kostnað þann, er þeir kunna að hafa við lögreglueftirlit, þegar brýna nauðsyn ber til, svo sem við lögreglueftirlit með fiskveiðum í landhelgi o. fl.

20. gr.

Árin 1918 og 1919 er ætlast til, að tekjur landsins verði:

Samkvæmt 2. gr.	kr. 4306000,00
— 3. —	— 80200,00
— 4. —	— 248750,00
— 5. —	— 8800,00
— 6. —	— 120000,00

Tekjuhalli, sem greiðist úr viðlagasjóði,

er fyrst um sinn áætlaður ... — 793875,35

Samtals kr. 5557625,35

En til útgjalda árin 1918 og 1919 er veitt:

Samkvæmt	8. gr.	...	...	...	...	kr.	687687,65
---	9. —	...	...	...	...	—	188300,00
---	10. —	...	...	...	...	—	126000,00
---	11. —	...	...	...	...	—	325090,00
---	12. —	..	...	...	...	—	604932,88
---	13. —	...	...	...	...	—	1725850,00
---	14. —	...	...	...	...	—	782052,82
---	15. —	..	...	...	...	—	302540,00
---	16. —	...	...	...	...	—	572700,00
---	17. —	...	...	...	...	—	6200,00
---	18. —	...	...	...	...	—	196272,00
---	19. —	...	...	...	...	—	40000,00

Samtals. kr. 5557625,35

21. gr.

Heimilt er stjórninni að lána úr viðlagasjóði:

1. Alt að 10000 kr. hvort árið til lánveitinga handa bændum og samgirðingafjelögum, eftir tillögum Búnaðarfélagsins, til að kaupa fyrir girðingaefni frá útlöndum, gegn ábyrgð sýslunefnda. Lán þessi veitast til 20 ára, gegn 4% vöxtum, sju afborgunarlaus 4 fyrstu árin, en greiðist síðan með jafnri afborgun á ári í 16 ár. Ábúendur á þjóðjörðum og kirkjujörðum greiði höfuðstól og yexti slíkra lána með 6% árgjaldi í 28 ár.

2. Alt að 5000 kr. hvort árið til lánveitinga handa þurrabúðarmönnum utan kaupstaða, til jarðræktar og húsabóta. — Lánið veitist að eins gegn ábyrgð sýslufjelaga, eftir tillögum hreppsnefnda, og eigi meira en 400 kr. fyrir þurrabúðarmann hvern, gegn 5% vöxtum og endurgreiðslu á 20 árum, að liðnum 4 fyrstu árunum.

3. Alt að 5000 kr. hvort árið til lánveitinga handa verkamönnum í kaupstöðum til jarðræktar. Lánið veitist að eins gegn ábyrgð bæjarfjelaga, og eigi meira en 400 kr. fyrir verkamann hvern, gegn 5% vöxtum og endurgreiðslu á 20 árum, að liðnum 4 fyrstu árunum.

4. Til sýslufjelaga, sem leggja fram áskilið framlag til landsimalagningar, gegn 5% í ársvöxtu, og endurgreiðslu á 18 árum. Til lána þessara má verja alt að 15000 kr.

5. Vestur-Skaftafellssýslu, til að kaupa íbúðarhús á læknissetri, 3000 kr. — Lánið ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

6. Norður-Þingeyjarsýslu, til sjúkrahúss og læknisbústaðar í Þistilfjarðarhjerði, 12000 kr. — Lánið ávaxtast með 5%, sje endurborgunarlaust fyrstu 4 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 20 árum.

7. Ísafirði 90000 kr., til rallýsingar. Lánið ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

8. Hreppsnefnd Patrekshrepps, til rafveitu, alt að 55000 krónur. Lánið veitist gegn ábyrgð sýslufjelags Vestur-Barðastrandarsýslu, ávaxtast með 5%, sje endurborgunarlaust fyrstu 2 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 30 árum.

9. Jóni Á. Guðmundssyni 10000 kr., til ostagerðabús í Ólafsdal. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, sem stjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

10. Davíð Stefánssyni í Þornahvammi 3000 kr., til gistihússbyggingar á jörð sinni. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, er stjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5% og endurgreiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

11. Sigurbirni Magnússyni í Glerárskógum 6000 kr., til að endurreisa hús þau, er brunnu fyrir honum síðasta vetur. — Lánið veitist gegn þeim tryggingum, er landsstjórnin tekur gildar. Það ávaxtast með 5%, sje afborgunarlaust fyrstu 5 árin, en endurgreiðist síðan með jöfnum afborgunum á 15 árum.

22. gr.

Ef lög þau verða staðfest, er afgreidd hafa verið frá Alþingi 1917 og hafa í för með sjer tekjur eða útgjöld fyrir landssjóð, breytast fjárhæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt þeim lögum.

Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum, öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsráðgjöldum eða öðrum gildandi ákvörðunum, samkvæmt 25. gr. stjórnarskrárinnar, gilda að eins fyrir fjárhagstímabilið.

Heimilt skal stjórninni að undanþiggja aðflutningsgjöldum þær vörur, sem fluttar hafa verið eða fluttar verða hingað og hjeðan frá Vesturheimi með leyfi ríkisstjórna þar til stjórnarvalda í Færeyjum.

Stjórn Landsbankans veitist heimild til að greiða bankagjaldkera Stefáni Stephensen 400 kr. á ári hverju frá 1. nóv. þ. á. að telja.

Stjórn Landsbankans veitist heimild til að greiða Steinunni Kristjánsdóttur, ekkju Alberts Þórðarsonar, bankabókara, 500 kr. á ári næsta fjárhagstímabil.

(B. LXIX, 6.)

Nd.

971. Rökstudd dagskrá

samþykkt í Nd. 6. september.

Flutningsmaður: Sveinn Ólafsson.

(Frv. til merkjalaga á þgskj. 162).

Í því trausti, að stjórnin fram til næsta reglulegs þings rannsaki nauðsyn á endursamningu landamerkjálaga og leggi frumvarp um það efni fyrir þingið, ef nauðsyn virðist á vera, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

Strandferðir kringum Ísland 1918—19.

Frá samvinnunefnd samgöngumála.

Frá Reykjavík vestur um land						Frá Reykjavík austur um land					
Viðkomustaðir.	1	3	5	7	9	Viðkomustaðir.	2	4	6	8	10
	Apríl	Mai	Júlí	Ágúst	Sept.		April	Júní	Júlí	Sept.	Nóv.
Frá Reykjavík	1	20	7	18	29	Frá Reykjavík	24	12	29	6	1
— Sandi	...	20	...	18	29	— Keflavík	...	12	...	...	...
— Ólafsvík	1	20	7	...	29	— Stokkseyri eða Eyrarb.	...	...	...	...	...
— Stykkishólmi	2	...	8	19	30	— Vestmannaeyjum	25	13	29	7	2
— Flatey	2	...	8	...	30	— Vík	...	...	...	...	...
— Patreksfirði	3	...	9	...	Okt. 1	— Hornafirði	...	14	30	...	...
— Tálknafirði	3	...	...	...	...	— Djúpavogi	26	14	...	8	3
— Bíldudal	4	...	9	20	1	— Breiðdalsvík	26	...	...	8	4
— Dýrafirði	...	21	...	20	2	— Stöðvarfirði	...	15	...	8	4
— Önundarfirði	...	22	10	...	2	— Fáskrúðsfirði	27	15	...	9	5
— Súgandafirði	4	...	...	...	2	— Reyðarfirði	27	15	31	...	5
— Ísafirði	5	24	11	22	4	— Eskifirði	...	16	31	9	6

Strandferðir kringum Ísland 1918—19 (framh.)

1596

Þingskjal 972.

Frá Reykjavík vestur um land						Frá Reykjavík austur um land					
	1	3	5	7	9		2	4	6	8	10
Frá Norðurfirði	April	Mái	Júli	Ágúst	Okt.	Frá Norðfirði	April	Júni	Júli	Sept.	Okt.
— Reykjarfirði	...	24	...	...	4	— Mjóafirði	28	16	...	9	6
— Hólmavík	5	...	12	...	...	— Seyðisfirði	...	16	Ágúst 1	...	6
— Bitrufirði	6	25	...	23	5	— Borgarfirði	29	18	...	11	8
— Borðeyri	6	...	...	...	...	— Vopnafirði	29	18	...	11	...
— Hvammstanga	7	...	...	23	...	— Bakkaafirði	29	18	...	11	8
— Blönduósi	7	...	13	24	5	— Þórshöfn	30	19	...	12	...
— Skagaströnd	8	26	13	...	6	— Raufarhöfn	...	19	2	12	9
— Kálfshamarsvík	...	26	14	24	...	— Kópaskeri	...	20	...	...	9
— Sauðárkróki	...	...	...	...	6	— Húsavík	30	20	...	...	10
— Hofsósi	9	27	15	...	7	— Akureyri	30 Mái 2	20	3	...	11
— Siglufirði	...	27	...	...	...	— Siglufirði	2	22	5	14	13
— Akureyri	9	28	15	24	7	— Hofsósi	...	22	5	14	13
— Húsavík	11	30	17	26	9	— Sauðárkróki	...	23	...	...	14
	11	30	17	...	9		3	...	6	15	15

Strandferðir kringum Ísland 1918—19 (framh.)

Frá Reykjavík vestur um land						Frá Reykjavík austur um land					
	1	3	5	7	9		2	4	6	8	10
	Apríl	Mai	Júlí	Ágúst	Okt.		Mai	Júní	Ágúst	Sept.	Nóv.
Frá Kópaskeri	11	...	17	...	10	Frá Kálfshamarsvík.....	3	...	6	...	...
— Raufarhöfn.....	...	30	...	...	10	— Skagaströnd	3	...	...	15	16
— Þórshöfn	12	...	18	...	11	— Blönduósi	4	24	7	...	17
— Bakkafirði	...	...	...	27	11	— Hvammstanga	5	25	...	16	18
— Vopnafirði	12	...	18	27	12	— Borðeyri	...	25	...	...	18
— Borgarfirði	...	31	18	...	12	— Bitrufirði	...	...	...	...	19
— Seyðisfirði	14	Júní 2	20	29	14	— Hólmavík	6	26	7	...	20
— Mjóafirði	14	2	...	...	14	— Reykjarfirði	...	26	...	17	...
— Norðfirði	14	2	20	...	14	— Norðurfirði	6	...	8	...	21
— Eskifirði.....	15	...	20	...	15	— Ísafirði	8	28	10	19	23
— Reyðarfirði.....	...	3	...	29	15	— Súgandafirði	...	28	...	...	23
— Fáskrúðsfirði.....	15	3	21	...	16	— Önunðarfirði	8	...	...	19	...
— Stöðvarfirði	...	...	...	...	16	— Dýrafirði	9	29	10	...	24
— Breiðdalsvík	...	3	...	...	17	— Bíldudal	9	29	...	20	24

Strandferðir kringum Ísland 1918—19 (framh.)

Frá Reykjavík vestur um land						Frá Reykjavík austur um land					
	1	3	5	7	9		2	4	6	8	10
Frá Djúpavogi	April 16	Júní 4	Júlí ...	Ágúst 30	Okt. 17	Frá Tálknafirði.....	Mai ...	Júní ...	Ágúst ...	Sept. 20	Nóv. ...
— Hornafirði	...	4	...	...	...	— Patreksfirði	10	...	11	...	25
— Vík	...	...	22	...	...	— Flatey	...	30	...	...	26
— Vestmannaeyjum	17	5	23	31	18	— Stykkishólmi	11	30 Júlí	...	21	27
— Stokkseyri eða Eyrarb.	...	5	...	...	...	— Ólafsvík	...	1	...	21	27
— Keflavík	...	...	...	...	19	— Sandi	11	...	11	21	...
Í Reykjavík	18	7	24	Sept. 1	20	Í Reykjavík	12	2	12	22	30

Athugasemdir.

1. Þegar skipið kemur til Reykjavíkur úr hringferð 12. maí og 20. okt. fer það, ef fært þykir, um Akranes til Borgarness og þaðan aftur til Reykjavíkur.

2. Í öllum ferðum frá Reykjavík austur um land kemur skipið við í Hafnarfirði, á Eyrarbakka eða Stokkseyri og í Vík, þegar veður leyfir og sagt hefir verið til um flutning þangað, svo mikinn, að farmgjald nemi 400 kr. minst. Vörur til

Stokkseyrar eða Eyrarbakka verða settar á land í Vestmannaeyjum, ef ómögulegt reynist að koma þeim þar á land vegna veðurs eða sjávargangs.

Vörur til annara hafna, sem af sömu ástæðu komast ekki á land á ákvörðunarstað, verða fluttar til einhverrar næstu hafnar, þar sem best hentar að dómi skipstjóra. Sama gildir um farþega. Endurgreiðsla á farm- eða fargjöldum, þegar svona vill til, kemur ekki til mála.

3. Heimilt er útgerðarstjóra að láta fara fram hjá höfn, sem á áætlun stendur, ef þangað er ekkert að flytja, svo að teljandi sje, enda hafi hann kynt sjer, að þar sje ekki heldur flutningur, sem honum er ætlað að taka. Þó skal hann því að eins fram hjá fara, að viðkoman valdi bagalegri töf. Heimilt er og að koma víðar við en á áætludum stöðum, þegar ástæða þykir til þess vegna farþega eða flutnings.

Ef ekki þykir fært að láta skipið fara inn á Hornafjörð í þeim ferðum, sem það hefir áætlun þangað, er ætlast til, ef veður leyfir, að það komi að ósnum, blási þar og bíði svo lengi, að tími sje til að senda út í það báta frá landi til að flytja farþega og flutning þeirra úr skipi eða í.

4. Burtfarartími skipsins er frá Reykjavík kl. 9 árdegis. Frá öðrum viðkomustöðum fer skipið svo fljótt sem því verður við komið, þó ekki fyr en áætlun greinir. Enga ábyrgð ber útgerðin á því, þótt skipið tefjist svo, að það geti ekki fylgt áætluninni.

(C. XXIII, 6.)

Nd.**973. Rökstudd dagskrá**

feld í neðri deild 7. september.

Flutningsm.: Jón Jónsson og Þórarinn Jónsson.

(Till. til þingsál. um uppeldismál á þgskj. 451).

Í því trausti, að stjórnin rannsaki, hversu alþýðufræðslunni verði best hagað, svo sem:

1. Á hvaða aldri muni hentast að hafa skólaskyldu.
2. Á hvern hátt mætti byggja sem mest á heimilistræðslu, og ganga þó jafnframt svo frá eftirliti með henni, að tryggilegt væri.
3. Að vandlega sje gætt þeirrar stefnu, að tryggja öllum börnum jafnan rjett til fræðslu, hvað sem um efni er og ástæður.
4. Hversu breyta mætti kennaraskólanum, svo að kennarar verði sem best búnir undir starf sitt.
5. Að kennurum sjeu trygð sæmileg æfiskjör.
6. Hversu best yrði komið fyrir unglingafræðslu í landinu, að fjölgað sje unglingaskólum og komið á þá föstu skipulagi í samræmi við barnafræðsluna og við æðri skólana eftir fõngum,

og að hún undirbúi og leggi þegar fyrir næsta reglulegt þing frumvarp til laga um bráðabirgðabætur á launum og ráðningarkjörum kennara, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(B. CXII, 7.)

Nd.**974. Rökstudd dagskrá**

feld í Nd. 12. september.

Flutningsmaður: Einar Arnórsson.

(Frv. til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi, á þgskj. 820).

Með því að nauðsynlegar upplýsingar um þetta mál vantar, og með því að svo virðist, sem einkaleyfi það, sem hjer greinir, fari í bága við almenna löggjöf um veitingu einkaleyfa, þykir deildinni ekki rjett að afgreiða þetta mál frá sjer nú, og tekur því fyrir næsta mál á dagskrá.

(B. XCIII, 9.)

Ed. 975. Rökstudd dagskrá

samþykkt í Ed. 15. september.

Frá bjargráðanefnd Ed.

(Frv. til laga um heimild handa landsstjórninni til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum, á þgskj. 939).

Jafnframt því að skora á landsstjórnina að breyta reglum þeim, sem nú gilda um störf verðlagsnefndar, í þá átt, að hámarksverð verði ekki sett á innlenda vöru nema brýna nauðsyn beri til, en komið á glöggu eftirliti í hverju hjeradi á gangverði á öllum lífsnauðsynjum og þá einkum aðfluttum vörum, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(B. CXIII, 4.)

Nd. 976. Rökstudd dagskrá

samþykkt í Nd. 12. september.

Flutningsmaður: Einar Arnórsson.

(Frv. til laga um frestun á skólahaldi skólaárið 1917—1918, á þgskj. 887).

Með skirskotun til þingsályktunartillögu um skólahald næsta vetur, er samþykkt var hjer í deild 1. þ. m., og í trausti þess, að stjórnin skipi máli þessu á forsvaranlegan hátt, tekur deildin til meðferðar næsta mál á dagskrá.

(B. CXI, 5.)

Nd. 977. Rökstudd dagskrá

samþykkt í Nd. 14. september.

Flutningsmaður: Benedikt Sveinsson.

(Frv. til laga um breyting á lögum nr. 23, 9. des. 1889, um breyting á lögum 15. okt. 1875, um laun íslenskra embættismanna, á þgskj. 775).

Þar sem ætla má, að æðsta dómssvald í íslenskum málum, verði bráðlega flutt inn í landið, og jafnframt verður þá að breyta landsyfirdóminum og

launakjörum dómenda þar, svo að ætla má, að tjaldað yrði til einnar nætur með launabreytingum þeim, er nú liggja fyrir, þá tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

sp.

978. Nefndaskipun

1917.

1.

Fastanefndir.

(16. gr. laga nr. 29, 3. nóv. 1915, um þingsköp Alþingis).

A.

Í efri deild.

1. Fjárhagsnefnd:

Hannes Hafstein, formaður,

Sigurður Eggerz,

Halldór Steinsson, fundaskrifari.

Sigurður Eggerz gekk úr nefndinni 30. ágúst, en í hans stað var kosinn næsta dag

Guðmundur Ólafsson.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 16, 16. sept. 1915, um bráðabirgða verðhækkunartoll á útfluttum íslenskum afurðum (82¹), n. 233).

Framsögum.: Halldór Steinsson.

2. Frv. til laga um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu (134, n. 384).

Framsögum.: Sigurður Eggerz.

3. Frv. til laga um framlenging á gildi laga nr. 30, 22. okt. 1912, og laga nr. 44, 2. nóv. 1914, og laga nr. 45, s. d. (285, n. 385).

Framsögum.: Halldór Steinsson.

4. Frv. til laga um breyting á 1. gr. tolllaga fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911 (287, n. 492, n. 795).

Framsögumenn: Sigurður Eggerz og Halldór Steinsson.

5. Frv. til laga um stimpilgjald (290, n. 594).

Framsögum.: Hannes Hafstein.

6. Frv. til laga um heimild fyrir landsstjórnina til að leyfa Íslandsbanka að auka seðlaupphæð þá, er bankinn má gefa út samkvæmt 4. gr. laga nr. 66, 10. nóv. 1905 (495, n. 595).

Framsögum.: Hannes Hafstein.

1) Tölur innan sviga tákna númer á þingskjölum, og eru ekki talin önnur þingskjalanúmer en þau, sem málið bar, þá er því var til nefndar vísað, og svo þau, er nefndarálit (skammstafað: n.) hlutu. Og sá er hátturinn sami hafður um mál þau, sem nefndirnar flytja.

7. Frv. til fjáráukalaga fyrir árin 1914 og 1915 (521, n. 703).
Framsögum.: Hannes Hafstein.
 8. Frv. til laga um samþykkt á landsreikningnum 1914 og 1915 (522, n. 802).
Framsögum.: Hannes Hafstein.
 9. Frv. til laga um breyting á og viðauka við lög nr. 23, 14. desember 1877, um tekjuskatt (612, n. 815).
Framsögum.: Hannes Hafstein.
 10. Frv. til laga um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911 (583, n. 704).
Framsögum.: Halldór Steinsson.
 11. Frv. til laga um bráðabirgðahækkun á burðargjaldi (656, n. 816).
Framsögum.: Guðmundur Ólafsson.
 12. Tillögum út af athugasemdum yfirskoðunarmanna landsreikninganna fyrir árin 1914 og 1915 (527, n. 803).
Framsögum.: Hannes Hafstein.
 13. Tekjubálki (1.—6. gr.) frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919 (750, n. 835).
Framsögum.: Halldór Steinsson.
- Til hennar vísað og fjárveitinganefndar:*
Till. til þingsályktunar um skólahald næsta vetur (763).
(Nefndarálit kom ekki).
- Nefndin flutti:*
Frv. til laga um frestun á skólahaldi skólaárið 1917—1918 (846).
Framsögum.: Hannes Hafstein.

2. *Fjárveitinganefnd:*

Eggert Pálsson, fundaskrifari,
Hjörtur Snorrason,
Jóhannes Jóhannesson, formaður,
Karl Einarsson,
Magnús Kristjánsson.

Til hennar vísað:

1. Frv. til fjáráukalaga fyrir árin 1916 og 1917 (484, n. 617).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
 2. 7.—12. gr., 13. gr. A.—B. og D.—E. og 14.—22. gr. frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919 (750, n. 845).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
- Til hennar vísað og fjárhagsnefndar:*
Till. til þingsályktunar um skólahald næsta vetur (763).
(Nefndarálit kom ekki).
- Nefndin flutti:*
Till. til þingsályktunar um heiðursgjöf handa skáldinu Stephani G. Stephanssyni (962).
(Málið kom ekki til umræðu).

Fastanefndir Ed.: Samgöngumála- og landbúnaðarnefndir.

3. *Samgöngumálanefnd:*

Guðjón Guðlaugsson, formaður,
Sigurður Eggerz, fundaskrifari,
Halldór Steinsson.

Síðar bættust í nefndina:

Jóhannes Jóhannesson og
Hjörtur Snorrason.

Sigurður Eggerz gekk úr nefndinni 30. ágúst, og var næsta dag kosinn í hans stað

Kristinn Danielsson,
en Jóhannes Jóhannesson var kjörinn fundaskrifari.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um breyting á lögum frá 22. nóv. 1907, um vegi (12).
2. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 52, 3. nóv. 1915, um breyting á lögum nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands (194).
(Bæði málin tekin til íhugunar af samvinnunefnd samgöngumála, sjá síðar).
3. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands (357).
(Nefndarálit kom ekki).

Nefndin gekk í samvinnu við samgöngumálanefnd neðri deildar.

Samvinnunefndin kaus sjer

formann Þórarinn Jónsson og
fundaskrifara Benedikt Sveinsson.

Samvinnunefndin tók til íhugunar:

1. Frv. til laga um breyting á lögum frá 22. nóv. 1907, um vegi (12, n. 516).
Framsögum. í Ed.: Jóhannes Jóhannesson.
2. Frv. til laga um breytingar á og viðauka við lög nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands [. . . um breyting á lögum nr. 52, 3. nóv. 1915, um breyting á lögum nr. 35 o. s. frv.] (194, n. 741).
Framsögum. í Ed.: Jóhannes Jóhannesson.
3. 13. gr. C. í frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919 (1, n. 487).
Framsögum. í Ed.: Sigurður Eggerz,
en hann var orðinn fjármálaráðherra þegar fjárlagafrv. kom til 2. umr., og framsögumaður var ekki kosinn í hans stað.

Samvinnunefndin flutti:

Í efri deild:

- Frv. til laga um rekstur loftskýtastöðva á Íslandi (600).
Framsögum. í Ed.: Jóhannes Jóhannesson.

Í neðri deild:

- Till. til þingsályktunar um vegamál (809).
(Ekki kosinn frsm. í Ed.).

4. *Landbúnaðarnefnd:*

Guðjón Guðlaugsson, fundaskrifari,

Fastanefndir Ed.: Landbúnaðar- og sjávarútvegsnefndir.

Guðmundur Ólafsson,
Hjörtur Snorrason, formaður.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um viðauka við lög nr. 24, 9. júlí 1909, um samþykktir um kornforðabúr til skepnufóðurs (11, n. 65).
Framsögum.: Guðjón Guðlaugsson.
2. Frv. til laga um sölu á kirkjueigninni, 7 hndr. að fornu mati, úr Tungu í Skutilsfirði, ásamt skógarítaki þar [. . . sölu á 7 hndr. að fornu mati í kirkjujörðinni Tungu ásamt skógarítaki] (23, n. 81).
Framsögum.: Guðjón Guðlaugsson.
3. Frv. til laga um breyting á lögum um fasteignamat, nr. 22, 3. nóv. 1915 (39, n. meiri hl. 302, n. minni hl. 317).
Framsögum. meiri hl.: Guðmundur Ólafsson.
Framsögum. minni hl.: Guðjón Guðlaugsson.
4. Frv. til laga um breyting á og viðauka við lög um stofnun ræktunarsjóðs Íslands, 2. mars 1900 (199, n. 340).
Framsögum.: Guðjón Guðlaugsson.
5. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 26, 20. okt. 1905, um váttrygging sveitabæja og annara húsa í sveitum, utan kauptúna (220, n. 432).
Framsögum.: Guðjón Guðlaugsson.
6. Frv. til laga um viðauka við lög 11. des. 1891, um samþykktir um kynbætur hesta (286, n. 465).
Framsögum.: Guðmundur Ólafsson.
7. Frv. til laga um áveitu á Flóann (345, n. 616).
Framsögum.: Hjörtur Snorrason.
8. Frv. til laga um fyrirhleðslu fyrir Þverá og Markarfljót (377, n. 699).
Framsögum.: Guðmundur Ólafsson.
9. Frv. til laga um afnám laga nr. 21, 20. okt. 1905, um skýrslur um alidýra-sjúkdóma (378, n. 700).
Framsögum.: Guðjón Guðlaugsson.
10. Frv. til laga um framlenging á friðunartíma hreindýra (382, n. 609).
Framsögum.: Guðmundur Ólafsson.
11. Frv. til laga um samþykktir um kornforðabúr til skepnufóðurs (560, n. 757).
Framsögum.: Guðjón Guðlaugsson.

Nefndin flutti:

Till. til þingsályktunar um fjallgöngur og rjettir (526).
Framsögum.: Guðmundur Ólafsson.

5. *Sjávarútvegsnefnd:*

Magnús Kristjánsson,
Kristinn Danielsson, fundaskrifari,
Karl Einarsson, formaður.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði (10, n. 310, n. 812).
Framsögum.: Karl Einarsson.

Fastanefndir Ed.: Sjávarútvegs- og mentamálanefndir.

2. Frv. til laga um slysatrygging sjómanna (17, n. 163, n. 794).
Framsögum.: Magnús Kristjánsson.
3. Till. til þingsályktunar um hafnargerð í Þorlákshöfn (181, n. 403).
Framsögum.: Magnús Kristjánsson.
4. Frv. til hafnarlaga fyrir Ísafjörð (200, n. 471).
Framsögum.: Kristinn Danielsson.
5. Frv. til laga um lýsismat (425, n. 667).
Framsögum.: Karl Einarsson.
6. Frv. til laga um samþyktir um herpinótaveiði á fjörðum inn úr Húnaflóa (491, n. 706).
Framsögum.: Karl Einarsson.

Nefndin flutti:

1. Frv. til laga um heimild fyrir stjórnarráð Íslands til að setja reglugerðir um notkun hafna o. fl. (141).
Framsögum.: Kristinn Danielsson.
2. Frv. til laga um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum o. fl. [..... um breyting á lögum nr. 3, 13. mars 1891, um að fá útmældar lóðir í kaupstöðum og á löggiltum kauptúnum o. fl.] (260, n. 804).
Framsögum.: Kristinn Danielsson.

6. Mentamálanefnd:

Eggert Pálsson, fundaskrifari,
Magnús Torfason,
Guðmundur Ólafsson, formaður.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um stofnun húsmæðraskóla á Norðurlandi [..... stofnun hússtjórnarskóla o. s. frv.] (56, n. 493).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
2. Frv. til laga um viðauka við lög nr. 20, 22. maí 1890, um innheimtu og meðferð á kirknafje (116, n. 331).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
3. Frv. til laga um breyting á tilskipun 30. apríl 1824 og fátækralögum, nr. 44, 10. nóv. 1905 [..... um ábyrgð fyrir að gefa saman hjón, er standa í skuld fyrir þeginn sveitarstyrk] (161, n. 332).
Framsögum.: Guðmundur Ólafsson.
4. Frv. til laga um stofnun alþýðuskóla á Eiðum og afhendingu Eiðaeignar til landssjóðs (363, n. 480).
Framsögum.: Guðmundur Ólafsson.
5. Frv. til laga um skipa dr. phil. Guðmund Finnbogason kennara í hagnýtri sálarfræði við Háskóla Íslands (380, n. 705).
Framsögum.: Magnús Torfason.
6. Frv. til laga um stofnun dósentsembættis í læknadeild Háskóla Íslands (483, n. 731).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
7. Frv. til laga um veðurathuganastöð í Reykjavík (908).
(Nefndarálit kom ekki).

7. Allsherjarnefnd:

Hannes Hafstein,
Magnús Torfason, formaður,
Kristinn Danielsson, fundaskrifari.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um lögræði [..... um lögráð] (5, n. 177, n. 702)
Framsögum.: Hannes Hafstein.
2. Frv. til laga um þóknun til vitna [... .. þóknun til þeirra manna, er bera vitni fyrir dómi] (6, n. 62).
Framsögum.: Kristinn Danielsson.
3. Frv. til laga um mælitæki og vogaráhöld [..... um mæli- og vigtartæki] (15, n. 252, n. 622).
Framsögum.: Hannes Hafstein.
4. Frv. til laga um húsaleigu í Reykjavík (18, n. 148).
Framsögum.: Kristinn Danielsson.
5. Frv. til laga um framkvæmd eignarnáms (21, n. 77, n. 542).
Framsögum.: Magnús Torfason.
6. Frv. til laga um sameining Ísafjarðar og Eyrarhrepps (24, n. 145).
Framsögum.: Magnús Torfason.
7. Frv. til laga um breyting á lögum 10. nóv. 1913, um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju (25, n. 95).
Framsögum.: Magnús Torfason.
8. Frv. til laga um stækkun verslunarlóðar Ísafjarðar (26, n. 70).
Framsögum.: Magnús Torfason.
9. Frv. til laga um bæjarstjórn Ísafjarðar (27, n. 238).
Framsögum.: Magnús Torfason.
10. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 39, 11. júlí 1911, um sjúkrasamlög, og lögum um breyting á þeim lögum, nr. 35, 3. nóv. 1915 (9, n. 152).
Framsögum.: Kristinn Danielsson.
11. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breyting á þeim lögum [... .. um breyting á lögum 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri] (69, n. 280).
Framsögum.: Magnús Torfason.
12. Frv. til laga um gjöld til holræsa og gangstjetta á Akureyri (74, n. 319).
Framsögum.: Hannes Hafstein.
13. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjeraða o. fl. (90, n. 268).
Framsögum.: Kristinn Danielsson.
14. Frv. til laga um breyting á 1. gr. laga nr. 45, 16. nóv. 1907, um skipun prestakalla (108, n. 153).
Framsögum.: Kristinn Danielsson.
15. Frv. til laga um laun hreppstjóra og aukatekjur m. m. (136, n. 371).
Framsögum.: Hannes Hafstein.

Fastane/ndir Ed.: Allsherjarnefnd; — Nd.: Fjárhagsnefnd.

16. Frv. til laga um stefnufrest til íslenskra dómstóla (137, n. 402).
Framsögum.: Magnús Torfason.
17. Frv. til laga um aukna löggæslu (205, n. 461).
Framsögum.: Magnús Torfason.
18. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 12, 9. júlí 1909, um breyting á lögum um stofnun landsbanka 18. sept. 1885, m. m. (214, n. 419).
Framsögum.: Magnús Torfason.
19. Frv. til laga um mjólkursölu í Reykjavík (288, n. 460).
Framsögum.: Kristinn Daníelsson.
20. Frv. til laga um stofnun útibús frá Landsbanka Íslands í Árnassýslu (291, n. 401).
Framsögum.: Kristinn Daníelsson.
21. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 28, 22. okt. 1912, um breyting á lögum um 18. sept. 1885, um stofnun landsbanka (293, n. 398).
Framsögum.: Kristinn Daníelsson.
22. Frv. til laga um málskostnað einkamála (322, n. 501).
Framsögum.: Magnús Torfason.
23. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 21, 2. nóv. 1914, um notkun bifreiða, og viðauka við sömu lög (323, n. 462).
Framsögum.: Hannes Hafstein.
24. Frv. til laga um skiftingu bæjarfógetaembættisins í Reykjavík, og um stofnun sjerstakrar tollgæslu í Reykjavíkurkaupstað (358, n. 593).
Framsögum.: Hannes Hafstein.
25. Frv. til laga um breytingu á sveitarstjórnarlögum, nr. 43, 10. nóv. 1905 (364, n. 477).
Framsögum.: Magnús Torfason.
26. Frv. til laga um stefnubirtingar (379, n. 632).
Framsögum.: Magnús Torfason.
27. Frv. til laga um hjónavígslu (383, n. 547).
Framsögum.: Kristinn Daníelsson.
28. Frv. til laga um varnarþing í einkamálum (482).
(Nefndarálit kom ekki).
Meiri hluti nefndarinnar (M. T. og H. H.) flutti:
Frv. til laga um breyting á lögum nr. 23, 9. des. 1889, um breyting á lögum 15. okt. 1875, um laun íslenskra embættismanna (651).
Framsögum.: Hannes Hafstein.

B.

Í neðri deild.

1. Fjárhagsnefnd:

Gísli Sveinsson, fundaskrifari,
Þórarinn Jónsson,
Hákon Kristófersson,
Magnús Guðmundsson, formaður,
Þorsteinn Jónsson.

Til hennar vísað:

1. Frv. til fjárukalaga fyrir árin 1914 og 1915 (2, n. 387).
Framsögum.: Gísli Sveinsson.
2. Frv. til laga um samþykkt á landsreikningnum 1914 og 1915 (4, n. 412).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
3. Frv. til laga um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu (13, n. 68, n. 736).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
4. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 16, 16. sept. 1915, um bráðabirgða verðhækkunartoll á útfluttum íslenskum afurðum (36, n. 46).
Framsögum.: Gísli Sveinsson.
5. Frv. til laga um einkasölu landsstjórnarinnar á kolum (41).
(Nefndarálit kom ekki).
6. Frv. til laga um stimpilgjald (55, n. 170).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
7. Frv. til laga um einkasölu landsstjórnarinnar á sementi (58, n. 99).
Framsögum.: Þorsteinn Jónsson.
8. Frv. til laga um breytingu á 1. gr. tollaga fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911 (71, n. 206, n. 677).
Framsögum.: Þórarinn Jónsson.
9. Frv. til laga um sölu á ráðherrabústaðnum við Tjarnargötu (121, n. 227).
Framsögum.: Þorsteinn Jónsson.
10. Frv. til laga um sölu á kirkjueigninni, 7 hndr. að fornu mati, úr Tungu í Skutilsfirði, ásamt skógaritaki þar (131, n. 304).
Framsögum.: Hákon Kristófersson.
11. Frv. til laga um framlenging á gildi laga nr. 30, 22. okt. 1912, og laga nr. 44, 2. nóv. 1914, og laga nr. 45, s. d. (22, n. 228).
Framsögum.: Gísli Sveinsson.
12. Frv. til laga um breyting á tolllögum fyrir Ísland, nr. 54, 11. júlí 1911 (185, n. 411).
Framsögum.: Hákon Kristófersson.
13. Frv. til laga, er mæla svo fyrir, að verkamönnum hins íslenska ríkis skuli reikna kaup í landaurum (223, n. 442).
Framsögum.: Gísli Sveinsson.
14. Frv. til laga um misærissskatt af tekjum (229).
(Nefndarálit kom ekki).
15. Frv. til laga um framlenging og breyting á lögum nr. 16, 16. sept. 1915, um bráðabirgða verðhækkunartoll á útfluttum íslenskum afurðum (389, n. 739).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
16. Frv. til laga um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911 (390, n. 496, n. 822).
Framsögum.: Þórarinn Jónsson.
17. Frv. til laga um útflutningsgjald af sild (217).
(Nefndarálit kom ekki).
18. Frv. til laga um heimild fyrir stjórnina til þess að taka að láni 20000000 króna til þess að kaupa og hagnýta fossa (446, n. 920).
Framsögum.: Gísli Sveinsson.

19. Tekjubálki (1.—6. gr.) frv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919 (1, n. 500).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.

Nefndin flutti:

1. Till. til þingsályktunar um einkasölu landssjóðs á kolum (79).
Framsögum.: Gísli Sveinsson.
2. Frv. til laga um heimild fyrir landsstjórnina til að leyfa Íslandsbanka að auka seðlaupphæð þá, er bankinn má gefa út samkvæmt 4. gr. laga nr. 66, 10. nóv. 1915 (318).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
3. Tillögur út af athugasemdum yfirskoðunarmanna landsreikninganna fyrir árin 1914 og 1915 (410).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
4. Frv. til laga um bráðabirgðahækkun á burðargjaldi (458).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
5. Frv. til laga um bráðabirgðahækkun á útlutningsgjaldi af sjávarafurðum (472).
Framsögum.: Gísli Sveinsson.
6. Frv. til laga um breyting á og viðauka við lög nr. 23, 14. desember 1877, um tekjuskatt (473, n. 933).
Framsögum.: Gísli Sveinsson.
7. Till. til þingsályktunar um seðlaútgáfurjett [Sp.] (905).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.

Með fjárveitinganefnd flutti nefndin:

- Till. til þingsályktunar um skólahald næsta vetur (599).
(Um framsögum. sjá fjárveitinganefnd, bls. 1611).

2. Fjárveitinganefnd:

Pjetur Jónsson, formaður,
Matthías Ólafsson,
Magnús Pjetursson,
Skúli Thoroddsen,
Bjarni Jónsson, fundaskrifari,
Jón Jónsson,
Þorleifur Jónsson.

Í stað Skúla Thoroddsens, er ljest 24. júlí, var kjörinn í nefndina 25. s. m.
Benedikt Sveinsson.

Til hennar vísað:

1. 7.—12. gr., 13. gr. A.—B. og D.—E. og 14.—22. gr. frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919 (1, n. 531).
Framsögumenn: Magnús Pjetursson og Bjarni Jónsson.
2. Frv. til fjáralagala fyrir árin 1916 og 1917 (3, n. 296, n. 783).
Framsögum.: Bjarni Jónsson.

Nefndin flutti:

1. Till. til þingsályktunar um smíð brúa og vita úr járn og stofnun smíðju í Reykjavík (258).
Framsögum.: Benedikt Sveinsson.

Fastanefndir Nd.: Fjárveitinga- og samgöngumálanefndir.

2. Till. til þingsályktunar um skipun nefndar til að ihuga og undirbúa landsspítalamálið (370).

Framsögum.: Magnús Pjetursson.

3. Till. til þingsályktunar um heiðursgjöf handa skáldinu Stephani G. Stephanssyni (961).

(Málið kom ekki til umræðu).

Með fjárhagsnefnd flutti nefndin:

- Till. til þingsályktunar um skólahald næsta vetur (599).

Framsögum.: Magnús Pjetursson.

3. Samgöngumálanefnd:

Þórarinn Jónsson, formaður,
Gísli Sveinsson, fundaskrifari,
Björn Stefánsson,
Benedikt Sveinsson,
Hákon Kristófersson,
Þorsteinn Jónsson,
Þorleifur Jónsson.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 57, 22. nóv. 1907, um vegi (50).
(Nefndarálit kom ekki).
2. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 52, 3. nóv. 1915, um breyting á lögum nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands (57, n. 129).
Framsögum.: Þorsteinn Jónsson.
3. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands (60, n. 239).
Framsögum.: Þórarinn Jónsson.
4. Frv. til laga um brýr á Hofsá og Selá í Vopnafirði (215).
(Nefndarálit kom ekki).

Þess er áður getið, á bls. 1604, að nefndin gekk í samvinnu við samgöngumálanefnd efri deildar. Er þar sagt frá kosningu formanns og fundaskrifara í þeirri samvinnunefnd, og hver mál nefndin tók til ihugunar og flutti. Skal því hjer að eins bætt við, hverjir framsögu höfðu í þeim málum í neðri deild.

1. Frv. til laga um breyting á lögum frá 22. nóv. 1907, um vegi (12, n. 516).
Framsögum.: Þórarinn Jónsson.
2. Frv. til laga um breytingar á og viðauka við lög nr. 35, 20. okt. 1913, um ritsíma- og talsímakerfi Íslands (194, 741).
Framsögum.: Þórarinn Jónsson.
3. 13. gr. C. í frumv. til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919 (1, n. 487).
Framsögum.: Benedikt Sveinsson.
4. Frv. til laga um rekstur loftskýtastöðva á Íslandi (600).
Framsögum.: Gísli Sveinsson.
5. Till. til þingsályktunar um vegamál (809).
Framsögum.: Þorleifur Jónsson.

4. Landbúnaðarnefnd:

Sigurður Sigurðsson,
 Stefán Stefánsson, formaður,
 Pjetur Þórðarson,
 Einar Árnason,
 Jón Jónsson, fundaskrifari.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um fyrirhleðslu fyrir Þverá og Markarfljót (14, n. 186).
 Framsögum.: Stefán Stefánsson.
2. Frv. til laga um frestun á framkvæmd laga nr. 31, 20. okt. 1905, um sölu þjóðjarða, og laga nr. 50, 16. nóv. 1907, um sölu kirkjujarða (20, n. 89).
 Framsögum.: Jón Jónsson.
3. Frv. til laga um áveitu á Flóann (28, n. 219, n. 732).
 Framsögum.: Sigurður Sigurðsson.
4. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 26, 20. okt. 1905, um váttrygging sveitabæja og annara húsa í sveitum, utan kauptúna (32, n. 86).
 Framsögum.: Einar Árnason.
5. Frv. til laga um erfðaábúð á landssjóðs- og kirkjujörðum (45).
 (Nefndarálit kom ekki).
6. Frv. til laga um friðun lunda (49).
 (Nefndarálit kom ekki).
7. Frv. til laga um forðagæslu (47, n. meiri hl. 281, n. minni hl. 289).
 Framsögum. meiri hl.: Jón Jónsson.
 Framsögum. minni hl.: Einar Árnason.
8. Frv. til laga um laxveiði (59, n. 844).
 Framsögum.: Sigurður Sigurðsson.
9. Frv. til laga um viðauka við lög 11. des. 1891, um samþykktir um kynbætur hesta (64, n. 187).
 Framsögum.: Sigurður Sigurðsson.
10. Frv. til laga um viðauka við lög nr. 24, 9. júlí 1909, um samþykktir um kornforðabúr til skepnufóðurs (118, n. 409).
 Framsögum.: Sigurður Sigurðsson.
11. Frv. til laga um viðauka við lög nr. 30, 20. okt. 1905, um forkaupsrjett leiguliða o. fl. (112, n. 342).
 Framsögum.: Jón Jónsson.
12. Frv. til laga um forkaupsrjett landssjóðs á jörðum (144, n. 341).
 Framsögum.: Jón Jónsson.
13. Frv. til laga um heyforðabúr og lýsisforðabúr (158, n. 733).
 Framsögum.: Jón Jónsson.
14. Frv. til merkjalaga (162, n. meiri hl. 540, n. minni hl. 638).
 Framsögum. meiri hl.: Pjetur Þórðarson.
 Framsögum. minni hl.: Stefán Stefánsson.
15. Frv. til laga um afnám laga nr. 21, 20. okt. 1905, um skýrslur um alidýra-sjúkdóma (43, n. 246).
 Framsögum.: Stefán Stefánsson.

Fastanefndir Nd.: Landbúnaðar- og sjávarútvegsnefndir.

16. Till. til þingsályktunar um hámarksverð á smjöri (143).
(Nefndarálit kom ekki).
17. Frv. til laga um viðauka og breyting á lögum um bygging, ábúð og úttekt jarða, frá 12. jan. 1884 (201, n. 891).
Framsögum.: Jón Jónsson.
18. Frv. til laga um sölu á þjóðjörðinni Höfnum í Húnavatnssýslu með hálfum Kaldrana (203, n. 455).
Framsögum.: Jón Jónsson.
19. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 30, 20. okt. 1913, um umboð þjóðjarða (193, n. 454).
Framsögum.: Pjetur Þórðarson.
20. Frv. til laga um sölu þjóðjarðanna Helgustaðir og hjáleigunnar Sigmundarhús í Helgustaðahreppi (210, n. 707).
Framsögum.: Einar Árnason.
21. Frv. til laga um breyting á og viðauka við lög um stofnun ræktunarsjóðs Íslands, 2. mars 1900 (439, n. 506).
Framsögum.: Einar Árnason.
22. Frv. til laga um breyting á lögum um fasteignamat, nr. 22, 3. nóv. 1915 (420, n. 630).
Framsögum.: Stefán Stefánsson.

Nefndin flutti:

1. Frv. til laga um samþykktir um kornforðabúr til skepnufóðurs (234).
Framsögum.: Sigurður Sigurðsson.
2. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 44, 10. nóv. 1913, um forðagæslu (283).
Framsögum.: Jón Jónsson.
3. Till. til þingsályktunar um ásetning búpenings (282).
Framsögum.: Jón Jónsson.
4. Frv. til laga um forkaupsrjett á jörðum (434).
Framsögum.: Jón Jónsson.
5. Frv. til markalaga (596).
Framsögum.: Stefán Stefánsson.
6. Frv. til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi (820).
Framsögum.: Stefán Stefánsson.

5. Sjávarútvegsnefnd:

Björn Stefánsson,
Matthías Ólafsson,
Pjetur Ottesen, fundaskrifari,
Jörundur Brynjólfsson,
Sveinn Ólafsson, formaður.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um stofnun mótorvjelstjóraskóla í Reykjavík, á Ísafirði, Akureyri og Seyðisfirði (63, n. 156).
Framsögum.: Matthías Ólafsson.
2. Frv. til laga um atvinnu við vjelgæslu á mótorskipum (75, n. 157).
Framsögum.: Matth. Ólafsson.

Fastanefndir Nd.: Sjávarútvegs- og mentamálanefndir.

3. Frv. til laga um samþykktir um herpinótaveiði á fjörðum inn úr Húnaflóa (179, n. 408).
Framsögum.: Matthías Ólafsson.
4. Frv. til laga um lýsismat (180, n. 320, n. 839).
Framsögumenn: Matthías Ólafsson og Sveinn Ólafsson.
5. Frv. til laga um heimild fyrir stjórnarráð Íslands til að setja reglugerðir um notkun hafna o. fl. (271, n. 436).
Framsögum.: Pjetur Ottesen.
6. Frv. til laga um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði (406, n. 497).
Framsögum.: Björn Stefánsson.
7. Frv. til laga um slysatrygging sjómanna (407, n. 550).
Framsögum.: Sveinn Ólafsson.
8. Frv. til hafnarlaga fyrir Ísafjörð (557, n. 649).
Framsögum.: Jörundur Brynjólfsson.

Nefndin flutti:

1. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 54, 30. júlí 1909, og viðauka við þau (400).
Framsögum.: Sveinn Ólafsson.
2. Frv. til laga um vitabyggingar (619).
Framsögum.: Matthías Ólafsson.

6. Mentamálanefnd:

Magnús Pjetursson, fundaskrifari,
Stefán Stefánsson,
Bjarni Jónsson, formaður,
Sveinn Ólafsson,
Jörundur Brynjólfsson.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um stofnun stýrimannaskóla á Ísafirði (44, n. 221).
Framsögum.: Magnús Pjetursson.
2. Frv. til laga um að skipa dr. phil. Guðmund Finnbogason kennara í hagnýtri sálarfræði við Háskóla Íslands (87, n. 297).
Framsögum.: Bjarni Jónsson.
3. Frv. til laga um stofnun alþýðuskóla á Eiðum og afhendingu Eiðaeignar til landssjóðs [..... um stofnun alþýðuskóla á Eiðum] (128, n. 265).
Framsögum.: Sveinn Ólafsson.
4. Frv. til laga um veðurathuganastöð í Reykjavík (230, n. 862).
Framsögum.: Bjarni Jónsson.
5. Frv. til laga um viðauka við lög nr. 20, 22. maí 1890, um innheimtu og meðferð á kirknafje (421, n. 712).
Framsögum.: Sveinn Ólafsson.
6. Frv. til laga um breytingu á tilskipun 30. apríl 1824 og fátækralögum, nr. 44, 10. nóv. 1905 [..... um ábyrgð fyrir að gefa saman hjón, er standa í skuld fyrir þeginn sveitarstyrk] (422, n. 665).
Framsögum.: Stefán Stefánsson.

7. Frv. til laga um stofnun húsmæðraskóla á Norðurlandi (601, n. 808).

Framsögum.: Bjarni Jónsson.

Nefndin flutti:

- Frv. til laga um stofnun dósentsembættis í læknadeild Háskóla Íslands (343).

Framsögum.: Magnús Pjetursson.

7. Allsherjarnefnd:

Einar Arnórsson, formaður,

Einar Jónsson,

Pjetur Ottesen,

Magnús Guðmundsson, fundaskrifari,

Einar Árnason.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um laun hreppstjóra og aukatekjur m. m. (7, n. 73, n. 530).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
2. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 17, 9. júlí 1909, um almennan elli-
styrk (8, n. 61).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
3. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 60, 30. júlí 1909 (33, n. 138).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
4. Frv. til laga um stefnufrest til íslenskra dómstóla (35, n. 80, n. 518).
Framsögum.: Einar Arnórsson.
5. Frv. til laga um heimild fyrir bæjarstjórn Reykjavíkur til einkasölu á mjólk
(42, n. 93).
Framsögum.: Einar Arnórsson.
6. Frv. til laga um skiftingu bæjarfógetaembættisins í Reykjavík, og um stofn-
un sjerstakrar tollgæslu í Reykjavíkurkaupstað (37, n. 176, n. 726).
Framsögum.: Einar Arnórsson.
7. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 44, 30. júlí 1909, um aðflutningsbann
á áfengi, lögum um breyting á þeim lögum, nr. 23, 20. okt. 1913, og nr.
24, 3. nóv. 1915, svo og lögum nr. 25, s. d., um bann gegn tilbúningi á-
fengra drykkja o. fl. (38).
(Nefndarálit kom ekki).
8. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 28, 20. okt. 1912, um breyting á lög-
um 18. sept. 1885, um stofnun landsbanka (52, n. 154).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
9. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknis-
hjeraða o. fl. (54, n. 127).
Framsögum.: Einar Árnason.
10. Frv. til laga um málskostnað einkamála (66, n. 114, n. 628).
Framsögum.: Einar Arnórsson.
11. Frv. til laga um stofnun útibús frá Landsbanka Íslands í Árnessýslu (98, n. 155).
Framsögum.: Einar Arnórsson.
12. Frv. til laga um þóknun til vitna [. . . þóknun til þeirra manna, er bera
vitni fyrir dómi] (117, n. 208, n. 453).
Framsögum.: Einar Arnórsson.

13. Frv. til laga um framkvæmd eignarnáms (132, n. 251).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
14. Frv. til laga um stækkun verslunarlóðar Ísafjarðar (133, n. 235).
Framsögum.: Pjetur Ottesen.
15. Frv. til laga um stefnubirtingar (83, n. 298, n. 857).
Framsögum.: Magnús Guðmundson.
16. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 21, 2. nóv. 1914, um notkun bifreiða, og viðauka við sömu lög (102, n. 236, n. 591).
Framsögum.: Einar Arnórsson.
17. Frv. til laga um varnarþing í einkamálum (104, n. 305).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
18. Frv. til laga um breyting á sveitarstjórnarlögum, nr. 43, 10. nóv. 1905 (91, n. 267, n. 755).
Framsögum.: Einar Árnason.
19. Frv. til laga um breyting á sveitarstjórnarlögum, nr. 43, 10. nóv. 1905, og lögum um breyting á þeim lögum, nr. 33, 2. nóv. 1914 (146, n. 301).
Framsögum.: Einar Jónsson.
20. Frv. til laga um hjónavígslu [. . . um stofnun hjónabands] (151, n. 266, n. 727).
Framsögum.: Einar Arnórsson.
21. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 44, 30. júlí 1909, um aðflutningsbann á áfengi, og lögum um viðauka og breytingu á þeim lögum, nr. 23, 20. okt. 1913, og lögum nr. 24, 3. nóv. 1915 (72).
(Nefndarálit kom ekki).
22. Frv. til laga um skipulag kauptúna og sjávarþorpa (140, n. 754).
Framsögum.: Einar Arnórsson.
23. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 49, 10. nóv. 1913, um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju (165, n. 386).
Framsögum.: Einar Arnórsson.
24. Frv. til laga um bæjarstjórn á Siglufirði (188, n. 753).
Framsögum.: Pjetur Ottesen.
25. Frv. til laga um húsaleigu í Reykjavík (244, n. 416).
Framsögum.: Einar Arnórsson.
26. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 39, 11. júlí 1911, um sjúkrasamlög, og á lögum um breyting á þeim lögum, nr. 35, 3. nóv. 1915 (242, n. 452).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
27. Frv. til laga um breyting á 1. gr. laga nr. 45, 16. nóv. 1907, um skipun prestakalla (243, n. 351).
Framsögum.: Einar Jónsson.
28. Frv. til laga um lögræði [. . . um lögráð] (270, n. 414, n. 856).
Framsögum.: Einar Arnórsson.
29. Frv. til laga um prestmötu (202, n. minni hl. 708).
Framsögum. minni hl.: Magnús Guðmundsson.
(Nefndarálit kom ekki frá meiri hl.).
30. Frv. til laga um bæjarstjórn Ísafjarðar (324, n. 725).
Framsögum.: Einar Arnórsson.

31. Till. til þingsályktunar um breyting á fátækralögum frá 10. nóv. 1905 (175, n. 463).

Framsögum.: Magnús Guðmundsson.

32. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 18, 13. sept. 1901, um manntal í Reykjavík (346, n. 456).

Framsögum.: Magnús Guðmundsson.

33. Frv. til laga um lokunartíma sölubúða í Reykjavík (204).
(Nefndarálit kom ekki).

34. Frv. til laga um samþyktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum (213, n. 821).

Framsögum.: Einar Arnórsson.

35. Frv. til laga um mælitæki og vogaráhöld (360, n. 486).

Framsögum.: Einar Arnórsson.

36. Frv. til laga um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kaupsúnum o. fl.
[..... um breyting á lögum nr. 3, 13. mars 1891, um að fá útmældar lóðir í kaupstöðum og á löggiltum kaupsúnum o. fl.] (376, n. 519).

Framsögum.: Einar Arnórsson.

37. Frv. til laga um gjöld til holræsa og gangstjetta á Akureyri (438, n. 629).

Framsögum.: Einar Árnason.

38. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breyting á þeim lögum [..... um breytingu á lögum 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri (424, n. 666).

Framsögum.: Einar Árnason.

39. Frv. til laga um aukna löggæslu (611, n. 819).

Framsögum.: Magnús Guðmundsson.

40. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 12, 9. júlí 1909, um breyting á lögum um stofnun landsbanka, 18. sept. 1885, m. m. (627, n. 756).

Framsögum.: Einar Árnason.

41. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 23, 9. des. 1889, um breyting á lögum 15. okt. 1875, um laun íslenskra embættismanna (775, n. minni hl. 877, n. meiri hl. 897).

Framsögum. minni hl.: Magnús Guðmundsson.

Framsögum. meiri hl.: Pjetur Ottesen.

Nefndin flutti:

1. Frv. til laga um mjólkursölu í Reykjavík (94, n. 598).

Framsögum.: Einar Arnórsson.

2. Frv. til laga um aðflutningsbann á áfengi (548).

Framsögum.: Magnús Guðmundsson.

C.

Vinnunefndir.

Auk framantalinna nefnda skipuðu formenn fastanefnda, forseti og fyrri varaforseti eina nefnd í hvorri deild, *vinnunefnd*. Í þeim nefndum áttu þessir sæti:

Vinnunefndir beggja deilda; — Lausaneindir í Ed.: Bjargráðanefnd.

Í efri deild:

Guðmundur Björnson, forseti, sjálfkjörinn formaður nefndarinnar,
Guðjón Guðlaugsson, fyrri varaforseti, formaður samgöngumálanefndar,
Hannes Hafstein, formaður fjárhagsnefndar,
Jóhannes Jóhannesson, formaður fjárveitinganefndar,
Hjörtur Snorrason, formaður landbúnaðarnefndar,
Karl Einarsson, formaður sjávarútvegsnefndar,
Guðmundur Ólafsson, formaður mentamálanefndar,
Magnús Torfason, formaður allsherjarnefndar.

Í neðri deild:

Ólafur Briem, forseti, sjálfkjörinn formaður nefndarinnar,
Benedikt Sveinsson, fyrri varaforseti,
Magnús Guðmundsson, formaður fjárhagsnefndar,
Pjetur Jónsson, formaður fjárveitinganefndar,
Þórarinn Jónsson, formaður samgöngumálanefndar,
Stefán Stefánsson, formaður landbúnaðarnefndar,
Sveinn Ólafsson, formaður sjávarútvegsnefndar,
Bjarni Jónsson, formaður mentamálanefndar,
Einar Arnórsson, formaður allsherjarnefndar.

Vinnunefndir gerðu skrá um fundatíma og fundastaði fastanefnda, er prentuð var og útbýtt meðal þingmanna.

2.

Lausaneindir.

(16. gr. þingskapanna).

A.

Í efri deild.

1. Bjargráðanefnd:

Jóhannes Jóhannesson,
Sigurður Eggerz, formaður,
Guðjón Guðlaugsson,
Karl Einarsson, fundaskrifari,
Guðmundur Ólafsson.

Úr nefndinni gekk Sigurður Eggerz.

Í hans stað tók þar sæti

Magnús Kristjánsson,

en Jóhannes Jóhannesson var kosinn formaður.

Nefndin kosin samkvæmt

till. til þingsályktunar um skipun bjargráðanefndar (29), er samþykkt var í Ed. 6. júlí.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl. (275, n. 325).

Framsögum.: Karl Einarsson.

2. Frv. til laga um breyting á og viðauka við lög 1. febr. 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfuófriðnum (284, n. 418).

Framsögum.: Karl Einarsson.

3. Frv. til laga um heimild handa landsstjórninni til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum (490, n. 688).

Framsögum.: Karl Einarsson.

4. Frv. til laga um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum lands-sjóðs (686, n. 892).

Framsögum.: Guðjón Guðlaugsson.

5. Frv. til laga um almenna hjálp vegna dýrtiðarinnar (687, n. meiri hl. 875, n. minni hl. 885).

Framsögum. meiri hl.: Karl Einarsson.

Framsögum. minni hl.: Guðmundur Ólafsson.

Nefndin flutti:

Till. til þingsályktunar um útvegum á nauðsynjavörum (109).

Framsögum.: Karl Einarsson.

2. Fána nefnd:

Jóhannes Jóhannesson, fundaskrifari,

Karl Einarsson,

Eggert Pálsson, formaður,

Guðmundur Ólafsson,

Guðjón Guðlaugsson.

Nefndin kosin til að íhuga

frv. til laga um íslenskan fána (303).

(Nefndarálit kom ekki).

Til hennar var og vísað:

Till. til þingsályktunar um konungsúrskurð um fullkominn siglingafána fyrir Ísland (350, n. 564).

Framsögum.: Jóhannes Jóhannesson.

3. Sogsfossanefnd:

Hannes Hafstein,

Sigurður Eggerz, fundaskrifari.

Eggert Pálsson,

Karl Einarsson,

Hjörtur Snorrason, formaður.

Í stað Sigurðar Eggerz, er gekk úr nefndinni, tók sæti í henni

Magnús Torfason,

og var hann kosinn fundaskrifari.

Lausanefnir í Ed.: Sogsfossanefnd; — í Nd.: Bjargráðanefnd.

Nefndin kosin til að íhuga

frv. til laga um heimild fyrir landsstjórnina til að veita leyfisbrjef til mannvirkja til notkunar vatnsaflsins í Soginu (353, n. 948).

Framsögum.: Magnús Torfason.

Nefndin flutti í Sp.:

Till. til þingsályktunar um skipun milliþinganefndar til að íhuga fossamál landsins (949).

Framsögum.: Magnús Torfason.

B.

Í neðri deild.

1. Bjargráðanefnd:

Einar Arnórsson, formaður,
Sigurður Sigurðsson,
Pjetur Jónsson,
Pjetur Ottesen,
Bjarni Jónsson, fundaskrifari,
Jörundur Brynjólfsson,
Þorsteinn Jónsson.

Nefndin kosin samkvæmt

till. til þingsályktunar um skipun bjargráðanefndar (30), er samþykkt var í Nd. 6. júlí.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um breyting á og viðauka við lög 1. febr. 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfu-ófriðnum (19, n. 190).

Framsögum.: Bjarni Jónsson.

2. Frv. til laga um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum lands-sjóðs (16, n. minni hl. 249, n. meiri hl. 369, n. 943).

Framsögum. minni hl.: Bjarni Jónsson.

Framsögum. meiri hl.: Sigurður Sigurðsson.

3. Frv. til heimildarlaga fyrir landsstjórnina til þess að selja ýmsar nauðsynjavörur undir verði, og að gjalda verðhækkunina eftir því, sem lög þessi greina (31, n. minni hl. 277, n. meiri hl. 336).

Framsögum. minni hl.: Bjarni Jónsson.

Framsögum. meiri hl.: Þorsteinn Jónsson.

4. Till. til þingsályktunar um umsjón á landssjóðsvöru úti um land (40, n. minni hl. 507, n. meiri hl. 668).

Framsögum. minni hl.: Pjetur Ottesen.

Framsögum. meiri hl.: Þorsteinn Jónsson.

5. Till. til þingsályktunar um útvegum á nauðsynjavörum (142).

Framsögum.: Einar Arnórsson.

Lausane/ndir í Nd.: Bjargráða- og fullveldisnefndir.

6. Frv. til laga um heimild handa landsstjórninni til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum (261, n. 391).

Framsögum.: Einar Arnórsson.

7. Till. til þingsályktunar um verð á landssjóðsvöru (590, n. 786).

Framsögum.: Einar Arnórsson.

Nefndin flutti:

1. Frv. til laga um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnnum til að taka eignar-námi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl. (130).

Framsögum.: Einar Arnórsson.

2. Till. til þingsályktunar um kolanám (97).

Framsögum.: Bjarni Jónsson.

3. Till. til þingsályktunar um forstöðu verslunar landssjóðs (123).

Framsögum.: Einar Arnórsson.

4. Till. til þingsályktunar um að skipa sjerstaka nefnd, til ráðuneytis fyrir stjórnina og aðra, um hagtæring, samsetning og meðferð matvæla (191).

Framsögum.: Bjarni Jónsson.

5. Till. til þingsályktunar um fóðurbætiskaup (393).

Framsögum.: Bjarni Jónsson.

6. Till. til þingsályktunar um hagnýting á íslenskum mó og kolum til eldsneytis (813).

Framsögum.: Bjarni Jónsson.

Meiri hluti nefndarinnar flutti:

- Frv. til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar (335, 336, n. 944).

Framsögum.: Þorsteinn Jónsson.

2. Fullveldisnefnd:

Þórarinn Jónsson,

Matthías Ólafsson,

Magnús Pjetursson, formaður,

Bjarni Jónsson, fundaskrifari,

Benedikt Sveinsson,

Jón Jónsson,

Magnús Guðmundsson.

Nefndin kosin samkvæmt

- till. til þingsályktunar um skipun nefndar til íhugunar sjálfstæðismála lands-ins (34), er samþykkt var í Nd. 10. júlí.

Nefndin flutti:

- Till. til þingsályktunar um konungsúrskurð um fullkominn siglingafána fyrir Ísland (245).

Framsögum.: Bjarni Jónsson.

3.**Nefndir í sameinuðu þingi.****I. Kjörbrjefanefnd**

(4. gr. þingskapanna):

Skúli Thoroddsen,
Ólafur Briem, formaður,
Magnús Tørfason,
Jóhannes Jóhannesson, skrifari,
Hannes Hafstein.

Í stað Skúla Thoroddsens, er ljest 24. júlí, var kjörinn í nefndina 27. ágúst

Bjarni Jónsson.

Nefndin rannsakaði kjörbrjef þm. N.-Ísf., Sigurðar Stefánssonar, en ljet ekki uppi skriflegt álit.

II. Þingfararkaupsnefnd

(4. gr. laga nr. 10, 22. okt. 1912):

Eggert Pálsson, formaður,
Hjörtur Snorrason,
Ólafur Briem,
Magnús Kristjánsson,
Karl Einarsson, skrifari.

Sp.

979. **Skrá****um erindi þau, er bárust Alþingi 1917.****A.****Erindi, er fjárveitinganefndir
höfðu til meðferðar.****I.****Erindi, er varða frumvarp til fjáráukalaga
fyrir árin 1916 og 1917.**

1. *Augnlækningaferðalag*. Erindi stjórnarinnar um 400 kr. aukafjárveitingu til þess að augnlæknirinn geti ferðast þ. á. — Dags. 11. júlí 1917. — (Nd. 174 e.)
2. *H/t. Breiðafjarðarbáturinn*. Erindi í þrem liðum frá stjórn þess. — Dags. 1. júní 1917. — (Nd. 78.)
3. *Brynjólfur Einarsson*, símavinnuverkstjóri, sækir um skaðabætur fyrir slys, er hann varð fyrir við símavinnu, og gert hefir hann að öryrkja. 1 flskj. — Dags. 28. júní 1917. — (Nd. 151.)
4. *Dýralæknanámsstyrkur*. Erindi Jóns Pálssonar, dýralæknisnema, um upp-bót vegna dýrtiðar á námsstyrk hans fyrir árin 1916 og 1917. — Dags. 4. jan. 1917. — (Nd. 133,ss.)
5. *Dýrtiðaruppbót pósta*. Brjef stjórnarráðsins um sjerstaka fjárveitingu til að greiða póstum dýrtiðaruppbót fyrir árið 1916, samkvæmt tillögum póst-meistara. 3 flskj. — Dags. 1. ágúst 1917. — (Nd. 331.)
6. *Flensborgarskólinn*. Erindi stjórnar hans um aukinn styrk til skólans og aukafjárveitingu fyrir árin 1916 og 1917. 1 flskj. og skýrsla. — Dags. 13. nóv. 1916. — (Nd. 141,ss.)
7. *Háskóli Íslands*. Erindi Ágústs H. Bjarnason, prófessors, um að veittar verði í fjáráukalögum fyrir árin 1916 og 1917 1000 kr. til Holgers Wiehe, sendikennara. — Dags. 13. júlí 1917. — (Nd. 192).
8. *Háskóli Íslands*. 4 skjöl viðvikjandi veitingu *Einars Arnórssonar* fyrir prófessorsembætti við lagadeildina. — (Nd. 141,ss.)
9. *Húsavíkurhreppur*. Erindi frá hreppsnefndinni um frestun á afborgana-greiðslu af ratveituláni hreppsins. — Dags. 16. júní 1917. — (Nd. 94.)
10. *Hörundsberklasjúklingar*. Erindi stjórnarráðsins um viðbótarstyrk handa þeim. 1 flskj. — Dags. 11. júlí 1917. — (Nd. 174, d.)

11. *Íslenska orðabókin*. Th. Krabbe sækir um, að *dr. Birni Bjarnasyni frá Viðfirði* verði til áramóta greidd laun af fje því, sem veitt er í fjárlögnum á nafn Jóns heit. Ólafssonar, til að vinna að orðabók íslenskrar tungu. — Dags. 8. ágúst 1917. — (Nd. 373.)
12. *Jónas Jónasson prestur frá Hrafnagili*. Erindi stjórnarinnar um styrk handa honum, til eftirlauna og ritstarfa. 2 flskj. — Dags. 12. júlí 1917. — (Nd. 178.)
13. *Kirkjugarðurinn í Reykjavík*. Erindi stjórnarinnar um fjárveitingu til að stækka garðinn. 1 flskj. — Dags. 18. júlí 1917. — (Nd. 238).
14. *Kvennaskólarnir í Reykjavík og á Blönduósi*. Brjef skrifstofustjóra Alþingis, með 2 flskj., styrkbeiðnum frá skólum þessum, er komu í lok aukapingisins. — Dags. 17. jan. 1917. (Nd. 141,⁹.)
15. *Kvennaskólinn í Reykjavík*. Brjef skrifstofustjóra Alþingis með erindi, er barst að loknu aukapinginu, frá skólanum, um styrk fyrir árið 1916, ásamt 1 flskj., — Dags. 17. jan. 1917. — (Nd. 141,⁸.)
16. *Landsbankarústirnar*. Skjöl um bráðabirgðaaðgerð á þeim, alls 6+28 skjöl. — Dags. 5. maí 1916. — (Nd. 141,¹⁹.)
17. *Landsbankarústirnar*. Svar stjórnarinnar við fyrirspurn fjárveitinganefndar neðri deildar viðvikjandi reikningum um bráðabirgðaaðgerð á þeim. — Dags. 17. júlí 1917. — (Ad. Nd 141,¹⁹.)
18. *Lánskjör fyrir H/f. Nýju Íðunni og sala á gamla prestaskólahúsinu*. Eftirrit af brjefi fjárhagsnefndar neðri deildar á aukapinginu um það mál. 1 flskj. — Dags. 12. jan. 1917. — (Nd. 141,²¹.)
19. *Listasafn Einars Jónssonar*. Svar stjórnarinnar um 2. lið 4. gr. í frumv. til fjárukalaga fyrir árin 1916 og 1917. — Dags. 11. júlí 1917. — (Nd. 181.)
20. *Listasafn Einars Jónssonar*. Tvö skjöl viðvikjandi húsbyggingunni. — Dags. 3. og 31. ágúst 1916. — (Nd. 141,¹¹.)
21. *Líksoðunar- og rannsóknarstofu-áhöld* handa læknadeild Háskóla Íslands. Erindi deildarinnar um fje til þessa. — Dags. 7. sept. 1916. — (Nd. 141,⁶.)
22. *Melkotslóð*. Kaupsamningur með 9 flskj. — Dags. 10. mars 1916. — (Nd. 141,¹⁸.)
23. *Miklavatnsmýraráveitan*. Erindi Ágústs Helgasonar og Gests Einarssonar um uppbót á ákvæðis kaupum þeirra fyrir skurðgröft. 1 flskj. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 233).
24. *Miklavatnsmýraráveitan*. Erindi Jóns landsverkfræðings Þorlákssonar um kostnað við hana. 4 + 57 flskj. — Dags. 30. jan. 1917. — (Nd. 141,¹³.)
25. *Miklavatnsmýraráveitan*. Erindi Geirs G. Zoëga, vegamálastjóra, um uppbót til þeirra, er tóku að sjer skurðgröflinn. 4 flskj. — Dags. 10. apr. 1917. — (Nd. 141,¹².)
26. *Mótorbáturinn Óskar*. Reikningur Th. Krabbe, vitamálastjóra, um kaup á bátnum og rekstur hans. 87 flskj. — Dags. 26. mars 1917. — (Nd. 141,⁴.)
27. *Nýja Íðunn H/f*. Erindi stjórnar fjelagsins um linkind á lánskjörum þess, samkv. skuldabryfi til viðlagasjóðs 3. des. 1913. — Dags. 28. des. 1916. — (Nd. 141,²⁰.)

28. *Rafmagnsljósstöð á Kleppi*. Erindi stjórnarinnar um fjárveitingu til að koma upp slikri sjálfvirkri stöð á Kleppi. 3 flskj. — Dags. 30. júlí 1917. — (Nd. 320.)
29. *Safnahúsið*. Erindi stjórnarinnar um 700 kr. fjárveitingu til að láta smiða og setja járngrind í hliðið framan við húsið. — Dags. 9. ágúst 1917. — (Nd. 372.)
- (30.) *Sala á gamla prestaskólahúsinu*. Sjá lánskjör H./f. Nýju Íðunnar.
31. *Samband íslenskra samvinnufjelaga*. Reikningur frá *erindreka* þess. — Dags. 1. apr. 1917. — (Nd. 141,¹⁵.)
32. *Samgöngur á Austfjörðum*. Samvinnunefnd samgöngumála leggur til við fjárveitinganefndir, að í því skyni sje veittur 20 þús. kr. styrkur fyrir árið 1917. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 495.)
33. *Samgöngur á Breiðafirði*. — Samvinnunefnd samgöngumála leggur til við fjárveitinganefndir, að veittur sje 4000 kr. viðbótarstyrkur til Breiðafjarðarbáts árið 1917. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 496.)
34. *Samgöngur á Húnaflóa*. Samvinnunefnd samgöngumála leggur til við fjárveitinganefndir, að veittur sje 5000 kr. styrkur til bátsferða þar árið 1917. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 494.)
35. *Samgöngur á Húnaflóa og í Þingeyjarsýslu*. Samvinnunefnd samgöngumála skýrir fjárveitinganefndum frá samþykktum sínum um styrki til vjelbátaferða 1917:
- a. Á Húnaflóa alt að 5000 kr.
 - b. Í Þingeyjarsýslu alt að 5000 kr.
- Dags. 16. júlí 1917. — (Nd. 497.)
36. *Samgöngur við Hornafjörð*. Erindi Þorleifs alpm. Jónssonar um að Þórhalli Danielssyni, kaupmanni, verði greiddur 10000 kr. styrkur fyrir að halda uppi samgöngum þessum árið 1916. 1 flskj. og afrit af brjefi stjórnarráðsins til samvinnu-samgöngumálanefndar á aukapínginu 1916, með 4 brjefum frá Þórhalli. — Dags. 19. júlí 1917. — (Nd. 255.)
37. *Samningar við Þjóðverja um siglingar Íslendinga*. Erindi fyrirv. ráðherra Einars Arnórssonar um að sendimanni fjelags íslenskra botnvörpuskipaeigenda hefði verið heitið styrk til þessa. — Dags. 12. febr. 1917. — (Nd. 141,¹⁷.)
38. *Sigfús Blöndal, bókaöörður*. Erindi stjórnarinnar um 2500 kr. styrk í fjáráukalögum handa Sigfúsi, til að semja *íslensk- danska orðabók*. — Dags. 10. júlí 1917. — (Nd. 174 a.)
39. *Sjóðpurð Guðlaugs heit. Guðmundssonar, sýslumanns*. Erindi stjórnarráðsins, 37 flskj. — Dags. 12. júlí 1917. — (Nd. 175.)
40. *Sjóðpurð Guðlaugs heit. Guðmundssonar, sýslumanns*. Brjef stjórnarráðsins um meðferðina á veði hans og fleira viðvikjandi skuldum búans. — Dags. 18. júlí 1917. — (Nd. 251.)
41. *Sjóvarnargarðurinn á Hvanneyri í Siglufirði*. Reikningur frá vitamálastjóra yfir kostnað við garðinn. 2 + 93 flskj. (og fylgiskjöl með þeim, alls 180 skjöl.) — Dags. 26. mars 1917. — (Nd. 141,¹⁶.)
42. *Sjóvarnargarðurinn á Hvanneyri í Siglufirði*. Svar stjórnarinnar við fyrir-

- spurn fjárveitinganefndar neðri deildar um viðhald-garðsins. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 211.)
43. *Sjúkrahúsið »Gudmanns Minde« á Akureyri.* Erindi bæjarfógetans á Akureyri um þörfina á að stækka húsið. 4. flskj. — Dags. 16. maí 1917. — (Nd. 156.)
44. *Sjúkrahúsið á Sauðárkróki.* Erindi sýslumannsins í Skagafjarðarsýslu um styrk til þess vegna dýrtiðar. — Dags. 1. nóv. 1916. — (Nd. 133,¹⁶.)
45. *Sjúkrahúsið á Seyðisfirði.* Erindi bæjarfógeta þar um styrk til þess vegna dýrtiðar. — Dags. 2. okt. 1916. — (Nd. 133,¹⁵.)
46. *Sjúkrahúsið í Vopnafirði.* — Erindi hjeraðslæknisins þar um styrk til þess vegna dýrtiðar. — Dags. 10. nóv. 1916. — (Nd. 133,¹⁷.)
47. *Sjúkraskýlastyrkur.* Erindi sýslumannsins í Strandasýslu um viðbótarstyrk til þeirra í fjáralögum fyrir árin 1916 og 1917. — Dags. 10. maí 1917. — (Nd. 133,⁷⁰.)
48. *Sjúkraskýlið á Stórolfshvoli.* Erindi sýslumannsins í Rangárvallasýslu um viðbótar-byggingarstyrk til þess. — Dags. 6. júlí 1917. — (Ed. 70.)
49. *Skálmarfyrirhleðslan í Álftaveri.* Erindi Búnaðarfélagss Íslands um fje til framhalds henni. 42 flskj. — Dags. 6. febr. 1917. — (Nd. 141,¹⁴.)
50. *Skálmarfyrirhleðslan í Álftaveri.* Erindi stjórnarráðsins um fje til fyrirhleðslunnar. 1 flskj. — Dags. 13. júlí 1917. — (Nd. 200.)
51. *Skólabygging í Vestmannaeyjum.* Erindi stjórnarinnar um styrk til byggingarinnar. 3 flskj. — Dags. 11. júlí 1917. — (Nd. 174 *b*.)
52. *Skrifstofufje landlæknis.* Erindi hans til stjórnarráðsins um skrifstofufje fyrir árin 1916 og 1917. — Dags. 2. febr. 1917. — (Nd. 133,⁸.)
53. *Sýsluvegurinn frá Vogastapa til Grindavíkur.* Erindi Jóns landsverkfræðings Þorlákssonar um fjárveitingu til vegarins í fjáralögum fyrir árin 1916 og 1917. 3 flskj. — Dags. 30. janúar 1917. (Nd. 141,¹.)
54. *Vegaskemdir í Árnessýslu.* Álitsbrjef Geirs vegamálastjóra Zoëga um kröfu Árnesinga um endurgjald fyrir skemd á vegum þar af umferð póstbifreiðar. 1 flskj. — Dags. 30. júlí 1917. — (Nd. 321.)
55. *Verslunarskóli Íslands.* Erindi stjórnarnefndar hans um styrk í fjáralögum. — Dags. 7. mars 1917. — (Nd. 133,³³.)
56. *Viðhald flutningabrauta.* Erindi Geirs vegamálastjóra Zoëga um sjerstakt tillag til þess. 2 flskj. — Dags. 11. apríl 1917. — (Nd. 82,¹¹.)
57. *Vitinn á Ingólfshöfða.* Skilagrein frá vitamálastjóra Th. Krabbe. 31 flskj. og 1 reikningur (2 eint.). — Dags. 27. mars 1917. — (Nd. 141,².)
58. *Yfirsetukvennaskólinn.* Erindi landlæknis um aukið fje til hans, 1 flskj. — Dags. 26. okt. 1916. — (Nd. 141,⁷.)
59. *Pokulúður á Dalatanga.* Erindi frá Th. Krabbe, vitamálastjóra. 1 flskj. og uppdráttur. — Dags. 23. mars 1917. — (Nd. 141,⁸.)

II.

Erindi, er varða frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1918 og 1919.

(Raðað eftir greinum frumvarpsins.)

2. gr.

1. *Pósttekjur árin 1918 og 1919.* Áætlunartillögur frá póstmeistara. — Dags. 6. febr. 1917. — (Nd. 133,₁.)
2. *Stímatekjur árin 1918 og 1919.* Erindi landssimastjórans um áætlun um tekjur af landssímanum. 1 flskj. — Dags. 31. janúar 1917. — (Nd. 133,₂.)

3. gr.

Ásgautsstaðir. Erindi Björns Gislasonar um endurbætur á húsum og girðingum á þeirri kirkjujörð, eða kaup á henni. — Dags. 9. júlí 1917. — (Nd. 207.)

4. gr.

Viðlagasjóður. Áætlun um tekjur af innstæðu hans árin 1918 og 1919. — Dags. 10. febr. 1917. — (Nd. 133,₃.)

9. gr.

1. *Einar Jónasson,* aðstoðarmaður í stjórnarráðinu, leitar Alþingis um launahækkun. — Dags. 27. júlí 1917. — (Nd. 490.)
2. *Hagstofan.* Áætlun um tekjur og gjöld hennar. Frá hagstofustjóra. — Dags. 16. febr. 1917. — (Nd. 133,₅.)
3. *Hagstofustjórinn.* Erindi hans um launahækkun. — Dags. 27. mars 1917. — (Nd. 133,₆.)
4. *Hagstofustjórinn.* Erindi hans um launakjör hans og aðstoðarmanna hans m. m. 1 flskj. — Dags. 19. júlí 1917. — (Nd. 261.)
5. *Landsfjehirðisstarfið.* Erindi Landsbanka Íslands um aukið fjárframlag til þessa starfs. 1 flskj. — Dags. 28. nóv. 1916. — (Nd. 133,₄.)
6. *Sigurður Lýðsson,* aðstoðarmaður í stjórnarráðinu. Erindi hans um launahækkun. — Dags. 30. júlí 1917. — (Nd. 326.)

11. gr.

1. *Endurskoðun skipamælinga.* Erindi frá Páli Halldórssyni, um að hann geti ekki gegnt þessu starfi áfram fyrir sama endurgjald og nú. — Dags. 30. júní 1917. — (Nd. 170,₃.)
2. *Fasteignamataskostnaður.* Svar stjórnarinnar við fyrirspurn fjárveitinganefndar neðri deildar um, hvort taka skyldi í fjárlög kostnaðinn við fasteignamatið. — Dags. 17. júlí 1917. — (Nd. 229.)
3. *Fasteignamataskostnaður.* Svar stjórnarráðsins við fyrirspurn fjárveitinganefndar neðri deildar um, hve mikið sje þegar greitt fyrir fasteigna-

matið, og úr hve mörgum hjeruðum komnir sjeu reikningar. — Dags. 21. júlí 1917. (Nd. 287.)

4. *Fiskveiðaeftirlit*. Brjef stjórnarráðsins um málaleitun úr Strandasýslu um fjárveitingu til eftirlits úr landi með veiðum í landhelgi. — Dags. 12. júlí 1917. — (Nd. 179.)
5. *Sigurður fangavörður Pjetursson* sækir um launahækkun. 1 flskj. — Dags. 8. des. 1916. — (Nd. 82,2.)
6. *Sigurður fangavörður Pjetursson*. Álit stjórnarinnar um erindi hans um launahækkun. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 209.)
7. *Skrifstofukostnaður sýslumanna*. Ari Jónsson, sýslumaður í Húnavatnssýslu, sækir um 1500 kr. ársstyrk til skrifstofuhalds. — Dags. 26. ágúst 1917. — (Nd. 439.)
8. *Skrifstofukostnaður sýslumanna*. Stjórnarráðsbrjef um 10300 kr. fjárveitingu hvort árið til uppbótar á skrifstofukostnaði sýslumanna. 1 flskj. og erindi Ara endursent. — Dags. 31. ágúst 1917. — (Ed. 149.)

12. gr.

1. *Geðveikralæknirinn*. Erindi hans um launahækkun. — Dags. 11. apríl 1917. — (Nd. 133,14.) [Sjá og 9.]
2. *Guðmundur Thoroddsen, læknir*, sækir um 2000 kr. styrk hvort árið til þess að fullkomna sig í skurðlækningum erlendis. 1 flskj. — Dags. 8. júlí 1917. — (Nd. 301.)
3. *Heilbrigðiseftirlit með alþýðuskólum*. Erindi tveggja skólanefnda og tveggja fræðslunefnda í Eyjafjarðarsýslu um, að allur beinn kostnaður við þetta læknaeftirlit sje greiddur úr landssjóði. — Dags. 20. apríl, 6. og 11. maí og 10. júní 1917. — (Nd. 119.)
4. *Heilbrigðis- og læknamál*. Áætlun landlæknis um fje það, er þarf til heilbrigðismála landsins 1918 og 1919, og um *skrifstofukostnað landlæknis*. — Dags. 2. febr. 1917. — (Nd. 133,8.)
5. *Hjæraðslæknirinn í Keflavík*. Erindi stjórnarinnar um styrk til hans til að halda aðstoðarlækni um vertiðina. 2 flskj. — Dags. 19. júlí 1917. — (Nd. 253.)
6. *Hjúkrunarnám*. Kristinn Danielsson, alþm., sækir um 500—600 kr. styrk handa *Láru Sigurðardóttur*, til náms í Danmörku. — Dags. 7. júlí 1917. — (Nd. 148.)
7. *Hörundsberkla-lækningastyrkur*. Erindi stjórnarinnar um að fjárveitinga-nefnd taki eftir föngum til greina beiðni Þórhalls Jóhannssonar um slíkan styrk til að kosta veru sína við ljóslækningastofnun Finsens í Kaupmannahöfn. 2 flskj. — Dags. 18. ágúst 1917. — (Nd. 400.)
6. *Jón Kristjánsson, læknir*, sækir um 1500 kr. styrk hvort árið, til að geta rekið áfram lækningastofu sína án þess að hækka við sjúklingana borgun fyrir læknisverk. — Dags. 3. ágúst 1917. — (Nd. 341.)
9. *Kleppur*. Erindi stjórnar geðveikrahælisins um, hvað til þess þurfi árin 1918 og 1919. 2 flskj. — Dags. 7. nóv. 1916. — (Nd. 133,13.)
10. *Landakotsspítalinn*. Priorinnan sækir, í brjefi til landlæknis, um 20000 kr. harðærisstyrk. — Dags. 25. ágúst 1917. — (Ed. 158.)

11. *Laugarnesspítalinn*. Erindi holdsveikrálæknisins um, hvað spítalinn þurfi árin 1918 og 1919. — Dags. 31. október 1916. — (Nd. 133,¹¹.)
12. *Laugarnesspítalinn*. Ráðskonan þar, Sigríður Gílsdóttir, sækir um launa-hækkun. Meðmæli læknisins. — 24. júní 1917. — (Nd. 79.)
13. *Ljós-lækningastofa í Reykjavík*. Erindi Gunnlaugs Claessens, læknis, um styrk til að stofna og starfrækja slíka stofnun fyrir sjúklinga með útvortis berkla. 1 flskj. — Dags. 15. júlí 1917. — (Nd. 202.)
14. *Ljós-lækningatíðraunir í Víflsstaðahælinu*. Læknirinn gerir grein fyrir árangrinum af þeim, biður um 2000 kr. til að bæta við þessi áhöld og drepur á fleira, er hælið varðar í framtíðinni. — Dags. 31. ágúst 1917. — (Ed. 151.)
15. *Læknisvitjunarstyrkur*. Erindi hreppsnefndar Flateyjarhrepps um slíkan styrk. — Dags. 6. júní 1917. — (Nd. 105.)
16. *Læknisvitjunarstyrkur*. Erindi hreppsnefndar Kjósarhrepps um slíkan styrk, og hjálp til eins bæjar í hreppnum vegna mikilla veikinda. — Dags. 18. mars 1917. — (Nd. 133,¹⁰.)
17. *Læknisvitjunarslyrkur*. Skýrsla oddvita Bæjarhrepps, Guðm. Ögmundssonar, um notkun styrksins. — Dags. 27. mars 1916. — (Nd. 133,⁷.)
18. *Læknisvitjunarstyrkur*. Skýrsla frá oddvita Hólshrepps um meðferð styrksins í þeim hreppi. Dags. 28. janúar 1916. — (Nd. 133,⁹.)
19. *Magnús Guðlaugsson, smáskamtalæknir* á Bjarnastöðum, sækir um 1000 kr. árlegan styrk fyrir lækningar um langt skeið. — Dags. 16. júní 1917. — (Ed. 53.)
20. *Röntgensstofnunin*. Forstöðumaður hennar, Gunnl. Claessen, leitar þess, að veittar verði 4000 kr. til að kaupa til hennar nauðsynleg nýttiskú-áhöld. — Dags. 21. ágúst 1917. — (Nd. 406.)
21. *Röntgensstofnunin*. Stjórnarráðið sendir fjárveitinganefnd til álita brjef forstöðumanns stofnunarinnar, Gunnl. Claessens, um húsnæði handa henni og rafmagnsstraum. — Dags. 21. ágúst 1917. — (Nd. 405.)
22. *Sigurður Þóroddsson* á Litla-Hólmi í Leiru sækir um styrk til að fá sjer tilbuinn fót. — Dags. 9. júlí 1917. (Nd. 184.)
23. *Sjúkrahúsið »Gudmanns Minde«*. Erindi bæjarfógetans á Akureyri um sjúkrahús þetta. 4 flskj. — Dags. 16. maí 1917. — (Nd. 156.)
24. *Sjúkrahúsið á Patreksfirði*. Erindi sýslumannsins í Barðastrandarsýslu um dýrtíðarhjálpi til sjúkrahússins. 1 flskj. — Dags. 4. apríl 1917. — (Nd. 82,¹⁰.)
25. *Sjúkrahúsið á Sauðárkróki*. Erindi sýslumannsins í Skagafjarðarsýslu um styrk til sjúkrahússins. — Dags. 1. nóv. 1916. — (Nd. 133,¹⁶.)
26. *Sjúkrahúsið á Seyðisfirði*. Erindi bæjarfógetans þar um styrk til hússins. — Dags. 2. október 1916. — (Nd. 133,¹⁵.)
27. *Sjúkrahúsið á Vopnafirði*. Erindi hjeradslæknisins þar um styrk til sjúkrahússins. — Dags. 10. nóv. 1916. — (Nd. 133,¹⁷.)
28. *Sjúkrasamlag hins íslenska prentaraffelags*. Tillögur stjórnarráðsins um styrk til þess eftir sömu reglum og til annara sjúkrasamlaga. 6 flskj. — Dags. 16. júlí 1917. — (Nd. 213.)

29. *Sjúkrasjóður Fellshrepps*. Þingmenn Skagfirðinga leita 200 kr. styrks í eitt skifti handa sjóði þessum. — Dags. 13. ágúst 1917. (Nd. 409.)
30. *Sjúkra- og slysasjóður verkamanna* í fjelaginu Dagsbrún. Jörundur alþm. Brynjólfsson sækir um 1000 kr. styrk á ári handa sjóði þessum. — Dags. 24. ágúst 1917. — (Nd. 426.)
31. *Sjúkraskýli*. Erindi sýslumannsins í Strandasýslu um styrk til sjúkraskýla. 1 flskj. — Dags. 10. maí 1917. — (Nd. 133,⁷⁰.)
32. *Sjúkraskýli á Siglufirði*. Erindi frá þingmönnum Eyfirðinga um undanþágu frá sýsluábyrgð fyrir væntanl. sjúkraskýli á Siglufirði. — Dags. 17. júlí 1917. — (Nd. 219.)
33. *Sjúkraskýli og læknisbústaður á Hvammstanga*. Erindi sýslunefndarinnar í Vestur-Húnavatnssýslu um styrk til að koma þessu húsi upp. 1 flskj. — Dags. í apríl 1917. — (Nd. 82,¹².)
34. *Sjúkraskýli og læknisbústaður á Hvammstanga*. Eggert Levi á Ósum ítrekar fyrir hönd sýslunefndar Vestur-Húnavatnssýslu beiðni um styrk til að koma upp húsi þessu, og færir nýjar ástæður fyrir því, að það verði að gera á þessu ári. — Dags. 10. ágúst 1917. — (Nd. 399.)
35. *Steinunn Guðmundsdóttir*, nuddlæknir, sækir um 1500 kr. styrk til að geta starfrækt lækningastofu sína. — Dags. 10. sept. 1917. — (Nd. 473.)
36. *Vífilsstaðahælið*. Erindi læknisins um, hvað hælið þurfi árin 1918 og 1919. 5 flskj. — Dags. 19. jan. 1917. — (Nd. 133,¹².)

13. gr. A.

1. *Launahækkun pósta*. Erindi stjórnarinnar með tillögum póstmeistara um hækkun á launum pósta. — Dags. 3. sept. 1917. — (Nd. 450.)
2. *Launahækkun póstaðgreiðslumanna í Reykjavík*. Erindi stjórnarinnar með tilmælum um, að tekin verði til greina beiðni póstmeistara um þetta efni. — Dags. 3. sept. 1917. — (Ed. 164.)
3. *Póstaðgreiðslumaðurinn á Siglufirði*. Erindi hans um hækkun á launum og húsaleigufje vegna vaxandi ábyrgðar og viðskifta. — Dags. 26. júní 1917. — (Nd. 256.)
4. *Póstmál*. Útgjaldaáætlun póstmeistara fyrir árin 1918 og 1919. 2 flskj. — Dags. 12. des. 1916. — (Nd. 133,¹⁸.)

13. gr. B.

1. *Brú á Eyjafjarðará*. Erindi sýslunefndarinnar í Eyjafjarðarsýslu um fje til brúargerðar á Eyjafjarðará. — Dags. 16. júní 1917. — (Nd. 108.)
2. *Brú á Hamarsá á Vatnsnesi*. Erindi þingmanna Húnavetninga um 1200 kr. endurveitingu til brúar þessarar. — Dags. 16. júlí 1917. — (Nd. 215.)
3. *Brú á Hjeraðsvötnin*. Erindi frá 118 kjósendum í Akrahreppi til þingmanna Skagfirðinga um, að brú verði sett á Hjeraðsvötnin á Akrahyl. 1 flskj. — Dags. í apríl 1917. — (Nd. 91.)
4. *Brú á Hjeraðsvötnin eystri*. Erindi þingmanna Skagfirðinga um fje til þessarar brúargerðar. — Dags. 18. júlí 1917. — (Nd. 248.)
5. *Brú á Hvítá*. Erindi þingmanna Borgfirðinga og Mýramanna um fje til að brúa Hvítá hjá Hvítárvöllum og til að gera vegarkafla beggja vegna brúarinnar, alt að 71 þús. kr. — Ódagsett. — (Nd. 159.)

6. *Brýr á Ölfusárnar*. Erindi Jóns landsverkfræðings Þorlákssonar um það mál. 1 flskj. — Dags. 23. jan. 1917. — (Nd. 133,²⁰.)
7. *Dagpeningahækkun*. Brjef stjórnarinnar með erindi *vegamála-, landssíma- og vitamálastjóra* um að ferðadagpeningar þeirra verði hækkaðir. 1 flskj. — Dags. 1. ágúst 1917. — (Nd. 330.)
8. *Flutningabrautir*. Erindi Jóns landsverkfræðings Þorlákssonar um viðhald flutningabrauta. 50 flskj. — Dags. 31. jan. 1917. — (Nd. 133,²¹.)
9. *Skrifstofufje vegamálastjóra*. Erindi stjórnarinnar til fjárveitinganefndar efri deildar um, að hún hækki upphæð þessa í 2000 kr. 1 flskj. — Dags. 30. ágúst 1917. — (Ed. 146.)
10. *Stykkishólmsvegur*. Erindi þingmanns Snæfellinga um fjárveitingu til að halda áfram Stykkishólmsveginum. — Dags. 10. júlí 1917. — (Nd. 163.)
11. *Vegabætur*. Erindi Jóns landsverkfræðings Þorlákssonar um fjárveitingar til vegabóta árin 1918 og 1919. 2 flskj. — Dags. 18. des. 1916. — (Nd. 133,¹⁹.)
12. *Vegabætur*. Erindi Geirs vegamálastjóra Zoëga, breytingartillögur við tillögur fyrirrennara hans um fjárveitingar til vegabóta árin 1918 og 1919. — Dags. 19. mars 1917. — (Nd. 133,²².)
13. *Vegabætur í Almannaskarði*. Álit vegamálastjóra um erindi Þorleifs alpm. Jónssonar um fje til að laga veginn í Almannaskarði, svo að hættu-minni sje á vetrum. 1 flskj. — Dags. 1. ágúst 1917. — (Nd. 396.)
14. *Vegur í Gaulverjabæjarhreppi*. Hreppsnefndin í Gaulverjabæjarhreppi fer fram á, að hreppnum verði veittur 5000 kr. styrkur til vegagerðar þar. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 293.)
15. *Vegur frá Hlöðutúnsholti að Stafholti*. Erindi sira Gísla Einarssonar í Stafholti um fjárveitingu til að gera akfæran veg á þessum kafla. — Dags. 10. okt. 1916. — (Nd. 82,¹.)
16. *Vegur yfir Eiðisskarð*. Erindi frá bændunum á Eiði á Langanesi um styrk til að gera akfæran veg yfir Eiðisskarð. 4 flskj. — Dags. 8. júní 1917. — (Nd. 97.)

13. gr. C.

1. *Breiðafjarðarbáturinn*. Erindi þingmanna Snæfellinga, Dalamanna og Barðstrendinga um, að styrkur til Breiðafjarðarbátsins verði ákveðinn minst 22 þús. kr. á ári. — Dags. 9. júlí 1917. — (Nd. 162.)
2. *Djúpbáturinn H./f.* Erindi þingmanns Ísafjarðar, Magnúsar Torfasonar, fyrir sína hönd og þm. Norður-Ísfirðinga, Skúla Thoroddsens, um riflegan styrk til þessa fjelags. — Dagsett 21. júlí 1917. — (Nd. 266.)
3. *Eyjafjarðarbátur*. Erindi sýslunefndarinnar í Eyjafjarðarsýslu um að veittar verði 10 þús. kr. til mótorbátsferða um Eyjafjörð. — Dags. 16. júní 1916. — (Nd. 109.)
4. *Eyjafjarðarbáturinn Hrólfur kraki*. Stjórnarráðið leitar álits fjárveitinganefnda um, hvort rjettara sje að veita Bjarna Einarssyni 500 kr. styrk til bátsins eða leyfa honum að hækka farm- og fargjöld um 25% vegna aukins útgerðarkostnaðar. 5 flskj. — Dags. 25. ágúst 1917. — (Nd. 433.)

5. *Gufubátsfjelag Faxaflóa*. Erindi fjelagsstjórnarinnar um, að landssjóður láti það fá kol fyrir 150 kr. smálest hverja eða kaupi af fjelaginu bát þess Ingólf. 1 flskj. — Dags. 23. júlí 1917. — (Nd. 299).
6. *Oliuflutningur til Eyjafjarðar í ágúst 1917*. Simskeyti frá sýslumanninum í Eyjafjarðarsýslu um, að leytt verði, að vjelskipið Stella, sem leigt er til strandferða fyrir Þingeyjarsýslu, sækji oliu til Reykjavíkur. — Dags. 8. ágúst 1917. — (Nd. 370).
7. *Vjelbátsferðastyrkur*. Erindi 27 Gerðhreppinga um styrk til ferða milli Reykjavíkur og Gerða til að flytja fólk, póst og vörur. — Dags. 20. júlí 1917. — (Nd. 359.)

13. gr. D.

1. *Landssíminn*. Áætlun landssímastjóra um útgjöld til símakerfisins og aukningar þess árin 1918 og 1919. 4. flskj. — Dags. 12. febr. 1917. — (Nd. 133,²³.)
2. *Símalínan til Raufarhafnar*. Simskeyti frá »bræðrunum Einarssonum« á Raufarhöfn, um að þeim verði endurgreiddar þær 1500 kr., sem eftir eru af fje því, sem þeir lögðu úr eigin vasa til símalínu þessarar. — Dags. 12. ágúst 1917. — (Nd. 381.)
3. *Símalínan að Svignaskarði* frá Borgarnesi. Erindi stjórnarinnar um lagningu símalínu þessarar. 1 flskj. — Dags. 19. júlí 1917. — (Nd. 260.)

13. gr. E.

1. *Smíðju- og geymsluhúss-bygging* handa vitunum. Erindi vitamálastjóra Th. Krabbe um 35 þús. kr. fjárveitingu til þessa. — Dags. 20. júlí 1917. — (Nd. 262).
2. *Vitamál*. Áætlun vitamálastjóra Th. Krabbe um fje til vitamála árin 1918 og 1919. 2 flskj. — Dags. 8. febr. 1917. — (Nd. 133,²⁴.)
3. *Vitamál*. Vitamálastjórinn vekur athygli fjárveitinganefndar á ýmsum atriðum um vitamál í fjárlagafrumvarpi stjórnarinnar. 5 flskj. — Dags. 20. júlí 1917. — (Nd. 263.)
4. *Vitinn á Gerðatanga*. Tilmæli stjórnarinnar um að hækka rekstrarkostnað vitanna um 100 kr., sem vitamálastjóri fer fram á að veittar sjeu til þessa vita, auk áður áætlaðrar upphæðar. 2 flskj. — Dags. 16. ágúst 1917. — (Nd. 395).

14. gr. A.

1. *Húsabætur á Bergsstöðum* í Svartárdal. Erindi Þórhalls biskups Bjarnarsonar um fjárveitingu til þessa. 3 flskj. — Dags. 30. okt. 1916. — (Nd. 133,²⁷.)
2. *Húsabætur á Bergsstöðum* í Svartárdal. Erindi Jóns biskups Helgasonar um fjárveitingu til þessa. 2 flskj. — Dags. 30. apríl 1917. — (Nd. 133,²⁸.)
3. *Íslenskur söfnuður í Kaupmannahöfn*. Jón biskup Helgason leitar alt að 600 kr. styrks á ári handa þessum nýmyndaða söfnuði. — Dags. 11. júlí 1917. — (Nd. 172.)

4. *Kirkjumál*. Erindi Þórhalls biskups Bjarnarsonar um fjárveitingar til kirkjumála árin 1918 og 1919. — Dags. 21. okt. 1916. — (Nd. 133,²⁵.)

14. gr. B.

1. *Alþýðufræðsla um uppeldismál*. Mentamálanefnd mælist til þess við fjárveitinganefnd, að hún leggi til, að hinu íslenska kennarafjelagi verði veittur 500 kr. styrkur á ári til að halda uppi alþýðufyrirlestrum um uppeldismál. — Dags. 24. júlí 1917. — (Nd. 492.)
2. *Alþýðuskóli Húnavetninga á Hvammstanga*. Ásgeir Magnússon, kennari, sækir um 2000 kr. árlegan styrk handa þessum skóla sínum. 9 flskj. — Dags. 24. júní 1917. — (Nd. 160.)
3. *Alþýðuskóli Húnavetninga á Hvammstanga*. Ásgeir Magnússon, kennari, mælist til þess, að fjárveitinganefndin taki til ihugunar erindi sitt um styrk til skóla þessa. — Dags. 25. ágúst 1917. — (Nd. 430.)
4. *Barnaskólar utan kaupstaða*. Erindi fræðslumálastjóra um fjárveitingu til að styrkja sveitarfjelög til að reisa barnaskóla. — Dags. 30. okt. 1916. — (Nd. 133,⁴¹.)
5. *Bændaskólinn á Hólum*. Erindi skólastjóra um fjárveitingu til skólans árin 1918 og 1919. 2. flskj. — Dags. 26. jan. 1917. — (Nd. 133,⁸⁵.)
6. *Bændaskólinn á Hvanneyri*. Erindi skólastjóra um fjárveitingar til skólans árin 1918 og 1919, og fleira honum viðvíkjandi. — Dags. 28. des. 1916. — (Nd. 133,³⁶.)
7. *Fimleikakensla*. Skýrsla Björns Jakobssonar, fimleikakennara, um kenslu sína fyrir utanbæjarpilta, svo að þeir yrðu færir um að segja til í leikfimi. — Dags. 15. maí 1916. — (Nd. 133,⁴⁴.)
8. *Fimleikakensla*. Skýrsla Ingibjargar Guðbrandsdóttur, fimleikakennara, um kenslu sína fyrir utanbæjarstúlkur, svo þær yrðu færar um að segja tilhlýðilega til í leikfimi. — Dags. 19. maí 1916. — (Nd. 133,⁴³.)
9. *Flensborgarskólinn í Hafnarfirði*. Erindi skólastjórnarinnar um aukinn styrk árin 1918 og 1919. — Dags. 13. nóv. 1916. — (Nd. 141,¹⁰.)
10. *Gagnfræðaskólinn á Akureyri*. Erindi Stefáns skólameistara Stefánssonar um fjárveitingar til skólans árin 1918 og 1919. — Dags 6. des. 1916. (Nd. 133,³¹.)
11. *Gagnfræðaskólinn á Akureyri*. Erindi Þorkels Þorkelssonar, cand. mag., kennara á Akureyri, um 300 kr. styrk til að standast kostnað við að gefa út stærðfræðibók handa skólanum. Eitt eintak af bókinni fylgir. — Dags. 18. júlí 1917. — (Ed. 62.)
12. *Háskóli Íslands*. Erindi háskólarektors um fjárveitingar til Háskólans árin 1918 og 1919. 2 flskj. — Dags. 30. okt. 1916. — (Nd. 133,³⁶.)
13. *Háskóli Íslands*. Háskólaráðið fer fram á breytingar á launakjörum háskólakennara. — Dags. 30. ágúst 1917. — (Ed. 147.)
14. *Háskóli Íslands*. Háskólaráðið sækir um aukinn náms- og húsaleigustyrk handa stúdentum við Háskólann. — Dags. 10. júlí 1917. — (Nd. 164.)
15. *Háskóli Íslands*. Erindi stjórnarinnar um launaviðbót Sigurðar Sivertsens, prófessors. 1 flskj. — Dags. 12. júlí 1917. — (Nd. 180.)

16. *Háskóli Íslands*. Erindi prófessoranna Ágústs Bjarnasonar og Guðmundar Hannessonar um húsnæði Háskólans, aðhlyningu stúdenta og fleira Uppdrættir fylgja. — Dags. 10. júlí 1917. — (Nd. 193.)
17. *Háskóli Íslands*. Erindi dr. Alexanders Jóhannessonar um 800 kr. á ári til viðbótar við styrki þá, sem honum eru ætlaðir í fjárlagafrumvarpinu, og að upphæðir þessar sjeu sameinaðar og stofnað handa sjer dósentsembætti í málfræði við Háskólann. — Dags. 6. júlí 1917. — (Nd. 150.)
18. *Húsmæðraskóli á Akureyri*. Erindi bæjarfógetans á Akureyri um 40000 kr. styrk til að reisa slíkan skóla á Akureyri. 1 flskj. — Dags. 24. febr. 1917. — (Nd. 82,₆.)
19. *Húsmæðraskóli á Norðurlandi*. Erindi Búnaðarfelags Íslands um, að Alþingi veiti styrk til undirbúningsnáms forstöðukonu handa þessum fyrirhugaða skóla. 1 flskj. — Dags. 25. júlí 1917. — (Nd. 296.)
20. *Húsmæðraskóli kvenfjeldagsins Ósk á Ísafirði*. Erindi þingmanns Ísafjarðar um skóla þennan. 3 flskj. — Dags. 18. júlí 1917. — (Nd. 237 [Flskj. 237,₁].)
21. *Iðnfræðsla*. Iðnaðarmannafjelagið á Ísafirði sækir um aukinn styrk til kvöldskólahalds þar. — Dags. 26. júní 1917. — (Ed. 56.)
22. *Iðnskólinn í Reykjavík*. Erindi forstöðumannsins um, að hækkuð verði fjárveitingin til skólans árin 1918 og 1919. — Dags. 12. mars 1917. — (Nd. 133,₃₇.)
23. *Kauphækkun við tímakenslu*. Erindi stundakennara í Reykjavík. — Dags. 7. des. 1916. — (Nd. 82,₁₆.)
24. *Kennaraskólinn*. Björn Jakobsson sækir um 1700 kr. föst árslaun, sem kennari í heilsu- og líkamsfræði og fimleikum við kennaraskólann. 3 flskj. — Dags. 14. júní 1917. — (Nd. 143.)
25. *Kennaraskólinn*. Erindi skólastjóra um fjárveitingar til skólans árin 1918 og 1919. — Dags. 28. okt. 1916. — (Nd. 133,₃₂.)
26. *Kvennaskólinn á Blönduósi*. Erindi skólanefndarformannsins, Árna bónda Þorkelssonar á Geitaskarði, um skólann og styrk til hans. — Dags. 16. júlí 1916. — (Nd. 212.)
27. *Kvennaskólinn á Blönduósi*. Erindi stjórnarráðsins um skóla þennan. 5 flskj. — Dags. 16. júlí 1917. — (Nd. 212.)
28. *Kvennaskólinn í Reykjavík*. Erindi stjórnarnefndar skólans um, að hækkuð verði fjárveitingin til hans árin 1918 og 1919. — Dags. 27. jan. 1917. — (Nd. 133,₄₀.)
29. *Kvennaskólinn í Reykjavík*. Stjórn hans leitar þess, að skólinn fái að halda styrk þeim, sem honum er ætlaður í fjárlagafrumvarpinu fyrir árin 1918 og 1919. — Dags. 26. ágúst 1917. — (Nd. 431.)
30. *Kvöldskóli Hólmfríðar Árnadóttur* í Reykjavík. Erindi hennar um alt að 1000 kr. styrk á ári til þessa mentaskóla síns fyrir stúlkur. 1 flskj. — Dags. 15. júlí 1917. — (Nd. 218.)
31. *Lýðskóli Ásgríms Magnússonar* á Bergsstaðastíg 3 í Reykjavík. Erindi Ísleifs Jónssonar, skólastjóra, um 1600 kr. ársstyrk handa skóla þessum. 2 flskj. — Dags. 5. mars 1917. — (Nd. 82,₇.)

32. *Lýðskóli Asgríms Magnússonar* á Bergstaðastig 3 í Reykjavík. Hólmfríður Þorlákssdóttir biður fjárveitinganefnd efri deildar um að taka til greina umsókn eiginmanns síns, Ísleifs Jónssonar, um styrk til skólans. — Dags. 7. sept. 1917. — (Ed. 178.)
33. *Mentaskólinn*. Erindi rektors um fjárveitingar til skólans árin 1918 og 1919. — Dags. 5. des. 1916. — (Nd. 133,²⁹.)
34. *Mentaskólinn*. Erindi rektors um launaviðbót vegna starfa, sem ekki koma rektorsembættinu við og áður hafa á öðrum hvílt — Dags. 17. júlí 1917. — (Nd. 244.)
35. *Mentaskólinn*. Erindi rektors til fjárveitinganefndar um, að hún stuðli að því, að kensla í skólanum verði ekki látin niður falla næsta vetur. — Dags. 3. ágúst 1917. — (Nd. 347.)
36. *Mentaskólinn*. Erindi Ólafs Rósenkrans, fimleikakennara skólans, um nafnbundna launaviðbót sjer til handa. 1 flskj. — Dags. 19. febr. 1917. — (Nd. 133,³⁰.)
37. *Röntgenstofnunin*. Erindi Halldórs háskólaritara Jónassonar um, að stofnunin verði greind frá Háskólanum. — Dags. 26. júlí 1917. — (Nd. 307.)
38. *Röntgenstofnunin*. Erindi stjórnarinnar um, að stofnunin verði greind frá Háskólanum. 1 flskj. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 210.)
39. *Siglingafræði*. Erindi Páls Halldórssonar, skólastjóra, um að styrkurinn til að gefa út kenslubók í siglingafræði verði látinn standa áfram í fjárlögunum fyrir árin 1918 og 1919. — Dags. 23. júní 1917. — (Nd. 133,³¹.)
40. *Stýrimannaskólinn*. Erindi Páls skólastjóra Halldórssonar um fjárveitingar til skólans árin 1918 og 1919. — Dags. 4. okt. 1916. — (Nd. 133,³².)
41. *Stýrimannaskólinn*. Erindi stjórnarinnar um launahækkun handa forstöðumanni skólans. 1 flskj. — Dags. 11. júlí 1917. — (Nd. 174, c.)
42. *Sundkensla*. Skýrsla frá Páli Erlingssyni, sundkennara, um sundkenslu hans í Reykjavík. — Dags. 28. mars 1917. — (Nd. 133,³³.)
43. *Utanfararstyrks* til að kynna sjer barnafræðslu- og uppeldismál, 300—500 kr., leitar J. Scheving Jóhannesson. 1 flskj. — Dags. 30. nóv. 1916. — (Nd. 82,³.)
44. *Verslunarskóli Íslands*. Erindi skólastjóra um kostnað við kenslu í skólanum. — Dags. 12. apr. 1917. — (Nd. 133,³⁴.)
45. *Verslunarskóli Íslands*. Erindi skólastjórnarinnar um styrk til skólans árin 1918 og 1919. — Dags. 7. mars 1917. — (Nd. 133,³⁵.)
46. *Vjelstjóraskólar í kaupstöðum*. Erindi sjávarútvegsnefndar Nd. um, hvort til-tækilegt sje að stofna slíka skóla nú. — Dags. 31. júlí 1917. — (Nd. 323.)
47. *Yfirsetukvennaskólinn*. Þrjár ljósmæður í Reykjavík, kennarar við skólann, sækja um, að laun þeirra verði hækkuð upp í 300 kr. á ári til hvern- ar. — Dags. 6. júlí 1917. — (Nd. 171.)
48. *Yfirsetukvennaskólinn*. Þrjár ljósmæður í Reykjavík, kennarar við skólann, biðja fjárveitinganefnd Ed. að taka upp tillögu, sem feld var í Nd., um að laun þeirra verði hækkuð upp í 300 kr. — Dags. 3. ágúst 1917. — (Ed. 157.)

15. gr.

1. *Alþýðufræðsla stúdentafjelagsins*. Erindi Gísla alþm. Sveinssonar um hækkun á styrk til hennar. — Dags. 21. júlí 1917. — (Nd. 280.)
2. *Benedikt Þórkelsson*, fyrv. barnakennari, sækir í þriðja sinn um ellistyrk eða viðurkenningu. 2. flskj. — Dags. 14. maí 1917. — (Nd. 114.)
3. *Bjarni Jónsson frá Vog* gefur bendingar um fjárveitingar til lista og norræna málfræðivísinda. — Dags. 11. apr. 1917. — (Nd. 133,⁵².)
4. *Bjarni Sæmundsson*, kennari og fiskifræðingur, sækir um styrk til fiskirannsóknna árin 1918 og 1919. — Dags. 9. des. 1916. — (Nd. 133,⁵³.)
5. *Bogi Th. Melsted* sækir um styrk til að rita Íslendingasögu. — Dags. 12. okt. 1916. — (Nd. 133,⁵⁷.)
6. *Bókasafn Norðuramtsins*. Erindi sýslunefndar Eyjafjarðarsýslu um aukinn styrk til safnsins. 4 flskj. — Dags. 16. júlí 1917. — (Nd. 110.)
7. *Bókasafn Norðurlands*. Erindi stjórnarinnar um styrk til þessa bókasafns. 5 flskj. — Dags. 9. júlí 1917. — (Nd. 165.)
8. *Bókmentafjlagið* sækir um hækkun á landssjóðsstyrknum til fjelagsins. — Dags. 7. júlí 1917. — (Nd. 139.)
9. *Dansk-íslenska fjlagið* (Dansk-íslandsk Samfund). Jón biskup Helgason sækir um fyrir fjelagsins hönd, að Alþingi veiti því 1200 kr. styrk á ári til að vinna að markmiði sínu. Lög fjelagsins fylgja. — Dags. 4. ágúst 1917. — (Nd. 356.)
10. *Einar Gunnarsson, bókaútgefandi*, sækir um styrk í tvö ár til að gefa út »Lög Íslands, öll þau, er nú gilda«. 1.—9. hefti af ritinu fylgja. — Dags. 3. ágúst 1917. — (Nd. 354.)
11. *Einar Hjörleifsson rithöfundur Kvaran* sækir um, að ritstyrkur hans verði hækkaður og trygður — veittur á nafn. — Dags. 8. mars 1917. — (Nd. 133,⁵¹.)
12. *Finnur Jónsson, á Kjörseyri* sækir um 400 kr. styrk hvort árið til að safna sögulegum fróðleik um lifnaðarháttu alþýðu. — Dags. 25. júní 1917. — (Nd. 100.)
13. *Fornleifafjlagið*. Erindi Eiríks próf. Briems um 700—800 kr. ársstyrk til fjelagsins. — Dags. 7. febr. 1917. — (Nd. 82,^s.)
14. *Frimann B. Arngrímsson* sækir um 5000 kr. styrk til þess að semja og gefa út alfræðirit með aðstoð fleiri ritfærra manna. — Dags. 14. ágúst 1917. — (Nd. 428.)
15. *Fræðafjlagið*. Stjórn þess sækir um styrk til að gefa út Jarðabók Árna Magnússonar. — Dags. 12. okt. 1916. — (Nd. 133,⁵⁰.)
16. *Guðjón Samúelsson* sækir um endurveitingu á styrk, 800 kr. hvort árið, til að ljúka við nám sitt í húsgerðarlist. — Dags. 18. júlí 1917. — (Nd. 249.)
17. *Guðmundur Guðmundsson, skáld*. Erindi Pjeturs Halldórssonar, bóksala, um hækkun og tryggingu á ritstyrk Guðmundar. — Dags. 10. júlí 1917. (Nd. 145.)
18. *Guðmundur Jarandfræðari Hjaltason* sækir um styrk til alþýðufyrirlestra sinna. 1. flskj. — Dags. 4. jan. 1917. — (Nd. 133,⁵⁹.)
19. *Guðmundur Magnússon, rithöfundur*, sækir um hækkun á styrk til ritstarfa. 1 flskj. — Dags. 23. júní 1917. — (Nd. 82,¹⁵.)

20. *Helgi Hermann Eiríksson*. Erindi skrifstofustjóra Alþingis með beiðni Helga um styrk til að læra náma- og rafmagnsverkfræði í Glasgow. 15 flskj. — Dags. 17. jan. 1917. — (Nd. 133.⁵⁶.)
21. *Helgi Jónsson*, dr. phil., sækir um 3000 kr. árstyrk til grasafræðisrannsókna. — Dags. 27. jan. 1917. — (Nd. 82.⁴.)
22. *Helgi Pjetursson*, dr. phil., sækir um 5000 kr. styrk til visindastarfa. 1 flskj. — Dags. 16. júlí 1917. — (Nd. 216.)
23. *Ingunn Magnúsdóttir, skjalþýðandi*. Handa henni sækir frú Katrin Skúladóttir um 1000 kr. styrk til að ljúka námi í ensku við »Köbenhavns Translatörskole og Sproginstitut« og til að dvelja um tíma á Englandi á eftir. 1 flskj. — Dags. 17. ágúst 1917. — (Ed. 124.)
24. *Íslenska orðabókin. Dr. Björn Bjarnason* frá Viðfirði gerir grein fyrir skoðun sinni á því, hverjar kröfur beri að gera til íslenskrar orðabókar, bæði alþýðlegrar bókar og vísindalegrar, og um samningu slíkra bóka. — Dags. 14. ágúst 1917. — (Nd. 388.)
25. *Íslenska orðabókin*. Erindi Ágústs prófessors Bjarnasonar um, að dr. Birni Bjarnasyni frá Viðfirði verði veitt orðabókarstarfið eftir Jón heit. Ólafsson. 4 flskj. — Dags. 15. des. 1916. — (Nd. 133.⁵⁴.)
26. *Íslenska orðabókin*. Heimspekideild Háskóla Íslands segir, að ósk fjárveitingarnefndar neðri deildar, álit sitt um, hvernig nú beri fram að halda eða upp að taka samningu íslenskrar orðabókar. — Dags. 28. ágúst 1917. — (Nd. 438.)
27. *Íslenska orðabókin. Jóhannes Lárus Lynge Jóhannesson*, prestur að Kvinnabrekku, sækir um, að sjer verði falið að halda áfram orðabókarstarfi Jóns heit. Ólafssonar. — Dags. 20. júní 1917. — (Nd. 104.)
28. *Íslenska orðabókin*. Orðabókarfjelagið sækir um styrk til að halda áfram útgáfu íslensku orðabókarinnar, sem Jón heit. Ólafsson starfaði að. — Dags. 7. júlí 1917. — (Nd. 145.)
29. *Jakob Jóhannesson cand. mag. Smári* sækir um að njóta áfram styrks til að semja íslenska setningafræði. — Ódagsett. — (Nd. 133.⁵⁵.)
30. *Jakob Thórarensen* sækir um 1200 kr. styrk næsta fjárbagstímabil til að geta tekið sjer hvíld frá matstritinu og varið henni til ljóðagerðar. — Dags. 16. júlí 1917. — (Nd. 236.)
31. *Jóhann ættfr. Kristjánsson* sækir um að mega halda sama styrk næstu tvö ár og nú hefir hann til að ljúka við að rannsaka meðferð á guðspakka-ljám, gjöfum og sjóðum, og semja skýrslu um það. — Dags. 26. mars 1917. — (Nd. 133.⁵⁸.)
32. *Jón Jónsson háskólakennari Aðils* sækir um 5000 kr. utanfararstyrk til að rannsaka skilríki um sögu Íslands, einkum verslunarsögu, í erlendum söfnum. — Dags. 2. júlí 1917. — (Nd. 89.)
33. *Jón Sveinsson, stud. jur.*, sækir um 4000 kr. utanfararstyrk til þess að leggja stund á fjármálafræði, sjerstakl. bankamál. 1 flskj. — Dags. 2. júlí 1917. — (Nd. 111.)
34. *Landsbókasafnið. Árni Pálsson*, bókavörður, sækir um, að laun sín verði hækkuð um 600 kr. á ári. — Dags. 12. ágúst 1917. — (Nd. 382.)

35. *Landsbókasafnið*. Erindi landsbókavardar um fje til safnsins árin 1918 og 1919. — Dags. 30. okt. 1916. — (Nd. 133,⁴⁵.)
36. *Landsbókasafnið*. Landsbókavörður sækir um framhaldsfjárveitingu til að semja og gefa út 100 ára minningarrit safnsins og fje til að geta byrjað að gefa út skrá um handritasafn þess á aldarafmælinu 1918. 2 flskj. — Dags. 2. ágúst 1917. — (Nd. 342.)
37. *Listasafn Einars Jónssonar*. Erindi stjórnarinnar um fjárveitingu til húsbýggingarinnar. 2 flskj. — Dags. 11. júlí 1917. — (Nd. 181.)
38. *Listir*.
 - a. *Arngrímur Ólafsson, málari*, sækir um styrk til frekara náms. (12 myndir með sem sýnishorn). — Dags. 4. júlí 1917. — (Nd. 127.)
 - b. *Freymóður Jóh. Jóhannsson, málari*, sækir um styrk af almannasjóði til þess að halda áfram námi í Kaupmannahöfn. 3 flskj. — Dags. 2. júní 1917. — (Nd. 76.)
 - c. *Gunnlaugur P. Blöndal, trjeskeri og málari*, sækir um 1200 kr. styrk til að halda áfram námi í teiknun og listmálun. (9 teiknaðar mannamyndir með til sýnis). 2 flskj. — Dags. 19. júlí 1917. — (Nd. 241.)
 - d. *Jón Helgason, húsgagnasmíður*, sækir um 1500 kr. styrk til dráttlistar- og málaranáms. (5 myndir fylgja til sýnis). — Dags. 4. ágúst 1917. — (Nd. 351.)
 - e. *Kristín Jónsdóttir, málari*, sækir til Alþingis um 2000 kr. ferðastyrk. 2 flskj. — Ódagsett. — (Nd. 112.)
 - f. *Kristín Jónsdóttir, málari*, sækir til stjórnarinnar um 2000 kr. ferðastyrk. 2 flskj. — Dags. 8. mars 1917. — (Nd. 82,⁹.)
 - g. *Ríkharður Jónsson* sækir um 2000 kr. viðbótarstyrk til Rómaferðar. — Dags. 25. júlí 1917. — (Nd. 306.)
 - h. *Sigurður Þórðarson frá Söndum* sækir um 2000 kr. styrk til að halda áfram námi við hljómlistaskólann í Leipzig. 3 flskj. — Dags. 14. apríl 1917. — (Nd. 191.)
39. *Listvinafjellagið* sækir um styrk til eflingar stefnuskrá sinni, sem er í 2. gr. fjelagslaganna, er fylgja með umsókninni. — Dags. 12. júlí 1917. — (Nd. 189.)
40. *Magnús Helgason, skólastjóri*, skrifar um dr. Björn Bjarnason frá Viðfirði og Sigurð mag. art. Guðmundsson, íslensku orðabókina og Kennaraskólann. — Dags. 6. júlí 1917. — (Nd. 145.)
41. *Náttúrufæðifjellagið*. Erindi fjelagsstjórnarinnar um styrk til Náttúrugripasafnsins og húsnæði fyrir það árin 1918 og 1919. 2 flskj. — Dags. 22. jan. 1917. — (Nd. 133,⁴⁸.)
42. *Norræna Stúdentasambandið*. Erindi formanns Reykjavíkurdeildarinnar um 600 kr. ársstyrk til að senda fulltrúa á sambandsfundi ytra. 4 flskj. — Dags. 25. júlí 1917. — (Nd. 295.)
43. *Páll Eggert Ólason* sækir um 1200 kr. styrk hvort árið til að rannsaka bókmentasögu Íslands eftir siðaskiftin á 16. öld. — Dags. 3. ágúst 1917. — (Nd. 343.)
44. *Páll Þorkelsson, gullsmíður*, sækir um 2400 kr. styrk til að fullgera og gefa út málsháttasafn með skýringum á ýmsum málum. Sýnishorn af safninu fylgja. — Dags. 29. jan. 1917. — (Nd. 82,⁵.)

45. *Rafmagnsfræðinám*. Einar alpm. Árnason sækir um, að *Steini Þórðarsyni* frá Hnjúki verði veittur 1000 kr. styrkur hvort árið til að ljúka fullnaðarnámi í rafmagnsverkfræði. 3 flskj. — Dags. 21. ágúst 1917. — (Nd. 407.)
46. *Rafmagnsfræðinám*. Frimann B. Arngrímsson sækir um, að *Eyjólfi Björnsyni* frá Borgargerði verði veittur 600 -- 800 kr. styrkur hvort árið til að læra verklega rafmagnsfræði við »Chalmers Teknisk Institut« í Gautaborg. 2 flskj. — Dags. 14. ágúst 1917. (Nd. 429.)
47. *Rafmagnsfræðinám*. Guðmundur Marteinsson sækir um 1200 kr. styrk hvort árið til að nema rafmagnsverkfræði við »Den tekniske højskole« í Þrándheimi. Alls 7 skjöl. — Dags. 5. júlí 1917. — (Nd. 345.)
48. *Rafmagnsfræðinám*. Guðrún Erlendsdóttir sækir um, að syni sínum, *Guðmundi Marteinssyni*, verði veittur styrkur til framhalds rafmagnsverkfræðinámi í Noregi. 1 flskj. — Ódagsett. — (Nd. 345.)
49. *Samúel Eggertsson* sækir um styrk til að teikna og gefa út kenslukort af Íslandi með mismunandi hæða- og dýptalítum. 1 flskj. (sýnishorn). — Dags. 25. júlí 1917. — (Nd. 309.)
50. *Sigfús Blöndal, bókavörður*. Erindi stjórnarinnar um 3500 kr. fjárveitingu til hans til að ljúka við íslensk-danska orðabók. — Dags. 10. júlí 1917. — (Nd. 174, a.)
51. *Sigfús Sigfússon frá Eyvindará* sækir um styrk til að fullgera og bæta þjóðfræðasafn sitt. 1 flskj. — Dags. 27. mars 1917. — (Nd. 115.)
52. *Sigurður Guðmundsson frá Hofdölum* sækir um styrk til að halda áfram námi í húsgerðarlist. 4 flskj. — Dags. 2. júní 1916. -- (Nd. 96.)
53. *Sigurður Nordal, dr. phil.* Erindi Ágústs próf. Bjarnasonar um styrk handa Sigurði (viðbót við styrk Hannesar Árnasonar) til að stunda nám í Oxford. 1 flskj. — Dags. 1. ágúst 1917. — (Nd. 329.)
54. *Stórstúka Íslands* sækir um hækkun á styrk sínum til reglubóta. — Dags. 12. febr. 1917. (Nd. 133,^{ss.})
55. *Sveinbjörn Björnsson, skáld*, sækir um styrk sem skáldlaun »eða framvegis til að geta leikið á ljóðahörpu sína á meðan líf og kraftar endasta«. -- Dags. 4. ágúst 1917. — (Nd. 352.)
56. *Söguffelagið* sækir um, að styrkur þess til bókaútgáfu verði hækkaður. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 199.)
57. *Söngfræðasafn Jónasar Jónssonar*, háskóladyravarðar. Kristín Hendriksdóttir, ekkja hans, býður landinu að kaupa safn þetta fyrir 5000 kr. og að gefa því handrit Jónasar að *íslenskri sálmafræði*. — (Nd. 414.)
58. *Söngfræðasafn Jónasar Jónssonar*. Sigfús tónskáld Einarsson og Páll Eggert Ólason, sagnfræðingur, láta í ljós, samkvæmt ósk fjárveitinganefndar neðri deildar, álit sitt á safni þessu, verðmæti þess og handrits Jónasar að *íslenskri sálmafræði*. — Dags. 28. ágúst 1917. — (Nd. 440.)
59. *Verslunarmannafjelagið Merkúr* sækir um styrk til að halda uppi alþýðufræðslu um verslunarmál. — Dags. 10. júlí 1917. — (Nd. 254.)
60. *Þjóðmenjarannsóknir*. Stjórnin beiðist athugunar fjárveitinganefndar á erindi þjóðmenjavarðar um fje til að fara utan, finna íslenska gripí i

- erlendum söfnum, fá þá sýnda sjerstaklega og fá af heim myndir eða eftirlíkingar heim, svo og til að læra að varðveita jarðfundna járn-muni, svo að eigi skemmist. — Dags. 23. ágúst 1917. — (Nd. 412.)
61. *Þjóðmenjasafnið*. Brjef stjórnarráðsins um tilboð Jóns kynbótafræðings Þorbergssonar, bónda á Bessastöðum, um að gefa safninu Bessa-staðakirkju með öllu, er henni fylgir og fylgja ber. 4 flskj. — Dags. 15. ágúst 1917. — (Nd. 387.)
62. *Þjóðmenjasafnið*. Erindi þjóðmenjavarðar um fje til safnsins árin 1918 og 1919. — Dags. 25. okt. 1916. — (Nd. 133,⁴⁷.)
63. *Þjóðskjalasafnið*. Erindi þjóðskjalavarðar um fje og friðindi til safnsins árin 1918 og 1919. — Dags. 30. okt. 1916. — (Nd. 133,⁴⁶.)
64. *Þórbergur orðauðgi Þórðarson*, beiðist 600 kr. styrks á ári til að fara um landið og safna úr íslensku alþýðumáli orðum og orðatiltækjum, er hann hyggur festandi á bók. 4 flskj. — Dags. 19. júlí 1917. — (Nd. 257.)
65. *Þýðingar íslenskra skáldrita* á aðrar tungur Norðurlanda. Jón biskup Helga-son leitar með öðrum 1000 kr. ársstyrks til þýðinganna. 1 flskj. — Dags. 2. apríl 1917. — (Nd. 133,⁴⁹.)

16. gr.

1. *Aðalsteinn Tryggvason á Akureyri* sækir um styrk til að læra að *fljúga*. — Dags. 13. júlí 1917. — (Nd. 300.)
2. *Brimbrjótur í Ólafsfirði*. Erindi þingmanna Eyfirðinga um fje til að gera brimbrjót í Ólafsfirði. — Dags. 28. júlí 1917. — (Nd. 314.)
3. *Bryggjan í Flatey* vestur. Erindi Hákonar Kristóferssonar, alpm., um, að fjárveitinganefnd taki upp 1700 kr. endurveitingu til bátabryggju í Flatey, með sömu skilyrðum og áður. — Dags. 24. ágúst 1917. — (Nd. 425.)
4. *Bryggjan á Sauðárkróki*. Erindi þingmanna Skagfirðinga um styrk til hreppsins til að gera við skemdir á bryggjunni. 1 flskj. — Dags. 19. júlí 1917. — (Nd. 258.)
5. *Búnaðarffjlag Íslands* fer fram á sjerstaka fjárveitingu til að afla fræðslu um niðursuðu á kjöti til útflutnings og skilyrðunum fyrir flutningi á kældu og freðnu kjöti til sölu á Englandi. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 225.)
6. *Búnaðarffjlag Íslands*. Tillögur þess um fjárveitingar til búnaðarmála árin 1918 og 1919. 5 flskj. — Dags. 18. des. 1917. — (Nd. 133,⁷¹.)
7. *David Stefánsson í Fornahvammi* sækir um 2000 kr. styrk til að reisa gisti-hús á jörð sinni. — Dags. 10. júlí 1917. — (Nd. 194.)
8. *Dýralæknafrirlestraferðir*. Erindi alþingismannanna Gisla Sveinssonar og Magnúsar Guðmundssonar um, að Alþingi veiti fje til slikra ferða, til alþýðufræðslu í þessum efnum. — Dags. 21. júlí 1917. — (Nd. 281.)
9. *Dýralæknanámsstyrkur*. Erindi Jóns Pálssonar um hækkun á námsstyrk sínum árin 1918 og 1919 vegna dýrtíðar. — Dags. 4. jan. 1917. — (Nd. 133,⁶³.)
10. *Dýralækningar*. Hólmgeir Jensson sækir um styrk til dýralækninga og gef-

ur skýrslu um lækningar sínar síðasta ár. 1 flskj. — Dags. 25. júní 1917. — (Nd. 237,².)

11. *Efnarannsóknarstofan*. Erindi Gísla gerlafræðings Guðmundssonar viðvikjandi störfum sínum og kaupí við efnarannsóknarstofuna. — Dags. 16. jan. 1917. — (Nd. 133,⁶⁴.)
12. *Efnarannsóknarstofan*. Gísli gerlafræðingur Guðmundsson sækir um viðbót við húsaleigustyrk hennar. — Dags. 9. júlí 1917. — (Nd. 158).
13. *Efnarannsóknarstofan*. Gísli Guðmundsson gerlafræðingur sækir um að laun sín verði hækkuð upp í 1800 kr. á ári. — Dags. 9. júlí 1917. — (Nd. 157.)
14. *Einar Guðmundsson* vegavinnuverkstjóri sækir um styrk til að leita sjer lækninga. 4 flskj. — Dags. 10. júlí 1917. — (Nd. 196.)
15. *Elin Eggertsdóttir Briem* sækir um 600 kr. eftirlaun á ári fyrir forstöðu- og kennslustörf við kvennaskóla hjer á landi í full 20 ár. — Dags. 12. júlí 1917. — (Nd. 186).
16. *Emilie Lorange* ekkja. Fyrir hennar hönd sækir alþm. Hákon Jóhannes Kristófersson um, að henni verði veittur 300 kr. styrkur hvort ár fjárhagstimabilsins. 2 flskj. — Dags. 3. ágúst 1917. — (Nd. 358.)
17. *Fiskifjélag Íslands* beinir til Alþingis áskorun Fiskipingsins um að Alþingi veiti 10 þús. kr. hvort árið til erindreka erlendis. — Dags. 9. júlí 1917. — (Nd. 187.)
18. *Fiskifjélag Íslands* biður fjárveitinganefnd efri deildar um að taka upp aftur 12000 kr. fjárveitingu til erindreka fyrir fjelagið erlendis. — Dags. 31. ágúst 1917. — (Ed. 150.)
19. *Fiskifjélag Íslands*. Erindi þess um styrk fyrir árin 1918 og 1919. 1. flskj. — Dags. 20. des. 1916. — (Nd. 133,⁶⁵.)
20. *Fiskifjélag Íslands* sækir um 52 þús. kr. styrk til eflingar sjávarútveginum. 1 flskj. — Dags. 23. júní 1917. — (Nd. 188.)
21. *Fiskifjélagserindrekinn fyrverandi*, Matthías Þórðarson. Erindi stjórnarinnar, sem mælir með því, að Matthíasi verði greiddar 333 kr. 34 aurar, sem eftir standa af styrk þeim, er honum var veittur til erindreksturs fyrir fjelagið erlendis árið 1916. 1. flskj. — Dags. 14. ágúst 1917. — (Nd. 384.)
22. *Frímann B. Arngrímsson* sækir um 1200 kr. styrk hvort árið, ef hann lifir, til að ferðast um landið hjer um bil 4 mánuði á ári og safna steintegundum nýtilegum til byggingar, steinlimsgerðar, leirsmiðis, glergerðar og málmsmiðis. — Dags. 17. ágúst 1917. — (Nd. 394).
23. *Hafnsögumenn í Reykjavík* fara þess á leit, að Alþingi ákveði þeim úr landssjóði eða einhvernstaðar að hæfileg árslaun meðan stríðið stendur yfir. — Dags. 23. júlí 1917. — (Nd. 305.)
24. *Heimilisiðnaðarfjélag Íslands* óskar að fá að halda sama styrk og það nú hefir. — Dags. 3. ágúst 1917. — (Nd. 346.)
25. *Heimilisiðnaðarfjélag Norðurlands* sækir um að fá að njóta sama styrks og það hefir nú, og gerir grein fyrir framkvæmdum sínum. 1 flskj. — Dags. 2. jan. 1917. — (Nd. 133,⁶⁶.)
26. *Hjálpræðisherinn* sækir um styrk til sjómannahælis sins í Reykjavík. — Dags. 2. ágúst 1917. — (Nd. 338.)

27. *Húsagerðarleiddbeiningar til sveita.* Erindi stjórnarráðsins um launahækkun og ferðakostnaðar til Jóhanns Franklins Kristjánssonar, húsagerðarráðanauts. 1 flskj. — Dags. 17. júlí 1917. — (Nd. 244.)
28. *Húsagerðarleiddbeiningar til sveita.* J. Franklin Kristjánsson, húsagerðarráðunautur, gerir grein fyrir starfi sínu að undanfögnu og ástæðunum fyrir kröfu sinni um launahækkun. 4 flskj. — Ódagsett. — (Nd. 302.)
29. *Húsagerðarleiddbeiningar til sveita.* Brjef stjórnarráðsins um erindi Einars J. Pálssonar, trjesmiðs, um styrk til að leiðbeina í húsagerð í sveitum, einkum Norðanlands. 3 flskj. — Dags. 25. júlí 1917. — (Nd. 315.)
30. *Jón Helgason fyrv. vitavörður á Reykjanesi* kærir fyrir Alþingi að honum var vikið frá þeirri stöðu, beiðist rannsóknar á málinu, og að sjer verði aftur falinn starfinn, eða að öðrum kosti, að sjer verði greiddar í skaðabætur 10000 kr. í eitt skifti fyrir öll eða hálf vitavarðarlaunin á ári hverju meðan hann lifir. 13 flskj. — Dags. 5. júlí 1917. — (Nd. 214.)
31. *Kalkfjelogið í Reykjavík* sækir um 10000 kr. styrk til að rannsaka til hlitar kalkmagnið í Esjunni og leita að sementsefnum o fl. — Dags. 4. ágúst. 1917. — (Nd. 350.)
32. *Miklavatnsmýraráveitan.* Stjórnin mælir með erindi vegamálastjóra um 2200 kr. fjárveitingu til að fullgera áveitu þessa. 1 flskj. — Dags. 3. sept. 1917. — (Ed. 159.)
33. *Samband íslenskra samvinnufjelaga.* Erindi Hallgríms Kristinssonar um, að styrkur sambandsins verði hækkaður um 1000 kr. fyrra og 2000 kr. síðara árið gegn þriðjungs tillagi annarstaðar frá, til þess að geta haldið skóla fyrir tilvonandi starfsmenn sambandsfjelaganna. — Dags. 6. ágúst 1917. — (Nd. 367.)
34. *Sandgræðsla.* Erindi Búnaðarfjelags Íslands um sandgræðslu árin 1918 og 1919 og tillögur um fje til hennar. 1 flskj. — Dags. 18. des. 1916. — (Nd. 133,⁶¹.)
35. *Sandgræðsla. Hreppsnefnd Landmannahrepps* leitar fjárstyrks til að hefta sandeyðingu í hreppnum. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 232.)
36. *Sandgræðsla. Jón Einarsson í Gunnarsholti* á Rangárvöllum biður um 500 kr. styrk í viðurkenningarskyni fyrir að hafa í 20 ár varið býli sitt fyrir sandfoki. — Dags. 19. júní 1917. — (Nd. 303.)
37. *Sildarmatsmaður Jón St. Scheving* á Seyðisfirði sækir um launahækkun. — Dags. 23. júní 1917. — (Nd. 278.)
38. *Sildarmatsmaður Snorri Sigfússon* á Ísafirði sækir um launahækkun. — Dags. 18. júní 1917. — (Nd. 137.)
39. *Skeiðaáveitan.* Erindi Búnaðarfjelags Íslands um, að Alþingi heimili stjórninni að greiða úr landssjóði $\frac{1}{4}$ hluta kostnaðar við áveituna. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 222.)
40. *Skeiðaáveitan.* Erindi vegamálastjóra um fjárframlag til áveitunnar. 1 flskj. — Dags. 29. jan. 1917. — (Nd. 133,⁷².)
41. *Skóggræðsla.* Erindi skógræktarstjóra um skóggræðslu og fje til hennar árin 1919 og 1919. 6 flskj. — Dags. 23. des. 1916. — (Nd. 133,⁶².)
42. *Skógræktarstjórinn* ber sig upp undan ummælum fjárveitinganefndar neðri

- deildar í nefndaráliti hennar um fjárlagafrumvarpið um meðferð hans á skógræktarffjenu. 1 flskj. — Dags. 7. sept. 1917. — (Ed. 175.)
43. *Skurðgrafa*. Vegamálastjóri Geir Zoëga fer þess á leit, að veittar verði 25000 kr. til að kaupa skurðgraftarvjel. — Dags. 3. ágúst 1917. — (Nd. 362.)
44. *Umsjónarmaður áfengiskaupa* sækir um, að starf hans verði gert að föstu embætti og launin hækkuð mikið. — Dags. 20. júlí 1917. — (Nd. 284.)
45. *Ungmennafjellag Íslands* sendir skýrslu um störf sín. — Dags. 31. júlí 1916. — (Nd. 133,⁶⁷.)
46. *Ungmennafjellag Íslands* sækir um, að styrkurinn til fjelagsins sje hækkaður og sendir skýrslu um störf sambandsfjellaganna og hag á síðastliðnu ári. 5 skjöl alls. — Dags. 25. júní 1917. — (Nd. 185.)
47. *Vatnsvirkjatillögur* vegamálastjóra fyrir árin 1918 og 1919. 1 flskj. — Dags. 21. febr. 1917. — (Nd. 133,⁶⁰.)
48. *Vjelpurkun á heyi*. Þorkell Clementz fer fram á fjárveitingu til þess að kosta tilraunir við að þurka hey með vjelaaffi. 2 + 2 flskj. — Dags. 27. júlí 1917. — (Nd. 313.)
49. *Vöruafgreiðsluskrifstofu* (Speditionsforretning) fer Chr. (= Kristján) Fr. Nielsen fram á, að landssjóður hjálpi sjer til að stofna í Reykjavík með því að láta honum í tje lóð sem næst því, er skipin leggja upp farm sinn. — Dags. 29. ágúst 1917. — Nd. 447.)

18. gr.

1. *Anna Ásmundsdóttir og börn hennar*. Erindi Borgþórs Jósefssonar um eftirlaun handa henni og framfærslustyrk handa þeim. 3 flskj. — Dags. 23. marz 1917. — (Nd. 133,⁶⁹.)
2. *Björg Einarsdóttir* prófastsekkja sækir um eftirlaunaviðbót. 2 flskj. — Dags. 22. júní 1917. — (Nd. 85.)
3. *Edilon Grímsson* fyrirv. skipstjóri biður um ellistyrk eða viðurkenningarstyrk eitt skifti fyrir öll. — Dags. 24. júlí 1917. — (Nd. 81.)
4. *Gísla Kjartanssyni*, fyrirv. sóknarpresti sínum, biðja 115 Örfæingar Alþingi að veita sómasamlegan lífeyri, eða alt að 1000 kr. á ári. — Dags. í júlí 1917. (Nd. 312.)
5. *Guðjón Jónsson, Garðastræti 4*, Reykjavík, sækir um 125 kr. styrk á hvern heimilismann, hjónin og 6 börn, vegna fátæktar og dýrtíðarbáginda. — Dags. 2. ágúst 1917. — (Nd. 337.)
6. *Guðmundur Kristjánsson* fyrirv. skipstjóri sækir um ellistyrk vegna þess að hann þrýtur krafta til að vinna fyrir sjer. — Dags. 27. júlí 1917. — (Nd. 310.)
7. *Guðrún Jóhanna Jóhannesdóttir*, prestsekkja frá Bergstöðum, sækir um að fá að njóta áfram þeirrar 500 kr. eftirlaunabótar, sem nú hefir hún. 2 flskj. — Dagsett 5. júlí 1917. — (Nd. 134.)
8. *Guðrún Jónsdóttir* fyrirv. *spítalaforstöðukona*, Þingholtsstræti 25, Reykjavík, sækir um hækkun á ellistyrk þeim, er hún nýtur. — Dags. 3. ágúst 1917. — (Nd. 344.)
9. *Guðrún Ólafsdóttir*, prestsekkja frá Otrardal. Fyrir hana sækir Matthías

- Þórðarson þjóðmenjavörður um eftirlaunaviðbót. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 198.)
10. *Helga Eiríksdóttir*, ekkja Jóns Ólafssonar rithöfundar, sækir um hæfilegan lífeyri af almanna fje. — Dags. 17. júlí 1917. — (Nd. 230.)
 11. *Jóhanna S. Jónsdóttir*, prófastsekkja frá Viðvík, sækir um eftirlaunaviðbót. — Dags. 17. júlí 1917. — (Nd. 235.)
 12. *Jónas Eiríksson*, fyrverandi skólastjóri á Eiðum, sækir um 500 kr. árleg eftirlaun. — Dags. 31. ágúst 1917. — (Ed. 148.)
 13. *Jónas Jónasson*, prestur frá Hrafnagili. Erindi stjórnarinnar um að veita honum full kennaralaun sín, 1600 kr. á ári, til eftirlauna og ritstarfa. 2 flskj. — Dags. 12. júlí 1917. — (Nd. 178.)
 14. *Jón Jónsson*, Lindargötu 14, Reykjavík, sækir um 300 kr. dýrtíðarstyrk. — Dags. 18. júlí 1917. — (Nd. 245.)
 15. *Kristín Hendríksdóttir*, ekkja. Jónasar Jónssonar Háskóladyravarðar, sækir um 300—400 kr. árlegan styrk, til aðstoðar á elliárunum. — Dags. 2. ágúst 1917. — (Nd. 335.)
 16. *Lárus Halldórsson*, prestur að Breiðabólssstað á Skógarströnd. Handa honum sækir Jón biskup Helgason um 1500 kr. árlegan styrk, svo að hann, sem er alheilsulaus maður, megi láta af prestskap, en geti gefið sig að ritstörfum, sem honum eru þægilegri en prestsstörf. 2 flskj. — Dags. 6. ágúst 1917. — (Nd. 355.)
 17. *Magnús Einarsson*, söngkennari á Akureyri. Erindi stjórnarinnar um að veita honum 300 kr. ellistyrk, svo að hann megi fá sjer hvíld eftir langt starf af áhuga unnið í þarfir söngþekkingarinnar. 2 flskj. — Dags. 12. júlí 1917. — (Nd. 178.)
 18. *Sigurður Sigurðsson*, tyrv. hjeraðslæknir í Dalasýslu, sækir um þá eftirlaunaviðbót, að þau árin megi einnig telja þjónustuár, sem hann var aðstoðarlæknir. 1 flskj. — Dags. 25. júlí 1917. — (Nd. 113.)
 19. *Torfhildur Þorsteinsdóttir Hólm* rithöfundur sækir um aukinn ellistyrk, af því að ástandið, sem nú er, knýi hana til að til að gefa upp auka-störf sín. — Dags. 28. júlí 1917. — (Nd. 316.)
 20. *Þóra Matthíasdóttir*, ekkja Þorsteins Skaftasonar póstaðgreiðslumanns, biður um 500 kr. árlegan styrk fyrir sig og börn sín 3 í ómegð. — Dags. 19. júlí 1917. — (Ed. 64.)

19. gr.

1. »Assistent«. Brjef stjórnarráðsins um erindi 4 manna úr Hafnarfirði, sem voru hásetar á þessu skipi, er stundaði sildveiði hjer við land sumarið 1916. Fara þeir fram á að fá 600 kr. hver í skaðabætur fyrir atvinnutap, þar sem líkt stendur á með þá og Flórufarþegana, með því að skipið var herleitt til Englands í byrjun sildveiðitímans og var svo í hrakningunum fram í lok hans. 2 skjöl. — Skaðabótakrafan dags. 15. febr. 1917. — (Nd. 84.)
2. *Flóru-herleiðingin í júlí 1916. Skaðabætur fyrir hrakninga og vinnutjón.*
A. Skýrsla stjórnarinnar um skaðabætur þær, er greiddar hafa verið farþegum, sem voru á Flóru, þegar hún var herleidd til Skotlands. — Dags. 30. júní 1917. — (Nd. 84.)

B. Nokkur erindi frá farþegum á sama skipi, sem af ýmsum ástæðum hafa enn ekki verið tekin til greina; verið látin biða aðgerða Alþingis. — Fylgja með skýrslunni og eru með sömu skjaltölu.

C. Brjef stjórnarráðsins með erindi Guðrúnar Björnsdóttur, kennara á Siglufirði, um skaðabætur fyrir hrakninga með Flóru og vinnutap. — Dags. 18. júlí 1917. — (Nd. 282.)

D. Erindi Unnar Jakobsdóttur um skaðabætur fyrir hrakninga með Flóru og vinnutap. 3 flskj. — Dags. 24. júní 1917. — (Nd. 77.)

21. gr.

1. *Arni G(uðmundsson) Eyland* sækir um 10 þús. kr. lán til 30 ára til fyrirmyndar túnræktar í stórum stýl hjer á landi. — Dags. 1. mars 1917. — (Nd. 292.)
2. *Bryggjan í Stykkishólmi*. Þingmaður Snæfellinga, leitar þess að fá 2 ára frest á afborgun af láni Stykkishólmshrepps til bryggjunnar. — Dags. 8. ágúst 1916. — (Ed. 205.)
3. *Búðahreppur í Fáskrúðsfirði*. Erindi hreppsnefndarinnar um 60 þús. kr. lán handa hreppnum til rafveitu. 2 flskj. — Dags. 26. júní 1917. — (Nd. 265.)
4. *Davíð Stefánsson í Fornahvammi* sækir um 4000 kr. lán til að reisa gisti-hús á ábýlisjörð sinni. — Dags. 10. júlí 1917. — (Nd. 194.)
5. *Gissur Filippusson*, forstöðumaður Vjelaverkstæðis Reykjavíkur, sækir um 50 þús. kr. lán til utanfarar og innkaupa á alls konar varahlutum til bátavjela. 1 flskj. — Dags. 4. ágúst 1917. — (Nd. 349.)
6. *Guðmundur Elendínus Guðmundsson* fer fram á að sjer verði gefið upp lán það, 12000 kr., sem honum var veitt á síðasta þingi til að starfrækja kolanámuna í Stálþjalli í Sjöundárlandi. — Dags. 16. júní 1917. — (Nd. 170,2.)
7. *Ísafjörður*. Erindi alþm. Magnúsar Torfasonar, um 90 þús. kr. lán handa kaupstaðnum til þess að lýsa hann með rafmagni. — Dags. 10. júlí 1917. — (Nd. 166.)
8. *Jón Guðmundsson á Þorfinnsstöðum* sækir um 10 þús. kr. lán til ostargerðarbús í Ólafsdal, eða að landið stofni búið. 1 flskj. — Dags. 11. júlí 1917. — (Nd. 173.)
9. *Jón kynbótafræðingur Þorbergsson* sækir um lán til sandfjárkynbótabús á Bessastöðum. 4 flskj. — Dags. 24. júlí 1917. — (Nd. 367.)
10. *Rafveita Patrekshrepps*. Erindi hreppsnefndarinnar um 25 þús. kr. styrk til rafveitu hreppsins. — Dags. 12. maí 1917. — (Nd. 82,14.)
11. *Rafveita Patrekshrepps*. Hákon Kristófersson alþm., sækir um 55 þús. kr. lán handa hreppnum til rafveitu hans. 3 flskj. — Dags. 25. ágúst 1917. — (Nd. 425.)
12. *Rafveita Patrekshrepps*. Sýslumaður Barðstrendinga tilkynnir í símskeyti, að sýslunefndin þar mæli eindregið með því, að hreppnum verði veitt 80 þús. kr. lán til fyrirtækis þessa, og að sýslan taki að sjer ábyrgð á láninu. — Dags. 7. sept. 1917. — (Nd. 471.)
13. *Reinhold Andersson, klæðskeri* sækir um 5000 kr. lán til þess að setja upp höfuðfatasaumastofu í Reykjavík. — Dags. 3. ágúst 1917. — (Nd. 348.)
14. *Sigurbjörn Magnússon í Glerárskógum*. Bjarni alþm. Jónsson, frá Vogu

sækir um 10000 kr. lán til handa Sigurbirni, til húsa-endurbyggingar. — Dags. 17. ágúst 1917. — (Nd. 397.)

15. *Sýslumaðurinn í Skaftafellssýslu*. Erindi Gísla alþm. Sveinssonar um 5000 kr. lán handa Sigurjóni sýslumanni Markússyni til að byggja sjer íbúðarhús á landssjóðsjörðinni Ketilsstöðum í Mýrdal. 1 flskj. — Dags. 16. jan. 1917. — (Nd. 170,₁.)
16. *Vestur-Skaftafellssýsla*. Erindi sýslumannsins um 3000 kr. lán handa sýslunni til þess að kaupa íbúðarhúsið á Breiðabólssstað á Síðu, sem er læknisbústaður. 1 flskj. — Dags. 12. apríl 1917. — (Nd. 82,₁₃.)
17. *Pistilfjarðarlæknishjerað*. Erindi þm. Norður-Þingeyinga um 12000 kr. lán handa hjeraðinu til að reisa þar sjúkraskýli og læknisbústað. — Dags. 16. júlí 1917. — (Nd. 234.)

22. gr.

1. *Steinunn Kristjánsdóttir*, ekkja Alberts Þórðarsonar bankabókara, biður um að Landsbankanum verði áfram heimilað að greiða sjer eftirlaun og þau hækkuð vegna dýrtíðar. — Dags. 23. ágúst 1917. — (Nd. 413.)
2. *Stefán Stephensen* fyrv. bankagjaldkeri á Akureyri. Erindi bankastjóra Landsbankans um 400 kr. árleg eftirlaun til hans. 1 flskj. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 201.)

Dýrtíðarmál.

1. Brjef *stjórnarráðsins*, sem fylgir:
 - a. *Skrá* yfir útreikning og upphæð dýrtíðaruppbótar þeirrar, er úthlutað hefir verið samkvæmt ályktun Alþingis 1916—1917.
 - b. *Skrá* með 3 fylgiskjölum yfir útreikning dýrtíðaruppbótar fyrir árið 1917 samkvæmt frumvarpi landsstjórnarinnar, sem lagt er fyrir Alþingi 1917. — Dags. 29. júní 1917. — (Nd. 83.)
2. Brjef *stjórnarráðsins* með 2 erindum Jóns biskups Helgasonar um dýrtíðaruppbætur samkvæmt meðfylgjandi 2+4 skjölum. — Dags. 12. júlí 1917. — (Nd. 176,_{1—2}.)
3. Brjef *stjórnarráðsins* með erindum:
 - a. *Páls Eggerts Ólasonar*,
 - b. *Runólfs Guðjónssonar* og *Halldórs Briems* fyrir hönd sonar síns *Sígurðar* og
 - c. *Bjarna Ívarssonar*, starfsmanna við Landsbókasafnið, um dýrtíðaruppbætur. — Dags. 11. júlí 1917. — (Nd. 182.)
4. Brjef *stjórnarráðsins* með 24 erindum ýmsra manna um dýrtíðaruppbót eða leiðrjettingu á útreikningi hennar. — Dags. 7. júlí 1917. — (Nd. 146,_{1—24}.)
5. Erindi *Felix Guðmundssonar*, um að honum sje greidd dýrtíðaruppbót fyrir árið 1916 eins og öðrum verkstjórum landssjóðs. 1 flskj. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 204.)

6. Erindi *Gisla Sveinssonar* alpm., um leiðrjettingu á dýrtíðaruppbót *tveggja farkennara* í Vestur-Skaftafellss. — Dags. 21. júlí 1917. — (Nd. 279.)
7. *Magnús Blöndal umboðsmaður* í Stykkishólmi beinir þeirri spurningu til þingsins, hvort umboðsmenn landssjóðsjarða, sjerstaklega þeir, er í kaupúnum búa, sjeu ekki aðnjótandi þeirrar dýrtíðaruppbótar, sem aukapingið veitti embættis- og sýslunarmönnum landsins. — Dags. 25. ágúst 1917. — (Nd. 432.)
8. Erindi *Sigurðar Ljódssonar*, aðstoðarmanns í stjórnarráðinu, um leiðrjettingu á dýrtíðaruppbót hans. — Dags. 25. júlí 1917. — (Nd. 317.)

B.

Önnur erindi,

er bárust

Alpingi 1917.

1. *Alidgrasjúkdómaskýrslur*. Hagstofan svarar fyrirspurn frá landbúnaðarnefnd Ed. um, hvernig gengið hafi söfnun skýrslna þessara. — Dags. 23. ágúst 1917. — (Ed. 135.)
2. *Alþýðufræðsla um uppeldismál*. Erindi fræðslumálastjóra til mentamálanefndar um að styrkur verði veittur til þessarar fræðslu. — Dags. 6. júlí 1917. — (Nd. 136.)
3. *Austfjarðabátur*. Áætlun um tekjur og gjöld strandferðabátsins »Reginn« árið 1917. Flskj.: fargjaldaskrá bátsins. — Dags. 19. júní 1917. — (Nd. 131.)
4. *Austfjarðabátur 1917*. Þingmenn Norðmýlinga, Seyðfirðinga, Sunnmýlinga og Austur-Skaftfellinga, bera sig upp undan því við samgöngumálanefndir, að landsstjórnin telji vafasama heimild þá, er aukapingið 1916—17 veitti henni til að greiða 20 þús. kr. styrk til strandferðabáts á Austfjörðum, þar eð eigi hafi fengist til ferðanna stærri bátur en 45 smálesta. Óska þeir þess, að samgöngumálanefndirnar bæti úr þessu með athugasemd í fjárukalögum fyrir árin 1916 og 1917. — Dags. 10. júlí 1917. — (Ed. 207.)
5. *Áfengisheimild Eimskipafjelagsins*. Stjórn Eimskipafjelags Íslands sendir allsherjarnefnd Nd. »tilmæli um, að ekki verði úr lögum numin heimild sú, er skip fjelagsins hafa nú til þess að hafa áfengi um hönd handa farþegum og skipshöfn í ferðum milli landa«. — Dags. 7. ágúst. 1917. — (Nd. 369.)
6. *Árgjald af Breiðabólstaðarprestakalli í Fljótshlíð*. Erindi frá prestinum þar, um að verja megi árgjaldinu af prestakalli þessu, 142 kr.

38 aurum, á næsta fjárhagstimabili, eins og að undanfögnu, til jarðabóta á prestssetrinu, og að áskilin dagsláttutala verði þá lækkuð úr 7 í 5. Skýrsla um jarðabæturnar 1915–17 fylgir. — Dags. 26. júlí 1917. (Ed. 81.)

7. *Bannlagaaafnám*. 23 alþingiskjösendur í Dalasýslu skora á Alþingi, að afnema bannlögin sem fyrst. — Ódagsett. — (Nd. 147.)
8. *Bannlögin*. Áskorun borgarafundar í Reykjavík 22. júlí, um að efla bannlögin og auka eftirlit með þeim. — Dags. 23. júlí 1917. — (Nd. 285.)
9. *Bannlögin*. Áskorun til Alþingis frá 65 alþingiskjösendum í Flateyjarhreppi um að efla bannlögin og vernda. 3 skjöl. — Dags. í júlí og ágúst 1917. — (Nd. 487.)
10. *Bannlögin*. 30 alþingiskjösendur í Álftavershreppi skora á Alþingi að gera alt, sem hægt er, aðflutningsbanninu til tryggingar. — Dags. 15. júní 1917. — (Nd. 93.)
11. *Bannlögin*. 73 alþingiskjösendur í Dalasýslu lýsa eindregnu fylgi við bannlögin og skora á Alþingi, að endurbæta þau þegar á þessu sumri — Dags. 14. til 17. júlí 1917. — (Nd. 294.)
12. *Bannlögin*. 88 alþingiskjösendur í Húnavatnssýslu skora á Alþingi að endurbæta bannlögin, einkum að auka eftirlit með skipum. 2 skjöl. Annað dags. í júní 1917, en hitt ódagsett. (Ed. 106.)
13. *Bannlögin*. 183 alþingiskjösendur í Húnavatnssýslu skora á Alþingi að endurbæta bannlögin, einkum eftirlit með skipum. (Nd. 324.)
14. *Bannlögin*. 2073 alþingiskjösendur í Reykjavík skora á Alþingi að efla og vernda bannlögin. — Ódagsett. — (Nd. 455.)
15. *Bannlögin*. Fundarályktun úr Mjóafirði, undirrituð af 54 alþingiskjösendum, þar sem lýst er yfir eindregnu fylgi við bannlögin og skorað á Alþingi »að breyta þeim svo, að sem torveldast verði að fara í kring um þau, og auka eftirlit með þeim að miklum mun«. — Dags. 24. júní 1917. — (Nd. 239.)
16. *Barnakennarar*. Forseti hins íslenska kennarafjelags, sendir mentamálanefnd og felur henni að flytja á þessu þingi.
Frumvarp til laga um skipun barnakennara og laun þeirra. — Dags. 9. júlí 1917. — (Nd. 149.) [Afhent form. fjel. ⁸/₁₀ 1917.]
17. *Barnalöggjöfin*. Kvennrjettindafélag Íslands skorar á Alþingi að hlutast til um, að landsstjórnin taki til rækilegrar yfirvegunar alla barnalöggjöf landsins, einkum þó lögin um óskilgetin börn og rjett mæðra þeirra, og leggi fyrir næsta Alþingi frumvarp til laga um þessi mál. — Dags. 16. júlí 1917. — (Nd. 290.)
18. *Bágindi og atvinnuskortur*. Almennur verkalyðsfundur í Reykjavík, 23. ágúst, skorar á Alþingi að gera sitt itrasta til að afstýra fyrirsjáanlegum bágingum og atvinnuskorti vegna dýrtíðarinnar hjá verkalyðnum í stærstu sjávarþorpum landsins, einkum Reykjavík. — Dags. 24. ágúst 1917. — (Nd. 415.)
19. *Bjargráðalán*. Stjórnarráðið sendir bjargráðanefnd eftirrit af simskeyti

- hreppsnefndarinnar í Mosvallahreppi um 30 þús. kr. lán til bjargráða. — Dags. 11. sept. 1917. — (Nd. 478.)
20. *Bjarni Jónsson frá Vog.* Áskorun 100 íslenskra mentamanna til Alþingis um að veita Bjarna sem riflegastan styrk til að þýða á íslensku Goethes Faust. — Dags. í ágúst 1917. — (Nd. 378.)
21. *Björn Gíslason á Ásgautsstöðum* fer þess á leit við Alþingi, að það feli landsstjórninni að afturkalla með þingsályktun, áfrýjun á bæjarþingsdómi Reykjavíkur, gengnum 3. maí 1917, í máli hans gegn ráðherra Íslands f. h. kirkjujarðasjóðs, og að afhenda sjer þar um ræddar eignir óspjallaðar eða greiða sjer fult andvirði þeirra. 3 flskj. — Dags. 10. júlí 1917. — (Nd. 206.)
22. *Bókasafn Ásgeirs Torfasonar, efnafræðings.* Álit dr. Jóns Þorkelssonar, þjóðskjalavarðar, um verðskrá, er gerð hefir verið um bókasafnið. — Dags. 17. ágúst 1917. — (Ed. 123.)
23. *Brúargerð á Hvitá í Borgarfirði.* Geir vegamálastjóri Zoëga svarar fyrirspurn stjórnarráðsins um brúargerð þessa. — Dags. 27. júlí 1917. — (Nd. 488.)
24. *Brúarstæði á Viðidalsá.* Eggert Levy á Ósum í Húnavatnssýslu skrifar samgöngumálanefndum Alþingis um brúarstæði á Viðidalsá. — Dags. 10. ágúst 1917. — (Nd. 398.)
25. *Búnaðarfelög hreppa.* Údráttur úr fundargerð Búnaðarsambanda Þórnessþings, er skorar er á Alþingi að veita í næstu fjárlögum riflegan styrk bæði árin til hreppsþúnaðarfelaga. — Dags. 30. maí 1917. — (Nd. 289.)
26. *Bæjarstjórn Akureyrar.* 36 borgarar á Akureyri tjá sig ósamþykka ýms-um mikilvægum atriðum í frumvarpi því um breytingu á bæjarstjórnarlögum Akureyrar frá 3. okt. 1883, sem bæjarstjórnin þar hefir samþykkt og falið þingmanni kaupstaðarins að flytja á Alþingi. — Dags. í júlí 1917. — (Ed. 94.)
27. *Bæjarstjórn á Siglufirði.* Stjórnarráðið sendir allsherjarnefnd brjef sýslumannsins í Eyjafjarðarsýslu, dags. 19. ágúst um frumvarp um bæjarstjórn á Siglufirði. — Dags. 5. sept. 1917. — (Nd. 460.)
28. *Dráttarvél.* Stefán frá Dúnbakbakka Jónsson fer þess á leit, að Alþingi verji alt að 30 þús. kr. til að kaupa eina eða fleiri af þeim amerísku dráttarvélum (»Traction Engines«), sem hann hefir söluumboð á hjer á landi. — Dags. 10. júlí 1917. — (Nd. 208.)
29. *Dýrtíðaruppbót.* Markús Guðmundsson, vegagerðarmaður, sækir um dýrtíðaruppbót. — Dags. 1. ágúst 1917. — (Nd. 336.)
30. *Dýrtíðaruppbót til barna- og unglingakennara.* Mentamálanefnd fer þess á leit við bjargráðanefnd, að hún leggi til, að barna- og unglingakennurum verði veitt sama dýrtíðaruppbót og starfsmönnum landsins, að rjettri tiltölu. — Dags. 31. júlí 1917. — (Nd. 493.)
31. *Dýrtíðaruppbót til presta.* Sameiginlegur fundur presta úr Árnesþingi og Rangár skora á Alþingi að láta dýrtíðaruppbót ná jafnt til búandi presta sem búlausra. — Dags. 4. sept. 1917. — Ed. 170.)
32. *Dýrtíðaruppbætur.* Búnaðarfelag Íslands fer þess á leit, að starfsmönnum

þess (ráðunautum o. fl.) og búnaðarsambandanna verði veitt dýrtíðaruppbót. — Dags. 16. júlí 1917. — (Nd. 220.)

33. *Dýrtíðaruppbætur*. Stjórnarráðið sendir bjargráðanefnd Nd.:

a. Erindi Hans M. Kraghs, dags. $12\frac{1}{7}$.—'17,

b. Erindi Guðrúnar Björnsdóttur, dags. $15\frac{1}{6}$.—'17.

— Dags. 18. júlí 1917. — (Nd. 252.)

34. *Einkasala á mjólk*. Borgarafundur í Reykjavík 22. júlí skorar á Alþingi að taka til greina almennan vilja bæjarbúa og samþykkja lög um einkasölu á mjólk í Reykjavík. — Dags. 33. júlí. — (Nd. 286.)

35. *Einkasölumótmæli*. Kaupmannaráð Íslands skorar á Alþingi að samþykkja ekki lagafrumvörp þau, sem fram eru komin um landseinkasölu á steinolíu, kolum og sementi. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 205.)

36. *Einkasölumótmæli*. 11 útgerðarfjölög í Reykjavík og Hafnarfirði og Halldór Þorsteinsson, útgerðarmaður, skora á Alþingi að fella frumvarp um einkasölu landssjóðs á kolum og önnur frumvörp því lík, er fram kynnu að koma. — Dags. 12. júlí 1917. — (Nd. 197.)

37. *Eldsneyti*. Þorkell Clementz bendir bjargráðanefnd á ýmsar leiðir til eldsneytisvinslu. — Dags. 24. ágúst 1917. — (Nd. 422.)

38. *Fasteignamat*. Fasteignamatsmenn Vestur-Ísafjarðarsýslu skora á Alþingi að taka til athugunar fasteignamatslögin, einkum ákvæði þeirra um borgun til fasteignamatsmanna. — Dags. 18. apríl 1917. — (Nd. 116.)

39. *Fasteignamat*. Ólafur Erlendsson á Jörfa fer fram á, að Alþingi hækki fæðispeninga og ferðakostnaðarfje fasteignamatsmanna og veiti þeim uppbót fyrir unnin störf. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 297.)

40. *Faxaflóabáturinn*. Gufubátsfjelag Faxaflóa tjáir Alþingi, að það sjái sjer ekki fært að gera út gufubátinn »Ingólf« lengur en til 1. nóv. 1917. — Dags. 7. sept. 1917. — (Nd. 467.)

41. *Fiskifjellagserindrekin*. Stjórnarráðið sendir Alþingi eftirrit af skýrslu frá erindreka Fiskifjellagsins. — Dags. 31. júlí 1917. — (Nd. 332.)

42. *Fjallgangnafrestun*. Símskeyti úr Steingrímsfirði í Strandasýslu segir það almenna ósk, að leitir sjeu færðar aftur um viku. — Dags. 25. ágúst 1917. — (Nd. 427.)

43. *Fjárkláðamálið*. Eggert kláðaeftirlitsmaður Levy, á Ósum í Húnavatns-sýslu, gerir tillögur til Alþingis um starfsfyrirkomulag til fullkominnar útrýmingar fjárkláðanum. — Dags. 11. júlí 1917. — (Nd. 246.)

44. *Fjármörk*. Búnaðarfjelag Íslands beinir þeirri áskorun búnaðarpingsins til Alþingis, að setja lög um sauðfjármörk, þar sem sýslunefndum sje heimilað að gera löggiltar samþykktir um mörk hjerada, sveita og heimila, og reglur settar fyrir upptöku fjármarka alment. — Dags. 13. júlí 1917. — (Nd. 223.)

45. *Fjölgun þingmanna fyrir Árnessýslu og skifting hennar í einmenniskjördæmi*. Sýslumaður Árnesinga sendir útdrátt úr aðalfundargerðum sýslunefndarinnar 10.—16. apríl 1917, er í felast óskir sýslunefndarinnar um fjölgun þingmanna fyrir sýsluna og breyting á kjördæmaskipuninni. 3 skjöl. — Dags. 24. apríl 1917. — (Nd. 75.)

46. *Flutningaferðir í Skaftafellssýslu*. Þingmaður Vestur-Skaftafellinga óskar

meðmæla samgöngumálanefndar til fjárveitinganefndar Nd. um styrk til flutningaferða í Skaftafellssýslu árið 1917. — Dags. 16. júlí 1917. — (Nd. 264.)

47. *Forðagæsluskýrslur*. Hagstofustjórinn fer þess á leit við landbúnaðarnefnd Nd., að hún gangist fyrir því, að Hagstofan fái skýrslur forðagæslumanna til þess að vinna úr. 1 flskj. — Dags. 6. ágúst 1917. — (Nd. 361.)
48. *Fóðurbirgðir*. Erindi Búnaðarfélags Íslands um ýmislegt, er við kemur fóðurbirgðamálinu. — Dags. 17. júlí 1917. — (Nd. 226.)
49. *Frestun á skólahaldi*. Borgarstjórinn í Reykjavík sendir:
 1. útdrátt úr gerðabók bæjarstjórnarinnar í Reykjavík af aukafundargerð 10. sept.
 2. 1 eintak af mótmælum skólanefndar Reykjavíkur gegn frestun þessari. (Sjá Ed. 182).
 — Dags. 10. sept. 1917. — (Ed. 183.)
50. *Frestun á skólahaldi*. Skólanefnd Akureyrar mótmælir eindregið lagafrumvarpi um frestun á skólahaldi. — Dags. 10. sept. 1917. — (Ed. 185.)
51. *Frestun á skólahaldi*. Skólanefnd Reykjavíkur mótmælir því, að frestun á skólahaldi skólaárið 1917—1918 nái til barnaskóla Reykjavíkur eða barnaskólans í Bergstaðastræti 3, sem er styrktur af bæjarsjóði Reykjavíkur. — Dags. 9. sept. 1917. — (Ed. 182.)
52. *Frestun á skólahaldi*. Stjórn alþýðu- og gagnfræðaskólans í Flensborg mótmælir mjög [eindregið frumvarpi til laga um frestun á skólahaldi skólaárið 1917—1918, og skorar á Alþingi að fella það. — Dags. 9. sept. 1917. — (Ed. 184.)
53. *Gjaldskylda utansveitarmanna*. Erindi sýslunefndarinnar í Suður-Múla-sýslu um gjaldskyldu utansveitarmanna. — Dags. 14. mars 1917. — (Nd. 129.)
54. *Grafreitir Tryggva Gunnarssonar*. Tryggvi prestur Þórhallsson leitar samþykkis forseta Alþingis til þess að Tryggva bankastjóra Gunnarssyni megi gera grafreit í Alþingishússgarðinum. — Dags. 16. júlí 1917. — (Sp. 53.)
55. *Guðbrandur skjalaritari Jónsson* skrifar bjargráðanefnd Nd. um mál, sem hann nefnir ekki og óskar viðtals við nefndina að forsætisráðherra viðstöddum. — Dags. 19. júlí 1917. — (Nd. 503.)
56. *Hafnargerð á Ísafirði*. Eftirrit úr gerðarbók bæjarstjórnar Ísafjarðar, er í felst áskorun bæjarstjórnarfundar 16. júní 1917 til Alþingis um að veita sem riflegast fje til hafnarbóta á Ísafirði o. fl. — Ódagsett. — (Ed. 47.)
57. *Hafnargerð í Þorlákshöfn*. Erindi 98 bátaútgerðarmanna austanfjalls um hafnargerð í Þorlákshöfn. — Dags. í nóv. 1915. — (Nd. 242.)
58. *Hannes Þorsteinsson*, sagnfræðingur og skjalavörður, gerir grein fyrir ritstörfum sínum næstliðin 2 ár. — Dags. 10. júlí 1917. — (Nd. 161.)
59. *Háskóli Íslands*. Háskólaráðið skorar á Alþingi að varna því ekki, að kenslu við Háskólann verði hagað næsta vetur svo, sem venja er til. — Dags. 28. ágúst 1917. — (Nd. 437.)
60. *Hraðritarar til þingskrifta*. Fjárveitinganefnd Nd. telur æskilegt, að hrað-

- ritarar verði framvegis ráðnir til innanþingsskrifta, og bendir á að þeir skrifarar gætu lært hraðritun til næsta þings, sem nú eru í þjónustu þingsins. Brjef til forseta. — Dags. 15. sept. 1917. — (Sp. 76.)
61. *Húsaleiga í Reykjavík.* Borgarstjórinn í Reykjavík gerir athugasemdir við álit allsherjarnefndar Ed. um frumvarp til laga um húsaleigu í Reykjavík. — Dags. 27. júlí 1917. — (Ed. 85 og Nd. 327.)
62. *Húsmæðraskóli á Akureyri.* Erindi sýslunefndarinnar í Eyjafjarðarsýslu um húsmæðraskóla á Akureyri. 2 flskj. — Dags. 16. júní 1917. — (Nd. 155.)
63. *Húsmæðraskóli á Norðurlandi.* Áskorun 1634 norðlenskra kvenna til Alþingis um stofnun húsmæðraskóla í sveit á Norðurlandi. — Dags. í mars 1917. — (Nd. 385.)
64. *Jón Felixson í Selsskarði á Álftanesi* snýr sjer til Alþingis um vernd og ásjá út af sölu stjórnarráðsins á óskiftu landi Garðakirkjujarða og fer fram á 1200 kr. endurgjald fyrir sinn bluta í því landi. 1 flskj. — Dags. 5. júlí 1917. — (Nd. 283.)
65. *Jón Jónsson, trjesmiður, Tjarnargötu 8,* biður Alþingi ásjár út af fyrningarlögum skulda og mælist til, að það láti sig ná skuldum sinum eða bæti sjer tapið. — Dags. 4. ágúst 1917. — (Nd. 353.)
66. *Jónína Jónsdóttir,* sækir um kaup ábúðarjörð sinni, Höfnum í Húnavatnssýslu. 17 flskj. — Dags. í júlí 1917. — (Nd. 322.)
67. *Kínaltíselixir.* Lárus Fjeldsteð fer þess á leit f. h. Waldemars Petersen í Kaupmannahöfn, að honum verði leyft að selja þær birgðir, sem til eru nú óseldar hjer á landi af elixirnum. 7 flskj. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 277.)
68. *Kjósarsýslukjördæmi.* Erindi sýslunefndarinnar í Kjósarsýslu, um að sýslan verði gerð að sjerstöku kjördæmi. — Dags. 7. júlí 1917. — (Nd. 152.)
69. *Kjósarsýslulæknishjærað.* Erindi sýslunefndarinnar í Kjósarsýslu, um að 3 efstu hreppar sýslunnar verði gerðir að sjerstöku læknishjæraði. — Dags. 7. júlí 1917. — (Nd. 153.)
70. *Kolanámseinkaleyfi.* Stjórnarráðið sendir fjárhagsnefnd umsókn frá »Dansk-íslandsk-Kulmineaktieselskab«, um einkaleyfi til kolanáms hjer á landi. 11 flskj. — Dags. 31. júlí 1917. — (Nd. 333.)
71. *Kolapörf.* Atvinnumálaráðherra svarar fyrirspurn bjargráðanefndar Ed. um hvað minst verði komist af með af kolum í sjávarþorpum, kaup-túnum og kaupstöðum út um land. — Dags. 11. ágúst 1917. — (Ed. 110 og Nd. 377.)
72. *Landsbóksafnsútgjöldin 1914.* Jón landsbókavörður Jakobsson svarar athugasemdum yfirskoðunarmanna landsreikninganna fyrir árið 1914 um útgjöld til Landsbókasafnsins (sbr. Nd. 484). — Dags. 12. sept. 1917. — (Ed. 197.)
73. *Landsbókavörður* sendir fjárhagsnefndum beggja deilda svör við tveimur athugasemdum yfirskoðunarmanna landsreikninganna fyrir árin 1914 og 1915 (189. og 195. aths.). — Dags. 12. sept. 1917. — (Nd. 484.)
74. *Ljósker á leiðinni milli Papeyjar og Djúpavogs* fara útgerðarmenn á Djúpavogi fram á að sett verði. — Dags. 2. apríl 1917. — (Nd. 130.)
75. *Loftskeytastöð í Flatey.* Áskoranir frá 47 mönnum í Flateyjarhreppi, 43 í Barðastrandarhreppi, 24 í Múlahreppi og 8 í Reykhólahreppi, til

- Alþingis um að sett verði loftskýtastöð í Flatey á Breiðafirði. 5 skjöl. — Dags. í apríl 1917. — (Nd. 142.)
76. *Magnús Júlíusson læknir* sækir um 1200 kr. styrk hvort árið næsta fjárhagstímabil, vegna dýrtíðar, til þess að geta stundað lækningar sínar áfram hjer í Reykjavík. — Dags. 31. ágúst 1917. — (Nd. 448.)
77. *Mentaskólinn*. Áskorun frá 56 Reykvikungum, forráðamönnum nemenda í Mentaskólanum, um að kensla verði ekki látin falla niður í skólanum vegna kostnaðar, heldur lagt skólagjald á nemendur til að draga úr kostnaði landsins. — Dags. 25. ágúst 1917. — (Nd. 454.)
78. *Nauteyrarlæknishjerað*. 74 alþingiskjösendur í hjeraðinu mótmæla tillögu millipínganefndarinnar í eftirlauna- og launamálum, um að það læknishjerað verði lagt niður, og óska þess, að launakjör hjeraðslæknisins verði bætt nú þegar. — Dags. 23. júní 1917. — (Ed. 105.)
79. *Óánægjuyfirlýsingar til stjórnarinnar*. Kaupmannaráðið sendir Alþingi ályktanir tveggja funda útgerðarmanna og kaupmanna á Akureyri og Siglufirði, þar sem lýst er óánægju yfir aðgerðum stjórnarinnar í atvinnumálum landsins, sjerstaklega afskiftum hennar af sjávarútgerðinni. — Dags. 6. sept. 1916. — (Nd. 463.)
80. *Óskar Magnússon* sækir um undanþágu frá ákvæðum laga um aldur bifreiðastjóra. — Ódagsett. — (Nd. 311.)
81. *Pjetur Guðmundsson á Súluvölum* sækir um kaup á ábúðarjörð sinni. — Dags. 22. júní 1917. — (Nd. 159.)
82. *Prófessorsembætti í sálarfræði handa dr. Guðmundi Finnbogasyni*. Útdráttur úr fundargerð heimspekisdeildar Háskólans 24. okt. 1916. — Ódagsett. — (Ed. 206.)
83. *Rafveila á Fáskrúðsfirði*. Áætlun yfir rafveitu á Fáskrúðsfirði með 2 uppdráttum. (Sjá Nd. 265.) — Ódagsett. — (Nd. 154.)
84. *Rekstur símastöðvanna*. Stjórnarráðið sendir samgöngumálanefnd Ed. erindi landssímastjórans um rekstur símastöðva landsins. — Dags. 13. ágúst 1917. — (Ed. 113.)
85. *Ritsímalögin*. Stjórnarráðið sendir samgöngumálanefnd erindi landssímastjórans, um breytingu á þeim. — Dags. 27. júlí 1917. — (Nd. 318.)
86. *Ritsima- og talstmakerfi Íslands*. Frumvarp landsímastjóra um breytingu á því. — (Ed. 201.)
87. *Sameining Ísafjarðar- og Eyrarhrepps*. 3 hreppsnefndarmenn í Eyrarhreppi mótmæla aðferð og aðförum bæjarstjórnar Ísafjarðar um innlimun Eyrarhrepps, þvert ofan í sýslufundarályktun og jöfn greidd atkvæði í hreppsnefnd Eyrarhrepps. — Dags. 20. júní 1917. — (Ed. 78.)
88. *Sameining Ísafjarðar og Eyrarhrepps*. 8. skjöl, er að þessu máli lúta:
1. Brjef oddvita Eyrarhrepps til sýslunefndar Norður-Ísafjarðarsýslu, dags. $^{11}/_4$ 1917.
 2. Eftirrit af fundargerð hreppsnefndar Eyrarhrepps, $^{5}/_4$ 1917.
 3. Brjef sama oddvita til sömu hreppsnefndar, dags. $^{12}/_4$ 1917.
 4. Fundargerð almenns kjósendafundar á Ísafirði, $^{1}/_4$ 1917.
 5. Útdráttur úr fundargerð bæjarstjórnar Ísafjarðar $^{10}/_4$ 1917.
 6. Álit meiri hluta nefndar, er kosin var til að ihuga málið af sýslunefnd Norður-Ísafjarðarsýslu á aðalfundi hennar 1917.

7. Alit minni hluta sömu nefndar.
8. Útdráttur úr gerðabók sýslunefndarinnar á þessum sama fundi.
— (Ed. 49.)
89. *Sameining Ísafjarðar og Eyrarhrepps.* 14 alþingiskjósendur í Snæfjallahreppi skora á Alþingi að samþykkja ekki frumvarp um sameiningu Ísafjarðarbæjar og Eyrarhrepps. — Dags. í júní 1917. — (Ed. 80).
90. *Sameining Ísafjarðar og Eyrarhrepps.* 14 kjósendur í Snæfjallahreppi skora á þingmann sinn, Skúla Thoroddsen, að samþykkja ekki frumvarp um sameining Ísafjarðar og Eyrarhrepps. — Dags. í júní 1917.
— (Nd. 240.)
91. *Sameining Ísafjarðar og Eyrarhrepps.* 15 alþingiskjósendur í Nauteyrarhreppi mótmæla. — Dags. 23. júní 1917. — (Ed. 54.)
92. *Sameining Ísafjarðar og Eyrarhrepps.* 15 alþingiskjósendur í Ögurhreppi, skora á Alþingi að samþykkja ekki lagafrumvarp um sameiningu þessa. — Dags. 19. júní 1917. — (Ed. 55.)
93. *Sameining Ísafjarðar og Eyrarhrepps.* 80 manns í Arnardal og Skutilsfirði mótmæla sameiningu þess hluta Eyrarhrepps við Ísafjarðkaupstað, en vilja að þessi hreppshluti verði gerður að sjerstökum hreppi. — Dags. 28. febr. 1917. — (Ed. 77.)
94. *Samgöngumál.* Stjórnarráðið svarar fyrirspurn samvinnunefndar samgöngumála um ráðstafanir út af samþykktum síðasta þings um samgöngumálin. — Dags. 24. júlí 1917. — (Nd. 298.)
95. *Samgöngur á Húnaflóa.* Þingmaður Strandamanna, fer þess á leit við samvinnunefnd samgöngumála, að veittar verði í fjáráukalögum 1916–17 5000 kr. til vjelbátsferða á Húnaflóa. — Dags. 12. júlí 1917. — (Nd. 498.)
96. *Samgöngur fyrir Þingeyjarsýslum.* Áskorun til Alþingis um bættar samgöngur til Kópaskers, frá 44 Þingeyingum. — Dags. 28. og 30. júní 1917. — (Nd. 250.)
97. *Samgöngur milli Vestmannaeyja og lands.* Gisli Sveinssona lpm., snýr sjer til samgöngumálanefnda út af styrkveitingum til bátsferða milli Vestmannaeyja, Vikur og Stokkseyrar. — Dags. 2. ágúst 1917. — (Nd. 500.)
98. *Samgöngur milli Vestmannaeyja og Rangársands.* Þingmenn Rangæinga og Vestmannaeyinga snúa sjer til samgöngumálanefnda um hækkun á styrk til bátsferða þessara. — Dags. 6. ágúst 1917. — (Nd. 501.)
99. *Samgöngur um Eyjafjörð og Þingeyjarsýslu.* Þingmenn Eyfirðinga og Suður-Þingeyinga fara þess á leit við samgöngumálanefnd, að hún leggi til, að styrkur til Eyjafjarðarbáts verði hækkaður upp í 12000 kr. — Dags. 16. júlí 1917. — (Nd. 502.)
100. *Seldar kirkjujarðir.* Stjórnarráðið sendir, með skirskotun til 14. gr. laga nr. 50, 16. nóv. 1907, skjöl, er varða seldar kirkjujarðir á árunum 1915 og 1916, ásamt skrá um jarðirnar. — Dags. 17. ágúst 1917. — (Sp. 62.)
101. *Seldar þjóðjarðir.* Stjórnarráðið sendir, með skirskotun til 14. gr. laga nr. 31, 20. okt. 1905, skjöl, er varða þjóðjarðir þær, sem seldar hafa verið síðan Alþingi var háð 1915. — Dags. 7. sept. 1917. — (Sp. 68.)

102. *Stímalína frá Vík austur á Síðu.* Landssímastjórinn svarar fyrirspurn samgöngumálanefndar út af erindi Gísla alpm. Sveinssonar um símalínu frá Vík austur á Síðu. 1 flskj. — Dags. 1. ágúst 1917. — (Nd. 334.)
103. *Sogsfossarnir.* Þessi erindi bárust þinginu um þetta mál:
- a. *Umsókn fossafjelagsins »Island«* til stjórnarráðsins um ríttindi til að nota Sogsfossana, — Dags. 2. júní 1917. —
 - b. *Brjef borgarstjórans í Reykjavík* til stjórnarráðsins um eignarnámsheimild á vatnsaflinu í Soginu handa Reykjavíkurkaupstað eða landsstjórninni. — Dags. 29. júní 1917. —
 - c. *Brjef borgarstjórans í Reykjavík* með ályktun bæjarstjórnarfundar 25. júlí 1917 í Sogstossamálinu. — Dags. 26. júlí 1917. —
 - d. Bemærkninger om Koncessioner paa Vandfaldsudnyttelser i Anledning af Koncessionsandragendet vedrørende Sogfossene, frá Jóni skrifstofustjóra Krabbe. — Dags. 2. júní 1917. — (Nd. 433.)
104. *Starfræksla símastöðva.* Hreppsnefnd Mosvallahrepps skorar á Alþingi að breyta símalögunum í þá átt, að landssjóður greiði allan starfrækslukostnað við 1. fl. stöðvar B og 2. fl. stöðvar. — Dags. 18. júní 1917. (Nd. 117.)
105. *Starfræksla símastöðva.* Landsímastjórinn svarar fyrirspurn samvinnunefndar samgöngumála um I. fl. stöðvar B og tillag til þeirra frá landssímanum. — Dags. 23. júlí 1917. — (Nd. 489.)
106. *Stefán oddhagi Eiríksson* sendir skýrslu um teikni- og skurðkenslu sína veturna 19^{18/16} og 19^{16/17}. — Dags. 2. maí 1917. — (Nd. 190.)
107. *Stefnubirtingar.* Breytingartillögur frá málaflutningsmannafjelaginu í Reykjavík við frumvarp til laga um stefnubirtingar. — Ódagsett. — (Ed. 204.)
108. *Steinollufarmgjöldin með Botniú í ágústferðinni 1917.* Stjórnarráðið svarar fyrirspurn bjargráðanefndar í brjefi hennar ¹²/₉, út af símskeyti frá útgerðarmönnum og kaupmönnum á Akureyri um farmgjöld þessi. — Dags. 13. sept. 1917. — (Ed. 196.)
109. *Strandferðir til Eyrarbakka og Stokkseyrar.* Alþingismenn Árnesinga senda fjárveitinganefnd erindi frá nokkrum mönnum og fjelögum austanfjalls um styrk til strandferðabáts milli Reykjavíkur, Eyrarbakka og Stokkseyrar. — Dags. 6. ágúst 1917. — (Nd. 363.)
110. *Tekjur landssjóðs.* Yfirlit frá 1. jan. til 30. júní 1916 um aukatekjur, erfðafjárskatt, leyfisbrjefagjöld, vitagjald, útflutningsgjald, vinfangatoll, tóbakstoll, kaffi- og sykurtoll, annað aðflutningsgjald, vörutoll og verðhækkunartoll. — Ódagsett. — (Sp. 75.)
111. *Tekjur landssjóðs.* Yfirlit yfir tekjur tilfallnar landssjóði frá 1. jan. til 30. júní 1917, samkvæmt skýrslum sýslumanna og bæjarfógeta, með árituðu samandregnu yfirliti ¹/₁—³⁰/₆ 1917. — Ódagsett. — (Sp. 74.)
112. *Tekjur og gjöld landssjóðs.* Bráðabirgðauppgærd á reikningi yfir tekjur og útgjöld landssjóðs 1916. — Frá fjármálaráðherra. — Ódagsett. — (Sp. 51.)
113. *Tekjuskattsbreyting.* Brjef til fjárhagsnefndar frá kaupmannaráði Íslands, sem gerir athugasemdir við lagafrumvarp, samþykkt í Nd.,

um breytingu á tekjuskattslögnum. — Dags. 5. sept. 1917. — (Ed. 173.)

114. *Tekjuskattsbreyting*. Fjélag íslenskra botnvörpuskipaeigenda mótmælir eindregið frumvarpi til laga um hækkun á tekjuskatti. — Dags. 6. sept. 1917. — (Nd. 461.)
115. *Tekjuskattsbreyting*. Fundur útgerðarmanna og kaupmanna á Akureyri mótmælir harðlega öllum breytingum á gildandi tekjuskattslögum. — Dags. 6. sept. 1917. — (Nd. 455.)
116. *Tekjuskattsbreyting*. Fundur útgerðarmanna og kaupmanna á Siglufirði mótmælir eindregið öllum breytingum á núgildandi tekjuskattslögum. — Dags. 6. sept. 1917. — (Nd. 464.)
117. *Tunga í Skutilsfirði*. 7 skjöl viðvikjandi parti úr jörð þessari og itaki í Tunguskógi:
 1. Kvaðning matsmanna, dags. $14/5$ 1917.
 2. Matsgerð þeirra, dags. $2/6$ 1917.
 3. Byggingarbrjef, dags. $20/5$ 1915.
 4. Útdráttur úr úttekt, dags. $27/7$ 1891.
 5. Landamerkjalyásing jarðarinnar, úr landamerkjabók Ísafjarðarsýslu.
 6. Álit hreppstjórans í Eyrarhreppi um matsgerðina, dags. $10/6$ 1917.
 7. Vottorð biskups, dags. $5/7$ 1917, um makaskifti $8/1$ 1879 á 7,36 hndr. í Tungu og kirkjújörðinni Fossá. — (Ed. 48.)
118. *Uppbót á þingfararkaupi 1917*. Fjárveitinganefndir beggja deilda leggja það til, — að fenginni áskorun margra þingmanna um að taka til athugunar, hvort eigi skyldi bæta þingmönnum upp þingfararkaup þeirra, — að hver þingmaður fái 3 — þjár — krónur á dag til uppbótar, án tillits til heimilisfangs. — Brjef til forseta. — Dags. 16. sept. 1917. — (Sp. 73.)
119. *Útgerð í Keflavík 1918*. Kristinn Danielsson, 2. þm. Gullbringu- og Kjósarsýslu, sendir bjargráðanefnd Ed. erindi til Alþingis frá nefnd, kosinni á borgarafundi í Keflavík 28. ág. 1917, til að íhuga hvernig helst yrði hægt að gera út til fiskveiða í kaupsýninu á næsta ári. — Dags. 4. sept. 1917. — (Ed. 165.)
120. *Útgerð á Ísafirði*. Bæjarstjórnin á Ísafirði tjáir Alþingi, að ekki sje annað fyrirsjáanlegt en að allur mótorbátavégur þar leggist niður vegna afarverðs á salti og oliu, og fer þess á leit að landssjóður hlaupi undir bagga um verð á vörum þessum. — Dags. 7. sept. 1917. — (Nd. 466.)
121. *Útgerð á Ísafirði*. Símskeyti frá fundi útgerðamannafélags Ísfirðinga um að ókleift verði að halda áfram útgerð þar, nema salt og olía fáiast við lægra verði en nú er, og hver nauðsyn hjeradinu sje á því, að útgerðin leggist eigi niður. — Dags. 2. sept. 1917. — (Nd. 449.)
122. *Vátrygging nautgripa*. Þingm. Norður-Ísfirðinga, Skúli Thoroddsen, vekur athygli landbúnaðarnefndar á þingmálafundarályktun frá Arngerðar-eyri um breytingu á lögum um vátryggingu nautgripa. — Dags. 7. júlí 1917. — (Nd. 138.)

123. *Vátrygging sveitabæja.* Útdráttur úr sveitarfundargerð Skútustaðahrepps um breytingu á lögum um vátryggingu sveitabæja. — Dags. 15. júní 1917. — (Nd. 95.)
124. *Verðhækkunartollur.* Stjórnarráðið sendir fjárhagsnefnd »frumv. til laga um framlenging og breyting á lögum nr. 16, 16. sept. 1915, um bráðabirgða verðhækkunartoll á útfluttum íslenskum afurðum«, og skýrslu yfir enska verðið á ísl. afurðum. 3 skjöl. — Dags. 17. júlí 1917. — (Nd. 228.)
125. *Verðlagsnefnd.* Búnaðarfélag Íslands beinir þeirri áskorun búnaðarþingsins til Alþingis og landsstjórnar, »að skipa hið bráðasta nefnd manna, er hafi það starf að safna gögnum og segja til um breytingar á frámleiðslukostnaði innlendrar vöru, bæði til sjávar og sveita, á hverjum tíma sem er, og nær sem gera þarf verðlagskröfur um útfluttar vörur, og jafnframt að úrskurða verðlag frámleiðsluvaranna hér innan lands« og bendir, eftir tillögum búnaðarþingsins, á fyrirkomulag nefndarinnar. — Dags. 16. júlí 1917. — (Nd. 221.)
126. *Vjelareynsla.* Búnaðarfélag Íslands fer, samkvæmt samþykkt búnaðarþingsins, fram á það við Alþingi, að landsstjórninni verði, með breytingu á Ræktunarsjóðslögum, »heimilað að verja fje úr Ræktunarsjóði til þess að styrkja fjelagið til að kaupa og láta reyna þær meiri háttar vjelar, sem vænlegar þættu til notkunar hér á landi«. — Dags. 16. júlí 1917. — (Nd. 224.)
127. *Vinnuísindin.* Greinargerð dr. Guðm. Finnbogasonar fyrir starfi hans í þarfir þeirra svonefndu vinnuvisinda. — Dags. 14. júlí 1917. — (Nd. 203.)
128. *Vitaverðir.* Vitamálastjóri sendir bjargráðanefnd Nd. erindi um laun vita-
varða. — Dags. 10. júlí 1917. — (Nd. 169.)
129. *Yfirsetukvennalaun.* Sýslumaðurinn í Barðastrandarsýslu sendir útdrátt úr gerðabók sýslunefndarinnar þar á aðalfundi hennar 1917, þar sem skorað er á alþingi að taka til ihugunar, hvort ekki væri rjettara, að laun yfirsetukvenna væru greidd úr landssjóði. 1 flskj. — Dags. 1. júní 1917. — (Nd. 80.)
130. *1 þingmálafundargerð* úr Vopnafirði. — Dags. 16. júní 1917. — (Nd. 102.)
131. *8 þingmálafundargerðir* úr Suðurmúlasýslu. — Dags. 16., 17., 18., 19., 20. og 21. maí og 6. og 17. júní 1917. — (Nd. 128.)
132. *2 þingmálafundargerðir* úr Austur-Skaftafellssýslu. — Dags. 14. og 16. júní 1917. — (Nd. 87.)
133. *3 þingmálafundargerðir* úr Vestur-Skaftafellssýslu. — Dags. 7., 9. og 11. júní 1917. — (Nd. 92.)
134. *1 þingmálafundargerð* úr Rangárvallasýslu. — Dags. 21. júní 1917. (Ed. 66.)
135. *4 þingmálafundargerðir* úr Árnessýslu. — Dags. 27., 28., 29. og 30. júní 1917. — (Nd. 88.)
136. *4 þingmálafundargerðir* úr Kjósar- og Gullbringusýslum. — Dags. 20., 23., 24. og 25. júní 1917. — (Nd. 140.)
137. *1 þingmálafundargerð* úr Reykjavík. — Dags. 24. júní 1917. — (Nd. 217.)

138. 3 þingmálafundargerðir úr Borgarfjarðarsýslu. — Dags. 24., 25. og 27. júní 1917. (Nd. 99.)
139. 1 þingmálafundargerð úr Mýrasýslu. — Dags. 27. júní 1917. — (Nd. 106.)
140. 2 þingmálafundargerðir úr Snæfellsnessýslu. — Dags. 18. og 20. júní 1917. (Ed. 61.)
141. 6 þingmálafundargerðir úr Dalasýslu. — Dags. 19., 21., 22., 23. (tvær) og 24. júní 1917. — (Nd. 103.)
142. 4 þingmálafundargerðir úr Barðastrandarsýslu. — Dags. 12. og 16. mars, 1. apríl og 15. júní 1917. — (Nd. 486.)
143. 1 þingmálafundargerð af Ísafirði um bannumálið 3. júní 1917. — (Ed. 50.)
144. 1 þingmálafundargerð af Ísafirði 17. júní 1917. — (Ed. 51.)
145. 2 þingmálafundargerðir úr Norður-Ísafjarðarsýslu. — Dags. 12. og 23. júní 1917. — (Nd. 98.)
146. 3 þingmálafundargerðir úr Strandasýslu. — Dags. 16., 20. og 25. júní 1917. — (Nd. 101.)
147. 2 þingmálafundargerðir úr Húnavatnssýslu. — Dags. 9. og 11. júní 1917. (Nd. 132.)
148. 5 þingmálafundargerðir úr Skagafjarðarsýslu. — Dags. 7., 8., 9., 10. og 18. júní 1917. — (Nd. 90.)
149. 6 þingmálafundargerðir úr Eyjafjarðarsýslu. — Dags. 26., 29. og 31. maí og 4., 5. og 15. júní 1917. — Nd. 107.)
150. 1 þingmálafundargerð af Akureyri. — Dags. 16. júní 1917. — (Ed. 63.)
151. Þorsteinn Eggertsson á Gufuskálum í Gullbringusýslu sækir um kaup á ábýlisjörð sinni. 2 flskj. — Dags. 10. júlí 1917. — (Nd. 193.)
152. Þjóðmenjasafnið. Meðhjálparar við safnið fara fram á aukin laun og önnur þægindi fyrir starfa sinn; hafa nú að eins 50 aura um tímann, þ. e. eru ekki matvinnungar. — Dags. 4. ágúst 1917. — (Nd. 491.)
153. Þörlungarannsóknir. Erindi Búnaðarfelags Íslands um að Alþingi veiti nægilegt fjátt til þess að rannsaka næringagildi þörlunga á ýmsum stöðum hjer á landi, mannfólkinu til bóta, búsaeldar og blessunar, til að efla forsvaranlega þekkingu á kostum þeirra og kjarna, bæði til mannfóðurs og skepnu. 6 flskj. — Dags. 16. júlí 1917. — (Nd. 227.)

[Skrána samdi ritari fjárveitinganefnda.]

sp.

980. **Fundartímar**

fastanefnda.

	Kl. 9 árd.	Kl. 10½ árd.	Kl. 5 síðd.	Kl. 7 síðd.
Mánudagur . .	Landbúnaðarnefnd	Samgöngumálanefnd	Fjárhagsnefnd	Mentamálanefnd
Þriðjudagur .	Allsherjarnefnd	Sjávarútvegsnefnd	Fjárveitinganefnd á hverjum degi	
Miðvikudagur.	Landbúnaðarnefnd	Samgöngumálanefnd		Fjárhagsnefnd
Fimmtudagur . .	Allsherjarnefnd	Sjávarútvegsnefnd		Fjárhagsnefnd
Föstudagur . .	Landbúnaðarnefnd	Samgöngumálanefnd		
Laugardagur .	Allsherjarnefnd	Sjávarútvegsnefnd	Mentamálanefnd	

Fundartímar fastanefnda.

sp.

981. Fundarstaðir fastanefnda.

	Efri deildar	Neðri deildar
<i>Fjárhagsnefnd</i>	Litla stofa Nd.	Stóra stofa Nd.
<i>Fjárveitingunefnd</i>	Vesturstofa niðri	Austurstofa niðri
<i>Somgöngumálanefnd</i>	Stóra stofa Ed.	Stóra stofa Ed.
<i>Landbúnaðarnefnd</i>	Stóra stofa Ed.	Litla stofa Nd.
<i>Sjávarútvegsnefnd</i>	Litla stofa Ed.	Litla stofa Nd.
<i>Mentamálanefnd</i>	Litla stofa Ed.	Litla stofa Nd.
<i>Allsherjarnefnd</i>	Stóra stofa Ed.	Stóra stofa Nd.